Universidad de Deusto

Clerici a laicis non sunt iudicandi,parte secunda, fo,xcvi,pagina secunda, B
Clericus ecclesie cui ab initio fuit deditus,debet semper reddi,parte secūda,fo,lxxxvii,pa,i, A
Clerici vsurarii animaduersio,parte secūda, folio xxxi,pagina prima, D
Clericus extranee mulieris familiaritati non cōiū iungatur,parte secunda,fo,xxv,pagina pria, C
Clericorū ieiunium quadragesimale,pte prima, fo,xxvii,pagina secunda, A
Clericus mutuas aut solidum,aut speciem appre ciatam recipiat ad concurrentiam solidi,parte,ii fo,xxxiii,pagina prima, D
Clericus non debet esse negotiator,parte secunda, fo,xxxiii,pagina prima, C
Clericus vxorem adulteram scienter retinens tan quam patronus turpitudinis a cōmunione vel latur,parte secunda,fo,xxxii,pagina prima, P
Clerici factiosi aduersum suos superiores ,pprii gra dus priuetur honore,par,i,,fo,lxxxiiii,pag,ii,F
Clerici negotiis secularibus non debet se immisce re,parte secunda,fo,i,pagina secunda, E
Clericus abstinens a carnibus,eas reputās immū⸗ das deponatur,parte prima,fo,lxx,p,ii,c,xiiii,
Clericorum in mutuam cedem prorumpentium pena,parte secunda,fo,xxxv,pagina secūda, B
Clericus viduam,aut secundam ducens coniugē debet honore ecclesiastico nudari,parte secūda, fo,cxi,pagina prima, A
Clerici ad Agapem vocati non debent partes tol lere,pagina prima,fo,lxxviii,pagina prima, k
Clerici in ecclesia primitiua omnibus vtebātur cō muniter,parte primā,fo,xxxvi,pagina,ii, A
Clerici ab ope sancto si absunt,episcopi punitur arbitrio,parte secunda,fo,xxix,pag,secunda, B
Clericus negligens ab officio debet amoueri,par⸗ te secunda,fo,viii,pagina secunda, T
Clericus qualiter ire debet ad comitatum, parte secunda,fo,xvii,pagina prima, K
Clericus qui alicuius cause fuit cognitor,non po⸗ test in eadem esse testis,par,ii,fo,x,pagi,i, B
Clericus peregrinus qualiter est recipiendus:par⸗ te secunda,fo,ii,pagina secunda,c,xxxii.
Cl[illegible] sortem nacturus, etate adulta baptizatus multo tempore probandus est,parte secunda, fo,lxxxii,pagina prima, B
Clericis a diaconatu in solatio non liceat habere mulierem,parte,ii,fo,xix,pagina secunda, A
Clericus ab episcopo depositus,p restitutione pri cipum nō debet auxilium i[illegible] [illegible]it,parte secunda,fo ma,fo,lxxvi, pagina prima,
Clericus a subdiaconatu mulierem se[illegible] beat extraneam,parte secūda,fo,xxxix,pag,i, B
Clerici quorum delictis puniēdis superiorum cō niuent oculi,intra annum se purgent,parte secū da fo,x,pagina secunda, L
Clericus sulurro(nisi veniam postulet)ab officio de ponatur,parte,ii,fo,ix,pagina prima, A
Clerici & litteras,& artificiola debent edoceri,par⸗ te secunda,fo,viii,pagina secunda, Y
Clericis,vel monachis ad feminas non sit conuer⸗ satio,parte secunda,fo,xxxiii,pagina prima, B
Clericus absq; prelati auctoritate non debet pere grinari,parte prima:fo,lxxviii,pagina,ii, C
Clericus turpi lucro vacans a clero deponatur, par te secunda,fo,xiiii,pagina secunda, B
Clericis ad virgines,vel viduas non debet esse sin⸗ gularis accessus,parte secunda,fo,iiii,pag,ii, Q
Clericus cum hereticis nequaq; conuersetur,parte secunda,fo,ix,pagina prima, P
Clericus alterius diocesis pter episcopi consensum non est ordinandus,par,ii,fo,v,pagina,ii, E
Clerici cauponas publicas nisi peregrinantes non debent ingredi,parte,ii,fo,v,pagina prima, B
Clerici preter necessitatem in aliena ciuitate non debent immorari,parte secūda,fo,v,pagi,i, M
Clerici preter matrem,aut sororem mulieres secū habere non debent:parte,ii,fo,lxxvii, pa,i, D
Clericum,vel laicum non decet absq; litteris com⸗ mendatitiis sui prelati aliquo proficisci ,parte prima,fo,lxxviii,pagina secūda, B
Clerici negotiandi causa non debent nundinas se ctari,parte secunda,fo,xxxi,pagina prima: C
Clericus conclericum ad seculare forum ne trahat parte,ii,fo,xliii,pagina secunda, F
Clerici cibo carnium non vtentes ab huiusmodi stulta religione coercendi sunt,parte secunda, fo lio,lxxviii,pagina prima, M
Clericum alienum nemo ordinet,parte secūda, fo lio, xxxvi,pag,secunda, B
Clerici obligati alienis rationibus non sunt ordi⸗ nandi,parte secunda,folio, xxxviii, pagina se⸗ cunda, B
Clericum alienum nemo promoueat,vel retineat, parte secunda,fo,iiii,pagina secunda, M
Clericus ordinatus contra canones,parte secunda fo,xxxv,pagina secunda, C
Clericus ab episcopo si se putet grauatum ad syno dum recurrat,parte secunda,fo,ix,pag,i, k
Clericos ex familia fisci ecclesie donatos nullu[illegible] deat expetere,parte [illegible],parte se⸗ secunda [illegible]v,pagina prima, D
[illegible]cilii Toletani decimitertii institutio, parte se cunda,fo,lxxvi,pagina prima; B

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clericus fratribus inuidens non debet promoue ri,parte secūda fo,viii,pagina,ii, Z
Clerici ꝓpluis facinoribus pulsi a nemine debēt fo ueri,parte secunda,fo,ii,pagina secunda, H
Clericorum accusatorum caule qualiter discutian tur,parte secunda,fo,iiii,pagina prima, I
Clericus sub ipsa tentatione officium non deserēs est honore sublimandus,parte secunda,fo.viii. pagina secunda, L
Clerici ex turpi negotio vitam non debent que ⸗ ritare,parte secunda,fo.iiii.pagina secūda, F
Clericus vltra mutui sortē nichil recipiat,parte se ⸗ cunda,fo,iiii,pagina secunda, G
Clericus proditor degradetur,parte secunda.folio viii,pagina secunda, A
Clerici ieiunis ecclesie non obedientis minuitur nomen,parte secunda,fo,ix,pagina prima. G
Clericus inter epulas cantans est cohibendus,par te secunda,fo,ix,pagina prima, F
Clericus ne per creaturas iuret,parte secūda,fo,ix pagina prima, E
Clericorum predefuncti episcopi bona diripien ⸗ tium pena,parte secunda,fo,xxxvi,pagi,i, B
Clericꝰ monachum agens,& aliorum clericorum statui difformis corrigatur,parte secunda,folio xxxiiii,pagina secunda, E
Clericum alterius diocesis episcopus non ordinet parte secunda,fo,xxiii.pagina prima, H
Clerici vagi & instabiles ab episcopis arcendi, par te secunda,fo,xxxvi,pagina secunda, A
Clerici cōes,vel monachi sub sui sunt episcopi pote state,parte prima,folio,lxxxiiii,pag,i, E
Clericū quem proprius episcopus benigne iuuit, alius episcopus ne sibi vendicet,parte secunda fo lio,xxxix,pagina prima, A
Clerici cuiuscū q; sint ordinis cauponas non de ⸗ bent ingredi,parte prima,fo,lxxviii,pagi.i, G
Clericus non debet secum habere mulierem extra neam,parte prima,fo,lxviii.pag,ii, D
Clerici non debent esse magi,parte secunda, fol. xxviii,pagina prima, H
Clericatu non ligatur quis vnico actu, parte se ⸗ cunda,fo.xvii.pagina prima. E
Clero,vel monachatui addicendi qualiter probari debeant,parte secūda,fo.xxxviii.pag,ii, B
Clero nō ascribantur qui sunt ratiociniis:vel tute larum rationibus obnoxii,pte,ii,fo,ii.pag,ii, G
Clero non ascribatur facile veniens ab heresi ,par [illegible] prima, A
[illegible] secundādi sub[illegible]
refugit,parte secuda,fo,iiii,pagina prima, C
Clementis pape epistola ad Iacobum fratrem do mini,parte prima,fo,iiii,pagina secūda, A
Clementis pape epla ad Iacobum de sacratis vesti bus,parte prima,fo,viii,pagina secunda, B
Concilii generalis celebrandi ordo,parte prima,fo lio.i,pagina prima, A
Concilia generalia ab omnibus seruanda sunt:pte secunda,fo.ii,pagina prima, E
Concilium qualiter debet solui,pte,i.fo,i,pag,i, A
Conciliorum acta debent vniformiter obseruari, parte secūda,fo.xvii,pagina prima, B
Concilium in silentio,non in tumultu fieri debet, parte secunda,fo.lxix.pagina prima, B
Concilium nemo debet deserere ante ipsius disso lutionem,parte secunda,fo,xix,pagina,ii, R
Concilii est aduersus hereticos principis implo ⸗ rare fauorem,pte,ii,fo,xvii,pag.i. A
Conciliorum generalium definitioni non est re ⸗ luctandum,parte secunda,fo.lxi.pagi.ii. A
Concilia generalia preter Roma, pontificis au ⸗ ctoritatem celebrari nō debēt,pte,ii,fo,xcv,p,ii. A
Concilii Toletani sexti institutio,parte secunda, fo,liii,pagina prima, A
Concilii Niceni cōmonitorium petitur in mediū produci,parte secunda,fo.[illegible]i,pagina secūda. A
Concilii Niceni recitatio,parte secunda,fo,xii,pa ⸗ gina prima, D
Concilii Niceni per episcopos afros confirmatio, parte secunda,fo.xii,pagina prima, A
Concilii Niceni relectio in concilio carthagi,sexto parte secunda,fo.xi,pagina prima. B
Concilii Niceni prefatio,parte prima.fo.lxvii. pa gina prima, C
Concilii Niceni celebrandi causa,parte prima,fol. lxvii,pagina secunda, A
Concilium Nicenum ex greco in latinismū ver ⸗ sum est.parte prima,fo,lxviii,pagina secūda,A
Concilii Niceni approbatio,parte prima,fo,lxxix, pagina prima B
Concilium Anciranum,parte prima.folio,lxx,pa gina prima, A
Concilium Neocesariense,parte prima.fo,lxxi.pa gina secunda, A
Concilium Gangrense,parte prima,fo,lxxii,pa ⸗ gina prima. A
Concilium Sardicense,parte prima,fo.lxxiii. pa ⸗ gina prima, F
Concilium Antiochenum cōgregatur, parte pri [illegible], pagina prima. A
[illegible] Laodicenum,parte prima,fo,lxxvii, pa [illegible]nda. A

Universidad de Deusto

Concilium Constantinopolitanum,parte prima fo,lxxix,pagina prima. A
Constantinopolis post Romanā sedem primatus obtinet honorē,par.i,fo.lxxix.pagina prima, F
Concilium Ephelinum.parte prima,fol. eodem, pagina secūda A
Concilium Calcedonense celebratur,parte prima, fo.lxxxii,pagina prima. A
Concilii Calcedonensis subscriptiones,parte prima fo.lxxxv,pagina prima. E
Concilium Carthaginense primum cōgregatur parte,ii.fo,i.pagina prima, A
Concilii Carthaginensis secundi cōgregatio,parte secunda,fo,ii,pagina secunda, A
Concilii Carthaginensis secundi conclusio, parte secunda,fo,iii,pagina prima, F
Concilium Carthaginense tertium capit exordium,parte secūda,fo,iiii,pa,i, A
Concilii Carthaginensis tertii conclusio,parte secunda,fo,vii,pagina secunda, B
Concilium Carthaginense quartum incipit,parte secunda,fo vii, pagi.prima. A
Concilium quintum Carthaginense incipit,parte secunda,fo.x,pagina prima, A
Concilium sextum Carthaginense incipit, parte secunda,fo,xi,pagina prima, D
Concilii Carthaginensis,septimi celebratio,parte secunda,fo,xv,pag,i, B
Concilii Mileuitani consessus,parte secunda,fol. xvi,pagina prima, A
Conciliū Arelatense primum celebratur, parte secunda,fo,xviii,pag.i. A
Concilium Arelatense secundum,parte secūda,folio.xix.pagina prima, A
Concilium Arelatense tertium,parte secunda fo. xx.pagina prima, D
Concilium Valentinum,,parte secunda.folio,xx. pagina secūda, A
Concilium Taurinate,parte secunda,folio,xxi,pagina prima, B
Concilium Rhegiense,parte secunda,fo,xxii. pagina prima, A
Concilium Auraicense,parte secunda, folio,xxiii, pagina prima, A
Concilii Valensis celebratio,parte secunda, folio xxiiii,pagina prima, E
Concilii Agathensis celebratio,.par.ii,fo,xxv.pagina secunda,
Concilii Agathensis conclusio,parte secūda,folio xxviii,pagina prima, L
Concilium Aurelianense incipit,parte secunda,folio,xxviii,pagina secunda,
Concilii Elibertini celebratio,parte secunda!. folio xxx,pagina prima, A
Concilii Cesaraugustani celebratio,parte secūda, folio,xxxiiii,pagina pria, K
Concilium Tarraconense,parte secū.folio.xxxiii, pagina prima, A
Concilii Gerundēsis celebratio,parte secunda.fol. xxxiiii,pagina prima, A
Concilii Ilerdensis celebratio,parte secunda.folio, xxxv,pagina prima, A
Concilii Valentini celebratio,parte secunda,folio xxxvi,pagina prima, A
Concilii Toletani primi celebratio,parte secūda, folio,xxxvii.pagina prima. A
Concilii primi Toletani conclusio,parte secunda, folio,xxxviii,pag,i. A
Concilii Toletani secundi institutio,parte secunda,fo,xxxviii,pagina secunda, A
Concilii Toletani tertii institutio,parte secunda. fo,xxxix,pagina,ii, A
Concilii Toletani quarti institutio,parte secunda fo.xlvi.pagina prima, A
Concilii Toletani quinti celebratio,parte secūda. fo.lii.pagina prima, A
Concilii Toletani quinti conclusio.parte secunda folio,lii,pagina secunda. G
Concilii Toletani sexti conclusio,parte secūda.folio,lv.pagina prima. E
Concilii Toletani septimi institutio de pena trāsfugarū.parte secunda,fo.lv.pagina secunda. A
Concilii Toletani octaui edictum nomine principis,parte secunda.fo.lxii.pag.i. A,& B.
Concilii Toletani octaui institutio.parte secūda. fo.lvii.pagina prima A
Concilii Toletani noni celebratio.parte,ii. folio, lxiii.pagina secunda. A
Concilii Toletani decimi institutio.parte secūda. fo.lxvi.pagina prima. A
Concilii Toletani vndecimi institutio, parte secūda,fo.lxvii.pagina prima, A
Concilii Toletani vndecimi conclusio,parte secūda.fo,lxxi.pagina secunda. A
Cōcilium Toletanum duodecimum instituitur. parte secunda.fo.lxxi.pagina.ii. B
Concilii Toletani duodecimi subscriptio, parte secunda,fo.lxxii.pagina secunda A
Concilii Toletani duodecimi fides.parte secunda fo.lxxvii,pagina secunda. B
Concilii Toletani duodecimi conclusio,parte secunda.fo.lxxv.pagina prima. D
Concilii Toletani decimitertii institutio. parte secunda,fo,lxxvi,pagina prima; B

Universidad de Deusto
Biblioteca

Concilii Toletani.xiii.conclusio,parte secūda. fo. lxxvi,pagina secunda, B
Concilii braccarensis celebratio,parte secunda,folio.lxxvi.pagina secunda, C
Concilii braccarensis primi conclusio.parte secunda,fo,lxxviii.pagina.ii, C
Concilii braccarensis secundi institutio,parte secūda fo,lxxviii,pagina secunda, C
Concilii braccarensis secūdi celebratio,parte secūda,fo.lxxxiiii.pagina prima, H
Concilium braccarense tertium,parte secunda, folio.lxxxiiii,pag,ii. A
Concilii primi Spalensis ordinatio,parte secunda fo.lxxxvi,pag.i. A
Concilii Spalensis primi conclusio,parte secunda, fo.eodem.pagina prima, A
Concilii secundi Spalensis celebratio,parte secunda,fo.eo.pagina secunda, A
Concilium Thelense super tractatu Sititii pape, parte secunda.fo,cxii.pa,i. C
Concilium prouinciale calendis Nouembris annuatim celebrandū,parte,ii,fo,lxxv.pag.i. C
Concilium ꝓuinciale qn̄ debeat celebrari, parte prima,lxxvi, p,ii,A.fo,iii.pag pria.c.xxxvi,fo. lxxxiiii,pagina .ii.G.par.ii,,fo,clxiiii. pa. i. B fo.lxxi,pa.i,E,fo,lxxxi,pag,secunda. F
Constantin⁹ Romanorum imperatorum prim⁹ fidem christi patenter adeptus est,par,i.fo, lxv. pagina prima, A
Constantini modestia in sacerdotes,parte prima, fo,lxvii.pa.ii, B
Constātin⁹ imperium suum ecclesiastice potestati supponit,parte.i.fo,lxvi,pagina prima, B
Constantinus collegiū clericorum vrbis Rome senatoria dignitate sublimat,fo,lxvi,pa,ii, A
Constātinus decretum ꝓpria manu roboratū super corp⁹ beati Petri collocat,p.i.fo,lxvii,p.i, A
Concilium per hispanias semel in āno iubetur celebrari,par,ii,fo,xliiii,pag,i, B
Comam mulier non debet resecare,parte prima, Fo.lxxii.pag,i, A
Coma prolixa clericis est indecens,parte secunda, fo,lxxxiii,pagina secūda, D
Conspiratio fieri non debet in episcopos, parte.i, fo.xxxv,pagina prima, A
Conspirationis crimen etiā apud gētiles est odio sum,parte prima,fo.eo,pagina prima, A
Conspirans in principem,aut cōspirātium cōsors reus est eterni iudicii,par.ii,fo,lv.pag,i D
Conspirātium in suos principes detestatio,parte secunda,fo,li.pagina prima, F
Conferta non debent esse in conuiuiis,parte secūda,fo,lxxxiiii,pag,i, S
Consignatio nullo precio comparetur,parte secūda,fo,clxxxix,pagina prima, D
Consignari an debeāt arrepti a demonio,parte secunda,fo,cxv.pagina prim.c.vi,
Consignare infantes solus potest episcopus,parte secundo,fo,cxv,pagina prima,c.iii.
Cōsecratio altaris ad episcopum pertinet, parte secunda,folio,lxxxvii,pagina prima, E
Consecrata deo loca non debent in habitacula ꝓphana redigi,parte secūda,fo,l.cxxv,pag,i. A
Consecratio basilice fieri nō debet,nisi pri⁹ sit dotata,parte,ii,fo,lxxix,pag,ii B
Consecrari debent ecclesie,quarum ignoratur consecratio,parte secunda,fo,ccxxv.pa,i, A
Cognitio dei dilectionem precedit,parte prima. Fo,viii,pagina prima, A
Consuetudo mala tanquā corruptela eradicanda, parte prima,fo,lxxiii,pagina secunda, A
Consubstantialitatis vox ab Athanasio inuenta, parte secunda,fo,xciiii.pagina secunda. A
Contumaci tardius datur venia,parte secunda, folio,xxxv,pagina secunda, A
Cōmatrem spirituale m non oportet accipere vxorem,parte secunda,fo,ccxlvi,pagina secūda, E
Connubia non sunt miscenda cum hereticis,parte,ii,folio,xxviii,pagina prima, G
Concordia parit victoriam, discordia ruinam,parte prima,fo,xxxiii,pagina prima, A
Concordia ad portum quietis euehit, parte pria, fo,iiii,pagina secunda, k
Coepiscoporum auctoritas,parte prima,fo, lxxv, pagina secunda, I
Coepiscopi nomine qui censendi sunt, parte secūda,fo,cvii,pagina prima, A
Consanguinitatis prescriptio quo ad matrimonii permissam copulam,parte secunda,fo,ccxli, pagina secunda, A
Coniugatus non potest esse sacerdos,parte secunda,fo,xix,pagina prima, C
Coniugium damnans sit anathema,parte secunda,fo,lxxvii,pagina prima, L
Communionis gratia in extremis laborātī nemini est denegāda,par,ii,fo,xiiii,pagina,i: H
Communicare debent in oblatione episcopi,& reliqui clerici,parte prima,fo,ii,p,i,c,ix
Cōione proprie ꝓuincie priuatus alteri prouincie ꝓ ebreptionem cōmunicās a suo gradu cadat, parte secunda,fo,xvii,pagina prima, H
Confessionis forma a Nouatianis ad fidem reuertentium,parte prima,fo,lxix,pagina prima, D
Communicatorias litteras tradentes interrogan-

Universidad de Deusto

di si omnia recte gerantur,parte secunda, folio xxxii,pagina prima. H
Conuiuiorum familiaritas aliqñ facit quod prestare nescit discipline rigor, parte,ii,fo,cclii,pa,i,
Corruptores morum furibus sunt deteriores,parte prima,fo,xxxix,pag,i, A
Correctio sic est adhibenda vt salua semper sit dilectio,parte secūda,fo,clxiii,pagina prima, A
Consanguinei in quito gradu matrimonium cōtrahere possunt,parte secunda,fo,celi,pag,ii, B
Communicare non debemus cum his qui extra nos sunt,parte prima,fo,xlii,pagina prima, B
Consanguineam non licet vxorem accipere,parte ii,fo,xxxix.pagina prima, D
Contentio cum episcopo non debet quēq; ab eccl̃ie cōmunione arcere.parte secūda fo.xxviii, pagina secunda, C
Cōmunicare debent seculares christiani ter in anno,parte secunda,fo,xxvi,pagina prima L
Contumaces clerici ab episcopo corripiantur, parte secunda,fo,xxv,pagina secūda. B
Comessationes & accubitus fieri nō debent in ecclesia, pte prima fo,lxxviii.pagi.prima, L
Conuiuari non decet in ecclesiis, parte secunda fo.v.pagina prima, E
Cogitationes praue confestim christo sunt allidēde,& sacerdoti detegende, parte prima fo.vii,pagi,secunda B
Contentiones vitande sunt,pte,ii,fo.ccii.pa.ii, D
Conuersi,& in habitu penitentie viuentes non debent ad cultus relabi luxuriam,pte secunda fo. liiii,pag.prima. D
Cōmentitium non potest diu celari,parte,ii, folio xcviii,pagina prima, B
Confesso de se super alieno crimine non creditur parte secunda fo,xcvi,pag.secunda, D
Correctus volēs videri errorem,& erroris authorem damnet,parte secunda.fo.clxiiii,pa,ii, A
Corporis humani plasmatio non est attribuenda dyabolo, parte secūda,fo,lxxvii,pa.ii. A
Corpora humana & anime non subiacent fatalibus astris,parte secunda,fo,clxxv,pa.ii. D
Consobrinam nemini licet vxorem accipere,parte secunda,fo,ccxlvi,pagina secunda, I
Conscientia bona non est que est malorum cōfusione permixta,parte secunda.fo,cc.pagi.ii, A
Coniugati lapsi semel in adulterium pena, parte secunda fo.xxxii.pagina prima, T
Confirmatio decreti Symmachi,parte secūda,fo, ccvi,pagina prima C
Confessorias lras afferentes puniātur,parte secunda,fo,xxxi,pagina prima I
Confessio cleri & primorū Gothice gentis ad fidē conuerse parte,ii, fo,xli,pagina prima A
Crucis dñi inuentio,parte,i,fo,lxiii:pagina,i, A
Criminatores contra doctorem recipi non debēt parte prima,fo,xxxiiii.pagina secunda, B, fo.xxxiiii.pagi.ii.B. fo,xlvii.pagina,i. B,
Crimine mortali implicatus tēpore ordinationis ab ipsa ordinatione submouendus est, parte secunda,fo.xx,pag.secunda B
Criminosi pena qui se permisit ordinari diaconū parte secunda,fo,xxxii.pagina secunda G
Criminoso accusationis via debet occludi:parte secunda.fo.ii,pagina secunda. G
Criminationes ab ipsis fieri debent authoribus:pte secunda,fo,xcvi,pagina secunda. F
Criminosus accusare non potest: parte prima.fol. xlvii.pagina secunda. A
Criminosi non debent ordinari:parte secunda,folio.cxc.pagina prima.D,fo,lxxxii,pag,i, D
Crimen falsum obiecisse fratri conuictus ad exitum vsq; vite sue a cōmunione sit alienus,parte secunda,fo,xx,pagina prima, B
Crimen intentās agere debet personaliter,parte,i. fo.xlv.pagina prima, A
Crapulosi subdiaconi.aut cantoris pena, parte prima:fo,iiii,pagina,ii,cxli,
Creationem vniuerse carnis non attribuēs deo est hereticus:parte secunda,fo,lxxvii,pag,ii, B
Crimē lese maiestatis principi clementie reseruādum est:parte secūda,fo,lii,pagina secunda, F
Criminator,& falsus testis qualiter debeant puniri,parte secunda,fo,xviii,pag,ii, G
Cariales,causas agentes,editiones publicas facientes, non debēt ordinari,parte secunda,fo,cxxii. pagina prima, D
Cubicularii pape debent esse clerici,parte secunda fo,ccxliii,pagina secunda, B
Cyrilli alexandrini ad concilium aphricanum rescripta,parte secunda,fo,xiii.pagina prima, A
Cyrillus recedentes ab heresi Nestoriana recipit, parte prima,fo,lxxix,pagina secunda, C

De littera D,

Ari non potest quod non habetur,par,ii,fo,cviii, pagina,i.fo,cxxii,pagi,i, A
Damasi pape decreta:parte secunda,fo,cxiii,pag.ii,
Damasi pape epla ad Paulinum Antiochenū,parte secunda,fo,ciii,pagina secunda, A

Universidad de Deusto
Biblioteca

Damasi pape epistola ad Hieronymũ pbrm, pte secunda,fo.ciiii.pagina,ii. A
Damasi rescriptum ad Stephanũ mauritanie archiepiscopum,parte,ii.fo.cv.p.i. A
Deus est author omnium bonorum parte secunda,fo,cxxxi.pagina secunda, D
Deum contemnit qui eius negligit sacerdotes,parte secunda,fo.cciii.pa.i. A
Deus pater vnicum filium pro nobis passurũ misit parte prima,fo,xxviii.pagina secunda A
Desponsata viro puella non debet alteri in matrimonium dari parte secunda fo.cx.pagina .i. C
Dedicande non sunt ecclesie nisi sub nomine sancti approbati,parte secũda,fo.cxc,pa.ii, D
Depositꝰ ob delictum post ordinationem nullũ sperare debet restitutionis remedium,parte secũda fo,ccxlviii,pagina prima, A
Depositus pro crimine ministrare non debet,parte prima fo.xxvii.pag.ii,
Defunctorum oblationes defraudans ab ecclesia pellatur,parte secunda,fo.xxiiii.pa.ii, B
Dei munere non aufertur liberum arbitrium,sed iuuatur,parte secunda,fo,cxxxii.pa.i, B
Deus homo,verbum caro humane beatitudinis est fides,parte prima.fo.liii.pagina secunda. B
Deitas quomodo ad carnem vnita intelligatur, parte prima fo.lxxxi.pagina prima. C
Desponsate puelle etiam corrupte sponsis debent restitui,parte prima fo lxx.pag.ii, cxi.
Detractiones obloquentium patienter ferende sunt,parte secunda,fo,ccxxxix.pag.ii, A
Deus est primus motor liberi arbitrii ad bonum parte secunda,fo.cxxxi,pagina secunda, E
Detractio in sacerdotes non est exercenda, parte prima fo,xv.pagina prima B
Deus est omnium creator,parte prima folio .xi. pagina prima,
Defendi non debet quod credi non licet,parte secunda,fo,cxlvi,pagina secũda, A
Deus corrigit,vt obtemperantes ducat ad vitam, parte prima,fo.vii.pagina prima. A
Deus inuisibilis visus est in cunabulis,parte prima fo,lxxx.pagina prima. A
Demonibus post lauachrum baptismi sacrificantes quali sint penitentia digni,parte secunda:folio,xx.pagina secunda, D
Defunctorum piam voluntatem exequi retardãtes excommunicẽtur,par.ii,fo xxv.pa.ii. D
Defunctorum corpora quomodo sunt inhumãda,parte secunda,fo.xliiii.pag.ii. F
Delatoris vnde mors vel proscriptio sequatur pena,parte.ii,fo,xxxii,pa,ii.
Deus metitur animum, non tempus,parte prima,fo,ix.pag.ii.
Deus optimus est protector,parte prima, fo.xvi pag,secunda,
Dei auxilio quotidiano egemus, parte secũda,fo. cxxiiii.pagina secunda. C
Deus vite nostre est author,parentes ministri,pte prima,fo,xiii,pagina secũda,
Deo absona nomina irrogans sit hereticus, parte secunda fo.vii.pag,i, B
Deus maxime exoratur,cum vna gratiarũ actio ei offertur,parte secunda,fo.clxxviii.pag,i. B
Deuota si peccauerit,parte,ii,fo.xxxvii.pag.ii, I
Decreta Anacleti pape,parte prima.folio.xiiii,pagina secunda, B
Decreta Euaristi pape,parte prima,folio,xxi,pagina prima, A
Decreta Alexandri pape,parte prima,folio.xxiii pagina prima, B
Decreta Sixti pape,parte prima,folio.xxv,pagina secunda. A
Decreta Thelesori pape,parte prima,folio. xxvii. pagina secunda, A
Decreta Iginii pape,parte prima,folio,xxviii,pagina secunda. A
Decreta Pii pape,parte prima,folio.xxix.pa.i. A
Decreta Anitii pape,parte prima,folio,xxx, pagina secunda. A
Decreta Sotheris pape,parte prima,folio,xxxi, pagina prima, A
Decreta Eleutherii pape.parte prima, folio,xxxi, pagina secunda. B
Decreta Victoris pape,parte prima,folio. xxxiii. pagina secunda, A
Decreta Zepherini pape,parte pria, folio, xxxiiii, pagina secunda A
Decreta Calixti pape, parte prima, folio,xxxiiii, pagina secunda, A
Decreta Vrbani pape,parte prima, folio, xxxvi, pagina secunda, A
Decreta Pontiani pape,parte prima,folio,xxxvii, pagina secunda, A
Decreta Anterii pape,parte prima,folio, xxxviii, pagina secunda, A
Decreta Fabiani pape,parte prima,folio,xl,pagina prima. B
Decreta Cornelii pape,parte prima,folio,xliii,pagina secunda, A
Decreta Lucii pape,parte prima,fo.xliiii.pagina secunda C
Decreta Stephani pape, parte prima folio.xlvi. pagina prima C

Universidad de Deusto

Decreta Sixti pape,parte.i.f.xlviii.pa.ii, A
Decreta Dionisii pape, parte pri.xlix.pagi.ii. A
Decreta Felicis pape,par prima fo.l.pag.ii. B
Decreta euticiani pape parte prima fo.liii.p,i.A
Decreta Gaii pape pte prima fo.lv.pag.ii, A
Decreta Marcellini pape,pte prima fo.lvi.p.ii,B
Decrera marcelli pape pte prima fo.lviii.pa.i. A
Decreta Eusebii pape parte prima fo.lx.pa.i. A
Decreta Melchiadis pape, parte prima folio. lxiii.pagina prima A
Decerptioes ex decretis sancti Silueſtri pape pte secunda fo.xci.pagina prima A
Decreta Marci pape, parte secūda fo.xci.pagina secūda A
Decreta Iulii pape parte secūda f.xcii.pagi.ii.A
Decreta liberii pape parte secūda fo, xcvii. pa.ii.
Decreta Felicis pape;parte secūda fo.xcix.p,i.A
Decreta Siritii pape parte secunda fo.clx.pa.i.A
Decreta Anastasii pape,parte secunda,folio,cxiii pagina secunda A
Decreta Innocentii pape,parte secunda,fol.cxiiii pagina secunda A
Decreta zozimi pape,parte secūda folio.cxxviii. pagina secunda A
Decreta bonefacii pape, parte secūda folio.cxxix pagina secunda A
Decreta Celestini pape,parte secunda fol. cxxx. pagina secunda A
Decreta Sixti pape parte secunda fo.cxxxiii. pagina secunda D
Decreta Hilarii pape, parte secunda fo.clxxxiii. pagina secunda B
Decreta Simplicii pape,parte secunda fo.clxxxvi. pagina prima B
Decreta felicis pape. parte secunda folio.clxxxvii pagina prima. A
Decreta Gelasii pape,parte secunda fo.clxxxviii. pagina secunda A
Decreta Anastasii pape, parte secunda folio,ccii. pagina prima A
Decreta Symmachi pape, parte secunda fo. cciii. pagina secunda A
Decreta hormisde pape,parte secūda foli. ccxvii. pagina prima B
Decreta Iohannis pape, parte secunda fo.ccxxii. pagina secunda A
Decreta Felicis pape,parte secunda folio. ccxxiii. pagina secunda A
Decreta Bonefacii pape,parte secda fo.ccxxv.p.ii.
Decreta Iohannis pape. parte secunda fo.ccxxvi pagina secunda A
Decreta Siluerii pape parte secunda folio.ccxxvi. pagina secunda A
Decreta Vigilii pape parte secunda folio.ccxxviii pagina secunda A
Decreta Pelagii pape, parte secunda fo. ccxxix. pagina secunda A
Decreta Iohannis pape,parte secunda fo.ccxxx. pagina secunda A
Decreta Benedicti pape,parte,ii,fo,ccxxxi,p,ii,
Decreta Pelagii secundi pape,parte secunda,folio ccxxxii,pagina secunda, A
Decreta Gregorii pape,parte,ii,fo,ccxxxvi,pagina prima A
Decreta Gregorii minoris, parte secunda, folio ccxlvi,pagina prima, A
Decretum ex conciliò valētino, parte secunda fo. lxvi.pagina secūda A
decretum pro potamio episcopo parte secunda fo, lxvi.pagina prima B
Decretum in fauorem principis constitutum per singula concilia referendum parte secunda fo. lii.pagina secunda E
Decretum testamentoriū parte secunda fol. lxvi. pagina secunda B
Diaconi non debent offerre, parte secunda fo. xviii.pag.secunda H
diaconi presbyteros debent reuereri parte secūda fo.xix.pag.ii. N
Diaconus vel presbyter ad cellariii secretum puellam non debet admittere parte secunda fo. xix.pag.ii. B
diaconi rei ad se non pertinenti non se debēt immiscere parte secunda fo.clxxxix.pa.i.F.& G
Diaconus non ē ꝓmouendus nisi castitatem ꝓfiteatur parte secunda fo.lxxxii,pagina scda H
Diacones vxorati modo caste vixerint ordinari possūt sacerdotes parte secūda fo.xxxvii.p.i.B
Diaconus quādo debeat alba indui parte secūda fo.viii.pagina secunda k
Diaconi coniugati non promoueri debēt ad sacerdotium parte secunda fo.xxiii.pag.ii. O
Diaconus aut presbyter si crimē capitale commiserit qualiter puniatur parte secunda folio. xxix.pagina prima A
diaconorum septem per singulas vrbes institutio parte prima fo.xl.pag.i. B
Diaconus ante.xxv.annos non ordinetur,parte secunda.fo,xxvi.pag.i. I
Diaconus episcopi & p̄sbyteri se debet agnoscere ministrum,parte secunda fo. viii.pa.i. F
Diacones vrbani supra presbyteros nichil presumant,parte secunda,fo.xviii.pag.ii. L
Diaconus non potest panem dare vel aquā bene

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicere,parte prima fo.lxxviii,pa,prima H
Diaconus inter presbyteros non nisi interrogatus debet loqui,parte secunda fo,viii,p.ii, I
Diaconi ad p̄sbyterum debet esse reuerentia,pte secunda fo,xxviii,pag.prima E
Diaconi ante.xxv.annos nō debent ordinari:pte secunda fo.iiii.pa,prima E
Diaconi in p̄sbyteros non debent superbire, pte secunda fo.xlix.pa.secunda A
Diaconi & presbyteri ab opere debent abstinere coniugali,parte secunda fo.clxxiii.pa,ii. C
Diacones qui immolauerūt,parte,i,fo.lxx.p,i,C
Diaconus iubēte presbytero sedere potest, parte secunda fo,viii,pa,ii, H
Diaconi ,ptestantes non posse continere an,pmoueri debeant ad sacerdotium,parte prima folio lxx.pag.ii.c.x.
Diaconus presente p̄sbytero si iubeatur populo eucharistiā ministrare potest,parte secunda fo. viii.pagina secunda G
Diaconorum officium,qui oculi dicuntur episcopi,parte prima. fo.iiii.pagina secūda.H, & I
Diaconus qualiter ordinetur,parte secunda folio vii.pagina secunda C
Diaconos septem in vna quaq; ciuitate determinat Euaristus,parte prima fo,xxi,pa,i. B
Diaconam in coniungem nemo ducat,parte secunda fo.ccxlvi.pa.ii. C
Diaconissa ordinari non debet ante. xl. annos, parte prima fo.lxxxiiii.pag.ii. C
Diaconisse non ordinande,parte secunda folio xxiiii.pa.i. A
Diuortium nemini licet propria auctoritate facere,parte secunda fo.xxvi.pag.ii. D
Diocesani p̄sbyteri res ecclesiasticas non possunt alienare,parte secunda fo.xxvi.pa.ii. A
Discere nulli debet esse molestū,parte prima,fol. xi.pagina prima
Dies paschalis apud aphros qualiter designetur, parte secunda fo.v.pa.ii. B
Dimitte nobis debita nostra, quilibet iust⁹ etiā ex persona ,ppria vere dicit,parte secunda folio xvi.pa.ii D,& E
Discipuli domini.lxx.spiritūsanctum tradidisse non leguntur,parte secunda fo.cviii,pagi.i,
Dilectio dei,& proximi legis est consummatio, parte prima fo.vi.pa.i, B
Diuortio interueniente nō potest cum altero cōtrahi matrimonium,pte.ii.fo.cxviii.p.i. A
Discordia sedanda est.parte secunda fo.ccxxxix. pagina prima A
Discordiam clericorum ad concordiam reuocet episcopus,parte secunda fo.ix.pa.i. C
Diuinationum obseruatores qualiter puniantur, parte prima fo.lxxi.pa.i. G
Digamus ad clerum non potest promoueri, pte secunda fo,xx.pagina secunda.B. folio,cxviii. pagina prima E
Digito sectus an possit promoueri,parte secūda, fo.cxviii.pagina prima D
Diabolum credens per se effectorem aliquorum animalium,vel tonitruum est hereticus, parte secunda fo.lxxvii.pag.i, H
Diabolus tanto callidius agit quanto quis ē melior, parte secunda fo.ccxxxvii.pa.ii. A
Diabolum negans a principio sui creaturam dei bonam,est hereticus,parte secunda, fo.lxxvii, pagina prima G
Diaboli opera destruūtur,cum corda hominum ad dei,& ,proximi charitatem reuocantur, parte secunda fo.cxxxiii,pag.ii. B
Diabolus ab initio fuit bonus,& est dei opificiū, parte secunda fo,clxxv.pa,i, D
Diabolus p̄textu pietatis imprudentibus illudit, parte secunda fo.cxli,pa,ii. A
Digami ordinati non consecrent, aut ministrēt, parte secunda fo.xxv.pa.ii. A
Doctoris *nomen nemo sibi vendicet non permissus,parte* secunda fo.xxxiiii.pa.ii, F
Dominia rerū per meum & tuū inquietātur,pte prima fo.xiiii,pa,prima A
Dolus in verbo vitandus est,parte prima folio xxxvi.pag.i. A
Domus dei nulli debet esse contemptibilis,parte prima fo.lxxii.pa,ii, E
Dominico die ieiunās non est habendus catholicus,parte secunda fo,ix.pa,i, H
Dominico die audiēda est missa:parte secūda fo. xxvii.pagina prima O
Docibiles debent omnes esse,sed sacerdotes aliorum esse debent doctores,pte prima f,vi,p,i,C
Dominicis diebus missarum solēniis clericis debent interesse,parte secunda fo,lxxxiii,pa.ii. B
Dominicis diebus nō sunt exercenda fora. parte secunda.fo.xxxiii,pag,i. E
Dñicas tres ecclesiā non ingrediēs tanq̄ suspect⁹ vitetur,parte secūda,fo.xxxi,pa.i, E
Dñicis dieb⁹nō ē ieiunādū,pt,ii.f.xxxiiii.p.ii.B
Domū eius qui abstinetur nullus debet ingredi, parte secunda fo,xxxvii,pa,ii, H
Duodecim signa putans esse per corpus distributa,hereticus est,parte,ii,fo,lxxvii,pagi,i, K

Universidad de Deusto

Bredunēsis ecclesie iuuande consilium, parte secunda fo.xxii.pag.prima B
Ebredunēsis ecclesie benignitas erga Armētariū inuasorem, parte secunda, folio eodem pagina prima C
Ebrietas vitiorum nutrix a clericis fugienda, pte secunda fo.xxvii.pagi.i. H
Ebriosi, aut aleatores episcopi, & presbyteri eē nō debent, parte prima fo,iii,pag.prima.c.xl,
Ebriosi corpore & animo sunt mortui, parte prima fo.vii.pagina prima A
Economos assumere debēt episcopi pro rebꝰ ecclesie regendis, parte prima.fo,xlix,pa.ii, k
Economi rerum ecclesiasticarum non debent eē laici, parte secūda fo.lxxxvii.pag.ii. B
Ecclesia quibus non cōmunicauit viuis, non communicat mortuis fo.clxxiii,pag,ii, F
Ecclesia magne naui similis ē, parte prima f.xv. pag.i. A fo,v.pag.prima A
Ecclesiastica decreta negligētis pena est ignis, pte parte prima fo.viii.pag,ii. A
Ecclesie quibus in locis sint constituēde parte.i, fo.x.pagina prima B
Ecclesie apud nationes barbaras locate, qualiter reguntur, parte prima fo.lxxix.pag.i. E
Ecclesie redditus qualiter sint distribuendi, parte secunda fo.clxxxvi.pa.ii. A
Ecclesie predia nō sunt alienanda, parte secunda. fo.cciii.pagi.ii. B
Ecclesiastica sacramenta vno more debent ministrari, parte secunda fo.xlvi.pag.i. B
Ecclesia cōmunis proprius est orandi locus, parte prima fo.lxxviii.pag.i. S
Ecclesias persequētium pena, parte secunda folio ccxiii.pagina secunda A
Ecclesie res relictas occupantium pena, pte secūda fo.ccxv.pa.prima A
Ecclesie carthagiñ.recōciliatio, pte secūda f.ccxxv pagina secunda A
Ecclesie dos ab ēpo consecrate eius ordinationi subest, parte secūda fo,xliiii.pa.i. C
Ecclesie quoscūq; prouentus ꝓpria auctoritate rapiens anathema est, parte pri.fo.lxxii.pa.ii.G
Ecclesie ꝓprie desertor penis subiacet canonicis, parte secda fo.cxc.pagina secunda B
Ecclesiam priuatam nemo debet congregare, pte prima fo.lxxii.pag.secunda F
Ecclesiastica onera viritim exercenda sunt, parte secunda fo.xxxiii.pag.i. H
Ecclesie vacandū est a.xvi. calendarum Ianuarii vsq; ad epiphaniam, parte.ii.fo.xxxiiii.p.ii.C
Ecclesia orat prouniuersis, parte secūda, fo.cxxxii pagina prima A
Ecclesie bona: & ea que sunt ꝓpria sacerdotis diuidi debent, parte secunda.fo.lxiiii.pag.i. B
Ecclesia catholica vnica est, parte secunda folio ccxxxviii.pagi.prima B
Ecclesie res in tres partes diuiduntur, parte secūda fo.lxxviii.pag.prima E
Ecclesie inferiores ritui ecclesie metropolitane debent esse conformes, parte.ii.fo. lxix.pag.ii.B
Ecclesie immunitas non est a quoq; violanda, pte secunda fo.lxxv.pag.prima A
Ecclesia ꝑscribit, & prescribitur spatio.xxx.annorum, parte secunda fo.xlix.pag.prima D
Ecclesie bona auferens fur sacrilegus & homicida censetur, parte prima fo.xlv.pag.ii. A
Ecclesie ꝑsidentes ab ea recipere debent cōpēdiū mercedis, parte secunda fo.xlix.pag.i. G
Ecclesie immunitas cum ad eam reus confugit, parte secunda fo.xxviii.pag.ii.e.primo
Ecclesia nō debet in eos exercere seueritatem quibus princeps cōmunicat, parte secūda fo.lxxiii. pagina secunda A
Ecclesie Arriane ad fidem cōuerse subsunt episcopo territorii, parte secunda f.xliii.pag.ii. B
Ecclesiam intrantes, & non cōmunicantes admoneātur, parte secunda fo.xxxvii.pa.ii. F
Ecclesie bona inter episcopum & clerū diuidenda sunt ex equo, parte secunda f.xxix.pag.i.E
Ecclesie res sivtilitatē eius nō grauēt possunt alienari, parte secunda fo.xliii.pa.prima B
Ecclesiam alterius nemo inuadat vel clericum ordinet, parte secunda fo,xxi.pa.ii. D
Ecclesie cedere licet vnam parochiarum suarum, parte secunda fo.xxii.pag.secunda D
Ecclesia non permittat extrahi qui ad eā confugerint, parte secunda fo.xxiii.pag.i. E
Ecclesia ꝓ immunitate quā prestat non debet dānificari, parte secunda fo.xxiii.pa.i. F
Ecclesiarum dedicationes ad episcopos territorii pertinent, parte secunda fo.xxiii.pag.ii. B
Ecclesiam ꝓpriam nullus clericus relinquat, parte secunda fo.xix.pag.ii. L
Ecclesiastica res quomodo possit alienari, parte secunda fo,x.pag.secunda C
Ecclesie desertor monitus contēnens ab officio deponatur, parte secunda fo.lxxxii,pa.ii, C
Ecclesie alicuius intercessor cathedram vltra annū non potest retinere, parte.ii.fo.x.pa,ii. G
Ecclesie que ꝑ hostilitatē deciderūt prisco statui debent reintegrari, pte secūda fo,lxxxvi,p.ii.B

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesiam propriam per contemptum relinquēs in nulla recipiatur, parte secunda folio, lxxxii. pagina secunda B
Ecclesia mundane mutationi non debet subiacere, parte secunda fo. cxx. pag. ii. B
Ecclesia sponsa Christi neq; rugam, neq; scissuram admittit, parte secunda fo. cxlv. pag, i. A
Ecclesie frustra resistitur hostibus externis, si domesticis inimicis non obuietur, parte secunda fo. cxlvi. pagi. i.
Ecclesie res in cuius sint potestate, parte prima fo. iii. pag. i. c. xxxix.
Ecclesiā potestate seculari obtinens deponēd⁹ est parte prima fo. ii. pa. ii. c. xxix.
Ecclesiastico mucrone resecanda sunt mala, parte prima fo. xlv. pa. i. B
Ecclesie cantus non recipiat versiculos ab idiotis editos, pte prima. fol. lxxviii, pagi. ii. V
Ecclesie rector non est preficiendus sine episcopi auctoritate, parte secunda fo. ii. pag. ii. F
Ecclesia sponsa est Christi que nullo potest errore pollui, parte, i, fo. xxxi. pag. ii. B
Ecclesie bona potest episcopus dispēsare egētib⁹ parte secunda fo. lxxxi. pag, ii. D
Edictum regis Reccaredi de cōfirmatione concilii, parte secunda fo, xliiii. pag. ii. B
Edictum in iudeos, parte secunda f. lxxiiii. p. ii. C
Egrotantes sue fidei prestantes argumentum baptizentur, parte secunda fo. v. pa. i, I
Electio summi pontificis qualiter est celebranda, parte secunda fo, cciiii, pagina prima D
Electio metropolitani qualiter est celebranda, pte secunda fo, clxiiii, pagina prima A
Electus in episcopum debet intra tres menses ordinari, parte prima fo. lxxxv, pa. i. B
Electio promouendorum ad clerum non debet a populo pendere, parte secunda fo. lxxx. p. ii. A
Eleemosina de alienis nō est facienda, parte pria fo. lxxii, pagina secunda H
Ennodii prefatio, parte. ii. fo. ccvii. pagi. ii. A
Ennodii diaconi liber cōtra obtrectatores synodi sub symmacho papa Rome habite, parte secūda fo. ccvii. pagina secunda B
Energumini, & reliqui erratico spiritu correpti non debent in ecclesia ministrare, parte secūda fo. xxxi, pagina prima N
Ephesina synodus secunda reprobatur, parte secunda fo. cxliiii. pagina secunda B
Episcoporū ordinationes qualiter & a quib⁹ sūt celebrande, parte prima fol, ii. pagi. i. capitu. i. fo. xvii. pag. i. C. f. lxviii. pag. ii. E. parte secunda fo. v. pa, i. O. fo. vii. p. ii. A. fo. xiii. p. ii. D. f. xix. p. ii. C. f. xxiii. pag, ii. N
Episcopus ordinari non debet preter metropolitani auctoritatem, parte secuuda fo. iii. p. i. E. f, cxii. p. ii. E. f. cxvi. p. i. A. f, clxxxiiii. p. ii. A
Episcopi cōfirmatio ad metropolitanū ptinet pte prima fo. lxviii, pa. ii, E
Episcopus in alterius episcopi territorio nichil debet attentare, parte prima fol. lxxvi. pa, i. C, fol, lxxvi, p, ii, C. f, xxxv, p. ii, A, parte secunda, fo. ii, p, i, A. fo, iii, p, i, D, f. iiii, p, ii, L
Episcopus cui in electione aliquid obiicitur, prius est purgandus q̄ ordinandus, parte secunda fo, v, pagina secunda A
Episcopi diocesim visitantes non debent esse onerosi, parte secunda fo, lvi, p, ii, B
Episcopus per singulos annos semel suam debet visitare diocesim, parte secunda fo, xlix. pagi, i, F
Episcopi suarum diocesum basilicas annuatim visitare debent, parte, ii, fo, xxxiii, pa, ii, A
Episcopi per suas debent dioceses vigilanter debent ecclesias visitarer, parte secunda folio, lxxix, pagina prima A
Episcopus diocesim visitans quid exigere potest, parte secunda fo, lxxix, pa, i, B
Episcopus ecclesiam heredem non instituēs, si qd alienauerit, reuocetur, parte secund. folio, xxvi, pagina secunda M
Episcopis (qui subditorum lux. esse debent) est obediendum, parte prima fo, xii, pagi, i, A
Episcoporum vnus est ordo, parte prima folio. xix, pagina secunda, A
Episcopus economū debēt habere qui res ecclesiasticas gubernet, parte prima fo, lxxxv, p, i, C
Episcopi sunt ecclesie colūne, parte prima folio xlix, pagina prima A
Episcoporum inimicis non debent esse amici subditi, parte prima f. xx, pa, ii, A
Episcopus vel quicūq; clericus magos consulens ab officio deponatur, parte secunda folio. xlviii. pagina secunda I
Episcopis inobediētes sunt infames, parte prima fo, vii, pagina secunda A
Episcopus licet vitiosus non est a quouis arguendus, parte prima fo, xxii, pag, ii, A
Episcoporum qualiter potest fieri mutatio, parte prima fo, xxxix, pag, i, A
Episcopos oportet omniū quibus prepositi sunt curam gerere, parte prima fo. xiii, pag, i, A
Episcopi in plerisq; magis tolerandi: q̄ accusandi, par, prima fo, xlii, pagina secunda B
Episcopus debet assumi quem vita nota & pbabilis cōmndat, parte prima fo. lxxvii, pa. ii. M

Universidad de Deusto

Episcopus,presbyter,aut diaconus a gradu suo iniuste defectus qualiter restituitur,parte secūda fo.xlviii.pa.secunda H
Episcopi loco suam causam in causa appellatiōis fouentis nullus est preficiendus: parte secunda fo.xcvi.pag.i. B
Episcopis incumbit pauperes,& oppressos defendere.parte secunda fo.xlix.pag.i. B
Episcopus clericum innocentem,aut ex leui causa excōmunicans ad synodum vocetur.parte secunda fo.xxv,pag,ii, C
Episcopi,presbyteri,diaconi ab vxoribus debent abstinere,parte secunda fo.ii,pag.ii. C
Episcopo peregrino celebrandi locus debet assignari,parte secunda fo.xviii.pag.ii, N
Episcopus alterius sedem ambiens a propria cadere debet,parte secunda fol.clxiiii.pagi.i.C
Episcopi ad synodum vocati debent comparere parte prima fo,lxxviii.p,ii. A
Episcopi nō habentur quos nec clerus elegit, nec populus exquisiuit, nec metropolitanus consecrauit,parte secunda fo.clxxiii.pag.ii, A
Episcoporum ad synodum conuocatio debet esse modesta,parte secunda fo.clxiiii.pagi.i. E
Episcopo defūcto intestato mox a clericis omniū bonorum fiat inuentarium, parte secunda fol. xxxiii.pagina secunda E
Episcopus vocatus ad concilium debet accedere, parte secunda fo.lxxxi.pag.ii, G
Episcopi & clerici mulierum careant consortio, parte secunda fo.lxxxii.pagina secūda A
Episcopus credite sibi ecclesie curam non agens excōmunicetur,parte secunda, fo.lxxxi.pa.i. k
Episcop⁹ Geolebus seductor apud gallos,parte secunda fo.cclv.pagina prima
Episcopus nullis debet vexari excessibus,parte secunda fo,ccxlv,pag.i. A
Episcopatus non debet iure testamētario reliqui, parte.ii.fo.clxxxiii.pagina prima D
Episcopus preter necessitatē res ecclesie distrahēs reus est furti,parte secunda fo.lxxxi.pag.ii. B
Episcopi vt ceteris sunt eminentiores auctoritate ita moribus & doctrina prestare debent,parte secūda fo,lxix.pagina secunda A
Episcopus alterius visitans ecclesiam nō debet honore suo priuari,parte secunda folio. viii. pagina secunda B
Episcopus non rei familiari,sed orationi,& lectioni debet vacare,parte secunda fo.viii.pa.i. k
Episcopus futurus qualis debeat esse, parte secunda fo.clxxxiiii.pag.ii. D
Episcopus vel presbyter non baptisans in nomine patris & filii,& spiritussancti debet ab ecclesia deiici,parte secunda fo.ccxxix,pag.i. E
Episcopus sedens presbyterum stare non permittat,parte secunda fo.viii.pa.ii. C
Episcopales sedes aliquando obtinuerūt laici in gallis, parte secunda fo.cdiii.pagina prima.
Episcopus mutari potest vrgente necessitate,pte secunda fo.ccxxxv.pag.i. A
Episcop⁹ mortuū episcopū humans quā habeat mercedem,parte secunda fo.lxiiii,pag.i. G
Episcopus non pompa supellectilis,sed vite meritis debet cōmendari,parte secunda folio.viii pagina prima E
Episcopus gentiliū libros non debet curiose versare,parte secunda fo.viii.pag.prima F
Episcopus viduarum,& pupillorum gubernatoni per archidiaconum debet prouidere, parte secunda fo.viii,pagina prima G
Episcopus diocesim sibi denominatam obtineat parte prima fo.lxxi.pagina prima B
Episcopus nō debet esse executor testamētorū parte secunda fo.viii,pagina prima B
Episcopum ordinandum quali oportet esse ingenio,parte secunda fol.vii.pa.i. B
Episcoporum cōcilii Toletani duodecim subscriptiones,parte secunda fo.lxxv.pag,ii. A
Episcopo a synodo vel presbytero ab episcopo depposito aliquid sacri mysterii tentanti nulla sit ei spes restitutionis, parte prima folio.lxxv. pagina secunda C
Episcop⁹,presbyter,vel diaconus filiam deuotam maritum accipientem paterno non prosequātur affectu,parte secūda fo.xxxvii.p.ii. M
Episcopos diffidentes reconciliet synodus, parte secunda fo.viii.pag.i. P
Episcopi personas secum debent habere que sint moribus integre,parte secūda,fo.xlviii,p.ii. B
Episcopi,vel clerici qualiter filios debeant emancipare,parte secunda fo.iiii.pag,ii. E
Episcopus vnam de parochiis erigens in monasterium debet monachis prouidere,parte.ii.fo, xliii.pagina prima C
Episcopi iudicio dei reseruati sunt, parte prima. fo.vii.pagina prima C
Episcopi propria libidine ecclesiam deserere non debēt,parte prima fo.ii.pag.i.c.xiiii.
Episcopus non inuitatus in alterius ēpi prouinciam transire non debet,parte prima fo. lxxiii. pagina secunda B
Episcoporum cause coram iudicibus ecclesiasticis tractande sunt:parte,ii.fo.c.pag.ii. C
Episcopus nisi prouocatus pro rebus caducis non

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet litigare,parte secunda fo.viii.pa,i. I
Episcopali sede vacante vigilet episcopus vicini/ or,ne seditio moueatur,parte secunda folio, xxii,pagina secunda B
Episcop⁹ deferendus est synodo qui excõmuni/ cato alterius cõmunicat,parte secũda fo, xxiii, pagina secunda C
Episcopus clericum alterius vagum apud se reti/ nens cõmunione priuetur,parte secunda folio x,pagina prima H
Episcopus de rebus propriis suo disponat arbi/ trio,parte secunda fo,xxvii.pag.ii, A
Episcopus alterius clerici cognoscens reatum ꝓ/ prio episcopo debet clementer indicare: parte secunda fo,xxiiii.pa.ii. B
Episcopi non cõmunicent cũ illo cum quo ꝓpri⁹ eps nõ cõmunicat,parte secũda fo,xv.p,ii, E
Episcopatus dignitas,presbyterii, vel diacona/ tus honor quomodo conferri debeat laico, pte secunda fo.xx,pag.i. G
Episcopus,vel presbyter ante.xxx,annos,diacon⁹ ante.xxv. non debet ordinari, parte secunda fo,xx,pag.i, E
Episcopi,presbyteri,vel diaconi non ordinentur nisi conuersis ad fidem his quibus cum viuũt domestice,parte secunda fo,iiii.pa,ii, I
Episcopi necessitate exigente,sed non passim cõ stituendi sunt,parte prima fo.lxxiii.pa.ii. F
Episcoporum defunctorũ bona non debent inua di,parte secunda fo.xxxv.pag,ii. G
Episcopus depositus si appellauerit, non est ali/ quis eius loco substituedus,donec re finita: pte prima fo.lxxiii,pag.ii. E
Episcopus nõ põt res ecclesiasticas alienare,parte secunda fo.xxv,pag.ii. G
Episcopi beneuolentie non potest obesse legis se/ cularis prescriptio,parte secunda fo.xxix, pagi na prima O
Episcopi non debent in clerũ tyrãnidem exerce/ re,parte secũda fo.xliiii.pag.i. D
Episcopi,presbyteri,& diaconi abvxorio concubi tu penitus debent abstinere fo.xliii.pa.i. D
Episcopi pro summi põtificis electione vocati de bent continuo venire, parte secunda fol,xxvii. pagina prima B
Episcopus spoliatus imprimis est restituendus. pte.ii,folio,cx,pagina.i. A
Episcopis licet nõnũquam pro piis rebus apud principes obuersari,parte prima fo,lxxiiii,pa/ gina prima B
Episcoporum & clericorum irrite sint donatio/ nes in homines nõ catholicos collate,pte secun da fo.iiii,pagina secunda D
Episcop⁹ a metropolitano monitus venire debet ad synodum,parte secunda fo.xxxiii.pag,i. G
Episcopus ordinatus consulere debet metropoli tanum,vt ab eo instruatur, parte secunda fo. xxxiii.pag.prima F
Episcopus restitutus vocatus ad iudicium veni/ re debet,parte.ii.fo,ci.pag.i. B
Episcopus de ciuitate non debet transferri, parte prima fo.lxiiii.pag.ii. C
Episcopi a sua ciuitate diu non debent abesse,pte prima fo,lxxiiii.pagi.secunda A
Episcopus condẽnatus appellare potest ad sedẽ Romanam,parte prima f.lxxiii.pag.ii. D
Episcopi pre ceteris munditia carnis enitere de/ bent,parte secunda fo,lx.pag,prima C
Episcopi,& omnes clerici sicut nomine,ita meri tis debent esse cõmendabiles,parte secunda fo. xlviii.pagina secunda C
Episcopus non est dandus inuitis, parte secunda fo,cxxxiii.pagina prima B
Episcopus suam docere debet ecclesiam sedulo, parte prima fo.xxii.pagina.i. B
Episcopi clericorum controuersias debent cogno scere,parte prima fo.xli,pag,secunda B
Episcopus successorem non potest sibi substitue/ re,parte prima fo,lxxvi.pa.ii. D
Episcopus alterius episcopi clericum nõ debet or dinare,pte prima f,lxxiiii,p.ii,D.f,xlix.p.ii. A
Episcopos contristans,Christum contristare vi/ detur,parte prima fo.v.pag,i, B
Episcopus vt pest,ita & ꝓdesse debet,parte prima fo.v,pag.prima B
Episcopo vera docenti omnes debent obedire,pte prima,fo.v,pag.i, C
Episcopi quibus debeãt moribus exornari,parte prima fo.xviii,pag.i. A
Episcopo nõcõmunicantibus non debent cõmu nicare subditi,parte prima fo.v,pagi.i, C
Episcopus a sua dioceli in aliam cõmigrare non debet,parte prima fo,lxxvi.pag.ii. B
Episcopus vacans vacantem ecclesiã propria au/ ctoritate non potest occupare,parte primafol. lxxvi.pagina.i. F
Episcopus consecratus mox plebem sibi cõmissã debet regere,pte,i.fo,lxxvi.pag.i. G
Ecclesie pastores ꝓ merito plebis sepe deprauan tur,pte.i,fo.xx.pag.i. C
Episcopi tantũ spiritũsanctum traderepossunt instar apostolorum, pte secunda fol. cviii.p,i.
Episcopus rerũ ecclesiasticarũ potestatẽ debet ha bere ad dispẽsãdũ paupib⁹,pte.i.f,lxxvi,p.i,F

Universidad de Deusto

Epiſcopus i alteri⁹ epiſcopi ciuitate nō debet diu immorari, parte prima fo.lxxiiii.pag.i. F
Epiſcopo decedente rerum eccleſie,& epiſcopi fieri debet prudens ſeparatio,parte prima folio lxxvi.pagina.ii, E
Epiſcopus quilibet ſua ſit dioceſi contentus,parte prima fo.lxxix.pag.i. C
Epiſcopi non inuitati in aliena dioceſi nichil debent attentare,parte prima fo.lxxix,pag.i. D
Epiſcopi ſanguinis fauore indignis non debent conferre beneficia,parte ſecunda folio.lxv.pagigina ſecunda B
Epiſcopus rerum eccleſie non debet eſſe dilapidator,parte prima fo.iii.pag.i.c.xxxvii.
Epiſcopi eiecti ſunt imprimis reſtituendi, parte prima fo.xxxiiii.pag.i. A
Epiſcopi & ſacerdotes domino ſacrificantes ſoli eſſe non debent,parte prima fo.xv.pagi.ii. A
Epiſcopus per quos gradus peruenire debet ad epiſcopatum,parte prima fo.lvi, pa,ii. A
Epiſcopos qui poſſint accuſare,parte ptima folio xv.pag.i. B
Epiſcopalis honor per ambitum a nemine debet obtineri,parte ſecunda fo.cciii.pag.ii. F
Epiſcoporum & ſacerdotum rebaptizatorum pena,parte ſecunda fo.clxxxvii.pag.i. D
Epiſcopus,vel clericus criminoſus eſt deponendus,parte prima fo,ii.pag.ii.c.xxiiii.
Epiſcopus in ſua prouincia debet conueniri,parte ſecunda fo.xcvi.pag.ii. C
Epiſcopus alterius parochianum nō ordinet, pte ſecunda fo.xcvi.pag.i. E
Epiſcopus non poteſt ſibi conſtituere ſucceſſorē, parte ſecunda fo.lxxxi,pag.i. G
Epiſcopus vacans in vacātem eccleſiam non debet irruere, parte ſecunda, folio. lxxxi. pagina prima. H
Epiſcopi prouinciales abſq; metropolitano nichil moliantur:parte ſecunda fo.lxxxi.pagi.i. C
Epiſcopus die dominico preſertim ab eccleſia cui proximus eſt non debet abeſſe, parte ſecunda, fo.xxix,pag.ii. D
Epiſcopus ſolus non debet attentare ordinationē epiſcopi,parte ſecunda folio, xviii. pagina ſecunda O
Epiſcopi eccleſias quas ſue ꝑtendunt eſſe iuriſdictionis ꝓpria auctoritate nō debent inuadere, parte ſecunda fo.xvii.pag.i. L
Epiſcopus ſatagat omnia loca que ad ſuam pertinent cathedram vnitati eccleſie cōnectere,parte ſecunda fo,xvii.pag.ii, C
Epiſcopi,ꝑſbyteri, diaconi de ciuitate in ciuitatē nō tranſferātur,parte ſecunda fo. xiiii.pag,i.K
Epiſcopi (niſi legitima ſubſit cauſa) ad cōciliū debent accedere,parte ſecunda fo.x.pag.ii. I
Epiſcopi ſententia in clericum a coepiſcopis examinanda eſt,parte ſecunda fo,xi.pa.ii. E
Epiſcopi,preſbyteri,& diaconi ab vxoribus debent abſtinere,parte ſecunda folio,x.pagina ſecunda. B
Epiſcopus fratrum calūniatores excōmunicet,pte ſecunda fo.viii.pag.ii. Z
Epiſcopis ſucceſſores dat deus,non homo,parte ſecunda fo.clxxxv.pag.ii, A
Epiſcoporum & ſacerdotum diuerſa ſunt munera & priuilegia, parte ſecūda fo.clxx.pag.ii,A
Epiſcopi Galliarum aliquando bellatores extiterunt,parte ſecunda fo.cdiii.pagina prima
Electio miniſtrantium altari non eſt populo credēda,pte prima fo.lxxvii,pagina.ii. N
Epiſcopus clericum non ſuum abſoluere non poteſt,parte prima fo.lxxiiii. pag.ii. B
Epiſcopi,preſbyteri,diaconi mulierū niſi forte cōſanguinearum careāt contubernio,parte ſecunda fo.xiii.pag.ii. C
Epiſcopus bigamū ſcienter ordinans ſede priuetur epiſcopali,parte ſecūda fo,ix.pag.i. O
Epiſcopus publice penitentem ordinans ſcienter epiſcopatu priuetur,parte ſecūda fo.ix p,i. N
Epiſcopus in eccleſia ſublimior ſedeat,in domo preſbyterorum collegam ſe cognoſcat,parte ſecunda fo,viii.pag.ſecunda D
Epiſcopus alterum epiſcopum non debet conculcare,parte ſecunda fo.xviii.pag.ii. k
Epiſcopus diſcrēta maturitate,& ex conſilio ſuorum clericorum clericos debet ordinare, parte ſecunda fo.viii.pagi.i. M
Ep̄us ſine aſſeſſorum ꝑſentia cauſas non ventilet aut diffiniat,parte ſecunda fo.viii pag.i, N
Epiſcopi domus non procul eſſe debet ab eccleſia,parte ſecunda fo.viii.pag.i. D
Epiſcoporum tranſlationes non ſunt permittende,parte ſecunda fo.v.pag.i, N
Epiſcopus ſi crimen impingat clerico,res deducatur,ad ſynodum,parte ſecunda folio,viii. pagina prima T
Epiſcopus qualiter debeat funerari, parte ſecūda. fo,xxxvi,pag,i, D
Epiſcopus,vel ꝑſbyter putans ſe iniuſte excōmunicatū ad maiores recurrat,pte,ii,f,lxxxii.p.ii.d
Epiſcoporum iniuſta damnatio a ſynodo debet retractari. parte ſecūda fo.viii.pag,i, S
Epiſcopi,& preſbyteri vno modo debent ſalutare populum,parte ſecūda fo.lxxviii,pag,i, A

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopus gregem suum a iudiciorum strepitibus debet arcere pro virili, parte secunda folio. viii. pagina prima Q
Episcopus, aut presbyter orans cum heretico deponendus, parte prima fo. iii. p. i. c. xliii.
Episcopus nō debet trāsferri spe pinguiori ductꝰ parte secunda fo. viii. pag. i. R
Episcopus extra proprium territorum nō debet ordinare, parte prima fo. iii. pa. ii. c. xxxiiii.
Episcopus populum suum non pascens deponēdus, parte prima fo. iii. pag. i. c. xxxv.
Episcopus preter consensum episcoporum prouincie non debet adire principē, parte prima, fo. lxxvi. pagi. prima A
Episcopi & clerici negotiis secularibus non debēt implicari, parte prima fo. ii. pag. i. c. vii.
Episcopus tempore sue ordinationis nichil habens quicquid acquirit, censetur ex bonis ecclesie quesitum, parte secunda fo. vi. pag. ii. A
Episcopus, vel presbyter percussor qualiter puniendus, parte prima fo. ii. p. ii. c. xxvi.
Episcopo defuncto qualis sit substituendus, pte secunda fo. clxiii. pag. ii. A
Episcoporum vita non debet perturbari, fol. lxx. pagina prima A
Episcopus rem ecclesiasticam, xxx. annis prescribit, parte prima fo. lxxxiiii. pag. ii. E
Episcopis alicuius prouincie dissidentibus accersendus est alterius prouincie metropolitanus, parte prima fo. lxxvi. pag. i. D
Episcopus de laico non est assumendus, parte secunda fo. cxxxiii. pag. ii. B
Episcopus, vel presbyter ante. xxx. annos non debet ordinari, parte secunda fo. xxvi. pa. i. K
Episcopo a sua ciuitate pulso humanitatis officiū debet impendi, parte prima fo. lxxiiii. pagina secunda G
Episcopi heredes non debēt bona eiusdem absq; auctortate vendicare, parte secunda fo. xxxvi. pagina prima C
Episcopi, & abbates modeste castigare debent suos subditos, parte secūda fo. lxxxv. pag. ii. A
Episcopi grauati ad Romanā sedem appellent, parte secunda fo. xcvi. pag. i. A
Episcoporum oppressioni occurrit anacletus, pte prima fo. xiiii. pag. ii. B
Episcopo incumbit pauperes alere, parte secunda fo. xxix. pag. i. G
Episcopis, nec presbyteris liceat habere canes ad venandum, partem secūda folio. xxvii. pagina secunda. H
Episcopus nullus debet ordinari contempto metropolitano, parte. ii. fo. cxxx. pag. i. B
Episcopi, & alii clerici si mechati fuerint, parte secunda fo. xxxi. pag. i. B
Episcopi, diaconi, & subdiaconi penitus debēt ad vxoribus abstinere, parte secūda fo. xxxi. p. i. R
Episcopꝰ (nisi grandis prohibet necessitas) ad synodum veniat, parte secunda fo. viii. pa. i. L
Episcopos per principū curias euagari vilissimū parte primā fo. lxxiii. pag. ii. H
Episcopi vltramarinā peregrinationem capessere non debent, nisi authorati a metrropolitano, parte secunda fo. v. pag. i. C
Episcopus alterius episcopi clericum ordinare, vel apud se retinere non debet sine litteris dimissoriis, parte secunda fo. primo pag. ii. D
Episcopus Aulice vanitatis sectator non est in cōmunionem recipiendus, parte prima fo. lxxiiii pagina prima C
Episcopus rebus ecclesie velut sue fidei cōmissis non tanquā propriis vtatur, parte secunda fol. viii. pagina prima X
Episcopus Constantinopolitanus non meretur dici maximus, parte prima fo. lxxix. pa. ii, G
Episcopi reatus qualiter sit eluendus, parte secunda fo. iii. pag. i, C
Epileptici, & ceteri qui offensi sunt cerebro non debent ordinari, parte secunda fo. lxxi. pa. i, C
Epistola Clementis pape de cōmuni vita ad discipulos hierosolymis agentes, parte prima fo, xiiii. pagina prima A
Epistola Siritii pape, parte secunda fo. cxii. pag. secunda B
Epistola Iohannis pape ad episcopos Italie, parte prima fo. ccxxiii. pag. prima A
Epistola Gregorii pape ad cunctos christianos, pte. ii, fol. ccxlix. pagina prima B, pa. secūda A B C. fo. ccl. fo. ccli,
Epistola Innocentii ad Antiochenum episcopū de pace, parte secunda fo. cxx. pag. i. C
Epistola Innocentii ad Aurelium episcopum fo. fo. cxix. pagina secunda. B
Epistola Vigilii pape ad Euterum, parte secunda fo. cxxviii. pagina secunda A
Epistola Felicis pape ad Benignum episcopum parte prima folio. lii. pag. ii, A
Epistola Liberii pape vt nullus temere suam relinquat ecclesiam, parte secunda folio. ciii. pagina prima, A
Epistola Euaristi pape de regimine ecclesiarum, parte prima fo, xxii. pag. i, A
Epistola Alexandri pape, parte prima folio. xxv, pagina secunda A

Universidad de Deusto Biblioteca

Epistola Eutichiani pape ad episcopos Cilicie,pte prima fo liiii.pag.i. B
Epistola Fabiani pape ad episcopos Orientales, parte prima fo.xli.pag.prima B
Epistola Siritii pape ad Cumerũ episcopum,pte secunda fo.cix.pag.ii. A
Epistola Clementis pape ad vniuersum populũ Christianũ:parte.i.fo,x.pa.ii. A
Epistola Damasi pape ad episcopos illiricos, pte secunda fo,cix.pag.i. B
Epistola Anacleti pape de ordinationibus, parte prima fo.xvii.pag.i. T
Epistola Formata qualiter fieri debeat,pte prima fo.lxxxvi.pagina secunda B
Epistola eusebii pape ad egyptios, parte prima. fol.lxi,pag.i. A
Epistolola Cyrilli ad Nestorium hereticũ, parte prima fo.lxxix.pag.secunda A
Epistola Siritii pape de dãnatione Iouiniani,pte secunda fo.cxi.pagina secunda
Epistola Innocentii ad Florentium episcopum tiburtinensem,parte secunda fo.cxix.pag,i. B
Epistola Zepherini pape ad Aegyptios, parte prima fo.xxxiiii.pag.prima A
Epistola Clementis pape ad suos discipulos ma lorum contagione sauciatos, parte prima folio xiii,pagina prima A
Epistola Siritii pape ad vniuersos orthodoxos, parte secunda fo cxi,pag.ii. A
Epistola episcoporũ egypti ad Felicẽ papã,parte prima fo,xcix.pag prima A
Epistola Marcellini pape,parte prima fo.lvii.pagina prima B
Epistola Alexandri pape de vitandis obtrectationibus,parte.ii.fo.xxvi.pagi.i. A
Epistola Anastasii pape ad Nerianum, fo.cxiiii. pagina prima B
Epistola familiaris quinq; episcoporum ad Innocentium papam,parte secũda fo.cxxvi.p.ii. A
Epistola Fabiani pape,parte prima fo,xliipagina prima. C
Epistola concilii carthaginensis ad sanctũ Innocentium papam,parte secũda fo.cxxiii.p.ii.A
Epistola Celestini pape ad episcopos Apulie,pte secunda fo.cxxxiii.pag.ii. A
Epistola Iulii pape ad orientales episcopos deprimatu petri,parte secunda fo.xciii,pagi.i. A
Epistola orientalium episcoporum ad Iuliũ papam,parte secunda fo.xciiii,pag.i. A
Epistola beati Clementis pape recipitur, parte secunda fo.xxiiii.pag.ii. C
Epistola Cornelii pape ad orientales episcopos, parte prima fo.xliiii.pag.i. B
Epistola Iustiniani imperatoris ad hormisdam papm,parte secunda fo.ccxxi.pag,ii. A
Epistola concilii Valentini ad clerum & plebem foro Iuliensem,parte secunda fo.xxi.pag.i. A
Epistola concilii Mileuitani ad Innocentium papam,parte secunda fo.cxxv.pag.i, A
Epistola Victoris pape ad Aphros: parte prima fo.xxxiii.pag.i. A
Epistola Aphricani concilii ad Bonefacium papam,parte secunda fo,xii.pag.i. B
Epistola Attici Constantinopolitani ad synodũ carthaginẽsem,parte secunda fo.xiii,pagi.i, C
Epistola Cyrilli Alexãdrini ad synodum carthaginensem,parte secunda fo.xiii.pa.i. B
Epistola Pii pape ad italos,parte prima,fo. xxx. pagina prima A
Epistola Athanasii & egyptiorum ad liberiũ papam,parte.ii.fo.xcvii,pag,ii. A
Epistola Innocentii ad Martianum episcopum Naisitanum,parte secũda fo,cxxi.pagina.i,C
Epistola Innocẽtii ad episcopos Macedonie,pte secunda fo.cxxi.pag.ii. A
Epistola Siluerii pape ad Vigilium papam, pte secunda fo,ccxxviii,pag,i, A
Epistola Felicis pape ad sabinã,parte secunda f. ccxxv,pag,i, B
Epistola Pontiani pape de dilectione:parte prima,fo,xxxviii,pag,i, A
Epistola Innocentii pape ad Laurentium episcopum symensem,parte secunda fo,cxxi,pa,i, B
Epistola Sixti pape,parte prima f,xxvii,pagina prima B
Epistola Innocentii ad synodum Tholosanam, parte secunda fo,cxxiii,pag.i, A
Epistola Innocentii ad Atticum heroe episcopũ, parte secunda fo,cxxi,pag,i, A
Epistola Innocentii pape ad Alexandrum episcopum,parte secunda fo,cxx,pag.ii, A
Epistola Eleutherii pape ad ecclisias galliarum, parte prima folio,xxxii,pag,i, A
Epistola Stephani pape de accusationibus sacerdotum,parte prima folio,xlvii, pagina prima A
Epistola Symmachi pape ad liberium patricium parte.ii.fo.ccxvii,pagina,i, A
Epistola Eusebii pape ad episcopum Tuscie, pte prima fo.lxii,pag,i, B
Epistola Innocentii pape ad Bonefacium ꝑsbyterum.parte,ii,fo,cxix,p,ii, D
Epistola Bonefacii pape ad episcopos gallie, pte secunda,fo,cxxx,p,i, A

Universidad de Deusto Biblioteca

Epistola egiptiorum pontificum ad Marcũ papam,parte secunda fo.xci.pa.ii. A
Epistola Marcelli pape ad Maxentium tyrãnũ. parte prima fo.lix.pagi.prima A
Epistola episcoporum Tarraconẽsiũ ad Hilariũ papam,parte secunda fo.clxxxv,pag.i. B
Epistola Innocentii ad Aurelium episcopum pte secunda fo.cix.pag.secunda A
Epistola symmachi pape ad laurentium episcopum mediolanẽsem,parte secunda.folio.ccxvi. pagina secunda A
Epistola Innocentii ad episcopum Constantinopolitanum,parte secunda fo,cxx.pagi.i. B
Epistola Innocentii pape ad felicem Nucerianũ episcopum,parte secunda fo,cxviii.pa.i. C
Epistola Gregorii pape ad Bonefacium presbyterum,parte secunda fo.ccxlix.pa.i.A,B.p.ii. A.B.C.f.ccl.A,fo,ccli.
Epistola Iginii pape ad Atheniẽses, parte prima fo,xxix.pag.i. A
Epistola Gregorii pape ad diuersos,parte secũda fo.ccli.pagi.i. B
Epla Innocentii pape ad Aureliũ & Augustinũ episcopos,parte secunda fo cxix,pag.i, D
Epistola Vitaliani pape ad diuersos,parte secunda,fo.ccxlvii.p.i.A,pa.ii.A.B.C.
Epistola Innocẽtii pape Maximo, & Seuero episcopis,parte.ii.fo,cxviii.pag.ii.D,E
Epistola Innocentii pape ad episcopos apulie parte.ii.fo.cxviii.pag.secunda F
Epistola Gregorii pape ad Reccaredũ regẽ gothorum, parte secunda fo.ccxxxvii.pa.i.A.B
Epistola Pelagii pape ad epscopos qui Constantinopolim conuenerunt,folio.ccxxii.pag.ii.A folio.ccxxxiiii.
Epistola Sotheris pape,parte prima folio.xxxi. pagina secunda A
Epistola Felicis pape,parte prima fo.li.pag.ii.A
Epistola Damasi pape ad episcopos Italie, parte secunda fo.cix.pag.i. C
Epistola Calixti pape ad Galliarũ episcopos,pte prima fo.xxxv.pag.i. A
Epistola Dionisii pape ad Vrbanũ prefectũ, pte prima fo.xlix.pag.i. A
Epistola Stephani archipresulis Mauritanie ad Damasum papam,parte secunda folio. ciiii. pagina secunda
Epistola Dionisii pape ad Seuerinũ episcopum, parte prima fo.l,pagi.i. A
Epistola Innocentii ad Iulianam nobilem feminam,parte secunda fo.cxix.pag.ii. C
Epistola Sixti pape,parte prima fo.xlix.pag.i.A
Epistola simplicii pape ad diuersos.parte secũda folio.clxxxvi.pag.ii.A.B.p.i.c.
Epistola Leonis pape ad diuersos a.folio.cxxxv. vsq; ad folium.clxxxiii,
Epistole per metropolitanos sunt dirigende pro conuocatione synodi,parte secunda fol. xxxiii. pagina secrnda, F
Ertoris solent esse magistri, qui veritatis non fuere discipuli,parte secunda fo.cxxxvi.pag.ii.
Eringius rex concilium Toletanũ.xii.cõfirmat, parte secunda fo.lxxv.pag.ii. B
Eringii regis confirmatio per concilium, parte secunda fo.lxxiii.pagi.i. A
Eringii regis compellatio ad concilium,parte secunda fo.lxxii,pag.prima A
Esce vitande,parte secunda fo,cclvi.pag.i, A
Etas omnis ab adolescentia prona est ad malum, parte secunda fo.xlviii.pag.ii. D
Euaristi pape epistola de regimine ecclesiarum, parte prima fo.xxii.pag.i, A
Eucharistia non est minittranda corporibus defunctorum,parte secunda. folio.iiii.pagina prima G
Eucharistie *viaticum quibus debeat tradi*, parte *prima fol,xix.pag.i.* H
Eucharistie receptionis propriam volentes obseruare disciplinam reprimẽdi sunt, parte prima fo.lxxv,pag.ii. A
Eucharistiam non consumens excõmunicetur, parte secunda fo,xxxiiii,pag.ii. A
Eucharistiam acceptam non consumens tanquã sacrilegus habeatur,parte secunda folio. xxxvii, pagina secunda G
Eucharistie admixtio simul consecranda est, pte secunda fo.xxiii.pag.ii. I
Eucharistia a ieiunis tantũ celebretur *nisi* forsan die cene domini,parte secunda fo.v.pagi.i.D
Eucharistia de corpore exeunti non est denegandа,parte secunda fo,lxxxiiii,pag.i. E
Euangelica doctrina ne minimum quidem recipit diffidium,parte secunda fol.cxliiii.pagina secunda A
Euangeliũ cantandum est post apostoli lectionẽ parte secunda fo,xlvii,pag.ii, B
Euangelii lectio cathecuminis & penitentibus faciendа,parte secunda fo.xxxvi.pag,i. A
Euticetis libri iubentur cremari,parte prima folio lxxxvi.pagina prima A
Euticianiste neminem debent ordinare, parte.i. fo.lxxxvi.pag.ii, A
Eutices hereticus,parte secunda folio,cxxxvi.pagina prima D

Universidad de Deusto Biblioteca

Euticetis confutatio negantis in Christo duas naturas, parte secūda fo. cxxxvi. pag. i. A
Eutices promisit se abdicaturum heresim, parte secunda fo. cxxxix. pag. prima A
Eutices vnicam in Christo naturam credens anathematisatur, parte secunda, folio, dii. pagina secunda.
Eunuchus an possit promoueri, parte prima. fo. ii. pagina secunda. c. xx. parte secunda fol. xiii. pagina secunda. A. folio. xix. pagina secunda. E. fo. lxxxii. pagina prima A
Excōmunicatus non est cōmunicandum, parte secunda fo. lxxxiiii. pag. prima G
Excommunicatus acculare non potest, parte secūda fo. xv. pag. ii. A
Excommunicatus a suo episcopo non debet ab aliis suscipi, parte prima folio. lxxv. pagina secunda pte. ii. f. xxxiiii. pag. ii. E
Excommunicatus debet ab officio cessare, parte secunda fo. lxxxii pag. ii. F
Excommunicatus ob heresim in concilio debet reconciliari, parte secunda folio. lxxxii. pagina secunda E
Excommunicatos nullus debet recipere, parte. i. fo. xxxv. pagina prima B
Excōmunicati munera non sunt recipienda, pte secunda fo. xxxi. pag. i. M
Excommunicati a propriis episcopis ab aliis non debent recipi, parte secunda, fo. xxxiiii. pagina secūda D
Excōmunicato cōmunicans excōmunicationis fit particeps, parte secunda fo. ix. pa. i. S
Excommunicati reconciliatio faciendavbi excōmunicatio, parte secunda folio. xviii. pagina secunda I
Excōmunicatum vnius episcopi alter episcopus non debet recipere, parte secunda folio. xix. pagina secunda F
Excōmunicato communicare non licet, parte secunda fo. lxxviii. pag. i. N
Exuperantii presbyteri calūnie castigatio, parte secunda fo. xxi. pag. ii. C
Exuperius Tholosanus laudatur, quod in dubio sedem consuluerit apostolicam, parte secunda, fo. cxvii. pagina prima
Executoribus in iustis desideriis est obsecūdādū parte secunda fo. xvii, pag. i. F
Exorcista qualiter debet ordinari, parte secunda. fo. vii. pag. secunda F
Exemplaria Niceni concilii directa ad cōcilium carthaginense, parte secunda fo. xiii, pa. i. D

Falsariorum clericorum pena, parte secūda f. xxvii. pagina secunda O
Falsus testis secundum falsi differentiam puniendus est, parte secunda folio xxxii. pag. secunda E
Familiaritate extranearum mulierum interdicēdi sunt clerici, parte secūda fo. xxxv. pag. ii. F
Familiares episcopi nosse debēt que sint propria ecclesie, parte secunda, fo. lxxxi. pag. ii, C
Facinorosa ventilare est ipsa nobilitare, parte secūda fo. ccxii. pag. prima A
Femine non debent altaribus ministrare, parte secunda fo. cxc. pag, secunda E
Fenerator esse non debet episcopus, presbyter, nec diaconus, par prima fo. iii. pagi. i. c. xlii.
Fenus omne illicitum ministris altaris, parte prima fo. lxxvii. pag. ii, E
Fenus omne clericis interdictum est, parte secunda fo. lxxxiii. pag. i. T
Feneratores ministri a cōmunione arceātur, pte secunda fo. xviii. pag. ii. F
Felicis pape ad diuersos epistole, parte secunda folio. clxxxvii, pagina secunda. D. folio. lxxxviii. A
Felicis sicilie episcopi epistola ad sanctū Gregorium papam, parte secunda f. ccxliiii. p. i. E
Feriari non licet cum iudeis, parte. i. folio. lxxviii. pagina prima V
Femina si ancillam occiderit, parte secunda folio. xxx. pagina secunda E
Festis solēnibus saltationes & tripudia non debent fieri parte. ii. fo. xliiii. pag. ii, A
Fetū animatum necantium pena, parte secunda, fo. lxxxiii. pag. ii. P
Fermenti mittendi modus, pte. ii. fo. cxv. pi, c. v.
Feminarum vitos sine causa relinquentium pena, parte secunda fo. xxx. pag. ii, H
Femine proprio nomine non debent litteras mittere, parte secunda fo. xxxii. p. ii, M
Femine maritum adulterū relinquentis, & alteri se copulātis pena, pte. ii. fo. xxx. pa. ii. I
Femine quas reliquerunt cathecumini si maritos duxerint, pte. ii. fo. xxx. pag. ii, k
Feminarum tabernaculum clerici nō debent ingredi soli, parte. i. fo. ix. pag. i, C
Feminis religiosis preficiendus probetur, pte secūda fo. ix, pag. ii. T
Feminas deo sacratas, vel sanguine propinquas non decet vxores ducere, parte secunda folio ccxlvi, pagina secunda A

Universidad de Deusto
Biblioteca

Femine deo sacrate sacra vasa non debent tange/ re,parte prima fo.xxxi.pag.ii. A
Femine extranee cum clericis non debent habita re,parte secunda fo.xlix.pag.ii. D
Femine quarum interdicta sunt consortia cleri/ cis,ab episcopo auferantur, parte secunda folio xlix,pag.ii. E
Fides est fundamentum tam presentis,q̃ future vite,parte prima fo,v,pag.ii. D
Fidei archana peccatorum sordibus inuolutis nõ sunt passim narranda,parte prima fol.xii. pa/ gina secunda B
Filius vt patet lucem habitat inaccessibilem,parte prima fo,xxi.pag.i. D
Fidei regulam tenere principiũ est salutis,pte se/ cunda fo.ccxx.pag.prima A
Eidei assertio,q; Christus secundũ solam huma/ nitatem sit passus,parte secunda folio.lxxxviii. pagina secunda A
Filius an sit patre minor,parte secũda folio.lxix. pagina prima A
Filius patri est equalis,parte secũda folio.ccxxvi. pagina secunda A
Fidelis mulier scenicum virum non debet accipe re,parte secunda fo.xxxii.pag.i. R
Fidem volenti capessere necessaria, parte prima. folio.x.pag.ii. C
Fides sancte Romane ecclesie rugã nõ admittit, parte prima fo.liii.pag.i. A
Fidei fauore nichil asperum fugiendum est, pte secunda fo,cclii.pag.ii. A
Filius hominis de celo descendit,qualiter intelli/ gitur,parte secunda fo,cxxxvii.pag.ii. A
Filius fidelis ab incredulis parentibus est separan dus,parte prima fo.xiii.pag.i, B
Fidei assertio concilii braccarensis, parte secũda fo. lxxxiiii.pagina prima I
Fides Gregorii maioris,parte prima folio. lxix. pagina secunda. H
Filii,vel filie episcoporum non debent hereticis in matrimonium sociari,parte secunda fo,iiii.pa/ gina secunda C
Fides concilii Toletani vndecimi, parte secunda fo.lxviii.pagina prima A
Fides cuilibet q̃ primũ suggerẽ da est, pte prima fo.liiii.pag.i. A
Fidei confessio sexti concilii Toletani,parte secũ/ da fo.liii.pagina prima A
Filium dei ante incarnationem fuisse negans est hereticus,parte secunda folio,lxxvii. pagina secunda C
Fides Christi in iudea apparẽtis ad gẽtes trãsla ta est,parte prima fo.xi,pag.ii. A
Fides,& infidelitas sunt duo principia sanitatis, & morbi,parte prima fo.xi.pag.i. A
Fidei tranquillitas tenenda,vbi heresis ꝓcellas cõ citat,parte secunda fo,clxxix.pag.i, C
Fidei puritas tunc maxime splendescit,cum ab ea tolluntur errorum sordes,parte secunda folio clxxviii.pagina secunda B
Fides concilii primi Toletani, parte secunda fo. xxxviii pag.i. B
Fides concilii Constantinopolitani per hispanie ecclesias recitanda,parte prima folio.xliii. pagi na prima. A
Fides euãgelica i lapide angulari fundata dispu/ tationibus non potest esse nutabilis,parte secũ da,fo.cxliiii.pag.secunda
Fides trinitatis,parte secunda fol. ccxxix,pagina secunda A
Fidem volentes accipere quanto tẽpore sunt pro bandi antequã baptizentur,parte secunda fol. xxxi.pagina secunda H
Fides patrum in concilio Toletano octauo con/ sidentium,parte secũda fo.lviii.pa.i, A
Fidem non excedit,q; virgo peperit, parte secun da fo.cxiii,pagina secunda
Fides nicem concilii parte secunda folio.xl.pagi/ na secunda. A fo,lxxvi.pag,ii. A
Filii & spiritussancti fidẽ temerantes similes sunt iudeis,parte secunda fo.cvi,pag.ii. A
Fidei trinitatis probatio,parte prima folio,xxiiii. pagina secunda B
Filium dei patrem non videre asserere hereticũ est,parte prima fo.lii.pag.ii. A
Fideiussor non debet esse clericus parte prima fo, ii.pagina secunda.c.xix.
Fiducia in deũ quicquid petit obtinet;parte pri/ ma,fo.xvi.pag.i. B
Fidem relinquere persuadẽtes qua pena plectã/ tur, parte prima folio.lxx,pagina secun/ da. A
Filii ob dei cultum parentes fideles non debent deserere, parte prima, folio, lxxii. pagina se/ cunda. Q
Finis commendatur,non initium,parte secunda fo.ccxxv.pagina prima B
Filii Aaron sacerdotum typus fuerunt, parte se/ cunda fo.cvii,pag,secunda
Filii patrum sequaces in errore socii sunt in damnatione,parte secunda, folio.xiii. pagina prima. B
Filius sicut & pater verus est deus, parte prima, folio.xxvi.pagina secunda B

Universidad de Deusto Biblioteca

Filia episcopi deo dicata si matrimonium contrahat,parte secunda,fo.lxxxii,pagina prima, K
Filii pretextu religionis non sunt a parentib⁹ deserendi,parte prima,fo,lxxii,pagina secunda, P
Fidem seruantes suo principi sunt premiis augēdi.parte secūda,fo.liiii.pagina secunda, F
Fides principi ab omnibus seruanda est,parte secunda,fo,lii.pagina prima, C
Flamines si munus idolis dederint, parte secunda,fo,xxx,pagina secunda, C
Flauiani episcopi rescriptum ad Leonem papā,pte secunda,fo,cxxxvi,pagina secunda, A
Flauiani reliquie ad ecclesiam Constantinopolitanam reuocantur,parte secunda,folio,cli, pagina prima, A
Flamines si post baptismum idolis sacrificauerit parte secunda,fo.xxx,pagina secunda, B
Flagella dei neminem trahere debent in desperationem,parte prima,fo,xlviii,pag.i. A
Fotini reconciliatio per Innocentium facta. parte secunda,fo.cxxii,pagina secunda, B
Fotiniani heretici reuertentes baptizandi sunt,parte secunda,fo,xix,pagina secunda, O
Fornicatio graue est apud deum crimē, parte prima,fo,iiii,pagina prima,
Fornicans recidiue post mechie completam penitentiam,parte secunda,fo.xxx,pag.ii, G
Fratres duo singulas sorores possunt accipere coniuges,parte secunda,fo.ccxli,pag.ii,
Frater fratris thorum defuncti non ascendat,parte secunda,fo.xxix.pagina prima, I
Fragmenta corporis christi prudēter locāda sunt, parte prima,fo.ix.pagina prima: D
Furti pena ex furantis persona examinanda est,pte secunda,fo,ccxli,pagina secunda.
Fugiens ad hostes quali sit vindicta dignus,parte secunda,fo,liiii,pagina secunda. D
fuga prudens est laudabilis,parte secunda,fo,xcvii pagina prima,
fur est qui non intrat in hostium per ouile, parte secunda,fo,cviii,pagina secunda, A
funerationi episcopi interesse negligentium pena parte prima,fo,lvi,pagina secunda. A
fragmenta mense domini non sunt danda excommunicatis,parte prima,fo,ix.pag,i. B

¶ De littera,G
Galli nō sunt in gallis discutiēdi,pte secūda,fo,xxiiii, pagina prima. F
Galli recusant pendere censum legato Romani pōtificis,parte secūda, folio cclv.pagina prima.
Genitalibus fectus an possit ad sacerdotium promoueri,parte prima,fo.lxviii.pag.ii, B
Gentiles quorum vita aliter honesta est,in infirmitate possunt baptizari,parte secunda,folio,xxxi pagina secunda, E
Gentilium ritus christiani non debent obseruare, parte secunda,fo.lxxxiii,pagina secunda. k
Generatio filii a patre est ante omnia secula,parte secunda,fo.xlviii,pagina secunda, A
Germania tres sedes episcopales accipit,parte secūda,fo,ccliii.pagina prima.
Gelasii pape decreta de scripturis apocriphis, parte secunda,fo.cci,pagina prima, B
Gelasii pape tomus de Anathematis vinculo,pte secunda,fo.cxci.pagina prima, A
Gelasii epistole ad diuersos parte,ii,fo,cxciii.pagina secunda.A fo.cxcv.pagina prima. A fo.cxcix,pagina prima,B folio,cxc,pagina secunda.H fo:cxxxiii.pag.i. A
Gloria patri pro ratione temporis cantādum,parte secunda,fo,xlviii,pagina prima. C
Gloria patri mutatio,parte secunda, folio, xlviii, pagina prima. B
Gratia inuisibilis questu non debet venundari, pte secunda,fo lxx.pagina secunda, A
Gratia dei non est in vanum recipienda,parte secunda,fo,xxvi.pagina prima. A
Gratia dei per christū qua iustificamur & peccata preterita delet,& ad futura cauenda reddit fortiores,parte,ii.fo,xvi,pagia prima, D
Gratia dei per christum non solum docet,sed etiā iuuat sequi quod debemus,parte secunda,folio xvi.pagina secunda. A
Gratia dei per Iesum remissionem peccatorū,& auxilium prestat,parte secunda.fo.cxxxi, pagina secunda. D
Gratia sola dei miserentis hominem restituit innocentie,parte secūda,fo,cxxxi.pag.i. C
Gregorii epistola ad Theotistam patritiam de sedanda discordia,parte secūda,fo, ccxxxix,p,i,A
Gregorii pape epistola ad Secūdinum indusum, parte secunda,fo.ccxxxviii.pagi,i, A
Gregorii pape ad Bonefaciū epistola,parte,ii,fo, ccli,pagina secunda. B
Gregorii pape epistola ad Augustinum,parte secunda,fo,ccxli,pagina.i. A
Gregorii pape epistole & decreta,parte secunda, fo,ccxxxvi.pagi.i. A
Gregorius papa synodum Rome celebrat. parte secunda,fo. ccxliii,pagina.ii. A
Gregorii pape rescriptum ad felicem siculorum

Universidad de Deusto Biblioteca

episcopum,parte secunda,fo,ccxliiii.p,ii, A
Gubernacula erga subiectos magno moderami⸗ne sunt temperanda,par,ii.fo,ccxxxvii,pa,ii, C

De littera H

HEresis est sentina omnium sordium,par te prima.fo.li,pagina prima, A
Hereticus ad fidem reuertens non est re iiciendus,parte secunda,fo,xxxi,pa.i, F
Hereticorum cetus non ecclesia,sed conciabulum debet dici.par,secunda,fo,ix,pagina prima,Q
Hereditarium ius non debet reputari,qd sola dei benignitate cõfertur,pte.ii,fo,clxxxiiii.pag.ii.C
Hereticorum inter se repugnantia eos non excu⸗sat.parte secunda.fo,clxxxi,pag:i, A
Heretici nomen non est refricandum,parte secũ⸗da.fo,ccii,pagina secunda, C
Hereticorum ad fidem reuertentium penitentia parte secunda.fo,xxvii,pagina secunda, N
Hereticis in mortis discrimine positis penitenti⸗bus non est deneganda manus impositio,par⸗te secunda,fo,xxiii,pagina prima. B
Hereticorum dogmata nemo tueri debet,parte se cunda,fo,clvi,pagina prima. A
Hereticis non licet miscere cõnubia,nisi profitean tur se futuros catholicos,parte prima,fo,lxxviii, pagina prima, O
Heretici nolentes impietatẽ abnegare similes sunt Chain qui monitus a domino penitẽtiam a se repulit, parte secunda,fo,clix,pagina prima,
Hereticorum benedictiones non sunt recipiende parte prima.fo,lxxviii,pagina prima, P
Heretici solent infirmos,& ignorantes precipita⸗re,parte secunda,fo,cxxxvi,pagina prima, C
Hereticorum confutatio qui dicebant qd filiꝰ pa⸗trem non videat,par, ii,fo,lii,pagina secũda. A
Heretici sunt qui vnam & eandem asserunt pa⸗tris & filii & spũsanctí personam,parte secũda fo,clxxiiii,pagina secunda, B
Heresis non solum suos occupat authores, sed in alios serpit,parte secunda,fo.lxxix,pag,ii, B
Heretici ad fidem reuertentes per manus impo⸗sitionem suscipiantur,parte prima,folio,lx,pa⸗gina prima, A
Hereseos dilutio asserentium filium minorem pa tre.parte prima ,fo,lvi.pagina secunda, B
Heretici & illusores nouissimis temporibus ven turi sunt.parte prima,fo,xvii,pagina prima, B
Heresibus condemnatis reuiuiscentibus ad pri⸗sca patrum statuta recurrendum est . parte se⸗cunda,fo,cxxxi,pagina prima, B
Hereticorum confutatio dicentium vnigenitum dei filium ante incarnationem non fuisse, parte secunda,fo,clxxv,pagina prima, A
Hereticis non debet patere domus dei,parte pri⸗ma,fo,lxx vii,pagina secunda, F
Hereticorum confutatio fidei generat soliditatem parte secunda,fo,cxlvii,pagina secunda A
Hereticorum scripta tutantes pro hereticis sunt censendi,parte secunda,fo,lxxvii,pag,ii.
Heresis facile pelleretur,si rudes animos non tur⸗barent negotia,que iam peremit antiquitas,par te secunda,fo,cxlix.pagina prima, A
Hereticorum cõfutatio duas in christo post vnio nem naturas negantium. parte secunda ,folio lxxxviii,pagina prima. B
Hereticis non sunt miscende nuptie,parte prima fo,lxxvii,pagina secunda, L
Heredes defuncti episcopi bona hereditaria pro⸗pria auctoritate non debent vendicare.parte se cunda,fo,xxxvi,pagina prima, C
Hermes reuelationẽ habet ab angelo de celebra⸗tione paschę,parte prima,fo.xxix,pa.secũda. B
Herbarum collectiones superstitiosa religione ca rere debent,parte secunda,fo,lxxxiii.pag.ii.M
Hebrei ad fidem conuersi non debent esse frequẽ tes in iudaismo permanentibus,parte secunda, fo,l.pagina secunda, C
Hispaniarũ episcopi quo tempore synodum cele brent,parte secunda,folio.xlvi.pag ii. A
Hilarii pape epistole ad diuersos episcopos , parte ii,folio.clxxxiiii.pagina prima,E folio,clxxxi pagina prima, A
Hierosolimytanorũ & Antiochenorũ clericorum supplicatio ad Iustinum imperatorem,parte se cunda.fo,ccxxii,pagina prima. A
Hierosolymam incolentium error est inexcusabilis parte secunda,fo,clvi,pagina prima. B
Hymnꝰ trium puerorum per ecclesias Hispania rum iubetur decantari,parte secunda.fo, xlviii, pagina prima, A
Hymni a sanctis viris compositi sunt in ecclesia cantãdi.parte secũda,fo.xlvii.pagina secũda, C
Hieronymi rescriptũ ad Damasum papam. par te secũda.fo.ciiii,pagina secunda, B
Hieronymus postulat a Damaso,gloria patri po⸗ni in fine cuiuslibet psalmi,parte secunda.fo,ciiii pagina secunda, B
Hireneus a sede Barcinonensi deponitur,parte se cunda,fo.clxxxiiii,pagina secunda, F
Hostis domesticꝰ nequior extraneo,parte prima. fo,xxiiii,pagina prima, A
Hõ assumptus nõ est adorãdus velut alter a ver⸗bo,parte prima,fo.lxxxi,pagi,i, H

Universidad de Deusto Biblioteca

Hormisde pape decreta, parte secunda, fo, ccxvii. pagina prima, B
Honorii Augusti ordinatio super electione summi pontificis, parte secunda, fo. cxxix, pag. ii, B
Hormisde pape epla ad diuersos. p. ii., fo. ccxviii. pagina secunda. A fo. ccxix, pagina prima, A pagina secunda, A fo, ccxxi, pag. i. A B
Hostiarius qualiter ordinatur, parte secunda, folio vii, pagina secunda, H
Hostiarii ab hostiodiu non debent abesse, parte secunda, fo, lxxviii. pagina secunda, D
Honor ob primatum deferendus est, parte secunda, fo, liiii. pagina secunda, E
Homo solus omnium animantium est rationis p ticeps. parte prima, fo. xi, pagina prima.
Hore canonice quo ordine dicende sunt, parte ii. fo, xxvi, pagina secunda, I
Homicidarum penitentia, parte prima, fo, lxxi. pagina prima, F
Homicidii volũtarii pena, pte secunda, fo, lxxxiiii, pagina prima, A
Homicide, & falsi testes ab ecclesie cõmunione debent arceri, parte secunda, fo, xxvii, pa, i, D
Humilior tanto quis esse debet, quanto est maior parte prima, fo. iii, pagina secũda, C
Humilis exaltatur, & perit impius, parte prima, fo. xxvii, pagina secunda, B
Humana natura non est diaboli figmentum, sed dei opiũcium, parte secunda, fo, clxxv, p, ii, A
Humanitatis assumpte mysterii declaratio, parte secunda, fo, cxxxvii pagina prima, A
Humane carnis veritatem negantes in verbo dei ab icarnatione, non possunt nomen sibi vedicare christianum, parte secunda, fo. clix, pag, ii, A

De littera I

Idolis semel oblata non debent comedere, parte prima, fo, xx, pagi, i. E
Idolatrie omnis species fugienda, parte secunda, folxxv. pagina, i, B
Idolatrie sacrilegium poẽs hispanias prohibetur. par, ii, fo. xliii. pag. ii. I
Idola confringens, & ibi occisus non est habend9 martyr, parte secunda, fo, xxxii. pagina. i. k
Idola non sunt habenda domi, parte secunda, folio, xxxi. pagina secunda, G
Idolis datum a nemine recipiendum, parte secunda, fo, xxxi. pagina secunda, F
Idolaticiis escis contaminati qualiter reconcilientur, parte secunda, fo. clxxiiii, pag. i. k
Ieiunium fieri nõ debet die dñica, par, i. fo, lxiiii. pagina prima, B
Ieiunii quatuor temporum institutio, parte pria, fo, xxxiiii, pag. ii, A
Ieiunium soluere non licet feria. v, nouissime septimane quadragesime. par, ii, fo. lxxxiii. p, i, F
Ieiuniorum tempore confirmatio petẽtibus dãda est, parte, ii, fo, ix, pag, ii. B
Ieiunium sabbato non faciendũ, parte. ii, fo. xxxi pagina prima, k
Ieiunans die dominica habendus est heretic9: parte secunda. fo. lxxxiii, pag. i, N
Ieiunia ecclesie non debent esse contemptibilia, parte prima, fo, lxxiii, pag. i, C
Ieiunandum nõ est diebus dominicis, pte prima, fo. lxxiii, pag, i, B
Ieiunus sacerdos debet celebrare, parte, ii, fo. lxxix, pagina secunda, G
Ieiunandum est feria quinta que dicitur cena domini, parte, ii, fo, lxxvii. pagi. ii, E
Ieiunare die natalis domini heresim sapit, parte secunda, fo, clxxv, pagina, i, B
Ieiunium quadragesimale a Thelephoro papa, fo, xxvii. pagina secunda. A
Ieiunandum non est mensibus Iulii. & Augusti parte. ii, fo, xxi, pagina prima, G
Ignorantia est origo totius mali, parte prima, folio, xi. pagina prima. A
Ignoratia humane mentis impedit libertatem, pte prima. fo. xi, pagina prima, B
Ignorantia est tolerabilior: q̃ veritatis cognite conculcatio, parte secunda, fo, xxii. pagina prima, A
Ignorantia mitius punitur q̃ dolus, parte secunda, fo. cxi, pagina prima, E
Ignorantia intolerabilis que se putat aliquid scire parte prima, fo, xi, pagina prima, A
Ignorantia in his qui presunt, est prorsus intolerabilis, parte secunda, fo, cxl, pagina secunda, A
Ignorantia omnium errorum mater in sacerdotibus est intolerabilis, parte secunda. fo, xlviii. pagina secunda, E
Ignorantes ebrio sunt similes, parte prima, folio, xi pagina prima, A
Illiterati & corpore vitiati non sunt in clerum recipiendi, parte secunda, fo, cxc, pagina. i, B
Illicita non debent fieri, parte secunda, fo. clxxxvi. pagina prima, A
Illusio carnis an a communione impediat, parte secunda, fo, ccxliii, pagina prima, B
Imperatorum Valentiniani & Martiani sanctio cõtra hereticos, parte prima. fo. lxxxiiii, pagina secunda, B
Impia sapere, & sapientioribus non credere nichil

Universidad de Deusto Biblioteca

iniquius,parte secunda,fo.cxxxvi,pag,ii, A
Immolaticiis cibis pillatorum penitentia, parte secunda,fo,clxvi,pagina secunda,
Imperialis potentia mensuram dispensationis religiose non mutat,parte secūda,fo.cxcvi.p.ii.A
Indoct⁹ doctoris officium inuadēs auditores replet ignorantie tenebris,parte.i,fo,v,pag,ii, A
Ingratitudo ad vicula seruitutis reuocat libertum parte secunda.fo,lxxxvii,pagina secunda A
Incerta iudicanda non sunt,parte prima,fo,xxxii pagina secunda,B, parte secunda,folio,xcvi. pagina secunda, E
Inducie quales sint dande episcopis,parte secūda, fo,ci,pagina secunda. A
Inimicitias querit discedere volēs ab amico, parte secunda,fo.xciiii.pagina secunda, A
Instrumenta conficiantur si quid negotii ecclesiastici contrahatur,par,ii,fo.lxiiii,pagina,i, A
Intelligentiam refugientis grauis erit vltio, parte prima,fo.xii,pagina secunda. C
Intellectus laborare non debet,vbi sensus dat experimentum,parte secunda,fo,clvi.pagina,i, B
Innocens solus potest alios auctoritate docere, parte prima,fo,l,pagina secunda, B
Intellect⁹ humanus per iniuriam noxias sibi cōtrahit opiniones,parte prima,fo,xiii,pag,i, A
Incubatores plebis a sedibus suis sunt repellendi, parte secunda,fo,v.pagina secunda, D
Inergumini ad nullum ordinem clericatus ꝓmouendi sunt,parte secunda,fo,xxiii.pag.ii. H
Inergumini post baptismum an cōmunicēt,parte secunda,fo,xxiii,pagina secunda, F
Inerguminorum officium,parte secunda,folio,ix pagina secunda, N & O
Infirmi credere volentes in infirmitate benedicātur,parte secūda,fo,xviii,pagina prima, G
Inferiores maioribus cedere debent,parte secūda, fo,xvii.pagina prima, C
Incestorum pena,parte secunda,fo.xxviii.pagina prima, A
Incestu pollutorum pena,parte secunda,fo. xxxv pagina prima, D
Incestuosi a liminibus ecclesie sunt arcendi, parte secunda,fo.ccxlv.pagina secunda. A
Infantibus expositis compatiendum, parte secunda,fo,xxiiii,pagina secunda, F
Incarnationis veritas parte secunda,fo,clvii. pagina prima, A
Incarnationis filii dei declaratio,parte prima,folio.liii,pagina secunda, A
Incarnati verbi veritas,parte secunda,fo.clxvii,pagina,ii, A
Infidelium cerimonie non sunt apud fideles permittende,parte secunda,fo,xx,pagi.i. A
Infidelium spes ē tāq̄ lanugo que a vento tollitur. parte prima.fo,xli,pagina prima, A
Infidelis fidelem non potest accusare,parte prima fo,xl,pagina secunda, B
Infideli cōmunicans non potest esse fidelis, parte secunda,fo,cxcix.pagina secunda, A
Inobedientia labi fecit primum hominem, parte prima,fo,x,pagina secunda, A
Inobedientes superioribus similes sunt lucifero,parte prima,fo,vi,pagina secunda. B
Infames qui dicantur,parte prima,fo,xlvi,pagina secunda, A
Innocentii pape decreta,parte secunda,fol.cxiiii, pagina secunda. A
Innocentii pape rescriptum ad concilium Carthaginense.parte secūda,fo,cxxiiii,pag,i, A
Innocentii pape epistola ad Exuperium episcopum Tholosanū,parte,ii,fo.cxvii,pag,i, C
Innocentii pape rescriptum de pelagio heretico,parte secunda,fo,cxxviii,pagi.ii. A
Innocentii pape epla ad Aurelianum ēpum,parte secunda,fo,cxxviii,pagina secunda, A
Innocentii pape epla ad Victericū Rothomagen̄ piscopum,parte secunda,fo.cxv,pagi.ii, A
Iohannis pape decreta,parte secunda,fol. ccxxii, pagina secunda, A
Iohannes episcopus Lampensis commēdatur imperiali cubiculario,parte secunda,fo,ccxlvii,pagina secunda, A
Iohannis Cōstantinopolitani libellus fidei, parte secūda,fo.ccxviii,pagina prima, B
Itinerarium Clementis pape parte,i,fo.v,pa.ii,B
Iracundia aduersum semetipsum est necessaria, parte prima,fo,xiii,pagina prima, A
Iudicium de aliis terre nō debemus, sed benigne succurrere,parte prima,fo.xi.pagina prima A
parte secunda,fo,ccii,pagina secunda. B
Iurandum omnino non est propria libidine,parte prima,fo.xliiii,pagina prima, B
Iudeorum azimis non est communicandum,parte prima,fo,lxxviii,pagina prima. X
Iudei christum venturum acceperūt,parte prima fo,xi.pagina secunda. A
Iustitia dei imprimis est requirēda,parte prima, fo.xii,pagina prima, A
Iustitia adeo est,sicut peccatum a diabolo,parte,i, folio.xvi.pagina prima, A
Iusti a domino preseruantur,parte prima.fo, lv, pagina prima. A
Iudices ecclesiastici causas legibus repugnātes nō

Universidad de Deusto

audiant,par,ii.fo.ci,pagina prima. C
Iudex ecclesiasticus in absentem non debet diffinire,parte secunda,fo,viii.pagi.prima, V
Iudicandus non venit absens,parte secunda, folio viii,pagina prima, V
Iulii purgatio contra orientales,parte secunda,folio,xcvi,pagina secunda, L
Iudicium sanguinis sacerdos tractare non debet, parte secunda,fo,xlix,pagina prima, A
Iudei ad fidem venientes, parte secūda,fo,xxvii,pagina prima, N
Iudei conuersi ad vomitum relabentes arcendi, parte secunda,fo.l,pagina prima, H
Iudei fides debet esse libera,parte secunda.folio,l, pagina prima. F
Iustini imperatoris sacra ad Hormisdam papā, parte secunda,folio.ccxviii,pa,i, A
Iudei christianas non habeāt vxores, nec muneribus fungantur publicis,parte.i,fo.xliii:pa,ii,G
Iudeorum benedictiones super fructus non sunt permittende,parte secunda,fo,xxxi,pagi,ii, P
Iudeorum filii vel filie debent ab eorum separari consortio.parte secunda,fo,l,pa.ii. A
Iudeorum, hereticorum filii fideles iure hereditario non debent fraudari.parte secunda,fo,l,pagina secunda, B
Iudeo patrocinans cupiditate excommunicetur, pte secunda,fo.l.pagina prima, G
Iudei ab omni officio publico sint alieni,parte secunda,fo,l,pagina secunda, F
Iudei post fidem susceptam preuaricati nō est admittendum testimonium,parte secūda,fo,l, pagina secunda. E
Iudeus nisi conuertatur,vxorem fidelem non potest retinere:parte secunna,fo.l,pag.ii. D
Iudei seruos non possunt habere christianos, parte secunda,fo,l.pagina secunda, G

De littera L

Laici qui promouerí vetentur, parte secūda,fo.cxviii,p.ii, A
Laicus qualiter est admittend? ad sacerdotium,parte secūda, fo,clxxxix,pagina prima. A
Lac in sacrificio misse nō est oferendum.parte secunda,fo.lxxxiiii.pag,ii, B
Lapsis per ignorantiam,aut errore traductis ē succurrendum,parte secunda,fo,cxliiii,pagina,i,A
Lanificia mulieres vanis superstitionibus non debet obseruare,parte secunda,fo,lxxxiii,pa,iii. N
Laicus quantūuis potens nichil statuere potest in Romanum pontificem,parte secunda,folio,ccv, pagina secunda, A
Laici qualiter ad sacerdotium sunt promouendi, parte,ii,fo.lxxviii,pagina secunda, A
Laicus ne qd presumat in pītia clericorum,parte secunda,fo,ix,pagina secunda, V
Laicus post vxorem aliam cognoscens non est promouendus ad clerum,parte secunda,fo,xxxiiii. pagina prima. G
Lenonum pena,parte secūda,fo,xxx.pag.ii. M
Lector qualiter ordinatur,parte secunda,folio. vii pagina secunda, G
Lector si viduam accipiat,parte secunda,fo,lxxxii pagina secunda, M
Lectores in quo habitu debeant psallere,parte secunda,fo.lxxviii,pagina prima, I
Lectores puberes facti,aut ducant vxores,aut continentiam voueant,parte secunda,fo,iiii,p.ii. k
Lector fidelis si viduam accipiat vxorem,parte secunda,fo.xxxvii. pagina prima. D
Lectores & psalmiste vti non debent oratiis,parte prima,fo,lxxviii,pagina,i, F
Lectores,vel hostiarii se se adulteris miscuerint,parte secunda,fo.xxxiii,pagina secunda, B
Leuita factus cum vxore viuens incontinenter deponatur,parte secunda,fo.xxiii,pa,ii, P
Letaniarum celebratio,parte secunda,fo.lii,pagina prima, B
Letanie secunde celebrande sunt calēdis Nouembris,parte secunda,fo.xxxiiii,pagina,prima. C
Leprosis danda est communio.parte secunda,folio,cclii,pagina prima,
Legatum episcopi de rebus ecclesie quomodo valere potest,parte secunda fo,xxvi,pagina,ii, D
Legatione christi funguntur episcopi,parte secunda,fo,ccii,pagina secunda, A
Legis perfectio ex charitate pendet,parte prma fo,lx.pagina secunda. A
Lex iusto non est posita,parte secunda, fo.clxxii. pagina secunda, A
Legislatoris intentio,parte secunda,fo.ccxi.p,i, A
Leges non ligant in necessitate,pagina secūda,fo. xvii.pagina secunda. E
Legislator an suis legibus subdatur,parte secūda, fo,ccxi.pagina prima. B
Lex dei humana libidine non est interpretanda, parte prima,fo.xiiii,pagina secunda, A
Lex edita in concilio Toletano octauo,parte,ii,folio,lxii,pagina secunda. A
Leo orat Augustā vt eutices,pcul mittatur a Cōstantinopoli,ne sua familiaritate alios inquinet parte secunda,fo.clxxx,pagina prima B
Leo papa cōqueritur epl'am suā adulteratā fuisse parte secunda,fo.cxlix,pagina secunda,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leo imperator laudatur q̃ Calcedonẽsis cõcilii se asseruerit custodem,par.ii,fo,clxxxii,pagi,i, A
Leonis pape epistole ad diuersos,parte secunda,a fo,cxxxv,vsq̃ ad folium,clxxxiii,
Libri recepti ab ecclesia,parte prima,fo,lxxviii. pagina secunda, X
Lingue difficilis est moderatio, parte prima,fol, lviii,pagina secunda, A
Libri canonici sunt in ecclesiis legendi, parte secunda,fo,lxxxiii,pagina secunda, E
Liberalitas amatoris episcopi in Siluerium papã parte secunda,fo,ccxxvii.pagina secuuda. A
Libero arbitrio vti ad bonum nemo potest,nisi p gratiam dei,parte secunda,fo,cxxxi,pag,ii, C
Liberum arbitrium sine gratia dei non est sufficiens ad bene agendum,parte secunda.fo.xvi. pagina secunda, B
Libelli formatio in causa criminali,parte prima,folio.liiii,pagina secunda, A
Libelli cuiusdam didascalici aduersꝰ Symmachũ papam confutatio,par,ii,fo,ccx,pagina pria, A
Liber missus ad Innocentium,parte secunda, folio.cxxvii,pagina prima, A
Libellos famosos edentes excommunicentur,parte secunda,fo.xxxii,pagina prima, B
Liberti debent illi ecclesie obsequia,a qua gratiam obtinuerũt libertatis,parte secunda,fo.lxiiii,pagina secunda, F
Libertos ecclesie non potest episcopus ab obseqis absoluere,parte secunda,fo,l.pagina secũda, H
Liberti ecclesie sue cõditionis ꝓfessionem facere debent,parte secunda,fo,liiii,pagina.ii. A
Libertos a dominis suis factos defendat ecclesia, parte secunda,fo,xxvi,pagina secunda, H
Liberti ecclesie patrocinii desertores in seruitutem relabuntur,parte secũda,fo,li,pagina prima. B
Liberti ecclesie intra ecclesiam debent ali cui prestant obsequia,parte secunda,fo.liiii,pagi.ii' B
Liberti si ad clerum promoueantur,par.ii,fo, xliii pagina prima, E
Liberti ecclesie patrocinio astricti ab ea debent ꝓtegi,parte secunda.fo.li,pagina prima, C
Liberti ecclesie de rebus quas ab ecclesia tenent nichil possunt alienare,parte secunda,fo.lxiiii,pagina secunda, G
Liberti quorum patroni fuerunt seculares,parte secunda,fo.xxxii.pagina secunda, L
Liberti contra statũ connubiale vxorem ducentes parte secũda.fo,lxiiii,pagina secunda, E
Lucretii episcopi compellatio ad fratres coepiscopos,parte secunda,fo,lxxvii,pagina secũda, G
Lustrationibus paganicis vtentium pena,parte secunda,fo,lxxxiii,pagina secunda, I
Liberti ecclesie ab illius patrocinio nõ possunt abdicari, parte secunda,fo,li,pagina prima, A

¶ De littera M

Matrimonii fidem maculãs cõcubinatu cõmunione priuetur,par,ii,fo.xxxvii pagina secunda, k
Maritus,vel vxor viuẽte cõsorte alteri non potest copulari,parte,ii,fo.xvii,pagina prima, G
Matrimonium damnans Eustachius damnatur, parte prima,fo,lxxii,pagina secunda, A
Maritus si fuerit conscius mechie vxoris, parte secũda,fo,xxxii,pagina secunda, A
Martyrum dignitatem nemo debet infamare,ꝓte secunda,fo.i.pagina secunda, A
Magia clericis est interdicta,parte secunda, folio lxxxiii.pagina prima, R
Martyrum causa patiendi fuit confessio vere diuinitatis & humanitatis in christo, parte secunda,fo,cxlii,pagina.ii,
Martyres falsi non sunt venerandi,parte prima,folio,lxxviii,pagina prima, R
Maniaci nõ sunt ad clerum recipiendi,parte secũda,fo,cxc,pagina prima, E
Matrimonium attentantium cum duabus sororibus pena,parte secunda fo,lxxxiiii,pag,i, B
Manumissio facta per episcopum non debet ecclesie preiudicare.parte secũda,fo,lxxxvi,pa,i,B
Manumissi in ecclesia non debent in seruitutem asseri,parte secunda,fo,xxiii,pagina prima, G
Magistratus duũuiratum agens ab ecclesia debet cohiberi,parte secũda,fo,xxxii,pa.i. F
Margarite sacrorũ mysteriorũ nõ sunt mittende ante porcos,parte prima,fo.xii,pag.ii. A
Mancipia ecclesie episcopus distrahens de ꝓprio debet ecclesie damnum sarcire,parte secunda,folio.lxxxvi.pagina prima, C
Marcus papa exemplum fideliter excriptum Niceni cõcilii misit ad episcopos egyptiorum, parte secunda,fo,xcii,pagina secunda, A
Manumissus presbyter ordinatus patronam suã habeat heredem,parte secunda.fo.li.pag.i. E
Manumissi directe,& simpliciter ad clerũ possũt promoueri,parte secunda.fo.li.pag,i, D
Manumittere aliquando licet episcopis,parte secunda.fo.l.pagina secunda. k
Martini episcopi Braccarensis prefatio,parte secunda,folio,lxxx.pagina prima, A
Matrimonia libertorum quomodo facienda, pte

Universidad de Deusto Biblioteca

ſecunda,fo,lxiiii.pagina ſecunda, D
Matrimonium non duplicatur, ſi ancilla abiecta ducatur vxor.parte ſecūda,fo.clxxiii.pag.ii.E
Mali fugiendi quorum deplorata eſt emendatio, parte prima,fo.xlvi,pagina prima. C
Maniche⁹ & Martion chriſtū quo ad carnem dicebant omnia geſſiſſe ſimulatorie,parte ſecunda,fo,clii,pagina ſecunda,
Martini pape epiſtola ad Amandum,parte ſecūda,fo.ccxlviii,pagina prima. A
Maſſilie ciuitatis primat⁹,par,ii.fo,xxi,pagi,i, C
Maleficio alterum interficientis pena, parte ſecunda,fo,xxx,pagina ſecūda, F
Martiani imperatoris edictum.parte prima,folio lxxxv.pagina ſecunda, A
Maior a minore iudicari non poteſt,parte prima, fo,lvii.pagina ſecūda, A
Matrimonia inter cōſanguineos ab epiſcopis ſunt prohibēda.parte prima,fo.xxxv.pa,ii. B
Manichei qualiter ad fidem recipiātur,parte ſecūda,fo.cxiiii.pagina prima, A
Martyrum memoria p miſſarum celebrationem conſeruatur:parte prima,fo.lii,pag,i, A
Martiani imperatoris,& patrū concilii Calcedonenſis cōſenſus,par.i.fo.lxxxv.pag,i, F
Machinari non debemus in alium quod pati nollemus,parte prima,fo,xxxviii.pag.i, B
Martiani imperatoris verba ad concilium Calcedonenſe,parte prima,fo.lxxxii.pag,i. B
Matrimonium occaſione religionis non eſt ſoluēdum,parte prima,fo.lxxii,pa.ii. O
Martyrum damnans venerationem,anathema, pte prima,fo.lxxiii:pagina prima, D
Maria deum carnem factum genuit,pte prima, fo.lxxxi,pagina prima, A
Matrimonium nulla religio diritmere poteſt, parte ſecunda,fo.ccxli,pagina prima, A
Manumiſſio ſeruorū eccleſie qualiter fieri debet, parte ſecunda,fo,l.pagina ſecunda. I
Martyrū natalia nō debēt in q̄dragesima celebrari,p,i.fo.lxxviii,p.ii,par.ii,M,fo.lxxxiii.p,i,D
Mali iuſtos continuo affligunt,parte prima,folio xxxiiii.pagina prima, A
Martiani ſecūda ad Palladium ſanctio,parte prima,fo.lxxxvi,pagina prima, B
Metropolitani in cauſarum examine comprouincials epiſcopos debet accerſere,parte prima, fo.xxviii,pag,ii. B
Metropolitani duo non poſſunt eſſe in eadem prouincia,parte prima,fo,lxxxiiii,pa.i, I
Metropolitanus delinquens a quibus eſt arguendus,parte prima,fo,xxx,pag,ii, B
Metropolitani officium in conciliis generalibus: parte prima,fo,i.pagina prima, B
Metropolitanus ſuperbum nomen ſummi ſacerdotis non debet vſurpare,parte.ii.fo.v,pag,i, A
Metropolitanus nō debet eſſe negligens circa hereticam prauitatē,par,ii,fo,xvii,pag,ii, D
Metropolitanus vicine prouincie accerſendus eſt, ſi diſcrepent epiſcopi parte ſecunda,folio,lxxxi, pagina ſecūda, A
Metropolitanus in qualibet puincia conſtituendus eſt,parte prima,fo,ii.pag,ii.c.xxxiii.
Metropolitanus in qualibet prouincia debet deſignari,parte ſecūda,fo.cxxxiii,pa.i, A
Metropolitani electio quomodo facienda,parte ſecunda,fo,cxiiii,pagina prima, A
Mendaciorum duo ſunt genera,parte ſecūda,folio lx.pagina prima, A
Mendacium nō debet in ore verſari,parte prima, folio,vii,pagina ſecūda, B
Mēſtruate mulieri miſceri eſt execrabile, parte prima,fo,xiiii,pagina prima,
Mechans cum iudea qualiter ſit puniendus, parte ſecunda,fo,xxxii.pag,ii, I
Mechatus in adoleſcentia non debet in ſubdiaconum promoueri,par,ii,fo,xxxi,pagina,i, O
Meretrix ad fidem veniens recipienda,parte ſecunda.fo,xxxi,pagina ſecunda, k
Mechie vxoris maritus cōſcius qua pena punitur parte ſecunda,fo,xxxii,pag,ii, A
Mechāti ſepi⁹ & p̄ſertim poſt cōualeſcentiam deneganda eſt cōmunio,par,ii.fo.xxxi,pagi,ii, N
Menſa ſacerdotum debet habere lectionē,parte ſecunda,fo,xliii,pagina prima, F
Menſibus Iulii & Auguſti a ieiunio temperandum,pte ſecunda,fo,xxxi,pagina prima, G
Membra corporis non eūdem actum habent,parte ſecunda,fo,xciiii,pagina prima,
Miſſa dicenda nocte Natiuitatis domini, pte prima,fo:xxvii,pagina ſecūda, A
Miſſe in puincia Braccarenſi ſunt eodem ordine celebrande:parte ſecunda,fol,lxxviii,pagi,i, B
Miſſa quo tempore celebranda ſit,parte prima,folio,xxviii,pagina prima,
Miſſe p̄ter neceſſitatem non debent celebrari,niſi in locis conſecratis,parte ſecunda,folio, ccxxiiii: pagina prima. A
Miſſa integra audienda die dominico,pte ſecunda,fo,xxvii.pag,i, O
Miſericordia in paupes penitentiam locupletat,pte prima,fo,ix,pagina ſecunda,
Minor in maiorem non debet inſurgere,parte ſecunda,fo,ii,pagina prima, B

Universidad de Deusto
Biblioteca

Misericordie dei humana p̄sumptio modū metiri non debet,parte secunda,fo,clxxii,pa,ii, B
Militia nostra non debet esse carnalis,parte prima fo.xvii.pagina prima. A
Miles certamine p̄batur,par,i.fo,xv.pag.ii.
Militie secularis post peccatorum remissionem cingulum accipiens non est ordinandus,parte secunda,fo.cxvi,pagina prima, B
Ministeria sacra qui tangere debeant,parte secunda,fo.lxxxii,pagina secunda, k
Ministri altaris vanis spectaculis non debent interesse,parte prima,fo.lxxviii,pag,ii. P
Mysteriis diuine mense quales sint initiandi, parte prima,fo,ix,pagina prima, B
Mysteria non sunt portanda in campum,parte secunda,fo,lxxxiii,pagina secunda, F
Misse mysterium abvno inceptum,ab alio potest perfici,parte secunda,fo.lvi.pagina prima, A
Mysteriorum regulas transgredientis pena,parte secunda,fo,lxxxiiii,pagina prima, F
Monachorum & monialium filios procreantium pena,parte secunda,fo,cx,pagina prima, E
Monachus non efficiatur seruus absq; consensu domini,parte prima,fo,lxxxiiii,pag,i, A
Monachi clerici effecti debent in proposito monastico perseuerare,parte secūda,fo,cxvi,p,ii, D
Monasticam vitam deserens qualiter est puniendus,parte secunda,fo.clxxiiii,pagina prima, F
Monasticis regulis imbutus ad mun⁹ clericale veniens qualiter sit admittendus, parte secunda, fo.clxxxviii,pagina secunda. C
Monasterium si episcopus extruxerit, parte secunda,fo,lxiiii,pagina prima, C
Monachum aut paterna deuotio aut propria professio facit,parte secunda,fo.xlix,pag.ii. L
Monachi ad sacros ordines possunt promoueri, parte secunda,fo.cxi,pagina prima, C
Monachi vagi,etiam vxorem ducētes ad monasterium sunt reducendi,par.ii,fo,l.pag.i, A
Monachi episcopali imperio non sunt officio seruili mancipandi,parte secunda,folio,xlix, pagina secunda, N
Monachū alterius monasterii alius non promoueat, vel apud se retineat,parte secuuda, folio,x, pagina prima, A
Monachi moniales debent instruere familiarita te seclusa,parte secunda,fo.lxxxvii,pag.ii, D
Monachi vel moniales personas extraneas ad se non debent accersere,parte secunda,folio,i,pagina secunda, B
Monastice professionis preuaricator est arcend⁹. parte secunda,fo,liiii,pag.i, C
Monachi sine abbatis permissu alicui non vacent ministerio,parte secunda,fo.xxxiii.pagi,ii, D
Monasteriis oblata non debet sibi vēdicare episcopus,parte secunda,fo,xxxv.pag.i, C
Monacho orarium non licet habere in monasterio,parte secunda,fo.xxix,pag.i. L
Monasterium ordinis sancti benedicti fundatur in galliis per Bonefacium pape legatum,parte secūda,fo,cclv, pagina secunda. A
Monasteria puellarum a monachorum monasteriis longuis extruantur,parte secunda,fo . xxvi, pagina secunda. G
Monasterium nouū sine episcopi auctoricate fundari non potest,parte secūda,fo,xxvi,pag,ii, F
Monachus fratrum suorum cellulas non debet deferere,parte secunda,fo.xxix.pag.i, N
Monasteria a quoquā non sunt euertenda,par.ii. fo.lxxxvii.pagina secunda, C
Monacha in vxorem duci non debet,parte secūda fo.ccxlvi.pagina secunda, D
Monachi non possunt absq; licētia episcopi construere cellas nouas, par,ii,fo.xxvii.pagi,ii, L
Moyses & Aaron episcoporum typum gesserūt, parte.ii.fo,cvii.pagina secunda,
Mors pie viuentium non debet nos contristare, parte secunda,fo.cxiiii,pagina secunda.
Morientibus accepta penitentia quomodo licet communicare,parte secunda,fo,xxiii.pag.i. C
Mortis ruine propinquus sine consultu episcopi penitentiam non debet agere,parte secunda: folio,xxxi,pagina prima, Q
Morientium i penitentia sine cōmunione oblationes non sunt reiiciende,parte secunda,fo.xiiii, pagina secunda, G
Mortuorum corpora in basilicis sanctorum non sunt sepelienda,parte secunda,fo,lxxviii. pagina prima, Q
Mortem sibi inferentes,& pro suis sceleribus puniti ecclesiastice non sunt tradēdi sepulture, parte secunda,fo.lxxviii.pagina prima, O
Mortuorum solus deus est discussor,parte secunda,fo, clxxii,pagina secunda, B
Mortis & peccati authorem non superaremus, nisi naturam nostram assumpsisset deus,parte secunda,fo,cxxxvi,pagina secunda, A
Modus funerandi corpora defunctorum . parte ii,fo.xliiii.pagina prima. F
Mundicia corporis custodienda,parte secunda,folio.ccxxxvii,pagina secunda, B
Mutus baptizari potest,parte secunda,folio,xxiii pagina secunda, D
Mulieres non debent ingredi ad altare, parte pri

Universidad de Deusto

ma,fo,lxxviii,pagina secunda, F
Mulier non baptizet,parte secunda,fo,ix, pagina secunda, Y
Mulieres fideles alienorum virorum cetus euitēt, parte secunda,fo.xxxiiii,pagina prima, L
Mulier veste virili vtens peccat,parte pria,fo,lxxii, pagina secunda, N
Muneribus nemo debet promoueri,sed meritis, parte secunda.fo.liiii.pagina prima, A
Mulieres vnde nasci possit sinistra suspitio, cū clericis non cohabitent,parte secunda,folio.iiii,pagina secunda, H
Mulieris vsq; ad vite finem mechantis pena,parte secunda,fo,xxxii,pagina prima O
Mulieres prohibite cum clericis habitare,parte secunda,fo.cxi,pagina prima, B
Mulier q̄tūuis docta in conuentu viros docere non presumat,parte secūda,fo.ix,pag,ii. X
Mulieris purgatio post partum,parte secunda,folio.ccxliii.pagina prima, A
Mulieris duobus fratribus nubentis pena, parte prima,fo.lxxi,pagina secunda, C
Mulier per adulterium conceptum fetum necās nunquam ad cōmunionem recipienda est,parte secunda,fo,xxxii,pagina prima, N
Mulier nō ingrediatur secretarium,parte.ii,folio lxxxii,pagina,ii, L
Mulieris deuote peccantis penitentia,parte secūda,fo,lxxxii,pagina prima, L

¶De littera N

Natalis domini, vel quadragesime solemnitatē nullū debet in villa celebrare, parte secūda,fo.xxix,p,i. Q
Natale christi non vere honorans secundum carnē hereticus est, parte secunda,fo.xxix.pagina prima Q
Nature due in christo,parte secunda, fo. ccxxvii, pagina prima, A
Natura humana sine p̄uio dei auxilio nichil potest mereri,parte secūda,fo,cxxiii,pag.ii. A
Natura celestibus presidiis destituta nichil potest parte secunda,fo.cxxv,pagina prima,
Nestorius mariam solius hominis dicens genitricem anathemate feritur,parte,ii,fo,clii,pa,ii,
Nestorii,& Euticetis error,parte secūda,fo.ccxvii pagina prima, C
Necantes fetus editos vel pharmacis abortum accersentes,parte secunda,fo,xxxv,pag.i, B
Neptis non est in vxorem ducenda,parte secūda, Folio.ccxlvi.pagina secunda. G
Nescientes ea que sunt domini;a domino nesciūtur,parte prima,fo.xviii.pagina secunda,
Necessitas non subditur legibus,parte secunda, folio,xvii,pagina secunda E
Negotia melius definiuntur vbi res gesta est,quā alibi;parte secunda,fo.xv,pagina prima, A
Negligentia est mater ignorantie,parte prima; folio,xi,pagina prima, A
Negligentiores tardius debent reconciliari,parte secunda,fo,ix,pagina prima V
Neophitus in fide non est facile admittendus ad clerum.parte prima,fo,lxviii.pagina secūda. C
Neophitus nō est p̄mouendus,parte prima,folio lxxvii,pagina secunda C
Neophiti in ep̄os non debent assumi, parte secunda,fo,xiii,pagina secunda. B
Neophiti qualiter ab initio debeāt viuere,parte secunda,fo,ix.pagina secunda H
Neophitus diaconus,vel sacerdos non debet ordinari,parte secunda.fo,xix.pagina prima, B
Niceni concilii canones non licet ad arbitrium p̄prium exponere,parte secūda.fo.cxxiii,pa.i, C
Niceni concilii canonibus nihil addendum,parte secunda,fo.cxlviii,pagina secunda,
Niceni concilii exēplaria authentica greca a p̄ib⁹ cōcilii Cartha,sextiposcuntur.parte secunda,fo xi. pagina,ii, B& C
Nouerca,aut nurus in vxorem ducenda non est, parte secunda,fo,ccxlvi,pagina secunda, H
Nouatus hereticus in aphrica grassatur, parte prima,fo.xl,pagina secunda. A
Nouatiani quomodo recipiantur;parte secunda,folio.cxvi.pagina secunda, B
Nouatianus,& Nicostratus heretici; p̄ parte prima fo,xliiii,pagina prima A
Nouatianus qualiter ad cōmunionem admittatur,parte secunda,fo.xix,pagina secunda, G
Nouatiani nō recipiendi,nisi prius abdicata heresi,parte prima,fo,lxxvii,pagina secunda, G
Nomina q̄ñ recitanda sunt,par,ii, fo,cxv.pa.i,c.ii,
Nuptie quadragesime tempore non sunt celebrāde,parte prima,fo,lxxviii,pagina secunda, N
Nuptiis secundis presbyter non debet esse conuiua,parte secunda,fo,lxxxii,pagina secunda. G
Nuptiis multis copulatus, debet agere penitentiam,parte secunda,fo,lxxxiiii,pagina pria, C
Nuptie laudande sunt,non reprobande,parte secunda,fo,clxxv,pagina prima, E
Nuptiis secundis copulatus,ad clerum nullus admittatur,parte secūda,fo,cxc,pagina secūda, A

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nuptias accusans, Anathema est. parte prima, folio, lxxii, pagina secunda, A
Nubētes christo fidei violatrices qualiter ad penitentiam sunt admittende, pte secunda, fo, cxvii, pagina prima, A
Nuptialia conuiuia turpibus carere debent tripudiis, parte prima, fo, lxxviii, pagina secunda O
Nudus nullo priuilegio potest nudari. parte prima. fo, xxvii, pagina prima, C

¶De littera, O

Obtrectatores vitandi, parte, i, fo. xxvi, pagina prima, A
Oblationes fouētium odia, & simultates non sunt recipiende, parte secūda, folio. lxix, pagina secūda. C
Oblatio filiorum per parentes vsq; ad quam etatem potest fieri, parte secūda, fo. lxvi, pagina prima. A
Oblata per festiuitates martyrū equaliter sunt clericis diuidenda, parte, ii, fo, lxxviii. pagi. ii. B
Oblationes fidelium in quatuor partes debent diuidi, parte secunda, fo, cxc, pa, ii, F
Oblationes dissidentium non debent recipi, parte secunda. fo, ix, pagina secunda, P
Oblationes decedentium in penitentia recipiantur, parte secunda, fo, xix, pagina secunda, K
Oblatio episcoporū, vel presbyterorū ad altare ex quibus est facienda, parte prima, fo, ii, pag, i, c, iii,
Oblationes defunctorum negantes ecclesiis excōmunicentur, parte secūda. fo. ix, pagi, ii, R
Octaui, vrsionis, & aliorum consortum repressio, parte secūda. fo. xxi, pagina secunda, A
Odii fautores sunt homicide, parte prima, fo. vii. pagina secunda, B
Odia diu fouentes, nec in gratiam redire volētes excōmunicentur. parte secunda, fo, xxvi, p, ii, k
Offerenda ad altare tempore consecrationis, parte prima, fo. ii. pagina prima. c. iiii.
Offerri prohibita ad altare, parte prima, fo. ii. pagina prima: c. v
Officii matutini, & vespertini vnus esse debet ordo, par, i. folio. lxxvii. pagina secunda. H
Officia minora viam parare debent ad maiora, pte secunda, fo. cxxxii, pagina secunda, C
Opera legis non iustificant, sed fides Iesu christi, parte secunda, fo, xxiii, pagina prima, A
Operum hic locus est, futurum seculum tempus meritorum, par. i, fo, xii. pagina prima, A
Ordinationis indignus vocabulo non meretur ordinari, parte, i. fo, lxxxiiii, pagina prima, C
Ordo ad clerum promouendi, par, ii. fo, cxxix, p, i, B
Ordinandus qualis debeat esse, parte secunda, folio, clxv, pagina secunda, B
Ordinari qui possunt, parte secunda, fo. cxxxiii, pagina prima, C
Ordines precio non sunt conferendi, parte secunda, fo, lxx. pagina secunda, B
Ordinati sue ordinationis litteras ab episcopo debent obtinere. parte secunda, fo. xvii. pag. i, D
Ordinatores ordinandis ad que obligentur debent insinuare, parte secunda: fo. iiii. pa: i, D
Ordinatio facta a non suo ep̄o est inanis. parte secunda, fo. lxxxi, pagina prima, E
Ordinandi qualis debeat morum esse ornatus, parte secunda, fo. ccxix, pagina prima, B
Ordinandus que debeat polliceri, parte secūda, folio, lxx, pagina secunda, C
Ordinandi non sunt seditiosi, vsurarii, & vltores, parte secunda, fo, ix, pagina prima, L
Ordinatio episcopi qualiter est celebrāda, parte, ii, fo l. xxxi, pagina prima, A
Ordinatio episcoporum facienda est p ratione locorum, parte secunda, fo, ccxlii, pagina prima, A
Ordinatio episcopi sine metropolitani auctoritate non est celebranda, parte prima, fo. lxxvi. pagina prima, I. parte secunda, fo, xix, pagina secūda, D, fo. lxxxi, pagina prima, B
Ordinari non debet cingulū militie secularis post pctōrum remissionē accipiens, parte secunda, folio. cxii, pagina secunda. F
Ordinati celibes mulieres habere nō debent q̄ familiā eorū curēt, par. ii, fo, xxxiiii, pagina, i. F
Ordinatus ministret vbi facta est eius ordinatio. parte secunda, fo. xviii, pagina prima. C
Ordinat9 q non pōt eccl̄ia sibi data potiri, concilii expectet decretum, parte, ii, fo. lxxxi, pa. i, I
Ordinari non debet quis p alienum episcopum, pte prima, fol, lxix, pag. ii, E
Ordinati contra interdictum, vel in ministerio filiis gñantes qualr puniātur, par. ii. f. xxi. p. i. E
Ordinati a foro, vel militia venientes cū suis ordinatoribus debent deponi. par. ii, fo, cxxiii, pa. i. B
Ordiati p surreptionē deponātur, p, ii. f. xiiii, p, i, E
Ordines capessere non debent illiterati, parte secūda, fo, lxi. pagina prima, A
Ordinans, & ordinat9 precio vterq; a suo gradu cadat, parte secunda. fo. lxxxv. pag, ii, B
Ordinatio non est muneribus obtinenda. parte secunda, fo. lxxix. pagina prima, C
Ordines quibus temporum interstitiis conferendi sunt. parte secunda, fo. cx, pagina secunda, B
Ordines non sunt passim, & omni tempore celebrandi, parte secunda, fo, cxxxix: pagi, ii, A

Universidad de Deusto Biblioteca

Ordinati perpetam ab ordine suo sequestrandi sunt,parte secunda,fo,lxxxvii,pagina prima.C
Orientales ab antiquo peruicaces in sedem romanam,parte secūda,fo,cxcvii,pagina prima, A
Oratio dominica singulis diebus est dicenda,parte secūda,fo,xlvii.pagina prima, D
Oratorium pmittitur in agro constitui ad releuādum fatigationē familie,parte secūda,fo, xxvi. pagina prima, O
Orantis cum excommunicato pena,parte prima, fo.ii.pagina prima,c.xi.
Orātis cum clerico damnato pena,parte prima, fo,ii.pagina prima.c.xii,
Oratorium nō debet edificari sine episcopi auctoritate,parte prima,fo.lxxxiiii,pag.i. A
Orandum est recto vultu certis diebus,parte secūda,fo.lxxxiii.pagina prima, O
Orariis minister non vtatur.parte pria,fo.lxxviii, pagina prima, E
Orationibus cōmunibus plus agimus,quam priuatis,parte secunda,fo.cxix,pagi.i, D
Orariorum gerendorum modus, parte secunda, fo.xlix,pagina secunda, B
Orādum est vt fatuas inquisitiones euitare possimus,parte secunda,fo.cxxxvi,pagina,ii. B
Orandum non est cum hereticis,parte prima,folio.lxxviii,pagina prima, Q
Orationi,& comunicationi est inuigilandum,pte prima.fo,ii,pagina prima,c.x,
Ordo accusationis,parte prima,folio,xvii, pagina secunda, B
Ordo decantandi horas canonicas,parte secunda fo,xxvi,pagina secunda, I
Oratio dominica post matutinas,& vesperas debet a sacerdotibus proferri,parte secunda, folio xxxiiii,pagina prima, I
Oratio dicenda prima,secunda,& tertia die concilii,parte prima,fo.i,pagina secunda, B,
fo.ii.pagina prima, A

De littera, P

Pati deum necesse fuit p humani generis redemptione,parte prima,fo.lv,pagina secunda, B
Passionis mysterium predicandum est,parte secunda,fo,xlvii.pag,i. A
Pater in deo vocabulum est inscrutabilis mysterii parte prima,fo,vi.pag.i, A
Pater & filius vnus sunt deus,qui semper simul fuerunt.parte prima.fo.xxvi,pagi,ii, A
Pater & filius cōmunes habent operationes,parte prima,fo.lvii,pagina prima, A
Patrem,filium &,spiritum sanctum nō confitens tres personas est hereticus:pte secunda,fo, lxxvii pagina prima, A
Patri ομουσιος vere dicitur christus,parte secunda, fo.clix,pagina secunda,
Patris & filii nomina non sunt infundendis precibus confundenda,parte secūda,fo.iiii.p.i..O
Paulus dicitur ecclesie orator,parte secunda,fo,cii, pagina secunda,
Paulianiste heretici,si reuertantur, quid obseruandum,parte secuuda,fo.xiiii,pagina secunda,D
fo.lxix,pagina,ii, G
Panis vinum & aqua materia sunt sacramenti altaris,parte prima,fo.xxiiii.pagina,ii, A. parte secunda,fo,iiii,pagi,ii,P.fo.lxxxiii,p,i, L
Pape electio qualiter est facienda,parte secunda,folio,clxiii.pagina secunda: B
Papa vigilante ceteri fiunt vigilaciores, parte secunda,fo.clvii.pagina prima, I
Pallii datio non debet precio comparari,parte secunda,fo.ccxliiii,pagina prima, C
Palladius animaduertitur quia calumniator, parte secunda,fo,xxi,pagina.i, V
Pauperum defensores aduersus potētes sunt stabiliendi,parte secunda,fo,x,pag,ii, H
Paupes,& senes ecclesie sunt ceteris honoratiores, parte secunda,fo.ix,pagina secunda, E
Pauperes opprimentium dona a sacerdotibus reiiciantur.parte secunda,fo,ix,pa.ii, Q
Patrum canonibus est obediendum,parte,ii,folio xlii,pagina secunda, A
Pacis osculum [illegible]do dandum sit,parte secūda, fo.cxiiii,pagina secunda, B
Paganorum impietatibus non est communicandum,parte prima,fo,lxxviii,pagina prima. Y
Pastorem oues non reprehendāt, nisi a fide exorbitet,parte prima,fo,xliiii,pagi,ii, A
patientia dei abuti magna est damnationis pars, parte prima,fo,ix,pagina secunda,
patriarcharum & primatum institutionis causa, parte prima,fo.xviii,pagina prima. C
pastor ecclesie negotiis secularibus non debet implicari,parte prima,fo,iiii.pagina prima. D
pax dei solis datur hominibus bone voluntatis,pte prima,fo,xxxviii.pagina prima, A
paphnutius episcopus egypti floret,parte prima, fo,lxviii.pagina prima, B
patronis ecclesiarū si fuerint idigētes ex ecclesie bonis succurendū est,par.ii.fo.xlix,pagi,i. H
patronorū,vel aliquid ecclie donantium non est fraudanda,voluntas,par.ii,fo.lxiii.pagi.ii, B

Universidad de Deusto
Biblioteca

Parētum error nō impedit quin eorū fideles filii altaris fiant ministri,par,ii,fo,vi,pagi,i, D
Parochialiū puentuū quanta portio debeat epo affici,par,secunda,fo.l.ciiii,pagina prima. D
Papam in arduis debere consuli,luculenta phrasis,parte secunda,fo,cxl,pagina prima, A
Patientia nobis necessaria est ad colluctationem aduersariorum parte secunda,fo.ciii,pagi.ii.
Patri,vel matri surripiens aliquid est velut homicida,parte prima,fo.xvi,pagina secunda A
Pacta seruanda sunt,parte secunda,folio,ii.p,i, C
Parricidium edicto Reccardi regis prohibetur,pte,ii,fo.xliiii.pagina prima, A
Parricidarum penitentia,parte secunda,fo,ccl. pagina secunda, A
Pasche solennitas vno die & tempore celebranda est.parte secunda,fo,ix,pagina prima, I
Pasche solemnitas,& precum ordo,parte.ii, folio ccxxix,pagina prima. D
Paschalis festiuitas apud hispanos qualiter denūciatur,parte secunda,fo,xlvi,pag.ii, B
Paschalis dies in conciliis prouincialibus celebrādis est designanda,parte,ii.fo.lxxix,pagi ii. F
Pasche celebritatis,& ineundi concilii fieri debet insinuatio,parte secunda,folio,x,pag,ii: F
Pasche celebritas ab vniuersis equaliter obseruetur:parte secunda.fo.xviii,pagina prima. B
Pascha quando sit celebrādum,parte prima, folio ii,pagina prima.c,viii.fo,xxxii,pagina secū,A parte secunda,fo.clviii,pagina prima, A
Paschalem festiuitatem per concilium Nicenum constitutā infringentiū pena,p,i,fo,lxxv.p.i,B
Penthecoste ab omnibus obseruanda, parte secūda,fo.xxxi,pagina secunda, I
Penitentes publice clerici non ordinentur,parte secunda,fo.ix,pagina,prima, M
Penitentie arbitrio episcopi sunt moderabiles,pte secunda,fo,v.pagina prima. F
Penitentes vere si ante completā penitentiam casu decesserint,in orationibus ecclesie eorū cōmēdetur memoria,parte secūda,fo.ix,pag.ii, A
Penitentes an admittantur ad clerum,parte secunda,fo,xxxvii,pagina prima. C
Penitentia coniugatis qualiter sit danda.parte secunda,fo,xix,pagina secunda. V
Penitentia suscepta sue professionis obliti ad seculum redeantes a nemine recipiantur,parte secūda,fo.xxix,pagina prima, B
Penitentie signa exhibenti ministranda sunt sacramenta, etiam in extremis,parte secunda, folio,ix,pagina prima. X
Penitentia preuaricantium preter necessitatē qualis sit,parte secunda,fo.xiiii.pagina prima, F
Penitentia conuersi ab heresi indagetur, parte secunda.fo,xvii.pagina secunda, B
Penitentium relabentium ad pristinas sordes pena,parte secunda.fo.cx.pagina prima, D
Penitens tempore penitentie matrimonium contrahere non debet,parte secunda,fo.xix, pagina secunda, T
Penitenti etiam pessimo non est in morte negandа communio,parte secunda,fo,cxvii,pa.ii, A
Penitentibus & reuersis ignoscendum,parte pria, fo,lxxvii,pagina secunda, B
Penitens reconciliatus vbi debet locari,parte secūda,fo.lxxxii,pagina prima, C
Penitentes,litterarum inscii,membris mutili non promoueātur, parte secunda,fo,clxxxiiii,p.i,B
Penitentiam nullus differre debet,parte,prima,folio.ix,pagina secunda,
Penitens nulli negotiationi se debet astringere,pte secunda.fo.clxxiiii.pagina prima, C
Penitētia quem reddit amisso honore dignum,pte secunda,fo ccxxxviii,pagina secunda. A
Penitentia dilata reiicienda non est,parte secūda, fo.clxxiiii.pagina prima, A
Penitentiam accipientes an promoueantur,parte secunda.fo.l,pagina prima. C
Penitentia refluere debet, sicuti peccata refluunt, parte secunda,fo.liii,pagina secunda, A
Penitentiam accipiens nō debet eam preuaricari,parte secunda,fo.lxxiii,pagina prima. B
Penitētiam agēs(si mortis impēdet periculū) confestim reconciliādus est,par,ii.fo,lxxi,pag,i. B
Penitens post penitentiam nō debet militiā adire secularem,parte secunda,fo.clxxiiii.pag,i,D
Penitentia nullo tempore deneganda est,parte secunda.fo.cxxxii.pagina secunda. B
Penitentes sunt reconciliandi feria qnta ante pascha.parte secunda.fo.cxv,pagina secunda. A
Penitentem publicum simplex sacerdos nō reconciliet.parte secunda,fo,v,pagina prima, G
Penitentes ecclesie mortuos efferāt,& sepeliant,pte secunda,fo,ix,pagina secunda, C
Penitēs continere nō potēs penitētiam differat,pte secūda,fo,liiii.pagina prima, E
Peccatum & suasione mala & cōsensiōe perpetratur,parte secūda fo,clv.pagina secūda, A
Peccati vindicta propter multitudinem dissimulatur,parte secūda,fo.cxxii,pagina secūda. A
Penitentes publice ad clericatum nō debēt ꝓmoueri,parte secūda,fo,cxi,pag.i. D
penitētes ad sacerdotium non debent ordinari,pte secunda.fo.xxvii,pagina prima. K

Universidad de Deusto Biblioteca

Penitentia debet esse humilis & lugubris, parte secunda fo.xxvi.pag,prima H
Penitentie modus his qui lapsi sunt,parte prima fo.lxix.pagina prima G
Penitentia petenti quis mos sit obseruandus,fol. xliii.pagina secunda E
Peccata latentia vindictam non habent,parte secunda fo.cxvii.pag,ii. C
Pelagiana errata excerpta ex gestis contra eundē parte secunda fo.clxxvii.pag.i. B
Pelagiani vel Celestiani heretici qualiter debeāt recipi,parte secunda fo.clxiiii.pag.ii. B
Pelagii heretici dogma,parte secunda fo.clxxvii, pagina prima C
Penitentibus in infirmitate constitutis nō denegetur viaticum,parte secunda fo. ix.pag.i. Y
Penitentia cingulum militie deponentibus, demum advomitum reuertentibus qualis sit iniūgenda,parte secunda fo.xiiii.pagi.i. G
Pernoctare non debent femine in cemiteriis,parte secunda fo,xxxi.pagina.ii. B
Peccans ante ordinationem presbyterii, parte secunda fo.lxxxii.pag.i. E
Peregere baptizati no sunt promouendi in aliis prouinciis,parte secunda fo,xxx,pagi.i. H
Pena copulantis filiam suam sacerdotibus idolorum,parte secunda fo.xxxi.pag.i. A
Peccatum non habere se affirmās. Iohannis vere dictum,parte secunda fo.xvi.pag.ii, C
Pertinaciter & cum iuramento litigantis pena, parte secunda fo,xxxv.pag.i. G
Peccatum est duplex,parte prima folio.xxi.pagina secunda A
Petrus & Acatius confutantur,parte secunda fo. cxcvii.pagina secunda B
Peccatoribus in bonos nōnunq̄ datur potestas p clariori virtutis exercitio,parte secunda folio ccxxxv,pagina secunda A
Pelagii pape epistole & decreta,parte secunda fo, ccxxix.pa.ii.A.f.ccxxxii,pag.ii.A.f.ccxxxiiii. pagi,i.A fo,ccxxxv.pag.ii. A
Persecutores sanctorum patrum a liminibus ecclesie arcendi sunt,parte prima fo,xxiiii, pagina prima A
Petri apostoli sedem conueniens est sequi, parte secunda fo.clxxxix.pag.secunda A
Petrus apostolus mortem suam Clementi p̄dixit,parte.i.fo.iii.pag.secunda B
Petrus & Paulus sub nocte silenti Constantino apparent,parte.i.fo.lxv.pag,ii. B
Petro a Christo datum est ceteris p̄minē auctoritate,parte.i.fo.lxiii.pag.secunda A
Picture non debent esse in ecclesiis,ne in cultu sit error,parte secunda fo.xxxi.pagi.ii. D
Potestas nocendi est resecāda malis, parte prima fo.lxi,pagina.i. B
Postulatus in episcopum quo ordine sit admittēdus,parte prima fo.lxxiiii.pag.i. F
Pontificū auctoritas,& regalis potestas duo sunt quibus mundus regitur, parte secunda folio cxciiii.pagina.i. A
Pontificatum per ambitionem venantis consilia detegenti parcitur,parte secunda fo,cciiii.pagina prima E
Pontificatum vrbis Rome papa incolumi sectantium pena,parte secunda fo,cciiii.pag.i. C
Pontifex Romanus non potest alienare ea que sunt ecclesie Romane, parte secunda folio.ccv. pagina prima C
Pontifex Romanus in dubiis est adeund⁹, parte secunda fo.xii.pagina.i, B
Pontifex Romanus in arduis est consulendus, parte secunda fo.xi.pagina secunda D
Populose ciuitates episcopos debent habere,parte prima fo.vi.pag.i. D
Populus ad celebrationem missarum conueniēs ante benedictionem non debet discedere,parte secunda fo.xxix.pag,i, R
Populus est docendus,non sequendus,parte secūda fo.cxxxiii.pag.ii, C
Populo rectorem petenti qualiter sit consulendū parte secunda fo,v.pagina secunda C
Presbyter presente episcopo non debet signare infantes,parte secunda fo.lxxxiii.pag.i, H
Presbyteris [illegible] p̄sentibus illis ciuitatis non licet ministrare,parte secunda,fo,lxxxiii.pagina prima. M
Presbyterorum & diaconorū ordo honoris,parte prima fo.lxxviii.pagina,i. C
Presbyteri coniugati dedignās sacrificium anathema sit,parte prima fo.lxxii,pag.ii. D
Presbyterorum ordinationes quando fieri debeant,parte secunda fo,clxxxix.pag.ii. C
Presbyter in ea debet ecclesia manere quā sortit⁹ est,parte secunda fo.lxxxi.pag.i. E
Presbyteri deiectio non est leuiter facienda parte secūda,fo.lxxxvii.pag.i. D
Presbyter ante,xxx.annos non ordinetur,parte.i, fo,lxxi pagina secunda M
Presbyteri penitus a mulierum vacare debent cōsortio,parte secunda fo.lx.pag.ii. A
Presbyteri in episcopos non debent esse loquaces parte secunda fo.cxxx,pag.ii. B
Presbyteri conuiuio secūdarū nuptiarū interesse

Universidad de Deusto Biblioteca

non debent,parte prima fo.lxxi.pag.ii. H
Presbyteri vxorem ducentis,vel adulterantis pe-
na,parte prima fo.lxxi.pag.ii. B
Presbyteri & leuite quando debeant ordinari,pte
secunda fo.xlviii.pag.i. G
Presbyter non est ordinandus ante. xxx.annos
parte secunda fo.lxxxi.pag.ii. H
Pesbytera a nemine duci debet vxor,parte secūda
fo.ccxlvi.pag.ii. B
Presbyteri,vel diaconi per parochias honestatis
fidem faciant episcopo,parte secunda fo.xlviii
pagina secunda G
Presbyteri non contegionales,parte prima folio.
lxxi.pag.secunda O
presbyter,aut diaconus fornicatus agat peniten-
tiam,parte secunda fo.lxxxii.pagi.i. G
Presbyter,aut diaconus vendens aliquid de mi-
nisteriis ecclesie ab ordine mouendus est,parte
secunda fo.lxxxi.pag.ii. E
Presbyteri qui immolauerunt,parte prima folio,
lxx.pag.prima B
Presbyter nemo debet promoueri non examina
tus,parte prima fo.lxix.pag.i. E
Presbyter vel diaconus altare priuatum non eri-
gat,parte prima fo.lxxv.pag.ii. D
Presbyter.vel diaconus propriam non debet eccle
siam deserere,parte prima fo.lxxv.pag.ii. B
Presbyteri.& reliqui clerici in cunctis agendis
episcopi consulant oraculum,parte prima folio
iii.pag.i.c.xxxviii.
Presbyteri,& alii clerici quomodo debeant ordi-
nari,parte prima fo.ii.pag.i.c.ii.
Presbyter propriam parochiam non debet dese
rere,parte prima fo.ii.pag.i.c.xv.
Presbyteri fragilitate carnis lapsi pena, parte secū
da fo.xxxv.pag.i. E
Presbyter emens tēpore quo tenet diocesim, pte
secunda fo.xxvii.pag.ii. G
Presbyteris & diaconis ad thorum vxorum re-
direvolentib⁹ quid faciēdū,pte secūda fo,xxvi,
pagina prima B
Presbyteri debent per singulos annos chrisma pe
tere a suis propriis episcopis,parte secunda fo
xxiiii.pag.ii. A
Presbyteri ante suum episcopum in tribunalib⁹
non debent sedere,parte prima, folio. lxxviii.
pagina secunda R
Presbyteri sine auctoritate episcopi nichil tentēt,
parte secunda fo.xviii.pag.ii. M
Presbyteri & diacones locis quibus p̄fixi sunt de
bent inseruire,parte secunda fo.xv.pag.ii. P
Presbyteri,vel diaconi a sua ecclesia discedentes ab
alia non debent suscipi,parte secunda fol.xiiii.
pagina secunda A
Presbyterorum & diaconorum qualis debeat eē
honoris discretio,parte secunda folio.xiiii.pa-
gina secunda C
Presbyteri a propriis episcopis singulis annis de
bet petere chrisma,parte secunda folio.viii. pa
gina secunda E
Presbyter proprium episcopū etiam ab excōmu
nicatus non debet fastidire,parte secunda folio
iii,pagina prima A
Presbyter qualiter debeat ordinari,parte secūda,
fo.vii.pag.ii. B
Presbyteri metas sue dignitatis non debent exce
dere,parte secunda fo.clxxxix.pagi.i. E
Presbyter inconsulto episcopo nō potest virgines
consecrare,parte secunda fo.v.pagi.i. L
Presbyer inconsulto episcopo nichil temere de-
bet aggredi,parte secunda fo.iii.pag.i. B
Promouendus prius examinetur,pte secunda fo,
iiii.pag.ii. N
Prepositum vnum & primatē oportet esse in ec-
clesia,parte prima fo.l,pagi.ii. A
Prodesse studendum est omnibus, parte prima.
fo.lxi.pag.ii. A
Predicator negligens veritatem dicere maledict⁹
parte prima fo.xlvi.pag.i, B
Promotus contra canonem deponēdus est, parte
secunda fo.xiiii.pag.i. D
Professa vel vidua cum confessore domi non de-
cantet antiphonas,parte secunda folio, xxxvii.
pagina secunda B
Precium pro baptismo non debet accipi, parte se
cunda fo.xxxi,pag.ii. O
Priuignam suam nemo debet in vxorem accipe
pere,parte secunda fo.xxxii.pag.i. Q
Promoueri non permittatur bigamus,nec concu
binarius,parte prima fo.ii.pag.ii.c.xvi.
Predia & possessiones cur non habebant ecclesie
primitiue cultores,parte prima folio.lxiiii. pa
gina secunda A
Preuaricantium in fide pena,parte secunda. folio
xix.pagina.ii. H
Prelatis ecclesiarum relicta censentur ecclesie reli-
cta,parte secunda fo.xxv.pag.ii, F
Preuincia quelibet suos debet habere iudices,
parte prima fo,xvi.pagi.ii, B
Primates qui appellentur, parte prima fol. xlvii.
pagina secunda A
Primatus & metropolis quid discrimis habeant,
parte secunda fo.xcvi,pag.i. K
Preuaricatorem non suscipit ecclesia,parte secūda

Universidad de Deusto Biblioteca

fo.xcvi.pagi.ii. A
Promoti contra ordinationes ecclesiasticis debet deponi,parte prima fo.lxix.pag.i. F
Predia diuinis vsibus donata non debent inuadi.parte prima fo,xxx.pag.i. B
Presidenti ceteris ab eo plus repetitur,parte secūda fo.cxii.pag.ii. T
Prohibita sepius tentare est contumeliosum, pte secunda fo.cxxix.pag.i. A
Promoueri non debet qui non duxit virginem, parte secunda fo.clxxxiiii.pag.i. A
Predestinati non a spiritusancto sunt cōcepti,sed ex ratione seminali,parte secunda folio.clxxv. pagina secunda B
Prescriptio.xxx.annorum actionem perimit, parte secunda fo.cxci.pagina prima
Precepta noua inducentium elegans confutatio parte prima fo.lxxiii.pagi.i, E
Priuilegium meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate,parte secunda folio,clxxxvi, pagina.ii, C
Pregnans quando vult debet baptizari,parte prima fo.lxxi.pag.ii.G.parte secunda,fo.ccxlii. pagina prima. F.&G.
Prelatos redarguēs cui assimilatur. parte prima fo.ix.pag.ii.
Priuilegia ecclesiarum non sunt confundenda, parte secunda fo.clxxxv.pag.i. A
Priuata vtilitas rebus ecclesiasticis non est preferenda,parte secunda fo.lxxxv.pa.ii. C
Prandia deferenda nō sunt ad sepulchra mortuorum, parte secunda, folio.lxxxiii, pagina secunda G
Principium malum vix bonum sortitur exitum parte secunda fo.clxix.pag.ii. A
Princeps iurare debet in diadematis susceptiōe se nō futurū hereticorum fautorem,parte secūda fol,liii,pag.ii. B
Principis acta contra ecclesiam resecanda sunt. parte secunda fo.lxxiii.pag.ii. B
Principe viuente non est in incertum ferendus fauor,parte secunda. folio.lv. pagina prima C
Princeps subditos hortari debet ad rectam fidē, parte secunda fo,ccii.pag.ii. E
Principe viuente non est de quoquā alio consulendum, parte secunda, folio. lii. pagina secunda. B
Principis beneficium non est alicui auferendum parte secunda fo.lii.pag.ii. D
Principi non est maledicendum, parte secunda, fo.lii.pag.ii. C
Principis christiani est cohercere hereticos furentes,parte secunda fo.cli,pag.ii. A
Principis boni est ecclesias tueri,parte prima, fo. lix.pagina prima B
Psalmiste,& lectores vxores ducere possunt, pte prima fo.lxxxiiii.pag.ii. B
Psalmista,siue cantor qualiter sit ordinandus,pte secunda fo.vii.pag,ii, I
Pulpita non debent omnibus patere ad psallendum,parte secunda folio.lxxxiii. pagina prima A
Puelle propositumvirginitatis accipientes peccant,si coniūgio se mancipent,parte secunda, fo.clxxiiii.pag.prima G
Puerorum imberbium,clericorum,& puellarum per ignorātiam rebaptizatorum pena,parte secunda fo.clxxxvii.pag,ii, A
Puelle non velate que se asseruerunt in proposito virginali permanere si nubant, parte secunda fo.cxvii.pagina prima B
Puella dei nullius alieni sanguinis debet vti consortio,parte secunda fo,xxxvii.pag.i. G
Puelle catholice erronee secte viris non sunt copulande,parte secunda fo.xxx.pag.ii. Q
Puelle Christianorum gentilibus non sunt sociande,parte secnnda fo,xxx.pag,ii. P
Puelle deo se vouentes si ad nuptias conuolent qualiter ad penitentiam admittuntur, parte secūda fo.xx.pag.ii. C
Puelle gentilibus nubentes dies aliquot a cōmunione suspense sint, parte secunda, folio.xviii. pagina secunda D
Pueri immaturo partu editi possunt mox baptizari,parte secunda fo.xxxiiii.pag.i. E
Pugna gerenda est in hac vita,parte prima folio xiii,pagina prima. B

¶De littera Q

Quadragesima tenenda est ante pasche solēnitatem, parte secūda fol.xxix. pagina prima P
Quadragesime tēpore nō semp baptizetur, parte ii.fo.lxxxiii.pagi.i. E
Quadragesime tempore carnium esus est illicitus,parte secunda fo,lxi.pag.i. B
Quadragesima tota ieiunandū est,parte prima, fo.lxxviii.pag.ii. L
Questiones friuole vitande sunt,parte prima,fo viii.pagina secunda

¶De littera R

Universidad de Deusto Biblioteca

Aptus fieri non debet per clericos in bona defuncti episcopi,parte prima fo,lxxxiiii.pag.ii. K

Raptorum virginum ,viduarum,& qui sacrasvirgines vxores ducunt pena,parte secunda fo,cciii.pa.ii D

Rapientium sibi vxores pena, parte prima folio, lxxxv.pagi.i. D

Raptores etiã ecclesiastica gaudent immunitate, parte secunda fo.xxviii.pag.ii. A

Richardi regis ab heresi Arriana conuersi de fide professio,parte secunda folio,xxxix.pagina secunda B

Reccaredi laus q̃ iudeorum munera contempserit.parte secunda fo.ccxxxvii.pag.i. C

Richardi regis verba ad clerum, parte,ii.folio xlii.pagina prima D

Recceſiũthi gothorum regis fides,parte secunda, fo.lvii.pag.ii. B

Remediis nouis opus est vbi cause noue superueniunt,parte prima fo.lxxxiii.pag.i. A

Rector ecclesie ex bonis illius nichil distrahere potest,parte secunda fo,xxvii.pagi.ii. F

Reprehensores nostros modeste placare debemꝰ parte secunda fo.ccxl.pag.prima A

Reconciliatio venientium ab heresi Arriana, pte secunda fo.ccxxix.pag.i. B

Reus aliquis ad ecclesiã confugiens non est inde vi abstrahendus,parte secunda folio.xxviii.pagina secunda cap.i.

Reus in sua prouincia in ius vocandus est, parte prima fo.li.pag.prima B

Reconciliatio Romane,& Constantinopolitane ecclesiarum,parte secunda folio,ccxx,pagina prima B

Reconciliatum se dicens qualiter est recipiendus parte secunda fo.clxxxvii.pag.ii. C

Reconciliatio periclitantis absentis episcopi fieri debet auctoritate,parte secunda fo.ii.pag.ii. E

Refugis,& regni proditoribus an sit temperandus rigor,parte secunda fo.lviii.pag.ii. A

Rescriptum Felicis pape ad episcopos egipti, parte.ii.fo.c.pag.ii. A

Rescriptum Innocentii pape ad concilium milevitanum,parte secunda folio,cxxv.pagina secunda A

Rescriptũ Liberii pape ad episcopos egiptiorũ parte,ii,fo.xcviii.pag.ii. A

Rescriptio Marci pape ad Athanasium,& egiptios episcopos,parte secunda folio.xcii.pagina prima. A

Rescriptum Iulii pape contra orientales episcopos:parte secunda fo.xcv.pag.i. A

Religio angelorum non est a nobis tentanda,pte prima fo.xxix.pag.ii. A

Religionem propriam habere volentes ab episcopis sunt arcendi,parte secundo.folio.l. pagina prima B

Religiosus homo aliorum inimicitias debet extinguere,parte prima fo,ix.pag,secunda.

Religiosis feminis preficiendus ab episcopo ꝓbetur,parte secunda fo.ix.pagina.ii, T

Rebaptizare non debet episcopus,vel presbyter, parte prima fo,iii.pag.i.c.xiv.

Rebaptizatorum i aphrica ordinatio, parte secũda fo,clxxxvii.pag.i, C

Rebaptizati ad clericatum non promoueantur, parte secunda fo.x.pag.ii. k

Rebaptizatis non est cõmunicandũ,parte secunda fo,xxxv.pag.ii. E

Rebaptizati si preuaricentur, qualiter puniãtur, parte secunda fo.xxxv.pag.ii. I

Regis status tunc apprime floret, vbi deo pie seruitur,parte secunda fo.cxxxv.pag.ii. B

Regale fastigium ambiens qualit pena dignus, parte secunda fo.lii.pag,ii. A

Regalis potestas,& pontificalis dignitas distinguntur,parte secunda fo,cxcii.pag.ii. A

Reges eligendi forma,parte secunda folio,lxi. pagina prima C

Regie ꝓli non est insidiandum, parte secunda fo. lv,pag,prima B

Reliquie misse a Gregorio papa ad Reccaredũ regem,parte secunda fo,ccxxxvii.pag,ii. D

Reliquie in simulachris,vel lucis non debent constitui,parte secunda fo.xi.pag.i. C

Reliquie marytum non sunt ab episcopis i collo gestande, parte secunda fo,lxxxv.pa,i, D

Rogationes quando & qualiter sint celebrande, parte secunda fo.xxix.pag.secunda A

Romane ecclesie res pertinentes nullus presbyter potest alienare:parte secunda folio,xxvi. pagina prima A

Romana ecclesia ceterarum est fundamẽtum, pte secunda fo,ccxxix,pagina,i. F

Roma primam habet ecclesie sedẽ, parte prima fo.xix.pag,ii, B

Romam ab idolatria liberauit Christi sanguinis effusio,parte secunda fo.ccxi.pag.ii, A

Romana ecclesia Petri sacerdotio ditata est,parte prima fo,lxii,pag.i, B

Roma primatum ecclesie obtinet, parte secunda

Universidad de Deusto Biblioteca

folio.dxxi.pag.prima A
Romana ecclesia e caput ceterarũ ecclesiarũ,parte secunda fo.xcix.pagina secunda, A
Romani pontifices honorem sibi impensum declinare debent,parte secunda folio, ccxliiii.pagina prima. A & B.

¶De littera S

Sacerdotium non debet parari precio, parte prima. fo.lxxxiii.pag.ii. B
Sacerdotium qui non possint assequi,parte secũda. fo.xx.pag.prima F
Sacerdotum mensis diuine scripture lectio debet immisceri, parte.i.folio. xliii.pagina prima F
Sacerdotes patroni pro impensis patrociniis nichil debent accipere,parte secunda folio, xxxiii pagina secunda C
Sacerdotum vita debet esse irreprehensibilis,pte secunda fo.xlviii.pag.ii. A
Sacerdotum ordo biperutus est, parte prima fo. xix.pagina secunda A
Sacerdotis cum propria sorore non est tuta familiaritas,parte secunda,folio.lxxxv.pag.i. O
Sacerdotes quoties sacrificant, toties eucharistiã debent suscipere,parte secunda folio. lxxiii. pagina prima A
Sacerdotalis ordo nullo prorsus munere haberi debet,parte secund fo.ix.pag.i. B
Sacerdotum negligentia ab ecclesia disciplinã dispulit.parte secunda fo.xlvi.pag.i. C
Sacerdotes iudicium sanguinis non debent exercere,parte secunda fo.lxx.pag.prima B
Sacerdotes nõ debent aliqui ordinari a iure phibiti sede Romana inconsulta,parte secunda fo, clxxxix.pagina prima. B
Sacerdos ad sacra mysteria accedens vtrisq; humeris oraria gestare debet,parte secunda folio lxxxv,pag.prima B
Sacerdotes probi Basilicis extructis sunt preficiẽdi,non dilapidatores,parte secunda folio.lxiii. pagina secunda C
Sacerdotalis honor qualiter sit conferendus,parte secunda fo.clxix.pa.ii. A
Sacerdotes non debent titulos figere in suis prediis,parte secunda fo.ccxliii.pagi.ii. C
Sacerdos non debet solus celebrare, parte secũda fo.lxxi.pag.i. D
Sacerdos ordinatus nullo subterfugio ordinem defraudare potest,parte secunda folio.lx. pagina secunda C
Sacerdos in cõscribendis ecclesie negotiis si fuerit negligens,parte secunda fo.lxiiii.pag.i. F
Sacerdotum oppressores membra sunt diaboli, parte prima fo.xxviii.pag.prima B
Sacerdotes persequens, vel amouens temerarie reus est lese maiestatis,parte prima folio.xxiii. pagina secunda A
Sacerdotes turpia lucra sectari non debent, parte prima fo.lxix,pagina.ii. F
Sacerdotes populi peccata comedunt, parte pria fo.ccv.pagina secunda A
Sacerdotibus a die consecrationis omnis prohibitus ẽ concubitus,parte secunda f.cx.pa.i. F
Sacerdotes instrumentum debent habere,quando aliquibus mancipantur ecclesiis, parte secũda fo.xlviii.pag.ii. F
Sacerdoti peccanti non est imponenda manus, parte secunda fo,xvii.pag.ii. B
Sacerdotum proles patribus non succedit,parte secunda.fo.lxiiii,pag.ii. A
Sacerdote verba dei perdicante nemo sub anathematis pena ecclesiam egrediatur,parte secunda fo.viii.pag.prima O
Sacerdotum capitolii ad cõstantinũ pessimũ cõsilium,parte prima fo.lxv.pag.ii. A
Sacerdotes sibi dominus elegit ad sacrificandum parte prima fo.xlii.pag.i. A
Sacerdotis dignitatem appetens quibus moribus debet exornari,parte secunda folio,cx.pagina secunda A
Sacerdotes post lapsum penitentes ministrare possunt,parte prima fo.xxxvi.pag.i. B
Sacerdos penitentiam sine persone acceptione debet iniungere,parte secunda fo.ix.pag.i. T
Sacerdotes omni carere debent auaricia, parte.i. fo.iiii.pag.secunda G
Sacerdotum qui sacrificãtiũ coronam portauerunt pena,parte secunda fo.xxxii.pag.i. E
Sacerdotes legati sunt ad deum pro aliis, parte.i. fo.xxxvii.pag.ii. A
Sacerdotes a quibus debẽt ordinari:parte prima fo.xvi. pa.ii, A
Sacerdotum partes,parte prima folio,iiii,pagina prima E
Sacerdotes,& leuite abvxorum suarum debent abstinere cõplexibus,parte secunda folio.cxii. pagina secunda I
Sacerdotes alios anteire debent doctrina,parte.i. fo.x.pagina secunda A
Sacerdotes qui & quales possunt accusare, parte prima fo,vi.pag.ii. A
Sacerdotum & diaconorũ post consecrationem

Universidad de Deusto Biblioteca

vxoribus se immiscentium pena, parte secũda, fo, cxvii. pag. prima D
Sacerdotes recipiens deum recipit, parte prima, fo, xxvi. pagina prima A
Sacerdotum ad alias ecclesias temere migrantiũ pena, parte secũda fo. cix. pag. i. A
Sacerdotes sacris, non litibus vacare debent, parte secunda, fo. ci. pag. prima H
Sacerdotum leuis non debet esse accusatio, parte prima fo. xlii. pag. i. C
Sacerdotes, & leuite cum vxoribus non debent misceri, parte secunda, fo. cxvi. pag. i. C
Sacerdotes vnius ciuitatis in alia ciuitate non debent diu immorari, parte prima, folio. lxxiiii. pagina secunda F
Salus prima est recte fidei regulas custodire, parte prima fo. lxii. pag. ii. A
Sacrificans per violentiã non est a cõmunione arcendus, parte prima, fo. lxx. pag. ii. D
Sabbatis est ieiunãdum, parte secunda, folio. cxv. pagina prima cap. iiii.
Sanctimonialis virgo qualiter debeat consecrari: parte secunda fo. viii. pag. i. A
Sanctorum opera, & merita ad dei gratiam referenda sunt, parte secunda fo. cxxxi. pag. ii. D
Sacrificandi causa non est ascendendum ad idola capitolii. parte secunda folio. xxxii. pagina prima. F
Sacella, vel altaria per agros sine certitudine reliquiarũ constituta euertantur. parte secunda, f. xi. pagina prima B
Sanctimoniales penuria necessitatis cum si desinquant, ad episcopi pertinet reatum, parte secunda fo. ix. pag. ii. Z
Sacrificãtes deportationis metu, parte prima: fo. lxx. pagina. ii. c. vi.
Sacrilegos a sua tuitione repellit ecclesia, parte prima fo. xlvi. pag. i. A
Sacrarium ingredi non liceat laicis, parte secũda fo. lxxviii. pag. i. L
Sacrificantium per vim pena, parte secunda folio xix. pag. ii. I
Sacramenta diuinorum secretorum quibus cõmissa sunt, parte. i. fo. viii, pag, ii. B
Sanguinis causas tractantium dispositio, parte secunda, fo. cxvii. pag. ii. B
Sacrificãtes demonibus post lauachrum baptismi qua penitẽtia plectendi sũt, parte secunda f. xx. pag. ii. D
Sanctimoniales ante. xl. annũ non velentur, pte secunda. fo. xxvi. pag. ii. M
Sancti qui non sunt, que sancta sunt tractare nõ debent, parte secunda, fo. cxviii. pag. ii, E
Sacramenta ab indigno ministro tradita nichil nocent accipienti, parte secunda, folio. cciii. pagina prima. B. & C.
Sabbatorum diebus cessare a labore sapit iudaisimum, parte. i. fo. lxxviii. pa. i. M
Saxones ab idolorum cultu monẽtur auerti, pte secunda fo. ccl. pag. i. A
Sancti duobus modis a licitis abstinere solent, pte secunda, fo. ccxl. pag. i. B
Scripturis sensum nolentes accõmodare diaboli reuinci possunt testimonio, parte prima, folio. lvii. pag. prima B
Scripture canonice que sint, parte secunda, folio cxviii. pag. i. B
Scripture sacramenta sine fide, & humilitate nõ possunt intelligi, parte. ii. fo. cii. pag. prima
Scripture apocriphe sub nomine sanctorum sunt omnino reprobande, parte secunda, fo. clxxvi. pagina prima O
Scripturas sacras tradentes, vel sacra vasa qualiter puniantur, parte, ii. fo. xviii. pag. ii. F
Scripture nõ debent legi quarum damnati sunt auctores, parte secunda fo. clxxvi. pag. i. D
Scandalum inter cuiuscũq; secte homines vitari debet, parte prima, fo. lxiii. pag. ii. A
Scurrilis clericus ab officio deponendus est, parte secunda fo. xxviii. pa. prima K
Scenicis, apostatis conuersis, vel reuersis non denegetur reconciliatio, parte secunda, folio. v. pagina prima k
Scientia boni emendationis ministrat incitabulum, parte prima, fo. xii. pag. secunda B
Scandalorum duo sunt genera, parte secunda: fo. ccxxxix. pag. ii. B
Sentẽtia a non suo iudice lata non ligat, parte. i. fo. xlix. pagina secunda A
Sententia iudicis a quo per iudicem superiorem resoluta non debet illi nocere, parte secunda, fo. iiii. pagina secunda A
Sententia vniformis omnium episcoporum prouincie debet rata manere, parte prima. folio, lxxvi. pagi. prima E
Sententia lata contra Ichãnẽ episcopum lampeonis rescinditur, parte secunda, folio. ccxlvii. pagina prima A
Sententie summi pontificis ad quẽ fuerit appellatum standum est, parte secũda, folio. cxxxiiii, pagina secunda A
Sententia non est ferenda precipitanter, parte. i. fo. xxii. pagina secunda A
Serui dei nõ sunt temere iudicandi, parte prima,

Universidad de Deusto Biblioteca

fo.xcvii.pagina prima. A
Seruu occidere sine auctoritate publica non licet, parte,ii.fo.xxviii.pag.prima B
Seruitus matrimonium non dirimit, parte secū da,fo.clxvi.pag.prima D
Serui fugitiui familias (quarum sunt) deserentes puniantur,parte secunda,fo.xxvii.pa.i. N
Seruus mali non potest esse portio boni,parte.i. fo.xi.pagina secunda
Serui inuitis dominis non sunt ordinandi,parte secunda.fo.clxxxix.pag.secunda F
Serui ecclesie volentes esse monachi qualiter sint probandi,parte secunda.ccxliiii.pag.i. D
Serui olim fuerunt apud francos,parte secunda, fo.ccly.pagina prima
Seruus si nesciente domino fuerit promotus ab episcopo sciente,parte secunda,fo,xxviii.pagi⸗ na secunda. D
Serui fiscales si ecclesias extruxerint,fo.xliii.pagi na secunda H
Seruum contēnere dominum si quis doceat,par te secunda,fo.lxxxiii.pag.prima C
Seruus non est docendus dominum contēnere religionis pretextu,parte prima,folio.lxxii.pa gina secunda C
Serui ecclesie quomodo sunt manumittendii,pte secunda,fo.l.pag.prima
Serui ecclesie si aduocentur in clerum debent ab episcopis manumitti, parte secunda, fol.lxiiii. pagina secunda B
Seruus an gaudeat ecclesie immunitate, parte se⸗ cunda,fo.xxviii.pag.secunda B
Seruili tributo obligat⁹ quomodo possit ordina ri,parte secunda.fo,lxxxiip ag.i. B
Seculares detonso capite penitentiam accipien⸗ tes non debent ad laicorum vitā reuerti.folio.l. pagina prima D
Seculares diebus dominicis missam integrā de bent audire, parte secunda,fo.xxvii.pa.i. O
Secantes sibi genitalia ad clerum non promoueā tur,fo,xix.pag.secunda E
Sedes Petri Antiochie primū fuit,deinde Romā translata,parte prima,fo,lviii,pag prima A
Sermo dei verum Adam suscepit,parte secunda fo.ciiii.pagina prima A
Sexte synodi Romane conclusio, parte secunda. fo.ccxvi.pagina prima A
Sepulchra demoliens excommunicetur,parte se⸗ cunda.fo,xlix,pag.ii. H
Secundas nuptias ineuntium aliqualis pena,pte prima,fo.lxxvii.pag.ii. A
Seditionarii,necvsurarii vnquā sunt ordinādi,pte secunda,fo,ix,pag.prima L.fo,xxviii,pag.i. I
Secretarium mulier non debet ingredi,parte secū da,fo.lxxxii.pag.ii. L
Sixti martyris corpus mittitur in Angliam,pte secunda fo.ccxlii.pagina prima,D. & E
Siluester papa Constantino penitentie tempus indicit,parte prima,fo.lxvi.pag.i. A
Siritii pape exhortatio ad Cimerium episcopum parte secunda,fo.cxi.pag.i, F
Sixti pape epistola ad Orientales episcopos,pte secunda,fo.cxxxiii.pag.ii, D
Signis non subiacent corporis humani partes, parte secunda,fo,clxxv.pag.ii. C
Simplicii pape decreta,parte secunda,fo,clxxxvi. pagina prima B
Siluestri decreta & quedā ex his excerpta, parte secunda,fo.xci. pa.i. A
Siluerii pape rescriptum ad Amatorem episco⸗ pum,parte.i.fo.ccxxvii,pag.ii. B
Symoniace promotionis pena,parte prima,fo.ii. pagina secunda,c.xxviii.
Soluere illius est qui ligauit,pte.i.fo.ii,pagi.ii. cap.xxxi,parte.ii.fo,xiii.pagina secunda.E,fo, xxxii,pagina prima, C
Sophiste calidissimi cōfutatio per simplicissimū sacerdotem,parte prima,fo.lxviii.pag.i. A
Sorori sponse sue vitium inferens qualiter punia tur.parte prima,fo,lxxi.pag,i, H
Sorores duas,vel patris filiam coniuges accipien tis inhabilitas,parte prima,folio.ii, pagina se⸗ cunda,c.xviii.
Sodomitarum,& incestuosorum pena, parte pri ma,fo,lxx,pag,ii,cap,xvi,
Sortes a clericis non sunt obseruande, parte secū da,fo.xxix.pag.ii. C
Spes in aduersis non deserēda, parte secunda,fo. clxxiii.pagina prima A
Spectaculis secularibus Christiani non intersint, parte secunda,fo.iiii.pag.ii. B
Spectacula conuentu ecclesie pōtermisso visens ex cōmunicetur,parte secūda,f.ix,pa.ii. K
Spiritu immūdo vexati,parte secunda, fo. xxxi. pagina secunda D
Spectaculis clerici non debent interesse, parte se⸗ cunda,fo,lxxxiii.pag.i, Q
Spes futurorum presentem laborem ferre mo⸗ net,parte prima,fo,xii.pag,prima A
Spei anchora firmari debemus,parte prima,folio xiiii,pag.secunda B
Sponsus & sponsa nocte benedictionis pro reue⸗ rentia virginitatem debent illibatam seruare, parte secunda,fo.viii.pag.i. C

Universidad de Deusto Biblioteca

Spiritus Christum clarificauit,quãuis spirit9 nõ sit Christo superior,parte prima,folio,lxxx.pagina secunda C
Spiritualia non sunt precio comparanda, folio. c.xc.pagina secunda C
Sponsaliorum fidem frangentiũ pena,parte secunda,fo.xxxii,pag.i. D
Spoliatus rebus suis non est excõmunicandus, parte secunda,fo.xcvi.pa,i. G
Spoliatus imprimis est restituend9,parte prima fo.xlvii.pagina prima A
Stare volentes apostolicis debent obedire preceptis,parte prima,fo.xl.pag.i. A
Stantes orare debemus,parte secunda,folio,xiiii, pagina secunda E
Statuti in iudeos corroboratiõ,parte secunda,fo. lxi,pagina secunda B
Statuta antiquorum seruanda sũt salua presentiũ tẽporũ ratione,parte secunda,fo.clxxxviii.pagina secunda B
Statuta quedam concilii Calcedonensis, parte.i. prima,fo.lxxxii.pag.ii. A
Stuprum viduis,vel monialibus inferentiũ pena parte secunda,fo.xxxv,pag.i. F
Subdiaconus si secundam duxerit vxorem, pte secunda,fo.lxxxii.pag.ii. N
Subdiaconis vxorem ducere non licet,parte secũda,fo.lx,pagina.ii. B
Subdiacones a diaconibus habitu distinguí debent,parte secunda,fo.lxxviii,pag.i. G
Subdiaconi septem instituuntur,qui martyrum gesta conscribant,parte prima fo.xl.pag.ii.
Subdiaconus si mortua vxore aliam ducat,parte secunda,fo.xxxvii.pag.prima E
Subdiaconus sacrarium non debet ingredi,parte secunda,fo.lxxviii.pag.prima D
Subdiaconus qualiter ordinetur, parte secunda. fo.vii,pag.secunda D
Supplicationes hora nona, & ad vesperam debẽt celebrari,parte prima. folio,lxxviii, pagina prima. A
Subsistentiis,vel personis duabus non sunt attribuende voces que de Christo feruntur,parte,i, fo lxxxi.pagina prima D
Suspensus a cõmunione non debet in alia ciuitate recipi,parte prima,fo.ii.pag.i.c.xiii.
Superstitiosus ab ecclesie liminibus arcendus est, parte secunda fo.ix.pag.ii. L
Symbolum Niceni concilii, parte prima, fo.xlii, pag.i.A.fo.lxxxii.pag.ii.B.f.lxix.pag.ii.H parte secunda,fo.xcii.pagina secunda. B
Symboli Niceni assertio per episcopos egypti, parte secunda fo,xcviii.pag,i. A
Symbolum condiderunt apli, parte prima. fo.l. pagina secunda. C
Symbolum concilii Ephesini,parte prima, folio lxxix.pagina secunda C
Synodus Ephesina,parte prima,folio.lxxix.pagina secunda A
Synodus Calcedonensis anteriores cõfirmat synodos,parte prima,fo.lxxxiii.pag.ii. A
Symbolum concilii Constantinopolitani, parte prima,fo.lxxix,pagina.i.H. fo.lxxxii.pagina secunda, C
Symbolum fidei ante pascha publice predicandum est in ecclesia:parte secunda,folio.xxvi. pagina prima F
Synodus quo tempore ab hispanis celebretur, parte secunda.fo.xlvi.pagi.ii. A
Synodus Romana habita a Iulio papa, parte secunda fo.xcii.pag.ii. A
Synodus nulla rata legitur,que auctoritate apostolica non fulta fuerit,parte secunda,fo,ccxxii. pagina secunda A
Synodus aliquẽ dãnans hereticum eius dannat & sequaces,parte secundo,folio.cxciiii. pagina secunda. A
Synodus cõgregata in franciá sub Pipino,& Carlomãno,parte secunda,fo.xxv.pag.ii. A
Synodus Romana habita a Gregorio papa, pte secunda,fo.ccxliii.pag,ii. A
Synodi celebratio in vrbe Roma sub Theodorico rege,parte secunda,fo.ccvi.pag.i. D
Symmachi pape decreta, parte secunda, fo. cciii. pagina secunda A
Symmachi accusationis declaratio, parte secũda, fo,ccvi.pag,ii. A
Symmachi pape verba ad clerum, parte secunda fo.cciiii.pag.prima B
Symmachi verba ad clerum,parte secunda, folio ccv.pagina prima. B
Symmachi pape de rebus ecclesie conseruandis ordinatio,parte secunda, folio.ccl.pagina prima. A
Symmachi pape accusatores confutãtur.fo.ccix. pagina prima A
Synodus prima Romana sub Symmacho papa, parte secunda,fo.cciiii,pagi.i. A
Synodi prime sub Symmacho papa conclusio, parte secunda.fa.cciiii.pag.i. F
Synodus tertia Romana sub symmacho papa, parte secunda.fo.ccv.pag.i. A
Synod9 quarta Romana sub Symmacho papa, parte secunda,folio.ccvi.pag.i. D

Universidad de Deusto Biblioteca

Synod9 quinta Romana sub Symmacho papa, parte secunda,fo.ccxiii.pag,i. A
Synodus sexta Romana sub Symmacho papa, parte secunda,fo,ccxiiii.pag.ii. A

De littera T

Arraconensis concilii celebratio,parte secunda, fol. xxxiii.pag,i. A
Testis,vel accusator esse nō potest religionis sue preuaricator, parte secunda. fo.ci.pag.prima D
Testimonium ferre qui sint inhabiles,parte secūda,fo,ci.pagina prima G
Testificandi fides potest recuperari,parte secūda da,fo.lxxiiii.pag.secunda A
Testes de domo inimici prodeuntes nō sunt recipiendi,parte secunda,fo.xcvi.pagi.i. H
Testamēti veteris ordo quem sancta suscipit ecclesia,parte secunda,fo.cci.pagi.i. A
Testamenti veteris aliquid poetice compositum non debet in ecclesia legi,parte secunda, folio lxxviii.pagina prima k
Terrenorum non debet esse ordinatio,cum celeste sit sacerdotium,parte secunda,folio.cxii.pagina prima B
Terminos antiquos transgrediuntur,qui patrū statuta negligūt,parte prima fo.xxiii. pagina prima B
Terrena nos monent celestium,parte secūda, fo, cv.pagina prima A
Terras,& prediola ecclesie inutilia alienare potest episcopus,parte secunda,folio.xxvii.pagina prima M
Tertis in fundo ecclesie per clericum excultis, ac melioratis toto tempore vite vtatur clericus parte secunda,fo.xxxix.pag.i. C
Theatrici debent a cōmunione repelli, parte secunda,fo.xviii.pag.prima F
Theatricorum abominatio,parte secunda,folio xix.pagina secunda S
Therme,siue lauacra virorum,& feminarum debent esse distincta, parte prima; folio.lxxviii. pagina secunda N
Theodoricus rex Italie Arrianus,parte secunda fo,ccxxiii.pag.prima A
Titulos priuatos sacerdotes non debent infigere suis prediis,parte secunda,folio.ccxliii.pagina secunda, C
Toletanus pontifex presantatos sibi a rege potest episcopos instituere, parte secunda, fo,lxxiiii. pagina prima B
Trinitatis sancte mysterio imbuendi sunt ignorantes,parte secunda,fo,ii.pag.ii. B
Trinitatis personarum distincte sunt proprietates,parte secunda,fo.ccxvii.pag.ii, A
Trinitas & vnitas in deo sunt, parte secunda. fo.ccxxxi.pag.secunda A
Transmarini homines qualiter ad clericatus honorē debent recipi,parte secunda, folio, cxiiii. pagina prima A
Transfugarum,& regis preditorum pena,parte secunda,fo.lv.pag.ii. A
Translatio fieri non debet propria libidine,parte secunda,fo.clxxxiiii,pag.ii. B
Translatio episcopi fieri nō debet de minori ad maiorem ciuitatem propria ambitione, parte secunda,fo.lxxxi.pag.i. D

De littera V

Vagabundi simulantes se sacerdotes, vel monachos districte sunt explorandi parte secunda,fo,cxii. pagina prima A
Vasa sacra qualiter debeant disponi,parte prima,fo. ix.pagina prima A
Vasa sacra lectores tractare non debent, parte secunda fo.lxxviii.pag.prima H
Vasa sacra nō debent humanis vsibus seruire,pte prima,fo,xxvii.pa.i.B.pte,ii.fo.lxxxv.pa.i.A
Velande non sunt virgines deo dicate nisi quadragenarie,parte secunda,fo.xxxiiii.pa.ii. G
Vestimenta non debent prestari ad pōpā secularem,parte secunda fo.xxxii,pag.i. G
Veniam illicitorū petētem a multis oportet licitis abstinere,parte secunda,fo.clxxiiii.pa.i. B
Vestimenta ecclesiastica qualia esse debent,parte prima,fo.xlvi.pag.ii. B
Vestium varietati non est tribuenda religio, pte prima,fo,lxxii.pag.ii. M
Vestis concludit alicuius professionem, parte secunda,fo.lxv.pag.ii. D
Vestis viduitatis a profitente non est deserenda, parte secunda,fo.xxiiii.pag.i. B
Veritas solatia diuina nunquā deesse permittit, parte secunda,fo,clxxix.pag.ii. B
Veritatem nō ignorare,&veritatis communicare inimicis grandis est iniquitas,parte secūda,fo, cc.pagina prima. A
Veritas est via ad vitam ingredi volētium, parte prima fo.xi.pag.prima B
Veritas sepius agitata magis elucescit,parte secūda.fo,cxix.pagina prima A

Universidad de Deusto Biblioteca

Veritas & error filios lucis, & tenebrarum diui/ dunt,parte prima fo.xiii.pag.prima B
Venientibus ab hereticis laica tantũ cõmunio tri buenda, pte.i.fo.cxxii.pag.i. B
Venditor & emptor rerum ad ecclesiam Roma/ nam pertinentium pari feriũtur anathemate, parte secunda.ccvi.pagina.i. B
Veneris sancte non est soluendum ieiunium, pte secunda,fo.xlvii.pag.i. B
Veneratio rebus non pro locis, sed locis pro re/ bus est impendenda, parte secũda,folio. ccxli, pagina secunda
Verbi abbreuiati intelligentia,parte prima, folio xviii.pagina secunda A
Verbũ dei patris nõ est deus,aut dominus Chri sti,parte prima,fo.lxxx,pag.i. B
Verbum dei passum est.& crucifixum carne. pte prima,fo.lxxxi.pag.secunda D
Verbum patris supra Christum nihil habet,sed verus est deus,& homo,parte,prima fo.lxxxi. pagina prima F
Verbi incarnãdi multe figure precinuere myste rium,parte secunda,fo.cxxxix.pag.i. A
Verbi dei auditus nemini denegetur, parte secũ da,fo.ix,pag.secunda F
Verbi ad carnemvnio,parte secunda,folio.ccxvii pagina secunda B
Verbi deitas par est & patri consubstantialis, pte secunda fo.cxli.pagina prima
Virtutis magne opus est superare carnis gloriã, parte secunda fo.cxix.pagi.ii. C
Vigiliis dierum solẽnium diuerse lectiones non debent legi in ecclesiis.parte secunda,fo.lxxvii pagina secunda I
Virtutum processionis reprobatio,parte secunda fo.clxxiiii.pag.ii. C
Violentiam passo sunt imprimis omnia restituẽ da,parte prima,fo.lxii,pag.i, A
Violentia in clericos,vel pauperes reprimẽda est, parte secunda fo.xxxvii.pag.ii, D
Vindicte cupidus apud deum ne speretveniam parte prima fo.xliii.pag.i. A
Virilia sibi voluntarie amputantis pena, parte.i. fo.ii.pag.ii.cap.xxi.&.c.xxii.&.c.xxiii.
Virilia sibi secantes non sunt ordinandi,parte se cunda,fo,cxc,pag.prima C
Vigilii pape decreta,parte secunda. fol. ccxxviii. pagina secunda A
Vitaliani pape epistole ad diuersos, parte secun/ da, folio.ccxlvii.pag. prima,A,pa.ii.A.B.C
Viduarum duo sunt genera,parte secunda; folio l.pagina prima E
Viduitatis castimonie dedite cum personis ex/ traneis non habeant congressum,parte secũda fo.i.pagina secunda C
Viduis non est iniiciendus laqueus, ne nubant. parte secunda,fo,cxc.pag.i. G
Vidue que castitatem vouerunt (si fidẽ violent) extra cõmunionem sint fidelium,parte secũda fo.ix,pag.secunda B
Vidue que ecclesie stipendiis alũtur suis precib9 ecclesiam debent adiuuare,parte secunda,folio ix.pagina secunda A
Vidue adolescentes debiles a sua ecclesia alantur. parte secunda fo.ix.pag.ii. Z
Viduis,& virginibus optio sit,aut nubere,aut ca stitati inseruire,parte secunda,fol. xliii. pagina secunda C
Vidue episcopi, vel clerici ad secundas nuptias conuolanti nullus communicet,parte secunda. fo.xxxvii.pag.secunda L
Vidue mechantis,& postea nubentis pena, parte secunda fo.xxxii.pag.ii. C
Vidue religionis propositum diu obseruantes,& virgines que in monasteriis diuvixerũt,nõ de bent ad nuptias conuolare, parte secuuda.fo. cciii,pagina secunda E
Vidue episcopi vel presbyteri ad nuptias conuo lantis detestatio, parte secũda, folio.lxxxii.pa/ gina prima I
Vidue,vel sanctimoniales quib9 credite sunt mu lieres baptizande,debent esse perite,parte secun da,fo.viii.pag.prima B
Viduarum mariti ad clerum non sunt promouẽ di,parte secunda,fo.cxxi.pag.ii. B
Viduitatem perpetuam eligens qualiter debeat profiteri,parte,secunda,fo.lxv.pag.ii. C
Viduarum mariti diaconi non possunt esse, pte secunda,fo.lxxxvii.pag.i. B
Viduam,vel secundam ducens vxorem non de bet in clerum admitti,parte.ii.fo.cxvi.pag.i,E
Viduam ducentis inhabilitas,parte prima. folio ii.pagina.ii.cap.xxii,
Viduam clericus non debet vxorem accipere,pte secunda,fo.cxii.pa.ii.G,& fo.cxvi.pag.pri.D
Viduam accipiens non ordinetur, parte secunda fo.lxxxii.pag.prima F
Vidue maritus admitti non debet ad clerum,pte secunda fo.cxii.pag.secunda H
Viduam furans in vxorem anathema est, parte secunda,fo,ccxlvi.pag.ii, L
Virgines sacte parentibus orbate i monasterio virginũ debent commendari, parte secunda fo.l.pagina prima H

Universidad de Deusto

Virgines ſacre quando ſint velande, parte ſecunda, fo. dxxxix. pag. ſecunda D
Virginitatem eligens coniugatos non debet viruperare, parte prima, fo. lxxii. pag. ii. k
Virginum deo dedicatarum que fidem violarũt pena, parte ſecunda, fo. xxx. pag. ii. N
Virgines non velentur niſi quadragenarie, parte ſecunda, fo. xxxiiii. pa. ii. G
Virginum que violatores in maritos accipiunt pena, parte ſecunda, fo. xxx, pag. ii. O
Virginitas ſic laudanda, quod non dãnetur matrimonium, parte prima, fo, lxxii. pag. ii. I
Virginem rapiens niſi deſponſauerit, excõmunicetur, parte ſecunda, fo. ccxlvi, pag. ii. M
Virgo deo dedicata matrimonium contrahere non poteſt, parte prima, folio. lxxxiiii. pagina ſecunda D
Virginibus ſacris ſe immiſcentiũ pena, parte ſecũda fo. cxc, pag. prima. F
Virgines tanquã ſorores cum viris non ſunt permittende, parte prima fo. lxxi. pag. i. C
Vnctio ſacri olei quibus, & a quib⁹ debet tradi, pte ſecunda, fo. cxv. pag. ii. B
Vſura omni Chriſtiano eſt illicita, parte ſecunda fo. dxvi. pag. prima. A
Vxorum fidei coniugalis violatricum auctoritas citra necem penes maritum conſiſtit, parte ſecunda, fo, xxxvii. pag, prima H
Vxore non valẽte reddere debitũ viro licet aliam accipere, parte ſecunda, fo. cdi, pag. ii. B
Vxor a viro non eſt dimittenda. parte ſecũda, fo. lxxiiii, pag, ii. B
Vxore viuente non poteſt alia duci, parte ſecunda fo. cxix. pag. prima C
Vxor ab epiſcopo, vel preſbytero non eſt repellẽda, parte prima, fo. ii, pa. i. c. vi.
Vxores ducere qui clerici poſſunt, parte prima, fo, ii. pag. ii. c. xxv.
Vxor differt a concubina, parte ſecũda, fo, dxxiii, pagina ſecunda D
Vxor e propria cognatione non eſt accipienda, parte ſecunda fo. ccxlvi. pag, ii. k
Vxoris ſue ſororem ducens in vxorem qua pena debeat plecti, parte ſecũda, folio. xxxii, pagina prima. L
Vxor marito qualiter copulãda eſt, parte prima fo. xxi. pag. prima C
Vxorem laicus dimittens cõmunione priuand⁹, parte prima, fo. iii. pag. ii. c. xlvi.
Vxorem fratris ducere non licet in vxorem, pte ſecunda, f. ccxlvi. pagina ſecunda. E

¶ De littera Z

Z Ozimi pape epiſtola ad epiſcopũ Saloni tanum de ordinandis monachis, vel laicis, parte ſecũda, fo. cxxviii. pagina ſecunda. B
Zozimi pape monitorium ad clerum Rauinenſem, parte ſecunda fol. cxxix. pagina. ii. C
Zacarie pape epiſtola ad diuerſos, parte ſecunda, fo, cclii. pagi. ii. cclliii, cclvi. pag. ſecunda. A

¶ Finis Indicis materiarum Primi Tomi Conciliorum.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o.
A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z. &.
aa. bb. cc. ee. ff. gg. hh. ii. kk. ll. mm. nn. oo. pp. qq. rr. ſſ. tt.

Omnes ſunt Terni preter o qui eſt quaternus.

Universidad de Deusto Biblioteca

QVO TEMPORE CONCILIA CELEBRARI CEPERVNT, ET DE QVATVOR CONCILIIS.

A CANONES GENERALIVM CONCILIORVM A temporibus Constantini ceperunt, in precedentibus nãq; annis persecutione seuiente docendarum plebium minime dabatur facultas, Deinde christianitas in diuersas hereses scissa est, quia non erat licentia episcopis in vnum conuenire nisi tempore supradicti imperatoris, Ipse enim dedit facultatem Christianis libere congregari, Sub hoc etiam sancti patres in concilio Niceno de omni orbe terrarum conuenientes iuxta fidem euãgelicã, & apostolicam secundũ post apostolos symbolum tradiderũt. Quatuor autẽ principalia esse concilia ex quibus plenissimã fidei doctrinam tenent ecclesie tam de patris & filii, & spiritus sancti diuinitate, quã predicti filii, & saluatoris nostri incarnatione.

B ¶Prior harum Nicena synodus est trecẽtorum decem & octo episcoporum sub Constantino Augusto imperante peracta, in qua Arriane perfidie blasphemia condenata, qua in equalitatẽ sancte trinitatis idem Arrius asserebat, consubstantialem deo patri dei filium eadem sancta synodus per symbolum definiuit. ¶Secunda synodus est centum quinquaginta patrum sub Theodosio seniore Cõstantinopoli cõgregata, que Macedoniũ spiritum sanct deum esse negantem condẽnans consubstantialem patri & filio eundem paraclitum demonstrauit, dans latius symboli formam, quam tota grecia, & latinitas in ecclesiis predicat.

¶Tertia synodus est Ephesina prima ducẽtorum epõrum sub iuniore Theodosio Augusto edita que Nestorium duas personas in christo asserẽtem iusto anathemate condemnauit, ostendens mane re in duabus naturis vnam domini nostri Iesu christi personã, ¶Quarta synodus est Calcedonẽsis sexcentorum triginta sacerdotum sub Martiano principe habita, in qua Euticem Cõstantinopolitanum abbatẽ verbi domini & carnis vnã naturam pronunciãtem, & eius defensorem Dioscorũ quõdam alexãdrinum epm, & ipsum Nestorium cum reliquis hereticis vna patrum sententia predãnauit, predicans eadem synodus xpm dominum sic natum de virgine, vt in eo substantiam, & diuine & humane cõfiteamur nature, He sunt (vt predximus) quatuor principales, & venerabiles synodi fidem catholicã complectentes. Sed & si qua sunt cõcilia, que sancti patres spiritu dei pleni sanxerunt. Post istorum quatuor auctoritatem omni manẽt stabilita vigore. Quorum etiam gesta in hoc corpore condita continentur.

¶ITEM DE SYNODIS PRINCIPALIBVS QVIBVS in locis, quibus pro causis, quibus temporibus, quibus auctoribus celebrate sint.

C PRima synodus in Nicea trecentorum decem & octo patrum contra Arrium, Alexandrinum presbyterum, qui tres gradus in trinitate asserebat, patrem scilicet maiorem, filiũ minorẽ, spiritum sanctũ creaturam, temporibus Constãtini principis, Siuestri pape Romani, Macharii Hierosolymitani, Alexandri Constantinopolitani, qui condẽnata heresi statuerũt canones viginti. Quorum auctor maxime prefatus sanctus Alexander episcopus fuit.

D ¶Secunda in Constantinopoli centum quinquaginta patrũ contra Macedoniũ Constantinopolitanũ episcopũ qui negabat spiritum sanctũ deũ esse, tẽporibus Gratiani, & Theodosii principum Damasi pape Romani, Cytilli Hierosolymitani, Nectarii Cõstãtinopolitani, qui cõdẽnata heresi statuerunt canones tres. Quorũ maxime auctor Nectarius Constantinopolitanus fuit.

E ¶Tertia in Epheso ducentorum patrum contra Nestorium Constantinopolitanũ episcopum, qui dicebat beatam virginẽ Mariam non dei, sed hominis tantũmodo genitricem, vt aliam personã carnis, aliam faceret diuinitatis, tẽporibus Theodosii magni principis, Celestini pape Romani, Iuuenalis Cõstantinopolitani Cyrilli, Alexandrini. Qui duodecim capitula cõtra Nestorii blasphemiarũ totidem capitula auctore eodem sancto Cyrillo anathemantizando conscripserunt.

Universidad de Deusto

¶Quarta in Calcedone sexcentorũ triginta patrum,cõtra Euticem Constatinopolitanum abbatẽ qui asserebat christum post humanã assumptionem non ex duabus naturis existere, sed solam in eo diuinam naturam permanere,temporibus Martiani principis,Leonis pape Romani,Iuuenalis hierosolymitani,Anatholii constantinopolitani,Qui condemnata heresi statuerunt canones viginti septem,Quorũ auctor maxime idem sanctus Anatholius constantinopolitan⁹ ep̃s fuit.

¶Quinta Constantinopoli contra Theodorum Mopsuestenum,& omnes hereticos,qui Theodorus dicebat alium deum esse verbũ,& alium christum,& sacram virginem mariam negabat dei genitricem fuisse,temporibus Iustiniani principis,Vigilii pape,domni Antiocheni,Euticii constantinopolitani, qui quatuordecim capitula anathematizando scripserunt contra Theodori, & sociorũ eius blasphemias.

¶Sexta in Constantinopoli, centum quinquaginta patrum contra Macharium Antiochenũ ep̃m & socios eius,qui vnam voluntatem,& operationem in christo falsa suspitione astruebant,temporib⁹ Constantini principis,Agathonis pape romani,Georgii constantinopolitani. Qui condemnata heresi anathematizando scripserunt octo capitula

¶Item annotatio synodorum quarum gesta in hoc codice continentur.

PRima annotatio Aquitane synodi,que ante Nicenam fertur fuisse,sed propter auctoritatẽ maiorem postponitur,in qua patres.xviii.statuerunt canones viginti quatuor. Quorũ auctor maxime Vitalis Antiochenus episcopus extitit,

¶Secunda Neocesariẽsis,que post Aquitanam & Nicenam legitur fuisse,in qua patres.xvi. statuerunt canones.xiiii.Quorum auctor maxime Vitalis salaminus extitit.

¶Tertia Gangrensis,que post Nicenã legitur fuisse,in qua pr̃es,xvi.statuerunt canones.xxi.ꝓpter quasdem necessitates ecclesiasticas,maxime contra Eustachium,qui dicebat ꝙ nullus in cõiugali ordine posit⁹,nec vllus fidelis.qui non omnibus renuntiaret que possideret,spem apud dominum haberet,& multa alia venenosa,que enumerare longum est.

¶Quarta Sardicensis,in qua patres.lx.statuerunt canones,xxi. Quorum author maxime Osius Cordubensis ep̃s.& Vincentius Capuanus episcopus,& sancte Romane ecclesie legat⁹ extiterũt.

¶Quinta Antiochena,in qua patres.xxx,statuerunt,canones,xxv,Quorum auctor maxime Eusebius Palestinensis episcopus extitit.

¶Sexta Laodicensis,in qua patres,xxii.statuerũt, canones.lix.Quorum auctor maxime Theodosius episcopus extitit.

¶Septima Carthaginensis,in qua patres,ccxvii.statuerunt,canones.xxxiiii, Quorum auctor maxime Aurelius Carthaginensis episcopus extitit,Etiam sanctus Augustinus Hipponensis episcopus, in eadem synodo legitur fuisse temporibus Honorii Augusti.

¶Octaua Africana sub Theodosio minore Augusto,in qua patres.ccxiiii.recitauerunt & firmauerunt canones.cv.qui per diuersa concilia Africane prouincie,temporibus Aurelii Carthaginensis episcopi leguntur esse conscripti,

¶Nona Arelatensis,in qua patres statuerunt canones.dc. Quorũauctores maxime Siluester vrbis Rome episcopus,& sanctus Marinus Arelatensis episcopus extiterunt, temporibus Cõstantini Augusti,sicut quidem asserunt,

¶Decima item Arelatensis,in qua patres.xix,statuerunt canones,Quorum auctor maxime sanct⁹ Cesarius Arelatensis episcopus extitit,

¶Vndecima item Arelatensis,in qua patres,xvi.statuerunt canones,

¶Duodecima item Arelatensis in vico Ortinsico,in qua patres vndecim statuerunt canones, Quorum maxime auctor sanctus Cesarius Arelatensis episcopus extitit,

¶Tertiadecima item Arelatensis,in qua patres,xix.statuerunt canones.Quorum auctor maxime Sapardus Arelatensis episcopus extitit,

¶Quartadecima Arausicensis,in qua patres,xvi.statuerũt canones.Quorum auctor maxime Hilarius episcopus extitit.

¶Sextadecima Agathensis,in qua patres,xxxiiii.statuerũt canones.Quorum auctor maxime Cesarius episcopus extitit,

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Septimadecima Aurelianensis, in qua patres, lxxii. statuerunt canones. Quorum auctor maxime Aurelius Arelatensis episcopus extitit, temporibus Clodouei regis.

¶Octauadecima item Aurelianensis. in qua patres. xxxi. statuerunt canones. Quorũ auctor maxime Melanius Redensis episcopus extitit,

¶Nonadecima item Aurelianensis, in qua patres. xxiii. statuerũt canones. Quorum auctor maxime sanctus Albinus Andegauensis episcopus extitit.

INCIPIT EPISTOLA AVRELII CARTHAGINENSIS EPISCOPI, AD DAMASVM PAPAM.

REVERENDISSIMO PAPE DAMASO AVRELIUS Carthaginensis episcopus. Gloriam apostolice sedis, & vestre sublimitatis gratiam nostra humilitas exorat, vt statuta que reperire poteritis post finẽ beati principis apostolorum Petri vsq; ad vestre sanctitatis principium, iuxta apostolice sedis auctoritatem, quam cognouimus per vestre sapientie sanctitatem gubernari nobis scripta mittere dignemini. Quatin⁹ per vestre sanctitatis nobilitatem, atq; prudentiam nosse valeamus: que in prefata sancta sede supradictis temporibus sunt decreta, & qui aduersus canonum apostolorum instituta gesserunt cognoscantur, Bene valete sanctissime papa, & orate pro nobis amantissime pater. Data. viii. Kalend. Martii, & lecta Rome Nonas Maii.

¶RESCRIPTVM DAMASI AD AVRELIVM CARTHAGINENSEM EPISCOPVM.

BEATISSIMO FRATRI, ET COEPISCOPO AVrelio Damasus, Scripta sanctitatis tue debita veneratione suscepimus. In quibus sitire venerationem ac prudentiam tuam apostolica instituta (vt dignum erat) cognouimus. Qua de re quedam ex his que petisti misimus, & quedam adhuc cum iterum miseris, mittere cupimus. Nullum tamen a beati Petri principis apostolorum, sine predecessorum nostrorum pretermisimus, de quorum statutis aliquid tibi per Ammonium presbyterum & Felicem diaconum sub certis signaculis non mitteremus. Quæ te & custodire optamus, & aliis predicanda, ac publicanda mãdamus, vt ab omnibus inuiolate debita veneratione custodiantur, & inuiolate seruentur, atq; ab oibus futuris temporibus diligenter venerentur, quia violatores voluntarie canonum grauiter a sanctis patribus iudicantur, & a spiritu sancto (cuius instinctu ac dono dictati sunt) damnatur, quoniã blasphemare spiritum sanctum non incongrue videntur. qui contra eosdem sanctos canones non necessitate compulsi, sed libenter (vt prefixum est) aliquid proterue agunt, aut loqui presumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim presumptio manifestè vnum genus est blasphemãtium spiritum sanctum, quoniam (vt iam prelibatum est) contra eũ agit cuius ipsu & gratia, iidem sancti edi i sunt canones. Diabolica vero nequitia plerosq; subtiliter tallere solet, et ita quorumdam imprudentiam per similitudinem pietatis sepissime illudit: vt pro salutaribus nocitura persuadeat. Idirco norma sanctorum canonum qui sunt spiritu dei conditi, & totius reuerentia consecrati fideliter a nobis est scienda, & diligenter tractanda, ne quouismodo sanctorum patrum statuta absq; incuitabili necessitate (quod absit) transgrediamur, sed fidelissime per ea gradientes, cum eis qui eos instinctu condiderunt diuino mercedis gloriam: & laboris cumulum eorum meritis auxiliante domino habere mereamur. His itaq; rite deliberatis, & ad ecclesiarum vestrarum notitiã nostra deliberatione perlatis, parere vos eorumdem sanctorum canonum regulis summopere conuenit, ne in aliquo eis obuiare quorumdam ignauia faciat, sed vestra sapiens & sana doctrina, que cupit vos per omnia placere deo illis cohetedes & cõparticipes celestis regni in sedibus fideles cooperatores ostendat. Data. xvi. kalend. Iunii, Gratiano & Ciricio, iiii. consulibus.

¶EXPLICIT EPISTOLA.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIT PREFATIO ISIDORI IN SEQVENS OPVS.

ISIDORVS SERVVS CHRISTI LECTORI CONseruo suo,& parenti in domino fideli salutem. ¶Compellor a multis tam episcopis,quam reliquis seruis christi canonum sententias colligere,& in vno volumine redigere,& de multis vnum facere.Sed hoc oppido conturbat,quod diuerse interpretationes varias sententias faciunt,& licet vnus sit sensus,diuerse tamen sunt sententie,& alie longiores,alie breuiores. Ea vero concilia que greco sunt edita stilo,ampliusquam tripliciter,aut quadrupliciter interpretata, atq; cõscripta reperimus.Quod si veritas est querenda e pluribus,grecorum sequamur stilum, eorũq; imitemur dictiones,atq; exemplaria.Sin minus,ipsi dicant atq; exponant quibus tot sunt exemplaria, quot codices.Nobis tamen videtur cum in nostro discrepauerint sermone,vt vnitas,& veritas ab ipis querenda sit,quorum lingua edita esse noscuntur.Quod & nos fecimus,& sicut a veris eorum reperimus magistris,in volumine cui hec preponitur prefatiuncula inserere curauimus.

¶Canon autem grece latine regula nuncupatur,Regula autem dicta q; recte ducit,nec aliquãdo aliorsum trahit.Alii dixerunt regulam dictam,vel quod regat,vel quod normam viuendi prebeat,siue quod distortum, prauumq; quid corrigat.Synodum autem ex greco interpretari comitatum,vel cetum.Concilium vero nomen tractum ex communi intentione,eo q; in vnum omnes dirigant mẽtis obtutum.Cilia enim oculorum sunt,Vnde & qui sibimet dissentiunt,non agunt concilium,quia nõ sentiunt vnũ.Cetus vero conuentus est,vel congregatio a coeundo, id est conueniendo in vnum, vnde & conuentus est nuncupatus,q; omnes ibi conueniunt,sicut conuentus cetus,vel concilium a societe multorum in vnum.

¶In principio vero voluminis huius, qualiter concilium apud nos celebratur posuimus, vt quinostrum ordinem sequi voluerint,sciant qualiter hoc agere debeant..Qui autem hoc agere melius elegerint,faciant quod iusto,canonicoq;.atq; sapientissimo cõsilio iudicauerint. Deniq; propter eorum auctoritatem ceteris conciliis preposuimus canones qui dicuntur apostolorum,licet a quibusdã apocriphi dicantur,quoniã plures eos recipiunt,& sancti patres eorum sentẽtias synodali auctoritate roborauerunt,& inter canonicas posuerunt constitutiones. Deinde quarũdam epistolarum decreta virorum apostolicorum interseruimus,id est Clemẽtis,Anacleti,Euaristi,& ceterorum apostolicorum quas potuimus hactenus reperire epistolas vsq; ad Siluestrum papam,Postmodum vero Nicenam synodum constituimus propter auctoritatem eiusdem magni concilii. Deinceps diuersorum conciliorum grecorum,& latinorum,siue que antea,seu que postmodum facta sunt sub ordine numerorũ, ac temporum capitulis suis distincta sub huius voluminis aspectu locam⁹,subiiciẽtes etiã reliqua decreta presulum Romanorum vsq; ad sanctum Gregorium,& quasdam epistolas ipsius in quibus p culmine sedis apostolice non impar conciliorum extat auctoritas,quatinus ecclesiastici ordinis disciplina in vnum a nobis coacta,atq; digesta & sancti presules paternis instituantur regulis,& obedientes ecclesie ministri,vel populi spiritualibus imbuantur exemplis,& non malorum hoim prauitatib⁹ decipiantur, Multi enim prauitate & cupiditate depressi accusantes sacerdotes oppresserunt. Ideo sancti patres leges constituerunt quas sanctos canones appellauerunt. Multi ergo idcirco alios accusant,vt se per illos excusent,aut eorum bonis ditentur. Pleriq; vero boni christiani propterea tacent, & portant aliorum peccata que nouerunt,quia documentis sepe deseruntur quibus ea que ipsi sciunt iudicibus ecclesiasticis probare non possunt,quoniam licet vera sint quedam,non tamen iudicib⁹ credenda sunt,nisi que certis indiciis demonstrantur,nisi que manifesto indicio conuincuntur,nisi que iudiciario ordine publicantur. Nullus enim qui suis est rebus spoliatus,aut a sede propria vi,aut terrore pulsus,antequam omnia sibi ablata ei legibus restituantur, & ipse pacifice diu suis fruatur honoribus,sedq; proprie regulariter restitutus eius multo tempore libere potiatur honore,iuxta canonicam accusari,vocari,iudicari,aut damnari institutionem non potest. Vnde & ecclesiastica hystoria ab Eusebio Cesariensi episcopo confecta de muliere quadam que pro castitate a marito accusabatur ait. Preceptum,vel interdictum est ab imperatore lege lata,vt primo permitteretur ei rem familiarem li

Universidad de Deusto
Biblioteca

bere diutius ordinare,tum deinde responderet obiectis.Hec omnes leges tam ecclesiastice,q̃ & vul/
gares.publiceqꝫ precipiunt.

¶Horum vero concinnãtia si omnia ponerentur,ante deficeret dies,& nimis prolixa fieret epistola.
Ex pluribus tamen aliqua hic ad puocationem aliorum inserere iudicauimus. Ait namqꝫ sanctus
Leo Romane ecclesie antistes in epistola Calcedonensi concilio missa,cuius initium est,Leo episcop⁹
synodo Calcedonensi,Optaueram quidẽ dilectissimi & cetera.In qua inter cetera sic testatur dicens,
Quia vero non ignoramus per prauas emulationes multarum ecclesiarum statũ fuisse turbatum,
plurimosqꝫ fratres iniuste sedibus suis pulsos,& in exilia deportatos, atqꝫ in locũ superstitum alios
substitutos.His primitus vulneribus adhibeatur medicina iustitie. Ne quisq̃ ita careat propriis, vt
alter vtatur alienis.Quem ita errorem omnes relinquãt,vt nemini quidem perire honor debeat,sed
prioribus episcopis cum omni priuilegio suo ius proprium reformetur.Eadem & antiqui apostoli/
ci qui fuerunt ante synodum Nicenam sanxerũt.Eadem synodus que habita est in larissa sub Vale/
riano loquitur.Eadem plurime Ro.synodi testãtur,Eadem papa Symmachus& ceteri sancti patres
sanxerũt.Quorũ statuta prolixitatem vitantes hic inserere distulim⁹.Si quis autẽ hec plenius scire,&
legere voluerit,suis in auctorib⁹ inuenire,& legere pleniter poterit. Nobis vero hec in p̃fatiũcula ista
sufficiãt.Et sicut militi ex multis armis illa sufficiũt que ferre cõgruẽter sup se poterit,sic nobis de mul
tis sentẽtiis vna,aut due,vel quantũ tunc necesse fuerit sufficiũt,quoniã sicut cum vno telo,aut duobus
inimicum vicim⁹:sic cum vna, aut duabus sententiis auctoritate plenis emulum superamus. Si eni
de mulieribus & secularibus hominibus hec constituta sunt,multomagis ecclesiasticis viris & sacer/
dotibus sunt concessi.Hec eadem vero ecclesiastica iura iubent,& seculi leges precipiunt. Similiter
accusatores & accusationes,quas seculi leges prohibent canonica funditus repellit auctoritas.Synodo
rum vero cõgregandarum auctoritas apostolice sedi priuata cõmissa est potestate,nec vllam synodũ
ratam esse legimus ,que eius nõ fuerit auctoritate congregata, vel culta,Hec canonica testatur aucto
ritas,hec hystoria ecclesiastica roborat,hec sancti patres confirmant. ¶Scire autem vos volo.lxxx.epi
scopos,qui hoc opus me incipere,& perũcere coegistis,& cũctos reliquos domini sacerdotes oportet,
quod plura quam illa viginti capitula que apud nos habentur Nicene synodi reperimus, & in de/
cretis Iulii pape.lxx.capitula eiusdem synodi esse debere legimus. Quam epistolam in suo ordine
inter cetera decreta apostolicorum posuimus,hec scrutantibus,& cũctis nosse volentibus rimandã.
Nam q̃ plura q̃ viginti capitula sint Niceni concilii,in multis inuenitur locis.Legitur enim in Cõ
stan. concilio ita,Manifestum est q̃ illa que sunt p vnã quãqꝫ puinciã ipius puincie synod⁹ dispẽset
sicut Niceno cõstat decretũ eẽ cõcilio.Legitur & in epistola Innocẽtii pape Victricio Rothoma.ep̃o
directa ita.Si que cause,vel cõtentiones inter clericos & laicos, vel inter clericos tam maioris ordinis q̃
etiam inferioris fuerint exorte,Placuit vt secundũ synodum Nicenam cõgregatis omnibus eiusdem
puincie episcopis iudicium terminetur,& reliqua.Sancte etiam memorie Theophilus Alexandri/
nus episcopus suis in epistolis meminit in concilio Niceno statutum esse vt ab.viii.idus Martii vsqꝫ
in diem Nonas Aprilis,diebus scilicet.xxviii.qualiscũqꝫ luna nata fuerit in quolibet medio spatio p/
hibet facere initium primi mensis,quartamdecimam vero a xii.kalend. Aprilis vsqꝫ in.xviii.Kalend
Maii solerter inquiri, & si die sabbatorum inciderit,cõsequenti die dominico,id est luna. xv. pascha
celebrare cõscripsit.& si die dominico luna .xiii.eiusdem mensis,id est primi mensis euenerit ipa eb/
domada transmissa in alterum diem dominicum pascha sine dubio celebrare cõscripsit. His & aliis
quãplurimis exemplis patet plura esse quam viginti Niceni concilii capitula,& veram esse predictã
Iulii pape epistolam.Nobis autem quidam e consortio fratrum nostrorum oriẽtales testati sunt se vi
disse cõcilium Nicenum habens potiorem quatuor euangeliorum magnitudinem,cõtinẽs in se ses/
siones episcoporũ,& introductiones,iudiciaqꝫ querimoniarum,atqꝫ diffinitiones,& constitutiones,
necnõ & subscriptiones eorũ,Ad cuius similitudinem magnũ Calce.cõcilium cõscriptum esse confir
mauerunt,& demum alia Constantinopoli condita,vnũ videlicet sub Iustiniano imperatore contra
dei impugnatores Origenẽ,didimum,& Euagrium,& aliud temporibus Agathonis pape,& Cõ/
stantini imperatoris cõtra Macharium episcopum,& Stephanum ei⁹ discipulum:ac reliquos episco
pos,qui p frumento zizania ecclesiis seminauerunt,vinum miscuerũt aque,& proximo potum dede
runt euersione turbida,& tanquã lupi agni simulabant mendacium,& veritas vt mendacium refuta
batur. ¶Nosse etiam oportet(licet cetera non infirmentur)quatuor esse principalia concilia ex qui/

Universidad de Deusto

bus pleniſſimam fidei doctrinam tenent eccleſie tam de patris & filii & ſpiritus ſancti diuinitate, quā de predicti filii & ſaluatoris noſtri incarnatione. Prior harum Nicena ſynodus eſt trecentorum decē & octo epiſcoporum ſub Conſtantino Auguſto peracta. in qua Arriane perfidie blaſphemia cōdēnata, qua inequalitatem ſancte trinitatis idem Arrius aſſerebat, conſubſtantialem deo patri deū filiū eadem ſancta ſynodus per ſymbolum definiuit. Secūda ſynodus centum quinquagita patrum ſub Theodoſio ſeniore Cōſtantinopoli congregata, que Macedonium ſanctum ſpiritum dominum cē negantem condemnās conſubſtantialem patri & filio eundem paracletum demōſtrauit, dans latius ſymboli formam, quā tota grecia & latinitas in eccleſiis predicāt. Tertia ſynodus eſt ephesina prima ducētorum epiſcoporum ſub minore Theodoſio Auguſto edita, que Neſtorium duas perſonas in chriſto aſſerentem iuſto anathemate condemnauit oſtendēs manere in duabus naturis vnam domini noſtri Ieſu chriſti perſonam. Quarta eſt ſynodus Calcedonenſis ſexcentorum triginta ſacerdotū ſub Martiano principe habita, in qua Euticem conſtantinopolitanum abbatem verbi dei, & carnis vnam naturā pronunciantē, & eius defenſorem Dioſcorum quōdam Alexandrinum epiſcopum, & ipſum rurſum Neſtorium cum reliquis hereticis vna patrum ſententia predamnauit, predicās eadē ſynodus chriſtum dñm ſic natum de virgine, vt in vna ſubſtātia diuina, & humana cōfiteantur naturе. He ſunt (vt prediximus) quatuor principales & venerabiles ſynodi, fidem catholicā complectētes Sed ſi qua ſint concilia que ſancti patres ſpiritu dei pleni ſanxerūt, poſt ipſorum quatuor auctoritatē omni manent ſtabilita vigore, Primo quidem ordo (vt predictum eſt) de celebrando concilio inſertō habetur, & poſtmodum canonum apoſtolorum, ac primorum apoſtolicorum, id eſt a ſancto Clemēte vſq; ad ſanctum Silueſtrum ſequens ordinem ſuum.

¶BREVE SVMMARIVM TITVLORVM PRIMI TOmi conciliorum duas in ſe partes, & duos numeros continentis.

ORdo de celebrādo concilio, par. i, fo. i. pa. i.
Canones apoſtolorum. par. i, fo, ii. pagin. i.
Decreta Clementis pape, & martyris, parte prima, fo. iii. pagina ſecunda.
Decreta Anacleti pape, par. i. fo. xiiii. pag. ii.
Decreta Euariſti pape, par. i. fo. xxi, pag. i.
Decreta Alexādri, par. i. fo. xxiii, pagina prima.
Decreta Sixti pape parte. i. fo. xxv. pagina ſecūda
Decreta Thelephori pape, parte prima, fo. xxvii. pagina ſecunda.
Decreta Iginii pape par. i, fol. xxviii, pagi. ii,
Decreta Pii pape, par. i, fo, xxix. pagina prima
Decreta Anitii pape, parte prima, fo. xxx. pa. ii.
Decreta Sotheris pape, par. i. fo. xxxi. pag. i.
Decreta Eleutherii pape par. i. fo. xxxi. pag. ii.
Decreta Victoris pape, par. i. fo. xxxii. pagi. ii.
Decreta Zepherini pape. parte prima, fo. xxxiii. pagina ſecunda
Decreta Calixti pape, pte prima, fo. xxxiiii. pa. ii,
Decreta Vrbani pape, parte prima, folio. xxxvi. pagina ſecunda.
Decreta Pontiani pape, par. i. fo. xxxvii. pag. ii,
Decreta Anterii pape, par. i. fo. xxxviii. pag. ii.
Decreta Fabiani pape, par. i. fo. xl. pagina prima.
Decreta Cornelii pape, par. i. fo. xliii, pag. ii.
Decreta Lucii pape, par. i. fol. xliii, pagi. ii.
Cecreta Stephani pape, par. i, fo, xlvi. pag. prima.
Decreta Sixti pape, ii. par. i. fo. xlviii, pag. ii.
Decreta Dionisii pape, parte prima. folio. xlix.
Decreta Felicis pape, i. parte prima, folio, l. pa. ii.
Decreta Euticiani pape, par. i, fo. liii. pa, i,
Decreta Gaii pape. parte prima. fo. lv. pag. ii.
Decreta Marcellini pape, par. i. fo. lvi, pagi. ii,
Decreta Marcelli pape, parte. i. fo, lviii, pagina. i.
Decreta Euſebii pape. parte prima, fo, lx, pa. i.
Decreta Melchiades pape, parte prima, fol, lxiii. pagina prima.
De primitiua eccleſia, & edicto Cōſtantini, parte prima fo. lxiiii, pagina ſecunda A
Concilium Nicenum parte prima, fo, lxviii. p, ii.
Fides Gregorii maioris parte prima, folio. lxix pagina ſecunda
Concilium Anciranum parte prima, fo. lxx, p, i,
Concilium Neoceſariēſe parte prima fo. lxxi, p, ii,
Concilium Gangrēſe parte prima fo. lxxii. pa. i.
Concilium Sardicenſe parte prima, fo. lxxiii. p, i.
Concilium Antiochenum parte prima, fo, lxxv, parte prima
Cnncilium Laodicenum parte prima. fo, lxxvii. pagina ſecunda
Concilium Conſtantinopolitanum parte prima fo. lxxix: pagina prima
Cōcilium Ephesinū parte prima, fo. lxxix. p. ii.
Concilium Calcedonēſe parte prīa, fo, lxxxii, p. i,
Edictum Martiani imperatoris parte prima. folio, lxxxv, pagina ſecunda,

Universidad de Deusto Biblioteca

Sacra Valentiniani,& Martiani augustorũ,par/te prima,fo,lxxxv.pagina secunda
Edictũ Martiani imperatoris contra hereticos, parte prima,fo,lxxxvi.pagina prima,
Epistola formata qualiter debet fieri,par, prima. fo.lxxxvi.pagina secũda,
Cõciliũ Carthaginense primũ par,ii.fo,i,pag,i.
Cõcilium Carthaginẽse secũdũ,par,ii,fo,ii,pa,ii,
Cõciliũ Carthaginẽse,iii,par,ii.fol.iiii,pag.i.
Conciliũ Carthaginẽse quartũ par,ii,fo,vii, pa,i,
Concilium Carthaginẽse quintũ par.ii,fo,x,p,i.
Conciliũ Carthaginẽse sextũ par,ii,fo,xi,
Conciliũ Carthaginẽse septimũ par,ii,fo,xv,p.i,
Conciliũ Mileuitanum par.ii,fo,xvi,pag i,
Cõcilium Arelatẽse primũ,par,ii,fo,xviii,pag.i.
Concilium Arelatense secundũ,par,ii,fo,xc. pa,i,
Concilium Arelatense tertiũ,par,ii,fo,xx, pag,i.
Concilium Valentinum par.ii,fo,xx.pag,ii,
Concilium Taurinate par.ii,fo.xxi,pag.i.
Concilium Regiense parte secũda,fo.xxii,pag,i,
Concilium Auraicense,alias Arausicum,parte secunda,fo.xxiii,pagina prima,
Concilium Valense,parte secũda,fo.xxiiii,pag.i.
Concilium Agathense,par.ii,fo,xxv.pagi,ii,
Concilium Aurelianense par,ii,fo,xxviii,pagi,ii,
Conciliu n Elibertinũ,par,ii,fol,xxx,pag.i.
Conc liu n Tarraconẽse parte,ii,fo,xxxiii,pag.i.
Conci iu n Gerundẽse par.ii,fo,xxxiii,pag,ii,
Concilium Cesaraugustanũ par,ii,fo,xxxiiii,p,i,
Concilium Ilerdense parte,ii,fo,xxxv,pagi,i,
Conciliũ Valentinum par,ii,fo,xxxvi.pagina,i.
Cõcilium Toletanũ primũ;par,ii,fo,xxxvii,p.i.
Cõcilium Toleta,secundũ,par,ii,fo,xxxviii,p.ii.
Conciliũ Toletanum tertiũ,par,ii:fo,xxxix,p,ii.
Conciliũ Toletanum quartũ,par,ii,fo,xlvi, pa.i,
Conciliũ Toletanum quintũ,par,ii,fo,lii. pag,i,
Concilium Toletanũ sextũ,parte,ii.fo.liii.pag,ii,
Concilium Toletanũ septimũ,per,ii,fo,lv, pa,ii,
Concilium Toletanũ octauũ,par,ii,fo,lvii, pag,i,
Conciliũ Toletanum nonũ,par,ii,fo,lxiii,pag,ii,
Conciliũ Toletanum decimum,par,ii,fo,lxv,p,i,
Conciliũ Toletanum,xi,par,ii,fo,lxvii,pagi,ii,
Cõcilium Toletanum,xii,par,ii,fo,lxxi,pagi. ii,
Conciliũ Toletanũ.xiii,pte secũda,fo,lxxvi, p.i,
Conciliũ Braccarense primũ,par,ii,fo,lxxvi,p.ii,
Conciliũ Braccarẽse secundũ,par,i,f,lxxviii,pa,ii,
Liber capitulorum ex diuersis cõciliis collectorũ a beato Martino Braccarensi episcopo,parte secunda,fo,lxxx,pagina prima,
Conciliũ Braccarense tertiũ,par,ii,fo.lxxxiiii,p,i,
Conciliũ Spalẽse primum,par,ii,fo,lxxxvi,p,i,
Cõcilium Spalense secũdũ,par,ii,fo.eo.pag,ii,
Excerptiones ex decretis Siluestri pape,parte,ii, fo,xci,pagina prima,
Decreta Marci pape,par,ii, fo,xci,pagina secũda
Decreta Iulii pape,par.ii.fo.xcii,pag.ii.
Decreta Liberii pape,par.ii.fo,xcvii.pag.secũda,
Decreta Felicis pape,par.ii.fol.xcix,pagi.i.
Decreta Damali pape,par.ii,fo,ciii,pag,ii.
Decreta Siritii pape,par.ii.fo.cix.pagina,ii,
Decreta Anastasii pape,par.ii.fo.cxiii.pagi,ii.
Decreta Innocentii pape,par.ii.fo.cxiiii.pagi.ii,
Decreta Zozimi pape,parte,ii,folio.cxxviii,p.ii,
Decreta Bonefacii pape,pte,ii,fo.cxxix.pa.ii,
Decreta Celestini pape.parte.ii,fo.cxxx,pa,ii,
Decreta Sixti pape,iii,par.ii.fo.cxxxiii. pagi.ii.
Decreta Epistolica Leonis pape par.i.fo.cxxxv pagina secunda.
Decreta Hilarii pape,par.ii.fo.clxxxiii.pag.ii.
Decreta Simplicii pape,par.ii,fo,clxxxvi. pag.i.
Decreta Felicis pape par.ii,fo.clxxxvi,pagin.ii,
Decreta Gelasii pape,parte .ii,fo.clxxxviii, pa,i,
Decreta Anastasii pape parte.ii.fo.ccii.pagi.i,
Decreta Symmachi,par.ii.fo.cciii,pagina.ii.
Liber Ennodii pape par,ii,fo,ccvii,pag.ii,
Decreta Hormisde pape,par.ii.fo.ccxvii,pagi.i.
Libellus fidei Iohannis Constantinopolitani, pte secunda,fo.ccxviii,pagi,i.
Decreta Iohãnis pape,par.ii. fo.ccxxiii.pagi.ii.
Decreta Felicis pape,,parte.ii.fo,ccxxiii,pagi. ii.
Decreta Bonefacii pape,parte,ii,fo,ccxxv.pag.ii.
Decreta Iohãnis pape.parte,ii,fo,ccxxvi,pagi.ii.
Decreta Agapiti pape,parte.ii.fo,ccxxvii, pag.i.
Decreta Siluerii pape,parte.ii.fo.ccxxvii,pagi,ii,
Decreta Vigilii pape.parte,ii.fo.ccxxviii.pag.ii.
Decreta Pelagii pape,par.ii,fo.ccxxix.pag,ii,
Decreta Iohãnis pape,parte .ii,fo,ccxxx. pag.ii.
Decreta Benedicti pape,parte.ii.fo.ccxxxi.p,ii.
Decreta Pelagii pape,parte secũda,fo,ccxxxii,pagina secunda,
Decreta Gregorii pape.i.par.ii,fo,ccxxxvi,pa,i.
Decreta Gregorii minoris par,ii.fo.ccxlvi, pa,i,
Decreta Vitaliani pape,par.ii,fol, ccxlvii.pagi,i.
Epistola Martini pape,par.i,.fo, ccxlviii,pagi,i.
Decreta Gregorii tertii par,ii,fol,cxlviii,pagi.ii,
Epistole Zacharie pape,parte,ii,fo,cclii. pagi,ii,

FINIS.

Universidad de Deusto

INCIPIVNT CANONES ID EST REGVLE ECCLESIASTICE A SANCTIS PATRIBVS CONSTITVTE ET AB YSIDORO IN VNIVS CODICIS CORPVS COLLECTE.

ORDO DE CELEBRANDO CONCILIO.

HORA DIEI PRIMA, ANTE SOLIS ORTVM, EICIantur omnes ab ecclesia, obseratisq; foribus cunctis: ad vnam ianuam per quam sacerdotes ingredi oportet, ostiarii stabunt, & conuenientes omnes episcopi pariter introibunt, & secūdum ordinationis sue temp⁹ residebunt. Post ingressum episcoporum omniū atq; consessum, vocentur deinde presbyteri, quos causa probauerit introire: nullusq; se inter eos ingerat diaconorum. Post hos ingrediantur diacones probabiles, quos ordo poposcerit interesse. Et corona facta de sedibus episcoporum, presbyteri a tergo eorum resideāt, quos tamen sessuros secum, metropolitanus elegerit: qui vtiq;, & cum eo iudicare aliquid, & diffinire possunt. Diacones in cōspectu episcoporum stent: deinde ingrediātur laici, qui electione cōcilii, interesse meruerūt. Ingrediuntur quoq; notarii, quos ad recitādum vel excipiēdum ordo requirit. Obseratisq; ianuis, & sedētib⁹ in diuturno silētio, sacerdotib⁹ atq; cor totum habētib⁹, ad dominū, dicturus est archidiacon⁹. Orate, statimq; in terram omnes, psternentur tam episcopi quā presbyteri: & orātes diutius, tacite cum fletib⁹, atq; gemitibus: vnus ex episcopis senioribus surgens, orationem palam fundat, ad dominū: cūctis adhuc in terra iacentibus: dicens hanc orationem. A

ASsumus domine sancte spiritus, assum⁹ peccati quidē humanitate detēti: sed in nomine tuo specialiter aggregati: veni ad nos: & esto nobiscū, dignare illabi cordibus nostris, doce nos quid agamus, quo gradiamur, & ostēde, quid efficere debeam⁹: vt te auxiliante, tibi in omnib⁹ placere valeam⁹. Esto salus, & suggestor, & effector iudiciorū nostrorum, qui solus cū deo patre, & ei⁹ filio nomen possides gloriosum: nō nos patiaris perturbatores esse iustitie: qui summā diligis equitatem: vt in sinistrum nos nō ignorantia trahat, nō fauor inflectat, nō acceptio muneris vel persone corrumpat: sed iunge nos tibi efficaciter solius tue gratie dono: vt simus in te vnū, & in nullo deuiemus a vero: qualiter in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiā: vt & hic a te in nullo dissentiat sententia nostra: & in futuro ꝓ bene gestis cōsequamur ꝑmia sempiterna. ¶ In qua oratione pater noster, nō dicatur, nec benedictio, sed ipsa solūmodo oratio cōfirmetur. Finita autē ōione: & respōso ab omnib⁹ amen. Rursus dicat archidiaconus. Erigite vos, Cōfestim omnes surgant & cū omni timore dei: & disciplina tam episcopi quā presbyteri sedeāt. Sicq; omnibus in suis locis, in silentio cōsedentibus, diacon⁹ alba indutus, codicē canonum in medio, pferens, capitula de cōciliis agendis pronunciet, id est de cōcilio toletano, tertio, era. xviii.

¶ Item ex cōcilio toletano quarto, era. iii. ¶ Item ex capitulis orientaliū partiū, que martinus episcopus, de greco, in latinum vertit, era, xviii. de synodo facienda.

¶ Item ex concilio calcedonensi, era. xviii. ¶ Itē ex concilio agathēsi era. xxv. vel. xxvi. vel aliud de canonibus, quod metropolitano apti⁹ visum fuerit, vt legatur. Finitisq; titulis, metropolitanus episcop⁹, cōcilium alloquatur exhortatione: ita dicēs. ¶ Ecce sanctissimi sacerdotes, ꝑmissis deo precibus, fraternitatem vestrā cū pia exhortatione cōuenio: & ꝑ diuinum nomē obtestor, vt ea que a nobis de deo, & de sacris ordinib⁹, vel sanctis moribus, vobis fuerint dicta, cū omni pietate suscipiatis, & cū summa reuerentia, pficere intendatis. Quod si forsitā, aliquis vestrum aliter quā dicta fuerit, senserit: sine aliquo scrupulo cōtentionis, in nostrorum omniū copulatione, ea ipsa, de quibus dubitauerit, conferenda reducat: qualiter deo auxiliāte, aut doceri possit, aut doceat. Deinde simili vos obtestatione cōuenio, & obsecro: vt null⁹ vestrum in iudicando, aut personam accipiat, aut quolibet fauore, aut munere pulsat⁹, a iusto iudicio scienter auertatur, aut discedat: sed cum tota pietate, quicquid cetui nostro se iudicandū intulerit retractate: vt nec discordans cōtentio, ad subuersionem iustitie inter nos locū inueniat: nec item in perquirēda equitate vigor nostri ordinis, vel sollicitudo tepescat. ¶ Post hanc exhortationē introibunt omnes quicūq; fuerint presbyteri, diacones, vel reli- B C

Universidad de Deusto Biblioteca

giosi vniuersi,ad audiendum doctrinam. Sicq; archidiaconus,lecturus est canonem toletani concilii vndecimi:era prima,ne tumultu conciliū agitetur. Quo canone plecto,conciliū ephesinū,ex ordine perlegatur. Deinde collatio pariter & instructio,de mysterio sancte trinitatis habeatur,simulq; & de officiorū ordinibus,si in omnium sedib⁹ eiusdem celebritatis vnitas teneatur. Pro his quoq; causis,prout spaciū diei pmiserit,& epistole pape leonis ad Flauianū episcopum de erroribus eutycetis,& mysterio trinitatis,legende sunt. Canones quoq; de vnitate officiorū,nec ad aliud aliquid antea transeatur:quā ista omnia explicentur,ita tamē vt in totos tres dies letaniarum nihil aliud agatur,nec tractetur,nisi sola collatio de mysterio sancte trinitatis,& de ordinibus vel sacris,vel officiorum institutis,ita vt hec tota partiātur per totos illos tres dies,vt nihil aliud(sicut dictum est)nisi sola questio de his que predicta sunt, habeatur ita vt lectio semper congruens ordini, & cause que querenda est,antecedat. Post hec,in quarto die relique per ordinem admittende sunt, sicq; omnes qui de religiosis in retroactis diebus p spūali instructione interfuerant in concilio,foris egrediantur,residentibus aliquib⁹ pbyteris in concilio quos metropolitanus probauerit honorandos. Per singulos tamen illos tres dies rogationum letaniarum episcopi vel pbyteri cū āmonitore, primum orationib⁹ se prosternant. Sicq; collecta a metropolitano oratione consurgant & de diuinis tantū vt dictū est,rebus collationem habeant,in reliquis autem diebus,cūctis astantibus oratio colligenda est,& sic considentes causarū negocia,iuste & religiose colligant. Nullus tamē tumultus, aut iter considentes,aut inter astantes habeatur. Eodem tamē modo, eodēq; ordine ad concilium omnes p singulos dies ingrediantur,quo superius iam premissum est. Nam & si presbyteri,reliqui aut diaconi clerici siue laici,de his qui foris steterint, cōcilium pro qualibet re crediderint appellandū, ecclesie metropolitane,archidiacono causam suā intiment,& ille concilio denunciet. Tunc illis & introeundi singulatim & proponendi,licentia concedatur. Nullus autem episcoporum a cetu cōmuni secedat,antequam hora generalis secessionis adueniat. ¶Concilium quoq; nullus soluere audeat,nisi fuerint cuncta determinata,ita vt quecūq; deliberatione cōmuni finiuntur episcoporum singulorum manibus subscribantur,ita tamen, vt ante duos, vel tres dies quam soluant concilium omnes constitutiones a se editas,diligenti cōsideratione retractēt,ne in aliquo offendissent. Item in die quo concilium absoluendum est, canones qui in sancta synodo *constituti sunt*,coram ecclesia in publico relegantur. Quib⁹ explicitis,respondeatur in choro,*Amen*. *Deinde ad locum redeuntes*, vbi in concilio resederunt, canones *ipsos subscribant*. *Admonendi* quoq; a metropolitano sunt de pascha venturo,quo veniat die. *Admonendi* etiā *sunt*,quo tempore superuenienti anno ad faciendum conciliū veniant. Eligendi etiam sunt de episcopis,qui cum metropolitano dies festos natalis domini & sanctum pascha debeant celebrare. Post hec dicente archidiacono,orate omnes, simul in terra pariter se prosternant,vbi diutissime orantes hanc vnus ex maioribus orationem dicat.

A

B NVlla est domine humane conscientie virtus, que inoffense possit tue voluntatis iudicia expedire,& ideo quia imperfectum nostrū viderit oculi tui, perfectioni deputa quesum⁹,que perfecto equitatis fine cōcludere preoptamus. Te in nostris principiis occursorem poposcimus,te quoq; in hoc fine iudiciorum nostrorum excessibus,adesse precamur,scilicet vt ignorātie parcas: vt errori indulgeas,vt perfectis votis perfectam operis efficaciam largiaris. Et quia conscientia remordente tabescimus,ne aut ignorantia nos traxerit in errorem,aut preceps forsitan voluntas impulerit iustitiam declinare,ob hoc te poscimus,te rogamus,vt si quid offensionis,in hac concilii celebritate attraxim⁹,cōdonare ac remissibile facere digneris,vt in eo quod soluturi sum⁹ aggregatū conciliū a cunctis primum absoluamur nostrorum nexibus delictorum:qualiter & transgressores venia,& cōfitētes tibi subsequatur remuneratio sempiterna. huic orationi,Oratio pater noster adiūgatur & cūctis adhuc iacentibus,hec benedictio explicetur. Christus dei filius qui est initium & finis complementum vobis tribuat charitatis. Amen. Et qui vos ad expletionem huius fecit peruenire cōcilii absolutos vos efficiat ab omni contagione delicti amen. Et ab omni reatu liberiores effecti, absoluti etiam per donum spiritussancti,felici reditu vestrarum sediū cubilia,repetatis illesi. Amē. Quod ipse prestare dignetur,cuius regnum & imperium permanet in secula seculorum. Amen. Quibus expletis,cum dictum fuerit ab archidiacono, in nōmine domini nostri iesu christi, eamus cū pace, omnes illico pariter exurgētes,residente metropolitano ab ipso primum incipiente,osculum sibi inuicem omnes pariter dabunt. Sicq; data sibi inuicem pace conuentus concilii absoluatur.

¶ORATIO DIEI SECVNDE.

Universidad de Deusto Biblioteca

NOstrorum tibi domine curuãtes genua cordium quesum⁹, vt bonum quod nobis a te requiri tur, exequamur, vt prompta. ſ. ſollicitudine gradientes, diſcretionis ardue ſubtile iudiciũ facia mus, ac miſericordiam diligentes, clareamus ſtudiis tibi placite actionis. A

¶ ORATIO DIEI TERTIE.

AD te dñe interni clamoris vocibus proclamantes, vnanimiter poſtulamus, vt reſpectu gr̃e tue ſolidati, p̃cones virtutis tue efficiamur intrepidi, tuũq; valeamus verbũ cum oi fiducia loqui.

INCIPIVNT CANONES APOSTOLORVM PER CLEMENTEM PAPAM PROLATI. B

Cap.i.

¶ Eps a duobus aut tribus ep̃is ordinetur. ca.ii.

¶ Preſbyter ab vno epiſcopo ordinetur, & diaconus & reliqui clerici.

cap.iii.

¶ Si quis epiſcopus aut preſbyter preter ordinationem dñi, alia quedã in ſacrificio offerat ſuper al tare. i. aut mel, aut lac, aut pro vino ſicerã, & cõfecta quedã, aut volatilia, aut animalia quedam, aut le gumina, contra conſtitutionem domini faciens, congruo tempore deponatur.

cap.iiii.

¶ Offerri nõ liceat aliquid ad altare p̃ter nouas ſpicas, & vuas, & oleũ ad luminaria & thymiama. ſ. incẽſum tp̃e quo ſacra celebratur oblatio. cap.v.

¶ Reliqua poma oĩa ad domũ primitie epiſcopo & preſbyteris dirigantur, nec offerantur in altari. Certum eſt autem quod epiſcopus & preſbyteri diuidant diaconis & reliquis clericis.

cap.vi.

¶ Eps, aut p̃ſbyter, vxorẽ propriã nequaq̃ ſub obtẽtu religionis abiiciat. Si vero reiecerit excõicetur ſed & ſi perſeuerauerit deiiciatur. cap.vii.

¶ Epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus nequaquã ſeculares curas aſſumat. ſi nautem deiiciatur.

cap.viii.

¶ *Si quis epiſcop⁹, aut p̃ſbyter, aut diaconus* ſanctũ paſche diẽ ante vernale equinoctium cũ iudeis celebrauerit abiiciatur.

cap.ix.

¶ Si quis ep̃us, aut preſbyter, aut diacon⁹, *vel quilibet ex ſacerdotali catalogo ſancta oblatione non* cõmunicauerit, aut cauſam dicat (vt ſi rationabilis fuerit veniã cõſequatur,) aut ſi nõ dixerit, *commu* nione priuetur, tanquã qui populo cauſa leſionis extiterit, dãs ſuſpitionẽ de eo qui ſacrificauit, quod recte non obtulerit. cap.x.

¶ Omnes fideles qui ingrediũtur eccleſiã & ſcripturas audiũt, non autem perſeuerant in oõne, nec ſanctam cõmunionem percipiũt, velut inquietu dines eccleſie, cõmonentes conuenit cõione priuari.

cap.xi.

¶ Si quis cum excõmunicato ſaltem in domo ſimul orauerit, iſte cõmunione priuetur.

cap.xii.

¶ *Si quis* cum damnato clerico veluti cum clerico ſimul orauerit, iſte damnetur.

cap.xiii.

¶ Si quis *clericus*, aut laicus, a cõmunione ſuſpenſus, ſeu cõmunicans, ad aliã properet ciuitatem, & ſuſcipiatur p̃ter cõmẽdatias lias, & qui ſuſceperũt, & qui ſuſcept⁹ eſt, cõmunione priuetur. Excõmu nicato vero proteletur ipſa correptio, tanq̃ qui mentitus ſit, & eccleſiam dei ſeduxit.

cap.xiiii.

¶ Ep̃o nõ licet alienã parochiã ꝓpria relicta ꝓuadere, licet cogatur a plurimis, niſi forte quis eũ ratio nabili cã cõpellat, tãq̃ q poſſit ibidẽ conſtitutis plus lucri cõferre, & in cauſa religionis aliquid ꝓfect⁹ ꝓſpicere. Et hoc nõ a ſemetipſo perterntet, ſed multorũ epiſcoporũ iudicio & maxima ſupplicatiõe perficiat.

cap.xv.

¶ Si quis p̃ſbyter, aut diaconus, aut quilibet de nũero clericorũ relinquẽs ꝓpriã parochiã pergat ad alienã, & oino demigrat, p̃ter ep̃i ſui cõſcientiã, vt in aliena parochia cõmoretur, hũc vlteri⁹ miniſtra re, nõ patimur, p̃cipue ſi vocat⁹ ab ep̃o redire cõtempſerit, in ſua inquietudine ꝓſeuerãs, verũtn tãq̃ laicus ibi cõicet. Ep̃s vero apud quẽ moratos eſſe cõſtiterit, ſi cõtra eos decretã ceſſationẽ ꝓ nihilo re putãs tanq̃ clericos forte ſuſceperit, velut magiſter inquietudinis communione priuetur.

Universidad de Deusto Biblioteca

ca.xvi.

¶ Si quis post baptisma, secundis fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit, non potest eē episcopus, nec presbyter, aut diaconus, aut prorsus ex numero illorū qui ministerio sacro deseruiūt.

ca.xvii.

¶ Si quis viduam, & eiectam acceperit, aut meretricem ancillā, vel aliquā de his que publicis specta culis mancipantur, non pōt esse episcopus, aut presbyter, aut diaconus: aut ex eo numero, qui mini sterio sacro deseruiunt.

ca.xviii.

¶ Qui duas in coniugium sorores acceperit, vel filiam patris, clericus esse non poterit.

ca.xix.

¶ Clericus fideiussoribus inseruiens abiiciatur.

ca.xx.

¶ Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione, eius sunt amputata virilia, vt si ita natus est, & est dignus, efficiatur episcopus.

cap.xxi.

¶ Si quis abscidit semetipsum, id est, si quis amputauit virilia, non fiat clericus, quia suiipsius homi cida est, dei conditionis inimicus.

cap.xxii.

¶ Si quis cum clericus fuerit abscideritsemetipsum omnino dānetur, quia suus homicida est.

ca.xxiii.

¶ Laicus semetipsum abscidens, annis tribus, cōmunione priuetur, quia sue vite insidiator extitit.

cap.xxiiii.

¶ Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto, captus est, dē ponatur, non tamen communione priuetur, dicit enim scriptura. Non iudicabit dominus bis in id ipsum, similiter & reliqui clerici huic conditioni subiaceant.

cap.xxv.

¶ In nuptiis autem qui ad clerum prouecti sunt, precipimus, vt si voluerint vxores accipiant, sed le ctores cantoresq; tantummodo.

cap.xxvi.

¶ Episcopum aut presbyterum, aut diaconum percutiētem fideles delinquētes, aut ifideles inique agentes, & per huiusmodi volentē timeri deiici ab officio suo pcipimus, quia nusquā nos hoc domi nus docuit. Ecōtrario vero, ipse cū percuteretur nō repercutiebat, cū malediceretur, nō maledicebat, cū pateretur, non comminabatur.

cap.xxvii.

¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus depositus iuste super certis criminibus, ausus fue rit atrectare ministeriū dudum sibi cōmissum, hic ab ecclesia penitus abscidatur.

ca.xxviii.

¶ Si quis eps aut pbyter, aut diaconus p pecunias hāc obtinuerit dignitatē deiiciatur, & ordinator eius, & a cōmunione modis omnibus abscidatur, sicut simon magus a petro.

cap.xxix.

¶ Si quis epus secularibus potestatibus vsus, ecclesiam p ipsas obtineat, deponatur, & segregentur oes quicūq; illi communicant.

cap.xxx.

¶ Si quis pbyter cōtemnēs episcopū suum, seorsum populū collegerit, & altare aliud erexerit, nichil habens quod reprehēdat epum, in causa pietatis, & iustitie, deponatur, quasi principatus amator exi stens. Est enim tyrannus & ceteri clerici, quicūq; tali consentiunt, laici vero segregentur. Hoc tamē post vnam, & secūdā, & tertiam episcopi obsecrationem fieri conueniat.

cap.xxxi.

¶ Si quis pbyter aut diaconus, ab episcopo suo segregatur, hunc nō licere ab alio recipi, sed ab ipso qui eū sequestrauerat, nisi forsitan obierit episcopus qui eum segregasse cognoscitur.

cap.xxxii.

¶ Nullus eporum peregrinorū, aut pbyterorum, aut diaconorū, sine cōmēdaticiis suscipiatur epi stolis. Et cū scripta detulerint, discutiātur attētius, & ita suscipiantur, si pdicatores pietatis extiterint. Sin minus, nec que sunt necessaria subministrētur eis, & ad cōmunionem nullatenus admittantur, quia p subreptionē multa pueniūt.

ca.xxxiii.

¶ Episcopos gentiū singulorum scire conuenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment, & nihil amplius pter eius cōscietiā gerant, quā illa sola singuli que parochie ppria & vil

Universidad de Deusto Biblioteca

lis que sub ea sunt cōpetunt. Sed nec ille preter omniū conscientiam, faciat aliquid in eorum paro/chiis sic enim vnanimitas erit & glorificabitur deus per christum in spiritu sancto.

ca.xxxiiii.

¶ Episcopum non audere extra terminos proprios, ordinationes facere in ciuitatibus & villis que illi nullo iure subiecte sunt. Si vero conuictus fuerit hoc fecisse preter eorum conscientiam qui ci/uitates ipsas, & villas detinent, & ipse deponatur & qui ab illo sunt ordinati.

ca.xxxv.

¶ Si quis episcopus non susceperit officium & curam populi sibi cōmissam, hic communione pri uetur: quo ad vsq; consentiat obedientiā cōmodans. Similiter & presbyter & diaconus. si vero per/rexerit nec receptus fuerit, nō pro sua sententia, sed ꝑ malicia populi, ipse quidē maneat episcopus: clerici vero ciuitatis cōmunione priuētur, quod eruditores inobedientis populi non fuerunt.

ca.xxxvi.

¶ Bis in anno concilia episcoporum celebrentur, vt inter se inuicē, dogmata pietatis explorēt, & ex urgentes ecclesiasticas contētiones amoueāt, semel quidem quarta septimana pentecostes. Secundo vero duodecimo die mensis yperberete, id est, iuxta romanos. iiii. idus octobris.

ca.xxxvii.

¶ Omnium negociorum ecclesiasticorum curam, episcopus habeat, & ea, velut deo contemplante, dispenset, nec ei liceat ex his omnibus, aliquid omnino contingere, aut parentibus ꝓpriis que dei sunt condonare. Quod si pauperes sunt, tanq; pauperibus subministretur, nec eorum occasione ec/clesie negocia depredentur.

ca.xxxviii.

¶ Presbyteri, & diaconi, preter episcopum, nichil agere pertentent. Nam domini populus ipsi com missus est, & ꝑ animabus eorum hic redditur⁹ est rationē. sint autem manifeste res proprie episco/pi, si tamen habet proprias, & manifeste dominice, vt potestatem habeat de ꝓpriis moriens episco/pus, sicut voluerit: & quibus voluerit, relinquere, ne sub occasione ecclesiasticarū rerum que episcopi esse probātur, intercidant. Fortassis enim aut vxorem habet, aut filios: aut ꝓpinquos, aut seruos, & iustum est hoc apud deū, & homines: vt nec ecclesia patiatur detrimentū ignorantie rerū pontificis nec episcopus, nec eius ꝓpinqui, sub obtentu ecclesie, proscribātur, & in causas incidant, que ad eum pertinent, morsq; eius iniuriis male fame subiaceat.

ca.xxxix

¶ Precipimus vt in potestate sua episcopus res ecclesie habeat: si enim anime hominū preciose illi sunt credite, multomagis oportet eū curam pecuniarum gerere: ita vt potestate eius, indigentibus omnia dispensentur per presbyteros & diaconos: & cū timore omniq; sollicitudine ministrentur. Ex his autē que indiget ad suas necessitates & ad peregrinorum fratrū vsus, & ipse ꝑcipiat, vt nihil eis possit omnino deesse. Lex enim dei ꝑcipit, vt qui altari deseruiunt de altari pascantur, quia nec miles stipendiis ꝓpriis contra hostes arma sustulit.

ca.xl.

¶ Episcopus aut presbyter, aut diaconus, alee, aut ebrietati deseruiēs, aut desinat, aut certe dānetur.

ca.xli.

¶ Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciēs, aut desinat, aut comunione priuetur: similiter etiam laicus.

ca.xlii.

¶ Episcopus, aut p̄sbyter, aut diaconus, vsuras a debitoribus exigēs, aut desinat, aut certe dānetur.

ca. xliii.

¶ Episcopus, presbyter, & diaconus qui cū hereticis orauerit, tantūmodo cōmunione priuetur. Si vero tanq; clericos hortatus eos fuerit agere, vel orare, dānetur.

ca.xliiii.

¶ Episcopum aut presbyterum hereticorū suscipientem baptisma, dānari precipimus. Que enim conuētio christi ad belial? aut que pars fideli cū infideli?

ca.xlv.

¶ Episcopus aut presbyter, si eum qui secūdum veritatem habuerit baptisma, denuo baptizauerit, aut si pollutum ab impiis nō baptizauerit, deponatur tanq; deridens crucem & mortē domini: nec veros sacerdotes a falsis sacerdotibus iure discernens.

Universidad de Deusto Biblioteca

ca.xlvi.

¶ Si quis laicus vxorem ꝓpriam pellens, alteram, vel ab alio dimissam duxerit, cõsone priuetur.

ca.xlvii.

¶ Si quis episcopus aut presbyter, iuxta preceptum domini non baptizauerit in nomine patris & filii & spiritus sancti, sed in tribus sine initio principiis, aut in tribus filiis aut in trib⁹ paraclitis abiiciatur.

ca.xlviii.

¶ Si quis episcopus aut presbyter, non in trina mersione vnius mysterii baptisma celebret, sed semel mergat in baptismate quod dari videtur in domini morte, deponatur. Nõ enim dixit dominus in morte mea baptizate, sed euntes docete omnes gentes baptizantes eos In nomine patris & filii & spiritussancti.

INCIPIT EPISTOLA CLEMENTIS AD IACOBVM FRATREM DOMINI.

A CLEMENS, IACOBO DOMINO, EPISCOPO EPIscoporũ regenti hebreorũ sctãm ecclesiam hierosolymis, sed & oẽs ecclesias, que vbiq; dei prouidentia fundate sunt, cũ patribus, & diaconibus, & ceteris omnibus patribus, pax tibi sit semper. Notum tibi facio domine quia symon petr⁹ qui vere fidei merito & integre predicationis obtentu, fundamentum esse ecclesie definitus est, qua de causa etiam domini ore cognominatus est petrus: qui fuit primitie electionis domini apostolorum primus, cui & primo, deus pater filium reuelauit: cui & christus competenter beatitudinem contulit, quia & vocatus est, & electus, & conuiua domini, & comes effectus, tanquam bonus & probatissimus discipulus; qui obscuriorem mundi plagam occidentis velut omnium potentior illuminare preceptus est, quiq; & integre potuit implere preceptũ. Sed quousq; sermonem ꝓtraham refugiẽs indicare quod triste est, quod quidem necesse est, licet tarde, ꝓferre. Hic deniq; ipse petrus qui pro immensa charitate quam erga omnes homines gerebat: palam, cum omni fiducia, aduersante etiam tyrãno, totius mundi bonum predicare non destitit: & regem omnium seculorum per orbem terre vsq; ad ipsi⁹ romane vrbis huius notitiam: etiam vt ipsa saluaretur inuexit. Hic inquam pro pietate pati volens: presentem vitam finiuit. In ipsis autem diebus quibus vite finem sibi imminere presensit, in conuentu fratrum
B positus, apprehensa manu mea, repente cõsurgens in auribus totius ecclesie, hec ꝓtulit verba. ¶ Audite me fratres, & conserui mei, quoniã vt edoct⁹ sum ab eo qui misit me domino, & magistro meo Iesu christo, dies mortis mee instat. Clementẽ hunc, episcopum vobis ordino, cui soli mee predicationis & doctrine cathedram trado; qui mihi ab initio vsq; in finem comes in omnibus fuit; & per hoc veritatem totius mee predicationis agnouit. Qui in omnib⁹ tentationibus meis socius extitit fideliter perseuerans. Quẽ pre ceteris expertus sum dominũ colentem, homines diligentem, castum, discendi studiis deditum, sobrium, benignum, iustum, patientem, scientem ferre nõ nullorum etiam ex his qui in verbo domini instituũtur iniurias. Propter quod ipsi trado a domino mihi traditam potestatẽ ligandi & soluendi: vt de omnibus quibuscũq; decreuerit in terris hoc decretum sit & in celis. Ligabit enim quod oportet ligari: & soluet quod expedit solui, tanquam qui ad liquidum ecclesie regulam nouerit: ipsum ergo audite; scientes quia quicũq; contristauerit doctorẽ veritatis peccat in christum, & patrem omnium exacerbabit deum; ꝓpter quod & vita carebit. Ipsum autẽ qui
C preest ceteris oportet medici vicẽ agere et nõ fere bestie furore cõmoueri. ¶ Hec eo dicente ego ꝓcidens ad pedes eius rogabam, excusans me & declinãs honorem cathedre, vel potestatem. At ille respondens pro hoc, inquit, ne me rogaueris: hoc enim fieri statutum est mihi: & eo magis quo te excusas: quia hec cathedra eum, qui cupit eam, & audacter expetit nõ requirit, sed ornatum morib⁹ & in verbis eruditum. Quod si esset alius melior, si quis mihi alius adiutor tã sedulus astitisset, si quis tam plene doctrine mee rationem cepisset, sed & ecclesiasticas dispositiones a me tam plane didicisset: habens alium talẽ, nõ te cogerẽ, opus bonum suscipere nolentem. Superfluum est ergo aliũ querere, cum primitias eorum qui ex gentilibus per me saluantur, & precipue huius vrbis te primũ obtulerim deo. Sed & illud intuere, quia si periculum peccati timens, suscipere refugis ecclesie guber-

Universidad de Deusto

nacula,certus esto quia amplius peccas,q̃ si populum dei velut in fluctibus positum,& periclitãtem (cum iuuare possis)subterfugis,tui tãtũmodo habens consyderationem,& non quod in commune omnibus expedit,prouidẽs. Sed certus esto,quod necesse est, te suscipere omne periculum: quia nec ego pro salute omnium obsecrando cessabo. Quãto ergo mihi citius acquieueris, tãto me citius laboris,& tristitie mee merore releuabis. Noui etiam hoc,o clemens,quod tibi tedia,& molestias,pericula,etiam & opprobria ineruditi vulgi indocilisq̃ conciliem, que tu tamẽ scio,quod constanter & fortiter feras,respiciens ad aliã spem que tibi apud deũ patientie preparat coronã. Sed & illud cupio te mecum iuxta ratione pspicere,quãdo maxima opera tua indiget christus nũc, cũ inimicus aduersus sponsam eius cõmouet bellum: an in futuro tempore quãdo iã christus post victoriam triũphabit,nec vltra vllio opera indigebit? Quis nõ etiam parui sensus, intelligat,quod istud est tempus in quo operã tuã christus requirit? Tota igitur mente in presenti necessitate prebe operam tuam,& auxilium in preliis exhibe regi optimo remunerationes magnificas post victoriã reddituro. Libẽter ergo suscipe episcopatus officiũ,eo maxime,quo ecclesiasticas dispositiones a me ꝓbabiliter didicisti: vt salus eorum qui per nos cõfugerunt ad dominũ nequaq̃ vacillet: verũtamen & breuiter te de ipsio dispensationis ordine corã omnibus cõmonere necessariũ duxi. ¶ Te quidẽ oportet irreprehẽsibiliter viuere,& summo studio niti,vt omnes vite huio occupationes abiicias,ne fideiussor existas,ne ad uocatus litiũ fias: ne in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mũdialis negocii occasione perplexus. Neq̃ enim iudicem,aut cognitorem secularium negociorũ,hodie te ordinare vult christus,ne prefocatus presentibus hominũ curis,nõ possis verbo dei vacare,& secũdum veritatis regulam,secernere bonos a malis. Ista nãq̃ opera, que tibi mino congruere superius exposuimus,exhibeãt sibi inuicem discentes. i. laici,& te nemo occupet ab hiis studiis per que salus omnibus datur,sicut enim tibi impietatis crimen est,neglectis verbi dei studiis,sollicitudines suscipere seculares, ita & vnicuiq̃ laicorum peccatum est,nisi inuicem sibi,etiam in hiis que ad cõmunis vite vsum pertinent,operam fideliter dederint. Te vero securũ facere,& hiis quibus debes vacantẽ,omnes cõmuniter elaborent. Quod si forte,a semetipsis hoc laici nõ intelligũt,per diacones edocendi sunt,vt tibi solius ecclesie sollicitudines derelinquant,quo ipsam(vt dignum est)dispensare sufficias,& veritatis verbo abundantius,& studiosius deseruire. Si enim mundialibus curis tueris occupato,& teipm decipies,& eos qui te audiunt, non enim poteris que ad salutem pertinent plenius singulis quibusq̃ distinguere: & ex eo fiet,vt & tu tanquam qui nõ docueris que ad salutem hominum pertinent,deponaris: & discipuli per ignorantiam pereant: idcirco tu quidem ad hoc solum vacato vt oportune,& sine intermissione doceas verbum dei,per quod salutem consequi possint, illi vero cum tanta reuerentia tua verba suscipiant,tanq̃ qui sciat legatum te & ꝓconem esse veritatis/et quodcũq̃ ligaueris super terram esse ligatum et in celo: et quodcũq̃ solueris etiam ibi eẽ soluendũ. Quoniaquidem et tu,vt dixi que oportet ligabis: et que expedit solues: et ad te qui prees ista sint ministerita/et hiis silia. ¶ Ad presbyteros vero sint ista. Ante omnia vt pudicitie studentes adolescẽtes nuptiis iungant: quo calorem feruẽtis etatis,coniugali lege preueniant: sed ne in puectioribus quidẽ curam habere huiusmodi negligant, quia in multis,etiam cũ senuerit corpo,concupiscẽtia viget,ne forte ergo fornicationis labes(occasione accepta): tanq̃ venenũ pessimum serpat in nobis/cauere et anteuenire necessariũ est: ne quod in nobis adulterii occultũ calescat incẽdium. Et quid in omnibo peccatis adulterio grauius? Secũdũ nãq̃ in penis obtinet locum,quoniam quidẽ primum illi habent qui aberrant a deo, etiam si sobrie vixerit. Propter qvos ꝑsbyteri ecclesiã excolite et adornate sponsam christi ad pudicitiã: spõsam aũt dico omnẽ ecclesie cõgregationem/ que si pudica fuerit inuẽta, a sponso suo: ingẽtibus ab eo donis et muneribus honorabitur: et vos velut ministri sponse,et amici spõsi ingenti gaudio et letitia pfruemini. Si vero spõsa hec reperta fuerit commaculata peccatis: ipsa quidẽ tanq̃ indigna nõ tradetur regalibus thoris: vos aũt penas dabitis: si forte per vãm negligentiã,vel desidiã,obrepserit contagio seua peccati. Idcirco ante omnia sobrietatis et pudicitie sollicitudinẽ gerite. ¶ Valde enim apud deũ graue crimen ducitur fornicatio cuio species sunt quidẽ plures, sicut vobis et ipse clemens diligenter exponet. verũtamẽ prima species adulterii est virũ ꝓpria vxore solũmodo nõ esse cõtentũ/et mulierem nõ ꝓprio tantũ seruare se,viro. Si ergo castus fuerit quis,potest et humanus et misericors fieri ꝑ quod et ipe eternã a deo miam consequatur: sane sicut adulterii venenũ cunctis malis pnicioso est: ita amor fraternus et charitas totius boni fastigiũ tenet. Et ideo diligite oẽs fratres vros et cum religione ac misericordia respicite ad oẽs,orphanis exhibete vosmetipsos parẽtes, viduis virorũ curã

D

E

F

Universidad de Deusto Biblioteca

impēdite:cū dei castitate que necessaria sunt pbentes/iuniores tñ viduas nuptiis copulate. His qui
ignorant artificia, exquirite honestas aliquas occasiones quibus victum necessarium querant
Artificibus vero operam puidete:debilibus misericordiā facite. Scio autē hec oia facturos vos,si cha
ritatem pre ceteris,& ante omnia in vestro corde figatis. Cuius charitatis,& recipiende & habende
maximum erit fomentum,si frequenter inter vosmetipsos,cōmunē cibum vestrū,mensamq; facia/
tis: & quantum vnusquisq; preualet crebrius panes ac sales suos cū fratribus suis sumat:per hec eni
precipue charitas cōparatur,& causa totius boni in huiusmodi cōmunione consistit vbi autē pax:
& bonitas,ibi est salus. ppter quod cōmunes facite cibos vestros cū hiis qui secundū dominum fra
tres sunt:quia per hec temporalia officia,pacis & charitatis fructibus gaudia eterna merebimini.
Multo autem sollicitius esurientes reficite,& sitientibus potum d ite,nudis vestimentū,egros visita/
te,& eos qui in carcere sunt,prout possibile est,iuuate,peregrinos satis prompte in domibus vestris
suscipite, & ne omnia nunc singulatim dicā,omne bonū ipsa per se,si in vobis fuerit charitas,facere
vos docebit. sicut & ecōtrario,eos qui a salute alieni sunt,omne malū facere,odiū docet. Si qui ex fra
tribus negocia habent inter se,apud cognitores seculi non iudicentur:sed apud presbyteros ecclesie
G quicquid illud est dirimatur & omni modo obediant statutis eorum. ¶ Super omnia autem aua/
ritiam fugite,que homines occasione presentis lucri:ab eternis separat bonis. Pōdera,mensuras,sta
teras,pro locis quibusq; equissima custodite:deposita,fideliter restituite. Q ue omnia,& si qua sunt
similia his,ita demum sollicite & diligenter implebitis,si futurum iudiciū dei sine intermissione in
vestro corde voluatis. Q uis enim peccare poterit si semp ante oculos suos dei iudiciū ponat? quod
in fine mundi certum est agitādum:vt tandem qui bene in hac vita egerunt,cōsequantur bona re/
posita,peccatores autem,vt consequātur preparatas penas. de quib? ita futurum , dubitare omnino
non possumus. Si quidē hec oia ita esse ventura ver? nobis propheta predixit. Vnde & vos qui estis
veri prophete discipuli,abiicite a cordibus vestris ante omnia discordias,& animorum dissensiones
ex quibus omne malū opus procedit:benignitatē & simplicitatem tota mente seruate. Q uod si for
te alicuius vel cor,vel liuor,vel infidelitas,vel aliquod malum ex hiis que superius memorauim? la/
tenter irrepserit:non erubescat qui anime sue curam gerit,confiteri hec,huic qui preest: vt ab ipso p
verbum dñi & concilium salubre curetur:quo possit integra fide,& opibus bonis,penas eterni ignis
H effugere:& ad perpetue vite premia peruenire. ¶ Diaconi vero ecclesie, tanq̄ oculi sint episcopi ob/
errantes,& circūlustrantes cum verecūdia actus toti? ecclesie:& perscrutantes diligentius si quem
videant vicinum fieri precipitio,& proximum esse peccato vt referāt hec ad episcopum,& commo/
neri ab eo possit his qui in precipitium lapsurus est,vti reuocetur , & non corruat in peccatum. Ne/
gligentiores quoq; & eos qui rarius ad audiendum verbum dei accedunt:nec sollicite ad episcopi
tractatum cōueniunt:ipsi cōmoneant & hortentur. Si enim assidui sunt ad audiendum,nō solum
vite eterne ex salubri commonitione capiunt lucra, verum,& quecūq; ille sunt tristitie,vel merores
que ex presentis vite necessitatibus,& cladibus temporum veniunt,quecūq; sermonibus suis in cor
de velut iacula defixa circūferunt,abiiciuntur omnia,pdicatione veritatis:& vite eterne doctrina,&
eruditione purgata. Alioquin,si multo tempore auditum subtrahant a verbo dei ,& remaneant in
cultu viciorum:sine dubio,spinis erunt, ac sentibus occupati. Et quid aliud nisi ad ignem , talis hec
terra preparatur? De his ergo,vt diximus,diaconis cura sit. Sed eos qui secundum carnem egrotāt,
sollicite perquirant:& plebi si forte plebs ignorat ,indicent de his:vt & ipsi visitent eos:& que neces/
saria sunt prebeant eis:cum conscientia eius qui preest. Q uod tamen si etiam clam fecerint nō pec/
I cabunt. ¶ Sed & de pegrinis similiter episcopo sugerāt refouendis,& cetera his similia que ad cul/
tum ecclesie & disciplinā eius ptinēt,diaconis cure sint. Q ui catechizant id est qui verbo instrunt
incipientes:primo, oportet q; ipsi instructi sint ,de anima enim agitur hominum:& oportet eū qui
docet & instruit animas rudes:esse talem vt pro ingenio discentium,semetipsum possit aptare : &
verbi ordinem pro audiētis capacitate dirigere. Debet ergo ipse precipue apprime esse eruditus:&
doctus,irreprehensibilis,maturus,impauidus,sicut ipsi probabitis fore clementem hunc,post me.
k ¶ Multū est autem si ego nūc,de singulis que vnusquisq; habere debeat persequar : verumtamen
illud est,quod pre ceteris ab omnibus vobis cupio in commune seruari,vt concordiam teneatis:per
quod solum potestis portum quietis intrare:& ciuitatem summi regis que pax nominatur habita/
re. ¶ Similis nāq; est omnis stat? ecclesie magni naui:que per vndosum pelagus diuersis e locis &
regionibus viros portat ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis huius
dominus

Universidad de Deusto

dominus ipse omnipotens deus:gubernator vero sit christus. Tum deinde prorete officium epi/
scopus impleat,presbyteri nautarum,diaconi dispensatorum locum teneant. his qui cathechizant
nautologis conferantur:epibatis autem totius fraternitatis multitudo similis sit, ipsum quoq; ma/
re hic mundus habeatur. ventorum vero varietas, & turbinum diuersis tentationibus conferantur:
persecutiões, tribulationes, et pericula fluctibus exequentur. Terreni vero spiritus,qui vel de torrẽ
tibus,vel de vallibus spirant,pseudo prophetarum & seductorum seu praue doctrine verba ducã/
tur. pmõtoria vero,& loca cõfragosa,hi qui in ptãtibus seculi sunt iudices,& picula minãtur, & mor
tes. Bithalassa vero loca,que dupliciibus vnde fallacis est lib⁹ verberantur,dubiis mente,& de repro/
missionũ veritate nutantibus cõferantur,atq; his qui irrationabili fidem nostrã,ratione discutiunt.
Ypocrite vero,& dolosi pyratis similes habeantur. Iam vero rapidus vertex,& tartarea caribdis, & sa
xis illisa naufragia,ac mortifere subuersiones,quid aliud estimãda sunt,quã pctã? restat igitur vt hec
nauis cursu pspero tuta possit portum desiderate vrbis intrare,ita deo precem fundere conuenit,vt
nauigãtes,mereantur audiri. Audiri aũt a deo ita demũ merebitur quis,si oratiões ipse,bonis mori
bus,& bonis operibus adiuuentur. ¶Sed ante omnia,cum quiete & silentio,epibate,id est laici in A
suis vnusquisq; resideãt locis,ne forte per inquietudinem,& incõditos, inutilesq; discursus,si passim
vagari ceperint,vel ab officio suo,nautas impediãt,vel in alterũ latus,per inquietudinẽ eorum,nauis
pressa demergatur. Nautologi de mercedibus cõmoneant,& nihil omnino, quod ad diligentiam,
vel ad disciplinã pertinet diaconi negligãt,presbyteri velut naute,aptẽt singula,ad instructionẽ na/
uis diligenter,& instruant,que in suo tempore,requirenda sunt. Episcopus tanquam proreta vigi/
lanter, & sollicite,gubernatoris verba custodiat christi. Saluator dominus,gubernator ecclesie sue, di
ligatur ab omnib⁹,& ipsius soli⁹ preceptis,ac iussis credat,& obediat omnis ecclesia. Deo quoq; in/
desinenter supplicetur, a cunctis de psperitate ventorum, vt nauigantes omnem tribulationem, &
omne periculũ superent,tanq; in mare profundũ mundi istius, & vite humane pelagus nauigãtes,
in quo esuriendum sit,& sitiẽdum,nuditatem quoq; ferendam,morbos etiam corporis,& egritudi/
nes, tolerandum. Insuper,& hominũ insidiis,ac dolo sepe laborandum,quippe qui dispergendos,
se nõnunq; nouerint,sed aliquãdo etiam congregandos,vomitus quoq;,& sugillationes ferendas,cũ
ex confusione peccatorum,& reuectione criminũ,velut male congregatis,in visceribus fellis, iactura
facienda est,& abiicienda prorsus,e corde omnis intrinsecus,que latet amaritudo peccati,si qua, for/
te ex desideriis iniquis,velut ex cibis noxiis,cõgregata est. Quam vtiq; cũ euomuerit quis,& abie/
cerit, ingentis egritudinis, liberabitur morbo,si tamen post vomitum,que ad sanitatẽ pertinent,su
mat. ¶Verũtamen scitote cũcti,q; supra omnes vos laboret episcop⁹,quia vnusquisq; vestrũ,suum
laborẽ fert,ille vero & suũ,& singulorũ. Propter quod, o Clemens,tanq; qui omnibus preesse te no/ B
ueris singulos prout potueris,iuua,& singulos releua,qui & singulorum onus,& sollicitudinẽ por/
tas. Vnde & ego nũc hanc tibi iniungens dispensationẽ,& scio,quia accipio gratiã,magis quã pstio.
Sed esto cõfidens,& fortiter ferẽs certus,quia laboris tui meritũ recipies,cum ad portum quietis,in/
columen hanc protexeris nauem,vbi mercedes,& premia,pro omniũ salute suscipies,si hic p omni/
um incolumitate vigilaueris. Itaq; si te multi e fratribus,ppter rigorẽ iustitie odio habuerint, ex hoc
quidẽ non lederis,sed ex hmõi odiis,amor tibi conciliabitur dei. Et ideo satage magis, & refuge, ne
lauderis ab iniquis,& ne a pessime agẽtibus,diligaris:sed potius propter iustitie dispensationem, &
equissimam regulã disciplinea christo collaudari merearis. Hec cũ dixisset,& his sisia quãplurima,
rursum respicies ad populũ,dixit. ¶Sed & vos charissimi fratres,& cõserui mei, huic qui pstidet vo C
bis,ad veritatẽ docendã in oibus obedite. Scientes,quod si quis hũc cõtristauerit christũ,qui ei docẽ
di credidit,cathedrã non recipit,& qui christũ non susceperit,nec deum patrẽ,suscepisse iudicabitur.
Et ideo, nec ipse suscipietur,in regno celorũ. Propter quod satis agite,ad omnẽ cõllectã cõgregatio/
nem,semp cõuenire,vt nõ velut negligentes,& desides,a iudice christo cõdemnemini. Conuenien/
tes vero semper ad Clementẽ, date oẽs operam pro ipso sentire,& summo studio,fauorẽ vestrum er/
ga ipsum dependere, scientes,quia propter singulos vos ipsi magis soli infestat inimicus, & in ipso
maiora, suscitat bella. Oportet ergo vos, summo studio niti, vt omni erga illũ vinculo amoris inexi,
pleniissimo erga eũ inhereatis affectu, Sed & vos quoq; ipsi,vnanimes in omni cõcordia perdurate,
quo facilius,etiam illi obedire oẽs pariter consensu,& vnanimitate possitis. Propter quod,& vos, sa/
lutem consequi,& ille possit obtẽperantibus sibi vobis promptius impositi oneris pondus euehere.
Quedam ex vobis etiam ipsis intelligere debetis,si qua sint,que ipẽ propter insidias hominum ma

Universidad de Deusto Biblioteca

lorum non pōt euidentius & manifestius proloqui,verbi gratia,si inimicus est alicui malorum, pro actibus suis vos nolite expectare vt ipse vobis dicat cum illo,nolite amici esse,sed prudenter obserua re debetis & voluntati eius absq; cōmunicatione obseruare & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum. Sed nec loqui his quib9 ipse nō loquitur,vt vnusquisq; qui in culpa est,dum cupit omni um vestrum amicitias ferre, festinet citius reconciliari ei qui omnibus preest, & per hoc redeat ad salutem ac sanitatem cum obedire ceperit monitis presidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus ipse amicus nō est,& locutus fuerit cū his quibus ipse non loquitur,vnus est,& ipse ex illis qui exter minare voluit ecclesiam dei,& cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est. Et multo est nequior hostis hic,quam illi qui foris sunt,& euidenter inimici sunt,hic enim per ami
A citiarum speciem,que inimica sunt gerit,& ecclesiam dispargit ac vastat. ¶ Et cum hoc dixisset in medio coram omnibus manus mihi imposuit,& in cathedra sua ingenti verecūdia fatigatum sede re me cōpulit. Cūq; sedissem ,hec ad me rursum locutus est. Deprecor te, o clemens,coram omnib9 qui presentes sunt;vt postea quā sicut naturale debitum est, vite presentis finem fecero Iacobo fratri domini describas breuiter, vel que ad initium fidei tue spectant, vel etiam quos ante fidem animos gesseris,sed & qualiter mihi ab initio vsq; ad finem,comes itineris & actuum fueris, queq; per sin gulas ciuitates me disputante,sollicitus auditor exceperis,quiq; in predicationibus meis velverborū fuerit ordovel actuum,sed & qui me finis in hac vrbe repererit (sicut dixi)omnia quam potes breui ter comprehensa,ad ipsum te destinare non pigeat. Nec verearis ne forte multum de meo exitu con tristandus sit cum id me pro pietate sustinere non ambigat Erit autem ei grande solatium,si didice rit quod post me non imperitus aliquis,aut indoctus,aut ignorans,diuini verbi mysterium, eccle siastici ordinis disciplinam,vel doctrine regulam nesciēs susceperit cathedram meā. Scit enim quia si indoctus istius officium doctoris accipiat,sine dubio discipuli & auditores ignorantie tenebris in
B uoluti in interitum demergentur. ¶ Vnde & ego mi domine Iacobe,cum hec ab eo precepta susce perim,necesse huiusmodi implere quod iusserat indicans tibi,& de ipsis simul,& de illis breuiter cō prehendens,que per singulas quasq; vrbes digrediens;aut in predicationis sermone protulerit, aut in gestorum virtute perfecerit,quāuis tibi de his plurima iam & plenius ante descripta ipso iubente transmiserim,sub eo ipso titulo quem ipse precepit affigi,id est,*Clementis itinerarium,non predica tionis Petri*. Sed & nunc exponere iam que precepit *domino opem ferente, incipiam. Penitemini* inquit & veram agite penitentiam. *Omnes ergo homines* qui christiano censentur vocabulo, pa trem,& filium,& spiritum sanctum vnum deum,& dominum veraciter credere,& confiteri eumq; tota mente,& toto corde,& tota virtute diligere,& proximos suos tāquam semetipsos,docibiles que vsq; ad perfectam doctrinam ad hec perficienda summopere oportet. ¶ Fides enim & dilectio to tius bonitatis est fundamentum. Sine fide autem placere deo nemo poterit.

C ¶ Christo itaq; resurgente & ascendēte in celū,misso sancto spiritu,collata apostolis scientia lingua rum,adhuc in vno positi symbolum quod fidelis nunc tenet ecclesia,vnusquisq; quod sensit, dicendo condiderunt,vt discedentes ab inuicem hanc regulam per omnes gentes predicarent. Summam er go totius fidei catholice recensentes,in qua & integritas credulitatis ostenditur, & vnius dei omni potentis,id est,sancte trinitatis equalitas declaratur,& mysterium incarnationis filii dei,qui pro sa lute humani generis,a patre de celo descendens,de virgine nasci dignatus est, quo ordine vel quan do protulerit,quomodo sepultus surrexerit,& in carne ipsa celos ascenderit,ad dexteramq; patris cō sedent,iudex vēturus sit,aut qualiter remissionem peccatorum sacro baptismate renatis contulerit, & resurrectionem humani generis in eadem carne in vitam eternam futuram sic docuerunt. Sym bolum enim grece latine collectio dicitur. Et hoc predicti sancti apostoli iter se per spiritum sanctū salubriter,vt dictum est condiderunt. Dicitur & indicium,quod per hoc qui recte crediderit indi catur.

D ¶ Ergo cunctis credentibus que continentur in prefato symbolo,salus animarum & vita perpe tua bonis actibus preparatur. ¶ Ergo quod in primordio eiusdem symboli preponitur Cre do in deum patrem omnipotentem,preclarum fidei testimonium & fundamentum,in prima frō te monstratur, quia saluus esse poterit,qui recte crediderit. Credere enim oportet accenden tem ad deum quoniam corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem. Vnde ait pro pheta. Credidi propter quod locutus sum. Et illud. Iustus ex fide viuit. Et nisi crediderit is non

Universidad de Deusto

intelligetis. Ergo in rebus humanis, nullum opus incipitur, nisi labor omnis ad effectū venire credatur, vnde credendum est in deum a quo tam presens vita q̄ futura tribuatur. ¶ Deus autem appellatio est substantie sempiterne, siue timoris diuini. igitur deus sine pricipio, sine fine, simplex, incorporeus, & incōprehensibilis. patrem autem cū audis, agnosce quod habeat filium veraciter genitum, sicut possessor dicitur qui aliquid possidet, & dominus qui habet cui dominetur. Deus ergo p̄ secreti sacramenti vocabulū est cui⁹ vere fili⁹ est verbū, & speculū, & character, & imago viuēs, patris viuentis, in oibus patri similis, eiusdē nature, in diuinitate genit⁹ genitori per oia coequalis. Nec queratur quō genuit filium, quod & angeli nesciūt, prophetis incognitum est. Vnde illud dictum est. Generationem eius quis enarrabit. Quam secretam originem, cum proprio filio, nouit ipse solus qui genuit, nec deus a nobis discutiendus est, sed credendus, qui in nobis ipsis nescimus quod sapimus, quomodo sapientia, ingenium: aut intellectus, aut consilium, aut mens nostra generat verbum. Sed sufficit nosse, quia lux genuit splendorem, sicut ait propheta. In splēdoribus sanctorum ex vtero ante luciferum genui te. Et illud. Hic deus noster, & non reputabitur alter ad eū. & post, in terra visus est, & inter homines conuersatus est. ¶ Diligere ergo deum, vnumquemq; ex toto corde, & ex tota anima, vt prefixum est, & ex tota fortitudine oportet, & proximum tanq̄ semetipsum, respondente dño cuidā scribarum, ac dicente, primū omnium mandatum est. Audi israel domin⁹ deus tuus, deus vnus est, & diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi. Diliges proximum tuum tanquā teipsum. Maius horum aliud mandatum non est. Quod magis est omnibus holocaustomatibus & sacrificiis, vnde & in veteri testamento scriptum habetur. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris, & domin⁹ ait. Omnia quecūq; vultis vt faciant vobis homines, & vos facite similiter illis. Quibus vtriscq; mandatis, per vnū malicia cōpescitur, & per aliud begninitas ꝓpagatur, vt ne malum quis inferat, sed bonum impēdat. Primum vt eaueat ledere. Secundum prestare, si enim fratrē quem vides, non diligis: deum quem non vides quomodo potes diligere? Sic ergo nos docet exercere curam nostrā, vt non dimittamus curā vestram, & sic diligere nos, ne negligatur dilectio ꝓximi. Quia dei dilectio morti cōparatur, dicente sapientia. Valida est dilectio vt mors idcirco, quia sicut mors violenter separat animā a corpore, ita dilectio dei separat animam a mundano, & carnali amore. Qui enim (dominus inquit) diligit me, mandata mea seruabit. Nā qui dei precepta contemnit, deum non diligit, vnde scriptum est. Nolite putare vt maneatis in dilectione mea, si non seruaueritis precepta mea. Neqꝫ enim regem diligimus, si odio leges eius habemus. Neqꝫ enim ex toto corde poterit ille dominum diligere, qui noscitur in proximi corruere dilectione, quia per dilectionē domini peruenitur ad charitatem christi. ¶ Quoniam vt prelibatum est, his duobus preceptis tota lex pēdet, & ꝓphete, docibiles ergo qui pfecte docti nō sunt ad hec pagenda oportet oēs esse, & vt ipsi docti sint, & alios prudēter instruere, & pfecte possint docere, iuxta danielem ꝓphetam qui ait, popul⁹ aūt sciens deum suū obtinebit & faciet, & docti in populo, docebūt plurimos. Oēs docibiles vt iam dictū est, qui docti sunt esse oportet, sed sacerdotes doctiores ceteris populis necesse fore docebat christus dicēs, quia si cecus ceco ducatum p̄bet, ambo in foueam cadunt. Sacerdotes vero sal terre, & mundi lumen docens p̄cepit, in splendore operū patrē glorificare deū, de quibus domin⁹ ait. Beati estis cū maledixerint vobis & pſecuti vos fuerint, & dixerint vobis omne malū aduersum vos, mētientes ꝓpter me. Gaudete & exultate, quoniā merces vra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt ꝓphetas, qui fuerūt ante vos, vos estis sal terre, Quod si sal euanuerit in quo salietur ad nihilū valet vltra, nisi vt foras mittatur, & cōculcetur ab hoibus. Non pōt ciuitas abscōdi supra montē posita, neqꝫ accendunt lucernam & ponunt eam sub modio, sed super candelabrū, vt luceat oibus qui in domo sunt, & qui ingrediūtur lumē videant, sic luceat lux vra corā hoibus vt videant bona opa vestra & glorificēt patrē vestrum qui in celis est. ¶ Episcopos aūt per singulas ciuitates quib⁹ ille nō miserat, p doctos & prudentes sicut serpentes, simplices sicut colūbe (iuxta dni p̄ceptionē) nobis mittere p̄cepit. Quod etiā facere inchoauim⁹ & dño opē ferēte facturi sumus, vos aūt p vestras dioceses episcopos facite & mittite, quia nos ad alias ptes (quod idē iussit agere) curabimus. Aliquos vero ad gallias hispaniasq; mittem⁹, & quosdā ad germaniā & italiā, atqꝫ ad reliquas gentes dirigere cupim⁹, vbi aūt ferociores & rebelliores gētes fore cognouerim⁹ illuc dirigere sapiētiores & austeriores necesse habem⁹. Qui quotidie non cessant diuina seminare semina, & multos xp̄o lucrari, & ad rectam fidem, & viā veritatis ꝓducere, vt plures manipulos dño valeant presentare,

A B C D

Universidad de Deusto Biblioteca

In illis vero ciuitatibus,in quibus olim apud ethnicos archiflamines eorũ,atq; primi legis doctores erant,eporum primates poni,vel patriarchas,qui reliquorũ episcoporũ iudicia,& maiora (quotiens necesse foret)negocia,in fide agitarent,& secundũ dei voluntatẽ,sicut cõstituerunt sancti apostoli,ita vt ne qs iiuste periclitaretur, definirẽt.i illis aũt ciuitatibus,in quib9 dudũ apud pdictos erant archi flamines,(quos tamen minores tenebant)quam memoratos primates,archiepiscopos institui prece pit,qui no tantũ primatum,sed archiepiscoporũ fruerentur nomine . Episcoporũ quoq; iudicia, vt supius memoratum est,& maiora ecclesiarum negotia,si ipsi reclamauerint, aut aliquem timorem, aut istos vel alios suspectos habuerint,ad iam dictos primates, vel patriarchas, ne aliquis nocenter periret,trãsferri pdocuit. in singulis vero quoque ciuitatibus,singulos & nõ binos,vel ternos, aut plu res epos,cõstitui precepit,qui non primatum,aut archiepiscoporum,aut metropolitanorũ , nomine (quia matres ciuitatum nõ tenent)sed episcoporũ,tantũ vocabulo potirentur,quoniam nec inter ip sos apostolos,par institutio fuit,sed vnus,omnib9 pfuit. Hoc tantũ preuidẽdum instituit,ne in vil lis,aut castellis,vel modicis ciuitatibus,instituerentur episcopi,ne vile eorum nomẽ fieret. Episcopos ergo vicẽ apostolorum gerere dnm docuisse dicebat, & reliquorum discipulorũ vicem tenere, psby teros debere insinuabat. Et si quis,aliquem ex his scãdalizaret, grauissimam sibi penam inferri de bere predicebat. Cunctis se inuicem diligere, & adiuuare debere, & neminem ab adiutorio fratris se subtrahere instruebat.

A ¶ Homicidas vero,& adulteros,ac cunctos criminalibus nexibus alligatos,& qui eis coequales nõ erant,ab eorũ vexatione,& accusatione (dicẽte domino)prohibebat,& nõ nisi a coequalibus ,aliquid sibi inferre debere,docebat. Quia discipulum supra magistrum esse, aut vllam ei iniuriam inferre, nullatenus debere oportet. Infames nãq; omnes,& quos primates legis seculi nõ recipiunt,sed & lai cos ab eorũ accusatione,& vexatione,semp repellere debere rogabat,& cunctos sibi subditos esse ,pre cipiebat. Cunctorum sacerdotum vitam superiorem,sanctioreq;,ac discretam,a secularibus, & laicis hominibus esse,& spirituales,atq; sacerdotes super carnales,ac laicos semper constituere,& fore debe re,docebat. Quoniam p minimo,nobis esse debet,vt a talibus arguamur,& iudicemur , vel ab alio humano die. Maiores vero,a minoribus,nec accusari,nec iudicari,vllaten9 posse dicebat. Quoniam non solum hoc diuinas,sed leges seculi inhibere dicebat. Omnes ergo legum diuinarũ libenter vio latores,& sacrarum institutionũ,volũtarie perturbatores,ecclesiastica indignos regula, & sancta cõ munione iudicabat. Operatores vero earũdem,eisq; obedientes ,vtrarumq; ac ceterarum bonarum dignos esse dicebat,vnde & prophetas, in testimonium sumebat. Audite celi, & auribus percipe ter ra,quoniam dominus locutus est. Filios enutriui , & exaltaui,ipsi autem spreuerunt me, cognouit bos possessorem suum,& asinus presepe domini sui,Israel nõ cognouit me,populus me9 nõ intelle xit,ve genti peccatrici,populo graui iniquitate, semini nequam ,filiis sceleratis. Dereliquerũt domi num,blasphemauerunt sanctum Israel , alienati sunt retrorsum . Super quo, percutiam vos vltra addentes preuaricationẽ? Omne caput languidum,& omne cor merens,a planta pedis,vsq; ad ver ticem,nõ est in eo sanitas,vulnus,& liuor,& plaga tumens,nõ est circũligata,nec curata medicamine neq; fota oleo. Terra vestra deserta , ciuitates vestre igne succense , regionem vestram , coram vo bis alieni deuorant,& desolabitur,sicut in vastitate hostili,& derelinquetur. Ve, inquit,qui dicitis bo num malum,& malum bonum,ponẽtes tenebras lucem,& lucem tenebras,ponentes amarũ in dul ce , & dulce in amarum . Propterea,captiuus ductus est populus meus,quia non habuit scientiam, & nobiles eius interierunt fame,& multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus animam suam,& aperuit os suum,absq; vllo termino,& descendũt fortes eius,& populus eius,& sublimes glo riosiq; eius ad eum. Et incuruabitur homo,& humiliabitur vir,& oculi sublimum deprimentur.

B Et exaltabitur dominus in iudicio,& deus sanctus sanctificabitur in iustitia. ¶ Carnales spiritua libus resistere ,phibebat,& de his, qui cervices suas contra magistros,& seniores suos,erigebant in ex emplum dicebat,detracta est ad inferos,superbia tua,cecidit cadauer tuum, subter te sternetur tinea & operimentum tuum erũt vermes. Quomodo cecidisti de celo lucifer,qui mane oriebaris?,corrui sti in terram,qui vulnerabas gentes? Qui dicebas in corde tuo,in celum ascendam , supra astra dei exaltabo solium meum,sedebo in monte testamẽti, in lateribus aquilonis , ascẽdam super altitudinẽ nubium,similis ero altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris,in profundum laci. Qui te vi derint,ad te inclinabuntur,teq; prospicient:nunquid iste est vir,qui conturbauit terram,qui cõcussit regna,qui posuit orbem desertum,& vrbes eius destruxit,vinctis eius non aperuit carcerem?

¶ Ebrietatẽ

Universidad de Deusto

¶ Ebrietatem oppido prohibebat,& ebriosos corpore,& aio mortuos esse predicabat,de quib⁹ & in exemplum aiebat,ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam,& potandum,vsq; ad vesperã, A
vt vino estuetis. Cithara,& lyra,& tympanum,& tibia, & vinum,in conuiuiis vestris,& opus domi⸗ ni non respicitis,nec opera manuum eius consideratis. Et iterum, ve qui potẽtes estis ab bibendum vinum,& viri fortes ad miscendũ ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus,& iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis:& calor flamine exurit, sic radix eorum quasi fauilla erit,& germen eorũ vt puluis ascendet. Abiecerunt enim legem domini exerci⸗ tuum,& eloquium sancti israel blasphemauerunt. Ideo iratus est furor domini,in populo suo, & ex tendit manum suam super eũ,& percussit eum,& conturbati sunt mõtes, & facta sunt morticina eo rum,quasi stercus in mediop latearum. In omnibus his,non est aduersus furor eius,sed adhuc ma⸗ nus eius extenta. ¶ Nullum enim presbyterum,in alicuius episcopi parochia,aliquid agere debere, absq; eius permissu docebat,cunctos presbyteros,propriis episcopis in omnibus,absq; mora obediẽ testinstituente domino,esse debere docebat. Nullum enim aliena cõcupiscere,aut presumere eorum, sed vnumquemq; suis,sibi q; cõmissis,contentos esse docebat. Neminem etiam alicui aliquid facere, nisi quod sibi vellet fieri,instruebat. Sanctam ergo ecclesiam, immaculatam omnes seruare debere, euangelizabat,cuius claues episcopos esse dicebat. Ipsi enim habent potestatẽ,claudere celum,& ape rire portas eius,quia claues celi facti sunt.

¶ Amouere autem eos neminem debere docebat,quia oculi domini sunt,& qui eos tangit, tangit B
pupillam oculi eius. Et quante pene dignus sit,qui eos scandalizat ipsum dominum docuisse dice⸗ bat,vbi ait. Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt,expedit ei vt suspendatur mola asinaria in colo eius,& demergatur in profundum maris, ve mundo a scandalis, necesse est enim vt veniãt scandala,verumtamen ve homini illi per quem scandalum venit. Si autem manus tua scandalizat te,abscide eam,& proiice abs te. Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem, quẽ du⸗ as manus habentẽ,mitti in gehẽnam ignis. Et si pes tuus scandalizat te,abscide eũ & proiice abs te. Bonum est tibi introire ad vitam claudum,quam duos pedes habentem mitti in ignem eternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum & proiice abs te. Bonum est tibi vnum oculum haben⸗ tem in vitam introire, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contẽ⸗ natis vnum ex his pusillis. Amen dico vobis,quecunq; alligaueritis super terram erunt alligata & i celo, & quecunq; solueritis super terram erunt soluta & in celo. Iterum dico vobis quia si duo ex vo⸗ bis consenserint super terram de omni re quacunq; petierint fiet illis a patre meo qui in celis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum. Et iterum per prophe⸗ tam loquitur dicens. Expauit (inquit) celum super hoc & horruit amplius vehementer dicit domi⸗ nus. O intollerabilem malignitatem,O linguam iniquitatem loquẽtem contra dominũ & mẽtem in altitudinem cornu extollentem. Et iterum. Impone homo ma lingue ostium & seram, cessa cor⸗ nu in altitudinem extollens,& loquens aduersus dominum,& proximum tuum, quousq; insultas patienti christo, & fratribus. Sic autem peccantes in fratribus & percutientes eorum infirmam con scientiam in christum grauiter peccatis, & rei iudicio effecti,infames efficiemini,& iuste repellemi⸗ ni. Et iterum per prophetam loquitur dicens. Vos autem sacerdotes domini vocabimini ministri dei nostri. dicetur vobis,fortitudinem gentium comedetis et in gloria eorum superbietis,pro confu sione vestra duplici rubore laudabunt partem eorum,propter hoc in terra sua duplicia possidebũt, & letitia sempiterna erit eis. Quia ego dominus diligens iudicium & odio habens rapinam in ho⸗ locaustum, & dabo opus eorum in veritate,& fedus perpetuum feriam eis. Et scietur in gentibus se⸗ men eorum & gramen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos cognoscent eos,quia isti sunt semen cui benedixit dominus. Gaudẽs gaudebo & exultabit anima mea in deo meo, quia induit me vestimento salutis,& indumento iustitie circundedit me, quasi sponsum decoratum co⸗ rona,& quasi sponsam ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum & sicut or⸗ tus semen suum germinat sic dominus deus germinabit iustitiam, & laudem coram vniuersis gentibus.

¶ Eos autem a solo domino iudicandos aut remouendos,& non ab aliis esse dicebat,quia sui sunt C
& non alterius. Et quis est qui alterius iudicet seruum? Nam & si ista non patiuntur homines, nec deus deorũ,& dominus dominantiũ,hec vllatenus patiur,vnde & pphetas sibi testes esse dicebat, p quos dñs loquitur dicẽs. Ecce excoxi te sed non quasi argentũ elegi te in camino pauptatis,ppter

Universidad de Deusto Biblioteca

me faciam, vt nō blasphemer, et gloriam meā alteri non dabo. Audi me Iacob et Israel, quē ego voco. Ego ipse, ego primus, et ego nouissimus, manus quoq; mea fundauit terram, et dextera mea mensa est celos. Ego vocabo eos, et stabunt simul me insule expectabunt, et brachium meum sustinebunt. Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non deficiet.

A AVdite me qui scitis iustum, populus lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobria hominum, & blasphemias eorum, ne metuatis. Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis, & sicut lanam sic deuorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generatione generationum. Et iterum. Abscondita est vita mea a domino, & a domino meo iudicium meum transibit. Nunquid nescis aut non audisti? deus sempiternus dominus, qui creauit terminos terre, non deficiet neq; laborabit, nec est inuestigatio sapientie eius. Qui dat lasso virtutem, & his qui non sunt fortitudinem, & robur multiplicat, deficient pueri & laborabunt, & iuuenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant in domino, mutabunt fortitudinem assument pennas sicut aquile, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient. Transeāt ad me insule & gentes mutent fortitudinem, accedant & tunc loquentur simul ad iudicium propinquemus. Hos autem qui eos vetant aut amonere vel damnare nituntur ipsum dominum per prophetam damnare, & vsque ad satisfactionem eorum & ecclesie damnatos esse docebat, vbi ait. Talia elegerunt in viis suis, & in abominationibus suis anima eorum delectata est, vnde & ego eligam illusiones eorum, & damnationem adducam eis, quia locutus sum eis, & non audierunt, feceruntque malum in oculis meis, & que nolui elegerunt. ¶ Audite verbum domini qui tremitis ad verbū eius. Dixerunt fratres vestri odientes vos, & vos abiicientes, ppter nomē meum glorificetur dominus, & videbimus in letitia nostra, ipsi autem confundentur. non enim laborabunt frustra in conturbatione presules mei, quia semen benedictionum domini est. antequam clament ego exaudiam, & adhuc illis loquentibus, ego exaudiam. Ad glorificandum se, & diuina mandata seminanda, & euangelizanda, eos dominus elegit, & non vt prohibeantur, aut perturbentur aiebat. quoniam qui eos ledit, eum ledit cuius legatione funguntur. Predicare eos assidue & mandata domini sine intermissione anunciare rogabat, Opera eorum bona coram hominibus monstrare, & cōscientiam bonam coram deo habere insinuabat, omnes principes terre, & cunctos homines eis obedire, & capita sua submittere, eorumq; adiutores existere precipiebat, vt omnes pariter fideles & cooperatores legis domini monstrarentur ne de eis dicatur. Confundantur, & erubescant omnes qui pugnant aduersum te, & erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt tibi. Queres eos & non inuenies viros rebelles tuos. Erunt quasi non sint & veluti consumptio hominis bellantis aduersum te. Omnis ergo qui eis contrauenit, ita damnatos & infames vsq; ad satisfactionem monstrabat, & nisi conuerterentur a liminibus ecclesie alienos esse precipiebat.

B HOmicidiorum vero tria genera esse dicebat, & penam eorum patentem fore docebat. Sicut enim homicidas interfectores fratrum, ita & detractores eorum, eosq; odiētes homicidas esse manifestabat, quia & qui occidit fratrem suum & qui odit, & qui detrahit pariter homicide esse monstrantur.

¶ Omnes enim a carnalibus desyderiis que militant aduersus animam abstinere, & bonam eorū conuersationem ac innocentem omnibus monstrare rogabat. Ex corde enim cunctos attentius inuicem diligere insinuabat, & veram fraternitatem inter se habere docebat. Quottidiana enim illius predicatio inter cetera diuina hec erat mandata, quam in eius exemplum etiam tibi frater carissime significare curaui. Bonorum inquit operum inter ceteraſemina ac negotia sunt quātum vnusquisq; sapit, & potest totis intimi cordis, (vt prelibatum est) visceribus deum diligere, & proximum velut seipsum. Abnegare seipsum sibi, vt Iesum christum dominum nostrum sequatur, & nihil eius amori preponere, veritatem corde & ore proferre debere, & totam spem suam domino semper committere instruebat, actus sue vite omni hora custodire, & omni loco deum se respicere firmiter scire. Cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad christum allidere, & sacerdotibus domini manifestare.

¶ Os suum a malō, vel prauo eloquio custodire, & verba vana aut mēdacia non loqui, quia os quod mentitur occidit animam verba diuina libenter audire, et sacerdotibus suis libenter obtemperare, atque obedientes esse docebat. Predicationi atque orationi ac lectioni frequenter incumbere, et elemosynas veras perficere. Desyderia carnis non perficere, sed propriam frangere voluntatem.

boni aliquid

Universidad de Deusto

boni aliquid in se cum viderit deo applicet, non sibi & malum a se factum cognoscat, & sibi reputet Multum loqui non amare, sed custodire labia sua, ne dolum aut malum loquantur, diem iudicii timere, gehennam expauescere, vitam eternam omni concupiscentia desyderare, non occidere, non adulterari, non furtum facere, non rem proximi concupiscere, non falsum testimonium dicere, sed omnes homines honorare, corpus custodire, vanas & caducas non amplecti delitias, ieiunium & vigilias sanctas amare, pauperes recreare, nudos vestire, infirmos visitare, sitientes potare. mortuos sepelire, & diligenter eorum exequias peragere, pro eisq; orare, & elemosynas dare. Dolentes consolari, & suis bonis refouere, & a malis actibus se alienum facere, non esse superbum, non vinolentum, nec multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non murmuratorem, nec detractorem, quia qui detrahit non solum se, sed multos alios occidit, iram non perficere, nec iracundie tempus reseruare. Dolum in corde non tenere, nec pacem falsam dare, charitatem non derelinquere, nec iurare, ne forte periurum (quod absit) fiat. Malum pro malo non reddere, nec iniuriam facere, sed factam patienter sufferre, inimicos diligere, maledicentes se non remaledicere, sed magis benedicere, & persecutionem pro iustitia sustinere. Charitatem amare, & nullum odio habere, quia qui odit fratrem suum homicida est. Elationem fugere, zelum malum non habere. Inuidiam non exercere, nec contentionem amare. Cũ discordantibus ante solis occasum in pacem redire, & de dei misericordia nunquam desperare. Seniores venerari, & iuniores diligere. Episcopos sacerdotes suos ac cunctos reliquos ecclesie ministros atq; omnem plebem sibi commissam verba diuina, & mandata instruere & amare, hosque omnes eorum episcopos tota animi virtute diligere vt oculos suos, quia oculi sunt illorum. Eorum preceptis in omnibus obedire etiam si ipsi aliter (quod absit) agant me mores, scilicet illius dominici precepti. Que dicuut facite, que autem faciunt facere nolite. Ipsi autem episcopi si exorbitauerint ab istis non sunt reprehendendi, vel arguendi, sed portandi nisi in fide errauerint. Hi ergo super hos sunt, non illi super istos quoniam maior a minore nec argui, nec iudicari potest. Nullus se extollat erga doctores ac magistros suos, quia discipulus super magistrum non esse debet, nec potest. Nullus velit dici sanctus, anteq; sit, sed prius sit, vt verius dicatur precepta domini doctorumq; ac magistrorum factis quotidie adimplere, & in christi nomine pro inimicis orare oportet. Obedientia enim & humiliatio que magistris agitur, domino exibetur. Timor domini delectabitur, & dabit leticiam & gaudium in longitudinem dierum. Timenti dominum bene erit in extremis & in die defunctionis sue benedicetur. Ve dissolutis corde, qui non credide runt deo, & resistunt mandatis eius, & inobedientes ac contumaces sunt his qui eius legatione funguntur, & ideo non proteguntur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinentiam, qui derelinquerunt vias rectas, & diuerterunt ad vias prauas. Et quid facient, cum inspicere ceperit dominus? qui timent dominum, non erunt incredibiles verbo illius, & qui diligunt illum conseruabunt viam illius. Qui timent dominum, inquirent que beneplacita sunt illi, & qui diligunt eum replebuntur lege ipsius. Qui timent dominum preparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent dominum custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt vsq; ad inspectionem illius dicentis. Si penitentiam non egerimus incidemus in manus domini, & non in manus hominum, secundum enim magnitudinem illius sic & misericordia ipsius cum ipso est. Venite inquit filii audite me, timorem domini docebo vos. Currite dum lumen vite habetis, ne tenebre mortis vos comprehendant. Omnis qui vult vitam & cupit videre dies bonos, prohibeat linguam suam a malo, & labia eius ne loquantur dolum, diuertat a malo, & faciat bonum, inquirat pacem & persequatur eam, quia oculi domini super iustos, & aures eius ad preces eorum. Vultus autẽ domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Propterea nolite fieri sicut equus & mullus, in quibus non est intellectus. Sed letamini in domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Quia multi venient ab oriente & occidente (domino dicente) & a septentrione atq; meridie, & recumbent cum Abraham, & Ysaac, & Iacob.

¶ Propter quod deprecor te frater chariſſime, vt doceas attentius hunc predicationis ordinem, & absolutionis dies, vt saluentur anime hominum que occulta dei virtute quem debeant diligere priusquam doceatur, agnoscant. Operum vero ratio potestati, & arbitrio vniuscuiusq; permittitur, & hoc ipsorum est proprium, desyderium vero habere erga doctorem veritatis, hoc a patre celesti donatum est. Sed salus in eo est, vt voluntatẽ eius cuius amorẽ, & desyderiũ deo largiẽte cõceperis facias, ne dicatur ille sermo eius ad nos quẽ idẽ dixit. Quid aũt me dicitis dñe dñe, & nõ facitis que dico?

A

Universidad de Deusto Biblioteca

Et ergo proprii muneris,vt vnusquisq; sit prout dominus noster dederit perfectus in ecclesia, me⸗ tensq; semina diuina,vt de nobis non predictus sermo,sed ille dicatur que alibi dominus noster di⸗ xit,ideo(inquit) omnis scriba doctus in regno celorum, similis est homini patrifamilias, qui pro⸗ fert de thesauro suo,noua & vetera.Nullus ergo inquit impediat ordinem,aut locum occupet irra⸗ tionabiliter vel temporum permutet vices,sed primo que sit iustitia eius,que voluntas requiramus, vt bonis operibus ac dei gratia repleamur. Deus enim his qui recte sentiunt, & bona agunt presto est, quoniam his manifestat seipsum. Nam si quis velit antequam actus suos emendet, de his re⸗ quirere,que non potest inuenire stulta & inefficax erit huiusmodi inquisitio. Tempus enim breue est & iudicium dei gestorum causa agitur non questionum. Ideoq; ante hoc omnia queramus, qd nos aut qualiter agere oporteat,vt eternam vitam consequi mereamur. Nam si exiguum hoc tem⸗ pus vite per inanes occupemus, & inutiles questiones,inanes sine dubio & vacui ab operibus bo⸗ nis pergemus ad dominum,vbi iudicium operum nostrorũ fiet,vnaqueq; & enim res suum tem⸗ pus habet & locum. Operum hic locus,hoc tempus est meritorum seculum futurum. Currat igi⸗ tur per viam mandatorum domini,& ab eorum preceptorum institutis & spiritus sancti doctri⸗ na non recedatur. Quapropter preparanda sunt corda nostra ac corpora, & sancte mandatorum eius suorumq; episcoporum ac predictorum obedientie militatura,vt sue gratie iubeat nobis au⸗ xilium ministrare,& fugientibus gehenne penam ad vitam valeant omnes peruenire eternam.

A HEc itaq; frater charissime Iacobe,ab ore sancti Petri iubentis accepi,tibiq; vt optabas insinua⸗ re studui,vt seruare omnia immaculata precipias,quia ecclesiastica non oportet negligenter, sed diligenter expleri negocia. Hec ergo precepta nemo credat absq; sui periculo negligere, vel dissi mulare,quia iudicio dei ignis eterni tormenta sustinebit,qui ecclesiastica decreta neglexerit. Qui vero te audierit vt iusserat minister christi Iesu gloriam accipiet. Qui autem te non audierit immo loquentem dominũ per te ipse sibi damnationem accipiet. Curandum ergo,& attẽdendum est no bis omnibus quod in perpetuum expedit,vt christi passionibus per pacientiam participemus atq; regni eius mereamur esse consortes. Amen.

¶FINIS.

ITEM EPISTOLA CLEMENTIS PAPE AD IACOBVM FRATREM DOMINI DE SACRATIS VESTIBVS VELVASIS.

B LEMENS ROMANE ECCLESIE PRESVL,IACO⸗ bo iherosolimorum episcopo. Quoniam sicut a beato Petro apostolo accepi⸗ mus omnium apostolorum patre, qui claues regni celestis accepit, equaliter tenere debemus,de sacramentis que geruntur in sanctis, te ex ordine nos de⸗ cet instruere.

¶Tribus enim gradibus commissa sunt sacramenta diuinorum secretorum id est, presbytero,diacono,& ministro, qui cum timore,& tremore clericorum, reliquias corporis dominici debent custodire fragmentorum, ne qua putredo in sacrario inuenia⸗ tur vt cum negligenter agitur, portioni corporis domini, grauis inferatur iniuria. Communio enim corporis domini nostri Iesu christi,si negligenter erogetur,& presbyter minora non curet ad⸗ monere officia,graui anathemate digna humiliationis plaga feriatur. Certe tãta in altario holocau sta offerantur, quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint in crastino non reseruen⸗ tur, sed cum timore,& tremore clericorum, & diligentia consummatur. Qui autem residua cor⸗ poris domini que in sacrario relicta sunt consumunt, non statim ad communes accipiendos cibos cõueniant,ne putẽt sancte portioni cõmiscere cibũ qui p equaliculos digestus in secessum funditur.

Si ergo

Universidad de Deusto

Si ergo mane dominica portio editur,vsq; ad sextam ieiunent ministri,qui eam consumpserint. Et si tertia vel quarta hora acceperint,ieiunent vsq; ad vesperam.Sic secreta sanctificatione, eterna custodienda sunt sacramenta.

¶De vasis sane sacris ita gerendum est,altaris palla, cathedra,candelabrum,& velum,si fuerint vetustate consumpta,incendio dentur,quoniam non licet ea que in sanctuario fuerint, male tractare, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoq; eorum in baptisterio inferantur,vbi nullus transitum habeat,aut in pariete,aut in fossis pauimentorum iactentur,ne introeuntium pedibus inquinentur.Nemo per ignorantiam clericus palla mortuum credat obuoluendum,aut diaconus scapulas operire velit,que fuit in altari, aut certe que data est in mensam domini. Qui hec fecerit vel leuiter quasi nihil, & negligenter habuerit diuina mysteria, diaconus triēnio sexq; mensibus a dominico alienus erit altari,graui percussus anathemate. Quod si clericum presbyter non commonuerit decem annis & quinq; mensibus excōmunicatus sit,propter quod de dominicis sacrametis subiecta sibi nō commonuerit ministeria,& postea cum grādi ac graui humilitate matri reconcilietur ecclesie,pallas vero & vela que in sanctuarii sordidata fuerint ministerio diaconi cū humilibus ministris iuxta sacrarium lauent,nō eiicientes foras a sacrario velamina dominice mense ne forte puluis dominici corporis male decidat a sindone foris abluto,& erit hoc operanti peccatum. idcirco intra sacrarium ministris precipimus,hec sancta cum diligentia custodire. Sane peluis noua comparetur, & preter hec nichil aliud tangat.Sed non ipsa peluis vllis apponatur lauandis,nisi que ad dnici altaris cultum pertinent palle altaris sole in ea lauentur,& in alia vela ianuarum. ¶De velis autem ianuarum cura sit ostiariis ex admonitione maiorum, ne quis negligens,aut ignarus ad velum ianue domus domini manus incondite tergat,sed statim coercitus cuscat omnis homo quia velum atrii domus domini sanctum est.

¶Precipimus etiam, ne excommunicato ecclesie siue laico de fragmentis oblationum domini ponatur ad mensam. Vnde scis tu qui passim sacrarii panes indignis impendis, vnde nosti si a mulieribus mundi sunt? Vnde & dauid ab Abimelech sacerdote interrogatus cum panes sibi ad comedēdum posceret,si mundus esset a muliere,cum se mundus ante triduum profiteretur,panes propositionis manducauit. ¶Ad dominica autem mysteria tales eligantur qui ante ordinationem coniuges suas non nouerint. Quod si post ordinationem ministro contigerit proprium inuadere cubile vxoris,sacrarii non intret limina,nec sacrificii potitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat,nec ad dominici corporis portionem accedat,sed aquam sacerdotibus porrigat ad manus, sed ostia forinsecus claudat,minora gerat officia, vrceum siue calicem ad altare non sufferat. ¶Si forte quispiam presbyter siue diaconus sacrarii sindonem vel velum subtracta vendiderit ,iude similis ei timabitur icariotis,qui propter cupiditatem fecerit hoc opus,nouerit se supradicti Iude susceptum penam.

¶Clericus vero solus ad femine tabernaculum non accedat,nec properet sine maioris natu principis iussione. Nec presbyter solus cum sola adiungatur , sed duobus adductis testibus, visitet infirmam ,nec solus cum sola femina fabulas misceat,nec archidiaconus aut diaconus sub pretextu humilitatis officii frequentet domicilia matronarum,aut forte per clericos aut domesticos eius matrone mandent secreti aliquid. Si cognitum fuerit,& ille deponatur, & illa a liminibus arceatur ecclesie.Sed si forte aliqua intercessio fuerit episcopo suggeratur. Et si talis est ad quam debeat ire pio interuentu ipse pergat. Si autem de latere suo dirigat ,cum duobus,aut tribus qui hoc sanare debeāt. Sane ad visitandam mulierem infirmam nullus clericus ingrediatur,nisi cum duobus aut tribus. Nemo tamen cum extranea habitet femina,nisi proxima aut soror fuerit. Et hoc cum magna sollicitudine fiat.Non ignoramus malicias sathane,vniuersa hec cum mansuetudine ecclesiastica complēda sunt ministeria.Negocium enim dei non decet negligenter expleri.

¶Iterum atq; iterum de fragmentis dominici corporis demādamus, calicē vero ad perferendum sanguinem domini preparatum,cū tota mundicia ministerii,minister preparet,ne non bene lotus calix diacono peccatum fiat offerenti,ita cum omni honestate cuncta que supra exposuimus, oportet impleri. Tales ad ministerium eligantur clerici,qui digne possint dominica sacramenta tractare. Melius est enim sacerdoti paucos habere ministros,qui possint digne opus dei exercere, quam multos inutiles qui onus graue ordinatori adducant. ¶A principio epistole vsq; ad locū hūc de sacramentis delegaui bene intuendis,vbi non murium stercora inter fragmenta dominice portionis

Universidad de Deusto Biblioteca

appareant,neq; putrida per negligentiam remaneant clericorum,& conuenientes qui accipere sibi medicinam deliderant,putrida cum viderint magis cum ridiculo & fastidio videantur accipere, & in peccatum magis decidant per negligentiam clericorũ. Quapropter nemo clericorum vltra hec dissimulet,aut negligere vllatenus audeat,sed libenter que iussa sunt expleat, & sacramenta diuina nequaq; negligenter contractet. Ideoq; tam iuuenes, quã senes de his,& de omni cõuersatiõe sua, & cõuersione & pnia valde esse sollicitos oportet,satisq; agere,vt hec condigne agant,& de reliquo ornent tam clerici quam seculares, animas suas ornamentis dignissimis dogmatibus scilicet veritatis,decore pudicitie,splendore iustitie,candore pietatis,aliisq; omnibus quibus cõposita decet esse rationabilem mentem. Tum preterea declinare a cõsortiis inhonestis,& infidelibus,& societates habere fidelium,atq; illos frequentare conuentus,in quibus de pudicitia,de iustitia,de pietate tractatur. Orare semper deum ex toto corde,& ab ipso petere que decet,ipsi gratias agere, veram penitudinẽ gerere preteritorum gestorũ, aliquantulum etiam si possibile est,per misericordias pauperum iuuare penitentiam. Per hec enim facilior venia dabitur,& indulgenti citius indulgebitur. Quod si prouectioris etatis sit his qui ad penitentiam venit eo magis gratias agere debet deo. Quod postq; finis est,omnis impetus concupiscientie carnalis, scientia veritatis accepta, nulla ei imminet pugna certaminis,per quam insurgentes aduersus animam reprimat corporis voluntates. Superest ergo ei in agnitione veritatis,& misericordie operib⁹ exerceri vt afferat fructus dignos penitentie. Nec putet quia in temporis longitudine documentum conuersionis ostenditur,& non in deuotionis ac propositi firmitate,deo enim manifeste sunt mentes,quia non tẽporũ rationem colligit, sed animorum ipse enim probat si quis agnita veritatis predicatione nõ distulit,neq; tempus negligendo consumpsit,sed statim,& si dici potest eodem momento preterita perhorresces futurorum desyderium cepit,& in amorem regni celestis exarsit. Propter quod nemo vestrum vltra dissimulet, nec retro respiciat,sed ad euangelium regni dei libenter accedat. Non dicat pauper,quia cum diues factus fuero, tunc conuertar. Non requirit a te deus pecuniã,sed animam misericordẽ,& piam mentem. Neq; diues conuersionem suam differat,pro sollicitudine seculari, dum cogitat quomodo dispenset abundantiam frugum. Neq; dicat intra semetipsum quid faciam? vbi recondam fructus meos? neq; dicat anime sue,habes multa bona reposita in ãnos multos,epulare & letare. Nam dicetur ei,stulte hac nocte auferetur abs te anima tua,& que parasti cuius erũt? itaq; festinet ad penitentiam omnis etas, omnis sexus,omnisq; cõditio,vt vitam consequatur eternam,iuuenes quidem in eo grati sint,quod in ipso impetu,desyderiorum ceruices suas iugo subiiciunt discipline. Senes & ipsi laudabiles multi temporis consuetudinem in qua male preuenti sunt pro dei amore cõmutant. Nemo ergo differat,nemo cunctetur. Que enim causa cũctandi est ad bene agendũ? Animus sibi male conscius dũ videtur sibi nullam penam pati,credit quia non iudicet dominus,cum abuti patientia dei & nõ intelligere parcẽtis benignitatem iam sit magna dãnatio. Vnde scriptum est. Maledictus omnis qui opus domini negligeter agit. Quapropter pastoralis ordinis est infatigabiliter reuocare quicquid ad correctionem populorum,immo magis filiorum spiritualium, (quãtũ est fas intelligere) cognouerit pertinere,& non (quod absit) cum suo periculo aliene spei per iolam negligentiam facere detrimentum,sed quod ad generalis salutis spectat compendium,salubri necesse est prouidere tractatu. ¶Homini religioso parum esse debet inimicitias aliorum non exercere,vel nõ augere male loquendo,nisi eas etiam extinguere bene loquendo studuerit. Ecce oris nostri buccina ad aures hominum personamus, neq; se deinceps excusabit non monitum, qui quod sequi debeat,tam verbis, quam
A litteris,edocetur. ¶Qualis autem condẽnatio,& qualis imminet maledictio his qui in patres peccant, diuina nos docet scriptura. Si enim cham filius noe cũ vidisset nudum suũ patrem, quoniam non cooperuit patris corporalis nuditatem,sed egressus nunciauit eam fratribus, & illi vestimento eum cooperuerũt,ipse quidẽ cham,& illi qui ex eo nati sunt sub maledicto facti sunt, qui autẽ cooperuerunt magnam benedictionem meruerunt,multomagis isti maiore & ampliore condemnatione digni sunt,qui patribus obuiare,aut contra eos insurgere nituntur, aut iniuriam vel cõtumeliam eis inferre molliuntur,quoniam qui eis resistit, deo resistit. Et qui eis iniuriam,vel contumeliam facit deo,cuius legatione funguntur facit. Expauit celum super hoc & horruit amplius vehementer dicit dominus. O intolerabilem malignitatẽ, O linguam loquentem iniquitatem contra deũ,& mentem in altitudinem cornu extollentem,& iterum. Impone homo tue lingue ostium & seram. Cessa in altitudinem cornu extollens,& loquẽs aduersus dominum iniquitatem & proximum tuum,quo

Universidad de Deusto

vsq; insultas patienti christo & fratribus? ¶Hec nos familiari⁹ docebat,& hec nobis publicitus pre⸗ A
dictus magister,& instructor atq; ordinator noster princeps apostolorum Petrus in ecclesia predica
bat,exemplū dans vt nos similiter faciamus. Humiliamini(inquit)in cōspectu domini,& exaltabit
vos. Nolite detrahere alterutrum,quoniam qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum detra⸗
hit legi,& iudicat legem. Qui autem iudicat legem non est factor legis,sed iudex,vnus est enim le⸗
gislator,& iudex,qui potest perdere & liberare. Tu autem qui es qui iudicas proximum? non oportet
non precepit nos iudicare inuicem,sed magis auxilium ferre,ve erit(inquit)his qui fratres tribulant,
& eis qui eos persequuntur,vos autem quanto amplius tribulamini,tanto purgatiores atq; beatio⸗
res efficiemini, si tamen ipsa tribulatio patienter fuerit supportata, quod etiam ipse nos dominus
docuit. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Et item. Beati eritis cum vos oderint
homines,& persecuti vos fuerint,& eiecerint nomen vestrum tanquam malum. Gaudete in illa die,
& exultate,quoniam merces vestra multa est in celo,vnde & ipse ait. Diliges dominum deum tuū
ex toto corde tuo,& ex tota anima tua,& ex totis viribus tuis,& proximum tuum sicut teipsum. Nō
enim(inquit) recte diligit deum qui fratrem insequitur, nec diligit proximum qui ei detrahit, vel
qui illum accusat,quia quod sibi quis fieri non vult,hoc alteri nullaten⁹ facere debet. Discite(inquit)
filii mei sapientiam & tenetote fidē rectam,& amplectimini charitatē,vt non excidatis,data est enī
vobis a domino potestas,& virtus ab altissimo,qui interrogabit opera vestra,& cogitationes scruta⸗
bitur vestras. Qui autem custodierint iustitiam,iuste iudicabuntur,& qui crediderint iusta iuste in
uenient quid respondeant. Semper cauetote que precepit ne aliquando peccato consentiam⁹ & p̄⸗
termittamus precepta dei nostri. ¶Ecclesias per congrua & vtilia facite loca, que diuinis precibus sa B
crare oportet,& in singulis sacerdotes diuinis orationibus deo dicatos poni. Quos ab omnibus ve⸗
nerari oportet,& non a quoquam grauari. Semper vitate mala,& pro animabus vestris ne confun⸗
damini dicere verum. Mendacia fugite,& veritatem corde proferte,quoniam multos iam supplan⸗
tauit suspitio. Caritatem semper diligite,& fratres adiuuate. Erunt enim quasi non sint, & peribūt
viri qui contradicunt vobis. vnde & dominus ait. Qui vos audit, me audit,& qui vos spernit, me
spernit,& qui spernit me,spernit eum qui me misit. Et item,qui enim non est aduersum vos pro vo
bis est. *Quisquis enim potum dederit vobis calicem aque in nomine meo(quia christi estis.)amen
dico vobis,non perdet mercedem suā. Et qui scandalizauerit vnum ex pusillis credētibus in me,bo
num est ei magis si circūdaretur mola asinaria collo eius & in mare mitteretur. Et si scandalizauerit
te manus tua,abscide illā,bonum est tibi debilem introire in vitam*, quam duas manus habentem
ingredi in gehennam ignis,inextinguibilē,vbi vermis eorum nō moritur,& ignis nō extinguitur,
& si pes tuus scandalizat te amputa eum. Bonum est tibi claudū introire in vitam eternā, qui duos
pedes habentem mitti in gehēnā ignis inextinguibilis,vbi vermis eorū non moritur,& ignis nō ex
tinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te eiice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum
dei,quam duos oculos habentem mitti in gehennā ignis,vbi vermis eorū non moritur, & ignis nō
extinguitur. Omnis enim igne salietur & omnis victima salietur, bonū est sal, quod si sal insulsum
fuerit,in quo illud salietis? habete sal in vobis & pacē habete inter vos,quia quisquis vestrū recte do⸗
cuerit & iuste vixerit,habebit gloriam. Qui autem secus egerit indubitanter penam sustinebit,ideo
bona agere vos semper oportet,vt brauium eterne vite percipiatis,his ergo bene parete sentētiis, ne
quis hec precepta minime credat implenda, & iudicio domini eterni ignis tormenta sustineat,qui
ecclesiastici operis sacra neglexerit. ¶Hec igitur frater Iacobe de ore sancti Petri iubentis audiui.
Si quis precepta hec non integra custodierit,sit anathema vsq; ad aduentū domini nostri iesu chri
sti. Hec precepta a sancto Petro apostolo accepi,& tibi frater charissime insinuare curaui, vt seruare
omnia precipias sine macula. Si quis vero audierit te,vtilis erit minister Iesu christi, qui autem non
audierit te immo loquentem dominū per te ipse sibi dānationem accipiet. Omnipotens deus cha⸗
rissime sua te protectione custodiat,atq; ad celestis remunerationem patrie multiplici animarū fru⸗
ctu perducat deus te iterum iterumq; incolumen custodiat reuerentissime frater. Amen.

ITEM EPISTOLA PAPE CLEMENTIS DE OFFICIO SACERDOCII ET CLERICORVM.

Universidad de Deusto Biblioteca

A CLEMENS VRBIS ROME EPISCOPVS, OMNIBVS coepiscopis,presbyteris,diaconibus,ac reliquis clericis,& cunctis principibus, maioribus,minoribusve omnib⁹ generaliter fidelibus benedictio, claritas,& gloria,in gratia dei que data est nobis in christo iesu domino nostro.

¶Vrget nos fratres multus amor vester,& religiosa vestra deuotio, quia debitores sumus vt quedam vobis scribamus,vobis ergo qui sacerdotio dni fruimini,& in specula estis positi, pl⁹ scire oportet,vt subditos vobis populos pleniter docere possitis,eisq; ad regna celorum ducatum prebere deo annuēte valeatis,vnde & ipsa per se veritas ait,vobis datum est nosse mysterium regni dei,ceteris aūt in parabolis & reliqua, ꝓpter quod consilium do vnicuiq; vestrū constanter docere verba diuina,& discentibus libenter accommodare aurem verbo dei. Vestrum enim quia legatione domini fungimini est,docere populos,eorum vero est vobis obedire vt deo. Si autem vobis episcopis non obedierint omnes presbyteri,diaconi,ac subdiaconi,& reliqui clerici cuncti omnesq; principes tam maioris quam inferioris ordinis atq; reliqui populi tribus & lingue nō obtemperauerint non solum infames,sed & extorres a regno domini,& cōsortio fidelium,a liminibus sancte dei ecclesie alieni erunt.Nam vestrum est eos instruere eorum est vobis obedire,vt domino cui⁹ legatione fungimini,dicente dño.Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit,me spernit,& qui vos recepit,me recepit,& qui me recepit, recepit eum qui me misit,nihil enim iniustius vel inhonestius ē quam filios patribus rebelles,aut clericos vel laicos doctoribus seu discipulos magistris inobediētes vel ꝓteruos existere.Nouimus eni primū hominēꝑ inobedientiam cecidisse,idcirco omnes hoc vitiū summoopere cauere monemus. Et quia dominus superbis resistit,humilibus autē dat gratiam dominus,mittens vos vice sua in loco apostolorū ad predicandum, precepit vobis docere omnesq; vobis fideliter obedientes existere, quoniam nec alter terra pariet fructus suos,nisi culta receperit semen & irrigata germinauerit & pariat que est paritura.Sic omnis homo qui libenter nō recipit verbum dei,illudq; in corde suo germinare non sinit, ac minime crediderit doctorib⁹& episcopis suis non beniuolus sed rebellis atq; inobediēs extiterit fructum non germinabit,nec pariet,sed similis est arbori illi de qua domin⁹ ait. Omnis arbor que nō
B facit fructum bonū excidetur,& in ignem mittetur. ¶Primus enim pontifex Aaron chrismate cōpositionis perunctus princeps populi fuit,& tanquam rex primitias & tributum per capita accepit a populo,& iudicandi populos sorte suscepta de mundis immūdisq; iudicabat.Sed si alius ex ipso vnguento perūct⁹ est virtute inde concepta,etiā ipse rex,aut propheta,aut pontifex fiebat. Quod si temporalis gratia ab hominibus cōposita tantum potuit,intelligit iā quantum sit illud vnguentum quod a domino de virgulto vite prolatum est,cū hoc quod,ab hominibus factum est tam eximias inter homines conferat dignitates.Quid enim in presenti seculo propheta gloriosius,pontifice clarius,rege sublimius? Omnis [illegible] pontifex sacro chrismate perūctus,& in ciuitate constitutus scripturis sacris cōditus charus & preciosus hominib⁹ oppido esse debet.Que quasi christi locum tenentē honorare oēs debent,eiq; seruire,& obedientes ad salutem suam fideliter existere,scientes q; siue honor siue iniuria que ei defertur, in christum redundat,& a christo in dominū,audire ergo eū attentius oportet,& ab ipso suscipere doctrinam fidei,monita autē vite a patribus inquirere. Adiaconibus vero ordinem discipline,propter quod deprecor vos conseruos & adiutores meos,vt discatis attentius animarum curam gerere,& pro omnibus stare maxime tamen ꝓ his qui in cultu diuino laborant. Ecclesiarū omnium curam habetote,seruorumq; eorū adiutorium prebete, viduarum religiosam curam gerite,pupillos enixi⁹ liberate,pauperibus misericordiam facite,iuuenes pudicitiam docete. Et vt breuiter totum dicā alterutrum vos in quibus res poposcerit,sustentate,deū colite qui creauit celū & terram,& christo credite,iuicem vos diligite,& misericordes estote in omnes. Non verbo solo sed opere & rebus replete caritatē. Agite pro viribus conserui dilectissimi quia bonum est vtvnusquisq; vestrum secūdū quod potest prosit accedentibus ad fidem religionis nostre. Et ideo non vos pigeat secundū sapiētiam que nobis per dei prouidentiā collata est instruere ignaros,& docere. ¶Desyderium ergo habere omnes erga doctorem veritatis eūq; vt oculos suos amare oportet,quia & ipsum populum sibi cōmissum seu ꝓprios filios amare, & docere eum decet,hoc enim a patre celesti donatū est,sed salus in eo est vt voluntatem eius cuius amorē & desyderium deo
C largiente conceperint faciāt. ¶Si quis ergo fidelis voluerit existere & desyderat baptizari, exutus prioribus malis de reliquo pro bonis actibus heres bonorū celestium ex gestis propriis fiat, Acce-

Universidad de Deusto Biblioteca

dat autem qui vult ad sacerdotem suum,& ipsi det nomē suum atq; ab eo audiat mysteria regni ce/
lorum,ieiuniis frequentibus operā impēdat,ac semetipsum in omnibus probet vt tribus mensibus
iam consumādo in die festo possit baptizari. Baptizetur autem vnusquisq; in aquis perhennib9 no
mine trine beatitudinis inuocato sup se,perunctus primo oleo per orationem sanctificato,vt ita de/
mum per hoc consecratus possit percipere locū cum sanctis.Nullus enim propter opprobrium se /
nectutis aut iuuētutis vel nobilitatem generis a paruulis & minus eruditis si quid forte est,vtilitatis
aut salutis inquirere negligat. Qui enim rebelliter viuit, & discere atq; agere bona recusat,magis
diaboli quam christi membrū esse ostenditur,& potius infidelis quā fidelis monstratur.Quomo/
do ergo non omnibus hoc amabile est cunctisq; exoptatū? aut que ignorat discat, & que didiscerit
doceat.Certissimum nāq; est quod neq; amicitia,neq; propinquitas generis, neq; regni sublimi /
tas,homini debet esse preciosior veritate,quia nihil est preciosius anima. Dominus aūt creator om/
nium ex initio ad imaginem suā hominem fecit,eiq; dominationem terre marisq; & aeris ipsi9 de
dit,veritatemq; inquirere precepit,sicut & verus nobis propheta enarrauit & ipsa rerū ratio docet.
Solus enim homo rationalis est,& consequens est vt ratio in rationabilib9 dominetur. Hic enim ab
initio cum adhuc iustus esset cūctis vicis, & omni fragilitate superior erat,vbi autem peccauit, & fa/
ctus est seruus peccati simul & fragilitati efficitur debitor obnoxius. Quod idcirco scriptum est vt
sciant homines quia sicut ex impietate passibiles facti sunt, ita p pietatem possunt esse impassibiles,
& non solum impassibiles,verum & parua in deū fide aliorum passiones curantes,ita enim ver9 ipse
propheta promisit,dicens, Amen amen dico vobis,si habueritis fidem sicut granū synapis, dicetis
monti huic,transi huic & transibit,huius vocis etiam vos ipsi documēta cepistis, & iam facta quedā
per magistros nostros ipsos videlicet apostolos nō ignoratis, quia astantibus nobis eorum meritis
demones cum passionibus quas hominibus inuexerant transierunt, & fugati sunt. ¶Quia ergo A
alii quidē homines patiūtur, alii patientes sanant,causa sine dubio vel patiendi vel curandi noscenda
est.Que nō alia esse quam patientib9 quidem infidelitatis,curantibus vero fidei demonstratur,infi/
delitas enim dum non credit futurum domini iudicium peccandi licētiam p̄bet,peccatum vero ho
minem passionibus obnoxiū facit.Fides autē futurum dei iudicium esse credens continet homines
a peccato. Non peccantes vero non solum liberi sunt a demonibus & passionibus,verum & aliorum
demones & passiones fugare possunt. Ex his ergo omnibus colligitur, quod origo totius mali ab
ignorantia descendat,& ipsa sit omniū malorum mater que incuria quedam & ignauia gignitur.
Negligentia vero alitur & augetur atq; in sensibus hominū radicatur,dum amatur,quā si quis for/
te doceat effungandam velut antiquis & hereditariis sedibus moleste & indignanter auellitur. Et
ideo paululum laborandum nobis est,vt indignantes ignorantie presumptiones scientie,ratione re
secemus in his precipue qui in aliquibus minus rectis opinionibus p̄uenti sunt, per quas quasi sub
specie alicuius scientie ignorantia in his vehemētius radicatur. Nihil enim est grauius quam si id
quod ignorat quis,scire se credat & deffendat verum esse quod falsum est,quod tale est,quale si quis
ebrius sobrium se putet,& agat quidam cuncta vt ebrius,sobrium se tamen & ipse putet,& dici a ce/
teris velit,ita sunt ergo & hi ignorantes quod verū est,speciem tamen alicuius scientie tenent & ma /
la quasi bona gerunt atq; ad pernicie quasi ad salutem festinant,propter quod ante omnia properā
dum est ad agnitionē veritatis,vt possimus quasi lumine nobis inde accēso errorū tenebras depelle/
re. ¶Grande enim malum est,vt dixim9 ignorantia,sed quia substantiā nō habet facile ab his qui B
studiosi sunt effugatur. Nō enim aliud est ignorantia,nisi nō cognouisse quod expedit, vbi autem
cognoueris perit ignorantia,queri ergo in agone debet veritatis agnitio,quam nemo alius assigna/
re potest nisi ver9 ꝓpheta. Hec enim via est vitam volētib9 ingredi,& summū iter bonorū operū per
gentibus ad ciuitatē salutis.Si quis sane audiens sermonem veri prophete velit recipere aut nolit,&
amplecti onus eius.i.mandata vite habet in sua potestate,liberi enim sumus arbitrii.Nam si hoc eēt
vt audientes ea,iam non haberent in potestate aliud facere quam audierant,vis erat quedam nature
per quam liberum non esset ad aliam migrare sententiam,aut si rursus ex audientibus nullus omni
no reciperet,& hoc nature vis erat,que aliquid vnum cogeret fieri,& alteri parti non daret locū, nūc
autem quia liberum est animo in quam velit partem declinare iudiciū suum,& quam pbauerit eli/
gere viā,constat euidenter inesse hominibus arbitrii libertatem, igitur priusquā audiat quis quod
ei expedit,certum est quia ignoret,& ignorans vult,& desyderat quod non expedit agere, propter
quod pro hoc nō iudicatur. Cum vero audierit causas erroris sui,& rationem veritatis acceperit, tūc

Universidad de Deusto Biblioteca

si permanserit in his erroribus quibus dudum fuerat preuentus, recte iam vocabitur ad iudicium
daturus penas, quia vite huius spacium quod ad bene viuendum accipit, in ludibriis consumpserit
errorum. Qui vero audiens hec libenter accepit, & gratulãter bonorum sibi doctrinã fuisse delatã
requirat intentius & discere non desinat vsquequo cognoscat, si est vere aliud seculum in quo bonis
premia preparata sint, & cũ certus de hoc fuerit, gratias agat deo. Quod si veritatis lumẽ ostenderit
de cetero dirigat actus suos in omnibus operibus bonis, quorum sibi in futuro mercedem certus
est preparatã demirãs per omnia, & stupẽs ceterorum hominum errores, & quod ante oculos posi-
tam veritatem nemo videbat. Ipse tantũ gaudens super diuitiis sapientie quas inuenit sacrabiliter
his perfruatur, & excercitio bonorum operum delectẽtur, festinans ad seculum futurum mundo
corde & pura conscientia peruenire, & etiam videre deum regem omniũ possit. His autem omni-
bus carere nos, & fraudari sola facit ignorantia. Dum enim ignorant homines quãtum boni ha-
beat scientia, ignorãtie malum de se non patiuntur excludi. Nesciunt enim quanta sit in horũ per-
mutatione diuersitas, pariter quod consilium do vnicuiq; discenti, libenter prebere aurem verbo
dei, & cũ amore veritatis domini audire que dicimus, vt mens optimo semine suscepto, per bonos
actus letos afferat fructus. Nam si me docente ea que ad salutem pertinent, recipere quis abnuit, &
animo prauis opinionib9 occupato obsistere nititur nõ ex vobis sed ex semetipso habebit pereundi
causam. Debet enim iusto iudicio examinare que dicimus, & intelligere quia verba loquimur veri
tatis, vt cognitis his que sunt vt sunt, in bonis actib9 dirigens viam suam regni celorum possit parti
ceps inueniri, subiiciens sibi carnis desideria, & dominus eorum factus, vt ita demũ etiam iple fiat
dominatoris omniũ iocunda possessio. Nam qui permanet in malo, & seruus est mali non potest
effici portio boni, donec permanet in malo, quia ab initio vt ante iam diximus, duo regna fiatuit
deus, & potestatẽ dedit vnicuiq; hominum, vt illius regni fiat portio cui se ad obediendũ ipse subie
cerit. Et quia definitum est apud dominum non posse vnũ hominẽ vtriusq; regni esse seruũ, omni
studio date operam in boni regis aulam ac iura concurrere. Propter hoc denique verus propheta
cum esset presens nobiscum, & quosdam ex diuitibus negligẽtes erga domini cultũ videret, huius
rei ita aperuit veritatem. Nemo potest (inquit) duobus dominis seruire, & nõ potestis domino ser-
A uire & mãmone, mammona patria eorũ voce diuitias vocãs. ¶ Hic ergo verus propheta est qui in
iudea nobis apparuit vt audistis, qui stans publice sola iussione faciebat cecos videre, surdos audire,
fugabat demones, egris sanitatem reddebat, & mortuis vitam, cũq; nichil esset ei impossibile etiam
cogitationes hominum preuidebat, quod nulli est possibile nisi soli deo, hic annunciabat regnũ dei,
cui nos de omnibus que dicebat tanq̃ vero prophete credimus, firmitatem fidei nostre non solũ ex
verbis eius, sed ex operibus assumentes, quia dicta legis que ante multas generationes de presentia
eius exposuerãt in ipso designãtur, & ymaginem gestorum Moysi & ante ipsum patriarche Iacob
ipsius per omnia typum ferebant. [illegible] quoq; aduẽtus eius, hoc est ipsum in quo venerat predi
ctum ab his constat, & super omnia quod esset a gẽtibus, expectandus sacris litteris comprehẽsum
est. Que in eo pariter vniuersa completa sunt. Quod autem iudeorũ propheta predixit eum a gẽ
tibus expectandum, supra modũ in eo fidem veram firmat. Si enim dixisset a iudeis expectandũ
non aliquid eximiũ prophetasse videretur, quod a contribuli populo & a propria gente sperarentur
is cuius aduentus ad salutem mundi fuerat repromissus, videtur enim magis consequens ratio esse
vt hoc fieret quã magnificentia prophetalis. Nunc autẽ cum prophete dicant omnẽ illam spem que
de salute mundi repromittitur, & nouitatem regni que instruenda per christum est; atq; omnia que
de eo iudicantur ad gentes esse transferenda, iam non secundũ consequẽtiã rerum, sed incredibili
quodam vaticinationis euentu, magnificentia prophetica cõfirmatur. Iudei nãq; ex initio affore
aliquando hunc virum, per quã cuncta reparantur verissima traditione susceperunt, & cottidie me-
ditantes, ac prospicientes, quando eius fieret aduentus, vbi ad esse eum viderunt, & signa ac prodi-
gia sicut de eo ascriptum fuerat adimplentẽ, inuidia execati agnoscere nequiuerunt presentem, in
cuius spe letabantur absentes. Intellexerunt tantum sancti apostoli qui a deo electi sunt, & nos qui
post ab eis electi sumus. Hoc autẽ prouidentia domini factũ est, vt agnitio boni huius etiã gẽtibus
traderetur: & hi qui nunq̃ de eo audierant, nec a prophetis didicerãt, agnoscerẽt eum. Illi vero qui
cottidianis meditationibus euanuerant ignorarent. Ecce enim nunc per vos qui presentes estis,
& desideratis audire doctrinam fidei eius; & agnoscere quis, & quomodo, & qualis, sit eius aduẽtus
prophetica veritas adimpletur. hoc enim quod prophete predixerant quia a vobis querendus esset

qui de eo

Universidad de Deusto

qui de eo nunq audistis. Et ideo videtes in vobis ipsis ꝓphetica dicta compleri, huic vni recte credi tis, hunc recte expectatis, de hoc recte inquiritis, vt non solum expectetis eum, sed & hereditatē regni eius credentes consequamini, secundū quod ipse dixit, quia vnusquisq; illi⁹ sit seruus cui se ipse subiecerit. Propterea ergo vigilate & dominū deūq; nostrum vobis conscribite dominum, qui & celi ac terre dominus est. Et ad ipsius vos imaginē ac similitudinem reformate, sicut ipse verus ꝓpheta docet dicens, Estote boni & misericordes sicut & pater vester celestis misericors est, qui oriri facit solē suū super bonos & malos & pluit super iustos & iniustos. Hunc ergo imitamini, & hunc timete, & sicut mandatū datur hominib⁹, dominū deum tuū timebis, & illi soli seruies. Infidelib⁹ quidē dormit dominus, & absens habetur his a quibus esse non creditur: & mandatis eius non obediunt, atq; ob id illis videtur quasi dormire dominus, quia pro peccatis suis non exaudiuntur.

¶Quapropter cūctis fidelibus, & summopere omnibus presbyteris, & diaconibus, ac reliquis de ricis, attendendū est, vt nichil absq; episcopi proprii licentia agant. Non vtiq; missas sine eius iussu quisq; presbyterorum in sua parochia agat, non baptizet, nec quicq; absq; eius permissu faciat. Similiter & reliqui populi maiores scilicet ac minores, per eius licentiam quicquid agendū est, agant, nec sine eius permissu a sua parochia abscedāt, vel in ea aduētātes morari presumant. Anime vero eorū ei credite sunt. Ideo omnia eius consilio agere debent, & eo inconsulto nichil. Quicūq; enim obediunt episcopis suis, videntur quidē aliquid gratie cōferre deo. Qui autē eis non obediunt, indubitanter rei & reprobi existunt. Porro ipsi a deo donū summi muneris consequūtur, qui iusticie & precepti eius semitas incedentes, doctoribus suis (qui recte episcopi intelliguntur) libenter obediunt. De quibus & beatus Petrus instructor, & ordinator noster, & princeps apostolorū manifeste cunctos audientes instruebat dicens, videntur michi qui loquūtur verba veritatis & qui illuminant animas hominū similes esse radiis solis. Qui vt processerint & apparuerint mundo celarivltra, aut occultari nullatenus possunt, dum non tam videtur ab hominibus quā videre omnib⁹ prestant. Vnde & bene ipsa per se veritas ad veritatis precones ait. Vos estis lux mundi, & non potest ciuitas abscondi supra montē posita, neq; accendunt lucernā, & ponunt eam sub mōdio, sed supra candelabrū, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Si quis ergo his obedierit, deo vt dictum est, magnū munus offert. Quis autē his restiterit aut inobediens extiterit nō his, sed domino saluatori nostro cuius legatione funguntur resistit. propter quod primū est omniū iusticiā dei regnūq; eius inquirere, & suis iussionibus obtemperare. Iusticiā quidem, vt recte agere doceamus. Regnū vero vt que sit merces posita laboris: & patientie, nouerimus, in quo est bonis quidē eternorū bonorum remuneratio, his autē qui contra voluntatem eius egerūt: pro vniuscuiusq; gestis penarum digna restitutio, hic ergo, hoc est in presenti vita positos, oportet nos agnoscere voluntatē dei, vbi & agendi & sacrificandi est locus. Quoniam in aliis locis sacrificare & missas celebrare non licet nisi in his in quibus episcopus proprius iusserit, aut ab episcopo regula: & ordinato, tenerite videlicet ciuitatem vbi cōsecrat⁹ fuerit. Aliter enim nō sunt hec agenda, nec rite celebranda, docente nos nouo & veteri testamēto. Hec apostoli a domino acceperunt, & nobis tradiderunt hec nos docem⁹ vobisq; & omnibus absq; reprehensione tenere & docere quibus agendum est mandamus, vnaqueq; & enim res tempus suū habet & locū. Operum hic locus est, tēpus vero meritorū est seculum futurum. Ne ergo impediamur, ordinem locorū ac temporum permutantes, primo que sit dei iusticia requiramus, & tāquā iter acturi abundanti viatico bonis operibus repleamur, quo possimus ad regnum domini tāquā ad vrbē maximā peruenire. Deus enim his qui recte sentiunt per ipsa opera mundi que facit manifestus est, ipsius creature sue vtēs testimonio; & ideo cum de deo dubitatio esse non debeat, de sola nūc eius iusticia requiramus & regno. Idcirco persuadeo primū iusticiam eius esse requirēdam, vt per hanc iter agentes, & in via veritatis positi verū prophetā inuenire possimus: non velocitate pedū, sed bonorū operū velocitate currentes, vt ipso duce vsi, nullū vie huius patiamur errorem. Si enim ipsum sequētes ingredi meruerimus, illā quo peruenire cupim⁹ ciuitatem, omnia iam (de quibus queritur) oculis videbimus tāq; heredes omniū facti, intelligite itaq; viam esse hūc vite nostre cursum, viatores eos qui nos instruūt, vel bona opera gerūt, portam vero prophetā, de quo dicim⁹ vrbem regnū esse in quo residet omp̄s pater, quē soli videre possunt hi qui mūdo sunt corde. Non ergo nobis difficilis videatur huius itineris labor, quia in fine eius requies erit. Nam & ipse verus propheta ab initio mūdi per seculū currens, festinat ad requiem. Adest enim nobis omnib⁹ dieb⁹, & si quādo necesse est apparet, & corrigit nos, vt obtemperantes sibi ad vitā perducat eternā. De his

A

Universidad de Deusto Biblioteca

autem qui negligunt viam siue salutis,& adhuc non bene fideles,& preceptis eius suorumq; ponti-
ficum iussionibus inobediẽtes vel contumaces eis existunt. ¶Dominus noster iesus christus mittẽs
A discipulos suos precepit nobis dicens. vt in quãcũq; ciuitatem aut domui introierimus, dicamus,
pax huic domini. Et si quidem (inquit) fuerit ibi filius pacis, veniet super eum pax vestra. Si vero nõ
fuerit pax vestra ad vos reuertetur. Exeuntes autem de domo vel de ciuitate illa, etiam puluere qui
adhesserit pedibus vestris excutiatis super eos. Tolerabilius erit terre sodomorũ & gomoreorum
in die iudicii, quã illi ciuitati vel domui. Quod vtiq; ita demũ fieri precepit si prius in ciuitate vel
domo veritatis sermo predicetur, ex quo recipiẽtes veritatis fidem filii pacis & filii domini fiant. vel
non recipientes arguatur quasi inimici pacis & domini. Ita ergo & nos magistri instituta sectantes
pacem proponimus auditoribus, vt absq; vlla perturbatione possit via salutis agnosci. Quod si quis
pacis verba non suscipit, neq; acquiescit veritati, scimus aduersus eum pugnam verbi mouere, &
arguere acrius conuincendo ignorantiã & redarguendo peccata. Necessario igitur pacẽ proponimus
vt si quis est filius pacis, pax nostra veniat super eũ, ab eo autem qui se alienum pacis effecerit, regre
dietur ad nos pax nostra. Et iterum in mandatis habemus, vt venientes ad ciuitatem discamus
quis in ea dignus sit, vt apud eum cibum sumamus, vt quãto magis conuenit noscere quis, qualis
prius ve sit his qui immortalitatis verba credenda sunt. Solliciti enim & valde solliciti esse debemus,
ne margaritas nostras mittamus ante porcos.

B ¶Sed & alias ob causas vtile est viri huius habere noticiam. Si enim sciam quia in his de quib⁹ nõ
potest dubitari quod bona sint emẽdatus est & inculpabilis, hoc est si sobrius, si misericors, si iustus,
si mitis & humanus, que vtiq; bona esse nullus ambigit, tũc consequens videbitur vt ei qui obtinẽt bo
na virtutum etiam quod deest fidei & scientie cõferatur, & in quibus maculari videtur eius vita que
est in reliquis probabilis emendetur. Si vero in his que palam sunt peccata inuolutus permanet in-
quinatus, non me oportet aliquid de secretioribus & remotis diuine scientie proloqui. sed magis p-
testari & conuenire eum vt peccare desinat & actus suos a viciis emendet. Quod si ingesserit se, &
prouocauerit nos dicere que eum minus recte agentem non oporteat audire, prudenter eum debe
mus eludere. Nam nichil omnino respondere auditorum causa vtile non videtur, ne forte existimẽt
nos responsionis penuria declinare certamẽ, & fides eorum ledatur non intelligentia propositi no-
stri. magna contumelia & graue nobis erit peccatũ, si ita desipiamus vt videamus eum qui idola co
lit, esse sortium nos qui deum colimus sobrii esse recusemus. Non hoc sit inter nos, sed magnum ha
beamus studium, vt si illi qui errãt homicidium non faciunt nos ne irascamur quidẽ. Et si illi adul
terium non committunt, nos nec concupiscamus quidẽ alienã mulierem. Si illi amant proximos
suos nos diligamus etiam inimicos nostros. Si illi mutuo dant his qui habent vnde reddant, nos
etiam his demus a quibus recipere non speramus. Et per omnia nos qui eterni seculi hereditatem
speramus, debemus precedere eos qui presens tantum seculũ nouerunt, scientes quia si opera illorũ
nostris operibus collata, in die iudicii similia inueniãtur ac paria, confusio nobis erit quod equales
inuenimur in operibus his qui propter ignorantiam cõdemnãtur, & nullam spem futuri seculi ha
buerunt. Et vere digna confusio est, vbi nichil amplius gessimus ab his quibus amplius intellexi-
mus. Quod si cõfusio nobis erit equales his inueniri in operib⁹ bonis, quid erit nobis si inferiores
nos ac deteriores examinatio futura reperiat? Audite ergo quomodo de his nos ipse verus prophe
C ta docuerit. ¶Ad eos autem qui negligunt audire verba sapientie ita ait. Regina austri surget in
iudicio cum generatione hac, & condemnabit eam, quia venit a finibus terre audire sapientiam sa-
lomonis. Et ecce plusq; salomon hic & non audiunt. Ad eos vero qui de malis actibus gerere deta
ctabant penitentiã, ita ait, viri niniuite surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabũt eã,
quia penitẽtiam egerũt in predicatiõe Ione, & ecce plusq; Ionas hic. Videtis ergo quomodo eos qui
erudiebãtur ex lege adductis ad exemplum illis qui ex gentili ignorantia veniebant, & ostendens
eos nec equales illis esse: qui in errore positi videbantur ex ipsa tantũ comparatione cõdemnatos. Ex
quibus omnibus sermo quẽ proposuimus approbatur, vt testimonia que aliquatenus etiam ab his
qui in errore sunt positi custoditur, multo purius & attentius per singulas quasq; sicut supra osten
dimus species a nobis qui veritatem sequimur teneatur. eo magis quo apud nos obseruantie eius
premia eterna sunt posita. Aliter enim nemo saluus esse poterit, nisi his obseruationibus pro viribus
operam dederit. Deus vos in sua voluntate vnũquesq; in suo ordine semper custodiat fratres, & sibi
placere in omnibus concedat Amen.

¶Item epistola

Universidad de Deusto

¶ ITEM EPISTOLA SANCTI CLEMENTIS PAPE SCRIPTA DISCIPVLIS SVIS QVI MALORVM HOMINVM PERSVASIONIBVS ALIQVATENVS DEVIARANT ET GENTIBVS INTER QVAS HABITABANT.

CLEMENS ROMANE VRBIS EPISCOPVS CHA- A
rissimis fratribus iulio & Juliano ac reliquis cōsodalib⁹ nostris, gentibusq; que circa vos sunt. Oportet fratres omnes doctores qui ad salutē animarū instituti sunt, & ad lucrandas animas episcopi sunt consecrati, pro cunctis sollicitudinē gerere, & errantes ad viā veritatis & ad portū salutis reducere. Et licet propter gentes que circa vos sunt in modico vos erraſſe contigerit, melius est tū redire ad veritatis viam quā diutius in ipso errore perseuerare. Quoscunq; enim de his qui vos errare fecerūt, vel de his qui adhuc verbum predicationis nō audierunt potestis vobiscū assumite, & ad viam veritatis reducite, ne infructuosi domino inueniamini. Et quoniā quidē sicut a cultore neglecta terra spinas & tribulos necessario producit, ita sensus vester longi tēporis incuria multas & noxias opiniones rerum, & intelligentias falſe scientie germinauit, opus est nunc multa diligentia ad excolendum Rus mentis vestre, vt hic sermo veritatis (qui est verus & diligens cordis colonus) assiduis excolat disciplinis. Vestrum ergo est prebere obedientiam & occupationes ac sollicitudines superfluas amputare, ne bonum verbi semen encet noxiū germen, potest enim fieri vt multi temporis negligentiam, breuis & assidua reparet diligentia, incertum nāq; est vniuscuiusq; tempus vite. Et ideo festinādum est ad salutem, ne forte cūctantem mors repentina preueniat, & ob hoc acrius *innitendum est, vt (dum est tēporis spatiū)* collecta male consuetudinis vitia resecentur. Q̄d non *aliter facere poteritis nisi vt irascamini* quodāmodo aduersum vosmetipsos, pro *his que* inutiliter gessistis, ac turpiter. *Hec enim est vtilis vita, & iusta, & necessaria iracundia*, vt vnusquisq; in quibus errauit, & perperā gessit indignetur & *semetipsum accuset. Ex qua indignatione* accēditur in nobis ignis quidam, qui velud agro sterili immissus cōsumptis & excoctis radicibus pessime voluntatis, bono semini verbo dei secūdiorē cordis preparet glebam. Puto autē quod satis dignas habeatis causas iracundie, ex quibus iustissimus ignis iste coalescat, si consideretis in quātos vos errores deduxerit ignorantie malum, quātosq; lapsus & quantas precipitia ad peccandū dedit, a quātis vos bonis abstraxit, & in que precipitauit mala, & quod est super omnia grauius quod vos in futuro seculo eternis penis obnoxios fecit. Nonne pro his omnib⁹ vbi vobis veritatis lumē effulsit: ignis iustissime indignationis accenditur, & iracundie deo placite intra vos consurgit incendium quo cōsumatur & radicitus intereat omne germē quod forte i terra male concupiscentie pullulauit? Vnde & *ipse qui misit nos cum venisset & omne mundum vidisset ad maliciam declinasse*, non continuo *ei pacem in* erroribus posito dedit, ne eum confirmaret in malis, sed ignorantie eius ruinis sciētiam veritatis opposuit, vt si qui forte respicerent & lumen veritatis aspicerent deceptos se & in p̄cipitia erroris abstractos merito dolerent, & iracundie salutaris ignem aduersum deceptricem suā conciperent ignorantiam. Ob hoc itaq; dicebat ignem veni mitterre in terram, quē volo vt accendatur.
¶ Est ergo pugna quedā que gerenda nobis est in hac vita. Sermo enim veritatis & scientie neces- B
sario separat homines ab errore & ignorantia, sicut sepe videmus putrefactas & emortuas carnes corporis a connexione viuentium membrorum ferro secantis separari. Tale ergo aliquid est quod ait veritatis agnitio. Necesse est enim, vt salutis causa filius (verbi gratia) qui sermonem receperit veritatis a parentibus separetur incredulis, aut rursum pater separetur a filio, aut filia a matre. Et hoc modo inter propinquos atq; consanguineos credentes, atq; incrēdulos, scientie atq; ignorantie veritatisq; & erroris pugna consistit. Et ob hoc iterum dicebat qui nos misit, non *veni pacem mittere in* terrā sed gladiū. Q̄d si dicit aliquis & qūo iustū videtur separari filios a parētib⁹? Audi qūo quia cū ipis si in errore permaneāt neq; illis pderūt, & ipsi cū illis pariter interibūt, iustū igitur & valde

Universidad de Deusto Biblioteca

iustũ est separari eum qui saluari vult ab eo qui non vult. Sed & illud aduerte quia nõ ex illis qui re
ctius intelligunt venit ista separatio, illi enim volunt esse pariter & prodesse his, & docere meliora.
Sed propriũ est ignorãtie vitium, vt confutantẽ se, veritatis lucẽ nõ ferat habere de ꝓximio. Et ideo
ex illis ista nascitur separatio. Nã qui scietiã veritatis accipiunt, quia bonitatis plena est, tãquã a bono
deo datã cupiunt eã si fieri potest cum omnibus habere cõmunem. Etiã cum his qui oderunt eos, &
persequntur. Sciunt enim quia peccatum ipsorum causa ignorãtie est. Propterea deniq; ipse magi⸗
ster cum ab his qui ignorabãt eum duceretur ad crucẽ, orabat patrẽ ꝓ interfectorib⁹ suis, & dicebat
pater dimitte eis peccatum, quia nesciunt quid faciunt. Imitantes quoq; discipuli magistrũ etiam
ipsi cum paterẽtur similiter pro interfectorib⁹ suis orabant. Quod si disciplina nobis est orare etiam
pro interfectoribus & persecutoribus nostris, quomodo nõ etiã parẽtum & propinquorũ persecu⸗
tiones ferre, & pro cõuersiõe eorum, orare credimur? ¶ Cum deinde etiã diligentius cõsideremus,
que sit nobis causa parẽtes diligendi, ꝓ eo iquit, quia vite nostre videntur auctores. Auctores quidẽ
vite nostre parẽtes nõ sunt sed ministri. Nõ enim vitã ꝓbent sed ingrediendi nobis ad hanc vitã ex⸗
hibẽt ministeriũ, auctor aũt vite vnus & solus est deus. Si autẽ auctorẽ vite diligere volumus, illum
nobis esse diligẽdũ sciam⁹, sed illũ inquit) cognoscere nõ potuim⁹, istos autẽ & nouim⁹ & i affectu
habem⁹. Esto, nõ potuistis cognoscere quis sit deus quid tamen nõ sit deus per facile scire potuistis.
Nã quomodo latere potuit hominẽ q; lignũ aut lapis aut es vel huiusmodi materia nõ sit? Q d si in
his que facile deprehẽdere potuistis animum ad discutiẽdum voluistis intendere certum est, quia
& i agnitiõe dei impediti estis, nõ impossibilitatis sed ignauie vitio, nã si voluissetis ex his ipsis inuti
libus simulacris protecto accepissetis intelligentie viã. Certũ est quia per ferrũ facta sunt simulacra,
ferrum vero per ignẽ cõfectũ est. Qui ignis aqua extinguitur aqua aũt ꝓ spiritũ mouetur. Spirit⁹
autẽ a deo initium habet. Sic enim dixit moyses ꝓpheta, in principio fecit deus celum & terrã. Ter
ra autẽ erat inuisibilis & incõposita & tenebre erant super faciẽ abissi, & spirit⁹ dei erat super aquas.
Qui spirit⁹ domini iussu quasi ipsa man⁹ cõditoris lucẽ separauit a tenebris & post illud inuisibile
celũ istud visibile ꝓduxit, vt superiora quidem habitaculum faceret angelis, inferiora vero homini
bus ꝓpter vos iussa dei aqua que erat super faciẽ terre secessit vt terra vobis produceret fruct⁹. Cui
etiam humorũ venas latenter inseruit vt vobis ex ea ꝓfluerẽt fontes & flumina ꝓpter nos producere
iussa est animãtia & omnia que nostro vsui voluntatiq; seruirent. An nõ ꝓpter vos venti spirãt? vt
ex ipsis concipiẽs fructus nobis terra parturiat? Nonne propter vos ymbres profluũt & tpa vicissi⸗
tudines mutant? Nũ ꝓpter vos sol oritur & occidit & mutationes luna perpetitur? propter vos ma
re exhibet ꝗmulatum suũ, vt vobis ingratis cuncta subiaceant. Nõne pro his omnib⁹ iusta erit vltio
nis pena? Quia horum omniũ largitorẽ quẽ ante omnia & agnoscere & venerari debuistis solum
pre ceteris ignoratis? Sed & nunc per idem vos adhuc in intelligẽtiã eius duco. Videtis etenim qd
omnia gignuntur ex aquis, aqua vero per vnigenitũ ex initio facta est, vnigeniti vero omnipotens
deus caput est, per quẽ tali ordine, vt supra diximus peruenitur ad patrẽ. Cum autem peruenerit is
agnoscite hãc esse voluntatẽ eius, vt ꝓ aquas que prime create sunt denuo renascamini. Qui enim
regeneratus fuerit per aquã bonis operib⁹ repletus heres efficitur eius a quo in incorruptiõe regene
ratus est. Propter qd paratis animis accedite quasi filii ad patrem, vt peccata vestra diluãtur & causa
eorum sola ignorãtia fuisse probetur apud dñm. Nã si post agnitionẽ horũ permanetis in increduli
tate vobis iam perditiõis vestre causa & nõ, ignorãtie reputabitur, nec putetis etiã qd si omnem pie
tatem colatis omniq; iusticiã, baptismum vero nõ accipiatis spem possitis habere apud dñm immo
maiore pena digni eritis qui bona opera nõ bene operati estis. Cõfertur enim meritum homini ex
bonis gestis, sed si ita gerantur sicut deus iubet, deus autem iussit omnẽ colentẽ se baptismo cõsigna
ri. Quod si vos tenueritis, vt vestre voluntati magis quã dei obtẽperetis cõtrarii sine dubio, & ini⸗
A mici estis voluntati eius. Sed dicetis fortasse. ¶ Quid cõfert aque baptism⁹ ad dei cultũ? Primo
quidem, quia qd dño placuit impletur. Secundo, quia regenerato ex aquis & deo renato fragilitas
prioris natiuitatis que vobis per hominẽ facta est amputatur, & ita demũ peruenire poteritis ad sa
lutẽ. Aliter impossibile est. Sic enim nobis cũ sacramẽto ver⁹ ꝓpheta testat⁹ est dicẽs. Amẽ amẽ dico
vobis nisi qs denuo renat⁹ fuerit ex aqua viua nõ ĩtroibit ĩ regnũ celorũ & iõ accelerate. Est enĩ ĩ aqs
istis mia ei⁹ quedã que ex ĩitio ferebatur sup eas, et agnoscit eos q baptizãtur sub appellatõe triplicis
sacramẽti, & eripit eos de suppliciis futuris quasi donũ qddã offerẽs deo aias ꝓ baptismũ cõsecratas.

Confugite

Universidad de Deusto

Confugite ergo ad aquas istas,sole sunt enim que possunt vim futuri ignis extinguere. Ad quas qui moratur accedere,constat in eo ahuc infidelitatis idolū permanere,& ab ipso ꝓhiberi ad aquas properare que salutem cōferunt. Siue enim iustus siue iniustus baptissim9 per omnia necessari9 est iusto quidēvt adimpleatur i eo ꝓfectio & regeneretur deo iniusto vero vt peccatorū que gessit,remissio cōcedatur. Oibus ergo festinandū est siue mora renasci deo,& demū consignari ab epo id est septiformē gratia spiritussancti percipere,quia incertus est vnius cuiusq; exit9 vite. Cumautem regeneratus fuerit per aquā,& postmodū septiformi spūs gratia ab epo,vt memoratū est cōfirmatus, quia aliter perfect9 esse xpianus nequaq̄ poterit nec sede habere inter perfectos si nō necessitate, sed in curia aut volūtate remāserit, vt a beato Petro accepimus & ceteri sancti apostoli ꝓcipiente domio docuerunt & demū ex operib9 bonis ostendat in se similitudinē eius qui eū genuit patris. Posthec vero agnoscat dñm honorare,honor autē eius est,vt ita viuat sicut ipse vult,vult enim vnūquēq; ita viuere,vt homicidiū,& adulterium nesciat odium & auariciā fugiat,iram superbiā iactantiā respuat, & execretur. Inuidiā quoq; & cetera his similia penitus ad se ducat aliena. Est sane ꝓpria quedam nostre religionis obseruātia,que nō tam imponitur hominib9 quā ꝓprie ab vnoquoq; dñm colente causa puritatis expetitur,de castimōie dico cautela cui9 species multe sūt. Sed vt primo obseruet vnusquisq; ne menstruate mulieri misceatur,hoc enim execrabile ducit lex dñi. Quod si lex de his non admonuisset nos vt catuli libenter volueremur in stercore,debemus aliquid amplius habere animalibus,vt pote rationabiles homines & celestiū sensuum capaces,quib9 summi studii esse debet ab omni inquinamēto cordis cōscientiā custodire. Bonum est autē & puritati cōueniēs etiā corpus aqua diluere. Bonū vero dico nō quasi principale illud in quo mēs purificatur,sed qd̄ sequela sit illi9 boni hoc in quo caro diluitur,sic enim & magister noster quosdā phariseorū,& scribarū qui videbātur esse ceteris meliores,& a vulgo separati increpabat dicēs eos hypocritas quia ea solū modo que hominib9 videbātur purificabant,cor da vero que solus deus aspicit inquinata relinquebāt & sordida. Ad quosdā ergo ex ipsis nō ad omnes dicebat,ve vobis scribe & pharisei hypocrite quia mūdatis calicis & parapsidis qd̄ de foris est,intus autē plena sunt sordibus. Pharisee cece mūda prius qd̄ intus est, & qd̄ de foris est erit mundū. Vere enim si mens mundetur luce sciētie cū ipsa fuerit munda ac splēdida tūc etiā eius qui de foris est hominis ipsa necessario curam gerit & carnis sue,et ipsa purificetur vbi autē ista que de foris est purificatio carnis negligitur certū est neq; ne puritate mētis,ac mundicia cordis curā geri. ita ergo fit vt is qui intrinsecus mund9 est mundetur sine dubio & extrinsec9. non semper autē is qui mundatur extrinsecus etiā intrinsecus mund9 est, videlicet cum agit hec vt hominib9 placeat,sed & illa spēs castimonie obseruāda est, vti ne passim & libidinis solius causa feminis coeat quis,sed posteritatis reparāde gra. que obseruātia cū etiā ī nō nullis pecudib9 iueniatur pudoris est si nō ab hominibus rationabilibus & deum colentes obseruetur. Ergo omnes peccauerunt,& egent auxilio dei,ꝓpter quod charissimi sectamini semp charitatē & emulamini meliora & spiritualia & adiuuate vos inuicē,vt dño semper in omnibus placere valeatis. Amen.

ITEM EPISTOLA SANCTI CLEMENTIS PAPE DE COMMVNI VITA RELIQVIS SVIS DISCIPVLIS SCRIPTA HIEROSOLIMISQVE DIRECTA.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS ET CONDISCIpulis hierosolymis cum charissimo fratre iacobo coēpo habitantib9. Clemēs ēps cōmunis vita fratres omnibus necessaria est, & maxime his qui deo irreprehēsibiliter militare cupiūt,& vitā apostolorū eorūq; discipulorū imitari volunt. Cōmunis enim vsus omniū que sunt in hoc mundo omnibus esse hominibus debuit,sed per iniquitatē alius hoc suū eē dixit,& alius istud,& sic inter mortales facta diuisio est. Deniq; grecorū quidē sapiētissimus hec ita sciēs esse ait,cōmunia debere esse amicorū omnia. In omnibus autē sunt sine dubio & coniuges. Et sicut nō potest inquit diuidi aer neq; splendor solis ita nec reliqua que cōmuniter in hoc mūdo omnib9 data sunt ad habendum diuidi debere,sed habenda esse cōmunia. Vnde & dñs per prophetam loquitur dicens. Ecce quā bonum & quā iocundum,habitare fratres in vnum,& reliqua. Istius enim cōsuetudinis more retento,etiam apostoli eorūq; discipuli (vt predictū est) vna nobiscū & vobiscum cō-

A

Universidad de Deusto Biblioteca

munē vitā duxere,vnde(vt bene nostis) erat multitudinis eorum cotvnū & anima vna,nec quisquā eorum aut nostrum de his que possidebat aliquid suum esse dicebat, sed omnia illis & nobis erant cōmunia nec quisq̄ egens erat inter nos. Omnes autem qui domos vel agros possidebant vēdebāt eos,& precia eorum & reliquas res quas habebāt afferebant ponentes ante pedes apostolorum,sicut nobiscum quidā vestrum cognouerunt & viderunt & diuidebatur singulis pro vt cuiq̄ opus erat. Ananias autem vir austerus, & saphira vxor eius,qui mentiti sunt apostolis de precio agrorū suorum quos vendiderāt nobis presentibus in conspectu omniū astātiū, a cōspectu apostolorū,ꝓpter peccatū eorum,& mēdacium quod fecerunt,mortui delati sunt ambo. Cetera que de talibus cognouimus & vidimus nec recordatione,nec demonstratione digna sunt. Quapropter hec vobis cauenda mandamus,& doctrinis & exemplis apostolorū obedire prēcipimus,quia hi qui mandata eorum postponunt non solum rei sed extorres fiunt. Que non solū nobis cauēda sed omnibus predicanda sunt. ¶Relatum est etiam nobis quod quidam in vestris partibus commorātes aduersantur sanis doctrinis,& pro vt eis videtur non secundū traditionē patris, sed iuxta sensum suum docere videntur. Multas enim quidā vt audiuimus nostrarū partium secundū ingenium hominum ex his que legunt veri similitudines capiunt,& ideo diligenter obseruandū est vt & lex dei cū legitur non secundum propriam ingenii intelligentiam legatur vel doceatur. sunt enim multa verba in scripturis diuinis que possunt trahi ad eum sensum quē sibi vnusquisq̄ sponte presumpsit,sed fieri non oportet,non enim sensum quē extrinsecus attuleritis alienū & extraneum debetis querere,aut quomodo ipsum ex scripturarum auctoritate confirmare, sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligētiam discere scripturarum qui eā a maioribus secundū veritatem sibi traditā seruat, vt & ipse possit ea que recte suscepit competenter asserere. Cum enim ex diuinis scriptutis integrā quis & firmā regulā veritatis susceperit,absurdum non erit si aliquid etiā ex eruditiōe ac liberalibus cōmune studiis que forte in pueritia attigit ad assertionē veri dogmatis cōferat,ita tantū vt vbi vera didicit,falsa & simulata declinet. Incertū est enim etiā iuuenibus vite tēpus,senibus autem iam nec incertū est;nō enim dubitatur quod quātūcunq̄ est quod putatur super esse breue sit. Et ideo tam iuuenes quā senes oportet de conuersione & penitentia valde esse festinantes,& satis agere vt de reliquo ornent animā suam ornamentis dignissimis,id est dogmatib⁹ veritatis decore pudicitie,splendore iusticie,cādore pietatis aliisq̄ omnibus,quibus cōptam decet esse rationabilem mentem. Vnde consilium dantes vestram pudicā prudentiā hortamur, vt ab apostolicis regulis non recedatis, sed cōmunē vitam ducentes & scripturas sanctas recte intelligētes que domino voluistis adimplere satagatis,& cum oratione assidua dei gratiam obtinere mereuerit. Tunc sine suspitione mali interitus,vota possint celebrari festiua. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis Amen.

A

INCIPIVNT DECRETA ANACLETI PAPE DE OPPRESSIONE EPISCOPORVM, ET DE ACCVSATIONE EPISCOPORVM, ET DE ORDINATIONE ARCHIEPISCOPORVM ET DE PRIMATIBVS ET DE PATRIARCHIS EORVMQVE MINISTERIIS.

B ANACLETVS SERVVS CHRISTI IHESV IN SEDE apostolica domino seruiens, episcopis omnib⁹ & ceteris cūctis fidelibus qui coequalē nobiscū sortiti sunt fidē,gratia vobis & pax, atq̄ consolatio multiplicetur a domino in secula. Benedictus deus & pater domini nostri iesu xp̄i,qui secundū magnā miam suam regenerauit nos in spē viuā per resurrectionē iheſu christi ex mortuis in hereditatē incorruptibilē & incontaminatā & immarcessibilē conseruatam in celis in vobis, qui in virtute dei custodimini per fidem in salutē paratā reuelari in tēpore nouissimo,in quo exultabitis modicū nunc si oportet contristari in variis tribulationibus, vt probatio vestre fidei multo preciosior sit auro quod per ignē ꝓbatur,si tantū tribulationibus experti probati inueniamini. Patientes estote dilectissimi quia patientia probationē operatur, ꝓbatio vero spem. spes autē non cōfundit. Ecce agricola expectat preciosum fructū terre,patienter ferens donec accipiat tēporaneū & serotinū. Si agricole hec patienter ferunt pro tēporalibus fructibus: quāto magis vos ꝓ eternis

Universidad de Deusto

vos pro eternis patientes esse debetis? Estote ergo patientes, & confirmate corda vestra, vt adueniente iudice christo, leti & probati esse valeatis. Nolite ingemiscere in alterutrũ, vt non iudicemini. Ecce iudex ante ianuã assistit. Exemplũ accipite charissimi laboris & patientie ꝓphetas, qui locuti in nomine domini sunt. En beatificamus qui sustinuerũt. sufferẽtiã iob audistis, & finẽ domini vidistis quoniã misericors & miserator dñs est. Tribulatiões vestras audiuim⁹ fratres tã per nostros quã & per aliorũ apocrisarios, super quib⁹ valde dolemus vobisq; cõpatimur, & auxiliũ terre pro vt ipse largitus fuerit qui ꝓ nobis nõ solũ tribulat⁹, sed etiã passus est parati sumus. Nolite mirari charissimi qui persecutiões patimini quasi nouiq; vobis aliquid cõtingat, sed cõmunicãtes christi passionib⁹ gaudete, vt & i reuelatiõe glorie eius gaudeatis exultãtes. Si exprobramini in nomie christi beati eritis, quoniã qd est honoris glorie & virtutis dñi, & qui ẽ ei⁹ spirit⁹ sup vos requiescet. Nemo autẽ vestrũ patiatur quasi homicida, aut fur, aut maleficus, aut alienorũ appetitor. Si aũt vt christian⁹, nõ erubescat, gloriticet autẽ dñm in isto noie quoniã tẽpus est, vt incipiat iudiciũ de domo dñi. Si autẽ a nobis primũ quis finis eorũ qui non credunt dei euãgelio? Et si vix iustus saluabitur, impius & peccator vbi parebunt? Itaq; & hi qui patiuntur fideli creatori cõmendẽt animas suas secundũ voluntatẽ dñi in benefactis. ¶Nam vt ait beatus clemẽs predictus antecessor noster similis est omnis ecclesie A
status naui magne, que per vndosum pelagus diuersis e locis & regionib⁹ viros portat, ad vnã potẽtis regni vrbẽ properare cupientes. Sit ergo nauis auctor huius omnipotẽs ipse deus, gubernator vero sit christus, tum dñi prore officium episcopus impleat, presbyteri nautarũ, diaconi dispensatorũ locũ teneãt, hi qui catechizãt nautologis cõferantur. Epibatis aũt totius fraternitatis multitudo sit similis. Ipsum quoq; mare hic mundus habeatur, vẽtorũ vero varietates & turbinũ diuersis tẽptationibus cõferãtur persecutiões tribulatiões siue pericula fluctib⁹ exequẽtur. Terreni vero spũs qui vel de torrẽtib⁹ vel de cõuallibus spirant, pseudo prophetarũ & seductorũ seu praue doctrine verba docentur, promõtoria vero & loca cõfragosa hi qui in potestatibus seculi sunt iudices, & pericula minãtur ac mortes rithalassa vero loca qui duplicibus vnde fallacis estibus verberantur dubiis mẽte & de repromissionũ veritate nutãtibus cõferantur, atq; his qui irrationabili fidẽ nostrã ratione discutiunt, hypocrite vero & dolosi piratis similes habeantur. iam vero rapidus vertex & tartarea caribdis & saxis illisa naufragia ac mortifere submersiones quid aliud estimãda sunt quã peccata? Restat igitur vt hec nauis cursu prospero tuta possit portũ desiderate vrbis intrare, & ita dño precem fundere, vt nauigãtes mereãtur audiri. ¶Audiuimus fratres quod quidã detrahunt & accusant sacerdotes B
dñi, cupientes eos dãnari nõ intelligẽtes forsitã q̃ iniuria sacerdotũ ad xp̃m pertinet cuius vice funguntur. Nec hoc aspiciũt qd̃ beat⁹ petr⁹ princeps apostolorũ instructor nr̃ ait. Deponẽtes igitur omnẽ malitiã, & omnẽ dolũ & simulationes & inuidias & oẽs detractiones sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac cõcupiscite, vt i eo crescatis in salutẽ, & dñs per prophetam inquit, qui vult vitã diligere & videre dies bonos coerceat linguã suã a malo & labia eius ne loquãtur dolũ, & cetera. Qui autẽ ista trãsgrediũtur ꝓfecto trãsgressores legis dñi & cõtemptores atq; inobedientes eius p̃ceptis existũt. Vñ & beatus Iacob⁹ apostol⁹ ait. Si diligitis ꝓximos sicut vos ipsos, bene facitis. Si aũt personas accipitis peccatũ operamini redarguti a lege quasi trãsgressores & cetera. Et beat⁹ ac p̃decessor noster clemẽs vir apostolicus & spiritu dñi plenus vna cũ reliquis sanctis collegis suis statuit dicẽs. Accusandi vel testificandi licẽtia denegetur omnibus qui xp̃iane religionis & nois dignitatẽ & sue legis vel sui ꝓpositi normã aut regulariter ꝓhibita neglexerũt. Transgressores enim spõte legis sue eiusq; violatores & recedẽtes apostate nominẽtur. Oĩs enim apostata refutãdus est ante reuerentiã suã, nõ in accusatiõe recte agentiũ aut testimonio suscipiẽdus, quia vir duplex aio inconstans est in oĩbus viis suis. Quicũq; autẽ vt ait apostol⁹ Iacob⁹ totã legẽ seruauerit offendat autẽ in vno, factus est reus omniũ. Qui autẽ dixit nõ mechaberis, dixit & nõ occides. Qd̃ si nõ mechaberis occidas autẽ, factus es trãsgressor legis. sic loquimini & sic facite, sic per legẽ libertatis incipiẽtes iudicari. Iudiciũ enĩ sine misericordia fiet illi qui nõ fecit misericordiã, supexcellat aũt mia iudicio, & dñs ait Nolo mortẽ peccatoris sed vt magis cõuertatur, & viuat. Et multa talia horũq; similia. Nemo enim (inquit apls) vestrũ sibi viuit & nemo sibi moritur. siue ergo viuim⁹ siue morimur dñi sumus: in hoc enim xp̃s mortuus est & reuixit, vt & viuorũ & mortuorũ dominetur. Tu autẽ quid iudicas fratrẽ tuũ aut tu quare spernis fratrẽ tuum? Omnes enim stabunt ante tribunal domini scriptum est enim. viuo ego dicit dominus quoniã flectetur michi, omne genu & oĩs lingua cõfitebitur domino Itaq; vnus quisq; vestrum per se rationẽ reddet domino. ¶Non ergo ampli⁹ inuicem iudicemus C

Universidad de Deusto Biblioteca

ſed hoc iudicate magis nec ponatis offendiculũ fratri vel ſcandalũ. ſcimus enim quia multum de rogatio preualet,quando derogator creditur fide dignus. ideo fratres variis detractionibus & accu ſationibus nõ oportet labefactari iudices & primates eccleſie,ſed magis apoſtolorum & doctorum regulis informari & roborari. vnde iuſtum eſt omnes in vniuerſo romanorũ orbe doctores legis,ea que legis ſunt recta ſapere & operari,& non regulas naſcentis eccleſie confundi:aut fidem aut do ctrinam apoſtolorum variis maculare doctrinis nec fratres,infeſtare. Si autem omnia in hoc ſeculo vindicata eſſent,locum diuina iudicia non haberent,ſuperuacuis enim ad beneficia laborat impen diis, qui ſolem certat facibus adiuuare,ideo ſi aliquis putat domino in hoc placere quod ſeruos ſuos accuſat, & vt meliores fiant dicit ſe hoc agere,in vanũ laborat & plus inuidie ſtimulis agitatur,quã charitatis,quoniã gratie plenitudo adiectione non indiget,nec vlla requirit cõmendationis augmẽ ta. Erigunt ergo doctores conſcientias ſuas, & ſi quando incertis temporum flatibus opponuntur ſuſtinent mala que ſeculis magis ſunt aſcribenda quã meritis, datã enim ſcimus ſathane poteſtatẽ, vt ſeruos chriſti cribraretvt quod de tritico inueuiri poſſet horreis ingereretur, & quod de paleis ad igniũ alimenta tranſiret, ad vos ſpecialiter dictum eſt. Nolite timere puſillus grex, placuit patri ve ſtro dare vobis regnum. venit inter vos gladius perfidorũ, vt marcida eccleſie mẽbra reſecaret,& ad celeſtẽ gloriam perduceret. Quos habeat chriſt⁹ milites certamẽ oſtendit,qui triumphũ mereãtur per bella cognoſcuntur. Scimus autẽ multos ob id infeſtare doctores,vt eos perdant & proprievolũ tatis placita adimpleant. Non propterea tamen doctores inquãtũ vires ſuppetunt a recta emulatio ne,& bona intentione recedere debent,ſcientes quia beati qui perſecutionem patiuntur propter iu ſticiam,nichil autem illo eſt paſtore miſerius,qui luporũ laudibus gloriatur. Quibus ſi placere vo luerit atq; ab hiis amari delegerit,erit hinc ouibus magna pernicies. Nullus ergo paſtorũ placere lu pis & gregib⁹ ouium poteſt. perdit enim laboris memoriã mens terrenis obligata carcerib⁹. Sicut artium in ſuo quoq; opere inuenitur mater inſtantia,ita nouerca eruditionis eſt negligentia. Nul lus ergo preiudicium alteri faciat,neq; quod ſibi fieri non vult exerceat. Nemo dictũ de aliquo in ueniat:quod in eius actibus non agnoſcat. Ego autẽ labefactã,non ſolum quietẽ meam ſed & ſalutẽ inimicorumvalitudine & tumorũ procellis agnoſco,potẽs eſt diuinitas immenſa tempeſtatis incer ta bono ſerenitatis amouere. Et quid aliud ſi chriſtus paſſus eſt pro nobis nobis, relinquens exem plum,vt ſequamur veſtigia eius & apoſtoli paſſi ſunt *ſequẽtes eius exemplum,& reliqui patres*,niſi vt ſequamur veſtigia eius tam doctrinã eorum *quã exemplum* & patiamur aduerſa pro chriſto, & cum patribus atq; cum fratribus *crucem portemus*,eorumq; tribulationib⁹cõpatiamur, vt xpi veri diſcipuli inueniamur,qui dixit qui vult poſt me venire abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam & ſequatur me,& reliqua preſumptio eſt ſi dominorum beneficia,famuli non ſequantur.

A ¶Obſequium ergo eſtimandum puto,quod pariturus impendo. Quid eſt enim quod plus cre ditur filii vocabulũ valere q̃ obſequium & non queritur quod in amoris lance promoueas ſed qua le ad preiudicium eſtimandi nomen apponas,cum apud prudentes fruſtra ſobolem diximus niſi exhibeat quod videtur. Ego vero volo errore meo alienas culpas aſſerere,vt factũ quod doleo admi ſiſſe conuincar. Odiſti(inquit dominus per prophetã)omnes operantes iniquitatem,perdes loquẽ tes mendacium. Virũ ſanguinum & doloſum abominabitur dominus,ego autem in multitudine miſericordie tue,introibo in domũ tuam adoraboq; in templo ſancto tuo, in timore tuo. Domine deduc me in iuſticia tua propter incantatores meos, dirige ante faciem tuam viam meam, non eſt enim in ore eorum rectum,interiora eorum inſidie. Sepulchrum patẽs eſt guttur eorum linguam ſuam lenificant, condemna eos deus,decidant a conſiliis ſuis iuxta multitudinem ſcelerum eorum expelle eos:quoniam prouocauerunt te. Et letẽtur omnes qui ſperãt in te,ineternum laudabunt no men tuum. Et proteges eos,& letabuntur in te qui diligunt nomen tuũ,quoniã tu benedices iuſto. Domine vt haſta placabilitatis coronabis eum,deo enim ſacrificãtes perfecte, non debẽt vexari,ſed portari, conſolari,atq; ab hominibus venerari. Ipſi autem quando domino ſacrificant non ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeãt, vt domino perfecte in ſacratis deo ſacrificare locis pbẽtur. Ait nãq; auctoritas legis diuine,vide ne offeras holocauſta tua in omni loco quẽ videris,ſed in loco quẽ elegit dñs deus tuus. Eps dño ſacrificãs teſtes vt pfixũ eſt ſecũ habeat, & plures quã alius ſacer dos. Sicut enim maioris honoris gradu fruitur,ſic maioris teſtimonii incremẽtatiõe indiget. In ſolẽ nioribus quippe diebus aut ſeptem,aut quinq;,aut tres diacones,qui eius oculi dicũtur,& ſubdiaco

conos atq;

Universidad de Deusto

nos atq; reliquos ministros secum habeat, qui sacris induti vestimentis in fronte & a tergo, & presbyteri e regione dextra, leuaq; contrito corde & humiliato spiritu ac prono stent vultu, custodientes eum a maliuolis hominibus, & consensum eius prebeāt sacrificio, peracta autem cōsecratione omnes communicēt qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Sic enim & apostoli statuerunt, & sancta romana tenet ecclesia. Seruite (inquit dominus per prophetam Dauid) in timore, & exultate ei cum tremore, adorate pure, ne quādo irascatur & pereatis de via. Ille enim nō perit de via qui recte gradi tur, & precepta custodit maiorum. ¶Doceri ergo omnes oportet qui domini sacerdotio fungūtur, vt ceteros instruant & sibi proficiant, scriptum est autem. Qui docti fuerint fulgebūt quasi splēdor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiūt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Et alibi. Popul⁹ autem sciens dominum suū obtinebit & faciet, & docti in populo docebūt plurimos, ipsa enim veritas per se infert & dicit. Beatus est qui non fuerit scandalizatus in me, ille procul dubio scandalizat⁹ est in deum qui recte nō docet, & qui eius scandalizat episcopum vel sacerdotem. Impie namq; agentes sunt impii, neq; intelligunt omnes impii, porro docti intelligent, omnes enim inuicem humilitatem insinuate, quia deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Nolite (inquit) Iohannes apostolus omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt. Quoniam pseudo prophete exierunt in mundum. Et idem, ipse alibi ait. Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat, si in vobis permāserit quod ab initio audistis, & vos in filio & patre manebitis. Et hec est repromissio quam ipse pollicitus est vobis vitā eternā, hec scripsi vobis de his qui seducūt vos. Et vos vnctio quam accepistis ab eo maneat in vobis. Et non necesse habetis vt aliquis doceat vos, sed sicut vnctio eius docet vos de omnibus & verum est, & non est mēdatiū & sicut docuit vos, manete in eo. Et nunc filioli manete in eo, vt cum apparuerit habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo, in aduentu eius. Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam & omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est. Videte qualem charitatem dedit nobis pater, vt filii dei nominemur & simus, ꝓpter hoc mūdus nō nouit nos, quia non nouit eum, charissimi nūc filii dei sumus & nondū apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quoniā videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum. & iniquitatem facit, & peccatū est iniquitas, & scitis quia ille apparuit vt peccata tolleret, & peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet non peccat, & omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum. ¶Filioli nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit peccatū ex diabolo est, quoniā ab initio diabol⁹ peccat, in hoc apparuit filius dei, vt dissoluat opera diaboli. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex deo natus est, in hoc manifesti sunt filii dei & filii diaboli. Omnis qui non est iustus nō est ex deo, & qui non diligit fratrem suū, quoniam hec est annunciatio quam audistis ab initio vt diligam⁹ alterutrū non sicut cain qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum. & propter hoc occidit eum, quoniā opera eius maligna erant, fratris autem iusta. Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quia diligimus fratres, qui non diligit manet in morte, omis qui odit fratrē suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in semetipso manētem. In hoc cognouimus charitatem dei, quoniam ille ꝓ nobis animam suā posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas dei manet in eo? filioli non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere & veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus, & in conspectu eius suadebimus cordi nostro, quoniam si reprehenderit nos cor nostrū maior est deus corde nostro, & nouit omnia. ¶Charissimi si cor nostrum non reprehendit nos fiduciam habemus ad deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo. si mandata eius custodimus, & ea que sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius, vt credamus in nomine filii eius Iesu christi, & diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius in illo manet, & ipse in eo, & in hoc scim⁹ quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis, et sicut deus creator qui hominem ad similitudinem suā creauit, est charitas, est bonus, iustus, patiens, atq; mitis et misericors, et cetera sanctarum virtutum insignia, que de eo leguntur, ita homo creatus est, vt charitatem haberet, vt bonus esset et iustus, vt patiens, atq; mitis, mundus, et misericors foret. Quas virtutes quāto plus quisq; in seipso habet, tanto propius est deo et maior est, ac sui conditoris gerit similitudinem. Si vero (qd absit) aliquis per deuia vitiorum et diuortia criminum ab ha-

A

B

Universidad de Deusto Biblioteca

nobilissima sui cōditoris similitudine, degener oberrat. Tunc fiet de eo quod scriptum est. Homo cum in honore esset nō intellexit, cōparatus est iumētis insipientibus & similis factus est illis. Quis maior honor potuit homini esse q̄ vt ad similitudinem sui factoris conderetur & eisdem virtutum vestimentis ornaretur? quibus & conditor? de quo legitur. Dominus regnauit decorem indutus est, id est omnium virtutum splendore & totius bonitatis decore ornatus, vel quod maius homini potest esse dedecus aut infelicior, miseria q̄ vt hac similitudinis gloria sui conditoris amissa, ad informē & irrationabilem brutorū, iumentorūq̄ similitudinem delabatur? Quapropter quisq̄ diligentius attendat prime cōditionis sue excellentiam & venerādam sancte trinitatis in seipso imaginem agnoscat, honoremq̄ similitudinis diuine ad quam creatus est nobilitatem morum, executionem virtutum, dignitatem meritorū habere contendat, vt quando apparuerit qualis sit tunc similis ei appareat qui se mirabiliter ad similitudinem suam in ptimo adam cōdidit, mirabiliusq̄ in secundo reformauit. Omnis ergo homo qui ad imaginem dei factus est, illum debet imitari, cuius ad imaginem cōditus est, illius debet sequi vestigia, qui eum ad imaginem sui condidit. Consiliariū vero ac protectorem meliorem reperire non poterit, quam illum qui eum ad imaginem sui condidit, qui eū precioso sanguine suo redemit, & ꝓpter eū homo fieri non est dedignatus, quem proculdubio inueniet si in eum totam spem iuxta psalmiste vocem ꝓiecerit, ait nāq̄, proiice super dominum curam tuam & ipse te enutriet, nec dabit in eternum fluctuationem iusto. Omnis enim homo in sua causa deficiens & in suis hesitans consiliis querit sibi amicū fidelem, in cuius consiliis confidat, qui in suis diffidebat, & talem fiduciam habet in illo vt omne secretum sui pectoris ei pandat & aperiat.

¶Quid dulcius est quam vt habeas illum cum quo omnia possis loqui vt tecum? Si ista cum hominibus fiunt quanto magis cum deo, hoc est agendum, qui omnes vult saluos fieri & neminem perire? Nam si veraciter deū credimus, eūq̄ diligimus vt debemus & ꝓximos sicut nosmetipsos in eū quoq̄ totam spem proiecerimus nostrā, ipse nos eripiet & consolabitur. Et sicut per angelum suum Abacuth prophetā cum prandio in lacū leonū ad danielē vatem misit, & philippū vnum de septē diaconibus ad eunuchum ita dabit nobis consolationem & liberationē. ¶Hec sectamini charissimi, & nulli vnq̄ nocete. Fratres estis, inuicē vos diligite vt veri dei discipuli effici mereamini. Nā qui rancida corda virorū inficit, malitiā inter homines spargit, & qui detrahit fratrē suum, hic homicida est. Et qui abstulerit aliquid patri vel matri, dicitq̄ hoc peccatum nō esse, homicide particeps est.

¶Pater noster, sine dubio de⁹ est, qui nos creauit, mater nostra vero ecclesia, que nos in baptismo spiritualiter regenerauit. Ergo qui christi pecunias & ecclesie rapit, aufert, vel fraudat, homicida est, atq̄ homicida ante conspectū iusti iudicis esse deputabitur, qui rapit pecuniam ꝓximi sui iniquitatem operatur, qui autem pecuniam vel res ecclesie abstulerit sacrilegium facit. Priuilegia enim ecclesiarū & sacerdotum sancti apostoli iussu saluatoris intemerata & inuiolata eius decreuerunt manere tpib⁹

B ¶Leges ecclesie aplica firmamus auctoritate & pegrina iudicia submouemus, vñ & dñs mētionē faciens Loth p Moysen loqtur dicēs, ingressus es quidā inquiūt vt aduena nūquid vt iudices? Vnaqueq̄ ꝓuincia tā iuxta ecclesiasticas q̄ iuxta seculi leges suos debet iustos & non iniquos habere iudices, & non externos nisi apostolice sedis huius decreuerit auctoritas, quatinus quicūq̄ cām habuerit apud suos iudices iudicetur & non ad alienos causa vagandi stimulante propter suam vitam despiciēs patriam transeat. ¶Sed ad duodecim eiusdem prouincie iudices, ad quorum iudicium oēs cause ciuitatum referuntur, deferatur negotium. Si autem fuerit ecclesiasticum apud episcopos interueniente primate, siquidem maior causa fuerit, si vero minor metropolitano, si vero fuerit seculare apud eiusdem ordinis viros iudicio tam episcoporum cum apostolus priuatorum christianorum causas magis ecclesiis deferri, & ibidem sacerdotali iudicio terminari voluit. Omnis enim oppressus libere sacerdotum si voluerit appellet iudicium & a nullo prohibeatur, sed ab his fulciatur & liberetur. Si autem difficiles cause aut maiora negotia orta fuerint, ad maiorē sedem referantur, & si illic facile discerni non potuerint aut iuste terminari, vbi fuerit summorum congregata congregatio quod per singulos annos bis fieri solet & debet iuste & deo placite coram patriarcha aut primate ecclesiastico & coram patricio secularia iudicentur negotia in commune. Quod si difficiliores orte fuerint questiones aut episcoporum vel maiorum iudicia aut maiores cause fuerint ad sedem apostolicam si appellatū fuerit referantur quoniam apostoli hoc statuerunt iussione saluatoris, vt maiores & difficiles questiones semper ad sedem deferantur apostolicam, super quam christus vniuersam construxit ecclesiam, dicente ipso ad beatum principem apostolorum Petrum. Tu es (inquit)

Petrus

Universidad de Deusto

petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam et reliqua. Sit ergo fratres cōstātia nīa aduer
sus contentiones eorū qui aduersa sapiunt et non que dei sunt sapiunt,et erit fortior petra constantia
nīa sicut scriptum est,ne timueritis ab eis,neq; terreamini a facie eorum qui corpus occidunt,animā
autem non possunt occidere. Quod autem in aure auditis predicate in lumine,illum timētes qui
potest animam et corpus occidere,et mittere in gehennā. ¶Fratres mei in carne ambulantes non A
secundum carnem militamus. Arma enim militie nostre non carnalia, sed potentia deo ad destru
ctionem munitionum consilia destruentes & omnem exaltationem extollentem se aduersus scien
tiam dei,& in captiuitatem redigentes omnem cogitationem in obsequium christo perducētes. De
cetero fratres confortamini in dño & in potentia fortitudinis eius,vt pax vobis multa & gratia a deo
& domino nostro Iesu christo ministretur. Amplectimur & osculamur ac si presentes charitatē ve
stram in vnitate spiritus,in vinculo pacis,& charitatis christi. Propter quod charissimi expectantes
satagite immaculati & inuiolati inueniri in pace,& domini nostri longuanimitatem salutem arbi
tramini. Sicut & charissimus noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis sicut &
in omnibus epistolis loquens in eis de his,in quibus sunt quedam difficilia intellectu, que indocti
& instabiles deprauant,sicut & ceteras scripturas ad suam perditionem. Vos ergo fratres prescien
tes custoditene insipientium errore traducti excidatis a ꝓpria firmitate. Crescite vero in gratia &
cognitione domini nostri Iesu christi, & saluatoris. ¶Vos autem charissimi memores estote B
verborum,que predicta sunt ab apostolis domini nostri Iesu christi, qui dicebant vobis quoniam
in nouissimo tempore venient illusores secundum desyderia sua ambulātes in impietate,hi sunt qui
segregant semetipsos animales spiritum non habentes, vos autem charissimi superedificantes vos
metipsos sanctissime vestre fidei in spiritu sancto orantes. Ipsos vos in dilectione domini seruate ex
pectantes misericordiam domini nostri Iesu christi in vitam eternam. Et hos quidem arguite iudi
catos,illos vero saluate de igne rapientes,aliis aūt miseremini in timore odiētes eā que carnalis ēma
culatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conseruare sine peccato,et constituere ante conspectū
glorie sue immaculatos,in exultatione soli deo saluatori nostro per iesum christum dominum nostrū
gloria, magnificentia, et imperium,et potestas ante omnia secula nunc et per omnia secula seculorū.
Amen.

ITEM EPISTOLA ANACLETI PAPE DE ORDINATIONE ARCHIEPISCOPORVM ET RELIQVORVM EPISCOPORVM ATQVE SACERDOTVM ET DE FIDE CETERISQVE CAVSIS.

ANACLETVS EPISCOPVS VNIVERSIS EPISCO C
pis in italia constitutis. Quoniam apostolice sedis debitam reuerentiam erga
me charitas vestra distribuit,quia plurimum charissimi filii prebuistis. Nam li
cet ecclesie in qua sanctus apostolus residens docuit quedāmodo nos guberna
cula teneamus tamen profitemur nos honore & sanctitate minores esse,et pro
pterea omnino festinamus vt ad gloriam eius beatitudinis peruenire possim⁹
Igitur consultationibus vestris plenius respondissemus si licuisset,sed infirmi
tatis ac reliquarum oppressionum onere pressi breuiter prout dominus tribuit, & vt a beato Petro
principe apostolorum sum⁹ instructi,a quo & presbyter sum ordinatus scribere vobis (sicut petistis)
non denegauimus. ¶Ordinationes episcoporum auctoritate apostolica ab omnib⁹ qui in eadem
fuerint prouincia episcopis,sunt celebrande. Qui simul conuenientes scrutinium,diligenter agant
ieiunium q; cum omnibus celebrent precibus,& manus cum sanctis euāgeliis,que predicaturi sunt
imponentes,dominica die hora tertia orantes,sacra q; vnctione exemplo prophetarum & regū capi
ta eorum more apostolorum,& Moysi vngentes,quia omnis sanctificatio cōstat in spiritu sancto, cu
ius virtus inuisibilis sancto chrismate est permixta, & hoc ritu solemnem celebrent ordinationem.
Quod si simul omnes conuenire minime potuerint, assensum tamē suis precibus prebeāt, vt ab ipsa
ordinatione animo non desint. Porro & iherosolimitarum primus archiepiscopus beatus Iaco
bus qui iustus dicebatur,& secundum carnem,domini nuncupatus est frater, a Petro Iacobo & Io

Universidad de Deusto Biblioteca

hanne apostolis est ordinatus. Successoribus videlicet dantes formam eorū, vt nō minus quam a tri
bus episcopis reliquisq; omnibus assensum prebentibus vllatenus episcopus ordinetur, & commu
A ni voto ordinatio celebretur. ¶ Reliqui vero sacerdotes a ꝓprio ordinentur ep̄o, ita vt ciues & alii sa
cerdotes assensum prebeāt, & ieiunantes ordinationem celebrent, similiter & diaconi ordinentur.
Ceterorum autem graduum distributio triū veracium testium episcopi scilicet probatione sufficere
potest. Accusatio quoq; eorum super qua nos consulere voluistis non nisi ab idoneis & probatissi
mis viris, qui & suspitionibus & sceleribus careant fieri debet, quia dominus sacri sui corporis tracta
tores a vilibus & reprobis & non idoneis personis infamari noluit nec calūniari permisit, sed ipse ꝓ
prio flagello peccantes sacerdotes a templo eiecit, vnde liquet quod summi sacerdotes id est episcopi
a deo sunt iudicandi non ab humanis aut praue vite hominibus lacerandi, sed potius ab hominibus
fidelibus portandi ipso domino exemplum dante, quando per seipsum & non per alium venden
tes & ementes eiecit de templo & mensas nūmulariorum & cathedras vendētium ꝓprio euertit fla
gello & eiecit de templo. Et sicut alibi ait. Deus stetit in synagoga deorum in medio autem deos de
cernit, & alibi. Ego dixi dii estis & filii excelsi omnes, nullus enim vt reor inuenitur inter nos qui ve
lit suum seruū ab alio quam a se iudicari. Quod si presumptum fuerit aut multa ipse indignatione
irascitur, aut potius vltionem querit super eo. Si vero hoc inter homines agitur quid putatis faciet
deus deorū, & dominus dominātium qui vltionem suorum promisit non differre seruorum? vnde
& ipse per prophetam loquitur dicens. Deꝰ vltionum dominꝰ deus vltionum libere egit, & reliqua,
& apostolus inquit. Tu quis es qui iudicas seruum alienum? suo enim domino stat aut cadit, & ipse.
Nolite iudicare inuicem, sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculū fratri vel scandalum. Et do
minus per prophetam inquit. Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Nam si aliquis nūc in ma
lum oculos alicuiꝰ principis incipit tractare manifeste reus maiestatis iudicatur, & infamis efficitur,
aut potius capitali sententie subiacet. Hec fratres valde cauenda sunt & quod homines nolūt sibi fie
ri deo deorum nō debent inferre, ne forte irascatur dominꝰ, & faciat vindictam eorum, etiam in eos
qui non peccauerunt, quia perit sepissime iustus pro impio. Imitandus est etiam propheta, per quē
dominus ait, perambulabo in simplicitate cordis mei in medio *domus mee, non proponebam* corā
oculis verbum os belial, detrahentem in abscondito sodalem *suum, hunc interficiebam, & hi cauendi*
sunt de quibus Salomon *ait. Sicut noxius est qui mittit lanceas* & sagittas i mortem, sic vir qui frau
dulenter nocet amico suo, & cum fuerit deprehensus dicit, Iudens feci, sicut carbones ad prunas & li
gna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas, verba susurronis quasi simplicia & ipsa peruenium
ad intima ventris. Et si detractores quorumq; grauiter iudicantur & in perditionis laqueū cadunt,
multomagis laceratores & detractores atq; accusatores memoratorum eiꝰ famulorū atq; psecutorū
dānantur & in barathrum nisi se c[illegible]nt & p eorum satisfactionem condignā egerint, penitētiā
indubitanter vadunt & vindicibus flāmis exuruntur. Quapropter oportet omnes ab his cauere, &
non solum non facere, sed nec facientibus cōsentire, quia nō solum qui faciunt damnātur, sed qui cō
sentiunt facientibus, de talibus & his similibus ipsa veritas ait, vulpes foueas habēt, & volucres celi ni
dos, filius autem hominis non habet vbi caput suū reclinet. i. in talibus nō habitat dominus nec ipsi
manent in eo, & Salomon loquitur dicens. Qui fodit foueam incidet in eam & qui voluit lapidem
reuertetur ad eū. Lingua fallax nō amat veritatem, & os lubricum operatur ruinas Graue est saxum
& onerosa arena sed ira stulti vtroq; grauior. hominem qui calumniatur anime sanguinem si vsq; ad
lacū fugerit nemo sustinet, qui se iactat & dilatat iurgia concitat, qui sperat in domino sanabitur, qui
cōfidit in corde suo, stultus est, qui autem graditur sapienter, ipse saluabitur, qui fortiter premit vbe
ra ad eliciendum lac exprimit butirum, qui vehementer emūgit, elicit sanguinem, & qui prouocat
iras, producit discordias.

CORDO ACCVSATIONIS.

B EC ET ALIA PERICVLOSA CONSIDERANTES
apostoli statuerunt, ne facile cōmouerētur aut lacerarentur vel accusarentur colū
ne sancte dei ecclesie, qui apostoli & successores eorum non immerito dicuntur,
Sed si quis aduersus eos vel ecclesias eorum cōmotus fuerit, aut causas habuerit,
priꝰ ad eos recurrat charitatis studio, vt familiari colloquio cōmoniti ea sanēt que
sananda sunt, & charitatiue emendent que iuste emendanda agnouerint. Si aūt
aliqui eos

Universidad de Deusto

aliqui eos priusq̃ egerint hec lacerare accusare aut infestare presumpserint excommunicentur & minime absoluantur antequam per satisfactionem vt iam dictum est condignam egerit penitentiam, quoniam iniuria eorum ad christum pertinet cui⁹ legatione funguntur, nec hoc mirum: quia si qs̃q̃ nostrũ cuidã seruorum legationem iiungeret & a quoquã impediretur aut subditorum suorum despiceretur, mox indignatus irasceretur, aut talia prout posset vindicaret, & ad iniuriam ac contumeliã suã hoc factum reputaret & talionem (si in presenti non posset) futuris temporibus redderet. Nam si in hominis causa hec fiunt, quid putatis deus faciet de suis qui nec capillum capitis eorũ perire dixerit? vnde & dominus per Naũ prophetam loquitur dicens. Deus emulator & vlciscens dominus, & habens furorem vlciscens dominus in hostes suos, & irascens ipse inimicis suis ante faciem indignationis eius quis stabit, & quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est sicut ignis & petre dissolute sunt ab eo. Bonus est dominus & confortans in die tribulationis & sciens sperantes in se, & reliqua. Quedam autem ex his iam illis fratribus scripsimus. que totiens sunt replicanda quotiens fuerit necessaria. ¶Electionem quoq̃ vt supra memoratum est summorum sacerdotum sibi dominus reseruauit, licet electionem eorum bonis sacerdotibus & spiritualibus populis concessisset. Electionem enim illorum taliter apostolus fieri iubet, si quis sine crimine est vni⁹ vxoris virum, filios habentem fideles, non in accusatione luxurie, aut nõ subditos, & reliqua. Si enim sine crimine sacerdos eligi p̃cipitur nullaten⁹ ab hominibus criminib⁹ irritetis accusari aut calũniari permittitur, nec ab aliis quam ab his qui sine crimine sunt & iusta electione si necessitas fuerit, aut ipsi volendo domino seruire elegerint sacerdotesq̃ sine crimine fieri & ordinari possint, & tales p̃ omnia fuerint quales eligi sacerdotes iubentur. Porro & Moysi precipitur vt eligat presbyteros, vnde & in puerbiis dicitur, gloria senum canicies. ¶Hec vero canicies sapientiam designat, de qua scriptum est. Canities hominum prudentia est, cũq̃ nongentos & amplius annos ab Adam vsq̃ ad Abraham vixisse homines legerimus, nullus alius primus appellatus est presbyter, id est senior, nisi Abraham qui multo pauciorib̃us vixisse annis cõuincitur, non ergo propter decrepitam senectutem sed propter sapientiam presbyteri nominantur. Initium enim sacerdotii Aaron fuit licet Melchisedech prior obtulerit sacrificium & post hũc Abraham Ysaac & Iacob. Sed hi spontanea voluntate nõ sacerdotali auctoritate, ista fecerunt. Ceterum Aaron prim⁹ in lege sacerdotali nomẽ accepit, primusq̃ põtificali stola indutus victimas obtulit iubente dño ac loquente ad Moysen, accipe (inquit) Aarõ & filios eius & applicabis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumq̃ laueris patrem cum filiis aqua, indues Aaron vestimẽtis suis, id est lineam tunicam & superhumerale & rationale quod cõstringes baltheo, & pones tyaram in capite eius, & laminã sanctam super tyaram, & oleum vnctionis fundes super caput eius, atq̃ hoc ritu cõsecrabitur domino. Filios quoq̃ illius applicabis & indues tunicis lineis cingesq̃ baltheo Aaron & liberos ei⁹ & impones mitras eis, eruntq̃ sacerdotes michi religiõe perpetua. Quo loco contẽplari oportet Aaron summum sacerdotem, id est episcopum fuisse, porro filios eius presbyterorum demonstrasse figuram. Hoc enim fuit inter Aaron summum sacerdotem & filios eius qui sacerdotes erãt, quod Aaron super tunicam accipiebat poderẽ, stolam sanctam, & coronam auream, mitram, & zonã auream, & superhumerale, & reliqua que prefixa sunt, filii autem Aaron super tunicas lineas cincti tantummodo & tyarati assistebant sacrificio domini, in nouo autem testamẽto post christum dominum nostrum a Petro sacerdotalis cepit ordo, quia ipsi primo pontificatus in ecclesia christi datus est dicente domino ad eum. Tu es (inquit) Petrus & super hãc petram edificabo ecclesiam meam, & porte inferi nõ preualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues regni celorum. Hic ergo ligandi, atq̃ soluendi potestatem primus accepit a domino, primusq̃ ad fidem populum gratia dei virtute sue predicationis adduxit. Ceteri vero apostoli cum eodem pari consortio honorem & potestatem acceperunt, ipsumq̃ principem eorum esse voluerunt. Qui etiã iubente domino in toto orbe dispersi euãgelium predicauerunt, ipsis quoq̃ decedentibus in locũ eorum successerũt episcopi, quorum ordinatio p̃taxato fieri debet ordine & modo, quos qui recipit & verba eorum domini recipit. Qui autem eos spernit, eum a quo missi sunt & cuius funguntur legatione spernit, et ipse indubitãter spernetur a domino. ¶Videtes autẽ ipsi apostoli messem eẽ multã & operarios paucos rogauerunt dominum messis vt mitteret operarios in messem suam. Vnde electi sunt ab eis septuaginta discipuli, quorum typum gerunt presbyteri, atq̃ in eorum locũ sunt constituti in ecclesia, de quorum ordinatione & reliquorum ministrorum dixisse supra sufficiat.

¶Porro quod episcopus non ab vno, sed a cunctis consensu aut presentia comprouincialium est or

A

B

C

Universidad de Deusto Biblioteca

dinandus,& nullatenus minus quam a tribus ceteris consentientibus cūctis,idcirco instituente do⸗
mino fieri iubetur,ne aliquid contra fidem ecclesie vnius tyrānica auctoritas moliretur,& regula vel
fides confunderetur credētium. ¶Prouincie autem multo ante christi aduentum tempore diuise
sunt maxima ex parte,& postea ab apostolis & beato Clemente pdecessore nostro,ipsa diuisio est re
nouata, & in capite prouinciarū vbi dudum primates legis erant seculi ac prima iudiciaria potestas
adquos qui per reliquas ciuitates cōmorabantur quando eis necesse erat,qui ad aulam imperatorū,
vel regum confugere nō poterant vel quibus permissum non erat,confugiebant pro oppressionibus
suis, vel iniustitiis suis, ipsosq; appellabant quotiens opus erat,sicut in lege eorū preceptum erat,ipis
quoq; in ciuitatibus vel locis nostris patriarchas vel primates qui vnam formam tenent,licet diuersa
sint nomina,leges diuine & ecclesialtice poni & esse iusse sunt,ad quos episcopi si necesse fuerit con⸗
fugerent,eosq; appellarent, & ipsi primatum nomine fruerentur & non alii. Relique vero metropoli
tane ciuitates,que minores iudices habebant, licet maiores comitibus essent,haberent metropolita⸗
nos suos,qui predictis iuste obedirent primatibus sicut in legibus seculi olim ordinatum erat, qui
non primatum sed aut metropolitanorum,aut archiepiscoporum nomine fruerentur,& licet singu⸗
le metropoles ciuitates suas prouincias habeāt,& suos metropolitanos iudices habere debeāt,epos si⸗
cut pri⁹ metropolitanos iudices habebāt seculares,primates tn,vt prefixū est, & tunc & nunc habere
iusse sunt,ad quos post sedē apostolicā summa negotia cōueniant,vt ibidē quibus necesse fuerit rele⸗
uētur,& iuste restituātur,& hi qui iniuste opprimūtur iuste reformentur,atq; fulciantur,epōrumq;
cause,&summorū negociorū iudicia(salua aplice sedis auctoritate)iustissime terminētur. Hec ab an
tiquis,hec ab aplis,hec a sanctis pribus accepimus,vobisq; (vt postulastis)rimāda & futuris tenenda
tpibus mittim⁹,& reliquis fratribus pdicanda,ac cunctis fidelibus tradenda mādamus, ne pastorū
impitia qui sequuntur deteriores fiant dicente dño per prophetā. Ipsi pastores ignorauerūt intelligē
tiam,quos rursus dominus detestatur dicens. Et tenētes legem nescierunt me. Nesciri ergo veritas se
ab eis cōqueritur,& nescire se principatum nescientium protestatur,quia profecto hi qui ea que sunt
domini nesciunt,a domino nesciuntur paulo attestante qui ait, si quis ignorat ignorabitur, hinc &
psalmista non optantis animo,sed prophetantis mysterio denunciat dicens. Obscurentur oculi eo⸗
rum ne videant,& dorsum eorum semper incurua,obscuratis ergo oculis dorsum flectitur,quoniam
cum lumen scientie perdunt qui preeūt sine dubio ad portanda peccatorum onera inclinātur sequē
tes. Hic ergo inter manus latronum & dētes furentium luporum vtcunq; versamur. Ideo docere
alios & nosipsos(put dominus dederit) preuidere debemus. Sane percussor ille dicitur doctor,qui
sermone inutili conscientiam percutit infirmorum. Ideo tenere vos & omnes fideles oportet eū qui
secundum doctrinam est fidelem sermonem,vt potens sit consolari in doctrina sancta,& contradicē
tes redarguere,& recte viuentes,atq; rectam fidem tenentes cōsolidare. Illis ergo qui dicunt quod fi
lius in eo minor est,quia propheta inquit,verbum faciet dominue breuiatum vniuerso orbi, ita re⸗
spondendum est diuinis testimoniis.

DE EPISCOPIS PRIMATIBVS ET PATRIARCHIS EORVMQVE MINISTRIS.

A ERBVM BREVIATVM QVOD DOMINVS FA⸗
ciet super terram non minutionem deitatis in filio dei significat, sed dispen⸗
sationem suscepte carnis annunciat,in quali dispensatione nō solum patre ho⸗
minis filium, sed etiam angelis legimus, minoratum Paulo attestante apo⸗
stolo. Eum autem inquit, modice minus ab angelis minoratum vidimus
Iesum,propter passionem mortis gloria & honore coronatum. Et infra. Pro⸗
pter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens. Annunciabo no
men tuū fratrib⁹ meis, in medio ecclesie laudabo te,& ppheta inquit,minorasti eum paulo min⁹ ab
angelis, gloria & honore coronasti eum,& vt verbum dei patris breuiatum in filio non esse docea⸗
mus hanc Esaie prophete volumine approbamus sentētiam. Nunquid abbreuiatus fact⁹ est sermo
meus,aut paruus,vt non possum redimere,aut non est in me virtus ad liberandum, dicit dominus
omnipotēs,& iterum. Hec dicit dominus omnipotens. Nunquid abbreuiata est manus mea,vt sal⸗

Universidad de Deusto

uare non possit? Aut non potest viuificare cor humilium & spiritum contritorum. Et vt brachium patris que manus est filium esse doceret intulit dicens. Parauit dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, & videbunt omnes fines terre salutare eius. Nã & in nouissimo tempore hic sensus non inaniter poterit coaptari, in quo tempore dominus ex celesti aula ac empireo domicilio pessimi demonis iam ferre dedignans tyrannidem in creaturas suas crudelissime seuientẽ plasmati condolens ac sue immense charitatis thesaurum reserare volens in castissime virginis purissimum vterum omnis thori virilis nescium inenarrabili mysterio, pro redemptione nostra carnẽ suscipiens aduenit, vt & illum qui habebat mortis imperium sua morte destrueret, & eos quos in tenebris & vmbra mortis captiuos subegerat, virtutis sue potẽtia in ipso paruo & exiguo temporis spacio liberaret. De hoc etiam exiguo tempore discipulos instruebat, dum eos in lucẽ (cum adhuc tempus haberent) incedere premonebat. Pueri inquit nouissima hora est, dum lucem habetis ambulate in lucem ne vos tenebre comprehendant. Et in canonicis apostolorum legitur epistolis, filioli nouissima hora est, quia multi pseudo prophete exierunt, in hunc mũdum. Et Paulus apostolus. Tẽpus enim breue est. Et iterũ preterit enĩ figura huius mũdi. Et iterũ. Omnia hec ad correctionẽ vestram facta sunt, in quos fines seculorum obuenerunt. Nam dominus in ipsa oratione dominica breuiauit nobis sermonem, dum nos a multiloquio prohibens pauca docuerit que pertinent ad salutem Cum oratis (inquit) nolite multum loqui. Et infra, vos autem cum oratis dicite. Pater noster qui es in celis & cetera. Non enim propheta filium dei in hoc capitulo minoratum designauit in verbo, quoniam ipse in prophetis retro tempore loquebatur qui etiam nũc per apostolos & apostolicos viros nouissimo tempore loquitur. Ego inquit qui loquebar in seruos meos prophetas ecce assum. Et alio propheta. Sicut est ab initio vsque in seculum, neque adiectum est ei, neque minuetur illi, quoniam ipe est dominus creature sue. Ecce quale verbum breuiatum fecit dominus in orbe terrarum nõ quia vt illi putant inferiorem patri intimaret hominibus filium, sed quia nouissimum eius annũciaret aduentum. Si ergo vt predictum est Aaron filii presbyterorum figurã gestabant, & Aaron summi sacerdotis, id est episcopi Moyses indubitanter Christi tenebat formam, quoniam fuit similitudo mediatoris domini dei, qui est inter deum, & hominem Iesus Christus qui est verus dux populorum, & verus princeps sacerdotum, & dominus pontificum, cui est honor & gloria in secula seculum Amen.

CVIVS SVPRA DE PATRIARCHIS ET PRIMATIBVS AC RELIQVIS EPISCOPIS ET QVOQ ECCLESIA ROMANA CARDO ET CAPVT OMNIVM ECCLESIARVM SIT.

ANACLETVS SERVVS CHRISTI IESV IN APOstolica sede a domino constitutus, & a sancto Petro apostolorũ principe presbyter ordinatus, omnibus episcopis ac reliquis christi sacerdotibus salutem. A

¶ Benedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictiõe spirituali in celestibus in christo. Sicut elegit nos in ipso ãte mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, predestinans nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum, in ipsum secundum propositum voluntatis sue, in laudem glorie gratie sue, in qua gratificatus est nobis in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionem, per sanguinem eius remissionem peccatorum secundum diuitias gratie eius, que abundauit in nobis, in omni sapientia & prudentia, vt notum nobis faceret sacramentum voluntatis sue secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis tẽporum instaurare omnia in Christo, que in celo, & que in terra sunt in ipso. In quo etiam sorte vocati sumus, predestinati secundum propositum eius, qui omnia operatur secundum consilium voluntatis sue, vt simus in laudem glorie eius qui ante sperauimus in xpo

Universidad de Deusto Biblioteca

De primatibus charissimi super quibus me quidam vestrum consuluerunt, & apostolice auctori/
tatis (qua licet indigni domino dispēsante fungimur) decretum postulauerūt, aut si esse deberēt, aut
non, quantum hactenus de his a beato Petro apostolo, & a reliquis apostolis, ac a beato Clemēte no/
stro sancto predecessore & martyre nouimus statutum, denegare vobis minime possumus. Et quis
est qui querentibus fratribus denegare possit dubitationes, vel necessitates eorum? ¶ Sacerdotū tra/
tres ordo bipertitus est, & sicut dominus illum constituit a nullo debet perturbari. Scitis autem a do
mino apostolos esse electos, & constitutos, & postea per diuersas prouincias ad predicandum disper
sos. Cum vero messis cepisset crescere, videns paucos esse operarios, ad eorum adiumentum septua/
ginta eligi precepit discipulos. Episcopi vero domini apostolorum, presbyteri quoq; septuaginta
discipulorum locum tenent. Episcopi autem non in castellis, aut modicis ciuitatibus debent consti/
tui, sed presbyteri per castella, & modicas ciuitates atq; villas debēt ab episcopis ordinari, & poni, sin
guli tamē per singulos titulos suos. Et episcopus nō ab vno, sed a pluribus debet episcopis ordiari, &
vt dictum est: non ad modicam ciuitatem, ne vilescat nomen episcopi, aut alicubi, sed ad honorabi/
lem vrbem titulandus & denominandus est. Presbyter vero ad quemcunque locum vel ecclesiam
in eo constitutam est preficiendus, atq; in ea diebus vite sue duraturus, amplius quam isti duo ordi/
nes sacerdotum, nec nobis adeo collati sunt, nec apostoli docuerunt.

DE ORDINE EPISCOPORVM VEL PRIMATVM.

A PISCOPORVM VERO ORDO VNVS EST LICET
sint primates illi, qui primas ciuitates tenent, qui & in quibusdam locis patri/
arche a nōnullis vocātur. Illi aūt qui in metropoli a beato Petro aplo ordinan/
te domino, & a predecessore nostro predicto sancto Clemēte, seu a nobis consti
tuti sunt, non omnes primates vel patriarche esse possunt, sed ille vrbes que pre/
fatis, & priscis temporib⁹ primatum tenuere episcoporum, patriarcharum, aut
primatum nomine fruātur, relique vero metropoles archiepiscoporum, aut me
tropolitanorum, & non patriarcharum, aut primatum vtantur nominibus, quia hec eadem & le/
ges seculi in suis continent principibus, alie autem prime ciuitates quas vobis conscriptas: in quodā
tomo mittimus a sanctis apostolis, & a beato Clemente, siue a nobis primates predicatores accepe/
runt. Hec vero sacro sancta Romana, & apostolica ecclesia non ab apostolis, sed ab ipso domino sal/
uatore nostro primatum obtinuit & eminentiam potestatis super vniuersas ecclesias, ac totum Chri
stiani populi gregem assecuta est, sicut ipse beato Petro apostolo dixit. Tu es petrus & super hanc
Petram edificabo ecclesiam meam, & porte inferi non preualebūt aduersus eam, & tibi dabo claues
regni celorum. Et quecunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in celo, & quecunq; solueris su/
per terram erūt soluta & in celo. Adhibita est etiam societas, in eadem Romana vrbe beatissimi apo
stoli Pauli vasis electionis, qui vno die, vno quoque tempore gloriosa morte, cum Petro sub princi/
pe Nerone agonizans coronatus est, & ambo sanctam Romanam ecclesiam consecrarunt, aliisq; om
nibus vrbibus, in vniuerso mundo, eam sua presentia atque venerando triumpho pretulerunt. Et li/
cet pre omnibus assidua apud dominum omnium sanctorum fundatur oratio. His tamen verbis
Paulus beatissimus apostolus, Romanis proprio chirographo pollicetur dicens. Testis enim michi
est deus, cui seruio in spiritu meo in euangelio filii eius, quod sine intermissione memoriam vestri fa
cio semper in orationibus meis.

¶DE SEDE ROMANA.

B PRima ergo sedes, est celesti beneficio Romane ecclesie, quā (vt memoratum est) Beatissimi Pe/
trus, & Paulus, suo martyrio consecrarunt. Sic Roma que prius erat cacodemonis artificio om/
nium errorum mater & altrix, excussis tenebris & vanis superstitionum ritib⁹ abiectis filiorum dei
exorto sole iustitie facta est copiosa propagatrix.

De sede

Universidad de Deusto Biblioteca

¶DE SEDE ALEXANDRINA.

SEcunda autem sedes apud Alexandriam beati Petri nomine a marco eius discipulo atq; euan- A
gelista consecrata est, quia ipse & in egipto primum verbum veritatis directus a Petro predi-
cauit, & gloriosum suscepit martyrium. Cui vener abilis successit abilius.

¶DE SEDE ANTIOCHENA.

TErtia autem sedes apud antiochiam eiusdem, id est a beati Petri apostoli habetur honorabi- B
lis, quia illic priusquam romam veniret habitauit, & ignatium episcopum constituit, & illic pri
mum nomē christianorū nouelle gentis exortum est. ¶Reliquas vero, vt prediximus, in quodam
thomo prolixitatem vitantes epistole vobis conscriptas direximus. Inde namq; & beati apostoli in
ter se statuerunt vt episcopi singularum scirent gentium quis inter eos primus esset, quatinus ad eū
potior eorum sollicitudo pertineret. Nam & inter beatos apostolos quedam fuit discretio. Et licet
omnes essent apostoli, Petro tamen a domino est concessum, & ipsi inter se idipsum voluerunt, vt re-
liquis omnibus presesset apostolis, & cefas, id est caput & principium teneret apostolatus. Qui & eā
dem formam suis successoribus & reliquis episcopis tenendam tradiderunt. Et non solum hoc in no
uo testamento est constitutum, sed etiam in veteri fuit. Vnde scriptum est. Moyses & Aaron in sa-
cerdotibus eius, id est primi inter eos fuerunt. Et quamuis ita ordinatum fuerit, nemo tamen quod
suum est querat, sed quod alterius, vnde ait beatus apostolus Paulus. Vnusquisq; placeat proxi-
mo suo in bonum ad edificationem. Et sicut ipse saluator suis ait discipulis. Qui maior est vestrum
erit minister vester, & reliqua. Et licet super his aliqua dicta fuerint, repetentes tñ sepius admonem⁹,
vt semper in omnibus, & ab omnibus vitentur elationes mentis & corporis. Et quanto maior vnus-
quisq; videtur esse, tanto sit humilior, sicut dominus saluator noster non venit ministrari sed mini-
strare. Et si frater aliquis preoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos qui spirituales estis instruite eum
in spiritu lenitatis. Si que vero alie cause difficiliores inter vos orte fuerint, ad huius sancte sedis a-
picem eas quasi ad caput referte, vt apostolico terminentur iudicio, quia sic dominum velle ab eoq;
ita constitutum esse antedictis testimoniis declaratur, hec vero apostolica sedes cardo & caput sa-
ctum est a domino, & non ab alio constituta, & sicut cardine ostium regitur, sic huius sancte sedis
auctoritate omnes ecclesie domino disponente reguntur.

¶Accusatores autem & testes esse nō possunt qui ante hesternum diem aut nudiustertius inimici
fuerint, ne irati nocere cupiant, vel lesi vlcisci velint. Inoffensus igitur accusatorum, & testium affect⁹
querēdus est, & nō suspectus. Causam enim vestrā alieno iudici committere iudicio, valde enim ini
quum est, vt omissis suis alii quilibet aliorum se causis immisceant, quoniam nullis in locis spiritua-
lis cura deficit, sed se per omnia, qua nomen domini predicatur extendit. Studendum est omnibus
ne (vt est) emulationes male, sed pie sint inter vos dilectiones, quia in hoc vos omnes domini discipu
los esse veros nouerint, si dilectionem habueritis ad inuicem. Ex omni ergo genere plurimos deus
dignatur attrahere, quos exutos de potestate tenebrarum transferat in regnum filii claritatis sue, & de
vasis ire faciat vasa misericordie.

¶Vnde nobis summopere studendum est, vt cooperatores simus gratie dei, quia ad hoc vocati su-
mus, eiusq; familiari colloquio sociati, & sacerdotes sacrati, vt fructuosos illi manipulos reportemus,
cooperante gratia eius. ¶Necesse est enim vt rectores a subditis timeantur, ab ipsisq; corrigan-
tur, vt humana formidine peccare metuant, qui diuina iudicia non formidant, deteriores quippe
sunt qui doctorum vitam, moresq; corrumpunt, his qui substantias aliorum, prediaq; diripiunt,
ipsi autem ea que extra nos licet nostra sint, auferunt, nostri quoq; detractores & morum corrupto-
res nostrorum siue qui aduersus nos armantur, proprie nos ipsos decipiunt. Et ideo iuste infames
sunt, & merito ab ecclesia extorres fiunt.

¶Pro meritis ergo plebis sepe pastores deprauantur ecclesie, vt procliuius corruant qui sequuntur. C
Capite videlicet languescente facilius reliqua membra corporis inficiuntur, vt scriptum est. Omne
caput languidum, & omne cor merens, a planta pedis vsq; ad verticem capitis, non est in eo sanitas.
Quapropter manifestum est diabolum (qui sicut leo rugiens circuit, querens quem possit deuo-

Universidad de Deusto Biblioteca

rare) cordibus plebium suadere, vt doctores atq; pastores suos detractionibus irrogent vel accusent, vt plebibus languescentibus, vel mala agentibus, non tenentibus pastoribus frena eorum lasciuiant atq; in una ruant. Multum vero distant damna morum a damnis rerum temporalium, cum ista extra nos sint, illa vero in nobi. Sententia quoq; chan filii Noe dãnantur, qui suorum doctorum vel prepositorum culpam produnt sicut chan qui patris pudenda non operuit, sed magis deridenda monstrauit. Doctor autem vel pastor ecclesie si a fide exorbitauerit erit a fidelibus corrigendus, sed pro reprobis moribus magis est tolerandus quam distringendus, quia rectores ecclesie a deo iudicandi sunt, sicut ait propheta. Deus stetit in sinagoga deorum in medio autem deos diiudicat, vnde oportet vnumquemq; fidelem si viderit, aut cognouerit plebes suas aduersus pastorem suum tumescere aut clerum detractionibus vacare, hoc vitium pro viribus extirpare, prudenterq; corrigere satagat, nec eis in quibuscũq; negotiis misceri, si incorrigibiles apparuerint antequam suo reconcilientur doctori presumat, quoniam tam sacerdotes quam reliqui fideles omnes debent habere summam curam, de his qui pereunt, quatinus eorum redargutione, aut corrigantur a peccatis, aut si incorrigibiles apparuerint, ab ecclesia separentur.

DE SVBIECTIS QVI AMICI SVNT INIMICIS EPISCOPORVM SVORVM.

A IT ERGO BEATVS PRINCEPS APOSTOLORVM Petrus de sancto predecessore nostro Clemente plebibus predicãdo quãdo docebat eas qualiter ei obedire deberent, eumq; obseruare inter cetera ita, si inimicus est alicui, pro actibus suis, vos nolite expectare, vt ipe vobis dicat cum illo nolite amici esse, sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absq; cõmunicatione obsecundare, & auertere vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum, sed nec loqui his quibus ipse non loquitur, vt vnusquisq; qui hic in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias ferre festinet citius reconciliari ei qui omnibus ẽst, & per hoc redeat ad salutem, cum obedire ceperit monitis presidẽtis. Si vero quis amicus fuerit his quib⁹ ipse amicus non est, et locutus fuerit his, quibus ipse non loquitur, vnus est: & ipse ex illis, qui exterminare dei ecclesiam volunt, & reliqua. His aliisq; quamplurimis documentis facile vnusquisq; aduertere potest, qualiter obedire & obtemperare debet prepositis suis, & qualiter circa eos agendum sit quibus ipsi aut amici sunt aut inimici. Si quis enim hec precepta non obseruauerit hostis est anime sue, & non tantum infamis, sed & excommunicatus atq; alienus ab ecclesia efficiatur, quoniam necesse est ea vitia ferro abscidere que aliis medicaminibns non sanantur. Parcat vnusquisq; a lacera tione vel detractione lingue sue, caueatq; ne aut linguam aut aures habeat prurientes, id est, ne aut aliis deroget, detrahatq; quoscunq;, aut alios audiat derogantes vel detrahentes, custodiatq; quisq; sermones suos, & sciat quia quicũq; de aliis loquitur, sua sententia iudicabitur. Caueat etiã omnis fidelis ne derogando quod in domo cuiusquam agitur, alia domus per eum cognoscat, sed omnium christianorum domos quasi proprias amet. Nemo enim inuito auditori libenter refert, sitq; vniuscuiusq; studium non solum oculos castos seruare, sed & linguam. Vos autem charissimi, qui estis sub disciplina domini constituti, sic vos exhibete, vt veri ministri & dispensatores ministeriorum ei⁹, vt non vituperetur ministerium vestrum, ne fiat in vobis sicut scriptum est, ecce sicut populus sic sacerdos. Sic eni vos vestrosq; & cunctos corrigite, vt nemini noceatis, quatinus & ab hominibus bonã acquiratis famam, & a deo mercedis premium in eterna beatitudine percipere mereamini. Et siqd aduersi de vnitate ecclesie acciderit, radicitus amputetur, & dei ecclesia fructusq; seruorum maneat in concussi. Propter quod charissimi expectantes satagite immaculati ei inueniri in pace, & domini nostri iesu christi longuanimitatem salutem arbitramini. Estote ergo prudentes, atq; vigilate in orationibus, ante omnia autem mutuam in vobismeipsis charitatẽ continuam habentes, quia charitas operit multitudinẽ pctõrũ, hospitales inuicẽ sine murmuratiõe, Vnusquisq; sicut accepit gratiã in

alterutrum

Universidad de Deusto

alterutrum illam administrantes sicut boni dispēsatores multiformis gratie dei, si quis loquitur quasi sermones dei, si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus, vt in omnibus honorificetur deus, per iesum christum, cui est gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

INCIPIVNT DECRETA

EVARISTI PAPE DE ORDINATIONE DIACONORVM ET LEGITIMO CONIVGIO ATQVE DE FIDE ET DE NON INIVRIANDIS EPISCOPIS, AVT LACERANDIS.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS VNIVERSIS Aphrice regionis episcopis Euaristus. ¶Consulentibus vobis fratres charissimi quid super his, que in vestris continebantur scriptis visum esset, vel quid docilis ratio persuaderet, aut quid a beatis apostolis nobis traditum, aut custoditum remaneret optantes (vt retulistis) nostris institui documentis. Si quidem dilectio vestra normam secuta prudentium ad sedem apostolicam referre maluit, quasi ad caput, quid deberet de rebus dubiis custodire potius quam vsurpatione presumere. A

¶DE ORDINE SEPTEM DIACONORVM.

DIaconi (qui quasi oculi videtur esse episcopi) in vna quaq; ciuitate iuxta apostolorū constituta septem debent esse, qui custodiant episcopum predicantē, ne aut ipse ab insidiatoribus quomodo infestetur, aut ledatur a suis, aut verba diuina detrahendo, aut insidiando polluantur, vel despiciantur, sed veritas spirituali redoleat feruore, pax predicata labiis animi cum voluntate concordet. B

¶DE CONIVGIO LEGITIMO.

SImiliter custoditum & traditum habemus, vt vxor legitime viro iungatur. Aliter enim legitimum vt a patribus accepimus, & a sanctis apostolis, eorumq; successoribus traditum inuenimus non fit coniugiū, nisi ab his qui super ipsam feminā dñationem videntur habere, & a quib⁹ custoditur, vxor petatur, & a parentibus propinquioribus spōsetur, & legibus detur, & suo tempore sacerdotaliter (vt mos est) cū precibus & oblationib⁹ a sacerdote benedicatur, & a paranimphis (vt cōsuetudo docet) custodita, & sociata a proximis tempore congruo petita legibus detur, & solemniter accipiatur, & biduo vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiāt, vt bone soboles generētur, & domino in actibus suis placeant. Taliter enim & domino placebunt, & filios non spurios, sed legitimos, atq; hereditabiles generabunt. Quapropter filii charissimi, & merito illustres fide catholica suffragante, ita peracta legitima scitote esse coniugia. Aliter vero presumpta non coniugia, sed aut adulteria, aut contubernia, aut stupra, vel fornicationes potius quam legitima coniugia esse non dubitate, nisi voluntas propria suffragata fuerit, & vota succurrerint legitima. Nam fructus diuinus est precepta diuina custodire. Ea quoq; deserere, presumptionem fieri nulli dubium est. Cur ergo indignum est vnitatem ecclesie custodiri? idemq; omnes pariter & sentiamus, & pronunciemus. Si enim aliter presumpta fuerint, perdunt profecto ipsi transgressores seipsos qui semetipsos decipiunt. Hec cuncta recitanda per omnes ecclesias affricanas scripta dirigite, & istis connectite, quas adiunximus litteras prefectorum, vt de his que inique laudantur (si quid tale probari poterit) iudicium fiat, & inhibita coerceantur, & preterita mala, & illicita coniugia si doceantur admissa, digna seueritate corripiantur. De cetero vero caueantur talia per omnes ecclesias, ne ecclesie sanctitas per nostram fatigata negligentiam perdat preuilegia que est per viros venerabiles consecuta. C

¶De his vero quibus ab insidiatoribus fatigamini, vnde & nos consulere, & a nobis edoceri, inter cetera voluistis, eo quod sint quidam qui arbitrantur de patre solo dictum esse, quia ipse D

Universidad de Deusto Biblioteca

solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem, ita eos apostolicis percutite ferulis & diuinis redarguite preceptis, non enim solus pater sine filio lucem inaccessibilem habitat, quia vbi pa ter est ibi etiã filium esse indubitabili fide credendum est, nam si solus pater sine filio (quod dicere ne phas est) lucem habitat inaccessibilem, necesse est vt sequestratam pater a filio habeat mansionem, qd si ita est, quonãmodo idem filio ad dexteram patris altãs a beato martyre Stephano dicitur conspici si pater secundum eos solus dicitur sedibus lucis cõtineri? Absit hoc a sensu fidelium christo in vnita te fidei adherentium, quoniam sicut non obest filio cum solus dicitur pater lucem inaccessibilem habitare, ita non obest patri cum sapientia que est filius dicitur gyrum celi sola circuire, pater itaq; cũ sit inuisibilis, & ingenitus in se, in filio visus apostoli testimonio comprobatur & in filio a se inenarra biliter genito mansisse ac requieuisse monstratur ipso filio in propheta loquente. Qui me genuit requieuit in tabernaculo meo, & in euangelio pater in me manens facit opera hec, & deum nemo vi dit vnquam, nisi vnigenitus filius qui est in sinu patris, si enim in sinu patris erat filius ab initio & ex corde patris verbum bonum eructatus est, quomõ non ex corde paterno consistẽs lucem cum eodẽ inaccessibilem habitasse credendus est? Nunquid pater absq; vlla luce in filio potuit cõmanere, aut in tabernaculo filii sine eadem potuit requiescere, cum idem filius candor sit eterne lucis, & speculum si ne macula deitatis, quam Salomon super salutem suã dilexisse se dicit in cuius speciem semper dele ctari gestiuit, super salutem & speciem inquit dilexi illam, & p luce proposui habere eam quoniam inextinguibile est lumen eius. Hanc ergo Dauid propheta lucem desyderans anxius proclamat dicens. Emitte lucem tuam & veritatẽ tuam, & iterum. In lumine tuo videbimus lumen, in huius igitur luminis claritate filius seipsum in monte tribus discipulis preostendit, qui metu mortis perter riti, prostratiq; in faciem, sibi vite finem adesse senserunt, hanc inquam lucem in se fuisse demonstrãs filius proclamabat, & vt in eadem incederent discipulos p̃monebat, dum lucem habetis inquit am bulate in luce, & iterum ego sum lux huius mundi. Qui sequitur me nõ ambulat in tenebris, sed ha bebit lumen vite eterne, & euangelista. Erat lux vera, ait, que illuminat omnem hominem veniẽtem in hunc mundum, si hec lux que credentibus promittitur in filio esse probatur, & cum eterno eterna esse dicitur, quomodo a vobis in accessibili luce patris filius separatur. Si enim filius deus verus, & vi ta eterna est, sine dubio in hac luce simul cum patre habitare credẽdus est, quam nullus modo nostrũ hoc mortali corpore cõstitutus potest aliquatenus contueri. Sed dum apparuerit tunc vere illum vi debit sicuti est, qui eius conspectibus fuerit dignus coaptari, & nõ sicut Moyses ceteriq; prophete p enigmata & figuram, sed ipsam veraciter in filio secundum apostolum contuebitur deitatis imagi nem. Nam si hunc eundemq; prophete sub testimonio subsequente sereno mentis intuitu inuesti gare volueris inuenies filium non posse ab hac luce patris penitus separari, quoniam cum solum fili um dixerit in terra cum hominibus connuersatum, patrem ab illo non est credendum fieri alienum, si testimonium enim hominum accipimus testimonium dei maius est, quoniam hoc est testimoni um dei quod maius est, quia testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei habet testimonium dei in se, qui non credit in filium mendacem facit eum, quia non credit in testimonium quod testifi catus est deus de filio suo. Et hoc testimonium est quoniam vitam eternam dedit nobis deus, & hec vita est in filio eius, qui habet filium, habet vitam eternam, qui non habet filium dei, non habet vitam

A ¶Hec scribo vobis, vt sciatis quoniam vitam habebitis eternam, qui creditis in nomine filii dei. Et hec est fidutia quam habemus ad eum, quia quodcunq; petierimus secundum voluntatem eius au dit nos, & scimus quia audit nos quicquid petierimus, scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat & dabitur ei vi ta peccãti non ad mortẽ. Est peccatum ad mortem non pro illo dico vt roget quis. Omnis iniqui tas peccatum est, & est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex deo nõ peccat, sed generatio dei conseruat eum & malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex deo sumus & mun dus totus in maligno positus est. Et scim⁹ quoniam filius dei venit, & dedit nobis sensum: vt cogno scamus verum deum, & simus in vero filio eius, hic est verus deus, & vita eterna. Hec vero fratres predicate, hec omnibus nunciate, vos vero inuicem exortamini, perfecti estote, semperq; gaudete, pa cem autem sectamini in omnes, & deus pacis, & dilectionis erit vobiscum, deo autem & patri nostro gloria, in secula seculorum. Amen.

¶FINIS.

Universidad de Deusto

ITEM EPISTOLA EVARISTI PAPE Q; CHRISTVS SIT CAPVT ET SPONSVS ECCLESIE ET QVALITER SACERDOTES SVAS ECCLESIAS ET ECCLESIE EORVM EOS DEBEANT DILIGERE.

EVARISTVS VRBIS ROME EPICOPVS OMNIBVS A per egyptum conglutinatis fratribus in domino salutem. Vnum nos fratres sentire oportet, & agere, vt (sicut legim⁹) in nobis vnũ cor & vna anima esse ꝓbetur. Scimus nãq; sicut a patribus accepimus christum esse caput, cuius & membra sumus. Ipse enim est sponsus, & ecclesia spõsa cuius filii nos sumus. Et ideo vnũ patrem habemus in celis dominum. Sacerdotes vero vice christi legatione funguntur in ecclesia. Et sicut ei sua cõiuncta est spõsa idest ecclesia, sic epis iungũtur ecclesie vnicuiq; ꝓportiõe sua. Et sicut vir nõ habet negligere vxorẽ suã sed diligere & caste custodire sic episcop⁹ & multo magis custodire, & amare atq; prudeter regere, debet ecclesiã. Et velut vxor que sub manu est viri obedire debet viro suo, eũq; diligere & amare, potius ecclesia etiam episcopo suo in omnib⁹ obedire, eũq; diligere, & amare, vt animã suam debet, quia illud fit carnaliter istud spiritualiter, & sicut vir nõ debet adulterare vxorem suã; ita nec episcopus ecclesiam suam id est vt illã dimittat ad quã sacratus est, absq; ineuitabili necessitate, aut apostolica, vel regulari mutatione & alteri se ambitus causa coniugat. Et sicut vxori nõ licet dimittere virum suum, vt alteri se (viuente eo) matrimonio societ, aut eum adulteret licet fornicatus sit vir eius sed iuxta ap̃lm aut viro suo recõciliari debet aut manere innupta, ita ecclesie non licet dimittere aut ab ea segregare episcopũ suum, vt alterũ (viuẽte eo) accipiat, sed aut ipsum habeat aut innupta maneat, id est ne alterũ episcopũ suo viuente accipiat, vt fornicationis aut adulterii sui crimen incurrat, nam si adulterata fuerit, id est si se alteri episcopo iunxerit, aut super se alterum episcopũ adduxerit, aut esse fecerit vel desiderauerit per accerrimã penitẽtiam aut suo reconcilietur episcopo aut innupta permaneat. Vnde & dominus loquitur in euangelio dicens, *si quis viderit mulierẽ* ad concupiscendũ, iam mechatus est eam in corde suo. *Episcopum* vero oportet *opportune atq; sine intermissione* ecclesiam suam docere, eamq; pruden ter regere & amare, vt a vitiis se abstineat & *salutem consequi possit eternam.* ¶ Et illa cum tota ueuerentia eius doctrinã debet suscipere, eũq; amare, & diligere, vt legatum dei & preconem veritatis, quia testante veritate. Quecumq; ligauerit super terrã, erunt ligata & in celo, & quecunq; solueris super terram, erunt soluta & in celo. Nimis timenda est fratres hec sententia, & preuidẽdum est vobis ne offendatis eos, qui tantã a domino habent potestatem. Et ideo potius obediendi diligẽdi & summopere venerandi sunt, non detrahendi vel lacerandi aut eiiciendi, sed portãdi & amãdi ipso dicente domino. Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit, ideo hec vobis & omnib⁹ fidelibus scribimus fratres vt ab his vos caueatis, & posteris vestris non malum sed bonum exemplum relinquatis, quoniã iniuria episcoporum ad christum pertinet, cuius vice funguntur. Audiuimus enim quosdã a vobis infamatos & dilaceratos episcopos, ac ciuitatibus propriis pulsos, quia alibi episcopi constitui non possunt nisi in ciuitatibus non minimis, & alios in eis ipsis viuentibus cõstitutos. ideo hec vobis scribimus vt sciatis hoc fieri nõ licere, sed proprios reuocari, & integerrime restitui debere, illos vero qui adulterina seditate sponsas suas quas & vxores eorũ prefixo tenore esse intelligimus tenent, eici & adulteros atq; infames fieri, eosq; ab ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquã querelam habueritis his peractis inquirendum erit, & auctoritate huius sancte sedis terminandum. Et ne omnia nũc sigillatim dicam, omne bonũ (si ipsa per se in vobis fuerit) charitas facere vos docebit, sicut econtrario eos qui a salute alieni sunt omne malum facere odium docet, Vnde & vos qui veri dei estis discipuli abiicite a cordibus vestris ante omnia discordias, & animorum dissensiones, ex quibus omne opus malum procedit, & benignitatẽ ac simplicitatem tota mente seruate. Verũtamen scitote cuncti q̃d supra omnes vos laboret episcopus, quia vnusquisq; vestrũ suum propriũ fert laborem, ille vero & suum & singulorum. Et ideo sicut ille pro vobis omnibus, ita & vos omnes summopere laborare pro eo debetis, in tantum vt si etiam necesse fuerit animas vestras pro eo ponatis sicut & ipse animã suã pro vobis si necesse fuerit ponere debet ipso dicente saluatore. Bonus pastor animã suam dat pro ouibus suis. vos vero obedite eis, & vigla- B

Universidad de Deusto
Biblioteca

te pro eis,quia ipsi pro vobis vigilant,quasi rationē pro animabus vestris reddituri,vt cum gaudio
A hoc faciant & non gemites. ¶ Nō est itaq; a plebe autvulgaribus hominibus arguend⁹,vel accusan
dus episcopus,licet sit inordinatus,quia pro meritis subditorū disponitur a deo vita rectorum. Exē
plo dauid peccantis ad comparationem principiū quia ex merito plebis preuaricantur. Sacerdotes
enim exquirere debent peccata populorū, & sagaci sollicitudine vnūquēq; probare, iuxta testimo⁄
nium domini ad iheremiā loquentis. Probatore (inquit) dedi te populo meo robustum, vt scias &
probabis viam eorum. Ideo ista dico,quia insidiator bona sepissime solet conuertere in malum, &
in electis ponit maculā. Vnde si qui sunt vituperatores aut accusatores episcoporum,vel reliquorum
sacerdotū,non oportet eos a iudicibus ecclesie audiri,anteq̄ eorum discutiatur estimationis suspicio
vel opinio,qua intentiōe:qua fide,qua veritate,quavita,qua cōsciētia quove merito,si pro deo,aut p
vana gloria,aut inimicitia, vel odio,aut cupiditate ista sumpserint nec ne. Hec oia fideliter sunt per
scrutanda,& diligenter pertractanda,Nam sunt nonnulli qui prepositos suos peruerse reprehēdūt,
si vel parū ipsis molesti extiterint. Idcirco recto oculo primatibus ecclesiarum preuidendum est:ne
quisquā eorum innocens vexetur aut scandalizetur,intendentibus sententie domini que ait. Si qs
scandalizauerit vnum de pusillis istis meli⁹est illi,vt suspendatur mola asinaria collo eius,& deme
gatur in profundū maris,& reliqua. Deus autem omnipotens,vt nos a precipitate sententie ꝓba⁄
tione cōpesceret (cum omnia nuda & aperta sint oculis eius) mala tamē sodome noluit audita iudi
care:priusquā manifeste agnosceret que d icebantur,vndeipse ait. Descendam & videbo vtrum cla
morē qui venit ad me opere compleuerit, an nō est itavt sciam. Deus omnipotens cui nichil abscon
ditum est,sed omnia ei manifesta sunt etiam anteq̄ fiant,non ob aliud hec & alia multa(que hic ꝓli⁄
xitantē vitantes non inseruimus)per se inquirere dignatus est,nisi vt nobis exēplū daret ne p̄cipites
in discutiendis & iudicādis negociis essemus,& ne mala quorūdā pri⁹ quisq̄ presumat credere quā
probare. Cuius exemplo monemur,ne ad proferendā sententiam vnq̄ precipites simus, aut temere
indiligenterq; i discussa queq; quoquomodo iudcemus dicente veritatis voce. Nolite iudicare vt nō
iudicemini in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini,& reliqua. Nam mala audita nullū mo
ueant,nec passim dicta absq; certa probatione quisquā vnquā credat. Sed ante audita diligēter in⁄
quirat,ne precipitando quicq̄ aliquis agat. Si enim dominus omniū,sodomorū mala quorum cla⁄
mor ad celum vsq; peruenerat, omnia sciens prius credere nec iudicare voluit quā ipse ea cum fide
libus testibus diligenter inuestigans,que audierat & opere veraciter cognosceret, multomagis nos
humani peccatores homines quibus incognita sunt occulta iudicia dei. & hec precauere,& nullum
ante veram iustāq; probationē iudicare, aut damnare debemus, manifeste apostolo dicente paulo
qui ait. Tu quis es qui iudicas seruū alienū? suo enim domino stabit aut cadet,vnde & per ꝓphe⁄
tam Dauid, dominus loquitur dicens. Nolite exaltare in excelsum cornu vestrum loquētes in cer
uice veteri:quia neq; ab oriente,neq; occidente,neq; a solitudine montium,sed dominus iudex hūc
humiliabit & exaltabit,quia calix in manu domini exvino meraco ad plenū mixtus,& ꝓpinabit ex
eo, verumtamen feces eius potabunt bibentes omnes impii terre. Ego autem annūciabo in sempi⁄
ternum psallā deo Iacob. Et alibi idem ait ꝓpheta. Ab increpatiōe tua deus Iacob,consopitus est &
curr⁹ & equ⁹. Tu terribilis es, et qs stabit aduersum te? Ex tūc ira tua,de celo aūt fecisti iudiciū,terra
timens,& tacebit cum surrexerit ad iudicandum deus,vt saluos faceret omnes mites terre. Et apo⁄
stolus ait. Michi vindictā,ego retribuam. Et alibi inquit idem apostolus. Sufficit vnicuiq; obiur⁄
gatio que fit a plurimis,ita vt magis donetis & consolemini,ne forte habundantiori tristicia absor⁄
beatur is qui in angustia est. Propter quod obsecro vos vt confirmetis in illo caritatem. Et domi⁄
nus in euangelio ait. Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo,& ex tota anima tua,& ex om
nibus viribus tuis,& ꝓximū tuum sicut teipsum. Dilectio enim proximi malū non operatur. Pro
pter quod iuxta apostolum inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas, in quo enim iudicas alterū
te ipsum condemnas,eadem agens que iudicas. Scimus enim quoniā iudicium dei est secundum
veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo omnis qui iudicas eos qui talia agūt
& facis ea,quia tu effugies iudicium dei? An diuitias bonitatis eius,& patientie, & longanimitatis
contemnis? Ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adduxit. Secundum autem duri⁄
ciam tuam,& impenitens cor thesaurizas tibi irā in die ire & reuelationis iusti iudicii dei qui red⁄
det vnicuiq; secundum opera eius. His quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam &
honorem,& incorruptionem querentibus vitam eternam. His autem qui ex contentione,& qui nō

Universidad de Deusto

acquiescunt veritati credunt autem iniquitati ira & indignatio tribulatio & angustia in omnē animam hominis operantis malum iudei primū & greci. Gloria autē & honor & pax omni operanti bonum, & alibi idem aut apostolus. Causati enim sumus omnes sub peccato esse sicut scriptum est quia non est iustus quisqua, non est intelligens, non est requirens deum, omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum non est vsqꝫ ad vnum. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant, venenū aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. contritio & infelicitas in viis eorum & viam pacis non cognouerūt, non est timor domini ante oculos eorū. ¶ Scimus A
autē quoniam quecunqꝫ lex loquitur his qui in lege sunt loquitur: vt omne os obstruatur & subditus fiat omnis mundus deo, quoniam ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo: per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iusticia dei manifestata est & testificata a lege & prophetis. Iusticia autem dei per fidem Iesu christi super omnes qui credunt. Non enim est distinctio, Omnes enim peccauerūt & egent gloria dei. iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionē que est in christo Iesu: quē proposuit Deus propitiatorē per fidem in sanguine ipsius ad ostentionem iustitie sue, ppter remissionem precedentium delictorum in sustentationem dei ad ostentionem iusticie eius in hoc tempore, vt sit ipse iustus & iustificans eum qui ex fide est Iesu christi. Item idē. Quis accusabit aduersus electos dei? deus qui iustificat? Quis est qui condemnet christus Iesus qui mortuus est immo & resurrexerit, qui est ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis? Quis ergo nos separabit a charitate christi. Tribulatio an angustia, an psecutio, an fames an nuditas, an periculum an gladius sicut scriptum est. Quia propter te mortificamur tota die estimati sum⁹ sicut oues occisionis, sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neqꝫ mors, neqꝫ vita, neqꝫ angeli, neqꝫ principatus, neqꝫ virtutes, neqꝫ instantia, neqꝫ futura, neqꝫ fortitudo, neqꝫ altitudo, neqꝫ profundum, neqꝫ creatura alia, poterit nos separare a charitate dei que est in christo Iesu domino nostro. Debemus aūt nos, vt ait idem apostolus firmiores imbecillitates infirmiorū sustinere, & non nobis placere. vnusquisqꝫ vestrum proximo suo placeat in bonū ad edificationē. Et enim christus nō sibi placuit, sed sicut scriptū est improperia improperātiū tibi ceciderunt *super me. Benedictus* deus & pater dñi nostri iesu christi, pater misericordiarum & deus *totius consolationis qui consolatur nos in* omni tribulatione nostra, vt possimus & ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt, per *exhortationem* qua exhortamur ipsi a deo, quoniam sicut abundant passiones christi in nobis, ita & per *christum abundat* consolatio nostra, siue autem tribulamur pro vestra exhortatione & salute, siue exhortamur pro vestra exhortatiōe que operatur *in vobis* tolerantiā earūdem passionum quas & nos patimur, & spes nostra firma est pro vobis, scientes quoniā sicut socii passionū estis sic eritis & consolationis. Fidelis autē deus qui nōpatietur vos tētari super id quod potestis, sed faciet cum tētatione etiam prouētum vt possitis sustinere. Propter qd charissimi sectamini charitatem inuicē, & emulamini meliora & spiritualia, & adiuuate vos inuicē, vt deo semper in omnibus placere valeatis. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis. Amen. Data kal. nouembris Gallio & bradua. cc.

INCIPIVNT DECRETA ALEXANDRI PAPE DE SACERDOTIBVS NON VEXANDIS NEC SCRIPTIS A BEIS PERMETVM AVT ALIQVAM FRAVDEM EXIGENDIS, ET DE PASSIONE DOMINI IN CONSECRATIONE CORPORIS EIVS MISCENDA, ET DE AQVA CVM SALE POPVLIS BENEDICENDA, ET DE FIDE SANCTE TRINITATIS.

ALEXANDER EPISCOPVS OMNIBVS ORTHODOXIS per diuersas prouintias christo domino famulantibus. Cogitātibus nobis metum diuini iudicii fratres charissimi & post vitam hanc vnūquēqꝫ pro vt gesserit recepturū, quid veniat in querelā tacere nō licuit, sed nobis vobis loqui necessitas imperauit, dicente ppheta. exalta vt tuba vocem tuam, & cui omniū ecclesiarum commissa est cura, si dissimulem audiam domino dicente, reiecistis mandatū dei, B

Universidad de Deusto Biblioteca

vt statuatis traditiones vestras. Quid enim aliud est reiicere mandatum dei, quam priuato consilio iudicio humano nouis rebus constituendis liberius delectari. Vnde & alibi scriptum est, Ne trãsgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Terminos indubitãter trasgreditur qui statuta patrũ postponit atq; confundit. Peruenit nãq; ad conscientiã apostolice sedis, q; nõnulli sunt tam stolidi qui dominica precepta & apostolorum eorũq; successorum statuta minime obseruãt, & eos de quibus dominus ait, qui vos tangit, tangit pupillã oculi mei non solum tangere minime dubitant, sed etiam persequi non formidant. Et licet nos persequãtur, quia nec nos sine illis nec illos sine nobis persequi possunt, quoniam illius sumus discipuli qui animas pro fratribus precepit ponere, tamen eis pericula & perditiones eorum non sumus auli celare, ne prophetica (quod absit) dãnemur sententia que ait Si annunciaueris iniquo iniquitatem suam anima tuam liberasti. Si autẽ nõ annunciaueris ei, sanguinẽ eius de manu tua requirã. Est etiã & hoc ad hanc sanctã sedẽ perlatũ (q̃d pudet dicere) & non solum sacerdotali, sed etiam omni christiano nomini est inimicũ, id est quod nõnullos episcopos vel sacerdotes aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiũt, aliquas confessionis sue in alteram partem quã debeant aut pro suarum non requisitione rerum, aut quod deterius est alieni erroris secta scripturas facere & propriis manibus roborare & coram populis recitare atq; confiteri. Aliquos dicunt carceribus & ergastulis recludi, vt saltem his territi insidiis deuient dñi sacerdotes, & suis faueant voluntatibus. Relatum insuper est ad huius sancte & apostolice sedis apicẽ, cui summarũ dispositiones causarũ & omniũ negocia ecclesiarũ ab ipso domino tradita sunt, quasi ad caput ipsoq; dicẽte principi apostolorũ petro. Tu es petrus & super hanc petrã ecclesiam meã edificabo. quod quidã emuli christi eiusq; sancte ecclesie insidiatores, sacerdotes dei ad iudices publicos accusare p̃sumant: cum magis apostolus christianorũ causas ad ecclesias defferri & ibidem terminari precipiat. Taliter preuaricãtes preuaricati sunt in dominũ suum, & non obediunt preceptis eius. De quibus dominus per ꝓphetã Osee loquitur dicẽs. Quasi vacce lasciuientes declinauerũt & dilexerũt afferre ignominiã ꝓtectoribꝰ suis. Et idẽ, ve eis quoniã recesserũt a me, vastabuntur quia p̃uaricati sunt in me, & ego redemi eos, & ipsi locuti sunt cõtra me mẽdacia & nõ clamauerunt ad me in corde suo, sed vlulabant in cubilibus suis, super triticũ & vinũ ruminabãt & recesserunt a me. Ego erudiui & cõfortaui brachia eorum, & in me cogitauerũt malitiã. Reuersi sunt vt essent absq; iugo, facti sunt quasi arcus dolosus. Abiiciet eos dominus (ait idẽ propheta) quia nõ audierũt eum, & erũt vagi in nationibus. ¶ De his enim clericis vel laicis qui episcoposvel reliquos sacerdotes prius tam ad primates eorũ quã ad reliquos accusant iudices, q̃ auribus eorũ a quibus se lesos estimat inculcẽt, vt ab eis aut ius suũ aut iustã recipiãt apologiã. Itẽ per eũdem ait dominꝰ ꝓphetã. Audi domus israel & domus regis ausculta & attendite sacerdotes, quia vobiscũ iudiciũ est, quoniam laqueus facti estis speculationi & rete expassum super thabor, victi masq; declinastis in profundum. Et ego eruditor omniũ vestrũ, & alibi. Omnes calefacti estis quasi cliban⁹, quia deuoratis iudices vestros. Ipsi autẽ declinãt victimas dñi in profundum, qui eos deuorãt vel iniuste lacerant, quia oculi dñi dicuntur. Nam si modo quisq̃ principis secularis oculos laceraret aut amoueret esset reus maiestatis an nõ? profecto aut morti traderetur aut perpetua notaretur infamia. Si pro seculi potestatibus talia ab hominibus fiunt quid pro his fieri putatis de quibus dominus ait. Qui vos tãgit, tãgit pupillã occuli mei. Preuldubio hi qui eos persequũtur & amouere nitũtur iniuste cõtra apostolicam auctoritatem si a morte prohibentur dicente domino nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat perpetua tamẽ notantur infamia, & exilio digni iudicantur finitimo, de quibꝰ a temporibus apostolorum & infra ista tenemus atq; decreta habemus eorum accusandi episcopos vel testificãdi in eos vocem obstruimus, quos non humanis sed diuinis actibꝰ mortuos esse scimus. de quibus dominus loquitur per eũdem prophetam. Calumniã patiens effrain fractus est iudicio, quoniam cepit abire post sordem, & ego quasi tinea effrain, & quasi putredo domui iuda. Et vidit effrain languorẽ suum & iudas vinculũ suũ, & abiit effrain ad assur, & misit ad regem vltorẽ, & ipse nõ poterit sanare vos nec soluere poterit a vobis vinculũ. Qui enim sacrilega persequũtur p̃suasione & lacerare nitũtur episcopos, vel eos qui dño recte sacrificãt indubitãter eũ p̃sequũtur & dilaniãt cuiꝰ vice fungũtur, vnde ait dominꝰ per Iohel ꝓphetã. Nũquid vltionẽ reddidistis mihi? Et si vlciscimini vos contra me, cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrũ. Et per amos prophetã dominus, inquit. Quis sapiens, & intelliget ista, intelligens & sciet ea. Quia recte vie domini, & iusti ambulabunt in eis, preuaricatores vero corruent in eis. Et ipsa per se veritas ait. Qui vos audit

A

me audit

Universidad de Deusto Biblioteca

me audit,& qui vos spernit me spernit. His & aliis fulti quam plurimis dominicis preceptis vetantes hominum perditiones, cum omnibus huius sancte sedis, quam dominus caput totius ecclesie cõstituit membris talia fieri prohibemus, ne confundatur populus domini in eternum. Nam & a predecessoribus nostris inhibitum legimus, vt nemo contristet doctores, neq; accusationem aduersus eos suscipiat. Ipse namq; apostolorum, princeps in ordinatione beati Clementis populum instruẽs ait. Quicunq; contristauerit doctorem veritatis peccat in Christum, & patrem omnium exacerbat deum, propter quod vita carebit, & doctor gentium, inquit, si preoccupatꝰ fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, sustentate illum, in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris, alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.

Has considerantes pietates, & pericula vitantes animarum, vna cum omnibus domini sacerdotibus, qui vobiscum in hanc sacram conuenerunt vrbem, & cum omnibus huius capitis membris, sicut a beatis apostolis, & a reliquis sanctis patribus, & a successoribus eorum accepimus, statuẽtes decreuimus, omnes qui sanctos patres persequuntur, aut amouere, vel dilacerare manifeste nituntur infames esse, & alienos a liminibus ecclesie, vsq; ad satisfactionem fieri, quia sic odit deus eos, qui aduersus patres armantur, vt patrum inuasores, vel destructores. Qui ideo infames efficiũtur, quia patres persequũtur. Quod si, nec loqui eis licet, quibꝰ doctores summi (quos episcopos vocamus) ꝓpter eorum scelera aduersantur, quanto magis eis, qui eos infestant, nec consentiendum est, nec loquendũ ne principes eorum inueniantur sceleribus, quia non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus rei sunt. Vnde & beatus princeps apostolorum Petrus in ordinatione sancti predecessoris nostri Clementis instruẽs clerũ & populum ait. Si inimicus fuerit Clemens alicui pro actibus suis vos nolite expectare, vt ipse vobis dicat cum illo nolite amici esse, sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius, absq; cõmunicatione obsecundare, & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum, sed nec loqui his quibus ipse non loquitur, vt vnusquisq; qui in culpa est, dum omnium vestrum cupit amicitias terre festinet citius reconciliari ei qui omnibus preest, & per hoc redeat ad salutem, cũ obedire ceperit monitis presidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus amicus non est, & locutus fuerit, his quibus ipse non loquitur vnus est, & ipse ex illis qui exterminare ecclesiam dei volunt, & cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est, & est multo nequior hostis hic, quam illi qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem que inimica sunt gerit, & ecclesiam dispergit, ac vastat. Similiter si huiusmodi personis, quedã scripture quoquomodo per metum, aut fraudem, aut per vim extorte fuerint, vel vt se liberare possent quocũq; modo ab eis conscripte, vel roborate fuerint ingenio, ad nullum eis preiudicium, aut nocumentum, peruenire censemus, neq; vllam eis infamiam, vel calumniam. aut a suis sequestrationem bonis vnquam auctore domino, & sanctis apostolis eorumq; successoribus sustinere permittimus. Cõfessio vero in talibus non compulsa, sed spontanea fieri debet, ipso attestãte qui ait. Ex corde enim procedunt homicida, adulteria, fornicationes, blasphemie, & cetera que sunt ad hec pertinentia. Nec tantum attendẽda sunt que fiũt quãtũ quo aio fiãt, quorum exẽpla, si omnia scribere ceperimus ante dies quam exempla deficient. Vnde et illud est quod dñs ad munera Abel respexit, & non ad Cain, quia magis intendit ad offerentis animum, quam ad ea que offeruntur. Inde & dominus per prophetam inquit. Dominus scit cogitatiões hominum. Et per Osee ait. In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum domini & reliqua. Et dominus inquit in euangelio. Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum, & clauso ostio ora patrem tuum. Omnis enim confessio que fit ex necessitate fides non est. Et apostolus ait. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Amplius autem respicit deus ad cogitationes, & spontaneas volũtates, quam ad actus qui per simplicitatem, aut per necessitatem fiunt. Confessio enim non extorqueri debet in talibus, sed potius sponte profiteri, pessimum est enim de suspitione, aut extorta confessione quemquã iudicare, cum magis inspector cordis sit dominus q̃ operis, & potius requirit dñs cogitationes puras, & voluntates bonas, quã labia mẽdacia. Vnde & dominus per prophetam loquens ait, populus iste labiis me honorat, cor eorũ autẽ longe est a me. Peius malũ fore non estimo, quã xpianos suis inuidere sacerdotibus. Nouit enim dominus qui sunt eius. Non potest autem humano condemnari examine, quem deus suo reseruauit iudicio. Si omnia namque in hoc seculo vindicata essent, locum diuina non haberent iudicia. Quod autem ad alios iudices prius non debeant, quam ad sacerdotes, vel auditores ecclesie accusare. Ita a tempore apostolorum, & infra obseruatum, & diffinitum inuenimus. Si quis erga episcopũ

A

Universidad de Deusto Biblioteca

vel actores ecclesie quamlibet querelam aut actionem iuste habere crediderit,ipse redēptoris sui (cui
ius actio nostra est institutio) viarum non immemor sed sectator egregius qui cum maledicetur nō
maledicebat,sed tanquam ouis corā tōdēte se obmutuit,ac ꝑ suis ꝓsecutorib⁹ in cruce pendens apud
patrem intercessit non prius primates superiores aut alios Iudices adeat quam ipsos a quibus se le
sum estimat conueniat familiariter,& non semel,sed sepissime,vt ab eis aut suam Iusticiam accipiat,
aut iuste excusationem. Boni nempe & vere christiani hominis est rem ipsam omnibus amicitie ac
pacis legib⁹ pri⁹ tētare,q̄ in iudicio (vbi frequēter amarissimus aie rancor innascitur) suū ius ꝑtinaci
ter expiri. Si quis enī cū deo qui pacis ē auctor hitare cupiat, ei necesse ē vt pacē inqrat. Si ergo secus
egerit ab ipsis,& ab aliis cōmunione priuetur tanquam apostolorum patrumque aliorum contem
ptor. De quibus, ait propheta. Erunt quasi non sint,& peribunt viri, qui contradicunt vobis.

A ¶In Sacramentorū quoq̄ oblationibus, que inter missarū solemnia domino offerūtur passio do
mini miscenda est,vt eius (cuius corpus & sanguis conficitur) passio celebretur. Ita vt repulsis opinio
nibus superstitionum panis tantum & vinum aqua permixtum in sacrificio offerantur. Non de
bet enim, vt a patribus accepimus & ipsa ratio docet, in calice domini, aut vinum solum, aut aqua
sola offerri,sed vtrumq̄ permixtum,quia vtrumq̄ ex latere eius in passione sua profluxisse legitur,
ipsa vero veritas nos instruit calicem & panem in sacramento offerre,quādo ait. Accepit Iesus panē
& benedixit,deditq̄ discipulis suis dicens. Accipite & mādūcate,hoc est enī corpus meū, quod pro
vobis tradetur. Similiter postquam cenauit, accepit Calicē deditq̄ discipulis suis dicens, accipite &
bibite ex eo omnes,quia hic est calix sanguinis mei,qui pro vobis fundetur in remissionē peccatorū.
Crimina enim atq̄ peccata oblatis,his domino sacrificiis delētur, idcirco & passio eius in his cōme
moranda est, qua redempti sumus,& sepius recitanda,atque hec domino offerenda, talibus hostiis
delectabitur,& placabitur dominus,& peccata dimittet ingentia. Nihil enim in sacrificiis maius esse
potest,quam corpus,& sanguis christi. Nec vlla oblatio hac potior est, sed hec omnes precellit. Que
pura conscientia domino offerenda est,& pura mente sumenda,atq̄ ab omnibus veneranda. Et si
cut potior est ceteris,ita potius excoli & venerari debet. ¶Aquam enim sale consperſam populis be
nedicimus,vt ea cuncti asperſi sanctificentur ac purificentur, quod & omnibus sacerdotibus facien
dū esse mādam⁹. Nam si cinis vitule asperſus sanguie populū sanctificabat atq̄ mūdabat multo ma
gis aqua sale asperſa diuinisq̄ precibus sacrata,populum sanctificat,atq̄ mundat. Et si sale asperso ꝑ
heliseum prophetam, sterilitas aque sanata est, quanto magis diuinis precibus sacratus, sterilitatē
rerum auert humanarum,& coinquinatos sanctificat,atq̄ mundat,& expurgat,& cetera bona mul
tiplicat,& insidias diaboli auertit, & a fantasmatis versutiis hominum defendit. Nam si tactu fim
brie vestimenti saluatoris saluatos infirmos eē nō dubitamus,quāto magis virtute sacrorū eius ver
borum diuinitus sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis & anime humana percipit fragili
tas. His ergo & aliis instructi documentis,vota singulorum domini sacerdotes respicite,& in virtu
te spiritus sancti diuinis precibus, per ministerium vobis diuinitus collatum perficere certate. Ele
menta quoq̄,tam ea que prediximus,quam cetera diuinis apta vsibus & humanis necessaria infir
mitatibus sacrate, infirmos curate, & cetera que ad vos pertinent diligenter perficite, ipse enim sal
uator tribuendo nobis exemplum discipulis suis ait. In nomine meo demonia eiicite,infirmos cura
te,egros sanate,leprosos mundate & cetera. Super infirmos etiā manus imponite & bene habebunt.

B ¶Fidem quoque sancte trinitatis sic docendam a patribus accepimus vobisque tradendam subdi
tis destinamus. Esayas nanque propheta ait, vidi dominum sabaoth sedentem super tronum excel
sum,& Seraphin stabant in circuitu eius sex ale vni,& sex ale alteri,duabus velabāt faciem eius,dua
bus volabant,& clamabant ad alterutrum dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus dominus deus sa
baoth. Si trinitas non est,quare tertio sanctus dixerunt,aut si vnitas non est, quare sub trina repeti
cione vnum deum ac dominum intimauerunt. Si trinitas non est,cur in geneseos libro dicitur. Di
xit deus,fecit deus,& benedixit deus? Si vnitas non est,quare tertio dixit deus & deos plurali nume
ro non commendauit? Si trinitas non est,quare in exodo dictum est tertio, domine domine misera
tor,& misericors? Si vnitas non est,quare dū tertio o domine diceret, postea singulariter miserator di
xit,& non miseratores,vt plures ostēderet intimauit? Si trinitas nō est,cur Abrahā ad ilicē mābre se
dēs tribusq̄ occurrēs vni dñe dixit,& nō vt viderat trib⁹ salutatiōis obsequiū reddidit? Si vnitas nō ē
cur cū moysi deus abrahā,& de⁹ Ysaac, & de⁹ iacob,tertio diceret vnitatē oñdēs hoc mihi nomē ē di
xit,& nō hec sunt nra noia designauit? Si trinitas non est,quare Dauid tertio dixit: Bñdicat nos deus
deus noster

Universidad de Deusto

deus noster benedicat nos deus? Si vnitas non est, quare cum tertio deũ nominasset benedicat dixit & nõ benedicant adiunxit? Si trinitas non est, cur Elayas denuo dixit dominus deus sabaoth, deus israel qui sedes super cherubin? Si vnitas non est, cur qui sedes dixit & non qui sedetis astruxit? Si trinitas non est, cur in libro regnorũ dicitur domine deus omnipotẽs deus israel sermones tui fideles sunt? Si vnitas non est, cur tui dicitur & non vestri potius intimatur? Si trinitas nõ est, cur in psalmo quinquagesimooctauo cantatur, domine deus virtutum deus israel, intende ad visitandas omnes gentes? Si vnitas non est, cur intẽde posuit & non intendite, vt predicatus est intimauit? Si trinitas nõ est, cur in apocalipsi tercio dixit, sanctus dominus deus omnipotẽs, qui est: & qui erat? Si vnitas non est, quare qui est & non qui sunt pluraliter designatur? Si trinitas nõ est, quare in deuteronomio dictum est. Dominus deus tuus misericors est & audiet vocem tuam? Si vnitas non est, quare posuit audiet, & nõ audiẽt intimauit? Si trinitas non est, quare in Iesu naue dicitur libro dominus deus deorum est? Si vnitas non est, quare est dixit, & non sunt more locutionis induxit? Si trinitas non est, quare helias loquendo in oratione domine dñe deus israel ostẽde, quia tu es deus me⁹ dixit? Si vnitas non est, quare ostẽde posuit, & non ostendite? Si trinitas nõ est, cur Mardocheus orãdo domine, domine deus omnipotẽs omnia in potestate tua sunt dixit? Si vnitas non est, quare in tua posuit, & non in vestra signauit? Si trinitas non est, cur etiam iudich orando dixit domine, dñe deus omnium virtutum respice in orationem meã? Si vnitas non est: quare respice & nõ respicite designauit? Si trinitas non est, quare in iheremia dicitur, dominus deus vester deus verax est? Si vnitas nõ est, quare verax est dixit, & non veraces potius intimauit? Si trinitas non est, quare in apocalipsi scriptum est, dñs deus & spirit⁹ prophetarum misit angelum suum ostẽdere seruis suis que oportet fieri cito. Si vnitas non est, cur cum patrem & filium & spiritum sanctum nominasset misit dixit & non miserunt sub pretaxato trium personarum & nominũ numero introduxit. Si trinitas non est, quare in deuteronomio dicit, dominus deus vester hic est? Si vnitas non est, quare hic est dixit, & non hi sunt plurali numero designauit? Si trinitas non est? quare in eodem dicitur libro dñs deus tuus deus magnus & potens est? Si vnitas non est, quare magnus & potens pluraliter non nominatur? Si trinitas non est, cur Tobias cum filium suum in rages ciuitatem cũ Raphael archãgelo mitteret benedicens eos ita dixisse docetur, deus Abraham, & deus Isaac, & deus Iacob ipse impleat benedictionem suam in vobis? Si vnitas non est, quare ipse impleat dixit, & non ipsi impleant intimauit? Postremo si trinitas non est quare dominus discipulos suos, In nomine patris & filii, & spiritussancti vniuersas gentes misit baptizare? Si vnitas non est, quare in nomine dixit, & non in nominibus precipiendo perdocuit? Si trinitas non est, quare Paulus apostolus ait ex ipso, & per ipsum & in ipso sunt omnia? Si vnitas non est quare ex ipso posuit & non ex ipsis astruxit? Si enim certo certius volueritis vnitatem trinitatis agnoscere. a sepe dicto doctore gentium apostolo potestis vniuersa condiscere & sequi catholicam fidem, & horum respuere prauitatem. Gratia domini nostri Iesu Christi (inquit) & caritas dei & communicatio sancti spiritus ipsa est patris & filii, & spiritus sancti gratia, & sic fidem sancte trinitatis & intelligere & docere domino adiuuante pleniter potestis. ¶ Idcirco igitur charissimi fidei regulas iuxta huius epistole finem posuim⁹, vt in eius confessione fideliter perseueremus, & domino auxiliante bonam fidem habere mereamur. Quicunq; voluerit esse amicus seculi huius, inimicus dei constituitur. An putatis quia inaniter scriptura dixit ad inuidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam, propter quod dicitur deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi igitur estote deo, resistite autem diabolo & fugiet a vobis. Appropinquate domino & appropinquabit vobis. Emundate vobis manus peccatores & purificate corda duplices animo. Miseri estote & lugete & plorate, risus vester in luctum conuertetur, & gaudium in merorem, humiliamini in conspectu domini, & exaltabit vos. Nolite detrahere vobis alterutrũ fratres mei, quia q detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi & iudicat legem. Si autem iudicas legem non es factor legis sed iudex. vnus enim est legislator & iudex, qui potest perdere & liberare. Tu autẽ quis es qui iudicas proximũ tuum. Agite nunc diuites plorate vlulantes in miseriis vestris que aduenient vobis. Diuitie vestre putrefacte sunt & vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum & argentum vestrum eruginauit, & erugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurisatis vobis iram in nouissimis diebus. Ecce merces operariorum: qui messuerunt regiones vestras que fraudata est a vobis clamat, vindictã poscẽs retẽti laboris, & clamor eorũ

A

Universidad de Deusto Biblioteca

in aures dñi ſabaoth introiuit. Epulati eſtis ſup terrã, & i luxuriis enutriſtis corpora veſtra. In die occiſiõis adduxiſtis, occidiſtis iuſtum, & non reſtitit vobis. Ve fratres his qui tribulant vos, vos vero quãto amplius tribulamini tanto purgatiores atq; beatiores efficiemini, ſi tamen ipſa tribulatio patienter fuerit ſupportata. Vnde ipſa veritas per ſe dixit. Beati qui perſecutionem patiuntur ꝓpter iuſtitiam, & alibi. Beati eritis cum vos oderint homines, & perſecuti vos fuerint & eiecerint nomen veſtrum tãquã malũ. Gaudete in illa die & exultate, quoniã merces veſtra multa eſt i celo. Data. ix. kalẽ. Auguſti traiano, & heliano. cc. conceſſ.

ITEM EPISTOLA ALEXANDRI PAPE DE CAVSIS ET GRAVATIONIBVS SACERDOTVM.

A

ILECTISSIMIS FRATRIBVS OMNIBVS EPIſcopis per diuerſas conſtitutis regiones Alexander epiſcop⁹. Nulli fratres dubium eſt, quia boni a malis ſemper perſequũtur, & tribulantur. Propter quod humiliemur ſub potenti manu dei, vt liberet nos in tempore tribulatiõis, Nã ſicut leo rugiens circuit querens quem deuoret, ſic diabol⁹ non ceſſat circuire & querere quos ex fidelib⁹ perdat, & maxime illos quos ardẽtiores in ſeruitio ſaluatoris eiq; familiares inuenerit familiares dico eos quos ſibi ſacrari & i ordine apoſtolatus cõſtitui voluit. Ipſi enĩ pro populo interpellãt, & populi peccata comedũt, quia ꝓcib⁹ ſuis & oblationibus ea delẽt atq; cõſumunt. Qui quãto dignioreſ fuerint, tanto facilius ꝓ neceſſitatibus quibus clamãt exaudiuntur. Multum enim (vt ait beatus Iacob⁹ apoſtol⁹) valet deprecatio iuſti aſſidua. Qui enim vos perſequitur ipſum cuius legatione fungimini perſequitur, quia ſicut ipſe filius dei mediator fuit dei & hominũ ita & vos eius vice in eccleſia eſtis conſtituti, vt inter dominum & homines legatione fungamini. Si quis autẽ legationẽ veſtrã impedit, non vnius ſed multorum profectum euertit. Et ſicut multis nocet ita a multis arguendus eſt, & bonorũ ſocietate coercendus. Et quia dei cauſam impedit & ſtatum conturbat eccleſie. Ideoq; ab eius liminib⁹ eccleſie arceatur. Ab hominibus quoq; talis eſt cauẽdus & nõ i cõmunione fidelium vſq; ad ſatiſfactionem recipiendus. Eſt enim ſtatutũ olim, vt qui ſtatum conturbat eccleſie, ab eius liminibus arceatur, ne cum fidelibus cõmunicet qui eorum bona auertit. Vos ergo ſi dilectionem habueritis adinuicem & vnanimes fueritis facile tales ſuperare poteritis. Si vero (quod abſit) diſcordes fueritis, & canino dente vos derodere ceperitis, non ſolum eos non ſuperabitis, ſed & vobis ipſis nocebitis atq; ab eis ſuperabimini, & in no center forte peribitis. Qui autem ex veſtro collegio fuerit & ab auxilio veſtro ſe ſubtraxerit, magis ſciſmaticus & non ſacerdos eſſe probabitur. Ecce inquit ꝓpheta quã bonum, & quã iocundum habitare fratres in vnum. Illi vero in vnum non habitãt qui a fratrum ſolatio ſe ſubſtrahũt, aut quod deterius eſt fratribus inſidias preparãt aut laqueos ponũt, De his enim & eorum ſimilib⁹ dominus per Oſee prophetã loquitur dicẽs. ꝓpter vos lugebit terra & infirmabitur omnis qui habitat in ea in beſtia agri & i volucre celi, ſed & piſces maris congregabuntur, verũtamen vnuſquiſq; nõ iudicet & non arguatur vir, populus enim tuus ſicut hi qui cõtradicũt ſacerdoti & corrues hodie, & corruet etiam propheta tecum. Nocte feci tacere matrem tuam, conticuit populus meus eo quod nõ habuit ſcientiam, quia tu ſcientiam repuliſti repellam te, ne ſacerdotio fungaris michi. Et oblita es legis dei tui, obliuiſcar filiorum tuorum & ego. Secundũ multitudinem eorum ſic peccauerũt michi, gloriam eorum ad ignominiã cõmutabo. Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum ſublevabunt animas eorum. Et erit ſicut populus ſic ſacerdos, & viſitabo ſuper eum vias eius, & cogitationes eius reddam ei. Et comedent & non ſaturabuntur, fornicati ſunt & non ceſſauerunt, quoniam dominũ dereliquerunt in non cuſtodiendo. Hec cauete fratres, & bona ſemper agere feſtinate, quia in hoc cognoſcẽt omnes dicit dominus quoniam mei eſtis diſcipuli ſi dilectionem habueritis adinuicem. Bonum eſt nãq; proculdubio, & omnibus timentibus deum deſiderabile, cohibere diſſentiones, & altercationes, fratribuſq; ſubuenire, & inuicem non inuidere, ſed adiuuare. Nos ergo qui diſcipuli domini & dici & eſſe cupim⁹, portare crucem Chriſti & compati fratribus debemus, & non quaſcunq; eis inſidias aut foueas preparare, quia talionem meretur qui fratribus foueam

Universidad de Deusto

fratribus foueā preparat. Nolite errare fratres quia deus non irridetur. Huius rei gratia dominꝰ vobis cōmisit ecclesiā suam, vt pro omnibus laboretis, & cūctis oppressis opē ferre nō negligatis, vnde dominꝰ per ꝓphetam loquitur dicēs. Hec dixit dñs. Iudicate mane iudiciū & eruite vi oppressos de manu calūniātis, ne forte egrediatur quasi ignis indignatio mea, & succēdatur & non sit qui extinguat. Vos ergo qui in summo speculo a domino constituti estis, attēdere eos & opprimere oportet qui in fratres seditiones & scandala excitant, ne simul cum eis pereatis. Salutate omnes qui recte laborant in euangelio christi & iuste gubernant viam eius ne cohabitantes in ea demergantur aut suffocētur, Salutat vos omnis apostolica ecclesia in domino. Amen. Data. vii. kalen. Nouembris traiano & heliano. iiii. cc. concess.

ITEM EPISTOLA ALEXANDRI PAPE VT VITENTVR DETRACTIONES ET INIVSTE PVLSATIONES.

ALEXANDER EPISCOPVS OMNIBVS DIVINO SACERDOTIO fungentibꝰ pax & mia multiplicetur & sapientia atq; bona volūtas in oib⁹ augeatur & fructificetur i dño. Gratia dei sumꝰ fratres charissimi id qd sumus. Idcirco nobis prouidēdū est & oppido decertādū, ne i eavacui iueniamur sed eadē nobis cooperāte gratia fructū dño plurimū reportemꝰ. Qd aliter fieri non potest nisi sapiētiā sectando eiusq; precepta lectionibꝰ & hymnis meditando; atq; eo adminiculā te implendo, orando, vigilando, & voluntatem eius, (in quātum ipse largitꝰ fuerit) perficere studeamus. Nec eādē negligēdā gratiā nobis dominꝰ dedit sed fideliter exercēdā tribuit. Dilectio enim sine simulatiōe in nobis esse & apparere debet, quia omnis qui odit fratrē suum homicida est. Qui vero diligit eū in deo manet & deus in eo, vnde & apostolus ait. Nolite iudicare fratres inuicem, sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri vel scandalū, & dominus inquit. Quod tibi non vis fieri alteri ne facias, & alibi. In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicē, & salomon ait. Sacrificiū salutare est attendere mandatis & discedere ab omni iniquitate. Summa enim iniquitas est fratres detrahere, & accusare, vnde scriptum est. Omnis qui detrahit fratrē suum homicida est. Et omnis homicida nō habet partem aut hereditatē in regno dei, & alibi. Cauete vos fratres charissimi ne participes efficiamini (quod absit) malis eorū, & non solum vos cauete a talibus, sed & cauere alios ab eis & auertere docete, de his enim dominꝰ ait per ꝓphetā Micheā, ve qui cogitatis inutile & operamini malum in cubilibus vestris, In luce matutina facient illud, quoniā contra deum est manus eorū. Et concupierunt agros: & violēter tulerunt, & domos rapuerunt, & calūniabantur virū, & domū eius, virum & hereditatem eius. Idcirco dicit dominus hec. Ecce ego cogito super familiā istā malum, vnde nō auferetis colla vestra, & non ambulabitis superbi, quoniā tempus pessimū est. In die illa sumetur super vos parabola & cantabūt cāticum cum suauitate dicētiū, De populatione vastati sumus, pars populi mei cōmutata est. Quomodo recedet a me cū reuertatur, qui regiones vestras deuorat. Propter qd non erit tibi mittēs funiculum sortis in cetu dñi, o israel. Ne loquamini loquentes. Non stillabit super istos, non cōprehendet confusio dicit domus Iacob. Nunquid abbreuiatus est spiritꝰ dñi aut tales sunt cogitationes eius, Nonne verba mea bona sunt; cum eo qui recte graditur. Et ecōtrario populus meus in aduersariū consurrexit, de super tunicā paliū sustulistis, & eos qui trāsibant simpliciter cōuertistis ad bellū, & econtra. De his qui accusantur vel tribulantur per naū ꝓphetā confortans eos sic loquitur dominus dicens, Et cōfortās in die tribulationis, & sciēs sperantes in se. Et in diluuio ptereunte cōsummationē faciet loci eius, & inimicos eius persequētur tenebre. Quid cogitatis contra dominū? Confirmationē ipse faciet. Non cōsurget duplex tribulatio, quia sicut spine se inuicē complectūtur sic cōuiuiū eorum pariter potantium consumetur quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitās contra dominū malitiā mente pertractans ꝑuaricationē. Hec dixit dñs. Si perfecti fuerint ita & plures sic quoq; attēdētur & pertrāsibit, Afflixi te & nō affligā te vltra. Facile est fratres verbo fallere hominē sed nō deū. Sapiēs nō est q nocet, nec vir liguosus i malū se diriget i terra, nichil vero mali vult, qui fidelis est. Malo enī & prauo ingenio fides aliena est, ait enī apls de infideliū ignorātia. Si enim cognouissent nūq dnm glie crucifixissent. Crucifigūt enim dnm qui eū i sacerdotibꝰ suis

Universidad de Deusto Biblioteca

persequntur,quia crux a cruciatu dicitur. Magnum vero sacramētum sustinet qui compatitur, sed tamē beati qui persecutionem patiuntur ,ppter iusticiam. Ecce ait iudas apostolus,veniet dominus in milibus suis facere iudicium,& perdere omnes impios,& arguere omnem carnem, de omnibus impietatibus eorum. Hec fratres valde timenda sunt & perpendenda,ne veniensvnusquisq; ad iudicium penā cum impiis recipiat, sed cum iustis gloriam. Quod pius dominus prestare dignetur qui viuit & regnat per secula cuncta. Data kalēn. Maii heliano & vetereo. cc. consulibus.

INCIPIVNT DECRETA SIXTI PAPE PRIMI.

A OMNIBVS IN DEO PATRE, ET DOMINO NOSTRO Iesu christo dilectis fratribus in charitate domini nostri Iesu christi. Sixtus romane ecclesie archiepiscop⁹ salutē. Charissimi fideliter agite in omnib⁹, vt fideles & nō infideles iueniamini. Nolite imitari malū sed qd̄ bonū est agite, quia qui ex deo est bene facit, qui autem male non ex deo, sed ex diabolo est. Fidem enim rectā vos tenere oportet, vt dissentientes ab apostolica non sitis doctrina Vnum enim verum deum patrē & filium a prophetis & apostolis ostendimus predicatum, a quibus etiam spiritum sanctū credimus non esse discretum, Esaya propheta dicente. Ego sum deus & non est alius preter me. Et per meipsum iuro, quia exiuit ex ore meo veritas & sermo meus non auertitur, quia michi inclinabitur omne genu, & omnis lingua confitebitur per dominum dicēs, Iusticia & gloria ad eum veniet. Et vt in hoc testimonio patrem & filium simul fuisse cognoscatis paulū apostolum audite dicentem, vt in nomine (inquit) Iesu omne genu flectatur celestium terrestrium & infernorū, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus christus in gloria est dei patris omnipotentis. Quod si secundum aliquos filius est minor patre suo, ergo minorata est & gloria patris in filio. Et vbi est quod in salomone scriptura loquitur dicens. Sicut enim in conspectu eorum (inquit) magnificatus est in nobis, ita in conspectu nostro magnificaberis in illis, vt cognoscant te sicut & nos cognouimus quoniā non est deus preter te domine. *Diligēter attende & agnosce filium esse qui magnificabitur in iudicio dum venerit viuos & mortuos iudicare.* Item Esaias. Audite domus iacob, & residui domus israel, *qui egredimini ex vtero & erudimini a puero vsq;* ad senectutem. Ab initio ego sum & quousq; senescatis ego sum. Ego vos feci & ego sustineo, ego remittā ego suscipiā dicit dominus. & iterū. Ego sum dominus deus, preter me non est alius deus annuncians nouissima priusquā fiant. & statim consummata sunt. Item alibi. Audi me Iacob & israel quoniam ego feci. Ego sum dn̄s deus tuus, & nō est alius preter me, Item ibi. Ego sum domin⁹ de⁹ tuus primus & ego nouissimus & in ea que supuētura sunt ī nouissimis ego sum. Ego sum de⁹ qui te creaui qui te adiuui, & cōmuniui dextera mea. Et vnitatem patris & filii assignans loquitur dicens. Ego testis vester dicit domin⁹ de⁹ & puer meus tu quē ego elegi: vt sciatis & credatis, quia ego
B sum, & ante me non fuit ali⁹ de⁹, & post me nō erit. ¶ Vnū hi qui nō sane sapiunt eligant ex duob⁹ aut fateantur patrē & filium deum vnū, aut si solum patrē deum esse cōtēdunt, ergo illis domin⁹ noster Iesus christ⁹ dei fili⁹ nō erit deus, quia scriptum est. Ante me nō fuit ali⁹ de⁹ & post me nō erit. Si secundū tales ita est, cur apostolus talia predicat & eundem filium deū super omnia benedictum insinuat. Quorum patres inquit ex quib⁹ christ⁹ secundū carnem qui est super omnia deus benedictus in secula. Itē Esayas ait. Domin⁹ de⁹ israel qui liberauit eum de egipto. Ego sum primus & ego post, hec & preter me non est de⁹ sicut ego sum qui stet & vocet, & preparet michi, ex quo hominem feci in seculo. Item alibi, In te est deus & nesciebam⁹ & non est alius deus preter te. Tu es enim deus & nesciebam⁹, de⁹ israel saluator. Vn⁹ de⁹ nō sunt pater & fili⁹? Quis est hic de⁹, in quo esse dicitur de⁹ pater quē alium deum non esse, ppheta sepenumero ptestatur, & iheremias. Hic de⁹ noster (ait) & nō applicabitur alter ad eū qui inuenit omnē viā scientie & dedit eam Iacob puero suo & israel dilecto suo. Post hec in terris visus est & inter homines cōuersat⁹ est, Et in salomōe habetur. Miserere nobis de⁹ omniū & ostende nobis lumē miserationis, & imitte timorem tuū super gentes, que nō exquisierūt te, & cognoscāt, quia nō est ali⁹ deus nisi tu. Item ibi. Domine deus israel nō est tibi similis in celo sursum, neq; in terra deorsum, & in psalmo septimo decimo. Quoniā quis deus p̄ter dn̄m, aut quis deus p̄ter deū nostrum. & in geneseos. Et pluit dominus a dn̄o ignē & sulphur super sodomā &

Universidad de Deusto

sodomā & gomorrā & euertit ciuitates illas. Si solus pater de⁹ est quis pluit ignem & sulphur supra predictas ciuitates, vt eas euerteret. Queso responde. Et in deuteronomio, dñs sol⁹ deducebat eos & nō fuit cum illis deus alienus. Et paul⁹ apostol⁹, vn⁹ deus qui iustificat circūcisionē ex fide, & ꝓputium per fidem, & ad corithios. Deus erat in christo mundū reconciliās sibi, & iterū non est de⁹ nisi vnus, & ad Gallatas. Mediator autē vni⁹ non est, deus autem vnus est & vnitatē patris & filii, & spiritus sancti demonstrans ephesiis scribens ita cōfirmat. Sufferētes inuicē in charitate solliciti seruare vnitatem spirit⁹ in vinculo pacis. Vnū corpus & vnus spirit⁹ sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre vnus deus vna fides vnum baptisma vnus deus. Si non sane sapientes vnitatem fidei voluerint simplici corde recipere ex hoc itaq; testimonio in vno spiritu poterūt simul patris & filii vnitatē cōdiscere. Patrem igitur vt superi⁹ cōprehēsum est in diuins litteris genitum ꝓprie positū nec legere possunt penitus nec probare. Sed quia id ipsum fides exigit christiana absq; vlla dubitatione ingenitus creditur qui tamē secundū seriē scripturarū in filio a se genito vnus esse monstratur ¶ De cetero placuit ꝓpter malorū hominū infestationes, vt in accusatiōe dñi ministrorū primo persona, fides vita & cōuersatio blasphemantium enucleatim perscrutetur. Nam fides omnes actus hominis ꝓcedere debet, quia dubius in fide infidelis est, nec eis omnino esse credēdum qui veritatis fidem ignorant. nec recte cōuersationis vitā ducunt. Quoniā tales facile & in differenter lacerāt & criminātur recte & pie viuentes, idcirco suspicio eorum discutienda primū, & corrigēda, neq; accusatorib⁹ suspectis vel de inimicorum domo prodeūtibus est credendū. Erant enim quidam qui prius videbātur esse ex nobis sed non erant ex nobis. Si vero essent ex nobis mansissent vtiq; nobiscum, & non conturbassent fratres. exacuerunt enim (vt ait ꝓpheta) linguas suas sicut serpentes, venenū aspidū sub labiis eorum. Quapropter hi respuēdi sunt si incorrigibiles apparuerint, & vitādi ne domino decipiant famulantes. State ergo dilectissimi super vias aspicientes & interrogantes de semitis dñi antiquis: & videte que est via dñi bona & recta & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus vestris. Data. xvi. kalen. Maii sub adriano & vero. A

¶ITEM EPISTOLA SIXTI PAPE.

SIXTVS VNIVERSALIS APOSTOLICE ECCLESIE ep̄s omnibus episcopis in dño salutem. Cognoscat vestra sapientia charissimi fratres quia in hac sancta sede apostolica a nobis & reliquis episcopis ceterisq; dñi sacerdotibus statutū est, vt sacra vasa nō ab aliis quā a sacratis dominoq; dicatis cōtrectentur hominibus. Indignum valde est vt sacra dñi vasa quecuq; sint humanis vsibus seruiāt: aut ab aliis q̄ a domino famulantibus eiq; dicatis tractētur viris. Ne pro talib⁹ ꝓsumptionib⁹ iratus dñs plagā imponat populo suo, & hi etiā qui nō peccauerūt mala patiātur aut pereāt, quia perit iust⁹ sepissime pro impio. Attēdite fratres ne talia vestris in ecclesis ꝓmittatis de⁹ inceps fieri. Ne grex precioso sanguine xp̄i redēpt⁹ in ꝓcipitiū (q̄d absit) ruat. propter q̄d assumite armaturā dei, vt possitis resistere his qui cōtradicunt veritati, & induite vos lorica iusticie calciati pedes in ꝓparatiōe euāgelii pacis. Si quis vero vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate licēter hāc sanctā & apostolicā appellet sedem, & ad eā quasi ad caput suffugiū habeat, ne innocens dānetur, aut ecclesia sua detrimētū patiatur. Si autem ei necesse fuerit eāq; appellare minime ausus fuerit & vocat⁹ tamen ab hac sancta sede fuerit nō renuat venire, sed cōfestim vt ei nunciatū fuerit venire festinet, & causas pro quibus vocat⁹ est prudēter disponat, atq; si necesse aliquid corrigere fuerit cū his quos hic primos inuenerit corrigat, ad ecclesiā tamē suā nō prius reuertatur quā litteris apostolicis vel formatis pleniter instruct⁹ atq; purgat⁹ si fuerit vñ. Et postquā domū reuersus fuerit cognoscāt vicini sui qualiter hic sua aliorūq; causa discussa fuerit. Quatin⁹ eam absq; aliqua ambiguitate nūciare & ꝓdicare omnibus possit. Ab hac enim sancta sede a sanctis apostolis tueri defendi & liberari ep̄i iussi sunt, vt sicut eorū dispositiōe ordinante dño primit⁹ sunt constituti, sic huius sancte sedis cui⁹ dispositioni eorū causas & iudicia seruauerūt ꝓtectione futuris tēporib⁹ sint abomnib⁹ peruersitatib⁹ semper liberi. Vnde culpātur hi qui aliter circa fratres egerint quā hui⁹ sedis rectorib⁹ placere cognouerit. ¶ His taliter cōsideratis atq; cū reliquis ep̄is decretis tāquā omniū curā gerentes, ꝓpter sedis ꝓprie apicē decernim⁹, vt nemo pōtificū aliquā suis reb⁹ expoliatū ep̄m aut a sede pulsū excōicare aut iudicare ꝓsumat, qa nō ē priuilegiū q̄d expoliari possit iā nudat⁹. Si qs aūt aliter agere ꝓsuperit sciat cēsurā hui⁹ sedis cū oib⁹ mēbris suis sibi vēturā & sicut egerit ita recipiet. Si bn̄ bn̄, graue graue. Si pessime pessime quoniā dign⁹ē opari⁹ mercede sua. B C

Universidad de Deusto Biblioteca

Nos fratres nullum perdere volum⁹, sed ipse perdit se qui pie considerata auertit, & qui apostolorū & huius sancte sedis decreta libenter violat, Sed nunc fratres cōmēdamus vos omnes domino, & verbo gratie eius, qui potest perficere & dare hereditatem cum omnibus sanctis, ipse autē deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum, vt vobis inuicē succurratis & non sitis diuisi, vt vnanimes vno ore & vno corde honorificemus eum in concordia & consolatione fratrum, qui potens est confirmare nos secundū euangeliū eius iuxta reuelationē mysterii eterni temporib⁹ scilicet perpetuis, quibus vobis munera futurorum gaudiorum largienda sunt, data nono kalen. Aprilis adriano & vero. cc. concess.

INCIPIVNT DECRETA THELEFORI PAPE DE IEIVNIO SEPTEM EBDOMADARVM ANTE PASCHA, ET DE MISSARVM CELEBRATIONE IN NOCTE SANCTA NATALIS DOMINI ET QVO TEMPORE ALIIS DIEBVS MISSE CELEBRENTVR, ET DE EPISCOPORVM DEFENSIONE.

A CARISSIMIS FRATRIBVS ET DILECTISSIMIS episcopis theleforus Romane vrbis archiepiscopus salutem in domino. Credimus sanctam fidem vestram in apostolorum eruditione fundatam, hanc tenere & hanc populis vniuersis exponere, que videlicet a cōstitutis apostolorū, eorumq; successorum nulla ratione dissentit, per quos iustum est ceteros erudiri. Quapropter cognoscite a nobis & a cunctis episcopis in hanc sanctam & apostolicam sedem congregatis statutum esse, vt septem ebdomadas plenas ante sanctū pascha omnes clerici in sortē dñi vocati a carne ieiunēt, quia sicut discreta debet esse vita clericorū a laicorū cōuersatione, ita & in ieiunio debet fieri discretio, & sicut laici & seculares homines nolunt eos recipere in accusationibus & infamationib⁹ suis, Ita nec clerici debent eos recipere in impulsationibus suis, quoniā in omnibus discreta debet semper esse & segregata vita & conuersatio clericorum ac secularium laicorum. Et sicut hi amplius sunt applicati diuinis cultibus: & familiares dñi dicuntur saluatoris, ita moribus & conuersatione atq; sanctitate debent esse distincti. Has ergo septem ebdomadas omnes clerici a carne & delitiis ieiunēt, & hymnis & vigiliis, atq; orationibus, domino inherere die noctuq; studeant. ¶Nocte vero sancta natiuitatis dñi saluatoris missas celebrent, & hymnū angelicū in eis solēniter decantēt. Quoniam & eadem nocte ab angelo pastoribus nunciatus est, sicut ipsa veritas testatur dicens. Pastores erant in regione eadem vigilantes & custodientes vigilias noctis supra gregē suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos & timuerunt timore magno, & dixit illis angelus, nolite timere. Ecce enim auangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo, quia nat⁹ est vobis hodie saluator qui est christus domin⁹ in ciuitate dauid. Et hoc vobis signum inuenietis infantem pānis inuolutum & positum in presepio. & subito facta est cum angelis multitudo militie celestis, laudantium dominū & dicentium. Gloria in altissimis
B deo, & in terra pax hominibus bone volūtatis. ¶Ceterū cōsiderat impius iustum, & querit vt occidat eum. Dominus non derelinquet eum in manus eius, & non condēnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum & custodi viam eius, & exaltabit te vt possideas terram, cum interibūt impii videbis. Vidi impium robustum, & fortissimum, sicut indigenam virentem, & transiui & ecce non erat, & quesiui eum, & non est inuentus. Custodi simplicitatem & vide rectum, quia erit in extremū viro pax, preuaricatores autem interibunt pariter, & nouissimum impiorum peribit. Salus autem iustorum a domino fortitudo eorum in tempore tribulationis, & auxiliabitur eis dominus, & saluabit eos & eripiet eos ab impiis & saluabit eos, quia sperauerunt in eū & alibi. Quid gloriaris in malicia potens? Misericordia dei tota die. Insidias cogitauit lingua tua quasi nouacula acuta faciēs dolum. Dilexisti maliciā magis quā bonum, mendacium magis quā loqui iusticiā. Dilexisti omnia verba ad deuorandum lingua dolosa. Sed deus destruet te in sempiternum, terrebit & euellet te de tabernaculo & eradicabit te de terra viuentiū. & videbunt iusti & timebunt & super eū ridebūt. Ecce vir qui non posuit fortitudinem suā deum, sed sperauit in multitudine diuitiarū suarū, cōfortatus est in

Universidad de Deusto

tus est in insidiis suis. Ego autem sicut oliua vitens in domo dei, speraui in misericordia dei, in se-
culum & in eternum. Cõfitebor tibi in seculum, quoniã fecisti & expectabo nomen tuum quoniam
bonum est, in conspectu misericordiarum tuarũ. ¶Reliquis enim temporib⁹ missarum celebratio
nes ante horã diei tertiã minime sunt celebrande, quia & eadem hora dominus crucifixus est, & sup
apostolos spiritus sanctus descendisse legitur. ¶Ab episcopis autem idem angelicus hymnus pro
tempore & loco in missarũ solemniis celebrandus est atq; solemniter recitandus. ¶Ipsi enim qui p
prio ore corpus domini conficiunt, ab omnibus sunt obediendi atq; timendi, & non dilacerandi aut
detrahendi, quia a quibus se domini populus benedici, saluari & instrui cupit, nullatenus debet eos
arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi. Populus enim ab eis docendus est, & corripiend⁹
non ipsi ab eo, quia non est discipulus super magistrum. Nullomodo igitur domini pontifices & re
liqui sacerdotes quib⁹ domini cõmissa est plebs, rite populum possunt corrigere, si deceptionis se co
gnouerint laqueo infestari. Vnde iustũ est omnes in vniuerso orbe, doctores legis, ea que legis sunt
sapere, & non sacerdotes domini labiis suis, aut quibuslibet machinationibus maculare, dum ipsos
disponunt, aut cupiunt maculare, potius seipsos maculant & vulnerant. Dei ergo accusat ordinatio-
nem qui eos qui ab eo constituuntur, sacerdotes accusat, vel damnari cupit, a quibus se omnes fide-
les cauere debent, quia non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus rei sunt.
¶Christus enim dei filius dominus noster, humano generi salutem cõdonãs plenam, de nobis ait. A
Qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit, me spernit. Si ergo dominus in eis recipitur, & reiici-
tur, pculdubio ipsius sunt qui in eis reiicitur, vel suscipitur. Et tu quis es, qui iudicas seruum alienũ?
Proculdubio transgressores legis dei & apostolorum, atq; pphetarum, & non solum harum, sed etiã
humanarũ. Oẽs enim leges tam diuine quam humane alienum seruũ iudicare ꝓhibẽt. Quid pu
tas erit de te, cum transgressores & cõculcatores legis dei damnabũtur? Profecto & tu damnaberis,
quia postposuisti mãdatum dei, & tuam adimplesti voluntatem, quoniam sicut digni sunt qui mã
datum dei adimplent, atq; custodiunt, ita rei & pdigni sunt morte, qui ea postponunt, & in vanum
ducunt. Est enim in apostolicis scriptum institutis, alterius vitam nemo laceret, & de malo alieno os
suum non coinquinet. Accusatores vero & accusationes, quas leges seculi non admittunt & nos sub-
mouemus, & accusatori omnino non credi decernim⁹, qui absente aduersario causam suggerit ante
vtriusq; partis iustã discussionẽ. Nec hi qui nõ sunt idonei suscipiãtur ad accusationẽ, & omnes qui
aduersus patres armantur, infames esse censemus. ¶Patres enim omnes venerandi sunt nõ respuẽ
di, aut insidiandi. Hi vero qui cum inimicis morantur, aut qui suspecti habentur, minime recipiã-
tur, quia eorum emulatio lacerat etiam innocentes. Hunc murum firmissimum statuerũt patres no
stri, & nos cum eis contra persecutores nostros, vt hoc remedio eorum pellantur machinamenta, &
vos securiores & sanctiores famulari mereamini vestro saluatori. De talib⁹ enim insidiatoribus & ac
cusatoribus seruorum suorum loquitur dominus per prophetam dicens. Os tuum misisti ad mali
tiam & lingua tua concinnabat dolum, sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & in filium ma-
tris tue fabricabatis opprobrium. Hec fecisti & tacui, existimasti similem tui me futurum? arguã te,
& proponam ante oculos tuos. Intelligite hec qui obiuiscimini dominũ ne forte rapiat & non sit qui
liberet. ¶Languentes autem in isto conamine notãdi sunt, & a talibus repellendi. Tales enim mẽ- B
bra sunt diaboli, qui sursum atq; deorsum peruolans querit quos possit occidere, quos possit separa-
re, quos possit deuorare. Propter quam rem vigilãdum est, & armis celestibus sumus muniendi, ne
in eius compedes incidamus aut eius foueis illaqueemur. Decet enim in talibus causis hoc maxime
prouideri, vt sine strepitu concertationũ & charitas custodiatur & veritas defendatur, atq; innocẽtes
& dñi ministri illesi liberentur. ¶De bonis ergo & legẽ dñi custodientibus fratribusq; adiuuantib⁹
& non nocentibus, sed supportantibus ait per prophetam dominus. Non sedi cũ viris vanitatis, & cũ
superbis non ingrediar. Odiui ecclesiã pessimorum & cum impiis non sedebo. Lauabo in innocen-
tia palmas meas, & circuibo altare tuum domine, vt data voce predicem laudem tuam, & enarrem
omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculum domus tue, & locum tabernaculi glorie tue, ne
ponas cum peccatoribus animã meam, & cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manib⁹
scelus, & dextera eorum repleta est muneribus, ego autem in simplicitate mea gradiar, redime me, &
miserere mei, pes meus stetit in via recta, in ecclesiis benedicam domino. Concordent igitur cum
omnibus dei sacerdotibus he charitatis sentẽtie, in qbus vos fixos & firmos existere iudicamus. De⁹
vos incolumes custodiat filii carissimi. data. xv. kal. martii. Antonio & Marco. iiii. cc. cõeess.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIVNT DECRETA IGINII PAPE DE FIDE ET RELIQVIS CAVSIS.

A HIGINIVS IN CHRISTI NOMINE ALME VRBIS ROme episcopus,cūctis in apostolica fide & doctrina degentibus salutem. ¶Charissimi,deus filium suum misit in similitudinem carnis peccati,& de peccato dānauit peccatum in carne,vt iustitia legis impleretur,filius non secundum deitatem solā a patre missus est,sed secundum carnem,quam demēter & pie pro nobis assumere nō dedignat⁹ est.Nā quod semetipsum (exinanita maiestatis sue potentia)idem filius miserit apostolus contestatur & dicit,semetipsum exinaniuit formam serui accipiens,humiliauit semetipsum factus obediens vsq; ad mortem,mortem autem crucis,& Esaias. Non legatus,neq; angelus,sed deus ipse veniet & saluabit nos,item ibi. Palam apparui non querentibus me, & Iheremias, dereliqui domum meā,dimisi hereditatem meā,veni & factus sum illis in opprobrium,& in michea. Ecce dominus veniet, & cōmouebuntur sub eo montes & in Zacharia.Gaude & exulta filia syō,quia ecce ego venio,& cōmorabor in medio tui,dicit dominus,& apostolus ad Thimotheū.humanus sermo & omni acceptione dignus,quoniam Iesus christus venit in hūc mūdum peccatores saluos facere,&Malachias. Ecce subito veniet in templo suo dñs quē vos queritis,&angel⁹ testamēti quē vos vultis, in euangelio.Non veni vocare iustos sed pctōres in penitētia,itē ibi,qd nobis & quid tibi Iesu fili dei venisti ante tps perdere nos? venit filius hominis saluare & querere qd perierāt, itē ibi. Ego veni vt vitam habeant & abundanti⁹ habeant,itē ibi.Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit fili⁹ hominis,qui est in celo.Nunquid in his tantis ac talibus testimoniis quibus se filius dei a semetipso venisse testatus est,poterit quis dicere ab alio & nō a semetipso venisse? dum manifestum est quod qui carnem nostram dignanter assumpsit volūtarie, & non ab alio missus aduenerit,nam qui in patre manens vbiq; potentia sua consistit, vbi quo a patre mitteretur omnimō nō habuit,quoniā nulla pars celorum ac terre a cōspectu patris excipitur,vbi secundum vos a patre filius mitteretur,& paulus, Renouamini (inquit) spiritu metis vestre, & induite nouum hominem qui secundum deum creat⁹ est in iustitia & sanctitate veritatis. Et ad hebreos In eo enim in quo passus est ipse & tētatus est, potens est eis qui tentantur auxiliari, vnde sancte vocationis semper celestis participes. Considerate apostolum cōfessionis nostre,& pontificem Iesum fidelem existentem qui vocauit eum. Et ad collossenses,Nunc autem deponite & vos vniuersa, iram, indignationem,malitiā,blaphemiam,turpiaq; verba ex ore vestro non procedant. Nolite mētiri inuicem. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis,induite nouum eum qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creauit eum. Nunquid is qui vniuersam creaturam visibilia & inuisibilia proprie virtute potestatis procreauit ac fecit seipsum ante,aut postmodum (quod dicere nephas est) creauit vel facere potuit,& dominus in euangelio ait. Ego & pater vnum sum⁹,& iterum. Qui me videt,videt & patrem,& iterum. Qui me odit,& patrem meum odit,& iterum,vt oēs honorificent filium,sicut honorificant patrem,& iterum vt sint in nobis vnum,sicut & nos vnum sum⁹. Tu in me,& ego in eis,& iterum. Omnia mea tua sunt,& iterū. Ego in patre,& pater in me, & iterum. Pater in me manens facit opera hec. Et Iohannes euangelista ait,in principio erat verbū, & verbum erat apud deum,& deus erat verbū,& iterum ipse ad parthos. Tres sunt inquit qui testimoniū phibent in terra,aqua,sanguis,& caro,tres in nobis sunt,& tres sunt qui testimoniū perhibēt in celo,pater,verbum,& spiritus,& hii tres vnum sunt. Nos itaq; in natura diuinitatis (quia vnum sunt pater & filius,& spiritussanctus) nec patrem aliquo tempore credimus precessisse,vt maior sit filio,nec filium postea natum esse vt diuinitate patris minoretur.

B ¶Ceterum fratres saluo in omnibus, romane ecclesie priuilegio,nullus metropolitanus absq; ceterorum omnium comprouincialium episcoporum instantia aliquorum audiat causas eorum, quia irrite erunt aliter acte quam in conspectu eorum omnium vētilate, & ipse si fecerit coerceatur a fratribus. ¶Criminationes maiorum natu per alios non fiant nisi p ipsos qui crimina intendunt si tamen ipi digni & irreprēhensibiles apparuerint & actis publicis docuerint omni se suspitione carere & inimicitia,atq;

Universidad de Deusto

inimicitia atq; irreprehensibilem fidem ac conuersationem ducere, nec non & peregrina negotia & iudicia prohibemus, quia indignum est, vt ab externis iudicentur qui prouinciales & a se electos debent habere iudices. Nos quidem ex omni parte carpendo occasiones abscidimus. Nos superne memores discipline quibuscunq; cadentibus dexteram porrigim9, & a ruine precipitio quos possum9 releuamus, & defensionis adminiculum totis viribus prebere cupimus. Certe si vel mens sit recti cōscia, vindicta dignus est qui aliis existit causa periculi, qui vero innocentem vel fratrem quocūq; ingenio persequitur, ipse in se iugulum mortis impingit, vt ait diuinus, & beatus Preco. Noli detrahere, ne eradiceris, noli accusare, ne accuseris, noli iudicare, ne iudiceris, quia in quo iudicio iudicaueris, iudicabitur de te. Nemo creditur nos odisse quorū relatione non leditur, dicit enim domin9. Omne regnum in se diuisum non stabit, & omnis scientia aut regula aduersum se diuisa nō stabit. Ideoq; necesse est, vt concorditer salubres suscipiatis hortatus, nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis & apostolicis constitutionibus pareatis. Data. xvii. kalend. octobris magno & camerino consulibus.

¶ITEM EPISTOLA YGINII PAPE AD ATHENIENSES.

PAPA YGINIVS ATHENIENSIBVS SALVTEM. A

¶Multa michi fidutia est apud vos fratres, & multa gloriatio, p vobis. Repletus sum consolatione superabūdo gaudio in omni tribulatione nostra. Tribulor enim quādo de vobis audio quod non oportet. Consolor vero quotiens ea inter vos fieri cognouero que bonos christianos decet implere. Nolite fratres iugum ducere cum infidelibus, vnde doctor gentium loquitur dicens. Que participatio iustitie cum iniquitate? quis autem consensus templo dei cum idolis? vos enim estis templum dei viui, sicut dicit dns. Quoniā ihabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorum de9, & ipsi erūt michi popul9. Si enim deus angelis peccantib9 non pepercit, sed rudētib9 infernī detractos in tartarū tradidit, in iudicio cruciandos reseruari, & originali mundo non pepercit, sed octauū Noe iustitie pconē custodiuit diluuiū mūdo impiorū inducēs, & ciuitates Sodomorū, & Gomorreorum in cinerē redigens euersione damnauit, exēplum eorū qui impie acturi sunt ponēs quid putatis iniquis & impiis perseuerantibus in nequitia eorum erit? Iustū vero Loth oppressum a nefandorum iniuria conuersatione eruit, aspectu enim & auditu iustus erat, habitās apud eos qui de die in diem animam iustā iniquis operibus cruciabant. Nouit deus pios de tētatione eripere, iniquos vero in diem iudicii cruciandos reseruare, magis autem eos qui post carnem in cōcupiscentiam immundicie ambulāt, dominationemq; cōtemnunt audaces, sibi placentes, sectas non metuūt facere blasphemantes. Vñ alieni erroris sociū a sui propositi tramite nō recedentē, aut apostolice sedis iussionib9 inobedientem suscipere non possumus, quia inter fideles credētes vel sanctorum patrū iussionib9 obtemperantes permittim9 quia inter fideles magna debet esse discretio, & infideles. Si de9 fratres iustis nō pepercit, quid de nobis peccatoribus fieri putatis? Custodite vos ab omni inquinamento carnis & corporis, vt salui sitis in die aduent9 domini, vnum autem hic non lateat vos, vt ait apostolus. Charissimi quia vnus dies apud dominum sicut mille anni, & mille anni, sicut vnus dies. Non tardat dominus promissis, sed patienter expectat propter vos nolēs aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti. Adueniet autem dies domini, vt fur in qua celi magno impetu transient, elementa vero calore soluentur. Cum hec ergo omnia dissoluenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conuersationib9 & pietatib9 expectantes & properantes in aduentum diei, per quem celi ardētes soluentur, & elementa ignis calore tabescent. Nos vero celos nouos & terram nouam & promissa ipsius expectamus in quibus iustitia inhabitat. Deus autem omnis gratie qui vocauit vos in etemā suam gloriam in christo Iesu modicum passos ipse perficiet, confirmabit, & consolidabit, ipi gloria, & imperium in secula seculorū. Amen. Data. x. kal. Martii magno & camerino consulibus.

INCIPIVNT DECRETA PII PAPE VT DIE DOMINICO PASCHA CELEBRETVR.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A

OMNIBVS ECCLESIIS IN EADEM QVA SVMVS fide & doctrina manentib⁹ pius apostolice sedis archiepiscopus. Gratias agimus fratres deo,quoniam crescit fides vestra & abundat charitas vniuscuiusq; omnium vestrum inuicem,ita vt nos ipsim vobis gloriemur in ecclesiis dei,Videte fratres,videte,vt nemo vos seducat volens in humilitate & religione angelorum,que non vidit ambulās frustra inflatus sensus carnis sue,& non tenens caput,ex quo totum corpus per nex⁹ & cōiunctiones ministratum & constructū crescit in augmentum domini,sed induite vos sicut electi dei sancti & dilecti viscera misericordie,benignitatem,humilitatem,modestiam,pacientiam supportantes inuicem & donantes vobismetipsis

B si quis habet querelā. Et sicut christus donauit vobis,ita & vos. ¶Ceterum nosse vos volum⁹ quod pascha domini, die dominica annuis solēnitatibus sit celebrādum. Istis ergo temporib⁹ Hermes doctor fidei & scripturarū effulsit inter nos. Et licet nos idē pascha predicta die celebremus ,& quidam inde dubitarent ad corroborandas tamen animas eorum eidē Herme angelus domini in habitu pastoris apparuit,& p̄cepit ei,vt pascha die dominico ab omnibus celebraretur tempore suo,vnde & vos apostolica auctoritate instruimus omnes eadē seruare debere,quia & nos eadē seruamus,nec debetis a capite quoquomodo dissidere. ¶Cauete diligenter omnes,ne quis vos decipiat per aliquā astrologiam vel philosophiam & inanē fallaciam secundum traditionem hominum,secundum elementa mundi,& non secundum christum & traditionem rectam,in christo enim habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter vt sitis in illo repleti,qui est caput omnis pricipatus & potestatis, qui sine dubio cōtra mandata dei agit peccat,& qui consensum prestat erranti. ¶Hanc sanctam sedem apostolicam omniū ecclesiarum caput esse precepit, ipso dicente principi apostolorum Petro. Tu es Petr⁹ & super hanc petram edificabo ecclesiam meam,& porte inferi non preualebunt aduersus eam,& tibi dabo claues regni celorum. Et quodcūq; ligaueris super terram ,erit ligatum & in celo,& quodcūq; erit solutum super terram,erit solutum & in celo. Quid enim p̄deest illi suo errore non poliui , qui consensum prestat erranti? .Oues enim pastorem suum non reprehedant,plebs vero episcopum nō accuset,nec vulgus eum arguat,quoniam nō est discipulus super magistru,neq; seruus supra dominum. Episcopi autem a deo sunt iudicandi ,qui eos sibi oculos elegit,nam a subditis aut praue vite hominibus non sunt arguēdi vel accusandi,aut lacerandi,ipso domino exemplum date, quando per seipsum & nō per alium vendētes sacerdotes,& ementes eiecit de templo, & mensas nummularioru proprio euertit flagello,& eiecit de templo,& sicut alibi per prophetam loquitur dicens. Deus stetit in synagoga deorum,in medio autem deos discernit. Si quis vero a suo proposito retrorsum exorbitauerit & iussum apostolice sedis libenter transgressus fuerit,infamis efficitur .Reprobari ergo oportet eorum redargutiones qui in recta fide suspecti sunt . Fides autem & conuersatio primum scrutanda est,& denuo qui irreprehensibiles apparuerint sunt recipiendi,& nō prius,quia bonus homo testante veritatis voce ex bono thesauro cordis sui profert bona,malus homo ex malo thesauro cordis sui profert mala. Ex abūdantia enim cordis os loquitur,ideo p̄sona & opinio ac vita vniuscuiusq; in initio rimanda est,quia boni semp infestantur a malis . Boni enim cu malis licet mixti sint in ecclesia,vix cōcordare inueniūtur,quoniam dissimilis est eorū cogitatio,voluntas & actus.Nichil enim prodest homini ieiunare,& orare,& alia religionis bona agere,nisi mens ab iniquitate reuocetur,& ab obtrectationibus lingua cohibeatur,vnde ait propheta.Cohibe linguam tuā a malo,& labia tua ne loquantur dolum,diuerte a malo & fac bonum. Nemo enim bonum faciens alteri verbo aut facto nocere vult,quantomin⁹ in suspitionem debet venire fidelis homo vt dicat aut faciat ea que pati nō vult . Quia omnis suspitio potius repellenda est quam approbanda vel recipienda.

¶Charitas enim nō querit que sua sunt,sed que aliorum,quia vnius causa multorum nō est preferēda.sectamini charitatem,emulamini spūalia. Charitas enim patiēs est,benigna est. Charitas enim nō emulatur,non agit perperam,non inflatur,non est ambitiosa,non querit que sua sunt, non irritatur, non cogitat malum,non gaudet super iniquitate,congaudet autē veritati,omnia suffert,omnia credit,omnia sperat,omnia sustinet.Charitas nunquam excidit.Semper rogo vos , vt deteriora reiiciatis,& meliora perficiatis,quia nos non spiritum mundi accepimus,sed spiritum qui ex deo est,vt sciamus que a deo donata sunt nobis & ea sectamini indifferenter.Data.vii.idus aprilis Claro & seuero consulibus.

¶FINIS.

¶Epistola

Universidad de Deusto Biblioteca

EPISTOLA CVIVS SVPRA ITALICIS DIRECTA.

QIVS ROMANE VRBIS ARCHIEPISCOPVS, ITA A
licis fratribus salutem in domino. ¶Scitis fratres, quia dei agricultura sumus, ideo eius adiutores esse debem⁹, secundū gratiam quā ipse dedit nobis, si hoc aūt hoc esse neglexerimus, nulli dubiū est quod dānabimur. Si vero in eius seruitio p viribus laborauerimus veriq; eius adiutores fuerimus, eiusq; voluntatem implere studuerim⁹, profecto ab illo ditabimur, quia vniuscuiusq;op⁹ qualis sit (vt ait apostolus, dies domini declarabit, & ignis probabit. Ad sedem autē apostolicā platum est quod sint inter vos contentiones, & emulationes, & p̄dia diuinis vsibus tradita quidā humanis applicāt vsibus, & domino deo cui tradita sunt ea subtrahunt vt suis vsibus inseruiāt Quapropter ab omnib⁹ illius vsurpationis cōtumelia depellenda est, ne predia sibi secretorum celestium dicata a quibusdā irruentibus vexentur. Quod si quisquā presumpserit, sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur. Ipsos autem qui hoc agūt, cleros & domini sacerdotes psequi, eosq; infamare audiuimus, vt malum super malum addant, & deteriores fiant, non intelligentes quod ecclesia domini in sacerdotibus cōsistit & crescit in templum dei. Et sicut qui ecclesiam dei vastat & eius predia & donaria expoliat & inuadit fit sacrilegus, sic & ille qui eius sacerdotes insequitur sacrilegii reus existit, & sacrilegus iudicatur. Emulamini fratres carismata meliora, & nolite talia agere, nec eis commisceri aut consentire q talia agūt, quoniā nō solum qui talia agūt sunt huius criminis rei, sed qui facientibus cōsentiunt. Non ergo grauius peccatum est fornicatio quam sacrilegium, sed sicut mai⁹ est peccatum quod in deum cōmittitur quam quod in hominem, sic grauius est sacrilegium agere, q̄ fornicari, de talibus enim ait apostolus. Et vos inflati estis & non magis luctum habuistis vt tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit. Ego quidē absens corpore, presens aūt spiritu iam iudicaui, vt presens eum qui sic operatus est in nomine domini nostri Iesu christi, congregatis vobis & meo spiritu ī virtute dñi nostri Iesu christi huiusmodi tradere sathane in interitū carnis, vt spūs salu⁹ sit in die domini nostri Iesu christi. Nō bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicū fermentum totā massam corrumpit? Expurgate (inquit apostol⁹) vetus fermentum, vt sitis noua cōspersio, sicut estis azimi. Et enim pascha nostrum immolatus est christus. Itaq; epulemur. Non in fermento veteri, neq; in fermento malicie, & nequitie, sed in azimis sinceritatis & veritatis. ¶Scripsi vobis in epistola (ait idē B
ipse apostolus) ne cōmisceamini fornicariis, non vtiq; fornicariis huius mūdi, aut auaris, aut rapacib⁹ aut idolis seruientibus. Alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nūc autem scripsi vobis non cōmisceri. Si quis autem frater nominatus est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cū huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim michi de his qui foris sunt iudicare? Nōne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex vobisipsis. Audet aliquis vestrum, habēs negotium aduersus alterū iudicari apud iniquos & nō apud sanctos? An nescitis quoniam sancti dei de mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mūdus, indigni estis quidem vt de minimis iudicetis, nescitis quoniam angelos iudicabimus? Quāto magis secularia? Secularia igitur iudicia, si habueritis contēptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Adverecundiam vestram dico, sic non est inter vos sapiens quisquā qui possit iudicare fratrem suū, sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Iam quidē omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare nō magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudē patimini? Sed vos iniuriam facitis & fraudatis, & hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum dei nō possidebūt. Nolite errare Neq; fornicarii, neq; idolis seruientes, neq; adulteri, neq; molles, neq; masculorum cōcubitores, neq; fures, neq; auari, neq; ebriosi, neq; maledici, neq; rapaces regnum dei possidebunt. Et hec quidem fuistis, sed abluti estis, & sanctificati estis, in nomine domini nostri Iesu christi, & in spiritu dei nostri. ¶De cetero salua in omnibus apostolica auctoritate quecūq; sunt ad religionis obseruantiā pertinētia locis suis & a sue dioceseos sinodis audiantur. Et si quis sacerdotum vel reliquorū clericorum suo episcopo inobediens fuerit, aut insidias ei parauerit, aut contumeliā, aut calūniam, & cōuinci potuerit mox curie tradatur. Qui autem facit iniuriam recipiat hoc quod inique gessit. Corrūpunt enim mores bonos colloquia mala. Euigilate iusti & nolite peccare. Data idus martii, Claro & Seuero, iiii. cc. concess.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIVNT DECRETA ANITII PAPE, DE ORDINATIONE ARCHIEPISCOPORVM ET RELIQVORVM EPISCOPORVM ET DE APPELLATIONIBVS MINORVM AD MAIORVM SEDES VEL AD ROMANAM ECCLESIAM.

A ANITIVS VNIVERSIS ECCLESIIS PER GALLIE puincias constitutis, in domino salutem. Bonorũ operum & spiritualium studiorum deum auctorem esse nõ dubium est, qui bonorum hominũ incitat mẽtes & adiuuat actiones, quod nobis euidenter apparuit, cum inter lõginqua spacia regionum vñ corda vestra senserũt consiliũ & que desiderabatis responsa nõ vnius sed plurimorum epistole intimarunt. De ordinationibus vero episcoporum super quibus nos cõsulere voluistis. Olim in sancti p̃decessoris nostri Anacleti ordinatiõib⁹ quedã iam decreta reperimus. Scim⁹ enim beatissimum Iacobum qui dicebatur iust⁹, qui etiam secundũ carnem frater dñi nuncupatus est, a Petro Iacobo & Iohanne apostolis Iherosolimorum episcopũ esse ordinatum, Si autem nõ minus quam a tribus apostolis tantus vir fuit ordinatus episcopus, patet profecto eos formam instituente domino tradidisse, non a minus quam a tribus episcopis episcopũ ordinari debere. Sed crescẽte numero episcoporũ nisi necessitas interuenerit, debent etiam plures augeri, id est si archiepiscopus diem obierit, & alter ordinandus archiepiscopus electus fuerit, oẽs eiusdem prouincie ep̃i ad sedẽ metropoleos conueniãt, vt ab omnib⁹ ipse ordinetur. ¶ Oportet autem vt ipse qui illis omnibus preesse debet ab omnibus illis eligatur & ordinetur. Reliqui vero prouinciales episcopi, si necesse fuerit ceteris consentientibus a tribus iussu archiepiscopi consecrari possint episcopi. Sed melius est si ipse cũ omnibus eũ qui dignus est elegerit & cuncti pariter sacrauerint pontificẽ. Et licet istud necessitate cogente concessum sit, illud tamen quod de archiepiscopi consecratione predictum est, atq; preceptum, id est, vt omnes suffraganei eum ordinent, nullatenus imutari licet, quia qui illis preest, ab omnibus *episcopis quibus preest* debet constitui. Sin aliter presumptum fuerit, viribus carere non dubiũ est, *quia irrita erit eius secus acta* ordinatio, ipse autem archiepiscopus *nichil de eorum causis, aut de aliis cõmunibus iuxta statuta* apostorum absq; cunctorum *illorũ agat consilio, nec illi, nisi quantum* ad proprias parochias pertinet sine suo, quoniã tali gaudet cõcordia altissimus & gloriatur in mẽbris suis. Nulli archiepiscopi primates vocentur, nisi illi qui primas tenent ciuitates, quarũ episcopos apli & successores apostolorum regulariter patriarchas & primates esse constituerũt, nisi aliqua gens deinceps ad fidem cõuertatur cui necesse sit ꝓpter multitudinem eorum primatem cõstituí. Reliqui vero qui alias metropolitanas sedes
B adepti sunt non primates sed metropolitani nominẽtur. ¶ Si autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, & sine omniũ cõprouincialium p̃sentia vel cõsilio episcoporũ, aut eorum, aut alias causas, nisi eas tantũ que ad propriã suam ꝓtinent agere, aut eos grauare voluerit, ab omnibus districte corrigatur, ne talia deinceps p̃sumere audeat. Si vero incorrigibilis eisq; inobediẽs apparuerit, ad hanc apostolicam sedẽ (cui omnia episcoporũ iudicia terminare p̃cepta sunt) eius contumacia referatur, vt vindicta de eo fiat, & ceteri timorem habeãt. Si aũt propter nimiam longinquitatem, aut tẽporis incõmoditatem, vel itineris asperitatem, graue ad hanc sedem eius cãm deferre fuerit, tunc ad eius primatẽ causa deferatur, & penes ipsum huius sancte sedis auctoritate iudicetur. Similiter si aliquis epõrum metropolitanum suspectũ habuerit, apud primatem dioceseos, aut apud
C hãc apostolicã sedem audiatur. ¶ Qui maior est vestrũ secundũ dominicam iussionem, sit vester minister, & quanto maior es in omnibus humilia teipsum. Charissimi, nolite inter vos contendere, nec querat aliquis maior esse, sed iuxta apostolũ. Diligite vos inuicẽ, quia charitas ex deo est, & omis qui diligit, ex deo natus est, & cognoscit dominũ. Qui non diligit, nõ nouit deum quoniã deꝰ charitas est. ¶ Pascite (inquit ꝓtinceps apostolorũ) qui in vobis est gregẽ dei, prouidentes non coacte, sed spõtanee secundũ deum, neq; turpis lucri gratia, sed volũtarie. Neq; vt dominãtes in cleris, sed forma facti gregi ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum, ꝓcipietis immarcessibilẽ gloriẽ coronam. Et iuxta alium apostolũ, fratres memores estote verborũ que predicta sunt ab apostolis Iesu christi qui dicebãt vobis, quoniã in nouissimo tp̃e venient illusores secũdũ desideria ambulantes impietatũ. Hi sunt qui segregant semetipsos animales, spiritũ non habẽtes. Vos autẽ charissimi super-

Universidad de Deusto Biblioteca

rissimi superedificantes vosmetipsos sanctissime vestre fidei in spiritu sancto orantes, ipsos vos in dilectione dei seruate, expectantes misericordiam domini nostri Iesu christi in vitam eternam. Et hos quidem arguite iudicantes, illos vero seruate de igne recipientes. Aliis autem miseremini in timore odiētes eam que carnalis est maculatam tunicam, prohibete fratres per vniuersas regionum vestrarum ecclesias, vt clerici qui laicis & simplicibus virtutis, honestatis pudicitie & grauitatis exemplar esse debent ac seipsos tanquam signum purioris vite rudioribus ad imitatione prudenter exhibere, iuxta apostolum comam non nutriant, sed desuper caput in modum spere radant, quia sicut discreti debent esse in conuersatione, ita & in tonsura & omni habitu discreti debent apparere. Hec vobis fratres vt petistis custodienda mittimus, & custodire precipimus, vt in nomine Iesu omne genu flectatur celestium, terrestium, & infernorum, & omnis lingua cōfiteatur, quia dominus Iesus christus in gloria est dei patris, cui honor & imperiū per eterna secula. Data octauo kalend. Iunii, Galliano & Rufino consulibus.

¶FINIS.

INCIPIVNT DECRETA SOTHERIS DE FIDE.

SOTHER APOSTOLICE SEDIS ARCHIEPISCO A
pus campanis omnib⁹ salutem in domino. Gaudere vos oportet fratres, quod diuina largiente gratia familiares domini vocamini, eiusq; sacerdotii dignitate fungimini. Nunc autē rogo vos vt circa plebes vobis commissas laborare dignemini, & fructuosos manipulos domino reportare nitamini. ¶ Paul⁹ enim apostolus de fide ita loquitur dicēs. Quod ante promiserat, ait per pphetas suos in scripturis sanctis de filio suo qui factus est ei ex semine Dauid, secūdum carnem. Item ipse ad Galathas. Postquam autem venit plenitudo temporis misit de⁹ filium suum ex muliere factum, & factum sub lege. Et ad Philippenses in similitudinem hominum factus & habitu inuentus vt homo. Et in psalmo tricesimo. *Infirmata est in paupertate virtus mea*, & ossa mea conturbata sunt, & super inimicos meos *factus sum opprobriū*. Item ibi. Obliuioni datus sum tanquam mortuus a corde. Factus sum tanquam vas perditum. Et in septuagesimo. Tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis. Et in septuagesimo secundo. Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Et in septuagesimo sexto. Mater syon dicet homo, & homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus. Et in septuagesimo septimo. Factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Et in centesimo octauo. Et factus sum illis opprobrium viderunt me, & mouerunt capita sua. Et in cenresimo primo. Vigilaui & factus sum sicut passer solitarius in tecto. Et in euangelio. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. ¶ Filius igitur secundum carnem dicitur factus. Nam secundum diuinitatem a patre nusquam dicitur factus, sed genitus, dum enim pater loquitur, filius loquitur. Et cū filius loquitur patrem in illo esse loquentem documentis celestibus comprobatur Paulo apostolo attestante qui ait. ¶ Multis partibus multisq; modis olim deus loquutus est patribus in prophetis, nouissime aūt loquutus est nobis in filio, Et vt eundem filium excepto patris precepto doceam fuisse locutum, ex Esaye prophete volumine proferimus documentum. Hec dicit dominus. In illa die sciet popul⁹ meus quoniam ego ipse qui loquebar in seruis meis prophetis euangelizans auditum pacis, & ecce adsum. Item ibi. Ego sum dominus qui loquor iustitiam, & annuncio veritatem. Item ibi. Cogitaui, & locutus sum, & adduxi, & creaui & feci. Et apostolus. An experimentum queritis eius qui in me loquitur christus. Et in psalmo centesimo decimooctauo. Loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum, & non cōfundebar. Et ipse dominus in euangelio ceco a se illuminato dicit, & vidisti eū & qui loquitur tecum ipse est. Et samaritane mulieri ait, ego sum qui loquor tecum. Et ad discipulos verba que locutus sum vobis spiritus, & vita sunt. Et ad patrem. Ego ad te venio, & hec loquor in mundo. Et iterum iudeis dixit. Loquor vobis, & non auditis. Si autem venerit alius illum audietis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Et iterum hec locutus est dominus in gazofilacio docens in templo. Et nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora eius. Ecce in his omnibus, que superius dicta sunt non docetur filius precepto patris fuisse locutus, sed magis proprium excercuisse in loquendo sermonem. ¶Esaias quoq; propheta ait, hec dicit dominus. Ego feci terram sensu meo, & hominem super eam, ego solidaui celum manu mea, ego in omnibus syderibus mandaui vt lucerent in celo. Item ibi ego omne consilium meum statui, & omnia quecunq; cogitaui ego feci, item ibi. Sic dicit dominus, qui constituit celum & terram, & fecit eam & fundauit eam. Itē ibi. Ego primus, & ego in eternum manus mea fundauit terram. Dextera mea solidauit celum, item ibi. Ego feci terram in fortitudine mea magna, & in brachio meo excelso. Et in hieremia. Dominus fecit terram in virtute sua magna, & erexit orbem terre in sapientia & prudentia sua extendit celum, & posuit sonū aque in celo. ¶Defendite charissimi, ego rogo vos cōtra maliuolos homines inconcussum ecclesie statum, vt vos christi dextera defendat in euū. Data Nonas maii, Rustico & Aquilino. iiii. consulibus.

ITEM EPISTOLA PAPE SOTHERIS

A DILECTISSIMIS FRATRIBVS PER ITALIE PROuincias sanctis cōstitutis ēpis. Sother papa. Diuinis preceptis & aplicis monitis informamur, vt pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu, ac si quid vsquam reprehensioni inuenitur obnoxium, celeri sollicitudine ab ignorantie imperitia & presumptionis vsurpatione reuocemus. Sacratas deo feminas vel monachas, sacra vasa vel sacratas pallas penes vos cōtingere, & incēsum circa altaria deferre perlatum est ad apostolicam sedem, que omnia reprehensione & vituperatione plena esse nulli recte sapientium dubium est. Quapropter huius sancte sedis auctoritate, hec omnia vobis resecare funditus quantocitius poterit censemus, & ne pestis hec latius diuulgetur per omnes prouincias abstergi citissime mandamus, ait enim apostolus.
B Despondi enim vos vni viro virginem castam exhibere christo. ¶Illa est enim virgo ecclesia sponsa vnius viri christi, que nullo se patitur errore vel in honesta reprehensione vitiari, vt per totum mūdum vna sit nobis vnius caste communionis integritas. Vnde consurgite charissimi cum domino, & assistite ei induentes arma spiritus, aduersus malignantes contra fidem eius, & probetur spiritus sapientie, id est verba illorum si ex deo sunt. Scriptum est enim in iheremia, probatorem dedi te in populū meū robustum, & scies, & facies, & probabis viam illorum. Multum namq; nobis necessaria est vigilantia tanti sacramenti sapientie discretionis, que occulta tenebrarum reuelat, ad requisitionem huiusmodi rei & scrutationem, quoniā latet quodammodo & absconditur, vixq; comprehenditur dolosa existens malitia pro eo quod sibi pietatem callide blandiatur, vt valeat scrutantium mentem latere. Quod vtiq; sciens beatus apostolus ait. Nam huiusmodi pseudo apostoli operarii subdoli transfigurant se in apostolos christi. Sed non mirum quando ipse sathanas transfigurat se in angelum lucis, si ministri eius transfigurantur velut ministri iustitie, quorum finis secundum opera eorum. Sed & dominus in hoc premuniens nos ait. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium intrinsecus aūt sunt lupi rapaces, a fructibus eorum cognoscetis eos. Ergo in idipsum ex toto corde vestro referentes, ante omnia super tali questione deprecationem, & dicentes cum Dauid, Reuela oculos meos, & considerebo mirabilia de lege tua, lucerna pedibus meis verbum tuū, & lumen semitis meis. Quoniā vt ait beatus Daniel propheta. Sapientia & fortitudo eius sunt, dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus, & disciplinnā, ipse reuelat profunda & abscondita, & nouit in tenebris constituta, & lux cum eo est. Quia sapientiam & fortitudinem dedisti michi, & ostendisti michi que rogaui te. Data. x. kalend. Iunii, Cetico, & Clero. iiii. consulib9.

INCIPIVNT DECRETA ELEVTHERII PAPE.

Universidad de Deusto

ELEVTHERIVS EPISCOPVS, VNIVERSIS ECCLE A
siis per gallie prouincias domino militantibus, in domino salutem. ¶Magno
munere misericordie dei totius ecclesie catholice multiplicata sunt gaudia, cum
multos populos ad domini seruitium festinare cognouimus. Qua de re neces-
sarium iudicauimus vos instruere, vt escas quas vitare vos audiuimus irrationa
biliter nõ respuatis. scitis fratres legislatorẽ docuisse, omnia que creauit deus erãt
valde bona, & ipsa per se veritas ait. Non quod intrat in os coinquinat hominẽ.
sed quod exit de ore. Vnde constat nõ debere refutare escas communes quas deus ad cibos tribuit
fidelibus suis. Et in actibus apostolorum, de mundis escis legitur ita, Postera autem die iter tibus
facientibus domesticis cum Petro, & appropinquantibus ciuitati ascendit Petrus in superiora, vt
oraret circa horam sextam, & cum esuriret, voluit gustare, parãtibus autem eis cecidit super eum mẽ
tis excessus, & vidit celum apertum & descendens vas quoddam velut lintheum magnum quat-
tuor initiis submitti de celo in terram in quo erant omnia quadrupedia & serpentia terre & volati-
lia celi. Et facta est vox ad eum. Surge Petre occide & manduca, ait autẽ Petrus. Absit domine quia
nunq̃ manducaui omne cõmune & immundum, & vox iterum secũdo ad eum. Que domin⁹ pu
rificauit tu commune ne dixeris. Hoc autem factum est per ter & statim vas receptum est in celũ.
DE accusationibus ergo clericorum super quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusatio B
nes difficile est ad sedem apostolicam deferre finitiua episcoporum tantum iudicia huc de-
ferantur, & huius sancte sedis auctoritate finiantur, sicut ab apostolis eorumq̃ successoribus mul-
torum consensu episcoporum iam definitum est. Nec in eorum ecclesiis alii aut preponantur aut
ordinentur antequam hic eorum iuste terminentur negotia, quoniam quãuis liceat apud prouin-
ciales & metropolitanos atq̃ primates eorum ventilare accusationes vel criminationes, nõ tamen li-
cet diffinire secus quam predictum est. Reliquorum vero clericorum apud prouinciales & metro-
politanos ac primates & ventilare & iuste diffinire licet, iudicantem tamen oportet cuncta rimari,
& ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogandi ac proponendi adiiciendiq̃ prebita
pacientia ab eo, vt ibi actio ambarum partiũ limitata sit pleniter. Nec litigantibus iudex prius sua
velit sententia obuiare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus nichil habeant in questione quod p-
ponant, & tamdiu actio ventiletur, quousq̃ rei veritas inueniatur. Frequenter interrogari oportet,
ne aliquid pretermissum forte remaneat quod annecti conueniat, inducie enim non modice ad in-
quirendum dande sunt, ne aliquid prepropere agi a quacũq̃ parte videatur, quia per surreptionem
multa proueniunt. Nichil tamen absq̃ legitimo & idoneo accusatore fiat. Nam & dominus noster
Iesus christus Iudam furem esse sciebat, sed quia non est accusatus, ideo nõ est eiectus. Et quicquid
inter apostolos egit, pro dignitate ministerii rectum mansit. Nam si leges seculi accusatores requi-
runt, quanto magis ecclesiastice regule, docent enim terrestria & humana que sint ecclesiastica atq̃ ce
lestia. De accusationibus vero comprouincialibus ita legitur esse statutum, si quis super quibuslibet
criminibus quemlibet clericum pulsandum crediderit in prouincia in qua consistit ille, qui pulsa-
tur suas exerceat actiones, nec estimet eum alibi aut longius ad iudicium protrahendum. Ille vero
qui pulsatus fuerit si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare. Caueant etiam iudices ecclesie ne
absente eo cuius causa ventilatur sententiam pferant, quia irrita erit qui pene causam pfecto dabũt.
¶Proditoris vero nec calumnia nec vox audiatur. Nemo enim debitorem amplius potest cogno- C
scere, quam ille qui iniuriam eiusq̃ sustinuit nequitiam. Oppressis namq̃ ab omnibus in cunctis
subueniatur causis. Hec omnia summopere sunt attendenda. Nec criminatio minorum quãto ma
gis episcoporum facile est recipienda dicente domino. Non sequeris turbas ad faciendum malum,
& alibi. Non suscipias vocem mendacii. Et in Paralipomenon legitur. Omnia corda scrutatur do-
minus, et omnem cogitationem nouit, homo vero videt in facie, deus autem in corde. Et alibi scri
ptum est. Non potest humano condemnari examine quẽ deus suo reseruauit iudicio. Igitur omne
pondus & circunstantia aduersariorum nocumenta per patientiam fratres comprimere satagite,
scientes quia subuersi sunt hmõi & delinquũt proprio ore damnati, quia qui fratres accusant vel in-
festãt nõ eos diligũt sed magis negligũt & peccãt dicente apl'o, dilectio proximi malũ non opatur.
Et alibi. Qui nõ diligit fratrẽ suũ quem videt, deũ quẽ nõ videt quõ põt diligere? Nos enim humi
les corde ad ea que recta sunt adiutore dño sapiẽter vinculo charitis vobiscũ sum⁹ cõstricti, religio
nẽ catholicã i oib⁹ fortiter defensantes, iprobis pbe resistere nõ negligim⁹ vñ dictũ ẽ Negligere eni

Universidad de Deusto Biblioteca

cum possis deturbare peruersos, nichil aliud est quam fouere, nec caret scrupulo societatis occulte, qui manifesto facinori desinit obuiare. Huius rei gratia vniuersalis vobis a christo Iesu commissa est ecclesia, vt pro omnibus laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis, frater autem fratrem adiuuans exaltabitur, & illudens dissipabitur. Quapropter releuate semper oppressos corripite inquietos, vt zizania dominicam messem non possit suffocare. Data. v. idus Iulii Paterno & Bradua consulibus.

INCIPIVNT DECRETA

VICTORIS PAPE DE PASCHA, ET RELIQVIS CAVSIS.

A VICTOR ROMANE AC VNIVERSALIS ECCLESIE archiepiscop⁹ Theophilo episcopo, & cūctis fratrib⁹ in alexandria domino famulantibus in domino salutem. ¶Multa michi gratulatio dilectissimi fratres, quod manifestato sicut optamus per gratiam dei lumine euangelice claritatis & ab ecclesia iam magna ex parte pernitiosi erroris nocte depulsa, credite nobis dispensationis fructus crescit, & augmentatur in domino. ¶Celebritatem sancti pasche die dominica agi debere predecessores nostri iam statuerūt, & nos illud eadem die celebrare soleniter mandamus, quia nō decet vt membra a capite discrepent, nec contraria gerant. A quartadecima vero luna primi mensis vsq; ad vicesimumprimum eiusdem mensis diem eadem celebretur festiuitas. Eodem vero tempore baptismus celebrandus est catholicus, sed tamen si necesse fuerit aut mortis periculum ingruerit gentiles ad fidem venientes quocūq; loco, vel momento vbicūq; euenerit siue in flumine, siue in mari, siue in fontibus, tantum christiana cōfessione credulitate clarificata baptizentur. Ipsis quoq; quod in baptismo polliciti sunt summopere est attendendū, ne infideles sed fideles inueniantur. Ipsi vero qui infidelitatis nota aspergūtur, infames efficiuntur atq; inter fideles minime reputantur. Hec vero statuta *nulla debent improbitate* cōuelli nulla nouitate mutari, quia alia ratio est secularium, *alia est diuinarum.* ¶*Audiuimus nā*

B q; apud vos vestrosq; diuersa iudicia fieri & incerta iudicare, incerta charissimi nullatenus iudicem⁹, quo adusq; veniat dominus, *qui latentia producet in lucem*, & illuminabit abscondita tenebrarū, & manifestabit consilia cordium, quia q̄uis vera sint, nō tñ credenda, nisi que manifestis indiciis cōprobantur, nisi que manifesto iudicio cōuincūtur nisi que iudiciario ordine publicātur. Similiter ea vos iudicare ad apostolicā delatum est sedem que preter nostrā vobis definire nō licet auctoritatē episcoporum causas, vnde ita constitutum liquet a temp⁹ lē apostolorum & deinceps. Placuit vt accusatus vel iudicatus a comprouincialibus in aliqua caus. episcopus licenter appellet & adeat apostolice sedis pontificem, qui aut per se, aut per vicarios suos eius retractari negotium procuret, & dum iterato iudicio pontifex causam suam agit, nullus alius in eius loco ponatur, aut ordinetur episcopus, quoniam quamquam comprouincialibus episcopis accusati causam pontificis scrutari licet, non tamen diffinire inconsulto romano pontifice permissum est, cum beato Petro apostolo non ab alio quam ab ipso dictum sit domino. Quecunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in celo, & quecūq; solueris super terram, erunt soluta & in celo. Et alibi in institutis legitur apostolicis. Si quis putauerit se a proprio metropolitano grauari, apud patriarcham vel primatem dioceseos, aut penes vniuersalis aplice ecclesie iudicetur sedē. Nichil aliud est fratres *talis* p̄sumptio, nisi apostolorū suorūq; successorū terminos trāsgredi, eorūq; decreta violare. Culpātur enim (vt scriptum est) fratres, quia aliter circa episcopos iudicare presumunt quam apostolice sedis pape fieri placuerit. Et qs est qui iudicat eum quem dominus sibi & huic sancte sedi reseruari voluit iudicandum? Ait namq; dominus per prophetam Esaiam. Domine deus auxiliator meus, ideo non sum confusus, ideo posui faciem meam vt petram durissimam, & scio quia non confundar, iuxta est qui iustificat me. Quis contradicit michi? stemus simul. Quis est aduersarius meus? accedat ad me, ecce dominus deus meus, auxiliator meus. Quis est qui condēnet me? ecce oēs quasi vestimentū conterentur tinea comedet eos. Quis ex vobis timens dñm, audiēs vocē serui sui? Quis ambulauit i tenebris & non est lumē ei. Spet in noie dñi, & innitatur sup deū suū. Ecce vos oēs accendentes ignē, accincti flāmis ambulate in lumine *ignis vestri*, & flammis quas succēdistis. De manu mea factū est hoc vobis in

Universidad de Deusto

vobis,in doloribus dormietis. Audite me qui sequimini quod iustum est,&quēritis dominum, attendite ad petram, vnde excisi estis,& ad cauernam laci,de qua precisi estis. Attendite ad Abraham patrē vestrum,& ad Saram que peperit vos,quia vnū vocaui eū,& benedixi ei.& multiplicaui eum. Consolabitur ergo dñs syon & consolabitur omnes ruinas eius. Et ponet desertum eius quasi delicias & solitudinem eius quasi ortum domini,gaudium & leticia inuenietur in ea gratiarū actio, & vox laudis. Attendite ad me populus me⁹,& tribus mea me audite. Quia lex a me exiet,& iudicium meū in lucem populorum requiescet, prope est iustus me⁹ egressus est saluator meus, & brachiū meū populos iudicabit,me insule expectabunt & brachiū meū sustinebunt. Leuate in celū oculos vestros,& videte sub terra deorsum,quia celi sicut fumus liquescent,& terra sicut vestimentū atteretur,& habitatores ei⁹ sicut hec interibūt. Salus autē mea in sempiternum erit,& iustitia mea nō deficiet. Audite me qui scitis iustū,popul⁹ lex mea in corde eorū. Nolite timere opprobriū hominū, & blasphemias eorum,sicut enim vel timētum,sic cōmedet eos vermis, & sicut lanam sic deuorabit eos tinea. Salus autē mea in sempiternum erit,& iustitia mea in generatione & generationē. Multis mundi huius illecebris multis vanitatibus resistendū est,vt vere charitatis & cōtinentie obtineatur integritas. Dominus enim nullū vult perire,sed omnes saluos fieri. Certus autem sum vos ad hec emendāda vel defendēda domino auxiliante proficere. Data.xiii.kalend.augusti.Cōmodo & Gratiano.iiii.consulibus.concess.

¶CVIVS SVPRA EPISTOLA AD AFROS, DE CAVSIS SVPERIORIBVS.

VICTOR ROMANE ECCLEIE VRBIS ARCHIEpiscopus,vniuersis episcopis p̄ africam constitutis in domino salutem. Semper enim in eterno cōsilio dei mansit humani generis incōmutabiliter preordinata reparatio,sed ordo rerū per dominum nostrū Iesum christum temporaliter gerendarū dispositione verbi diuini sumpsit exordiū. Quapropter oportet vos fratres vnanimes esse,& adminiculū vicissim ferre. In recta ergo fide & in sacramentis diuinis non discrepare sed concordes esse,quia licet pauci sitis malorum cōparatione,si tamen concordes fueritis facile auxiliante domino,vestros insidiatores superabitis. Si vero discordes (quod absit) fueritis nō superabitis,sed superabimini. Perlatum est enim ad sedem apostolicā aliquos vestrum nocere fratres velle,& vt cadāt decertare,similiter in sacramentis discrepare,& ob id cōtentiones & emulationes inter vos fieri,a quibus dissentionib⁹ vos auertere,& in his omnibus cōcordare,& opē ferre vicissim mādamus. Nā si hoc agere cito neglexeritis,& vicissim reconciliari nō studueritis ab apostolice sedis & totius ecclesie cōmunione vos pellere non dubitetis, nec attenditis charissimi,qualiter dñs per Esaiā prophetā talib⁹ cōminatus est dicens. Domin⁹ enim locutus est verbum hoc,luxit & defluxit terra,& infirmata est, defluxit orbis,& infirmata est altitudo populi terre,& terra interfecta est ab habitatoribus suis,quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius,dissipauerunt fedus sempiternum,Propter hoc maledictio vorabit terram,& peccabūt habitatores eius,ideoq; insanient cultores eius & relinquentur homines pauci,luxit vindemia, infirmata est vitis,ingemuerunt omnes qui letabantur corde,cessauit gaudiū tympanorum, quieuit sonitus letātium,conticuit dulcedo cithare,cum cantico nō bibent vinum,amara erit potio bibentib⁹ illam,attrita est ciuitas vanitatis,clausa est omnis domus nullo introeūte. Clamor erit super vino in plateis, deserta est oīs letitia,translatum est gaudium terre,relicta est in vrbe solitudo,& calamitas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre,& in medio populorum,quomodo si pauce oliue que remāserunt,excutiātur ex olea,& racemi cum fuerit finitima vindemia,hi leuabunt vocē suam atq; laudabunt,cum glorificatus fuerit dominus hinniēt de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum,& in insulis maris nomen domini dei israel,& dominus in oratione quam discipulos suos docuit orare,ait. Pater noster qui es in celis,sanctificetur nomen tuum. In bonis & iustis hominibus sanctificatur nomen domini,& in malis blasphematur,& ipsa per se veritas ait. Si offers munus tuum ad altare,& recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te,relique ibi munus tuū ante altare,& vade prius reconciliari fratri tuo,& postea offeres munus tuum. Nulli vero liceat doctrinam euangelicam deserere,& sacerdotali honore gaudere. Data kalend.Septēbris Laterano, & Rufino.iiii.cc.consulibus.

INCIPIVNT DECRETA ZEPHERINI PAPE.

A ROMANE VRBIS ARCHIEPISCOPVS ZEPHERINUS omnibus per siciliam constitutis episcopis in domino salutem. ¶Diuine circa nos gratie memores esse debemus, que nos per dignationis sue misericordiam ob hoc ad fastigium sacerdotale peuexit, vt mandatis ipsius inherentes & in quadam sacerdotum eius speculatione constituti, prohibeamus illicita & sequenda doceamus. Sicut stellas celi nō extinguit nox, sic mentes fidelium firmamento inherentes sancte scripture non obscurat mūdana iniquitas. Ideirco meditari vos oportet & scripturas, & precepta diuina, que in scripturis continentur diligenter attēdere, ne transgressores legis dei, sed impletores appareatis. ¶Patriarche vero vel primates accusatum discutientes episcopum, non ante sententiam proferant finitiuam, quā apostolica fulti auctoritate, aut reum seipsum confiteatur, aut per innocentes & regulariter examinatos conuincatur testes. Qui minori non sint numero, quā illi discipuli fuerunt, quos dominus ad adiumentum apostolorum eligere pcepit, id est septuaginta duo. Detractores quoq; qui diuina auctoritate eradicādi sunt & auctores inimicorum ab episcopali submouemus accusatione vel testimonio, nec summorū quispiam minorū accusationibus impetatur aut dispereat, neq; in re dubia certa iudicetur sententia, nec vllum iudicium nisi ordinabiliter habitum teneatur. Absens vero nemo iudicetur, quia & diuine & humane, hoc prohibent leges. Accusatores autem eorum omni careant suspitione, quia colūnas suas dominus firmiter stare voluit non a quibuslibet agitari. Nullum autem eorum sentētia a non suo iudice dicta constringat, quia & leges seculi idipsum fieri precipiunt. Duodecim enim iudices quilibet episcopus accusatus si necesse fuerit, eligat a quib⁹ eius causa iuste iudicetur, nec prius audiatur, aut excōmunicetur vel iudicetur quā ipsi per se eligantur, & regulariter vocatus ad suorū primo cōuentum episcoporum per eos eius causa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur. Finis vero eius cause ad sedem apostolicam deferatur, vt ibidem terminetur. Nec antea finiatur sicut ab apostolis vel successoribus eorum olim statutum est, quam eius auctoritate fulciatur, ad eam quoq; ab omnibus (maxime tñ ab oppressis) appellandum est & cōcurrendum quasi ad matrem vt eius vberibus nutriantur auctoritate defendantur & a suis oppressionibus releuētur. quia non potest nec debet mater obliuisci filium suū. ¶Iudicia enim episcoporum, maioresq; ecclesie cause a sede apostolica & non ab alia sicut apostoli & sancti successores eorum statuerunt cū aliis episcopis sunt terminande, quia licet in alios transferatur episcopos beato tamen apostolo Petro dictum est. Quecunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in celis, & quecūq; solueris super terram, erunt soluta & in celis. Et reliqua priuilegia que soli huic sancte sedi concessa sunt, & in cōstitutis apostolorum eorūq; successorū aliis quamplurimis cū eis concinentibus habentur inserta. Septuaginta enim apostoli sententias prefixerunt cum aliis quāplurimis episcopis & seruandas censuerūt. De occultis enim alieni cordis temere iudicare peccatum est, & eum cuius non videntur opera nisi bona, iniquum est ex suspitione reprehendere, cum eorum que hominibus sunt incognita solus deus iudex sit, ipse vero nouit abscondita cordis, & non ali⁹. iniusta enim iudicia ab omnibus cauenda sunt maxime tamen a seruis domini. Seruum autem dei non oportet litigare, nec quēquem damnare. Episcopi namq; a plebib⁹, & clero, & domini a seruis ferendi sunt, vt sub exercitatione tolerantie sustineantur temporalia, sperentur eterna. Auget enim merita virtutis quod ꝓpositum non violat religionis. Satagendum est nobis ne aliquis fratrum vestrorum grauiter laceretur vel pereat. Succurrere ergo vos oportet oppressis, & liberare eos de manu persequentium, vt cum beato Iob dicatis. Benedictio perituri super me veniebat, & cor vidue consolatus sum, iustitia indutus sum, & vestiuit me vestimento & diademate iudicio meo, oculus fui ceco, & pes claudo, pater eram pauperum, & causam quam nesciebam, diligentissime inuestigabā. Conterebā molas iniqui & de dentibus illius auferebam predā & reliqua. Vos ergo qui in specula a domino estis positi, comprimere & repellere eos summopere debetis qui fratribus insidias preparant, aut in eos seditiones & scandala excitant. Facile est enim verbo fallere hominem non tamen deum. Ideo hos repellere & ab his vos cauere oportet, quatinus extincta funditus

huiusmodi

Universidad de Deusto Biblioteca

huiusmodi caligine lucifer eis resplēdeat,& leticia oriatur sanctissimi fratres. Data.xii.kalen.Octobris saturnino & gallicano.iiii.cc.concess.

ITEM EPISTOLA EIVSDEM ZEPHERINI PAPE.

CHARISSIMIS FRATRIBVS PER EGIPTVM DOmino militantibus zepherinus Romane vrbis archiepiscopus. Tantā a domino hui9 sancte sedis & apostolice ecclesie fundatore,& beato Petro principe apostolorū accepimus fiduciā: vt pro christi vniuersali xpi sanguine redēpta ecclesia impigro laboremus affectu,& omnibus domino famulantib9 succurram9, & cunctis pie viuentibus apostolica auctoritate opem feramus. Omnes qui in christo volūt pie viuere necesse est, vt ab impiis & dissimilibus patiātur opprobria & despiciantur tanq̄ stulti & insani: vt meliores & purgatiores efficiantur. Qui bona temporalia perdunt vt percipiant eterna. Eorū vero despectio & irrisio in ipsos retorquebitur qui eos affligunt & contumeliis afficiunt cum & abundātia eorum in egestatem,& superbia transierit in cōfusionem. Nunciatum est enim sedi apostolice per apocrisarios nostros quosdā fratrū nostrorū episcoporum videlicet ab ecclesiis & sedibus propriis pelli, suaq̄ ab eis auferri suppellectilia & sic nudos & expoliatos ad iudicia vocari, quod omni ratione caret, cum cōstituta apostolorum eorūq̄ successorū & precepta imperatorū, ac constitutiones legū idipsum prohibeant, & apostolice sedis auctoritas, idipsum fieri vetet. Preceptum est ergo in antiquis statutis episcopos eiectos atq̄ suis rebus expoliatos in ecclesiis propriis recipi,& primo sua omnia eis reddi,& demū si quis eos iuste accusare voluerit equo periculo facere. Iudices esse decernētes, episcopos recta sapientes, & in ecclesia conuenientes vbi testes essent singulorum qui oppressi videbantur. Nec prius eos respondere debere quā omnia sua eis & ecclesiis eorum legib9 integerrime restituantur. Nec mirū fratres si vos persequūtur cū caput vestrū christum dominū nostrum vsq̄ ad mortē sunt persecuti. Ipse tamen persecutiones patienter portande sunt, vt eius discipuli esse cognoscamini, pro quo & patimini, vnde & ipse ait. Beati qui persecutionē patiuntur, ppter iusticiam, his fulti suffragiis non multū debemus timere opprobrium hominū neq̄ eorum exprobrationibus vinci, quoniā hoc nobis dns iubet per Esayam prophetā dicens. Audite me qui scitis iudiciū, populus meus in quorū cordibus lex mea est. Nolite timere opprobriū hominū,& blasphemias eorū ne timeatis, considerantes quod in psalmo scriptum est. Nōne deus requirit ista, ipse enim nouit abscondita cordis,& cogitationes talium hominū quoniam vane sunt, vana autē locuti sunt vnusquisq̄ ad proximū suum, labia dolosa in corde & corde locuti sunt mala. Sed disperdet deus vniuersa labia dolosa & linguā magniloquā. Qui dixerunt labia nostra a nobis sunt, quis noster dominus est? Nam si hec in memoria retinerent, minime ad tantam prosilirent iniquitatem. Non enim probabili & paterna doctrina hoc faciunt, sed vt suam exerceant in seruos dei vindictā. Scriptum nāq̄ est, via stulti recta in oculis eius. Et sunt vie que vidētur homini iuste, nouissima autem earū deducunt ad mortē. Nos enim qui hec patimur iudicio dei hec reseruare debemus, qui reddet vnicuiq̄ secundū opera eius. Qui etiam per ministros suos intonuit dicens, michi vindictam ego retribuā, Vos enim in recta fide & opere ac bona voluntate succurrite vicissim, nec aliquis a supplemento fratris subtrahat manū, quoniā in hoc ait domin9 cognoscēt omnes, quia mei estis discipuli. Si dilectionem habueritis adinuicem, vñ & ipe per pphetā loquitur dicens. Ecce quā bonum & quā iocundum habitare fratres in vnum. Spiritali dico habitaculo & cōcordia que in deo est & vnitate fidei. Huius delectabilis secundū veritatem habitaculi que videlicet in aaron magis decorabatur, atq̄ sacerdotibus induentes dignitatem sicut vnguentum super caput principalē intellectum irrigans,& vsq̄ ad ipsam extremā scientiā deducens. In hoc enim habitaculo benedictionem & eternā vitam promisit dominus. Huius igitur prophetice vaticinationis meritū amplectētes presentē fraternā sillabā exposuimus, nostra ppter charitatem minime querentes, aut quesituri. Nō enī que detrahentib9 bonū est detrahere, aut palo secundū vulgarē fabulā excutere palū. Absit, nō enī sunt ista nostra. Hec enī auertat diuinitas, Iusto iudicio dei datur plerūq̄ peccatorib9 potestas: qua sanctos ipsi9 persequātur, vt qui spiritu dei iuuātur & agūtur fiant p laborū exercitia clariores ipsis tamē qui eos persequūtur & exprobrant atq̄ detrahunt erit proculdubio ve, Ve veillis qui detrahunt seruis dei, quia detractio eorū ad eum pertinet, cuius ministerium agunt,

Universidad de Deusto Biblioteca

& vice funguntur. Oramus autem ostium circunstantie qui neminē perire aut labiis suis polluvo/
lumus eorū moribusimponi,& verbum minime nociuū concipere aut ore proferre,vnde & domi/
nus per prophetā loquitur dicens, Dixi custodiam vias meas,vt non delinquā in lingua mea. Do/
minus omnipotens & eius vnigenitus filio & saluator noster Iesus christus hoc vobis tribuat incita/
mentum, vt omnibus fratribus quibuscunq; tribulationum molestiis laborantibus viribus quibus
potestis succurratis,& eorum(vt dignū est) iniurias vestras estimetis,maximū adminiculū eis ver/
bis & factis prebeatis, vt eius discipuli inueniaminiveri qui fratres vt se omnibus diligere precepit.
Ordinationes vero presbyterorū & leuitarum tempore congruo & multis coram astantibus soleni/
ter agite,& probabiles ac doctos viros ad hoc opus prouehite,vt de eorum societate & adiumēto plu
rimū gaudeatis. Ponite indesinenter corda vestra i virtute dei & enarrate hec & cetera diuinaverba
in progenies alteras quoniam hic est deus noster in eternum & ipse reget nos in secula. Data. vii.
Idus Nouembris saturnino & gallicano consulibus.

INCIPIVNT DECRETA CALIXTI PAPE DE IEIVNIO QVATVOR TEMPORVM ET RELIQVIS CAVSIS.

A CALIXTVS ARCHIEPISCOPVS ECCLESIE catholice vrbis Rome benedicto fratri & coepiscopo salutem in domino. Fra/
ternitatis amore cōstringimur & apostolico moderamine cōuenimur, vt con
sultis fratribus pro vt dominus dederit respondeamus, eosq; apostolice sedis
auctoritate instruamus. Ieiuniū quod ter in anno apud nos celebrare didici
stis cōueniētius nunc per quattuor tempora fieri decernimus, vt sicut annus
per quattuor voluitur tempora,sic & nos quaternū solene agamus ieiuniū,per
anni quattuor tempora,& sicut replemur frumētovino,& oleo ad alenda corpora,sic repleamur ie/
iunio ad alendas animas,iuxta prophete zacharie vocem qui ait. Factū est verbum dñi ad me dicēs
hec dicit dominus exercituum,sicut cogitaui vt affligerē vos cum ad iracūdiam,puocassent me pa/
tres vestri & non sum misertus, sic conuersus cogitaui in diebus istis,vt benefaciam hierusalē & do/
mui iuda. Nolite timere hec sunt verba que facietis. Loquimini veritatem vnusquisq; cum proximo
suo veritatem & iudicium pacis iudicate in portis vestris, & vnusquisq; malum cōtra amicū suum
ne cogitetis in cordibus vestris,& iuramentum mēdax ne diligatis. Omnia enim hec sunt que odi
ui,dixit dominus exercituum. Et factum est verbū dñi exercituum ad me dicens. Hec dicit domi
nus exercituum. Ieiunium quarti & ieiuniū quinti,& ieiuniū septimi & ieiuniū decimi erit domui
iude in gaudiū & leticiā & in solēnitates preclaras, veritatem tantū & pacē diligite, dixit dominus
exercituū. In hoc ergo omnes vos vnanimes oportet esse,vt secūdū apostolicam doctrinā idipsum
dicamus omnes,& nō sint in nobis scismata. Simus autē perfecti in eodem sensu,& in eadem scien
tia,in cuius operis deuotione gratulamur dilectionē tuam esse cōsortē. Nō decet enim a capite mē/
bra diffidere,sed iuxta sacre scripture testimoniū omnia mēbra caput sequūtur. Nullivero dubium
est quod apostolica ecclesia mater sit omniū ecclesiarū,a cuius vos regulis nullatenus cōuenit deuia
re, Et sicut filio venit facere volūtatē patris sic & vos volūtatem vestre impleatis matris,que est eccle/
sia,cuius caput(vt predictū est) Romana existit ecclesia. Quicquid ergo sine discretione iustitie con
tra huius disciplinā actum fuerit ratum haberi ratio nulla permittit. ¶ Criminationes vero contra
B doctorem nemo suscipiat,quia non oportet filios reprehendere patres,nec seruos dominos lacerare.
Filii ergo sunt doctorum omnes quos instruūt. Et sicut filii patres carnales sic & hi patres debent
diligere spirituales. Nō enim bene viuit qui non recte credit aut patres reprehendit vel detrahit
suos,doctores ergo qui & patres vocātur magis portādi quā reprehēdēdi sunt nisi in recta fide erra
uerint. Nullus ergo doctorē per scripta accuset nec nisi fideli & legitimo qui etiam irreprehensibilē
vitam ac cōuersationem ducat accusatori respondeat,quia indignum est,vt doctor stulto & indocto
atq; reprehēsibiliter viuēti respōdeat iuxta stulticiā suā dicēte scriptura. Nō respōdeas stulto iuxta
stulticiā suā,nō beneviuit qui nō recte credit. Nichil mali vult qui fidelis ē. Si quis fidelis est videat
ne falsa loquatur aut cuiq; insidias ponat, Fidelis homo semp fideliter agit,& infidelis calide insidia/
tur,atq; fideles & pie, ac iuste viuentes perdere nititur, quia similis similē sibi querit. Infidelis homo
mortuus est in corpore viuente. Et contra sermones fidelis hominis vitam custodiunt auditorum.

Doctorem

Universidad de Deusto

Doctorem enim catholicum & precipue domini ſacerdotem ſicut nullo errore implicari ita nulla oportet machinatione aut cupiditate violari, dicente quippe ſcriptura ſancta. poſt concupiſcentias tuas nō eas, & a voluntate tua auertere, multis huius mundi illecebris, multis vanitatibus reſiſtēdū eſt, vt vere continētie obtineatur integritas. Cuius prima eſt labes ſuperbia, initiū tranſgreſſionis, & origo peccati, quoniā mens ſponte auida nec abſtinere nouit, nec pietati adhibere conſenſus. Nullus bonorum inimicum habet niſi malum. Qui ideo eſſe permittitur, vt aut corrigatur, aut per ipſum bonus exerceatur. Quicquid ergo irreprehenſibile eſt catholica deffendit eccleſia. Nulli imperatori vel cuiquā pietatem cuſtodienti licet aliquid contra mādata diuina preſumere. Iniuſtum ergo iudicium & diffinitio iniuſta regio metu aut iuſſu: aut cuiuſcunq; epiſcopi aut potētis a iudicibus ordinata vel actum nō valeat. homini religioſo parū eſſe debet inimicitias aliorū nō exercere vel non augere male loquendo niſi etiam eas extinguere bene loquēdo ſtuduerit. Melior eſt in malis factis humilis confeſſio quam in bonis ſuperba glorificatio. Omnes vero qui amāt vitā beatam, malunt eam trāquilitatis ſue & iuſticie ſtatu currere quā noſtrorum peccatorum penis vlticibus interpolari. Memor enim ſum me ſub illius nomine eccleſie preſidere cuius a domino ieſu chriſto eſt glorificata cōfeſſio & cuius fides oēs ſemper deſtruit errores. Et intellīgo aliter michi nō licere quā vt omnes conatus meos ei cauſe in qua vniuerſalis eccleſie ſalus infeſtatur impēdam. Spero autē affuturā miſericordiā dei qd cooperāte eius clemētia omnis peſtifer morb⁹ ipſo pellēte auferatur. Et quicquid ipſo inſpirante atq; auxiliante poterit ſalubriter fieri cum tue fidei, & deuotionis laude peragatur, quoniā res omnes aliter tute eſſe nō poſſunt, niſi que ad diuini numeris famulatū pertinet, ſacerdotalis defendat auctoritas. Data. xi. kalēn. Decēbris Anthonio & Alexandro conſul.

ITEM EPISTOLA PAPE CALIXTI AD OMNES GALLIARVM EPISCOPOS DE CONSPIRATIONIBVS ET RELIQVIS CAVSIS ILLICITIS NE FIANT.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS PER GALLIAS constitutis vniuerſis epiſcopis calixtus. Plurimorum relatu cōperimus, dilectionem veſtrā feruore ſpiritus ſancti ita eccleſie gubernacula firmiter contra impetus tenere & regere, vt naufragia aut naufragiorum detrimēta deo auctore non ſentiat. Talibus igitur gloriantes indiciis Rogamus ne in illis partib⁹ contra ſtatuta apoſtolica quicq̄ fieri ſinatis, ſed noſtra fulti auctoritate nociua compeſcite, illicita prohibēte. Cōſpirationum vero crimina veſtris in partibus vigere audiuimus, & plebes contra epiſcopos ſuos cōſpirare nobis mandatum eſt. Cuius criminis aſtutia non ſolum inter chriſtianos abominabilis eſt, ſed etiam inter ethnicos & ab exteris legib⁹ phibita. Et idcirco huius criminis reos non ſolum eccleſiaſtice, ſed etiam ſeculi damnāt leges, & non ſolum conſpirātes, ſed etiam conſentiētes eis. Anteceſſores vero noſtri cum plurima turba epiſcoporū quicunq; eorum in ſacerdotali honore ſunt poſiti aut exiſtunt clerici, honore quo vtūtur cadere preceperunt. Ceteros vero cōmunione priuari & ab eccleſia extorres fieri iuſſerunt, omneſq; ſimul vtriuſq; ordinis viros infames eſſe cenſuerunt & nō ſolum faciētes, ſed & eis conſentiētes. Iuſtū eſt enim vt qui duiuina contēnūt mandata, & in obedientes patrum exiſtunt iuſſionibus, ſeuerioribus corrigantur vindictis, quatinus ceteri timorē habeant talia committere, & deus gaudeat fraternitate ac cōcordia, & cuncti ſumāt ſeueritatis atq; bonitatis exēplū. Nā (ſi qd abſit) eccleſiaſticā ſollicitudinē vigorēq; negligimus, perdit deſidia diſciplinā & animabus fidelium profecto nocebitur. Hi vero in nullius accuſationē ſunt recipiēdi, nec eorum vel anathematū vox vlli nocere vel accuſare poteſt. ¶ Excōicatos quoq; a ſacerdotibus nullus recipiat ante vtriuſq; partis iuſtam examinationē, nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut oſculo, cōmunicet, nec aue eis dicat. Quia quicūq; in his vel in aliis prohibitis ſcienter excōmunicatis cōmunicauerit iuxta apoſtolorū inſtitutionē, & ipſe ſimili excōmunicationi ſubiacebit. Ab his ergo clerici & laici ſe abſtineāt qui eadem pati noluerint. Infidelibus quoq; nolite cōiungi, nec cum eis vllam participationem habere. Talia vero agētes nō fideles, ſed infideles iudicātur, vnde ait apoſtolus. Que pars fideli cum infideli, aut que participatio iuſtitie cum iniquitate. Nemo quoq; alterius terminos vſurpet, nec alterius parrochianum iudica-

Universidad de Deusto Biblioteca

re,aut excōmunicare presumpserit,quia talis iudicatio,aut excommunicatio,vel damnatio,nec rata erit,nec vires vllas habebit,quoniam nullus alterius iudicis nisi sui sententia tenebitur, aut damnabitur,vnde & dominus loquitur dicens,Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Nullus autem primas vel metropolitanus diocesani ecclesiam vel parrochianum aut aliquem de eius parrochia presumat excommunicare,vel iudicare,vel aliquid agere absq; eius consilio vel iudicio, sed hoc obseruet,quod ab apostolis ac patribus & predecessoribus nostris est statutum, & a nobis confirmatum,id est si quis metropolitanus episcopus nisi quod ad suam solūmodo propriā pertinet parrochiā sine cōsilio ac voluntate omniū comprouincialiū episcoporum extra aliquid agere temptauerit gradus sui periculo subiacebit,& quod egerit irritum habeatur & vacuū. Sed quicquid de prouincialiū coepiscoporū causis eorūq; ecclesiarum & clericorum, atq; secularīū necessitatibus agere,aut disponere,necesse fuerit,hoc cum omniū cōsensu prouincialium agatur pōtificum,nec aliquo dominationis fastu, sed humillima & concordi administratione sicut dominus ait,non veni ministrari sed ministrare,& alibi,Qui maior est vestrum erit minister vester.& rel. Similiter ipsi comprouinciales episcopi cum eis consilio nisi quātum ad proprias pertinēt parrochias agant iuxta sanctorū constituta patrū,qui quāuis aliquo tēporū Interuallo nos antecesserint, ab vno tn eodē que puritatis fonte veritatis & fidei lumē hauserunt:& eodē illustratore & directore spū ecclesie dei stabilimētū & omniū xpianorū cōmunē quesiuerūt vtilitatē vtvno aio,vno ore cōcorditer sancta glorificetur trinitas ī secula. ¶Nullꝰ primas,nullꝰ metropolitanꝰ nullusq; reliquorū episcoporū alterius adeat ciuitatē,aut ad possessionē accedat que ad eū non pertinet,& alterius episcopi est parrochie super cuiusquam dispositione nisi vocatus ab eo cuius iuris esse dinoscitur, aut quicq; ibi disponat vel ordinet aut iudicet,si sui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter presumpserit dānabitur. Et non solum ille sed cooperatores eiq; consentientes,quia sicut ordinatio ita eis & iudicatio,& aliarū rerū dispositio,phibetur. Nā qui ordinare non poterit,qualiter iudicabit? Nullatenꝰ proculdubio iudicabit aut iudicare poterit,quoniā sicut alterius vxor,nec adulterari ab aliquo vel iudicari aut disponi nisi a proprio viro eo viuente permittitur,sic nec vxor episcopi que eius ecclesia vel parrochia indubitanter intelligitur eo viuente absq; eius iudicio & voluntate alteri iudicare vel disponere aut eius concubitu frui,id est ordinatione nullatenus conceditur,vnde ait apostolus. Alligata est vxor legi q̄diu vir eius viuit,eo vero defuncto,soluta est a lege viri. Similiter & sponsa episcopi (quia sponsa vxor eius dicitur ecclesia) illo viuente ei est alligata. Eo vero defuncto soluta est, cui voluerit nubat tātum in domino,id est regulariter. Si enim eo viuente alteri nupserit adultera iudicabitur. Similiter & ille si alteram sponte duxerit adulter estimabitur & cōmunione priuabitur. Si autem persecutus fuerit in sua ecclesia fugiendum illi est ad alteram eiq; associandum discente domino. Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Si autem vtilitatis causa fuerit mutandus non per se hoc agat sed fratribus inuitantibus & auctoritate huius sancte sedis faciat,nō ambitus causa,sed vtilitatis. ¶Coniunctiones autem consanguineorum,fieri phibite,quādo has & diuine & seculi prohibent leges,Leges ergo diuine hec agentes & eos qui ex eis prodeunt non solum eiiciunt,sed & maledictos appellant. Leges ergo seculi infames tales vocāt,& ab hereditate repellūt, Nos vero sequentes patres nostros,& eorum vestigiis inherētes infamia eos notamus & infames esse censemus,quia infamie maculis sunt aspersi. Nec eos virosvel accusatores quos leges seculi reiiciunt suscipere debemus. Quis enim dubitat leges humanas rationi & honestati non repugnantes esse amplectendas? presertim vbi vel publice consulunt vtilitati, vel ecclesiastice dignitatis auctoritatem defendunt,ac pro adminiculo tuentur. Eos autem consanguineos diximꝰ quos & diuine imperatorum,ac Romanorum,atq; grecorum leges consanguineos appellant,& in hereditate suscipiunt,nec repellere possunt. Talium enim coniunctiones,nec legitime sunt nec manere possunt, sed sunt repellende, & si que ausu temerario tentate sint auctoritate apostolica rescindende veniunt. Quisquis ergo qui non est legitime coniunctus vel absq; dotali titulo ac benedictione sacerdotis constat compulatus,sacerdotes vel legitime coniunctos criminari vel in eos testificari minime potest,quoniā omnis incesti macula pollutꝰ infamis ē,& accusare supradictos nō permittitur,nō solō ergo hi reiiciūdi sunt & infames efficiūtur, sed etiā oēs eis cōsentiētes. Similiter de raptoribꝰ vel eis qui seniores impetūt fieri cōsemꝰ, Hos ergo seculi leges interficiūt,sed nos misericordia preeūte sub infamie nota ad penitentiā recipimꝰ,ipsam quoq; infamiā qua sunt aspersi delere nō possumꝰ,sed animas eorū p penitētiā publicā, & ecclesie satisfactionē sanare cupimus,quia manifesta peccata non sunt occulta correctione

ctione purganda. Omnes ergo qui in recta fide suspecti sunt in accusatione sacerdotū & eorū super
quorū fide non hesitatur minime recipiātur, & in testimonio humano dubii habeantur. Infirmari
ergo oportet eorum vocē de quorum fide dubitatur, nec eis omnino esse credēdum qui rectā fidem
ignorant. Querēdum est ergo in iudicio cuius sit conuersationis & fidei is qui accusat, & is qui accu
satur, quoniam hi qui non sunt recte conuersationis ac fidei, & quorū vita est accusabilis non permit
tuntur maiores natu accusare, nec quorū fides, vita, & libertas nescitur, neq; viles persone in eorū reci
piuntur accusationē. Rimāde vero sunt enucleanti persone accusatorū: que sine scripto difficile, per
scriptum autē nūq; recipiātur, quia per scripturā nullus accusare vel accusari potest, sed propria voce
& presente eo quē accusare voluerit, suam quisq; agat accusationem, nec absente eo que accusare vo
luerit quicunq; accusator credatur. Similiter testes per quācunq; scripturā testimoniū non pferant
sed presentes de his que viderunt & nouerunt veraciter testimonium dicant. Nec de aliis causis vel
negociis dicant testimoniū, nisi de his que sub presentia eorum acta esse noscūtur. Accusatores vero
consanguinei aduersus extraneos testimonium non dicant. nec familiares vel de domo prodeuntes,
sed si voluerint & inuicē consenserint inter se parentes tātum modo testificētur, & non in alios. Nec
accusatores vel testes suspecti recipiātur, quia propinquitatis, & familiaritatis, ac dominationis affe
ctio veritatem impedire solet, amor carnalis & timor atq; auaritia plerūq; sensus hebetāt humanos,
& peruertūt opiniones, vt questum pietatem putent, & pecuniā quasi mercedem prudentie.

¶ Nemo enim in dolo loquatur ad proximum suum, fouea alta est os maliuoli, innocēs dum credit A
facile cito labitur. Sed iste lapsus surgit, & tergiuersator suis artibus precipitatur, vnde nunq; exiliat
atq; euadat. Ponderet ergo vnusquisq; sermones suos, & quod sibi loqui non vult alteri non loqua
tur, vnde bene sacra ait scriptura. Quod tibi non vis fieri alteri ne facias. Nos enim tempore indige
mus, vt aliquid maturius agamus, nec precipitemus consilia & opera nostra, neq; ordinem corrum
pamus. Sed si aliquis lapsus quocūq; modo fuerit nō perdamus eū, sed fraterno corripiam⁹ affectu
sicut ait beatus apostolus. Si preocupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirituales estis in
struite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum ne & tu tenteris, alter alterius onera por
tate, & sic adimplebitis legem christi. Porro sanctus Dauid de criminibus mortiferis egit peniten
tiam, & tamen in honore permansit. Beatus quoq; petrus amarissimas lachrimas fudit quādo do
minum negasse penituit, sed tamen apostolus permansit. Et dominus per prophetā peccātibus pol
licetur dicens, peccator in quacunq; die conuersus ingemuerit omniū iniquitatum illius non recor
dabor amplius. ¶ Errāt enim qui putant sacerdotes post lapsum si condignā egerint penitentiam B
dño ministrare nō posse & suis honoribus frui. Si bonam deinceps vitam duxerint, & suum sacer
dotium condigne custodierint. Et ipsi qui hoc putant non solum errant, sed etiam cōtra traditas ec
clesie claues disputare & agere videntur de quibus dictum est. Quecūq; solueritis in terra, erunt so
luta & in celo, alioquin hec sententia aut dominū non est aut vera. Nos vero indubitanter tam dñi sa
cerdotes quā reliquos fideles post dignam satisfactionem posse redire ad honores credimus, testan
te domino per prophetam. Nunquid qui cadit non adiiciet vt resurgat, & qui auersus est non reuer
tetur. Et alibi, nolo inquit dominus mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Et propheta
Dauid penitentiam agens dixit. Redde michi leticiam salutaris tui, & spiritu principali confirma
me. Ipse nāq; post penitētiam & alios docuit & sacrificium deo obtulit, dans exemplum doctori
bus sancte ecclesie si lapsi fuerint, & condignā penitētiā deo gesserint vtrumq; facere posse. Docuit
enim quando dixit, doceam iniquos vias tuas, & impii ad te conuertentur. Et sacrificium deo pro
se obtulit dum dicebat. Sacrificium deo spiritus contribulatus, videns enim propheta scelera sua
mundata per penitentiam, non dubitauit predicando, & domino libando curare aliena. Lachrima
rum ergo effusio mouet animi passionem. Satisfactione autem impleta auertitur animus ab ira.
Qui enim non ignoscit alteri quomodo sibi putat subueniri. Superabundant ergo peccata, super
abundet & misericordia. Quoniā apud dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio,
penes enim dominū omnium abundantia est, quia dominus virtutū ipse est rex glorie, ait enim
apostolus. Omnes peccauerunt & egent gloria dei, iustificati gratis per gratiam ipsius per re
demptionem que est in christo Iesu, quē ꝓposuit deus propiciatorē per fidem in sanguine ipsius,
ad ostensionem iusticie sue propter remissionem precedentium delictorum in sustentationem dei
ad ostensionem iustitie eius in hoc tempore, vt sit ipse iustus & iustificans eum qui ex fide est Iesu
christi. Dauid enim dicit, Beati quorum remisse sunt iniquitates, & quorū tecta sunt peccata, Mun

Universidad de Deusto Biblioteca

datur ergo homo a peccato,& resurgit gratia dei lapsus,& i pristino manet officio iuxta pdictas au
ctoritates,videat ne amplio peccet vt sententia euangelii maneat in eo,vade & amplius noli peccare,
vnde ait apostolus.Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore,vt obediatis concupiscen
tiis eius,sed neq; exhibeatis mēbra vestra arma iniquitatis peccato,sed exhibete vos tāq; ex mortuis
viuētes & membra vestra arma iusticie deo.Peccatū enim vobis non dominabitur. Non enim sub
lege estis sed sub gratia.Quid ergo peccabimus quoniā non sumus sub lege sed sub gratia? Absit.
Nescitis quoniā cui exhibetisvos seruos ad obediēdū serui estis eius cui obeditis,siue peccati ad mor
tem,siue obeditionis ad iustitiam.Gratias autem deo quod fuistis serui peccati,obedistis autem ex
corde i eā formā doctrine in qua traditi estis.Liberati autē a peccato serui autē facti estis iustitie,hu
manum dico.Maius enim peccatum est iudicantis quā eius qui iudicatur.Existimas(inquit apo
stolus)O homo omnis qui iudicas eos qui talia agunt & facis ea; quia tu effugies iudicium dei?
An diuitias bonitatis eius & patiētie & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas
dei ad penitentiam te adduxit? Secundū duriciam autē tuam & impenitens cor thesaurisas tibi irā
in die ire & reuelationis iusti iudicii dei qui reddet vnicuiq; secundū opera eius.His quidē qui se
cundum patientiā boni operis gloriam & honorē,& incorruptionē querētib9 vitam eternam. His
autē qui ex contētione,& qui nō acquiescunt veritati credunt autem iniquitati,ira,& indignatio,tri
bulatio,& angustia,in omnē animā hominis operantismalū iudei primū & greci. Gloria autē &
honor,& pax omni operanti bonum.Sentētiam fratres que misericordiā vetat nō solum tenere,sed
& audire refugite,quia potior est misericordia omnibus holocaustomatibus & sacrificiis.Consultis
vestris breuiter respondimus,quia oppressos nimis & preoccupatos aliis iudiciis littere nos inuene
re vestre.Data.viii.idus Octobris Antonio,& Alexandro consul.

INCIPIVNT DECRETA

VRBANI PAPE DE COMMVNI VITA ET OBLATIONE FIDELIVM.

A VRBANVS EPISCOPVS OMNIBVS CHRISTIANIS *in sanctificationem spiritus inobediētiam & aspersionē sanguinis domini nostri Iesu christi salutē. Decet omnes christianos charissimi,vt eum imitētur cui9 nomen sortiti sunt.Quid prodest fratres mei* (apostolus Iacobus ait) si fidem quis dicat se habere opera autē non habeat? Nolite plures magistri fieri fratres mei,sciētes quoniā maius iudiciū sumitis,in multis enim offendimus omnes. Qui sapiens & disciplinatus inter vos,ostēdat ex bona conuersatione operam suam in mansuetudine sapientie.Scimus vos nō ignorare,quia hactenus vita cōmunis inter bonos christianos viguit,& adhuc gratia dei viget,& maxime inter eos qui in sorte dñi sunt electi, id est clericos sicut in actibus legitur apostolorum.Multitudinis autem credentium erat cor vnum & animavna,nec quisquā eorum que possidebat aliquid suū esse dicebat,sed erant illis oia cōmunia. Et virtute magna reddebāt apostoli testimonium resurrectionis Iesu christi. Et gratia magna erat in omnibus illis. Neq; enim quisq; egens erat inter illos,quotquot enimpossessores agrorū autdomorū erāt vendētes afferebāt precia eorum que vendebāt & ponebant ante pedes apostolorum,Diuidebantur autē singulis pro vt cuiq; opus erat. Ioseph aūt qui cognominat9 est Barnabas ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis leuites & ciprius genere cum haberet agrum vendidit illum & attulit precium ante pedes apostolorum,& reliqua. ¶Videntes ergo sacerdotes summi & alii atq; leuite,& reliqui fideles plus vtilitatis posse afferre,si hereditates & agros quos antevēdebāt ecclesiis quibus presidebāt episcopi traderent,eo quod ex sumptibus eorum tam presentibus quā futuris temporibus plurima & elegātiora possent ministrare fidelibus cōmunē vitā ducētibus quā ex precio eorū ceperunt predia & agros quos vendere solebant matricibus ecclesiis tradere,& ex sumptibus eorum viuere.Ipse vero res inditiōe singularum parrochiarum episcoporū qui locū tenent apostolorum erant,& sunt vsq; adhuc,& futuris semper debent esse temporibus. Et quibus episcopi & fideles dispensatores eorū omnibus cōmunemvitam diligere volentibus ministrare cū cta necessaria debēt, pro vt melius potuerint,vt nemo in eis egens inueniatur. Ipse enim res fideliū oblationes appellantur,quia domino offerūtur. Nō ergo debent in aliis vsibus quā ecclesiasticis & predictorum

Universidad de Deusto

predictorum christianorum fratrum vel indigentiū conuerti, quia vota sunt fidelium, & precia peccatorum, ac patrimonia pauperū, atq; ad predictum opus explendū domino tradite. Si quis autē (quod absit) secus egerit, videat ne dānationem ananie & saphire percipiat, & reus sacrilegii efficiatur sicut illi effecti sunt qui precia predictarum rerum fraudauerūt, de quibus legitur in predictis apostolorum actib⁹. Vir autem quidā nomine ananias cum saphira vxore sua vendidit agrum, & fraudauit de precio agri conscia vxore sua, & afferens partem quādam ad pedes apostolorū posuit, Dixit autem Petrus ananie. Cur tētauit sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto, & fraudare de precio agri? Nonne manens tibi manebat & venundatum erat in tua potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es hominibus mentitus sed domino. Audiens autem ananias hec verba cecidit & expirauit. Et factus est timor magn⁹ in omnes qui audierāt. Surgētes autē iuuenes amouerunt eum, & efferentes sepelierunt. Factum est autē quasi horarum trium spatium, & vxor ipsius nesciens quod factū fuerat introiuit. Respōdens autē Petrus ei dixit, Dic michi si tanti agrū vendidistis, at illa dixit, etiam tanti. Petr⁹ autem ad eā. Quid vtiq; conuenit vobis temptare spiritū dñi? Ecce pedes eorum qui sepelierunt virū tuum ad ostiū, & efferēt te. Confestim cecidit ad pedes eius, & expirauit. Intrātes autem iuuenes inuenerūt illam mortuā, & extulerūt & sepelierūt advirū suū. Et fact⁹ est timor magn⁹ in vniuersam ecclesiā, & ī omnes qui audierāt hec. Hec fratres valde cauēda sunt & timenda, quia res ecclesie non quasi proprie, sed vt cōmunes & domino oblate cum summo timore non in alios quam in prefatos vsus sunt fideliter dispensande, ne sacrilegii reatū incurrāt qui eas inde abstrahunt vbi tradite sunt, ne penā & mortem ananie & saphire incurrant, & (quod peius est) anathema maranatha fiant. Et si non corpore vt ananias & saphira mortui ceciderūt, anima tamen que potior est corpore, mortua & alienata a consortio fidelium cadat, & in profundū baratri labatur. Vnde attendendum est omnibus & fideliter custodiendum, & illius vsurpationis contumelia depellenda, ne predia vsibus decretorum celestium dedicata a quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis fecerit post debite vltionis acrimoniā que erga sacrilegos iure promēda est, perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur aut exilio perpetue deportationis vratur, quoniā iuxta apostolum tradere oportet huiusmodi hominem sathane, vt spiritus saluus sit in die dñi. Memoratis ergo augmētationibus ac cultibus in tātū ecclesie quibus episcopi president domino adminiculante creuerunt, & tantis maxima pars earū habūdāt rebus, vt nullus sit in eis cōmunem eligens vitam indigens, sed omnia necessaria ab episcopo suisq; ministris percipit, Ideo si aliquis extiterit modernis aut futuris temporibus qui hoc auellere nitatur, iam dicta dānatione feriatur. ¶ Quod autē sedes in episcoporū ecclesiis excelse cōstitute & preparate inueniūtur vt thronus, speculationē & potestatē iudicādi & soluendi atq; ligandi a dño sibi dat⁹ materiā docent, vnde ipse saluator in euangelio ait. Quecūq; ligaueritis super terrā erūt ligata & in celo. Et quecūq; solueritis super terrā erūt soluta & in celo. & alibi, Accipite spiritū sanctū, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorū retinueritis retēta sunt. Ideo ista pretulimus charissimi, vt intelligatis potestatē episcoporū vestrorū, in eisq; dñm veneremini, & eos vt animas vestras diligatis, & quibus illi nō cōmunicāt non cōmunicetis, & quod eiecerint non recipiatis, Valde enim timēda est sentētia episcopi, licet iniuste liget aliquē, qd tamē summopere ꝓuidere debet. Vos autē hortātes monemus omnes qui christianitatē suscepistis, & a christo vocabulū christiani sumpsistis, ne in aliquo christianitatē vestrā irritā faciatis, sed spōsionem quā dño in baptismo fecistis firmiter teneatis, ne reprobi sed cōdigni corā eo inueniamini. Et quicūq; vestram cōmunē vitam susceptā habet, & vouit se nichil ꝓpriū habere, videat ne pollicitationē suam irritā faciat, sed hoc qd dño est pollicitus fideliter custodiat ne dānationē sed premiū sibi acquirat, quoniā sati⁹ est nō vouere quā votū pro vt meli⁹ pōt nō ꝓficere. Graui⁹ enī puniūtur qui votū fecerūt, & votū nō ꝓfecerūt, aut fidē ꝓceperūt, & in malis vitā finierūt, q̄ illi qui vitā sine voto finierūt, aut sine fide mortui sunt, & tñ bona egerūt opa. Ad hoc enī sensum rationabilē nature munere & secūde natiuitatis reparationē suscepim⁹, vt secūdū apostolū magis que sursū sunt sapiam⁹ nō que sup terrā, quia sapiētia hui⁹ mūdi stultitia est apud deū. Quid autē suadet charissimi sapiētia hui⁹ seculi nisi nocitura querere, & amare peritura, negligere salutaria, ꝓ nihilo reputare perpetua? Cupiditatē cōmēdat de qua dicitur Radix omniū malorū est cupiditas. Que imprimis hoc malū habet, qd dū ingerit transitoria abscondit eterna. Et dum a foris posita conspicit intra se latentia non introspicit, & dum aliena querit, sectatori suo semet ipsum alienū facit. Ecceqd suadet seculi sapiētia, viuere in deliciis, vnde dicitur, Anima que ī deliciis est viuēs, mortua ē. Suadet ergo molliſſimis suauitatib⁹ pecca

A

Universidad de Deusto Biblioteca

tis,vitiis & flammis nutrire carnē,cibi & vini intemperantia animā,premere, ac vitam spiritus inter cludere,& cōtra se hosti suo de se gladiū ministrare. Ecce quid suadet seculi sapiētia,vt qui boni facti sunt, mali esse malint.& per errorem mentis fieri etiam studeant peccatores, & non cogitent illam terribilem dei vocem,cum exurentur peccatores sicut fenum.

OMnes enim fideles per manus impositionē episcoporum spiritum sanctū post baptismum accipere debent,vt pleni Christiani inueniātur,quia cum spiritus sanctus infunditur cor fidele ad prudentiā & cōstātiā dilatatur. De spiritu sancto accepim⁹,vt efficiamur spirituales, quia aīalis homo nō percipit ea que sunt spiritus dei,De spiritu sancto accepimus,vt sapiamus inter bonum malūq; discernere,iusta diligere,iniusta respuere,vt malicie ac superbie repugnemus,vt luxurie ac diuersis illecebris & sedis indignisq; cupiditatibus resistamus,De spiritu sancto accepimus,vt amore vite & glorie ardore succensi, erigere a terrenis mentem ad superna & diuina valeamus. Data nonas Septēbris, id est quinta die eiusdem mēsis Anthonio & Alexādro.iiii.cc. cōcess.

INCIPIVNT DECRETA PONTIANI PAPE.

A DONTIANVS FPISCOPVS FELICI SVCCRIBONI salutē. Oppido cor nostrū charitati vestre cōgaudet quod studiū sancte religionis summopere adimplere studetis,& fratres merentes,ac destitutos in fide & religione confortatis. Vnde redemptoris nostri misericordiā exoramus, vt sua nobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu implere tribuat, quod velle concessit. In hoc itaq; bono tanto cōmoda retributionis accrescunt, quāto & studium laboris augetur. Et quia in his omnibus diuine gratie adiutorio opus est,omnipotentis dei assiduis p̄cibus clementiā exoram⁹,quatinus hec vobis semper operanda bona & velle tribuat & posse concedat,atq; in ea vos via cum fructu boni operis quā se pastor pastorum esse testatus est dirigat,vt sine quo nichil agi potest per ipsum implere bona que cepistis valeatis. ¶ De sacerdotibus autem domini quos vos audiuimus contra prauorum hominum insidias adiuuare eorūq; causas portare, scitote vos in eo valde deo placere qui sibi eos ad seruiēdū asciuit, & familiares in tantum sibi esse voluit,vt etiam aliorum hostias per eos acceptaret,atq; eorum peccata donaret,sibiq; reconciliaret,ipsi quoq; proprio ore corpus domini conficiunt & populis tradunt. De illis enim dictum est,qui vos contristabit me contristabit,& qui vobis facit iniuriam recipiet id quod inique gessit. & alibi. Qui vos audit me audit,& qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit,spernit eum qui me misit. Hi enim non sunt infestandi, sed honorandi. In eis quoq; dominus honoratur cuius legatione funguntur. Hi ergo si forte ceciderint a fidelibus sunt subleuandi & portandi,Accusandi autem non sunt ab infamibus aut sceleratis vel inimicis aut alterius secte hominibus vel religiōis,si peccauerint a reliquis arguātur sacerdotib⁹,sed & a summis pōtificibus constringantur, & non a secularibus aut male vite hominibus arguantur vel arceantur. Quod ergo de fratris vestri transitu vos cōtristari audiuimus non modico compulsi sumus merore. ¶ Vnde omnipotentem deum rogamus,vt suevos gratie aspiratiōe consoletur,vosq; & a malignis spiritibus & a peruersis hominibus celesti protectione custodiat. Nam & si quos post illius obitum tumultus quorūdā aduersantiū sustinetis, nolite mirari, si vos qui frui bonis in terra vestra, id est in terra viuentium queritis, mala hominum in terra aliena portatis. Peregrinatio quippe est vita presens,& qui suspirat ad patriam ei tormentum est peregrinationis locus,etiam si blandus esse videatur,vobis autem qui patriā queritis inter suspiria que habetis,etiam gemitus audio humane oppressionis exurgere. Quod mira omnipotentis dei dispositione agitur,vt dūveritas per amorē vocat,mundus p̄sens a se ipso animā vestram per tribulationes quas ingerit reiiciat. Tantoq; facili⁹ ab amore huius seculi mens exeat, quanto & impellitur dum vocatur, Itaq; quod cepistis hospitalitatis curam impendite in oratione & lachrimis instantissime laborate. Elemosinis quas semper amastis iam nunc largius atq; vberius date operam,vt tanto post crescat vobis in retributione fructus muneris, quanto hic excreuerit studium laboris. Preterea salutantes paterna dulcedine bonitatem vestram petimus, vt in bonis que cepistis ne deficiatis. Neq; vllus vos ab eis auertere

possit sed

Universidad de Deusto

possit,sed in cunctis affectum vestre charitatis clerici & serui dei ac cuncti christiani qui in illis partibus cõmorantur, amore Christi & sancti Petri pleniter inueniant, & fauoris vestri solatiis quocunq; mõ necesse fuerit potiantur,quatinus vestra cuncti ope defensi,atq; adiuti,& nos vobis gratiarum possimus existere debitores & Christus dominus noster,atq; beatus Petrus apostolorũ princeps in quorum vos causis impenditis Iesus Christus eternam gloriam compenset,& beatus apostolus Petr⁹ ipsi⁹ glorie ianuã aperiat. Data.x.kalẽ.Februarii.Seuero & quintiano.iiii.cc.cõcess.

ITEM EPISTOLA PONTIANI PAPE DE FRATERNA DILECTIONE, ET VITANDIS MALIS.

PONTIANVS SANCTE ET VNIVERSALIS ECCLESIE episcopus omnibus recte dominum colentibus & diuinum cultũ amantibus salutem. Gloria in excelsis deo,& in terra pax hominibus bone voluntatis, Hec verba charissimi non hominũ sunt:sed angelorum,& non humano sensu excogitata sed ab angelis in ortu saluatoris annunciata,quibus indubitãter ab omnibus intelligi potest,quod non male voluntatis,sed hominibus bone pax sit a domino data, vnde & dominus per prophetã loquitur dicens. Quãbonus israel deus his qui recto sunt corde,mei aũt pene moti sunt pedes,pene effusi sunt gressus mei quia emulatus sum contra iniquos pacẽ impiorũ videns, De bonis vero ipsa per se veritas ait. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbũt. Mũdi enim nõ sunt corde qui mala cogitãt,aut nociua aduersus fratres suos,quia nichil mali vult qui fidelis est. Fidelis ergo homo magis diligit audire que oportet quã dicere que non oportet. Et si quis fidelis est videat ne mala loquatur,aut cuiq; insidias ponat. In hoc ergo discernũtur filii dei & filii diaboli. Filii nãq; dei semper cogitant & agere cõtendunt que dei sunt,& fratres indesinenter adiuuant,& nulli nocere volunt. Filii autem diaboli cõtra mala & nociua semper meditantur,quia opera eorum mala sunt. De quibus loquitur dominus per Hieremiã prophetam dicens. Loquar iudicia mea cum eis super omni malicia eorum. Propterea iudicio contendam adhuc vobiscum ait dominus,& cum filiis vestris disceptabo. Ecce ego fingam contra vos malum & cogito contra vos cogitationem,Hec fratres valde sunt timenda,& ab omnibus cauenda, quoniã super quẽ iudiciũ dei ceciderit, nõ exiet impunitus. ¶ Et ideo vnusquisq; p̃uideat ne hoc machinetur aut agat ĩ fratrem,quod ipse pati noluerit. Et nec ĩ suspitionẽ veniat homo fidelis,vt dicat aut faciat ea que pati non vult, vnde suspectos, & inimicos, aut facile litigantes, & eos qui non sunt bone cõuersationis,aut quorũ si vita est accusabilis,& qui rectã nõ tenent aut docent fidem,accusatores antecessores nostri apostolica repulerunt auctoritate,& nos submouem⁹ atq; futuris temporibus excludimus ne libenter labi possint quos nos tenere & saluare debem⁹,ne(quod absit)predictum dei iudicium super vtrosq; veniat, & nos eorum vitio(quod de⁹ auertat) peream⁹ Scriptum est enim.Rectorẽ te posuerunt,curam illorũ habe,vt leteris propter illos, & ornamentum gratie accipias,& coronam & dignationem consequaris cũ rogatione. Verbum enim nequã immutauit cor ex quo quattuor partes oriũtur. Bonũ & malũ,vita & mors.& dominatrix est eorũ assidua lingua,Pro talibus predictiuitandi admodũ sunt,& priusq; predicte enucleatim examinẽtur opiniones,& ab illis alieni inueniantur non sunt suscipiendi,quoniam sacrificium salutare est attẽdere mãdatis,& discedere ab omni iniquitate. Beneplacitũ est domino recedere ab iniquitate, & laudatio recedere ab iniustitia. Quoniã scriptum est. Dilige proximũ tuum & coniungere fide cũ illo,quoniã si denudaueris absconsa illius nõ persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicũ suum, sic qui perdit amicitiã proximi sui. Et sicut qui dimittit auem de manu sua,sic qui dereliquisti ꝓximum tuum,& non eũ capies. Nõ illum sequaris quoniã longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo,quia vulnerata est anima eius,vltra eũ nõ poteris colligare,& maledicta est cõcordatio,denudare enim amici mysteria desperatio est anime infidelis, Annuẽs oculo fabricat iniqua,& nemo eũ abiiciet,In cõspectu oculorũ tuorũ conculcabit os suũ,& super sermões tuos admirabitur. Nouissime autẽ peruertet os suũ, & ĩ verbis tuis dabit scãdalũ. Multa audiui & nõ coequaui ei,& dñs odiet illũ, Qui ĩ altũ lapidẽ mittit sup ei⁹ caput cadet, & plaga dolosi diuidet vulnera. Quoniã qui fodit foueã incidet in illam,& qui statuit lapidem ꝓximo offendet in eo,& qui laqueũ alio ponit peribit in illo.

A

B

Universidad de Deusto Biblioteca

Facienti nequissimũ consilium super eum deuoluetur, & non cognoscet vnde adueniet illi. Illusio & improperium superborum & vindicta sicut leo insidiabitur illi, laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum, dolor autẽ consumet illos antequã moriantur, ira & furor vtraq; execrabilia & vir peccator continens erit illorũ. Qui vindicari vult, a deo inueniet vindictam, & peccata illius seruãs seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluẽtur. Homo homini seruat iram, & adeo querit medelã? In hominẽ similẽ sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur altissimũ? Ipse dum caro sit seruat irã, & ꝓpitiationẽ petit a deo? Quis exorabit pro delictis illi? Memẽto nouissimorũ & desine inimicari, tabitudo enĩ & mors iminẽt mãdatis. Memorare timorẽ dei altissimi, & nõ irascaris proximo tuo. Memorare testamẽti altissimi, & despice ignorantiã proximi. Abstinete a lite, & minues peccata. Homo enim iracundus incendit litẽ & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitias. Secundum enim ligna silue, sic ignis exardescit, & secundũ virtutem hominis iracundia illius erit, & secundũ substãtiã suã exaltabit iram suã. Certamen festinatũ incendet ignẽ, & lis festinans effundet sanguinẽ, & lingua testificãs adducet mortẽ, si sufflaueris quasi ignis ardebit, & si spueris super illã extinguetur, & vtraq; ex ore proficiscuntur. Susurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacẽ habentes, lingua tertia multos cõmouit, & dispersit illos de gente in gentẽ. Ciuitates diuitũ munitas destruxit, & domos magnatum effodit. Virtutes populorũ concidit, & gentes fortes dissoluit. Lingua tertia mulieres vnitas eiecit, & priuauit illas de laboribus suis. Qui respicit illã non habebit requiẽ, nec habitabit cũ requie, flagelli plaga liuorẽ facit plaga autẽ lingue cõminuit ossa, Multi ceciderũt in ore gladii, sed nec sic quomodo qui interierunt per linguã suam. Beatus qui tectus est a lingua nequã, & qui in iracundiã illius non transiuit & qui non attraxit iugũ eius & vinculis illius non est ligatus. Iugũ enim illius iugum ferreũ est, & vinculũ illius vinculũ ereum est. Mors illius mors nequissima est, & vtilis potius infernꝰ quã illa, Perseuerãtia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorũ & flãma sua non comburet iustos. Qui derelinquunt deum incidant in illã, & exardescet in illis & non extinguetur, & immitetur in eos quasi leo & quasi pardus ledet eos. Sepi aures tuas spinis & noli audire linguam nequã, & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Aurũ tuum & argẽtũ confla, & verbis tuis facito staterã, & frenos ori tuo rectos, & attende ne forte labaris in lingua tua, & cadas in conspectu inimicorũ insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis ad mortem. Ne tardes conuerti ad dominũ, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tẽpore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in diuitiis iniustis, nichil enim proderunt tibi in die obductionis & vindicte. Non ventiles te in omnẽ ventum, & non eas in omni via. Sic enim peccator ꝓbatur duplici lingua. Esto firmus in via domini, & in veritate sensus tui & scientia, & prosequatur te verbum pacis, & iustitie. Esto mansuetus ad audiendum verbum, vt intelligas, & cum sapientia fer responsum verũ. Si est tibi intellectus respõde proximo, sin autẽ sit manus tua super os tuum ne capiaris in verbo indisciplinato & confundaris, honor & gloria in sermone sensati, lingua imprudentis subuersio ipsius. Non appelleris susurro, & in lingua tua ne capiaris & confundaris. Super furẽ enim est confusio & penitentia denotatio pessima super bilinguẽ. Susurratori autẽ odium est inimicitia & contumelia. Iustifica pusillũ & magnũ similiter. Noli fieri pro amico inimicꝰ ꝓximo. Improperiũ enim & contumeliã malus hereditabit, & omnis peccator inuidus & bilinguis. Non te extollas in cogitatione aĩe tue velut taurus ne forte elidatur virtus tua super stulticiã, & folia tua comedet & fructus tuos perdet, & relinqueris velut lignum aridũ in heremo. Anima enim nequã disperdit qui se habet, & in gaudium inimici dat illum, & deducet in sortem impiorum. Charissimi oppressos erigere studete, & necesse habẽtes semper adiuuate, quoniam qui fratrem afflictum releuat apprehensum eripit, merentem consolatur ab illo sibi retribui cui totum impendit non dubitet qui ait. Quod vni ex minimis meis fecistis, michi fecistis. Taliter enim bona indesinẽter agere studete, vt fructum boni operis, & hic consequamini, & in futuro gratia dei perfruamini, quatinus celestis regni aulam introire postea mereamini. Data quarto kalẽ. Maii. Seuero & Quintiano. iiii. cc. consulibus.

INCIPIVNT DECRETA ANTERII PAPE.

¶Charissimis

Universidad de Deusto

CHARISSIMIS FRATRIBVS PER BETICE ATQVE toletane prouincias episcopis constitutis, anterius episcopus in domino salutē. A
Optarē fratres charissimi semper dilectionis & pacis vestre sinceritatis gaudia audire, itavt vicissim discurrentibus litteris sospitatis indicia iuuarētur, si quietos nos ab incursione sua vacare hostis antiqu⁹ sineret. Quiab initio mendax inimicus veritatis emulus hominis, quem vt deciperet se ante decepit pudicitie aduersarius luxurie magister, crudelitatib⁹ pascitur abstinentia punitur. Odit ieiunia ministris suis predicantibus dum dicit esse superflua. Spem non habens de futuris, apostoli sententia repercussus dicentis. Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. O infelix audacia, o desperate mentis astutia. Ipse enim hortatur odia & fugat coōrdiā, Et quia facile ad deteriorem partem mens humana transducitur, volens magis per spaciosam viā ambulare, quā arte vie iter cū labore transire, qua de re fratres dilectissimi sectamini meliora, & semper relinquite deteriora. Bona agite mala vitate, vt vere discipuli domini esse inueniamini, De mutatione ergo episcoporū vnde sanctā sedem apostolicā consulere voluistis, scitote eā cōmuni vtilitate atq; necessitate fieri licere, sed non libitu cuiusq; aut dominatione. Petrus sanctus magister noster, & princeps apostolorum de antiochia vtilitatis causa translatus est Romam, vt ibidem potius proficere posset. Eusebius quoq; de quadam parua ciuitate apostolica auctoritate mutatus est alexandriā. Similiter felix de ciuitate qua ordinatus erat electione ciuium propter doctrinam, & bonā vitā quā habebat cōmuni episcoporum & reliquorum sacerdotum ac populorū consilio translatus est ephesum. Nō enim transit de ciuitate ad ciuitatem qui non suo libitu aut ambitu hoc facit, sed vtilitate quadem aut necessitate aliorum hortatu & consilio potiorum transfertur. Nec transfertur de minori auiditate ad maiorē qui hoc non ambitu, nec propria voluntate facit, sed aut vi a ꝓpria sede pulsus: aut necessitate coactus aut vtilitate loci, aut populi, non superbe, sed cum humilitate ab aliis translatus, & intronizatus est, quia homo videt in facie, deus autem in corde, Et dominus per prophetam loquitur dicens. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Non ergo mutat sedem qui non mutat mentem, nec mutat ciuitatem qui non sua sponte sed consilio, & electione aliorum mutatur. Non ergo qui migrat de ciuitate ad ciuitatem qui non auaritie causa, nec sponte dimittit suam, sed vt iam dictum est, aut pulsus a sua, aut necessitate coactus, aut electione & exhortatione sacerdotum & populorum translatus est ad alteram ciuitatem. Nam sicut episcopi habent potestatem ordinare regulariter episcopos & reliquos sacerdotes, sic quotiēs vtilitas aut necessitas expoposcerit supradictomodo & mutare & intronizare potestatem habent. hec vt petistis licet vobis ignota non sint tenenda mandamus, ne ignorātia quorūdam meliora & vtiliora vitentur, & inutiliora sumātur sicut in sancto legitur euangelio, ve vobis ypocrite, quia decimatis mētē & anetum & cuminū, & reliquistis que grauiora sunt legis. Iudicium & misericordiam & fidē, hec oportuit facere & illa non omittere duces ceci excolentes culicē camelū autē glutientes. Quod licet non licet, & qd nō licet licet. Quēadmodum iannes & mābres restiterunt veritati, sic & illi mente reprobi amantes voluptatem magis quā deū. Quod licet docent non licere, id est episcopos migrare de ciuitate ad ciuitatem pretaxato modo. Et quod non licet docent licere, id est misericordiā non agere circa patientes necessitatē, hoc est eis qui episcopum non habent & sacro episcopali indigent ministerio, episcopum de alia ciuitate causa vtilitatis vel necessitatis tribui, & episcopis persecutionem aut necessitatē patientibus, aliam cathedram dari negant, Contradicunt enim sacre scripture, que testatur male deū misericordiam quā iudicium. Que precor maior charitas aut efficacius pietatis patrocinium potest a quoquā alicui impendi q̄ si ignorantie tenebras & imperitie caliginem ab eo repellat? Demū vere fidei doctrine pabulo non ad questū nō ad ambitionē, sed eruditionē & edificationē reficere. Tāq; enim mutilo fit manus, claudo, pes, oculꝰ ceco qui ignorātie tenebris obuoluto sapiētie & sciētie thesaurū reserat & cādorē lucis viasque dñi benigniter aperit. Vtriscq; autē id est & famē verbi dei patientibꝰ & episcopis necessitatem quando intronizātur ꝓpter cōmunē vtilitatem in aliis ciuitatib⁹ nōmodica exhibetur mia. Negantes autē hec, vt speciē habeāt pietatis, virtutē tamē eiꝰ abnegāt. Nā in tali negocio ꝓsapiā non agnosco, si quis tñ sapiētiū quos insipiētib⁹ tēpestatis huiꝰ ꝓcella aliis sociauit auctoribꝰ facinorū participatiōe maculatur, splēdor sapiētis, & si cōmunionē criminū incurrit nescit tñ ducē se p̄bere peccātibꝰ. Alia quoq; est causa vtilitatis & necessitatis, & alia auaritie & p̄sumptiōis aut ꝓprie volūtatis. Auaritie quoq; causa vel p̄sumptiōis aut ꝓprie volūtatis nō sunt ep̄i mutādi de ciuitate ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciuitatem,sed vtilitatis & necessitatis. Quod nemo negat nisi hi de quibus dictũ est. Errauerunt in
ebrietate,nescierunt videntẽ,ignorauerunt iudicium,nam si enarrãdo cogerer aperire transacta ostẽ
derem vobis nullum euenire solatium de comparatione factorum. ¶ Ceterum state charissimi su⁄
per vias aspicientes & interrogãtes,de semitis dñi antiquis,& videte que est via bona & recta,& am
bulate in ea.& inuenietis requiem animabus vestris. Et vt iuxta sapientie vocem dicamus, diligite
iustitiam qui iudicatis terram.Sentite de domino in bonitate,& in simplicitate cordis querite illũ.
Quoniam inuenitur ab his qui non temptãt illum,apparet autem eis qui fidem habent in illum.
Peruerse enim cogitationes separant a domino probata autem virtus corripit insipiẽtes, quoniam
in maliuolã animã non introibit sapientia,nec habitabit in corpore subdito peccatis.Spiritus enim
sanctus discipline effugiet fictum & auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu, & corripie⁄
tur a superueniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie,& non liberabit maledictum a
labiis suis quoniam renũ illius testis est deus,& cordis eius scrutator est verus,& lingue illius audi⁄
tor,quoniã spiritus domini repleuit orbem terrarũ,& hoc quod continet omnia sciẽtiã habet vo⁄
cis.Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere,nec preteriet illum corripiẽs iudicium,in co⁄
gitationibus enim impii interrogatio erit.Sermonũ autem illius auditio ad dominũ veniet,& ad
correptionẽ iniquitatũ illius,quoniã auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationũ non abscõ
detur.Custodite ergo vos a murmuratiõe que nichil prodest: & a detractiõe parcite lingue,quo⁄
niam sermo obscurus inuacuum non ibit,os quod mẽtitur occidit animam.Nolite zelare mortem
in errore vite vestre,nec ꝓ acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum,quoniam deus
mortem non fecit,nec letatur in perditione viuorum.Creauit enim vt essent omnia & sanabiles esse
voluit nationes orbis terrarum. Non est in illis medicamẽtum exterminii,nec inferorum regnum
in terra viuentium. Iustitia perpetua est & immortalis,iniustitia autẽ mortis est acquisitio,impii
autem manibus & verbis accersierunt illam, & estimantes eam amicam defluxerunt, & sponsio⁄
nes posuerunt ad illam,quoniam digni sunt qui sunt ex parte illius.Dixerunt enim apud se cogitã
tes nõ recte,Exiguum est, & cum tedio tempusvite nostre,& non est refrigerium in fine hominis,
& non est qui agnitus sit reuersus ab inferis quoniam ex nichilo facti sumus.& post hoc erimus tã⁄
quã si non fuerimus,quoniam fumus afflatus est in naribus nostris,& sermo scintille ad cõmouen⁄
dum cor nostrum,qua extincta cinis erit corpus nostrum, & spiritus diffundetur tãquã mollis aer.
Et transibit vita nostra tãquam vestigium nubis & sicut nebula dissoluetur que fugata est a radiis
solis,& a calore illius aggrauata. Et nomen nostrum obliuionem accipiet per tempus,& nemo me⁄
moriam habebit operum nostrorum,vmbre enim transitus est tempus nostrum,& non est reuersio
finis nostri,quoniam consignata est,& nemo reuertetur.Propterea vniciuq; preuidendũ est,vt sum
mopere se custodiat & vtiliter se ꝓuideat,vt cũ dies extrema finisq; vite aduenerit non transeat ad
perpetuam mortem,sed ad vitam eternam. ¶ Facta enim subditorum iudicantur a nobis, nostra
vero iudicat deus. Ex merito vero plebis nonnũq; episcopi deprauantur,quatinus prodiuius cadãt
qui sequũtur.Capite languescente cetera corporis membra inuiciuntur. Deteriores sunt qui vitam
moresq; bonorum corrumpunt,his qui substãtias aliorum prediaq; diripiunt. Caueat vnusquisq;
ne aut linguam,aut aures,habeat prurientes,id est ne aut ipse aliis detrahat, aut alios audiat detra⁄
hentes.Sedens inquit aduersus fratrem tuum loquebaris detrahẽdo,& aduersus filium matris tue
ponebas scandalũ & cetera. Parcãt singuli detractioni lingue,custodiãtq; atq; sermones suos,& sci
ant,quia cuncta que de aliis loquuntur sua sententia iudicabuntur. Nemo inuito auditori libenter
refert.Officii singulorum sit dilectissimi non solum oculos castos seruare,sed & linguam.Nec quid
in cuiusq; domo agatur,alia domus per vos vmq; nouerit.Habeant omnes simplicitatem columbe
ne cuiq; machinentur dolos,& serpentis astutiam ne aliorum supplantentur insidiis. Non est hu⁄
militatis mee neq; mensure iudicare de ceteris & de ministris ecclesiarum sinistrum quippiã dice
re,Absit vt quicq; sinistrum de his loquar,qui apostolico gradui succedentes christi corpus sacro ore
conficiunt,per quos nos etiam christiani sumus,qui claues regni celorum habentes ante iudicii diẽ
iudicant. Veteri quidem lege habebatur, quicunq; sacerdotibus non obtemperasset aut extra castra
positus lapidabatur a populo,aut gladio ceruice subiecta contẽptũ expiabat cruore, Nunc vero ino⁄
bediẽs spirituali animaduersione trũcatur,& eiectꝰ ab ecclesia rabido demonũ ore decerpitur.Oper
tet enim,vt qui deũ hereditate possidẽt absq; vllo impedimẽto seculi deo seruiãt, vt dicere possint.
Dominus pars hereditatis mee.O quã bonus & suauis est spiritus tuꝰ domine in omnibus. Parcis
autem omnibus

A

Universidad de Deusto Biblioteca

autē omnibus quoniam tua sunt domine,qui animas amas.Ideoq; hōs qui exerrāt partibus corri pis,& de quibus peccant admones & alloqueris,vt relicta malitia credāt in te domine. Tu aūt deus uoster suauis & verus es,patiēs & in misericordia disponēs omnia. Et enim,si peccauerimus tui su⸗ mus scientes magnitudinē tuam. Et si non peccauerim⁹,scimus quoniam apud te sumus cōputati, Spiritus timētium dominum queritur ab eo,& in respectu illius benedicētur. Quapropter fratres charissimi omnis sermo malus ex ore vestro nō procedat,sed si quis bon⁹ est ad edificationem opor tunitatis vt det gratiam audientibus,& nolite cōtristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in diē redēptionis,Oīs amaritudo,& ira,& idignatio,& clamor,& blasphemia tollatur a vobis cū omni malicia. Estote autem inuicē benigni,misericordes,donantes inuicem sicut & deus in christo dona⸗ uit vobis. Estote ergo imitatores dei sicut filii charissimi,& ambulate in dilectione sicut & christus dilexit vos, & tradidit semetipsum pro nobis, oblationem & hostiam deo in odorem suauitatis, Fornicatio aūt & oīs immūdicia aut auaritia nō noietur i vobis sicut decet sanctos, aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas que ad rē nō pertinet,sed magis gratiarū actio.Hoc enim scitote intelli gentes quod omnis fornicator aut immundus aut auarus,quod est idolorum seruitus nō habet he⸗ reditatem in regno christi & dei.Nemo vos seducat inanibus verbis, propter hec enim v enit ira dei in filios diffidentie,nolite ergo effici participes eorū. Eratis enim aliquando tenebre,nūc autem lux in domino vt filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate,& iustitia,& veritate,pro⸗ bantes quid sit beneplacitum deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, ma⸗ gis autem redarguite. Que enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est dicere. Omnia autem que ar⸗ guuntur a lumine manifestantur,omne enim quod manifestatur lumen est,propter quod dicit, sur ge qui dormis & exurge a mortuis, & illuminabit te christus. Videte itaq; fratres, quomodo cau te ambuletis non quasi insipientes sed vt sapientes,redimētes tempus,quoniam dies mali sunt.Pro pterea nolite fieri imprudentes,sed intelligentes que sit volūtas dei,& nolite inebriari vino,in quo est luxuria,sed implemini spiritu sancto loquentes vobismetipsis in psalmis hymnis & canticis spiri⸗ tualibus,cantātes & psallentes in cordibus vestris,domino gratias agentes semper, pro omnibus in nomine domini nostri Iesu christi deo & patri subiecti inuicem in timore christi. ¶ State itaq; fra tres,& tenete traditiones apostolorū & apostolice sedis,vt dominus noster Iesus christus & pater no ster,qui dilexit nos,& dedit consolationem eternam,& spem bonā in gratia,exhortetur corda vestra & confirmet in omni opere & in sermone bono. De cetero fratres orate pro nobis vt sermo domini currat & clarificetur sicut & apud vos,& vt liberemur ab importunis & malis hominibus.Nō enim omnium est fides.Fidelis autem deus est qui confirmabit vos,& custodiet a malo. Quapropter po nite indesinēter corda vestra in virtute dei & resistite semp malis & enarrate hec,iuxta vocē prophete in pgenies alteras,quoniā hic est de⁹ deus nr̄ in eternū, & ipse reget nos in secula. ¶ Vnde vos qui in specula a dño estis cōstituti comprimere & repellere eos summope debetis qui fratribus insidias pre parāt,aut in eos seditiones & scādala excitant,facile est enim hominem verbo fallere,sed nō dominū, Ideo hos reprehendere & ab his vos auertere oportet,quatinus extincta funditus hmōi caligine lu⸗ cifer eis resplendeat & letitia oriatur in cordibus eorum. Confidimus autem de vobis fratres in dño quoniā que pcepimus & facitis,& facietis.Quāto enim beneficia vestra his amplius exhibetis, tāto maiorē vicissitudinē ab omnipotēti deo cui seruiūt expectatis. Omnipotēs deus sua vos ptectione custodiat,honorēq; preceptūq; seruare cōcedat & gloria honorq; deo patri omnipotēti, eiusq; vnige nito filio saluatori nostro cum spiritu sancto sit in secula seculorum. Amen.

A

INCIPIVNT DECRETA FABIANI PAPE.

DILECTISSIMIS VBIQ VE CATHOLICE ECCLE sie comministris Fabianus, salutem in domino. Diuinis preceptis & apostoli cis monemur institutis,vt pro cunctarum ecclesiarū statu impigro vigilemus affectu,vnde consequens est debere vos scire, que apud romanam in sacro a⸗ guntur ritu ecclesiam,vt ei⁹ sequentes exempla eius veri filii inueniamini, que vestra est mater vocata. Septem ergo diaconos in vrbe Roma per septem regio nes ciuitatis sicut a patribus accepimus habem⁹ qui p singulas ebdomadas & dominicos dies atq; festiuitatum solemnia cum subdiaconibus& accolitis ac sequētium ordinū mi

B

Universidad de Deusto Biblioteca

ministris iniūcta sibi obseruāt ministeria & parati oī hora sint ad diuinū officiū & quicquid eis iiun
gitur peragendum. Similiter & vobis prout oportunum fuerit per singulas ciuitates est faciendum,
vt diuinum absq; vlla mora & negligentia studiose ac solēniter agatur officium. Deniq; septem si-
militer subdiacones ordinauim⁹ qui septē notariis iminerēt & gesta martirū veraciter in integro col
ligerēt nobisq; rimanda manifestarēt, quod etiā vos omnes agere monemus, ne in posterum aliqua
ex his dubitatio fiat questioq; oriatur, quoniam omnia que scripta sunt, ad nostram doctrynam scri
pta sunt. Et que nr̄is tp̄ibus veraciter scribūtur ad futurorū doctrinā dirigūtur. Et ideo fidelissimis
hec negocia cōmitti p̄cipimus ne aliqua in eis illusio inueniatur ex qua fidelib⁹ scādalum (qd̄ absit)
oriatur, vnde & charitate vestrā paterna dulcedine petim⁹ vt i cūctis affectū vr̄e charitatis sancta mā
ecclesia iueniat & fauoris vr̄i solatiis quocūq; necesse fuerit potiatur. Et sicut bonitas studii vestri de
se nobis certitudinē p̄bet, vt in nullo diffidere debeam⁹ de ea, sed magis vt sapiētibus filiis ecclesie no
stre, hec fidutialiter cōmēdam⁹ ita postpositas oportunitatis occasiones vestra efficacia elaborare eni
xius debet atq; in modis q̄bus possibile fuerit omni studio abigere cōtumelias. Hortamur etiā vos
iuxta dictum apostoli stabiles esse, & immobiles abundātes in opere domini semper sciē tes quod la
bor vester nō est inanis in dn̄o. & alibi, vigilate & orate & state in fide viriliter agite, & confortamini
omnia vestra in charitate fiāt. ¶Insup & illud vos scire desideram⁹, quia nr̄is tp̄ibus prepediētib⁹
quidem nostris peccatis suadēte antiquo hoste qui semp vt leo rugiēs circuit querēs quē deuoret. Su
peruenit nouatus ex africa, & separauit de ecclesia christi nouatianū & quosdē alios xp̄i cōfessores, &
cōuertit in prauā doctrinam. A quib⁹ vos fratres auertite & cauete ab omnib⁹ qui alterā fidē & do
ctrinam tenēt quam apostoli & successores eorū tenuerunt, & docuerūtne (quod absit) post eū abeū-
tes in laqueum sathane cadatis & cōpedibus eius detineamini. Vnde fraternitatis vestre charitatem
intimis obsecramus precibus, vt nostre paruitatis in vestris sacris orationibus memores esse dignemi
ni, orātes ac deprecātes dn̄m celi, vt tam nos quam sancta mater ecclesia christi precioso sanguine re
dempta a laqueis venātis sathane & ab importunis & malis hominibus liberemur, & sermo dei cu-
rat, & clarificetur, & praua eorū & omnium peruersa docētium corruat doctrina atq; deficiat. Pre-
camur etiam vt pietatis vestre precibus impetrare studeatis, vt deus & dominus noster Iesus christ⁹
qui vult omnes homines saluos fieri & neminē perire sua *ingenti omnipotentia reuerti faciat* corda
eorum ad sanam doctrinā & catholicam fidē, quatinus *resipiscāt a diaboli laqueis quibus capti tenē*
tur, et aggregē tur filiis *matris ecclesie, reminiscētes quoq; fratrum* vestrorū miseremini illorum *qui-*
bus potestis bonis studiis *vestris ne perdātur, sed* et precibus et aliis bonitatis vestre studiis domino
saluetur. Ita ergo ex his agite, vt obediētes filii et fideles sctē dei ecclie appareatis, et vt mercedis pre-
mia percipiatis. ¶Hi & oēs qui rectā non docēt doctrinā vel rectā nō tenent fidem accusatores ne
minē recte credētiū accusare possunt, quia infamia sunt notati, et a sinu sancte mr̄is ecclesie apostoli
co mucrone vsq; ad rectam cōuersationē et reuersionē eorum abscisi. vnde apostolica auctoritate cū
omnibus eiusdē apostolice atq; vniuersalis ecclesie filiis statuētes sancim⁹, vt oīs qui in catholica fide
suspecti sunt in accusatione recte credētiū nō suscipiantur, quia suspitiones semp sunt amouēde. Me
rito ergo eorū reprobatur accusatio qui in recta fide suspecti sunt, nec eis oino esse credēdū qui trini
tatis fidē ignorāt. Similiter oēs quos sanctorū patrū statuta tā p̄teritis quā futuris tēporibus anathe
matizāt submouem⁹, & ab omni accusatione fideliū alienam⁹. Discreti ergo semp debēt esse fideles
ab infidelib⁹, & iusti ab iiustis, quoniā infideles & maliuoli modis q̄bus p̄nt semp infestant fideles &
p̄dere nituntur, & ideo nō sunt suscipiēdi sed repellēdi & p̄cul abiiciēdi ne p̄dere fideles aut infama-
re possint. Quapropter charissimi cauete taliū foueā in quā multos cecidisse cognouimus cauete ta
liū iacula & antiq hostis tētamenta p̄ que etiā p̄prios p̄piquos corā nobis vulneratos cadere vidim⁹.
Attēdite laqueos insidiātium quibus notos & cōmilitones strāgulare solēt. Nolite tales sequi sed p-
cul repellite eos. Estote iuxta veritatis vocem prudentes vt serpentes, & simplices vt colūbe. Videte
ne in vacuū quoq; curratis aut laboretis, sed alterutrum fulti precibus & orationibus voluntatē dei
facere contendite, et a memoratis si incorrigibiles apparuerint vos in omnib⁹ separate. Similiter et
ab omnibus quos apostolus cōmemorat dicēs, cū eis nec cibū sumere, quia & illi sicut & isti sunt repel
lendi et ante satisfactionem ecclesie nō sunt suscipiendi, quoniā illi cum quib⁹ cibum sumere non li-
cet manifeste apparēt sequestrati vsq; ad satisfactionē a reliqs fratribus, quamobrem nō debent nec
possunt in accusationem fidelium suscipi, sed etiā ab eorum consortio vsq; ad iam dictam satisfactio
nem repelli, ne similes eis efficiantur aut eorum excōmunicationi subiaceāt quoniā sic aplī statuerūt
dicentes

A

B

Universidad de Deusto

dicentes. Cū excommunicatis non est communicandum, & si quis cū excōicatis auertendo regulas scienter psallat in domo, aut simul locutus fuerit, aut orauerit, ille cōione priuetur. Tales ergo i omnibus sunt cauēdi & nō suscipiēdi, quia iuxta aplm nō solū qui faciūt dānātur, sed qui cōsentiūt faciētibus. Vñ & beatus apostolorū princeps Petrus in ordinatione Clemētis alloquens populū inter cetera ait, Si inimicus est iste Clemēs alicui pro actibus suis vos nolite expectare, vt ipse vobis dicat cū illo nolite amici esse, sed prudenter obseruare debetis, & volūtati eiꝰ absq; cōicatione obsecūdare & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum, sed nec loqui his quibꝰ ipse nō loquitur, vt vnusq;q; qui in culpa est, dum cupit omnium vestrū amicitias ferre festinet citius reconciliari ei qui omnibꝰ preest, & p hoc redeat ad salutem cū obedire ceperit monitis presidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus ipse nō loquitur, vnus est & ipse ex illis qui exterminare dei ecclesiam volunt, & cū corpore vobiscum esse videatur mente & animo contra vos est, & est multo nequior hostis hic quā illi qui foris sunt, & euidenter inimici sunt, hic enim per amicitiarum speciem que sunt inimica gerit, & ecclesiam dispergit ac vastat. ¶ Ideoq; charissimi his apostolicis institutis vos monētes instruimus, vt effecta certior caritas vestra solliciti deinceps agere studeat & cautius, ne peruersi & infideles homines ledēdi fideles ac beniuolos habeāt facultatem, quoniam spes talium & omnium impiorum tanquā lanugo est que a vēto tollitur, & tanquā spuma gracilis que a procella dispergitur, & tāquam fumus qui a vento diffusus est, & tanquam memoria hospitis vnius diei pretereūtis. Sūmopere charissimi tales cauendi sunt, & auertendi atq; reiiciendi si nocentes apparuerint, quia nō solū ecclesiastice sed etiam seculi leges se nocētes non suscipiūt, sed repellūt. Vnde scriptum est, os impiorum deuorat iniquitatem, & dominus per prophetam loquitur dicens. Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris, & cum electo electus eris, & cum viro nocenti nocens eris, & apostolus inquit. Peruerterunt bonos mores colloquia mala. Idcirco vt plibatum est, iam mali sunt semp cauendi, & bonis atq; beniuolis est inherendum, vt periculum desidie quantum possumus declinemus. Et ne pestis hec latius diuulgetur seueritate qua possumus abscindamus, quoniam nō temeritas interuenit presumptionis vbi est diligētia pietatis. Agat semper vnusquisq; vestrum hac informatione apostolica fultus iuxta vires suas, & fraterna dilectione & sancta religione mores proprios conseruare & in cōmune alterutrum adiuuare, & in charitate permanere, & in dei voluntate indesinanter studeat inherere vt simul laudantes dominum indefessas semp illi gratias agamus. Valete in domino charissimi & predicta vt melius potestis domino opem ferente adimplere studete. Data kal. Iulii. Maximio & Affrico. iiii. consulibus. A

EPISTOLA CVIVS SVPRA AD OMNES ORIENTALES EPISCOPOS.

FABIANVS EPISCOPVS VRBIS ROME OMNIBVS orientalibus episcopis, & cunctis fidelibus in domino salutem. Exigit dilectio vestra sedis apostolice consulta, que vobis denegare non possumus nec debemus, hoc autem & predecessores nostros multarū regionum episcopis egisse liquet, & nos q; in eadem sede dño largiente collocati sumus agere debere fraterna charitas & obedientie debitum compellit. Cura est ergo vestre sollicitudinis adhibenda, vt ea que sunt ab apostolis eorumq; successoribꝰ ordinata, & instigāte sancto spiritu instituta, nec dissimulatio negligere nec aliqua presumptio valeat perturbare. Sed sicut hoc quod rationis exigebat vtilitas oportuit diffinire ita quod diffinitum est nō debet violari. Literis vestris vero inter cetera insertū inuenimus quosdam regionis vestre episcopos a vestro nostroq; ordine discrepare &, nō per singulos annos in cena dñi crisma cōficere, sed duos aut tres annos confectionem sancti crismatis semel actā cōseruare. Dicunt enim vt in memoratis apicibus reperimus nec balsamū p singulos annos posse reperire, nec necesse fore p singulos annos crisma cōficere, sed dum vna cōfectio crismatis abundat, aliā fieri necesse nō habere. Errāt enim qui talia excogitant, & mente vesana potius quam recta sentiētes hec dicūt. In illa enim die dñs Iesus postq̄ cenauit cū discipulis suis & lauit eorū pedes (sicut a sanctis apostolis p̄decessores nostri acceperunt nobisq; reliquerūt) crisma conficere docuit, ipsa enim lauatio pedū nostrū significat baptismum, qñ sancti crismatis vnctione pficitur, atq; cōfirmatur. Nā sicut ipsiꝰ diei solēnitas p singulos annos est celebrāda, ita ipsius sancti crismatis confectio p singulos B

Universidad de Deusto Biblioteca

annos est agenda,& de anno in annũ renouanda & fidelibus tradẽda,quia nouũ sacramentũ est per singulos annos ,& iam dicto die innouandum,et vetus in sanctis ecclesiis cremandum. Ista a sanctis apostolis et successoribus eorum accepimus,vobisq; tenẽda mãdamus.Hec sancta Romana ecclesia & antiochena a tpe apostolorũ custodit.Hec hierosolimorũ & ephesianorum tenet , in quibus apostoli presidẽtes hec docuerunt,& vetus crisma incendi,& non amplius quam vno anno vti permiserũt atq; deinceps nouo frui & nõ veteri iubentes docuerũt. Si quis ergo his obuiare tentauerit omnẽ sibi per vos & per omnes recte intelligẽtes indulgentie aditum intelligat obseratũ , quia praeuissimarum mentiũ peruersa doctrina(dum indulgentiꝰ frenis vtitur) in preuaricationem preiudicii delabitur,& nullatenus eruitur,nisi prudẽtium sustentatione & correctiõe liberetur. Illa aũt que circa diuina mysteria & erga baptizãdos in vniuerso mundo sancta ecclesia vniformiter agit, nõ ocioso cõtemplanda suit intuitu,ne locũ superuacuis intẽtionibus & superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mẽtes ad talia nõ debemus inducere,quia docendi potius sunt quam illudendi. Ad nostram enim letitiã bene facta perueniunt,& mercis acculeis nos que fuerint male facta cõpungunt. ¶ Hic vero inter manus latronum & dentes luporũ furẽtium vtcũq; versamur,& cõtumaces sunt subditi atq; oues,Nam latratu canũ baculoq; pastoris luporũ rabies deterrenda est. Illa vero que fomentis nõ sanãtur vulnera ferro abscindi necesse est.Nec silere possumus vt cũ hic ab illicitis reuocemus aliquos officii nostri prouocemur instinctu in speculis a dño constituti , vt vigilantie nostre diligentiã cõprobantes,& que coercenda sunt resecemꝰ, & que obseruanda sunt censeamus.

A ¶ Cõsulere etiã nos(vt in ꝑdictis literis vestris inuenimus) super accusatione sacerdotum voluistis, que oppido apud vos(vt in eisdẽ apicibus reperimꝰ)crebescit.Significastis insuper pleroq; attendere,multos in ipsis honoribus ecclesiasticis nõ congruenter viuere sermonibus & sacramentis que per eos populis ministrantur.O miseros homines qui hos intuẽdo christum obliuiscuntur qui & multo ante predixit vt lege dei potius obtemperetur quam imitandi videantur illi qui ea que dicũt non faciũt,& traditorem suum tolerans vsq; in finẽ etiam ad euangelizandũ cum ceteris misit.Nam apostoli talem consuetudinem nõ habuerunt nec habendã docuerunt.Similiter & successores eorũ quãquam multa de talibus preuidẽtes spiritu dei futura statuerunt. ¶ *Porro vt legitis in actibus apostolorũ,erat eo tempore inter fideles cor vnum & anima vna,neq; aliquis eorum aliquid suum proprium dicebat,sed erãt illis omnia cõmunia.* ¶ *Nulla enim inter eos accusatio nisi familiaris erat,nec vnquam inter imitatores eorũ aut fideles fieri debet dicente dño.* Quod tibi nõ vis fieri,alteri non facias. Et idem. Diliges ꝓximum tuum sicut teipsum,& dilectio ꝓximi malum nõ operatur. Ipsi ergo apostoli & successores eorũ olim statuerunt eos ad accusationem nõ recipi qui sunt suspecti vel qui heri aut nudiustertius vel dudũ fuerũt inimici,quoniã suspecti facti sunt, & qui nõ sunt bone cõuersationis,vel quorum vita est accusabilis,aut dubia in recta fide.Similiter quorum fides,vita,& libertas nescitur,vel qui infamie maculis sunt aspersi,aut sceleribus irretiti.Neq; eos sacerdotes debere vel posse aut clericos accusare qui rite sacerdotes fieri nõ possunt,nec sui sunt ordinis,Quoniam sicut sacerdotes vel reliqui clerici a secularium laicorum excludũtur accusatione,ita illi ab istorum sunt excludẽdi & alienandi criminatione. Et sicut isti ab illis,ita & illi ab istis non recipiantur, quoniam sicut domini sacerdotum segregata debet esse conuersatio ab eorum ita & litigatio , quia seruum dei nõ oportet litigare. ¶ Tales charissimi fratres accusationes & iniustas aut nociuas emulationes pro viribus ꝓhibete,quia cõtentio summopere est vitanda.Septies enim cadit iustus in die & resurgit, impii autem corruent in malum.Cum ceciderit inimicus tuꝰ (ait Salomõ) ne gaudeas,& in ruina eius non exaltabitur cor tuum ne forte videat dominus & displiceat ei,& auferet ab eo iram suam. Ne contẽdas cum pessimis,nec emuleris impios,quoniam nõ habẽt futurorum spem mali,& lucerna impiorum extinguetur,nec emuleris viros malos,nec desideres esse cũ eis,quia rapinam meditatur mẽs eorũ & fraudes labia eorũ loquũtur ,hec cauete charissimi. ¶ Hec meditamini & fratribꝰ in oibꝰ solatiũ ꝑstate,quia in hoc cognoscent omnes(vt ipsa ꝑ se veritas ait)quoniã mei estis discipuli,si dilectionẽ habueritis ad inuicem.Si enim in rebus secularibus suũ cuiusq; ius & ꝓprius ordo seruãdus est,quãtomagis in ecclesiasticis disputationibꝰ nulla debet induci cõfusio,quod ista obseruatione obseruabitur si nichil potestati,sed totum equitati retribuitur. ¶ Vnde cõstat ep̃is locorum singulorũ oim qui sub eorũ degũt moderamine curã habere sollicitã,& causas vtilitatesq; eorũ cũ dei timore disponere,Valde ergo iniquũ est vt alii quilibet omissis suis se illorum causis admisceãt,sed illi eorum vitam & iudicium competẽti regulariq; debeant moderamine disponere,qui eos in sacerdotium ordi-

Universidad de Deusto

tium ordinant,& a quib⁹ iam ordinati sunt,quoniam vt lex loquitur,maledictus omnis est q transfert terminos proximi sui,& dixit omnis populus Amen. Deus ergo fratres ad hoc preordinauit vos vt oēs qui summo sacerdotio fungūtur,vt iniustitias remoueatis,& presumptiones abscindatis,& sacerdotio laborātibus succurratis,& opprobriis & calamitatibus eorū locum non prebeatis,sed ei q calumniam & opprobrium patitur adiutorium feratis. Illum vero qui calūniam vel opprobrium facit abscindatis & domino in suis sacerdotibus opem feratis. ¶ Sacerdotes quoq; dominus sibi elegit vt sacrificēt ei & offerant oblationes domino. Leuitas quoq; sub eis esse iussit in ministerii eorū, vnde ad Moysen loquitur dicēs. Princeps autem principum leuitarū eleazar filius Aaron sacerdotis erit super excubitores ecclesie sanctuarii. De his enim locutus est dominus ad Moysen. Tolle leuitas pro primogenitis filiorum Israel & pecora leuitarum pro pecoribus eorum,eruntq; leuite mei ego dominus. Si leuitas suos esse dns voluit quātomagis sacerdotes sibi asciuit? De quibus a it,si qs extenorū accesserit morietur. Omnia veroque domini sunt caute tractanda sunt & nō leuite r precipitanda,quoniam & inter homines pro fidelibus habentur qui dominorum suorum causa s bene custodiunt,& fideliter tractant atq; precepta dnorum suorū bene custodiunt & non trāsgred iūtur. Pro infidelibus vero reputātur hii qui dominorum suorū causas incaute & negligenter tract ant, & precepta eorū despiciunt,& nō vt debēt custodiunt. Ideo hec premisimus vt cognoscatur ab h iis qui bus incognitum est qd& sacerdotes(quos sibi dns de omnib⁹ asciuit & suos esse voluit)nō su nt leuiter tractandi nec lacerādi nec temere accusandi,aut reprehendēdi nisi a magistris suis, quoni ā eorū causas sibi dominus reseruare voluit,& suo iudicio vindicari. Nam in his & in aliis preceptis c domini & fideles cognoscūtur & infideles reprobantur. Tolerandi enim hi sunt potius a fidelibus quam exprobtādi,veluti palea cū tritico vsq; ad vltimum vētilabrum sicut pisces mali cū bonis vsq; ad segregationem que futura est in littore,hoc est in fine seculi. Nullatenus ergo potest cōdemnari huma no examine quem deus suo iudicio reseruauit,vt propositum dei quod decreuit saluare quoc l perierat fiat immobile. Et ideo quia voluntas eius non immutatur,nullus psumat ea que sibi nō su int con cessa. Vnde est illud quod apls loquitur dicens,Iam quidē omnino delictū est,quia iudicia' habetis vobiscum,quare nō magis iniquitatē patimini? Quare nō potius fraudamini? Ad illud r edeatur quod dominus ait. Si quis voluerit tunicā tuam tollere,& in iudicio tecum contendere,dim itte ei & pallium. Et alio loco. Qui aufert que tua sunt ne repetas. Sunt aūt quedā que leuissima pu tarentur nisi in scripturis demonstrarentur opinione grauiora. Quis vnquā dicenti fratri suo fatue reum ge henne putaret nisi ipsa veritas diceret? ¶ Illi vero qui illa peccata perpetrant e quibus apostolus: it, quoniam qui talia agunt regnū dei non cōsequentur,valde cauendi sunt & ad emēdationem si vo luntarie noluerint cōpellendi, quia infamie maculis sunt aspersi,& in baratrum delabuntur nisi eis sacerdotali auctoritate subuentū fuerit,similiter illi de quib⁹ ipse ait,cum huiusmodi hominibus nec cibū sumere,quia infamia sunt notati,antequā sacerdotali auctoritate sanētur,& in gremio sancte matris ecclesie reintegrētur quia qui extra nos sunt nobiscū communicare non possunt. Manifestum est enim quod hi extra nos sunt & a nobis discreti esse debent, cum quibus nos nec edere, nec cibum sumere licet. Similiter & omnes pśone quibuslibet turpitudinibus ac scurrilitatibus subiecte infames sunt effecte,& omnes qui aduersus patres armantur,infames efficiūtur. ¶ Harenam vero & salem,& massam ferri facilius est portare quā hominem imprudētem & fatuum,atq; impiū, quoniam qui minoratur corde cogitat inania,& vir imprudens & errans cogitat stulta. Multos enim supplantauit suspitio illorū,& in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in nouissimo & qui amat periculum in ipo peribit. Cor ingrediēs duas vias non habebit requiem,& praui cordis in illis scandalizabitur. Cor nequam grauabitur in dolorib⁹,& peccator adiiciet ad peccandum. ¶ Talia cogitātes sancti apostoli,eorūq; successores spiritu dei repleti,malos homines preuidentes & simplices considerantes,difficilem aut nūquam voluerunt esse accusationem sacerdotū,ne a malis potuissent euerti aut submoueri,quia si hoc facile concederetur secularibus & malis hominibus aut nullus aut vix perpauci remanerēt,quoniam semper fuit & est,& (quod peius est) nimis viget,vt mali bonos persequantur,& carnales spirituales infestent,idcirco(vt predictum est) statuerūt ne accusarentur,aut si aliter fieri nō possit perdifficilis eorum fieret accusatio,& a quibus supradictū est non presumeretur,neq; a propriis sedibus aut ecclesiis episcopi eiicerētur,quod si quomodo presumptum fuerit,antequam & proprius locus & sua omnia eis legibus redintegrarētur,nullatenus a quoquam accusarentur aut criminarētur,& nisi sponte elegerint cuiquā pro talibus non responde

Universidad de Deusto Biblioteca

rent,ſed poſtquã (vt prefixum eſt)reſtituti fuerint,& ſua omnia eis legibus reintegrata,diſpoſitis or
dinatiſq; ſuis magnum ſpacium tractandi cauſa eis concederetur. Et poſtea ſi neceſſe fuerit regula ⸗
riter vocati veniret ad cauſam,& ſi iuſtũ viſum fuerit accuſantium propoſitionibus ſuſtentationẽ fra
trum reſpõderent,Nulla enim permittit ratio,dum ad temp⁹ eorũ bona,vel eccleſias,atq;res ab emu
lis aut a quibuſcũq; detinẽtur,vt aliquid illis obiici debeat,nec quicquam põt eis quoquomodo qui
A libet maiorum vel minorũ obiicere,dũ eccleſiis rebus aut poteſtatibus carent ſuis. ¶ Similiter ſtatu⸗
tum eſt& nos eadem ſtatuta firmantes ſtatuimus,vt ſi aliquis clericorũ ſuis epiſcopis infeſtus aut in
ſidiator fuerit,eoſq; criminari voluerit aut cõſpirator fuerit,vt mox ante examinatũ iudiciũ ſubmo
tus a clero curie tradatur,cui diebus vite ſue deſeruiat,& infamis abſq; vlla reſtitutionis ſpe pmaneat.
¶ Nec vllus vnquam preſumat accuſator ſimul eſſe & iudex vel teſtis,quoniã in omni iudicio qua⸗
tuor perſonas neceſſe eſt ſemper adeſſe,id eſt iudices electos,& accuſatores,ac defenſores,atq; teſtes,Si
militer ſtatuentes apoſtolica auctoritate iubemus,ne paſtorẽ ſuum oues que ei cõmiſſe fuerant(niſi
in fide errauerint)reprehendere audeãt, quia fac̃ta p̃poſitorum oris gladio ferienda non ſunt, neq;
poteſt eſſe diſcipulus ſuper magiſtrum dicenteveritatis voce. Nõ eſt diſcipulus ſuper magiſtrũ,nec
ſeruus ſuper dominum ſuum. ¶ Odibilis autem coram deo & hominibus eſt ſuperbia, & ex⸗
ecrabilis omnis iniquitas,perdit de⁹ memoriam ſuperborũ & re'inquit memoriam humilium ſen⸗
ſu.Semen hominum honorabitur hoc quod timet deum.Semen autem hoc exhonorabitur homi
num quod preterit mandata domini. In medio fratrũ rector illorũ in honore, & qui timent domi⸗
num erunt in oculis eius. Fili(ait Salomon)in manſuetudine ſerua animam tuam,& da illi honorẽ
cui honor cõpetit,Priuſq; iterroges ne vituperes quẽquam,& cũ interrogaueris corripe iuſte. Priuſq;
audias ne reſpondeas verbum,& in medio ſeniorũ ne adiicias loqui. Exemplo Cham filii Noe dã⸗
nantur,qui patrũ ſuorum culpas in publicũ produnt,aut eos accuſare vel detrahere preſumunt velu⸗
ti Cham qui patris ſui Noe pudenda non operuit,ſed deridenda monſtrauit.Similiter & illi exem
plo ſem & Iaphet iuſtificãtur qui reuerenter operiũt & nõ ꝓdunt ea que patres ſuos exceſſiſſe cogno
ſcunt. Si enim a fide deuiauerit epiſcopus,erit corrigend⁹ prius ſecrete a ſubditis ſuis, quod ſi incor⸗
rigibilis (quod abſit) apparuerit,tunc erit accuſand⁹ ad primates ſuos,aut ad ſedem apoſtolicam.
B ¶ Pro aliis vero actibus ſuis magis eſt tolerandus ab ouib⁹ & ſubditis ſuis quã accuſandus,aut pu⸗
blice derogandus,quia cum in eis a ſubditis delinquitur,ei⁹ ordinationi obuiatur qui eos eis pretu
lit dicente apoſtolo, Dei ordinationi reſiſtit qui poteſtati reſiſtit. Qui vero omnipotentẽ deum me
tuit, nec cõtra euangelium,nec cõtra apoſtolos nec cõtra prophetas,vel ſanctorum patrũ inſtituta ali
quid vllo modo agere cõſentit. Sacerdotes ergo honorandi ſunt,nõ lacerandi vel exprobrandi ſunt,
legitur in eccleſiaſtem. In tota anima tua time deũ, & ſacerdotes illi⁹ ſanctifica,in omni virtute tua
dilige eũ qui te fecit,& miniſtros eius nõ derelinqu⸗as,honora deũ ex tota anima tua,& honorifica ſa
cerdotes,& propurga te cũ brachiis,da illi partem ſicut mandatum eſt tibi primitiarum & purga⸗
tionis,& de negligẽtia purga te cũ paucis. ¶ Datum brachiorũ tuorum & ſacrificium ſanctiſicatio
nis offerens dno,& initia ſanctorum,& pauperi porrige manum tuam ,vt perficiatur propiciatio &
benedictio tua,Hec nõ tantummodo vobis ſed omnibus fratribus per vos nota fieri volumus,vt vna
nimes vnum ſentientes permaneamus in chriſto. ¶ Nichil per contentionem nobis neq; per ina⸗
nem gloriam vindicantes,non hominib⁹ ſed deo ſaluatori noſtro placẽtes. Cui eſt honor & gloria in
ſecula ſeculorum, Amen,

ITEM EPISTOLA FABIA NI PAPE.

C

ILECTISSIMO FRATRI HILARIO EPISCO⸗
po Fabianus. Diuine circa nos gratie memores eſſe debemus,qui nos per di⸗
gnationis ſue miſericordiam ob hoc ad faſtigium ſacerdotale prouexit, vt man
datis ipſius inherentes ,& in quadam ſacerdotũ eius ſpecula conſtituti prohi⸗
beamus illicita,& ſequenda doceamus. In tantũ enim in occiduis partib⁹ qui⸗
bus moraris audiuimus aſtutiam diaboli ſeuire in populum chriſtianum,atq;
in multiplici deceptione prorumpere ,vt non ſolum laicos ſeculares, ſed ipſos
quoq; domini ſacerdotes premat atq; vexet. Vnde in grandi merore poſiti diſſimulare nõ poſſum⁹
quod cor⸗

Universidad de Deusto Biblioteca

quod corrigere atrociter debemus,quapropter competens adhibenda est talibus medela vulneribꝰ, ne imatura curādi facilitas mortifera capitis peste nihil possit,sed segnius tracta pnities reatu non legitime curatiōis iuoluat piter sauciatos & medētes. Ob id ergo statuētes decernimꝰ, vt hi qui nō sūt boe conuersationis,aut quorū vita est accusabilis,aut quorū fides vita & libertas nescitur,nō possint dni sacerdotes accusare,ne viles pſone ad accusationē eorū admittātur. Sisr hi q in aliquibus criminibus irretiti sunt,vel qui sūt suspitiosi, vocē aduersum maiores natu nō habeāt accusandi, quia suspitiosa vox & inimica veritatē solet oppriere. Peregrina vero iudicia salua in oibus aplica auctoritate gnali sanctione prohibemus;quia indignū est ab externis vt iudicetur, qui prouinciales & a se electos debet habere iudices,nisi fuerit appellatū. Vnde opportet si aliquis epōrū sup certis accusetur criminibus vt ab oibus audiatur,qui sunt in prouincia epis; quia non oportet accusatū alicubi quam in foro suo audiri. Si quis vero iudicē aduersum sibi senserit,vocē appellatiōis exhibeat, appellātē aūt nō debet afflictio vlla aut detētionis iniuriare custodia. Sed liceat appellatori viciatā causam appellatiōis remedio subleuare. Liceat etiā in causis criminalibꝰ appellare,nec vox appellādi denegetur ei quē supplicio snia destinarit. Pulsatus an suū iudicem cām dicat, & nō ante suum iudicē pulsatus si voluerit taceat; & vt pulsatis quotiēs appellauerit iducie dētur. Si quis ergo iratꝰ crimē aliquod cui libet temere obiecerit, cōuitiū nō est, p accusatiōe hndū, sed pmisso tractādi spacio id quod iratꝰ dixit p scriptura se, pbaturū eē fateatur, vt si fortasse resipiscēs que pro iracūdia dixit iterare aut scribere noluerit nō vt reus criminis teneatur. Ois ergo qui crimē obiicit scribat se probaturū. Reuera semp ibi cā agatur, vbi crimē admittetur. Et qui nō probauerit quod obiecit,penā quā intulerit ipse patiatur. Placuit et vt si eps accusatus appellauerit ad applicā sedē,id statuēdū qd eiusdē sedis pōtifex cēsuerit, hec tn oino in sacerdotū cā forma seruetur,ne quēquā snia nō a suo iudice dicta constringat.

¶ Occurere quoqꝫ quisqꝫ fideliū ruinis debet oppressorū & miserorū subsidio, quo valeant ex releuatione alienevindicte a se dei remouere vindictam. Libat enī dno prospera qui ab afflictis pellit adueria, vn scriptū est, Vrater fratrē adiuuās exaltabitur. Eccla enī dei sine macla & ruga debet existere, & ideo nō oportet eā a qbuslā cōculcari,aut maculari,quia scriptū est,vna est colūba mea pfecta mea Hic iterū dns ad Moysen ait. Est locus penes me,& stabis sup petrā. Quis est locus qui nō sit dni dum cuncta in ipso per quem creata sunt cōtinētur? Est tn locus apud eū videlicet sctē ecclie vnitas, in qua supra Petrā statur,dū cōfessiōis soliditas hūiliter tenetur, Te frater & oēs fres nros ecclīam xpi sanguine redēptā regētes monemus,vt oēs a precipitio in quo fratres & domini pastorib⁹ detrahendo & psequēdo verbis & factis labuntur laqueis qbus potestis retētetis,& lacerari eos in hamo irenō pmittatis quia scriptū est, Ira enī viri iustitiā dei nō operatur, hic rursum dicitur. Sit oīs hō velox ad audiēd. tardꝰ aūt ad loquēdū,& tardus ad irā. Hec aūt vos auctore deo oia seruare nō ābigo,sed occasione admonitionis exorta bonis vestris deseruiis,et operibus me furtiue subiungo, vt quod non admoniti facitis qn vobis etiā admonēs additur iā nō soli faciatis. Quapropter fratres oportet vos & oēs fideles diligere inuicē,& nō detrahere aut accusare alterutrū. Scriptū est enī,dilige proximū & coniungere fide cū illo. Quod si denudaueris abscōsa illius nō persequeris post eum. Sicut enim hō qui perdit amicū suum,sic qui perdit amicitiam pximi sui. Et sicut qui dimittit auē de manu sua,sic dereliquisti proximū tuū & nō eū capies. Nō illū sequaris,quoniā lōge abest,effugit enī quasi capa de laqueo quoniā vulnerata ē aia eiꝰ. Vltra eū nō poteris colligare,& maledicta est cōcordatio. Denudare aūt amici mysteria desperatio ē aīe infidelis, annuēs oculo fabricat iniqua, & nemo eū abiiciet in cōspectu oculorū tuorū cōculcabit os suū, & super sermones tuos āmirabitur, nouissime autē peruertet os suū,& ī verbis tuis dabit scādalū. Multa audiui & nō coequaui ei & dns odiet illū, Qui ī altū mittit lapidē,sup caput eiꝰ cadit, & plaga dolosa dolosi diuidet vulnera. qui fodit foueā decidet ī illā,& qui statuit lapidē proximo offendet in eo,& qui laqueū alio ponit peribit in illo. Faciēti consiliū nequissimū super ipsum deuoluetur, & non agnoscet vn adueniet illi. Illusio & improperiū superborū & vindicta sicut leo insidiabitur illis,Laqueo peribūt qui oblectātur casu iustorū,dolor autē consumet illos anteq̄ moriātur, Ira & furor vtraqꝫ execrabilia & vir peccator continens erit illorum. Qui vindicari vult adeo inueniet vindictā.& pctā illiꝰ seruās seruabit. Relinque proximo tuo nocēti tibi,& tūc deprecāti tibi pctā soluētur,Hō hoi seruat irā & adeo querit medelā? In hoiem sibi similē non hēt mīam,& de pctis suis deprecatur altissimū? Ipse dū caro sit seruat irā & propiciationē petit a deo? Quis exorabit pro delictis suis? Memēto nouissimorū tuorū & desine inimicari. Tabitudo enim & mors imminet in mandatis. Memorare timorē domini & non irascaris proximo. Memora

A

Universidad de Deusto Biblioteca

re testamenti altissimi,& despice ignorātiam proximi. Abstine te a lite & minues peccata,Homo enī iracundus incendit litem,& vt peccator turbabit amicos,& in medio pacem habentium immittet inimicitiā, Secū dū enī ligna silue sic ignis exardescet,& secūdū virtutem hominis iracundia illius erit,& secundū substantiā suā,sic exaltabit irā suam, Certamen festinatū incēdet ignem& lis festinans effundet sanguinē,& ligua testificās adducet mortē. Si sufflaueris quasi ignis exardebit, & si expueris suā illā extinguetur,& vtraq; ex ore proficiscūtur Susurro & biliguis maledictus,multos enī turbauit pacē habētes, Lingua tertia multos cōmouit,& dispersit illos a gēte in gētem, Ciuitates muratas diuitum destruxit,& domos magnatorū effodit,virtutes ppl'orū concidit & gētes fortes dissoluit. Lingua tertia mulieresveridicas eiecit & priuauit illas de laboribꝰ suis. Qui respicit illā nō habebit requiē,nec habitabit in requie. Flagelli plaga liuorē facit,plaga aūt ligue cōminuit ossa,Multi ceciderūt in ore gladii sed nō sic quō q interierūt per liguā suā. Btūs ē q tectus ē a ligua neq;,& q in iracūdiā illiꝰ nō trāsiuit, & q nō attraxit iugū eiꝰ & vinculis eiꝰ nō est ligatꝰ . ¶Iugū enī illius iugū ferreū ē & vinculū illius vinculū ereū ē,mors illius mors neqssima, & vtilis potius infernus quā illa. Perseuerātia illius nō pmanebit,sed obtinebit vias iniustorū,& flāma sua nō cōburet iustos. Qui derelinquūt deū incidūt in illā,& exardescet in illis & nō extiguetur,& imittetur in illos quasi leo,& quasi pdus ledet illos. Sepi aures tuas spinis & noli audire linguā nequā,& ori tuo facito ostia & seras auribus tuis,aurū tuū & argētū confla,& verbis tuis facito staterā & frenos ori tuo rectos,Attende ne forte labaris in lingua tua & cadas in conspectu inimicorū insidiātiū tibi . et sit casus tuus insanabilis in mortē. Ista caueāt oēs & cohibeāt liguas suas a malo,& labia eorū ne loquātur dolū.

¶De cetero charissimi cōfortamini i dño & i potētia virtutis eiꝰ,induite vos arma dei vt possitis stare aduersus isidias diaboli,quoniā nō est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē,sed aduersus pticipes & ptātes,aduersus mūdi rectores tenebrarū harū,cōtra spūalia neqtie in celestibꝰ, propterea accipite armaturā dei vt possitis resistere in die malo & in oībus pfecti stare. State ergo succinčti lūbos vros i veritate & iduti lorica iustitie & calciati pedes in p̄patiōe euāgelii pacis,in oibꝰ sumētes scutū fidei in quo possitis oia tela neqssimi ignea extiguere. Et galeā salutis assumite,& gladiū spūs scti qd est verbū dei.Hec frater que tibi scripsimꝰ gnal'i oibꝰ nota fieri volumꝰ,vt que ceteros tāgūt oibꝰ nota fiāt,opꝰ deꝰ te frater & reliquos fres nros vbiq; cōsistētes,pgat vsq; in finē,q cūctū mūdū dignatꝰ est rediere Ihūs xp̄s dns nr q ē bndictꝰ i scla amē,data.xvii.kal'.nouēb.affricāo & decio.iiii.cc. cōcel.

¶INCIPIVNT DECRETA CORNELII PAPE DE TRANSLATIONE corporum apostolorum. Et quibusdam hereticis.

A CHARISSIMIS ATQVE DILECTISSIMIS FRATRIBUS sctē dei ecclie filiis & oībus dño recta fide famulātibꝰ Corneliꝰ eps,vidēs charitatis vre beniuolētiā quia apl'orū gnatores estis,eorūq; fidē & doctrinā tenetis, decreuivobis scribere dño auctore quedā ex hisque nūc tpis necessaria sūt sciri,& quae apud nos in eccl'ia auxiliāte dño romana meritis apl'orū nup acta sūt siue gerūtur, quoniā patrocināte charitate credo vos paterna gra scripta sedis apl'ice libēter suscipere,& mādata eiꝰ pagere,atq; de eiꝰ pfectibus gratulari, quia quisque se in radice charitatis inserit, nec a viriditate deficit,nec afructibꝰ inanescit,nec amore fecūditatis opus efficax amittit. Ipsa enī charitas exercet corda fideliū,sensus cortoborat,vt nihil graue,nihil difficile, sed fiat totū dulce qd agitur dū eius ppriū sit nutrire cōcordiā,seruare mādata,atq; dissociata cōiūgere,praua dirigere,& ceteras virtutes pfectiōis sue munimīe solidare. Quapropter rogo vos nobis cōgratulari,qa rogatu cuiusdā deuote femine atq; nobilissime matrōe lucine leuata sunt corpa apl'orū Petri & Pauli de catacūbis,& prio quidē bti Pauli corpꝰ leuatū silētio ac positū est in p̄diū p̄dicte matrone via ostēsi ad latꝰ vbi decollatus est. Posteavero bti apl'orū principis Petri accepimꝰ corpus,& cōdecēter posuimꝰ illud iuxta locū vbi crucifixus ē inter corpa sctōrū ep̄orū in tēplo apollinis in mōte aureo in vaticanū palatii neronis tertio Kalēdarū iuliarū die,orātes deū & dnm nostrū Iesum xp̄m,vt itercedētibꝰ suis sctis apl'is maculas vestrorū purget pctōrū,& in sua vos cōseruet volūtate diebꝰ vite vestre,& in fructu bōi opis vos pseuerabiles reddat. Vos vero his cōgaudete quia & ipsi scti apl'i de vro cōgratulātur gaudio,vos semp deū laudate vt ipse glorificetur in vobis, scriptū ē enī. Quid retribuā dño p oibꝰ que retribuit mihi? Calicē salutaris accipiā & nomē dni iuocabo. Tātū enī a nobis exigitur q̄tū possumꝰ famulatꝰ nri obsequo cōmodare,vri qdē tāto nos necesse ē iportūis p̄dicatiōibꝰ isistere q̄to nobis pfecte negociātiōis creditur duplicata talētorū assignatio,atq; dnice vocis ad suscipiēdā eiꝰ requiem suadet assertio.

hec inuidens

Universidad de Deusto

¶Hec inuidēs antiqu⁹ hostis suscitauit nobis aduersariū nouatū recte fidei & sancte doctrine emu A
lum, q extra ecclīam ordinauit nouatianū, & in affrica nicostratū, vtrosq; hereticos sicut ille erat, Hi
vero conatib⁹ quibus potuerūt multos a recta & catholica fide suadētes recedere fecerūt, & post se in
puersā & deo odibilē doctrinā corruere pſuaserūt, Sed sicut istorū tergiuersationib⁹ nimis sum⁹ cō
tristati & de eorū pditione cōtriti, sic de aliorū cōuersatiōe dño auxiliante sum⁹ letificati. De⁹ aūt ops
qui tristib⁹ miscet leta oppido nos letificauit, qd quidā cōfessores qui dudū fuerāt fideles a nobis &
a recta fide diabolo instigāte se separātes cū maximo pſbytero ad ecclesiā catholicā & fidē rectā sunt
reuersi, & denuo sicut pri⁹ facti sunt cōfessores fideles. Quapropter charissimi hortamur vos & de
precamur p dñm nrm Iesum xpm, vt & pdictos hereticos, & oēs quos a recta fide & doctrina apo
statare cognoueritis exhortationib⁹ & bonis studiis vris ad catholicā fidē & rectā doctrinā cōuerte
re cōtēdite, & in dei volūtate pſistere suadete. Et nō solū hos, sed oēs q nōdū fidē rectā peeperūt ad ca
tholicā fidē perducere festinate, quia neq; mors, neq; vita, neq; angeli, neq; principat⁹, neq; instantia
neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; pfundū, neq; creatura alia (magistro gētiū docēte) po
terit nos separare a charitate dni nri Iesu xpi, & que in ipso est recta fide. Nolite itaq; amittere cōfi
dentiā vram, que magnā habet remunerationē. Pacientia enī nobis necessaria est ad colluctationes ad
uersariorū, quatin⁹ fidē intemeratā vsq; in finē cōseruātes repromissionē pcipiamus quā repromisit
his qui legitime certare pperant. Adhuc enim modicū aliquantulū qui vēturus est veniet & nō tar
dabit. Ecce enim iudex ante ianuā assistit coronas hylariter pmittēs his qui pro eo passionibus sub
mittūtur. Qd si subtraxerit se qs non placebit aie mee, sed cadet de pmissione propter negationem.
Nos aūt nō sum⁹ subtractionis in pditionē, sed fidei in acquisitionē aie. Propter qd assumite arma
dei, vt possitis resistere in die malo aduers⁹ oēs inimicos sctē ecclie & vros, & induite vos lorica iustitie,
& calciati pedes in pparatione euāgelii pacis, in oibus assumētes scutū fidei in quo possitis oia iacu
la neqssimi ignita extiguere. Et galeā salutis assumite, & gladiū spūs qd est verbū dei p oēm oratio
nem & obsecrationē radicati & fundati in solatio fratrū p xpo Iesu dño nro. Sed & nūc fres cōmēda
mus vos dño & oēs verbo gre ei⁹, q pōt pficere & dare hereditatē nobis cū oib⁹ sāctis. Ipse aūt de⁹ pa
cis & cōsolationis det vobis idipm sape in alterutrū, vt vobis inuicē succurratis & nō sitis diuisi, vt vna
nimes vno ore, & vno corde honorificetis eū in cōcordiam & consolationē fratrū, qui potest confir
mare vos secm euangeliū eius iuxta reuelationem eterni mysterii tpibus. s. ppetuis quibus vobis fu
turorū gaudiorū largiēda sunt munera. Sūmopere consyderare etiā debetis quod illi qui fratrib⁹ in
uident eosq; dānare atq; petdere cupiūt per se sua dogmata destruūt. Dicit enim dns. Oē regnū in
se diuisum nō stabit, & oīs sciētia & lex aduersum se diuisa nō stabit, Ideoq; necesse est vt cōcorditer
salubres suscipiatis hortat⁹, & nichil p cōtētionē agētes, sed ad oē studiū deuotionis vnanimes diui
nis & apostolicis constitutionibus pareatis. Data. vii. idus Septembris, Decio & Maximo. iiii. cc.

¶ITEM EPISTOLA CORNELII PAPE ORIENTALI EPISCOPO DIRECTA NE SACERDOTES DOMINI IVRARE PRESVMANT VEL COMPELLANTVR.

CORNELIVS EPISCOPVS RVFO COEPISCOPO B
in dño salutē. Exigit dilectio tua frater charissime, vt ex auctoritate sedis aplice
tuis deberem⁹ cōsultibus rndere. Quod licet nō plixe, sed succincte agere festi
naremus propter quasdē importunitates que nris ppedientib⁹ peccatis in nos
supuenere, tuis trnper reliqua sctōrū patrū instituta studiis perquirere lati⁹, &
inuestigare pmittim⁹. Nō enī pōt mēs attrita & onerib⁹ atq; iportunitatibus
grauata tātū boni pagere qtū delectata et oppssionib⁹ soluta, Nō ergo ista ob
id ptulim⁹, vt hec & alia que necessaria fore cognouerim⁹ tue sctitati velim⁹ denegare, sed qd hic mi
nus iuenitur lati⁹ pqratur, Scm aūt hacten⁹ a summis sacerdotibus vel reliqs exigi nisi p fide recta
minime cognouim⁹, nec spōtaneos iurasse repim⁹. Sūmope ergo sanct⁹ Iacob⁹ apls phibēs scm lo
quitur dicēs. Ante oia fres mei nolite iurare neq; p celū, neq; p terrā, neq; aliud quodcūq; iuramētū.
Sit aūt sermo vester est est, nō nō, vt nō sub iudicio decidatis, & dns in euāgelio ait, Audistis quia di
ctū est antiquis non periurabis, reddes autē dño iuramenta tua. Ego aūt dico vobis non iurare om
nino, neq; per celum quia thron⁹ dei est, neq; per terrā quia scabellū est pedū ei⁹, neq; p hierosolimā
quia ciuitas magni regis est, neq; p caput tuū iuraueris, qa non potes vnū capillū albū facere aut ni
grū. Sit aūt sermo vr est est, nō non. Quod aūt his abūdāti⁹ ē a malo est. i. ab exigente & a iurante

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hec frater charissime ipse dñs ꝓhibet, id est nō debere iurare, hec apostoli maxime oēs, hec sancti vi
ri ꝑdecessores nostri qui huic sancte vniuersali aplice ecclesie ꝑfuerunt ante nos. Hec prophete &
reliqui sancti doctores per vniuersum mundū dispsi ad predicandū iuramēta fieri vetāt. Quorum
nos exempla si ceperim⁹ enumerare aut in scedula hac inserere ante deficeret hora diei quā eorū exē
plorū de hac causa ꝓhibita. Que nos sanctorū sequentes apostolorū eorūq; successorū iura firmam⁹,
& sacramēta incauta fieri prohibem⁹, Vñ & ipse dñs in tabulis lapideis quas Moysi dedit ꝓpria ma
nu scripsit dicēs, Vide ne assumas nomē dei tui invanū, & reliqua. Nos aūt (vt paulo supi⁹ ꝑlibauim⁹)
sacramentū ep̄is nescimus oblatum, nec vnq̄ fieri debet, quoniā (vt supra memoratū est) preceptum
est nobis a dño nō iurādum, neq; ꝑ celū, quia thron⁹ dei est, neq; ꝑ terram, quia scabellū est pedū ei⁹,
neq; ꝑ caput suū, quia nullus pōt vnū capillū creare, Vnusqsq; enim sicut ante altare stans dei timo
rem habet pre oculis & ꝓpriā cōsciētiā mūdam seruat deo, qd̄ in memoriā retinet, nullaten⁹ habet
intermittere, quoniā os quod mētitur occidit aiam. Et apls ait. Loquimini veritatē vnusquisq; cum
ꝓximo suo, quoniā sum⁹ inuicē mēbra. Et alibi. Nolite mētiri inuicē. ¶Hec sunt ꝑcepta saluato⁹
ris, hec ꝓphetarū, hec sctōrum patrū instituta. Que si qs inuanū duxerit hostis est anime sue, quia
nemo cōtra prophetas, nemo contra apostolū, nemo cōtra euangelium facit aliquid absq; periculo.
A ¶Et summopere ꝑuidendū est, ne pastorē suū oues que ei cōmisse fuerāt reprehēdere (nisi a fide ex
orbitauerit) neq; accusare presumāt, quoniā tales accusationes vim nō habēt, neq; eis nocere possunt.
Vnū vero charissimi, vt ait beatus apls Petrus, nō lateat vos, quia vnus dies apud dñm, sicut mille an
ni, & mille anni sicut vn⁹ dies. Nō tardat dominus promissis sed patiēter agit propter vos, nolēs ali
quos perire, sed oēs ad penitentiā reuerti. Adueniet aūt dies dñi vt fur, in qua celi magno impetu
trāsient, elemēta vero calore soluētur. Cū hec igitur oia dissoluēda sunt, ex his potestis cōsyderare qua
les oportet nos esse in sanctis cōuersationibus & pietatibus, expectātes & properātes in aduentū diei
per quē celi ardētes soluētur, & elemēta ignis ardore tabescēt. Vos aūt charissimi dixit Iudas aposto
lus, memores estote verborū que ꝑdicta sunt ab apls dñi nostri Iesu xp̄i, qui dicebāt vobis, quoniā
in nouissimo tpe veniēt illusores sēdm sua desyderia ambulātes impietatum. Hi sunt q segregant se
metipsos aiales, spiritū nō habētes. Vos aūt charissimi supedificātes vosmetipsos sanctissime vre fidei
in spiritu sctō orātes ipsos vos in dilectione dei seruate expectātes miam dñi nostri Iesu christi in vi
tam eternā. Et hos quidē arguite iudicatos, illos vero saluate de igne rapiētes. *Aliis aūt miseremini*
in timore, odiētes eā que carnalis est maculatā tunicā. *Null⁹ enim* sacerdotum cām suā alieno cōmit
tat iudicio, nisi ad sedē aplicam fuerit appellatū, *sed vnusqsq;* cōprouinciales iudices & notos habeat,
nisi aliquā vim temerarie *multitudinis illic timuerit*, aut infestos, aut suspectos inibi iudices habue⁹
rit ꝓ quib⁹ causis ad maioris auctoritatis iudices, & ad alias ꝓuincias appellare & venire cōcessum
est. Oia ergo que aduersus absentes in omni negotio aut loco aguntur, aut iudicātur oīno vacuentur,
quoniā absentem null⁹ addicit, nec vlla lex dānat, facile ergo hō hominem fallere pōt, non tñ deum,
cui⁹ oculis oia nuda sunt & aperta, Vnde ait ꝓpheta. Domin⁹ nouit cogitationes hominum quo⁹
niā vane sunt. Sapiēs ergo nō est q̄ nocet, nec quicq̄ mali vult qui fidelis est, aut cuiq̄ insidias machi⁹
B natur. ¶Hortamur frater, & monemus tuā dilectionē, vt oēs semper prout meli⁹ potueris adiuues,
cōsortes & consoleris, & sacramēta sup quib⁹ hanc sctām Romanā ac vniuersalē ecclesiam consulere
voluisti fieri, ꝓhibeas, & neminē vnq̄ infestes, aut noceas. Hec frater ad reliquorum fratrū notitiā tua
faciat sanctitas puenire, vt oēs hec mala caueāt, & sicut generaliter tā ab ipso dño quā a sanctis & reli
quis apostolicis viris, & ceteris ꝑibus sunt prohibita, ita generaliter ab oībus custodiātur. Bene vale
re beatitudinem tuā semper optam⁹ & sacris virtutibus proficere te desyderamus, frater charissime
atq; amantissime. Data. xi. kal. Iunii, Maximo & Decio. iiii. consulibus.

¶INCIPIVNT DECRETA LVCII PAPE.

C

DILECTISSIMIS FRATRIBVS OMNIBVS EPI⁹
scopis partib⁹ occidētalibus tā galliis q̄ & hyspaniis cōsistentib⁹ Lucius ep̄s in
dño salutem. Litteras dilectionis vestre quas ad beati Petri apostoli sedem pro
vestri causa negotii misistis libenter suscepimus, sed de vestris afflictionib⁹ nō
modice contristati sumus. Significastis enim vos tam a quibusdam non rectā
fidem tenentibus, sed erroribus implicitis, quam & ab aliis eos imitātibus vos
persequi & infamari, atq; vestras ecclesias suis dotibus, & fidelium oblationib⁹
expoliari, vestrosq; ministros nimis vexari, & ideo multos a vobis & a recta fide discedere, quoniam
eis non

Universidad de Deusto

eis non potestis defensionem impendere, nec ea que necessaria sunt ministrare. Nolite mirari fratres si vos maliuoli & impii persequuntur cū ipsum christū caput nostrum sint persecuti, vnde & consolatricē ipā habetis veritatē que ait. Si patrē familias belzebuth vocauerūt q̄to magis domesticos ei⁹? Ipsa iterū cōsolans nos loquitur dicēs, Si de hoc mūdo fuissetis mund⁹ q̄d suum erat diligeret, sed qa nō estis de hoc mūdo, sed ego elegi vos de mūdo, ꝓpterea odit vos mund⁹. Propter tales res hortamur vos sicut & in hac sancta ecclia constitutū hem⁹, vt semp testes vobiscū sacerdotes & diaconos habeatis, & licet conscietia sufficere possit propria, tn propter maliuolos iuxta apostolum etiam testimonium vos oportet habere bonum ab his qui foris sunt. ¶ Quoniā & in hac sancta sede constitutū habem⁹, vt duo p̄sbyteri, vel tres diaconi in omni loco episcopū nō deserant propter testimonium ecclesiasticū. Episcopi ergo nō sunt leuiter accusandi vel detrahedi quia iniuria eorū ad christum pertinet, cuius vice & legatione fungūtur in ecclesia. Vnde vobis omnibus & qui vobiscum sunt in nostro solatio, sicut & olim factum inuenimus constitui placuit, vt criminationes maiorum natu per alios nō fiant, nisi per ipsos qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint, & actis docuerint publicis omni se carere suspitione atq; inimicitia & irreprehensibilem fidē ac conuersationem ducere, Vnde placuit vt a quibuscūq; iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos vbi est maior auctoritas (si fuerit prouocatū) audiētia non negetur. Itē constituimus sicut & a sanctis apostolis, eorūq; successorib⁹ decretū reperimus, si quis metropolitan⁹ ep̄s nisi quod solūmō ad propriā ptinet parochiā sine cōsilio & volūtate omnium cōprouincialiū epōrum extra aliquid agere tētauerit gradus sui piculo subiacebit, & quod egerit irritū habeatur & vacuū. Sed quicquid de comprouincialiū coepiscoporū causis eorūq; ecclesiarū & clericorū atq; secularium necessitatibus, aut de quibuscūq; communibus causis agere aut disponere necesse fuerit, Hoc cū omnium consensu cōprouincialiū agatur pontificū, non aliquo dnationis fastu, sed cōcordi & humillima administratione, sicut dns ait. Nō veni ministrare, sed ministrari, Et alibi. Qui maior est vestrū, erit minister vester, & reliqua. Similiter & ipsi cōprouinciales ep̄i cū eius consilio nisi quātum ad proprias ptinet parochias agāt iuxta sanctorū constituta patrū, vt vno animo, vno ore cōcorditer sancta glorificetur trinitas in secula. Similiter auctoritate fulti aplica precipim⁹, vt nullus metropolitanus ep̄s absq; ceterorū omnium cōprouitialiū epōrum instantia aliquorū audiat causas eorū, quia irrita erunt & ipse cām pro facto dabit. Ep̄i vero per singulas prouincias obseruent ne posteriores se prioribus suis preferant, nec eis incōsultis (nisi quātum ad propriā ptinet parochiā) aliquid agāt, sed oēs de cōmunib⁹ eorum causis consonā sententiā proferant & determinēt, quoniā aliter acta nullas vires habebūt nec ecclesiastica reputabūtur. ¶ Bonum esset fratres, & valde deum timētibus, & pie viuere volētibus necessariū, si intra catholicā ecclesiā nulli⁹ mali aut infestationis alicuius erga dni sacerdotes aut iuste & pie volētes viuere germē exurgeret, Sed quia p̄ualente inuidia (q̄d deteri⁹ est) surgit & crescit atq; nimis se in oēs partes extendit, idcirco necesse est illud ecclesiastico & apostolico abscindi mucrone, ne seruos dei ac domini sacerdotib⁹ valeat nocere aut perdere. Exhonorauit enim dominus vt in ecclesiastico legitur libro, cōuentus malorum, & destruxit deus eos vsq; in finē. Sedes ducū superborum destruxit de⁹, & sedere fecit mites pro eis. Radices gentiū superbarū arefecit de⁹, & plātauit humiles ex ipsis gētibus. Terras gentium euertit dns, & perdidit eas vsq; ad fundamentum. Arefecit ex ipsis & disperdidit eos, & cessare fecit memoriā eorum de terra. Perdidit deus memoriam superborū, & reliquit memoriā humilium sensu. Nō est creata hominibus superbia neq; iracundia nationi mulierum. Semen hominū honorabitur hoc q̄d timet deū, semē autem hoc exhonorabitur hoim quod preterit mandata domini. In medio fratrum rector illorum in honore, & qui timent dnm erūt in oculis eius. Glia diuitū honoratorū & pauperū timor dei est, noli despicere hominē iustū pauperē, & noli magnificare virū peccatorē diuitem. Magn⁹ est iudex, & potēs est honore & nō est maior illo qui timet deum. Seruo sensato liberi seruiunt, & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus, & inscius non honorabitur. Noli te extollere in faciendo opera tua, & noli cunctari in tempore angustie. Melior est qui operatur & abundat in omnibus quam qui gloriatur & eget pane. Fili in mā suetudine serua animā tuam & da illi honorē secundū meritum suū. Peccātē in animam suam quis iustificabit? & quis honorificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam & timorem suum, & est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui gloriatur in paupertate quanto magis in substantia? & qui gloriatur in substantia pauptatem vereatur. Sapientia humiliati exaltabit caput eius, & in medio magnatorum considere illum faciet. Non laudes

A

B

Universidad de Deusto Biblioteca

virum in ſpecie ſua,neq; ſpernas hominem in viſu ſuo,Breuis in volatilib⁹ eſt apis, & initium dulco
ris habet fructus illius,In veſtitu ne glorieris vnquam,nec in die honoris tui extollaris,quoniã mira
bilia opera altiſſimi ſolius, & glorioſa,& abſconſa, & inuiſa opera illius. Multi tyranni ſederunt in
throno,& inſuſpicabilis portabit diadema. Multi potentes oppreſſi ſunt valide, & glorioſi traditi
ſunt in manus alterorum.Priuſq; interroges ne vituperes quemq;,& cũ interrogaueris corripe iuſte.
Priuſq; audias ne reſpõdeas verbũ,& in medio ſeniorum ne adiicias loqui. De ea re que te nõ mole
ſtat ne certaris, & in iudicio peccãtium ne cõſiſtas. Fili mi ne in multis ſint actus tui, & ſi diues fue
ris nõ eris immunis a delicto.Si enĩ ſecut⁹ fueris nõ appĕhẽdes,& nõ effugies ſi pcucurreris.Eſt ho
mo laborans.& feſtinans & dolẽs impius,& tanto magis nõ abundat. Eſt hõ marcidus egens recu
peratione plus deficiẽs virtute,& abũdãs pauptate & oculus dei reſpexit illũ in bono,& erexit illũ ab
humilitate ipſi⁹ & exaltabit caput eius,& mirati ſunt in illo multi & honorauerũt deũ,Bona & ma
la, vita & mors, paupertas & honeſtas adeo ſunt,datio dei pmanet iuſtis,& profectus illius ſucceſſus
habebũt ineternũ. Eſt qui locupletatur parce agẽdo,& hec pars mercedis illius in eo quod dicit in
ueni requiem michi,& nõ manducabo de bonis meis ſol⁹,& neſcit quod tẽpus ptereat illũ,& relin
quet oia aliis & morietur.Sta in teſtamento tuo,& in illo colloquere & in opera mandatorũ tuorum
veteraſce.Ne mãſeris in operib⁹ pctorum. Cõfide aũt in deo,& mane in loco tuo,facile eſt enim in
oculis dei ſubito honeſtari pauperẽ. Benedictio dei in mercedẽ iuſti feſtinat,& in honore veloci pro
ceſſus illius iuſtificat.Ne dicas quid eſt michi opus & que erũt michi ex hoc bona? Ne dicas ſuffi
ciens michi ſum & quid ex hoc peſſimabor? In die bonorũ ne immemor ſis malorum,& in die ma
lorum ne immemor ſis bonorũ,quoniã facile eſt corã deo in die obitus retribuere vnicuiq; ſecundũ
vias ſuas, Malicia hore obliuionẽ facit luxurie magne,& in fine hominis denudatio operũ illius.An
te mortem ne laudes hominẽ quẽq;,quoniam in filiis ſuis agnoſcitur vir.Nõ omnem hominẽ indu
cas in domũ tuã,multe enim inſidie ſunt doloſi,Sicut enim eructãt pcordia ſetãtiũ & ſicut perdix in
ducitur in caueã,& vt capre a in laqueũ,ſic & cor ſuꝑborũ,& ſicut proſpector videẽs caſum pximi ſui.
Bona in malum conuertit iſidiator,& in electis imponit maculã. A ſcintilla vna augetur ignis,& ab
vno doloſo augetur ſanguis.Hõ vero peccator ſanguini inſidiatur. Attẽde tibi a peſtifero, fabricat
enim mala ne forte inducat ſup te ſubſannationẽ in perpetuũ. Admitte ad te alienigenã,& ſubuertet
A te in turbine & abalienabit te a tuis ppriis. ¶Tales chariſſimi valde ſunt cauẽdi vſq; dũ aut cõuer
tantur,aut abſcindãtur verbo diuino. Beatus aũt eſt ille qui nõ eſt lapſus in verbo ex ore ſuo, & non
eſt ſtimulatus in triſtitia delicti. Felix qui nõ habet animi ſui triſtitiã,& non abſcedit ab ſpe ſua.Scri
ptum eſt enim.Melior eſt vnus timẽs deum q̃ mille impii.Sapiens vero non eſt omnis qui nocet.
Res quoq; eccleſiarũ veſtrarũ& oblationes fideliũ quas ſignificaſtis a quibuſdã irruẽtibus vexari,vo
biſq; & eccleſiis veſtris auferri,idubitãter maximũ eſt peccatũ teſtãte ipſa ſcriptura que ait. Qui ab
ſtulerit aliquid patri vel matri,& dicit hoc non eſſe peccatum homicide pticeps eſt,Pater ergo noſter
ſine dubio deus eſt,qui nos creauit & mater noſtra eccleſia que nos in baptiſmo ſpiritualiter genera
uit. Et ideo qui chriſti pecunias & eccleſie aufert,fraudat & rapit,homicida in conſpectu iuſti iudi
cis eſſe deputabitur, vnde ſcriptũ eſt. Qui rapit pecuniã proximi ſui iniquitatẽ facit, qui aũt pecu
nias vel res eccleſie abſtulerit, ſacrilegiũ facit. Vnde & Iudas qui pecuniã fraudauit,que vſib⁹ eccleſie
id eſt pauperibus quos eccleſia paſcere debet diſtribuebatur iuſſu ſoluatoris (cuius vicem ep̃i tenẽt)
nõ ſolũ fur,ſed fur & ſacrileg⁹ factus eſt. De talibus enim,id eſt qui facultates eccleſie rapiũt,fraudãt
vel auferũt,dominus cõminans oibus p prophetã loquitur dicẽs. Deus ne taceas tibi,ne ſileas & non
quieſcas de⁹,quia ecce inimici tui tumultuati ſunt,& qui oderũt te leuauerũt caput. Contra populũ
tuũ nequiter tractauerũt,& inierũt conſilium aduerſus archanũ tuum,dixerunt, venite & contera
mus eos de gẽte,& non ſit memoria nominis Iſrael vltra. Quoniã tacuerũt corde pariter cõtra ſed⁹
pepigerũt tabernacula Idumee & Iſmaelitarũ Moab, & Agareni,Gebal,& Amon,& Amalech pa
leſtina cũ habitatoribus tyri.Sed & aſſur iunxit ſe cũ eis facti ſunt brachium filiorum Loth. Fac illis
ſicut Madiam,ſicut Syſare,ſicut Iabin in torrente Ciſon. Contriti ſunt in endor,fuerũt quaſi ſterqui
linium terre. Pone duces eorũ ſicut Oreb & Zeb,ſicut Zebee,& Salmana. Omnes principes eorũ
qui dixerũt poſſideam⁹ nobis pulchritudinem dei. De⁹ meus pone illos vt rotã, quaſi ſtipulã ante
faciẽ vẽti. Quõ ignis cõburit ſiluã & ſicut flãma deuorat mõtes ſic pſequeris eos i tẽpeſtate tua & in
turbine turbabis eos. Imple facies eorũ ignominia,& querẽt nomẽ tuũ dñe Cõfundãtur & cõturbẽ
tur vſq; ineternũ,& erubeſcãt,& peant,et ſciãt quia nomẽ tuũ dñs ſolus,tu excelſus ſup omnẽ terram.

¶Hec fieri

Universidad de Deusto

Hec fieri ꝓphete,hec apli,hec successores eorū, & omniū catholicorū patrū vetant decreta,& tales A
presumptiones sacrilegiū esse diiudicāt. Quorū nos sequentes exēpla omnes tales presumptores &
ecclesie raptores,atq; suarum facultatū alienatores,vna nobiscum a liminibus sancte matris ecclesie
anathematizatos apostolica auctoritate pellimus & dānamus,atq; sacrilegos esse iudicamus, & nō
solum eos,sed omnes consentiētes eis, quia non solum qui faciunt rei iudicantur,sed etiam qui con-
sentiunt facientibus, par enim pena & agentes & consentientes comprehendit. Vos ergo fratres
vigilate & orate,viriliter agite & confortamini in domino,& omnia vestra(iuxta apostolū) in chari
tate fiant. A recta ergo fide & apostolico tramite ꝓpter vllā perturbationem nolite recedere, scientes
quia iuxta saluatoris sententiā,beati sunt qui persecutionē patiuntur propter iustitiam. Hec est apo
stolorum viua traditio,hec vera charitas que predicanda est,& precipue diligenda ac fouenda atq;
fiducialiter ab omnibus tenēda. Hec sancta & apostolica mater omniū ecclesiarū christi ecclesia que
per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolice traditiōis nūquam erraſſe probatur:nec hereticis
nouitatibus depraua̅da succubuit,sed vt in exordio normā fidei apostolice percepit ab auctoribus
suis apostolorū Christi principibus illibata finetenus manet secundū ipsius domini saluatoris di-
uinam pollicitationē,qui discipulorū suorum principi in suis fatus est euāgeliis, petre inquiēs ecce
sathan expetiuit,vt cribaret vos sicut qui cribrat triticum,ego autē pro te rogaui,vt nō deficiat fides
tua,& tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Consideret itaq; vestra excellens prudētia B
q̄ bonum sit persistere in dispēsatione vobis credita,& in fide recta, atq; hereticis & emulis Christi
repugnare,& nūq̄ a veritatis tramite declinare,quoniam dominꝰ & saluator omniū cuius fides est
qui pro nobis mori non dubitauit, & proprio nos suo redemit sanguine,qui fidem beati Petri non
defecturā promisit, & confirmare eum fratres suos admonuit,quod apostolicos pōtifices mee exi-
guitatis predecessores cōfidenter fecisse semper cunctis est cognitū. Quorū & pusillitas mea licet
impar & minima,pro suscepto tñ diuina dignatione ministerio pediſſequa cupit existere. Ve enim
erit nobis qui huius ministerii onus susceptū habemus,si veritatē saluatoris nostri Iesu Christi quā
apostoli p̄dicauerūt p̄dicare neglexerimꝰ. ve erit nobis si silentio veritatē oppresserimꝰ quā erogare
nūmulariis iubemur,id est christianos populos imbuere & docere. Quid in ipsius christi futuro di
cturi sumꝰ examine si sermonū eius veritatem cōfundimur predicare? Quid erit de nobis cum de
cōmissis nobis animabus,& de officio suscepto rationē iustus iudex Christus dominus noster di-
strictā exegerit? Ideo fratres hortor dilectionē vestrā obtestor & moneo,vt qua debetis & potestis
sollicitudine vigiletis ad inuestigādos hereticos,& inimicos sancte dei ecclesie & a sanis mentibꝰ ne
pestis hec latius diuulgetur seueritate qua potestis pro viribus extirpetis. Quoniam vt habebita
deo digne remunerationis premiū qui diligentius quod ad salute cōmisse sibi plebis proficiat sue-
rit executus,ita ante tribunal dñi de reatu negligentie se non poterit exusare quicunq; plebem suā
contra sacrilege persuasionis auctores noluerit custodire. Data kalendis Aprilis Gallio & volusia-
no.iiii.cc.concess.

INCIPIVNT DECRETA STEPHANI PAPE.

DILECTISSIMO FRATRI ATQVE FAMILIARI C
amico hylario Stephanus episcopus intime charitatis salutem. Quāquā sperē
dilectionem tuā ad omne opus bonū esse deuotā,tamen pro familiaritate qua
nobis coniunctus esse cognosceris,vt tua efficacior fiat industria,cōgruum no-
bis visum est,has fraternitatis litteras tue dilectioni debere dirigere. Monemus
te carissime semper in bonis manere & a malis cauere. Cū bonis & recte fidei
ac sancte conuersationis hominibus assidue esse,& a peruersis ac fratrū insidia-
toribus(nisi vt eos conuertas, & ad concordiā reducas)separari. Quoniā vt ait apostolus,corrūpunt
mores bonos colloquia mala. Et ipsa per se veritas dicit, Si oculus tuus scā̄dalizauerit te erue eum
& proice abs te. Et si manus tua scā̄dalizauerit te,abscinde eam,& proice abs te. Similiter & de pede
agendum est,quia melius est tibi luscum aut claudū intrare in regnum celorum, quā duos oculos,
aut duas manus,aut duos pedes habētē mitti in gehēnam ignis. Et in ecclesiastico inuenietur libro,
In bonis viri inimici illius,in tristitia vero & in malicia illius,amicus agnitus est. In labiis suis indul
cat inimicus, & in corde suo insidiatur,vt subuertat te in foueam. Et qui tetigerit picē inquinabitur

Universidad de Deusto Biblioteca

ab ea. Et qui cõmunicauerit superbo induetur superbia,pondꝰ super se tollit qui honestiori se cõmunicat,ditiori te ne fueris socius. Quid cõmunicabit cacabus ad ollam? Quãdo se colliserint, confringetur. Diues iniuste aget & fremet, pauper autem lesus tacebit, Si largitus ei fueris assumet te,& si non habueris derelinquet te. Si habes cõuiuet tecum & euacuabit te, & ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris supplantabit te, & subridens spem dabit narrans tibi bona & dicet, Quid opus est tibi? Et cõfundet te in cibis suis donec te exinaniet bis & ter, & in nouissimo deridebit te. Postea videns derelinquet te,& caput suum mouebit ad te. Humiliare deo,& expectamanus eius. Attende ne seductus in stulticia humilieris. Noli esse humilis in sapientia tua, ne humilitus in stulticiã seducaris. Aduocatꝰ a potẽtiore discede, ex hoc enim magis te aduocabit, Ne improbus sis ne impingaris, & ne longe sis ab eo, & eas in obliuionem, Ne retineas ex equo loqui cũ illo, & ne credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela temptabit, & subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius cõseruabit verba tua,& non parcet de malicia & devinculis, Caue tibi & attende diligẽter auditui tuo,quoniã in subuersione tua ambulas. Audiens vero illa quasi insomnis vide & vigilabis. Omni vita tua dilige deũ & inuoca eum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi,sic & omnis homo proximũ sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungitur,& omnis homo simili sibi sociatur. Si cõmunicabit lupus agno aliquando,sic peccator iusto. Que cõmunicatio sancto homini ad canem? aut que pax bona diuiti ad pauperem? venatio leonis onager in heremo,sic pascua diuitũ sunt pauperes. Et sicut abhomiatio est superbo humilitas, sic execratio diuiti pauper. Diues cõmotus confirmatur ab amicis,humilis autem cum ceciderit expelletur & a notis. Diuiti decepto multi recuperatores,locutus est superba, & iustificauerunt illum,humilis deceptus est,& insuper arguitur, locutus est sensate,& non est datus ei locus. Diues locutus est & omnes tacuerunt,& verbum illius vsq; ad nubes perducent. Pauper locutus est, & dicũt,Quis est hic? Et si offenderit subuertunt illum. Bona est substãtia cui non est peccatũ in conscientia,& nequissima paupertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem illius siue in bona,siue i mala. Vestigium boni cordis,& faciem bonam difficile inuenies & cum labore. ¶Hec frater caue tibi & post concupiscentias tuas non vadas. Quod vero consuluisti sedem apostolicam qui sunt infames,aut qui ad gradus ecclesiasticos non sunt admittẽdi,& nosse te credimus, & pro auctoritate sedis apostolice te informare non denegamꝰ. Infames autem esse eas personas dicimus que pro aliqua culpa notãtur infamia,id est omnes qui christiane legis normã abiiciunt,& statuta ecclesiastica contẽnunt similiter fures,sacrilegos,& omnes capitalibus criminibus irretitos. Sepulchrorũ quoq; violatores,& apostolorum,atq; successorũ eorum,reliquorũq; patrum statuta libenter violantes,& omnes qui aduersus patres armantur qui i omni mũdo infamia notantur. Similiter incestuosos,homicidas,periuros,raptores,maleficos,veneficos,adulteros,de bellis fugientes. Et qui indigna sibi petunt loca tenere,aut facultates ecclesie abstrahunt iniuste,& qui fratres calũniantur,aut accusant & non probant, vel qui cõtra inuocentes principum animos ad iracundiam prouocant,& omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab ecclesia pulsos,& omnes quos ecclesiastice vel seculi leges infames pronunciant. Hos vero non ad sacros ordines licet promouere, nec seruos ante legitimam libertatem, nec penitentes, nec bigamos,nec eos qui curie deseruiunt,vel qui non sunt integri corpore,aut suam non habent mentem,vel intellectum, aut inobedientes sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur. Hi omnes nec ad sacros gradus debẽt prouehi,nec isti nec liberti neq; suspecti,nec rectam fidem,vel digna conuersationem nõ habẽtes,summos sacerdotes possunt accusare. Sed & qualiter obedictia vel reuerentia sit prepositis exhibenda ex tuis quoq; subiectis ipse non ambigis,in qua re valde estvtile si id quod discipline vigor imponit,nullo cogente humilitas laudanda seruauerit. Omnipotens deus in cuius manu sunt omnia,de quo scriptum est, non est sapientia non est prudentia non est consilium contra dominum, ipse te,tuosq; & diuina & apostolice sedis instituta illibata seruare, & ad potiora semper conscendere, & de die in diem deteriora cauere, & meliora ac deo placita sectari atq; perficere concedat. ¶Vestimẽta vero ecclesiastica quibus domino ministratur cultusq; diuinus omni cum honorificentia, & honestate a sacerdotibus reliquisq; ecclesie ministris celebratur, & sacrata debent esse, & honesta. Quibus aliis in vsibus (cum deo eiusq; seruitio consecrata, & dedicata sint) nemo debet frui quã ecclesiasticis & dignis officiis. Que nec ab aliis debent contingi aut ferri nisi a sacratis hominibus, ne vltio que balthasar percussit super hec transgredientibus, & talia presumentibus veniat diuina, & corruere eos faciat diuine vltionis iustum flagellum

A

B

ad i ma

Universidad de Deusto

ad ima, Hec illis partib⁹ quibus moraris,& in omnibus quibus potueris cunctis nota facito,& obseruare apostolica mandato auctoritate,quia & nostri nobisq; cōmissi in sancta apostolica,& vniuersali ecclesia omnes hec obseruare nunc & futuris tēporibus professi sunt. His breuiter tuis frater magnifice respondi litteris. Quibus tua dilectio ita societur,vt nichil in his que ad vniuersalis ecclesie statum pertinent, aut dubie agatur,aut segniter. Et cum tali moderatione agantur cuncta, vt nec negligentie partes,nec iustitie negligantur,sed absq; personarum acceptione diuinum in omnibus iudicium cogitetur. Quod vt recta obseruātia valeat custodiri catholice primitus seruetur fidei integritas. Et quia per omnia angusta & arta via est que ducit ad vitam,neq; in sinistrā neq; in dextram ab eius tramite deuietur. Data quinto nonas Maii Valeriano, & gallicano. iiii. consulibus,

ITEM EPISTOLA STEPHANI PAPE DE ACCVSATIONIBVS SACERDOTVM.

STEPHANVS SANCTE APOSTOLICE, ET VNIuersalis Romane ecclesie episcopus omnibus per diuersas prouincias constitutis episcopis in domino salutem. Plurimum gaudemus in domino, & in dono gratie ipsi⁹ gloriamur, quod fides vestra per bona opera crescit magnifice,& dilatatur amplissime. Sed nimis affligimur & tribulamur de vestra oppressione super qua crebrior cōmeātiū vsq; ad nos fratrum sermo perlatus est. Non oportuerat quidem ab illis a quibus sustentari,& portari,atq; honorari debueratis,tantis vos oppressionibus concuti. Quapropter necessariū est,vt remotis taliū tergiuersationibus,quibus venenosa malitia reuelari,atq; obscurari bonitas & veritas solet,adminiculum non modicum vobis a fidelibus impendatur,atq; ab hac apostolica sede suffragetur,quos per diuinam gratiam Christi auxilio dignum est adiuuari,ne in totius ecclesie perturbationem imprudens procedat intētio,& ea que a sanctis predecessoribus nostris,& reliquis sanctis patribus dudū fuerant prohibita denuo reuiuiscant. Loci nāq; nostri consyderatione compellimur ea que ad notitiam nostram emēdanda peruenerunt,propter dominū non derelinquere,sed digna emendatione corrigere. Et si secularibus officiis ordo suus & tradita a maioribus disciplina seruanda est, quis ferat ecclesiasticos ordines temeraria presumptione confundi,audita negligere, & emendēda non opem ferādo postponere? Audiuimus enim vos a quibusdā accusari non tam pro vestra culpa quā pro eorum libitu, vt vestra rapere possint,& ideo vos nimis affligi & concuti,intātum vt etiam a sedibus propriis pellamini,& tali occasione ecclesie facultates vestreq; vastentur ac depredentur. Ista chariissimi nō oportet fieri,nec denuo replicari. Tamē necesse est que totiens vsurpātur,sepius replicentur, & prohibeātur. Nam quicquid in sacratis deo rebus & episcopis iniuste agitur pro sacrilegio reputabitur,quia sacra sunt & violari a quoquā non debent. ¶ Nullus enim episcopo tū dū suis fuerit rebus expoliat⁹, aut a sede ppria qualibet occasiōe pulsus debet accusari,aut a quoquā ei potest crimē obici,priusquā integerrime restauretur,& omnia que illi ablata quocunq; ingenio fuerant legibus reintegrentur,& ipse proprie sedi & pristino statui regulariter reddatur,ita vt omnes possessiones,& cuncta sibi iniuste ablata atq; fructus oēsante ceptā accusationē primates & synodus episcopo de quo agitur fundi tus restituant,quia hoc nō solū ecclesiastice,sed etiā seculi leges fieri prohibēt. Neq; aliquis eorū aut ecclesiarū auctorū vel defensorū ad aliquos prius accusari debet,quā ipsi charitatiue bis, & ter ab eis qui se lesos estimāt,vel eos pro aliquibus erratibus corripere cupiunt,conueniantur, vt ab eis aut familiarē emendationem,aut iustam percipiant excusationem. Quod qui presumpserit liminib⁹ arceatur ecclesie vsq; ad cōdignā satisfactionem. Accusatores vero & accusationes quas seculi leges nō recipiūt,& antecessores nostri prohibuerūt & nos submouem⁹. Nullus enim alienigena aut accusator eorum fiat aut iudex. Vnde & de loth scriptum est ingressus es vt aduena, nunquid vt iudices? Accusator autē vestrorum nullus sit seruus aut libertus, nullaq; suspecta persona aut infamis. Repellantur etiam cohabitantes inimicis,& omnes laici quia infestationem blasphemie affectio amicitie incitare solet. Nec illi in vestra sunt suscipiendi accusatione,qui vos in sua volunt recipere infamatione. Nullus enim anathema suscipiatur,nec a quoquā credātur que ab eis vel dicuntur vel conscribuntur. Eos quoq; dico anathematizatos esse, quos episcopi suis scriptis anathematizauerunt,aut eorum statuta anathematizant. Per scripta enim nullius accusatio suscipiatur,sed propria voce si le-

Universidad de Deusto Biblioteca

gitima & condigna accusatoris persona fuerit, presente videlicet eo quē accusare desyderat, quia nul/
lus absens aut accusari potest aut accusare. Nullus tamē prefati ordinis vir accusari potest, aut respō
dere suis accusatoribus debet, priusq; regulariter a suo primate vocatus sit, locumq; deffendendi &
A inquirendi accipiat ad abluenda crimina. ¶ Nulli enim metropolitani aut alii episcopi appellantur
primates nisi qui primas sedes tenēt, & quorum ciuitates antiqui primates esse censuerunt. Reliqui
vero qui ceteras metropolitanas ciuitates adepti sunt, non primates sed aut archiepiscopi aut metro
politani vocentur. Vrbes enim & loca quib⁹ primates presidere debēt, non modernis sed etiam mul/
tis ante aduētum Christi sunt statute temporibus, quarū primates etiam gentiles pro maiorib⁹ etiā
negociis appellabant. In ipsis vero vrbibus post Christi aduētum apostoli & successores eorū patri/
arcnas vel primates posuerunt. Ad quos episcoporum negotia salua in omnibus apostolica aucto/
ritate & maiores cause post apostolicā sedem sunt referende. Et licet (apostolo prohibente) inter chri
stianos non debeāt accusationes exerceri, sed si prohiberi non potuerunt accusationes episcoporum
ad memoratos primates debent ab accusatoribus deferri. Studēdum est tamen episcopis, vt diffidē
tes fratres magis ad pacē quā ad iudicium coerceātur. Episcopus autē aliter nō debet audiri aut iu/
dicari nisi in presentia omniū comprouincialiū, & ab omnibus comprouincialibus episcopis, quia
ipsis absentibus nec debet nec potest. Que vero persone ad accusationem eorum non sunt admittē/
de & superius ex parte dictum est, & latius tam hi quam & infames persone, in epistola quā dudū
hylario misimus sunt annumerate. Vltra prouincie vero terminos accusandi licentia non progre/
diatur, sed omnis accusatio intra prouinciā audiatur & a comprouintialibus terminetur nisi ad apo
stolicam sedem fuerit tātum appellatum. Et negāda est accusantibus licentia criminandi priusquā
se crimine quo p̄muntur exuerint, quia non est credendum contra alios eorum confessioni qui cri/
minibus implicati sunt, nisi se prius probauerint innocentes quoniā periculosa est, & admitti non
debet rei aduersus quēcunq; professio. Familiares vero & sponte confessi atq; sceleribus irretiti non
debent admitti, nec hi qui hesterna die, aut pridie, aut ante fuerunt inimici. Clericus ergo qui epi/
scopum suum accusauerit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus, quia infamis effectus est,
& a gradu debet recedere, aut curie tradi seruiturus. Laicis quoq; quāuis religiosi sint, *nulli* tamē de
ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur vnquā attributa facultas. *Scimus dilectissimi*
quia semper carnales spirituales solent persequi, & maliuoli *beniuolos infamare & lacerare. Ideoq;*
apostoli & successores eorum ac reliqui sancti patres *noluerunt fieri facilem episcoporum* accusatio
nem quoniam si facilis esset, *aut nullus, aut vix aliquis modo* inueniretur. Throni enim deivocan/
tur, ideo non debent moueri, aut affligi *vel* perturbari. De ipsis ergo ait propheta. Celi enarrāt glo/
riā dei, & opera manuum eius annunciat firmamētum. Hi vero qui non sunt bone conuersationis,
& quorum vita est accusabilis, aut quorum fides, vita & libertas nescitur non possunt eos accusare.
Primo semper accusatorū persone fides vita, & conuersatio est enucleatim inquirēda, & post ea que
obiiciunt fideliter sunt pertractāda, quia nichil prius fieri debet quā impetitorum persone fidesq; vi
ta & conuersatio diligenter discutiātur, ne alicuius inuidia aut inimicitia vel intentione mala quisq;
B vexetur. ¶ Criminationes aduersus doctorem nemo suscipiat, quia magis sunt doctores portandi
quā ledendi aut infamādi. Vnde ait apostolus. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legē
Christi. Caritas autem non est ambitiosa, non emulatur, non inflatur, non querit que sua sunt, sed
que Iesu Christi. Qui manet in charitate in deo manet, & deus in eo. Et qui in deo manet nulli
vult nocere, sed omnes desyderat adiuuare & sustentare, sicut ipse dominus omnes venit saluare &
animam suam dare in redemptionem pro nobis. Eorum autem accusandi sacerdotes vel testi/
ficandi in eos vocem obstruimus, quos humanis & diuinis vocibus damnatos vel mortuos esse
agnoscimus. Preuidere ergo summopere debent omnes qui sacerdotes domini persequuntur tam
occulte quā manifeste, ne subiectis domini damnētur preceptis. Per hieremiā autem prophetam
talib⁹ comminando dn̄s loquitur dicens. Iniquitates nostre declinauerunt omnia, & peccata nostra
amouerunt bona a nobis, quia inuenti sunt in populo meo impii, & loquentes vana. Statuerunt ad
disperdendos viros & comprehenderunt, vt laqueus venantis plenus volatilibus, sic domus eorum
plena dolo. Et per Dauid ait. Qui cogitauerunt malitias in corde tota die, versati sunt in preliis.
Exacuerunt linguas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum. Et paulo post. Ca/
dent super eos carbones, in igne deiicies eos in foueas, vt nō consurgāt. Vir linguosus non dirigetur
in terra, virum iniustum mala capient in interitu. Scio quia faciet dominus causam inopis, iudicia

pauperum

Universidad de Deusto Biblioteca

pauperum. Item idem, Muta fiant labia dolosa. Et iterum per Hieremiam inquit, Omnes in sanguine iudicantur, vnusquisq; proximum suum tribulat: omnes in malum manus suas preparant. Hos dominus preuidens apostolis precepit ne facile serui sui lacerarentur, ne forte perderentur, aut in talem tentationem incideret quam ferre minime possent. Idcirco sancti apostoli & successores eorum decretorum normas statuerunt, ne talium vox (que magis perdere nititur innocentes & simplices quam saluare) facile reciperetur, sed ipsi his iaculis pellerentur procul, & domini discipulos iuxta voluntates & versutias eorum minime perdere possent. Vnde & ipse dominus ait. Excutite puluerē de pedibus vestris in testimonium illis, Et alibi ipsa per se veritas de talibus dicit, Melius est illi, vt suspendatur mola asinaria in collo eius & demergatur in profundum maris, quam scandalizet vnū de pusillis istis, Et Iacobus apostolus iquit, Iudicium sine misericordia fiet illi, qui non fecerit misericordiā. Qua enim fronte quis peccatorum suorum veniam sperat a deo se impetraturum, qui delinquenti fratri nichil per pietatis & clementie officium vult condonare? Profecto necesse est vt estimet se talem in iudicio deum experturum (cum ante iusti iudicis tribunal fuerit constitutus) qualem se fratri suo exhibuerit. Nam qua mensura mensi fuerimus, eadem remetietur nobis. Et Ioannes apostolus & euangelista ait, qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quia omnis homicida non habet vitam eternam in se manentem.

¶Vos tamen filii charissimi hortamur vt patienter mala vobis illata domini adminiculo portetis, & his apostolicis preceptis tales procul pellite, ne more canino vos lacerare aut morderevaleāt. Memēto te etiam quia iuxta psalmographi vocem, homo sicut fenum dies eius, & vt flos agri ita floret, Et apostolus ait. Totus mundus in maligno positus est. Vnde precamur ne tales multum timeatis quia infames sunt & nō multum vobis nocere possunt, quia eorum vox extincta est, quoniam sic odit deus eos qui aduersus Patres armantur vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia sunt notati, Armamini ergo his apostolicis adminiculis contra eos, & spiritu principali roborate corda vestra, vt deus qui vos pastores in populo suo vocari voluit, non negligentes aut tepidos lupis superuenientibus fugientes inueniat, sed exemplo boni pastoris agnos pariter cum matribus & filiis ac filiabus viriliter deffensantes, atque ad sanctam matrem ecclesiam fideliter reportantes semper inueniat. Et quam quam dies mali sint vos tamen nolite esse imprudentes sed intelligentes que sit voluntas dei, Quam obrem confortamini & state in fide viriliter agentes ac omnia vestra in caritate fiant, & secūdum sanctum Euangelium in patientia vestra possidebitis animas vestras. Recordamini quoq; sanctorum apostolorum & prophetarum, & quia multum laborauerunt in domino, ideo adepti sunt premia sempiterna, Scitote etiam quoniam iuxta psalmiste vocem, Multe tribulatiōes iustorum, & de omnibus his liberauit eos dns, Quapropter filii charissimi hortamur vos & deprecamur, vt crebris orationum vestrarum precibus deum exoretis vt liberemur nos & vos iuxta dictum apostoli ab importunis & malis hominibus quia non omnium est fides. Flagitate etiam vt deus & dominus noster qui est refugium pauperum, & spes humilium: sanctum suam ecclesiam precioso videlicet sanguine suo redemptam, & nos qui eādem sanctam ecclesiam docere, regere, portare, & tueri debemus de predictis oppressionibus & tentationibus huius seculi nequam, atque de omnibus necessitatibus nostris misericorditer eruat, vt sermo dei currat & glorificetur gloriosum Euangelium domini nostri Iesu christi, & gratia eius in nobis vacua non fiat, ne sine fructu euangelii (quod absit) steriles in conspectu dei appareamus, & vacui filiorum filiarumque numero reuertamur, nec de abscondito talento domino veniente rei esse iudicemur, ista enim semper inuidet sathan. Et idcirco tales aduersum nos suscitat qui nos premant, & suffocent, vt domini oues absque nobis rapiat & in ima non existentibus pastoribus qui eos custodiant & deffendant ruere faciat. Vos igitur pro viribus laborate & orate atque vigilate ne hec fiant scientes nos semper paratos esse in omnibus quibuscunque dominus posse dederit modis vobis opem ferre, licet nos ab ipsis emulis sancte dei ecclesie & nostris non simus excepti, & tribulationes cordis nostri pro nostra & vestra tribulatione siue ouium nobis commissarum ad modum sint dilatate. Vos quoque obsecramus, vt iniunctum vobis a domino famulatum non negligatis, & omnes oppressos, & cunctos dei seruos atque generaliter omnes Christianos pro vt dominus posse dederit adiuuare studeatis, vt ante tribunal christi mercedem habeatis ppetuā. Et scitote qd mēoria vra corā deo est assidue. Nā quēadmodū dolētes cognoscimꝰ vos ab iniquis, & scelestis hoibus obturbari, ita continuo vobis compatimur deum orantes pro liberatione ac subleuatiōe vre afflictiōis, que vobis (vñ grauiter āgimur) ab iniquis in dies irrogatur, & añ corpꝰ

A

Universidad de Deusto Biblioteca

apostolorum pro vobis preces fiunt cotidie,vt & vos liberemini ab importunis & malis hominibus domini auxilio,& oues vobis commisse ad pascua eterne vite vna vobiscum perueniant sempiterna, Vnitatem & communionem dilectionis vestre valentem atq; proficientem in salutem omnium populorum creator omnium dominus omnipotens memorem nostri eternaliter custodiat,amē. Data Nonas Aprilis Valeriano & gallicano. iiti. cc. concess.

¶INCIPIVNT DECRETA SIXTI PAPE.

A EPISCOPVS SIXTVS GRATO COEPISCOPO SALUTEM, Letari & gaudere me plurimū in christo Iesu domino nostro dilectionis tue scripta fecerunt,quibus euidenter ostenditur quantum catholicam diligis fidem,& quantum prauorum hominum detestaris errorem. Omnis enim heresis nimis est impia & euangelice veritatis inimica,que non portionem aliquam ledere,sed ipsa christiane religionis conatur fundamenta conuellere. Memor enim sum me sub illius nomine ecclesie possidere,cui⁹ a domino Iesu christo est glorificata confessio,& cuius fides nullum vnquam fallit,sed omnes quidem heresis destruit. Intelligo autem michi aliter non licere quam vt omnes conatus meos ei cause in qua vniuersalis ecclesie salus infestatur impendam. Agnosce fili Charissime non ex tēpore neq; post tempora filiū dei natum,sed ātē omnia tempora de paterno vtero inenarrabiliter generatū,ipso deo patre per prophetam dicente, In splendoribus sanctorū ex vtero ante luciferum genui te. Quam sententiam & Esaias propheta dubiis atq; incredulis euidenter expressit,dum non aliunde filium quam de patre natum ineffabiliter ostendit. In humilitate inquit iudicium eius sublatum est,natiuitatē eius quis enarrabit? Et in libro Iob, Sapientiam dei ait,vnde inuenies? Latet enim ab oculis hominum,& a volucribus celi abscōsa est. Expergiscere paululum & si lumen scientie in te ipsum aliquantum habes inuenies,neq; cuius natiuitas a propheta non potuit enarrari ex tempore,vel vt astruere ipse conaris non potuit generari. In principio (inquit Iohannes euangelista) erat verbum & verbum erat apud deum,& deus erat verbum hoc erat in principio apud deū. Omnia per ipsum facta sunt,& sine ipso factum est nichil. Et iterum. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mūdum. In isto igitur quod dicitur erat,si tempus querere volueris,non inuenies,quoniam ex quo pater ex illo & filius,& quod pater est id est etiam filius,Salomone dicente. Ego ex ore altissimi prodii primogenita ātē omnem creaturam. Ego feci vt in celo oriretur lumen indeficiēs, & nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habito,& thronus meus in columna nubis,Gyrum celi circuiui sola,& profundum abyssi penetraui. In omnem terram steti, & populo primatum habui. Item ibi, Cum pararet Celum aderam illi: & cum sedem suam secerneret, Quando super ventos fortes faciebat in summo nubes,& cū certos ponebat fontes sub celo,cum fortia faciebat fundamēta terre ego eram cum illo componens,& ego eram cui ad gaudebat cum letaretur orbe perfecto. Et in psalmo centesimoprimo. Tu domine in pricipio terram fundasti,& opera manuum tuarum sunt celi, ipsi peribūt, tu autem permanes,& sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur, tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Non enim erat etas aut aliquod tempus antequam de patre filius nasceretur, quoniam qui tempora vniuersa propria potestate constituit,ex tempore vel post tempora nasci non potuit. His paucis sententiis breuiter consultis tuis respondi frater charissime.

B ¶De cetero tuam moneo dilectionem,vt cunctos quos errare cognoueris ad catholicam fidem & ad vnitatem recte credentium conuertere studeas, & tu nunquam ab apostolico tramite recedas. Si aūte non audierint & errantes (quod absit) permāserint,nobis eos manifestare quam citius poteris nō tardes, vt apostolica auctoritate aut cito ad ecclesiam conuertantur aut ab ecclesia separentur. Audiuimus etiam quod quidam erronei & cōsentientes eis te & reliquos infestent episcopos, & episcopos aliquos comprouinciales ad vestram infamationem atque damnationem secum trahāt,quapropter in hac sancta sede dudum a multis episcopis constitutum erat, & modo ad vestrum & ceterorum fratrum auxilium est denuo roboratum,vt omnes episcopi qui in quibusdam grauioribus pulsantur, vel criminantur causis quotiens necesse fuerit, libere apostolicam appellent sedem, atq; ad eam quasi ad matrem confugiāt,vt ab ea (sicut semper fuit pie fulciantur,deffendantur,& liberentur. Cuius dispositioni omnes maiores ecclesiasticas causas & episcoporū iudicia antiqua apostolorum eorumque

successorū

Universidad de Deusto Biblioteca

successorum atq; canonum auctoritas reseruauit,quoniam culpantur episcopi qui aliter erga fratres egerint quã eiusdem sedis Pape fieri placuerit. Vnde placuit vt accusatus vel iudicatus a comprouincialibus in aliqua causa episcopus licenter appellet, & adeat apostolice sedis pontificem. Qui aut per se aut per vicarios suos eius tractari negotium procuret, & dum iterato iudicio pontifex causam suam agit,nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur episcopus,quoniam quãq; a comprouincialibus episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, non tamen diffiniri inconsulto Romano pontifice permissum est,cum beato Petro apostolo non ab alio quam ab ipso dictum sit a domino. Quecunq; ligaueris super terram erunt ligata & in celo. Et quecunq; solueris super terram erunt soluta & in celo. Et si quis putauerit se a proprio metropolitano grauari apud primatem diocesis aut penes vniuersalis apostolice ecclesie papam iudicetur. Ait enim Iacobus apostolus,iudicium sine misericordia illi fiet qui nõ fecit misericordiã. Superextollit autẽ misericordiã iudicio. In omnibus ergo fili dilectissime cor custodi sicut scriptum est. Omni custodia custodi cor tuum,quia ex ipso vita procedit. Hec breuiter pro cõmemoratiõe rescripsi, sed peto vt pro me orare debeas,quatinus omnipotens deus & a malignis me spiritibus & a peruersis hominibus custodire dignetur,quia in hac vite mee peregrinatione mala me simul & multa circundant, ita vt cum psalmista iure dicam,In me transierunt ire tue,& terrores tui conturbauerunt me. Circundederunt me sicut aqua tota die circundederunt me simul. Celestis gratia & nos in vrbibus, & vos vbiq; protegat,quia antiquus hostis terrarum locis a temptatione non excluditur,quia si in paradiso hominẽ strauit quis locus extra paradisum esse potest in quo mentes hominum penetrare non valeat. Antiqui enim hostis (cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarum) sunt semper oculi vigiles ad animas hominum illaqueandum,multosq; sua prauitate secum in perditionem trahere cupit,qui suapte malicia a gloria lapsus est in miseriam. In sola ergo creatoris nostri protectione fidendum est, cui ex intimo corde clamemus. Esto michi in deum protectorem,& ĩ locum munitum, vt saluum me facias. Data kalẽ. Septembris Valeriano,& decimo.iiii.cc.concess.

ITEM EPISTOLA
SIXTI PAPE.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS PER HISPANIA A
rum prouintias cõstitutis Sixtus episcopus in domino salutem. Magnomunere misericordie dei totius ecclesie catholice multiplicata sunt gaudia,cũ ecclesiarum status eo viget ordine quo apostoli eorũq; successores illũ statuerunt. Et cum antiqui hostis astutia eum turbari cognoscimus,non modico contristamur merore. Quam ob causam fratres hortamur vos monemus & flagitamus,vt a tramite apostolice institutionis nequaquã recedatis,nec a capite diffideatis,sed fidem & ordinem quã apostoli & apostolici viri statuerũt absq; hesitatione teneatis. Nam si columne alicuius magne domus corruerint ipsa postea domus minime stabit. Sic & vos qui columne ecclesie estis si labefactari ceperitis sancta ecclesia (que per vos regitur) tabescet & labetur,hec fratres que dico valde timendda sunt,& summo moderamine pensanda,atq; ne fiant cauenda, ipsa enim veritas per se dixit, vos estis sal terre. Quod si sal euanuerit in quo salietur? & cetera. ¶ Ideo vos charissimi moneo,quia vobis debitor sum,& valde vos diligo. Et quando bona audio de vobis cõgratulor satis,& econtra quando aduersa nimis conturbor. Ego vero quamuis a vobis per longa terrarum interualla disiunctus sim, sum tamen omnino vobiscum corde coniunctus. Ideoq; de vestra beatitudine erga me modis omnibus confido,quia cum me vicissim diligitis a me longe non estis,vnde magis gratias referimus illi grano sinapis quod ex modici despicabiliq; seminis specie ita ramis ex eadẽ radice surgentibus atq; se distẽdẽtibus vsq; quaque diffusum est, vt in eis volatilia celi cuncta nidificẽt. Gratiaq; sit fermento illi qd tribus farine satis totius humani generis massam invnitate consperfit,atq; paruo lapidi qui abscissus de mõte sine manibus occupauit vniuersam faciẽ orbis terre qui ad hoc naturam nostre carnis & status seruilis formã assumẽs humiliter vsquequaq; distendit, vt omni humano genere in vnitatem redacto totius corpus vnitum perficeret ecclesie, atq; ita ad totius compaginis pertineret commodum membrorum

Universidad de Deusto Biblioteca

partialis ista distinctio, Vnde nos quoq; a vobis longe non sumus, quia in illo qui vbiq; est vnum sumus. Agamus ergo ei gratias qui solutis inimicitiis in carne sua fecit vt in omni orbe terrarum vnus esset grex, & vnum ouile sub seuno pastore semper memores quid vos veritatis predicator admoneat dicens. Solliciti seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis, vinculum enim pacis nemo seruat dum aliū infestat, aut verbis, aut factis persequitur. ¶ Ideo fratres ista pretulimus, quia audi uimus inter vos accusationes exerceri, & pulsos a sedibus episcopos aut suis rebus expoliatos iudica ri. Quapropter statutum est, vt si quis contra episcopum vel auctores ecclesie se proprium credide rit habere negotium, non prius adeat iudices quā ad eos recurrat charitatis studio, vt familiari collo quio cōmoniti ea sanare debeant que in querimoniā deducuntur. Quod si aliter egerit commu nione priuetur. Nemo pontificū deinceps aliquē episcopum suis expoliatum rebus aut a sede pul sum excommunicare aut iudicare presumat, quia non est preuilegium quo expoliari possit iam nu datus. Nullus episcopus alterius parochianum presumat retinere aut ordinare absq; eius voluntate vel iudicare, quia sicut irrita eius erit ordinatio ita & diiudicatio, quoniam censemus nullum alterius iudicis (nisi sui) sententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit nec iudicare vllatenus poterit. Ista enim vobis deinceps tenenda, & fratres vicissim adiuuare mandamus. Fratres vero quos timo re terreno iniuste dānastis scitote a nobis iuste esse restitutos. Quibus ex auctoritate sancti Petri apostolica auctoritate omnia que eis ablata sunt integerrime reddi precipimus, si non vultis vos & principes vestri a collegio nostro & membris ecclesie separari. Iusto enim iudicio dei datur plerūq; peccatoribus potestas qua sanctos ipsius persequātur, vt qui spiritu dei iuuantur & aguntur fiant per laborum exercitia clariores. Illi tamen qui hoc agūt nullatenus euadāt penam, quia vt ait dominus, ve illi per quē scandalum venit. Et quāq; iuxta saluatoris sententiam necesse sit venire scandala, ve tamen per quē veniunt. De occultis enim cordis alieni temere iudicare peccatum est, & eum cuius nō videntur opera nisi bona iniquū est ex suspitione reprehendere, cum eorum que homini sunt incognita solus deus iudex sit iustus, qui inspector est verus. Vnde scriptum est, incerta non iudicemus quoad vsq; veniat dominus qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordiū. Et quauis vera sint non tamen credenda sunt, nisi certis indiciis comprobentur, nisi que manifesto iudicio conuincuntur, nisi que iudiciario ordine publicantur. Nullus ergo potest ex humano cōdēnari examine quē deus suo iudicio reseruauit. Hec omnia summopere sunt precauēda ne presumptores esse videamur. Et accusatio episcoporum non est facile recipienda dicente domino. Non suscipias vocem mendacii. Et apostolus inquit aduersus presbyterum inscriptionem nō recipiendam absq; duobus vel tribus idoneis testibus. Si hec de presbyteris vel ceteris fidelibus sunt precauēda quanto magis de episcopis? Quibus cognitis magis vos dominari velle manifestum est quā consulere fratribus, aut sustentare eos, quia honor inflat superbiam, & quod prouisum est ad concordiā tendit ad noxam. Decuerat namq; iuxta prefatas regulas, vt si aliquid egissent contra suum ordinem mandare nobis, & expectare quid ad vestra consulta rescriberemus in tantum vt si etiam quicquā graue intolerandumq; committeret nostra prestolaretur censura, vt nichil prius aut aliquid aliud decerneretis quam quod nobis placere cognoueritis, & a regulis prestitutis nulla aut negligentia, aut presumptione recederetis. Cesset huiusmodi pressa nostra auctoritate presumptio, vitentur huiusmodi nocumenta, quia nequaquā talia patienter ferre possumus machinamenta, quoniam conuenit nobis paternarum sanctionū diligentes esse custodes. Merito namq; causa nostre spicit si silentio faueamus errori. Et insuper a sanctis predecessoribus nostris plerumq; iam statutum, vt nemo anathema in nostra suscipiatur accusatione, nec illi qui nos in sua nolunt recipere querela vel accusatione, cum nos super illos sciamus a domino constitutos non illos super nos. Et sicut maior non potest a minore iudicari ita nec colligari, quia rarum est omne quod magnum est. Portemus onera omnium qui grauantur quinimmo hec portat in nobis beatus apostolus Petrus cuius vice fungimur legatione, & cuius regula informamur, quatenus eius fulti auxilio ab omnibus nūc & in perpetuū tueamur aduersis. Data xvii. kalen. Augusti Valeriano, & decio. iiii. cc. concess.

INCIPIVNT DECRETA DIONISII PAPE.

¶ Dionisius

Universidad de Deusto

IONISIVS EPISCOPVS VRBANO PREFECTO A
salutem. Summũ bonum est amare amãtes se. Et econtra peius malum non est quã vt ciues ciuibus inuideãt. Gratias siquidem agimus tue charitati quod fideles sancti Petri bene suscipis & adiuuas, vnde scias te & a nobis nostrisq; diligi, & tui tuorũq; non modicum curã habere. Quapropter tuã hortamur dilectionem, vt bonũ quod cepisti semper implere non differas, quia non laudatur initium sed finis, Sapientiã etiam te hortamur diligere & scrutari, vt rationabiliter & sapienter disponas & iudices ea que tibi cõmissa sunt, dicente domino per prophetã. Erudimini qui iudicatis terram. Time ergo deum & mandata eius serua, & dilige eum totis visceribus, & proximũ tuum sicut teipsum. Deus altissim⁹ creauit sapientiã in spiritu sancto. Et vidit & dinumerauit & mensus est, & effudit illã in super omnia opera sua, & super omnem carnem. Secundum datũ suum prebuit illam diligentibus se. Timor domini gloria & gloriatio, & leticia, & corona exultationis. Timor domini delectabit cor & dabit letitiã & gaudium in longitudine dierum. Timẽti deum bene erit in extremis, & in die defunctiõis sue benedicetur, dilectio dei honorabilis sapientia. Quibus autem apparuerit in visu diligunt eum in visione, & in agnitione magnalium suorũ. Initium sapientie timor domini. Et cũ fidelibus in vulua concreat⁹ est, & cũ electis feminis graditur, & cum iustis fidelibus agnoscitur. Timor domini scientie religiositas, religiositas custodiet & iustificabit cor, iocunditatem atq; gaudium dabit. Timenti deum bene erit. Et in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapiẽtie est timere deum, & plenitudo a fructibus illius. Omnẽ domũ illius impleuit a generationibus & receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini, replens pacẽ & salutis fructum, & vidit & dinumerauit eã. Vtraq; autem sunt dona dei scientia & intellect⁹, Sapiẽtia cõpartietur prudẽtie & gloriã tenẽtiũ se exaltat. Radix sapiẽtie est timere deũ rami enim illius longeui in thesauris sapientie intellectus, & scientie religiositas, execratio autem peccatoribus sapiẽtia. Timor domini repellet peccatũ, nã qui sine timore est, non poterit iustificari, Iracundia enim animositatis illius subuersio illius est. Vsq; in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iocunditatis. Bonus sensus vsq; ad tempus abscondet verba illius, & labia multorum enarrabũt sensum illius. In thesauris sapientie significatio disciplinę, execratio aũt peccatori cultura dei. Fili concupiscens sapientiam conserua iustitiam, & deus prebebit illã tibi. Sapientia enim & disciplina timor domini. Et quod beneplacitũ est illi fides & mansuetudo & adimplebit thesauros eius. Contumax non sis & incredibilis timori domini, & ne accesseris ad eũ duplici corde. Ne fueris hypocrita in cõspectu hominum, & non scandalizeris labiis tuis. Attẽde i illis ne forte cadas, & ponas scandalũ anime tue & adducas in honorationem tibi, & reuelet deus absconsa tua. Profide frater & iustitiaac p salute anime tue certa semper, & pro adiutorio fratrum viriliter age, vt a domino recipias remunerationem. Scriptum est enim, Fili conserua tempus, & deuita a malo, pro anima tua nõ confundaris dicere verum. Est enim confusio adducẽs peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam. Ne accipias faciem aduersus faciem tuam, nec aduersus animã tuam mendacium. Non reuerearis pximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim agnoscitur sapientia, & sensus, & scientia, & doctrina in verbis veritatis, & firmamẽtum in operibus iustitie. Non contradicas veritati vllo modo, & de mendacio ineruditionis tue confundere. Nõ confundaris cõfiteri peccata tua, & ne subiicias te homini pro peccato. Noli resistere contra faciẽ potentis, nec coneris cõtra ictũ fluuii. Pro iustitia agnonizare pro anima tua, & vsq; ad mortem certa pro iustitia. & deus expugnabit pro te inimicos tuos, & eos euertet viriliter, noli citatus esse in lingua tua & inutilis & remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua euertẽs domesticos tuos & opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta man⁹ tua ad accipiẽdũ, & addãdũ collecta. His fultus scripturarũ auctoritatibus semper sta rectus & a via veritatis ne auertaris, vt gratiam dei semper acquiras, & bonorum hominum amicitia semper fruaris, tantoq; tua facilius ab amore huius seculi mens exeat, quãto & impellitur dum vocatur. Nam vos & presentes videre cupimus & absentibus colloqui saltim per epistolã desideramus. Vnde optamus, vt vos beat⁹ Petrus apostolorum princeps ad sua limina feliciter perducat, quatin⁹ in omnipotẽtis gratia perfrui vestra p̃sentia mereamur. Data. iiii. nonas Februarii Aureliano, & Basso. iiii. cc. concess.

¶ITEM EPISTOLA DIONISII PAPE AD SEVERINVM EPISCOPVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A DIONISIVS EPISCOPVS SEVERO EPISCOPO SA
lutem. Olim & ab initio tantā percepimus a beato Petro apostolorum princi
pe fiduciā, vt habeamus auctoritatem vniuersali ecclesie auxiliante domino
subuenire, & quicquid noxiuū est auctoritate apostolica corrigere & emenda
re. Ad hoc enim diuine dispensatiōis prouisio gradus & diuersos cōstituit or
dines esse distinctos, vt dum reuerentiā minores potioribus exhiberēt, & po-
tiores minoribus dilectionē impenderent vna concordie fieret ex diuersitate
contextio, & recte officiorum generetur administratio singulorum. Neq; enim vniuersitas alia po
terat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eā differentie ordo seruaret. Quia vero creatura in
vna eadēq; equalitate gubernari vel viuere non potest celestium militiarum exemplar nos instruit,
quia dum sint angeli, sint archāgeli liquet quia nō equales sunt, sed in potestate & ordine sicut nosti
differt alter ab altero. Si ergo inter eos qui sine peccato sunt ista cōstat esse distinctio; quis hominū
abnuat huic se libēter dispositiōi submitteret? Hinc & enim pax & charitas mutua se vice cōplectū-
tur, & manet firma concordie in alterna & deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur vnūqdq;
tunc salubriter completur officium cū fuerit vnus ad quē possit recurrere prepositus. De ecclesiis
ergo parochianis vnde apostolicā sedem consulere voluisti, qualiter sint custodiēde per corduben-
sem prouintiā ac diuidende sacerdotibus, nichil tue charitati melius nobis videtur intimare, quāvt
sequaris qd nos in romana ecclesia nuper egisse cognoscitur. Ecclesias vero singulas singulis pſby-
teris dedimus, parochias & cymiteria eis diuisimus, & vnicuiq; ius proprium habere statuimus, ita
videlicet vt nullus alterius parochie terminos aut ius inuadat, sed vnusquisq; suis terminis sit contē
tus, & taliter ecclesiā & plebē sibi cōmissam custodiat, vt ante tribunal eterni iudicis ex omnib⁹ sibi
cōmissis rationem reddat, & non iudicium sed gloriā pro suis actib⁹ accipiat. Hanc quoq; normā
charissime te & omnes episcopos sequi conuenit, & quod tibi scribitur omnibus quibuscūq; potue
ris notum facias, vt nō specialis sed generalis fiat ista pceptio. ¶ Crimina vero que episcopis impin
B gere dicis per alios non sinas vllo modo fieri nisi per ipsos qui crimina intendunt. Si tamen ipsi di
gni & irreprehensibes apparuerint, & actis docuerint publicis omni se carere suspitione & inimi-
citia, & irreprehensibilem fidem conuersationēq; ducere. Nemini enim de se confesso credi potest
super crimē alienum, quoniā omnis eiusq; rei confessio periculosa est, & admitti non debet. Simili-
ter alieni erroris socium vel a sui voluntarie propositi tramite recedentem, aut sacris patrum regulis
& constitutionibus inobediētem suscipere non possumus, nec debemus, nec impetere recte creden-
tes vel sanctorum patrum sanctionibus obtemperantes permittimus, quia infames omnes esse cen-
semus, qui suam aut christianā pūaricantur legem, aut apostolicā vel regularem libenter postponūt
auctoritatem. Hec itaq; frater charissime que pro affectu sacerdotalis nominis & honoris impendi
mus, tibi tuisq; subditis & omnibus tenenda & aliis nuncianda atq; predicanda mandamus, quib⁹
& pietas ad vtilitatem, & sit ad fructum dilectio. Vnde obiurgando hortando suadendo, blandien-
do, consolando prodesse quibus possumus festinemus. Lingua nostra bonis fomentum sit, prauis
aculeus. Timidos retundat, iratos mitiget, pigros exacuat, disides hortando succendat, tefugienti-
bus suadeat, asperis blandiatur, desperatos consoletur, vt quia doctores dicimur viam salutis gradiē
tibus ostendamus. Simus in custodia vigilantes, aditum contra hostis insidias solliciti muniamus.
Et si quando perditam ouem de commissis gregibus error abduxerit, toto illam annisu ad caulas
dominicas reuocare contēdamus, vt de pastoris nomine quod habemus non supplicium sed pre-
mium consequamur. Quia ergo in his omnibus diuine gratie adiutorium opus est, omnipoten-
tis dei assiduis precibus clementiam exoremus, quatinus ad hec nobis operanda & velle tribuat &
posse concedat, atq; in ea nos via cum fructu boni operis quam se pastor pastorum esse testatus est
dirigat, vt sine quo nichil agere possumus per ipsum implere omnia valeamus. Data quinto idus
Septembris Claudio, & Paterno. iiii. cc. concess.

INCIPIVNT DECRETA
FELICIS PAPE.

¶ Charissimo

Universidad de Deusto

CHARISSIMO ATQVE DILECTISSIMO PA- A
terno coepiscopo felix episcopus in domino salutē. Gaudere me plurimum & exultare in domino dilectionis tue scripta fecerunt, quibus euidenter ostēditur quātum catholicā diligis fidem, & quātum hereticū detestaris errorem. Heresis quippe est nimis impia & euangelice veritatis inimica que non portionem aliquā ledere, sed ipsa christiane religiōis conatur fundamēta cōuellere, Quoscunq; enim rapit ad se, non solum in hoc vitiū, sed in multa alia vitia ruere facit, & ipso suadente antiquo hoste non solum persecutores ecclesie, sed etiam sacerdotum eius fiūt, Vna igitur mente corrigere curemꝰ & insequamur tales, & ab hoste suo ecclesiā eiusq; fideles & sacerdotes dñi nitamur liberare, Prestabit vires omnipotēs redēptor noster charitati, atq; iustitie. Prestabit nobis longe a se positis vnitatem spiritus sui. Ipse cuius artificio quasi in arche modū quattuor mūdi constructa lateribus atq; imputribiliū lignorum compage, & bitumine charitatis astricta, vt nullius aduersitate spiritus, nullius venietis exttinsecus tumore fluctus perturbetur ecclesia. Sed quēad modum illius gubernāte gratia petendū est, vt nulla nos superueniens exterius vnda conturbet ita ex totis orandum est visceribus frater charissime, vt sue prouidentie dextera cumulū sentine nobis interioris exhauriat. Aduersarius quippe diabolus qui contra humiles seuiēs sicut leo rugiēs circuit querens quē deuoret, non iam vt cernimus caulas circuiuit, sed ita valide in quibusdā ecclesie necessariis membris dentem figit, vt nulli sit dubium, quia nisi vnanimiter fauente domino cunctorum prouida pastorū turba concurrat, omne (quod absit) citius ouile dilaniet. ¶Quapropter detracto- B
res qui diuina auctoritate eradicādi sunt, & fautores inimicorum ab episcopali submouemus accusatione, Similiter ne summorū quispiā minorum accusationibus impetatur, aut dispereat, neq; in re dubia certa iudicetur sententia, nec vllum iudicium nisi ordinabiliter habitū teneatur. Si quis super quibuslibet criminibus clericum pulsandum crediderit, in prouintia in qua consistit ille qui pulsatur suas exerceat actiones, nec estimet eū accusator alibi aut longius pertrahendum ad iudiciū. Ille vero qui pulsatus fuerit, si iudices suspectos habuerit liceat appellare primates. Primates quoq; accusatum discutientes episcopum non ante sententiam proferāt damnationis quā apostolica freti auctoritate aut reū se ipse confiteatur, aut per innocentes & canonice examinatos regulariter testes conuincatur, irritā esse iniustā episcoporum damnationem, idcirco a synodo retractādā, Ita vt oppressis ab omnibus in cunctis subueniatur causis. Caueāt iudices ecclesie ne absente eo cuius causa ventilatur sententiam proferāt, quia irrita erit qui etiam rationem pro actione fratrum in presentia dabunt. Proditorū vero nec calumnia nec vox audiatur. Nemo enim debitorē amplius potest cognoscere, quā ille qui iniuriā eiusq; sustinuit nequitiā. Omnes ergo qui in christo volūt pie viuere necesse est, vt ab impiis & dissimilibus patiātur opprobria, & despiciantur tāquā stulti & insani. Qui presentia bona perdunt, vt inuisibilia & futura acquirāt. Despectio tamen & irrisio taliū in ipsos retorquebitur qui ipsos infestant, quia & abundātia eorum in egestatem, & superbia trāsibit in confusionem Et quicquid iustis aduersitatū vel malorum irrogatur, non est pena criminis, sed virtutis examē. Et sicut aurum quāto plus excoquitur tāto melius efficitur, sic iustus quāto plus tribulatur (si ipsam tribulationem patienter portauerit) multo purior & clarior deo redditur. Vnde ipsa per se veritas dicit. Beati qui persecutionem patiuntur ꝓpter iustitiā, quoniam ipsorum est regnum celorum. De talibus dominus per esayam loquitur dicens. Audite verbū dñi qui tremitis ad verbum eius, Dixerūt fratres vestri odiētes vos & abiciētes ꝓpter nomē meum. Glorificetur dñs & videbimus in leticia vestra, ipsi autē cōfundētur, Vox populi de ciuitate, vox de tēplo, vox dñi reddētis retributionē inimicis suis. Antequā pturiret peperit anteq̄ veniret partꝰ eius peperit masculū. Quis audiuit vnq̄ tale, & qs vidit huic simile? Nūquid parturiet terra ī die vna, aut parturietur gēs simul quia parturiuit & peperit syon filios suos? Nūquid ego qui alios parere facio ipe nō pariā dicit dñs? Si ego qui generationē ceteris tribuo sterilis ero ait dñs deꝰ tuꝰ, Letamini cū Hierusalē & exultate ī ea oēs qui diligitis eā, gaudete cū ea vniuersi gaudio, q lugetis sup eā, vt suggatis & repleami ab vbere cōsolatiōis eiꝰ, vt mulgeatis, & delitiis affluatis ab oīmoda gloria eiꝰ, qa hec dicit dñs. Ecce ego declinabo sup eā quasi fluuiū pacis, & q̄si torrētē inūdātē gloriā gētiū quā suggetis Ad vbera portabimi & sup genua blādiētur vobis Quō si cui mater blādiatur ita ego cōsolabor vos & ī israel cōsolabimi. videbitis & gaudebit cor vrm, & ossa vra sicut herba germiabūt, Et cognoscetur manꝰ dñi seruis & idignabitur iimicis suis, qa ecce dñs ī ignevēiet & q̄si turbo q̄driga eiꝰ reddere ī idignatōe furorē suū, & increpationē suā ī flāma

Universidad de Deusto Biblioteca

ignis. Quia in igne dominus diiudicat, & in gladio suo ad omnē carnē, & multiplicabūtur inter/
fecti a domino. Qui sanctificabātur & mundos se putabāt in ortis post ianuā intrinsec⁹, qui come
debāt carnē suillā, & abhominationem & murē simul consumentur, dicit dominus. Ego autē ope/
ra eorum & cogitationes eorū venio, vt congregem cum omnibus gentibus & linguis, & venient &
videbunt gloriam meā, & ponā in eis signum. Et mittā ex eis qui saluati fuerint ad gentes, in mari
in affrica, in lidia, tenentes sagittā in italiā & greciā, ad insulas longe ad eos qui nō audierūt de me,
& non viderunt gloriā meam, & annunciabunt gloriā meā gentibus, & adducent omnes fratresve/
stros de cunctis gentibus donū domino in equis & i quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in car/
rucis ad montē sanctū meū Hierusalē, dicit domin⁹. Quomodo si inferāt filii israel munus invase
mundo in domo dñi, & assumā ex eis in sacerdotes & in leuitas, dicit domin⁹. Quia sicut celi noui,
& terra noua que ego facio stare coram me dicit dominus. sic stabit semen vestrum & nomen vestrū.
Et erit mensis ex mense & sabbatum ex sabbato, & veniet omnis caro vt adoret coram facie mea,
dicit dominus. Egredientur & videbunt cadauera virorum qui preuaricati sunt in me, vermis eorū
non morietur, & ignis eorum nō extinguetur, & erunt vsq; ad sacietatē visionis omni carni. Quid
aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem flant, atq; in oculos suos terrā excitāt? Ei vnde plus detra
ctionis perflāt inde magis nichil veritatis vident? Tales tamen frater charissime portādi sunt & cor
rigendi, quia ceci sunt & duces cecorum. His charissime respōdi breuiter consultis tuis que te & om
nes episcopos regulariter tenere mandamus. Tuā tamen frater monemus prudentiā, vt pro statu
ecclesie & sacerdotum eius pro viribus elaborare studeas, & ordinem sancte Romane & apostolice
ecclesie per omnia teneas, & violari sanctorum decreta non permittas, sed omnes quoscunq; potue/
ris instruas, vt fructuosos manipulos domino representes, Vale. Data nona Iunii. Claudio & Au/
reliano. iiii. cc. concess.

¶EPISTOLA FELICIS PAPE.

A

ELIX EPISCOPVS VNIVERSIS EPISCOPIS PER
gallie puincias cōstitutis in dño salutē. Bonorū operū & spiritualiū studiorū deū
auctorem esse non dubium est, qui eorū incitat mentes & adiuuat actiones, Vnde
letari me fecerunt scripta vestra ex bono studio & ex integritate fidei deuotionis
vestre, sed ex afflictione & contritione vestra magna ex parte tristaucre. Tristis
enim tristes legi litteras vestras, & scripta mesta merore debito pcucurri, quia sicut
nos ecclesiarū pax sacerdotūq; eius concordia & trāquillitas plebis audire facit gaudium celeste. Ita
nos affligit & deiicit fraterna afflictio. Vos tamen nolite multum tristari, quia sicut ipsa per se veritas
ait. Si de hoc mundo fuissetis, mundus quod suū erat diligeret, sed quia de hoc mundo nō estis, sed
ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus id est mundi amatores. Quicquid tamē hi
loquātur aut aduersum vos agāt, vos tamen semper integrā seruate fidem, & purā habetote conscien
tiam, vt integer spiritus & anima seruetur in die dñi. Nos vero ad supplemētum vestrum fratres &
coepiscopos nostros vocauimus amplius quā septuaginta cum quibus hec que subter habētur inser
ta, regulariter tractādo decreuimus. Vestris enim epistolis in omniū audiētia perlectis que multas
(vt nostis) querimonias & oppressiones in se cōtinebāt vestras, decretisq; que sunt de accusationibus
episcoporum sancta synodus dixit. Hec sunt que deinceps ppter malorum hominū insidias qui in
ecclesiam & in ecclesiasticos seuiunt viros indifferenter conseruare firmissime volumus in secula. Si
quis episcopus ab illis accusatoribus qui recipiendi sunt fuerit accusatus, postq̄ ipe ab eis charitatiue
conuentus fuerit, vt ipsam causam emādare debeat, & eam corrigere noluerit, non olim, sed tunc ad
summos primates causa eius canonice deferatur, qui in congruo loco infra ipsam prouintiā tempo
re congruo, id est autūnali vel estiuo conciliū regulariter cōuocare debebūt, ita vt ab omnibus eius/
dem prouincie episcopis inibi audiatur. Quo & ipse regulariter conuocatus si eum aut infirmi/
tas, aut alia grauis necessitas non detinuerit adesse debebit, quia vltra prouincie terminos accusandi
ante licentia non est, quā audientia rogetur. Nam si suis fuerit aut ecclesie sibi commisse rebus ex/
poliatus, aut (quod absit) quod alienum ab omnibus esse debet fidelibus a sede propria eiectus, aut
in detentione aliqua a suis ouibus fuerit sequestratus, tunc canonice anteq̄ in pristino restituatur
cū omni priuilegio suo honore & sua omnia que insidiis inimicorū suorū ei ablata fuerunt legibus
reintegrentur, nec conuocari, nec iudicari poterit, nisi ipe pro sua necessitate (minime tū iudicādus)

aduenire

Universidad de Deusto

aduenire sponte elegerit. Nullatenus ergo a quoquam respōdere rogetur antequam itegerrime oia que per suggestiones inimicorum suorum amiserat potestati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur, Presul vero cum omni honore statui pristino reddatur, & ipse dispositis ordinatisq; libere atq; secure diu suis tunc regulariter infra quatuor vel quinq; aut septem menses, iuxta qd possibilitas ei fuerit, & nō ante cōuocatus ad tēpus cōcilio in legitimo & canonico veniat ad causam, & si ita iuste videtur accusantiū ꝓpositionibus respondeat. Nam hoc summopere prouidēdum est, ne anteq̄ hec omnia fiāt coactus respondeat, quia cōtentio semper vitanda est. Adimi nāq; episcopo episcopatum anteq̄ cause eiꝰ exitus appareat nulli christiano videri iure potest, quia talis ꝑsumptio sacrilegium est, & auctor talium sacrilegus. Quod si egrotās fuerit episcopꝰ, aut aliqua eū grauis necessitas detinuerit pro se legatum ad synodū mittat, nec a cōmunione suspēdatur cui crimen intenditur, nisi ad causam suā dicendā electorum iudicium die statuta litteris euocatus minime occurrerit, hoc est nisi alia preoccupatiōe necessitatis infra spaciū predictorum mēsiū & eo amplius, prout causa dictauerit. Quod si ex vtraq; parte ad cām dicendā venerint quia vnus absq; altero audiri nō debet. querendum est in iudicio cuius sint conuersationis & fidei atq; suspitionis accusatores, aut qua intentione hoc faciāt, quia ad hoc admitti nō debent nisi bone conuersationis & recte fidei viri, hi videlicet qui omni suspitione careāt, & bona vita clareāt neq; infames existāt. Quod si accusatorū persone in iudicio episcoporū culpabiles apparuerint, ad arguendū non admittantur, nisi proprias causas afferere, non tamen criminales vel ecclesiasticas voluerint. Infamis enim persona nec procurator pōt esse nec cognitor. Absente vero aduersario non audiatur accusator, nec sentētia absente parte alia a iudice dicta vllā obtinebit firmitatem, neq; absens per alium accusari aut accusare potest. nec affinis testis admittatur. Neminem ergo exhiberi de ꝓuincia ad prouinciā vel ad comitatum oportet nisi ad relationem iudicis ad quem fuerit appellatū, id est, vt actor semper rei forum sequatur. Si quis autem iudicē aduersum sibi sensérit vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari. Peregrina vero iudicia generali sanctione ꝓhibemus, quia indignum est vt ab externis iudicetur. q cōprouinciales & a se electos debet habere iudices. ¶ Hec fratres ad vestram & omnium coepiscoporum opem & defensionē in synodo vnanimiter sunt decreta, vt si forte aliqui stultorum vos accusare (qui diabolice deceptiōis errore decepti sunt) voluerint, dū ista legerint vel audierint resipiscāt, & ad vnitatis cōcordiā reuertantur, & quod prius erat in vltionem trāsibit in gloriā. Nam ꝓculdubio multi sunt qui secundum apostoli vocem prurientes auribus a veritate auditum auertūt, ad fabulas autem conuertūtur, & ad nocumēta bonorum trāseunt. Ait autem idem apostolꝰ de infideliū ignorantia, Si cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent. Similiter si hi dominum perfecte agnouissent & amassent nunquā seruos eiꝰ perturbassent, nec verbis aut factis persecuti essent. Qd vero idē apostolꝰ dicit, Si enim cū inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius, cur insequimur fratres, cur perturbamus statum ecclesie dei, & eos qui ei seruire debent affligimꝰ? Martyres enim passi sunt, non tamen anime eorum occise sunt in corporis passione ore veritatis attestāte, Nolite timere eos qui occidūt corpus, animam autem non possunt occidere. Vbi agnosci oportet q; si anime martyrum corpore perempto suppliciis extingui nō possunt, nec anime predicatorū & doctorum persequi debuissent aut perturbari & a dei famulatu auerti, quia cum corporibus nō deficiunt. Tales autē perturbatores ecclesie nō solū predicta agūt mala, sed & memorias martyrum execrātur. Quapropter in prefata constituimus synodo, vobisq; & omnibus ecclesiis tenendū & agendum mādamus, vt super memorias martyrum misse celebrātur, ne memorie eorum a talibus extingui aut veneratio possit ꝓhiberi. Vos vero fratres nolite multum turbari, nolite vexari, sed confortamini in dño, & in potentia claritatis eius. Habetote interim ista ad suffragium vestrum apostolica auctoritate decreta, & scitote nos semper paratos habere etiam (si necesse fuerit) vsq; ad mortē ad que eūque vobis necessaria fuerint domino opem ferēte perficienda. Illi tñ auctore deo peribunt & vos stabitis, si tamen labor vester nō fuerit inanis sed plenus fide & charitate. Ve (inquit propheta) qui potum dat amico suo mittens fel suū. Et iterum sapientissimus Salomon ait. Qui loquitur iniqua nō potest latere nec preteriet illum corripiēs iudicium, in cogitationibus ergo impii interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad dominum perueniet, & ad correptionem iniquitatū illius, quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum nō abscondetur. Hec enim si amplecti voluissent ꝓprio & sano sensu, ad reprobum sensum minime laberentur, sed per dei timorem sermonum suorū precauentes custodiā, piā sanctorum patrum diffinitionem sine quadā nocumēti ꝑsum

A

Universidad de Deusto Biblioteca

ptione vtiq; conseruassent,quoniã dicit sacrum eloquium,cõsilium bonum conseruabit te, & mẽs bona custodiet te. Non enim de fontibus salutiferis spiritualiter ad acquisitionem eterne vite procedunt tales accusationes & detractiones,atq; ideo cõpetenter nos beatus Paulus apostolus premuniens ait,nõ debere plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatẽ in definitione pietatis perdurãtes. Qui enim hanc ptereunt,non tamen lesi sunt decidẽtes a corroboratione sua,sed insipiẽtie sue dereliquerũt domibus memoriã,vt in his in quib⁹ peccauerũt minime latere potuissent,Gloria enim & cõtumelia in loquela,& in loquela lingue hominis casus illius est, Ideoq; conueniens est hanc quidem ostensionem reprehensionũ illorum nostris actibus inseri,ne vlterius iam talia patiamini seminantibus eis zizania & scãdala,sed letari in officiis & dogmatibus vestris mereamini. Igitur erubescant,ac talia & huiusmodi blasphemiam subtrahere festinet,si noluerint a sacerdotali nostro collegio segregari,& a totius christiani populi societate diuelli, Licet namq; de his plura & pernecessaria que in decretis sedis apostolice,& ab apostolis eorũq; successoribus nostris videlicet predecessoribus statuta inueniũtur dicere & cõscribere potuissem⁹,tamen melius nobis visum est vt epistolã oratione claudamus. ¶Deus omnipotens & huius vnigenitus filius,& saluator noster christus Iesus hoc vobis tribuat incitamentũ,vt omnibus fratribus & coepiscopis nostris quibuscũq; tribulationibus laborantibus totis succurratis viribⁿ,& cum eis cõpatientes crucẽ eiusdẽ domini saluatoris portetis vt veri ipsius discipuli corã omnibus appareatis,vt & vos & qui vobiscũ sunt hic & in futuro meliora possideatis que oculus nõ vidit ,nec auris audiuit,nec in cor hominis ascendit que preparauit deⁿ diligentibus se,Per domnium nostrũ Iesum christum,per quem & cum quo omnipotenti deo gloria in secula seculorum. Amen. Valere vos opto charissimi fratres. Data.v.idus Augusti Claudio,& Paterno.iiii.consulibus.concess.

ITEM EPISTOLA EIVSDEM AD BENIGNVM.

A DILECTISSIMO FRATRI BENIGNO EPISCOPO Felix episcopⁿ in domino salutem. Suscipientes fraternitatis tue epistolas quibus me super fidei documẽtis que ab aliis habebãtur aliter quã recte fidei contineant sacramẽta,prout dns dedit pro fraternitatis amore respõdere nõ resultauimus,Semper enim dubia & maiora negotia terminum ab hac sancta sede a tempore apostolorũ qui eam suis documentis instruxerũt accipere cõsueuerunt,& ideo tu recte fecisti quod huius sancte sedis consultis te ceterosq; firmari & instrui voluisti. Cõtinebant enim littere tue fratrũq; tuorũ quod quidam dicũt filium nõ posse ꝓprie videre patrẽ,qa scriptũ est. Deũ eni nemo vidit vnquã,& alii fingũt. Ideo minor est patre filiⁿ quoniã pater illi phibet testimoniũ. Quidã autem garriunt quod ideo patre minor est,quia inuisibilis ipse dicitur,filius vero visibilis cõprobatur. ¶Hi enim ignorantes diuinarum scripturarum & apostolorũ iura,ex ꝓprio aut adulterino sensu talia fabricãt,& seducere corda fidelium querũt . Nos vero ad ipsius fontis originẽ redeamⁿ,ex quo filium patrẽ semper videre potuisse vel posse euidentioribus testimoniis de veteris & noui instrumenti litteris doceamus,Salomone dicẽte. Est tecũ sapientia que nouit opera tua,que assuit tibi cum faceres orbem terrarũ,& ipsa nouit quid sit placitum coram oculis tuis. Et dominus in euãgelio. Nemo nouit filium nisi pr,neq; patrem quis nouit nisi filiⁿ & cui voluerit filius reuelare. Et iterum. Nemo deũ vidit vnquã, nisi vnigenitus filius qui est in sinu patris,ipe narrauit. Et iterum iudeis dixit. Vos nõ nostis eũ,ego aũt noui eum,Quod si dixero quia nõ noui eum,ero similis vobis mẽdax,Item ibi,Qui ex deo est,hic nouit eum Et iterũ,Ego noui eũ quia ab ipso sum. ¶Ecce docuimus,quia videt semper filius patrem . Quomodo astruũt eũ patri nõ posse videre,in cuius sinu noscitur ꝑmanere,Si sereno sensu diuinas recenseas scripturas inuenies nõ solũ patrẽ filio testimoniũ perhibentẽ,sed totam simul inseparabilẽ trinitatẽ ipso dño protestante, qui ait. Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso,& testimoniũ perhibet de me,qui misit me pater . Et iterum,Si ego testimonium perhibeo de meipso testimoniũ meũ verum est,quia scio vnde venio et quo vado. Et de spiritu sancto ,Cũ venerit paracletus spiritus veritatis ille testimoniũ perhibebit de me. intẽde queso, intende quoniam in quibus vna testificationis virtus ostenditur,nullus ab alio neq; potior neq; inferior iudicatur . Sepius ista iam diximus,quia secundũ hominis formã filius visibilis dicitur,secundum vero deitatis substãtiã inuisibilis ꝑdicatur paulo attestante apostolo.

O altitudo

Universidad de Deusto

O altitudo(inquit)sapientie & scientie dei,q̃ incõprehensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles vie eius. Et in Esaya. Cui similẽestimatis eum cũ sit ipse inuisibilis? Et item apostolus, Michi autem mi mino omniũ sanctorum data est gratia hec in gẽtibus euangelizare inuestigabiles diuitias christi, & illuminare omnes que sit dispositio sacramenti absconditi a seculis in quibus omnia creauit, Item ipse, Qui est(ait)Imago dei inuisibilis. Et ad colossenses. Ego Paulus minister qui nũc gaudeo in passionibus meis ꝑ vobis & suppleo que desunt tribulationũ christi in carne mea ꝑ corpore eius q̃d est ecclesia, cuius factus sum ego minister secũdum dispensationẽ dei in ministerium christi, quod absconditum fuit a seculis & a generationibus. Itẽ ibi vt cõsolentur corda eorũ in charitate in oẽs diuitias adimpletionis intellectus in agnitionẽ mysterii quod est christ⁹, in quo sunt oẽs thesauri sapiẽtie & scientie absconditi, & in psalmo septuagesimo sexto. In mari est via tua, & semite tue in aquis multis, & vestigia tua nõ cognoscentur. Et in Salomone, Sapiẽtiã dei precedẽtem omnia quis inuestigabit? Item ibi. Radix sapientie cui reuelata est, & astutias illius quis agnouit? Item ibi. Disciplina sapiẽtie cui manifestata est, & multiplicationẽ ingressus illius quis intellexit? Item ibi. Quoniam mirabilia sunt opera domini solius, & gloriosa & abscõsa, & opera illius inuisa hominibus. Ecce sicut pater inuisibilis est, ita et iã & filius inuenitur. Quomodo ergo ab illis qui hoc dicũt quod mandastis in eo quod nobis carnaliter se videri dignatus est patre inferior iudicatur? Talib⁹ nolite credere vos & alios ab eorum sensu auertere docete, Vos ergo seruite dño in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam ne pereatis de via iusta. ¶Hec vero apostolorum est viua traditio, hec vera charitas que predicãda est & veraciter diligẽda, ac fouenda, atq̃ fiducialiter ab omnibus tenẽda, Hec sancta & apostolica mater omniũ ecclsiarũ christi ecclesia que per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolice traditionis nunq̃ errasse probatur, nec ab hereticis nouitatibus deprauanda succubuit, sed vt in exordio normã fidei christiane percepit ab auctoribus suis apostolorũ christi principib⁹ illibata fine tenus manet, secũdum ipsius domini saluatoris diuinã pollicitationẽ qui suorũ discipulorũ principi in suis fatus est euangeliis Petre(inquiẽs)ecce sathanas expetiuit vt cribraret vos sicut qui cribrat triticũ. Ego autem pro te rogaui vt nõ deficiat fides tua, & tu aliquando cõuersus confirma fratres tuos. Consideret itaq̃ vestra excellens prudẽtia quã bonum sit persistere in dispẽsatione nobis credita, & in fide recta atq̃ hereticis & emulis christi repugnare, & nunquã a veritatis tramite declinare, quoniã dominus & saluator omniũ cuius fides est qui pro nobis mori nõ dubitauit, & ꝑprio nos suo redemit sanguine, qui fidem beati Petri nõ defecturã promisit, & confirmare eũ fratres suos admonuit quod apostolicos põtifices mee exiguitatis ꝑdecessores confidẽter fecisse semper cũctis est cognitũ. Quorum & pusillitas mea licet impar & minima ꝑ sucepto tamen diuina dignatione ministerio pedissequa cupit existere, Ve enim nobis erit, qui huius ministerii onus susceptũ habem⁹, si veritatẽ saluatoris nostri Iesu christi, quã apostoli predicauerunt ꝑdicare neglexerimus. Ve erit nobis si silentio veritatem oppresserim⁹, quã erogare nũmulariis iubemur .i. christianos populos iuuare & docere. Quid in ipsius futuro christi dicturi sumus examine si sermonũ ei⁹ veritatẽ cõfundimur ꝑdicare? Quid erit de nobis cum de cõmissis nobis animab⁹, & de officio suscepto rationẽ iustus iudex xp̃s deus noster districtã exegerit? Ideo fratres hortor dilectionem vestrã obtestor & moneo, vt qua potestis & debetis sollicitudine vigiletis ad inuestigãdos hereticos & inimicos sancte dei ecclesie, & a sanis mẽtibus ne pestis hec lati⁹ diuulgetur seueritate qua potestis ꝑ viribus extirpetis, quoniã vt habebit adeo digne remunerationis ꝑmium qui diligentius quod ad salutẽ cõmisse sibi plebis ꝑficiat fuerit executus, ita ante tribunal domini de reatu negligentie se non poterit excusare quicũq̃ plebẽ suã contra sacrilege ꝑsuasionis auctores noluerit custodire. Data nonas Februarii, Claudio & Paterno. iiii. cc. concess.

¶INCIPIVNT DECRETA EVTICIANI PAPE.

CHARISSIMIS FRATRIBVS IOHANNI ET OMnibus per Beticã prouinciã constitutis episcopis Euticianus episcopus in dño salutem. Hortatur nos equitas postulationis desiderio fraternitatis tue gratanter annuere, & consultis tuis breuiter respõdere. Et quãuis dilectionem tuam sciam ad oẽ opus omne bonum esse deuotam, vt tamen efficacior fiat ad illos q̃ sane nõ sapiunt qualiter eos de incarnatiõe saluatoris nostri informare debeas mandamus. ¶Vnum igitur hoc immobile fundamentum, vna hec felix fidei petra Petri ore confessa. Tu es(inquit) christus filius dei viui tanta in se argumenta sustinens veri-

Universidad de Deusto Biblioteca

tatis quante peruersitatis questiones & infidelitatis calumnie mouebūtur, Iam in ceteris dispensatio
A voluntatis paterne sit. Ergo partus & corpus, postq; crux, mors, inferni, salus nostra est. ¶ Humani
enim generis causa dei filius natus ex virgine est, & spiritu sancto ipso sibi in hac operatione famulā
te, & sua (dei videlicet) inumbrante virtute corporis sibi initia cōseuit & exordia carnis instituit, vt ho
mo factus ex virgine naturam in se carnis acciperet, per quā huius admixtionis societatem sanctifi-
catum in eo vniuersi humani generi corpus existeret. Et quemadmodū omnes in ipso per id quod
corporeū se esse voluit conderentur, ita rursum in omnes ipse per id quod eiꝰ est inuisibile referretur
Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordii nō recusauit, & per conceptionem patrū va
gitum & cunas, omnesq; nostre nature contumelias transcurrit. Quid tandē dignum a nobis tante
dignationis affectu rependetur? Inenarrabilis ergo a deo originis vnꝰ vnigenitus deꝰ in corpis hu-
mani formā sancte virginis vtero insertꝰ accrescit, qui omnia cōtinet, intra quē & per quem cuncta
sunt humani partus lege pfertur. Ad cuius vocē archangeli atq; angeli tremūt, celum & terra & oia
huius mūdi resoluuntur elementa, vagitus infantie auditur. Qui inuisibilis & incōprehensibilis est
nō visu, sensu, tactuq; moderandus cunis est obuolutus, hec si quis indigna deo recolit, tāto se maioris
beneficii obnoxiū cōfitetur, quanto minus hec dei cōuenerunt maiestati. Non ille eguit homo effici
per quem homo factus est, sed nos eguimus vt deus caro fieret, & habitaret in nobis, id est assum-
ptione carnis vnus interna vniuerse carnis incoleret, Humilitas eius nostra nobilitas est, Contume-
lia eius honor noster est. Quod ille deus in carne consistens, hoc nos vicissim in deum ex carne reno
uati. Plane vitā suam nescit qui christū Iesum vt verū deum, ita & verum ignorat hominē, Et eiusdē
periculi res est Iesum christum vel spiritum sanctum deum non credere, vel carnem nostri corporis
denegare. Omnis ergo qui cōfitebitur me coram hominibus cōfitebor, & ego eū coram patre meo
qui in celis est. Qui aute negauerit me corā hominibus, negabo & ego eum corā patre meo qui est
in celis. Hec verbum caro factum loquebatur & homo Iesus christꝰ dominꝰ maiestatis docebat, me
diator ipse in se ad salutem ecclesie constitutus, & ipso illo inter deū & homines mediatoris sacramēto
B vtrūq; vnus existens dū ipse ex vnitis in idipsum naturis, nature vtriusq; res eadē est, ita tn vt neutro
careret in vtroq;, ne forte deꝰ esse hō nascendo desineret, & hō rursum deus manendo non esset. Hec
itaq; humane beatitudinis fides vera est deū & hominē predicare verbū & carnē cōfiteri, neq; deū ne
scire qd hō sit, neq; carnē ignorare qd verbū sit. Natꝰ igitur vnigenitꝰ deꝰ ex virgine hō, & scdm ple
nitudinē tpm in semetipso pfuturus in deū hoiem hūc per oia euāgelici sermonis modū tenuit, vt
se dei filiū credi doceret & hominis filiū predicaret & admoneret loquens & gerens hō vniuersa que
dei sunt loquēs & gerēs, deinde deꝰ vniuersa que hois sunt, ita tn vt in ipso illo vtriusq; gnis sermone
nūq; nisi cū significatione hois locutꝰ & dei sit. Hec itaq; fallēdi simplices atq; ignorātes hereticis occa
sio est vt que ab eo scdm hoiem dicta sunt, dicta esse scdm diuine nature infirmitatē mētiātur. Et quia
vnus atq; idē est loquens oia que loquitur de semetipso, oia eum de diuinitate locutū esse cōtendant.
Nec sane negamꝰ totū illū q; ei manet nature sue esse sermonē, Sed si iesus xps & hō & deꝰ, & neq; cū
hō sit, tū primum deꝰ, neq; tū cū & hō sit & deꝰ, tum nō etiā & deus, neq; post hominē in deo non to
tus hō totus deꝰ, vnū atq; idē necesse est dicatur eiꝰ esse scrm quod generis. Et cū in eo scdm tempꝰ
discernis hominē a deo, dei tnc atq; hois discerne sermonē. Et cū deum atq; hoiem in tpe confiteris,
dei tūc atq; hois in tpe dicta diiudica. Cū vero ex hoie & deo rursum totius hois totius iā dei tps in-
telligis, siquidē illud ad demonstrationē tpis dictū est, tēpori coaptatio que dicta sunt, vt cū aliud sit
ante hoiem deus, aliud sit hō, & deus, aliud sit post hoiem & deū, totꝰ hō & totus deus, nō cōfundas
tpibus & gnibus dispēsationis scrm, cū pro qualitate gnm ac naturarū aliū cū scro hois necesse est sermonē fuisse nōnato, aliū adhuc morituro, aliū etiā eterno. Nostri igitur cā hec oia iesus xps gerens, & corpis nrihō natus scdm consuetudinē nature nostre locutꝰ est, non tn omittens nature sue esse quod deus est. Nam tā & si in partu & passione & morte nature nostre rem pegerit, res tn ipsas oēs virtute nature sue gessit. ¶ Vides ne ita deū & hominē predicari vt mors homini, deo vero carnis excita-
tio deputetur non tamen vt alius sit qui mortuus est, & alius sit per quem mortuus resurgit.
¶ Spoliata enim carne christus est mortuus, & rursum christum a mortuis excitans, idem christus
est carne se expolians. ¶ Naturam dei in virtute resurrectionis intellige, dispensationem homi-
nis in morte agnosce. Et cum sint vtraq; suis gesta naturis, vnum tamen christum iesum, eum me-
mento esse qui vtrumq; est. ¶ Hec igitur demonstranda a me paucis fuerunt, vt vtriusque na
ture formam tractari in domino nostro iesu christo meminissemus, quia qui manēs in forma dei

formā serui

Universidad de Deusto

formā serui suscepit ipse diuinitatem nequaquā amisit. ¶Ceterū fratres hortamur vos,vt moneatis eos cōuerti ad deum. Vnde scriptum est. Fili ne tardes cōuerti ad deum,& ne differas de die in diē. Subito enim veniet ira illius,& in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in diuitiis iniustis nichil proderūt tibi in die obductionis & vindicte. Non ventiles te in omnē ventū,& non eas in omni via. Sic enim peccator probatur duplici lingua. Esto firmus in via dei, & in veritate sensus tui & scientia,& prolequatur te verbum pacis & iustitie. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei,vt intelligas & cum sapientia fer responsum. Si est tibi intellectus respōde proximo,si autem sit manꝰ tua super os tuum ne capiaris in verbo indisciplinato & cōfundaris. Honor & gloria in sermone sensati,lingua imprudentis subuersio illius. Non appelleris susurro,& lingua tua capiaris,& confundaris. Super furem enim est confusio & penitētia,& denotatio pessima super bilinguem. Susurratori aūt odium & inimicitia & contumelia,iustifica pusillum & magnum similiter. Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperiū enim & contumeliam malus hereditabit,& omnis peccator inuidus & bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime tue velut taurus,ne forte elidatur virtus tua p stultitiam,& folia tua comedet & fructus tuos perdet,& relinqueris velut lignū aridum in heremo. Anima enim nequam disperdit qui se habet, & in gaudium inimici dat illum,& deducit in sortem impiorum. Talibus vos exhortationibus fratres vicissim monetote, & bona semper sectamini,mala q̄ vitate. Magnis enim studiis secūdū beatum apostolum precauēdum est,ne fides & disciplina domini blasphemetur, Et si illa nonnunquam sinēda sunt,que (si ceterorum constet integritas) sola nocere nō valeant,illa tamen sunt magnopere precauēda que recipi sine manifesta decoloratione non possunt,ac si ea ipsa que nullo detrimento aliquotiens indulgenda credētur,vel rerum temporumq̄ cogit intuitus,vel accelerate ꝓuisionis respectus accusat,quantomagis illa sunt nullatenus mutilāda que nec vlla necessitas nec ecclesiastica prorsus extorquet vtilitas? Idcirco fratres ista pretulimus vt hespecies quas non licet offerri super altare iuxta constitutionem apostolorū eorumq̄ successorum ad domum sacerdotum deferantur,& a sacerdotibus benedicantur & per simplicem benedictionem benedicta demum a populis sumantur, fabe tantum & vue,& cetera que apostoli constituerunt super altare offerantur. ¶Optamus igitur fratres charissimi & totis omnipotentem dominum precibus exoramus vt dilectionem vestram in amoris sui constantiam faciat magis magisq̄ feruescere,atq̄ in pace ecclesie in vna vos concedat manere concordia. Admonemꝰ etiam fraternitatem vestram,vt in commissis vobis animabus solerter inuigileris, animarumq̄ magis lucris quam cōmodis vite presentis intendatis. Incontinendis vero ac disponēdis rebus ecclesiasticis diligentes custodes existatis, vt ex omni pte susceptū vos condigne gessisse pastoris officium vēturus iudex cum ad iudicandum venerit debeat approbare. Omnipotens autem deus sua vos protectione custodiat honorēq̄ a deo vobis collatum moribꝰ seruare cōcedat,atq̄ cum multiplici fructu animas vobis cōmissas ad pascua eterna adducere sibiq̄ cōdigne representare adiuuet,vosq̄ inter sanctos & electos suos collocare dignetur. Data.ii.idus aprilis Aureliano,& Marcello.iiii.cc.concess.

¶ITEM EPISTOLA EVTICIANI PAPE VNIVERSIS EPISCOPIS PER CILICIAM CONSTITVTIS DIRECTA.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS VNIVERSIS EPI B
scopis per Ciliciam constitutis Euticianus,Benedictus deus & pater domini nostri iesu christi qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in christo. sicut elegit nos in ipso ante mūdi constitutionem,vt essemꝰ sancti & immaculati in cōspectu eius in charitate ,predestinans nos in adoptionem filiorum per iesum christum in ipsum, secundum propositum voluntatis sue in laudē glorie gratie sue,in qua gratificatꝰ est nobis ī dilecto filio suo in quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissione peccatorum,secundum diuitias gratie eius que abundauit in nobis, in omni sapientia & prudentia,vt notum faceret nobis sacramentum volūtatis sue secundū beneplacitum eius,quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis tēporum instaurare oia in christo,que in celis & que in terra sunt in ipso,in quo etiam sorte vocati sumus predestinati secundum propositum eius, qui omnia operatur secundum consilium voluntatis sue,vt simus in laudem & gloriam eius qui ante sperauimꝰ in christo,in quo &vos cū audisseris verbum veritatis euangelium salutis vestre in quo & credentes signati estis spiritu promissionis sancto,

Universidad de Deusto Biblioteca

qui est pignus hereditatis nostre in redemptionem acquisitionis in laudem glorie ipsius. Propter/
ea & ego audiens fidem vestram in domino iesu christo,& dilectionem in omnes sanctos non cesso
gratias agens pro vobis memoriā vestri faciens in orationibus meis,vt deus domini nostri iesu chri
sti pater glorie det vobis spiritum sapientie & reuelationis in agnitionē eius illuminatos oculos cor
dis vestri,vt sciatis que sit spes vocationis eius,& que diuitie glorie hereditatis eius in sanctis,& que
sit supeminens magnitudo virtutis eius in nos,qui credidimꝰ secūdū operationē potētie virtutis eiꝰ
quā operatꝰ est in christo suscitans illū a mortuis, & cōstituēs ad dexteram suā in celestibꝰ supoēm
principatum,& potestatē,& virtutē,& dominationē,& omne nomen quod nominatur nō solum in
hoc seculo sed in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eiꝰ,& ipsum dedit caput super omnē eccle/
siam que est corpus eius & plenitudo eiꝰ qui omnia in oibus adimpletur. Et vos cū essetis mortui
delictis & peccatis vestris,in quibus aliquado ambulastis secūdum seculum mūdi huius,secundum
principem potestatis aeris huiꝰ,spiritus qui nunc operatur in filiis diffidetie,in quibus & nos aliquā
do conuersati sumus in desyderiis carnis nostre facientes voluntatē carnis & cogitationū,& eramꝰ na
tura filii ire sicut & ceteri. Modo fratres quia ex filiis ire sua gratia & gratuita miseratione fecit nos
deus filios suos,& nos qui digni serui nō eramus nullis meritis p̄cedentibus,sed suavt diximus gra/
tia facti sumus filii eiꝰ,in quo clamamus abba pater sequentes eius exempla,simus filii misericordie
& iustitie,atq; dilectionis,vt veri filii dei & dici & esse ipso auxiliāte valeamus. Deponentes igitur
iuxta eunde apostolum oēm malitiam,& omnē dolū,& simulationes,& inuidias, & omnes detra/
ctiones,& cetera. Hi vero qui talia agunt non filii dei sed potius filii nequā esse comprobantur sicut
id ait apostolus. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio,immunditia,luxuria,ydolorum
seruitus,venefica,inimicitie, contentiones, emulationes, ire,rixe,dissensiones,secte,inuidie,homici/
dia, ebrietates,cōmessationes,& his similia,que predico vobis sicut predixi,quoniā qui talia agūt re
gnum dei nō consequentur. Graue fratres verbū & horrēdū nimis(quod ait)quoniā qui talia agūt
regnū dei nō consequetur. Et ipsa per se veritas dicit. Quid prodest homini vniuersum mūdum
lucrari,anime vero suē detrimentum patiatur? Grauia sunt nimis que pretulimus & perualde cauē
da. Quibꝰ enim regnū dei excluditur ꝓculdubio & ecclesia denegatur, de quibus dominus in euā
gelio potestatem apostolorū eorūq; successorū annūcians ait. Quorū *dimiseritis peccata dimittun/*
tur eis,& quorū alligaueritis alligata erūt. id est,quibus *ecclesia interdixeritis* nisi reconciliati per sa/
tisfactionem fuerint *ipis & ianua regni celestis clausa erit.* ¶ *Vnde* ista precauētes & stultorum ani
A mos preuidentes cura pastorali cū *omnibus epis & sancte romane* atq; vniuersalis ecclesie vtriusq;
ordinis fidelibus statuimus nō ita in ecclesiasticis agendū esse negotiis sicut in secularibus. Nam in
secularibus legibꝰ postquā vocatus quis venerit,& in foro decertare ceperit,non licet ei ante peractī
causam recedere. In ecclesiasticis vero dicta causa recedere licet si necesse fuerit,aut si se ꝓgrauari vide
rit. ¶ Accusationis vero ordinem talem & didicimus & seruari iubemꝰ,id est, si quis clericorum in
crimine impetitur non statim reus estimetur,quia accusari potuit ne subiectam innocentiam facia/
mus. Sed quisq; ille est qui crimē intendit, in iudiciū veniat,nomen rei indicet,vinculum inscriptio/
nis arripiat,custodiat similitudinē habita tamen dignitatis estimatione patiatur,Nec fore sibi nouē
rit licentiam mētiendi cū calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii. Heretici enim oēs
& suspecti,& excōmunicati,homicide quoq;,atq; malefici,fures,sacrilegi,raptores,venefici, adulteri,
& qui raptum fecerint,vel falsum testimonium dixerint,seu qui ad sortilegos magosque concurre/
rint nullatenus ad accusationem sunt admittendi. Nulli infami vnquam atque sacrilego de quocū/
q; negotio liceat aduersus religiosum christianum,quamuis humilis seruilisque persona sit testimo
nium dicere,nec de qualibet re actione vel inscriptione christianum impetere. Omnibus quoque si
militer accusandi vel testificandi licentia denegetur qui christiane religionis & nominis dignitatem
& sue legis vel sui prepositi normam aut regulariter prohibita neglexerint,Similiter prohibemus vt
nulle cause a iudicibus ecclesiasticis audiantur,que legibus non continentur,vel que prohibite esse no
scuntur. Hec nō solum ecclesiastice,sed & seculi leges obseruare precipiūt. Non enim passim vageq;
sacerdotum accusatio debet fieri. Nam si facile admitteretur perpauci nimis inuenirētur quia omnes
qui pie volunt viuere in christo persecutionem patiuntur. Beati tamen qui persecutionem patiun/
tur propter iustitiam. Vnde & ipa per se veritas ait. Pater manifestaui nomē tuū hoibus quos dedi
sti michi de mūdo. Tui erāt & michi eos dedisti & sermonē tuū seruauerūt. Nūc cognouerūt quia
oia que dedisti michi abs te sunt,qa verba que dedisti michi dedi eis & ipi acceperūt & cognouerūt
vere quia

Universidad de Deusto Biblioteca

vere quia a te exiui & crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo nõ pro mundo rogo, sed p eis quos dedisti michi quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt, & tua mea sunt, & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo, & hii in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte serua eos i nomine tuo quos dedisti michi, vt vnum sint sicut & nos. Cum essem cũ eis ego seruabã eos in nomine tuo. Quos dedisti michi custodiui, & nemo ex his periit nisi filius perditionis vt scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio, & hec loquor in mundo vt habeãt gaudiũ meũ impletũ in semetipsis. Ego dedi eis sermonẽ tuum & mundus odio habuit eos, quia non sunt de mundo sicut & ego non sum de mundo. Non rogo vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos a malo, de mundo nõ sunt sicut ego non sum de mundo, Sãctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est, sicut me misisti in mundũ & ego misi eos in mũdũ, & pro eis ego sanctifico me ipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate, nõ pro eis rogo tantũ, sed & pro eis qui credituri sunt per verbũ eorũ in me, vt omnes vnũ sint sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint, & mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quã dedisti michi dedi eis, vt sint vnum sicut & nos vnum sumus. Ego in eis & tu in me vt sint consummati in vnum, vt cognoscat mundus, quia tu me misisti & dilexi eos sicut me dilexisti. Pater quos dedisti michi volo vt vbi ego sum & illi sint mecum, vt videant claritatem meam quam dedisti michi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cognouit ego autem te cognoui & hi cognouerũt quia tu me misisti, & notum feci eis nomẽ tuum & notum faciã, vt dilectio qua dilexisti me in ipsis sit & ego i ipsis. Et idẽ Iohãnes apostolus & euãgelista in prima epistola sua loquitur dicens, Charissimi diligamus inuicẽ quia caritas ex deo est, & omnis qui diligit ex deo natus est & cognoscit deum. Qui non diligit non nouit deum, quia deus charitas est, In hoc apparuit charitas dei in nobis quoniã filiũ suum vnigenitum misit deus in mũdum vt viuamus per eum. In hoc est charitas non quasi nos dilexerimus deum, sed quoniã ipse dilexit nos, & misit filium suũ propiciationẽ pro peccatis nostris. Charissimi si deus dilexit nos & nos debem⁹ alterutrũ diligere, deum nemo vidit vnq̃. Si diligamus inuicẽ deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. In hoc intelligam⁹ quoniã in eo manemus & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis. & nos vidimus & testificamur quoniã pater misit filium suum saluatorẽ mundi. Quisquis confessus fuerit quoniã Iesus est filius dei, deus in eo manet & ipe in deo. Et nos cognouimus & credidim⁹ charitati quã habet deus in nobis. Deus charitas est & qui manet in charitate in deo manet, & deus i eo. In hoc perfecta est charitas nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicii, quia sicut ille est & nos sumus in hoc mũdo. Timor non est in charitate sed perfecta charitas foras mittit timorẽ, quoniã timor penã habet. Qui autẽ timet nõ est perfect⁹ in charitate. Nos ergo diligam⁹ deũ quoniã de⁹ prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniã diligo deũ, & fratrẽ suũ oderit mẽdax est. Qui autẽ nõ diligit fratrẽ suũ quẽ videt, deũ quẽ nõ videt quõ põt diligere? et hoc mãdatũ habemus a deo, vt qui diligit deum & diligat fratrẽ suũ. Omnis qui credit quoniã Iesus est christus ex deo natus est, & omnis qui diligit eum qui genuit, diligit eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniã diligimus natos dei, cum deum diligamus, & mandata eius faciamus, hec est enim charitas dei, vt mandata eius custodiamus, & mandata eius grauia non sunt. ¶ Et per prophetam dominus monendo ne ledãtur discipuli sui eorũq; successores inquit. Circundat angelus domini in gyro timentes eum & eruet eos. Gustate & videte quoniã bon⁹ est dominus. Beatus vir qui sperat in eo. Timete dominũ omnes sancti eius, quoniã non est inopia timentibus eum, leones indiguerunt & esurierunt, querẽtibus autẽ dominũ non deerit omne bonum. Ambulate filii audite me, timorẽ domini docebo vos, Quis est vir qui velit vitã, diligit dies videre bonos? Custodi linguam tuã a malo, & labia tua ne loquãtur dolum. Recede a malo & fac bonũ, quere pacẽ & persequere eã. Oculi domini super iustos, & aures eius ad clamorẽ eorũ, vultus autẽ domini in facientes malũ, vt perdat de terra memoriã eorum. Clamauerunt iusti & dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos dominus. Iuxta est dominus contritis corde, & cõfractos spiritu saluabit. Multa mala iusto & ex omnibus illis liberauit eũ dñs. Custodit dñs omnia ossa eius, vnũ ex his nõ confringetur. Interficiet impiũ malitia, & odientes iustum culpabuntur. Redimet dominus animas seruorũ suorum; & liberabit eos. Vos ergo fratres super dominum ponite corda vestra, & ipse enutriet vos, quia non dabit in etemum fluctuationẽ iustis. Deus autem dñs noster deducet inimicos nostros iuxta prophete vocẽ in puteũ interitus, quoniã viri sanguinum & dolosi nõ dimidiabunt dies suos. Vos autem semper sperate in domino & fiduciam habetote in eo, quia ipse li

A

Universidad de Deusto Biblioteca

berabit nos,ipse est enim benedictus a seculo vsqꝫ in seculum,& regni eius non erit finis. Data.xiii. kalen. Octobris. Caro vero & corino.iiii.cc.concess.

INCIPIVNT DECRETA GAII PAPE.

A DILECTISSIMO FRATRI FELICI EPISCOPO GAIVS.

Directas ad nos tue charitatis epistolas plenas catholice inquisitionis sollicitudine gratāter accepimꝰ,benedicētes domini nostri clemētiā,quia tales extremis mundi partibus dignatur suis ouibus prouidere pastores, per quos & pascuis valeant salutaribus abundare,& ab iniqui lupi rapacitate seruari,vt insidias ne queant eius subreptionis incurrere. Vnde certum est quia promisse vos beatitudinis gratia subsequatur, quando a vobis celestium perfectio doctrinarum tam votiua scisitatiōe perquiritur,scriptum est enim. Beati qui perscrutantur testimonia eius, & in toto corde exquirūt eum. Hoc ergo frater charissime propositū tue consultationis tota mente tractātes, de te quoqꝫ prouenire confidimꝰ,qui regulā catholice fidei iisdem studes tenere vestigiis,quibus eam in apostolica sede cognoscis esse fundatā. Et quāuis sonus eorum toto orbe diffusus, & vsqꝫ ad fines orbis terre verba eorum distensa dilectionis tue corda christo probauerunt esse fidelia,tamen si quid ex his in ecclesia que tue gubernationi domino auxiliante cōmissa est, nec dum plena luce claruerit,ad eūdē fontē de quo illa salutaris manarat limpha recurritis, id est quod debita charitate sumus amplexi,quia fiducialiter de his vnde apud eos obseruātiam esse dixistis ambiguā nostra voluistis responsione firmari. Quapropter dilectionē tuā in domino salutātes,de singulis quid iuxta catholicā disciplinam teneat apostolice sedis auctoritas,subiectis aliquibus etiā sanctarū capitulis regularum te credimus instruendum. Primo quidē scias paganos & hereticos non posse christianos accusare,aut vocem infamationis inferre,deinde nemo vnq̄ episcopū apud *iudices seculares* aut alios clericos accusare presumat. Et si quis episcopus presbyter aut *diaconus vel quilibet clerici* apud episcopos (quia alibi non oportet a qualibet persona,& *que rite recipienda est*) fuerint accusati,quicūqꝫ fuerit siue ille sublimis *vir honoris,siue vllius alterius dignitatis* qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit,nouerit probationis documenta se debere inferre. Si quis ergo circa huiusmodi personas non probanda detulerit,auctoritate huius sanctionis intelligat se iacturam infamie sustinere,vt dāno pudoris estimatiōis dispēdio,discat sibi alienere cūdie impune insidiari saltē de cetero nō licere. Nam qualiter ad concilium veniatur aut qualiter de suis rebus expoliatis, vel eiectis a sedibus propriis,aut qui accusatores sunt recipiendi,qui ve non sint,aut qualiter eiectis & expoliatis sint omnia legibus reintegranda que eis ablata sunt, quia priusq̄ hoc factum fuerit nullū crimē eis obiicere poterit,& qualiter illis inducie post integrā restaurationem anniuersarie vel sex mensium indulgēde sint,& qualiter sua omnia licenter & pacifice absqꝫ vllius graui impedimēto disponere,& suorū amicorum & ecclesiasticorū patrum conciliis vti debeant sufficienter ab apostolis suorūqꝫ decessoribus ac nostris predecessoribus statutū esse putamus,super his autem nō reor amplius nunc fore disputandum,nisi si surrexerint talia que adhuc non sunt manifesta. Si eorū autē statuta nō habueritis mittite fidelissimos scriptores qui hec corā fidelibus testibus exciperevobisqꝫ reportare sub stipulatione valeant. ¶Ceterū vt satis faciā cōsultis tuis de verbo incarnationis & veritatis quicūqꝫ illi sunt ita obcecati & a lumine veritatis alieni, vt verbi dei a tempore incarnationis denegēt veritatem,ostendant in quo sibi christianū nomen vsurpent,& cum euāgelio veritatis equa ratione concordēt. Si per virginis partum aut caro sine deitate,aut deitas est orta sine carne,Sicut enim negari non potest euangelista dicente quod verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Ita negari non potest (beato apostolo Paulo predicante) quod deus erat in Christo mundū reconciliās sibi,que autē recōciliatio posset esse qua humano generi repropiciaretur deus, si hominis causam mediator dei hominūqꝫ non susciperet? Qua vero ratione veritatē meditatoris impleret, nisi qui in forma dei equalis est patri in forma serui particeps esset & nostri,vt mortis vinculū vniꝰ preuaricatione contractū,vniꝰ morte qui solꝰ morti nichil debuit solueretur? Effusio enim iusti sanguis christi tā fuit diues ad preciū,vt si vniuersitas captiuorū i redēptorē suū crederet,nullū diabolī vincula retinerēt,quoniā sicut apostolꝰ ait vbi abundauit peccatū supabundauit & gratia. Et cū sub peti preiudicionati potestatē acceperint ad iustitiā renascēdi,validiꝰ factū est donū libertatis,quā debitū seruitutis,quā itaqꝫ sibi i huiꝰ sacramēti

B

presidio

Universidad de Deusto

pre ſidio ſpē relinquunt qui in ſaluatore noſtro negant humani corporis veritatem. Q uis eſt vt ait apoſtolus q tradidit ſemetipm p nobis oblationē & hoſtiā deo i odorē ſuauitatis? Aut qd vnq ſacrificiū ſacrati⁹ fuit, quā qd ver⁹ & etern⁹ pōtifex altari crucis p imolationē ſue carnis ipoſuit. Licet i cōſpectu dñi pciosa iuſtorū mors fuit, nulli⁹ tñ iſontis occiſio redēptio fuit mūdi. Accepēt iuſti nō deferēt coronas. De fortitudine fideliū exēpla nata ſunt patiētie nō dona iuſtitie, ſingulares qppe in ſingulis mortes fuerūt, nec alteri⁹ qſq debitū ſuo fine pſoluit, cū fili⁹ hois vn⁹ ſol⁹ dñs nr̄ Ieſus xps q vere erat agnus imaculat⁹ extiterit, in quo oēs crucifixi, oēs mortui, oēs ſepulti, oēs ſunt etiā ſuſcitati. De qbus ipe dicebat cū exaltatus fuero a terra oia trahā ad me ipm. Fides eteni iuſtificās ipios & creans iuſtos ad hūanitatis retracta ptcipiū i illo acquirit ſalutē in quo ſolus hō ſe iuenit inocētē, liberū hñs pgiam dei de eius potētia gliari, q cōtra hoſtē hūani gñis in carnis nre humilitate cōgreſſus his victoriā ſuā tribuit i quorū corpe triūphauit, licet ergo in vno dño nro Ieſu xpo vero dei atq hois filio verbi & carnis vna pſona ſit, que inſepabilr atq indiuiſe cōes habeat actiōes, itelligēde tñ ſunt ipōrū operū qlitates. Et ſic vere fidei cōtēplatiōe cernēdū ē ad que puehatur hūilitas carnis, & ad que iclietur altitudo deitatis, quid ſit qd caro ſine verbo nō agit, & quid ſit qd verbū ſine carne nō efficit. Sine verbi eni potētia nec cōcipet virgo nec pareret, & ſine veritate carnis obuoluta pānis infantia nō iaceret. Sine verbi eni potētia nō adorarēt magi puerū ſtella indice declaratū, ſine veritate carnis nō iuberetur trāſferri in egyptū puer & ab herodis pſecutione ſubduci. Sine verbi potētia nō diceret vox pris miſſa de celo, hic eſt filius meus dilectus in quo michi complacui ipm audite. Et ſine veritate carnis non pteſtaretur Iohānes, ecce agnus dei, ecce q tollit pctā mūdi, ſine verbi potētia nō fieret reitegratio debiliū & viuificatio mortuorū, & ſine veritate carnis, nec cibus ieiuno; nec ſōnus eēt neceſſari⁹ fatigato, poſtrēo ſine verbi potētia nō ſe dñs pri pfiteretur eqlē & ſine veritate carnis nō idē diceret prem ſe cē maiorē, cū catholica fides vtrūq ſuſcipiat vtrūq deffēdat, que ſcdm cōfeſſionē bti petri apli vnū xpm dei filiū & hoiem credit & verbū, Q uāuis itaq in illo ex quo in vtero virgis verbū caro factū ē nichil vnq in vtraq fora aliqd diuiſiōis extiterit, & p oia icremēta corpe a vni⁹ pſone fuerit toti⁹ tpis actiōes Ea ipa nāq (vt ita dicā) que iſepabilr facta ſunt nulla cōmixtiōe cōfundim⁹. ſed qd cuiuſq fore ſit ex operū qlitate ſentim⁹. Dicāt ergo iſti hypocrite qui cecis mētib⁹ lumē nolūt recipe veritatis i qua fora crucis ligno dñs maieſtatis xps affixus ſit, qd iacuerit in ſepulchro, & reuoluto lapide monumēti que tertia die caro reſurrexit? Et quia poſt reſurrec. ſuā nō credētes quoſdā diſciplos arguebat & heſitationē cūctātiū cōfutabat cū diceret, palpate & videte quia ſpūs carnē & oſſa nō hēt ſicut me videbitis hre & apli Thome. Infer manū tuā i lat⁹ meū & vide man⁹ meas & pedes & noli eē icredul⁹ ſed fidel, qa vtiq manifeſtatione corpis ſui iā hereticorū mēdacia deſtruebat, vt vniuerſa eccl'ia xpi innouāda doctrinis hoc nō ſibi dubitaret credēdū, qd apli ſuſceperāt pdicandū, ac ſi in tantā lucē veritatis tenebras ſuas heretica obturatio nō reliquit, oñdāt vñ ſibi ſpem vite pollicēatur eterne, ad quā niſi p mediatorē dei & hoim hoiem Ieſum xpm nō pōt pueniri. Sicut ei ait btūs Petr⁹ apli's nō ē aliud nomē datū hoibus ſub celo i quo oporteat nos ſaluos fieri nec ē redēptio captiuitatis hūane niſi i ſanguie ei⁹ q dedit ſemetipm redēptionē poib⁹, & qui ſicut pdicat apli's Paul⁹ cū i fora dei eēt nō rapinā arbitrat⁹ ē eſſe ſe equalē deo, ſed ſemetipm exinaniuit formā ſerui accipiēs, i ſilitudinē hoim fact⁹ & habitu iuēt⁹ vt hō humiliauit ſemetipm fact⁹ obediēs pri vſq ad mortē mortē aūt crucis, ppter qd & de⁹ exaltauit illū & donauit illi nomē qd ē ſup oē nomē vt i noie Ieſu oē genu flectatur celeſtiū terreſtiū & ifernorū, & oīs ligua cōfiteatur quia dñs ieſus xps i gl'ia eſt dei pris. Cū ergo vnus ſit dñs Ieſus xps & vere deitatis vereq hūanitatis i ipo vna prſus eadēq pſona ſit, exaltatione tñ q illū (ſicut doctor gētiū dixit) exaltauit de⁹ & dōauit illi nomē qd ē ſup oē nomē ad eā itelligim⁹ ptiere formā que ditāda erat tāte gl'ificatiōis augmēto. Informa qppe dei eqlis erat filius pri, & iter genitorē atq vnigenitū nulla erat i eſſentia diſcretio nulla i maieſtate diuerſitas nec p icarnatiōis miſteriū aliqd deceſſerat verbo, qd ei patris mūere redderetur. Fora aūt ſerui p quā ipaſſibilis deitas ſacramētū magne pietatis ipleuit hūana hūilitas ē i gl'ia diuie ptātis euecta ē, i tāta vnitate ab ipo cōceptu virgis deitate & hūanitate cōſerta, vt nec ſine hoie diuia nec ſine deo agerētur hūana. ¶ Propter qd ſicut dñs maieſtatis dicitur crucifixus ita q ex ſepit emitate eqlis ē deo dr̄ exaltat⁹ qa iſepabilr manēte vnitate pſōe, vn⁹ atq idē ē & tot⁹ hois fili⁹ pp carnē, & tot⁹ dei fili⁹ pp vnā cū pre deitatē. Q uicqd eiī tpe accepit xps ſcdm hoiem accepit, cui que nō habuit cōferrētur, nā ſcdm potētiā ditatis id differēter oia q hēt pr̄ ēt hēt fili⁹, & q i fora ſerui a pre accepit eadē fora dei ēt ipe dōauit, ſcdm dei ei formā ipe & pr̄ vnū ſūt. Scdm formā ſerui nō venit facere volūtatē ſuā, ſed volūtatē eius q miſit eū, ſcdm formā ſerui triſtis eſt aia ei⁹ vſq ad mortē. Et idē ipe ſicut apoſtolus predicat eſt diues & pauper, diues quia euāgeliſta dicente in principio erat verbum & A

Universidad de Deusto Biblioteca

verbum erat apud deum & deus erat verbum,hoc erat in principio apud deum,omnia per ipsumfa
cta sunt & sine ipso factum est nichil,pauper vero quia propter nos verbum caro factum est & habita
uit in nobis. Que autem est exinanitio eius queve paupertas nisi forme seruilis acceptio per quam
verbi maiestate reuelata dispēsatio humane redemptionis impleta est? Nam quia captiuitatis nostre
resolui originaliavincula nō poterāt, nisi existeret homo nostri generis nostre que nature quem pec/
cati preiudicia non tenerent,& qui immaculato sanguine suo cirographū letale diluerat,sicut ab ini/
tio erat diuinitus preordinatum,ita est in plenitudine temporis perfectum, vt multis modis signifi
cata promissio in diu expectatum veniret effectum,nec posset esse ambiguum quod continuis testi/
ficationibus semper fuerat nunciatum. In magno autem sacrilegio se versari hereticorum manifestat
impietas, cum specie diuinitatis honorande humane carnis in Christo denegant veritatem, & re/
ligiose existimant credi si dicatur in saluatore nostro verum non esse quod saluat, cum ita secundum
promissionem omnia secula percurrētem mundus sit deo reconciliatus in christo,vt nisi verbum di/
gnaretur caro fieri nulla posset caro saluari. Omne enim sacramentum christiane fidei magno vt he/
retici volunt decoloratur obscuro,si lux veritatis sub mendacio putatur latuisse fantasmatis,Non ergo
quisquam sibi erubescendum existimet christianus de nostri in Christo corporis veritate, quia om/
nes apostoli apostolorumque discipuli, & predari ecclesiarum quique doctores qui ad martyrii co/
ronam vel ad confessionis meruerunt gloriam peruenire in huius fidei lumine splenduerunt conso/
nis vtique sententiis intonantes, quod in domino Iesu Christo deitatis & carnis vna sit confitenda
persona. Qua autem rationis similitudine, qua diuinorum voluminum portione heretica impietas
se estimat adiuuari,que veritatem negat corporis Christi,cum hanc non lex testificari, non propheta
precinere non euangelia docere,non ipse destiterit Christus ostēdere? Querant per omnem seriem
scripturarum quo tenebras fugiant,non quo verum lumen obscurent,& per omnia secula ita veritatē
inueniūt coruscantem,vt magnum hoc mirabile sacramentum ab initio videant creditum, quod est
in fine completum. De quo cum sanctarum literarum nulla pars sileat sufficit quedam consona ve/
ritatis signa posuisse,quibus diligentia fidei in splendidissimam latitudinem dirigatur, & sincera in
telligentia luce prospiciat quod in filio dei qui se incessabiliter filiū hominis & hoīem ꝓfitetur nō sit
xpianis erubescendū,sed cōstantissime gliandū, quoniā sicut ait btūs apls,magnū ē pietatis sacramē
tū quod manifestatū ē in carne iustificatū est in spū,apparuit angelis,ꝑdicatū ē gētibus,creditum est
A in hoc mūdo assumptū ē in gloria. ¶De eporū vero & pbrorum diaconorūq; & sequētiū clericorū
ordinationib⁹ sctōs apl'os & successores eorū ac ꝑcipue anacletū & ꝑterea alios sufficiēter statuisse co
gnoscimus,& idcirco nō est necesse nūc replicari nisi qd illi nō statuerūt. Illud tm nos statuētes vobis
& oibus seruare mādamus,vt ad ordines ecclīastīcos sic accēdāt in ecclīa q ordinari merētur. i. si quis
eps esse mereretur sit prio hostiari⁹,deinde lector,postea exorcista,inde sacretur accolitus,demū vero
subdiaconus,deide diacon⁹,& postea pbr,& exide,si meretur eps ordinetur, Et regiōes sicut in hac vi
be fecimus ꝑ singulas vrbes que populose fuerit diaconib⁹ diuidētur. Et quecūq; difficiles questiōes
ꝑ singulas ꝓuincias exorte fuerit semp ad sedem apostolicam referantur, bene vale frater & ora pro no
bis. Data,Kalen. Marcii,Diocletiano,& Constantio vero. iiii. cc. concess.

¶DECRETA MARCELLINI PAPE.

B ARCELLINVS EPISCOPVS SANCTE ECCLESIE
catholice vrbis romāe Salomōi coepōi dno salutē,Quā laudabil'r ꝑ catholice fidei
veritate mouearis,& q̄ sollicite dnico gregi deuotionē officii pastoris īpēdas tradi/
ta nobis ꝑ diaconū tuū frmitatis tue scripta demōstrāt,qb⁹ noticie nre insinuare cu/
rasti q errorū morbi in regiōib⁹ vtis mō exorti sunt. Nā epl'e sermo & cōmonitorii
series & libelli tui text⁹ eloqtur,qd qdā errore decepti dicūt iō patrē maiorē filio eē
quia illi soli sacrificiū imolatur & qd fili⁹ nullā cū pre cōiōis opam habeat,& qd illud ꝓpheticū de so/
lo pre dictū sit,Sciāt gētes quoniā nomē tibi de⁹,tu sol⁹ altissim⁹ sup oēm terrā,siue qd ideo minor est
fili⁹,qa ipe in cruce pēdēs dixit,de⁹ de⁹ me⁹ q̄re me dereliqsti. Quib⁹ cōpetēs & congruū reddatur
rnsum,qa sicut pre ita etiā filio nō solū xpianis tēporib⁹ verū etiā a priscis tpib⁹ sacerdotib⁹ variis ml/
tisq; modis ꝓbam⁹ sacrificiū fuisse oblatū,Daniele ꝓpheta dicente. Nō ē loc⁹ (inquit tres pueri) ad
sacrificādū noi tuo & inuenire misericordiā, sed in aīa contrita & in spū humilitatis suscipiamur. Et
sicut holocaustomata arietū & taurorū agnorūq; pinguiū ita fiat sacrificiū nrm i cōspectu tuo hodie
vt placeat tibi,& vt filiū fuisse agnoscas cui hi tres pueri sacrificiū se cōfessi sūt obtulisse,ex ipi⁹ regis ac
tyranni qui

Universidad de Deusto

tyranni qui eos in fornacem ignis mitti preceperat confessione addisce qui se cũ tribus quartũ in ipo estuãtis camini incẽdio sociatũ ꝓdidit conspexisse. Nonne inquit tres viros misimus in fornacẽ vinctos? Et dixerunt ei, Vere rex, & dixit. Ecce ego video quatuor viros solutos, & deambulantes in medio ignis, & aspect⁹ quarti similis filio dei est. Idem dei filius per prophetam loquitur dicẽs. Tibi offerẽt reges munera. Et vt hec de filio dei se dixisse doceret dixit, Reges tharsis & insule munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent, & adorabunt eũ omnes reges, oẽs gẽtes seruient ei. Et vt hec omnia superius designata xpo filio dei doceamus fuisse oblata. In natiuitate eiusdem dei que secundũ carnem facta est probamus fuisse completa euãgelio comprobante, Cum natus esset Iesus in Bethleem iude in diebus regis Herodis Ecce magi ab oriente venerunt hierosolimam dicentes, vbi est qui natus est rex iudeorum? Et infra, Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidẽtes adorauerunt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera Aurũ, Thus, Myrram. Sacrificium itaq; quod a christianis sacris altaribus admouetur non solum deo patri, sed etiã filio cõmuni deuotiõe offertur, quoniam nec pater sine filio põt offerri, neq; a filio sine pre sentiri.

¶Quod autem communem operam habeant pater & filius hoc modo docetur dum primi hominis plasma deus ad imaginem dei communi operationis virtute fecisse fertur, scriptura dicẽti. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Item ibi, Descẽdamus & cõfundamus ibi linguam eorum. Et pluit dominus a dño ignem & sulphur super Sodomã. Et in euãgelio, Pater meus vsq; modo opatur & ego operor. Similr & opa que ego facio nõ sunt mea, sed ei⁹ q misit me pãis, que oia nõ discretã pris & filii potẽtiã mõstrãt, sed vnã diuinitatis opationẽ annũciant. Et is qui paternum opus exequitur a paternis operibus alienus esse non creditur. Si autem ex euangelio filium dei cognosceres altissimum nuncupatum, nunquam filio derogans hoc de solo deo patre dictum poneres testimonium cum scriptum sit, Tu puer propheta altissimi vocaberis. Et vt filius cum patre indiscrete in altissimis habitasse credatur Salomonis testimonio cõprobatur, Ego sapientia (inquit) habitaui in altissimis & thronus meus in columna nubis, Et in psalmo nonagesimosecundo. Tu autem altissimus es in eternum domine, quoniã ecce inimici tui peribunt. Nam cum diabolus thronũ suum contra creatoris sui thronũ suũ in altissimis collocaret elatus superbia hec ausus est nefando ore depromere, ponam sedem meam ad aquilonem (inquit) ascẽdam super sydera celi, sedebo sup montes excelsos, & ero similis altissimo. Item i Salomone, Ne dixeris peccaui & quid accidit michi triste? Altissimus enim patiens est redditorum.

¶Si auditũ cordis tui scripturis non vis accõmodare diuinis, que filiũ doceant altissimũ nũcupatũ, vel diabolo crede qui contra opificis sui thronum sedem sibi voluit collocare, Vt eum agnoscatis filiũ a patre (vt vos suspicamini) nõ fuisse penitus derelictum, hoc de se in euangelio posuit testimonium, Pater qui me misit mecum est & non reliquit me solum, quia que placita sunt ei facio semper. Vnde pro surreptione mandamus, vt omnis cura atque sollicitudo inuigilet, nec fides temeretur aut violetur. Iam nullus est ignorantie locus, nullus vtatur simplicitatis excusatione preterita. Scienti peccare necessaria est confusio, & quod errore contraxit scientia reformetur. Ista Frater tene & hec doce, Vtinam ad plenioris affatus sacietatem presentie tue nobis gaudia cõtigissent, vt gratularemur nos & colloquio & presentia tui frui quam sumus ante scripta complexi. Veruntamen probasti dilectissime frater quo christianam fidem veneraris affectu, dum ea que ad regulas patrum pertinent & ad mãdata catholica sine aliqua culpe transgressione seruare, & spreta erratica & nociua doctrina catholica & apostolica tenere precepta, & recte fidei regulas docere atq; seruare. Hec frater charissime & alia que patrum regulis continentur in labiis & cordibus nostris indiuisa retractatiõe meditemur, & sicut scriptum est narremus ea filiis nostris, vt ea meditentur in cordibus suis, sedentes in domo, ambulantes in tinere, dormientes atque surgentes, quia beatus in domino qui in lege eius meditabitur die ac nocte. Hoc & magister gentium secutus discipulum suum instruens admonet, hec meditare, in his esto, subiiciens plenitudinem, attende doctrine tibi quoniam si fidelibus sine intermissiõe incumbimus institutis, separamur a vitiis, dum impensa cura diuino operi, hũano locũ nõ relinquit errori. Quod si ea que predicta sunt validis teneantur fixa radicibus, nec a paterna traditione recedi tur, & constanter questionibus obuiatur ac prauorum intentio cassatur, bonorumque fides & constãtia roboratur. Data. viii. Idus, Septẽbris Diocletiano & Cõstantino. c. cc. consulibus.

A

B

¶ITEM EPISTOLA MARCELLINI PAPE.

Universidad de Deusto Biblioteca

A DILECTISSIMIS FRATRIBVS VNIVERSIS EPIS/ copis per orientales prouincias cōstitutis Marcellinus episcopus, Quid tam dulce sollicito quam quod michi de vobis innotescunt illa que cupio? Quid tam religiosis cōueniens institutis quā vt inter se sacerdotes pacem (quam necesse est aliis pro officio annunciare) conseruent? Plena fateor gratulatione suscepi quod votiua michi de caritate que iter vos est ecclesiarū pacem in litteris indicastis, spōte michi quid hortari poterā, quicquid monere delatum est, confirmet hoc deus quod est operatus in nobis, & que precepit pro animarum salute facienda, hec ipe qui precepit pro ea qua nos redemit pietate faciat Et his tā bonis nunciis nos quoq; religiosam sanctorum vicem reddimus nunciorum. Quicquid cum orientalibus quos ad ecclesie corpus vnitatēq; reuocatos dudum dei nostri ope litteris significauimus destinatis, denuo cum aptum fuerit repetitis vobiscum participamus indiciis. Mox pro nostro edicto ab orientalibus missa legatio ē, certa sperauit, certa consuluit, sed facimus de his que fuerūt dicenda compendia. Ipsi potius ad instruendā noticiā vestram que a nobis sunt responsa dirigentes, ne quid sibi sub spacio prolixiore terrarum, aut opinio vindicet aut error assumat, cum ad rerum fidem ipsam teneri sufficiat veritatem. Quid autem ad cōtinentiam nostrarum pertinet litterarum, oportuit quidem desideria plenius expedire. Quapropter scitote vos a persecutione fratrum & ab oi litigio abstinere debere, dicāte scriptura. Seruum dei nō oportet litigare, nec quicquā nocere, sed omnes persecutores ecclesie seruorumq; eius vestris redargutionibus corrigere, testante apostolo, argue obsecra increpa. Quecunq; ergo contentiones inter christianos orte fuerint, ad ecclesiam deferantur & ab ecclesiasticis viris terminentur, Maior autem non potest a minore iudicari, nec episcopi pontifici a quo consecrari probantur preiudicium inferre vllum possunt. Quod si presumptum fuisse cognoscitur viribus carere non dubium est, nec posse inter ecclesiastica vllo modo statuta censeri, clericus vero cuiuslibet ordinis absq; pōtificis sui permissu, nullum presumat ad seculare iudicium attrahere, nec laico quēlibet clericum liceat accusare, detractiones tamen & accusationes atq; persecutiones inter christianos oppido vitāde sunt, quia licet pauci simus in comparatione aliorum, si tamen vnanimes fuerimus facilius aduersariis resistemus. Sanctus & enim prothomartyr Stephanus lapidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas. ideo vnicuiq; prouidēdum est, ne aliquem *iniuste iudicet, aut puniat ne Iesum* iudicet, aut puniat. Et dominus in euangelio ait, *nolite iudicare vt non iudicemini, in quo enim* iudicio iudicaueritis *iudicabimini*, Vnde & *doctor gentium loquitur* dicens, hoc igitur dico & testificor in domino, vt iam non *ambuletis sicut gentes ambulant* in vanitate sensus sui tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita dei per ignorātiam que est in illis propter cecitatem cordis ipsorum. Qui desperātes semetipsos tradiderūt impudicitie in operationē immūdicie, omnisq; auaricie. Vos autē nō ita didicistis christum, si tamen illum audistis & in ipo edocti estis sicut est veritas in Iesu deponere vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mētis vestre & induite nouum hominē qui secundum deū creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis. Propter quod deponētes mēdacium loquimini veritatē vnusquisq; cū proximo suo, quoniā sumus inuicem mēbra. Irascimini & nolite peccare. Sol nō occidat sup iracundiā vīam, nolite locū dare diabolo, qui furabatur iam nō furetur, magis autem laboret operando manibus suis quod bonū ē, vt habeat vnde tribuat necessitatē patienti. Omis sermo malus ex ore vīo nō procedat. Sed si quis bonus ē ad edificationem oportunitatis, vt det gratiam audiētibus. Et nolite contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in diem redemptionis. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur a vobis cum omni malicia. Estote autem inuicem benigni & misericordes donantes inuicem, sicut & deus in christo donauit vobis. Estote ergo imitatores dei sicut filii charissimi, & ambulate in dilectiōe sicut & christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationē & hostiam deo in odorē suauitatis, Fornicatio aūt & omnis imūdicia, aut auaricia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas que ad rē nō pertinet sed magis gratiarum actio, hoc enim scitote intelligētes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus quod ē idolorum seruitus non habet hereditatē in regno xpi & dei, nemo vos seducat inanibus verbis, propter hec enim venit ira dei in filios diffidentie: nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebre nunc autē lux in dño, vt filii lucis ambulate, Fructus enim lucis ē in omni bōitate & iustitia & veritate, probantes quid sit beneplacitum deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redargui/

Universidad de Deusto

te. Que enim in occulto fiũt ab ipis turpe ẽ dicere. Omnia autẽ que arguũtur a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lumen ẽ, propter quod dicit, Surge qui dormis, & exurge a mortuis & illuminabit te christus. Videte itaq; fratres quomodo caute ambuletis non quasi insipientes, sed vt sapientes redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri iprudentes, sed itelligentes que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed implemini spũ loquẽtes vobismetipsis in psalmis & hymnis & canticis spiritualibus cantantes & psallentes in cordibus vestris domino gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri Iesu christi deo & patri subiecti inuicem in timore christi. Omne enim quod irreprehẽsibile est catholica deffendit ecclesia, Nõ licet ergo imperatori vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra mandata diuina presumere, nec quicquam quod euangelicis propheticisque & apostolicis regulis obuiat agere. Iniustum enim iudicium & definitio iniusta regis metu vel iussu a iudicibus ordinata non valeat, nec quicquã quod contra euangelice, vel prophetice, aut apostolice doctrine constitutionem successorum ve eorum siue sanctorum patrum actum fuerit stabit. Et quod ab infidelibus aut hereticis factũ fuerit omnino cassabitur. Vos autẽ state in fide viriliter agite, & omnia vestra cum charitate fiant, huius rei gratia vt ait apostolus flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu christi, ex quo omnis paternitas in celis & in terra nominatur, vt det vobis secundũ diuitias glorie sue virtutẽ corroborari per spiritũ eius in interiore homine habitare christum per fidem in cordibus vestris in caritate radicati & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo longitudo & profundum & altitudo, scire etiam supereminentẽ scientie caritatem christi, vt impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus secundum virtutem que operatur in nobis, ipsi gloria in ecclesia & in christo Iesu in omnibus generationibus seculi seculorum, amen, Data. v. Idus Decembris Diocletiano. vi. & Maximo. viii. iiii. cc. concess.

DECRETA MARCELLI PAPE.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS VNIVERSIS EPISCOpis per antiochenam prouinciam cõstitutis Marcellus, Sollicitudinem omnium ecclesiarum iuxta apostolum circumferentes diuine circa nos gratie memores esse debemus, qui nos per dignationis sue misericordiam ob hoc ad fastigium sacerdotale prouexit, vt mandatis ipsius inherentes in quadam sacerdotum eius specula constituti prohibeamus illicita, & sequenda doceamus. Vnde directis per bonifacium diaconum nostrum litteris admonemus, vt que malle pullulant abscindãtur, & malefacta corrigantur, atq; bona sectentur, & patrũ nostrorũ exepla & statuta imitentur. Rogamus ergo vos fres vt non aliud doceatis, neq; sentiatis quam quod a beato Petro apostolo & a reliquis apostolis & patribus accepistis. Ab illo enim primo instructi estis: ideo non oportet vos proprium derelinquere patrem, & alteros sequi, ipse enim caput est totius ecclesie cui ait domiuus, Tu es Petrus & super hanc Petram edificabo ecclesiam meam. Et reliq̃. Eius enim sedes primitus apud vos fuit que postea iubente domino Romam translata est, cui adminiculante gratia diuina hodierna presidemus die. Nec ab eius dispositione nos deuiare oportet, ad quam cuncta maiora ecclesiastica negocia diuina disponente gratia iussa sunt referenda, vt ab ea regulariter disponantur a qua sumpsere principia, si vestra vero antiochena que olim prima erat Romane cessit sedi, nulla est que eius non subiecta sit ditioni, ad quam omnes quasi ad caput iuxta apostolorum eorumq; successorum sanctiones episcopi qui voluerit vel quibus necesse fuerit suffugere eamq; appellare debent, vt inde accipiant tuitionem & liberationem vnde acceperũt informationem atque consecrationem, Quod omnibus minime cõuenit denegare episcopis, sed absque vlla custodia aut excommunicatione, vel damnatione, vel expoliatione libere ire concedatur, Simulque idem inspirãte domino constituerunt, vt nulla synodus fieret preter eiusdem sedis auctoritatem, nec vllus episcopus nisi in legitima synodo suo tempore apostolica auctoritate cõuocata, super quibuslibet criminibus pulsatus audiatur vel iudicetur; quia vt paulo superius prelibatum est episcoporum iudicia & summarum causarum negocia siue cuncta dubia apostolice sedis auctoritate sunt agenda, & finienda, & omnia comprouincialia negocia huius sancte vniuersalis & apostolice ecclesie sunt retractanda iudicio, si huius ecclesie pontifex preceperit. Nec cui liceat sine pre

A

Universidad de Deusto Biblioteca

iudicio Romane ecclesie (cui in omnibus causis debetur reuerentia) custodire relictis his sacerdoti/
bus qui in eadem prouincia dei ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias, vel
aliarum prouinciarum episcoporum iudicium experiri vel pati, sed omnibus eiusdem prouicie epis
congregatis iudicium auctoritate huius sedis terminetur, quod tamē (vt prefatum est) per eius vica
rios si libuerit erit tractandum, & quicquid iniuste actum est reformādum. Pastoralis ergo cura of/
ficii nos admonet, & destitutis succurrere, & cūcta neglecta vel male acta reformare, vt ignis ille quē
dominus veniens misit in terram motu crebro emendationis vel crebre meditationis agitatus sic ca/
lescat vt ferueat, & sic inflammetur vt luceat.

A Sepe enim dicendum & agendum est, quia mala pullulantia fraterna charitate oportet resecari, vt
bona crescendi & augmentādi amplissimum locum inueniant. Nolite ergo (vt apostolus ait) plures
fieri magistri mei fratres, sciētes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus om/
nes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potest etiam freno circunducere totum corp⁹
Si autem equorum frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus illorum circū/
ferimus. Ecce & naues cum magne sint & a ventis validis minentur, circunferuntur autem a modico
gubernaculo vbi impet⁹ dirigētis voluerit, ita & lingua modicum quidem membrum est & magna
exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam siluam incendit, Et lingua ignis est, vniuersitas iniquita/
tis lingua constituitur in membris nostris, que maculat totum corpus & inflammat rotam natiuita/
tis nostre inflammata a gehenna. Omnes enim nature bestiarum & volucrum & serpentum etiam
ceterorum domantur, & domita sunt a Natura humana, Linguam autem nullus hominum do/
mare potest. Inquietum malum, plena veneno mortifero, In ipsa benedicimus deum & patrem, & in
ipsa maledicimus homines qui ad similitudē dei facti sunt. Ex ipso ore benedictio procedit & ma/
ledictio. Non oportet fratres mei hec ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem
& amaram aquam? Nunquid potest fratres mei Ficus oliuas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa
dulcem potest facere aquam. Quis sapiens & disciplinatus inter nos? Ostendat ex bona conuersa/
tione opera sua in mansuedine sapientie. Quod si zelum animarum habetis & contentiones sunt in
cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem, non enim est ista sapientia de
sursum descendens, sed terrena animalis & diabolica, vbi enim *zelus & contentio, ibi inconstantia &*
omne opus prauum. Que ante de sursum est sapientia, *primum quidem pudica est*, deinde pacifi/
ca, modesta, suadibilis, *bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis*, indicans sine diffi/
mulatione. Fructus autem *iustitie in pace seminatur facientibus pacem*. Propter quod succincti lum
bos mentis vestre sobrii perfecti sperate in eam que offertur vobis gratiam, in reuelatione Iesu chri/
sti quasi filii obedientie non configurati prioribus ignorantie vestre desyderiis, sed secundum eum
qui vocauit vos sanctum, vt & ipsi facti sancti in omni conuersatione sitis quoniam scriptum est. San
cti eritis quoniam ego sanctus sum. Et si patrem inuocatis eum qui sine acceptione personarum iu/
dicat, secundum vniuscuiusque opus in timore incolatus vestri tempore conuersamini scientes quod
non corruptibili auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paterne traditionis,
sed precioso sanguine agni quasi incontaminati & immaculati Iesu Christi precogniti quidem an/
te constitutionem mundi, manifestati autem nouissimis temporibus propter vos qui per ipsum fi/
deles estis in deo, qui suscitauit eum a mortuis, & dedit ei gloriam vt fides nostra & spes esset in deo,
Animas vestras castificantes in obedientia charitatis, in fraternitatis amore, simplici ex corde inui/
cem diligite attentius, renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum dei viui
& permanentis, quia omnis caro vt fenum & omnis gloria eius tanquam flos feni, exaruit fenum &
flos eius decidit, verbum autem domini manet internum, Hoc est autem verbum quod euangeliza/
tum est in vobis, deponentes quidem omnem maliciam & omnem dolum & simulationes, & inui/
dias & omnes detractiones sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, vt in eo
crescatis in salutem si gustatis quoniam dulcis est dominus. At quem attendētes lapidem viuum ab
hominibus quidem reprobatum a deo autem electum & honorificatum, & ipsi tanquam lapides vi
ui superedificamini. domos spirituales, sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias acceptabiles
deo per Iesum Christū, propter quod continet scriptura. Ecce pono in syon lapidem summū angu/
larem & electum preciosum, & qui crediderit in eum non confundetur, vobis igitur honor credenti/
bus, non credentibus autem lapis quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli.
Et lapis offensionis & Petra scandali his qui offendunt verbo, nec credunt in quo & positi sunt. Vos
autem gentes

Universidad de Deusto

autem genus electum,regale sacerdotium,gens sancta populus acquisitionis, vt virtutes annuncietis eius qui de tenebris vos reuocauit in admirabile lumen suum. Estote ergo charissimi prudentes & vigilate in orationibus,ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habētes quia charitas operit multitudinem peccatorum,hospitales inuicem sine murmuratiōe vnusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermōes dei. Si quis ministrat tāquam ex virtute quā administrat deus vt in omnibus honorificetur deus per Iesum Christum, cui est gloria & imperium in secula seculorum amen. Data,kalen. Aprilis,Maxentio & maximo,iiii.cc.concess.

ITEM EPISTOLA MARCELLI PAPE AD MAXENTIVM TYRANNVM.

MARCELLVS EPISCOPVS SANCTE ET APOSTO A
lice & catholice Vrbis Rome Maxentio. ¶Magistra bonorū omnium charitas que nihil rapit extraneum,nichil agit asperum,nichil confusum,nichil factiosum,nichil quod honori diuino repugnet,anime proprie noceat, aut proximi commodo deroget, oblita sui non que sua sunt sed que dei vel proximi querens,nemini inuidens,omnibus consulens, nō seuiens sed compatiens, nō rapiens sed largiens,non murmurans sed omnia equanimiter tolerans, si in te perfecte habitaret, temperares animū a malis, seuire desineres dei ecclesiam ac sanctos eius persequi cessares,tyrannidi modum imponeres,furorem cohiberes,humanitati inuigilares, modestiam amplectereris. & bōis potioribus frui satageres,Charitas enim excercet corda,sensus coroborat,vt nichil graue,nihil difficile,sed totum fiat dulce quod agitur,dum eius sit proprium nutrire pacifica,seruare composita,dissociata coniungere,praua dirigere, et virtutes reliquas perfectiōis sue munimie soli dare. *De ipsa ergo omnes monens* apostolus ita loquitur dicens. Si linguis hominum loquar & angelorum charitatem autem non habeam factus sum velut es sonans aut cymbalum tinniens,& si habuero omnem prophetiam & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & habuero omnem fidem,ita vt montes transferam charitatem autem non habeam nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas,& si tradidero corpus meum ita vt ardeam,charitatem autem nō habeā nichil michi prodest. Charitas patiens est,benigna est. Charitas non emulantur,non agit perperam,non inflatur,nō est ambitiosa,non querit que sua sunt, non irritatur,non cogitat malum,non gaudet super iniquitate,congaudet autem veritati. Omnia suffert,omnia credit,omnia sperat, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit. ¶Quisquis ergo in eius se radice inserit, nec a viriditate deficit,nec a fructibus inanescit,quia amore fecunditatis opus efficax non amittit. Licet modo charitas in persecutoribus ecclesie seruorumque dei arefacta sit, viget tamen in amatoribus eius & in eos qui patiuntur propter iustitiam,de quibus ipsa per se veritas testatur dicens,beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam,& alibi,si me persecuti sunt & vos persequentur, potius enim nos & omnes domini sacerdotes, qui eius videlicet sunt veri sacerdotes elegimus propter iustitiam, & veram fidem persequi,& pro Christi nomine pati, quam multis diuitiis ditari,honoribusque copiosissimus abundare,& celesti regno carere. Ista enim tpalia sunt,illa eterna,ista caduca & ad horam transeuntia illa vero perpetua & sine fine mansura. Tu ergo qui nos suades cultum dimittere diuinum,& a recta fide recedere,diisque immolare,melius tibi foret,vt tu prius mutabilē te preberes omnesque exhortareris fidei documenta & diuini cultus ministeria ita tenere sicut patres nostri sancti apostoli sibi tradita predicauerunt & docuerunt. ¶Boni enim principis ac regis est ecclesias contri- B
tas atque scissas restaurare,nouas edificare,& dei sacerdotes honorare,atq; tueri. Vnde sanctos apostolos eorumque successores sub diuina contestatione constituisse legimus, non debere fieri persecutiones nec inferri fluctuatiōes,nec inuidere laborātibus in agro dominico, neque expellere eterni regis dispēsatores,sed si qui expulsi fuerint aut suis rebus expoliati primo omnia legaliter reddi que eis ab inimicis aut a persecutoribꝰ ablata sunt,& sedes proprias cum omnibus ad se pertinentibus regulariter restitui,& postea tempore congruo vocari ad synodum regulariter congregatā, nec liceat ei priusquam fiant hec de se iuxta statuta predictorum respōdere,aut de suis impetitiōibus si se viderit pre-

Universidad de Deusto Biblioteca

grauari reddere rōnē. Sed his rite pactis suisq; oib⁹ libere dispositis, si tū iuste videtur suis rndeat accusatorib⁹, & iducias si ei necesse fuerit accipiat nō modicas, vt explorare valeat ea que obiiciūtur ei, ne aliq; delusus fraude inocēter ruat, quoniā nō oportet quēq; iudicare vel dānare priusq; legitios hēat pnites accusatores locūq; deffendēdi accipiat ad abluēda crimia. Vñ ait ꝓpheta, Priusq; agnoscas nō iudices quēq;. In hoc ergo qd epi & reliqui serui dei pseguuntur nō tātū ipi psequūtur q̄tū ille cuius vice funguntur sicut scriptum est. Qui vos tangit tangit pupillam oculi mei. Et alibi, qui vos contristauit me cōtristauit, & q facit iiuriā recipiet id qd iniq; gessit, vos ergo licet corpa nra possitis occidere animas tamen nō potestis occidere, nec gradus nobis diuinitus collatos potestis aufferre. Synodū ergo absq; huius sancte sedis auctoritate episcoporum, quamq; quosdā epos possitis congregare, non potestis regulariter facere, neq; vllum episcopum qui hanc appellauerit apostolicam sedem damnare, antequā hinc sententia finitiua procedat. Nam si seculares in publicis iudiciis libellis vtuntur appellatoriis quanto magis sacerdotibus hec eadem agere licet, qui super illos sunt, de quibus dictū est Ego dixi dii estis & filii excelsi omnes, & ideo nullus episcopus nisi in legitima synodo suo tempore apostolica, aut regulari auctoritate conuocata super quibuslibet pulsatus criminibus audiatur vel iudicetur, ne innocens damnetur aut perdat communionem. ¶Quod laici aut suspecti episcopos nō debeant accusare, neque accusatoribus de inimici domo prodeuntibus credendum sit & a beato Clemente ipsis eum instruentibus apostolis legimus deffinitum, & nos eadem firmamus, quoniam iidē odio multociens incensi recte viuentes, atque credentes perturbare nituntur. Propterea persona, fides vita, & conuersatio atque suspitio accusantium enucleatim primo inquirēda est, deinde que obiiciuntur fideliter ptractanda, quia nihil ante fieri debet quā impetitorū vita & suspitio, atque odium inquiratur. Et si bone cōuersatiōis non fuerint, aut laici, vel manifesti inimici aut odio respersi fuerint nequaq; in episcoporum recipiātur accusatione. Hec vobis a quibus minis infeste persequimur scienda mandamus, vt ab his vos caueatis, & cessetis persequi eos, qui deo ministrant, quorum orationib⁹ & terrena bella sedantur, & deus peccatoribus conciliatur, & si amplius nos elegeritis persequi quam deo placere, & nos magis eligimus sustinere persecutionem quam regulam confundi ecclesiasticam hortante nos ipsa veritatis voce, atque testante ita. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animā autem non possunt occidere, Et iterum. Si quis vult venire post me abneget semetipm & tollat crucem suam & sequatur me, qui enim voluerit animā suam saluam facere perdet eam. Qui autem perdiderit animam suā propter me inueniet eam. Quid enī prodest homini si mundū vniuersum lucretur aie vero sue detrimētū patiatur? Aut quā dabit hō cōmutationē p aia sua? Filiꝰ enī hoisvētur⁹ ē i glia pris sui cū angelis suis, & tūc reddet vnicuique sedm eiꝰ opꝰ. ¶Ista vobis valde timēda & cauēda sūt, a qbus eccl'ia dei eiusque ministri vexātur & psequūtur, qbꝰ dns p ꝓphetā minādo loqtur dicēs. Hōi honore nō cōmorabitur assimilatꝰ iumētis exeq̄tꝰ ē. Hec ē via eorū isipiētia eorū, & post eos iuxta os eorū curret, quasi oues in iferno positi sūt, mors pascet eos, & subiiciēt eos recti i matutino, & figura eorū cōteretur i inferno post hitaculū suū, verūtn deꝰ redimet aiam meā de manu inferi cū assumpserit me. Noli timere cum ditatus fuerit vir, cū multiplicata fuerit gl'ia domus eius, neque enī moriēs tollet omnia nec descēdet post eū gl'ia eiꝰ. Quia aie sue in vita sua bndicet. Laudabūt te cū bene fuerit tibi Intrabit vsque ad generationē patrū suorū vsque in finem nonvidebit lumen, hō cum in honore esset non commouebitur assimilatus iumentis exequatus est, & alibi, quid gloriaris in malicia, potens misericordia dei, tota die insidias cogitauit lingua tua, quasi nouacula acuta faciēs dolum. Dilexisti maliciā magis quā bonū, mendaciū magis quā loqui iusticiā. Dilexisti oia verba ad deuorandū, lingua dolosa. Sed deꝰ destruet te in sempiternū, terrebit & euellet te de tabernaculo, & eradicabit te de terra viuentiū, Et videbūt iusti & timebūt, & sup eū ridebūt. Ecce vir qui nō posuit deū fortitudinē suā, sed spauit in multitudine diuitiarū suarū cōfortatꝰ ē in insidiis suis. Ego aūt sicut oliua virēs i domo dei speraui in mia dei in sdm, & in eternū cōfitebor tibi in seculū quoniā fecisti, & expectabo nomen tuum quoniā bonū in conspectu sctōrū tuorū. ¶Ista vobis oia ad interitū, nobis āt ad cōfortationē ne pereamꝰ dicta sunt. Vobis ergo ideo hec scribimus qa debitores vobis sumus dicēte dño diligite inimicos vestros benefacite eis qui vos oderunt. Et alibi scriptura loquitur dicens. Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitit potū da illi. Hoc enī faciēs carbōes ignis cōgregas sup caput eius. His sulti auctoritatibꝰ bellū qd aduersū nos excitatis adeo feliciter dextera dni ꝓtegēte nos atq; p nobis pugnāte pacifice portare cupimꝰ, vt triūphāte xpo oim verorū fiat vna victoria sacerdotū, & choruscante lumine veritatis sole erroris tenebre cum suis auctoribus pellantur, quia nō est in hominis potestate

consilium dei

Universidad de Deusto

te consilium dei. Iustus est enim domin⁹ & omnia iudicia eius iusta sunt, atq; oēs vie eius misericor dia & veritas & iudiciū. In manu dñi potestas terre, cui execrabilis est oīs iniquitas, in manu dei po/ testas hominis: & super faciem scribe imponēt honorē suum. Perdidit deus memoriā superborū & inique agentium, & nō dereliquit memoriam humiliū & bonorum hominū. Hoc autem pro certo habet omnis qui recte colit deum, quia si vita eius in probatione fuerit corroborabitur, & si in tribu latione liberabitur, Si vero in correptione fuerit, ad misericordiam perueniet. Tu ergo ne delecteris in perditionibus nostris, quia post tempestatē facit deus tranquillitatē, & post lachrimationem & fle tū exultationē infundit. Bñdictus dñs deus patrum nostrorum qui cū iratus fuerit mīam faciet, & in tpe tribulationis pctā dimittit. Magnus est dñs in eternū & ipse reget nos in secula, quoniā regnū eius pmanet in secula seculorū. Amen. Data. xvi. kal. februarii, Maxentio & maximo. iiii. cc. cons.

¶INCIPIVNT DECRETA EVSEBII PAPE.

CHARISSIMIS FRATRIBVS DOMINO ET DEO dilectis episcopis omnibus per gallicanas ꝓuincias constitutis Eusebius. Scri/ pta sanctitatis vestre cum magna gratiarum actione suscepi gauisus scilicet de A vestra sospitate, sed contristatus nimis de vestra oppressione. Quod significa/ stis enim quid de cōuersis hereticis fieri debuisset. Scitote nos eos qui in sancte trinitatis fide baptizati sunt per impositionem manus suscipere. De accusatio/ nibus vero clericorum super quibus mandastis, scitote a tempore apostolorum in hac sancta vrbe seruatum esse, accusatores & accusationes quas exteras consuetudin um leges nō asciscunt a clericorum accusatione submotas. Similiter laicos non accusasse episcopos hactenus ob/ seruatum & constitutū est, quia eiusdem non sunt conuersationis. Et oppido eis quidem infesti exi/ stunt, quippe cū vita & secreta eorum a laicorū actibus debeant esse remota, nec ab his impeti debe/ ant, quorū castitatem & grauitatem nolūt imitari, maxime cū nec hi eos in suis volunt recipere ac/ cusationibus. De ipsis vero suis videlicet agricultoribus atque ministris dominus laicis & cunctis eos persequentibus ait, Nolite tangere christos meos & in prophetis meis nolite malignari. Et ipsa sacra scriptura dicit, Qui vos tangit, tangit pupillā oculi mei. Talia enim & his similia sancti patres prouidentes pericula laicos seculo militantes ab accusatione sacerdotum prohibuere, similiter seruos & libertos, atq; censibus publicis vel priuatis subiugatos, omnesq; infames ab eadem accusatione vel tergiuersatione submouerūt. Non enim oportet vt permittantur carnales spirituales persequi, nec se leribus irretiti, vel seculo militantes, episcopos infamare, vel lacerare, aut crimē opponere. Nam si hoc apostoli aut successores eorum permitterent perpauci remansissent, qui domino in sacerdotali ordi/ ne militassent. Idcirco & nos sequētes patrum vestigia, pro saluatione seruorum dei quascūq; ad ac/ cusationem personas leges publice non admittūt, his impugnandi alterum & nos licentiam submo/ uemus, & nulle accusationes a iudicibus audiantur ecclesiasticis que legibus seculi ꝓhibentur, Qua/ propter illi quib⁹ indita est ad vnguem polita perfectio talia silere debent, ita vt nec mutilētur nec preponantur, nec illi qui aut in fide catholica aut inimicitia suspecti sunt ad pulsationem predicto/ rum admittantur, quia veritatis professores infidelitas & inimicitia impedire solet. Nec illi creden/ di sunt aut admittendi qui aliorum sponte crimina confitentur, & ideo replicanda est sollicite veri/ tas, quam sponte prolata in illis vox habere non potest, hanc diuersis cruciatibus e latebris suis reli/ giosus tortor exigere debet, vt dum penis corpora soluuntur que gesta sunt, fideliter & veraciter ex/ quirantur. Vnde queso primū ad leges publicas deinde ad iudices ora cōuertite, qui possunt & vo/ lunt in deffensione omniū iuste loqui. Nos enim quos dei seruitiū post istarū rerum obiectionē fe/ cit ingenuos, qui taliū insultationes, aut cōtumelias, aut despicimus, aut deridem⁹ quibus scriptū est de famulis & vulgi hoibus per aplm. Memētote quia vester & aliorū dñs in celis est, ad hec seculi ma la reuocabimur? Faciendū a nobis est qd̄ facientē alterū profanū esse contendim⁹? Quod p ministe riū iussionis & man⁹ aliene incestaret aspectū nro pagetur impio. nolite hāc p vniuersas ecclesias mē/ tē rapaciū luporū more & natura seruare, qa postq̄ nos maculat forte ꝓ desyderiis eorū cruenta dis/ cussio, effectū in his quo tēdunt nō habebūt. dicēte nobis ꝓpheta, Ponamus circulū in naribus eorū, & frenū in labiis, & reducamus eos in viā rectā, quia eodē propheta asserēte impugnātur qui dicūt, erūt quasi nō sint, & pibunt viri q contradicūt nobis. Infames enim sunt proculdubio impugnatores episcoporū oēsq; qui aduersus patres armantur, & conculcatores ecclesiarū sacerdotumq; eius, & qui de publicis fugiunt preliis, & mādata dei contēnunt, & qui aliqua culpa infamie aspguntur macu/

Universidad de Deusto Biblioteca

lis his omnibus impugnandi episcopos patrum sequentes instituta,& nos licentiam submouemus, quia sic odit deus eos qui patres persequũtur,vt patrũ inuasores,qui in omni mũdo infamia notantur,& ideo iuste & regulariter respuũtur.Nunc lõga nõ opus est admonitione,iã perditis odium debemus operire de quibus iã non superest quod dãnetur auctoribus de quibus dominus per prophetã loquitur dicẽs,Reprobãtes verbũ sperastis in calũniã & in tumultũ,& estis in eo.Propterea erit vobis iniquitas hec sicut interruptio,rursus etiam de talib⁹ ppheta clamat dicẽs. Accedite huc semen adulterii & fornicarii, Super quẽ lusistis,super quẽ dilatastis os & eiecistis liguam? Nũquid nõ vos filii scelesti estis semẽ mendax? Cessent impii cõmentitia aduersus simplices iã fraude mentiri.Custodi(inquit,ppheta)linguam tuã a malo,& labia tua ne loquãtur dolum. Recede a malo & fac bonũ, quere pacem & persequere eam.Oculi domini ad iustos,& aures eius ad clamorem eorũ.Vult⁹ autem domini super facientes mala,vt perdat de terra memoriam eorũ, & paulopost,Interficiet impiũ malicia,& odientes iustum culpabuntur. ¶Nos quanquam multa patiamur a talibus,diligamus nos charissimi inuicem,quoniam charitas ex deo est. Et omnis qui diligit ex deo natus est & cognoscit deum.Qui non diligit non nouit deũ,quia deus charitas est. In hoc apparuit charitas dei in nobis,quoniã filiũ suum vnigenitum misit deus in mũdum vt viuamus per eum. In hoc est charitas non quasi nos dilexerimus deum,sed quoniam ipse dilexit nos, & misit filium suum ppiciationem pro peccatis nostris.Charissimi si deus dilexit nos & nos debemus alterutrum diligere,Deum nemo vidit vnquam.Si diligamus inuicem deus in nobis manet,& charitas eius in nobis perfecta est, in hoc intelligimus quoniam in eo manemus & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis, & nos vidimus & testificamur quoniam pater misit filium suum saluatorem mundi.Quisquis cõfessus fuerit quoniam Iesus est filius dei deus in eo manet,& ipse in deo,Et nos agnouimus & credimus veritati,quam habet deus in nobis. Deus charitas est,& qui manet in charitate in deo manet, & deus in eo,In hoc perfecta est charitas nobiscum vt fidutiam habeam⁹ in die iudicii,quia sicut ille est & nos sumus in hoc mundo.Timor non est in charitate,sed perfecta charitas foras mittit timorẽ, quia timor penam habet.Qui autem timet non est perfectus in charitate.Nos ergo diligamus deũ quoniam deus prior dilexit nos,Si quis dixerit quoniam diligo deum,& fratrem suum oderit mẽdax est.Qui autem nõ diligit fratrem suũ quem videt deum,quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum a deo habemus,vt qui diligit deum diligat & fratrem suum.Omnis qui credit quoniam Iesus est christus ex deo natus est,& omnis qui diligit eum qui genuit, diligit eum qui natus est ex eo.In hoc cognouimus quoniam diligimus natos dei cum deum diligamus,& mãdata eius faciamus,hec est enim charitas dei,vt mandata eius custodiamus.Et mandata eius grauia non sunt,quia omne quod natum est ex deo,vincit mundũ.Et hec est victoria que vincit mũdum fides nostra.Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam Iesus est filius dei? Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus christus,nõ in aqua solum,sed in aqua & sanguine. Et spirit⁹ est qui testificatur quoniã xp̃s est veritas,quoniã tres sunt qui testimoniũ dant,spiritus sanguis & aqua, & hii tres vnum sunt. Si testimoniũ hoim accipimus testimonium dei mai⁹ est,quia testificatus est de filio suo.Qui credit in filiũ dei habet testimonium dei in se. Qui nõ credit filio mendacem facit eũ,quia non credit in testimonio q̃a testificatus est de filio suo de⁹. Et hoc testimoniũ est,quoniã vitã eternã dedit nobis de⁹, Et hec vita in ei⁹ filio. Qui habet filiũ habet vitã,qui non habet filiũ dei nõ habet vitã.Hec scribo vobis vt sciatis quoniã vitã habebitis eternã,qui creditis in noĩe filii dei. Et hec est fiducia quam habemus ad eum,quia quodcũq̃ petierimus secundum volũtatem ei⁹ audiet nos, Et scimus quia audit nos quicquid petierimus.Scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo,Qui scit fratrem suũ peccare peccatũ nõ ad mortem petat & dabitur ei vita peccanti nõ ad mortem. Est peccatum ad mortem nõ pro illo dico vt roget quis.Omnis iniquitas peccatum est & est peccatum ad mortem,Scimus quia omnis qui natus est ex deo nõ pęccat sed generatio dei cõseruat eum,& malign⁹ non tangit eũ.Scim⁹ eni quoniam ex deo sumus & mũdus tot⁹ in maligno positus est. Et scimus quoniam filius dei venit & dedit nobis sensum,vt cognoscamus deum verum & simus in vero filio eius,hic est verus deus & vita eterna. Propter mala sua multi potentes oppressi sunt valde,& gloriosi traditi sunt in manus alterorum.Benedictio autem dei in mercedem iustificat,& in honore boni processus illius fructificat.Beatus vir qui nõ est lapsus verbo ex ore suo,& nõ est stimulatus in tristitia delicti. ¶Scitote charissimi pro ea pietate que vobis dei famulis impendenda est,omnes suggestiones vestras fidei catholice ꝓfuturas me dignãter suscepisse, vt ipsarum quoq̃

A

opere &

Universidad de Deusto

opere & pax christiana reparari,& error impius possit aboleri. Et si amplius de talibus,aut his simi/ libus aliquid fuerit deliberandum celeriter ad nos relatio dirigatur,vt per tractata qualitate horũ no stra quid obseruari debeat sollicitudo cõstituat. Data. vi. kalen. August. Constante con,

¶ ITEM EPISTOLA EVSEBII PAPE AD EGYPTIOS.

EVSEBIVS ROMANE ET APOSTOLICE ECCLE/ sie episcopus dilectissimis in charitate christi vnanimis charitatis glutino cõne xis fratribus p Alexandriam & egyptum dño militantibus & recta fidẽ tenen/ tibus in dño salutẽ. ¶ Benedictus deus & pater domini nostri Iesu christi pa/ ter misericordiarũ & deus totius cõsolationis qui cõsolatur nos in omni tribula/ tione nostra,vt possimus & ipi cõsolari eos qui in oi pssura sunt p exhortationẽ q̃ exhortamur ipsi a deo quoniã sicut abũdat passiões xpi in nobis ita & pxpm abundat consolatio nostra. Siue aũt tribulamur p vestra exhortatione & salute siue exhortamur pro vestra exhortatione & salute que opatur in tolerantiã earũdem passionũ quas & nos patimur & ipes nostra firma est p vobis scientes quoniã sicut socii passionũ estis,sic eritis & consolationis. Vetera di lectissimi trãsierũt & ecce facta sunt noua. Oia aũt ex deo qui recõciliauit nos sibi per xpm & dedit nobis ministeriũ recõciliationis,quoniãquidẽ deus erat in xpo mundũ recõcilians sibi non reputãs illis delicta ipsorũ,& posuit in nobis verbum recõciliationis p christo ergo legatione fungimur tan quã deo exhortante p nos. Obsecramus p christo recõciliamini deo. Eũ qui nõ nouerat peccatum,p nobis peccatũ fecit vt nos efficeremur iustitia dei in ipso. Adiuuantes aũt exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim,tempore accepto exaudiui te,& in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile,ecce dies salutis nemini dãtes vllam offensionem,vt nõ vituperetur ministerium nostrum,sed in oibus exhibeam9 nosmetipsos sicut dei ministros in multa paciẽtia,in tribulationi/ bus,in necessitatibus,in angustiis, in plagis,in carceribus,in seditionibus,in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis,in castitate,in scientia,in lõganimitate & suauitate in spiritu sctõ,in charitate nõ ficta,in ver bo veritatis,in virtute dei,p arma iustitie a dextris & a sinistris,p gram & ignobilitatẽ,p infamiam & bonã famã,vt seductores & veraces,sicutq̃ ignoti & cogniti quasi moriẽtes & ecce viuimus, vt casti/ gati & nõ mortificati,quasi tristes semp aũt gaudẽtes,sicut egẽtes,multos aũt locupletãtes, tanq̃ ni/ chil habẽtes & oia possidẽtes,Os nostrũ patet ad vos charissimi cor nostrũ dilatatũ est. Nõ angustia mini in carnalibus,angustiamini aũt in spũalibus. Eandẽ aũt habentes remunerationẽ, tanquã filiis dico dilatamini & vos. Nolite iugũ ducere cũ infidelibus,Q ue aũt participatio iustitie cũ iniquitate aut que societas luci ad tenebras? Q ue aũt cõuẽtio xpi ad belial? Aut que pars fideli cũ infideli,quis aũt cõsensus tẽplo dei cũ idolis? Vos enim estis tẽplum dei viui sicut dicit dns. Q uoniã inhabitabo in illis & inambulabo & ero illorũ deus,& ipsi erũt michi populus,ppter qd exite de medio eorũ & separamini de medio eorũ dicit dns & immũdũ ne tetigeritis,& ego recipiã vos & ero vobis in patrẽ, & vos eritis michi in filios & filias,dicit dns ops. Has igitur habẽtes pmissiones charissimi mũdem9 nos ab oi inquinamẽto carnis & spũs pficiẽtes sctificationẽ in timore dei. Errorẽ vestrum corrigite fra tres,& ab oi erroris macula vos custodire vt purũ deo mun9 offerre valeatis. Seruos dei nolite psequi Epos nolite infamare neq̃ accusare,quia de9 eos suo iudicio voluit reseruari. Q d enim nõ ab hũanis aut praue vite hoibus eos deprauari aut accusari voluit ipse dedit exemplũ, qñ per seipsum & nõ per aliũ negociãtes eiecit sacerdotes de tẽplo & mensas nũmulariorũ pprio euertit flagello,& eiecit de tẽ plo,& sicut alibi ait, De9 stetit i synagoga deorũ in medio aũt deos discerint. Dei ergo ordinationẽ accusat,qui epos accusat vel cõdẽnat,dũ min9 spũalia q̃ terrena sectatur. ¶ Causa enim fidei & dile ctionis qbus salus xpiana cõsistit, multa me sollicitudine laborare cõpellit,metuẽtẽ ne prauitas que in suis fuerat ãputãda pricipiis pcessu tpis & ptinacior fiat & altior. Nã inimicũ nimis est atq; incõ gruũ eos q epos vel reliquos veros sacerdotes sua pseeutione vexãt,catholicorũ noibus sine discretiõe misceri cũ ia natã ipietatẽ nõ deserẽtes ipi sua prauitate cõdẽnantur,quos cõuenit pcelli p ꝓfidia aut liberare p venia,quia sicut plenũ pietatis est oppressis charitatẽ dnicã reddi,ita iustũ est oia pturban tis auctoritatẽ amputari. Miror charissimi quare tã cito mouemini atq; a vestro sensu trãsferimini cũ scriptũ sit, Post cõcupiscẽtias tuas nõ eas & a voluntate tua auertere, Si prestes anime tue concu/ piscentias eius,faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis. Adest enim cõ/ missio illorum. Ne fueris mediocris in cõtentione ex fenore,& non est tibi nichil in seculo. Eris enim inuidus tue vite. Operarius ebriosus non locupletabitur,& qui spernit modica paulatim decidet,

Universidad de Deusto Biblioteca

vinum & mulieres apostatare faciũt sapientes,& arguunt sensatos,& qui se iungit fornicariis erit ne
quam,putredo & vermis hereditabunt illum,& extolletur in exemplum maiꝰ & tolletur de numero
anima eius. Qui credit cito leuis corde est,& minorabitur,& qui delinquit in animam suam insup
habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur,& qui odit correptionem minuetur vita. Et q̃ odit
loquacitatem extinguit maliciã. Qui peccat in animam suam penitebit,& qui iocũdatur in mali⁄
tia denotabitur.ne iteres verbum nequã & durum,& nõ minoraberis. Amico & inimico noli enar
rare sensum tuum,& si est tibi delictum noli denudare,audiet enim te & custodiet te,& quasi deffen
dens peccatum odiet te,& sic adherebit tibi semper. Audisti verbum aduersus proximum,cõmo⁄
riatur in te fidens quoniam non te disrumpet,a facie verbi parturit fatuus,tãquam gemitꝰ partus in
fantis. Sagitta ifixa femori carnis,sic verbum in corde stulti. Corripe amicum ne forte cum fecerit in
iuriam & non intellexerit dicat non feci,aut si fecerit ne iterum addat facere. Corripe proximum ne
forte non dixerit. Et si dixerit ne forte iteret,Corripe amicum,sepe enim fit commissio,& non omni
verbo credas. Est q̃ labitur inlingua sua,sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lin⁄
gua sua? Corripe proximum antequam cõmineris & da locũ timori altissimi,quia omnis sapientia
& scientia timor dei,& in illa est timere deũ,& in omni sapiẽtia dispositio legis. Non est sapientia ne
q̃ scientia,& non est cogitatus bonus nisi in illa, Peccatorũ prudentia est nequitia & in ipsa execra
tio,& est insipiẽs qui imminuitur sapiẽtia. Melior est hõ qui deficit sapiẽtia & deficiẽs sensu in timo
re quam qui abundat sensu & transgreditur legẽ altissimi. Est solertia certa, & ipsa iniqua,& est qui
emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se,& interiora eius plena sunt
dolo. Et est iustus qui se nimium submittit a multa humilitate,& est iustus qui inclinat faciem & fin
git nõ videre se quod ignoratum est. Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare,si inuenerit tempꝰ
malefaciendi malefaciet. Ex visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus, amictus
corporis & risus dentium & ingressus hominis enuntiant de illo. Est correptio mendax in ore con⁄
tumeliosi,& est iudiciũ quod non probatur esse bonum,& est tacens & ipse est prudens. Quam bo
num est arguere quam irasci,& confitentem in oratione non prohibere,Cõcupiscẽtia spadonis de⁄
uirginauit iuuenculam,sic qui facit per vim iudicium iniquũ. Quam bonum est correpto manifes⁄
tare penitentiam,sic enim effugies volũtariũ peccatum. Est tacens qui inuenitur sapiens,& est odi⁄
bilis qui procax est ad loquendum. Est autem tacẽs non habens sensum loquele,est & tacens tempus
sciẽs apti temporis. Homo sapiens tacebit vsq̃ ad tempus,lasciuus autem & imprudens non serua⁄
bit tempus. Qui multis vtitur verbis ledit animã suam,& qui potestatem sibi assumit iniuste odie
tur. Est processio in malis viro indisciplinato,& est inuentio in detrimẽtum. Est datum quod nõ est
vtile,& est datum cuius retributio duplex,sed propter gloriam minoratio,& est qui ab humilitate le⁄
uabit caput. Est qui multa redimat modico precio,& est restituens ea septuplum. Sapiens in verbis
seipsum amabilem facit,gratie autem fatuorum effundẽtur,datum insipientis nõ erit vtile tibi. Oculi
li enim illius septemplices sunt. Exigua dabit & multa improperabit,& apertio oris illius inflãma⁄
tio est,hodie fenerat quis & cras expetit & odibilis homo huiusmodi,Fatuo nõ erit amicus,& nõ erit
gloria bonis illius. Qui enim edũt panem illius, false lingue sunt quotiẽs & quãti irridebunt eum,
neq̃ enim quod habendũ erat directo sensu distribuit,similiter & quod non erat habendũ. Lapsus
false lingue quasi qui a pauimẽto cadẽs, sic casus malorũ festinanter veniẽt, Homo ingratus quasi fa
bula vana in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola,nõ enim dicit il
lam in tpe suo. Est qui vetatur peccare ab inopia & in requie sua stimulabitur,Est qui perdet animã
suã ꝑ confusione,& ab imprudẽti persona ꝑdet eam,persone autem acceptione perdet se. Est qui pre
confusione ꝓmittit pro amico & lucratus est eũ inimicũ gratis,Opprobriũ enim nequã in homine
mendaciũ,& in ore indisciplinatorum assidue erit. Laudat furẽ assiduitas viri mendacis,ꝓditionem
aũt ambo hereditabũt,Mores hoim mẽdaciũ sine honore,& cõfusio illorũ cum ipsis sine intermissio
ne. ¶Vos fratres ãmonemus ꝓfutura hoibus inuicem indesinẽter sectari in charitate christi,simi⁄
liter obsecramꝰ vos in domino,vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis cũ omni humilitate &
mansuetudine,cũ patiẽtia supportãtes inuicẽ in charitate,solliciti seruare vnitatem spiritus in vincu⁄
culo pacis,vnũ corpꝰ & vnꝰ spũs,sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre vnꝰ dñs,vna fides,vnũ
baptisma,vnus deus & pater oim qui sup oẽs & per oia & in oibus nobis. Vnicuiq̃ aũt nim data est
gratia,sedm mensurã donationis xpi,ꝓpter quod dicit ascendẽs in altũ captiuã duxit captiuitatẽ de⁄
dit dona hoibus. Quod aũt ascẽdit quid est nisi quia & descẽdit primũ in iferiores ꝑtes terre? Qui

descendit

Universidad de Deusto

descendit ipse est & qui ascendit super oēs celos vt adimpleret oia. Et ipse dedit quosdam quidē apo stolos, quosdam aūt prophetas, alios vero euāgelistas, alios aūt pastores & doctores ad cōsummatio nem sanctorūin opus ministerii in edificationē corporis xpi, donec occurram⁹ oēs in vnitatem fidei & agnitionis filii dei in virū pfectum, in mensurā etatis plenitudinis xpi. vt iā non sim⁹ pauli fluctu antes & circūferamur omni vēto doctrine in nequitia hoim in astutia ad circūuentionem erroris, de occultis enim cordis alieni temere iudicare iniquū est, & eū cuius nō videtur nisi opera bona, peccatū est ex suspitione reprehēdere. Oues ergo que pastori suo cōmisse sunt eū nec reprehendere (nisi a re cta fide exorbitauerit) debēt, nec vllatenus accusare possunt, quia facta pastorū oris gladio ferienda nō sunt, quāq; recte reprehēdenda videātur. ¶ Ideo ista dicim⁹ quia in scripturis vestris reperim⁹ quos dam episcopos nostris in ptibus a ppriis ouib⁹ accusatos, aliquos videlicet ex suspiciōe, & aliquos ex certa ratione, Et idcirco quosdā esse reb⁹ suis expoliatos, quosdā vero a ppria sede pulsos. Q uos scias nec ad synodū cōprouinciale nec ad gnalem posse vocare, nec in aliquid iudicare anteq; cuncta que eis sublata sunt legib⁹ potestati eorū redintegrentur. Pri⁹ ergo oporter oia illis legibus redintegrari, & ecclesias que ei sublate sunt cū omni puilegio suo restitui, & postmodum non sub angusti tpis spatio sed tantū tpis spatium eis indulgeatur quantū expoliati vel expulsi esse videtur antequ ad synodum cōuocentur, & ab oibus quibusq; sue puincie episcopis audiātur. Nā nec cōuocari ad causam nec di iudicari pōt expoliatus vel expulsus, quia nō est priuilegium quo expoliari possit iā nudatus, Vnde & antiquitus decretū est, vt oēs possessiones & omnia sibi sublata atq; fructus cūctos ante lite conte statam pceptor vel primas possessori restituat. Et alibi scriptū habetur, Ille qui violentiā pertulit vni uersa in statu quo fuerāt recipiat, & que possedet securus teneat, Et alibi, In synodalibus patrū decre tis & regū edictis legitur statutum. Redintegranda sunt oia expoliatis vel eiectis epis presentualiter ordinatione pontificū, & in eorū vnde abscesserunt loca funditus reuocāda quacū q; conditione tpis aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quascūq; iniustas causas res ecclesie vel ppias aut substātias suas pdidisse noscūtur, ante accusatione aut regularē ad synodum vocationem eorum, & reliqua, Est etiam in antiquis ecclesie statutis decretū, vt qui aliena inuadit nō exeat ipunitus, sed cū multiplicatione omnia restituat. Vnde & in euangelio scriptum est, Q uod si aliquid defraudaui reddo quadruplum. Et in legibus seculi cautū habetur. Q ui rem subripit alienam, illi cuius res dire pta est indecuplū que sublata sunt restituat. Et in lege diuina legitur. Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus. Amen. Talia ergo non presumantur absq; vl tione, nec exerceantur absq; sua dampnatione, Pacem & non dānum aut iniustitiam alicuius secta mini inuicem & in omnes. Veritatem autem facientes in charitate crescamus in illo per omnia qui est caput christus, ex quo totum corpus compactum & connexū per omnem iuncturam submini strationis secundum operationem in mensuram vnius cuiusq; membri augmentum corporis facit in edificationem sui in charitate. De cetero charissimi gaudete & perfecti estote exhortamini. Idem sapite pacē habete & deus pacis & dilectionis erit vobiscū, dominus custodiat vos & nunc & in die eternitatis, Amen. Data. ix. kalēd. Octobris constante. cc. concess.

ITEM EPISTOLA EVSEBII PAPE EPISCOPIS TVSCIE ET CAMPANIE.

DILECTISSIMIS FRATIBVS VNIVERSIS EPISCO pis per Campaniam & Tusciam constitutis Eusebius. ¶ Benedictus domin⁹ deus noster qui per misericordiam suam Romanā ecclesiam beati Petri apostolorū pricipis sacerdotio ditauit, nobisq; viam monstrandam circa nos propter vniuersalem curam que nobis propter priuilegium eiusdem ecclesie charitas indulsit, qui coherem⁹ firmitate fidei iungamur quoq; votiua iocunditate colloquii, quo facilius dum per litterarum ministeria ad vos vsq; pertēdimus, etiam corda vestra ad religiosum cultum apostolicis admonitionibus incitem⁹, & dum dilectionis nostre spei reddimus velut quoddam debitum, plenum circa deum monstremus affectum.

¶ Iungamus ergo dilectissimi fratres continuas & humiles preces, & deum nostrum oris & cordis lachrimis supplicantes iugi deprecatione poscamus, vt institutione & opere illi cuius esse membra cupimus hereamus nec vnquam ab illa via que christus est deuio tramite declinemus, ne ab eo iuste quem nos impie relinquimus deseramur infelices. ¶ Quod cum superni fauoris auxilio

Universidad de Deusto Biblioteca

eanobis pōt ratione cōtingere,si aplica dogmata si patrū mandata seruamus, dicit enim dns noster
Qui diligit me sermonē meū seruabit,& pater me⁹ diliget eū,& ad eū veniem⁹ & mānsionē apud eū
faciemus. Et licet hec possint generaliter dicta sufficere,vt vel declinemus errata vel custodiamus ca
tholica. ab apostolis tn eorūq; successoribus nouim⁹ constitutū criminationes aduersus doctores nō
debere suscipere,nec peregrina iudicia fieri,nec quēq; alterius iudicis quē sui sentētia debere cōstrin
gi. Caput enim ecclie xps est,christi aūt vicarii sacerdotes sunt,qui vice xpi legatione funguntur in
ecclesia. Idcirco quicqd ad eorū fit iniuriā ad christū ptinet q dixit. Qui vos audit me audit,& qui
vos spnit me spernit. Et qui spernit me spernit eū qui me misit. ¶Ista fratres terribilia sunt & oppi
do diligēter cōsyderanda & cauēda,& tā ,ppter eos qui seipsos aut cupiditate,aut auaritia, aut inui
dia pdere moliuntur(ne in ,pfunda labantur aut in talia incidāt mala)quā ,ppter psecutores ecclesie
seruorūq; eius,q iuxta veritatis vocē oculos habētes nō vidēt,& aures habētes nō audiūt,nec intelli
gunt que placent deo,sequētes in omnibus apostolicā regulā & pdicantes eius oia constituta ob cu
stodiā eōrum qui colūne ecclesie adeo dicti sunt & ceterorū verorū sacerdotū firmātes cana patrū
statuta statuim⁹,iterū cū omnibus qui nobiscū sunt epis sicut dudū decretū reperim⁹ vt homicide,
malefici,fures sacrilegi,raptores,adulteri,incesti,venefici,suspecti,criminosi,domestici,periuri & qui
raptū fecerūt,vel falsum testimoniū dixerūt,seu qui ad sacrilegos,diuinosq; cōcurrerūt similesq; eorū
nullatenus ad accusationē vel ad testimoniū erunt admittēdi,quia infames sunt & iuste repellendi,
quia funesta est vox eorū. Vocē enim funestam in oibus interdici potiusq; audiri oportet,Periculū er
go qd doctoribus imminet summope semp cauendū est & declinandū,& illi sunt a cunctis portan
A di & custodiēdi,dicente dno. Quod vni ex minimis meis fecistis michi fecistis. ¶Prima enim sal⁹
est recte fidei regulas custodire,& a cōstitutis patrū nullaten⁹ deuiare. Nec pōt dni nostri Iesu chri
sti ptermitti sentētia dicētis. Tu es Petrus & sup hanc petrā edificabo ecclesiā meam, & hec que di
cta sunt rerū ,pbantur effectib⁹,quia in sede aplica extra maculā semp est catholica seruata religio.
¶Ideo charissimi & vos iuxta sctām scripturā discite bnfacere & mala declinare ,& patrum regulis
imbui sicut scriptū est. Fili si habes bene fac tecū & deo dignas oblationes offer, Memor esto quoniā
mors nō tardat,& testamentū inferorū quia demonstratū est tibi. Testamētū hui⁹ mūdi morte mo
rietur. Ante mortē benefac amico tuo,& scdm vires tuas exporrigēs da pauperi. Non defrauderis a
die bona & pticula boni doni nō te ptereat. Nōne aliis relinques dolores & labores tuos? In diuisiōe
sortis da & accipe,& iustitica animā tuā. Ante obitū tuum opare iustitiā,quia nō est apud inferos in
uenire cibū. Ois caro sicut fenum veterascet,& sicut foliū fructificās in arbore viridi. Alia gnantur &
alia deiciūtur,Sic gnatio carnis & sanguinis alia finitur & alia nascitur. Oē op⁹ corruptibile in fin
deficiet,& qui illud opatur ibit cū ipso. Et oē opus electū iustificabitur,& q opatur illud honorabitur
in illo. Beat⁹ vir q in sapiētia sua morabitur,Et qui in iustitia sua meditabitur ,& in sensu cogitabit
circūspectionē dei. Qui excogitat vias illi⁹ in corde,suo & in abscōsis illi⁹ intelligēs erit,vadens post
illā quasi inuestigator,& in viis illi⁹ cōsistens. Qui respicit pfenestrā eius,& in ianuā illius audiens,
Qui requiescit iuxta domū illi⁹,& in parietibus illis figens palū,Statuit casulā suam ad manus il
lius,& requiescūt in casula illi⁹ dona p euum. Statuet filios suos sub tegmine illius, & sub ramis illius
morabitur,,ptegetur sub ramis illi⁹ a feruore,& in gl'ia eius requiescet. Qui timet dnm faciet illud,
& q cōtinēs est iustitie apprehēdet illā,& obuiabit illi quasi mater honorificata ,& quasi mulier a vir
ginitate suscipiet illū. Cibabit illū pane vite & intellectus,& aqua sapientie salutaris potabit illū. Et
firmabitur i illo & nō flectetur,& cōtinebit illū & nō cōfundetur,& exaltabit eū apud ,pximos suos,
& in medio ecclesie aperiet os ei⁹,& implebit eū spū sapiētie & intellectus,& stola gl'ie vestiet illū,io
cunditatē & exultationē thesaurizabit sup illū,& noie eterno hereditabit illū. Hoies stulti non appre
hendēt illā,& homines sensati obuiabūt illi,homines stulti nō videbūt illā . Longe enim abest a su
perbia & dolo. Viri mēdaces nō erūt illius,& viri veraces inuenientur in illa, & accessum habebunt
vsq; ad inspectionē dei. Nō est speciosa laus in ore peccatoris,quoniā adeo perfecta est sapiētia . Sa
piētia enim dei stabit laus,& in ore fideli abūdabit,& dnator dabit eā illi. Non dixeris per dnm ab
est,que odit nō feceris,nō dices ille me implātauit,Nō enim necessarii sunt illi hoies impii. Oē execra
mentū erroris odit de⁹,& nō erit amabile timētibus eū,De⁹ ab initio cōstituit hoiem,& reliquit illū in
manu cōsilii sui,adiecit mādata & pcepta sua. Si volueris mādata cōseruabūt te,& in ppetuū fidē pla
citā facere, Apposui tibi aquā & ignē,ad qd volueris porrigere manū,añ hoiem vita& mors,bonū&
malū,qd placuerit ei dabitur illi,quoniā multa patiētia dei,& fortis i patiētia vidēs oēs sine itermissiōe,

Oculi dni

Universidad de Deusto

Oculi dñi ad timētes eū,& ipse cognoscit oēm operā hominis. Nemini mādauit impie agere,& nemini dedit spaciū peccādi. Nō enim concupiscit multitudines filiorū infideliū & inutilium. Ne iocū deris in filiis impiis si multiplicētur, nec oblecteris sup ipsos si nō est timor dei cū illis. Non credas vite illorū,& nō respexeris in labores eorū. Melior est enim vnus timēs deū, quā mille filii impii. Et vtile mori sine filiis, quā reliquere filios impios. Ab vno sensato inhabitabitur patria,& a tribus impiis deseretur. Multa alia vidit oculus me⁹,& fortiora horū audiuit auris mea, In synagoga peccantiū exardebit ignis, in gente incredibili exardescet ira, Nō exorauerūt ꝓ peccatis suis antiqui gygantes, q destruxerūt confidētes sue virtuti,& non pepercit pegrinationi illorū, sed percussit eos & execratus est illos p̄ superbia verbi illorū. Nō misertus est illis totā gentem pdēs,& extollētes se in suis peccatis. Et sicut sexcenta milia peditū, qui cōgregati sunt in in duricia cordis sui. Et si vnus fuisset ceruicat⁹, mirum si fuisset immunis. Misericordia eni & ira est cū illo potēs exoratio,& effundēs iram scdm misericordiā suam, Sic correptio illius, homines scdm opera sua iudicabit. Nō effugiet in rapina sua peccator,& nō retardabit sufferentiā facientis miam . Omnis misericordia faciet locum vnicuiq; scdm meritū operū suorum,& scdm intellectū pegrinationis. Nō dicas a deo abscōdar,& ex summo quis mei memorabitur? in populo magno nō agnoscar. Q ue est enim anima mea in tā immēsa creatura? Ecce celū & celi celorū abyssus vniuersa terra & que in eis sunt in conspectu illius cōmouebūtur, mōtes simul & colles & fundamenta terre. Et cū conspexerit illa de⁹ tremore cōcutientur ,& in oib⁹ his insensatum est cor, Et omne cor intellígitur ab illo,& vias illius quis intellígit? Et procellam quā nec oculus vidit hominis. Nam plurima opera illius sunt in abscōsis, sed opera iustitie illius qs enarrabit aut quis sustinebit? Large enim est testamentū a quibusdā,& interrogatio hoīm in cōsummatione est, Q ui minoratur corde cogitat mala,& vir imprudēs & errans cogitat stulta, Oīs ergo fratres sermo malus de ore vestro non ꝓcedat, sed si quis bonus est ad edificationē opportunitatis, vt det grām audientib⁹. Et nolite cōtristare spiritū sanctū dei, in quo signati estis in die redēptionis. Oīs amaritudo & ira, & idignatio,& clamor,& blasphemia tollatur a vobis cū omni malicia. Estote aūt inuicē benigni, misericordes, donātes inuicē, sicut & deus in xp̄o donauit vobis. Estote ergo imitatores dei sicut filii charissimi,& ambulate in dilectione sicut & xp̄s dilexit nos,& tradidit semetipsum ꝓ nobis oblationē & hostiam deo in odorē suauitatis. Fornicatio aūt & omnis immundicia, aut auaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos aut turpido, aut stultiloquiū, aut scurrilitas que ad rē non ꝑtinet sed magis gratiarū actio. Hoc enim scitote intelligētes qd omnis fornicator, aut immūdus, aut auar⁹ (qd est ydolorū seruitus) non habet hereditatē in regno xp̄i & dei. Nemo vos seducat inanibus verbis, Propter hec enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorū. Eratis enim aliqn tenebre, nūc aūt lux in dño, vt filii lucis ambulate. Fruct⁹ enim lucis est in bonitate,& iustitia,& veritate. Probantes quid sit beneplacitū deo,& nolite cōmunicare operibus infructuosis tenebrarū, magis aūt redarguite. Q ue enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est dicere. Oīa autem que arguūtur a lumine manifestātur. Oē enim qd manifestatur lumē est. Propter quod dicit : Surge q dormis & exurge a mortuis,& illuminabit te xp̄s. ¶Videtote itaq; fratres quō caute ambuletis nō quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tp̄s quoniā dies mali sunt, ꝓterea nolite fieri imprudētes sed intelligētes que sit volūtas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed implemini spiritu sancto loquētes vosmetip̄is in psalmis & hymnis in cordibus vestris dño gratias agentes semp pro oibus in nomine dñi nostri Iesu xp̄i deo & patri subiecti inuicm in timore christi.

¶Crucis ergo dñi nostri Iesu xp̄i que nup nobis gubernacula sancte romane ecclesie tenētib⁹ quinto nonas maii inuēta est in p̄dicto kalēdarū die inuētionis festū vobis solēniter celebrare mandam⁹. Similiter & hereticos oēs quicūq; dei grā cōuertuntur in sctē trinitatis noie credētes baptizati sunt Romane ecclesie regulā tenētes p̄manus impositionē reconciliari p̄cipimus. Man⁹ impositionis sacramentū magna veneratione tenendū est: que ab aliis pficí non pōt nisi a summis sacerdotibus. Nec tpe apl̄orū ab aliis q̄ ab ipsis apostolis legitur aut scitur pacta eē, neq; ab aliis (sicut iā dictū est) q̄ ab illis qui eorū locū tenēt vnq̄ pficí pōt, aut fieri debet. Nā si aliter p̄sumptū fuerit irritū habeatur & vacuum, nec inter ecclīastica vnq̄ reputabūtur sēra. De cetero fratres gaudete & exultate in dño, vt sctī spiritus grā illuminati & cōfortati, vos vestrosq; ad pascua eterne vite puenire atq; ꝓducere adminicute dño valeatis. Grā dñi nostri Iesu christi & charitas dei,& cōmunicatio spūs sancti sit semper cum omnibus nobis. Amen. Data. viii. Kalen. Septembris, Constāte. c. consul.

A

¶INCIPIVNT DECRETA MELCHIADIS PAPE.

Universidad de Deusto Biblioteca

A DILECTSISIMIS FRATRIBVS MARINO, BENE dicto, Leoncio, & ceteris hyspaniarũ ac illis in partibus cõstitutis episcopis Melchiadis, Apostolici precepti verba sunt apud iudeos atq; gẽtiles sine offensione nos esse debere, hoc quisq; christianus est tota animi virtute custodit. Quod cum ita sit, non parum periculi illi manere poterit ante deũ, qui hoc detractat etiã fidelib⁹ exhibere. Nam qualiter nos qui neminẽ pire volum⁹ ista cõtristẽt que auctoribus christianis percellunt animos christianos, dominicus in euangelio sermo testatur, Ait enim ipse saluator quod expediat scandalizanti vnum die pusillis in maris profundum demergi. Ideo que sit eius iam pena queramus cui tale supplicium legimus expedire. Quapropter ista charissimi valde sunt verba ponderanda & cauẽda, ne pro tẽporalibus eterna, & ꝑ caducis mãsura, & ꝑ prauissimis tẽporalibus perdantur (quod absit) ꝑpetua gaudia. Vnde vos rogamus & obsecram⁹ vt nullus alteri noceat, neq; infest⁹ aut nocẽs existat, sed iuxta apostolum alter alteri⁹ onera portet vt legẽ christi adimpleat. & nolite iudicare inuicem, sed iuxta eundẽ apostolum hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculũ fratri vel scandalũ. Primo semper omnia diligẽter inquirite, vt cũ iustitia & veritate definiatis. Neminẽ condẽnetis ante verũ & iustũ iudiciũ. Nullum suspitionis arbitrio indicetis, sed primũ probate, & postea charitatiuam ꝓferte sentẽtiam. Et qd̃ vobis non vultis fieri, alteri nolite facere. Memẽtote sermonis dñi semper qui ait, Nolite iudicare, et nõ iudicabimini. Nolite condẽnare, vt nõ condenemini, in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini. Episcopos nolite iudicare, nolite condẽnare absq; sedis huius auctoritate. Quod si feceritis irrita erũt vestra iudicia & vos condẽnabimini. Hoc enim priuilegiũ huic sancte sedi a temporib⁹ apostolorũ statutũ est seruare, quod illesum manet vsq; in hodiernũ diẽ. Ẽpos ergo quos sibi dñs oculos elegit & colũnas ecclesie esse voluit, quibus etiam ligãdi & soluendi dedit potestatem suo iudicio reseruauit, hoc q; priuilegiũ beato Clauigero Petro sua vice solũmodo commisit. Quod eius iuste prerogatiuũ succressit sedi futuris hereditandum atq; tenẽdum temporib⁹, quoniam & inter beatos apostolos fuit quedam discretio potestatis. Et licet cunctorũ par electio foret, beato tamen Petro concessum est vt aliis ꝑmineret eorũq; que ad querelã venirent causas & interrogationes prudẽter disponeret. Quod dei ordinatione taliter ordinatũ esse credim⁹, ne omnes posterorũ cuncta sibi vindicarent, sed semp maiores cause sicut sunt eꝑorum & potiorũ cure negotiorũ ad vnã beati principis apostolorũ Petri sedẽ confluerent, vt inde suscipiant finem iudiciorũ, vnde acceperunt initium institutionũ ne quandoq; a suo discreparent capite. Si vero se viderit quisquã vestrum pregrauari hanc sedem appellet, huc recurrat, vt semper instituta fuit cõsuetudo, quia & volũtarie eis cõpatiemur & libenter ꝓut dñs dederit adminiculũ feremus. Nec a quoq; fratres inhibeatur aut obiurgetur q nostre consors cõmunionis esse voluerit, sed magis ei veniẽdi auxiliũ ꝑstet, quia sufficit vnicuiq; obiurgatio que fit a plurimis, vt iuxta apl'm magis donetis & cõsolemini, ne forte abũdantiori tristitia absorbeatur q in angustia est, Propter qd̃ obsecro vos vt ipse ait, vt confirmetis in illo charitatẽ, Eorũ enim os accusandi sacerdotes vel testificãdi in eos obstruim⁹ quos non humanis sed diuinis vocibus mortuos esse scim⁹, quoniã infidelis hõ mortuus est in corpore viuẽte nec in suspitionẽ veniat hõ fidelis, vt dicat aut faciat ea que pati non vult. Si quis fidelis est videat ne falsa loquatur, aut cuiquam insidias ponat. Facile est ergo hominẽ fallere nõ tamen deum, Sapiens non est qui nocet. Et nichil mali vult qui est fidelis, in his enim fidelẽ & infidelẽ hoiem cognoscere possumus innocẽdo & adiuuãdo, vt ipsa veritas ait, Bonus hõ ex bono thesauro cordis sui ꝓfert bona, & mal⁹ hõ ex malo thesauro cordis sui ꝓfert mala, ex abũdantia enim cordis os loquitur. Pro nobis enim dicit dñs per prophetam. Eos vero qui iudicãt vos, ego iudicabo. Et iterũ ad seruos dixit. Nolite timere opprobrium hoim & blasphemias eorũ ne metuatis. De talib⁹ quoq; ꝓpheta canit dicẽs. Nõ sic impii sed tanq; puluis quẽ proiicit ventus, ꝓptere a nõ resurgent impii in iudicio neque pctõres in cõgregatione iustorũ. Quoniã nouit dñs viã iustorũ & iter ipiorũ pibit. Quare cõturbate sunt gẽtes, & plebes meditabũtur inania. Cõsurgẽt reges terre, & principes tractabũt pariter aduersus dñm & aduersus christum ei⁹. Disrũpamus vincula eorũ, & ꝓiiciamus a nobis iugum ipsorũ. Habitator celi ridebit, & dominus subsannabit eos. Tũc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo cõturbabit eos. Et alibi dixit. Scelus impii in medio cordis ei⁹ nõ est timor dei ante oculos eius. Quoniã dolose egit aduersus eum in oculis eius, vt inueniret iniquitatem ad odium'. Verba oris eius iniquitas & dolus, cessauit cogitare vt benefaceret. Iniquitatem cogitat in cubili suo, stabit in via non bona, malum non abiiciet.

Domine in

Universidad de Deusto

Domine in celo misericordia tua, fides tua vsque ad nubes, iustitia tua sicut montes dei, iudicia tua abyssus multa. Homines & iuuenta saluos facies domine, quā preciosa misericordia tua deus. Et filii Adā in vmbra alarū tuarū sperabūt. Inebriabūtur de pinguedine domus tue & torrēte deliciarum tuarū potabis eos. Quoniā tecū est fons vite & in lumine tuo videbimus lumē. Attrahe misericordiam tuā scientibus te, & iustitiā tuam rectis corde. Nō veniat michi pes superbie, & manus impiorum non me cōmoueat, ibi ceciderunt operantes iniquitatē, expulsi sunt, & non potuerunt surgere. Audiuimus a quibusdā fratribꝰ quibꝰ infesti eratis nimis ꝙ iurgia & discordie sint inter vos. Propterea ista scripsimus vobis mandantes, vt ita teneatis sicut & ab apostolica sede vobis tenenda mandantur. Vnde & dominus in euangelio militibus interrogātibus respōdit dicēs. Neminē concutiatis neq; calūniā faciatis, sed cōtēti estote stipendiis vestris. Concutit enim hominē qui illum iniuste conturbat, de his hec vobis interdum sufficiant. Si autem maioribꝰ indigueritis vita comite mittite & mittentur vobis. ¶ De his vero super quibꝰ rogitastis vos informari, id est vtrū maius esset sacramētū manus impositio episcoporum aut baptismus. Scito te vtrūq; magnū esse sacramentū. Et sicut A
vnum a maioribꝰ fit, id est a summis pontificibus quod a minoribus perfici nō potest, ita & maiori veneratione venerandum & tenendū est, sed ita coniuncta sunt hec duo sacramenta vt ab inuicem nisi morte preueniente nullatenus possint segregari, & vnum sine altero rite perfici nō potest. Nam vnum preueniente morte saluare sine altero potest, aliud autem nō potest. Vnde scriptum est, In diebus illis dicit dominꝰ effundā de spiritu meo super omnē carnem. Aduertamus summas diuitias bonitatis dei. Quod i cōfirmandis neofitis manus impositio tribuit singulis, hoc tunc spiritus sancti descensio in credentium populos donauit vniuersis. Sed quia dicimus quod manus impositio, & cōfirmatio, & qui iam regeneratꝰ in christo est, confirmare aliquid possit forte cogitet sibi aliquis, Quid michi prodest post mysterium baptismatis mysteriū confirmantiōis? Aut quantū video nō totum de fonte suscepimus si post fontem adiectione noui generis indigemus. Nō ita dilectissimi attendat charitas vestra. Sicut exigit militaris ordo, vt cum imperator quēcunq; in militum receperit numerū, nō solū signet receptū, sed etiam armis competētibus instruat pugnaturū. Ita in baptizato benedictio illa munitio est. Dedisti militē, da ei adiumētum militie. Nūquid prodest si quisquā parentum magnā pupillo conferat facultatē nisi prouidere studeat & tutorē. Itaq; paracletus regeneratis in christo custos & consolator & tutor est. Ideo dicit fermo diuinus. Nisi dominus custodierit ciuitatem frustra vigilat qui custodit eam. Ergo spiritus sanctus qui super aquas baptismi salutifero descēdit illapsu i fonte plenitudinem tribuit ad innocētiam, in confirmatione augmentum pstat ad gratiam, quia in hoc mundo tota etate victuris inter inuisibiles hostes & pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitā, post baptismū cōfirmamur ad pugnā, In baptismo abluimur, post baptismū roboramur, at si continuo trāsituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris autem necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace beati seculi recipiēdos confirmatio autem armat & instruit ad agones mundi huius & prelia reseruandos. Qui autē post baptismū cum acquisita innocentia immaculatus peruenit ad mortē confirmatur morte, quia non potest peccare post mortē, Hic si forte illud etiam requirere velimus post passionem & resurrectionē Christi, quid apostolis profuerit aduentus spiritus sancti ipe dominus eis euidenter exponit. Que dico (inquit) vobis non potestis ea portare modo, cum autem venerit ille spiritus veritatis ipse docebit omne veritatem. Vides quia cum spiritus sanctus infunditur cor fidele ad prudentiā & constantiā dilatatur. Itaq; ante descēsionem spiritus sancti vsq; ad negationē apostoli deterrētur, post visitationem vero eius vsq; ad martyrium contēptu salutis armātur, secundū hoc per Christū redimimur per spiritū vero sanctū dono sapiētie spiritualis illuminamur, edificamur, erudimur, instruimur, consummamur, vt illā sancti spiritus vocē audire possimus. Intellectū tibi dabo & istruam te in via hac qua gradieris. De spiritu sancto accipimus, vt spirituales efficiamur, quia animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. De spiritu sancto accipimus, vt sapiamus inter bonum malumq; dēcernere, iusta diligere, iniusta respuere, vt malicie ac superbie repugnemus, vt luxurie ac diuersis illecebris, & sedis indigniisq; cupiditatibus resistamus. De spiritu sancto accipimus vite amorem & glorie ardorē, vt succensi diuinitus erigere a terrenis mētem ad supna & diuina valeamus. ¶ Ieiunium ergo dominici diei & quinte ferie nemo celebrare debet, vt inter ieiunium Christianorū & gētilium B
veraciter credētium atq; infideliū & hereticorum vera & nō falsa discretio habeatur, vnde scriptum est. Que pars christi ad belial? aut que pars fideli cum infideli? Que autem participatio iustitie cū

Universidad de Deusto Biblioteca

iniquitate? Et iterum. Nolite iugũ ducere cum infidelibus, De cetero fratres videte ne quis vos deci/
piat inanibus verbis, neq; per philosophiã & inanẽ fallaciã secundũ traditionem hominũ, secundum
elementa mundi, & non secundũ Christũ, quia in Christo habitat omnis plenitudo diuinitatis cor
poraliter, & estis in illo repleti qui est caput omnis principatus & potestatis, in quo & circuncisi estis
circuncisione non manufacta in expoliatione corporis carnis in circuncisione Christi cõsepulti ei in
baptismo in quo resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitauit illũ a mortuis. Et vos cũ mor/
tui essetis in delictis & preputio carnis vestre cõuiuificauit cum illo, donãs vobis omnia delicta, de/
lens quod aduersum vos erat cirographum decreti quod erat contrariũ nobis, & ipsum tulit de me/
dio & affigens illud cruci, expolians principatus & potestates traduxit confidenter palã triumphãs
illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo & potu, aut ĩ parte diei festi, aut neomenie, aut sab/
batorũ que sunt vmbra futurorũ corp⁹ autẽ Christi. Nemo vos seducat volẽs in humilitate & religio
ne angelorũ que non vidit ambulãs frustra inflatus sensu carnis sue, & non tenens caput ex quo to/
tum corpus per nexũ & coniunctionẽ subministratũ & cõstructum crescit in augmẽtũ fidei. Si mor
tui estis cum Christo ab elementis huius mundi quid adhuc tãq; viuentes in mundo decernitis? Ne
tetigeritis, neq; gustaueritis, neq; contrectaueritis que sunt omnia in interitu ipso vsu secundũ prece
pta & doctrinas hominũ, que sunt rationẽ quidã habentia sapientie in superstitione & humilitate,
& non ad parcendũ corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis. Igitur si cõsurrexistis cum
christo que sursum sunt querite, vbi Christ⁹ ẽ in dextera dei sedẽs, que sursum sunt sapite nõ que sup
terram. Mortui enim estis & vita vestra abscondita est cum christo in deo. Cum christus apparue/
rit vita vestra tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra que sunt
super terrã, fornicationem, immunditiã, libidinem, concupiscentiam malã, & auaritiam que ẽ simu
lacrorum seruitus, propter que venit ira dei in filios incredulitatis. In quibus & vos ambulastis ali/
quando cum viueretis cum illis. Nũc autem deponite vos omnẽ irã, indignationem, malitiã, blas/
phemiã, turpẽ sermonem de ore vestro. Nolite mentiri inuicẽ expoliantes vos veterẽ hominẽ cum
actibus suis & induẽtes nouũ eum qui renouatur in agnitionem secundũ imaginem eius qui crea
uit eum. vbi non est iudeus & gentilis circuncisio & prepucium, barbarus & scytha, seruus & liber,
sed omnia & in omnibus christus. Induite ergo vos sicut electi dei sancti & dilecti viscera misericor
die, benignitatẽ, humilitatem, modestiã, patientiam supportantes inuicẽ, & donantes vobismetipsis,
si quis aduersus aliquã habet querelã. Sicut & christus donauit vobis ita & vos. Super autem om/
nia hec charitatem habentes quod est vinculum perfectionis. Et pax christi vigeat in cordibus ve/
stris, in qua & vocati estis in vno corpore & grati estote. Verbum dei habitet in vobis abundanter
in omni sapientia docentes & cõmonẽtes vosmetipsos psalmis hymnis & canticis spiritualibus in
gratia cantantes in cordibus vestris deo. Omne quodcumq; facitis in verbo aut in opere omnia in
nomine domini nostri Iesu christi facite gratias agentes deo & patri per ipsum. Vos charissimi no
lite deficere benefacientes. Quod si aliquis fuerit qui non obedierit verbis apostolicis hunc notate
& non cõmisceamini cum illo, vt confundatur. Et nolite quasi inimicum existimare sed corripite vt
fratrẽ, deus autẽ pacis det vobis idipsum sapere in alterutrum & in omnes, & ipse sit semper vobiscũ
in omni loco Amen. Data kalẽ. Martias Volusiano & Rufino viris clarissimis consulibus.

DE PRIMITIVA ECCLESIA ET SYNODO NICENA.

A NEMO QVI SCRIPTVRAS DIVINAS LEGIT ignorat, quod in principio nascentis ecclesie discipulis in vnum cõgregatis cũ multitudine credentium in quibus erat cor vnũ, & anima vna, quiq; vendẽtes predia & possessiones suas afferebãt, & diuidebatur singulis prout cuiq; opus erat. Futuram namq; ecclesiam in gentibus apostoli preuidebant, maximeq; quia dominus illis predixerat, euntes in mundũ vniuersum predicantes euã gelium, vel quia expellendi erant a iudea, nouerant se in gentibus dispergen dos, ecclesiãq; cõgregãdam ex rudi populo. Idcirco predia in iudeã minime sunt adepti, sed precia tantũmodo ad fouendos egentes. At vero cum inter turbines & aduersa mundi succresceret ecclesia, eo vsq; peruenit vt non solum gentes, sed etiam Romani principes (qui pene totius orbis monar/

chiam

Universidad de Deusto

chiam tenebant) ad fidem Christi & baptismi sacramenta cõcurrerent. Et quibus vir religiosissimꝰ constantinus primus fidem veritatis patenter adeptus licentiam dedit per vniuersum orbem suo degentes imperio non solum fieri christianos: sed etiam fabricandas ecclesias, & predia tribuēda cõstituit. Deniq; idem prefatus princeps donaria immensa, & fabricā templi primæ sedis beati principis apostolorum instituit, adeo vt sedem imperialē quā Romani principes possederant relinqueret, & beato Petro suisq; presulibus profuturā cõcederet, Idemvero presidens in sancta synodo que apud nicenũ congregata est, cum querelā quorũdam conspiceret coram se deferendā ait, vos a nemine diiudicari potestis quia soluis dei iudicio reseruamini, dii & enim vocati estis, Idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo & enim tẽpore & deinceps viri religiosissimi non solũ possessiones & predia que possederant, sed etiam semetipsos domino consecrarunt edificantes basilicas in suis fundis in honore sanctorũ martyrũ per ciuitates ac monasteria innumera, in quibus cetus domino seruientium conueniret. Deniq; reges & presides ac magistratus non solum hanc licentiã tribuere, sed etiam ipsi propria largiti sunt per vniuersa regna terrarũ, vnde alerẽtur egentes qui nichil in mundo possidebant, ecclesieq; dei fabricarentur atq; restaurarentur, deoq; & ecclesie eius rite famulantibus seruisq; illius supplementa (vt absq; necessitate essent) tribuerentur, vt hec accipientes possent secundũ monita apostoli orationes postulationes obsecratiões gratiarũq; actiones facere ꝓ omnibus hominibus pro regibus, & qui in sublimitate sunt, vt quietã & trãquillã vitam habeant. Et hoc bonum & acceptum esse coram deo idem magister gentiũ protestatur cui sollicitudo omniũ ecclesiarum incumbit, quiq; episcopos regere per spiritum sanctũ constituit ecclesiã dei. Quibus ait, Pascite qui in vobis est gregem dei prouidentes non coacte sed sponte secundũ deum, neq; turpis lucri gratia, sed voluntarie. Cum enim dicat, Nemo militãs deo implicat se negociis secularibus, que enim sunt negocia secularia sancti canones manifestant & inhibent perspicue, quod quidã qui in clero videntur electi propter lucra turpia conductores alienarum possessionũ fiant, & secularia negotia sub cura sita accipiant domini quidẽ ministerium paruipendentes, secularium vero discurrentes domos, & propter auaritiã patrimoniorũ sollicitudinem sumentes decreuit sancta synodus nullũ deinceps clericũ aut possessiões cõducere, aut negotiis secularibꝰ se miscere, ꝑter pupillorũ & orphanorũ, aut si forte ep̃s ciuitatis ecclesiasticarũ rerũ sollicitudinẽ habere ꝑcipiat. vbi liquido patet quia alia sunt negocia secularia alia ecclesiastica. Nõne moyses in seculo erat cum crebrò tabernaculum intraret & exiret, qui intus contemplatione raptus foris infirmãtiũ negotiis vrgebatur, intus dei archana considerans foris onera carnalium portabat? Cuius typũ sacerdotes in ecclesia agere debent, vt dum foras exeunt ad exercenda negotia pro necessitatibus subditorũ, intus ad se redeãt per contẽplationem mandatorũ, sicut paulus qui celestibus secretis inseritur, & tamẽ per condescensionis viscera carnalium cubile perscrutatur, Sic & Iacob ascendentes & descendentes angelos vidit, quia videlicet rectores ecclesie non solum deo contẽplando superna appetunt, sed deorsum quoq; ad mẽbra illius miserando descendunt. Et dum sacerdotes horũ facta imitantur & se custodiunt, & subditorum onera portant, & videtur tales esse quales idem egregius predicator dicit, vt qui vtuntur hoc mundo tãq̃ non vtãtur, & qui gaudent tãq̃ non gaudentes, & qui emunt tãq̃ non possidentes.

EDICTVM DOMINI CONSTANTINI IMPERATORIS.

IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDVE TRINITATIS patris scilicet & filii, & spiritus sancti imperator Cesar. Flauius cõstantinus in Christo Iesu vno ex eadem trinitate sancta saluatore domino deo nostro fidelis, mansuetus, benefícus, alemanicus, gothicus, sarmaticus, germanicus, britãnicus, vnicus, pius, felix, victor, ac triumphator semper augustus, sanctissimo ac beatissimo patri patri Siluestro vrbis Romane episcopo & pape, atq; omnibus eius successoribus qui in sede beati Petri vsq; in finem seculi sessuri sunt pontificibus, nec non & omnibus reuerentissimis, & deo amabilibus catholicis episcopis eidem sacro sancte Romane ecclesie per hanc nostram imperialẽ cõstitutionẽ subiectis in vniuerso orbe terrarum nunc & in posteris cunctis retro temporibus constitutis gratia, pax, charitas, gaudium, longanimitas, misericordia a deo patre omnipotẽte & Iesu Christo filio eius, & spiritu sancto cũ om-

Universidad de Deusto Biblioteca

nibus vobis. Ea que saluator & redemptor noster domin⁹ noster Iesus christus altissimi patris filiⁿ per suos sanctos apostolos Petrum & Paulū interueniēte patre nostro siluestro summo pontifice & vniuersali papa mirabiliter dignatus est operari, liquida narratione per hui⁹ nostre imperialis insti tutionis paginā ad cognitionē omniū populorum in vniuerso orbe terrarum studuit propagare no stra mansuetissima serenitas. Primū quidem nostrā fidem quā a prelato beatissimo patre & oratore nostro siluestro vniuersali pōtifice docti sumus intima cordis confessiōe ad instruēdas omniū vestrū mētes proferētes, & ita demum dei misericordiā supvos diffusam annciātes. Nosse enī vos volum⁹ sicut per anteriorē nostram sacrā pragmaticā iussionē significauimus nos a culturis idolorū, simula cris mutis & surdis manufactis, diabolicis cōpositiōib⁹ atq; ab oib⁹ sathane pōpis recessisse, & ad itegrā xpianorū fidē que ē vera lux & vita perpetua peuenisse credētes iuxta id qd nos idē almific⁹ summ⁹ pater & doctor noster siluester instruxit pōtifex in deū patrē omnipotētē factorem celi & terre visi bilium omniū & inuisibilium Et in Iesum christū filium eius vnigenitū dominū nostrum, per quē creata sunt omnia. Et in spiritū sanctum dominū & viuificatorē vniuerse creature, hos patre & filiū & spiritum sanctum cōfitemur ita, vt in trinitate perfecta & plenitudo sit diuinitatis & vnitas pote statis, pater deus, filus deus, & spiritus sanct⁹ deus, & tres vnum sunt in Iesu Christo. Tres itaq; for m: sed vna potestas. Nam sapiens retro semper deus edidit ex se per quod semper erant gignenda secula verbū. Et quando eodē solo sue sapientie verbo vniuersam ex nichilo formauit creaturam cum eo erat cuncta suo archano componēs mysterio, Igitur perfectis celorū virtutibus, & vniuersis terre materiis pio sapientie sue nutu ad imaginem & similitudiē suam primū de limo terre fingens ho mīnem hunc ī paradiso posuit voluptatis. Quē antiquus serpens & hostis inuidens diabolus per amarissimum ligni vetiti gustum exulē ab eisdem fecit gaudiis, eoq; expulso non desinit sua vene nosa multis modis protelare iacula, vt a via veritatis humanū abstrahens genus idolorum culture videlicet creature, & non creatori deseruire suadeat, quatinus per hos eos quos suis valuerit irretire insidiis, secum eterno afficiat cōcremādos supplicio. Sed deus noster misertus plasmatis sui dirigēs sanctos suos prophetas per quos lumen future vite aduentum videlicet filii sui domini dei & salua toris nostri Iesu christi annunciās misit eundem vnigenitum filiū sum & sapientie verbum. Qui descendēs de celis propter nostrā salutem nat⁹ de spiritu sancto ex Maria virgine, Verbum caro fa ctum est, & habitauit in nobis, non amisit quod fuerat, sed cepit esse quod non erat, Deū perfectū & hominem perfectum, vt deus mirabilia perficiens, & vt homo humanas passiones sustinēs, ita verbum hominē & verbum deum predicante patre nostro siluestro summo pontifice intelligim⁹, vt ve rum deum verum hominē fuisse nullo modo ambigam⁹. Electisq; duodecim apostolis miraculis coram eis & innumerabilis populi multitudine coruscauit. Confitemur eundē dominum Iesum christū adimplesse legē & ꝓphetas, passum, crucifixū secundū scripturas, tertia die a mortuis resurre xisse assumptū in celos, atq; sedentē ad dexterā patris. Inde vēturū iudicare viuos & mortuos, cui⁹ iperii nō erit finis, Hec ē enī fides nostra catholica orthodoxa a beatissimo patre nostro siluestro sum mo pōtifice nobis prolata. ¶ Exhortātes ideirco omnē populū & diuersas gentium nationes hāc fi
A dem tenere, colere, & predicare, & in sancte trinitatis nomine aptissime gratiā consequi, & dominū nostrum Iesum christum saluatorē, qui cū patre & spiritu sancto per infinita secula viuit & regnat. Quē siluester beatissimus pater noster vniuersalis predicat pōtifex corde deuoto adorare. Ipse enim dominus noster misertus michi peccatori misit sanctos suos apostolos ad visitandum nos, & lumen sui splendoris infulsit nobis, & abstractum a tenebris ad veram lucē & agnitionem me venisse gra tulamini. Nā dum valida squalloris lepra totam mei corporis inuasisset carnem, & multorum medi corum cōueniētium cura adhiberetur, nec vllius quidem cura promeruissemus salutem. Ad hoc ve nerunt sacerdotes capitolii dicentes michi debere fieri fontem in capitolio & compleri hunc innocē tium sanguine, & in eo calente loco me posse mundari. Et secundū eorum dicta aggregatis pluri mis innocentibus infantibus, dum vellent sacrilegi paganorum sacerdotes eos mactari, & ex eorum sanguine fontem repleri, cernēs serenitas nostra lahcrimas matrum eorum, illico exhorrui facin⁹ mise ratusq; eas proprios illis restitui precepim⁹ filios suos, datisq; vehiculis & donis concessis gaudentes
B ad propria relaxauim⁹. ¶ Eadem igitur transacta die nocturna nobis facta silentia dum somnitē pus aduenisset, assunt apostoli sanctus Petrus & Paulus dicentes mihi. Quoniam flagitiis posuisti terminum, & effusionem sanguinis innocentis horruisti missi sumus a Christo domino deo nostro dare tibi sanitatis recuperande consilium. Audi ergo monita nostra, & fac quodcumq; indicamus

tibi.

Universidad de Deusto

tibi. Siluester episcopus huius ciuitatis ad montē soracte persecutiones tuas fugiens in cauernis pe
trarum cum suis clericis latebrā fouet, hunc ad te cum adduxeris, ipse tibi piscinam pietatis ostēdet,
in qua dum te tertio merserit, omnis te valitudo ista deseret lepre. Quod dum factum fuerit hancvi
cissitudinem tuo saluatori compensa, vt omnes iussu tuo per totum orbem restaurentur ecclesie. Te
autem ipsum in hac parte purifica vt relicta omni superstitione idolorum deum viuum & verū, qui
solus est & verus adores, & excolas, vt ad eius volūtatem attingas. Exurgens igitur a somno proti⸗
nus iuxta id quod a sāctis apostolis admonitus sum peregi, aduocatoq; eodem precipuo & magni
fico patre & illuminatore nostro siluestro vniuersali papa omnia a sanctis apostolis michi precepta
dixi verba, Percontatiq; sumus ab eo qui isti dii essent Petrus & Paulus, Ille vero nō eos deos vere
dici, sed apostolos saluatoris nostri domini dei Iesu christi respondit. Et rursum interrogare cepim⁹
eundem beatissimū papā, vtrum istorum apostolorū imagines expressas haberet, vt ex pictura di⸗
sceremus hos esse quos reuelatio docuerat. Tunc idem venerabilis pater imagines eorūdem apostolorum per diaconē suum exhiberi precepit, quas dum aspicerē & eorum quos in somno videram fi⸗
guratos in ipsis imaginibus cognouissem vultus ingenti clamore coram omnibus satrapis meis
confessus sum eos esse quos in somno viderā. ¶ Ad hec beatissimus idem siluester pater nostervrbis A
Rome episcopus indixit nobis penitētie tempus intra palatium nostrum lateranense, in vno cilicio,
vt omnia que a nobis impie peracta atq; iniuste disposita fuerant, vigiliis ieiuniis atq; lachrimis &
orationibus apud dominū nostrum Iesum christū saluatorē impetraremus. Deide per manus im⸗
positionem clericorū, vsq; ad ipsum presulē veni, ibiq; renuntians sathane pompis & operibus eius,
vel vniuersis idolis manufactis credere me in deum patrē omnipotentem factorem celi & terre, visi
bilium & inuisibilium, & in Iesum christum filium eius vnicū dominū nostrū, qui natus est de spi⸗
ritu sancto ex maria virgine spontanea voluntate corā omni populo ꝓfessus sum. Benedictoq; fon
te illic me trina mersiōe vnda salutis purificauit. Positoq; me in fontis gremio manū de celo me cō⸗
tingentē propriis oculis vidi. De qua mundus exurgēs ab omni me lepre squallore mundatū agno
scite, leuatoq; me de venerabili fonte indutus vestibus candidis septiformis gratie sancti spiritus con
signationem adhibuit beati chrismatis vnctione, & vexillū sancte crucis in mea fronte liniuit dicēs.
Signat te deus sigillo fidei sue, In nomine patris & filii, & spiritus sancti in consignatione fidei. Cun
ctusq; clerus respondit amen. *Et adiecit presul*, pax tibi. Prima itaq; die post perceptum sacri baptis
matis mysterium, & post curationem corporis mei a lepre squallore agnoui nō esse aliū deū nisi pa
trem & filium & spiritū sanctū, quē beatus *Siluester papa pdicat*, trinitatem in vnitate vnitatem in
trinitate. Nam omnes dii gentiū quos vsq; hactenus colui demonia, opera hominū manufacta cō⸗
probātur. Et enim quantā potestatem idem saluator noster suo apostolo beato Petro contulerit in
celo ac terra lucidissime nobis idem venerabilis pater edixit, dum fidelem eum in sua interrogatiōe
inueniens ait. Tu es petrus & super hāc petram edificabo ecclesiam meam & porte inferi nō ꝑuale
bunt aduersus eam. Aduertite potentes & aure cordis intendite, quid bonus magister & dominus
suo discipulo adiunxit inquiens. Quodcūq; ligaueris super terram, erit ligatum & in celis. Mirum
est hoc valde & gloriosum in terra ligare & soluere, & in celo ligatum & solutū esse. Et dum hec p̄di
cante beato Siluestro agnoscerem & beneficiis ipsius beati Petri integerrime sanitati me comperi re
stitutum. ¶ Vtile iudicauimus vna cum omnibus nostris satrapis & vniuerso senatu, optimatibus B
meis, etiam & cuncto populo Romane glorie imperii subiacēti, vt sicut in terris vicarius filii dei esse
videtur constitutus etiam & pontifices qui ipsius principis apostolorum gerūt vices principatus po
testatem amplius quā terrena imperialis nostre serenitatis mansuetudo habere videtur concessam a
nobis nostroq; imperio obtineant, eligentes nobis ipsum principē apostolorum vel eius vicarios fir⸗
mos apud deum esse patronos. Et sicut nostra est terrena imperialis potentia eius sacrosanctā Roma
nam ecclesiam decreuimus veneranter honorare & amplius quā nostrum imperiū & terrenū thro⸗
num sedem sacratissimā beati Petri gloriose exaltari, tribuētes ei potestatem & glorie dignitatē atq;
vigorem & honorificētiam imperialem, atq; decementes sancimus, vt principatum teneat tam su⸗
per quattuor precipuas sedes Antiochenā, Alexandrinā, Constantinopolitanā, & Hierosolimitanā
quāq; etiam super omnes in vniuerso orbe terrarū dei ecclesias. Et pōtifex qui pro tēpore ipsi⁹ sacro
sancte Romane ecclesie extiterit, celsior & princeps, cunctis sacerdotibus totius mūdi existat, & eius
iudicio queq; ad cultum dei vel fidei christianorum stabilitatem procurandam fuerint disponātur,
iustum quippe est, vt ibi lex sancta caput teneat principatus, vbi sanctarum legum institutor salua⸗

Universidad de Deusto Biblioteca

tor noſter beatum Petrum apoſtolatus obtinere precepit cathedram,vbi & crucis patibulũ ſuſtinẽs beate mortis ſumpſit poculum,ſuiq; magiſtri & domini imitator apparuit. Et ibi gentes pro chriſti nominis confeſſione colla flectant,vbi eorum doctor beatus Paulus apoſtolus pro chriſto exteſo collo martyrio coronatus eſt,illic vſq; in finẽ querant doctorem vbi ſanctũ doctoris quieſcit corpus, & ibi proni ac humiliati celeſtis regis dei ſaluatoris noſtri Ieſu chriſti famulẽtur officio, vbi ſuperbi terreni regis ſeruiebant imperio. Interea noſſe volumus omnem populum vniuerſarum genrium ac nationum per totũ orbem terrarum,cõſtruxiſſe nos intra palatiũ noſtrum lateranẽſe eidem ſaluatori noſtro domino Ieſu Chriſto eccleſiam a fundamentis cum baptiſterio & duodecim nos ſciatis de eius fundamentis ſecundũ numerum duodecim apoſtolorum cophinos terre onuſtatos propriis aſportaſſe humeris,quã ſacroſanctã eccleſiam caput & verticem omnium eccleſiarum vniuerſo orbe terrarum dici coli venerari ac predicari ſancimus, ſicut per alia noſtra imperialia decreta conſtituimus. Conſtruximus itaq; eccleſias beatorum Petri & Pauli primorũ apoſtolorum quas auro & argento locupletauimus, vbi & ſacratiſſima eorum corpora cum magno honore recondentes,thecas ipſorum ex electro cui nulla fortitudo preualet elemẽtorum conſtruximus,& crucẽ ex auro puriſſimo & gẽmis precioſiſſimis per ſingulas eorum thecas poſuimus,& clauis aureis confixímus. Quibus pro cõcinnatione luminariorum,poſſeſſionũ predia contulimus, & reb⁹ diuerſis eas ditauim⁹, & per noſtrã imperialẽ iuſſionem ſacrã,tam in oriente quã in occidente vel etiã ſeptẽtrionali & meridiana plaga videlicet ĩ Iudea, Grecia,Aſia,Thracia,Africa,& Italia, vel diuerſis inſulis noſtra largitate eis conceſſimus, ea prorſus ratione vt per manus beatiſſimi patris noſtri Silueſtri pontificis ſucceſſorumq; omnia diſponantur. Gaudeat enim vna nobiſcum omnis populus & gentium nationes vniuerſo orbe terrarum exhortantes omnes, vt deo noſtro & ſaluatori Ieſu Chriſto immenſas vna nobiſcum referatis gratias,quoniam ipſe deus in celis deſuper,& in terra deorſum,qui nos ꝑ ſuos ſanctos apoſtolos viſitans ſanctum baptiſmatis ſacramentum percipere & corporis ſanitate dignos effecit,pro quo concedimus ipſis ſanctis apoſtolis dominis meis beatiſſimis Petro & Paulo & per eos etiam beato Silueſtro patri noſtro ſummo põtifici,& vniuerſalis vrbis Rome pape,& omnibus eius ſucceſſoribus pontificibus qui vſq; in finem mundi in ſede beati Petri erũt ſeſſuri,atq; de ꝑſenti concedimus palatium imperii noſtri lateranenſe quod omnibus in toto orbe terrarũ preferitur atq; precellit palatiis deinde diadema videlicet coronã capitis noſtri ſimulq; pallium,vel mitram frigium,nec non & ſuperhumerale videlicet lorum quod imperiale circundare aſſolet collũ, verum etiã & clamidẽ purpureã atq; tunicam coccineã,& omnia imperialia indumenta,ſeu & dignitatem imperialiũ preſidentiũ equitum , conferentes etiã & imperialia ſceptra,ſimulq; & cuncta ſigna atq; banna etiam & diuerſa ornamenta imperialia,& omnẽ proceſſionem imperialis culminis & gloriã poteſtatis noſtre. ¶Viris enim reuerendiſſimis clericis diuerſis ordinibus eidem ſacroſancte Romane eccleſie ſeruientibus illud culmẽ ſingularitatem potentiam & precellentiam habere ſancim⁹ cuius ampliſſimus noſter ſenatus videtur gloria adornari,id eſt patricios atq; cõſules effici,nec nõ & ceteris dignitatibus imperialibus eos promulgãtibus decorari. Et ſicut imperialib⁹ militia, ita & derũ ſancte Romane eccleſie ornari decernimus. Et quẽadmodum imperialis potentia officiis diuerſis cubiculariorum nempe hoſtiariorum,atq; omnium excubiarum ornatu,ita & ſanctam Romanã eccleſiam decorari volumus. Et vt ampliſſime pontificale decus prefulgeat, Decernim⁹ & hoc vt clerici eiuſdẽ ſancte Romane eccleſie manipulis & linteaminib⁹,id eſt cãdidiſſimo colore decorari equos & ita equitari. Et ſicut noſter cenatus calciamẽtis vtitur cum vdonibus,id eſt cãdido linteamine illuſtrati,vt ſicut celeſtia ita & terrena ad laudem dei decorentur. Pre omnibus aũt licentiam tribuentes ipſi ſanctiſſimo patri noſtro Silueſtro vrbis Rome epiſcopo & pape, & omnib⁹ qui poſt eũ in ſucceſſum & perpetuis temporibus aduenerint beatiſſimis põtificibus pro honore & gloria chriſti dei noſtri in eadem dei magna catholica & apoſtolica eccleſia ex noſtro iudicio quẽ placatus proprio cõſilio clericare voluerit,& in numero religioſorũ clericorum cõnumerare nullum ex omnibus preſumentem ſuperbe agere. Decreuimus itaq; & hoc vt idẽ venerabilis pater noſter ſilueſter ſumm⁹ pontifex,vel omnes eius ſucceſſores pontifices diadema videlicet coronã quã ex capite noſtro illi cõceſſimus ex auro puriſſimo & gẽmis precioſis vti debeant, & eorum capite ad laudem dei pro honore beati Petri geſtare,ipſe vero beatiſſimus papa ſuper coronã clericatus quã gerit ad gloriam beati petri omnino ipſa ex auro non eſt paſſus vti corona, frigiũ quoq; candido nitore ſplendidam reſurrectionem dominicã deſignãs ei⁹ ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus, & tenẽtes frenũ equi illius

A

Universidad de Deusto

equi illius pro reuerētia beati Petri stratoris officium illi exhibuim⁹,statuētes eodē phrygio omnes eius successores singulariter vti in processionibus ad imitationem imperii nostri. ¶Vnde vt pontificalis apex nōvilescat,sed magis ampli⁹quā terreni imperii dignitas& glorie potētia decoretur,ecce tam palatium nostrum, vt predictum est quamq; Romane vobis, & omnes italie seu occidentalium regionum prouincias loca & ciuitates prefato beatissimo pontifici nostro siluestro vniuersali pape concedimus atq; relinquimus, & successorum ipsius pontificū potestati & ditionisirma imperiali censura per hanc diualē nostrā sacrā potestatē & pragmaticū cōstitutū decernim⁹dispōendū atq; iuri sancte Romane ecclesie concedimus permāsurum. Vnde congruum prospeximus nostrū imperium & regni potestatem orientalibus transferri ac transmutari regionibus,& in bizantie prouincie in optimo loco nomini nostro ciuitatē edificari,& nostrū illic constituī imperiū,quoniam vbi principatus sacerdotum & christiane religionis caput ab imperatore celesti constitutum est,iustum nō est vt illic imperator terrenus habeat potestatem,hecvero omnia que per hanc nostram imperialem sacrā,& per alia diualia decreta statuimus atq; confirmauimus,vsq; in finem mundi illibata & incōcussa permnaēda decernimus. Vnde corā deo viuo qui nos regnare precepit,& coram terribili eius iudicio obtestamur per hoc nostrū imperiale constitutū omnes nostros successores imperatores vel cunctos optimates satrapas etiam amplissimū senatum & vniuersum populum in toto orbe terrarū nunc & in posterū cūctis retro tēporibus imperio nostro subiacētem nulli eorū quoquomodo licere hec que a nobis imperiali sanctione sacrosancte Romane ecclesie vel eius omnibus pontificibus cōcessa sunt refragari aut cōfringerevel in quoq; cōuellere,Si quis autē (quod non credimus) in hoc temerator aut contēptor extiterit eternis cōdēnationibus subiaceat innodatus:& sanctos dei principes apostolorum Petrū & paulū sibi in presenti & futura vita sentiat contrarios, atq; in infer no inferiori cōcremat⁹ cum diabolo & omnib⁹deficiat impiis. ¶Huius vero imperialis decreti no A
stri paginā propriis manibus roborantes super venerādum corpus beati Petri principis apostolorū posuimus, ibiq; eidē cū apostolo spondentes nos cuncta inuiolabiliter cōseruare,& nostris successoribus imperatoribus cōseruanda in mandatis reliqui patri nostro siluestro summo pontifici & vniuersali pape,eiusq; cunctis successoribus pontificibus domino deo & saluatore nostro Iesu Christo annuēte tradimus perhemniter atq; feliciter possidenda. Et subscriptio imperialis,diuinitas vos cōseruet per multos annos sanctissimi ac beatissimi patres. Datū rome sub tertio die kalen. apriliū domino nostro Flauio constantino Augusto quarto & Gallicano. iiii. viris clarissimis consulibus.

¶Quo tempore actum sit nicenum concilium.

C Anones generalium conciliorum a temporibus cōstantini ceperunt. In precedentibus nāq; annis persecutione feruente docendarū plebiū nisi que a Romana processerunt sede minime dabatur facultas. Inde christianitas in diuersas hereses scissa est,quia nō erat licentia episcopis in vnū conuenire nisi tempore supradicti imperatoris,ipse enim dedit facultatem christianis libere congregari. Sub hoc etiā sancti patres in cōcilio niceno de omni orbe terrarum cōuenientes iuxta fidem euangelicam & apostolicam secundū post apostolos simbolum tradiderunt. B

INCIPIT PREFATIO NICENI CONCILII.

BEATISSIMO SILVESTRO IN VRBE ROMA APOstolice sedis antistite Cōstantino augusto & licinio cesare, consulatu paulini & Juliani virorum clarissimorū,ab alexādro millesimo tricesimo sexto anno mēse Iulio.xiii.kalen. Iulii.propter insurgētes hereses fides catholica exposita est apud niceam bithinie quā sancta & reuerendissima romana cōplectitur &veneratur ecclesia,quippe quā trecenti decem & octo patres mediantibusvictore atq;vincentio Religiosissimis romane sedis presbyteris inspirante deo,ad obstruēda arrii venena protulerunt. Nam & nōnulle regule subnexe sunt quas memorata suscipiens confirmauit ecclesia. Sciēdum est sane ab omnibus catholicis,quoniam sancta ecclesia romana nullis synodicis decretis prelata est,sed euāgelica voce domini & saluatoris nostri primatū obtinuit.vbi dixit beato Petro apostolo. Tu es petrus & super hanc petram edificabo ecclesiam meam. & porte inferi non preualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni celorum, & quecūq; ligaueris super C

Universidad de Deusto Biblioteca

terram erunt ligata & in celo, & quecũq; solueris super terram erunt soluta & in celo. Adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die vnoq; tempore gloriosa morte cum Petro sub principe nerone agonizans coronatus est, & ambo pariter ecclesiam sanctam Romanã Christo domino consecrauerunt, aliisq; omnibus vrbibus in vniuerso mundo sua presentia, atq; venerãdo triumpho pretulerunt. Et licet pro omnibus assidua apud dominũ omniũ sanctorum fundatur oratio, his tamẽ verbis Paulus beatissimus apostolus Romanis proprio cirographo pollicetur dicens. Testis enim michi est deus cui seruio in spiritu meo in euangelio filii eius quod sine intermissione memoriã vestri facio in orationibus meis. Prima ergo sedes celesti beneficio Romane ecclesie, quã beatissimi Petrus atq; Paulus suo martyrio dedicarunt. Secũda autem sedes apud alexandriam beati Petri nomine a marco eius discipulo atq; euãgelista consecrata est, quia & ipse in egypto primus verbum veritatis directꝯ a Petro predicauit, & gloriosum suscepit martyrium. Cui venerabilis successit abilius. Tertia vero sedes apud anthiochiam eiusdem beati Petri apostoli habetur honorabilis, quia illic priusq̃ Romã veniret habitauit & ignatium episcopum constituit, & illic primum nomen christianorum nouelle gentis exortum est. Nam & hierosolimitanus episcopus pro tanti loci reuerentia ab omnibus habetur honorabilis. Maxime quod illic primus beatissimus Iacobus qui dicebatur iustus qui etiã secundũ carnem frater domini nũcupatus est, a Petro, Iacobo, & Iohanne apostolis est episcopus ordinatus, itaq; secundũ antiquorũ patrum diffinitionem sedes prima in hierosolimis esse minime dicitur, ne forte ab infidelibus aut idiotis sedes domini nostri Iesu Christi (que in celo est) in terra esse putaretur. Et enim sedes eius celum terra autem scabellum pedum eius, quoniam ipse est per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nichil, quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum. Amẽ.

¶ Apud ephesum vero beatissimus Iohannes apostolus & euangelista multo tempore post domini resurrectionẽ et ascentionẽ in celos diuina inspiratiõe euãgeliũ cõscriplit, atq; requieuit. Et ob hoc
A eps ephesinꝯ pro tanti apostoli & euãgeliste memoria ceteris episcopis metropolitanis in synodis honor abiliorẽ obtinet sedẽ. ¶ Sed quoniã de concilio niceno differendũ est, quhec fecit causa, vt post illã apostolorũ gloriosã pdicationẽ que i oẽm terrã mirabiliter diffusa est sub cõstãtino augusto tãti cõgregarẽtur episcopi? Rufini nobis decimꝯ liber qui cõiũctꝯ est nouẽ libris ecclesiastice historie quos vir eruditissimus Eusebius cesariensis edidit necessario pfertur ad medium, vt parua que eius inter initia de arrii peruersitate conscripta sunt memorentur, quia dubium non est ideo trecentos decem & octo sanctissimos patres ex vniuerso orientali orbe in niceã bithinie cõgregatos, vt arrii impium dogma Christi auxilio funditus damnaretur. Et salubri prouidentia constituerent quid in sancta catholica ecclesia debeat obseruari. Item ad locum ex libro decimo rufini. Igitur cum apud alexandriam post achillem qui petri martyrio successit, suscepisset alexander sacerdotium, quia pax nostris & quies a persecutionibus erat, atq; ecclesiarum gloria confessorum meritis gaudebat, prosperitas rerum nostrarum domestica contetione turbabãtur. Et enim presbyter quidã apud alexãdria nomine Arrius, vir ipe & forma magis quã virtute religiosus, sed glorie laudisq; & nouitatis improbe precupidus, praua quedã de christi fide proferre & que arte inquisitiõis inuenerat cepit. Abscindere enim ac separare ab illa eterna & ineffabili dei patris substantia vel natura filium conabatur. Que res in ecclesia plurimos conturbabat, & a dulci mentis tranquillitate dimouebat, Sed cũ alexander episcopus natura lenis, & quietus, assidue cõmonitionibus arriũ cuperet a prauo incepto & assertionibus impiis reuocare, nec tamen res ex sententia procederet, & quod pleroq; quodam contagio pestifere assertionis infecerat, non solum apud alexandriam verũ & per alias prouintias que disperserat vrbes pernitiosum fore credens si dissimularet a talibus, plurimis consacerdotibus suis rẽ indicat. Questio laicis innotescit. Sermo vsq; ad aures religiosi principis (quippe qui omni studio & diligentia curaret que nostra sunt) peruenit. Tum ille ex sententia sacerdotum apud vrbem niceã episcopale concilium conuocat, trecẽtis ibiq; arrium decem & octo episcopis residentibus adesse
B iubet, ac de eius propositionibus & questionibus iudicare. ¶ Sed in eo concilio admirabile factum principis nõ puto reticẽdum. Etenim cum ex omnibus pene locis episcopi cõuenissent, & (vt fieri solet) diuersis ex causis inter se quedam iurgia detulissent interpellabatur frequenter a singulis. offerebantur libelli, culpe proferebãtur, & magis ad hec quã ad id pro quo fuerat ventũ animos dabãt. At ille vidẽs qd per huiusmodi iurgia causa summi negocii frustraretur, diẽ certũ statuit quo vnusquisq; episcoporũ (si quid querimonie habere videretur) deferret. Cũ resedisset, suscepit a singulis libellos.

Quos

Universidad de Deusto

Quos simul omnes in sinu suo continens nec in eis quod contineretur aperiens ait ad episcopos. Deus vos constituit sacerdotes,& potestatem vobis dedit de nobis quoq; iudicandi. Et ideo nos a vobis recte iudicamur vos autem nō potestis ab hominibus iudicari. Propter quod dei solius inter vos expectate iudicium,vt & vestra iurgia quecūq; sunt ad illud diuinum reseruētur examē,vos & enim nobis a deo dati estis dii. Cōuenies non est,vt homo iudicet deos,sed ille solus de quo scriptū est. Deus stetit in sinagoga deorum in medio autem deos discernit. Et ideo his omissis alia que ad fidem dei pertinent abiq; vlla animorū contētione discutite. Cum hec dixisset omnes querimonia rum libellos iussit exuri,ne innotesceret illi odiū & suggillatio sacerdotum. ¶Verum cum per dies multos in episcoporū concilio de fide questio verteretur,& nōnulli diuersa sentirent ac vehementer ceptis arrii fauerent,plures tamen erant qui impium execrarētur inceptum. Cumq; in eodem con/ cilio esset confessorū magnus numerus sacerdotū,omnes arrii nouitatibus aduersabantur,Fauebant vero ei viri in questionib⁹ callidi,& ob id simplicitati fidei aduersabātur. Quātā vero habeat virtutē fidei simplicitas,etiā ex his que ibi gesta sunt cognoscimus. Et enim cum pro studio religiosi impe ratoris ex omni terra sacerdotes dei cōuenissent,opinione cōmoti philosophi quoq; & dialecticival/ de nobiles & opinatissimi conuenerunt. In quibus quidam insignis in arte dialectica per dies singu los conflictū summi certaminis cum episcopis nostris viris eque in dialectica non improbiliter eru/ ditis mouebat. Et fiebat ingens spectaculum cōuenientibus ad audiendum doctis & litteratis vi/ ris. Nec tamen vllo genere philosophus concludi a quodā poterat aut constringi. Tanta enim dicē di arte obiectis questionibus occurrebat,vt vbi maxime putaretur astrictus velut anguis lubric⁹ ela beretur. Sed vt ostenderet deus,quia non in sermone regnum dei,sed in virtute consistit. Quidam ex confessoribus simplicissime nature vir & nichil aliud sciens nisi Christum Iesum,& hunc crucifi xum inter ceteros auditores episcopos aderat. Qui cumvidisset philosophū insultantem nostris,& callida se disputationis arte iactātem,poscit ab omnibus locum velle se paucis cum philosopho ser/ mocinari, Tum vero nostri qui simplicitatem viri & imperitiam in sermone dūtaxat nossent, paue re & velut pudorem quēdam pati ne forte apud callidos homines risui efficeretur sancta simplici/ tas. Perstitit tamē senior & hinc mouit sermonis exordiū, In nomine inquit Iesu christi philosophe audi que vera sunt. Deus vnus est qui fecit celum & terram,quiq; homini quē de limo terre forma/ uerat spiritum dedit,vniuersa que videntur sibi virtute verbi sui creauit, & spiritus sui sanctificatiōe firmauit,hoc verbum ac sapientia quā nos filium dicimus humanos miseratus errores ex virgine na scitur,& per passionem mortis a perpetua nos morte liberauit,ac resurrectione sua eternā nobis con/ tulit vitam, quem expectamus iudicem omnium que egerimus esse venturum. Credis hec ita esse philosophe? At ille ac si nunq̄ vllum sermonē contradicendi didicisset ita obstupefactus virtute di/ ctorum mutus ad omnia hoc solum potuit respondere. Ita sibi videri nec aliud verum esse quā di/ xerat. Tunc senior hec(inquit)si ita esse credidisti surge & sequere me ac dominicū & huius fidei si/ gnaculū suscipe. Et ita philosophus christianus effectus tandē se gratulatus est victum. ¶In illo etiam concilio fuit pafnutius homo dei episcopus egipti, in quo tanta virtute inerat gratia,vt signa per eum non minus quā dudum per apostolos fierēt. Quo etiam in tempore & spiridion cyprius episcopus insignis habebatur. Tales igitur in illis adhuc temporibus multi viri in ecclesiis domini refulgebant,ex quibus plurimi in illo concilio fuerunt. Interea per dies singulos agitabatur conuen/ tus,nec facile aut temere tāta statuere audebāt, Et vocabatur arrius frequēter in concilium & assiduo tractatu assertiones eius discutiebātur, & quod aduersum hec tenere deberent ac statui summa cum deliberatione querebant. Verum post diuitinū multūq; tractatum placuit omnibus ac velut vno cunctorum ore & corde decernitur omousion cōscribi debere, id est eiusdē cū patre substātie filiū cō fiteri. Atq; firmissima omniū sententia pronunciatur. Decem & septem soli tunc fuisse dicuntur quibus arrii magis fides placeret extrinsecus creatum dei filium ex nullis substātibus,& non ex ipsa patris deitate progenitum confirmantes. Defertur ad constantinum sacerdotalis concilii senten/ tia,ille tāquā adeo prolatam veneratur. Cui si quis temptasset obniti velut contra diuina statuta ve/ nientem in exilium se protestatur acturum,

¶Explicit prefatio.

¶INCIPIVNT CAPITVLA NICENI CONCILII.

Universidad de Deusto Biblioteca

i De eunuchis qui se ipsos ascindunt.
ii De his qui post baptisma statim ad clerum applicantur.
iii De subintroductis mulieribus.
iiii Qualiter episcopi debeant ordinari.
v De excommunicatis clericis vel laicis.
vi De primatibus episcoporũ metropolitanorum.
vii De honore episcopi hierosolimitani.
viii De nouatianis
ix De presbyteris sine examinatione constitutis.
x De lapsis clericis ordinatis.
xi De his qui sponte lapsi sunt qualiter debeant penitere.
xii De excommunicatis a seculo exeuntibus
xiii De cathecuminis lapsis.
xiiii De diaconibus ne corpus christi tradant presbyteris, vel ante presbyteros cõmunicẽt.
xv De clericis temere ab ecclesia recedẽtib⁹
xvi De presbyteris & diaconibus vel clericis qui ad alias ciuitates transeunt
xvii De clericis alienis sine cõniuẽtia proprii episcopi ab alio in sua ecclesia nõ ordinãdis
xviii De clericis vsuram vel ampliationẽ accipientibus
xix De paulianistis & catafrigis rebaptizandis.
xx De diebus dominicis & penthecostes, vt in eis stantes oremus.

Expliciunt capitula.

INCIPIVNT CANONES NICENI CONCILII QVOD ACTVM EST SVB CONSTANTINO IMPERATORE PAVLINO ET IVLIANO CONSVLIBVS ERA. CCC. LXIII. III. KALENDAS. IVLII.

A CVM CONVENISSET HOC SANCTVM ET MAgnum concilium apud niceã ciuitatem prouincie bithinie, statuta sunt ab eis hec que infra scripta sunt ex greco in latinum versa sermonem.

B Capitulum primum.

Si quis in egritudine vel a medicis sectus est, vel a barbaris castratus, placuit vt iste permaneat in clero. Si quis autẽ sanus seipsum abscindat etiam si est in clero cessare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut autem de his qui vel affectauerint hec vel ausi sunt seipsos abscidere hec que dicimus statuta sunt. Ita si qui a barbaris vel a dominis suis secti & probabilis vite sint, tales suscipit ecclesiastica regula in clerum.

Capitulum secundum

C Quoniam multa siue per necessitatem siue ex quacunq; causa contra regulam gesta sunt, ita vt homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel instituti statim ad spiritualem baptismum venissent, & continuo cum baptizati sunt, etiam ad episcopatum, vel ad p̃sbyteriũ prouecti sunt, Recte igitur visum est de cetero nichil tale debere fieri. Nam & tẽpore opus est, vt sit cathecuminus, & post baptismum multa probatione indiget. Euidens namq; est apostolicum preceptũ dicens. Non neophitum ne forte elatus in iudicium incurrat & laqueum diaboli. Si vero procedente tempore aliquod peccatum admiserit, & conuictus duobus vel tribus testibus fuerit, cesset a clero qui huiusmodi est. Si quis vero preter hec facit tãq; contraria statutis sancti concilii gerens ipse periditabitur de statu sui cleri.

Capitulum tertium

D Omnib⁹ modis interdixit sancta synodus neq; episcopo, neq; presbytero, neq; diacono, neq; vlli clericorum omnino licere habere secũ mulierẽ extraneã, nisi forte mater aut soror aut auia aut amita vel matertera sit. In his nãq; solis personis & harum similibus omnis que ex mulieribus est suspitio declinatur, qui autem preter hec agit periditatur de clero.

Capitulum quartum.

E Episcopum oportet ab omnibus episcopis si fieri potest qui sunt in prouincia eius ordinari. Si vero hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente necessitate, vel itineris longitudine, certe tres episcopi debent in vnum esse congregati, ita vt etiam ceterorũ qui absentes sunt consensum litteris teneant, & ita faciant ordinationem. Potestas sane vel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitanum episcopum.

Capitulum quintum

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Seruetur & ista sententia, vt hi qui ab aliis excōmunicantur ab aliis ad cōmunionē nō recipiātur, Requiratur sane si forte aliqua indignatiōe aut contētione aut qualibet cōmotiōe episcopi sui excō A
micati sint, Vt ergo digna hec possint examinatiōe perquiri recte visum ē per singulos annos in singulis prouinciis bis in anno episcoporū conciliū fieri, vt simul in vnū conuenientes ex cōmuni ꝓuincia huiusmodi examinēt questiones, vt ita demū hi qui ob culpas suas episcoporū suorū offensas merito contraxerunt digne etiā a ceteris excōmunicati similiter habeantur, quousq; in cōmuni vel ipsi episcopo suo visum fuerit hūaniorē circa eos ferre sentētiā. Habeatur aūt semel cōciliū ante dies quadragesime, vt oīb⁹ si que sunt simultatib⁹ amputatis mūdū solēne deo munus possit offerri. Secūdū vero agatur circa tempus autumni. Capitulum sextum

¶Mos antiqu⁹ perduret in egypto, vel libia, & pentapoli, vt alexādrinus episcop⁹ horū omniū habeat potestatē quoniam quidē, & Romano ep̄o paritis mos est. Similiter autē & apud antiochiā cetera sq; ꝓuincias honor suus vnicuiq; seruetur ecclesie. Per oia autē manifestū est qd si quis preter voluntatē & cōscientiā metropolitani ep̄i fuerit ordinat⁹, hūc conciliū magnū & sanctū censuit nō debere esse episcopū. Sane si cōmuni omniū cōsensu rationabiliter ꝓbato secundū ecclesiasticā regulā duo vel tres animositate ducti per cōtētionē cōtradicāt obtineat plurimorū sententia sacerdotum. B

Capitulum septimum

¶Quoniā mos antiquus obtinuit, & vetusta traditio, vt elie id est hierosolymorū episcopo honor deferatur, habeat consequēter honorem manente tamē metropolitane ciuitatis propria dignitate. C

Capitulum octauum.

¶Si qui voluerint venire ad ecclesiā catholicā ex nouatianis, placuit sancto cōcilio vt ordinētur & sic maneāt i clero. Ante oia autē hanc habeāt cōfessionē quā per scripturā exigi oportet, vt fateātur se cō D
muni cōsensu catholice ecclesie statuta obseruaturos, id est cōicaturos se & his qui forte secūdas nuptias experti sunt, vel his qui persecutionis tēpore lapsi sunt, quib⁹ tamē lapsis penitentie modus & tēpus ascriptum est, vt in omnibus sequātur ea que in ecclesia catholica obseruātur, Et sicubi iidē ipi fuerint inuēti siue in vicis seu i vrbibus clerici ordinati a catholicis sic etiā in clero persistāt, vnusquisq; tamē in suo ordine. Si vero ep̄s vel p̄sbyter catholice ecclesie fuerit ad quē aliqui ex his accedunt, certū est qd ep̄s quidē catholicus suā habeat dignitatē. Similiter aūt p̄sbyteri & diaconi habeāt, Hi vero qui ab istis veniūt si forte ep̄s fuerit habeat sacerdotii dignitatē, nisi forte placeat ep̄o catholico concedere ei ēt episcopalis nominis honorē. Si vero nō placuerit iueniat ei locū, vt sit i parochia coepiscop⁹ aut in clero presbyter, vt i ciuitate vna nō videātur duo episcopi esse, & ille omnimode i clero permanere videatur.

Capitulum nonum

¶Si quis sine examinatione ꝓmoti p̄sbyteri sunt, & postea examinati cōfessi sunt peccata sua, & cū E
cōfessi fuissent cōtra regulā veniētes homines manus eis temere imposuerūt, hos ecclesiasticus ordo non recipit, In omnibus enim quod irreprehensibile est defendit ecclesia.

Capitulum decimum

¶Quicūq; ex lapsis per ignorātiā sunt ordinati, vel contemptū eorum qui eos ordinauerunt, hoc non preiudicat regule ecclesiastice, cum enim compertum fuerit deponantur. F

Capitulum vndecimum

¶Placuit sctē synodo licet indigni sint mie, tñ aliquid circa eos humanitatis ostēdi. Si quos ergo ex aio penitet trib⁹ annis inter penitētes habeātur. Si tñ fideles sūt, septē annis aliis iter penitētes sint, duobus aūt annis idē sine oblatiōe i oratiōe sola participēt populo. Si quis vero ꝓ dei gratiā vocati primo q̄dē ostēderūt fidē suā deposito militie cingulo, Post hec autē ad ꝓpriū vomitū reuersi sunt, vt & pecunias darēt & ambirēt redire rursum ad militiā isti decē annis sint inter penitētes. post primū triennīū quo fuerit inter audiētes, ab oibus vero illud p̄cipue obseruetur, vt anim⁹ eorū & fruct⁹ penitētie obseruetur. Quicūq; eni cū omni timore & lachrimis perseuerātib⁹ & operib⁹ bonis conuersationē suā nō verbis solis, sed opere & veritate demōstrāt, cū tēp⁹ statutū etiā ab his fuerit impletū, & orationib⁹ iam ceperūt cōmunicare licebit etiā episcopo humani⁹ circa eos aliquid cogitare. Qui vero indifferēter habuerint lapsum & sufficere sibi qd ecclesiā introierūt arbitrātur, isti omnimodo tēpora statuta cōplebunt. G

Capitulum duodecimum.

¶De his vero q recedūt ex corpore antique legis regula obseruabitur etiā nūc, ita vt si forte quis recedit ex corpore necessario vite sue viatico nō defraudatur, qd si desperat⁹ aliquis recepta cōmuniōe superuixerit sit inter eos q sola oratiōe cōmunicāt, De oib⁹ tamē his qui a corpore recedūt i tradēdo eis H

Universidad de Deusto Biblioteca

cōmunionē & cura & ꝓbatio sit episcopi. Capitulum decimumtertium

A ¶Placuit hoc sctō ꝯ magno cōcilio de cathecuminis qui lapsi sūt, vt trib⁹ annis iter audiētes verbū sint tātūmō post hec vero orēt cū cathecuminis Capitulum decimumquartum

B ¶Peruenit ad sanctū cōciliū qd i locis quibusdā & ciuitatib⁹, ꝑsbyteris sacramēta diaconi porrigāt, hoc neq; regula neq; cōsuetudo tradidit vt hii q offerēdi sacrificii nō habēt potestatē his q offerūt corpus christi porrigāt. sed & illud innotuit qd quidē diacones etiā ante ep̄os sacramēta sumūt, Hec oia amputētur & accipiāt secūdū ordinē post presbyteros ab ep̄o vel a ꝑsbytero sacrā cōmunionē. Q d si nō fuerit i presenti vel episcopus vel presbyter tūc ipsi ꝓferāt & edāt. Sed nec sedere quidē licet i medio presbyterorū diacōes. Si quis autē nō vult his sufficiens esse post hanc, diffinitionē cesset esse diaconus. Capitulum decimumquintum.

C ¶Propter multas perturbationes & frequētes tumult⁹ seditionū que fieri solēt, placuit oīmodo istā abscindi cōsuetudinē, que cōtra regulā est sicubi tn̄ sit, id est ne de ciuitate ad ciuitatē trāseat vel ep̄s, vel presbyter, vel diacon⁹. Si qs vero post hec statuta scti hui⁹ cōcilii tale aliqd agere tēptauerit, infringetur omni genere huiuscemodi conat⁹ & restituatur ꝓprie ecclesie i qua ordinat⁹ est. Capi. xvi.

D ¶Si qvero timorē dei añ oc'losnō hn̄es, neq; ecc'iastica statuta custodiētes, recesserit ab ecc'ia sua siue ꝑsbyter siue diacon⁹ vel i quocūq; ecclesiastico ordine positi fuerint, nō debēt suscipi i alia ecclesia, sed cū omni necessitate cogantur vt redeant ad ecclesiam suā, quod si permanserint excōmunicare eos oportet. Capitulum decimumseptimum

E ¶Si q̄s aus⁹ fuerit aliquē q̄ ad alterū ꝑtinet ordinare i sua ecc'ia, cū nō hēat cōsensū ep̄i ipsius a quo recessit cleric⁹, irrita erit hmōi ordinatio. Capitulum decimumoctauum

F ¶Quoniā mlti clerici auaricie cā turpia lucra sectātes obliti sūt diuini p̄cepti, qd dictū ē, q̄ pecuniā suā nō dedit adv surā, fenerātes cētesimas exigāt, statuit hoc sactū cōciliū si qsiuēt⁹ fuerit post hāc diffinitionē vsuras accipere vl' ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiā spēs frumētorū ad sextuplum dare, omnis qui tale aliquid conatus fuerit ad questū deiiciatur a clero, & alien⁹ ab ecclesiastico habeatur gradu. Capitulum decimumnonum.

G ¶Si q̄s cōfugit ad ecc'iam catholicā de paulianistis & catafrigis *statutū ē rebaptizari eos debere. Si* q̄vero clerici erāt apud eos si qdē iculpati fuerit & irreꝑhēsibiles, *rebaptizati* rursus etiā ordinētur ab ep̄o ecc'ie catholice. Si vero *examinati min⁹ fuerit apti deꝑhēsi*, depōni eos oportet. Simil'r aūt & circa diacones & de oib⁹ q̄ i eodē clero iueniūtur eadē forma seruabitur. Cōmemorauim⁹ aūt diaconissas que i hoc ordine inuēte sūt, que nec man⁹ impositionē aliquā habeāt, vt oīmodo inter laicas habeātur Similiter autē diaconisse que i catholico canone nō habētur simili loco, id est laice & tāq̄ non consecrate deputētur. Capitulum vigesimum.

H ¶Quoniā sunt i die dn̄ica quidā ad orationē genua flectētes & i dieb⁹ pēthecostes, ꝓpterea ē itaq; statutū a sctā synodo quoniā cōsona & cōueniēs per oēs ecc'ias custodiēda cōsuetudo est, vt stātes ad orationē dn̄o vota reddamus. ¶Simbolum eiusdem Niceni concilii.

CRedim⁹ i vnū deū patrē oīpotētē visibiliū & inuisibiliū cōditorē. Et i vnū dn̄m Iesum xp̄m filiū dei natū de p̄ev nigenitū hocē de substātia p̄ris deū de deo, lumē de lumīe, deū verū de deo vero, natū nō factū, cōsubstātialē p̄ri id ēvni⁹ substātie cū p̄re (qd greci omousiō dicūt) ꝑquē oia facta sunt que i celo & i terra, Qui ꝓpter nos hoīes & ꝓpter nostrā salutē descēdit de celis, & incarnatus ē atq; hō fact⁹ passus mortu⁹ est, & resurrexit tertia die, ascēdit ad celos vēturꝰ iudicare viuos & mortuos. Et i spirtū sanctū, Eos aūt q̄ dicūt erat qn̄ nō erat & añ q̄ nasceretur nō erat & qd ex nullis existētib⁹ fact⁹ est, aut ex aliqua substātia vl' natura, eū dicētes esse mutabilē & cōuertibilē filiū dei ꝑhibēdo hos anathematizat & cōdēnat catholica & apostolica ecc'ia. Hec ē fides quā exposuerūt p̄res primū quidē aduersus arriū blasphemū, dicētē creaturā eē filiū dei, & aduers⁹ omnē heresim, Sabellii fotini, pauli, samosatēni. manichei, valētini, martionis, & aduers⁹ omnē oīno heresim, si qua insurrexerit contra catholicā & apostolicā ecclesiā quā oēs cōdēnauerūt nicea cōgregati episcopi trecēti decē & octo.

¶Fides gregorii maioris.

VNus de⁹ principiū & pater verbi viuētis sapiētie existētis & virtutis & imaginis ꝓprie ꝑfect⁹ ꝑfecti genitor, & vn⁹ dn̄s ex vno pater filii vnigeniti & vn⁹ dn̄s ex vno. de⁹ de deo, figura substātie patris, imago dei, de⁹ verbū mundi & toti⁹ substātie opifex sapiētia cōtinēs oīa que existūt, filius ver⁹ de p̄ev ero iuisibilis de iuisibili icorruptibilis de icorruptibili, imortalis de imortali, & sēpitern⁹ de sēpiterno, Et vn⁹ spūs sact⁹ ꝑfat⁹ ꝑfectavitaviuētiū sctitas & fōs sctitatis & edificatiōis ministrator ꝑquē de⁹ i oēs credētes & sup oēs & fili⁹ q̄ ꝑ oēs. Trinitas ꝑfecta gl'ia & regnū sempiternū indiuiduū & i alienabile. Neq; igitur creatū aliquid, & seruū seu famulū in trinitate, neq; aduētitiū, vel sub introductum

Universidad de Deusto

tãq qd̃ ante nõ extiterit & nouissimũ sub intrauerit, neqꝫ enim desinit aliquãdo filius patri aut filio spiritus sanctus sed immutabilis & inconuertibilis hec eadẽ trinitas semper.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII ANCIRANI.

i ¶De presbyteris lapsis in persecutione
ii ¶De diaconibus qui immolauerunt,
iii ¶De clericis siue laicis quorũ manus alii cũ iniuria sup idolorũ sacrificia posuerunt.
iiii ¶De his q̃ in tẽplis idolorũ cenauerunt, de quibus supra.
v ¶De his q̃ timore rit⁹ gentiliũ pegerunt.
vi ¶De his q̃ in locis idolorũ mãducauerũt
vii ¶De his q̃ frequẽter idolis imolauerunt.
viii ¶De his q̃ coacti vi idolis immolauerunt
ix De his qui aliis sacrificãdi cãm attulerunt.
x ¶De diaconibus.
xi De despõsatis puellis & ab aliis corruptis.
xii De his q̃ aũ baptismũ sacrificauerũt idolis
xiii ¶De coepiscopis.
xiiii ¶De presbyteris a carne se abstinentibus.
xv ¶Nõ debere pbros ecclĩastica iura vẽdere,
xvi ¶De his qui irrationabiliter vixerunt.
xvii ¶De his qui sicut muta aĩalia vixerunt.
xviii De episcopis qui ordinati non suscipiũtur.
xix ¶De his qui virginitatem profitentur.
xx ¶De adulteris.
xxi De mulierib⁹ que fornicate ptus suos necãt
xx ¶De his qui volentes homicidiũ fecerunt
xxiii ¶De his qui more gentilium viuunt.
xxiiii ¶De eo qui sororem sponse sue viciauit.

¶INCIPIT CONCILIVM ANCIRANVM

ISti quidẽ canones seu regule priores sunt Nicenis, sed ideo niceni canones priores scribũtur propter auctoritatẽ magni & sancti cõcilii apud Niceã habiti, cõuenerũt aũt in synodum memoratã Anciram ciuitatem hi qui infra scripti sunt. Marcellus anciranus, Agricolaus cesariensis Lup⁹ tharsensis, Vitalio antiochẽsis, Basilius amasenus, Philadelph⁹ iuliopolitanus, Testulus, nichomedẽsis, Heraclius zolonẽsis, Petrus iconiensis, Muneci⁹ laodicensis, Pergianus antiochenus phisidie, Narcissus nerodiensis. Capitulum primum. A

PRESBYTEROS QVI IMMOLAVERVNT ET POSTea iterũ certamẽ inierũt, si hoc ipsum ex fide & nõ aliquo argumẽto sibimet ꝑparãtes egerũt, vt iterũ teneri viderẽtur aut tormẽtis subiici putẽtur tãq̃ inuiti si ex fide ergo luctati sunt & nõ ex cõpacto ad ostentationẽ vt offerrẽt ipsi fecerunt, hos placuit honorẽ quidẽ sedis, ꝓprie retinere, offerre aũt illis & sermonẽ ad populũ facere aut aliquibus sacerdotalibus officiis fingi non liceat. B

Capitulum secundum.

¶Diacones similiter qui immolauerunt postea aũt iterũ reluctati sunt, illos quidem honore carere oportet, cessare vero debere ab omni sacro ministerio ita vt nec panẽ nec calicẽ offerãt nec ꝓnũcient nisi forte aliqui eꝑorũ cõscii sint laboris eorũ & humilitatis & mãsuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere vel adimere, penes ipsos ergo de his erit potestas. C capitulum tertium

¶Qui fugiẽtes timore ꝓsecutionis cõprehẽsi sunt vel a familiarib⁹ seu a domesticis traditi & vel bona ꝓpria amiserunt, vel sustinuerũt tormenta, vel etiã carcerib⁹ inclusi sunt. Et tñ ꝓclamauerũt se esse xp̃ianos, quin etiã ꝓseuerãte violẽtia ad id vsqꝫ ꝓducti sunt, vt man⁹ eorũ apprehensas & violẽter attractas sup sacrificia ĩponerent, illis. s. ꝓseuerantib⁹ in fide & xp̃ianos se esse vociferãtibus hoc ergo qd̃ eis iuitis & aliis cogentibus contigit, si luctu & merore animi acerbe se ferre demõstrãt, ipsiqꝫ hũili ꝓbonã cõuersationẽ habitu incedẽtes dolere se qd̃ iuiti coacti sunt doceãt, hos tanq̃ inculpatos a cõione nõ vetari. Si aũt iã ꝓhibiti sunt ab aliquib⁹ a cõione maioris diligẽtie iquisitionis cã, aut ꝑ aliquorũ ignorãtiã statũ recipi oporte hoc aũt obseruari oportet & de clericis & de laicis oib⁹. Laicos sane qui in similẽ necessitatis cãm inciderũt, tãq̃ si nichil peccauerũt, maxime si eos ꝓbabilis vita cõmendet ad ordinationem recepi placuit. D capitulum quartum.

¶De his qui sacrificare coacti sunt insup in tẽplis idolorũ cenauerũt si q̃ eorũ cũ habitu cultiore ad tẽpla ꝓducti sunt, atqꝫ ibi ꝑciosiori veste adhuc mutata cene participes facti sunt, idolorum indifferẽter sumẽtes oia que fuerãt apposita, placuit inter audiẽtes vno anno cõstitui, tribus aũt aliis ãnis agere pnĩam, sed ex ipso triẽnio ꝑ bienniũ tãtũmodo orarioni communicare, tertio aũt anno reconciliare sacramentis. E capitulum quintum.

¶Quotquot aũt ascenderũt templa cũ veste lugubri, & recũbentes inter alios manducauerũ flentes si cõpleuerint penitentiã triennii temporis sine oblatione suscipientur ad communionem, id est vt ipsi oblationem non offerant. Si aũt perducti ad templa nõ mãducauerint biennio maneãt in pnĩa. Tertio vero cõmunicent sed sine oblatione vt dictum est, in quarto iã anno perfectionem suam re-

Universidad de Deusto Biblioteca

cipiant. ¶ Episcopum autem hāc habere licentiam oportet vt pro his peccata singulorum consyderet, & prout viderit conuersationē, normam, regulāq; conuersationis attribuat, id est vt humanio ageng secundū vite modū tempus alicui breuiare aut etiā prolixius quod correctionis necessarium viderit addere. Discutiatur autem omniū horum & p̄cedens vita & posterior & ita circa eos sacerdotalis humanitas moderetur.

Capitulum sextum.

¶ De his qui ministantū cesserint, aut bonorū ablatione, aut transportationis pena deterriti sacrificauerunt, & nūc vsq; non penituerūt neq; conuersi sunt, modo aūt, id est tpe huius synodi se obtulerunt cōuersionis sue consilium capientes, placuit eos vsq; ad magnū diem inter audiētes suscipi, penitentiam aūt agere triēnio, & post duos alios annos sine oblatione cōicare, & ita demū sex annis completis ad pfectū peruenire. Quod si aliqui ante hoc cōcilium suscepti sunt ad penitentiā ex illo tempore imputabitur eis initiū sexennii cōstituti. Quod si alicui horū quodlibet mortis periculum aut ex egritudine aut ex aliqua causa acciderit his communionem propter viaticum suum non negari.

Capitulum septimum.

¶ De his qui festis diebus paganorū in remotis eorū locis cōuiuiis interfuerunt, & suas nichilominus epulas ibidē portauerūt & comederūt, Placuit vt post biēnii penitentiam suscipiantur, ita tamē vt rū aut cū oblatione recipiēdi sint an ad solē cōmunionem admitti debeant vnusquisq; ep̄oporum examinet vitam eorum, & preterita ac presentia habita consideratione perpendat.

Capitulum octauum.

¶ Hi aūt q; secūdo vel tertio sacrificauerūt vi coacti quatuor annis sese ad penitentiā submittāt, duobus aūt aliis sine oblatione communicent, septimo anno perfectionem recepturi cōmunionis.

Capitulum nonum.

¶ Quotquot autem non solum a fide dominica deuiarūt sed etiam insurrexerunt in alios, & fratribus persuaserūt & rei facti sunt pſuasionis, hi per triēniū quidem inter cathecuminos habeantur, per aliud autē sexenniū penitentie recipiant locum, alio vero anno id est decimo cōmunionem sine oblatione recipiant, vt completo decennio perfectione fruantur, Ideo autem ip̄o tempore etiam vita eorū & conuersatio consyderanda est.

A

Capitulum decimum.

¶ De diaconis quicūq; cū ordinantur si in ipsa ordinatione ptestati sunt dicētes velle se habere vxores nec posse se cōtinere. Hi postea si ad nuptias venerint maneāt in ministerio, propterea quod his episcopus licentiā dederit. Quicūq; sane tacuerūt & susceperūt manus impositionem professi continentiam si postea ad nuptias cōuenerint a ministerio cessare debebunt.

Capitulum vndecimum.

¶ Desponsatas puellas & postea ab aliis corruptas placuit erui & his reddi quibus fuerant desponsate. etiam si eas a raptoribus florem pudoris amisisse constiterit.

Capitulum duodecimum.

¶ Eos qui ante baptismum sacrificauerūt & postea baptismum consecuti sunt, placuit ad ordinē p̄mouerī tanquam ab omni crimine lauacri salutaris sanctificatione purgatos.

Capitulum decimumtertium.

¶ Vicariis ep̄orū quos greci coep̄os vocant nō licere vel pbīos vel diaconos ordinare. Sed nec pbīis ciuitatis sine ep̄i p̄cepto aliquid imperare, nec sine auctoritate litterarū eius in vnaquaq; parochia aliquid agere.

Capitulum decimumquartum.

¶ De his q̄ in clero sunt pbīi vel diaconi & abstinēt se a carnibus hoc placuit statui, vt non eas tanq̄ immūdas contēnant sed cōtingāt, A quibusquidē q; se abstinere volūt, habeāt potestatē ita tā vt si quī cū oleribus coquūtur eadē tāq̄ carnib⁹ polluta nō iudicēt sed ex his cibū assumant, q̄uis a carnibus se abstineant. Q d̄ si intantū eas immūdas & abominabiles iudicauerint, vt nec olera que cū carnibus coquūtur estimēt comedēda tāq̄ nō cōsentiētes huic regule cessare eos oportet & a ministerio & ordine suo. Si quis aūt hui⁹ regule monitis nō obedierit sed carnes vt dictū est immūdas, & abominādas existimauerit cessare debet ab ordie suo.

Capitulum decimumquintum.

B ¶ Si qua de rebus ecclesie cum ep̄s non est pbīi vendiderit, placuit rescisso contractu ad ius ecclesiasticū reuocari, In iudicio aūt erit ep̄i si cōstitutū precium debet recipi nec ne, propter quod sepe cōtingit distractarum rerū redditus ampliorem summam pro accepto precio reddi.

Capitulum decimumsextum.

¶ In hoc titulo verba greca hec sunt, περὶ τῶν ἀλογῶν διάγον τῶν ἢ διάγοντα, que nos latis

Universidad de Deusto

ne possumus dicere de his qui irrationabiliter versati sunt siue versantur,Sensus autem in hac sentē/
tia duplex esse pōt,qui ex subiectis cōiicitur aut de his q cū pecoribus coitu mixti sunt aut more pe/
cudū incesta cū ꝓpinquis sanguinū cōmiscuerūtQ uotquot igitur aī.xx.etatis sue annū tale crimē
admiserint.xv.annis in ꝓnia ꝓactis oīoni tantū incipiāt cōicare. Et quinquēniū alterū in cōione oīo
nis solius ꝓdurātes.Post vigesimū cū oblatione ad cōionem suscipiantur,discutiatur aūt & vita eorū
qualis fuerit tpe ꝓnie. Et iuxta hāc humanitatē cōsequantur.Q uod si quis ꝓseuerantius abus⁹ fuerit
hoc crimine prolixius tempus,id est viginti annorū penitētiam suscipiat.Q ui vero exacta viginti
annorū etate & vxores habētes in hoc crimen inciderint post viginti & quinq; annos penitētia acta
ad cōionem orationū admittantur,in qua cōmunione orationū altero quinquēnio, perdurantes ple
nam cōmunionē cū oratione recipiant.Q uod si aliqui & vxores habētes & excedentes quinquage/
simū etatis sue annum in hoc ꝓlapsi sunt scelere,ad exitum tantum vite cōmunionē mereantur.

Capitulum decimumseptimum.

¶Hos eosdē sane nō solū leprosos crimine huiuscemodi factos,sed & alios isto morbo replentes pla A
cuit inter eos orare qui tēpestate iactantur qui a nobis energumini intelliguntur.

Capitulum decimumoctauum.

¶Si qui ep̄i suscepti non sunt a sua diocesi in qua fuerant denominati,compellātur ad eandē iudi/ B
cis edicto redire. Q d̄ si voluerint alias ecclesias occupare,& vim facere aliis ep̄is quos ibi inuenerint
seditiones excitando aduersus eos,hos segregare oportet.Q uod si volunt in p̄sbyterio in ecclesia vbi
prius fuerāt tanq̄ presbyteri residere,non repellantur a ꝓpria dignitate. Q uod si etiam ibi seditio/
nes concitare ꝓbantur,episcopis ibidem cōstitutis,segregari eos necesse est & nichilominus presbyte
rii dignitate priuari.

Capitulum decimumnonum.

¶Q uotquot virginitatē pollicitā preuaricate sunt ꝓfessione contēpta inter digamos,id est quiad se C
cundas nuptias transierūt,haberi debebunt,Virgines aūt puellas que tanq̄ sorores cū nonnullis viris
hītare volūt,ab eorū cōsortio ꝓhibem⁹.

Capitulum vigesimum.

¶Si quis adulteriū cōmiserit septē annis in penitentia cōpletis ꝓfectioni reddatur secundū pristi/
nos gradus.

Capitulum vigesimumprimum.

¶De mulieribus que fornicātur & ꝓtus suos necāt, sed & de his que agunt secū vt vtero conceptus E
excutiatur antiqua quidē definitio vsq; ad exitū vite eas ab ecclesia remouet,humani⁹ aūt nunc de/
finimus vt eis decem annorum tempus penitētie tribuatur.

Capitulum vigesimumsecundum.

¶Q ui voluntarie homicidiū fecerint,ad penitētiā quidē iugiter se submittāt. Circa aūt exitū vite F
cōione digni habeātur. Eos vero qui nō volūtate,sed casu homicidiū fecerint prior regula post septē
annorū penitentiā cōioni sociauit sc̄dm gradus cōstitutos, Hec vero humanior diffinitio quinquen
nii tempus tribuit.

Capitulum vigesimumtertium.

¶Q ui auguria vel auspicia siue somnia vel diuinationes quaslibet sc̄dm morē gentiliū obseruant, G
aut in domos suas hmōi homines introducūt in exquirēdis aliquib⁹ arte malefica,aut dom⁹ lustrāt
confessi quinquennio penitentiā agant secundū antiquas regulas constitutas.

Capitulum vigesimumquartum.

¶Si quis spōsam habēs sorori ei⁹ forsitā intulerit vitiū eiq; inheserit tanq̄ sue & sibi expetendā esse H
cōiunctionē hac aūt decepta postea vxorē duxerit desponsatā.Illa vero que vitiū passa est si forte ne
cem sibi intulerit oēs hii qui huius facti sunt cōscii decem annis in ꝓnitentiā redigantur sc̄dm cano
nes constitutos.

¶Explicit concilium Ancitanum,

¶INCIPIVNT CAPITVLA NEOCESARIENSIS CONCILII.

i ¶De p̄sbyteris q d̄ vxorē ducere nō debeāt.
ii ¶De muliere duobus fratrib⁹ nubere non licere
iii ¶De his qui multis nuptiis cōicauerunt.
iiii ¶De cōcupiscentia non consummata.
v ¶De cathecuminis peccantibus.
vi ¶De ꝓgnantibus baptizandis.
vii ¶Presbyteros in secūdis nuptiis non debe re orare.
viii Vxoris adulterevirū clericū fieri nō debere.
ix ¶De p̄sbyteris corꝑali pctō ꝓoccupatis.
x ¶De diaconib⁹ corꝑali pctō ꝓoccupatis.
xi ¶De presbytero min⁹ triginta annorum minime ordinando.
xii ¶De his qui in egritudine sunt baptizati.
xiii De presbyteris alterius regionis.
xiiii De diaconibus septem.

FINIVNT CAPITVLA.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶INCIPIT CONCILIVM NEOCESARIENSE.

A ET hi quidem canones secundi sunt eorum qui in achira & cesarea expositi sunt Nicenis vero priores inueniuntur. Conuenerunt autem in synodum memoratam Neocesariense ciuitate hi qui infra scripti sunt.

Vitalis, Germanus, Sedus, Hystrius, Lupus, Gerontius, Salamnus, Leontius, Sanctꝰ basilius, Valentinus, Stephanus, Gregoriꝰ, Longinus, Narcissus, Decasiꝰ, Leontius. Heraclius, Alipius, A quibus regule prolate sunt que infra scripte sunt.

Capitulum primum.

B PRESBYTER SI VXOREM DVXERIT AB ORDINE illum deponi debere. Quod si fornicatus fuerit vel adulterium commiserit extra ecclesiam abiici & ad penitentiam inter laicos redigi oportet,

Capitulum secundum.

C ¶Mulier si duobus nupserit fratribus abiiciatur vsqꝫ ad diem mortis. Sed propter humanitatem in extremis suis sacramentis recōciliari oportet, ita tamē vt si forte sanitatem recuperauerit matrimonio soluto ad penitētiam admittatur. Quod si defuncta fuerit mulier in huiusmodi consortio constituta difficilis erit penitentia remanti, que sententia tam viros quam mulieres tenere debet.

Capitulum tertium.

D ¶De his qui frequenter vxores ducunt & de his qui sepius nubunt tempus quidem his constituti manifestum est, sed conuersatio & fides eorum tempus abbreuiat.

Capitulum quartum.

E ¶Si quis concupita muliere etiam si concubitus eius desyderiū habet, non autem subsequatur effectus, manifestum est hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum.

Capitulum quintum.

F ¶Cathecuminus, id est audiēs qui ingreditur in ecclesiam, & stat cū cathecuminis, si peccare fuerit visus figēs genua audiat verbū vt se abstineat ab illo peccato quod fecit, Quod si in eo perdurat abiici omnino debere.

Capitulum sextum.

G ¶De pregnātibus quod oportet eas baptizari qñ volūt, nichil enim in hoc sacramēto cōe est patiture & illi q de eius vtero fuerit editꝰ, quia vniuscuiusqꝫ in illa cōfessione libertas arbitrii declaratur.

Capitulum septimum.

H ¶Presbyterū cōuiuio secularium nuptiarū interesse nō debere, maxime cū p̄cipiatur secundis nuptiis penitentiam tribuere quis erit presbyter qui propter conuiuium illis consentiat nuptiis.

Capitulum octauum.

I ¶Si cuius vxorē adulteriū cōmisisse cū esset laicus fuerit cōprobatū, hic ad ministeriū ecclesiasticū admitti non pōt. Qd̄ si in clericatu iā constituto eo adulterauit, dato repudio dimittere eā debet. Si vero retinere eius consortium velit, non potest suscepto ministerio perfrui.

Capitulum nonum.

K ¶Qui admiserit corporale peccatū & hic postea p̄sbyter ordinatꝰ est, si cōfessus fuerit quod ante ordinationē suā peccauerit non quidē offerat, maneat aūt in aliis officiis ꝓpter eius studii vtilitatē. Nam cetera peccata censuerūt plurimi etiam ordinatione priuari. Quod si de his nō fuerit cōfessus nec ab aliquibus potest manifeste conuinci huic ipsi de se potestas est cōmittenda.

Capitulum decimum.

L ¶Similiter & diaconus si in eodem culpe genere fuerit inuolutus, sese a ministerio cohibebit.

Capitulum vndecimum.

M ¶Presbyter ante triginta annorum etatē non ordinetur q̄uis sit ꝓbabilis vite, sed obseruetur vsqꝫ ad prefinitum tempus, dominus enim trigesimo anno baptizatus est, & tunc predicauit.

Capitulum duodecimum.

N ¶Si quis in egritudine cōstitutus fuerit baptizatus, presbyter ordinari nō debet. Nō enim fidelius volūtaria sed ex necessitate est nisi forte postea ipsiꝰ studiū & fides ꝓbabilis fuerit aut hominum raritas cogat.

Capitulum decimumtertium.

O ¶Presbyteri qui conregionales nō sunt in ecclesia presentibꝰ ep̄is vel presbyteris ciuitatis offerre non possunt nec dare panem sanctificatū nec calicē porrigere. Quod si absentes sunt ciuitatis sacerdotes & fuerit

Universidad de Deusto

& fuerint inuitati ad dandā orationē soli debebunt dare, vicarii aūt episcoporum quos greci coepos vocant cōstituti sunt quidem ad exemplum septuaginta seniorū, Sed tanquam consacerdotes propter sollicitudinem & studium quod in pauperes agunt offerant, & honorabiles habeantur.

¶Diaconi septē esse debent sēdm regulā quāuis magna sit ciuitas, regule tm̄ auctoritas ista est, qd & liber actuum apostolorum insinuat.

¶Explicit concilium Neocesariense.

¶INCIPIVNT CAPITVLA GANGRENSIS CONCILII.

ca.i. ¶De his qui nuptias damnant
ii ¶De his qui carnes manducantes dānant.
iii ¶Non debere seruum occasione religionis dominum contemnere.
iiii ¶De oblatione presbyteri coniugati
v ¶Orationes ecclesie nō debere contemni.
vi ¶Non debere extra ecclesiam congregari.
vii ¶De fructibus in ecclesiā & nō alibi dādis
viii ¶De his que in vsus pauperum cōferūtur
ix ¶Virginitati studentem non debere nuptias execrari.
x ¶De his qui pro virginitate superbiunt.
xi ¶Agapem fratrum non debere contemni.
xii ¶De continentibus & vsu palliorum.
xiii ¶Non debere mulierē continentie causa virilem habitum vsurpare.
xiiii ¶Non debere condemnātem nuptias a viro discedere.
xv ¶Non debere quēquam continentie causa filios suos negligere.
xvi ¶Ne filii occasione religionis parētes suos despiciant.
xvii ¶Caput tondere mulieri non licere.
xviii ¶Non debere die dominico ieiunare.
xix ¶Non licere communia ieiunia soluere.
xx ¶Communicandum in basilicis martyrū.

¶INCIPIT CONCILIVM GANGRENSE.

OMINIS HONORABILIBVS CONSACERDOtibus in Armenia constitutis episcopis. Eusebius, Alpius, Philetus, Eulalius, Pappus, Basilius, Bithinicus, Heratius, Ipatius, Bassus, Eugenius, Gregorius, Elianus, Pressius, Eugenius, Qui conuenerunt in Gangrense concilium in domino salutem. ¶Quoniā conueniens sancta synodus episcoporum in ecclesiam Gangrensem propter quasdam ecclesiasticas & necessarias causas inquirendas, & ea que secundū Eustachium gesta sunt dinoscenda inuenit multa fieri indecēter ab his qui eundem Eustachium secuti sunt, necessario statuit palam omnibus factis amputare vniuersa que ab eodē male commissa sunt. A

¶Declaratū est enim hos eosdē nuptias accusare & docere quod nullus in coniugali positus gradu spem habebat apud deum, vnde factū est vt mulieres multe seducte relictis ꝓpriis viris, & viri vxoribus destitutis vinculum coniugale dissoluerēt continentiā profitentes, quam cum retinere nō possent adulterium cōmiserunt. Inuēti enim sunt dissensiones ac separationes in dominicis ecclesiis docere, id est traditiones ecclesiasticas & ea que in ecclesiis agūtur debere contēni, priuatisq; conuēticulis institutis atq; ad imitationē eorum que in domo dei aguntur omnia p̄sumere celebrare. Adhuc etiā vestibus cōibus spretis nouos & insolitos habitus assumpsisse. Primitias quoq; fructuū & oblationes eorū quas veterū institutio ecclesiis tribuit, sibimet vindicasse, id est propria ratione doctrine tanq̄ sanctis sibi eas offerri debere, apud se & inter se dispensendas, seruos a dominis recedentes per hunc inusitatū religionis sue habitū sub specie sue religionis dnos contēpsisse. Mulieres quoq; p̄ter consuetudinē, & sui sexus ornatū hinc se iustificare credētes virilē habitū suscepisse, pluresq; earū occasione religionis tōsas genuini decoris comas penitꝰ amputasse. ¶Ieiunia que in ecclesia p̄dicātur cōtēnenda asseruisse. Nonnullos etiā cibos carniū tanquam illicitos reputasse, in domibus cōiugatorū nec orationes quidē debere celebrari p̄suasisse, in tantū vt easdē fieri vetēt, & oblationibꝰ que in domibus facte fuerint minime cōicandū esse decernāt. ¶Presbyteros vero qui matrimonia contraxerūt sperni debere dicūt, nec sacramēta que ab eis cōficiūtur attingi, Loca sctōrum martyrū vel basilicas cōtēnere, & oēs qui illuc cōueniunt & scīa conficiunt reprehēdere. ¶Diuites fideles qui nō oībus renūciant que possidēt spem apud dominum non habere, Et multa alia que enumerare nulli possibile est, singulos quoq; eorum pro suo arbitrio constituere, vnusquisq; enim eorum per talem institutionem ab ecclesiastico canone recessit, tanquam proprias leges sibimet condidisse presumens. B

¶Sed nec cōmunis his omnibus & vna sententia est, Singuli enim prout videtur & libet accusationem ecclesie nitendo tanquam rector non sit vel addidit decreta vel minuit. ¶Propter hoc ergo co- C

Universidad de Deusto Biblioteca

actum est hoc concilium in Gãgrensi ecclesia habitum canones istos exponere quibus ꝓbantur me morati extra ecclesiam esse. Quod si per penitentiã condẽnauerint omnia hec que male senserunt tã quam a se nõ bene prolata acceptabiles fiant, atq; ad eos singula que debent condemnare synodꝰ cre didit exponenda. Quod si quis renuerit hecque hodie constituta sunt tanqnã hereticus anathema tizatus & damnatus abiiciatur. Et erit non solum incõmunicatus, verũetiam ab ecclesia abiiciatur extorris, donec deprecetur episcopus & de vniuersis que penes eos deprehensa atq; detecta sunt pro uiderit quid horum susceperit obseruandum.

Capitulum primum.

A ¶Si quis nuptias in accusatione duxerit, & mulierem fidelem ac religiosam cũ viro suo dormientẽ abominandã crediderit, aut etiam accusandam tanquam non posse coniugatos in regnũ dei in gredi, Anathema sit.

Capitulum secundum.

B ¶Si quis carnem manducantem ex fide cum religione preter sanguinem & ydolo immolatum & suffocatum crediderit condemnandũ tanquã spem non habentẽ quod eas mãducat, Anathema sit.

Capitulum tertium.

C ¶Si quis seruum alienũ occasione religionis doceat dominum suũ debere contẽnere & eius mini sterijũ destituere, ac potius nõ docuerit suo domino bona fide & cum omni honorificẽtia deseruire, Anathema sit,

Capitulum quartum.

D ¶Si qs discernit ꝑsbyterũ coniugatũ tanq; occasione nuptiarũ offerre nõ debeat, & ab eius oblatiõe ideo se abstineat, Anathema sit.

Capitulum quintum.

E ¶Si quis docet domũ dei contẽptibilẽ esse debere & congregationes que in ea fiunt, Anathema sit.

Capitulum sextum.

F ¶Si qs extra ecclesiã priuantim populos congregans contẽnat ecclesiasticas sanctiones aliter ea que sunt ecclesie voluerit vsurpare nõ conueniente ꝑsbytero iuxta decretũ episcopi, ipsamq; ecclesiã apud se sine consilio episcopi cum presbytero agat, Anathema sit.

Capitulum septimum.

G ¶Si quis oblationes fructuũ vel primitias eccl̃ie debitas voluerit extra ecclesiã accipere aut dare, pre ter cõscientiã ep̃i vel hui⁹ cui hmõi officia commissa sunt & nõ magis cũ consilio eiusdẽ hec agenda putauerit, Anathema sit.

Capitulum octauum.

H ¶Si quis dederit vel acceperit fructuũ oblationes ꝑter episcopum vel eum qui cõstitutus est ab eo, ad dispensandam misericordiam pauperibus, qui dat & qui accipit, Anathema sit.

Capitulum nonum.

I ¶Si quis virginitatem vel continentiam ꝓfessus tanquã abominabiles nuptias iudicat, & non pro prer hoc solum quod continentie & virginitatis bonum sanctum propositum est, Anathema sit.

Capitulum decimum.

K ¶Si quis ꝓpter dominũ virginitatẽ professus in coniugio positos per arrogantiam vituperauerit, Anathema sit.

Capitulum vndecimum.

L ¶Si quis contẽnendos duxerit agapem facientes, & preter honorem domini fratres pauperes con uocantes noluerit cõicare vocationibus eorum tanquam nichili quod sit ducens, Anathema sit.

Capitulum duodecimum.

M ¶Si quis virorũ putauerit sctõ ꝓposito. i. cõtinentie conuenire, vt pallio vtatur tanq; ex eo iustitiam habiturꝰ, & reprehẽdat vel iudicet alios qui cũ reuerẽtia biris vtuntur & alia veste communi que in vsu est, Anathema sit

Capitulum decimumtertium.

N ¶Si qua mulier suo proposito vtile iudicãs, vt virili veste vtatur ad hoc vt in viri habitum mutatur, Anathema sit.

Capitulum quartumdecimum.

O ¶Si qua mulier derelicto viro discedere voluerit soluto vinculo coniugali nuptias condemnando, Anathema sit.

Capitulum decimumquintum.

P ¶Si quis dereliquerit proprios filios suos & non eos aluerit & quod pietatis est necessaria non pre buerit sed sub occasione continentie negligendos putauerit, Anathema sit.

Capitulum decimumsextum.

Q ¶Si q filii parẽtes maxime fideles deseruerint occasione dei cultus, hoc iustũ iudicãtes esse, & nõ po tius debitũ honorẽ parentibꝰ reddiderit, vt hoc ip̃um in eis venerẽtur qd̃ fideles sunt, Anathema sit.

Capitulum decimum septimum.

¶Quecũq;

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Quecunque mulier religioni iudicans conuenire comam sibi amputauerit, quam deus ad velamen eius, & ad memoriam subiectionis illi dedit tanq̃ resoluens ius subiectionis anathema sit. A

Capitulum decimumoctauum.

¶Si quis tanq̃ hoc cõuenire iudicans die dominico, ieiunauerit in eiusdem diei contemptum anathema sit. B

Capitulum decimumnonum.

¶Si quis eorum qui proposito sunt cõtinentie preter necessitatem corporalem superbiat, & ieiunia communia totius ecclesie putauerit contempnenda perfectam in sua scientia vindicans rationem, anathema sit. C

Capitulum vigesimum.

¶Si quis per superbiã tãq̃ pfectũ se existimãs cõuentus q̃ p loca & basilicas sanctorũ martyrum fiũt vel accusauerit, vel etiã oblatiões que ibidẽ celebrãtur spernẽdas esse crediderit, memoriasque sanctorum contemnendas, anathema sit. D

Capitulum vigesimumprimum.

¶Hec autem scripsimus non abscindentes eos qui in ecclesia dei secundum scripturas sanctum propositum continenrie eligunt, sed eos qui suscipiunt habitum eius, & in superbiam efferuntur aduersus eos qui simplicius viuunt. Sed & hos condempnamus qui se extollunt aduersus scripturas, & ecclesiasticos canones, & noua introducunt precepta, & nos autem virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam cum castitate & religione deo acceptissimam dicimus, & renunciationem secularium negociorum atque actuum cum humilitate approbandam laudamus, & nuptiarum vinculum quod secundum castitatẽ secum perdurat honoramus, & diuites cum iustitia & operibus bonis non abiicimus, & parsimoniam cum veste humili non reprobamus, sicut etiam ornatũ preter corporis diligentiam inducatum laudamus. ¶Dissolutos autem & fractos in vestibus incessus non recipimus, & domos dei honoramus & conuentus qui in his fiunt tanquam sanctos & vtiles recipimus, proprietatem in priuatis domibus non concludẽtes, & omnem locum in nomine dei edificatum honoramus, & congregationẽ in ecclesia factam ad vtilitatem communem recipimus, & bona opa que iuxta vires in fratres pauperes exercentur secundum ecclesiasticas traditiones beatificamus, & omnia que cõueniunt traditionibus aplicis & sctãrum scripturarum preceptis in ecclia fieri exoptamus. E

¶Explicit Concilium Gangrense.

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII SARDICENSIS.

¶Capitulum primum, Episcopum non debere ad aliam ciuitatem transferri.
ii ¶Episcopum de prouicia ad ꝓuincias nõ transire nisi fuerit inuitatus.
iii ¶De duobus episcopis vnius ꝓuincie iter se contentionem habentibus.
iiii ¶De episcopo adiudicato.
v ¶De episcopis a synodo depositis.
vi ¶De quibus supra.
vii ¶De episcopis accusatis.
viii ¶Vt episcopi passim ad comitatũ nõ ꝓgãt.
ix ¶De quibus supra.
x ¶De quibus supra.
xi ¶De quibus supra.
xii ¶De quibus supra.
xiii ¶Vt ne ex laico quilibet eps ordinetur.
xiiii ¶Vt eps in aliena prouincia nõ imoretur.
xv ¶De episcopis in aliena ꝓuincia possessiones habentibus.
xvi ¶De clericorum excommunicatione.
xvii ¶Licere clericis si iniuste fuerint excommunicati vicinos adire episcopos.
xviii ¶Non licere episcopo alterius clericum in sua ecclesia ordinare.
xix ¶De quibus supra.
xx ¶Vt extrãei clerici apd thessalõicã nõ tardẽt
xxi ¶Clerici vim passi aut persecutionem si ad aliam accesserint ciuitatem non vetentur ibi morari quamdiu potuerint redire.

¶Expliciunt capitula.

¶INCIPIT CONCILIVM SARDICENSE TRECENTORVM EPISCOPORVM.

ANNO SEXTO CONSTANTINI IMPERATOR F
toris Leontio & sallustio consulibus era.cccbxxi. Sardicensis synodus congregata est, vbi omnes per orientem Arriani epcscopi condempnati sunt. qui conuẽti ad concilium occurrere reatus conscientia noluerunt, in quo concilio inter cetera he regule pro disciplina ecclesiastica institute sunt.

Capitulum primum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A OSius eps dixit, non minus mala cõsuetudo quam pernitiosa corruptela funditus eradicanda est. Ne cui liceat episcopo de ciuitate sua ad aliam ciuitatem transire. Manifesta est enim causa qua hoc facere temptant, cum nullus in hac re inuentus sit episcopus qui de maiore ciuitate ad minorem transiret, vnde apparet auaritie eos ardore inflammari, & ambitioni seruire, & vt dominationẽ exercẽant. Si ergo omnibus placet vt huiusmodi pernities austerius vindicetur nec laicam communionem habeat qui talis est, vniuersi dixerunt, placet etiam si talis aliquis extiterit temerarius vt forsitan excusationem afferat, quod populi litteras acceperit cum manifestum sit premio & mercede paucos qui sinceram fidem nõ habent potuisse corrũpi, vt clamarent in ecclesia & ipsum petere viderentur episcopum, omnino has fraudes remouendas esse damnamus, ita vt nec laicam communionem in finẽ accipiat talis, quod si vobis omnibus placet statuite, vniuersi dixerunt placet.

Capitulum secundum.

B ¶OSius episcopus dixit illud quoq; statutum sit vt episcopus de sua prouincia ad aliam prouinciã in qua sunt episcopi non transeat, nisi forte a fratribus inuitatus, ne videamur ianuam charitatis claudere.

Capitulum tertium.

C ¶OSius episcopus dixit, prouidendum est etiam vt si in aliqua prouincia forte aliquis episcopus cõtra fratrem suum episcopum litem habuerit, ne vnus e duobus ex alia prouincia aduocet episcopos ad iudicium.

Capitulum quartum.

D ¶OSius eps dixit q; si aliqs eps adiudicatus fuerit in aliq; causa, & putat se bonã causam habere vt iterũ iudiciũ renouetur, si vobis placet sancti Petri apostoli memoriã honoremus, vt scribatur vel ab his qui examinauerunt, vel etiam ab aliis episcopis qui in prouincia propinqua morantur Romano episcopo. Et si iudicauerit renouandum esse iudicium renouetur & det iudices. Si autem probauerit talem causam vt ea non refricẽtur que acta sunt que decreuerit Romanus episcopus confirmata erunt, si ergo omnibus placet statuatur, synodus respondit placet.

Capitulum quintum.

E ¶Gaudentius episcopus dixit, addendum est si placet huic sententie quãm plenam sanctitate protulistis, vt cum aliquis episcopus depositus fuerit eorum episcoporum iudicio qui in vicinis commorantur locis, & proclamauerit agendum sibi negocium in vrbe Roma, Alter episcopus in eadem cathedra post appellationem eius qui videtur esse depositus omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio Romani episcopi determinata.

Capitulum sextum.

F ¶OSius episcopus dixit, si contigerit in vna prouincia in qua fuerint plurimi episcopi vnum forte remanere episcopum, ille vero per negligentiam noluerit ordinare episcopum & populi conuenerint eps vicine prouincie, debent illum prius cõuenire episcopum qui in eadem prouincia moratur, & ostendere quod populi petant sibi rectorem, & hoc iustum esse vt & ipsi veniant & cum eo ordinẽt epm, quod si cõuentus litteris tacuerit & dissimulauerit nichilq; responderit, tunc satisfaciẽdum esse populis, vt veniant ex vicinis prouinciis & ordinent epm. Iterũ licẽtia ordinandi epm danda passim non est, si enim subito aut vicus aliquis aut modica ciuitas cui satis est vnus pbr voluerit sibi epm ordinari ad hoc vt vilescat nomen epi & sumi honoris auctoritas, nõ debẽt illi ex alia ꝓuicia inuitati fare epm, nisi aut in ciuitatibus que epos habuerũt aut si qua tam populosa est ciuitas vel locus qui mereatur hre epm, synodus rndit placet.

Capitulum septimum.

G ¶OSius eps dixit, & hoc placuit, vt si eps accusatus fuerit, & oes iudicauerint congregati epi regionis ipsius, & de gradu suo eiecerint eũ, si appellauerit qui deiectus videtur, & confugerit ad beatissimum Romane ecclesie epm, & voluerit se audiri, si iustũ putauerit vt renouetur examen scribere epis digne tur Romanus episcopus his qui infinitima & propinqua altera ꝓuincia sunt, vt ipsi diligẽter oia requirant, & iuxta fidẽ veritatis omnia definiant, quod si is qui rogat causam suam iterũ audiri deprecatione sua mouerit epm romanũ, vt de latere suo pbros mittat, erit in potestate ipius quid velit & quid estimet, & si decreuerit mittẽdos esse qui presentes cũ epis iudicẽt vt habeãt etiã auctoritatẽ persone illius a quo destinati sunt, erit in eius arbitrio. Si vero crediderit sufficere epos cõprouiciales vt negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.

Capitulum octauum.

H ¶OSius eps dixit, iportunitatis nre nimia frequẽtia & iniuste petitiões fecerũt nos nõ tantã hre grãm aut fiduciã, dũ qdã non cessant ad comitatũ ire epi maxie afri, q; sicuti cognouimus sctissimi fratris & coepi nri grati cõsilia salutaria spernũt atq; cõtẽpnũt, & nõ solũ ad comitatũ multas & diuersas ecclie

non ꝓfuturas

Universidad de Deusto

nō ꝓfuturas ꝓferunt cās vt fieri ſolet aut oportet,vt aut paupibus,aut viduis,aut pupillis ſubueniatur, ſed & dignitates ſeculares & adminiſtratiōes qbuſquā poſtulāt, hec itaq; prauitas olim nō ſolū mur muratiōes ſed & ſcādala excitat . Honeſtū eſt aūt vt ep̄s interceſſionē ſuā his ꝓſtet qui aliqua iniqua vi opprimūtur,aut ſi vidua aſtligatur,aut pupillus expolietur, tn̄ & iſta oia ſi iuſtā habeāt cām & petitionem. Si vobis ergo fratres chariſſimi placet decernite ne ep̄i ad comitatū accedāt,niſi forte hi qui religioſiſſimi impatoris litteris vel inuitati fuerit vel vocati, ſed quoniā ſepe cōtingit vt ad miam eccleſie cōfugiāt q iniuriā patiūtur,& qui peccātes in exiliū vel inſulas dānātur,aut certe quācūq; ſentētiā ſuſcipiūt,ideoq; ſubueniēdū eſt his & ſine dubitatiōe eis petēda p eccliam indulgētia. Si vero hoc vobis placet ſtatuatur,vniuerſi dixerunt,placet & conſtituatur.

Capitulum nonum.

¶Oſius ep̄s dixit,hec quoq; prudētia vra tractare debet,quia vt decreuiſtis ne ep̄i improbitas notetur ad comitatū ꝓgendo,quicūq; ergo quales ſupius memorauim⁹ p̄ces habuerint vel acceperint per diaconū ſuū mittat,quia ꝓſona miniſtri nō erit inuidioſa que celerius poterit que impetrauerit referre. Et hoc cōſequēs eſſe videtur vt vnuſquiſq; qui p̄ces habuerit eas ad fratres & coepiſcopos noſtros q in maxima ciuitate, id eſt qui in metropoli conſiſtunt mittant, & illi per ſuos diaconos deſtinent tribuendo cōmendatitias epiſtolas pari ratione ad fratres & coepiſcopos noſtros qui in illo tempore in his regionibus & vrbibus morantur,in quibus felix & beatus Auguſtus rem publicam gubernat. Si vero habet quis Epiſcoporum amicos in palatio qui cupit aliquid quod tamen honeſtum eſt impetrare non prohibeatur per diaconum ſuum rogare,& ſignificare eis quos ſcit benigna interceſſione ſibi abſenti poſſe preſtare. Qui vero Romā venerit ſicut dictum ē,ſanctiſſimo fratri & coepiſcopo noſtro Romāe eccleſie preces quas habet tradat,vt ipſe prius examinet ſi honeſte,& iuſte ſunt & preſtet diligentiam atq; ſollicitudinem vt ad comitatum perferantur,vniuerſi dixerunt placere ſibi. A

Capitulum decimum.

¶Alipius epiſcop⁹ dixit, ſi propter pupillos & viduas vel laborantes,qui cauſas non iniquas habent ſuſceperint peregrinationis incommoda, habebunt aliquid iuſte rationis, nunc vero cum ea poſtulēt que ſine inuidia omniū & reprehenſione eſſe non poſſunt non neceſſe eos ire ad comitatum. B

Capitulum vndecimum.

¶Gandentius epiſcopus dixit,ea que ſalubriter prouidiſtis conuenienti eſtimatione omniūq; deo placitura & hominibus tenere hactenus fortitudinem poſſunt,ſi metus huic ſnie cōiūgatur,ſcim⁹ eni etiā ipſi ſepiſſime ꝓpter paucorū imprudētiā ſacrū ac religioſum ſacerdotale nomē fuiſſe rep̄hēſum. Si igitur cōtra oim ſniam aliquis viſus fuerit ambitioni placere magis quā deo,debet ſcire cauſis reddits honorē atq; dignitatem ſe amiſſurum, hoc aūt ſciri & cōperiri poterit ſi vnuſquiſq; noſtrū qui in canali conſtitutus eſt cum progredientem epiſcopum viderit, inquirat tranſitum eius cauſas videat,quo tendit agnoſcat. Et ſiquidem eum agnouerit ire ad comitatum requirat illud quod ſuperius comprehenſum eſt,ne forte inuitatus ſit vt ei facultas eundi permittatur, ſi vero vt ſuperius meminit ſanctitas veſtra propter deſyderia & ambitiones ire ad comitatum temptauerit neq; litteris eius ſubſcribatur,neq; in cōmunione recipiatur. Si vobis placet debet omniū ſnia cōfirmari,vniuerſi dixerūt hoc honeſtū eē,& placere ſibi cōſtitutionē. C

Capitulum duodecimum.

¶Oſius ep̄s dixit,ſed & moderatio eſt neceſſaria dilectiſſimi fratres ne ſubito adhuc,quidā neſciētes quid decretū ſit in ſynodo venerit ſubito ad ciuitates eas que in canali ſunt,debet ep̄s ciuitatis ipſi⁹ admonere & inſtruere illū,& ex eo loco ille mittat diaconū,admonitus tamē ipſe redeat ad parochiam ſuam. D

Capitulum tridecimum.

¶Oſius ep̄s dixit, neceſſarium arbitror,vt diligētiſſime tractetis,ſi forte aut diues, aut ſcolaſticus de foro aut ex adminiſtratiōe ep̄s fuerit poſtulatus nō prius ordinetur niſi & ante lectoris munere & officio diaconi & pbri fuerit ꝓfunctus. Et ita p ſingulos gradus ſi dignus fuerit aſcēdat ad culmē ep̄atus pōt eni phas ꝓmotiones que habētvtique ꝓlixum tēpus probari,qua fide ſit,qua ve modeſtia & grauitate,& verecundia. Et ſi dignus fuerit,ꝓbatus diuino ſacerdotio illuſtretur. Nam nec conueniens eſt nec rationis diſciplina patitur, vt temere ac leuiter ordinetur epiſcop⁹,aut pbr,aut diaconus,qui neophitus eſt,maxime cū beatiſſimus apl's magiſter gentium ne hoc fieret denūciaſſe & prohibuiſſe videatur,ſed hi quorum per longū tēps examinata ſit vita & merita cōprobata, vniuerſi dixerūt placere ſibi hec. E

Capitulum decimumquartum.

¶Oſius ep̄s dixit,hoc quoque ſtatuere debetis vt ep̄s ex alia ciuitate cū venerit ad aliā ciuitatē,vel ex F

Universidad de Deusto
Biblioteca

prouincia sua ad aliā ꝓuinciā & ambitioni magis seruiat quā deuotioni, ita vt si voluerit in aliena ci-
uitate multo tpe residere, & cōtingat vt ep̄s ciuitatis ip̄ius nō tā instructus sit nec tam doct⁹, is vero q
aduēit incipiat cōtēpnere eū & frequēter facere sermonē vt dehonester & deformet illius ꝑsonā, qua oc
casiōe fit vt nō dubitet relinquere sibi assignatā ecclīam, & trāsire ad alienā, definite ergo tēpus, quia &
nō recipe ep̄m inhūanū est, & diutius residere ꝑnicio sum est. Ne fiat ergo hoc ꝓuidēdū est. Memini
autē supiori cōcilio fratres nr̄os cōstituisse, vt si qs laicus in ea q̄ cōmoratur ciuitate tres dn̄icas. i. ꝑtres
septimanas nō celebrasset conuētū cōione priuaretur. Si ergo hec circa laicos cōstituta sunt q̄to magis
nec licet, nec decet vt ep̄s si vllā tā grauē habeat necessitatē, nec tā difficilē rōnem vt tā diu desit ab eccl̄ia
ne ppl̄m cōtristet, vniuersi dixerūt, placere sibi. Capitulum. xv.

A ¶Osius ep̄s dixit, quia nichil ꝑtermitti oportet sunt qdā fratres & coep̄i nr̄i, qui nō in ea ciuitate re-
sident in q̄ ep̄i videtur esse cōstituti, vel certe paruā rem ibi, alibi autē idonea predia hr̄e noscuntur vel
affectiōes ꝓximorum quibus indulgeāt, hactenus autē eis ꝑmitti oportet vt accedāt ad possessiones
suas & disponent vel ordinent fructum laboris sui, vt post dn̄icas tres. i. post tres septimanas si morari
necesse est in suis potius fundis morentur. Et si est proxima ciuitas in qua pb̄r est ne sine ecclesia facere
videatur die dn̄ico illuc accedat vt nec res eius domestice ꝑ absentiā eius detrimentum sustineant. Et
nō frequenter veniēdo ad aliā ciuitatem in qua est episcopus suspitionē iactātie & ābitionis incurrat.
Vniuersi dixerunt placere sibi. Capitulum. xvi.

B ¶Osius episcopus dixit, si hoc quoq; omnibus placet vt siue diaconus, siue pb̄r, siue quis clericorum
ab episcopo suo fuerit cōmunione priuatus, & ad alterum perrexerit episcopum & scierit ille ad quem
confugerit eum ab episcopo suo fuisse abiectum, non oportuerit eum, vt ei cōmunionem indulgeat.
Quod si fecerit sciat se cōuocatis episcopis causas esse dicturum, vniuersi dixerūt, hoc statutum & pa-
cem seruabit & concordiam custodiet. Capitulum. xvii.

C ¶Osius episcopus dixit, quod me adhuc mouet reticere non debeo. Si episcopus quis forte iracun-
dus (quod esse non debet) cito, aut aspere cōmoueatur aduersus presbyterum, aut diaconum suum,
exterminare eum de ecclesia voluerit, prouidendum est ne innocēs damnetur, aut perdat communio-
nem. Et ideo habeat potestatem qui deiectus est, vt finitimos episcopos interpellet & causa ei⁹ audia-
tur & diligentius tractetur, quia non oportet ei negari audientiam roganti. Et ille episcopus q̄ aut iu-
ste, aut iniuste eum abiecit patienter accipiat vt negocium discutiatur, vt vel probetur sententia a plu-
rimis, vel emendetur. Tamen priusq̄ omnia diligenter & fideliter fuerint examinata, eum qui fuerit
a communiōe separatus nullus alius debet presumere, vt recipiat & communioni societ. Qui autem
conuenerint ad audiendum si clericorum esse fastigium viderint & superbiam, nō decet vt episcopus
aut iniuriam, aut contumeliam patiatur austerioribus eos verbis castigent, vt obediant honesta preci-
pienti episcopo, quia sicut ille sincerum amorem debet clericis exhibere charitatis, ita quoq; vicissim
ministri infucata debent episcopo suo obsequia exhibere.
Capitulum. xviii.

D ¶Ianuarius episcopus dixit, illud quoque sanctitas vstra statuat, vt nulli episcopo liceat alterius ciui-
tatis ecclesiasticum sollicitare, & in sua diocesi ordinare clericum, quia ex his contentionibus solent na-
sci discordie. Et ideo prohibeat omnium sententia ne quis hoc facere audeat.
Capitulum. xix.

E ¶Osius episcopus dixit, & hoc vniuersi constituimus, vt quicunq; ex alia parochia voluerit alienum
ministrū sine consensu episcopi ipsius & sine voluntate ordinare, non sit rata ordinatio eius. Quicun-
q; autem hoc vsurpauerit a fratribus & coepiscopis nostris admoneri & corrigi debet.
Capitulum. xx.

F ¶Cletitius episcopus dixit, non ignoratis quanta & qualis sit Thessalonicensium ciuitas, sepe enim
ad eā veniunt ex aliis regiōibus presbyteri & diaconi, & nō sunt cōtenti, vt breui tempe remorētur, aut
resideāt ibi, aut certe vix post lōga spatia ad sua redire cogūtur, vniuersi dixerunt & tpa q̄ cōstituta sunt
circa ep̄os, & erga horum ꝑsonas obseruari debent. Capitulum. xxi.

G ¶Osius ep̄s dixit, suggerēte fratre & coep̄o nr̄o olipio hoc etiā placuit vt si aliqs vi ꝓpessus ē & inique
pulsatus ꝓ disciplina vel catholica defensiōe, vel confessiōe veritatis fugiēs picula inocēs & deuolut⁹ ad
aliā venerit ciuitatē nō ꝓhibeat imorari, q̄diu aut redire potuerit, aut iiuria ei⁹ remediū accepit. Du-
rū est enim qui ꝑsecutiōes patitur nō recipi. Etiā & larga beniuolētia & hūanitas ē ei exhibenda.

¶Explicit Concilum Sardicense.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII ANTIOCHENI.

i ¶Non licere pascha diuerso tempore facere neq; cum iudeis celebrare.
ii ¶Non licere communionem ecclesie contenere aut excōicatis communicare.
iii ¶Non debere clericum ad ecclesiam migrātem ibi perseuerare.
iiii ¶Non licere ep̄o vel cuiq̄ clerico si exauctoratus fuerit ministrare.
v ¶Non licere clericis cōtēpto episcopo seorsum se collígere.
vi ¶De excommunicatis.
vii ¶Nullum pegrinū absq; ep̄is suscipi.
vii ¶Vt epistole a solo coep̄o fiant.
ix ¶De metropolitanis ep̄is.
x ¶De coepiscopis.
xi ¶De his ep̄is vl' clericis qui sine litteris ep̄orum ad imperatorem vadunt.
xii ¶De ep̄is vel clericis depositis.
xiii ¶Non licere episcopis in aliena prouincia clericos ordinare.
xiiii ¶De episcopis accusatis.
xv ¶De quibus supra.
xvi ¶De episcopis vacantibus.
xvii ¶De episcopis qui accepta manus impositione non acquiescunt suscipere ministeriū.
xviii ¶De his quibus supra.
xix ¶Non licere sine cōsilio metropolitani episcopi episcopum ordinari.
xx ¶Vt bis in anno synodus celebretur.
xxi ¶Episcopum de diocesi ad diocesim nō debere transire.
xxii ¶Ep̄m nō debere in aliena irruere ciuitatē
xxiii ¶Ep̄o nō licere successorem sibi cōstituere.
xxiiii ¶De rebus ecclesiasticis & ep̄alibus.
xxv ¶Episcopum habere potestatem in rebus ecclesiasticis exponendis.

¶EXPLICIVNT CAPITVLA.

¶INCIPIT CONCILIVM ANTIOCHENVM.

SANCTA ET PACATISSIMA SYNODVS IN VNVM cōgregata, his q p̄ singl'as p̄uicias sūt vnanimis sc̄tis & cōsacerdotib9 i dn̄o salutē. Gra & veritas ie'u xp̄i dn̄i & saluatoris nr̄i sc̄tam antiochenā eccl'iam visitās, & in vnū cōnectēs p cōcordiā pacatissimi sp̄us multa qdē & alia p̄fecit, in oib9 aūt suggerēte sc̄tō & pacifico sp̄ū et hoc p̄fecit, vt que visa sūt recte cōstitui cū pluria cōsideratiōe & iudicio vna cū oib9 nobis anntiochiā ex diuersis p̄uiciis in vnū collectis episcopis in vestrā noticiā deferātur. credim9 aūt gr̄e dn̄i & sp̄ūsancto pacis qd̄ ipsi cōspirabitis nobis tāq̄ in vnā fuissetis virtutē, & nobiscū oōnib9 adnitentes magis autē muniti & in sp̄ū sc̄tō p̄nte si iisdē ip̄is q̄ definita sunt cōsentiētes & ea que visa sunt recta roborātes consensu sc̄ti sp̄ūs cōsignabitis. Sūt autem prefiniti canones ecclesiastici hi qui infra sunt scripti quos subter iserti p̄mulgauere episcopi. Eusebius, Archelaus, Eneas, Macedoni9, Niceta Esicius, Bassus, Antiochus, Iacobus, Moyses Agaphius, Petrus, Mocini9, Alexander, Narcissus, Etherius Patricius. Siricius, Magnus, Paulus, Eustachius Manicius, Petrus Paulus, Theurus, Municius, Aliphius, Petrus, Tarcodunātus Anatholius Theodorus, Ali9 Theur9 Sirion, Ex p̄uinciis Syrie celes & phenicis veris Arabie, Mesopotamie, & hec constituerunt que infra scripta sunt. A

Capitulum primum.

OMnes q audent dissoluere regulam sancti & magni cōcilii Niceni quod celebratum est in presentia dei & amātissimi cōstātini impatoris de sc̄tā & salutari festiuitate paschali saluatoris nostri excommunicatos & abiectos esse debere ab ecclesia, maxime si perseuerent studio contentionis ad subuertenda ea que optime constituta sunt. Et hec quidem dicta sunt de laicis. Si autem de prepositis eccl'ie aliq. i. vel ep̄s, vel pb̄r vel diacon9 post hāc diffinitionē & hūc terminū ausi fuerit in subuersionē pp̄lorū & p̄turbationē eccl'iarū seorsum colligere. Et cū iudeis pascha voluerit celebrare, hūc sancta synodus iam alienum ab eccl'ia esse iudicabit tanquam eum qui non solum proprii peccati reus sit, sed B

Universidad de Deusto Biblioteca

aliorum corrupte mentis conuersationis supplantator extiterit. Et non solum huiusmodi deponi a sacerdotio & ministerio iubet, sed eos qui ausi fuerint his communicare post damnationem. Depositos autem etiam honore qui extrinsecus est priuari oportet quem sanctus Canon & dei sacerdotiū promeruit. Capitulum.ii.

A ¶Omnes qui ingrediuntur ecclesiam dei & sacras scripturas audiunt non autem cum populo in oratione communicant, auersantur autē sanctam assumptionem dominici sacramenti secūdum aliquam propriam disciplinam hos ab ecclesia abiici oportet, donec confitentes fructum penitentie demonstrent & deprecati fuerint vt data venia suscipi mereantur, non autē licet cōmunicare excōicatis neque cum his per domos ingredi, & cum eis orare, qui ecclesie participāt in orone, nec in alteram ecclesiam recipi qui ab alia excōicantur, quod si quis fuerit deprehensus episcoporum, vel pbrorum, vel diaconorum, vel etiam qui in canone detinentur excommunicatis cōmunicare & hunc oportet cōmunione priuari tanquā ecclesie regulas confundentē. Capitulum.iii.

B ¶Si quis presbyter, vel diaconus vel quilibet clericus deserta sua ecclesia ad aliam transeundum esse crediderit, & ibi paulatim tēptet quo migrauit perpetuo manere vlterius ministrare nō debet, presertim si ab episcopo suo ad reuertendum fuerit exhortatus, quod & si post euocationē sui episcopi non obedierit sed inobediēs perseuerauerit, oīmode ab officio suo deponi debere, nec aliqn̄ spē restitutiōis habere. Si vero propter hāc culpā depositū alius eps susceperit & ipe a cōi synodo penā merebitur increpationis tanq̄ ecclesiastica iura dissoluens. Capitulum.iiii.

C ¶Si quis episcopus a synodo fuerit depositus, vel presbyter, vel diaconus a proprio episcopo condemnatus & presumpserit sacerdotii seu sacri mysterii quippiam, non ei amplius liceat neque in alia synodo spem restitutionis habere, neque assertionis alicuius locum, sed & communicantes ei abiici omnes ab ecclesia, maxime si postquam cognouerunt sententiam aduersus eum fuisse prolatam cōtumaciter communicauerunt. Capitulum quintum.

D ¶Si quis presbyter vel diaconus contēpto episcopo seipsum ab ecclesia segregauerit, & priuatū apud se collectis populis altare erigere ausus fuerit, & nichilominus episcopo suo exhortante & semel & iterum reuocante inobediens extiterit, hunc modis omnibus deponendum nec aliquando consequi curationem aut proprium honorem recipere speret. Quod si etiam perseuerauerit perturbās cunctam ecclesiā que foris est, hūc tanq̄ seditiosum corripi oportet. Capitulum sextum.

E ¶Si quis a proprio episcopo excōmunicatus est, nō eū prius ab aliis debere suscipi nisi aut a suo fuerit receptus episcopo, aut concilio facto ep̄is occurrat & respondeat, & si synodo satisfecerit statuimus sub alia sententia eum recipi, quod etiam circa laicos & presbyteros & diaconos & omnes qui in clero sunt conuenit obseruari. Capitulum septimum.

F ¶Nullum absque formata (quod greci epistolam dicunt) peregrinorum clericorum suscipi oportet. Capitulum octauum.

G ¶Neque presbyter ad regiones lōginquas formatas, id est canonicas epistolas nisi ad finitimos episcopos simplices epistolas mittere presumat, vicariis vero episcopis qui a grecis coepiscopi vocantur formatas facere liceat. Capitulum nonum.

H ¶Per singulas prouincias episcopos singulos scire oportet, episcopum metropolitanum qui preest curam & sollicitudinem totius prouincie suscepisse. Propter quod ad metropolitanam ciuitatem ab his qui causas habent concurratur. Quapropter placuit eum & honore precellere & nichil vltra sine episcopo reliquos episcopos agere secundum antiquum patrum nostrorum canonem nisi hoc tantum quod vnicuique ecclesie per suam diocesim competit. Vnumquemq; enim oportet episcopum habere sue diocesis potestatem, vt regat & gubernet secundum competentem singulis reuerentiam & prouidentiam gerat omnis regionis que sub ipsius est ciuitate, ita vt etiam ordinare ei presbyteros, & diaconos probabili iudicio liceat, & de singulis illius regionis causis moderatione & pondere discepare, vltra autem nichil agere permittitur citra metropolitani episcopi conscientiam, nec metropolitanus sine ceterorum aliquid gerat consilio sacerdotum. Capitulum decimum.

I ¶Coepiscopi qui manus impositionem ab episcopis susceperunt & vt episcopi sunt consecrati, tamē placuit sancte synodo eos modum proprium retinere & gubernare adiacentes sibi ciuitates, & esse cōtentos propria sollicitudine & gubernatione quam susceperunt, constituere autem his permittitur lectores & subdiaconos atque exorcistas quibus sufficiat istorum tantum graduum licentiam accepisse. Non autem presbyterum non diaconum audeant ordinare preter conscientiā episcopi ciuitatis vel

ecclesie

Universidad de Deusto

ecclesie cui adiacēs iuenitur,seu ipe seu regio in qua pesse dignoscitur. Q d si qs puaricari ausus fuerit constituta, deponi eum & dignitate qua preditus est debere priuari, Coepiscopus autem ab epo ciuitatis vel loci cui idē adiacet ordinādus est. Capitulum vndecimum.

¶Si quis eps vel pbr vel omnis omnino qui est sub ecclesiastica regula constitutus, preter consilium vel litteras eorum eporum qui sunt intra prouinciam & maxime metropolitani ad imperatorē perrexerit,hūc abdicari & eiici non solum de communione,sed etiam propria dignitate priuari,tanquā molestum & importunum imperialibus auribus cōtra ecclesiastica constituta. Si autem necessitas cogit ad imperatorem excurrere propter aliquam actionem,cum deliberatione & cōsilio metropolitani ipsius prouincie epi & ceterorū conscientia eporum qui in eadem prouincia sunt atque cum litteris eorum ire debebit. Capitulum duodecimum. A

¶Si quis a proprio episcopo depositus pbr vel diaconus, aut etiam si a synodo quilibet episcop⁹ fuerit exauctoratus molestiam imperialibus auribus inferre non presumat,sed ad maiorem eporum synodū sese conuertat,& que se putat habere iusta in eorum concilio alleget,atque ab his de se expectet que fuerit deprompta sententia. Q uod si deficiens pusillanimitate hoc noluerit facere sed imperatori fuerit importunus huiusmodi nullam veniam habeat,neque locum illius assertionis sue, nec spem recipiendi gradus habeat in futurum. Capitulum.xiii. B

¶Nullum epm audere debere ex alia prouincia ad aliam transitum facere, & ordinare aliquos ecclesiis aut referre ad sacrū ministeriū, nec alios illuc attrahat epos nisi forte per litteras rogatus abierit,nō solum autem a metropolitano sed & ab his qui cum eo sunt omnibus ipsius prouincie epis. Q uod si nullo inuitāte inordinate superueniat,& aliquos vel ordinare presumpserit, vel quoslibet actus illi ecclesie competentes que ad se minime pertinent vsurpare tentauerit,vacua quidē & inania erunt omnia que gesserit,ipse vero huius indisciplinati ausus irrationabilis cepti dignas causas expediat,tanq̄ depositus a synodo sancta & ꝓpter huiusmodi presumptionem iam predamnatus. Capitulum decimumquartum. C

¶Si quis eps de aliquibus causis criminalibus in iudicio eporum fuerit accusatus,contingat autem de ipsis epis prouincie qui conuenerunt diuersas habere sententias, & alios quidem innocetem eum pronunciare, alios reum, propter huiusmodi itaque controuersiam amputandam placuit sancte synodo metropolitanū epm alterius vicine prouincie aduocari,& aliquantos cum eo epos alios. Q ui pariter residentes quecunque fuerint dirimant questiōes ꝓpter hoc vt firmum sit iudicium quod ab vnius prouincie epis fuerit ꝓmulgatum. Capitulum decimūquintum. D

¶Si quis eps criminaliter accusatus ab oibus qui sunt intra prouinciam epis acceperit vnam consonamq̄ sententiā ab aliis vlterius iudicari non poterit,sed manere circa eū oportet tanq̄ conuenientē que ab oibus ꝓlata est firmā ratāq̄ sententiā. Capitulum decimūsextum. E

¶Si quis eps vacans in ecclesiam vacantem superuenerit, & hanc obripienter preter plenariam synodū occupandam esse crediderit,hunc abiici oportet,quāuis eū plebs quam diripuerit velit sibi episcopum retinere. Illa autem dicitur synodus plenaria in qua etiam eps metropolitanus affuerit. Capitulum decimumseptimum. F

¶Si quis episcopus suscepta manus impositione,& deputatus populis preesse non suscipiat ministerium sacerdotii,nec consentiat habere ecclesiam in qua fuerat ordinatus hunc incommunicabilem esse debere donec coactus consentiat plebem suscipere sibimet deputatam,aut prouincie plenaria synodus episcoporū de eo aliquid statuat. Capitulum decimumoctauum. G

¶Si quis episcopus ordinatus non abierit in parrochiam cui ordinatus est, si non suo vitio sed plebis forsitan contradictione,hic honorē susceptū retinere debebit & sacerdotio fungi. Ita vt nihil molestie afferat ecclesie illi in qua fuerat constitutus. Expectare autem eum oportet prouincie plenariā synodū donec de eo qd cōpetit statuatur. Capitulum decimūnonum. H

¶Episcopum non ordinandum sine consilio & presentia metropolitani episcopi. cui melius erit si ex omni prouincia congregentur episcopi. Q uod si fieri non potest hi qui adesse non possunt propriis litteris consensum suum de ipso designent,& tunc demum post plurimorum siue per ꝑsentiam siue per litteras sententiā consonā ordinetur. Q uod si aliter quam statuta sunt fiat,nichil valere huiusmodi ordinationem. Si vero etiam secundum definitas regulas ordinatio celebretur,contradicant autem aliqui propter proprias & domesticas simultates his contentis sententia de eo obtineat plurimorum. Capitulum vigesimum. I

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Propter ecclesiasticas causas & que existunt controuersias dissoluendas sufficere visum est bis in anno per singulas prouincias eporum concilium fieri. Semel quidem post tertiam ebdomadam paschalis festiuitatis, ita vt in quarta ebdomada que consequitur id est media pentechoste compleatur, admoneant autem prouinciales epos hi qui in ciuitatibus id est in metropolitanis ciuitatibus degũt, secundum vero concilium idibus Octobris habeatur, qui dies apud grecos yperberetei mensis decimus inuenitur, in ipis autem conciliis & pbros & diaconos presentes esse oportet & omnes quotquot se lesos existimant, & synodicam expectare sententiam, nec liceat aliquibus apud semetipos concilia sine metropolitanorum eporum conscientia facere, quibus de omnibus causis cõstat permissum esse iudicium.

Capitulum vigesimumprimum.

B ¶Epm de diocesi ad diocesim alteram non debere transire neqꝫ si sei pm ingesserit neqꝫ si a populis fuerit violenter attractus, neqꝫ si etiam hoc ei ab epis suadeatur, manere autem eum debere in ecclesia dei quam ab initio sortitus est & non alibi demigrare secundum regulam super hoc olim a patribus constitutam.

Capitulum vigesimumsecundum.

C ¶Epm non debere in alienam irruere prouintiam que illi probatur non esse subiecta, neqꝫ in regionem que ad eius curam minime noscitur pertinere ad aliquid ordinandum, neqꝫ pbros neqꝫ diaconos constituere, ad alios epos pertinentes, nisi forte cum voluntate & testimonio proprie regionis epi, Quod si quispiã horum tale facere voluerit irrita quidẽ erit huiusmodi ordinatio & que male vsurpauerit a synodo arguantur. Nam si ordinare non potuerit nullatenus alterius parrochianum iudicare presumat.

Capitulum vigesimumtertium.

D ¶Epm non debere tanq̃ successorem sibi futurum constituere alterum, quãuis circa vicinia mortis habeatur, quod si tale aliquid factum fuerit irrita erit huiusmodi ordinatio, custodire autem debet ecclesiastica constituta que se ita continent non posse aliter epm fieri nisi in cõsilio & consensu episcoporum eorum duntaxat qui post obitum eius qui precessit habuerint potestatem eum qui dignus fuerit prouehendi.

Capitulum vigesimumquartum.

E ¶Quecunqꝫ res ecclesie sunt, conuenit cum omni diligentia & bona fide que deo debetur qui omnia prouidet atqꝫ iudicat, quecqꝫ gubernare oportet & dispẽsari cum iudicio & potestate episcopi, cui totius plebis aie videntur esse cõmisse. Manifesta autẽ esse oportet que ecclesie competunt cũ notitia eorum pbrorum & diaconorum qui circa ipsum sunt, vt ipi non ignorent, nec eos aliquid lateat eorum que sunt propria ecclesie, vt si contigerit epm de hac vita migrare manifeste sint & note res ecclesiastice ne intercidant atqꝫ depereant, sed nec res proprie epi tanquam obnoxie rerum ecclesiasticarũ occasione vllius pulsentur iniuria, quia iustũ & acceptum est apud deum & homines que ꝓpria sunt epi, quibus ipe iudicauerit derelinqui, & que ecclesie ipi reseruari. Ita enim fit vt nec ecclesia damno aliquo affligatur nec epus occasione rerum ecclesiasticarum proscribatur, neqꝫ pertinẽtes ad eum causas incurrant, atqꝫ post mortem memoria eius maledictis aliquibus oneretur.

Capitulum vigesimumquintum.

F ¶Epm habere oportet rerum ecclesiasticarum potestatem ad dispensandum omnibus indigentib⁹, cum omni timore & reuerentia dei, ipm quoqꝫ ex eis percipe atqꝫ vti debere quibus indiget, si tamen indiget vel ad suas necessarias expensas vel fratrum, qui apud eum hospitalitatis gratia morantur, vt nulla ex parte per inopiam defraudentur secundum apostolum dicentem, habentes victum cotidianum & tegumentum corporis his contenti simus. Quod si his minime contentus atqꝫ sufficiẽs trãsferat in necessitates ecclesiasticas res vel cõmoda quelibet ecclesie, aut agrorumm ecclesiasticorum fructus sine conscientia pbrorum apud se redigat, & domesticis suis vel etiam affinibus aut fratrib⁹, aut filiis earum rerum tribuat potestatem, vt per eorum secretam diligentiam ecclesiastici ledi videantur, reatum hunc qui huiusmodi est apud metropolitanum prouintie prestare debebit. Quod si taliter reprehendatur episcopus vel hi qui cum ipo sunt pbri quo dicantur hec que ad ecclesiam pertinẽt sive de agris, siue de aliis quibuscunqꝫ ecclesiasticis causis, eos sibimet vsurpare, pauperes vero necessitate & penuria opprimi, atque ex hoc ipso non solum ecclesiastice rationi verumetiam dispensatoribus eius maledicta reprehẽsio augeatur. Hũc enim correctionẽ oportet mereri, id quoqꝫ condecet sancta synodo cognoscẽte. ¶Eusebius omnibus que cõstituta sunt presens subscripsit. Theodorus, Niceta, Macedonius, Anatolius, Marcodunanetus, Atherius, Narcissus, Eustachius, Esichius, Manici⁹ Paulus, & ceteri quorum nomina in greco iam superius continentur consenserunt & subscripserũt.

¶EXPLICIT CONCILIVM ANTIOCHENVM.

Universidad de Deusto

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII LAODICENI.

Capitulum primum de Bigamis.
ii De his qui diuersorum peccatorum la psus incurrunt.
iii De neophitis non promouendis ad sacerdotium.
iiii Non licebit coram cathecuminis clericos fieri.
v Non licere clericis vsuram vel sexcupla accipere.
vi Non debere hereticos in heresi permanentes in ecclesiam ingredi.
vii De nouatianis & quartodecimanis.
viii De cataphrygis ad ecclesiā venientibus.
ix Non debere catholicos in ea que martyria sua heretici dicunt intrare.
x Nō debere catholicam hereticorum matrimonio sociari.
xi De cathecuminis ecclesie.
xii De ordinandis episcopis cum concilio Metropolitani & finitimorū episcoporū.
xiii Non licere populo ministros altaris eligere.
xiiii Sanctas oblationes pro eulogiis in festiuitate paschali ad alias parochias non debere transmitti.
xv De psalmistis.
xvi Vt sanctum euangelium sabbatis legatur.
xvii Psalmos sparsim non licere confundi.
xviii De orationibus cotidianis.
xix De ordine orationum cathecuminorū atque fidelium & communione.
xx De disciplina atq; molestia clericorum.
xxi De ministerio subdiaconorum.
xxii De ministris vt orario non vtantur.
xxiii Quoniā non oportet lectores vel psalmistas orario vti & sic legere.
xxiiii De lectoribus & psalmistis vt tabernas non intrent.
xxv Non licere ministris panem dare, aut ea licem benedicere.
xxvi De exorcistis.
xxvii Non debere clericos siue laicos ad agapem vocatos partes tollere.
xxviii Non licere in ecclesiis accubitus sternere vel agapem facere.
xxix Non debere christianos sabbatizare.
xxx Nulli christiano licere cum mulieribus lauacra excercere.
xxxi De cauendis hereticorum cōnubiis.
xxxii Non licere ab hereticis eulogias accipere.
xxxiii Nō debere cum hereticis, aut schismaticis orare.
xxxiiii Non eundum ad falsos martyres.
xxxv Non licere christianos derelicta ecclesia ad angulorum congregationes colligi.
xxxvi Nō licere clericos magos, vel incantatores esse, aut philacteria facere.
xxxvii Non licere ab hereticis vel iudeis feriata que mittuntur accipere.
xxxviii Non licere a iudeis azimas accipere.
xxxix Non licere cum paganis festa celebrare
xl Episcopos ad synodum vocatos non debere contemnere.
xli Non debere clericū vel laicum sine episcopis peregrinari.
xlii Nullum clericum debere sine episcopi sui iussione peregrinari & signum suscipere.
xliii Ministros non debere ab hostiis recedere.
xliiii Non oportet per duas septimanas quadragesime aliquem ad baptismum suscipere.
xlv Non debere mulierem ingredi ad altare.
xlvi Baptizandos debere symbolum fidei & discere & reddere.
xlvii De his qui in egritudine baptizantur
xlviii Quia post baptismum crismandū est.
xlix In quadragesima sabbato tātum & dominica offerendum est.
l Non licere quintam feriam septimane maioris ieiunii solui.
li Non debere in quadragesima nisi sabbato & dominica natalicia martyrum celebrare.
lii Non licere nuptias fieri in quadragesima.
liii Non licere christianos ad nuptias euntes cantare aut balare.
liiii Non licere ministros altaris vel ceteros quoslibet spectaculis que in nuptiis, aut in scenis exhibentur interesse.
lv Non debere clericum vel laicum christianum ex symbolis conuiuia celebrare.
lvi Non oportet presbyteros ante ingressum epi ingredi, aut sedere in tribunalib9
lvii Nō debere i vicis & villis epos ordiare

Universidad de Deusto Biblioteca

neque pbros siue precepto vel consilio episcopi aliquid agere.

lviii ¶Non oportet in domib⁹ ab episcopis vel presbyteris oblationem fieri.

lix ¶Non licere psalmos ab idiotis compositos in ecclesia dici, nec libros qui non sunt canonici legere.

¶Explicíunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM LAODICENVM.

SANCTA SYNODVS QVE APVD LAODICEAM phrigie pacatiue cõuenit ex diuersis ꝓuinciis Asie regulas exposuit ecclesiasticas sicut infra scriptũ est. Capitulum primum.

A ¶De eo quod oportet sẉm ecclesiasticum canonẽ eos qui libere & legitime secundis nuptiis iuncti sunt nec occultã pmixtionẽ operati sunt pauco tpe exẽpto vacare orationibus & ieiuniis & secundum veniam reddi eis communionem. Capitulum secundum.

B ¶His qui diuersorum pctõrum lapsus incurrunt & oratione confessiõe ac penitẽtia malorum suorũ perfectam conuersionem demonstrant, pro qualitate peccati penitentie tẽpus attribuendũ est, ꝓpter misericordiã & bonitatẽ dei. Qui ergo huiusmodi sunt, reuocandi & ad communionem sunt applicandi. Capitulum tertium.

C ¶Non oportet neophitum promoueri ad ordinem sacerdotalem. Capitulum.iiii.

D ¶Non licere manus impositionem super ordinandos presentibus cathecuminis fieri. Capitulum quintum.

E ¶Non licere fenerare ministris altaris vel in sacerdotali ordine constitutis vel vsuras vel lucra que sex cupla dicuntur accipere. Capitulum sextum.

F ¶Non concedendum hereticis ingressum domus dei in heresi permanentibus. Capitulum.vii.

G ¶Nouatianos vel etiam quartodecimanos quos greci thessereskedecatires appellant id est qui quartadecima luna primi mẽsis cũ iudeis pascha celebrãt, sed & cathecumios eorũ fideles nõ recipi, priusq̃ cõdẽnẽt oẽm heresim in qua detinebãtur, plenissime aũt añ oia & nũc q̃ apud eos fideles dicũtur simbolum fidei doceantur, atque ita vnctos etiam sancto crismate diuino sacramento communicare conuenit. Capitulum octauum.

H ¶Eos qui cõuertũtur ab heresi que dicitur cathaphrygarũ qui se in clero cõstitutos existimant, q̃uis magni dicantur huiusmodi cum omni diligentia catechizari oportet & baptizari ab ecclesie catholice episcopis & presbyteris. Capitulum nonum.

I ¶Nõ cõcedẽdũ in cemiteria vel que martyria hereticorũ dicũtur catholicos oratiõis gr̃a & petẽde oratiõis intrare. Sed & qui ierũt si sunt fideles incõmunicabiles factos ad penitẽtiã vsque ad aliquod tẽpus redigi, penitentes autem eos & errasse confitentes suscipi oportet. Capitulum.x.

k ¶Mulieres que apud grecos presbytere appellãtur apud nos vidue seniores vniuire matricurie appellãtur in ecclia tãq̃ ordiatas cõstitui nõ debere. Capitulum.xi.

L ¶Eos qui ad ecclesiam pertinent indifferẽter filios ꝓprios hereticorũ nuptiis minime sociare debere. Capitulum duodecimum.

M ¶Epm nõ oportet p̃ter iudiciũ metropolitanorũ & finitimorũ ep̃orũ cõstitui ad ecclie principatũ, nec eligãtur nisi hi quos multo añ nota ꝓbabilisq̃ vita cõmendat. Et nichilomin⁹ si in sermõe fidei & recta opatiõe ꝓ suã cõuersationẽ fuerint ꝓbati. Capitulum.xiii.

N ¶De eo quod non sit populis concedendum electionem facere eorum qui altaris ministerio sunt applicandi. Capitulum decimumquartum.

O ¶Sanctas oblatiões ad vicem eulogiarum per festiuitatem paschalem ad alias parochias mitti minime oportet. Capitulum decimumquintum.

P ¶Nõ licere p̃ter canonicos psalmos nisi q̃ regulariter cantores existũt, q̃que pulpitũ ascẽdũt & de codice legũt aliũ quẽlibet in ecclia psallere. ¶Capitulum decimumsextum.

Q ¶Sabbatis euãgelia cũ aliis scripturis legẽda esse censemus. Capitulum.xvii.

R ¶In ꝓcessionibus nõ cõnectere. i. ex diuersis versibus & sensibus libri in vnũ canticũ minime cõiungere. Sed singulorũ psalmorũ ordinabilr debere fieri lectionem. Capitulum.xviii.

de eo quod

Universidad de Deusto Biblioteca

¶De eo quod semper suplicationes orationum & ad horam nonam & vesperam oportet celebrari. A

Capitulum decimumnonum.

¶Quoniā cathecuminorū orōnē sepatim & prius pstratis eis ēpm oportet celebrare. Quib9 egressis orēt etiā hi q in penitētia sunt cōstituti. Et post man9 impositionē his quoqꝫ abscedētib9 tūc fideles orare debebūt. Quorū tres orōnes fiāt vna qdē .i. prima p silentiū secūda vero & tertia p vocis pnūtiationē, & tunc demū osculū pacis dare debere. Et postea quā pbri ēpo pacē dederint, tunc etiam laicos dare & tūc oblatio offeratur, solis autē ministris altaris liceat ingredi ad altare & ibidem communicare. B

Capitulum vigesimum.

¶Quoniā nō oportet diaconū sedere ante pbrm sed ex iussione pbri sedeat, similr aūt honorificetur & diaconus a ministris inferioribus & omnibus clericis. C

Capitulum vigesimum primum.

¶Quoniam non oportet subdiaconos licentiam habere in secretarium siue sacrariū quod greci diaconicon appellant ingredi, & contingere vasa dominica. D

¶Ministrum nō oportet orariis vti nec hostia derelinquere. E

Capitulum vigesimumtertium.

¶Quoniam non oportet lectores aut psalmistas orariis vti & sic legere aut psallere. F

Capitulum vigesimumquartum.

¶Quoniā nō oportet clericos seruientes a pbris vsqꝫ ad diaconos & deiceps ordis ecclīastici oēs vsqꝫ ad ministros, aut lectores, aut psalmistas, aut exorcistas, aut hostiarios, aut etiā eos q in ꝓposito cōtinētie sunt tabernas intrare. G

Capitulum.xxv.

¶Nō oportet diaconē panē dare nec calicē benedicere. H

Capitulum.xxvi.

¶Non oportet ergo exorcizare eos qui nec dum ab episcopis sunt ꝓuecti, neqꝫ in ecclesiis neqꝫ intra domos. I

Capitulum.xxvii.

¶Non oportet ministros altaris vel quoslibet ecclīcos ad agapem vocatos ptes tollere, ꝓpter iiuriā q̄ ex hac occasiōe ecclīastico ordini possit deputari. k

Capitulum.xxviii.

¶Nō oportet in basilicis seu ecclesiis agapem facere & intus manducare vel accubitus sternere. L

Capitulum vigesimum nonum.

¶Non oportet christianos iudaizare & in sabbato vacare sed operari eos in eadem die dñicā prepo- nendo eidem diei. Si hoc eis placet vacent tanquam christiani. Quod si inuēti fuerint iudaizare anathema sint. M

Capitulum trigesimum.

¶Quoniā nō oportet ministros altaris vel etiā clericos quoslibet aut cōtinentes se, aut oēm omnino christianum cum mulieribus lauacra habere communia. Est enim apud gentiles prima reprehensio. N

Capitulum trigesimum primum.

¶Quoniā nō oportet cū hereticis cōmiscere cōnubia, & vel filios & filias dare, sed potius accipere si tamen profiteantur christianos se futuros esse & catholicos. O

Capitulum trigesimum secundum.

¶Non oportet hereticorum benedictiones accipere, quoniam maledictiones magis sunt quam benedictiones, P

Capitulum trigesimum tertium.

¶Non oportet cum hereticis vel scisinaticis orare. Q

Capitulum.xxxiiii.

¶Nō oportet oino xp̄ianū derelictis martyrib9 xp̄i abire ad falsos martyres, hi eni alieni a deo sunt Quicūqꝫ aūt abire voluerit anathema sit. R

Capitulum trigesimum quintum.

¶Nō oportet xp̄ianos derelicta ecclīa dei abire ad āgulos idololatrie abominādē cōgregatiōes facere que oia iterdicta sunt. Quicūqꝫ aūt inuētus fuerit occulte huic idololatrie vacās anathema sit, quoniam derelinquēs dōm nīm Iesum xp̄m filiū dei accessit ad idola. S

Capitulum.xxxvi.

¶Quoniam non oportet ministros altaris aut clericos magos & incantatores esse, aut facere que dicuntur philacteria, que sunt magna obligamenta animarum, hos autē qui talibus rebus vtūtur proiici ab ecclesia iussimus. T

Capitulum trigesimumseptimum.

¶Quoniam nō oportet a iudeis vel hereticis feriatica que mittuntur accipere, nec cum eis dies agere feriatos. V

Capitulum trigesimumoctauum.

¶Non oportet a iudeis azimas accipere, aut communicare impietatibus eorum. X

Capitulum trigesimum nonum.

¶Non oportet cum paganis festa celebrare & impietatibus eorum habere societatem. Y

Universidad de Deusto Biblioteca

Capitulum quadragesimum.

A ¶Non oportet vocatos episcopos ad synodum contempnere, sed abire debere, & aut docere aut docari que sunt ad ecclesie ceterorumq; correctionem vtilia. Quod si contempserit se ipsum videtur accusasse nisi forte pro infirmitate ire non possit. Capitulum quadragesimum primum.

B ¶Non oportet ministrum altaris vel etiam laicum sine canonicis litteris, id est formata alicubi proficisci. Capitulum quadragesimumsecundum.

C ¶Non oportet ministrum altaris vel quemlibibet clericum preter iussionem episcopi ad peregrinandum proficisci. Capitulum quadragesimum tertium.

D ¶Non oportet ministros, id est hostiarios vel breui tempore ab hostiis deesse, & orationi vacare. Capitulum quadragesimum quartum.

E ¶Non oportet post duas ebdomadas quadragesime quemlibet ad baptismum suscipi. Capitulum quadragesimumquintum.

F ¶Non oportet mulieres ingredi ad altare. Capitulum quadragesimum sextum.

G ¶Baptisandos oportet fidei symbolum discere & quita feria vltime septimane vel episcopo vel presbytero reddere. Capitulum quadragesimum septimum.

H ¶Qui in egritudine constituti baptismum perceperunt facti sani fidei symbolum doceãtur, vt nouerint qua donatione digni sunt habiti. Capitulum quadragesimum octauum.

I ¶Oportet baptisatos post baptismum sacratissimum chrisma percipere, & celestis regni participes fieri. Capitulum quadragesimum nonum.

k ¶Non oportet in quadragesima panem offerri nisi sabbato & dominica tantum. Capitulum quinquagesimum.

L ¶Non oportet in quadragesime quinta feria vltime ebdomade ieiunium dissolui & totam quadragesimam inhonorari, sed per totos dies ieiunare, & escis abstinentie conuenientibus id est aridioribus vti. Capitulum quinquagesimum primum.

M ¶Non oportet in quadragesima martyrum natalitia celebrari, sed eorum in sabbato & dominica tantum memoriam fieri. Capitulum quinquagesimum secundum.

N ¶Non oportet in quadragesima aut nuptias vel quelibet natalitia celebrare. Capitulum quinquagesimumtertium.

O ¶Non oportet christianos ad nuptias euntes vel balare vel saltare, sed caste cenare vel prandere competit christianis. Capitulum quinquagesimumquartum.

P ¶Nõ oportet ministros altaris vel quoslibet clericos spectaculis aliquib⁹, que aut i nuptiis aut in scenis exhibentur interesse, sed anteq̃ thermelici ingrediantur surgere eos de conuiuio & abire debere. Capitulum quinquagesimumquintum.

Q ¶Non oportet ministros altaris vel quoslibet clericos vel etiã laicos xp̃ianos ex symbolis que vulg⁹ cõmissalia appellat cõuiuia celebrare. Capitulum quinquagesimũsextum.

R ¶Nõ oportet pb̃ros aĩ ingressum ep̃i ingredi ecclĩam & sedere in tribunalib⁹ sed cũ ep̃o igredi, nisi forte aut egrotet ep̃s, aut i pegrinatiõis cõmodo eũ abesse cõstiterit. Capitulum.lvii.

S ¶Nõ debere in villis & vicis ep̃os ordinari, sed visitatores .i. q circueãt cõstitui, his autẽ q aĩ hoc ordinati sunt nichil agere cẽsemus, nisi cõsciẽtia ep̃i ciuitatis. Similr etiã pb̃ri nichil sine precepto & cõcilio episcopi agant. Capitulum quinquagesimumoctauum.

T ¶Nõ oportet in domib⁹ oblatiões ab ep̃is siue pb̃ris fieri. Capitulum.lix.

V ¶Nõ oportet ab idiotis psalmos cõpositos & vulgares in ecclĩs dici neq; libros q̃ sunt extra canonẽ legere nisi solos canonicos noui & veteris testamẽti, q̃ aũt oporteat legi & in auctoritatẽ recipi hec sunt,

X GEnesis, Exodus, Leuiticus, Nũeri, Deuteronomiũ, Iesu naue, Iudicũ, Ruth, Regnorũ libri q̃tuor, Paralypomenon libri duo, Esdre, liber psalmorũ nũero.cl. ꝓuerbia Salomõis, Eccles, Cãtica canticorũ, Iob, Hester.xii. ꝓphãrũ libri, id est Osee & Amos, Ioel, Abdias, Ionas, Micheas, Naũ, Abacuc, Sophõias, Aggeus, Zacharias, Malachias, esaias, hieremias, Ezechiel, Daniel, Noui testamẽti.i. euãgelium scẽdm Mattheũ, scẽdm Marc. scẽdm Lu. scẽdm Iohãnẽ, Actus aplorũ, Canonice eplẽ.vii. Iacobi vna, Petri due.i.&.ii. Iohãnis tres.i.ii.&.iii. Iude vna. Eplẽ Pauli aplĩ nũero.xiiii. ad Romanos, ad Corĩthios.i.&.ii. ad Galathas, ad Ephesios, ad Philippẽses vna, ad Colosen. vna, ad Thessaloniceses due.i.&.ii. ad Thimoteũ due.i.&.ii. ad Titum, ad Philemonem, ad Hebreos.

Y ¶EXPLICIT CONCILIVM LAODICENVM.

incipiunt

Universidad de Deusto

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII CONSTANTINOPOLITANI.

Capitulum primum.

i ¶Custodiendam esse fidem patrum trecentorum decem & octo.

ii ¶Vt episcopi suam diocesim gubernet nec ad alias accedant.

iii ¶Non inuitatos episcopos vltra diocesim p̄priam accedere non debere.

iiii ¶De ecclesiis in barbaricis compositis.

v ¶De honore cōstantinopolitani episcopi.

vi ¶De maximo Cinico philosopho.

vii ¶De fide symboli apud constantinopolim constituti.

¶Explicíunt capitula.

¶INCIPIT CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM

habitū ab.cl.ep̄is sub theodosio maiore Siagrio & Eucherio cōsu. Era.cccc.xix.aduersꝰ Macedoniū.

HEregule siue diffinitiones sunt expolite ab episcopis .cl. qui in vnum constantinopolim cōuenerūt qn̄ beatus nectarius episcopus ordinatus est, dānate maximo Cinico, quorū nomina & p̄uincie cōtinentur in greco, A

Capitulum primum.

ON SPERNENDAM ESSE FIDEM PATRVM TRECētorū decē & octo qui in nicea bithinie cōuenerunt, sed manere eā ratam oportet, & anathematizare oēm heresim, specialiter aūt eunomianorum immo anomianorū qui latine sine lege dicūtur, & arrianorū siue eudoxianorū semina arrianorum, necnō pneumatomachorū. i. qui cōtra spiritum sanctū pugnāt, & sabellianorum & marcellianorū & fotinianorum & apollinaristarum. B

Capitulum secundum.

¶Episcopi qui extra diocesim sunt ad ecclesias que extra terminos eorū sunt nō accedant, neq; cōfundāt & p̄misceant ecclīas sēdm regulas cōstitutas, Alexandrie quidē episcopi solius oriētis curam gerant seruatis honoribus primatus ecclīe antiochene q in regulis nicene synodi continētur. Sed & asiane diocesis episcopi ea que sunt in asia & que ad asianā tantūmō diocesim p̄tinent gubernēt, Pōti aūt episcopi pōtice tātum diocesis habeāt curā, tracie vero ipsius tantūmodo tracie. C

Capitulum tertium.

¶Nō inuitati episcopi vltra diocesim accedere nō debēt sup̄ ordinandis aliquibꝰ, vel quibuscūq; disponēdis ecclīasticis causis, seruata regula que supra scripta est, de vnaquaq; diocesi, manifestū naq; ē qd̄ p̄ singulas quasq; p̄uincias p̄uincialis synodꝰ administrare & gubernare oīa debeat, sēdm ea que sunt in nicea definita. D

Capitulum quartum.

¶Ecclesias aūt dei que sunt in barbaricis gētibus cōstitute regere atq; administrare oportet sēdm cōsuetudinē que a p̄ribꝰ obtinuisse dinoscitur. E

Capitulum quintum.

¶Cōstantinopolitane ciuitatis episcopum habere oportet primatꝰ honorē post romanum episcopū p̄ppter quod sit noua Roma. F

Capitulum sextum.

¶Propter totiꝰ indisciplinationis eiꝰ doctrinā que cōstātinopoli orta est, vt neq; maximꝰ fuisse aut esse etiam putetur episcopus statutum est, neq; hi qui ab eo sunt ordinati qualecūq; p̄gradum clericatus obtineant omnibus scilicet que circa eum vel ab eo gesta sunt in irritum reuocatis. G

¶Symbolum eiusdem concilii Constantinopolitani.

Capitulum septimum.

CRedimꝰ in vnū deū patrē oīpotentē factorē celi & terre, visibilium oīm & inuisibilium conditorē, & in vnū dn̄m Iesum christū filiū dei vnigenitū ex p̄re natum an̄ oīa secula, deū ex deo, lumē ex lumine, deum verum ex deo vero, natum nō factum omousiō p̄ri hoc est eiusdē cum p̄re substātie p̄ quē oīa facta sunt, que in celo & que in terra, q̄ p̄ppter nos hoīes & p̄ppter nostrā salutē descēdit de celis, & incarnatꝰ est de spūsctō ex maria virgine, hō factꝰ passus est sub pōtio pylato, ac sepultus & tertia die resurrexit, ascēdit in celos sedet ad dexterā patris, inde vēturꝰ est cum glia iudicare viuos & mortuos, cuius regni nō erit finis, Credimus in spiritum sanctum dn̄m & viuificatorē ex p̄re p̄cedētē cum p̄re & filio adorādum & cōglificādum, q locutus est p̄ pphetas, vnā catholicā atq; aplicā ecclesiā, cōfitemur vnū baptisma in remissionē pctōrum, expectamus resurrectionē mortuorum, & vitā futuri seculi, Amē. Noīa.d. Sectarius cōstāti. Thimotheus alexādrie, Dorotheus a corintho, Cyrillus hierosolymitanus, Calasius cesariē. Macer hiericōtius, Dioni. diospolitanus, Priscianꝰ nichopolitanus, Saturninus sebastien. Auxētius ascholo. Elianus raniēsis, Zenō tyrius, Paulus sydo. Deisbus aptolomaida, Philip. damasc. Varachus peneaclēsis. Thimotheus, Basilides. Abbibo Mochiniꝰ aradensis, & ceteri. H

¶Explicit concilium constantinopolitanum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A INcipit synod⁹ ephesina prima ducentorum episcoporũ habita aduersus Nestorium constantinopolitanũ ep̃m, qui purũ hoiem ex sancta virgine maria natũ asseruit, vt aliã personã carnis, aliam faceret deitatis, nec vnum christũ in verbo dei & carne sentiret. sed separatim atq; seiunctim alterũ filium dei, alterum hominis predicaret. Conuenit autem hec synodus theodosio iuniore tertiodecimo & Valentiniano tertio consulibus era. cccclxviii. Cui synodo presedit beatissimus quondam Cyrillus Alexandrie ep̃us qui cũ omni concilio ad eundẽ Nestoriũ hec synodalia decreta transmisit.

EPISTOLA CONCILII EPHESINI AD NESTORIVM.

B RELIGIOSO ET DEO AMABILI CONSACERDOti Nestorio Cyrillus, vel quicũq; sunt apud ephesi synodum. Cum saluator noster aperte pronunciet, qui diligit patrem aut matrem super me non est me dignus, & qui diligit filium aut filiam super me non est me dignus, quid nos patiemur qui deposcimur a tua religione, vt te super christum saluatorem omniũ diligamus? Quid enim nobis in die iudicii proderit aut quam satisfactionem reperire poterimus propter tam diuturnũ silentium de prolatis a te contra eũ blasphemiis? Et si quidem te tantũmodo lederes docens ista vel sentiẽs, sollicitudo nobis minor existeret. Cum vero totam scandalizaueris ecclesiam, & fermẽtum insolite prauitatis & noue heresis miscueris in populis, nec tantum ibidem positis sed vbiq; consistentibus. Nam tuarum expositionum libri per cuncta vulgati sunt, p̃ nostro silẽtio que oro vltra vel excusationis sermo sufficiat? Aut quomodo non necesse sit meminisse christi dñi sic dicentis, non putetis qd̃ venerim pacem mittere in terra, nõ veni pacẽ mittere sed gladiũ, veni enim separare hoiem aduersus patrẽ suũ, & filiã aduers⁹ mrem suã. Nã cũ leditur fides, parẽtum reuerẽtia velut inutilis & piculosa despicitur, & amor erga filios frateresq; vitatur, ad postremum etiam super ipsam vitam mors potius a piis viris eligitur, vt meliorem resurrectionẽ (sicut scriptum est) cõsequãtur. Ecce itaq; te simul cũ sancta synodo qui apud amplam vrbem Romam congregata est, p̃sidente sanctissimo & reuerẽtissimo patre & cõsacerdote nostro celestino episcopo his scriptis synodicis te etiam tertio conuenimus consilium dãtes vt a tam prauis abstineas dogmatibus que & sentire cognosceris & docere. Recipias vero fidem rectam ecclesiis p̃ beatissimos apostolos & euangelistas ab initio traditam, qui & oculis inspexerũt & ministri verbi fuisse monstrantur. Quod si hoc religio tua facere distulerit iuxta dilationẽ litteris p̃finitam sanctissimi & reuerentissimi cõsacerdotis nostri Romane presulis ecclesie Celestini scias te nullam sortem habere nobiscum, nec locũ aut cõuiuium cũ dei sacerdotibus & episcopis obtinere. Non enim fas est conteri nõ solum ecclesias ita turbatas & scandalizatas populis, fideq; rectissimam violatã dissipatamq; quin etiam gregem quẽ custodire debueras, si quidem iuxta nos amator recti dogmatis extitisses sanctorum patrũ vestigia pia consectans. ¶ Omnes itaq; quos propter fidem tua religio a communione remouit, aut ab ordine suo deposuit laicos & clericos in nostram cõmunionem recipimus, non enim iustum est eos tuis decretis opprimi qui nouerunt recta sentire. Qui etiam benefacientes tibi prudentissime resiliterunt, hoc idem namq; in epistola quam misimus ad presulem ample Rome sanctũ & coepiscopum nostrum Celestinum significare curasti. Non autẽ sufficit vel tue religioni tantum modo fidei symbolum confiteri quod expositum est per idem tempus spiritu sancto largiente, & venerando & magno concilio apud niceam congregato. ¶ Hoc enim non intellexisti nec recte interpretatus es quinimmo peruerse, licet sono vocis eadem verba protuleris. Sed consequens est etiam iureiurãdo fateri te q̃ anathematizes quidẽ tua polluta & prophana dogmata, sentias autem & doceas que nos vniuersi per orientem seu per occidentem episcopi & magistri, presulesq; populorum credimus & docemus. Epistolis autẽ ab alexandrinia tue religionis directis ecclesia consensum prebuit tam ea que apud vrbem Romanã conuenit sancta synodus, quam etiam nos omnes velut recte irreprehensibiliterq; conscriptis, subdidimus autem his nostris que sentire oporteat & docere, & a quibus abstinere conueniat, hec est enim fides catholice ecclesie, cui cuncti cõsentiunt orthodoxi per orientem occidentemq; põtifices.

C Redim⁹ in vnũ deũ patrẽ oipotentem, omnium visibiliũ & inuisibiliũ cõditorem, & in vnum dominum

Universidad de Deusto

dominum nostrũ Iesum christũ filiũ dei natum de patre vnigenitũ hoc est ex substãtia prĩs, deum ex deo, lumẽ de lumine, deum verum ex deo vero, natũ nõ factũ omousion patris, hoc est vnius cum patre substantiẽ, per quem oia facta sunt in celo & in terra, q ꝓpter nos hoies & propter nr̃am salutẽ descendit de celis, & incarnatus est, & homo factus passus est & resurgens, Tertia die ascendit in celos, inde venturus iudicare viuos & mortuos, & in spiritũ sanctum. Eos aũt qui dicũt erat tempus, quando nõ erat, & anteq̃ nasceretur non erat, & quia ex nullis existentibus factus est, aut ex alia substantia vel essentia esse dicunt, aut conuertibilẽ vel commutabilem dei filium anathematizat catholica & apostolica ecclesia. Sequentes itaq; omnium sanctorũ patrũ cõfessiones quas loquente in eis sancto spiritu ꝓtulerunt, & intentioni que est in eorum intellectibus equis vestigiis inherentes atq; iter ambulantes regium, ꝓfitemur quod ipsum vnigenitum dei verbum natũ ex ipsa patris essentia de deo vero deus verus, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt, siue in celis siue in terra salutis nostre causa descendens ad exinanitionẽ sese dignatus est inclinare, natus autem & homo factus id est carnem de virgine sancta suscipiens, eamq; propriam faciens natiuitatem nostrã ex vulua sustinuit, homo de muliere procedens, nec quod erat abiiciẽs. Nam licet factus sit in assumptione carnis & sanguinis, tamen etiam quod erat deus natura scilicet & veritate persistens. Nec carnem itaq; dicim⁹ in naturam deitatis esse conuersam nec in substantiã carnis inseparabilem dei verbi essentiam commutatem. ¶ Incõuertibilis est enim & incõmutabilis idemq; ipse iuxta scripturas iugiter permanens. A
Visus est autẽ & paruulus, positusq; in cunabulis & sinibus genitricis virginis constitut⁹ vniuersam creaturã replebat, vt deus genitori suo indiuisus existeret. Quod diuinum est enim sine quantitate, & sine mole cognoscitur. Nec vllis terminis continetur verbũ dei secũdũ subsistentiã confitentes, vnũ adoramus filium & dominũ Iesum christum non seorsum ponẽtes, & determinãtes hominem deũ velut inuicem sibi dignitatis & auctoritatis vnitati coniunctum, hoc enim nouitas vocis est & nichil aliud, nec item christum specialiter nominãtes dei verbum quod ex deo est, nec alterũ similiter christum specialiter qui de muliere natus est, sed vnum solummodo christum dei patris verbum cum propria carne cognoscimus. Tunc enim etiam iuxta nos vnctus est, quamuis spiritum dignis ipse contulerit & non ad mensuram sicut beatus Iohannes euangelista asseruit. Sed nec illud dicim⁹ qd dei verbum velut hominem communem qui de sancta virgine natus est habitauerit, nec deum homo christ⁹ habitatorem possidere credatur. Quãuis enim habitauerit in nobis & dictum sit in christo habitare omnem plenitudinem deitatis corporaliter, attamen intelligimus verbum quod caro factum est, non sicut in sanctis habitare dicitur, nec talem in ipso habitationem factam diffinire temptabimus, sed vnus iuxta naturam nec in carnẽ penitus commutatus talem sibi fecit habitationem, qualem & anima hominis habere creditur ad proprium corpus. Vnus igitur est christus & dominus non velut coniunctione qualibet in vnitate dignitatis & auctotitatis hominis habentis ad deum Non enim potest vnire naturam sola dignitatis equalitas, deniq; Petrus & Ioannes equalis sunt ad alterutrum dignitatis, propter quod apostoli & sancti discipuli esse monstrantur verumtamen vterq; non vnus est. Nec iuxta collationem vel cõnexionem modum cõiunctionis aduertimus, hoc enim ad vnitatem nõ sufficit naturalẽ, nec secundũ participationis effectum nos etiam sicut adherẽtes domino vnus cũ eo spiritus sumus, immo potius coniũctionis nomen euitamus tanquam non existens idoneum quod significet vnitatis archanum. ¶ Sed neq; deum aut dominum christi verbum dei patris asserimus, ne iterum manifestius in duo diuidamus vnum christũ filium & dominum, & in crimen sacrilegii recidamus deum illi seipsum facientes & dominum. Vnitus quippe sicut superius diximus deus verbum carni secundum substantiam deus quidem est omnium & dominator vniuersitatis. Verũtamen nec seruus est sibi ipsi nec dominus, quoniam ĩeptum est vel potius impium hoc sentire vel dicere. Quamuis enim dicat deum suum patrem cum sit deus & de substãtia eius, tamen nullatenus ignoramus quod manens deus, homo quoq; factus sit, qui sub deo debitam legẽ nature humanitatis assumeret, ipse vero sibi quomodo vel de⁹ poterit esse vel domin⁹ ergo sicut hõ quantũ decenter exinanitionis mensure cõgruit sub deo esse nobiscũ esse decreuit. Hoc etiam quomodo sub lege factus est quamuis ipse ꝓmulgauerit legẽ & legislator vt deus existeret, cauemus de xp̃o dicere. Propter assumentẽ veneror assumptũ. Et ꝓpter inuisibilem adoro visibilem. Horrẽdũ vero sup hoc, est etiã illud dicere is qui suscept⁹ est cũ eo q̃ suscipit nuncupatur deus. Qui ei hec dicit diuidit iterũ in duos xp̃os eũ qui vn⁹ est, hoiem seorsum in pte & deũ similiter in pte cõstituẽs. Euidenter enim denegat vnitatẽ scdm quã nõ alter cũ altero coadoratur, aut nũcupatur de⁹, B

Universidad de Deusto Biblioteca

ſed vnus intelligitur chriſtus Ieſus filius dei vnigenitus,vna ſeruitute cũ propria carne venerandus.
¶Conitemur etiã quod idem ipſe qui ex deo patre natus eſt filius vnigenitus deus licet iuxta na-
turam ſuã expers paſſionis extiterit ꝓ nobis tñ ſcdm ſcripturas carne percuſſus vel ꝓpeſſus ſit, & erat
in crucifixo corpore proprie carnis impaſſibiliter ad ſe referens paſſionẽ. Gratia vero dei pro omni-
bus guſtauit mortem tradẽs & propriũ corpus quãuis & naturaliter ipſe vita ſit, & reſurrectio mor
tuorũ. Nã vt mortẽ ineffabili potentia ꝓculcaret ac prius in ſua carne primogenitus deus licet iuxta
naturam ſuã mortis expers ex mortuis fieret primitie dormientiũ viamq; faceret humane nature ad
incorruptionis recurſum gratia dei ſicut ſupra dictũ eſt pro hominib⁹ guſtauit mortẽ & tertia die
reſurgens expoliauit infernũ. Idcirco quãuis dicatur quod per hoiem facta ſit reſurrectio mortuorũ,
tamen intelligim⁹ hoiem factum verbum quod ex deo eſt, & per ipſum mortis imperium fuiſſe de-
ſtructum. ¶Veniet autem tẽporibus prefinitis ſicut eſt vnus filius & dominus in gloria patris vt iu
A dicet orbem terrarũ in equitate ſicut ſcriptura teſtatur. ¶Neceſſarie igitur & hoc adiicimus. An-
nunciantes enim ſicut ſecũdum carnem mortẽ vnigeniti filii dei. i. Ieſu chriſti & reſurrectionem ei⁹,
& in celis aſcenſionem pariter confitentes incruẽtam celebramus in eccleſiis ſacrificii ſeruitutem. Sic
etiam ad myſticas benedictiones accedimus & ſanctificamur ꝓticipes ſancti corporis & precioſi ſan
guinis chriſti omnium noſtrũ redemptoris effecti, non vt cõmunem carnem percipientes (quod ab
ſit nec vt viri ſanctificati & verbo coniuncti ſecũdum dignitatis vnitatem aut ſicut diuinam poſſidẽ
tes habitationẽ, ſed vere viuificatricẽ & ipſi⁹ verbi propriã factam. Vita enim naturaliter vt deus exi-
ſtens quia proprie carni vnitus eſt viuificatricem eã eſſe ꝓfeſſus eſt, Et ideo q̃uis dicat ad nos, Amẽ
amẽ dico vobis niſi manducaueritis carnẽ filii hois & biberitis eius ſanguinem, non tñ eã vt hominis
vnius ex nobis exiſtimare debemus, quomodo enim iuxta naturã ſuã viuificatrix eẽ caro poterit ho-
minis? ſed vt vere ꝓpriam eius factam qui ꝓpter nos filius hominis eſt factus & vocatus. Eas autem
voces quas ſaluator in euangeliis ꝓtulit nõ in duabus ſubſtãtiis aut perſonis omnino partimur, Nõ
enim duplex eſt vnus chriſtus & deus ſolus, q̃uis ex duabus diuerſiſq; rebus ad vnitatem cognoſci
tur indiuiduam cõueniſſe, ſicut homo quoq; ex anima cõſtat & corpore non duplex vnus ſed poti⁹
B eſt ex vtroq;. ¶Humanas ergo & diuinas inſuper voces ab vno chriſto dictas animaduertentes re-
cte ſentimus. Cum enim de duobus digniſſime loquitur de ſeipſo qui me videt videt & patrem, &
ego & pater vnum ſumus, diuinam eius intelligimus ineffabilemq; naturã, ſecundum quã vnus eſt
cum patre ſuo propter vnam eandẽq; ſubſtantiam imago & caracter ſplẽdor glorie eius exiſtens.
Cum vero humane nature menſuram nullatenus ignorans iudeos alloquitur, nunc me queritis oc-
cidere hominem qui veritatem locutus ſum vobis, Item non minus eum qui in ſimilitudinẽ & equa-
litatem patris eſt deum verũ etiam in mẽſuris humanitatis eius agnoſcim⁹. Si autem neceſſario cre-
ditur quod natura deus exiſtens factus ſit caro, imo potius homo animatus anima rationali que cau
ſa eſt vt in eius quilibet vocibus erubeſcat, ſi eas hoie dignas effat⁹ eſt? Quod ſi ſermones homini cõ
gruentes abiicit iuxta nos hominem fieri quid coegit? Cum vero ſe propter nos ad exinanitionem
ſpontaneã miſericorditer inclinauerit, quã ob cauſam dignos exinanitione ſermonis effugerit? Vni
igitur pſone cuncta eius in euangelio aſcribimus, vni ſubſtãtie verbi ſcilicet incarnati, quia vn⁹ eſt do
minus Ieſus chriſtus vt ſcriptũ eſt. Appellatum vero ab apoſtolo pontificem confeſſionis noſtre tan-
quam ſacrificantẽ deo & pri fidei noſtre cõfeſſionem que a nobiſipſis ipſi deo patri inceſſanter offer-
tur, iterũ ipſum eſſe dicimus ex deo ſcdm naturã filiũ vnigenitum, nec homini preter eum alteri ſa-
cerdotii nomẽ & officiũ deputamus, factus eſt enim mediator dei & hominũ & reconciliator ad pacẽ
ſemetipſum deo & pri ꝓ nobis offerens in odorẽ ſuauitatis, Ideoq; dicebat. Sacrificiũ & oblationem
noluiſti, Holocauſta pro peccato nõ tibi placuerunt, corpus aũt ꝓeciſti michi, tũc dixi ecce venio, In
capite libri ſcriptũ eſt de me vt facerẽ deus voluntatẽ tuam. Obtulit enim ꝓprium corpus non pro ſe
ſed ꝓ nobis in odorẽ ſuauitatis. Nam qua pro ſe vel oblatione vel ſacrificio indigeret, omni petõ liber
vt de⁹ exiſtens? Q d ſi oẽs peccauerint & egent gloria dei ſcdm hoc quod ſum⁹ ad mutabilitatis ex-
ceſſum ꝓniores effecti petis egrotauit humana natura, Ipſe vero nõ ita. Ideoq; nos glia eius egem⁹.
Cur erit vltra iã dubiũ quod agnus verus ꝓ nobis ſit immolatus? Qui aũt dicit quia ſeipſum tã ꝓ
ſe q̃ pro nobis obtulerit, nullatenus impietatis crimẽ effugiet, cum nichil prorſus iſte deliquerit nec vl
lum fecerit omnino peccatum, Qua igitur egeret oblatione nullo ſuo exiſtente facinore? pro quo ſi eẽt
C ſatis ad modum conuenienter offerret. ¶De ſpiritu quoq; cum dicit ille me clarificabit, hoc
rectiſſime ſentientes, vnum chriſtum dominum & filium non velut alterius egentem gloria confite-
mur ab

Universidad de Deusto

mur a spiritu sancto gloriam cõsecutum,quia eius spiritus nec melior nec superior ipso est.Sed quia humana opera faciens ad demõstrationẽ sue deitatis virtute ꝓprii spiritus vtebatur ab ipso glorificari dicitur,quod virtus sua vel disciplina quelibet vnũ quẽq; clarificet.Q uãuis enim in sua sit substãtia spiritus eius & intelligatur in persona ꝓprietas iuxta id quod spiritꝰ est & nõ filius,attamen alienus ab illo non est.Nam spiritus appellatus est veritatis,& veritas christus est,vnde & ab isto similiter sicut ex deo patre ꝓcedit.¶Deniq; hic & ipse spiritus etiam ꝑ sanctorum manus apostolorum miracula gloriosa ꝑficiens dominũ glorificauit Iesum christũ postq̃ ascendit in celum. Namcreditꝰ est christus natura deus existens per suum spiritũ virtutes efficiens , ideoq; dicebat,de meo accipiet & annunciabit vobis.Nequaq̃ vero participatione alterius idem spiritus sapiens aut potens dicitur, quia per omnia ꝑfectus est & nullo prorsus indigens bono.Nãpaterne virtutis& sapientie.i.filii spiritus creditur,& ideo ipse re& subsistente virtute virtus & sapientia cõprobatur,Igitur quia deũ carne vnitũ iuxta subsistentiam sctã virgo corporaliter peperit ,idcirco eam dei genitricẽ esse ꝓfitemur, non quod verbi natura existendi principium de carne sortita sit. Erat enim in principio verbum, & deus erat verbum,& verbum erat apud deum, & ipse cõditor seculorum patri coeternus & vniuersitatis cõditor,sed quod superius diximus iuxta subsistentiam sibimet vniens humanã naturam natiuitatem sustineret ex ipsa vulua corporea.Non quod eguerit necessario propter suã naturam natiuitate que est in extremis seculi facta temporibus,sed vt ipsas benediceret substantie nostre primitias. Et dũ deum carne vnitum mulier edidisset,illa que aduersus omne genus humanũ maledictio fuerat prolata desineret,nec iam morti nostra corpora destinaret,Illud quoq; qd̃ dictum est in tristitia paries filios ipse dissoluens verum esse mõstraret quod prophete voce ꝑdixerat absorpta est mors in victoria. Et iterum. Abstulit deus oẽm lachrymam ab omni facie.¶Propter hanc enim causam dicimus eũ dispensatorie & ipsis tunc benedixisse nuptiis cũ in chana galilee cũ sanctis vocatus fuit apostolis hec sapere edocti sumus tã a sanctis apostolis quã euangelistis,& ab omni scriptura diuinitus inspirata,necnõ & a beatis patrũ confessionibus veritate subnixis.His omnibus etiã religionem tuã concordare & preter aliquẽ dolum cõsentire cõuenit,Q ue vero huic religioni tue anathematizare necesse est huic epistole nostre subiecta sunt.

Capitulum primum.

A SI quis nõ confitetur deũ esse veraciter Emanuel,& ꝓpterea dei genitricem sanctã virginem peperit enim secundũ carnem,carnem dei factumverbũ secundum quodscriptum est,verbum caro factum est,Anathema sit.

Capitulum secundum.

B ¶Si quis non cõfitetur carni secundũ substantiam vnitum dei patris verbũ,vnũq; esse christum cũ propria carne eundẽ scilicet deum simul & hominem,Anathema sit.

Capitulum tertium.

C ¶Si quis in vno christo diuidit substantias post vnitatẽ sola eas connexione coniungens ea que secũdũ carnis dignitatemsit,vel etiam auctoritatem & potestatem ac non potius cõuentu qui per vnitatem factus est naturalẽ,Anathema sit.

Capitulum quartum.

D ¶Si quis ꝑsonis duabus vel subsistentiis eas voces que in apostolicis scriptis continentur & euangelicis diuidit,vel que de christo dicuntur a sanctis vel ab ipo,& aliquas quidẽ ex hisvelut homini qui preter dei verbũ specialiter intelligatur aptauerit,illas aũt tanq̃ dignas deo soli dei patris verbo deputauerit,Anathema sit.

Capitulum quintum.

E ¶Si qs audeat dicere hominẽ christũ theophorõ.i. deiferum ac nõ potius deũ esse veraciter dixerit, tanq̃ filium ꝑ naturam secundũ quod verbũ factum est caro,& cõmunicauit similiter vt nos carni & sanguini,Anathema sit.

Capitulum sextum.

F ¶Si quis dicit deũ esse vel dñm christi dei patris verbũ & non magis eundẽ ipsum confitetur deũ simul & hominem ꝓpterea quod verbum caro factum est secundũ scripturas,Anathema sit.

Capitulum septimum.

G ¶Si q̃s velut hoiem Iesum operante deo verbo dicit adiutũ & vnigeniti gloriam tanq̃ alteri preter ipsum existẽti tribuit,Anathema sit.

Capitulum octauum.

H ¶Si qs audet dicere assumptũ hoiem coadorandũ deo verbo & conglorificandũ & cõnuncupandũ deũ tanq̃ alterum cũ altero.Nam cũ syllaba superadiecta hec cogit intelligi,ac non potius vna suppliatione veneratur Emmanuel vnãq; ei glorificationem dependit iuxta quod verbũ caro factum est, Anathema sit.

Capitulum nonum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Si quis vnum dominum Iesum christum glorificatum dicit a spiritu sancto tanquam qui alie/ na virtute per eũ vsus fuerit, & ab eo acceperit efficaciam contra immundos spiritus, posse & coram hominibus diuina signa perficere, ac non potius proprium fatetur eius spiritum per quem diuina signa expleuit, Anathema sit.

Capitulum decimum.

B ¶Pontificem & apostolum confessionis nostre factum esse christũ diuina scriptura commemorat. Obtulit enim semetipsum ꝑ nobis in odorem suauitatis deo & patri. Si quis ergo pontificẽ & apo/ stolum nostrũ dicit factum nõ ipsum dei verbũ, quãdo caro factum est & hõ iuxta nos homines sed velut alterum preter ipsum specialiter hominem ex muliere, aut qui dicit quod ꝑ se obtulisset semet ipsum oblationem & non potius pro nobis solis, non enim eguit oblatione qui peccatum omnino nesciuit, Anathema sit.

Capitulum vndecimum.

C ¶Si quis nõ confitetur carnem domini viuificatricẽ esse & propriam ipsius verbi dei patris, sed ve/ lut alterius preter ipsum coniũcti eidem per dignitatem aut quasi diuinã habentis habitationem ac non potius viuificatricem esse quia facta est ꝓpria verbi viuificare valentis, Anathema sit.

Capitulum duodecimum.

D ¶Si quis non cõfitetur dei verbum passum carne, & crucifixum carne, & mortem carne gustasse factum primogenitum ex mortuis secundũ quod vita est, & viuificator vt deus, Anathema sit.

Capitulum decimumtertium.

E ¶Ait igitur magna & sancta synodus ipsum qui est ex deo patre naturaliter natus filium vnigenitum deum de deo vero, lumen de lumine, per quem & cum quo omnia fecerit pater, hũc descendisse, incarnatum esse, & hominem factum, passum esse, & resurrexisse tertia die, ascendisse rursus in celos. Hec nos sequi verba debemus, his nos conuenit obtemperare dogmatibus, cõsiderantes quid sit incarnatum esse & hominem factum dei verbum. ¶Non enim dicimus quod dei natura conuersa vel immutata sit, sed magis quod carnem animatã anima rationali sibi copulauerit, verbumq; substãtialiter ineffabiliter & incõprehensibiliter factus sit hõ, & nuncupatus sit etiam filius hominis non nu/ da tantummodo volũtate, sed nec assumptione sola persone, sed quod diuerse quidem nature in vnũ conuenerunt, vnus tamen ex ambobus christus & filiꝰ non euacuata vel sublata diuersitate naturarũ per cõiunctiones, sed quia simul nobis effecerũt, vt vnum deum & christum & filium. i. diuinitas & humanitas per archanam illam ineffabilemq; copulationem ad humanitatem. ¶Itaq; is qui ante secula omnia est natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter est procreatus. Non quia diuina ipsi/ natura de sacra virgine sumpsit exordium, nec propter seipsum opus habuit secũdo nasci post illã na/ tiuitatem quam habebat ex patre. Est enim ineptum & stultum hoc dicere quod is qui ante omnia secula & consempiternus patri secunde generationis eguerit vt esse inciperet, sed quia propter nostrã salutem naturam sibi copulauit humanam, & processit ex muliere, idcirco dicitur esse natus carnali/ ter. Neq; enim primũ natus est homo cõmunis de sancta virgine & tunc demum inhabitauit in eo verbum, sed in ipsa vulua vteroq; virginali secum carnem cõiunxit & sustinuit generationem carnalem carnis sue natiuitatẽ faciens. ¶Sic illum diximus passum esse & resurrexisse, non quia deus verbum in sua natura passus sit aut plagas, aut clauos, & transfixiones, aut alia vulnera susceperit, Deus nãq; incorporalis & extra passionem est. Sed quia corpus illud quod ipsius proprium factũ est hoc sustinuit. Ideo hec omnia pro nobisipsis dicitur passus, inerat enim in eo corpore qd patiebatur deꝰ, qui pati nõ poterat. Similimodo & mortem ipsius intelligimus, immortale enim & incorruptibile est naturaliter & vita & viuificãs deus verbũ, sed quia corpus ipsius proprium gratia dei iuxta Pauli vocem ꝑ omnibus mortẽ gustauit, Idcirco ipse dicitur mortẽ passus pro nobis, Non quod ipse mortem esset expertus, quantũ ad ipsius naturam pertinet, insania enim est hoc vel sentire vel dicere, sed qd (vt diximus) vera caro ipsius mortẽ gustauit, ita & resurgente carne ipsius rursus resurrectionem dicimus, nõ quia in corruptionem ceciderat (quod absit) sed quia eius resurrexit corpus, ita christum vnũ & dñm cõfitemur, non tanq; hoiem cũ verbo coadorãtes vt diuisionis quedã species inducatur, sed vnum iã & eundem adorantes, quia non est alienum a verbo corpus suum cum quo ipse etiam assidet patri, nec hoc ita dicimus quasi duobus filiis assidentibus, sed vno cũ carne per vnitatẽ, quia si/ talem copulationẽ factam ꝑ substantiam aut quasi prepassibilem aut quasi parum decoram voluerimus accipere in id incidemus vt duos filios esse dicamus, Necesse est enim discernere & dicere homi/

nem separatim

Universidad de Deusto

nem separatim fuisse, sola filii appellatione honoratum, & rursus verbũ quod est ex deo in homine in veritate filium dei. Sed discernere in duos filios non debemus vnum dominum Iesum christum. Neq; enim adiuuat rectam fidei rationẽ, licet nonnulli copulationem nescio quam perhibeant personarũ. Non enim dicit scriptura verbum dei personam sibi hominis assumpsisse, sed carnem factum esse, id autem est ostendere dei verbum similiter ac nos principium habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrum proprie suum fecisse, & hominẽ ex muliere processisse non abiecta vel deposita deitate, vt generationem illam amitteret quam habebat ex patre, sed mansisse etiam in assumptione carnis deum quod erat. ¶Hoc itaq; recte fidei ratio ꝓtestatur, In tali sensu sanctos patres fuisse cõperimus, ideoq; illi nõ dubitauerunt sanctam virginem dicere theotochon non quia verbi natura deitasq; in sancta virgine sumpsit exordiũ. Sed quod ex ea natum sit sacrum illud corpus animatũ anima rationali cui substantialiter adunatũ dei verbum carnaliter natum esse dicitur. ¶Hec igitur ꝑ charitate in christo scribo tibi querens tanq̃ fratrem & cõtestans corã deo & electis eiꝰ angelis, vt hec nobiscum sentias simul & doceas, vt ecclesiarũ pax saluetur & concordie charitatisq; vinculum indissolubile maneat sacerdotibus. ¶Explicit concilium Ephesinum

¶INCIPIT CONCILIVM CALCEDONENSE .D.CXXX.EPIscoporum Valentiniano.vi. & Ahino consulibus, era.cccc.lxix. aduersus Euticem & Dioscorum.

CONSVLATV PIISSIMI ET AMATORIS CHRIstiflauii martiani ꝑpetui augusti die idus Octobris synodus facta in calcedonẽsi ciuitate metropoli prouicie Bithinie ex decreto synodorũ & fidelissimorũ verborũ impatorũ Valentiniani & Martiani, cõueniẽtibus in ecclesia sãcte ac triũphatricis martyris leusemie gloriosissimis ꝓcipibus. i. magnificẽtissimo & gloriosissimo magistro militũ exp̃fecto & excõsule ꝓricio anatholio & magnificẽtissimo & gloriosissimo p̃fecto sacri ꝓtorii p̃fecture palladio, & magnificẽtissimo prefecto vrbis Taciano, & magnificentissimo & gloriosissimo magistro diuini officii vincemalo, & magnificẽtissimo & gl'iosissimo magro Martiali, & gloriosissio & magnificẽtissio comite domesticorũ Sporatio, & magno comite rerũ priuatarũ Genetholio appositis etiã exgl'ioso senatu. i. magnificẽtissimo & gl'iosissimo exp̃fecto ꝓtorii sexies excõsule ordinario & ꝓricio floretio & magnificẽtissimo & gl'iosissimo excõsule ordinario & ꝓricio senatore, & magnificẽtissimo & gl'iosissimo mgro excõsule ordinario patricio nomo, & magnificẽtissimo & gl'iosissimo exp̃fecto & excõsule ordinario & patricio ꝓtogenio, & magnificẽtissimo & gloriosissimo magistro exp̃fecto zoilo, & magno & glorioso exp̃fecto vrbis apollonio, & magnificẽtissimo ex p̃posito vrbis artaxerse, cõcilio aũt totius orbis secũdum diuinũ preceptum in calcedona ciuitate cõgregato. i. paschasino & lucentio ep̃is, & Bonifacio p̃sbytero, conuenientibus legatis venerabilis & sancti archiepiscopi antique Rome leonis, cõueniente & sancto anatholio archip̃o magnificentissimo & constantinopolitano noue Rome & reliquis sanctissimis & reuerendissimis sexcentis triginta ep̃is. ¶Ecce aduenientibus omnibus ante cancellos scti altaris cũ magnificentissimo & eximio senatu adueniente etiam piissimo imperatore martiano in supradicta sãctissima basilica. Presente etiã zelo diuino calore fidei accẽsa piissima & fidelissima regina augusta pulcherrima sanctã synodum allocutus est hec. Cum primum per electionem in regnũ de secreto dei prouecti sumus inter tãtas publicas vtilitates nullum magis nos constrinximus ad negociũ quã rectam & veram fidem christianorũ que sancta & veneranda cõsistit indubitatam omnibus declarare. Manifestũ est ei qd̃ ex auaricia vel vano studio hii q ꝑcedentibus ꝓpibus diuersa sapuerũt & docuerũt populo ꝓut eis placuit, non ꝓut cõuenit, neq; qd̃ veritas aut doctrina patrũ exq̃rit multi ad errorẽ seducti sunt, vnde sanctã synodũ. s. ad istã fieri ꝑfectionem ꝓperamus, & laborẽ vobis arbitrati sumꝰ iponere, vt omni errore caliginis deterso sc̃dm q ipsa diuinitas hoibus se fieri manifestã eẽ voluit, & patrũ demõstrauit doctrina, sic fides nr̃a que pura & sctã cõsistit in oim ingrediens aias ꝓprie veritatis effulgeat luce. De cetero audeat nemo de natiuitate dn̄i & saluatoris nr̃i Iesu xp̃i aliud disputare, ꝑter qd̃ aplicũ proemiũ. ccc. xviii. sctõrum patrũ consonans huic doctrine tradidisse noscitur, sicut sanctissime pape leonis q aplicũ gubernat thronũ ad sctẽ memorie flauianũ regie vrbis cõstantinopolitane quondã ep̃m testãtur lr̃e, nos enim ad cõfirmãdã fidẽ nõ ad ostẽdendã virtutem exẽplo impatoris cõstãtini adesse synodo excogitauimꝰ, ne i posterũ multitudo populi instõnibꝰ prauis attracta iueniatur dissentiẽs, facile ei simplicitas quorũdẽ cõmẽtis seu locuti sumꝰ vsq; nũc deluſa est, quoniam manifeste diuersorum prauis doctrinis discordie & heresesostense sunt.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ Nobis autem oē ſtudium adhibendum eſt vt populum ꝓpter veram ſanctamq; doctrinā idipm ſentientem vni recte applicare eccleſie, & ideo veram fidem catholicamq; etiam exponere ſecūdum patrum doctrinam concordantibus animis veſtris veſtra properet reuerentia, vt qualiter in Nicena ſynodo vſq; in hoc tempore abſciſſo errore vera fides eſt hominibus cognita, ſic & nunc per hanc ſanctam ſynodum depoſita nebula que in eis paucis annis (vt ſuperius diximus) ex prauitate & auaritia quorundem viſa eſt exoriri ſemper ſeruentur que ſtatuta ſunt. Erit quidem diuine prouidētie quod pie fieri volumus in ſecula hoc conſeruare firmiſſime. ¶ Et poſt regis hec verba, omnes epiſcopi clamauerunt martiano nouo conſtantino, multi anni regi, multi anni regine, orthodoxis multi anni, martiani amatoris chriſti regnum in ſecula permaneat, digni orthodoxe fidei amatoris chriſti. Sit a nobis procul inuidia, & poſt hec Etius archidiaconus conſtātinopolitane noue Rome & primicerius notariorum dixit, nutu ſuperne gratie zelo diuino ſerenitatis veſtre piiſſimi quibus a deo omne regnū conceſſum eſt, imperatores circa ſanctionem veſtram congregata, hec ſancta & magna totius mundi ſynodus, ſicut cū plurima multorum dierum vocatione & diuina diligentia omnem quidē in preterito quomodo exorta eſt contra rectam & inuiolabilem catholicā noſtram fidem verbo veritatis diſcordiam effugauit, oēm abigendo innouationem, ſicut in ſcriptis per ſecula que ſubſequuntur acta demōſtrant. Terminū vero ſimplicem ſtatuit diuinarū ſcripturarū virtute munitū, & ſanctorum ac beatiſſimorū in ipſo conſeruat ſentētiam, ad verā quidem ſcientiam ſincere legentium, & ad longeuam coronā veſtri imperii. Et habeo ipſum pre manibus, & ſi videtur nutui veſtre ſerenitatis perlegā. Piiſſimus & fideliſſimus imperator dixit perlege. Etius archidiaconus perlegit, Sancta & magna & venerabilis ſynodus que ſecundū gratiam dei ex decreto piiſſimorū imperatorum Valentiniani & Martiani auguſtorū cōgregata eſt in calcedonēſi ciuitate metropoli prouincie Bithinie in baſilica ſancta ac triumphatricis martyris euſemie ſtatuit que ſubter cōprehenſa ſunt.

A DOminus & ſaluator noſter Ieſus chriſtus fidei agnitione ꝓprios confirmās diſcipulos ait, Pacē meā do vobis, pacē meā relinquo vobis, vt nulla fidei diſſentio in ꝓximos oriatur, ſed ex equo veritatis predicatio oſtendatur. Sed quia nō deſinit malignus in ipſis pietatis ſeminib⁹ zizania ſua inſerere, & noui aliquid aduerſ⁹ veritatē ſemper excogitare, idcirco dñs noſter humano generi ſolito cupiens ꝓuidere, piiſſimū hunc & fideliſſimum imperatorē erexit ad zelum, qui vndiq; ſacerdotū pontifices ad ſe cōuocauit, vt gratia domini noſtri Ieſu chriſti cooperante oēm mendacii peſtilentiā ab ouibus chriſti remoueat eaſq; veritatis germinibus reficiat. Quod ex cōmuni decreto peregrinas erroris quidē ſectas abiiciētes, & patrum rectā fidem renouantes trecentorū decem & octo ſymbolum omnibus ꝑdicantes. Et velut horum domeſticos centum quinquaginta patres qui conſtantinopolim cōuenerunt huic piiſſimo titulo aſcribim⁹, quoniam & ipſi eandem fidem ſubſignauerunt, Statuimus igitur ordinē & omnes fidei formulas cuſtodiētes etiam ſanctam ſynodū epheſi factam, cui⁹ auctores fuerunt venerabilis memorie celeſtinus Romane vrbis & cyrillus Alexandrine eccleſie ſacerdotes, vt prefulgeat quidem recte & inculpabilis fidei expoſitio trecentorū decem & octo ſanctorum patrum qui in nicea ſub conſtantino pie memorie imperatore conuenerunt, contineatur & centum quinquaginta ſctōrum patrum in vrbe conſtantinopolitana decretū ad perēptionem quidem ſectarū tunc pullulantium confirmationē vero ipſi⁹ catholice atq; apoſtolice noſtre fidei.

¶ Symbolum Niceni concilii.

B CRedimus in vnum deū patrem oīpotentem omniū viſibilium & inuiſibiliū cōditorem. Et in vnum dñm Ieſum chriſtum filiū dei de pre natrū vnigenitū, hoc eſt de ſubſtātia patris, deū verum de deo vero, natū non factū omouſion patris, hoc eſt eiuſdem cum patre ſubſtantie, ꝑ quem oīa facta ſunt que in celo & que in terra, qui propter nos & ꝓpter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt, Homo fact⁹ paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, & aſcendit in celos, inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos, & in ſpiritum ſanctū. Eos autem qui dicunt erat quando nō erat, & anteq; naſcerentur non erat, & quia ex nullis exiſtentibus factus eſt, aut ex alia ſubſiſtentia vel ſubſtantia dicunt eſſe, aut cōuertibilem filium dei anathematizat catholica & apoſtolica eccleſia, & idipſum centū quinquaginta patrum ſymbolum.

C ¶ Credimus in vnū deum patrē oīpotentē, factorē celi & terre, viſibiliū & inuiſibilium conditorem. Et in vnū dñm Ieſum chriſtum filiū dei vnigenitum, ex patre natū ante oīa ſecula, deū de deo, lumē de lumine, deum verum de deo vero, natum nō factū omouſiō pri .i. eiuſdē cum patre ſubſtātie per quē oīa facta ſunt, q ꝓpter nos & propter noſtrā ſalutē deſcendit, & incarnatus eſt de ſpirituſancto ex

Universidad de Deusto

mariavirgine,& homo fact⁹ passus est sub pōtio pylato,sepultus est,tertia die resurrexit a mortuis,ascēdit in celos, sedet ad dexterā dei patris, iterū veturus iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in spiritū sanctū dominum & viuificantem,ex patre procedentē,cum patre & filio adorandum & glorificādū,qui locutus est per prophetas, vnā catholicā & apostolicā ecclesiā. Confitemur vnū baptisma in remissionē omnium peccatorum. Expectamus resurrectionē mortuorum,& vitam futuri seculi. Amen.

A Sufficeret quidem ad plenissimam pietatis agnitionem & confirmationem cautissimum & salutare diuine gratie symbolum, de patre enim & filio, & spiritu sancto doctrinam perfectam edocet,& incarnationem dominicam fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniā hii qui p̄dicationem veritatis destruere conātur quasdam proprie hereseos nouitates parturiunt,quidam enim mysterium pro nobis actū diuine dispensationis audent corrūpere,& vocem illam diuini patris factam ad virginem denegant,Alii temperamentū confusionemq̄ inducentes, & vnam esse naturā carnis & deitatis insensate componētes,passibilem vnigeniti diuinā naturam tali confusione prodigiose diuulgant,idcirco omnē aduersus veritatem opponēdam ab ipsis machinationē volens excludere sancta & magna vniuersalis synodus hanc predicationē immobilem docens statuit,precipue trecentorū decem & octo sanctorū patrum fidem incōtaminatā manere. Et propter eos qui spiritui sancto aduersantur,centū quinquaginta patrū paulo posteriore tempore in vrbe constātinopolitana cōuenientium de substantia spiritus sancti traditā doctrinā corroborat, quā etiam illi omnibus insinuauerunt,non quod in precedentibus aliquid deesset adiicientes, sed de spiritu eorū dē intellectum aduersus eos qui deitatis eius dominationē nitūtur demergere scripturarū testimoniis plenē manifestantes. ¶ Propter eos sane qui dispēsationis mysterium temptāt corrumpere,& purum ho B minē esse qui ex sancta maria virgine natus ē impudenter diuulgāt,beatissimi quōdā cyrilli alexādrine ecclesie sacerdotis synodicas epistolos tam adnestorium qua ad ceteros per orientē congruas & sibi cōsentientes suscepit ad confutationē quidem nestoriane amentie, & ad interpretationē eorū qui religioso zelo salutaris symboli cupiunt intellectum. Quibus & epistolā sancti ac beatissimi prime sedis archiepiscopi leonis scriptam ad flauianū sancte recordationis archiepiscopum ad perimēdam euticetis malignitatē, quecq̄ magni petri cōfessioni concordātē cōmunē quādam pugnam cōsistentē contra eos qui non recte glorificant ad confirmationē catholice religionis euidenter subiūxit Nā eos qui in duos filios dispēsationis dominice mysterium scindere moliūtur execrati,& eos qui passibilem diuinitatē vnigeniti filii audent asserere de concilio sacerdotum repellit, & eis qui in duabus naturis christi permixtionē vel confusionem argumentātur aduersatur. Et qui celestem aut alterius cuiusq̄ substantiam existere formā serui quā ex nobis assumpsit insaniendo asserunt, procul abiicit. Et eos qui duas ante adunationē naturas domini delirant,vnam vero post adunationē confingunt anathematizat. Consentientes sanctis patribus vnum eundēq̄ filium confiteri dominum nostrum Iesum christū consona voce edocemus pariter perfecum eūdem in deitate deum,& hominem verum eūdem ex anima rationali & corpore,secundū diuinitatē vnius cum patre nature,secundum humanitatem eūdem vnius nature nobiscum,per omnia similē nobis absq̄ peccato,ante secula quidē ex patre natum secundū diuinitatem,in nouissimis vero dieb⁹ eūdem propter nos & propter nostrā salutem hominem factum,hunc vnum eūdēq̄ christum filium dominū vnigenitum in duas naturas inconfuse, immutabiliter,indiuise,inseparabiliter,cognoscēdū,i nullo naturarū differētias propter vnitatem perimēdas,magis autē salua vtriusq̄ nature ꝓprietate & in vna coeunte persona, vnoq̄ statu concurrente nō in duabus personis partiendum vel diuidendum,sed vnū eundēq̄ filium vnigenitum deum verbum dominum Iesum christum,sicut ab exordio ꝓphete de eo & ipē nos erudiuit & nobis tradidit symbolū. His itaq̄ cū omni vndiq̄ subtilitate & diligentia a nobis ordinatis statuit sancta & vniuersalis synodus aliā fidē nulli licere profiteri, aut scribere,aut docere aut dicere aliter. Qui autē audent exponere aliam fidē aut proferre aut docere aliud symbolū, volētibus conuerti ad scientiam veritatis ex gētilibus ex iudeis vel hereticis quibuscūq̄,si quidē episcopi aut clerici fuerint alienos eē episcopos ab episcopatu & clericos a clero. Si vero monachi vel laici fuerint anathema fieri.

¶INCIPIVNT CAPITVLA EIVSDEM CALCEDONENSIS CONCILII.

Universidad de Deusto Biblioteca

i ¶De canonibus vniuſcuiuſq; concilii cõſeruãdis.

ii ¶Q uod non oportet clericos aut monachos predia ſecularia vel cauſas ſuſcipere.

iii ¶Q ã nõ oporteat epiſcopos aut quoſlibet ex clero per pecunias ordinare.

iiii ¶De honore monachis competente,& vt nullus eorũ tẽptet eccleſiaſtica aut ſecularia inquietare negocia,nec alienũ ſeruũ preter conſcientiam domini eius ſuſcipere.

v ¶Q uod nõ liceat epiſcopo aut cuilibet ex clero de alia ad aliã tranſire ciuitatem.

vi ¶Q uod non oportet abſolute quoſlibet ordinari.

vii ¶De clericis & monachis in ſuo propoſito non manẽtibus.

viii ¶De clericis qui ſunt in prochiis monaſteriis atq; martyriis que ſub poteſtate epiſcoporum vniuſcuiuſq; ciuitatis exiſtunt.

ix ¶Q uod non oporteat clericis ptermiſſo epiſcopo ad ſecularia iudicia cõmeare.

x ¶Q uod non liceat clericos in duabus eccleſiis miniſtrare.

xi ¶Q ã oporteat egenis epiſtolã tribui,honeſtiores autem cõmendatitiis litteris approbare.

xii ¶Q uod nequaquã duobus metropolitanis prouincia diuidatur.

xiii ¶Q uod non oporteat extraneos clericos ſine cõmendatitiis litteris miniſtrare.

xiiii ¶Q uod non liceat clerico vxorem ſecũd alterius accipere,niſi forte ſpõdeat ſe ad veram fidem venire.

xv ¶De diaconiſſis mulierib9 quod nõ liceat niſi quadragenarias ordinari.

xvi ¶De monachis vel puellis deo dicatis qã non liceat eis nuptiis iungi.

xvii ¶De eccleſiis in parochiis per triginta annos ab epo habitis vel renouatis vrbibus.

xviii ¶De conſpiratione clericorum quod greci fratrias dicunt.

xix ¶Q uod oporteat per prouintias bis in anno concilia fieri

xx ¶Q uod minime clericis in aliam ciuitatẽ tranſmigrare liceat niſi eis qui propter ſecutione proprias amiſerint ciuitates

xxi ¶De epiſcoporũ aut clericorũ accuſatoribus quales debeãt ſuſcipi ĩ accuſationem.

xxii ¶Q uod non liceat clericis poſt mortẽ ſui epiſcopi res ad eum pertinentes diripere

xxiii ¶De clericis & monachis excõmunicandis, qui preter voluntatem ſui epiſcopi ad vrbem regiam veniunt.

xxiiii ¶Q uod non liceat monaſteria que conſecrata ſunt diuerſoria ſecularia fieri

xxv ¶Q uod non oporteat poſt obitum epiſcopi ordinationem alterius differre epi.

xxvi ¶De economis id eſt diſpenſatorib9 ſingulis eccleſiis habendis

xxvii ¶De his qui ſibi rapiunt vxores.

Expliciunt Capitula

INCIPIVNT DECRETA CONCILII CALCEDONENSIS.

Capitulum primum.

A REGVLAS A SANCTIS PATRIBVS IN VNAQVAQVE ſynodo vſq; nunc prolatas proprium robur obtinere ſtatuimus.

Capitulum ſecundum

B ¶Si quis epiſcoporũ accepta pecunia ordinationẽ fecerit,& ſub preciũ deduxerit impreciabilẽ gratiã, atq; ordinauerit per pecunias epiſcopum ſiue coepiſcopũ, ſiue preſbyterum,ſiue diaconũ aut quẽcũq; alium qui cõnumeratur inter clericos, aut accepta pecunia ordinauerit economum,id eſt defenſorẽ ſiue paramonarium,quicũq; ergo hec meditatus fuerit ſiue cõuictus fuerit ipe quidẽ ſubeat gradus ſui periculũ,& qui ſic ordinatus fuerit nullum habeat fructũ ex huiuſmodi mercimonio & creatione probroſa,ſed ſit alien9 & dignitatis, & ſollicitudinis eius quã per pecunias intrauit,ſed & ille qui tam turpib9 & illicitis interceſſor apparuit,ſiquidẽ clericus fuerit, de proprio diſcedat gradu. Si vero laicus ſiue monachus fuerit, anathema ſit.

Capitulum tertium

C ¶Peruenit in ſanctã ſynodum quia de his qui in clero cõnumerãtur quidã,ppter turpis lucri gratiã maiorũ poſſeſſionũ cõductiões & cauſas ſeculares ſuſcipiũt.& ſeipſos quidẽ a miniſteriis ſanctis p deſidiã ſeparãt,ad domos autẽ ſeculariũ cõcurrũt & ſubſtãtiarũ eorũ gubernationes auaritie cauſa ſuſcipiũt, Decreuit ergo ſãcta & magna ſynod9 neminẽ deinceps eorũ hoc ẽ nõ epm,ſiue clericũ aut monachum

Universidad de Deusto

monachū cōducere possessiōes,aut misceri secularib9 procurationib9,nisi forte qui legib9 ad minorū tutelas etatū siue curationes inexcusabiles attrahuntur,aut cui ipsius ciuitatis episcop9 ecclesiasticarū rerū cōmiserit gubernacula vel orphanorū,aut viduarū que indeffense sunt,aut earū personarū que maxime ecclesiastico indigēt adminiculo,ꝓpter timorē dei.Si quisvero trāsgressus fuerit statuta correptioni ecclesiastice subiaceat.

Capitulum quartum.

¶Qui vere & pure solitariā eligunt vitā digni sunt conuenieti honore. Quia tamen quidē monachi habitu vtentes indifferēter per ciuitates nec non & monasteria seipsos propria ꝑsumptione cōmendant, placuit neminē aut edificare,aut cōstituere monasteria,aut oratorii domū sine conscientia ipsi9 ciuitatis episcopi. Eos vero qui per singulas ciuitates seu possessiōes i mōasteriis sunt,subiectos esse debere episcopo & quieti operā dare,atqꝫ obseruare ieiunia & orationes in locis in quibus semel deo se deuouerunt permanētes,& neqꝫ cōmunicare ecclesiasticas neqꝫ seculares aliquas attrectare actiones relinquētes propria monasteria,nisi forte iubeātur ꝓper vrgentes necessitates ab ipsi9 ciuitatis episcopo,& neminē seruorum suscipi in monasterium vt sit cum eis monach9, nisi cum dñi proprii conscietia,pretereūtē vero hec decreuim9 extra cōmunionē esse, ne nomen domini blasphemetur,Conuenit ergo ciuitatis episcopo curā sollicitudinēqꝫ necessariā monasteriis exhibere. A

Capitulum quintum

¶Propter eos episcopos siue clericos qui de ciuitate ad ciuitatē trāseunt placuit definitiones datas a sanctis patribus habere ꝓpriā firmitatē. B

Capitulum sextum

¶Neminē absolute ordinari presbyterū vel diaconū nec quēlibet in ecclesiastica ordinatione cōstitutum,nisi manifeste in ecclesia ciuitatis siue possessionis,aut i martyrio,aut in monasterio hic qui ordinatur mereatur ordinatiōis publicare vocabulū. Eorū qui absolute ordinātur decreuit sancta synodus vacuā habere manus impositionem & nullū tale factū valere ad iiuriā eius qui eum ordinauit. C

Capitulum septimum.

¶Eos qui semel in clero taxati fuerūt siue in monasteriis deputati,decreuim9 neqꝫ ad militiā,neqꝫ ad honores seculares venire. Eos autē qui hoc ausi fuerint facere & nō actum rei penitere maluerint vt ad hoc idem reuertātur quod ante obtētum dei proposuerunt sibi anathematizari. D

Capitulum octauum.

¶Clerici in parochiis monasteriis aut martyriis cōstituti sub potestate sunt eius qui in ea est ciuitate ep̄s secundū traditionē sanctorū patrum nec per ꝑsumptionē recedant a suo ep̄o. Eos vero qui ausi fuerint rescindere huiusmodi institutionē quocūqꝫ modo vel si noluerint subiacere proprio ep̄o si quidē fuerint clerici pro personarū ordinatiōe subiaceāt condēnationib9 canonū. Si vero monachi seu laici fuerint cōmunione priuentur. E

Capitulum nonum

¶Si clericus aduersus clericū habeat negocium nō relinquat suū episcopum & ad secularia iudicia cōcurrat,sed prius negociū agitetur apud ꝓpriū episcopū(vel certe si fuerit iudiciū ipsius ep̄i)apud arbitros ex vtraqꝫ parte electos audiatur negotiū. Si quisvero cōtra hec fecerit,canonū subiaceat correptionibus,Et si cleric9 aduersus suū vel aliū episcopū habeat causam apud audientiā synodi prouincie cōqueratur. Si vero cōtra ipsius prouincie metropolitanū episcopū episcopus siue cleric9 habeat cōtrouersiam pergat ad ipsius diocesis primatē,aut certe ad cōstātinopolitane regie ciuitatis sedē,vt eorum ibi ꝓpriū negotiū exquiratur. F

Capitulum decimum

¶Nō licere clericū in ecclesiis duarū ciuitatum ordinari, sed in ea i qua ab initio ordinat9 est,& cui9 expetitio erat ante profugiū. Et si ꝓpter vane glorie desideriū contigerit vt post ad maiorē ecclesiam cōfugerit eū indubitāter reuocari debere ad eā in qua ab exordio ordinatus est,& ibi tātūmodo ministrare. Si quisvero iam trāslatus est ab alia in aliā ecclesiam nichil habeat cōmune cū priore ecclesia,siue sub ecclesia cōstitutis martyriis, siue in parochiis vel xenodochiis,aut eorū negotiis. Eos vero qui ausi fuerint post ordinationē huius magne &vniuersalis synodi agere que prohibita sunt statuit sancta synod9 cadere de proprio gradu. G

Capitulum vndecimum

¶Omnes pauperes & indigētes ecclesiasticis auxiliis cū proficiscūtur sub probatiōe epistolii,siue pacis que dicūtur ecclesiastice tātūmodo cōmēdari statuim9 & nō cōmēdatitiis epistolis, quia cōmendatitias epistolas quas dicimus eos tantum accipere cōuenit qui in opere sunt clariores vt eis tātūmodo prebeantur. H

Capitulum duodecimum.

¶Peruenit ad nos eo qd quidā preter ecclesiasticos ordines affectātes potētiā per pragmaticā formā vnā prouintiam in duas diuidāt,ita vt ex hoc inueniātur duo metropolitani episcopi tn eadem I

Universidad de Deusto Biblioteca

vna esse prouincia. Statuit ergo sancta synodus deinceps nichil tale attemptari a quolibet episcopo. Eos vero qui tale aliquid tẽptauerint de proprio gradu cadere. Si que vero ante ciuitates per pragmaticã imperialẽ metropolitani nominis honore decorate sunt nomine solo perfruãtur, & qui ecclesiam eius regit episcopus, priuilegio metropolitano episcopo iure proprio reseruato.

Capitulum decimumtertium

A Extraneum clericũ & lectorẽ extra ciuitatẽ suam sine cõmandatitiis litteris proprii episcopi nusq; penitus liceat ministrare.

Capitulum decimũquartum.

B Quia in quibusdã prouinciis conceditur psalmistis & lectoribus vxores accipere, statuit sancta synodus prorsus nõ licere cuiquã ex his alterius secte accipere vxorẽ. Si quis vero preuenit & habet iam de tali cõnubio filios si forte ꝓuenerit eos iam apud hereticos baptizari. debet eos offerre sancte ecclesie catholice, vt ibi cõmunicẽt. Qui vero adhuc baptizati non sunt, omnimodo non posse eos in heretica ecclesia baptizari nec in matrimonio iungi heretico, iudeo, vel pagano, nisi forte spoponderit se venire ad orthodoxã fidẽ, dum cõiungitur spõse orthodoxe. Si quis vero hanc diffinitionẽ sancte synodi pretezierit regularum condemnationibus subiaceat.

Capitulum decimũquintum

C Diaconissam non debere ante quadraginta annos ordinari & hoc cum diligenti probatione. Si vero susceperit ordinationẽ & quãtocũq; tempore obseruauerit ministeriũ & postea se nuptiis tradiderit iniuriã faciens dei gratie hec anathema sit, cum eo qui in illius nuptiis conuenit.

Capitulum decimũsextum

D Si qua virgo se dedicauerit deo similiter monachus, non licere eis iungi nuptiis, Si vero inuenti fuerint hoc facientes maneãt excõmunicati. Statuimus vero posse in eis facere humanitatẽ si ita ꝓbauerit loci episcopus.

Capitulum decimumseptimum

E Per singulas ecclesias rusticanas parochias siue possessiones manere immobiles apud eos qui eas retinẽt epos, & maxime qui eas sine violẽtia iam per triginta annos tenentes gubernauerũt. Si vero intra triginta annos iã facta fuerit aut fiat de his altercatio licere eis qui se dixerũt lesos, ꝓpter eas mouere apud synodũ ꝓuincie certamẽ. Si quis vero putauerit se a proprio metropolitano grauari apud primatẽ dioceseos, aut apud cõstãtinopolitane ciuitatis sedẽ agat iudiciũ sicut dictũ est. Si vero quelibet ciuitas per auctoritatẽ imperialẽ renouata est, aut si renouetur in posterũ ciuilib⁹ & publicis ordãnationibus etiam ecclesiarum parochianarum sequatur ordinatio.

Capitulum decimũoctauum.

F Coniurationũ & cõspirationũ crimẽ qd apud grecos dicitur fratrea publicis etiã legibus certum est penit⁹ inhiberi, hoc multo magis in sancta dei ecclesia (ne fiat) cõuenit abdicari. Si qui vero clerici vel monachi inuẽti fuerit cõiurãtes aut fratreas vel factiões cõponẽtes aliquas suis episcopis, aut aliis clericis omnino cadãt de proprio gradu.

Capitulum decimũ nonum

G Peruenit ad aures nostras qd in prouinciis cõstituta episcoporũ concilia minime celebrẽtur. Ex hoc ꝓbatur quod multe que correctiõe opus habeãt ecclesiastice res negligãtur. Statuit igitur sancta synod⁹ hec scdm patrũ regulas bis in anno in vnũ cõuenire per singulas prouincias epos, vbi singula que emerserint corrigãtur. Qui vero noluerint cõuenire epi cõstituti, in suis ciuitatib⁹ & hoc maxime cũ sui corporis sanitate cõsistẽtes etiã omnib⁹ aliis vrgẽtib⁹ & inexcusabilib⁹ negotiis liberi sunt, licere eos fraterne charitatis admõitiõib⁹ corripi.

Capitulum vigesimum.

H Clericos i suis ecclesiis cõstitutos sicut iã definiuim⁹ nõ licere in alteri⁹ ciuitatis ecclesiis ordinari, sed adquiescere in ea in qua ab initio ministrare meruerũt, exceptis illis qui ꝓprias ciuitates perdiderunt & ex necessitate ad alias eccl'ias migrauerũt, si vero quicũq; episcop⁹ post diffinitionẽ istã ad alterũ epm pertinẽtẽ clericũ susceperit, placuit sãcte synodo & hũc qui suceperit & eũ qui suscept⁹ est tãdiu excommunicatos manere quãdiu ipse clericus ad propriam reuertatur ecclesiam.

Capitulum vigesimumprimum

I Clericos siue laicos q accusauerit epm aut clericos temere, atq; indifferẽter non debere suscipi in accusationẽ nisi pri⁹ eorũ opio fuerit pscrutata

Capitulum vigesimũsecundum.

K Non licere clericis post mortem episcopi rapere pertinentes ad eum res sicut iam precedentibus regulis statutum habetur. Si vero hec fecerint periclitari se nouerint a proprio gradu.

Capitulum vigesimũtertium

L Peruenit ad aures sancte synodi, quia clerici quidã & monachi nichil sibi habẽtes iniũctũ a ꝓprio

episcopo,

Universidad de Deusto

episcopo,interdũ vero etiã illi qui ab eo fuerant excõmunicati veniãt ad regiã ciuitatẽ constãtinopo
litanã,& multis tẽporib⁹ in ea cõsistẽtes perturbationes trãquillitati ecclesiastice ferãt,& diuersorum
domos corrũpant,Statuit sancta synod⁹ hos quidẽ primũ cõmonere per defensorẽ cõstãtinopolita⁄
ne sctẽ ecclesie,vt exeãt de regia ciuitate.Si autẽ i eodẽ ꝓposito iprobe ꝑdurauerit etiã inuitos eos ipe
expellat defensor,vt ad sua loca perueniant. Capitulum vigesimũquartum.

¶Que semel cõsecrata fuerint monasteria cũ iudicio sui epi maneant perpetua,& pertinẽtes ad ea A
res conseruari ipsis monasteriis decreuimus,nec vlterius posse ea fieri secularia habitacula.Qui vero
permiserint hec fieri subiaceant his condẽnationibus que per canones constitute sunt.

Capitulum vigesimũquintum.

¶Quoniã quidã metropolitanorũ sicut ad nos perlatũ est negligũt creditũ sibi gregẽ, & differũt B
ordinatiões facere episcoporũ, placuit sancte synodo intra tres mẽses fieri ordinationes episcoporũ
nisi forte inexcusabilis necessitas coegerit tẽpus ordinationis ampli⁹ propagari.Si autẽ quis eporum
hec nõ obseruauerit ipm debere ecclesiastice cõdẽnatiõi subiacere,redditusvero eiusdẽ viduate ecclie
integros reseruari apud economũ eiusdẽ ecclie placuit. Capitulum vigesimumsextum.

¶Quia i qbusdã ecclesiis sicut ad nos puenit sine economo epi res ecclesiasticas tractãt, placuit oẽs C
ecclesias epos habẽtes habere economos de proprio clero,qui gubernẽt ecclesie res cũ arbitrio sui epi⁄
scopi,vt nõ sine testimonio sit gubernatio ipsarũ rerũ ecclesiasticarũ,& ex hoc deueniat dispergi eius
dem res ecclesie,& sacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si vero quis nõ obseruauerit hec diui
nis subiaceat regulis, Capitulum vigesimũseptimum

¶Eos qui sibi rapiunt vxores vel eos qui eis auxilium prestiterint statuit sancta synodus, siquidẽ D
derici fuerint cadere de proprio gradu.Si vero laici fuerint anathema sint.

¶Subscriptio episcoporum.

PAschasuis episcopus ciuitatis lilibitane vicẽ agẽs beatissimi epi leonis definẽs subscripsit.
¶Lucẽti⁹ eps ciuitatis ausculitane.i.vicẽ agẽs sanctissimi leonis episcopi definiẽs subscripsit. E
¶Bonifacius presbyter vrbis rome vicem agens apostolice sedis definiens subscripsit.
¶Anatholius episcopus constantinopolitane ciuitatis noue rome definiens subscripsit.
¶Iuuenculus episcopus hierosolymitanus definiẽs subscripsit.
¶Maximus episcopus antiochenus definiens subscripsit.
¶Quintilius episcopus cappadocie cesariẽsis definiens subscripsit.
¶Palasindus episcop⁹ eraclee macedoniensis vicẽ agẽs sanctissimi viri anastasii definiẽs subscripsit.
¶Stephanus episcopus ephesinus definiens subscripsit.
¶Lucian⁹ epus bizensis vicẽ agẽs sanctissimi episcopi,quiriaci eraclee traciẽsis definiẽs subscripsit.
¶Eusebius episcopus galathie anquirienſis definiens subscripsit.
¶Diogenes episcopus quirensis definiens subscripsit.
¶Petrus episcopus corinthensis definiens subscripsit.
¶Florus episcopus sardiniensis definiens subscripsit
¶Eunomius episcopus nicomedensis definiens subscripsit.
¶Anastasius episcopus nicensis definiens subscripsit.
¶Eleutherius episcopus Calcedonensis definiens subscripsit.
¶Idem omnes episcopi D.c.xxx.definientes subscripserunt.

POstquã recitata est piissim⁹ imperator ad sanctũ cõciliũ dixit. Dicat sanctũ cõciliũ si ex cõsensu F
omniũ episcoporũ definitio que nũc lecta est plata sit. Oẽs reuerẽdissimi epi respõderunt. Oẽs
sic credim⁹,vna fides,vna sentẽtia,omnino idẽ faciam⁹. Oẽs cõsentiẽtes subscripsim⁹. Oẽs orthodoxi
sum⁹,hec fides patrũ,hec fides apl'orũ,hec recte credẽtiũ,hec est fides que orbẽ terrarũ saluat. Martia
no,nouo cõstãtino,nouo Paulo,nouo Dauid,impatori piissimo dño augustovita eius. Et post hasvo
ces piissim⁹ & fidelissim⁹ impator ad sanctã synodũ dixit,venerãda catholica fides a sãcta & vniuersa
li synodo sẽdm patrũ expositionẽ manifestata est. Et si laborẽ reuerẽtie vestre & cõuitiũ fecim⁹,maxi
mas agim⁹ gratias omnipotẽti deo saluatori nostro,qa multorũ errãtiũ circa fidẽ amputata discor⁄
dia i vnã eandẽq; fidẽ oẽs nũc cõuenim⁹ sperãtes celebrẽ vestris precib⁹,& meliorẽ sup oẽs partẽ a deo
donari. Sancta synod⁹ iterũ exclamauit,hec digna vestri iperii,hec,ppria vestri imperii hec correctio
vestri imperii, digna xpo,digna imperii fide,ꝓpterea pacificatur orbis terre, Et post hasvoces piissi
mus & fidelissim⁹ impator ad sanctã synodũ dixit,venerãdã catholicã fidẽ sancte vniuersalis synodi

Universidad de Deusto Biblioteca

secundū patrū expositionē manifestā iuxta legē & cōueniētē esse vestra trāquillitas ꝓbet, & omnē i posterū contētionis occasionē circa suā fidē amputari. Si qs igitur idiota, vel militaris seu clericꝰ publice turbā cōgregās sub obtētu dispositionis tumultū fecerit, siquidē idiota proscriptus expellatur a regia vrbe, militaris vero seu clericus gradus sui periculū substinebit & aliis penis subiacebit.

EDICTVM MARTIANI IMPERATORIS IN CONFIRMATIONE CONCILII CALCEDONENSIS.

A IMPERATORES VALENTINIANVS MARTIANVS Augusti vniuersis populis. Tandē aliquādo qd̄ summis votis atq; studiis obtabamꝰ euenit, remota ē de orthodoxa xp̄ianorū lege cōtētio, tāde remedia culpabilis erroris inuēta sunt, & discors populorū sententia i vnū cōsensum concordiāq; cōuenit, abvniuersis etiā ꝓuinciis religiosissimi sacerdotes calcedonā venerunt, iuxta nostra p̄cepta, & qd obseruari in religiōe debeat ꝓspicua diffinitione docuerūt. Discessit igitur iam ꝓfana cōtētio. Nā vere impiꝰ atq; sacrilegus est qui post tot sacerdotū sententiā opinioni sue aliquid tractādū reliquit. Extreme quippe demētie ē in medio & perspicuo die cōmēititiū lumē querere. Quisquis eni post veritatē reperta aliqd vlteriꝰ discutit, mēdaciū querit. Nemo itaq; vl' clericꝰ militās & alteriꝰ cuiuslibet cōditiōis de fide xp̄iana publice terminata coadunatis & audiētibꝰ tractare conetur i posterū, ex hoc tumultꝰ & ꝓfidie occasionē reqrēs. Nā iniuriā facit iudicio religiosissime synodi, si qs semel iudicata recte disposita reuoluere, & publice disputare cōtēdit. Cū ea que nūc de xp̄iana fide statuta sunt iuxta aplicas expositiōes & isti tuta sctōrū patrū .ccc. x. octo & cētū. l. definita eē noscūtur, nā i cōtēptoribꝰ huiꝰ legis pena nō deerit, qa nō solū cōtra fidē bn̄ cōpositā veniūt, sed ēt iudei & pagani & huiuscemodi certamia ꝓphanātve nerāda mysteria. Igitur si clericꝰ erit q publice tractare de religiōe ausus fuerit a cōsortio clericorū remouebitur. Si vero militia preditus sit cingulo expoliabitur. Ceteri etiā huiꝰ criminis rei de hac sanctissima vrbe pellentur ꝑ vigore iudiciario etiā cōpetētibꝰ suppliciis subiugādi. Cōstat enim hereticē īsanie exordia fomitēq; nutriri dū publice quidā disputāt atq; cōtēdūt, vniuersa ergo que a sctā synodo calcedonia cōstituta sunt custodire debebūt nichil postea dubitaturi, hoc itaq; cōmoniti nostre sinceritatis edicto obsistēte ꝓphanis vocibus vlterius desinite de diuinis disputare qd̄ nefas est, quia nō solū diuino iudicio peccatū hoc (pro vt credimꝰ) punietur, verū etiam legū & iudicū auctoritate coercebitur. Proposita. vii. kalen̄. Februarii constantinopoli patricio consule.

INCIPIT SACRA VALENTINIANI ET MARTIANI AVGVSTORVM POST CONCILIVM CALCEDONENSE IN CONFIRMATIONE EIVSDEM CONCILII ET DAMNATIONE HERETICORVM SANCTIO.

B IMPERATORES VALENTINIANVS ET MARTIANVS Augusti palladio prefecto pretorii. Diuine semp̄ potētie referēde atq; agēde sūt gratie, que auctores heresis que occulta, nec latere concedit, nec durare ipunita ꝑmittit. Quorū vnū malorū legēdi habet plenā facultatē, alterū precauēdi ceteris prestat exēplū. Cure igitur eē diuinitati hominū actꝰ & maxime reuerētiā religionis ꝓxime i cōfirmāda catholica fide euidēter apparuit, cū nec eutice sceleratorū dogmatū sectatorē negligere qd̄ diu latuerat sciuit, nec patefacto scelere passa est penā sceleris euitare. Sētētiis itaq; diuinis humanisq; dānatꝰ synodicū decretū (vt merebatur accepit) reus diuinitati, cui faciebat iiuriā, reus hominibꝰ quos decipere conabatur. Proxime & eni innumerabiles ex toto orbe beatissimi ēpi calcedone congregati iproba predicti euticetis vna cū synodo eiꝰ causa hita expulere cōmēta, sicut sanctorū definita maiorū que vel apud niceam a trecētis decē & octo cōstituta sunt, vl' i hac postea almavrbe a centū quinquagita sunt ēpis declarata, vl' apud ephesum, cū nestorii est error exclusus presidētibꝰ romanevrbis celestino cyrillo &, alexādrie ciuitatis ēpis. Ea igitur que sūt iuxta pristinā disciplinā a venerabili synodo calcedonēsi definita illa fide qua deū colimꝰ ꝑ oia seruāda cēsuimꝰ atq; cēsemꝰ. quia valde cōsequēs est, vt sacerdotū pura mēte deū colētiū definita que ꝓ orthodoxorū fide sacrosctā sc̄dm patrū regulas p̄cesserūt vna cū veneratiōe conseruare. Quoniā principali ꝓuidētie est omne malū inter initia opprimere, & serpētē morbū legum medicina resecare, hac lege decernimus eos qui euticetis errore decipiūtur ad exēplū appollinariorū quos eutices secutꝰ est, quos venerabiles patrū regule. i. ecclesiastici canones & diuorū principū sacratissime sanctiōes cōdēnāt, nullū episcopū nullū p̄sbyterū nullos creare vel appellare clericos, ipsūq;

eutice noie

Universidad de Deusto Biblioteca

euticē noie presbyteri quo indigne vtens expoliat⁹ est, ī totū carere. Si qui tñ contra definita nostra ep̄os presbyteros ceterosq; clericos ausi fuerint ex his creare tā factos quā faciētes vel p̄sumentes sibi cunctorū bonorū amissiōi periculoq; subiacere exilii perpetui p̄cipimus, Cōgregādi aūt monachos aut edificādi monasteria nullū eorū iubem⁹ habere licētiā, loca forte ī qua ausi cōuenire aliqñ tēptauerint cōfiscari, si tñ dño loci sciēte cōuenerint. Q d̄ si ignorāte auctore conuenerint cōductores loci fustib⁹ cesos deportationē subire cēsem⁹. Ipsos p̄terea nichil ex testamēto cuiuscūq; capere, nichil eis qui eiusdē erroris sint relinquere per testamēta ad nullā eos patimur spirare militiā, nisi forte ad cohortalinā vel limitaneā. Si quis etiā extra p̄dictā militiā inuēt⁹ fuerit militare, vel quia eius in religione ignorabatur puersitas, vel quia post adeptū cingulū ad hūc deuenit errorē, solutus militia infidelitatis sue fructū hūc habeat, vt optimorū & palatii cōmunione priuetur, nec alibi quā in quo nat⁹ est vico vel ciuitate versetur. Q d̄ si qui eorū ī hac alma vrbe qd̄ credi nefas est, geniti sunt, tā de hac ciuitate venerabili quā sacratissimo comitatu & ex omni excludātur metropolitana ciuitate. Et hoc quidē gñaliter circa oēs cōstituimus q hac clade pollutionis polluti sūt vel polluūtur. Eos autē qui ante clerici orthodoxorū fidei & monachi quidā qui euticis habuere diuersoriū qd̄ neq; monasteriū dicēdū est, eo qd̄ ī se religiōis habuit inimicos, qui adhuc vsq; ī tātā insaniā recesserūt vt relicto venerabilis cultu religiōis ī synodico decreto calcedonico qd̄ toti⁹ pene orbis adunati definiere sacerdotes, insaustam euticetis secuti sunt assertionē qui vera luce deserta tenebras eligēdas esse credi derūt, oib⁹ penis que p̄cedētib⁹ legib⁹ aduersus hereticos definite sūt iubem⁹ teneri imo extra romanū expelli solū sicut p̄cedētes religiosissime cōstitutiōes de manicheis cōstituere, ne eorū venenatis fraudib⁹ sceleratisq; cōmētis inocētū vl' infirmorū ai decipiātur. ¶ Cōperim⁹ p̄terea quedā eos ī cōtumeliā religionis & inuidiā venerabilis synodice diffinitiōis fuisse mentitos cōscriptisq; libris & cartarū tomis plura finxisse, que eorū insaniā aduersus verā fidē apte signarēt, atq; ideo p̄cipim⁹ vbicūq; hmōi scriptura reperta fuerit ignibus cōcremari. Eos vero qui sequēdi studio audierint sic scelerata differentē denarū librarū auri mulctatiōe cōpescim⁹. Eos vero qui vel scripserit vl' aliis legēda tradiderit docēdi studio vel discēdi cēsem⁹ deportatiōe puniri, delenda est eni hec infausta heresis, sicut pridē edictis serenitatis nostre cōtinetur. Oibus autē adimimus facultatē quia vlt imo supplicio cohercebūtur qui illicita docere tēptauerit, ita eni materia subtrahetur erroris si pcōrū & doctor defuerit & auditor. Palladi parēs chariſſime atq; amātissime, illustris itaq; & magnifica auctoritas tua edictis ppositis oib⁹ faciat nota que iussim⁹, vt cognoscētibus moderatorib⁹ p̄uinciarū eorūq; officiariis, defensorib⁹ ēt ciuitatū qd̄ sanctā verāq; fidē sctō ppositō custodiēdā esse cēsem⁹. Q uā si neglexerint aut pmiserint temerari denarum librarū auri mulctatione percussi, vt religionis legūq; proditores etiā de estimatiōe laborabunt. Data. xv. Kalē. Augusti constantinopoli aspirato & qui fuerit nuntiatus consulibus.

¶ Item alia Martiani imperatoris contra eosdem hereticos.

IMPERATOR MARTIANVS AVGVSTVS PALLADIO pretori. Licet iā sacratissima cōstitutiōe māsuetudinis mee cautū ac definitū sit, quia ī eos seueritas exercēda sit, qui euticetis vel apollinaris heretica puersitatē secuti a religiōe & fide catholica deuiarūt, alexādrine tñ vrbis ciues atq; habitatores tātis apollinaris infecti sunt venenis, vt necessariū fuerit ea que añ sanxim⁹ repetita etiā lege nūc decernere, Q uicūq; ergo vel in hac sacra vrbe vel ī alexādrina ciuitate vel in omni egyptiaca diocesi & diuersis aliis p̄uinciis euticetis p̄fanā puersitatē sequuntur, & ita nō credūt vt trecēti decē & octo sancti patres tradiderūt catholicā sanctā fidē ī nicea ciuitate fundātes, vel ita vt centū. l. alii venerabiles ep̄i q in hac alma vrbe cōstātinopolitana postea cōuenerūt sicut Athana. & teophilus, & cyrillus sctē recordatiōis ep̄i alexādrine ciuitatis credidēt, quos etiā ephesina synod⁹ (cui beate memorie cyrillus prefuit) in qua nestorii error expulsus est, vniuersos secuta est, quos & nuper venerabilis calcedone synodus est secuta prioribus cōciliis sacerdotū ex oi prius parte cōsentiētibus nichilq; adimēs a sacrosctō symbolo neq; adiiciens, sed euticetis dogmata funesta cōdēnās sciāt se eē hereticos, apollinaris enim facinorosissmā sectā eutices & dioschorus sunt secuti. Ideoq; oēs hi qui apollinaris vl' euticetis peruersitatē seqūtur illis penis quas diui retro principes cōtra apollinaristas vl' serenitas nostra post modū cōtra euticianistas sanxit noueriint se esse plectēdos. Idcirco apollinaristas hoc est euticianistas quibus & si est ī appellatiōe diuersitas, est tñ ī heresi cōiūctio, & dispar quidē nomē, sed idē sacrilegiū, siue ī hac alma vrbe vel ī alexādrina ciuitate seu intra egiptū sunt, neq; ita credūt sicut predicti venerabiles credebāt neq; viro reuerendissimo alexādrine vrbis antistiti p̄therio fidē orthodoxā tenēti cōmunicāt sēdm diuorū retro prin

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipiũ cõstitutiões que de apollinaristis,pmulgate sunt,nõ habeãt potestatẽ faciendi testamẽtũ, neq; id acquirãt qd ipsis ex testamẽto cuiusq; fuerit relictũ,nichil etiã ex donatiõe aliqua cõsequãtur,sed li qd ipsis vel liberalitate acciderit vel viuẽtis vel moriẽtis fueritvolũtate collatũ,id ꝓtinꝰ fisco nro addi
A catur. Ipsi vero i nullos aliquid ex rebꝰ suis donare possint. ¶ Eposquoq; vel pbyteros aliosq; deri cos illis creare & habere nõ liceat Sciẽtes tã euticianiste q; apollinariste q; aut fuerit cuiq; epivl pbyteri vel clerici nomẽ imponere, quã hi qui conati fuerit impositũ nomẽ sacerdotale retinere,exilio rerũq; suarũ amissiõe plectẽdos, Eosvero q; de hac catholica roma ecclíarũ clericivl orthodoxe fidei mõachi fuerãt derelicto vero dei cultu apollinarisvel euticetis heresim sectati sunt,vl post hec sectabũtur,omnibꝰ penis que vel priorib9 legibꝰ aduersus hereticos cõstitute sũt iubemꝰ teneri,& extra ipm quoq; romãi imperii solũ pelli, Vniuersi pterea apollinariste vel euticianiste non ecclesias, nõ mõasteria sibi cõstruãt,neq; sinaxes,neq; cõuẽticula,contrahãt,neq; ad domũ,neq; ad possessionẽ cuiuscũq;,neq; ad monasteriũ,neq; ad quẽcũq; alteriꝰ locũ operatores secte funestissime cõgregẽtur. Q d si fecerint & hoc factũ fuisse dñovolẽte cõstiterit postremo iudicialiter notũ domꝰ vl possessio i qua cõuenerint fisco societur,monasteriũ vero eius ciuitatis orthodoxe ecclie i cuiꝰ territorio est iubemꝰ addici, Si vero ignorãte dño sciẽte vero qui dispẽtatiões domꝰ exigit, vel cõductore vel ꝓcuratore vel predii parasinaxis cõuẽticula interdicta cõuenerit, cõductorvel ꝓcurator siue auctor vel quicũq; i domũ vel possessionẽ vel monasteriũ receperit vel passi fuerit illicitas parasynaxes cõuẽtusq; celebrari, si vilis & abiecte cõditionis sint fustibꝰ publice & i penã suã & i aliorũ exerceãtur exẽplũ, Si honestevero ꝑsone sunt decẽ libras auri fisco nostro cogãtur iferre. Nullũ pterea apollinaristã vel euticianistã ad aliquã iubemꝰ aspirare militiã nisi ad cohortalẽvel limitaneã, si qui vero cõtra fecerit soluto cingulo honorũ hoim & palatii cõmunione priuẽtur. Nec i aliqua nisi in ea qua nati sunt ciuitatevel vico ac regiõe versentur, Si q; vero in hac alma vrbe nati sunt tã sacratissimo comitatu quã oi per ꝓuinciã metropolitana ciuitate pellantur, Nulli insup euticianistevel apollinariste publicevel priuati aduocandi cetus,aut peruersitatẽ facinorosi dogmatis asserẽdi sit facultas. ¶ Nulli etiã cõtra venerabilẽ calcedonensem synodũ liceat aliqd vel dictare,vel scribere,vel legere,atq; emittere,nemo hmõi habere libros audeat, Q d si in his criminibꝰ fuerint inuẽti ꝓpetua deportatiõe dãnẽtur. hi vero qui discẽdi studio audierint de infausta heresi disputãtes,decẽ librarũ auri que fisco nro applicabũtur iubeãt dispẽdiũ. Oẽs vero carte ac libri qui funestũ euticetis dogmafuerit cõplexi cõcremẽtur, parens charissime tua illustris igitur auctoritas que hac sacratissima cõstitutiõe decreuimꝰ i hac alma vrbe diuersisq; ꝓuinciis ac precipue i alexãdrina ciuitate & ꝑ vniuersam egyptiacã diocesim edictis ex more ꝓpolitis,ad omniũ noticiã faciat puenire,vt cũcta que statuimꝰ i eos q; rei fuerint deprehẽsi seueritas ꝓtinꝰ exerceatur,sciẽtibꝰ moderatoribus,ꝓuinciarũ eorũq; apparitoribus q; legis huiꝰ que religiosissima sactione custodiẽda decreuimus, aut neglexerit,aut aliqua ꝑmiserit temeritate violari,denarꝫ librarꝫ auri mulctã fisco nro cogãtur inferre,isup etiã existimatiõis sue periculũ sustinebũt,ea quoq; que de paganis ꝑ oẽ romanũ imperiũ equaliter valitura elegimꝰ instãtissime i eos excerceãtur quos cõstiterit ꝓphanos ritꝰ celebrare. Data sub die kalẽ. Augusti cõstãtinopoli diuo. viii. & antemio. iiii. cc. cõcess.

¶ Atticus episcopus qualiter formata epistola fiat.

B GReca elemẽta litterarꝫ numeros etiã exprimere nullꝰ qui vel tenuiter greci sermõis noticiã habet ignorat. Ne igitur i faciẽdis epl'is canonicis quas mos latinꝰ formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temere ꝑsumeretur. Hoc a patribꝰ trecẽtis decẽ & octo nicea cõgregatis saluberrime iuuẽtũ est & cõstitutũ,vt formate epl'e hãc calculatiõis seu supputatiõis habeãt rationẽ,id ẽ vt assumãtur i supputationem prima greca elementa patris & filii & spũssancti hoc est.p.y.a. Que elemẽta & octogenariũ & quadrigẽtesimũ & primũ significãt numerum, petri quoq; apl'i prima littera. id ẽ.P. Qui numerũ.lxxx. significat,eius quoq; q; scripsit epistola prima littera,cui scribitur secda littera,accipiẽtis tertia littera,ciuitatis quoq; de qua scribitur quarta,& indictionis quecũq; est tẽporis,idẽ q; fuit numerꝰ assumatur,atq; ita his oibus grecis litteris que vt diximus numeros exprimũt iunũ ductis vnã quecũq; fuerit collecta,summam epl'a teneat,hãc q; suscipit omni cũ cautela requirat expresse,addat preterea separatim in epistola nonagenariũ & nouũ numerum qui secundum greca elemẽta significant. Valete in domino.

¶ HVC VSQVE CONCILIA GRECORVM.

Universidad de Deusto Biblioteca

CONCILIA LATINORVM SEQVVNTVR, QVORVM PRIVS EST CARTAGINENSE.

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII CARTHAGINENSIS.

Vt baptismum in trinitate susceptum non iteretur.
De martyrum sepulchris & honorificentia.
Vt clerici & sanctimoniales femine cum extraneis viris vel feminis non habitent.
Vt cum viduis vel aliis extraneis personis non commorentur.
Vt clerici, vel laici in alterius ecclesia non ordinentur.
Vt clerici actus secularium vel procurationes non suscipiant
Vt clerici vel laici in aliena ecclesia nō communicent sub litteris sui episcopi.
Vt implicati negotiis alienis, ante redditam rationem clerici non ordinentur.
Vt laici clericos actores vel ratiocinatores sibi non constituant.
Ne episcopus alterius episcopi plebes vel fines vsurpet.
De clericis contumacibus & de numero iudicātium presbyterorum & diaconorum.
Vt pacta inter episcopos inita custodiantur.
Vt non liceat clericis fenerare.
Vt laici contemptores canonum excōmunicentur, clerici vero honore priuentur.
Expliciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM CARTHAGINENSE.

VM GRATVS EPISCOPVS CARTHAGINENSI in concilio vna cū collegis suis consedisset, & qui ex diuersis prouintiis aphrica/ A
nisad carthaginē cōuenerūt, Felice baianēsi, Fortunatiano rāptano, Crescēte baiensi. Vindiciano lacubaiēse, Abundātio adrumetino, Priato begesilitano, Gaudētio turretaliēse, Patricio sincēsi, Quieto vticensi, Rumulo tebestiano & ceteris quorum manus continētur, idem gratus episcopus dixit, Gratias deo omnipotenti & christo Iesu qui dedit malis chismatibns finem & respexit ecclesiā suam vt in eius gremiū erigeret vniuersa mēbra dispersa, qui imperauit religiosissimo constantio imperatori, vt votum gereret vnitatis, & mitteret ministros sancti operis famulos dei paulū & machariūm, Dei ergo nutu cōgregati ad vnitatē vt per diuersas prouintias cōcilia celebremꝰ, & vniuerse puintie aphrice hodierna die cōciliū gratia dei carthaginē veniret, vnde cōsyderātibꝰ vobis cum mea mediocritate tractētur tituli necessarii, de quibus necesse est nos memores preceptorū diuinorū & magisterii diuinarum scripturarū contēplantes vnitatis tēpus, id de singulis definire ꝙ nec carthago vigorē legis infringat, nec tamen tempore vnitatis aliquid durissimum statuamus.

Capitulum primum.

ERgo si vobis placet cōsyderemus primū titulū rebaptizationis, vnde sanctitatem vestrā postulo vt mētis vestre placita producatis ad descendētē in aquā & interrogatū in trinitate secundū euāgelii fidē & apostolorū doctrinā, & cōfessum bonā cōscientiam in deum, de resurrectione Iesu christi si liceat iterū interrogari in eadē fide, & in aqua iterū intingi, vniuersi episcopi dixerūt, absit, absit. Illicitas esse sancimꝰ rebaptizationes & satis esse alienū a sincera fide & catholica disciplina, gratus episcopus dixit, magna beatitudo a deo patre, per dominū christū concessa est tēpore nostro, vt liceat religiosis mētibus insinuare ecclesiasticā disciplinam, vt auditores percipientes regulā rectam & deo placentē premia multorū bonorum percipiāt, vt in ipsis deus in omnibus, & ꝑ omnibus honoretur, discussus est titulus necessarius rebaptizatiōis in quo plus schismatis rabies delitescebat, & habita moderatiōe legis vigore & auctoritate fides custodita est, Illud sane sapiētissimis vestris sensibus insinuare cōtendo, licet vestra prudētia sit instructa a deo & mereatur in pace & vnitate cōsequi desuper numera larga, tamē & ego vnus ex vobis & qui parē vobiscū sollicitudinē gero, ꝑ ecclesi/ B

Universidad de Deusto Biblioteca

siastícum ordinē illud insinuare curabo. Capitulum secundum

A ¶ Martyrum dignitatem nemo prophanus infamet neq; passiua corpora que sepulture tantū propter misericordiā ecclesiasticam cōmendari mandatū est redigāt, vt aut insania precipitatos aut alia ratione peccati disiūctos non ratione vl' tēpore cōpetēti quo matyria celebrentur martyrū nomina appellēt, vt si quis ad iniuriam martyrū claritatis eorū adiungat insanos, placet eos si laici sint ad penitentiā redigi. Si autē sunt clerici post cōmonitionē & post cognitionē honore priuari, Vniuersi dixerunt, recte stabilit sanctitas vestra, hoc et singulis conciliis statutum est.

Capitulum tertium.

B ¶ Gratus episcopus dixit, Et illud p̄cipue si videtur vestre dilectioni cauēdum est, vt pastoris cura quātum debet & potest regularis prouidētia premoneat, vt nullis liceat ab affectu abstinentib⁹ carnali apud extraneas pariter cōmorari, occasiones enim amputāde sunt peccatorū, & tollende omnes suspitiones quibus subtilitas diaboli sub pretextu charitatis & dilectionis incautas animas vel ignaras irretitas cōsueuit. Nullus igitur nullaq; sanctimonie & virginitati deseruiēs, ppter blasphemiam ecclie si vobis placet in vna domo cū extraneis penit⁹ cōmorari debēt, vniuersi dixerūt, Qui nolūt nubere, & pudicitie meliorē eligunt partē hec vitare debent, & nō solū habitare simul sed nec habere ad se aliquē accessum, hoc ergo & lex iubet, & sanctitas vestra cōmendat, vt in singulis conciliis statutū est, Gratus episcopus dixit, ergo persuasio interdum prudētes solet arcere a peccatis, dum imprudētes debet metus huiusmodi cōstringere, si sanū consilium respuūt & salutare mandatū. Si ergo laici sunt, post commonitionē si contēpserint a cōmunione separentur, vniuersi dixerunt placet.

Capitulum quartum

C ¶ Gratus episcopus dixit, & si infinita sunt que lege p̄scripta proficiētia discipline & vnusquisq; nostrum tractatu assiduo & cōmonitione frequēti per singulas quasq; species p̄ficientes ad disciplinā poterit populos inuitare, tamē aliqua ex eis ppter blasphemias suggerēda sunt a nobis & in cōcilio statuēda, si videtur vobis pari sentētia teneātur etiam hii qui cum viduis cōmorantur & nulla secum germanitate coniuncti sunt, vniuersi dixerunt, iuxta viduos & viduas eadem lex maneat & sententia.

Capitulum quintum.

D ¶ Priuatus episcopus begisilitanus dixit, suggero sanctitati vestre vt statuatis nō licere clericū alienum ab aliquo suscipi sine litteris episcopi sui neq; apud se retinere, nec laicum vsurpare sibi de plebe aliena, vt eū ordinet sine conscientia eius episcopi de cuius plebe est, gratus episcopus dixit, hec obseruantia pacem custodit. Nam & memini in sanctissimo concilio Sardicensi statutum, vt nemo alterius plebis hominem vsurpet, sed si forte erit necessarius petat a collega suo, & per consensum habeat.

Capitulum sextum.

E ¶ Nicasius eps culustitanus dixit, credo placere suggestionē meā sanctitati vestre & displicere vobis, vt qui seruiūt deo & annexi sunt clero nō accedāt ad actus seu administrationē vel p̄curationē domorū, gratus episcopus dixit, & apostolorū statuta sunt que dicūt, nemo militās deo ingerit se negotiis secularibus, proinde aut clerici sint sine actionibus domorū, aut actores sine officio clericorum, vniuersi dixerunt, hoc obseruemus.

Capitulum septimum.

F ¶ Casianus vsulēsis eps dixit, statuat grauitas vestra, vt vnusquisq; cleric⁹ vel laic⁹ nō cōmunicet in aliena plebe sine litteris ep̄i sui, gratus eps dixit, nisi hoc obseruatū fuerit cōmunio fiet passiua. Nā si cū litteris recept⁹ fuerit, & cōcordia inter eps seruatur, & nemo subtilis alteri⁹ fugiēs cōmunionē ad alterū latēter accedit, vniuersi dixerūt, oib⁹ p̄uides & clero & laicis cōsulis.

Capitulū octauum.

G ¶ Magnus eps astuagensis dixit, quid dilectioni vestre videtur? p̄curatores & actores etiā per se tutores pupillorū si debeāt ordinari, grat⁹ eps dixit, si post depositā vniuersa & reddita ratiocinia si act⁹ vite ipsorū fuerit probati in oib⁹ debent cū laude clerici si postulati fuerint honore munerari. Si enim ante libertatē negotiorū vel officiorū ab aliquo sine cōsyderatiōe fuerit ordinat⁹, eccl̄ia infamatur, vniuersi dixerūt, recte oia statuit sanctitas tua, ideoq; ita est & nra est quoq; snia.

Capitulū nonum.

H ¶ Metus canonēsis eps dixit, recte statutū est, vt obnoxii alienis negotiis nō ordinētur. Tñ dimissi & gratias referre debēt & a clericorū iniuria tēperare, & ipsis nō liceat clericos nros eligere apothecarios vel ratiocinatores, grat⁹ eps dixit. Nulli dubiū est qd omnes, vel dñi, vel p̄curatores, vel quicūq; p̄sunt cū audierint saluberrima ist̄ituta cōcilii & sibi eē cōsultū nec impeditū, ppriā debebūt tēperare iniuriā in clericis nostris, qd si iniuria cōstitutiōis iperatorie clericos inquietādos putauerit, si defensio ecclesiastica nos nō deridet pudor public⁹ vindicabitur, vniuersi dixerūt, saluberrime professiones

debuerunt

Universidad de Deusto

debuerunt a tanto concedi consilio. Capitulum decimum

¶Felix episcopus baiensis dixit. Nullus debet college suo facere iniuriā, multi enim & trāscendunt A
sua, & vsurpant aliena ipsis inuitis, gratus episcopus dixit, auaritie cupiditatē radicē omniū malo⁄
rum esse nemo est qui dubitet. Proinde inhibēdum est ne quis alienos fines vsurpet, aut transcendat
episcopū collegā suum aut vsurpet alterius plebes sine eius petitu quia inde cetera mala omnia gene
rantur, vniuersi dixerunt, placet placet. Capitulum vndecimum.

¶Elpidophorus cuicalitan⁹ eiplcopus dixit, statuat sanctitas vestra vt clerici qui superbi vel cōtuma B
ces sunt coerceāturvt qui minores maiorib⁹ irrogauerint iniurias metū habeāt, gratus episcop⁹ dixit
manifestum est illū non esse dei qui humilitatem contēnit sed diaboli, qui superbie inuētor & prin⁄
ceps est vnde si quis tumid⁹ vel cōtumeliosus extiterit in maiorē natu, vel aliquā causam habuerit a
tribus vicinis episcopis si diaconis est arguatur, si p̄sbyter a sex, si episcopus a duodecim cōsacerdo⁄
tibus audiatur vniuersi dixerunt ep̄i, contēptus debet cōtumacie & superbie in omnib⁹ frāgi, cā vero
pro personis ab statuto numero audiatur Capitulum duodecimum.

¶Antigonus episcopus matitensis dixit, grauē iniuriā patior & credo dolere sanctitatē vestrā con⁄ C
tumeliā meam, & cōputare cōmunem iniuriā, Optāti⁹ cū se representaret pactū meū habuit & di⁄
uisum est, vt illiciat populorū imperitorū animas contra disciplinā cōtra euāgelicā traditionē con⁄
tra pacē placitam. Nā si sibi posse cōtingere arbitrarētur nunq̄ profecto in fratrē aliquis deliquisset,
vnde aut initā pacti sui obtineat firmitatē, aut cōuēt⁹ si se nō cohibuerit ecclesiasticā sentiat disciplinā,
vniuersi dixerūt pax seruetur, pacta custodiātur. Capitulum decimumtertium

¶Abundātius episcopus adtumetin⁹ dixit, in nostro cōcilio statutū est, vt non liceat clericis fenera⁄ D
re quod & sanctitati tue & huic cōcilio videatur presenti placito designetur. Gratus episcop⁹ dixit,
nouelle suggestiones que vel obscure sunt vel sub genere latent inspecte a nobis formam accipient.
Ceterū de quibus apertissime diuina scriptura sanxit nō differēda sentētia est, sed potius exequēda
proinde quod in laicis reprehenditur id multo magis clericis oportet predānari, vniuersi dixerunt
nemo contra prophetas, nemo contra euangelia facit sine periculo.

Capitulum decimumquartum.

¶Gratus episcopus dixit, iuxta statuta concilii & mee mediocritatis sentētiā placet facere rerū om⁄ E
niū conclusionem, vniuersi tituli designati & digesti teneant sententias suas, Sane credo vos retinere
multis cōciliis a patribus nostris, & traditionē temerariā esse dānatam, & rebaptizationis impietatē
esse puniēdā quas res etiam nostro cōcilio credo iam terminū accepisse, reliqua vero que vel facta vel
dicta superius cōprehensa sunt vl' aliis cōciliis cōscripta que secundū legem inueniuntur custodire
nos oportet. Si quis vero statuta supergressus corruperit vl' pro nichilo habēda putauerit si laicus est
cōmunione, si clericus est honore priuetur, vniuersi dixerūt placet, placet. Gratus ep̄us dixit, superest
iam vt placita omniū nrorū que ad cōsensum vestrū sunt scripta vestra quoq̄ subscriptiōe firmetis
vniuersi dixerūt, & cōsensisse nos cōcilii huius scripta testātur & subscriptione nostra cōsensus decla
rabitur noster, & subscripserunt. ¶Explicit concilium Carthaginense primum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII CARTHAGI⁄ NENSIS SECVNDI.

¶Vt trinitas & credatur & predicetur.
¶Vt castitas a leuitis & a sacerdotibus custodiatur
¶Vt chrisma & benedictio puellarū & reconciliatio penitētiū a p̄sbyteris non fiant.
¶Vt presbyter penitentem iussus ab episcopo suo reconciliet.
¶Vt diocesis que episcopum nunquā habuit non habeat,
¶Vt qui criminibus implicati sunt clericos non accusent.
¶Vt qui excommunicatum alterius susceperit excommunicetur.
¶Vt si presbyter excommunicatus sacrificare presumpserit anathematizetur
¶Vt si presbyter inconsulto episcopo agenda celebrauerit honore priuetur.
¶Quanti debeant iudicare sacerdotem atq̄ leuitem
¶Vt nullus parochiam alienam presumat.
¶Vt sine consultu metropolitani nullus ordinetur episcopus.
¶Vt qui contra professionem & subscriptionē suam venerit in concilio deponatur.

¶Expliciunt Capitula.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIT CONCILIVM SECVNDVM CARTHAGINENSE HABITVM ERA.CCCCXXVIII.

A GLORIOSISSIMO IMPERATORE VALENTIniano Augusto quarto,& theodosio viris clarissimis cōsulibus. xiiii. kalendas Junii carthagine in basilica perpetua restituta,cum genedius episcopusvna cū victore adriano,& alio victore pupinianense & ceteris coepiscopis suis prouinciarum diuersarum consedisset,genedius episcopus dixit.

Capitulum primum.

B Omnipotēti deo gratias refero qui permisitvt secundū commune cōsilium habitū in ptorio etiā ita iuxta tenorē petitionis litterarum mearū ad carthaginē pro fide atqꝫ vtilitate ecclesiastica veniretis, licet nō omnes tamē quoniā charitas totū persuadet,vt qui corpore sunt absentes nobiscū in spiritu videātur esse cōiūcti,idcirco deo ꝓpicio, quia presentes estis pari ꝓfessione fides ecclesiastica que per nos traditur in hoc cetu glorioso primitꝰ cōfitenda est,vnde nūc ordo ecclesiasticus singulorū ex consensu omniū est extruēdꝰ atqꝫ roborandꝰ,vt fratrū & coepiscoporū nuper,promotorū mētes de his que proponē da sunt roborētur,Et sicut a patribus certa dispositione accepimꝰ vt trinitatē quā in nostris finibus consecratā retinemus patris & filii, & spiritussancti vnitatem,que nullā noscitur habere noticiā sicut didicimꝰ dei populos instruamꝰ,abvniuersis epis dictū est, plane sic accepimꝰ,sic tenemus fidē apostolicā sequētes

Capitulum secundum.

C Aurelius episcopus dixit,cū in ꝑterito cōsilio de cōtinētie & castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres cōscriptione quadā castitatis per cōsecratiōes annexi sunt, Epos inquā presbyteros & diaconos ita placuit vt cōdecet sacrosanctos antistites & dei sacerdotes necnō & leuitas, vl' qui sacramentis diuinis inseruiunt continētes esse in omnibꝰ quo possint simpliciter quod a deo postulāt impetrare,vt qd̄ apostoli docuerūt& ipa seruauit antiquitas,noscꝫ custodiamꝰ,abvniuersis episcopis dictū est,Omnibꝰ placet vt episcopi ꝑsbyteri & diaconi vel qui sacramenta cōtrectant pudicitie custodes etiā abvxoribꝰ se abstineāt,ab omnibus dictū est,placet & vt ī omnibꝰ & ab omnibꝰ pudicitia custodiatur qui altario deseruiunt.

Capitulum tertium.

D Fortunatus eps dixit,si iubet sanctitas vestra suggero,nā memini preterito cōcilio fuisse statū, vt chrisma,vl' reconciliatio penitētium nec nō puellarū consecratio a presbyteris nō fiant,si quis autem emerserit hoc faciēs quid de eo statuēdū sit? Aurelius eps dixit,audiuit dignatio vestra suggestionē fratris & coepiscopi nostri fortunati,quid ad hec dicitis? ab vniuersis epis dictū est. chrismatis confectio & puellarū cōsecratio a presbyteris nō fiat,vel recōciliare quēqꝫ in publica missa presbytero non licere,hoc omnibus placet.

Capitulum quartum

E Aurelius eps dixit,si quisq̄ in periculo fuerit cōstitutꝰ & se recōciliari diuinis altaribus petierit, si eps absens fuerit debet vtiqꝫ presbyter cōsulere episcopū,& sic periclitantem eius precepto recōciliare quā rem debemꝰ salubri consilio corroborare,ab vniuersis epis dictū est,placet qd̄ sanctitas vestra necessario nos instruere dignata est.

Capitulum quintum.

F Felix eps selemselitanus dixit,etiā si hoc placet sanctitatiuestre insinuo,vt dioceses que nunq̄ epos acceperunt nō habeāt,& illa diocesis que aliquādo habuit habeat propriū,& si accedēte tēpore crescēte fide dei populus multiplicatus desyderauerit propriū habere rectorem eius videlicet voluntate in cuius potestate est diocesis cōstituta habeat episcopū,secundū autē hanc prosecutionē sanctitas vestra estimet quid fieri debeat,Genedi9 eps dixit,si placet isinuatio fratris & coepiscopi nri felicis ab omnibꝰ cōfirmetur,ab vniuersis epis dictū est placet.

Capitulum sextum

G Numidius eps massilitanus dixit,preterea sunt quāplurimi nō bone cōuersationis qui existimāt maiores natu,vl' epos passim vageqꝫ in accusationē pulsandos,debēt tam facile admitti nec ne? Aurelius eps dixit, placet ergo caritati vestre vt is qui aliquibus sceleribus irretitus est vocem aduersus maiores natu nō habeat accusandi,abvniuersis episcopis dictum est,si criminosus est, non admittatur,omnibus placet.

Capitulum septimum

H Felix eps selemselitanus dixit,illud autē vestre suggero sanctitati,vt hi qui ꝓ facinoribꝰ suis de ecclesia pellūtur, & ausi fuerit ad comitatū pergere,aut ad iudicia publica ꝓsilire,aut si forsitā ecclie catholice limina cōturbare,eps vel clericus cuiuslibet plebis eos sine cōsensu susceperit,de his quid cēsetis? Epigonius eps bullensium regionū dixit,si quis eps cōmunionē tenens catholicā huiusmodi homines vanis blandimētis incedētes temere susceperit,sciat cū his se rectissime de prauatū vel dānatū,

Genedius

Universidad de Deusto

Genedius eps dixit,ergo recte suggerūt fratres & coepiscopi,vt qui merito facinorū suorū ab ecclesia pulsi sunt,si ab aliquo episcopo plbytero vel clerico fuerint in communione suscepti,etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius,refugientes sui episcopi regulare iudicium,ab vniuersis episcopis dictum est,omnibus placet.

Capitulum octauum

¶Alipius epsecclesie tagastēsis legatus,puincie numidie dixit,nec illud pretermittēdū est,vt si quis forte presbyter ab epo suo correptus aut excōmunicat⁹ tumore vel superbia inflatus putauerit separatim domino sacrificia offerēda,vl aliud erigendū altare cōtra ecclesiasticā fidē disciplināq; crediderit agendū,non exeat impunitus, Valētin⁹ prime sedis pouintie numidie dixit, necessario discipline ecclesiastice & fidei cōgrua sunt que frater noster alipius prosecut⁹ est, proinde quid exinde videtur vestre dilectioni edicite,si quis presbyter contra episcopū suū inflatus schisma fecerit anathema sit,ab vniuersis episcopis dictum est,Si quis presbyter a preposito suo excōmunicat⁹ vel corrept⁹ fuerit,debet vtiq; apud vicinos episcopos cōqueri vt ab ipsis eius causa possit audiri,ac per ipsos suo epo reconciliari,qd nisi fecerit sed superbia(qd absit) inflat⁹ secernēdū se ab episcopi sui communiōe duxerit ac separatim cū aliquib⁹ schisma faciēs sacrificium deo obtulerit,loco amisso anathema habeatur, & locum amittat, nichilomin⁹ & de ciuitate & cōgregatione in qua fuerit longi⁹ repellatur,ne vel ignorantes vel simpliciter viuentes serpentina fraude decipiat,quoniā secundū apostolū,ecclesia,vna evna fides,vnum baptisma,& si querimoniā iustam aduersus episcopum non habuerit, inquirendū erit. A

Capitulum nonum

¶Numidius episcopus massilitanus dixit,in quibusdā locis sunt presbyteri qui aut ignorātes simpliciter aut dissimulantes audaciter presente & incosulto episcopo cōplurimis in domiciliis agant agenda,qd discipline incōgruū cognoscit esse sanctitas vestra. Genedius eps dixit,fratris & coepiscopi nostra digni satisfactione respōdere nō moremur,ab vniuersis epis dictū est,quisquis presbyter incōsulto episcopo agenda in quolibet loco voluerit celebrare,ipse honori suo contrarius existit. B

Capitulum decimum

¶Felix eps selemselitanus dixit etiā hoc adiicio secundū statuta veterū conciliorū, vt si quis epsqd non opinamur ī reatū aliquē incurrerit,& fuerit ei nimia necessitas nō posse plurimos cōgregare ne in crimine remaneat a duodecim epis audiatur & a sex presbyteris,& a tribus diaconib⁹ cum ꝓprio suo episcopo. Genedius eps dixit,quid ad hoc dicit sanctitas vestra ab vniuersis epis dictū est,a nobis veterum statuta debere seruari. C

Capitulum vndecimum

¶Victor eps abziriditanus dixit,roborāda est ecclesiastica disciplina,ne quisq; episcoporū alteri⁹ plebes vel diocesim sua importunitate pulsare debeat qui hoc facere tēptauerit quēadmodū coercendus est? Genedius eps dixit,& lex sancta ꝓhibet,& ipsa veritas definit nō debere quēq; aliena cōcupiscere. Proinde quid etiā vobis omnibus placeat ꝓpria voce signate,ab vniuersis episcopis dictū est,placet secundū diuine legis & sancti euāgelii auctoritatem,vt nemo nostrum alienos limites transgrediatur. D

Capitulum duodecimum

¶Numidi⁹ eps massilitan⁹ dixit,aliqui epi vsurpatiōe quadā existimāt cōtēpto primate cuiuslibet ꝓuincie siue ad desideriū populi episcopū ordinare sine litteris ad se prime cathedre manātib⁹,neq; postea acceptis,quid de hoc statuit sanctitas vestra? Genedius eps dixit,quoniā cōmunis est honoificētia que vnicuiq; seruari oportet, idipsum fraternitati vestre cōuenit pronuntiare,ab vniuersis episcopis dictū est,placet omnib⁹ vt inconsulto primate cuiuslibet prouincie tam facile nemo ꝑsumat, licet cū multis episcopis in quocūq; loco sine eius,vt dictum est precepto episcopum ordinare, si autem necessitas fuerit tres episcopi in quocūq; loco sint cum primatis ꝑcepto ordinare debeāt episcopum. E

Capitulum decimumtertium

¶Genedius eps dixit,omnia ergo que a vestro cetu gloriosissimo statuta sunt placet ab omnibus custodiri,ab vniuersis episcopis dictum est,placet vt custodiātur ab omnibus,genedius epus dixit. Si(quod non opinamur)ab aliquo fuerit violata,qd statuitis quid fieri debeat? Ab vniuersis epis dictum est, qui contra suā ꝓfessionem vel subscriptionē venerit ipse se ab hoc cetu separabit. genedi⁹ eps dixit,gratulemur domino nostro ꝑstante quod ꝓ statu ecclesie catholice cuncta nos salubri consilio seruanda decreuimus. Et ideo que ab omnibus sunt dicta ꝓpria debemus subscriptione firmare,ab vniuersis episcopis dictum est, fiat,fiat, & subscripserunt. F

¶Explicit concilium carthaginense secundum.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII TERTII.

Vt comprouinciales episcopi de pascha suũ inquirant primatem
Vt per singulos annos concilium fiat.
Vt episcopus priusq̃ ordinetur canones agnoscat.
Vt leuite & virgines ante.xxv.annos non consecrentur.
Vt sacramentum cathecuminis non prebeatur.
Vt baptismum mortuis vel eucharistia non detur.
Vt episcopus accusatus vbi, vel infra quod tempus examinetur.
De presbyteris & diaconibus quanti episcopi eos audiant.
Vt clerici publica iudicia non appellent.
Si a quoquã ab aliis iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices & ecclesiasticos maioris auctoritatis prouocatum fuerit non obesse prioribus diuersas sententias proferentibus.
Vt filii clericorum ad spectacula non accedant.
Vt clericorum matrimoniis infideles non socientur.
Vt clerici de rebus suis nichil infidelibus conferant.
Vt clerici filios suos a sua ptãte exire nõ sinant nisi etate & morib9 cõprobatos.
Vt clerici non sint conductores vel negotiatores
Vt clerici non vsurarii sint.
Vt cum clericis extranee femine non cohabitent
Vt clerici non ordinentur nisi omnes qui cum eis sunt fideles existant.
Vt clerici cum ad pubertatem venerint,aut coniugiũ aut castitatẽ profiteantur.
Vt plebes alienas alius episcopus non vsurpet.
Vt nullus episcopus alienum clericum audeat retinere vel ordinare.
Vt nullus clericus ordinetur nisi fuerit probabilis.
De precibus & orationibus.
Vt in sacrificio tantum panis & calix offeratur.
Ne clerici vel continentes ad viduas vel virgines soli habeant accessum.
Vt prime sedis episcopus princeps sacerdotum non appelletur.
Vt clerici tabernas non ingrediãtur.
Vt episcopus sine formata metropolitani longius non proficiscatur.
Vt missa a ieiunis celebretur.
Vt nullus in ecclesia conuiuetur.
Vt penitentibus iuxta peccatorum modum penitentia detur.
Vt presbyter preter iussa vel absentiã episcopi non reconciliet penitentes.
De custodia sacrarum virginum.
De baptizandis egrotis qui iam loqui non possunt.
Ne apostatis vel histrionibus conuersis penitentia negetur.
Vt presbyter chrisma non conficiat.
Vt clerici sine necessitate in aliena ciuitate non immorentur.
Vt non liceat fieri trãslationes episcoporum.
Vt non presumant duo episcopi ordinare pontificem.
Vt dum episcopus eligitur(si contradictores habeat)quinq; sacerdotes conueniant.
Vt per singulos annos conuenientes episcopi ad concilium etiam de paschali solẽnitate a primate suo informentur.
Vt non accipiat alium episcopum plebs que in diocesi semper subiacebit.
Vt qui plebe sua contempta ad concilium venire detrectant,& plebẽ & honorem amittant.
Vt clericum alienum nullus sibi presumat episcopus ordinare.
Vt episcopus qui plures habet clericos ei qui eget ad ordinandum postulatus largiatur.
Vt episcopus qui in diocesi factus solum eam plebem teneat qua extitit ordinatus.
Vt preter scripturas canonicas nichil in ecclesia legatur sub nomine diuinarum scripturarum.
De baptisatis a donatistis.

Universidad de Deusto

¶Vt ea que quis in ecclesiastico positus gradu acquisiuit, ecclesie conferantur.
¶Vt gesta concilii eporum subscriptionib9 confirmentur.. ¶Expliciunt capitula

INCIPIT CONCILIVM CARTHAGINENSE TERTIVM.

CESARIO ET ATTICO VIRIS CLARISSIMIS A
sulibus kalend. septēbris carthagine i secretario Basilice restitute cum Aurelius episcop9 vna cum coepiscopis suis cōsedisset astantibus etiam diaconibus constituta sunt hec que presenti concilio definita sunt

Capitulum primum.

PLacuit ergo in principio ꝓpter errorē qui sepe solet oboriri vt oēs africane B
ꝓuincie epi obseruationē paschalē ab ecclesia carthaginensi curent accipere

Capitulum secundum.

¶Similiter placuit, vt propter causas ecclesiasticas que ad ꝓnitiē plebium sepeverascūt singulis qui C
buscq; annis conciliū vocetur, ad quod oēs prouincie que primas sedes habent de cōciliis suis binos, aut quantos elegerint eōs mittāt, vt & min9 inuidiosi minuscq; hospitibus sumptuosi existāt, vt cōgregato cōuētu plena possit esse auctoritas, de tripoli autem ꝓpter inopiam eōrum vn9 eps veniat.

Capitulum tertium.

¶Item placuit vt ordinatis episcopis vel clericis prius ab ordinatoribus suis decreta cōciliorum auri D
bus eorum inculcentur, ne se aliquid cōtra statuta concilii fecisse peniteat.

Capitulum quartum.

¶Itē placuit vt ante. xxv. annos etatis nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, & vt lecto E
res populos non salutent. Capitulum quintum.

¶Itē placuit vt ꝑ solēnissimos paschales dies sacramētū cathecuminis nō detur nisi solitum sal, quia si F
fideles per illos dies sacramenta non mutant nec cathecuminis oportet mutare.

Capitulum sextum.

¶Itē placuit vt corpibus defunctorū eucharistia nō detur, dictum est enim a dño, accipite & edite, G
Cadauera aūt nec accipere possunt nec edere, Cauēdū est etiā ne mortuos baptizari posse fratrū infirmitas credat, qbus nec eucharistia dari licitū est. Capitulum septimum.

¶Aurelius eps dixit, quisqs eōrum accusatur ad priates ꝓuincie ipsius cām deferat accusator, nec H
a cōione suspēdatur cui crimen intēditur nisi ad cām suam dicēdā electorum iudicū die statuta litteris euocat9 minime occurrerit, hoc est infra spatiū mensis ex ea die qua eū lras accepisse cōstiterit, qd si aliquas veras necessitatis causas ꝓbauerit, qbus eū occurrere nō potuisse manifestū sit, cause sue dicē de intra alterū mensem integrā habeat facultatē, verū tādiu post mensem scdm non cōicet donec purgetur. Si aūt ad conciliū vniuersale anniuersariū occurrere noluerit, vel ibi causa eius terminetur, ipse in se dānationis sue sniam dixisse iudicetur. Tēpore sane quo non cōicat, nec in sua ecclesia vel pochia cōicet, accusator aūt eius si nunq̄ diebus cause dicende defuerit cōmunione non remoueatur. Si vero aliqñ defuerit subtrahens se, restituto in cōionem eōpo remoueatur a cōione accusator, ita tm̄ vt nec ipsi adimatur facultas cause ꝓagende, si se occurrere voluisse, sed nō potuisse ꝓbauerit. Illud vero placuit vt cū agere ceperit in eōrum iudicio si fuerit accusatoris persona culpabilis ad arguēdum nō admittatur, nisi proprias causas nō tamen ecclesiasticas, si asserere voluerit.

Capitulum octauum.

¶Si aūt pbri vel diaconi fuerint accusati adiūcto sibi ex vicinis locis ꝓprius eps legitimo nūero col I
legarū quos ab eodē accusati petierit. i. vna secū in pbrii nomine epi sex, in diaconii tres, qui ipsorum cās discutiāt, eadē dierū & dilationū & a cōione remotionū & discussione ꝑsonarum inter accusatores & eos q accusantur forma seruata, reliquorū aūt clericorum causas etiam solus episcopus loci agnoscat & finiat.

Capitulum nonum.

¶De diuersis ordinibus ecclesie seruiētibus. vt si qs in cām criminis incurrerit & abnuerit iudicium K
ecclesiasticum debet periclitari, & vt filii sacerdotum spectacula secularia non adeant. Item placuit qs quis episcoporum presbyterorum & diaconorum seu clericorum, cū in ecclesia ei crimē fuerit intentatum, vel ciuilis causa fuerit commota, si derelicto ecclesiastico iudicio publicis iudiciis purgari

Universidad de Deusto Biblioteca

voluerit etiam si ꝑ ipso ei fuerit prolata sententia locũ suum amittat, & hoc in criminali actione, In ciuili vero perdat quod euicit si locũ suum obtinere maluerit, siquidẽ ad eligendos iudices sibi de ecclesie cõsortio dubitat, vileq; ecclesie cõsortium iudicat, qui de vniuersa ecclesia male sentiẽdo de iudicio seculari poscit auxilium, cum priuatorũ causam apostolus etiam ad ecclesiã deferri, atq; ibi determinari precipiat.

Capitulum decimum.

A ¶ Hoc etiam placuit vt a quibuscũq; iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos vbi est maior auctoritas fuerit prouocatũ, non eis obsit quorũ fuerit soluta sentẽtia si cõuinci non potuerint, vel iimico animo iudicasse, vel aliqua cupiditate, aut gratia deprauati. Sane si ex cõsensu partiũ iudices electi fuerint etiam a pauciore numero quam constitutũ est, non liceat prouocari.

Capitulum vndecimum.

B ¶ Vt filii sacerdotum vel clericorũ spectacula secularia nõ exhibeãt sed nec spectent, quamq; quidem ab spectaculo & oẽs laici ꝑhibeantur, semper enim christianis oibus hoc interdictum est, vt vbi blasphemi sunt non accedant.

Capitulum duodecimum.

C ¶ Itẽ placuit vt filii vel filie episcoporũ vel quorũlibet clericorũ gentilibus vel hereticis aut scismaticis matrimonio non iungantur.

Capitulum decimumtertium.

D ¶ Vt episcopi vel clerici in eos qui catholici christiani non sunt etiã si consanguinei fuerint per donationes rerum suarũ nichil conferant.

Capitulum decimumquartum.

E ¶ Vt episcopi vel clerici suos filios a sua potestate per emancipationem exire non sinant, nisi de moribus eorum fuerint & etate securi, vt possint ad eos iam propria pertinere peccata.

Capitulum decimumquintum.

F ¶ Item placuit vt eꝑi & pbri & diaconi vel clerici nõ sint conductores neq; ꝑcuratores, neq; vllo turpi vel inhonesto negotio victũ querant, quia respicere debent scriptum esse, nemo militans deo implicat se negotiis secularibus.

Capitulum decimumsextum.

G ¶ Vt nullus clericorũ amplius recipiat quã accõmodauerit, si pecuniam, pecuniã suscipiat, si speciẽ, eandem speciem quantum dederit accipiat, & quicquid aliud, tantũ quantum dederit accipiat.

Capitulum decimumseptimum.

H ¶ Vt cum oibus omnino clericis extranee femine non cohabitent. sed sole matres auie & matertere amite sorores & filie fratrũ aut sororũ, & quecũq; ex familia domestica necessitate etiã antequam ordinarentur iam cum eis habitabant, vel si filii eorum iam ordinatis parentibus vxores acceperũt, aut seruis non habẽtibus in domo quas ducant aliũde ducere necessitas fuit.

Capitulum decimumoctauum.

I ¶ Vt episcopi presbyteri & diaconi non ordinentur priusq; omnes qui sunt in domo eorũ christianos catholicos fecerint.

Capitulum decimumnonum.

k ¶ Placuit vt lectores cum ad annos pubertatis venerint cogãtur aut vxores ducere, aut cõtinentiam profiteri.

Capitulum vigesimum.

L ¶ Placuit vt a nullo episcopo vsurpentur plebes aliene, nec aliquis episcoporũ supergrediatur in diocesi suum collegam.

Capitulum vigesimumprimum.

M ¶ Vt clericum alienum nisi concedente eius episcopo nemo audeat vel retinere vel promouere in ecclesia sibi credita, clericorum autem nomen etiam lectores & psalmiste & hostiarii retinent.

Capitulum vigesimum secundum.

N ¶ Vt nullus ordinetur clericus non probatus vel episcoporum examine vel populi testimonio.

Capitulum vigesimumtertium.

O ¶ Vt nemo precibus vel patrem ꝑ filio vel filiũ ꝑ patre nominet, & cũ ad altare assistitur semper ad patrem dirigatur oratio, & quascũq; sibi preces aliquis describit, nõ eis vtatur nisi pri⁹ eas instructiones fratribus contulerit.

Capitulum vigesimumquartum.

P ¶ Vt in sacramẽtis corporis & sanguinis dñi nichil amplius offeratur quam ipse dominus tradidit hoc est panis & vinũ aque mixtum, nec amplius in sacrificiis offeratur quam de vuis & frumentis.

Capitulum vigesimumquintum.

Q ¶ Vt clerici vel cõtinentes ad viduas vel virgines nisi iussu vel permissu eꝑorum & pbrorum non accedant, Et hoc nõ soli faciant sed cũ clericis vel cũ his cũ quibus episcopus iusserit vel pbr. Nec episcopi aut pbri soli habeãt accessum ad hmõi feminas, nisi aut clerici ꝑsentes sunt aut graues aliq xꝑiani.

¶ Vt prime

Universidad de Deusto

Capitulum vigesimumsextum.

¶Vt prime sedis eps non appelletur princeps sacerdotum, aut summ⁹ sacerdos, aut aliquid hmõi, sed tantum prime sedis episcopus. A

Capitulum vigesimumseptimum.

¶Vt clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediatur, nisi peregrinationis necessitate cõpulsi. B

Capitulum vigesimumoctauum.

¶Item placuit, vt episcopi trans mare non ꝓficiscantur, nisi consulto prime sedis episcopo siue cuiuscunq; prouincie primate, vt ab episcopo precipue possit sumere formatam vel cõmendationem. C

Capitulum vigesimumnonum.

¶Vt sacramẽta altaris non nisi a ieiunis hoibus celebrentur, excepto vno die anniuersatio quo cena domini celebratur. Nam si aliquorum meridiano tẽpore defunctorũ siue episcoporum siue ceterorum cõmendatio facienda est, solis orationibus fiat si illi qui faciunt, iam pransi inueniantur. D

Capitulum trigesimum.

¶Vt nulli episcopi vel clerici in ecclesia cõuiuentur, nisi forte transeũtes hospitiorum necessitate illic reficiant, Populi etiam ab huiusmodi cõuiuis quantum fieri potest prohibeantur. E

Capitulum trigesimumprimum.

¶Vt penitẽtibus secũdũ peccatorum differentiã, episcopi arbitrio penitentie tempora decernãtur. F

Capitulum trigesimumsecundum.

¶Vt presbyter incõsulto episcopo nõ reconciliet penitentẽ nisi absente eꝑo necessitate cogente cuiuscũq; penitentis publicum & vulgatissimũ crimen est, quod vniuersam ecclesiam cõmouerit, ante absidam manus ei imponatur. G

Capitulum trigesimumtertium.

¶Vt virgines sacre si a parentibus a quibus custodiebantur priuate fuerint, episcopi prouidẽtia vel presbyteri vbi episcopus absens est in monasterio virginum vel grauioribus feminis commendentur vt simul habitantes inuicem se custodiant, ne passim vagãtes ecclesie ledant opinionem. H

Capitulum trigesimumquartum.

¶Vt egrotantes si pro se respondere nõ possunt cũ voluntatis eorũ testimonium sui dixerit baptizẽtur, similiter & de penitentibus agendũ est. I

Capitulum trigesimum quintum.

¶Vt scenicis atq; histrionibus certisq; huiusmodi personis vel apostaticis conuersis vel reuersis ad dõm gratia vel reconciliatio non negetur. K

Capitulum trigesimumsextum.

¶Vt presbyter inconsulto episcopo virgines non cõsecret, chrisma vero nunquam conficiat. L

Capitulum trigesimumseptimum.

¶Vt clerici in aliena ciuitate nõ immorẽtur, nisi causas eorũ iustas episcopi loci vel presbyteri locorum peruiderint. M

Capitulum trigesimumoctauum.

¶Illud aũt suggerimus mandatum nobis, quod etiam in capuẽsi plenaria synodo videtur statutũ, quod nõ liceat fieri rebaptizationes & reordinationes vel translationes eꝑorum. Nã Cresconius ville regiensis episcopus plebe sua derelicta tiburnensem inuasit ecclesiam, & vsq; hodie cõmonitus secundũ quod statutum fuerat relinquere eandem quã inuaserat plebẽ contẽpsit, aduersus statuta que ꝓnuntiata fuerant, cõfirmata quidem audiuim⁹, sed petimus scdm quod nobis mandatum est, vt dignemini dare fiduciã, quo necessitate ipsa cogẽte liberũ sit nobis rectorem ꝓuincie scdm statuta gloriosissimorũ ptincipũ aduersus illũ adire, vt qui miti admonitioni vestre acqescere noluit & emendare illicitũ, auctoritate iudiciaria protinus excludatur. Aurelius eps dixit, seruata forma discipline non estimabitur appetitus, si vestra caritate modestius cõuentus recedere detractauerit, cũ fuerit suo contemptu & cõtumacia faciente etiã auctoritate iudiciaria cõuentus. Honoratus & Vrbanus episcopi dixerunt, hoc enim omnibus placet, ab vniuersis episcopis dictum est, iustum est, placet. N

Capitulum trigesimumnonum.

¶Honoratus & Vrbanus eꝑi dixerunt, & illud nobis mandatũ est, vt quia proxime fratres nri numidie duo eꝑi ordinare ꝑsumpserunt pontificẽ nõ nisi a duodecim censeatis eꝑorũ celebrari ordinationes. Aurelius eps dixit, forma antiqua seruabitur, vt nõ minus q̃ tres sufficiãt q̃ fuerint a metropolitano directi ad eꝑm ordinandum, propterea quia in tripoli forte & arguze interiacere videtur barbare gentes. Nam in tripoli vt asseritur episcopi sunt quinq; tantummõ & possunt forte de ipso numero vel duo necessitate aliqua occupari, difficile est enim vt de quolibet numero omnes possint occurrere. Nunquid debet hoc ipsum impedimento ecclesiastice esse vtilitati? Nam & in hac ecclesia dignata est sanctitas vestra humaniter conuenire crebro ac pene per diem dominicam ordinandos O

Universidad de Deusto. Biblioteca

habemus.Nũquid nam frequenter potero duodecim vel decẽ vel multominus aduocare episcopos, sed facile est michi duos adiungere mee paruitati episcopos vicinos quapropter cernit mecum caritas vestra hoc ipsum obseruari nõ posse. Capitulum quadragesimum.

A ¶Et illud est statuendum,vt quãdo ad eligendum episcopũ cõuenerimus si qua cõtradictio fuerit oborta,quia talia facta sunt apud nos nõ presumant ad purgandum eum qui ordinat⁹ est tres iam, sed postulentur ad numerum supradictorũ duo vel rres,& in eadem plebe cui ordinandus est discutiatur,Primo persone cõtradicẽtiũ,postremo illa etiã que obiiciuntur pertractẽtur,& cum purgatus fuerit sub cõspectu publico ita demũ ordinetur si hoc cũ vestre sanctitatis animo concordat roboretur vestre dignitatis responsione,ab vniuersis episcopis dictum est,placet satis.

Capitulum quadragesimumprimum.

B ¶Honoratus & Vrbanus episcopi dixerunt,quoniã de concilio quedam tractata noscuntur,adiicimus etiam de die pasche nobis esse mãdatum,vt de ecclesia semper Carthaginẽsi (sicuti predictum est)instruamur,& non sub augusto temporis spatio,Aurelius episcopus.Si sanctitate vestre videtur quoniam nos spopõdisse iã superius meminim⁹,vt singulis quibusq; annis ad tractandum conueniamus,& cũ cõuenerimus in vnum tunc diuulgabitur sanctus pasche dies per legatos qui fuerunt in cõcilio Honoratus & Vrbanus episcopi dixerũt,nũc de presenti cetu petimus vt litteris prouinciam nostrã de hac die informare dignemini Aurelius episcopus dixit,ita fiat necesse est.

Capitulum quadragesimumsecundum.

C ¶Epigonius episcop⁹ dixit,multis in cõciliis hoc statutũ est a cetu sacerdotali vt plebes que in diocesibus ab episcopis ordinãtur que episcopos nunq̃ habuerunt,nõ nisi cũ voluntate eius ep̃i a quo tenentur ꝓprios accipiãt rectores.i.episcopos,at vero quia nõnulli quodã dominatu adepto cõionem fratrũ abhorrẽt,vl' certe cũ eleuati fuerint quasi in quadã arce tyrannicã sibi dñationem vindicant,qd̃ plericq; stolidi aduersus ep̃os suos ceruices erigunt pb̃ri,vel conuiuiis sibi cõciliantes plebem vt ꝑsua su maligno & illicito eosdẽ velint sibi collocare rectores,quodquidẽ insigne mẽtis tue tenemus votũ frater religiose Aureli,quia hec sepe oppressisti nõ curando tales petitiones,sed ꝓpter eorũ malos cogitatus & praue cõcinnata cõcilia hoc dico nõ debere rectorẽ accipere eã plebem que in diocesi semp subiacuit,nec vnq̃ ꝓprium ep̃m habuit,quapropter si vniuerso ſctissimo concilio cõplacet hoc qd̃ ꝓsecutus sum cõfirmetur,Aurelius episcopus fratris,& cõsacerdotis nostri prosecutioni non obsisto, sed hoc me fecisse,& facturum esse confiteor. Capitulum quadragesimumtertium.

D ¶Circa eos sane qui fuerint concordes nõ solũ circa ecclesiã Carthaginensem sed circa omne sacerdotale consortiũ,sunt enim plericq; cõspirãtes cũ ꝓpriis plebibus quas decipiũt (vt dictum est) earũ scalpẽtes aures ad seducendũ viciose vite hoies,vel certe inflati & ab hoc cõsortio separati,qui putant ꝓprie plebi incubandũ,& nõnunq̃ cõuenti ad concilium venire refugiũt & detrectãt sua forte ne ꝑdantur flagitia metuẽtes,dico si placet contra hos nõ tantũ dioceses non esse seruandas,verumetiam & de ꝓpria ecclesia que illis male fuerit oino amittendum , vt etiam auctoritate publica reiiciantur atq; ab ipsis principalibus cathedris remoueantur,oportet enim vt qui vniuersis fratribus ac toti concilio inheserit non solũ sua iure integro sed & dioceses possideat,at vero qui sibimet putãt plebes suas sufficere fraterna dilectiõe contẽpta nec tãtũ dioceses amittãt,sed vt dixi etiam ꝓpriis publica careãt auctoritate,vt rebelles Honorat⁹ & Vrbanus dixerũt ep̃i,summa ꝓuisio sanctitatis tue cohesit mentibus singulorũ & puto omnium responsione ea que ꝑsequi dignatus es ꝑbanda,vniuersi episcopi dixerunt,placet placet. Capitulum quadragesimnmquartum.

E ¶Epigonius ep̃s dixit,in multis cõciliis hoc statutũ est etiã nũc hoc cõfirmatũ est vr̃a prouidentia fratres beatissimi vt clericũ alienum nullus sibi preripiat ep̃s preter eius arbitriũ cuius fuerit clericus, dico aũt iulianum qui ingratus est dei beneficiis per meam paruitatem in se collatis ita temerarium & audacẽ extitisse vt eũ qui a me baptizatus est cũ esset puer egentissimus michi ab eodẽ cõmendatum,cumq; multis annis a me aleretur atq; incresceret.hunc vt dixi baptizatum in ecclesia mea ꝑ manum puitatis mee constat,idẽ in diocesi appabensi lector esse ceperat,immo annis ferme duobus legerat,nescio quo contẽptu humilitatis mee idem iulianus arripuit,quẽ dicit quasi propriũ ciuem sui loci nazaritani me incõsulto vsurpare,nã & diaconũ illũ ordinauit hoc.s.pareat hec licentia vobis beatissimi fratres,sin minus tã impudens cohibeatur nec se misceat cõioni cuiusq̃.Numidi⁹ ep̃s dixit, si nõ postulata neq; consulta tua dignatione id videatur fecisse Iulianus,iudicamus omnes inique factũ atq; indigne,quapropter nisi idẽ Iulianus correxerit errorẽ suũ,& cum satisfactione eundem clericum quem

Universidad de Deusto

ricum quē fuit ausus ordinare reuocauerit tue plebi,cōtra statuta concilii faciens cōtumacia sua separatus a nobis excipiet iudiciū. Epigonius episcopus dixit,etate pater& ipsa ꝓmotione antiquissim⁹ vir laudabilis frater & collega noster victor vult hanc petitionē generalem omnibus effici.

Capitulum quadragesimumquintum,

A

Aurelius ep̄s dixit,sermonem meū admittite fratres, cōtingit nōnunq̄ vt postulentur ab ecclesiis que prepositis egent vel ep̄is vel pb̄ris,& tamen memor statutorum id sequor vt conueniā ep̄m eius, atq; ei inculcem quod eius clericus a qualibet ecclesia postuletur, sed forte in hodierno non reluctati sunt,& ne qñ contingat vt reluctentur cum fuerit a me in hac causa postulati quē scitis multarū ecclesiarum & ordinandorū cām sustinere,Iustū est ergo vt quēlibet consacerdotū conueniā cū duobus e cōsortio nostro vel tribus testibus,si vero indeuotus extiterit,quid censet caritas vestra faciēdum,ego enim cunctarū ecclesiarum dignatiōe dei(vt scitis fratres)sollicitudinē sustineo.Numidi⁹ ep̄s dixit, Fuit hec semp licētia huic sedi,vnde vellet & de cuius nomine finisset conuētus ꝓ desiderio cuiusq; ecclesie ordinaret ep̄m. Epigonius episcopus dixit,bonitas sequestrat possibilitatē.Minus enim presumis frater,& cū te bonum & clementem ojbus reddis,habes enim hoc in arbitrio ,satis est vt satisfiat ꝑsone vniuscuiusq; ep̄i,in prima tantūmodo cōuentione,Si aūt quodlibet huic sedi vindicandū fuerit sibi arbitratus,necesse habes tu oēs ecclesias suffulcire ,Vnde tibi nō potestatē damus sed etiā assignamus vt liceat volūtati tue semp tenere quē voles,vt p̄positos plebibus vel ecclesiis constituas q̄ postulati fuerint, & vnde voles.Posthumianus ep̄s dixit,deinde qui vnum habuerit,nunquid debet ei vnus presbyter ipse auferri? Aurelius ep̄s dixit,sed episcopus vnus esse potest per quem dignatione diuina pb̄ri multi cōstitui possunt,vnus aūt episcopus difficile inuenitur cōstituēdus ,quapropter si necessarium ep̄atui quis habet pb̄rm,&vnū vt dixisti frater habuerit,& ipsum ad promotionem dare debebit.Postumianus episcop⁹ dixit,ergo si habet alius abundātes clericos debet michi alia plebs subuenire,Aurelius ep̄s dixit ,sanequō ecclesie alterius tu subueneris,ꝑsuadebitur illi q̄ plures habet clericos,vt vnum tibi largiendū largiatur. Capitulum quadragesimumsextum.

B

Honoratus & Vrbanus ep̄i dixerunt,audiuimus cōstitutū vt dioceses nō mereātur episcopū accipere,nisi cum consensu eius sub quo fuerint cōstitute,sed in prouincia nostra cū aliqui forte in diocesi cōcedente eo ep̄o in cuius potestate fuerant cōstitute ordinati sunt ep̄i,etiā dioceses sibi vindicāt, hoc & corrigi caritatis vestre iudicio &inhiberi de cetero debet. Epigonius ep̄s dixit,singulis episcopis seruatū est qd decebat,vt ex massa diocesium nulla caperetur,vt ꝓprium episcopum habuisset,nisi ipse cōsensum adhibuisset concedendi,sufficiat enim si cōsenserit vt eadem diocesis permissa proprium tātum ep̄m habeat,& ceteras sibi nō vindicet dioceses,que exēpta de fasce multarū sola meruit honorem ap̄latus suscipere.Aurelius episcopus dixit,nōdubito caritati vestre oīum placere eum qui in diocesi concedēte episcopo qui matricē tenuit solam eandem retinere plebē in qua fuit ordinatus.

Capitulum quadragesimum septimum.

C

Itē placuit vt p̄ter scripturas canonicas nilchil in eccl̄ia legatur sub noīe diuinarū scripturarū. Sūt aūt canonice scripture.i.prim⁹, Genesis,sēds exod⁹,tertius lentic⁹,quartus numeri,quintus deutero. sext⁹ iesunaue,septimus iudicū, octauus ruth,nonus regū lib.iiii.Paralipomenon libri duo,Iob vn⁹ psalteriū dauiticū,Salomonis libri.v.libri duodecī ꝓphetarū,Esaias,Ieremias,Ezechiel,Daniel, Tobias,Iudich,Hester,Esdre, libri.ii.Machab.lib.ii.Nouī aūt testamenti.xxvii.Euangeliorū libri.iiii. Actuū ap̄lorum liber vn⁹,Pauli ap̄li ep̄le.xiiii.eiusdē ad Hebreos vna,Petri ap̄li due.Ioannis apostoli tres,Iude apostoli vna,& Iacobi vna,Apocalipsis Ioānis liber vnus qui sunt.xxvii,hoc etiam fratri & consacerdoti nostro bonefacio,vel aliis earū ꝓtium ep̄is ꝓ confirmando isto canone innotescat, quia a p̄ribus ista accepimus in eccl̄ia legēda,liceat etiā legi passiones martyrū cum anniuersarii dies eorum celebrentur.

nota qui libri sunt receptiꝓ canonicis in isto volumine interfuit augustinus ut ꝓz in fine huius folio.

Capitulum quadragesimumoctauum.

D

Placuit vt cōsulam⁹ fratres& cōsacerdotes nr̄os sitiriū & simplicianū de solis infantibus q̄ baptizantur penes eosdē ne qd suo nō fecerint iudicio cū ad eccl̄iam dei salubri ꝓposito fuerint cōuersi parentū illis error īpediat ne ꝓuehātur sacri altaris ministri,q̄b⁹ isertis Honorat⁹ & Vrban⁹ ep̄i legati ꝓuincie Mauritanie sitifensis dixerūt,iā dudū cū apud sēctitatē vr̄am allegarem⁹ scripta dilati sum⁹ ea cōtēplatione qd fres nr̄i aduenire possent de numidia legati, sed quia nō puidies sunt q̄bus expectati minime venerūt vltra p̄termittere que nobis mādata sunt a nr̄is coep̄is non oportet,atq; ideo fratres sugestionē nr̄am libenter admittite,de fide ei niceni tractat⁹ audiuim⁹,verū & de sacrificiis inhibēdis post prādiū,vt a ieiunis sicut dictū est offerātur,& tunc & nūc confirmatū est. Cap.xlix.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶ Placuit vt episcopi presbyteri diaconi, vel quicũq; clerici qui nichil habentes ordinantur, & tẽpore episcopatus vel clericatus sui agros vel quecũq; predia nomine suo comparant tanquã rerum diuinarum inuasionis crimine teneantur, nisi admoniti ecclesie eadẽ ipsa contulerint. Si autem ipsis proprie aliquid liberalitate alicuius vel successione cognationis venerit, faciant inde quod eorum proposito cõgruit, Quod si a suo ꝓposito retrorsum exorbitauerint honore ecclesiastico indigni tanquã reprobi iudicentur.

Capitulum quiquagesimum.

B ¶ Aurelius episcopus dixit, quoniam igitur vniuersa arbitror fuisse tractata, si omnia cũ animo vestro cõuenerunt, sermone vestro cuncta roborate, vniuersi ep̃i dixerint, oĩbus hec placuerunt & hec nostra subscriptione firmamus, & subscripserunt Aurelius episcopus ecclesie carthaginẽsis huic decreto cõsensi, & relecto subscripsi, Epigonius episcopus bulẽsis regiõis subscripsi, Augustinus episcopus plebis ippone subscripsi, Similiter & omnes episcopi. xliiii. numero subscripserunt.

¶ Explicit concilium Carthaginense.

¶ INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII QVARTI CARTHAGINENSIS.

Capitulum primum.

¶ Qualiter debeant episcopi ordinari.
ii ¶ Qualiter consecrentur episcopi.
iii ¶ Qualiter presbyteri ordinentur.
iiii ¶ Quemadmodũ diacones constituãtur
v ¶ Quẽadmodũ subdiaconi ordinentur.
vi ¶ Quemadmodum acoliti ordinentur.
vii ¶ Qualiter exorciste constituantur.
vii ¶ Qualiter lectores fiant.
ix ¶ Qualiter hostiarii ordinentur.
x ¶ Qualiter psalmiste
xi ¶ Qualiter virgines sanctimoniales.
xii ¶ Qualiter viduevel sanctimoniales ad baptisterium ordinentur.
xiii ¶ Qualiter sponsi & spõse benedicantur.
xiiii ¶ De cellula sacerdotis.
xv ¶ De victu & habitu sacerdotis.
xvi ¶ Vt episcopus libros gentiliũ non legat.
xvii ¶ Vt episcopus indigentium curam per presbyteros & diacones agat.
xviii ¶ Vt episcopus per testamentum tuitionẽ non suscipiat.
xix ¶ Vt episcopi ꝑ rebus secularib⁹ nõ litigẽt
xx ¶ Vt episcopus tantum diuinis vacet.
xxi ¶ Vt episcopus egrotans pro se legatũ ad synodum mittat.
xxii ¶ Vt episcopus sine testimonio clericorũ & plebis clericos non instituat.
xxiii ¶ Vt ep̃s causas clericis p̃sentib⁹ audiat
xxiiii ¶ Vt qñ ep̃s verbum facit null⁹ discedat,
xxv ¶ De discordantibus episcopis.
xxvi ¶ Vt episcopus dissidentes concordare cõpellat.
xxvii ¶ De episcopo vel clerico in alio loco non transferendo.
xxviii ¶ De damnatione episcoporũ a synodo tractanda.
xxix ¶ De episcopo qui alicui crimẽ obiecerit.
xxx ¶ Quod irrita sit sn̄ia episcoporum in absentẽ.
xxxi ¶ Qualiter res ecclesie ab episcopo habeantur,
xxxii ¶ De irritis distractionibus episcoporũ.
xxxiii ¶ De episcopis vel presbyteris vt a cuiuscunq; ecclesia in ordine suo recipiantur.
xxxiiii ¶ De primatu consessus presbyterorum cum episcopo.
xxxv ¶ De consessu presbyterorum in ecclesia cum episcopo.
xxxvi ¶ Vt presbyteri parochiani aut per se aut per alios qui sacra tractant chrisma ab episcopo petant.
xxxvii ¶ De obedientia diaconorũ erga pb̃ros.
xxxviii ¶ Vt diacon⁹ eucharistiam iussu presbyteri ministret,
xxxix ¶ Vt diaconus iubente presbytero sedeat.
xl ¶ Vt diaconus coram presbyteris interrogatus respondeat.
xli ¶ Vt diaconus tempore tantum officii albam induat.
xlii ¶ De clericis qui ꝑ fide tentati sunt.
xliii ¶ De his qui pro fide ab infidelibus persecutiones passi sunt
xliiii ¶ De tonsura clericorum.
xlv ¶ De habitu clericorum.
xlvi ¶ De continentia clericorum.
xlvii ¶ De incessu clericorum.
xlviii ¶ De clericis qui extra necessitatem ad nundinias vadunt.
xlviii ¶ De vigiliis clericorum.
l ¶ De clericis ab officio continentibus
li ¶ De clericis vt artificio victum querant.
lii ¶ De clericis qualiter sibi victum & vestitum querant.
liii ¶ Vt legant clerici qui orare non possunt.

Universidad de Deusto

liiii ¶De clericis inuidis.
lv ¶De clericis accusatoribus.
lvi ¶De clericis maledicis.
lvii ¶De clericis adulatoribus, & proditoribus.
lviii ¶De clericis frequenter litigantibus.
lix ¶De clericis discordantibus.
lx ¶De clericis turpiloquis, siue vagis.
lxi ¶De clericis per creaturas iurãtibus.
lxii ¶De clericis inter epulas cantantibus.
lxiii ¶De clericis sanis ieiunia polluentibus.
lxiiii ¶De his qui studiose dominico die ieiunant.
lxv ¶De pascha suo tempore celebrando.
lxvi ¶Vt clericus ab episcopo iniuste dãpnatus recurrat ad synodum.
lxvii ¶De seditionariis, aut vsurariis, ne clerici fiant.
lxviii ¶Vt ex penitentibus ordinatus clericus deponatur.
lxix ¶Vt episcopus vidue, vel repudiate maritũ ad clerum promouens deponatur.
lxx ¶Vt clericus hereticorũ conuiuia vel cõsortia fugiat.
lxxi ¶Quod hereticorum cetus non ecclesia, sed conciliabulum sit.
lxxii ¶Quod cum hereticis nec orandum sit, nec psallendum.
lxxiii ¶Vt cum excommunicatis communicans vel orans excommunicetur.
lxxiiii ¶De penitentium lege.
lxxv ¶De negligentioribus penitentibus.
lxxvi ¶De poscentibus penitentiam, si postea obmutescant.
lxxvii ¶De penitentib⁹, vt in morte viaticũ accipiant.
lxxviiii ¶De penitentibus si post viaticum superuiuant.
lxxix ¶De penitentibus, si casu aliquo moriantur.
lxxx ¶De manus impositione supp penitẽtes.
lxxxi ¶Vt penitentes mortuos efferant & sepeliant.
lxxxii ¶Vt penitentes semper genua flectant.
lxxxiii ¶De senibus honorandis.
lxxxiiii ¶Vt fideles pro audienda ratione, in ecclesia vsque ad missam stent.
lxxxv ¶Vt qui baptizandi sunt nomen dent, & a vino, & a carne abstineant.
lxxxvi ¶Vt nuper baptizati caste, & continenter viuant.
lxxxvii ¶De catholicis qui causam apud infideles proponunt.
¶De his q ecclia ptermissa ad spectacula pergunt.
lxxxviii ¶De his qui auguriis, vl incantationibus, vel iudaicis superstitionibus seruiũt.
lxxxix ¶De inerguminis.
xc ¶Item de inerguminis.
xci ¶De victu inerguminorum.
xcii ¶Vt oblatiões discordãtiũ ñ recipiãtur.
xciii ¶Vt oppressorum pauperum oblatiões non suscipiantur.
xciiii ¶De his qui oblationes defunctorum ecclesiis fraudant.
xcv ¶De accusatore, & accusato.
xcvi ¶De eo qui religiosis feminis preficitur, vt probetur.
xcvii ¶Vt laicus presentibus clericis nõ doceat
xcviii ¶Vt mulieres publice docere non presumant.
xcix ¶Vt mulieres baptizare nõ presumant.
c ¶De viduis, adolescentibus, & infirmis.
ci ¶Ne clericividuarum familiaritate afficientur.
cii ¶De viduis, que ecclesie stipendiis sustentantur.
ciii ¶De viduis que professe continentiam preuaricate sunt.
¶Explicíunt capitula.

¶INCIPIT CONCILIVM QVARTVM CARTHAGINENSE HABITVM AB EPISCOPIS.CC.XIIII.ERA.CCCC.XXXVI.

VGVSTO HONORIO.IIII.ET EVTICIANO CONsulibus.vi.Idus Nouembris, cum Aurelius episcopus in concilio vniuersali carthagine in secretario cum omnibus consacerdotibus suis consedisset, placuit cũ eo cunctis qui fuerunt in eadem sancta synodo constituere hec que ad ordines ecclesiasticos cartonicis sunt necessaria disciplinis, ibi in principio cõstitutum est qualis ordinari debeat episcopus. A

Capitulum primum.

¶Cum episcopus ordinandus est, antea examinetur, si natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper sui negotii cauens, si humilis, si affa- B

Universidad de Deusto Biblioteca

bilis,si misericors,si litteratus,si in lege dñi instructus,si in scripturarū sensibus cautus,si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus,& ante oia,si fidei documēta verbis duplicib⁹ asserat,i. patrē & filiū,& spiritum sanctū vnum deum esse confirmans,totamq; trinitatis deitatem coessentialem, & consubstantialem,& coeternalem,& coomnipotentem predicans, si singulas quasq; in trinitate personas plenum deum,& totas tres personas vnum deum, si incarnationem diuinam non in patre neq; in spiritu sancto factam sed in filio tātum credat,vt qui erat in diuinitate dei patris filius ipse fieret in hoie hoismatris filius deus verus ex patre,homo verus ex matre,carnem ex matris visceribus hns,& animam hūanam rationalem simul in eo vtriusq; nature,id est deus & homo,vna psona,vnus filius,vnus christus, vnus dominus,creator omnium que sunt,& auctor,dominus & rector,cum patre & spū sancto omnium creaturarum,qui passus sit vera carnis passione,mortuus vera corporis sui morte,resurrexit vera carnis sue receptione,& vera anime resumptione in qua veniet iudicare viuos & mortuos,Q uerēdum etiam ab eo si noui & veteris testamenti,id est legis & prophetarum,& apostolorum vnum eūdemq; credat auctorem & dominum,si diabolus non per conditionem, sed per arbitrium factus sit malus,querendū etiā ab eo,si credat huius quā gestamus,& nō alterius carnis resurrectionem, si credat iudicium futurum,& recepturos singulos pro his que in carne gesserunt,vel penas vel pmia,si nuptias nō ꝓhibeat,si secda mrimonia nō danet,si carniū pceptionē nō culpet, si penitētib⁹ recōciliatis cōmunicet,si in baptismo omnia peccata,id est tam illud originale contractum q̄ illa que voluntarie admissa sunt dimittātur, si extra ecclesiam catholicam nullus saluetur. Cum in his omnibus examinatus fuerit inuentus plene instructus, tunc cum consensu clericorum & laicorum, & conuentu totius prouincie episcoporum maximeq; metropolitani,vt auctoritate,vl presentia ordinetur episcopus suscepto in nomine christi episcopatu,nō sue delectationi,nec suis motibus,sed his patrū diffinitionibus acquiescat. De hinc disponitur qualiter ecclesiastica officia ordinantur.

Capitulum secundum.

A ¶Episcopus cum ordinatur,duo episcopi ponant & teneant euangeliorum codicem super caput & ceruicē eius,& vno super eum fundente benedictionem,reliqui omnes episcopi qui assunt manibus suis caput eius tangant.

Capitulum tertium.

B ¶Presbyter cum ordinatur episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenente,etiam omnes pbri qui presentes sunt manus suas iuxta manus episcopi super caput illius teneant.

Capitulum quartum.

C ¶Diaconus cum ordinatur solus eps qui eum benedicit manus super caput illius ponat, quia non ad sacerdotiū,sed ad ministeriū consecratur.

Capitulum quintum.

D ¶Subdiaconus cum ordinatur solus episcopus quia manus impositionem non accepit,patenam de episcopi manu accipiat vacuam & calicem vacuum,de manu vero archidiaconi vrceolum cum aqua, & mantile,& manutergium.

Capitulum sextum.

E ¶Accolitus cum ordinatur,ab episcopo quidem doceatur qualiter se in officio suo agere debeat, sed ab archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo,vt sciat se ad accēdenda ecclesie luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum ad suggerendum vinum in eucharistiam sanguinis christi.

Capitulum septimum.

F ¶Exorcista cum ordinatur accipiat de manu episcopi libellum in quo scripti sunt exorcismi dicente sibi episcopo,accipe,& commenda memorie,& habeto potestatem imponēdi manus super inerguminū,siue baptizatum,siue cathecuminū.

Capitulum octauum.

G ¶Lector cum ordinatur,faciat de illo verbum episcopus ad plebem indicans eius fidem, ac vitam atque ingenium,post hec spectante plebe tradat ei codicem de quo lecturus est dicens ad eum,accipe,& esto lector verbi dei,habiturus si fideliter & vtiliter impleueris officium partem cum eis qui verbum dei ministrauerunt.

Capitulum nonum.

H ¶Hostiarius cum ordinatur postq̄ ab archidiacono instructus fuerit qualiter in domo dei debeat conuersari,ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus claues ecclesie de altario dicens, sic age quasi redditurus domino rationem pro his rebus que his clauibus reduduntur.

Capitulum decimum.

I ¶Psalmista,id est cantor potest absq; scientia episcopi sola iussione presbyteri officium suscipere cantandi,dicente sibi presbytero,vide vt quod ore cantas,corde credas,& quod corde credis,operibus cōprobes.

Capitulum vndecimum.

Universidad de Deusto Biblioteca

Sanctimonialis virgo cum ad consecrationem sui episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper vsura est professioni, & sanctimonie aptis. A

Capitulum duodecimum.

Vidue vel sanctimoniales que ad ministerium baptizandarum mulierum eligũtur, instructe sint ad officium, vt possint apto & sano sermone docere imperitas & rusticas mulieres tempore quo baptizande sunt, qualiter baptizatori interrogate respondeant, & qualiter accepto baptismate viuant. B

Capitulum decimumtertium.

Sponsus & sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis, vel a paranymphis offerãtur qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant. C

Capitulum decimumquartum.

Vt episcopus non longe ab ecclesia hospitiolum habeat. D

Capitulũ decimumquintum.

Vt episcopus vilem supellectilem, & mensam ac victum pauperem habeat, & dignitatis sue auctoritatem fide & vite meritis querat. E

Capitulum decimumsextum.

Vt episcopus gentilium libros non legat, hereticorum autem pro necessitate & tempore. F

Capitulum decimumseptimum.

Vt episcopus gubernationem viduarum, & pupillorum ac peregrinorũ nõ p se ipsum, sed per archidiaconum, aut per archipbrm agat. G

Capitulum decimumoctauum.

Vt episcopus tuitionem testamentorum non suscipiat. H

Capitulum decimumnonum.

Vt episcopus non prouocatus, pro rebus transitoriis litiget. I

Capitulum vigesimum.

Vt episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed vt lectioni & orationi & verbo predicationis tantummodo vacet. K

Capitulum vigesimumprimum.

Vt episcopus ad synodum ire non sine satis graui necessitate inhibeatur, sic tamen vt in sua persona legatum mittat suscepturus salua fidei veritate quicquid synodus statuerit. L

Capitulum vigesimumsecundum.

Vt episcopus sine concilio clericorum suorum clericos non ordinet, ita vt ciuium assensum & conniuentiam & testimonium querat. M

Capitulum vigesimumtertium.

Vt episcopus nullius causam audiat absq; presentia clericorum suorum, alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi clericorum presentia confirmetur. N

Capitulum vigesimumquartum.

Sacerdote verbum faciente in ecclesia, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur. O

Capitulum vigesimumquintum.

Dissidentes episcopos, si non timor dei, synodus reconciliet. P

Capitulum vigesimumsextum.

Studendum est episcopis, vt dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos ad pacem magis quam ad iudicium cohortentur. Q

Capitulum vigesimumseptimum.

Vt episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis clericus, sane si pro vtilitate ecclesie faciendum poposcerit decreto pro eo clericorum, & laicorum episcopis porrecto in presentiam synodi transferatur, nichilominus alio in loco eius episcopo subrogato, inferioris vero gradus sacerdotes, vel alii clerici concessione suorum episcoporum possunt ad alias ecclesias transmigrare. R

Capitulum vigesimumoctauum.

Irritam esse iniustam episcoporum damnationem idcirco a synodo retractandam. S

Capitulum vigesimumnonum.

Episcopus si clerico vel laico crimẽ imposuerit deducatur ad probationem in synodum. T

Capitulum trigesimum.

Caueant iudices ecclesie ne absente eo cuius causa ventilatur sententiam proferant, quia irrita erit, immo & causam in synodo pro facto dabunt. V

Capitulum trigesimumprimum.

Vt episcopus de rebus ecclesie tanq; commendatis non tanquam propriis vtatur. X

Capitulum trigesimumsecundum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Irrita erit donatio episcoporum, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiastice absq; conniuentia & subscriptione clericorum. Capitulum trigesimumtertium.

B ¶Episcopi vel presbyteri si causa visitande ecclesie alterius episcopi ad ecclesiam venerint, & in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, q̃ ad oblationem consecrandam inuitentur. Capitulum trigesimumquartum.

C ¶Vt episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur. Capitulum trigesimumquintum.

D ¶Vt episcopus in ecclesia in consessu presbyterorum sublimiorum sedeat, intra domum vero collegam se presbyterorũ esse cognoscat. Capitulum trigesimumsextum.

E ¶Presbyteri qui per dioceses ecclesias regũt nõ a quibuslibet episcopis sed a suis, nec per iuniorẽ clericum, sed omni anno aut per se ipsos, aut per illum qui sacrarium tenet ante pasche solempnitatem, chrisma petãt. Capitulum trigesimumseptimum.

F ¶Vt diaconus, ita se presbyteri vt episcopi ministrum esse cognoscat. Capitulum trigesimumoctauum.

G ¶Vt diaconus presente presbytero eucharistiam corporis Christi populo (si necessitas cogit) iussus eroget. Capitulum trigesimumnonum.

H ¶Vt diaconus quolibet loco iubente presbytero sedeat. Capitulum quadragesimum.

I ¶Vt diaconus in conuentu presbyterorum interrogatus loquatur. Capitulum quadragesimumprimum.

k ¶Vt diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis alba induatur. Capitulum quadragesimumsecundum.

L ¶Clericum inter tentationes officio suo incubantem gradibus sublimandum. Capitulum quadragesimumtertium.

M ¶Christianum catholicum qui pro catholica fide tribulationes patitur honore omni a sacerdotibus honorandum, etiam & per diaconum ei victus ministretur. Capitulum quadragesimumquartum.

N ¶Clericus nec comam nutriat, nec barbam radat. Capitulum quadragesimumquintum.

O ¶Clericus professionem suam, & in habitu, & in incessu probet, & ideo nec vestibus, nec calciamentis decorem querat. Capitulum quadragesimumsextum.

P ¶Clericus cum extraneis mulieribus non habitet. Capitulum quadragesimumseptimum.

Q ¶Clericus per plateas, & andronas nisi certa, & maxima officii sui necessitate non ambulet. Capitulum quadragesimumoctauum.

R ¶Clericus qui non pro emendo aliquid, in nundinis vel in foro deambulat, ab officio suo degradetur. Capitulum quadragesimumnonum.

S ¶Clericus qui absq; corpusculi sui inequalitate vigiliis deest, stipendiis priuatus excommunicetur. Capitulum quinquagesimum.

T ¶Clericum inter tẽtationes ab officio suo declinantem, vel negligentius agentem ab officio suo remouendum. Capitulum quinquagesimumprimum.

V ¶Clericus quãtũlibet verbo dei eruditus artificio victum querat. Capitulum quinquagesimumsecundum.

X ¶Clericus victum & vestimentum sibi artificiolo, vel agricultura absq; officii sui duntaxat detrimẽto preparet. Capitulum quinquagesimumtertium.

Y ¶Omnes clerici qui ad operandum validi sunt, & artificiola, & litteras discant. Capitulum quinquagesimumquartum.

Z ¶Clericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio est, non promoueatur. Capitulum quinquagesimumquintum.

& ¶Vt episcopus accusatores fratrum excommunicet, & si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. Capitulum quinquagesimumsextum.

A ¶Clericus qui adulationi, & proditionibus vacare apprehẽditur ab officio degradetur.

¶Clericus

Universidad de Deusto

Capitulum quinquagesimum septimum.
¶ Clericus maledicus maximeq; in sacerdotibus cogatur ad postulandam veniam, si noluerit, degradetur, nec vnq̃ ad officium absq; satisfactione reuocetur. A
Capitulum.lviii.
¶ Clerici qui frequenter litigat, & ad causandum facilis est testimonium nemo absq; grandi examine recipiat. B
Capitulum.lix.
¶ Discordantes clericos episcopus, vel ratione vel potestate ad concordiam trahat, inobedientes synodus per audientiam dampnet. C
Capitulum.lx.
¶ Clericum scurrilem & verbis turpibus iocularem ab officio retrahendum. D
Capitulum.lxi.
¶ Clericum per creaturas iurantem a crimine obiurgandum, si perstiterit in vitio excommunicandum. E
Capitulum.lxii.
¶ Clericum inter epulas cantantem supradicte sententie seueritate coercendum. F
Capitulum.lxiii.
¶ Clericum qui tempore indicti ieiunii absq; ineuitabili necessitate ieiunium rumpit minorem habendum. G
Capitulum.lxiiii.
¶ Qui dominico die studiose ieiunat non credatur catholicus. H
Capitulum.lxv.
¶ Paschę solemnitas vno die, & tempore celebranda. I
Capitulum.lxvi.
¶ Clericus qui episcopi circa se districtionem iniustam putat, recurrat ad synodum. k
Capitulum.clxvii.
¶ Seditionarios nunq̃ ordinandos clericos, sicut nec vsurarios, nec iniuriarum suarum vltores. L
Capitulum.lxviii.
¶ Ex penitentibus (quamuis sit bonus) clericus non ordinetur. M
Capitulum.lxix.
¶ Si per ignorantiam episcopi factum fuerit deponatur a clero, quia se ordinationis tempore non p̃didit fuisse penitentem, si autem sciens episcopus ordinauerit talem etiam ipse ab episcopatu sui ordinandi duntaxat potestate priuetur. N
Capitulum.lxx.
¶ Simili sentẽtie subiacebit episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum qui viduã, aut repudiatam vxorem habuit, aut secundam. O
Capitulum.lxxi.
¶ Clericus hereticorum, aut scismaticorum tam conuiuia q̃ sodalitates euitet equaliter. P
Capitulum.lxxi.
¶ Quod hereticorum cetus non ecclesia, sed conciliabulum sit. Q
Capitulum.lxxiii.
¶ Cum hereticis nec orandum, nec psallendum. R
Capitulum.lxxiiii.
¶ Qui communicauerit vel orauerit, cum excommunicato, siue clericus siue laicus excõmunicetur. S
Capitulum.lxxv.
¶ Vt sacerdos penitentiam imploranti absq; persone acceptione penitentie leges iniungat. T
Capitulum.lxxvi.
¶ Vt negligentiores penitentes tardius reconcilientur. V
Capitulum.lxxvii.
¶ Is qui penitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum sacerdos inuitatus venit oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit dent testimoniũ qui eũ audierũt, & accipiat penitentiam, & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius eucharistia, si superuixerit admoneatur a supradictis testibus petitioni sue satisfactum, & subdatur statutis penitentie legibus, quoniam diu sacerdos qui per penitentiam dedit probauerit. X
Capitulum.lxxviii.
¶ Penitentes qui in infirmitate sunt viaticum accipiant. Y
Capitulum.lxxix.
¶ Penitentes qui in infirmitate viaticum eucharistie acceperint non se credant absolutos sine manus Z

Universidad de Deusto Biblioteca

impositione si superuixerint. Capitulum.lxxx.

A ¶ Penitentes qui attente leges penitentie exequuntur si casu in itinere vel in mari mortui fuerint, vbi eis subueniri non possit, memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur.
Capitulum.lxxxi.

B ¶ Omni tempore ieiunii manus petentibus a sacerdotibus imponantur.
Capitulum.lxxxii.

C ¶ Mortuos ecclesie penitentes efferant & sepeliant. Capitulum. lxxxiii.

D ¶ Venientes etiam diebus remissionis genua flectant. Capitulum.lxxxiiii.

E ¶ Pauperes & senes ecclesie plus ceteris honorandos. Capitulum.lxxxv.

F ¶ Vt episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & audire verbum dei, siue gentilem, siue hereticum, siue Iudeum vsque ad missam cathecuminorum.
Capitulum.lxxxvi.

G ¶ Baptizandi nomen suum dent, & diu sub abstinentia vini & carnium, ac manus impositione, crebra examinatione baptismum percipiant. Capitulum.lxxxvii.

H ¶ Neophyti aliquãdiu & lautioribus epulis & spectaculis, vel coniugibus abstineant.
Capitulum.lxxxviii.

I ¶ Qui causam suam catholicus siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis puocat excommunicetur.. Capitulum.lxxxix.

k ¶ Qui die solẽni pretermisso solẽni ecclesie conuentu ad spectacula vadit excommunicetur.
Capitulum.c.

L ¶ Auguriis vel incantationibus seruientem a conuentu ecclesie separandum, similiter & superstitionibus iudaicis, vel feriis inherentem. Capitulum.ci.

M ¶ Omni die exorciste inerguminis manus imponant.
Capitulum.cii.

N ¶ Pauimenta domorum dei inergumini verrant.
Capitulum.ciii.

O ¶ Inerguminis in domo dei assidentibus victus quotidianus per exorcistas opportuno tempore ministretur. Capitulum.ciiii.

P ¶ Oblationes dissidentium fratrum neq; in sacrario neq; in gazophilatio recipiantur.
Capitulum.cv.

Q ¶ Horum qui pauperes opprimunt dona a sacerdotibus refutanda.
Capitulum.cvi.

R ¶ Qui oblationes defunctorum, aut negant ecclesiis, aut cum difficultate reddunt tanq; egentium necatores excommunicentur. Capitulum.cvii.

S ¶ Querendum in iudicio, cuius sit conuersationis & fidei is qui accusat, & is qui accusatur.
Capitulum.cviii.

T ¶ Qui religiosis feminis preponendus est ab episcopo loci probetur.
Capitulum.cix.

V ¶ Laicus presentibus clericis nisi ipsis rogantibus docere non audeat.
Capitulum.cx.

X ¶ Mulier quamuis docta & sancta viros in conuentu docere non presumat.
Capitulum.cxi.

Y ¶ Mulier baptizare non presumat. Capitulum.cxii.

Z ¶ Vt vidue adolescentes que corpore debiles sunt, sumptu ecclesie cuius vidue sunt sustententur.
Capitulum.cxiii.

& ¶ Ad reatum episcopi pertinet, vl' pbri qui parochie preest si sustentande vite presentis causa adolescentiores vidue, vel sanctimoniales aliquorum familiaritatibus subiiciantur.
Capitulum.cxiiii.

A ¶ Vidue que stipendio ecclesie sustentantur tam assidue in dei opere esse debent, vt & meritis & orationibus suis ecclesiam adiuuent. Capitulum.cxv.

B ¶ Sicut bonũ castitatis p̃miũ, ita & maiori obseruantia & p̃ceptione custodiendũ est, vt si que vidue quãtũlibet adhuc in minoribus annis posite & maura etate a viro relicte se deuouerunt domino & veste

Universidad de Deusto

veste laicali abiecta sub testimonio episcopi & ecclesie religioso habitu apparuerint,postea vero ad nuptias seculares transierunt,secundum apostolum damnationem habebunt,quoniam fidem castitatis quam domino vouerunt irritam facere ause sunt,tales ergo persone sine christianorum communione maneant, que etiam nec in conuiuio cum christianis communicent, nam si adultere cōiuges reatu sunt viris suis obnoxie,quanto magis vidue que religiositatem mutauerunt,crimine adulterii notabuntur,si deuotionem quam deo sponte obtulerunt libidinosa corruperint voluptate, atq; ad secundas nuptias transitum fecerint,que & si violentia irruēte ab aliquo prerepte fuerint, ac postea delectatione libidinis permanere in coniugium raptori, vel violento viro consenserint damnatione superius conprehensa teneantur obnoxie,de talibus ait apostolus,cum luxuriate fuerint nubere volunt habentes damnationē,quia primam fidem irritam fecerunt,Aurelius episcopus ecclesie carthaginensis subscripsi,donatianus taleprensis prime sedis subscripsi,Augustinus ippone regieñ.subscripsi.Similiter omnes episcopi subscripserunt.

¶Explicit concilium carthaginense quartum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII QVINTI CARTHAGINENSIS.

¶De clericis ad testimonium non pulsandis. Capitulum primum.
¶De clericis pro crimine suo dāpnatis,vt a quolibet non defensentur. Capitulum secundum.
¶De sacerdotibus & leuitis,vt ab vxoribus se contineant. Capitulum tertium.
¶De rebus ecclesie sine consilio metropolitani ēpi non alienandis. Capitulum quartum.
¶Vt nullus episcopus relicta cathedra in diocesi resideat. Capitulum quintum.
¶De his qui nullo testimonio se baptizatos nouerunt vt baptizentur,similiter de consecratione ecclesiarum faciendum est. Capitulum sextum.
¶De tempore paschali,seu concilii. Capitulum septimum.
¶De intercessoribus ne cathedram morientis episcopi diu retineant, sed infra annum sacerdotem prouideant. Capitulum octauum.
¶De deffensore ecclesiarum a principe postulando. Capitulum nonum.
¶Vt episcopi ad diem concilii occurrant. Capitulum decimum.
¶Vt lapsis sacerdotibus,manus sicut laicis non imponatur. Capitulum vndecimum.
¶De clericis excommunicatis quādiu eis asserere liceat innocētiā suā. Capitulum duodecimum.
¶De clericis vel monachis ab alio episcopo ordinatis. Capitulum tridecimum.
¶De basilicis que sine martyrum reliquiis dedicate sunt. Capitulum decimūquartū
¶De idolatriis destruendis. Capitulum quindecimum

¶Finiunt Capitula.

INCIPIT CONCILIVM QVINTVM CARTHAGINENSE HABITVM AB EPISCOPIS.LXXIIII. ERA.CCCC.XXX.VIII.

POST CONSVLATVM PLACVIT VT DIE SEXta kalendas Iunii carthagine in secretario basilice restitute subter inserta statuerentur, cum Aurelius episcopus vna cum episcopis suis consedisset astantibus diaconibus constituta sunt hec que in sequente concilio definita sunt. A

Capitulum primum.

IN principio statuendum est,vt qui forte in ecclesia quālibet causam iure apostolico ecclesiis imposito agere voluerit, & fortasse discissio clericorū vni parti displicuerit,nō liceat clericum in iudicium ad testimonium deuocari eum,qui cognitor vel presens B

Universidad de Deusto Biblioteca

fuit,& nulla ad testimonium dicendum ecclesiastici cuiuslibet persona pulsetur.

Capitulum secundum.

A ¶Et illud statuēdum,vt si quis cuiuslibet honoris clericus iudicio episcoporum quocūq; crimine fuerit damnatus,non liceat eum siue ab ecclesiis quibus prefuit siue a quolibet homine defensari,interposita pena damni pecunie atq; honoris,quo nec etatem,nec sexum excusandum esse precipimus.

Capitulum tertium.

B ¶Propterea,cum de quorundem clericorum quāuis ergavxores proprias incōtinētia referretur,placuit episcopos,& pbros, & diaconos secundum propria statuta etiam ab vxoribus continere,quod nisi fecerint ab ecclesiastico remoueantur officio. Ceteros autem clericos ad hoc non cogi,sed secundum vniuscuiusq; ecclesie consuetudinem obseruari debere.

Capitulum quartum.

C ¶Placuit etiam,vt rem ecclesie nemo vendat, quod si aliqua necessitas cogit hanc insinuandam esse primati prouintie,vt cum statuto numero episcoporum, vtrum faciendum sit arbitretur quod si tanta vrget necessitas ecclesie vt non possit ante cōsulere,saltem post factū curiositatem habeat & vicinis episcopis hoc ante indicare,& ad conciliū referre eas ecclesie necessitates,quod si non fecerit reus concilii vēditor teneatur.

Capitulum quintum.

D ¶Placuit vt nemini sit facultas relicta principali cathedra,ad aliquam ecclesiam in diocesi constitutā se conferre, vel in re propria diutius quam oportet constitutum curam vel frequentationem proprie cathedre negligere.

Capitulum sextum.

E ¶Placuit de infantibus,quotiens non inueniuntur certissimi testes qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur,neq; ipsi sunt per etatem idonei de traditis sibi sacramentis respōdere absq; vllo scrupulo eos esse baptizandos,ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuari,huic enim legati maurorum fratres nostri cōsuluerunt,quia multos tales a barbaris redimunt,similiter & de ecclesiis(quotiens super earum consecratione hesitatur)agendum est,id est vt sine vlla trepidatione consecrentur.

Capitulum septimum.

F ¶Placuit vt dies venerabilis pasche formatarum subscriptione omnibus intimetur,dies vero concilii vndecimo kalendas Nouembris seruetur,& scribendum ad singularum quarūq; prouinciarum primates,vt quando apud se concilium congregant istum diem non impediant.

Capitulum octauum.

G ¶Item constitutum est, vt nulli intercessori licitum sit cathedram cui intercessor datus est quibuslibet populorum studiis vel seditionibus retinere,sed dare operam,vt intra annum eisdem episcopum prouideat quod si neglexerit anno exempto interuentor alius tribuatur.

Capitulum nonum.

H ¶Ab imperatoribus vniuersis visum est postulandum propter afflictionem pauperum,quorū molestiis sine intermissione fatigatur ecclesia, vt defensores eis aduersus potentias diuitum cum episcoporum prouisione delegentur.

Capitulum decimum.

I ¶Item placuit,vt quotiens cunq; congregandum est concilium,episcopi qui neq; etate, neq; egritudine,neq; alia grauiori necessitate impediuntur competenter occurrāt, primatibusq; suarum prouintiarum intimetur,vt de vniuersis episcopis vel due vel tres fiant turme, ac de singulis turmis vicissim quotquot electi fuerit ad diem concilii instantissime occurrant,quod si nō potuerint occurrere, excusationes suas in tractatoria subscribant,vel si post aduentum tractatorie alique necessitates repente forsitan orte fuerit (nisi rationem impedimenti sui apud suum primatem reddiderit) ab ecclesie communione debere esse contēptos.

Capitulum vndecimum.

k ¶Item confirmatum est, vt si quando pbri, vel diaconi in alia grauiori culpa conuicti fuerint, quia eos a ministerio necesse fuerit remoueri,non eis manus tanq̄ penitentibus,vel tanq̄ fidelibus laicis īponatur,neq; vnq̄ permittendum vt rebaptizati ad clericatus gradum promoueantur.

Capitulum duodecimum.

L ¶Rursus constitutum est, vt quotiens clericis conuictis, & confessis in aliquo crimine, vel propter eorum quorum verecundie parcitur,vel propter ecclesie opprobrium,aut insolētem insultationem hereticorum atq; gentilium,si forte cause sue adesse voluerint, & innocentiam suam asserere intra annū excommunicationis hoc faciant,si vero intra annum causam suam purgare contempserint, nulla eorū vox postea penitus audiatur.

Capitulum decimum tertium.

Universidad de Deusto Biblioteca

Item placuit,vt si quis de alterius monasterio repertum vel ad clericatū ꝓmouere voluerit, vel in suo monasterio maiorem monasterii constituere,episcopus qui hoc fecerit,a ceterorum communione seiunctus sue tantum plebis cōmunione contētus sit,& ille neq; clericus neq; prepositus ꝑseueret. A

Capitulum decimumquartum.

Itē placuit vt altaria que passim ꝑ agros aut vias tanq̄ memorie martyrū cōstituūtur,in q̄bus nullū corp⁹aut reliqe matrū cōdite ꝓbātur,ab ep̄is q eisdē locis ꝑsūt (si fieri pōt) euertātur,Si autē hoc ꝓpter tumult⁹ꝑsares nō sinitur,plebes tñ admoneātur ne illa loca frequētēt,vt q recte sapiūt nulla ibi superstitiōe deuincti teneantur, Et oino nulla memoria martyrū ꝓbabiliter acceptetur, nisi vbi corpus,aut alique certe reliquie sunt, aut origo alicuius habitationis vel possessiōis, vel passionis fidelissima origine traditur,Nā que ꝑ somnia & ꝑinanes quasi reuelationes quorūlibet hoīum vbiq; constituuntur altaria, omnimodo reprobentur. B

Capitulū decimū quintū.

Item placuit ab imperatoribus gloriosissimis peti,vt reliquie non solum in simulachris,sed i quibuscunq; locis vel lucis,vel arboribus omnimodo deleantur. Aurelius episcopus ecclesie carthaginis supra cōprehensis in nostro cōcilio statutis subscripsi,Similiter septuagita duo episcopi subscripserūt. C

EXPLICIT CONCILIVM CARTHAGINENSE QVINTVM.

CINCIPIVNT CAPITVLA CONCILII SEXTI.

i. Allocutio aurelii ep̄i sācti ad synodū.
ii. Responsio faustini ep̄i legati romane ecclesie de his que i ecclesia partim canone partim consuetudine sunt firmata.
iii. De cōmonitorio romāi pape recitato.
iiii. Alippii episcopi responsio ꝑ veris exemplaribus niceni concilii perquirendis.
v. Vbi faustinus ep̄s dixit,vt romano pape synodus pro inquirenda nicene synodi veritate innotescat.
vii De sententia sardicēsis concilii recitata a postulante nouato episcopo.
viii. Vbi augustin⁹ ep̄s cū synodo nicenū concilium seruare promittit.
ix Vbi faustinus episcopus pro dubietate recitati capli romano pape petit scribēdū
x Vbi synodus exemplaria niceni concilii magis ab oriētalib⁹ cōpetēda decreuit.
xi Professio fidei niceni concilii.
xii Rescriptum episcopi rome alexādrie constantinopolitani cum exemplaribus niceni cōcilii africane synodo cōstitutis.
xiii Scripta africani episcopi ad Bonefaciū vrbis Rome episcopum.
xiiii Scripta africani cōcilii ad celestinum vrbis rome episcopum.

Explicīunt capitula.

CINCIPIT CONCILIVM CARTHAGINENSE SEXTVM, GESTVM AB EPISCOPIS.CC.XVII. ERA. CCCC.LVII.

IN HOC CONCILIO ACTVM EST VT NICENVM conciliū ab ep̄is orientalibus peteretur,cui synodo interfuit legatio ecclesie romane,faustinus,episcopus philippus & asellus presbiteri. D

Post consulatū gloriosissimorū imperatorū honorii duodecimi, & theodosii octauū augustorū, octauo kalendas iunii,scripta hec sunt carthagine in secretario basilice fausti,cum aurelius papa vna cū valentino prime sedis numidie,& faustino ecclesie potentine prime sedis prouintie italie piceni legato ecclesie romane,sed & legatis diuersarū ꝓuinciarū africanarū, id est numidiarū duarū,bizācene,mauritanie sitifensis,& mauritanie cesariēsis,sed & tripolis & vincētio culisitano,fortunatiano & ceteris ep̄is ꝓuincie procōsularis,ducentis decē & septē,necnon philippo & asello pb̄ris romane ecclesie,cū consedisset astātibus diaconib⁹ aurelius ep̄s dixit.

Capitulū primum.

Post diē prestitutā cōcilii vt recordamini fratres beatissimi multa flagitata sunt perexpectātes fres nostros qui nūc ad p̄ntem synodū legati aduenerūt que gestis necesse est consociētur,Q ua de re dño nostro de tante cōgregationis cetu gratias referim⁹, superest vt tam exemplaria niceni cōcilii que nunc habem⁹,& a patribus cōstituta sunt,quā etiā hic a decessorib⁹ nostris eandē firmātes synodū vel que sēdm eam formā per oēs clericorū gradus a summo vsq; in vltimū salubriter ordinata sunt in mediū proferātur,ab vniuerso cōcilio dictū est, ꝓferātur. Daniel notari⁹ recitauit,niceni cōcilii fidei ꝓfessio vel statuta sic se habent. E

Capitulum secundum.

Et cum legisset faustinus ep̄s plebis potētine ꝓuintie italie piceni legatus romane ecclesie dixit, F

Universidad de Deusto Biblioteca

A Iniuncta nobis sunt a sede apostolica aliqua per scripturam, aliqua etiam in mandatis cum ve-
stra beatitudine retractanda, sicut & gestis superioribus meminimus hoc est, de nicenis canoni-
bus vt conseruentur, & constitutio eorum & consuetudo, quia aliqua ordine & canone tenentur, ali-
qua consuetudine firmata, sunt de his ergo si placet beatitudini vestre tractemus, & postea cetera que
acta vel inchoata sunt, inserta firmabūtur, vt ad sedem apostolicam rescriptis vestris intimare possitis,
atqvos nos admonuisse apud venerabilem papam euidenter pateat, licet capitula actionum iam in-
serta sint gestis, de ipsis ergo (vt dictum est superius) quid vestre beatitudini placeat agere debemus,
veniat ergo cōmonitorium in medium vt scire possit vestra beatiudo quid in eo contineatur, vt ad
singula respondeatur, Capitulum tertium.

B ¶Aurelius episcopus dixit, proferatur commonitorium quod fratres & cōsacerdotes nostri actis nu-
per allegauerunt, & cetera que acta sunt vel que agenda sunt subsequantur. Daniel notarius recitauit
commonitorium fratri Faustino & filiis philippo & asello presbyteris, zosimus episcopus, Vobis cō-
missa negotia non latent, vos ita vt nostra immo quia nostra ibi in vobis presentia est, cuncta pera-
gite, maxime cum & hoc nostrum possitis habere mandatum, & verba canonum que in pleniorem
firmitatem huic commonitorio inscripsimus, ita enim dixerūt dilectissimi fratres in concilio niceno,
cum de episcoporum appellatione decernerent, placuit autem vt si episcopus accusatus fuerit, & iu-
dicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo deiecerint eum, & appellasse episco-
pus videatur, & cōfugerit ad beatissimum ecclesie Romane episcopum, & voluerit audiri & iustum
putauerit vt renouetur examen, scribere his episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouī
tia sunt, vt ipsi diligenter omnia requirant & iuxta fidem veritatis definiant, quod si is qui rogat cau-
sam suam iterum audiri deprecatione sua mouerit episcopum Romanum vt e latere suo presbyte-
rum mittat, erit in potestate episcopi romani quid velit & quid existimet, & si decreuerit mittendos
esse qui presentes cum episcopis iudicent, habentes auctoritatem eiꝰ a quo destinati sunt, erit in suo
arbitrio. Si vero crediderit sufficere episcopos vt negotio terminum imponant, faciat quod sapiētissi-
mo consilio suo iudicauerit. Capitulum quartum.

C ¶Et cum recitaret, alippiꝰ episcopus tagastensis legatus prouintie numidie dixit, de hoc iam supe-
rioribus etiam litteris cōcilii nostri rescripsimus, & id nos seruaturos profitemur quod in niceno cō-
cilio constitutum est, adhoc tantum me mouet, quoniā cum inspiceremus greca exemplaria huius
synodi nicene ista ibi nescio qua ratione minime inuenimꝰ, vñ petimus venerationem tuam sancte
papa aureli. Vt quia hoc auctenticum concilium nicenū in vrbe dicitur esse constantinopolitana ali-
quos cum scriptis tue sanctitatis mittere digneris, & nō solum ad ipsum sanctum fratrem nostrum
constantinopolitanum episcopū, sed etiā ad alexandrinum & anthiochenum venerabiles sacerdotes
qui hoc nobis cōciliū substipulatione litterarū suarum dirigāt, vt oīs postmodum ambiguitas aufe-
ratur, quia nos ita vt frater faustinus attulit minime inuenimus ista. Nos tñ tanti sper seruaturos, vt
antea dixi donec integra exemplaria veniant profitemur, petēdus est autem litteris nostris & venera-
bilis ecclesie romane episcopus bonefaciꝰ, vt ipse quoqꝫ dignetur ad memoratas ecclesias aliqnos mit-
tere, qui eadem exēplaria predicti niceni concilii secūdū eius possint scripta proferre, nunc autem me-
morati concilii niceni qualia exemplaria habeamus his gestis sociemus.
Capitulnm quiutum.

D ¶Faustinus episcopus legatus ecclesie romane dixit, nec vestra sanctitas preiudicat ecclesie romane
siue de hoc capitulo siue de aliis, quia dicere dignatꝰ est frater noster & coepiscopus Alippius dubios
esse canones. Sed hec ipsa ad sanctum & beatissimū papam nostrū scribere digneminivt ipse inte-
gros canones inquirēs cum vestra sanctitate de omnibus constitutis tractare possit. Sufficit autem
vt & ipse beatissimus episcopus vrbis rome sicuti vestra sanctitas apud se tractat, ita & ipse inquirat,
ne contentio inter ecclesias nasci videatur, sed magis charitate fraterna deliberare possitis ipso rescribē
te quid melius obseruari debeat Aurelius episcopus dixit, preter ista que promisimus actis necesse
est, vt etiam nostre paruitatis litteris sancto fratri & consacerdoti nostro bonefacio singula que tracta
mus plenissime intimemus, ergo si omnibus placet prosecutio nostra ore omnium condiscamꝰ. vni-
uersum concilium dixit placet, Capitulum sextum.

E ¶Nouatus episcopus legatus mauritanie sitifensis dixit, nunc meminimꝰ in hoc presenti cōmonito
rio lectū etiā de pbris siue diaconibꝰ cōtieri qualiter ab ēpis suis vel a finitimis audiri debeāt, quod in
niceno cōcilio minie legimꝰ. Vñ hoc ipsū iubeat sctitas vra nobis recitari, aureliꝰ ēps dixit, recitetur ad
locum

Universidad de Deusto

locum etiam hoc quod deposcitur, daniel notarius recitauit,de appellationib9 autē clericorum ,id est minoris loci restat ipsius synodi certa responsio, de qua re quid acturi sitis credim9 iserēda,quod taliter dictum est ex sardicensi concilio. Osius episcopus dixit,Quid adhuc moueat reticere nō debeo si episcop9 forte iracūdus (qd esse nō debet) cito aut aspere cōmoueatur aduersus pbīm siue diaconum suum & exterminare eum de ecclesia voluerit, puidendū est ne inocēs dānetur, aut perdat cōmunionem,habeat potestatē eiectus vt finitimos interpellet episcopos,vt causam suā audiant,& diligēter tractent,quia non oportet negari audientiā roganti,& ille episcopus qui aut iuste aut iniuste eiecit patienter accipiat,vel negotium discutiatur, aut probetur eius aut emendetur sententia &c.

Capitulum septimum.

¶ Cumq; recitaretur,augustinus ecclesie ypponis regiensis legatus puintie Numidie dixit, Et hoc nos seruaturos profitemur salua diligentiore inquisitione concilii niceni , Aurelius eps dixit,si hoc etiam omniū vestre charitati placet,responsione firmate, vniuersum cōcilium dixit,omnia que in niceno concilio statuta sunt nobis omnibus placēt,iocundus eps ecclesie suffitule legatus puintie bizancene dixit. Quod statutum est in niceno concilio violari a quoquam nullatenus potest. A

Capitulum octauum.

¶ Faustinus eps legatus ecclesie romane dixit,adhuc secūdum pfessionē sanctitati vestre tam sancti alippii quā & fratris nostri iocūdi aliqua firmari credo,aliqua firmari debeant, cū iā in dubiū ipsi canones venerint. Ergo vt placet & vobis& beatitudini vestre ad sanctum & venerabilē ecclesie romane bonefaciū epm vestra scribere dignetur sanctitas,vt & ipse quod sanct9 Augustin9 statuere dignatus est,deliberare possit,vtrū& hoc cōcedēdū sit an reticendū hoc est,de appellationib9 inferioris gradus,si ergo adhuc in dubium venit de hoc capitulo,iustū est vt beatissime romane sedis eps informari debeat,si tñ in approbatis canonibus hoc inueniri possit. B

Capitulum nonum.

¶ Aurelius eps dixit,etiam que dudum vestre charitati intimauimus, non patimini exemplaria statutorum niceni concilii, sed& que hic salubriter a nostris decessoribus secundū eiusdem cōcilii normā formata sunt vel que nunc ordinata sunt a nobis recitari et gestis inseri , omne conciliū dixit , Exēplaria fidei & statuta nicene synodi que ad nostrū conciliū que per beate recordatiōis olim predecessorē tue sanctitatis qui interfuit cecilianum epm allata sunt,sed & que patres exēplaria sequentes hic constituerunt,vel nunc cōmuni tractatu statuim9,his gestis ecclesiasticis inserta manebūt,ita vt superius dictum est,venetabilibus viris antiochene &alexandrine,sed& constantinopolitane ecclesiarū episcopis scribere vestra beatitudo dignetur,vt exemplaria verissima cōcilii niceni sub stipulatiōe litterarum suarū dirigāt,quo clara veritas ea capitula que in cōmonitorio presens frater & coepiscop9 noster faustinus,& cōprebri philipp9 & asellus secū attulerunt aut ibidē reperta a nobis firmabitur, aut si non inueniuntur collecta synodo de hoc in sequenti tractabimus. Daniel notarius niceni concilii professionē fidei vel eius statuta recitauit, in concilio africano. C

Symbolum nicenū. Cap. decimum.

¶ Credimus in vnū deum patrē omnipotentē omnium visibibiliuum & inuisibiliū conditorē,& in vnum dominū iesum xpm filium dei, natum de patre vnigenitum,hoc est de substantia patris,deū de deo lumen de lumine,deū verū de deo vero natū non factum, vnius sustantie cū patre quod greci dicunt omousion,per quam omnia facta sunt, siue que in celis siue que in terris,q ppter nos homines & propter nrām salutē descendit & incarnatus est de spiritu sctō,& homo factus passus est,& resurrexit tertia die , ascendit in celos sedet ad dexterā patris,inde vēturus iudicare viuos & mortuos,& in spiritū sanctū. Eos autē qui dicunt erat quando nō erat,& priusq; nasceretur nō erat,& qa ex nullis existētib9 factus est,vel alia substantia,vel natura dicentes mutabilem & cōuertibilē filiū dei, hos anathematizat catholica & apostolica ecclesia. D

¶ EPISTOLA AFRICANI CONCILII AD BONEFACIVM PAPAM. E

OMINO BEATISSIMO ET HONORABILI FRAtri bonefacio aurelius valentinus prime sedis prouintie numidie, & ceteri qui presentes affuimus numero ducenti decem & septem ex omni concilio Africe. Quoniā deo placuit, vt de his que vobiscum egerunt sancti fratres nostri coepiscopus faustin9 & cōpresbyteri philipp9 & asellus,nec nō beate mēorie epo zozio a quo ad nos mādata & lras attulerūt, sed tue venerationi qui in eius loco es diuina prouidētia cū rei xpiane felici puentu constitutus,humilitas nostra rescriberet,ea breuiter insinuare debem9

Universidad de Deusto Biblioteca

que vtrorũq; cõcordia terminata sunt,nõ ea que prolixis gestorũ voluminib⁹ cõtinentur,in quib⁹ sal-
ua quidẽ charitate non tñ sine paruo altercationis labore demorati sumus , ea gestis deliberantes
que nunc ad causam pertinẽt,q̃q̃ & illesi adhuc esset in corpore acciperet gratius quod videret pa-
catius terminatum. Domine frater Apiarius presbyter de cuius & ordinatione & excõmunicatione,
ac vocatione fuerat exortum,non solum siccensi , verumetiam toti affricane ecclesie non leue scanda-
lum de omnibus erroribus suis veniam petens cõmunioni est restitutus,prior autem coepiscopus
noster siccensis vrbanus.quod in eo corrigendum visum est sine vlla dubitatione correxit,quia ve-
ro paci & quieti ecclesie non tantum ad presens,sed etiam in posterũ prospiciendum fuit,quoniam
multa talia precesserant,vt vel similia,vel etiam grauiora , deinceps precaueri oporteret,placuit no-
bis, vt de siccensi ecclesia retento scilicet honore grad⁹ sui presbyter remoueretur apiarius,& accepto
epistolio vbicunq; alibi vellet & posset, presbiterii munere fũgeretur,quod eidem ipsi per litteras pro
prias postulanti sine difficultate cõcessimus.Sane priusq̃ hec causa isto termino clauderetur inter alia
que diuturnis disceptationibus versabamus,quia rogatio ipsa poscebat,vt apud acta ecclesiastica a no
stris fratribus faustino coepiscopo & philippo atq; aiello,compresbyteris quereremus,vt prouerent
quicquid eis nobiscũ agendũ fuisset iniunctũ,non nulla quidem,sine vllo scripto prosecuti sunt ver
bis,sed cum id potius flagitaremus quod in literis ferrent cõmonitorium protulerunt, quod recita-
tum nobis etiam gestis que secum ad vos deferrent est allegatum ,in quo eis quatuor quedam no-
biscum gerenda mandata sunt,vnum de appellationibus episcoporum ad romane ecclesie sacerdo-
tẽ. Alterum ne ad comitatum episcopi,importune nauigent .terciũ de retractandis pbrorũ & dia-
conorum causis apud finitimos ep̃os si a suis excommunicati leuiter,vel culpabiliter fuerint. Quar-
tum de vrbano episcopo excommunicando,vel etiam romam euocando,nisi ea que videbantur cor-
rigenda corrigeret,quorum omnium de primo & tertio,id est vt romã liceat episcopis prouocare &
vt clericorũ querele apud suarum prouintiarum episcopos finiantur,iam priore anno etiã litteris no-
stris ad eundem venerabilis memorie zosimum episcopum datis insinuare curauimus,vt ea serua-
re sine vlla ei⁹ iniuria paulisper sineremus,vsq; ad inquisitionẽ statutorum niceni concilii & nunc de
tua postulamus sanctitate,vt quemadmodum ea apud niceam a patrib⁹ acta vel constituta sunt sic
ea a nobis facias custodiri,& ibi apud vos que in cõmonitorio attulerunt,facias exerceri,id est si epi-
scopus accusatus fuerit & iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius,& deiecerint eum de suo
gradu,& appellasse videatur & confugerit ad beatissimũ romane ecclesie episcopũ, & voluerit audi-
ri,& iustũ putauerit,vt renouetur examẽ scribere his ep̃is dignetur qui intinima & ꝓpiqua ꝓuin
tia sunt,vt ipsi diligẽter requirant oia & iuxta fidem veritatis definiant,quod si is qui rogat causam
suam iterũ audiri,deprecatione sua mouerit episcopũ romanũ,vt a latere suo pbr̃m mittat,erit in po
testate ep̃i qui velit & quid existimet & si decreuerit mittendos esse qui presentes cũ ep̃is iudicent
habentes auctoritatem eius a quo destinati sunt,erit in suo arbitrio, si vero crediderit sufficere ep̃os
vt negotio terminũ imponãt faciet quod sapientissimo suo cõsilio iudicauerit. Si quis ep̃s iracũdus
quod esse non debet cito aut aspere cõmoueatur aduersus pbr̃m siue diaconũ suũ,& exterminare eũ
de ecclesia voluerit prouidendũ est ne innocens damnetur aut ꝓdat cõmunionẽ,habeat potestatẽ eie
ctus,vt finitimos iterpellet episcopos,& causa eius audiatur,& diligenti⁹ tractetur quod nõ oportet
ei negare audiẽtiam roganti,& ille episcopus qui aut iuste,aut iniuste reiecit patienter accipiat nego
tium,vt discutiatur,aut ꝓbetur ei⁹ aut emẽdetur sentẽtia,hec vtiq; ad aduẽtũ verissimorũ exẽplario-
rum niceni concilii inserta gestis sunt,que sibi q̃admodũ ipso quod apud nos fratres ex aplica sede
directi allegauerunt cõmonitorio cõtinerẽtur de eorum ordine ,vel apud vos in Italia custodirẽtur,
nullomodo nos talia qualia cõmemorare iã volumus,vel tolerare cogeremur,vel intolerabilia, patere
mur,sed credimus adiuuãte misericordia domini dei nostri quod tua sanctitate romane ecclesie pre
sidenti non sum⁹,iam istũ typum passuri,& seruabuntur erga nos ea que nobis etiã non differen-
tibus custodiri debeãt cũ fraterna charitate que sẽdm sapientiã & iustitiã quã tibi donauit altissimus
etiã ipse pspicis esse seruãda,si forte aliter habẽt canones niceni concilii,Quamuis enim plurimos co
dices legerimus sed nusq̃ in niceno cocilio latinis in codicibus legimus quemadmodũ in supradicto
cõmonitorio mihi directa sunt,eatamẽ quia hic in nullo greco codice potuim⁹ inuenire ex oriẽtalib⁹
ecclesiis vbi perhibentur eadẽ decreta posse etiã auctentica reperiri magis nobis desideram⁹ affeni,
pro qua re tuam quoq; veneratiõnẽ obsecramus,vt scribere etiã ipse digneris ad illarũ partiũ sacedotes
hoc est ecclesie anthiochene,alexandrine constantinopolitane,& si aliis etiam placuerit tue sanctitati,

vt inde

Universidad de Deusto

vt inde ad nos iidem canones apud Niceā ciuitatē a patribus constituti veniināt, te potissimum hoc beneficium cūctis occidentalibus ecclesiis in dñi adiutorio cōferēte, Quis enim dubitet exemplaria esse verissima cōcilii in grecia nicene synodi cōgregate, que tam de diuersis locis & de nobilibus grecis ecclesiis allata & cōparata concordāt? Quod donec fiat, hec que in cōmonitorio supradicto nobis allegata sunt de appellationibus ēporum ad Romane ecclesie sacerdotē & de clericorum causis apud suarū ꝓuinciarum episcopos terminandis nos vtiq; ad ꝓbationem seruaturos esse profitemur, beatitudinem tuā ad hoc nos adiuturā in dei voluntate cōfidimus, cetera vero que in nostra synodo gesta vel firmata sunt, quoniā supradicti fratres nostri Faustinus coepiscopus, Philippus & Asellus pbri secum ferunt, si dignatus fueris tue nota faciant sanctitati, Et alia manu, Dominus noster te nobis annis plurimis custodiat beatissime frater. Amen. Aurelius episcopus carthaginis, Alippius, Augustinus, Possidius, Marinus, ceteri episcopi ducenti quattuordecim subscripserunt.

¶ Incipiunt rescripta ad concilium africanū Cyrilli alexandrini episcopi, vbi auctentica Niceni cōcilii translata de greco per Innocentium presbyterū transmisit, que & epistole cum cōcilio Niceno per memoratum presbyterum Innocentium & Marcellum subdiaconum ecclesie carthaginensis sancto Bonefacio episcopo Romane ecclesie, die sexta kalen. Decembris sunt directa. A

¶ Dominis honorabilibus sanctis fratribus & coepiscopis Aurelio & Valētiniano, sed & omni sancte cōgregationi in carthaginēsi synodo cōgregate Cyrillus salutās in dño charitatē vestram, Scripta venerationis vre multam habentia querimoniā cū omni letitia ꝑ filium nostrū Innocentium pbrm suscepi, quibus a nobis spatis, vt de scrinio nre ecclesie verissima exemplaria ex auctētica synodo apud niceam ciuitatem metropolim bithinie a sanctis patribus cōstituta atq; firmata sub nostre fidei professione vestre dilectioni dirigamus, vnde dñi honorabiles fratres salute preeūti necesse habui ꝑ harum latorem filium nostrū Innocentium pbrm fidelissima exemplaria ex auctētica synodo in nicea ciuitate bithinie habita vestre charitati dirigere, quod & in ecclesiastica hystoria inquirentes inuenietis, de pascha vt scripsistis nunciamus vobis. xvii. Kalen. Maii nos futura indictione celebrare, Et alia manu, Deus & domin⁹ noster sanctam virginē congregationem vestram custodiat, quod optamus charissimi fratres. B

¶ EPISTOLA ATTICI CONSTANTINOPOLITANI EPISCOPI AD EOSDEM.

DOminis sanctis merito beatissimis fratribus & coepis, Aurelio Valentino, vel ceteris carissimis in synodo apud carthaginem habita cōstitutis Atticus episcopus, Per filium nostrū Marcellum subdiaconum nostrū scripta dilectionis vre cū omni gratiarum actione suscepi, dñ o gratias agēs qd merui tantorū fratrū benedictione perfrui dñi beatissimi fres, Scripsistis sane vt verissimos canones apud niceā ciuitatem metropolim bithinie a pribus cōstitutos sub astipulatiōe dirigam, Et quis est qui cōmunem fidem vel statuta a patribus firmata suis fratribus deneget? Qua de re ꝑ eūdem filium meū Marcellum subdiaconū nostrū nimium festinantē sicut statuti sunt in nicea ciuitate a patribus canones integros (vt iussistis) direxi, petens vt ꝑ me plurimum vestra sancta congregatio orare iubeat, Et alia manu, Dñs noster sanctitatem vestrā custodiat, quod optamus sanctissimi fratres. C

¶ Explicit epistola.

¶ INCIPIVNT EXEMPLARIA NICENI CONCILII DIRECTA africano concilio a memoratis pōtificibus post consulatum gloriosissimorum imperatorum Honorii. xii. & Theodosii. vii. cons. sexto kalend. Decembris, Symbolum.

CRedimus in vnū deū patrem oipotentem, visibiliū necnon inuisibilium cōditorem, & in vnum dñm nostrum Iesum xp̄m filiū dei, natum ex pre vnigenitum hoc est ex substantia patris, deū ex deo, lumen ex lumine, deum verū ex deo vero, natū nō creatum, eiusdē cum pre substantie ꝑ quem oia facta sunt celestia & terrena, Qui ꝓpter nos homines & propter nostram salutē descendit, & incarnatus est, & homo factus passus est, & resurrexit tertia die. Ascendit in celum venturus inde iudicare viuos & mortuos, & in spiritum sanctum. Eos vero qui dicunt, erat tempus quando non erat, & quia ex nichilo factus, vel ex alia substantia vel essentia esse, aut mutabilem, aut conuertibilem filium dei dicunt, anathematizat catholica & apostolica ecclesia. D

¶ HVIC SYMBOLO FIDEI ETIAM EXEMPLARIA STATVtorum eiusdem concilii niceni annexa sunt de greco in latinum translata a Teilone & Theatisto cōstantinopolitano.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶INCIPIVNT CAPITVLA EIVSDEM NICENI CONCILII.

Capitulum primum.

i ¶De eunuchis qui seipsos abscindunt.
ii ¶De his qui ex gentibus post baptismũ ad clericatus ordinem promouentur.
iii ¶De cõmanentibus cum mulieribus.
iiii ¶De ordinatione episcoporum.
v ¶De excommunicatis.
vi ¶De priuilegiis que quibusdam ciuitatibus competunt.
vii ¶De episcopo Elie, idest hierosolymorum
viii ¶De his qui dicuntur Cathari. i. mundi.
ix ¶De his qui ad sacerdotium sine examinatione promoti sunt.
x ¶De lapsis ignoranter ordinatis,
xi ¶De his q negauerunt, & habẽtur in locis,
xii ¶De his qui abrenuntiãt, & iterum ad seculum sunt reuersi.
xiii ¶De his qui in exitu cõfionem requirunt.
xiiii ¶De cathecuminis lapsis.
xv ¶De clericis ne de ciuitate ad aliam transeant.
xvi ¶De his qui in ecclesiis in quib⁹ prouecti sunt minime perdurauerunt.
xvii ¶De clericis qui vsuras accipiunt.
xviii ¶De priuilegiis presbyterorum.
xix ¶De his qui a paulo samosatheno ad ecclesiam veniunt.
xx ¶De flectendo genu.
xxi ¶De obseruatione niceni concilii, vt nulla de reliquo varietas oriatur in ecclesiis.

¶Expliciunt capitula.

Capitulum primum.

A SI QVIS PER LANGVOREM A MEDICIS SECTVS est, aut a barbaris abscissus est, iste remaneat in clero. Si quis aũt san⁹ se abscidit istũ & in clero positum abstinere oportet, & de cetero nullum talium debere ꝓmoueri, Sicut autem hoc manifestum est, quia de his qui hanc rẽ excogitant, audentq; seipsos abscindere dictum sit, sic eos qui a barbaris, aut a dominis castrati sunt, inueniuntur autem alias digni, tales ad clerum applicat canon.

Capitulum secundum,

B ¶Quia multa aut necessitate, aut aliter cogentibus hominibus facta sunt contra canonem ecclesiasticum, vt homines ex gentili vita nuper accedentes ad fidem, & in paruo tempore catechizati statim ad spiritale lauachrum ducantur, & simul cum baptizati fuerint promoueantur ad episcopatum aut ad presbyterium, placuit de cetero nichil tale fieri. Nam & tempore opus est ei qui catechizatur, & post baptisma approbatio amplior. manifesta enim est apostolica scriptura que dicit, Nõ neophitum, ne forte in superbiam elatus in iudicium incidat & laqueum diaboli, si autem procedente tempore aliquod animi peccatũ inueniatur circa huiusmodi personam, & conuincatur a duobus aut tribus testibus, ipe cesset a clero, Si quis autem preter hec facit quasi aduersus magnum cõcilium se efferens, ipse periclitabitur de clero.

Capitulum tertium.

C ¶Interdixit omnimodo sanctum concilium, neq; episcopum, neq; presbyterum, neq; diaconum, neq; ex toto eum qui in clero est habere secum subintroductam mulierem, nisi forte matrem aut sororem, aut eas solas personas que refugiunt omnes suspitiones.

Capitulum quartum.

D ¶Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus qui sunt intra prouinciam episcopis ordinari, si autem hoc difficile fuerit, aut propter vrgentem necessitatem, aut ꝓpter longitudinẽ itineris omnimodo tres in vnum conuenientes consentientibus, & his qui absentes sunt episcopis & spondentibus per scripta, tũc manus impositionem fieri, Cõfirmatio autem eorũ que fiunt danda est vnicuiq; a sue ꝓuincie metropolitano.

Capitulum quintum.

E ¶De eis qui excõicantur siue de clero sint, siue de laico agmine, ab episcopis ꝑ singulas ꝓuincias obtineat sentẽtia iuxta canones eos qui ab aliis abiiciuntur ab aliis nõ recipiẽdos, Requiratur aũt ne pusillanimitate, aut ꝑtinacia, aut aliqua alia molestia epi sint excõicati, Vt ergo hoc decentius requiratur bene placuit, singulis annis ꝑ singulas ꝓuincias bis in anno cõcilia fieri oibus simul epis in vnum cõgregatis, vt tales questiones requirãtur, Et ita qui manifeste offenderint epm rationabiliter excõicati apud oes esse putentur, quãdiu aut in cõmune aut epo placeat humaniorẽ pro his ferre sententiam, Cõcilia aũt fiant vnum quidem ante quadragesimã pasche, vt omni pusillanimitate sublata munus mundum offeratur deo, secundum autem circa tempus autumni.

Capitulum

Universidad de Deusto

Capitulum sextum.

¶Antiquiores obtineãt qui apud egyptum sunt,& lybiam,& pentapolin, ita vt Alexãdrinus ep̃s horũ omnium exhibeat sollicitudinem,quia &vrbis Rome ep̃o similis mos est,Similiter aũt & circa Antiochiam & in ceteris ꝓuinciis priuilegia ꝓpria reseruẽtur metropolitanis ecclesiis.Omnino aũt manifestũ est illud,quia si quis preter consiliũ metropolitani factus fuerit ep̃s,hunc conciliũ magnũ definiuit nõ debere esse episcopum,si vero cõmuni omniũ decreto rationabili secundũ canonẽ ecclesiasticũ comprobato duo aut tres ꝓpter proprias inimicitias cõtradixerint,obtineat sententia plurimorum. A

Capitulum septimum.

¶Hierosolymitana consuetudo antiqua seruetur,vt Elie ep̃s honoretur, & habeat ordinem honoris salua tamen metropolitani dignitate eiusdem prouincie. B

Capitulum octauum.

¶Si aliquando venerit ad catholicã ecclesiã cathari,placuit sicut & magne synodo eos ordinatos sic manere in clero. Ante oia autem hec profiteri ipsos ꝑ scripturam oportet quod cõsentiãt & sequantur catholica & apostolica dogmata, Hoc est & bigamis cõicare,& his qui in persecutione lapsi sunt,circa quos & tẽpus constitutum est & dies definitus,& sequãtur in omnib⁹,que placuerũt catholice ecclesie episcopo vel pb̃ro,vbicũq; aũt oẽs siue in castellis siue in ciuitatibus ipsi iuncti fuerint ordinati qui inueniuntur in clero sint in eodẽ habitu,quotquot aũt catholice ecclesie ep̃o vel pb̃ro extante accedunt,manifestum est quod ep̃s ecclesie habebit dignitatem episcopi,Qui autem nominatur apud eos episcopus presbyteri honorẽ habebit,nisi forte placuerit ep̃o honoris eũ nomine frui, sinvero non hoc ei placuerit prouidebit ei locum aut corep̃atus,aut p̃sbyterii,vt in clero omnino esse videatur,quatinus non in ciuitate duo sint ep̃i. C

Capitulum nonum.

¶Si qui sine examinatione ꝓmoti sunt episcopi aut pb̃ri,vel cũ discutiuntur confessi sunt que peccauerunt,vel si ab aliis conuincantur,& cõfitentibus contra canonem hoies commoti manus eis imposuerũt,tales canon nõ suscipit sed abiicit,hoc enim quod irreprehensibile est,defendit catholica ecclia. D

Capitulum decimum.

¶Quicũq; de lapsis ordinati sunt ꝑ ignorantiã aut dissimulationẽ ordinãtiũ,hoc nõ preiudicat canoni ecclíastico,cogniti & enim deponuntur. E

Capitulum vndecimum.

¶De his qui preuaricati sunt preter necessitatẽ aut preter ablationẽ facultatũ,aut preter periculum, vel tale aliquid quod factum est sub tyrãnide Licinii,placuit sancto cõcilio(licet indigni sint)humanitate tamen subuenire eis,quotquot igitur sincere penitent tres annos inter audientes sint, Qui lapsi sunt fideles septem annos succumbant,duobus vero annis sine oblatione populo communicẽt in orationibus.

Capitulum duodecimum.

¶Quicũq; vocati sunt per gratiã & primordia demõstrantes bona deposuerũt cingulum militie, postea vero ad propriũ vomitũ reuoluti sunt,ita vt aliqui & pecuniã conferant &beneficiis militiam repetant,isti decẽ annos succũbant post triẽniũ auditionis temp⁹, Sed in his oibus oportet discutere volũtatem & speciem pnie,quotquot enim timore & lachrymis & ꝑseuerantia & bonis operibus cõuersationẽ nõ simulatione demonstrant, isti adimplentes cõstitutum tempus auditionis orationib⁹ merito cõmunicabunt,& postea licebit ep̃o humanius de his aliquid cogitare,qui autem indiscrete tulerunt,& ingressum sibi sufficere arbitrati sunt ad conuersionẽ,definitum omne cõpleant temp⁹. G

Capitulum decimumtertium.

¶De exeũtibus de corpore vetus & canonica lex custodiatur & nũc, vt q̃ mori sperãtur nouissimo iuuamine nõ priuentur. Si vero despatus cõione sumpta,& oblatione ꝓcepta iterũ cõualescat sit inter eos qui orationibus tantũ cõicant,generaliter aũt homini morituro petenti sibi cõionis gratiã episcopus ꝓbabiliter oblationẽ ei cõtradat. H

Capitulum decimumquartum.

¶De cathecuminis lapsis placuit sicut & magne synodo,vt triẽnio tantum audiant, postea orent cũ cathecuminis. I

Capitulum decimumquartum.

¶Propter grandẽ tumultũ & seditiones que fiũt,placuit oĩmode auferri cõsuetudinẽ que est cõtra canonẽ in aliquibus ꝑtibus admissa,ita vt de ciuitate in ciuitatẽ, nec ep̃m,nec pb̃rm,neq; diaconum transferri liceat,Si quis aũt post sancti & magni cõcilii definitionẽ tale aliq̃d agere tẽtauerit,aut se dederit huiuscemodi negotio,cassabitur hmõi machinatio,&restituatur ecclesie in qua aut ep̃s aut p̃sbyter aut diaconus fuerit ordinatus. K

Capitulum decimumsextum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A CHi qui facile se periculis ingerentes,neq; timorē dei ante oculos habentes,neq; ecclesiastīcū canonem sciētes discedūt ab ecclesia pbri aut diaconi,aut quicūq; sunt in canone cōstituti,isti nullomō suscipi debent ab alia eccl'ia,sed omnem eis necessitatē imponi oportere vt ad ꝓprias parochias reuertantur,ꝑtinaces aūt excōicatos esse oportet,si aūt aliquis ausu temerario subripuerit ad alterū pertinētem & ordinauerit in sua ecclesia nō consentiente ep̄o a quo discesserat clericus qui in canone constituitur,infirma sit huiusmodi manus impositio.

Capitulum decimumseptimum.

B CQuoniā plures in canone cōstituti cupiditatē & lucra turpia sectātur,oblitiq; sacre scripture dicentis, qui pecuniā suam non dedit ad vsurā,cū fenerantur aliis centesimas exigunt,iuste statuit sanctū & magnum cōcilium,vt si quis inuētus fuerit post hanc definitionem vsuram accipiens,aut aliud aliquid excogitans turpis lucri gratia,abiiciatur a clero,& alienus a canone sit.

Capitulum decimumoctauum.

C CPeruenit ad sanctū & magnum cōcilium qd in quibusdā locis aut ciuitatib⁹ pbris gratiam sacre cōmunionis diaconi porrigant,quod neq; canon neq; cōsuetudo tradidit, vt qui potestatē offerēdi nō habent his qui offerunt corpus xp̄i porrigāt,Sed etiam hoc quoq; innotuit quod quidā diaconi ante ep̄os contingant eucharistiam.Omnia igitur hec amputentur,& maneant diaconi in ꝓprio ordine,scientes quod ep̄orum quidem ministri sunt,pbris autem inferiores existunt,accipiunt autē ex ordine eucharistiam post pbros eis dāte aut episcopo aut pbro,sed nec sedere eis in medio pbrorum liceat, Quod si hoc fiat,preter canonē & preter ordinem probatur existere,si quis autem obtemperare noluerit post hanc definitionem cesset a diaconio.

Capitulum decimumnonum.

D CDe paulianistis refugientibus ad ecclesiā catholicam definitio prolata est rebaptizari eos omnino,si qui vero ex eis preterito tempore fuerit in clero,si quidem sine querela & reprehensione fuerint post baptismum ordinentur ab ep̄o ecclesie catholice,si vero discussio eos minus idoneos inuenerit,deponi eos cōuenit,Similiter autem& de diaconibus & omnino de his qui sub canone conuersantur eadem forma seruabitur.Meminimus aūt de diaconissis que in eadem specie sunt,quia manus impositionem aliquam nō habent,vt omnino inter laicas computentur.

Capitulum vigesimum.

E CQuoniam sunt quidā *qui die dominico flectant genua* & in diebus penthecostes,placuit de hoc sancte & magne synodo cunctos in oibus locis cōsonanter & consentienter stantes deū orare debere.

Capitulum vigesimumprimum.

F CSanctum concilium traditis oibus & rite dispositis vt ecclesiarum pax & fides in orientis atq; occidentis ꝑtibus vna eademq; seruetur,hec ecclesiastica statuta necessario credimus inserenda.

CExplicit exemplar Niceni concilii.

CEPISTOLA AFRICANI CONCILII AD CELESTINVM PAPAM.

G

OMINO DILECTISSIMO ET HONORABILI p̄ri Celestino,Aurelius,palestinus,Antonius,Tut⁹ seru⁹ dei, terentius, fortunatus,martianus,ianuarius,optat⁹ celticius,donatus, theasius,vincentius,fortunatianus,& ceteri q vniuersali africano cōcilio carthaginis affuimus, optaremus si quēadmodum sanctitas vr̄a de aduentu Apiarii letatos vos fuisse missis per compb̄rm nostrum Leonē litteris intimauit,ita nos quoq; de eius purgatione hec scripta cū letitia mitteremus,esset profecto & nostra & vestra modo alacritas certior,nec festinata p̄propera viderentur que adhuc tā de audiendo q̄ de audito precesserant,Adueniente sane ad nos sctō fratre & coep̄o nostro Faustino conciliū cōgregauim⁹,& credidimus ideo cū illo missum quoniā sicut ꝑ eius operā pbr̄io ante redditus fuerat,ita nūc posset de tātis criminibus a thabracenis obiectis eo laborante purgari,cuius tanta ac tā immania flagitia decursus nostri concilii examen inuenit,vt & memorati patrociniū potiusq̄ iudicium ac defensoris magis operam q̄ disceptatoris iustitiā superarent. Nam primū quātum obstiterit omni cōgregationi diuersas iniurias ingerendo,quasi ecclesie Romane asserēs p̄uilegia,& volens eū a nobis in cōionem suscipi,quē tua sanctitas credens appellasse qd probare nō potuit cōioni reddiderat,qd minime tn̄ licuit,qd etiam gestorū melius ex lectione cognosces,triduano tn̄ laboriosissimo agitato iudicio cū diuersa eidem obiecta afflictissime quererem⁹ vel moras coep̄i nostri Faustini,vel tergiuersationes ipsius Apiarii quib⁹ nefandes tur-

Universidad de Deusto

nefandas turpitudines occulere conabatur,deus iust9 iudex,fortis& patiēs & longanimis ,magno cōpendio resecauit, Tetriore quippe ac putridiore obstinatione cōpressa,qua tantū liuidū cenum i pudētia negationis volebat obruere,deo nro eius cōscientiā cohortante & occulta que illius in corde tanq̄ involutabro criminū iam dānabat etiā hoibus publicante,repēte in cōfessione cunctorū obiectorū flagitiorum dolosus negator erupit,& tandē de oibus incredibilibus opprobriis spontaneus,se ipse conuicit, atq̄ ipsam quoq̄ nostrā spē,qua eū et credebam9 & optabam9 de tā pudēdis maculis posse purgari,cōuertit in gemit9,nisi quoniā istam nrām mestitiā vno tantū solatio mitigauit,qd & nos labore diuturnioris qōnis absoluit,& suis vulnerib9 qualēcūq̄ medelā & si iniuita ac sua conscietia reluctāte cōfessione puidit dne frater. ¶ Prefato itaq̄ debite salutationis officio plurimū impendio depcamur vt deinceps ad vras aures hic veniētes nō facili9 admittatis,nec a nobis excōicatos i cōione vltra velitis excipe,qa hoc etiā niceno cōcilio definitū facile aduertit venerabilitas tua,Nā &si de inferioribus clericis vel laicis videtur ibi pcauere q̄tomagis hoc de epis voluit obseruari , ne in sua puincia cōione suspensi a tua sctitate temere vel festinato ppropere vel indebite videātur cōioni restituti,pbrorū quoq̄ & sequentiū clericorū iproba refugia sicut te dignū est repellat sanctitas tua , quia & nulla patrū definitione hoc ecclie derogatū est africane, & decreta nicena siue inferioris gradus clericos siue epos ipsos suis metropolitanis epis aptissime cōmiserūt ,Prudētissime enim iustissimeq̄ viderunt quecūq̄ negotia in suis locis vbi orta sunt finienda,necvnicuiq̄ prouidētie gratiā sancti spiritus defuturam qua equitas a christi sacerdotibus & prudēter videatur,& cōstātissime teneatur ,maximeq̄ vnicuiq̄ cōcessum est si iudicio fuerit offensus cognitorū, ad concilia puincie sue,vel etiā vniuersale prouocare,nisi forte quisq̄ est qui credat vnicuilibet posse deū nostrum examinis inspirare iustitiā,& in numerabilibus cōgregatis in cōcilium Nicenū sacerdotib9 denegare,aut quō ipsum trāsmarinum iudiciū ratū erit,ad qd testium necessarie persone vel ppter senectutis infirmitatē ,vel multis aliis intercurrētibus ipedimentis adduci nō potuerunt ,Nā vt aliqui tāquā a tue sanctitatis latere mittātur nulla inuenimus patrū synodo constitutū,quia illud quod pridē p eundem coep̄m nostrū Faustinū tanq̄ ex pte Niceni cōcilii ex inde transmisistis in cōciliis verioribus,que accipiūtur niceni a sancto cyrillo coepo nostro alexandrine ecclesie & a venerabili Attico cōstantinopolitano antistite ex autētico missis,que etiā antehac p Innocentiū pbrm & Marcellum subdiaconū, per quos ad nos ab eis directa sunt venerabilis memorie Bonefacio epo pdecessori nostro a nobis transmissa sunt,in quibus tale aliquid nō potuimus reperire , Executores etiā clericos vestros quibusq̄ petētibus nolite mittere,nolite cōcedere ne famosum typū seculi in ecclesiam xpi que lucem simplicitatis & humilitatis diem dni videre cupientibus prefert,videamur inducere.Nā de fratre nostro Faustino, amoto iā pro suis nefandis nequitiis de christi ecclesia dolendo Apiario securi sum9,quod eū probitate ac moderatione tue sanctitatis,salua fraterna caritate vlterius in africa minime sustinere patiatur,& alia manu,Dominus noster sanctitatem vestram euo longiore orantem pro nobis custodiat domine frater.

¶ Explicit concilium sextum carthaginense.

¶ INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII SEPTIMI.

Capitulum primum.

i ¶ De excommunicatis vt ad clericorum accusationem non admittantur.

ii ¶ De personis quibus clericorum accusatio interdicitur.

iii ¶ De his qui primum crimen obiectum non probarunt vt ad cetera nō admittātur.

iiii ¶ De personis que aduersus clericos testimonium dicere prohibentur.

v ¶ De eo quē solo suo testimonio presumpserit excommunicandum.

¶ Expliciunt capitula.

¶ INCIPIT CONCILIVM CARTHAGINENSE SEPTIMVM XXXVIII. EPISCOPORVM.

POST CONSVLATVM GLORIOSISSIMORVM imperatorum Honorii.iii.& Theodosii.viii.Augustorum tertio kalen. Iulii Carthagine in secretario Basilice restitute cum Aureli9 eps vna cum Faustino ecclesie potentine puincie Italie piceni legato Romane ecclesie Vincentio culusiano,fortunatiano neapolitano, Mauriano Vzipparensi adeo dato simidico, pentadio carpitano,rufiniano muzuensi ,pretexato sicilibensi, Quodvultdeo verensi,candido abiritano, galloniano vticesi legatis prouincie numidie pcon

Universidad de Deusto Biblioteca

sularis,alippio tagastēsi,augustinio yppone regiensi,& possidio calamēsi legatis puincie numidie,ma ximiano aquiregni,iocūdo suffitulēsi,& hilarino horreocelorū legatis puincie bizancene,nouato siti tensi,& leone obtensi legatis prouincie mauritanie sititensis,niuello rusurensi, laurentio icositano & numeriano nusgumensi legatis prouincie mauritanie cesariēsis,ab vniuersis cōcilio iudicibus dele ctis astantibus diaconib⁹ consedisset,& quibusdā peractis multi episcopi ceterorum peragendorum moras se conquererentur sustinere nō posse,& ad proprias ecclesias festinarent,placuit vniuerso con cilio,vt ab omnibus eligerētur de singulis quibusq; prouinciis,qui propter alia peragenda residerēt, & factum est vt hi adessent quorum subscriptiones eos affuisse testantur.

Capitulum primum.

A PLacuitq;,quoniā superioribus conciliorū decretis de personis que admittende sunt ad accusa tionem clericorū iam constitutū est, & que persone non admittantur iā expressum est, idcirco definimus eum rite ad accusationē non admitti,qui posteaq; excōmunicatus fuerit in ipsa adhuc ex cōmunicatione cōstitutus,siue sit clericus siue laicus,accusare voluerit.

Capitulum secundum.

B ¶Item placuit,vt omnes serui vel proprii liberti ad accusationem non admittantur vel omnes quos ad accusanda publica crimina leges publice nō admittūt,oēs enim infamie maculis aspsi.i.histriones ac turpitudinib⁹ subiecte persone,heretici etiam,siue pagani,siue iudei,sed tñ omnibus quibus ac cusatio denegatur,in causis propriis accusandi licentia non neganda.

Capitulum tertium.

C ¶Item placuit,quotienscūq; clericis ab accusatoribus multa crimina obiiciuntur , & vnum ex ipsis de quo prius egerit probare non voluerit,ad cetera nō admittatur.

Capitulum quartum.

D ¶Testes autem ad testimoniū non admittendos qui nec ad accusationem admitti p̄cepti sunt, vel etiam quos ipse accusator de domo sua produxerit,ad testimonium autē infra annos quatuordecim etatis sue non admittantur.

Capitulum quintum.

E ¶Item placuit,vt si quando ep̄s dicit aliquem sibi soli propriū crimen fuisse confessum,atq; ille ne get,non putet ad iniuriam suam episcopus pertinere quod illi soli nō creditur,& si scrupulo proprie cōscientie se dixit neganti nolle cōicare,q̄diu excōicato non cōmunicauerit suus episcopus eidē ep̄o ab aliis non cōicetur ep̄is,vt magis caueat episcopus ne dicat in quēq; quod aliis documentis conuin cere non pōt,& subscripserūt Aurelius ep̄s ecclesie carthaginē . Faustinus potentine puincie piceni, Alippius tagastensis legatus prouincie numidie,Augustinus yppone regiensis legat⁹ numidie p uincie,Possidius ep̄s calamensis legat⁹ prouincie numidie,Nouatus sitifensis legatus puincie eius dem,Leo optensis legatus prouincie mauritanie sitifensis,Mauritani⁹ vzipparitanus,Rufianus mu zensis,quodvultdeus verensis,Cādidus abiritanus germanicianorū,Gallonianus vticensis,Iocund⁹ suffetule legatus puincie bizancene,Hilarinus horreocellensis legatus prouincie bizancene. Maxi mianus suffetulensis legatus prouincie bizancene,Maximianus aquiregnis legatus prouincie bizā cene,Niuellus rusurensis legat⁹ prouincie cesariensis,Laurentius icositanus legatus prouincie cesa riensis,Numerian⁹ nusgumēsis legatus prouincie cesariensis,Philippus pb̄r legatus eccl'ie Romane Asellus pb̄r legatus ecclesie Romane.

¶Explicit concilium Carthaginense septimum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII MILEVITANI.

Capitulum primum.

i ¶Contra pelagianos qui dicunt etiamsi ne peccato mori potuisse Adam.

ii ¶Quod iuxta apostoli testimonium etiā paruuli qui nichil peccati adhuc cōmiserunt omnes in peccatorū remissione veraciter ba ptizentur.

iii ¶Quod gratia dei non solum peccata di mittit,sed etiam adiuuat ne committen tur.

iiii ¶Quod per gratiam dei sciamus quid facere debeamus & diligere vt faciamus,

v ¶Quod gratia dei prestet vt lex implea tur,non(sicut ait Pelagius)facile quasi sine gratia dei difficilius possit impleri .

¶Quod iuxta

Universidad de Deusto

vi ¶ Quod iuxta sentētiā Iohānis euāgelī/ste nemo sit qui esse possit sine peccato.
vii ¶ Quodvnicuiq; etiam iusto nō solū pro aliis, sed & prosemetipso dicere oporteat dimitte nobis debita nostra.
viii ¶ Quod a sāctis veraciter dicitur dimitte nobis debita nostra.
ix ¶ Quod ad cōmunes causas ecclesie generale conciliū congregari oporteat, in priuatis vero causis speciale vniuscuiusq; puitie.
x ¶ Vt epistolas ad cōcilium euocandū metropolitanus subscribat, & dirigat.
xi ¶ Vt de hereticis & infidelibus quicquid in cōcilio cōstituitur a pricipe impleretur.
xii ¶ Vt preces & orationes cōposite (nisi pbabate fuerit in concilio) non dicantur.
xiii ¶ Vt posteriores anterioribus episcopis nō preferantur, nec inconsultis primatib⁹ suis aliquid agere presumant.
xiiii ¶ Vt episcopi pro tempore consecrationis sue litteras ab ordinatoribus habeant.
xv ¶ Vt vbi primū quis legerit, ibi permaneat clericus.
xvi ¶ Vt pro causis ecclesiarū executores vel aduocati a principe postulentur.
xvii ¶ Vt neq; dimissus neq; dimissa alteri cōiungantur.
xviii ¶ De his qui in sua prouintia non cōmunicant vbi alibi non communicent.
xix ¶ De clericis qui apud principem seculare iudicium aut synodale impleuerint.
xx ¶ Vt sine formatis nemo ad cōmitatū psiscicatur, & qualiter formate fiant.
xxi ¶ De episcopis qui quod repetere poterant, pretermissa synodo inualerunt.
xxii ¶ De clericis qui de iudicio episcoporum suorum conqueruntur.
xxiii ¶ De his qui apud hereticos penitentiam acceperunt.
xxiiii ¶ De episcopis negligentib⁹ aduersus hereticos.
xxv ¶ Vnde supra.
xxvi ¶ De virginibus que infra vigintiquinq; annos necessitate cogente velantur.
xxvii ¶ De episcopis qui post acta carthaginensis synodi retēti sunt ad reliqua peragēda.

INCIPIT CONCILIVM MILEVITANVM.

GLORIOSISSIMIS IMPERATORIBVS ARCHAdio & honorio augustis viris clarissimis cōsulibus, sexto kalendas Septēbris in ciuitate Mileuitana, in secretario basilice cum Aurelius episcopus ecclesie carthaginis in concilio vniuersali cōsedisset astantibus diaconibus. Aureli⁹ episcopus dixit, quoniā ecclesie sancte vnū est corpus omniumq; mēbrorū caput est vnum factum est volente domino ac nostram infirmitatem iuuāte, vt ad hanc ecclesiā cōueniremus dilectionis & fraternitatis gratia inuitati, vnde queso charitatem vestram, quia ita credēdū est, qd noster cessus advos nec supflu⁹ nec insuauis ē cunctis, ideoq; patiter quedā de causis fidei vnde nunc questio pelagionorum iminet in hoc cetu sanctissimo primitus tractentur, deinde subsequātur & aliqua que discipline ecclesiastice necessaria existunt. A

Capitulum primum.

PLacuit ergo omnibus episcopis qui fuerunt in hac senita synodo cōstituere hec que in presenti concilio definita sunt, vt quicūq; dicit adam primū hominem mortalē factum ita vt siue peccaret siue non peccaret moreretur in corpore hoc est de corpore exiret, nō peccati merito, sed necessitate nature anathema sit. B

Capitulum secundum.

¶ Item placuit, vt quicūq; paruulos recentes abvteris matrū baptizandos negat, aut dicit quidem In remissionē peccatorū eos baptizari, sed nichil ex Adam trahere originalis peccati quod regenerationis lauacro expietur, vnde fit consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionē peccatorū nō vera sed falsa intelligatur, anathema sit, quoniā non aliter intelligēdum est qd ait apostolus per vnū hominem peccatū intrauit in mundum, & per peccatum mos & ita in omnes homines pertransiit in quo omnes peccauerunt nisi quēadmodū ecclesia catholica vbiq; diffusa semper intellexit propter hanc enim regulā fidei etiam paruuli qui nichil peccatorū in semetipsis adhuc cōmittere potuerunt ideo in peccatorum remissione veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur quod generatione traxerunt. C

Capitulum tertium.

¶ Item placuit vt quicūq; dixerit gratiā dei, i qua iustificamur per Iesum christū dominū nostrum D

Universidad de Deusto Biblioteca

ad solam remissionem peccatorum valere que iam cõmissa sunt,non etiam ad adiutoriũ vt non cõmittantur, anathema sit.

Capitulum quartum.

¶Item quisquis dixerit eandem gratiã dei per Iesum christũ dominũ nostrum propter hoc tãtũ nos adiuuare ad nõ peccandum,quia per ipsam nobis reuelatur & aperitur intelligentia mandatorum vt sciamus quid appetere,quid vitare debeamus,nõ autẽ per illã nobis prestarivt quod faciẽdũ cognouerimꝰ etiã facere diligamus,atq; valeamus, anathema sit, cum dicat apostolus scientia inflat caritas vero edificat,valde impiũ est vt credamus ad eam que inflat nos habere gratiã Christi,ad eã que edificat non habere,cum sit vtrũq; donũ dei, & scire quid facere debeamus,& diligere vt faciamus,vt edificante charitate sciẽtia non possit inflare,sicut autẽ de deo scriptum est,qui docet hominẽ scientiam,ita etiam scriptum est,caritas ex deo est.

Capitulum quintum.

B ¶Item placuit,vt quicũq; dixerit ideo nobis gratiã iustificationis dari,vt quod facere per liberum iubemur arbitrium facilius possimus implere per gratiam, tãq; & si gratia non daretur non quidẽ facile,sed tamen possimꝰ etiam sine illa implere diuina mãdata,anathema sit. De fuctibꝰ enim mandatorum dominus loquebatur vbi non ait,sine me difficilius potestis facere sed ait, sine me nichil potestis facere.

Capitulum sextum.

C ¶Item placuit quod ait sanctus Iohãnes apostolus,si dixerimus quia peccatum nõ habemus nos ipsos seducimus,& veritas in nobis non est,quisquis sic accipiendum putauerit,vt dicat propter humanitatem non oportere dici nos non habere peccatum, non quia veritas est,anathema sit,sequitur eum apostolus & adiungit,si autem confessi fuerimus peccata nostra fidelis est & iustus qui remittat nobis peccata,& mundet nos ab omni iniquitate,vbi satis apparet hoc non tantũ humiliter, sed etiam veraciter dici,poterat enim apostolus dicere,si dixerimus quia non habemꝰ peccatũ nos ipsos extollimus & humilitas in nobis non est,sed cum ait nos ipsos decipimus,& veritas in nobis nõ est, satis ostendit eum qui se dixerit non habere peccatum non verum loqui sed falsum.

Capitulum septimum.

D ¶Item placuit,vt quicũq; dixerit in oratiõe dominica ideo dicere sanctos dimitte nobis debita nostra,vt non pro se ipsis hoc dicant, quia non est eis iam necessaria ista peticio, sed pro aliis qui sunt in suo populo peccatores,& ideo nõ dicere vnũquẽq; sanctorum dimitte michi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra,vt hoc pro aliis potius, quã pro se iustus petere intelligatur, anathema sit, Sanctꝰ enim & iustus erat apostolus Iacobus cum dicebat, in multis enim offendimꝰ omnes,Nam quare additum est omnes,nisi vt ista sententia cõueniret & psalmo vbi legitur. Non intres in iudicium cum seruo tuo,quia non iustificabitur in cõspectu tuo omnis viuens. Et in oratione sapientissimi Salomonis,non est homo qui nõ peccet,Et in libro Iob,in manu omnis hominis signat, vt sciat omnis homo infirmitatem suam,vnde etiam Daniel sanctus & iustus cum in oratione pluraliter diceret,peccauimus iniquitatẽ fecimus & cetera, que ibi veraciter & humiliter confitetur,ne putaretur quẽadmodum quidam sentiunt hec non de suis,sed de populi sui potius dixisse peccatis postea dixit. Cum orarem & confiterer peccata mea,& peccata populi mei domino deo nostro noluit dicere peccata nostra,sed populi sui dixit & sua,quia futuros istos qui tam male intelligunt tanq; propheta preuidit.

Capitulum octauum.

E ¶Item placuit,vt quicũq; verba ipsa dominice orationis vbi dicimus dimitte nobis debita nostra, ita volunt a sanctis dici,vt humiliter non veraciter hoc dicatur,anathema sit,Quis enĩ ferat orantẽ & non hominibus,sed ipsi dño mentientem qui labiis sibi dicit dimitti velle & corde dicit que sibi dimittantur debita non habere? Hucusq; de fide cõtra pelagianos,nunc regule tractantur ecclesiastice.

Capitulum nonum.

F ¶Placuit vt non sit vltra fatigandis fratribus anniuersaria necessitas,sed quotiens exegerit causa cõmunis,id est totius africe vndecũq; ad hanc sedem pro concilio date littere fuerint cõgregandã esse synodum in ea prouintia vbi oportunitas persuaserit,cause autem que cõmunes non sunt in suis prouintiis iudicentur.

Capitulum decimum.

G ¶¶Placuit etiam pati,vt omniũ episcoporum epistolis omnibus de concilio dandis sanctitas tua sola subscribat.

Capitulum vndecimum.

¶Placuit

Universidad de Deusto Biblioteca

Placuit & illud aduersus hereticos,vel paganos,vel eorum superstitionesvt legati missi de hoc glorioso concilio quicquid vtile prouiderint a gloriosissimis principibus impetrent. A

Capitulum duodecimum

Placuit etiam & illud,vt preces vel orationes,seu misse que probate fuerint in concilio,siue prefationes,siue cõmendationes,seu manus impositiones ab omnibus celebrentur,nec alie omnino dicãtur in ecclesia nisi que a prudentioribus tractate vel cõprobate in synodo fuerint,ne forte aliquid contra fidem vl per ignorantiam,vel per minus studium sit compositum. B

Capitulum decimumtertium.

Palentinus episcopus dixit,si permittit bonum patientie vestre,prosequar ea que necessaria sunt ecclesiastice discipline.Scimus enim sic inuiolate permansisse ecclesiasticam disciplinam,ita vt nullꝰ fratrũ prioribus suis se aliquãdo auderet anteponere, sed officiis legitimis id semper exhibitum est prioribus quod ab insequẽtibus rationabiliter semper acciperetur,Hũc ordinẽ iubeat sanctitas vestra melius vestris interlocutionibus roborare. Aurelius episcopꝰ dixit,non decuerat quidẽ vt hec repeteremus nisi forte existerẽt incõsiderate mẽtes quorũdam que ad hec statuenda nostros accuerẽt sensus,sed & cõmunis hec causa est quã insinuauit frater & coepiscopus noster, vt vnusquisq; nostrũ ordinem sibi decretum a deo cognoscat & posteriores anteriorib9 deferant,nec eis inconsultis aliquid agere presumãt, Qua de re oportet eos qui putauerint spretis maioribus aliquid presumendũ cõpetenter esse ab omni cõcilio coercẽdos,vniuersi episcopi dixerũt, hic ordo & a patrib9 & a maiorib9 est seruatus,& a nobis deo propitio seruabitur,saluo etiam iure primatus numidie & mauritanie. C

Capitulum decimumquartum

Deinde placuit,vt quicũq; deinceps ab episcopis ordinãtur, litteras accipiãt ab ordinatorib9 suis manu eorum subscriptas continẽtes cõsulem & diem,vt nulla altercatio de posterioribus vel anteriorib9 oriatur. D

Capitulum decimũquintum.

Item placuit,vt quicũq; in ecclesia vel semel legerit ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur. E

Capitulum decimũsextum

Placuit preterea,vt executoribus in omnibus iustis desyderiis impartiatur,placuit etiã vt petatur a gloriosissimis imperatoribus,vt iubeãt iudicib9 dare petitos sibi defensores scholasticos qui i actu sint vel in officio defensionũ causarũ ecclesiasticarũ,vt more sacerdotum prouintie id ẽ ipsi qui defensionem ecclesiarũ susceperint habeant facultatẽ pro negotiis ecclesiarũ(quotiens necessitas flagitauerit)vel ad obsistendum callide decipientibus vel obrepentibus,vel ad necessaria suggerenda ingredi iudicium secretaria. F

Capitulum decimũseptimum.

Placuit vt secundũ euangelicã & apostolicam disciplinã, neq; dimissus ab vxore,neq; dimissa a marito alteri cõiũgantur,sed ita maneant aut sibimet recõciliẽtur,quod si contẽpserint ad penitentiã redigantur,in qua causa legem imperialem petendam promulgari. G

Capitulum decimũoctauum.

Placuit,vt quicũq; non cõmunicãs in prouintia propria in aliis prouintiis vel trãsmarinis partibus ad cõmunicãdum obrepserit,iacturam cõmunionis vel clericatus excipiat. H

Capitulum decimũnonum.

Placuit vt quicunq; ad imperatorem cognitionem iudiciorum publicorum ab episcopis petierit honore proprio priuetur,si autẽ episcopale iudicium ab imperatore postulauerit,nichil ei obsit. I

Capitulum vigesimum.

Placuit vt quicũq; clericus propter necessitatem suam alicubi ad comitatum irevoluerit,formatã ab episcopo suo accipiat,quod si sine formata voluerit pergere a cõmunione remoueatur,quod si alicubi ei repentina necessitas orta fuerit ad comitatum pergẽdi alleget apud episcopũ loci eius ipsam necessitatẽ, & de hoc scripta eiusdẽ ep̃i deferat,formate autẽ que a primatibus vel a quibuscunq; episcopis clericis propriis dantur habeant diem pasche, Qd si adhuc eiusdem anni pasche dies incerta est, ille precedens adiungatur quomodo solet post consulatum in publicis gestis ascribi. K

Capitulum vigesimumprimum

Item placuit vt quicũq; episcopi quascunq; ecclesias vel plebes quas ad suam cathedrã estimant pertinere,non ita repetunt vt causas suas episcopis iudicantibus agant,sed si i alio retinente irruerint siue volentibus siue nolẽtibus plebibus cause sue detrimẽtum patiantur,& quicũq; iam hoc fecerint si nondum est inter episcopos finita contẽtio,sed adhuc inde contẽdunt ille inde discedat quẽ consti L

Universidad de Deusto Biblioteca

terit pretermissis iudiciis ecclesiasticis irruisse,nec sibi quisq; blandiatur si a primate vt retineat litte
ras impetrarit,sed siue habeat litteras siue non habeat,conueniat eum qui tenet,& eius litteras accipi
piat,vt eum appareat pacifice tenuisse ecclesiam ad se pertinẽtem, si autem ille aliquã questionẽ retu
lerit per episcopos iudices causa finiatur,siue eis primates dederint,siue quos ipsos vicinos ex cõsen
su delegerint.

Capitulum vigesimumsecundum.

A ¶Item placuit,vt presbyeri diaconi vel ceteri inferiores clerici in causas quas habuerint,si de iudiciis
episcoporum suorum questi fuerint,vicini episcopi eos audiant,& inter eos quicquid est,finiant ad
hibiti ab eis ex consensu episcoporum suorũ,Quod si & ab eis prouocãdum putauerint non prouo
cent nisi ad africana concilia, vel ad primates prouintiarum suarum,ad transmarina autem qui pu
tauerit appellandum a nullo intra africam in cõmunione suscipiatur.

Capitulum vigesimumtertium.

B ¶Placuit vt quicunq; conuersus ab hereticis dixerit se apud eos penitentiã accipere,vnusquisq; ca
tholicus episcopus requirat vbi & ob quã causam apud eosdem hereticos penitẽtiã susceperit,vt cum
documentis certis hoc ipsum approbauerit sibi pro qualitate peccati,sicut eidem episcopo catholico
visum fuerit tempus penitentie,vel reconciliationis decernat.

Capitulum vigesimumquartum.

C ¶Item placuit,vt quicũq; negligunt loca ad suam cathredram pertinentia in catholicã vnitatẽ lucra
ri conueniantur a diligentibus vicinis episcopis, vt id agere non morentur,quod si intra sex menses
a die conuentionis non hoc fecerint qui potuerit eas lucrari ad ipsum pertineant, ita sane vt si ille ad
quẽ pertinuisse videbãtur probare potuerit magis illius electam negligẽtiam ab hereticis impune vt
ibi sint & suam diligẽtiam fuisse preuentam,vt eo modo eius cura solertior vitaretur,cum hoc iudi
ces episcopi cognouerint siue cathedre loca restituãt,Sane si episcopi inter quos causa versatur diuersa
rum sunt prouintiarum,ille primas det iudices in cuius prouintia est locus de quo contẽditur si aũt
ex communi placito vicinos iudices elegerint aut duo eligantur aut tres,quod si tres elegerint,aut om
nium sententiã sequãtur,aut duorum,iudicibus aũt quos cõmunis consensus elegerit nõ liceat pro
uocare,& quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus,cum hoc prime se
dis episcopo fuerit probatum, det litteras vt nullus ei cõmunicet episcoporum donec obtemperet.

Capitulum vigesimũquintum.

D ¶Si in matricibus cathedris *episcop⁹ negligens fuerit aduersus* hereticos conueniatur a vicinis epi
scopis diligentibus,& ei sua negligẽtia *demonstretur*,vt se excusare nõ possit quod si ex die quo cõ
uenitur intra sex mẽses si in eius prouintia executio fuerit,& non eos ad vnitatem catholicam conuer
tendos curauerit,non ei cõmunicetur donec impleat,si autem executor ad loca non venerit,nõ aſſi
batur episcopo,si autem probatum fuerit eum de cõmunione illorum fuisse mentitum dicendo eos
cõmunicasse quos eo sciente non cõmunicasse constiterit,etiam episcopatum amittat.

Capitulum vigesimũsextum.

E ¶Item placuit,vt quicũq; episcoporum necessitate periclitãtis pudicitie virginalis cũ vel petitor po
tens,vel raptor aliquis formidatur,vel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compũcta fuerit,ne
non velata fuerit,aut exigentibus parentibus,aut his ad quorum curam pertinet velauerit virginem
seu velauit intra viginti quinq; annos etatis non ei obsit concilium quod de isto annorum numero
constitutum est.

Capitulum vigesimũseptimum

F ¶Item placuit ne diutius vniuersi episcopi qui ad concilium congregati sunt,tenerẽtur ab vniuer
so concilio ternos iudices de singulis prouintiis eligi & electi sunt de prouintia carthaginensi Vincẽ
tius,fortunatianus,& clarus de prouintia numidie,Alippius Augustin⁹& restitut⁹ de *puintia bizã*
cena, cum sancto sene domtiano primate Cresconius iocundus,& melianus,de mauritania sitifensi
seuerianus asiaticus,& donat⁹,de prouintia tripolitana plautius qui ex more legat⁹ vnus est missus
Qui omnes cum sãcto sene aurelio vniuersa cognoscant,a quo petiit vniuersum concilium,vt cũctis
siue gestis que confecta iam sunt siue episcopis ipse subscribat & subscripserunt,Aurelius episcopus
ecclesie carthaginensis huic decreto consensi & perlecto subscripsi Donatianus telepsensis prime se
dis subscripsi,Augustinus yppone regiensis subscripsi.Similiter & omnes episcopi subscripserunt.

¶Explicit concilium Mileuitanum.

¶HVCVSQVE CONCILIA AERICE

¶Sequuntur

Universidad de Deusto Biblioteca

SEQVVNTVR CONCILIA GALLIE.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII ARELATENSIS.

i ¶Vt vno die & tēpore pascha celebretur.
ii ¶Vt vbi quisq; ordinatur ibi permaneat.
iii ¶Vt qui i pace arma proiiciūt excōmunicentur.
iiii ¶Vt aurige dū agitant excōmunicentur.
v ¶Vt qui in theatris conueniunt excōmunicentur.
vi ¶Vt in infirmitate conuersi manus impositionem accipiant.
vii ¶De presidibus, vt cum conscientia episcopi sui communicent.
viii ¶Vt ex heresi conuersi in trinitate baptizentur.
ix ¶Vt qui confessorum litteras portāt, alias accipiant.
x ¶Vt cuius vxor adulterauit, ipse aliā non accipiat.
xi ¶Vt femine fideles que gentibus se iunxerunt, excommunicentur.
xii ¶Vt clerici feneratores excōmunicentur.
xiii ¶Vt proditores fratrum, vel vasorum, seu scripturarum cum verberibus deponātur.
xiiii ¶Vt falsi accusatores fratrum vsq; ad exitum excōmunicentur.
xv ¶Vt leuite non offerant.
xvi ¶Vt penitentes vbi acceperint orationē ibi communicent.
xvii ¶Vt nullus episcopus alium conculcet episcopum.
xviii ¶Vt diacon⁹ nichil sine p̄sbytero suo agat
xix ¶Vt presbyteri sine conscientia episcoporum suorum nihil faciant.
xx ¶Vt peregrino episcopo locus sacrificandi detur.
xxi ¶Vt sine tribus episcopis nullus episcop⁹ ordinetur.
xxii ¶Vt clericus alibi transiens excommunicetur.
xxiii ¶Vt apostate qui tardius reuertuntur nisi per dignā penitentiam non recipiantur.

¶Expliciunt capitula.

¶INCIPIT CONCILIVM ARELATENSE PRIMVM HABITVM TEMPORE CONSTANTINI IMPERATORIS.

DOMINO ET SANCTISSIMO SILVESTRO EPIscopo cetus episcoporum qui adunati fuerunt in oppido arelatensi, Q ue decreuimus cōmuni concilio caritatiue significamus, vt omnes sciant quid in futurū obseruare debeant. A

Capitulum primum.

¶De obseruatione pasche domini, vt vno die & tempore per omnem orbem obseruetur, & iuxta consuetudinem litteras ad omnes tu dirigas. B

Capitulum secundum

¶De his qui in quibuscunq; locis ordinati fuerint ministri, in ipsis locis perseuerent. C

Capitulum tertium

¶De his qui arma proiiciunt in pace placuit, abstinere eos a communione. D

Capitulum quartum.

¶De agitatoribus qui fideles sunt, placuit eos quādiu agitant a cōmunione separari. E

Capitulum quintum.

¶De theatricis, & ipsos placuit (quādiu agunt) a cōmunione separari. F

Capitulum sextum.

¶De his qui infirmitate credere volunt, placuit debere his manum imponi. G

Capitulum septimum.

¶De presidibus qui fideles ad presidatū prosiliunt ita placuit, vt cum promoti fuerint litteras accipiant ecclesiasticas cōmunicatorias, ita tamen vt quibuscūq; locis gesserint ab episcopo eiusdem loci cura de illis agatur, vt cum ceperint cum disciplina publica agere, tunc demum a cōmunione excludantur, similiter & de his fiat qui rem publicam agere volunt. H

Universidad de Deusto Biblioteca

Capitulum octauum.

A ¶De arrianis qui propria lege sua vtuntur vt rebaptizentur placuit. Si ad ecclesiam aliqui de hac heresi venerint interrogent eos nostre fidei sacerdotes symbolum, & si preuiderint in patre & filio & spiritu sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur, vt accipiant spiritum sanctum, quod si interrogati non responderint hanc trinitatem non baptizentur.

Capitulum nonum.

B ¶De his qui confessorum litteras afferunt, placuit vt sublatis eis litteris alias accipiant communicatorias.

Capitulum decimum.

C ¶De his qui coniuges suas in adulterio deprehendunt, & iidem sunt adolescentes fideles & prohibentur nubere, placuit vt in quātum potest consilium eis detur ne viuentib⁹ vxoribus suis licet adulteris alias accipiant.

Capitulum vndecimum.

D ¶De puellis fidelibus que gentilibus iunguntur, placuit vt aliquanto tempore a cōmunione separentur.

Capitulum duodecimum.

E ¶De ministris qui fenerantur, placuit eos iuxta formam diuinitus datam a communione abstinere.

Capitulum decimumtertium

F ¶De his qui scripturas sanctas tradidisse dicuntur vel vasa dominica, vl' nomina fratrum suorū, placuit nobis, vt quicūq; eorum in actis publicis fuerit detectus, vel verbis nudis ab ordine deri amoueatur, Nā si iidem aliquos ordinasse fuerint deprehēsi. & si in his qui ordinauerunt ratio subsistit non tamen illis subsistat ordinatio, quoniam multi sunt qui contra ecclesiasticā regulam pugnarevidentur, & per testes redemptos putant se ad accusationem admitti debere, qui omnino non admittantur, nisi (vt supra diximus) actis publicis docuerint omni se suspitione carere.

Capitulum decimumquartum.

G ¶De his qui falso accusant fratres suos, placuit eos vsq; ad exitum non communicare, sed falsum testem iuxta scripturā impunitū non licere esse. Capitulum decimūquintum.

H ¶De diaconibus quos cognouimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere.

Capitulum decimumsextum.

I ¶De his qui pro delicto suo a cōmunione separantur ita placuit, vt quibuscūq; locis fuerāt exclusi, eodem loco cōmunionem consequantur.

Capitulum decimumseptimum

K ¶Vt nullus episcoporum *alium episcopum conculcet.*

Capitulum decimumoctauum

L ¶De diaconibus vrbicis, vt non aliquid per se presumant, sed honor presbyteris reseruetur.

Capitulum decimumnonum

M ¶Vt presbyteri sine conscientia episcoporum nichil faciant.

Capitulumvigesimum.

N ¶Vt peregrino episcopo locus sacrificandi detur Capitulum vigesimum primum.

O ¶De his qui vsurpant sibi quod soli debeant episcopum ordinare, placuit vt nullus hoc sibi presumat nisi assumptis sibi aliis septem episcopis, si tamen non potuerint septem, sine tribus fratrib⁹ non audeant ordinare.

Capitulum vigesimum secundum

P ¶De presbyteris aut diaconibus qui solent dimittere loca sua in quibus ordinati sunt, & ad alia loca se transtulerunt, placuit vt his locis ministrent quibus prefixi sunt, qui relictis locis suis ad alium locum se deferre voluerint deponantur

Capitulum vigesimumtertium.

Q ¶De his qui apostatant, & anteq; se ad ecclesiam representent nec quidē penitentiam agere querūt & postea in infirmitate arrepti petunt cōmunionem, placuit eis non dandam communionem, nisi reuelauerint & egerint dignos fructus penitentie.

¶Explicit concilium Arelatense primum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII SECVNDI ARELATENSIS.

i ¶De neophitis clericis non ordinandis.

ii ¶Qualiter cōiugati ad sacerdotium pro uehantur.

iii ¶Vt nullus clericus aut diacon⁹ in solatio suo extraneam habeat mulierem.

iiii ¶Vt nullus clericus in cellario vel in secre-

Universidad de Deusto

to intromittat puellam.
v ¶Vt episcopus cum ordinatur cum consensu metropolitani tres eum ordinet epi.
vi ¶De episcopo qui sine metropolitani cõsensu fuerit ordinatus.
vii ¶De his qui seipsos abscindunt.
viii ¶De his q excõmunicatos alteri9 sucipiũt
ix ¶Vt nouatiani in cõmunionem nõ suscipiantur.
x ¶De his qui in plecutiõe preuaricati sunt
xi ¶De his qui penisvicti sacrificare cõpulsi sunt.
xii ¶De his qui i penitentia positivitam excesserunt.
xiii ¶Vt ne quis qualibet necessitate suam relinquat ecclesiam.
xiiii ¶Ne clericus vsuram accipiat.
xv ¶Ne diaconus coram prelbytero sedeatvl
eucharistiam tradat
xvi ¶Vt fotiniani & paulianiste baptizẽtur.
xvii ¶Vt heretici qui in trinitate baptizati sũt, cum chrismate & manus impositione recipiantur.
xviii ¶Vt metropolitani arbitrio synodus congregetur.
xix ¶Vt nulli episcopo liceat a synodo deesse, vel ante peractam synodum discedere.
xx ¶De aurigis & theatricis fidelibus.
xxi ¶Si post acceptam penitentiam quis nupserit.
xxii ¶Vt pnia coniugatis ex consensu detur.
xxiii ¶De sacerdotibus qui idolatriã non euertunt.
xxiiii ¶De accusatoribus fratrum,
xxv ¶De apostatis si non reuertuntur.

¶Finiunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM ARELATENSE SECVNDVM, NOMINA AVCTORVM EIVSDEM CONCILII.

EX SICILIA SIRACVSANORVM SYXTVS EPISCOpus, & flor9 diacon9, ex ꝓuintia cãpanie ciuitatis prothus episcopus & agrippa, & Tutus diaconus, ex prouintia apulia, pardus episcopus, & crescens diacon9, ex prouintia damulti, Theodorus eps, & agathon diacon9, ex vrbe roma quos Siluester eps misit, claudianus & abitus pbyteri, eugenius, & quiriacus diaconi, ex ꝓuintia italie, orosi9 eps nazare9 lector, ex ꝓuicia Vienẽsiũ ciuitatis arelas, martinus eps, salanias pbyter nicetus afer, vrsinus, & Petrus diacones, ex ꝓuintia qua supraviennienſium verus epus, Bedas exorcista. Ex ciuitate vasione dãmas episcop9, victor exorcista, ex ciuitate aurasicorum, Laustinus presbyter ex porta, Innocẽtius diaconus, agapius exorcista, ex prouintia gallia ciuitatis remorũ, ibethani9 episcopus, prigenius diaconus, ex ciuitate rothomagensium, auidamus episcopus, nicetius diacon9, ex ciuitate augusta, idonupeti9 episcop9 amãd9 pbyter, filomatis diaconus, ex ciuitate heluidono, votius episcop9, pituli9 exorcista, ex ciuitate agrippina materus episcop9, maurinus diaconus, ex prouintia aquitanica ciuitatis vagalii genialis episcop9, ex ciuitate burdegala orientalis episcopus, flauius diaconus, ex ciuitate verorũ artius episcop9, felix exorcista, ex ciuitate tholosa, Martinus episcopus, leontius diaconus, ex prouincia bitania, eburi9 episcopus, ex ciuitate culnia adelsius, ex ciuitate romanorum, liberius episcopus, floneti9 diaconus, ex ciuitate betica, sabinus presbyter, ex ciuitate tarcacona, pbatus pbyter, castorius diacon9, ex ciuitate cesaraugusta, clementius pbyter, rouinus exorcista, ex ciuitate tebestigẽtiũ, trimanus presbyter, victor diacon9, ex ꝓuintia mauritania cesariẽsi fortunat9 eps, deuteri9 diacon9, ex ꝓuintia sardinia qnt9 eps, admonius pbyter, ex prouintia africa cecilianus pbyter, sperãtius diaconus, ex ciuitate onina, lampadius episcopus, ex ciuitate vtica victor episcopus, ex ciuitate beneuentina, anastasius episcopus, ex ciuitate turbustina faustus episcopus, ex ciuitate cocofeltis surgẽtius epus, ex numidia victor epus, ex ciuitate virensium vitalis eps, ex portu vrbis rome gregorius eps, ex centum cellis epitatus, eps ex ciuitate ostensi, leõtius & machatius pbyteri. A

Capitulum primum,

ORdinari ad diaconatus vel sacerdotii officium neophitum non debere. C

Capitulum secundum

¶ Assumi aliquem ad sacerdotium non posse in coniugii vinculo cõstitutum, nisi fuerit promissa conuersio. C

Capitulum tertium

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Si quis de clericis a gradu diaconatus in solatio suo mulierē ꝑter auiam, matrē, sororē, filiā neptē, vel cōuersam secum vxorē habere ꝑsumpserit, a cōmunione alienus habeatur, Par quoq; & mulierē (si se separare noluerit) pena percellat. Capitulum quartum.

B ¶Nullus diaconus, vel presbyter, vel episcopus ad cellarii secretum intromittat puellam vel ingenuā, vel ancillam. Capitulum quintum.

C ¶Nullus episcopus sine metropolitani permissu, nec episcopus metropolitanus sine tribus ēpis cō prouintialibus ꝑsumat episcopū ordinare, ita vt alii cōprouintiales epistolis admoneantur, vt se suo respōso cōsensisse significēt, Quod si inter partes aliqua fuerit dubitatio maiori numero metropolitanus in electione consentiat. Capitulum sextum.

D ¶Illud autē ante omnia clareat, eum qui sine cōsciētia metropolitani cōstitutus fuerit ēps iuxta magnam synodū esse episcopū nō debere. Capitulum septimum.

E ¶Si qui se carnali vitio repugnare nesciētes abscindunt, ad clerum peruenire non possunt. Capitulum octauum.

F ¶Si quis excōmunicatū alterius siue clericū, siue secularē recipere post interdictū ꝑsumpserit, nouerit se reū fraternitatis factū causam in cōcilio redditurū. Capitulum nonum.

G ¶Nouatianum in cōmunionē recipi non debere, nisi suscepta penitentia incredulitatis preteritum damnet errorem. Capitulum decimum.

H ¶De his qui in persecutione preuaricati sunt, si voluntarie fidem negauerint hoc de eis nicena synodus statuit, vt quinq; annis inter cathecuminos exeāt, & duos inter discōmunicātes, ita vt cōmunionem inter penitētes nō ꝑsumāt, in potestate tamen vel arbitrio erit episcopi, vt si eos ex animo errorē deflere, & agere penitētiam viderit, si ad cōmunionē in propria ecclesia velit humanitate suscipere. Capitulum vndecimum.

I ¶Si qui vero dolore victi & pondere persecutionis negare, & sacrificare compulsi sunt, duobus annis inter cathecuminos, triennio inter penitentes habeantur a communione suspensi. Capitulum duodecimum.

k ¶De his qui in penitentia positi vitam excesserunt, placuit nullum cōmunione vacuum debere dimitti, sed pro eo quod honorauit penitentiam oblatio illius recipiatur. Capitulum decimūtertiū.

L ¶Nullus cuiusq; ordinis clericus, non diaconus, nō presbyter, nō ēps quacūq; occasione faciente propriā relinquat ecclesiam, sed omnimode aut excōmunicetur, aut redire cogatur, Quod si aliquis cōmorationis tempore inuito episcopo suo in aliena ecclesia habitans ab ēpo loci clericus fuerit ordinatus, huiusmodi ordinatio irrita habeatur. Capitulum decimumquartum.

M ¶Si quis clericꝰ pecuniā dedit ad vsurā, aut conductor aliene rei voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliqd genꝰ negociationis exerceat, depositꝰ a clero a cōmunione alienꝰ habeatur. Capitulum.xv.

N ¶In secretario diaconos inter ꝑsbyteros sedere nō liceat, vt corpꝰ xꝑi ꝑsente ꝑsbytero tradere nō ꝑsumāt, qd si fecerint ab officio diaconatꝰ abscedāt. Capitulum decimūsextum.

O ¶Fotinianos siue paulianistas secundum patrum statuta baptizari oportet. Capitulum decimūseptimum

P ¶Bononianos autē ex eodē errore veniētes (quos sicut arrianos baptizari in trinitate manifestū est) dum interrogati fidem nostram ex toto corde cōfessi fuerint, cū chrismate, & manus impositione in ecclesia recipi sufficit. Capitulum decimūoctauum.

Q ¶Ad arelatēsis ēpi arbitriū synodus est cōgregāda, ad quā vrbē ex omnibꝰ mundi partibus sub sancti Martini tempore legimus celebratum fuisse concilium atq; conuentū, si quis commonitus infirmitatis causa defuerit personam vice sua dirigat. Capitulum decimūnonum

R ¶Si quis autem adesse neglexerit, aut cetum fratrum anteq̄ dissoluatur concilium crediderit deserēdum, alienum se a fratrū cōmunione cognoscat, nec eum recipi liceat nisi in sequenti synodo fuerit absolutus. Capitulum vigesimum.

S ¶De agitatoribus siue theatricis qui fideles sunt, placuit eos quādiu agunt a cōmunione separari. Capitulum vigesimumprimum.

T ¶Penitentes que defuncto viro aliis nubere presumpserint, vel suspecta, vel interdicta familiaritate cum extraneo iunxerint, cum eodem ab ecclesie liminibꝰ arceantur. Hec etiam de viro in penitentia posito placuit obseruari. Capitulum vigesimūsecundum.

V ¶Penitentiam coniugatis non nisi ex consensu dandam.

Capitulum

Universidad de Deusto

Capitulum vigesimumtertium

¶ Si in alicuius pſbyterio infideles, aut faculas accēderint, aut arbores fontes vel ſaxa venerētur, ſi hec eruere neglexerit, ſacrilegi, ſe eſſe reum cognoſcat, domin⁹ autem ordinator rei ipſius ſi admonitus emendare noluerit, cōmunione priuetur. A

Capitulum vigesimumquartum.

¶ Eos qui falſa fratribus capitalia obiecisse conuicti fuerint, placuit eos vſq; ad exitum non cōmunicare, ſicut magna ſynodus ante conſtituit, niſi digna ſatiſfactione penituerint. B

Capitulum vigesimumquintum.

¶ Si qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatāt, & ad ſeculum redeunt, & poſtmodū penitentie remedia non requirunt, ſine penitētia cōmunionem penitus non accipiant, quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti, & quicūq; ille ſit poſt penitentiam, ſecularem habitū nō preſumat, quod ſi preſumpſerit ab eccleſia alienus habeatur. C

¶ Explicit concilium Arelatenſe ſecundum.

¶ INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII ARELATENSIS TERTII.

i ¶ Vt diaconus ante. xxv. & ſacerdos ante xxx. annos non ordinetur.

ii ¶ Vt digami vel penitentes vel repudiatarum mariti ad ſacerdotium non prouehantur.

iii ¶ Vt laicus ante annum conuerſionis non non ordinetur.

iiii ¶ Vt qui clericum alienum defendere nititur cōmunione priuetur.

¶ Expliciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM ARELATENSE. III. XXIIII. EPISCOPORVM, ERA. CCCCLXI. D

ARTIANO AVGVSTO OPILIONE ET VINCOmalone conſulibus. viii. idus Iulii cū voluntate dei ad dedicationē baſilice ſancte Marie in Arelatenſi ciuitate ſacerdotes domini cōueniſſent, cōgruū eis & rationabile viſum eſt, vt primū de obſeruādis canonibus attētiſſima ſolliciudine pertractātes qualiter ab ipſis eccleſiaſtice regule, ſeruarentur ſalubri concilio definirent.

Capitulum primum.

¶ Et quia in ordinandis clericis antiquorū patrū ſtatuta nō ad integrū) ſicut expedit) obſeruata eſſe cognoſcuntur ne forte quorūcūq; importunis, & inordinatis precibus ſacerdotes domini fatigentur, & ea que totiens ſunt precepta trāſgredi cōpellantur, hoc inter ſe obſeruandū eſſe definiunt, vt nullus epiſcoporū diaconū anteq̄ viginti quinq; annos impleat ordinare preſumat, epiſcopatus vero vel preſbyterii honorem nullus laicus ante premiſſam anni conuerſionem, vel ante triginta annos etatis accipiat. E

Capitulum ſecundum.

¶ Nullus penitētem, nullus digamū, nullus viduarū maritos in predictis honoribus audeat ordinare, & licet hec iam prope omniū canonum inſtituta contineant, tamen ne cuiq̄ ſacerdotum ſupplicantiū (ſicut iam dixim⁹) importunitas vel ſuggeſtio iniqua ſubrepat neceſſe fuit, vt nūc ſeueriorem regulā ſibi velint domini ſacerdotes imponere, & ideo quicūq; ab hac die cōtra ea que ſuperi⁹ ſunt cōprehēſa clericū ordinare p̄ſumpſerit, ab ea die qua ei potuit hoc approbari anno integro miſſas facere non p̄ſumat, quā rem ſi quis obſeruare noluerit, & contra cōſeſſum fratrum faciens miſſas celebrare preſumpſerit, ab omniū fratrū charitate nouerit ſe alienū, quia dignum eſt vt ſeueritatem eccleſiaſticē diſcipline ſentiat qui ſalubriter a ſanctis patribus inſtituta obſeruare contemnit. F

Capitulum tertium.

¶ Et licet de laicis plixiora tēpora antiqui patres ordinauerint obſeruāda, tamē quia accreſcūt numeri eccleſiarū, neceſſe eſt nobis ſine p̄iudicio dūtaxat canonū cōſtituere antiquorū, vt null⁹ metropolitanorū cuicūq; laico dignitatē ep̄atus tribuat, ſed nec reliqui pōtifices p̄ſbyterii vel diaconat⁹ honorē cōferre p̄ſumāt niſi anno integro fuerit p̄miſſa cōuerſio. G

Capitulum quartum.

¶ Si forte aliquis clericorū regulā diſcipline eccliaſtice ſubterfugiēs fuerit euagat⁹ quicūq; eū ſuſceperit, & illū pōtifici ſuo nō recōciliauerit, ſed magis defenſare p̄ſumpſerit eccl'ie cōmunione priuetur. Ceſari⁹ in xp̄i nomine ep̄s definitionē hāc ſanctorū fratrū meorū vel meā relegi, & ſubſcripſi. Cōtumelioſus ep̄s cōſenſi & ſubſcripſi, ſiliargi⁹ ep̄s ſubſcripſi, p̄taxatus ep̄s ſubſcripſi, maximus epiſcopus H

Universidad de Deusto Biblioteca

ſubſcripſi, Iulianus epiſcopus ſubſcripſi, Florentius epiſcopus ſubſcripſi. Itē cyprianus epſicop⁹ ſub⁄ ſcripſi. Celeſtinus epiſcopus ſubſcripſi, proitian⁹ epiſcopus ſubſcripſi, Eucherius epiſcop⁹ ſubſcripſi, Catafronius preſbyter directus a dominis meis agricio, & ſeuero epiſcopis ſubſcripſi, ego Deſideri⁹ preſbytter directus a domino meo Iohanne epiſcopo conſenſi, & ſubſcripſi, Leontius preſbyter dire⁄ ctus a domino meo conſtātino epiſcopo ſubſcripſi. Ego metherius directus a domino meo galliano epiſcopo conſenſi & ſubſcripſi.

¶Explicit concilium Arelatenſe tertium.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII VALENTINI.

i ¶De digamis non conſecrandis.

ii ¶Vt deuota ſi ſe maritauerit vel mechata fuerit, penitentie deputetur.

iii ¶Circa eorum vero perſonas qui ſe poſt vnum, & ſanctum lauachrum vel profanis ſacrificiis demonum, vel inceſta lauatione polluerunt.

iiii ¶Vt ſacerdos vel leuita ſi de ſe crimen ali⁄ quod confitetur deponatur.

¶Expleiunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM VALENTINVM. XXX. EPISCOPORVM ERA. CCCCXIII. SVB GRATIANO, ET VALENTINIANO IMPERATORIBVS GRA TIANO. III. ET QVINTINO CONSVLIBVS.

A DILECTISSIMIS FRATRIBVS PER GALLIAS, & quinq; prouintias cōſtitutis epiſcopis, Fegadius, Emerius, Florentius, Arti mius, Emilian⁹, Britto, Iuſtus, Eufodius, Rodami⁹, Euorti⁹, Cret⁹, Cōcordi⁹, Cōſtantinus, Paulus, Anterius, Felix, Neuterius, Vrbanus, Simplicius, & Vin centius epiſcopi in domino ſalutem. Trāſactis valētinū omnibus & in dei no⁄ mine in ſtatu meliore cōpoſitisque fuerūt cepta cauſa diſſidii, quorundam fuit patrum vtilis & religioſa ſuggeſtio retractata de his que nec recipere poſſum⁹ ob eccleſie ſanctitatem, nec tamē vſquequaq; conſuetudinis cauſa damnare, ita enim per omnes eccle ſias eiuſmodi vitii germē inoleuit, vt ad plena remedia non facilis ſit recurſus, certe nō ſine vercūdia eorum quibus cauſa contigit ſubciſiuū quod circa fratres generat odium, moderatoq; cōſilio ea cau tele ratio ſeruata eſt, que & ſcandala ſubmoueret & ſanctitatem eccleſie cuſtodiret.

Capitulum primum.

B SEdet ergo neminē poſt hāc ſynodū qua eiuſmodi illicitis vl ſero ſuccurritur de digamis, aut inter nuptiarum maritis ordinari dericos poſſe, nec requirendum vtrum ne initiati ſacramentis diui⁄ nis, aut gentiles hac ſe infelici ſorte neceſſitate maculauerunt.

Capitulum ſecundum

C ¶De puellis vero que ſe deo vouerunt, ſi ad terrenas nuptias ſponte tranſierunt, id cuſtodiendū eſſe decreuimus, vt penitētes non ſtatim ad penitentiam recipiantur, & cum data tamen fuerit, niſi ple⁄ ne ſatiſfecerint deo in quantum ratio popoſcerit, eiſdem communio differatur.

Capitulum tertium.

D ¶Circa eorum vero perſonas qui ſe poſt vnum & ſanctū lauachrū vel profanis ſacrificiis demonū vel inceſta lauatione polluerunt, eam cenſure formā diximus eſſe ſeruandam, vt his iuxta ſynodum nicenā ſatiſfactionis quidā aditus non negetur, ne infelicibus lachrymis vel ſolatii ianua deſperatiōe claudatur, acturi vero penitētiā vſq; in diem mortis non ſine ſpe tamen remiſſionis, quā ab eo plene ſperare debebunt, qui eius largitatē & ſolus obtinet, & tam diues miſericordia eſt, vt nemo deſperet, deus enim mortem non fecit, nec letatur in perditione viuorum.

Capitulum quartum.

E ¶Nec illud fratres ſcribere alienū ab eccleſie vtilitate cenſuimus, vt ſciretis quicūq; ſub ordinatione vel diaconatus, vel preſbyterii, vel epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, a ſupradictis ordinationibus ſubmouendos reos ſcilicet vel veri confeſſione vel mēdacio falſitatis. Neq; enim ab⁄ ſolui

Universidad de Deusto Biblioteca

solui potest is qui in se ipsum dixerit mortis causam quia maior homicida sit. Diuina pietas vos in eternum custodiat dilectissimi fratres.

¶Explicit concilium Valentinum.

¶ITEM EPISTOLA EIVSDEM CONCILII.

DIlectissimis fratribus clero, & plebi ecclesie foro iuliensis, fegadius, emerius, florentius, arternius, Emilianus, Britto, iustus, Eufodius, Rodamius, Euortius, constantius, Paulus, cretus, concordius, anterius, neuterius, nicecius, vrbanus, felix, simplicius, & Vincentius episcopi in domino salutem Quauis tam ea benedictꝰ frater de sanctissimi accepti persona suggerit, que prudenti & christiano viro sunt condigna, q̃ quod studio omniũ vestrum ad honorem sacerdotii poscatur edixerit, tamen quia in synodo iam fuerat ordinationes eiusmodi submouẽdas que sine scandalo esse non possunt, non potuimus vni prestare quod ceteris negabatur, Et licet nõ ignoremus multos verecundia & nonnullos honore suscipiendi sacerdotium, & vt trepidos, que vtiq; signa sunt sanctitatis falsa in se reiciiendi honoris causa dixisse, tamen quia omnium fere ad ea que sunt peiora proclíue iudiciũ est, & hinc materies disputationum in obtrectationes sacerdotum dei queritur, sedit in synodo, vt quisq; de se vel vera, vel de falsa dixisset, fides quã suimet testimonio cõfirmaret haberetur, quapropter decretum est, submouendos protinus esse ab eo gradu quẽ ab omni scãdalo liberum esse decet, diuina pietas vos in eternum protegat. A

¶Explicit epistola concilii Valentini.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII TAVRINATIS.

i ¶Vt qui approbauerit suam ciuitatẽ metropolim fuisse, teneat primatum.

ii ¶Vt episcopi qui cõtra statuta faciunt honore priuentur.

iii ¶De laicis qui clericis crimen intendũt.

iiii ¶De clericis qui per culpam ab episcopo suo excommunicantur.

v ¶De his qui se ab hereticis separare voluerint, vt ab ecclesia catholica suscipiantur.

vi ¶Vt alterius clericum non promoueat alter, nec abiectum recipiat.

vii ¶De his qui contra interdictum sunt ordinati, vel in honore filios genuerunt.

¶Expliciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM TAVRINATE.

FRATRIBVS DILECTISSIMIS PER GALLIAS, & quinq; prouintias constitutis sancta synodꝰ que conuenit in vrbe taurinatũ, Cũ ad postulationem prouinciarum Gallie sacerdotes conuenissemus ad taurinatũ ciuitatẽ, atq; in eiusdẽ vrbis ecclesia auditore dñoꝝ mediatore sederemꝰ, auditis allegationibus episcoporum eorum videlicet qui ad iudicium fuerant, de singulis negotiis hec sententie forma processit, quod a paucis statuta canonũ seruarentur, & plurimorum contentionibus adhiberetur vtilis medicina. B

Capitulum primum.

NAm cum primus omniũ vir sanctus proculus Massiliensis episcopus ciuitatis se tãq; metropolitanũ ecclesiis que in secunda prouincia Narbonẽsi posite videbãtur diceret preesse debere, atq; per se ordinationes in memorata prouincia summorũ fieri sacerdotũ, siquidẽ assereret easdem ecclesias vel suas fuisse, vel episcopos a se in eisdem ecclesiis ordinatos, & ediuerso eiusdẽ regionis episcopi aliud defensarent, ac sibi alteriusprouincie sacerdotem preesse non debere contẽderent, id iudicatum a sancta synodo contẽplatione pacis atq; concordie, vt non tam ciuitati eius que in altera prouincia sita est, cuius magnitudinẽ penitus nesciremus, quã nisi potissimũ deferretur, vt filiis honore primatus existeret. Dignũ enim visum ẽ, vt quãuis vnitate puintie minime teneretur, cõstringerẽtur tñ pietatis affectu, Hec ipsi tantũ in die vite eius forma seruabitur, vt i ecclesiis puincie sede narbonẽsis quas vl' suas parochias vel suos discipulos fuisse cõstiterit ordinatos primatꝰ hẽat dignitatẽ. Illud a partibꝰ suis obseruãdũ qd̃ licet ex supfluo nõ tñ iutiliter cõmonetur, vt ipe paulus tãq; piꝰ pater cõsacerdotes C

Universidad de Deusto Biblioteca

suos honoretvt filios,& memorate prouintie sacerdotes tãq̃ boni filii eundem habeant vt parentem, & inuicem sibi exhibeãt charitatis affecum,impleto hoc quod ait beatus apostolus. Honore mutuo preuenientes,non alta sapientes,sed humilibus consentientes. ¶Illud deinde inter episcopos vrbiũ Arelatensis,& viennẽsis qui de primatus apud nos honore certabant a sancta synodo definitum est, vt qui ex eis cõprobauerit suam ciuitatem esse metropolim,is totius prouintie honorem primatus obtineat,& ipse canonũ ordinationum habeat potestatẽ,Certe ad pacisvinculum cõseruandum hoc concilio vtiliori decretum est,vt si placet memoratarum vrbium episcopis vnaquecq̃ de his vicinio/ res sibi inter prouintias muniat ciuitates,atq̃ eas ecclesias visitet quas oppidis suis maximas magis esse constiterit,ita vt memores vnanimitatis,atq̃ concordie non alterũ sibi longius vsurpando quod est alii propius inquietet.

Capitulum secundum.

A ¶Placuit itaq̃ perpeti disciplinam quã circa octauum,vrsionem,remigium,& triferium episcopos sancta synodus decreuit, qui vsurpatione quadam de ordinatione sacerdotum ad inuidiã vocaban tur,quod eis hactenus idcirco videtur indultum,vt de ceteroh ac auctoritate cõmoniti nichil vsur/ pare conentur,siquidẽ ea ab hac causa excusatione defenderint,qua dicerent prius se non esse cõuen tos,Proinde iudicauit synodus,vt si quis ex hoc fecerit contra statuta maiorum,sciat is qui ordinat⁹ fuerit sacerdotii se honore priuandũ, ille vero qui ordinauerit auctoritatem se in ordinationib⁹ vel in cõciliis minime retinẽdam,Non solum autem circa memoratos episcopos hec sententia preuale/ bit,sed circa omnes qui simili errore decepti ordinationes huiusmodi perpetrarunt.

Capitulum tertium.

B ¶De palladio autem laico qui spano presbytero non leue crimẽ intenderat,inter quos episcop⁹ tri/ ferius eiusdẽ criminis causas se cognouisse testatus est,id concilii decreuit auctoritas,vt idẽ palladius in eadem sententia maneret,qua cognitionis tempore a triferio fuerat sacerdote mulctatus,hoc ei hu manitate reseruato concilii,vt ipse triferius in potestate habeat quando ei voluerit relaxare.

Capitulum quartum.

C ¶Statuit quoq̃ de exuperãtio presbytero sãcta synodus qui in iniuriam sancti episcopi sui triferii grauia & multa consenserat, & frequentibus eum contumeliis prouocauerat,ita vt nonnulla fecerit contra ecclesiasticam disciplinam,propter quã causam ab eo fuerat dominica cõmunione priuatus, vt in eius sit arbitrio restitutio ipsius in cuius potestate eius fuit abiectio,hoc est,vt quando vel idem exuperantius satis fecerit,vel episcopo triferio visum fuerit,tunc gratiam communionis accipiat. Illud decreuit preterea sancta synodus,vt quoniam legatos episcopi galliarum qui felici communi/ cant destinarunt,vt si quis ab eius communione se voluerit sequestrare in sancte pacis consortium si scipiatur iuxta litteras venerabilis memorie Ambrosii episcopi vel romane ecclesie sacerdotis dudũ latas,que in concilio legatis presentibus recitate sunt.

Capitulum quintum

D ¶Nec illud pretermittendum fuit quod synodi sententia definitum est,vt ecclesiam alterius secun/ dum statuta canonum nemo suscipiat,neq̃ sue ecclesie in alio gradu audeat ordinare, neq̃ abiectũ recipiat in communionem.

Capitulum sextum.

E ¶Hi autem qui contra interdictum sunt ordinati,vel in ministerio genuerũt filios, ne ad maiores gradus ordinum permittantur,synodi decreuit auctoritas,Incolumes vos dominus noster euo lon/ gissimo conseruare dignetur domini fratres dilectissimi.

¶Explicit concilium Taurinate.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII REGIENSIS.

i ¶Vt peuersi ordinatores nullis denuo or dinationibus intersint.

ii ¶Vt a duob⁹ episcopis ordinatus aliquã do episcopus possit non esse.

iii ¶De hereticis & schismaticis episcopis si ad catholicam fidem venerint quid ob/ seruari debeat.

iiii ¶Vt episcopus & benedicat & confirmet neophitum.

v ¶Vt episcopus cum sepelierit episcopum, curam habeat ecclesie ipsius.

vi ¶Vt absq̃ metropolitani litteris & consen su,nullus accedat ad destitutam ecclesiam episcopo.

¶Explicunt capitula.

¶Incipiunt

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIT CONCILIVM REGIENSE HABITVM. ERA. CCCCLXXII. AB EPISCOPIS.XIII.

SVB IMPERATORIBVS THEODOSIO IVNIORE & Valentiniano, Theodosio septio & festo consulibus, cū in voluntate dñi apd Regiensem ecclesiam cōuenissemus, & transgressionis apud Ebredunensem ecclesiam habite remediū quereretur, qua sanctis ecclesie canonib⁹, ac reuerēdis patrū constitutionibus omni parte neglectis, absq; trium presentia, absq; prouincialium litteris absq; metropolitani auctoritate irritam ordinationis speciem a duobus temere cōuenientibus presumptam esse clarebat, non min⁹ doloris de p̄sumpto lapsu q̄ de ecclesie ipsius conuulsione in pectoribus omniū diutina collatione versatum est. Primum itaq; quia non vlciscendi sed remediandi studiū nutu domini vniuersorum pectorib⁹ prsus sacerdotali cōsilio insederat in sermonib⁹ singulis pro pietate perspecta patuit, quod sicut reproba que p̄sumpta essent in irritum deuocanda, ita eos qui reproba presumpsissent q̄uis confundere censura cogeret caritati liceret absoluere, presertim cū hi qui in tam peruersa incidissent a primo lapsu ipsius diei adhibitis passim precibus culpam sibi penitentes, aut ignorantie proscriptioni imputassent, quia & si inueniale crederetur sacerdotem sacerdotalia statuta nescisse, leuius tamē erat quam si ore impudenti fateretur se nota calcasse. A

Capitulum primum.

ITem eos qui tā incondita ac tam instabilia vsurpauerāt, placuit misericordie & charitatis occursu ita in cōmunionem dilectionemq; recipi, vt scirent, secundum recētem & saluberrimā taurinatis synodi definitionem ad perpetuā vite istius suffusionem nullis se de cetero ordinationibus nullis ordinariis futuros interesse cōsiliis, quia nichil salubre ab illis statuendum expectaretur, qui tante occupationis tā detestanda exempla prebuerant ebredunēsi ecclesie. Ante oia mature visum consulēdum quia quatuor de biennii mensibus sacerdote legitimo destituta hoc grauius egrotauerat, quod clericus innocens discipline (vt probatū est) memor quorundā insolētia, ac varia pturbatione vexatus, etiā in sacerdotibus ac ministris minas, ac iurgia & vim acerbissimam pnitiosa nuper cede pertulerat, nec poterat differri, Bonorū ac discipline meror ne vel expectatione videatur cōtumaciū & iquietorū vota palpare, quorum cōspirationes que in preteritū (quantū deprehendi potest) animaduersione ecclesiastica puniende, & in futurū mancipande erant, Itaq; ordinationem quā canones irritā definiūt, nos quoq; vacuandā esse censuimus, in qua pretermissa triū presentia nec expetitis comprouincialiū litteris, metropolitani quoq; voluntate neglecta prorsus nichil quod episcopum faceret, ostēsum est. B

Capitulum secundum.

¶ Itaq; in voluntate placuit domini, remoto hoc qui perperā assumpt⁹ erat ep̄s, fieri omnino fratrū cōstitutionem ecclesiastica traditione seruata, verū quia hec sancta synodus non disciplinā tantū, sed & misericordiā gessit, cūq; occurreret quod se armētarius diebus proximis eidē ecclesie multa assentatorū insolentia retulisset, occurrebant tñ quod ante ammonitionem discessisset quod a nōnullis sacerdotibus in hoc ipsum cōfirmatus, se etiam priuate domui reddidisset, quod epistolas ad clerum ipsum emiserat, quibus episcopatum quem se indeptum agnoscebat appetere renunciauerat, erat in nomen suū potens, & hoc ipsum quod stabiliter & impresumptū erat, iam tunc inordinatum & irritum futurū protestatum esse confirmans in illā potius partem declinata sentētia est, vt iuueni edocto in timore domini plus suffragaretur, quod in acto vitiosissimo interdum sana sensisset, q̄ quod iuuenilibus titillationibus aliqua in pte cessisset, Itaq; pretermissis his que in ingressu ipsius eū absq; vlli⁹ excusationis effugio culpe associatum asseuerāt, velut innocentem eundem preterire sacerdotes domini qui huic concilio aderant damnatione vacuum maluerunt. C

Capitulum tertium.

¶ Quod ergo in quibusdam schismaticis recipiendis nicenum cōciliū potuit a singulis per territoria sua, hoc etiā presens cōuentus statuit ab oibus seruari debere. i. vt cuicūq; de fratribus tale aliquid charitatis cōcilia dictauerint, liceat vnam parochiarum suarū ecclesiam cedere in qua aut corepiscopi nomine, vt idē canon loquitur, aut peregrina, vt aiunt cōione fouerentur. Primum itaq; statuitur, vt D

Universidad de Deusto Biblioteca

hoc in qualibet prouincia preter quā in alpina maritima liceat,quā si in aliqua parte accesserit,vt ma
lorum incitator &quietis impatiēs damnationi quā in se prouocauerat subiacebit,Sed si quis eidem
quicq̄ ex his que statuta sunt transgredieti cōicauerit a cōmunione omnium fiat alienus,deinde nec
quolibet in loco,preter quā in publico gerentur,ne quisq̄ ei laicus decernatur,quem curie & ciuita
tis species aut ordo nobilitat, Additur ne vnquam in ciuitatib⁹ vel episcoporum absentia offerre pre
sumat,nec ordinare vel vltimum clericū nec in eadem ecclesia, que illi cuiuscūq̄ mia fuerit attributa,
nec vlli eporum vel succedente etate assumpto aliquo in rudimentis suis huic quasi pro etatis reue
rentia cedere liceat,necvsq̄ ipsi quicquā de episcopalibus officiis vsurpare,preterquam in ecclesia quā
cuisq̄ misericordia fuerit indeptus in qua ei solum Neophitos confirmare,& ante pbros offerre con
ceditur, Quod si vnquam taliter aliquis charitate alterius ꝓuocat⁹ habitationis cōmutationē varia
uerit,nō aliter in alia ecclesia requiē accipiat,quā in priori habuit cui renūciauerat,nec omnino vnq̄
duarum ecclesiarum gubernationē obtineat,cui etiam in ea que ipsi ceditur ministros a ciuitatis ēpo
necesse est ordinari,sane quia ministrorum mentio facta est,& nōnulli ab ipso inuenti sunt excōmu
nicati temere in clero ꝓuecti,statutum est eos qui ita assumpti sunt deponendos,Quib⁹ autem nul
la macula cōuersationis ꝑiudicarit,prout Ebredunensi sacerdoti cōstituendo visum est,aut in ecclesie
sue ministerio tenēdos,aut ad ipsum quocūq̄ habitasset trāsferendos,plebisq̄ acciperent licentiā ex
cōstitutionis huius ꝑmissu benedicere vt supra definitū est,& in vna eademq̄ ecclesia neophitos con
firmare,In castellis ac vicis totū illis ante pbros sicubi venerint liceat quod in ciuitatibus omnino pre
scribitur.

Capitulum quartum.

A ¶Vt pbri priuatim fidelibus desyderantibus benedicāt & interminatas has discussiones visum in
definitas oino pbro per familias,per agros,per priuatas domos ꝑ desyderio fidelium facultatem be
nedictionis aperire,quod nōnullas iam prouincias habere occurrit, huic autem etiam in ecclesiarum
plebibus per loca tamen magis quā per vrbes hoc visum est esse tribuendū,In ecclesia quoq̄ qua or
dinatus fuerit cōsecrandi virginem sicut cōfirmandi neophitū ius habebit, & per omnia vt sit multe
indulgentie testimoniū semper se inferiorem ēpo,superiorem pbro agat,mandatis votisq̄ omnium
sanctorū prosequētibus viuat in timore domini & episcopum suū colat,deo seruiat,synodi circa se be
niuolentie gratias agat,semperq̄ indignū se indultis negatis & imparem esse fateatur.

Capitulum quintum.

B ¶In cōmune aūt oēs qui conuenerant sacerdotes sibimetipsis cōtra hmōi scandala ꝑcauendum cē
suerunt,Itaq̄ ꝓpter eiusmodi temeritatem stabili definitione cōsultum est,vt de cetero obseruaretur,
ne quis ad eam ecclesiāque episcopū pdidisset,nisi vicine ecclesie ēps exequiarum tempore accederet
qui tamen statim ecclesie ipsius curā districtissime gereret,ne quid ante ordinationem discordantia
in nouitatibus clericorū subuersioni liceret.Itaq̄ cum tale aliquid accidit,vicinis vicinarū ecclesiarū
inspectio,descriptio,recensioq̄ rerum mandatur.

Capitulum sextum.

C ¶Hec aūt oia exequiarū tpe vsq̄ ad septimam defuncti agat diem,exinde ecclesie referēs mādatum
metropolitani simul cū oibus sanctis episcopis sepeliatur,ne quisq̄ ad ecclesiā que summum amise
rat sacerdotē nisi metropolitani litteris inuitatus (ne a plebe decipiatur) accedat,& vim pati voluisse
videatur. Ego Hilarius ēps iuxta id quod vniuersis sanctis episcopis meis,qui mecum subscripse
runt,placuit statuta patrū his definitionibus subscripsi sub die.xvi.kalē.decembris, Theodosio Au
gusto.vii.festo.iiii.cōsulibus. Ego Seuerianus ēps huic definitioni interfui,& subscripsi die cōsulib⁹
supra scriptis. Ego audentius ēps statutis interfui,die consulibus supra scriptis. Ego Iulius ēps statu
tis interfui,& subscripsi die cōsuli. supra scriptis. Ego Achadius ēps his definitionibus interfui &sub
scripsi die cōs. supra scriptis,Ego Auspitius ēps his definitionibus interfui,& sub,cō.die sup. Ego Se
uerinus ēps definitionibus his interfui,& subscripsi. Ego Valerius ēps his definitionibus interfui,&
subscripsi. Ego Neuteri⁹ ēps his definitionibus interfui,& subscripsi,Ego Asclepius episcopus his de
finitionib⁹ interfui & subscripsi. Ego Theodorus episcopus his definitionibus interfui,& subscripsi.
Ego Vincētius pbr ēpi constantiniani ab eodē ordinatus interfui vice ipsius & subscripsi.

¶Explicit concilium regiense.

¶INCIPIVNT CAPITVLA AVRAICENSIS CONCILII.

Universidad de Deusto

i ¶ Vt nullus minister sine chrismate pfici/ ſcatur.
ii ¶ De hereticis ſi in mortis diſcrimine conuertantur.
iii ¶ De penitentibus qui de corpore exeũt.
iiii ¶ De clericis penitentiam volentibus.
v ¶ De his qui ad eccleſiam confugiunt, ne tradantur.
vi ¶ Nullus pro ſuis mancipiis qui ad eccle ſiã confugiũt clericorũ mãcipia occupet.
vii ¶ De libertis qui in eccleſia commendati ſunt ne opprimantur.
viii ¶ De his q clericũ alienũ ordiare pſumũt
ix ¶ De his qui ciues alienos ordinauerint.
x ¶ De epiſcopis qui in poſſeſſione, & in aliena dioceſi baſilicam conſtruxerunt.
xi ¶ De epiſcopis qui excommunicatum al terius ſuſcipiunt.
xii ¶ De his qui ſubito obmuteſcunt, quod & baptiſmum & penitentiã accipere pñt.
xiii ¶ De his qui mente deſipiunt.
xiiii ¶ De inerguminis baptizatis.
xv ¶ Vt inerguminis & cathecuminis de baptiſmo conſulatur.
xvi ¶ Vt inergumini ad clerũ nõ pmoueãtur
xvii ¶ Vt in vnum propoſitio ſacramenti con ſecretur.
xviii ¶ Vt euangelia cathecumini nõ audiãt.
xix ¶ Vt cathecuminii ad baptiſteria non ac cedant.
xx ¶ Vt cathecumini cum fidelibus benedi ctionem non accipiant.
xxi ¶ Vt duo epiſcopi ep̃m non faciant.
xxii ¶ Vt clerici coniugati niſi continentiam profiteantur, diaconi non fiant.
xxiii ¶ De his qui poſt acceptum diaconatum incontinentes inueniuntur.
xxiiii ¶ De his qui priuſq̃ ordinarentur, incon tinentes inuenti ſunt.
xxv ¶ De viris pbatis ſi cõiugia duplicauerit.
xxvi ¶ De diaconiſſis non ordinandis.
xxvii ¶ De feminis que viduitatem profeſſe ſunt coram epiſcopo.
xxviii ¶ De his qui profeſſi ſunt caſtitatẽ, ſi pre uaricati fuerint.
xxix ¶ Vt nullus eps̃ de concilio ſine conſenſu diſcedat, aut ad concilium ire recuſet.

¶ Expliciunt capitula.

¶ INCIPIT CONCILIVM AVRAICENSE TEMPORE THEODOSII IVNIORIS ET CYRI CONSVLVM. VI. IDVS NOVEMBRIS IN ECCLESIA IVSTINIANENSI.

Capitulum primum.

VLLVS MINISTRORVM QVI BAPTIZANDI A
recipit officiũ ſine chriſmate vſq̃ debet pgredi, quia inter nos placuit ſemel in ba
ptiſmate chriſmari, de eo aũt qui baptiſmate quacũq̃ neceſſitate faciẽte nõ chriſ
mat⁹ fuerit in cõfirmatione ſacerdos cõmonebitur. Nã inter nos chriſmatis ipſi
us nõ niſi vna benedictio eſt, non vt preiudicãs quicq̃ dico, ſed vt neceſſaria ha/
beatur rechriſmatio.

Capitulum ſecundum.

¶ Hereticos in mortis diſcrimine poſitos ſi catholici eſſe deſyderent, ſi deſit eps̃, B
preſbyteris cũ chriſmate & benedictione conſignare placet.

Capitulum tertium.

¶ Qui recedunt de corpore penitẽtia accepta, placuit ſine recõciliatoria manus impoſitione eis cõ/ C
municare, quod morientis ſufficit cõſolationi ſecundũ definitiones patrum, qui hmõi cõmuninonẽ
congruenter viaticum nominauerũt, quod ſi ſuperuixerint ſtent in ordine penitẽtium, vt oſtenſis ne
ceſſariis penitẽtie fructibus legitimã cõionem cũ reconciliatoria manus impoſitione recipiãt.

Capitulum quartum.

¶ Penitentiã deſyderantibus clericis nõ negandã. D

Capitulum quintum.

¶ Eos qui ad eccleſiã fugerint tradi non oportere, ſed loci ſancti reuerentia & interceſſione defendi. E

Capitulum ſextum.

¶ Si quis aũt mancipia clericorũ p ſuis mãcipiis ad eccleſiã confugientibus crediderit occupanda, p F
oẽs eccl'ias diſtrictiſſima dãnatione feriatur.

Capitulum ſeptimum.

¶ In eccleſia manumiſſos & p teſtamentum eccleſie cõmendatos, ſi quis in ſeruitutem, vel obſequiũ, G
vel ad coloniarum conditionem imprimere tẽtauerit, animaduerſione eccleſiaſtica coercebitur.

Capitulum octauum.

¶ Si quis alibi conſiſtentem clericum ordinandum putauerit, pri⁹ definiat vt cum ipſo habitet, nec H

Universidad de Deusto Biblioteca

eum sine consultatione eius episcopi cū quo ante habitauit ordinare p̄sumat,quia non sine causa diu ab alio non ordinatus remansit, Capitulum nonum.

A ¶Si q aūtalienos ciues aut alibi cōsistentes ordinauerit,ne iordinati in vllo accusentur, aut ad se eos reuocent,aut ipsi eis ipetrent cū q̄bus habitēt. Capitulum decimum.

B ¶Si quis episcoporū in aliene ciuitatis territorio ecclesiam edificare disponit,vel ꝓfundi sui negotio, aut ecclesiastica vtilitate vel ꝓ quacumq̄ sua opportunitate pmissa licētia edificandi(quia prohibere hoc nefas est)non presumat dedicationem ,que illi omnimode reseruatur in cuius territorio ecclesia assurgit,reseruata vero edificatori ep̄o hac gratia,vt quos desyderat clericos in re sua videre ipsos ordinet,his ciuitatis in cuius territorium est,vel si ordinati iam sunt ipsi habere acquiescat. Et omnis ecclesie ipsius gubernatio ad eum(in cuius ciuitatis territorio ecclesia surrexerit)pertinebit, quod si etiam secularium quicūq̄ edificauerint ecclesiam &alium magis q̄ eum,in cuius territorio edificat inuitandum putauerit, tam ipse cui cōtra cōstitutionem ac disciplinam gratificari vult ,quam omnes episcopi qui ad hmōi dedicationē inuitantur a cōuentu abstinebūt, si quis excesserit,in reatū deuocabitur, si q̄s excesserit ordinē recognoscat canonicū. Capitulum vndecimum.

C ¶Placuit in reatum venire ep̄m, qui admonit⁹ excommunicatione cuiusque sine recōciliatione ei⁹ qui eum excommunicauit ei communicare presumpserit,vt integra omnia(si reconciliatio intercesserit)de iniustitia vel iniquitate excommunicationis proxime synodo reseruētur.
Capitulum duodecimum.

D ¶Subito obmutescens prout statutum est baptizari,aut penitentiam accipere pōt,si voluntatis preterite testimonium aliorum verbis habet,aut presentis in suo nutu.
Capitulum decimumtertium.

E ¶A mētib⁹ quecūq̄ sunt pietatis cōferēda. Capitulum decimumquartum.

F ¶Inerguminis baptizatis si de purgatione sua curent,& se sollicitudini clericorum tradant ,monitisq̄ obtemperent,omnimode cōmunicent sacramenti ipsius virtute,vel muniendi ab incursu demonum quo infestantur,vel purgandi,quorum iam ostenditur vita purgatior.
Capitulum decimum quintum.

G ¶Inquantum vel necessitas exegerit,vel opportunitas premiserit,de baptismate consulēdum.
Capitulum decimumsextum.

H ¶Inergumini non solum non assumendi sunt ad vllum ordinem clericatus,sed & illi qui ordinati sunt ab imposito officio sunt repellendi. Capitulum decimumseptimum.

I ¶Admixtionem eucharistie simul consecrandam censuimus.
Capitulum decimumoctauum.

k ¶Placuit cathecuminis non legi euangelium in ecclesia.
Capitulum decimumnonum.

L ¶Cathecumini nonnunquam admittendi sunt etiam inter domesticas orationes.
Capitulum vigesimum.

M ¶Segregandi informandiq̄ sunt cathecumini,vt si reuocent & signandos vel benedicendos semotim offerant eos fideles. Capitulum vigesimumprimum.

N ¶Duo si presumpserint ordinare episcopum in vestris prouinciis placuit de presumptoribus,vt si cubi contigerit duos episcopos inuitum episcopū facere auctoribus damnatis,vnius ecclesie eorūip̄e qui passus est substituatur,si tn̄ vita respondet,& alter in alterius deiecti loco nichilominus ordinatur si voluntariū duo fecerint,& ipse dānabitur,quo cautius ea que sunt antiquitus instituta seruentur.
Capitulum vigesimumsecundum.

O ¶Sedit preterea vt deinceps non ordinentur diacones coniugati,nisi qui prius conuersionis ꝓposito confessi fuerint castitatem. Capitulum vigesimumtertium.

P ¶Si quis autem post acceptam benedictionem leuiticam cum vxore sua incontinens inuenitur ab officio abiiciatur. Capitulum vigesimumquartum.

Q ¶De his autē qui priusq̄ ordinati fuerint in hoc ipsum inciderint taurinatis synodi sequendā esse sniam qua iubentur nō vlterius ꝓmoueri. Capitulum vigesimumquintum.

R ¶De idoneis autem probatisq̄ viris & clericatui alligatis ipsa vite gratia ita gerit si forte inciderint in duplicata matrimonia,vt nō vltra subdiaconatum vel ecclesiasticas capiant dignitates.
Capitulum vigesimumsextum.

¶Diaconisse

Universidad de Deusto

Diaconisse omnimode non ordinande,si que iam sunt benedictioni que populo impenditur,ca A
pita submittant. Capitulum vigesimumseptimum.

Vt viduitatis seruãde professione coram episcopo in secretario habita impositam a presbytero ve/ B
stem vidualem nõ esse violandam. Eius vero repudiatorem,vel ipsam talis professionis desertricẽ me
rito esse dãnandam. Capitulum vigesimumoctauum.

Hi vero qui sunt desertores professe castitatis preuaricatores habendi,& omnibus per penitẽtiam C
legitimam consulendum. Capitulum vigesimumnonum.

Hec que subscripsimus cum eorum quoq; concordia qui cõsensus dederunt rata deinceps inter D
nos ac nostros haberi volumus,& habenda iancimus, non pretereũtes eos qui synodo aut per se, aut
per consensus suos,vel ad vicem sublegatos destinando adesse detractant, vt quid sibi de illis placeat,
qui patrum statuta despiciunt innotescat,non quod nobis temporum qualitate difficile sit ad sanctã
synodum cõuenire,adiicientes quod si similibus deinceps paginis ꝑ salubritate ecclesiastica ac reme
diis congregare cõuentus voluerimus,constituamus vt nullus conuentus sine alterius conuentus de
nunciatione soluatur,Itaq; sequenti anno si domino deo nostro Iesu christo permittente conceditur
die decimo quinto kalendas Nouembris in aurasico territorio cõuentum habeamus.qui ideo tanto
prius ante denũtiatur,vt tam excusationis libertas quã inuitationis necessitas nõ sit,De die enim ac
loco per ipsos nos cõmonebimur,singuli nobis cum exemplaribus & ea que per nos sunt constituta
referẽtes reliquos qui defuerunt beatissimi fratres nostri Hylarii sollicitudini relinquamus, datis ad
ipsos exemplaribus commonendos,Si post omnia occurrerit imbecillitas fragilitatis humane, vt si
quis eps per infirmitatem debilitatem ve aliquam aut hebetudinem sensus inciderit,aut officiũ oris
amiserit,ea que nõ nisi per episcopos geruntur,nõ sub presentia sua presbyteros agere permittat, sed
episcopum in hoc quod in ecclesia agendum fuerit imponat. Ego Hylarius episcop⁹ subscripsi. Ego
Claudius episcopus subscripsi. Ego Constantinus episcopus subscripsi,Ego audentius episcop⁹ sub
scripsi. Ego Egrestius episcop⁹ subscripsi. Ego Iulianus episcopus subscripsi,Ego Auspicius episco/
pus subscripsi. Ego Maximus episcopus subscripsi. Ego theuderi⁹ eps subscripsi,Ego Eucherius eps
subscripsi,sanctorum sacerdotũ comprouincialium meorum qui superius sunt memorati expectan/
tes assensum nectarius subscripsi,Iustus episcopus subscripsi,Augustalis episcopus subscripsi.Inge/
nius episcopus subscripsi. Salonius episcopus subscripsi,Ego superuentor pro patre meo epo Clau/
dio subscripsi & recognoui. Explicit concilium Auraicense.als Arausicum.

INCIPINVT CAPITVLA CONCILII VALENSIS.

i Vt gallicani epi in galliis nõ discutiãtur.
ii De penitentibus subito mortuis vt obla tiones eorum recipiantur.
iii Vt alterius episcopi chrisma nullus acci/ piat,sed tantummodo proprii.
iiii Vt qui oblationes defunctorum retinent, excommunicentur.
v Vt qui sententie episcopi sui non acquie scit recurrat ad synodum.
vi Vt excõmunicat⁹ humiliet semetipsum, vt festinus reconcilietur.
vii Vt accusatores de leuib⁹ causis nõ audi/ antur,de criminibus vero discutiantur.
viii Vt episcopus alienum clericum redar/ guat peccantem.
ix Vt qui expositum inuenerit, ecclesiam contestetur.
x Vt qui preter constitutum exposcit,vt homicida habeatur.

Expliciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM VALENSE, ERA.CCCCLXXX.

ONSTITVTIONES SYNODI TRACTATV HA/ E
bite in ciuitate Valensi apud ep̃m vrbicum ecclesie catholice tp̃ib⁹ Theodosii
iunioris & dioscori consulis sub die iduũ Nouẽb. Capitulum primum.

PLacuit ep̃os de gallicanis prouinciis venientes intra gallias nõ discutien/ F
dos,sed solũ sufficere si null⁹ cõionem eis iterdixerit,qa inter circũhabitã/
tes ac sibi pene inuicem notos non tã testimonio indigent probi, quam deno/
tatione & denũciationib⁹ deprauati. Capitulum secundum.

Horum qui penitentia accepta in bono vite cursu satisfactoria cõpũctione viuentes,sine commu G
nione inopinato nõnunquã transitu in agris aut in itineribus preueniuntur oblationẽ recipiendam,
& eorum funera ac deinceps memoriam ecclesiastico affectu prosequendam, quianefas est eorum
commemorationes excludi a salutaribus sacris, qui ad eadem sacra fideli affectu contendentes,

Universidad de Deusto Biblioteca

A dum se diutius reos statuunt indignos salutiferis mysteriis iudicant,ac purgatiores restitui desyde
rant;ab his ꝓ quibus sacramẽtorũ viatico intercipiuntur,qbus fortasse nec absolutissimã reconciliatio
B nem sacerdos denegandam putasset. Capitulum tertium.

A ¶Per singula territoria pbri vel ministri ab epis,non ꝓut libitum fuerit a vicinioribus,sed a suis ꝓ
priis ꝑ annos singulos petant chrisma appropinquãte solẽnitate paschali,nec ꝑ quemcũq; ecclesiasti
C cum,sed si qua necessitas aut ministrorũ occupatio est per subdiaconum,quia in honorũ est inferiori
bus summa cõmitti,Optimum est aũt,vt ipse suscipiat qui tradendo vlurus est,si quid autem obstat
D saltem is cuius officium est sacrarium disponere & sacramenta suscipere.

Capitulum quartum.

B ¶Qui oblationes defunctorũ retinẽt & ecclesiis tradere demorantur,vt infideles sunt ab ecclesia ab
iiciendi,quiavsq; ad inanitionem fidei puenire certum est hãc diuine pietatis exacerbationem,quia
& fideles de corpore recedentes votorũ plenitudine,& pauperes cõsolatu alimonie.& necessaria sustẽ
tatione fraudantur,hi enim tales quasi egentium necatores nec credentes iudicium dei habẽdi sunt,
vnde & quidam patrum hoc scriptis suis inseruit congruente sententia que ait,amico quippiam ra
pere furtum est,& ecclesiã fraudare sacrilegiũ. Capitulum quintum

¶Si quis epi sententie non acquiescit recurrat ad synodũ.

Capitulum sextum.

C ¶Ex epistola sancti clementis vtilia que ꝑsenti tempore ecclesiis necessaria sunt honorifice proferẽ
da,& cũ reuerentia ab omnibus fidelib⁹ ac ꝑcipue clericis recipiẽda,ex quibus qd specialiter placuit
ꝓpter venerandam antiquitatem statutis presentibus roboramus,quod supradictus beatus martyr
de beatissimi Petri constitutione commemorat dicens. Quedam autem etiam ex vobis ipsis intelli
gere debetis,si quasunt que ipse propter insidias hominum malorum non potest euidentius & ma
nifestius ꝓloqui,verbi gratia,Inimicus est alicui ꝓ actibus suis,vos nolite expectare,vt ipse vobis di
cat ,cũ illo nolite amici esse,sed prudenter obseruare debetis & voluntati eius videlicet qui ecclesie cu
ram gerit absq; cõmonitione obsecũdare.& auerti ab eo cui ipsum sentitis aduersum, sed nec loqui
his quibus non loquitur,vt vnusquisq; qui in culpa est dum cupit omnium vestrum sibi gratiã re
parare citius festinet recõciliari ei qui omnibus preest,vt per hoc redeat ad salutem cum obedire ce
perit monitis presidentis,& cetera que in consequentibus denotant amicos eorum qui veritati ini
mici sunt,Sciat itaq; deinceps clerus ad reatum sed & populus fidelium ad culpã sibi ascribendum
si quis in hoc vitium malorum computatur,& discipline subuersor cognoscitur.

Capitulum septimum.

D ¶Placuit preterea accusandi licentiam in vestris ordinibus si qua existat leuitate comprimere,quod
si episcopus aliquem iudicat abstinendũ pro humiliatiõe & correctione fratris,& assurgitur exorti
a ceteris acquiescat fratri de quo agitur correptione & cõminatione adhibita,Sin aũt de crimine ali
quem putet esse dãnandum accusatoris vice discutiendum si sciat,fas est enim vt que vni probãtur,
probentur ab omnibus. Capitulum octauum.

E ¶Quod si tantum episcopus alieni clerici se conscium nouit,quãdiu probare non potest nichil pro
ferat,sed cum episcopo ad cõpunctionem eius secretis correptionibus elaboret,quod si correptus pe
tinacior fuerit,& se cõmunioni publice ingesserit,etiam si episcopus in redarguendo illo quem reum
iudicat ꝓbatione deficiat,indãnatus licet ab his qui nichil sciunt secedere ad temp⁹ pro persona ma
ioris auctoritatis iubeatur,illo quãdiu probari nichil potest in cõtione omnium preterquam eius qui
eum reum iudicat permanente. Capitulum nonum.

F ¶De expositis quia collata ab oibus querela ꝓcessit eos nõ misericordie iã sed canibus exponi,quos
colligere calumniarũ metu quãuis infelix a preceptis misericordie mens humana detractet reseruan
dum est,& secũdm statuta fidelissimorum piissimorum augustorumq; principium quisquis exposi
tum colligit ecclesiam contestetur cõtestationem colligat nichilominus de altario dominico die mini
ster annunciet ab ecclesiastico expositum esse collectũ,vt intra dies decem ab expositionis die expos
tum recipiat,si cuis probauerit se agnouisse collectori pro ipsorum decẽ dierum misericordia prout
valuerit ad presens retribuat,aut in perpetuum cum dei gratia si voluerit possideat.

Capitulum decimum.

G ¶Si quis expositorũ hoc ordine collectorũ repetitor vel calũniator extiterit,vt homicida hũdus est.

¶Explicit concilium Valense.

¶Incipiunt

Universidad de Deusto Biblioteca

¶INCIPIVNT CAPITVLA AGATHENSIS CONCILII.

i ¶De bigamis clericis vt non ministrēt
ii ¶De contumacibus clericis,& ad officium tardis.
iii ¶De episcopis q̃ vel innocentes,vel pro minimis causis aliquos excommunicant.
iiii ¶De his qui suas vel propinquorum oblationes ecclesie defraudant.
v ¶Si clericus furtū ecclesie fecerit.
vi ¶Si episcopo a quibuslibet quicq̃ fuerit derelictum.
vii ¶De rebus ecclesie quomodo ab episcopis habeantur,& de seruis ecclesie qualiter ab episcopo manumittantur.
viii ¶De clericis qui ad seculares confugiunt.
ix ¶De presbyteris & diaconibus qui ad coniugalem coitum reuertuntur.
x ¶Vt nullus clericorum cum extraneis feminis habitet.
xi ¶Vt nullus clericus in cellario vel in secreto feminam intromittat.
xii ¶Vt omni quadragesime sabbato ieiunetur.
xiii ¶Vt symbolum ante octo dies pasche competentibus predicetur.
xiiii ¶Vt altare & benedicatur & vngatur.
xv ¶Qualiter maiores, qualiter minores penitentiam accipiant.
xvi ¶Qua etate diacones ordinentur.
xvii ¶Qua etate episcopi vel presbyteri cōsecrentur.
xviii ¶De laicis quibus temporibus communicare debeant.
xix ¶De sanctimonialibus qua etate velentur.
xx ¶De clericis qui comam nutriunt.
xxi ¶Vt solemnitates maiores in ciuitatib⁹ celebrentur.
xxii ¶Vt non liceat presbyterum, aut clericum rem ecclesie vendere,aut donare.
xxiii ¶Vt clericus minor seniori non preponatur.
xxiiii ¶De expositis inuentis.
xxv ¶De secularibus qui suas vxores derelinquunt.
xxvi ¶Vt si voluntarie clericus damnum ecclesie fecerit,& satisfaciat & excommunicetur.
xxvii ¶Vt monasterium inconsulto episcopo nullus constituat de monachis.
xxviii ¶Vt monasterium puellarum procul a monachis constituantur.
xxix ¶De libertis vt in necessitate ab ecclesia tueantur.
xxx ¶Vt post antiphonas orationes dicantur.
xxxi ¶De his qui propter odium ad pacem non reuertuntur.
xxxii ¶Vt clericus inconsulto episcopo ad iudicem secularem non pergat.
xxxiii ¶Si episcopus heredes non hīs ecclesiā cui prefuit heredem non fecerit.
xxxiiii ¶De iudeis qui conuerti cupiunt,qualiter suscipiantur.
xxxv ¶Si episcopus a metropolitano admonitus pro synodo,vel ordinatione episcopali venire distulerit.
xxxvi ¶Vt stipendia clericorum iuxta meritum distribuantur.
xxxvii ¶De homicidis & falsis testibus.
xxxviii ¶Vt sine episcopi sui epistola non liceat clericum vel monachum proficisci,& de monachis vel abbatibus.
xxxix ¶Vt clerici nuptialia vitent conuiuia.
xl ¶Ne christiāi iudeorū vtātur cōuiuiis.
xli ¶Vt a clericis vitetur ebrietas.
xlii ¶De sortilegis,vel auguratoribus vt ab ecclesia separentur.
xliii ¶Ne de penitētib⁹ clericus ordinetur,& vt presbyter altare non erigat.
xliiii ¶Ne presbyter benedictionem populo vel penitenti in ecclesia dare presumat.
xlv ¶Vt eps exiguum aliquid sine clericorū cōniuētia,(si necesse fuerit) distrahat.
xlvi ¶Vt seruos ecclesie fugitiuos liceat vendere episcopo.
xlvii ¶Vt añ missam expletā egredi populus non presumat.
xlviii ¶De rebus ecclie ꝓpriis vel adquisitis.
xlix ¶De non alienādis ab aliquo rebus ecclesie,& de libertis.
l ¶De clericis capitale crimē incurrētib⁹
li ¶De testamento episcopi.
lii ¶De clericis qui sine epistolis sui pontificis proficiscuntur.
liii De pbris pochiāis res ecclie distrahētib⁹
liiii ¶De eisdem vt quicquid emerint i nomine comparent ecclesie.
lv ¶Vt sacerdotes & leuite canibus ad

Universidad de Deusto Biblioteca

venandū & accipitribus non vtantur.
lvi ¶ De venditionibus quas abbates facere presumunt.
lvii ¶ Ne vnꝰ abbas duobꝰ cœbijs ꝓpōatur.
lviii ¶ Ne monasteriū sine noticia ep̄i cōstituatur.
lix ¶ De rebus ecclie vsui collatis vt prescriptionis tempore non defendantur.
lx ¶ De lapsis qui de catholica fide i heresim transeunt.
lxi ¶ De incestis coniugiis.
lxii De his q seruos suos extra iudicē necāt.
lxiii ¶ De laicis qui in solemnitatibus maioribus ad ciuitatem non occurrunt.
lxiiii ¶ De clericis qui ab ecclesie officio diebus solemnibus desunt.
lxv ¶ De leuitis vt nō sine iussu pbri sedeāt.
lxvi ¶ De ministris ne secretariū ingrediātur.
lxvii ¶ De catholicis ne hereticorū cōnubiis copulentur.
lxviii ¶ De leuitis & clericis ne magi vel incantatores sint.
lxix ¶ De seditionatiis clericis.
lxx ¶ De scurris & iocularibus clericis.
lxxi ¶ De synodo ānis singulis cōgregāda.

¶ Finiunt capitula.

¶ INCIPIT CONCILIVM AGATHENSE TERTIO IDVS SEPTEMBRIS MASSALE CONSVLE.

VM IN DEI NOMINE IN CIVITATE AGAthensi conuenissemus, & in sancti Andree basilica consedissemus de disciplina & ordinatiōibus clericorū atq; pōtificū, vel de ecclesiarū vtilitatibus tractaturi, in pris id placuit, vt canones & statuta patrū per ordinem legerentur.

Capitulum primum.

A ¶ Placuit de digamis aut nuptiarū maritis (quāq; aliud patrū statuta decreuerit) vt qui huc vsq; ordinati sunt habita miseratiōe pbri vel diaconi nomen tātū obtineant, officiū vero cōsecrādi pbri & ministrādi huiusmodi diacones non presumant.

Capitulum secundum.

B ¶ Cōtumaces vero clerici ꝓut dignitatis ordo pmiserit ab ep̄is corrigātur, & si q prioris gradus elati supbia cōione fortasse cōtēpserint, aut ecclesiā frequentare, vel officiū suū iplere neglexerint, pegrina eis cōmunio tribuatur, ita vt cum eos penitentia correxerit rescripti matricula gradū suum dignitatemq; recipiant.

Capitulum tertium.

C ¶ Ep̄i vero si sacerdotali moderatiōe postposita innocētes, aut minimis causis culpabiles excōicare ꝓsumpserint, aut ad gr̄am festinātes recipe fortasse noluerit a vicinis ep̄is cuiuslibet ꝓuincie litteris moneantur, & si ꝓcere noluerint, cōio illis ad tp̄s synodi a reliqs ep̄is denegetur, ne fortasse ꝓpter excōicatoris peccatū excōicati lōgo tpe morte ꝓueniātur.

Capitulum quartum.

D ¶ Clerici etiā vel seculares qui oblationes parentū aut donatas, aut testamēto relictas retinere ꝓstituti, aut id, qd ipsi donauerūt ecclīis vel monasteriis crediderit auferēdū, sicut synodus sctā cōstituit vel necatores pauperū quo vsq; reddāt, ab ecclia excludantur.

Capitulum quintū.

E ¶ Si quis clericus furtū ecclesie fecerit peregrina ei cōio tribuatur.

Capitulum sextum.

F ¶ Pōtifices vero qbꝰ i sūmo sacerdotio cōstituti, ab extrāeis dūtaxat aliq̄d, aut cū ecclia, aut seq̄strati, aut dimittitur, aut dōatur, qa hoc ille q donat ꝓ redēptiōe aie sue nō ꝓ cōmodo sacerdotis offerre ꝓbatur nō quasi suū ꝓpriū sed q̄si dimissum ecclie inter facultates ecclie cōputabūt, qa iustū est vt sicut sacerdos hēt qd ecclie dimissum ē, ita & ecclia habeat qd relinquitur sacerdoti. Sane qcqd ꝓ fidei cōmissum aut sacerdoti, aut ecclie fortasse dimittitur cuicūq; alii postmodū ꝓfuturū, id inter facultates suas ecclie cōputare, aut retinere nō poterit.

Capitulum septimum.

G ¶ Casellas vero vel mācipiola ecclie ep̄i sicut prisca canonū ꝓcepit auctoritas, vel vasa ministerii, quae cōmēdata fideli ꝓposito in integro ecclie iure possideāt. i. vt neq; vēdere neq; ꝓ quoscūq; cōtractus res vñ paupes viuūt alienare ꝓsumāt qd si necessitas cōpulerit vt ꝓ ecclie necessitate, aut vtilitate, vel vsu fructū vel indirecta vēditione aliqd distrahatur apud duos vel tres cōprouitiales vel vicinos ep̄os cā q̄ necesse sit vendi primitus cōprobetur, vt habita discussiōe sacerdotali eorū subscriptiōe que facta fuerit vēditio roboretur, aliter facta vēditio vel trāsactio nō valebit. Sane si quos de seruis ecclie bn̄ meritos libi ep̄s libertati donauerit, collatā a successoribus libertatē placuit custodiri, cum hoc qd eis manumisset in libertate cōtulerit, qd tn̄ iubemus viginti solidorum numeri modū in terrula vineola', vel hospitiolo tenere, qd amplius datum fuerit post manumissoris mortē ecclie reuocetur. Minꝰ vtiles pegrinis vel clericis saluo iure ecclie i vsum ꝓstare ꝓmittimꝰ.

Capitulum octauum.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Id etiam placuit,vt si clericus relicto officio suo propter districtionem,ad secularem fortasse confu A
gerit,& is ad quem recurrit solatium ei defensionis impenderit,cum eodem de ecclesie communio⁄
ne pellatur. Capitulum nonum.

¶Placuit etiam,vt si presbyteri vel diaconi coniugati ad thorum vxorum suarum redire voluerint B
pape Innocentii ordinatio,vel siritii episcopi auctoritas conseruetur,quod si ad aliquos formula illa
ecclesiastice vite pariter & discipline que a Siritio episcopo ad prouintias commeauit,non probabi⁄
tur peruenisse,ei signo rationis venia remittitur,ita vt de cetero penitus incipiant abstinere,& ita gra⁄
dus suos in quibus inuenti fuerint sic retineant,vt ad potiora eis non liceat ascendere quibus in benefi
cio esse debet quod locum ipsum quem retinent non amittunt, si qui autem scisse formam viuendi
missam a sancto Siritio episcopo detegũtur,neq; statim cupiditates libidinis abiecisse, illi sunt modis
omnibus submouendi, eo quod post admonitionem cognitam preponendam arbitrati sunt volupta
tem. Capitulum decimum.

¶Id etiam ad custodiendam vitam & famam speciali ordinatione precipimus,vt nullus clericorum C
extranee mulieri qualibet collatione, aut familiaritate iungatur, & non solum in domo illius extranea
mulier non accedat,sed nec ipse frequentandi extraneam mulierem habeat potestatem,sed cum matre
tantum sorore,filia,aut nepte si habuerit,aut voluerit viuendi liberam habet potestatem,de quibus no
minibus nefas est aliud quam natura constituit suspicari.
Capitulum vndecimum.

¶Ancillas vel libertas a cellario, vel secreto ministerio, & ab eadem mansione in qua clericus manet D
placuit remoueri. Capitulum duodecimum.

¶Placuit etiam vt omnes ecclesie exceptis diebus dominicis in quadragesima etiam die sabbato sacer E
dotali oratione,& discretionis comminatione ieiunent.
Capitulum decimumtertium.

¶Symbolum etiam placuit ab omnibus ecclesiis vna die,id est ante octo dies dominice resurrectio⁄ F
nis publice in ecclesia cõpetẽtib⁹ predicare. Capitulum decimumquartum.

¶Altaria placuit non solum vnctiõe chrismatis,sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. G
Capitulum decimumquintum.

¶Penitentes tempore quo penitentiam petunt impositionem manuum, & cilitium super caput a sa H
cerdote sicut vbiq; constitutum est consequantur,si autem comas non deposuerint, aut vestimenta nõ
mutauerint,abiiciantur,& nisi digne penituerint non recipiantur,iuuenibus etiam penitentia non fa⁄
cile committenda est propter etatis fragilitatem,viaticum tamen in morte omnibus positis non ne⁄
gandum. Capitulum decimumsextum.

¶Episcopus bnd̃ictionem diaconatus minoribus quam vigintiquinq; annorum penitus non com⁄ I
mittat,sane si coniugati iuuenes consenserint ordinari,& vxorum voluntas ita requirenda est vt seque
strato mansionis cubiculo religione premissa postea quam pariter conuersi fuerint ordinentur.
Capitulum decimumseptimum.

¶Presbyterum vero vel episcopum ante triginta annos,id est antequã ad viri perfecti etatem perue⁄ K
niat,nullus metropolitanorum ordinare presumat,ne per etatem(quod aliquotiens euenit) aliquo er⁄
rore culpentur. Capitulum decimumoctauum.

¶Seculares qui in natali domini pascha pentecoste non cõmunicauerint catholici non credantur,nec L
inter catholicos habeantur. Capitulum decimumnonum.

¶Sanctimoniales quãtumlibet vita earum & mores probati sint ante annum etatis sue quadrãgesi⁄ M
mum non velentur. Capitulum vigesimum.

¶Clerici qui comãm nutriunt ab archidiacono etiam si noluerint inuiti detõdeantur, vestimenta vel N
calceamenta etiam eis nisi que religionem deceant,vti aut habere non liceat.
Capitulum vigesimumprimum.

¶Si quis etiam extra parochias in quibus legitimus est ordinariusq; conuentus oratorium in agro O
habere voluerit,reliquis festiuitatibus,vt ibi missas teneat propter fatigationem familie iuxta ordinem
permittimus,pascha vero natali domini,epiphania,ascensione domini,pentecoste,& natali sancti Ioã⁄
nis Baptiste,& si que maxime dies in festiuitatibus habentur,non nisi in ciuitatibus,aut parochiis tene
ant, clerici vero si qui in festiuitatibus quas supradiximus in oratoriis nisi iubente aut permittente ep̃o
facere aut tenere voluerint,a cõtione pellãtur. Capitulum vigesimumsecundum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Et licet superfluum sit de re nota & antiquis canonibus prohibita aliquid iterato definire,tamen vt facilius cupiditas,aut improbitas reprimatur, id statuimus quod omnes iubent, vt ciuitanenses, siue diocesani presbyteri, vel clerici saluo iure ecclesie rem ecclesie sicut permiserunt episcopi teneant, vendere,aut donare penitus non presumant,quod si fecerint,& facta venditio non valebit,& de facultatib9 si quas habent proprias indemnem ecclesiam reddant,& communione priuentur.

Capitulum vigesimumtertium.

B ¶Episcoporum etiam quorum vita non reprehenditur posteriorem priori nullus preponat,nisi forte elatus superbia quod pro necessitate ecclesie episcopus iusserit implere cõtemnat,sane si officium archidiaconatus propter simpliciorem naturam implere,aut expedire nequiuerit,ille loci sui nomen teneat,& ordinationem ecclesie quem elegerit episcopus preponendum.

Capitulum vigesimumquartum.

C ¶De expositis inuentis id obseruandum quod iam dudum synodus sancta constituit.

Capitulum vigesimumquintum.

D ¶Si vero seculares qui coniugale consortium culpa grauiori dimittunt, vel etiam dimiserunt,& nullas causas diffidii probabiliter proponentes propterea matrimonia sua dimittunt,vt aut illicita,aut aliena presumant,si anteq̃ apud episcopos comprouintiales diffidii causas dixerit, & prius vxores quam iudicio damnentur abiecerint,a communione ecclesie,& sancto populi cetu(pro eo quod fidem & coniugia maculant) excludantur.

Capitulum vigesimumsextum.

E ¶Si quis de clericis documẽta quib9 ecclesie possessio firmatur, aut supprimere, aut negare, aut aduersariis fortasse tradere damnabili & punienda obstinatione presumpserit,quicquid per absentiã documentorum damni ecclesie illatum est de propriis facultatibus reddant, & communione priuentur hi etiam qui in damno ecclesie impie sollicitati a traditoribus aliquid accepint, superiori sententia teneantur.

Capitulum vigesimumseptimum.

F ¶Vt de monachis monasterium nouum nisi episcopo aut permittente aut probante nullus incipere,aut fundare presumat,monachi etiam vagantes ad officium clericatus nisi eis testimonium abbas suus dederit,nec in ciuitatibus,nec in parochiis ordinentur, monachum nisi abbatis sui aut permissu,aut voluntate ad alterum monasterium commigrantem nullus abbas suscipere aut retinere presumat,sed vbicunq̃ fuerit, abbati suo auctoritate canonum reuocetur, si enim necesse fuerit clericum de monachis ordinari cum consensu & voluntate abbatis presumat episcopus.

Capitulum vigesimumoctauum.

G ¶Monasteria puellarum longius a monasterio monachorum,aut propter insidias diaboli,aut propter oblocutiones hominum collocentur.

Capitulum vigesimumnonum.

H ¶Libertos legitime a dominis suis factos, ecclesia si necessitas exegerit tueatur,quod si quis ante audientiam aut peruadere,aut expoliare presumpserit,ab ecclesia repellatur.

Capitulum trigesimum.

I ¶Et quia conuenit ordinem ecclesie ab omnibus equaliter custodiri,studẽdum est vt vbiq̃ (sicut fit) & post antiphonas collectiones per ordinem ab episcopis,vel presbyteris dici,& hymnos matutinos vel vespertinos decantari diebus omnibus, & in conclusione matutinarum vel vespertinarum missarum post hymnos capitella de psalmis dici,& plebem collecta oratiõe ad vesperam ab episcopo cum benedictione dimitti.

Capitulum trigesimum primum.

k ¶Placuit etiamvt(sicut plerũq̃ fit)quicũq̃ odio,aut longinqua inter se lite dissenserint & ad pacem reuocari diutina intentiõe nequerint,a ciuitatis primitus sacerdotibus arguantur qui si inimicitias deponere perniciosa intentione noluerint,de ecclesie cetu iustissima excommunicatione pellantur.

Capitulum trigesimumsecundum.

L ¶Clericus nec quẽq̃ presumat apud secularem iudicem episcopo non permittente pulsare,sed si pulsatus fuerit non respondeat,nec proponat,nec audeat criminale negotium in iudicio seculari proponere,si quis vero secularium per calumniam ecclesiam, aut clerum fatigare tentauerit,& victus fuerit,ab ecclesie liminibus & a catholicorum communione (nisi digne penituerit) coherceatur.

Capitulum trigesimumtertium.

M ¶Eps qui filios aut nepotes nõ hns aliũ quã ecclesiã reliquit heredẽ,si qd de ecclia nõ in ecclie causa aut necessitate insumpserit,qd̃ distraxit,aut donauit irritũ habeatur.

Universidad de Deusto

¶Iudei (quorum perfidia frequēter ad vomitum redit) si ad legē catholicam venire voluerint, octo A
menses inter cathecuminos ecclesie limen introeant, & si pura fide noscuntur venire, tunc demum ba
ptismatis gratiam mereantur, quod si casu aliquo periculum infirmitatis intra prescriptum tempus
incurrerint, & desperati fuerint baptizentur. Capitulum trigesimumquintum.

¶Si episcopus metropolitanus ad comprouintiales episcopos epistolas direxerit, in quibus eos ad or B
dinationem summi pontificis, aut ad synodum inuitat, postpositis omnibus excepta graui infirmi
tate corporis, aut preceptione regia ad constitutum diem adesse non differāt, quod si deuerint (sicut
prisca canonum precepit auctoritas) vsq; ad ꝓximam synodum a charitate fratrū, & ecclesie commu
nione priuentur. Capitulum trigesimumsextum.

¶Clerici etiam omnes qui ecclesie fideliter vigilanterq; deseruiunt stipendia sanctis laboribus debi C
ta secundum seruitii sui meritum vel ordinationem a sacerdotibus consequantur.
Capitulum trigesimumseptimum.

¶Itaq; censuimus homicidas & falsos testes a communione ecclesiastica submouendos nisi peniten D
tie satisfactione crimina diluerint. Capitulum trigesimumoctauum.

¶Clericis sine commendaticiis epistolis episcopi sui licentia non pateat euagādi. In monachis quo E
q; presentis sententie forma seruetur, quod si verborum increpatio nō emendauerit, etiam verberibus
statuimus coerceri. Seruandum quoq; de monachis, ne eis ad solitarias cellulas liceat a congregatione
discedere, nisi forte probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem asperior abba
tis regula remittatur, quod ita demum fiet vt intra eadem monasterii septa manentes tamen sub abba
tis potestate separatas habere cellulas permittantur, abbatibus quoq; singulis diuersas cellulas, aut plu
ra monasteria habere non liceat, nisi tantum propter incursum hostilitatis intra muros receptaculo col
locare. Capitulum trigesimumnonum.

¶Pbri diacones subdiacones vel deinceps quibus ducēdi vxores licentia non est, etiā alienarū nuptia F
rum euitent cōuiuia, nec his cetibus misceātur vbi amatoria cantātur, & turpia, aut obsceni motus cor
porum, choris & saltationibus efferūtur, ne auditus, & obtutus sacris mysteriis deputatus turpium spe
ctaculorū atq; verborū cōtagione polluātur. Capitulum quadragesimum.

¶Omnes deinceps clerici siue laici iudeorum conuiuia euitent, nec eos ad conuiuium quisq; excipi G
at, quia cum apud christianos cibis communibus non vtantur, indignum est atq; sacrilegum eorum
cibos a christianis sumi, cum ea que apostolo permittente nos sumimus ab illis iudicentur immun
da, ac si inferiores incipiant esse christiani q̄ iudei, si nos que ab illis apponuntur vtamur, illi vero a no
bis oblata contemnant. Capitulum quadragesimumprimum.

¶Ante omnia clericis vitetur ebrietas, que omnium vitiorum fomes, ac nutrix est, Itaq; eum quem H
ebrium fuisse constiterit, vt ordo patitur, aut triginta dierum spatio communione statuimus submo
uendum, aut corporali subdendū supplicio. Capitulum quadragesimumsecundum.

¶Et ne id fortasse videatur omissum quod maxime fidem catholice religionis infestat, quod aliquā I
ti clerici siue laici student auguriis, & sub nomine ficte religionis quas sanctorum sortes vocant diui
nationis sciētiam profitentur. aut quarūcunq; scripturarum inspectione pmittūt, hoc qcunq; clericus
vel laicus detectus fuerit vel consulere, vel docere, ab ecclesia habeatur extraneus.
Capitulum quadragesimumtertium.

¶De penitentibus id placuit obseruare quod sancti patres nostri synodali sententia censuerunt, vt K
nullus de his clericus ordinetur, & qui iam sunt per ignorantiam ordinati, aut sicut bigami, aut inter
nuptiarum maritos locum teneant, ministrare diaconis consecrare altare presbyter non presumat.
Capitulum quadragesimumquartum.

¶Benedictionem super plebem in ecclesia fundere, aut penitentem in ecclesia benedicere presbyte L
ro penitus non licebit. Capitulum quadragesimumquintum.

¶Terrulas aut vineolas exiguas ecclesie minus vtiles, aut longe positas paruas eps sine cōsilio fratrū M
(si necessitas fuerit) distrahēdi hēat ptātem. Capitulum quadragesimumsextum.

¶Fugitiui domos suas, aut familias deserentes, qui etiam si reuocati fuerint, aut si ita illi meruerint N
distrahantur. Capitulum quadragesimumseptimum.

¶Missas die dominica secularibus totas tenere speciali ordine precipimus, ita vt ante benedictionē O
sacerdotis egredi populus non presumat, qui si fecerint ab episcopo publice confundantur.
Capitulum quadragesimumoctauum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Vt de rebus episcopi propriis vel acquisitis,vel quicquid episcopus de suo proprio habet, heredibus suis si voluerit derelinquat,quicquid vero de prouisione ecclesie sue fuerit,siue de agris,siue de frugibus,siue de oblationibus omnia iure ecclesie reseruare censuimus.

Capitulum quadragesimumnonum.

B ¶Diacones vel presbyteri in parochia constituti de rebus ecclesie sibi creditis nichil audeant commutare,vendere vel donare,quia res sacrate deo esse noscũtur. Similiter & sacerdotes nichil de rebus ecclesie sibi commisse(vt superius comprehensum est)alienare presumant,quod si fecerint conuicti in concilio,& ab honore depositi de suo aliud restituant quãtum visi sunt presumpsisse,Sane si quis pro qualibet conditione de rebus ecclesie aliquid alienare presumpserit,si de suo proprio tantum ecclesie contulerit quantum visus est abstulisse,tunc demum istud stare licebit,libertos tamen quos sacerdotes vel diaconos de ecclesia sibi commissa facere voluerint actus ecclesie prosequi iubemus,quod si facere contempserint,placuit eos ad proprium reuerti seruitium.

Capitulum quinquagesimum.

C ¶Si episcopus presbyter aut diaconus capitale crimen commiserit, aut cartam falsauerit, aut testimonium falsum dixerit, ab officii honore depositus in monasterium retrudatur, & ibi tantummodo quandiu vixerit laicam communionem accipiat.

Capitulum quinquagesimumprimum.

D ¶Si episcopus condito testamento aliquid de ecclesiastici iuris proprietate legauerit,aliter non valebit,nisi tantum de iuris proprii facultate suppleuerit.

Capitulum quinquagesimumsecundum.

E ¶Presbytero aut diacono, vel clerico sine antistitis sui epistolis ambulanti, communionem ei nullus impendat.

Capitulum quinquagesimumtertium.

F ¶Quicquid parochiarum presbyter de ecclesiastici iuris possessione distraxerit inane habeatur, & vacuum,venditore comparantis & auctione vendentis.

Capitulum quinquagesimumquartum.

G ¶Presbyter dum diocesim tenet,de his que emerit ad ecclesie nomen scripturam faciat, aut ab eius quam tenet ecclesie ordinatione discedat.

Capitulum quinquagesimũquintum.

H ¶Episcopis presbyteris diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat,quod si quis talium personarum in hac voluntate detectus fuerit, si episcopus est tribus mensibus se suspendat a communione,presbyter duobus mensibus se abstineat,diaconus vero ab omni officio vel communione cessabit.

Capitulum quinquagesimumsextum.

I ¶In venditionibus quas abbates facere presumunt hec forma seruetur.vt quicquid sine episcopi notitia venditum fuerit ad potestatem episcopi reuocetur, mãcipia vero monachis donata ab abbate nõ liceat manumitti,iniustum enim putamus, vt monachis cotidianum rurale opus facientibus serui eorum libertatis otio potiantur.

Capitulum quinquagesimumseptimum.

k ¶Vnum abbatem duobus monasteriis interdicimus presidere.

Capitulum quinquagesimumoctauum.

L ¶Cellulas nouas,aut congregatiunculas monachorum absq; notitia episcopi prohibemus institui.

Capitulum quinquagesimum nonum.

M ¶Clerici quilibet quecunq; diuturnitate temporis de ecclesie remuneratione possederint,in ius proprium prescriptione temporis non vocentur,dum modo pateat ecclesie rem fuisse,ne videantur etiam episcopi administrationes prolixas,aut precatorias cum ordinati sunt facere debuisse,aut diu retentas facultates in ius proprietatis sue posse transscribere.

Capitulum sexagesimum.

N ¶Lapsis,id est qui in catholica fide baptisati sunt,si preuaricatione damnabili post in heresim transierint,grandem redeundi difficultatem sanxit antiquitas,quibus nos annorum multitudine breuiata penitentiã biennii conditione intra scripte obseruationis imponimus, vt prescripto biennio, tertio sine relaxatione ieiunent,& ecclesiam studeant frequentare,in penitentum loco standi,& orandi humilitatem ita nouerint obseruandam,vt etiam ipsi cum cathecumini egredi commonentur abscedãt,hoc si obseruare voluerint constituto tempore admittendis ad altarium obseruatio relãxetur,quod si ardua vel dura forte putauerint,statuta preteritorum canonum implere debebunt.

Capitulum sexagesimumprimum.

Universidad de Deusto Biblioteca

De incestis coniunctionibus nihil prorsus venie reseruamus,nisi cum adulterium separatione fa- A
nauerint,in cestos vero nullo coniugii nomine deputandos, quos etiam designare funestum est, hos
enim censemus esse si quis relictam fratris que pene prius soror extiterat carnali cõiunctione pol-
luerit,si quis frater germanam vxorem acceperit,si quis nouercã duxerit, Si quis consobrine se socia-
uerit,si quis relicte vel filie auunculi misceatur,aut patrui filie vel priuigne sue,aut qui ex propria con
sanguinitate aliquã aut quã consanguineus habuit concubitu polluat,aut duxerit vxorẽ,Q ucs om-
nes & olim atq; sub hac constitutione incestos esse non dubitamus,& inter cathecuminos vsq; ad le-
gitimam satisfactionem manere & orare precipimus,quod ita presenti tempore prohibem⁹,vt ea que
sunt hactenus instituta non dissoluam⁹,Sane quibus coniunctio illicita interdicitur,habebunt ineun
di melioris coniugii libertatem. Capitulum.sexagesimũ secundũ.

Siquis seruum proprium sine conscientia iudicis occiderit,excommunicatione vel penitentia bien B
nii reatum sanguinis emendabit. Capitulum sexagesimum tertium.

Vt ciues qui superiorum solemnitatum,id est pasche ac natalis domini, vel pentecostes festiuitati- C
bus cum episcopis interesse neglexerint (cum in ciuitatibus communionis vel benedictionis accipi-
ende causa positos se nosse debeant) trienio a communione priuentur ecclesie,
Capitulum sexagesimũ quartũ,

Si quis in clero constitutus ab ecclesia sua diebus solemnibus defuerit,id est natiuitate domini,epi- D
phania,pascha,vel pentecoste,dum potius singulari lucro studeat,quã seruitio suo parere,cõuenit vt tri
ennio a cõmuniõe suspendatur Similiter diaconusvel presbyter si tres ebdomadas ab ecclesia sua de
fuerit huic damnationi succumbat. Capitulum sexagesimũ quintum.

Quoniam non oportet diaconem sedere presente presbytero,sed ex iussione presbyteri sedeat,si- E
militer autem honorificetur diaconus a ministris inferioribus & omnibus clericis.
Capitulum sexagesimũ sextum,

Quoniã nõ oportet in sacratos mninistros licetiã habere in secretariũ quod greci diaconicon ap- F
pellant ingredi,& contingere vasa dñica. Capitulum sexagesimũ septimũ.

Quoniam non oportet cũ omnibus hereticis miscere cõnubia,vel filios vel filias dare,sed potius G
accipere si tamen profitentur christianos futuros esse& catholicos.
Capitulum sexagesimũ octauum.

Quoniam non oportet ministros altaris aut clericos magos & incantatores esse, aut facere que H
dicunt philacteria que sunt magna obligamenta animarum,hos autem qui talibus vtũtur proiici ab
ecclesia iussimus. Capitulum sexagesimum nonum.

Seditionarios nunq̃ ordinandos clericos,sicut nec vsurarios,vel iniuriarum suarum vltores. I
Capitulum septuagesimum.

Clericum scurrilem & verbis turpibus iocularem ab officio retrahendum, K
Capitulum septuagesimũ primum.

Synodum etiam secundum cõstituta patrũ etiam annis singulis placuit congregari, quoniam cũ L
pace dimittimus gratias deo agimus,orantes eius clementiam,vt hec eadem facere in honorem do
mini multos per annos possim⁹, Ego cesarius in christi nomine episcopus iuxta id quod vniuersis
coepiscopis meis qui mecum scripserunt,placuit instituta patrum secutus, his diffinitionibus annu-
ens sub die quinto kalendas septembris, subscripsi,similiter & alii subscripserunt triginta tres.

Explicit concilium agathense.

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII AVRELIANENSIS.

i De homicidis & adulteris & furibus si ad ecclesiam confugerint.
ii De raptorib⁹ ad ecclesiã cõfugiẽtib⁹.
iii De seruis si ad ecclesiã cõfugerint.
iiii De eo qui ab ep̃o aliquid repeti,vt p̃ ipsa cõuentione ab ecclesia non priuetur.
v Si ep̃s seruum alterius clericũ fecerit.
vi Si diaconus aut presbyter crimen capitale commiserit.
vii De his qui penitentiam violauerunt
viii Si presbyter aut diacon⁹ se pro reatu alicuo ab eucharistia suspenderit.
ix Si relicta pb̃ri aut diacõi alii se cõiunxerit,
x De his que in altario offeruntur.
xi De his que a fidelibus in patrochianis ecclesiis offeruntur.

Universidad de Deusto Biblioteca

xli ¶Vt episcopus & pauperes & infirmos tueatur.
xiii ¶Vt basilice in cui⁹ territorio sunt, in ei⁹ episcopi mnneat potestate.
xiiii ¶De incestis vt excommunicentur.
xv ¶Vt abbates in potestate episcoporum sint, & de monachis vagis.
xvi Vt monachi oratorio vel zonis nō vtātur.
xvii ¶Si monachus vxorem duxerit.
xviii ¶Vt monachus sine permissu ēpi vel abbatis cellulas non construat.
xix ¶Si ēps cuiq̄ terrulas prestiterit excolendas sine p̄iudicio iuris ecclesie tenebūtur.
xix ¶Vt ante pascha quadragesima teneatur
xxi ¶Vt nullus ciuium festiuitates maiores in villa celebret.
xxii ¶Vt populus ante cōpletā missam & benedictionē acceptā ingredi nō presumat.
xxiii ¶Vt letanie ante ascēsionē dñi celebrētur
xxiiii ¶De clericis qui ad officium venire contemnunt.
xxv. ¶De familiaritate extranearū mulierū.
xxvi ¶De religiosis secularibus qui diuinationibus attendunt.
xxvii ¶Quod episcopus die dominica ab ecclesia abesse non debet.

¶Expliciunt capitula.

¶INCIPIT CONCILIVM AVRELIANENSE. XXX.EPISCOPORVM.

VM AVCTORE DEO IN AVRELIANENSI VRBE fuisset concilium summorum antistitum congregatum communi omnium collatione complacuit, vt hoc quod verbis statuerunt etiam scripture testimonio roborarent.

Capitulum primum.

¶Id constituimus obseruandū quod ecclesiastici canones decreuerūt, & lex romana constituit, vt ab ecclesie atriis, vel domo episcopi reos abstrahere omnino non liceat, sed nec alteri consignari nisi ad euangelia datis sacramentis de morte, & debilitate, & omnium penarum genere sint securi, ita vt ei cui reus fuerit criminosus de satisfactione cōueniat, quod si sua sacramenta conuictus fuerit violasse, reus periurii non solum a cōmunione ecclesie, vel omniū clericorum, verūetiam & a catholicorum conuiuio separetur, Quod si is cui reus est, noluerit intentione faciente componi, & ipse reus de ecclesia actus timore discesserit, ab ecclesie clericis non queratur.

Capitulum secundum.

A ¶De raptoribus autem id constituendum esse censuimus, vt si ad ecclesiam raptor cum rapta confugerit, & feminam ipsam violentiam pertulisse constiterit, statim liberetur de potestate raptoris, & raptor mortis vel penarum impunitate concessa aut seruiendi conditioni subiectus sit, aut redimendi se liberam habeat facultatē. Si vero que rapitur patrem habere constiterit, & puella raptori consenserit, potestati patris excusata reddatur, & raptor a patre superiori conditionis satisfactioni teneatur obnoxius.

Capitulum tertium.

B ¶Seru⁹ qui ad ecclesiam confugerit pro qualibet culpa, si a domino pro admissa culpa sacramentū susceperit, statim ad seruitium domini sui redire cogatur, & postea q̄ dato sacramento domino fuerit cōsignatus si aliquid pene pro eadem culpa a qua excusatur probat⁹ fuerit pertulisse, pro contemptu ecclesie & preuaricatione fidei a communione & conuiuio catholicorum extraneus habeatur, si vero seruus pro culpa sua ab ecclesia defensatus sacramenta domini clericis exigentibus de impunitate perceperit exire nolentem a domino liceat occupari.

Capitulum quartum.

C ¶Si quis ab episcopo suo vel de ecclesia vel de proprio iure crediderit aliquid ad reperendum, si nichil cōuitii aut criminationis obiecerit, eū p̄ sola cōtētione a cōmunione ecclesie nō liceat submoueri.

Capitulum quintum.

D ¶Si seruus absente vel nesciente domino, episcopo sciente quod seruus diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanente episcopus eum domino duplici satisfactione compenset. Si vero episcopus eum seruum nescierit qui testimonium perhibent aut eum supplicauerint ordinari simili redhibitioni teneantur obnoxii.

Universidad de Deusto Biblioteca

Capitulum sextum.

Si diaconus aut presb iter crimen capitale commiserint simul & officio & communione pellãtur. A

Capitulum septimum.

De his qui suscepta penitẽtia religionem sue professionis obliti ad secularia relabũtur, placuit eos B
& a communione suspendi & ab omnium catholicorum cõuiuiis separari, quod si post interdictum cum eis quisq; presumpserit manducare, & ipse communione priuetur.

Capitulum octauum.

Si diaconus vel presbyter pro reatu suo se ab altaris comunione sub penitentis professione submo C
uerit, sic quoq; si alii defuerint, & causa certe necessitatis exoritur, poscentẽ bãptismũ liceat baptizare.

Capitulum nonum,

Si se cuicunq; mulier duplici coniugio presbyteri vel diaconi relicta cõiunxerit, aut castigati sepa- D
rentur, aut certe si in criminũ intentione persiterint pari excommunicatione plectantur.

Capitulum decimum.

Antiquos canones relegentes priora statuta credimus renouanda, vt de his que in altario oblatio E
ne ũdei conferuntur medietatem episcopus sibi vendicet, & medietatem sibi dispensandam secundũ gradus clerus accipiat, tam de prediis quam de omni cõmeditate in episcoporũ potestate durãtibus

Capitulum vndecimum.

De his que parochiis in terris, vineis, mancipiis, atq; peculiis quicunq; fideles obtulerint antiquo- F
rum canonum statuta seruentur, & omnia in episcopi potestate consistant, de his tamen que in alta-
rio accesserint tertia fideliter ẽpis deferatur. Capitulum duodecimum

Episcopus pauperibus, vel infirmis qui debilitate faciente non possunt suis manibus laborare vi- G
ctum & vestimentum inquantum possibilitas habuerit largiatur.

Capitulum decimum tertium.

Omnes basilice que per diuersa loca constructe sunt vel quotidie construuntur, placuit secundum H
priorum canonum regulam, vt in eius episcopi territorio in cuius posite sunt, potestate consistant.

Capitulum decimum quartum.

Ne supstes frater thorũ defũcti fratis ascẽdat, nec se quisq; amisse vxoris sorori audeat sociare, quod I
qui fecerint, ecclesiastica districtione feriãtur. Capitulum decimnm quintum.

Abbates pro humilitate religionis in episcoporum potestate consistant & si quid extra regu- K
lam fecerit ab episcopis corrigantur, qui semel in anno in loco vbi episcopus elegerit, accepta vocatio-
ne conueniant, monachi autem abbatibus omni obediẽtia & deuotione subiaceant, quod si quis per
contumatiam extiterit indeuotus, aut per aliqua loca vagari, aut peculiare aliquid habere presumpse-
rit, omnia que acquisierit, ab abbatibus auferantur secundũ regulam monasterio profutura, ipsi autẽ
qui fuerant puagati vbi inuenti fuerint, cũ auxilio episcopi tanq; fugaces sub custodia reuocentur, &
reum se ille abbas futurum esse cognoscat qui in huismodi personis non regulari animaduersione di
xerit vel qui susceperit monachũ alienum. Capitulum decimum sextum.

Monacho orarium in monasterio vel zonas habere non liceat. L

Capitulum decimum septimum

Et si postea vxori fuerit sociatus tante preuaricationis reus nunquam ecclesiastici gradus officium M
sortiatur Capitulum decimum octauum.

Nullus monachus congregatione monasterii derelicta ambitionis & vanitatis impulsu, cellulam N
construere sine episcopi permissione, vel abbatis sui voluntate presumat.

Capitulum decimum nonum.

Si episcopus humanitatis intuitu, mãcipiola, vineolas, vel terrulas clericis vel monachis prestiterit O
excolendas, vel pro tempore tenendas, etiam si longa transisse annorum spacia comprobentur, nul
lum ecclesia preiudiciũ patiatur nec secularis legis periptio que ecclesie aliquid ipediat, apponatur.

Capitulum vigesimum.

Id sacerdotibus omnibus est decretum vt ante pasche solemnitatem non quinquagesima, sed qua P
dragesima teneatur. Capitulum vigesimum primum.

Vt nulli ciuiũ pasche natalis domini, vel quadragesime solemnia in villa liceat celebrare, nisi quem Q
infirmitas probabitur tenuisse Capitulum vigesimum secundum.

Cum ad celebrandas missas in dei nomine conuenitur popul⁹ non ante discedat q̃ misse solem- R

nitas compleatur,& vbi episcop⁹ non fuerit benedictionem accipiat sacerdotis.

Capitulum vigesimum tertium.

A ¶Rogationes id est letanias ante ascensionem domini placuit celebrari itavt premissum triduanum ieiunium in dominice passionis solemnitate soluatur,per quod triduum serui & ancille ab opere relaxentur,quo magis plebs vniuersa conueniat quo triduo omnes abstineant,& quadragesimalibus cibis vtantur.

Capitulum vigesimum quartum.

B ¶Clerici vero qui ad opus sanctum adesse contempserint secundum arbitrium episcopi ecclesiasticam suscipiant disciplinam.

Capitulum vigesimum quintum.

¶De familiaritate extranearum mulierum tam episcopi quam presbyteri vel diaconi preteritorum canonum statuta custodiant.

Capitulum vigesimum sextum.

C ¶Si quis clericus monachusvel secularis diuinationē vl' auguria crediderit obseruāda vel sortes quas mentiuntur esse sanctorum quibuscunq; putauerint intimandas, cum his qui eis crediderint ab ecclesie communione pellantur,

Capitulum vigesimum septimum.

D ¶Episcopus si infirmitate non fuerit impeditus,ecclesie cui proximus fuerit die dominico deesse nō debet similiter & alii qui mecū scripserunt numero triginta & tres.

¶Explicit concilium aurelianense. Huc vsq; concilia gallie.

¶SEQVVNTVR CONCILIA HISPANIE.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII ELIBERTINI.

i De his q post baptismū idolis sacrificāt,
ii ¶De sacerdotib⁹ gentium qui post baptismum immolauerunt.
iii ¶De eisdem si idolis tantum munus dederint.
iiii ¶De eisdem si cathecumuni adhuc immolant quando baptizabuntur.
v ¶Si domina per zelū ancillā occiderit.
vi ¶Si quicunq; per maliciā hominem interfecerit.
vii ¶De penitentib⁹ mechie si rursus peccauerint.
viii ¶De feminis qui adulteros maritos relinquunt & aliis nubunt,
ix ¶De feminis que relictisviris suis aliis nubunt.
x ¶De relicta cathecumini si alterum duxerit.
xi ¶De relicta cathecumina si grauiter egrotauerit.
xii ¶De mulierib⁹ que lenociniū fecerint.
xiii ¶De virginibus deo sacratis si adulterauerunt.
xiiii ¶De virginib⁹ secularib⁹ si mechate sint
xv ¶De coniugio eorum qui ex gentilitate veniunt.
xvi ¶De puellis fidelibus ne infidelibus cōiungantur.
xvii ¶De eis qui filias sacerdotibus gentilibus coniungunt.
xviii ¶De sacerdotib⁹ & ministris si mechati fuerint
xix
xx ¶De clicis negotiavl' nūdinas sectātib⁹
xxi ¶De clericis & laicis vsurariis.
xxii ¶De his qui ad ecclesiā tardius accedūt
xxiii ¶De catholicis in heresim transeuntibus,si non reuertuntur
xxiiii ¶De temporibus ieiuniorum.
xxv ¶De his qui peregre baptizantur vt ad clerum non veniant.
xxvi ¶De eplis cōmunicatoriis cōfessorum
xxvii ¶De hoc vt omni sabbato ieiunetur.
xxviii ¶De clericis vt extraneam mulierem in domo non habeant.
xxix ¶De oblationibus eorun qui non communicant.
xxx ¶De inerguminis qualiter habeātur,
xxxi ¶De his qui post lauachrum mechati fuerint vt nec subdiacones fiant.
xxxii ¶De adolescentibus qui post lauachrū mechati sunt
xxxiii ¶De excōmunicatis presbyteris vt in necessitate communionem dent.
xxxiiii ¶De episcopis & ministris vt ab vxoribus abstineant.
xxxv ¶Ne cerei in cemiterjis incendantur.
xxxvi ¶Ne femine in cemiteriis peruigilent.
xxxvii ¶Ne picture in ecclesia fiant.
xxxviii ¶De inerguminis baptizandis.
xxxix ¶Vt in necessitate& fideles baptizent.

Universidad de Deusto Biblioteca

xl ¶Ne de hoc quod idolatratum est, fideles accipiant.
xli ¶Vt prohibeant domini idola colere seruis.
xlii ¶De his qui ad fidem veniunt quomodo baptizentur.
xliii ¶De celebratione pentecostes.
xliiii ¶De meretricibus paganis si conuertuntur.
xlv ¶De cathecuminis qui ecclesiam non frequentant.
xlvi ¶De fidelibus si apostatauerint quamdiu peniteant.
xlvi ¶De eo qui vxorẽ habet si sepius mechatur.
xlvii ¶De barizãdis vt nichil accipiãt clerici
xlviii. ¶De frugibus fidelium ne a iudeis benedicantur
xlix. ¶De christianis qui cũ iudeis vescũtur.
l. ¶De hereti. vt ad clerũ nõ ꝓmoueãtur
li ¶De his qui in ecclesia libellos famosos ponunt,
lii ¶De episcopis qui excõmunicato alieno communicant
liii ¶De parentibus qui fidẽ spõsaliorum frangunt.
liiii ¶De sacerdotibus gentilium qui iam non sacrificant
lv ¶De magistratibus & dominãtibus
lvi ¶De his qui vestimenta ad ornandam pompam dederint
lvii ¶De his qui communicatorias litteras portant
lviii ¶De fidelibus ne ad capitolium causa sacrificandi ascendant
lix ¶De his qui destruentes idola occiduntur
lx ¶De his qui duabus sororibus copulantur
lxi ¶De auguribus & pantomimis si conuertantur
lxii ¶De vxoribus que filios de adulteris necant
lxiii ¶De feminis que vsq; ad mortẽ cũ alienis viris adulterantur
lxiiii ¶De adulteris vxoribus clericorum
lxv ¶De his qui priuignas suas ducunt
lxvi ¶De coniugio cathecumine femine
lxvii ¶De cathecumina adultera que filium necat
lxviii ¶De viris coniugatis postea in adulteriũ lapsis
lxix ¶De feminis que consciis maritis adulterantur
lxx ¶De stupratoribus puerorũ
lxxi ¶De viduis mechis si eundem postea maritum duxerint
lxxii ¶De delatoribus
lxxiii ¶De falsis testibus
lxxiiii ¶De his qui sacerdotes accusant, nec pbant
lxxv ¶De diaconibus si ante honorem peccasse probentur
lxxvi ¶De baptizatis qui nondum confirmati moriuntur
lxxvii ¶De fidelibus coniugatis si cũ iudea vel gentili mechati sint
lxxviii ¶De his qui tabula ludunt
lxxix ¶De libertis
lxxx ¶De feminarum epistolis

¶Finiunt capitula.

¶INCIPIT CONCILIVM ELIBERTINVM XIX.. EPISCOPORVM TEMPORE CONSTANTINI.

CVM CONVENISSENT SANCTI ET RELIGIOsi episcopi in ecclesia elibertina. hoc est felix episcopus aquitanus. Cõscius episcopus cordubensis, sauinus episcopus spalensis, Camerinus episcop⁹ tacitanus, sinagius episcopus pegrensis, secundinus episcopus catalensis, pardius episcopus mẽtalanus, flauianus episcopus elibertinus, catonus episcopus corsitanus, Liberius episcopus emeritanus, valerius episcopus cesaraugustan⁹, decẽtius episcopus legionensis, Melantius episcopus toletanus, ianuarius episcopus de siblaria, vincentus episcopus ossolobensis, quintianus episcopus elborensis, successus episcopus de elicroca. Euticianus episcopus bastitanus, patrici⁹ episcopus malacitanus, residentibus etiam triginta sex presbyteris, astantibus diaconibus, & omni plebe, vniuersi epicospi dixerunt.

A

Florez tom. 12 pag. 186.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ CONCILIVM ELIBERTINVM.

Capitulum primum,

A ¶ Placuit vt quicunq; post fidem baptismi salutaris adulta etate ad templum ydoli ydolatratur? accesserit, & fecerit quod est crimē capitale, nec finem eum ad comunionem suscipere.

Capitulum secundum.

B ¶ Flamines qui post fidem lauachri & regeneratiōis sacrificauerint, eo quod geminauerint scelera accedente homicidio, vel triplicauerint facinus, coherente mechia, placuit eos nec in finem accipere cōmunionem.

Capitulum tertium.

C ¶ Item flamines qui non immolauerunt sed munus tantum dederunt, eo quod se a funestis abstinuerunt sacrificiis, placuit in finem eis prestare comuunionem acta tamen legitima penitentia. Illi ipsi si post penitentiam fuerint mechati, placuit vlterius eis non esse dandam communionem, ne lusisse de dominica communione videātur.

Capitulum quartum.

D ¶ Item flamines si fuerint cathecumini, & se a sacrificiis abstinuerunt, post triennii tempora placuit ad baptismum admitti debere

Capitulum quintum.

E ¶ Si qua femina furore zeli accensa flagellis verberauerit ancillam suam, ita vt intra tertiū diē aiam cum cruciatu effundat, eo quod incertum sit voluntate, an casu occiderit. si voluntate, post septem annos, si casu per quinq; annorum tempora acta legitima penitentia ad cōmunionem placuit admitti, quod si intra tempora constituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

Capitulum sextum.

F ¶ Si quis vero maleficio interficiat alterū eo quod sine idolatria perficere scelus non potuit, nec in finem impartiendam esse illi cōmunionem.

Capitulum septimum.

G ¶ Si quis forte fidelis post lapsum mechie post tempora cōstituta acta pnia denuo fuerit fornicatus, placuit eum nec in finē habere cōmunionē.

Capitulum octauum.

H ¶ Item femine que nulla precedente causa reliquerūt viros suos, & alteris se copulauerunt, nec in finē accipiant communionem.

Capitulum nonum.

I ¶ Item fidelis femina que adulterum maritum reliquerit fidelē. & alterū duxerit, prohibeatur ne ducat, si autem duxerit, non prius accipiat communionem, quam is quem reliquerit de seculo exierit, nisi necessitas infirmitatis dare cōpulerit.

Capitulum decimum,

k ¶ Si ea quam cathecuminus reliquit, duxerit maritum, *potest ad fontē lauacri admitti, hoc & circa feminas cathecuminas erit obseruādum. Quod si fuerit, que ducitur ab eo qui vxorem inculpatam reliquit, & cum scierit illum ab vxore quam sine causa reliquit*, placuit huiusmodi in finem dare communionem.

Capitulum vndecimum.

L ¶ Intra quinquennii autem tempora cathecumina si grauiter fuerit infirmata addendum ei baptismum placuit non denegari.

Capitulum duodecimum.

M ¶ Pater vel parens vel quelibet fidelis si lenocinium exercuerit, eo quod alienum vendiderit corpus vel potius suum, placuit eam nec in finem accipere communionem.

Capitulum decimum tertium.

N ¶ Virgines que se deo dedicauerunt, si pactum perdiderint virginitatis, atq; eedem libidini seruierint nō intelligētes quod amiserint, placuit nec in fine dandam eis esse communionem, quod si semet ipsas penituerint, quod infirmitate corporis lapse fuerint, etiam tpe vite sue huiusmodi femine egerint penitētiam & abstinuerint se a coitu, eo quod lapse potius videantur, placuit eas in fine communionem accipere debere,

Capitulum decimum quartum.

O ¶ Virgines que virginitatem suam nō custodierint, si eosdem qui eas violauerunt duxerint & tenuerint maritos, eo quod solas nuptias violauerint, post annū sine penitentia recōciliari debebūt, vel si alios cognouerint viros, eo quod mechate sint, placuit per quinquennii tempora acta legitima penitentia admitti eas ad communionem.

Capitulum decimum quintum.

P ¶ Propter copiam puellarum gentilibus minine in matrimonium dande sunt virgines christiane, ne etas in flore tumens in adulterio resoluatur anime.

Capitulum decimum sextum.

Q ¶ Hereticis qui errant ab ecclesia catholica nec ipsis catholicas dandas puellas, sed neq; iudeis, neq; hereticis dare placuit, eo quod nulla possit esse societas fidelis cū infideli. Si cōtra interdictum fecerint, parentes, abstinere per quinquenniū placet.

Capitulum decimum septimum

Universidad de Deusto Biblioteca

Si qui forte sacerdotibus ydolorum filias suas iunxerint,placuit nec in finem eis dandam commu A
nionem.

Capitulum decimum octauum.

Episcopi pbri diacones si in ministerio positi detecti fuerint,quod sint mechati,placuit & propter B
scandalum & propter nefandū crimen nec in finem eos cōmunionem accipere debere.

Capitulum decimumnonum.

Episcopi pbri & diaconi de locis suis negotiandi causa nō discedant,nec circueūtes puincias que C
fluosas nundinas sectentur,Sane ad victum sibi cōquirendū ,aut filiū,aut libertum,aut mercēnariū,
aut amicum,aut quēlibet mittant,& si voluerint negotiari intra prouinciam negotientur.

Capitulum vigesimum.

Si quis clericorū deditus fuerit vsuras accipere,placuit degradari & abstineri,Si quis etiam laic⁹ D
accepisse probatur vsuras & ꝓmiserit correptus iam cessaturū nec vlterius exacturum,placet ei veniā
tribui,Si vero in ea iniquitate durauerit ab ecclesia sciat se esse proiiciendum.

Capitulum vigesimumprimum.

Si quis in ciuitate positus tres dominicas ecclesiam non accesserit pauco tempore abstineatur,vt E
correptus esse videatur.

Capitulum vigesimumsecundum.

Si quis de catholica ecclesia ad heresim transitum fecerit,rursusq; ad ecclesiā recurrerit,placuit huic F
penitentiam non esse denegandam,eo quod cognouerit peccatum suū,qui etiam decem annis agat
penitentiam,cui post decem annos prestari communio debet,Si vero infantes fuerint transducti qd
non suo vitio peccauerint incunctanter recipi debeant.

Capitulum vigesimumtertium.

Ieiunii super abstinentias per singulos menses placuit celebrari exceptis diebus duorum mensiū G
Iulii & Augusti ob eorundem infirmitatem.

Capitulum vigesimumquartum.

Omnes qui peregre fuerint baptizati, eo quod eorū minime sit cognita vita, placuit ad clerum H
non esse promouendos in alienis prouinciis.

Capitulum vigesimumquintum.

Omnis qui attulerit litteras cōfessorias sublato nomine confessoris,eo quod sub hac nominis glo- I
ria partim concutiant,simplices cōmunicatorie ei dande sunt littere.

Capitulum vigesimumsextum.

Errorem placuit corrigi,vt omni sabbati die ieiunium super positionem celebremus. K

Capitulum vigmumseptimum.

Episcopus vel quilibet clericus alius,aut sororem aut filiā virginem dicatam deo tantum secū ha- L
beat,extraneam vero nequaquā secum habeat.

Capitulum vigesimumoctauum.

Episcopum placuit ab eo qui nō communicat munera accipere non debere. M

Capitulum vigesimumnonum.

Energuminum qui ab erratico spiritu exagitatur ,huius nomen neq; ad altare cū oblatione esse N
recitandū,neq; permittendū,vt sua manu in ecclesia ministret.

Capitulum trigesimum.

Subdiaconem eū ordinari non debere qui in adolescentia sua fuerit mechatus,eo quod postmo- O
dū per subscriptionem ad altiorem gradū non sit ꝓmouendus,si autem aliqui sunt in preteritū or-
dinati amoueantur.

Capitulum trigesimumprimū.

Adolescentes qui post fidem lauacri salutaris fuerint mechati,cum duxerit vxores acta legitima P
penitentia,placuit ad cōmunionem eos admitti debere.

Capitulum trigesimumsecundum.

Si quis graui lapsu in ruinam mortis inciderit placuit agere penitentiā non debere sine episcopi Q
consultu,sed potius apud episcopum agat cogente tamē infirmitate ,Nō est presbyterorum diacono
rum cōmunionem talibus prestare debere,nisi eis iusserit episcopus.

Capitulum trigesimumtertium.

Placuit in totum prohibere episcopis,pbris,diaconibus,ac subdiaconibus positis in ministerio ab- R
stinere se a coniugibus suis,& nō generare filios,Quod quicūq; fecerit ab honore clericatus extermi
netur.

Capitulum trigesimumquartum.

Universidad de Deusto Biblioteca

Capitulum trigesimumquartum.

A ¶Cereos per diem placuit in cemiterio non incendi,inquietandi enim sanctorum spirit9 non sunt, Qui hec nō obseruauerint arceantur ab ecclesie cōmunione.

Capitulum trigesimumquintum.

B ¶Placuit prohiberi ne femine in cemiterio peruigilent, eo quod sepe sub obtentu orationis scelera latenter cōmittant.

Capitulum trigesimumsextum.

¶Placuit picturas in ecclesia esse non debere ,ne qd colitur aut adoratur in parietibus depingatur.

Capitulum trigesimumseptimum,

C ¶Eos qui a spiritibus immundis vexātur si in fine mortis fuerint constituti baptizari placet,Si vero fideles fuerint dandam eis esse cōmunionē, Prohibendum etiam ne lucernas publice accēdant,si facere contra interdictum voluerint,abstineant a cōmunione.

Capitulum trigesimumoctauum.

D ¶Peregre nauigantes aut si ecclesia in proximo non fuerit posse fidelem qui lauacrum suum integrum habet nec sit bigam9,baptizare in necessitate infirmitatis positum cathecuminū, ita vt si superuixerit ad episcopum eū perducat,vt per manus impositionem perfici possit.

Capitulum trigesimūnonum.

E ¶Gentiles si in infirmitate desyderauerint sibi manus imponi,si fuerit eorum ex aliqua parte honesta vita,placuit eis manum imponi & fieri christianos.

Capitulum quadragesimum.

F ¶Placuit ꝓhiberi,vt cum rationes suas accipiūt possessores ,quicqd ad ydolum datum fuerit acceptum non inferāt,Si vero post interdictum fecerint ꝑ quinquennii spatia tēporis a cōmunione esse arcendos.

Capitulum quadragesimumprimum.

G ¶Admonere placuit fideles vt quantum possunt ꝓhibeant ne ydola in domibus suis habeant, Si vero vim metuunt seruorum,vel seipsos puros cōseruent,Si nō fecerint alieni ab ecclesia habeantur.

Capitulum quadragesimumsecūdum.

H ¶Eos qui ad primā credulitatis fidē accedunt(si bone fuerint cōuersationis) *intra bienniū tpis* placuit ad baptismi gratiā admitti debere,nisi infirmitate cōpellēte coegerit ratio vel socio subuenire periclitanti,vel gratiā postulanti.

Capitulum quadragesimumtertium.

I ¶Prauam institutionem emendari *placuit iuxta auctoritatem* scripturarum,vt cuncti diem pentecostes celebremus,quod qui non fecerit quasi nouam heresim induxisse notetur.

Capitulum quadragesimumquartum.

K ¶Meretrix que aliquando fuerit& post ea habuerit maritū,si postmodum ad credulitatē venerit,cunctanter placuit esse recipiendā.

Capitulum quadragesimumquintū.

L ¶Qui aliquando fuerit cathecuminus per infinita tempora & nunq̄ ad ecclesiam accesserit,Si eum de clero quisquam agnouerit voluisse esse christianum,aut testes aliqui extiterint fideles,Placuit baptismū ei non negari,eo quod in vetere homine deliquisse videatur.

Capitulum quadragesimumsextum.

M ¶Si quis fidelis apostata per infinita tempora ad ecclesiam nō accesserit , si tamen aliquando fuerit reuersus,nec fuerit ydolatra,post decem annos placuit eum cōmunionem accipere.

Capitulum quadragesimumseptimum.

N ¶Si quis fidelis habens vxorem non semel sed sepe fuerit mechatus in finem mortis est cōueniendū Qd si se ꝓmiserit cessaturum,detur ei cōmunio,si resuscitatus rursus fuerit mechatus,placuit vlteriō nō edere eū de cōione pacis.

Capitulum quadragesimumoctauum.

O ¶Emendare placuit vt hi qui baptizātur(vt fieri solebat) nummos in concham non mittant,ne sacerdos quod gratis accepit precio distrahere videatur,neq̄ pedes eorum lauandi sunt a sacerdotibus vel clericis.

Capitulum quadragesimumnonum.

P ¶Admonere placuit possessores vt nō patiantur fructus suos quos a deo percipiunt cum gratiarū actione a iudeis benedici,ne nostram irritam & infirmā faciant benedictionem,Si quis post interdictum facere vsurpauerit penitus ab ecclesia abiiciatur.

Capitulum quinquagesimum.

Q ¶Si vero aliq̄s clericus siue fidelis fuerit qui cū iudeis cibū sumpserit,placuit eū a cōione abstinere, vt debeat emendari.

Capitulum quinquagesimumprimum.

¶Ex omni

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Ex omni heresi qui ad nos fidelis venerit minime est ad clerum promouendus, vel si qui sunt in preteritum ordinati, sine dubio deponentur. A

Capitulum quinquagesimumsecundum.

¶Si qui inuenti fuerint libellos famosos in ecclesia ponere anathematizentur. B

Capitulum quinquagesimumtertium.

¶Placuit cunctis, vt ab eo episcopo quis recipiat cōmunionem, a quo abstentus in crimine aliquo fuerit, Quod si aliquis episcopus p̄sumpserit eū admittere illo adhuc minime sciente vel consentiente a quo fuerat cōmunione priuat⁹, sciat se huiusmodi causas inter fratres esse cum status sui periculo prestaturum. C

Capitulum quinquagesimumquartum.

¶Si qui parentes fidem fregerint sponsaliorum triennii tempore abstineant se a cōmunione, Si tamen idem sponsus vel sponsa in graui crimine fuerint deprehēsi, excusati erunt parentes, Si vero in eodem vitio & polluerint se consentiendo, superior sententia seruetur. D

Capitulum quinquagesimumquintum.

¶Sacerdotes qui tantum sacrificantiū coronam portant, nec sacrificant, nec de suis sumptibus aliq̄d ydolis prestant, placuit post biennium accipere cōmunionem. E

Capitulum quinquagesimumsextum.

¶Magistratum vero anno quo agit duūuiratum prohibere placet, vt se ab ecclesia cohibeat. F

Capitulum quinquagesimumseptimum.

¶Matrone vel earum mariti vestimenta sua ad ornandam secularitер pompam non dent, & si fecerint triennii tempore abstineāt. G

Capitulum quinquagesimum octauum.

¶Placuit vbicūq̄ & maxime in eo loco in quo prime cathedre constitutus est episcopus, vt interrogentur hi qui cōicatorias litteras tradunt, an omina recta habeant & suo testimonio cōprobent. H

Capitulum quinquagesimumnonum.

¶Prohibendum ne quis christianus aut gentilis ad ydolum capitolii sacrificandi causa ascendat & videat, Q d'si fecerit pari crimine teneatur, si fuerit fidelis post decē annos acta penitētia recipiatur. I

Capitulum sexagesimum.

¶Si quis ydola fregerit & ibidem fuerit occisus, quia in euangelio non est scriptum, neq̄ inuenitur ab apostolis vnquam factum, placuit in numerum eū non recipi martyrum. K

Capitulum sexagesimumprimum.

¶Si quis post obitum vxoris sue sororem eius duxerit, & ipsa sit fidelis quinquēnio a cōmunione placuit abstinere, nisi forte velocius dari pacem necessitas coegerit infirmitatis. L

Capitulum sexagesimumsecundum.

¶Si augur aut pantomim⁹ credere voluerit, placuit vt prius artibus suis renūtient, & tunc demū suscipiantur, ita vt vlterius non reuertantur, Quod si facere contra interdictū tentauerint proiiciantur ab ecclesia.

Capitulum sexagesimumtertium.

¶Si qua mulier per adulterium absente marito conceperit, idq̄ post facinus occiderit, placuit ei nec in finem dandam esse communionem, eo quod geminauerit scelus. N

Capitulum sexagesimumquartum

¶Si qua mulier vsq̄ in finem mortis sue cū alieno fuerit viro mechata, placuit nec in finem dādam esse cōmunionem. Si vero eum reliquerit post decem annos recipi ad cōmunionem acta legitima penitentia. O

Capitulum sexagesimumquintum.

¶Si cuius clerici vxor fuerit mechata, & sciat eam maritus suus mechari, & eam non statim proiecerit, nec in finem accipiat cōmunionem, ne ab his qui exemplum bone conuersationis esse debent videantur magisteria scelerū ꝓcedere. P

Capitulum sexagesimum sextum.

¶Si quis priuignam suam duxerit vxorem, eo quod sit incestus, placuit nec in finem dandam esse cōmunionem. Q

Capitulum sexagesimum septimum.

¶Prohibendum ne qua fidelis vel cathecumina, aut comicos, aut viros scenicos habeat, quecumq̄ hoc fecerit a cōione arceatur. R

Capitulum sexagesimumoctauum.

¶Cathecumina si per adulterium conceperit, & cōceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari, S

Capitulum sexagesimum nonum.

¶Si quis forte habēs vxorem semel fuerit lapsus, placuit eum quinquennio agere debere pniam, & sic recōciliari, nisi necessitas infirmitatis coegerit aī tp̄s dare cōionē, hoc & circa feminas obseruādū. T

Universidad de Deusto Biblioteca

Capitulum septuagesimum.

A CSi conscio marito fuerit mechata vxor, placuit nec in finem dandam ei cōmunionem, Si vero eā reliquerit post decem annos accipiat cōmunionem, si eam cum scierit adulteram aliquo tempore in domo sua retinuit.

Capitulum septuagesimumprimum.

B CStupratoribus puerorum nec in fine dandam esse cōmunionem.

Capitulum septuagesimumsecundum.

C CSi qua vidua fuerit mechata & eundem postea habuerit maritum, post quinquēnii tempus acta legitima penitentia, placuit eam cōmunione reconciliari, Si alium duxerit relicto illo nec in finē dandam esse cōmunionem, vel si fuerit ille fidelis quem acceperit cōmunionem non accipiat, nisi post decem annos acta legitima penitentia, nisi infirmitas coegerit velocius dare communionem.

Capitulum septuagesimumtertium.

D CDelator si quis extiterit fidelis, & per delationem eius aliquis fuerit proscriptus, vel interfectꝰ placuit eum nec in fine accipere cōmunionem, Si leuior causa fuerit, intra quinquennium accipere poterit cōmunionem, Si cathecuminus fuerit post quinquennii tempora admittatur ad baptismum.

Capitulum septuagesimumquartum.

E CFalsus testis prout crimē est abstinebit, si tamen non fuerit mortis quod obiecit, & si probauerit quod diu tacuerit biennii tempore abstinebit. Si autem non probauerit in conuentu clericorum, placuit per quinquennium abstineri.

Capitulum septuagesimumquintum.

F CSi quis autem episcopum pbrm vel diaconem falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandā ei esse communionem.

Capitulum septuagesimumsextum.

G CSi quis diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquido cōmiserit, si sponte fuerit cōfessus, placuit eum acta legitima penitētia post triēnium accipere cōmunionem, Quod si alius detexerit post quinquennium acta penitentia accipere communionem laicam debere.

Capitulum septuagesimumoctauum.

H CSi quis diaconus regens plebem sine episcopo vel pbro aliquos baptizauerit, *episcopus* eos per benedictionem perficere debebit, quod si ante de seculo recesserit *sub fide qua quis crediderit*, poterit esse *iustus*.

Capitulum septuagesimumoctauum.

I CSi quis fidelis habens vxorē, *cum iudea vel gentili fuerit* mechatus, a cōmunione arceatur, Quod si alius eum detexerit, post quinquēnium acta legitima penitentia poterit dominice sociari communioni.

Capitulum septuagesimumnonum.

k CSi quis fidelis alea, id est tabula luserit, placuit eum abstinere, & si emendatus cessauerit, post annum poterit communione reconciliari.

Capitulum octuagesimum.

L CProhibendum vt liberti, quorum patroni in seculo fuerint, ad clerum non prouehantur.

Capitulum octuagesimumprimum.

M CNe femine suo potius absq; maritorum nominibus laicis scribere audeant qui fideles sunt, vel litteras alicuius pacificas ad suum solum nomen scriptas accipiant.

CExplicit concilium Elibertinum

CINCIPINVT CAPITVLA CONCILII TARRACONENSIS

Capitulum primum.

i CVt etiam ad proximas sanguinis cū testimonio clerici vadant.

ii CVt clericis emendi vilius, vel vendēdi carius non permittatur licentia.

iii CVt quantum clericꝰ prestiterit, tantum recipiat.

iiii CVt nullus episcopus vel infra positus die dominica causas iudicare presumat.

v CVt qui in metropolitana ciuitate episcopus non fuerit ordinatus post duos mēses se metropolitano presentet.

vi CVt episcopus qui a metropolitano cōmonitus ad synodum non venerit excōmunicetur.

vii CVt diocesani clerici septimana teneāt, & die sabbato omnes in vnum cōueniāt.

viii CVt annis singulis episcopi diocesim visitent, & nō plus quam tertiam partem de parochiis

Universidad de Deusto

parochiis accipiant.
ix ¶ De clericis & hostiariis, q̃ adulteris mulieribus admiscentur, vt prohibeantur.
x ¶ Vt nullus episcopus pro iudiciis munera accipiat.
xi ¶ Vt monachus missus alicubi ministeriũ clericatus agere non presumat, nec negociator existat.
xii ¶ Vt si episcopus intestatus obierit, inuentarium de rebus eius clerici faciant, & nullus exinde aliquid auferat.
xiii ¶ Vt episcopus diocesanos pbros, & quosdam ex laicis moneat litteris conuenire.
¶ Expliciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM TARRACONENSE DECEM EPISCOPORVM. ERA. XLIIII.

IN NOMINE CHRISTI HABITA SYNODVS Tarracone anno, vi. theodorici regis, consulatu Petri, sub, die octauo idus Nouẽbris, Antiquorũ patrum statuta de his censuisse videntur, que in tempore aut ad illos relicta peruenerunt, aut acta certe testimonio proprio comprobauerũt, cuius rei & nos sequentes exemplum illa que nõ fiunt placuit obseruanda decernere, aut preterita absq; ambage custodiantur, & presentia hac obseruatione sint firma, Igitur cũ in vnum pariter cõuenissemus in vrbem Tarraconensem que est metropolitana obseruantissime fundata titulos superannexos conscripsimus obseruandos. A

Capitulum secundum.

DE his quibus cura ꝓperante proximitatem habere permittitur, vt ea cautela earum necessitates sustentent, vt pietatis beneficia que eis sunt necessaria a longius p̃beant. Ipsi vero pro visendis eis cũ ingressi fuerint clerici salutatione recurrãt, nec ibi faciant mansionẽ, Qui tamen non ad earum visitationem pergunt testẽ solatii sui fide & actione ante probatum adhibeant secum, Si qs hec a nobis statuta contempserit, si clericus est loci sui dignitate priuetur. Si vero religiosus vel monach⁹ in cella monasterii inclusus penitẽtie lamentis incumbat, vbi singulari afflictione panis & aque victũ ex abbatis ordinatione percipiat. B

Capitulum secundum.

¶ Canonum statutis firmatum est, vt quicumq; in clero esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius studio non vtatur, Certe si voluerit exercere cohibeatur a clero. C

Capitulum tertium.

¶ Si quis clericus solidum in necessitate prestiterit, hoc de vino vel frumento accipiat, quod mercandi causa tempore statuto decretum est venundare, Ceterum si speciem nõ habuerit necessariã, ipsum quod dedit sine vllo augmento recipiat. D

Capitulum quartum.

¶ Vt nulli episcoporum aut presbyterorum vel clericorum, die dominico propositum cuiuscunq; cause negotium audeant iudicare, nisi hoc tantum vt deo statuta solemnia peragant, ceteris vero diebus cohibentibus personis illa que iusta sunt habeãt licentiã iudicãdi exceptis criminalib⁹ negotiis. E

Capitulum quintum.

¶ Si quis in metropolitana ciuitate non fuerit episcopus ordinatus, postea quam suscepta benedictione per metropolitani litteras honorem fuerit episcopi adeptus, id optimum esse decreuimus, vt postmodum statuto tempore, id est impletis duobus mensibus se metropolitani sui presentet aspectibus, vt ab illo monitis ecclesiasticis instructus, plenĩ⁹ quid obseruare debeat recognoscat, Quod si forte hoc implere neglexerit in synodo increpatus a fratribus corrigatur, Et si forte infirmitate aliqua (ne hoc impleat) fuerit impeditus, hoc suis litteris metropolitano indicare procuret. F

Capitulum sextum.

¶ Si quis episcoporum cõmonitus a metropolitano ad synodum nulla graui intercedente necessitate corporali venire contempserit, sicut statuta patrum censuerunt, vsq; ad futurum concilium cunctorum episcoporum charitatis communione priuetur. G

Capitulum septimum.

¶ De diocesanis ecclesiis vel clero id placuit definiri, vt presbyteri vel diaconi, qui in ibi constituti sunt cum clericis septimanas obseruent, id est, vt presbyteri vnam faciant ebdomadam, qua expleta H

Universidad de Deusto Biblioteca

succedat diaconus ei similiter ea cōditione seruata,vt omnis clerus die sabbati ad vesperam sit paratus quo facilius die dominico solemnitas cum omni presentia celebretur, ita tamen vt omnibus diebus vesperas & matutinas celebrent,quia desistēte clero(quod est pessimum)comperimus in basilicis nec luminaria ministrari;Si qui sane negligentie vitio hec implere noluerint,nouerint se secundum statuta canonum pro modo personarum canonice discipline subdendos.

Capitulum octauum.

A ¶Multorū causa experientia magistrāte reperimꝰ nōnullas diocesanas ecclesias destitutas,Ob quārem hac constitutione decreuimus,vt antique consuetudinis ordo seruetur,& annuis vicibꝰ ab episcopo dioceses visitentur,& si qua forte basilica reperta fuerit destituta,ordinatione ipsius reparari precipiatur,quia tertia ex omnibus antiqua traditione vt accipiatur ab episcopis,nouimus statutum.

Capitulum nonum.

B ¶Si quis lectorum adultere mulieris voluerit misceri vel adherere consortio,aut relinquat adulterā, aut a clero habeatur extraneus,Simili sententia hostiariorum punieur lasciuia.

Capitulum decimum.

C ¶Obseruandum quoq; decreuimus,ne quis sacerdotum vel clericorum more secularium iudicum audeat accipere ꝓ impēsis patrociniis munera,nisi forte in ecclesiis oblata gratuita que nō fauore muneris videantur accepta sed collatione deuotionis illata,Q d si quesita ꝓbatur accipere,veluti exactor fenoris,aut vsurarum possessor secundum statuta patrum se nouerit degradandum.

Capitulum vndecimum.

D ¶Monachi a monasterio foras egredientes ne aliquod ministerium ecclesiasticū presumant agere prohibemus,nisi forte cum abbatis imperio,Similiter vt nullus eorum,id est monachorum forēsis negotii susceptor vel executor existat,nisi id quod monasterii exposcit vtilitas abbate sibi nichilominus imperante, canonum ante omnia gallicanorum de his constitutione seruata.

Capitulum duodecimum.

¶Sicubi defunctus fuerit episcopus intestatus post defunctionem eius a presbyteris & diaconibus de rebus ipsius inuentariū fideliter cōscribatur a minimo vsq; ad maximū,*i. de vtensilibꝰ vel omni* supellectile,ita tamen vt si quis exinde vel presumpsisse *aliquid vel occulte fuerit tulisse conuictus,se* cundum furti tenorem restituat vniuersa. *Capitulum decimumtertium.*

F ¶Epistole tales per partes a *metropolitano sunt dirigende,vt* non solū a cathedralibus ecclesie pbīis verumetiam diocesanis ad *concilium trahant,&* aliquos de filiis ecclesie secularibus secum adducere debeant.Iohānes in christi nomine episcopus tarraconēsis ciuitatis constitutionibus a nobis cōscriptis subscripsi.Paulus in christi nomine episcopus subscripsi,& coepiscopus subscripsit, Fortunianꝰ subscripsi, Agricius subscripsi.Orontius subscripsi,Vincentius subscripsi,Vrsus subscripsi.Emidius subscripsi,Nibridius subscripsi.

¶Explicit Tarraconense concilium.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII GERVNDENSIS

Capitulum primum.

i ¶Vt vnaquecq; ꝓuincia in officio vnum ordinem teneat.

ii ¶Vt letanie post penthecostem a quinta feria vsq; in sabbato celebrentur.

iii ¶De secundis letaniis faciendis kalendis Nouembris.

iiii ¶Vt pascha tantū & pentecoste baptismū detur excepis his q in languore consistunt.

v ¶Vt vnius diei infans si in discrimine est baptizetur.

vi ¶Vt qui sine vxoribus ordinantur extrāneas in domo non habeant.

xii ¶De laicis qui viduā aut dimissam acceperint in clero non admittantur.

viii ¶De his qui publice penitentiam non accipiunt,sed tantū viaticū vt *in clero* ꝓmoueantur.

ix ¶Vt omnibus diebus horis vespertinis & matutinis oratio dominica dicatur.

¶Expliciunt capitula.

¶INCIPIT CONCILIVM GERVNDENSE ANNO SEPTIMO THEODORICI REGIS SEPTIMO IDVS IVNII AGAPETO III. CONSVLE.

Capitulum primum.

Vt institutio

Universidad de Deusto

VT INSTITVTIO MISSARMV SICVT IN METropolitana ecclesia agitur, ita in dei nomine in omni tarraconensi prouincia tã ipsius misse ordo, quã psallendi, vel ministrandi consuetudo seruetur.

Capitulum secundum.

¶Vt expleta solẽnitate pentecostes in sequenti septimana a quinta feria in sab- B
batum per hoc triduum abstinentia celebretur.

Capitulum tertium.

¶Item secunda letania facienda est kalendis Nouẽbris ea tamen conditione seruata, vt si iisdẽ die- C
bus dominica intercesserit, in alia ebdomada secundũ prioris abstinentie obseruãtiam a quinta feria incipiatur, & in sabbato vespere missa facta finiatur quibus tamẽ diebus a carnibus, & vino decreui- mus abstinendum.

Capitulum quartum.

¶De cathecuminis baptizandis id statutũ est, vt in pasche solẽnitate, vel pentecostes ad baptizan- D
dum veniãt, Ceteris solẽnitatibus infirmi tantũmodo debeant baptizari, quibus quocũq; tempore conuenit baptismũ non negari.

Capitulum quintum

¶De paruulis qui immaturo vtero editi sunt placuit cõstitui, vt si infirmi (vt assolet) fuerit & lac ma- E
ternum non appetunt, etiam eadem die qua nati sunt (si oblati fuerint) baptizentur.

Capitulum sextum.

¶De his qui sine vxoribus ordinãtur & familias domus habẽt, habito secum pro vite cõuersatione F
patre in testimoniũ nõ per quacũq; feminei sexus personam eorũ substãtia gubernetur, sed per pue rum, aut per amicũ domũ suam debeãt ordinare, nisi matrẽ, aut sororẽ in domo habuerit, vt secundũ priorum canonum statuta per earum personas eorũ debeat contutari substantia.

Capitulum septimum.

¶Si quis de laicis post vxorem aliam cuiuscunq; conditionis cognouerit mulierem, in clero nulla- G
tenus admittatur.

Capitulum octauum.

¶Is vero qui egritudinis lãguore depressus penitẽtie benedictionẽ quã viatico deputam⁹ per cõ- H
munionẽ acceperit, & post modũ recõualescẽs caput penitẽtie in ecclesia publice nõ subdiderit, si ꝓhi bitis vitiis nõ detinetur obnoxi⁹, admittatur ad clerum.

Capitulum nonum.

¶Id semper placuit obseruari omnibus diebus, vt post matutinas & vesperas oratio dominica a sa- I
cerdote proferatur, Iohãnes in christi nomine episcop⁹ subscripsi, Fortunianus episcopus subscripsi, Paulus episcopus subscripsi, Agricius episcopus subscripsi, Emidius episcopus subscripsi, Nibridius episcopus subscripsi. Orontius episcopus subscripsi.

¶Explicit concilium Gerundense.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII CESARAVGVSTANI.

i ¶Vt femine fideles a virorum clericorum cetibus separentur.

ii ¶Vt diebus dñicis null⁹ ieiunet, nec die- bus quadragesime ab ecclesia se absentet.

iii ¶Vt qui eucharistiã in eccl'ia accipit, & ibi eam non consumit anathematizetur.

iiii ¶Vt tribus ebdomadis que sunt añ epi- phaniam ab ecclesia nemo recedat.

v ¶Vt qui a suis episcopis cõmunione pri uantur ab aliis non recipiantur.

vi ¶Vt clericus qui propter luxũ monachus voluerit esse excõmunicetur.

vii ¶Vt doctoris sibi nomen quis non impo nat, cui concessum non est.

viii ¶Vt ante quadraginta annos sanctimo- niales virgines non velentur.

¶Explciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM CESARAVGVSTANVM DVODECIM EPISCOPORVM.

QVARTO NONAS OCTOBRIS CESARAVGV- k
sta in secretario residentibus episcopis, siradio, delphino, raticio, ampelio, augẽ tio, lucio, italio, splendinio, valerio, simposio, caterio, & italio ab vniuersis dictũ est, Recitẽtur sententie, lucius episcopus legit.

Capitulum primum.

¶Vt mulieres omnes ecclesie catholice fideles a virorum alienorũ lectione & L
cetibus separentur, ne ad ipsas legentes alii studio vel doscendi, vel discendi cõ

Universidad de Deusto Biblioteca

uēniant, quōniā & hoc apostolus iubet, Ab vniuersis episcopis dictū est anathema futuros qui hāc concilii sententiam non obseruauerint.

Capitulum secundum.

A Item legit, Eucharistie gratiam si quis probatur acceptam nō consumpsisse in ecclesia, anathema sit imperpetuum, Ab vniuersis episcopis dictum est placet.

Capitulum tertium

B Item legit, ne quis ieiunet die dominica causa tēporis, aut persuasionis, aut subreptionis, nec quadragesimarū diebus ab ecclesiis fideles desint, nec habitent in latibulis cubitorum ac monitiū qui in suspitionibus perseuerant, sed exemplum & preceptum custodiant sacerdotum, & ad alienas nullas agendorum conuentuum causas conueniant. Ab vniuersis episcopis dictum est, Anathema sit qui hoc commiserit.

Capitulum quartum.

C Item legit, Viginti & vno die, id est a.xvi. kalendas Ianuarii vsq; in diē epiphanie qui est octauo idus Ianuarii continuis diebus nulli liceat de ecclesia absentare in domibus, nec sedere ad villā, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, sed cōcurrere ad ecclesiam, Quod qui non obseruauerit de susceptis anathema sit in perpetuum, ab vniuersis episcopis dictum est, anathema sit.

Capitulum quintum.

D Item dictum est, vt hi qui per disciplinam, aut sententiam episcopi ab ecclesia fuerint separati ab aliis episcopis non sint recipiendi, quod si scientes fecerint non habeant cōmunionē, ab vniuersis episcopis dictum est, qui hoc commiserit episcoporum non habeat communionem.

Capitulum sextum.

E Item legit, Si quis clericus ꝓpter luxum vanitatisq; presumptum de officio spōte discesserit ac vt lut obseruatorem legis monachum videri se maluerit esse quā clericum, ita de ecclesia repellendum vt nisi rogando atq; obsecrando plurimis temporibus satisfecerit non recipiatur, Ab vniuersis episcopis dictum est, ita fiat.

Capitulum septimum.

F Item lectum est, Ne quis doctoris nomē sibi imponat preter has *personas quibus concessum est*, secundum quod scriptum est, Ab vniuersis episcopis *dictum est, Placet.*

Capitulum octauum

G Item lectum est, *Non velandas esse virgines que se deo vouerunt*, nisi quadraginta annorum ꝓbata etate, quā sacerdos comprobauerit, *Ab vniuersis episcopis dictum est*, Placet,

Explicit concilium Cesaraugustanum.

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII ILERDENSIS.

i De his qui altario ministrant, vt a sanguine hominis se abstineant.

ii De his qui abortiuū faciunt, vel natos suos extingunt.

iii De monachis, vt clerici ordinētur cum voluntate abbatis, & que monasterio offeruntur non auferantur, & de basilicis quas laici fecerint.

iiii De incestis, vt quādiu i scelere sunt inter cathecuminos habeantur.

v De his qui altario seruiunt, si subito in fragilitatem carnis inciderint.

vi De eo qui vidue penitenti vel religiose virgini stuprum intulerit.

vii De his qui sacramento se obligāt ne ad pacem redeant.

viii Si clericus seruum vel discipulum de ecclesia traxerit, vt penitentiam agat.

ix De his qui rebaptizati sunt, quantum peniteant.

x De his qui iubēte episcopo remissa culpa ab ecclesia exire contemnunt.

xi De clericis qui in mutuam cedem prorumpunt.

xii De his qui cōtra canones ordinati sunt, vt deponantur.

xiii De catholicis qui filios suos hereticorū baptismati tradiderūt.

xiiii De catholicis, vt cum rebaptizatis non conuersentur.

xv Vt clerici cum extraneis mulieribus nō habitent.

xvi Cum sacerdos moritur, quid de rebus ecclesie obseruetur.

Explciunt capitula.

Incipit

Universidad de Deusto

INCIPIT CONCILIVM ILERDENSE HABITVM ANNO. XV. THEODORICI REGIS, OCTAVO IDVS AVGVSTI.

Capitulum primum.

DE HIS CLERICIS QVI IN OBSESSIONIS NE- A
cessitate positi fuerint, id statutum est, vt qui altario ministrāt, & christi corpus & sanguinē tradunt vel vasa sacra officio deputata contrectant, vt ab omni humano sanguine etiam hostili se abstineāt, quod si in hoc inciderint duob9 annis, tam officio, quā cōmunione priuentur, ita vt duobus annis, vigiliis ieiuniis orationibus, & elemosinis pro viribus quas domin9 donauerit expientur, & ita demū officio vel cōmunioni reddātur, ea tamē ratione ne vlterius ad officia potiora prouehātur, Quod si infinito tempore negligentiores circa salutem suam extiterint protelandi ipsius penitentie tempus in potestate manet sacerdotis.

Capitulum secundum.

CHi vero qui male cōceptos ex adulterio fetus vel editos necare studuerint, vel in ventribus matrū B
potionibus aliquibus collisserint in vtroq; sexu adulteris post septē annorum curricula cōmunio tribuatur, ita tamen vt omni tempore vite sue fletibus & humilitati insistant, Si vero clerici fuerint officium eis ministrandi recuperare non liceat attamē in choro psallētium a tempore recepte cōmunionis intersint ipsis beneficiis, In exitu tantum (si facinora sua omni tempore vite sue defleuerint) communio eis tribuatur.

Capitulum tertium.

CDe monachis id obseruari placuit, quod synodus agathensis noscitur decreuisse, hoc tantūmodo C
adiiciendo, vt cū pro ecclesie vtilitate aliquos episcopus probauerit in clericatus officio promouēdos, cum abbatis voluntate debeāt ordinari. Ea vero que in iure monasterii de facultatibus offeruntur in nullo diocesana lege ab episcopis cōtingantur, Si autem ex laicis quisq; a se factam basilicam consecrari desyderat, nequaq; eam sub monasterii specie vbi congregatio non colligitur, vel regula ab episcopo non constituitur, a diocesana lege audeat segregare

Capitulum quartum

CDe his qui se incestus pollutione cōmaculant, placuit quousq; in ipso detestando & illicito carnis D
contubernio perseuerant vsq; ad missas tantū cathecuminorū in ecclesia admittantur, cum quibus etiam nec cibū sumere vllum christianorum sicut apostolus iussit oportet.

Capitulum quintum.

CSi qui altario dei deseruiūt, si subito insilenda carnis fragilitate corruerint, & domino respiciente E
digne penituerint, ita vt mortificato corpore cordis contriti sacrificiū deo offerant, maneat in potestate pontificis vel veraciter afflictos non diu suspēdere, vel desidiosos prolixiore tempore ab ecclesie corpore segregare, ita tamē, vt sic officiorū loca recipiāt ne possint ad altiora officia vlterius pmoueri, quod si iterato velut canes ad vomitum reuersi fuerint non solum dignitate officii careant, sed etiam sanctam cōmunionē nisi in exitu nō percipiāt.

Capitulum sextum.

CQui penitēti vidue, vel virgini religiose stuprum intulerit, si se ab eo sequestrare noluerit, pariter F
a cōmunione christianorū & consortio segregetur. Si vero illa que vim pertulit ad sanctam religionem redierit, in illo solo sententia excōmunicationis teneatur, quo adv sq; publice peniteat.

Capitulum septimum

CQui sacramēto se obligauerit, vt litigans cum quolibet ad pacē nullomodo redeat, pro periurio G
vno anno a cōmunione sanguinis & corporis domini segregatus reatum suum elemosinis fletibus, & quātis potuerit ieiunis absoluat, ad charitatem vero que operit multitudinem peccatorum celeriter venire festinet.

Capitulum octauum.

CNullus clericorum seruū aut discipulum suū ad ecclesiam cōfugientem extrahere audeat, vel flagellare presumat, quod si fecerit donec digne peniteat a loco cui honorem non dedit, segregetur. H

Capitulum nonum.

CDe his qui in preuaricatione rebaptizati sine aliqua necessitate vel tormento delapsi sint, placuit I
vt circa eos illa nicene synodi statuta seruētur que de preuaricatoribus censita esse noscuntur, id est vt septē annis inter cathecuminos orent, & duos inter catholicos, & postea moderatione & clemētia epi-

scopi fidelibus in oblatione eucharistie cōmunicēt. Capitulum decimum.

A ¶ Qui iubente sacerdote pro quacūq; culpa ecclesiam exire contempserit pro noxa cōtumacie tardius accipiatur ad veniam. Capitulum vndecimum.

B ¶ Si qui clerici in mutuā cedem proruperint, prout dignitas officiorum in tali excessu contumeliā protulerit, a pontifice districtius vindicetur. Capitulum duodecimum.

C ¶ Qui contra decreta canonum indiscrete clericos vsq; nunc ordinauerunt, eis dominus, vel sancta & ecclesiastica charitas ignoscat, A modo vero si in tali vitio proruperint, decretum canonū quod circa eorum personas statutum est, id est vt nullum ordinare iam audeant obseruetur, vel qui deinceps ordinati fuerint deponātur, hi vero qui tales hactenus ordinati sunt nullo tempore promoueantur. Capitulum decimumtertium

D ¶ Catholicus qui filios suos in heresi baptizandos obtulerit oblatio illius in ecclesia nullatenus recipiatur. Capitulum decimūquartum.

E ¶ Cum rebaptizatis fideles religiosi nec in cibo participent. Capitulum decimūquintum.

F ¶ Familiaritatē extranearum mulierū licet ex toto sancti patres antiquis mōitionibus preceperint ecclesiis euitandā, id nunc tamen nobis visum est, vt qui talis probabitur si post primā, & secundā cōmonitionē, se emēdare neglexerit, donec in vitio perseuerat officii sui dignitate priuetur, quod si deo iuuante correxerit sancto ministerio restauretur. Capitulum decimūsextum.

G ¶ Licet de re huiusmodi quā cōstituere salubri ordinatione decernimus prisca auctoritas canonum non siluerit, sed euidenti sanctione preceperit, vt cuiuscūq; ecclesie pontifice defuncto nō passim pro libitu suo, in earū rerum direptionē quas obiens dereliquit quisq; irruat, domūq; subuertat, sed sacerdos qui exequiarū tēpore est ea omnia que ad vtilitatem & conseruationem pertinēt debeat diligēti circūspectiōe munire, tamē quia ipsa sanctio quod peius est a multis clericis cognoscitur violari, ita vt nō iubēte sacerdote expectorato affectu, totaq; discipline seueritate post habita immaniter que in domo pontificali reperiuntur inuadunt, & abradunt, Ideo nunc hec huius placiti constitutione inter nos censoria placuit custodiri, vt defuncto antistite vel etiam adhuc in supremis agente nullus clericorum cuiuslibet ordinis officii gradus ve sit quicq̄ de domo presumat, vel quod de vtilitate instrumēti domⁿ esse agnoscitur, id ē mobilis & immobilis rei ecclesiastice cōetur inuadere, nichil furto, nichil dolo supprimēs, auferens atq; abscondēs sed is cui domus cōmissa est subiectis sibi cū consilio vno vel duobus fidelissimis omnia ad tempⁿ pontificis substituendi debeat cōseruare, vel his q in domo inueniūtur clericis cōsuetā alimoniam administrare, Substitutus autem antistes susceptēdis cōmoda ordinabit velut deus imperauit, vt eis vti cum his debeat, quos cognouerit discipline & charitati predecessoris sui fideliter paruisse, Q d̄ si quisq̄ post hec cuiuslibet ordinis, (vt superiⁿ dictū est) quacūq; clericus occasione de omni facultate quippiā probatus fuerit abstulisse, vel forsitam dolo aliquo sumpsisse reus sacrilegii prolixiori anathemate condēnetur, & vix quoq; peregrina ei cōmunio concedatur, quia durum est, vt hi quos constat in seruitio dñi cū prime sedis antitiste desudasse, ab his qui suarū rerū incubitatores atq; vagātes fuisse cognoscūtur despecti aliquatenⁿ cruciētur, Sergius in Christi nomine episcopus has constitutiones secundū quod nobis cum fratribus deo inspirante complacuit relegi, & subscripsi, Iustus in Christi nomine subscripsi, Iohānes in christi nomine episcopus subscripsi, Petrus in christi nomine episcopus subscripsi, Marulio in christi nomine episcopus subscripsi, Taurus in Christi nomine episcopus subscripsi, Febrorius in xp̄i nomine episcopus subscripsi, Gratus in christi nomine episcopus directus a domino meo Stephano episcopo his constitutionibus interfui & subscripsi.

¶ Explicit concilium ilerdense.

¶ INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII VALENTINI.

i ¶ Vt euangelium post apostolum legatur

ii ¶ Vt defuncto episcopo de rebus ipsiⁿ, vel ecclesie nullus quicq̄ presumat inuadere

iii ¶ Vt propinqui morientis episcopi de rebus eius nichil vsurpent sine metropolitani, & comprouintialium conscientia.

iiii ¶ De exequiis morientis episcopi, & qualiter humetur.

v ¶ De vagis & inobedientibus clericis.

vi ¶ Vt clericum alienū nullus ordinet, nec sit clericus qui non spondeat locum vbi sit delegatus.

¶ Expliciunt capitula.

Universidad de Deusto

INCIPIT CONCILIVM VALENTINVM. VI. EPISCOPORVM ERA DXXXIII. HABITVM ANNO. XV. THEODORICI REGIS.

Capitulum Primum.

ANNO QVINTO DECIMO THEODORICI REgis sub die secundo nonas Decēbris, in nomine domini nostri Iesu christi Valentino concilio congregato dum ecclesiasticas regulas tractaremus antiquos canones relegentes inter cetera hoc esse cēsuimus obseruādū, vt sacrosancta euāgelia ante numerum illationē immissam cathecuminorū in ordine lectionū post legātur, quatinus salutaria precepta domini nostri Iesu christi, vel sermones sacerdotis non solum fideles, sed etiā cathecumini ac penitentes, & omnes qui ediuerso sunt audire licitum habeant, sic enim pontificum predicatione audita nonnullos attractos ad fidem euidenter scimus. A

Capitulum secundum.

Hoc etiam placuit, vt episcopo a seculo iubente domino accersito clerici ab omni omnino suppellectili, vel quecūq; sunt in domo ecclesie, vel episcopi in libris speciebus, vtensilibus vasculis, frugib⁹, gregibus, animalibus, vel omni omnino re rapaces manus abstineant, & nichil latronum more diripiāt Qui si canonum auctoritate prohibiti aliqua perua serint, metropolitani, vel omniū, comprouintialium sacerdotum districtione coacti i pristinū statum oia reintegrare cogantur, vt nichil antistiti vel dispensatori futuro necessariorum sub hac iusta constitutione depereat, Quod vt cōfidentius iustitia manente seruetur, secundū regiensis synodi constituta episcopo ecorpore recedēte, viciniori illi accedat episcopus, qui ex more exequiis celebratis statim ecclesie ipsius curam districtissime gerat, ne quid ante ordinationem futuri pontificis remanētium clericorū subuersioni vel direptioni iā liceat, ita vt perspectis omnibus, inspectio certior, descriptio fidelissima (si fieri potest) intra octauas defuncti sub diligentia presentis episcopi peragatur, Dehinc ad metropolitani notitiā habita ordinate districtio deferatur, vt eius electione talis persona ordinande domus ecclesiastice, peuretur, que vel consueta clericis stipendia dispenset, & creditarum sibi rerū (si forsitā tarditas in episcopo ordinādo sue cesserit) metropolitano congruis temporibus reddere possit rationem, vt sub hac salubri constitutiōe clerici stipendiis suis omnino contēti labores non diripiant episcopi decedentis, & in vacuam ecclesie domū futur⁹ pontifex nō sine dolore succedat, sed magis de p̄decessoris sui dimisso possit & ipse gaudere, & aliis ministrare. B

Capitulum tertium.

Simili quoq; modo parentibus & propinquis decedentis episcopi, si intestatus obierit, denuntietur, vt sine metropolitani vel comprouintialium sacerdotū conscientia nichil de rebus defuncti occupare pertentent, ne forte cū hereditariis reb⁹ etiā aliqua ad ecclesiam pertinentia vel permixta vsurpent, sed vsq; ad ordinationē futuri expectent antistitis, aut certe (si longum fuerit) ad metropolitani (vt dictū est) ordinationem recurrant, Si quis autem contemptor diuini timoris cōtra hec sancta synodica clericus quisq; vel laicus venire improba mente tētauerit, & cōmunione & consortio priuetur ecclesie, quia durum est vt ad illam conueniat quā expoliare nō metuit nisi forte spiritu meliore correptus dum a presumptione cessauerit recuperet indulgentiam, Si aūt rationabiliter modesteq; vnusquisq; repetit quod sibi iure debetur, ei absq; aliqua animaduersione a metropolitano vel cui iniunxerit, aut res, aut ratio non negetur, Hos autē omnes constringunt, qui tam i preteritum q̄ in futurum res ecclesie vel episcopi vsurpantes diripuerint. C

Capitulum quartum.

Illud etiam prouido concilio decernentes, vt quia sepe sanctorum antistitum per absentiam commendatoris episcopi exequie differuntur, ita vt veneranda pontificis membra dum tardiuis funerantur iniurie omnino subiaceāt, episcopus qui post mortem fratris ad sepeliendum eum solet inuitat⁹ occurrere infirmū magis & adhuc in corpore positum admonitus visitare non differat, vt aut de reuelatione sacerdotis amplius gaudeat, aut certe de ordinatione domus sue fratrem admoneat, eiusq; probabilē voluntatem in effectum trāsmittat ac recedentem a seculo oblatum in eius cōmendatione sacrificiū deo offerēs mox sepulture tradat diligētissime & superi⁹ cōstituta canonice nō dfferat adim- D

Universidad de Deusto Biblioteca

plere, Si aut(vt fieri ſolet)antiſtes repētino obitu deceſſerit, & collimitanei ſacerdotes de longinquo minime adeſſe potuerint,vno die tantum cum ſua nocte exanimatū corpuſculū ſacerdotis maneat, nec ſine fratrū ac religioſorum frequētia,vel pſallētium excubatione ſeruatū,a preſbyteris cū omni diligentia in loco conditū ſeorſum nō ſtatim humetur,ſed honorifice commendetur,donec ſine mora inuitato vndecūq; pontifice ab ipſo (vt condecet)ſolēniter tumuletur,vt & iniurie tollatur occaſio, & mos antiquus in ſepeliendis ſacerdotibus obſeruetur.

Capitulum quintum

A ¶Hoc etiam placuit,vt vagus atq; inſtabilis clericus,ſiue etiam in diaconi miniſterio vel preſbyteri officio conſtitutus,ſi epiſcopi aquo ordinatus eſt preceptis non obedierit,vt in delegata ſibi eccleſia officium dependat aſſiduum,quo vſq; in vitio permanſerit,& cōmunione & honore priuetur.

Capitulum ſextum.

B ¶Vt nullus alienum clericum ſecundū decreta canonū ſine conſenſu epiſcopi ſui audeat ordinare, ſed nec vllum ſanctorum ſacerdotū quiſpiā ordinet.qui localem ſe futurum primitus non ſpoponderit,vt per hec nullus a regula vel diſciplina eccleſaſtica deuiare permittatur impune. Celſiuus in xpi nomine eps ſubſcripſi.Setabius epiſcopus ſubripſi. Benagius epiſcopus ſubſcripſi. Ampelius epus ſubſcripſi. Salluſtius archidiaconus vicarius domini mei marcelli epiſcopi ſubſcripſi.

¶Explicit concilium Valentinum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII TOLETANI PRIMI.

i ¶De preſbyteris & diaconib9 ſi poſt ordinationem filios genuerint.

ii ¶Vt penitēs(ſi neceſſitas cogat)lector aut hoſtiarius fiat.

iii ¶De his quividuas acceperint,ne diaconi efficiantur.

iiii ¶Vt ſubdiaconus ſi defuncta vxore aliā duxerit hoſtiarius fiat.

v ¶Vt ſi cuiuſlibet ordinis clericus tardius ad eccleſiam venerit deponatur.

vi ¶Vt religioſa puella virorum familiaritatem in domo non habeat.

vii ¶Vt clericus cuius vxor peccauerit preter necem poteſtatem habeat diſtringendi eā, & cum ea cibum non ſumat,

viii ¶De eo qui poſt baptiſmum militauerit, vt ad diaconatum non permittatur.

ix ¶Vt nulla profeſſa vel vidua abſente ſacerdote in domo ſua ſacerdotale officiū vel lucernale impleat.

x ¶Vt nullus obligātum cuiq; abſq; conſenſu domini vel patroni clericum faciat.

xi ¶Vt ſi quis potentum expoliauerit quēlibet & admonēte epiſcopo non reddiderit excommunicetur.

xii ¶Vt nullus clericus ab epiſcopo recedat & ad alium ſe tranſferat.

xiii ¶De his qui eccleſiam intrant, & non cōmunicant,vt excommunicentur.

xiiii ¶De eo qui acceperit euchariſtiam,& nō ſumpſerit,vt ſacrilegus repellatur

xv ¶De his qui excommunicantur a ſacerdotibus,vt nullus ad eos accedat.

xai ¶Vt deuota ſi adulterata fuerit decem annos peniteat,ſi maritū duxerit nō permittendam ad penitentiam niſi maritus deceſſerit.

xvii ¶De eo quivxorem habet,ſi concubinam habuerit non communicet.

vviii ¶Si vidua epiſcopi preſbyteri vel diaconi maritum acceperit.

xx ¶Si ſacerdotis vel diaconi filia religioſa peccauerit,in fine tantum communicet.

xx ¶Vt nullus preter epiſcopum chriſma cōficiat.

xxi ¶De regulis fidei catholice contra priſcillianos.

¶Expliciunt capitula.

¶Incipit

Universidad de Deusto Biblioteca

¶INCIPIT CONCILIVM PRIMVM TOLETANVM. XVIII. EPISCOPORVM TEMPORE HONORII ET ARCHADII STILICONE CONSVLE HABITVM.

CONVENIENTIBVS EPISCOPIS IN ECCLESIA Toleto, id est patrono, marcello, Alitiano, afrodisio, iocundo, olimpo, seuero, astutio, helario, lampadio, Lustochio, exuperātio, Sereno, floro, leporio, aureliano, lampiode gallia, Lucentio, His conuentus municipiis celenis actus est, isti sunt qui in aliis gestis aduersus priscilliani sectatores & heresim quam astruxerat libellarem dedere sententiam. Cōsidentibus presbyteris, astantibus diaconibus, & ceteris qui intererant concilio congregatis patrenus episcopus dixit. Quoniā singuli cepimus in ecclesiis nostris facere diuersa, & inde tanta scandala sūt, que vsq; ad schisma pueniūt, si placet communi concilio decernamus quid ab omnibus episcopis in ordinandis clericis sit sequendum, Michi autem placet constitutum primitus Niceni concilii perpetuo esse seruandū, nec ab hoc esse recedendum, Vniuersi episcopi dixerunt, hoc nobis placet, ita vt si quis cognitis gestis Niceni concilii aliud q̄ statutū est facere presumpserit, & non in eo perseuerandum putauerit, tunc excommunicatus habeatur nisi per correptionem fratrum emendauerit errorem. A

Capitulum primum.

¶Placuit vt diacones si vel integri, vel casti sint, & continentis vite, etiam si vxores habeant in ministerio constituantur, ita tamen vt si qui etiam ante interdictum quod per priores ante nos episcopos constitutum est incontinenter cum vxoribus vixerint, presbyteri honore non cumulentur, si quis vero ex presbyteris ante interdictum filios suos susceperit de presbytero ad episcopum non admittatur. B

Capitulum secundum.

¶Item placuit vt penitentes non admittantur ad clerū, nisi tantum (si necessitas, aut vsus exegerit,) inter hostiarios deputētur, vel inter lectores, ita vt euangelia, aut apostolum non legant, Si qui autem ante ordinati sunt diacones inter subdiacones habeantur, ita vt manum non imponant, nec sacra contigant, Ex eo vero penitente dicimus qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus grauissimisq; peccatis publicā penitentiā gerens sub cōcilio diuino fuerit reconciliatus altario. C

Capitulum tertium.

¶Item constituit sancta synodus vt lector fidelis si viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper lector habeatur, aut forte subdiaconus. D

Capitulum quartum.

¶Subdiaconus autem defuncta vxore si vxorem aliam duxerit ab officio in quo ordinatus fuerat remoueatur, & habeatur iter hostiarios vel lectores, ita vt euangelium & apostolum nō legat, propterea ne qui ecclesie seruierit publicis officiis seruire videatur, qui vero tertiam (quod nec dicēdum est) acceperit, abstentus biennio postea inter laicos reconciliatus per penitentiam communicet. E

Capitulum quintum.

¶Presbyter vel diaconus, vel subdiaconus, vel quilibet ecclesie deputatus clericus si intra ciuitatem nō fuerit vel in loco in quo ecclesia est, aut castella, aut vici sunt, aut ville, si ad ecclesiam aut ad sacrificium cotidianum non venerit, clericus non habeatur, si castigatus per satisfactionem veniam ab episcopo voluit promereri. F

Capitulum sextum.

¶Itemq; puella dei nec familiaritatem habeat cū confessore, aut cum quolibet laico sanguinis alieni, aut cōuiuiū sola adeat, nisi vbi seniorū, aut honestorum, aut viduarum honestarumq; frequētia, vbi honeste confessor quilibet cum plurimorum testimonio testium conuiuio interesse possit, cum lectoribus autem in ipsorum domibus non admittendas penitus, nec videndas nisi forte consanguinea soror sit vel vterina. G

Capitulum septimum.

¶Placuit vt si quorumcunq; clericorum vxores peccauerint (ne forte licētiam peccandi plus habeāt) accipiant mariti earum hanc potestatem preter necem custodiendi, ligandi in domo sua ad ieiunia salutaria non mortifera eas cogentes, ita vt inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia non H

Universidad de Deusto Biblioteca

habeāt, cum vxoribus aūt ipsis que peccauerint nec cibos sumant, nisi forte ad timorem dei acta penitentia reuertantur.

Capitulum octauum.

A Si quis post baptismum militauerit, & clamidem sumpserit aut cingulum ad necandos fideles, etiam si grauia non admiserit, si ad clerum admissus fuerit, diaconi non accipiat dignitatem.

Capitulum nonum.

B Nulla professa vel vidua absente episcopo vel presbytero in domo sua antiphonas cum confessore vel seruo suo faciat, lucernarium vero nisi in ecclesia non legatur, aut si legatur in villa presente episcopo vel presbytero vel diacono legatur.

Capitulum decimum.

C Clericos siquidem obligati sint vel pro equatione, vel de genere alicuius domus non ordinandos nisi probate vite fuerint, & patroni consensus accesserit.

Capitulum vndecimum.

D Si quis de potentibus clericum aut quemlibet pauperiorem, aut religiosum expoliauerit, & mandauerit eum ad se venire episcopus vt audiatur, & contempserit, inuicem mox scripta percurrant per omnes prouincie episcopos, & quoscunq; audire potuerint, vt excommunicatus habeatur ipse donec obediat vt reddat aliena.

Capitulum duodecimum.

E Item vt liberum nulli clerico sit discedere ab episcopo suo, & alteri episcopo communicare, nisi forte ei quem episcopus alius libenter habeat de hereticorum scismate discedentem, & ad fidem catholicam reuertentem, Si qui autem de catholicis discesserint & communione eorum, vel palam, vel occulte cum eis qui vel excommunicati sunt, vel per sententiam iam notati fuerint inuenti, habeāt illorum ad quos ire voluerint, etiam in damnatione consortium.

Capitulum decimumtertium.

F De his qui intrant in ecclesiam, & apprehenduntur nunquam cōmunicare admoneātur. Quod si non communicant ad penitentiam accedant, si communicant, non semper abstineant, si non fecerint abstineantur.

Capitulum decimumquartum.

G Si quis autem acceptam a sacerdote eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.

Capitulum decimumquintum.

H Si quis laicus abstinetur ad domū eius, vel clericorum, vel religiosorum nullus accedat, similiter & cleric⁹ si abstinetur, a clericis deuitetur, si quis cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehensus, etiā ipse abstineatur, sed hoc pertineat ad eos clericos qui eius sunt episcopi, & ad omnes q cōmoniti fuerint de eo qui abstinetur, siue laico quolibet siue clerico.

Capitulum decimumsextum.

I Deuotam peccantem non recipiendam in ecclesiam nisi peccare desierit, & si desinens egerit apiā penitentiam decem annis recipiat communionem, priusquam autem in ecclesiam admittatur adoorationem ad nullius conuiuium christiane mulieris accedat, quod si admissa fuerit etiam hec que eā receperit habeatur in absentia, corruptorem etiam par pena constringat, Que autem maritum acceperit non admittatur ad penitentiam nisi adhuc ipso viuente marito caste viuere ceperit, aut postquam ipse decesserit.

Capitulum decimum septimum.

K Si quis habens vxorem fidelis, si concubinam habeat nō cōmunicet, Ceterum is qui nō habet vxorem & pro vxore concubinam hēt a cōmunione non repellatur, tamen vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubine, vt ei placuerit, sit coniunctione contentus, alias vero viuens abiiciatur donec desinat & ad penitentiam reuertatur.

Capitulum decimumcctauum.

L Si qua vidua episcopi aut presbyteri, aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea conuiuium sumat, nunquam communicet, morienti tantum ei sacramentum subueniat.

Capitulum decimumnonum.

M Episcopi siue presbyteri siue diaconi filia, si deuota fuerit & peccauerit, & maritum duxerit, si eius pater vel mater in affectum receperint, a communione habeantur alieni, pater vero causas in concilio nouerit se prestaturum, Mulier autem non admittatur ad communionem nisi marito defuncto egerit penitentiam, si autem viuente eo secesserit, & penituerit, nullo modo nisi vite deficiens accipiat communionem.

Capitulum vigesimum.

Quāuis pene vbiq; custodiatur, vt absq; episcopo chrisma nemo conficiat tamen quia in aliquibus locis vel prouintiis presbyteri dicuntur chrisma conficere, Placuit ex hac die nullum alium nisi episcopum chrisma cōficere, & per diocesim destinare, ita vt de singulis ecclesiis ad episcopum ante diem pasche diaconi

Universidad de Deusto

sche diaconi destinentur,aut subdiaconi qui confectum chrisma ab episcopo destinatum ad diem pa-
sche possint ad tempus deferre Episcopo sane certum est quod omni tempore licet chrisma conficere,
sine conscientia autem episcopi nichil penitus presbyteri agere presumant,Statutum vero est diaco
num non chrismare,sed presbyterum absente episcopo,presente vero non,nisi ab ipso fuerit preceptū,
Huiusmodi cōstitutionem meminerit semper archidiaconusvel presentibusvel absentibus episcopis
suggerendam,vt eam & episcopi custodiant,& presbyteri non relinquāt. Patronus episcopus subscri-
psi, Marcellus episcopus subscripsi , Afrodisius episcopus subscripsi , Alicianus episcopus subscripsi,
Olimpius episcopus subscripsi. Asterius episcopus subscripsi, Lampadius episcopus subscripsi,Sere-
nus episcopus subscripsi,Iocundus episcopus subscripsi,Seuerus episcopus subscripsi,Leonas episco-
pus subscripsi , Hylari⁹ episcopus subscripsi,Florus episcopus subscripsi, Leporius episcopus subscri-
psi,Aurelianus episcopus subscripsi, Eustochius episcopus subscripsi, Lampadius episcopus subscri-
psi,Exuperantius episcopus subscripsi.

Capitulum vigesimumprimum.

¶Regula fidei contra omnes hereses quam maxime contra priscillianistas episcopi tarraconensis car A
thaginensis lusitani , & betici fecerūt ex precepto pape Leonis,& ad balconium episcopum gallicie
transmiserunt,Ipsi etiam & suprascripta viginti canonum capitula statuerunt in concilio Toletano.

¶ASSERTIO FIDEI EIVSDEM CONCILII.

CREDIMVS IN VNVM VERVM DEVM PATREM B
omnipotentem,& filium,& spiritum sanctum,visibilium factorem , per quem
omnia facta sunt in celo & in terra,vnum deum, & vnam esse diuine substan-
tie trinitatem, Patrem autem non esse filium ipsum, sed habere filium qui pa-
ter non sit , filium non esse patrem , sed filium dei de patris esse natura , spiri-
tum quoque esse paracletum , qui nec pater sit ipse , nec filius , sed a patre filio-
que procedens, Est ergo igenitus pater,genitus filius,nō genitus paracletus,sed
a patre filio q̄ procedēs,Pater est cuius vox hec audita ē de celis, Hic est filius me⁹ dilectus in quo mi
chi bene complacui ipsum audite , Filius est qui ait,Ego a patre exiui,& a deo veni in hūc mundum,
Paracletus est spiritus de quo filius ait,Nisi ego abiero ad patrem,paracletus nonveniet.Hāc trinita-
tem personis distinctam substantia vnicam,virtute & potestate & maiestate indiuisibilem indifferen
tem,preter hanc nullam credimus diuinam esse naturam, vel angeli,vel spiritus , vel virtutis alicuius
que deus credatur,Hūc ergo filium dei deum natum a patre , ante omne omnino principium san-
ctificasse vterum virginis Marie,atq̄ ex ea verum hominem sine virili generatum semine suscepisse
duabus duntaxat naturis,id est deitatis,& carnis in vnam conuenientibus omnino personam, id est
dominū nostrum Iesum Christū , Nec imaginarium corp⁹,aut fantasmatis alicuius in eo fuisse,sed
solidum atq̄ verum hunc & esurisse,& sitisse,& doluisse,& fleuisse, & omnes corporis iniurias pertu-
lisse , Postremo a iudeis crucifixum, & sepultū,& tertia die resurrexisse,conuersatum postmodum cū
discipulis suis,& quadragesima post resurrectionem die ad celum ascendisse,Hūc filium hominis eti
am filium dei , & filium dei & hominis filium appellamus ,Resurrectionem vero futuram humane
credimus carnis,animam autem hominis nō diuine esse substantie,aut dei patris , sed creaturam dei
voluntate creatam,Si quis autem dixerit, aut crediderit adeo omnipotente mundum hunc factum
non fuisse,atq̄ omnia eius instrumenta,anathema sit,Si quis dixerit vel crediderit filium eundem es
se patrem,vel paracletum,anathema sit.Si quis dixerit atque crediderit deum patrem eundem esse fi-
lium, vel paracletum , anathema sit . Si quis dixerit vel crediderit paracletum esse , vel patrem , vel fi-
lium,anathema sit.Si quis crediderit vel dixerit carnem tantum sine anima,a filio dei fuisse susceptā,
anathema sit.Si quis dixerit vel crediderit Christum innascibilem esse,anathema sit. Si quis dixerit,
vel crediderit deitatē nascibilē esse,anathema sit.Si qs dixerit,vel crediderit deitatē xpi conuertibilē fu
isse,vel passibilē,anathema sit.Si quis dixerit,vel crediderit alterū deū esse prisce legis alterū euange-
liorum,anathema sit.Si quis dixerit , vel crediderit ab altero deo mundum factum fuisse,& non ab eo
de quo scriptum est, In pricipio fecit deus celum & terram,anathema sit.Si quis dixerit, vel credide-
rit corpora humana non resurgere post mortem,anathema sit.Si quis dixerit, vel crediderit animam

Universidad de Deusto Biblioteca

humanam dei portionem vel dei esse substãtiam anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit alias scri pturas preter quas ecclesia catholica recipit in auctoritate habendas vel esse venerandas anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit deitatis,& carnis vnam in Christo esse naturam, anathema sit. Si quis dixerit vel crediderit esse aliquid quod se extra diuinam trinitatem possit ostendere,anathema sit. Si quis astrologie vel mathesi existimat esse credendum,anathema sit.Si quis dixerit vel crediderit cõ iugia hominũ que secundum legem diuinam licet habere execrabilia esse,anathema sit. Si quis dixe rit vel crediderit carnes auium seu pecudum que ad escam date sunt,non tantum pro castigatione ho minum abstinendas,sed execrandas esse anathema sit.Si quis in errore priscilliani sectam sequitur,vel profitetur,vt aliud in salubri baptismo contra sedem sancti Petri faciat,anathema sit.

¶Explicit regula fidei catholice aduersus priscillianistas,patronus episcopus subscripsi, Marcellian episcopus subscripsi,Afridius episcopus subscripsi,sancti,& alii episcopi qui interfuerunt concilio.

¶Explicit Concilium Toletanum primum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII SECVNDI TOLETANI.

i ¶De his quos parẽtes ab infantia in clericatus officio mancipauerunt, si postea voluntatem habeãt nubendi.

ii ¶De clerico qui ad aliam transit ecclesiam,& qui eum receperit.

iiii ¶Vt nullus a subdiaconatu & supra extraneam habeat mulierem.

iiii ¶Vt quicquid de iure ecclesie clerici tenuerunt,post obitum eorum ad ecclesiam reuertatur.

v ¶De his qui se proximis suis copulant, vt a communione Christi separentur.

¶Expliciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM SECVNDVM HABITVM ERA.D.LXV.ANNO QVINTO AMALRICI REGIS.

A VM IN VOLVNTATE DOMINI APVD TOLETANAM vrbem sanctorum episcoporum presentia cõuenisset, & de institutis sanctorum patrum canonumq; decretis commemoratio haberetur,nobis in vnum positis placuit,vt siqua in antiquis canonibus minime commemorata sunt salubri tractatu ac diligenti consyderatione instituantur. Si qua vero in anterioribus sunt neglecta rediuiuam ordinatiõis censuram obtineãt,quatinus dum his que in conciliis sunt decreta,sed abusione temporum hactenus dimissa, & ad cultum fidei pertinent studium religiose impendimus obseruatiõis dei misericordiam facilius impetremus.

Capitulum primum.

B ¶De his quos voluntas parentum a primis infantie annis in clericatus officio vel monachali poslu pariter statuimus obseruandum,vt mox cum detonsi,vel ministerio electorum cõtraditi fuerint,in do mo ecclesie sub episcopali presentia a preposito sibi debeant eruditi. At vbi octauum decimum etatis sue compleuerint annum coram totius cleri plebisque conspectu volunta eorum de expetendo con iugio ab episcopo perscrutetur ,quibus si gratia castitatis deo inspirante placuerit, & promissio ne castimonie sue absq; coniugali necessitate responderint seruaturos, hi tanquam appetitores arduis sime vie lenissimo domini iugo subdantur,ac primo subdiaconatus ministerium probatione habita professionis sue a vicesimo anno suscipiant,Quod si inculpabiliter ac inoffense vicesimum & quin tum annum etatis sue peregerint,ad diaconatus officium,(si sciẽtes implere posse ab eo cõprobẽtur) pmoueri dnt,cauẽdũ tn est his ne qn sue spõsiõis imẽores ad terrenas nuptias,aut abortiuos cõcubitus vltra recurrant

Universidad de Deusto Biblioteca

vltra recurrāt. Quod si forte fecerint, vt sacrilegii rei ab ecclesia habeantur extranei. His autem quibus voluntas propria interrogationis tempore desyderium nubendi persuaserit, concessam ab episcopis sententiam auferre non possumus, ita vt prouecte etatis in coniugio positi renuntiaturos se pari consensu operibus carnis spoponderint, ad sacratos gradus aspirent.

Capitulum secundum.

Similiter placuit custodire ne quis ex eis qui tali educatione imbuuntur qualibet occasione cogente propriam relinquētes ecclesiam, ad aliam transire presumant, episcopus vero qui eum suscipere absq; consciētia proprii sacerdotis fortasse presumpserit totius fraternitatis se reum esse nouerit, quia durum est vt eum quem alius rurali sensu ac scelere infantie exuit alius suscipere, ac vendicare presumat, A

Capitulum tertium.

Illud vero preterea speciali ordinatione decreuimus quod nec antiqua concilia in vniuersis canonibus siluerunt, vt nullus clericorum a gradu subdiaconatus & supra in cōsortio familiaritatis habeat mulierem vel ingenuam, vel libertam, vel ancillam, sed si sunt ei huiusmodi seruitia matri, vel sorori, vel alii propinque contradat, & quicquid suis manibus perfecerit, proprio domio deferatur, Aut si propinquitatis memoria deest, alterius domus adherentis habitaculum requiratur, dum in toto modo nulla occasio introeundi domum clerici femine permittatur, vnde aliqua possit incurrere noxalis fame innocentis portas iniuria. Sane deinceps post datam hanc admonitionem quisque earum consortio frui voluerit, nouerit se non solum a clericatus officio retrahi vel ecclesie foribus expelli, sed etiam omnium catholicorum clericorum vel laicorum communione priuari, nulla prorsus vel colloquii consolatiōe relicta q̄tinus male cōsuetudinis abrasa rubigo in posteris radicis sue veneno serpe non possit. B

Capitulum quartum.

Si quis sane clericorum agellos, vel vineolas in terris ecclesie sibi fecisse probatur sustētande vite causa vsque ad diem obitus sui possideat, post suum vero de hac luce decessum iuxta priorum canonum constitutiones ius suum ecclesie sancte restituat, nec testamentum successorio iure cuiquam heredum aut pro heredum relinquat, nisi forsitan cui episcopus pro seruitiis ac prestatiōe ecclesie largiri voluerit. C

Capitulum quintum.

Nam & hec precauenda salubriter sancimus, ne quis fidelium propinquam sanguinis sui vsque quo affinitatis liniamenta generis successione cognoscit in matrimonio sibi desyderet copulari, quoniā scriptum est. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, vt reuelet turpitudinem eius, nec sine denunciatione sit sententie, nam paulo post infert & dicit. Anima que fecerit de abominationibus istis quippiam, peribit de medio populi sui. Si quis ergo huius decreti temerator extiterit, ac vetitum violare presumpserit, tanto grauiori sententia mulctandum se recognoscat, quanto eam propinquiorem cui copulari se maluit serie originis esse non ambigit, tantoque annosioris excommunicationis tempore a Christi corpore, & fraternitatis consortio sequestretur quanto fuerit propinquioris sanguinis contagione pollutus. Huius institutionis regulam qui subscripsimus irrefragabili auctoritate nos spondemus seruaturos. Si quis autem tam nostram vel eorum qui nunc sancte synodo ex hac prouintia defuerunt, huic tam salubri ordinationi obuiare presumpserit, vel solerter adimplere neglexerit, conuictus totius fraterne charitatis aliquandiu habeatur extraneus. Sane iuxta priorum canonum decreta concilium apud fratrem nostrum montanum episcopum si dominus voluerit futurum pronunciamus. Itaque statuimus, vt frater & coepiscopus noster montanus qui in metropoli est ad cō prouinciales nostros domini sacerdotes litteras de congreganda synodo adueniente tempore debeat destinare. Nunc ergo in nomine domini finitis his que inconsultationem venerunt, gratias agimus omnipotenti deo, deinde domino nostro glorioso Amalrico regi diuinam dementiam postulantes, vt innumeris regni eius ea que ad cultum fidei perueniunt peragendi nobis licentiam prestet. Montanus in Christi nomine episcopus his constitutionibus acquieui, relegi & subscripsi die & anno quo supra. Pancarius episcopus his constitutionibus adquieui, & relegi, & subscripsi. Canonius episcopus subscripsi. Paulus episcopus subscripsi. Domicianus episcopus subscripsi. Marracinus episcopus subscripsi. Nibridius Episcopus subscripsi. Iustus in Christi nomine ecclesie Catholice Vrgellitane D

Universidad de Deusto Biblioteca

episcopus, Hanc constitutionem consacerdotum meorum in Toletana vrbe habitam, cum post ali quantum temporis aduenissem salua auctoritate priscorum canonum relegi, probaui, & subscripsi.

Explicit Concilium Toletanum secundum.

INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM TERTIVM IN QVO ARRII HERESIS IN HYSPANIA CONDEMNATVR.

A IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI anno quarto regnãte gloriosissimo atq; piissimo & deo fidelissimo dño Richardo rege die. viii. Iduũ maiarũ Era. D.C.xxvii. Hec sctã synodus habita in sancta ciuitate regia toletana ab episcopis totius Hispanie, vel Gallicie q infra scripti sunt.

Capitulum primum.

Cum pro fidei sue sinceritate idem gloriosissimus princeps omnes regiminis sui pontifices in vnum conuenire mandasset, vt tam de eius conuersione quam de gentis gothorum innouatione in domino exultarent, & diuine dignationi pro tanto munere gratias agerent, memoratus sanctissimus princeps sic venerandum concilium alloquitur dicens. Non incognitum reor esse vobis reuerendissimi sacerdotes, quod propter instaurandam discipline ecclesiastice formam, ad nostre vos serenitatis presentiam euocauerim, & quia recursis retro tẽporibus heresis imminẽs in tota ecclesia catholica agere synodica negotia denegabat, deus cui placuit per nos eiusdem heresis obicem depellere admonuit de more ecclesiastico reparare. Ergo sit vobis iocunditati, si gaudio quod mos canonicus prospectu dei per nostram gloriam ad paternos reducetur terminos. Prius tamen admoneo pariter & exhortor ieiuniis vos & vigiliis atq; oratiõibus operam dare, vt ordo canonicus quem a sacerdotalibus sensibus detraxerat longa ac diuuerna obliuio, quam etas nostra se nescire fatetur, diuino dono vobis rursus patefiat. Ad hec autem gratias deo agentes, & religiosissimo principi vniuerso concilio in laudibus acclamante, triduanum est exinde predicatum ieiunium, sed cum die octaua Iduum Maiarum in vnum cetum dei sacerdotes adessent, & oratione premissa, vnusquisq; sacerdotum competenti loco resedisset, ecce in medio eorum affuit serenissimus princeps seq; cum dei sacerdotibus orationi communicans, diuino flamine plenus sic ad loquendum exorsus est dicens. Non credimus vestram latere sanctitatem quanto tempore in errore Arrianorum laborasset Hyspania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus nos vestra beatitudo fidei sancte catholice cognouit esse sociatos. Credimus generaliter magnum. & eternum gaudium habuisse, & ideo venerandi patres ad hanc vos peragendam congregauimus synodum, vt de omnibus nuper adueniẽtibus ad Christum ipsi eternas domino gratias deferatis. Quicquid vero verbis apud sacerdotium vestrum nobis agendum erat de fide atque spe vestra quam gerimus in hoc tomo conscripta atq; allegata nota facimus, relegatur eni in medio vestri & in iudicio synodali examinata per omne succisiuum tempus gloriosa nostra eiusdem fidei testimonio declarata clarescat. Susceptus est autem ab omnibus dei sacerdotibus offerente rege sacrosancte fidei tomus, & pronunciante notario clara voce recensitus est.

Capitulum secundum.

B Quamuis deus omnipotens pro vtilitatibus populorum regni nobis cultum subire tribuerit, & moderamen gentium non paucarum regie nostre cure commiserit, meminimus tamen nos mortalium conditione perstringi, nec posse felicitatem future beatitudinis aliter promereri, nisi nos cultu vere fidei reputemus, & conditori nostro salutis confessione qua dignus est ipse placeamus. Pro qua re quanto subditorum gloria regali extollimur, tanto prouidi esse debemus in his que a deo sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus nobis a deo creditis consulere. Ceterum quid pro tantis beneficiorum collationibus omnipotentie diuine valemus tribuere, quando omnia ipsius sunt, & bonorum nostrorum nichil egeat, nisi vt in eum sic tota deuotione credamus, quemadmodum per scripturas sacras se ipse intillegi voluit, & credi precepit id est vt confiteamur esse patrẽ qui genuerit ex substãtia sua filium sibi & coequalẽ & coeternum. Non tamen vt idem ipse sit natus ingenitus, sed persona alius sit pater qui genuit, alius sit filius qui fuerit generatus, vnius tamẽ vtraq; substantie in diuinitate subsistat, pater ex quo sit filius, ipse vero ex nullo sit alio, Filius qui habeat patrẽ, sed sine initio

et diminutione

Universidad de Deusto Biblioteca

& diminutione in ea qua patri coequalis,& coeternus est diuinitate subsistat. Spūs quoq; sanctus cō fitendus a nobis & predicandus a patre et filio procedere,& cum patre & filio vnius esse substantie. Tertiā vero in trinitate spiritus sancti esse personā, qui tamen cōmunionē habet cū patre & filio diuinitatis essentia. Hec enī sacta trinitas vnus est deus,pater & filius & spiritus sanctus,cuius bonitate hominis licet bona sit condita creatura,per assumptā tamen a filio humani habitus formā a dampna ta progenie reformamur ad beatitudinem pristinā,sed sicut vere salutis indiciū est trinitatem in vni tate,& vnitatē in trinitate sentire,ita erit consummata sententia,si eadē intra vniuersalem ecclesiā teneamus,& apostolicam vnitatē in apostolico positi fundamēto seruemus, Tamen vos dei sacerdotis meminisse oportet,quantis huc vsq; ecclesia catholica per hyspanias auerse partis molestiis laborauerit, dum & catholici constanter fidei sue tenerent ac defenderent vnitatem , & heretici pertinaciori animositate proprie niterentur perfidie quoq; vt res ipsa conspicit calore fidei accensum in hoc dominus excitauit,vt depulsa obstinatione infidelitatis,& discordie submoto furore populū qui sub nōie religionis famulabatur errori,ad agnitionē fidei & ecclesie catholice consortiū reuocarē. Adest enī omnis gens gothorū inclita & iere omniū gentiū virilitate illustrata,que licet suorū preuitate doctorum a fide hactenus vel vnitate fuerit ecclesie catholice segregata, toto nunc tamen modo assensu cōcordās eius ecclesie cōmunioni participatur,que diuersarū gentiū multitudinem materno in sinu suscipit,& charitatis vberibus nutrit,de qua propheta canente dicitur,Domus mea domus orationis vocabitur omnibus gētib9.Nec enī sola gothorū cōuersio ad cumulū nostre mercedis accedit,quinimmo & sueuorum gentis infinita multitudo,quā presidio celesti nostro regno subiecimus alieno iudicio in heresim deductam,nostro tamen ad veritatis originē studio reuocauim9,Proinde sanctissimi patres has nobilissimas gētes que lucris gratia per nos dnicis applicate sunt,quasi sanctū& placabile sacrificium per vias man9 eterno deo offero,Erit enī mihi imarcessibilis corona vel gaudiū in retributione iustorum,si hi populi qui nostra ad vnitatem ecclesie solertia transcurrerit fundati in eadē & stabiliti permaneant,Sicut enī diuino nutu nostre cure fuit hos populos ad vnitatē christi & ecclesie pertrahere, Ita sit vestre docibilitatis eos catholicis dogmatib9 istruere, quo in tota cognitione veritatis instructi, nouerint ex toto errores pernitiosos respuere,& vere fidei tramitē ex charitate retinere,vel catholice ecclesie cōmunionē desyderio auidiori complectī. Ceterum sicut facile adveniam peruenisse confido, quod nescia huc vsq; tam clarissima errauarit gens,ita grauius esse non dubito si agnitam veritatē dubio corde teneat,atq; a patenti lumine(quod absit)oculos suos auertat. Vnde valde pernecessarium esse perspexi beatitudinē vestrā in vnū conuenire,habens sententie dominice fidē qua dicit. Vbi fuerit duo vel ttes collecti in nomine meo ibi sum in medio eorum. Credo,enī beatam sancte trinitatis diuinitatem huic sancto interesse concilio,& ideo tanq̄ ante conspectū dei ita in medio vestri fidem meā quā,ptuli conscius admodū sententie dicentis.Nō celaui miam tuam a congregatione multa,Vel apostolum paulum timotheo discipulo precipientem audiui.Certa bonum certamen fidei , apprehende vitā eternā in qua vocat9es cōfessus bonā cōfessionē corā multis testibus,Vera est enī reddēptoris nostri ex euangelio sententia qua confitentem se coram hominibus confiteri dicit corā patre, & negantē se esse negaturū, Expedit enī nobis id ore profiteri quod credimus corde,secundum celeste mādatū quo dicitur,Corde enim creditur ad iustitiā,ore autem confessio fit ad salutē,proide sicut anathematizo arrium cū omnibus dogmatib9 et cōplicibus suis, qui vnigenitum dei filiū a paterna degenerē asserebat esse substantia,nec a patre genitū,sed ex nichilo dicebat esse creatū,vel omnia concilia malignantiū que aduers9 sanctam synodū nycenā extiterunt,ita in honorē & in laudem dei fidem sanctā niceni obseruo concilii,& honoro ea que contra recte fidei eundem pestem arium trecentorū decem & octo sancta episcopalis scripsit synodus.Amplector itaq; & teneo fidem cētū quinquaginta episcoporum constantinopoli congregatorum,que macedoniū spiritus sancti substantiā minorantem & a patris & filii vnitate & essentia segregantem iugulo veritatis interemit, Prime quoq; ephesine synodi fidem que aduersus nestorium eiusq; doctrinam lata est credo,pariter & honoro.Similiter & calcedonensis concilii fidem quā plena sanctitate & eruditione aduersus eutice & dioscorū protulit cum ecclesia catholica reuerenter suscipio, Omniūquoq; orthodoxorūvenerabilium sacerdotū cōcilia que ab ipsis supra scriptis quatuor synodis fidei puritate non dissonant,pari veneratione obseruo,Properet ergo reuerentia vestra fidem hanc nostrā canonicis applicare monimētis vt ab episcopis vel religiosis & gentis nostre primoribus solerter fides quam in ecclesia catholica crediderunt legatur,Quā renouatam & apicibus vel eorum superscriptionibus roboratam, futuris olim temporibus in testimo-

nium dei, atq; omniũ fidelium reseruare, vt gentes quas in dei nomine regia potestate percellimus, & que relicto atiquo errore per vnctionẽ sacrosancti chrismatis vel manus impositionẽ paradetũ intra dei ecclesiã perceperint spiritum, quem vnum & equalẽ cũ patre & filio confitẽtes, que dono dei in sinu ecclesie sancte catholice collate sunt. Quod si eorũ aliqui hanc credulitatem & sanctã confessionẽ nostram minime credere voluerint, iram dei cum anathemate eterno suscipiant, vt de interitu suo fidelibus gaudium, infidelibus sint in exemplũ. Huic vero confessioni mee sanctarũ scripturarũ & cõciliorum constitutionibus consentiens testimonio diuino tota cordis simplicitate subscripsi.

FIDES NICENI CONCILII.

A CRedimus in vnum deum patrem omnipotentem, omniũ visibilium & inuisibilium conditorẽ, & in vnum dominũ iesum christum filium dei de patre natum vnigenitum, hoc est de substãtia patris deum ex deo, lumen ex lumine, deum verum ex deo vero, natum non factum, omousion patri hoc est eiusdem cum patre substantie, per quẽ omnia facta sunt, & que in celo & que in terra, qui propter nos & propter nostram salutem descẽdit & incarnatus est. homo factus passus est sub pontio pilato, & sepultꝰ est, & die tertia resurrexit, & ascẽdit in celos, inde vẽturus est iudicare viuos & mortuos. Et in spiritũ sanctum. Eos autem qui dicũt erat, quãdo nõ erat & anteq̃ nasceretur nõ erat, & quia ex nullis existentibus factus est, aut ex alia substantia vel subsistentia dicunt mutabilem esse & cõuertibilem filium dei, anathematizat catholica & apostolica ecclesia.

¶SYMBOLVM CENTVMQVINQVAGINTA PATRVM CONSTANTINOPOLITANI CONCILII.

B CRedimus in vnum deum, patrem omnipotentem factorem celi & terre, Visibilium omnium & inuisibilium conditorem. Et in vnum dominum iesum christum filium dei, vnigenitum ex patre, natum ante omnia secula, Deũ ex deo, lumen ex lumine, deum verum ex deo vero, natũ non factũ, omousiõ pri, hoc est eiusdem cum patre substantie, per quem omnia facta sunt, & que in celo, & que in terra, Qui ꝓpter nos & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de spiritu sancto ex maria virgine, homo factus passus est sub pontio pilato, & sepultus est, & die tertia resurrexit, ascendit in celos, sedet ad dexteram patris, iterum venturus cum gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni nõ erit finis. Et in spiritum sanctum dominũ & viuificatorem ex patre procedentem, cũ patre & filio adorãdum & conglorificandum, qui locutus est per prophetas, Vnam catholicã atq; apostolicam ecclesiam. Confitemur vnũ baptisma in remissionem peccatorum, expectamus resurrectionem mortuorum vitam futuri seculi. Amen,

¶ITEM TRACTATVS CALCEDONENSIS CONCILII.

C Sufficerat quidẽ ad plenissimam pietatis agnitionem & confirmationem cautissimum hoc & salutare diuine gratie symbolum. De patre enim & filio & spiritu sancto doctrinam perfectam edocet, & incarnationem dominicam fideliter suscipientibus manifestat, Sed quoniam qui predicationem veritatis destruere nituntur, quasdam proprie hereseos nouitates pariunt, Quidã enim ministerium pro nobis actum diuine dispensationis audent corrumpere, & vocem illam virginei partꝰ ad virginem denegant, alii temperamentum confusionum inducentes, & vnam esse naturam carnis deitatisq; insensate componẽtes, passibillem vnigeniti diuinam naturam tali confusione prodigiose diuulgant, iccirco omnem aduersus veritatem opponendam ab ipsis machinationem volens excludere sancta & magna vniuersalis synodꝰ ãtiquã predicationẽ immobilẽ docẽs statuit precipue trecentorum decem & octo sanctorum patrum fidem incontaminatam manere, Et propter eos qui spiritui sancto aduersantur centum quinquagita patrũ paulo posteriori tẽpore in vrbe constantinopolitana conuenientium de substantia spiritus sancti traditam doctrinam corrobat, quam etiam omnibꝰ illi insinuauerunt, non quod in precedẽtibus aliquid deesset adiicientes de spiritu sancto eorundem intellectum aduersus eos qui deitatis eius dominationẽ nitũtur adimere scripturarũ testimoniis plenius manifestãt. Propter eos sane qui dispensationis mysterium tentant corrumpere, & purum hominem esse qui ex sancta virgine natus est, impudenter diuulgant, beatissimi quondam cyrilli alexandrine ecclesie sacerdotis synodicas epistolas, tam ad nestoriũ quã ad ceteros per oriẽtẽ congruas & sibi consentientes scripsit, ad confutationem quidã nestoriane amentie, interpretationem vero eorum qui religioso zelo salutaris symboli capiunt intellectum, Quibus & epistolã sancti & beatissimi prime sedis archiepiscopi leonis ad flauianum scriptam esse recordamur ad penitus perimendam euticetis malignitatem, que magni petri cõfessioni concordat, & communem quãdam paginam existentem

Universidad de Deusto

ſtentē cōtra eos qui recte nō glorificāt ad cōfirmationē catholice religionis euidēter ſubiunxit, & eos qui in duos filios diſpenſationis dominice myſteriū ſcindere moliūtur execratur, & eos qui in duas naturas chriſti temperamentumvel confuſionem argumentantur auerſatur. & qui celeſtem aut alterius cuiuſcunq; ſubſtantie exiſtere formam quam pro nobis aſſumpſit inſaniendo aſſerunt. procul abiicit, & eos qui duas quidē ante vnitionē naturas, vnā vero poſt vnitionē cōfingūt, anathema facit. Conſentientes ergo ſanctis patribus vnū eundemq; filium confiteri dominum noſtrum ieſum chriſtum conſonavoce pariter edocemur, perfectū verū deū eundē ivnitate, deum verum & hominem ex anima rationali & corpore, ſecundum diuinitatemvnius cum patre nature, ſecundum humanitatem eundem vnius nature nobiſcum, per omnia ſimilem nobis abſq; peccato, ante ſecula quidem ex patre natum ſecundum diuinitatem, nouiſſimis vero diebus eundem propter nos & propter noſtram ſalutem ex maria virgine dei genitrice ſecundum humanitatem, vnū eumdemq; chriſtum filium dominum vnigenitum in duabus naturis inconfuſe, immutabiliter, indiuiſe, inſeparbiliter, cognoſcendo, in nullo naturarū differentiam propter vnitatem perimendā, magis autem ſalua vtriuſq; nature proprietate, & in vna coeūte pſona, vno quoq; ſtatu cōcurrēte, non in duabus perſonis partiēdum vel diuidendum, ſed vnum eundemq; chriſtum filium dominum vnigenitum verum deum ieſum chriſtum, ſicut ab exordio prophete de eo & ipſe nos erudiuit, et patrū nobis tradidit ſymbolū His itaq; cum omni ſubtilitate & diligentia a nobis ordinatis ſtatuit ſancta & vniuerſalis ſynodus aliam fidem nulli licere proferre, aut ſcribere, aut credere, aut ſeparare aut docere aliter. Qui autē audēt aut diſponere aliam fidm, aut proferre, aut tradere aliud ſymbolum volentibus conuerti ad ſcientiam veritatis vel ex gentibus, vel iudeis, vel hereticis quibuſcūq;, ſi quidē aut epiſcopi aut clerici fuerint, alienos eſſe epiſcopos ab epiſcopatu, & clericos a clero p̄cipimus, Si vero monachi aut laici, aut clerici fuerint anathemate feriri. Ego reccared⁹ rex fidem hanc ſanctam & confeſſionem quam vna per totum orbē catholica confitetur eccleſia, corde retinens, ore confirmans, mea dextera deo protegēte ſubſcripſi. Ego badda glorioſa regina hanc fidem credidi & ſuſcepi, manu mea de toto corde ſupſcripſi. Tūc acclamatū eſt in laudib⁹ dei & in fauore principis ab vniuerſo concilio. Gloria deo patri, & filio & ſpiritui ſancto, cui cura eſt pacem & vnitatem eccleſie ſancte catholice prouidere, gloria domino noſtro ieſu chriſto qui precio ſnguinis ſui eccleſiam catholicam ex omnibus gentibus congregauit, Gloria domino noſtro ieſu chriſto qui tam illuſtrem gentem vnitati fidei vere copulauit, & vnum gregem & vnū paſtorē iſtituit. Cui a deo eternū meritū niſi vero catholico reccaredo regi? Cui a deo eterna corona niſi vero orthodoxo reccaredo regi? Cui preſens glia & eterna niſi amatori dei reccaredo regi? Ipſe nouarum plebium in eccleſia conquiſitor, ipſe mereatur veraciter apoſtolicum meritum, qui apoſtolicum impleuit officium, ipſe ſit deo & omnibus amabilis, qui tam mirabiliter deum glorificauit in terris preſtante domino noſtro, qui cū patre deo viuit & regnat in vnitate ſpūs ſancti in ſecula ſeculorū.

ITEM FIDEI CONFESSIO EPISCOPORVM PRESBYTERORVM VEL PRIMORVM GOTHICE GENTIS QVI INFRA SVBSCRIPSERVNT.

RECIPIENTE AVTEM VNIVERSO VENERABILI concilio atq; iubente vnus epiſcoporū catholicorum ad epiſcopos & religioſos clericos vel maiores natu ab hereſe arriana cōuerſos eiuſmodi allocutiōe exorſus eſt dicēs, Officii nri cura & fideliſſimi ac glorioſiſſimi principis ad monitione compellimur diligenter a veſtra charitate perquirere, vel quid damnetis in hereſe, aut quid itra ſanctam catholicam credatis eccleſiam, nā dicente pſalmiſta dicimus incipiente domino in confeſſiōe. Optimum eſt, & veſtre ſaluti conueniens palam confiteri quod creditis, & ſub auditu vniuerſorum anathematizare quod reſpuiſtis Tūc prorſus optime poteritis euangelice & a poſtolice ſedis fidei participes fieri, ſi eandem fidem catholicam ex confeſſione catholica incipiatis, vel propria ſubſcriptione firmetis, & ſicuti deo iam de bona cōfeſſione cogniti eſtis cōſcientia, ita & proximos vos chriſti eſſe corporis membra ſignificetis, & noſtra exiguitas nihil dubium nichil infidum vnq̄ de veſtra ſuſpicetnr fraternitate, dum patuerit vos peſtē arriane p̄fidie cū oibus dogmatib⁹ regulis, officiis, cōmunione, codicibus condemnare, ac deteſtande hereſeos expoliati contagione, innouati quodāmodo intra eccleſiam dei ſplendido habitu vere fidei claretatis, Tunc epiſcopi omnes vna cum clericis ſuis primoreſq; gentis gothice pari conſenſione di-

A

Universidad de Deusto
Biblioteca

xerint, Licet hoc quod paternitas atq; fraternitas vestra a vobis cupit audire, vel fieri rā olim cōuersio
nis nostre tēpore egerimus, quādo secuti gloriosissimū dnm nrm. Reccaredū regē hac die ad eccle-
siam transiuim⁹, & perfidia arrianā cum omnib⁹ superstitiōibus suis, anathematizauimus, pariterq;
abiecim⁹, Nunc vero propter charitatē & deuotionē quā vel deo vel ecclesie catholice sancte memini
mus nos debere, nō tantū nec eadem que petitis promptissime agere properamus. sed & si qua ad-
huc cōgrua fidei esse perspicitis, ac nobis charitate persuadetis faciemus. Nos etenim semel recte fidei
amor in eā fidei deuotionē aduexit, vt omne quod nobis verius fraternitate vra patefacitis teneam⁹, &
libera fateamur cōfessione, Omnis ergo qui fidē & cōmunionē ab arrio venientē, & vsq; ad nos reten
tam adhuc tenere desyderat, & de tota cordis intentione nō dampnat, anathema sit. Q uicūq; filium
dei dominū iesum negauerit a paterna substātia sine initio genitū, & equalē patri esse vel cōsubstā-
tialē anathema sit, Q uicunq; spiritū sanctū nō credit, aut nō crediderit a patre & filio ꝓcedere, eūq;
nō dixerit coeternū esse patri & filio, & coessentialē, anathema sit, Q uicunq; in patre & filio & spiri-
tu sctō & ꝑsonas non distinguit, & vnnius diuinitatis substātiā nō agnoscit, anathema sit, Q uicūq;
filiū dei dnm nostrū iesum & spiritū sanctū esse iuxta deitatē patre minorē asseruerit, & gradibus se
parauerit, creaturāq; esse dixerit, anathema sit, Q uicūq; patrē & filiū & spiritū sanctū vnu⁹ substātie
oipotētie eternitatis esse non crediderit, anathema sit, Q uicūq; nescire filiū quod deus pater sciat, di-
xerit, anathema sit, Q uicūq; initiū filio dei & spiritui sctō deputauerit, anathema sit, Q uicūq; filium
dei secūdū diuinitatē suam visibilem aut passibilem ausus fuerit profiteri, anathema sit. Q uicūq; spi
ritum sanctū sicut patrē et filium verū deum oipotentē esse non credit, anathema sit. Q uicunq; alibi
fidem & cōmunionem catholicā preter in eccl'ia quā niceni, & constātinopolitani, & primi ephesini,
& calcedonēsis concilii decreta tenent, pariter et honorant, anathema sit, Q uicunq; patrē & filiū ho-
nore & gloria & diuinitate separat aut disiungit, anathema sit. Q uicūq; filiū dei & spiritū sanctum
cū patre nō crediderit esse glorificādos & honorādos, anathema sit. Q uicunq; nō dixerit gloria pa-
tri & filio, & spiritui sancto, anathema sit. Q uicūq; rebaptizādi sacrilegiū opus esse bonū credit aut
crediderit agere et egerit, anathema sit. Q uicūq; libellū detestabilē duodecio anno Leobigildi regis
a nobis editū i quo cōtinetur romanorū ad arrianā heresim traductio, & i quo gl'ia p̄ri ꝑ filiū in ſpū
sctō, & in quo male a nobis instituta cōtinētur, habuerit, anahema sit ineternum.

Confitemur enim nos ex heresi arriana toto corde tota anima & de tota mente nostra ad eccle-
siam cātholicā fuisse cōuersos, Nulli dubium sit, nos nrosq; successores erraſſe i heresi arriana & si
dem euāgelicā atq; apostolicā nūc intra ecclesiā catholicā didicisse Proide fidē sanctā quā religiosissi-
mus dns noster patefecit in medio cōcilio, & manu sua subscripsit, hanc & nos tenem⁹, hanc confite-
mur pariter & suscipim⁹, hanc in populis ꝑdicare atq; docere ꝑmittimus, Hec est vera fides (quā om-
nis ecclesia dum per totum mundum tenet) catholica esse creditur & probatur, Cui hec fides nō pla-
cet aut nō placuerit, anathema sit maranatha in aduētu dni nostri iesu christi, Q ui fidē spernit niceni
cōcilii & constantinopolitani centū quinqua ginta ēporū verāq; esse nō dixerit, anathema sit, Q ui
fidem ephesine synodi prime, & calcedonensis nō tenet, & ea nō delectatur, anathema sit. Q ui conci-
lia oim orthodoxorū ēporū cōsona cōciliis niceno cōstātinopolitano primo ephesino & calcedōnsi
non recipit, anahtema sit, Proide & dānationē hanc ꝑfidie cōmuniōis arriane & omniū cōciliorū he-
resem arianā fouētiū cū anathemate eorū manu ꝓpria subscribim⁹, Cōstitutiōes vero sonctorū cōci-
liorū niceni ephesini cōstātinopolitani vl' calcedonēsis q̄s gratissia aure audiuim⁹ cōfessiōe nra veras et
ꝓbauim⁹, de toto corde, & de tota aia & de tota mēte nra subscripsim⁹, nihil ad cognitionē veritatis
lucidi⁹ arbitrātes quā que supradictorū cōciliorū cōtinēt auctoritates. De trinitate aūt & vnitate p̄ris
& filii & p̄ſſancti nihil his veri⁹ nihil lucidi⁹ vnq̄ pōt vel poterit demōstrari, de mysterio icarnatiōis
vnigeniti filii dei ꝓ salute hūani gn̄is quo vera ꝓbatur hūane nature sine pcti cōtagiōe susceptio, & p
manētis icorrupte i eo diuinitatis plenitudo, dū hec natura vtraq; nō deperit, & vna sit ex vtraq; dni
nri iesu xp̄i ꝑsōa satis plane i his cōciliis ꝓbatur patefieri veritas, que a nobis credat oi remota dubita-
tione. Q uiv nq̄ hāc fidē sanctā deprauare corrūpere mutare tentauerit, aut ab eadē fide vl' cōione ca-
tholica (quā nup sum⁹ deo miserāte adepti) sese separe vl' disiociare voluerit, sit deo & vniuerso mūdo ni-
mini ifidelitatis ieternū obnoxi⁹. Floreat aūt sancta catholica ecclesia per oēm mundum pacatissime
& emineat doctrine sanctitate & potestate, Si qui intra eam fuerint, comunicauerintq; hi audient,
ad dexteram patris positi, Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ab
origine mūdi Si qui aūt ab ea recesserit eiusq; detraxerit fidei & cōmunionē respuerit, hii audiāt ora

Universidad de Deusto Biblioteca

diant ore diuino in die iudicii. Discedite a me maledicti, nescio vos. Ite in ignē eternum qui paratus est diabolo & angelis eius, Sit ergo damnata in celo, & in terra, quecunq; per hanc catholicam fidem damnantur, & sint accepta in celo & in terra, quecunq; per hanc fidem accipiuntur regnante domino nostro iesu christo, cui cum patre et spiritu sancto est gloria in secula seculorum.

¶SYMBOLVM. CCCXVIII. PATRVM NICENI CONCILII.

CREDIMVS IN VNVM DOMINVM DEVM PATREM omnipotentem omniū visibilium & inuisibilium conditorē, Et in vnū dominū iesum christū filiū dei de patre natū vnigenitum, hoc est de substātātia patris, deū ex deo, lumen de lumine, deūverū ex deo vero, natū nō factum, omousion patri, hoc est eiusdem cū patre substātie, per quem omnia facta sunt, que in celis & que in terris, qui propter nos & propter nostram salutē descendit & incarnatus est. Homo factus passus est, & resurrexit tertia die, ascendit in celos, inde vēturus est iudicare viuos & mortuos, & in spiritum sanctū, eos autem qui dicunt erat quando non erat, & anteq̄ nasceretur non erat, & quia ex nullis existentibus factus est, aut ex alia substātia vel substantia, dicunt esse, aut cōuertibile aut cōmutabile filiū dei, anathematizat catholica & apostolica ecclesia. A

¶SYMBOLVM. CL. PATRVM CONSTANTINOPOLI. CONCI.

Credimus in vnū deū patrē omnipotentem factorem celi & terre, visibilium omniū & inuisibilium conditorē, Et in vnum dominū iesum filium dei vnigenitū ex patre natū ante omnia secula, deū ex deo, lumen ex lumine, deum verū ex deo vero, natum nō factum, omousion patri, hoc est eiusdem cū patre substantie, per quem omnia facta sūt, que in celis, & que in terris sunt. Qui propter nostram salutem descendit, & icarnatus est de spiritu sancto ex maria virgine, homo factus passus est sub pontio pilato, sepultus tertia die resurrexit Ascēdit in celos sedet ad adexterā dei patris, iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos. Cuius regni non erit finis, & in spiritum dominum & viuificātem ex patre procedentē, cum patre & filio adorandū & glorificandū, qui locutus est per prophetas, vnam catholicā et apostolicam ecclesiam, Confitemur vnū baptisma in remissionem peccatorum, Expectamus resurrectionem mortuorum, vitam futuri seculi, Amen. B

¶TRACTATVS CALCEDONENSIS CONCILII, SVBSCRIPTIO EPISCOPORVM.

SVffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionē et confirmationem cautissimum hoc diuine gratie symbolum, vt supra. Anastasius in christi nomine episcopus anthematizans heresim arriani dogmatis superius damnatam, fidem hanc sanctam catholicam quam in ecclesia catholica veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi. Murila in christi nomie episcopus anathematizās heresim arriani dogmatis, vt supra. Vuiligiscus in xp̄i nomine episcopus anathēa. Sumnila in christi nomine episcopus anathēa, Cardingus in christi nomine episcopus ciuitatis tudensis anathēa. Beccila in christi nomine episcopus ciuitatis lucensis anathēa. Arbitrus in christi nomine episcopus ciuitatis portucalensis anathēa. Eruiscius in christi nomine ciuitatis dersecosane anathēa. Similiter et reliqui presbyteri, et diacones ex heresi arriana conuersi subscripserunt, Signum gussini viri illustris proceris, fonsa vir illustrissimus anathematizās subscripsi. Afrila vir illustris, anathe, subscripsi. Abila vir illustris anathem, subscrip. Flaui vir illu. subscrip. Similiter et omnes seniores gothorum subscripserūt. C

POst confessionem ergo et subscriptionem omniū episcoporū, et totius gentis gothice seniorum, Gloriosissimus dominus noster Reccaredus rex, pro parādis simul et confirmādis discipline ecclesiastice moribus dei sacerdotes taliter affatus est dicens, Regia cura vsq; in eum modum protēdi debet et dirigi, quousq; plenam constiterit etatis et scientie capere rationem. Nam sicut in rebus humanis gloriosius eminet potestas regia, ita et prospiciende cōmoditati comprouincialiū maior debet esse et prouidentia. Ac nunc beatissimi sacerdotes non in eis tantūmodo rebus diffundimus solertiā nostram, quibus populi sub nostro regimine positi pacatissime gubernētur & viuāt. sed etiā in adiutorio xp̄i extēdimus nos ad ea que sunt celestia excogitare, & que populos fideles efficiāt satagimus non nescire. Ceterū si totis nitendū est viribus humanis moribus modū ponere, & insolētiū rabie regia potestate refrenare, si quieti & paci ꝓpagāde, opē debemus ipēdere. Multomagis est adhibēda sollicitudo desyderare & cogitare diuina, inhiare ad sublimia, & ab errore retractis populis veritatē eis serene lucis ostendere. Sic enim agit qui multipliciter se a deo remunerari intendit. Sic enim audit qui super id qd ei cōmittitur auget, dū illi dicitur. Quicqd superogaueris, ego cū rediero reddā tibi. Ergo quia D

Universidad de Deusto Biblioteca

iam fidei nostre & confessionis formam plena serie vestra beatitudo recensuit, simul & sacerdotum nostrorumq; procerum fides atq; confessio sanctitati vestre propatuit hoc a deo necessario pro firmitate catholice fidei nostra deo supplex instituere decreuit auctoritas, vt propter roborandam gentis nostre nouellam conuersionem omnes hyspaniarū & gallitie ecclesie hanc regulam seruent. omni sacrificii tempore ante communicationem corporis christi & sanguinis iuxta orientalium partium more vnanimiter clara voce sacratissimū fidei receseant symbolum, vt primū populi quam credulitatem teneant fateantur, & sic corda fide purificata ad christi corpus & sanguinē percipiendum exhibeāt, Dū enim hec constitutio fuerit phenniter cōseruata in dei ecclesia, & fidelium ex sollicitudine corroboratur credulitas & pfidia infideliū concitata ad id quod repetitum sepius recognoscit quid catholica teneat & credat ecclesia, Omnib9 ergo capitulis que adhuc per vestram sanctitatem regulis ecclesiasticis adiicienda sunt hoc pro fidei sancte reuerentia & firmitate proponite, quod de proterēdo symbolo nostra deo docente decreuit serenitas. De cetero autem prohibendis insolentium moribus medeat vobis consentiēte clementia sententiis terminate districtioribus & firma disciplina que facienda non sunt, prohibete & que fieri debent immobili constitutione firmate.

¶INCIPIVNT CAPITVLA EIVSDEM CONCILII.

i ¶Vt conciliorum statuta & presulū romanorum decreta custodiantur

ii ¶Vt in omnibus ecclesiis die dominica symbolum recitetur

iii Vt neqs extra necessitatē rē ecclie alienet

iiii ¶Vt liceat episcopo vnam ex parochiis basilicam monasterium facere

v ¶Vt sacerdotes & leuite cum vxoribus suis non viuant

vi ¶Vt seruus ecclesie ab episcopo manumissus a patrimonio ecclesie nunq; recedat, & vt liberti aliorū ab ep̄o defendātur

vii ¶Vt ad mensam episcopi scripture diuine legantur

viii ¶Vt clerici de familia fisci a principe nō donentur

ix ¶Vt ecclesie arrianorum ad catholicum episcopum in cuius diocesi sunt pmaneāt

x ¶Vt viduis p castitate violentiā null9 inferat, & vt mulier inuita virū non ducat

xi ¶Vt potens penitentiam agat

xii ¶De his qui penitentiam poscunt si vir est, prius tondeatur, si femina prius habitum mutet

xiii ¶Vt clerici qui seculares iudices appetūt excommunicentur

xiiii ¶De iudeis

xv ¶Vt serui fisci qui ecclesiam construunt eisdem dotem faciant

xvi ¶Vt episcopi cum iudicibus ydola destruant, vt dñi ydolatriā seruis prohibeant

xvii ¶Vt episcopi cum iudicibus necatores filiorum acriore disciplina corripiant

xviii ¶Vt semel in anno synodus fiat, & iudices & actores fisci presentes sint

xix ¶Vt ecclesia cum rebus eius ad episcopi ordinationem pertineat

xx ¶Vt episcopus angarias vel indictiones in diocesi non imponat

xxi ¶Vt nō l iceat iudicibus clericos vel seruos ecclesie in suis angariis occupare

xxii ¶Vt religiosorum corpora psallendo ūtum deducantur.

xxiii ¶Vt in sanctorum natalitiis ballimathie prohibeantur.

¶Expliciunt capitula.

¶INCIPIVNT DECRETA CONCILII.

A

POST DAMNATIONEM HERESIS ARRIANE et fdei sancte catholice expositionem, hoc sanctum precepit conciliū. Vt quia a nō nullis vel heresis, vel gentilitatis necessitate per hyspaniarum ecclesias canonicus pretermissus est ordo, dum & licentia habundaret transgrediendi, & disciplinę optio negaretur, dū omnis excessus heresis probaretur patrocinio, & abundantia mali temporis procul esset districtio discipline, At nūc pace ecclesie christi misericordia reparata quod priscorum canonum auctoritas prohibet sit resurgēte disciplina inhibitum, & agatur omne quod precepit, permaneant in suo vigore conciliorum omnium constituta simul & synodice sanctorum presulum romanorum epl'e. Nullus deinceps ad promittendos honores ecclesiasticos contra canonum statuta aspiret indignus, nihil ex hoc fiat quod sancti patres spiritu dei pleni sanxerunt debere non fieri, & qui presumpserit seueritate priorum canonum distringatur.

Capitulum primum.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ Pro reuerentia & exaltatione sanctissime atq; intemeratissime christi fidei ꝓpter corroborandas & fulciendas hominum inualidas mentes, que frequenter partim ignorantie vitio (quo naturaliter ab ipsis vite auspitiis nascimur obtenebrati) a via veritatis aberrare solent, partim educationis infelici corruptela deprauate nonunq̃ quod recta ratio monet & naturalis docet instinctus, & sequi veritatis puritas exhortatur, non sine graui anime dispendio despicantur. Hinc vbi anima rationalis nobile dei plasma, & egregium artificium sanctissime trinitatis habens in se vestigia ad sui creatoris amorem per veram intelligentiam deberet eleuari ignorantie tenebris obuoluta ad heresis prauitatem deflexa sui creatoris verum cultum deserit diis alienis inseruiẽs. His igitur incõmodis occurrẽdi causa, vt erroris nubes lõge repellantur, & veritatis ac vnice fidei splendor illuceat, hominũq; mentibus puritatis, & vie infallibilis pulchritudo inseratur, per quã totus anime affectus in deũ suum eleuetur, & illius rapta desyderio prudenti indagine oculorum acies ad lumen veritatis inextinguibile (que deus est) prorsus conuertat, sine cuius obtentu nichil aliud agit mens q̃ cecutire, q̃ aberrare, q̃ a felicitatis scopo dimoueri, cõsultu piissimi & gloriosissimi recaredi regis cõstituit synodus, vt per omnes ecclesias hyspanie, & gallitie secundũ formam orientalium ecclesiarum concilii cõstantinopolitani, hoc est centum quinquaginta episcoporũ symbolum fidei recitetur, & priusquã dominica dicatur oratio voce clara predicetur, quo fides vera manifesta sit & testimonium habeat, & ad christi corpus & sanguinem prelibandum pectora populorum fide purificata accedant. A

Capitulum tertium.

¶ Hec sancta synod⁹ nulli episcoporum licentiam tribuit res alienare ecclesie, quoniam & antiquioribus canonibus hoc prohibetur, Si quid vero quod vtilitatem non grauet ecclesie pro suffragio monachorum vel ecclesiis ad suam parrochiam pertinentiũ dederint, firmũ maneat, Peregrinorum vel clericorum & egenorum necessitati saluo iure ecclesie prestare permittuntur pro tempore que potuerunt, B

Capitulum quartum.

¶ Si episcopus vnam de parochianis ecclesiis suis monasterium dicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat, hoc de consensu cõcilii sui habeat licentiam faciendi, qui etiam si de rebus ecclesie pro eorum substantia aliquid quo detrimentum ecclesie non exhibeat eidem loco donauerit sit stabile. Rei bone statuende sanctum concilium dat consensum. C

Capitulum quintum.

¶ Compertum est a sancto concilio episcopos presbyteros & diaconos venientes ex heresi carnali adhuc desiderio vxoribus copulari, Ne ergo de cetero hoc fiat precipitur, quod & canonibus prioribus continetur, vt non liceat eis viuere libidinosa societate, sed manente inter eos coniugali lege communem vtilitatem habeant, & non sub vno conclaui maneant, vel certe si suffragatur virtus in alia domo suam vxorem faciat habitare, vt castitas apud deum, & apud homines habeat testimonium bonum, Si qui vero post hanc conuẽtionem obscene cum vxore elegerit viuere, vt nec lector habeatur, qui vero semper sub canone ecclesiastico iacuerint si contra veterum imperata in suis cellulis mulieres que infamie supitionẽ possunt generare consortium habuerint, illi canonice quidẽ distringantur, mulierum vero res ab episcopis venundentur, & precium ipsum pauperibus erogetur. D

Capitulum sextum.

¶ De libertis autem hoc precepit sancta synodus, vt si qui presbyteri vel diaconi ab episcopis facti sunt secundum modum quo canones antiqui dant licentiam sint liberi, & tamen a patrocinio ecclesie tam clerici q̃ ab eis progeniti non recedant, ab aliis quoq; libertati traditi & ecclesiis commendati patrocinio episcopi colligantur, & ne cuiquã donentur a principe hoc episcopus postulet. E

Capitulum septimum.

¶ Pro reuerentia dei & sacerdotum id vniuersa sancta constituit synodus, vt quia solent crebro mensis ociose fabule interponi in omni sacerdotali conuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur, per hoc enim & anime edificantur ad bonum, & fabule non necessarie prohibentur. F

Capituum octauum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A Iubente autem atq; consentiente domino reccaredo id precepit sacerdotale concilium, vt clericos ex familia fisci nullus audeat a principe donatos expetere, sed traditi capitis sui tributū ecclesie dei cui sunt alligati vsq; dum viuunt regulariter administrent.

Capitulum nonum.

B Decreto huius concilii hoc statuitur, vt ecclesie que fuerunt in heresi arriana nunc autem sunt catholice ad eos episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochie ipse in quibus ipse ecclesie fundate sunt pertinere videntur.

Capitulum decimum.

C Pro consulto castitatis, quod maxime hortamento concilii proficere debeat annuente glorioso domino nostro reccardo rege hoc sanctum affirmat cōcilium, vt vidue quibus placuerit teneant castitatem, & nulla vidua ad nuptias intrandas venire cogatur, quod si priusquā profiteantur continentiam nubere elegerint, illis nubant quos propria voluntate voluerint habere maritos, similis conditio & de virginibus habeatur, nec extra voluntatem parentum & suam maritos cogantur accipere, Si quis vero propositum castitatis vidue vel virginis impedierit, a sancta communione & a liminibus ecclesie habeatur extraneus.

Capitulum vndecimum.

D Quoniam comperimus per quasdam hyspaniarum ecclesias non secundum canonem sed fedissime pro suis peccatis homines agere penitentiam, & quotiens peccare libuerit totiens a presbyteris reconciliari expostulent, & ideo pro coercenda tam execrabili presumptione id a sancto concilio iubetur, vt secundum formam canonum antiquorum detur penitentia, hoc est, vt prius eum qui sui penitet facti a cōmunione suspensum faciat inter reliquos penitentes ad manus impositionem crebro recurrere, expleto autem satisfactionis tempore sicuti sacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni restituat, Qui vero ad propria vitia vel infra penitentie tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundum priorum canonum seueritatem damnentur.

Capitulum duodecimum.

E Quicunq; ab episcopo vel presbytero sanus vel infirmus penitētiā postulat, id ante omnia episcopus seruet & presbyter, vt si vir est, siue sanus, siue infirmus prius eum tondeat, aut in cinere & cilicio habitum mutare faciat, & sic penitentiam ei tradat, Si vero mulier fuerit nō accipiat penitētiam nisi prius aut velata fuerit, aut mutauerit habitum, sepius enim laicis cum feminis tribuendo desidio se penitentiam ad lamentanda rursus facinora post acceptam penitentiam relabuntur.

Capitulum decimūtertium.

F Inoleta presumptio vsq; a deo illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici condericos suos relicto pōtifice suo ad iudicia publica pertahant, Proinde statuimus vt hoc de cetero non p̄sumatur, Si quis hoc presumpserit facere, & causam perdat, & a cōmunione efficiatur extraneus.

Capitulum decimūquartum.

G Conuentus noster hoc canonibus inserendum precepit, vt iudeis nō liceat christianas habere vxores, vel concubinas, neq; mancipium christianum in vsus proprios comparare, sed & filios qui ex tali coniugio nati sunt assumendos esse ad baptismū, Nulla officia publica eis iniungantur per que eis occasio tribuatur christianis penam inferre, Si qui vero christiani ab eis iudaismi ritu sunt maculati, vel etiam circuncisi, non reddito precio ad libertatem & religionem redeant christianam.

Capitulum decimūquintum

H Si qui ex seruis fiscalibus fortasse ecclesias construxerint, easq; de sua paupertate dotauerint, has procuret episcopus prece sua auctoritate regia confirmari.

Capitulum decimūsextum.

I Quoniam pene per omnem hispaniam, siue gallitiam idolatrie sacrilegium inoleuit, hoc cum consensu gloriosissimi principis sancta synodus ordinauit, vt omnis sacerdos in loco suo vna cum iudice territorii sacrilegium memoratū studiose perquirat, exterminare inuentum non differat, omnes vero qui ad talem errorem concurrūt sine discrimine qua potuerunt animaduersione coerceant, quod si neglexerint, sciant se vtriq; excommunicationis periculum esse subituros, Si qui vero domini extirpare hoc malum de possessione sua neglexerint, & familie prohibere noluerint ab episcopo & ipsi a communione pellantur.

Capitulum

Universidad de Deusto

Capitulum decimumseptimum

¶Cum multe querele ad aures sancti concilii deferrentur, inter cetera tante crudelitatis opus nun- A
ciatur, quātum confidentium aures sacerdotum non possent sustinere, vt in quibusdā hyspanie par-
tib⁹ filios suos parētes interimāt fornicatiōis auidi, pietatis alieni, quib⁹ si tediū est filios numerosi⁹
agere, prius se ipsos debēt castigare a fornicatione, nā dū causa ꝓpagāde ꝓlis sociātur cōiugia, parrici
dio & fornicatione tenentur obnoxii, qui filios necando ꝓprios docēt se non pro filiis, sed pro libidi
ne vxores duxisse, Proinde tantum nefas ad cognitionem gloriosissimi domini nostri reccaredi
regis perlatum est, cuius gloria dignata est iudicibus earūdem partium imperare, vt amouendum
tātū facimus diligenter cum sacerdote procurent, & habita seueritate prohibeant, Ergo & sacerdo-
tes locorum eorūdem in quibus sceleris huius immanitas peragitur sancta synodus precipiēdo
conuenit, vt idem scelus cum iudice curiosius querant, & sine capitali vindicta acriori disciplina
prohibeant.

Capitulum decimūoctauum.

¶Precepit hec sancta & vniuersalis synodus, vt stante priorum auctoritate canonum, que bis in an- B
no precepit congregari concilia itineris longitudine & paupertate ecclesiarum hyspanie semel in an
no in loco quē metropolitanus elegerit episcopi congregentur, iudices vero locorum aut auctores fi-
scalium patrimoniorum ex decreto domini nostri simul cum sacerdotum concilio autūmali tempo
re die kalendarum Nouembriū in vnum conueniant, vt discant quā pie iuste & humaniter, cum
populis agere debeant, nec iniustis vectigalibus, & immoderatis exactionibus ipsos premant, sed
potius per miserationem compatientes a grauaminibus defendant, vt bonos populi tutores facere
decet, nec in angariis aut in operationibus superfluis, siue priuatum onerent, siue fiscalem grauent
Sunt enim perspectatores episcopi secundum regis ammonitionem qualiter iudices cum populis
agant, vt ipsos premonitos corrigant, aut insolentias eorum principum auribus innotescāt, Quod si
correptos emendare nequiuerint, & ab ecclesia & a communione suspendant, a sacerdote vero & se-
nioribus deliberetur, quid per prouintias in suo detrimento prestare debeant iudices, si ad conci-
lium non venerint. Concilium vero non soluatur nisi prius locum elegerint, quo succedente tempo-
re iterum ad concilium conueniatur, vt iam non necesse habeat metropolitanus episcopus pro con-
gregando concilio litteras destinare, si in priore concilio tempus omnibus denuntiatur & lo-
cus.

Capitulum decimūnonum.

¶Quidam contra omnem auctoritatem sic ecclesias quas edificauerint postulant consecrari, vt do C
tem quam eidem ecclesie contulerint censeant ad episcopi ordinationem non pertinere, quod fa-
ctum est taliter in preterito corrigatur, & in futuro ne fiat prohibeatur, sed omnia secundum consti-
tutionem antiquā ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

Capitulum vigesimum.

¶Quia cognouimus ep̄os per parochias suas non sacerdotaliter deseruire, sed crudeliter de seuire, D
& dum scriptum sit, Forma estote gregi non vt dominantes in clero, exactionesq; diocesi sue vel
damna infligant, ideoq; censemus excepto quod veterum constitutiones a parochiis habere iubent
episcopos, vt alia illis que hacvsq; presumpta sunt denegētur, hoc est neq; in angariis presbyteri aut
diacones neq; in aliquibus fatigentur a iudicibus, ne videamur in ecclesia dei exactores potius quā
dei pontifices nominari, hi vero clerici tam locales, q̄ diocesani qui se ab episcopo grauari cogno-
uerint querelas suas ad metropolitanum deferre non differant, vt metropolitanus non moretur
eiusmodi presumptiones coercere.

Capitulum vigesimumprimum.

¶Ecclesiarum seruos, & episcoporū vel omniū clericorū a iudicibus vel actoribus publicis in di- E
uersis angariis fatigari dolemus, propter quod omne concilium a pietate gloriosissimi domini no
stri popolcit, vt tales deinceps aulus inhibeat, sed serui suprascriptorum officiorum in eorum vsibus
vel ecclesie laborent. Si qui vero iudicum aut actorum clericum, aut seruum clerici vel ecclesie in pu
blicis ac priuatis negotiis occupare voluerit, a communione ecclesiastica (cui impedimētum facit)
efficiatur extraneus.

Capitulum vigesimūsecundum.

¶Qui diuina vocatione ab hac vita recedunt cū psalmis tantūmodo & psallentiū vocibus debere

Universidad de Deusto Biblioteca

ad sepulchra deferri,nam funeris precamen quodvulgo defunctis cãtari solet,vel pectorib⁹ se aut pxi mos aut familias ecclesie omnino prohibemus.Sufficiat autem quod in spe resurrectionis christia norum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum,Prohibet enim nos apostolus sanctus lugere defunctos dicẽs.De dormientibus autem nolovos contristari sicut & ceteri qui spem non habẽt, Et dominus non fleuit lazarum mortuum,sed ad vite huius plorauit erumnas resuscita tum,Si enim potest hoc episcopus omnes christianos prohibere agere,nõ moretur,Religiosis tãtum christianis omnino aliter fieri non debere censemus.Sic enim christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

Capitulum vigesimumtertium.

A Irreligiosa consuetudo est, quã vulgus per sanctorum solemnitates agere consueuit,Populi qui debẽt officia diuina attendere,saltationibus turpibus inuigilant, cantica non solum mala canentes, sed & religiosorum officiis perstrepentes.Hoc enim vt ab omni hyspania depellatur,sacerdotum & iudicum a concilio sancto cure committitur.

EDICTVM REGIS DE CONFIRMATIONE CONCILII.

B LORIOSISSIMVS DOMINVS RECCAREDVS REX VNI uersis sub regimine nostre potestatis consistentibus,Amatores nos sui diuina faciẽs veritas nostris principaliter sensibus inspirauit, vt causa instaurande fi dei ac discipline ecclesiastice,episcopos omnes hyspanie nostro presentari cul mini iuberemus,Precedente autem diligenti, & cauta deliberatione,siue que ad fidẽ cõueniunt,seu que ad morum correptionẽ respiciunt,sensus maturita te & intelligẽtie grauitate cõstant esse digesta,Nostra proinde auctoritas hoc omnibus hominibus ad regnum nostrum pertinentibus iubet,vt si qua definita sunt,in hoc sancto concilio acto in vrbe Toletana anno regni nostri feliciter quarto nulli contẽnere liceat, nullus pre ter ire presumat.Capitula enim que nostris sensibus placita, & discipline congrua ac presenti con scripta sunt synodo in omni auctoritate,siue clericorũ,siue quorũcũq; omniũ obseruentur,& mane ant,id est de obseruatione priorum canonum,de symbolo proferendo a populis in ecclesia,de episco pis,vt eis non liceat rem alienare ecclesie, vt episcopo liceat vnam de parochianis ecclesiis monaste rium facere,vt episcopis, & presbyteris,& diaconibus ex heresi conuersis iam non liceat misceri vxo ribus,vel quod hi qui semper catholici fuerint in cellulis suis cum mulieribus extraneis non meren tur.quod liberti ab episcopis vel ab aliis facti, & ecclesiis commendati permanere debeant liberi, quod lectio in omnibus sacerdotalibus mensis legi debeat, quod clericos ex familiis fisci nostri vnq; nullus agere presumat,& qui acceperit irrita talis donatio maneat, de ecclesiis ab heresi translatis vt ad episcopos in quorum sunt parochiis pertineant, de viduis quod que voluerint continentiam te neant,& que nubere elegerint quibus voluerint nubant, eque de vrginibus quod penitentes secun dum modum canonum antiquorum debeant agere penitentiam,quod qui voluerint agere peni tentiam prius tondeantur,aut habitum mutent,quod non liceat iudeis de Christianis ducere vxo res vel concubinas,siue comparare mancipia Christiana, & iudeis non liceat vel publica officia per agere, quod manere debeat firmum si serui fisci nostri ecclesias fecerint easq; de peculio suo dotaue rint, quod ydolatrie cultura a sacerdotibus vel iudicibus exquirenda sit atq; exterminanda, quod qui filium suum necauerit a sacerdotibus vel iudicibus distringatur, quod semel in anno ad con cilium sacerdotes & iudices atq; actores patrimonii nostri debeant conuenire,quod ecclesiarum om nium causa ad episcopi ordinationem pertinere debeat,quod sacerdotes moderanter agere debeãt per parochias,quod serui ecclesie siue clericorum non debeant a nostris actoribus in angaria aliqua fatigari.Quod religiosorum corpora cum hymnis & canticis tantum deferenda sint ad sepulchra. Quod ballimathie & turpia cantica prohibenda a sanctorum solemniis. Has omnes constitutio nes ecclesiasticas quas summatim breuiterq; perstrinximus(sicut plenius in canone continentur)ma nere perhenni stabilitate sancimus,Si quis clericus ergo aut laicus harũ sanctionũ obediẽs obserua tor esse noluerit superba frõte maiorũ statutis repugnãs,si episco⁹ presbyter diaconus aut cleric⁹ fue rit ab omni cõcilio excõmunicatiõi subiaceat, si vero laicus fuerit & honestioris loci persona fuerit

medietatem

Universidad de Deusto

medietatem facultatum suarum amittat fisci iuribus profuturam. Si vero minoris locí persona est amissione rerum suarum mulctatus in exiliū deputetur, Flauius reccaredus rex hanc deliberationē quā cum sancta definiuimus synodo confirmans subscripsi, Mausona in christi nomine ecclesie catholice emerecensis metropolitanus episcopus prouintie lusitanie his constitutionib⁹ quibus in vrbe Toletana interfui manu mea subscripsi. Similiter & alii episcopi subscripserunt.

¶ Explciunt concilium tertium Toletanum.

¶ INCIPIVNT CAPITVLA QVARTI CONCILII TOLETANI.

i ¶ De oratione & fidei confessione que in sancta dei ecclesia predicatur,

ii ¶ Nulla pene res magis discipline mores ab ecclesia christi depulit, q̄ inordinata diuersitas officii.

iii ¶ De formula secundū quā debeat sancta synodus in dei nomine fieri.

iiii ¶ In solemnitate paschali qualiter solet in hyspaniis varietas existere.

v ¶ De baptismi sacramento.

vi ¶ Comperimus quod per nōnullas ecclesias in die sexte ferie passionis domini clausis basilicarū foribus nō celebretur officiū.

vii ¶ Quidam in die eiusdē dominice passionis ad horam nonam ieiunium soluunt.

viii ¶ Lucerna & cereus infra vigilias apud quasdā ecclesias non benedicuntur, & cur a nobis benedicantur inquirunt.

ix ¶ Nonnulli sacerdotum per hyspanias reperiuntur qui dominicā orationem quā saluator noster docuit & precepit non cotidie, sed tantum die dominico dicunt,

x ¶ Quod sacerdotes hyspanie diebus quadragesime alleluya decantent.

xi ¶ Quod in quibusdam hyspaniarū ecclesiis laudes post apostolum decantent.

xii ¶ De hymnis etiam canendis.

xiii ¶ De hymno quoq; trium puerorum in quo vniuersa celi terreq; creatura deū collaudat.

xiiii ¶ Quod in finem psalmorū non sicut a quibusdam gloria patri, sed honor & gloria patri dicatur.

xv ¶ Sunt quidam qui in fine responsoriorū gloriam non dicunt.

xvi ¶ De apocalipsi libro, vt teneatur & quādo legatur.

xvii ¶ Quod quidā sacerdotes non rite post dictam orationem dominicam statim comunicant, & postea benedictionem in populo dant.

xviii ¶ Quod pernitiosa consuetudo nequaq̄ est retinenda.

xix ¶ Quod in veteri lege ab anno vigesimo quinto leuite ordinati mandantur.

xx ¶ Quod sacerdotes dei irreprehensibiles esse debent.

xxi ¶ Quod apud deum conscientiam purā, & apud homines famā optimā nos habere oporteat.

xxii ¶ Quēadmodum antistites ita presbyteri & leuite sicut nomine, ita & meritis vitā teneant & testimonium vite.

xxiii ¶ Quod prona sit omnis etas ab adolescētia in malum.

xxiiii ¶ Quod maxime in sacerdotibus dei vitanda est errorum ignorantia.

xxv ¶ De p̄sbyteris parochitanis dū ordinantur, quod libellum officialē a sacerdote suo accipere debent.

xxvi ¶ Quādo presbyteri aut diaconi in parochias constituuntur, oportet eos professionem episcopo suo facere.

xxvii ¶ Si episcopus presbyter diacon⁹ aut subdiaconus a gradu suo deiecti fuerint, & in secūda synodo innocentes inueniātur, qualiter recipi debeant.

xxviii ¶ Si episcopus presbyter seu diaconus vel ex ordine clericorū magos aruspices ariolos angures vel sortilegos consulere fuerint deprehensi, quid de eis agendum sit.

xxix ¶ Confinitimi hostium sacerdotes preter eos qui a regia potestate licentiam acceperint in synodo mundandi sunt.

xxx ¶ Quod sepe principes contra quoslibet maiestatis obnoxios sacerdotibus sua negotia committunt.

xxxi ¶ Vt episcopi in protegendis populis ac defendendis impositam a deo sibi curam non ambigant.

xxxii ¶ Quod auaritia radix cūctorum malorum aliquorum sacerdotū mentes obtineat.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶CAPITVLA CONCILII QVARTI TOLETANI.

xxxiii ¶Quicũq episcopus alterius episcopi diocesim per triginta annos sine aliqua interpellatione possederit, vt teneat eam.

xxxiiii ¶Vt sicut diocesim alienam tricenalis possessio tollit, ita territorii conuentum non amittit,

xxxv ¶Quod episcopos per cunctas dioceses parochiasq; suas ire oporteat per singulos annos.

xxxvi ¶Quicũq episcopi suffragio cuiuslibet aliquid de ecclesiasticis vtilitatibus prouiderint quid agendum sit.

xvxvi ¶Prebendũ a sacerdotibus vite solatiũ indigentibus & maxime his quibus restituenda vicissitudo est.

xxxviii ¶Non nulli diacones in tantã erumpũt superbiam, vt presbyteris si preferant.

xxxix ¶Si non licet episcopis, nec presbyteris oraria duo indui, quãtomagis diaconis qui ministri eorum sunt.

xl ¶Vt omnes clerici vel lectores sicut leuite & sacerdotes detõso superiꝰ capite inferius solam circuli coronam relinquant.

xli ¶Vt extranee femine cum clericis non habitent.

xlii ¶De clericis qui nõ habentes legitimũ coniugium extranearum mulierũ vel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt.

xliii ¶De clericis qui sine consultu episcopi sui vxorem duxerunt.

xliiii ¶De clericis qui in quãcũq; seditione arma volentes sumpserunt.

xlui ¶Si quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus.

xlvi ¶De p̃cepto domini nostri sisenandi regis.

xlvii ¶De eligendis economis,

xlviii ¶De professiõe monachi, vt quicquid fuerit allegatum teneat.

xlix ¶De clericis qui monachorum propositum appetunt.

¶Quale ius episcopi ĩ monasteriis habere debeant.

li ¶De monachis qui egrediẽtes de monasterio non solum ad seculum reuertũtur, sed etiam vxores accipiunt.

lii ¶De religiosis ꝓprie regionis qui nec inter clericos, nec iter monachos habẽtur

liii ¶De eis qui in discrimine cõstituti penitentiam accipiunt.

liiii ¶De secularibus qui accipientes penitentiam se tonderant, & rursus preuaricantes laici effecti sunt.

lv ¶Quod duo sunt genera viduarum, seculares & sanctimoniales.

lvi ¶De iudeis ne vi ad credẽdũ cogãtur.

lvii ¶De cupiditate episcopi presbyteri, vl diaconi siue clericorum qui conntra fidẽ christianã iudeis suffragium prestant.

lviii ¶De preuaricatione eorum qui dudũ ad christianã fidem promoti sunt.

lix ¶De iudeorum filiis vel filiabꝰ, ne parentum vltra inuoluantur erroribus.

lx ¶De iudeis baptizatis si postea preuaricati fuerint in christo,

lxi ¶De malorum consortiis, quod etiam bonos corrumpunt.

lxii ¶De iudeis qui christianas mulieres in coniugio habent.

lxiii ¶Non potest erga homines esse fidelis, qui extiterit impius in deum,

lxiiii ¶Precipiente domino, atq; excellentissimo sisenando rege, vt iudei aut qui ex iudeis sunt officia publica nullatenꝰ appetant.

lxv ¶Vt christianos seruos non liceat iudeis habere

lxvi ¶De his qui de rebus suis pauperibus christi nullatenus distribuunt.

lxvii ¶De episcopis qui mãcipiũ iuris ecclesie nõ retento ecclesiastico patrocinio manumitti desyderant

lxviii ¶Vt sacerdotes qui aut res suas ecclesie relinquunt, aut nichil habẽtes aliqua p̃dia ecclesiis suis cõqrunt, si voluerint possint de ecclesie famulis aliquos libertos facere

lxix ¶De libertis ecclie, quia nunq̃ moritur eorũ patrona a patrocinio eiusdem nũq̃ discedant.

lxx ¶De libertis ecclesie qui a patrocinio eiusdem discedunt.

lxxi ¶De libertis qui a quibuscũq; manumissi sunt atq; ecclesie patrocinio commẽdati existunt.

lxxii ¶Vt qui libertatem a dominis suis ita percipiũt, vt nullũ ĩ eis obsequiũ patronus detentet, suscipiãtur ad clerum

lxxiii ¶De famulis ecclesie cõstituere p̃sbyteros vel diaconos per parochias licet.

lxxiiii ¶De ecclesiastici ordinis istitutis vl decretis que ad quorũdã ptinẽt disciplinã.

¶Explciunt capitula.

¶Incipit

Universidad de Deusto

INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM QVARTVM.

Capitulumm primum.

ANNO TERTIO REGNANTE DOMINO NO A
stro gloriosissimo principe Sisenando, die nonas Decembris, Era.d.c.lxxxi.dū
studio amoris christi ac diligentia religiosissimi Sisenandi regis Hyspanie at
q; gallitie sacerdotes apud Toletanā vrbem in nomine domini cōuenissemus,
vt eius imperiis atq; iussis cōmoti a nobis agitaretur de quibusdā ecclesie disci
plinis tractatus, Primū gratias saluatori nostro deo omnipotenti egimus, post
hec antefato ministro excellentissimo & glorioso regi, cuius tanta erga deum de
uotio extat, vt non solū in rebus humanis, sed etiam in causis diuinis sollicit⁹ maneat, hic quippe dū
in basilica beatissime & sancte martyris leocadie oim nostrum pariter iam cetus adesset, pro merito
fidei sue cū magnificētissimis & nobilissimis viris ingressus, primum coram sacerdotibus dei humi
pstratus, cū lachrymis & gemitibus pro se interueniendū domino postulauit. Deinde religiosa pro
secutione synodū exhortatus est, vt paternorū decretorum memores ad confirmāda in nobis iura ec
clesiastica studiū preberemus, & illa corrigere que dū pernegligentiam in vsum venerunt cōtra eccle
siasticos mores licentiā sibi vsurpationēq; fecerunt. Talibus ergo eius monitis cōgaudentes necessa
rium extitit iuxta eius nostrumq; votū tractare que cōpetunt, siue in sacramētis diuinis, que diuerso
atq; illicito modo in hyspaniarū ecclesiis celebrātur, seu que in moribus praue vsurpata noscūtur. Et
quoniā generale conciliū agimus oportet primū nostre vocis sermonem de deo esse, vt post pfessio
nem fidei sequentia operis nrī vota quasi sup fundamētū firmissimū disponātur. Quēadmodū a san
ctis patribus accepimus patrē & filium & spūm sanctū vnius deitatis atq; substantie confitemur, in
psonarum diuersitate trinitatē credentes, in diuinitate vnitatem predicātes, nec personas confundi
mus, nec substantiam separam⁹, Patrem a nullo factum vel genitum dicimus, filiū a patre non factū
sed genitum asserimus, Spiritum sanctū vero nec creatū nec genitū sed pcedentem ex patre & filio p
fitemur, Ipsum autem dominū Iesum christum dei filiū & creatorem omniū ex substātia patris an
te secula genitū descendisse vltimo tempore pro redēptione mundi a patre, qui nunquā desinit esse
cum patre, Incarnatus est enim ex spiritusancto, & gloriosa sancta dei genitrice virgine maria, & na
tus ex ipsa solus idem dominus Iesus christus, vnus in sancta trinitate, anima & carne perfectus, sine
peccato suscipiens hominē, manens quod erat, assumens quod nō erat, equalis patri secundū diuinita
tem, minor patre secundū humanitatem, habēs in vna persona duarum naturarū proprietatem. Na
ture enim in illo due, deus & homo. Non aūt duo filii, & dii duo, sed idē vna persona in vtraq; natu
ra perferens passionē, & mortē pro nostra salute, non in virtute diuinitatis, sed in infirmitate huma
nitatis. Descēdit ad inferos, vt sanctos qui ibi tenebantur erueret, & deuicto mortis imperio resurre
xit, Assumptus in celis venturus est in futurū ad iudicium viuorū & mortuorū. Cuius morte & san
guine mundati remissionē peccatorum cōsecuti sumus, resuscitandi ab eo in die nouissima, in ea qua
nunc viuimus carne, & in ea qua resurrexit idem dominus forma percepturi ab ipso, alii pro iusti
tie meritis vitā eternā, alii pro peccatis supplicii eterni sententiā, Hec est ecclesie catholice fides, hāc cō
fessionē seruamus atq; tenemus, quā quisq; firmissime custodierit, perpetuā salutē habebit.

Capitulum secundum.

¶Post recte fidei confessionē que in sancta dei ecclesia predicatur, placuit omnes sacerdotes qui ca B
tholice fidei vnitate cōplectimur, vt nichil vltra diuersum aut dissonū in ecclesiasticis sacramentis aga
mus, ne quelibet nostra diuersitas apud ignotos seu carnales schismaticis errorē videatur ostēdere, &
multis extet scandalum varietas ecclesiarū. Vnus ergo ordo orandi atq; psallendi a nobis per omnē
Hyspaniam atq; galliciā conseruetur, vnus modus in missarum solēnitatibus, vnus in vespertinis offi
ciis, nec diuersa sit vltra in nobis ecclesiastica consuetudo, quia vna fide continemur & regno. Hoc eni
& antiqui patres decreuerunt, vt vnaqueq; prouincia & psallēdi & ministrandi parem consuetudinē
tenear.

Capitulū tertiū.

¶Nulla pene res discipline mores ab ecclesia christi magis depulit quam sacerdotū negligentia, qui C
contemptis canonibus ad corrigendos ecclesiasticos mores synodū facere negligunt, ob hoc a nobis

Universidad de Deusto Biblioteca

vniuersaliter definitum est,vt quia iuxta patrum antiqua decreta bis in anno difficultas temporis fieri conciliū non sinit,saltē vel semel a nobis celebretur,ita tamē aut si fidei causa est,aut quelibet alia ecclesie cōmunis generalis,totius Hyspanie & Gallicie synodus cōuocetur,Si vero nec de fide nec de cōmuni ecclesie vtilitate tractabitur,sed speciale erit cōciliū,prout vniuscuiusq; puincie metropolitanus elegerit pagendum esse. Omnes autem qui causas cōtra episcopos ac iudices ac potentes, aut contra quoslibet alios habere noscuntur ad idē conciliū cōcurrant,& quecūq; examine synodali a quibuslibet prauevsurpata inueniūtur regii executoris instantia iustissime his quibus iura sunt reformentur, ita vt pro compellendis iudicibus vel secularibus viris ad synodū metropolitani studio quidā executor a principe postuletur.

A ¶Quinta decima aūt kalendarum iuniarū congreganda est in quacūq; prouincia synodus ꝓpter vernale tempus,quando herbis terra vestitur,& pabula germinum inueniūtur.Hora itaq; diei prima ante solis ortum eiiciantur omnes ab ecclesia,obseratisq; foribus cunctis, ad vnā ianuam ꝑ quam sacerdotes ingredi oportet hostiarii sedeāt,Et cōueniētes omnes episcopi pariter introeāt, & secundū ordinationis sue tempora resideant. Post ingressum omnium episcoporū atq; consessum vocentur deinde pbri quos causa ꝓbauerit introire.Nullus se inter eos ingerat diaconorū.Post hos ingrediatur diacones probabiles,quos ordo poposcerit interesse,Et corona facta de sedibus episcoporum,pbri a tergo eorū resideant,diaconi in conspectu eorum stent,deinde ingrediantur laici,qui electioni cōcilii interesse meruerunt,Tūc quoq;& notarii quos ad recitandū vel excipiendū ordo requirit,& obserentur ianue,Sedentibusq; in diuturno silentio sacerdotib⁹,& cor tantū habētib⁹ ad deū,dicat archidiaconus,Orate.Statimq; omnes in terram prosternātur,& orantib⁹ diutius tacite cū fletib⁹ atq; gemitibus tunc vnus ex ēpis senioribus surgens orationē palam ad dominū fundat cūctis adhuc in terra iacentibus.Finita aūt oratione & responso ab oibus,Amen,rursus diaconus dicat,Erigite vos,&cōfestim omnes surgant & cū timore omni & disciplina,tā episcopi quam pbri sedeant, Sicq; oibus in suis locis in silentio considētibus diaconus alba indutus codicem canonum in medio proterens capitula de conciliis agendis pronunciet,Finitisq; titulis metropolitanus episcopus concilium alloquatur dicens. Ecce sanctissimi sacerdotes recitate sunt ex canonibus priscorum patrū sententie de concilio celebrando,Si qua ergo quempiam vestrum actio cōmouet corā suis fratribus proponat, Tūc si aliquis quācūq; querelā que cōtra canonem agit in audientiā sacerdotalē ꝓtulerit,nō prius ad aliud transeatur capitulum,nisi primū que proposita est actio terminetur.Nam & si pbr aliquis,aut diaconus,vel clericus,siue laicus,de his qui foris steterint cōcilium ꝑ qualibet re crediderit appellandū,ecclesie metropolitane archidiacono causam suam intimet,& ille cōcilio denunciet. Et tunc illi & introeundi & proponendi licentia concedatur,Nullus autem episcoporum a cetu cōmuni secedat anteq; hora generalis secessionis adueniat,Concilium quoq; nullus soluere audeat,nisi fuerint cuncta determinata,ita vt quecūq; deliberationi cōmuni finiuntur,episcoporū singulorum manibus scribantur. Tunc enim deus suorū sacerdotum concilio interesse credendus est,si tumultu omni abiecto sollicite atq; tranquille ecclesiastica negotia terminentur.

Capitulum quartum.

B ¶Solet in hyspaniis de solemnitate paschali varietas existere predicationis,diuersa enim obseruātia lateculorum paschalis festiuitatis interdum errorem parturit,Proinde placuit vt ante tres menses epiphaniorum metropolitani sacerdotes litteris se inuicem inquirant,vt cōmuni scientia docti diem resurrectionis christi comprouincialibus suis insinuent,vt vno tempore celebrandum annuncient.

Capitulum quintum.

C ¶De baptismi sacramento propter quod in hyspaniis quidam sacerdotes trinam ,simplam quidā mersionem faciunt,a nōnullis schisma eē conspicitur & vnitas fidei scindi videtur.Nam dum partes diuerse in baptizandis aliqua cōtrario modo agunt ab aliis non baptizatos esse contendūt .Proinde quid a nobis in sacramenti diuersitate finiendum sit, aplice sedis informemur ꝑceptis nō nostrā sed paternam institutionem sequentes,Beate ergo memorie Gregorius romane ecclesie pontifex qui nō solum partes italie illustrauit,sed & longe existentes ecclesias sua doctrina perdocuit,efflagitante sanctissimo Leandro ēpo de hac hyspanie diuersitate quid potius esset sequendū,inter cetera rescribens sic ait. De trina vero mersione baptismatis nichil respōderi verius potest quam ipsi sensistis , quia in vna fide nichil officit sancte ecclesie cōsuetudo diuersa.Nos autem quod tertio mergimus triduane sepulture sacramēta signamus,vt dum tertio infans ab aquis educitur,resurrectio triduani temporis

exprimatur,

Universidad de Deusto

exprimatur, Quod si quis forte etiam ꝑ summe trinitatis veneratione existimet fieri, neq; ad hoc aliquid obsistit baptizandū semel in aquas mergere, quia dum in tribus subsistentiis vna substātia est, potest infantem in baptismate in aquam vel ter, vel semel mergere, quando & in tribus mersionibus personarum trinitas, & in vna potest diuinitatis singularitas designari, Sed quod hucusq; ab hereticis infans in baptismate tertio mergebatur faciendū apud vos esse nō censeo, ne dum mersiones numerant, diuinitatem diuidant, dūq; quod faciebant faciunt, morem nostrū se fecisse gloriētur, Quapropter quia de vtroq; sacramento quod fit in sancto baptismo a tāto viro reddita est ratio qd vtrūq; irreprehensibile in sancta dei ecclesia habeatur, ꝓpter vitandum autem schismatis scādalum, vel heretici dogmatis vsum simplam teneamus baptismi mersionē, ne videantur apud nos qui tertio mergunt hereticorum approbare assertionem dum sequūtur & morem, Et ne forte cuiquā sit dubiū huius simpli mysterium sacramēti, videat in eo mortem & resurrectionem dū sequuntur & morē christi significare. Nam in aquas mersio quasi ad infernū descensio est, & rursus ab aquis emersio resurrectio est. Item videat in eo vnitatem diuinitatis, & trinitatem personarum ostendi, vnitatem dum semel mergimus, trinitatem dū in nomine patris & filii & spiritussancti baptizamus. Panditur huiꝰ singularis baptismi mysterium etiam scripturarū sanctarum exemplis, Paulo apostolo attestante. Nolo vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierūt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari. Mare quippe rubrum significat baptismū christi sanguine consecratū per quod populus dei sub colūna ignis & nubis semel transiit, vbi tamen tota erat trinitas precedente populum columna ignis & nubis, In igne quippe significatur pater, in colūna filius, in nube spiritus sanctus. Iordanis quoq; fluenta cum archa populus dei semel transiit, per quod significatur simpla mersio baptismatis, cuius sacramento ecclesia abluitur, & de fidei huius laboribus per baptismū quasi per iordanem ad terram celestis repromissionis ingreditur,

Capitulum sextum.

¶ Comperimus quod per nonnullas ecclesias in die sexte ferie passionis domini clausis basilicarum foribus non celebratur officium, nec passio domini populis predicatur, dū idem saluator noster apostolis suis precepit dicens, passionem & mortem & resurrectionem meam omnibus predicate, Ideoq; oportet eodem die mysterium crucis (quod ipse cūctis annūciādum voluit) predicari. atq; indulgentiam criminū clara voce omnem populū prestolari, vt penitentie compunctione mundati venerabile festum dominice resurrectionis remissis iniquitatibus suscipere mereamur, corporisq; eius & sanguinis sacramentum mundi a peccato sumamus. A

Capitulum septimum.

¶ Quidā in die eiusdem passionis dominice ab hora nona ieiunium soluūt, conuiuiis adhibentur, & dum sol ipse eadem die tenebris palluerit, lumen subduxerit, ipsaq; elementa turbata mestitiā totius mundi ostenderint, illi ieiunium tanti diei polluunt, epulisq; inseruiūt, Et quia totum eundē diē vniuersalis ecclesia propter passionem domini in merore & abstinētia peragit, quicūq; in eo ieiuniū preter paruulos senes & languidos ante peractas indulgētie preces persoluerit, a paschali gaudio depellatur, nec in eo sacramentū corporis & sanguinis domini percipiat, qui diem passionis eius per abstinentiam non honorauit. B

Capitulum octauum.

¶ Lucerna & cereus infra vigilias apud quasdam ecclesias non benedicitur, & a nobis cur benedicatur inquirunt, Propter gloriosum enim noctis ipsius sacramentum hec solemniter benedicimꝰ, vt sacre resurrectionis christi mysterium quod tempore huius noctis votiue aduenit benedictione sanctificati luminis suscipiamus, Et quia hec obseruatio per multarū loca terrarū regionesq; hyspanie in ecclesiis cōmendatur, dignum est propter vnitatē pacis, vt in gallicanis ecclesiis conseruetur. Nulli autē impune erit qui hoc contempserit sed patrum regulis subiacebit. C

Capitulum nonum.

¶ Nonnulli sacerdotum in hyspaniis reperiuntur, qui dominicam orationem quā saluator docuit & precepit nō quotidie sed tantum die dominica dicunt. Et quia sine intermissione vt oremus apostolus docuit, qualiter autem oremus christus precepit dicēs, cum autem oratis dicite. Pater noster qui es in celis, Quomodo ergo quotidie non dicitur quod sine intermissione dici iubetur: Nam in tantum quotidie hec oratio dicenda est, vt etiam ipso titulo vtatur. Nam vocatur oratio quotidiana, sic eā sancti patres nūcupauerūt, quod etiam apud doctores quorum illustris doctrina est inuenitur, San D

Universidad de Deusto Biblioteca

ctus quoq; Cyprianus dicit, Itaq; in oratione dominica panem nostrum id est christum dari no/
bis quotidie petimus,vt qui in christo manemus & viuimus,a sanctificatione & corpore eius non re
cedamus,Sanctus Hylarius dicit,Panem nostrum quotidianum da nobis hodie,quid enim tã vult
deus quam vt quotidie christus habitet in nobis,qui est panis vite & panis e celo,& quia quotidia/
na oratio est,quotidie quoq; vt detur oratur.Sanctus Augustinus dicit.De quotidianis autem bre
uibusq; peccatis sine quibus vita hec nõ ducitur quotidiana oratio fidelium satisfacit, Eorũ est enim
dicere Pater noster qui es in celis,qui iam patri tales regenerati sunt ex aqua & spiritusancto. Delet
ergo hec quotidiana oratio minima quotidiana peccata, delet illa a quibus vita fidelium etiam scele
rate gesta penitẽdo in melius discedit mutata. Ergo sicut christus p̃cepit,sic apostol⁹ monuit, Et quẽ
admodum doctores ecclesiastici instituerunt,quia quotidie vel cogitatione,vel verbo delinquimus,
quotidie & hanc orationem effundere in conspectu dei debemus, Quisquis ergo sacerdotũ vel sub
iacentium clericorum hãc orationem dominicam quotidie aut in publico,aut in priuato officio pre
terierit ,ppter suberbiam iudicatus ordinis sui honore priuetur.

Capitulum decimum.

A ¶Item cognouimus quosdam hyspanie sacerdotes,qui in quadragesime diebus alleluya decantant
preter in vltima ebdomada pasche,quod deinceps fieri interdicimus,statuẽtes vt in omnibus predi/
ctis quadragesime diebus(quia tempus nõ est gaudii sed meroris)alleluya non decantetur . Tunc
enim opus est fletibus ac ieiuniis insistere,corpus cilicio & cinere induere,animum meroribus deii/
cere,gaudium in tristitiam vertere quousq; veniet tempus resurrectionis christi,quando oporteat iã
in letitia manere,& merorem in gaudium mutare.Hoc enim ecclesie vniuersalis cõsensio in cunctis
terrarum partibus roborauit,quod & a nobis omnibus vt conseruetur per hyspanias galliciasq; pro
uincias oportebit,In temporibus vero reliquis,id est kalend. ianuarii,que propter errorem gentilita
tis aguntur omnino alleluya non decãtabitur,in quibus etiã preter piscem & olus sicut & in illis qua
dragintа diebus ceteris carnibus abstinetur,& a quibusdam etiam nec vinum bibitur . *Si quis er/*
go episcopus,aut pbr̃,aut diaconus,aut quilibet ex ordine clericorum fuerit repertus,qui arbitriũ suũ
huic constitutioni estimet preferẽdum ordinis officio carere cogatur & cõmunione eiusdem pasche
priuetur.

Capitulum vndecimum.

B ¶*In quibusdam quoq; hyspaniarum ecclesiis laudes post apostolũ decantantur priusq̃ euãgelium*
predicetur,dũ canones precipiant post apostolũ non laudes sed euangelium annũciare, presumptio
est enim vt anteponantur ea que sequi debent.Nã laudes ideo euangeliũ sequuntur propter gloriam
christi,que per idem euangelium predicatur circa omnes gentes,A sacerdotib⁹ hic ordo deinceps re
tineatur, excõmunicationis penam suscepturis qui hunc ordinem pertubauerint.

Capitulum duodecimum.

C ¶De hymnis etiam canendis & saluatoris & apostolorum habemus exemplũ,Nam & ipse domi/
nus hymnũ dixisse perhibetur Mattheo attestãte,Et hymno dicto exierunt in montẽ oliueti,& Pau
lus apostolus ad ephesios scripsit dicens.Implemini spiritu loquentes in psalmis,& hymnis,& canti/
cis spiritualibus,Et quia a nõnullis hymni humano studio in laudem dei atq; apostolorum & mar/
tyrum triumphos compositi esse noscũtur,sicut hi quos beatissimi doctores Hylarius atq; Ambro/
sius ediderunt,quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eo quod de scripturis sanctorum ca/
nonum vel apostolica traditione nõ existunt,Respuant ergo & illũ hymnum ab hominib⁹ compos
tum quem quotidie publico priuatoq; officio in fine omnium psalmorũ dicimus.Gloria & honor
patri & filio,& spiritui sancto,in secula seculorum. Amen. Nam & ille hymnus quem nato in carne
christo angeli cecinerũt.Gloria in excelsis deo,& in terra pax hominib⁹,bone volũtatis,*Reliqua que*
ibi sequuntur ecclesiastici doctores composuerũt. Ergo nec ipsi in ecclesiis canendi *sunt,quia in san/*
ctarum scripturarũ libris nõ inueniũtur,Componũtur misse siue preces,vel orationes,siue commẽ/
dationes seu manus impositiones,ex quibus si nulla decantetur in ecclesia, vacant officia omnia ec/
clesiastica. Admonet hec fieri atq; hortatur Timotheũ apostol⁹ dicẽs. Obsecro ergo primo omnium
fieri obsecrationes,orationes,postulationes,gratiarum actiones p̃ omnibus hominibus, pro regibus
& pro omnibus qui in sublimitatib⁹ sunt,Sicut ergo orationes ita & hymnos in laudem dei compo
sitos nullus nostrum vlterius improbet,sed pari modo in gallitia hyspaniaq; celebret,excommunica
tione plectendisqui hymnos reiicere fuerint ausi.

Capitulum decimumtertium.

¶Hymnum

Universidad de Deusto

Hymnū quoq; trium puerorū in quo vniuersa celi terreq; creatura deum collaudat,& quem ecclesia catholica per totum orbem diffusa celebrat,quidā sacerdotes in missa dominicorū dierum,& in solēnitatibus martyrū canere negligūt. Proinde sanctum concilium instituit,vt per oēs hyspanie ecclesias vel gallitie in omnium missarū solemnitate idem in publico decantetur,cōionem amissuris qui antiquam huius hymni consuetudinem,nostramq; definitionem excesserint. A

Capitulum decimumquartum.

In fine psalmorū nō sicut a quibusdā hucusq; Gloria patri,sed gloria & honor patri dicatur,Dauid propheta dicente,Afferte domino gloriā & honorem,& Iohanne euāgelista, Exercit⁹ dicentiū, honor & gloria deo nostro sedenti in throno, Ac per hec duo sic oportet in terris dici sicut in celis resonant,Vniuersis ergo ecclesiasticis hanc obseruationem damus,quā quisq; preterierit communionis iacturam habebit. B

Capitulum decimum quintum.

Sūt quidā qui in fine responsoriorum gloriam non dicūt,propter quod interdū inconuenienter resonat,sed hec est discretio,vt in letis sequatur gloria.in tristioribus repetatur principium. C

Capitulum decimumsextum.

Apocalipsim librum multorū conciliorū auctoritas & synodica sanctorū presulū Romanorū decreta Iohannis euangeliste esse prescribūt,& inter diuinos libros recipiendā constituerunt, Et quia plurimi sunt qui eius auctoritatē non recipiunt, eamq; in ecclesia dei predicare contemnūt, Si quis eum deinceps aut nō receperit,aut a pascha vsq; ad pentecostem in ecclesia non predicauerit,excommunicationis sententiam habebit. D

Capitulum decimumseptimum.

Nōnulli sacerdotes post dictā orationem dominicā statim cōicant,& postea benedictionē in populo dant,quod deinceps interdicimus,sed post orationē dominicā benedictio in populū sequatur, & tunc demū corporis & sanguinis domini sacramentum sumatur,eo videlicet ordine vt sacerdotes & leuite ante altare cōicent,in choro clerus,extra chorum populus. E

Capitulum decimumoctauum.

Pernitiosa cōsuetudo nequaq̄ est recipienda que maiorū statuta preteriens omnem ecclesie ordinem pturbauerit,dū alii p ambitus sacerdotia appetūt,alii oblatis muneribus pontificatū assumunt, nōnulli etiam sceleriḃ⁹ implicati,vel seculari militie dediti,indigni ad honorē summi ac sacri ordinis peruenerūt,de quorum.s.causa atq; remotione oportuerat quidē statuere,sed ne perturbatio quāplurima ecclesie oriretur preteritis omissis deinceps qui nō promoueātur ad sacerdotium ex regulis canonum necessario credimus inserendum,id est qui in aliquo crimine detecti sunt, qui infamie nota asperſi sunt,qui scelera antiqua per publicā pniam admisisse cōfessi sunt,qui in heresim lapsi sunt,qui in heresi baptizati aut rebaptizati esse noscuntur,qui semetipsos abscideruūt, aut naturaliter defectu membrorū aut decisione aliquid minus habere noscūtur,qui secunde vxoris cognitionē sortiti sunt, aut muneroſa coniugia frequentauerunt,qui viduam,vel a marito relictam duxerunt,aut corruptarum mariti fuerunt,qui cōcubinas,aut fornicarias habuerūt,qui seruili conditioni obnoxii sunt, qui ignoti sunt,qui neophiti,vel laici sunt,qui seculari militie dediti sunt, qui curie nexib⁹ obligati sunt, qui inscii litterarum sunt,qui nondū ad triginta annos peruenerit. Qui per gradus ecclesiasticos nō accesserūt,qui ambitu honorem querūt,qui munerib⁹ honorem obtinere moliūtur,qui a decessorib⁹ in sacerdotiū eliguntur,Sed nec ille deinceps sacerdos erit,quem nec clerus nec popul⁹ proprie ciuitatis elegit,vel auctoritas metropolitani,vel cōprouincialiū sacerdotū assensio exquisiuit,Quicūq; ergo deinceps ad ordinem sacerdotii postulat⁹,& in his que predicta sunt exquisitus in nullo horū deprehensus fuerit,& examinat⁹ probabili vita atq; doctrina extiterit,tūc secundum synodica, vel decretalia constituta cū omnium clericorum vel ciuiū voluntate ab vniuersis comprouincialibus episcopis,aut certe a trib⁹ in sacerdotem die dominica consecrabitur,conuenientib⁹ ceteris q̄ absentes sunt litteris suis,& magis auctoritate vel presentia ei⁹ qui est in metropoli cōstitutus. Episcop⁹ autem cōprouincialis ibi consecrand⁹ est,vbi metropolitanus elegerit,Metropolitanus aūt non nisi in ciuitate metropoli & comprouincialibus ibidem conuenientib⁹.Si quis autem deinceps contra predicta vetita canonū ad gradum sacerdotū indignus aspirare contenderit cum ordinatorib⁹ suis adepti honoris periculo subiacebit F

Capitulū decimumnonum.

In veteri lege ab anno vigesimo quinto Leuite in tabernaculo seruire mandantur,cuius auctoritatem in canonibus& sancti patres secuti sunt,Nos & diuine legis & conciliorū p̄cepti immemores in- G

Universidad de Deusto Biblioteca

fantes & pueros leuitas facimus ante legitimã etatem,ante experientiam vite, Ideoq; ne vlteriis fiat a nobis,& diuine legis & canonũ admonemur sententiis,sed viginti quinq; annorũ etate leuite consecrentur,& triginta pbri ordinentur,ita vt secũdum preceptum probentur primũ , & sic ministrent nullum crimen habentes. Capitulum vigesimum.

A ¶Quicũq; in sacerdotio dei positi sunt irreprehensibiles esse debent,Paulo attestante. Oportet episcopum irreprehensibilẽ esse. Inoffensos ergo & immaculatos decet existere sacerdotes,nec vllius eos fornicationis cõtagio pollui,sed caste viuentes,mũdos semetipsos celebrandis exhibeant sacramẽtis, Abstineamus ergo nos ab omni opere malo & ab omni inquinamento carnis liberi maneamus, vt mundi corpore,purgati mente possimus ad sacrificium christi digni accedere,& deum pro delictis omnium deprecari. Caput vigesimumprimum.

B ¶Quamuis conscientiã puram apud deũ nos habere oporteat,tamen & apud homines famã optimam custodire conuenit,vt iuxta preceptum apostolicũ non tantum coram deo,sed etiam coram hominibus vite sancte testimonium habeamus.Quidam enim hucvsq; sacerdotum non modicũ scãdalum creauerunt,dũ in conuersatione vite non bone fame existũt. Vt ergo excludatur deinceps omnefanda suspitionis occasio ,& ne detur vltra secularibus locus obtrectandi,oportet episcopos testimonium probabiliũ personarum cõuersationis & vite in cõclaui suo habere,vt deo placeant per conuersationem bonam,& ecclesie per omnium famam.

Capitulum vigesimumsecundum.

C ¶Non aliter placuit,vt quemadmodum antistites ita pbri atq; leuite quos forte infirmitas atq; etatis grauitas in conclaui suo manere non sinit,vt iidem in cellulis suis testes vite habeant, vitamq; suã sicut nomine ita meritis teneant. Capitulum vigesimumtertium.

D ¶Prona est omnis etas ab adolescentia in malum,nichil enim incertiꝰ quam vita adolescentium,ob hoc constituendum oportuit,vt si qui in clero pueri aut adolescentes existunt,omnes in vno conclaui atrii cõmorentur,vt lubrice etatis annos nõ in luxuria,sed in disciplinis ecclesiasticis agant,deputato probatissimo seniore,quem & magistrum discipline & testẽ vite habeant, Quod si aliqui ex his pupilli existunt,sacerdotali tutela foueantur , vt & vita eorum a criminibꝰ intacta sit,& res ab iniuria reproborũ,Qui autem his p̃ceptis resultauerit monasteriis deputentur,vt vagantes animi & superbi seueriori regula distringãtur. Capitulum vigesimumquartum.

¶Ignorãtia mater cũctorũ errorũ maxime in sacerdotibꝰ dei vitãda est,q docendi officiũ in populis susceperunt,sacerdotes enim legere sanctas scripturas frequenter admonet Paulus apostolus dicẽs ad Thimotheũ,Intende lectioni & exhortationi,Doctores semper manere in his se sciant, Igitur sacerdotes scripturas sanctas & canones meditentur,vt omne opus eorum in p̃dicatione diuina & doctrina consistat,atq; edificent cunctos tam fidei scientia,quã operum disciplina.

Capitulum vigesimumquintum.

F ¶Quando pbri in parochiis ordinantur libellum officialẽ a suo sacerdote accipiãt,vt ad ecclesias sibi deputatas instructi succedãt,ne per ignorantiam etiam in ipsis diuinis sacramentis offendant, vt quando vel ad letanias,vel ad concilum venerint,rationem ep̃o reddant,qualiter susceptum officiũ celebrent,vel baptizent. Capitulum vigesimumsextum.

G ¶Quãdo pbri aut diaconi p̃ parochias constituuntur,oportet eos primum p̃fessionem ep̃o suo facere vt caste & pie viuãt sub dei timore,vt dum eos tali professione obligauerit,sanctam disciplinam retineant. Capitulum vigesimumseptimum.

H ¶Episcopus pbr aut diaconus si a gradu suo iniuste deiectus in sancta synodo innocens reperiatur nõ potest esse quod fuerat nisi gradus amissos recipiat coram altario de manu episcoporum,si episcopus est orariũ anulum & baculum,si pbr orariũ & patenam,si diaconus orarium & albam,si subdiaconus patenã & calicem,sic & reliqui gradus cum reparationem sui recipiant quam cum ordinarentur perceperant. Capitulum vigesimumoctauum.

I ¶Si ep̃s aut pbr,siue diaconus,vel quilibet ex ordine clericorum magos aut aruspices , aut arriolos, aut certe augures,vel sortilegos,vel eos qui profitentur artem aliquã,aut aliquem eorum similia exercentẽ cõsuluisse fuerit deprehensus,ab honore dignitatis sue depositꝰ monasterii curam excipiat, in q; perpetue penitentie deditus scelus admissum sacrilegii soluat.

Capitulum vigesimumnonum.

K ¶Confinitimi hostium sacerdotes preter eos qui a regie potestatis sublimi auctoritate licentiam acceperunt

Universidad de Deusto

acceperunt, a quolibet mandatum agentes extraneum occulte accipere vel dirigere non presumāt, qui autem deprehenditur, aut conuincitur denunciatus principi apud concilium condigna animaduersione mulctabitur.

Capitulum trigesimum.

¶Sepe principes contra quoslibet maiestatis obnoxios sacerdotibus negotia sua committūt, & quia sacerdotes a Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentiunt regibus fieri iudices, vbi iureiurando supplicii indulgentia promittitur, non vbi discriminis sententia preparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum. A

Capitulum trigesimumprimum.

¶Episcopi in protegendis populis, ac defendendis impositam a deo sibi curam nō ambigant, ideoq; dum conspiciunt iudices, ac potentes pauperum oppressores existere, & prius eos sacerdotali admonitione redarguant, & si contempserint emendari, eorum insolentiam regis auribus intiment, vt quos sacerdotalis admonitio non flectit ad iustitiam regalis potestas ab improbitate coerceat. Si quis autem episcoporum id neglexerit concilio erit reus. B

Capitulum trigesimumsecundum.

¶Auaritia radix est cūctorum malorum, cuius sitis etiam sacerdotum mentes obtinet, Multi fidelium in amore Christi & martyrum in parochiis episcoporū basilicas construunt, oblationes sanctas tribuunt, sacerdotes hec auferunt, atq; in vsus suos conuertunt, inde est quod cultores sacrorum deficiunt, dum stipendia sua perdunt, inde labentium basilicarum ruine non reparantur, quia auaritia sacerdotali omnia auferuntur. Pro qua re constitutum est a presenti concilio episcopos ita dioceses suas regere, vt nichil ex earum iure presumant auferre, sed iuxta priorum auctoritatem conciliorum, tā de oblationibus quam de tributis, ac frugibus tertiam consequantur, quod si amplius quippiam ab eis presumptum extiterit, per concilium restauretur, appellantibus aut ipsis conditoribus, aut certe ꝓpinquis eorum, si iam illi a seculo decesserunt, Nouerint ergo conditores basilicarum in rebus quas eisdem ecclesiis conferunt nullam potestatem habere, sed iuxta canonum instituta sicut ecclesia, ita & dos eius ad ordinationem episcopi pertineat. C

Capitulum trigesimumtertium.

¶Quicunque episcopus alterius episcopi diocesim per triginta annos sine aliqua interpellatione possederit, quia secundum ius legis eius videtur esse diocesis, admittenda non est contra eum actio reposcendi, sed hoc intra vnam parochiam, extra vero nullo modo, ne dum diocesis defenditur prouintiarum termini confundantur. D

Capitulum trigesimumquartum.

¶Sicut diocesim alienam tricenalis possessio tollit, ita territorii conuentum non amittit, ideoq; basilice que noue condite fuerint, ad eum proculdubio episcopum pertinebunt, cuius conuentus esse constiterit. E

Capitulum trigesimumquintum.

¶Episcopum per cunctas dioceses parochiasq; suas per singulos annos ire oportet, vt exquirat quid vna queq; basilica in reparationem sui indiget, quod si ipse aut languore detentus, aut aliis occupationibus implicatus id explere nequiuerit, presbyteros probabiles aut diacones mittat, qui & redditus basilicarum & reparationes, & ministrantium vitam inquirant. F

Capitulum trigesimumsextum.

¶Quicunq; episcopi suffragio cuiuslibet aliquid ecclesiastice vtilitatis puiderint, & pro eo quodcūq; commodum in remunerationem promiserint, promissi solutionem eos exoluere oportebit, ita vt id ad concilium prouintiale deferatur, vt eorum conniuentia confirmetur, quia sicut Paulus ait, dignus est operarius mercede sua. G

Capitulum trigesimumseptimum.

¶Prebendum est a sacerdotibus vite solatium indigentibus, & maxime his quibus restituenda vicissitudo est, Quicūq; ergo fidelium de facultatibus suis ecclesie aliquid deuotione propria contulerint, si forte ipsi aut filii eorum redacti fuerit ad inopiam, ab eadem ecclesia suffragium vite pro tempo ris vsu percipiant, Si enim clericis seu monachis vel peregrinis aut quamlibet necessitatem sustinētibus pro solo religionis intuitu in vsum res ecclesiastice largiuntur, quantomagis consulendum est quibus retributio iusta debetur? H

Capitulum trigesimumoctauum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Nonnulli diacones in tantam erumpunt superbiam,vt sese presbyteris anteponant, atque in primo choro ipsi priores stare presumant, presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo vt sublimiores sibi presbyteros agnoscant, tam hi quam illi in vtroq; choro consistant.

Capitulum trigesimumnonum.

B ¶Si oraria duo nec episcopo induere quidem licet nec presbytero,vtiq; multominus diacono qui minister eorum est,vnum ergo orarium oportet leuitam gestare in sinistro humero, propter quod cta, id est predicat,Dexteram autem oportet habere liberam,vt expeditius ad ministerium sacerdotale discurrat. Caueant ergo amodo leuite gemino vti orario, sed vnum tantum & purũ, nec vllis coloribus aut a tyro ornatum ferant.

Capitulum quadragesimum.

C ¶Omnes clerici vel lectores sicut leuite & sacerdotes detonso superius capite toto inferius solam circuli coronam relinquãt, non sicut huc vsq; in gallitie partibus facere lectores videntur, qui prolixis vt laici comis in solo capitis apice modicum circulum tondent,ritus enim iste in Hispaniis huc vsq; heretcorum fuit,vnde oportet vt pro amputando ab ecclesiis scandalo hoc signum dedecoris auferatur & sit vna tonsura vel habitus sicut totius Hispanie est vsus,Qui aũt hoc no custodierit fidei catholice reus erit.

Capitulum quadragesimumprimum.

D ¶Cum clericis extranee femine nullatenus habitent,nisi tantum mater,& soror,filia,amita,in quibus personis nichil sceleris estimari nature sedus permittit,id eni & constitutio antiquorum patrum decreuit.

Capitulum quadragesimumsecundum.

E ¶Quidam clerici legitime non habentes coniugium, extranearum mulierum vel ancillarum suarũ interdicta sibi consortia appetunt,ideo que coniuncte taliter cum clericis sunt ab episcopo auferantur & venundentur,illis pro tempore religatis ad penitentiam quos sua libidine infecerunt.

Capitulum quadragesimumtertium.

F ¶Clerici qui sine consultu episcopi sui vxores duxerint,aut viduam,vel repudiatam, vel meretricem in coniugium acceperint separari eos a proprio episcopo oportebit.

Capitulum quadragesimumquartum,

G ¶Clerici q in quacunq; seditione arma volẽtes sumpserint,aut sumpserunt,reperti amisso ordinis sui gradu in monasterium contradantur penitentie.

Capitulum quadragesimumquintum.

H ¶*Si quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus, quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine vindicatur,oportet canonibus in tali scelere proditum a clericatus ordine submoueri,*& penitentie triennio deputari.

Capitulum quadragesimumsextum.

I ¶Precipiente domino nostro atq; excellentissimo sisenando rege id constituit sanctum concilium, vt omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictione atq; labore habeantur immunes, vt liberi deo seruiant, nullaq; predicti necessitate ab ecclesiasticis officiis retrahantur.

Capitulum quadragesimumseptimum.

K ¶Eos quos economos greci vocant hoc est qui vice episcoporum res ecclesiasticas tractant,sicut sancta Synodus calcedonensis instituit, omnes episcopos de proprio clero ad regendas ecclesias habere oportet,qui autem deinceps contempserit obnoxius eiusdem magni concilii erit.

Capitulum quadragesimumoctauum.

L ¶Monachũ aut paterna deuotio,aut ꝓpria ꝓfessio facit,qcqd horũ fuerit alligatũ tenebit, ꝓinde hi ad mũdũ reuerti intercludim⁹ aditũ,& oẽs ad seculũ interdicimus regressus.

Capitulum quadragesimumnonum.

M ¶Clerici q monachorũ ꝓpositũ appetũt,quia meliorẽ vitã sequi cupiũt liberos eis ab ep̃o in monasteriis largiri oportet ingressus,nec interdici ꝓpositũ eorũ q ad cõtẽplationis desyderium transire mutuntur.

Capitulum quinquagesimum.

N ¶Nunciatum est presenti concilio eo quod monachi episcopali imperio seruili opere mancipentur, & iura monasteriorum contra instituta canonum illicita presumptione vsurpentur,ita vt pene ex omnibio possessio fiat, atque illustris portio Christi ad ianitionem seruitutemque perueniat. Quapropter monemus eos qui ecclesiis presunt, vt vltra talia non presumant, sed hoc tantum sibi in monasterio vendicent sacerdotes quod precipiunt canones, id est monachos ad conuersaticnem sanctam promonere abbates, aliaque officia construere, atque extra regulam facta corrigere, quod si aliquid

in monachis

Universidad de Deusto Biblioteca

in monachis canonibus interdictum presumpserint,aut vsurpare quippiam de monasterii rebus tē-
tauerint, non deerit ab illis sententia excommunicationis, qui se deinceps nequaquam sustulerit ab
illicitis.

Capitulum quinquagesimumprimum.

¶Nonnulli monachorum egredientes a monasterio non solum ad seculum reuertuntur, sed etiam A
& vxores accipiunt, igitur reuocati in eodem monasterio a quo exierant, penitentie deputentur, ibiq;
defleant crimina sua vnde discesserunt.

Capitulū quiqnuagesimumsecūdū.

¶Religiosi proprie regionis qui nec inter clericos nec inter monachos habentur, siue hi qui per di- B
uersa loca vagi feruntur, ab episcopis in quorum conuentu commorari noscuntur, licentia eorum co-
erceatur, vt aut in clero aut in monasterio deputentur prepter eos qui ab episcopo suo aut propter lan
guorem fuerint absoluti.

Capitulum quinquagesimumtertium.

¶Si qui in discrimine constituti penitentiam accipiunt nulla manifesta scelera confitentes, sed tantū C
se peccatores esse predicātes, huiusmodi si reuelauerit possunt etiam per morum probitatem ad gre-
dus ecclesiasticos peruenire, Qui vero ita penitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpe-
trasse publice fateantur ad clerum vel honores ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt, quia se con
fessione propria notauerunt.

Capitulum quinquagesimumquartum.

¶Quicunq; ex secularibus accipientes penitentiam totonderunt se, & rursus preuaricantes laici effe D
cti sunt, comprehensi ab episcopo suo ad penitentiam ex qua recesserunt reuocentur, Quod si aliqui
per penitētiam irreuocabiles sunt nec admoniti reuertūtur vt vere apostate coram ecclesia anathema-
tis sententia condemnentur, Non aliter & hi qui a parentibus detonsi fuerunt aut sponte amissis pa-
rentibus seipsos religioni deuouerunt, & postea habitum secularem sumpserunt & iidem a sacerdote
comprehensi ad cultum religionis acta prius penitētia reuocētur, Quod si conuerti non possunt ve-
lut apostate anathematis sententie subiiciantur, que forma seruabitur etiam in viduis, virginibus sa-
cris, ac penitentibus feminis que sanctimonialem habitum induerunt, & postea aut vestem muta-
uerunt, aut ad nuptias transierunt.

Capitulum quinquagesimumquintum.

¶Duo sunt genera viduarum, seculares & sanctimoniales, seculares vidue sunt que adhuc disponen- E
tes nubere laicalem habitum non deposuerunt, sanctimoniales sunt que iam mutato habitu seculari
sub religioso cultu in cōspectu sacerdotis & ecclesie apparuerunt, he si ad nuptias transierint iuxta apo
stolum non sine damnatione erunt, quia se primum deo vouentes postea castitatis propositum abie-
cerunt.

Capitulum quinquagesimumsextum.

¶De iudeis autem precepit sancta synodus nemini deinceps ad credēdum vim inferre. Cui enim F
vult deus miseretur, & quem vult indurat, non enim tales inuiti saluandi sunt sed volentes, vt integra
sit forma iustitie, Sicut enim homo propria arbitrii volūtate serpenti obediens periit, sic vocante se gra
dei proprie mentis conuersione homo quisq; credendo saluatur, Ergo non vi, sed libera arbitrii volū-
tate vt conuertantur suadendi sunt nō potius impellēdi, Qui autem iampridem ad Christianitatem
coacti sunt sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti quia iam constat eos sacramen
tis diuinis associatos & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos eē, & corporis domini & san-
guinis extitisse participes, oportet vt fidem etiam quamvi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur,
ne nomen domini blasphemetur, & fides quam susceperunt vilis ac contemptibilis habeatur.

Capitulum quinquagesimumseptimum.

¶Tanta est quorundam cupiditas, vt quidam eam appetentes iuxta quod ait apostolis etiam a fide G
errauerūt. Multi quippe huc vsq; ex sacerdotibus atq; laicis accipientes a iudeis munera, perfidiam eo
rum suo patrocinio fouent, qui non immerito ex corpore antichristi esse noscūtur, quia contra christū
faciūt. Quicunq; ergo deinceps episcopus siue clericus siue secularis illis cōtra fidem christianam suf
fragium, vel munere vel fauore prestiterit, vt prophanus & sacrilegus anathema effectus ab ecclesia ca
tholica habeatur extraneus, quia dignus est vt a corpore christi separetur qui inimicis christi patronus
efficitur.

Capitulum quinquagesimumoctauum.

¶Plerique qui ex iudeis dudum ad christianam fidem promoti sunt nūc blasphemātes in christo nō H
solum iudaicos ritus perpetrasse noscuntur, sed etiam abominandas circuncisiones exercere presum-
pserunt, de quibus consultu piissimi ac religiosissimi domini nostri sisenandi regis hoc sanctum decre
uit concilium, vt huismodi trāsgressores pontificali auctoritate correcti ad cultum christiani dogma-
tis reuocentur, vt quos voluntas propria non emendat animaduersio sacerdotalis coerceat. Eos autem

Universidad de Deusto Biblioteca

quos circuncidunt,si filii eorum sunt a parentum consortio separētur,si serui pro iniuria corporis sui libertati tradantur.

Capitulum quinquagesimumnonum.

A Iudeorum filios vel filias ne parentum vltra inuoluantur errororibus, ab eorum consortio separari decernimus deputatos,aut monasteriis aut christianis viris,aut mulieribus deum timentibus, vt sub eorum conuersatione cultum fidei discant,atq; in melius instituti tam in moribus quam in fide proficiant.

Capitulum sexagesimum.

B Iudei baptizati,si postea preuaricantes in christum qualibet pena damnati extiterint a rebus eorū fideles filios excludi non oportebit,quia scriptum est, filius non portabit patris iniquitatem.

Capitulum sexagesimumprimum.

C Sepe malorum consortia etiam bonos corrumpunt,quantomagis eos qui ad vitia proni sunt, Nulla ergo communio vltra sit hebreis ad fidem christianā translatis cū his qui adhuc in veteri ritu consistunt,ne forte eorum participio subuertantur. Quicunq; ergo amodo ex his qui baptizati sunt infidelium consortia non vitauerint, & hi christianis donentur,& illi publicis cedibus deputentur.

Capitulum sexagesimumsecundum.

D Iudei qui christianas mulieres in coniugio habent admoneantur ab episcopo ciuitatis ipsius, vt si cum eis permanere cupiunt christiani efficiantur,quod si admoniti noluerint separentur,quia nō potest infidelis in eius permanere coniunctione que iam in christianam translata est fidē,filii autem qui ex talibus nati existunt fidem atq; conditionem matris sequantur, similiter & hi qui ꝓcreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris christianam religionem sequantur nō iudaicam superstitionem.

Capitulum sexagesimumtertium.

E Non potest erga homines esse fidelis qui deo extiterit infidelis,Iudei ergo qui dudū christiani effecti sunt,& nunc christi fidem preuaricati sunt ad testimonium dicendum admitti non debent,quāuis esse se christianos annuntient,quia sicut in fide christi suspecti sunt,ita in testimonio humano dubii habentur,Infirmari ergo oportet eorum testimonium qui in fide falsi docentur,nec eis esse credendum qui veritatis a se fidem abiecerunt.

Capitulum sexagesimumquartum.

F Precipiente domino atque excellentissimo,sisenando rege constituit id sanctum concilium,vt Iudei aut hi qui ex Iudeis sunt officia publica nullatenus appetant, quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt,ideoque iudices prouintiarum cum sacerdotibus eorum subreptiones fraudulenter relictas suspendant,& officia publica eos agere non permittant. Si quis autem hec permiserit velut in sacrilegum excommunicatio proferatur,& is qui subrepserit publicis cedibus deputetur.

Capitulum sexagesimumquintum.

G Ex decreto gloriosissimi principis hoc sanctum elegit concilium, vt iudeis non liceat Christianos seruos,nec Christiana mancipia emere,nec cuiusquam consequi largitatem,Nefas enim est vt mēbra Christi seruiant antichristi ministris,quod si deinceps seruos christianos vel ancillas Iudei habere presumpserint,sublati ab eorum dominatu libertatem a principe cōsequantur.

Capitulum sexagesimumsextum.

H Et si illi q nulla ex reb⁹ suis paupib⁹ xp̄i distribuūt eterni iudicis voce in futuro cōdēnabūtur,q̄to magis hi q auferūt paupibus que nō dederūt? Quapropter ep̄i q nichil ex ꝓprio suo ecclie xp̄i cōpēsauerit hac diuinā sniam metuāt, & libertos ex familiis ecclie ad cōdēnationē suā facere nō p̄sumāt,Impium est enim vt qui res suas ecclesie nō cōtulerit dānū inferat,& ius ecclesie alienare cōtēdat. Tales ergo libertos successor episcopus absq; aliqua oppositione ad ius ecclesie reuocabit,quia eos non equitas sed improbitas absoluit.

Capitulum sexagesimumseptimum.

I Episcopus qui mancipium iuris ecclesie nō retēto ecclesiastico patrocinio manumitti desyderat,duos meriti eiusdem & peculii coram concilio ecclesie cui preminet per commutationem subscribentibus sacerdotibus offerat,vt rata & iusta inueniatur diffinitio commutantis, Tunc enim liberam manumissionem,sine patrocinio ecclesie concedere poterit,quia eum quem libertati tradere disponit,iam iuri proprio acquisiuit, Huiusmodi autem liberto,aduersus ecclesiam cuius iuris extitit accusandi vel testificādi denegetur licētia, Quod si presumpserit,placet vt stante commutatione in seruitutem propriam reuocetur cui nocere conatur.

Capitulum sexagesimumoctauum.

K Consensus totius cōcilii definiuit, vt sacerdotes qui aut res suas ecclesie relinquunt,aut nichil hr̄tes aliq̄ tn̄ p̄dia,aut familias ecclesiis suis cōqrūt,licebit illis aliquos de famulis eiusdē ecclesie manumittere iuxta rei collate modum quem antiqui canones decreuerunt, ita vt cum peculio & posteritate sua

ingenui

Universidad de Deusto Biblioteca

ingenui sub patrocinio ecclesie maneant vtilitates iniunctas sibi iuxta quod potuerint prosequentes.

Capitulum sexsagesimũnonum.

¶Liberti ecclesie (quia nunquam moritur eorum patrona) a patrocinio eiusdem nunquam discedant, nec posteritas quidem eorum sicut priores canones decreuerunt, Ac ne libertas eorum in futura prole non pateat, ipsaq; posteritas naturali ingenuitate obnitens sese ab ecclesie patrocinio subtrahat necesse est, vt tam hi liberti q̃ ab eis progeniti professionem episcopo suo faciant, per quam ex familia ecclesie libertos effectos se esse fateantur, eiusq; patrocinium non relinquant, sed iuxta virtutem suã obsequium vel obedientiam prebeant. A

Capitulum septuagesimum.

¶Liberti ecclesie qui a patrocinio eius discedentes quibuslibet personis adheserunt, si admoniti redire contempserint, manumissio eorum irrita sit, quia per obedientie contemptum ingrati actione tenentur. B

Capitulum septuagesimumprimum.

¶Liberti ecclesie qui a quibuscunq; manumissi sunt, & ecclesie patrocinio commendati existunt sicut regule antiquorum patrum constituerunt, sacerdotali defensione a cuiuslibet insolentia proteganur siue in statu libertatis, siue in peculio quod habere noscuntur. C

Capitulum septuagesimumsecundum.

¶Quicunq; libertatem a dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibi in eis obsequium patronus retentet, isti si sine crimine sunt ad clericatus ordinem suscipiantur, quia directa manumissione absoluti noscuntur, qui vero retento obsequio manumissi sunt pro eo quod adhuc patroni seruitute tenentur obnoxii, nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promouendi, ne quando voluerint eorum domini fiant ex clericis serui. D

Capitulum septuagesimumtertium.

¶De familiis ecclesie constituere presbyteros, & diacones per parochias liceat, quos tamen vite rectitudo, & probitas morum commendat, ea tamen ratione vt antea manumissi libertatem status sui percipiãt, & denuo ad ecclesiasticos honores succedãt, Est eni irreligiosum obligatos existere seruituti q̃ sacri ordinis suscipiunt dignitatẽ, quicquid aũt talibus aut per libertatem concessum, aut successione extiterit datum, aut quolibet commodo collatum non licebit eis quippiam inde in extraneas personas trãsmittere, sed omnia ad eius ecclesiam qua manumissi sunt post eorum obitũ pertinere, His quoq; sicut & ceteris ecclesie libertis accusandi vel testificandi aduersus ecclesiã aditus intercluditur, ad quod si aspirauerint non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate nature, sed tpe necessitatis promeruerunt. E

Capitulum septuagesimumquartum.

¶Post instituta quedam ecclesiastici ordinis vel decreta que ad quorundam pertinent disciplinam, postrema nobis cunctis sacerdotibus sententia est pro robore nostrorum regum & stabilitate gentis gothorum pontificale vltimum sub deo iudice ferre decretum, Multarum quippe gentium (vt fama est) tanta extat perfidia animorum, vt fidem sacramento promissam regibus suis obseruare contemnant, & ore simulent iuramenti professionem dum retineant mente perfidie impietatem, iurant enim regibus suis, & fidem quam pollicentur preuaricantur, nec metuunt volumen illud iudicii dei per qd̃ inducitur maledictio, multaque penarum comminatio super eos qui iurant in nomine dei mendaciter, Que ergo spes talibus populis cõtra hostes laborãtibus erit? Que fides vltra cum aliis gẽtibus in pace credenda post fedus nõ violandum? Que in hostibus iura stabili permanebunt sponsione, quando nec ipsis propriis regibus iuratam fidem conseruant, quis enim adeo furiosus est qui caput suum manu sua propria desecet? Illi vt notum est immemores salutis sue propria manu seipsos interimunt in semetipsos suosq; reges proprias conuertẽdo vires. Et cum dominus dicat, nolite tangere christos meos, & Dauid, quis inquit extẽdit manum suam in christũ domini, & innocens erit: illis nec vitare metus est periurium, nec regibus inferre exitium, Hostibus quippe fides pacti datur, nec violatur, Quod si in bello ẽ fides vigeat, quãto magis in ceteris seruãda ẽ: sacrilegium quippe est, si violetur a gẽtibus regũ suorũ ꝓmissa fides, qa nõ solũ in eos fit pacti trãsgressio, sed & in deũ in cuius noĩe pollicetur ipa ꝓmissio, Inde ẽ q̃d multa regna terrarũ celestis iracũdia, ita permutauit vt pro ipietate fidei & morum, alterum ab altero solueretur, Vnde & nos cauere oportet causam huiusmodi gentium ne similiter plaga feriamur precipiti, & pena puniamur crudeli, Si eni deus ãgelis in se ꝑuaricãtib9 nõ pepcit qui ꝑ inobedientiã celeste habitaculũ ꝑdiderũt, vñ & per Esaiã dicit, inebriatus est gladius me9 i celo, q̃to magꝭ nos nrẽ salutis interitũ timere debem9, ne ꝑfidelitatẽ eodẽ seuiẽte peam9? Q̃d si diuinã iracũdiã vitare volum9, & seueritatẽ eius ad clemẽtiã ꝓuocare cupimus, seruem9 erga deũ religiõis cultũ atq; timorẽ, custodiamus erga principes nostros pollicitã fidem atq; spõsionem, Nõ sit in nobis vt in F

Universidad de Deusto Biblioteca

quibusdam gentibus infidelitatis subtilitas impia,non subdole mentis perfidia,non periurii nefas,& coniurationum nefanda molimina, Nullus apud nos presumptione regnum accipiat , nullus exciter mutuas seditiones ciuium,nemo meditetur interitus regum,sed defuncto in pace principe primates gentis cum sacerdotibus successorem regni concilio communi constituant,vt dum vnitatis concordia a nobis retinetur,nullum patrie gentisq; diffidium per vim ambitiōis moueatur, Quod si hec admonitio mentes nostras non corrigit,& ad salutem communem cor nostrum nequaq; perducit audi sententiam nostram. Quicūq; ergo ex nobis,vel totius Hispanie populis qualibet coniuratione,vel studio sacramentū fidei sue,quod ꝑ patrie gentisq; gothorum statu,vel conseruatione regie salutis pollicitus est temerauerit,aut regem Nece attrectauerit,aut potestate regni exuerit, aut presumptione tyrannica regni fastigium vsurpauerit,anathema sit in conspectu dei patris,& angelorum, atque ab ecclesia catholica quam periurio profanauerit efficiatur extraneus,& ab omni cetu Christianorum alienus cum omnibus impietatis sue sociis,qa oportet vt vna pena teneat obnoxios ques similis error inuenerit implicatos,Quod iterum secundo replicamus dicentes. Quicunq; amodo ex nobis, vel cunctis Hispanie populis quolibet tractatu vel studio sacramentum fidei sue quod ꝑ patrie gentisq; gothorum statu,vel conseruatione regie salutis pollicitus est violauerit,aut regem Nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit,aut presumptione tyrannica regni fastigium vsurpauerit, Anathema in conspectu Christi & apostolorum eius sit,atq; ab ecclesia catholica quam periurio profanauerit efficiatur extraneus,& ab omni consortio Christianorum alienus & damnatus in futuro iudicio dei,Habeatur cū participib⁹ suis,quia dignum est,vt qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eorum participatione obnoxii teneantur,Hoc etiam tertio acclamamus dicētes. Quicunq; amodo ex nobis vel cunctis Hispanie populis qualibet meditatione vel studio sacramentū fidei sue,quod ꝑ patrie salutis gentisq; gothorum statu vel incolumitate regie potestatis pollicit⁹ est violauerit , aut regem nece attrectauerit,aut potestate regni exuerit,aut presumptione tyrannica regni fastigium vsurpauerit, anathema sit in conspectu spiritus sancti,& martyrū christi,atq; ab ecclesia catholica quam periurio profanauerit extraneus efficiatur,& ab omni communione christianorum alienus , nec partem habeat iustorū, sed cum diabolo & angelis eius eternis suppliciis condemnetur vna cum eis qui eādem cōiurationē nituntur , vt par pena perditionis constringat quos in perniciem praua societas copulat, Et ideo si placet omnibus qui adestis hoc tertio reiterata sententia vestre vocis consensu firmate, Ab vniuerso clero vel populo dictum est,Qui contra hāc nostram definitionem presumpserint,anathema maranatha,hoc est perditio in aduentu domini sint,& cum Iuda scarioth partem habeant ipsi & socii eorum amen . Quapropter nos ipsi & sacerdotes omnes sanctā ecclesiam christi ac populum admonemus, vt hec tremenda, & totiens reiterata sententia nullum ex nobis presenti atq; eterno condemnet iudicio,sed fidem promissam erga gloriosissimum dominum nostrum Sisenandum regem custodientes ac sincera illi deuotione famulantes non solum diuine pietatis in nobis clementiam prouocemus, sed etiam gratiam ātefati principis percipere mereamur, Te quoq; presentem regem ac futuros etatum sequentium principes humilitate debita deposcimus,vt moderati & mites erga subiectos existites , cum iustitia & pietate populos a deo vobis creditos regatis, bonamq; vicissitudinem qui vos nobis constituit largitori christo rependatis, regnantes in humilitate cordis cum studio bone actionis, Nec quisquam vestrum solus in causa captiuum , aut reum sententia feriat , sed consensu publico cum rectoribus ex iudicio manifesto delinquentium culpa patescat seruata a vobis in offensis mansuetudine,vt non seueritate magis in illis q̄ indulgentia polleatis, vt dum omnia hec auctore deo pio a vobis moderamine conseruentur,& reges in populis,& populi in regibus,& deus in vtrisq; letetur,Sane de futuris regibus hanc sententiam promulgamus,vt si quis ex eis contra reuerentiā legum superba dominatione & fastigio in flagitiis,& facinore,siue cupiditate crudelissima potestatem in populis exercuerit,anathematis sententia a Christo domino condamnetur,& habeat a deo separationem atque iudicium propter quod presumpserit praua agere & in perniciem regnū deducere, De simithilanero qui propria scelera metuens seipsum regno priuauit,& potestatis fascibus exuit id cum gentis consultu decreuimus,vt neq; eum vel vxorem eius propter mala que cōmiserunt neq; filios eorū vnitati nostre vnq̄ consociemus,nec eos ad honores a quibus ob iniquitatem deiecti sunt aliquando promoueamus. Quicq; etiā sicut i fastigio regni habētur extranei,ita possessiōe rerū quas de miserorū sumptibus auxerant maneāt alieni,preter id quod pietate piissimi principis nostri fuerunt consecuti.Nō aliter & gesillanē meōrati simithilane & sanguie & scelere fratrē q nec i germanitatis fide stabilis extitit nec fidem

Universidad de Deusto Biblioteca

tit,nec fidē glorioso domino nostro pollicitam conseruauit,hunc ergo cum coniuge sua sicut & ante factum est,a societate gentis atq; consortio nostro placuit separari, nec in amissis facultatibus in quibus per iniquitatem creuerant reduces fieri,preter id quod consecuti fuerint pietate clementissimi principis, cuius gratia bonos donorū premiis ditat,& malos a beneficentia sua non separat,gloria autem & honor omnipotenti deo nostro in cuius nomine congregati sumus. Post hec pax & salus & diuturnitas piissimo & amatori christi domino nostro sisenando regi cuius deuotio nos ad hoc decretum salutiferum conuocauit. Corroboret ergo gratia regnū illius, gentesq; gothorum in fide catholica annis & meritis,protegat illum vsq; ad vltimam senectutem summi dei gratia & post presentis regni gloriam ad eternum regnum transeat,vt sine fine regnet,qui in seculo feliciter imperat, ipso prestante qui est rex regum,& dominus dominorum cum patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. Definitis itaq; his que superius comprehen a sunt, annuente religiosissimo principe placuit deinde nulla re impediente a quolibet nostrū que constituta sunt temerari,sed cuncta salubri concilio conseruari, Et quia profectib⁹ ecclesie & anime nostre conueniunt,etiam propria subscriptione(vt permaneāt,)roboramus Ego ysidorus in christi nomine spalensis ecclesie metropolitan⁹ episcopus hec constituens subscripsi. Similiter & alii episcopi subscripserunt numero quadraginta.

¶Explicit concilium quartum toletanum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII TOLETANI QVINTI HABITI ERA. DLXXXIIII. ANNO PRIMO CHINTILLANI.

i ¶De institutione nouarū letaniarum.
ii ¶De custodia salutis regum & defensione prolis presentium principum
iii ¶De reprobatione personarū que prohibentur adipisci regnum
iiii ¶De his qui sibi blandiuntur spe rege superstite
v ¶De his qui principes maledicere presumunt
vi ¶Vt regum fideles a successoribus regū rerum iure non fraudentur pro seruitutis mercede
vii ¶Quod in celebritate cunctorum conciliorum synodus toletana temporibus sisenandi habita per probationē vocis dare ob custodiam sui cunctis debeat innotescere
viii De indulgētia principū noxiis seruata.
ix ¶De fauore principum cōcilii acclamatione concesso,

INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM QVINTVM.

APVD VRBEM TOLETANAM DIVERSIS EX PROVINTIis hyspanie sacerdotes dñi qui i vno pacis osculo in basilica sancte martyris leochadie consedimus gratiarum actiones omnipotenti deo persoluimus propter suam misericordiam magnam,cuius nutu in hanc conuenimus cōcordiam, & gloriosi principis nostri Chintillani regis initia,ob cuius salutis & felicitatis cōstantiam supernam imploramus clementiam, qui se in medio nostri cetus ingressus cum optimatibus & senioribus palatii sui supplex omniū orationibus commendauit,suosq; fideles ita facere sancta exhortatione coegit,atq; hanc institutionē quam ex precepto eius & decreto nostro sancimus, diuina inspiratione premisit. A

Capitulum primum.

¶Scilicet vt in cūcto regno a deo sibi cōcesso specialis & ppria hec religiosa omni tempore teneatur obseruantia,vt a die iduum decembrium letania triduo vbiq; annua successione peragatur,& indulgentia delictorum lachrimis impetretur, Quod si dies dominica intercesserit,in sequēti ebdomada celebretur vt quoniam abūdate iniquitate efficitur,vt vsq;quaq; prolata malicia noua exerceant facinora noua quoq; hec ipsa cōsurgat cōsuetudo,que possit ante omnipotētis oculos nra esse purgatio. B

Capitulum secundum.

¶Summa autem nobis vigilantia & grandi religione sit curanda prouidendum est,vt mala que assidue C

Universidad de Deusto Biblioteca

perhibita perpetrantur circunspecta disciplina ecclesiastica extirpentur. Non enim est incassum scri
ptum. Pestilente flagellato stultus sapientior erit. Quãobrem quoniã preponderãte onere delicto
rum experiẽtia pene semper ac sepe fieri discimus quod magnopere vitare debem⁹, Quod etiam cu
stoditur cum hoc quod diuinis sacramentis spopondimus, temeritate non violamus. Ideoqꝫ est cõ
pescendum quod crebro inuenitur transgressum, Sed ne succedentes precedant, ac deinde sequentes
inuideãt altiorib⁹, & cuncta quieta & pacata permaneant, hec in cõcilio cõmuniter consyderata defer
tur sententia, vt seruetis quecũqꝫ in vniuersali & magna synodo prouisa conscriptaqꝫ circa principum
salutem & vtilitatẽ sunt, Hec quoqꝫ adiecta custodiãtur, videlicet vt omni benignitate omniqꝫ firmi
tate circa omnẽ potestatem principis nostri Chintillani regis teneatur dilectio, & prebeatur ratio
nabile defensionis adminiculum, nec res iuste prouise aut etiam parentum digna prouisione procu
rate ad iuris proprietatem pertinentes iniuste fruadulenter ve a quoq̃ causa illicite exquisita ledendi
eos prebeatur, nec quocunqꝫ modo quibuslibet rebus spreta dilectione molestentur, Hec enim licen
tia efficit, & pricipes in subiectis suspectos, & subiectos in bonis principũ cupidos. Quo circa ne &
premissa cõtẽnantur, & vt cupiditas radix omniũ malorum auferatur, contestamur oẽs presentes &
absentes, vel etiam futuris temporibus consequentes corã deo & angelis eius, quod si quisquã conte
stationis temerator extiterit atqꝫ contemptor, & quacumqꝫ argumentatione odiose eos molestare, aut
in aliquo fuerit conatus ledere, sit anathema in christianorũ oim cetu, atqꝫ superno cõdemnetur iudi
cio, sit exprobrabilis omnib⁹ catholicis & abominabilis sanctis angelis in ministerio dei constitutis,
sit hoc seculo perditus & in futuro condemnatus qui tam recte prouisioni noluit prebere consensum

Capitulum tertium.

A ¶ Inexpertis nobis moribus nouam decet inuenire medelam, quapropter quoniã sunt inconsyde
rate quorundam mentes & se minime capientes quos nec origo ornat, nec virtus decorat, qui passim
putant licetqꝫ ad regalia maiestatis puenire fastigia, Huius rei causa nostra omniũ cum inuocatio
ne diuina prebetur sententia, vt si quis talia meditatus fuerit, quem nec electio omniũ preficit nec go
thice gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio catholicorum priuatus, & diuino anathema
te condemnatus.

Capitulum quartum.

B ¶ Ergo quia & religioni inimicũ & hominibus constat esse pniciosum futura illicite cogitare, & cas⁹
principum exquirere, ac sibi in posterũ prouidere cum scriptum sit, Non est vestrum nosse momenta
vel tempora que pater posuit in sua potestate, hoc decreto censemus, vt quisquis inuentus fuerit talia
perquisisse & viuente principe in alium attendisse pro futura regni spe, aut alios inse propter id attra
xisse, a conuentu catholicorum cum excommunicationis sententia expellatur,

Capitulum quintum.

C ¶ Sed & hoc pro pestilentiosis hominũ moribus salubri deliberatione cẽsem⁹. ne quis in principem
maledicta congerat, scriptũ est enim a legislatore, Principẽ populi tui ne maledixeris. Quod si quis
fecerit excõmunicatione ecclesiastica plectatur, nam si maledicti regnum dei non possidebunt, quan
tomagis talis ab ecclesia necessario pellitur, qui diuine violator sententententie inuenitur?

Capitulum sextum

D ¶ Simili prouidentia pro fidelibus regum nostra datur sententia, vt quisquis superstes principum
extiterit iuste in rebus profligatis aut largitate principis acquisitis nullam debeat habere iacturã, nã
si licenter & iniuste pertubẽtur fidelium mẽtes, nemo optabit propriũ ac fidele prebere obsequiũ, dũ
cuncta nutant in incertum, & in futuro discriminis formidant causam, sed saluti & rebus eorũ prin
cipalis pietas debet prebere suffragia, exemplis enim ceteri prouocantur ad fidem cum fideles non
fraudantur mercede.

Capitulum septimum.

E ¶ Propter malarũ mentiũ facilitatem & memorie obliuionis hoc sacratissima statuit synodus, vt in
omni concilio episcoporum hyspanie vniuersalis concilii decretum quod propter principum nostro
rum est salutem constitutum, peractis omib⁹ in synodo publica voce debeat pronunciari, quatinus se
pe replicatum auribus vel assiduitate iniquorum mens territa corrigatur, que ad preuaricandum &
obliuione & facilitate perducitur.

Capitulum octauum.

F ¶ In his omnibus que p̃misim⁹ potestatẽ indulgẽtie in culpis delinquentium principi reseruam⁹,
vt iuxta bonitatis sue moderatien vbi emendationẽ prospexerit mentium veniam tribuat culpatũ.

Capitulum nonum.

G ¶ His vero omnibus finem & robur subscriptione nostra facientes, gloriam & laudem omnipotẽti
domino

Universidad de Deusto

deo in quantum mortalium valitudo sinit reddimus, post hec gratias excellentissimo & gloriosissimo principi nostro Chintillano regi peragimus, cuius ardor fidei studium bone intentionis, & vnanimitatis concordiam nobis tribuit & charitatis. Donet ei dominus de inimicis triuphū, & de beatitudine gaudium, custodiat eum protectione assidua, & muniat bone voluntatis sue circunspectione tutissima, cuius regnum manet in secula seculorum. Ego eugenius toletane ecclesie prouintie carthaginensis metropolitanus episcopus his omnibus de ceteris ānuēs subscripsi. Similiter & alii episcopi subscripserunt numero viginti. ¶Explicit concilium quintum toletanum.

¶INCIPIVNT SEXTI CONCILII TOLETANI CAPITVLA

i ¶De plenitudine fidei catholice.
ii ¶De obseruatione letaniarum.
iii ¶De custodia fidei iudeorum
iiii ¶De damnatione clericorum per pecuniam ecclsiasticos gradus assequentium
v ¶De stipēdiis clericorum ne a iure alienentur ecclesiarum
vi ¶De viris & feminis sacris propositum transgredientibus sactum
vii ¶De penitentibus transgressoribus
viii ¶Quod quibusdam penitentibus pristina tradantur collegia
ix ¶De professoribus & obedientia libertorum ecclesie
x ¶De progenie libertorū ecclesie ne eis vel pnūtiatione ab ecclesia liceat euagari.
xi ¶Ne in accusatione legitima quispiam condemnetur.
xii ¶De confugientibus ad hostes.
xiii ¶De honore primatum palatii
xiiii ¶De remūeratiōe collata fidelib⁹ regū
xv ¶Vt res ecclesie a quibuslibet iuste collate i earū iure firma stabilitate pmaneāt
xvi ¶De incolumitate & adhibenda dilectione regie prolis
xvii ¶De his qui rege supstite aut sibi aut aliis affuturum prouident regnum & de personis que prohibētur ad regnum accedere.
xviii ¶De custodia vite principum & defensione precedentium regum a sequentib⁹ adhibenda
xix ¶De gratiarum actionibus in confirmatione concilii deo & principi datis.

¶INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM SEXTVM.

ONVENIENTIBVS NOBIS HISPANIARVM GALLITIEque pōtificibus cum orthodoxi & gloriosi Chintillani regis salutaribus hortamentis absq; impedimento in pretorio toletano, in ecclesia sancte leochadie martiris sedib⁹ collatis sub die sexta idus ianuarii, anno primo predicti principis & triumphatoris christi. era. Dc.lxxx. statuimus subter inserta capitula.

Capitulnm primum.

¶Cum primum omnipotenti deo pro corona fratrum ita numerose gratie in nobis fuissent pacte, nihil melius, nihil salubrius omniū insedit animo quam more synodi vniuersalis post solemnia pfuncte orationis quod mente interius ruminabam⁹ ligua narrarem⁹, & quod corde credebam⁹, ore ructarem⁹ superna fauēte sententia que ait, Eructauit cor meū verbū bonū, & iuxta pphetā. Verbū fecit dns adbreuiatū super terrā. Quāobrem ex abundantia nostri cordis sit confessio vocis, vt fidem quā omniū mēs intrinsecus gestat, in cōfessione interpres ligua foris effundat, Itaq; credimus & pfitemur sacratissimam omnipotētissimā trinitatē, patrem & filiū & spiritum sanctū, vnū deū solum nō solitariū, vnius essentie, virtutis, potestatis, maiestatis, vniusq; nature, discretā in separabili ib⁹ personis, id discretā essentialiter substantia deitatis, creatricē oīm creaturarū, patrē ingenitū increatum, fontē & originē totius diuinitatis, filiū a patre intēporaliter ante oēm creaturam sine initio genitum nō creaturā, nam nec pater vnq; sine filio, nec filio⁹ extitit sine patre, sed tn filius de⁹ de patre deo nō pī de⁹ de filio deo, ille aūt filio⁹ pīis, & de⁹ de pīe per oia coequalis pīi, de⁹ ver⁹ de deo vero, spiritū vero sauctū neq; genitum neq; creatū, sed de patre filioq; pcedentem vtriusq; esse spiritū. Ac p hoc substātialiter vnū sunt qui & vnus ab vtroq; pcedit. In hac āt trinitate tāta est vnitas substātie, vt pluralitate careat, & equalitatē teneat. Nec minor i singulis quā i oib⁹, nec maior quā i singulis psonis trianet.

A

Universidad de Deusto Biblioteca

Ex his tribus diuinitatis personis solum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culparum debita que per inobedientiā ade originaliter,& nostro libero arbitrio contraximus resoluē da secreto patris,ex archano prodisse,& hoiem sine peccato de sancta sempvirgine maria assumpsisse, vt idem filius dei patris esset filius hominis,deus perfectus & homo perfectus,vt homo perfectus & deus esset vnus christus, naturis in duab9 vna persona,ne quaternitas trinitati accederet, si in christo geminata persona esset. Ergo a patre, & spiritu sancto separabilis creditur persona , ab homine autem assumpto natura ,idem cum eodem homine vnus extat persona cum patre & spiritu sancto natura,ac sicut diximus ex duabus naturis & vna persona,vnus est dominus noster iesus christ9, in forma diuinitatis equalis patri,in forma serui minor patre,Hec est enī vox eius in psalmo,de ventre matris mee de9 meus es tu,natus itaq; a deo sine matre,natus a virgine sine patre,solus verbum caro factū est,& habitauit in nobis,Et cū tota cooperata sit trinitas formationē suscepti hominis,quoniā inseparabilia sunt opera trinitatis,solus tn filius suscepit hominē in singularitate psone,non in vnitate diuine nature id est qd ,ppriū est filii nō qd cōmune est trinitati,Nā si vnā nati hoīs,dei alterā confecisset personā,tota trinitas corpus assumpsisset, quoniā constat naturā trinitatis esse vnam,non tamē psonam, Hic ergo dns noster iesus christ9 missus a patre suscipiēs quod non erat,nec amittens quod erat, inuiolabilis de suo,mortalis de nostro venit in hunc mundū peccatores saluos facere,& credentes iustificare,facienscq; mirabilia traditus est ,ppter delicta nostra, mortuus est ,ppter expiationē nostram,resurrexit propter iustificationē nostram,hui9 liuore sanati,huius morte deo patri recōciliati,huius resurrectione sumus resuscitati,Q uē etiam vēturū in fine expectam9 seculorū cū resurrectiōe omniū equissimo suo iudicio redditurū iustis premia,impiis penas,Ecclesiā quoq; catholicā credim9 sine macula & ruga,corpus eius esse, regnūq; habituram cū capite suo omnipotenti christo iesu,postq; hoc corruptibile induerit incorruptionē & mortale īmortalitatē, vt sit de9 oia in oibus,Hac fide corda purificantur hac hereses extirpantur,in hac omnis ecclīa collata iam celesti regno deinceps in seculo presenti gloriatur,& non in alia fide est salus,nec enī nomen aliud est sub celo datū hominibus in quo oporteat nos saluos fieri.

Capitulum secundum.

A Religiosissimi principis nri deuotionē & nostrorū cōsacerdotū primo anno regni sui constitutionem cum magna reuerētia & veneratiōe suscipiētes,quā cōstat iam in omni regno suo annua vice celebrari,quā placuit etiam nostra assentione firmari,Proinde vniuersalis auctoritate censemus cōcilii,vt hi dies letaniarū qui ī synodo premissā sunt instituti,eodē in tēpore quo iussi sunt excoli annuo recursu omni obseruatione habeātur celeberrimi,vt pro illis quib9 nūc vsq; simul sumus implicati delictis, sit nra expiatio ante oculos dei omnipotētis.

Captiulum tertium.

B Inflexibilis iudeorū psidia deflexa tandē videtur pietate & potētia supna,Hinc enī liquet qd ī spiramine summi dei excellētissim9 & xpianissimus princeps ardore fidei inflāmatus,cū regni sui sacerdotibus preuaricationes & supstitiones eorū eradicare elegit funditus,nec sinit degere in regno suo cū qui nō est catholicus,ob cuius feruorem fidei gratias omipotēti domino celorum agimus,eo quod eum tam illustrē creauerit animam & sua repleuerit sapiētia,ipse quoq; donet ei & in presenti seculo longeuam vitam,& ī futuro gloriam eternā, Illud autem prouida nobis cura,& valde est decemēdum vigilāti solertia, ne eius fidei calor & nr labor quandoq; in posterīs tepefact9 liquescat,Q uo circa cōsenā cum eo corde & ore promulgamus deo placituram sententiam , simul etiam cum suorum optimatum illustriumq; virorum cōsensu & deliberatione sancimus,vt quisquis succedentium temporum regni sortitus fuerit apicē,nō ante conscendat regum sedem,quam inter reliqua conditionū sacramēta pollicitus fuerit hanc se catholicam non permissurum eos violare fidem,sed & nullatenus eorum perfidie fauens vel quolibet neglectu,aut cupiditate illectus ad precipitia infidelitatis aditū prebeat preuaricationis,sed quod magnopere nostro est tempore conquisitum debeat illibatum perseuerare in futurum .Nam incassum bonum agitur,si non eius prouidetur perseuerātia. Ergo postq; ordine premissorum ad gubernacula accesserit regni,si ipse temerator huius extiterit promissi, sit anathema marathana in conspectu dei,& pabulum efficiatur ignis eterni,simulq; cū eo damnatione proculsi quicunq; sacerdotum vel quilibet christianorū eorum implicati fuerint errore. Nos eteni ita presentia decernimus,vt preterita que in vniuersali synodo de iudeis conscripta sunt confirmemus, quoniam ea que necessaria pro eorum saluatione scribi potuerunt,in eisdem esse cauta sancimus. Q ua-

Universidad de Deusto Biblioteca

propter que tunc decreta ſunt valitura eſſe cenſemus.

Capitulum quartum.

¶Sepe pullulantia prauitatis germina licet ſepiiſſime patrū iuſta nouerimus ſeueritate damnata, A
quia tamen crebris conſpiciuntur denuo vigere radicibus, iuſticie acriore vigore radicitus amputare ſancimus, Proinde quicunq; ſymonis imitator ſymoniace quoq; hereſis extiterit ſectator, vt eccleſiaſticorum ordinum gradus non dignitate morum obtineat, ſed munerum impenſione conquirat, & per oblata numera capiat, quib? hunc nec rationis ordo nec dignitas morū vlla cōmēdat, talis inuētus ſacrorum ordinum apices penitus adipiſci nullo modo permittatur, ſed & ſi adeptus fuerit, communione priuatus cum ordinatoribus ſuis propriorum bonorum amiſſione damnetur.

Capitulum quintum.

¶Sepe fit vt ꝓprietati originis obſiſtat longinquitas temporis, Quaproter prouidentes decernimus, B
vt quis clericorum ſtipendium de rebus eccleſie cuiuſq; epiſcopi percipit largitate, ſub precarie nomine debeat profeſſionem ſcribere, nec per retentionem diuturnam preiudiciū afferat eccleſie, & quecunq; in vſu perceperit, debeat vtiliter laborare, vt nec res diuini iuris videantur aliqua occaſione negligi, & ſubſidium ab eccleſia cui deſeruiunt percipere poſſint clerici. Quodſi quis eorum contempſerit facere, ipſe ſe ſtipendio ſuo videbitur priuare.

Capitulum ſextum.

¶Prodiuis curſus eſt ad voluptatem & imitatrix natura viciorum, quamobrem quiſquis virorum C
vel mulierum habitum ſemel induerit ſpontanee religioſum, aut ſi vir deditus eccleſie, vel femina fuerit aut fuit delegata puellarum monaſterio, in vtroq; ſexu preuaricator ad propoſitum inuitus reuerti cogatur, vt vir detondeatur, & puella ad monaſteriū regrediatur, Si aūt quolibet procinio deſertores prmanere voluerint, ſacerdotali ſnia a chriſtianorū cetu habeātur extorres, vt nec locus eis vllus ſit communionis, Vidue quoq; ſicut vniuerſalis ſynodus iam ſtatuit profeſſionis vel habitus ſui deſertrices ſuperiori ſententia condemnentur.

Capitulum ſeptimum.

¶Quamuis priora nunq; ſiluerint de tanto facinore concilia, ratio tamen depoſcit, vt ea que freque- D
ti preuaricatione iterantur, crequenti ſentētia condēnentur, Et ideo tanta extitit peruerſitas hominum, vt hi quos ſub religioſo habitu penitentie profeſſio pro venia peccatorum ad manum ſacerdotis deducit vel adduxit, iterum rediuiua malitia ad vite priſtine ſordes reuocet, huius rei cauſa ſancta ſynodus decernit, vt ſi qui ingenuorum vtriuſq; ſexus ſub noīe penitētis in habitu religioſo ſunt cōuerſati, poſt hec autem comā nutriētes vel veſtimeta ſecularia ſumentēs ad id quod reliquerant redierunt, ab epiſcopo ciuitatis in cuius territorio ſunt conuerſi, comprehenſi rurſus legibus penitentie in monaſteriis ſubdantur inuiti, quod ſi fieri propter alicuius poteſtatis vigorem difficille fuerit, tunc ſicut priſcorum canonum ſtatuerunt decreta quouſq; ad dimiſſum ordinem reuertantur, excommunicati & anathemate condemnati habeantur, Similiter & hi qui poſt communionem vel interdictum cum ipſis communicauerit, Sacerdos autem ad quem pertinere noſcuntur ſi eos quolibet munere vel fauore aut negligentia admonere noluerit, vt aut reuertentes ſuſcipiat, aut contemnentes de eccleſia reiiciat, ſimili ſententia plectatur, quouſq; emēdationis eorum vel damnationis ab eo ſententia promulgetur

Capitulum octauum.

¶Antiqui & ſanctiſſimi eſt patris ſententia pape Leonis, vt is qui in etate adoleſcentie poſitus, dū E
mortis formidat caſū puenerit ad penitentie remediū, ſi coniugatus forte fuerit incōtinēs, ne poſtea adulterii icurrat lapſum, redeat ad priſtinum coniugium quouſq; poſſit adipiſci temporis maturitate continentie ſtatū. Quod nos ſicut de viris ita de feminis equo modo cenſemus, non quidē hoc generaliter & canonice preceptū, ſed cōſtat a nobis pro humana fragilitate indultū ea dūtaxat ratione, vt ſi is qui penitentie non eſt legibus deditus ante ab hac vita deceſſerit quam ex conſenſu ad continentiam eorum vnde fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo ad vxoris tranſire amplexus. Si autem illius vita extiterit ſuperſtes qui nō accepit benedictionē penitētis nubat ſi ſe cōtinere nō pōt, & vlteri? cōſortio fruat vxoris, qd de vtroq; ſexu pari mō a nobis manifeſtū eſt decretū eſſe, ita videlicet

Universidad de Deusto Biblioteca

vt in his omnibus ſacerdotis ordinatio expectetur,vt iuxta quod etatem aptam perſpexerit continentie abſolutionis vel diſtrictionis tribuat legem.

Capitulum nonum.

A ¶Longinquitate ſepe fit tēporis vt non pateat conditio originis,vnde iam decretum eſt in anteriori vniuerſalis concilii canone vt profeſſionem ſuam liberti eccleſie debeant facere,qui profiteantur ſe & de familiis eſſe eccleſie,& eccleſie obſequiū nunq̄ relicturos,Vnde his quoq; nos adiicimꝰ vt quotiēs curſum vite ſacerdos impleuerit,& de hac vita migrauerit,mox cum ſucceſſor eius aduenerit,omnes liberti eccleſie vel ab eis progeniti cartulas ſuas in conſpectu omnium debeant ipſi qui ſubſtituitur, pontifici publicare & profeſſionem in conſpectu eccleſie renouare,quatinus ſtatus ſui vigorē obtineāt, & obedientia eorum eccleſia nō careat. Si autem aut ſcripturas libertatis ſue intra annū ordinationis noui pontificis manifeſtare contempſerint,aut profeſſiones renouare noluerint,vacue & inanes cartule ipſe remaneant,& illi origini ſue redditi ſint perpetuo ſerui.

Capitulum decimum.

B ¶Et enim decet vt hi quorum parentes titulum libertatis de familiis eccleſie perceperint,intra eccleſiam cui obſequium debent cauſa eruditionis enutriantur,Contemptus quippe eſt patronorum ſi ipſis neglectis aliis ad educandum detur progenies manumiſſorum.

¶Itaq; cenſemus vt ſine ſtatus ſui preiudicio ab epiſcopo habeantur in doctrine obſequio,quatinus & illi debitum reddant famulatum & nullum patiantur ſue ingenuitatis detrimentum,Eos vero qui aliter quam ſententia noſtra decreuerit agere tentauerint,inuitos iubemus ab epiſcopis ad hec ipſos reduci. Quod ſi forte parentes eorū pontificibus ſuis dare contempſerint,& alios ſibi patronos adoptauerint ingratororum feriantur lege libertorum.

Capitulum vndecimum.

C ¶Dignum eſt vt vlta innocentis nulla maculetur pernicie accuſatoris,ideo quiſquis a quolibet criminatur,non ante accuſatus ſupplicio detur,quam accuſator preſentetur,atq; legum & canonum ſententia exquiratur, Quod ſi indigna ad accuſandū perſona inuenitur,ad eius accuſationē nō iudicetur.

Capitulum duodecimum.

D ¶Prauarum audacia mētiū ſepe malicia cogitationū aut cauſa culparū refugium appetit hoſtium, Vnde quiſquis patrator culparum extiterit talium,virtutem petens defendere aduerſariorum,& patrie vel genti ſue detrimenta intulerit rerum,poteſtate regis ac gentis reductus excommunicatꝰ & retruſus longinquioris penitentie legibus ſubdatur,quod ſi ipſe mali ſui prius reminiſcens ad eccleſiā fecerit confugiū,interceſſu ſacerdotū & reuerētia loci regia in eis pietas reſeruetur comitante iuſticia.

Capitulum decimum tertium.

E ¶Qui primatu dignitatis atq; reuerentie vel gratie ob meritum in palatio honorabiles habentur, his a iunioribus modeſtus honor per omnia deferatur,qui etiam minores a ſenioribus & dilectionis amplectātur affectu,& vtilitatis imbuantur exemplo.

Capitulum decimum quartum.

F ¶Premium fraudare fidelibus non ſolum inhumanum ſed etiam exiſtit iniuſtum,Ideoq; cum fidei meritum tam in rebus diuinis quam in humanis non habeatur ingratum, dignum videtur vt ſacerdotali ſententia conſulamus fidelibus regis ,Proinde vt anno primo ſereniſſimi principis noſtri decreuit concilium,ſanctum omnes fideles qui obſequio & ſincero ſeruitio voluntatibus vel iuſſis paruerint principis totaq; intentione ſalutis eius cuſtodiam habuerint,a regni ſucceſſoribus nec a dignitate,nec a rebus priſtinis cauſa repellantur iniuſta,ſed nunc ita pro vniuſcuiuſq; vtilitate principis moderētur diſcretione,ſicut eos perſpexerit neceſſarios eſſe patrie. Et ſic illis impartiatur benignitas,vt in ceteris magne monſtretur gratie poteſtas ,quatinus ita omnia in rebus iuſte conquiſita lucrentur vt poſteris relinquendi vel quibus voluntas eorum decreuerit conferendi ſponeo fruantur arbitrio. Ceterum ſi infidelis quiſq̄ in capite regio aut inutilis in rebus commiſſis preſente domino noſtro piiſſimo Chintillano rege extiterit in clementia eius maneat poteſtatis ſuo nutu conſtituenda huiuſmodi moderatio.nefas eſt enim in dubium deducere eius poteſtatem cui omnium gubernatio ſupermo conſtat delegata iudicio. Quod ſi poſt deſceſſum quiſpiam repertus fuerit eius vite fuiſſe infidelis,quicquid largitate ipſius in rebus habuit conquiſitis careat,confiſcando illo & fidelibus largiendo.

Capitulum decimum quintum.

Universidad de Deusto

Quia his qui principibus digne deseruiunt atq; deferentibus fidele illis obsequiũ cõstat nos optimũ ministrasse suffragiũ, dũ iuste a principibus acqsita in eorũ iure persistere sancimus indiuisa. Equũ est maxime vt rebus ecclesiarũ dei adhibeatur a nobis prouidẽtia opportuna, adeo vt quecũq; res ecclesiis dei a principibus iuste cõcesse sunt, vel fuerint, vel cuiuscũq; alterius persone quolibet titulo illis nõ iniuste collate sunt vel extiterit, ita in earum iure persistere firma stabilitate iubemus, vt euelli quoquo casu vel tpe nullatenus possint. Opportunũ est enim vt sicut fidelia hominũ seruitia nõ existere censuimus ingrata, ita ecclesiis collata que propria sunt pauperum alimenta eorum iniurie pro mercede offerentium maneant incõuulsa. A

Capitulum decimumsextum.

Sicut insolentia malorum regum odiosa & execrabilis semper existit subiectis, ita bonorum prouida vtilitas amabilis efficitur populis, Quocirca quis ferat, aut quis talem errãtem christianum videat qui regiam sobolem, aut posteritatem conetur expoliare rebus, aut priuare dignitatibus? q̃d ne fiat, cũ generalis promatur de principis filiis sententia, de presenti excellentissimi Chintillani regis posteritate dantur apta decreta a nobis, vt ea que synodus preterito anno in hac ecclesia habita constituit, circa omnem posteritatem eius vniuersitas regni sui conseruet, hoc est vt prebeatur filiis eius dilectio benigna, & firma, & tribuãtur vbi loci opportunitas exhibuerit defensionis adminicula iusta, ne de reb⁹ iuste profligatis, aut parẽtum dignitate procuratis, vel largitate principum, vel alicuius impensis, aut etiã proprietate debitis fraudentur quibuslibet insidiis calliditatis, neq; a quoq̃ ledendi eis prebeãtur argumenta machinationis, quia dignum est vt cuius regimine habemus securitatem, eius posteritati decreto concilii impertiamus quietem. Deniq; tanta erga nos nostri principis extãt beneficia, vt longum sit sigillatim ea promere lingua. Ipse enim auctore deo nobis pacem, ipse quasi captiuam reduxit caritatem, ipsius ope quieti, ipsius sumus largitione ditati, ipse medicamine bonitatis sue, & reis pepercit, & rectos sublimauit. Cui si dignis voluerimus respondere beneficiis, non tãtis extamus copis virtutis qb⁹ tãte voto sufficiam⁹ volũtatis. B

Capitulum decimumseptimum.

Quoniam in concilio anteriori, quod anno primo gloriosi principis nostri habitum est de huiusmodi re fuerit promulgata sententia, tamen placet iterare quod conuenit custodiri, Itaq; regis vita cõstante nullus sibi aliquo opere, vel deliberatione cuiuscũq; dignitatis laicus, seu gradu episcopi, aut presbyteri, aut diaconi consecratus, ceterisq; clericatus officiis deditus futurum regem prouideat contra viuentis regis vtilitatem, & proculdubio voluntatem nullo blandimẽto, vel suasione pro eadem spe, aut alios in se trahat, aut ipse in aliũ acquiescat. Iniquum enim, & valde execrabile christianis debet haberi futuri tẽporis illicitis prospicere, & vite sue ignaros vẽtura disponere, Quod si quisq; iam talia iniqua deliberatione cum quocunq; est meditatus hoc sibi nouerit esse sacerdotali moderatione concessum, si veniabiliter poscit, vt hoc sine mora presentis principis auribus studeat publicare. Si autem retineat, & deliberationis sue machinamẽta noluerit dicere pessimo plectatur anathemate, rege vero defuncto nullus tyrãnica presumptione regnum assumat, nullus sub religionis habitu detonsus, aut tuipiter decaluatus, aut seruilem originem trahens, vel extranee gentis homo nisi genere, & moribus dignis promoueatur ad apicem regni, Temerator autem huius preceptiõis sanctissime perpetuo anathemate damnetur. C

Capitulum decimumoctauum.

Iam quidẽ in antecedẽti vniuersali synodo saluti nostrorum principum constat esse cõsultum, sed libet iterare bene sancita, & digna auctoritate munire salubriter ordinata, ideoq; testamur coram deo & omni ordine angelorum coram prophetarum atq; apostolorum, vel omni martyrum choro, coram omni ecclesia catholica, & christianorum cetu, vt nemo intendat in interitũ regis, nemo vitam principis attrectet, nemo regni eum gubernaculis priuet, nemo tyrannica presumptione apicem regni sibi vsurpet, nemo quolibet machinamento in eius aduersitate sibi coniuratorum manum associet, quod si quieq̃ horum quisq̃ nostrorum temerare presumpserit, anathemate diuino perculsus absq; vllo remedii loco habeatur condemnatus eterno iudicio. Is autem qui eius sedem fuerit assecutus, si vult tanto expiari piaculo quasi proprii patris eius vleiscatur interitum. In cuius defensionis auxilium vniuersi regni gothorum consentiat fortitudo. Si autem desidie causa, & minori zelo, tam funestum noluerint vindicare scelus, sint omnes ex nostra sententia opprobrium ceteris gentibus. D

Capitulum decimumnonum.

His omnibus rite dispositis, & diuturna collatione deliberatis, benedictionem gloriam, & honorẽ inuisibili omniũ auctori rependimus luminum patri, & in conseruandis eius imploramus opem suffragii, vt constitutionibus nostris robur tribuat, seu virtutem, fragilitatemq; humanam huic dispo E

Universidad de Deusto Biblioteca

sitioni reddat efficacem, id est salubrem, vt nõ iudicet preuaricatricem, Nos ergo omnia superscripta oi auctoritate priscorum canonum subscriptione nostra firmamus, & gratias agimus christianissimo & gloriosissimo Chintillano principi nostro, cuius studio aduocati & instantia collecti sumus. Cuius voluntas probata ordinatio extitit religiosa, donet ei dominus optimo principi diuturnum in seculo presenti triumphum, & in parte iustorum perpetuum regnum, felicibusq; annis felix ipse in longa felicitate fruatur, & diuine dextere protectione vbiq; muniatur. Ego silua & si indignus ecclesie episcopus Narbonensis, in his constitutiõibus a nobis editis subscripsi, Similiter & alii episcopi subscripserunt numero triginta septem.

¶Explicit Concilium sextum Toletanum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII. VII. TOLETANI.

i ¶De refugis atq; perfidis clericis, siue laicis.

ii ¶De languoris euentu ministrantium clericorum.

iii ¶De exequiis morientis episcopi.

iiii ¶De exactione ecclesiarum gallitie pro uintie.

v ¶De reclusis inhonestis, siue vagis.

vi ¶De conuicinis episcopis in vrbe regia commorandis.

¶Finiunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM SEPTIMVM TOLETANVM. XXX. EPISCOPORVM. ANNO SEXTO CINDASIVNDI REGIS ERA. DC. LXXX. QVINTO kALENDAS NOVEMBRIS.

A QVM IN NOMINE SANCTE TRINITATIS PRO QVIbusdam disciplinis ecclesiasticis tam nostra deuotione quã studio serenissimi, & amatoris Christi Chindasiundi regis nostri apud Toletanam vrbem conuentus adesset, competenter visum est mutua collatiõe decernere, qd sollicite conseruandũ & pntibus & futuris cõmodis nimium vt confidimus prodesse constabit, magisq; semper est magnopere prouidendum quicquid ecclesiasticis moribus, vel publice vtilitati, sine qua quieti non viuimus opportunum esse perpẽditur, Nam licet & ante constitutiones canonum existãt que ad omnem possint correptionem sufficere, si quis eas dignetur libenter attendere tanto tamen luminis claritas amplius emicat, quanto fuerit studiosius sepissime contrectata. Non parum proficit ad emendationem multorum, si ea que constituta sunt per fraternam collationem ad memoriam reducantur, si illa etiam adiiciantur, que aut deesse videtur, aut omnino constituenda competenter existimãtur, Quis enim nesciat quanta sint hactenus per tyrannos, & refugas transferendo se in externas partes illicite perpetrata, & quam nefanda eorum superbia iugiter frequentata que & patrie diminutionem afferrent & exercitui gothorũ indesinentem laborẽ i ponerẽt; qd si qdẽ laicorũ isania fuisset factũ, tolerãdũ a nobis forsitã aliquotiẽs videretur, Illid tñ est vehemẽtius stupẽdũ qd peius est tãte religiõis ꝓposito in hac interdũ pſũptiõe pcipites efferũtur, vt ad nõ leuẽ cõfusionẽ nrã ptineat, si res vllaten⁹ remaneat, quã & mũdana lege & ecclĩastica cõuenit instãter disciplina corrigere, Iõq; placuit nũc cõcordi snia definire, vt qsqs i ordie clericat⁹ a maximo gradu vsq; ad minimũ constitut⁹ i aliene gẽtis regionẽ se q̃cũq; occasiõe trãsduxerit, vt exide suphẽdo vl redditũ suũ vel quolibet alid videatur expetere, siue etiã qd gẽti gothorũ, vel pñie vel regno spãs sub hac occasiõe possit nocere vl fieri disposuerit vel aliq̃tenus fecerit, sed & qcũq; talib⁹ cõsci⁹ reputur eisq; vel cõciliũ vel opẽ administrare cognoscitur, q̃lr aut ad gẽtem alienã fugã appeterẽt, aut in malis que ceperãt pdurarẽt, seu q̃cũq; lesionẽ gẽti gothorũ vel pñie, aut principi post fugã inferrent, atq; in eadem prauitate perseuerarent, quisquis hoc fecisse dinoscitur, iste ita indubitãter oi honoris sui gradu priuetur, vt locũ eius in quo ministrauerat alter cõtinuo ꝓpetim regendũ accipiat, Ipse vero trãgressor sub penitẽtia cõstitutus, si reminiscẽs mali quod fecerat vsq; in diem mortis sue rectissime penituerit,

in solo

Universidad de Deusto

in ſolo tantum fine communio ei danda eſt,ita vt anteq̃ finis eius tempus adueniat, Si quiſquam ſacerdotum etiam ordinante ei principe communicare conſenſerit, particeps criminis illius efficetus anathema fiat imperpetuum, ac ſimili cum eo cui communicauerit ſententia condemnetur, quoniam poteſtati principis nullus ſacerdotum in hoc prebere debet aſſenſum. vnde vel periurium videatur icurrere,Vel(quod abſit)ſi quicunq; catholice fidei preuaricator princeps ſurrexerit, ſacerdos nullatenus fauore principis, vel terrore a recte credulitatis lumine ad tenebras cogatur reuerti,Sic enim nec ſuper annexa capitula vel imperiis pricipum, vel terroribus oportebit vnquam euacuare,quia nouim⁹ omnes pene Hiſpanie ſacerdotes omneſq; ſeniores,vel iudices ac ceteros homines officii palatini iuraſſe,atq; ita nunc legibus decretum fuiſſe,vt nullus refuga vel perfidus qui contra gentem gothorum vel patriam ſeu regem agere in alterius gentis ſocietatem ſe tranſducere reperitur, integritate rerum ſuarum nullatenus reformetur,niſi forſitan principes humanitatis aliquid perſonis talibus impartire voluerint,qui tamen non amplius quam vigeſimam partem rerum ei qui perfidus extitit de rebus vnde rex elegerit tribuendi poteſtatem habebit,Sed quia pleroſq; clericos inſtãtis leuitatis interdum prauitatis preſumptio ita eleuat, vt pretermiſſa ordinis ſui grauitate, ac polliciti ſacrameti immemores,conſtante principe,cui fidem ſeruare promiſerant in alterius electionem temeraria leuitate conſentiant,Abrogari decet hanc omnino licentiam,& a noſtro cõſortio penitus extirpari,ita vt ſi quicunq; laicorum quandoq; intra fines patrie gothorum ſuperbiens regni apicem ſumere fortaſſe tentauerit,eiq; clericorum quilibet adiutorium vel fauorem p̃ſtiterit,atq; hunc qui ſuperbire videtur ad eandem regni ambitionem preualente delicto peruenire contigerit,ex eo quidam die,vel tempore eũdem epiſcopum,vel cuiuſlibet ordinis clericum excommunicatum manere perpetim oportebit, qui tali ſe ſcelere implicauit,tamen ſi ꝓpter improbitatem principis,cui inique conſenſit non potuerit inſtantia ſacerdotum a comunione ſuſpẽdi,ſaltem ſi ſuperſtitem poſt eiuſdem regis obitum tempus inuenerit,ſuperiori anathematis correptioni ſubiaceat,& quicũq; illi preter in vltimo vite ſue fine.(ſi tamen eum legitime penitere probauerit)communionis gratiam conſenſerit impendendam, Nobis interim ratio perſuaſit ſynodali ſuper hoc conſtitutione decernere, vt quicunq; etiam laicorum interdictis capitulis hoc in aduerſitatem gentis,aut patrie poteſtatis ve regie in externas partes ſe conferendo vel talibus opem prebendo noxius fuerit vltra repertus,nõ ſolum vt dictum eſt omniũ rerum ſuarũ proprietate priuetur, ſed & perpetua excommunicatiõe dãnetur,& nunq̃ illi niſi i vltimo mortis ſue tempore communio tribuatur,excepto ſi communionis eius remedium vel eorum de quibus ſupra taxauimus implotatione ſacerdotum apud principem fuerit impetratum.Nam ſi in derogationem, aut contumeliam principis reperiatur aliquis nequiter loqui,aut in necẽ regis, ſeu direptionem intẽdere,vel conſenſum prebere,nos quidem huiuſcemodi excommunicatione dignum cenſemus,vtrum tamen ſit illi quandoq; communicandum pietati principis decernendum relinquimus,cuius procul dubio poteſtatis eſt ſubiectorum culpas miſericordie iudiciiq; ſententia temperare.Conteſtamur autem clementiſſimos principes,& per inefabile diuini nominis ſacramentum obteſtantes vnanimiter obſecramus, ne quandocunque abſq; iuſta(vbi neceſſe fuerit) imploratione ſacerdotali excommunicatiõis huius ſententiam a perfidis clericis,vel laicis ad externas partes ſe tranſferentibus,vel conſenſum prebentibus quacunq; temeritate ſuſpendant, nam hoc magis vtilitatibus videtur ferre conſultũ ſi conſtitutionis noſtre forma ſeruetur,Execrandum anathema fiat,& velut preuaricator catholice fidei ſemper ad dominum reus exiſtat quicunq; regum deinceps canonis huius cenſurã in quocunq; crediderit,vel permiſerit violandum. Capitulum ſecundum.

¶Nichil contra ordinis ſtatutũ temeritatis auſu p̃ſumatur neq; illa que ſumma veneratione cenſentur,vel minimo preſumptionis tactu ſoluantur,cum ad hoc tantũ fieri iuſſa ſunt ne interrupta noſcãtur,vel languoris prouentu robore ſalutis priuetur natura,Non ergo fragilitati ſolum conſulit humane, ſed etiam ſacris myſteriorum dei prouidetur haberi ſollicitudinem. Cenſuimus ergo conuenire, vt cum a ſacerdotibus myſtarum tempore ſancta miſteria conſecrantur, ſi egritudinis accidit cuiuſlibet euentus quo ceptum nequeat conſecrationis expleri myſterium,ſit liberum epiſcopo,vel preſbytero alteri conſecrationem exequi officii cepti,Non enim aliud ad ſupplementum initiatis myſteriis competit quam aut incipientis,aut ſubſequentis completa benedictione ſacerdotis,quia nec perfecta videri poſſunt, niſi perfectionis ordine compleantur. Dum enim ſumus omnes vnum in Chriſto nichil contrarium diuerſitas format,vbi efficaciam proſperitatis vnitas fidei repreſentat,quod etiam conſultum cuncti ordinis clerici indiuiduum eſſe ſibi non ambigant, ſed vt premiſſum eſt prece

A

Universidad de Deusto Biblioteca

dentibus libenter alii pro complemento succedant, nec tamen quod natura languoris causa consuli tur in presumptionis pernitiem conuertatur, Nullus post cibum potumq; quelibet minimum sumptu missas facere, nullus absq; patenti prouentu molestie minister vel sacerdos cum ceperit imperfecta officia presumat omnino relinquere, Si quis hec temerare presumpserit excommunicationis sentetiam sustinebit.

Capitulum tertium.

A Ea que competunt honestati contingit sepe quorundam desidia non impleri. Proinde quia notū est que dignitas in exequiis morientis episcopi ex canonibus conseruetur traditione moris antiqui, hoc tātum adiicimus, vt si quis sacerdotum secundum statuta cōcilii Valentini ad humanda decedentis episcopi membra venire commonitus pigra voluntate distulerit, appellantibus clericis obeuntis episcopi apud synodum, siue apud metropolitanum episcopum tempore anni vnius non faciendi missam nec communicādi habeat omnino licentiam, Presbyteri autem siue ceteri clerici quibus maior honoris locus apud eandem ecclesiam fuerit cuius sacerdos obierit, sed omni sollicitudine pro exequiis aut iam mortui, aut continuo antistitis morituri ad commonendum tardi inueniantur, aut per quameunq; molestiam animi id negligere comprobentur, totius anni spatio ad penitentiam in monasteriis deputentur.

Capitulum quartum.

B Inter cetera deniq; que cōmuni consensu nos cōferre cōpetēter oportuit, querimonias etiam parochianorum presbyterorum gallitie prouintie solertissime discernere decuit, quas contra pontificum suorum rapacitates necessitas vt comperimus) tandem compulit in publicum examen deferri, hic enim pontifices vt euidens inquisitio patefecit) ndiscreto moderamine parochianas ecclesias pregrauantes, dum in exactionibus superflui frequenter existunt pene vsq; ad exactionem extreme virtutis quasdam basilicas perduxisse probātur, Ne ergo fiat de cetero quod constat hactenus inordinate presumptum, non amplius quam duos solidos vnusquisq; episcoporum priuate prouintie per singulas diocesēs, vel singulas ecclesias iuxta synodum braccarensem annua illatione sibi expectet inferri, monasteriorum tamen basilicis ab hac solutionis expensione seiunctis. Cum vero episcopus diocesem visitat nulli pre multitudine cnerosus existat, nec vnquam quinarium numerum euectionis excedat, aut amplius quam vna die per vnam quamq; basilicam remorandi licentiam habeat, *Quicūq; vero pontificum eorundem aliter quam decernimus agendum presumpserit correptioni proculdubio canonum subiacebit tanquam constitutionum synodalium transgressor, & priscorū patrū edicti corruptor.*

Capitulum quintum.

C Quosdā paternarū ignaros, vel oblitos traditionum in tātam cōspicimus corruisse desidiam, vt eorum execrando vsu pene oblita patescant que extiterunt legitime constituta. Dum enim indocti docere appetunt quid aliud quam quia ignorantie errore vexentur ostendunt? Et quia gressu prepostero innitentes presumptionem doctrine docendi studio anteponunt, patet quod non summe humilitatis gratiam petunt, sed actioni deprauationis inseruiūt, Ex hoc ergo iuste seueritatis talia decernētes opportuno amputare iudicio innuimus eos quos in cellulis propriis reclusa sancte vite ambitio tenet, quosq; eiusdem sancti propositi, & merita iuuant, & probitas ornat, quia hos dei auxilio, & nostro fauore tutos esse constat, illos vero quos in tali proposito ignauia impulit non prudentie cognitio deputauit quosq; nulla vite dignitas ornat, sed (quod est deterius) & ignorātia fedat, & morū execratio turbat, decernimus ab his abiici cellulis atq; locis in quibus aut feruntur vagi, aut tenentur inclusi atq; ab episcopis siue rectoribus monasteriorum ex quorum congregatione fuerunt, vel in quorum vicinitate consistunt in monasteriis omnimodo deputentur, vt illic sancti ordinis meditantes doctrinam primum possint discere que sunt a patribus instituta, vt postea valeāt docere que sunt sancta meditatione percepta, atq; tunc demum si doctrine & sancti operis fructu extiterint fecundati ad summam virtutis properent exercitio sancte intentionis imbuti, Deinceps autem quicunque ad hoc sanctum propositum venire disposuerint non aliter illis iterum dabitur assequi, nec hoc antea poterunt adipisci, nisi prius in monasteriis instituti, & secundum sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, & dignitatem honeste vite, & notitiam potuerint sancte promerere doctrine. Illos autem quos tantum extrema vesania occuparit, vt incertis locis vagi, ac morum deprauationibus inhonesti vllam prorsus, nec stabilitatem sedis, nec honestatem mentis habere extiterint cogniti, quicunq; ex sacerdotibus vel ministris vagantes reppererint, aut si fuerint prope, cenobiorum patribus corrigendos assignent, aut si difficile est pro sola honestate vigoris sue potestati erudiendos inclinent.

Capitulum sextum.

Id etiam

Universidad de Deusto

Id etiam placuit vt pro reuerentia principis, ac regie sedis honore, vel metropolitani ciuitatis ipsius, & cōsolatione conuicini Toletane vrbis episcopi, qui eiusdem pontificis admonitionem acceperint singulis per annum mensibus in eadem vrbe debeant commorari, messiuis ac vindemialibus feriis relaxatis. Nos autem immortali deo, & glorioso Cindasiundo principi ob cuius votum in hanc vrbem sancta deuotione conuenimus, gratias vnanimiter offerentes optabili annisu deposcimus, vt sancte ecclesie catholice fidei semper ac pacis cumuletur affectus, & memorato principi cum prosperitate presentis regni futuri etiam largiantur premia gaudii, ipso prestāte qui in trinitate vnus deus viuit & gloriatur in secula seculorum. Horōtius in Christi nomine sancte Emeritēsis ecclesie metropolitanus episcopus hec constituta definiēs subscripsi. Similiter & alii episcopi subscripserūt numero triginta octo.

Explicit concilium Toletanum septimum.

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII TOLETANI OCTAVI.

Allocutio recesiunthi regis ad synodum.
i De catholice fidei plenitudine.
ii De incauto iuramento.
iii De his qui sacrosanctos ordines mu meribus assequuntur, & fautoribus eorum.
iiii De incontinentibus episcopis.
v De incōtinētibus presbyteris, ac diaconibus, & feminis que talibus coniunguntur.
vi De incōtinentibus subdiaconibus.
vii De his qui post assumpta ecclesiasticarū dignitatū officia, ad cōiugia redeūt
viii De non ordinandis his qui psalmorum canticorum, seu hymnorum ignari
xi De his qui pretextu incōmode egritudinis quadragesime ieiunium soluūt.
x De his qui aut per auctoritatem aut per vim ordinati sunt.
xi De confirmatione vniuersalium decretorum.
xii De iudeis.
Expliciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM OCTAVVM CELEBRATVM ERA.DCLI. SEXTO CALENDAS IANVARII.

ANNO QVINTO ORTHODOXI ATQVE GLORIOSI, & vera clementie dignitate precipui recesiunti regis, cum omnes nos diuine ordinatio volūtatis eiusdem principis serenissimo iussu in basilica sanctorū apostolorum ad sacrum synodi coegisset congregari conuentum, dies tandem leticie appetitu diutissime preoptatus & gratus affuit, & iocundus tanto nostri pectoris auidiori voto susceptus, quanto ad remedium salutis extiterat anhelātium precordiis exquisitus. Cunq; ex more vnusquisq; nostri ordinis sedes debitas occupasset, & euentū rei tranquille intentionis expectatio sustineret, adest serenissimus princeps pia religione plenissimus, & summo laudum tytulo gloriosus, qui se nostro cetui reddens accliuē, vt hunc omnipotenti domino precibus commendaremus astans dulcibus vt filius nos cohortatus est verbis, grates deferens deo virtutum quod sue iussionis implentes decretum in vnum fuissemus adnati concilium, sed cum tam humilem cognouissemus eius anime voluntatem, & tam sublimis glorie celsitudinem videremus accliuem, tanta sumus inde gloria exultationis succensi, vt grates illi debitas et honorem, & leti redderemus, & cernui, sed quātum extulerat principem humilitatis ordo sublimis, tantum ad exercitia summe virtutis instruebant exempla sacratissimi principis formam nostre religionis, tum relatis deo laudibus de vnitatis alterne prouentu magna nos cum tranquillitatis gratia allocutus est dicēs, Et si summus auctor rerū me diue memorie domini genitoris mei temporibus regni sede subuexit atq; ipsius glorie deferens participem fecit, nunc tamen cum ipse requiem eternarum adeptus est mansionum, ea que in me totius regiminis transfusa iura reliquit ex toto diuina michi potentia subiugauit, vnde quia regendorum membrorum causa salus est capitis, & felicitas

A

Universidad de Deusto Biblioteca

populorum non nisi mãsuetudo est principum,votiue decreui vobis coram positis & votorum meorũ deliberationes sanctione patula reserare,& studiorũ apta decreta sincera exhibitiõe deferre. At vero quia anhelum pectus se in promissionum compita diffundit, ne pigritie fessum retardationis cineribus se submittat,longam prosecutionem compendio breuitatis astrinxi,& quod productionibus loquelarum in concione diffundere potui, totum in Tomi huius complicamento prorsus alme vestre sanctitudini offerre decreui,id magno precatu deliberationis exhortans,vt quecunq; illic tenentur asseripta valido attendatis intuitu,sagaci perscrutemini studio,& quecunq; extiterint placita deo,vestri oris ad nos sacro referãtur oraculo,Accepto deinde oblato nobis tomo agentes dño grãs acclamauimus,gloria in excelsis deo,& in terra pax hominib9 bone volũtatis. Post huius exultatiõis beatu gaudiũ,& celestis glie hymnũ eidẽ sacro pricipi bñdiximus,reseratoq; tomo hec inibi cõtexta repimus.

IN noie domini Flauius Recceslũtus rex reuerẽtissimis pribus in hac sctã synodo residentib9 sanctis epis. Admirabili dono regulã fidei mee solidã tenes,& instructã agnoscẽs,atq; in honore9 diadema glorie cũ cordis humilitate ꝓsternens, illo letus auditu quod oẽs reges terre seruiũt,& obediũt deo,eo reuerendi pres excelsiori michi veneratiõis honore sublimes corã vobis aduenio in gratia mansuetudinis vestre studiũ cõuocans,& ad testimoniũ visionis vre me & corã oipotentis dei nutib9 tremendis acclinãs,referens illi corde leto grãs opulentas, quod vos clementia volũtatis ipsius ex nie iussu celsitudinis ad huius sancte congregatiõis votiuũ dignat9 est deducere cetũ, cõfides tã michiq; vobis & in ꝑsentiũ serie tẽporũ,& futurorũ lõgitudie seculorũ eius adesse grie premiũ,quoniã vra cõcordia in cõueniendo vnanimũ ac religiosum demõstratis affectũ,& dispositionis mee in regendis populis q̃ piũ sit poteritis patenter agnoscere votum.Nunc igitur quia monens prelecutio longe dictiõis nõ capit excessum,qd de sctã fide noueri quã celitus illapsam michi ꝑ sctõrũ aplorũ frequentiũq; patrum ora cognoui,seu qd de secuturis negotiis ꝑ quib9 hũc cõuentũ cõgregatiõis coadunari ꝓcensui intimare decreueri, in hui9 tomi serie cõscripta tenete,ac relicta pnoscite,& cũctis que teneri eius nie amplitudinis potestas impressit vre beatitudinis grauitas effectũ tam eis promat,ac misericorditer impendat,quam nostre mansuetudinis serenitas hoc nobis iplenda commendat.

A ¶ Exordium itaq; allocutionis mee ex diffinitione sancte fidei ichoãs,cetera que futuris sunt ꝓsecutionib9 intimanda velut supra solidítatem Petre cõstructur9 a deo etiã operis mei edificiũ cõgressur9, eo cõsequentia valid9 ponã,quo decenti9 firmissima ꝑtuleri. Prio itaq; corã se reuerẽtia vra habeat qd nosse nõ ãbigit me orthodoxe fidei verã sanctã,& sincerã regulã de corde puro,& cõscia bõa plenissime hre,veraciter scire & firmissime retinere,atq; eã ita cõplecti atq; venerari,atq; diligere, sicut eã sctã aplica traditio docet,sicut etiã sctã synodus incena cõstituit, sicut cõstãtinopoli sanctorũ patrũ congregatio definiuit, sicut ephesini primi cetus vnitas affirmauit,sicut Calcedonẽ sis cõcilii definitio ꝑtulit, hãc cũ fidelib9 seruãs ad hanc saluãdos infideles inuitãs i hanc subiectos ppl'os regẽs,hãc ꝓpriis gẽtibus tenendã isinuãs,hãc i ppl'is alienis annũtiãs,vt in illa glificãs deũ,& iter mortales me summe diuinitatis felicitas assequatur,& in terra viuentium hereditas a me glorie capiatur. En reuerentissimi patres quantum ad veritatem fidei sancte pertinuit ex toto animam meam sue confessiõis titulos explicuisse honorificentia vestra pensauit, Iam nũc magnopere arbitror esse michi opportunum que tendimus societati eiusdem vere fidei studia sancte operationis innectere,ne hanc aut sine operibus mortuam habeamus,aut non plenitudinis sue dignitate perspicua decidat inhonesta, dum scriptura non silente de quibusdam inferat qui dicunt se nosse deum factis autem negant,Vt ergo hanc fidem supra lapidem illum solidatam quem reprebauerunt quidam edificantes. Idem tamen a domino factus est in caput anguli,& est admirabilis in oculis nostris plenius habeamus eiusq; insignibus decẽtius exornemur,attendite cuius operis fructum,cuiusq; operationis augmentum studiis huius sancte fidei cõsociare velimus,& innectere quãtopere optemus. Itaq; reuolutis retro temporibus,ita vos omnemq; populũ iurasse recolimus,vt cuiuscunq; ordinis vel honoris ꝑsona que in necẽ regiã excidiũq; gothorũ gẽtis,ac patrie detecta fuisset, vel cogitasse noxia vel egisse,irreuocabilis sentẽtie mulctatus amicitate nusq̃ mereretur venie remedium,vel alicuius temperantie percipere qualecũq; subsidiũ. At nũc quia graue onerosumq; censetur,quia pietatis actibus graui contradictione hec sententia resultare ꝓpẽditur,& sic funditus damnationis astipulatio retinetur,ne pietati que aplo ꝑcinẽte ad omnia vtilis est, quicũq; aditus reseruetur,vestris hec cõmitto fidẽti animo sacris ptractãda iudiciis, ac dirimenda sententiis,vnde iam vestrum erit inspirante vobis miseratione diuina,ita vtriusq; discriminis tẽperare mensurã,ne aut in iuramento cõditio teneat reos,aut impietatis vltio habeat in humanos,sicq; vestri nos instruat

Universidad de Deusto

nos instruat forma iudicii,vt subiectos populos nec in ꝓphanationib⁹ habeamus subditos, nec impie tatis vinculis doleamus cõtaminatos. Post huius cõtentionis alloquiũ sequentiũ causas negotiorum simili quoq; subiungim⁹ vos intendere attentione, Decernimus attestãtes vniuersitatẽ nostrã per sũ me diuinitatis coequalẽ & coeternam & inseparabilem trinitatẽ,atq; illius mysterii sacramẽtũ quod incarnatũ dei filiũ de spiritu sancto & maria virgine pro salute mũdi vera fides in toto orbe denũtiat, atq; aduentũ eiusdẽ iesu christi filii dei nostri domini, quo ꝑimendi sunt impii,& regnũ ei⁹ quo glo rificandi sunt sancti, vt quecunq; negotia de quarũlibet querelarũ auditibus extiterint,patefacta cum iusticia & vigore misericorditer & cũ tẽperamento miserationis iustissime cõcorditer terminẽtur in legũ sentẽtiis que aut deprauata cõsistũt,aut ex supfluo vel idebito cõiecta videtur nre serenitatis accõ modãte consensũ hec solũ que ad sincerã iustitiã & negotiorũ sufficientiã cõueniant ordinetis,cano nũ obscura quedã &in dubiũ versa i meridiẽ lucide intelligentie reducatis,omniũq; negotiorũ cõuẽ tus ordinũq; status qui in vestrã extiterit douolutipresntiã ita maiorũ regulis concordantes iustissi me pieq; ac temperanter cõstituere studeatis,vt & mihi qui ad studiorũ fructus bonorũ anhelo pars beatorũ aduenias,&vos qui adiplentes voluntatẽ dei me non spernitis imprecãtẽ religiobeatitudinis eterne suscipiat,& visio delectationis dei sibi ꝑhenniter inherere cõcedat,Vos etiã illustres viros quos ex officio palatino huic sancte synodo interesse primatus obtinuit,ac nobilitas spectabilis honorauit, & experiẽtia equalitatis plebiũ rectores exegit,quos in regimine socios i aduersitate fides,& in ꝓspe ris ãplector strẽnuos,ꝑ quos iustitia leges iplet,miseratio legis ipletur, cõtra iusticiã legũ moderatio eq tatis tẽperãtiã legis extorquet,& adiurãs obtestor ꝑ oẽ illud admirabile & solũvni⁹ sacre fidei sacramẽ tum,et per venerabilẽ oim sanctorũ patrũ per quẽ obtestor sanctum cõuẽtũ,vt ad cuncte veritatis ac discretiõis iustissime formulã ita animos dirigatis, vt nichil a consensu presentiũ patrũ,sanctorũq; vi torũ aliorsum mẽtis ducentes obtutũ,quicquid innocẽtie vicinũ,quicquid iusticie ꝓximũ,quicquid a pietate nõ alienũ, vel soli deo agnoueritis existere placitũ,instanter modeste & cũ omni dignemini intẽtione cõplere.Sciẽtes quia in eo quod hec mea sobriavota cõpletis,vos amabiles deo assignatis,& i eo qd decretorũ nrorũ edicta fauoris exhibitiõe corroboro mevobiscũ simꝑ cũ dño placiturũ assigno In cõmune iam vobis cũctis & diuini cultus ministris idoneis,& ex aula regia rectoribus diuini no minis adiuratiõe cõstrictis,adiicio cõsensiõis mee verũ purũq; ꝓmissum,vt quodcũq; iusticie aut pi etati salutariq; discretiõi vicinũ decernere seu adimplere cũ cõsensu elegeritis oia fauẽte deo perficiã, et aduersi⁹ cõmoda cõtrouersiarũ ꝑmissis illis que ad domesticos fidei regula veritatis ꝑtinuisse ꝓba uit adhuc alid a beatitudinis vre cõuẽtu eiusdẽ fidei debita sctã deposcit cõnectẽs me in sequẽdis tra ditionib⁹ cõfirmo causã que vre dignitati ꝓbatõn extranea,quãlibet ꝑ me lucrari,xps exhortẽ,ini micã sibi tñ esse nõ ambigit, donec quod ardenter optat,obtineat, Iudeorũ scilicet & vitã moresq; de nuntio, quorũ tantũmodo noui terrã regiminis mei pollutã esse peste contagii. Nã cũ de⁹ oipotens oẽs ex hac regione radicit⁹ extirpauerit heresis,hoc solũ sacrilegii dedec⁹ remansisse dinoscit,quod aut nre deuotionis instantia corrigat,aut vltionis sue vindicta dispdat,Ex eis eni quosdã traditiõis errore vetusto video retinere iura ꝓfidie,quosdã vero sacri baptismatis ex piatos ablutione ita in apostasie de nuo relapsos errorẽ vt detestabilior inueniat,in eis ꝓlatio blasphemie, quã in illis quos nondũ constat purificatos esse regnationis sacre liquore,pro quo bone intẽtiõis agone & lucro fidei vere obsecro reue rentiã beatitudiuis vestre atq; supra taxato contestor tremẽde cõiurationis tenore,vt absq; omni fauo re,absq;oi ꝑsonarũ partis ipsorũ acceptione,quicquid ad dñi & redẽptoris mei iesu christi verã fidẽ ve rumq; ꝑtinet honorẽ, de his iubeatis ardẽter &verissime deo ac fidei mee placitã sniam dare, vt sicut michi diuina pietas regnũ fideliũ dedit,cũ quibus eã cognoscit,ita quoq; infideliũ assequi tribuat lucrũ,i quib⁹ volũtatis sue fieri bonũ & in ei⁹ cõuenisse cõgaudeã venerabile regnũ,Datũ sub die ka lendarum Ianuariarũ, anno feliciter quinto glorie regni nostri. In nomine dñi ꝟ laui⁹ recceslũth⁹rex hanc fedei & bone voluntatis mee deliberationem manu mea subscripsi.

Capitulum primum.

¶ Relecta omni pagina vel finita cum glorificassem⁹ deum de fidei principalis auditu, & de bone voluntatis eius affectu ad peragendarum causarum ceterarum negotium statim vertimus animum, simulq; sumus exorsi initiũ. Tunc prime narrationis exortuvere fidei nobis tractatus occurrit, ince pimus de illa premitus loqui vt inde soliditatis auspicemur exordium, vnde sacre sumpsimus nati uitatis initium, quatinus assertionum sanctarum sotti premissa sententia, quicquid impestlerum subsequẽter aduenerit de actis negotiorum fortius sustinere valeat seriem decretorum, Vnam ergo sa A

Universidad de Deusto Biblioteca

ere fidei veram professionem verãq; regulam tenere,nos tota virtute & animi profitemur & acclamamus cunctisq; percipiendam ac retinendam plena d iberatione incessanter predicamus,sicut a sanctis apostolis ostensa docetur,sicut a sequentibus patrelus orthodoxis disserta probatur,sicut etiam a sanctis illis synodalibus gestis vere sancteq; confir ib ta dinoscitur, in quibus arrii vel euticetis insanissimus error deprehẽditur & radicitus extirpatum a cut deniq; in sacris missarum solemnitatibus concordi voce profitemur ac dicimus,

r. ſi

CREDIMVS IN VNVM DEVM PATREM OMNIPOTENtem factorem celi & terre,visibilium omnium & inuisibilium cõditorem. Et in vnum dominum iesum christum filium deivnigenitum,& ex patre natum ante omnia secula,deum ex deo,lumen ex lumine ,deum verum ex deo vero,natũ non factum,omousion patri,hoc est eiusdem cum patre substãtie,per quem omnia facta sunt,que in celo & que in terra,qui propter nos & propter nostram salutem descendit, & incarnat⁹ est de spiritu sancto ex mariavirgine,homo factus & passus sub pontio pilato ac sepultus,& tertia die resurrexit. Ascendit in celos,sedet ad dexterã patris,inde venturus iudicare in gloria viuos & mortuos,cuius regni non erit finis. Credimus & in spiritum sanctum viuificatorem ex patre & filio procedentem,cũ patre & filio adorandum & glorificandum,qui locutus est per prophetas. Et vnã catholicam atq; apostolicam ecclesiam. Confitemur vnũ baptisma in remissionem peccarorum,expectamus resurrectionem mortuorum,& vitam futuri seculi. Amen. Huius fidei sancte regula idcirco nunc tractatus non recipit aperturam,quia & a sacris doctoribus abunde cõstat exposita,& imminentium causarum negotia ad alia trahunt peragenda.

Capitulum secundum.

A ¶ Secunde disputationis occursu affuit negotium, tam facile quam & graue,in quo de refugis atq; perfidis disputatione commota,vtrum ne possit eorundem contemperari sententia damnatoũ, magno satis conatu est exquisitum,sed cum illarum series conditionum ad quas decursis non longe tẽporib⁹ pro eorum penuria hostilitatis vastitas nos iurare coegerat,nostris esset auditibus recensita,tãtam reperimus obligationis illic inesse censuram,vt macularum suarum nodositas non tantum videretur prohibitionem dedisse transgressionum quantum conclusisse viscera pietatum. Aderat enim quod in vtroq; pauor agebat,& ne sancti nominis profanatio fieret,& ne miserationis operatio interiret,quia ex dei nominis profanatione non aberat quod terrebat, prohibitione pietatis aderat quod tendebat. Dũ quoq; alterno periculorum obiectu sibi prolate sententie repugnarẽt,perielitabamur ancipites in bifido partium diffidentium calle,quo direptionis tramite iudicium properaret. Sed cum gressibus disputationis nostre esset difficultatis congressio,& de via nos dejecisset properandi , tandẽ relicto discrimine cum fragore singultuum & imbribus lachrimarum ad deum qui pietatis fons est verba simul & corda conuertimus orantia . Spira sancte spiritus & ducito nos in portum voluntatis tue sedatis fluctibus ignorantie nostre,ecce enim periculorum syrtes in littore cursus nostri ꝓueniũt, atq; hinc inde obuiantibus naufragiorum obicibus quo disputationis nostre vela pandamus attentionis consideratione non cernimus,sed aspira tu sancte spiritus & dato nobis te donante nosse quod iubeas,ac te iubente implere posse quod iusseris,vt perlustrando illumines quod nescimus,& adiuuãdo perficias quod implere pauemus. Simus ergo in te requiescentes, & erroneorum fluctuum pauoribus abiectis cõmercia nos iube disponere pacis. Incohemus illa que & in gloriam tue omnipotentie conferantur , & humane saluti te annuente donentur . Tpibus non procul excursis cum quorundam refutatorum tumultuosa seditio frequenter vastationes terris inferret,& scandala populis cum excidiis irrogaret, adeo vt captiuorum turmas ducerẽt,& desolationes ecclesiarũ facerẽt,que tali cõcusse sunt peste,vt quilibet conatus nequeat reparare,exactũ est vi potius necessitatis exorte quã deliberatione iudicii,vt contra eosdem eisdemq; simillimos cum omni fere populo acerrima iuramẽta daremus. Vnde iurasse nos per attrectationẽ diuini nominis cõditio iuramẽti demõstrat,& ne resolui queat sacre scripture auctoritas instat,scriptũ nãq; in exodo est . Non assumes nomẽ dñi dei tui in vanũ,nec insontem eũ habebit dñs eũ qui assumpserit nomen dei sui frustra. Item in leuitico. Non periurabis in noie meo, nec pollues nomẽ dñi dei tui,ego dñs. At vero qa illata ꝑsuararũ acerbitas resolui possit ac debeat,tã vinculorum & lamentorum horũ aspitas insinuat,quã eiusdẽ auctoritatis dominice precepta commendant , etenim iuxta veterem translationem ita quosdam per Esaiam graui exprobratione dominus increpat & arguit dicens, Ve filiis desertionis dicit dominus,fecistis cõcilium non

per me

Universidad de Deusto

per me,& sponsionem nō per spiritum meum,adiecere peccatum super peccatum, item in hieremia, iniquitates nostre declinauerunt omnia,& peccata nostra amouerunt bona a nobis,quia inuenti sunt in populo meo impii, & loquentes vana statuerunt ad dispergendos viros, & comprehenderunt, vt laqueus venantis plenus volatilibus,sic domus eorum plene dolo,& item per eundē. Ve mihi anima mea quia periit reuertens a terra,& qui corrigat inter homines non est,omnes in sanguine iudicantur,vnusquisq; proximum suum tribulat,omnes in malum suas manus preparant. Beneficētie certe que diuinis oculis tanto est gratior quanto & inuenitur esse presentior, sic nos esaias instruit dicens, Dissolue colligationes impietatis,solue fasciculos deprimentes, Paulus etiam vas electionis,pietas ad omnia vtilis est. Et iacobus,Iudicium sine misericordia illi fiet qui non fecit misericordiam.Superexcellit autem misericordia iudicio,Iohannes item,Qui odit fratrem suum homicida est,& scitis quia omnis homicida nō habet vitam eternam in se manentē. Et per semetipsum veritas. Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos odiunt,& iterum,dimittite & dimittetur vobis. Si autem non dimiseritis,nec pater vester celestis dimittet vobis peccata vestra. Ecce sunt dominice iussionis hinc inde astipulata firmissima cautiōe precepta,ac proinde quia sunt diuini oris prosecutione taxata manebunt per omnia eterna lege prefixa,Quid ergo? Et iuramenta iustitie & iuramēta pacis sibi contraire narrabimus dum scriptum sit,misericordia &veritas obuiauerunt sibi,iustitia & pax complexe sūt se? At qui controuersiarum lapsus esse intentione fassi sumus.& cum vnius partis assertionem narrauimus non impendendam,cur alterius assertio partis iacture patietur instantiam? Et quia iuramenti custodia vltionem non temperat pauescendam. Iccirco impietatis atrocitas mortem pariat execrādam? absit. Etenim si publicis sacramentorum gestis(quod deus auertat) a quibuslibet illicita,vel non bona extitisse conditio allegatur, que aut iugulare animam patris,aut agere compelleret stuprum sacratissime virginis,nunquid tolerabilius esset stulte promissionis eiicere vota, quam inutilium promissorum custodia exhorrendam criminum implere mensuram? Quod si ita esset quomodo crederetur vnius obseruantia iussionis fons pietatis,cum emitteret tribulos vltionis? Aut quenam illa esset sacre obseruatio legis,que sacrilegia committeret probitatis? vel cuius mensure iniquitas videretur, vt ex vnius precepti cautela necis exoriretur immanitas truculenta? At nunc non ita contēdimus vt cōtentionum diuortiis concitatis nos ipsos contētionis certaminibus misceamus,est vera pax in vtroq; quod dicimus,quia sic spiritus sanctus iter nostrum ac cursum temperat,vt ī nullo deuius nos casus a dispositione seludat,Vnde plena iam voce pleniori fide plenissimaq; intentione predicimus,atq; in tota sancte ecclesie vniuersitate predicamus pariter & optamus nulla pfanatione solius & summe diuinitatis nomen existere assumendum,nullo periurio sacrilegii indebito profanādū,nullo vnq̄ contactu fallacie contingendum, Nā si attestante veritate propter profanationem periurii cuitandam prohibetur omnino iurare cum dicitur, sit sermo vester,est est, non non,quod autem plus est,a malo est, quomodo impunitum erit nomen tante glorie voluntarie profanasse.dum in eo taxata fides dinoscitur interisse? vel quatenus pacis federa inter gentium diffidia ligabuntur,si non iuramenti pacta sanctiori integritate seruentur. Et enim omne quod in pacis federa venit,tunc solidius subsistit,cum iuramēti hoc interpositio roborat,sed & omne quod animos amicorum conciliat,tunc fides durat, cum ea sacramēti vincula ligant, Omne etiam quod testis astipulatur,tunc verius constat cum id adiectio iurationis affirmat,quod si & gestis deficiat.nocentis fidem sola iurisiurandi, taxatio manifestat, hinc vt mentibus humanis diuina volūtas panderet quod volebat, ne labās fragilitas pro incerto teneret quod inuiolate veritatis promissio exprimebat per esaiam loquitur dicēs, Ego dominus & non est alius,in memetipso iūraui, Si ergo tante institutiōis limite sunt votiua iuramenta seruanda quis alienus a veritate costituat execrabiliter violanda. Stabunt ergo sacre auctoritatis viuifica iussa, nec vana profanatione erunt aliquatenus temeranda Verum ne iuramenta que data sunt videantur in nos ita penitus miserationum conclusisse precordia,vt nullam de pietatis affectu animeviscera concipiant indulgentiam parituram sic stabilitis contractibus iuramenti sinum mīe aperimus, atq; illa cunctis deo placita misereri censemus,vt nos nec iuramenti teneat cautio reos nec inhumanitas faciat execrandos. Occurrere certe miserorum ruinis debet, subsidio vnusquisq; quo valet & ex releuatione alienę vindicte a se dei amouere vindictam,libat enim domino prospera qui ab afflictis pellit aduersa, vnde Iob iuuante passionis experiētia impēdens patiētib⁹ passionis sue patientiam memorabat, suaū virtutū cathalogū texēs iter cetera sic cōnectit,bn̄dictio pituri sup meveniebat & corvidue cōsolatus sum. Et paulopost,flebam quondā sup eo qui afflictus erat & cōpatiebatur anima mea pauperi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hinc &salomõ. Erue eos qui ducũtur ad mortem,& qui trahũtur ad interitum liberare ne cesses,qui bus sancte auctoritatis instructi decretis nec sanctum nomen profanasse nos constat, quod nullate nus prosanandum ius nostre predicationis insinuat,& indulgentie visceribus adapertis licet oris sui professione damnati difficile mereantur absolui,iuxta quod scriptum est,Sãguis tuus super caput tu um,os enim tuum locutum est aduersum te,Iterum,ex ore tuo condemnaberis, & ex ore tuo iustifi caberis,tamen pietatis intuitu & precedenti viam pandimus & misericordiam prorogamus, huius sane promissionis incaute crudam, cruentamq; temperare sententiam illa quammaxime compel limur causa, quod hec duo mala licet sint oĩno cautissime precauenda,tñ si periculi necessitas exhi vnum temperare compulerit, id debemus resoluereq̃ minori nexu noscitur obligari,quid aũt exhi leui?, quid ve sit grauius pietatis acumine vestigemus, Etenim dum periurare compellimur, creatori quidẽ offendimus,sed nos tantunmodo maculamus. Cum vero noxia promissa complemus,& dei iussa superbe contemnimus,& pximis impia crudelitate nocemus,& nos ipsos crudeliori gladio tru cidam?. Illic enim duplici culparum telo percutimur ,hic tripliciter iugulamur,Restat ergo vt hac no stra pergat sententia qua misericordie patuerit via, que ita in domino probatur accepta, vt plus ti cupiat q̃ sacrificia veneranda,dicente ipso, Misericordiam volo & non sacrificiũ , Hac indulgentie cõ cessa licentia miserationis ipsius opus in gloriosi principis potestate redigimus,vt quia deus illi mise rendi aditũ patefecit,remedia pietatis ipse quoq; non deneget,Q ue ita principali discretione mode rata persistant,vt & illis sit aliquatenus misericordia cõtributa & nusq̃ gens aut patria per eosdem aut periculum quodcunq; perferat aut iacturam,hec miserationis obtentu temperasse sufficiat. Ceterum quecunq; iuramenta pro regie potestatis salute & contutatiõe gentis & patrie vel hactenus sunt exa cta vel deinceps extiterint exigenda,omni custodia omniq; vigilãtia indissolubiliter decernimus cõ seruanda,a membrocum truncatione mortisq; sententia religione penitus absoluta,Sed ne prauarum mentium versuta nequitia nosmetipos ad periurii qñq; deuocet culpam, nec a sancte fidei regula hanc asserat venire sententiam, tam diuine auctoritatis oracula quam precedentium patrum asserta huic narrationi curauimus innectenda. Etenim imutabilis deitatis licet dicta sint firmissima crebro tamen eius & iuramenta leguntur & penitentia,que sacris extant mysteriis adoperta,Iurare namq; dei est a se ipso nullatenus ordinata conuellere,penitere vero eadem ordinata cum voluerit immuta re. Sic enim per hieremiã dicit. Repente loquar aduersum gẽtem,& aduersum regnum,vt eradicem & destruam & disperdam illud, si penitentiam egerit gens illa super malo suo q̃d locutus sum aduer sus eam,agam & ego penitentiam super malo quod cogitaui vt facerem ei Et per ezechielem,Si dixe ro iusto viro quod vita viuat,& conuersus a iusticia sua fecerit iniquitatem , oẽs iusticie eius obliui ni tradentur,& iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Si autem dixero impio morte mo rieris & egerit penitentiam a peccato suo, vita viuet & nõ morietur. Si ergo nostra cõuersio sic diuinã mutat sententiam,cur misetorum tante lachrime vel pressura tam crudam non temperant ex misera tione vindictam? Hinc etiam israelitico populo sepe vltio promissa suspẽditur, & niniuitarũ perditio diuine sententie permutatione sedatur. At vero illustrium laudum titulo preclarus autor Ambro sius in libro de officiis primo huiusce rei causa sic loquitur, Est etiam contra officium nonnunquam promissum sacramentum custodire,vt herodes qui iurauit quoniam quicquid petitura esset daret fi lie herodiadis,& necem iohannis prestitit,ne promissum denegaret . Nã de iepte quid dicam qui imolauit filiã que sibi victori primum occurrerat,quo votum impleret quod spoponderat,vt quicquid sibi primum occurrisset offerret deo,Melius fuerat nichil tale promittere, quam promissum soluere parricidio,Itẽ in libro tertio,Purum ergo ac sincerum oportet esse affectũ,& vnusquisq; simplicem ser monem proferat,vas suum in sanctitate possideat,nec fratrem circunscriptione verborum seducat ,ni chil promittat inhonestum,ac si promiserit,tolerabilius est promissum non facere,quam facere quod turpe sit. Sepe pleriq; cõstringunt se iurisiurandi sacramento, & cũ ipsi cognouerint promittendum non fuisse,sacramenti tamen contemplatione faciunt quod spoponderint,sicut de Herode suprasim psimus,qui saltatrici premiũ turpiter promisit,crudeliter soluit,turpe est quod regnum pro saltatio ne promittitur,crudele quod mors pro professa iurisiurandi religione datur. Q uãto tolerabilius ta le fuisset periurium sacramento? & post pauca deiepte disputãs, miserabilis necessitas que soluitur parricidio,Melius est votũ nõ soluere,quam id quod sibi is cui promittitur nolit exolui, & post pau lulũ. Nõ semper igit promissa soluenda omnia sunt,Deniq; ipse deus sicut scriptura indicat frequen ter mutat suam sententiam,

Universidad de Deusto

¶Vir quoq; sanctissimus augustinus vestigationis acumine cautus inueniendi arte precipuus, affe- A
rendi copia profluus, eloquentie flore venustus, sapientie fructu fecundus, hec in suis narrat affatibus. Duo sunt omnino genera mēdaciorum, in quibus non magna culpa est, sed tamen non est sine cul- pa cum aut iocamur, aut pro misericordia mentimur, illud primū in iocando non est pernitiosissi- mum, quia non fallit, nouit enim ille cui dicitur ioci causa esse dictum, secundum autem minus est, ideo quia retinet nonnullam beniuolentiam, idem ipse. Non auferat inquit veritas misericordiam, nec misericordia impediat veritatem, si enim pro veritate, aut quasi rigida veritate oblitus fueris mise- ricordiam, non ambulabis in via domini in qua misericordia & veritas obuiauerūt sibi. Beatus etiam papa Gregorius & vite meritis honorandus atq; in ethicis assertionibus pene cunctis merito prefe- rend⁹ sic in libris infert moralib⁹, Quia ergo beemoth iste tā iexplicabilib⁹ modis ligatur, vtplerūq; mēs in dubio adducta vnde se a culpa soluere nitit̄, inde culpa arti⁹ astrigatur recte dicitur. Neruiti sticulorū ei⁹ pplexi sunt, argumēta nāq; machinationū illi⁹ quo magis relaxāturvt reliquāt, eo magis implicantur vt teneant, Est tamen quod ad destruendas versutias vtiliter fiat, vt cum mens minori & maximo peccato constringitur, si omnino nullus sine peccato aditus euadendi patet, minora semper eligantur, quia & qui murorū ambitu ne fugiat clauditur, ibi se in fugam precipitat, vbi breuior mu- rus inuenitur. Nostri quoq; seculi doctor egregius ecclesie catholice nouissimum decus precedentib⁹ etate postremus doctrine comparatione non infimus, atq; & quod maius est iā seculorum finitorū doctissimus, cum reuerentia nominandus ysidorus in libro sententiarum secundo hec pro tali nar- rat negotio. Nō est conseruandum sacramentum quod male & incaute promittitur, velut si quispiam adultere perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim non implere sa- cramentum, quam permanere in stupri flagitio. Similiter in sinonimis. In malis promissis rescinde fi dem, in turpi voto muta decretū, quod incaute vouisti, impia est promissio que scelere adimpletur. Hec de sacris paginis auctoribusq; precipuis breuissime sufficiat prelibasse. Nam plurima colligere poterit qui hec attētius legendo quesierit, Ceterum quibus hec nequaq̄ sufficiuntvel hic sumant cum rubore silentium quia optat vas electionis anathema esse a christo pro fratribus suis quam perdura- re crudelibus in delictis.

Capitulum tertium.

¶Tertio ratiocinationis alloquio doluimus contra priora monita patrum vota, pernitiosissima po- B
sterorum, nam quanto frequentius illi noxia vetuerunt, tanto studiosius isti perpetrare vetita non quie scūt. Sicq; per contrarium quod penitus occumbere debuit, insultare non desinit, & res que tot exci- sa decretis arescere potuit, ad vicem lernei capitis, (vt ferūt fabule) trūcata virescit. Deniq; quod nō sine magno dolore dicendū est, reperiūtur quamplurimi negotio muneris perituri mercari velle gratiam spiritus sancti dum ille premium donat, vt pontificalis ordinis sui sublime culmen accipiat oblit⁹ ver- borum petri qui dixit ad symonē. Pecunia tua tecum sit in pditionē, quoniā donū dei extimasti per pecuniam possideri, proinde quia & vsitatū est tantum malum & maiorum frequenter constat mu- crone succisum, nos quoq; huic vulneri canceroso ignitū quod superest adhuc iniicimus ferrum de- cernentes omnino, vt quicunq; deinceps propter accipiendam sacerdotii dignitatem, quodlibet pre- mium fuerit detectus obtulisse, ex eodem tempore se nouerit, anathematis opprobrio cōdemnatum, atq; a participatiōe christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illum cōstat execrabile christo perpe trasse flagitium. Quod si aliquis extiterit qui accuset, ille qui hūc ordinem munerum fuerat acceptio ne lucrat⁹, & suscepto honoris gradu priuetur, & in monasterio sub perhenni penitentia religetur, illi vero qui hac causa munerum acceptatores extiterint, si clerici fuerint, honoris amissiōe mulctentur. Si vero laici, anathemathe perpetuo condemnentur.

Capitulum quartum.

¶Quarte congregationis euentu obuius sese nobis intulit pōtificalis culminis lapsus, quoniam an- C
te flere q̄ disponere compulsi ex ordine sumus, nam dum secundum carnis assumpte mysterium ec- desie sue fuerit dignatus caput existere xp̄s, merito in membris eius intentio episcoporum officia pagere cernit̄ oculorū, Ip̄i enī de sublimioribus celsitudine ordinis regūt & disponūt subiectas multitu dines plebiū, vñ quāto ipsi frequēti⁹ fiūt ductores, tāto meritorū lumie dnt prefulgere, quapropter oēs ep̄i inter cetera virtutū ornamenta nitore carnis dnt ppensius enitere, vt ex hoc audiētes mūditiā

Universidad de Deusto Biblioteca

appetant ex quo doctores immundicia non deturpat, adeo vt si deinceps episcopi detecti fuerint execrabilibus flagitiis cum quibuslibet feminis pollui ac familiari peculiaritate versari, nouerint se irreuocabili sententia patrum vlcisci, id est & loci & ordinis dignitate priuari.

Capitulum quintum.

A ¶ Quite actionis impulsu peruenit ad totius concilii sacrum auditum quosdam sacerdotes & ministros obliuiscentes maiorũ ac veterũ constitutorum, aut vxorũ aut quarumcunq; feminarũ immunda societate, & exeecrabili contagione turpari, & pessima cordis obstinatiõe, tam sacris litteris quã patrũ regulis obuiantes, nec leui quidem respiramine contemplantes quod scriptũ est. Sãcti estote quoniã & ego sanctus sum dicit dominus, & illud apostolicũ. Mortificate membra vestra, que sunt super terram id est fornicationẽ & immũdiciã, concupiscentiam malã & auaritiam, quibus quanto est pertinacior vis in malis, tanto auctorũ conuenit obuiare decretis, propter quod flagitiis detectis specialiter hoc a sancto concilio definitur, vt omnes episcopi ad ipsum in suis querere sollicite curent, Et cũ hoc verissime reperire potuerint, omnes placita cautione taliter distringant, vt nunq̃ vlterius tam abominanda cõmittant, mulieres vero seu libere sint seu ancille tam turpiter societate ita omnimode separentur, aut certe vendantur, vt vlterius ad cõsocios sui criminis reuertendi omnẽ habeant aditũ denegatũ, Illi vero si omnino coherceri nequiuerit vsq; ad exitũ vite sue monasteriis deputati disciplinis monasticis maneant omnino subiecti.

Capitulum sextum.

B ¶ Sexte discussionis obiectu quorũdã male sibi consciorum patuit denotatum elogium, nam relatũ est nobis quosdã subdiaconos postq̃ ad sacri ordinis puenerint gradũ, nõ solũ carnis imũdicia sordidari cũ scriptũ sit, Mũdamini qui fertis vasa dñi, sed etiã (qd dictu nefas est) quoq; vxorib⁹ copl'ari, asserentes hoc ideo sibi licere, quia bñdictionẽ a põtifice nesciũt pcepisse, Proide oi excusationũ discusso velamine id precipimus obseruari, vt cum iidem subdiacões ordinãtur cũ vasis ministerii bñdictio eis ab episcopo detur, sicut in quibusdam ecclesiis vetustas tradit antiqua, & sacra dinoscitur consuetudo substare prolata, omni penitus ab illis sorde mulierum ac familiaritate remota, Quod si hoc vulnere deinceps fuerint sauciati, mox erunt sub penitentie oneribus vsq; ad extremum vite monasteriis religãdi.

Capitulum septimum.

C ¶ Septime assertionis accessu adiit cetum nostrũ tam inuerecunda progressio q̃ ignobilis ac detestanda presumptio, quosdam enim aut euentu necessitatum aut metu periculorum ab episcopis sumpsisse nouimus ecclesiasticarum officia dignitatũ. Et quoniam cum illis hec imponerentur, id sibi fieri noluisse testati sunt, idcirco id spernere atq; ad pristina pertẽtant coniugia, moresq; redire, tam nequiter celestia iura soluentes, quam prompte seculi extant illecebris inhiantes. Qua de re nosse nos cõuenit qd epãlis eminẽtie diuine auctoritas nõ imerito sacris oĩbus esse sũma percẽsuit, que ceteris sacerdotibus exercẽda phibuit, scilicet tẽplorũ dei sacrationẽ, chrismatis benedictionẽ, sacrorũq; ordinũ restitutionem, que tamdiu aliter ordiata psistũt quã excellẽtissime cõferunt, quia & tãto ab eis singulariter impenduntur, quanto eidem summo culmini peragenda seruantur. Quomodo ergo quod in se recipit a se reiicere poterit, cum hec a nullo altero cõferri quã a solis pontificibus nouit quibus nec ligata solui, nec soluta potuerunt ab aliquo religari? Sic enim ad petrũ veritas ait, quodcũq; ligaueritis super terram erit ligatum & in celo, & quodcunq; solueritis super terram erit solutum & in celo, nequaq̃ aliquãdo poterit profanari quod diuina iussiõe simulq; apostolice traditiõis auctoritate sacrũ noscitur extitisse, Verum sicut sanctum chrisma collatum & altaris honor euelli non queũt, ita quoq; sacrum decus honorũ quod his compar habetur, & socium qualibet fuerit occasione perceptum manebit omnimode incõuulsũ, Ad extirpandũ vero radicit⁹ hui⁹ callide machinatiõis iutile argumẽtũ, id sibi ratiõabiliter dari noluerũt si obiectu qd sacro sãcti baptismatis iappẽciabile donũ est semp & sepe nõ solũ nolentibus verũ etiã quod maius est) nesciẽtibus impartitur sed hoc a nullo penit⁹ pfanari pmittit. qd si & hoc opponitur, nec dũ rationis capacẽ existere qui hoc probatur acipere, hinc omnimodo cognoscant, quia si maiores impune non deserunt quod paruuli vel nesciendo vel nolendo percipiunt, quantomagis non conuenit violari, quod pro mortis aut penarũ euadenda pnitie occulta dei dispensatione dinoscitur obuenisse? Recedant ergo talũ desideriorum sine verecũdia impudorati fautores, & licet inuiti perceperint qd nõ merebantur habere, libenter tamẽ ob celeste retineant meritũ, quod nolendo ppter terrene cõsecuti sunt necessitatis euentũ, vt tam inuiti appetãt bona diligere, quãspõte videtur desidẽtes ipugnare, Quod si quis post hoc phẽnis dispositionis edictũ nõ sinceriter sacris inhesit

Universidad de Deusto

heserit cultibus & abiiciens a se gratiam quam accepit relabitur ad coniugium,moresq; seculi attentauerit,vel eum redire ad hoc constiterit,mox omni ecclesiastici ordinis dignitate priuetur, & vt apostata a sancte ecclesie liminib9 & societate fideliū habeatur prorsus exclusus, monasterii claustris donec vixerit sub penitentia retrudendus.

Capitulum octauum.

¶ Reperimus quosdam diuinis officiis mancipatos,tanta nescientie socordia plenos,ita litterarū & discipline ignaros, vt nec in illis probentur instructi competenter ordinibus qui quotidianos versantur in vsus,Proinde sollicite constituitur atq; decernitur,vt nullius cuiuscūq; dignitatis ecclesiastice deinceps percipiant gradum,qui non totum psalterium,vel canticorum vsualium,& hymnorum, siue baptizandi perfecte nouerint supplementum,Illi sane qui iam honore dignitatum fungūtur huiusce tamen ignorantie cecitate vexantur, aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut a maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Absurdum siquidem est eos qui ceteros simpliciores & laicos habēt docere,quibus & discipline & vite debēt esse veluti quoddam speculū ad alicuius ordinis,vel dignitatis promoueri statum,qui legem dei ignorant,nec litterarū saltem medioceritate sunt insigniti,Nullus igitur ad sacra dei mysteria tractanda veniat illotus aliquis, Ignorantie tenebris cecutiens,sed solus is accedat,quem morum innocentia & litterarum splendor reddunt illustrem,aliter ordinaturis & ordinandis imminente imposterum dei & eius ecclesie vindicta. A

Capitulum nonum.

¶ None intentionis admonitu detecta est ingluuies horrenda voratuū que dum freno parsimonie nō astringitur religioni cōtraire monstratur,dicente enim scriptura,Qui spernit minima paulatim decidit,illi tante edacitatis improbe grassantur vt celestia & pene summa cōtēnere videantur, Et etiā quicūq; quadragesime dies que anni totius decime putantur que & in oblatione ieiunii domino cōsecrantur,quib9 etiā saluberrime cōditio humani gnis expiatur, dū a quattuor mūdi ptibus ad hāc homo religionem creditur9 adducitur,& quattuor elementis formatur, & propter transgressionem decalogi quattuor decies cōuenienter affligitur,illi qui temerarie, hec omnia contēnunt nec voracitatis ingluuiem frenant,& quod peius est paschalia festa illicitorum esuum perceptione profanant,quibus ex hoc adeo accerrime interdicitur,vt quisquis sine ineuitabili necessitate,atq; fragilitate,& euidenti languore,seu etiam impossibilitate etatis dieb9 quadragesime esum carnium presumpserit attentare non solum reus erit resurrectionis dñice,verumetiam alienus ab eiusdem diei sancta communione &hoc illi cumuletur ad penam,vt ipsius anni tempore ab omni esu carnium abstineat gulam, quia sacris diebus abstinentie oblitus est disciplinam. Illi vero quos aut etas incuruat,aut languor extenuat,aut necessitas arctat,non ante prohibita violare presumant,quam a sacerdote permissum percipiant. B

Capitulum decimum.

¶ Decime colluctationis assensu molestis actibus quib9 sagax indagatio pietatis obuiaret decreuit non tam bene regendi licentia, quam se mansuetudo impugnasse probatur,satis vt opinamur illi & gloriosi principis & decreto sancte synodi huius contradictum esse conspeximus, Ita enim sanctus spiritus per vtrasq; definitiones mortalium corda perflauit,vt vitali flatu verborum imposterū oēm exureret male concupiscentium rabiem animorum. Actum namq; est definitionibus ipsis, vt quia pietatis diuine incomprehensibilis natura se conditioni mortalium in vnione persone coniūxit mysterio redemptionis humane.Nos quoq; membra capitis hui9 & perfidie malū & concupiscentiam que radix malorū est omnium,& auaritiam que inuenitur seruit9 idolorum pari simul igne ac miserone totoq; artificio radicit9 euellam9 ac desecem9. Ab hinc ergo deinceps ita erūt in regni gloriam preficiendi rectores,vt aut in vrbe regia,aut in loco vbi princeps decesserit cum pontificum maiorūq; palatii oimodo eligantur assensu,non forinsecus cetu,aut conspiratione paucorū,aut rusticarū plebium seditione tumultuosa,sed erūt catholice fidei assertores,eamq;& hanc que imminet iudeorum pfidiā & cūctarum heresum iniuriā defendentes erunt actibus iudices & vita modesti erūt,in puisionibus rerū parci plusq; extenti,vt factione scripturarū vel definitionū qualiūcūq; contractus a subditis vel exigant vel exigēdos intendant,erunt in conquisitis obligationis gratissime rebus nō pspectantes pprii iura cōmodi,sed cōsulentes patrie atq; genti, De rebus cōgregatis ab eis illas tātū sibi vendicent ptes quas dictauerit auctoritas principalis regū,quecūq; inordinata reliquerint hereditabūt successores pprii eorū,& ante regnū iustissime cōqsita aut filii aut heredes capiāt iure pximitatis, De affiniū successione vel munere q̄uis inordinata relicta sint,aut prio tantū filiis, aut heredibus C

Universidad de Deusto Biblioteca

frequenter proficiant vel propinquis, Ita in eorum cunctis actibus moribus atq; rebus priuate legis auctoritas erit valitura,vt & perhenniter maneat inconuulsa,& non prius apicem regni quisq; percipiat,quam se illa per omnia suppleturum iurisiurandi taxatione definiat, Cui etiam lege vel decreto episcopalem non solum in futuro,sed etiam in p̃senti reuerentiam apponentes decernimus,vt qui cunq; detractor & non potius venerator decreti eiusdem atq; legis esse maluerit siue religiosus ille sit siue laicus,non solum ecclesiastica excommunicatione plectatur , verum & sui ordinis dignitate priuetur.

Capitulum vndecimum.

A ¶Vndecime occasionis articulo decretorum vniuersalium perhenne dedimus firmamentum, scientes quod multimoda semper deus oppressione iudiciorum erumnas releuat oppressorum, & sicut malis exigẽtibus hominum permittit exercere penurias vltionum ,ita cum voluerit grauedines releuat pressurarum,hinc & decreta precedentium patrum ad contentionis iurgium radicitus euellẽdum rite synodalem fieri censuere conuentum,vt illic de diuersitate iudiciorum preterite lites habeãt terminum,vbi sanctus spiritus vniuersalem coadunauerit cetum. Ab hoc ergo spiritu sancto successiones quelibet in posterum aut impune valeant commoueri,vt generalitas tuta valeat consistere,plena decernimus vnanimitate connexi,vt quicũq; pro fidei causis ecclesiasticisq; negotiis aut in preteritis gestis aut in presentibus constitutis,aut in futuris etiam decretis vel sint,vel fuerint definitiones conscripte vniuersalis auctoritatis,nullus deinceps contradicere audeat,nullus vertere presumat, nullus non implere contendat. Nam si quis ex religione contra hec inobediens,aut susurrans, aut certe lacerator, aut inuidus,ac non potius eorundem factor extiterit,gratia & honoris sui & communionis sacre lugeat amissione mulctatus. Cum vero aut quelibet sancta synodus agitur,aut pacifice inter pontifices quippiam definitur, si pauciores per nescientiam vel contentionem forte dissentiant, aut commoniti a plurimorum cetu cum dedecore confusionis abscedant,aut excõmunicationis annue sententiam luant.

Capitulum duodecimum.

B ¶Duodecime questionis ꝓpositione sacratissimi principis obsecratione piissima pro iudeorũ abominabili, ac nefanda perfidia execranda,nostro cetui perpatuit causa,quam iccirco in fine sententiarum censuimus esse ponendam,quoniam eandem gẽtem delicti sui merito retroductam per diuine sanctionis oracula capite positã,deflemus nũc esse in cauda ,sed quia xp̃s vt ꝓ nobis, ita quoq; ꝓ illis mortuꝰ est, iuxta qd ipse ait. Nõ sum missus nisi ad oues que pierant domus israel,ne cessantes duximꝰ summam ꝓ eis impendere curã,pro quibꝰ suam ponere non dedignatꝰ est animã,id quoq; principali clemẽtia deuotissime approbãte, que ob hoc sui regni apicem a deo solidari preoptat, si catholice fidei pereuntium turmas acquirat,indignum reputans orthodoxe fidei principem sacri legis imperare,& infidelium societate pollui. Nichil aliud pro his ex nostra sententia definitur, quã vt decreta concilii Toletani quod diue memorie Sisenandi regis aggregatum est tempore, a nobis ac posteris omnimoda suppleantur intentione. Qui autem ab eiusdem synodi voluerit sentẽtia dissentire,vt vere sacrilegum nouerit se condamnari, Diuine trinitatis inseparabile nomen sicut inspiratione mirabili nostrum tractatum primordio illuminauit,ita consummatione sublimi eundem iam perficiendo concludat,vt in illo sit nostrum explicuisse a quo nobis fuit inchoasse, Damus ergo gloriam & honorem eidem sancte & indiuisibili trinitati que nobis & hec dicere contulit,& in se dicta compleuit,que reformauit in extremitate seculorum remedia etatum,& resoluit ligamina vinculorum,Sit gratiarum salus & benedictio exercituum domino super serenissimo recessuntho principe glorioso gratiarum actio,& reuerentie plenitudo a nobis omnibus in commune ipsi clementissimo pricipi bonorum gratifico largitori,cui votorum instantia benigna deus attulit complenda,cuius dispositio piissima pressurarum remouit exitia,cuius temporibus confert iustitia vigorem,& exuberat misericordia opulenta, cui dominus post presentis eui tempora diuturnam cum sanctis omnibus tribuat in remuneratione coronam. Nos autem omnes hanc decretorum seriem iustorum & recte fidei vel pietatis,ac iustitie fontem manantem coram deo & angelis eius orthodoxis omnibus, & nũc & in futuro impensius commendamus,obsecrantes vt hanc & reuerenter adimpleant, & ab emulis benigne defendant. Contẽnentibus autem eam diuine seueritatis vltio pauenda pueniat, obseruantibus aũt mia profluens pax ꝓpetua & gloria sempitema cõtingat, Huiꝰ quoq; sñie fortitudine vel vigore decreti

Universidad de Deusto Biblioteca

gore decreti nostri seriemquam in serenissimi domini nostri recceſiunthi regis edidimus nomine, p rebus a diue memorie patri suo quolibet titulo exquisitis decernimus oino constare, legem deniq; quā p execrāda pricipū horrēda cupiditate idē clemētissim⁹ edidit princeps simili robore firmam⁹, atq; vt futuris retro temporibus modis omnibus obseruetur pari sententia definimus, que etiam ne taciturna temporum vel obliuiosa vetustate deserantur huic nostre constitutionum decreuimus vtra q; innectenda, ita cunctorum memorie commendamus, vt a cunctis regulis superius ordinatis ne quaquā maneat segregata. Cetera quoq; decretorum nostrorum iudicia, que ab hac sancta synodo noscuntur esse confecta. si quis cōuellere forsitam decreuerit, aut temere implere neglexerit, vel infringere quandoq; voluerit, per iudicium omnipotentis dei anathema sit, Soli autem deo nostro gloria in secula seculorum. Amen.

¶SVBSCRIPTIO EPISCOPORVM NVMERO. LIX. DECRETVM VNIVERSALIS CONCILII EDITVM IN NOMINE PRINCIPIS.

SOliditatem reddidisse fracture atq; fecisse consurgere quod extiterat collisum, & incremētum est huius mercedis & plenitudo cōsummate pfectionis, Ponderi & enim collidētis ruine si equalium proximorum cura conuenit obuiare, quandoq; grandioris erit culpe prelibate incurie discrimen incurrere, si non quo valent ex communi onere sibi commissos procurent populos sublimare, Properādum ergo est inter ruinas collisionum cateruas eripere collisorum, vt ex hoc iugiter & vltra nec vigorem nocendi habeat execranda pressura, & omnis compressus nouerit sancte sanctionis esse sibi collata remedia. A

¶Cum decursis ergo temporibus dure dominationis sese potestas grauis attolleret, & in subiectis populis impiorum dominatus non reformaret iura reginius sed excidia vltionis, aspeximus subditorum statum non ex ordine vegetari rectoris, sed deiici ex grauedine potestatis, Cōtraxerunt enim reges elata fastigia in brifonti diffidio motionis, & aut in culpis lex ardua seuiebat, aut in spoliis fauorem lex voluntaria cōmodabat, Inde mestos animos non spes fouebat ex munere, sed tolerantia vexabat in funere. Vnde iam increpationis occursu non tantum nos abire sola ratio cogit, verum & ipsa commotio rerum impellit, vt ex omnium deliberatione animorum concordi illa maneat sentētia dicti, que & finē ausibus rite ponat illicitis, & consultum saluandis iure ferat populis, Quosdā namq; conspeximus reges postquam fuerint regni gloriam assecuti extenuatis viribus populorum regie p prie congerere lucrum, & obliti quod reges sint vocati defensionem in vastationem conuertunt, & vastationem defensione pellere defugiunt, illud grauius innectentes quod ea que videntur acquirere non regni deputant honori vel glorie, sed ita malunt in suo iure confundi, vt veluti ex debito decernant hec in liberorū posteritatem transmitti, Quāobrem in proprietatis illa conātur redigere sinu pro quo solo constat illos imperii percepisse fastigium, & illud in iuris proprii collocant antro, quod populi vtilitatis acquisitum esse constat obtentu. Nam nunquid ad illos, aut populorum aduentus, aut rerum poterat concurrere census, nisi extitissent glorie sublimati culminibus? aut ab equalibus illi potuerint rerum coaceruatione ditari, nisi per subiectos glorioso apice potuisset attolli? Omnia recte totius plebis memoria subiecta principale caput reuelat, attentum debite iussionis obtutu negotiorum ab illo prospectāt remedium, cui modo gratum, mō debitū irrogant censum. Regalis pinde orthodoxa sublimitas hec cuncta sibi debere cōuincit ex quo se regē recognoscit, & inde conquisita non alteri, quam sibi iuste defendit. Vnde non persone, sed potentie subdi hec debere non ambigit, Regem eterna iura faciunt, non persona, quia non constat sui mediocritate, sed sublimitatis honore, Que ergo honori debeant, honori deseruiant, & que reges accumulant regno reliquant, vt quia eos regni gloria decorat, ipsi quoq; regni gloriam non extenuent, sed exorneut. Habeant deinceps iure conditi reges in regendo iudicia iusta, in parcendo pectora prompta, in conquirēdo studia parca, in conseruando vota sincera, & tanto gloriam regni cū felicitate retentent, quanto iura regiminis & mā suetudinis conseruauerint & equitate direxerint promisse premium ditionis, Ne non prodisse putetur ex fomite rationis reuelare conuenit euidentissima specie operis, vt ex illo nos idoneos assertores habeat probitas veritatis, ex quo semper semetipsam reseruauerit qualitas actionis, Ecce enim ita ex gentis nre mediocribus maioribusq; psonis multos hacten⁹ corruisse reperim⁹, & deflemus, vt eorū C

Universidad de Deusto Biblioteca

agnitis ruinis non aliud possimus,quam diuine iudicia consyderare promissionis,quorum domo-
rum spolia,& potentiarum diuitias simul ac predia ita conspicimus prorsus exinanita, vt nec fisci vsi
bus commoda, nec palatinis officiis reperiantur in remedium salutare collata. Cuius rei serie
ex vtroq; concurrente,dum & iudicatos sententiâ iudiciorum elisit,in eorum bonis ad ipsorum vice
munificatus nemo,pene non tenuisse disciplinam in ordine,sed defectum potuisse pensantur in gen
te illo maiori salutis dispendio cumulato,quod tam hec que a iudiciis vigor iudiciorum abstraxerat
quam illa que qualiscũq; prouentus ordine profligationis contriuerat tota proprietatis principum
amplitudo in sinum sue receptionis inclusserat, Sicq; solo principali ventre suppleto,cuncta totius mi
bra gentis vacuata languescerent ex defuncto,Vnde venit vt nec subsidium mediocres. nec dignitatis
valerent obtinere maiores,quia dũ solius potestatis vigor maxima occupauit,totius plebis status nec
minima iura defendit,atq; cum omni palatino officio simulq; cum maiorum minorũq; conuentu,
nos omnes tam pontifices quam etiam sacerdotes,& vniuersi sacris ordinibus famulantes concordi
definitione decernimus & optamus,vt omnis conquisitionis profligatio in omnium rerum viuen-
tium immobiliumq;,& moueri valentium corpore vel specie,forma,vel genere que a gloriose memo
rie cindasiuntho rege a die quo in regnum dinoscitur conscendisse reperta quolibet modo extiterit,
omnia in serenissimi atq; clementissimi domini nostri recceslunthi principis perhenni transeant po
testate,& perpetuo deputẽtur in iure non habenda parentali successu,sed possidenda regali congres-
sione,ita vt iuste sibi debita quisq; percipiat,& de rebus ad remedia subiectorum quecumq; elegerit
principis voluntas exerceat, illis tantummodo exceptis que memoratus diue memorie cindasiun-
thus priceps ante regnum aut ex propriis ,aut ex iustissime conquisitis visus est habuisse,In quibus
cunctis filiis vna cum glorioso domino nostro recceslũtho rege maneat diuisio libera & possessio pa
ce plenissima,Sed ille res quas predictus princeps de iustis prouentibus filiis suis vel quibuslibet iu-
stissime visus est contulisse vel reliquisse omnes in eorum iure maneant inconuulse illa huius nego-
tii seruata veritate,vt quia grata voluntas domini nostri recceslunthi regis reddere decernit vnicuiq;
iustissime debita,nemo inuasionis calumniam moueat,aut damna requirat preter que gloriose me-
morie genitorem eius quedam indebite habuisse constiterat.

¶LEX EDITA IN EODEM CONCILIO IMPERANTE PRINCIPE GLORIOSO.

A IN nomine domini Flauius recceslunthus rex,Eminẽtie celsitudo terrene tũc salubrius sublimaꝑ
batur appetere cum salute proximorum pia cernitur compassione prodesse,vnde solet cõtingere vt
plus commodi de aliena salute cõquirat quam de propria humilitate quisq; ꝓficiat ,In multis enim
quia multorum salus attenditur maioris lucri summa perficitur, Ipsi autem quia priuati commodi
fructus appetitur non satis est si vnius beneficii premium cõquiratur,Hinc & illa regendarũ tantũ-
dem salus est plebiũ,que non suos priuata voluntate concludit,sed que vniuersitatis limites commu
ni pietatis lege defendunt,Quapropter ne salutaris ordo imperialibus videatur verbis potius obti-
neri quam pactis,de sublimitatis obtentu declinamus ad vota supplicum trãquille visionis aspectũ,
vt inde salutaris compassio habeat commodum,vnde plebes adepte fuerint supplicationis effectum.
Cum ergo precedentũ serie temporum imoderationis auiditas principum sese prona diffunderet
in spoliis populorum,& augeret eis proprietatis censum erumna flebilis subiectorum,tandem sup-
ne respectionis affectu nobis est diuinitus inspiratum,vt quia subiectis regibus reuerentiam dedera
mus,principum quoq; excessibus retinaculum temperantie poneremus.Proinde sincera mansuetu
dinis deliberatione tam nobis,quam cunctis glorie nostre successoribus affuturis deo mediante le-
gem ponimus,decretum diualis obseruantie promulgamus,vt nullus regum impulsionis sue qui-
buscũq; motibus,aut factionis scripturas de quibuslibet rebus alteri debitis ita extorqueat, vel exter
quẽdas instituat,quatin? iniuste ac violenter indebitarũ sibi quisq; probare possit dominium rerũ.
Quod si alicuius gratissima voluntate quippiam de rebus a quocũq; perceperit,vel euidenti presti-
tione lucratus aliquid fuerit,in eadem scriptura patens voluntatis prestite cõditio annotetur, per quã
aut oppressio principis ,aut conferentis fraus euidentissime detegatur , & si patuerit a nolente fuisse
scripturam exactam,aut resipiscat improbitas principis,& euacuet quod male construxit, aut cere
post eius mortem ad eum cui exacta est scriptura vel heredes eius,res ipse sine cunctatione debeant
reuocari. Ille autem res que remota omni comprehensionis argumentatione, sed mera libidine

directo modo

Universidad de Deusto

directo modo transierunt in principis potestatem,in eis perhenniter iure pdurent, & quicqd ex rebus ipsis idē princeps ordinare voluerit sue potestatis arbitrio subiacebit,Verū vt omne huius negotium actionis roboret sincerítas veritatis cū quarūcūq; rerum scripture & principis nomine extiterint,ab his quos elegerit princeps diligentissime pquiratur,si nō aliquod iudiciū aut de impressione principis,aut de fraude scripturam faciētis modo quocūq; cognouerint,Ac sic aut rite facta series scripture pmaneat,aut irrite cōfecta vanescat.Similis quoq; sentētia de terris vineis atq; famulis obseruetur,si sine scripture textu tantūmodo coram testib9 quolibet pacto fuerit definitio,De rebus autē oibus a tempore simitillani regis hucvsq; a principibus acquisitis,aut deinceps si ,pueneritacquirēdis,quecūq; forsitam princeps inordinata siue reliquit, siue reliquerit que ,p regni apice ,pbantur acquisita fuisse,ad successorem tantūmodo regni decernimus ptinere,ita habita potestate, vt quicquid ex his elegerit facere liberū habeat velle.In illis autem rebus que ipsis aut de bonis parentum,aut de quorūcūq; peruenerint successionib9 proximorum, ita eidē pricipi eiusq; (si filii defuerint) heredib9 legitimis hereditatis iura patebunt,sicut etiam ceteris lege vel concessione paterna patuisse noscūtur. Quod si aliquid de rebus quorūcūq; parentum proximorum non solum successione,sed etiam qualibet collatione,aut quocunq; contractu aut ius ipsius peruenisse patuerit, si contingat hec inordinata relinqui non ad successorem regni,sed & ad filios vel heredes eius qui conquisiuit specialiter oiseadem cōquisitio pertinebit.Nam de illis rebus que idem princeps ante regnum aut ex ,pprio aut ex iustissimo conquisito dinoscitur habuisse ,irreuocabili ordine aut faciendi quod voluerit potestas manebit,aut certe filiis eius successio plena patebit.Quod si filii defuerint legitimis heredibus ex his que inordinata reliquerit hereditario iure adire licebit.Huius sane legis sententia in solis erit principum negotiis obseruanda atq; ita perpetim valitura,vt non ante quispiam solium regale conscēdat quam iuramenti federe hanc legem se in omnibus implere promittat, quecūq; vero aut p tumultuosas plebes,aut per absconsam dignitatem publice machinatū adeptum esse constiterit regni fastigia mox idem cum omnibus tam nefarie sibi consentiētibus, & anathema fiat,& christianorum cōmunionem amittat tam dire percussionis vltione collisus,vt omnis diuini ordinis cultor qui illi cōmunicare presumpserit,simili cum ipso damnatione dispereat,& pena tabescat,Nam si quis legis huius seriem ex officio palatino maleuolendo,aut detrahendo lacerare voluerit, aut euacuando quandoq; vel silenter insultans vel aperte resultans proloqui detectus extiterit,cunctis palatine dignitatis consortiis & officiis mox nudatus omnium rerum suarum dimidiam partem amittat,& in deputato sibi loco redactus totius palatii maneat societate seclusus.Religiosus etiam qui se in hac culpa deuoluerit simili rerum proprietatis sue dispendio subiacebit.

¶Explicit concilium Toletanum octauum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII TOLLETANI NONI.

Capitulum primum.

i ¶Vt de rebus ecclesie nichil ēpi auferant, & qualiter proximi fundatoris ecclesie sollicitudinem gerant.

ii ¶Vt fundatores ecclesiarum quoadusq; vixerint earum habeant curā,ipsi que illic ministros eligant seruituros.

iii ¶Si de rebus ecclesie pro prestatione aliquid dari dicatur,causa prestiti cognoscatur.

iiii ¶Quod de conquisitis rebus inter ecclesiam & sacerdotis heredes equalis diuisio fiat.

v ¶Si episcopus monasteriū facit vel parochianam ecclesiam ditat quartam partē de rebus ecclesie conferat.

vi ¶Vt episcopus tertiam partem ecclesiasticarum rerum sibi debitam cui elegerit conferat.

vii ¶Ne extra constitutum ordinem moriētis sacerdotis heredes rem eius adire presumant.

viii ¶Vt in scripturis quas sacerdotes vel ministri iiuste fecerint, post mortem eorum habeāt annorum numerum cōputatum.

ix ¶Quantum commodum sibi episcopus tollat de ecclesia cuius tumulauerit sacerdotem.

x ¶De damnatione filiorum qui ex sacerdotibus & ministris geniti probantur.

xi ¶Quod seruilib9 clericis dare debeant episcopi libertatem.

xii ¶Quod post mortem sacerdotis in libertate seruis collata annorum tempus debeat computari.

Universidad de Deusto Biblioteca

xiii ¶Vt ex libertis ecclesie & personis ingenuis geniti ab obsequiis ecclie nō recedāt
xiiii ¶Quod si liberti ecclesie ad eam reuerti noluerint, omnis eorum regula iuri applicetur ecclesie.
xv ¶De obsequio & disciplina libertorum ecclesie.
xvi ¶Quod liberto ecclesie nichil de rebus suis in alienum liceat transferre.
xvii ¶Vt baptizati iudei cum episcopis celebrent dies festos.
¶Expliciunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM

NONVM TOLETANVM HABITVM ERA, DC. LXIII. ANNO TERTIO RECCESIVNTI REGIS, KALEND. NOVEM. AB EPISCOPIS. XVI.

A VM CANONICE DEFINITIONIS EDICTO IN TOLEtana vrbe peragendo cōcilio post dies kalend. Nouembriū anno septimo recceſiunti principis glorioſi in baſilica ſancte Marie ſemper virginis in vnū fuiſſemus domino fauente collecti id communi definitione decreuimus, vt capitula que in priſcis canonibus minime habebātur inſerta, pari promulgarentur ſententia, & antiquis iūgerentur regulis perhenni iugitate manſura, & omni reuerentia cōſeruanda, Sed quia nequaquā recte ſubditos iudicat qui non ſeipſum prius iuſtitie cenſura caſtigat aptum nobis & expedibile viſum eſt ante noſtris exceſſibus imponere modū, & ſic errata corrigere ſubditorum, Tunc namq; melius iudiciorū exordia dicuntur, cum iudiciū ante diſponitur, eo quod potius iudicii forma completur cum negotiorum principiis equitas iudicantium antefertur, Ideo exordium equitatis inchoari a iudicibus debet, vt perfecta iuris cauſatio limite apertius formet.

Capitulum primum.

B OMnis itaq; rei eccleſiaſtice quantitas ſicut remedium venie tribuit cōferenti, ita damnum rite preparat fraudatori, Et ideo nullus ſacerdotum vel miniſtrorum ex rebus eccleſie que in quibuſcūq; locis a fidelibus largiūtur aliquid auferat, & iuri ſuo aut cathedre proprie ciuitati connectat. Deuotio enim vniuſcuiuſq; ſicut gratanter votum contulit, ideo ita definiuit quod plenitudo voto/rum conſeruaretur in loco in quo velut ſi locata tenentur, manet gratia offerentis, ita ſi fruſtrātur imminet pernities defraudantis, Verum vt huius rei potior ſoliditas habeatur, condignis filiis, vel nepotibus, honeſtioribuſq; propinquis eius qui conſtruxit vel ditauit eccleſiam licitum ſit hanc bone intentionis habere ſolertiam, vt ſi ſacerdotem ſeu miniſtrū aliquid ex collatis rebus preuiderint defraudare, aut commonitionis honeſte conuentione compeſcant, aut epiſcopo vel iudici corrigenda denuncient Quod ſi talia epiſcopus agere tentet metropolitano eius hec inſinuare procurent, Si autem metropolitanus talia gerat regis hec auribus intimare non differant, Ipſis tamen heredibus in eiſdem rebus nō liceat quaſi iuris proprii poteſtatem preferre, non rapinam, non fraudem ingerere, nec violētiam quācūq; preſumere, ſed hoc ſolum in ſalutarem ſollicitudinem adhibere, quod aut vt in nullam noxam operatio nocens attingat aut vt in multam partem aut aliquam ſalutaris merces aſſumat. Si quis vero deinceps hec monita temerare voluerit, & male rapta cum confuſione reſtituet & excōmunicationis annue ſententiam ſuſtinebit.

Capitulum ſecundū.

C ¶Cum ſepe ſit ſolitum etiam illa que non debentur prece ſupplicationis & vi quodammodo extorqueri doloris, quatomagis & ſine obſtaculo concedi debent exquiſita ſimul & ordine iuris & dolore compaſſionis? Quia ergo fieri plerumq; cognoſcitur, vt eccleſie parochiales, vel ſacra monaſteria ita quorundam epiſcoporum vel inſolentia vel incuria horrendam decidant in ruinam, vt grauior exoriatur edificantibus meror, quam inſtruendo gaudii extiterat labor, vnde pia compaſſione decernimus, vt quamdiu earumdem fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint, pro eiſdem locis curam permittantur habere ſollicitam & ſollicitudinem ferre precipuā, atq; rectores idoneos in eiſdem baſilicis iidem ipſi offerant epiſcopis ordinandos, Quod ſi tales forſitan non inueniantur, ab eis, tunc quos epiſcopus loci probauerit deo placitos ſactis cultibus inſtituat cum eorum cōniuētia ſeruituros

Universidad de Deusto Biblioteca

tia seruituros, Quod si superstitib⁹ eisdē fundatoribus rectores ibidem presumpserit episcopus ordinare, & ordinationem suam irritam nouerit esse, & ad verecūdiam suam alios in eorū loco quos iidē ipsi fundatores condignos elegerint ordinari.

Capitulum tertium.

¶Si sacerdotes vel ministri de rebus ecclesie quippiā alicui sub prestationis obtētu concedāt, instrumenti causam euidēter exponāt, vt hoc aut iuste confecta transactio innotescat, aut fraus incōpetens que latet appareat, aliter vero pro huius negotii causa deinceps non valeat. A

Capitulum quartum.

¶Sacerdotes vel quicūq; illi sunt quibus ecclesiasticarum rerū cura cōmissa est, quecūq; administrationis sue tempore emerint, si de rebus proprijs, vel ile, vel earum habuerint ad ecclesie nomē cui eartarum presunt instrumēta conficere procurent. Nō enim cōuenit, vt ecclesia quē suscepit extemū efficiat in alieno diuitem, & ī suo retineat fraudatorē. Hi vero qui suarū rerū noscuntur habere cōpendiū, ex omni re quā post ordinationis sue diēvisi sunt aquisisse, siue aliqua sint instrumēta cōfecta compensata tā iuris sui quā ecclesiasticarū rerum habitudine, si se vtriusq; rei quātitas exequauerit inter ecclesiam, & decedentis heredes equo iure cōquisitio pertinebit. Si autem quelibet pars maiori cumulo sui iuris excreuerit maiorem portionem etiam in diuisione percipiet. Quicūq; vero de predictis sacerdotibus vel ministris pro sui vtilitate atq; amicitia vel prestatione, aut quocūq; modo aut per scripture serie aliquid meruerint a quolibet percipere in reb⁹ ecclesiasticis nō poterit numerari, sed qd exinde voluerint facere in ipsorū volūtatis arbitrio subiacebit, quod si hoc post eorū mortem inordinatum fortasse remāserit, ecclesia hec sibi cui prefuit vel minister extiterit in perpetuū vindicabit. B

Capitulum quintum.

¶Bone rei dare consultū, & presentis habetur vite subsidium, & eterne remunerationis expectare cernitur premiū. Quisquis itaq; episcoporū in parochia sua monasterium construere forte voluerit, & hoc rebus ecclesie cui presidet ditauerit, non amplius ibidē q̄ quinquagesimā partem dare debebit, vt hac temperamenti equitate seruata & cui tribuit competens subsidiū conferat, & cui tollit dāna grauia non infligat. Ecclesiam vero que monasticis no informabitur regulis, aut quā pro suis magnificare noluerit scripturis, non amplius q̄ centesimā partem census ecclesie cui presidet ibidem conferre licebit, ea tamen cautela seruata, vt vnam tantūmodo que placuerit ex his duab⁹ remunerationem assumat. C

Capitulum sextum.

¶Cū preteritis sanctionibus notissimū habeatur, que de rebus parochialiū ecclesiarum pars episcopo conferatur, opportune tamē duximus decernēdum, vt episcopus tertiam quā de rebus eisdē sanctione pariter sibi debitam nouit aut ipsi ecclesie cuius res esse patebit, aut alteri ecclesie cui elegit cōferre decreuerit, & licitum maneat & irreuocabile robur eius sententia ferat. D

Capitulum septimum.

¶Propiqui morientis episcopi nichil de rebus eius absq; metropolitani cognitione vsurpare presumant, quod si is qui recesserit metropolitanus fuerit successores sententiā eius aut conciliū sustinebunt, ne passim hereditatis adeunde danda licentia de rebus ecclesie, aut non retineat ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quod si presbyteri aut diaconi fuerint quos obisse constiterit, non sine agnitione sui episcopi rem eius heredibus adire licebit. Quisquis sane post hec transgressor inuētus extiterit, pro his que non expectato ordine adierit inuasionis dāno legis sententie subiacebit. E

Capitulum octauum.

¶Si sacerdos vel minister dū gubernacula ecclesiarum administrare videtur contra patrū sanctiones de reb⁹ ecclesie defuisse aliquid dinoscitur non ex die qua talia scribendo decreuit, sed ex quo talia moriendo definita reliquit supputationis ordo substabit, nusq̄ enim ad triēniū temporis pertinebit irritū hoc iudicantes, quia status contractuū initia non sumpsit ab origine equitatis. F

Capitulum nonum.

¶Pleriq; dum rapinis inhiant vt nō debent, aut miserationis opus condigne nō implent, aut inde bita ipsius miserationis dāna permiscent. Ideoq; ne ampli⁹ misericordie opus execrabiliter labatur id cōmuni decreto sancim⁹, vt cū pontificem mori contigerit, episcop⁹ qui ad humandū corpus aduenerit, descriptis thesauris atq; ornamentis omnib⁹ si locuples decedentis ecclesia fuerit, nō ampli⁹ q̄ libram auri exceptis ornamentis ecclesie cū gratia offerentium auferre pertentet. Si vero minor rebus extiterit dimidiā libram sibi licenter vsurpet, nam & hec vsurpare ipsa ratio nulla permitteret nisi G

eius qui conuenit sacerdotis iniurie contēplatione antiquitas hoc vsurpata seruasset, Porro breue de scriptarum rerum sub fideli ratione hic qui descripsit dirigere metropolitano curabit. Metropolitanus autem ex eadem morientis ecclesia nichil prorsus auferre presumat, sed solam que ad eum pertinet curam salutarem impendat.

Capitulum decimum.

A ¶ Cum multe super incontinētia ordinis clericorū hactenus emanauerint sentētie patrū, & nullatenus ipsorum formari quiuerit correctio morū, vsq; adeo sentētiā iudicantium protractauere commissa culparū, vt non tantū ferretur vltio in auctoribus scelerum, verū & in progenie damnatorum. Ideoq; quilibet ab episcopo vsq; ad subdiaconū deinceps vel ex ancille, vel ex ingenue detestādo cōnubio in honore cōstituti filios procrearēt, illi quidē ex quibus geniti ꝓbantur canonica censura dānentur, Proles autē aliena pollutione nō solum hereditatē parentū nusq; accipiet, sed etiam in seruitutem eius ecclesie, de cuius sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt iure ꝓhenni manebunt.

Capitulum vndecimum,

B ¶ Qui ex familiis ecclesie seruituri deuocātur in clerū ab episcopis suis libertatis necesse est vt percipiant donū, & si honeste vite claruerint meritis, tunc demū maioribus fungātur officiis, Quos vero flagitii sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitus conditionis religet in cathena.

Capitulum duodecimum.

C ¶ Si sacerdos libertatem seruis ecclesie conferre voluerit, non a die confectionis scripture temp⁹ annorum computarū tenebit, sed ex eo cum eum qui scripturam confecit verius obiisse constiterit.

Capitulum decimūtertium.

D ¶ Excessibus libertorum ecclesie plerūq; paternā videm⁹ ecclesiā cōuexari, & bicipiti coacti sumus redio condolere, vno dum superbia reluctantis auctor contemnitur libertatis, altero dū libertas superbientis in conditionē relabi cogitur seruitutis. Ideo cū iam preteritis patrū regulis multe super hoc diuerse constitutionis emanauerint sanctiones, tamen quoddā ad plenitudinē rei aptum conspeximus adhuc innectere complemētū, Igitur sicut legum reuerenda sanctio censuit, ita seruari totius generis nobilitas dedit, vt i nulla aliena cōmixtio maculet, quod generositas propria decorauit, Vnde cunctis ecclesiarum libertis, tam viris, quā feminis eorūq; propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps causa cōnubii aut Romanis ingenuis copulentur aut gothis, Quod si hoc factū quādoq; patuerit, permixtiōe tali genita ꝓles nunq; merebitur ius debite dignitatis, nec ecclesie vnq; carebit obsequiis, cuius beneficio donum meruisse noscitur libertatis.

Capitulum decimūquartum.

E ¶ Si cōtingat quēcūq; de libertis ecclesie eorūq; prosapie cōtra primeuas moderātesq; patrū regulas, aut gothis, aut Romanis ingenuis copulari, tam illis quā eorum stirpi non licebit ab ecclesie patrocinio euagari, sed ad debita obsequia reuerti cogendi sunt, aut si redire noluerint, quecūq; vel parentes eorum vel ipsi ab ecclesia sunt adepti, vel in eius patrocinio visi sunt conquisisse insistente pontifice in ditionem proprie reducantur ecclesie.

Capitulum decimūquintum.

F ¶ Ecclesie liberti eorūq; progenies eidem basilice de qua libertatis gratiam meruerūt obsequia prōpta sincera q; parabūt, quia sicut hoc in obsequio pro possibilitate sui quod vtiles ingenui dabunt, ita quoq; in emendatione culparū quod inutiles ingenui sustinebunt.

Capitulum decimūsextum.

G ¶ Libertis ecclesie eorūq; propagini ex omnibus que de iure ecclesie noscuntur habere, nichil licebit in extraneum dominū trāsactione quacūq; deducere, sed si ex his quelibet vendere fortasse voluerint, sacerdoti eiusdem ecclesie afferant conueniēter emenda, earūq; precia vt eis placuerit aut dispensent, aut habeāt, Nā & in dominium partis alterius rei successum nullomodo transire permittimus, Suis ergo filiis vel propinquis eiusdem ecclesie vel seruitio vel patrocinio subiugatis quecūq; vendere vel donare voluerint aditus omnino patebit.

Capitulum decimūseptimum.

H ¶ Baptizati iudei quocūq; loco certo tempore conuersentur, festis tamen precipuis noui testamēti serie consecratis, ac diebus illis quos olim sanctione veteris legis sibimet censebant esse solēnes, in ciuitatibus publicisq; conuētibus cum summis sacerdotibus celebrare precipimus, vt eorum cōuersationem & fidem & pontifex approbet & veritas seruetur, Huiusvero temerator edicti prout episcopus

permiserit

Universidad de Deusto

permiserit,aut flagris aut abstinentie subiacebit,Expletis omnib⁹ que ad honestatis regulã in colla tionem venerint fraternã grates exoluimus immortali domino soli cuius dispositione mirabili ad hunc sancte congregationis cetum meruim⁹ adunari, vt cõmunis visio prosperitatem osten deret, & pari iunctione concordiam assignaret,Obsecrantes eius misericordiã largam,vt serenissimo do/ mino & amabili Christo recessiunto principi glorioso ita presentis vite felicitatem impendat, vt an/ gelice beatitudinis gloriam post longeua tempora concedat,atq; ita nos eiusdem felicitatis letos ef/ ficiat,vt in terra viuentium remunerados attollat, Antiquitatis dehinc ordinẽ saluberrime retinẽtes postq̃ rationem festi paschalis fraternitas vestra cognouit,nouerit se anno venturo die kalendarum Nouebrium causa peragendi concilii in hac vrbe fauente domino cõgregari,vt simili disceptatu aut que prospexerimus congrua decernamus,aut solius pacis conuentu letemur. Consummatũ est hoc sanctum concilium die octaua kalendarũ nouembriũ anno feliciter septimo regni serenissimi, atq; clementissimi domini nostri recessiũti regis era.dc.lxvii.

¶Explicit concilium Toletanum nonum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII TOLETANI DECIMI.

i ¶De celebritate annunciatiõis dominice.

ii ¶De his qui aduersus principẽ cõiuraue runt.

iii ¶De episcopis qui monasteriis vel eccle/ siis consanguineos suos vel sibi fauẽtes pre/ ficiunt.

iiii ¶De professiõe & habitu viduarum san/ ctimonialium.

v ¶De sanctimonialibus feminis que ppo situm abiecerunt.

vi ¶De his qui in parua etate coram parẽti bus religionis habitũ tenuerint,vel vsq; ad quotum annũ liceat parentibus filios tra/ dere religioni.

¶Expliciunt capitula,

INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM DECIMVM ERA DC. LXVIII. ANNO OCTAVO RECCESIVNTI REGIS.

RATVLATIONEM NOBIS SPIRITVALEM CONTV/ lit diuina gratia, quando tribuit inter nos & salutaris discipline frequẽtiam,& conuenire ad pacificorum studia preoptata. Congregatis ergo nobis & in con cordiam animi,& in conuentum loci referentes gratias inuisibili deo, & glo/ rioso rerum domino recessiunto regi cuius sanctissimo voto retenta paternita tis sancte traditione ad sacrũ quiuimus adunari cõuentũ, has subter annexas regulas concordi definitione prolatas eterna statuimus manere lege prefixas. A

Capitulum primum.

DE celebritate festiuitatis diuine matris cum nichil fidei sinceritas per diuersitatem aduersum incurrat,& vnitatem catholice regule varietas nulla decerpat, est tamen qd̃ nisi tẽporũ vnitate seruetur,& dissidiũ indiscissevnitatis pturiat & sacramẽtorũ vnitate cõstare nõ valeat,Hinc est enĩ qd̃ paschale festũ vno die celebremus & tẽpore,ne i iudaicũ decidam⁹ errorẽ,Hic aduẽtũ sancti spirit⁹ post resurrectionẽ dñi nisi expectem⁹ tempore definito dierũ numero nõ possum⁹ implere eiusdẽ spiritus dono,quoniã si caret plenitudine numeri,carere potest & misterii sacramento,hinc natiuita tis dominice sacrum quo euidenter de vtero virginali verbũ prodiit caro factum absq; dubio seruat & temporis cursum,& representat speciale diei monimẽtum. Si ergo natiuitatis & mortis hui⁹ in/ carnati verbi dies absq; immutatione ita certus habetur,vt absq; diuersitate in toto orbe terrarũ ab omni concordi ecclesia celebretur.cur non festiuitas gloriose matris eius eadẽ obseruantia vno simul vbiq; die simulq; habeatur honore? Inuenitur & enim in multis hyspanie partibus huius sancte virginis festum in vno die per omnes annorũ circulos agi,Quo enim trãsducit homines diuersitas temporũ dũ varietatẽ celebritatis non habere ꝓbantur? Qua de re quoniã die qua inuenitur angel⁹ virgini verbi cõceptũ & nunciasse verbis & indidisse miraculis, eadem die festiuitas non potest cele brari condigne, quod interdum quadregesima vel paschale festum videatur incumbere, in quibus nichil de sanctorum solẽnitatibus sicut ex antiquitate regulari cautum est cõuenit celebrari, cum se/ B

Universidad de Deusto Biblioteca

cundum ipsam incarnationem verbi non cõueniat tunc celebritatibus predicari, quando constat in id ipsum post mortem carnis gloria resurrectiõis attolli, ideo speciali constitutione sancitur, vt ante octauũ diem quo natus est dominus genitricis quoq; eius dies habeatur celeberrimus & predatus, ex pari enim honore constat, vt sicut natiuitatem filii sequẽtium dierum insequitur dignitas, ita festiuitatem matris tot dierum sequatur sacra solẽnitas, Nã quod festũ matris est nisi incarnatio verbi? Cuius festum ita debet esse solẽne sicut est & eiusdem natiuitatis verbi, Quod tamẽ nec sine exẽplo decẽtis moris qui per diuersas mũdi partes dinoscitur obseruari videtur institui, In multis itaq; ecclesiis a nobis & spatio remotis, & terris hic mos agnoscitur retineri, pinde vt de cetero quicquid est dubium sit remotũ, solẽnitas dominice matris die decimo quinto kalendarũ Ianuariarũ omnimodo celebretur, & natiuitas filii eius saluatoris nostri die octauo kalendarum earũdem sicut mos est solemnis in omnibus habeatur.

Capitulum secundum.

A ¶ Frequẽtium molestiarum nocens impulsus contẽni quidẽ magnitudine decentis poterit grauitatis, sed quia honesta sollicitudo cohibere properat, quod frequẽtata vsitatio vitare nõ curat, ideo & cũ quorũdam paternorũ sanctionibus decretorũ & institutionibus sit legalibus cautũ, ne contra salutẽ principũ, gentisq;, aut proprie patrie quisq; meditari conetur aduersum, Hoc vnum specialiter nunc depromitur obseruãdum, vt si quis religiosorum ab episcopo vsq; ad extremũ ordinis clericorũ siue monachorum generalia iuramẽta in salutem regiã gentisq; aut patrie data reperiatur violasse voluntate profana, mox propria dignitate priuat?, & loco & honore habeatur exclusus eo miserationis obtentu tantũmodo reseruato, vt an locum, an honorem, an vtraq; possideat concedendi ius licentiãq; principalis potestas obtineat.

Capitulum tertium.

B ¶ Reuerẽtie toti? auditu ꝓcipiatur, q̃a res dura nõ frustra cogitur hac duriori extirpari cẽsura, Agnouimus enim quosdã pontifices precepti principis apostolorum qui ait, Pascite qui in vobis *est* gregẽ nõ coacte, sed sportanee, neq; dominãtes i clero, sed forma factis gregis, ita esse immemores, vt qbusdã monasteriis parochialibusq; ecclesiis, aut sue cõsanguinitatis personas, aut fauoris participes iniquũ sepe statuunt prelatum, ita illis prouidẽtes cõmoda inhonesta, vt aut *eis deferantur que proprio episcopo dare iustus ordo depoposcerit, aut que rapere deputati exactoris violẽtia poterit*, Proinde decenter omnibus placet in presenti tale rescindere factũ, & nõ esse de cetero faciendum, nam quisquis pontificũ deinceps, aut sanguine propinquis, aut fauore personis quibuscunq; deuinctis talia cõmodare lucra tentauerit, & suum nefande presumptionis excidiũ, & quod iussum fuerit deuocetur in irritum, & qui ordinauit annue excommunicationi subiaceat, que vero ablata fortasse fuerint, ab eo qui tulit reddantur in duplum.

Capitulum quartum

C ¶ Bene per spiritum domini possumus cum sancto apostolo dicere, non ignorare vos astutiam satthane, quia impellimur zelo domus dei, & ardore cremari, videmus enim ad tanta fraudum studia conualescentem excreuisse pernitiẽ, vt & primeua patrũ constitutio a qbusdã estimetur illudi, & noua iudicum putetur intentio pelli, Nã inueniũtur nõnulle vidue diuersis excusationibus se adeo cõtegentes, vt blandiantur sibi se non patrũ plena religionis alligatas institutione teneri, vnde antiquis inconcusse permanentibus regulis hoc adiicitur noue oraculo sanctionis, vt vidua que sancte religionis obtinere propositum voluerit sacerdoti & ministro ad quẽ aut ipsa venerit, aut quẽ ad se venire contigerit scriptis professionem faciat a se aut signo, aut sub scriptione notatã, continẽtem se & religionis propositum velle hoc perhenniter inuolate seruare. Tunc accepta a sacerdote vel ministro apta religionis huius veste seu lectulo quiescens, siue quocũq; in loco cõsistẽs incũctãter ea vtatur, nec diuersi coloris aut diuerse partis eadem sit notabilis vestis, sed religiosa & nõ suspecta, que careat varietatibus colorum & diuersitatibus specierum, adeo vt absq; vlla suspitione trãsgressionis maneat vsitatam tantum apta sancte religionis, & sui sexui competens ad testimonium probitatis. Vt autem deinceps nil deuocetur in dubium pallio purpureo vel nigri coloris caput contegat ab initio suscepte religionis, vt dum illic tulerit signum probabilis sanctitatis vbi nullius falli poterit visio intuentis, nunq; attentet astus detestande presumptionis.

Capitulum quintum.

D ¶ Omnes femine que iam in preteritum religionis veste probãtur indute fuisse nichil excusatiõis vale at in

Universidad de Deusto

valeat in oppositionem quelibet obiectio, quãuis diuersis ac callidis adumbrare se velint fallatie argumentis, sed ad sacratissimã sanctionẽ disciplina sanctiores teneat religatas atq; subnexas. Cõmoneantur sane sacerdotis auctoritate, vt redeant spõte, que si redire noluerint impulsu sacerdotis, ad religionis cultum reducãtur, & in mõasteriis redacte excõmunicationis cõdigne sentẽtia feriãtur, hic idem quoq; ordo in illarũ condẽnatione manebit, que quãlibet a sacerdote sanctimonie vestem nõ accepissent, ipse tamen aut indute sunt, aut in illo diu habitu consenserũt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur, si coram ecclesia vel sacerdote aut etiam competẽtibus testibus quãdoq; indute certis indiciis, aut testimoniis approbantur, omnes tamen he seu venientes ad primã religionem, seu post trãsgressum resumẽtes iteratã conuersionẽ sicut p̃missum est, & pallio capita contegãt & conscriptam roboratãq; professionis faciant scripturã, per quã vlterius non sinantur relabi ad preuaricationis audaciã. Que vero ex omnibus his fuerint reperte animũ aut vestem in transgressiõe dedisse excõmunicationis sententiã ferant, & rursum mutato habitu in monasteriis donec diẽ vltimum claudant sub erumnis ardue penitẽtie maneant religate,

Capitulum sextum.

¶ De his qui in parua etate corã parentibus religionis habitum tenuerunt, qui vsq; huc dissolute operationis effectus interdũ mutare fecit honestum constitutionis edictum, dum incondite resolui putatur, quod indissolubile sanctionis auctoritate tenetur, Ideo quicquid obuium ex incerto occurrit euidenter abiici debet, vt de cetero nichil superfit quod in dubiũ nutet, ideoq; si in qualibet minori etate vel religionis tonsurãvel religioni debitã vestẽ in vtroq; sexu filiis, aut vn⁹, aut ambo parẽtes dederũt, certe aut nolentibus vel nescientibus se susceptam, non moxvisam in filiis abdicauerint, sed vt coram se vel coram ecclesia palãq; in cõuentu eosdem filios talia habere permiserint, ad secularem reuerti habitum ipsis filiis quãdoq; penitus nõ licebit, sed conuicti quod tonsuram aut religiosam vestem aliquãdo habuerint mox ad religionis cultum habitũq; reuocẽtur, & sub strenua districtiõe huiuscemodi obseruãtie inseruire cogantur. Parentibus sane filios suos religioni contradere nõ amplius quã vsq; ad decimũ etatis eorum annũ licentia poterit esse, postea vero an cũ voluntate parẽtũ an sue deuotionis sit solitariũ votum erit filiis licitũ religionis assumere cultum. Quisquis autẽ vel abolitione tonsure vel secularis vestis assumptione detectus fuerit attigisse trãsgressionem, & excõmunicationis censurã accipiat, & religioni semper inhereat, Opitulãte miseratione diuina & gloriosissimi recessiunthi principis inherẽte volũtate religiosa his testibus decentissime allegatis in pace cõnexis, ex totis precordiorũ visceribus damus gloriã & honorẽ soli eterno & immortali deo patri & filio & spiritui sancto, cuius dono collatum nobis agnoscimus pro eius ecclesie statu, & regere curam & posse sacri regiminis competẽtia disponere iura, a quo petimus & optamus, vt porrectã in longitudine felicium dierum sacratissimi principis vitam, & omni gloriarũ decore perpetim faciat pollere salute. Nobis quoq; attribuat susceptũ ecclesie sue regnum, cum equitate disponere ac sollicitudine gubernare & ĩ pace tenere, vt post huius mundi suscepta pericula peruenire possimus ad celestia regna. Amen. Eugenius indignus toletane sedis metropolitanus episcopus hec nostrarum definitionum statuta subscripsi. Similiter & alii episcopi subscripserunt numero sexdecim.

¶ ITEM DECREVVM PRO POTAMIO EPISCOPO.

ASSVMERE POTERAMVS CANONICAM IN TANTVM fraterne leticie tybiã, quia diuina pietas cõuentũ nostrũ ad cõcordie cõuocauerat studia, & conuenerat mesticiã vitare, quoniã visitatione discipline videbatur paternas regulas innouasse, sed grauius sistrum pro cimbalo sumim⁹, & funus pro carmine decantam⁹ gemẽtesq; cum hieremie fletib⁹ dicimus, dissolutum est gaudiũ cordis nostri, versus est in luctũ chorus noster, Vnde & ve coram nobis conspicimus, quoniã cecidisse coronam capitis nostri videm⁹, dum tam nobile in infirmũ corruit, quod in tam sublime sanctitatis optimũ stetit, Ecce & eni tractãtib⁹ nobis ĩ pace de ecclesiasticis regulis delatũ est cõuentui nostro epistolium confuse cõfessionis & abolende subscriptiõis, quod potamius braccarẽsis ecclesie episcop⁹ de factis propriis suis annotarat articulis, Quo reserato quid oblitteranda pagina, & abolenda litterarũ panderent elementa flebib⁹ potius quã sermonibus lachrimosa contio recensuit. Tunc solitarie tantũ secretiq; adunatis pontifici

Universidad de Deusto Biblioteca

bus dei,predictum episcopum adesse coram nobis fecimus,quē singultibus aggredientes amplio q
loquelis reseratam illi sue deformitatis,& nostre cōfusionis scripturam protulimus,quā accipiens ac
recurrens sciscitantibus nobis,vtrum sui operis, & sue annotationis intimatio esset,ille suum actum
suiq; oris eloquium,suorum digitorum esse robur asseruit,quod illic relegēdo preuidit. Rursum di
uini nominis cōtestatione hunc adiurantes obtestati sumus,vt an de se spōte mēdacium diceret,aut
alicuius violētia premeretur & perterritus talia enarraret,veraciter indicaret,qui mox flebili voce lu
minibusq; ploratu madentibus,& fragore singultuū cum vnius dei nominis iuramēto clamauit se
& vera eadem mala de se cōfiteri, & ad hec cōfitēda nulla se violentia pregrauari,vnde etiā ferme per
nouem menses spōte deseruisse regimen ecclesie sue, & ergastulo quodā pro admisso flagitio actu
rus penitētiam se cōclusisse predixit. Tunc per fidelem cōfessionem est agnitio,quod tactu femineo
sorduisset declarata, Licet hunc paterna antiquitas sacris regulis deiicere ab honore decernat,nos ta
men miseratiōis iura seruantes nō abstulimus nomen honoris,quod ipse sibi sui criminis cōfessiōe
iam abstulerat, sed valida auctoritate decreuim9 ppetua penitētia hunc inseruire officiis & erūnis,
prouidentes melius illum per asperam ire penitentie solitudinem, vt quandoq; peruenīret ad refri
gerii mansionem quā relictum in voluntatis sue latitudine ad precipitiū deiici eterna damnatiōe.
Tunc venerabilem fructuosum ecclesie dunilensis episcopum cōmuni omnium nostrum electione
cōstituimus ecclesie braccarēsis gubernacula cōtinere,ita vt omnem metropolim,puintie gallicie cū
ctosq; episcopos populosq; cōuentus ipsius omniūq; curam animarum Braccarensis ecclesie sic gu
bernandam suscipiens ita cōponat atq; cōseruet,vt & dominum nostrum de rectitudine operis sui
glorificet,& nobis de incolumitate ecclesie eius gaudiū prestet, Quia vero ad futura prospicere cōue
nit, ne exoriatur in statu pacis quedam cōmotio litis patrum sentētiā que iam dictum potamiun
episcopum rectitudine damnat huic decreto cōnectere nostra vigilantia procurat.

¶EX CONCILIO VALENTINO TITVLO QVARTO.

A Nec illud fratres scribere alienum ob ecclesie vtilitatem censuimus,vt sciretis quicūq; sub
ordinatiōe, vel diaconatus,vel presbyterii, vel episcopatus mortali crimine dixerint se
esse pollutos a supradictis ordinibus submouēdos,reos scilicet vel veri cōfessiōe,vel mi
dacio falsitatis, Neq; enim absolui potest i his si i se ipsos dixerint,quod dictum i alios
puniretur. quoniā omnis qui sibi fuerit mortis causa maior homicida fit, Multe quidē
& alie sententie huic poterāt innecti decreto que predictum potamiū episcopum seuerissima au
steritate abiicere iubent,sed ex omnibus hanc cōscriptam ponere sniam maluimus,ne si totius dāna
tionis edicta replicassemus grauissime vltionis auctores existere videremur. Factum decretū sub die
kalendarū Decembris, anno feliciter octauo Regni gloriosissimi domini recceſiunthi regis, Euge
nius indignus toletane sedis metropolitanus episcopus hoc iudicii nostri decretum subscripsi. Si
militer & alii episcopi subscripserunt numero decem & septem.

¶ALIVD DECRETVM.

B Vidimus tractatibus inuenire quod iustum est, & experientia esse iudicantiū comprobatum
& iuxta summi iudicii statuta plenior inuenitur auctoritas, Ideo mētis intentionem moriſq;
simul studia deducentes in cognitionem audiendi negotii delatum est ad nos cōuentum sancti cō
cilii ex directo gloriosi domini nostri recceſiūthi regis per illustrem virum vuambanē testamētum
gloriose memorie sancti Martini ecclesie braccarensis episcopi, qui & dunilēse monasteriū visus est
construxisse,vt reserato eo quod hic memoratus beatissimus vir decreuisset nostre cognitioni pate
sceret,quo testamento in omniū conuentu relecto comperimus ex ordine a memorato principe ad
nos esse directum,quoniā ideo gloriose memorie sanctus vir ita decreuerat,vt succedentibus per ori
dinem regibus ad cōplementum eius ipsius constitutio commendata maneret. Tunc deinde allā
tum est nobis testamentum reuuniri memorate ecclesie dunilensis episcopi, quod de rebus suis in
eadem ecclesia decreuerat examinatione veridica dirimēdum, Quo relecto cognouimus eundē au
ctorē suum illi diuerse constitutionis edidisse conditiones inter quas vnam validam conatus est rele
gationem constringere, deputans & illationes tributorum, & precia frugum absq; aliqua diminu
tione annua vice pauperibus erogare, nichilq; esse absq; deliberatione relictum, quo vsibus ecclesie
posset

Universidad de Deusto

posset quadam liberalitate seruire. Tunc ex voce partis Dunilensis ecclesie astructum est, quod vniuersas species generis & corporis rerum que in eiusdē ecclesie domo intrinsecus ad vsus domesticos ex tempore sue ordinationis idem episcopus Ricimirus inuenit, & que ipse aut de operevtriusq; sexus artificum familiarum ecclesie potuit habere confecta atq; illata, aut que sua professione habuisse visus est cōquisita omnia moriens iussisset pauperibus errogare. Quedāvero ita vili pcio vendere ordinasse, vt negotiatio harum rerum perditio potius q̄ mercatio censeretur, Edidisse quoq; quosdā liberos ex eiusdem ecclesie familiis quibus etiam cum aliis ad se pertinentibus omnibus amplius quā quinquaginta reperitur vtriusq; sexus dedisse mancipia, quib9 dānis ita cognitis quia & cuncta remedia intrinsecus domus tam indiscrete largita fuerant, ne quid ad integritatem ecclesie reliquū superesset, cū nulla imminēs causa pauperum necessitatis existeret, que hoc tā integre & perfecte examussim erogare deposceret, atq; pro libertis illis nichil secundum canonicam sanctionē datum in cōmutationem patesceret, sed nec pro mancipiis & reliquis rebus eisdem libertis collatis aliquid in repensationem ecclesie relictum notesceret, verum & suam rem ita in nomine pauperum relegasset, ne aliquid remedii ex hoc ecclesiasticus vsus attingeret, ducti sumus tam rationis intuitu q̄ paternarum sanctionum dicto, ipsius testamenti seriem & si non vsq; quaq; in irritum deuocare, in quodam tamen rationabili anctoritate temperamento deducere, scilicet quia tātorum dispendiorum damnis a memorato ricimiro episcopo factis res ecclesiastica dinoscitur subiacere, omnis res eius quā indelegatā reliquit pauperum nomini tamdiu dunilēsi ecclesie plena deseruiat facultate, donec omne hoc dānum quod in vtensilibus dom9 sustinuit valeat euidentius reparari. At tunc cōpleta restitutione damni obseruetur sicut decreta est series testamenti, liberti vero qui ex familiis ecclesie facti sunt & seu res & vniuersa que in mācipiis aliisq; corporib9, vel illis, vel suis hominib9 collata esse dinoscuntur, cuncta in discretione venerabilis fratris nostri fructuosi episcopi disponenda relinquimus, vt quia hec euidens ordo patrum in irritum deuocat, illius temperamentum hec ad miserationem adducat qualiter nec regulam paternam modus excedat & miserationē seueritas extinguat, vt secūdum merita seruientium & libertatis premia & rerum, vel subtrahat donaria, vel concedat. Editum sub die kalendarū Decembris anno feliciter septimo regni gloriosissimi domini nostri recceswinti regis. Eugenius indignus toletane sedis metropolitanus episcopus hoc iudicii nostri decretum subscripsi. Similiter & alii episcopi subscripserunt numero decem.

¶Explicit concilium decimum Toletanum.

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII VNDECIMI TOLETANI.

i ¶Ne tumultu concilium agitetur.

ii ¶Non debere metropolitanum a confinitimorum instructione cessare.

iii ¶Vt in vna prouintia diuersitas officiorum non teneatur.

iiii ¶De discordia sacerdotum.

v ¶De compescendis excessibus sacerdotum.

vi ¶Non debere sacerdotes qualibet in ecclesio familiis truncationes membrorum facere, nec aliquid quod morte plectendum est iudicare.

vii ¶Que debeat discretio ecclesiarum esse rectoribus, ne per inconditam disciplinā subeant homicidii notam.

viii ¶Ne quicq̄ premii pro diuinis sacramentis accipiatur.

ix ¶Quid custodiri debeat, si per premiū quis episcop9 fiat. vel qua sentētia feriatur qui ad honorem acceptum per pecuniam ordinatus fuisse detegitur.

x ¶Vt omnes pontifices rectoresq; ecclesiarum tempore quo ordinādi sunt sub cautione promittant, quod iustissime viuere debeant.

xi ¶De elucidatione antiqui canonis quo precipitur, vt si quis acceptam a sacerdote eucharistiam non sumpserit velut sacrilegus propellatur.

xii ¶Ne in confinio mortis penitens a reconciliaciōe diuine suspendatur, & vt oblatio eius penitentis qui nec tamē reconciliatus de hac vita exierit ab ecclesia receptetur.

xiii ¶De sacerdotibus qui vexati caderevidentur.

xiiii ¶Vt hi qui domino canunt atq; sacrifi-

Universidad de Deusto Biblioteca

ēant post se semper habeant aditoria constituta.
xv ¶De institutione certi temporis quo concilium agatur.
xvi ¶De relatione gratiarum pro consummatione concilii. ¶Expliciunt capitula

INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM VNDECIMVM HABITVM ERA DCC.XIII. ANNO XIII. VVAMBANI REGIS VI. IDVS NOVEMBRIS.

A IN NOMINE SANCTE TRINITATIS COLLECTIS IN vnum carthaginensium prouintie sacerdotibus in toletana vrbe in beate mātris domini Marie virginis sede, anno quarto excellētissimi ac religiosi vuambani principis sub die septimo idus Nouembris res votiua gaudii, & diu nimium optate gratulationis occurrit, in quo nobis datum est conspicere pariter deflere quid lachrymarum de preteritis domino debeamus, eramus enim huc vsq; pro labentis seculi colluuione instabiles, quia annosa series temporum subtracta luce conciliorum non tam vitia auferebat quā matrem omnium errorum ignorantiā occo sis mentibus ingerebat. Hactenus enim florentem domini vineam deuastauerunt apri frēdentes, sponsam Christi quā sui preciosissimi sanguinis effusione conciliauit conspurcare & poluere conata est hereticorum subdola machinatio, & inconsutilem domini vestem diuidere, vnitatem fidei scindere, charitatis tollere fomenta, cū suo proprio pertinaciter sensui volens inherere sacre scripture puritatem sue prauitatis intelligentia prophanat. Preterea sacrosanctam ecclesiam dei vulnerant etiam custodes eius qui cum deberēt ob dignitatis excellentiam ceteros p̄ sue virtutis imitationem prouocare ad charitatis & vnitatis obseruantiam, tanquā sal infatuatum potius scandali q̄ edificationis dant materiam. Hinc cernentibus quomodo Babilonice confusionis olla succensa nunc tempora auerteret conciliorum, nunc sacerdotes domini de resolutis moribus irretiret, purpurate enim meretricis sequebantur incitamenta, quia ecclesiastici conuentus nō aderat disciplina, nec erat qui errātium corrigeret partes, cum sermo diuinus haberetur exosus. Et quia non erat adunandorum pontificum vlla preceptio, crescebat immanis vita deteriorū cum tandem nos diuina clemētia operis manuum suarum perditioni condolens, praua in directa reducens, suum sanctum sabaoth nouis propaginibus ac plantis nouellis fecundare volens, negligentie sutrogans diligentiam, pro ignorantia disciplinam imittens, pro secordia solertiam, pro schismate vnitatem inducens, pro zizania verepacis vinculum largiens, pro caducis celestium desyderia infundēs, pro turpib⁹ honesta sectari stimulans, a terrenis & infimis ad sublimia erigens, nos in hac lachrymarū valle potius moriētes q̄ viuētes, in hoc vasto periculorum mari vagantes sine remige, sine clauo huc illuc tempestatum fluctibus per abrupta collisos, in continua malorum acie cōfligentes, vbi nos circūstant mille discrimina, vbi versutissimus insidatur hostis mille nocēdi artib⁹ instruct⁹ ex alto celi domicilio respiciēs asperitati nostre se occursurā prebuit & saluti, preparās nostris seculis religiosi principis mentē deuotam pariter & instructam. Cuius prouide sollicitudinis voto & lux conciliorū renouata resplēduit & alterna charitas se mutuo in corrigēdis vel instruēdis moribus excitauit, dum & aggregādi nobis hortatu principis gloriosi facultas data est, & opportuna corrigēdis p̄parata est disciplina, vt qui decursis longe anteriporibus post decē & octo scilicet labentiū annorū excursum in vnū meruimus aggregari conuētū mereri possim⁹ spiritali gratia sanitatē, nec enim numer⁹ iste alienus est a salute, sic quippe mulier illa i euāgelio ter senis annorū excursib⁹ curua que figurā toti⁹ humani generis gestabat sub sacramēto hui⁹ numeri salutis pristine sanitate donatur. nos ergo p̄ annos curuo nīi ordinis persistēte statu i eo qd̄ nulla nos cōciliorū definitio iungeret, null⁹ etiā cōuētus ecclesiastici ordinis adunaret, tādē diuine volūtatis imperio & religiosi principis iussu euocati i toletanā vrbē cōuenim⁹, qui cū in ecclesia beate marie virginis debitis in sedibus locaremur inter cetera que subterius discreto capitulorum ordine sunt digesta nō aliunde primū cepimus habere sermonē nisi de fidei puritate, vt quia initiādis ad beatā vitā hominib⁹ hec prima semp̄ est via salutis, preuia quoq; nīis fieret p̄ceptis, vñ sacre institutiōis archana sanctorū niceni scilicet, cōstātinopolitāi, ephesini, arcq; calcedonēsis cōciliorū monimēta amplectētes, p̄ que & radicit⁹ hereticorū falsa cōciliabula destruātur, & fidei catholice norma declaretur, hoc cōi alternoq; aiorū iudicio definiuim⁹, vt hāc ip̄am fidei nīe regulā verbis simplicib⁹ niteremur alternati nobis singulariterq; referre, itavt qcqd p̄ triduū de hmōi questiōib⁹ vnicuiq; nīm lectionis vise mēoria occurreret, oi sobrietatis cōpēdio simplici notaretur stilo, relatio tñ ipsi⁹ sacramēti pura

Universidad de Deusto

ti pura & euidēs,& a capite primum inciperet & sic ad membra reliqua peruenirет nullas obscu-
ritatis in se lineas habens, nullas etiam inusitate locutionis regulas continens, sed puritas sola esset
clara sermonum, que posset euidentiam exprimere, suaq; excitatione magis ad intelligendum
verborum redderet simplex collatio, quā relata condense lectionis instructio, quia & reuera tante
rei mysterium ita sacerdotes dei conuenit nosse, vt non superficie verborum efferantur incogniti, sed
sane sensu intelligentie repperiantur instructi, vt in differendo precipue huius sancte trinitatis ar-
chana plus euidentia quā eloquētia eos efficiat saporatos, Sic enim & diuini muneris dono attracti
sunt, vt iusta definitiōis alterne ꝓmissio mōstraretur in opere, vnde quod primo die presidentis me
tropolitani lingua profudit die tertia omniū nostrum vox sigillatim collatiue repetiit. Iste ergo te-
nor fidei nostre qui & a capite copiose profluxit, & a membris probatus gloriose emicuit.

CONfitemur & credimus sanctam atq; ineffabilem trinitatem patrem & filium, & spiritum A
sanctum, vnum deum naturaliter esse vnius substantie, vnius nature, vnius quoq; maiestatis
atq; virtutis. Et patrem quidem non genitum nō creatum, sed ingenitum profitemur, Ipse enim a
nullo originem ducit, ex quo & filius natiuitatem, & spiritus sanctus processionem accepit. Fons er
go & origo totius diuinitatis ipe est. Ipse quoq; pater essentia quidem ineffabilis substantie sue fi-
lium ineffabiliter genuit, nec tamen aliud quā quod ipse est genuit, deus deum, lux lucē. Ab ipso
ergo est omnis paternitas in celo & in terra, filium quoq; de substantia patris sine initio ante secula
natum, nec tamen factum esse fatemur, quia nec pater sine filio, nec filius sine patre aliquando extitit
Et tamē non vt filius de patre ita pater de filio, quia non pater a filio, sed filius a patre generationē
accepit, filius ergo deus de patre, pater autem deus, sed non de filio, ille autem filius patris, & deus de
patre, equalis tamen per omnia filius deo patri, quia nec nasci cepit aliquādo nec desiit. Hic etiā vni-
cum patre substantie creditur, propter quod & omousion patri dicitur, hoc est eiusdē cum patre sub
stantie, omos enim grece vnum, vsia vero substantia dicitur, quod vtrūq; cōiunctum sonat vna sub-
stantia, nec enim de nichilo, neq; de alia aliqua substantia, sed de patris vtero, id est de substātia eius
idem filius genitus vel natus esse credendus, est sempiternus, & si filius. Quod si pater semper fuit,
semper habuit filium cuius pater esset, & ob hoc filium de patre natum sine initio confitemur. Nec
enim eundem filium dei pro eo quod de patre sit genitus defecte nature portiuncula nominamus,
sed perfectum patrem perfectum filium sine imminutione, sine defectione genuisse asserimus, quia
solius diuinitatis est inequalem filium non habere. hinc etiam filius dei natura est filius non optiōe,
quē deus pater nec voluntate, nec necessitate genuisse credendus est, quia nec vlla in deo necessitas ca
dit, nec voluntas sapientiā preuenit. Spiritum quoq; sanctum qui est tertia in trinitate persona vnū
atq; equalem cum deo patre & filio credimus esse deum vnius substantie vnius quoq; eē nature, nō
tamen genitum vel creatum, sed ab vtrisq; procedentem amborum esse spiritum, hic etiam spiritus
sanctus nec ingenitus, nec genitus creditur, ne aut si ingenitum dicimus, duos patres dicamus, aut
si genitum duos filios predicare monstremur, qui tamen nec patris tantum, nec filii tātum, sed simul
patris & filii spirit⁹ dicitur, Nec enim de patre procedit in filium, vel de filio procedit ad sanctificean
dam creaturam, sed simul ab vtrisq; processisse mōstratur, quia charitas siue sanctitas amborum esse
agnoscitur, Hic ergo spiritus sanct⁹ missus ab vtrisq; sicut filius creditur, sed minor patre & filio nō
habetur, sicut filius propter assumptam carnem minorem se patre & spiritu sancto esse testatur,
Hec est sancte trinitatis relata narratio que nō triplex sed trinitas, & dici & credi debet, nec recte di
ci potest, vt in vno deo sit trinitas, sed vnus deus trinitas, In relatiuis vero personarum nominibus
pater ad filium, filius ad patrem, spiritus sanctus ad vtrosq; refertur, que cum relatiue tres persone
dicantur, vna tamen naturalis substantia creditur, nec sicut tres personas, ita tres substantias predi-
camus, sed vnam substantiam, tres autem personas, quod enim pater est, non ad se sed ad filium, &
quod filius est non ad se sed ad patrem. Similiter & spiritus sanctus non ad se sed ad patrem & filiū
relatiue refertur, in eo quod spiritus patris & filii predicatur. Item cum dicimus deus non ad ali-
quid dicitur, sicut pater ad filium, vel filius ad patrem, vel spiritus sanctus ad patrem & filium, sed ad
se specialiter deus dicitur. Nam si de singulis personis interrogemur deum necesse est fateamur,
De⁹ ergo pater deus filius deus spirit⁹ sanct⁹ singulariter dicitur, nec tamē tres dii sed vn⁹ est de⁹. Itē
& pī oipotēs, & fili⁹ omnipotēs, & spirit⁹ sanct⁹ omnipotēs, singulariter dicitur, nec tm̄ tres omnipotēs
sed vnus oipotēs, sicut & vnū lumē vnūq; principiū p̄dicatur, Singulariter ergo vna queq; p̄sona vnus

Universidad de Deusto Biblioteca

deus confitetur & creditur vna illis & indiuisa atq; equalis deitas maiestatis siue potestatis, nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus, quia nec minus aliquid habet, cum vna quoq; persona deus singulariter dicitur, nec amplius cum tote tres persone vnus deus enuntiãtur, Hec ergo sancta trinitas, que vnus & verus est deus, nec recedit a numero, nec capitur numero, In relatione enim personarum numerus cernitur, in diuinitatis vero substantia quid enumeratum sit non comprehẽditur, ergo hoc solum numerum insinuat, quod ad inuicem sunt, & in hoc numero carent, quod in se sunt, Nã ita sctẽ huic trinitativnũ naturale conuenit nomen, vt tribus personis non possit esse plurale, ob hoc ergo credimus illud in sacris litteris dictum, Magnus dominus noster, & magna virtus eius, & sapientie eius non est numerus, Nec quia tres has personas esse diximus vnum deum, eundẽ esse patrẽ quẽ filium, vel eum esse filium qui est pater, aut eum qui est spiritus sanctus, vel patrem & filium dicere poterimus. Nõ enim ipse est pater, nec spiritus sanctus, ipse qui est vel pater, vel filius, cum tamen ipsum sit pater quod filius, ipsum filius quod pater: ipsum pater & filius quod est & spiritus sanctus, id est natura vnus deus, Cum enim dicimus non ipsum patrẽ quẽ filium ad personarum distinctionem refertur, cum autem dicimus ipsum esse patrem quod filium, & ipsum filium quod patrem, ipsum spiritum sanctum quod patrem & filium, ad naturam qua deus est vel substãtiam pertinere monstratur, quia substantia vnum sunt, personas enim distinguimus, non deitatem separamus, Trinitatẽ igitur in personarum distinctione agnoscimus potestatem propter naturam vel substantiam profitemur, Tria ergo ista vnũ sunt natura scilicet non persona, nec tamen iste persone tres persone estimande sunt separabiles cum nulla ante aliam nulla post aliam, nulla sine alia vel extitisse vel quippiã operata esse aliquãdo creditur. Inseparabiles enim inueniuntur & in eo quod sunt, & in eo quod faciunt, quia inter generãtem patrem & generatum filium, vel procedentem spiritum sanctum nullum fuisse credimus temporis interuallum, quo aut genitor genitum aliquando precederet, aut genitus genitori deesset aut procedens spiritus patre vel filio posterior appareret, ob hoc ergo inseparabilis & inconfusa hec trinitas a nobis & creditur & predicatur, Tres igitur *persone* iste dicuntur iuxta quod maiores definiunt, vt agnoscantur, Nam si attendamus illud quod scriptura sancta dicit, de sapientia splẽdor est lucis eterne, sicut splendorem luci videmus inseparabiliter inherere sic confitemur filium a patre separari non posse. Tres ergo *illas vnius atq; inseparabilis natu*re *personas sicut non confundimus, ita separabiles nullatenus predicamus, quandoquidem hoc* nobis dignata est *ipsa trinitas euidenter ostendere, vt etiam in omnibus quibus voluit sigillatim* personas agnosci vnam *sine altera non permittat intelligi*, nec enim patre absq; filio cognoscitur, nec sine patre filius inuenitur. Relatio quippe ipsa vocabuli personalis personas separari vetat, Que etiam non simul nominat simul insinuat, Nemo audire potest vnum quodq; istorum nominum, in quo non intelligere cogatur & alterum. Cum ergo hec tria sint vnum, & in vnum tria, est tamen vnicuiq; persone manens sua proprietas. Pater enim eternitatem habet sine natiuitate, filius eternitatem cum natiuitate. Spiritus vero sanctus processionem sine natiuitate, De his tribus personis solam filii personam pro liberatione humani generis hominem verum sine peccato de sancta & immaculata maria virgine credimus assumpsisse, de qua nouo ordine nouaq; natiuitate est genitus, qua inuisibilis natiuitate visibilis monstraretur in carne, noua autem natiuitate est *genitus, quia* intacta virginitas & virilem coitum nesciuit & fecundata per spiritum sanctum carnis materiam ministrauit, Qui partus virginis nec ratione colligitur, nec exemplo erit enim singulare, Nec tamẽ spiritus sanctus pater esse credendus est filii pro eo quod maria eodem spiritu sancto obumbrante concepit, ne duos patres filii videamur asserere, quod vtiq; nefas est dici, In quo mirabili cõceptu edificans sibi sapientia domum verbum caro factum est, & habitauit in nobis, nec tamen verbũ ipsum ita in carnem conuersum atq; mutatum est, vt desisteret deus esse qui homo esse voluisset, vt non tãtum ibi sit verbum dei, sed & hominis omnia, atq; hoc tantum, & deus dicatur propter deum, & homo propter hominẽ, In quo dei filio duas credimus esse naturas, vnam diuinitatis, alteram humanitatis, quas ita in se vna Christi persona vniuit, vt nec diuinitas ab humanitate, nec humanitas a diuinitate possit aliquando seiungi, vnde perfectus deus perfectus & homo in vnitate persone, Nec tamen quia duas in filio diximus esse naturas duas profitemur in eo esse personas, ne trinitati quod absit accidere videatur quaternitas. Deus enim verbum non accepit personam hominis, sed naturam, & in eternum persona diuinitatis temporalem accepit substantiam carnis. Item

vnius

Universidad de Deusto

vnius substantie credimus esse deum patrē & filium & spiritū sanctum, nō tamen dicimus vt huius trinitatis vnitatem maria virgo genuerit, sed tantūmodo filium qui solus naturā nostram in vnitate persone sue assumpsit, Incarnationē quoq; huius filii dei tota trinitas operata esse credēda est, quia inseparabilia sunt opera trinitatis, solus tn filius formā serui accepit in singularitate pſōe nō ivnitate diuine nature, in id quod propriū est filii, non quod cōmune trinitati, que forma illi ad vnitatem persone coaptata est, vt filius dei & filius hominis vnus sit Christus. Item idem christus in his duabus naturis tribus extat substantiis, verbi quod ad solius dei essentiā referendū est, corporis & anime, quod ad verū hominem pertinet. Habet ergo in se geminā substantiā diuinitatis sue, & humanitatis nostre, hic tamen per hoc quod de deo patre sine initio prodiit natus tātum. Nam neq; factus, neq; predestinatus accipitur, per hoc tamen quod de mariavirgine factus est & natus, & factꝰ & predestinatus esse recedendus est. Ambe tamen ille generationes mirabiles, quia & de patre ante secula sine matre est genitus, & in fine seculorum de matre sine patre est generatus, qui tamen secundū quod homo creatus marie matris est filius. Itē per hoc quod deꝰ ē, equalis est patri, per hoc quod homo minor est patre. Item & maior & minor se ipso credendus est, in forma enim dei etiam ipse filius se ipso maior est propter humanitatem assumptam, quia diuinitas maior est, In forma autem serui seipso minor est idem humanitate, que minor diuinitate accipitur, Nā sicut per assumptam carnem non tantū patre, sed seipso minor accipitur, ita secundū diuinitatē qua est equalis patri, & ipse & pater maior est homine, quē sola filii persona assumpsit. ¶ Item in eo quod queritur vtrum possit filius sic equalis, & minor esse spiritu sancto sicut nunc equalis est, nūc minor patre creditur esse. Respondemus, secundū formam dei equalis est & patri & spiritui sancto, secundum formam serui minor est & a patre, & a spiritu sancto, quia nec spiritus sanctus nec deus pater, sed sola filii persona suscepit carnem, per quam minor esse creditur illis personis duabus. Item hic filius a deo patre & spiritu sancto separabiliter discretus creditur esse persona, ab homine autem assumpto natura. Item cum homine vnus extat persona, cum patre vero & spiritu sancto, natura diuinitatis sue, filius tamen non solum a patre sed & a spiritu sancto missus esse credendus est in eo quod per prophetam dicitur. Et nunc dominus misit me & spiritus sanctus. Ab ipso quoq; missus accipitur pro eo quod inseparalis non solum voluntas, sed operatio totiꝰ trinitatis agnoscitur, Hinc enim qui ante secula vnigenitus est vocatus, temporaliter primogenitus propter assumptam carnem, in qua suscepit hominis formam, iuxta euangelicam veritatem sine peccato mortuus creditur qui solus pro nobis passionem ipsam (tamē salua diuinitate sua) pro delictis nostris sustinuit morticq; adiudicatus, & cruci veram carnis mortem accepit. Tertio quoq; die virtute propria suscitatus a sepulchro surrexit. Hoc ergo exēplo capitis nostri confitemur vera fide resurrectionem carnis omnium mortuorū nec in aere vel qualibet alia carne, vt quidam delirantes surrecturos nos credunt, sed in ista qua viuimus consistimus & mouemur, peracto huius sancte resurrectionis exemplo dum dominus noster atq; saluator paternā ascendendo sedem repetiit de qua nunq; per diuinitatē discessit. Illic ad dexteram patris sedens expectatur in fine seculorum iudex omniumviuorum & mortuorum, Inde cum sanctis omnibus veniet ad ferendnm iudicium reddere vnicuiq; mercedis proprie debitum, prout quisq; gesserit in corpore positus siue bonum, siue malum, Ecclesiam sane catholicam precio sui sanguinis comparatam cum eo credimus in perpetuum regnaturam, intra cuius gremium constituti vnum baptismū credimus, & confitemur remissionem omniū peccatorum, sub qua fide & resurrectionem mortuorum veraciter credimus, & futuri seculi gaudia expectamus, Hoc tātum orandum est nobis & petendum, vt cum peracto finitoq; iudicio tradiderit filius regnum deo & patri participes efficiat nos regni sui, vt per hanc fidem qua illi inhesimus cum illo sine fine regnemꝰ. Hoc est confessionis nostre fides exposita per quā omniū hereticorum dogma perimitur, per quā omnium fidelium corda mundantur, per quā & ad deum gloriose acceditur, cuius sacrosancto sapore sub triduano ieiunio continua relationum collatione rorantes ad ea que subnexa sunt sequenti die decernenda transibimus. A

Capitulum primum.

IN loco benedictionis considentes dñi sacerdotes nullis debent aut indiscretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbari, nullis etiamvanis fabulis vel risibus agi & qd deteriꝰ est obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effundere, Si quis enim (vt apostolus ait) putat se religiosum esse non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huiusvana est religio. Cultū enim B

Universidad de Deusto Biblioteca

ſuum iuſtitia perdit,quando ſilentium perit, & iudicium obſtrepentium turba confundit dicente propheta. Erit cultus iuſtitie ſilentium. Debet ergo quicquid ante cõſultatiões cõſidentium agitur, aut a cauſantium parte proponitur ſic mitiſſima verborum relatione proferri,vt nec cõtentioſis vocibus ſenſus audiẽtium turbent,nec iudicũ vigorem de tumultu eneruent. Quicũq; ergo in cõuentu concilii hec que premiſſa ſunt violanda crediderit & contra hec interdicta,aut tumultu, aut cõtumeliis,vel riſibus conciliũ conturbauerit, iuxta diuine legis edictum quo precipitur,eiice deriſorem, & exibit cum eo iurgiũ, cum omni dedecore de cõſeſſione abſtractus a cõmuni cetu ſeceda t, & trium dierum excommunicationis ſententiam perferat.

Capitulum ſecundum.

A ¶Quãtum quis precelſi culminis obtineat locum, tantũ neceſſe eſt, precedat certe gratia meritorum,vt in eo quod preſidet ſingulis,ſingulariter ornetur eminentia ſanctitatis,habens & in ore gladium veritatis,& in opere efficientiã luminis,& iuxta paulum potẽs ſit exhortari in doctrina ſana & contradicẽtẽ reuincere,Nos ꝓximũ noſtri ordinis gradum,vel ſuſcepti regiminis modũ magnopere cogitare debemus,vt qui officium predicationis ſuſcepimus nullis curis a diuina lectione priuemur,Nam quorũdam mentes põtificum ita corpois otio a lectionis gratia ſecluduntur,vt quid doctrine gregibus ſubditis exhibeat non inueniat preco mutus,Inſiſtẽdum ergo ſemper erit maioribus, vt quos ſub regiminis cura tuentur fame verbi dei perire nõ ſinãt, Sicut metropolitanis ĩ cõfinitimos ceteroſq; eccleſiaſticis ordinib⁹ deditos, ſic cõfinitimis in cõmiſſos ſibi religioſos ex numero vigilandũ eſt,qualiter neſcientia taliũ diuine legis eruditionib⁹ imbuatur,Ita indeſinenti ſollicitudine prelatus quiſq; ſubditos querens,aut perfectum eorũ letabund⁹ agnoſcat, aut neſciẽtiam ſine arrogantia inſtruat,Placuit ergo de talibus iuxta inſtituta toletani cõcilii hoc ſpecialiter definire,vt aut ſponte ſumant intentionem neceſſariam perdiſcendi,aut a maioribus ad lectionis exercitia coganntur inuiti.

Capitulum tertium.

B ¶De his qui contra apoſtoli voluntatem circũferuntur omni vento doctrine placuit hoc ſancto cõcilio,vt metropolitane ſedis auctoritate coacti vniuſcuiuſq; prouintie ciues rectoreſq; eccleſiarũ vnũ eũdemq; in pſallendo teneant modum quẽ in metropolitana ſede cognouerint inſtitutum, nec aliqua diuerſitate cuiuſcũq; ordinis vel officii a metropolitana ſe patiatur ſede diſiungi. *Sic enim iuſtũ eſt,vt inde vnuſquiſq; ſumat regulas magiſterii vnde honoris cõſecrationẽ accipit, vt iuxta maiorũ decreta ſedes quevnicuiq; ſacerdotalis mater eſt dignitatis ſit* eccleſiaſtice magiſtra rationis. Abbatibus ſane indultis officiis que iuxta *voluntatem ſui* epiſcopi regulariter illis implenda ſunt ceteraofficia publica,id eſt veſperam matutinum ſiue miſſam aliter quã in principali eccleſia celebrare nõ liceat. Quiſquis autem horũ decretorum violator extiterit ſex menſibus communione priuetur,ac apud metropolitanum ſub penitentie cenſura permaneat corrigendus,qualiter apud illum & prete rite tranſgreſſionis culpam lachrymis diluat, & neceſſariam officiorum doctrinam ſtudioſe addiſcat. Sub iſta ergo regula non ſolum metropolitanus totius prouincie pontifices vel ſacerdotes aſtringat, ſed etiam ceteri epiſcopi ſubiectos ſibi eccleſiarum rectores obtemperare inſtitutionibus cogant.

Capitulum quartum.

C ¶Sicut omnis qui diligit fratrem ſuum ex deo,ita omnis qui odit proximũ ex diabolo eſt. dilectione enim ſola diſcernitur quis ex quo genitus approbetur,dicente Iohanne,In hoc manifeſtati ſunt filii dei,& filii diaboli, omnis qui nõ facit iuſticiam nõ ex eſt deo,& qui nõ diligit fratrem ſuũ, Quoniã hec eſt annunciatio quã ab initio audiſtis,vt diligamus alterutum,& poſt paululũ. *Omnis qui odit proximũ ſuum homicida eſt,& ſcitis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in ſe manentem,* ecce homicida eſſe probabiliter declaratur,qui a fraterna ſocietate diuiditur, Nam & ſi manus non moueat ad occidendum pro eo tamen quod immitis eſt ad occidẽdum,iam a deo homicida tenetur,Viuit ille,& iſte iam interfector eſſe cõuincitur, Cũ ergo his preceptis beatꝰ apoſtolus Paulus cum ſana predicatione concordet dicens,Non occidat ſol ſuper iracundiam veſtram,& nolite locum dare diabolo,relate ſunt nobie quorũdam ſacerdotum perſone in tantam obſtinatiõis efferbuiſſe diſcordiam,vt nõ ſolum illos ab ira occaſus ſolis nõ reuocet,ſed nec annoſa quidem tranſactio temporum ad bonum charitatis reclinet, quippe in quorum cordibus ſol iuuſticie Chriſtus occubuit,vt ad lumẽ charitatis redire vix poſſint. Horum ergo & ſimilium diſcordãtium

fratrum

Universidad de Deusto Biblioteca

fratrum oblationes iuxta antiqui canonis definitionem nullomodo recipiendas esse censuimus,per sonis tamen discordantiū id speciali definitione precipim⁹, vt antequam eos reconciliatio vera inne ctat,nullus eorū accedere ad altare domini audeat vel gratiam cōmunionis sancte percipiat,sed ge minato tempore per penitentiā compensabunt,quod discordie seruierūt,Quod si vnus alio contē nente ad satisfactionem charitatis cucurrerit ex eo tempore vt pacificus intra ecclesiam reputetur,ex quo ad concordiam festinasse conuincitur sententia tamen superiori seruata, vt tempus quod in ira expēdit geminatū in penitentie satisfactione persoluat.

Capitulum quintū.

Nullis vita presulū perturbari debet excessibus,quia valde indignum est,vt qui throni dei vocan tur leui motione turbentur,& qui debent esse iter iustitie ipsi efficiantur seminarium litis atq; rapi ne,Quomodo ergo hmōi iuxta apostolū irreprehensibiles erūt,qui non solū reprehensibilia faciunt sed mortifera potius & execranda cōmittunt? Relati enim nobis sunt quidam ex sacerdotibus, quod omni grauitate sacerdotalis ordinis ptermissa audiētiū iudiciū furore preueniāt,& excessu inhoneste motionis iudicia audire refugiunt,p quib⁹ eos oportuerat equitatis iudicia sustinere, Dū enim de honoris sui culmine blandiūtur patientiā habere refugiūt,& q incōcusse debuerant veritatis conserua re statum subito religionis mutant ppositū,& precipiti furore iudiciū antecedunt. Sicq; in quo de cuerat eos iudicii sustinere conuentū peruasione agūt,vnde de pesumptionibus confundātur,Qui ta men aut damno pariter & excōmunicatione plectendi sunt,aut omissis cōpositionibus rerū sola sa tisfactione penitentie curabuntur, Illi enim qui rei proprie facultate suffulti sunt,aut qui rem suam iam antea in nomine ecclesie pesentes transfudisse noscūtur,si aut per se,aut per subditos, seu p quoslibet aliena diripiūt,vel presumptionis,seu cedis quippiam agūt,tam in rebus fiscalibus,quam etiam in quorūlibet dnio constitutis, & peruasa vel presumpta de reb⁹ iuxta legē excellentissimi principis sarciant,& p excessu religioni contrario quod inhoneste ante iudiciū perpetrauerūt duarum ebdo madarum excōmunicatione plectendi sunt,& qui nichil proprietatis habere videtur magna discre tionis arte medendi sunt,quo nec ausus illicitos ecclesiarū facultatibus redimant,nec ipsi penitus exo tres a pena persistant,Nec enim iustum est vt p prauis actibus sacerdotum ecclesie quibus preminēt sustineant damnū, & pro excessib⁹ talibus satisfactio ab ecclesiis exigatur, cū ecclesia cultores suos nō ad litem sed honestatem informet. De talibus ergo placuit definire, qui nullis habitis rebus propriis aut in quocūq; peruasores extiterint,aut quibuslibet psonis cedes vel quodcūq; presumptionis intu lerint,nulla eos incuruatione stat⁹ sui seruituti hominum debere addici,sed iuxta quod presumptuo sus quisquis ille extiterit,ita & penitentie legibus subiacebit,id est si in decem solidorū summam p sumptor esse cōuincitur viginti dierū penitentie satisfactione purgetur,ita vt siue minoris siue ma ioris summe excessum peregerit,similiter geminata hoc semper satisfactione penitentie recompen set.Seruos autem ecclesiarū qui hmōi excessus operati noscūtur, ad leges seculares audiendos remit timus.Et hec quidem de generali excessu dicta sufficiant. Ceterum specialitatis ordinem prosequen tes decernim⁹,si quis eporum magnati cuiusq; vxorē,filiā, neptem, seu quolibet illū gradu adhibito ptingentē quacūq; fraude vel subtilitate adulterina pollutione fedauerit,& honoris proprii gradum amittat,& sub exilii relegatione ppetuam excommunicationis sentētiam perferat,qui tamen circa fi nem vite cōmunionis remedio adiuuand⁹ est,Hāc sane & illi sententiam merebuntur,qui aut volen tes homicidium fecerint,aut primatibus palatii generosisq; psonis seu nobilioribus quibuscūq; mu lierib⁹,aut puellis aliquid p necē,aut per quācūq; irrogatam iniuriam visi fuerint intulisse. Vnde eos iuxta legum secularium instituta,aut talionem recipere,aut traditionem de his fieri vel proscriptio nem oporteat.

Capitulum sextum.

His a quibus domini sacramēta tractanda sunt iudicium sanguinis agitare non licet,& ideo ma gnopere talibus excessibus prohibendum est ne indiscrete presumptionis motibus agitati,aut quod morte plectēdū est sentētia ppria iudicare presumant,aut truncationes quibuslibet personis aut per se inferāt,aut inferēdas pcipiant,Quod si quisquam horum immemor preceptorum,aut ecclesie sue familiis,aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit & concessi ordinis honore priuetur & loco,sub perpetuo damnationis teneatur religatus ergastulo. Cui tn communio exeunti ex hac vita non ne ganda est propter domini misericordiam, qui non vult peccatoris mortem, sed vt conuertatur & viuat.

Capitulum septimum.

Universidad de Deusto Biblioteca

Cum iuxta antique institutionis edictũ plus erga corrigendos agere debeat beniuolentia quam
leueritas, plꝰ cohortatio quam cõmotio, plus charitas quã potestas. Relatum est nobis quod quidam
ex fratribus plus liuore odii quam correctionis studio subditos insequentes, dũ se simulant spiritua
lem eis adhibere correctionem indiscretam subito afferunt mortẽ, cum inauditos a se ꝓiiciunt, & il
licitis eos iudiciis sub penitẽtia puniunt. Non ergo de cetero peruersis voluntatibus sit liberum simu
lare se quod fingũt, sed quotienscũq; quilibet ex subditis corrigendus est, aut publica debet a sacerdo
te disciplina curari, aut si aliter rectoribus placet duorum vel triũ fratrum spiritualiũ testimonio pe
culiariter adhibito & modus criminis agnoscatur, & modꝰ penitẽtie irrogetur, ita tamen vt si exilio
vel retrusione dignũ cum esse cognouerit, aut quid aliud peculiare decreuerit modus penitẽtie quã
coram trib⁹ fratribus sacerdos transgressori indixerit speciali debeat eius qui sniam protulit manus
ꝓprie subscriptione notari, Sicq; fiet vt nec transgressores sine testimonio excidia vite sue incurrant,
nec rectores accusatos se de quorũlibet intentationibus erubescant.

Capitulum octauum.

A Quicquid inuisibilis gratie collatione tribuitur nunquam questu, vel quibuslibet premiis venũ
dari penit⁹ debet, dicente domino, Quod gratis accepistis gratis date, & ideo quicũq; deinceps in
ecclesiastico ordine cõstitutus, aut ꝓ baptizandis consignandisq; fidelibus, aut collatione chrismatis
vel ꝓmotionibus graduũ pretia quelibet vel ꝓmia nisi voluntarie oblata pro hmõi ambitione suscepe
rit, Equidem si sciente loci episcopo tale quicquam a subditis perpetratur idem eps duobus men
sibus excommunicationi subiaceat, pro eo quod scientie mala contexit, & correptionem necessariam
nõ adhibuit. Sin autem suorũ quispiam eodem nesciente de supradictis quodcũq; capitulis accipẽ
dum esse sibi crediderit, si pbr̃ est trium mensiũ excõmunicatione plectatur, si diaconus quatuor, sub
diaconus vero vel clericus his cupiditatibus seruiens & competenti pena & debita excommunicatio
ne plectendus est.

Capitulum nonum.

B Multe super hoc capitulo patrũ sententie manauerũt, scilicet ne impretiabilem sancti spirit⁹ grã
tiam donis vel muneribus quis existimet comparandam, sed quod non sine graui dolore dicẽdum
est quanto hec frequẽti decretorũ est preceptione ꝓhibita, tanto a nobis fraudibus cognoscitur iten
ta, dũ hi qui tali precio mercari nituntur gratiam ordinationis sue tempora preueniũt munere, aut
post acceptũ honorem promissis suis conferũt apparatibus turpis lucri mercedem. Et ideo vt horum
& similium argumẽtorũ deinceps amputetur occasio, Hec sancta synodus definiuit, vt cum quisq;
pontificale culmen ante domini altare percepturus accesserit, exactione astringatur quod pro confe
renda sibi consecratione honoris nulli persone cuiuslibet premii collationem vel aliquando dedisset,
vel aliquando in futurum dare ꝓcuret, Sicq; aut mũdus ab hoc contagio prelationis consecrationem
accipiat, aut publicato hoc scelere manifeste denudet coram ecclesia, & ad honorem quem mercari vo
luit nõ accedat. Illos autem quos deinceps post prelationem per premiũ ordinatos fuisse patuit sub
definitis penitentie legibus, vt heresimoniachos ab ecclesia separandos esse censem⁹ id est vt duorum
annorũ spatio exilio relegati, & digna satisfactione, vel excõmunicationis sententia coerciti honoris
gradum quem premiis emerant lachrymis conquirere & reparare intendant, Vnde si digna satisfac
tio eos penitentie tempore inuenerit non tantum communioni sed & loco & totius ordinis officii
a quibus separati fuerant restaurandi sunt.

Capitulum decimum.

C Quãquam omnes qui sacris mancipantur ordinibus canonicis regulis teneantur astricti, expe
dibile tamen est, vt promissionis sue vota sub cautione spondeant, quod ad ꝓmotionis gradus eccle
siastica probat disciplina, Solet enim plus timeri quod singulariter pollicetur, quã quod generali spõ
sione cõcluditur, Et ideo placuit huic sancto cõcilio, vt vnusquisq; qui ad ecclesiasticos gradus est ac
cessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quã placita sibi annotatione promitat, vt fidem
catholicam sincera cordis deuotione custodiens iuste & pie viuere debeat, vt in nullis operibus suis ca
nonicis regulis contradicat, atq; vt debitum per omnia honorem atq; obsequii reuerentiam premi
nenti sibi vnusquisq; dependat iuxta illud beati pape Leonis edictum, Qui se scit aliquibus esse ꝑ
positum non moleste ferat aliquem sibi esse prelatum, sed obedientiam quam exigit etiam ipse depõ
dat. Pena tamẽ iuxta ecclesiastice consuetudinis morem & placitis taliũ inferenda, & ab his qui trãs
gressores fuerint persoluenda est.

Capitulum

Universidad de Deusto

Capitulum vndecimum.

¶ Cum nichil in diuino canone debeat esse confusum, nichil dubium, nichil etiam indiscretum in collatione nostri cetus relectus est canon Toletani concilii primi, in quo preceptum est vt si quis acceptam a sacerdote eucharistiam nō sumpserit, velut sacrilegus propellatur, nec adiecta est discretio voluntatum cum & fidelis fideliter accipiat quod naturaliter illum necessitas deglutire non sinat, A
Solet enim humane nature infirmitas in ipso mortis exitu pregrauata tanto siccitatis pondere deprimi, vt nullis ciborum illationibus reficí, sed vix tantundem illati delectetur poculi gratia sustentari, Quod etiam in multorum exitu vidimus qui optatum suis votis siue communionis expetentes viaticum collatam sibi a sacerdote eucharistiam reiecerunt, nō quod infidelitate hoc agerent, sed qd̄ propter dominici calicis haustum traditam sibi non possent eucharistiam deglutire. Non ergo huiusmodi a corpore ecclesie separandi sunt, qui talia non infidelitate sed necessitate fecerunt, Presertim hi de quib⁹ nichil fidei sinistre sentitur. Placuit ergo definire qd̄ nec fideli officiat, nec infideli inultū existat, Quicūq; ergo fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus eucharistiam perceptā reiecerit in nulla ecclesiastice damnationis damnatione subiaceat, Similiter nec illos cuiusq̄ punitiōis censura redarguet, qui talia aut tempore infantie faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, qui qd̄ fecerint ignorare videtur. Iam vero quicūq; aut de fidelium vel infidelium numero corpus domini absq; ineuitabili (vt dictum est) infirmitate proiecerit, si fidelis est perpetua cōmunione priuetur, si infidelis est, & verberibus subdatur & perpetuo exilio relegetur, Quod si horū quilibet huiusmodi excessus digna penitentie satisfactione defleuerit, post quinquennium licebit illum communioni pristine reformari.

Capitulum duodecimum.

¶ Qui penitentiam in mortis agit periculo nō diutine a reconciliationis gratia differendus est, sed si precincto mortis vrgeatur periculo penitentia per manus impositionem accepta statim ei reconciliatio adhibenda est, ne prius ab humanis rebus eger abscedat, quam donū reconciliationis accipiat, sicq; superstitib⁹ quodammodo dolotis videatur esse perpetui, si precisum ab ecclesie membris eum qui vtiq; reconciliationem nō meruerit raptū a p̄senti vita mortis natura subduxerit, Vnde iuxta pape Leonis edictū his qui in tempore necessitatis & in periculi vrgentis instantia presidium penitentie ex more recōciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec recōciliatio denegāda, quia in misericordia dei, nec mensuras possumus ponere, nec tēpora definire. De his autem qui accepta penitentia antequam reconciliētur ab hac vita recesserint, quāquam diuersitas preceptorum de hoc capitulo habeatur, Illorum tamen nobis sententia placuit qui multiplici nūero de huiusmodi humanius decreuerūt, vt & memoria taliū in ecclesiis cōmendetur, & oblatio pro eorum delicto a presbyteris recipiatur. B

Capitulum decimumtertium.

¶ Bene siquidem maiorum regulis definitum est, vt demoniis aliisq; passionibus irretitis ministeria sacra tractare non liceat, Cū precepto consensu rationis adhibito id cōmuniter definimus vt null⁹ de his qui aut in terra accepti a demonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel indiscussi se diuinis ingerant sacramentis, exceptis illis qui in variis corporis in cōmoditatibus dediti in eiusmodi passionibus in terra approbantur elisi, Qui tamen & ipsi tādiu erūt ab officii sui & ordine & loco suspensi quousq; vnius anni spacio per discretionem episcopi inueniātur ab incursu demonū alieni. C

Capitulum decimumquartum.

¶ Et illud diuini oraculi monentis singuli precaueant, quo scribitur, ve soli, quia cum ceciderit non habet subleuantem, summopere verendum nobis est & cauendū, ne horis illis atq; temporibus quibus domino psallitur vel sacrificatur, vnicuiq; diuinis singulariter officiis insistenti pernitiosa passio, vel corporis quelibet valitudo occurrat, que aut corpus subito subrui faciat, aut mentem alienatione vel terrore confundat. Pro huiusmodi ergo ausibus precauentes necessarium duximus instituere, vt vbi temporis vel loci siue eleri copia suffragatur, habeat quisquis ille canens deo, atq; sacrificans post se vicini solaminis adiutorem, vt si aliquo casu ille q officia ipleturus accedet turbat⁹ fuerit, vel ad terram elisus a tergo semper habeat qui eius vicem exequatur i trepidus. D

Capitulum decimumquitum.

¶ Peractis omnibus que ad correctionem nostri ordinis in hoc cōcilio promulgata sunt placuit desi E

Universidad de Deusto Biblioteca

nire,vt paternis institutionibus obsequentes omni anno ad peragēdum celebritatē concilii in metro politana sede tempore quo principis vel metropolitani electio definierit,deuotis semper animorum studiis conferamus,nec quibuslibet requisitis occasionibus absentemur,sed in preparato die quo iu dicium fuerit adunatis in metropolitana sede omnibus prouincie pontificibus concilium deo pre sule celebretur,Quisquis autem episcoporum excepta ineuitabili causa vel necessitate de paragendo se concilio absentauerit per vnius anni metas erit excommunicatione plectēdus, Quod si deinceps absq; celebratione concilii anni vnius metas transierit omnium in commune pontificum carthagi nis prouincie superioris censure sententiam obnoxius retinebit,id est,si nulla eum impediēte princi pis potestate vel infirmitate,aut ineuitabili causa,sed solius proprie voluntatis libitu sese ad celebran dum concilium non collegerit.

Capitulum decimumsextum.

A ¶His ergo constitutionibus nostris quas necessario gerendas credidimꝰ finalem manus nostre sub scriptionem adiecimus,immortali deo nostro & domino gloriam & honorem reddētes,qui nos de conuentu alterne visionis letos effecit,qui os nostrum in confessione laudis sue aperuit,qui etiam de creta huius nostri cōcilii honestate compleuit,Post hec religioso domino nostro,& amabili principi nostro Vuambano regi gratiarum actiones persoluimus,cuius & studio aggregati sumus. Qui ec clesiastice discipline nostris seculis nouus reparator occurrēs omissos conciliorum ordines non solum restaurare intendit,sed etiam annuis recursibus celebrandos instituit, & alterna morum correctione annuo tempore alacriter cōcurrentes iuxta prophete vaticiniū,quod in nobis defractum est allige tur,& quod abiectū est reducatur. Det ergo eidem principi dominus pro huius sacre sollicitudinis voto & cursum presentis vite in pace transire,& post diuturna tempora ad se in pace remissis iniqui tatibus peruenire,qualiter & ille felicia tempora ducat,& felix cum omnibus quibus principatur ad christum sine confusione perueniat,vt quia per eum corona nostri ordinis in melius restauratur co ronam futuri regni capiat ex hoc in regione viuorum regnās cū christo in secula seculorum.Amen. Interfuerunt huic concilio pontifices decem & septem. Ego Quiricus vrbis regie metropolitanus episcopushec gesta synodica a nobis definita subscripsi. Similiter & alii episcopi subscripserunt de cem & septē.

¶Explicit concilium Toletanum vndecimum.

INCIPIT CONCILIVM

TOLETANVM DVODECIMVM HABITVM ERA, DCC.XIX. ANNO PRIMO ERINGII REGIS QVINTO IDVS IANVARII.

B VM EX GLORIOSO PREDICTI PRINCIPIS IVSSV IN vnum fuissemus aggregati conuentum,& in basilica sanctorum apostolorū de bitis in sedibꝰ locaremur, Affuit coram nobis idem clemētissimus princeps hu manitatis gratia plenus,& claro pietatis cultu perspicuus, qui nostro se cetui re cliuem exhibens ac deuotū imprimis omnium sacerdotū se commisit precibus adiuuandum,deinde grates multiplices omnipotenti domino egit de conuen tu concilii totius, vt sue gloriose iussionis, cum in vnum adessent impleuerint votum & alterne visionis innouationem fecerint gaudiorum, deinde adiiciens sic omne concilium est allocutus,Non dubium est sanctissimi patres quod optima conciliorum adiutoria ruenti mundo subueniant,si officiosis que corrigenda sunt studiis peragātur,Et ideo quibus plagis pro euentu die rum succedentium pereamꝰ paternitati vestre nō reor esse incognitum. Ob inde quia certum apud nos gerimus quod pro cōtēptu diuinorum preceptorū terra perniciem sustineat pressurarum dicē te domino per prophetam. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, Ideo oportet,vt quia os saluatoris nostri & domini oracula esse probamini,per vos saluationis obtineat lu crum,per quos regenerationis percepit sacramentū,vt diligētia dignationis vestre ab omni munda ta cōtagione & ab infirmitatis peste sit libera,& bonorū omnium ꝓuentibus gratiosa sit, Iam num quicqd me adhuc dicere opportuna ratio sinit,quicquid etiam narrandum auribusvestris cōuenit,

memorie

Universidad de Deusto

aut memorie titulorū intercapedo subducit,aut fastidiū plixe oronis intercipit,ecce in breui cōple-
xa vel exarata deuotionis mee negotia,in huius tomo complicationis agnoscēda perlegite, perlecta
discutite,discussa elimatis ac discretis titulorum sentētiis definite, vt pura & placens deo vestrarum
definitionum valitura discretio & regni nostri primordia decoret exhortatiōe iustitie,& terrores ple
bium digna cohibeat seueritate censure,scriptū est enim. Iustitia eleuat gentem,miseros facit popu-
los peccatū. Tunc suscepto a glorioso principe hoc tomo pro tam salubri inuitamento, & copiosas
grates retulimus dño Iesu christo & item benedixímus principi glorioso,Post egressum ergo eiusdē
serenissimi principis hec in iam dicto tomo scripta reperimus.

¶ Compellatio regis Eringii ad concilium.

IN nomine domini Flauius eringius rex sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentib⁹, A
Reuerētissimi patres, si patres& honorabiles ministeriorū celestiū sacerdotes soliditatem sancte fi
dei veraciter teneāt,sincera cordis deuotione amplectantur,testimoniū paternitatis vestre fortissimū
in salutis nostre aduoco adiumentū,vt qui regnum factore deo ad saluationem terre,& sublenationē
plebium suscepisse nos credim⁹,sanctitudinis vestre cōciliis adiuuemur,Vnde licet sublimationis no
stre primordia paternitatis vestre cetū opinabili relatione nō lateāt,quib⁹ clara diuinorum iudiciorū
dispositione preuentus,& regnandi conscēderim sedem, & sacrosancti regni pceperim vnctionē,nūc
tū melius id poteritis & scripti relatione cognoscere,& pmulgationis vestre sentētiis publicare, vt si-
cut eadem regni nostri primordia cōuent⁹ vestre sanctitudinis cōperit diuinit⁹ ordinata ,ita in his
& orationibus solamen impēdat,& salubriū conciliorum nutrimēta impertiat,quo susceptum regnū
sicut iam vestris assentionibus teneo gratū,ita benedictionum vestrarū pfruar definitionibus conse-
crandum,vt innouatio quodāmodo nostri videatur imperii hec numerositas vestri ordinis aggre-
gata,Et ideo quia dominus pcepit in euagelio dicens.Amen dico vobis,si duo exvobis consenserint
super terram de omni re quacūq; petierint,fiet illis a patre meo qui in celis est,ob hoc venerabilē pa-
ternitatis vestre cetū cum lachrymarum effusione cōueni,vt zelo vestri regiminis purgetur terra cō-
tagione prauitatis. Exurgite queso exurgite,culpatorū soluite nodos,transgressorum mores corrigi
te inhonestos,& excitate zeli disciplinam in perfidos,superborum mordacitates extinguite, oppres-
sorum ponderib⁹ subuenite,& quod plus omnibus est,iudeorum pestem que in nouam semper re-
crudescit insaniam radicitus extirpate,leges quoq; que in eorūdem iudeorum perfidiam propter va
nam gloriā nouiter promulgate sunt omni examinationis pbitate pcurrite,& tam eisdem legib⁹ te-
norem incōuulsum adiicite,quā pro eorūdem perfidorū excessibus cōplexas in vnum sentētias pro-
mulgate, Etenim valde nobis cauēdum ne tot antiquorum canonum regule que pro eorum errori-
bus iunt promulgate ,nos illorum culpis obnoxios reddant, si nostri regni temporibus eorundem
canonum cōstructio dissoluta pertranseat,Presertim si legis illius(quod absit) serenitatis nostre in tē
pore illa clare fidei institutio cesset,vbi diue memorie dominus atq; pcessor noster sisebutus rex oēs
successores suos sub perpetua maledictionis censura obstrinxit,quicūq; regum mancipium christia
num iudeo seruire vel famulari permiserit & cetera. Post hec illud quoq; vestris de eo placitis infero
sensibus corrigendū quod decessoris nostri preceptio promulgata lege sanciuit,vt omnis aut in ex-
peditionem exercitus non progrediens,aut de exercitu fugiēs testimonio dignitatis sue sit irreuoca
biliter carens.Cuius seueritatis institutio dum non per totos hyspanie fines ordinata decurrit,dimi-
diam fere partē populi ignobilitati perpetue subiugauit,ita vt quia in quibusdam villulis,vel territo
riis siue vicis portis huius infamationis habitatores ipsorum locorum sint degeneres redditi, & quia
testificandi nullam habent licentiam veritatis ex toto videatur interiisse cēsura,sicq; gemino malo ter
ra atteritur,dum & lege & reperiende veritatis destituitur adiumento,Vnde licet eandem legem no
stre glorie mansuetudo temperare disponat,vestre tamen paternitatis sententia hos qui per illam in-
famie notam titulum dignitatis amiserant,reuestiri iterum claro pristine generositatis testimonio de
uotissime optat.Nunc vero misericordia preeunte taliter hec disponite qualiter nec nostra gloria mi-
nisterium crudelitatis adhibeat ,nec tam seua preceptio terram sub diutino infamationis iugulo pre
mat . Nam & hoc generaliter obsecro , vt quicquid in nostre glorie legibus absurdum quicquid iu-
stitie videatur contrarium, humanitatis vestre iudicio corrigatur . De ceteris autem causis atq;
negotiis que nouella competunt institutione formari,videndarum sententiarum titulis exaranda cō
scribite,vt quia presto sunt religiosi prouinciarum rectores,& clarissimorum ordinū totius hyspanie

Universidad de Deusto Biblioteca

duces promulgationis vestre sentētias coram positi p̄noscentes, eo illas incōmissas sibi terrarum latitudine inoffendibili exerant iudiciorū instantia, quo presentialiter assistētes pspicua oris nostri percepérint instituta. Omnes tamen in cōmune cōuenio & vos patres sanctissimos & vos illustres aule regie viros, quos interesse huic sancto cōcilio delegit nostra sublimitas p̄ diuini nominis attestationem & terribile cūctis futuri iudicii diem, vt sine personarū acceptione aliqua, vel fauore, sine aliquo quoq; aut maligne cōtentionis scrupulo, aut subuertēde veritatis studio, que vestris sensibus audienda ingesserint sana verborū examinatione discutite, sanioriq; iudicio comprobate, vt collatarū habita priū deliberatione causarū discreta nostri ordinis condatur probitas titulorū, qualiter cum nos amor equitatis in negotiorū acceleratione reddiderit feruidos, efficientia quoq; iustorū operum cōnectat deo perhenniter sociandos, vt bonorū vestrorum actibus letabundus & presentis vite capiam lucrum, & eternarum perfruar vobiscum gaudiis mansionum. Datū sub die quinto idus Ianuarii, Anno feliciter primo regni serenitatis & tranquillitatis nostre in dei nomine toleto.

¶SVBSCRIPTIO.

¶In nomine domini Flauius eringius rex, Magna salus populi gentisq; nostre ac regni cōscribitur si hec synodalium decreta gestorū, sicut pio deuotionis nostre studio acta sunt, ita incōuulsibilis legis
A nostre valido oraculo cōfirmētur, vt quod serenissimo celsitudinis nostre iussu venerandis patribꝰ & clarissimis palatii nostri senioribus decreta titulorū exaratione est edictum, presentis huius legis nostre edicto ab emulis defendatur. Est enim hec ipsa definitio canonū sub isto notata ordine titulorū.

¶INCIPIVNT CAPITVLA EIVSDEM CONCILII.

Capitulum primum.

i ¶De agnita & confirmata prelatione fastigii principalis in nomine sancte trinitatis.

ii ¶De his qui penitentiam cōsentientes accipiunt.

iii ¶De culpatorum receptione, vel cōmunione apud ecclesiam.

iiii ¶*Vt in locis vbi episcopus non fuerit nunquam episcopus ordinetur.*

v ¶De quorundam consuetudine sacerdotū fedissima qui oblatis deo sacrificiis non cōmunicant.

vi ¶De concessa toletana pontificis generalis synodi potestate, vt episcopus alterius prouincie conniuentia principum in vrbe regia ordinetur.

vii ¶De recepto testimonio personarum que per legem que de promotione exercitꝰ facta est testificandi licentiam perdiderint.

viii ¶De his qui vxores suas diuortio *inter*cedente relinquunt.

ix ¶De confirmatione *legum que in iudeorum nequitia promulgate sunt earundēq; legum prefixo ordine* titulorū qui in eodem canone annumerantur.

x ¶De his qui ad ecclesiam confugium faciunt.

xi ¶De cultoribus idolorum.

xii ¶De indicto temporis cōstituti quod debeat concilium celebrari.

xiii ¶Conclusio definitionum, in qua & deo gratie referuntur & p̄ principe exoratur.

¶Expliciunt capitula.

INCIPIVNT DECRETA CONCILII TOLETANI DVODECIMI.

B

PRIMO DIE SYNODALIS EXORDII CONSIDENTIBVS epis atq; senioribus palatii vniuersis, habita est primo de sancta trinitate collatio, non que nouello exactionis stilo definita patesceret, sed que verbis simplicioribus sese pigris sensibus patefacta monstraret, vbi p̄missa semper lectio precederet, qd̄ sequens expositio aperiret. Credentes pariter & docentes de eadē sancte fidei puritate quicquid euangelica & apostolica traditio sanxit, quicqd sancta synodus nicena constituit, quicqd cōstantinopolitana patrū aggregata collectio p̄mulgauit, quicquid ephesini cetus definitio docuit, sicut multorum catholicorū patrū documēto expositū traditumq; nobis accepimus, sicut etiam in missarum solemniis patulis confessionū vocibus proclamamus.

¶Credimus

Universidad de Deusto

¶Credimus in vnum deum patrem omnipotentem factorem celi & terre, visibilium & inuisibiliũ conditorem,& in vnum dominum Iesum christum filium dei vnigenitum,ex patre natum ante oia secula,deum ex deo,lumen ex lumine,deum verum ex deo vero,natum non factum, omousion patri hoc est eiusdem cum patre substãtie,per quem omnia facta sunt que in celo & que in terra, qui propter nos,& propter nostram salutem descedit,& incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine,hõ factus est passus sub pontio pylato, & sepultus tertia die resurrexit, ascendit in celos,sedet ad dexterã patris. Iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos,cuius regni non erit finis. Credimus in spiritum sanctum dominũ & viuificatorem,ex patre,& filio procedentem,cum patre & filio adorandum,& glorificandum,qui locutus est per prophetas. Vnã catholicam,& apostolicam ecclesiam,Cõfitemur vnum baptismum in remissionem peccatorum,expectamus resurrectionem mortuorum,& vitam futuri seculi. Amen. Capitulum primum.

¶Post pacifica ergo huius sancte fidei collationum studia, illa se primum nostris sensibus saluatoris cognitio cognoscendam inuexit, que tanto corda omnium ardore charitatis astrinxit,quãto se per eandem ipsa cognitio in conuentu generalis cõcilii prenoscendam exiliuit. Et enim sub qua pace vel ordine serenissimus eringius princeps regni conscenderit culmen, regnandiq; per sacrosanctam vnctionem susceperit potestatem,ostensa nobis scripturarum euidẽtia docet,in quibus & p̃ceptis,& vuãbe principis penitentie susceptio noscitur,& translatus regni honor in huius nostri principis nomine deriuatur,Idem vuamba dum ineuitabili necessitudinis teneretur euentu,suscepto religionis debito cultu, & venerabili tonsure sacre signaculo mox per scripturam definitionis sue hunc inclitum domum nostrum Eringium post se preelegit regnaturum,& sacerdotali benedictione vngendum,Vidimus enim & pariter patulo alterne visionis intuitu prelucente perspeximus huius premissi ordinis scripturas,id est notitiam manu seniorum palatii roboratam, coram quibus antecedẽs princeps & religionis cultum,& tonsure sacre adeptus est venerabile signum. Scripturam quoq; definitionis ab eodem edictam vbi gloriosum dominum nostrum Eringium post se fieri regem exoptat, aliam quoq; informationem iam dicti viri in nomine honorabilis & sanctissimi fratris nostri Iuliani Toletane sedis episcopi,vbi eum separauit pariter & instruxit,vt cum omni diligentia iam dictum dominũ nostrum Eringium in regno vngere deberet,& omni diligentia vnctionis ipsius celebritas fieret,In qua scriptura & subscriptio nobis eiusdem Vuambe principis claruit, & omnis euidentia confirmationis earũdem scripturarum sese manifeste monstrauit,Q uibus omnibus approbatis atq; perlectis dignum sane nostro cetui visum est,vt predictis definitiõibus scripturarum nostrorũ oim confirmatio apponatur,vt qui ante tempora in occultis iudiciis prescitus est regnaturus, nunc manifesto in tẽpore generaliter omnium sacerdotum habeatur definitionibus consecratus. Et ideo soluta manus populi ab omni vinculo iuramẽti que p̃dicto viro Vuambe dum regnũ adhuc teneret alligata est,hunc solum qui permansit serenissimum Eringium principem obsecutura grate seruitutis famulatu seq̃tur & libera,quem & diuinum iudicium in regno preelegit,& decessor princeps successorem sibi instituit,& quod superest quem totius populi amabilitas exquisiuit. Vnde his precognitis atq; p̃scitis seruiendum est deo celi,& p̃dicto principi nostro Eringio regi,eiq; pia deuotione obsequendum,& ꝓmptissima voluntate agẽdum,& enitẽdum quicquid eius saluti ꝓficiat,quicquid gẽtis sue vtilitatib⁹ & patrie cõsuluerit. Vnde nõ erit iam deiceps,ab anathematis sentẽtia alienus,aut diuine animaduersionis vltione securus quisquis contra salutẽ eius deinceps aut erexerit vocem,aut commouerit cedem, aut quãcunq; exquisierit ledẽdi vltionẽ. Capitulum secundum.

¶Plerumq; hi quibus miseratio domini etiam volentibus subuenit, beneficiis dei videntur esse ingrati,& abuti gr̃a largitoris q̃ bn̄ vsi poterãt cõseq absolutionẽ facinoris,Impugnãt sepe qd̃ honorare debuerũt,& ꝓphanis questiõib⁹ indulte gratie mun⁹ a se reiiciũt qd̃ summis votis amplecti debuerũt, Eteni multos sepe aspeximus in salute positos vltimũ desiderãtes penitẽtie fructũ, vt rursus nimieta te egritudinis ita loquẽdi,& sentiendi naturale perdidisse officiũ,vt nulla illis cura salutis sue videretur inesse,nullo etiam pristine deuotionis noscerentur desiderio anhelare,quorum tamen casibus fraternitas condolens ita talium necessitates in fide susceperit sua,vt vltimum illis tribuatur viaticum,scilicet ne sine fructu penitentie videãtur trãsire e seculo. Q uod si forsitan respiciẽte domino saluti pristine reformentur, agunt cautionibus vanis,& oppositionibus execrandis qualiter a se tonsure venerabile signum expellant,atque habitum religionis abiiciant,imprudentissime asserẽtes ideo se nullis regulis ecclesiastice disciplinę sub hoc voto teneri,quia penitentiam nec ipsi petierunt,nec consentientes

Universidad de Deusto Biblioteca

acceperunt,quorum impudentia diuine bonitatis que eos ad tam venerabile ac fecundi fructus vo/
cauit sacramentū turpiter immemor, & obstinata procacitas non aliquādo diceret talia, si qualiter ad vi/
tam per sacrosancti lauachri gratiam veniret meminisset,etenim paruulorum infantium vita origina
li peccato obnoxia,que nulli propter etatem discernendi vel expetendi sensui aptior iudicetur nisi ex
sponsione fideliū baptismi accipiant sacramentum,nnullo sensu, nulla etiam discretionis industria,id
appetere possunt. Vnde sicut baptisma quod nescientibus paruulis sine vlla contentiōe in fide tantū p
ximorum accipitur,ita penitentie donū qd nescientibus illabitur aliisque impugnantia violationis hi
qui illud exceperint obseruabunt. Si quis autem quolibet modo penitentiam accipiens hoc violaue/
rit synodale institutum,vt vere transgressor paternis regulis feriatur,Nec enim ista statuentes sacerdo/
tes quosq; vt passim,& licenter donum penitentie non penitentibus audeant prorogare absoluimus,
sed hos qui qualibet sorte penitentiam susceperint,ne vlterius ad militare cingulum redeant religa/
mus.Sacerdotes tamen qui non consentiendo neque penitentie ausu temerario penitentiam dede/
rint,neque se exhortatu eius qui penitentiam accipit vel manuum indiciis,vel quibuslibet aliis euiden
tibus significationibus inuitatum fuisse probauerit vnius anni excōmunicationis sentētie subiacebit.

Capitulum tertium.

A ¶ Vidimus quosdam, & fleuimus ex numero culpatorum receptos,in gratiam principum extortes
extitisse a collegio sacerdotum,quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principalis in quo
se solui licētius curat,ibi alios alligat,& quos in suam communionem videtur suscipere,a communio/
ne,& pace ecclesie videtur separare,vt qui cum illo conuescuntur sacerdotum communiōe sola priuen
tur. Et ideo quia remissio talium qui contra Legem,gentem,vel patriam agunt per definitiones ca/
nonum antiquorum potestate solum regia punitur, cui & peccasse noscuntur ab eis nulla se deinceps
abstinebit sacerdotum communio,sed quos regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit, aut
participes mense sue effecerit,hos etiam sacerdotum,& populorum conuentus suscipere in ecclesiasti/
cam communionem debebit,vt quod principalis pietas habet acceptum non a sacerdotibus dei debet
esse extraneum.

Capitulum quartum.

B ¶ Maiorū institutiōibus ausu temerario cōtraire,& sctōrū patrū decreta cōuellere & superiorū suo/
rum effrenata libidine contra sanctissimam apostoli doctrinam sanctionibus reniti qd aliud est q̄ vi
culum societatis Christi abrūpere,& vsurpate presumptionis licentia statum ecclesie dissipare? Prose/
quente igitur venerabili & sanctissimo viro fratre nostro Stephano emeritensis sedis episcopo res no
bis nouelle presumptionis vsurpatione sese intulit pertractanda, tanto communi nostro iudicio con/
uellenda,quanto & prauitatis ausu noscitur perpetrata,Dixit enim violentia principali se impulsum
fuisse, vt in monasterio villule in qua venerabile corpus sanctissimi Pineuii confessoris debito quie/
scit honore nouam episcopalis honoris ordinationem efficeret, & ideo ex indiscreto,& facilimo assen
su iniustis Vuambe principis iussionibus parens nouam & iniustam illic pontificalis sedis prelectio/
nem induxit,vbi canonica constitutio id fieri omnimoda ratione refellit,predictus idem vir prostrat⁹
humi medicamie nostri precepti, & sibi dari veniam petit,& quid potiissimum fieri oporteat de perso
na eius qui illic ordinatus fuerat nostri oris sententia decerni poposcit. Sed quia veraciter imno com
muniter noueramus predictum principem concilio leuitatis agentem non solum precepisse vt in p̄/
dicto loco aliquis episcopus fieret,sed etiā ita cū cōsuetis obstinatiōib⁹ definisset vt in suburbio Tole
tano in ecclia Pretoriensi sctōrū Petri & Pauli ep̄m ordinaret, necnō & in aliis vicis vel villulis simili/
ter faceret,ideo pro tam insolenti huiusmodi extirpationis licentia quid de hac re hūt instituta cano/
num in medium proferri precipimus. Tunc hec in ordine cōstituta plecta sunt. Imprimis ex epistolo
la pauli tito discipulo,vt episcopos per ciuitates constituere debeat precepit. Item ex concilio Niceno
titulo octauo vbi inter cetera precipitur, vt in ciuitate vna non videantur duo episcopi esse. Item ex
cōcilio Laodiceno titulo quinquagesimo septimo,vbi dicit. Non oportet in vicis,& in villulis ep̄os or
dinari,& cetera. Item ex concilio Africe secūdo titulo.v. vbi felix ep̄s Selemselitanus dixit,Etiā si hoc
placuit sanctitati vre insinuo,vt dioceses que nunq̄ habuerunt ep̄os nō habeāt,diocesis que aliquando
habuit hēat ꝓpriū ep̄m,secūm aūt hāc ꝓsecutionē sctitatis vre ē estimate qd fieri debeat Genedi⁹ ep̄s
dixit.Si placet insinuatio fris & coep̄i nri felicis,ab omn⁹ cōfirmetur,ab vniuersis ep̄is dictū ē,placet. Item
ex cōci. Africe.iii.ti.xlii.vbi dicit.vt nō accipiat alterū ep̄m plebs q̄ i dioc. sep subiacuit. Epigoni⁹ emi

ep̄s inter

Universidad de Deusto

episcopus inter cetera sic dixit, Hoc dico,non debere rectorem accipere eā plebem que in diocesi sem per subiacuit, nec vnq̃ proprium episcopum habuit. Quapropter si vniuerso sanctissimo cetui pla/ ceat hoc quod prefatus iam confirmetur,Aurelius episcopus dixit, Fratris & cōsacerdotis nostri pro/ secutioni non obsisto,sed hoc me fecisse, & facturum esse profiteor. Item ex concilio Sardicensi vbi in ter cetera precipitur. Licentia passim danda non est.Si enim subito aut vicus aliquis,aut modica ciui tas cui satis est vnus presbyter voluerit sibi episcopum ordinari ad hoc vt vilescat nomen episcopi & auctoritas, non debent illi ex alia prouintia inuitati facere episcopum in quibus antea nō fuit. Item de sententia eorum qui huiusmodi ordinationes faciunt,vel de his qui contra hec instituta canonum ordinantur ex cōcilio Tauritano titulo vbi dicit, Gestorum quoq; seriem conscribi placuit ad perpe tem disciplinam quod circa octauum vrsionem Remigium Adrete episcopum synodus sancta de/ creuit, qui in vsurpationem quandam de ordinatione sacerdotum ad inuidiam vocabatur, quod ita his videtur indultum,vt de cetero hac auctoritate commoniti nichil vsurpare conentur,siquidem se ab hac causa tali excusatione defenderint,qua dicerent se non esse prius conuentos,Proinde iudica/ uit synodus, vt si quis ex hoc fecerit contra instituta maiorum,sciat is qui ordinatus fuerit sacerdotis se honore priuandum,& ille qui ordinauerit auctoritatem se in ordinationibus,vel in conciliis mini/ me retenturum,Non solum autem circa memoratum episcopum hec sententia preualebit,sed & cir/ ca omnes simili errore deceptos,qui ordinationes huiusmodi perpetrarunt. His ergo fortissimis re/ gulis effectum pii operis opponentes, in communi definitione elegimus vt in loco villule supradi/ cte deinceps sedes episcopalis non remaneat,neq; episcopus illic vltra constituendus existat,hic tamē contuldus qui contra maiorum decreta illic videtur institutus fuisse episcopus, nullis canonum erit ad condemnationem sui sententiis vlciscendus,quia non ambitione, sed principis impulsione consti/ tit ordinatus,& ideo hoc illi remedium humilitatis concedimus,vt in sedem aliam decedentis cuius/ libet episcopi transferatur,& predictus locus sub monastica deinceps institutione mansurus non epis copali vltra priuilegio fretus, sed sub regimine abbatis (sicut huc vsq; fuit) erit modis omnibus mā/ cipandus, Iam vero de cetero generale ponentes edictum.Si quis contra hec canonum interdicta ve nire conatus fuerit,vt in locis illis episcopum eligat fieri vbi episcopus nunq̃ fuit anathema sit in con spectu dei omnipotentis,& insuper tam ordinator quam ordinatus gradus sui ordinis perdat, quia non solum antiquorum patrum decreta,sed apostolica ausus est conuellere instituta.

Capitulum quintum.

¶ Relatum nobis est quosdam de sacerdotibus non tot vicibus communionis sancte gratiam sume/ re, quot sacrificia in vna die videntur offerre,sed in vno die,si plurima per se deo offerant sacrificia in omnibus se oblationibus a communione suspendunt,& in sola tantum extremi sacrificii oblatione cō munionis sancte gratiam sumunt, quasi non sit totiens illi vero & singulari sacrificio participandum quotiens corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi immolatio facta cōstiterit,Nam ecce apo stolus dicit, Nōne qui edunt hostias participes sunt altaris? Certum est quod hi qui sacrificantes non edunt,rei sunt dominicis sacramentis. Quicunq; ergo sacerdotum deinceps diuino altario sacrificiū oblaturus accesserit,& se a communione suspenderit, ab ipsa qua se indecēter priuauit gratia commu nionis anno vno repulsum se nouerit.Nam quale erit illud sacrificium cui nec ipe sacrificās particeps esse cognoscitur? Ergo modis omnibus est tenendum,vt quotienscunq; sacrificans corpus,& sangui/ nem Iesu Christi domini nostri in altario immolat,totiens perceptionis corporis & sanguinis Chri/ sti participem se prebeat. A

Capitulum sextum.

¶ Illud quoq; collatione mutua decernendum nobis occurrit,quod in quibusdam ciuitatibus decedē tibus epis propriis dū differtur diu ordinatio successoris,nō minima creatur officiorū diuinorum of/ fensio,dum tractu terrarum commeantium impeditur celeritas nuntiorum, quo aut non queat re/ gis auribus decedentis presulis transitus innotesci,aut de successore morientis episcopi libera princi/ pis electio prestolari.Nascitur sepe & nostro ordini de relatiōe talium difficultas,& regie potestati dū consultum nostrum pro subrogandis pontificibus sustinet iniuriosa necessitas. Vnde placuit omni/ bus pontifibus Hispanie atque Gallitie saluo preuilegio vniuscuiusque prouitie licitum maneat B

Universidad de Deusto Biblioteca

deinceps Toletano pontifici quoscũque regalis potestas elegerit,& iam dicti Toletani pontificis iu-
dicium dignos esse probauerit, in quibuslibet prouintiis in precedentium sedibus preficere pre-
sules,& decedentibus episcopis eligere successores, sic tamen vt quisquis ille fuerit ordinatus post ordi
nationis sue tempus intra trium mensium spatium proprii metropolitani presentiam visurus acce-
dat,qualiter eius auctoritate vel disciplina istruct⁹ cõdigne suscepte sedis gubernacula teneat Quod
si per desidiam,aut neglectum quilibet constituti temporis metas excesserit quibus nequeat metro-
politani sui obtutibus presentari,excommunicatum se per omnia nouerit,excepto si regia iussione im
peditum se esse probauerit.Hanc quoq; definitionibus formulam sicut de episcopis,ita de ceteris ec
desiarũ rectoribus placuit obseruãdũ. Capitulum septimum.

A ¶ Omnis disciplina sic subiectos debet arguere, vt spem venie non videatur auferre, nec funditus
curuationis indicere iugum,sed temperantie semper adhibere consultum,Et ideo quia legem illam
domino Vuambano principe edictam que de proditione est annotata,huius principis nostri domi-
ni Eringii mansuetudo temperare disposuit,ideo annuente nobis glorioso, & religiosissimo Eringio
principe nostro necessarie hoc sanctum concilium definiuit,vt hi qui per superiorem legem testifican
di dignitatem perdiderint,recepto testimonio pristine dignitatis causas exequi possint debite actio-
nis equaliter nobilitatis solide titulum reportantes,& queq; de preteritis legitime testificari voluerint
licentie obtineant votum, & iudicibus nullis prohibentibus arceantur, hoc videlicet adiicientes vt
si quid in preteritis testificari voluerint,si pro sola huius rei infamatiõe reiecti sunt,testimonio suo nu
per conquirant quod in preteritis conquirere potuerant,tantum si illo tempore quo in preteritis ad
testimonium dicendum vocati sunt,& supradicte legis institutionibus reprobati, & aliam criminis
notam eos tunc non habuisse patuerit, aut tricennium tunc effluxisse cum ad testimonium fuerant
prolati,hi qui eos reprobauerant manifeste conuicerint.

Capitulum octauum.

B ¶ Preceptum dñi est, vt excepta causa fornicationis vxor a viro dimitti non debeat,& ideo quicum-
que citra culpam criminis supradicti vxorẽ suã quacunq; occasione dimiserit,quia quod deus iunxit
ille separare disposuit, tamdiu ab ecclesiastica communione priuatus, & acetu omnium Christiano-
rum maneat alienatus,quamdiu societatem relicte coniugis sinceriter amplectatur, & foueat. Ita ta-
men vt qui iam admoniti a sacerdote semel bis terq;,vt corrigerentur ad thorum sue coniugis nolue-
rint redire,ipsi se suis meritis & a palatine dignitatis officio separabunt,& insuper generose dignita-
tis testimonium quamdiu in culpa fuerint amissuri sunt,quia carnem suam dissidii iugulo tradide-
runt. Capitulum nonum.

C ¶ De iudeorum autem execranda perfidia discretis titulorum sententiis deditas nouiter a glorioso
principe leges vigilanti sensuum intentione perlegimus,districto etiam grauitatis pondere earum in-
stituta probauimus,Proinde que debite rationis iudicio edite synodali dignatione probate sunt,inte-
uocabili deinceps iudiciorum ordine pro eorum excessibus tenebuntur.i. leges que de commemora-
tione priscarũ ceremoniarũ iudeorum transgressionibus promulgate sunt,atq; de nouella confirma-
tione earum. Item de blasphematoribus sancte Trinitatis. Item ne iudei aut se,aut filios suos,vel fa-
mulos a baptismi gratia subtrahant. Item ne iudei more suo celebrẽt Pascha, vel carnis circuncisionem
exerceant, ac ne Christianum quemq̃ a fide christi dimoueant. Item ne iudei sabbata ceteraq; festiui-
tates ritus sui celebrare presumant. Item vt omnis iudeus diebus dominicis,& in ꝓnotatis diebus ab
opere cesset. Item ne iudei more suo diiudicent escas. Item ne iudei ex propiquitate sui sanguinis cõ-
nubia ducãt,& vt sine benedictione sacerdotis nubere non audeant, Item ne iudei religioni nostre in-
sultantes sectam suam deffendere audeant,nec a fide refugientes alibi se transducant,Et ne quilibet re-
fugientes eos suscipiat. Item ne xp̃ianus a iudeis quodcũq; muneris cõtra fidẽ xp̃i accipiat. Itẽ ne iu-
dei libros legere audeãt quos xp̃iana fides repudiat. Itẽ ne iudeis mancipia deseruiant,vel adhereant
xp̃iana. Itẽ si iude⁹ se xp̃ianũ esse testetur,& ob hoc nõ velit a se reiecere mancipiũ xp̃ianũ. Itẽ ꝓfessio
iudeorũ,quomodo vnusquisq; ad fidẽ veniens indiculum professionis sue cõscribere debeat. Item con-
ditiões iudeorũ quas iurare debeãt hi,q ex eis ad fidẽ veniẽtes,ꝓfessiões suas dederint. Itẽ de xp̃ianis
mancipiis iudeorũ que se nõ ꝓdiderint xp̃iana,siue de publicatoribus eorũ. Itẽ ne iudei a quolibet po-
testate accepta extra regiam ordinationem xp̃ianum quemq; impetere plectere,vel distringere aude-
ant. Item vt si iudeorum serui nec dum adhuc conuersi ad Christi gratiam conuolauerint liberati do-
nentur. Itẽ ne iudei administratorio vsu in ordinem villicorum atq; actorũ xp̃ianã familiã redigere

Universidad de Deusto

audeant,& de damnis eorum qui talia ordinanda iniunxerint. Item iudeus ex aliis prouintiis vel territoriis ad Regis nostri ditionem pertinentibus veniens Episcopo loci, vel sacerdoti se presentare non differat, vt quid sciat eū in toto obseruare cōueniat. Item vt concursus iudeorum diebus institutis ad episcopum fieri debeant. Item vt quicūq; iudeum secum assequentem habuerit expetente sacerdote eum apud se retinere non audeat. Item vt cura omnis distringendi iudeos solis sacerdotibus debeatur. Item de damnis sacerdotum, vel iudicum qui iudeis instituta legum adimplere distulerint. Item ne iudices quicq̄ de perfidorum excessibus extra sacerdotum cōniuentiam iudicare presumāt. Item vt episcopi tunc immunes habeantur a dānis cū eorū pbīos ad ea que ipsi nō correxerint remiserint corrigenda. Item de seruata principibus miserendi potestate in his qui conuersi ad fidem Christi veraciter fuerint. Item vt episcopi omnes iudeis ad se pertinentibus libellum de suis editum erroribus tradant, & vt professiones eorum, vel conditiones in scriniis ecclesie condant. Quarū omnium legum promulgatio grauida sicut synodali iudicio comprobata, ita generali omniū nostrorum definitione in eorū erit deiceps excessus exercēda. Capitulum decimum.

¶Pro his qui quolibet metu vel terrore ecclesiam appetunt consentiēte pariter gloriosissimo dño nostro Eringio rege hoc sanctum concilium definiuit, vt nullus audeat confugientes ad ecclesiam, vel residentes abstrahere, aut quodcunque nocibilitatis vel damni, seu spolii residentibus in loco sancto inferre, sed esse potius his ipsis qui ecclesiam petunt per omnia licitum in triginta passus ab ecclesie ianuis progredi. In quibus triginta passib⁹ vniuscuiusq; ecclesie in toto circuitu reuerētia defendatur, sic tamen vt hi qui ad eam confugiunt in extraneis, vel longe separatis ab ecclesia domibus nullo modo abscedāt, sed in hoc triginta passuum numero absq; domorum extranearum receptaculo progredientes aditum obtinebunt, vt ad requisite nature vsum debitis exeant locis. Et nullomodo teneātur euentu necessitudinis, qui dominicis se deffendēdos commiserint claustris, Si quis autem hoc decretum tētauerit violare, & ecclesiastice excommunicationi subiaceat, & seueritatis regie feriatur sententia, ipsos tamen qui ad ecclesiam cōfugium fecerint, si iuxta priscorum canonum instituta, hi qui eos repetunt sacramenta reddiderit, & sacerdos ecclesie ipsius ab ecclesie non abstraxerit foribus, aut fuga talium si euenerit sacerdoti querenda est, aut damnorum sententia secundum electionem principis huiusmodi sacerdotibus irrogāda. Capitulum vndecimum. A

¶Precepta domini sunt dicētis, Nō facies tibi sculptile neq; omnem similitudinem que est i celo desuper, & que in terra deorsum, nec eorum que sunt in aquis sub terra, nec adorabis ea neq; coles, Item, Qui immolat diis occidetur preterq̄ domino soli, Item vir aut mulier qui faciūt malum ante conspectum domini dei sui, & transgrediuntur pactum illius, vt vadant, & seruiāt diis alienis, & adorēt eos vel solem & lunam, & omnem militiam celi que nō ꝑcepi, & hoc tibi fuerit nūciatum, audiēsq; inquisieris diligēter, & verum esse repperetis, & abhominatio facta est in israel, educes virum ac mulierem q̄ rem sceleratissimam ꝓpetrauerūt ad portas ciuitatis, & lapidibus obruētur, Precepta dñi hec nō in vltione, sed in terrore deliquētiū apponētes nō mortis sniam ꝓmulgam⁹, sed cultores idolorū, veneratores lapidū, accēsores facularū, & excultores fontiū admonemus, vt agnoscāt qd̄ ipsi spōtanee se morti subiiciūt q̄ diabolo sacrificare videtur, mortis eni noie diabol⁹ appellatur sicut de eo scriptū ē, & erat illi nomē mors, Ac ꝓuide oē sacrilegiū idolatrie, vel q̄cqd illud est cōtra sanctā fidē in quo ĩsipiētes homines captiuati diabolicis culturis inseruiūt sacerdotis vel iudicis instātia inuentū, vt sacrilegia eradātur, & exterminata trūcentur, Eos vero q̄ ad talē errorē accurrūt, & verberib⁹ coerceāt & onustos ferro dñis suis tradāt, si tñ dñi eorū ꝑ iusiurādū attestationē ꝓmittāt se eos tā sollicite custodire, vt vltra eis nō liceat tale nefas cōmittere, Q d̄ si dñi eorū nolit hmōi reos in fide sua suscipe, tunc ab eis a q̄bus coerciti sunt regiis aspectibus ꝑsentētur, vt priceps auctoritatē, ac liberā de talib⁹ dñandi ptātē obtineat, Dñi tñ eorū q̄ nūtiatos sibi taliū seruorū errores vlcisci nolueīt & excōicatiōis sniam ꝓferāt & iura serui illi⁹ quē coercere nolueīt se amisisse cognoscāt, Q d̄ si ingenuorū ꝑsone his erroribus fuerīt ĩplicate, & ꝓpetua excōicatiōis snia ferātur, & arciori exilio vlciscātur. Capitulum.xii. B

¶Placuit huic sctō cōcilio, vt iuxta priorū eporū singulariū, ꝓuintiarū canonū instituta ānis singulis in vna q̄q; ꝓuitia kalēdis nouēb. cōciliū celebraturi cōueniāt, qsqs aūt in ꝑdictis Kalendis nouemb. pro celebratione synodi venire distulerit, excommunicationi debite subiacebit. C

Capitulum decimumtertium.

¶Premissis his omnibus synodalibus gestis que honesto decretorum fine compleuim⁹ perpetuū his robur ꝑ manuū nostrarū subscriptionē ānectimus, dātes pro his gloriā & honorē imortali deo & dño D.

Universidad de Deusto Biblioteca

nostro quo inspirante,& determinationis nostre sententia viguit,& probitas causarum honesto se si-
ne compleuit, Vnde sancte Trinitatis poscimus inenarrabile nomen & gloriosam ineffabilis poten-
tie maiestatem,vt det amatori christi serenissimo domino nostro atq; amantissimo Eringio principi,
cuius iussu ad hūc meruimus aduocari aduentum imperare clementer,regnare feliciter,habere de de-
mentia fructum,obtinere de iustitia premium,de pietate tropheum,quo & hic inuictus victor hosti-
um semper appareat & post diuturna huius seculi curricula ad regnum eternum cum suis omnibus
coronandus perueniat,prestante deo & saluatore Iesu Christo domino nostro qui cum patre & spiri
tu sancto in Trinitate viuit & regnat deus in secula seculorum. Amem.

¶ Consummatum est hoc sanctum concilium, Die octaua kalendarū Februariarum,anno feli
citer primo,serenissimi domini nostri Eringii regis Era.dccxviii. ¶ Subscriptio episcoporum.

A Vlianus dei gratia spalensis ecclesie sedis episcopus hec synodica instituta a nobis
edita subscripsi. Ego Iulius indignus vrbis regie Toletane sedis episcopus hec sy-
nodica a nobis instituta subscripsi. Ego Iiuba indignus braccarensis sedis episco-
pus.Hec synodica a nobis instituta edita subscripsi,Ego Stephanus sancte Eme-
ritinēsis ecclesie episcopus Hec synodica. a. n. i. edita subscripsi, Affalius dei mi-
seratione Auelensis ecclesie episcopus hec synodica a nobis instituta edita subscrip-
si. In Christi nomine Leander hilicitane,& Iotane ep̄s Hec synodica a nobis insti
tuta edita subscripsi,In Christi nomine Palinatius vrcitane ecclesie episcopus,Hec synodica instituta
a nobis subscripsi. Concordius palatine sedis episcopus, similiter subscripsi . Riccila haccitane ecclesie
episcopus similiter subscripsi. Sinpernus erpauicensis episcopus,similiter subscripsi.Sparendeo talicē-
sis episcopus sedis,similiter subscripsi.Geta elipensis ecclesie episcopus,similiter subscripsi. Memori⁹
egobinensis ecclesie episcopus,similiter subscripsi. Tructimundus elborensis episcopus subscripsi. Isi
dorus sitalensis episcopus,similiter subscripsi. Gendētius valeuēsis episcopus,similiter subscripsi.Deo
datus segoniensis episcopus,similiter subscripsi,gentinus tudēsis episcopus subscripsi. Eroaricus por-
tucaliensis episcopus,similiter subscripsi.Felix irriensis ecclesie episcopus,similiter subscripsi. Antoni
nus bastine ecclesie episcopus,similiter subscripsi.Proculus iugastrēsis ecclesie episcopus,similiter sub-
scripsi. Atala caurienſis ecclesie episcopus , similiter subscripsi.Separatus vesensis ecclesie episcopus,si-
militer subscripsi. Prouidentius salamanticensis episcopus ecclesie,similiter subscripsi , Argibado eli-
beritane episcop⁹ ecclesie similiter subscripsi. Sisebado ducite ecclesie sedis episcop⁹,similiter subscripsi,
Ellasegotiensis episcopus,similiter subscripsi.Sebarianus noxiensis episcopus,similiter subscripsi. Io-
hānes pacensis episcopus,similiter subscripsi. Teudulfus astigitane episcopus subscripsi.Samuel gun-
dulfus. Eufrasius terdoratus bateradus abbas subscripserunt. Annibonius presbyter tenens vicem do
mini nostri Subdemeri ecclesie complutensis episcopi subscripsi.Sesulfus hec instituta quibus inter-
fui annuens subscripsi.Raccaredus,similiter subscripsi. Vuitiza similiter subscripsi. Vuimars similiter
subscripsi. Theuditendila,similiter subscripsi. Ostulfus similiter subscripsi . Salimurius similiter sub-
scripsi. Theudefridus similiter subscripsi.Hildigisus similiter subscripsi . Vitulus, similiter subscripsi.
Edila similiter subscripsi. Adeluibus similiter subscripsi. Attulfus similiter subscripsi.

B ¶ Quibus omnibus synodalibus gestis decretis atq; peractis,& debitam reuerentiam honoris im-
pendimus,& patulum auctoritatis nostre vigorem his innectere ꝓperamus. Ideoq; premissas has
constitutiones synodicas a presenti die,vel tempore, id est ab octauo kalen . Februarii . Anno primo
regni nostri nullus audeat contemnere,nullus etiā ꝓterire, nemo earūdem cōstitionū audeat iura cō-
uellere,nullus temerator hec decreta subuertere , Nemo illicitator,vel contemptor vigorem his institu
tionibus subtrahat,sed generaliter per cūctas regni nostri prouintias hec canonū instituta nostre glo-
rie temporibus acta,& auctoritatis debite fastigio prepollebunt, & inuiolabili tenore iudiciorum ha
bebuntur. Si quis autem hec instituta contemnat, contemptorum se nouerit damnari sententia,id est
vt iuxta voluntatē nostre glorie,& excommunicatus a cetu nostro resiliat, & insuper partem decimam
facultatis sue fisci ꝓtibus sociandā amittat , qd̄ si nihil habuerit facultatis vñ ꝑdictā cōpositionē exolue
re possit, absq; alia infamia sui quinquaginta oportebit eū ictibus verberari. vt semp infamis ꝑmanat.
Edita lex in confirmatione concilii Toletani,sub die octoua kalen. Februarii,anno feliciter prio regni
glorie nostre, In nomine Domini Flauius eringius rex hoc legis nostre edictum in confirmatione
huius concilii promulgatum subscripsi.

¶ Explicit concilium Toletanum duodecimum.

Universidad de Deusto

¶INCIPIT CONCILIVM TOLETANVM DECIMVM TERTIVM ACTVM ERA.DCC.XXI.ANNO QVARTO ERINGII REGIS.

LLIBATE CHARITATIS INSTINCTV ALTERNIS VIsionum obtutibus redditi & in vnũ cetũ factore deo pariter aggregati in ecclesia videlicet sanctorũ apostolorũ petri & pauli, anno regni quarto serenissimi Eringii pricipis sub die secunda nonas nouebris .era dcc. xxi. cumvnusquisq; nostrũ debitis locaretur in sedibus,affuit idem princeps pleno fidei ardore subnixus,& humilitatis gratia decoratus, qui synodo deliberationis sue vota commendans,& vt pro se deum instantissime deprecaretur expostulans, hoc prestitim est allocut9 sufficienti exhortatione conciliũ,vt ecclesiastice discipline que cõgruunt & corrigendis moribus que conueniunt tract9 nostri euidentia sancirẽtur,Deinde religiosis votis sue clementie quibus subueniendum miseris definiuit,synodali cõuentu confirmanda cõmisit,offerens videlicet saeris pontificibus tomum obsecrans pariter & cõtestans, vt quicquid illic venustioris esset calami respersione cõgestũ synodalis potẽtie cõderetur ordine titulorũ. Tunc nos ꝑ suscepto a pricipe tomo gloriam dedimus deo,et eidem principi benediximus glorioso. Idem tame princeps postq̃ votorum suorum actionem peregit,a conuentu concilii gratiosus exiuit. Tunc post presentie principalis abscessum,hoc in tomi ipsius allegatione reperimus exaratum.

IN nomine domini Flauius eringius rex,sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus, Ecce sanctissimi religiosa pietate excolendi pontifices & diuini cultus instantissimi sectatores,corã cetus vestri reuerentia humilis deuotusq; prosternor. Redituis assisto,promptus astipulor,primũ de conuentus vestri aggregatione patri luminũ gratiarũ copiam soluens,deinde votorũ meorum studia vestris iudiciis dirimenda cõmittens, Nec enim fas est,quemq̃ etiam si nendum sit opus,sine collegio agere, cũ multa tãtũ permisit deus bona cũ cõcilio bonorũ egisse,vnde vt breui exhortatiõe perorem,vota mea quibus remedia pietatũ exercere delector sensibus paternitatis vestre agnoscenda innuo. Que tamen ne obliõe quadã memoriã fugiant,& relationi proprie curarũ intercapedo subducat, in cuius tomi cõplicatione accipite annotata,Illud primũ voluenti mihi miseris parcere,cõuenit intimare,quod diuulsam per tyrannidem nostri corporis partem in societatis nestre gremiũ conamur reducere, Eteni retroactis diue mẽorie precessoris nostri Vuamberegis temporibus que in profanatorib9 patrie,qui cũ paulo quõdã tyrãnidẽ assumpserunt illata est sententia vltionũ, qui per iudicii vniuersalis edictũ amiserunt testimonium,rebusq; proptiis caruerunt,que cuncta vestre sanctitudini nota sunt,quos tñ & in collegio societatis nostre recipere,& rebus quibus fas fuerit deuouimus deuestire.Nam & de accusatis modũ volumus ponere iustissime perquisitionis,quo siue de religiosis siue de laicis quisq; accusationes cuiusq̃ studio fuerit propulsatus non occultis fraudibus,vel violentiis cõprimatur nec clam professione violeter arceatur, sed in cõmuni omniũ examine iudicetur,quo secundum publice professionis sue tenorem aut offensibilis debitas damnationis penas excipiat,aut innocens ex iudicio omniũ cõprobatus clarescat, Nã quid iam de tributorũ fiscaliũ exactionibus referam,quorum redhibitiões tantis debitorum cumulis increuerunt,vt exigi penitus iubeantur & status subruatur fundit9 populorũ,&fragmine collisionis eorum vltimũ terre sentiat proprie ꝓlapsionis excidiũ .Vnde talibus nõ solum ptiuatis,sed etiam fiscalibus seruis remedia pietatis preoptans nostra gloria affluenter impẽdere,vt omnes tributorum exactiones que apud illos de retroactis temporibus adiacent,vsq; ad primum annũ mansuetudo nostra illis remittendas laxauit, & stilo proprie auctoritatis sacrosancto cetui nostro relegendas elegit. Illud quoq; adiiciens loquar quod votis nostris horribile& animis execrabile est semper,Ignobilitatis conditio libertorum vel seruorum,& adequara gentis nostre statum degenerat,ob quam rem hoc nostre glorie animis placet,vt exceptis fiscalib9 seruis vel libertis abrasa deiceps huius male presumptiõis licentia nullus qui ex seruitute quotumlibet seruus sit vel libertus ad palatina officia transeat,Quod si fecerit illic seruitutum proculbio recludendum se nouerit,quo aut cõditionis proprie originẽ sumpsit,aut libertatis titulũ reportauit,His votorum meorũ isinuationibus allegatis queso vt fortia paternitatis vestre adiutoria prerogetis,Luce enidarius constat,quod aggregatio sacro sancta pontificum quicquid cõsuerit obseruandum per sancti spiritus donũ omnino est ad eternitatẽ prefixũ, Et ideo vniuersitatem paternitatis vestreq; sublimium virorum nobilitatem, qui ex aule regalis officio i hac sancta synodo nobiscũ sessuri preelecti

Universidad de Deusto Biblioteca

ſunt,obteſtor pariter & cõiuro atq; per ineffabile illud ſacramẽtũ cõuenio,vt quiſquis in medio veſtri ſe iudicandũ vel retractandum inuexerit,tam que per nos dicta quã etiã cetera que veſtris auditibus ſe ingeſſerint audiẽda communi vigore iuſticie & temperamento mie dirimere procuretis,quo cũ omni reuerentia patrum precedentium regulis ſubditi totius vnanimitatis veſtre ſententia non aliunde q̃ ex veritatis fonte procedat. Sicq; & his que premiſſa ſunt ſolidũ deliberationis ſtilum prõptiſſime apponatis,& reliqua adhuc que neceſſaria ſunt in peragendis eccleſiaſtice regule diſciplinis & diri meda tractetis,& direpta religioſioribus diligenter conſcribatis,qualiter dum doctrinam diſpergi tis ſalutarem in populis chriſtũ dominũ in cumulãdo iuſtitie fructu capiatis,vt vobis predicãtibus & implẽtibus & que diuinis oculis complaceant, & que nobis proficiãt ſemper agere valeam⁹. Sit vtriſq; parentibus in hoc ſeculo,de lucro animarum ineffabile gaudium,& in futuro de peruentione eterni tatis premiũ inconuulſum, Datũ ſub die quinto nonas nouembris, anno fecliiter quarto regni glo rie noſtre in dei nomine toleto. Perlecto ergo coram cunctis Tomi neceſſarie inſtitutionis exorſu prius de fide ſancte trinitatis ſermocinationis noſtre cepit eſſe principiũ, profitẽtes pariter & credẽtes ea que de hac ſancta trinitate & euangelia tradunt,& apoſtolorum ſanctiones inſtituunt,ſicut nicena ſynodus hoc pietatis ſacramentum expoſuit, ſicut conſtãtinopolitana definitio ſanxit, vel primi ephe ſini cetus atq; calcedonẽſis euidens doctrina conſtituit,iuxta quod etiã ſacro ſancti ſymboli elucubra ta profeſſio claret que in miſſarum ſolemnitatibus patula cunctorum acclamatur fidelium voce.

¶ Fides niceni concilii.

A CRedimus in vnum deum patrem omnipotentẽ factorem celi & terre,viſibiliũ oim & inuiſibiliũ conditorem,& in vnum dominũ ieſum chriſtum filium dei vnigenitum,ex patre natum ante omnia ſecula,deum ex deo,lumen ex lumine,deum verum ex deo vero,natum non factũ,om ouſion patri,hoc eſt eiuſdem cum patre ſubſtantie, per quem omnia facta ſunt,que in celo & quei terra, qui propter nos & propter noſtrã ſalutẽ deſcẽdit,& incarnatus eſt de ſpiritu ſctõ ex maria virgine,homo factus paſſus eſt ſub pontio pilato, ſepultus tertia die reſurrexit,Aſcẽdit in celos, ſedet ad dexterã pa tris, iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos. Cuius regni nõ erit finis. Credimus in ſpi ritum ſanctum dominũ & viuificatorem ex patre & filio procedentem,cũ patre adorandum & glo rificãdum,qui locutus eſt per prophetas. Vnam catholicam atq; apoſtolicã eccleſiam. Cõfitemur vnũ baptiſma in remiſſionẽ peccatorum,expectamus reſurrectionẽ mortuorũ & vitã futuri ſeculi. Amẽ.

B POſt huius ſancte fidei diſpoſitam ſcripturã quaſi ſuper ſolidiſſimã petram ceterorum ſequẽtiũ cõſtruximus fabricã,vt firmitate inconuulſibili durent,que ſuper fundamentũ vere fidei fuerit perhenne cõſtructa,vnde & has omniũ i cõmune ſententias quas principis hortatu conſtruendas acce pimus, cõmuni voto edidimus,quas etiam eterno reuerentie vigore obſeruandas fore cenſemus.

¶ Concilium toletanum decimum tertium explicit.

¶ INCIPIT CONCILIVM BRACCARENSE PRIMVM ERA.DLXIX.ANNO TERTIO ARIAMIRI REGIS KALENDIS MAII.

C

ANNO TERTIO ARIAMIRI REGIS KALENDIS MAII Cum gallicie prouintie epiſcopi Lucretius,andreas,martinus,Cottus,hilderic⁹, luceti⁹, Timothe⁹, malioſus ex preceptis prefati glorioſiſſimi Ariamiri regis in metropolitana eiuſdem prouintie eccleſia conueniſſent,conſidentibus ſimul epiſcopis,preſentibuſq; preſbyteris,aſtantibuſq; miniſtris, vel vniuerſo clero, lucretius memorate metropolitane eccleſie epiſcop⁹ dixit, Diu eſt ſanctiſſimi fra tres quod ſecundum inſtituta venerabilium canonũ & decreta catholice & apo ſtolice diſcipline deſiderabamus ſacerdotalem inter nos fieri debere conuentum,quia non ſolum ec cleſiaſticis regulis & ordinibus opportunam,ſed ſtabilem etiam ſemper efficit charitatis fraterne con cordiã, dũ cõgregati ſimul in nomine domini ſacerdotes ea inter ſe ſalutari collatione requirunt,que ſecundum doctrinã apoſtolicam vnitatem ſpiritus in vinculo pacis obtineant. Nunc ergo quãdo op tatum nobis huius congregationis diem glorioſiſſimus atq; piiſſimus filius noſter aſpirante ſibi do mino vtiliter commendauit prius de ſtatu fidei,(ſicut ſuperius dictũ eſt)coferamus, nam licet iam olim priſcilliane hereſis contagio in hiſpaniarũ prouintiis detecta ſit & damnata, ne quis tamen per ignorantiã,aut aliq̃bus(vt aſſolet) ſcripturis decept⁹ apocriphis aliqua adhuc ipſius erroris peſtilẽtia

ſit infectus

Universidad de Deusto

sit infectius,manifestius ignaris hominibus declaretur,quia ipsi i extremitate & inultimis huius pro uintie finibus constituti aut exiguā,aut pene nullā recte eruditionis noticiā contigerunt,Credo autē vestre beatitudinis fraternitatem nosse,quia eo tēpore quādo in regionib⁹ nefandissime priscilliane se cte venena serpebāt,Beatissim⁹ papa vrbis Rome Leo qui quadragesim⁹ fere apostoli petri successor extitit per turpiū notariū sedis sue ad synodū gallitie contra impiā priscilliane heresis sectam scripta sua direxit.Cuius etiam precepta tarraconēses & carthaginenses episcopi,lusitani quoq; & betici facto inter se concilio regulam fidei contra priscilliani heresim cum aliquibus capitulis conscribentes ad baleonium tunc huiuis braccarensis ecclesie presulem direxerunt,vnde quia & ipsum prescripte fidei exemplar cum suis capitulis pre manibus hic habemus,pro instructiōe ignorantiū(si vestre placet reuerētie) recitet,Oēs ēpi dixerūt,Valde necessaria horū capitulorū est lectio vt dū simplicioribus quibusq; pristina sanctorum instituta panduntur, abominata iam olim a sede beatissimi Petri apostoli,& dānata Priscilliane heresis figmēta cognoscātur , lectū est exēplar fidei,cū capitulis suis que ne prolixitatem facerēt his gestis minime sunt inserta, Post lectionem capitulorū licet lectio necessaria recensita est,tn̄ euidentius & simplicius ea que sunt execrabilia ita positis etiā capitulis modo declarentur,vt qui minus est eruditus intelligat,& sic anathematis sententia explosa iam priscilliani erroris figmēta damnētur,vt quisquis clericus vel monachus siue laicus tale aliquid sentire adhuc,vel defendere fuerit deprehensus,tanq̄ vere putridum mēbrum continuo de corpore abscindatur,catholice ecclesie,ne aut societatis siue prauitatis eius macula a recte credentibus de pmixtione taliū aliquid orthodoxis reputetur opprobrium,Proposita contra priscillianam heresim capitula & relecta cōtinent hec.

Capitulum primum.

¶Si quis patrem & filium & spiritum sanctum non confitetur tres personas vnius substantie & virtutis ac potestatis sicut catholica & apostolica ecclesia docet,sed vnam tantū ac solitariā dicit esse personam,ita vt ipse sit pater qui filius,etiam sit paracletus spiritus sicut sabellius & priscillianus dixerunt, anathema sit. A

Capitulum secundum.

¶Si quis extra sanctam trinitatem mala nescio que diuinitatis nomina introducit dicens,quod ipsa diuinitas sit trinitas sicut gnostici & priscillianus dixerunt,anathema sit. B

Capitulū tertium,

¶Si quis dicit filium dei dominum nostrum anteq̄ ex virgine nasceretur non fuisse sicut Paulus samosatenus & fotinus & priscillianus dixerunt,anathema sit. C

Capitulum quartum.

¶Si quis natale christi secundum carnem non vere honorat,sed honorare simulat se,ieiunans in eodem die vel in dominico quia christum i homnis natura esse non credit,sicut Cerdon,martion,manich⁹ & priscillian⁹ dixerūt anathema sit. D

Capitulum quintum

¶Si quis animas humanas, vel angelos ex dei credit substantia extitisse, sicut manicheus & priscillianus dixerunt,anathema sit. E

Capitulum sextum.

¶Si quis animas humanas dicit prius in celesti habitatione peccasse,& pro hoc in corpora humana in terrā deiectas sicut priscillianus dixit anathema sit. E

Capitulum septimum.

¶Si quis dicit diabolū non fuisse prius angelum bonum a deo factum,nec dei opificium fuisse naturā eius,sed dicit eum ex tenebris emersisse nō aliquē sui habere autorē,sed ipsum esse principiū absq; substantia mala sicut manicheus & priscillianus dixerunt,anathema sit. G

Capitulum octauum.

¶Si quis credit quod aliquas īmūdas creaturas diabolus fecerit,& tonitrua,& fulgura,& tēpestates, & siccitates ipse diabolus sua auctoritate facit sicut priscillianus dixit anathema sit. H

Capitulum nonum.

¶Si quis animas & corpora humana fatali signo credit astringi sicut pagani & priscillian⁹ dixerūt anathema sit. I

Capitulum decimum.

¶Si quis duodecim signa id est sydera que mathematici obseruare solēt p singula anime vel corporis membra dissipata credunt,& nominibus patriarcharū ascripta dicunt sicut priscillianus dixit,anathema sit. k

Capitulum vndecimum.

¶Si quis coniugia humana damnat,& procreationem nascentium perhorrescit,sicut manicheus & priscillianus dixerunt anathema sit. L

Captulum duodecimum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Si quis plasmationem humani corporis diaboli dicit figmentũ esse, & conceptiones in vteris matrũ operibus dicit demonum fieri, propter qd̃ resurrectionẽ carnis non credit, sicut Manicheus & priscillianus dixerunt, anathema sit. Capitulum decimum tertium.

B ¶Si quis dicit creationem vniuerse carnis non opificum esse dei, sed malorum angelorũ sicut manicheꝰ & priscillianꝰ dixerũt, anathema sit. Capitulum decimum quartum.

C ¶Si quis imundos putat cibos carniũ quas deus in vsu hominũ dedit, & non propter afflictionem sui corporis, sed quia immundiciam putauerit. ita abstineat ab eis, vt nec olera cocta cum carnibꝰ pagustet, sicut manicheus & priscillianus docuerunt, anathema sit.

Capitulum decimum quintum.

D ¶Si qui clericorum preter matrem aut germanam vel etiam que proxima consanguinitate iunguntur, alias aliquas quia adoptiuas feminas secum retinent, & cũ ipsis habitant sicut priscilianí secta docuit, anathema sit. Capitulum decimum sextum.

E ¶Si quis quinta feria paschali que vocatur cena domini hora legitima post nonam ieiunus in ecclesiis missas nontenet, sed secundũ sectam priscilliani festiuitatem ipsius ab hora tertia per missas defunctorũ soluto ieiuinio colit, anathema sit. Capitulum decimum septimum.

F ¶Si quis scripturas quas priscillianus secundum suũ deprauauit errorẽ, vel tractatus dictinii quos ipse dictinius anteq̃ conuerteretur scripsit, sub nomine patriarcharum prophetarũ & apostolorum & suo errori consona cõfinxit legit, & impia eorum figmenta sequitur aut defendit, anathema sit.

Capitulum decimum octauum.

G ¶Propositis his capitulis & relectis Lucretiꝰ eps dixit, Quoniã etiã ea que a catholicis abomiata sunt & damnata manifestius & apertius etiã ignorantibus declarata sunt, necessarium post hoc arbitro si vestre fraternitati videtur, vt instituta nobis sanctorum patrũ recensitis antiquis canonibus innotescant, que & si non omnia certe vel pauca, que ad instructionem clericalis discipline ꝑtinent relegãtur. Omnes episcopi dixerũt, placet hoc edictũ & cõgrua res est, vt quibꝰ fortasse & per incuriã *abolita sunt* ecclesiastica cõstituta, audiant sanctorum canonũ regulam & obseruent, relectis ex codice coram concilio tam generalium synodorũ canonibus quã localium. Post quorum lectionem Lucretius eps dixit, Ecce ex ipsa canonum lectione cognoscat sancta fraternitas vestra non solum generalibus cõciliis, sed & in localibus congregatos simul sacerdotes vno consensu ea que ecclesiastico conueniebant ordini *statuisse, & secundum quod vniuscuiusq; rei expetebat ratio prospexisse* sequentes sententiam doctrine apostolice dicẽtis, probate *que bona sunt & tenete*, si ergo placet charitati vestre quia sunt aliqua ecclesiastice institutionis obsequia, que *in hui*ꝰ prefertim extremitate prouintie non per cõtentionem quod absit, sed magis (sicut prefati sumus) fiunt per incuriam, aut per ignorantiam constituamus quedam inter nos capitula, vt que non vno modo tenentur a nobis ad vnam omnino formulã reuocetur, oẽs episopi dixerũt, Necessariũ & valde vtile arbitramur, vt ea que apud vnũ quẽq; nostrũ varia & inordinata cõsuetudine retinentur, vnito inter nos dei gratia & concordi celebrentur officio. Et iccirco si qd illud est magnũ vel paruum quod variari videmus, ad vnam (sicut dictum est) formulã prefixis rationabiliter capitulis reuocetur, precipue cum & de certis quibusdam causis instructionẽ apud nos sedis apostolice habeamus, que ad interrogationes suas quondam venerande memorie precessoris tui prudentia ꝓfutura ab ipsa beatissimi Petri, accepit cathedra, Lucretius episcopus dixit. Recte fraternitas vestra auctoritatem sedis apostolice recordata est, que licet eodem tempore innotuerit quo directa est, tamen pro firmitate testimonii & instructiõe multorũ (si vestre vnanimitati cõplacet) quia pre manibus est, coram omnibus legatur, omnes eꝑi dixerũt. Iustum est vt quia mentio ipsius auctoritatis est habita que est eius doctrina a circũstantibus audiatur. Relecta est auctoritas sedis *apostolice* adquendã profuturũ directa eꝑm, que propter prolixitatem his gestis minime est *inserta*, post cuius lectionem Lucretius eps dixit, Manifestiꝰ patet apostolicã nobis opitulari doctrinam, & ideo sicut fraternitas vestra predixit, si quid per ignorãtiam apud quosdã variatur, ad vnam formulã concordie regula prescriptis inter nos capitulis astringatur, proposita sunt capitula que continent hec.

Capitulum decimum nonum.

H ¶Placuit omnibus communi consensu, vt vnus atq; idem psallendi ordo in matutinis, vel vespertinis officiis teneatur & non diuerse ac priuate monasteriorum consuetudines contra ecclesiasticas regulas sint permixte. Capitucum vigesimum.

I ¶Item placuit vt per solemnium dierum vigilias, vel missas omnes easdem & non diuersas lectio-

nes in

Universidad de Deusto

nes in ecclesia legant. Capitulum vigesimum primum.

Item placuit vt non aliter episcopi & aliter presbyteri populũ, sed vnomodo salutent dicentes, do- A
minus sit vobiscum, sicut in libro Ruth legitur, & vt respondeatur a populo, & cum spiritu tuo, sicut
& ab ipsis apostolis traditum omnis retinet oriens, & non sicut priscilliana heresis permutauit.
Capitulum vigesimum secundum.

Item placuit vt eodem ordine misse celebrentur ab omnibus quo profuturus quõdam huius me- I
tropolitane ecclesie episcopus ab ipsa apostolice sedis auctoritate suscepit scriptum.
Capitulum vigesimum tertium.

Item placuit vt nullus eum baptizandi ordinem pretermittat, quẽ & antea tenuit metropolitana C
braccarensis ecclesia, & pro amputãda aliquorũ dubietate predict⁹ prefutur⁹ eps scriptũ sibi & directũ
a sede beatissimi Petri apostoli suscepit. Capitulum vigesimum quartum.

Item placuit, vt coseruato metropolitani episcopi primatu ceteri episcoporum secundum sue ordi- D
nationis tẽp⁹ alius alio sedẽdi deferat locũ. Capitulum vigesimum quintum.

Item placuit, de rebus ecclesiasticis tres eque fiant portiones, id est vna episcopi, alia clericorum, ter- E
tia in reparatione vel in luminariis ecclesie. De quarta parte siue archipresbyter, siue archidiaconus il
lam administrans ep̃o faciat rationem. Capitulum vigesimum sextum.

Item placuit vt nullus ep̃s clericũ alterius ordinare presumat, sicut & antiqui canones vetuerunt, F
nisi forte signata ipsius scripta iusceperit. Capitulum vigesimum septimum.

Item placuit quia aliquanti huius prouincie ecclesie suis diaconis absconsis infra tunicam vtuntur C
orariis, ita vt nichil differre a subdiacono videantur, vt de cetero superpositis scapulis sicut decet vtan-
tur orariis. Capitulum vigesimum octauum.

Item placuit vt nõ liceat cuilibet ex lectoribus sacra altaris vasa portare, nec aliis nisi his qui ab epis- F
copo subdyaconi fuerint ordinati. Capitulum vigesimum nonum.

Item placuit vt lectores in ecclesia in habitu seculari ordinati non psallant neq; granos gentili ri-
tu dimittant. Capitulum trigesimum.

Im placuit vt veteris testamenti nihil poetice compositum in ecclesia psallatur, sicut & sancti pre- K
cipiunt canones. Capitulum trigesimum primum.

Item placuit vt ingredi ad communicandum non liceat sacrarium laicis viris vel mulieribus, nisi L
tantum clericis, sicut & aniquis canonibus institutum est.
Capitulum trigesimum secundum.

Item placuit vt quicunq; in clero cibo carniũ non vtuntur, pro amputanda suspitione priscilliane M
heresis vel olera cocta carnibus tantũ pregustare cogantur, Q ued si contempserint secundum qued
de talibus sancti patres antiquitus statuerunt, necesse est pro suspitione heresis, huius officio excõmu
catos omnimode remoueri. Capitulum trigesimum tertium.

Item placuit, vt qui pro heresi aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communica- N
re presumat, sicut & antiqua canonum continent statuta, quod si quis spernit voluntarie se ipsum alie
numa communione facit. Capitulum trigesimum quartum.

Item placuit vt hi qui sibiipsis aut per ferrum, aut per venenum, aut per precipitium, aut suspen- O
diũ, aut quolibet modo violentie inferunt mortẽ, nulla pro illis ĩ oblatione cõmemoratio fiat, neq; cum
psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur, multi enim sibi hoc per ignorantiam vsurpãt, Si
militer & de his placuit fieri qui pro suis sceleribus puniuntur.
Capitulum trigesimum quintum.

Itẽ placuit vt cathecuminis sine redẽptione baptismi defunctis similimodo nõ oblationis cõmẽora- P
tio, neq; psallendi impendatur officium, nam & hoc per ignorantiam vsurpatum est.
Capitulum trigesimum sextum.

Item placuit, vt corpora defunctorũ nullomodo iter basilicã sanctorũ sepeliant, sed si necesse est de- Q
foris circa murũ basilice vsq; ad eũ nõ abhorreat. Nã si firmissimũ hoc priuilegiũ vsq; nũc retinẽt ciui
tates, vt nullomodo intra ambitũ murorũ cuiuslibet defuncti corp⁹ sit hũatũ, quãtomagis hoc vene-
rabiliũ martyrũ debet reuerẽtia obtinere. Capitulum trigesimum septimum.

Item placuit vt si quis presbyter post hoc interdictũ ausus fuerit chrisma benedicere, aut ecclesiam R
aut altarium consecrare a suo officio deponatur. Nam & antiqui canones hoc vetuerunt.
Capitulum trigesimum octauum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶Item placuit vt ex laico ad gradū ſacerdotii nemo veniat,niſi prius anno integro in officio lectorū vel diaconatus diſciplinā eccleſiaſticam diſcat,& ſic per ſingulos gradus erudit⁹ ad ſacerdotiū veniat, nam ſatis reprehenſibile eſt,vt qui nondū didicit iam docere preſumat,dum & antiquis hoc patrū in ſtitutionibus interdictum ſit. Capitulum trigeſimum nonum.

B ¶Item placuit vt ſi quid ex collatiōe fideliū aut per feſtiuitates martyrū,aut per cōmemorationē de functorū offertur, apud vnum clericorū fideliter colligat̄,& cōſtituto tempore,aut ſemel,aut bis in an no inter omnes clericos diuidatur,nā nō modice ex ipſa iequalitate diſcordie generantur,ſic vnuquiſ q̄ in ſua ſeptimana quod oblatum fuerit ſibi dependat.

Capitulum quadrageſimum.

C ¶Item placuit vt p̄cepta antiquorū canonū(quomodo in concilio recitata ſunt) nullus audeat p̄ter re,ſi quis aūt cōtumax tranſgredit̄ iſta,neceſſe eſt vt de ſuo degradetur officio,Relictis capitulis lucre tius epiſcop⁹ dixit,Quia opitulāte domino nobis ea que infirmitatē catholice & orthodoxe fidei,vel que ad officium ordinis eccleſiaſtici p̄tinebant vnan(imiſicut oportebat) collatione decreuimus, reſtat nunc vt ex omnib⁹his que dei gratia ſalubriter inſtituta ſunt propriam vnuſquiſq̄ noſtrū ſtudeat do cere,atq̄ informare dioceſim.Si quis autem ex nobis in parrochiis ſuis poſt agnita huius concilii in ſtituta aut clericū aut monachū ſane huic doctrine reſiſtentem iuenerit, aut in aliquo adhuc priſcilli ne ſecte errore latitare perſenſerit, & non cōtinuo illū excōmunicatum & anathematizatum de eccle ſia eiecerit foras(ita vt cū hmōi homine nec cibū aliquis fidelis ſumere,nec cōmunicare preſumat),in uerit ſe is qui talē receperit,fraterne eſſe excōmunicationi obnoxiū,& diuine p̄ceptis dubio ſententie ſu um.Omnes ep̄i dixerunt.Quecūq̄ a nobis vnito per dei gratiā conſenſu decreta ſunt,peruigili ne ceſſe eſt ſollicitudine obſeruētur.Que vt ſtabilitatē placite conſtitutiōis obtineāt firmitatem , propria vnuſquiſq̄ his geſtis manu ſubſcribat. Et poſt ep̄orum ſubſcriptio ſubſecuta eſt, Lucretius ep̄s ſub ſcripſi.Andreas epiſcopus ſubſcripſi.Martius epiſcopus ſubſcripſi. Cottus ep̄s ſubſcripſi. Hilderic ep̄s ſubſcripſi.Lucentius epiſcopus ſubſcripſi. Timotheus ep̄s ſubſcripſi,Maliosus ep̄s ſubſcripſi.

¶Explicit concilium Braccarenſe primum.

¶INCIPIT SECVNDVM.

D EGNANTE DOMINO NOSTRO IESV CHRISTO CVR rente era DC.X.anno ſecundo regis ariamiri,die decimo octauo kalēdarū Ia nuariarū cū gallitie p̄uintie ep̄i tam ex braccarēſi quā ex lucenſi ſynodo cū ſuis metropolitanis p̄cepto prefati glorioſiſſimi regis ſimul in metropolitana bracca renſi eccl̄ia cōueniſſet,id eſt Martin⁹,nitigis Remiſol,Andreas,lucēti⁹,Adorīs vectimer,ſardinarius,Viator,Auila Polem⁹ Mailoc,cōſidentib⁹ſimul ep̄is atq̄ vniuerſo dero preſente Martinus braccarenſis eccleſie ep̄s dixit,Inſpiratione hoc dei credem proueniſſe ſanctiſſimi patres vt per ordinationē gl̄ioſiſſimi filii noſtri regis ex vtroq̄ cō cilio cōuenirem⁹ in vnū,vt non ſolū de viſione alterutra gratularemur,ſedetiā ea que ad ordinationē & diſciplinā eccleſiaſticā pertinēt pariter colloquamur.Scriptū eſt enim in euāgelio dicēte domino. Vbicūq̄ fuerint duo vel tres in noie meo cōgregati,ibi ero in medio eorū.Nitigis lucrēſis eccleſie ep̄s dixit.Nec aliud poteſt credi niſi ea que ad vtilitatē noſtrarū pertinent animarum diuina inſpiratio ne & inchoari, & perfici oportere.

E ET ideo vnanimes oēs atq̄ id ipſum in domino ſentiētes,quecūq̄ ad inſtructionē noſtrā perti nēt,in mediū prolata deſideramus agnoſcere.Martinus ep̄s dixit.Arbitramur veſtrā beatitudi nem recordari quia cū primū in eccleſia braccarenſi ep̄orum cōcilium cōgregatū eſt,poſt multa que ad concordiam fidei fuerant roborata.aliqua etiam que regularum ſanctorū canonum continent di ſcretionem firmauimus.Quorum vtilitas vt poſſit euidentius in memoriam reuocari. ipſa ſi vobis placet epiſtola veſtra i preſentia relegatur,omnes epiſcopi dixerunt,Oportet omnio de vt in omnium auribus qui hic aſſiſtunt recitetur.Recitatis ergo capitulis ſuperioris concilii que ne prolixitatē face cerēt his geſtis ſunt iſerta,Martin⁹ep̄s dixit Hec ergo que modo ſunt recitata q̄ nobis tūc aut varia,aut dubia,aut inordinata ſunt viſa auxiliāte deo ordinentur & ſuā imobiliter obtineant firmitatē, que aūt tunc in memoriam nonvenerunt,aut oneroſum fuit in illo primo cōcilio multa ſimul ingerere,neceſſa riū videtur modo ad notitiā ſcte charitatis deferri eis ſpecialiter p̄ſpectis,vt ſpirituali ventilata exami ne purgentur,ſancti enī patres preceſſores noſtri aut gn̄ales ſynodos vndiq̄ colligi p̄ vnitare recte fi

Universidad de Deusto

dei fecerunt,ſicut in nicea contra Arrium trecenti decem & octo,& in conſtantinopoli centum quin quaginta contra Macedonium,& in epheſo contra Neſtorium ducenti,& in calcedona contra Euti cem ſexcenti triginta,aut certe ſpeciales ſynodos per ſuas vnuſquiſq; prouincias pro reſecandis contē tionibus vel emendandis aliquorum negligentiis collegerunt,& prout euentus culparum, aut qua liſcunq; exceſſus exegit per ſingulas quaſq; diuinas canonum ſententias mediante inter eos dei ſpi ritu conſcripſerunt,quas oportet nos relegere & tenere,& quia opitulante chriſti gratia de vnitate, & rectitudine fidei in hac prouincia nichil eſt dubium,nobis modo ſpecialius eſt agendum, vt ſi quid fortaſſe extra apoſtolicam diſciplinam per ignorantiam,aut per negligentiam reprehenſibile inue nitur in nobis,reccurrentes ad teſtimonia ſanctarum ſcripturarum,vel antiquorum canonum inſti tuta adhibito communi conſenſu animi que diſplicuerint rationabili iudicio corrigamus. Et pri mū ſi placet relectis beati Petri apoſtoli preceptis que pro regula ſacerdotum in ſua epiſtola euiden ter adſcripſit,quicquid non eodem tenore ſicut princeps apoſtolorum edocuit agi videtur a nobis ſi ne vlla cunctatione ad emendationem deducere feſtinemꝰ,ne forte dum aliis predicamus ipſi repro bi effecti diuino illo condemnemur eloquio dicēte, Tu vero odiſti diſciplinam,& piecisti ſermones meos poſt te,Omnes epiſcopi dixerunt. Cupimus memoratā apoſtoli Petri epiſtolā ad locū afferri ipſum vbi ſacerdotes decet audire. Tūc allato libro hec ex eadem epiſtola recitata ſunt,Seniores obſe cro conſenior,paſcite qui in vobis eſt gregem dei,prouidentes non coacte, ſed ſpontanee ſecundum dominū,neq; turpis lucri gratia ſed volutarie,neq; dominātes in dericis,ſed forma facti gregi & ex animo,vt cum apparuerit princeps paſtorum,percipiatis immarceſſibilem glorie coronam,His rele ctis omnes epiſcopi dixerunt. Cognitis his que ex epiſtola beati Petri apoſtoli ſunt recitata deſyde ramus auxiliante dei gratia diuinis obedire preceptis,& apoſtolice epiſtole que nobis recitata eſt in his omnibꝰ formulam imitari,ne forte in aliquibus inordinate ambulantes diuino (quod abſit) iudi cio condemnemur,ſed ſanctorum patrum veſtigia ſubſequentes in ipſorum requie mereamur eſſe participes,& immarceſſibilem illam glorie coronam que repromiſſa eſt,cum ipſis percipere merea mur. Ob hoc ergo tuam ſimul omnes depoſcimus charitatem,vt has omnes cauſas ſingulis capitulis breuiter comprehenſas,vel qualiter corrigi debeant his geſtis ſubter annectas, Q ue cū ſtudioſus re lecta & in notitiam omnium noſtrum euidenter fuerint perducta,propria vnuſquiſq; manu pro eo rum emendatione & confirmatione ſubſcribat,vt non ſolum nobis,ſed etiam ſucceſſoribꝰ noſtris hec ad perfectionem epiſcopalis officii decreta proficiant.

Capitulum primum.

¶ Placuit omnibus epiſcopis atq; conuenit,vt per ſingulas eccleſias epiſcopi & dioceſes ambulantes primum diſcutiant clericos,quomodo ordinem baptiſmi teneant,vel miſſarum qualiter officia in ec A
cleſia peragant,& ſi recte quidem inuenerint,deo gratas,ſinautem minime, docere debent ignaros, Et hoc modis omnibus precipite ſicut antiqui canones iubent,vt ante dies viginti baptiſmi ad pur gationem exorciſmi concurrant cathecumini,in quibus viginti diebus omnes cathecumini ſymbo lum quod eſt,Credo in deum patrem omnipotētem ſpecialiter doceantur. Poſtquam ergo hec ſuis clericis diſcuſſerint vel docuerint epiſcopi alia die cōuocata plebe ipſius eccleſie doceant illos vt erro res fugiant idolorum,vel diuerſa crimina,ideſt homicidium,adulterium,periurium,falſum teſtimo nium,& reliqua peccata mortifera,& quod nolunt ſibi fieri alteri non faciant,& vt credāt reſurrectio nem omnium hominum,& diem iudicii in quo vnuſquiſq; ſecūdum opera ſua recepturus ſit, Et ſic poſtea epiſcopus de eccleſia illa proficiſcatur ad aliā.

Capitulum ſecundum.

¶ Placuit vt nullus epiſcoporum per ſuas dioceſes ambulans preter honorem cathedre ſue,id eſt ſo B
lidos duos,aliquid aliud per eccleſias tollat,neq; tertiam partem ex quacūq; oblatione populi in ec cleſiis parochialibus requirat,ſed illic tertia pars pro luminaribꝰ eccleſie vel recuperatione ſeruetur,& per ſingulos annos epiſcopo inde ratio fiat. Nā ſi tertiam partem illam epiſcopus tollat,lumen & ſa cra tecta abſtulit eccleſie, Similiter vt parochiales clerici ſeruili more in aliquibus operibꝰ epiſcopis ſer uire non cogantur,quia ſcriptum eſt,neq; vt dominantes in clero.

Capitulum tertium.

¶ Placuit vt de ordinatione clericorum eōi munera nulla accipiant,ſed ſicut ſcriptum eſt,quod gra C
tis donante deo accipiunt,gratis dent,Non in aliquo precio gratia dei,& impoſitio manuum venun detur,quia antiqua definitio patrum ita de eccleſiaſticis ordinationibus ſtatuit dicens, Anathema

Universidad de Deusto Biblioteca

sit danti& accipienti,Propterea quia aliquanti multis sceleribus obnoxii sancto indigni ministrātes altari non hoc testimonio bonorum actuum, sed profusione munerum obtinent. Oportet ergo non per gratiam munerum sed per diligentem prius discussionem,deinde per multorum testimonium clericos ordinare.

Capitulum quartum.

A ¶Placuit vt modicum balsami quod benedictum pro baptismi sacramēto per ecclesias datur, quia a singulis tremisses pro ipso exigi solent,nichil vlterius exigatur,ne forte quod pro salute animarum per inuocationem sancti spiritus consecratur,sicut Symon magus donum dei pecunia voluit emere ita nos venundantes damnabiliter venundemur.

Capitulum quintum.

B ¶Placuit vt quotiens ab aliquo fideliū ad cōsecrandas ecclesias epī inuitantur,non quasi ex debito munus aliquod a fundatore requirāt,sed si ipse quidem aliquid ex suo voto obtulerit non respuatur, Si vero aut paupertas illum,aut necessitas retinet,nichil exigetur ab illo, Attamen vnusquisq; episcoporum meminerit,vt nō prius dedicet ecclesiam,nisi antea dotem basilice& obsequiū ipsius p donationem cartule confirmatum accipiat.Nam non leue est ista temeritas sine luminariis vel sine substantiali sustentatione eorum qui ibidem seruituri sunt,tanquam domus priuata cōsecretur ecclesia.

Capitulum sextum.

C ¶Placuit si quis basilicam non pro deuotione fidei,sed pro questu cupiditatis edificat,vt quicquid ibi de oblatione populi colligitur, medium vt clericis diuidat,eo quod basilicam in terra sua questus causa condiderit,quod in aliquibus locis vsq; modo dicitur fieri,Hoc ergo de cetero obseruari debet vt nullus episcoporum tam abominabili voto consentiat,nec basilicam que non pro sanctorum patrocinio,sed magis sub tributaria conditione est cōdita,audeat consecrare.

Capitulum septimum.

D ¶Placuit vt vnusquisq; episcopus per ecclesias suas hoc precipiat,vt hi qui infantes suos ad baptismum offerunt,si quid voluntarie pro suo offerunt voto suscipiatur ab eis.Si vero per necessitate paupertatis aliquid nō habent quod offerant,nullum illi pignus violenter tollatur a clericis .Nam multi pauperes hoc timentes filios a baptismo retrahunt ,qui forte differunt,Si sine gratia baptismi de hac vita recesserint,necesse est vt ab illis eorum perditio requiratur,quorū spolia pertimescentes a baptismi gratia se retraxerunt.

Capitulum octauum.

E ¶Placuit vt si quis aliquem clericorum in accusatione fornicationis impetit,secundum preceptum Pauli apostoli duo vel tria testimonia requirantur ab illo,Q ued si nō potuerit datis testimoniis approbari quod dixit,excōmunicationem accusati accusator accipiat.

Capitulum nonum.

F ¶Placuit vt priusquam omnia in concilio sacerdotum fuerint ordinata ,illud obseruetur vt superuenturum ipsius anni pascha quo kalend.die vel quota luna debet suscipi , a metropolitano episcopo nuntietur , quod ceteri epī , vel clerus reliquus breuiculo subnotantes , vnusquisq; in sua ecclesia adueniente natalis domini die astante populo post lectionem euangelicam nuntiet,in cuius principio cōuenientes in vnum vicine ecclesie per triduum cum psalmis per sanctorum basilicas ambulantes celebrant letanias, Tertio autem die celebratis hora nona siue decima missis dimisso populo precipiant quadragesime ieiuniis seruire,& mediante quadragesima ex viginti diebus baptizandos infantes ad exorcismi purgationem offerre.

Capitulum decimum.

G ¶Placuit vt quia per stultitiam presumpti nuper erroris,aut certe ex veteris prescilliane adhuc heresis fetore corrupto cognouimus quosdam pbros in huius presumptionis audacia retineri, vt missas mortuorum etiam post acceptum merum vel oblationem ausi sunt cōsecrare,Ideoq; hoc prefixe euidentis sententie admonitione seruetur,vt si quis presbyter post hoc edictum nostrum amplius in hac vesania fuerit deprehensus,hoc est nō ieiunus,sed quocūq; cibo presumpto oblationē consecrauerit in altari,continuo ab officio suo priuatus a proprio deponatur episcopo,His ita gestis placuit omnib9 pro confirmanda horum obseruantia vnumquemq; propria manu subscribere,eo placitorum facto, vt si quis eorū capitulorum terminum transgressus ad inordinatas consuetudines reuerti voluerit,totius concilii excommunicatione correptus verissimam sibi de sui ordinis inclinatione nouerit imminere sniam.Martin9 bracca.metropolitane ecclie eps his gestis subscripsi . Remisol bisensis ecclie eps

his gestis

Universidad de Deusto

his gestis subscripsi, Lucentius columbrigensis ecclesie episcopus his gestis subscripsi, Adoriens getane ecclesie episcopus his gestis subscripsi. Sardinarius lamucensis ecclesie episcopus his gestis subscripsi, Viator magnatensis ecclesie episcopus his gestis subscripsi, Alitigitis lucensis metropolitanus ecclesie episcopus his gestis subscripsi, Andreas herensis ecclesie episcopus his gestis subscripsi, Anilatudensis ecclesie episcopus his gestis subscripsi. Pulensus asturicensis ecclesie episcop⁹ his gestis subscripsi. Mailoc brittinorum ecclesie episcopus his gestis subscripsi. Victimer auriensis ecclesie episcopus subscripsi. ¶ Explicit concilium braccarense secundum.

INCIPIT PREFATIO SANCTI MARTINI BRACCARENSIS EPISCOPI IN LIBRO CAPITVLORVM EX GRECORVM SYNODIS COLLECTORVM.

DOMINO MEO BEATISSIMO ATQVE APOSTOLICE sedis honore suscipiendo in christo fratri nigesio episcopo, vel vniuerso concilio lucēsis ecclesie episcopus Martinus, Canones qui in partibus orientis ab antiquis patribus constituti sunt, greco prius sermone conscripti sunt, postea autē succedenti tempore in latinam linguā translati sunt, Et quia difficile est, vt simplicius aliquid ex alia lingua transferatur in aliam, simulq; & illud accidit, vt in tantis temporibus scriptores aut non intelligentes, aut dormitātes multa pretermittant, & propterea in ipsis canonibus aliqua simpliciorib⁹ videantur obscura. Ideo visum est vt cum omni diligentia, & que per translatores obscuri⁹ dicta sunt, & ea que per scriptores sunt immutata simplicius & emēdatius restaurarem id primum obseruans, vt illa que ad episcopos, vel vniuersum clerum pertinent vna in parte conscripta sint, similiter & que ad laicos pertinēt simul sint adunata, vt de quo capitulo scire aliquis voluerit, possit celerius inuenire. A

Capitulum primum.

i ¶ De electione episcopi.
ii ¶ De ordinatione episcopi.
iii ¶ De euacuanda ordinatione que absente metropolitano fuerit facta.
iiii ¶ De primatu metropolitani.
v ¶ De eo qui per ambitionem de inferiori ciuitate ad maiorem transire voluerit.
vi ¶ De non mutandis parochiis.
vii ¶ De presumptione aliene diocesis.
viii ¶ De non constituendo ēpo successore.
ix ¶ De irruptione vacantis ecclesie.
x ¶ De episcopo per necessitatem vacāte.
xi ¶ De contemptore episcopo.
xii ¶ De seditioso episcopo.
xiii ¶ De senioribus iudicii.
xiiii ¶ De episcopi presumptione in rebus ecclesie.
xv ¶ De rebus ecclesiasticis gubernandis.
xvi ¶ De rebus ecclesie dispensandis.
xvii ¶ De his qui de ministerio ecclesie aliquid vendunt.
xviii ¶ De synodo facienda.
xix ¶ De episcopo qui noluerit venire ad synodum.
xx ¶ De legitima etate ordinandi pbros.
xxi ¶ De eunuchis qui ab aliis fiunt, vel qui sibi naturalia abscindunt.
xxii ¶ De neophitis.
xxiii ¶ De penitente nō admittēda ad clerū.
xxiiii ¶ De his qui indiscussi, aut pbyteri, aut diaconi ordinati sunt.
xxv ¶ De pbris vel diaconibus qui post ordinationem denotantur.
xxvi ¶ De his qui viduas, aut dimissas ducūt.
xxvii ¶ De fornicatoribus clericis.
xxviii ¶ De his quorum vxores mechantur.
xxix ¶ De viduis clericorum.
xxx ¶ De filia episcopi vel pbri que fuerit deuota, & peccauerit.
xxxi ¶ De deuota vel peccante que se maritauerit.
xxxii ¶ De subintroductis adoptiuis mulieribus.
xxxiii ¶ De non recipiendis clericis, & de infirmanda ordinatione eius qui sine ēpi sui licentia ab alio episcopo ordinatur.
xxxiiii ¶ De clericis desertoribus.
xxxv ¶ De importunis clericis.
xxxvi ¶ De purganda opinione heresis.
xxxvii ¶ De clericis excommunicatis.
xxxviii ¶ De pbris vt ad secundas non vadant nuptias.

Universidad de Deusto Biblioteca

xxxix ¶De his qui ad diaconum eliguntur.
xl ¶De eo quod non licet diaconum nisi iussum sedere.
xli ¶De eo quod non licet quemlibet sacra mysteria tangere.
xlii ¶Vt mulieres in sacrariū non intrent.
xliii ¶Ne lector alterius viduam duxerit.
xliiii ¶Si subdiaconus secundam duxerit vxorem.
xlv ¶Vt non ascendat in pulpitum nisi lector.
xlvi ¶De conditionalibus nō ordinandis, nisi consensu patroni.
xlvii ¶De non suscipiendis seruis in clero alienis.
xlviii ¶De non celebrandis natalitiis martyrū in quadragesima.
xlix ¶Non suscipi debere ante duas ebdomadas, sed ante tres infantes ad baptismum.
l ¶De non soluendo ieiunio in quinta feria pasche.
li ¶De chrismate conficiendo.
lii ¶Non liceat presbytero coram episcopo chrismare.
liii ¶Non licet presbytero ante episcopum in baptisterium introire.
liiii ¶De pregnātibus baptizandis.
lv ¶Que in altari offerri oportet.
lvi ¶De presbyteris forasticis.
lvii ¶De non ieiunando in die dominico neq; genua flectendo.
lviii ¶De gustandis carnibus, & non execrandis.
lix ¶De eo quod non liceat sacerdotibus vel clericis spectaculis interesse.
lx ¶De eo quod non liceat sacerdotibus vel clericis incantatorias & contrarias ligaturas facere.
lxi ¶De eo quod non liceat conuiuia facere de confertis,
lxii ¶De vsuris vel negotiorum lucris.
lxiii ¶De clericis qui ad matutinum vel vespertinum non conueniunt.
lxiiii ¶De eo quod non liceat clericis die dominico ab ecclesia absentari.
lxv ¶De eo quod non liceat clericis ante horam tertiam prandere.
lxvi ¶De attondenda coma clericorum & habitu ornato.
lxvii ¶De eo quod non liceat poeticos psalmos in ecclesia dicere, & libros apocrifos legere,
lxviii ¶De eo quod non liceat super monumenta mortuorum missas tenere.

¶Capitula canonum ad laicos pertinentium sequuntur.

lxix ¶De eo quod non liceat christianis prādia ad monumenta portare.
lxx ¶De eo quod non liceat clericis vel laicis catholicis cathedras ab hereticis eulogias accipere, aut cum ipsis & schismaticis orare,
lxxi ¶De eo quod non liceat christianis obseruationes diuersas attendere.
lxxii ¶De eo quod non liceat christianis tenere traditiones gentilium.
lxxiii ¶Vt non liceat obseruare lunas, aut stellarum cursus.
lxxiiii ¶De eo quod non liceat obseruare Kalendas.
lxxv ¶De eo quod non liceat medicinales herbas cum aliqua obseruatione colligere.
lxxvi ¶De eo quod non liceat feminas christianas in lanificiis aliquid obseruare.
lxxvii ¶De adulteriis.
lxxviii ¶De mulieribꝰ fornicariis, & abortium facientibus.
lxxix ¶De homicidio voluntario, vel non voluntario,
lxxx ¶De muliere que duos fratres coniugio, & viro qui duas sorores habuit.
lxxxi ¶De his qui nuptias iterauerint.
lxxxii ¶De his qui se cum animalibus commiscuerit.
lxxxiii ¶De his qui vsq; ad finem vite in peccatis perdurant, & in exitu communionem petunt.
lxxxiiii ¶De his qui intrantes ecclesiam ppter luxuriam sacramento se abstinent.
lxxxv ¶De excōmunicatis.

¶Expliciunt capitula.

Capitulum primum.

A NOn licet populo electionem facere eorum qui ad sacerdotium prouocantur, sed iudicium episcoporum est, vt ipsi eum qui ordinandus est probent, si in sermone & fide, & in vita edoctus sit.

Capitulum secundum.

¶Episcoporum

Universidad de Deusto

¶ Episcopum oportet maxime quidem ab omni concilio constitui, sed si hoc aut pro necessitate, aut pro longinquitate itineris difficile fuerit, ex omnibus tres colligantur, & omnium presentium vel absentium subscriptiones teneantur, & sic postea ordinatio fiat, Huius autem rei potestas in omni prouincia ad metropolitanum pertinet episcopum. A

Capitulum tertium.

¶ Non debet ordinari episcopus absq; consilio & presentia metropolitani episcopi, Adesse autem omnes oportet qui sunt in prouincia sacerdotes quos per suam debet epistolam conuocare, Et quidē si omnes occurrerint, bene, Si autem hoc difficile fuerit plures oportet cōcurrere, Qui autem non conuenerint presentiam sui per epistolas faciant, & sic omnium facto consensu ordinationem episcopi fieri oportet, Si autem aliter preter quod terminatum est a nobis fuerit factum, talem ordinationem nichil preualere decernimus, Si autem secūdū canones ordinatio episcopi fuerit facta, & si quis cum malitia in aliquo contradixerit, plurimorum sensus obtineat. B

Capitulum quartum.

¶ Per singulas prouincias oportet episcopos cognoscere metropolitanum episcopum, & ipsum primatus curam suscipere, nichil autem agere reliquos episcopos preter eum, secundum quod antiquitꝰ a patribus nostris constitutum continetur in canone, propter quod & metropolitanus episcopus nichil presumptiue assumat absq; consilio ceterorum. C

Capitulum quintum.

¶ Si quis pticeps alicuius fuerit ambitionis inuentus, siue episcopus, siue presbyter, vel diaconus de inferiori ciuitate non transeat ad maiorem, Sed si quis contra hec magni concilii cōstituta importunis extiterit omnimodo euacuetur huiusmodi factum, et sue iterum restauretur ecclesie cui episcopus, aut presbyter, aut diaconus prius fuerat cōstitutus. D

Capitulum sextum.

¶ Episcopum a propria parochia non liceat transire in aliam, neq; sua sponte introire, neq; inuitatū neq; ab ep̄o coactum, sed permaneat in loco in quo a deo est ordinatus, & in ea quam sortitꝰ est ecclesia secundum antiquum canonum constitutum. E

Capitulum septimum.

¶ Si quis episcopus non per scripturam metropolitani episcopi, aut qui cum eo sunt, rogatꝰ de alia prouincia in aliam venerit, sed presumptiue irruens ad ordinationem & constitutionem clericorum qui ad illum non pertinent importunus existat, vacua sunt & inania omnia que ab eo fuerint constituta. Ipse autem digna increpatione excōmunicetur, & alienetur a sancto concilio. F

Capitulū octauum.

¶ Episcopo non liceat ante finem vite alium in loco suo constituere successorem. Si quis autem hoc vsurpare tentauerit, talis constitutio irrita erit. Non aliter ergo fieri oportet nisi cum consilio & iudicatu episcoporum qui post exitum precessoris potestatem habent dignum eligere. G

Capitulum nonum.

¶ Si quis episcopus vacans in ecclesiam non habentem episcopum subrepens populo sine concilio integri ordinis irruerit, etiam si populus quem seduxit desideret illum, alienū ab ecclesia esse oportet Integrum autem & perfectum concilium dicimus illud in quo metropolitanus episcopus fuerit. H

Capitulum decimum.

¶ Si quis ordinatus per contentionem populi, aut pro aliqua ratione & non pro sua culpa in parochiā que ei fuerit data non ierit, hunc oportet ordinem sacerdotii tantummodo contingere, ita vt de rebus ecclesie in qua conuenit nichil sibi presumat, sustineat autem quod de eo sanctum concilium iudicare voluerit. I

Capitulum vndecimum.

¶ Si quis episcopus ordinatus noluerit agere sacerdotium, neq; consenserit in sibi commissa ecclesia ambulare, istum talem excōmunicari oportet, quod si coactus consenserit, sanctum concilium quod placet de eodem terminet. k

Capitulum duodecimum.

¶ Si quis episcopus ordinatus fuerit, & nō vult ipsam parochiam suscipere in qua nominatꝰ est, sed alibi vult ordinari, & vim facit, ac seditiones cōcitat cōtra eos qui illum ordinauerunt, hunc ab honore oportet remoueri. Si autem in pristino honore presbyterii vult stare, non vetetur vt gradum quē habuit retineat, Quod si reluctatus fuerit, etiam ab honore pbrii deponatur. L

Universidad de Deusto Biblioteca

Capitulum decimumtertium.

A ¶Si quis episcopus in aliquibus causationibus iudicatur,& viderit ipsos episcopos qui in prouincia sunt inter se iudicio discrepare,vt alii videãtur eũ qui iudicatur iustificare,alii cõdemnare,pro definitione hui⁹ dissensionis hoc placuit sancto cõcilio,vt de prouincia vicina alter metropolitanus conuocetur episcopus,vt per eum cõfirmetur quod secundũ rectum placuerit canonem.

Capitulum decimumquartum.

B ¶Si quis eps nulla ecclesiastice rationis necessitate compulsus in suo clero, aut vbi forte non est pbi de rebus ecclesiasticis aliquid presumpserit vẽdere, res ipsas ecclesie proprie restaurare cogatur, & in iudicio episcoporum deiiciatur auditus,& tanquam furti aut latrocinii reus a suo priuetur honore.

Capitulum decimumquintum.

C ¶Que sunt ecclesie conseruari cõmuni diligentia,& bona conscientia, & fide dei qui omnia videt, & iudicat gubernari oportet cum iudicio & potestate episcopi,cui & omnis populus & congregatio cõmissa est animarum. Manifesta autem debent esse que ad ecclesiam pertinent in conscientia eorũ qui circa episcopos sunt presbyter & diaconus,vt hi omnes sciant que sunt ecclesie propria,vt si episcopi cõtigerit transitus, eos nichil latere possit ex his que ad ecclesiam pertinent, vt nullomodo possint minui & perire,neq; res proprie episcopi debent importunitatem pro rebus ecclesie pati, Dignum vero & iustũ est apud deum & homines,vt ea que ipsi propria sunt cui voluerit derelinquat, & que ecclesie sunt eidẽ conseruẽtur ecclesie,vt nec ecclesia patiatur damnum,neq; episcopus pro rebus ecclesie in suis proscribatur,ne post eius obitum in causas incidant,qui ad eum pertinent,nec ipse in maledictum incidere videatur.

Capitulum decimumsextum.

D ¶Episcopus habeat potestatem in rebus ecclesie,vt dispenset necessitatem habentibus cum omni reuerentia & timore dei,Participare & eum oportet que necessaria sunt, si tamen ipse ,aut qui cum eo sunt fratres indiguerint aliquo, vt necessitatem nullomodo patiantur secundum apostolum dicentem,victu & tegumento his contenti sumus, Si autem res ecclesiasticas episcopus in suas voluntates vsurpare voluerit,& loca ecclesie & fructus agrorum non cum pbr̃orum vel diaconorum consilio cõtaminauerit,aut fratribus vel filiis vel quibuscũq; propinquis dederit potestatem,vt per eos latenter ledantur res ecclesie,hunc oportet obnoxiũ esse concilio,Sin aliter episcopus vel qui cum eo sunt pbri aut diaconi accusentur, quia que ex redditu vel ex quolibet actu ecclesie veniũt in sinus suos colligũt, & pauperes fraudant,& fame conficiunt,hoc enim corripi oportet secundum quod ordinatum fuerit a sancto concilio.

Capitulum decimumseptimum.

E ¶Si quis pbr̃ aut diaconus inuentus fuerit aliquid de ministeriis ecclesie venũdedisse,quia sacrilegium commisit,placuit eum in ordinatione ecclesiastica non haberi,In iudicio tamen episcopi dimittẽdus est,siue indignus in suo recipi debeat gradu,quia multotiens hoc ipsum quod de sacrosancto altario contaminatum est in episcopi potestate dimissum est.

Capitulum decimumoctauum.

F ¶Propter ecclesiasticas curas & altercationũ solutiones bene placuit per singulas ꝓuincias bis in anno concilium fieri conuocante metropolitano episcopo omnes prouintiales episcopos,ita vt ad concilium p̃cedant omnes presbyteri & diacones,vt eorũ qui se lesos existimant in concilio cause examinate ad iustũ iudicium perducãtur. Et si qui manifeste episcopi, vel presbyteri ,aut diaconi inuenti fuerint in offensa secundum rationẽ excommunicentur,quãdiu communi consensu de his placuerit dare sententiam.Nulli aũt episcopo liceat propria apud semetipsum concilia facere preter eos quib⁹ metropoles sunt credite.

Capitulum decimũnonum.

G ¶Ad conciliũ conuocatus eps non debet contẽnere sed ire, & ea que ad vtilitatẽ ecclesie,vel ceterorũ pertinent docere si nouit,aut doceri si nescit,nam si contempserit ire extra egritudinẽ reus erit fraterni concilii.

Capitulum vigesimũ.

H ¶Si quis triginta etatis sue nõ impleuerit annos nullomodo pbr̃ ordinetur,etiam si valde sit dign⁹ quia & ipse dominus trigesimo anno baptizatus est,& sic cepit docere, Oportet ergo eum qui ordinandus est vsq; ad hanc etatem legitimam conseruari.

Capitulum vigesimumprimum.

¶Si quis

Universidad de Deusto

¶Si quis pre egritudine naturalia a medicis habuit secta, similiter & qui a barbaris aut dominis stultis fuerint castrati, & morib⁹ digni fuerint visi, hos canon admittit ad clericatus officiū promoueri. Si quis autem sanus non per disciplinam religionis & abstinentie, sed per abscissionem plasmati adeo corporis existimās posse a se carnales concupiscentias amputari castrauerit se, non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium, quod si etiam iam fuerat promotus ad clerū, prohibitus a suo ministerio deponatur. A

Capitulum vigesimum secundum.

¶Qui baptizatus fuerit iam etate legitima non continuo licebit eum ad ecclesiasticum ordinem pmoueri, quia oportet illū prius doceri quomodo possit docere, & multo tēpore post baptismū pbari, vt bene probatus veniat ad clerum secundū preceptum apostoli dicentis. Nō neophitum, ne forte in superbiam elatus in iudiciū incidat & laqueū diaboli. Si autem succedente tempore in aliquo graui peccato a duobus vel tribus fuerit deuictus, depositus de gradu suo cesset a clero. Si quis cōtra regulam facere presumpserit, quod sit contrarius magni concilii, proiiciatur a clero. B

Capitulum vigesimūtertium.

¶Penitens tantū si necessitas aut vsus exegerit inter hostiarios prius deputetur vel inter lectores, ita vt euangelia vel apostolum legat. Si quis autem ante ordinatus est inter subdiaconos habeatur, ita vt manus non imponat, aut sacra contingat, Ex penitēte enim dicimus, de eo qui post baptismū pro homicidio aut p diuersis criminibus, aut grauissimis peccatis publicam penitentiam sub cilicio gerens diuino fuerit reconciliatus altario. C

Capitulum vigesimūquartum.

¶Si quis presbyter aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt, aut certe cū discuterentur confessi sunt criminosa peccata sua, aut post ordinationem ab aliis sunt detecti, abiciātur ex clero. Similiter vero & de vniuerso ordine clericorum seruetur, nam hoc sibi quod irreprehensibile est sancta catholica defendit ecclesia. D

Capitulum vigesimūquintum.

¶Si quis presbyter ante ordinationem peccauerit, & post ordinationē peccatū cōfessus fuerit quod ante errauit non offerat, sed tantū pro religione nomen presbyteri portet, si autem ipse non confessus sed ab alio publice fuerit conuict⁹, non hoc ipsum habeat potestatem, vt nomen presbyteri portet. Similiter & de diaconibus obseruandū est, vt si ipse confessus fuerit ordinem subdiaconi accipiat. E

Capitulum vigesimumsextum.

¶Si quis viduam aut ab alio dimissam duxerit, nō admittatur ad clericatū, qd̄ si obrepserit deiiciatur. Similiter si homicidii, aut facto, aut precepto, aut consilio, aut defensione post baptismum consciusfuerit, & per aliquam subreptionem ad clericatum venerit deiiciatur, & in finem vite sue communionem recipiat. F

Capitulum vigesimumseptimum.

¶Si quis presbyter aut diaconus fuerit fornicatus aut mechatus proiiciatur & agat penitentiam. G

Capitulum vigesimumoctauum.

¶Si laici vxor in adulterio fuerit deprehensa, hic talis ad ministeriū ecclesiasticū nullomodo adducatur. Si autem post ordinationem alicuius clericivxor adulterata fuerit, dimittat eam, si autem cum ipsa voluerit permanere a ministerio alienus sit. H

Capitulum vigesimūnonum.

¶Si qua vidua episcopi vel presbyteri aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea cōuiuium sumat, nunq̄ cōmunicet, morienti tantū ei sacramenta subueniant. I

Capitulum trigesimum.

¶De filia episcopi vel presbyteri siue diaconi, si deo deuota fuerit & maritum duxerit, si eam pater vel mater in affectum receperint, a cōmunione habeātur alieni. Pater vero causas in cōcilio se nouerit prestaturū. Mulier vero non admittatur ad cōmunionem nisi marito defuncto egerit penitētiā Sinautēviuente recesserit & penituerit, cōmunionē invltimo finevite deficiēs accipiat cōmunionem. k

Capitulum trigesimūprimum.

¶Deuotam peccantē non recipiendā in ecclesia nisi peccare desierit, & desinens egerit aptā penitētiam decem annis, & recipiat cōmunionem, Prius autem quā in ecclesia admittatur ad orationē, ad nullius cōuiuium christiane mulieris accedat, quod si admissa fuerit, etiam hec que eā receperit ha- L

Universidad de Deusto Biblioteca

beatur absens,corruptorē etiam par pena constringat. Que autem maritum acceperit,non admittatur ad penitentiam nisi adhuc viuente ipso marito caste vixerit, aut postq̄ ipse de hac vita decesserit.

Capitulum trigesimūsecundum.

A Nullus episcopus,neq; presbyter, neq; diaconus,neq; omnino aliquis ex clero licentiam habeat intromittendi ad se quasi adoptiuā aliquā mulierem quasi in loco filie, aut sororis,aut matris, nisi forte sororem patris vel matris,& illas solas personas que ab omni mala suspitione aliene sunt.Similiter & religiosis feminis laicorum alienorum familiaritatem & consortium prohibemus eorū scilicet,qui nec dei timori subiecti,nec continentie retinent disciplinam.

Capitulum trigesimūtertium.

B Si quis in contemptu positus presbyter aut diaconꝰ vel quicunq; ex clero recesserit ab ecclesia sua, nullomodo in alia suscipiatur ecclesia,sed omnino cōpellatur vt ad suam reuertatur ecclesiam, si autē permanserit in superbia,& reuerti noluerit, excōmunicetur & proiiciatur. Si quis autem episcopus ausus fuerit eum ordinare in sua ecclesia nō consentiente episcopo suo a quo recessit, ordinatio illiꝰ vacua deputetur.

Capitulum trigesimū quartum.

C Si quis presbyter,aut diaconus,aut aliquis de clero propriam ecclesiam derelinquens ad alteram ecclesiam vadit, & multo tēpore ibi demoratur,omnino nūq̄ ministret in clero,& si admonuerit eū episcopus suus,vt ad suam redeat parochiam & redire noluerit,vbi est ibi de officio suo deponatur, ita vt nunq̄ in suum reuertatur gradum propter dissolutionis peccatum.Si autem episcopꝰ alter eū receperit qui de reatu eius est consciꝰ, oportet ipsum episcopum sine increpatione in cōmuni cōcilio non admitti,vt ecclesiasticum canonem vltra non soluat,

Capitulum trigesimūquintum.

D Si quis episcopus presbyter aut diaconus excōmunicatus in concilio iniuste se queritur condemnatū,ad maiorum episcoporum cōcilium reuertatur,vt eorum inquisitionem & iudiciū expectās (si quas se iustas causas habere putat) illis exponat,Si autem cōtempserit,& importunans se palatio aures principum inquietare voluerit,hic ad nullam veniam poterit peruenire, neq; spem future reconciliationis habebit.

Capitulum trigesimumsextum.

E Si quis episcopus,siue alicuius episcopi presbyter,aut diaconus in alicuius heresis opinionē offenderit,& ob hanc causam fuerit excōmunicatus,nullus episcopus eum in cōmunionem recipiat, nisi prius in cōmuni concilio porrecto fidei sue libello satisfaciat omnibus. Hoc idē & de fidelibus laicis sit decretum,si in aliquam heresis opinionem fuerint nominati.

Capitulum trigesimumseptimum.

F Si quis episcopus in concilio excōmunitatus fuerit siue presbyter aut diaconus a suo episcopo,& post excōmunicationē presumpserit siue episcopus ille,aut presbyter,vel diaconus facere oblationem vel matutinū,aut vespertinū sacrificium quasi in officio suo agere sicut prius,non liceat ei nec in alio cōcilio spem recōciliationis habere,nec vltra reconciliari,sed etiā eos qui cōmunicauerint omnes ab ecclesia respui.Maxime eos qui sciebant eum esse deiectum,si autem permanserit turbans & concitans ecclesiam per forasticā potestatem,oportet eum sicut seditionarium ab omni plebe compelli.

Capitulum trigesimumoctauum.

G Presbyterum ad secundas nuptias cōuiuam fieri non oportet,quod si ad secundas nuptias venerit penitentiam postulet,quomodo presbyter ille potest esse qui propter cōuiuium interest tali coniugio?

Capitulum trigesimūnonum.

H Diaconus qui eligitur si cōtestatꝰ fuerit pro accipiēdo matrimonio,& dixerit nō posse in castitate permanere,hic non ordinetur,qd̄ si i ordinatiōe tacuerit, & ordinatꝰ fuerit,& postea matrimoniū desiderauerit,alienus sit a ministerio,& vacet a clero.

Capitulum quadragesimum

I Non liceat diaconum ante presbyterum sedere nisi cum iussione presbyteri.

Capitulum quadragesimūprimum,

k Non liceat cuilibet ministeria tangere nisi subdiacono aut accolito in secretario vasa dominica.

Capitulum quadragesimūsecundum

L Non liceat mulierē in secretariū ingredi.

Capitulum quadragesimūtertium.

M Lector si viduā alteriꝰ vxorē acceperit,i lectoris statu ꝑmaneat,aut si forte necessitas sit,diaconꝰ fiat nichil autē supra,similiter & si bigamꝰ fuerit.

Capitulm quadragesimūquartum.

N Si subdiaconus secundā duxerit vxorē inter lectores vel hostiarios habeatur, ita vt apostolum nō legat.

Capitulū quadragesimūquintum

Non

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Non liceat in pulpito psallere aut legere nisi qui ab episcopo lectores sunt ordinati. A

Capitulum quadragesimumsextum.

¶Si quis obligatus est tributo seruili,vel aliqua cōditione,vel patrocinio cuiuslibet,non est ordinā B
dus clericus nisi probatevite fuerit,&,patroni consensus accesserit.

Capitulum quadragesimūseptimum.

¶Si quis seruum alienum causa religionis doceat contēnere dominum suum, & recedere a serui⁄ C
tio eius,durissime in omnibus arguatur.

Capitulum quadragesimūoctauum.

¶Non liceat in quadragesima natales martyrum celebrare,sed tantū sabbato,& dominica pro cō⁄ D
memoratione eorum oblatiōes offerre,sed nec natalicia,nec nuptias liceat in quadragesima celebrari

Capitulum quadragesimūnonum.

¶Non liceat ante duas septimanas pasche,sed ante tres ad baptismū suscipere aliquē. Oportet autē E
vt in ipsis diebus qui baptizādi sunt symbolum discant, & in quinta feria nouissime septimane epi
scopo vel presbytero reddant. Capitulum quinquagesimum.

¶Non liceat quinta feria nouissime septimane ieiunium soluere, & omnem exhonorare quadra⁄ F
gesimam,sed sincere abstinentes totam quadragesimam peragere

Capitulum quinquagesimūprimum

¶Omni tempore episcopo liceat chrisma conficere,& per suas dioceses destinare,ita vt dirigendum G
chrisma diaconus aut subdiaconus ante diem pasche de singulis ecclesiis ad episcopum destinetur.

Capitulum quinquagesimūsecundum.

¶Presbyter presente episcopo non signet infantes,nisi forte ab episcopo fuerit illi preceptum. H

Capitulum quinquagesimūtertium.

¶Non liceat presbytero prius episcopo introire in baptisterium sed cum episcopo,nisi forte aut ab I
sens fuerit,aut egrotus. Capitulum quinquagesimumquartum

¶Si qua mulier pregnans desiderauerit gratiā baptismi percipere, quando voluerit habeat pote⁄ k
statem.Nā nichil participat in hoc mater infanti qui nascitur,propterea quod vnicuiq; propria vo⁄
luntas in confessione monstretur. Capitulum quinquagesimūquintum.

¶Non oportet aliquid aliud in sanctuario offerri preter panē & vinū & aquā, que in typo christi L
benedicuntur,quia dum in cruce penderet de corpore eius sanguis effluxit & aqua, hec tria vnum
sunt in christo Iesu.Hec hostia & oblatio dei in odorem suauitatis.

Capitulum quinquagesimūsextum.

¶Forasticis presbyteris presente episcopo vel presbyteris ciuitatis offerre non liceat,neq; ministra⁄ M
re in populo nisi forte illis absentibus. Capitulum quinquagesimūseptimum

¶Si quis presbyter publica penitentia a sacerdote accepta,aut aliqua necessitate die dominica pro N
quadam religione ieiunauerit,sicut manichei anathema sit.

Capitulum quinquagesimumoctauum.

¶Similiter & quod ab apostolis traditū canon tenet antiquus, placuit vt per omnes dominicas, & O
per omnes dies pasche vsq; ad quinquagesimū non prosternant se in oratione humilitatis,sed recto
vultu ad dominum fungantur orationis officio,quia in his diebus gaudium resurrectionis domini
celebramus. Capitulum quinquagesimūnonum.

¶Si quis non pro abstinentia sed pro execratione escarum abstinet placuit sancto concilio, vt pre⁄ P
gustet,& sic si vult abstinere abstineat.Si autem spernit,ita vt olera cocta cum carnibus non degu⁄
stet, iste non obediens,nec suspitionem heresis a se remouens deponatur de ordine clericatus.

Capitulum sexagesimum

¶Non liceat sacerdotibus vel clericis aliqua spectacula in nuptiis vel in cōuiuiis spectare,sed opor Q
tet anteq; ingrediātur ipsa spectacula surgere & redire inde.

Capitulum sexagesimūprimum.

¶Non liceat clericos incantatores esse & ligaturas facere quod est colligatio animarū, si quis hec fa R
cit,de ecclesia proiiciatur. Capitulum sexagesimūsecundum.

¶Non liceat sacerdotes vel clericos,sed nec religiosos laicos conuiuia facere de confertis. S

Capitulum sexagesimumtertium.

¶Si qui oblitus timorem domini,& sanctam scripturam que dicit, pecuniam suam non dedit ad T

Universidad de Deusto Biblioteca

vsuram,post hanc agnitionē sancti concilii fenerauerit,& cētesimā exegerit,aut ex quolibet negotio turpe lucrū quesierit,& per diuersas species vini vel frugis,vel cuiuslibet rei emendo vel vendendo aliqua incrementa susceperit,depositus de gradu suo alienus habeatur a clero.

Capitulum sexagesimūquartum.

A ¶Si quis presbyter aut diaconus vel quilibet clericus ecclesie deputatus,si intra ciuitatem fuerit,aut in quolibet loco in quo ecclesia est, & ad cotidianum psallendi sacrificium matutinis vel vespertinis horis ad ecclesiam non conuenit,deponatur a clero,si tamen castigatus veniam ab episcopo per satisfactionem noluerit promereri.

Capitulum sexagesimūquintum.

B ¶Non liceat quēlibet clericum die dominico ab ecclesia absentem esse,sed missarū solēniis interesse & ieiunio.

Capitulum sexagesimūsextum.

C ¶Non oportet clericos vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire cōuiuia, neq; aliquando clericos nisi ymno dicto edere panem,& post cibos gratias auctori deo referre.

Capitulum sexagesimūseptimum.

D ¶Non oportet clericos comā nutrire & sic ministrare,sed attonso capite patētibus auribus,& secundum aaron talarem vestem induere,vt sint in habitu ornato.

Capitulum sexagesimūoctauum

E ¶Non oportet psalmos compositos & vulgares in ecclesia dicere,neq; libros qui sunt extra canonē legere nisi solos canonicos noui & veteris testamenti.

Capitulum sexagesimūnonum.

F ¶Non oportet clericos ignaros presumptores super monumenta in campum mysteria portare,aut distribuere sacramenta,sed aut in ecclesia,aut in basilica vbi martyrū reliquie sunt posite,ibi pro defunctis oblationem offerri.

¶Sequuntur canones ad laicos pertinentes.

Capitulum septuagesimū.

G ¶Non liceat christianis prandia ad defunctorum sepulchra deferre,& sacrificare mortuis.

Capitulum septuagesimūprimum.

H ¶Non liceat laicis vel clericis ab hereticis eulogias accipere,quia maledictiones magis sunt q̄ benedictiones,neq; liceat aut cum hereticis aut cum schismaticis orare.

Capitulum septuagesimūsecundum.

I ¶Si quis paganorū consuetudinē sequēs diuinos,& sortilegos in domū suā introduxerit, quasi vt malum foras mittant,aut maleficia inueniant,vel lustrationes paganorum faciant,quinq; annis penitentiam agant.

Capitulum septuagesimūtertium.

K ¶Non liceat christianis tenere traditiones gentiliū, & obseruare & colere elemēta,aut lune,aut stellarum cursus,aut inanē signorum fallaciam pro domo facienda, aut propter segetes vel arbores plantādas vel coniugia sociandā.Scriptū est enim. Omnia que facitis,aut in verbo,aut in opere omnia in nomine domini nostri Iesu christi facite gratias agentes deo,

Capitulum septuagesimūquartum.

L ¶Non liceat agere diē kalēdarū & otiis vacare gentilibus, neq; lauro aut viriditate arborum cingere domos. Omnis hec obseruatio paganissima est.

Capitulum septuagesimūquintum.

M ¶Non liceat in herbarum collectionibus que medicinales sunt aliquas obseruationes,aut incantationes attendere nisi tantū cum symbolo diuino,& oratione dominica,vt tantū deus creator omniū & dominus honoretur.

Capitulum septuagesimūsextum.

N ¶Non liceat mulieres christianas aliquā vanitatem in suis lanificiis obseruare,sed deum inuocent adiutorem,qui eis sapientiam texendi donauit

Capitulum septuagemūseptimum.

O ¶Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem irruerit, septem annis penitentiam agat.

Capitulum septuagesimūcctauum.

P ¶Si qua mulier fornicata fuerit & infantē qui exinde fuerit natꝰ occiderit,& que sluduerit abortū facere,& quod conceptum est necare,aut certe vt nō concipiat elaborare siue ex adulterio,siue ex legitimo coniugio, has tales mulieres in morte recipere cōmunionem priores canones decreuerūt,nos tamen pro misericordia siue tales mulieres,siue conscias scelerum ipsorum decem annis agere penitentiam iudicamus.

Capitulum septuagesimūnonum.

¶Si quis

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Si quis voluntarie homicidium fecerit,ad ianuam ecclesie catholice semper subiaceat,& cõmunionem in exitu vite sue recipiat,si autem non volũtarie,sed casu aliquo homicidium fecerit,prior canõ septem annis agere penitentiam iussit,secundus canon quinq; mandauit. A

Capitulum octuagesimum

¶Si qua mulier duos fratres,aut si quis vir duas sorores habuerit a cõmunione abstineant vsq; ad mortem,in morte autem ab eis cõmunione accepta,si de infirmitate cõualuerint,agant plenam penitentiam tempore constituto. B

Capitulum octuagesimũprimum.

¶Si quis multis nuptiis fuerit copulatus penitentiam agat,conuersio autem & fides penitentis cõpendit tempus. C

Capitulum octuagesimũsecundum.

¶Si quis cuiuslibet animalis cõmixtione peccauerit,quindecim annis in humilitate subiaceat ad ecclesie ianuam,& post hos aliis quinq; annis in orationis cõmunionẽ receptus penitentiam agat,& sic gratiam suscipiat sacramenti,Interrogentur autem alii de eo qualẽ vitam in penitentia egerit,& sic cõmunionis misericordiã consequatur,Si quis autem post viginti annos habens vxorẽ huic peccato irruerit viginti quinq; annis humilitati subiaceat & quinq; annis orationibus tantũ cõmunicãs postea recipiat sacramẽtum,Quod si hanc mensurã aliquis trãsgressus fuerit, sacramentũ in exitu consequatur,oportet enim tales inter demoniosos orare. D

Capitulum octuagesimũtertium.

¶Si quis de corpore exiens nouissimũ & necessarium cõmunionis viaticum expetit, non ei denegetur,quod si in desperatione positus post perceptã cõmunionem iterum sanus fuerit factus,tãtum oratione particeps sit.Nam non accipiat sacramentũ,donec constitutum pure impleat temp⁹,Qui ergo in exitu mortis sunt, & desiderant accipere sacramentum,cum consideratione & ꝓbatione episcopi accipere debent. E

Capitulum octuagesimũquartum.

¶Si quis intrat in ecclesiam dei,& sacras scripturas audit,& pro luxuria sua auertit se a cõmuniõe sacramẽti,& in obseruãdis mysteriis declinat constitutam regulam disciplinę,illum talem proiicendum de ecclesia catholica esse decernimus donec penitentiam agat,& ostendat fructum penitentie sue,vt possit communione percepta indulgentiam promereri. F

Capitulum octuagesimumquintum.

¶Non liceat cõmuinicare excõmunicatis,neq; in domos eorũ introeũtes orare cũ eis,neq; liceat cũ eis in alia ecclesia segregari, si autem aliquis episcopus,aut presbyter,aut diacon⁹,aut quilibet ecclesiasticus excõmunicato cõmunicauerit quasi perturbans omnem disciplinam ecclesiasticam excõmunicetur. G

¶Explicit liber excerptorum sancti Martini braccarensis episcopi ex synodis orientalium.

INCIPIT CONCILIVM BRACCARENSE TERTIVM HABITVM ANNO QVARTO VVAMBANI REGIS ERA. DCXIII.

DECENTER SATIS PER DIVINVM SPIRITVM IN BRACcarensi vrbe collecti,& de his que intra ecclesiã peruersa actione geruntur tractaturi cõuenim⁹,vt adiuuãte nos illo qui dicit, vbicũq; duo vel tres collecti fuerint in nomine meo,ibi ero in medio eorum pari animo pariq; deuotionis studio exurgentes male habitos extirpemus errores, Et enim dũ nos in vnũ synodalis actio aggregasset,debitis in sedibus collocati primum de sancte fidei sacramento cepimus habere sermonem,scilicet ne aut vanitate disputantiũ aut nescientia simplicium erroris quippiã in hoc sacramento fidei teneretur, vnde cum omnes nos in vera fidei vt speculum perlustraremus illesos,i eo quia nullum nostrum schismatici erroris fati gauerat turbo,sed vera nos & simplex in hoc sacramento apostolica ostendit idoneos ꝑdicatio,grates omnipotenti peregimus deo,quod hãc nostre fidei regulã ipsis verbis atq; sententiis cõmemoranter pretexuimus,quibus & in cõuentu nicenĩ concilii declaratam esse scimus. H

CRedimus in vnum deum patrem omnipotentem factorẽ celi & terre, visibiliũ omniũ & inuisibilium conditorẽ,Et in vnum dominũ Iesum Christum filiũ dei vnigenitum,ex patre na- I

Universidad de Deusto Biblioteca

tum ante omnia ſecula. Deum ex deo, lumē ex lumine, deum verum ex deo vero, natum non factū, omouſion patri hoc eſt eiuſdem cum patre ſubſtantie, per quē omnia facta ſunt que in celo, & que in terra, qui propter nos & propter noſtram ſalutem deſcendit, Et incarnatus eſt de ſpiritu ſancto nat⁹ ex maria virgine, Homo natus ſub pontio pilato, ſepultus tertia die reſurrexit, aſcendit in celos ſedet ad dexteram dei patris, iterum venturus iudicare viuos & mortuos. Cuius regni non erit finis. Credimus & in ſpiritum ſanctum dominū viuificatorē, ex patre & filio procedentē, cum patre filio adorandum & glorificādū. Qui locutus eſt per prophetas. Et vnam ſanctam catholicam & apoſtolicā eccleſiam. Confitemur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Expectamus reſurrectionem mortuorum. Et vitam futuri ſeculi. Amen.

A POſt huius ſancte fidei ſacramentum relegatus eſt in contione omnium noſtrum error manifeſtus pariter & diuerſus, qui tanta debet diſcipline arte retundi quanta & peruerſitate comprobatur infundi. Quidā enim in ſacrificiis domini relati ſunt lac ꝓ vino offerre, euchariſtiā quoq; vino madidā pro complemento cōmunionis credunt populi porrigendā, & quod peius his omnibus eſt quidā ſacerdotum in vaſis domini epulas ſibi apponunt, & manducare in eis preſumunt, quidā etiam ex ſacerdotibus relati ſunt, qd eccleſiaſtice conſuetudinis ordine pretermiſſo miſſam ſine ꝓce orationis audeāt dicere, & quod in ſolēnitatibus martyrū reliquias ſuo collo imponant, & in ſellulis non ab aliis ſe portandos niſi ab abbatis diaconibus credant. Illud quoq; quod pleriq; ſacerdotum abſq; teſtimonio cum feminis cōmorātur, & quod quidā illorum honoratos fratres ſuos verberibus indiſcretis ſubiiciāt, Nec nō & illud quod quidam ſymonis cupiditate arrepti quos ordinaturi ſunt ſub cautione dimittant, qualiter poſtq̄ ordinati fuerint, pecuniam ab illis promiſſam accipiāt. Illud quoq; quod familiam eccleſie in propriis laboribus quaſſant damnū e dominicis faciētes, que omnia ne confuſe videātur eſſe prolata, diſcretis titulorum ordinibus credimus ſubnectenda.

Incipiunt capitula.

i Vt repulſis omnibus opinionibus ſuperſtitionum panis tantū & vinū aqua permixtum in ſacrificio offerātur.

ii Ne vaſa domino ſacrata humanis vſib⁹ ſeruiant.

iii Ne ſacerdos ſine orario miſſam audeat celebrare.

iiii Ne ſacerdotes ſiue qcūq; ex clero ſine teſtimonio cū quibuſlibet feminis habitēt.

v De damnata ꝑſumptiōe quorūdā epiſcoporū q̄ in feſtiuitatib⁹ martyrū ad eccleſiā ꝓcedētes, appenſis collo reliquis abbatis diaconibus in ſellulis vectantur.

vi De honeſtate honoratorū & diſciplina.

vii Ne promiſſione munerum honoris gratia venundetur.

viii Ne rectores eccleſie prius ꝓpria q̄ eccleſiaſtica iura laborare intendant.

Capitulum primum.

B

QVM OMNE CRIMEN ATQVE PECCATVM OBLATIS deo ſacrificiis deleatur, quid de cetero pro delictorum expiatione domino dabitur, quando in ipſa ſacrificii oblatiōe erratur? Audiuim⁹ enim quoſdā ſchiſmatica ambitione detentos contra diuinos ordines, & apoſtolicas inſtitutiones lac pro vino in diuinis ſacrificiis dedicare, alios quippe intinctam euchariſtiā populis pro complemēto cōmunionis porrigere, quoſdā etiā nō expreſſum vinū in ſacramentis dominici calicis offerre, ſed oblatis tantū populos cōmunicare, Quod quā ſit euāgelice atq; apoſtolice doctrine cōtrariū & conſuetudini eccleſiaſtice aduerſum, nō difficile ab ipſo fonte veritatis ꝓbatur, a quo ordinata ſacramentorum myſteria ꝓceſſerūt. Cū enim magiſter veritatis verum ſalutis noſtre ſacrificiū ſuis cōmendaret diſcipulis nō illis lac ſed panē tātū & calicem ſub hoc ſacramēto cognoſcimus cōmendata. Ait enim euāgelica veritas, Accepit Ieſus panē & calicē, & benedicēs dedit diſcipulis ſuis. Ceſſet ergo lac in ſacrificio offerri, quia manifeſtum & euidēs exēplū euāgelice veritatis illuxit, quod ꝑter panē & vinū aliud offerri nō ſinit. Illud vero qd pro cōplemento cōmunionis intinctā tradūt euchariſtiā populis, nec hoc ꝓlatū teſtimoniū ex euāgelio recipit, vbi apoſtolis corp⁹ ſuū & ſanguinē cōmendauit, ſeorſum enim panis, & ſeorſum calicis cōmēdatio memoratur. Nā intinctū panē aliis chriſtū ꝑbuiſſe non legimus excepto illi tātū diſcipulo quē intincta Bucella magiſtri ꝓditorē oſtēderet, nō que ſacramēti hui⁹ inſtitutionē mōſtraret.

Nam quod

Universidad de Deusto

Nã qd de exp̃sso botro.i.de vuatũ granis populus cõicatur,valde est omnino cõfusum. Calix eni dominicus iuxta qd qdã doctor edisserit vino & aqua pmixtus debet offerri,qa videmus in aqua populũ intelligi,in vino vero ostendi sanguinẽ Christi. Ergo quando in calice vino aqua miscetur,xp̃o populus adunatur,& credentium plebs ei in quẽ credidit copulatur & iũgitur. Q ue copulatio & cõiunctio aque & vini sic miscetur in calice dñi,vt cõiunctio illa nõ possit separari, nã si vinum tantũ quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis,si vero aqua sit sola, plebs incipit esse sine xp̃o. Ergo qñ botr⁹ solus offertur in quovini tantũ efficiẽtia demõstratur,sacrametũ nre salutis negligitur,qd p aquã significatur,Nõ eni potest calix dñi esse aqua sola,aut vinũ solũ,nisi vtrũq; sibi misceatur,& iõ qa iã ex eo plurima & multiplex maiorũ manauit sentẽtia,quorũ pietas in deũ religiosa sacramẽtorũ horũ & efficientias copiosas disseruit,& institutiões verissimas declarauit,oĩs talis error atq; p̃sumptio cessare iã decetero debet,ne puerorũ inordiata cõpago statũ veritatis eneruet,Et iõ nulli deiceps licitũ sit aliũ in sacrificiis diuinis offerre nisi iuxta antiquorũ sniam cõciliorũ panẽ tãtũ & calicẽ vino & aq̃ pmixtũ. De cetero aliter quam preceptum est faciens tam diu a sacrificando cessabit,q̃diu legitima penitentie satisfactione correptus ad gradus sui officii redeat quod amisit.

Capitulum secundum.

¶Omni cura omniq; studioq; prouidẽdum est, ne hi qui locum videntur obtinere regiminis,cõtumeliam videantur inferre celestibus sacramentis. Et enim quod & auditui terribile & vitui execrabile iudicatur relatum est nobis quod quidam sacerdotum sacrilega temeritate precipites vasa domini in proprios vsus assumant,epulasq; sibi in eis comedendas apponant, quod malum & obstupẽtes deflemus,& deflentes obstupescimus,vt illic humana temeritas sibi epulum preparet, vbi sanctum spiritum cognoscitur aduocasse,& ibi esum carnium crapulatus assumat,vbi diuia visus est celebrasse mysteria,& in quibus tantum sibi offerri sacramenta pro expiatione delictorum precepit,in his expleat volũtatem ludibrii sui. Et ideo huius decetero presumptionis persona que sciendo diuina vasa,vel ministeria aut in vsus transtulerit,aut comedere in his,vel poculũ sibi sumẽdũ elegerit,gradus sui vel officii periculũ sustinebit,ita tamenvt si de secularibus fuerit,perpetua excõmunicatione damnetur,siuero religiosus ab officio deponatur,Sub hac quoq; dãnationis sententia & illi obnoxii tenebũtur ecclesiastica ornamenta,vel a alia quelibet indumenta, atq; etiam vtensilia sciendo in suos vsus transtulerint,vel alii donanda,vel vendenda crediderint. A

Capitulum tertium.

¶Q uoniã antiqua ecclesiastica nouerimus institutione prefixũ,vt oĩs sacerdos cum ordinatur orario vtroq; humero ambiatur,scilicet vt qui impturbatus precipitur consistere inter prospera & aduersa virtutum semper omamẽto vtrobiq; circunseptus appareat humero,qua ratione tempore sacrificii non assumit quod se i sacramẽto accepisse non dubitat? Proinde nobis omnibus cõuenit,vt quod quisq; percepit in consecratione honoris,hoc retineat & in oblatione,vel perceptione sue salutis,scilicet vt cum sacerdos ad solemnia missarũ accedit,aut ipse deo sacrificiũ oblaturus,aut sacramentũ corporis & sanguinis domini nostri iesu christi sumpturus non aliter accedat,quam orario vtroq; humero circunseptus,sicut & tẽpore ordinationis sue dinoscitur cõsecratus,ita vt de vno eodemq; orario ceruicem pariter &vtrumq; humerũ premens signũ in suo pectore preparet crucis,si quis aliter egerit excommunicationi debite subiaceat. B

Capitulum quartum.

¶Q uamq̃ antiqua canonum institutio de huiusmodi presumptione absolutas & multiplices disciplinas,atq; institutiones ediderit,nos tamen breuitatis causa omnẽ fornicandi occasionẽ cupientes auferre id omnimoda sancim⁹ auctoritate tenendum,vt nullus sacerdotũ siue quisq; de clero absq; honesto & cõpetenti testimonio excepta sola matre cũ quibuslibet feminis secrete se p̃sumat adiũgere,& nõ solũ cũ extraneis mulieribus,sed cũ ipsis etiã sororibus,vel propinquis ne licentia sororũ,vel ꝓpinquarũ mulierũ quisq; solus familiarior habeatur, ad ꝓpetrandũ scelus. Huius ergo preceptiõis transgressor sex mensibus se nouerit penitentie legibus subiacere. C

Capitulum quintum.

¶Bona si quidẽ res est diuina sacerdotib⁹ contrectatare mysteria,sed cauendũ valde est,ne hoc quisq; ad vsum prauitatis sue intorqueat,vnde soli deo de bona cõsciẽtia placere debuerat,Scriptũ esteni,ve his qui faciunt opus dñi fraudulenter & desidiose,vt eni quorundã eõrum detestanda presumptio nostro se cetui intulit dirimenda,agnouimus quosdam de episcopis quod in solemnitatibus martyrũ ad ecclesiam progressuri reliquias collo suo imponãt,vt maioris fastus apud homines gloria intume D

Universidad de Deusto Biblioteca

ſcant, quaſi ipſi ſint reliquiarum archa,leuite albas induti in ſellulis eos deportēt. Q ue deteſtāda pre/ ſumptio abrogari per omnia debet,ne ſub ſanctitatis ſpecie ſimulata vanitas ſola preualeat,ſi modum ſuum vniuſcuiuſq; ordinis reuerētia nō agnoſcat, & ideo antiqua in hac parte, & ſolēnis conſuetudo ſeruabitur,vt in feſtis quibuſq; diebus archam domini cum reliquiis non epiſcopi,ſed leuite in hume ris geſtent, quibus & in veteri lege onus idem impoſitum nouimus eſſe preceptum . Q uod ſi & epiſcopus reliquias per ſe deportare elegerit,non ipſe a diaconibus in ſellula vehatur,ſed potius pedes eque vna cum populi progreſſione procedente ad conuenticula ſanctarum eccleſiarum ſancte dei reli quie per eundem epiſcopum portabuntur, iam vero qui hec inſtituta ſciendo adimplere diſtulerit, quamdiu in officio fuerit a ſacrificando ceſſabit.

Capitulum ſextum.

¶ Cum beatus apoſtolus arguere obſecrare vel increpare in omni patientia precipiat,extra hanc do/ ctrinam nouimus quoſdam ex fratribus tantis cedibus in honoratos efferueſcere,quanta poterant la/ trocinantium promereri perſone. Et ideo qui gradus iam eccleſiaſticos meruerūt, id eſt preſbyteri ab bates & leuite qui excepto grauioribus & mortalibus culpis nullis debent verberibus ſubiacere, nō eſt dignum vt paſſim vnuſquiſq; prelatus honorabilia membra ſua prout voluerit,& ei placuerit verbe/ ribus ſubiici at & dolori, ne dum incaute ſubdita percutit membra, ipſe quoq; debitam ſibi ſub/ ditorum reuerentiam ſubtrahat,iuxta illud quod quidam ſapiens dixit, leniter caſtigatus reuerentiā exhibet caſtiganti,aſperitatis autem nimie increpatio,nec increpationem recipit nec ſalutem, & ideo ſi quis aliter quam dictum eſt predictos honorabiles ſubditos licentia percepte poteſtatis elatus malitia tantum crediderit verberandos iuxta modum verberum quem intulerit excommunicationem pari ter & exilii ſententiam ſuſtinebit.

Capitulum ſeptimum.

¶ Q uia non expedit,vt donum ſancti ſpiritus pecuniis comparetur,quamq; ex hoc antiquorum ca nonum diſcipline maneant diuerſe, tamen quia neceſſe eſt vt frequentius retundatur quod ſine in/ termiſſiōe preſumitur,ideo nouelle huius inſtitutionis formulam inſtituentes decernimus, *quicunq;* pro conferendo cuiq; ſacerdoti gradu,aut munus quodcunq;, aut promiſſiones muneris anteq; ordi netur acceperit,vel etiam poſtq; ordinatus fuerit in aliquo ſe pro hoc ipſo preſumpſerit munerari, ſiue qui dederit,ſiue ille qui acceperit, iuxta ſententiam Calcedonenſis concilii gradus ſui periculum ſuſti nebit.

Capitulum octauum.

¶ Non decet rectores eccleſie in ſuis ſtrenuos,& in eccleſiaſticis rebus eſſe remiſſos.Nam quorundā fertur opinio quod quidam ſacerdotum familias eccleſie ſic in ſuis laboribus quaſſent rei proprie pfe ctum augentes,dominicis vero diſpendium nutrientes. Vnde quicunque ſub hoc neglectu res diui/ nas laborare diſtulerit placito ſpeciali diſtringendus eſt, qualiter ſi de rebus ſeu augmentis eccleſie ſic queſtum laboribus ſuis proprie auxit,& ex hoc eccleſiaſticis rebus aut neglectum laboris exhibuit,aut minorationem, vel perditionem induxit,quicquid in rebus eccleſie minuit illi reſtituat ex cuius reb9 atq; ſuffragiis ſuos cōuictus fuerit āpliaſſe labores. Q uod ſi aliquid pro vtilitatibus eccleſie,aut ſub/ ſtantie expendit,aut diſpendii,vel perditionis quippiam tulit,ſi hoc comprobari potuerit,totum illi a rebus eccleſie eiuſdem reformabitur pro cuius vtilitatibus id expēdiſſe probatur,Gratias itaq; omni/ potēti pagimus,poſt hec ſit pax ſalus,& diuturnitas piiſſimo,& amatori chriſti domino noſtro Vua bano regi,cuius deuotio nos ad hoc decretum ſalutiferum conuocauit,diuinam poſtulantes clementi am,vt gloria Chriſti regnū eius corroboret vſq; ad vltimā ſenectutem preſtante ipſo,q cū pre, & ſpi ſancto viuit & gliatur in Trinitate Deus,in ſcla ſclorū. Amen. Leodigius in xpi noie eps ſubſcripſi. Iulianus i xpi noie eps ſubſcripſi,genitib9 in xpi noie tudēſis eccle eps ſubſcripſi, Frcaric9 deo iubā te portugalēſis eccleſie eps ſubſcripſi,Beia in xpi nomine Brittaniēſis eps eccleſie ſubſcripſi, Iſidorus aſturēſis eccleſie eps ſubſcripſi. Alarius Aureſine eccleſie eps ſubſcripſi,Rectogerus lucēſis eccleſie eps ſubſcripſi.Hilduliſus qui cognominor Felix hirienſis eccleſie epiſcopus ſubſcripſi.

¶ Explicit Concilium Braccarenſe tertium.

¶ INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII SPALENSIS PRIMI.

¶ De concilio Spalēſi ad pegaſium epiſcopum miſſo. Capitulum primum.
¶ De mancipiis eccleſie ab epiſcopo proximis ſuis collatis. Capitulum ſecundum
¶ De clericis cum quibus mulieres cohabitant. Capitulum tertium.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIT CONCILIVM SPALENSE PRIMVM.

DOMINO SANCTO ET REVERENTER A NOBIS HO A
norando carissimo fratri Pegasio episcopo, Leander, Iohannes, Agapius, Stephanus, Basilius, Velatus, Sintitio, & Petrus Episcopi qui in vna Vrbe Spalense assumus, Sanctitatem tuam charitatis studio salutãtes precamur dominum qui nos de salute mutua, vel visione letificare dignatur te letum multo conseruet in tempore.

Capitulum primum.

¶Interea considentibus nobis in ecclesia Spalensi sancta Hierusalẽ breue mãcipiorum ecclesie que liberasse visus fuerat decessor tuus sancte recordationis Gaudentius episcopus vestri nobis diaconi obtulerunt, & non solum que liberauerat ibidem relegimus, sed etiam que proximis suis de famulis ecclesie dõauerat in eodem breui inuenimus ãnotata, Qua de re canonum instituta consuluimus, si talis libertas, aut transactio potuisset esse stabilis. Comperimus autem in canone, vt episcopus qui res proprias excepto filiis, & nepotibus alteri, & nõ ecclesie sue dimiserit, quicquid de ecclesie rebus, aut donauit, aut vendidit, aut quoquomodo ab ecclesia transtulit irritum haberetur. Et ideo si res precessoris tui Gaudentii episcopi ecclesia vestra nõ possidet, liberi qui ab eo facti sunt, nõ sunt legitime absoluti. Ceterum si res illius in compensationem ecclesie vestre deseruiunt, illi prorsus maneant liberi. Nam vt dictum est, si prestitum de rebus suis non fecit, tale dãnum vtiq; ferre non debuit. Propterea ergo de vno consensu omnes significamus magis humanius q̃ seuerius cogitantes, vt hi quos constat tali conditione fuisse liberatos in iure ecclesie maneant vt idonei, & peculiũ suum non aliis personis, sed tantum filiis suis derelinquant, ipsis quoque filiis & nepotibus cum peculiis ipsorum quasi idoneis in iure ecclesie permanentibus in extaneam eis non liceat personam qpiam transmittere, Si qui eorum sine herede decesserint peculium eorum sancte proficiat ecclesie. B

Capitulum secundum.

¶Ea vero mancipia que memoratus episcopus de iure ecclesie sublata suis proximis contulit, si similia de proprio suo ecclesie ipsi non compensauit. ecclesia vestra absq; aliqua oppositione recipiat. Hãc formam non solum vestra hoc est astigitana seruabit ecclesia, sed & omnes qui per omnem beticam prouintiam tali conditione vel sorte de iure ecclesie commearunt, pari sententie subiacebunt, Durum est enim atq; irreligiosum, vt episcopus qui ecclesiasticis stipendiis viuit, & proprietatem suam lucris ecclesie minime confert, aliorum oblationes a iure ecclesiastico priuet. C

Capitulum tertium.

¶Inter cetera vero cognoscite a nobis hoc definitum pro abolendis maculis clericorum, quia quidam episcoporum non obseruantes nuper edictum concilii Toletani decretum minus solliciti in subiectis existunt, placuit proinde vt si presbyter diaconi, vel derici consortia extranearum feminarum, vel ancillarum familiaritatem per sacerdotis sui admonitionem a se minus remouerint, seculi iudices easdem mulieres cum voluntate & permissu episcopi comprehẽsas in suis lucris vsurpent, vt vitiũ hoc dum sacerdos inhibere non preualet, potestas iudicialis cohereeat dato tamen ab eisdem iudicibus sacramento episcopo, vt eas clericis nulla arte restituant, quod si restituerint ipsi iudices sententia excommunicatiõis feriãtur. Mulieribꝰ vero illis iuxta priores canones a sacerdote distractis precium earum indigentibus dispensetur, que statuta manu nostra subscripsimus, data ad sanctitatem vestram die secundo Nonas nouembris. Anno quito gloriosi domini nostri Reccaredi regis Era. DC.XXVIII. Leander ecclesie sancte Spalensis episcopus hanc constitutionem firmaui & subscripsi. Iohãnes episcopus agabrensis hanc constitutionẽ firmaui & subscripsi Agapius ecclesie sancte Cordubẽsis eps hãc constitutionem firmaui & subscripsi. Stephanus episcopus eliberitanus hanc constitutionem firmaui & subscripsi, Basilius episcopus elipensis hanc constitutionem firmaui, & subscripsi. Celatus episcopus tuicitanus hanc constitutionem firmaui, & subscripsi. Petrus episcopus alberitanus hanc constitutionem firmaui, & subscripsi. D

¶Explicit Concilium Spalense primum.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII SPALENSIS SECVNDI.

i ¶De theodulphi malacitane ecclie que rimoniis aduersus reliquos episcopos p quibusdam parochiis.

ii ¶De querimoniis fulgentii & honorii episcoporum pro quibusdam parochiis.

iii ¶De desertoribus clericis, vt episcopis suis restituantur.

iiii ¶De bigamis ad presbyteriū, vel diaconatum non promouendis.

v ¶Ne presbyteri dianonum, vel presbyterum ordinare presumant.

vi ¶De presbyteris vel diaconib⁹ ab vno episcopo non deponendis.

vii ¶De his qui prohibentur corepiscopis presbyteris in ecclesiasticis sacramentis agere.

viii ¶De superbis ecclesie libertis, vt ad seruitium reuocentur.

ix ¶De economis, ne ex laicis constituantur.

x ¶De monasteriis non conuellendis.

xi ¶De monasteriis virginum, vt a monachis tueantur.

xii ¶De quodam acephalorum episcoporum.

xiii ¶De duabus in christo naturis & vna persona.

¶Finiunt capitula.

INCIPIT CONCILIVM

SPALENSE SECVNDVM HABITVM ERA.DC.LIX.TEMPORE SISEBVTI REGIS.

A IN NOMINE DOMINI ET SALVATORIS NOSTRI Iesu christi Isidorus, Bisinnus, Rufinus, Fulgētius, Cambra, Fidentius, Theodulphus, & Honorius episcopi qui pariter in vrbe Spalensi pro aliquibus ecclesiasticis negotiis coadunati sumus. Cōsidentibus ergo nobis in secretario sacrosancte Hierl'm spalēsis ecclesie cum illustribus viris Sisibuto rectore rerum publicarum, atq; sualane actore rerum fiscalium stāte religiosissimo clericorum cetu.

Capitulum primum.

B ¶Prima actiōe Theodulphi malacitane antistitis ecclesie ad nos oblata precatio est asserētis antiquā eiusdem vrbis parochiam militaris quodam hostilitatis discrimine fuisse decisam, & ex parte aliqua ab ecclesiis astrigitane celeberritane atque Agabrensis vrbium esse retentam, pro qua re placuit. vt omnis parochia que ab antiqua diticne ante militarem hostilitatem retinuisse ecclesiā suam ql quis comprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut einm per legem mundialem, hi quos barbarica seueritas captiua necessitate transuexit postliminio reuertentibus redditur antiqua possessio, non aliter & ecclesia receptura parochiam quam ante tenuit cum rebus suis siue ab aliis ecclesiis possideatur, siue in cuiuslibet possessionem transfusa sit, non enim erit obiicienda prescriptio temporis, vbi necessitas interest hostilitatis.

Capitulum secundum.

C ¶Inter memoratos fratres nostros fulgentium fastigitanum, & honorium cordubensem episcopos discussio agitata est propter parochiam Basilice cuiusdam quam horum alter celticensem, alter regimnensem asseruit. & quia inter vtrasq; partes hactenus limitis actio vindicata est, cui quamuis vetusta retentione nullum iuris preiudiciū afferret. Ideoq; ne in dubiū vltra inter eos nra denotaretur sententia prolatis canonibus synodalia decreta perlecta sunt, quorum auctoritas premonet ita oportere inhiberi cupiditatem, vt ne quis terminos alienos vsurpet. Ob hoc placuit inter alternas partes inspectionis viros mittendos, ita vt si in diocesis possidentis sitam basilicam veterib⁹ signis limes preuisus monstrauerit, ecclesie cuius est ius retentiōis sit eternum dominium. Quod & si limes legitimus eandem basilicam non reclusit, & tamen longe temporis probatur obiecta prescriptio, appellatio repetentis episcopi non valebit, quia illi trigenalis obiectio silentium imponit, hoc enim & secularium principum edicta precipiunt, & presulum Romanorum decreuit auctoritas, sin vero infra metas trigenas temporis extra alienos terminos Basilice iniusta retentio reperitur, repetentis episcopi iuri sine mora restituetur.

Capitulum tertium.

Universidad de Deusto Biblioteca

Tertia definitione ad nos oblata precatio est a reuerentissimo fratre nostro Cambra italicensi episcopo pro quodam clerico passando qui de ecclesie sue cultu in qua dicatus ab exordiis infantie fuerat, ad ecclesiam cordubensem se contulit, quem elegimus vt si nichil proponeretur de eo, sine dilatiōis obiectu proprio reformetur episcopo. Scribitur enim in lege mūdiali de colonis agrorum, vt vbi esse q̃que iam cepit ibi perduret. Non aliter & de clericis qui in agro ecclesie operantur canonum decreto p̃cipitur, nisi vt ibi permaneant vbi esse ceperunt. Ideoq; placuit, vt si quis clericus in ministeriis ecclesie proprie destitutis ad aliam transitum fecerit, compellente ad quem fugerit sacerdote ad ecclesiam quā prius incoluerat remittatur, qui vero eum susceperit, nec statim sine vllo nisu exceptionis ad propriam ecclesiam remittendum elegerit, quamdiu eum restituat communione se priuatum agnoscat, desertorem autem clericum cingulo honoris atq; ordinationis sue exutum aliquo tempore monasterio religari conuenit, sicq; postea in ministerio ecclesiastici ordinis reuocari, nam non poterit in talibus propagationibus aboleri licentia, nisi fuerit in eis propter correptionē discipline subsecuta censura. A

Capitulum quartum.

Quarta actione nunciatum est nobis apud Astigitanam ecclesiam quasdem nuper ordinationes illicitas extitisse, ita vt quidam viduarum mariti leuitarum ministerio sacrarentur quosquidem conuenit a gradu suscepto in irritum deuocari, nec vltra prouehi ad diaconii ministerium qui contra diuina atq; ecclesiastica iura instituti repiuntur. B

Capitulum quintum.

Quinto iudicio ad agnitionem nostri exanimis agabrēsis diaconi relatu deductū est de quibusdam ipsius ecclesie clericis, quorū dū vnus ad pbrī, duo ad leuitarū misteriū sacrarentur, ep̃s eorū oculorū dolore detentus fertur manum suam super hos tantum posuisse, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionē dedisse, q̃ licet ꝓpter tantā p̃sumptiōis audaciā poterat accusatus iudicio pnti dānari, si adhuc in corpore positus nō fuisset mortis vocatione p̃uctus, sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari nō pōt. hi q̃ supsunt & ab eo nō cōsecratiōis titulū, sed ignomine elogiū perceperūt, ne sibi licentiā talis vsurpatio faciat, decreuimus vt a gradu sacerdotalis vel leuitici ordinis quem peruerse adepti sunt depositi eqūo iudicio abiiciantur, tales enim merito iudicati sunt remouendi, quia praue inuenti sunt constituti. C

Capitulum sextum.

Sexta actiōe cōpimus fragitanū cordubēsis ecclie pbīm a pōtifice suo iniuste olim deiectū, & innocētē exilio condēnatū, quē rursus ordini suo restituentes id denuo aduersus presumptionē nostram decreuimus, vt iuxta priscorum patrum decretum synodali sententia nullus nostrum sine concilii examine deiiciendum quemlibet presbyterum vel diaconum audeat. Nam multi sunt qui indiscusses potestate tyrannica non auctoritate canonica damnant, & sicut nonnullos gratia fauoris sublimant, ita quosdam odio inuidiaq; permoti humiliant, & leui opinionis aura condemnant, quorum crimen non approbant. Episcopus enim sacerdotibus ac ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest. Si enim hi qui in seculo a dominis suis honorem libertatis adepti sunt in seruitutis nexum reuoluuntur, nisi publice apud pretores tribunali foro fuerint accusati, quantomagis hi qui diuinis altaribus consecrati honore ecclesiastico decorantur, qui pro peccato nec ab vno damnari, nec vno iudicante poterunt honoris sui priuilegiis exui, sed presentati synodali iudicio, quod canon de illis preceperit definiri. D

Capitulum septimum.

Septio examine relatū est nobis venerādissimū quondā agapiū Cordubēsis vrbis ep̃m frequēter corep̃os, vel pbros destinasse, q̃ tn iuxta canones vnū sunt q̃ absente pōtifice altaria erigerēt, basilicas cōsecrarēt, qd qdē nō ē mirū id p̃cepisse virū ecclesiastice discipline ignarū & stati a sclari militia in sacerdotale ministeriū delegatū, ergo ne vltra talis a nobis licētia vsurpetur cōi snia statuēdū oportuit. scientes q̃a sicut pbro vel corep̃o illicita cōsecratio ē altaris ita & cōstitutio. Erexit altare sol⁹ Aaron, ipse vnxit q̃a sūmus vti q̃ sacerdos dei erat sicut scriptū ē de eo, Moyses & Aaron in sacerdotib⁹ eius. Ideoq; id qd tātū facere principib⁹ sacerdotū iussum ē quorū typū Moyses & Aaron tenuerūt pbri q̃ filiorū Aaron gestāt ūgurā corripe nō p̃sumāt. Nā q̃uis cū ep̃is plurima illis misteriorū cōisit dispēsatio q̃dā tn auctoritate veteris legis, quedā nouellis, & ecclesiasticis regulis sibi ꝓhibita nouerit sicut pbīorum & diaconorū, ac virginū cōsecratio, sicut cōstitutio altaris bn̄dictio, vel vnctio, siqdē nec bn̄dicere eis ecclesiā, vel altaria cōsecrare, nec p ipositiōes manus fidelib⁹ baptizādis, vel cōuersis ex heresi spūm tradere, nec chrisma cōficere, nec chrismate baptizatorū frontē signare, sed nec publice qdē i missa quēq; penitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hec omnia illicita esse presbyteris vel E

Universidad de Deusto Biblioteca

corepiscopis quia pontificatus apicem non habent,quem solis deberi episcopis auctoritate canonum
precipitur,vt per hoc & discretio graduum & dignitatis fastigium summi pontificis demonstretur,
sed neq; coram episcopo licere eis in baptisterium introire, nec presente antistite infante tingere,aut
signare,nec penitentem sine precepto episcopi sui reconciliare, nec eo presente sacramentum corporis
& sanguinis christi cõficere,nec eo coram posito populum docere,vel benedicere,aut salutare,nec ple-
bem vtiq; exhortari,que omnia eis a sede apostolica prohibita esse noscuntur.

Capitulum octauum.

A ¶ Octaua discussio agitata est de quodam helileo ex familia Agabrẽsis ecclesie,qui ab episcopo suo
traditus libertati de libertate confestim ad contumacie morbum transiliuit, sicq; per superbiam non
solum eiusdem episcopi maleficis artibus salutem ledere voluit,sed etiam patronam ecclesiam liberta-
tis immemor predamnauit,Aduersus quem ingratum actio canonũ ac legum auctoritas iuste diri-
gitur,scilicet vt immerite libertatis dãno mulctatus ad seruitutis nexum reuocetur,Talium enim sta
tus qui contra episcopum suum vel patronã ecclesiam nituntur decidere potius quam conseruare cõ-
uenit,vt quorum libertas pernitiosa est sit salutifera seruitus,vt qui superbire nouerint adepta libertate
proditi discant obedire subiecti.

Capitulum nonum.

B ¶ Nona actione didicimus quosdam ex nostro collegio contra mores ecclesiasticos laicos habere in
rebus diuinis cõstitutos economos. Proinde pariter tractantes eligimus,vt vnusquisq; nostrum secũ
dum calcedonensium patrum decreta ex proprio clero economum sibi constituat, Indecorum est
enim laicum vicarium esse episcopi,& seculares in ecclesia iudicare. In vno enim eodemq; officio nõ
debet dispar esse professio,quod etiam in lege diuina prohibetur dicente Moyse.Non arabis in bou
simul & asino,id est homines diuerse professionis in officio vno non sociabis. Vnde & oportet nos &
diuinis libris sanctorum patrum obedire preceptis,constituentes vt hi qui in administrationibus ec
clesie pontificibus sociantur discrepare non debeant,aut nec professione, nec habitu , nam coherere &
coniungi non possunt quibus & studia & vota diuersa sunt, Si quis autem episcopus post hac eccle-
siasticam rem aut per laicalem procurationem administrandam elegerit, aut sine testimonio eccno-
mi gubernandam crediderit,vere vt cõtemptor canonum,& fraudator ecclesiasticarum rerum non so
lum a Christo de rebus pauperum iudicabitur reus,sed etiam & concilio manebit obnoxius.

Capitulum decimum.

C ¶ *Decima actione poscentibus monasteriorum patribus pari sententia statuimus, vt cenobia nuper*
condita in prouintia Betica sicut & illa que sunt antiqua immobili & inconcussa stabilitate permane
ant solidata,Si quis autem (quod absit) nostrum,vel nobis succedẽtium sacerdotum quodlibet mona
sterium aut vi cupiditatis expoliãdum, aut simulatione aliqua fraudis conuellendum,aut dissoluen-
dum tentauerit, anathema effectus maneat, & a regno dei extraneus , nec proficiat illi bonum fidei
vel operis ad salutem,qui tante & salutaris vite destruxerit tramitem,Super hoc etiam vniuersi Betice
prouintie episcopi congregati eundem sacrilegum cetusq; sui euersorem a communione suspendãt,
& conuulsum monasterium cum rebus suis restaurent, vt quod impie vnus subuerterit omnes re-
forment.

Capitulum vndecimum.

D ¶ Vndecima actione communi consensu decreuimus,vt monasteria virginum in prouintia Betica
monachorũ administratiõe,ac presidio gubernẽtur,tũc enim salubria xpo dicatis virginibus prebem⁹,
quando eis patres spirituales eligimus,quorum non solum gubernaculis tueri, sed etiã doctrinis edi
ficari possunt,ea tamen circa monachos cautela seruata,vt remoti ab earũ familiaritate nec vsq; ad ve-
stibulũ habeãt accedẽdi familiare pmissum,sed neq; abbatẽ vel eũ qui pficitur extra eã que pest loqui
virginibus Christi aliquid que ad institutionem morum pertinent licebit,neq; cum ea sola que pre-
est frequenter eos loqui oportet,sed sub testimonio duarum vel trium sororum,ita vt rara sit accessio,
& breuis omnino locutio,Absit enim vt monachos (quod etiam dictũ nefas est) Christi virginibus
familiares esse velimus,sed iuxta quod iussa regularum vel canonum admonẽt longe discretos atque
seiunctos eorum tantum easdem gubernaculis deputamus, constituentes vt vnus monachorum pro
batissimus eligatur,cuius cure sit prediis earum rusticis,vel vrbanis intẽdere,fabricas extruere,& si qd
aliud est ad necessitatẽ monasterii ꝓuidere,vt xpi famule ꝓ aie sue tantũ vtilitate sollicite solis diuinis
cultibus operibusq; sanctis inseruiant,sane is qui ab abbate ꝑponitur,iudicio sui episcopi cõprobetur
vestes autem ille iisdem faciant a quibus tuitionem expectant,& ab iisdem denuo(vt predictum est)
laborum fructus & procurationis suffragium recepture,Si qui autem monachorum hãc ordinationẽ

aut

Universidad de Deusto Biblioteca

aut contempserint aut qualibet inertie dissolutione neglexerint,sciant quod eorum temeritas atq; superbia excommunicationis sit plectenda censura.

Capitulum duodecimum.

Duodecima actione ingressus est ad nos quidam ex heresi acephalorum natione syrus vt asserit ipse episcopus duarum in christo naturarum proprietatem abnegãs, & deitatem passibilẽ asserens. Cuius dum nostris sensibus tanti erroris confusio patuisset, prolatis illi de incarnatione dñi iesu christi testimoniis, sanctorumq; patrum sententiis recitatis,omni eum deinde exhortatione ad vere fidei rectitudinem sacerdotali modestia inuitauim⁹,qui salutarib⁹ monitis pertinaciter per multos diuturnosq; conflictus,renitens tandem gratia diuina doctus coram cunctis astãtibus heresim propriã abdicauit.duasq; naturas & vnam personam in vno eodemq; domino nostro iesu christo confessus est,credens impassibilem naturam deitatis atq; in sola humanitate suscepisse infirmitates passiõis,& crucis. Conuersus itaq; atq; receptus suscepte fidei confessionem cum astipulatione protulit,atq; ab omnibus suis erroribus purgatus apparuit, Taliq; pro merito gaudẽtes christo gratias egimus,quod eundem post prauitatem heresis ad rectitudinem fidei diuina gratia promouisset, quem optamus vt permanens in christi fide pure ac deuotissime conseruetur. A

Capitulum decimũ tertium.

Tertia decima prosecutione breuiter narrandum putauimus ad refutationem eorundem hereticorum qui duas naturas christi post vnionem delirantes confundunt,& passibilẽ in eo diuinitatis substantiam asserunt, Contra quorum blasphemias oportet nos in vna persona christi gemine nature proprietatem ostendere,passionemq; ei⁹ in sola humanitatis susceptione manifestare,vt si forte aliqui stultorũ huius sententie errore decepti sunt,dũ ista legerint resipiscat,rectecq; fidei veritatẽ firmiter teneant. Nam proculdubio multi sunt, qui secundum apostoli vocem prurientes auribus a veritate auditum auertunt,ad fabulas autem conuertũtur, Ergo sicut immaculata fides & sancta dei ecclesia docet. confitemur dominum nostrũ iesum christũ intemporaliter ex patre deum natũ,temporaliter ex vtero glose virgis marie hoiem editũ & eb hoc i vna existẽte psona duas naturas habẽtẽ,deitatis quaante secula genitus,& humanitatis in qua diebus vltimis editus est,in illa secundum formam dei,in ista secundum formã serui consistens, In illa patri manens inequalis, in ista sine peccato,similis nostre conditioni,in illa inuiolabilis, in ista passibilis, in illa ex qua mori non potuit, in ista in qua mortem suscepit. Cuius gemine nature distinctio primum ex litteris legis deinde ex propheticis & euãgelicis atq; apostolicis promenda est paginis, vt ea que asserimus non argumentis, sed exemplis scripturarum firmemus, Lex in vna eademq; persona saluatoris nostri sic demonstrat vtramq; naturam,diuinã domino loquente ad moysem. Ecce inquit mitto angelũ meũ qui precedat te,cbserua eum & audi vocẽ eius,quia est nomen meũ in illo,humanã,loquente eodẽ domino ad abraham,In semine tuo bñdicentur omnes gẽtes .i. in carne christi que de abrahe stirpe descendit,Prophetia in psalmis sub vna eademq; christi persona sic ostendit vtramq; naturam, diuinã,secundũ illud,ex vtero ante luciferũ genui te,humanã secundum hoc,& homo natus est in ea,& ipse fundauit eam, Diuinã secundũ illud. Eructatauit cor meũ verbũ bouum,humanã secundũ hoc,Speciosus forma pre filiis hominũ. Prophetia i prouerbiis in vna eademq; christi persona sic declarat vtramq; naturã,diuinam secundum illud,ante colles genuit me, humanã secundũ hoc,domin⁹ creauit me i initio viarũ suarũ,diuinam secundum illud,nec dũ erant abyssi,& ego iã cõcepta erã,humanã secũdũ hoc,sapiẽtia edificauit sibi domũ,corporis vtiq; sibi templũ,in quo filius dei ihabitaret, dum verbum est caro factum,prophetia in esaia sub vna eademq; christi persona sic demonstrat vtramq; naturam deitatis,secundũ illud. Nũquid qui alios parere facio ipse non pariã dicit dominus? humanitatis secundũ hoc. Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filium,diuinitatis secundũ illud,Rorate celi de super,& nubes pluant iustum, aperiatur terra & germinet saluatorẽ,& iustitia oriatur simul. Item alibi humanitatis secundũ hoc,puul⁹ nat⁹ est nobis,diuinitatis secũdũ illud,filius datus est nobis,paruulus eni christ⁹ ad susceptẽ humanitatis naturã pertinet quia hẽ est fact⁹ filius autem datus,ad diuinitatẽ,quia dei filius,Et vt estẽderet in vtraq; natura vnam esse personã, paruuli nati & filii dati adiecit,vocabitur nomen eius magni concilii angelus,deus fortus,pater futuri seculi,In euangelio quoq; in vno eodemq; christo diuine nature significatio omnia per ipsum facta sunt,humane nature significatio,non veni facere voluntatẽ meam,sed voluntatem eius qui misit me patris,Paulus quoq; apostolus in vno eodẽq; xp̃o naturã diuinitatis exprimit cum dicit,Primogenitus omnis creature ipse est ante omnes,& omnia in illo con- B

Universidad de Deusto Biblioteca

ſtant,humanitatis declarat naturā cū dicit,ipſe eſt caput corporis eccleſie,& alibi, qui cū in forma dei
eſſet,non rapinā arbitratus eſt eſſe ſe equalem deo,ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipi-
ens,Per hoc eni quod dicit, qui cū in forma dei eſſet naturam in eo diuine maieſtatis oſtēdit,per hoc
autem quod adiecit formam ſerui accepit,naturam humanitatis ſignificat,& iterū, Cum eſſet inquit
diues pauper factus eſt, vt illius inopia nos diuites eſſemus,vbi enim dixit cum eſſet diues diui-
ne nature gloria panditur,& vbi adiecit pauper factus eſt,humane infirmitatis ſubiectio de mon-
ſtratur,atq; ſeruilis habit⁹ aſſumptio,item in ipſo initio apoſtolici ſymboli gemina ſic oſtēditur i vno
eodemq; chriſto nature diſtinctio, deitatis ex patre dum dicit. Credo in vnum deum patrem omni-
potentem, & in chriſtum ieſum filium eius vnicum dominū noſtrū,humanitatis ex matre dum ad-
iecit,natum de ſpiritu ſancto ex vtero marie virginis. Ecce ex vtroq; teſtamento due nature in chri-
ſto diuinitatis vna,humanitatis altera,quequidem gemina vnam fecit perſonam,quia vnus idemq;
mediator dei & hominum homo chriſtus ieſus.

A ¶ Iam vero de paſſione eiuſdem ſaluatoris noſtri & domini ieſu chriſti quam in ſola humanitate,
non in deitate ſuſtinuit, ſicut ſuperius legis & prophetarum auctoritas,euangeliorum quoq; & apo
ſtolorum predicatio adhibenda eſt, lex de paſſione corporis chriſti ſic dicit,lauabit in vino ſtolam ſuā
& in ſanguine vue pallium ſuū. Quod hic pallium? quid ſtola,niſi caro chriſti paſſionis ſanguine de
corata? hec eni ſola cōtumelias crucis ſuſtinuit,diuine vero nature maieſtas nihil iniurie ſenſit,ꝓphetia
quoq; in pſalmis paſſionē chriſti in carne ſola ſic aſſerit,foderunt manus meas & pedes meos,dinu-
merauerunt omnia oſſa mea, vbi non deitatis,ſed tātū corporis iniuria intelligitur,Ibi enim mēbrorū
ſignificatione ſola caro clauis ſuſpenſa in ligno atq; ſuffixa pronuntiatur,ſicut & in hieremia legitur,
venite mittamus lignū in panem eius,i.crucem in corpore eius. Neq; enim diuinitas ligno ſuſpend
potuit,ſed ſola humanitas in cruce ſuffixa pependit. Cuius etiā caro tolerātiam mortis perpeſſa ſic
oſtenditur alibi dū dicitur . Caro mea requieſcet in ſpe,vtiq; quia ſola in chriſto materia carnis mor-
tis fragilitate defuncta ſpem reſurrectionis ſue expectabat. & ſine corruptione recepturam dum ad-
iecit,Nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Salomon autem in canticis canticorum paſſio-
nem carnis chriſti ſic predicans dicit, manus mee diſtillauerunt mirram, & digiti mei guttam,vbi
ſpecialiter oſtenditur ac in manibus,ac digitis ſolam carnem chriſti infixam ſtipite, ſicut in pſalmo
centeſimo octauo decimo legitur. Confige clauis timoris tui carnes meas. Eſaias autem xp̄m ſola hu-
manitate que apparuit,paſſionis iniuriam ſuſcepiſſe ita predixit, homo inquit in plaga & ſciens fer-
re infirmitates,vere languores noſtros ipſe portauit,quis ipſe niſi vtique homo? Nam pati & deficere
in illo natura dei non potuit,ſed homo portauit in eo paſſionē & mortem, in quo & ipſa mors habet
conditionem , nam cum eum diceret venire de Edon tinctis veſtibus de Boſra adiecit, Quare ru-
brum eſt veſtimentum tuum & indumentum tuum tanquam calcantium in torculari? Quid hic
per veſtimentū ſuū tāquā calcantium in torculari. Quid hic per indumentum & i veſtimentum ru-
brum velint oſtendere niſi ſolam chriſti carnis paſſionem crucis inſectam cruore? Vnde & ipſa paſ-
ſione clamide coccinea chriſt⁹ induitur,vt imago ſanguinis tantum in carne demōſtretur , hieremias
quoque corpus ſuum obtuliſſe chriſtum in paſſione ſic loquitur , non ſum inquit contumax, neque
contradico,corpus meum dedi percutientibus,non dixit diuinitatem que paſſionem neſcit perferre,
& iterum,Poſui ſcapulas meas ad flagella, maxillas ad palmas,quod & ipſum ad carnis patientiam
non ad deitatis refertur iniuriam. Et zacharias, videbunt inquit quem confixerunt,quem alium niſi
indubitanter hominē quem iudei crucifixerunt, & in carne i udicantem videbunt? Ecce pronuncia-
tum ex lege & prophetis. Cuiuſq; dē fidei veritas eſt tam efficax,vt eam nec tyranni ſua potuerint
crudelitate cōfundere , nec hereticorum ſubdola circunuentio peſſundare,nec hyporcitarum dimi-
B nuere fallax ſimulatio.

¶ Tranſeamus inde ad euangelia ibi queramus chriſtum filium dei in ſola carne portaſſe valitu-
dines paſſionis & iniuriam crucis loquente ipſo diſcipulis,Ecce aſcēdimus hieroſolymam, & conſum
mabuntur omnia que ſcripta ſunt per prophetas de filio hominis,tradetur enim gentibus, & illude-
tur,& flagellabitur & conſpuetur,& poſtquam flagellauerint occident eum,& in die tertia reſurget,
quod totum in chriſto ſecundum hominem dictum non ad ſubſtantiam deitatis ſed ad naturam per
tinet carnis,quod etiam in ſequentibus docetur iudeis dicentibus chriſto quod ſignum oſtendis no-
bis quia hoc facis,& dixit ieſus,ſoluite hoc templum & poſt triduum ſuſcitabo illud, hoc autem dixit
de templo corporis ſui,nam & in paſſione ſua,dum corripiēs proditorem diceret iuda oſculo filium

Universidad de Deusto

osculo filium hominis tradis,quem tradere proditorem significat nisi hominem quem & comprehē-
derunt? Non deitatem quam cecati perfidia agnoscere non potuerunt,Beatus autem apostolus Pau-
lus christum in homine solum pertulisse crucem sic asserit, Et homo inquit humiliauit semetipsum
factus obediens vsq; ad mortem,mortem autem crucis,Qui proide dixit vt homo,vt nuncupatione
hominis distinctio nature insinuaretur passibilis,quod cōfirmās alias ait, An experimētum queritis
eius qui in me loquitur christus? qui non infirmatur, sed potens est in vobis,Nam & si crucifixus est
ex infirmitate,sed viuit ex virtute dei,Passus est ergo christus & mortuus,sed ex nostra infirmitate,vi
uit autem impassibilis & immortalis, sed ex sua virtute, que tanta est,vt in se nec passionem reci-
piat,nec mortem admittat Petrus quoq; apostolus princeps apostolorum christi supplicium sic pre-
dicat in solo corpore cōsummatū, Qui peccata inquit nostra pertulit in corpore suo super lignum,vt
peccatis mortui iusticie viueremus,cuius liuore sanati sumus,& paulopost,Christo igitur passo in car
ne,Ergo si xp̄s in carne passus est non secūdū deū sed secūdm hominē crucifixus. Ecce perpatuit de fi-
lio dei quod passus est,quod mortuus est,corporis tantum fuisse,non deitatis,Aliena sunt enim ista
de eo testātē propheta de illo. Deus sempiternus dominus creans fines terre non laborabit,neq; defi
ciet,& in psalmo, Tu autem idem ipse es,& anni tui non deficient,omnes enim in christo infirmita-
tes humanitas sola portauit. Caro enim habuit vagitus infantis,non diuinitas. Caro est pannis in-
uoluta,non deitas. Caro habuit alimenta, Caro portauit etatum cōmertia. Nam vt quod fatigatus
est,quod esuriit,quod dormiuit,quod fleuit,quod passioni proximus tristis fuit.quod postremo ip-
sam passionem & mortis conditionē. sustinuit,totum hoc ad infirmitatem pertinet humanitatis,non
ad incomprehensibilem substantiam deitatis, Vn⁹ est enim christus deus & homo,caro & verbū,Sed
vn̄ deus,inde habet immortalitatem, vnde homo inde pertulit, & vnde caro,inde mortuus, & vnde
verbum,inde etern⁹.Neq; enim potest esse deitate passibilis,qui est virtute paterne glorie nature equa
lis,vnde patri derogatur,dū natura deitatis in filio creditur.Nā si vna patris & filii substantia est,vtiq;
sicut pater,ita & filius immortalis,Et ego & patervnum sumus sicut in patre non est mors, ita nec in
dei filio mors,Et si verum est,omnia que habet pater mea sunt, ergo imortalitas patris cum filio com
munis est,Nā qd ait Apostolus de infidelium ignorātia,si enim cognouissent,nunquam dominum
glorie crucifixissent, nō qd quasi dn̄s glorie sit crucifix⁹,vt natura deitatis videatur esse passibilis,sed
quia vnus in vtraq; natura est christus,secundum assumpte hominis formā dominus glorie dicitur
passus,sicut econtrario est illud,Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis dū
de celo non descendisset nisi tantū dei fili⁹ nondū idē factus filius hominis,Propter persone ergo vni
tatem & ad hominem referuntur in christo que dei propria sunt, & diuinitati ascribuntur que homi
nis sunt,& ideo dum pati ac mori dicitur,non est deitatis,sed carnis proprium,sic tamen propter vni
tatem persone ipse deus & nat⁹ ex virgine,& passus & mortuus predicatur,sed infirmitate carnis no
stre,nō virtute diuinitatis sue,Quod vero idem apostolus ait,si enim inimici essemus,reconciliati su-
mus deo per mortem filii eius,sic dicitur dei filius mortuus,Sic dicitur de martyribus passis ac mor
tuis,quorum tamen nō sunt anime occise in corporis passione ore veritatis testante, Nolite timere eos
qui occidunt corpus,animā autem non possunt occidere,vbi agnosci oportet,si anime martyrū corpo
re perempto suppliciis extingui non possunt,deus qui conditor est animarū quomodo per crucē car
nis pati potuit exitium mortis? Quod etiā alibi apertius declaratur eodem filio dei loquente. Pote-
statem habeo ponendi animam meam,& potestatem habeo iterum sumēdi eam,Quod si ipsa deitas
mortua extitit, quero quis animā ipsius resumpsit,stultum est ergo crucis passionem diuine applica
re nature,sed tantum creabili & humane,sola enim caro crucis exitium sensit,sola caro lanceā pertulit,
sola sanguine & aqua manauit, ipsa sola mortua, ipsa sola in sepulchro posita, ipsa sola tertia die resu-
scitata,etiam glorificata celos adiit,in qua venturus est iudicare in gloria patris iudicaturus de viuis
ac mortuis,Prolatis ergo noui ac veteris testamenti testimoniis in quibus due nature christi patefacte
sunt in vna subsistentes persona,in quib⁹ & passio eius apparuit in homine solo expleta.

¶ Deinde oportuit sentētias subnecti sanctorum patrū qui in sacris litteris ingēti gloria refulserunt, A
vt etiam eorum traditiōe ppateat quia dominus noster iesus christus ex duabus naturis,& vna perso
na subsistit quia mortem & passionem in sola carne suscepit,Sanctus ergo Hilarius in explanatione
epistole ad timotheum sic loquitur, Nam & cum dicit scriptura,homo christus,& cum dicit christus
mortu⁹ est,cū dicit verbū caro factū est,nō est spoliādus per fraudulentiam legētis expositionibus suis
sermo,Namvbi homo christus est, precedit mediator dei atq; hominum ex deo homo vterq; vnum,

Universidad de Deusto Biblioteca

& inter hominē & deum medius cōfessione in se vtriusq; nature,vbi christus mortuus est subiicit,qui
resurrexit,qui est in dextera dei. In morte eius carnis nostre infirmitas est,in resurrectione virtus eius,
in consessu dei dignitas. Sanctus quoq; Ambrosius in ex positiōe euangelii secundū lucam sic asse-
rit. Non enim suam sed nostram crucem christus ascendit,nec mors illa diuinitatis,sed hominis fuit,
& paulo post. Etenim christ⁹ omnia,& in christo omnia,& i singulis christus. Caro tamen moritur,
vt resurgat. Item in eodem libro exponens inter alia dicit. Tristis est anima mea,& alibi, Nūc anima
mea turbata est valde,Nō ergo suscipiens,sed suscepta turbatur,anima enim obnoxia passionibus,di-
uinitas libera,etenim spiritus promptus,caro autem infirma. Tristis autem non ipse est,sed anima,
non est tristis sapientia,non diuina substātia sed aīa,Suscepit corpus meum nō me tēcellit,vt aliud es-
set & aliud videretur. Sāctus Athanasius in tractatu quē scripsit de christi natiuitate sic dicit, In hoc
sit ergo fratres carissimi fides nostra,in hoc tota salus & vita consistat,vt credam⁹ deū dei filiū primū
ante omnia secula a deo patre inuisibiliter genitum,deinde a maria virgine secundum hominem na-
tum,secundum hunc hominem passum,mortuum,sepultum,resurrexisse ab inferis,ascendisse in celū.
Item idē in expositione fidei,Verbum inquit nascitur de maria virgine accipiens corpus animale,sed
neq; sermo comprehensus est carne,sed in carne & supra carnē, & sicut dei prescius,ita dei virtus dei
veritas,Passus aūt humana carne,sed sermo dei ipassibilis est,In passiōe quidē moritur homo,vt viui-
ficaret prothoplastum qui ceciderat,per inobedientiam. Sanct⁹ Gregorius scribēs ad celedenium di-
cit. Nature enim due in christo,deus & homo,non autē duo filii, nec dii duo. Itē idē in sermone de
filio,Vno autem inquit capitulo moneo,vt altiora quidē ascribas diuinitati & illi nature que passioni-
bus & corpore probatur esse superior,humiliora autem nature humane attribuas,que ex parte infir-
mitatis nostre assumpta est. Item ipse in quarto libro contra eunomiū,Et ne aliquis incorruptibili na-
ture deitatis crucem passionis applicet,per alia manifestius talem emendat errorem,mediatorem ip-
sum dei & hominum & deum ipsum nominans,vt cum duo denuo dicantur,cōgruum intelligatur
circa vtrumq;. Circa deum tamen quidē impassibilitas,circa humanitatem autem dispensatio passio-
nis. Sanct⁹ quoq; Basilius in quarto libro cōtra Eunomiū ita scribit,Quid est dominus *creauit me*
& ante omnes colles genuit me? Vbi intelligendum est,hoc quod genuit de dei filio,hoc autem quod
dicit creauit de ea parte qua in forma serui est,vtvtramq; naturam in vna psona ostenderet,Sanct⁹ Cy-
rillus in prima ad successum epistola dicit. Ergo quantum quidē ad intellectum pertinet & fidem,
tantundem oculis anime quemadmodū incarnatus *est vnigenitus duas naturas esse dicimus,vnum*
autem filium & christum dominum deum verbum incarnatum,& hominem factum confitemur.
Item in secunda ad eundem *successum epistola* sic ait. Cum vnus inquit sit solus filius christus,idem
ipse deus & homo sicut in deitate perfectus,ita & in humanitate. Nō autē ipsum vnigenitū filiū dei
secundum quod intelligitur,& est filius dei passum esse in sua natura, Oportet eteni necessario vtraq;
seruare vni & vero filio,& non pati secundum deitatem,& dici passum esse eundem secundū huma-
nitatem,ipsius enim passa est caro. Item in expositione leuitici inter alia. Totū in his iterum circun-
spice saluatoris nostri mysterium,& emundationem que per sanctum baptismafit,duas enim aui-
culas sumi iubetur,viuas & mūdas,vt intelligas per volatilia celestem hominē simul & deum in dua-
bus naturis quantū pertinet ad rationem diuidendum vnicuiq; conuenientem. Item sanctus Augu-
stinus. Neq; eni in illa susceptione alterum eorum in alterum cōuersum atq; mutatum est,nec diuini-
tas quippe in creaturam mutata est,nec creatura in diuinitatem augmentauit aliquid deitatis,Sed ab-
sit,vt augmentum recipiat ineffabilis & incomprehensibilis plenitudo, manet ergo vtraq; filii dei na-
tura vna persona,Rursus ipse aduersus maximū si ergo attendas distinctiones naturarum filius dei
de celo descendit,filio hois crucifixus est,si vnitatem persone filius hominis de celo descendit & filius
crucifixus est in terra,idē in sequentibus. Oportebat christū pati & resurgere a mortuis die tercia,vbi
resurgit, nisi in eo quod potuit cadere? vbi resurrexit nisi in eo vbi mortuus? quere mortem in verbo,
nūnq; esse potuit. Quere mortem in carne,plane ibi fuit,& ideo ibi fuit,quia mors vera fuit,& paulo
post quid miraris? Certe vita est christus, quere mortuam vitā nec anima mortua est,nec verbū mor-
tuū est,Caro tantūmortua est,quare? vt ea mors moreretur. Idem in expositione Iohannis euange-
liste,quid ergo est perquem factus est mundus? christus iesus,sed informa dei,quis est sub pontio pi-
lato crucifix⁹? idem ipse christus,sed in forma serui. Beatus quoq; Leo apostolice sedis antistes in sua
epistola quam scripsit ad flauianum constātinopolitantū episcopum sic ait,Salua ergo propietate
vtriusq; nature & in vnā coeunte personam suscepta est a maiestate humilitas,a virtute infirmitas,ab

Universidad de Deusto

eternitate mortalitas,& ad resoluendū cōditionis nostre debitū inuiolabilis natura, est vnita nature passibili,vt quod nostris remediis congruebat,vnus atq; idem mediator dei & hominum christus ie sus & mori posset ex vno,& mori nō posset ex altero,In integra ergo hominis perfectaq; veri natura ve rus natus est de⁹ totus in suis totus in nostris,& paulopost,Qui manēs in forma dei fecit hominem, idem in forma serui factus est homo,tenet enim sine defectu proprietatem suam vtraq; natura,& si cut forma serui dei formā nō adimit,ita forma dei formā serui non minuit. Item paulopost, Agit enī vtraq; forma cū alteri⁹ cōmunione qd̄ propriū est,verbo scilicet operāte quod verbi est,& in carne exe quēte qd̄ carnis est,vnū horū choruscās miraculis,aliud succūbit iniuriis,& sicutverbū ab equalitate pa terne glorie non recedit,ita caro naturam nostri generis non relinquit,Sanctus quoq; Eulgentius in libro quem de incarnatione domini nostri iesu christi scripsit inter alia sic intulit,dico itaq;vobis iuxta sāctorum patrum traditionem,dominum nostrum iesum christum in duabus naturis inconfusis,id est diuinitatis & humanitatis vnam personam siue substantiam confiteri,idem post alia. Si quis er go in domino nostro iesu christo aut duas naturas aut vnā noluerit,siue dubitauerit credere ,aut pre dicare personam,vel si quis noluerit confiteri eundem deum atq; hominem,id est verbum incarna tum de maria virgine pro nostra salute veraciter natum tantum a catholica fide deprehenditur ac de monstratur extraneus,vt sacramento redemptionis humane resistat ingratus,Et paulopost. Verbū ca ro factum est,vnus ex vtraq; in vtraq; id est in humana diuinaq; natura prorsus vnitio gloriosa per sistit,vt siue diuinitati christi humanitatem quis demat,siue humanitati diuinitatē detrahat, christū sacrilega infidelitate & blasphema predicatione dissoluat,Item paulopost christus pro nobis carne est passus qui de deo patre natus solus est impassibilis deus, Ipsum itaq; christum filium dei qui pro nobis mortem carne gustasse, salua immortalitate diuinitatis ei⁹veraciter credimus. Item post hoc, Quia non est alter deus alter homo,sed idem vnus est christus de⁹ & homo ,pfecto idē de⁹ xp̄s qui & mortē suā carne suscepit & idē hō xp̄s est qui mortē suā diuinitate destruxitidē qppe xp̄s dei fili⁹ quidiuinitate mori nō potuit carne mortuus est,quam mortalē deus immortalis accepit , & ideo xp̄s dei filius carne mortuus resurrexit,quia imortalitatē sue diuinitatis carne mortu⁹ nō amisit,hinc est quod etiā post resurrectionē suam sicut in cicatricibusveris & invera comestione piscis & mellis solidi tatē in se vere carnis edocuit,ita clausis forib⁹ingrediens verā in se virtutē sempiterne diuinitatis osten dit,vt agnosceretur & naturalis fuisse christi morientis infirmitas,& eidem morienti naturalis inesse maiestas,hec quidem que tam diuine scripture quam etiam sanctorum patrum eloquentia docue runt,decretis nostris breuiter inserta protulimus demōstrantes geminam carnis & deitatis naturā in vna domini & saluatoris nostri persona passum quoq; eundem in ea natura que corporis est non pas sum in ea natura que deitatis est hinc ergo concordi sententia definitioni pro confirmatione sui pro priam subscriptionem subiecimus,Ysidorus in christi nomine ecclesie Spalensis ep̄s subscripsi,Bisinus in christi nomine ecclesie liberitane episcopus subscripsi Rufinus in christi nomine ecclesie Asidonen sis episcopus,subscripsi Cambra in chisti nomine ecclesie Italensis ep̄s subscripsi Fidentius in christi nomine ecclesie Tuicitane episcopus subscripsi ,Theodulfus in christi nomine ecclesie Corduben sis episcopus subscripsi,Honorius in christi nomine ecclesie malacitane episcopus subscripsi.

¶Explicit concilium spalense secundum.

¶Habes hucusq; studiose lector(auctore Ysidoro yspalensi) quem ordinem obseruare debeant, qui concilium celelebrare constituunt,Canones item Apostolorum,decreta quoq;.xxx pontificum,a Cle mente scilicet vsq; ad Siluestrum,acta deniq; quinquaginta duorum conciliorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto

HActenus digestis conciliis sanctorũ patrũ sequẽtur decreta p̃sulum Romanorũ prefate sedis apostolice presulum cõstituta, que ad fidei regulãvel ecclesiasticã pertinent disciplinam in hoc libro diligẽti cura collecta sunt, ita vt singulorũ pontificũ quotquot decreta a nobis reperta sunt sub vniuscũq; epistole serie, ꝓpriis titulis prenotarẽtur eo modo quo superius priscorũ patrũ canones nostro studio ordinati sunt, quatinus lectoris industria facili⁹ intelligere possit dum capitulis ꝓpriis distincta intendit.

INCIPIVNT DECERPTIONES EX DECRETIS SANCTI SILVESTRI PAPE.

TEMPORIBVS SANCTI SILVESTRI PAPE ET CONstãtini piissimi augusti factũ est magnũ cõciliũ in Nicena bithinie, & cõgregati sunt regulariter eiusdẽ Silvestri pape vocatiõe in idipsum Trecenti decẽ & octo ep̃i catholici qui exposuerũt fidẽ integram catholicã immaculatã, & dãnauerũt arriũ fotinũ sabelliũq; atq; sequaces eorũ. Eodẽq; tẽpore & .xiii. kalẽdarũ Iuliarũ die quãdo memoratũ cõcilium magnũ in nicea cõgregatum est, canonica iam facta pape vocatione in vrbẽ romã congregauit, & ipse cum concilio prefati cõstãtini augusti ducentos. lxvii. episcopos, & dãnauit iterũ tam Calixtũ q̃ Arriũ, & Fotinũ atq; Sabellium, & cõstituit vt p̃sbyterũ Arrianũ resipiscentẽ nõ susciperet, nisi episcopus eiusdẽ loci eũ recõciliaret, & sacrosancto chrismate per episcopalis man⁹ impositionẽ sancti spũs gratia que ab hereticis dari nõ potest cõfirmaret, In qua & cõsensu, & subscriptione omniũ cõstitutũ est, vt nullus laicus crimẽ clerico audeat inferre, & vt presbyter nõ aduersus episcopũ, nõ diacon⁹ aduersus p̃sbyterũ, nõ subdiaconus aduersus diaconũ, non acolitus aduersus subdiaconũ, non exorcista aduersus acolitũ, nõ lector aduersus exorcistã, nõ hostiarius aduersus lectorẽ det accusationẽ aliquã, & nõ damnabitur presul nisi in. lxxii. Neq; p̃sul summus a quoq̃ iudicabitur, quoniã scriptũ est, Nõ est discipulus super magistrum, presbyter autẽ cardinalis nisi. xliiii. testibus nõ dãnabitur, diaconus cardinarius cõstructus vtbis rome nisi in. xxvi. non dãnabitur, subdiaconus, acolitus, exorcista, lector, hostiari⁹ nisi sicut scriptũ est, in septẽ testibus nõ dãnabitur. Testes autem & accusatores sine aliqua sint infamia vxores & filios habẽtes, & omnino xp̃m predicãtes, testimoniũ laici aduersus clericũ nemo recipiat, nemo enim clericũ quẽlibet in publico examinare p̃sumat nisi in ecclesia. ¶ Nemo enim clericus vel diaconus aut p̃sbyter ꝓpter quãlibet causam intret in curiã, nec ante iudicẽ cinctũ causam dicere p̃sumat, quoniã omnis curia a cruore dicitur & immolatione simulacrorũ, Et si quis cleric⁹ accusans clericum in curiã introiuerit anathema suscipiat, Hec inter cetera i p̃dicta omniũ cõsulta cõstituit syno do, vt sacrificiũ altaris non in serico panno, aut tincto quisquã celebrare presumeret, sed in puro lineo ab ep̃o cõsecrato terreno scilicet lino ꝓcreato atq; contexto sicut corpus dñi nostri Iesu christi i sindone munda sepultũ fuit. Et si quis desideraret in ecclesia militare, aut ꝓficere, vt esset pri⁹ hostiari⁹ deinde lector. & postea exorcista per tẽpora que episcop⁹ constituerit, deinde acolitus annos quinq;, subdiaconus quinq; annis, custos martyrũ annis quinq;, diaconus annis quinq;, presbyter annis tribus probatus ex omni parte in tantũ vt etiam ab his qui foris sunt testimoniũ habeat bonum vnius uidelicet vxoris virũ que tamẽ a sacerdote sit benedicta, & si probatus fuerit dignus, & vota populi & cleri concurrerint canonice ep̃us consecretur, quẽ postea nec clerus, nec populus perturbare debet, quia episcopi qui throni dei vocãtur non sunt lacerãdi de quibus ait. Beatus Paulus apostol⁹, Seniorem ne increpaueris, sed vt patrẽ obsecra, legimus nãq; ipso dño dicente non esse discipulũ super magistrum, hoc est non sibi debere quõq̃ ad iniuriam doctorum vindicare doctrinam, nec aliqua machinatione dñi discipulos, id est apostolorũ successores detrahere aut infamare, quia iniuria doctorũ ad xp̃m pertinet cuius vice legatione funguntur, qualiter enim dñm cõtristent, qui hoc agere ꝑtesumunt dominus in euangelio testatur, ait enim ipse saluator qd̃ expediat scãdalizanti vnũ de pusillis istis i maris ꝓfunda demergi, & molã a sinariã collo eius suspẽdi, Si talis ergo pena dñi discipulos scãdalizantibus promittitur, quid i futuro eis ꝓuenire debeat summopere pẽsandum est, quoniã nõ parũ periculi illis manere poterit ante dñm, qui hec detrectẽt suis exhibere ministris, Quod ita demũ ꝓbare poterit, si deũ timeãt qui, talia exercere minime formidãt, si impositio sibimet improbo silẽtio

A

B

Universidad de Deusto Biblioteca

a talibus se deinceps custodiāt,quia nichil prodest homini reliqua bona agere nisi mēs ab iniquitate reuocetur,& ab obtrectationib⁹ lingua cohibeatur. Vnde ait ꝓpheta. Cohibe linguā tuā a malo,& labia tua ne loquantur dolū,diuerte a malo,& fac bonū. Nemo enim bonum facies alteri verbo, aut facto nocere vult & reliqua,Hic in memorata constituit omniū cū cōsensu synodo,vt null⁹ presbyter missas celebrare ꝑsumat nisi in sacratis ab ep̄o locis qui sui particeps de cetero voluerit eē sacerdotii Et pietatis affectu,hic sanctissimus papa subgesta synodica reuocauit apostolica auctoritate multos ab aliis episcopis excōmunicatos,& a tyrānis eiectos ad cōmunionē,& restituit eos in ecclesiis quib⁹ fuerant olim instituti sub satisfactione,atq; purgatos eos recepit dans exēpla futuris eruēdi sacerdotes de persequētium manibus. Constituit etiam nulla ratione transmarinum hominem penes nos in clericatus gradu suscipi nisi quinq; episcoporum designatus sit chyrographis.

¶INCIPIVNT DECRETA MARCI PAPE.

¶EPISTOLA EGIPTIORVM PONTIFICVM AD MARCVM PAPAM pro exemplaribus Niceni concilii,quia Arriani eorum exemplaria incenderant.

A

OMINO SANCTO ET APOSTOLICI CVLMINIS VENERādo marco sancte Romane & apostolice sedis,atq; vniuersalis ecclesie pape. Athanasius & vniuersi egiptiorū ep̄i,Advos peruenisse nō dubitam⁹ quāta & qualia ab hereticis,& maxime ab arrianis cotidie patimur,quoniā in tantū ab eis persequimur,vt etiā viuere iam nos tedeat,Nam instāti tempore subito & insperate in nos irruētes,nosq; iuxta ꝑceptū dñi qui ait,si vos persecuti fuerint in vnā ciuitatē fugite in aliā,fugiēdo propter cladē populi declinātes nos comprehendere nō valuerunt,sed omnia nostra depopulati sunt,in tātū enim nostra vastauerūt,vt nec libros,nec vestimēta ecclesiastica aliaq; ornamēta,nec reliqua vtēsilia nobis dimitterēt. Libros vero nostros vsq; ad minimū incēdētes,nec iota vnū reliquētes ꝓpter veritatis fidē nicenā synodū qua clerus & popul⁹ imbuebatur & maxime iam imbuti erāt in contumeliā nostrā,& omniū christianorū incēderūt,Quapropter ꝑcamur pater beatissime,quia nō dubitam⁹ apud vos plenaria esse niceni cōcilii exēplaria,vt nobis illa que sanctem cordatiōis ꝑdecessoris vri siluestri fuerūt sub tuta mittatis stipulatiōe. Nā qn̄ ꝑdicte synodo cū bōte memorie alexādro digno deo pōtifice nostro,id est alexādrine magne ciuitatis ep̄o in diaconatu interūuim⁹ officio sub nostre ꝑsentie testimonio ꝑ beatos virosvictorē,vincētiū ꝑsbyteros apostolice sedis apocrisarios missa sunt ꝑdicto pape Siluestro cū astipulatiōe subnexa capitula septuagīta,Sane ꝑsentib⁹ nobis octoginta immemorata capitula tractata sunt synodo,scilicet.xl. a grecis greca edita lingua,&.xl.a latinis similiter latina edita lingua,sed visum est trecētis decē & octo patrib⁹ in ꝑdicto sancto spū repletis cōcilio cōgregatis,& maxime iam dicto Alexādro & apostolice sedis apocrisariis vt decē capitula adunarētur aliis atq; cōgruis ī locis inserērētur,& ad formā.lx. discipulorū vel tot⁹ orbis terre linguarū.lx.tāti & tā excellētis cōcilii fierēt capitula,que omnē xp̄ianorū informarēt orbē & omnes sub sacerdotali & xp̄iano nomine degētes vna fides,& vna sacerdotalis,atq; clericalis regeret norma,nec quisq; a suo dissideret capite,Nūc ergo vt ꝑdictū est inimici sancte dei ecclie & maxime arriani a quib⁹ cotidie expugnamur cōterimur & opprimmiur ꝑfata.lxx.niceni cō ī ii capla que de ꝑfata synodo iam facta iubente dño meo Alexādro decreto omniū episcoporū attuli que etiā coram omnib⁹ recitaui atq; trāscripsi sunt igne cōbusta, optam⁹ vt a vestre sancte sedis ecclesie auctoritate que est mater,& caput omniū ecclesiarū ea ad correptionē,& recreationē fideliū orthodoxū percipere per ꝑsentes legatos mereamur,Vere nouimus apostolatus vestri cor gratia sancti spūs in tātum esse accēsum,vt omnib⁹ opp̄ssis succurratis,quātomagis nobis qui licet exigui ordinis tamē vestri sum⁹ vobisq; obediētes cū omnib⁹ nobis cōmissis & sumus,& esse semper volumus,Ideo decet & oportet vos nobis hec que rogamus & alia que necessaria iuxta sapiētiā quā vobis ꝑstauit altissimus esse cognoueritis absq; tarditate ꝑstare,vt tāte miserie squallores a fidelium mentibus detergātur, & quasi vulnus corpori infixū aditu tāte miserie obsecrato salutari curetur antidoto,vt diuino freti iuuamine vestraq; auctoritate atq; auxilio roborati aduersantiū tergiuersationes euadere valeamus, atq; incōfusovultu nō fraude cuiusq; perculsi assistere eterno iudici mereamur,& vocem audire inquitē, euge serue bone & fidelis,quia sup pauca fuisti fidelis supra multa te cōstituā,intra in gaudiū domini tui. Et subscriptio,Orantē ꝓ nobis sanctū apostolatū vestrū lōgeuis dñs cōseruet temporibus.

¶Rescriptio

Universidad de Deusto

¶ RESCRIPTIO MARCI PAPE DE MISSIONE CAPITVLORVM Niceni concilii Athanasio & omnibus egiptiorum episcopis.

DOMINIS VENERABILIBVS FRATRIBVS ATHANA- A
sio, & vniuersis egiptiorũ episcopis, Marcus sancte Romane apostolicęq; sedis & vniuersalis ecclesie episcop⁹. Doleo fratres & nimiũ contristor super afflictione vestra, sed oppido consolor, quod vento agitata non estis harundo, sed recti in fide inter omnes procellarũ & turbinũ colluctatiões incessanter perduratis. Lectis ergo fraternitatis vestre litteris vigorẽ constãtie vestre quẽ olim noueramus agnouimus congratulantes vobis, qd ad custodiẽdũ gregẽ pastoralẽ curã vigilãter insequimini, ne lupi qui sub specie ouium subintrarunt bestiali seuitia supplices quasq; dilacerent, qui non ad hoc subintrarunt, ut aliqua correctione proficiãt, sed vt ea que sunt sana corrũpãt. Quapropter moneo & hortor dilectionẽ vestrã, vt bonũ quod incepistis adminiculãte diuina gratia vsq; in finẽ perducere satagatis veritatis voce monente. Beatus qui perseuerauerit vsq; in finem. vñ enim beata perseuerãtia nisi de virtute patiẽtie? Nã iuxta apostolũ omnes qui voluerit pie viuere in xpo persecutionẽ patiẽtur, que nõ i eo tantũ cõputãda est, qd cõtra christiana pietatẽ, aut ferro, aut ignib⁹ agitur, aut quibuscũq; suppliciis cũ persecutionũ seuitiã suppleãt, sed dissimilitudines morũ & cõtumacie inobediẽtiũ, & malignarũ tela linguarũ quibusq; cõflictationib⁹ cõmunia semp mẽbra pulsantur, a nulla piorũ portio cõflictatiõe sit libera, Ita vt periculis nec otio careãt nec labore, nã hec & oia incremẽta pbabiliũ studiorũ, & i eisvsq; i finẽ perseuerãtia, atq; bone volũtatis incremẽta ad christi gratiã semp sunt referẽda, vt in omnib⁹ que agimus deus omni perfecte laudetur tempore.

¶ De capitulorũ nãq; verorũ Niceni cõcilii quibus nos inter fuisse litteris vestre fraternitatis significastis a nostris qui vnavna vobiscũ interfuerũt diligẽtiorib⁹ requisiuim⁹ collocutionib⁹, qui itavt vestre testate sunt littere omnẽ nobis ordinẽ exposuerũt, & vestrã epistolã p oia verã eẽ testificati sũt nõ vt nos aliquid sinistrũ vestra ex pte arbitraremur, sed nos & vos illosq; absq; vlla i posterũ titubatiõe vnũ sentire optarem⁹, & sancta romana eccl'ia que semp imaculata mãsit, & dño p uidẽte, & beato Petro apl'o opẽ ferẽte i futuro manebit sine vlla hereticorum insultatiõe firma & imobilis omni tẽpore persisteret. His ita pactis diligẽter requirẽtes in sancto nostre & apl'ice sedis scrinio eadẽ que sancte recordatiõis pdecessori meo siluestro sunt directa septuagita (sicut significastis) capitula illesa inuenimus. Ipsa eni vobis ppter auctoritatẽ, & subscriptionẽ tãtorũ patrum, & eius magni cõcilii minime misimus, sed p eadẽ coram apocrisariis vestris alia similia eundẽ numerũ eadẽq; verba, & ipsam subscriptionẽ cõtinẽtia vobis rescribere, & sub certa stipulatiõe & cõfirmatiõe mittere curauim⁹. Et quis est q fratrib⁹ suis talia negare audeat? Nã nõ negligẽda nobis hec p sãcti spũs gratiã dñs docuit, sed fideliter exercẽda & fratrib⁹ cõtradẽda & docẽda distribuit. Hec apl'orum viua traditio, hec est vera charitas que pdicãda est, & pcipue diligenda ac fouẽda, atq; fiducialiter ab omnib⁹ tenẽda, hec sctã & apl'ica mater omniũ ecclesiarum xpi ecc'ia que p omnipotẽtis dei gratiã a tramite apl'ice traditiõis nũq; erraſſe pbatur, nec hereticorũ nouitatib⁹ deprauãda succubuit, sed vt i exordio normã fidei xpiã ne pcepit ab auctorib⁹ suis apl'orũ xpi principib⁹ illibata fine ten⁹ manet secundũ ipsi⁹ dñi saluatoris diuinã pollicitationẽ, q discipulorũ suorũ principi i suis fatus est euãgeliis, Petre inquiens ecce sathã expetiuit, vt cribraret vos sicut q cribrat triticũ, ego aũt pte rogaui vt nõ deficiat fides tua, & tu aliqñ cõfirma fratres tuos. Cõsideret itaq; vra excellẽs prudẽtia quã bonũ sit psistere i dispẽsatiõe vobis credita, & i fide recta, atq; hereticis & emulis xpi repugnare, & nunq; a veritatis tramite declinare, qm dñs & saluator omniũ cui⁹ fides est, q p nobis mori nõ dubitauit, & pprio nos suo redemit sanguine qui fidẽ beati petri nõ defecturã pmisit, & cõfirmare eũ fratres suos admonuit, qd apl'icos põtifices mee exiguitatis pdecessores cõfidẽter fecisse semp cunctis est cognitũ, quorum & pusillitas mea licet impar sit & infirma, p suscepto tñ diuina dignatione misterio pedissequa cupit existere, ve enim erit nobis q hui⁹ misterii on⁹ susceptũ habem⁹, si veritatẽ saluatoris nri Iesu xpi quã apl'i pdicauerũt pdicare neglexerim⁹, ve erit nobis si silẽtio veritatẽ oppresserim⁹ q erogare nummulariis iubemur, id ẽ xpianos populos imbuere & docere. qd i ipsi⁹ xpi futuro dicturi sumus examine, si sermõis ei⁹ veritatẽ cõfundimur pdicare? Quid erit de nobis cũ de cõmissis nobis aiabus, & de officio suscepto rationẽ iustus iudex xps deus noster districtam exegerit. Ideo fratres hortor dilectionem vestram obtestor, & moneo, vt qua debetis & potestis sollicitudine vigiletis ad inuestigandos hereticos & inimicos sancte dei ecclesie, & a suis mẽtibus ne pestis hec latius diuulgetur, seueritate qua potestis pro viribus extirpetis, quoniã vt habebit a deo digne remuneratiõis premiũ q diligẽti⁹ qd ad salutẽ cõmisse

Universidad de Deusto Biblioteca

ſibi plebis proficiat fuerit executus,ita ante tribunal domini de reatu negligentie ſe non poterit ex/
cuſare quicũq; plebẽ ſuã contra ſacrilege perſuaſionis auctores noluerit cuſtodire,data.xx.kalendas
Nouembris nepotiano & ſecundo viris clariſſimis conſulibus.

¶Incipiunt decreta Iulii pape.

¶INCIPIT ROMANA SYNODVS HABITA A IVLIO PAPA, ET RELIQVIS ORTHODOXIS EPISCOPIS.

A IN NOMINE DOMINI DEI ET SALVATORIS NOSTRI Ieſu xp̃i,imperantibus quoq; cõſtãtio & cõſtante auguſtis anno quarto ſub die
xix.kalendarũ octobrium indictione ſexta,p̃ſidẽte ſancto ac beatiſſimo Iulio pa
pa ſedis apoſtolice vrbis rome,prepoſitis ſacroſanctis & venerabilibus euangelis
in eccleſia domini dei,& ſaluatoris noſtri Ieſu chriſti,que vocatur conſtantiniana,
reſidẽtibus etiã viris venerabilibus pariterq; cũ eo audientibus benedicto Aqui
leienſi epiſcopo,Rufo carthaginẽſi epiſcopo,Agapito rauãnatis eccleſie epiſcopo,
Iulio mediolanenſi epiſcopo, Luciano maurianenſi & reliquis cum eis centum ſexdecim epiſcopis,
Iulius ſanctiſſimus predictus epiſcopus vrbis rome dixit. Sancte dei & apoſtolice ſynodo & dei vo
luntate,& gratia indiuiſa cõmunione ſancti ſpiritus in hac cõſonanter & vnanimiter congrate anti/
qua alma vrbe Rome ad cõfirmationẽ ſacrã & correctionẽ fidei noſtre,& chriſtianorum immacula
te diſcipline, vt noſtis beatiſſimi fratres neceſſe eſt cogitare,& cõſonanter omnes nos docere ſecundũ
naturam dei ſummi, & patris ſapientiã domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu chriſti omni deſiderã
humanã diuinãq; in eo atteſtãte veritatis voce naturam,quoniã qui cõfitebitur me corã hominibus
confitebor & ego enim corã patre meo qui in celis eſt: Qui autẽ negauerit me & verba mea,negabo
eum & ego coram patre meo qui in celis eſt. Vnde oportet,vt primo fidẽ trecentorũ decem & octo
patrum in nicena ſynodo corroboratã ponamus,& poſtmodũ que neceſſaria ſunt fideliter tracte/
mus. Cui ab omnibus vna voce reſponſum eſt,Ad hoc cõuenim⁹,vt hoc primũ ſecundũ dei volũ
tem faciamus,& a fundamento Chriſti Ieſu incipiamus,& denuo pro fratrum oppreſſione tractã/
tes laboremus,quia dum illi tam grauiter affliguntur nos reſpirare,nec quieſcere poſſumus,quia di
membra vexantur corpus reliquũ pacem,aut quietem minime habere poterit,hec eſt enim fides in
nicena generali tractata ſynodo.

B CRedimus in vnũ deum patrẽ omnipotẽtẽ omniũ viſibiliũ inuiſibiliũq; factorẽ, & in vnũ do/
minum Ieſum xp̃m filium dei natũ ex patre vnigenitum hoc eſt ex ſubſtantia patris, deũ ex
deo,lumẽ ex lumine,deũ verum ex deo vero,natum nõ factum,cõſubſtãtialẽ patri per quẽ omnia fa
cta ſunt,& que in celo,& que ĩ terra,Qui propter nos homines & ꝓpter noſtrã ſalutem deſcendit,&
incarnatus eſt,& homo factus eſt paſſus. Et reſurrexit tertia die,& aſcẽdit in celos,& venturus eſt iu/
dicare viuos & mortuos. Et in ſpiritũ ſanctum,dicẽtes autẽ erat quãdo nõ erat,aut nõ erat anteq̃ fie
ret,aut quia ex nõ exiſtentibus factus eſt,aut ex altera ſubſtãtia vel eſſentia dicẽtes eſſe, aut creatum,
aut cõuertibilẽ filium dei,hos tales anathematizauit catholica & apoſtolica eccleſia,hanc fidem vene
rabiliter trecenti decẽ & octo agnouerunt & corroborauerunt cõſonantes & vnanimes ſcriptis expli
nauerũt. Nam dominus noſter mittẽs ad predicãdum diſcipulos ſuos ait. Eũtes docete omnes gen
tes baptizantes eos in nomine patris & filii, & ſpiritus ſancti,de quibus & affirmamus ita habere
& ita ſapere,ſed etiam dudum ſic habuiſſe,& ita ſapuiſſe,& vſq; ad mortẽ pro hac inſtare fide anathe
matizantes omnẽ ſine deo hereſim. Hec omnia ex corde,& anima ſapuiſſe,ex quo nouim⁹ noſmet
ipſos,& nunc ſapere & dicere corã omnipotente deo & dño nr̃o Ieſu chriſto cũ veritate teſtamur. his
enim ita p̃libatis ingenita patris natura extranea eſt,ſed predicãdum eſt eſſe cõſubſtantialẽ patri fi
lium eo qd̃ nullã equalitatẽ ad creaturas factas dei filius habeat,ſed ſoli patri genitori per omnẽ mo
dum ſit ſimilis,& nõ ſit ex alia qualibet ſubſtãtia vel eſſentia,ſed ex patris ante omnia. Si quidẽ ex
quiſita ſunt impia & iniqua,& ſine deo dogmata Arrii,& cõſentientia ei ſub p̃ſenti q; omniũ decre
to cõplacuit anathematizari impiã eius ſectã,& iniqua atq; ſine deo verba ſimul & nomina quibus
vtebatur filio dei blaſphemãs,& dicens ex nõ extantib⁹ eſſe,& iterũ fuit aliquãdo qn̄ nõ fuit. Quo
modo enim fuit: aut quomodo iterũ nõ fuit? Et p̃ libero arbitrio malicie, atq; virtutis capabilẽ filii
dei dicẽtes,creaturam nominantes eum, atq; facturam. Hec ergo omnia fatua & anilia & blaſphe
ma anathematizauit

Universidad de Deusto

ma anathematizauit sanctũ & vniuersale cõcilium, & nec vsq; ad auditũ impie secte,atq; timoris hu ius,aut intellectuũ iniquorũ sensum accõmodãt, Ea quidẽ que de illo gesta sunt qualẽ terminũ ha buerũt ꝓia iam audistis & audietis,ne nos forte videamur viro obloqui ꝓpter delictũ suum impro peria digna portãti, Eos enim qui diuidũt a paterna substãtia & diuinitate,& alienant verbũ a pa tre diuidi ab ecclesia catholica cõuenit,& esse alienos a noĩe christiano, Sint igitur nobis & omnibus anathema,eo qd verbũ veritatis videãtur esse cauponati,Apostolicũ nãq; preceptum est.Si quis vo bis annũtiauerit ꝑter quod accepistis,anathema sit. His ergo nullũ cõicare denũtiate,nulla est enim cõmunio luci ad tenebras,hos pellite ꝓcul ab omnibus,nulla enim cõcordia christi ad belial,Seruate vos fratres charissimi,vt neq; scribatis eis,neq; eorum scripta suscipiatis, Studete simul & vos fratres charissimi & cõministri tãq; spiritu ꝑsentes nostro cõcilio cõsentire,atq; subscriptione vestra decer nere,vt ab oĩbus vbiq; cõministris nr̃is cõsonantia vna seruetur,Abdicamus autẽ illos,& extra termi nos catholice eccl'ie ꝓcul abiicimus,qui nõ affirmant qd deꝰ est christus,sed aiunt,verus deus nõ est, quia filiꝰ est,sed verus filius nõ est,ne genitus sit simul & ingenitꝰ, Sic enim se intelligere natũ profi tẽtur,quia sic dixerunt,Quod natũ est factũ est, Et quia cũ xp̃s ante secula sit,dederunt ei principiũ atq; finẽ,qd non in tpe,sed habet ante secula. Oremus simul & ꝓ nobis omnibꝰ & reliquis oppressis fratribus,vt ipsi eruãtur illesi,& seruentur immaculati,vt que bene placuerũt firma ꝓmaneant per do minum nostrum Iesum xp̃m secundũ bonã voluntatem facta sicuti credimus dei & patris in spiri tu sancto,cui est gloria in secula seculorũ. Amen. Trinitas consubstantialis eterna est,data kalen. No uembris Feliciano & Maximiano.iiii.consulibus.

¶EPISTOLA INCREPATORIA IVLII PAPE AD ORIENTALES EPI scopos pro causis athanasii,& excessibus contra Romanam ecclesiam.

VENERABILIBVS FRATRIBVS VNIVERSIS ORIENTALI bus episcopis Iulius, Decuerat vos fratres alios ecclesiasticis istruere disciplinis, & nõ talibus arguere machinãtibus dicẽte Iohãne baptista,Neminẽ cõcutiatis, neq; calũniã faciatis & reliqua, De qua re & apls Paulus nos instruit dicẽs,Fra tres & si ꝑoccupatus fuerit homo in aliquo delicto,vos qui spirituales estis in struite huiusmodi in spũ lenitatis,cõsiderãs teipsum,ne & tu tenteris & reliqua, Et alibi Petrus apostolꝰ ait. Omnes vnanimes in oratione estote cõpatiẽtes, fra ternitatis amatores,misericordes,modesti,humiles,nõ reddẽtes malũ ꝓ malo,vel maledictũ ꝓ ma ledicto,sed ecõtrario benedicẽtes,quia i hoc vocati estis,vt benedictionẽ hereditate possideatis. Qui enim vult vitã diligere,& videre dies bonos coherceat linguã suã a malo,& labia eiꝰ ne loquãtur do lum,declinet a malo & faciat bonũ,inquirat pacẽ & sequatur eam,quia oculi dñi super iustos, & au res eius ĩ ꝑces eorũ,vultꝰ autẽ dñi super faciẽtes mala. Quid peius est fratres q̃ vt sacerdotes domini qui ab omni mala coinqnatiõe,& a nocumẽto omniũ christianorũ alieni debent existere, quãtoma gis a fratrũ & coepiscoporũ quostueri & subleuare debẽt ab insidiis,& quos fouere & diligere sũmo pere oportet persequũtur eos eiicere & cõmuniõe priuari detrectãt? Nec recordamini sapiẽtiã que ait. Peruerse enim cogitatiões separãt homines adeo,si peruerse cogitatiões separãt homines a deo quãtomagis opera iniquaꝰ Quid eni nequiꝰ est q̃ illos de quibꝰ dñs ait,qui vos tangit,tãgit pupillã oculi mei,quisq̃ auertere,persequi,destruere nitatur? Probata autem virtus portat ꝓtegit,& cõsolatur oppressos,& docet insipiẽtẽ. Est enim deus testis cordis hois,scrutatorq; verus singularũ cõscientia rum,& linguarũ singularũ auditor,quoniã spiritꝰ dñi repleuit orbẽ terrarũ,& hoc qd cõtinet omnia scientiã habet vocis. Et alias idẽ ipse ait, deus charitas est,i hoc apparuit charitas dei i nobis, quoniã filiũ suũ vnigenitũ misit deus in mũdũ,vt viuamꝰ per eũ. In hoc est charitas nõ quasi nos dileximꝰ deũ,sed quoniã ipse prior dilexit nos,& misit filiũ suũ,ꝓpitiationẽ ꝓ pctis nr̃is. Carissimi si deꝰ dile xit nos,& nos debemus inuicẽ diligere,deũ nemo viditvnq̃. Si dilígamꝰ inuicẽ,deus i nobis manet, & charitas eiꝰ i nobis ꝑfecta est,i hoc intelligimꝰ,quoniã i eo manemus & ipse i nobis,quoniã de spũ suo dedit nobis,& nos vidimus & testificamur,quoniã pater misit filiũ suũ saluatorẽ mũdi,Quisqs cõfessus fuerit quoniã Iesus est filius dei,deus i eo manet,& ipe i deo,& nos cognouimꝰ & creditmus charitati quã habet deꝰ i nobis,deꝰ charitas ẽ,& q manet i charitate i deo manet,& deus in eo. In hoc ꝑfecta ẽ charitas nõ quasi nos dilexerimus deũ,sed quoniã ipse prior dilexit nos,quia sicut ille est & nos sumus i hoc mũdo. Timor nõ est in charitate,sed perfecta charitas foras mittit timorẽ, quoniã penã timor habet,q autẽ timet nõ est perfectus i charitate, Nos ergo diligamꝰ deũ,quoniã deꝰ prior

A

Universidad de Deusto Biblioteca

dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum, & fratrē suum oderit mendax est, Qui enim nō diligit fratrē suum quē videt, deū quē nōvidet quomodo potest diligere? Et hoc mādatū habemus a deo vt qui diligit deum, diligat fratrē suum. Nā & ipsa sapientia ait, lingua sapientiū ornat scientiā, os fatuorū ebullit stulticiā. In omni loco oculi domini contēplātur bonos & malos, lingua placabilis lignum vite, que autē immoderata est conteret spiritū, Dom⁹ iusti plurima fortitudo, & in fructibus impii conturbatio, labia sapientium disseminabūt scientiā, cor stultorum dissimile erit, victime impiorū abominabiles erunt domino, vota iustorū placabilia. Qui sequitur iusticiā diligitur a domino. Item alibi, labia iusti cōsiderant placita, os impiorū peuersa, simplicitas iustorum diriget eos & supplantatio peuersorū vastabit eos, iustitia rectorum liberabit eos, & i insidiis suis capiētur iniq iustus de angustia liberabitur, & tradetur impi⁹ pro eo. Simulator ore decipit amicū suum, iusti aūt liberabuntur scientia, in bonis iustorum exaltabitur ciuitas, & in perditione impiorū erit laudatio, benedictione iustorū exaltabitur ciuitas, Nec cōsideratis qui fratres persequi nō cessatis qualia Iob patientissimus inter cetera exorsus loquitur, Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat michi, quod liberassem pauperē vociferantē, & pupillū cui non esset adiutor, benedictio perituri super me veniebat, & cor vidue consolatus sum, iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimento, & diademate iudicio meo. Oculus fui ceco, & pes claudo, pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Conterebam malas iniqui, & de dentibus illius auferebā predā, & paulopost. Si negaui inquit, quod volebāt pauperibus, & oculos vidue expectare feci. Si comedi bucellā meam solus, & non comedit pupillus ex ea, quia ab infantia mea creuit mecū miseratio & de vtero egressa est mecum. Nam si quis ex recto omnia cōsideraverit oculo, non quaq̄ fratrib⁹ nocere, sed liberare festinabit, quia nichil deteri⁹ est q̄ ciues ciuibus inuidere, & fratres fratribus insidiari, aut calumnias facere. Talib⁹ enim refragari volentes insidiis patres sancti sinodum cōgregauerūt generalem in nicea vitā corrigere hominū cupientes in ecclesia cōmorantium, licet dudum instituta sanctorū multa patrum essent conscripta, posuerunt leges quas sacros *canones* appellamūs, quibus multa pernecessaria ad statum ecclesie sancte dei, & supplemētum colūnarum eius, id est episcoporum qui eam propriis humeris gestāt, sunt decreta, & nocumenta eorum prohibita, ita vt qui talia agere tētauerint aut eis nocere presumpserint, si quidem clerici fuerint a proprio gradu decidant. Si vero monachi aut laici fuerint anathematizentur, Q*uibus armati exēplis oportere arbitrati sumus ab omnipotēti deo inspirati, vt hāc accensam discordie flammā extinguere apta debeamus auctoritate, & non concedere eam vlterius animas depasci* humanas. Quapropter vna cum omnibus apostolice subiectis sancimus, ne quisq̄ deinceps christianorum talia perpetrare, aut episcopis temere nocere presumat, cum & doctor gentiū id ipsum prohibeat dicens. Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem & reliqua, bonū est nāq̄ proculdubio & omnibus timentib⁹ deū desiderabile cohibere dissensiones, & altercationes, fratribusq̄ subuenire, & inuicem non inuidere, sed adiuuare. Audite inquā iam factā in nicenea ciuitate synodū, cui & ego ipse cōsciētie mee, cultū decenter exhibui nichil aliud volens quā concordiam omnibus fabricare, & pre cunctis arguere & removere hanc insidiantium altercationē, quas preuidentes sancti patres insidias & illicitas altercationes vnanimiter in p̄dicta nicena statuerunt synodo, vt nullus episcopus nisi i legitima synodo & suo tempore apostolica auctoritate cōuocata super quibusdā criminationibus pulsatus audiatur, id est indicetur vel dānetur. Sin aliter p̄sumptum a quibusdā fuerit in vanū deducatur quod egerint, nec ecclesiastica vllomodo reputabūtur, Ipsi vero prime sedis ecclesie cōuocandarū generalium synodorū iura & iudicia episcoporū singulari priuilegio euāgelicis & apostolicis, atq̄ canonicis concessa sunt institutis, quia semper maiores cause ad sedē apostolicā multis auctoritatibus referri precepte sunt nec vllomodo potest maior a minore iudicari, ipsa nāq̄ omnib⁹ maior & prelata est ecclesiis, que nō solūmodo canonum sanctorū patrum decretis, sed domini saluatoris nostri voce singularē obtinuit principatū. Tu es inquit petrus, & super hāc petrā edificabo ecclesiā meā, & reliqua. Et quodcūq̄ ligaueris super terrā & solueris, erunt ligata, & soluta in celo & in terra. Porro dudū a sanctis apostolis successoribusq̄ eorum in prefatis antiquis decretum fuerat statutis que hactenus sancta & vniuersalis apostolica tenet ecclesia, non oportere preter sententiam Romani pontificis concilia celebrari, nec episcopum damnari, quoniam sanctā Romanā ecclesiā primatū omniū ecclesiarū esse voluerunt, Et sicut beatus Petrus apostol⁹ primus fuit omnium apostolorum, ita & hec ecclesia suo nomine cōsecrata domino institutente primatum caput sit ceterarū, & ad eam quasi ad matrem, atq̄

apicem

Universidad de Deusto

apicem oēs maiores ecclesie cause & iudicia episcoporū recurrant,eiusq; iuxta terminum sumant sententiam,nec extra romanum quicquā ex his debere decerni pontificem,quatinus non ita proterue & pro libitu quisquā suo proprio arbitrio quibusq; metropolitanus sicut agere solebat,liceat inconsulto romano pontifice,aut maiores ecclesie causas deturbare, aut episcopos damnare,sed communi sancte Romane sedis episcopi concilio & cōcordi actione queq; sunt christi zelo agenda disponant, vnanimiterq; recte sentiant,& ea que senserint nō sibimet discrepando,sed deo placita perficiant. Est etiam in iā fata nicena concorditer statutū synodo vt accusatores & accusationes quas seculi leges nō admittunt a sacerdotali funditus auerti nocumento. Ecce(inquit propheta)quam bonū & quā iocundum habitare fratres invnum,Illi vero non in vnum habitant,qui a fratrum se solatio subtrahūt, aut fratribus insidias preparant.Nō alieno vos fratres patiemini peccato grauari, quia quod necesse est nos dicere veremur,idest ne cuius religio dissipatur,indignatio prouocetur,Pre oculis habete,& tota mentis acie reuerenter aspicite beati Petri gloriā, & cum ipso cōmunes omnium apostolorum coronas,cunctorūq; martyrum palmas,qui pro fratrum non destructione sed confirmatione & veritate in christo passi sunt.Nos ergo qui domini discipuli & dici,& esse volumus,portare crucē christi & compati fratribus debemus non persequi.Subtrahite rogamus actus cogitationesq; a talib⁹ nocumentis si nō vultis ipsam in vos suscipere vltionē,quoniā talionem meretur,qui fratri foueam preparat,Et nos scitote hunc typū deinceps non esse passuros,vt ea que ad hanc specialiter sanctā pertinent sedem sicut iudicia episcoporū,& maiores ecclesie causas,vt paulo superius prelibatū est.nos patiamur nobis in consultis inuadere absq; nostri status periculo,Sed si quis ab hodierna die & deinceps eum preter huius sancte sedis sententiam damnare, aut propria pellere sede presumpserit, sciat se irrecuperabiliter esse dānatū,& proprio carere ppetim honore,eosq; q absq; huius sedis sunt eiecti snia vel damnati,huius sancte sedis auctoritate scitote pristinā recipere cōmunionem, & in propriis restitui sedibus,quoniam & prius a tempore scilicet apostolorū hec huic sedi sancte concessa sunt, & postea in memorata nicena synodo propter prauorū hominum infestationes,atq; hereticorum persecutiones& insidiantium molimina fratrum sunt concorditer ab omnibus corroborata,vt magis singuli prouideant, ne talia audeant perpetrare,& caueant si non propter deum & amorem fratrum,tamen propter opprobrium hominum,ruborē suū atq; canonicam vltionē,saltem hec timore & verecundia compressa silentio comprimantur amputato scilicet totius vsurpationis excessu, quia nullus debet presumere,que sibi nō videntur esse cōcessa,quā culpam nullomodo potuisseris incidere,si vnde cōsecrationē honoris accipitis,inde legem toti⁹ obseruantie sumeretis,& beati apostoli Petri sedes que vobis sacerdotalis mater est dignitatis,esset ecclesiastice magistra ratiōis, Vnde sicut multum nos ea que vobis pie rectеq; sunt acta letificāt,ita nimiū ea que sunt perperā gesta contristant,quoniam necesse est post multarum taliū experimenta causarum hec in posterum sollicitius prospici & diligētius precaueri,quatinus ea que sunt ab apostolis eorumq; successoribus statuta,nulla desidia negligātur nulla dissentione violentur nulla cōcertatione turbentur .Nā sicut in vno copore multa mēbra habemus,Omnia autem membra nō eundem actū habent,ita multi vnum corpus sum⁹ in christo,singuli autem alter alterius mēbra,cōnexio totius corporis vnā sanitatem vnā pulchritudinē facit, & hec quidē cōnexio totius corporis vnanimitatem requirit,sed precipue exigit cōcordiam sacerdotū quibus &si dignitas cōmunis nō est,tamen ordo generalis est,quoniam & inter beatissimos apostolos in similitudine honoris fuit quedam discretio potestatis,& cum omniū par esset electio,vni tamē datum vt ceteris preemineret, De qua forma episcoporum quedā orta est distinctio,& magna ordinatione prouisum est,ne omnes sibi oia vindicarent,sed essent in singulis prouinciis singuli quorū inter fratres haberetur prima sententia,& rursum quidam in maioribus vrbibus constituti sollicitudinem eius susciperent ampliorem,per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis ecclesie cura confluere, & nichil vsquam a suo capite dissideret,Qui ergo scit se quibusdā prepositum non molesteferat aliquem sibi esse prelatum,sed obedieutiam quam exigit etiam ipse dependat.Nolite itaq; errare fratres mei dilectissimi doctrinis variis &'extraneis nolite adiici,& instituta apostolorum & apostolicorum virorū canonesq; habetis,his fruimini,his circundamini,his delectamini,his armamini vt freti contra inimicorū iacula persistere valeatis,satis enim indignum est quēquam vel pontificum vel ordinum subsequentium hanc regulam refutare quam beati Petri sedē & sequi videat & docere, Multum enim cōuenit vt totum corpus ecclesie in hac sibimet obseruatione concordet que inde auctoritatem habet,vbi dominus ecclesie totius posuit principatum dicente scriptura,Ordinate in me chari

Universidad de Deusto Biblioteca

tatem,& item,omnia cum ordine fiant,Iterumq; psalmista predicante.Circũdate syon,& complecti mini eam ,narrate in turribus eius,Ponite cordavestra in virtute eius,vt enarretis in progenies alteras,quoniam hic est deus dominus noster in eternum,& ipe reget nos in secula,Officii enim nostri consideratione non est nobis dissimulare,nõ est tacere libertas,quibus maior cunctis christiane religionis zelus succumbit,ne per taciturnitatem aut fauere aut consentire videamur fratrum nocumentis,data kalend. octobris Feliciano & Maximiano viris clarissimis consulibus.

EPISTOLA ORIENTALIVM AD IVLIVM PAPAM CAVSANTIVM QVOD IN COMMVNIONEM RECEPERIT ATHANASIVM ET CETEROS QVOS IPSI DAMNAVERANT.

A DOMINO BEATISSIMO ET HONORABILI PATRI IVLIO apostolice sedis venerabili episcopo, Eusebius, Theognius, Theodorus, & Berinthus vna cum reliquis fratribus,& coepiscopis nostris in antiochia cõgregatis, licet circa omnes Romanã ecclesiam sciamus esse munificã & apostolicam habere curã & semper matrẽ existere pietatis,quãquam ab oriente ad eã predicatores pietatis aduenissent,tamen optaremus vos nobiscum cõcordare,& quos a cõione suspendimus a vobis esse suspensos,& quos in ordine cõfirmamus episcoporũ a vobis esse confirmandos,nec nos secũdo loco habẽdos,cum ex his ptibus ad vos vsq; dogmatizãtes apostoli puenerint,Nec enim nos vestris resultauimus q̃uis hoc agere potuissemus,quãdo Nouatianus a Romana pulsus est ecclesia,quoniam (vti iuxta vulgarem cõsuetudinẽ loquamur)inimicitias querit omnis qui vult recedere ab amico,Nec crimine carere potest,qui alterius excõmunicatum absq; eius licentia a quo a communione est priuatus in cõmunionem susceperit,canonibus scilicet iubentibus,vt excõmunicat⁹ ab alius nõ suscipiatur viuentibus illis a quibus cõmunione priuatus esse dinoscitur.Nec solum in his nobis contumeliam irrogatis,sed etiam in his quod concilia nostra dissoluitis,neq; ea rata finitis esse, Sunt namq; a nobis & maxime a totius orientis episcopis damnati,Athanasius, Alexandrinus , Paulus constantinopolitanus,Marcellus ancyre,Asclepius gaze,Lucianusq; adriopolites pro certis criminibus,quibus aduersarii sunt apud nos inscripti qui per pnẽtes huius epistole latores omnia sub certatione vestre innotescere non omittimus sanctitati,Quib⁹ agnitis si nostris placitis magis quã eorũ machinationibus assentire,& ordinatos episcopos in damnatorũ loco firmare eligitis,pacem vobiscũ & cõmunionem habere volumus. Si vero aliter egeritis,& eis ampliusquã nobis assentire iudicaueritis,cõtraria celebrabimus,& vobiscum deinceps nec cõgregari nec vobis obedire, nec vobis vestrisq; fauere volumus,sed per nos quicquid meli⁹ elegerimus agere conabimur.Nã nullus est in hac parte terrarum etatẽ habens qui ignoret predictorum molimina seductorũ.Propter eos enim multa sunt mala peracta,multa cõcilia diuersis & asperis temporibus celebrata,multe seditiones, multe machinationes,multa nobis opprobria illata,& alia multa que enumerare plongum est.Nam si his consentire eligitis,tunc liquet quod nos perdere vultis,& non vt pater filios fouere. Dicunt enim & affirmãt ciues istorum,quã etiam sacerdotes eorum,hos fouere vos velle homicidas,sacrorum tẽplorum euersores,Virginum stupratores,sacrorum librorum incẽsores,sacrorumq; vasorum,ac ceterorum sacrorum ministeriorum fraudatores,officiorum neglectores,imperatorum infidos,gẽtis & patre ꝓditores,& inter sacerdotes maximã generantes discordiam,eo quod consubstantialitatis vocem que scripta nõ inuenitur in fidei doctrina posuissent,Quid plura enumerare necesse est?cũ propter eos nobis & cunctis huius regionis habitatoribus scientibus tanta cedes hominum sit ꝓpetrata,vt amplius quã mile homines sint ꝓstrati? Talibus autem fauere quid aliud est quam sceleribus eorum cõsentire?cũ sacra scriptura ꝓhibeat dicẽs,Non solũ qui faciunt culpabiles existũt,sed etiã qui cõsentiunt faciẽtib⁹,Talib⁹ enim vos obsistere totis virib⁹ oportet,ne iuoluamini in pctis eorũ,& excõicationẽ eorum ne suscipiatis. Tales enim a vobis ꝓcul abiicite,ne ꝓpter aiositatem taliũ hoim infirme anime & ignari populi sacrilega dissentione dispereãt, Itaq; oportet vos iprobis ꝓbe resistere.Quapropter si neglexeritis deturbare puersos,liquet qd eorũ ꝓtegatis errorẽ,Nec vero caret scrupulo societatis occulte,qui manifeste facinorib⁹ desinit obuiare,Decet enim vos ad arguendã ꝓteruiã eorum,linguã vestrã exacuere , & velut venenosos a vobis repellere ne eorũ veneno vos vriq; in aliquo sautiemini. Igitur sufficiunt nobis querimonie contra eos delate,quoniã derelinquet nos tempus secũdum quod ait

apostolus

Universidad de Deusto

apostolus,Si voluerim⁹ omnium obloquentium oblatas cōtra eos producere querelas,maxime cum hec nobis sufficiant que superius dicta sunt,Nec nobis necesse est iterū eorum diuulgare mala cū ipa per se prodeant,& maxime omnes oriētales testes super eorum malis existāt.in ore enim(iuxta quod scriptum est)duorū vel triū testium stabit oē verbum,quatomagis in multitudine rātorum sacerdotū & populorū abbatū vel monachorum in scripto & sine scripto cōtra horū prauitatē nos quotidie vox acclamantium, Nos vero diu expectamus eos per multā patientiā vt crearent vuas, sed illi ecōtrario fecerunt labruscas. Vos ergo nō oportet de cetero negligere & differre tales,ne(quod absit) memoratis criminibus eorū submittamini irrationabiliter eos episcopos ponentes,ipsi enim nisi cito corrigātur,iuxta quod beatus apostolus protestatur,secundum duritiam eorū & cor impenitēs thesaurizāt sibi iram in die ire,& reuelationis iusti iudicii dei, qui reddet vnicuiq; secundum opera ei⁹, quia corrigendi sunt,ne per temporalem delectationem, & per mendacia atq; figmenta sua vobis assensum p̄bentibus eterna perdāt premia,qui per veram penitentiam consequi poterūt,Nec hec que predicta sunt solūmodo Athanasio & sequacibus eius irrogamus,sed etiam quod contra regulā egerit quam nos decreueramus,quia non decreto communis concilii episcoporum recepit sacerdotum,sed sibimet arrogando ecclesiā fuisset ingressus,& in sede resedisset,cū dudum decretum fuisset nullō a paucione numero restitui debere,quā depositum fuisse cōstaret. Deinde quāq̄ eius aduentu sit turba generata,plurimiq; seditione sint mortui,& non solum hec per eū & ꝓpter eum sunt peracta, sed etiā quidā a iam dicto Athanasio cesi iudicibus dicūtur esse cōtraditi hec & alia innumerabilia sunt ab eo suisq; sequacibus impudenter perpetrata,quos excōmunicatos cōmunioni vt audiuimus contra regulam in contumeliam omniū orientalium sociastis,Prefato itaq; debite salutationis officio ꝓpter beati Peati honorem impenso postulamus,vt deinceps ad vestras hinc venientes aures,nō tam facile admittatis,neq; a nobis excōmunicatos vltra velitis excipere,ne canonū transgressores inuenianimi, sed magis salua fraterna charitate erratum hoc in posterū minime patiamini,& subscriptio,orantē ꝓ nobis apostolatum vestrum dominus euo custodiat lōgiore beatissime pater. Amen.

¶ RESCRIPTVM IVLII PAPE CONTRA ORIENTALES PRO ATHANASIO ET CETERIS.

VLIVS SANCTE ROMANE ET APOSTOLICE ECCLESIE eps,Eusebio,Theognio,Theodoro,Berintho,& ceteris orientalibus episcopis,decuerat vos aduersus sanctam Romanā ecclesiam & apostolicā limate, & nō yronice loqui,quoniam & ipse dominus noster Iesus christus eam decenter allocutus ait. Tu es(inquit)Petrus,& super hāc petram edificabo ecclesiā meā, & porte inferi nō preualebunt aduersus eā,& tibi dabo claues regni celorū. Habet enim potestatē singulari priuilegio sibi cōcessam aperire & claudere ianuas regni celestis quibus voluerit. Nā si ei detrahere que domini ore sacrata atq; desuper exaltata est, nō renuistis,nec mirū si fratribus iniurias irrogare minime cessatis,vnde iam silentio nō teguntur que vestro in cōcilio turbulenter atq; cū tēpestate decreta sunt. Apparet enim quoniam tumultuosa indisciplinatione veritas est oppressa, vobis quippe inconsyderantibus que placent deo ꝓpter iurgia que cōtra ꝓximos vestros habetis,& vota vestra ineuitabilia eē contēditis,sed erit opus diuine ꝓuidentie,quatinus econtrario aperte deprehēsa possint enarrari, & qcquid illic cōuenientes siue qualibet gratia,odio,aut inimicitiarum causas gessistis funditus repelli,Quapropter cum omni festinatione vos omnes ad huius sancte sedis reuerētiā volo concurrere, quatinus gestorum apud nos integritatem per vos ipsos possitis ostendere,nā nec dubitare vos credo Athanasium sacre legis doctorē nō solum a nobis sed etiam a Nicena synodo vere fidei cultorē esse comprobatum,qui defuncto Alexandro mirabili sene qui Arii ꝓstrauerat blasphemias post quinq; menses Niceni concilii Alexandrinorum ecclesie suscepit presulatum,aduersus quē eiusq; sectatores multa mendacia texētes,& nudas valde calūnias quasi veras accusationes componentes nobis multorum malorū eum causam, & caput esse perhibuistis,& nō solum apud egyptū,sed etiam apud palestinam & phenicē vicinasq; gētes scriptis vestris illum perturbatorem esse significastis,Qua de re ecclesiasticam sequetes regulam vos rome regulariter ad iudicium die statuta nō sub angusto temporis spatio(vt excusatio locum nō inueniat)litteris & apocrisariis euocauim⁹,illiq; vocatione suscepta ad diem prestitutum venere,sed

A

Universidad de Deusto Biblioteca

vos ne vestris mendaciis caperemini vestraq; calũnia enudaretur, venire distulistis, Nec his machinationibus solũmodo contenti estis, sed etiam videntes oues pastoribus desolatas lupos ꝑ pastoribus super eas posuistis, Decuerat ergo vt ad regularẽ veniretis cõuocationem qualiter de his & de aliis vestris presumptionibus veram redderetis rationem, quoniam occurreret veritas, si falsitas displicaret, & nullus dubitat quod ita iudicium nocens subterfugit quemadmodum innocens vt absoluatur requirit, nec suspitione caret qui alium calũniis deroget falsa dixisse cũ ipse ad iudicium vt probet que intulit euocatus venire distulerit, Vellem enim vos magis ad iam dictã canonicã conuenire vocationem, vt coram vniuersali concilio redderetis rationem, cur synodum ad statum ecclesiarũ, & fratrum in antiochiam subuertendum, & Niceni magni cõcilii destructionem fecistis, aut cur nobis incõsultis episcopos in eam conuocastis, ad quã nec maximus hierosolymitan⁹ venit, nec nostra inter fuit legatio, canonibus quippe in nicena synodo iubentibus non debere preter sentẽtiam Romani pontificis vllomodo concilia celebrari, nec episcopos damnari, aut cur in predictorum loco fratrum alios adulteros posuistis antequã penes nos, aut apocrisarios nostros eorũ causa canonice esset examinata, finemq; perciperet rectum, Isti enim qui ad memoratam regulariter venere vocationẽ vidites vos a predictis subtrahere calumniis multa aduersus vos lachrymabilia & doloribus plena referunt accusantes vos, & dicẽtes multa se importabilia a vobis esse passos. Vos ergo refugientes venire illosq; perseuerantes in vera ratione, suisq; calumniis reclamantes, super quibus & egyptiorum episcopi litteris nobis missis protestantur suis falsa esse que cõtra Athanasium suosq; sectatores machinantur cuncta Arrianorum machinata blasphemiis, Talibus namq; figmẽtis liquet eos esse inculpabiles vosq; culpabiles, quia si de vera cõsideretis iunocentia nullomodo a iam dicta vos canonica subtraheretis euocatione, que nõ subito sed spatiose denũtiata est, sed omni subducta apologia absq; tardatione venire, & causas reddere festinaretis, Quibus ita gestis scripsi vobis, & oĩbus qui in antiochiam contra apostolicam canonicamq; regulam nobis incõsultis fueratis congregati, arguens vos primũm de iniuriis litterarum, deinde cur Athanasium suosq; consectatores ad vestrum *concilium* conuocassetis canonibus scilicet precipientibus nichil extra Romanum decerni pontificẽ, cui hec & maiora ecclesiarũ negotia tam ab ipso domino, quã ab omnibus vniuersorum cõciliorum fratribus speciali (vt iam dictũ est) priuilegio cõtradita sunt. Vobis vero refugientibus & ad cõciliũ toties cõuocatis adesse nolentibus, Illis quoq; in sua reclamatione & *iusta ratione persistentibus*, vestraq; cognoscentes *crimina, & illorum iustam examinantes rationem*, omnesq; eos Niceno concilio cõpetentes & nostris apostolicis *iussionibus obtemperantes*, visum est nobis ac vniuerso cõcilio, vt nos diuinis preceptis, & apostolicis monitis *informati*, qui pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilare debemus effectu, si quicq̃ reprehensioni vsquam inuenitur obnoxium celeri sollicitudine, ab ignoritie imperitia, aut a presumptionis vsurpatione reuocem⁹, His taliter cõsyderatis atq; discretis tanquã omnium curam gerentes propter sedis proprie dignitatem suscepimus eos in comunionem, singulisq; cum suis auctoritate huius sancte sedis rebus proprias reddidimus ecclesias, quoniam huic sancte sedi propter prauorum hominum insidias ipso domino instituente & sanctis apostolis eorũq; successoribus per singula concilia roborãtibus hoc semper licuit, licebitq; domino auxiliante in perpetuũ, Vnde qui se scit aliis esse ꝑpositum non moleste ferat aliquem sibi esse prelatum, sed temperãtiam quam ab aliis requirit gratis & ipse dependat, Quapropter increpando vobis scribo, quia non recte tractastis viros inculpatos, & a nobis minime examinatos de suis ecclesiis communione priuatos pellẽtes, & ecclesiastice discipline iniuriã irrogantes, constitutũq; niceni concilii minime seruantes, talia indisciplinate agere nõ formidastis, Iccirco quoniã dudum venire vocati renuistis, modo ad certum diem, id est quindecimo kalend. nouẽb. vos iterum regulariter litteris missisq; euocamus, vt corã vobis ostendam⁹ nos iustam in eos ꝓtulisse sententiã, & de cetero non talia esse passuros, Est enim in antiquis ecclesie statutis decretum, vt aliena qui inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione restituat, vnde & in euangelio scriptum est, Quod si aliquid defraudaui reddo quadruplum. In lege quoq; cautum est maledictus omnis qui transfert terminos ꝓximi sui, & dicet omnis popul⁹. Amen. Quare miror vos tã audaces esse & tam impudenter egisse & terminos ac iura beati Petri apostolorũ principis inuasisse, Sui enim (vt paulo supius cõprobatũ est) iuris erat vt absq; eius sancte sedis auctoritate nullus deberet aut cõcilia celebrare, aut eꝑos ad synodũ conuocare, vel damnare, que oĩa vos temerare nõ timuistis, Quid ergo est aliud talis ꝑsumptio, nisi quod apostolorum eorũq; successorum decreta transgredi, & maledictionem superius comprehensam in lege scilicet cautam quam

Universidad de Deusto

tam quam omnis populus vno ore, consonaq; responsione per Amen id est fiat confirmauit suscipere non timuistis. Nam vt reor talibus transgressionum funiculis constricti, nostrum ne vestra pde/rentur flagitia examen declinastis, & ad supradictam vocationem venire distuliſtis. Sane manifestũ est suum eos confiteri crimen, qui toties euocati absq; ineuitabili causa venire distulerint, & purgandi se voluntate non vtuntur. Nam si de vestris dictis confideretis, & in faciem probare non distulisse tis. Tales insidiatores spiritu preuidentes sancti patres in nicea congregati leges statuerũt, quas nos canones appellamus, ne facile probi ab improbis damnarentur, ex quibus nullas sententias his inseri iudicauimus, vt tantorum patrum auctoritate nostra roboraretur epistola, atq; omnes orientales siue reliquarum partium episcopi hec audiẽtes in tantam foueam non incidant, ne damnationẽ a patribus decretam percipiant. Sequuntur enim hec ex predicto concilio Niceno capitula, id est. xviii. xix. xxi. xxiii. xxvi. xxvii. xxviii, xxxiii. xli. & .v. viiq;, & .ix. ac. li. lii. liii. liiii. lv. lvii. lviii. lix. lx. lxi. lxiii. lxvi.

¶ Vt omnes episcopi qui in quibusdam grauioribus pulsantur vel criminãtur causis quoties necesse fuerit libere apostolica appellent sedem, atq; ad eam quasi ad matrem cõfugiant vt ab ea sicut semper fuit pie fulciantur, defendantur, & liberentur. Cuius dispositionis oẽs maiores ecclesiasticas causas & eporum iudicia antiqua apostolorũ eorumq; successorum atq; canonũ auctoritas reseruauit. A

¶ Quoniam culpantur episcopi qui aliter erga fratres egerint, quam eiusdem sedis pape fieri placuerit, Placuit vt accusatus vel iudicatus a prouincialibus in aliqua causa episcopus licenter appellet, & adeat apostolice sedis pontificem, qui aut per se, aut per vicarios suos eius retractari negotium procuret, & dum iterato iudicio pontifex causam suam agit, nullus alius in eius loco ponatur, aut ordinetur episcopus, quoniam quãquam comprouincialibus episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, nõ tamen definire in cõsulto Romano pontifice permissum est, cum beato Petro apostolo non ab alio quam ab ipso dictum sit domino, Quecũq; ligaueris super terram erunt ligata & in celis, & quecunq; solueris super terram, erunt soluta & in celis, B

¶ Si quis putauerit se a proprio metropolitano grauari apud primatem dioceseos aut penes vniuersalis apostolice ecclesie papam iudicetur. C

¶ Accusatores & accusationes quas leges seculi nõ asciscunt, & nos vnanimiter submouem⁹, nec fiat in districta probatione impietas, cum recta sit iudicii in electione sententia. D

¶ Nullus episcopus alterius parochianum presumat retinere, aut ordinare absq; eius voluntate vel iudicare, salua tamen in omnibus apostolica auctoritate, quia sicut irrita erit eius ordinatio ita & diiudicatio, quoniam censemus nullum alterius iudicis nisi sui sentẽtia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit nec iudicare vllatenus poterit. E

¶ Si quis erga episcopum vel actores ecclesie se ꝓprium habere crediderit negotium, nõ pri⁹ adeat iudices quã ad eos recurrat charitatis studio, vt familiari colloquio cõmoniti ea sanare debeant, que in querimoniam deducũtur, Quod si aliter egerit communione priuetur. F

¶ Nemo pontificũ deinceps aliquẽ episcopum suis expoliatum rebus, aut a se depulsum excõicare aut iudicare ꝑsumat, quia nõ est priuilegium quo possit spoliari iam nudat⁹, Pari tenore decernim⁹ nõ credi accusatori qui absente aduersario causam suggerit ante vtriusq; partis discussionem, nec accusatores vel testes suscipi qui non sunt idonei. G

¶ Placuit si accusatus vel dãnatus episcopus appellauerit Romanum pontificem id statuendum qd ipse iuste censuerit, & oẽs qui aduersus patres armãtur infames esse censemus, neq; eos qui cum inimicis morantur ad accusationem vel ad testimonium recipiendos. H

¶ Placuit vt semper in accusatione clericorũ primo ꝑsona, fides, vita, & cõuersatio blasphemãtium ꝑscrutetur, Nã fides oẽs actus hominis ꝑcedere debet, quia dubius infidelis est, nec eis omnino est credendum qui veritatis fidem ignorãt nec recte cõuersationis vitam ducunt, quoniã tales & facile & indifferenter lacerãt & criminãtur recte & pie viuẽtes, Ideo suspitio eorum discutiẽda est primo & corrigenda, neq; accusatoribus suspectis & de inimicorum domo prodeuntibus credendũ. I

¶ Quod nõ alie metropolitane ecclesie vel primates sint, nisi ille que pri⁹ primates erãt & post xpi aduẽtum auctoritate apostolica & synodali primatũ habere meruerunt, Relique vero nõ primates sed metropoles vocẽtur, eorũq; ꝑpi nõ primatũ, sed aut metropolitanorũ, aut archiepporũ noie fruãtur K

¶ Infames esse censemus omnes qui suam aut christianam preuaricantur legem, aut canonicã postponunt auctoritatem saluo in omnibus Romane ecclesie priuilegio, null⁹ metropolitanus absq; ce/ L

Universidad de Deusto Biblioteca

terorum omnium comprouincialium eporum instantia aliquorum audiat causas eorum,quia irrite erunt immo & causam in synodo pro facto dabit.

A ¶Alienis erroribus sociatum, vel a sui propositi tramite recedentem,aut sacris canonibus inobediē tem suscipere non possumus,nec impetere recte credētes,vel sanctorum patrum sanctionibus obtē perantes permittimus.

B ¶Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus,quia indignum est vt ab exteris iudicetur,qui prouintiales & a se electos debet habere iudices.

C ¶Salua apostolice ecclesie auctoritate nullus episcopus extra suā puinciam ad iudicium deuocetur, sed euocat⁹ ipse canonice in loco omnibus congruo tempore synodali ab omnibus comprouincialib⁹ epis audiatur,qui concordem super eum canonicāq; proferre debēt sentētiam,quoniam si hoc mun ribus tā clericis quam laicis concessum est, quantomagis de episcopis seruari conuenit? Nam si ipse metropolitanū,aut iudices suspectos habuerit,aut infensos senserit apud primates dioceseos, aut apd Romane sedis pontifices iudicetur.

D ¶Nemini de se confesso credi potest super crimen alienum,quoniam eius atq; omnis rei professio periculosa est,& admitti aduersus quemlibet non debet.

E ¶Incerta nemo vnquam pontificum iudicare presumat,quia quāuis vera sint,non tamen credēda, nisi que manifestis indiciis comprobantur,nisi que manifesto iudicio cōuincuntur,nisi que iudicia rio ordine publicantur.

F ¶Criminationes maiorū natu per aliosne fiant,nisi per ipsos qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerit,& actis publicis docuerint omni se carere suspitione atq; inimicitia,& irreprehensibilem fidē atq; conuersationem ducere.

G ¶Et prouincialis synodus retractetur per vicarios vrbis Rome episcopi,si ipse decreuerit.

H ¶Placuit vt a quibuscumq; iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos vbi est auctoritas maior fuerit prouocatum,audientia nō negetur,Si quis metropolitanus episcopus nisi quod ad suā solūmodo propriam pertinet parochiam sine concilio & voluntate omnium cōprouincialium episcoporum aliquid agere tentauerit gradus sui periculo subiacebit,& quod egerit irritum habeatur & vacuum,sed quicquid de cōprouincialium episcoporum causis suarūq; ecclesiarum & clericorum atq; secularium necessitatibus agere aut disponere necesse fuerit,hoc cum omni consensu cōprouincialiū agatur pontificum,non aliquo dominationis fastu,sed humillima & concordi administratione,sicut domin⁹ ait.Nec veni ministrari sed ministrare,Et alibi.Qui maior est vestrum erit minister vester, & reliqua,Similiter & ipsi comprouinciales episcopi cum eius consilio nisi quātum ad proprias pertinet parochias agant iuxta sanctorū constituta patrū, vt vno ore,vno animo cōcorditer sancta glorificetur trinitas in secula.

I ¶Caueāt iudices ecclesie ne absente eo cuius causa vētilatur sententiam pferāt,quia irrita erit,quippe & rationem pro actione reddent in synodo,& vt proditoris calumnia,nec eorum postea vox audiatur,nemo enim debitorem amplius pōt cognoscere,quā ille qui iniuriā eiusq; sustinet nequitiā.

K ¶Si quis super quibuslibet criminibus clericum pulsandum crediderit,in prouincia in qua ille cōsistit qui pulsatur suas exerceat actiones,nec estimet eū accūsator suus alibi,aut longius pertrahendū ad iudicium,ille vero qui pulsatus fuerit si iudices suspectos habuerit liceat appellare, Primates accusatum discutientes episcopum nō ante sententiam proferant damnationis quam apostolica freti auctoritate,aut reum se ipse confiteatur,aut p innocentes & canonice examinatos regulariter testes conuincatur. Irritam esse iniustam episcoporum damnationem,& iccirco a synodo retractandam,ita vt oppressis ab omnibus in cunctis subueniatur causis,detractores qui diuina auctoritate eradicandi sunt,& fautores inimicorum ab episcopali submouemus accusatione,Similiter ne summorū quispiā minorū accusationib⁹ impetatur,aut dispereat,neq; in re dubia detur sententia,nec vllum iudicium nisi ordinabiliter habitum teneatur.

L ¶Plura de his ideo hic non inserimus ne vacuare vilemve predictam facere synodum videremur, aut fastidium legentibus audientibusq; prolixa faceret epistola. Si quis autem de his ampliora atq; abundantiora scire voluerit,in sacro nostre sedis ecclesie scrinio,& ea que prediximus inuenire poterit.Verū me dixisse testis est diuinitas,de receptione vero sedis & sacerdotii atq; honoris, que dixistis Athanasium absq; concilii decreto suscipere non ita inuenimus sicut calūniati estis,sed quorundam episcoporū consilio atq; decreto recepit suū quod iniuste pdiderat sacerdotiū,ac resedit in sede.

Quod enim

Universidad de Deusto

Quod enim scripsistis non eum posse a pauciore numero episcoporum restitui quã depositus fuerat,non ita est,nec hec regula orthodoxorũ sancte ecclesie est eporũ,sed arianorũ sociorũ, videlicet vestrorũ hec adinuẽtio ad pditionem orthodoxorũ episcoporũ cõtexta est.Nã vt nobis a veracibus est testibus relatũ,qñ anthiochie p dãnatiõe fidei de cõsubstãtialitate plata fuistis cõgregati odio predicti athanasii hanc regulã ptulistis que nullas habet vires,nec habere poterit, quoniam nec ab orthodoxis episcopis hoc cõciliũ actũ est,nec Romane ecclesie legatio interfuit canonibus precipientibus sine eius auctoritate concilia fieri debere,nec vllũ ratũ ẽ,aut erit vnq̃ cõciliũ qd̃ nõ fultũ fuerit eius auctoritate.

Igitur de fuga sup qua athanasiũ reprehẽditis nõ bñ agitis, cũ ipse dñs mãdatũ hoc nobis dedit, cũ plecuti vos fuerint in vna ciuitate fugite in aliã,& ipse dñs pseметipsum exẽplũ nobis demõstrãs, qñ Pharisei cõsiliũ fecerũt aduersus eũ, vt eũ occiderẽt.Sciẽs aũt Iesus discessit inde,& alibi,tulerũt lapides iudei vt iacerẽt in eum.Iesus aũt abscõdit se,& exiuit de tẽplo,& trãsiens per mediũ eorũ abiuit,& ita discessit,nã & discipuli ppter metũ iudeorũ recesserũt celãtes semetipsos, & paulus in damasco a ptincipe gẽtis quesitus de muro in sporta depositus est,& manus querentis effugit,& alii quam plurimi,& innumerabiles sancti tã in veteri testamẽto q̃ in nouo fugisse legũtur.Si ergo fugã iproperatis fugiẽtibus erubescite potius pseq, & qescite insidiari,qescentq; cõtinuo fugiẽtes,Nã siue pimatis eos,mors semp cõtra vos exclamat,siue rursus exilia suppõatis,vbiq; in vos mali mẽoriã destiare nosci mini,& illi patiendo sibi proficiunt. Vñ & dñs ait,nolite timere eos q occidũt corpus,aiam aũt nõ possunt occidere,sed potius eũ timete q potest aiam & corpus perdere in gehennã,Multos eni cognouimus pessimis machinationibus iniuste depositos . Ideo summopere me cui vice apostolorum principis vniuersalis ecclesie cura commissa est prouidendum est auxiliante ipso summo apostolo ne deinceps talia fiant , quoniam ideo hec sancte sedi prefata priuilegia specialiter sunt concessa,tam de congregandis conciliis,& iudiciis acrestitutionibus episcoporũ quã & de negotiis,vt ab ea omnes oppressi auxilium,& iniuste damnati restitutionem sumãt,& talia ab improbis ne presumãtur absq; vltione, nec exerceãtur absq; damnatione,Non ergo recte egistis quod predictos fratres calumniati estis dicente domino, Nõ tacies calumniam proximo tuo,nec vi opprimes eũ. Nec recte egistis quod nobis inconsultis concilium celebrastis,eosq; ad concilium vocastis,& damnare presumpsistis canonibus(vt premissum est)iubẽtibus nichil ex his absq; huius sancte sedis auctoritate fieri debere.Nõ recte egistis quod regulariter a nobis ad concilium vocati venire distulistis , non recte egistis quod contra eos rationem reddere vt vestra erga eos aut probaretur recta sententia,aut improbaretur non venistis,nec rationalem mandastis causam,vt quid hec renuistis.

His ergo omnibus perpensis manifestum est vos reos existere,& illos innocentes remanere, & vos recte excommunicatos,illosq; iuste liberari.Noluit itaq; dñs tam leuiter suos tractari ministros sicut facitis,aut a vobis damnari,sed sicut memoratũ est,aut ab hac sancta sede cui cõmissi sunt, aut suo reseruari iudicio,ait enim.Qui vos cõtristabit me cõtristabit,q fecerit iniuriã vobis recipiet id qd̃ iniq; gessit.Et quãta pena expectet eos qui dñi scãdalizant discipulos euangeliũ sufficiẽter exponit vbi de scandalizãtibus discipulos loquitur,Nam quod a vobis non sint damnandi,sed aut ab hac sancta (vt prefatum est) sede, aut sibi reseruãdi ipse manifeste dat exemplum quando peccantes sacerdotes quorum locum modo in sancta ecclesia tenent episcopi,non per alium,sed perseметipsum vendentes , & ementes eiecit de templo,& mensas nũmulariorum proprio euertit flagello,& eiecit de templo, & ipse alibi ait. Deus stetit in synagoga deorum,in medio aũt deos discernit,& reliq̃ talia & his similia,& alibi idẽ ipse ait,Nolite iudicare,vt nõ iudicemini,nolite cõdẽnare,vt nõ cõdẽnemini,i quo eni iudicio iudicaueritis iudicabimini.quapropter nõ tã temere(vt vos facitis)qspiã suã psumat euomere iiqtatẽ sed iudicantẽ cuncta oportet rimari,& ordinẽ rerũ plena inquisitione discutere, nec de illis que ei inconcessa sunt vllo modo iudicium presumere,interrogandi,ac proponendi,adiiciendiq; patiẽtia prebita ab eo,vt ibi actio partium limitata sit pleniter,Hec prius litigantibus sua velit sententia obuiare,nisi quãdo illi peractis oibus iam nihil amplius habuerint in questione quod proponant,nec oportet quẽquam iudicari,aut dãnari anteq̃ suos accusatores presẽtes hẽat locumq; defendẽdi accipiat spatiosum ad abluenda crimina.Similiter in iam fata synodo statutum est,vt vltra prouintie terminos accusandi licentia non progrediatur,nisi ad hãc apostolicam fuerit sedem prouocatum ad quam omnes quiv oluerit libere & absq; vllo impedimento a quibusdam agendo confluere debent.Similiter in iam prefixa synodo est decretum ne suspecti,aut infames,aut criminosi,aut grauosi,vel calumniatores,vel affines,aut scelerati,aut facile litigantes suscipiantur accusatores,sed tales qui omni careant suspitione, quia

A

Universidad de Deusto
Biblioteca

colūnas ſuas dominus firmiter ſtare voluit,nec a qbuſdā agitari.Silr ſtatuit pſata ſynodus,vt nullum ſnia nō a ſuo iudice dicta cōſtringat,iudices aūt alii eſſe nō debēt quā quos ipſe q impetitur elegerit aut quos ſuo cū cōſenſu hec ſctā ſedes,aut eius priates auctoritate huius ſctē ſedis delegauerint, ex his enim & aliis que tā in hac ſctā ſede quā & ab aplis eorūq; ſucceſſorib⁹ ſunt ſtatuta,nichil pſatis epis cōceſſiſtis,ſed vim eis inferētes iniuſteq; vt ſupius cōmemoratū eſt eos dānātes aliquos abſentes expuliſtis qd oi xpiane religioni eſt inimicū,in qb⁹ apparet qd nec dño ſua ſeruaſtis iura, nec huic ſctē matri,& aplice eccleſie que vt pſcriptū eſt eos ſuo iudicio,aut huic ſedi voluit reſeruari,ne a tā prauis ſicut eſtis hoib⁹ dānarētur,aut eiicerētur,in his oib⁹ vos ſtultos & puaricatores euāgeliorū,& canonū eſſe nulli ſane ſapiētiū ē abſcōditū,nec his cōtēti in vra eſtis puaricatiōe, ſed etiā qd prius expulſos eos & ſuis expoliatos reb⁹ q̄ſi vocaſtis atq; dānaſtis, cū nullus regulariter, aut vocari aut iudicari poſſit anteq̄ ſit regulariter reſtitutus,& ſua oia ei legib⁹ ſint integerrime reformata, eſt nāq; in ſepe iā dicta ſctā ſynodo ab oib⁹ vnanimiter decretū,& aplica auctoritate roboratū, vt ſi qs eporū ſuis fuerit rebus expoliat⁹,& in accuſatiōe pulſat⁹ ordinatiōe pōtificū oportet & decet ſanctū ppoſitū pria fronte certare, vt oia que p ſuggeſtiōes inimicorū ſuorū amiſerat, legalr prio ptāti eius ab honorabili cōcilio reintegrētur,& pſul regulariter prius ſtatui priſtino reddatur,& ipſe diſpoſitis ordinatiſq; ſuis, tūc ad tps veniat ad cauſam,& ſi ita iuſte videtur accuſantiū ppoſitionib⁹ reſpōdeat,q̄re ergo trāſgreſſi eſtis terminos patrū iudicātes & dānantes eos quos nō debuiſtis? q̄re iudicaſtis eos quos non regulariter approbaſtis? Nō obſeruaſtis qd i regnorū libro ſcriptū ē.Nō quo modo videt hō videt de⁹,qa hō videt in facie,deus autē in corde videt,& in palypomenon,oia corda ſcrutatur de⁹, & omnē cogitationē nouit,& alibi ſcriptū eſt.Nō pōt hūano cōdēnari examie quē deus ſuo reſeruauit iudicio,hec oia ſummopere pcauēda ſunt,nec accuſatio eporū facile eſt recipiēda dicente domino nō ſuſcipias vocē mendacii,& apls inqt aduerſus pbrm inſcriptionem nō ſuſcipiēdā abſq; duob⁹ vel trib⁹ idoneis teſtibus. Si hec de pbris vel ceteris fidelib⁹ ſunt pcauenda,q̄tomagis de epis qb⁹ cognitis magis vos dominari velle māifeſtū eſt quā cōſulere frib⁹,aut ſubſtentare eos,qa honor inflat ad ſupbiā,& quod puiſum eſt ad cōcordiā tendit ad noxā. Decuerat nāq; vos iuxta pſatas regulas,ſi aliqd egiſſent cōtra ſuū ordinem mādare nobis,& expectare qd ad vra cōſulta reſcriberem⁹,in tātū vt ſi etiā qcq̄ graue intolerādūq; cōmitterēt nra pſtolaretur cenſura,& nichil prius,aut aliud diſcerneritis q̄ quod nobis placere cognouiſſetis ita vt a regulis pſtitutis nulla,aut negligentia,aut pſumptiōe recederetis, ceſſet hmōi pſa nra auctoritate pſumptio,vitētur hmōi nocumenta,qa neqq̄ talia patienter ferre poſſum⁹ machinamenta,quoniā conuenit nos paternarum ſanctionum diligentes eſſe cuſtodes,merito namq; nos d respicit,ſi ſilentio faueamus errori,eſt inſuper in pdicta ſancta nicena ſynodo ſtatutum,vt nemo anathema in nra ſuſcipiatur accuſatione, nec illi q nos in ſua nolunt recipere querela,vel accuſatione,cum nos ſuper illos ſciamus a domino conſtitutos non illos ſuper nos,& ſicut maior non poteſt a minori iudicari,ita nec colligari,quia rarum eſt omne quod magnum eſt. Portem⁹ onera oim qui grauātur quinimo hec portat in nobis beatus apls Petrus cuius vice fungimur legatione,& cuius regula informamur,q̄tinus eius fulti auxilio ab oibus nunc,& in perpetuo tueamur aduerſis. Data kalendis Nouembris Feliciano, & Maximiano viris conſu.

INCIPIVNT DECRETA LIBERII PAPE.

¶ Epiſtola Athanaſii,& egiptiorum epiſcoporum ad eundem papam de oppreſſionibus Arrianorum.

A OMINO BEATISSIMO ET HONORABILI SANCTO patri liberio pape Athanaſius, & vniuerſi Egiptiorum epiſcopi in vnum ſynodice apud Alexādriam congregati,veſtre beatiſſime paternitatis iura penes deum ſunt manifeſta,dum predicationibus ſcilicet apoſtolicis, & doctrinis vere fidei cultura vniuerſa repleta ſit terra,per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum veſtra inſtruente admonitione exhortatoria ſuperedificatur orthodoxa Chriſti eccleſia apoſtolica inſtitutione fundata, & a fidelibus patribus firmiſſime roborata ad quam oēs btiſſimi apeſtolici patri honora

Universidad de Deusto Biblioteca

pari honoris & potestatis consortio prediti populorum agmina conuertentes, pie sancteq; de tenebris ad lumen, de lapsu ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuine p̄destinationis grati a p̄ceptis ac monitis perduxerunt, quorum sanctorum apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens merita, & perfectius implens exempla ecclesiam dei morum probitate, & actuum sanctitate cōdecorat, & fide sacra christianis moribus vigens, que fieri deo placita precepit studiis pontificalibus indesinenter operatur & perficit, seruans legis diuine mandata, quia non legis auditores iusti sunt apud deum sicut narrat apostolus, sed factores legis iustificabūtur. Nos eni hec meditari cupiētes, & ea que a sancta sede vestra apostolorum eorumq; successorum predicatiōe suscepimus, atq; que in nicena synodo roborata cognouimus predicare, & arrianorū blasphemias, atq; aliorū hereticorum repellere cupientes cotidie ab his persequimur, & damnationi tradimur, atq; morti destinamur, Q ua de re precamur, vt vris exhortationibus tam per vos q̄ & per apocrisarios vestros adiuuemur, ne dum illi crescūt & nos minuimur vera fides destruatur, & eorū heresis vltra fidem nostram crescat, quoniā timemus vt postq̄ abundauerit iniquitas, refrigescat charitas multorum. Pro qua re multa vestre sacre doctrine tam apud deū quam apud cunctos fideles merces & laus reposita est, si vestra hec recensetur auctoritate, nostram enim fidem quam a sanctis patribus accepimus, & tenemus atq; docemus subter inseruimus, vt si aliquis vobis aliter nos credere, aut docere, aut accusando, aut musitādo retulerit, vel detrahendo scriptis mandauerit, per hanc manifeste nos ita credere & docere agnoscatis.

¶ Credimus namq; in vnū deū patrē oipotentē, oīm visibiliū nec nō & inuisibilium factorem, & in A
vnū dominum nostrum Iesum xp̄m filium dei natum ex patre vnigenitū hoc est ex substātia patris, deum ex deo, lumē ex lumine, deum verum ex deo vero, natum nō creatū omousion hoc est eiusdem cum patre substātie, per quē omnia facta sunt celestia terrestria Q ui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de celis, & incarnatus est, & homo factus passus est, & resurrexit tertia die, ascēdit in celum, vēturus est iudicare viuos & mortuos. Et in spiritum sanctū. Eos autem q dicūt erat tempus quando non erat, & priusquam nasceretur non erat, & quia ex nullis subsistentibus factus est, aut ex alia substantia vel essentia dicunt esse trepton, hoc est cōuertibilem atq; mutabilē filium dei, hos anathematizat catholica & apostolica ecclesia, hanc venerabilē fidē trecēti quidem decē & octo patres agnouerunt, & amplexi sunt & consonantes & vnanines scriptis explanauerunt.

¶ Sed modo quoniā contra hec vt nostis talia exurgunt qualia non debent, venite & nos dilectissimi B
fratres cum deo descendamus ad visitationem, id est inquisitionem sermonum eorum, & confundamus per approbationem verissimam ibidem linguas eorum eleuatas contra scientiam vnigeniti filii dei, & iniquitatē i altitudinem humanitatis eius loquentes, disrumpamus vincula eorum per gladiū spūalem quod est verbum dei, & proiiciamus a nobis iugum ipsorū per expugnationē p̄fani sensus illorū, Tūc eni ipse quoq; dominus irridebit eos, & subsannabit, & tūc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos, secundū beatum Hieremiā dicens, falso prophete isti vaticinantur in nomine meo, non enim misi eos, & nō p̄cepi eis, neq; locutus sum ad eos, visionē mēdacē, & diuinationē & fraudulētiā & seductionē cordis sui p̄phetāt vobis, ideo hec dicit dominus de p̄phetis q p̄phetant in noie meo mendaciū erunt p̄iecti in viis Hierusalē, & cōculcatio oīm pie cōfitentiū me, & non erit qui sepeliat eos. Nemo eni abscōdere pōt quibusdā subreptionē cōmenticiis, sicuti nec foliis fici ātiqs transgressor p̄cepti adā potuit, q p p̄priā linguā inuerecūde nudatur, laque⁹ eni fortis viro labia eius, & captus propriis sermonibus, & opera manuū eius, retributio aūt labiorū eius dabitur ei, & impietatis rep̄hēsio, Arguā te inqt, & statuā cōtra faciem tuam, existimasti inique qd̄ essem tibi similis. Propterea sicut dicit dominus ad Gedeon, deponamus eos ad aquā vere discretionis, & p̄bemus eos ibi regulari examinatione in id ip̄m pronos corruentes per ostensionem praui intellectus eorum, vtrū ne sint apud eos sapientes diuini verbi scientiam ignorantes, quoniā dicentes esse se sapientes stulti facti sunt, & mutauerunt gloriam catholice ecclesie propria nouitate & voluntate, siue p ea que illicite in eius defensione gesta sunt hereticam turbulentiam introducentes, illud competenter ad nos retinentes qd̄ bene ad Iesum filium Sirach dictum est, Vsq; ad mortem certa pro veritate, & domin⁹ pugnabit pro te. Huius rei gratia vniuersalis vobis a christo Iesu comissa est ecclesia, vt pro omnibus laboretis, & cūctis opem ferre nō negligatis, quia dū fortis armatus custodit atriū suū, in pace sunt oia que possidet, Ideoq; tanta vrgente necessitate summope cōprimite vra sūma auctoritate ifestos, releuate oppressos, vt absq; graui domino opitulante difficultate ipsi gratanter oi tpe sacrificare mereamur illesi. Et subscriptio. Eterna te seruet diuinitas per multos annos sanctissime patrum pater. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ RESCRIPTVM LIBRII PAPE AD EOSDEM.

A DIlectissimo filio Athanasio & oibus in vnũ cõgregatis, & de Trinitatis fide recte sentientibus Egiptiorum epis liberius papa. Olim & ab initio tantã pcepimus a beato Petro aplorũ princi pe fiduciam, vt habeamus auctoritatẽ p vniuersali ecclesia ad rectam defendendã fidẽ q̃tinus nulli li ceat statũ sancte ecclesie cõmouere ad lesionẽ recte credentiũ absq; sui periculo honoris. Epistolã siq; dem vestram nobisq; directã añ nos recitari fecimus, tribulationes & persecutiones quas pro recta fi de patimini intellexim us. Super quibus & nos vna nobiscũ condolemus, & laborare pro vobis vt pa ter pro filiis parati sumus, fidẽ vero Niceni cõcilii in eadẽ epistola rectã reperimus, sup q̃ & deo grati as vberrimas retulimus, pro qua non solum modo persecutiones, & passiones sustinere vobiscum pa rati sumus, sed etiam si necesse fuerit mori pro xpi noie in quãtum nostra sinit fragilitas nõ respuimus. Igitur predictum sanctũ concilium (vt legimus) definiuit Nicenum aliam fidem nulli licere profer re, aut cõscribere, vel componere, aut sapere vel docere aliter, nec quicq̃ in fide sentire, aut pferre quod hi patrũ regul possit obuiare. Qui ãt psumpserit cõpõere aliã fidẽ, aut pferre docere vel tradere alid sym bolum ad viam veritatis cõuerti desiderantibus de quacunq; heresi, vel ex iudeis, vel ex paganis xpia nos se fieri volẽtibus hi si episcopi fuerint, aut clerici alienari quidẽ epos ab epatu, clericos a clero. Si ve ro mõachi, aut laici fuerint anathemate feriri. Protestatur & eni beatus apostolus dicẽs, Si qs certat nõ coronatur nisi legitime certauerit, & iterum dns ait. Qui autem pseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit, videlicet certaminibus sacris propositis nobis pro defensione catholice ecclesie, magnaq; salute et hoc sperata ab oim bonorũ datore deo, non deficiant manus nostre dilectissimi fratres p occasionẽ cu iuslibet, desidie dissolute, sed fortes efficiamur per gram dni atq; virtutẽ potẽtie eius, quoniã pfec pedes nros tanq̃ seruorũ, & sup excelsa firmius statuit intellectus summe eius humanitatis propter n stram salutem maxime tantum habentes impositam sanctorum testium nubem. Deponẽtes ergo o pondus, & circunstantem aduersariorum nouitatem per patientiam curramus aspicientes in auctore fidei, & consummatorem Iesum qui in proposito nobis propter eum negotio spiritũ nobis *sue veritatis* cõdonet loquẽtẽ in nobis atq; phibentẽ magnalia fidei p doctrinã sctorũ patrũ quos aduersarii ca lumniantur cotidie. In prophetis nãq; habetur propter syon nõ tacebo, & propter syon nõ qesã do nec egrediatur, vt splendor iustus eius, & saluator eius, vt lampas accẽdatur. Profecto catholica eccles que *vera consistit syon, & ciuitas christi celorum regis per tot annorum spatia expugnata ab auersa* tibus verba *fidei, q neq; deũ timẽt neq; hoiem reuerentur, sed incassum* perducentibus pias, & cano cas de hoc verbo doctrinas, *dum aduersis tantisq;* scripto, & sine scripto contestationibus inuitati fuis sent corrigere propriam, & sepelire heresim, sicuti & per anteriorem cognitionem luculentius demon stratum est, tam per libellos quam per suggestiones reuerentissimorum sacerdotum, & venerabilium abbatum apostolo protestante nobis, vt hominem hereticum post primam, & secundam correptioni euitare debeamus scientes quia huiusmodi subuersus est, & delinquit proprio iudicio condemnatus, nullo modo opportet nos deinceps tacere, aut quiescere ne quomodo iniqui iudicemur odibilem deo pacem amplectẽtes, quoniam scriptum est. Zelaui i peccatoribus pacem peccatorum vidẽs, & dicatur etiam de nobis sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea, inter san ctũ, & prophanum non habuere distantiam, inter pollutum & mundum non intellexerunt, sed con surgere in deo, & consistere prompte ei, & induentes arma spiritus aduersus malignantes contra fi dem eius, vt approbemus spiritus sapienter, id est verba eorum si ex deo sunt, Scriptum est enim in Hieremia, Probatorem dedi te in populo meo robustum, scies & probabis viam eorum, multa nam q; nobis necessaria est vigilantia, & tanta diuine sapientie rimatio que occulta tenebrarum reuelat ac requisitionem huiusmodi rei, & scrutationem, quoniam latet quodammodo & absconditur, vixque comprehenditur dolosa existens malicia pro eo quod sibi pietatem callide blandiatur, vt valeat scrui tantium mentem latere, quod vtique sciens beatus apostolus ait. Nam huiusmodi pseudo apostoli, & operarii subdoli transfigurant se in apostolos Christi. Sed non mirum quoniam & ipse Sathanas transfigurat se velut angelus lucis, et ideo non mirum, si ministri eius transfigurantur velut minis iustitie, quoniam finis secundũ opera eorum, sed & dominus in hoc premuniens nos ait, Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium intrinsecus sunt lupi rapaces. A fructi bus eorum cognoscetis eos, Ergo in idipsum ex toto corde referẽtes ante omnia super tali questiõe de ꝓcationẽ, et dicẽtes cũ dauid. reuela oclos meos, et cõsiderabo mirabilia de lege tua, lucerna eni pedib

mei

Universidad de Deusto

meis verbum tuum domine, & lumen semitis meis,quoniam ipsius est (sicut ait beatus Daniel pro pheta)sapientia,fortitudo,dat sapientiam sapientibus,& scientiam intelligentibus disciplinam,Ipse re uelat profunda,& abscondita,& nouit in tenebris constituta,& lux cum eo est.Quia sapientiā inquit & fortitudinem dedisti michi,& ostendisti michi que rogaui te,cū opera diuina vniuscuiusq; perso ne descripta eorum qui pro nouitatis cōmento accusati sunt de venerabili nostro sinio obsecundan tibus, & nobis ordinabiliter offerentibus solertius intendamus, ita vt qui hec presumpserint preua ricari primum quidem subiaceant iudicio terribili omnipotentis dei, deinde autem qualemcunq; re galem indignationem reuereantur,per quam quidem si episcopi,aut clerici sunt, a sui sacerdotii, siue a sui cleri ordine modis omnibus excidant. Si autem monachi sunt segregentur,& alieni sint de suis locis. Si autem dignitatem,aut cingulum,aut militiam habeāt nudentur de eis. Sinautem sunt pri uati,si quidem nobiles existunt suarum substantiarum proscriptionem patiantur.Sinautem ignobi les consistunt non solum in corpore verberentur, sed exilio perpetuo castigentur,vt omnes timore dei compressi,& comminata eis digna supplicia reuerentes imobilem, & sine turbatione pacem sanctarū dei ecclesiarum custodiant,data octauo kalendarū Iunii asclepio,& deodato.iiii.cc.¶Explicit,gratia Iesu Christo domino nostro,pax vobis.Amen deo gratias.

INCIPIVNT DECRETA FELICIS PAPE.

¶Epistola egyptiorum pontificum ad eundem de infestationibus Arrianorum.

OMINO BEATISSIMO ET HONORABILI SANCTO patri felici sancte sedis aplice vrbis Rome pape,Athanasius,& vniuersi egyptio rum Thebaidorū,& libiorū epi in sctā Alexandrina synodo gra dei congrega ti, Vro sctō suggerim9 aplatui,vt nri more solito solicitudinē gerere dignemini iuxta vestrā prudētissimā sapiētiā que oibus luce clari9 manifesta ē, qa aplicis vra btitudo viscerib9 cōmota p tribulationē nram nos oēs hortata ē ad tuitionē catholice,& aplice ecclesie in vnū cōuenire,& de nra canonice oppressiōe,& vna nimiter tractare dū cōstat nos vna cū btō Paulo apostolo eadē cōpassibiliter dicere,qs infirmatur,& ego nō ifirmor;Quis scādalizatur,& ego nō vror;satagētes ne aliq̄ de eis que nobis credite sūt rēna bilib9 ouib9 a bestiis capiatur,Ideo pr bussime,qa semp antecessores nri,& nos a vra apostolica sctā se de auxiliū hausim9 & nri vos cura hre agnouim9,pfata aplicā,& sūmā expetim9 iuxta canonū decre ta sedē,vt inde auxiliū capiam9,vn pdecessores nri ordiationes, & dogmata atq; subleuatiōes ceperūt, ad ea quoq; q̄si ad matrē recurrim9, vt ei9 vberib9 nutriamur,quoniā nō pt mr obliuisci infantē suū sic & vos nolite obliuisci nos vobis cōmissos quoniā nō leuib9 nos iimici nostri iplicauerūt, & cotidie facere moliūtur afflictiōib9 & apphēdere,aut ferris nos cōstrigi minātur,nisi eorū cōsentiam9 errori bus,qd neq̄quā vobis incōsultis agere psumim9,canonib9 qppe iubētib9 absq; Romano nos de ma ioribꝰ caulis nihil debere decernere pōtifice, iōq; ad ppositū recurrētes & ad brauiū pperātes vestre apostolice sedis imploramus auxiliū,quia vt credim9 nō despexit de9 pces cū lachrymis sibi oblatas seruorū suorū,sed ob id vos pdecessoresq; vros apostolicos videlicet psules isūmitatis arce cōstituit oim q; ecclesiarū eis curā hēre pcepit,vt nobꝭ succurratis,nosq; tuētes cui oē eporū iudiciū ē cōmissū libera re ab hostib9 nris nō negligatis,nā scim9 i nicena magna synodo trecētorū.x.viii. eporū ab oibus cō corditer eē roboratū nō debere absq; Romani pōtificis snia cōcilia celebrare,nec epos dānare licet,hec & alia quā plura necessaria ab hereticis q nos cotidie infestāt & pdere nituntur, vt facili9 nos cape possint,sint synodica capitula incēsa nobisq; sublata,Quade re hac inuenta occasione indifferenter oi ca nonica & apostolica postposita auctoritate nos vi a propriis vobis inconsultis illicite expellunt sedib9 ouesq; nobis a Christo domino apostolica cōmissas gratia inuadunt, gradibus priuāt,& qd pessimū est & oibus xpianis legibus inimicū pficere decertant,Vos ergo vt semper vestre sedi sancte consuetu do fuit pdilitātib9 subuenite,oppressos roborate,tribulātibus manū porrigite,taliaq; phibete,& leges imponite,vt apostolica doctrina que in deo ē cito ad victoriam iudicium perducere valeat nostrum nosq; apostolorum principe suffragante Petro ab iminentibus periculis liberare.Nouimus namq;,

Universidad de Deusto
Biblioteca

in iã ꝑfata nicena ſynodo generaliter eſſe decretum, vt nullus paſſim vageq; epiſcopos aut preſum/
ptiue lacerare, aut accuſare, & qui non ſunt recte fidei vel bone vite vel clare conuerſationis aut infama
re preſumat, ſed prius ſi erga epiſcopos vel auctores eccleſie quiſq; cauſam habuerit, eos cum charitate
manſuete conueniat, vt ab eis vulnus vnde agitur recte ſanetur, aut ipſe ſi ſecus egerit accuſator excõ/
cetur. Quod ſi ab eis nichil valuerit recte percipere, tunc primo ſummos adeat primates, & ipſi tẽpo/
re congruo canonice eos conuocare debebunt, qui ſi aut ſuis rebus expoliati, aut a ꝓpriis ſedibus eie/
cti, aut exulãtes, vel oppreſſi, aut inique tracti fuerint. primo eruãtur, & canonice reſtituantur, atque
omnia ſibi ſublata integerrime eis legibus reddantur, quoniam priuſquam hec fiant vt in predicto
conſtitutum eſt concilio, nec canonice conuocari, nec diſtringi a quoquam poſſunt, quoniam nec ſecu/
li leges hec fieri permittunt, quantomagis eccleſiaſtice? Similiter & a ſupradictis patribus eſt definiti
conſonanter, vt ſi quiſquam epiſcoporum, aut metropolitanum, aut comprouintiales, vel iudices ſuſpe/
ctos habuerit veſtram ſanctam Romanam interpellet ſedem, cui ab ipſo domino poteſtas ligandi ac
ſoluendi ſpeciali eſt priuilegio ſuper alios conceſſa. Ipſa enim firmamẽtum a deo fixum & immobi/
le precepit, quoniam ipſam formam vniuerſorum titulorum lucidiſſimam dominus Ieſus Chri/
ſtus veſtram apoſtolicam cõſtituit ſedem, ipſa eſt enĩ ſacer vertex in quo omnes vertuntur, ſuſtẽtantur
releuantur, & ſicut in chriſto chriſtiani, & in petra id eſt chriſto Petrus renouantur eccleſie. Tu eſ/
cut diuinũ veraciter teſtatur eloquium Petrus, & ſuper fundamentũ tuum eccleſie colũne, id eſt epiſ/
copi qui eccleſiam ſuſtinere, & propriis humeris portare debent tibi ſunt confirmate, tibiq; claues re/
gni celorum commiſit, atq; ligare & ſoluere poteſtatiue que in terra, & que in celis ſunt promulgauit.
Tu profanarum hereſium, & impetitorum atque omnium infeſtantium depoſitor, vt princeps &
doctor caputq; omnium orthodoxe doctine & immaculate fidei exiſtis, Igitur ne deſpicias pateri tu/
rum patrũ pietatem bonamq; intentionem, & ſicut illi patres & predeceſſores noſtros a multis liberauerunt
oppreſſionibus & anguſtiis, ita nos liberare digneris. Nam fuit ſemper veſtre ſancte & aplice
ſedi licentia iniuſte damnatos, vel excõmunicatos poteſtatiue ſua auctoritate reſtituere, & ſua eis om/
nia reddere, & illos qui eos condemnauerũt, aut excommunicauerunt apoſtolico punire priuilegio, ſi/
cut etiam noſtris, & anterioribus cognouimus actum temporibus, Porro & ipſi primates qui epiſ/
coporum, & ſummorum eccleſiaſticorum negotiorum cauſas ſuſcipere debent in prefixa nicena ſyno/
do ſunt dinumerati, ne impoteſterum cõtentio ex hoc oriretur. O ſanctiſſime pater patrum abſcindi
blaſphemias, & iactantiam vaniloquorũ, & inſidiantiũ infeſtationes, nos & fratres noſtros opprimen/
tium atq; perdere volentiũ, qui ad vos quaſi ad caput cõfugimus, vt veſtro ſuffulti auxilio liberemur
& vobis nobiſq; commiſſas Chriſti oues a luporum ore domino adminiculante antequã deglutiam/
tur eripiam⁹. Nec enim fas eſt ſupplicũ apoſtolice ſedis ſcripto, aut ſine ſcripto preces oblatas deſpice/
re, ſed vt condecet & priuilegium veſtre ſedis eſt & nos & illi canonicaliter conuocemur, & ante vos de
noſtris obiectionibus canonice cum omni probitate concertemus, ſicut predeceſſores noſtri penes ve/
ſtros fecerunt anteceſſores, & ſicut canonica in predicta ſancta ſynodo docent inſtituta, & veluti palea/
ti verbi per ventilabrum canonice examinationis plenam purgationem in communi conſiſtentis
auditorio de maturis, & nutrientibus catholice eccleſie dogmatibus que confirmant cor hominis, par/
ticipationem paternarum cõſequamur iſtitutionum, antiquis enim regulis cenſitum eſt, vt quicquid
quamuis in remotis, aut lõginquis poſitis prouintiis ſuper epiſcoporum querelis, aut accuſationibus
ageretur nõ prius tractãdũ vel accipiẽdũ eſſet, q̃ ad noticiã alme ſedis vre fuiſſet ꝓnũtiatio ꝓlata, que
infirmaret, aut firmaret, indeque ſumerent normam, vnde eccleſie ſumpſere predicationis exordi/
um, ne paſſim ab inſidiatoribus columne euerterẽtur eccl'ie. Certũ eſt enĩ eidẽ ſancte ſedi vre in ho/
norẽ beatiſſimi Petri patrũ decreta peculiarẽ decreuiſſe reuerẽtiã dei ꝓ rebus inqrẽdis atq; determi/
nandis q̃s ſollicite decet iuſteq; ab ipo ꝑſulũ examinare vertice aplico, cui⁹ ſollicitudo ſemp fuit & ẽ
mala dãnare quã ꝓbare laudãda. Quocirca hũillimũ vro aplico culmini ꝑſoluẽtes obſequũ, vt ipe dñs
ꝑcepit, & ſctõrũ decreta patrũ ſtatuerũt, cũ lachrimis ſuggerim⁹ qd ſine gemitu cordis reticere nõ va/
lem⁹. Nã in tãtũ a ꝑſecutorib⁹ ſctẽ dei eccl'ie nrĩſq; inimicis ꝑſequmur, vt magis nos tedeat viuere, quã
mori. Vnde pre oibus fatemur in tantũ cor eſſe nrm vulneratũ, vt ꝓpheticũ illum planctũ exoptemus
dicentes. Quis dabit capiti noſtro aquã, aut oculis noſtris fontem lachrimarum, vt ſedentes plorem⁹
die ac nocte? Ecce enim eccleſia dei nõ leuiter perturbatur, colũneq; eius nimis infeſtãtur, atq; a pra/
uis amoueri hoibus nituntur, xp̃ianorũ vero voces ac gemit⁹ eporũ lõge lateq; reſonãt, nouitates iſur/
gũt, calũnie creſcũt, ꝑſecutio graſſatur, ꝑditio fit ꝑplorũ, vrm eſt enĩ nobis manũ porrigere, qa vobis de

Universidad de Deusto

missi sumus,vestrum est nos defendere atq; liberare,nostrūq; est avobis auxiliū expetere,vestris pare re iussionibus,Pre nimio ergo dolore & gemitu omnia que nobis instant & nos infestant,necessario recordari vobisq; significare nequimus. Ideo almum vestrum exoramus opostolatū,vt superius le gem que in memorata nicena synodo est promulgata,licet predictorū insidiatorū & alioru malorū hominū vt facilius; episcopos deiq; ministros valeant illaqueare deprauatiōe,sit suffocata reparetis,& que necessaria fore cognoscitis vestre sancte sedis auctoritate nos cunctosq; fratres informetis,vt malo rū insidias hominum vestra fulti auctoritate illesi domino opitulante euadere valeamus,quia nō est insidias luporum preuidere ouium,sed pastorum,Scimus enim vt semper vestre sedis presules pri mo apostoli,deinde successores eorum fecerunt vos vniuersalis ecclesie & maxime eōrum qui oculi propter cōtemplationē & speculationē vocantur domini curā gerere,ac de reuelatione,& lege nostra assidue cogitare debere sicut scriptum est,Beatus vir qui meditatur in lege domini die ac nocte,que meditatio non lectione per figuram litterarū tantum conspecta,sed exuberante in vobis christi gra tia in vestra cognoscitur conscientia immobiliter insita & nullatenus de vestro corde recedente lege christi dei domini sacro sancta sicut in psalmo dicit propheta,os iusti meditabitur sapientiā,& lingua ei⁹ loquetur iudiciū,lex dei ei⁹ in corde ipsius nō atramēto,sed spiritu dei viui vestra in archana mēte conscripta,neq; in tabulis lapideis,sed in tabulis cordis carnalibus,sicut.Beatissimi apostoli Pauli ad corinthios missa nos docet epistola,Q uib⁹ premissis significam⁹ deo placite paternitatiuestre die.vii kalendarum Augustarū indictionis quarte nostrā hnmilitatē diuina gratia suo vt precepit munere preueniēte vestris sanctis ac deo dignis precibus in sancta Romana ecclesia pontificalis honoris acce pisse consecrationē & stolā,in quo dignitatis fastigiovt a deo omnipotēte regamur altissimo,& a ma lis omnibus liberemur,vt non sacerdotale nomen tantum,sed christi domini dei nostri protegēte au xilio & meritū habeam⁹,vestris sanctis ac deo acceptabilibus nos cōmendātes orationibus poscimus quatinus & vestris deprecationibus pro nobis ad deum effusis muniti,& eruditionibus bonis instru cti digni efficiamur cum omni nobis populo christiano commisso illesi protegi velamento diui no. Ad salutationē ergo vestre sancte & honorande paternitatis vice nostra benedictum humilē no strum fratrem,vestrum episcopum,& Alexandrum presbyterū, Crispinum quoq; diaconē vestros famulos destinauimus,quos postulamus celerius nobis a vestra beatitudine ꝓsolui vt vestris cohorta tionib⁹ roborati & vtis regulis informati iimicis videlicet compssis ad ꝓpria prudēter cōsolati valea m⁹ ecclesias ante hyemē deo ꝓpitio remeare,Vestrū est quippe pater sanctissime canonica districtio ne sollicite ecclasiastice regule aduersantibus & fratrum insidiatoribus obuiare,nec permittere noui ter dici quod patrū venerabiliū auctoritas omnino nō censuit,Nos eni humiles corde que recta sunt adiuuante domino sapiētes vno vinculo charitatis vobiscum sumus constricti,veram fidem ac religio nem catholicam in omnibus fortiter defensantes,Studiosius itaq; a catholicis improbis probe resiste re innitendun est, ne torpentes desidia oppressi culpe taciturnitatis teneamur obnoxii,& quasi fauo rem impēdentes iudicemur,dum aduersa catholice fidei propulsare negligimus,vnde dictū est. Ne gligere quippe dum possis cōturbare puersos nichil aliud est quam fouere,nec caret scrupulo societa tis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare,liquet doctor sanctissime venenosa serpentium si ne simplicitate astutia,dum manifesta est dolosa inimicorum fallacia,Succurrite quesum⁹ oppressis,li berate nos de manu persequentium vt beato Iob cantetis,benedictio perituri super me veniebat, & cor vidue consolatus sum, iusticia indutus sum & vestiui me sicut vestimenro & diademate iudicio meo ,oculus fui ceco & pes claudo,pater eram pauperum,&causam quam nesciebam diligentissime inuestigabā.Cōterebam malas iniqui & de dentibus earum auferebam predam,& reliqua. Nos eni quos tua maxima expectat cura,id est omnes episcopi precipue tuum mereri debemus,iudicium & non ab aliis deuorari,Merito ergo nos domini causa respicit sacerdotes,si silētio faueam⁹ errori. Siqui dem corripiantur huiusmodi nec sit liberum eis pro voluntate facere iudicium,desinat nouitas inces sere vetustatem,desinat ecclesiarum quietem inquietudo turbare,namvt omnes metropolitani vel reli qui episcopi sua odia,aut vindictas in reliquos episcopos exercere non valeant,ideo nominatim in ni cena synodo expressi sunt primates,qui reliquos episcopos audire & iudicare debeant,nevlla fraus in iudicio episcoporum possit irruerte. Vos ergo qui in summo speculo gratia dei estis positi attendere eos & opprimere oportet,qui in fratres seditiones,& scandala excitant,ideoq; exoramus,vt minime despiciatis humilitatis nostre & omniū orientalium orthodoxorū sacerdotū,& populorū afflictiōes & deprecationes cum lachrymis oblatas, sed sicut luminaria vniuerso mundo verbum vite retinentes

Universidad de Deusto Biblioteca

introductas extinguite tenebras nefandissimorum insidiatorum, temporibus etiam nostris prececi-
ter germinatas, quatinꝰ iunditus extincta huiusmodi caligine lucifer nobis resplendeat per vos sanctis-
sime pater & dogmatica deffinitio omnes letificans, quam gloriosi ecclesie sancti patres per propria
pissime dogmata in eterne vite firmam hereditatem predicasse noscuntur, & subsciptio, Incolumem
te & beneplacitum deo sanctissime pater patrū orante pro nobis dominꝰ custodiat in euum. Amē.

¶ RESCRIPTVM FELICIS PAPE AD EOSDEM.

A REVERENTISSIMIS ATQVE DILECTISSIMIS FRATRI-
bus Athanasio & vniuersis egyptiorum, thebaidorum, libiorū episcopis in san-
cta alexandrina synodo congregatis, felix alme Romane vrbis & vniuersalis ec-
clesie eps & sancta synodus que in vrbem Romam cōuenit in domino salutem.
Sacram vestram synodicā epistolam per gratiā sancti spirtiꝰ & deo placitum stu-
dium conscriptā vestre a deo honorande sanctitatis gratia libenter iuscepimus,
atqꝫ instanter in synodo recitare per singula iussimus, & omnes intente eius col-
ligere verba iussimus, super que dū letari sperabamus & cupiebamꝰ, versa est in luctū cytharanostra,
& cantatio in ploratione, & omne totius synodi gaudiū in merorem translatū est, quia non decuerat,
vt hi qui corpus christi cotidie proprio conficiunt ore, tantā paterētur persecutionē, quoniā deus no-
ster salutem prouidens generis humani mandauit persecutiones nō fieri, neqꝫ fluctuationes inferri,
nec iuideri laborantibꝰ in agro dñico, neqꝫ dispēsatores magni regis vexari aut expelli. Quiescite iqui-
sancta magna nicena synodus & nolite plequi eos qui deo pfecte ministrant & sincera volutate dei si-
perni mādata custodiunt, & nostris legibus subiugantur, quia nec decet, nec ordo patitur vt inicq
& carnales spirituales pſequantur, omnis enim qui resistit alicui nūc vertendo, nūc celando veritatem
mentitur aduersus eū contra quē litigat, & qui infestus est alicui oia sicut hostis agit, & insup loqui con-
tendit, Vos eni monemꝰ fratres in speculis esse debere, vt inquātū potestis & dñs auxiliū dederit talibꝰ
nostra apostolica vestraqꝫ auctoritate resistatis, nec quisquam vestrum a fratris auxilio se subtrahat, sed
pro viribus prestet adminiculum.

B ¶ Quoniā licet pauci sitis si vnanimes fueritis nullatenꝰ iusticia suffragante, dño quoqꝫ opē ferente
superabimini, quia funiculus triplex difficille rumpitur, Nam si officiis secularibꝰ humana lex subue-
nit, quātomagis ecclesiasticis & domini sacerdotibꝰ maximeqꝫ diuina atqꝫ catholica lex suffragari de-
beat? Ait eni diuinū de epis eloquiū, qui vos tāgit, tāgit pupillā oculi mei, Et si seculares humana mu-
tipliciter explorātur hoies lege & requsitiōes atqꝫ inducie eis multorū mensium cōceduntur ne iniuste
damnentur, quātomagis epis qui proximiores sunt deo, & super hos constituti positiqꝫ in celesti mi-
litia que impensius ponderanda est tempora sunt concedenda multo ampliora, ne a quibusdā grauē-
tur aut opprimantur vel subito dānentur? Incipiamꝰ ergo adiuuāte deo & Sāćto Petro apostolo p
quē apostolatus & epatus in christo cepit exordiū, quoniā plures sepe emerserūt cause que in quibus-
dam nō erāt cause, sed crimina, quia magis vt cōperimus iniquitate quam charitate fratibus suntipsi-
te, Et vt de cetero sollicitudo sit ne talia deueniant, capitula quedā a sanctis patribꝰ tam in nicena syno-
do quā & in hac sede constituta ponamꝰ quibus fratres & coepi nostri fulti insidias inimicorū auxi-
liante dño valeant euadere, & prout dñs posse dederit paucioribꝰ tantorū malorū verbis imitemur cō-
pendiū & strictim que in volumine litterarū vestrarū cōperimus retractemꝰ, & alia nōnulla instāti
tēporis necessaria prout petitis ponamꝰ, est namqꝫ synodicis decretū institutis vt nemo epm penes se-
culares arbitros accuset, sed apud sūmos primates. ¶ Si quis aduersus epm causam habuerit nō prius
alios epos adeat vt eum accuset, quā familiariter ei suā indicet querelā, & ab eo aut iustā emendationē
aut rationabilē pcipiat excusationem, et ipsa nos instruente veritate, Si peccauerit in te frater tuus va-
de & corripe eū inter te & ipsum solū, si te non audierit adhibe duos vel tres tecū, & si nō vos audierit
dic ecclie id est accusa eum publice & non prius, & reliqua.

C ¶ Si quis episcopū post hec elegerit accusare summis primatibꝰ episcoporū suā indicet causā, & non
secularibus qui magis ad pacē quā ad iudiciū eos reuocent, vt charitas in omnibꝰ & ab omnibꝰ custo-
stodiatur, si primates accusatores eporum cum eis pacificare familiariter minime potuerint tunc tēpo-
re legitimo eos ad synodū canonice cōuocatā nō infra angusta tēpora canonice cōuocēt, & nō prius
quā eis perscripta significēt, quid eis opponitur vt ad respōsionē preparati adueniant. Nā si aut vi aut

Universidad de Deusto

timore eiecti, aut suis rebus expoliati fuerint, nec canonice euocari ad synodũ possunt, nec respondere emulis debent antequam canonice restituantur, & sua eis omnia legaliter reddantur.

¶Si quis epõrũ fuerit suis rebus expoliat⁹ aut a sua eccl'ia vi aut timore expulsus, quod oi xpiano nomini est iimicũ, oportet & decet epõrũ ꝓpositũ semp prima fronte cedere, vt oia que ablata sunt potestati ei⁹ legaliter reddantur, & presul prius restituatur, & postea nõ statim, sed diu, & per spatiosa tempora suis potestatiue dispositis & ad suã necessitatẽ preparatis ad tempus veniat ad causam, & si iuste visum fuerit accusatorib⁹ respondeat suis. Nulli infami atq; sacrilego de quocũq; liceat negotio aduersꝰ religiosũ xpianũ quãuis humilis seruilisq; ꝑsona sit testimoniũ dicere, nec de qualibet re actione, aut inscriptiõe christianũ impetere. ¶Si eps legitime accusatus & supradicto ordine ad cõciliũ canonice conuocat⁹ fuerit, absq; vlla trepidatiõe ire debebit, et si ire nõ potuerit ꝑ se legatũ ad synodũ mittat. ¶Nulle cause a iudicib⁹ ecclˈiasticis audiant̃ que legib⁹ nõ cõtinẽtur, vel que ꝓhibite esse noscuntur, si quis aliter nõ adqeuerit nisi vt epm accuset supra taxato hoc tenore agere debebit, qa aliter rata nõ põt accusatio existere tũc primo accusati causã accusator apud primates canonice deferat, nec a cõmuniõe ꝓhibeat̃ accusat⁹, nisi ad electorũ iudiciũ canonice cõuocatus ifra tres aut sex vel plures mẽses pro suis rationẽ redditur⁹ venire distulerit, qd̃ si ꝓbare potuerit quod nõ noluerit, sed nõ potuerit venire nihil ei nocebit. Ille vere qui vi aut timore a sede pulsus, aut suis rebus expoliat⁹ fuerit, nisi prius vocet̃ ad synodũ quã ei oia legib⁹ redintegrent̃, & tã diu i sede ꝓpria pacifice & ptãtiue cũcta disponẽs resideat, quãdiu expulsus vel expoliat⁹ carere visus est reb⁹. Cũ aũt ad iudiciũ venerit si voluerit & necesse fuerit indutie ei & petẽti a patrib⁹ cõstitute absq; ipedimẽto cõcedant̃, & iudices a se electi tribuant̃, vt in loco vnde est ille qui accusat̃, aut si alibi alicuius temerarie multitudinis vim metuerit locũ sibi cõgruũ eligat, quo absq; timore suos si necessitas exposcerit testes habere & absq; ipedimẽto suã canonice sniam finire valeat, qa m'ita ꝑ subreptionẽ vẽire solẽt. ¶Vt testificãdi vl' accusãdi licẽtia deneget̃ qui xpiãe religionis & nois dignitatẽ, & sue legis vel sui ꝓpositi normã, aut regulariter ꝓhibita neglexerint. Multũ derogatio ꝑualet qñ derogator credit̃, ideo variis detrectationib⁹ atq; accusationibus nõ decet labefactari primatẽ, sed magis patrũ regulis roborari nec facile aut indifferẽter suscipere accusatiões ꝑsumat dicẽte dño, nõ suscipias vocẽ mẽdacii, sed prius probare debet suspitionẽ & causã aut quo aio hoc faciat, & post modũ suscipere, quia veritatis ꝓfessionẽ ꝓpiquitatis iimicitie timoris, amoris, odii & cupiditatis intentio ipedire & aduersa fratrib⁹ irrogare solet. ¶Persone accusantiũ tales esse debẽt quarũ fides & cõuersatio & vita ꝓbabilis & absq; reꝑhensiõe sit, & que oi careat suspitiõe, quia & hoc te presẽte vt bñ nosti i nicena synodo ꝓpter malorũ hoim ifestationẽ ab oibus diffinitũ est, licet prauorũ hoim isidiis sint hec alia quã plˈra deleta, Primates illi & nõ alii sint quã i nicena synodo sũt cõstituti. Reliqui vero q metropolis tenẽt sedes archiepi vocant̃, & nõ primates, salua i oibus aplice sedis dignitate que ei ab ipso dño est cõcessa, & postea a sctis pribus roborata. ¶Primo sempi oi epõrũ accusatiõe vita ꝑsona & cõuersatio accusantiũ enucleati inquirat̃, & postmodũ ea que obiiciunt̃ fideliter pertractent̃, quoniã nihil aliter fieri debet, nisi ipetitorũ prius requirat̃ fides, ꝑsone vita, & actus discutiant̃, quia non debet prauorũ aut isidiantiũ hoim ꝓnitie vita lacerari innocẽtiũ. Sane sepissime boni a malis dispgunt̃ qui nõ cessant suis calamitatib⁹ aliis derogare. Ideo sũmopere ꝓuidẽdũ est, ne hec fiant, Nullus seru⁹, nullus libert⁹, nullus infidus, null⁹ criminib⁹ irretitus, null⁹ calũniator, nullus qui iimicitiis studet, null⁹ qui frequẽter litigat & ad accusandũ vel detrahẽdũ est facilis, nulla infamis ꝑsona, vel oẽs quos ad accusanda crimia publica leges publice nõ admittũt ꝓmittant̃ epos accusare, quoniã accusatores & accusatiões quas leges scˈli nõ recipiũt qua rõne sacerdotalis eas recipere debet ordo iuenire neq; o, cũ hec & i nicena synodo ꝓhibita sint, & illi magis ab istis, nõ isti ab illis iudicari debeãt & Apostol⁹ dicat, spiritualis iudicat oia, ipse vero a nemine iudicat̃. ¶Heretici a quib⁹ nimiũ opprimimur excõicatiq; hoimicide malefici fures, sacrilegi, raptores, venefici adulteri & qui raptũ fecerit vel falsũ testimoniũ dixerint seu qui ad sortilegos magosq; cõcurrerit nullaten⁹ ad accusationẽ vel ad testimoniũ erũt admittẽdi, nec ita i ecclesiasticis agendũ est negotiis sicut in secularibus. Nã i secularib⁹ postq̃ legib⁹ vocat⁹ venerit, & in foro decertare ceperit aliquis nõ licet ante pactã causã recedere, i ecclesiasticis vero dicta cã recedere licet si necesse fuerit aut si se ꝑgrauari viderit. ¶Quotiẽs eps sup certis accusat̃ criminib⁹ si tales fuerit accusatores q iuste & canonice recipi debeãt legitima i synodo suo i tẽpore cõgregata ab oib⁹ canonice audiat̃ q sũt ꝓuiciis epis, quod si legiti nõ fuerit accusatores nõ fatiget̃ eps, quia sacerdotes ad sacrificãdũ vacare debẽt nõ ad litigãdũ, nec illi qui throni dei vocant̃ prauorũ hoim isidiis turbari debẽt, sed libere xpo dño famulari, quãq̃ cõprouicialib⁹ epis vna cũ eorũ metropo. sue ꝓuintie cãs epõrũ liceat cõcorditer agitare, nõ tñ sicut i predicta tepñte cõstitutũ est synodo licet definire absq; romani põti. au-

Universidad de Deusto Biblioteca

ctoritate,quod si secus a quibusdã presumptũ fuerit,ipsi qui hoc egerint sue presumptionis suscipiãt dãmnũ & illi qui ab eis ꝓperã excõmunicati aut dãnati fuerint,auctoritate hui⁹ sancte sedis & Beati ꝓceptoris nri clauigeri Petri ptãte soluãtur,atq; restituant. Ipe eni ait dns,Q uecũq; solueris sup terrã,erunt soluta in terra & in celis,Q uoties epi se a suis cõprouicialibus,vel a metropolitano putauerit pregrauari,aut eos suspectos habuerint,mox Romanã appellent sedem,ad quam eos absq; vlla detentione,aut suarũ rerum ablatione libere ire liceat,& dum predictam Romanã matrem appellauerint ecclesiam ,aut ab ea se audiri exposcerint,nullus eos aut excommunicare, aut eorum sedes subripere, aut eorum res auferre,aut aliquã eis vim inferre presumat anteq; eorum causa Romani pontificis auctoritate finiatur,Q uod si aliter a quoquam presumptũ fuerit,nihil erit,sed viribus carebit,Nam non hoc perperam presumimus,sed & ipsum in nicena synodo constitutum & antecessores nostros egisse bene Athanasi nosti,quoniã qn tu & Paulus constantinopolitan⁹ Asclipius gaze,& Lucianus adri polites ab orientalib⁹ episcopis inconsulto sancte memorie Iulio predecessore nostro damnati estis & ad eũ quasi ad totius orbis caput(vt semp huic sedi sancte licitũ fuit)confugistis cognita eorũ nequitia & vestra iustitia vos in cõmunionẽ suscepit,& omniũ vestrũ curam gerens propter sedis proprie dignitatẽ suas singulis reddẽs ecclesias orientalib⁹ scripsit culpans eos quod nõ recte tractassent viros inculpabiles de suis ecclesiis expellentes,& constituta niceni concilii minime cõseruantes.

¶De quib⁹ ad certũ diem nõnullos sibimet adesse precepit,vt de talib⁹ presumptionibus certã redderent rationẽ,& corã eis ostenderet iustũ se sup eis protulisse decretũ .Interminatus est etiã non talia deinceps fratres esse passuros,& nisi ab hmõi presumptionib⁹ cessarent,a propriis esse gradibus eos recessuros,Tali enim huius sancte sedis priuilegio tu & fratres tui proprias recepistis ecclesias cũ omnibus sibi pertinẽtibus,His enim & aliis quãplurimis documentis manifestum est nullum damnari,aut suis expoliari rebus debere episcopum qui hanc sanctam sedem interpellauerit,aut sibi desatricẽ asciuerit,donec iudiciũ de eo nostre apostolice auctoritatis hoc est pricipis apostolorum Petri agnoscat,quia solũmodo christus iesus huic sancte sedi,id est apostolice hoc facere cõmisit,vtpote quoniam solus atq; pre omnib⁹ prefatus princeps apostolorũ creditus est, atq; percipere meruit a Rege regum christo deo claues regni celorum.

A ¶De induciis vero episcoporũ sup quibus cõsuluistis diuersas a patribus regulas inuenim⁹ institutas,quidã eni ad repellẽda imperitorũ machinamẽta & suas preparãdas respõsiones & testes confirmandos,& concilia episcoporũ atq; amicorũ querenda,annũ aut sex mandauerũt menses concedi, quidam autẽ annum in quo plurimi concordant,minusvero quã sex menses nõ reperi,quia & laici hec indulta sunt,quantomagis domini sacerdotib⁹?Nã & nostris antecessorib⁹ atq; reliquis sanctis patribus multotiens inhibitũ est ne quis dni sacerdotibus detractiones irroget,Q uãtomagis accusationes,nõ ex radice charitatis prolatas?Q uiescite inquiũt & nolite persequi eos qui psecte deo ministrant,quorũ orationibus & terrena bella sedãtur & recedentiũ adeo angelorum pelluntur incursus quiq; oẽs demones qui corrupti sunt precũ assiduitate cõfundũt .Inducie nãq; nõ sub augusto tempore,sed sub lõgo spacio cõcedẽde sunt,vt accusati se ꝓparare &vniuersos cõmunicatores in ꝓuintiis positos cõuenire,& testes preparare,atq; contra insidiatores se pleniter armare valeant.Iudices enim & accusatores tales esse debẽt,qui oi careant suspitiõe & ex radice charitatis suã desiderẽt ꝓmere sententiã.His ergo tã legaliter quã & canonice prolatis etiã oim christianorũ reuerẽtiã cõgaudere deposcimus spirituali intercedente dilectione & timore dnico per quẽ humana remouetur offensio,& ecclesiarum edificatio ꝓponitur vniuersis,vt magis vniuersi ad edificationẽ fratrũ laborent quã ad damprationẽ qunoniã ait dns.In hoc cognoscent oẽs quia mei estis discipuli si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ,Iã eni formã dedim⁹ & a ꝓdecessoribus nris datã esse cognouim⁹ vt si quis se esse agnouerit xpianum illud seruet quod ab apostolis noscitur esse cõtradictũ dicẽte Apostolo paulo.Si quis vobis annũtiauerit preter quod accepistis anathema sit,christ⁹ eni dei filius dns noster humano generi ꝓpria passione salutẽ plenissimã cõdonauit,vt nos liberaret. Et si de⁹ in tantũ nos dilexit vt etiã proprio filio nõ parceret,sed pro nobis omnib⁹ illum traderet,vt nos liberaret,vt q̃d nos nõ diligim⁹ fratres,aut eos temere iudicamus cũ predictus dicat Apostol⁹ nolite iudicare inuicẽ,sed hoc magis iudicate ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum.Nam si illi qui fratres diligunt ex deo nati sunt & videt deũ,quid ergo erunt illi qui eos psequuntur & eos detrahẽdo,machinãdo, accusando,ifestando damnare moliuntur?Si illi filii dei,ꝓculdubio hi filii sunt diaboli ,qui semp sicut leo rugiens circuit querens quẽ deuoret. Ita fratres inseqnũtur vt perdãt quivero adiuuare fratres refugiũt maius peccatorũ

onus

Universidad de Deusto

onus acquirũt,et fraternitatis solatio rei existunt,ve inquit ꝓpheta qui potũ dat amico suo mittens fel suum, Et iterũ sapientissimus salomon ait,quoniam qui loquitur iniqua nõ potest latere ne preteriet illũ corripiens iudicũ . In cogitationibus ergo impii interrogatio erit,sermonũ autẽ illius ad deũ perueniet auditio ad correptione iniquitatũ illius quoniã auris zeli audit omnia & tumultus murmurãtium nõ abscõdetur,hec eni si amplecti voluissent proprio & sano sensu ad reprobũ sensum minime laberentur,sed per dei timorẽ sermonũ suorũ precauentes custodiam,piam sanctorũ patrũ definitionem sine quadã nocumenti presumptione vtq; conseruarent quoniã dicit sacrũ eloquiũ.Concilium bonũ cõseruabit te & mens bona custodiet te,Nõ eni de fontib⁹ salutiferis spiritualiter ad inquisitionẽ eterne vite procedũt tales accusationes & detractiões,atq; ideo cõpetenter nos beatus Paul⁹ admonẽs ait,nõ debere plus sapere quã oportet sapere,sed sapere ad sobrietatẽ in definitione pietatis ꝑdurantes,qui eni hanc pretereũt non tantũ lesi sunt decidentes a corroboratione sua,sed insipientie sue de reliquerũt hoibus memoriam,vt in his in quibus peccauerunt,minime latere potuissent, gloria eni & cõtumelia in loquela & in lingua hominis casus illius est,ideoq; cõueniens est hanc quide ostensionẽ reprehensioni illorũ nostris actibus inseri ne vlterius iam talia patiamini,seminãtibus illis zizania & scandala,sed letari in officiis & dogmatib⁹ vestris mereamini. Igitur erubescãt talia & hmõi blasphema subtrahere festinẽt si noluerint a sacerdotali nostro collegio segregari , & a totius christiani populi societate diuelli, licet namq; de his plura & per necessaria que ĩ decretis sedis apostolice & ab Apostolis eorũq; successoribus nostris videlicet predecessoribus statuta inueniuntur,dicere & cõscribere potuissem⁹ tm melius nobis visum est,vt epistolã oratione claudam⁹,Deus omnipotẽs &vn⁹vnigenit⁹ filius & saluator noster iesus christ⁹ hoc vobis tribuat,incitamentũ vt oibus fratribus & coepis nostris quibuscunq; tribulationibus laborantib⁹ totis succurratis virib⁹ & cũ eis cõpatientes crucem eiusdem dñi saluatoris portetis,vt veri ipsius discipuli corã oibus appareatis,vt & vos & quivobiscũ sunt hic & in futuro possideatis meliora,que ocul⁹ nõvidit nec auris audiuit,nec in cor hois ascẽderũt,que preparauit deus diligentibus se, per dñm nostrũ iesum christũ per quẽ & cũ quo oipotẽti deo patri gloria ĩ secula seculorũ . Amẽ. valere vos opto fratres Karissimi data I dus februarii Agario & Iuliano viris clarissimis consulibus.

¶DE OPPRESSIONE ARRIANORVM.

ELIX SANCTE VNIVERSALIS ECCLESIE PAPA ATque per gratiam dei catholice & apostolice ecclesie vrbis Rome eps vna cum sancto cõcilio nostro Reuerentissimorũ sacerdotum huc nobiscũ conuenientium in confirmatione piissimorũ catholice ecclesie dogmatũ & releuatiõe oppssorũ fratrũ coeporum videlicet nostrorũ qui rectã niceni cõcilii tenent fidem,& fratres nõ intestent,vniuersis spiritualib⁹ fratribus nostris & reliquis ĩ sacerdotali collegio dño cõsecratis,atq; oi plenitudini ecclesie catholice grãvobis & pax multiplicetur in cõfortatiõe & sancti spũs cõmunione,q̃tinus in eo ꝓficiẽtes a gl'ia in gl'iam virtutes annũciem⁹ ei⁹ qui de tenebris nos vocauit in admirabile lumen suũ apud quẽ nõ est trãsmutatio necvicissitudinis obũbratio,portate fres hortamur psecutiones & tribulationes patiẽter vt ei⁹ inueniamini filii quem quotidie patrẽ vocatis deũ in celis,& in eo vincatis omnia qui propter nos vicit oia,qui etiã proprio filio suo nõ pepcit,sed pro nobis oib⁹ tradidit illũ,imitatores quoq; dei cõuenit in omni verbo & opere imitari deum, ideoq; illud oportet nos dicere quod ipse de se perhibuit dominus, veniet princeps huius mundi & in me nihil inueniet,venerũt & illi qui vos & nos persquuntur,quia vos sine nobis persequi non possunt,quoniam vnius dei membra sumus,& vnum illius sacerdotiũ per eius sanctificationem retinem⁹,& in nobis de suis nichil inuenerunt quia quicquid sumus gratia dei sumus,licet propterea calũniari nos irrationabiliter studuerint quod facere solent inimici, suã ex hoc cooperire dementiam properantes,quatinus per mendacium veritatem valeant obumbrare,Scripsi enim vobis inquit Apostolus per multas lachrimas vt non contristemini,sed vt sciatis quã charitatem habũdanti⁹ habeo in vobis,eteni detrahentib⁹ detrahere nõ est bonũ vt nõ ad ea que scripta sunt commoti iniurie certamen defficiam⁹. Nõ debem⁹ omnino timere opprobriũ hoim neq; eorũ exprobrationib⁹ vinci,quoniã hoc nobis dñs iubet per esaiam prophetam dicens,audite me qui scitis iudicium populus me⁹ in quorum cordibus lex mea est, nolite timere opprobrium hominum & blasphemias eorum ne timeatis. Cõsiderãtes etiam quod in psalmo scriptũ est, nõne deus requiret istaripse enim nouit abscõdita cordis & cogitatiões taliũ hoim quoniã vane sunt vana aũt locutus est vnusquisq; ad proximũ suũ & labia dolosa ĩ corde,& corde locuti sunt mala , sed disperdet dñs vniuersa labia dolosa

A

Universidad de Deusto
Biblioteca

& linguā magniloquā, Qui dixerūt labia nostra a nobis sunt quis noster dns est: Nā si hec in mēoriā retinerent minime ad tantā psilirent iniquitatē nō eni probabili & patema doctrina hoc faciūt, sed vt suā exerceant in seruos dei vindictā, scriptū nāq; est, Via stulti recta in oculis eius, & sunt vie que videtur hoc iuste, nouissima autē eorū deducūt ad mortē, Nos eni q hoc patimur, iudici reseruare debemus qui reddet vnicuiq; secundū opera sua, qui etiā per ministros suos intonuit dicēs, mihi vindictā ego retribuam. Vos eni in recta fide & pura ac bona succurrite volūtate vicissim, nec aliquis a suppleméto fratris subtrahat manū, quoniā in hoc ait dns cognoscent oēs quia mei estis discipuli, si dilectionē habueritis ad inuicē vn & ipse per prophetā loquitur dicens. Ecce quā bonū & quā iocundū habitare fratres in vnū, Spirituali dico habitaculo & concordia que in deo est, & vnitate fidei huius delectabilis, secundum veritatē inhabitaculi que videlicet in aaron magis decorabatur atq; sacerdotalē induētib9 dignitatē, sicut vnguētū sup caput, pricipalē intellectū irrigans, & vsq; ad ipsam extremā scientiā deducēs in hoc habitaculo benedictionē & eternā vitā pmisit dns. Huius ergo prophetice vaticinatiōis meritū amplectētes fraternā presentē sillabā exposuimus nostra ppter charitatē minime querentes aut quesiturī, Nō eni detrahentib9 bonū est detrahere, aut palo secundum vulgarē fabulā excutere palū, absit Non sunt nostra ista quapropter hoc auertat diuinitas. Nō sunt edocti habitus nostri ita vincere, sed in patientia longanimitatis & spiritu humilitatis, quia sicut per duritiā minime (vt pphetice dicam9) purgatur nigella, ita nec pacis soporat9 fructus intelligentie per asperitatē exprimitur, propter hoc eni verborū suportauim9 colaphos vt aut paulati valeam9 eū imitari, qui ppter nos se humiliare dignatus est, & extreme illius vltionis per hāc plagam verba declinem9, Audiamus ergo & cōsentiamus ecclie oratori qui per linguam spiritus clara voce exclamat dicēs. Omnia vobis in charitate fiant. Frgo sive qrim9, siue tantūmodo dicim9, & tātūmodo audimur charitas intercedat, ars aliqua existat ad cōpositionē concordie boni & coniunctionē, Oportet eni de deo querentib9 nobis spiritu rectitudinis mentis nostre dinumerātes intentiones templū pacifice ihabitare in eum propter deū, qui per prophetā locutus est, Querēs quere & apud me habita, speculū enim dedit nos deus populo suo, & oportet eos qui adeo sunt deputati sacerdotiū adipisci, ita in humilitate gressum mentis adinuicē tendere, vt in meli9 edificentur hi qui ad nos respiciunt, q̄ (quod dicere piget) per nostrā discordiā semitā pedū eorū concutere, Ad cōcordiam iudicemus nos ipsos, & vnum in charitate sapiamus, humilitatē veneremur, per quam apprehendi solet altitudo spiritus. Si eni verborū amplius vsq; hunc taciturnitatem quam garrulitatē dilexerim9 hoc quidem bene habere arbitrati sumus ne scriptis vestris reciproce respondentibus iniurie fomitē excitemus, & pusillanimitate diiudicemur ab eo qui omnia ad charitatem dirigere promulgauit, Orauim9 vero & tunc hostium circunstantie labiis nostris imponi verbum insonitū cōcipere potius quā verbū sonabile, & hoc tamen mihi donū est a domino, & fact9 sū sicut homo non audiens & nō habēs in ore suo argutiones, Sed quia tempus est loquendi & tēpus tacendi, operio verbum, & claudo hostiū per taciturnitatē cōpetenter exorans. Domine labia mea aperies, & respōdeam exprobrantibus mihi verbū, licet eni tacuissemus non semper tacebimus aperiēte nobis domino claues verbi, Igitur directis in presenti beatitudini fraternitatis vestre apocrisariis qui post multas factas inter nos de ecclesiastica requisitione dissonantes sermocinationes in fine ad hoc peruenerunt admonētes nos atq; hortantes interpretari vnius veri dei nostri volūtatis intellectum atq; hmōi interpretationē destinare vestre sacratissime venerationi. Nos acceptā habētes bone cōsciētie predictorū venerabiliū virorū admonitionē cognoscentes autē & que principatus apl'orum sūmitas docet paratos esse ad satisfactionē omni poscēti verbū de spe que in nobis est secundū dei timorē, mansuetudinēq; ad bonā scientiā tēperātes, sup tali tantūmodo requisitione mentē nostrā per has sillabas exponimus supfluam exercitationē & altercationē verborū ppter satietatē & presentis tēporis incōgruitatē declinātes, ac p̄cauētes nihil oino aliud intelligētis ac pferentes vel dicētes q̄ quod audiuim9 & cognouimus a sanctis vniuersalibus magnis apostolis eorūq; successoribus, & patres nostri enarrauerunt nobis & audientes predicauim9 ad supernā tēdentes vocationē, Nostrū est studiū vbi pacis constitutio manet his qui in stadio pietatis sunt bene vnica gloria intercessori tribuitur & corona, deo manifestati sumus qui iudicat oia & cōprobat, Nō iurgialiter statuus, nō ad cōtradictionē respicimus, nec fauorē inanē amplectimur, sed in verbo dei ppositi hmōi requisitiōis resolutionē fecisse disgnoscimur cōfitentes quoniā pacis domin9 de9 ad alterū nostrorū vnitatē & dilectionē cōseruauit in gloria ei9 benignissime maiestatis, omnem cum vestra beatitudine in xpo existentē fraternitatē tam nos quā qui nobiscū sunt multū salu[illegible]im9. Data. viii. kalendas nouēbris philemone & Attico viris clarissimis cōsulib9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ITEM EPISTOLA LIBERII PAPE VT NVLLVS PRO PERSECVTIONIBVS DVM DVRARE POTEST SVAM RELINQVAT ECCLESIAM.

DOminis ſanctiſſimis & deo amantiſſimis vniuerſis ep̃is Liberius epiſcopus in domino ſalutem. Nichil eſt quod diu ſtare poſſit niſi dei gratia, Ceterũ nequitia diaboli cõtẽptibile malum plenum veneno mortifero ſeuit, qui ſurſum atq; deorſum circuit querens quem deuoret. Vnde vigilare & ſobrii eſſe ad orationes, & deo propinquare debemus, & ſatuas dño auxiliante hominum inſidias ꝓut dominus poſſe dederit reſpuere & p̃es ſequi, & nõ tranſgredi terminos patrũ, non vt nr̃as relinquam⁹ dũ in eis p̃ſiſtere aliquõ valebim⁹ eccliaſticas, vt ad alias ꝓperemus, aut popul⁹ cõmiſſos negligere, vt quietẽ ampliuſq; ꝓ eis elaborare, ꝓ quibus etiã aĩas ponere debemus ſtudeam⁹, quãq; multi nos p̃ſequantur & oues xp̃i dilacerare deſyderãt, q quaſi in veſtibus ouiũ apparent int⁹ aũt ſunt lupi rapaces, quos ex fructib⁹ cognoſcim⁹, Iſti p̃rio quidẽ videtur ex nobis eſſe, ſed non ſunt ex nobis, ſi enim fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtiq; nobiſcum, quando vero ſuam euomuerint impietatem, dolum qui in eis eſt erumpentes & apprehendentes infirmiores, & eos qui ad eloquia diuina ſenſus inexercitatos hn̄t ſecũ eos cõtrahunt ad ꝑditionẽ, ſubuertẽtes quos oportet p̃ſcientes cauere ne malicia eorũ quidẽ ſeducti abſcidãtur a ꝓpria firmitate, Exacuũt enim linguas ſuas iuxta ꝓphete vocem ſicut ſerpentes, Venenum aſpidum ſub labiis eorum. Nec vos pigeat per temporales cruciatus pro chriſti nomine laborare, ſed emolumenta future remunerationis huius ſeculi vexationes tolerare perſuadeãt, Scriptũ nãq; eſt. Quid retribuam dño pro oibus que retribuit michi? Calicẽ ſalutaris accipiam, & nomen domini inuocabo. Tantum enim a nobis exigitur quantum poſſumus famulatus noſtri obſequio cõmodare, Vnde quidem tanto nobis neceſſe eſt importunis predicationibus inſiſtere, quanto nobis perfecte negotiationis creditur duplicata talentorum aſſignatio, atque dominice nobis ad ſuſcipiẽdam eius requiem perſuadet aſſertio, Suggeſtum namq; nobis eſt quod pro preteritis laboribus & inꝗeſtationibus nonnulli veſtrum aſſignatas ſibimet a deo commiſſas relinquunt plebes, & in futuro plures relinquere velint eas quas tueri debent eccleſias, & pro ouibus ſibi commiſſis laborare negligant, & monaſteriorum ſe quieti contradere feſtinent, & vacationem ab epiſcopatus laboribus eligere, & ſilentio atq; otio vitam degere magis appetant, quã in his que ſibi commiſſa ſunt permanere, dicente domino. Beatus qui perſeuerauerit vſq; in finem, Vnde nãq; eſt beata perſeuerantia niſi de virtute patientie? quoniam ſecundum apoſtolicam predicationem omnes qui voluerint in chriſto pie viuere perſecutionem patiuntur, Ideoq; fratres chariſſimi non vos afflictionũ amaritudo a pio mentis veſtre ꝓpoſito coartet recedere. Cõſyderate nãq; quanta ꝓpabſolutione nr̃i & liberatione creator, dominuſq; & redẽptor noſter ꝓtulerit, quibuſue ſe contumeliis afficiendũ tradiderit, vt nos a vinculis ꝑtãtis diabolice liberaret, Attendite itaq; vobis & omni gregi in quo vos ſp̃ũſanctus conſtituit ep̃os regere eccleſiã dei, quã acquiſiuit ꝓprio ſanguine, vt non ſit qui vos decipiat aut ſeducat in ſubtilitate ſermonis, vt vobis plebes commiſſas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis, vt vos ſolummodo ſaluetis & filios orphanos relinquatis, Apertiſſime enim ſpirituſſanctus per apoſtolum dicit, quia in nouiſſimis temporibus recedent quidam a fide & charitate attendentes ſpiritib⁹ ſeductoribus, & doctrinis demoniorũ, vpocriſi mendacii locorũ cauteriatam hn̄tium ſuã conſcientiam, Propter qd hortamur veſtrã charitatem exẽplo eius qui pro nobis pati voluit p̃ũptos vos in cunctis eius ꝓmanere ſeruitiis, nec quidẽ quoquõ a cõmiſſa cura recedere, ſed totis viribꝰ in cõmiſſis vobis negotiis fortiter vſq; in finem perdurare, quoniã beatus eſt qui perſeuerauerit vſq; in fintm, nec laudatur initium, ſed finis. Nemo vos ſeducat inanibus verbis. Propterea enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici cõparticipes eorũ dogmatum, neq; cõmunicetis infructuoſis verbis illorum, magis autem & redarguite, quoniã cetus preuaricatorũ ſunt, & extenderunt linguam ſuam quaſi arcũ mendacii, & non veritatis, cõpletum eſt in eis, quia de malo ad malũ egreſſi ſunt, & me non cognouerunt, dicit dn̄s, Veritatem enim nõ loquentur, docuerunt enim linguã ſuã perſecutores eccleſiarũ, eorũque ſacerdotũ loqui mendaciũ vt impie agerent, laborauerunt, & renuerunt ſcire me dicit dominus, State ergo vos dilectiſſimi ſuper vias & videte interrogate de ſemitis dn̄i antiquis, & videte que eſt via bona ſanctorũ patrũ, & ambulate in ea & inuenietis requiem animab⁹ veſtris, Sed & ſi patimini ꝓpter chriſtum beati eritis, metum autem eorum ne timueritis, neq; conturbemini, dominum autem deum ſanctificate in cordibus veſtris ipſo dicente. Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere, ſed potius eum timete qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam, Nonne duo paſſe

Universidad de Deusto Biblioteca

res asse veneunt,& vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem & capilli ca-
pitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis passeribus meliores estis vos. Rememoramini ergo fratres eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini animis vestris deficientes, nondum enim vsq; ad sanguinem certauim⁹ aduersus peccatum repugnantes.

¶Confidimus autem de vobis fratres charissimi meliora & viciniora salutis, quia neq; mors neq; vita, neq; angeli, neq; principatus, neq; potestates, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neq; altitudo, neque profundum, neq; creatura alia magistro gentium docente poterit nos separare a charitate domini nostri Iesu christi, & que in ipso est recta fide. Nolite itaq; amittere confidētiam vestram, que magnam habet remunerationem. Patientia enim nobis necessaria est ad colluctationes aduersariorum, quatinus fidem intemeratam vsq; in finem conseruantes repromissionem percipiamus, quam repromisit his qui legitime certare deproperant. Adhuc omnino modicum aliquātulum, qui venturus est veniet, & non tardabit. Ecce enim iudex ante ianuam assistit coronas hilariter promittens his qui pro eo passionibus submittuntur. Quod si subtraxerit se quis non placebit anime sue, sed cadet de promissione propter negationem. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem anime. Propter quod assumite arma dei, vt possitis resistere in die malo aduersus omnes inimicos sancte dei ecclesie & vestros, & induite vos lorica iustitie calciati pedes in preparatione euangelii pacis, in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi ignita extinguere, & galeam salutis accipite. & gladium spiritus quod est verbum dei per omnem orationem et obsecrationem radicati & fundati in solatio fratrum pro christo Iesu domino nostro, Sed & nūc fratres commendamus vos omnes domino & verbo gratie eius qui potest perficere & dare hereditatem vobis cum omnibus sanctis. Ipse autem deus pacis & dilectionis det vobis idipsum sapere in alterutrum, vt vobis inuicem succurratis & non sitis diuisi, vt vnanimes vno ore, & vno corde honorificemus eum in concordia & consolatione fratrum, qui potest cōfirmare nos secundum euangelium eius iuxta reuelationem mysterii eterni temporibus scilicet per petuis quibus vobis futurorum gaudiorum largienda sunt munera, Summopere etiam cōsyderare debetis, quod hi qui fratribus inuident eosq; damnare aut perdere cupiunt per se sua dogmata destruunt, dicit enim dominus. Omne regnum in se diuisum non stabit, & omnis scientia & lex aduersum se diuisa non stabit. Ideoq; necesse est, vt concorditer salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis & apostolicis constitutionibus pareatis & in nullo patiamini prouidentissima canonum decreta violari, quatinus & nicenorum canonum constituta, & que a nobis vel a predecessoribus nostris sunt prouide & salubriter decreta intemerata permaneant in futuro.

INCIPIVNT DECRETA DAMASI PAPE.

¶EPISTOLA EIVSDEM AD PAVLINVM ANTIOCHENVM EPISCOPVM.

Capitulum primum.

¶Quod integrum hominem susceperit sine peccato.

Capitulum secundum.

¶Quod vnus sit christus ante secula ex patre natus & in tempore ex virgine editus.

A DILECTISSIMO FRATRI PAVLINO DAMASVS, PER FILIUM meum Vitalē ad te scripta direxeram tue voluntati, & tuo iudicio omnia derelinquens, & per Petrū pbrm indicaueram me in articulo iam perfectionis eius aliqua ex parte cōmotum, Vnde vt nullus tibi scrupulus resideret, ne vobis forsitā ecclesie copulari tua cautio preblāda differret fidem misimus nostram tibi qui eius fidei cōmunionique sociaris, quā his qui in ea subscribētes & nobis p te voluerunt sociari dilectissime frater, Quapropter si supradictus

lius mea

Universidad de Deusto Biblioteca

lius meus Vitalis, & hi qui cum eo sunt tibi voluerint aggregari, primum debet in ea expeditione fidei subscribere, que apud Niceam pia patrum voluntate firmata est.

Capitulum primum.

DEinde quoniã nemo potest futuris vulneribus adhibere medicinã, heresis eradicanda est, que postea in oriente dicitur pullulasse. i. confitendus est ipse sapientie filius dei sermo humanum suscepisse corpus, animã, sensum, id est integrum Adam, & vt expressius dicam totum veterem nostrum sine peccato hominem. Sicut enim confitentes eum humanum corp⁹ suscepisse non statim ei, & humanas vitiorũ adiungimus passiones, ita & dicentes eũ suscepisse, & hominis animã & sensum, Non statim dicimus & cogitationum humanarũ subiacuisse peccato. A

Capitulum secundum.

¶ Si quis autẽ dixerit verbum ꝑ humano sensu in domini carne versatum, hunc catholica ecclesia anathematizat, nec nõ & eos qui duos in saluatore filios cõfitẽtur, id est vnũ ante incarnationẽ, & aliũ post assumptionem carnis ex virgine, sed eundẽ dei filium, & ante et postea confiteantur quicunq; huic epistole subscribere voluerint, ita tamen vt si & in ecclesiasticis canonibus quos optime nosti, & in Nicenam fidem ante subscripserit, hunc debeas absq; aliqua ambiguitate suscipere. Non quod hec ipsa que nos scripsimus, non poterimus conuertentiũ susceptioni ꝑponere, sed quod tibi consensus noster liberum in suscipiendo tribuat exemplum.

¶ Synodus Romana sub Damaso papa.

POst Nicenum concilium aliud in vrbe Romana postea congregatũ est, quo catholici episcopi addiderunt de spiritu sancto, quia postea is error inoleuit vt quidam ore sacrilego auderent dicere spiritum sanctũ factum esse per filium. ¶ Vnde anathematizamus omnes qui nõ tota libertate ꝑclamant eum cum patre & filio vnius potestatis esse atq; substantie. ¶ Anathematizam⁹ quoq; eos qui sabellii sequuntur errorem, eundem dicẽtes patrẽ esse quem & filium. ¶ Anathematizam⁹ Arrium atq; Eunomium, qui pari impietate licet sermone dissimili, filium & spiritum sanctum asserũt esse creaturas. ¶ Anathematizamus Macedonianos, qui de Arrii stirpe venientes nõ perfidiã mutauerunt, sed nomen. ¶ Anathematizamus fotinum, qui hebionis heresim instaurat, qui dominum Iesum christũ tantum ex maria virgine confitetur. ¶ Anathematizamus eos qui duos filios asserunt vnum ante secula, & alterum post assumptionẽ carnis ex virgine. Anathematizamus eos q pro hominis aĩa rationali & intelligibili dicunt dei verbũ in humana carne versatum cum ipse filius sit verbum dei & ꝑ anima ratiõali & intelligibili in suo corpore fuerit, sed nostrã, id est rationalem & intelligibilẽ sine ꝑcto aĩam susceperit atq; saluauerit. Anathematizamus eos q verum dei filiũ extensione aut collectione et a patre sepatum in substãtiuum et ũnẽ habiturũ esse contẽdunt. ¶ Si qs non dixerit semꝑ patrẽ, semꝑ filiũ, semꝑ spiritũ sanctũ anathema sit. ¶ Si qs nõ dixerit filiũ natũ de patre i. de substãtia diuina ipsi⁹, anathema sit, Si qs nõ dixerit verbũ dñi filiũ, dei deũ, & oĩa posse & pri equalẽ anathema sit, Si qs dixerit qd in carne cõstitutus fili⁹ dei cũ esset in terra, in celis cum patre nõ erat, anathema sit. Si qs dixerit qd in passione crucis dolorẽ sustinuit fili⁹ dei de⁹ et nõ caro cum aĩa quam induerat in forma serui quã sibi acceperat, sicut ait scriptura, anathema sit. Si quis non dixerit qd in carne quã assumpsit xp̃s sedet ad dexterã patris, in qua vẽturus est iudicare viuos et mortuos, anathema sit, Si quis nõ dixerit spiritum sanctum de patre esse vere ac proprie sicut filium de diuina substãtia et deum verum, anathema sit. Si quis nõ dixerit omnia posse spiritum sanctum, omnia nosse & vbiq; esse sicut patrem & filium, anathema sit. Si quis dixerit spiritum sanctum facturã, aut a filio factum, anathema sit, Si quis nõ dixerit omnia per filium & spiritum sanctum patrem fecisse, id est visibilia & inuisibilia, anathema sit. Si quis non dixerit patris & filii & spiritus sancti vnam diuinitatem potentiam, vnam gloriam, dominationem, vnum regnum atq; vnam voluntatem ac veritatem, anathema sit, Si quis tres personas non dixerit veras patris & filii & spiritus sancti equales semper iubentes omnia et continẽtes visibilia et iuisibilia oĩpotentes oĩa iudicantes, oĩa viuificantes, oĩa facientes, omnia saluantes, anathema sit. Si quis non dixerit spiritum sanctum adorandum ab omni creatura sicut et filium et patrem, anathema sit. Si quis de patre et filio bene senserit, de spiritu autẽ sancto non recte habuerit, hereticus est. B

Universidad de Deusto Biblioteca

EPISTOLA DAMASI PAPE AD HIERONIMVM PRESBYTERVM.

A DAMASVS EPISCOPVS FRATRI ET COMPRESBYTE-
ro Hieronymo in domino salutē. Dū multa corpora librorū in meo arbitrio oblata fuissent, contigit vt & librum psalmorū in meo animo festinus cognoscerem detineri & memoriam capacitatis mee imbuere cogitatui frater amantissime & in christo semper sacerdos rogo te, vt secūdū. lxx. interpretes, & pbitos .i. Matthiam, & Tholomeū, Muchiū, Casiū, Dithronium fratrem Symoni & ceteros, inquantū tua poterit cōscientia de. lxx. inuenire vestigia nobis trāsmittas, peto etiam tuā charitatem, vt sicut a rectore tuo Alexādro coepiscopo didicisti grecorū psallentiam ad nos dirigere tua fraternitas delectetur, quia tāte apud nos simplicitatis indago est, vt tantum in die dominico apostoli epistola vna recitetur, & euāgelii capitulum vnū dicatur, nec psallendi mos tenetur, nec hynmi decus in nostro ore cognoscitur. Peto ergo per fratrem compresbyterum nostrum Bonefacium, vt libeat fraternitati tue nobis aperire vestigia, missa quinto kalendas Nouēbris per Bonefacium presbyterum hierosolymitanum.

RESCRIPTVM HIERONIMI PRESBYTERI AD DAMASVM PAPAM

vbi suggerit de gloria patri & alleluya, in fine psalmorum apud Romanam ecclesiam cōcinēdo.

B BEATISSIMO PAPE DAMASO SEDIS APOSTOLICE
vrbis Rome Hieronimus, supplex legi litteras apostolatus vestri poscētes secundum simplicitatem. lxx. interpretum canes Psalmographum interpretari festinem ꝓpter fastidium Romanorū, vt vbi obscuritas impedit, apertius & grece & latine trahatur sensus, diens precatur ergo tuus, vt vox ista psallētium in de tua Romanam die noctuq; canatur, & in finem psalmi cuiuslibet siue matutinis vel vespertinis horis cōiungi ꝑcipiat apostolat⁹ tui ordo, gloria patri & filio, & spiritui sancto, & reliqua. Istud carmē laudis omni psalmo coniūgi precipias, vt fides. cccxviii episcoporum Niceni cōcilii in vestro ore pari consortio declaretur, vbi autem deus & homo honorabili voce cātatur, alleluya semper cū omnibus psalmis affigatur, vt omni loco cōmuniter respondeatur nocturnis temporibus. In ecclesia autem post resurrectionem vsq; ad sanctam penthecostem finiatur, inter dierum vero spatia tibi soli quinquagesime propter nouitatem sancti pasche, vt vox illa laudis canatur in aleph quod prologus grece, latine autem prefatio dicitur.

EPISTOLA STEPHANI ARCHIEPISCOPI ET TRIVM CONCILIORVM AFRICE AD DAMASVM PAPAM DE PRIVILEGIO ROMANE SEDIS.

C BEATISSIMO DOMINO ET APOSTOLICO CVLMINE SVblimato sancto patri patrū Damaso pape & summo omniū presulū pontifici Stephanus archiep̄s concilii mauritanie & vniuersi ep̄i de tribus cōciliis africane prouincie. Notum vīe facimus beatitudini, quod quidā fratres in cōfinio nobis positi quosdā fratres nr̄os venerabiles videlicet ep̄os vobis incōsultis a proprio deiicium gradu vel deiecere moliūtur cū vīe sedi ep̄orum iudicia & summorū fine ecclesiasticorū negotiorum in honore beatissimi Petri patrū decreta oim cunctā reseruare sniam inquirēdi reuerētia de dei rebus, quas omni cura & sollicitudine obseruare debemus. Maxime vero debent ab ipso p̄sulum examinari vertice ap̄lico cui⁹ vetusta sollicitudo est tā mala dānare, quam reuelare laudāda. Antiquis enim regulis cēsitū est, vt q̄cquid horū q̄uis in remotis vel in longinquo positis agretur ꝓuinciis nō prius tractandū vel accipiendū sit, nisi ad notitiā alme sedis vīe fuisset deductū, vt eius auctoritate iuxta quod fuisset ꝓnunciatū firmaretur, & reliqua multotiēs talia & his similia, que sup his cōstituta sunt, quib⁹ si illicite factū est, vt semp vestre sedi cōsuetudo fuit, festināter occurrite & his viriliter, vt pr̄ ꝓ filiis certātes state sicut bene a Iesu filio Syrach dictū est, vsq; ad mortē certa ꝓ veritate & semp dn̄s deus tuūs pugnabit ꝓ te. Accipere enim p̄sonā impii nō est bonū, vt declines a veritate iudicii. Sin minus illicita sunt hec pateat nobis talis omnibus licētia btissime pater, aut si liceat hos vel aliquos etiā minorū graduū clericos nisi canonice tpe legitimo vocatos, aut sine legitimis accusatoribus aut absq; veris & innocētibus testibus, vel nisi manifeste canonice cōuictos aut sponte cōfessos, vel a suis sedib⁹ eiectos aut suis expoliatos rebus vocare ad synodū vel dānare, quia legim⁹ eos nō posse canonice ad synodū ante suā diu tenendā & gubernandam viribus scilicet pleniter resumptis restitutionem

Universidad de Deusto

ptis restitutionem, suisq; oibus sibi legaliter restitutis integerrime vocari, aut vt veniant ad syno-
dũ, nisi spõte voluerint imperari, De⁹ ergo creator oim conseruet lõgeuum apostolatũ vestrũ ad sta
bilitatem ecclesiarũ sanctarum, & orthodoxe fidei, vosq; pastorem bonum, qui spũalibus pro ouibus
vestrã ponitis animã, atq; baculo pastorali lupos rapaces expellitis, oibusq; oppressis auxilium fertis,
quod & istis atq; oibus vos semper facere optamus sanctissime papa, subscriptio, & alia manu, Ora ꝓ
nobis charissime pater.

¶RESCRIPTA DAMASI PAPE AD EOSDEM.

A

DAmasus seru⁹ seruorũ dei atq; per gratiã eius ep̃s sancte catholice ecclie vrbis Rome, Stephã
no archiep̃o cõcilii mauritanie & vniuersis ep̃is africane prouincie, Lectis fraternitatis vestre liis
primo gras ago qd tantorũ fratrũ merui benedictione frui, deinde quod circa fratres sollicitos vos re
peri, & cũ eis crucẽ dñi deferre qui ait, Qui vult venire post me abneget semetipsum, & tollat crucem
suã & sequatur me, & reliqua adhũc modũ ꝓtinẽtia, Igitur qñ in pñti opportune gestorũ cõsultatiõe
aplicis vra beatitudo viscerib⁹ cõmota nos hortata est tuitionẽ fratrũ aplica impẽdere auctoritate, &
eorũ iniuriis subuenire, dũ constet eadẽ vos cũ aplo cõpassibiliter dicere, quis infirmatur, & ego non
infirmor? quis scãdalizatur & nõ vror? satagentes ne aliquis de his q vobis crediti sunt a seuis bestiis
laceretur, aut capiatur, ꝓ qua re oportet iuxta vram prudentẽ cõmonitionẽ, magis aũt sedm dñi diui
nã ꝓceptionẽ nos q supra domũ ei⁹, hoc est vniuersalẽ ecclam catholicã ep̃ale suscepim⁹ ministeriũ
sollicite vigilare, vt ne qd de sacris eius munerib⁹ .i. aplicis viris, aplorumq; successoribus atq; mini-
stris quisquam nobis inconsultisq; damnari, Scitis fratres charissimi firmamentum adeo fixum &
immobile atq; titulum lucidissimum suorum sacerdotum, id est omnium episcoporum apostolicã
sedẽ esse cõstitutam, & verticẽ ecclarum, tu es enim (sicut diuinum ꝓnuntiat verbum veraciter) Pe-
trus & sup firmamẽtũ tuũ ecclie colũne qui ep̃i intelligũtur cõfirmate sunt, & tibi claues regni celorũ
cõmisi, atq; ligare & soluere ptãtem que in celis sunt & que in terris ꝓmulgaui. Tu ꝓfanatorũ hoim
& mẽbrorũ meorũ, maximeq; discipulorũ meorũ existis vt princeps & doctor orthodoxe, & imacu
late fidei, cui⁹ vice hodie gra dei legatiõe ꝓ xp̃o fungimur, & oes huius sctẽ sedis p̃sules eius vicẽ ges-
serũt gerũt & gerẽt, ideo oia que innotuistis nõ licere mandarẽ, nisi vos tã pleniter istructos esse scirẽ
qd cũcta sup qbus cõsulitis illicita eẽ nõ dubitetis, Discutere nãq; ep̃os & summorũ ecclesiasticorũ ne
gotiorũ cãs metropolitanos vna cũ oibus suis cõprouincialib⁹, ita vt nemo ex eis desit, & oes in sin-
gulorũ cõcordẽt negotiis licet, sed definire eorũ atq; ecclĩasticarum summas querelas cãrum, vel dã
nare ep̃os, absq; hui⁹ sctẽ sedis auctoritate minime licet q̃ oes appellare (si necesse fuerit) & ei⁹ fulciri
auxilio oportet. Nã vt nostis synodũ sine eius auctoritate fieri nõ est catholicũ, nec ep̃s nisi in legiti-
ma synodo, & suo tpe aplica vocatione cõgregata definite dãnari põt, neq; vlla vnq̃ cõcilia rata legũt
que nõ sunt fulta aplica auctoritate, Accusatores aũt ep̃orũ, & testes sup qb⁹ rogastis absq; vlla ifamia
aut suspitione vel manifesta macula, & vere fidei pleniter instructi eẽ debẽt, & tales quales ad sacerdo
tiũ eligere iubet diuina auctoritas, qm̃ sacerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) criminari nõ pñt, nec i
eos testificari q ad eũdẽ nõ debent, nec pñt ꝓuehi honorẽ, vocatio enim ad synodũ iuxta decreta pa-
trũ canonica eius q̃ impetitur tã sua pñtia, q̃ & scriptis atq; apocrisariis ꝓ spatiũ fieri debet cõgruum
atq; canonicũ, quia nisi canonice vocat⁹ fuerit suo tpe & canonica ordinãtiõe, licet venerit ad cõuentũ
quacũq; ordinatione nisi spõte voluerit, nullatenus suis trãdebit insidiatorib⁹, qm̃ nec seculi leges hoc
ꝓmittunt fieri, q̃tomagis diuine? Deiectis vero atq; suis reb⁹ expoliatis nichil vobis veri⁹ significare
queo q̃ sctĩ p̃res diffinierũt, & nũ ꝓdecessores aplica auctoritate roborauerunt, Ita enĩ hec se hñt, ep̃os
eiectos atq; suis reb⁹ expoliatos ecclias ꝓprias prio recipe & sua eis oia legaliter reddi sancti canones
decreuerũt, & postea si quis eos accusare voluerit equo piculo facere sanciuerunt iudices esse decernen
tes ep̃os recte sapiẽtes & iuste volẽtes ad tp̃s, diuq; illis resumptis viris & suis potestatiue fructib⁹ re
bus, amicisq; & dei seruis sapientibus consulentibus viris in ecclesia cõueniẽtes vbi testes essent sin-
gulorũ qui oppressi esse videtur. Scim⁹ enim hoies inermes nõ posse cũ armatis rite pugnare, sic
nec illi q eiecti vel suis bonis sunt expoliati cũ illis qui in suo stant gradu, & suis fruũtur amicis atq;
bonis litigare rite possint. Nec seculi quoq; leges hec secularib⁹ fieri pmittunt, sed pri⁹ eiectos vel op-
pressos aut expoliatos cum suis oibus restitui iubent, & postea suo tpe sicut lex eorum cõtinet ad pla
cita venire ꝓcipiunt, nec vlla carceris custodia appellãtẽ arceri pmittunt. Docẽt enim ex parte sicut no
stis terrena que sunt celestia. Accusatores vero & accusationes quas seculi leges non ascisciunt nullate-
nus sunt in horũ admittende causis, quia omne quod irreprehẽsibile est catholica defendit ecclesia,

Universidad de Deusto Biblioteca

Decet enim domini ſacerdotes fratrum cauſas pie tractare,& venerabiliter intendere,atq; eorũ iudi
cia ſuper ſacrificia ordinare,nec ꝓterue aut tyrãnica dominatione(vt de quibuſdam refertur)ſed cha
ritatiue pro deo & fraterno amore cuncta peragere,& quod ſibi quis fieri ſecundum dominicã vo
cem non vult alii inferre non preſumat,& in qua menſura menſi fueritis remetietur vobis. Ea vero
que apoſtolorum predicatione,& patrum inſtructione precepimus ſemper tenere debemus, ne ali
qua noua cudere,aut ad noxam fratrum intendere videamur,ſed alterutrum onera portemus,vt iu
xta apoſtolum legem domini adimplere valeamus, Tẽpus enim congruũ ꝑuideri oportet,quando
vniuſcuiuſq; acculate perſone cauſa rectiſſime in medio producatur,quatinus grauitatem eius & cõ
ſonãtiam que contra patrum decreta vel ſynodorũ confeſſionẽ prodi minime cognoſcatur, quãor
dinabiliter omnes intendant,vt ad eam in omnibus rationabiliter reſpondeant,& iuſte ſe velle ma
niſeſte oſtendãt.Nullus autem introducatur perſonaliter ,ſed accuſatores & accuſati equa audiantur
ratione,iuxta quod geſtorum ordo exigit. Accuſatores vero & iudices non idem ſint,ſed per ſe accu
ſatores,per ſe iudices,per ſe teſtes,per ſe accuſati,vnuſquiſq; in ſuo ordinabiliter ordine.Nam inſcri
ptio primo ſemper fiat,vt talionem calũniator recipiat,quia ante inſcriptionem nemo debet iudica
ri vel dãnari,cum & ſeculi leges hec eadẽ retineãt,de quibus omnibus vera ſemper fiat equitas, quati
nus accuſationis & iudicii ac teſtimonii mercedem per veritatem geſtorum conſequi valeant. Scri
ptum eſt enim,abominatio domino labia mendacia,& teſtem fallacẽ proferẽtem mendacia,& ſemi
nãtem inter fratres ſcãdala,atq; litigia ipſo monente atq; dicẽte.Non facies calumniam ꝓximo tuo,
nec vi opprimes eum,nõ facies quod iniquum eſt,nec iniuſte iudicabis,nõ cõſyderabis perſonã pau
peris,nec honores vultum potẽtis,iuſte iudica proximo tuo,& q̃d tibi nõ vis fieri alteri ne facias,& ce
tera,& maxime preceptum habentes apoſtolicum attendere nos ipſos & gregi in quo nos ſpiritus
ſanctus poſuit epiſcopos,regere dei eccleſiam quã acquiſiuit per ſanguinẽ ſuum proprium conuenit
& iterum,Attendere lupos,attendere malos operarios,qui peruerſa faciunt,& aduerſa loquuntur,vt
detrahere ſemper diſcipulis domini, & infamare querãt,quos corrigere vos & omnes domini ſacer
dotes ſummo ſtudio oportet,quia peius malum non eſt,quam vt ciues ciuibus inuideant & ſacerdo
tes vel clerici ſacerdotib⁹ vel pontificibus inſidientur, teſtante etiã veritatis voce,Qui vos tangit,tan
git pupillã oculi mei,& qui ſcãdalizauerit vnũ de puſillis iſtis,melius eſt vt ſuſpendatur mola aſina
ria in collum eius,& demergatur in profundum maris,Et item. *Beatus qui nõ fuerit ſcandalizatus
in me,ille proculdubio ſcãdalizatus eſt in deum,qui eius ſcãdalizat epiſcopum* vel ſacerdotẽ & mu
ta talia que hic nõ inſerũtur,ne *nimis prolixa efficiatur epiſtola*, Monentes quoq; inſtruere debetis
memoratos vicinos veſtros,vt a talibus ſe ſubtrahant, & que illicite contra prefixos fratres egerunt ci
to corrigant,& quos nobis inconſultis leſerunt nobis inconſultis plena ſatiſfactione ſancent & cito re
concilient ſi noluerint apoſtolice ſedis ſuſcipere cenſuram. Nam ſi quid forteſſe in eis aut contra eos
emerſerat noſtrum fuerat expectãdũ examen,vt noſtra(vt ſemper huic fuit ſedi conceſſum priuilegi
um) aut condamnarentur auctoritate,aut fulcirentur auxilio, Neq; enim ſuo pro libitu noſtra de
buerãt iura peruadere abſq; apoſtolice ſedis diſpoſitione mãdante, A talibus deinceps omnes ſe ab
ſtineant ſacerdotes qui noluerint ab apoſtolice petre ſuper quã chriſtus (vt predictum eſt)vniuerſa
lem conſtruxit eccleſiã,cui eꝑorum ſumma iudicia atq; maiorum cauſe ſicut paulo ſupius memora
tũ eſt reſeruate ſunt atq; ſoli date cenſura a ſacerdotali honore ſecludi, Inducie enim accuſatis in cri
minalibus eꝑis ſex menſiũ,vel eo amplius ſi neceſſe fuerit cõcedende ſunt,quoniã & laicis hoc per
miſſum null⁹ ſecularibus imbut⁹ diſciplinis ignorat,quãtomagis ſacerdotibus qui ſupiores eſſe ci
nõ dubitãtur? Habetur quoq; in decretis ſctõrum patrũ ſancitum nõ fore canonicũ quẽq; ſacerdoti
iudicare vel dãnare antequã accuſatores canonice examinatos ꝑſentes habeat,locũ que defendẽdi ac
cipiat,id eſt inducias eccleſiaſticas ad abluẽda crimina & cetera,Nec extra propriã fiat prouinciã pri
mo diſcuſſiõis accuſatio ſine apoſtolica ꝑceptione,cui in oĩbus cauſis debetur reuerẽtia cuſtodiri,quo
niã & antiqua docet hoc patrũ regula in qua & imperalia pariter ſtatuta concinũt. Criminũ inqui
unt diſcuſſio ibi agẽda eſt,vbi crimẽ admiſſum eſt,nã alibi criminũ re⁹ ꝓhibetur audiri,& alibi in ca
nonibus ꝑcipitur,quecũq; negotia in ſuis locis vbi orta ſunt finiẽda ſunt,& reliqua talia& his ſimilia,
ſalua in oĩbus aplica auctoritate,vt nichil in his definiatur priuſquã ei placere cognoſcatur,quia oĩ
ſultos eẽ oportet,& ſi quid eis graue intolerãdũq; acciderit ei⁹ eſt ſemp expectãda cenſura,Neq; qui
proterue aut ſtimulo ſue cogitationis impulſus(vt ſepe actũ agnouimus) detrahere aut accuſare pre
ſumat quẽquam ſacerdotũ,quia iniuria eorũ ad chriſtum pertinet, cuius vice legatione pro popul
chriſti ſanguine

Universidad de Deusto

christi sanguine redempto funguntur,Causas enim eorum quia dei cause sunt eius esse iudicio re/
seruandas, qui valet corpus occidere,& animā mittere in gehennā,qui dicit,michi vindictā, & ego
retribuā.Apud quē cōscientia nuda est,cui nō abscōdūtur occulta, instruēdi etiā oēs sunt, quoniā p
nos illis Christus intonuit nō esse ouiū lupi insidias preuidere sed pastoris. Monet ergo beat⁹ apo
stolus Paulus ne de his temere leuiterq; plumatur iudiciū de quibus nemo potest verius vel meli⁹
iudicare quā deus, Tu inquit autem quare iudicas fratrem tuū,aut cur spernis eum? Omnes enim
stabimus ante tribunal, scriptum est enim, viuo ego dicit domin⁹.Quoniam mihi flectetur omne
genu,& omnis lingua cōfitebitur domino,itaq; vnusquisq; nostrum per se rationem reddet deo,In
hoc ergo nō sibi quispiā temerarios ausus vsurpet,vt preter quod ad concordiam pertinet aliu dagat
vnde vnitas ecclesie sic dissipetur.Non ergo leuiter quisq; assentiat in detractione,vel iudicatione,vel
damnatione fratrū maximeq; sacerdotū qui pximiores sūt deo,& qui pprio ore corpus christi cōn/
ficiunt, quia ob hoc venit ira dei in filios diffidentie qui christum persequūtur in suis membris.No
lite fratres,nolite effici participes eorum,nec cōmunicetis peccatis taliū, aut infructuosis verbis illorū,
magis autem redarguite talium cetus. qui extendere moliuntur quasi arcum in fratres linguas,
defendite ergo fratres,& omnes monete vt armentur cōtra fratrum persecutores. Confidimus autē
de vobis meliora & viciniora saluti,quia neq; mors,neq; vita,neq; angeli,neq; principatus,neq; in/
stantia,neq; futura,neq; fortitudo,neq; altitudo,neq; profundum,neq; creatura alia magistro gen/
tium docente poterit nos separare a charitate domini nostri Iesu Christi, que maxime in sacer/
dotibus & reliquis perficitur membris eius. Nolite itaq; amittere confidentiam vestram,que ma/
gnam habet remunerationem,Ecce enim iudex ante ianuā assistit coronas hilariter promittens his
qui pro eo fratribus auxilium ferunt & oppressis succurrunt,atq; in charitate collaborant. Quod si
subtraxerit se quis non placebit deo sed cadit,quia nō subleuauit cadentem sed emarcuit,non autem
simus subtractionis in oppressionem,sed adminiculi in acquisitionē & supplemētū fratrū,Propter
quod assumite armaturam dei,vt possitis resistere omnibus taliter presumētibus,& induite vos lo/
ricam iusticie & calciati pedes in preparationem euāgelii pacis,in omnibus sumentes scutum fidei
in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere,& galeā salutis assumite,& gladium spirit⁹
quod est verbū dei per omnē orationem & obsecrationē radicati & fundati,vt id ipsum dicatis om/
nes,& nō sint in vobis schismata diuidētes corpus ecclesie bonum & integrum in tortuosas nouita
tes.monet ergo apostol⁹ nō ampli⁹ nos inuicē temere iudicare,temere eni iudicat. si quis ēpm absq;
sedis apostolice auctoritate condēnat, cū ei vt paulo superius prelibatum est,hoc specialiter priuile/
gium reseruatum sit,sed hoc iudicate magis inquit.ne ponatis offendiculum fratri vel scandalū,pa/
tenter enim his & aliis innumeralibilibus decretorum testimoniis omnibus manifestum est nō de/
bere episcopū dānari,licet eius perscrutetur opinio donec iudicium de ore nostre apostolice auctori
tatis hoc est principis apostolorum cognoscatur,vt pote quoniam solus & pre omnibus creditus est,
atq; percipere meruit a rege regū Christo deo claues regni celorum ad aperiēdum fidelibus & be/
niuolis hominibus in eundem dominū nostrum,& claudēdum infidelibus, & maliuolis atq; suis
sacerdotibus,& sancte ecclesie suo precioso sanguine redēpte impugnatorib⁹ siue nocētib⁹.Qd vtiq;
& nos facere postulauit nō qd noui aliquid nūc imperatur,sed illud quod per desidiam aliquorum
aut scienter,aut negligenter transgreditur deinceps obseruetur ab omnibus,vt illa semper que apo/
stolica & patrum traditione constituta sunt sub metu irrefragabili auctoritate teneantur. Scriptum
nāq; est in secunda ad thessalonicenses epistola & ad Timotheum apostolo monēte state,& tenete
traditiones vestras quas didicistis seu per verbum,seu per epistolam. Item alibi per pphetam. Expe
ctaui quoq; sicut beatus Esayas intonuit,vt facerent iudiciū,fecerunt autem iniquitatem & nō iusti
ciam,sed clamorem omnes pios cōturbantes, & hoc scire debeant quoniā iudicium dei est secundū
veritatem in eos qui talia agunt,licet diuitias bonitatis dei,& sustentationis, & patientie ignorantes
quoniā benignitas dei ad penitētiam eos adducit secundū duriciā autem eorum,& cor impenitens
thesaurizant sibi iram in die ire,& reuelationis iusti iudicii dei. Qui reddet vnicuiq; secundū ope
ra eius, & alibi scriptum est. Ego sum dominus deus vester non facietis iniquitatē,in iudicio non
accipies personā hominis,neq; mireris vultum potentis,ab omni iniquo verbo recedes,innocentem
& iustum nō oppugnabis,neq; interficies,ille proculdubio facit iniquitatē in iudicio qui ea sibi vin/
dicat que ei vindicare nō licet,Ideo que huic sancte sedi concessa sunt, nullus vsurpare sine eius con/
sultu presumat,qui nō vult honore ecclesiastico indignus vt contēptor iudicari,Itaq; oportet negli/

Universidad de Deusto Biblioteca

gentes propulsare, sed ita vt nocentes non roborentur & bonos imp robis, aut insidiatoribus fratrū resistere, ne torpore desidie oppressi taciturnitatis teneātur obnoxii. Itaq; qui potest obuiare, & pertu turbare peruersos, & nō facit, nichil aliud est quā fauere eorū impietati, Nec enim caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. Sitis autē perfecti & integri in eodē sensu, & in eadem scientia firmati, vt per eam vias vestras dirigētes in eundē inflexibiliter omnibus occurrentis oppressis, quia vobis creditur dominus, ad quē accedentes lapidē viuum ab hominibus quidem probatum, & ꝓpter talium impietatē, a deo autem electum, & honorificatū, super quē vos tanq̄ lapides viui edificamini in domū spiritualem, in sacerdotium sanctū, offerētes spirituales hostias ipsi in odorem suauitatis, Gratū enim admodum est sacrificiū domino oppressis omnibus subuenire, quātomagis illis de quib⁹ ait, qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit, & cetera. Libat quidē domino ꝓspera, qui ab afflictis & oppressis pellit aduersa, sed & nunc fratres commēdamus vos deo & verbo gratie eius, qui potest perficere, & dare hereditatē in omnibus sanctificatis, ipse autem deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrū, & in ipso semper & in omnibus, vt vnanimes vno ore, & vno corde honorificetis eum in concordiam & auxiliū fratrū qui potens est cōfirmare omnes, & cōsolari secundū euangeliū eius, & iuxta reuelationē mysterii tēporibus eternis taciti, patefacti autē per scripturas sanctas & patrū orthodoxorū doctrinas secūdū ꝓceptū eterni dei ad obediendū fidei in omnib⁹ cognitis nobis soli sapienti deo dño nostro Iesu christo cū quo patri & spiritui sancto gloria honor & imperium, & potestas in secula seculorum. Amen. Dns vos custodiat dilectissimi fratres incolumes semper, Data. viii. Nouembris flauiano & stilocone. iiii. cōsuli.

¶QVOD OMNES DE FILIO DEI ET SPIRITV SANCTO ET DE vnitate trinitatis male sentientes similes sint iudeis, & de vnitate trinitatis.

A QVOD SI QVIS PATIATVR DEVM PATREM ET DEum filium & spiritū sanctum deos dici, & non deum propter vnā diuinitatem & potentiam quā credim⁹ esse & scimus patris & filii, & spiritus sancti deum subtrahēs autē filium, aut spiritū sanctum, ita solum estimet esse, deum patrem dici, aut credi vnū deum anathematisam⁹ omnib⁹ immo iudeis, quod nomē deorum in angelis & in sanctis omnibus a deo est positum & donatū, de patre autē & filio, & spiritu sancto propter vnā & equalē diuinitatem non nomen deorum, sed dei nobis ostēditur, atq; indicatur vt credimus, quia in filio & spiritu sancto solūmodo baptizamus, & non in archangelorū nominibus aut angelorū, quomodo heretici, aut iudei, aut etiā gētiles demētes faciūt. Hec ergo est salus christianorū, vt credētes trinitati, id est patri & filio, & spūi sancto in verā solāq; diuinitatē vnā & potentiā maiestatē, & substantiā eiusdem deitatis sine dubio credam⁹. Dicit quoq; beatus Esayas, ꝓpter syon nō tacebo, & ꝓper Hierusalē nō quiescā donec egrediatur vt spēdor iustus ei⁹ saluator eius vt lāpas accēdatur. Profecto catholice ecclesie quevera cōsistit syon ciuitas xp̄i celorū regis per tot annorū spatia expugnata ab aduersantib⁹ verbo fidei, qui neq; deū timēt neq; hominē reuerētur, sed incassum ꝓducētib⁹ pias & canonicas de hoc verbo doctrinas, dum & aduersis tātisq; que ī scripto & sine scripto cōtestationib⁹ inuitati fuissent corrigere ꝓpriā & sepelire heresem, sicuti & p anteriorē cognitionē luculētē demōstratū est tam p libellos q̄ p suggestiones reuerētissimotū sacerdotū & venerabiliū abbatū apostolo ꝓtestāte nobis, vt hominē hereticū post primā & secundā correptionē euitare debeam⁹, sciētes qa subuersus est hmōi, & delinquit ꝓprio iudicio cōdēnat⁹, nullomodo oporet nos deinceps tacere, aut quiescere ne quoquomodo iniqui iudicemur odibilē deo pacē amplectētes, quoniā scriptū est, zelaui ī pctōrib⁹ pacē peccatorū videns, & dicatur etiā de nobis, sacerdotes mei cōtēpserūt legē meā & polluerūt sanctuaria mea, inter sanctū & profanū nō habuere distātiā, inter pollutū & mundū nō intellexerūt, sed cōsurgere cū deo, & cōsistere prōpte induentes arma spūs aduersus malignātes cōtra fidē ei⁹, vt ꝓbem⁹ spūs sapiēter. i. verba illorū si ex deo sunt, scriptū ē enī in Hieremia, ꝓbatorē dedi te ī populo meo robustū, & scies & ꝓbabis viā eorū, multū nāq; nobis necessaria ē vigilātia, & tātū diuinū sapiētie discretiōis que occulta tenebrarū reuelat ad requisitionē hmōi rei & scrutationē, quoniā latet quodāmō & abscōditur vixq; cōprehēditur dolosa existēs malitia, ꝓ eo qd sibi pietatē callide blandiatur, vt valeat scrutantium mētē latere, qd vtiq; sciēs beat⁹ apostol⁹ ait. Nam hmōi pseudo apl'i operarii subdoli trāsfigurāt se ī apostolos christi, sed nō mirū, ipse enī sathanas trāsfigurat se velut angelū lucis. Et nō mirū, si ministri ei⁹ trāsfigurētur velut ministri iustitie quorum finis secundum opera eorum, sed & dns in hoc premuniēs nos ait.

Attendite

Universidad de Deusto

Attēdite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, A fructibus eorū cognoscetis eos. Ergo in id ipsum ex toto corde referentes ante omnia super tali questiōe deprecationem, & dicētes cum dauid, Reuela oculos meos, & cōsiderabo mirabilia de lege tua, lucerna pedibus meis verbū tuum domine, & lumē semitis meis, quoniam sicut ait beatus Daniel ꝓpheta, sapientia & fortitudo eius sunt, dat sapiētiā sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam, ipse reuelat ꝓfunda & abscondita, & nouit in tenebris cōstituta, & lux cum eo est, quia sapientiam & fortitudinem dedisti michi, & ostēdisti michi que rogaui te. Cum ope diuina vniuscuiusq; persone conscripta per nouitatis commentum accusati sunt, de venerabili nostro scrinio obsecundantibus nobis ordinabiliter offerentibus solertius intendamus.

¶ DE COREPISCOPIS ET QVI IDEM SINT AVT SI ALIQVID SINT AVT NICHIL.

DOMINIS VENFRABILIBVS FRATRIBVS PROSPERO NVmidie prime sedis ep̄o Leoni, Reparato, Alexādro, Benedicto, Rufo, & omnibus ceteris vbiq; in recta sancta & aplica fide cōsistentibus orthodoxis ep̄is Damasus, licet fres charissimi vobis sint nota patrū decreta, mirari tm̄ nō possum⁹ vestrā solertiā circa istituta maiorū, vt cūcta que possunt aliquā recipere dubitationē ad nos quasi ad caput vt semp̄ fuit cōsuetudo deferre nō desinatis, vt inde capiatis respōsa vñ accepistis institutiōem, & normā recte viuēdi, Vñ & vos nō imemores canonū esse recordamur, q & ipsum fieri p̄cipiūt nō vt vobis sciētie ecclesiastice regule aliqd desit, sed vt auctoritate sedis apostolice fulti in nullo ab eius deuietis regulis, Igitur de corepiscopis de quibus nos consulere voluistis quale sit eorum ministeriū, aut quid eis agere liceat, aut quā auctoritatē habeant, vel si licet eos fieri an nō, quia audiuimus eos iam esse ꝓhibitos, aut quid de eis qui iam ordinati reperientur agendū sit nil vobis certius respondere videtur quā olim a predecessoribus nostris decretū reperimus, vt eis ad veniam nichil prorsus ad aliud reseruetur quā priuatio sacri ministerii quod illicite assumpserūt quia prohibiti tam ab hac sacra sede quā a totius orbis fuerāt episcopis, Nimis ergo eorum institutio improba nimis est praua, quia vt hi de summo sacerdotii ministerio aliquid presumant omni auctoritate caret, & sacris canonibus inuenitur esse cōtrarium, atq; ad totius ecclesie perturbationē superba & superflua tendit elatio, & vacuū est, & inane quicquid in p̄dicto sacerdotii summi egerunt ministerio, quod ipsi idem sint qui & presbyteri sufficienter inuenitur qui ad formā & exemplum septuaginta inueniuntur prius instituti, sed quia deo gratias modo necessarii sicut in primitiua ecclesia, ꝓpter studium quod erga pauperes exigebāt nō sunt, & quia illicita presumebāt, & quod agebāt actum nō erat, & propterea multi in securitatem lapsi ecclesiastico fraudabātur & frustrabātur ministerio ideo tam ab hac sancta sede (vt superius memorauimus) q̄ & ab omnibus totius orbis episcopis a pontificalibus sunt remoti officiis. Namvt nobis relatum est quidā episcoporum propter suam quietem eis plebes suas cōmittere nō formidāt, & vt illicita atq; prohibita agāt id ē ea que solis pōtificibus debentur sibi vsurpant, & ipsi in sua quiete torpent, & curam sibi a deo cōmissam negligunt cum dominus dicat, bonus pastor animā suā ponit pro ouibus suis, & vocat eas nominatim, & cognoscit suas, & sue agnoscunt eum. Et item sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem & animam meā pono pro ouibus meis. De mercēnario autem quid dicat bene nostis, quia videt lupum veniētem, & dimittit oues, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oues, & reliqua. Pro talibus vero negligitur cura ecclesie, & eius status perturbatur, & ideo sunt prohibiti, in tātūvt si aliquis ex his reperti fuerint a proprio decidāt gradu, illi nāq; episcopi qui talia sibi presumunt videntur michi esse meretricibus similes que statimvt pariunt infantes suos aliis nutricibus tradunt educandos, vt suam citius libidinem explere valeāt, sic & isti infantes suos id est populos sibi cōmissos aliis educādos tradunt, vt suas libidines expleant, id est vt suo pro libitu secularibus curis inhient, & quod vnicuiq; visum fuerit liberius agant, pro talibus enim anime negliguntur, oues pereūt, morbi crescūt, heresesq; schismata ꝓdeunt, ecclesie destruuntur, sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniūt, nō taliter dominꝰ docuit nec apostoli instituerunt, sed ipsi qui curam suscipiunt ipsi peragant, & ipsi proprios manipulos domino representent. Nam ipse ouem perditā diligenter quesiuit, ipse inueni, ipse propriis humeris reportauit, nosq; id ipsum facere perdocuit. Si ipse pro omnibus tantā curam habuerit, ipse do-

A

Universidad de Deusto
Biblioteca

euit, ipse curauit, ipse sanauit, ipse ꝓpriis humeris reportauit, atq; in tãtũ dilexit, vt etiam animam suam multas sustinẽs iniurias, multa opprobria multasq; passiões pro nobis traderet, quid nos miseri & desides dicturi sumus, qui etiam pro ouibus nobis comissis curam impendere negligimus, & aliis eas educandas tradimus? Corrigantur hec fratres necesse est, quia qui plus laborat maiorẽ mercedem accipiet, Nam non amplius q̃ duos ordines inter discipulos domini esse cognouimꝰ, id est duodecim apostolorum & septuaginta discipulorum, vnde iste tertius processerit funditus ignoramus, & quod ratione caret extirpare necesse est, quod enim episcopi non sint qui minus quatuor bus, sunt ordinati episcopis omnibus patet, quoniam vt bene nobis prohibitum a sacris est patribꝰ vt qui ab vno vel a duobus sunt ordinati episcopis nec nominentur episcopi. Si nomen nõ habent qualiter officium habebũt? Quicquid enim inter episcopos, aut de rebus ad eos solũmodo pertinẽtibus egerint necesse est vt superius iam prelibatum est, vt irritum fiat, quia quod non habent dare nequaq̃ possunt presertim cũ nullum ex septuaginta discipulis quorum specie isti antecq̃ prohiberentur vt superius memoratum est, in ecclesia gerebant, nil de hoc quod apostolis corũq; successoribus specialiter debebatur legitur assumpsisse, nec in lege domini que moysi ab ipso domino legitur dictata de his que sumis sacerdotibꝰ, id est Moysi, & Aaron erãt specialiter cõcessa, filii Aaron quicq̃ psumant. Nulli enim dubiũ est, quod Moyses, & Aaron soli precipiẽte domino in tabernaculo dei erigebant altare, soli vngebant, soli sacerdotes sacra vnctione instituebãt, & alia que ad summũ sacerdotium pertinebant, de quibus sufficienter in diuinis legitur litteris agebant, quoniã summi domini sacerdotes erant sicut de eis scriptum est, Moyses & Aaron in sacerdotibus eius, sic & modo, quia vmbra legis transiit & lux euãgelii in nos dei gratia manifeste corruscat, de his que in summis sacerdotibus, id est episcopis quorum figurã Moyses & Aaron tenuerunt, illi qui septuaginta discipulorum formam gestant in quorũ videlicet Typo filii Aaron erant nichil presumere debent, sicut nec illi quicq̃ de sumtni sacerdotii ministerio attingebant. Nam quod corepi antecq̃ prefato prohiberentur tenore ad formam septuaginta instituti erant, canon sufficienter manifestat vbi ait. *Corepiscopi quoq; ad exemplum & forma septuaginta videntur esse, & reliqua.* Nec illud pretereundum nobis videtur, quod alibi in canonibus expressim est, qui in vicis & possessionibus corepiscopi nominantur, quauis manus impositionem episcoporum perceperint, & vt episcopi consecrati fuerint & cetera. Nec ab re dictum perpẽdo quãq̃ manus *impositionem episcoporum perceperint*, cũ *episcoporum nomen pluralem in se contineat numerum, & apud grãmaticos* pluralis sit genitiuus, videtur enim michi *quod tunc non ab vno, sed a pluribus* ordinabantur, quia nullatenus diceret episcoporum, si ab vno fieret talium ordinatio cum episcoporum pluraliter dictum sit. Cum autem dixit corepiscopum profecto villanũ voluit intelligi episcopum, & si villanus quid agit in ciuitate cũ in vna ciuitate duo omnino prohibeantur esse episcopi? Et si in villa & in eo loco vbi antea episcopi non fuerunt cum & in modica ciuitate vel in villa aut castello episcopus fieri prohibeatur, & in omnibus omnino locis vbi antea episcopi nõ fuerunt ne villescat auctoritas & nomen episcopi fuerint cõstituti, quid rogo erunt? Ecce nec locus cum ordinatione cõcordat, nec ordinatio cum loco, quoniam si episcoporum manus impositionem perceperunt, & vt episcopi sunt consecrati, vbi sunt cõsecrati ad villam, quia chore villa est apud grecos, & qualiter ad villam si nec in castello aut in modica ciuitate licet fieri, rogo vt promatis, & si promere nõ potestis, quia scio per rationem, aut plenam auctoritatem minime potestis, digitum ori imponite & eos omni auctoritate carere non dubitate, scilicet, quia tria obstant quibus eorum cassatur actio vel institutio vnum quod ab vno episcopo ordinari solent, in quo eorum ordinatio a canonibus discordat, qui per manus episcoporum eos instituiubent, aliud si a pluribus episcopis sunt ordinati, & aut in villa, aut castello seu in modica ciuitate, aut omnino nõ in eo loco prefixi quo iuste epi fieri debent, aut dudum non fuerunt vbi nõ vilescat auctoritas, & nomen episcopi, aut si in ciuitate cum altero episcopo, cum vt predictum est in vna ciuitate duo non debeant consistere episcopi. Tertium si absolute fuerint instituti sicut de quibusdã audiuimꝰ que omnia episcopali omnino carẽt auctoritate, & illud adhuc restat, quod eorũ ordo non habet in diuinis litteris auctoritatem, quia vt prefixum est ordines sunt duo tãtum primi in ecclesia, id est apostolorum & septuaginta discipulorum. Sane si nec episcopi sunt, quia pro prefatis causis episcopi esse non possunt, nec p̃sbyteros se nominari volũt, quia amplius esse ambiunt atq; pluq̃ septuaginta discipulorum fecissent, ad quorũ formãvt paulo superius prelibauimus, hii antecq̃ prohiberentur a quibusdã stultis, & sua querentibus, & nõ que christi Iesu instituebantur p̃sumere tentant,

& illicita

Universidad de Deusto

& illicita atq; prohibita agere presumunt,nec hoc dici se volunt quod sunt, rogo vt manifeste ꝓda⸗
tis quid sint,quoniã aut aliquid sunt,aut nichil.Nam manifeste patet,quoniam episcopi nõ sunt,&
si episcopi nõ sunt,& presbyteri esse despiciunt quid erunt? aut aliquid prorsus erũt,aut nichil, quia
nichil potest esse nisi habeat vnde sit,& si nõ habeat vnde sit,aut vnde originem ducat,nec auctori⸗
tatem habet,nec stare rite poterit,quia inane est,&vt destruatur,& cadat necesse est,quoniam nichil
est,& in nichilum reputabitur.Si vero nichil ex his sunt que superius memorauimꝰ,tunc necesse est
vt nichil sint ex his que sacerdotibus debentur,& ideo nec in sacerdotali cathalogo habeãtur,nisi tã
tum vt primo cõmemorauimus,vt pro misericordia illis qui humiliter hoc ferre voluerint, nec am⸗
plius ambierint,& per scriptum ꝓpria manu subter corroboratum idipsum cõfirmauerint hoc solũ⸗
modo concedatur,vt inter sacerdotes locum habeãt,& ministerio presbyterorum cõtenti sint,atq; mẽ
se domini tantũmodo participes existant,Amplisꝰ autẽ qui ambire voluerint nec hoc retineãt, vt sa⸗
cerdotes sint,sed omni ecclesiastico funditus priuentur honore,Quod vero eis nõ liceat sacerdotes cõ
secrare,nec diaconos,aut subdiacones,nec virgines,nec altare erigere,nec vngere,aut sacrare,nec eccle⸗
sias dedicare,nec chrisma cõficere,nec chrismate baptizatorum frontes signare,nec publice quidem
in missa quẽq; penitentẽ recõciliare,nec formatas epistolas mittere, nec populũ benedicere, nec ante
episcopum in baptisterio,aut in sacrario introire,nec presente episcopo infantem tingere,aut signare
nec penitẽtem sine ꝑceptione episcopi sui reconciliare,nec eo presente,nisi illo iubente sacramentum
corporis & sanguinis christi conficere,nec eo coram posito populum docere,aut salutare,nec plebem
exhortari,que omnia solis pontificibus debere tam ex superioribus quam ex aliis patrum constitu⸗
tis,aut sacris canonibus edocti estis, & si necesse est quibusdã munus scientibus doceri pleniter & in⸗
strui possunt,vt per hoc & discretio graduum,& dignitatis fastigium summorũ pontificum demõ
stretur.Similiter & de presbyteris hec habeãtur & sine iussu proprii episcopi nil agant,quia quod ra
rum est hoc & pulchrius esse videtur,& si nomen vilescit põtificum,omnis status perturbatur eccle⸗
sie. Triplex itaq; in hac parte reatus est,quod & prohibita agunt, & quod sacrum ministerium talis
consortii vilitate polluitur,& episcoporum quãtum ad illicite vsurpationis temeritatem pertinet iura
soluũtur, Quod autẽ solis apostolis eorũq; successorib⁹ proprii sit officii tradere spiritum sanctum
Liber actuum apostolorũ docet,presertim cum nullus ex septuaginta discipulis quorũ isti in ecclesia
speciem gerunt legatur donũ sancti spiritus per manus impositionem (vt predictum est) tradidisse,
*Hec ergo quia omni carẽt ratione nullꝰ deinceps vsurpet, aut consentiat sacerdotum qui noluerit a
nostro sacerdotali collegio separari, Nec quod a nobis extinguitur,& a predecessorib⁹ nostris ac reli*
quis,vt dictum est totius orbis episcopis iam extinctum est apud aliquos tenebrosis seminetur radi
cibus,sed que male pullulasse noscuntur radicitus euellantur,ne messem dominicã vlla corrumpant
zizania. Ita enim fructum vberem domini sacerdotes prestabunt, si ea que natam segetem enecare
consuerunt radicitus amputẽtur. Cesset ergo cesset tot iudicibus ꝓhibita & dãnata presumptio,nec
imitentur summi sacerdotes mulietes meretrices que infantes suos prefata voluptate aliis ad nutriẽ
dum tribuũt,sed ipsi domino suo nutriant,ipsi fructum cum vsura reddãt fructuososq; manipulos,
& cum gloria representẽt.Nam si dominus leprosos inter ceteras ouium suarum curas tetigit & mũ
dauit,cur nos eadem agere dedignamur? aut cur nos ipsi qui pastorale officium suscepimus aliis alen
das tradimus? maxime cum dominus Petro preceptori nostro dixerit.Si diligis me pasce oues me
as,& multa talia & his similia.Nam benedictio quã predicti corepiscopi ante suam prohibitionem
per manus impositionẽ dabant,magis nobis videtur vulnus inferre quã salutem,& illi qui pontifi⸗
catus apicem non habebant,quomodo ea que non habebant dare poterant? quoniam nichil in dãte
erat quod ipse possit accipere, aut quis hominum licet more humano loquamur dare potest quod
nõ habet,presertim cum pontifices nõ erant,ea que solis pontificibus debentur dare nõ poterant. Et
ꝓpterea magis vulnerabant capita que per manus impositionem tangebãt, cũ ea que eis collata nõ
erant per aliquã benedictionem darent, Et ideo quicquid ex supradictis ministeriis pontificalibus
ꝑsumebant irritum erat & nichil tactis perficiebant,sed magis iuxta ꝓphetam maledictionem pro
benedictione si ratum est dicere cõferebant. Quapropter per illam illicitam manus impositionem,
vt paulo superius ꝑlibauimus vulneratum caput illi qui videbantur aliquid accepisse habebãt. Et vbi
vulnꝰ infixum est,necesse est medicinam adhibere qua infixa sanetur macula, id est reiterari necesse
est,quod legitime actum,aut collatum minime approbatur,si perfectum esse debebit. Nam quo⸗
modo honorem possit retinere qui ab illo acceperit,qui potestatẽ dare legitime non habuit inuenire

Universidad de Deusto Biblioteca

non possum,cum ille qui honorem pontificalē non habuit pontificalia non potest iura trib uere nec
hoc sibi poterant vindicare cuius capaces per hoc quod illis obstiterat nō fuerūt,Hui⁹ ergo discussi-
onis curam nobis specialiter vindicantes ita misericordiam rogamus, vt si qua forsitan his cōmissa
sunt corrigantur,ne talia liceat vltra cōmitti,& ne qua excusatio de ignoratione nascatur, quia vt no
bis gratulationem facit ecclesiarum status salubri dispositione attributus,vel adornatus, ita non leui
nos merore cōtristat quotiens aliquid cōtra instituta canonum vel ecclesiasticā disciplinam ꝓsum-
pta,aut cōmissa cognoscim⁹,que si nō qua debem⁹vigilantia resecem⁹illos qui nos speculatores esse
volunt excusare nō possumus,si eius ecclesiam que nobis generaliter cōmissa est in quātum preua-
lemus puram a tam illicitis superstitionibus non custodiamus,quia nō aliter vnus grex,& vnus pa
stor sumus,nisi quēadmodum apostolus docet idipsum dicamus omnes,simus autē perfecti in eodē
sensu,& in eadē sapiētia, Nec aliter veri discipuli domini erimus,nisi radicem amaritudinis sursum
germinātem sicut hec vt asseritis modo facit ne nocere valeant,vt episcopale ministeriū vilescere faciat
per eorum negligentiā,id est omnium sacerdotum qui euellere mala,& meliora plantare sunt ab eo
ꝓpositi,vnusquisq; proviribus extirpare festinet,& ipse qui pro suis ouibus est eterno iudici rationē
redditurus eas fouere & educare decertet, Si domini desideram⁹ esse discipuli ipsius imitemur vesti
gia,vt de nobis dicatur. Ego sum pastor bonus,& cognosco oues meas,& voco eas nominatim & co
gnoscunt me mee,& reliqua. Et iterum monente dominice vocis imperio quo beatissimus apostolus
Petrus trina repetitione mystice sanctionis imbuitur,vt Christi oues qui christum amat diligē-
ter,& cum magna cura pascat,quoniam ipsius sancte sedis cui (per abundātiam diuine gratie presu
mus) amore & reuerentia coartamur, vt tante superstitionis que nullius (vt supra dictum est) ful-
citur auctoritate periculum quātum possumus declinemus,ne beati magistri nostri,& summi apo-
stoli dilectio qua se amatorē dei esse testatus est vana inueniatur in nobis,quoniā omnis negligens
pascens totiens sibi cōmendatū dominicū gregē cōuincitur summū non amare pastorem,nec eius se
velle discipulum fieri cuius exempla negligit imitari.nam gratia prorsus maior acquiretur,si de cō-
missis ouibus lucrum offerat domino sollicitudo pastoris.Nam & beatum Iacob qui pro vxoribus
diu seruierat dixisse meminimus,viginti annis tui tecū oues tue & capre steriles nō fuerunt, arietes
gregis tui non comedi,nec captum abestia ostendi tibi, ego dānum omne reddebam,& quicquid
furto perierat a me exigebas,die nocteq; estuvrebar & gelu,fugiebat somnus ab oculis meis.Si ergo
sic laborat & vigilat qui pascit oues laban, quanto labori quātisq; vigiliis debet intendere qui pascit
oues dei? Sed in his omnibus ipse nos instruat qui pro suis dedit ouibus animā,& adiuuet nos,vt de
his qui nobis cōmissi sunt fructum multiplicē ac mensuram superfluentem ad eterna gaudia repor
tare concedat,tātusq; vos beati Petri apostolorū principis amor incēdat,vt in ouili ipsius cui omnes
creature sunt tradite omnes taliter errantes,& illicita atq; prohibita presumentes sanctis vestris stu-
diis summo reintegrare cum desiderio festineris, qualiter anime precioso Christi sanguine redem
A pte eorū non pereant deceptione, ¶Restat enim qd per hostium hi nequaq; subintrarunt,quia non
habebāt hostium per quod ingrederentur,quia vt dictum est,si nec episcopi sunt,& plusq; presbyte-
ri esse ambiunt per quod hostiū intrabunt? Cum hi tātum duo ordines in ecclesia leguntur,nec am-
plius ad pastorale officium aliquod patet hostium per quod pastor intret. Audite fratres nō me sed
ipsam dicētem veritatē, Qui nō intrat per ostiū in ouile ouiū, sed ascēdit aliunde,hic fur est & latro
& reliqua,Cū etiam egregius ꝑdicator dicat. Fūdamētū enim aliud nemo potest ponere ꝑter id qd
positū est. Cum predicta duo fundamenta in ecclesia tantū inueniātur posita,quicquid amplius po
sitū in his inuenitur,stare nullatenus poterit,& ideo cū omnibus suis fundamētis & actionibus,atq;
radicibus,vt euellatur necesse est,ita vt ampli⁹pullulare nec germinare valeat,Nō ergo generet & nō
faciat vobis fratres totiēs repetita locutio fastidiū,quia summa necessitas est sepius ꝓhiberi qd totiens
a vobis vt cognouim⁹ illicite vsurpatur,& quoniā veritas sepi⁹exagitata magis splēdescit vt lumē, &
qd totiens repetēdo admonetur nimis vsurpatur. Sup his enim multa iam ab antecessoribus nostris
dicta sunt,a quib⁹ipsi sicut nunc a nobis,ita olim ab eis dānata & ꝓhibita sunt. Ideo sepi⁹repetentes
omnes monem⁹ vt vitētur huiusmodi,& a talib⁹ se abstineant qui noluerint vna cū eis a sacerdotali
ministerio vt rebelles fieri alieni,qd ita demū ꝓbare poterim⁹,si tales extirpare & non eis fauere de-
certaueritis,& ita in postmodū de tali re querela cessabit,quia cōtumelie studio fit quicquid interdi
ctū totiēs vsurpatur. Omnia hec decretalia & cunctorū decessorū nostrorū constituta que de eccle-
siasticis ordinib⁹& canonū ꝓmulgata sunt disciplinis ita vobis & omnib⁹ episcopis ac cunctis ge-

neraliter

Universidad de Deusto

neraliter ſacerdotibus cuſtodiri debere mandamus,vt ſi quis in illa cõmiſerit,veniã ſibi deinceps no/ uerit denegari,quoniã occurreretveritas,ſi falſitas diſplicetet, & merito nos qui ſumma eccleſie tene/ re debemus gubernacula cauſa reſpicit,ſi ſilentio fauearmus errori, data kalẽdis Iunii libio & theo/ doſio.iiii.cc.conſulibus.

¶Item de ſacerdotibus qui de eccleſiis ſuis ad alias migrant eccleſias.

EOs autem ſacerdotes qui de eccleſiis ſuis ad alias migrauerũt tam diu a cõmunione noſtra hã bemus alienos, quãdiu ad eas redierint ciuitates in quibus primum ſunt cõſtituti,quoniam ſi alius alio tranſmigrante in locum viuentis ordinatus eſt, tam diu vacet ſacerdotii dignitate qui ſuã deſeruit ciuitatem q̃diu ſucceſſor eius quieſcat in domino. A

¶ITEM EPISTOLA DAMASI ET EPISCOPORVM QVI AD eum in Romanam vrbem ex Italia,& Gallia conuenerant.

DAMASVS ET CETERI EPISCOPI ROME CONGREGATI dilectiſſimis fratribus in illirico cõſtitutis epiſcopis in domino ſalutẽ. Credimus ſanctã fidem veſtram in apoſtolorũ eruditione fundatã hanc tenere,& hanc popu lis vniuerſis exponere que videlicet a conſtitutis patrum nulla ratione diſſentit,per quos iuſtũ eſt ceteros eruditi, ſed relatione gallicanorũ & venerandorũ fratrum quoſdam hereſibus fauere cognouimus,quod malũ non ſolũ cauere debent ep̃i, ſed etiam reluctari contra ea que geſta ſunt imperitia,aut ſimplicitate quorũdam prauis interpre/ tationibus deceptorum. Variis ergo doctrinis non decet labefactari,ſed magis patrũ noſtrorum la/ borare ſentẽtiis. Auxentiũ ergo mediolanũ precipue in hac cauſa dãnatum eſſe liquet,vnde iuſtum eſt vniuerſo Romanorũ orbe doctores legis ea qne legis ſunt ſapere,& non fidem doctrinis variis maculare,Itaq; dum primũ hereticorum cẽpiſſet nequitia pullulare,ſicut etiã nunc blaphemia pullu lare patet arrianorũ,tunc patres noſtri trecenti decem & octo electi habito tractatu in vrbe Nicena hunc murũ fortiſſimum contra arma diabolica ſtatuerunt, & hoc remedio venena mortifera ſunt depulſa,vt pater & filius vnius diuinitatis,vniusvirtutis,vniuſq; magnitudinis debeat credi,vniuſq; eſſentie ſiue ſubſtantie ſimul & ſpiritus ſanctus. Aliter enim ſapiẽtes alienos eſſe a noſtra cõmuniõe iudicauerũt. Quẽ terminũ ſalutarẽ adorabilẽq; deliberationẽ corrũpere quidã aliis cogitationib⁹, atq; temerare voluerunt,ſed in ipſo principio ab his ipſis qui in arimino reuocari,aut retractare cõ pellebantur,vſq; ad hoc cauſa correpta eſt,vt confiterẽtur alia ſibi circunuentione ſubreptũ, aut certe quia non intellexerunt patrum ſententie in Nicena conſtitute hoc eſſe cõtrarium, neq; enim preiu/ dicium aliquod fieri potuit per numerum arimino cõgregatum,quando cõſtat neq; Romanũ epi ſcopum cuius ante omnia decebat eos expectare decretum,neq; vincentium qui tantis annis epiſco patum inuiolabiliter cuſtodiuit,neq; alios talibus prebuiſſe cõſenſum,maxime dum(ſicuti predixi mus)iſti ipſi qui per conuẽtionem declinaſſe videbantur,ipſi denuovtentes meliori cõſilio hec ſibi di ſplicere teſtati ſunt. Perſpicit itaq; veſtra ſalubritas hãc ſolam fidem que nicea apoſtolorum auctori tate fundata eſt eſſe perpetua firmitate ſeruãdam, & ſimul oriẽtales hoc facere nobiſcum qui ſe catho licos eſſe cognoſcunt,occidentales etiam gloriari. Credimus autem languẽtes in iſto conamine non tarde a noſtra ſeparãdos eſſe cõmunione,& ab eis epiſcopatus nomen auferri,quatinus populi eorũ liberati errore reſpirent. Nullo enim modo a deceptione poterunt corrigere populũ, qui deceptio/ nis laqueo detinentur. Concordet etiam cum omnibus dei ſacerdotibus etiam charitatis veſtre ſen tentia,in qua vos fixos ac firmos exiſtere iudicauimus. Si ergo nos vobiſcum recte credere debem⁹, veſtre nos charitatis litteris letificate reciprocis. Valete fratres chariſſimi,data.xvii.kalendas Nouem bris.Siritio & ardabure,iiii.cc.conſulibus. B

¶ITEM EPISTOLA DAMASI AD EPISCOPOS ITALIE.

VNIVERSIS EPISCOPIS PER ITALIE PROVINTIAS CON ſtitutis Damaſus epiſcopus in domino ſalutẽ. Optauerã dilectiſſimi pro no/ ſtri charitate collegii omnes domini ſacerdotes ſicut ĩ primitiua fuit eccleſa)vnũ eſſe cor,& animã vnam,atq; in vna deuotione perſiſtere,nec quẽq̃ ſacerdotum gratia,aut formidine ſecularium deprauari,aut aviaveritatis quoquomodo abſce dere. Sed quia multa que corrigi poſſunt proueniũt,exuperat culpas delinquẽ tium miſericordia dei,atq; ideo ſuſpẽditur vltio, vt poſſit locũ habere correctio, C

Universidad de Deusto Biblioteca

Relatum est enim ad sedem apostolicā vos accusatiōes fratrum per scripta suscipere absq; legitimo accusatore, Quod deinceps ī omni orbe terrarū fieri apostolica auctoritate prohibem⁹, & qd nuper factum est absq; vlla retardatione corrigere rogamus, nec vnq; prius per scripta eorū qui accusantur causam discutere, nisi per querelarum institutiones vocati canonice ad synodū veniāt, & presens per presentem agnoscat veraciter, & intelligat que ei obiiciūtur. Quod bene & per sapiētiam salomonis dicitur. Anteq; scruteris ne reprehēdas, intellige prius, & tunc increpa, anteq; audieris, ne respondeas Et licet apertissima sit cōtrariorum reprehensio, verūtamen oportet his qui elati sunt ad eorum examinationem ordinem seruari ab his qui secundū deum perscrutari deputati sunt, quatinus ita cum operatione cooperante inueniamus, & confessorem deum qui dicit. Vbi duo sunt vel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Nam & dominus noster Iesus christus iudam furē esse sciebat, sed quoniā nō est presentaliter accusatus, ideo nō est eiectus. Nec vos vllomodo agere oportet, quod ille noluit facere, leges enim seculi accusatores presentes exigunt, & non per scripta absentes, Vnde canonica patrū cōstituta non semel, sed sepissime clamāt, nec accusationes, nec testimonia vlla per scripta posse perfere, nec de aliis negotiis quicūq; testimonium dicant, nisi de his que sub p̄sentia eorū esse noscuntur. Similiter & qui alium accusare elegerit, presens per se & nō per alium accuset scriptione videlicet premissa, neq; vllus vnq; iudicetur, anteq; legitimos accusatores presentes habeat locūq; defendendi accipiat ad abluēda crimina, Curādum quoq; est, ne ita quisq; subrepat faciatq; citius quod nō licet. Omnipotens deus hec vos & cuncta diuina mādata & apostolica p̄cepta custodientes in cunctis actibus vestris celestis brachii extensione protegat, atq; ad celestis remunerationē patrie cum multiplici animarum fructu perducat. Amen. Data tertio idus Aprilis Siritio & ardabure. iiii. cc. consulibus.

¶INCIPIVNT DECRETA SIRITII PAPE.

i ¶De arrianis catholicis nō baptizandis.
ii ¶Vt preter pascha, & pēthecostem baptismus non celebretur.
iii ¶De apostatis ab ecclesia separandis
iiii ¶Non liceat alteri⁹ sponsam in matrimonium sociari.
v ¶De his qui acceptam penitentiam minime seruauerunt.
vi ¶De monachis & virginibus propositū non seruantibus.
vii ¶De ministris incontinentibus.
viii ¶Quales debeant ad clericatus officium peruenire.
ix ¶De his qui grandeui ad sacram militiā conuertuntur.
x ¶De clericis qui ad secundas nuptias trāseunt, vt deponantur.
xi ¶De feminis que cum clericis debeāt habitare.
xii ¶De monachorū promotione ad clerum
xiii ¶De clericis vt penitentiam per impositionem manus sacerdotum accipiant.
xiiii ¶De penitentibus & bigamis seu viduarum maritis, vt non permittantur ad clericatus ordinem admitti.

¶Expliciunt Capitula.

¶INCIPIT EPISTOLA SIRITII PAPE AD CVMERIVM Tarraconensem episcopum.

A IRITIVS CVMERIO TARRACONENSI EPISCOPO SAlutem, directa ad decessorē nostrum sancte recordationis damasum fraternitatis tue relatio iam me ī sedē ipsi⁹ cōstitutū, quia sic dns ordinauit inuenit. Quā cū in cōuētu fratrū solliciti⁹ egerem⁹ tāta inuenimus que reprehēsiōe & correctiōe sunt digna, quāta optarem⁹ laudāda cognoscere, Et quia necesse nos erat in eius labores curasq; succedere cui p dei gratiā successim⁹ in honorē, facto vt oportebat primit⁹ mee puectiōis indicio ad singula put dns aspirare dignat⁹ est cōsultationi tue respōsum cōpetēs nō negam⁹, quia officii nostri cōsideratiōe nō est nobis dissimulare, nō est tacere libertas, quib⁹ maior cūctis christiane religionis zelus incūbit, Portamus onera omniū qui grauātur quinimmo hec portat ī nobis Beatus apostolus Petrus qui nos in omnib⁹ (vt cōfidimus) administrationis protegit & tuetur heredes.

Capitulum primum.

B PRima itaq; pagine tue frōte signasti baptizatos ab impiis Arrianis plurimos ad fidē catholicā festinare, & quosdā de fratrib⁹ nostris eos denuo baptizare velle, qd nō licet, cū hoc fieri & apls vetet, & canones cōtradicāt, & post cassatū ariminēse cōciliū missa ad puintias a venerande memorie p̄decessore meo liberio generalia decreta phibeāt. Quos nos cū nouatianis aliisq; hereticis sicut ē in synodo cōstitutū p inuocationē solū septiformis spūs, & ep̄alis man⁹ impositionē catholicorū cōuētui

sociamus

Universidad de Deusto

ſotiamus,qd etiã tot⁹ oriẽs occidẽſq; cuſtodit,a quo tramite vos quoq; poſt hec minime cõuenit de uiare,ſi nõ vultis a nro collegio ſynodali ſeparari ſentẽtia. Capitulum ſecundum,

¶Sequitur de vniuerſis baptizandorum temporibus prout vnicuiq; libitum fuerit improbabilis,& emendanda confuſio, que a noſtris conſacerdotibus quod commoti dicimus non ratione auctoritatis alicuius,ſed ſola temeritate preſumitur,vt paſſim ac libere nataliciis Chriſti, ſeu apparitionis, nec nõ & apoſtolorum,ſeu martyrum feſtiuitatibus innumere (vt aſſeris) plebes baptiſmi myſterium cõſequantur,cum hoc ſibi priuilegium apud nos, & apud omnes eccleſias dominicum ſpecialiter cum penthecoſte ſua paſcha deffendat, quibus ſolis per annum diebus ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi conuenit ſacramenta, his dumtaxat electis qui ante quadraginta vel eo amplius dies nomen dederint,& exorciſmis cotidianiſq; orationibus atque ieiuniis fuerint expiati,quatinus apoſtolica illa impleatur preceptio,vt expurgato fermento veteri noua incipiat eſſe cõſperſio,Sicut ſacram ergo paſchalem reuerentiam in nullo dicimus eſſe minuendam,ita infantibus qui nondum loqui potuerint per etatem, vel his quibus in qualibet neceſſitate opus fuerit ſacri vnda baptiſmatis omni volumus celeritate ſuccurri, ne ad noſtram pernitiem tendat animarum, ſi negato deſiderantibus fonte ſalutari exiens vnuſquiſq; de ſeculo,& regnum perdat,& vitam. Quicunq; etiam diſcrimen naufragii,hoſtilitatis incurſum,obſidiõis ambiguum,vel cuiuſlibet corporalis egritudinem deſperationis inciderint,& ſibi vnico credulitatis auxilio popoſcerit ſubueniri,eodem quo poſcunt momento temporis expetite regenerationis premia conſequantur.Hactenus erratum in hac parte ſufficiat nunc prefatam regulam omnes teneant ſacerdotes,qui nolunt ab apoſtolice Petre ſuper quam Chriſtus vniuerſalem conſtruxit eccleſiam ſoliditate diuelli. Capitulum tertium.

¶Adiectum eſt etiam quoſdam Chriſtianos ad apoſtaſiam (quod dici nefas eſt)trãſeuntes,& idolorum cultu,ac ſacrificiorum contaminatione profanatos,quos a Chriſti corpore,& ſanguine quo dudum redempti fuerant naſcendo iubemus abſcidi,& ſi reſipiſcentes forte ad lamenta fuerint aliquando conuerſi,his quandiu viuunt agenda penitentia eſt,& in vltimo fine ſuo reconciliationis gratia tribuenda,quia dicente domino . Nolumus mortem peccatorum,ſed vt conuertantur,& viuant.

Capitulum quartum.

¶De coniugali autem vetatione requiſiti,ſi deſponſatam alii puellam alter in matrimonium poſſit accipere,hoc ne fiat omnibus modis inhibemus,quia illa benedictio quam nupture ſacerdos impoſnit,apud fideles cuiuſdam ſacrilegii inſtar eſt,ſi vlla tranſgreſſione violetur.

Capitulum quintum.

¶De his vero non incongrue dilectio tua apoſtolicam ſedem credit conſulendam,qui acta penitentia tanq̃ canes ac ſues ad vomitus priſtinos,& volutabra redeuntes,& militie cingulum, & ludicras voluptates,& noua coniugia, & inhibitos denuo appetiuere cõcubitus,quorum profeſſam incõtinentiã generati poſt abſolutionem filii perdiderunt, de quibus iam quia ſuffugium non habent penitendi, id duximus decernendum,vt ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur,ſacris myſteriorum celebritatibus quãuis non mereãtur interſint,a dominice autem menſe conuiuio ſegregentur,vt hac ſaltem diſtrictione correpti,& ipſi in ſe ſua errata caſtigent,& aliis exemplum tribuant, quatinus ab obſcenis cupiditatibus retrahãtur,quibus tamen quoniam carnali fragilitate ceciderunt viatico munere cum ad dominum ceperint proficiſci per communionis gratiam volumus ſubueniri,quam formam & circa mulieres que ſe poſt penitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt ſeruandã eſſe cenſemus.

Capitulum ſextum.

¶Preterea monachorum quoſdam atq; monacharum abiecto propoſito ſanctitatis in tantam proteſtaris demerſos eſſe laſciuiam,vt prius clanculo velut ſub monaſteriorum pretextu illicita ac ſacrilega ſe contagione miſcuerint.Poſtea vero in abruptum conſciẽtie deſperatione perducti,de illicitis cõplexibus libere filios procreauerint,quod & publice leges,& eccleſiaſtica iura condemnant,has ergo impudicas deteſtabileſq; perſonas a monaſteriorum cetu eccleſiarumq; cõuentibus eliminãdas eſſe mãdamus, quatinus retruſe in ſuis ergaſtulis tantum facinus continua lamentatione deflentes purificatorio poſſint penitudinis igne decoqui, vt eis vel ad mortem ſolius miſericordie intuitu per cõionis gratiam indulgentia ſubuenire poſſit. Capitulum ſeptimum.

¶Veniamus nunc ad ſacratiſſimos ordines clericorum quos in venerãde religionis iniuriã,ita p veſtras puintias calcatos atq; cõfuſos charitate tua inſinuãte repimus,vt Hieremie nobis dicendũ ſit voce,qs dabit capiti meo aquã,aut oculis meis fontẽ lachrymarũ,& flebo populũ hunc die acnocte? Si er

Universidad de Deusto Biblioteca

go beatus propheta ad lugenda populi peccata non sibi ait lachrymas posse sufficere, quanto nos possumus dolore percelli, cu eorū qui i nostro sunt corpore compellimur facinora deplorare, quibus p̄cipue secundum beatum paulum instantia cotidiana, & sollicitudo omnium ecclesiarum indesinenter incumbit, quis enim infirmatur, & ego nō infirmor? quis scandalizatur, & ego nonvror? plurimos enim sacerdotes Christi atq; leuitas post longa consecratiōis sue tempora tam de cōiugibus propriis quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus ꝓcreasse, & crimē suum hac p̄sumptiōe deffendere, qa in veteri testamento sacerdotibus ac ministris generādi facultas legitur attributa. Dicat michi nūc qs quis ille est sectator libidinum, preceptorq; vitiorum, si estimat quod in lege Moysi passim sacris ordinibus a deo nostro laxata sunt frena luxurie cur eos quibus committebantur sancta sanctorum p̄monet dicens, sancti estote, quia & ego sanctus sum dns deus vr̄, cur etiam ꝓcul a suis domibus annovicis sue in templo habitare iussi sunt sacerdotes, hac videlicet rōne ne vel cū vxoribus possint carnale exercere cōmertiū, vt cōscietie integritate fulgētes, acceptabile deo munus offerrēt, Quib⁹ expleto deseruitionis sue tempore vxoris vsus solius successionis causa fuerat relaxatus, quia nō ex alia nisi ex tribu leui quisquam ad dei ministerium fuerat preceptus admitti, vnde & dns Iesus cū nos suo illustrasset aduentu in euāgelio ꝓtestatur, quia legē venerit implere nō soluere, & ideo ecclesiam cuius spōsus ē speciosus forma castitatis voluit splendore radiare, vt in die iudicii, cum rursus aduenerit sine macula & ruga, eam possit sicut per apostolum istituit reperire, Quarum sanctionum sacerdotes omnes atq; leuite insolubili lege constringimur, vt a die ordinatiōis nostre sobrietati, ac pudicitie & corda nostra mācipemus & corpa, dum mō per oia deo nro in his que cotidie offerimus sacrificiis placeamus, Qui autem in carne sunt dicente electionis vase deo placere non possunt, vos autem iam non estis in carne sed in spiritu, si tamen spiritus dei habitat in vobis. Et vbi poterit, nisi in corporibus sicut legimus sanctis dei spiritus habitare? Et quia aliquanti de quibus loquimur, vt tua sanctitas retulit ignoranter se lapsos esse deflent his hac conditione misericordiam dicimus non negādam, vt sine vllo honoris augmento in hoc quo detecti sunt quamdiu vixerint officio perseuerent, Si tamen post hec continentes se studuerint exhibere, Hi vero qui illiciti priuilegii excusatione nituntur, & sibi asserunt veteri hoc lege concessum, nouerint se ab omni ecclesiastico honore quo indigne vsi sunt apostolice sedis auctoritate deiectos, nec vnq̄ posse veneranda attrectare mysteria a quibus se ipsi dum obscenis cupiditatibus inhiant priuauerunt. & quia exempla presentia cauere nos premonent in futurū, si quilibet episcopus presbyter atq; diaconus (qd non optamus) deiceps fuerit talis inuentus iam nunc sibi omnem p̄ nos indulgentie aditum intelligat obseratum, quia ferro necesse est excidantur vulnera que fomentorum non senserint medicinam. Capitulum octauum.

A ¶ Didicimus etiā licēter ac libere inexplorate vite hoies quibus etiam fuerint numerosa cōiugia ad prefatas dignitates prout cuicūq; libuerit aspirare, quod non tantū illis qui ad hec immoderata ambitione peruenīunt quantum metropolitanis specialiter pontificibus imputamus, qui dum inhibitis ausibus conniuēt dei nostri quantum in se est precepta contemnunt, & vt taceamus quod altius suspicamur vbi illud est quod deus noster data per Moysem Lege constituit dicens, Sacerdotes mei semel nubant, & alio loco, Sacerdos vxorem virginem accipiat non viduam, nec repudiatam, nec meretricē. Quod secutus apostolus ex persecutore predicator vnius vxoris Virum tam sacerdotē q̄ diaconum fieri debere mādauit. Que omnia, ita a vestrarum Regionum despiciūtur episcopis, quasi in cōtrarium magis fuerint cōstituta. Et quia non est nobis de huiusmodi vsurpationibus negligendum, ne nos indignantis domini vox iusta corripiat que dicit, videbas furem, & currebas cum eo, & ponebas etiam tuam cum adulteris portionem, quid ab vniuersis post hec ecclesiis sequendum sit, quid vitandum generali pronuntiatione decernimus. Quicunque itaque se ecclesie vouit obsequiis, a sua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet ministerio sotiari, quia ab accessu adolescentie vsq; ad tricesimum etatis annum si probabiliter vixerit vna tantum, & ea quam virginem communi per sacerdotem benedictione percepit vxore contentus accolitus & subdiaconus esse debebit, postquam ad diaconii gradum, si se ipse primitus continentia preeunte dignum probauerit accedat. Vbi si vltra quinque annos laudabiliter vixerit & ministrauerit congrue presbyterium consequatur, exinde post decennium episcopalem cathedram poterit adipisci, Si tamen per hec tempora integritas vite ac fidei eius fuerit approbata. Capitulum nonum.

B ¶ Qui vero iam etate Grādeuus melioris propositi cōuersatiōe ꝓuocatus ex laico ad sacram militi peruenire festinat, desiderii sui fructum nō aliter obtinebit, nisi eo quo baptizatur tpe stati lectorū, aut exorcistarū

Universidad de Deusto

exorcistarum numero societur,si tamen eum vnam habuisse, vel habere hac & virginem accepisse constet vxorem,qui dum initiatus fuerit expleto biennio per quinquennium aliud accolitus, & subdiaconus fiat, & sic ad diaconatum (si per hec tępora dignus iudicatus fuerit) prouehatur. Exinde iam accessu temporum presbyterio,vel episcopatui,si eum cleri ac plebis euccauerit electio,non immerito societur.

Capitulum decimum.

¶Quisquis sane clericus aut viduam, aut certe secundam coniugem duxerit, omni ecclesiastice dignitatis priuilegio mox nudetur,laica sibi tantum communione concessa, quam ita demum poterit possidere,si nichil postea propter quod hanc perdat admittat. A

Capitulum vndecimum.

¶Feminas vero non alias esse patimur in domibus clericorum, nisi eas tantum quas propter solas necessitudinum causas habitare cum iisdem synodus Nicena permisit. B

Capitulum duodecimum.

¶Monachos quoq; quos tamen morum grauitas,& vite ac fidei institutio sancta commendat clericorum officiis aggregari,& optamus, & volumus, ita vt qui intra tricesimum annuum etatis sunt digni in minoribus per gradus singulos crescente tempore promoueantur ordinibus, & sic ad diaconatus vel presbyterii insignia mature etatis consecratione perueniant,nec per saltus ad episcopatus culmen ascendant, nisi in his eadem que singulis dignitatibus superius pretiximus tempora fuerint custodita. C

Capitulum tridecimum.

¶Illud quoq; nos par fuit prouidere,vt sicut penitentiam agere cuiquam non cōceditur clericorum, ita & post penitudinem, ac reconciliationem nulli vnq; laico liceat honorem clericatus adipisci, quia quamuis sint omnium peccatorum contagione mundati,nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta suscipere qui dudum fuerint vasa vitiorum. D

Capitulum decimumquartum.

¶Et quia in his omnibus que in reprehensionem veniunt sola excusatio ignorationis obtenditur, cui nos iterim solius pietatis intuitu necesse est clementer ignoscere. Quicunq; ergo penitens. Quicunq; bigamus. Quicunq; vidue maritus ad sacram militiam indebite & incompetenter irrepserit hac sibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam, vt in magno debeat computare beneficio si adēpta sibi omni spe promotionis in hoc de quo inuenitur ordine perpetua stabilitate permaneat,sciturí post hac omnium prouintiarum summi antistitites quod si vltra ad sacros ordines quemq; de talibus crediderint assumendum,& de suo & de eorum statu quos contra canones,& interdicta nostra prouexerint congruam ab apostolica sede promendam esse sententiam. E

XPLICVIMVS VT ARBITROR FRATER CARISSIME vniuersa que digesta sunt in querelam,& ad singulas causas de quibus per filium nostrum Basianum presbyterum ad Romanam ecclesiam, vtpote ad caput tui corporis retulisti sufficientia quantum opinor responsa reddidimus, nunc fraternitatis tue animum ad seruandos canones,& tenenda decretalia constituta magis ac magi incitamus, vt hec que ad tua consulta rescripsimus in omnium coepiscoporum nostrorum perferri facias notionem, & non solū eorum qui in tua sunt diocesi constituti,sed etiam ad vniuersos carthaginenses,atq; bethicos,lusitanos,atq; gallicos,vel eos qui vicinis tibi colliminant hinc inde prouintiis, hec que a nobis sunt salubri ordinatione disposita,sub litterarum tuarum prosecutione mittantur. Et quamquā statuta sedis apostolice, vel canonum venerabilia definita nulli sacerdotum domini ignorare sit liberum, vtilius tamen & pro antiquitate sacerdotii tui dilectioni tue esse ad modum poterit gloriosum,si ea que ad te speciali nomine generaliter scripta sunt, per vnanimitatis tue sollicitudinem in vniuersorum fratrum nostrorum notitiam perferantur,quatinus & que a nobis non inconsulte sed prouide sub nimia cautela, & deliberatione sunt salubriter constituta, intemerata permaneant,& omnibus in posterum excusationib9 aditus qui iam nulli apud nos patere poterit obstruatur. Data tertio Idus Februarii Archadio,& Bautone.ñii.consulibus. F

¶DE DAMNATIONE IOVINIANI HERETICI EPISTOLA EIVSDEM.

Universidad de Deusto Biblioteca

OPTAREM FRATRES CHARISSIMI SEMPER dilectionis & pacis vestre sinceritati gaudia nuntiare, ita vt vicissim discurrentibus litteris sospitatis indicia iuuarentur, si quietos nos ab incursione sua vacare hostis antiquus sineret, qui ab initio mendax, inimicus veritatis, emulus hominis, quem vt deciperet se ante decepit, pudicitie aduersarius, luxurie magister, crudelitatibus pascitur, abstinentia punitur, odit ieiunia ministris suis predicantibus dum dicit esse superflua, spem non habens de futuris apostoli sententia percussus dicentis, manducemus, & bibamus, eras enim moriemur. O infelix audacia, o desperata mentis astutia iam incognitus sermo hereticorum intra ecclesiam cancri more se respergebat, vt occupans pectus totum hominem precipitaret in mortem, & nisi Dominus Sabaoth laqueum quem parauerat disrupisset thecna tãti mali, & hypocrisi publica multorum simplicium corda traxerat i ruinam, quia facile ad deteriorem partem mens humana transducitur, volens magis per spatiosam viam ambulare q̃ arcte vie iter cum labore transire. Q ua de re necessarium satis fuit dilectissimi hec que gesta sunt hic ad vestram conscientiam cognoscenda mandare, ne ignorantia cuiuspiam sacerdotis pessimetum hominum ecclesiam irrumpentium sub religioso nomine contagio violaret sicut scriptum est dicente domino. Multi veniũt ad vos in vestimentis ouium, intus autem lupi sunt rapaces, ex fructibus eorũ cognoscetis eos. Hi sunt videlicet q̃ subtiliter Christianos sese iactant, vt sub velamẽto pii nominis gradientes domum orationis ingressi sermonem serpentine disputationis effundant, vt sagittent in obscuro rectos corde, atque a veritate catholica auertendo ad sue doctrine Rabiem diabolico ore transducant, atq̃ ouium simplicitatem defraudent. Et quidem multarum heresum malignitatem ab apostolicis temporibus nunc vsq̃ addidicimus, & experti probauimus, sed nunq̃ tales canes ecclesie mysterium latratibus fatigauerũt quales nunc subito hostes fidei erumpentes doctrina perfidie pullulata, cuius sint discipuli verborum fructibus prodiderunt. Nam cũ alii heretici singula sibi genera questionum male intelligenda proposuerint conuellere atq̃ cõcerpere de diuinis institutionibus, isti non habentes vestem nuptialem sauciantes catholicos noui ac veteris testamenti vt dixi continentiam peruertentes, spiritu diabolico interpretantes, & illecebroso atque sicco sermone aliquãtos Christianos ceperint iam vastare, atq̃ sue dementie sociare intra se continentes nequitie sue virus velut electi blasphemias suas conscriptione temeraria publice prodiderũt, & desperate mentis furore conciti passim in furore gentilium publicarunt, sed a fidelissimis Christianis viris, genere optimis, religione preclaris ad meam humilitatem subito scriptura honorificata videtur esse delata, vt sacerdotali iudicio detecta diuine legis contraria spirituali sententia deleatur. Nos sane nuptiarum vota non aspernanter accepimus, quibus velamine interfuimus, sed virgines deo deuotas maiore honorificẽtia muneramus. Facto ergo presbyterio cõstitit doctrine nostre, id est christiane legi esse contraria, vnde apostolicum secuti preceptum, quia aliter quam accepimus annuntiabant omnium nostrorum tam presbyterorum, tam diaconorum, quam etiam totius cleri vnam factam constat esse sententiam, vbi Iouinianus, ausentius, genialis, geminator, Felix, Plotinus, Martianus, Ianuarius, & ingeniosus qui accentores noue heresis, & blasphemie inuenti sunt diuina sententia, & nostro iudicio in perpetuum damnati extra ecclesiam remanerent. Q uod custodituram sanctitatem vestram non ambigens hec scripta direxi per fratres & compresbyteros meos crescentem, & leopardum, & alexandrum qui religiosum officium fidei possint spiritu adimplere feruente.

ITEM EPISTOLA SIRITII PAPE AD VNIVERSOS ORTHODOXOS.

¶ Vt indignus nullus efficiatur episcopus. — Capitulum primum.
¶ Vt ignotis sacerdotium non detur. — Capitulum secundum.
¶ Vt neophiti, vel laici sacerdotes non fiant. — Capitulum tertium.

Capitulum primum.

A SIritius papa orthodoxis p̃ diuersas prouintias. Cogitantibus nobis metum diuini iudicii fratres carissimi, & post hanc vitam vnumquẽq̃ prout gesserit recepturum, quid in querelam veniat tacere non licuit, sed nos loqui necessitas imperauit dicente propheta. Exalta vt tuba vocem tuam. Et cui omnium ecclesiarum cura est si dissimulem audiam domino dicente, reiicitis mandatũ dei vt traditiones vras statuatis. Q uid enim aliud est reiicere mandatũ dei quã priuato iudicis, & hũano cõsilio nouis rebus cõstituẽdis liberius delectari? Perlatũ itaq̃ ẽ ad cõsciẽtiã aplice sedis contra ecclesiasticũ canonẽ p̃sumi, & q̃ ita sũt a maiorib9 ordinata vt ne vel leui susurrio debeãt violari, ꝓprias q̃ sed

obseruationes

Universidad de Deusto

obseruatiões nouas inducere,& ptermisso fundamto supra arenā velle cōstruere,dicēte domino. Nō transibis terminos quos constituerūt patres tui. Quod & sanctus quoq; Apostolus noui & veteris testamenti predicator monet in quo locutus est christ⁹,State inquit & tenete traditiones vestras quas didicistis siue per verbū,siue per epistolam. Qua de re videt vestra sinceritas in sactis mysteriis,aut in ordinationibusvestris quātum sacerdotum magna cura & diligens sollicitudo debeat obseruare,Denicq; ad Timotheū loquitur,Manus cito nemini ipoſueris neq; cōmunicaueris peccatis alienis,quod ꝓpterea memoratur,vt examine habito & ꝓbitate morum,& ecclesiastico labore sit cōmēdatior qui vocatur in mediū,vt summum sacerdotium possit accipere,probatus iudicio,non fauore susceptus,veritate,non gratia,apostolico ordine functus,nō precipiti volūtate. De quo carissimi mihi ante vestrā sinceritatem huiuimod litere cucurrerūt multo fratrū& cōsacerdotum cōsensu,vt hac vestra subscriptione firmata ecclesiastici canonis dispositio que apud niceam tractata est,confirmata suo merito fundatissima permaneret,vt tales videlicet ad ecclesiasticū ordinē permitterentur accedere, quales apostolica auctoritas iubet,nō quales dicovel eos qui cingulo militie secularis astricti olim gloriati sunt. Qui postea q̄ pompa seculari exultauerūt,aut negotiis rei publice optauerunt militare,aut mundi curā tractare adhibita sibi quorundam manu & proximorū fauore stipati, hi frequenter ingeruntur aurib⁹ meis vt episcopi esse possint,qui per traditionem & euangelicā,disciplinā esse non possunt,Quantis hoc aliquotiens recitatū est iuribus &viribus? Sed nihil tale potuit eligi que ratio nō compellit etiam de longinquo veniant ordinandi,vt digni possint & plebis & nostro iudicio comprobari.

Capitulum secundum.

¶Quantum illicitū sit illud estimari nō potest,vt transeuntes siue simulent,siue sint monachi quod se appellant,quorum necvitam possumus scire,nec baptismū,quorum fidem incognitā habemus nec probatam nolint sumptibus adiuuare,sed statim aut diaconos facere aut presbyteros ordinare festinent,aut quod est grauius episcopos cōstituere nō formidant. Carius apud illos dari sumptū est transeunti,q̄ sacerdotum nō retento. Inde in superbiā exaltantur,inde insuper ad perfidiam cito corruunt quia fidem veram in ecclesiasticis toto orbe peregrini discere non asseruntur. A

Capitulum tertium.

¶Certe illud etiam non fuit pretermittendum,vt quod semel,aut secundo necessitas hereticorum intulit,contra apostolica precepta velutlege licitum presumi neophitum vel laicum qui nullo ecclesiastico functus fuerit officio inconsiderate vel presbyterum vel diaconum ordinare,quasi meliores Apostolis sint,quorum audeant mutare preceptū,& qui non didicit,iam docere compellitur,ita nullus reperitur idoneus clericorū,nec inter diaconos nec inter alios clericos inuenitur qui sacerdotio dignus habeatur,sed ad cōdemnationē ecclesie laicus postulatur,quod ne fiat vltra admoneo,predico, vt vnam fidem habentes vnum etiam in traditione sentire debeamus probantes nos vnanimes atq; concordes pacifici christo,& in obseruationibus apostolicis habere charitatē, Medio itaq; patre & vnigenito filio eius & spiritu sancto & vnius diuinitatis in trinitate conuenio,vt in his fides catholica & disciplina nostra permaneat. Nec quisq̄ putet ordinationes terrenas fieri,cum celeste sit sacerdotiū,vt fidelibus gloria maneat dignitatis eiusdem,& ante tribunal christi ex hinc non habeat quod accuset. B

¶INCIPIT CONCILIVM THELENSE SVPER TRACTATV SIRITII PAPE.

POST CONSVLATVM GLORIOSISSIMI HONORII XI. & cōstantii.ii. sexto calendas martias cōgregato concilio in ecclesia Apostolorū plebis thelensis,beatus pater prime sedis episcopus Donatianus ciuitatis theleptensis cum resedisset considentibus secum Ianuario, felice secundo Cyrino,victore,secundiano Geta, eunonimo Maximiano,donato, Cresconio,iocundo, Sopato,restuto,Iuliano,maximino,Rorriano,terciolo,Micilo maximo,Donatiano,basilio,Papiniano,Ianuario,porphirio,Item Porphirio donato,Iuliano,tutofortunio,Quintiano,capion,& ceteris episcopis nec nō etiam Vincētio,fortunatiano legatis prouincie proconsularis ad Bizancenum concilium directis & reliqua. C

¶VINCENTIVS ET FORTVNATVS DIXERVNT.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶ Etiam cum essemus thusdrum sicut mecum recolit memorialis auditio vestra, & epistole sancte memorie Siritii sedis apostolice episcopi dederamus recitantes, ex quibus cum legeret vnum sanctimonium fratris nostri episcopi Latoni vtrasq; nunc nos referre suggestio indicat, has recitari denate, Episcopi dixerunt, Recitentur epistole venerabilis memorie Siritii, vt nouerimus quid earum textus contineat. Cumq; traderentur. Priuatus notarius dixit, exemplũ tractorie ep̃i vrbis Rome.

¶ ITEM EPISTOLA SIRITII PAPE.

B

DILECTISSIMIS FRATRIBVS ET COEPISCOPIS PER Africam Siritius, Diuersa quãuis cum in vnum plurimi fratres conuenissem⁹ ad sancti apostoli Petri reliquias, per quem Apostolatus & episcopatus in christo cepit exordium, placueritq; propter emergentes plurimas causas que in aliquantis non erant cause, sed crimina, vt decetero sollicitudo esset vnicuiq; in ecclesia curam huiusmodi habere sicuti apostol⁹ predicat Paulus, Talem deo ecclesiam exhibendam non habentem maculam, aut rugam. Ne per alicuius morbi de afflatũ ouis cõscientia nostra cõtaminata videretur, quadere meliore consilio id sedit, propter eos maxime qui in presenti valitudine corporis aut fesse etatis causa adesse minime potuerunt, quo perpetua istiusmodi forma seruetur, litteras tales dare placuit, nõ que noua precepta aliqua imperent, sed ea que per ignauiam desidiamq; aliquorum neglecta sunt obseruari cupiamus, que tamen apostolica & patrum constitutione sunt constituta, Scriptum est state, & tenete traditiones nostras siue per verbum siue per epistolam.

C ¶ Illud certe vestram debet mentẽ dilectissimi fratres vehementius excutere, vt ab omni labe seculi istius immunes ad dei conspectum securi veniamus, nec enim erimus immunes, quia presumus plebibus cũ scriptum sit. Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem requiretur, Ergo queniam non pro nobis tantum, sed pro populo credito cogimur prestare rationem, populum disciplinam deificam humilem erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli qui statuta maiorum contemnentes castitatem ecclesie presumptione violarunt voluntatem populi sequentes, dei iudicium non timentes.

D ¶ Ergo ne pari more silentio conniuere atq; adhibere consensum talibus videamur, vnde gehenne penas possimus incurrere dicente domino, furem videbas & currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuã ponebas, hec sunt que deiceps ituitu diuini iudicii oẽs catholicos ep̃os expedit custodire.

E ¶ Primum vt extra cõscientiã sedis apostolice hoc est primatis nemo audeat ordinare, integrum enim iudicium est quod plurimorum sententia consequitur, ne vnus episcopus episcopum ordinare p̃sumat ꝓpter arrogãtiã, ne furtiuũ bñficiũ prestitũ videat̃, hoc enim synodo nicena cõstat esse definitũ

F ¶ Item si quis post remissionẽ peccatorũ cingulũ militie secularis habuerit, ad clerũ admitti nõ debet

G ¶ Vt mulierem id est viduã clericus non ducat vxorem.

H ¶ Vt is qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum.

¶ Vt de aliena ecclesia ordinare clericũ nullus vsurpet vt abiectũ clericũ alia ecclesia nõ admittat.

¶ Vt venientes a nouatianis vel montensibus per manus impositionem suscipiantur preter eos quos rebaptizant.

I ¶ Preterea quod dignum & pudicum & honestum est suademus, vt sacerdotes & leuite cũ vxorib⁹ suis non coeant, quia in ministerio ministri cotidianis necessitatibus occupantur, ad corinthios nãq; Paulus scribit dicẽs, Abstinete vt vacetis orationi, Si ergo laicis abstinẽtia imperatur vt possint deprecantes audiri, quantomagis sacerdos vtiq; omni momento paratus esse debet munditie puritate securus, ne aut sacrificium offerat, aut baptizare cogatur? qui si contaminatus est carnali concupiscentia quid faciet? excusabit? quo pudore, qua mente vsurpabit? qua consciẽtia, quo merito hic exaudiri se credit? cũ dictũ sit, oia munda mundis. coinquinatis autem & infidelibus nihil mũdum, Qua de re hortor, moneo, rogo, tollatur hoc oprobrium quod potest iure etiam gẽtilitas accusare, forte creditur quia scriptum est, vnius vxoris virum non permanentẽ in concupiscentia generandi dixit, sed propter cõtinentiã futurã qui ait, Neq; enim integros non admisit, vellem omnes homines sic esse sicuti & ego. Et apertius declarat dicens, qui autem in carne sunt, deo placere non possunt, vos autem iam non estis in carne, sed in spiritu.

¶ Hec itaq; fratres si plena vigilãtia fuerint ab omnibus obseruata cessabit ambitio, dissentio cõquiescet

Universidad de Deusto

ſcet,hereſes & ſchiſmata nō emergent.locum non accipiet diabolus ſeuiendi.manebitvnanimitas, ini quitas ſeparata calcabitur. Charitas ſpiritali feruore flagrabit,pax predicata labiis cum voluntate con cordabit.Pax vtiq; dei noſtri ſaluatoris quam proximus paſſioni ſeruandam eſſe precepit,& heredita riam nobis iure dereliquit dicens,pacem do vobis,pacem relinquo vobis,& dictum Apoſtoli,Vnani mes vnum ſentientes permaneamus in chriſto,nichil per contentionem nobis neq; per inanem glo riam vindicantes,nec hominibus,ſed deo noſtro ſaluatori placeamus.His preceptis omnibus ſi fideli ter voluerimus obedire,cuſtodiet dominus corpora noſtra,& animas noſtras in die qua redditur⁹ eſt vnicuiq; iuxta opera ſua.Si quis ſane inflatus mente carnis ſue ab hac ratione voluerit euagari.ſciat ſe & a noſtra communione ſecluſum,& gehenne penas habiturum,Preterea miſericordia cum iudi cio eſſe debet,talibus enim oportet labentibus manum porrigere qui ſic currentem non pertrahant in ruinā . Data Rome in concilio epiſcoporum octoginta ſub die octauo idus ianuarii.poſt conſulatū arcadii auguſti & bautonis,iiii.conſuli.

¶ITEM RESCRIPTVM EPISCOPORVM AD QVEM SVPRA.

DILECTISSIMO DOMINO FRATRI SIRITIO AMBRO A
ſius,ſabinus,Baſſianus,& ceteri,Recognouimus litteras ſanctitati tue boni pa ſtoris excubias,qui diligenter commiſſam tibi ianuam ſerues, & pia ſollicitu dine chriſti ouile cuſtodias dign⁹ quem oues dñi audiant,& ſequantur,& ideo quia nouiſti ouiculas chriſti,lupos facile deprehendis,& occurris quaſi prouid⁹ paſtor ne iſtis morſibus perfidie ſue feralivlulatu dominicum ouile diſpergant, laudam⁹ hoc dñe frater nobis dilectiſſime & toto celebram⁹ affectu, Nec mira mur ſi luporū rabiem grex domini perhorruit in quibus chriſtivocē non recognouit, Agreſtis enim vlulatus eſt nullam virginitatis gratiā,nullū caſtitatis ordinem reſeruare,promiſcue omnia velle con fundere,diuerſorū gradus abrogare,meritorū & paupertatē quandā celeſtiū remunerationū induce re,quaſi chriſtovna ſit palma quam tribuit ac nō plurimi abundent tituli premiorū,ſimulant ſe iſti nō donare cōiugio, ſed que poteſt laus eſſe cōiugii ſi nulla virginitatis eſt gloria? neq; vero nos nega mus ſanctificatū a xpo eſſe cōiugiū diuina voce dicente . Erūt ambo in vna carne,& in vno ſpiritu,ſed prius eſt quod nati ſum⁹ quā quod effecti,multoq; preſtātius diuini operis myſteriū quā humane fragilitatis remediū,Iure laudatur bona vxor,ſed melius pia virgo preferitur dicēte dño,Qui iūgit vir ginem ſuā bene facit,& qui nō iungit melius facit,hec enim cogitat que dei ſunt illa que mundi,illa cōiugalib⁹ vinculis colligata eſt,hec libera vinculorū,illa ſub lege,iſta ſub gratia,bonū cōiugiū quo eſt inuenta poſteritas ſucceſſionis humane,ſed melior virginitas per quā regni celeſtis hereditas acquiſi ta & celeſtiū meritorū reperta ſucceſſio,per mulierē cura ſucceſſit,per virginem ſalus euenit,deniq; ſpe ciale ſibi donū virginitati chriſtus elegit,& integritatis munus exhibuit,atq; in ſe repſentauit, quod elegit in matre,Quāta amentia funeſtorū latrantiū,vt iidem dicerēt chriſtum ex virgine nō potuiſſe generari,qui aſſerūt ex muliere editis humanis partibus virgines permanere. Aliis preſtat ergo chri ſtus quod ſibi dicūt preſtare non potuit,ille vero carnē ſic ſuſcepit & ſic homo factus eſt,vt hoiem redi meret,atq; a morte reuocaret,inuitato tñ quaſi deus munere venit interim,vt quēadmodū dixerat,Ec ce faciā omnia noua partu imaculate virginis naſceretur,& ſicut ſcriptū eſt crederetur nobiſcū de⁹,ſed de via peruerſitatis produntur dicere,virgo cōcepit,ſed non virgo genauit,potuit ergo virgo conci pere,non potuit virgo generare cū ſemper conceptus precedat,partus ſequatur,ſed ſi doctrinis nō cre ditur ſacerdotum,credatur oraculis chriſti,credatur monitis angelorū dicentiū quia nō eſt impoſſibi le apud deū omne verbū,credatur ſymbolo Apoſtolorū quod eccleſia Romana intemerata ſemp cu ſtodit & ſeruat, audiuit maria vocem angeli & que dixerat ante,quomodo fiet iſtud non fide gene rationis interrogans reſpondit poſtea,Ecce ancilla domini contingat mihi ſecundum verbum tuum hec eſt virgo quein vtero cōcepit,virgoq; peperit filiū,ſic enim ſcriptum eſt . Ecce virgo in vtero con cipiet,& pariet filium,nō enī cōcepturā tātūmodo virginē,ſed & pariturā virginē dixit,Que aūt eſt illa porta exterior ad orientē que manet clauſa,&nemo inquit ptranſiuit per eā,ſed ſolus de⁹ iſrael trāſi uit per eā,nōne hec porta maria eſt,per quāin hunc mūdū redēptor itrauit? Hec eſt porta iuſticie ſicut ipſe dixit.Sine nos iplere oēm iuſticiā,hec porta eſt maria de qua ſcriptū eſt,quia dñs ptranſiuit eam

Universidad de Deusto Biblioteca

& erit clausa post partum,quia virgo & cōcepit,& genuit,quid autem incredibile si contra vsum cri-
ginis naturales peperit maria,& virgo permanet, quando contra vsum nature mare vidit & fugit, at-
que in fontem suū iordanis fluenta remearunt, ¶ Nō ergo excedit fidē quod virgo pepererit,quā-
do legimus qd petra vomuit aquas,& in muri speciem marisvnda solidata est,nō excedit fidem quod
homo exiuit de virgine,quādo petra fontem profluum scaturiuit,ferrum super aquas natauit, ambu-
lauit homo super aquas,ergo si hominem vnda portauit,non potuit hominem virgo generare? At
quē hominē,de quo legimus,Et mittit illis dominus hominē qui saluos faciet eos,& notus erit domi-
nus egyptiis,In veteri itaqꝫ testamento virga hebreorum per mare duxit exercitum,In nouo testamē
to virgo regis aula celestis electa est ad salutem. Quid autem etiam viduitatis adtexamus preconia,
cum in euangelio post virginis celeberrimum partū Anna vidua subrogetur, que vixerat cū viro suo
annis septem a virginitate sua,& hec vidua annis.lxxxiiii.que non discedebat de templo ieiuniis &
obsecrationibus seruiens die ac nocte? Merito ab illis viduitas despicitur,que solet obseruare ieiunia,
quibus se dolent isti aliquo tempore esse maceratos,& propriam vlciscuntur iniuriam cotidianisqꝫ
conuiuiis vsuqꝫ luxurie laborem abstinentie propulsare desiderant, qui nichil rectius faciunt quam
quod ipsi se suo ore condemnent,sed deum metuunt ne in istis illud ieiuniū reputetur. Eligāt quod
volunt,si aliquando ieiunauerint,gerant ergo boni facti sui penitentiam,Si nunquam, suam ergo ip-
si intemperantiam & luxuriā confiteantur,& ideo dicunt Paulum luxurie magistrum fuisse ,at quis
sit sobrietatis magister,si fuit ille luxurie qui castigauit corpus suum,& in seruitutem redegit,atqꝫ ie-
iuniis multis se debitam christo obseruantiam detulisse memorauit? nō vt se suaqꝫ laudaret.sed vt nos
quid sequeremur doceret? Ille ergo luxuriam docuit,qui ait, qui adhuc velut viuentes de hoc mun-
do decernitis ne tetigeritis,ne attaminaueritis,ne gustaueritis que sunt omnia in corruptelam,qui ait,
non indulgentia corporis,non in honore aliquo ad saturitatē & diligentiam carnis, non in desiderio
erroris,sed in spiritu quo renouamur esse viuendum. Si parū est quod Apostolus dixit, audiant pro
phetam dicētem. Et cooperui in ieiunio animam meam,ergo qui non ieiunat intectus & *nudus est*,
patet vulneri,denicqꝫ si adam se texisset in ieiunio nō fuisset nudus effectꝰ,Niniue se a morte ieiunio li
berauit ,& ipse dominus ait,Non eiicietur hoc genus nisi per orationem & ieiunium, sed quid plura
apud Magistrum atque doctorem, cum iam dignum precium retulerint illi perfidie sue,qui ideo
huc venerunt ne superesset locus in quo non damnarentur,qui vere se manicheos probauerunt non
credentes quia ex virgine vtiqꝫ venisse creditur,que nam hec est subpar nouorum iudeorum amētia?
venisse nō creditur, nec carnē creditur suscepisse,ergo i fantasmate visus est,in fantasmate crucifixus est,
In veritate redemptor est noster,manicheus est qui abnegat veritatē qui carnem christi negat & ideo
non est illis remissio peccatorum,sed impietas manicheorum quam & clementissimus execratus est
imperator,& omnes qui illos viderunt quasi quedam contagia refugerunt, sicut testes sunt fratres &
compresbyteri nostri Crescens Leopardus,& Alexander sancto seruientes spiritu,qui eos omnium
execratione damnatos Mediolanēsi ex vrbe profugos reliquerunt,Itaqꝫ Icuinianum ausentium,ger-
minatorem,Felicem,plotinum, Genialem,martianum,Ianuarium,& Ingenium quos sanctitas tua
damnauit,scias apud nos quoqꝫ secundū iudiciū tuū esse damnatos,Incolumen te & Florētissimum
deus noster tueatur omnipotēs dñe dilectissime frater,Itē subscriptio ego Euētius episcopꝰ saluto sāctī
tatem tuam in domino,& huic ecclesie subscripsi Maximus episcopus .Felix eps,Bazianus eps Th
odolus episcopus ex iussu domini episcopi Geminiani ipso presente.Aprus presbyter Eutasius epis
copus Constātius episcopus,Eustasius episcopus eo omnes ordine subscripserunt.

INCIPIVNT DECRETA ANASTASII PAPE.

A NASTASIVS EPISCOPVS CVNCTIS GERMANICIS ET burgūdie regiōis epis in dño salutē ,Exigit dilectio vestra carissimi vt ex aucto
ritate sedis apostolice vris deberemus respōdere consultis,& q̄uis nō prolixe , sed
succicte hoc agere ,ppter quasdā alias occupatiōes festinaremus,denuo tn si neces
fuerit ob has vel alias occupationes quasi ad caput mittere charitatiue nō dubitetis
quia vestras preces & nunc & tunc acceptas habemus,Significatis enim quosdam
sacerdotes

Universidad de Deusto Biblioteca

ſacerdotes in eccleſia quando leguntur euangelia ſedere ,& domini ſaluatoris verba non ſtantes ſed ſedentes audire , & hoc ex maiorum traditione ſe accepiſſe narrant , quod nullatenus deinceps fieri ſinatis apoſtolica auctoritate mandamus,ſed dum ſancta euangelia in eccleſia recitantur , ſacerdo⸗ tes & ceteri omnes non ſedentes,ſed venerabiliter curui in conſpectu euangelii ſtantes dominica ver ba intente audiant & fideliter adorent.

¶Similiter & tranſmarinos homines de quibus nos conſuluiſtis in clericatus honore nolite ſuſci⸗ pere,niſi quinq; aut eo amplius epiſcoporum chyrographis ſint deſignati,quia multa per ſubreptio nem ſolent euenire,Et ideo hec ſummopere ſunt cauenda. A

¶Manicheos vero quos in vrbe Roma inuenimus,& ſequaces eorum nolite recipere,neq; eis cõ⸗ municare,aut vllam cum eis participationem habere priuſq; ad rectam conuertantur fidem,nec eo⸗ rum male pullulantia ſemina que a nobis in vrbe extinguntur peſſimis vobiſcum radicibus ſeminẽ tur vel germinentur,Plurimos vero eorum & ſue ſequaces impietatis,atq; illorum doctores inueſti⸗ gatio noſtra reperit,vigilantia diuulgauit,auctoritas & cenſura cohercuit,quos potuimus emenda⸗ re correximus. Et vt damnarent manicheum cum predicatione & diſciplinis ſuis publica in eccle⸗ ſia profeſſione, & manus ſue ſubſcriptione compulimus, & ita de voragine impietatis ſue confeſſos penitentia concedendo leuauimus. Aliquanti vero qui ita ſe demerſerunt,vt nullum his auxiliantis remedium poſſet ſubuenire,ſubditi legibus ſecdm chriſtianorum principum conſtituta ,ne ſanctum gregem ſua contagione polluerent per publicos iudices perpetuo ſunt exilio relegati , & omnia que tam in ſcriptis quam in occultis traditionibus ſuis habent profana vel turpia,vt noſſet populus quid refugeret,aut vitaret,oculis chriſtiane plebis certa manifeſtatione probauimus,adeo vt ipſe qui dice⸗ batur epiſcopus a nobis tentus proderet flagitioſa in ſuis myſteriis que teneret,ſicut geſtorum vos ſe ries poterit edocere. Ad inſtructionem enim veſtram etiam ipſa direximus, quibus relectis omnia que a nobis deprehenſa ſunt,noſſe poteritis,Et quia aliquantos de his quos ne abſoluerentur,arctior reatus inuoluerat cognouimus aufugiſſe,hinc ad dilectionem veſtram epiſtolam miſimus,ut effecta certior ſanctitas veſtra ſollicitius agere dignetur & cautius , necubi manichee peruerſitatis homines plebes veſtras facultatem ledendi,& huius ſacrlegii poſſint inuenire doctores, Aliter enim nobis cõ⸗ miſſos regere nõ poſſum⁹,niſi hos qui ſunt peruerſi doctores & perditi,zelo fidei dominice perſequa mur,& a ſuis mentib⁹(ne peſtis hec latius diuulgetur)ſeueritate qua poſſumus abſcindamus. Vnde hortor dilectionem veſtra obteſtor,& moneo,vt qua debetis & poteſtis ſollicitudine vigiletis ad in⸗ ueſtigandos eos,necubi occultandi ſe reperiant facultatem,Hi fratres valde cauendi ſunt, ne domi⸗ nicum gregem peruerſitatibus quibus poſſunt cõtaminare valeant. Sunt ergo quidam eorum veſte ſua oues ſignificates,interius vero lupi rapaces exiſtunt,quos iuxta veritatis vocẽ ex fructibus eorum debemus agnoſcere,Quando autem ceperint aſſumere impietatẽ, illud qd occultabatur in illis ape ritur,& dolus omnis fit omnibus manifeſtus,Inueniuntur quoq; infirme fidei homines, & qui diui nas lectiones ſitiunt,ſecum eos in perditionẽ precipitant,diſſipant enim & vituperant patrum diſci plinas,& relinquunt ſanctas ſcripturas ad ſuam perditionem,quos vt predictum eſt, debemus p̃ui⸗ dere, & ab his multum cauere,ne in malicia ſui aliqui occupati concidãt de ſua firmitate,Saluto ita⸗ q; vos fratres ,& omnes que vobiſcum bene ſentiunt eccleſias,Nos quoq; vt modo facitis,& alloqua⸗ mini peto crebrius litteris ,& frequẽtius de fide,& bona intentione veſtra ,atq; ſoſpitate letificate , vt gaudium commune habeamus ,& domino pari voto fideliter ſeruiamus. Data nonas Octobris A chadio & Bautone.iiii.conſulibus.

¶CVIVS SVPRA NERIANO NOBILISSIMO VIRO DIRECTA EPISTO,

DILECTISSIMO FRATRI NERIANO ANASTASIVS,MVL B
ta michi in omnibus fidei & bonitatis tue litteris cauſa gaudii eſt,quod tantum ſtudium circa religionis cultum exhibes , & domini ſacerdotes tuis in partib⁹ adiuuare ſtudes,vnde & domino gratias ago,qui te ad hoc inſtigat,& vt perſe uerabilẽ in bonis opibus te faciat exoro,nos tamen & in ꝓſperis,& in aduerſis deum laudare magnifice oportet,eiuſq; ſub potẽti humiliari manu,vt in tempo re vos tribulationis iuxta beatum Petrũ aplm confortet & exalter. Fraternita tis ergo vre afflictio quã de amiſſione parẽtum vrorum vos habuiſſe audiuim⁹ tãtã nobis cãm me roris iniecit,vt quia nos de duob⁹ charitas vnũ fecit, cor nrm in vris ſpãliter tribulationib⁹ ſentirem⁹,

Universidad de Deusto Biblioteca

Sed in hoc dolore multum me cõsolata est sanctitatis tue ad animum res deducta,quia & patienter ferre tristitiam decet,& de morte plebis tue vlterius longam nõ habere mestitiã,Ne tñ aliqua adhuc tribulatio in vra mente resideat,hortor quiescere a dolore,quia indecens est de illis tedio afflictionis addici,quos credendũ est ad veram moriendo vitam peruenire,Habent forsitan illi iustam longi doloris excusationẽ qui vitam alteram nesciunt,qui de hoc seculo ad melius esse transitum nõ confidũt Nos autem qui nouimus,qui hoc credimus,& docemus cõtristari nimium de obeuntibus non debemus,ne quod apud alios pietatis tenet speciem,hoc nobis magis in culpa sit.Nã diffidentie quodãmodo genus est contra hoc quod quisq; predicator querit iustitiam amãs,dicente apostolo,Nolumus autem vos ignorare de dormientibus,vt nõ contristemini sicut & ceteri qui spem nõ habent. Hac itaq; frater charissime ratione perspecta studendum nobis est ne (sicut diximus) de mortuis affligamur,si affectum viuẽtibus impendamus,quib9 & pietas ad vtilitatem,& sit ad fructũ dilectio Depone ergo charissime merorem,& assume spiritualem fructũ letitie ad vtilitatem sancte dei ecclesie seruorũq; eius profectum,& vite eius quecũq; sint spatia eternis diuinisq; officiis illustrare contẽde,vt qui insignẽ te prestitit reddat sibi per secula clariorem. Data.vii.idus Iunii Theodosio Augusto.vii.& palladio.iiii.consulibus.

¶Explicit epistola.

¶INCIPIVNT CAPITVLA INNOCENTII PAPE.

Capitulum primum.

i ¶De pacis osculo dando post confecta mysteria.

ii ¶De nominib9 ante precem sacerdoti nõ recitandis.

iii ¶Quod non debeant baptizati nisi ab episcopo consignari.

iiii Quod rite omni sabbato ieiunetur.

v ¶De fermento quod ciuitatis tantum presbyteris dirigatur.

vi ¶De inerguminis baptizatis.

vii ¶De penitentibus.

viii ¶De epistola sancti Iacobi apostoli in qua pro infirmis orare precipitur.

¶Expliciunt capitula.

A INNOCENTIVS DECENTIO EPISCOPO EGVBINO SAlutem.Si instituta ecclesiastica vt sunt a beatis apostolis tradita integra vellent seruare domini sacerdotes,nulla diuersitas,nulla varietas in ipsis ordinib9 & cõsecrationib9 haberetur,sed dum vnusquisq; nõ quod traditum est,sed quod visum fuerit hoc existimat esse tenendum,inde diuersa in diuersis locis,vel ecclesiis aut teneri aut celebrari videntur,ac fit scãdalum populis:quia dum nesciunt traditiones antiquas humana presumptione corruptas,putant sibi aut ecclesias non cõuenire,aut ab apostolis vel ab apostolicis viris contrarietatem inductam, Quis enim nesciat aut nõ aduertat id quod a principe apostolorum Petro Romane ecclesie traditum est, ac nunc vsq; custoditur ab omnib9 debere seruari,nec superduci,aut introduci aliquid quod aut auctoritatẽ non habeat,aut aliunde accipere videatur exemplũ? Presertim cum sit manifestum in omnem italiã,gallias,hyspanias,africam,atq; Siliciam insulasq; interiacentes nullũ instituisse ecclesias nisi eos quos venerabilis apostolus Petr9, aut eius successores constituerunt sacerdotes,aut legant si in his prouinciis alius apostolorum inuenitur aut legitur docuisse,Quod si non legunt quia nusquã inuenitur ,oportet eos hec sequi quod ecclesia Romana custodit,a qua eos principum accepisse nõ dubium est,ne dũ peregrinis assertionibus student caput institutionum videantur omittere, Sepe dilectionem tuã ad vrbem venisse ac nobiscum in ecclesia cõuenisse nõ dubium est,& quem morem in cõsecrandis mysteriis,vel in ceteris agendis archanis teneat cognouisse,quod sufficere arbitrarer ad informationẽ ecclesie tue vel reformationem si precessores tui min9 aliquid,aut aliter tenuerint satis certũ haberes nisi de aliquibus consulendos nos esse dixisses,quibus iccirco respondimus non quod te aliqua ignorare credamus,sed vt maiori auctoritate vel tuos instituas,vel si qui a Romane ecclesie institutionib9 errant aut cõmoneas,aut iudicare nõ differas,vt scire valeamus qui sint qui aut nouitates inducũt,aut alterius ecclesie quàm Romane existimant consuetudinem esse seruandum.

Capitulum primum,

B PAcem ergo asseris ante confecta mysteria quosdam populis imperare,vel sibi inter sacerdotes tradere

Universidad de Deusto Biblioteca

tradere,cum post omnia que aperire non debet pax sit necessaria indicenda,per quam constet popu-
lum ad omnia que in mysteriis aguntur atq; in ecclesia celebrantur prebuisse consensum,ac finita es-
se pacis concludentis signaculo demonstrentur.

Capitulum secundum.

¶De nominibus vero recitandis antequam preces sacerdos faciat,atque eorum oblationes quorum
nomina recitanda sunt sua oratione commendat,q̃ superfluum sit,& ipse per tuam prudentiam reco-
gnoscis, vt cuius hostias nondum deo offeras eius ante nomen insinues,quamuis illi incognitum sit
nichil. Prius enim oblationes sunt commendande,ac tunc eorum nomina sunt edicenda,vt inter sacra
mysteria nominentur, non inter alia que ante premittimus, vt ipsis mysteriis viam futuris precibus
aperiamus.

Capitulum tertium.

¶De consignandis vero infantibus manifestum est ab alio fieri quam ab episcopo non licere,
nam presbyteri licet sint sacerdotes, pontificatus tamen apicem non habent, hec autem pontificibus
solis deberi,vt vel consignent,vel paracletum spiritum tradant non solum consuetudo ecclesiastica de-
monstrat,verum illa lectio actuum apostolorum que asserit Petrum & Iohannem esse directos, qui
iam baptizatis traderent spiritum sanctum. Nam presbyteris seu extra episcopum,seu presente epis-
copo cum baptizant chrismate baptizatos vngere licet, sed quod ab episcopo fuerit consecratum, non
tamen frontem ex eodem oleo signare,quod solis debetur episcopis, cum tradunt spiritum paracletũ
Verba vero dicere non possum,ne magis prodere videar, q̃ ad consultationem respondere.

Capitum quartum.

¶Sabbato vero ieiunandum esse ratio euidentissima demonstrat. Nam si diem dominicum ob ve-
nerabilem resurrectionem Domini nostri Iesu christi non solum in Pascha celebramus,verumetiam
per singulos circulos Ebdomadarum ipsius diei imaginem frequentamus, ac si sexta Feria propter
passionem Domini ieiunamus,sabbatum pretermittere nõ debemus,quod inter tristitiam atq; leti-
tiam temporis illius videtur inclusum. Nam vtiq; constat apostolos biduo isto & in merore fuisse,&
propter metum iudeorum se occuluisse. Quod vtiq; non dubium est in tantum eos ieiunasse biduo
memorato,vt traditio ecclesie habeat isto biduo sacramenta penitus non celebrari,que vtiq; forma per
singulas tenenda est ebdomadas propter id quod commemoratio diei illius semper est celebranda,
Quod si putant semel atq; vno sabbato ieiunandum ergo & dominica,& sexta feria semel in Pascha
erit vtiq; celebrãdum,Si autem dominici diei, & sexte ferie per singulas ebdomadas reparãda imago
est,dementis est bidui agere consuetudinem sabbato pretermisso,cum non disparem habet causam a
sexta videlicet Feria in qua Dominus passus est,quando & ad inferos fuit,vt tertia die resurgens red-
deret leticiam post biduanam tristitiam precedentem. Non ergo nos negamus Sexta Feria ieiunan-
dum,sed dicimus & sabbato hoc agendum,quia ambo dies tristitiam apostolis,vel his qui Christum
secuti sunt indixerunt,qui die dominico exhilarati non solum ipsum letissimum esse voluerunt,ve
rumetiam per omnes Ebdomadas frequentandum esse dixerunt.

Capitulum quintum.

¶De fermento vero quod die dominico per titulos mittimus,superflue nos consulere voluistis cum
omnes ecclesie vestre intra ciuitatem sunt constitute,quarum presbyteri quia die ipso propter plebem
sibi creditam nobiscum conuenire nõ possunt,iccirco fermentum a nobis confectum per accolitos acci
piunt, vt se a nostra communione maxime illa die non iudicent separatos, quod per parochias fieri
debere non puto,quia non longe portanda sunt sacramenta,nec nos per cemiteria diuersa constitutis
presbyteris destinamus,vt & presbyteri eorum conficiendorum ius habeant atq; licentiam.

Capitulum sextum.

¶De his vero baptizatis,qui postea a demonio,aut vitio aliquo,aut peccato interueniente arripiun-
tur quesiuit dilectio tua,si a presbytero vel diacono possint,aut debeant consignari,quod hoc nisi epi-
scopus preceperit non licet,Nã ei manus imponenda omnino nõ est,nisi episcopus auctoritatem de-
derit id faciendi, vt autem fiat, episcopi est imperare vt manus ei vel a presbytero, & a ceteris clericis
imponatur. Nam quomodo id fieri sine magno labore poterit,vt longe constitutus energuminus ad
episcopum deducatur,cum si talis casus ei in itinere acciderit,vt nec ferri ad episcopum, nec referri ad
sua facile possit.

Capitulum septimum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶De penitentibus vero qui siue ex grauioribus commissis, siue ex leuioribus penitentiam gerunt, si nulla interueniat egritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum Romane ecclesie consuetudo demonstrat. Ceterum de pōdere estimando delictorum sacerdotis est iudicare, vt attendat ad confessionem penitentis, & ad fletus atque lachrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem, Sane si quis in egritudinem inciderit, atq; vsq; ad desperationem deuenerit, ei est ante tempus Pasche relaxandum, ne de seculo absq; communione discedat.

Capitulum octauum.

B ¶Sane quoniam de hoc sicuti de ceteris consulere voluit dilectio tua, adiecit etiam filius meus celestinus diaconus in epistola sua esse a tua dilectione positum illud quod in apostoli Iacobi epistola cōscriptum est. Infirmatur quis in vobis, iducat presbyteros, & orent super eum vngentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & suscitabit illum dominus, & si in peccatis fuerit remittētur ei. Quod non est dubium de fidelibus egrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt, quod ab episcopo confectum non solum sacerdotibus sed omnibus vti Christianis licet, in sua, aut suorum necessitate inūgēdo. Ceterum illud superfluum videmus adiectum, vt de episcopo ambigatur quod presbyteris licere non dubium est. ¶Nam iccirco de presbyteris dictū est, quia episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. Ceterum si episcopus postea dignum ducit aliquem a se visitandum, & benedicere, & tāgere chrisma te sine cunctatione potest, cuius est ipsum chrisma conficere. Nam penitentibus illud fundi non potest, quia genus est sacramenti, Nam quibus reliqua sacramenta negantur, quemodo vnū genus posse putatur concedi? His ergo frater carissime omnibus que tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus respondere curauimus, vt ecclesia tua Romanam consuetudinem aqua originem ducit seruare valeat atq; custodire, Reliqua vero que scribi fas nō erat, cum affueris interrogati poterimus edicere, Erit autem domini potentie etiam id procurare, vt & tuam ecclesiam, & clericos nostros qui sub tuo pontificio diuinis famulantur officiis bene instituas, & aliis formam tribuas quam debeant imitari, data. xiiii. kalendarum Aprilis, Theodosio augusto septies palladio. iiii. cc. consulibus.

¶Incipiunt capitula eiusdem ad Victoricum episcopum.

i ¶Quod extra consciētiam metropolitani non sunt ordinandi episcopi.

ii ¶De his qui post baptismum cingulum militie secularis acceperunt non debere ad clericatus ordinem admitti.

iii ¶De causis clericorum que in prouincia iuste non finiuntur, vt ab apostolica sede terminentur.

iiii ¶De vxoribus clericorum, vt virginibus socientur, & secundam non ducant vxorem.

v ¶Vt si laicus viduam duxerit, clericus non fiat.

vi ¶Vt clericus non sit qui secundam duxerit vxorem.

vii ¶Vt alterius clericum nullus episcopus ordinare vsurpet.

viii ¶Vt non rebaptizentur qui anouatianis vel montenistibus veniunt.

ix ¶Vt sacerdotes, & leuite cum mulieribus coherere non debeant.

x ¶Vt monachus si clericus factus fuerit propositum suum seruare debeat.

xi ¶Vt ex curialibus clericus non fiat propter voluptates quas a diabolo inuentas exhibere compellitur.

xii ¶De virginibus sacris, si lapse fuerint, vel publice nupserint.

xiii ¶De virginibus non velatis, si deuiauerint.

¶Explicíunt Capitula.

C INnocentius Victorico episcopo Rothomagēsi salutem. Et si tibi frater carissime pro merito, & honore sacerdotii quo plurimum polles, viuendi & docendi ecclesiastice regule nota sunt omnia, neq; est aliquid quod de sacris lectionibus tibi minus collectum esse videatur, tamen quia romane ecclesie

Universidad de Deusto

normā,atq; auctoritatem magnopere postulasti voluntati tue morē ad modū gerens de gestis vite & morum pbabiliū disciplinas annexas litteris meis misi,per quas aduertāt ecclesiarū regionis vestre populi quibus rebus & regulis Christianorū vita in sua cuiuscū q; professione debeat contineri, qualisq; seruetur in vrbis Rome ecclesiis disciplina. Erit dilectionis tue per plebes finitimas, & cōsacerdotes nostros qui in illis regionibus propriis ecclesiis president,regularū hunc librū quasi dida scalum,atq; monitorem sedulo insinuare,vt & nostros cognoscere,& ad fidem confluentiū mores valeant docendi sedulitate formari,Aut enim propositum suū ex hac nostra congruēti lectione cognoscent,aut si quid adhuc desideratur facile poterunt ex his bona imitatione supplere. ¶Incipiamus ergo adiuuante deo,& sancto dei apostolo Petro per quē & apostolatus,& episcopatus in Christo cepit exordium,vt quoniā sepe plures emerserunt cause, que in aliquātis non erant cause, sed crimina vt de cetero sollicitudo sit vnicuiq; sacerdoti in sua ecclesia curam huiusmodi habere sicut beat⁹ apostolus Paulus predicat,talem ecclesiam deo exhibendā nō habentem maculā,aut rugam, ne alicuius morbide ouis afflatu conscientia nostra contaminata violetur. ¶Propter eos ergo qui vel ignorantia vel desidia non tenent ecclesiasticā disciplinam,& multa non presumenda presumunt recte postulasti,vt in illis partibus istiusmodi quā tenet ecclesia Romana forma seruetur,non quod noua p̄cepta aliqua imperentur,sed ea que per desidiam aliquorum neglecta sunt,ab omnib⁹ obseruari cupiam⁹, que tamen apostolica & patrum traditione sunt constituta,Scriptum est nāq; ad Thessalonicenses secundo,& ad Timotheum apostolo Paulo monēte,State & tenete traditiones nostras quas tradidimus vobis siue per verbū, siue per epistolā,Illud certe tuam debet mētem vehemētius excitare,vt ab omni labe seculi istius immunis ante dei cōspectum & securus inueniaris,Cui multum enim creditur plus ab eo exigitur. Ergo quoniam nō pro nobis tantū,sed pro populo Christi cogimur prestare rationem,Idcirco disciplina dei sanctificare populum & erudire debemus. Quosdā enim asseris extitisse qui statuta maiorum non tenentes castitatem ecclesie sua presumptione violant populi fauorem sequentes,& dei iudicium non timētes. Ergo ne silentio nostro existimemur his prebere consensum domino dicente per prophetam,videbas furem & currebas cū eo,hec sunt que deinceps intuitu diuini iudicii,omnem catholicum episcopum expedit custodire.

Capitulum primum.

PRimum vt extra conscientiam metropolitani episcopi nullus audeat ordinare episcopū. Integrum enim est iudiciū quod plurimorū sententiis confirmatur,nec vnus eps ordinare presumat episcopum,ne furtiuum prestitum beneficium videatur,hoc enim & synodus Nicena constituit atq; definiuit. A

Capitulum secundum.

¶Constituit etiam atq; definiuit,Si quis post remissionē peccatorum cingulū militie secularis habuerit ad clericatum admitti omnino non debeat. B

Capitulum tertium.

¶Si que autem cause vel contētiones inter clericos vel inter laicos tam superioris gradus,quā etiam inferioris fuerint exorte, placuit vt secundū synodū Nicenā congregatis omnibus eiusdē prouintie episcopis iudiciū terminetur,nec alicui liceat sine p̄iudicio tamē Romane ecclesie,cui in omnib⁹ causis debetur reuerētia custodit, relictis his sacerdotibus qui in eadē prouintia dei ecclesias nutu diuino gubernant ad alias cōuolare prouintias,aut aliarū prouintiarū prius episcoporum iudiciū experiri. Quod si quis forte p̄sumpserit,& ab officio cleri submotus & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. Si autem maiores cause in medium fuerint deuolute ad sedem apostolicam sicut synod⁹ statuit, & beata consuetudo exigit,post iudicium episcopale referantur. C

Capitulum quartum

¶Vt mulierē viduā clericus nō ducat vxorē,quia scriptū est. Sacerdos vxorē virginē accipiat nō viduā,nō eiectā,vtiq; qui ad sacerdotiū labore suo & vite pbitate contēdit,cauere debet, ne hoc p̄iudicio impetus peruenire non possit. D

Capitulum quintum

¶Vt si quis viduā licet laicus duxerit vxorem seu ante baptismū seu post baptismū nō admittatur ad clerū,quia eodem videtur vitio exclusus,in baptismo enim crimina remittuntur,non acceptevxoris consortium relaxatur.

Capitulum sextum.

¶Ne is qui secundā duxerit vxorem clericus fiat,quia scriptum est. Vnius vxoris virum & iterum Sacerdotes mei semel nubant,& alibi,sacerdotes mei non nubant amplius. E

¶Ac ne ab aliquib⁹ existimet̄ aī baptismū si forte quis accepit vxorē,& ea de seculo recedēte alterā

Universidad de Deusto Biblioteca

duxerit,in baptiſmo eſſe dimiſſum, ſatis erat a regula,quia in baptiſmo peccata dimittuntur,nō acce
ptarum vxorum numerus aboletur,cum vtiq; vxor ex legis precepto ducatur, in tantum vt & in pa
radiſo cum parentes humani generis iungerētur ab ipſo domino ſint Benedicti,& Salomon dicat,
A deo preparabitur vi o vxor. Q uā formā etiam ſacerdotes omnes ſeruare vſus ipſe demonſtrat
eccleſie,Satis enim abſurdum eſt aliquē crederevxorem ante baptiſmum acceptam poſt baptiſmum
non computari,cum benedictio que per ſacerdotem ſuper nubentes imponitur nō materiam de
linquendi dediſſe,ſed formam tenuiſſe legis a deo antiquit⁹ inſtitute doceatur,Q uod ſi nō putatur
vxor eſſe computanda que ante baptiſmum data eſt,ergo nec filii qui ante baptiſmum geniti ſunt
pro filiis habentur.

Capitulum ſeptimum.

A ¶Vt de aliena eccleſa clericum ordinare,aut iudicare nullus vſurpet,niſi eius epiſcopus precib⁹exor
ratus concedere voluerit,quod etiā Nicena videtur ſynodus continere. Abiect⁹ a ſua eccleſia clericus
ab altera non ſuſcipiatur eccleſia.

Capitulum octauum.

B ¶Vt venientes a nouatianis vel montenſibus per manus tātum impoſitionē ſuſcipiātur,quia quā
uis ab hereticis tamen in Chriſti nomine ſunt baptizati,preter eos qui forte a nobis ad illos tranſe
untes rebaptizati ſunt,hi ſi reſipiſcentes,& ruinam ſuam cogitantes redire maluerint ſub longa peni
tentie ſatiſfactione admittendi ſunt.

Capitulum nonum

C ¶Preterea quod dignum & pudicum, & honeſtum eſt tenere eccleſia omnino debet, vt ſacerdo
tes & leuite cum vxoribus non miſceantur,quia miniſterii cotidiani neceſſitatibus occupantur,ſcri
ptum eſt enim, ſancti eſtote,quoniā & ego ſum ſanctus dominus deus veſter. Nam priſcis tempori
bus de templo dei ſacerdotes anno vicis ſue non diſcedebant,ſicut de zacharia legimus,nec domum
ſuam omnino tangebant,quibus vtiq; propter ſobolis ſucceſſionem vxoris vſus fuerat relaxat⁹,quia
ex alia tribu,& preter ex ſemine Aaron ad ſacerdotium nullus fuerat preceptus accedere,quātoma
gis hi ſacerdotes vel leuite pudicitiam ex die ordinationis ſue ſeruare debeant, quibus vel ſacerdo
tium,vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt? Nec preterit dies quavel a ſacrificiis diuinis,vel a baptiſma
tis officio vacent. Nam ſi beatus apoſtolus Paulus ad corinthios ſcripſit dicens. Abſtinete vos ad
tempus vt vacetis orationi, & hoc vtiq; laicis precepit, multomagis ſacerdotes quibus & orandi, &
ſacrificandi iuge officium eſt ſemper debebunt ab huiuſmodi conſortio abſtinere. Q uod ſi conta
minatus fuerit a carnali concupiſcentia quo pudore ſacrificare vſurpabit? aut qua conſcientia,quove
merito exaudiri ſe credit? Cū dictum ſit omnia munda mundis, coinquinatis autem & infideli
bus nichil mundum. Sed forte licere hoc credit,quia ſcriptum eſt vnius vxoris virum non perma
nenti in concupiſcentia generandi dixit,ſed propter futuram continentiā,Neq; enim integros cor
pore non admiſit qui ait,vellem autem omnes eſſe ſicut & ego. Q d aperti⁹ declarat dicens,Q ui au
tem in carne ſunt deo placere non poſſunt,vos autem iam non eſtis in carne,ſed in ſpiritu.

Capitulum decimum.

D ¶De monachis qui diu morantes in monaſteriis,ſi poſtea ad clericatus ordinem peruenerint non
debere eos a priore ꝓpoſito deuiare. Aut enim ſicut in monaſterio fuit,& quod diu ſeruauit in me
liori gradu poſitus amittere non debet,aut ſi corruptus poſtea babtizatur, & in monaſterio ſedens
ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omnino habere non poterit, quia nec benedici cū
ſponſa poteſt iam ante corruptus. Q ue forma ſeruatur in clericis. Maxime cū vetus regula hoc ha
beat,vt quiſquis corruptus baptizatus clericus eſſe voluiſſet,ſpondeat vxorem omnino non ducere.

Capitulum vndecimum.

E ¶Preterea frequenter quidam ex fratribus noſtris curiales, vel quibuſlibet publicis functionibus
occupatos clericos facere contendunt,quibus poſtea maior triſticia cum de reuocandis eis aliquid
ab imperatore precipitur quam gratia naſcitur de aſcito. Conſtat enim eos in ipſis muniis etiam vo
luptates exhibere, quas a diabolo inuentas eſſe non dubium eſt,& ludorum vel munerum appara
tibus aut preeſſe aut forſitam intereſſe. Sit certe in exemplum,& ſollicitudo & triſtitia fratrum quam
ſepe protulimus imperatore preſente,cum pro his ſepius rogaremus,quam ipſe nobiſcum poſitus

cognouiſti

Universidad de Deusto

cognouisti. Quibus nō solum inferiores clerici ex curialibus verū etiam in sacerdotio cōstitutis ingens molestia vt redderentur instabant.

Capitulum duodecimum.

¶Item que Christo spiritualiter nubunt, & a sacerdote velantur, si postea nupserint, vel publice vel occulte corrupte fuerint, non eas admittendas esse ad agēdam penitentiam, nisi is cui se iunxerant de hac vita decesserit. Si enim de hominibus hec ratio custoditur, vt quecūq; viuente viro alteri nupserit habeatur adultera, nec ei agende penitentie licentia concedatur, nisi vnus ex eis defunctus fuerit, quātomagis de illa tenenda est, que ante immortali se sponso coniunxerat, & postea ad humanas nuptias transire elegit? A

Capitulum decimūtertium.

¶He vero que nec dum sacro velanime tecte tamen in proposito virginali semper se simulauerunt permanere licet velate non fuerint, si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore penitentia est, quia sponsio eius a domino tenebatur. Si enim inter homines solet bone fidei cōtractus nulla ratione dissolui, quātomagis ista pollicitatio quā cum deo pepigit solui sine vindicta non poterit? Nam si apostolus Paulus que a proposito viduitatis discesserant dixit eas habere cōdēnationem que primam fidem irritam fecerunt, quanto potius virgines que prioris promissionis fidem minime seruauerunt? Hec itaq; regula frater charissime si plena vigilantia fuerit ab omnibus dei sacerdotibus custodita, cessabit ambitio, dissentio conquiescet, heresis, & schismata non emergent, locum nō accipiet diabolus seuiendi, sed manebit vnanimitas, iniquitas superata calcabitur, veritas spirituali feruore flagrabit, pax predicata labiis cum voluntate animi concordabit, implebitur edictum apostoli, vt vnanimes vnum sentientes permaneamus in Christo, nichil per contētionem nobis, neq; per inanē gloriam vendicantes, non hominibus sed deo nostro saluatori placentes, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen. Datum sub die. xv. kalendas Martii, honorio augusto, & aristo. consulibus. B

¶ITEM EPISTOLA EIVSDEM AD EXVPERIVM THOLOSANVM EPISCOPVM.

i ¶De innocentia sacerdotum vel leuitarū.

ii ¶De his qui post baptismum omni tempore incontinentie voluptatibus sunt dediti, & in vltimo penitentiam poscunt.

iii ¶De administratoribus vel iudicibus secularibus.

iiii ¶Quod viri cum adulteris vxoribus nō conueniant,

v ¶Quod qui preces vel crimina dictant habeantur immunes.

vi ¶Quod hi qui intercedente repudio diuortium pertulerunt, si se nuptiis aliis iunxerunt adulteri esse monstrentur.

vii ¶Qui libri in canone recipiantur.

INNOCENTIVS EXSVPERIO EPISCOPO THOLOSANO SALVTEM, C

Cōsulenti tibi frater charissime, quid de ꝓposita specie vnaquaq; sentirē pro captu intelligentie mee que sunt visa respondi, quid sequendū, vel quid docilis ratio persuaderet, vel auctoritas lectiōis ostēderet, vel custodita series temporū demōstraret, Et quidē dilectio tua institutū secuta prudentiū ad sedem apostolicā referre maluit quid de rebus dubiis custodire deberet, potius q̄ vsurpati & presumpta que sibi viderētur de singulis obtinere. Cur enim magis pudē dū putemus discere, sq; uid q̄ omnino nescire? Michi quoq; ipsi de collatione docilitas accedit, vt perscrutatis rationibus ac fideo sita respōdere cōpellar, eoq; sitvt semper aliquid addiscat, qui postulaturvt doceat. Proponātur igitur singula, subiiciāq; responsum.

Capitulum primum.

PRoposuisti quid de his obseruari debeat quos in diaconii ministerio, aut in officio ꝓsbyterii positos incōtinentes esse, aut fuisse generati filii ꝓdiderūt, De his & diuinarū legū est disciplina, & beate recordatiōis viri Siritii episcopi monita euidētia cōmearūt, vt incōtinētes in officiis talib⁹ positi omni ecclesiastico honore priuarētur, nec admittātur ad tale ministeriū, quod sola cōtinētia oportet impleri. Est enim vetus admodū sacre legis auctoritas iam inde ab initio custodita, qd in templo annovicis sue habitare ꝑcepti sūt sacerdotes, vt seruiētes sacris oblationib⁹ puros, & ab omni labe mūdatos sibi vindicēt diuina mysteria, neq; eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercētvel cū vxore carnale cōsortiū, qa scriptū est. Sāncti estote qa & ego sanct⁹ sum dns deus vester. Quib⁹ vtiq; ꝓpter sobolis successionem vxoris vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & preter ex semine Aaron ad sacerdotium nullus fuerat ꝑcept⁹ accedere, quātomagis his sacerdotes vel leuite pudicitiā ex die ordinatiōis D

Universidad de Deusto Biblioteca

sue seruare debent,quibusvel sacerdotium,vel ministerium sine successiōe est.Nec preterit dies qua
vel a sacrificiis diuinis,vel a baptismatis officio vacent. Nam si beatus Paulus apostolus Ad corin-
thios scribit dicens . Abstinete vosad tempus vt vacetis orationi,& hocvtiq; laicis p̄cepit, multoma-
gis sacerdotes quibus & orandi,& sacrificandi iuge officium est semper debebunt huiusmodi con
sortio abstinere,Quod si cōtaminatus fuerit carnali cōcupiscentia,quo pudore sacrificare vsurpabit,
aut qua conscientia quo ve merito exauditi se credit,cum dictum sit,omnia munda mundis, coin-
quinatis autē & infidelib⁹nichil mundū? Sed fortasse hoc licere credit,quia scriptū est. Vnius vxoris
virū.Nō permanēti in concupiscentia generādi hoc dicit,sed ꝓpter continētiam futurā. Neq; enim
integros corpore non admisit qui ait,vellem omnes autem sic esse sicut & ego. Quod apertius decla
rat dicens,Qui autem in carne sunt deo placere nō possunt,vos autē iam non estis in carne,sed i spi
ritu,& habentem filios nō generātem dixit,sed ea plane dispar & diuisa sentētia est.Nam si aliquos
forma illa ecclesiastice vite pariter, & discipline que ab episcopo Siritio ad prouintias commeauit
non probabitur peruenisse,his ignorantibus venia remittetur,itavt de cetero penitu[illegible]ncipiant absti
nere,& ita gradus suos in quibus inuenti fuerint sic retentēt,aut eis non liceat ad pe[illegible]ra conscēdere,
quibus tn̄ beneficio esse debet,quod hunc ipsum locum quē retinent nō amittunt,Si qui autē scisse
formam viuendi missam a siritio deteguntur,neq; statim cupiditates libidinis abiecisse,illi sunt mo
dis omnibus submouendi,quia post ammonitionem cognitam preponendam arbitrati sunt vo-
luptatem.

Capitulum secundum.

A ¶Et hoc quesitum est,quid de eis obseruari oporteat qui post baptismum omni tempore inconti-
nentie voluptatibus dediti in extremo fine vite sue penitentiam simul & reconciliationem commu-
nionis exposcūt,De his obseruatio prior durior,posterior interueniēte misericordia inclinatior est,nā
consuetudo prior tenuit,vt cōcederetur penitētia,sed cōmunio negaretur.Nam cum illis temporib⁹
crebre persecutiones essent,nec cōmunionis concessa facilitas homnes de reconciliatione securos non
reuocaret a lapsu,negata merito cōmunio est,concessa penitentia,ne totum penitus negaretur,& du
riorem esse remissionē fecit temporis ratio,sed postquā dominus noster pacem ecclesiis suis redde-
dit iam depulso terrore, cōmunionem dare obeuntibus placuit,& propter domini misericordiam,
quia viaticum profecturis,& ne nouatiani heretici negantis veniam,asperitatem,& duritiam subse
qui videamur. Tribuitur ergo cum penitentia extrema cōmunio,vt homines huiusmodi vel in su-
premis suis permittente saluatore nostro a perpetuo exitio vindicentur.

Capitulum tertium.

B ¶Quesitum etiam est super his qui post baptismū amministrauerunt,& aut tormenta sola exer-
cuerunt,aut etiam capitalem protulere sententiam,nichil de his legibus a maioribus definitum est.
Meminerant enim adeo potestates has fuisse concessas,& propter vindictam noxiorum gladium
fuisse permissum,& dei ministrum esse datum in huiusmodi vindicē.Quomodo ergo reprehen-
derent factū quod auctore deo viderent esse cōcessum? De his ergo ita vt hactenus seruatum est,sic
habeamus,ne aut disciplinam euertere,aut contra auctoritatem domini venire videamur.Ipsis autē
in ratione reddenda gesta sua omnia seruabuntur.

Capitulum quartum.

C ¶Illud desideratum est sciri,cur cōmunicantes viri cū adulteris vxoribus non cōueniant,cū econ
tra[illegible]etes in eōsortio adulterorū virorum manere videātur.Super hoc christiana religio adulterium
[illegible] sexu[illegible]ari ratione condēnat, sed viros suos mulieres nō facile de adulterio accusant, & non
habent [illegible]tentia peccata vindictam, viri autem liberius vxores adulteras apud sacerdotes deferre cō-
suuerunt,& ideo mulieribus prodito earum crimine cōmunio denegatur,virorum autem latente
cōmissō,non facile quisquā ex suspitionibus abstinetur,qui vtiq; submouebitur,si eius flagitium de-
tegatur,Cum ergo par causa sit,interdum probatione cessante vindicte ratio conquiescit.

Capitulum quintum,

D ¶Illud etiā scisitari voluisti an preces dictātibus liberum concedatur,vtiq; post baptismi regene-
rationem a principib⁹ poscere mortem alicuius vel sanguinem de reatu,quā rem principes nunquā
sine cognitione cōcedunt,sed ad iudices cōmissa ipsa vel crimina semper remittunt, vt cause cognite
vindicentur,que cū quesitori fuerint delegata,aut absolutio,aut dānatio pro negotii qualitate profer
tur,& dum legum auctoritas in improbos exercetur erit dictator numinis,

Capitulum sextum.

¶De his

Universidad de Deusto

¶De his etiam requisiuit dilectio tua, qui interueniente repudio alii se matrimonio copularunt, quos in vtraq; parte adulteros esse manifestum est. Qui vero vel vxore viuēte (quamuis diffortiatū videatur esse cōiugium) ad aliam copulam festinarunt, neq; possunt adulteri non videri, intantum vt etiam he persone quibus tales cōiuncti sunt, etiam ipse adulterium cōmisisse videantur secūdum illud quod legim⁹ in euangelio, qui dimiserit vxorem suam & duxerit aliam mechatur. Similiter & qui dimissam duxerit mechatur, & ideo tales omnes a cōmunione fidelium abstinendos. A

¶De parentibus autem aut de propinquis eorum, nichil tale statui potest nisi incentores illiciti cōsortii fuisse detegantur.

Capitulum septimum.

¶Qui vero libri recipiantur in canone sanctarum scripturarum breuis annex⁹ ostendit, Hec sunt ergo que desyderata moneri voce voluisti, Moysi libr. v. id est genesis, exodus, leuitic⁹, numeri, deuteronomium, necnon & iesunaue, & iudicum, & regnorum libri quattuor, simul & Ruth, prophetarū libri sedecim, Salomonis libri quinq;, Psalterium, Item hystoriarum Iob liber vnus, Hester vnus, Iudich vnus, Machabeorum duo, Esdre duo, Paralipomenon duo, Item noui testamenti euangeliorū libri quattuor, Pauli apostoli epistole quatuordecim, Epistole Iohannis quattuor, Epistole Petri due Epistola Iude, Epistola Iacobi, Actus apostolorum, Apocalipsis Iohānis, Cetera autem que sub nomine Mathie, siue Iacobi minoris, & sub nomine Petri, & Iohannis que a quodā leutio scripta sunt, vel sub nomine Andree, que a nexocharide & leonida philosophis, & sub noie Thome, & si qua sunt alia non solum aspicienda, verumetiam nouerit esse damnanda. Datum. x. kalend, Martii Stilicone & Antemio consulibus. B

¶ITEM EPISTOLA INNOCENTII AD FELICEM NVCERIANVM EPISCOPVM.

Capitulum primum.

i ¶Si quis volens partem sui corporis amputauerit clericus esse non potest, nolens autem potest.

ii ¶Quod digami ad clerum admitti non possunt.

iii ¶Qui de laicis ad clerum non debent promoueri.

iiii ¶Qui de laicis possunt clerici fieri, hic aperte concubina prohibetur.

v ¶De temporibus in clero immorandis.

¶EXPLICIVNT CAPITVLA.

INNOCENTIVS FELICI EPISCOPO NVCERIANO. Mirari nō possumus dilectionem tuā sequi instituta maiorum oiaq; que possunt aliquam recipere dubitationem ad nos quasi ad caput atq; ad apicem episcopatus referre, vt consulta videlicet sedes apostolica ex ipsis rebus dubiis certum aliquid faciendum pronunciet. Quod & nos libenter accipimus, & dilectionē tuam memorem canonū approbamus. Scripsisti ergo quod feruore fidei quo polles & amore sancte plebis, vel reparaueris ecclesias dei, vel nouas quasq; construxeris, sed in his quos clericos constituas nō habere, aliquos vero mutilos, aliquos digamos esse, ad quod stupuimus prudentem virum de his voluisse consulere que omnibus sunt certa ratione comperta. Ergo non quasi ignoranti dicimus, sed in aliis forsitā occupatos istud oblitos vos esse dicimus. C

Capitulum primum.

QVi igitur partem cuiuslibet digiti sibi ipse volens abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui vero casu aliquo contigit dum aut operi rustico curam impēdit, aut aliquid faciens se non spōte percussit, hos canones precipiunt, & clericos fieri, & si in clero fuerint reperti nō abiicit. In illis enim voluntas iudicata est, que sibi ausa fuerit ferrum iniicere, Quod scilicet & alii id facere dubitari non possit, in illis vero casus veniam meruit. D

Capitulum secundum.

¶De digamis autem nec cōsuli debuit quod manifesta lectio, sit apostoli, vnius vxoris virum ad sacerdotium siue ad clericatum admitti debere, & hanc ipsam tamen si virginem accepit. Nam ea que habuerit ante virum, licet defunctus sit, tamen si clerico postea fuerit copulata, clericus qui eam acce- E

Universidad de Deusto Biblioteca

perit esse non poterit,quia in lege cautum est,nō viduam,non abiectam habere posse coniugem sa-
cerdotem. Capitulum tertium.

A ¶De laicis vero religio tua consuluit, quos canones ordinare prohibeant,Certum est quidem, hoc
regulas ecclesiasticas cōtinere,sed non ita definitum est,vt de omnibus sit laicis constitutū. Neq; eni
clerici nasci, & nō fieri possunt,sed designata sunt genera,de quib⁹ ad clericatum peruenire nō pnt
id est si quis fidelis militauerit,si quis fidelis cās egerit, hoc est postulauerit,si qs fidelis administraue
rit. De curialibus autem manifesta ratio est,quoniā & si inueniantur huiusmodi viri qui debeant de
rici fieri,tamen quoniā sepius ad curiā repetuntur , cauendum ab his est propter tribulationem que
sepe de his ecclesie prouenit.

Capitulum quartum.

B ¶Laici vero qui habentes vxores baptizati sunt,ac si se instituerunt,vt opinio eorum in nullo vacil-
let,vt aut clericis iuncti sint,aut monasteriis ex quo baptizati sint heserint,& si nō concubinam , non
pellicem nouerint,si in omnibus operibus vigilauerint,non prohibentur huiusmodi ad clericat⁹ sor
tem assumi. Capitulum quintum.

C ¶Ita sanevt in eos tempora a maioribus constituta seruentur,nec cito quilibet lector,cito accolitus,ci
to diaconus,cito sacerdos fiat,quia in minoribus officiis si diu perdurent,& vita eorum pariter & ob
sequia cōprobantur, vt ad sacerdotiū posthac emensis stipendiorum meritis veniant ,nec preripiant
quodvita probata meretur accipere. Quoniam ergo certa diffinitione monstratū est qui debeāt ad
mitti quive reprobari ex his oibus quos videt dignatio tua nō posse reprobari, eligere debebis quos
clericos facias. Si enim nullam gratiā hominibus aut beneficium prestare velim⁹ tales inuenire pos-
sumus,de quorum assumptione nec incurrere nec erubescere valeamus.

¶DE HIS QVI IN PRESBYTERIO FILIOS GENVERVNT vt ab officio remoueantur.

D INnocentius Maximo,& Seuero episcopis per Britios,Ecclesiasticorum canonum norma nulli eē
debet incognita sacerdoti,qua nesciri hec a pontifice satis est indecorum,maxime cum a laicis reli
giosis vitis sciatur & custodienda esse ducatur. Nuper quidem Maximilianus filius noster agens in
rebus huiusmodi qualem querelam detulerit,libelli eius series annexa declarat.

E ¶Qui zelo fidei & discipline duct⁹ nō patitur ecclesiā pollui ab indignis p̄sbyteris, quos in pbtio
filios asserit procreasse. Quod non licere exponerem nisi nossem vestram prudentiā legis totius ha-
bere notitiam. Et ideo fratres charissimi libelli qui subiectus est tenore perspecto,eos qui talia per-
petrasse dicuntur iubebitis in medio collocari,discussisq; obiectionibus que ipsis pbris impingūtur,
si conuicti fuerint a sacerdotali remoueantur officio,quia qui sancti non sunt sancta tractare nō pos-
sunt,atq; alieni efficiantur a ministerio quod viuendo illicite polluerunt . Miramur hec eorum dissi
mulare ep̄os vt aut cōniuere,aut nescire esse illicita iudicentur.

¶QVOD PENITENTIVM NVLLVS AD CLERVM POSSIT ADMITTI.

F INnocentius Agapito,Macedonio,& Mauriano episcopis apulis. Multa in prouincia con
tra canones ecclesiasticos, decretaq; maiorum vsurpari a plurimis & relationes diuersorum
& suggestiones fidissime retulerunt,que quidē possent facile resecari , si ep̄i in his nō inueni
rētur auctores. Qui dū aut amicis aut obsequētibus gratiā p̄stare nitūtur,religionē violāt,ordinesq;
corrumpūt, ac sic euenit vt indigni quiq; honores suscipiant ecclesiasticos,& admittantur ad clerum,
qui nec inter laicos quidam dignū locum habere mererētur,sicuti in nunc dato nobis libello mōstra-
tum est,modestum quendā multis criminibus inuolutū,ꝓpter que etiā pniam egisse dicitur nō so-
lum clericū effectū quod nō licet,verum etiam ad ep̄atus apicem eum tradere,cum canones apud ni
ceam cōstituti penitētes etiam ab infimis officiis clericorū excludant. Et ideo fratres charissimi p̄spe-
cto tenore libelli eum iubete presentari,ac si vere constiterit talē qualem libellus affirmat , non solū ab
ambitione,sed etiam a clericatus remoueatur officio.

¶DE BVBALIO, ET TAVRIANO, DAMNATIS A PROVINCIALI-bus ep̄is.quorum sententiam sedes apostolica retractatione curauit.

Universidad de Deusto

INNOCENTIVS RVFO, GERONTIO, SOFRONIO, FLAVIA no, Macedonio, Prosdotio, & Oristeo episcopis per macedoniam constitutis, Mo ra coepiscoporum nostrorũ Maximiani & Eumenii, vel potius importunitas tẽ poris fecit, vt vos iteraretis de Bubalio & Tauriano querimoniam, & nos iterum in homines perditissimos insurgeremus, sed vt possum paucioribus verbis tanto rum malorũ imitabor cõpendium, & strictim que in volumine litterarũ nostrarũ conspexerim retractabo. Graue nõ oportuit videri piissimis mentibus vestris cu iuscũq; retractari iudicium, quia veritas exagitata sepius magis splẽdescit in luce, & pernities reuo cata in iudicium grauius & sine penitentia cõdemnatur. Nam fructus diuinus est iustitiam sepius recenseri fratres charissimi, verum illud video mouisse animos vestros, quod in multis Bubalius se pe fallaciis deprehensus obiecerit exemplaria sectarum quasi a nobis litteratum, cum pro consuetudi ne hominis nichil quod perferret iam fide dignissimum videretur. Sed sileatur omne iam de tali ne gotio murmur, & conuicti diaboli ipsi anhelitus comprimantur. Subiunximus autem his priores litteras, quas per memoratos episcopos miseramus, quibus ita plenaria sensuum nostrorum senten tia designata est, vt dum relegeritis nichil ambiguũ, nichil requirendũ in hac causa de cetero repeta tis. Hãc autem paginulã nostram sollicitius credentibus sibi episcopis relegendã mittite, vt sciant ple nissime quid sit de Bubalio & Tauriano ceterisq; pronunciatum, vt seruent qui digni admonitione sunt cauere a talibus, ne talibus socientur. A

¶DE INVASIONE PAROCHIE ALTERIVS.

INnocentius Florentio epo tiburtinẽsi. Nõ semel sed aliquotiens clamat scriptura diuina trãsferri non oportere terminos a patribus institutos, quia nefas est si quod alter semper possederit, alter in uadat, quod tuam bonitatem frater & coepiscopus noster Vrsus asserit perpetrasse. Nam momenta nam siue Feliciensem parochiam ad suam diocesim a maioribus pertinentem inuasisse te, atq; illic di uina celebrasse mysteria eodem ac nesciente, non sine dolore conquestus est. Q uod si verum est, non leuiter te incurrisse cognoscas. Vnde si declarare cupis tante vsurpationis inuidiam, nostris litteris ad monitũ te conuenit abstinere. Certe si aliquid tibi credis iustitie suffragari integris oibus & in pristi no statu manentibus post dies venerabiles pasche adesse debebis, vt memorati possis intentionib? respondere, partibusq; in medio collocatis quid antiquitas, aut veritas habeat inquiramus. B

¶DE EO CVIVS DE CAPTIVITATE REVERSA EST VXOR vt eam recipiat, altera quam duxerat repudiata.

INnocentius probo. Coturbatio procelle barbarice facultati legis intulit casum. Nam bene cõsti tuto matrimonio inter Fortunium & Vrsam captiuitatis incursus fecerat neuũ, nisi sancta reli gionis statuta prouiderent. Cum enim in captiuitate predicta Vrsa mulier teneretur, aliud coniugi um cum restituta Fortunius memoratus iniisse cognoscitur, Sed fauore domini reuersa Vrsa adiit. Et nullo diffitente vxorem se memorati esse perdocuit. Q ua de re domine fili merito illustris statuim? fide catholica suffragante illud esse coniugium quod primitus erat gratia diuina fundatum, conuen tumq; secunde mulieris priore superstite, nec diuortio eiecte nullo pacto posse esse legitimum. C

¶EPISTOLA FAMILIARIS AD SANCTOS DEI SACERDOTES Aurelium carthaginensem, & Augustinum yponensem.

GNnocẽtius Aurelio, & Augustino episcopis. Acceptissimi michi germani cõpbri illo recur sus vacuus officio nostro esse nõ debuit, per charos enim salutare charissimos naturale quo dammodo nobis videtur & consequens. Gaudere igitur in domino vestram germanitatẽ amantissimi cupimus, & pro nobis paria ad dominum vota rependere precamur, quia (vt bene no stis) communibus alternis plus agimus orationibus quam singularibus aut priuatis. D

¶Explicit epistola.

Universidad de Deusto Biblioteca

DE RATIONE PASCHALI AD EVNDEM AVRELIVM.

A INnocentius Aurelio, Charitatis nostre officium nullo interuallo, dirimitur, etiam si charta nullos apices ferat, viuit enim spiritualis gratia alternis in cordibus, & amorem nostrum cōfouet sacerdotalis ipsa societas, Cur ergo indignum est vnitatem ecclesie custodiri? Idemq; omnes pariter & sentiamus & pronunciemus frater charissime, Has ergo litteras de ratione paschali alterius dico futuri anni prescripsi. Nam cum ante diem vndecimū Kalendarum aprilium plene luna .xvi. colligatur Nam quippiā minus est, itemq; cum diem ante .iiii. kalend. earūdem veniat .xxiii. estimaui .xi. kalendarum memoratarū die festa paschalia celebranda, quoniam vigesima tertia luna nullum pascha vnq; ante hoc pascha factum esse cognoscimus, Sentētie mee exposui atq; edixi tenorem. Iam prudentie tue erit consors michi frater cum vnanimis consacerdotibus nostris, hanc ipsam rem in synodo religiosissima retractare, vt si nichil dispositioni nostre insultat, nobis plenissime aperteq; rescribas quo deliberatam paschalem diem iam litteris ante (vt moris est) reseruandam suo tempore rescribamus. Compresbyterum autem archidiaconum quāuis nouerim quod libentissime ac more suscipias cōsueto, tamen ex abundanti postulo vt eum inter tuos habere digneris.

VT NVLLVS CONTRA ORDINATIONEM CANONVM FIAT EPISCOPVS

B DILECTISSIMO FRATRI AVRELIO INNOCENTIVS. Qua indignitate, qua molestia male tractetur ecclesia p̄cipue que episcopus legam vel audiam, & tua fraternitas bene nouit, & ego tam idonea tanto dolori verba inuenire non possum, dū facile imponūtur manus, dum negligentius summus sacerdos eligitur. Ecce facta est querela publica que fecit semper vt cōmunis omnibus tremēda sit reuerentia. Sic clerici ecclesiasticorum dogmatū nutriti vel honorati intra altaria christi respuuntur, sic pretereūtes promouentur, quasi nefas sit ad primatum per ordinem peruenire. Nam cum inuoluti mūdanis nexibus, actibus vel moribus abrupte ascisciūtur ad tanti collegium sacerdotii, & illi videntur contemni, de quib⁹ oportuerat eligi, & isti male intromitti, qui preter ordinem irrumpūt, potiusquā eliguntur. Quam enim miserum est eum magistrum fieri, qui nunquam discipulus fuit? eum summum fieri sacerdotem qui nunquā in illo gradu obsecutus fuerit sacerdotii? Relege prefectorum litteras, & vide que falso vel p̄ certo sublimium potestatum annotentur scriptis, p̄didimus p̄fecto nos ipsi, nos inquam sanctimonie reuerentiā, qui quasi vilissimū aliquid summos efficim⁹ sacerdotes, vt iam incipiat quasi noxiū aliquid publicis interlocutionib⁹ cōdēnari. Frater charissime hec velim cūcta recitanda p omnes africanas ecclias scripta dirigas, & istis connectas quas adiūximus lr̄as prefectorū, vt consilium de his que inique laudātur iudiciūq; si quid tale p̄bari poterit fiat, vt preterita mala si doceantur admissa digna seueritate coerceantur, & de cetero caueatur ne ecclesie sanctitas per nostram fatigata negligentiam perdat priuilegia, que est per viros venerabiles consecuta, deus te incolumē custodiat. Data .iiii. nonas iunii, Iulio .iiii. & palladio .iiii. consulibus.

AD IVLIANAM NOBILEM FEMINAM.

C SIngulare membrum ecclesie tue religionis amplitudinem existere, & a nobis reuerētissime colisti est oīb⁹ manifestū. in ipo enim apice nobilitatis multo nobiliorē ecclesie deuotionē impēdis, & magis leta christi agnitione preceptis eius obtemperas, & in fide potius exultas quā tanti generis flore iactaris. Summe virtutis est vicissē gloriam carnis, & magna est xp̄i gratia nobilitatē moribus superasse, dna filia merito illustris. Certa igitur existens dilectissima hui⁹ vite quecūq; sunt spatia, eternis diuinisq; officiis illustrare cōtende, vt q insignē te p̄stitit reddat sibi per secula clariorem.

DE ANTIOCHENA ECCLESIA.

D INnocentius Bonefacio pb̄ro, Ecclesia Antiochena quā priusq; ad vrbem perueniret Romam beatus apostolus Petrus sua presentia illustrauit velut germana ecclesie Romane diu se ab eadem alienam esse non passa est. Nam missis legatis ita pacem postulauit & meruit, vt euagrianos suis ordinibus ac locis intemerata ordinatione quā acceperāt a memorato susciperent, & Iohānis sancte memorie, vel clericos, vel laicos in vnum colligeret atq; congregaret, promittens ipsius ciuitatis episcopus frater meus Alexander etiam si quis forte vel a nobis, vel aliunde posterioris ordinationis ad eosdem venerit se sine controuersia recepturū, ac nomē ep̄i memorati inter quiescētes ep̄os recitaturū.

Cui rei

Universidad de Deusto

Cui rei nos noueris tradidisse manus Frater carissime,& eos in nostra viscera recepisse, ne diu membra que requisierāt sanitatē abvnitate corporis haberētur aliena, omnia vero que per ordinē gesta sunt filius me⁹ diacon⁹ Paul⁹ harū scilicet portitor litterarū dilectioni vestre poterit enarrare,vt et gaudiū cōmune nobiscum habeas, & eos informes qui pro attici partibus interuenire consueuerunt.

¶AD ALEXANDRVM ANTIOCHENVM EPISCOPVM DE PACE.

INNOCENTIVS ALEXANDRO EPICOPO, QVAM GRAta mihi quam pia, quam necessaria legatio a tua sanctitate frater charissime ad nos directa fuerit,gestorum ipsorum replicatione cognosces, Voluit enim cōpresbyter noster Cassianus hanc amiciciarum nostrarum paginulam per cōpresbyterū vestrum Paulū Nicolaum diaconum & Petrum subdiaconum filios nostros quasi primicias pacis nostre conscribi. Saluto itaq; & tuā mihi in christo germanitatem,& omnem illam que tecum bene sentit ecclesiam,noscq; vt facitis & alloquamini peto crebrius litteris,& frequentius de vestra salute letificetis,dabit enim vt confido dominus totius nos ꝑteriti temporis dispendia amātissimo literarū colloquio recompensare. A

¶DE ATTICO EPISCOPO CONSTANTINOPOLITANO.

INNOCENTIVS MAXIMIANO EPISCOPO, MIRAMVR PRVDENtiam tuam scripta ad Atticum episcopum constantinopolitane Vrbis a nobis & prosecutione propria & dato libello qui subter annexus est postulare,a quo nec missas vllas saltem epistolas ad vos vel ad vestram synodum vtiq; ꝑtulisti. Idq; non petenti tribuendum estimes,quod vides deprecantibus discussa ratione concessum,Cōmunio enim suspensa restituitur demonstranti causas quib⁹ id acciderat iam esse detersas, & profitenti cōditiones pacis impletas,Quod neq; apud vos,neq; apud nos(vt predixi) Atticus missis aliquib⁹ suorum vel dicere voluit vel demōstrare completum, quēadmodū Anthiochene ecclesie frater & coepiscopus noster Alexander dignale gatione & prosecutus est & probauit,Quibus sigillatim omnibus vtiq; interesse dignatus cognouisti quemadmodū sigillatim omnia scriptorū nostrorū anteriorū hac de causa beatissimi Ioannis quōdam episcopi nostri discussierim, vt que illi in omnibus satis euidenter ostenderint vniuersa que apud anthiochiam fieri debuerint fuisse completa. Quorum amplexati pacem vtiq; fidem fecimus, & magno tramite omnib⁹ eandem quam prestolaris ostendimus,si modo que discussa sunt,atq; cōpleta,etiam ipsi pro suo loco fecisse uel complesse aliquando monstrauerint,cōmunionēq; vt isti legatione solemniter destinata sibi rogauerit redhiberi. Expectamus ergo & professionē memorati de cōpletis omnibus conditionibus quas diuersis temporibus prediximus, & petitionē cōmunionis,vt recte & petenti & probanti se eandem mereri reddamus frater carissime. Nam de omnibus plenissimas ad sanctam nostrorum fratrū synodum dudum litteras percepisti. B

¶ITEM AD ALEXANDRVM ANTIOCHENVM EPISCOPVM DE PACE.

APOSTOLICI FAVORIS GRATIA MAGNO PACIS VSque ad nos decore resplenduit,tantumq; lucis gaudiorumq; infulsit fidelibus, vt dicentes deo maximas laudes maiores debere nos fateamur,plusq; a deo iocundati sumus, quod discussis omnibus lateribus actionū tue fraternitatis, ita totum pietate ac patientia gestum cognouimus,vt in omnibus dñm laudaremus, successumq; ipsum ideo prestitum tuis laboribus videamus, quod tota virtute pacis amator existens eam requisitam iueneris,& repertam summa charitate tenueris, Cum erga oēs tū precipue circa illos qui quondam Paulini atq; Euagrii episcoporū censiti fuerant nomine habeā summam votorum meorum, quod antiqui neui purgatio tuis tēporibus tuisq; meritis prorogatur,Quorūetiā illos eiusdem nois qui in Italia meritū clericatus acceperāt censui bono quietis gratiā retinere susceptam, Et quia noster compresbyter Cassianus gratum duxit tue fore dignationi si meo consilio in ciuitate vestra clericatus ordinem ducere cēseantur, statui pro- C

Universidad de Deusto Biblioteca

pter beniuolentiam tuam promissaq; memorati, vt inter ceteros sacerdotes ministrosq; qui in ciuitate sũt annumerẽtur frater carissime libeter. Preterea de episcopis helpidio atq; papo cognoui quod sine questione suas ecclesias recuperauerint, & multum in gestis vt subscripta testantur sollicitus inquisiui, vtrum in omnibus esset conditionibus satisfactũ in causa beati & vere deo digni sacerdotis Iohannis. Et cum per singula assertio legatorum ex voto completa esse fateretur, gratias agens deo cõmunionẽ ecclesie vestre ita recepi, vt pre me feram apostolice sedis condiscipulos primos dedisse ceteris viam pacis, in qua firmos vos nosq; domini christi ita benignitas ãplexabitur atq; cõmuniet, vt nullo decetero titillamento, vel leui cuiusq; contentionis pudore pulsentur. Scripta autem Attici ep̃i quoniã cum vestris sunt porrecta suscepimus, ne per vestrã iniuriã ille qui olim a nobis suspensus fuerat repudiaretut, & tamen satis abunde que in actis statuimus, sicut dignanter relegere procurabis, qd in eiꝰ persona debeat custodiri, vt si per oia vestris consiliis actibusq; tam sanctis se rogauerit esse cõmunem prestentur seni fauore vestro nostroq; iudicio communionis atq; litterarum a nobis gratia prorogata. Subscripserunt episcopi. xx. Italie. xxiiii.

¶ ITEM EPISTOLA EIVSDEM AD ALEXANDRVM EPISCOPVM

i ¶ Quod prima sedes beati Petri apud antiochiam esse memoretur.

ii ¶ Qd nõ oportet secũdũ cõstituta iperatorum duos esse metropolis episcopos

iii ¶ Quod arrianorum clerici nõ sunt recipiendi in suis officis, quamuis eorum baptismum qui catholicus constat confirmet ecclia.

Capitulum primum.

A ANnocẽtius alexandro episcopo, Et onus & honor nobis a tua fraternitate ipositus necessarii tractatus causas induxit, quo litteris vel cõmonitorio vestro vt dat sancti spiritus gratia respondere potimus. Reuoluentes itaq; auctoritatem nicene synodi que vnã omnium per orbem terrarum explicat mentem sacerdotum, que censuit de antiochena ecclesia cunctis fidelibus ne dixerim sacerdotibus esse necessarium custodire, que super diocesim suam predictam ecclesiam non super aliquam prouinciam recognoscimus costitutam Vnde aduertimus non tã p̃ciuitatis magnificentiã hoc eidem attributum quam quod prima primi Apostoli sedes esse monstratur vbi & nomen accepit religio christiana & que conuentum apostolorũ apud se fieri celeberrimum meruit, queq; vrbis Rome sedi non cederet, nisi quod illa in transitu meruit. Ista suscepto apud se consummatoque gauderet. Itaq; arbitramur frater carissime, vt sicut metropolitanos auctoritate ordinas singulari, sic & ceteros non sine permissu conscientiaq; tua sinas episcopos procreari. In quibus hunc modũ recte seruabis, vt longe positos literis datis ordinari censeas ab his qui nunc eos suo tantũ ordinant arbitratu, vicinos autem si estimas ad manus impositionem tue gratie statuas peruenire. Quorum enim te maxima expectat cura, precipue tuum debent mereri iudicium.

Capitulum secundum.

B ¶ Nam quod scisciteris vtrum diuisis imperiali iudicio prouinciis, vt due metropoles fiant, si duo metropolitani ep̃i debent nominari non vere visum est ad mobilitatem necessitatum mundanarum dei ecclesiam cõmutari, honoresq; aut diuisiones perpeti, quas pro suis causis faciendis duxerit imperator. Ergo secundum pristinum prouinciarũ morẽ metropolitanos episcopos conuenit nominari. Ciprios sane asseris olim arriane impietatis potentia fatigatos non tenuisse nicenos canones in ordinandis sibi episcopis, & vsq; adhuc habere presumptũ, vt suo arbitratu ordinent neminem cõsulentes. Quo circa persuademus eis, vt curent iuxta canonum fidem catholicam sapere, atq; vnũ cum ceteris sentire prouinciis, vt appareat sancti spiritus gratia, ipsos quoq; vt oẽs ecclesias gubernari.

Capitulum tertium.

D ¶ Arrianos p̃terea ceterosq; huiusmodi pestes qui eorũ laicos cõuersos ad dñm sub imagine penitẽtie ac sancti spiritꝰ sanctificatione per manus impositionẽ suscepimus, non videtur clericos eorum cũ sacerdotii aut ministerii cuiuspiam suscipi debere dignitate, quoniam quibus solum baptisma ratum esse permittimus, quod vtiq; in noie patris, & filii, & spiritus sancti perficitur, nec spiritum sanctũ eos habere ex illo baptismate, illisq; mysteriis arbitramur quoniã cũ a catholica fide eorum auctores discederent, perfectionem spiritus quẽ acceperant amiserunt. Nam nec dare eiꝰ plenitudinem possunt, que maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis sue perfidiam potius quam per fidem di-

xerim

Universidad de Deusto

xerim perdiderunt. Quomodo fieri potest, vt eorum prophanos sacerdotes dignos Christi honoribus arbitremur, quorum laicos imperfectos, vt dixi ad sancti spiritus precipiendam gratiam cum penitentie imagine recipiamus? Grauitas itaq; tua hec ad noticiam coepiscoporum, vel per synodum si potest, vel per eorum recitationem faciat peruenire, vt ea ipse tam necessario perunctatus es, & nos tam elimate respondimus communi omnium consensu studioq; seruentur.

AD ATTICVM BEROE EPISCOPVM DE SANCTO IOHANNE CONSTANTINOPOLITANO EPISCOPO.

GGAVDERE LITTERIS FRATERNITATEM TVAM DE receptis Paulini, vel Euagrii episcoporum clericis, populisq;, & de restitutis helpidio atq; papo coepiscopis pertesum, & vel sero recepte pacis gratiā refouere post posita omni contemptione peruidimus. Vnde has ad prestantissimum fratrem, & coepiscopum nostrum Alexandrum reddendas tue transmisimus vnanimitati, videlicet, vt si omnes inimicitie, omnis emulatio, tam de nomine sancti Iohannis mirandi episcopi, quam de omnibus eiusdem communionis participibus a tua animositate discessit, has nostre societatis recipias litteras frater carissime, modo vt omnia que his rectis firmata sūt apd mediatorem nostrum amabilem Alexandrum, ore proprio vt communicantem conuenit fatearis, vt enim nobis hec vnanimitatis caritatisq; causa venerabilis est sic inheret sollicita, ne quid obliquum, aut subdiscutiuum esse in quoquam residere cognoscatur. A

ITEM EPISTOLA INNOCENTII PAPE AD LAVRENTIVM SYMENSEN EPISCOPVM.

De bonosiacis quod iudeis sint comparandi. Capitulum. i.
De suscipiēdis clericis quos bonosus anteq̄ dānaretur ordinasse cognoscitur. Capitulum. ii.

Capitulum primum.

Innocentius Laurentio episcopo Symensi. Diu mirati sumus dilectiōis tue litteris lectis hereticos sotinivenena sectātes in territorio dilectiōis tue nō solū esse, sed publice sibi cōuenticula in aliquorum possessiōibus p̄parare, cū de toto pene ob orbe nusquā tā multi quā apud vos delegerit habitare, quorū doctrine netarie auctor marcus ducū de vrbe pulsus temeritatis tāta ductꝰē audacia, vt primū sibi inter eos vēdicet locū. Sed ne vlteriꝰ debacchādi habeāt facultatē, & aias simpliciū, ac rusticanorū secū in gehēnā cui destinati sunt trahāt actū est aduersus eos a deffensoribus ecclie nīe quo eos possint expellere, vt q xp̄m deū ex p̄ris substātia an̄ scla negāt genitū hi cū iudeis qui eius deitatē negauerunt, & nūc vsq; negāt, participiū habeāt dānatiōis. Tuū est frater carissime que p̄cepta sunt nō segniꝰ agere, ne plebē tibi creditam dissimulatione perdas, & incipias deo de perditis reddere rationem. B

Capitulum secundum.

Innocētiꝰ martiano ep̄o naisitano. Supiori tpe si tū recte recordor meminī me tā ad dilectionē tuam quā ad fratres, & coep̄os nr̄os Rufum, & ceteros hmōi lr̄as de clericis naisensibꝰ trāsmisisse, his vez q se ante dānationē bonosi asserebāt ab ecde tā pb̄ros quā diaconos ordinatos, vt si relicto atq; dānato eiꝰ errore vellēt ecclie copulari libēter recipere, ne forte q eēnt digni recuperāde salutis i eodē errore deperirēt, verū nūc in Rauēnati vrbe michi cōstituto ꝓpter Romāi ppli necessitates creberrimas germaniū q asserit se esse pb̄rm atq; lupentinū q se diaconū dicit multorū taliū q̄si legatiōe suscepta p̄cefussa dolores ꝓprios exprimere gestiuerūt, asserētes siquidē ecclias in dilectiōis tue cōstitutas parochiis retinere, sed tuā cōmunionē nō potuisse mereri vez ea rōne, quia rusticius qdē noie iterata ordinatione pb̄riū suscepisset, & nō leui ipedimēto fit dū aut illi dolēt hmōi hoiem in ecclia retiere, aut ille si peccare debere in alios arbitretur quēadmodum in se agnoscit esse peccatum. Et quāuis de eadem re plenius littere mee contineant quas superius memorauī, tamen nunc etiam admonendam duximus fraternitatem tuam, vt si vere constat aliquos āte damnationem bonosi ab eodem ordinatos postea voluisse, vel nunc velle reuerti eos recipiendos esse censemus, maxime cum memorati asserant se in tantū C

Universidad de Deusto Biblioteca

anteriori tempore ordinatos, vt sancte recordationis virum Cornelium episcopum Syrimensis vrbis, nec non & fratrem nostrum nicetam aliosq; nonnullos fuisse presentes, cum honoribus quos se habere commemorant augerentur, vnde frater carissime, si eorum assertio fidem recipit veri, suscipiendos esse ambigere non debes, quos tandiu ecclesias sibi creditas passus es retinere.

¶ITEM EPISTOLA EIVSDEM AD EPISCOPOS MACEDONIE.

i ¶Vt si sacerdos vel quilibet ex clero viduam vxorem duxerit, vel eiectam, suum perdat officium.

ii ¶Vt si quis cathecumin⁹ habuerit vxorem, & defuncta ea post baptismum acceperit alteram, clericus esse non possit.

iii ¶Quod non admittãtur clerici ab hereticis ordinati.

iiii ¶Quod in ordinationibus criminave l vitia non bene credantur auferri.

v ¶Quod hi qui a bonoso heretico ordinati sunt ꝓpterea sint recepti, ne scandalum remaneret ecclesie.

vi ¶Quod in ecclesia peccatũ populi multum soleat remanere.

vii ¶Quod surreptum fuerit apostolice sedi, & suam in melius sententiam cõmutarit, quando dãnationẽ sotini rescidit.

¶Expliciunt capitula.

A

Nnocẽtius Rufo, & Eusebio, & ceteris epis Macedonibus & diaconis in dño salutẽ. Magna nie gratulatio habuit cũ post discrimina toti⁹ (vt ita dixeri) mundi vitalis archidiaconus vestrarum portitor litterarum ex illis partibus ad nos vsque directus aduenit, quem cum vidissemus illico vt oportebat percunctati de vestro statu sumus, verum vbi reperimus vos ex sentẽtia degere deo nostro vberes gratias retulimus qd vos famulos suos suis altaribus seruientes, & in adutsis tuetur, & in prosperis gubernare dignatur. Qui cũ tradidisset epl'as eas ꝓcepi illico recenseri, in quibus multa posita esse peruidi, que stuporẽ mẽtibus nris indicerẽt, faceretq; nos non modicũ dubitare, vtrũ aliter putarem⁹ an ita illa essent posita quẽadmodũ ꝓsonabãt. Que cum sepius repeti fecissem aduerti sedi aplice fieri iniuriã ad quã relatio q̃si ad caput ecclíarũ missa curebat, cuius adhuc in ambiguũ sentẽtia duceretur. Vnde de quibus iamdudum scripsisse me memini nunc iterare formam augmentis euidentioribus gemina percunctatio vestra compellit.

Capitulum primum.

B ¶Eos qui viduas accepisse suggerũtur vxores, nõ solũ clericos effectos agnoui, verũ etiã vsq; ad infulas summi sacerdotii pueniſse, quod cõtra legis esse ꝓcepta nullus ignorat. Nã cũ moyses legislator dimitet, sacerdos vxorẽ virginẽ accipiat, ac ne i hoc ꝓcepto aliqd putaret ãbiguũ, addidit nõ viduã, neq; eiectã, cõtra qd ꝓceptũ diuia auctoritate subnixũ nulla deẽsio mãdati alteri⁹ oppõit, nisi cõsuetudo vra. Que vt ipi fatemini ex ignorãtia (vt verecũdi⁹ dicã) nõ ex aplica traditiõe, & rõne integra statuta ẽ. Nos aũt oẽs q ꝓoriẽtẽ occidẽtẽq; ecclias regim⁹ nouerit vra dilectio hec pẽit⁹ nõ admittere, nec ad vltimũ ecclíastici ordis locũ tales assumere, & si repti fuerint submouere.

Capitulum secundum.

C ¶Deide põit nõ dici oportere digamũ eũ q cathecũin⁹ habuerit atq; amiserit vxorẽ, si p⁹ baptismũ fuerit aliã sortit⁹, eãq; primã videri q̃ nouo hoi copulata sit, qa illd cõiugiũ p⁹ baptismi sacm cũ ceteris criminib⁹ sit ablutũ. Q d cũ de vna vtiq; dr, certe si tres habuerit i vetere posit⁹ hoie vxor erit ei⁹ q̃ post baptismũ q̃rta ẽ, sic iterp̃tãtib⁹ pria virgis eq̃ nomẽ accipiat q̃ q̃rto ducta ẽ loco. Quis oro istud nõ videat cõtra apli eẽ ꝓceptũ q ait, vni⁹ vxoris virũ opꝫ fieri sacerdotẽ? Sꝫ obiicit qd i baptismo totũ quod in vetere hoie gestũ ẽ sit lotũ, dicite mihi cũ pace vra loquor, crimia tãtũ dimittũt i baptismo an & alia q̃ scdm dni ꝓcepta, ac dei istituta cõplet, vxorẽ ducere crimẽ est, an nõ est crimẽ? Si crimẽ est, ergo (ꝓfata venia dixeri) erit auctor in culpa q vt crimina cõmitteretur i padiso cũ ipe eos iũgeret bñdixit. Si vero nõ ẽ crimẽ, qa qd de⁹ iũxit nefas sit crimẽ appellari, & Salomon addidit, eteni a deo ꝓparat viro vxor. Quõ credit iter crimia eẽ dimissum qd auctore deo legit cõsummatũ? qd de taliũ filiis pcensetur? Nunquid nõ erũt admittẽdi in hereditatis cõsortio, quia ex ea suscepti sunt fuit, que añ baptismũ vxor? Erũtq; appellãdi vel naturales vel spurii, quia nõ esse legitimũ matrimoniũ, nisi illud vt vobis videtur qd post baptismũ assumit. Ipse dns cũ interrogaret a iudeis, si liceret dimittere vxorẽ, atq; exponeret fieri nõ debere, addidit, qd ergo de⁹ iũxit hõ nõ sepet. Ac ne de his locut⁹ esse credat que post

baptismũ

Universidad de Deusto

baptismum sortiuntur,meminerint hoc & a iudeis interrogatū,& iudeis esse respōsum, quero & sol/
licitus quero,si vna eadēq; sit vxor ei⁹ q aī cathecumin⁹ susceperit,post ea sit fidelis,filiosq; ex ea cū es/
set cathecuminus susceperit,ac postea alios cū fidelis, vtrū sint appellādi fres, an nō habeāt postea de/
fūcto pre heredes sed'e hereditatis cōsortiū,qb⁹ filiorū nemē regeneratio spūal' credit abstulisse. Q d
eū ita sentire atq; iudicare absurdū est,que rō ē hoc malū defendi,& vacua magis opiniōe iactari,quā
aliq; auctoritate roborari,cū nō possit inter pctā deputari quod lex pcepit,& de⁹ iūxit, & lex iunxit?
Nunqd si qs cathecuminus virtutibus studuerit,hūilitatē secutus fuerit, patiētiā tenuerit, elemosinas
fecerit,morti destinatos qualibet rōne eripuerit,adulteria exhorruerit,castitatē tenuerit,quero si hec cū
fuerit factus fidelis amittit,qa p baptismū totū qd vetus hō gesserat putatur auferri? Aspiciamus gē
tilē hoiem Corneliū cōronib⁹ atq; elemosinis p reuelatiōem angelū petrūq; ipm vidisse. Nūqd per ba
ptismū hec illi ablata sūt ,ppter que ei baptism⁹ videtur cōcess⁹? Si ita creditur michi credite nō modi
cū erratur,qa qcqd bn gestū fuerit,& sed'm pcepta legalia custoditū nō pt faciētibus deperire. Nuptia
rū ergo copula qa dei mādato perficitur nō pt dici peccatū. Et si peccatū nō est qa solui inter pctā ci/
no nō debet, eritq; integrū estiare aboleri nō posse prioris nomen vxoris,cū nō dimissum sit p pec/
cato,qa ex dei sit volūtate cōpletum. Capitulum tertium.

¶Ventū est ad tertiā questionē que p sui difficultate longiorē exigit disputationē,cū nos dicam⁹ ab A
hereticis ordinatos,vulnerum per illā manus impositionē habere caput. Vbi vulnus infixū est,medici
na est adhibenda que possit recipere sanitatem. Q ue sanitas post vulnus secuta sine cicatrice esse nō
poterit,atq; vbi penitentie remediū necessariū est,illic ordinatiōis honorē locū nō posse habere. Nam
si vt legitur quod tetigerit immundus imūdū erit , quomodo ei tribuetur quod mundicia ac puritas
cōsueuit accipere? Sed ecōtrario asseritur eū q honorē amisit honorem dare nō posse, nec illū aliquid
accepisse,quia nichil in dāte erat quod ille posset accipere,acquiescimus & verū est certe quod qui non
habuit dare nō potuit . Dānationē vtiq; quā habuit per prauā manus ipositionē dedit,& qui parti/
ceps effectus est damnato quomodo debeat honorem accipere inuenire non possum.

Capitulum quartum.

¶At dicitur vera ac iusta legitimi sacerdotis benedictio auferre oē vitiū qd a vicioso fuerat iniectū B
Ergo si ita est applicētur ad ordines sacrilegi,adulteri,atq; oim criminū rei,quia benedictiōe ordina/
tionis crimina,vel vitia putātur auferri,null⁹ sit penitētie locus,quia id pōt prestare ordinatio quod lō
ga satisfactio pstare consueuit . Sed nostre lex ecclie est venientibus ab hereticis qui trī illic baptizati
sunt per manus impositionē laicam tantum tribuere cōmunionem,nec ex his aliquē in clericatus ho/
norem vel exiguum subrogare. ¶Capitulum quintum.

¶At vero hi q a catholica fide ad heresim trālierūt quos nō aliter oportet nisi penitētia suscipi apud C
vos nō solū penitētiā nō agūt,verūetiā honore cumulātur . Sed anisii quondā fratris nostri aliorūq;
sacerdotū summa deliberatio hec fuit,vt quos bonosus ordinauerat, ne cū eodē remanerēt ac fieret nō
mediocre scandalū ordinati remanerent,vicimus vt opior ambigua.iam ergo quod p remedio ac ne
cessitate tēporis statutū est cōstat primitus nō fuisse,ac fuisse regulas veteres q̄s ab apostolis vel aplīcis
viris traditas ecclesia romana custodit,custodiendasq; mandat his qui eā audire censuerūt. Sed necess/
sitas tēporis id fieri magnopere postulabat . Ergo quod necessitas p remedio reperit cessante necess/
sitate debet vtiq; cessare pariter quod vrgebat,quia alius est ordo legitimus,alia vsurpatio quā ad pre/
sens tps fieri ipellit. Sed canones apud niceā cōstituti de nouacianis fieri permiserūt,prius ille canon a
patribus institutus ponendus est vt possimus aduertere,vel quid,vel qualiter ab eisdem sensum sit il/
lud pceptum,de his inquit qui nomināt seipsos catharos. i. mundos,& aliquando veniūt ad catholi/
cam ecclesiam placuit sancte & magne synodo,vt accepta manus impositiōe sic maneant in clero. Pos
sumus vero dicere de solis his nouatianis esse pceptū , nec ad aliarū heresū clericos pertinere. Nam si
vtiq; de oibus ita definirent addidissent a nouatianis aliisq; hereticis reuertentes debere in suum ordi
nem recipi. ¶Q uod si ita esset etiam illud maxime quod de paulianistis dictū est poterit confirma/
re a quibus vanientes etiam baptizari pcipiuntur nunquid nam cum de paulianistis iubent omnes q
ab hereticis reuertuntur erūt hoc exemplo baptizandi? Q uod cū nullus audeat facere de ipis tantum
eē pceptū rō ipsa demōstrat,deniq; baptizatos rite ab euāgelista Philippo Petrus,& Iohānes sola ma
nus impositione consūmāt , illos vero quos apls Paulus Iohānis baptismate baptizatos repererat in/
terrogauit an spūm sanctū accepissent,latentibusq; se ne illud quidē nomē audisse,iussit eos baptiza/
ri,videtis ergo recte baptizatos illo dono iterare nō posse,& aliter sola aq̄ totos baptizari in noie pīis,&

Universidad de Deusto Biblioteca

filii,& ſpiritus ſancti.neceſſarium prouideri,ita & de nouatianis tantũ iuſſum eſſe lucida manifeſta/
tione perlegitur. Quod idcirco diſtinctum eſſe ipſis duabus hereſibus rõ manifeſta declarat,qa pau/
lianiſte in noie patris, & filii, & ſpũs ſancti minime baptizant,nec apud iſtos de vnitate ptãtis diuine
hoc eſt patris filii & ſpiritus ſancti queſtio aliquãdo cõmota eſt, & ideo oibus ſegregatis hec ſola ele/
cta eſt cui iſtud crederent concedẽdũ,quia nichil in patris & filii,& ſpũs ſancti ſacramento peccarent,
Si qs vero de fide catholica ad hereſim trãſiens,aut fidelis ab apoſtaſia reuertẽs,& reſipiſcens redire vo/
luerit,nunquid eadem ratione poterit ad clerũ pmitti cuius cõmiſſum non niſi per longam penitẽtiã
poterit aboleri,nec poſt penitẽtiam clericum fieri ipſi canones ſua auctoritate permittũt, vñ cõſtat qui
de catholica ad bonoſum tranſierunt dãnatũ,atqꝫ paſſi ſunt,aut cupierunt ab eodẽ ordinari non epor
tuiſſe ordinationis eccleſiaſtice ſuſcipere dignitatem, qui cõmune omniũ eccleſiarum iudicium deſerẽ
tes ſuam ſpãliter in bonoſo vnitatem ſequedam eſſe dixerunt. Sed multos conſtat vim paſſos atqꝫ in/
uitos attractos repugnanteſqꝫ ab eodẽ ordinatos. Dicat michi volo quiſqs hoc credit,ſi nõ poſt ordina
tionẽ bonoſi interfuit, cũ conficeret ſacramenta,ſi communicationi eius participatus non eſt,ſi ſtatim
diſcedens de eius peſſimo conciliabulo ad eccleſiã rediit, iſte talis põt habere colorẽ aliquẽ excuſatiõis
Ceterũ q poſt annũ aut mẽſem ad eccleſiã redierũt intelligimus eoſqꝫ q in catholicã nouerant ſe ꝓpter
vitia ſua nõ poſſe ſuſcipe ordiationẽ idcirco ad illũ prexiſſe q paſſim,& ſine vlla diſcuſſiõe ordiatiões il
licitas faciebat credẽtes ſe poſſe p iſtã iſtitutionẽ locũ i eccleſia catholica recipe de quo antea deſparant.
Nunc illud qd ſupeſt rogo q poſt mẽſem, aut eo ãplius rediit,cũ ſe preſbyterũ a bonoſo conſideret or/
dinatum,ſi non ſacramenta confecit,ſi non populis tribuit,ſi non miſſas ſecundum conſuetudinem cõ
pleuit quid de his cẽſeatis queſo promatis apertius. Ad ſummam certe qui nichil a bonoſo acceperũt
rei ſunt vſurpate dignitatis qui conficiendorum ſacramentorum ſibi vendicauerunt auctoritatem,at/
que ad ſe putauerunt eſſe quod de his nulla fuerat regulari ratione conceſſum.

Capitulum ſextum.

A ¶ Peruideat ergo dilectio veſtra hactenus talia tranſiſſe,& aduertite quod vtiqꝫ, vt dicitis neceſſitas
imperauit in pace iam eccleſias conſtitutas non preſumere,ſed vt ſepe accidit quotiens a populis, aut
a turba peccatur,quia in omnes propter multitudinem nõ poteſt vindicari multũ ſoleat tranſire.Prio/
ra ergo dimittenda dico dei iudicio,& de reliquo maxima ſollicitudine precauendum.

Capitulum ſeptimum.

B ¶ Veniam nũc ad maximum quaſi ad quoddã thema fotinum, & quod michi anxium eſt, ac dif/
ficillimũ maiorum reuoluã ſentẽtias. Fuerat de illo quoquo pacto, vt etiam ipſi cõmeminiſtis aliud
vtiqꝫ grauius conſtitutum,verum quoniam id per rumorem falſum,vt aſſeritis ſubreptum huic ſedi,
& elicitum per inſidias demonſtratis,quia res ad ſalutem rediit,veniam nos hanc in tantum vobis an
nitentibus poſt condẽnationem more apoſtolico ſubrogamus, tantiſqꝫ veſtris aſſertionibus vobiſqꝫ tã
bonis,tam caris non dare conſenſum omnibus durius rebus arbitramur. Pro veſtra ergo approbatio/
ne fratres cariſſimi,& ſententia ac poſtulatione epiſcopum Fotinum labetote,licitum eſt ita conſtitue/
re,vt deprecamini,& noſtram in melius conuerſam ſententiam labore,vel teſtimonio noſtro compo/
tem verbis ſuſcipite,atqꝫ Euſtachium a me ſepiſſime cõprobatum nolite expectare,vt diaconii gratia
ſpolietur, ſollicitos enim vos pro ſalute libenter audio, contra caput etiam ſe faciendum eſt non liben/
ter admitto. Cui manum porrigitis vobiſcum porrigo,Cui porrigo mecum porrigite.Hec enim ad
corinthios apoſtolica eſt declarata benignitas, vt in vno ſpiritu ductam ac reductam ſententiam bo/
ni ſemper indifferenter ſequantur.Nam fateor hec me primum,res bene habet erga euſtachium dia/
conum quod nec contra fidem quicquam locutus ſit,nec loquentem admiſerit,nec ad mortem crimen
aliquod commiſiſſe,vel iactatum vnquam vel fictum cognouerim. Et quia in his ſaluus eſt,ſi quoqua
cto conuerſationes amabiles non habet habendus eſt vt minus pro tempore dilectus, non vt inimic⁹
eſtimatus diabolo in perpetuo mancipandus. Cognoſco illum inter illas ſimultates,ac turbines con/
tra multorum ſtudia non dico qualia diuerſa ſenſiſſe, & cum hinc res ac calamitates ipſe emẽdate ſint
adhuc Dizoniani,& Siriaci ſubdiaconorum non potuiſſe apud vos emendationem reuiuiſcere,Cõ/
peſcitie queſo ab illo predictiſqꝫ quorũcũqꝫ videtis animos an non iuſtas emulationes, vt ipſe apud
nos integer,apud vos cum ſuis reparatus mereatur pacem non fictam peruidẽs charitatem. Omni/
bus igitur vobis ac ſigillatim occurrat charitas,& vinculis que nullis modis a chriſto ſoluuntur vobiſ/
cum pariter imperpetuum connexa letetur in Domino.

Ad ſynodũ

Universidad de Deusto Biblioteca

¶AD SYNODVM IN THOLOSANA CIVITATE CONSTITVTAM.

i ¶De hiſpanorum reprehenſione qui inordinate conſtituunt clericos.

ii ¶Vt cauſidici vel curiales vel ſeſari militie dediti ad clerum non admittantur.

iii ¶Vt quicunq; tales ordinati fuerint, cū ordinatoribus ſuis deponantur.

iiii ¶De commemoratione Niceni concilii in quo ſupradicta prohibentur.

v ¶Quales eligendi ſunt in ordine clericorum.

vi ¶De eo qui ante baptiſmum vxorē habuit, & poſt baptiſmū aliā, clericꝰ nō fiat.

¶Expliciunt capitula.

Hiſpania Sacra tom. 6. pag. 325.

Capitulum primum.

A INnocētius vniuerſis ēpis in tholoſana ſynodo conſtitutis dulciſſimis fratribꝰ in dño ſalutē, Sepe me & nimiū cū teneret cura ſollicitū ſuper diſſenſiōis ſchiſmata eccl̄iarū, qd̄ malū p hiſpanias latius in dies ſeparatiōis gradu icedere fama ploqtur, neceſſariū tp̄s emerſit quo nō poſſit emēdatio tāta differri, & deberet cōgrua medicina ꝓuideri. Nā de ordinatiōibus q̄s praue cōſuetudinis vicio hyſpaniēſes ēpos celebrare cognoſcimus fuerat aliquid ſcd̄m maiorū traditionē ſtatuēdum, niſi ꝓpēderemus ne ꝓturbatiōes quāplurimas eccleſiis moueremus. Quorū factū ita rep̄hēdimus, vt ꝓpter numerum corrigendorū, ea que quoquō facta ſunt nō in dubiū vocemus, ſed dei potius dimittamus iudicio.

Capitulum ſecundum.

B ¶Quantos enī ex eis qui poſt acceptā baptiſmi grām in forēſi exercitatiōe verſati ſūt, & obtinēdi pertinaciā ſuſceperūt aſcitos ad ſacerdotiū eſſe cōpimus, e quorū numero Rufinus, & Gregorius ꝓhibent. Quātos ex militia q cū ptātibus obedierūt ſeuera neceſſario p̄cepta ſūt executi, q̄tos ex curialibꝰ q dū parēt ptātibꝰ que ſibi ſūt ip̄ata fecerūt, quātos q̄ voluptates, & ſeditiōes pplo celebrarūt ad honorē ſūmi ſacerdotii pueniſſe. Quorū oīm neminē ne ad ſocietatē q̄dē ordis clericorū oportuerat ꝓueniſſe. Que ſingula diſcutiēda mādemꝰ nō modicos motꝰ, aut ſcādala hiſpaniēſibꝰ ꝓuitiis qbꝰ mederi cupimꝰ de ſtudio emēdatiōis indicemꝰ, idcirco remittēda potiꝰ hec putamꝰ. Sed ne deiceps ſilia cōmittāt dilectionis vre maturitas ꝓuidere debebit, vt tāte vſurpatiōi ſaltē nūc finis neceſſariꝰ ip̄onat, eo vcz cōſtituto, vt qcūq; tales ordiati fuerit cū ordiatoribꝰ ſuis deponantur.

Capitulum tertium.

C ¶Poſt hec ſi q̄s aduerſus foras canonū, vel eccl̄iaſticū ordinē, vel ad ip̄m ſacerdotiū vēire tētauerit vna cū ordiatoribꝰ ſuis ip̄o in quo iuēti fuerit ordie, & honore priuēt. Et q̄uis dilectiōi vre fres cariſſimi regule nicene ſint cognite, ſcd̄m q̄s ordies eē faciēdos decernētes, tm̄ aliquā ptē q̄ de ordiatiōibꝰ ē ꝓuiſa inferēdā putaui, v ſcd̄m eā ordiatiōes i poſterū celebrādas eē ſciamꝰ, nec iterp̄tādi alr liberū arbitriū relinquatur. Hec primum que ſunt prohibita digerantur.

Capitulum quartum.

D ¶Ne q̄ſpiā q poſt baptiſmū militauerit ad ordinē debeat clericatus admitti, neq; q cās poſt acceptū baptiſmū egerit, aut q poſt acceptā dei grām adminiſtrauerit, neq; de curialibꝰ aliquē ad eccl̄iaſticū ordinē vēire poſſe, q poſt baptiſmū vel coronati fuerit, vel ſacerdotiū qd̄ dicit ſuſtinuerit, & editiōes publicas celebrauerit. Nā & hoc de curialibꝰ ē cauēdū ne iidē q ex curialibꝰ fuerit aliqn̄ a ſuis curiis qd̄ frequēter videmꝰ accidere poſcāt. Que oia rōnabilr ꝓhibita op̄z modis oibus cuſtodiri.

Capitulū quintum.

E ¶Quales vero eligēdi ſūt in ordie clericorū euidēs forma declarat. i. q ab ieūte etate baptizati fuerit, & lectorū officio ſociati, vel ſi maiores ſūt cū fuerit dei gratiā cōſecuti, ſi ſtati ſe eccl̄iaſticis ordibꝰ mācipauerit, & ſi vxores habuerit, q̄rēdū ſi vxorē virginē habuerit, qa ſcriptū ē i veteri teſtamēto, vxorē virginē accipiat ſacerdos, & alibi ſacerdotes mei ſemel nubāt, neq; q duas vxores habuerit, qa Paulus apoſtolus ait, vnius vxoris virum.

Capitulum ſextum.

F ¶Nec illud debere admitti qd̄ aliq̄nti ꝓ defenſiōe praui erroris opponūt, & aſſerī qd̄ āte baptiſmū oia dimittunt, nō itelligētes hmōi qd̄ ſola in baptiſmo p̄cta dimittūt, nō vxoris numerꝰ abolet. Nā ſi a deo vt ſcriptū ē ꝓparat viro vxor, & deꝰ iūxit, hō nō ſeparet, & ipſi auctores gn̄is hūani i origine a deo bn̄dicūt quō iter p̄cta iſta credūt poſſe dimitti? quod ſi ſcd̄z illos q ita credūt verū ē, ergo oīs iuſticie qua cathecuminis ante baptiſmū fuerit cp̄ata p baptiſmū auferat, nullꝰ ergo cōtra aplōs tale aliqd ſentiat, nec admittat, ſed fidelr itelligat vniꝰ vxoris virū, ſiue añ baptiſmū eē noiatū ſiue poſt baptiſmū. Siue ei vxor añ baptiſmū accepta nō ducit i numerū, nec filii ex eadē ſuſcepti iter filios dn̄t cōicari. Q d̄ quā abſurdū ſit atq; alienū prudētia vra meliꝰ eſtiabit, vn̄ neminē liceat iterp̄tari aliter diuinas ſcripturas, niſi qd̄ recta rō ꝓmittit, ne dū q̄dem remedia ſibi iniquā ad excuſatiōnē ꝓparāt, ex eo rupiſſe legē, & regulas euertiſſe iudicēt, ſed ea tenēda ſunt q̄ diuinarū ſcripturarū ſeries cōtinet, & a ſacerdotibus vtili ratione ſunt conſtituta, bene valeatis fratres cariſſimi.

Universidad de Deusto Biblioteca

EPISTOLA CONCILII CARTHAGINENSIS AD SANCTVM INNOCENTIVM PAPAM.

A DOMINO BEATISSIMO ET HONORANTISSIMO fratri Innocentio Pape, Aurelius, Numidius, Rusticianus, Fidentius, Euagrius, Antonius, Palatinus adeodatus, Vincentius publianus, Theasius, tutus, Pãnonius, victor, Restitutus, alius restitutus, Rusticus, Fortunacianus, Ampelius auinius, Felix, Donatianus adeodatus, Octauius, Serotinus, Maiorinus, Porturianus, Crispolis, victor, alio victor, Leutius, Marinus, Fructuosus, Faustinianus, pculus, Thomas, ianuario, Octauiano, ptextato, Sixto, Q duult deo, pẽtadio, Cypriano seruilio, Pelagio, Marcellus, venantius, Didimus, saturninus, Bazecenus, Germanianus, Germamenus, Iuuẽtius, Maiorinus, Iuuentius, Candidus, Cyprianus, & Emilianus, Romanus, Africanus, & Marcellinus qui in concilio ecclesie Carthaginensis affuimus. Cum ex more ad Carthaginensem ecclesiam solẽniter venirem, atq; ex diuersis causis cõgregata ex nobis synodus haberetur cõpbr nr Orosius nobis lras sanctorũ fratrũ, & cõsacerdotũ nrorum dedit auerothis & lazari, quarum formam his constituimus esse subdendã, His ergo lectis pelagiũ, & celestiũ auctores nefarii prsus, & anathematizãdi ab oib nobis erroris aduertimus. Vn factũ ẽ vt recẽsendũ peterem qd an ferme qnquẽniũ sup celestii noie hic apd ecclesiã carthaginẽsem fuerit exagitatũ, Quo recitato sicut ex subditis aduertere poterit sctitas tua q̃uis iudicatio manifesta cõstaret, qa in illo tpe epali iudicio excisum hoc tãtũ vuln ab ecclia videretur, nichilominus tamẽ id cõi deliberatiõe censuim, vt hmõi psuasiõis auctores q̃uis & ad pbrium idẽ celestius postea peruenisse dicatur, nisi hi aptissime anathematizauerit, ipsos quoq; anathematizari oportet, vt si ipsorũ non potuerit saltẽ eorũ q decepti sunt ab eis, vel decipi pnt cognita snia que in eos lata ẽ sanitas pcuretur, Hoc itaq; gestũ dne frater sctẽ charitati tue intimãdũ duxim, vt statutis nre mediocritatis etiã aplice sedis adhibeatur auctoritas pro tuẽda salute mltorũ, & quorũdã etiã puersitate corrigẽda. Id eni agũt isti dãnabilib disputationib suis, vt nõ deffendẽdo, sed poti in sacrilegã supbiã extollẽdo liberũ arbitriũ nullũ relinquãt locũ gre dei qua xpiani sumus. Q ua & idipsum nre volũtate arbitriũ vere fit liberũ, dũ a carnaliũ cõcupiscẽtiarũ dnatiõe liberat dicẽte dno. *Si vos filio liberauerit, tũc vere liberi eritis.* Q d *auxiliũ fides ipetrat que ẽ i xpo Iesu dno nro, Isti ãt asserũt (sicut a frib q eorũ libros legerũt cognouim) i eo dei grãm putãdã, qd talẽ hois instituit creauitq; naturã, que p ppriã volũtatẽ legẽ dei possit iplere siue naturalr in corde cõscriptã, siue in lris datã, eãdẽ quoq; legẽ ad grãm pertinere, qd illã de in adiutoriũ hoib dedit, illã vero grãm qua vt dictũ ẽ xpiani sumus, cui apls pdicator ẽ dicẽs, cõdelector eni legi dei scdm interiorẽ hoiem, video aut aliã legẽ in mẽbris meis repugnãtẽ legi mẽtis mee, & captiuãtẽ me in lege pcti, que ẽ in mẽbris meis, miser ego hõ qs me liberabit de corpe mortis hui, grã dei p Iesum xpm dnm nrm, nolũt oẽs cognoscere oino, nec apte qdẽ oppugnare audẽt. Sed qd aliud agũt cũ hoib aialib nõ pcipiẽtib que sũt spũs dei, psuadere nõ cessant ad operãdã pficiẽdãq; iustitiã, & dei mãdata cõplẽda solã sibi hũanã sufficere posse naturã, nõ attẽdentes qd scriptũ ẽ, spũs adiuuat infirmitatẽ nram, & nõ volẽtis neq; currẽtis, sed miserẽtis ẽ dei, & qd vnũ corp sumus in xpo Iesu, singuli aũt alter alteri mẽbra hntes dona diuersa scdm grãm que data ẽ nobis, & dei sum id qd sum, & grã ei in me vacua nõ fuit, sed plus oib illis laborauí, nõ ego ãt, sed grã dei mecũ, & grãs ago deo q dedit nobis victoriã p dnm nrm Iesum xpm, & qa idonei nõ sum aliqd cogitare q̃si ex nobis metipis, sed sufficiẽtia nra ex deo ẽ, & hẽmus thesaurũ istũ i vasis fictilib, vt eminẽtia sit virtutis dei & nõ ex nobis, & inũerabilia q̃ de scripturis oib si colligere volum tomus non sufficit, & veremur ne apd te tpa ista cõmẽorãdo q̃ maiore grã de sede aplica pdicas incõuẽiẽter facere videamur, sed iõ facim, qa in eo qd ifirmiores sum q̃q̃ versus qsq; nrm verbũ dei pdicãdo putatur attẽtior ceteri eos patimur i nos audaci ilurgẽtes. Si ergo pelagi epalib gestis que i oriente confecta dicũtur omnia tue venerationi iuste visus fuerit absolutus, error tamen ipse, & impietas que iam multos assertores habet per diuersa dispersos etiam apostolice sedis auctoritate anathematizanda est. Consideret enim sanctitas tua, & pastoralibus nobis compatiatur visceribus quã sit pestiferum & exitiale ouibus xpi qd istorũ sacrilegas disputationes necessario seqtur, vt nec orare debeamus ne intrem in tẽtationẽ,

quod dns

Universidad de Deusto Biblioteca

quod dñs discipulos monuit & posuit in oratione quã docuit,vt non deficiat fides nostra quod pro Apostolo Petro se rogasse ipse testatus est. Si enim possibilitate nature & arbitrio voluntatis in potestate sunt constituta quis non ea videat inaniter a domino peti,& fallaciter orari cũ orando poscuntur que nature iã ita cõdite sufficiẽtib9 viribꝰ obtinẽtur,nec debuisse dicere dñm iesũ xpm vigilate & orate sed tantummodo vigilate,vt non intretis in tentationẽ, nec beatissimo Petro primo apostolorũ rogaui pro te,sed moneo te,vel impero ac precipio ne deficiat fides tua. Contradicitur eni istorum contemptione benedictionibus nostris,vt incassum supra populum dicere videamur,quicquid eis a dño precamur,vt recte ac pie viuendo illi placeant,vel illa que pro fidelibus precatur Apostolus dicens, flecto genua mea ad patrẽ dñi nostri iesu xpi,ex quo omis paternitas in celo & in terra noiatur,vt det nobis secundũ diuitias glorie sue virtuti corroborari per spiritũ eius,Si ergo voluerimꝰ benedicendo super populũ dicere,da illi virtutem domine corroborari per spiritũ tuum,istorum nobis disputatio cõtradicit affirmans liberũ negari arbitriũ si hoc a deo poscitur quod in nostra potestate est,virtute eni corroborari si volumus inquiunt possumꝰ ea possibilitate nature non misericordie quã nũc accipimꝰ sed quam cũ crearemur accepimus,Paruulos etiã propter salutem que per saluatorẽ christũ datur baptizandos negant,ac si eos mortifera doctrina in eternũ necant,promittentes etiam si non baptizantur habituros vitam eternã,nec pertinere ad eos de quibus dñs ait,venit eni filius hominis querere & saluare quod perierat, Quia inquiunt isti non perierant nec est quod in eis saluetur, vel tanto precio redimantur,quia nichil est in eis viciatum vel tenetur sub diaboli potestate captiuũ,nec pro eis fusus esse sanguis in remissionẽ legitur peccatorũ,Quãq; per baptismũ christi etiam paruulorũ dicant fieri redemptionẽ,Libello vero suo celestius in carthaginensi ecclesia iam confessus est. Sed multi eorũ qui perhibentur esse vel fuisse discipuli hec mala quibꝰ fundamenta christiane fidei conãtur euertere quacunq; possunt astutia affirmare nõ cessãt,vnde etiã si pelagiꝰ celestiusq; correcti sunt,vel ista nũ quã sensisse se dicunt & quecunq; scripta contra eos prolata fuerint sua esse negabunt,nec est quemadmodum de mendacio cõuincãtur generaliter tamen quicunq; dogmatizat & affirmat humanã sibi ad vincenda peccata,& dei mandata facienda sufficere posse naturam,& eo modo gratie dei que sanctorum euidentius orationibus declaratur aduersarius inuenitur,& quicunq; negat paruulos per baptismum christi a perditione liberari & salutẽ percipere sempiternã anathema sit. Quecũq; autem alia eis obiciuntur non dubito venerationem tuam cum gesta episcopalia perspexerit,que in oriente eadem causa confecta dicuntur id indicaturam,vnde oẽs in dei misericordia gaudeamus. Ora pro nobis domine beatissime papa.

¶RESCRIPTVM INNOCENTII PAPE AD CONCILIVM CARTHAGINENSE.

INNOCENTIVS AVRELIO ET OMNIBVS SANCTIS EPI- A
scopis & cetetis qui in concilio carthaginensi affuerunt ecclesie dilectissimis fratribus in domino salutem,Inquirendo de his rebus quas omni cum sollicitudine decet a sacerdotibus maxime a vero iustoq; & catholico tractari concilio antique traditionis exempla seruantes,& ecclesiastice memores discipline nostre religionis vigorẽ mentis non minus nunc in consulendo quam antea cum pronunciaretis vera ratione firmatis qui ad nostrum referendũ approbatis esse iudicium,scientes quod apostolice sedi cum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolũ debeatur,a quo ipse episcopatꝰ & tota auctoritas huius nois emersit. Quem sequentes cum mala tam damnare cauemus,quam probare laudanda,vel id vero quod patrũ instituta sacerdotali custodientes officio nõ censetis esse calcanda. Quod illi non humana,sed diuina decreuere sententia,vt quicquid quamuis de disiunctis remotisq; prouintiis cogeretur non prius ducerent finiendũ,nisi ad eius sedis notitiam peruenirẽt,vt tota huius auctoritate iuxta que fuerit pronunciatio firmaretur,indeq; sumerent cetere ecclesie velut de natali suo fonte aque cuncte procederent,& per diuersas totius mundi regiones puri capitis incorrupti manarent,quid precipere,quos abluere,quos veluti in ceno immundabili sordidatos mundis digna corporibus vnda vitaret. Gratulor igitur carissimi fratres quod per fratrem & coep̃m nostrum Iulium litteras ad nos destinastis,& cum pro illis curam geritis quibus presidetis ecclesis,sollicitudinem vestram pro oim vtilitate monstratis, & per cunctas totius orbis ec-

Universidad de Deusto Biblioteca

clesias omnibus vna quod prosit decernendum esse deposcitis,vt suis constabilite regulis ecclesie, & hoc quod illos caueat pronunciationis iuste firmata decretalibus petere non possit,qui peruersis instructi imo destructi verborum argutiis sub imagine catholice fidei disputantes velut pestiferum exhalãtes virꝰ,& vt hoim recte sentientiũ in deteriorẽ partem corda corrumpant,tutam veri dogmatis querunt euertere disciplinam.Sanãdum ergo celerius ne longius execrandus animis morbus inserpat,vt si medicus cum viderit huius terreni corporis aliquem esse languorem magnũ sue artis estimat documentum,si cito quis illius interuẽtu desperatus euadat, vel cum post se putre vulnus aspexerit, adhibet fomenta vel cetera quibus illud possit quod natũ fuerat vulnus obduci,Ac si id manens sanari non poterit,ne corpus reliquũ sua tabe corrumpat ferro amputet quod nocebat,quod reliquum integrum & seruet intactum,Precidendum ergo id est quod velut puro sanoq; nimiũ corpori vulnus obrepsit,ne cum tardius abstergitur in ipsis pene visceribus huius mali non hauriendi post sentina considat . Nam quid nos de his post hec rectum mentibus estimemus qui sibi se putant debere quod boni sunt,nec illum considerant cuius cotidie gratiã consequuntur.Sed iã isti qui tales sunt nullã dei gratiã cõsequũtur qui sine illo tãtũ assequ se posse cõfidũt,q̃tũ vix illi qui ab illo postulabãt& accipiunt,promerentur,Quid enim tam iniquum esse potest,tam barbarum,tam totius religionis ignarum,tam christianis mentibus inimicũ quam huic denegare debere,quicquid in cotidiana gratia cõsequeris, cui te ipse confiteris debere quod natus es? Ergo eris tibi in prouidendo prestantior quã potest is esse qui te vt esses effecit? Et cum te putes ei debere quod viuis, quomodo te non putas illi debere quod nõ cotidianam eius consequendo gratiã taliter viuis. Et qui nos adiutorio negas indigere diuino,quasi ex nostra ex toto possibilitate perfectos quomodo non adiutorium in nos cum tales a nobis etiam esse possumus prouocamus? Qui enim adiutorium dei negat,vellem interrogare quid dicat,nos non te mereri,an illum hoc nõ posse p̃stare,an nihil esse propter quod vnusquisq; hoc debeat postulare? posse hoc deũ opera ipsa testãtur,Adiutorio cotidiano nos egere negare nõ possimꝰ hoc enim seu bene viuimꝰ ,puocamꝰ,vt meliꝰ sanctiusq; vicamꝰ,seu praue sentientes a bonis auertimur vt ad rectam redeamus viam eius auxilio plus egemus.Nunquid tam mortiferũ tam preceps videatur ad casum tam expositũ ad omnia pericula,si hoc solum nobis putantes posse sufficere quod liberũ arbitriũ cũ nasceremur accepimus. Vltra iã a dño nichil queramus,id est auctoris nostri obliti eius potentiam,vt nos ostendamus liberos abiuremus,quasi iam amplius quod dare possit non habeat, qui te in tuo ortu liberum fecit,nescientes quod nisi magnis precibꝰ gratia in nos implorata descẽdat nequaquam terrene & mundani corporis vincere conemur errores, cum pares nos ad resistendum non liberum arbitrium,sed dei solius facere possit auxilium.Nam si ille clamat adiutorio sibi opus esse diuino qui digne hoc non quereret , sicubi liberum arbitrium plus prodesset,quippe cum vir beatus & iam electus a domino nichil egerit, tamen ita dominum depcatur postulans. Adiutor meus esto,ne derelinquas me neq; despicias me deus salutaris meus. Nos nobis liberum arbitrium, ille dominũ postulat adiutorem . Quod nati sumus posse sufficere nobis dicimus ille deum ne derelinquatur exorat, Non rogo manifeste discimus quod oremus , cum ille tantopere beatus sicut supra diximur vir,ne despiciatur exoptat,illi enim necesse est ista arguant qui illa confirmant,dauid enim orationis ignarus & sue nature nescius accusetur, qui cum sciat tantum in sua natura esse adiutorem sibi dominum & assiduum adiutorem,nec illi sufficit assiduum , sed ne aliquando illum despiciat, orationibus protinꝰ exoptat & per corpus omnis psalterii hoc & predicat,& clamat.Si ergo hoc ille ita magnum scit,vt assidue diceret,ita necessarium confessus est vt doceret,quemadmodũ Pelagius celestiusque seposita omni responsione spalmorum taliq; abdicata doctrina suasuros se aliquibus esse confidunt,nos adiutoriũ dei nec debere querere,nec egere,cum omnes sancti nihil se sine hoc agere posse testantur . Libero enim arbitrio olim ille peruersus,dum suis inconsultis vtitur bonis cadens in preuaricationis profunda , demersusque nichil quemadmodum exinde surgere posset inuenit ,suaq; ineternum libertate deceptus huius ruine iacuisset oppressus , nisi eum post christi per suam gratiam releuasset aduentus , qui per noue regenerationis purificationem preteritum omne vitium sui baptismatis lauacro purgauit,& eius confirmans statum quo rectius constabiliusq; procederet,tamen suam gratiam in posterum non denegauit.Nam quamuis hominem redemisset a preteritis ille peccatis,tamen sciens iterum posse peccare, ad reparationem sibi quemadmodum posset ille & post illa corrigere multa seruauit,Cotidiana prestat illa remedia quibus nisi freti confisiq; nitamur , nullatenus vincere humanos poterimus errores,Necesse est enim vt quo auxiliante vicimus,eo iterum

non

Universidad de Deusto Biblioteca

non adiuuante vincamur. Sed possem plura dicere nisi vos constaret cuncta dixisse. Quisquis ergo huic assentiens videtur esse sententie qua dicat adiutorio nobis non opus esse diuino inimicum se catholice fidei & dei beneficio profitetur ingratum. Nam nec nostra cōmunione sunt digni quam predicando taliter polluerunt. Sic enim sua sponte dum sequuntur illa que dicuntur longius a vera religione fugerunt. Cum enim hoc totum in nostra professione consistat, cotidianisq; precibus nichil agamus, nisi quemadmodum dei misericordiam consequamur quemadmodum serte possumus, ista iactantes? Quis rogo tantus illorum pectora error obcecat, vt si ipsi nullam dei gratiam sentiunt quia nec digni sunt nec merentur, nec de aliis considerant, quid cotidie singulis gratia diuina largiatur. Sunt quidem isti omnes cecitate dignissimi. qui nec hoc sibi reliquerunt, vt se auxilio credant euocari ab erroribus posse diuino. Negantes enim dei adiutorium non aliis, sed sibi hoc penitus abstulerūt, qui euellēdi sunt longius & ab ecclesie procul remouendi visceribus, ne diutius multa occupans insanabilis post error increscat. Si eni diu fuerint sub hac impunitate seruati, necesse est multas in hac sua prauitate mentes inducant, decipiantq; innocentes vel potius imprudentes qui fidem catholicam non sequuntur, putabant enim eos recte sentire quos adhuc vident in ecclesia perdurare. Separetur ergo a sano corpore vulnus insanū, remotoque morbi seuientis afflatu cautius que sunt sincera perdurent, & grex purior ab hac mali pecoris contagione purgetur. Sic totius corporis illibata perfectio quā vos sequi & tenere hac in illos pronunciatione cognouimus & vnavobiscum pari assentione seruamus. Cui si tamē aliquādo in se dei adiutorium quod huc vsq; negauerunt preuocauerint, & opus eius sibi auxilio esse cognouerint, vt de hac labe in qua sui cordis incuruatione corruerant liberentur, & quasi in lucem de seda tracti caligine remotis abdicatisque omnibus quibus totus ne verum aspiceret sedabatur & caligabat aspectus damnēt hec que huc vsque senserunt, & aliquando animum rectis disputationibus commodantes ab hac aliquantulum labe correctiveris se sanandos consiliis tribuant atque submittant. Quod si fecerint erit in potestate pontificum istis aliquatenus subuenire, & talibus aliquā curam prestare vulneribus, quam solet lapsis cum resipuerint & ecclesia non negare, vt a suis precipitiis intra ouile domini redigantur, ne foras presenti & tanto presidio a fide minutionis exclusi periculis omnibus exponantur deuorandi luporum dentibus atque vexandi, quibus obsistere hac qua illos in se iritauerant doctrine peruersitate non possunt. Sed talis vestris monitis & sic satis habūdantibus nostre legis exemplis probatur esse responsum, nec quicquā superesse dicimus quod dicamus, cum nichil pretermissum a vobis, nichil cōstat esse suppressum quo illi refutati & penitus cognoscantur esse cōuicti. Ideo a nobis testimonia nulla ponuntur, quia & his plena relatio est, & satis constat, vt doctissimos sacerdotes cuncta dixisse, nec decet credere vos aliquid quod ad causam possit sufficere preterisse. Et alia manu. Bene valete fratres.

EPISTOLA COCILII MILEVITANI AD INNOCENTIVM PAPAM.

OMINO BEATISSIMO MERITOQVE VENERABILI ET in christo venerando pape Innocentio Siluanus senex, Valentinus, aurelius, Donatus, restitutus, Lucianus, Alippius Augustinus, placentius, Seuerus, Fortunatus, possiduis, Nouatus, secundus, Maureti⁹, Leo, Faustinianus, Cresconius, Lucius, honorius, Adeodatus, processus, secundus, Felix asiaticus, Rufinus, Faustinus, malchus, Lictorius, Fortunatus, Donatus, Pontianus, Saturnius, Cresconius, Lucius honorius, Seruius, Therentius Cresconius, Sperantius, Quadratus, Lucillus, sabinus, Item sabinus, Cresconius, victor, Honoratus, donat⁹, Petrus, presidi⁹, Cresconi⁹, lampadius, Delphinus ex concilio mileuitano in domino salutem. Quia te dominus gratie sue preeipuo munere in sede apostolica collocauit talemque nostris temporibus prestitit, vt nobis potius ad culpā negligentie valeat si apud tuam veneratione que pro ecclesia sunt suggerenda tacuerim⁹, quā ea tu possis vel fastidiose vel negligenter accipere magnis periculis ifirmorum mēbrorū xpi pastoralem

A

Universidad de Deusto Biblioteca

diligentiam quesumus adhibere digneris.Noua quippe heresis & nimiũ perniciosa tentat assurgeer inimicorum gratie christi,qui nobis dñicam etiam orationẽ impiis disputationibus conantur auferre. Cum enĩ dominus docuerit,dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris,Isti dicunt posse hominem in hac vita preceptis dei cognitis ad tantã pfectionem iustitie sine adiutorio gratie saluatoris per solum libere voluntatis arbitrium peruenire,vt etiam non sit necessariũ dicere dimitte nobis debita nostra,Illud vero qd̃ sequitur,ne nos inferas in tentationẽ, non ita intelligendũ tanquam diuinum adiutorium poscere debeamus ne in peccatum tentati decidam⁹,sed hoc in nostra positũ esse potestate,& ad hoc implendũ solam sufficere hominis voluntatem,tanquam frustra Apostolus dixerit,non volentis neq̃ currentis,sed miserentis est dei , & fidelis deus qui vos non permittit tentari super id quod potestis , sed faciet cum tentatione etiam exitum,vt possitis sustinere, frustra enim dñs dixerit apostolo Petro,rogaui pro te ne deficiat fides tua,&omnibus suis,Vigilate& orate ne intretis in tentationem. Si hoc totũ est potestatis humane,pueros quoq̃ paruulos si nullis imbuantur christiane gratie sacramentis habituros vitam eternã nequaq̃ christiana presumptione cõtendunt euacuantes quod dicit Apostol⁹. Per vnum hominẽ peccatũ intrauit in mundũ,& per peccatũ mors,& ita in oẽs homines pertransiit in quo omnes peccauerũt. Et alio loco,Sicut in Adam oẽs moriuntur,sic & in christo oẽs viuificabuntur,Vt ergo alia omittamus que cõtra scripturas sanctas plurima disserunt,hec interim duo quibus omo totum quod christiani sumus conantur euertere,que fidelia corda sustineãt,nõ esse rogandum deũ,vt contra peccati malũ atq̃ ad operandã iusticiã sit noster adiutor,& non opitulari paruulis ad cosequẽdã vitam eternam christiane gratie sacramentũ,Hec insinuantes apostolico pectori tuo nõ habemus opus multa dicere,& tantã impietatem exaggerare,cũ procul dubio te ista permoueãt,vt ab eis corrigendis ne latius serpãt multosq̃ cõtaminẽt,vel potius interimãt,dum sub nomine xp̃i a gratia christi penitus alienant omnino dissimulare non possis.Huius autem pernitiosissimi erroris auctores esse perhibentur pelagi⁹,& celestius quos quidem in ecclesia sanari maluimus q̃ desperata salute ab ecclesia resecari, si necessitas vlla compellat. Quorum vnus id est celestius etiã ad presbyteriũ in asia peruenisse dicitur , de quo ante paucos annos quid gestum fuerit sanctitas tua de carthaginensi ecclesia melius instruitur,Pelagiusvero sicut a quibusdam fratribus nostris misse loquuntur epistole hierosolymis constitutus nonnullos fallere asseritur,veruntamen multo plures qui eius sensus diligentius indagare potuerunt,aduersus eum pro christi gratia,& catholice fidei veritate confligunt,sed precipue sanctus filius tuus frater & cõpresbyter noster hieronymus.Sed arbitramur adiuuãte mia dñi dei nostri iesu xp̃i que ti regere consulentem & orantẽ exaudire dignatur , auctoritati sanctitatis tue declaro scripturarũ lumine deprõpte facilius eos qui tam peruersa & tã perniciosa sentiunt esse cessuros,vt de correctione potius eorum gratulemur quã contristemur interitu domine beatissime. Quamlibet autem ipsi eligant,certe vel alios plurimos quos possunt si ab eis dissimuletur suis laqueis implicare, cernit venerabilitas tua instanter & celeriter prouidendum , Hec ad sanctitatem tuã de cõcilio Numidie scripta direxim⁹ imitantes carthaginensem ecclesiam & Carthaginensis prouincie coep̃os nostros quos ad sedem apostolicam quam beatus illustras de hac causa scripsisse comperimus,Et alia manu,Meor nostri in domini gratia augearis domine beatissime merito venerabilis & in christo honorande sanctissime papa.

¶RESCRIPTVM INNOCENTII PAPE AD MILEVITANVM CONCILIVM.

A

NNOCENTIVS SILVANO SENI VALENTINO ET CETEris qui in mileuitana Synodo interfuerunt dilectissimis fratrib⁹ in dño salutẽ, Inter ceteras ecclesie Romane curas & aplice sedis occupationes q̃bus diuersorũ cõsulta fideli ac modica disceptatione tractamus,frater & coep̃s noster Iulius dilectionis vestre litteras quas ex mileuitano nostra auctoritate concilio cura fidei propensiore misistis mihi inopinanter ingessit,Carthaginẽsis etiam synodi que rele parili scripta subiungens . Nimirum exultat ecclesia tantã sollicitudinem cõmissis gregibus exhibere pastores,vt non solũ neminẽ ex his patiant̃ errare,sed si quas magis ouiũ siue delectatiões herba seduxit, ac sic in errore pmanserint , aut segregari penit⁹ velint,aut illicite peti ta vitantes dudũ custodie pristine circunspectione tutari,in vtraq̃ parte videlicet consulentes,ne vel suscipiẽdo tales simili cetere ducantur exemplo,vel spernendo redeuntes luporũ morsibus videantur

Universidad de Deusto

ingeste.Prudens ad modum & catholice fidei plena consultationis voluntas. Quis enim aut tolera re possit errātem, aut non recipere corrigentem? Nam vt durū arbitror cōniuētiā prebere peccantibus ita impium iudico manū negare cōuertis. Diligenter ergo & congrue apostolice consulitis honoris archana. Honoris inquam illius quē preter illa sunt extrinsecus sollicitudo manet omnium ecclesiarū super anxiis rebus que sit tenenda sententia. Antique scilicet regule formam secuti quam toto semper ab orbe mecum nostis esse seruatam,verum hec missa facio. Neq; enī hec vestrā credo latere prudentiam qui id etiam actione firmastis,nisi scientes quod per oēs ꝓuintias de apostolico fonte petentibus respōsa semper emanent,presertim quotiens fidei ratio mutilatur, arbitror omnes fratres & episcopos nostros nō nisi ad Petrum id est sui nominis & honoris auctorē referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio quod per totum mundum possit ecclesiis omnibus in commune prodesse. Fiant enim necesse est cautiores, cum inuētores malorum ad duplicis relationem synodi sententie nostre statutis viderint ab ecclesiastica communione seiunctos. Gemino igitur bono charitas vestra fungetur,nam & canonum potiemini gratia seruatorū,& beneficio vestro totꝰ orbis tutabitur. Quis enim catholicorum cum aduersariis xp̄i velit vlterius miscere sermonem? Quis saltem ipsā vite lucem communiōe ꝑtiri noue hereseos nimirū fugiātur auctores? Quid enī acerbius in dominum fingere potuerūt quam cum adiutoria diuina cassarent causamq; cotidiane precationis auferrent? Hoc est dicere, Cur mihi opus deo? merito in hos Dauid hymnum dicit. Ecce homines qui non posuerunt deū adiutorem sibi.Negantes ergo auxilium dei inquiunt hominem sibi posse sufficere,nec gratia hunc egere diuina, qua priuatus necesse est, diaboli laqueis irretitis occumbat,dum ad omnia vite perficienda mandata sola tantumodo liberate cōtendat, O prauissimarū mentium peruersa doctrina, ad uertat id tandem quod primum hominem ita libertas ista decepit,vt dum indulgentius frenis vtitur eius in preuaricationis presumptione concideret,Neque ex hac potuit erui, nisi prouidētia regenerationis statum pristine libertatis christi domini reformasset aduentus,audiat Dauid dicētem,Adiutorium nostrum in nomine domini. Et adiutor meus es tu, ne derelinquas me, neque despicias me deus salutaris meus. Que in cassum dixerit si tantū in eius erat positum voluntate, quod a domino flebili sermone poscebat. Que cum ita sint, cumq; in omnibus diuinis paginis voluntati libere nō nisi adiutorium dei legamus esse nectendū,eamque nihil posse celestibus presidiis destitutam, quonammodo huic soli possibilitatem hanc pertinaciter(vt asseritis) deffendentes sibimet,immo quod est dignius dolore communi, Nam plurimis pelagius celestiusque persuadent multifariis equidem ad instruendum tale magisterium vti possemus exemplis, nisi sciremus & sanctitatem vestram ad plenum scripturas omnes scire,intelligere,callere diuinas presertim, cum vestra relatio tantis ac talibus testimoniis sit referta, vt his solis valeat presens dogma rescindi, opusq; non esse recognitis, cum his que facile vobis occurrentia posuistis, nec audeant obuiare nec possint, Ergo dei grām conantur auferre, quā necesse est erga institutā statꝰ pristini libertatē queramꝰ,quippe nec alias diaboli machinas nisi eadē possumꝰ iuuāte vitare,illud vero qd eos vestra fraternitas asserit p̄dicare paruulos eterne vite p̄miis absq; baptismatis grā posse donari ꝑfatuū est.Nisi ent mādducauerint camē filii hois &biberit sanguinē eiꝰ nō habebūt vitā in semetipsis, Qui autē hāc in eis sine regnātiōe deffendūt,videntur mihi ipm baptismū velle cassare,cū p̄dicāt hos id grē habere qd i eis credūt nō nisi baptismate cōferēdū. Si ergo nihil volūt officere nō renasci,fateantur necesse est nec regnationis sacra fluēta ꝓdesse, Verū vt supfluorū hoīm praua doctrina celeri veritatis possit rōne distingui proclamat dnūs in euāgelio dicens,Sinite infantes & nolite eos ꝓhibere venire ad me, taliū est enī regnū celorū. Quare pelagiū celestiumq; id est inuentores vocum nouarū que sicut dixit apostolus edificationis nichilum, sed magis vanissimas cōsuerūt parare questiones ecclesiastica cōmunione priuari apostolici vigoris auctoritate censemꝰ,donec resipiscant a diaboli laqueis a quo captiui tenētur secūdū ipsiꝰ volūtatē,eosq; interim dnīco ouili nō recipi quo ad ipsi puerse vie secuti tramitem deserere voluerint, Abscindēdi sunt enim qui vos conturbant & volūt euāgeliū christi ꝑdere,Simul autem precipimus vt quicunq; ad id pertinentia similiter deffensare nituntur, & par eos vindicta constringat, Non solum enim qui faciunt,sed etiam qui consentiunt facientibus digni sunt morte,quia non multum interesse arbitror inter cōmittētis animū & cōsentiētis fauorē Addo & ampliꝰ plerūq; dediscit errare cui nemo cōsentit Hec igit̄ fres carissimi i supradicta maneat fixa snia,absint atriis dnī careāt dumtaxat custodia pastorali,ne duarum ouiū dira cōtagia serpant forsitan per vulgus incautū,rapaciq; lupus corde letetur intra ouile dnī,cū p tantas ouiū fusas cateruas,dū a custodibus dissimulatur,habetur vulnꝰ duarū,ꝑspiciendū est ergo ne permittendo lupum mercennarii magis quam pastores videamur esse. Iubemus sane quia

Universidad de Deusto Biblioteca

christus dominus noster propria voce signauit nolle se mortem morientis tantum, sed reuertatur & viuat vt si vnquam ad sanum de prposito praui dogmatis errore resipuerint damnauerint, que ea quorum se ipsos preuaricatione damnauerunt, eis medicinam solitam id est receptaculum suum ab ecclesia non negari, ne dum eos redeuntes forsitam prohibemus vere extra ouile remanentes & expectantes hostis rapidi faucibus glutiantur, quas in semetipsos spiculis male disputationis armarunt. Bene valete fratres. Data sexto Kalendas Februarii Honorio & Constantio consulibus.

ITEM EPISTOLA FAMILIARIS QVINQVE EPISCOPORVM AD SVPRADICTVM PAPAM.

A DOMINO BEATISSIMO MERITOQVE HORATISSIMO fratri Innocentio pape, Aurelius, Alipius, Augustinus, Enedius, & possidius, In domino salutem. De conciliis duobus prouincie carthaginensis atque numidie ad tuam sanctitatem a non paruo episcoporum numero subscriptas litteras misimus, contra inimicos gratie christi qui confidunt in virtute sua, & creatori nostro quodam modo dicunt, tu nos creasti homines, iustos autem ipsi nos fecimus, qui naturam humanam ideo dicunt liberam ne querant liberatorem, ideo saluam vt iudicent superfluum saluatorem. Tantum enim dicunt valentem vt suis viribus semel in origine sue creationis acceptis possint per liberum arbitrium nichil vlterius adiuuante illius gratia qui creauit domare & extinguere oēs cupiditates tentationesq; superare. Multi eorum insurgunt aduersum nos & dicunt anime nostre, non est salus illi in deo eius. Familia christi que dicit quādo infirmor tunc fortis sum, & cui dicit dominus eius, salus tua ego sum suspenso corde cum timore & tremore adiutorium dei etiam per charitatem tue venerationis expectat. Audiuimus enim esse in vrbe Roma vbi ille diu vixit nonnullos qui diuersis causis ei faueant. Quidam scilicet qui nobis talia persuasisse perhibentur, plures vero qui eum talia sentire non credunt, presertim quia in oriente vbi degit gesta ecclesiastica facta esse credendum est, nisi quibus putatur esse purgatus, vbi quidā si episcopi eū catholicum pronunciarunt non ob aliud factum esse credendum est, nisi quia dixit se dei gratiam confiteri, & ait posse hominem suo labore ac volūtate iuste viuere, vt ad hoc adiuuari dei gratia non negaret, His enim auditis verbis catholici antistites nullam aliam dei gratiam intelligere potuerunt, nisi quā in libris dei legere & populis dei predicare consuerunt, eam vtiq; de qua dicit Apostolus. Non irritā facio gratiam dei. Nam si per legem iusticia, ergo christus gratis mortuus est. Sine dubio gratiam qua iustificamur ab iniquitate & qua saluamur ab infirmitate, non qua creati sumus cum propria voluntate. Nam si intellexissent illi eam episcopi illum dicere gratiam quam etiam cū impiis habemus cum quibus homines sumus, negari vero eam qua christiani & filii dei sumus, quis eum patienter catholicorum sacerdotum non dicimus audiret, sed ante oculos suos ferret? Quapropter non culpandi sunt iudices qui ecclesiastica consuetudine gratie nomen audierunt, nesciētes quid huiusmodi homines vel sue doctrine libris, vel suorum solent auribus spargere. Non agitur de vno pelagio quia fortasse correctus est (quod vtinam ita sit) sed de tam multis quibus loquaciter contendentibus & infirmas atq; ineruditas animas velut coniunctas trahentibus, firmas autē & in fide stabiles ipsa contentione fatigantibus vsq; quaq; iam plena sunt omnia. Aut ergo a tua veneratione accersendus est Romam & diligenter interrogandus quam dicat gratiam, quam fateatur, si tamen iam fatetur non ad peccandum, sed iuste viuendum homines adiuuari, aut hoc ipsum cum eo per litteras agendum. Et cum inuentus fuerit hanc dicere quam docet ecclesiastica & apostolica veritas, tunc sine vllo scrupulo ecclesie & sine latibulo ambiguitatis vllius absoluendus est, tunc est re vera de eius purgatione gaudendum. Siue enim dixerit gratiam esse liberum arbitrium, siue gratiam esse remissionem peccatorum, siue gratiam esse legis preceptum, nichil eorum dicit quod per ministrationem spiritus sancti pertinet ad concupiscentiam tentationesque vincendas quem ditissime effudit super nos, qui ascendit in celum & captiuauit captiuitatē dedit que dona hominib⁹, hic etiā oramus vt peccatorum tentationem superare possimus, vt spiritus dei (vnde pignus) accepimus, adiuuet infirmitatem nostram. Qui autem orat & dicit ne nos inferas in tentationem, non vtiq; id orat vt homo sit quod est natus, neq; orat id quod habeat liberum arbitrium, quid iam accepit cum crearetur ipsa natura, neque orat remissionē peccatorum quia hoc superius dicitur, dimitte nobis debita nostra, neq;

orat

Universidad de Deusto

orat vt accipiat mãdatũ,sed plane orat,vt faciat mandatũ. Si eni in tẽtatione inductus fuerit hoc est in tẽtatione defecerit,facit vtiq; peccatum quod est contra mãdatũ. Orat igit vt nõ peccet hoc ẽ vt ne qd faciat mali qd p corinthiis orat apls dicẽs.Oramus aũt ad dñm ne qd faciatis mali, vñ satis appet qd nõ ad peccãdũ,i.nõ ad malefaciẽdũ q̃uis esse nõ dubitet liberũ arbitriũ volũtatis,tñ eiꝰ ptãs nõ sufficiat,nisi adiuuet infirmitas.ipa igit oro clarissima testificatio ẽ,hãc ille confitet, & eũ gaudebimꝰ siue rectũ siue correctũ.Distiguẽda est lex & gra,lex iubere nouit,gra iuuare.Nec lex iubere,nisi eet volũtas nec gra iuuaret,si satis eet volũtas. Iubet vt habeat intellectus vbi dr,nolite esse sicut mulus & equus,q bus nõ est itellectus,& tamẽ oramꝰ vt habeamus intellectũ vbi dicit,da michi itellectũ vt discã mãda ta tua,iubet vt habeamꝰ sapientiã vbi dr,stulti aliqñ sapite,& tamẽ orat vt sapiẽtiã habeamꝰ vbi dr.Si qs aũt vestrũ indiget sapiẽtia postulet a deo q dat oibus affluenter,& nõ iproperat,& dabit ei. Iubetur vt habeamꝰ cõtinẽtiã vbi dr,cũ scirẽ quia nemo põt esse cõtinẽs nisi deꝰ det,& hoc ipm erat sapiẽtie scire cuius esset hoc donũ adii dominũ,& depcatus sum illũ,postremo ne nimiũ lõgũ sit cuncta peurrere,iubetur vt nõ faciamꝰ malũ vbi dr,declina a malo,& tamẽ oratur,vt nõ faciamꝰ malũ,vbi dr.Oramꝰ autẽ ad dominũ ne qd faciatis mali,iubemur vt faciamꝰ bonũ,vbi dicitur,declina a malo,& fac bonũ, & tamẽ oratur,vt faciamꝰ bonũ,vbi dr, nõ cessamꝰ p vobis orãtes & postulãtes,etq; inter cetera cue il lis orat dicit,vt ambuletis digne deo in oẽ placitũ,in oi ope & sermõe bono,sicut ergo agnoscimus vo lũtatẽ cũ hec pcipiũtur,sic & ipse agnoscat gram cũ petuntur.

¶ *Misimus* reuerentie tue librũ quẽ dederũt religiosi, & honesti adolescentes seruí dei quorũ etiam A
noia nõ tacemꝰ,nã Thimasius,& Iacobꝰ vocãt. Q ui sicut audimꝰ,& etiã nosse dignaris ipsiꝰ pelagii exhortatiõe spem quã habebãt in seculo reliquerunt, & nũc cõtinẽtes deo seruiũt. Q ui cũ errore eedẽ aliquãdo p q̃lẽcunq; opam nram domino inspirãte caruissent ptulerunt eundẽ librum pelagii esse dicẽtes,& vt ei responderetur impẽdio rogauerũt,factũ est ad eosdẽ dũ rescripta est ipsa respõsio,agẽtes gratias rescripserũt,vtrũq; misimus,& cui responsum,& quod responsum est. Et ne nimiũ essemꝰ cnetosi signa fecimus his locis vbi petimus inspicere non graueris quẽadmodũ sibi obiecta questione qd gratiã dei negaret,ita respondit vt eam esse nõ diceret nisi naturam in qua nos condidit deus.Si autẽ hunc esse suum librum negat,aut eadem in libro loca non contendimus,anathematizet illa & eam cõfiteantur apertissime gratiã quã doctrina xpiana demonstrat,& pdicat esse propriam xpianorũ que non est *natura,sed qua saluatur. Q ue naturam non auribus doctrina sonãte vel aliquo adiumẽto,visibili fouet,sicut plantatur quodammodo, & irrigatur extrinsecus, sed subministratione spiritus, & occulta mia sicut ille facit q dat icremẽtũ deꝰ. Si eni q̃dã nõ iprobãda rõne dicitur* gratia dei q̃ creati sumus,vt nõ nichil eẽmus,nec ita eẽmus aliud,aut cadauer qd nõ viuit,aut arbor q̃ nõ sentit,aut pecꝰ qd nõ intelligit,sed hoies q vt essemꝰ,& viueremꝰ,& sentiremꝰ,& intelligeremꝰ,& de hoc tantũ beneficio creatori nostro gratias agere valeamꝰ,vnde& merito gratia ista dici pt,qa nõ pcedẽtiũ aliquorũ operũ meritis,sed gratuita bõtate dei dõata ẽ,alia ẽ tamẽ q̃ pdestiati vocamur, iustificamur,glificamur,vt dicere possimꝰ,si deꝰ p nobis qs cõtra nos? Q ui filio suo pprio nõ pepercit sed p nobis oibꝰ tradidit illũ,de hac gra qõ vertebatur qñ ab his quos pelagiꝰ grauiter offẽdebat atq; turbabat,dicebat ei qd eã suis disputatiõibꝰ oppugnaret,qbꝰ assereret nõ solũ ad faciẽda verũetiã ad perficiẽda mãdata diuina,p liberũ arbitriũ sibi hũanã sufficere naturã,hãc apl'ica doctria gram nõ imerito isto noie appellat q̃ saluamur,& iustificamur ex fide xpi,de hac scriptũ ẽ.Nõ irritã facio gram dei,nã si p legẽ iustitia, ergo xps gratis mortuꝰ ẽ,de hac scriptũ ẽ. Euacuati estis a xpo,q i lege iustificami a gra excidistis,de hac scriptũ ẽ.si ãt gra,iã nõ ex opibꝰ,alicqn gra iã nõ ẽ gra,de hac scriptũ ẽ. Ei ãt q nõ opat,credẽti ãt i eũ q iustificat ipiũ,deputat fides eiꝰ ad iustitiã,ei ãt q opat merces nõ iputãt sedm gram,sz sedm debitũ,& mlta alia q̃ melꝰ potes ipe meinisse,& itelligere prudẽtiꝰ,& illustriꝰ pdicare,illã vero gra zq̃ creati sumꝰ hoies ẽt si illã appellãdã nõ imerito itelligimꝰ mirũ ẽ tũ,si ita appellatã i vlliꝰ legitis pphetici euãgelicis apl'icisq; lris legimꝰ,cũ itaq; de hac gra a xpiãis fidelibꝰ catholicisq; nouissima illi obiicieret qõ,vt eã oppugnare desineret qd ẽ qd cũ hac sibi i lib.suo velut aduersãte psõa idẽ ipe obiecisset, vt se mdẽdo purgaret,nichil aliud rndit,nisi naturã creati hois referre gram creatoris atq; se ita dicere sine pctõ ipleri posse iustitiã p libe.arbi.cũ adiutorio diue gre qd deꝰ hoi ipa possibilitate nature,cui merito mdet. Ergo euacuatũ est scãdalũ crucis,ergo xps gratis mortuꝰ ẽ. Nõ.n,si nõ moreret ppt delicta nra,& resurgeret ppt iustifica.nram,nec ascendisset i altũ,& captiuãs captiuitatẽ daret dõa hoibꝰ ista nature possibilitas quã defendit nõ esset in hõibꝰ,an forte dei mãdatũ deerat. Et ideo xps mortuꝰ est? Immo etiam & hoc erat sanctum & iustum & bonum, iam dictum fuerat non concupisces,iam dictum fuerat, *diliges proximum tuum sicut te ipsum. In quo sermone Apostolus omnem legem*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicit impleri, & quoniã nisi diligat deũ, nemo diligit seipsum. Ideoq; dñs in his duobus p̃ceptis to
tã legẽ dixit ꝓphetasq; impleri. Que duo p̃cepta iã erant hoibus diuinitus data, at eternũ p̃mium
iustitie ꝓmissum nõdum erat, Hoc ipse nõ dicit qui in suis lris possint etiam in veteri testamento
regnum celorũ esse ꝓmissum. Si ergo ad faciẽdam pficiendãq; iustitiam iã erat nature possibilitas p
liberũ arbitriũ, iam erat legis dei sanctũ, iustum, benignũq; mandatum, iã erat ꝓmissum premium
sempiternum, Ergo xp̃s gratis mortuus est. Ergo neq; p legẽ iustitia, neq; p nature possibilitatem,
sed ex fide ac dono dei p Iesum christum dominum nostrum, vnum mediatorem dei & hominum
Ex quo enĩ p vnum hoiem peccatũ intrauit in mũdũ, & p peccatũ mors & vita in oẽs hoies ꝓtransiit,
in quo oẽs peccauerũt, ꝓculdubio a corpe mortis huius, vbi lex alia repugnat legi mẽtis neminem li
berauit aut liberat sue possibilitas nature, que ꝓdita redẽptore indiget, sauciata saluatore, sed gr̃a dei p
fidẽ vnius hois mediatoris dei & hoim hominis Iesu xp̃i, q & de⁹ cũ esset hoiem fecit, & manẽs de⁹
hõ factus refecit ipse qd̃ fecit, Puto aũt quod nõ lateat fides xp̃i, que postea in reuelationẽ venit in oc
cultis fuisse ꝓpibus patrũ nr̃orum, p quam tn̄ etiã ipsa dei gr̃a liberati sunt, quicũq; oibus gn̄is huma
ni ꝓpibus liberari potuerunt occulto iudicio dei, non tamen vituperabili. Vnde dicit ap̃s, Habentes
aũt eundẽ sp̃m fidei vtiq; eundem quẽ & illi sc̃dm quod scriptũ est, Credidi ꝓpter qd̃ locutus sum,
& nos credim⁹, ꝓpter quod & loquimur, Inde est qd̃ ait ipse mediator, Abrahã cõcupiuit videre diẽ
meũ, vidit & gauisus est, Inde ꝓlato sacramẽto Melchisedech mẽse dn̄ice nouit eternũ eius sacerdo
tium figurare, Iã vero data in lris lege q̃ dicit ap̃s subintrasse, vt abũdaret delictũ, & de qua dicit ex
lege hereditas, iã non ex ꝓmissione Abrahe añ p repromissionẽ donauit de⁹, Quid igitur lex? trãs
gressionis gr̃a posita est donec veniret semẽ cui ꝓmissũ est dispositũ p angelos in manu mediatoris.
Mediator aũt vni⁹ nõ est, deus aũt vn⁹ est, Lex ergo aduersus ꝓmissa dei, Absit Si enim data eẽt lex
que posset iustificare oino, ex lege eẽt iustitia, sed cõclusit scriptura dicente, oia sub pc̃tõ, vt ꝓmissio ex
fide Iesu xp̃i daretur credẽtibus, nõne satis ostẽditur hoc actũ eẽ p legem, vt peccatum cognosceretur
& p̃uaricatione augeretur. Vbi enim lex nõ est, nec p̃uaricatio, & sic aduersus victoriã pc̃ti ad diui
nã gr̃am que in ꝓmissionibus est cõfugeretur, atq; ita lex nõ eẽt aduersus ꝓmissa dei, quia ideo p illã
sit cognitio pc̃ti, & ex p̃uaricatione legis abũdãtia pc̃ti, vt ad liberationẽ querãtur ꝓmissiones dei, qd̃
est gratia dei, & incipiat eẽ in hoie iustitia nõ sua sed dei, hoc est data dono dei. Quã etiã nunc qui
dem sicut & tũc de iudeis dictũ est ignorãtes dei iustitiã, & suã volẽtes cõstituere iustitie dei nõ sunt
subiecti, Per legẽ qppe & illi iustificari se arbitrãtur, sufficiente sibi ad eandẽ custodiendã libero arbi
trio hoc est iustitia sua ꝓlata ex natura humana, nõ donata ex gr̃a diuina, ꝓpter quod iustitia dei di
citur. Vnde itẽ scriptũ est, Per legẽ enim cognitio pc̃ti. Nunc aũt sine lege iustitia dei manifestata est,
testificata p legem & ꝓphetas. Cũ dicit manifestata est, ostẽdit quia & tũc erat, sed tãq̃ illa pluuia q̃ge
deon ipetrauit tũc velut inuellere oculta, nũc aut velut in area manifesta. Cum ergo lex sine gratia nõ
mors pc̃ti potuisset esse sed virt⁹. Sic enĩ dictũ est, aculeus mortis peccatũ, virt⁹ aũt pc̃ti lex, Sicut cõfu
giũt multi a facie repugnãtis pc̃ti ad gratiã velut in areã nũc patentẽ, ita pauci ad eã confugiebãt, ve
lut in vellere tũc latentẽ. Hec vero tẽporum distributio referẽ ad altitudinẽ diuitiarũ sapiẽtie, & scien
tie dei de qua dictũ est. Quã iscrutabilia sunt iudicia ei⁹ & inuestigabiles vie ei⁹, quapropter si & an
te tp̃s legis & tpe ipso legis iustos patres ex fide viuẽtes nõ possibilitas nature infirme & indigne ac vi
ciate, & sub pc̃tõ venũdate, sed dei gratia p fidem iustificabat, & nũc eadem in apertũ iã veniens reue
lata iustificat. Anathematizet ergo pelagi⁹ scripta sua vbi cõtra eã & si nõ per cõtumaciã tn̄ per igno
rantiã disputat possibilitatẽ defendendo nature ad vincenda pc̃tã & implẽda mandata, aut si ea sua
esse negat, aut scriptis suis, aut iimicis suis dicit imissa que sua eẽ negat, anathematizet ea & dãnet pi
na exhortatiõe & auctoritate sc̃timonie tue. Si ergo vult onerosum sibi & pnitiosum discat ecclie sc̃a
dalũ auferre, q̃ sc̃adalũ auditores & ꝓperuersum dilectores ei⁹ vsq; quaq; spargere nõ qescũt. Si eico
gnouerint eũdem librũ quem illius vel putant esse vel norũt ep̃orũ cathalicorũ auctoritate & maxie
sc̃titatis tue q̃ apud eũ esse maioris põderis mime dubitam⁹, ab eodẽ esse ip̃o anathematizatũ atq;
dãnatũ, nõ eos vlteri⁹ estimam⁹ ausuros loquendo cõtra gratiã dei que reuelata est p passionem &
resurrectionem xp̃i, nec pectora fidelia & simpliciter xp̃iana turbare, sed poti⁹ adiuuãte mia dei cer
tãtibus nobiscũ pietate & charitate flagrãtibus etiã oronibus tuis nõ solũ vt ineternũ bũ, verũ etiam
iusti & sancti sint, nõ in sua virtute, sed in eadem gr̃a cõsiſuros, vnde & ad ip̃m scriptam ab vno hoie
ep̃lam ad quẽ p quẽdã oriẽtalẽ diaconũ, ciuẽ aũt yponiẽse tãq̃ purgatiõis fieri quedã scripta trãsmi
sit tue btitudi poti⁹ credidim⁹, dirigẽda meli⁹ iudicãtes & petẽtes vt eã ei mittere ip̃e digneris, sic enĩ
eam legere

Universidad de Deusto

eā legere poti⁹ nō dedignabitur,magis in illa eū q misit,q̄ qui scripsit attēdens. illud vero qd dicunt posse hoiem esse sine pctō,& mādata dei facile cuſtodire si velit,q̄uis cū hoc p adiutoriū dei gīe , que tn pcarnationē vnigeniti ei⁹ reuelata atq; donata est dicitur tolerabili⁹ dici videatur, tn qm merito queri pot ... & qn peandē gīam id efficiatur in nobis ,vt sine illo prsus pctō sim⁹, vtrū in hac vita qn caro cōcupiscit aduersⁿ spm,an vero in illa cū fiet sermo q script⁹ est,vbi est mors victoria tua ,vbi est mors acule⁹ tuus,acule⁹ eni mortis peccatū est diligētius ptractandū,ppter alios quosdā q inique senserūt atq; in suis lris memorie mād auerūt,etiā in hac vita esse posse hoiem sine pctō nō ab initio natiuitatis sue,sed cōuersione a pctis ad iustitiā & a via reproba ad bonā vitā.Sic eni intellexerūt qd de Zacharia & Helizabet scriptū est,ambulasse eos ī oibus iustificatiōib⁹ dei sine querela,Hoc qd dictū est sine querela,sine pctō dictū acceperūt,nō qdē negantes imo etiā qd aliis locis in lris eorū in⁄ uenit pie cōfitētes adiutoriū gīe dni nri non p naturalē spm hois sed p principalē spm dei,Q ui pa⁄ rū videtur cōsyderasse ipm Zachariā fuisse etiā sacerdotē. Oēs aūt tunc sacerdotes nec esse habebant ex lege dei primit⁹ p pctis suis offerre sacrificiū,deide p populo.Sicut ergo nunc p oīonis sacrificiū cōuincimur nō esse sine pctō qm iussi sum⁹ dicere,dimitte nobis debita nra,ita & tūc p sacrificia victi marū aialiū cōuincebant sacerdotes sine pctō nō esse,q p suis pctis iubebātur offerre. Q d si res ita se habet,vt p gīam saluatoris ,pficiam⁹ qdē in hac vita deficiente cupiditate,charitate crescēte,perficia mur aūt in illa vita cupiditate extincta,charitate cōpleta,,pfecto illud qd scriptū ē,Q ui nat⁹ est ex deo nō peccat,sēdm illā charitatē dictū est que sola nō peccat ad natiuitatē qppe que ex deo est, augenda & pficienda charitas ptinet,nō ea que minuēda est & cōsumēda cupiditas,que tn q̄dīu est in mēbris nostris lege q̄dā sua repugnat legi mētis,sed nat⁹ ex deo nec obediēs desideriis ei⁹ nec exhibēs mēbra sua arma iniqtatis pctō pt dicere,iā nō ego operor illud sed id qd hitat in me pctm,Sed qūo se ha⁄ beat ista questio,qa & si nō inuenitur hō in hac vita sine pctō id tn dicitur posse fieri p adiutoriū gīe & spūs dei,Q d vt fiat conandū atq; poscendū est tolerabiliter in id qsq; fallitur nec diabolica ipie⁄ tas,sed error hūan⁹ est elaborāda & optanda,affirmare etiā si qd affirmat nō possit ostēdere, Id eni credit fieri posse qd certe laudabile est velle.Nobis aūt sufficit qd null⁹ in eccl̄ia dei fideliū reperit in quolibet pfectu excellēti atq; iustitia q audeat dicere sibi nō necessariā precationem oīonis dnice ,di mitte nobis debita nra,& dicat se nō habere peccatū,nec seipm decipiat,& in eo veritas nō sit,q̄uisiā sine querela viuat.Nō eni qualescūq; etiā tētationes hūane sed graue peccatū est qd in querelā venit, Det veniā tua suauitas,si plixiorem epl'am fortassis quam velles tue misim⁹ sctitati.Nō enim riuu⁄ lū nostrū tuo largo fonti augēdo refundim⁹,verū etiā noster licet exiguus ex eodē quo etiā tuus a⁄ būdās emanat capite fluentorū hoc aperte pbare voluimus tuis rescriptis de cōi participatione vni us gratie consolari.

¶Rescriptum Innocentii pape de pelagio heretico.

INnocētius Aurelio,Alipio,Augu,Euodio,Possidio epis.S.Fīnitatis vre lras plenas fidei toto A
q religiōis catholice vigore firmatas,a vobis missas &cōciliis vestris per fratrē & coepm nīm Iu lium pgrato suscepim⁹ aio,quod earū tenor oisq; contextio in cōsideratione quotidiane gīe dei & in eorq; correctione q contra sentiunt īegra rōne cōsistit & vt illis oēm tollere possit errorē,& idoneo da to quouis nostre legis exēplo, quē seq debeat dignū possint pbere doctorē.,Sed de his vt arbitror iā satis supradixim⁹.Sed subide cōtra eos subuenit & suppeditat q dicat,nec pōt aliqn deesse q vincat cum tā miseq; īpiumq; sit q nostre virtute fidei & īpa pleni⁹ veritate vincatur. Q ui enim oēm vite spem respuit atq; contēpsit inimica damnabiliq; eor suū disputatione cōfundens , cū credit nichil esse q adeo accipiat,ne aliqd superesse quod petat ad sanādū,sed q sibi hoc abstulit vlteri⁹ quid reliquit? Si ergo sunt aliqui,quos in sui defensionem peruersitas tanta defixit qui huic se dogmati dedant at⁄ q; coniungāt sperantes hoc ad catholicā pertinere doctrinā,quod abhorrēs longi⁹ & penitus appro batur aduersum,infecti illorū & monitis& verbis vt haberētur iducti,quatinus ad rectū vite tramitē redeāt festinabunt ,ne diutius mentē obsidēs velut pestis eorq; sensibus error inuadat. Nā si pelagi⁹ quocunq; restitit loco eorq; aīos qui facile vel simpliciter crederent disputandi hac affirmatione dece⁄ pit seu hic illi in vrbe sunt,quod nescientes nec manifestare possumus,nec negare cum & si sunt late⁄ ant,nec aliquando audeant,vel illum predicantem ista defendere,vel talia aliquo nostrorum presen⁄ te iactare,& in tanta populi multitudine deprehendi aliquis facile nec alicubi possit agnosci , siue in quouis terrarum loco degant dei nostri misericordia,gratiaq; credimus,quod facile corrigantur,au dita eius dānatione qui fuerit pertinax,& resistens huius dogmatis auctor inuentus,nō interest,vbi isti fuerint , dum vbicunq; inueniri potuerint,sunt sanandi,nobis tamen nec suaderi potest eum

Universidad de Deusto. Biblioteca

esse purgatum,quãuis ad nos a nescio quibus laicis sint gesta plata,quibus ille & auditum se crede/ ret & absolutũ.Q ue vtrum vera sint dubitam⁹, quod sub nulla illi⁹ cõcilii executione venerunt,nec eorum aliquas accepimus de hac re litteras,apud quos isti⁹ rei iste ꝑstitit cãs,Q uod si de sua ille po tuisset purgatione considere,hoc magis credimus quod egisset,quod multo verius esse poterat,vt il/ los cogeret epistolis suis qui diiudicauerãt iudicare,verũ cum sint aliqua in ipsis posita gestis que ob iecta partim musitando ille suppressit,partim multa in se verba retorquendo tota obscuritate confu/ dit,aliqua magis falsis argumẽtis,quã vera ratione vt ad tp̃s videre poterat purgauit, alia negando, alia falsa interpretatione vertẽdo.Sed vtinã quod magis optandum est etiam ille se ad veram catho/ lice fidei viam ab illo sui tramitis errore cõuertat,vt cupiat velitq; purgari,consyderans quotidianam dei gratiã,adiutoriumq; cognoscens,vt videatur verũ,& approbetur ab omnibus manifesta ratio/ ne correctus,nõ gestorum iudicio,sed ad catholicã fidem corde cõuerso, Vnde nõ possum illorũ nec approbare nec culpare iudiciũ,cum nesciamus vtrum vera sint gesta,aut si vera sunt,illum subterfu/ gisse cõstet magis quam se in tota virtute purgasse.Q ui si cõfidit nouitq; nõ omni dignum esse in dignatione quod dicat aut iam hoc totũ se refutasse quod dixerat, nõ a nobis accersiri,sed ipse debet potius festinare,vt possit absolui.Nam si adhuc taliter sentit,quãdo se nostro iudicio quibusuis acce/ ptis litteris cũ sciat dãnandũ se esse cõmittet.Q uod si accercẽdus esset ab his melius fieret qui magis ꝓximi & non lõgo terrarum spatio videntur esse disiuncti,sed nõ deerit cura si medicine prebeat ille materiam,Potest enim damnare que senserat ac datis litteris erroris sui vt regressum ad nos decet ve niã postulare fratres charissimi.Librũ sane qui eius esse dicebatur nobis a vestra charitate transmis/ sum euoluimus,in quo multa blasphema erant, nichil quod placeret, nichil quodpenitus non dis/ pliceret,a quo vis damnandũ atq; calcandum, cuius similia nisi qui ista scripserat,nemo alter in me/ tem reciperet atq; sentiret.Nam hoc loco de lege latius disputare velut coram posito repugnãtiq; pe/ lagio necessarium esse nõ duximus, cum vobiscum totam rem sciẽtibus,pariq; nobiscum assensione gaudẽtibus colloquamur. Tunc enim melius hec exempla ponũtur,quando cum his quos harũ cõ/ stat rerum prudentes esse tractamus.Nam de nature possibilitate,ac de libero arbitrio, & de omni dei gratia,& quotidiana gratia cui non sit recte sentienti vberrimum disputare. Anathematizet er/ go ista que sensit vt illi qui eius sermonibus fuerãt preceptisq; collapsi,quid tandem habeat fides ve/ ra cognoscant,Facilius enim reuocari poterunt cum ista a suo senserint auctore dãnari. Q uod si ille pertinaci in hac voluerit impietate persistere est agendum,quatinus vel his possit subueniri quos nõ suus sed huius magis error induxit,ne & illis hec medicina pereat,cuius iste talem non admittit nec postulat curam,Deus vos custodiat incolumes fratres charissimi.Data.vi.kalen.Februari.

¶ITEM EPISTOLA FAMILIARIS AD AVRELIANVM CARTHAGINENSEM EPISCOPVM.

A Nnocentius Aurelio ep̃o Carthaginensi,In familiaribus scriptis dilectio verã consistit,& si/ mius charitatis officia melius se orsa mereãtur.Q uamobrem per fratrẽ nostrum Iuliũ epi/ stole extrinsecus misse respondere gestiui,ne apud me forsitan remaneret peculiaris negate salutationis offensa,supradictũ igitur fratrẽ nr̃m tue dilectioni restituo, cũ aplice sedi dignũ ad rela tionem duplicis synodi iudicatis.Supest vt oratus a nobis dn̄s p̃stare dignetur,quatenus oĩs ecclesie sue macula continuis laboribus nostris possit abstergi,dn̄s custodiat te incolumen frater charissime. Data.vi.kalen.Februarii.

¶INCIPIVNT DECRETA ZOZIMI PAPE

i ¶Q uod monachi vel laici nisi per gradus ecclesiasticos nõ debeant ad summum sacer dotium peruenire.

ii ¶Q uod si quis interdicta despexerit gra/ dus sui periculo subiacebit.

iii ¶Q ue in singulis clericorum gradibus ti/ pora sint prefixa.

¶FINIS.

B PISCOPVS ZOZIMVS VRBIS ROME HESITIO EPISCO/ po Salonitano salutem. Exigit dilectio tua preceptum apostolice sedis,in quo patrum decreta consentiunt,& significas nõnullos ex monachorũ cetu quorum sollicitudo quamuis frequentia maior est,sed laicos ad sacerdotium festinare.

Capitulum primum.

HOc aũt specialiter & sub p̃decessorib⁹ nostris & nuper a nobis interdictũ cõstat litteris ad gallias hyspaniasq; transmissis,in quibus regionibus fa/ miliarius

Universidad de Deusto

miliarius est ista ꝑsumptio,quãuis nec africa super hac admonitione nostra habeatur aliena,ne quis penitus cõtra patrum precepta qui ecclesiasticis disciplinis ꝑ ordinem non fuisset imbutus,& tẽporum approbatione diuinis stipendiis eruditus,nequaquã ad summum sacerdotiũ aspirare presumeret,& non solum in eo ambitio inefficax haberetur,verumetiam in ordinatores eius, vt caterent eo ordine quem sine ordine contra precepta patrũ crediderant presumẽdum, Vnde miramur ad dilectionem tuam statuta sedis apostolice non fuisse perlata, Laudamꝰ igitur constantiã tuam frater charissime nec aliud de pontificii censura veteris auctoritatis genus expectandum fuit.quã vt talibus ambitionibus,ꝑ preceptis patrũ in ꝓpinctu fidei cõstitutis occurreres,Igitur siqd auctoritati tue(quod nõ opinamur)estimas defuisse supplemus,Vos obsistite talibꝰ ordinationibus,obsistite supbie & arrogãtie veniẽti. Tecũ faciũt precepta patrũ,tecum aplice sedis auctoritas.Si enim officia secularia principalem locũ non vestibulum actionis ingressis sed per plurimos gradus examinatis ꝑ talibus deferunt,quis ille tã arrogans,tã impudẽs inuenitur,vt in celesti militia que ꝓpensius ponderanda est & sicut aurũ repetitis ignibus explorãda statim dux esse desyderat cum tyro ante non fuerit,& prꝰ velit docere q̃ discere? Assuescat in dñi castris in lectorũ primitus gradu diuini rudimẽtis seruitii, nec illi vile sit exorcistam,accolitum, subdiaconũ,diaconum ꝑ ordinem fieri ,nec hoc saltu sed statutis maiorum ordinatiõe ꝑ tpibus,Iã vero ad pbtii fastigium talis accedat vt & nomẽ etas impleat, & meritũ ꝓbitatis stipendia ante acta testẽtur,iure inde summi põtificis locũ sperare debebit , facit hoc nimia remissio cõsacerdotum nostrorũ qui põpam multitudinis querũt,& putãt ex hac turba aliqd sibi dignitatis acquiri ,Hinc passim numerosa popularitas etiã his vbi solitudo est taliũ reperitur,dũ paro chias extendi cupiũt,aut quibus aliud ꝑstare nõ possunt diuinos ordines largiũtur.Quod oportet districti semꝑ esse iudicii,rarum est enim omne quod magnum est.

Capitulum secundum.

¶Proinde nos ne qd meritis dilectionis tue derogaremꝰ, ad te potissimũ scripta direximꝰ, que in oim fratrũ & coeꝑorum nostrorũ facies ire notitiã,nõ tantũ eorum q in ea ꝓuincia sunt, sed etiã qui in vicinis dilectionis tue ꝓuinciis adiungũtur.Sciet quisqs hoc postposita pr̃m & aplice sedis auctoritate neglexerit,a nobis districtiꝰ vindicadum,vt loci sui minime dubitet sibi nõ cõstare rationem,si putat post tot ꝓhibitiones impune posse tentari. Cõtumelie enim studio fit quicquid interdictum totiens vsurpatur, A

Capitulum tertium.

¶Hec aũt singulis gradibus obseruanda sunt tpa,si ab infantia ecclesiasticis ministeriis nomen dederit,& inter lectoresqꝫ ad.xx.etatis annum cõtinuata obseruatione ꝑduret.Si maior & grandeuus accesserit,qui tñ post baptismũ stati diuine militie desiderat mancipari , siue inter lectores siue inter exorcistas quinquẽnio teneatur. Exinde accolitus,vel subdiaconus .iiii.annis sit,& sic ad bñdictionẽ diaconatus si meretur accedat, in quo ordine quinqꝫ annis si inculpate se gesserit, adherere debebit. Exinde suffragãtibus stipendiis per tot gradus datis proprie fidei documentis pbr̃ium poterit ꝓmereri , de quo loco si eum exactior ad bonos mores vita perduxerit summum põtiũcatum sperare debebit.Hac tamen lege seruata,vt neqꝫ digamus,neqꝫ vidue maritus,neqꝫ penitens ad hos gradus possit admitti.Sane etiam defensores ecclesie qui ex laicis fiunt, supradicta obseruatione teneantur si meruerint in ordine esse clericatus.Data.viii.kalend.martii Honorio.xii.& Theodosio. viii. augustis consulibus. B

¶AD CLERVM RAVENNENSEM.

¶Zozimus eps vrbis Rome cõmonitorium pbr̃is & diaconibꝰ qui rauẽne sunt,Ex relatiõe fratris nr̃i archidami pbr̃i qualiter suscepti sitis vel qd egeritis cognouimꝰ,vel qualiter illi suscepti sunt q̃ cõtra canones aduersum nos ad comitatum nescio qua audaci temeritate ire voluerũt,Ad vos hec que nunc misimus,olim scripta feceramus,eorum quas iniuriose miserãt,rñdentes epistolis.Sed qm̃ non potuerũt rei in sua hoc est in nostra ecclia romana cũ nostris cõpbr̃is cõmorari hos ad vos illis tradẽdas litteras destinamus,in quibus decreto nostro sancimus memoratos perturbatores oim ab apostolice sedis nostre communione alienos fuisse,atqꝫ nostra subscriptione ꝓbatã sentẽtiam suscepisse. Illos etiam qui effrenato huic facto consilioqꝫ assensum commodare voluerunt, vestre charitatis est estimare qualiter habeantur.Quibus hoc obiicere vos debetis,quod iuxta canonum precepta fortiter incurrerunt,& qualiter presbyteros non decebat rebelles existere tentauerunt, Vos autem monemus in speculis esse debere,neqꝫ eorum prorũpat audacia,quos anathematizatos scit sancta & apo- C

Universidad de Deusto Biblioteca

stolica ecclesia, De his vero qui eorũ se societati iũxerũt quid agere debeamus cũ reuersi fueritis consilio meliore tractabimus. Et alia manu. Data. v. kalend. octobris Honorio. xii. & Theodosio augustis consulibus.

¶INCIPIVNT DECRETA BONEFACII PAPE EPISTOLA DEPRECATORIA AD HONORIVM AVGVSTVM VT CONSTITVATVR A PRINCIPE QVATINVS IN VRBE ROMANA PER AMBITVM NVNQVAM PONTIFEX ORDINETVR.

A BONEFACIVS EPISCOPVS HONORIO, AVGVSTO, ECCLESIE meRomane (cui deus noster meũ sacerdotiũ vobis res humanas regentibus deputauit) cura constringit, ne causis eius quãuis adhuc corporis incõmoditate detinear propter cõuentus qui a sacerdotibus vniuersis & clericis, & christiane plebis perturbationibus agitantur apud aures christianissimi principis desim. Si quidem secus quã oportet eueniat, non vos id facere qui cũcta equa moderatione componitis sed nos per nostram tacẽtes desidiã videbimur, quod ciuitatis quietem & ecclesie pacem peruertere valeat admisisse. Cum enim humanis rebus diuine cultor religionis domino iubente presideas, nostra culpa erit, si nõ id sub uestra gloria quã certũ est diuinis semper rebus animo prõptiore fauisse firmo & stabili iure custodiatur, quod per tot annorum seriem & sub illis etiam principib⁹ obtinuit, quos nulla nre religionis cura constrinxit, vt fidens vtatur licitis, & sub vre imperio clementie minime que sunt illicita formidẽtur. Ipsa enim ecclesia deuotionẽ tuã christianissime imperator, in eo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu, quia christ⁹ dns noster vestri fidus rector & gubernator imperii vnã desponsatam sibi, & intactã virginem seruat, ne eam in aliquos patiamini insidiantiũ ꝓcellarum fluctus illidi, & quietã faciem tempestatis insolite tumore turbari gloriosissime & tranquillissime imperator auguste, Ipsa ergo que vni despõsata est vestra tñ mater eccl̃ia hac pietate vestram legatione quã suis sacerdotibus cõmisit appellat, ꝑterita, presentiaq; repetit, vobis (inquit) religiose imperãtibus creuit meus qui modo tuus est, populus tam fidus deo, quã tibi qui es princeps christi. Ecce enim inter ipsa mysteria inter preces suas quas ꝓ nostri felicitate dependit imperii, teste apud quẽ & de cuius sede agitur sancto Petro sollicitis pro religionis obseruãtia vocibus clamat, Cũ sollicita petitione miscetur oratione nos in varias res semel euulsa distrahat a dei cultu solito tentato re sollicitãte discordias, Ageret plurib⁹ priceps christianissime nisi apud te suarũ esset secura causarũ & in oppressionibus idolorũ in hereticorũ correctionib⁹ fide tua diuino cultu pariter cum imperio semp florente vicisset, Habet refugium tue mãsuetudinis animum cum sue religionis veneratione cõiunctũ, cũ quicqdhuic proficiat vos agatis. Cõferatis fratribus & consacerdotibus meis ꝓbatissimis viris a me, & ab oĩbus qui ecclesiã faciunt ista mũda legatiõe, quib⁹ precamur sacre causam religionis ꝓsequentibus in vrbe vestre mãsuetudinis, Hoc animo quo postulatis a multis imperpetuũ statui vniuersalis ecclesie consulatis. Data kalend. Iunii.

¶CONSTITVTIO HONORII IMPERATORIS AD BONEFACIVM PAPAM missa, vt si denuo Rome duo episcopi ordinati fuerint, ambo de ciuitate pellantur.

B VIctor honori⁹ inditus triũphator semp augustus sancto ac venerabili bonefacio pape vrbis rome. Scripta beatitudinis tue debita reuerẽtie gratulatione suscepim⁹, quibus recẽsitis egim⁹ omnipotẽti deo maximas grãs, qd sctimoniam tuã post longũ incõmodũ optate redditã didicimus sanitati. Et ideo reuerẽtibus venerabilib⁹ viris gaudiũ nrm sacrorum apicũ attestatione signamus, ac petimus vt quotidianis oronibus apostolat⁹ tuus studiũ ac votũ suum circa salutẽ atq; imperium nrm dignetur impẽdere. Illud aũt pietatis nre satis placitũ esse cognosce, qd sanctimonia tua de ecclesiarũ aut populi ꝓturbatione sollicita est. Q ue ne aliqua ratione possit euenire satis clementia vra credidit esse ꝓuisum, Deniq; ꝑdicante btitudine tua id ad cunctorũ clericorũ notitiã volumus peuenire vt si q̃d forte religioni tue (qd̃ non optamus) humana sorte contigerit, sciãt oẽs ab ambitionibus esse cessandũ, ac si duo forte cõtra fas temeritate certantiũ fuerint ordinati nullũ ex eis penit⁹ futurũ sacerdotem, sed illũ solũ in sede apostolica ꝑmansurum, quẽ ex numero clericorũ noua ordinatione diuinum iudicũ & vniuersitatis consensus elegerit, Vnde id obseruandũ est, vt oẽs tranquillã mentem & pacificos animos ex serenitatis nostre admonitione custodiant, nec aliquid seditiosis cõspirationibus tentare conentur, cũ certum sit nulli partium suarum studia profutura.

¶Epistola

Universidad de Deusto

¶EPISTOLA BONEFACII PAPE AD EPICOPOS GALLIE DE maximo episcopo diuersis criminibus accusato.

BONEFACIVS EPISCOPVS PATROCLO, REMIGIO, MAximo, Hylario, Seuero, Valerio, Iuliano, Castorio, Leontio, Constantino, Iohãni, Montano, Marino, Mauricio, & ceteris episcopis per gallias & septem prouincias constitutis. Valentine nos clerici ciuitatis adierunt proponentes per libellum crimina que maximũ teste tota prouincia asserunt cõmisisse. Delegata totiens cognitione illum cõstituta semper subterfugisse iudicia, ne cõfusum cõscientia festinasse, vt si esset innocẽs examinatis omnibus purgaretur quotiens decreta ex nostrarũ quoq; cartarum instructione cognouimus. Qui e cõtrario, pbauit de se illa que dicta sunt, qui ad ea cõfutanda cum essent innumera a decessoribus meis prouincialis est delegata cognitio. Cõuẽtus etiam dicitur euitasse, & adesse minime voluisse. Et nullus dubitat qd ita iudicium innocẽs subterfugit, quẽadmodum vt absoluatur qui est innocens querit, Sed astuta cauillatio eorum qui versutis agendum credunt esse consiliis nunq̃ innocentie nomen accipiet. Confitetur enim de omnib9 quisquis se subterfugere iudiciũ dilationibus putat, veniet tamẽ aliquando ille qui talis perhibetur in medium, nec prodest illi totiens latuisse, totiens subterfugisse quẽ sui actus, & cõmissa quocũq; fugerit ea que obiciuntur illi, si vera sunt crimina persequũtur, Debuerã quidem iam nunc dignã pro eius accusatis in nostro iudicio actibus qui cognitionem & decretum iudiciũ sepe declinando credidit illudendũ ferre sententiam, Hãc ne aliquis preco ei quẽ forsitã iudicaret, & sibi qui absens est, licet sit quesitus a nobis reseruatum esse nichil diceret, maluimus intercapedine tẽporis data diferri. Cum hoc etiam eius accusatores assererẽt, de quorũ intẽtionibus & moribus sit securum, maximũ tanto magis dãnanda committere quãto tardius se constituto iudicio presentarit. Quẽ manicheorũ inuolutum caligine arguũt turpis secte, olim ita ne eũ posset abluere animũ sordidasse in probationem obiecte rei gesta synodalia proferentes, & cõmissis inuolutũ vndiq; flagitiis nullum eum sanitatis habuisse respectum quẽ furore suo, & insana temeritate ad secularium quoq; iudicũ tribunalia subditum questioni, quod i viliquoq; persona turpissimũ est obiicerẽt peruenisse, & homicidii dãnatũ asserunt gestis prolatis in medium. Et hunc talẽ post tanta taliaq; cõmissa episcopatus adhuc sibi nomẽ in suis latibulis vendicare in proprie ciuitatis infamiam nimiis doloribus conquerũtur, & sanctũ nomen vendicãdo sibi velle polluere, Ideoq; fratres charissimi qui audiẽd9 hic presentare se noluit, ne cõuictus forsitam ab accusantibus se clericis posset digna tandem aliquãdo presentatus episcopali iudicio pronunciationis congrue feriri sentẽtia, quãquã illi hec edocta fuerint que potest hui9 nominis esse iactura qui pudorẽ nunquã sacerdotii habuisse perhibetur, & locum suum ne modico quidẽ tempore custodisse. Dilationẽ tantũ dedimus, & decreuimus vestrum debere intra prouinciam esse iudicium, & congregari synodum ante diẽ kalẽdarũ nouẽbrium, vt si adesse voluerit presens si confidit ad obiecta respondeat. Si vero adesse neglexerit dilationem sentẽtie de absentia non lucretur. Nã manifestũ ẽ confiteri eum de crimine qui indulto, & totiens delegato iudicio purgandi se occasione nõ vtitur. Nichil enim interest vtrũ in presenti exanime omnia que dicta sunt comprobẽtur, cum ipsa quoq; pro cõfessione procurata totiens constet absentia. Nos autem per omnes prouincias litteras dirigemus ne excusationem sibi ignorationis obtendat, vt ad prouinciam venire cogatur, & illic se constituto p̃sentare iudicio. Quicquid autẽ vestra charitas de hac causa duxerit decernẽdum cum ad nos relatum fuerit nostra vt condecet necesse est auctoritate firmentur. Data sub die Idus iunias monario. ii. c. consule. A

¶VT NVLLVS CONTEMPTO METROPOLITANO ORDINETVR EPISCOPVS.

BONEFACIVS SPISCOPVS VRBIS ROME HYLARIO EPISCOpo Narbonẽsi salutem. Difficilẽ quidem fidem querimoniis cõmodamus quarum sacerdotes domini pulsat intentio, maxime cũ eos quippiã contra patrum statuta tẽtasse, sed frequẽter has asserit sicut nũc multitudo causantium. Ecce enim vt charitas tua recognoscit ex subditis lucubensis ecclesie clerici ordo vel plebis p̃ces suas, vel lachrymas ad nos quãtum datur intelligi magno cũ dolore miserunt, dicentes coepiscopum nostrũ pa- B

Universidad de Deusto Biblioteca

trodũ ſua petitione ceſſante,in locum decedentis epiſcopi neſcio quẽ in aliena prouincia pretermiſſo metropolitano contra patrũ regulas ordinaſſe.Quod nequaq̃ poſſum⁹ ferre patienter, quia conuenit nos paternarũ ſanctionũ eſſe diligentes cuſtodes. Nulli & enim videtur incognita ſynodi conſtitutio nicene que ita precipit,vt eadem proprie verba ponamus.Per vnã quãq; prouinciam ius metropolitanos ſingulos habere debere,nec cuiq̃ duas eſſe poſſe ſubiectas,quod illi quia aliter credendum non eſt,ſeruãdum ſancto ſpiritu ſuggerẽte ſibimet cenſuerunt. ¶Vnde frater chariſſime,ſi ita res ſunt,& eccleſiam ſupradictã ꝓuincie tue limes includit noſtra auctoritate cõmunias,quod quidem facere ſponte deberes deſideriis ſupplicãtiũ &volũtate reſpecta. Ad eundẽ locum in quo ordinatio talis celebrata dicitur metropolitani iure munitus & preceptionibus noſtris fretus accede intelligẽs arbitrio tuo ſecundũ regulas patrũ quecũq; facienda ſunt a nobis eſſe conceſſa,ita vt peractis omnibus apoſtolice ſedi quicquid ſtatueris te referente clareſcat, cui totius ꝓuincie ordinationem liquet eſſe mandatã.Nemo ergo eorum terminos audax temerator excedat,nec aliquid in illorum contumeliam partibus ſuis que ſibi non videntur conceſſa defendat. Ceſſet huiuſmodi preſſa noſtra auctoritate preſumptio eorum qui vltra dignitatis ſue limitẽ digitũ extendunt. Quod idcirco dicimus vt aduertat charitas tua adeo nos canonum precepta ſeruare, vt iſta conſtitutio quoq; noſtra definiat,quatinus metropolitani ſui vna queq; prouincia in omnibus rebus ſemper ordinationem expectet. Data.v.Kalendas Februarii.honorio.xii.& theodoſio.x.auguſtis conſulibus.

¶Expliciunt decreta Bonefacii pape.

¶INCIPIVNT DECRETA CELESTINI PAPE.

i ¶De proſpero & hylario qui quoſdã galliie preſbyteros accuſant.

ii ¶De ſancto auguſtio epiſcopo mira laudis aſſertio.

iii ¶Preteritorum ſedis apoſtolice epiſcoporum auctoritas de gratia dei contra pelagii ſectatores.

iiii ¶Quod adã omnes homines leſerit, nec quẽq̃ per liberum arbitrium poſſe conſurgere niſi eum gratia dei erexerit.

v ¶Quod nemo ſit bonus ſuis viribus niſi participatione eius qui ſolus eſt bonus.

vi ¶Quod niſi gratia dei continua iuuemur inſidias diaboli deuitare nõ poſſum⁹

vii Quod per Chriſtum libero bene vtamur arbitrio.

viii ¶Quod omnia ſanctorum merita dona ſint dei.

ix ¶Quod omnis ſancta cogitatio & motꝰ pie voluntatis ex deo ſit.

x ¶Quod gratia dei non ſolũ peccata dimittat, ſed etiam adiuuet ne cõmittantur, & preſtet vt lex impleatur non ſicut pelagius ait facilequaſi ſine gratia dei difficili⁹ poſſit impleri.

xi ¶Quod ꝑter ſtatuta ſedis apoſtolice omnes orationes eccleſie Chriſti gratiam reſonant qua genus humanum reparatur, & ab eterna dãnatione reducitur.

xii ¶Quod gratiã dei etiã baptizãdorũ teſtatur inſtituta purgatio cũ exorciſmis & inſufflationibus ſpiritus ab eis expellũtur immundi.

xiii ¶Quod profundiores queſtiones nec cõtẽnende ſunt,nec penitus aſſerende.

A DILECTISSIMIS FRATRIBVS VENERIO, MARINO, LEontio,Auxonio,Archadio,Sillucio,& ceteris galliarũ epiſcopis Celeſtin⁹,Apoſtolici verba precepti ſunt apud iudeos,atq; gẽtiles ſine offenſione nos eſſe debere,hoc quiſquis chriſtianus eſt tota animivirtute cuſtodit,Quod cum ita ſit non parum periculi illi manere poterit ante dominũ,qui hoc detrectat etiam fidelibus exhibere.Nam qualiter nos qui neminẽ perire volumus iſta contriſtent que auctoribus Chriſtianis percellũt animos chriſtianos, dominicus in euangelio ſermo teſtatur,ait enim ipſe ſaluator quod expediat ſcandaliſanti vnũ de puſillis in maris profundum demergi,Ideo que ſit iam eius pena queramus cui tale ſupplicium legimus expedire.

Capitulum primum.

B FIlii noſtri preſentes proſper & Hylarius quorum circa dominũ noſtrũ ſollicitudo laudãda eſt, tãtum neſcio quibus preſbyteris Illic licere qui diſſentioni eccleſiarum ſtudeant ſunt apud nos proſecuti,vt indiſciplinatas queſtiones vocantes in medium pertinaciter eos dicant ꝑdicare aduerſantia

Universidad de Deusto

ſantia veritati. Sed veſtre dilectioni iuſtius imputamus, quado illi ſupra vos habent copiā diſputandi, Legimus ſuper magiſtrū nō eſſe diſcipulum, hoc eſt nō ſibi debere quēquā ad iniuriam doctorum vendicare doctrinā. Nam & hos ipſos a deo noſtro poſitos nouimus ad docendū, cum ſit docente apoſtolo eis tertius locus intra eccleſiam deputādus. Quid illic ſpeciei eſt vbi magiſtris tacētibus hi loquūtur? Qui ſi ita ē eorū diſcipuli nō fuerūt, timeo ne cōniuere ſit hoc tacere, timeo ne magis ipſi loquātur qui permittūt illis taliter loqui, In talib⁹ cauſis nō caret ſuſpitione taciturnitas, quia occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret. Merito nāq; cauſa nos reſpicit, ſi ſilētio faueam⁹ errori. Ergo corripiātur huiuſmodi, nō ſit his liberū habere pro voluntate ſermonem, deſerat ſi ita res ſunt inceſſere nouitas vetuſtatē deſinat eccleſiarū quietē inquietudo turbare. Conātur ſepe naufragio mergere quos intra portum ſtantes ſtatio facit ſida ſecuros. Fida quippe ē omniū ſtatio quorum perfectis greſſibus veſtigia nō mouētur. Recurrerūt ad apoſtolicam predicti ſedem hec ipſa nobis que tētat perturbatio cōquerētes. Habete fratres chariſſimi pro caholicie plebis pace tractatum. Sciant ſe ſi tamen cenſeātur preſbyterii dignitate vobis eſſe ſubiectos, Sciant omnes qui male docent quod ſibi diſcere magis ac magis competat quā docere. Nam quid in eccleſiis vos agitis, ſi illi ſummā teneant predicādi? Niſi forte illud obſiſtat, quod non auctoritate nō adhuc ratione colligitur, vt aliqui e fratrum numero nuper de laicorū cōſortio in collegium noſtrū fortaſſis admiſſi, neſciant quid ſibi debeant vendicare. Super his multa iam dicta ſunt eo tempore quo ad fratris tuendi dedimus ſcripta reſponſum, nunc tamē repetētes ſepius admonem⁹ vetentur huiuſmodi qui laborāt per terras aliud quā ille noſter iuſſit agricola ſeminare. Nec tamē mirari poſſumus, ſi hec erga viuentes hi nunc tētare audent, qui nituntur etiam quieſcentiū fratrum memoriam diſſipare.

Capitulum ſecundum.

¶Auguſtinium ſancte recordationis virum quē pro vita ſua atq; meritis in noſtra communione ſemper habuimus, nec vnquā hunc ſiniſtre ſuſpitionis ſaltem rumor aſperſit, quē tante ſcientie olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos etiam ante a meis ſemper deceſſoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune ſenſerunt, vt pote qui vbiq; cunctis & amori fuerit & honori, vnde reſiſtatur talibus quos mala creſcere videmus, nefas eſt hec pati religioſas animas, quarum afflictione (quia membra noſtra ſunt) nos quoq; conuenit macerari, quāuis maneat hos beatitudo promiſſa quicunq; probantur perſecutione ppter iuſtitiam ſuſtinere, quibus quid promittat domin⁹ in futurum ſequens ſermo declarat. Non eſt agentiū cauſa ſolarū, vniuerſalis eccleſia quacūq; nouitate pulſatur, Intelligamus hec ipſa vobis que nobis non placēt diſplicere. Quod ita demū probare poterimus, ſi impoſito improbis ſilētio de tali re impoſterum querela ceſſabit. Domin⁹ incolumes vos cuſtodiat fratres chariſſimi. A

Capitulum tertium.

¶Quia nōnulli catholico nomine gloriantur in dānatis hereticorū ſenſib⁹ ſeu prauitate ſiue imperitia demorātes piiſſimis diſputationibus obuiare preſumunt. Et cum pelagiū atq; celeſtiū anathematizare non dubitent, magiſtros tamē veſtros tāq; neceſſarium modū exceſſerint obloquūtur, eaq; tātūmodo ſequi, & probare profitētur que ſacratiſſima beati apoſtoli ſedes cōtra inimicos gratie dei per myſterium preſulū ſuorū ſanxit & docuit. Neceſſarium igitur fuerit diligenter inquirere quid rectores Romane eccleſie de hereſi que eorum temporibus exorta fuerat iudicauerint, & cōtra nocentiſſimos liberi arbitrii defenſores quid de gratia dei ſentiendū eē cenſuerint. ita vt etiam africanorum conciliorum quaſdam ſententias iungeremus, quas vtiq; ſuas fecerunt apoſtolici antiſtites eū ꝓbarunt, Vt ergo plenius qui in aliquo dubitant inſtruantur conſtitutiones ſanctorū patrum cōpendioſo manifeſtemus indiculo. Quod ſi quis nō nimium eſt cōtētioſus agnoſcat omnium diſputationum cōnexionem ex hac ſubditarū auctoritatum breuitate pendere, nullāq; ſibi cōtradictionis ſuper eſſe rationem, ſi cum catholicis credat & dicat. B

Capitulum quartum

¶In preuaricatione ade omnes homines naturalē poſſibilitatem, & innocentiā perdidiſſe, & nemi nem de profundo illius ruine per liberum arbitrium poſſe cōſurgere, niſi eum gratia dei miſerētis erexerit ꝓnūciante beate memorie innocentio, atq; dicente in epiſtola ad Carthaginēſe cōcilium, Liberum enim arbitrium ille perpeſſus dum ſuis inconſultius vtitur bonis, cadens in preuaricationis profunda demerſus eſt, & nichil quēadmodum exinde reſurgere poſſet inuenit, ſuaq; in eternū libertate deceptus huius ruina latuiſſet oppreſis niſi eum poſtea Chriſti per ſuam gratiam releuaſſet ad- C

Universidad de Deusto Biblioteca

uentus,qui per noue regenerationis purificationem omne preteriti pcti vicium sui baptismatis laua chro purgauit.

Capitulum quintum.

A ¶Neminem esse per semetipsum bonum nisi participationem sui ille donet qui solus est bonus. Quod in eisdem scriptis eiusdē pontificis sententia protestatur dicens,nunquid nos de eorum post hec rectū mentibus estimemus, qui sibi se putant deberi quod boni sunt,nec illum considerāt cuius quotidie gratiam cōsequūtur qui sine illo tātum se assequi posse confidunt.

Capitulum sextum.

B ¶Neminem etiā baptismatis gratia renouatum idoneū esse ad superandas diaboli insidias, & ad euincendas carnis cōcupiscētias nisi per quotidianū adiutorium dei perseuerātiā bone conuersatio/nis acceperit,quod eiusdem antistitis in eisdē paginis doctrina cōfirmat dicens.Nā quāuis homi/nē redimeret a preteritis ille peccatis,tamē sciēs iterum posse peccare ad reparationē sibi quēadmo/dum posset illum,& post ista corrigere multa seruauit,quotidiana prestans illi remedia quibus nisi freti cōfisiq; nitamur nullatenus humanos vincere poterimus errores.Necesse est enim,vt quo auxili ante vincimus,eo iterum non adiuuante vincamur.

Capitulum septimum.

C ¶Quod nemo nisi per gratiam libero bene vtatur arbitrio.Idem magister in epistola ad Mileui/tanum cōcilium data predicat dicens.Aduerte tandē o prauissimarum mētium peruersa doctrina quod primū hominē ita libertas ipa decepit,vt dum indulgētius frenis eius vtitur in preuaricationē presumptionis incederet,nec ex hac potuiterui nisi ei prouidentia regenerationis statum prestine li bertatis Christi domini reformasset aduentus.

Capitulum octauum.

D ¶Quod omnia studia & omnia opera ac merita sanctorum ad dei gratiā laudēq; referenda sunt, quia nemo aliūde ei placet,nisi ex eo quod ipse donauerit,i quā nos sentētiā dirigit btē recordatio/nis pape zozimi regularis auctoritas,cum scribens ad totius orbis episcopos ait.Nos autē instinctu dei (omnia enim bona ad auctorē suū referenda sunt vnde nascūtur) ad fratrum & coepiscoporum nostrorum conscientiā vniuersa retulimus.Nunc autē sermonē sincerissime veritatis luce radiantem tanto afri episcopi honore venerati sunt,ita vt ad eundē virum rescriberent,illud vero quod in litteris quas ad vniuersas ꝓuincias curasti esse mittēdas posuisti dicens,nos tamē instinctu dei,& cetera.Sic accepim⁹ dictum,vt illos qui cōtra dei adiutorium extollunt humani arbitrii libertatē districto gla dio veritatis velut cursim trāsiēs amputares.Quid enim tā libero fecistis arbitrio,quā qd vniuersa in nostre humilitatis cōsciētiā retulistis,& tamen instinctu dei factum esse fideliter sapienterq; vidistis veraciter fidēterq; vt dixistis,ideo vtiq; quia ꝑparatur voluntas a dño,& vt boni aliqd agāt paternis inspirationibus suoꝝ ipse tāgit corda fidelium.Quotquot enim spiritu dei aguntur,hi filii sunt dei, vt nec nostrum deesse sentiamus arbitrium & in bonis quibusq; voluntatis humane singulis moti bus magis illi⁹ valere nō dubitem⁹ auxilium.

Capitulum nonum.

E ¶Quod ita deus in cordib⁹ hominū,atq; in ipso libero operetur arbitrio,vt sancta cogitatio pium cōsilium omnisq; motus bone voluntatis ex deo sit,quia per illum aliqd boni possum⁹ sine quo ni/chil possumus.Ad hāc enim nos ꝓfessionē idem doctor instituit,qui cum ad totius orbis episco/pos de diuine gratie opitulatione loqueretur.quod ergo tēpus ait interuenit,quo eius nō egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus,causis,cogitatiōibus,motibus adiutor & ꝓtector orandus est, superbum est enim vt quicquā sibi humana natura ꝑsumat,clamāte apostolo.Nō est nobis collucta tio aduersus carnē & sanguinē,sed contra principes & potestates aeris huius contra spiritualia nequi tie i celestibus.Et sicut ipse iterum dicit.Infelix ego homo,quis me liberabit de corpore mortis hui⁹. Gratia dei per Iesum Christum dn̄m nostrum.Et iterum gratia dei sum, id qd sum,& gratia eius in me vacua non fuit,sed plus illis omnibus laboraui nō ego autē,sed gratia dei mecum.

Capitulum decimum.

F ¶Illud etiam quod intra carthaginensis synodi decreta cōstitutū est,quasi propriū apostolice sedis amplectimur, qd scilicet tertio capitulo definitū est,vt quicūq; duxerit gratiā dei qua iustificamur, per Iesum Christum dominū nostrū ad solā remissionē peccatoꝝ valere que iam cōmissa sunt nō etiā ad adiutoriū vt nō cōmittātur anathema sit.Et iterū quarto capitulo ait,vt si qs dixerit gratiā dei per Iesum xp̄m,ꝓpter hoc tātū nos adiuuare ad nō peccādū,quia ꝑ ipsam nobis reuelatur,& aperit itelligētia mādatoꝝ,vt sciam⁹ qd appetere,& qd vitare debeam⁹ nō autē ꝑ illā nobis ꝑstari,vt qd fa/

ciēdum

Universidad de Deusto

ciendũ cognouim⁹ etiã facere diligamus. atq; valeamus anathema sit. Cũ enim dicat apostolus scie⸗ tia inflat, charitas vero edificat valde, impium est vt credam⁹ ad eã que inflat nos habere gratiã chri sti, & ad eam que edificat non habere, cum sit vtrũq; donũ dei, & scire quid facere debeamus, & di ligere vt faciamus, vt edificante charitate scientia nõ possit inflare. Sicut autem de deo scriptum est, qui docet hominẽ scientiã, ita scriptum est etiam, charitas ex deo est. Item quinto capitulo, vt quisq; dixerit ideo nobis gratiã iustificationis dari, vt quod facere per liberum arbitrium iubemur, facilius possimus implere per gratiam, tãquã & si gratia non daretur nõ quidẽ facile, sed tamẽ possim⁹ etiã sine illa diuina implere mandata, anathema sit. De fructibus enim mandatorũ dominus loqueba⸗ tur, vbi nõ ait, sine me difficilius potestis facere sed ait, sine me nichil potestis facere.

Capitulum vndecimum.

¶Preter eas autem beatissime & apostolice sedis inuiolabiles sanctiones quibus nos piissimi patres pestifere nouitatis elatione deiecta, & bone voluntatis exordia, & incrementa ꝓbabiliũ studiorũ, & in eis vsq; in finem perseuerãtiã ad Christi gratiam referre docuerunt, obsecrationũ quoq; sacerdo⸗ talium sacramenta respiciam⁹, que ab apostolis tradita in toto mũdo atq; in cõmuni ecclesia catholi ca vniformiter celebrantur, vt legem credendi, lex statuat supplicãdi. Cum enim sanctarũ plebiũ ꝑsu les mãdata subimet legatiõe funguntur apud diuinã clementiã humani generis agũt causam, & to ta secum cõgemiscente ecclesia postulãt & precantur, vt infidelib⁹ donetur fides, vt ydolatre ab impie tatis sue liberẽtur erroribus, vt iudeis ablato velamine lux veritatis appareat, vt heretici catholice fidei perceptiõe resipiscant, vt schismatici spiritum rediuiue charitatis accipiant, vt lapsis penitentie reme diũ cõferatur, vt denique cathecuminis ad regenerationis sacramenta productis celestis aula miseri⸗ cordie reseretur, hec autem non perfunctorie, neq; inaniter a domino peti rerum ipsarum monstrat effectus, quandoquidẽ ex omni eorũ genere plurimos deus dignatur attrahere, quos erutos de po⸗ testate tenebrarũ trãsferat in regnũ filii charitatis sue, & ex vasis ire faciat vasa misericordie, quod adeo totum diuini operis esse sentitur, vt hec efficiente deo gratiarũ semper actio laudisq; confessio pro illuminatione talium vel correctione referatur. A

Capitulum duodecimum.

¶Illud etiã quod circa baptizandos in vniuerso mundo sancta ecclesia vniformiter agit non otioso contẽplamur intuitu, cum siue paruuli, siue iuuenes ad regenerationis veniunt sacramentũ nõ prius ad fontẽ vite adeunt quã exorcismis & exsufflationibus clericorum spiritus ab eis immundus abi⸗ gatur, vt tũc vere appareat, quomodo princeps mundi huius mittatur foras, & quomodo pri⁹ alli⸗ getur fortis, & deinceps vasa eius diripiãtur in possessionẽ translata victoris, qui captiuã ducit capti uitatem, & dat dona hominibus. His ergo ecclesiasticis ex diuina sumptis auctoritate documentis ita adiuuante domino cõfortati sumus, vt omniũ bonorum affectuũ, atq; operũ & omnium studio rum omniũq; virtutũ quibus ab initio fidei ad deum tẽditur, deum fateamur auctorem, & nõ du⸗ bitemus ab ipsius gratia omnia hominis merita preueniri, per quẽ fit vt aliquid boni & velle incipia mus, & facere. Quo vtiq; auxilio & munere dei non aufertur liberũ arbitriũ, sed liberatur, vt de tene broso lucidum, de prauo rectũ, de languido sanũ, de imprudẽte sit ꝓuidũ. Tanta enim erga omnes homines est bonitas dei, vt nostra velit esse merita que sunt ipsius dona, & pro his que largit⁹ est eter na premia sit donaturus, agit quippe in nobis vt quod vult, & velimus & agamus, nec otiosa in no⸗ bis esse patitur que exercenda nõ negligenda donauit, vt & nos cooperatores simus gratie dei, ac si quid in nobis ex nostra viderimus remissione languescere, ad illum sollicite recurramus qui sanat omnes languores nostros, & redimit de interitu vitam nostram, & cui quotidie dicimus, ne inducas nos in tentationem, sed libera nos a malo. B

Capitulum decimũtertium.

¶Profundiores vero difficilioresq; partes occurrentium questionum quas latius pertractarunt qui hereticis restiterunt sicut none audemus contẽnere, ita non necesse habemus astruere, quia ad con⸗ fitendum gratiam dei cuius operi ac dignationi nichil penitus subtrahẽdum est satis sufficere cre⸗ dimus quicquid secundum predictas regulas apostolice sedis nos scripta docuerunt, vt prorsus non opinemur catholicum quod apparuerit prefixis sententiis esse contrarium. C

¶AD EPISCOPOS GALLIE.
Epistola eiusdem.

Universidad de Deusto Biblioteca

i ¶Quod non debeant sacerdotes aut clerici amicti palliis & precincti lumbis in ecclesiis ministrare

ii Quod nulli sit vltima pnia deneganda

iii ¶Quod per gradus ecclesiasticos ad epatus officiciū debeat quis peruenire

iiii ¶Quod vna quecq; prouincia suo metropolitano debeat esse contenta

v ¶Quod nolentibus clericis vel populis nemo debeat episcepus ordinari

vi ¶Quod ab illicitis sit ordinationibus abstinendum.

CELESTINVS VNIVERSIS EPISCOPIS PER VIENNENSEM & Narbonensem prouinciam costitutis in domino salutē. Cuperemus quidem de vestrarum ecclesiarum ita ordinatione gaudere, vt gratularemur potius de prouectu quam aliquid admissum contra disciplinā ecclesiasticā doleremus, ad nostrā enī leticiam & benefacta perueniunt & meroris aculeis nos que fuerint malefacta compungunt, Nec silere possimus, cū hoc vt ab illicitis reuocem⁹ aliquos officii nostri prouocemur instinctu, in speculis a deo constituti vt vigilantie nostre diligentiam cōprobantes, & que coercenda sunt, refecem⁹ & que obseruanda sunt sanctiamus. Et quamuis circa longinqua spiritualis cura non deficiat, sed se per omnia qua nomē dei predicatur extendat, nec noticiam nostram subterfugiunt que in euersionē regularum nouelle presumptionis auctoritate tentātur.

Capitulum primum.

A ¶Didiscimus enī quosdam dñi sacerdotes superstitioso potius cultui inseruire, q̄ mentis vel fidei puritati. Sed non mirum si contra ecclesiasticum morem faciunt qui in ecclesia non creuerunt, sed ab alio venientes itinere secum hec in ecclesiam que in alia conuersatione habuerant, intulerunt, amicti pallio & lūbos precincti credūt sancte scripture fidem, non per spiritū, sed per litterā cōplexuros. Nam si ad hec ista precepta sunt vt taliter seruarentur, cur non fiunt pariter que sequuntur, vt lucerne ardentes in manibus vna cū baculo teneantur? habeāt aūt suum ista mysterium & intelligentibus ita data sunt vt ea magis qua decet significatione seruentur. Nā in lumborū precinctione castitas in baculo regimen pastorale, In lucernis ardentibus bonis fulgor operis indicatur, de quo dicitur. Sic opera vestra luceant, Habent tamē istum forsitan cultū, morem potius quam rationem sequentes, qui remotiorib⁹ habitant locis? & procul a ceteris degunt, vnde hic habitus in ecclesiis Gallicanis, vt tot annorū tantorumq; pontificum in alterum habitum consuetudo vertatur, discernendi a plebe vel ceteris sumus doctrina non veste, conuersatiōe nō habitu, mentis puritate non cultu. Nam si studere incipiam⁹ nouitati, traditum nobis a patribus ordinem calcabimus, vt locum superuacuis superstitionibus faciamus, rudes ergo fidelium mentes ad talia non debem⁹ inducere, docendi enim potius sunt q̄ illudēdi. Nec imponendum est eorum oculis, sed mentibus infundenda precepta sunt, Erant quidem multa que p disciplina ecclesiastica vel ipsius rei dicere ratione possemus, sed ab his ad alia reuocamur.

Capitulum secundum,

B ¶Agnouimus enim penitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis ānui qui obitus sui tempore hoc aie sue cupiunt remedio subueniri, horremus fateor tante impietatis aliquem reperiri, vt de dei pietate desperet, quasi non possit ad se quouis tēpore concurrenti succurrere, & periditātē sub onere peccatorū hominem redimere quo se illi expediri desiderat & liberari? Quid hoc rogo aliud quam morienti mortem addere, eiusque animā sua crudelitate ne absolui possit occidere? cum deus ad subueniendum sit paratissimus & inuitans ad penitentiam sic promittat peccatori inquit, quacūque die conuersus fuerit peccata eius non imputabuntur ei. Et iterum nolo mortem peccatoris, sed tātum conuertatur & viuat. Salutem ergo hominni adimit, quisquis mortis tempore penitentiam denegauerit. Et desperauit de clementia dei qui eum ad subueniendum morienti sufficere, vel momento posse non credit, Perdidisset latro in cruce premiū ad christi dexteram pendens si illūvni⁹ hore penitētia non iuuisset. Cum esset in pena penituit & per vnius sermonis promissionē habitaculum paradisi deo promittente promeruit. Vera ergo ad dominū conuersio in vltimis peccatorū mente potius est existimenda, quā tempore pphetaho c taliter asserēte. Cū conuersus ingemueris tunc saluus eris. Cū ergo dominus sit cordis inspector quouis tempore non est deneganda penitentia postulanti, cū ille se obliget iudici cui occulta omnia nouerit reuelari.

Capitulum tertium.

C ¶Ordinatos vero quosdam fratres carissimi ep̄os qui nullis ecclesisticis ordinib⁹ ad tante dignitatis fastigium

Universidad de Deusto

tis fastigium fuerint instituti contra patrum decreta huius vsurpatione qui se hoc recognoscit fecisse didicimus,cum ad episcopatum his gradibus frequentissime cautum est deberet peruenirí, vt a minoribus initiati officiis ad maiora firmentur. Debet enim ante esse discipulus quisquis doctor esse desiderat,vt possit docere quod didicit. Omnis vite institutio hac ad id qd tendit se ratione confirmat. Qui minime litteris operam dederit preceptor non potest esse litterarum. Qui non per singula stipendia creuerit,ad meritum ordinem stipendii non potest peruenire. Solum sacerdotium inter ista rogo vilius est? Quod facilius tribuitur cum difficilius impleatur,Sed iam non satis est laicos ordinare,quod nullus fieri ordo permittit,sed etiam quorum crimina lōge lateq; per omnes pene prouintias nota sunt pontifices ordinātur. ¶Daniel enim nuper missa relatione ex orientalibus ad nos partibus ab omni quod tenuerat virginum monasterio nefariis est obiectionibus accusatus,multa de multis obiecta flagitiis. In quanam lateret terrarum parte quesitum est,vt si innocentie,confideret contra iudicium postulatum minime declinaret. Misse ad arelatēsem episcopum per fortunatum subdiaconum nostrum preceptiones, vt ad iudicium destinaretur episcopale. Tantis grauatus testimoniis,tanta facinorum accusatione pulsatus sacrarum(vt dicitur)virginum pollutus incesto episcopus asseritur ordinatus, & vt in nostri libellis scrinii continetur,quorum ad vos quoq; exemplaria direximus in pontificii dignitatem hoc tempore quo ad causam dicendam missis a nobis litteris vocabatur obrepsit.Sacro nomini absit iniuria,Facilius est vt hanc dignitatē tali dando ipse amiserit ordinator, quam eam obtineat ordinatus. Cui cōuicto sociabitur qui sibi eum credidit largiendo pontificium sociandum. Qualis enim ipse sit quisquis talem ordinauerit ostendit His ergo in medium nunc deductis ,cum plerique nostrum sint qui apostolice sedis statuta cognouerint nobiscum tempore aliquanto versati ad discipline normam nostris conuenta exhortationibus omnia fraternitas vestra festinet reuocare.

Capitulum quartum.

¶Primum iuxta canonum decreta vnaqueq; prouincia suo metropololitano contēta sit, vt decessoris nostri data ad Narbonensem episcopum continent instituta,nec vsurpationi locus alicui sacerdoti in alterius cōcedatur iniuriam.Sit concessis sibi cōtentus vnusquisq; limitibus,alter in alterius prouintia nichil presumat,nec emeritis ī suis ecclesiis peregrini & extranei,& qui ante ignorati sunt ad exclusionem eorum qui bene de suorū ciuiū merētur testimonio preponātur.ne nouum quoddam de quo episcopi fiant videatur esse collegium. A

Capitulum quintum.

¶Nullus inuitis detur episcopus,cleri,plebis,& ordinis cōsensus & desiderium requiratur. Tunc alter de altera eligatur ecclesia,si de ciuitatis ipsius clero cui est episcopus ordinandus, nullus dignꝰ (quod euenire non credimus)potuerit reperiri, Primū enim illi reprobandi sunt, vt aliqui de alienis ecclesiis merito preferātur.Habeat vnusquisq; fructū sue militie in ecclesia in qua suam per oia officia trāsegit etatē. In aliena stipēdia minime alter obrepat,nec alii debitam alter sibi audeat vendicare mercedem.Sit facultas clericis renitendi si se viderint pregrauari,& quos sibi ingeri ex transuerso agnouerint non timeant refutare, qui si non debitum premium vel liberum de eo eos qui recturus est debent habere iudicium. B

Capitulum sextum

¶Abstineatur etiā ab illicitis ordinationibus. Nullus ex laicis,nullus digamus,nullꝰ qui sit vidue maritus aut fuerit ordinetur,sed irreprehensibilis & qualem elegit apostolꝰ fiat.Per Moysem dominus precepit.Virginem accipiat sacerdos vxorem.Subsequitur & supplet apostolus eodem locutus spiritu,vnius vxoris virum episcopum debere consecrari. Ad hanc ergo eligātur formulam sacerdotes,& si que facte sunt ordinationes illicite remoueātur, quoniam stare non possunt, nec discussionem nostram subterfugere poterunt,quāuis latere se estimant qui taliter peruenerunt,& vt nulla religionis reuerentia obscuritate fucetur non sit vana glorificatio palliatis episcopalem morem qui episcopi sunt sequātur. Daniel vt diximus qui accusationem pontificali honore subterfugere se credidit posse,& ad fastigium tantum accusatores suos latendo peruenit,a sanctitatis vestre cetu interim nouerit segregatum qui se nostro iudicio debet obiicere si conscientie sue nouit fiduciam obtinere. Massiliensis vero ecclesie sacerdos qui dicitur (quod dictu nefas est) in necem fratris taliter gratulatus,vt huic qui eius sanguine cruentatus aduenerat portionem cum eodē habiturus occur- C

Universidad de Deusto Biblioteca

reret ex vestro eum audiendum collegio delegamus. Data septimo Kalendas Augusti felice, & tauro consulibus.

¶ITEM EPISTOLA EIVSDEM CELESTINI AD EPISCOPOS Apulie & calabrie.

i ¶Quod nulli sacerdotium liceat canones ignorare.
ii ¶Quod non oporteat clericis ecclesiarum contẽptis de laicis episcopos ordinare.
iii ¶Quod docendus sit populus non sequendus.

Cpitulum primum.

A CELESTINVS VNIVERSIS EPISCOPIS PER APVLIAM, ET calabriam constitutis. Nulli sacerdoti liceat canones ignorare, nec quemquam facere quod patrum possit regulis obuiare. Que enim a nobis res digna reseruabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu licentia populis permissa frangatur?

Capitulum secundum.

B ¶Audiuimus quasdam propriis destitutus rectoribus ciuitates episcopos sibi velle petere de laicis, tantũq; fastigium tam vile credere, vt hoc his qui non deo, sed seculo militauerint estimẽt non posse conferre, non solum male de suis clericis in quorum contemptũ hoc faciunt iudicantes, sed de nobis pessime quos credunt hoc posse facere sentientes. Quod nunq̃ auderent, si non quorũdam illicitis consentiens sententia cõniueret. Ita nichil que frequẽtius sunt decreta proficiunt, vt hoc quasi nunq̃ de hac parte scriptũ fuerit ignoretur. Quid proderit per singula clericos stipendia militasse, & omnem egisse in dominicis castris etatem, si hi qui prefuturi sunt ex laicis requirantur. Qui vacantes seculo, & omnem ecclesiasticum ordinem nescientes salu proprio in alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate transcendere, & in aliud vite genus calcata reuerentia ecclsiastice disciplinę trãsire. Talibus itaq; fratres charissimi qui iuris nostri id est canonum gubernacula custodimus ne cesse est obuiemus, hisque fraternitatem vestram epistolis cõmonemus, ne quis laicum ad ordinẽ clericatus admittat, & sinat fieri, vnde & illum decipiat & sibi causas generet, quibus reus constitutis decretalibus fiat,

Capitulum tertium.

C ¶Docendus est populus non sequendus. Nosq; si nesciunt eos, quid liceat, quid ve non liceat cõmonere, nõ his consensum prebere debemus. Quisquis vero conatus fuerit tẽtare prohibita, sentiat cẽsuram apostolice sedis minime defuturam. Que enim sola ammonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est per seueritatem congruentem regulis vindicemus. Per totas ergo hoc que propriis rectoribus carent ecclesias volumus innotescat, vt nullus sibi spe aliqua forsitam blanditus illudat. Data. xii. Kalendas Augusti Florentio, & Dionisio consulibus.

¶Incipiunt decreta Sixti pape.

D SIXTVS EPISCOPVS OMNIBVS ORIENTALIBVS EPIscopis in domino salutẽ. Gratias vestre referimus sanctitati, quod in tribulatione & persecutione nostra nos visitare misistis, & cause nostre finem bonum scire, & esse optastis precibusque deum exorastis, vt michi in tribulatione succurreret, mea meq; adiuuaret, & ab emulis tribulantibus & persequentibus me liberaret. O quã bona est charitas que absentes per ymaginem presentes sibimetipsis exhibet per amorem, diuisa quoq; vnit, & confusa ordinat inequalia sociat, imperfecta cõfirmat. Quã recte predicator egregius apostolus videlicet Paulus vinculum perfectionis vocat, quoniam virtutes quidẽ cetere perfectionem generãt, sed tamen eas charitas ita ligat, vt ab amantis mente dissolui iam nequeãt. Hac quoq; virtute fratres plenos vos spiritus sancti gratia esse reperio dum solaciari michi in meis anxietatibus sentio. Nec mirũ charissimi si me persequũtur emuli mei, cum caput nostrũ quod est Christus olim emuli quidem sancte dei ecclesie seruorũq; eius

Universidad de Deusto

rumq; eius sint persecuti,vnde & ipsa per se veritas dicit. Si patrem familias belzebuth vocaverunt quanto magis domesticos eius? Que iterum dicit. Si de hoc mundo essetis mundus quod suũ erat diligeret,Sed quia de hoc mũdo no estis,sed ergo elegivos de mũdo,propterea odit vos mũdus,hec fratres cum & nos sciamus,& aliis nosse predicamus,vosq; ea perfecte scire non dubitemus propter insidiantium vituperationes,aut accusationes,vel propter adulãtium laudationes,nec ad dexteram, nec ad sinistram declinare debemus, sed inter verba laudantium siue vituperantium ad mentem semper recurrendum est,& si in ea non inuenitur bonum quod de nobis dicitur magnam tristiciã generare debet. Et rursum si in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magna debemus leticia prosilire. Quid enim si omnes laudant,& conscientia nos accuset,aut si omnes accusent & conscientia nos liberos demonstret? Habemus paulum dicentem. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Iob quoq; dicit. Ecce in celis testis meus. Si ergo est nobis testis in celo,testis in corde,dimittamus stultos foris loqui quod volunt,Quid enim aliud detrahẽtes faciunt nisi in puluerem sufflant,atq; in oculos suos terram excitant? Vnde plus detractionis perflant inde magis nichil veritatis vident,vocandi tamen sunt etiam ipsi,& tranquille admonendi eisq; satis fieri modis omnibus debet,scientes quod de iudeis veritas ait,ne forte scandalizemus eos. Si autem satis fieri sibi ex veritate noluerit habes consolationem quã in euangelio aspicias, quia cum domino dictum fuisset, scis quia audito hoc verbo scandalizati sunt,respondit. Sinite illos,ceci sunt duces cecorum. Paulus quoq; apostolus admonet dicens. si fieri potest quod ex vobis est,cum omnibus hominibus pacem habentes, dicturus cum omnibus hominibus pacem habentes, quia hoc difficile esse perspexit premisit,si fieri potest,& subiunxit, quod potest fieri cum dicit quod ex vobis est,quia si nos in mente charitatem erga odientes seruare cupimus,& si illi pacem nobiscum non habent,nos tamen cum illis sine dubio habemus. Quod ergo mandastis,vt scriberem vobis qualiter instans iurgium contra me suscitatũ sit vel a quo, vt vestro adminiculo pelleretur, & causa mea firmaretur. Scitote me criminari a quodam basso & iniuste persequi. Quod audiens Valentinianus Augustus nostra auctoritate synodũ congregari iussit,& facto concilio cum magna examinatione satisfaciens omnibus licet euadere satis aliter potuissem,suspitionem tamẽ fugiens coram omnibus me purgaui,me scilicet a suspitione,& emulatione liberans,sed non aliis qui noluerint,aut sponte hoc nõ elegerint faciẽdo formã exẽplũq; dans cũ scriptũ sit. Si quis crimẽ obiicere voluerit scribat se prius probaturum & alibi. Criminationes aduersus doctorem nemo recipiat,& iterum. Si quis episcopus presbyter,aut diaconus vel quilibet clerici apud episcopum a qualibet persona fuerint accusati quicũq; fuerit,siue ille sublimis vir honoris,siue vllius alterius generis persona qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit nouerit docenda probatioribus monstranda documentis se debere inferre. Si quis ergo circa huiusmodi personas nõ probanda detulerit intelligat se iacturam infamie sustinere,& sub magna excõmunicatione exilio deportari. ista omnia postposui non aliis, vt paulo superius prelibatum est exemplum dando,sed me a prefata infamia & suspitione liberando.

¶Condẽnatus est autem memoratus bassus a iam dicta synodo, ita tamen vt in vltima die viaticũ ei non denegetur propter humilitatem pietatis ecclesie.

¶Valentinianus quoq; antedictus imperator scripto eum condẽnauit cum augusta matre placida & omnia predia facultatum eius futuris de talibus dans hominibus formam ita faciendi,ecclesie catholice sociauit.

¶Sepe dictus ergo bassus nutu diuino non multo post moritur. Cuius corpus licet dignum non esset sepulture,propter misericordiã tamẽ sepeliui eum in cubiculo parentum eius. Et quãquam ipse erga me stulte,& imprudenter egisset,ego vero misericorditer circa eum egi cogitans illud quod dominus in euangelio loquitur dicens. Si non dimiseritis hominibus peccata eorum,nec pater vester celestis dimittet vobis peccata vestra. Et in ipsa dominica oratione quã saluator noster discipulos orare docuit quotidie supplicando domino dicimus. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris,& multa sunt alia,& his similia. His itaq; dimissis de me peractis,quia contra voluntatem episcoporum qui nobiscum erant propter humilitatem sensus mei nullo compulsus iudicio ac vim passus,sed sponte eligens hec nec formam, vt iam dictum est,aliis dãdo,sed me purificãdo feci,in aliis tamẽ episcopis competens adhibẽda est de talib⁹ medicina vulneribus,ne immatura curãdi facilitas mortifera capitis peste nihil possit,sed segni⁹ tracta pnicies reatu nõ

Universidad de Deusto Biblioteca

legitime curationis inuoluat,pariter sauciatos & medentes, Ob id ergo statuentes decernimus, vt hi qui non sunt bone conuersationis & quorum vita est accusabilis, vel quorũ fides vita & libertas nescitur non possint domini sacerdotes accusare, nec viles persone ad accusationem eorum admittantur. ¶Similiter hi qui in aliquibus criminibus irretiti sunt,vel qui sunt suspitiosi vocem aduersus maiores natu non habeant accusandi,quia suspitiosa vox,& inimica veritatẽ solet opprimere,peregrina vero iudicia salua in omnibus apostolica auctoritate generali sanctione prohibemus,quia indigum est,vt ab externis iudicetur qui prouintiales,& a se electos debet habere iudices nisi fuerit appellatum, vnde oportet vt si aliquis episcoporum super certis accusetur criminibus, vt ab omnibus audiatur qui sunt in prouincia episcopis,quia non oportet accusatum alicubi quã in foro suo auditi Si quis vero iudicem aduersum sibi senserit vocem appellatiõis exhibeat, appellãtem autẽ nõ debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare custodia, sed liceat appellatori vitiatã causam appellationis remedio subleuare,liceat etiam in causis criminalibus appellare,nec appellandi vox denegetur ei qui supplicio sententia destinarit,pulsatus ante suum iudicem causam dicat,& non ante suum iudicem pulsatus,si voluerit liceat, & vt pulsatis quotiens appellauerint inducie dentur. Si quis ergo iratus crimẽ aliquod cuilibet temere obiecerit conuicium non est pro accusatione habendum,sed permisso tractandi spatio,id quod iratus dixit,per scripturam se probaturum esse fateatur, vt si fortasse resipiscens que per iracundiam dixit,iterare aut scribere noluerit,non vt reus criminis teneatur,Omnis ergo qui crimẽ obiicit,scribat se probaturum.Re vera ibi semper causa agatur,vbi crimẽ admittitur. Et qui non probauerit quod obiecit penam quã intulerit ipse patiatur.

A ¶Placuit etiam,vt si episcopus accusatus appellauerit apostolicam sedem id statuendũ quod eiusdem sedis pontifex censuerit.Hec tamen omni in sacerdotum causa forma seruetur,ne quẽquã sententia non a suo iudice dicta constringat,Occurrere quoq; quisq; fidelium ruinis debet oppressorũ,& miserorum consilio,quo valeant ex releuatione aliene vindicte a se dei remouere vindictam. Libat ergo prospera qui ab afflictis pellit aduersa,vnde scriptum est.Frater fratrem adiuuans exaltabitur. Ecclesia enim dei sine macula & ruga debet existere, & ideo non oportet eam a quibusdam conculcari,aut maculari,quia scriptum est,vna est columba mea perfecta mea,hinc iterum dominus ad Moysem ait. Est locus penes me,& stabis supra petram. Quis est locus qui nõ sit domini dũ cuncta in ipso per quẽ creata sunt cõtinentur? Sed tamen locus apud eum videlicet sancte ecclesie vnitas est,in qua supra petrã statur,dũ confessionis soliditas humiliter tenetur, Vos quoq; & omnes fratres nostros ecclesiam Christi sanguinẽ redemptã regentes monemus,vt omnes a precipitio in quo fratres & domini pastores detrahendo,& persequendo verbis labuntur,laqueis quibus potestis retẽtis,& labi eos in ima non permittatis,quia scriptum est,Ira viri iustitiam dei non operatur, hinc rursus dicitur.Sit omnis homo velox ad audiendum tardus ad loquendum,& tardus ad iram, hec autem vos auctore deo omnia seruare non ambigo, sed occasione admonitionis exhorta bonis vestris operibus & desideriis me furtiue subiungo,vt quod non admoniti facitis quãdo vobis & admonens additur iam non soli faciatis.

¶Quapropter fratres oportet vos & omnes fideles diligere inuicem,& non detrahere, aut accusare alterutrum, scriptum est enim. Dilige proximum tuum,& coniunge fidem cum illo,quod si denudaueris absconsa illius non persequeris post eum.Sicut enim homo qui perdit amicum suum,sic qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit auem de manu sua, sic qui dereliquisti pximũ tuum,& non eum capies non illũ sequaris,quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo,quoniam vulnerata est anima eius, vltra eum non poteris colligare, & maledicta est concordatio,denudare autem amici mysteria desperatio est anime infidelis, annuẽs oculo fabricat iniqua, nemo eum abiiciet,In conspectu oculorum tuorum conculcabit os suum,& super sermones tuos admirabitur. Nouissime autem peruertet os suum,& in verbis tuis dabit scandalum.Multa audiui & non coequaui ei, & dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem,super caput eius cadet & plaga dolose diuidet vulnera.Qui fodit foueam incidet in eam,& qui statuit lapidem proximo offendet in eo, & qui laqueum alio ponit,peribit in illo, facienti nequissimum consilium super ipsum deuoluetur,& non agnoscet vnde adueniet illi.Illusio & improperium superborũ, & vindicta sicut leo insidiabitur illi,laqueo peribunt qui oblectãtur casu iustorum.Dolor autem consumet illos antequam moriantur,Ira & furor vtraq; execrabilia, & vir peccatorum continens erit illorum.

Qui vindicari

Universidad de Deusto Biblioteca

Qui vindicari vult,a deo inueniet vindictam,& peccata illius seruans seruabit.Relinque proximo tuo nocenti te,& tunc deprecanti tibi peccata soluetur,homo homini seruat iram,& a deo querit me dela. In homine similē sibi non habet misericordiam,& de peccatis suis deprecatur altissimum? ipse dum caro sit seruat iram, & propiciationem petit a deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memēto nouissimorum & desine inimicari. Tabitudo enim & mors imminēt mādatis.Memorare timorē dei,& non irascaris proximo.Memorare testamēti altissimi,& despice ignorantiam proximi,Absti ne te a lite,& minues peccata,homo enim iracudus incendit lites & vir peccator turbabit amicos,& in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna silue,sic ignis exardes cet,& secundum virtutem hominis iracundia illius erit,& secundū substantiam suam exaltabit irā suam. Certamen festinatum incendet ignem,& lis festinans effundet sanguinem,& lingua testiū cans adducet mortem.Si suifflaueris,quasi ignis exardebit, & si expueris super illam extinguetur,& vtraq; ex ore proficiscuntur. Susurro & bilinguis maledictus,multos enim turbauit pacem haben tes,lingua tertia multos commouit,& disperlit illos a gente in gentem.Ciuitates muratas diuitum destruxit,& domos magnatorum effodit,virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissoluit. Lingua tertia mulieres viritas eiecit, & priuauit eas de laboribus suis.Qui respicit illam nos habe bit requiem,nec habitabit cum requie.Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem lingue comminuit ossa.Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quomodo qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, & qui in iracundiā illius non transiuit & qui non attraxit iugum illius,& vinculis illiꝰ non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est,& vinculum illius vinculum ereum est.Mors illius mors nequissima est,& vtilis potius inferus quam illa perse uerantia illius non permanebit,sed obtinebit vias iniustorum & flamma sua non comburet iustos. Qui derelinquunt deum incidunt in illam, & exardescet in illis, & non extinguetur, & immitte tur in illos quasi leo,& quasi pardus ledet illos.Sepi aures tuas spinis,& noli audire linguam ne quam,& ori tuo facito ostia,& seras auribus tuis, aurum tuum, & argentum tuum confla,& verbis tuis facito stateram,& frenos ori tuo rectos,& attende ne forte labaris in lingua tua,& cadas in con spectu inimicorum insidiantium tibi,& sit casus tuus insanabilis in mortem, ista caueant omnes & cohibeant linguam suam a malo,& labia eorum ne loquātur dolum.

¶De cetero charissimi confortamini in domino,& in potentia virtutis eius.Induite vos armatura dei,vt possitis stare aduersus insidias diaboli, quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem,sed aduersus principes & potestates aduersus mundi rectores tenebrarum harum cōtra spiritualia nequitie in celestibus, ꝓpterea accipite armaturā dei,vt possitis resistere in die ma lo & in omnibus perfecti stare.State ergo succincti lumbos vestros in veritate,& induite loricam iu stitie,& calciati pedes in preparatione euangelii pacis in omnibus sumentes scutū fidei in quo posse tis omnia tela nequissimi ignea extinguere.Et galeam salutis assumite, & gladium spiritus quod est verbum dei.Hec fratres vobis scripsimus & generaliter omnibus notum fieri volumꝰ, vt que ce teros tangunt omnibus nota fiant.Omnipotens deus vos & reliquos fratres vbiq; consistentes pro tegat vsq; in finem,qui cunctum mundum est dignatus redimere Iesus christus dominus noster qui est benedictus in secula.Amen.Data kalend,aprilis,Valentiniano & Florentio.iiii.cōsulibus.

¶Subsequuntur Epistole Leonis Pape.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIVNT EPISTOLE LEONIS PAPE AD EVTICEN CONSTANTINOPOLITANVM ABBATEM ADVERSVS NESTORIANAM HERESIM.

Epistola.I.

Dilectissimo filio Euticeti presbytero Leo episcopus.

A AD NOTITIAM NOSTRAM TVE DILECTIONIS EPI/ stola retulisti ꝙ nestoriana heresis quorũdam rursus studiis pullularet. Sollici tudinem tuam ex hac parte nobis placuisse rescripsimus, quoniam index ani/ mi tui est sermo quẽ sumpsimus. Vnde non ambigim⁹ auctorẽ catholice fidei dominum tibi in omnibus affuturum. Nos autem cum plenius quorum hoc improbitate fiat potuerimus agnoscere, necesse est auxiliante domino prouide re, quatenus nefandum virus dudũq; damnatum, radicitus possit extingui. Deus te custodiat incolumem dilectissime fili.

Epistola.II.

Leo Theodosio augusto.

B QVantũ presidii dominus ecclesie sue in fide vestre clementie prepararit, his etiam litteris quas ad me misisti ostenditur, vt vobis non solum regium, sed etiam sacerdotalem animum inesse gaudeamus. Siquidem preter imperiales & publicas curas piissimam sollicitudinem christiane reli gionis habetis, ne scilicet ĩ populo dei, aut schismata, aut hereses, aut vlla scandala conualescant, quia tunc est optimus regni vestri status, quando sempiterne & incommutabili trinitati vnius deitatis cõ fessione seruitur. Quid autem in constantinopolitana ecclesia perturbationis acciderit, quid ita fra/ trem & coepiscopum nostrum flauianum potuerit commouere, vt Euticen presbyterum commu nione priuaret, nondum potui euidenter cognoscere. Quis enim predictus presbyter ad sedẽ apo/ stolicã per libellum doloris sui querimoniã miserit, breuiter tamẽ aliqua prelibauit asserens se Nice/ ne synodi constituta seruãtem frustra in fidei diuersitate culpatũ, Eusebii autem episcopi accusatoris eius libellus cuius exẽplaria ad nos predictus presbyter misit, de obiectiõis euidẽtia nichil habebat. Sed cũ presbytero hereseos crimẽ intenderet, quẽ tamen nostrum sensum arguerit, non euidenter expressit, q̃uis & ipse episcopus Nicene synodi profiteatur in hac re se esse decretis, ꝓpter quod non habuimus, vnde aliquid diceremus. Et quia cause meritum fidei ratio & laudabilis sollicitudo ve/ stre pietatis exegit, necesse est iam locum subreptionibus non patere, sed prius de quibus eũ estimat arguendum instrui nos oportet, vt possit de bene cognitis congrue iudicari. Ad predictum autem episcopum dedi litteras quibus michi displicere cognosceret, ꝙ ea que in tanta causa gesta fuerãt etiã nimio silentio reticeret, cum studere debuerit primit⁹ nobis cuncta reserare. Quẽ credimus vel post admonitionem omnia ad nostram noticiam relaturum, vt in lucem ductis his que adhuc videntur occulta, id quod euangelice & apostolice doctrine conuenit iudicetur. Data ad kalendas martias Asterio & protegene consulibus.

Epistola Beati Leonis pape ad flauianum constantinopolitanum episcopum vbi querit cur Eutices ab ecclesia fuerit separatus.

Epistola.III.

Dilectissimo fratri flauiano Leo &c.

C CVm christianissimus, & clementissim⁹ imperator sancte & laudabilis fidei pro ecclesie catholice pace sollicitus ad nos scripta transmiserit, de his qui apud vos perturbationis strepitum moue/ rant, Miramur fraternitatem tuam quicquid illud scandali fuerit nobis silere potuisse, & non potius procurasse, vt primitus nos insinuatio tue relationis instrueret, ne de rerum gestarum possemus fide ambigere, Accepimus enim libellum Euticetis presbyteri, qui se queritur accusante Eusebio episco/ po immerito cõmunione priuatum, maxime cum euocatum se affuisse testetur, nec sui presentiam denegasse, adeo vt in ipso iudicio libellum appellationis sue asserat obtulisse, nec tamen fuisse suscep/ ptum, qua ratione compulsus sit vt contestatorios libellos in constantinopolitana vrbe proponeret. Quibus rebus intercedentibus necdum agnoscimus qua iustitia a communione ecclesie fuerit separatus. Sed respicientes ad causam facti tui nosse volumus rationem, & vsque ad nostram noti/ tiam cuncta deferri. Quoniam nos qui sacerdotum domini matura volumus esse iudicia, ni/

chil possum⁹

Universidad de Deusto

chil possumus incognitis rebus in cuiusquam partis preiudicium definire, priusquam vniuersa que gesta sunt veraciter audiam⁹. Sed ideo fraternitas tua per idoneā maxime aptamq; personā plenissima nobis relatione significet, quid contra antiquam fidē nouitatis emerserit, quid seueriori sentētia dignum fuerit vindicari. Nā & ecclesie moderatio & religiosissimi principis fides multā nobis sollicitudinem christiane pacis indicūt, vt amputatis dissensionibus fides catholica inuiolata seruetur, & his qui praua defendunt ab errore reuocatis nostra auctoritate quorum fides ꝓbata fuerit muniantur. Nec aliqua poterit ex hac parte difficultas afferri cum memorat⁹ pbr libello proprio sit professus paratum se esse ad corrigendū, si quid in se inuētum fuerit, quod reprehensione sit dignū. Decet enim in talibus caulis hoc maxime ꝓuideri, vt sine strepitu concertationum, & charitas custodiatur, & veritas defendatur frater charissime. Et ideo quia dilectio tua de tāta causa nos videt necessario eē sollicitos quā plenissime & lucide vniuersa nobis quod antefacere debuit indicare festinet, ne inter assertiones partium aliqua ambiguitate fallamur, & dissensio que in suis initiis abolēda est nutriatur. Cum in corde nostro ea obseruantia deo inspirāte permaneat, ne constitutiones venerabiliū patrum diuinitus roborate & ad soliditatem fidei pertinentes praua cuiusquam interpretatione violentur. Deus te custodiat incolumem frater charissime.

¶EPISTOLA QVARTA.

¶RESCRIPTVM FLAVIANI AD BEATVM LEONEM PAPAM.

¶Incipiunt capitula.

i ¶De subdoli hostis insidiis.
ii ¶De fraudulēta subtilitate hereticorum.
iii ¶De blasphemiis Euticetis.
iiii ¶De excommunicatione eius iustissima.

DOMINO BEATISSIMO ET DEO AMABILI LEONI FLA A
uianus in domino eternam salutem.

Capitulum primum.

NVlla res diaboli venena compescit, nec cōtinet mortiferas eiꝰ sagittas. Sur B
sum enim atq; deorsum puolās querit quos possit occidere, quos possit superare, quos possit deuorare. Propter quā rem vigilandum est in orationibus, atq; id operandū est vt fatuas inquisitiones euitare possimus. Decet autē sequi patres nostros, nec cōmutare definitionem eorum perpetuam, quorum secundum sacras scripturas didicimꝰ regulam. Depositis ergo fletibus & lachrymis, quia summo clericus degens gradu inuasus est a fero demone, & nō potui eum liberare nec auferre de tali lupo, qui animam meam ꝑ illo paratus eram ponere. Quomodo raptus sit, quō resiluit a ꝓpposito diuino, & ad illum cucurrit, q̄ perdere consueuit precepta patrum declinans & cōstituta eorum despiciēs iam incipio enarrare.

Capitulum secundum.

¶Sunt enim quidam veste sua oues significātes interiꝰ lupi raptores, quos ex fructibus eorum de C
bemus agnoscere. Isti prima fronte videntur esse de numero nostro sed non sunt de numero nostro. Si enim de numero nostro essent, nobiscum mansissent. Quantū autem ceperūt assumere impietatē illud quod occultabatur in illis aperitur, & dolus omnis fit omnibus manifestus. Inueniūtur autem infirme fidei homines, & qui diuinas lectiones nesciant, & secum eos in perditionē precipitant dissipantes & vituperantes patrum disciplinas, & reliquas sanctas scripturas ad suam perditionem, quos debemus preuidere & a quibus multum cauere, ne in malicia sua aliqui occupati cōcidant de sua firmitate. Exacuerunt enim linguam suam quasi serpentes, & venenum in labiis habent quasi aspides, De his hec propheta clamauit. Capitulum tertium.

¶Talis nobis eutices emersit quōdam presbyter & archimādrites, qui quasi nostre religionis sectā D
sapiebat, & hanc ꝑferebat, nestorii aūt impietatē cōfirmabat, & succingebatur pro nestorio militare in pugna, que cōtra nestoriū parabatur. Trecentorū aūt decem & octo sanctorū patrū de fide expositionem factā, & sancte memorie cyrilli eplam scriptam ad nestorium vel ad similes eius q̄bus omnes assenserūt tētaui, euellere antiquā impii Valentini & apollinaris reparās sectā, & non timuit ꝑceptū veri dei dicentis. Quicūq; scandalizauerit vnū de pusillis istis, expedit ei vt mola asinaria alligetur collo eius, & demergatur in profundū maris. Verecundiā aūt omnem abiecit & quā gerebat infidelitatis pellem excutiens in sancta synodo asserebat instanter dicens, Dnm Iesum christum nō oportere cōfiteri de duabus naturis post humanā susceptionē cum a nobis vnius substantie & vnius persone cognoscitur, neq; carnem dni coessentialē nobis subsistere tanq̄ ex nobis susceptā, & coadunatam

Universidad de Deusto Biblioteca

dei verbo ſcdm ſubſtantiam. Sed dicebat virginē quidem que eum genuit ſcdm carnem conſubſtantialē nobis eſſe, Ipſum aūt dominum nō ſuſcepiſſe ex ea carnem cōſubſtantialem nobis, ſed corpus domini nō eſſe quidem corpus hominis, humanum vero corpus eſſe quod eſt ex virgine.

Capitulum quartum.

¶Sed ne multa dicens longā faciam epl'am olim quicquid egerim⁹, miſimus ad beatitudinem veſtram, quibus litteris docuimus & pbrio illum eſſe nudatū quia ſic capt⁹ eſt, & iuſſimus eū cum monaſteriis nullam habere rationē, & excluſimus eū a cōmunione noſtra, vt ſanctitas veſtra hoc cognoſcens quod circa illū actum eſt, oibus ep̄is ſub beatitudine veſtra degentibus manifeſtare dignetur illius impietatem, ne neſciētes aliqui quid ille ſentiret quaſi ad orthodoxum vel per litteras vel per aliquam coniunctionem loquantur.

¶Reſcriptum Leonis pape ad Flauianū conſtantinopolitanum ep̄m contra euticetis hereſim.

¶Incipiunt capitula.

i ¶Q̄ ignorantia ſanctarum ſcripturarū euticem hereticum fecerit.

ii ¶Cōtra eos qui in duos filios diſpenſationis dñice myſterium ſcindere moliuntur,

iii ¶Contra eos qui paſſibilē diuinitatem vnigeniti filii dei audent aſſerere,

iiii ¶Cōtra eos qui in duas naturas xp̄i tēpe ramentum vel confuſionē argumentantur.

v ¶Contra eos qui celeſtem aut alterius cuiuſq̄ ſubſtantie exiſtere formā ſerui quā ex nobis aſſumpſit inſaniendo aſſerunt,

vi ¶Contra eos qui duas quidem ante adunationem naturas deū delirant, vnam vero poſt adunationē confingunt.

¶EPISTOLA LEONIS PAPE AD FLAVIANVM EPISCOPVM .EPI.V.

¶Leo epiſcopus Flauiano conſtantinopolitano epiſcopo.

Capitulum primum.

A LECTIS DILECTIONIS TVE LITTERIS QVAS MIRAMVR fuiſſe tā ſeras, & geſtorum ep̄alium ordine recenſito tandē quid apud vos ſcandali contra integritatē fidei exortum fuiſſet agnouim⁹, & que prius videbantur occulta, nūc nobis reſerata patuerūt. Quibus eutices qui pbrii nomine honorabilis videbatur, multū imprudens, & nimis imperitus oſtēditur, vt etiam de ipſo dictum ſit a ꝓpheta. Noluit intelligere vt bene ageret, iniquitatē meditat⁹ eſt in cubili ſuo, Quid aūt iniquius q̄ impia ſapere, & ſapiētioribuſq̄ nō credere? *Sed in hac inſipiētiā cadunt qui cū ad cognoſcendam veritatē aliquo impediuntur obſcuro, non ad ꝓpheticas voces, non ad apoſtolicas litteras nec ad euangelicas auctoritates, ſed ad ſemetipſos recurrūt.* Sed ideo magiſtri erroris exiſtūt, quia veritatis diſcipuli nō fuere. Quā enim eruditionem de ſacris noui & veteris teſtamēti paginis acquiſiuit qui nec ipſius quidē ſymboli initia cōprehendit? Et quod per totū mundum omniū regenerandoꝝ voce depromitur iſtius adhuc ſenis corde non capitur. Neſciens igitur q̄d deberet de verbi dei incarnatione ſentire, nec volēs ad ꝓmerendū intelligentie lumen in ſcṫarum ſcripturarum latitudine laborare illam ſaltem cōem & indiſcretam cōfeſſionem ſollicito apprehendiſſet auditu, qua fideliū vniuerſitas profitetur credere ſe in deum patrē oīpotētem, & in Ieſum chriſtum filiū eius vnicum dñm noſtrum qui natus eſt de ſpiritu ſancto & maria virgine. Quibus tribus ſentētiis omnium fere hereticorū machine deſtruūtur. Cū enim deus & omnipotēs creditur & pater ſempiternus eidē filius demonſtratur in nullo a patre differens, quia de deo deus, de oīpotente omnipotēs, de eternonat⁹ eſt coeternus. Nō poſterior tp̄e, non inferior poteſtate, non diſſimilis gl'ia, non diuiſus eſſentia. Idem vero ſempiterni genitoris vnigenitus, ſempiternus natus eſt de ſpiritu ſancto & maria virgine, Que natiuitas temporalis illi natiuitati diuine & ſempiterne nichil minuit, nichil cōtulit, ſed totā ſe reparādo homini qui erat deceptus impēdit, vt mortem vinceret, & diabolū qui mortis habebat imperiū ſua virtute deſtrueret, Nō enim ſuperare poſſem⁹ peccati & mortis auctorē niſi naturā noſtram ille ſuſciperet, & ſuā faceret, quē nec peccatū contaminare, nec mors potuit detinere. Cōceptus quippe eſt de ſpūſancto intra vterum matris virginis, que ita illum ſalua virginitate edidit, quemadmodum ſalua virginitate cōcepit. Sed ſi de hac chriſtiane fidei fonte puriſſimo ſyncerū intellectum haurire nō poterat, quia ſplendorē perſpicue veritatis obcecatione ſibi ꝓpria tenebrarat, doctrine ſe euāgelice ſubdidiſſet, & dicēte Mattheo Liber generationis Ieſu chriſti filii Dauid filii Abrahā, apoſtolice quoq̄ p̄dicationis expetiſſet inſtructū, & legens in epiſtola ad romanos Paulus ſeruus Ieſu xp̄i vocatus apoſtolus ſegregatus in euangelium dei quod ante ꝓmiſerat p̄ prophetas ſuos in ſcripturis ſanctis de filio ſuo qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſcdm carnem ad pro-

pheticas

Universidad de Deusto Biblioteca

pheticas paginas pia solicitudinem contulisset,& inuenisset pmissionem dei ad Abraham dicentis, in semine tuo benedicentur oes gentes. Sed ne de huius seminis pprietate dubitaret secutus fuisset aplm dicentē,Abrahe dicte sunt pmissiones & semini eius.Non dicit in seminibus quasi in multis, sed quasi in vno,& semini tuo quod est xps.Esaie quoq; pdicationem interiore apprehēdisset audi tu dicetis. Ecce virgo in vtero cōcipiet & pariet filiū & vocabitur nomē eius emanuel,qd est interpreta tū nobiscū deus.Euisdēq; pphete fideliterverba legisset,Puer natus est nobis,filius datus est nobis,cu ius potestas sup humerū eius & vocabitur nomē eius magni cōsilii angelus admirabilis cōsiliarius de us fortis, princeps pacis,pī futuri seculi.Nec frustratorie loquēs ita verbū diceret carnē factum,vt edi tus vtero virginis xps haberet formā hois,& nō haberet mmi corpis veritatē. An forte ideo putauit dnm nostrum Iesum non nre esse nature quia missus ad beatā Mariam angelus ait. Spūsanctus superueniet in te,& virtus altissimi obūbrabit tibi.Ideoq; & qd nascetur ex te sanctū vocabitur filius dei,vt quia cōceptus virginis diuini fuit opis non de natura cōcipiētis fieret caro cōceptis? Sed nō ita intelligēda est illa gnatio singulariter mirabilis,& mirabiliter singularis vt p nouitatem creationis p prietas remota sit gnis,fecunditatē enim virgini spūsanctus dedit, veritas autē corporis sumpta de corpore est,& edificante sibi sapientia domum verbū caro factum est,& habitauit in nobis,hoc est in ea carne quam sumpsit ex homine ,& quam spiritu vite rationalis animauit.

Capitulum secundum.

¶Salua igitur pprietate vtriusq; nature & in vnā coeūte psonā suscepta est a maiestate humilitas , a A
virtute infirmitas,ab eternitate mortalitas,& ad resoluendū cōditionis nostre debitū natura inuiola bilis nature est vnita passibili,vt qd nostris remediis cōgruebat vnus atq; idem mediator dei & ho minum hō xps Iesus & mori posset ex vno,& mori nō posset ex altero.Integra ergo veri hois perfe ctaq; natura verus natus est deus,totus in suis,totus in nostris.Nostra autē dicimus que in nobis ab initio creator cōdidit,& que reparanda suscepit.Nā illa que deceptor intulit, & hō deceptus admisit nullū habuere in saluatore vestigiū.Nec quia cōionem humanarum subiit ifirmitatum,ideo nostro rum fuit particeps delictorū.Assumpsit formā serui sine sorde peccati humana augēs,diuina nō mi nuens.Quia exinanitio illa qua se iuisibilis visibilē prebuit,& creator ac dns omnium rerū vnus vo luit esse mortaliū,inclinatio fuit miserationis nō defectio potestatis.,Proinde q manens in forma dei fecit & hoiem,idē in forma serui factus est hō.Tenet ergo sine defectu pprietatē suam vtraq; natura & sicut formā serui dei forma nō adimit,ita formā dei serui formā nō minuit. Nā quia gloriabatur diabolus hoiem sua fraude deceptū diuinis caruisse muneribus & immortalitatis dote nudatū,durā mortis subiisse sententiā,seq; in malis suis quoddā de puaricatoris consortio inuenisse solatiū, deum quoq; iustitie exigente rōne erga hoiem quē in tanto honore cōdiderat ppriam mutasse sentētiam, opus fuit secreti dispensatione cōcilii,vt incōmutabilis deus(cuius volūtas non pōt sua benignitate priuari)primā erga nos pietatis sue dispensationē sacramento occultiore compleret, & hō diabolice iniquitatis versutia actus in culpam contra dei propositum non periret.

Capitulum tertium.

¶Ingreditur ergo hec mūdi infima filius dei de celesti sede descēdens,& a paterna glia nō recedēs, B
nouo ordine,noua natiuitate gnatus.Nouo ordine,quia iuisibilis in suis,visibilis factus est in nostris. Incōprehensibilis voluit cōprehendi.Ante tpa manens esse cepit ex tēpore.Vniuersitatis dns seruilē formam obūbrata maiestatis sue imensitate suscepit,Impassibilis deus nō dedignatus est esse hō passi bilis,& imortalis mortis legibus subiacere.Noua aūt natiuitate gnatus,quia iuiolata virginitas con cupiscentiā nesciuit,carnis materiā ministrauit.Assumpta est igitur de mre dni natura nō culpa,nec in dno Iesu xpo ex vtero virginis genito,quia natiuitas est mirabilis,ideo nre est nature dissimilis,q eni verus est deus,idē verus est hō,& nullū est in hac vnitate mēdacium-dū inuicem sunt & humilitas hois & altitudo deitatis.Sicut enim deus nō mutatur miseratione,ita hō nō consummitur dignitate. Egit eni vtraq; forma cū alteri cōione qd ppriū est verbo.s.opante qd verbi est,& q; carnis est carne exequēte Vnū horū choruscat miraculis aliud succūbit iniuriis,& sicut verbū ab equalitate pīne glie nō recessit,ita caro naturā nri generis nō reliquit.Vnus enim idēq; est.qd sepe dicendū est vere dei filius & vere hois filius.Deus p id quod in principio erat verbū, & verbum erat apud deū ,& deus erat verbū.Hō per id qd verbū caro factū est,& habitauit in nobis. Deus per id qd oia per ipm facta sunt & sine ipso factū est nichil,hō per id qd factus est ex muliere factus est sub lege.Natiuitas carnis ma nifestatio est humane nature.Partus virginis diuine est virtutis indiciū. Infantia puuli ostenditur

Universidad de Deusto Biblioteca

humilitate cunatum. Magnitudo altissimi declaratur vocibus angelorum. Similis est rudimētis hominum, quem Herodes impius molitur occidere, Sed dominus est omnium quem magi gaudēt supplíciter adorare. Iam cum ad precursoris sui Ioannis baptismum veniret, ne lateret quod carnis velamine tegeretur vox patris de celo intonans dixit. Hic est filius meus dilectus in quo michi bene compla cui. Quem itaq; sicut hominem diabolica tentat astutia, eidem sicut deo angelica famulantur officia. Esurire, sitire, lasceſſere, atq; dormire euidenter humanum est. Sed & de quinq; panibus quinq; milia hominum saciare, & largiri samaritane aquam viuam cuius haustus bibenti prestat ne vltra iam sitiat, & supra dorsum maris plantis non subsidentibus ambulare, & elationes fluctuum increpata tempestate cōsternere, sine ambiguitate diuinum est. Sicut ergo (vt multa preteream) non eiusdem nature est flere miserationis affectu amicū mortuum, & eundem remoto quatriduane aggere sepulture ad vocis imperium excitare rediuiuum, aut in ligno pendere, & in noctem luce conuersa omnia elementa tremefacere aut dauis transfixum esse, & paradisi portas fidei latronis aperire. Ita non eiusdem nature est dicere, ego & pater vnum sumus, & dicere pater maior me est. Quāuis enim in domino Iesu christo dei & hominis vna persona sit, alius tamen est, vnde contumelia aliud vnde communis est gloria. De nostro enim illi est minor patre humanitas, de patre illi est equalis cum patre diuinitas.

Capitulum quartum.

A Propter hanc vnitatem persone in vtraq; natura intelligendā & filius hominis legitur descendisse de celo, cū filius dei carnem de ea virgine de qua est natus assumpserit, Et rursus filius dei crucifixus dicitur ac sepultus, cū hec non in diuinitate ipsa qua vnigenitus cōsempiternus & consubstātialis est patri, sed in nature humane sit infirmitate ppessus. Vnde vnigenitū filium dei crucifixum & sepultum oēs etiam in symbolo cōfitemur secūdum illud apostoli. Si enim cognouissent, nunquā dominum maiestatis crucifixissent. Cū autem ipse dns noster atq; saluator fidē discipulorum suorū suis interrogationibus erudiret, quem inquit dicunt hoies esse filiū hominis? Cūq; illi diuersas aliorum opiniones retexuissent, vos aūt ait quē me esse dicitis? Vbi beatus Petrus diuinitus inspiratus, & cōfessione sua omnibus gentibus profuturus. Tu es inquit christus filius dei viui. Nec immerito btūs est pronunciatus a dno & a principali petra solidítatē & virtutis traxit & nois, qui per reuelationē patris eundē & filiū dei est cōfessus & xpm, quia vnum horū sine alio receptum nō pderat ad salutem, Sed equalis erat periculi dnm Iesum christum aut deū tantūmō sine homine, aut sine deo solum hominem credidisse. Post resurrectionē vero dni que vtiq; veri hominis fuit, quia alter nō est resuscitatus q̄ qui fuerat crucifixus & mortuus, quid aliud quadraginta dierum mora gestū est, q̄ vt fidei nostre integritas ab omni caligine mundaretur? Colloquens enim cū discipulis suis & cohabitans atq; conuescens & pertrectari se diligenti curiosoq; contactu ab eis quos dubietas perstringebat admittens. Ideo clausis ad discipulos ianuis introibat & flatu suo dabat spiritum sanctum, & donato intelligentie lumine sanctarum scripturarum occulta pandebat. Et rursus, idem vulnus lateris, fixuras clauorum & omnia recentissime passionis signa mōstrabat dicens. Videte manus meas & pedes, quia ego sum, palpate & videte quia spūs carnē & ossa nō habet sicut me videtis habere, vt cognosceretur in eo pprietas diuine humaneq; nature indiuidua pmanere, & ita sciremus verbū nō hoc esse quod carnē vt vnū dei filiū & verbū cōfiteremur & carnē. Quo fidei sacramēto eutices iste nimiū estimādus est vacuo, q naturā nostrā in vnigenito dei nec p humilitatē mortalitatis, nec p gliam resurrectionis agnouit. Nec sniam beati Pauli & euangeliste Ioānis expauit dicētis. Oīs spūs q cōfitetur Iesum xpm in carne venisse ex deo est, & oīs spūs q soluit Iesum ex deo nō est, & hic est antichristus. Quid autē est soluere Iesum nisi humanā ab eo separe naturā, & sacramentū fidei p qd saluati sumus imprudētissimis euacuare figmentis? Caligās vero circa naturā corporis xpi, necesse est vt etiam in passione eius eadē obcecatione desipiat. Nā si crucem dni non putat falsam & susceptum p mundi salute supplicīū verum fuisse nō dubitat cuius credit agnoscat & carnem. Nec diffiteatur nostri corporis hominem quē cognoscit fuisse passibilē. Quoniā negatio vere carnis, negatio est etiā corpee passionis Si enim christianā suscepit fidem & a pdicatione euangelii suū non auertit auditū, videat que natura transfixa clauis pependerit in crucis ligno, & aperto per militis lanceam latere crucifixi, intelligat vnde sanguis & qua effluxerint, vt ecclesia dei lauacro rigaretūr & poculo. Audiat beatum Petrum apostolum predicantem quod sanctificatio spūs per aspersionē fiat sanguinis christi. Nec trāsitoria gat eiusdem apostoli verba dicētis. Scientes q nō corruptibilib? argēto & auro redēpti estis de vana vestra

Universidad de Deusto

na vestra cõuersatione paterne traditionis,sed pcioso sanguine quasi agni incontaminati Iesu christi Beati quoq; Ioãnis apli testimonio nõ resistat dicẽtis. Sed sanguis Iesu filii dei emnudat nos ab oi pctõ. Et iterũ. Hec est victoria que vicit mundũ fides nra. Et qs est qui vincit mundum nisi qui credit qm Iesus est filiꝰ dei? Hic est q venit p aquã & sanguinẽ Iesus xps. Non in aqua solũ sed in aqua & sanguine. Et spũs est q testificat qm xps est veritas. Quia tres sunt q testimoniũ dant,Sps,aqua, & sanguis,& ii tres vnũ sunt.Sps vtiq; sctificationis,& sanguis redẽptionis,& aqua baptismatis,que tria vnũ sunt,& indiuidua manẽt,nichilq; eorũ a sui cõnexione seiũgit. Quia catholica ecclesia hac fide viuit ac pficit,vt in xpo Iesu nec sine vera diuinitate humanitas,nec sine vera credatur humanitate diuinitas.

Capitulum quintum.

¶Cũ aũt ad interlocutionẽ examinis vri eutices rnderit dicẽs . Confiteor ex duabꝰ naturis fuisse dnm nrm añ adunationẽ, post adunationẽ vero vnã naturã cõfiteor,miror tã absurdã tãq; puersam eiꝰ pfessionẽ nulla iudicantiũ icrepatione reprehensam,& sermonẽ nimis insipientẽ nimisq; blasphemũ ita omissum quasi nihil qd offenderet esset auditũ,cũ tã impie duarũ naturarũ ante icarnationẽ vnigenitꝰ dei filiꝰ fuisse dicat q nefarie postq; verbũ caro factũ est natura in eo singularis asserit, qd ne eutices ideo vel recte vel tolerabiliter estimet dictũ,qa nulla nostra est sentẽtia cõfutatꝰ sollicitudinis tue diligẽtiã cõmonemus frater charissime vt si p ispirationẽ mie dei ad satisfactionẽ causa pducitur,iprudẽtia hois impiti etiã ab hac sensus sui macula p te purget. Quia qdẽ sicut gestorũ ordo patefecit bene ceperat a sua pfuasione discedere cũ ex vra sentẽtia coarctatus pfiteret se dicere qd añ non dixerat,& ei fidei acquiescere cuiꝰ prius fuisset alienꝰ. Sed cũ anathematizãdo impio dogmati voluisset pbere cõsensum,itellexisset eũ fraternitas vra in sua manere pfidia dignũq; eẽ q iudiciũ cõdẽnationis excipiret. De quo si fideliter atq; vtiliter dolet & q recte mota sit episcopalis auctoritas vel sereũ cognoscat, vel si ad satisfactionis plenitudinẽ oia q ab eo male sunt sensa viua voce & i pseti subscriptiõe dãnauerit,nõ erit reprhẽsibilis erga correptũ quãtacũq; miseratio. Dns noster verus & bonꝰ pastor q aiam suã posuit p ouibus suis,& q venit animas hominũ saluare nõ perdere imitatores nos vult eẽ sue pietatis,vt peccãtes qdẽ iustitia coerceat cõuersos aũt misericordia nõ repellat. Tũc eim demum fructuosissime fides vera defendit qn etiã a sectatoribꝰ suis opinio falsa dãnat. Ad omnẽ vero cãm pie ac fideliter exequẽdã fratres nostros Iulianũ epm & renatũ psbyterũ tituli sancti clemẽtis sed & filiũ meum hilariũ diaconũ vice nostra direximꝰ. Quibꝰ dulcitiũ notariũ nostrũ cuius fides nobis est sepe pbata sociauimꝰ,cõfidẽtes affuturũ diuinitatis auxiliũ,vt is q errauerat dãnata sensus sui prauitate saluet. Data idus Iunii asterio & ptogene cõsulibus era.cccc.lxxxvi.

¶Item eiusdem Epi.ad Iulianum episcopum coensem. Epist.VI.

¶Dilectissimo fratri Iuliano episcopo. Leo.&c.

A Licet p nostros quos ab vrbe p fidei cã direximꝰ plenissimas ad fratrẽ flauianum litteras miseri mus cõtra nimie impietatis errorẽ,tn qa per filiũ nostrũ basiliũ diaconẽ scripta tue dilectionis accepimus que multũ nobis catholici sensus feruore placuerũt,etiã hãc paginã que illis epistolis consonaret adiecimus,vt vnanimiter atq; constãter his qui euangeliũ xpi corrumpere cupiũt resistatis, qm sanctisps in nobis atq; vobis vna est erudítio eadẽq; doctrina quam quicũq; nõ recipit,nõ est mẽbrum corporis xpi,nec põt eo capite gloriari in quo naturã suam asserit nõ haberi. Quid aũt p desit imprudẽtissimo seni nestoriane hereseos noie eorꝫ lacerare opinionẽ quorꝫ piissimam cõuellere non põt fidẽ,cũ quãtũ nestorius a veritate discessit deitatẽ verbi ab assumpti hois substãtia separãdo tantũ a recto tramite etiã iste decisat q vnigenitũ dei filiũ sic de vtero beate virginis pdicat natũ vt humani quidẽ corporis spẽm gesserit,sed humane carnis veritas verbo vnita nõ fuerit? De quo pdigio falsitatis qs nõ videat que opinionũ mõstra nascant? Negator enim mediatoris dei & hominũ hois Iesu xpi,necesse est vt multis impietatibꝰ ipleatur,eũq; apollinaris sibi vẽdicet,aut valentinianꝰ vsurpet,aut manicheus obtineat,quorũ nullus in christo humane carnis credidit veritatẽ. Qua vtiq; nõ recepta nõ solum q secũdum carnẽ atq; aiam rationalẽ qui erat in forma dei manens,idem in forma serui hõ natus denegatur, sed etiã q crucifixus est & mortuus ac sepultus, quodq; die tertia surrexit, & quod ad dexteram patris ad iudicandos viuos & mortuos in eo corpore sit venturus, in quo est iudicatus abnuitur. Quia hec redemptionis nostre sacramenta vacuantur, si christus veram veri hominis totamq; naturam suscepisse nõ creditur. An quia manifesta erant signa diuina falsa dicentur documenta corporea & testimonia vtriusque nature valebunt, vt creatura saluetur . Quod deitatis est caro non minuit,qũod carnis est deitas non peremit . Idem enim & sempiternus ex pa-

Universidad de Deusto Biblioteca

tre & tpalis ex matre in sua virtute inuiolabilis, in nra infirmitate passibilis. In deitate trinitatis cum patre & cū spūsancto vnius eiusdēq; nature. In susceptione aūt hominis nō vnius substātie sed vnus eiusdēq; persone, vt idem esset diues in paupertate, omnipotens in abiectione, impassibilis in supplicio, in morte immortalis. Nec enim verbū aut in carnem aut in aiam aliqua sui pte cōuersum est, cū simplex & incōmutabilis natura deitatis tota sit semp in sua essentia, nec dānum sui recipiens nec augmentū, & sic assumptā naturam beatificans vt glificata in glorificante pmaneat. Cur aūt inconueniens aut impossibile videatur vt videlicet & caro & aia vnus Iesus xps, & vnus dei hominisq; sit filius si caro & anima que dissimilium naturarū sunt vnam faciūt etiam sine verbi incarnatiōe psonam, cū multo facilius sit, vt hanc vnitatem sui atq; hominis deitati pstet potestas, quā vt eam in substantiis suis obtineat solius humanitatis infirmitas? Nec verbū igitur in carnem, nec in verbum caro mutata est, sed vtraq; in vno manet & vnus in vtroq; est, nō diuersitate diuisus, non pmixtione confusus, nec alter ex patre, alter ex matre, sed idem aliter ex patre ante omne principium, aliter de matre in fine seculorū, vt esset mediator dei & hoim homo Iesus christus. In quo habitaret plenitudo diuinitatis corporaliter, quia assumpti nō assumentis puectio est, q; deus illum exaltauit, & donauit illi nomen qd est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur celestium terrestrium & infernorum & omnis lingua confiteatur quoniam dominus Iesus christus in gloria est dei patris. In eo quod eutices in epali iudicio ausus est dicere ante incarnationem duas in christo fuisse naturas, post incarnationem autem vnam necessarium fuerat, vt ad reddendum rationem professionis sue crebris atq; sollicitis iudicū interrogationibus vrgeretur, ne tanquam inane aliqd pterflueret, quod non nisi de hausta venenatorum dogmatum apparebat effusum. Arbitror enim talia loquentem hoc habere persuasum quod anima quam saluator assumpsit prius in celis sit cōmorata quam de virgine nascereretur, eamq; sibi verbum in vtero copularet. Sed hoc catholice mentes aureq; non tolerat, quia nichil secum dominus de celo veniens nostre conditionis exhibuit, Nec animam enim que anteriorem misisset, nec carnē que nō materni corporis esset accepit. Natura quippe nostra non sic assumpta est vt prius creata post assumeretur, sed vt ipsa assumptione crearetur. Vnde quod in Origene merito dānatum est, qui animarum antequam corporibus inserentur, non solum vitas, sed & diuersas fuisse asserit actiones, necesse est vt etiam in isto nisi maluerit sentētiam abdicare plectatur. Natiuitas enim domini secundū carnem quamuis habeat quedā propria quibus humane conditionis initia trāscendat, siue quod solus ex sanctospiritu ab inuiolata virgine sine concupiscētia est conceptus & natus, siue quod ita visceribus matris est editus, vt & fecunditas pareret & virginitas permaneret, non alterā nature erat eius caro quā nostra, nec alia illi quam ceteris hominibus anima est inspirata principio, que excelleret non diuersitate generis sed sublimitate virtutis. Nichil enim carnis sue habebat aduersum. Nec discordia desyderiorum gignebat compugnātiam voluntatum. Sensus corporei vigebāt sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine deitatis & mentis. Nec tētabatur illecebris nec cedebat iniuriis. Verus homo vero vnitus est deo, nec sēdm existentem prius animam deductus e celo, nec sēdm carnem creatus ex nichilo. Eandem gerens in deo verbi dei psonam, & tenens cōem nobiscum in corpore animaq; naturā. Nō enim esset dei hominūq; mediator nisi deus ideōq; homo in vtroq; vnus esset & verus. Incitat equidem nos ad latitudinē differendi materie magnitudo, sed apud eruditionē tuā non est copia laborandū. Presertim iam cū per nostros ad fratrē Flauianū sufficientes litteras miserimus ad confirmandos animos nō solum sacerdotum sed etiam laicorum. Prestabit vt credimus misericordia dei vt absq; cuiusq; anime detrimento possint aduersum diaboli dolos & sana defendi & vulnerata curari. Data idus iunii Asterio & Protogene consulibus.

¶EPISTOLA SEPTIMA

¶CESARI THEODOSIO RELIGIOSISSIMO ET PIISSIMO AVGVSTO

Leo papa ecclesie catholice vrbis Rome.

A

QVANTVM REBVS HVMANIS CONSVLERE PROVIDENtia diuina dignetur, sollicitudo clemnetie vestre spū dei incitata demonstrat, que in catholica ecclesia nichil impacatum, nichil vult esse diuersum, quoniam fides que non nisi vna est, in nullo potest esse sui dissimilis. Vnde licet eutices quantū gestorum epalium ordo patefecit impite atq; imprudēter errare detectus sit, debuerit q; sua merito reprobabili psuasione discedere, qm tn pietas vra que in honorē dei religiosissima catholicam diligit veritatē apud ephesum cōstituit synodale cōciliū vt iperitus in quo nimis caligat

Universidad de Deusto

mis caligat innotescat,fratres meos Iulianum episcopum,& renatum presbyterum, & filium meum Hylarium diaconum misi,qui ad vicem presentie mee pro negotii qualitate sufficerent,& qui eum se cum deferrent iustitie,& benignitatis affectum,vt quia dubitari non potest que sit Christiane confes/ sionis integritas,& totius erroris prauitas damnaretur,& resipiscens qui deuiauerat si pro venia sup/ plicaret,sacerdotalis ei beniuolentia subueniret. Cum in libello suo quem ad nos misit hoc saltem sibi ad promerendam veniam reseruauit vt correcturum se esse promitteret quicquid nostra sententia de his que male senserat improbasset. Quid autem catholica ecclesia vniuersaliter de sacramento domi/ nice incarnationis credat & doceat,ad fratrem & coepiscopum nostrum Flauianum plenius continēt scripta que misi. Data Idus Iunii. Asterio & protogene consulibus.

¶Leo pulcherrime Auguste. Epistola.viii.

QVANTVM PRESIDII DOMINVS ECCLESIE SVE IN A vestra clementia prepararit multis sepe probauimus documentis, & quicquid nostris temporibus contra impugnatores catholice veritatis industria sacerdota lis obtinet ad vestram maxime gloriam redundabit,dum sicut spiritusancto di dicistis. Illi per omnia potestatem vestram subiicitis,cuius munere & protectio/ ne regnatis. Vnde quia contra integritatem fidei Christiane dissensionem quā dam in constantinopolitana ecclesia Eutice auctore generatam fratris & coepi/ scopi nostri Flauiani relatione cognoui,vt totius cause species synodalium gestorum textus ostende/ rit,dignum glorie vestre est vt error qui vt arbitror de imperitia magis q̄ de versutia natus est aufera/ tur,priusquamvllas sibi vires de consensu imprudentium,& pertinacia prauitatis acquirat,quia etiam ignorantia graues nonnunquam incidit lapsus,& plerumq; in diaboli ruit foueas incauta simplicitas per quam in supradicto subrepsisse itelligo spiritum falsitatis,vt dum estimat se religiosius de filii dei maiestate sentire,si ei nature nostre veritatem inesse non dicat totum illud quod Verbum Caro factū est vnius atq; eiusdem putet esse substantie. Sed quātum nestorius a veritate excidit, dum Christū q de matre solum hominem asserit natum, tantum etiam hic a catholico tramite deuiat,qui de eadem virgine non nostram credit editam esse substantiam,nolens vtiq; eam solius deitatis intelligi,vt quod in forma serui gessit,& quod nostri similis fuit atq; conformis,quedam nostre nature fuerit imago nō veritas. Nichil autem prodest dominum nostrum beate Marie virginis filium verum pfectumq; hominem dicere,si non illius generis homo creditur cuius in euangelio predicatur. Dicit enim Ma/ theus. Liber generationis Iesu Christi filii Dauid,filii Abraham. Sed ita humane originis ordinem sequitur,vt generationum lineas vsq; ad Ioseph,cui Mater Domini erat desponsata deducat. Lucas vero retrorsum successionum gradus relegens ad ipsum humani generis principem rediit,vt Adam primum,& Adam nouissimum eiusdem ostēdat esse nature. Potuerat quippe omnipotentia filii dei sic ad docendos homines apparere,quomodo & patriarchis,& prophetis in specie carnis apparuit cū aut luctamen iniit,aut sermonem conseruit,cum vel officia hospitalitatis habuit,vel etiam appositum cibum sumpsit. Sed ille imagines huius hominis erant indicia cuius veritatem ex precedentium pa/ trum stirpe sumendam significationes mystice nunciabant. Sed ideo sacramentum reconciliationis nostre ante tempora eterna dispositum mille implebant figure,quia nondum venerat spiritussanctus in virginem, nec virtus altissimi obumbrauerat ei, vt intra intemerata viscera edificante sibi sapien/ tia domum Verbum Caro fieret,& forma dei,ac forma serui in vnam conueniente personam creator temporum nasceretur in tēpore,& per quam facta sunt omnia ipse inter omnia gigneretur. Nisi eni nouus homo factus in similitudinem carnis peccati nostram susciperet vetustatem,& consubstantialis patri consubstantialis esse dignaretur & matri,naturam sibi nostram solus a peccato liber vniret sub iu go diaboli generaliter teneretur humana captiuitas,nec aliter possideremus triumphantis victoriam, si extra nostram esset consecta naturam. De hac autem participatione mirabile sacramentum nobis regenerationis indulsit,vt per ipsum spiritū per quem Christus conceptus est,& natus, etiā nos qui p concupiscentiam carnis sumus geniti spirituali iterum origine nasceremur. Propter quod ab euange lista de credentibus dicitur. Qui non ex sanguinibus,neq; ex voluptate carnis,neq; ex voluntate viri, sed ex deo nati sunt. Cuius ineffabilis gratie particeps non est nec potest filiorum dei adoptionē con sequi quisquis a fide sua hoc quod nos principaliter saluat excludit. Vnde multum doleo multūq; cō tristor q̄ hic qui ante de humilitatis proposito laudabilis videbatur,contra vnicā spem nostrā patrū/ q; nostrorū vana nimis & stolida audet astruere. Qui dum viderit insipientie sue sensum catholicis

Universidad de Deusto Biblioteca

auribus displicere,reuocare se a sua opinione debuerat,nec ita ecclesie presules commouere,vt damnationis sententiam mereretur accipere,quam vtiq; si in sua sententia voluerit permanere,nullus poterit relaxare.Sedis enim apostolice moderatio hanc temperantiam obseruat,vt seuerius agat cum obduratis,& veniam cupiat prestare correctis.Quia ergo multa michi fiducia est de pietatis tue synceris sima fide,obsecro gloriam clementie tue, vt sicut sancto studio tuo catholica predicatio semper adiuta est,ita nunc quoq; eius faueat libertati, quam forte ideo permisit dominus hac tentatione pulsari, vt quales intra ecclesiam lateant possit agnosci.Quorum plane non est negligenda curatio, vt nec episcoporum nos contristet amissio. Augustissimus vero & Christianissimus imperator cupiens q̃ celerrime turbata componi episcopali Concilio quod Ephesi vult habere nimium breue, & angustum tempus indixit diem Calendarum prestituendo conuentui,cum a tertio die Iduum Maiarum quo serenitatis eius scripta suscepimus maior pars reliqui sit temporis absumenda, vt profectio sacerdotũ qui negotio sufficiant valeat ordinari.Nam illud quod pietas eius etiam me credidit debere interesse Concilio etiam si secundum aliquod precedens exigitur exemplum,nunc tamen nequaquam possit impleri,quia rerum presentium nimis incerta conditio tante Vrbis populis me abesse non sineret, & in desperationem quandam animi tumultuantium mitterentur,si per occasionem cause ecclesiastice viderer patriam, & apostolicam sedem velle deserere. Quia igitur ad publicam hanc vtilitatem pertinuisse cognoscitis,vt salua clementie vestre venia charitati mee,& precibus ciuium non negarem, in his fratribus meis quos vice mea misi,me quoque adesse cum ceteris estimate,qui secundum causam satis michi ex gestorum serie,& ipsius de quo agitur professione patefactam euidenter, & plene quid seruandum esset ostendi.Non enim de portiuncula fidei nostre que nimis lucide clarescat queritur,sed hoc stultissima resultatio audet incessere, quod Dominus noster in ecclesia neminem sexus vtriusq; voluit ignorare.Siquidem ipsius catholici symboli breuis & perfecta confessio, que duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis tam instructa sit munitione celesti,vt omnes hereticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari.Cuius symboli plenitudinem, si cutices puro & simplici voluisset corde concipere,in nullo a decretis Niceni Concilii deuiaret, & hoc a sanctis patribus intelligeret constitutum,vt contra apostolicam fidem que nõ nisi vna est nullum se ingenium, nullum eleuaret eloquium. Sed ideo pro vestre pietatis consuetudine laborare dignamini, vt quod contra singulare sacramentum salutis humane blasphema insipientia protulit,ab omnium animis repellatur. Ac si ipse qui in hanc tentationem incidit resipiscat,ita vt per liberalem satisfactionem proprium damnet errorem communio ei sui ordinis reformetur.Quod etiam sancto Flauiano episcopo me clementia tua scripsisse congnoscat,vt charitas non negetur,si error aboletur.

¶ Epistola nona.

¶ LEO DISCORO ECCLESIE ALEXANDRINE EPISCOPO.

A VANTVM DILECTIONI TVE DOMINICE CHARITATIS impendamus affectum ex hoc poteris approbare q̃ tua firmius desideramus fundare initia,ne quid charitati tue ad perfectionem deesse videatur, cum tibi specialis gratie merita,vt probauimus suffragentur.Paterna igitur,& fraterna collatio debet sanctitati tue esse gratissima,& a te taliter suscipi quemadmodum a nobis eam intelligas proficisci.Vnum enim nos sentire oportet & agere, vt sicut legimus in nobis quoq; vnum esse cor, & anima comprobetur. Cum enim beatissimus Petrus apostolicum a domino acceperit principatum, & Romana ecclesia in eius permaneat institutis,nefas est credere q̃ sanctus discipulus eius Marcus qui Alexandrinam primus ecclesiam gubernauit,aliis regulis traditionum suarum decreta formauerit,cum de eodem fonte gratie vnus spiritus fuerit,& discipuli,& magistri, nec aliud ordinatus tradere potuerit q̃ quod ab ordinatore suscepit. Non ergo patimur, vt cum vnius nos corporis & fidei fateamur in aliquo discrepemus,& alia doctoris,alia discipuli instituta videantur. Quod ergo a patribus nostris propensiore cura nouimus esse seruatum a vobis volumus custodiri,vt non possim diebus omnibus sacerdotalis vel leuitica ordiatio celebretur,sed post diem sabbati eius noctis in prima sabbati que lucescit exordia delegantur,in quibus his qui consecrandi sunt ieiunis, & a ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem obseruantie erit si mane ipse dñico die continuato sabbati ieiunio celebretur. A quo tpe p̃cedẽtis noctis iitia nõ recedũt quã ad diẽ resurrectiõis sicut etiã in pasca dñi declarat ptiere nõ dubiũ ẽ.Nã p̃ter auctoritatẽ cõsuetudis quã ex aplica nouim⁹ venire doctria ẽt sacra scriptura manifestat

Universidad de Deusto

testat,q̃ cum apostolum Paulum & Barnabam ex precepto spiritussancti euangelium mitterent ad predicandum,ieiunantes & orantes impositerunt eis manus, vt intelligamus quanta & dantium,& accipientium deuotione curandum sit,ne tante benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo pie,& laudabiliter apostolicis morem gesseris institutis,si hanc ordinandorum sacerdotum formam per ecclesias quibus dominus preesse te voluit,etiam ipse seruaueris,vt his qui consecrandi sunt nunquã benedictiones nisi in die resurrectionis dominice tribuantur,cui a vespera sabbati initium constat ascribi, & tantis diuinarum dispositionum mysteriis consecratum, vt quicquid est a domino insignius constitutum in huius diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumpsit exordium. In hac per resurrectionem Christi,& mors interitum, & vita accepit initium. In hac apostoli a domino predicandi in omnibus gentibus euangelii tubam sumunt, & ferendum vniuerso mundo sacramentum regenerationis accipiunt. In hac sicut beatus Iohannes euangelista testatur congregatis in vnum discipulis ianuis clausis, cum ad eos dominꝰ itroisset insufflauit & dixit. Accipite spiritum sanctum,quorum remiseritis peccata remittuntur eis,& quorum detinueritis detenta erunt. In hac denicq̃ promissus a domino apostolis spiritussanctus aduenit,vt celesti quadam regula insinuatum, & traditum nouerimus in illa die celebranda nobis esse mysteria sacerdotalium benedictionum, in quo collata sunt omnia dona gratiarum. Vt autem omnibus obseruantia nostra concordet,illud quoq̃ volumus custodiri vt cum solennior festiuitas conuentum populi numerositatis indixerit, & ad eã tanta multitudo conuenit quam recipi basilica simul vna non possit,sacrificii oblatio indubitanter iteretur,ne his tantum admissis ad hanc deuotionem qui primi aduenerint videantur ii qui postmodum confluxerint non recepti cum plenum pietatis atque rationis sit, vt quotiens basilicam in qua agitur presentia noue plebis impleuerit, totiens sacrificium subsequens offeratur. Necesse est autem vt quedam pars populi sua deuotione priuetur,si vnius tantum misse more seruato sacrificium offere non possint nisi qui prima diei parte conuenerint. Studiose ergo dilectionem tuam & familiariter ammonemus,vt quod nostre consuetudini ex forma paterne traditiõis insedit tua quoq̃ cura nõ negligat vt omnia nobis ex fide,& actibus congruant. Propter quod remeãti filio nostro possidonio presbytero hanc ad fraternitatem tuam epistolam dedimus perferendam, qui nostris processionibus atq̃ ordinationibus frequenter interfuit,& totiens admissus quid in omnibus apostolice auctoritatis teneremus agnouit. Data kalendis Iuliis.

¶Epistola decima.

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD EPHESINAM SYNODVM

secundam in qua prouocat episcopos euticetis blasphemias condemnare.

¶Leo episcopus sancte synodo que apud ephesum conuenit.

RELIGIOSA EXCELLNTISSIMI PRINCIPIS FIDES SCIens ad suam gloriam maxime pertinere,si intra ecclesiam catholicam nullius erroris germen exurgeret. Hanc reuerentiam diuinis detulit institutis,vt ad sancte dispositionis effectum auctoritatem apostolice sedis adhiberet tãq̃ ab ipso beatissimo Petro cuperet declarari quid in eius confessione laudatum sit,quando dicente domino,quem me esse dicunt homines filium hominis, varias quidem diuersorum opiniones discipuli memorarunt. Sed cum ab eis quid ipsi crederent quereretur principes apostolorum plenitudinem fidei breui sermone complexus. Tu es inquit Christus filius dei viui,hoc est tu qui es vere filius hominis,idem vere es filius dei viui. Tu inquam verus in deitate verus in carne, & salua gemine proprietate nature vtrumque vnus. Quod si Eutices intelligenter, ac viuaciter crederet nequaquam ab huius fidei tramite deuiaret, propterquam ei respondetur a domino Beatus es Simon bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus qui est in celis. Et ego dico tibi,quia tu es Petrus.& super hanc Petram edificabo ecclesiam meam,& porte inferi non preualebũt aduersus eam. Nimis autem a compage huius edificationis alienus est qui beati Petri confessionem non capit, & Christi euangelio contradicit. Ostendens se nullum vnquam studium cognoscende veritatis habuisse, & superfluo honorabilem visum qui nulla auctoritate cordis ornauit caniciem senectutis. Verum quia etiam talium non est negligenda cur, & pie ac religiose Christianissimus Imperator haberi voluit Episcopale Concilium, vt pleniore Iudicio omnis possit error aboleri, fratres nostros Iulianum episcopum,renatum presbyterum,& filium nostrum Hilarium diaconem,&

A

Universidad de Deusto Biblioteca

cum his dulcitium notarium probate nobis fidei misi, qui vice mea sancto conuentui vestre fraternitatis intersint,& communi vobiscum sententia que domino sint placitura constituant. Hoc est vt primitus pestifero errore damnato etiam de ipsius qui imprudenter errauit restitutione tractetur. Si tamen doctrinam veritatis amplectens sensus hereticos quibus imperitia eius fuerat irretita plene aperteq; propria voce,& subscriptione damnauerit. Quod etiam in libello quem ad nos miserat est professus, spondens per omnia nostram secuturum se esse sententiam. Acceptis autem fratris,& coepiscopi nostri Flauiani litteris plenius ad eum de his que ad nos videtur retulisse rescripsimus, vt abolito hoc qui natus videbatur errore in laudem, & gloriam dei per totum mundum vna sit fides,& vna eademque confessio, & in nomine Iesu omne genu flectatur celestium terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Data Idus Iunii asterio,& protogene viris clarissimis consulibus, era qua supra.

¶Epistola Beati Leonis Pape ad constantinopolitanos.

¶Epistola vndecima.

¶LEO EPISCOPVS ET SANCTA SYNODVS QVE IN VRBE ROMA CONVENIT, CLERO ET PLEBI CONSISTENTI CONSTANTINOPOLI.

A ICET DE HIS QVE IN CONCILIO SACERDOTVM apud Ephesum gesta memorantur multus nos meror afficiat, eo q; sicut consonans fama dispersit,& ipso rerum monstratur effectu, nec iustitie illic moderatio, nec fidei est seruata religio vestre tamen deuotionis pietate gaudemus,& in sancte plebis acclamationibus quarum ad nos exempla delata sunt omnium vestrorum probamus affectum, quia & viuit ac permanet apud bonos filios optimi patris iusta dilectio,& catholice doctrine eruditionem in nulla patimini parte corrumpi. Non dubie enim sicut vobis spiritussanctus reserauit manicheorum confederantur errori qui ab vnigenito dei filio, verum & nostre nature hominem negant esse susceptum, omnesque eius corporeas actiones simulatorii volunt fuisse fantasmatis. Cui impietati ne in aliquo prebere tis assensum iam per filium meum Epiphanium,& Dionysium Romane ecclesie notarios cohortatoria ad dilectionem vestram scripta direximus, quibus confirmationem quam expetistis vltro prebuimus, vt nos paternam vobis curam non dubitetis impendere, ac modis omnibus laborare, vt auxiliante misericordia dei omnia que ab imperitis,& ab insipiētibus excitata sunt scandala destruātur. Nec quisquam sibi audeat de sacerdotali honore blandiri qui potuerit in execrandi sensus impietate conuinci. Nam si vix in laicis tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in eis qui presunt, nec excusatione est digna, nec venia, maxime cum etiam defendere peruersarum opinionum commenta presumunt,& in consensum suum, aut errore, aut gratia insanabiles quosq; traducunt? Separentur huiusmodi a sanctis membris corporis Christi, neq; sibi catholica libertas infidelium iugum patiatur imponi. Extra enim donum diuine gratie,& extra sacramentum habendi sunt salutis humane, qui negantes naturam nostre carnis in Christo,& euangelio contradicunt,& symbolo reluctantur, nec sentiunt se in hoc preruptū sua obcecatione deduci, vt nec in passionis dominice, nec in resurrectionis veritate consistant, quia vtrumq; in saluatore vacuatur, si in eo nostri generis caro non creditur. In quibus isti ignorantie tenebris in quo hactenus desidie torpore iacuere, vt nec audita discerent, vel lectione cognoscerent, quod in ecclesia Dei in omnium ore, tam consonum est, vt nec ab infantium linguis veritas corporis,& sanguinis Christi inter communis sacramenta fidei taceatur? Quia in illa mystica distributione spiritalis alimonie hoc impartitur, vt accipientes virtutem celestis cibi in carnem ipsius qui caro nostra factus est transeamus. Vnde & ad confirmationem charitatis vestre que laudabili fide inimicis veritatis obnititur apte atq; opportune sermone affectuq; apostoli vtar,& dicam, propterea & ego audiēs fidē vīam que est in xpo Iesu,& dilectionē in oēs sanctos, nō cesso grās agēs p vobis memoriam vri faciēs in orōnibus meis, vt deus dni nostri pater glorie det vobis spiritum sapientie,&

reuelationis

Universidad de Deusto Biblioteca

releuationis in agnitiõe eius illuminatos oculos cordis vestri,vt sciatis que est spes vocationis eius,que diuitie glorie hereditatis eius in sanctis eius, & que sit supereminens magnitudo virtutis eius in nobis qui credidimus secundum operationem potentie virtutis eius quam operatus est in Christo suscitans illum a mortuis,& constituens illum ad dexteram suam in celestibus supra omnem principatum,& potestatem,& virtutem,& dominationem,omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo,sed in futuro,& omnia subiecit sub pedibus eius,& ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam que est corpus ipsius,plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur. Dicant hi aduersarii veritatis quando omnipotens pater vel secundum quam naturam filium suum super vniuersa prouexerit/vel cui substantie cuncta subiecerit/deitas enim verbi par in omnibus,& consubstantialis est patri, & sempiterne atque intemporaliter vna eademq; potentia est genitoris & geniti. Creator quippe omnium naturarum quoniam per ipsum omnia facta sunt,& sine ipso factum est nichil. superest omnibus que creauit,nec vnquam creatori suo non fuerunt subiecta que condidit/ Cui proprium,& sempiternum est,nec aliunde q̄ de patre, nec aliud esse q̄ pater est. Huic si addita est potestas, si illustrata dignitas,si exaltata sublimitas,minor erat prouehente qui creuit, nec habebat diuitias eius nature cuius indiguit largitate. Sed talia sentientem in societatem suam Arrius rapit, cuius peruersitati multum hec suffragatur impietas negans verbo dei humanam inesse naturam, vt dum humilitatem in Dei maiestate fastidit,aut falsatam in Christo asserat imaginem corporis, aut omnes actiones eius, passionesq; coporeas deitatis potius fuisse quam carnis. Quodlibet autem defendere audeat prorsus insanum est,quia nec pietas fidei,nec ratio recipit sacramenti,vt aliquid passa sit deitas, aut in vllo mẽtita sit veritas. Impassibilis igitur Dei filius,Deus cui cũ patre,& spiritu sancto,vna incommutabilis Trinitatis essentia,hoc quod est esse perpetuum est,in ea plenitudine temporis que sempiterno consilio fuerat prestituta, & prophetica dictorum atque gestorum significatione promissa, factus filius hominis non sue conuersione substantie,sed nostre assumptione nature,venit querere,& saluare quod perierat. Venit autem non locali accessu, nec motione corporea tanquam presens factus vnde abfuisset,aut illinc recessurus vnde venisset,ſ; venit per hoc quod erat visibile,& cõe cernentibus declarandus humanam scilicet carnem atque animam in visceribus virginis matris accipiens,vt manens in forma dei formam serui sibimet,& similitudinem peccati carnis vniret,per quam non minueret diuina humanis,sed augeret humana diuinis. Talis enim erat omnium a primis ducta genitoribus causa mortalium,vt originali peccato transeunte per posteros nullus penam damnationis euaderet,nisi verbum caro fieret, & habitaret in nobis,in ea scilicet natura que nostri & sanguinis esset & generis. Propter quod dicit apostolus. Sicut per vnius delictum in omnes homines in cõdemnationem,sic & per vnius iustitiam in omnes homines ad iustificationem. Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi,ita & per vnius hominis obedientiam iusti constituentur multi. Et iterum. Quia enim per hominem mors,& per hominem resurrectio mortuorum,& sicut in Adam omnes moriuntur,ita & in Christo omnes iustificabuntur. Hi vtique omnes qui licet in Adam sunt nati,in Christo tamen inueniuntur renati habentes fidei testimonium, & de iustificatione gratie & de communione nature, quam qui susceptam ab vnigenito Dei filio in vtero dauitice virginis diffitetur ab omni sacramento Christiane religionis alienus est, & nec sponsum agnoscens, nec sponsam intelligens nuptiali non potest interesse conuiuio. Caro enim Christi velamen est verbi quo omnis qui Christum confitetur integre induitur. Erubescens autem illud, & quasi indignum refutans, nullum ex eo habebit ornatum,ac licet se regio inserat festo, sacrisque se epulis importunus immisceat, discretionem tamen Regis fallere improbus conuiua non poterit, sed sicut ipse Dominus protestatus est tolletur ligatis manibus & pedibus,& mittetur in tenebras exteriores vbi erit fletus, & stridor dentium. Vnde quicunq; in Christo non confitetur corpus humanum nouerit se mysterio incarnationis indignum, nec eius sacramenti habere consortium, quod Apostolus predicat dicens, quia membra sumus corporis de carne eius,& ossibus eius. Propter hoc relinquet Homo Patrem,& Matrem,& adherebit Vxori sue, & erunt duo in carne vna. Et exponens quid per hoc significaretur adiecit,Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo & in ecclesia. Ab ipso ergo principio generis humani,Christus est denuntiatus in carne vẽturus. In qua (sicut dictum est) & erunt duo in carne vna, Vtique duo sunt deus & homo, Christus & ecclesia,que de sponsi carne prodiit quando ex latere crucifixi manante sanguine, & aqua sacramentum Redemptionis, & Regenerationis accepit. Ipsa est enim noua conditio creature humane, que in baptismate non indumen-

Universidad de Deusto Biblioteca

to vere carnis sed contagio dãnate vetustatis exuitur,vt efficiatur homo corpus Christi, quia & Christus corpus est hominis. Vnde non deum tantum dicimus christum sicut heretici Manichei,nec hominem tantum sicut heretici Fotiniani,nec ita hominem vt aliquid ei desit quod ad humanam certum est pertinere naturam, siue animam siue mentem rationabilẽ siue carnem quam non de femina sumpsit, sed factam de verbo in carnem conuerso atq; mutato, que tria falsa & vana apollinistarum hereticorum tres partes varie protulerunt. Nec dicimus q; beata virgo Maria hominem sine deitate conceperit,qui creatus a spiritu sancto postea sit susceptus a verbo,quod nestorium predicantem merito iusteque damnauimus. Sed dicimus Christum dei filium deum verum natum de Deo patre sine vllo initio temporis,eundemq; hominem verum natum de matre homine certa plenitudine temporis,nec eius humanitatem qua maior est pater minuere aliquid eius nature a qua equalis est patri. Hoc autem vtrumque vnum est Christus qui verissime dixit, & secũdum deum ego & pater vnum sumus, & secundum hominem pater maior me est. Hanc fidem dilectissimi veram & indissolubilem,que sola veros efficit Christianos,quamq; vt intelligimus & probamus pio studio, & laudabili amore defenditis,perseueranter tenete,& constanter asserite. Et quoniam oportet vos post diuinum auxilium etiam catholicorum principum gratiã promereri, humiliter ac sapienter exposcite vt petitioni nostre qua plenariam indici synodum postulamus,clementissimus imperator dignetur annuere,quo citius adiuuante misericordia dei,& sanis fortitudo augeatur,& morbidis si curari acquiescant medicina prestetur.

¶ LEO AD THEODOSIVM AVGVSTVM. EPISTOLA.XII.

¶ LEO EPISCOPVS ET SANCTA SYNODVS QVE IN VRBE ROMA CONVENIT THEODOSIO AVGVSTO.

A

ITTERIS CLEMENTIE VESTRE QVAS DVdum ad beati Petri apostoli sedem pro catholice fidei amore misistis,tantam fiduciam sumpsimus defendende per vos veritatis & pacis, vt in causa tam simplici tamque minuta, nichil putaremus posse existere quod noceret,presertim cum ad Episcopale concilium quod haberi apud ephesum precepistis tam instructi sint missi, vt si scripta que vel ad sanctam Synodum vel ad flauianum episcopum detulerunt, Episcoporum publicari auribus Alexandrinus permisisset antistes. Ita manifestatione purissime fidei quam diuinitus inspiratam & accepimus & tenemus,omnium congressionum strepitus quieuisset,vt nec imperitia vltra desiperet,nec occasionem nocendi emulatio reperiret. Sed dum priuate cause religionis exercentur obtentu commissum est impietate paucorum quod vniuersam ecclesiam vulneraret. Comperimus enim non incerto nuntio sed fidelissimo rerum que geste sunt narratore hylario diacono nostro qui vix ne subscribere cogeretur effugit,conuenisse ad synodum plurimos sacerdotes quorum vtique frequentia collationi,& iudicio p; fuisset si is qui sibi locum principalem vendicabat sacerdotalem moderationem custodire voluisset,vt (sicut moris est)omniũ sentẽtiis ex libertate prolatis id trãquillo,& equo cõstitueretur examine quod & fidei congrueret,& errantibus subueniret. In ipso autẽ iudicio non omnes qui conuenerant interfuisse cognouimus. Nã alios reiectos,alios didicimus intromissos,qui pro supradicti sacerdotis arbitrio impiis subscriptionibus captiuas manus dederant,& nociturum statui scirent nisi imperata fecissent. Talemq; ab ipso prolatam esse sententiam, vt dum homo vnus impetitur,in omnem ecclesiam seuiretur. Quod nostri ab apostolica sede directi adeo impium & catholice Fidei contrarium esse viderunt,vt ad consentiendum nulla potuerint oppressione compelli,constanterque in eadem synodo (vt decuit) fuerũt protestati nequaquam id quod constituebatur sedem apostolicam recepturam,quoniam reuera omne Christiane fidei sacramentum (quod absit) a temporibus vestre pietatis excindiatur,nisi hoc scelestissimum facinus quod cuncta sacrilegia excedit aboleatur. Quia vero diabolica nequitia subtiliter fallit incautos,& ita quorundam imprudentiam per similitudinem pietatis illudit,vt pro salubribus persuadeat nocitura,remouete quesumus aurẽ a vestre pietatis cõscietia in periculũ religionis & fidei. Quod secularibus negotiis legum vestrarum equitate conceditur in rerum diuinarum per-

Universidad de Deusto

rum pertractione prestare,vt christi euangelio vim non inferat humana presumptio. Ecce christianissime & venerabilis iperator cum consacerdotibus meis implens erga reuerentiā clementie vestre synceri amoris officium,cupiensq; vos placere per omnia deo cui pro vobis ab ecclesia supplicatur, ne ante tribunal christi domini rei de silentio iudicemur. Obsecramus coram vnius deitatis inseparabili trinitate, que tali facto leditur, cum ipsa vestri sit custos & auctrix imperii & coram sanctis angelis christi.vt omnia in eo statu manere iubeatis in quo fuerunt ante omne iudiciū,donec maior ex toto orbe sacerdotū numerus cōgregetur.Nec alieno peccato patiamini vos grauari quia quod necesse est nos dicere,veremur ne cui9 religio dissipatur,indignatio prouocetur. Pre oculis habere & tota mētis acie reuerenter accipite beati Petri gloriam & cōmunes cum ipso omnium apostolorum coronas, cunctorūq; matyrū palmas, quib9 alia nō fuit causa patiendi nisi confessio vere diuinitatis & vere humanitatis in Christo. Cui sacramento quia impie nunc a paucis iprudentibus obuiatur,omnes partium ecclesie nostrarum,omnes mansuetudini vestre cum gemitibus & lachrymis supplicant sacerdotes,vt qui & nostri fideliter reclamarunt,& eisdem libellum appellationis Flauianus Episcopus dedit generalem synodum iubeatis intra Italiā celebrari,que omnes offensiōes ita aut repellat aut mitiget, ne aliquid vltra sit vel in fide dubium vel in charitate diuisum. Conuenientibus vtiq; orientalium prouinciarum Epis,quorū si qui superati minis atq; iniuriis a veritatis tramite deuiarūt, salutaribus remediis in integrum reuocentur.ipsiq; quorum est causa durior si consiliis melioribus acquiescant, ab ecclesie vnitate non discedant,Q7 autem post appellationem interpositam hoc necessarie postulet,canonū nicee habitorū decreta testantur que a totius mundi sunt sacerdotib9 cōstituta,queq; subter adnexa sunt.Fauete catholicis vestro more parentumq; vestrorum,date defendende fidei libertatem,quam salua clementie vestre reuerētia,nullavis nullus poterit mundanus timor auferre. Cum enim ecclesie causa statum regni vestri agamus & salutis,vt prouinciarum vestrarum quieto iure potiamini,defendite contra hereticos incōcussum ecclesie statū vt & vestrum christi dextera defendatur imperium. Data tertio Idus octobris Asterio & ꝓthogene viris clarissimis cōsulibus, era qua supra.

¶ITEM EIVSDEM EPISTOLA AD PVLCHERRIMAM AVGVSTAM. EPISTOLA DECIMA TERTIA.

¶Leo episcopus & sancta synodus que in vrbe Roma conuenit Pulcherrime Auguste.

SI EPISTOLE QVE IN FIDEI CAVSA AD PIETATEM A vestram directe sunt per nostros clericos peruenissent,certum est remedium vos his rebus que cōtra fidem facte sunt, aspirante vobis domino prestare potuisse Quando sacerdotibus,quando christiane religioni aut fidei defuistis? Sed cum ad mansuetudinem vestram a deo non potuerint peruenire qui missi sunt vt ad nos vix vnus illorum Hilarius Diaconus noster fugiens sit reuersus, iteranda scripta credidim9,vt validiores preces nostre esse mereātur,ipsorum que ad clementiam vestram non peruenerunt exempla subiecimus, amplioribus vos obtestationibus obsecrantes vt quanto acerbiora facta sunt quibus pro sede regia vos conuenit contrahere,tanto maiore gloria curam eius in qua excellitis religionis habeatis,ne catholice fidei integritas vlla humanarum concertationum occasione violetur. Que enim congregata apud Ephesinam synodum sopienda & sananda pacis remedia credebantur,hec non solum in maiora pacis dispendia,sed (quod nimis dolēdum est,) etiam in ipsius fidei qua christiani sumus excidia processerunt. Et ii quidem qui missi sunt quorumq; vnus vim Alexandrini episcopi sibi omnia vendicantis effugiens,rerum gestarum nobis ordinem fideliter nunciauit.Reclamarunt in synodo sicut oportuit vnius hominis non tam iudicioq̄ furori,protestantes ea que per vim metumq; gererentur sacramentis ecclesie & ipsi symbolo ab Apostolis instituto preiudicare non posse,nec se ab ea fide vlla iniuria seperandos quam plenissime expositā atq; digestam a sede beati apostoli Petri ad sanctam synodum detulissent.Cuius recitatio poscētibus Episcopis non sit admissa,vti scilicet remota ea fide que patriarchas,prophetas Apostolos & martyres coronauit,generatio Iesu christi domini nostri secundū carnē,& vere mortis ac resurrectionis eius confessio(quod horremus dicere)solueretur.Scripsimus de hac re vt potuimus ad gloriosissimū principē &quod est maximū christianū,Cuius epistole pariter exēpla subiecimus,vt fidē qua renatus per dei gratiam regnat nulla sineret nouitate corrumpi.Quoniam flauianus episcopus in nostra omniū communione persistit atq; hoc quod factum est sine consideratione iustitie & cōtra omnium cano-

Universidad de Deusto Biblioteca

num disciplinam ratum haberi ratio nulla permittit, Et quia dissensionis scandalum non abstulisset ephesina synodus sed auxisset, habendi intra Italiam concilium & locus cōstitueretur, & tempus omnibus querelis & preiudiciis partis vtriusq; suspensis, quo diligentius vniuersa que offensionem generauerant retractentur, & absq; vulnere fidei, absq; religionis iniuria, in pacem christi redeant, sint sacerdotes, & soli auferantur errores. Quod vt obtinere mereamur probatissime nobis fidei pietas tuaque labores ecclesie semper adiuuit supplicationem nostram apud clementissimum principem siue specialiter a beatissimo Petro apostolo legationem commissam dignetur asserere, vt priusq; ciuile hec exitiabile bellum intra ecclesiā hoc cōualescat, reintegrande vnitatis copiam deo auxiliante concedat, sciens imperii sui viribus profuturum, quicquid catholice libertati benigna ipsius fuerit dispositione collatum. Data pridie idus octobris Asterio & prothogene viris clarissimis cōsulib9 Era qua supra.

¶ITEM AD EVNDEM. EPISTOLA DECIMA QVARTA.

¶Leo episcopus pulcherrime auguste, &c,

A Gaudere me plurimū & exultare in domino pietatis tue scripta fecere, quibus euidenter ostenditur quantum catholicam diligas fidem, & quantum hereticum detesteris errorem. Heresis quippe est nimis impia & euangelio veritatis inimica que non portionem aliquam ledere, sed ipsa religionis christiane conatur fundamenta conuellere, negans sempiterni patris filiū sempiternum de vtero beate virginis matris veram carnem nostre sumpsisse nature, & eos damnatione percellens qui ab euangelica & apostolica fide nullo deduci errore potuerunt. illudq; frustra pretendes quod nicene synodi fidem teneat cuius eum constat esse alienum gloriosissima augusta. Vnde quia non deserit ecclesiā suā diuina protectio dicēte domino. Ecce ego vobiscū sū omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi, eodemq; opere & tempore spiritus dei & clementie vestre sollicitudinem & curam nostri cordis accendit, vt de remediis procurandis eadem vtriq; cuperemus, que prius poposci. Nunc quoq; instantius peto maiore vtens fiducia deprecandi postea q̄ presidium venerande exhortationis accepi, sperans affuturam misericordiā dei, vt cooperante vestra clementia pestiferi erroris possit morbus auferri, vt quicquid ipso inspirante atq; auxiliante potuerit salubriter fieri, cum vestre fidei laude peragatur, quoniam res humane aliter tute esse non possunt, nisi que ad diuinam confessionem pertinent & regia, & sacerdotalis defendat auctoritas. Data sexto decimo Calendas Aprilis Valentiniano augusto septimo, & Anieno viris clarissimis consulibus. Era. cccc, lxxxviii.

¶ITEM EIVSDEM EPISTOLA AD MARTIANVM ET FAVSTVM PRESBITEROS. EPISTOLA DECIMAQVINTA.

¶*Leo episcopus Martiano faustoque presbyteris.*

B Bonorum operū & spiritualium studiorum deum auctorē esse nō dubiū est, quī quorum incitat mentes adiuuat actiones, Quod nobis presenti experimento euidēter apparuit. Si quidē inter discretarū spatia longinqua regionum vnum sumpserint corda nostra consilium, vt quod a nobis desiderabatis eo vobis tempore quo epistole vestre mittebantur occurrerit. Si tamen dilectioni vestre tradi scripta nostra potuere, que nō solum apostolice sedis auctoritate sed etiam sancte synodi que ad nos frequens cōuenerat vnanimitate directa sunt, vt in his quantā curam totius ecclesie habeamus appareat, hortando scilicet omnium fidelium mētes & clementissimorū principum presidia ad defensionem fidei postulando quorū pios & catholicos animos non diffidimus opem atq; auctoritatem suam iustis petitionibus prestituros, quo citius auxiliante dño perniciosa heresis & dudum sanctorū patrum auctoritate damnata que nuper ephesi male adiuta est auferatur. Interimvero det operam quantū fieri potest vestra dilectio vt omnibus ecclesie filiis innotescat, quod impiū sensum secundū doctrinam euangelicā & apostolicam predicamus. Quia licet plene que semper fuisset atq; esset catholicorum sententia scripserimus, tamen nunc quoq; ad confirmandas omniū mētes non parum exhortationis addidimus. Memor enim summe sub illius nomine presidere cuius a domino Iesu christo est glorificata confessio, & cuius fides omnis quidē heresis destruit, sed maxime impietatem presentis erroris expugnat, & intelligo mihi aliud nō licere q̄ vt omnes conatus meos ei cause in qua vniuersalis ecclesie salus infestatur impendam. Ne autem aliqua negligentie occasione scripta nostra ad vos non potuerint peruenire exemplaria eorum dē nunc mittenda credidimus, vt nullomodo fidei quā defendimus predicatio nostre notitie subtrahatur. Data sexto decimo Calendas aprilis Valentiniano Augusto .vii. & a me no.v.cc.

Epistola decima sexta.

Universidad de Deusto

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD THEODOSIVM AVGVSTVM

¶Leo episcopus Teodosio Augusto.&c.

MNIBVS QVIDEM VESTRE PIETATIS EPISTOLIS IN A
ter eas sollicitudines quas pro fide patimur spem nobis securitatis maximam prestitistis nicenum commendando concilium,a deovt ab illo sicut sepe iam scribitis non patiamini sacerdotes domini deuiare. Sed ne aliquid in preiudicium catholice defensionis viderer egisse de ordinatione eius qui Constantinopolitane ceperit ecclesie presidere,nihil interim in alterutram partem temere rescribendum putaui,non dilectionem negans,sed manifestationem catholice veritatis expectans. Quod equanimiter ferat obsecro vestra clemētia,vt cum talem se erga fidem catholicam qualem cupimus approbarit,de synceritate ipsius copiosius & securius gaudeamus. Ne vero aliqua illum de nostro animo mordeat sinistra suspicio,occasionem totius difficultatis amoueo,nec aliquid exigo quod aut arduum videatur aut dubium,sed ad id quod nullus catholicorum refutet inuito. Noti enim sunt per vniuersū mundū atq; manifesti qui ante nos siue greca siue latina ligua in catholice veritatis prdicatione fulserunt,ad quorum scientiam atq; doctrinam quidam etiam nostre etatis cedunt,de quorum scriptis par & multiplex profertur instructio, Que sicut nestorianam heresim destruxit ,ita etiam hunc qui nunc repululat abscidit errorem. Relegat itaque sollicite que a sanctis patribus incarnationis dominice fides fuerit custodita semperque similiter predicata, & sancte memorie Cyrilli Alexandrini episcopi epistolam qua nestorium corrigere & sanare voluit,prauas predicationes ipsius arguens &. euidentius fidem nicene deffinitionis exponens, quamq̄ ab eo missam apostolice sedis scrinia susceperant precedentium sensui perspexerit consonantem,ephesine etiam synodi gesta recensent,quibus contra nestorii impietatem & a sancte memorie cyrillo inserta,& allegata sunt de incarnatione domini catholicorum testimonia sacerdotum. Non aspernetur etiam meam epistolam recensere,quam pietati patrum per omnia concordare reperiet. Cumq; a se hoc quod eidē profuturum sit expeti desiderariq; cognouerit,catholicorum sentētiis toto corde consentiat. Ita vt synceram communionis fidei professionem absolutissima subscriptione coram omni clero.& vniuersa plebe declaret,apostolice sedi & vniuersis domini sacerdotibus atq; ecclesiis publicandam,vt pacificato per vnam fidem mundo possimus omnes dicere quod angeli nato de maria virgine saluatore cecinerunt,gloria in excelsis deo & in terra pax hominibus bone voluntatis. Quia vero & nos & beati patres nostri,quorum doctrinam & veneramur & sequimur,in vnius fidei concordia sumus,sicut prouinciarum omnium protestantur antistites,agat clementie vestre deuotissima fides vt quamprimum ad nos constantinopolitani episcopi qualia debent probati & catholici sacerdotis scripta peruenant,aperte scilicet atq; dilucide protestantia,q; si quis de incarnatione verbi dei aliud aliquid credat aut asserat q̄ Catholicorum omnium & mea professio protestatur,hunc a sua communione secernat vt ei fraternam in Christo charitatem merito possimus impendere. Vt autem salubribus curis velocior pleniorq; auxiliante domino per vestre clementie fidem prestetur affectus,ad pietatē vestram fratres & coepiscopos nostros Abundium & Asterium,sed & basilium & senatorē presbyteros,quorum michi deuotio est probata direxi,per quos que nostre forma sit fidei manifestatis instructionibus quas misimus possitis dignanter agnoscere,vt si Constantinopolitanus antistes in eandem confessionem toto corde consentit, securi (vt dignum est)de ecclesiastica pace letemur,neque aliud residere videatur ambiguum,vt de superfluis forsitan suspitionibus laboremus. Sin vero aliqui a puritate nostre fidei atque patrum auctoritate dissentiunt,concilium vniuersale intra Italiam sicut synodꝰ que ob hanc causam Rome conuenerat mecum petit, clementia vestra concedat, vt in vnum conuenientibus omnibus his qui aut ignorantia aut timore prolapsi sunt correctionis remediis consulatur, nec cuiq̄ vltra sit liberum ita nicene synodi facere mentionem,vt eius fidei inueniatur esse contrarius. Quoniam vniuerse & ecclesie & vestro hoc imperio profuturum est,si vnus deus & vna fides,vnum sacramentum salutis humane, vnius totius mundi confessione teneatur. Data decimo septimo Calendarum Augusti.

Epistola decima septima.

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE.

Leo episcopus pulcherrime auguste.

Universidad de Deusto Biblioteca

A

AVDEO FIDEI CLEMENTIE VESTRE QVOD RELIgiosum studium dignanter impenditis vt pax ecclesiastica renouetur, que eorundem dissentionibus videtur esse turbata. Debetur enim hoc vestre speciali ter glorie vt ablatis omnibus scandalis que contra catholicam fidem inimicus excitauerat, vna eademq; sit per totum mundum confessio veritatis, que facilius certiusq; reparabitur si prauorum sensuum nulla semina nulla vestigia relinquantur. Quod tamen mearum partiũ est preterire non debeo, vt scilicet quid de incarnatione filii dei a Constantinopolitano episcopo teneatur agnoscam, presertim cum in ordinatione ipsius dura precesserint, taliaq; ad nos debuerit scripta dirigere que illum a contagione huius qui nuper emersit, erroris alienum euidenter ostenderent. Optans itaq; securam cum eo habere concordiam gratiamq; illi fraterne charitatis impendere scribere ei interim distuli non dilectionem negans, sed manifestationem catholice veritatis expectans. Simplex enim est atq; absolutum quod posco vt remoto lõgarum disputationum labore, sancte memorie Cyrilli Alexandrini Episcopi epistole quam ipse ad Nestorium miserat acquiescat, in qua & errorem Nestorii arguit & fidem Nicene definitionis exposuit, & epistole mee que ad sancte recordationis Flauianum episcopum est directa consentiat. Quibus vigilanter inspectis Constantinopolitanus antistes repudiandum sibi quod ausa est contra puram & singularem fidem imperita insipientia definire incunctanter agnoscat, quia & mea & sanctorum patrum de incarnatione domini consors & per omnia & vna confessio est. Quam si quis estimauerit non sequẽdam, ipse se a compage catholice veritatis abscidet, cum tamen nos vt in integrũ oia reuocentur optemus. Ad effectum vero salubriũ dispositionũ velocius obtinẽdum, fratres & coepiscopos meos Abundium & Asterium, sed & Basilium & senatorẽ presbyteros probatissimos viros misi, qui clementie vestre formam fidei secundum doctrinam venerabilium patrum predicam⁹ offerrent, & remotis circũlocutionib⁹ quibus obscurari veritas solet, quid de incarnatione filii dei a totius orbis probatis sacerdotibus defensum fuisset ostenderent. Quos post diuinã gratiam sanctoue stre pietatis auxilio dignum est adiuuari, ne in totius ecclesie perturbationem imprudens procedat cõtẽtio, cum correctione adhibita omnes oporteat in vnius confessionis redire concordiam. A qua si forsitan ab aliquibus discrepatur vniuersale concilium sacerdotum haberi intra Italiam clementia vestra annuente iubeatur, quo remota arte fallendi tandem pateat quid altiore tractatu aut coherceri debeat, aut sanari. Data tertiodecimo Calẽdas augusti. Valentiniano augusto. vii. & ameno viris clarissimis consulibus Era qua supra.

¶ PVLCHERRIME AVGVSTE PER THEOSTICVM MAGISTRIANVM.

¶ *Epistola decima octaua.*

B

ELIGIOSAM CLEMENTIE VESTRE SOLLICITVDInem quam catholice fidei indefinenter impenditis per omnia recognosco, & deo gratias ago ꝙ tantam vniuersalis ecclesie curam habere vos video, vt quod iustitie & beniuolentie congruere arbitror confidenter insinuem, quo celerius que ꝓpitio christo pietatis vestre studio irreprehensibiliter hactenus gesta sunt ad gratulandum producantur effectum. Quod ergo synodum calcedonensem haberi clementia vestra precepit cum a me vt in Italia haberetur mansuetudo vestra retineat postulatum, vt omnes nostrarum partium conuocati antistites si securitas temporis suppeteret conuenirent, adeo tamen non aspernanter accepi vt binos de coepiscopis meis & compresbyteris ordinarem, qui vicem meam implere sufficerent datis ad venerabilem synodum congruentibus scriptis, quibus fraternitas aduocata cognosceret quam formam seruare in hac diiudicatione deberet, ne vlla temeritas aut fidei regulis, aut canonum statutis, aut benignitatis remediis obuiaret. Sicut enim a principio huius cause frequentissime scripsi hanc inter discordes sensus & carnales emulationes moderationem volui custodiri, vt itegritati quidem fidei nihil euelli, nihil liceret apponi, ad vnitatem vero pacemq; redeuntibus remedium venie prestaretur. Quia tunc operũ diaboli potentie destruuntur, cum ad dei & proximi dilectionem hominum corda reuocantur. Sed q̃ contraria tunc his monitis atque obseruationibus meis acta sint multum est explicare, nec opus est epistolari pagina cõprehendi, quid in illo ephesino non iudicio, sed latrocinio potuit perpetrari. Ibi primates synodi nec resistentibus sibi fratribus nec consentientibus perceperunt, cum ad infringendam catholicam fidẽ, & ad execrabilem heresim roborandam alios priuilegio honoris exuerint, alios consortio impietatis

infecerint

Universidad de Deusto

infecerint,seuiores profecto in eos quos persuadēdo ab inocentia separabant q̄ in illes quos beatos cō fessores persequendo faciebant. Veruntamen quia tales sibi maxime sua iniquitate nocuerunt,& maioribus vulneribus diligentior est adhibenda medicina,nullis vnq̄ epistolis definiui etiam talibus si resipiscerent veniam denegandam. Et q̄uis incommutabiliter inimicissimam Christiane religioni heresim detestemur,ipsos tamen si corrigantur,& digna se satisfactione purificent,ab ineffabili misericordia deinon iudicamus alienos,sed potius cū gementibus geminus,cum flentibus flem⁹,& sic vtimur iustitia commotionis vt non amittamus remedia charitatis. Quod sicut pietas vestra cognoscit nōverbis solis promittitur,sed etiam factis docetur. Siquidem pene omnes qui in consensum presidentium aut traducti fuerant aut coacti resistendo quod statutum fuerat ab illis,& condemnando quod scripserant perpetuam culpe abolitionem & apostolice pacis gratiam sunt adepti. Si ergo clemētia vestra propositum nostrum considerare dignetur probabit in eo concilio cuncta gessisse,vt sine A
cuiusq̄ anime detrimento hereseos tantum obtineretur extinctio,& ob hoc circa auctores seuissimorum turbinum quiddam consuetudinis minuisse,vt ad indulgentiam postulandam cōpunctione aliqua possit eorum tarditas excitari. Qui etsi post illud iudicium suum tam impium q̄ iniustum non sunt catholice fraternitati ita honorabiles vt fuerunt,suas tamen adhuc obtinent sedes,& episcopat⁹ sui honore potiuntur aut per veram & necessariam satisfactionem pacem ecclesie recepturi,aut si heresim (quod absit)tuebuntur professionis sue merito iudicandi. Data tertiodecimo calendas Augusti. Helpidio.v.c.consule.

Epistola decima nona.

ITEM EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE.

Leo episcopus,Fausto,Martino Petro,Manuheli,IOb, Antiocho Abrahamo, Theodoro,Pientio,Eusebio,Helpedio,Paulo,Asterio & Charaso presbyteris & Archimandritis,& Iacobo diacano,& Archimandrite.

CAVSA FIDEI IN QVA SALVS CHRISTIANA CONSIstit multa me sollicitudine laborare cōpellit,metuentem ne prauitas que in suis fuerat amputanda principiis processu temporis & pertinacior fiat & latior. Nā cum clementissimus imperator talia ad nos scripta direxit,quibus sollicitudinē suam pro pace vniuersalis ecclesie demonstraret,& ipse constātinopolitanus ep̄s, & ii qui eundem consecrarant preter id quod ad ordiem noui antistitis pertinebat,nihil nobis de compressis vel abdicatis erroribus indicarunt,quasi in illa ecclesia nullū scandalū,nulla extitisset offensio,aut nō precipue fuerint ordinati ad meritū demonstrandum,si aliena a se que catholicorū sensibus sunt aduersa docuisset. Ne ergo quod inter leginquas regiones accidere solet,vt nimias dilationes tenderent veritatis examina,fratres & coepiscopos nostros Habundiū & Asterium,sed & Basilium,senatorem presbyteros probatissimos viros & probatissimū principem cum sufficienti paternarū auctoritatū instructione direxerimus. Quos in omnibus fratres charissimi diligentia ac sollicitudine vestra cupimus adiuuari,vt impietas que cecis ausibus in exitialia abrupa processit,simplices quosq̄ decipiendi vlterius non habeat potestatem,cum aptiore medicina etiam illis cupiamus per correctionis remedia subueniri,qui aut imperitia sunt lapsi,aut errore traducti. Et ideo vos qui iustificamini per fidem,qui catholicam diligentis veritatem,& de singulari sacramento salutis humane per spiritum sanctum estis edocti collaborate nobiscum,& quanta potestis deuotione id agite,vt falsitate destructa,& fidei solidítate defensa,secura per totum mundū dei pace potiamur. Data sexto decimo calendas Augusti. Valentiniano Augusto. VI.& Anieno viris clarissimis consulibus Era qua supra.

Epistola vigesima.

LEO MARTIANO AVGVSTO

SAnctum clementie vestre studium quo ad reparationem pacis ecclesiastice synodū habere voluistis adeo libenter accepi vt q̄uis eam fieri intra Italiam poposcissem,& aptius expectari tempus optassem quo scilicet plurimi possent episcopi etiam de longinquis prouinciis euocari,mox tamen vt mihi pietatis vestre scripta sunt tradita & bonifacium de compresbyteris meis abvrbe direxerim, & de episcopis fratrem meum Paschasium de sicilia fecerim nauigare,qui vicem meā sufficienter implerent,datis per eosdem epistolis ad eos qui legationem ante susceperant,vt ipsi quoq̄ predictis adimplendas ptes mee presentie iungerentur,Vnde quamuis nimis arctus dies synodo fuerit constitutus,spero tn̄ affuturum omnipotentis auxilium, quo omnes valeant ad prefinitum tempus occurrere, & vnanimiter cum sancte fraternitatis assensu que vniuersali ecclesie congruant definire.

Universidad de Deusto Biblioteca

Compressa enim vel remota inquietudine ac prauitate paucorum facile firmabitur probanda concordia,si in eam fidem quam euangelicis & apostolicis predicationibus declaratam per antiquos patres nostros accepimus & tenemus,omnium corda concurrant,nulla penitus disputatione cuiusq̃ retractionis admissa,ne per vanam fallacemq̃ versutiam aut infirma videantur aut dubia que in ipso lapide angulari christo fundata sunt & sine fine mensura. Hoc nobis indesinenter orantibus vt a sacramento singularis fidei nemo inueniatur alienus,sed damnata impietate hereseos nullum de perditione cuiusq̃ catholica ecclesia sentiat detrimentum. Quod autem pietatem vestram de his per quos meas misi epistolas obsecraui,nunc quoq̃ simili fiducia precor ,vt vice mea acturos cōmendatos per omnia habere dignemini,quo facilius ac diligentius que optimo fidei vestre ordinata sunt studiosa lubri impleantur affectu. Data quartodecimo Calendas Augusti. adelphio viro clarissimo consule.

ITEM EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE.

¶ Epistola. xxi.

¶ Leo episcopus Martiano Augusto. &c.

A Gauuis per constantinopolitanos clericos ad pietatem vestram ante rescripserim,sumptis tamen clementie vestre litteris per virum illustrem prefectum vrbis filium meum tatianum magnam materiam gratulationis accepi,quia studiosissimos vos ecclesiastice pacis agnoui. Cui sancto desiderio digna equitate confertur,vt quem statum esse cupitis religionis,eundem habeatis & regni,Nam inter pricipes christianos spiritu dei confirmante cōcordiam,gemina per totū mundum fiducia roboratur,quia profectus charitatis & fidei vtrorumq̃ armorum potentiam insuperabilem facit vt propiciato per vnam confessionem deo,simul & heretica falsitas & barbara destruatur hostilitas gloriosissime imperator. Aucta igitur per imperialem amicitiam spe celestis auxilii confidentius pietatē vestram pro sacramento salutis humane incitare presumo,ne cuiusq̃ procaci impudentiq̃ versutia quasi de incerto quid sequendum sit sinatis,inquiri. Et cum ab euangelica apostolicaq̃ doctrina nec vno quidem verbo liceat diffidere,aut aliter de scripturis diuinis sapere q̃ beati apostoli & patres nostri didicere atq̃ docuerunt,nūc demum indisciplinate moueātur & impie questiones quas olim mox vt eas per apta sibi corda diabolus excitauit,per discipulos veritatis spiritussanctus extinxit. Nimis autem iniquum est vt per paucorum insipientiā ad coniecturas opinionum & bella reuocemur tanquam reparata disceptatione tractandum sit vtrum Eutices impie senserit,& vtrum impie dioscorus iudicarit,qui in sancte memorie flauiani condēnatione se peculit,& simpliciores quosq̃ vtin eandem ruinam prouoluerentur impegit,quorum multis iam(vt cognouimus)ad satisfactiōis remedia cōuersis,& veniam de inconstanti trepidatione poscentibus non cuiusmodi sit fides tractandum est,sed eorum precibus qualiter annuendum. Vnde piissime sollicitudini vestre quam de indicenda synodo habere dignamini per legationem que confestim ad clementiam vestram deo annuente peruenient,quicquid ad cause vtilitatem arbitror pertinere plenius atq̃ opportunius suggeretur. Data nono Calendas Maii adhelesio viro clarissimo consule Era qua supra.

¶ Item eiusdem epistola. xxii.

¶ Leo episcopus Martiano augusto.

B Opposceram quidem a gloriosa clementia vestra vt synodum quam ad reparendam orientalis ecclesie pacem a nobis etiam petitam necessariam iudicastis aliquantisper diferri ad tempus opportunius iuberetis,vt liberioribus ab omni perturbatione animis,ii quoq̃ episcopi quos hostilitatis metus detinet conuenirent. Sed quia pio studio humanis negotiis diuina preponitis,& rationabiliter ac religiose regni vestri viribus creditis profuturum si nulla sit in sacerdotum sensibus dissonantia,nulla sit in euangelii predicatione discordia,ego etiam vestris dispositionibus nō renitor,optans vt omniū cordibus catholica fides que non potest nisi vna esse firmetur A cuius integritate & nestorius antea,& nunc eutices diuersis quidem callibus,sed impietate non impari deuiarunt,abominandi prorsus persuasionibus suis quas contra sinceri veri luminis fontem de cenosis lacubus diabolice falsitatis hauserunt. Prior itaq̃ synod⁹ ephesina nestorium cum dogmate suo merito iusteq̃ damnauit,& quisquis in illo errore persistit ad nullius potest spem remedii pertinere. Sequens vero in predicta ciuitate non possumvocare concilium quod in euersionem fidei fuisse constat agitatum,quodq̃ vestra clementia amore veritatis catholicis affutura aliud statuendo quassauit gloriosissime imperator. Vnde per ipsum dominū nīm Iesum christum qui regni vestri est auctor & rector obtestor & obsecro clementiam vestram vt in presenti synodo fidem quam beati patres no-

Universidad de Deusto

ſtri ab apoſtolis ſibi traditam predicarunt non patiamini quaſi dubiam retractari,& que olim maio rum ſunt auctoritate damnata rediuiuis non permittatis conatibus excitari. Illudq; potius iubeatis vt antique nicene ſynodi conſtituta remota hereticorum interpretatione permneant. Nec me quoq; vt voluit veſtra clementia ab illo credatis abeſſe concilio, cum in his fratribus quos direxi id eſt Paſcha ſiano & Lucentio epiſcopis, Bonifacio & Baſilio preſbyteris, ſed & fratre meo Juliano quem eorum volui eſſe participem etiam mea ſit eſtimanda preſentia. Quos auxiliante chriſto ita actutos eſſe cõ fido vt ea que domino noſtro placeant decernantur, accedẽte pietatis veſtre ſtudio quod & paci proſit & religioni ſit cuſtodia veritatis. Data. vi. Calẽdas Iunii Adelphio viro clariſſimo cõſule Era qua ſup.

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD MARTIANVM AVGVSTVM. Epiſtola vigeſima tertia.

¶Leo epiſcopus Martiano Auguſto.

QVLTAM MICHI FIDVCIAM SCRIBENDI AD CLEMENtiam veſtram & littere veſtre quas veneranter accepi, & coepiſcopi mei reuertentes conſtantinopoli prebuerunt, non ſola aſſertione verborum, ſed ipſis operum effectibus demonſtrantes, ad defenſionem catholice fidei diuinum in vobis vigere preli dium. Quo vtiq; non ſolum eccleſie ſtatus ſed etiam veſtri robur munitur impetii, vt merito eius expectetis protectionem cuius colitis veritatem glorioſiſſime imperator. Nam vt & fratris mei anatholii citius manifeſtaretur integritas, & olim damnati erroris redintiuus aſſertor locũ in chriſti eccleſia non haberet, vt catholici ep̃i quos nuper hereticorũ perſecutio, de grauare nõ potuit ab iniuſtis reuocarentur exiliis atq; reliquiis beate memorie Flauiani dignohono re ſuſceptis, ipietatẽ ſuã condemnator eius agnoſceret, veſtre virtutis titulus, veſtre pietatis eſt fructus cui confido etiã aliarum inſignia accumulanda palmarũ, vt ſicut conſtantinopolitana eccleſia recepta apoſtolice fidei libertate letatur, ita omnes regni veſtri prouincie emundatas ſe a diabolici dogmatis cõtagione glorientur, vt ergo p̃cedentibus litteris indicaui fratres meos lucenſem ep̃m & Baſiliũ preſbyterũ qui ſollicitudis mee ꝑtes poſſint implere direxi, fauori eos pietatis veſtre in cibus que ſunt agẽda cõmendans. Nam cũ & fratris mei Anatholii ſcriptis & noſtrorũ ſermone cognouerim multos de his qui apud epheſum dioſcori factione cõpulſi, de ſtabilibus ſtatutis penitendũ prebuere cõſenſum incõſtantie ſue veniã poſtulare, & cõmunionẽ catholicã per ſatiſfactionẽ correctionis expetere nõ ſuit taliũ negligenda conuerſio qui nõ proprio ſenſu, ſed impii preſumptoris impulſu in hec incidiſſe noſcuntur, in quibus liberũ non habuere iudiciũ. Ne itaq; reſipiſcentiũ deſideria mora longior fatigaret, vel incurioſa facilitas temere aliquos & ſine diſcretione ſuſciperet iniunctum eſt ab apoſtolica ſede directis vt in conſortiũ ſue deliberationis accito conſtantinopolitane vrbis antiſtite & peſtilẽtie cõtagia non admittantur, & ſanitatis remedia non negentur. Que induſtria in omnibus que nequiter geſta ſunt emendandis celerem iuuante dño conſequetur effectũ ſi reparationi pacis eccleſiaſtice opẽ ſuam veſtra pietas dignetur adiungere, vt vobis in terra regnantibus & dei regnum intra vos habere mereamini, & catholicam fidẽ nulla falſitas violet, nulla hereſis inqetet, nec cuiq; liceat doctrinã euãgelicam deſerere & ſacerdotali honore gaudere. Synodũ vero fieri vt meminit veſtra clementia etiam ip ſi poſcimus, ſacerdotes ꝓuinciarũ oim congregari preſentis tẽporis neceſſitas nulla ratione ꝑmittit quoniã ille prouincie de quibus maxime ſunt euocandi, inquietante bello ab eccleſiis ſuis eos nõ patiũtur abſcedere. Vnde oportuniori tpi ꝓpiciato dño cũ firmior fuerit reſtituta ſecuritas iubeat veſtra clementia reſeruari. De qua re plenius inter cetera apud pietatem veſtram poterunt allegare quos miſi. Data quinto Idus Iunii. Adelphio viro clariſſimo conſule, Era qua ſupra.

¶Incipiunt capitula.

i ¶De fide eius ſcriptis miſſis probata.
ii ¶De his qui metu in hereſim lapſi ſunt vt ſi conuerſi fuerint recipiantur,
iii ¶De nominibus hereticorum ad altare non recitandis.
iiii ¶De commendatione Juliani epiſcopi vel eorum clericorum qui Flauiano epiſcopo in fide adheſerunt.

¶Explicita ſunt capitula.

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD ANATHOLIVM EPISCOPVM. Epiſtola vigeſima quarta.

¶Leo epiſcopus Anatholio Epiſcopo.

Universidad de Deusto Biblioteca

A GAVDEMVS IN DOMINO ET IN DONO GRATIE IPSI/ us gloriamur qui sicut dilectionis tue litteris & fratrū nostrorū quos constanti nopolim miseram⁹ relatione cognouim⁹ sequacē te euangelice eruditiōis ostē/ dit, vt per sacerdotis probabilē fidem merito presumam⁹ quod tota ecclesia ei/ dē credita ē ne rugā cuiusq̄ sit erroris habitura vel maculā, dicēte apostolo, despō di enī vos vni viro virginē castā exhibere xp̄o, illa enī virgo ecclesia sp̄ōsa vniusvi ri christi que nullo se patitur errore viciari, in qua societatē tue dilectiōis ample ctimur, & gestorū que sumpsim⁹ seriē necessariis (sicut oportuit) munitā subscriptionibus approbaui/ mus. Vt ergo inuicē dilectiōis tue anim⁹ nostris cōfirmaretur alloquiis, filios nostros casteriū presby terū, Patriciū & Asclepiadē diaconos qui ad nos tua scripta detulere cū epistolis nr̄is post venerabilem diē festi pascalis emisim⁹ indicātes nos vt supra dixim⁹ de cōstātinopolitane ecclesie pace gaudere, cui hanc curam semper impendimus, vt eam nulla velimus hereticorum fraude violari.

¶ De fratribus vero quos in epistolis tuis & legatorum nostrorū relatione cōmunionis nostre cupi/ dos esse cognouim⁹, eo q̄ doleant se cōtra potentiā cōtraq̄ terrores nō tenuisse cōstantiā in alieno sce lere prebuisse cōsensensum cū ita eos formido turbasset, vt in dānationē catholici atq̄ inocētis Antisti/ tis, & in receptionē detestabilis prauitatis trepido famularētur obsequio. Illud quidē quod p̄sentib⁹ & agētib⁹ nostris cōstitutū est approbam⁹, vt suarū interi ecclesiarū essent cōione cōtenti, sed cū lega/ tis nostris (quos misim⁹) participata tecū sollicitudine voluim⁹ disponatur, quaten⁹ hi qui plenis sa/ tisfactionib⁹ male gesta cōdemnāt & accusare magis se eligūt q̄ tueri pacis & cōionis nostre vnitatē letant. Ita vt digno prius anathemate que cōtra fidē catholicā sūt recepta damnent, aliter enī in ecclia dei que corpus est xp̄i nec rata sunt sacerdotia, nec vera sacrificia nisi in nostre ꝓprietate nature verus nos pōtifex recōciliat, verus imaculati agni sanguis emundat, licet in patris sit dextera constitutus, in eadē tn̄ carne quā sumpsit ex virgine sacramentum ꝓpitiationis exequitur dicēte apostolo, xp̄s Iesus qui mortu⁹ est imo q̄ & resurrexit, q̄ est i dextera, qui etiā iterpellat ꝓ nobis. Neq̄ enī pōt in aliquo be nignitas nr̄a reꝑhēdi cū satisfaciētes recepim⁹ quos doluim⁹ esse deceptos. Nec aspere igit̄ cōicnis nr̄e grā denegāda est nec temere largiēda, quia sicut plenū pietatis est opp̄ssis charitate dn̄icā redhiberi, ita iustū est oia ꝓturbationis auctoribus iputari. ¶ De noibus autē dioscori iuuenalis & eustatii ad sacrū altare recitandis, dilectionē tuam hoc decet custodire quod nostri ibidē constituti faciēdū esse di xerunt, quodq̄ honorande sancto Flauiano memorie non repugnet, & a gratia tua christiane plebis animos nō auertat. Nam iniquū nimis est atq̄ incongruū eos qui innocētes & catholicos sua ꝓsecu/ tione vexarunt sanctorū noibus sine discretione misceri, cōdemnatā ipietatem non deserentes ipsi se sua prauitate cōdemnant quos conuenit aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.

¶ Fratrem vero & coep̄m nostrū Iulianū vel clericos qui sancte memorie Flauiano fidelibus officiis adheserunt, dilectioni quoq̄ tue volum⁹ adherere, vt quē fidei sue meritis viuere apud dn̄m nostrnm nouim⁹ in te sibi eū presentem agnoscāt, illudq̄ dilectionē tuā nosse volumus fratrem & coep̄m no/ strū eusebiū qui causa fidei multa discrimina laboresq̄ tolerauit nobiscū interim demorari & in nr̄a nūc cōione p̄sistere, cuius ecclesiā tua sollitudine volum⁹ esse defensam, vt nihil eodē absente depereat, & nullus ei in aliquo preiudicare presumat donec cū litterarū nostrarū ad vos ꝓsecutione perueniat, & vt maior circa te vel nostra vel totius xp̄iane plebis affectio ꝓuocetur, hoc quod ad dilectionē tuā scri/ psimus in oim volum⁹ noticiā peruenire, vt qui deo non deseruiunt de confirmata apud te pace se dis apostolice gratulentur, De ceteris vero causis atq̄ p̄sonis dilectio tua litteris quas per nostras accipiet, plenius instruetur. Data idus Aprilis, era qua supra, ¶ Item eiusdem ad natholium episcopum cō stantinopolitanū. Epistola. xxv. Leo episcopus anatholio ep̄o.

B DIligētiam necessarie sollicitudinis quā fraternitas tua in dirigēdis ad nos lr̄is exequitur appro/ bam⁹, & acceptis ꝓ filiū nr̄m Olimpiū paginis tuis sacerdotalē in te curā vigere sentim⁹, cui nos quoq̄ q̄tū dn̄s dat posse nō desum⁹ exorātes dilectionē tuā, vt quia tēp⁹ laboris indicim⁹ in sctā vigi lantia p̄seueres donec dextera dn̄i faciat virtutē & sub pedib⁹ eccl'ie sue cōterat tētatorē. Cōsolatur eteni nos per oia p̄parata diuinit⁹ clemētissimi pricipis fides quē in eo rurs⁹ sicut oportuit sū cohortat⁹ allo quio, vt ipiissimorū latronū ausib⁹ districtiore cōstātia faciat obuiari, quos nefas est tātū de suo fauore p̄sumere vt etiā apud cōstātinopoli audeāt īsanire, Sed hoc eis ideo diuine ꝓuidētie rōne ꝓmittit̄, vt ma gis ac magis quo spū agitent̄ appareat, ne dubitari possit i quātā esset audaciā ꝓrupturi, si post dāna tionē ipiissime heresis disceptādi cōtra fidē acciperēt ptātē, vt q̄tū i ipsis est latius hoc furore seuirēt, quē fies & coep̄i nr̄i q̄ ad nos nup ex egypti ꝓtib⁹ cōfugere se ꝓtulisse deplorāt, qb⁹ & xp̄ianissimo prin/

Universidad de Deusto

cipe & a tua fraternitate deo placicita charitate ſolatia pietatis impendi non ambigerem etiam ſi ipſe non ſcriberes. Opportunum autem credidi vt ad ipſos quoq; ſcripta dirigerē que illos poſſint in cō/ munis fidei propoſito roborare,& quod pro patientia ſua ſuperna remuneratione mereantur agno/ ſcerent. Sicut beatus Apoſtolus docet dicens. Excipite itaq; illos cum gaudio in domino,& huiuſ/ modi cum honore habete,quoniam propter fidem chriſti vſq; ad mortem acceſſerunt. Illud ſane plu rimum mihi diſplicere ſignifico, quod inter dilectionis tue clericos quidam eſſe dicuntur,qui aduer ſariorum cōniueant prauitati,& vaſa ire vaſis miſericordie miſceantur. Q uibus inueſtigandis & ſe/ ueritate congrua cohercendis debet diligentia vigilanter inſiſtere. Ita vt his quibus prodeſſe non po/ tuerit correctio, non parcat abſciſio. Oportuit etenim noſcuangelici meminiſſe mandati quod ipſa veritate precipitur,vt ſi nos oculus,aut pes,aut dextera ſcandalizauerit,manus a compage corpo/ ris auferatur,quia melius ſit his in eccleſia carere membris q̄ cum ipſis in eterna ire ſupplicia. Nam ſu perfluo extra eccleſiam poſitis reſiſtimus,ſi ab his qui ab intus ſunt in eis quos decipiūt vulneramur. Abiicienda prorſus peſtifera hec ſacerdotali vigore patientia eſt,que ſibimet peccatis aliorum parcen do non parcit. Sicut hely quondam ſacerdos filiorum ſuorum delicta tolerando,cum ipſis diuine iu/ ſtitie ſententiam meruit experiri,quia ſegni idulgētia diſſimulauit plectere peccatores. Q uantū itaq; opportunitas inuitat officii religioſiſſimum principem dilectio tua ſtudeat frequentare,& non ſolum regiam ſed & ſacerdotalem ipſius mentem precibus meis obſecrare perſiſte,vt memor cōmunis fidei quam ſpiritu ſancto docente ſuſcepimus omnium hereticorū machinamenta confringat,neq; quicq̄ illis in eccleſiis chriſti licere patiatur ne in eorū poteſtate ſint diuina myſteria,quibus in domo dei pro ſcelerum ſuorum magnitudine nec habitandi ius reſidet nec orandi. Data pridie idus octobris Con ſtantino & Ruffo viris clariſſimis conſulibus.

¶Leo ad eundem. Epiſtola vigeſima ſexta.

¶Leo epiſcopus Anatholio Epiſcopo.

LICET SPEREM DIECTIONEM TVAM AD OMNE OPVS A bonum eſſe deuotam,vt tamen efficacior tua fieri poſſit induſtria, & hoc con/ gruum fuit fratres meos Lucenſium ep̄m & Baſilium preſbyterum(vt promiſi/ mus)deſtinare quibus tua dilectio ſocietur,vt nihil in his que ad vniuerſalis ec/ cleſie ſtatum aut dubie pertinent aut ſegniter,cum reſidentibus vobis quibus ex ecutionem noſtre diſpoſitionis iniunximus ea poſſint agi cuncta moderatione, vt nec beniuolentie partes ne iuſtitie negligantur,ſed abſq; perſonarum acceptio ne diuinum in omnibus iudicium cogitet. Q uod vt recta obſeruantia valeat cuſtoditi catholice pri mitus fidei ſeruetur integritas, vt quia per omnia anguſta & ardua via eſt que ducit ad vitam neq; in ſiniſtram, neq; ad dexteram ab eius tramite deuietur. Et quia euangelica & apoſtolica fides om/ nes expugnat errores,& ab vno latere Neſtorium deiicit,ab alio euticem & participes eius elidit. Hanc regulam mementote ſeruandam,vt quicunque in illa ſynodo, que nomen ſynodi nec habere potuit nec meretur,& in qua maliuolentiam ſuam Dioſcorus,imperitiā autē Iuuenalis oſtendit,do/ lent vt dilectionis tue relatione comperimus, ſe metu victos & terrore ſuperatos ad conſenſum ſcele/ ſtiſſimi iudicii potuiſſe compelli,& cōmunionem catholicam obtinere deſiderant,ſatiſfactioni eorum pax fraterna preſtetur,ita vt non dubiis profeſſionibus euticem cum ſuo dogmate cumq; conſortib? ſuis Anathematis execratione condemnent. De his autem qui in hac cauſa grauius peccauere & ob hoc ſuperiorem ſibi locum in eadem infelici ſynodo vindicarunt vt humiliorum fratrum ſimplicita/ tem arrogantie ſue preiudiciis aggrauarent,ſi forte reſipiſcunt & a facti ſui defenſione ceſſantes in con demnationem proprii conuertuntur erroris,horū ſi ſatiſfactio talis accedit que non refutanda videa/ tur,maturioribus apoſtolice ſedis conciliis reſeruetur,vt examinatis omnibus atq; perpenſis de ipſis eorum agnitionibus quid conſtitui debeat eſtimetur. Neq; prius in eccleſia cui te dominus voluit pre ſidere cuiuſquam talium(vt ante iam ſcripſimus)nomen ad altare recitetur,q̄ quid de eis conſtitui debeat,rerum proceſſus oſtendat. De commonitorio vero a clericis dilectionis tue nobis oblato neceſ/ ſarium non fuit epiſtolis quid videretur inſerere,cum ſufficeret legatis cuncta committi quorum ſer mone ex omnibus diligentius inſtrueris. Annitere igitur frater chariſſime vt que eccleſie dei congru/ unt fideliter & efficaciter cum his fratribus quos tante rei idoneos auctores elegimus exequaris,pre/ ſertim cum ipſa vos cauſe ratio,ſpeſq; diuini auxilii cohortentur,& clementiſſimorū principū tam san cta ſit fides tam religioſa deuotio vt in eis non ſolum chriſti annum, ſed etiā ſacerdotalem expereria/

Universidad de Deusto Biblioteca

mur affectum. Qui vtiqꝫ pro pietate qua se dei famulos esse gloriantur oẽs suggestiones vestras fidei catholice profuturas dignanter accipiant, vt ipsorũ quoqꝫ cpe & pax christiana reparari. & error impius possit aboleri. Ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandũ, celeriter ad nos relatio dirigatur, vt pertractata qualitate causarũ nostra quid obseruari debeat sollicitudo constituat. Data quinto Idus Iunii Adelphio viro clarissimo consule Era qua supta.

Epistola vigesimaseptima.

¶LEO SANCTE SYNODO APVD CALCEDONAM CONSTITVTE

A

OPTAVERAM QVIDEM DILECTISSIMI PRO NOSTRI charitate collegii oẽs domini sacerdotes in vna catholice fidei deuotione persistere, nec quemq̃ gratia aut formidine potestatum secularium deprauari vt a via veritatis abscederet, Sed quia multa sepe que plenitudinẽ possint, generare preueniunt, & superat culpas delinquentium mia dei, atqꝫ ideo suspenditur vltio vt possit locum habere correctio, amplectendum est clementissimi principis plenũ religione cõsiliũ, quo sanctã fraternitatẽ vestrã ad destruendas insidias diaboli & ad reformandã ecclesiasticam pacem voluit conuenire, beatissimi Petri iure atqꝫ honore seruato, adeo vt nos quoqꝫ suis ad hoc litteris inuitaret vt venerabili synodo nostram presentiam prebere mus, quod quidẽ nec necessitas temporis, nec vlla consuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus Paschasiano & Lucentio episcopis, Bonifacio & Basilio presbyteris qui ab apostolica sede directi sunt, me synodo vestra fraternitas estimet presidere, nõ ab iniũcta a vobis presentia mea qui nũc in vicariis meis assum & iandudum fidei catholice predicatione non desum, vt qui non potestis ignorare quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare quid cupiã. Vnde fratres charissimi reiecta penitus audacia disputandi contra fidem diuinitus inspiratam vana errãtium infidelitas conquiescat nec liceat defendi quod nõ liceat credi, cum secundũ euangelicas auctoritates, secundum propheticas voces apostolicamqꝫ doctrinam plenissime & lucidissime per litteras quas ad beate memorie Elauianum episcopum misimus fuerit declaratum, que sit de sacramento incarnationis domini nostri Iesu christi pia & syncera cõfessio. Quia vero non ignoramus per prauas emulationes multarum ecclesiarum statum fuisse turbatum, plurimosque episcopos qui heresim non reciperent sedibus suis pulsos & in exilia deportatos, atque in locum superstitum alios substitutos, vulneribus his primitus adhibeatur medicina iustitie, nec quisquam ita careat propriis vt alter vtatur alienis, cum si vt cupimus errorem omnes relinquunt, nemini quidem perire honor debeat, sed illis qui pro fide laborauerũt cũ omni priuilegio oporteat ius proprium reformari. Prioris autem ephesine synodi cui sancte memorie Cyrillus episcopus tunc presedit in Nestorium specialiter statuta permaneant, ne tunc damnata impietas ideo sibi in aliquo blandiatur quia eutices iusta execratione percellitur. Puritas enim fidei atque doctrine quam eodem quo sancti patres nostri spiritu predicamus & Nestorianam & Euticianam cum suis auctoribus condemnat pariter & persequitur prauitatem. Data quinto Calendas Iulii Adelphio viro clarissimo consule.

¶ITEM AD ANATHOLIVM EPISCOPVM.

Epistola vigesima octaua.

¶LEO EPISCOPVS ANATHOLIO EPISCOPO.

B

MANIFESTATO SICVT OPTATIMVS PER GRATIAM dei lumine euãgelice veritatis, & ab vniuersali ecclia pnicioſissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in domino q̃ credite nobis dispensationis labor ad desideratum peruenit effectum, sicut etiam epistole tue textus eloquitur, vt secundum opestolicam doctrinam id ipsum dicam⁹ omnes, & non sint in nobis schismata, Simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia In cuius operis deuotione gratulamur dilectionem tuam esse consortem, vt & corrigendis tua prodesset industria, & ab omni te deuiantium participatione & factione purgares,

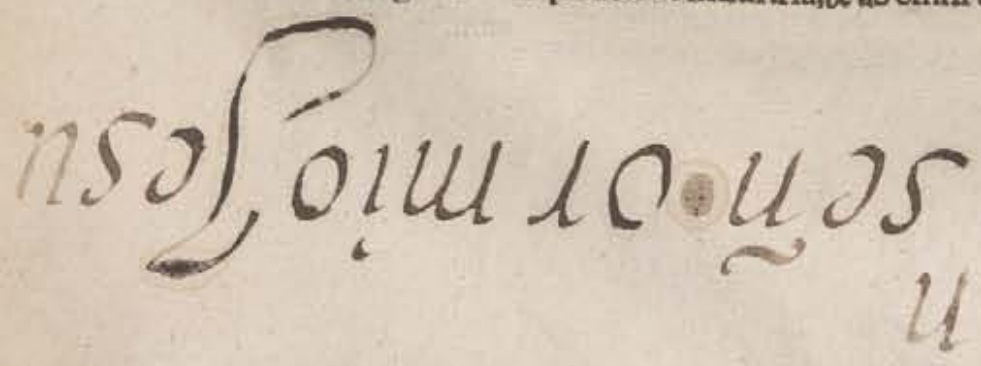

Universidad de Deusto

decessore enim tuo beate memorie flauiano propter defensionē catholice veritatis eiecto non immeri
to credebatur quod ordinatores tui contra sanctorum canonum constituta viderentur sui similem cō
secrasse. Sed affuit misericordia dei in hoc te redigens atq; confirmans, vt malis principiis bene vtere⸗
ris, & non te iudicio hominum, sed dei profectum benignitate monstrares. Quod ita accipiendum
est si hanc diuini muneris gratiam alia offensione non perdas. Virum etiam catholicum & precipue
domini sacerdotem sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari. Dicente quippe
scriptura sancta. Post cōcupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua vetare, multis mundi huius ille⸗
cebris, multis vanitatibus resistendum est, vt vere continentie obtineatur integritas, cuius prima est la
bes superbia initium transgressionis, & origo peccati. Quoniam mens potentie auida nec abstinere
nouit avetitis nec gaudere concessis, dum inordinato prauoq; processu impunitarum transgressionū
augentur excessus, & crebrescūt culpe que tolerate sunt studio fidei reparande & amore concordie.
Post illa itaq; ordinationis tue non culpata pricipia post consecrationem antiocheni episcopi quam
tibimet contra canonicam regulam vendicasti, doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam,
vt sacratissimas nicenorum canonum constitutiones conareris infringere, tanq̄ opportune se tibi hoc
tempus obtulerit quo secundi honoris priuilegium sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena ec
clesia ꝓprietatem tertie dignitatis amiserit, vt his locis iuri tuo subditis omnes Metropolitani episco⸗
pi proprio honore priuentur. Quibus inauditis & nunq̄ ante tentatis ita priueris excessibus, vt san⸗
ctam synodum ad extinguendam solum heresim & confirmationem fidei catholice studio christia⸗
nissimi pricipis cōgregata in occasionē ambitus trahas, & vt cōniuētiā suā tibi det impellas, tanq̄ refu
tari nequeat, quod illicite voluerit multitudo, & illa nicenorum canonum per sanctum vere spiritum
ordinata conditio aliqua cuiquā sit parte solubilis. Nulla sibimet de multiplicatione congregationis
synodalia concilia blandiantur, neq; trecentis illis decem atq; octo copiosior numerus sacerdotum,
comparare se audeat vel preferre, cum tanto diuinitus priuilegio nicena sit synodus consecrata, vt siue
per pauciores siue per plures ecclesiastica iudicia celebrentur, omni penitus auctoritate sit vacuum
quicquid ab illorum fuerit constitutione diuersum. Nimis ergo hec improba, nimis sunt praua que
sacratissimis canonibus inueniuntur esse contraria, in totius ecclesie perturbationem superba hec ten⸗
dit elatio que ita abutivoluit conciliosynodali vt fratres in fidei tantūmodo negociū cōuocatos ad cō
sentiendum sibi deprauando compelleret, Inde enim fratres nostri ab apostolica sede directi qui vice
mea synodo presidebant probabiliter atque constanter illicitis ausibus obstiterunt, aperte clamantes
ne contra instituta nicene presumptio reprobe nouitatis assurgeret, nec potest de eorum contradictio⸗
ne dubitari de quibus in epistola tua etiam ipse conquereris q̄ conatibus tuis voluerint obuiare. In
quo eos quidem multum mihi hec scribendo commendas, sed temetipsum quod eis parere nolue⸗
ris dum illicita moliris accusas superflue nō cōcedenda appetens & salubriter contraria concupiscēs,
que nullum vnquam potuerunt nostrum obtinere consensum. Absit enim a conscientia meavt tam
praua cupiditas meis studiis adiuuetur ac non potius & meo & omnium qui non alta sapiunt, sed
humilibus consentiunt opere subruatur. Sancti illi & venerabiles patres qui in vrbe Nicena sacrile⸗
go Arrio cum sua impietate damnato mansuras vsque in finem mundi leges ecclesiasticorum cano⸗
num condiderunt, & apud nos in toto orbe terrarū in suis constitutionibus munierūt, etsi quid vsq̄
aliter quam illi statuere presumitur sine cunctatione cassatur, vt que ad perpetuā vtilitatē generaliter
instituta sunt, nulla commutatione varientur, nec ad priuatum trahantur commodum que ad benū
sunt commune prefixa. Et manentibus terminis quos constituerunt patres nō inuadat alienū. Sed in
tra fines proprios atque legitimos prout quis valuerit ī latitudine se charitatis exerceat cuius satis vbe
res fructus constantinopolitanus potest antistes acquirire, si magis humilitatis virtute nitatur, q̄ si spi
ritu ambitionis infletur. Noli frater altum sapere sed time, & christianissimorum principum piissi⸗
mas aures improbis petitionibus inquietare desiste, quibus certum habeo modestia te magis quam
elatione placiturum. Persuasioni enim tue in nullo penitus suffragatur quorundam episcoporum
ante sexaginta (vt iactas) annos facta subscriptio, nunquam a predecessoribus tuis ad apostolice sedis
transmissa notitiā cui ab initio sui caduce dudūq; collapse, sera nunc & inutilia subiicere fomēta volui
sti, eliciēdo a fratribus speciē consensionis quā tibi in suā iniuriā verecundia fatigata preberet. Memē
to quid dominus ei qui vnū de pusillis scādalizauerit cōminat̄, & sapiēter itellige quale sit iudiciū dei
subitur⁹ qui tot ecclīis tot sacerdotibus scādalū inferre nō metuit, fateor eni ita me dilectione vniuersa

Universidad de Deusto Biblioteca

fraternitatis obstringi,vt nemini prorsus in his que contra se poscit assetiat,possisq; euidenter agnoscere me dilectioni tue beniuolo animo contraire,vt saniore consilio ab vniuersalis te ecclesie perturbatione contineas.Non conuellantur prouincialium iura primatum,nec priuilegiis antiquitus institutis Metropolitani antistites fraudetur.Nihil Alexandrine sedi eius quam per sanctum Marcum euangelistam beati Petri discipulum meruit pereat dignitatis. Nec dioscoro impietatis sue pertinacia corruente splēdor tāte ecclesie tenebris obscuretur alienis,Antiochena quoq; ecclesia in qua primum pdicante apostolo Petro christianum nomen exortum est in paterne constitutionis ordine perseueret,& in gradu tertio collocata nunq̄ se fiat inferior,Aliud enim sunt sedes aliud presidētes,& magnus vniuiq; honor est integritas sua.que cum in quibuslibet locis propria ornamenta non perdat, quanto magis in constantinopolitane vrbis magnificentia potest esse gloriosa si per obseruantiam tuā & defensionem paterni canones & exemplum probitatis multi habeant sacerdotes? Hec tibi scribens frater in domino hortor ac moneo,vt deposito ambitionis desiderio spiritu potius ferueas charitatis,eius quoq; virtutibus secundum doctrinam apostolicā proficienter orneris. Est enim patiens,& benigna & non emulatur,non agit perperam,non inflatur,non est ambitiosa,non querit que sua sunt. Vnde si charitas non querit propria,quantum peccat qui concupiscit aliena? A quibus volo vt te prorsus abstineas,memor sis sententie que dicit. Tene quod tenes,ne alius accipiat coronam tuam.Nam si inconcessa quesieris,ipse tuo opere atq; iudicio vniuersalis ecclesie pace priuaberis.Frater autem & coepiscopus noster Lucianus & filius noster Basilius diaconus quantum in ipsis fuit studiose his que eis iniū xeras affuere.Sed actioni eorum iustitia negauit effectum,Data vndecimo Calendas Iulii Herculano viro clarissimo consule era qua supra. Epistola decima nona.

¶ Leo martiano Augusto per lucianum episcopum & Basilium diaconum de ambitu Anatholii.

A MAGNO MVNERE MISERICORDIE DEI TOTIVS ECclesie catholice multiplicata sunt gaudia,cum sancto & glorioso clemētie vestre studio pernitiosissimus error extinctus est,vt labor noster citius ad desideratū peruenireret effectum,quem deo seruiens principatū & fidē & potestatē iuuisset Quia etsi in virtute spiritussancti inter quaslibet dissensiones per sedis apostolice famulatum euangelii erat defendenda libertas,manifestior tamen apparuit gratia dei que prestitit mundo vt in victoria veritatis auctores tantum violate fidei deperirent,& sua integritas ecclesie redderetur.Bellum igitur quod noster inimicus excitauerat a deo feliciter dextera domini pugnante cōfectū est vt triumphante christo omnium sacerdotum esset vna victoria,& coruscante lumine veritatis erroris tenebre cum suis assertoribus pellerētur. Nam sicut in ipsa dñi resurrectione credēda ad corroboranda initia fidei multum securitatis accessit quod quidam apostoli de corporea dñi nostri Iesu christi veritate dubitauere,& visu atq; cōtactu fixuras clauorum,& vulnus lancee perscrutando ambiguitatem cunctis dum ambigunt abstulerunt. Ita nunc quoq; cum aliquorum infidelitas confutatur omnium hesitantium corda firmata sunt,& profecit vniuersis ad illuminationem quod quibusdam intulit cecitatem,In quo opere digne & iuste exultat vestra clementia que fideliter proprieq; prospexit vt orientalibus ecclesiis diabolice insidie non nocerent sed ad propiciandum deum efficaciora vbiq; offerrentur holocausta,quando per mediatorem dei & hominū hominem christum Iesum eadem confessio plebium,eadem sacerdotum,eadem esset & regum.His autē propter que tanta facta est cōgregatio sacerdotum,bene & optabili fine cōpositis miror & doleo,q; pacem vniuersalis ecclesie diuinitus reformatam,ambitionis rursus spiritus inquietat. Q̄uis enim necessarie sibi frater meus Anatholius consuluisse videatur vt ordinatorum suorum errorē deserens in assensum catholice fidei salubri correctione transiret,custodire tamen debuit vt quod vestro beneficio noscitur consequutus,nullius prauitatis cupiditate turbaret. Nos enim vestre fidei & interuentionis habentes intuitum,cum secundum sue consectationis auctores eius initia turbarent, benigniores circa ipsum q̄ iustiores esse voluimus,quo perturbationes omnes que operante diabolo fuerant excitate,adhibitis remediis leniremus,que illum modestum magis q̄ immoderatū facere debuere.Qui etiam si precipuis meritis,optimoque iudicio legitime fuisset ac solemniter ordinatus,cōtra reuerentiam tamen canonum paternorum,contra sancti spiritus instituta,contra antiquitatis exempla,nullis posset suffragiis adiuuari. Apud christianum & vere religiosum,vereque orthodoxum principem loquor. Multū anatholius ep̄s proprio detrahit merito,si illicito crescere optat augmento.

Habeat

Universidad de Deusto

Habeat sicut optamus Constãtinopolitana cunctã gloriam suã,ac protegente dextera Dei,diuturno clementie vestre fruatur imperio. Alia tamen ratio est rerum secularium,alia diuinarum,nec preter illam Petram quam dominus in fundamento posuit,stabilis erit vlla constructio. Propria perdit, qui indebita concupiscit. Satis sit ꝓ predicto,vestre pietatis auxilio, & mei fauoris assensu episcopatũ tante vrbis obtinuit. Non dedignetur regiam ciuitatem,quam apostolicam non potest facere sedem. Nec vllo speret modo,ꝓ per aliorum possit offensiones augeri. Priuilegia enim ecclesiarum sanctorum patrum canonibus instituta,& venerabilis Nicene synodi fixa decretis,nulla possunt improbitate conuelli,nulla nouitate mutari. In quo opere auxiliante Christo fideliter exequendo necesse est me perseueranter exhibere famulatum,quoniam dispensatio michi credita est,& ad meum tendit reatum, si paternarum regule sanctionum que in synodo Nicena ad totius ecclesie regimen spiritu dei instruente sunt condite,me (quod absit) conniuente violentur,& maior sit apud me vnius fratris voluntas,q̃ vniuerse domus domini communis vtilitas. Et ideo sciens gloriosam clemẽtiam vestram ecclesiastice studere concordie,& his que pacifice congruunt vnitati,piissimum prestare consensum,precor & sedula suggestione vos obsecro,vt ausus improbos vnitati christiane paciq̃ cõtrarios,ab omni pietatis vestre abdicetis assensu,& fratris mei Anatholii nocituram ipsi (si perstiterit) cupiditatem salubriter cõprimatis,ne ea que vestre glorie atq̃ temporibus inimica sunt cupiens,maior suis velit esse prioribus,liberumq̃ illi sit quantis potuerit splendere virtutibus, quarum non aliter particeps erit, nisi charitate magis voluerit ornari,q̃ ambitione distendi. Hanc autem improbi desyderii conceptionem nunquã debuit intra cordis sui recipere secretum,sed cum illi fratres,& coepiscopi mei, qui vice mea aderant, obuiarent,ab illicito appetitu eorum saltem salubri contradictione cessasset. Nam & vestre pietatis apices,& ipsius scripta declarant,legatos sedis apostolice (sicut oportuit) contradictione iustissima restitisse,vt inexcusabilior esset presumptio,que se nec increpata cohiberet. Vnde quia cõuenit fidei vestre vel glorie,vt sicut heresis deo per vos agente destructa est,ita etiam omnis ambitus retundatur, agite quod & christiane est probitatis,& regie,vt predictus episcopus pareat patribus,consulat paci, neque sibi estimet licuisse ꝓ Antiochenum sine vllo exemplo contra statuta canonum episcopum ordinare presumpsit,quod amore reparande fidei,& pacis studio retractare cessauimus. Abstineat ergo ab ecclesiasticarum iniuria regularum,& illicitos declinet excessus,ne se ab vniuersali ecclesia, dum inimica paci tentat,abscindat. Quem opto magis irreprehensibiliter agentem diligere,q̃ in hac presumptione que illum ab omnibus poterit separare perdurare. Frater autem & coepiscopus meus Lucianus, qui cum filio meo Basilio diacono clementie vestre ad me scripta portauit, omni deuotione partem suscepte legationis impleuit, quia non est estimandus negocio deuisse, quem potius causa deseruit. Data vndecimo Calendas Iunii,Herculano viro clarissimo consule.

Epistola trigesima.

Leo pulchertime Auguste,de ambitu Anatholii.

SANCTIS, ET DEO PLACITIS CLEMENTIE A vestre studiis defensam contra hereticos Catholicam Fidem, & vniuerse ecclesie redditam pacem ineffabiliter cum vestra pietate gaudemus, gratias agentes misericordie omnipotentis dei,ꝓ exceptis his,qui magis dilexerunt tenebras q̃ lucem,neminem passus est euangelica veritate fraudari,vt abstersa erroris caligine,in omnium cordibus purissimum lumen oriretur, nec de infirmis quorundam animis tenebrosus ille exultaret inimicus,quem non solum hi qui illesi steterant,se etiam quos fecerat nutare, superauerunt, vt errore abolito, per totum mundum fides vera regnaret,& omnis lingua confiteatur,quoniam dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Cõfirmato autem in vnitate euangelii vniuerso mundo,& in eodem spiritu sensus directis cordibus omnium sacerdotum optimum fuerat supra illa propter que sancta est synodus congregata, & que secundum pietatis vestre studium probabili sunt fine conclusa,nichil quod tanto bono contrarium esset inferri,nec per occasionem episcopalis Concilii id in commune appeti,quod non licuit concupisci,frater enim & coepiscopus meus Anatholius parum cõsiderauit quanto pietatis vestre beneficio,& mei fauoris assensu constãtinopolitane ecclesie sacerdotium fuerit consecutus,non tam de adeptis gauisus

Universidad de Deusto Biblioteca

q̃ de immodicis appetendis supra mensuram sui honoris abscessus est, credens huic tam imperanti cupiditati posse prodesse qui ei quorundam cõsensum prebuisse dicitur extorta subscriptio,cum tam destruendis mox conatibus contradictio fratrum, & coepiscoporum meorum vicem meam agentiũ, fideliter & laudabiliter obuiaret. Quoniam contra statuta paternorum canonum que ante longissime etatis annos in vrbe Nicena spiritualibus sunt fraudata decretis,nichil cuiq; addere cõceditur. Ita vt si quis diuersum aliquid decernere velit se potius minuat q̃ illa corrumpat,que si (vt oportet) a cũctis pontificibus intemerata seruentur,per vniuersas ecclesias tranquilla erit pax, & firma concordia, nulle de mensuris harum dissensiones,nulle de ordinationibus lites, nulle de priuilegiis ambiguitates. nulla erunt de alieni vsurpatione certamina,sed ea que iure charitatis rationabilis est, & morum, & officiorũ seruabitur vnanimitas. Et ille vere erit magnus q fuerit totius ãbitiõis alienus,dicente domino. Quicũq; voluerit inter vos maior fieri sit vester minister. Et qcunq; voluerit inter vos primus esse,erit vester seruus. Sicut filius hominis non venit ministrari,sed ministrare. Et tamen hec illis tũc insinuabuntur qui de pusillo volebant crescere, & de infimis ad summa transire. Constantinopolitane vero presuli ecclesie,quia amplius q̃ assecutus est concupiscit, aut quid illi satisfaciet si tãte vrbis magnificentia & claritudo non sufficit? Superbum nimis est & immoderatum vltra fines proprios tendere,& antiquitate calcata alienum ius velle preripere,atque vt vnius crescat dignitas tot metropolitanorum impugnare primatus,quietisq; preuintiis,& olim sancte synodi Nicene moderatione dispositis bellum noue perturbationis inferre,atquevt venerabilium patrum decreta soluantur quorundam episcoporum proferre consensum cui tot annorum series negauit effectum. Nam sexagesimus fere annus huius iactantie esse iactatur qua se predictus episcopus estimat adiuuari, frustra cupiens id sibi prodesse,quod etiam si quisquam ausus est velle,nullus tamen potuit obtinere. Agnoscat cui successit viro,& repulso omni spiritu elationis,Flauiani modestiam,Flauiani humilitatem,que illum vsque ad confessoris gloriam preuexit, imitetur. Cuius si velit splendere virtutibus,laudabilis erit, & in omni loco plurimum dilectionis acquiret,non ambiendo humana,sed promerendo diuina. Hanc autem obseruantiam eum queq; illi animum spondet copulandum, & Apostolice sedis dilectionem quam Constantinopolitane ecclesie semper impendimus,nulla mobilitate violanda. Quia si interdum immoderati presules aliquas incidunt culpas,ecclesiarum tamen Christi integra gratia perseuerat. Consensiones vero episcoporum sanctorum canonum apud Nicenam conditorum regulis repugnantes vnita nobiscum vestre fidei pietate in irritum mittimus,& per auctoritatem beati Petri apostoli, generali prorsus definitione cassamus. In omnibus ecclesiasticis his legibus obsequentes,quas ad pacificatione omnium sacerdotum,per trecentos decẽ & octo antistites spiritussanctus instituit,ita vt etiam si multo plures alii q̃ illi statuere decernere,in nulla reuerentia sit habendum,quicquid fuerit a predictorum constitutione diuersum. Prolixitatem itaque epistole mee qua necesse habui explicare quid sentiam,rogo vt per fratrem & coepiscopum meum Lucianum, qui (quantum in ipso est) sollicitudinem suscepte legationis est fideliter executus,& per filium meum Basilium diaconem pietas vestra dignanter accipiat. Et quia moris vestri est pro pace & vnitate ecclesie laborare, fratrem meum Anatholium episcopum ex vestra insinuatione dilectum,salubriter in his que ipsi profutura sint continete,vt gloria clementie vestre sicut magnificatur de fide reparata,ita predicetur de ambitione cõpressa. Data vndecimo Calendas Iunii,Herculiano viro clarissimo consule.

¶ Epistola trigesima prima.

¶ Leo episcopus ad Martianum Augustum.

A VLTA MICHI IN OMNIBVS CLEMENTIE VESTRE litteris causa gaudii est,dum ex magna prouidentie diuine misericordia prestitum humanis rebus experior q̃ ecclesiasticam pacem, (que non nisi vnitate predicationis euangelice custoditur) piissimo studio iuuare dignamini, vt fidei vestre gloria non solum vtilitate reipublice,sed etiam religiõis profectibus augeatur gloriosissime imperator,vnde ineffabiliter deo gratias ago, qui tpibus qb9 obortura hereticorum scandala presciebat,vos imperii fastigio collocauit. In quibus ad totius mundi salutem,& regia potentia,& sacerdotalis vigeret industria. Nam vestro precipue

opere

Universidad de Deusto

opere sit effectum,vt per synodale concilium damnatis impii dogmatis defensoribus,omnes vires sacrilegus error amitteret,ad eiusdem deuotionis pertinet palmam, si malum quod in suis ducibus est oppressum,etiam in quibuscunq; reliquiis deleatur. Quod facilius clementia vestra arbitretur implendum,si per vniuersas ecclesias definitiones sancte synodi Calchedonensis apostolice sedi placuisse doceantur,de quo quidem ratio non fuit ambigendi,cum ei fidei omnium subscribendi cõsensus accesserit,que ad me secundum formam apostolice doctrine, ac paterne traditionis emissa est, & per fratrem meum Lucianum episcopum talia ad gloriam vestram,& ad constantinopolitanum antistitem scripta direxerim,que euidenter ostenderent me ea que de fide catholica in predicta synodo definita fuerant,approbare.Sed quia in eisdem litteris ea que per occasionem synodi male sunt attentata reprehenderam,maluit predictus antistes meam gratulationem tacere,q̃ suum ambitum publicare.Michi autem multum fiducie deo per vos operante collatũ est, cp probassem vos obseruantiam de custodia canonum paternorum pietatis vestre affatibus indicastis,& merito geminatur gaudiũ meum,cum vobis religiosissime placere cognosco,vt fides Nicena suam teneat firmitatem, & priuilegia ecclesiarum illibata permaneant.Quãuis autem de preclaro fidei vestre opere,nichil vestra pietas indicarit michi,tñ per veneratorem vna mecũ spiritualiter vestrã pietatẽ per fratrem meum Iulianũ episcopum innotuisse significo,q̃ pio dignati fueritis responso imperitorum monachorum animos cohibere pariter & docere,vt si illos non penitus deseruerit diuina miseratio,sentiant se & didicisse quod credant,& agnouisse quod timeant.Quia vero omnibus modis obediẽdum est pietati vestre, religiosissimeq; voluntati,constitutionibus synodalibus que michi de confirmatione fidei catholice,& hereticorum damnatione placuerunt,libens adieci sententiam meam. Que si vt in notitiam omnium sacerdotum ecclesiarumq; perueniat,vestre clementie preceptio ordinare dignabitur, affuturam credo, & spero gratiam dei,que tam sanctam tanti principis curam plenissimi desiderii sui fructum faciat obtinere,vt omnibus dissentiendi occasionibus ãputatis,apostolice vbiq; doctrine & pax regnet,& veritas. Fratri autem meo Iuliano episcopo nouerit vestra clementia hoc me proprie delegasse, vt quicquid illic ad custodiam fidei pertinere probauerit,meo nomie vestre fiducialiter suggerat pietati, quoniam certus sum vos ad hec omnia emendanda vel defendenda,deo auxiliante sufficere. Data duodecimo Calendas Aprilis,Opilio viro clarissimo consule. Era.CCCCXVI.

¶LEO EPISCOPVS MARTIANO AVGVSTO.

¶*Epistola trigesima secunda.*

VRITATEM FIDEI CHRISTIANE,QVA CLEmentia vestra prefulget etiam his litteris,quas frater & coepiscopus meus Nestorianus detulit demonstratis,iustissimum fratri meo Proterio Alexandrine vrbis antistiti impẽdentes fauorem,quo michi per omnia esset acceptior.Nam cui vestra pietas testimonium perhibere dignatur, indubitanter esset probandus etiã si taceret.Sed accedit ad gratiã quod proprio quoq; sermõe cognoscitur & q̃ sincerus sit catholici dogmatis predicator ipsius ꝓfessione clarescit. Vñ plenissimo affectu dilectionẽ orthodoxi fratris ãplector, & deo grãs ago cp amoto eo q euãgelio xpi voluit cõtraire,& a sctõrũ patrũ intelligẽtia dissentire,talẽ ꝓspexit alexãdrie ecclie sacerdotẽ q ꝓcedẽtib9 rectoribus,& fide cõcordaret & vita.Nã cũ ãplecti se epla̅m meã quã ad btẽ mẽorie Flauianũ cõtra eutice impiũ misi toto cordo ꝓfitet̃ qd aliud q̃ aplorũ se discipulũ oñdit.quoniã doctria veritatis in lumie suo ꝑmanet,& nõ ꝓt eẽ diuersum qd̃ vnũ est atq; diuinũ.Rescripsi itaq; ꝑdicto fri qd̃ debui, atq; in sctõ studio vt ꝓseueraret ãmonui.Qui sine dubio cõstãtior erit si et clemẽtie vre cohortatiõib9 adiuuet̃,nec in aliquo eũ terreat quorũdã ipita dissensio,quos paucorũ hereticorũ istigatiõib9 ignorãtia facit obnoxios.Q d̃ sua ergo diligẽtia assequ nequnt opportũe eorũ insinuet̃ auditui,& ne mẽorat9 noua iferre,& ꝓpria videat̃ astruere,venerabiliũ patrũ q eidẽ ecclie ꝓfuerũt scripta relegãt̃,& qd btũ Athanasi9,q̃d Theophil9,qd Cyrillus,qd etiã oriẽtales magistri de incarnatiõe dñi sentiãt recognoscãt.Nec repullulãtib9 decipiant̃ errorib9 q oli euãgelici sermõis sunt virtute ꝓstrati. Quoniã oes fere heresis q̃ diuersis tpib9 extiterũt dũ sacramẽtũ corporee natiuitatis & passionis ac resurrectiõis xpi nõ intelligũt ab euãgelio deuiare. Et possumus min9 laborare in hereticis repellẽdis. si rudes aios ipsa nõ turbarẽt mẽdacia,q̃ pemit antiqtas.Sed nũc (vt dixi) hic docẽdi optim9 mod9 ẽ vt ꝓmorũ sensuũ linea alexãdrine plebis & cleri aurib9 innotescat,ac si q sunt q nõa scripta despiciãt, illis saltẽ q nobiscũ apostolicis

A

Universidad de Deusto Biblioteca

ſenſibus congruuunt acquieſcant. In quo opere multum conſacerdotis mei deuotione gaudebo, & ſemper ipſius vnanimitate letabor, quia fraterna pax non niſi vna fidei confeſſione ſeruatur. Quia vero quorundam hereticorum verſuta nequitia ad conturbandam aliorum ſimplicitatem epiſtolā meam quam ad beate memorie Flauianum dedi falſaſſe perhibetur, vt commutatis quibuſdam verbis vel ſyllabis, receptorem me neſtoriani erroris aſſererem, obſecro venerabilem clementiam veſtrā, vt eandem epiſtolam per fratrem meum Iulianum epiſcopum, vel eos quos idones ad opus pietas veſtra delegerit, in grecum ſermonem iubeatis integre diligenterq; tranſlatam per idoneum latorem ſub veſtri ſignaculi impreſſione deferri, tradendam iudicibus Alexandrinis qui eam clero, & plebi ipſius ciuitatis cum predictorum epiſcoporum predicationibus, qui & meo ſcripto conſentiunt faciant recitari, vt agnoſcant ſe fallacium hominum fraude vlterius non deberi, & probentur apoſtolice ſedis ſynceri eſſe diſcipuli, apud quam nec eutices nec Neſtorius vllum obtinent locum, quia ſicut alios hereticos ita & iſtos eccleſia vniuerſalis damnauit. Data ſexto Idus Martii. Etio & Studio viris clariſſimis conſulibus. Era. CCCC. Nonageſima ſecunda.

¶Item ad eundem Epiſtola. xxxiiii.

¶LEO EPISCOPVS MARTIANO AVGVSTO.

A

QVOD SEPISSIME PER MVLTA IAM EXPERIMENTA, ſanctū pietatis veſtre ſtudium circa religionem Chriſtianam glorioſis perſeuerat, & creſcit augmentis, & hec fides veſtre Clementie non ſolum me, ſed & omnes domini ſacerdotes conſolatur & roborat, dum in Chriſtianiſſimo principe ſacerdotalem experimur affectum. Quem ſi Orientalium partium ſacerdotes ſtudeant imitari, nichil ſcandalorum, neque pax, neque fides Chriſtana patietur. Vnde cū cōſtantinopolitanus ep̄s ad omnem pietatis profectum preſenti Clementie veſtre doceatur exemplo, ſi fideliter veſtris acqeſcat hortatibus habet in me ſyncere gratie animum, tantū vt qd verbis ſpondet corde pficiat. Si vero que deo & pietati veſtre diſplicent pertinaci intentione delegerit ſalua mā ſuetudis vre reuerētia vtar cū oib⁹, & p oibus vobis quoq; annitētib⁹ aduerſum ſupbientē liberiore cōſtātia quē (qd ſepe dicēdū eſt) mallē p ſanctis actib⁹ fraterna charitate cōplecti glorioſiſſime ipator. Quia vero ſuggeſtiōes meas p trāqllitate catholice fidei libenter accepiſtis, ſignificatū michi fratris, & coep̄i mei Iuliani ſermonē cognoſcite, euticē ipiū p ſuis qdē meritis exulare, ſed in ipſo ſue dānatiōis loco multa aduerſus integritatē catholicā blaſphemiarū deſpati⁹ venena pfundere, & qd in illo totus mūdus horruit atq; dānauit ipudētia maiore, vt inocētes decipere poſſit, euomere. Plenū itaq; rōnis eſtimo, vt vra clemētia ad lōginqora eum iubeat, & ſecretiora trāſferri. Monaſterio vero ei⁹ cōſtātinopoli cōſtituto in quo hitatores ipſi⁹ monachi euāgelica aplicaq; decreta crebri⁹ ſunt, & pleni⁹ roborādi, ſalubriter (vt arbitror) fiet ſi is q ipſi monaſterio p̄poſit⁹ eē dr, a ſocietate veneratoris vri Iuliani ep̄i quē in ſpeculis ppter fidē illic eſſe cōſtituī nō recedat, cuius aſſidua viſitatiōe pfectus ſeruorū dei illic habitātiū poſſit augeri. Petitionē aūt de feſtiuitate paſchali gaudeo ita a vra pietate ſuſceptā, vt cōfeſtim agētē in rebus Alexādriā mitteretis de errore remouēdo quē ſcte memorie Theophili conſtitutio videtur inferre, de q̄ re ſicut ſcribere dignamini qcqd ad pietatis vre notitiā platū fuerit, iubete me noſſe, vt de obſeruātia quā nō licet eſſe diuerſam qd potiſſimū ſit tenendū eccl̄ia vniuerſalis agnoſcat. Precor aūt qd vre nouī clemētie cōuenire, vt eos maxie tueamini cōtra omnes inſidias quos michi & veſtre mā ſuetudini propter amorem dei placere cognoſcitis, vt eos conſtantinopolitanus epiſcopus ledendi non habeat facultatem. Data ſeptimodecimo Calendas Maii. Etio & Studio vitis clariſſimis conſulibus. era qua ſupra.

¶Leo Iuliano epiſcopo Choenſi de Etio & Andrea. ¶Epiſtola. xxxiiii.

B

GNOVI IN DILECTIONIS TVE LITTERIS FRATERNE charitatis affectū quod de multis malis que multa & ſeua pertulimus, pio nobiſcū dolore compateris. Sed vtinam hec que perpeti nos dominus aut permiſit aut voluit ad correctionem proficiant multorum, & vt deſinant aduerſitates finiantur offenſe. Quod vtrunq; de magna erit miſericordia dei ſi & flagella remoueat, & ad ſe ſuorum corda conuertat. Sicut autem fraternitatem ea que apud nos fuit contriſtauit hoſtilitas, ita me anxium facit quod in conſtantinopolitana eccleſia (q̄tum tue indicant lre) hereti-

Universidad de Deusto

eorum insidie non quiescunt,& quesitis occasionibus hi qui catholice fidei defensores fuere vexantur. Nam dum Etius ab officio archidiaconatus per speciem proiectiõis amouetur,& in locum eius Andreas qui ob hereticorum societatem fuerat abiectus assumitur, dum beate memorie Flauiani accusatoribus honor redditur,& piissimi confessoris participes, aut discipuli conteruntur, nimis aperte qui Christo ecclesie ipsius placeat demõstratur. In quem pro cause merito differo commoueri. Et quid ipse mecum cum suis epistolis agat,quas missurum eum filius noster Etius indicauit, expecto dans locum voluntarie emendationi,qua dolorem meum cupio mitigari. Clementissimo tamen principi & piissime Auguste de his que ad custodiam pacis ecclesiastice pertinent scripsi quos deuotione sue fidei prouisuros esse non dubito,ne contra gloriam operis ipsorum damnata heresis queat pullulare. Studeat ergo dilectio tua frater charissime, piam & necessariam curã sollicitudini apostolice sedis impendere,que tibi apud se nutrito catholicam contra Nestorianos & Euticianos hereticos actionẽ materno iure commendat,vt diuino fultus auxilio, speculari de Constantinopolitane vrbis opportunitate vt nõ desinas predictorũ dogmatũ impius nũq̃ turbo consurgat. Et quia tanta est gloriosorũ principum clementia,vt confidenter eis possis que sunt insinuanda suggerere,pietate ipsorum ad vtilitatem ecclesie vniuersalis vtaris. Consulente autem dilectione tua de his in quibus putaueris ambigendum,non deerit relationibus tuis mee responsionis instructio,vt sequestrata earum actione,cause que in quibuscunq̃ ecclesiis presulum suorum debent cognitione firmari, hac speciali cura vice mea functus vtaris,ne heresis Nestoriana vel Euticiana in aliqua parte reuirescat,quia in episcopo Constantinopolitano catholicus vigor non est,nec multum aut pro sacramento salutis humane, aut pro sua est estimatione sollicitus. Cum si quid illi inesset spiritualis industrie,ita & a quibus ordinatus sit, & cui viro successerit cogitare deberet, vt magis beatum Flauianum q̃ sui honoris sequeretur auctores. Et ideo cum piissimi principes secundum obsecrationes meas dignati fuerunt fratrem Anatholium de his que merito in querelam veniunt increpare,vigeat charitas tua, diligentia sua,vt vniuersa scandala adhibita plenissima correctione resecentur,& a filii nostri ac tua cesset iniuria. Nam apud catholicum episcopum,etiam si erat vtcunq̃ decus sacerdotale sacerdoti archidiaconus propter fidei reuerentiam debuit premitti potius q̃ locum catholici nequissimus hereticus obtineret. Cum itaq̃ que sequantur agnouero,tunc manifestius quid agi oporteat estimabo. Nam interim dolore cohibito, malui indulgere patientie, vt locus esset venie,de palestinis vero monachis qui iampridẽ in tumultu dissensionis esse dicuntur,quo adhuc animo moueantur ignoro. Neq̃ cuiusquam sermone michi patefactum est quas causas videantur antefacte preferre discordie, vtrum scilicet Euticiane peruersitati tali furore fauentur,an implacabiliter doleant ipsum suum in hanc impietatem posse traduci, que contra ipsorum locorum sanctorum testimonia,quibus totus mundus instruitur,ab incarnationis dominice veritate desciuerit,& quod in aliis per indulgentiam curare placuit,in illo putent non esse veniale. Vnde cupio me super his plenius edoceri,vt etiam talium correctioni congrue studeatur, quia aliud est cõtra fidem impie armari,aliud in errorem quempiam detineri. Chartas etiam quas actius presbyter ante indicauit esse directas, & breuiarium fidei quod te misisse significas,nec dum ad me noueris peuenisse. Vnde si expeditior occasio se prebuerit per latores libenter habeo, vt si qua est que vtilis videatur quamprimum ad me mittatur instructio. De egyptiis monachis q̃ quieti,aut cuius sint fidei scire desydero,& de Alexandrine ecclesie pace quid ad vos veris nunciis perferatur ad cuius episcopum vel ordinatores ipsius,seu clericos quod alia scripta direxerim,missis exemplariis scire te volui. Ad clementissimum quoq̃ principem & ad religiosissimam Augustam quis nunc meus sermo sit missa exemplaria docebunt. Vtrum autem epistola mea quam de incarnationis dominice fide incolumi adhuc sancte memorie Flauiano ad dilectionem tuam per Basilium diaconum miseram fraternitati tue tradita sit scire desidero. Quoniam suspectum habeo q̃ de eius textu nullum vnq̃ iudiciũ reddisti. Gestorum synodalium que omnibus diebus concilii in Calchedonensi ciuitate confecta sunt, parum clara propter lingue diuersitatem apud nos habetur instructio, & ideo fraternitati tue specialiter iniungo vt in vnum codicem vniuersa facias cõgregari in latinum sermonem absolutissima interpretatione translata,vt in nulla parte actionum dubitare possimus, neq̃ vllo modo esse possit ambiguum quod ad plenam intelligentiam te fuerit studente perductũ. Data quinto Idus Martii Opilione viro clarissimo consule.

¶Leo Martiano Augusto de Etio & Andrea.

¶Epistola trigesimaquinta.

Universidad de Deusto Biblioteca

A QVAM EXCELLENTI PIETATE ET QVAM GLO rioso clementie vestre studio in integrum nuper fides xpiana reuocata sit, totꝰ mundus agnoscit, & saluti sue singulare presidium ꝑ vos a domino esse reparatum. Ac si qd aduersum tanti operis consummationē de cōtrario spiritu sentiꝯ tur oboriri, necesse est vt ad vestre reuocetur pietatis auxilium, quod ad custodiam catholice veritatis diuina prouidentia ꝑparauit, vt cū potestatis vestre sit, scā dala etiā in longiquū nata resecare, multo magis ea q̄ sub vestris audent oculis surgere, non sinatis accrescere. Anatholii episcopi ordinationem (sicut scientia dei testis est) suspectam quod faciendum est michi fecerant consecrationis eius auctores. nec dissimilem ab eligentibus arbiꝯ trabar electum, secutumq̄ est vt dum communione apostolice sedis existeret alienus, diu dandis ad eum epistolis pacis me abstinerem. Sed cum illi pietatis vestre testimonium suffragaretur cum de fide atq̄ vnanimitate eius optanda quecq̄ & placitura promitteret, professionē eius ita credidi esse synceram, vt tādem qua obseruātia se agere deberet non desinerem commonere. sedulo ipsi ac diligenter inculcans vt de ꝓsecutoribus btē memorie Flauiaui neminem auderet in suo habere consortio, & euticiane hereseos defensorem a se indicaret esse deiectū. Secutūq̄ est vt de his que ꝓ catholica fide in synodali cōcilio fuerāt definita, talia ad me scripserit, qualia catholicū sacerdotē scribere cōgruebat. Cū ergo ad cōmendāda ipsius primordia ista ꝑcesserint quid cause aut occasionis emerserit vt virū catholice fidei & Nestorianis atq̄ euticianis hereticis cōstanter etiā aduersum archidiaconū sub honoris specie degradaret. & dispēsationē totius cause & cure ecclesiastice in andream euticianistā repente transferret, adeo nimia cōmotione turbatus vt cōsecrationē quā pro iniuria dabat sexta sabbati traditionis apostolice vt nescius aut oblitus inferret, quasi nō ad episcopū magis q̄ ad pbīm ordinationis illiꝰ vicium ꝓtineret. qui non inueniens qd argueret in fide, quod improbaret in moribus deiectionem innocentis per speciem ꝓuectionis impleuit, addens snie illud iniurie. vt eū cemiterio deputādo condēnaret exilio. Quē tn pietati vre cōmēdare ꝓsumo. ne vllis vlterius noxiis ingrauare possit aut insidiis quē dns (vt cōperi) sub vestra defensione constituit. Adiicio autem etiā hanc obsecrationem vt predictū ep̄m a professione sua dissonum. & nimium testimonii vestri ac fauoris oblitum necessarie increpare dignemini. Cesset catholicos infestare. Cesset eos qui sancte memorie Flauiano placuere conterere, & eorū societatē quos iprobauit eligere, fraternā enī illi charitatem non aliter poterimus impendere q̄ vt se ab inimicis catholice fidei approbet execrari, eorūq̄ a se consortium atq̄ cōmerciū abscidat, qui etiam si magna fuisset satisfactione purgatus, post dubium tamē reuersus errorem. catholicis diaconibus postponi debuit nō preponi. Illud quoq̄ clementie vestre beniuolentiam peto vt veneratore nostrum fratrem meum Iulianum episcopum in vestro sicut facere dignamini habeatis affectu, cuius obsequiis presentie mee vobis imago reddatur. Nam & de fidei eius sinceritate confidens, vicem ipsi meam contra temporis nostri hereticos delegaui, atque propter ecclesiarum pacisque custodiam, vt a comitatu vestro non abesset exegi, cuius suggestiones pro concordia catholice vnitatis tanq̄ meas audire dignemini. placentes deo qui vobis preter regiam coronam etiam sacerdotalem conferat palmā. Data sexto Idus Martii Opilione viro clarissimo consule.

¶ LEO PVLCHERRIME AVGVSTE DE ETIO ET ANDREA.

¶ Epistola trigesimasexta.

B MVLTIS EXTANTIBVS DOCVMENTIS QVIbus in delectionē ecclesie dei pietatis vre manifestat affectio, merito quotiēs aliqd noscit scādalorū vim desiderat auxiliū vt fides q̄ ānitētibꝰ vobis cōtra hereticorū cōmēta defensa ē, secure pacis ꝓpetē obtineat firmitatē. Nā qd ꝓ deest feris aduersarios veritatis epp̄sos, si eosdē hēamus intra dnica septa rediuiuos. Qd itaq̄ circa personam filii mei Etii gestum esse cognoui, nimium me anxium facit, & metuere certa ratione compellit, ne penitendum michi sit, q̄ de ep̄o constantinopolitano, qui ab impugnatoribus fuerat ordinatus fidei, vobis adhortantibus acquieui meliora sentire cū tāto pietatis vre testimonio iuuaret, ne illū grauaret sue ordiatiōis infirmitas, vbi vra iteruētio p̄stare. Vn gratulari ceperā q̄ btī Flauiani honoraret memoriā, & hereticorū conatibus obsistere diceret. Sed doleo illum sicut predicti lachrymabilis querela demonstrat in deteriora mutatum, &

cum nuns

Universidad de Deusto Biblioteca

eum nunc constituisse archidiaconem,quem ipse professus est a se esse reiectum,qui Euticiane here sis se apud nos prodiderat defensorem. Quem(quia nunc ecclesiasticis negotiis preposuit)propter hereticam pertinitatem eidē fauorem suum prestare conuincitur. Qui etiam si magna satii factio⁄ ne potuisset indulgentiam promereri,nequaquam debuit his qui in fide pmanserant,anteferri. Vn de quia non latet clementiam vestram,quantum periculi,aut per pudendam socordiam,aut per do⁄ losam nequitiam nutriatur,dignamini episcopum ad professionem sue fidei auctoritate vestre clemē tie reuocare,ne sibi has maculas superducat,ne estimationem suam quam vestro acquisiuit fauore,cō temnat.societatem heretici quē dudum a se remouit,abscindat. Cuius innocētie ita affuisse vos gau⁄ deo,vt merori eius digna consolatione vestra pietas subueniret. Circa fratrem meum veneratorem vestrum Iulianum episcopum, quantum debeat crescere vestra dignatio apostolice sedis existimate iudicio,cum in causa fidei cui gloria vestra famulatur vicem ipsi meam eatenus delegaram , vt ab ea que vobis debetur obseruantia non recedens pietati me vestre presentare non desinat, exequēs in cu stodia fidei & in ecclesiasticis disciplinis per omnia sollicitudinem,& opportunis suggestionibus qd vniuersali ecclesie prosit insinuans vt in ipso nec catholicis vestrum presidium quibus volumus subue nire,nec vobis meum desit obsequium. Data sexto idus Martii,Opilione viro clarissimo consule.

Epistola.xxxvii.
Leo episcopus Pulcherrime Auguste.

QVOD SEMPER DE PIETATIS VESTRE MENTE presumpsimus,id plenissime experiendo cognouimus Christianam fidem quam uis diuersis prauorū appeteretur insidiis vobis tamen presentibus & in defensionē eius a dño ꝑparatis nō posse turbari. Non enim deus aut sue mie sacramentū , aut vestri laboris deserit meritum,quo dudum subdolum sancte religionis hostem ab ipsis visceribus ecclesie depulistis,cum heresim suam tueri impietas Nestoriana nō potuit,quia non fefellit famulam & discipulam veritatis,quātum simplicibus infunderetur veneni p illa loquacis hominis colorata mendacia,de quo virtutum agone processit,vt per sollicitudinem ve⁄ stram ea que per euticem diabolus molitus est non laterent, vt qui sibi singulas partes gemine im⁄ pietatis elegerant,vna catholice fidei virtute ꝑcumberent. Secunda ergo hec vobis de perempto euti cetis errore victoria est,quem si quid sani cordis habuisset,dudum in auctoribꝰ suis ꝑculsum,olimq; prostratum facile potuerat declinare, ne de sepultis cineribus rediuiua tentaret incendia cōmouere, vt in eorum transisset consortium,quorum secutus esset exemplum gloriosissima augusta. Libet igi tur exultare cum gaudio,& pro vestre clementie prosperitate digna deo vota persoluere,qui tibi per omnes mundi partes,in quibus domini euangelium predicatur,duplicem iam & palmam contulit & coronam. Clemētia igitur vestra agnoscat omnem romanā ecclesiam vniuersis fidei vestre opibus plurimum gratulari,siue quod legationem nostram pio per omnia adiuuistis affectu,& quod sacer dotes catholicos qui de ecclesiis suis iniusta fuerunt eiecti sententia reduxistis,siue quod reliquias san cte memorie Flauiani innocentis,& catholici sacerdotis,ad ecclesiam(cui bene prefuit)fecistis cum ho nore debito reuocari. In quibus vtiq; omnibus glorie vestre multiplicatur augmentum,dum & san⁄ ctos pro suis meritis veneramini,& ab agro domini spinas & tribulos vultis auferri. Quosdam sane episcopos de his qui rebus impiis videntur prebuisse consensum, reconciliationem reposcere, & ca⁄ tholicorum communionem desyderare,tam nostrorum quam fratris & coepiscopi mei anatholii,cui testimonium ferre dignamini,relatione cognouimus,quorum desyderiis sic prebemus effectum, vt correctis & que male sunt facta propria subscriptione damnantibus participata nostrorum quos misimus cura cum supradicto episcopo pacis gratia tribuatur,quia deuotionis vtrūq; est christia⁄ ne,vt & pertinaces veritas iusta coherceat, & conuersos charitas non repellat. Quia vero noui⁄ mus quantum pie sollicitudinis catholicis sacerdotibus mansuetudo vestra dignetur impendere in dicandum esse curauimus fratrem & coepiscopum nostrum Eusebium nobiscum degere , & no⁄ stre communionis esse consortem,cuius commendamus ecclesiam quam dicitur vastare, qui illi in⁄ iuste asseritur subrogatus. Illud etiam a tua pietate poscentes, quod vos spontaneo facere non dubi⁄ tamus arbitrio,vt tam fratrem & coepiscopum meum Iulianum,quam Constantinopolitanos cle⁄ ricos,qui sancte memorie Flauiano fidelibus officiis adhesere,ea qua debetis gratia faueatis. De

Universidad de Deusto Biblioteca

omnibus vero pietatem vestram per nostros, quid fieri aut declinari deberet, instruximus. Data idus aprilis, Adelphio viro clarissimo consule, era. ccccl xxxviii.

¶Epistola. xxxviii.

¶LEO IVLIANO EPISCOPO CHOENSI.

A LITTERAS DILECTIONIS TVE QVAS PER FILIVM meum virum illustrem Isicium direxisti, eo tempore accepi, quo recentioribus epistolis tuis iterata iam occasione respōderam. Vnde quia etiam in his alloquiis tuis eadem de impiissimis hereticis iusto dolore conquestus es, cōgruum fuit, quoad scribendi opportunitas extitit, non tacere. In causa itaq; fidei quicquid pro nostro officio oportuit ac potest iuuante domino, & sollicite & libenter exequimur, vt euangelio & irreprehensibiliter seruiamus, ne per desidiam nostram vlla pars ecclesie catholice neglecta videatur. Propter quod sicut omnibus notum est, non destiti laborare, vt manifestata atq; defensa incarnationis dominice veritate, omnis fraternitas, quid vbique secundum doctrinam apostolicam, & tenendum & docendum esset agnosceret, accedente gloriosissimorum principum studio diuinitus inspirato, vt in ciuitate Calcedonensi synodo congregata, heretica damnaretur impietas, ne vel quisquam sectator Nestorii, vel vllus discipulus euticis liberum possit cum catholicis habere consortium, cum (quod ad sancti concilii auctoritatem pertinet) nulla vsquam remanserit discordia. Si qui autem sua obduratione cecati, ita in reprobi sensus amentiam transierunt, vt mallent furere quam sanari, ad imperialem pertinet potestatem, vt perturbatores ecclesie pacis, & reipublice, que christianis principibus merito gloriatur, inimici sollicitius comprimantur. Vt autem imperialis est (vt diximus) potestatis, tumultus publicos ac seditiones sacrilegas seuerius cohercere, ita auctoritatis est sacerdotalis monachis predicandi aliquam contra fidem licentiam non prebere, & omni virtute resistere, ne ea que ad sacerdotes pertinent, sibi audeant vendicare. Vnde miramur fratrem Thalasium episcopum, quod Georgio (nescio cui) qui presumendo illicita, & propositum monachi, & nomen amisit, scribendi vel predicandi aliquam permiserit facultatem. Ad quem episcopum (si dilectioni tue visum fuerit) ex hac parte competentia scripta mittamus, Agat itaq; fraternitas tua opportunis suggestionibus vt clementissimus princeps que domino sint placitura precipiat, & incentores cruētarum seditionum iubeat competentius cohercerī, vt nec illi impuniti sint quorum manus scelera perpetrarunt, nec illi qui talium vtuntur insania. Si autem inquisitio iudiciaria & confessio reorum ad eas personas peruenit, quarum vel consilio vel impulsu mala tantum commissa sunt, nullius fauoris eis prestanda sunt solatia. Quantum enim meliora de ipsis sunt credita, tantum sunt amplius detestandi quorum nunc impietas que per hypocrisim fuerat velata detegitur. Et ideo agat christianissimus & piissimus imperator, quod pax ecclesiastice intellīgit profuturum. Quem superna inspiratione ita instruendum esse confide vt & disciplina inquietos reuocare, & a sanguine eorum iubeat abstineri, quamuis nil vltionum non mereātur subire, qui ausi sunt & diuinis & humanis constitutionibus repugnare.

¶Leo eudochie Auguste de palestinis monachis.

¶Epistola. xxxix.

B QVANTA MICHI CATHOLICE CVRA SIT FIDEI & qua sollicitudine inquantum dominus adiuuat debeat precaueri, ne vnquam ab imperitis & impiis veritatis euangelio resistatur, pietatem vestram scire non dubito. Et ideo cum salutationis officio, quo semper michi est oranda clementia, obsecro dominum vt me tuam incolumitatē in causa fidei in quo quorundam prouinciam intra palestinam monachorum fuerant corda turbata, magis magisq; faciat adiuuare, vt tantum quod pietatis tue studio fieri pōt heretice peruersitati ois fiducia subtrahatur. Quos enim nec ratio sacramētorum, nec auctoritas scriptorū, nec ipsa sacratorū locorū testimonia cōmouebāt, quid eis nisi abruptum periculū timeretur. Prosit ergo ecclesiis sicut fauente deo & ꝓdest, & prosit generi humano, in verbis dei vestram ibi esse

voluntatem

Universidad de Deusto

voluntatem,vbi dominum nostrum Iesum Christum vobis sicut deum verum, & verum quoque hominem in vnitate persone,& mirabilium iudicia, & passionum documenta loquuntur. Si ergo predicti nomen catholicum venerantur & diligunt,& inter domini corpus se volunt membra nominari,prauos errores quos temere admiserant detestentur,& agant penitentiam impiae blasphemiarum,cruentorumq; factorum. Succumbant pro salute animarum suarum synodalibus que in ciuitate Calcedonensi sunt confirmata decretis. Et quia ad intelligendum sacramentum salutis humane nisi fides vera,& humilitas quieta non peruenit,credant in euangelio,quod confitetur in symbolo,nec impiis dogmatibus misceantur. Fides enim catholica sicut damnat nestoriū qui in vno domino nostro Iesu Christo duas ausus est predicare personas,ita damnat etiam Euticem cum Dioscoro,quod ab vnigenito dei verbo negant in vtero virginis matris veritatem carnis humane susceptā. Si quid autem erga predictorum conuersionem exhortatio vestra profecerit,quod gloriam vobis pstabit eternam. Peto hoc michi clementie vestre litteris indicetis,vt & in vobis boni operis fructum & illis gaudeam misericordiam domini non periisse. Data septimo kalendas Iulii,Opilione viro clarissimo consule.

EPISTOLA LEONIS PAPE. XL.

REQVENTISSIME DILECTIONEM TVAM AD HANC A
curam & diligentiam meis sum litteris cohortatus,vt de his que circa fidem aguntur,sollicitudinem meam indesinenter instrueres, & cum omnibus occasionibus scribere nō quiescam. Quibusdam tamen scriptis meis idem per filium nostrum Rodanum domesticum filii nostri viri illustrissimi Aspiratii datis, nullum respōsum tue fraternitatis accepi,tanq; ratio temporis non habuerit, vt quid post mea scripta sit gestum potueris indicare,& ideo per filium meū Rodanum his litteris saluto,& vt opportunitatem scribendi non negligas,in quo questus sollicitudinis mee reuelatur admoneo. Cum enim in te quandam mei Constantinopolitani habeant portionem,dignum pro cōmuni amicitia est, & pro totius ecclesie dilectione, incessabili te vigore prospicere, ne quid possit de statu fidei me latere. Que ergo per predictos vel ad gloriosissimum principem,vel ad tuam dilectionē scripsi,vt celerrime tradatur effectui opportunis suggestionibus elabora. Et quicq;d fuerit (deo auxiliante) dispositū scire me facito,vt perductis in effectū his que rationabiliter ordinata sunt,pax fidei canonumq; custodia,& securior vbiq; habeatur & fortior. Data septimo kal. Iulii,Opilione viro clarissimo consule.

EPISTOLA.XLI. LEO AD PALESTINOS.

SOLLICITVDINI MEE QVAM VNIVERSALI ECCLESIE B
omnibusq; eius filiis debeo, multorum relatione patefactum est dilectionis vestre animis quiddā offensionis illatū,dum aut imperiti (vt apparet) interpretes,aut malignī,quedam vos aliter intelligere quā a me sunt predicta fecerunt, non valentes in grecum eloquiū apte & proprie latina transferre cum in rebus subtilibus & difficilib9 explicandis,vix sibi etiā in sua lingua disputator quisq; sufficiat. Quod tamen apud me eo pfecit,vt dū ea que catholica fides respuit improbitatis,intelligam9 vos veris amiciores esse quam falsis,& id merito refutare,quod ex antique institutione doctrine etiā ipse eutices detestatur. Quāuis enim epistola mea ad sancte memorie flauianum episcopum data,satis sibi ad manifestationem sui ipsa sufficiat,neq; in aliqno aut purgationis aut expositionis indigeat, & alia tamen cum eadem mea scripta concordant, in quibus similiter predicationis mee sensus in aperto est. Necessitatem enim habens contra hereticos,qui multos christi populos conturbauerant differendi,& clementissimis principibus,& sancto concilio synodali, & Constantinopolitane ecclesie quid de incarnatione verbi secundum euangelicam apostolicamq; doctrinam deberemus sapere ac sentire patefeci,& in nullo a sanctorū patrum confessione discessi,quia vna est vera singularis perfecta inuiolabilis catholica fides, cui nichil addi nec minui potest. Quam Nestorius prius,& nunc Eutices diuersa quidem assertione,sed simili impietate impugnare

Universidad de Deusto Biblioteca

conati sunt, & ecclesie dei duas heresis sibimet contrarias inferre tentarunt, vt vterq; a discipulis veritatis merito damnaretur, quia insanum nimis & sacrilegũ fuit quod varia falsitate ambo sensere. ¶ Anathematizetur ergo Nestorius qui beatam virginem Mariam hominis tantũmodo credidit genitricem, vt aliã personam carnis, aliam faceret deitatis, nec vnum christum in verbo dei & carne sentiret, sed separatim & seiunctim alium filiũ dei, alium hominis predicaret, cum manente illa incõmutabilis verbi essentia, que ei cum patre & spiritusancto intẽporalis atq; coeterna est, ita intra virginea viscera verbum caro sit factũ, vti vno conceptu, vnoq; partu eadem virgo secundum vnionem vtriusq; substantie, & ancilla domini esset, & mater. Quod etiam Elizabeth (sicut euangelista declarat) intellexit, & dixit. Vnde hoc michi vt veniat mater domini mei ad me? Eutices quoq; eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hereticorũ volutat⁹ errores, tertiũ Apollinaris dogma delegit, vt negata humane carnis atq; anime veritate, totum dominum nostrum Iesum christũ vnius asserat esse nature, tanquã verbi deitas ipsa se in carnem animãq; conuerterit, & cõcipi ac nasci, nutriri, ac crescere, crucifigi, ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in celum, & in patris dextera, vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, considere eius tantum essentie fuerit, que nichil horum in se sine carnis veritate recepit, quoniã natura vnigeniti natura est patris, natura est spiritussancti, simulq; impassibilis, simul est incommutabilis, sempiterne trinitatis indiuisa vnitas, & consubstantialis equalitas. Vnde se ab Apollinaris peruersitate hereticus iste desciscit, ne conuincatur deitatẽ passibilem sentire, atq; mortalem, & tamen verbi incarnati, id est verbi & carnis vnam audens pronunciare naturam, nõ dubie in Manichei & marchionis transit insaniam, & mediatorem dei & hominum hominem Iesum christũ simulatorie credit egisse, nec humanũ in ipso corpus sed fantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentiũ. Que impietatis mendacia, quoniã olim fides catholica detestatur, & talium sacrilegia concordibus per totum mundũ beatorum patrum sunt damnata sentẽtiis, quicũq; illi sunt ita obcecati & a lumine veritatis alieni, vt verbo dei a tempore incarnationis humanam, id est nostrã negent inesse naturam, ostendant in quo sibi christianũ nomen vsurpent, & cũ euangelio veritatis qua ratione aut deitas est orta sine carne. Si enim negari non potest q̃ verbũ caro factum est & habitauit in nobis, ita negari non potest q̃ deus erat in christo mundũ reconcilians sibi. Que autem reconciliatio esse potest qua humano generi ꝓpiciaretur deus, nisi omniũ causam mediator dei hominũq; susciperet? Qua vero ratione veritatem mediatoris impleret, nisi qui in forma serui particeps esset & nostri? vt per vnum nouũ hominem fieret renouatio vetustatis, & mortis vinculũ vnius preuaricatione contractũ, vnius morte, qui solus morti nichil debuit, solueretur? Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti, tã potẽs fuit ad priuilegium, tam diues ad precium vt si vniuersitas captiuorum in redemptorẽ suum crederet, nullũ tyrannica vincula retinerent, quoniã sicut Apostolus ait, vbi abundauit peccatum superabundauit & gratia, & cum sub peccati preiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis quam debitum seruitutis. Quam itaq; sibi in huius sacramenti presidio spem relinquunt, qui in saluatoris nostri corpore negant humane substantie veritatẽ? Dicant in quo sacrificio recõciliati, dicãt quo sanguine sint redempti? Quis est qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam deo in odorem suauitatis, aut quod vnquam sacrificium sacratius fuit quã quod verus pontifex altari crucis per immolationem sue carnis imposuit? Quamuis enim multorum sanctorum in conspectu domini preciosa mors fuerit nullius tamen insontis occisio, propiciatio fuit mundi. Accepere iusti, non dederunt coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientie nõ dona iustitie. Singulares quippe in singulis mortes fuere, nec alteri⁹ quisquam debitum suo fine persoluit, cum inter filios hominum vnus solus dominus noster Iesus christus extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati, de quibus ipse dicebat, Cum exaltatus fuero omnia traham ad me. Fides etenim vera iustificans impios & creans iustos ad humanitatis sue tracta participem in illo exquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem superbum in carnis nostre humilitate congressus, his victoriã suam tribuit in quorum corpore triumphauit. Quamuis ergo in vno domino nostro Iesu christo vero dei atq; hominis filio verbi & carnis vna persona sit, & vtraq; essentia cõmunes habeat actiones, intelligende tamen sunt ipsorum operum qualitates, & sincere fidei contemplatione cernendum est ad que prouehatur humilitas infirmitatis, & ad que inclinetur altitudo virtutis. Quid sit quod caro sine verbo non agit, & quod sit quod verbum sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia nec

conciperet

Universidad de Deusto

conciperet virgo nec pareret,& sine veritate carnis obuoluta pannis infantia nori iaceret. Sine verbi potentia non adorarent magi puerum nouo sidere declaratum,& sine veritate carnis non iuberetur transferri in egyptum puer,& ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de celo hic est filius meus dilectus in quo michi complacui,& sine veritate carnis nō ꝑ testaretur Ioannes. Ecce agnus dei,ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potentia redintegratio debilium,& viuificatio mortuorum,& sine veritate carnis nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremo sine verbi potentia non se dominus patri profiteretur equalem, sine veritate carnis non idem diceret patrem ee maiorem,cum catholica fides vtrunq; suscipiat,vtrūq; defendat, que secundū proprietatem diuine humaneq; substantie vnum dei filium & hominem credit & verbum. Quamuis ergo ab illo initio,quo in vtero virginis verbum caro factum est,nichil vnquam inter diuinam humanamq; substantiam diuisionis extiterit,vt per omnia incrementa corporea vnius persone fuerint totius temporis actiones,& ipsa tamen que inseparabiliter facta sunt nulla permixtione confundamus,sed quid cuius forme sit ex operum qualitate sentimus,nec diuina enim humanis preiudicant,nec humana diuinis cum ita in idipsum vtraq; concurrant,vt in eis nec proprietas absumatur nec persona geminetur. Dicant igitur isti fantasmatici christiani que substantia saluatoris affixa sit ligno,que iacuerit in sepulchro,& reuoluto monumenti lapide que tertia die caro surrexit, vel quale corpus Iesus discipulorum visui clausis ad eos ostiis ingressus intulerit, cum ad abigendam cernentium diffidentiam inspici oculis,digitisq; tractari, patentes adhuc fixuras clauorum & recens cōpuncti lateris vulnus exigeret. Ac si in tanta luce veritatis tenebras suas heretica obduratio non relinquit. Ostendant vnde sibi spem vite polliceantur eterne, ad quam nisi per mediatorem dei & hominum hominem Iesum christum non potest peruenirí. Non est enim aliud nomen datum hominibus sub celo in quo oporteat saluos fieri, nec est redemptio captiuitatis humane nisi in sanguine eius qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Qui (sicut predicat beatus apostolus) cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo,sed semetipsum exinanuit formam serui accipiens,in similitudine hominum factus,& habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum factus obediens vsq; ad mortem,mortem autem crucis. Propter quod & deus illum exaltauit & donauit illi nomen quod est super omne nomen,vt in nomine Iesu omne genu flectatur celestium terrestrium & infernorum,& omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus christus in gloria est dei patris. Quamuis ergo vnus sit dominus Iesus christus,& vere deitatis vereq; humanitatis in ipso vna prorsus eademq; persona sit,neq; huius vnitionis soliditas vlla possit diuisione seiungi,exaltationem tamen qua illum exaltauit deus & donauit illi nomen quod est super omne nomen excellit,ad eam intelligimus pertinere formam,que,ditanda erat tante glorificationis augmēto. In forma quippe dei equalis erat filius patri,& inter genitorem atq; vnigenitū nulla erat in essentia discretio,nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat verbo quod ei patris munere redderetur. Forma autem serui per quam impassibilis deitas sacramentum magne pietatis impleuit,hūana humilitas est & in gloria diuine potestatis euecta est in tantam vnitatem ab ipso cōceptu virginis deitate & humanitate cōnexa,vt nec sine homine diuina, nec sine deo agerentur humana. Propter quod sicut dominus maiestatis dicitur crucifixus,ita qui ex sempiternitate equalis est deo dicitur exaltatus. Nec interest ex qua christus substantia nominetur, cum inseparabiliter manente vnitate persone;idem sit & totus hominis filius propter carnem,& totus dei filius propter vnam cūm patre deitatem. Quicquid ergo in tempore accepit christus secūdum hominem accepit,cuique non habuit conferuntur. Nam secundum potentiam verbi indifferenter omnia que habet pater,etiam filius habet,& que in forma serui a patre accepit,eadem in forma patris etiam ipse donauit,& idem ipse & diues & pauper, Diues quia in principio erat verbum & verbum erat apud deum,& deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum,omnia per ipsum facta sunt,& sine ipso factum est nichil. Pauper vero quia verbum caro factum est,& habitauit in nobis. Que autem est eius exinanitio,queve paupertas,nisi forme seruilis acceptio,per quā verbi maiestate velata dispensatio humane redemptionis impleta est. Nam quia captiuata nre nature resolui originalia vincula non poterant,& ab hostis imperio relaxari nisi existeret hō nostri gnis,nostreq; nature quē veteris debiti ꝓiudicia non tenerent, & qui imaculato sanguie suo chyrographū letale diluere, sicut ab initio erat diuinitus preordinatum, & ꝓphetarum oraculis prenuntiatum,ita est in plenitudine prefiniti temporis factum,vt multis modis significata promissio in diu expectatum veni

Universidad de Deusto Biblioteca

ret effectum,nec posset esse ambiguum,quod continuis significationibus semper fuerat nuntiatum, Destructis itaq; tot heresibus,que per sanctam deuotionem presidentiū patrum a corpore sunt catholice vnitatis abscise,queq; ideo extorres a Christo esse meruere,quia verbi incarnationē,que singularis est recte credentium salus,fecerunt sibi lapidem offensionis,& petram scādali,miror dilectionem vestram in discernendo veritatis lumine laborare,& cum multis manifestationibus declaratum sit,quam recte & Nestorium & Euticem cum Dioscoro fides christiana damnauerit, nec christian? possit vocari,qui vel illius,vel horum impietati prebet assensum. Doleo vos euangelice,& apostolice doctrine(vt audio)resultare,exagitando seditionibus,ciuitates,conturbando ecclesias,nec solum iniurias,sed etiam cedes pbris atq; episcopis inferendo vt pre furore & seuitia ꝓpositi vestri,& ꝓfessionis sitis immemores. Vbi est regula mansuetudinis & quietis,vbi longanimitas patientie, vbi tranquillitas pacis,vbi firmamentum dilectionis & tolerantie fortitudo? Que vos ab euangelio christi aut persuasio abduxit? aut persecutio separauit? vel que tanta extitit decipientis astutia? vt obliti prophetarum,& apostolorū,obliti symboli salutaris,& confessionis qua pronunciantes coram multis testibus sacramentū baptismi suscepistis diabolicis vos illusionibus subderetis? Quid apud vos actu re fuerant vngule,quid seua tormēta,si ad expugnandā fidei vestre integritatem tantum vana hereticorum commēta valuere? Pro fide vos agere creditis,& fidei cōtraitis. Ecclesie nomine armamini, & cōtra ecclesiam dimicatis. Hoc a prophetis,hoc ab euangelistis,hoc ab apostolis didicistis, vt negātes christi carnem, & ipsam verbi essentiam passioni morticq; subdentes alienam faciatis nostram a suo reparatore naturā,totūq; quod crux intulit,quod lancea vulnerauit,quod sepulchri lapis suscepit & reddidit solū fuisse opus diuine potētie,non etiam humilitatis humane? Propter quam apostolus dicit. Non enim erubesco euangelium. Quoniam nouerat quale christianis obiiceretur opprobriū ab inimicis. Et ideo dominus protestabatur dicens. Qui me confessus fuerit coram hominibus & ego confitebor illum coram patre meo. Hi enim non erunt digni confessione filii & patris quibus nunc caro christi verecundiam facit,probabūtq; se nullam de ligno crucis sumpsisse virtutem, qui q̄d preferendum frontibus acceperunt,promere labiis erubescunt. Declinate filii ab his diabolicis psuasionibus declinate. Veritatem dei nulla res violat,sed veritas nos nisi in nostra carne nō saluat. Veritas quippe(sicut propheta ait)de terra orta est,& sic verbum Maria concepit,vt vniendā sibi carnem de sua substantia ministraret,nec cum adiectione persone, nec cum euacuatione nature, quoniā qui erat in forma dei,ita accepit formam serui,vt vnus atq; idem in forma vtraq; sit christus inclināte se deo vsq; ad infima hominis,& proficiente homine vsq; ad summa deitatis dicente apostolo. Quorum patres & ex quibus christus secundum carnem,qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

¶LEO THEODORICO EPISCOPO DE FIDEI PERSEVERANTIA.

¶Epistola.xlii.

¶DILECTISSIMO FRATRI THEODORICO LEO EPISCOPVS.

A EMEANTIBVS AD NOS FRATRIBVS ET CONSACERdotibus nostris quos ad sanctum concilium sedes beati Petri direxit agnouimus. Dilectionem tuam superno adiutorio nobiscum tam Nestoriane impietatis quā Euticiane vesanie extitisse victricem. Vnde gloriamur in domino cum propheta cantātes. Adiutorium nostrum in nomine domini,qui fecit celum & terrā. Qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit,sed que nostro prius ministerio definierat,vniuerse fraternitatis irretractabili firmauit assensu,vt vere a se prodisse ostēderit,quod prius a prima omnium sede formatum totius christiani orbis iudicium recepisset, vt in hoc quoq; capite membra concordent. In quo amplior nobis in hac re sit gaudendi materia dum& tanto magis perculit inimicus quanto contra christi ministros seruus insurrexit. Nam ne aliarum sedium ab ea quam ceteris omnium dominus statuit presidere consensus absentatio videretur, aut alia quelibet subrepere posset aduersa suspitio,inuenti prius sunt qui de iudiciis nostris ambigerent. Et dum nonnulli ad dissentiones incitati ab auctore contradictionis ad insania bella prosiliunt, ad maius bonum,malum eius auctore totius bonitatis dispensante prouentum conuertitur.

Dulcius siquidē

Universidad de Deusto

Dulcius siquidem munera gratie diuine proueniunt quotiens non sine magnis sudoribus acquiruntur. Et minus bonum videri solet pax continuata per otium, q̃ reddita post laborẽ. Ipsa quoq; veritas & clarius renitescit, & fortius retinetur dum que fides prius docuerat hec postea examinatio confirmatet. Multum deniq; sacerdotalis officii meritum splendescit vbi sic summotũ seruatur auctoritas, vt in nullo inferiorũ putetur imminuta libertas. Et ad maiorem gloriã proficit finis examinis quãdo ad hoc se accipit exerẽdi fiducia, vt vincatur aduersitas, ne quod per se probatur reprobum silẽtii preiudicio videatur oppressum. Exulta igitur charissime frater, in vnico filio victor exulta. Vicit per nos ille cuius carnis veritas negabatur, vicit per nos, & pro nobis ille cui vicimus. Secunda est post aduentum domini hec orbi festiuitas. Redditum seculo est predone prostrato incarnationis diuine mysterium, quod humani generis inimicus, quia rebus ipsis auferre non poterat, calũniis obscurabat. Quinimo ab incredulorum corde perierat immortale mysteriũ, quia nichil pdest tanta salus incredulis ipsa veritate suis dicente discipulis. Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit, qui autem non crediderit condẽnabitur. Solis iustitie iubar, densis per orientem Nestorii & euticetis nebulis impeditum, pure ab occidente resplenduit, vbi cõmercium in apostolis & doctoribus principaliter collocauit, q̃uis nec illic vnq̃ detuisse credendus sit, quo confessores sibi egregios reseruauit, Itavt dum denuo conaretur hostis antiquus per secundi Pharaonis impenitens cor, fidei Abrahe semẽ & filios extinguere, deo miserante languescens nisi sibi nocere nichil possit. De quo & illud omnipotens mirabilius egit, quia & qnos sibi conscios ad israhelitici populi sedes asciuerat, nõ cum tyrãnidis auctore submersit, sed cum suo populo congregauit, & sicut reuera se dignum & soli sibi possibile fons misericordie nouerat, victos a nobis nobiscum fecit esse victuros. Nam dum solus vere sit humani generis hostis spiritus falsitatis, omnes de illo iam triumphare nõ dubium est quos sibi veritas vendicauit. Nunc prorsus illa redemptoris nostri dicta q̃ sint diuine auctoritatis apparet, dum contra hostes fidei sic aptãtur, vt de ipsis dubitare dictis non liceat. Vos inquit ex patre diabolo estis. Et desideria patris vestri vultis implere. Ille homicida fuit ab initio, & in veritate non stetit, quia veritas in eo non est. Quando loquitur mendacium, ex suis propriis loquitur, quia mẽdax est & pater eius. Nichil ergo mirandũ est ꝙ hi qui in veritate dei nostre nature mendacium crediderunt, patri suo & circa ista concordant, quicquid visum, quicquid auditum, quicquid deniq; teste euangelio tactum est, atq; palpatũ in vnico dei filio, non eius cuius probatum est asserentes, sed coeterne & coessentialis patri fuisse substantie, quasi aut diuinitatis natura, crucis ligno transfixa sit, aut inconuertibilis crescere per etates, & in sapientia proficere, sapientia sempiterna vel spiritu deus, qui spiritus est subinde repleri poterit. In hoc quoq; se acerba vesania, ex quo auctore processerit, prodit, quod quãtum in se est, vniuersis nocere molita. Nam qui nos persequẽdo afflixit, ceteros ad consensum sceleris impellendo, deprauauit. Sed nec nos licet in singulis fratrib⁹ (quia mẽbra nostra sunt) vulnerasset, a speciali dolore fecit exceptos, quib⁹ noua & inaudita, atq; incredibili audacia inferre cõtra suum caput est molitus iniuriam. Sed vtinã vel post tot pessima resipiscens, non nos etiam de suo eterne dãnationis interitu contristaret. Quã mẽsuram sceleris pretermisit, cui nec hoc sufficere potuit, ꝙ nec viuis parcẽdo, nec mortuis etiam in sanguine innocẽtis & catholici sacerdotis pollutas iampridem abdicata veritate, atq; approbata falsitate, manus intinxit, & cum scriptũ sit, qui odit fratrem suum, homicida est, ille quod odio iam fecisset, addictus est, impleuit operibus, quasi nec audisset, nec aliud quod dominus ait. Discite a me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meũ suaue est, & onus meũ leue est. Dignus diabolici predicator erroris egyptius vastator inuentus est, quia tãquã seuissimus tyrãnus ecclesie nephãdas blasphemias per violantem seditiosorum turbam, & per cruentas manus militũ, venerandis fratribus imponebat, & cum voce nostri redẽptoris firmatum sit vnum eundẽq; homicidii & falsitatis auctorem, ille pariter vtcũq; compleuit, qnasi non vt caueantur, sed vt perpetrentur scripta sint, ad perditionis sue cumulũ trahẽs, que dei filius monuit ad salutẽ. Illud quoq; surda nimis aure pretetiens quod ab eodẽ domino dictum est. Ergo quod vidi apud patrẽ meum loquor, & vos ergo quod vidistis apud patrẽ vestrum facitis. Igitur dum sancte memorie Flauiano vitam p̃sentis seculi moliretur auferre, se serene vite luce priuauit. Dum vos ab ecclesiis vestris conaretur expellere, se a christianorum collegio segregauit. Dum trahit plurimos & impellit ad erroris assensum, multiplici animã suam vulnere sauciauit, solus vltra omnes & per omnes, ac pro omnibus reus qui causa reatus omnib⁹ fuit. Sed licet his tua fraternitas solido cibo firmata indigere minime videatur, tamẽ quod nostri loci est implemus

Universidad de Deusto Biblioteca

circa vocem dicētis apostoli. Preter ea que extrinsecus sunt instantia mea quotidiana sollicitudo omniū ecclesiarum. Quis infirmatur & ego nō infirmor? quis scandalisatur & ego non vror? Hoc ꝑcipue presenti occasione credimus admonēdū frater charissime, vt quotiēcūq; diuina gratia ministrante, illos qui foris sunt fonte doctrine aut submergimus, aut purgamus, In nullo ab illis quas spiritus sancti diuinitas in calcedonēsi concilio protulit fidei regulis recedentes, inter vtrūq; hostem nouelle perfidie sermonem nostrum cum omni cautela libremus. Non iam (quod absit) tanquā de dubiis disceptantes, sed auctoritate sua que bene definita sunt astruētes, cum & ī apostolice sedis epistola vniuersali sancte synodi assensu firmata tanta diuine auctoritatis testimonia nouerimus esse congesta, vt nullus queat vlterius dubitare, nisi qui sibimetipsi errorum tenebras inferre maluerit, cum synodalia gesta vel quibus primum definitio fidei legitur esse formata, vel quibus ꝑfate littere apostolice sedis etiam tue fraternitatis studio defense sunt, & maxime ad piissimos principes totius cōcilii allocutio, totsit precedētium patrum testimoniis roborata, vt quāuis imprudenti ac pertinaci animo, si tamen non iam cum diabolo pro sua impietate damnatus est, valeant suadere. Vnde hoc quoq; contra hostes ecclesie prouidere condignum est, vt eis nullam calūniandi occasionem (quod ad nos attinet) penitus relinquamus, nec vnquā contra Nestorianos aut euticianos agentes alteri eorum videamur terga vertisse, Sed vtrosq; Christi hostes equa lance vitemus atq; damnemus. Ita vt nos quotiēs audientium quātalibet poscit vtilitas, cum dogmatibus eorum digno anathemate promptissime atq; euidentissime feriamus, ne si a nobis hoc quod obscurius fieri videatur aut tardius putetur inuitum. Quod quāuis prudentiam tuam res ipsa ammonere sufficiat, nunc tamē & experimēta docuerūt. Sed benedictus deus noster cuius inuincibilis veritas ab omni hereseos macula mundū te secundū sedis apostolice iudicium monstrauit. Cui dignā retribuis pro tot laboribus gratiam si talē te qualē probauimus ac probamus, pro vniuersalis ecclesie defensione seruaueris. Nam quod deus omnium calūniosorum fallacias soluit, maximā beatissimi petri curā pro nobis cunctis agnoscim⁹, qui priusquā sue sedis iudicium ī fidei diffinitione firmauit, nec circa cuisquā vestrum qui nobiscum pro catholica fide laboratis personam reprobum videri permisit, quia nec poterat spiritussancto indicante quisq̄ non victor exire, quorū iam vicerat fides. Quod superest exhortamur, vt quia illic nonnullas euticiani ac nestoriani errois reliquias cognouimus remansisse, nunc etiam sedi apostolice collabores. Victoria enim quam deus noster sue donauit ecclesie q̄diu in hoc mundo versamur, licet fiduciam maiorem tribuat, non tamē ī totum sollicitudinem perimit, nec vt dormiamus donata est, sed vt suauius laboremus. Vnde ī hoc quoq; tue vigilantie sollicitudinē volumus adiuuari, vt tua relatione currente, quid apud illos religiōis doctrina dominica proficiat, apostolicā sedē festines instruere quatinus illius religionis sacerdotes ī quocūq; vsus exegerit adiuuemus. De his vero que ī supra dicto concilio illicita contra venerabiles nicenos canones presumptione tentata sunt ad fratrem & coepiscopum nostrum antiochene sedis presulem scripsimus, adiicientes & illud quod nobis propter improbitatem monachorum quorūdam religionis vestre verbo mandasti per vicarios nostros & specialiter statuentes, vt preter domini sacerdotes nullus audeat predicare, seu monach⁹ siue ille sit laicus cuiuslibet scientie nomine glorietur. Quas tamen litteras pro vtilitate vniuersalis ecclesie per predictum fratrem & coepiscopum nostrum, Maximum ad omnium volumus peruenire notitiā, & ob hoc id nolumus earum exemplar adiicere, quia que predicto fratri iniunximus non dubitamus implenda. Et alia manu, deus te incolumē custodiat frater charissime. Data quarto idus iunii opilione viro clarissimo consule.

LEO IVLIANO EPISCOPO.

Epistola. XLIII.

A CHRISTIANISSIMI PRINCIPIS FIDEM SEPE EVIDENTISsimis probauimus documentis, ac de nostro gratias ago qui talem dignatus est rebus humanis cōcedere ꝑ sua pietate rectorē, qui fidei causas & reipublice summe vigilantie studio tueretur, hereticorum ausibus semper obsistens, & nichil eorū insanie aduersum catholicam fidem licere permittēs, cuius post deum beneficiis hoc debetur q̄ hierosolymitanus episcop⁹ est recept⁹, & monachos quos perfidia heretice falsitatis inuaserat ad sanitatē augusta auctoritas reuocauit. Mox itaq; (vt accepi) epistolas tuas talia cōtinētes, nō solū eadē die, sed ꝑpe eadē die responsum reddere maturaui, vt certior de omnibus que

Universidad de Deusto

bus que scripseras reddereris,Fratrem proterium Alexandrine vrbis episcopum gratulor satisfactio nis plenas de fide sua ad nos litteras direxisse,& manifeste quidnā teneat indicasse, cui me dignam gratiam pro fidei ipsius synceritate necesse est prestare, vt honorē i nullo sue perdat ecclesie,sedis sue priuilegia paterne antiquitatis exemplo iuxta canonū illibata iura possideat,de pſentis anni pascha nulla dubitatio esse nobis potuit.Sed de futuro quod sciuimus q̃ Theophilus Alexandrine vrbis episcopus nono calēdarum maiarum die,quod nunq̃ ita a tempore dominice resurrectionis celebra tum est,credidit ascribēdum.Vnde sollicitius congruit requiri,vt omnis occasio tollatur erroris.Nā in nostris annalib⁹ calendarum maiarū die aptissime a patribus nostris & constitutus legitur & ce lebrat⁹,Ac ne vel apud nos,vel apud orientales nascatur ex hac parte diuersitas,hoc instanti⁹ nostro nomine cum christianissimo principe agere tua dignetur dilectio.Quāuis & ipse clementissimus princeps se inquisitione sollicitissima curā hanc egyptiis delegasse suis episcopis dignat⁹sit indicare. Epistolā sane meā ad Calcedonēsem synodum datam presentib⁹episcopis & clericis lectā fuisse tuis epistolis rettulisti,Sed vsq; ad illud capitulū quo ea que de fide acta sunt,meus videtur firmasse con sensus.Vnde miratus sum q̃ reliqua que secuta fuerunt,non pariter in notitiam eorum quibus sunt lecta prolata sint,cum maxime omnibus innotescere debuisset improbum a nobis ambitum no tatum fuisse, & nouis vsurpationibus constituta, inuiolata(vt semper scripsimus)seruarētur. Et iam presbyterum quē asseris fuisse discussum gratulamur cognitione habita in omnibus fuisse purgatū. Epistolam quoq; ad christianissimū principem noueris me misisse in qua illi gratias egi, quia cu ram michi suam tam profidei causa q̃ pro securitate reipublice dignatus est indicare.Aliam quoq; ad nos epistolā dedit interueniens pro Anatholio episcopo,vt nostri illi animi gratia p̃beatur, quo niam correctionē eius promittit,& in omnibs satisfacturum esse que ad fidei obseruātiam pertinēt pollicetur.Data quinto idus Ianuarii Etio,& Studio viris clarissimis consulibus.

¶Epistola.XLIIII.

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD ANATHOLIVM Episcopum per patricium diaconum missa.

¶Leo episcopus Anatholio episcopo.

LECTIS DILECTIONIS TVE LITTERIS QVAS PER FI lium nostrum patriciū diaconū direxisti,intellexi tibi studium mee sollicitu dinis displicere,qua secundū dominicā charitatem, quā tibi a nobis impendi experimentis plurimis approbasti,de cauendis his qui communis fidei aduer sarii dicerentur ammonui, ne ad negligentiam rectoris referretur si quisq̃ in ecclesia catholica ea predicare presumeret que hereticorū sensibus conuenirent Quodvtrū veraciter fama iactaret dilectionis tue inquirendū iudicio delega ui.Neq; in aliquo honorem tuū lesi,cui discutiēda ea que ad me erant perlata cōmisi,vt scilicet attic⁹ presbyter quē talia audere cognouerā nisi perfecta se satisfactione purgasset,& non solum voce here ticos,sed etiam proprie manus subscriptione dānasset,a cōmunionis gratia esset alien⁹. Qui scripta mittendo dubie fidei & professionis incerte confirmauit magis q̃ diluit quicquid ad nos de eo fa ma pertulerat.Cum si conscietiam suā voluisset probare syncerā, non euticen sibi odiosum fuisse,sed q̃ perfidiam ipsius reprobaret atq; dānaret debuerat confiteri,quia aliud sunt humane etiam inter catholicos simultates,aliud diabolici quos fides catholica dānat errores. Et ideo frater charissime, in nullo debes de nostra dilectione dubitare si prophete exemplum sequaris & dicas,Nōne qui ode rant domine oderā illos,& super inimicos tuos tabescebam? Per omnia enim volo te esse certissimū q̃ sicut meam estimationē illesam cupio permanere, ita opto te quoq; i omnibus irreprehensibilem reperiri. Predictus autē vt ab omni suspitione contraria liber appareat,quid i euticen anathemati zet ac dānet euidenter ostēdat,& i damnationē erroris expressi, remota omni dubitatione subscri bat, Ita vt calcedonensis symboli diffinitionē de fide,cui etiā dilectio tua subscribendo consensit, & quā apostolice sedis firmauit auctoritas profiteatur se per omnia seruaturum, adiecta subscriptione proprie manus que in ecclesia christiano populo presente recitetur,vt pro catholica fide, neq; nos ne gligētes,neq; ipsa vmbra suspectus habeatur.Qui si in eadem prauitate perdurans preceptis salu brib⁹ parere noluerit sentētiā synodi calcedonensis cuius diffinitionib⁹ resultat recipiet.Data quin todecimo Calendas Aprilis gloria Maioriano augusto consule.

A

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Item eiusdem ad quē supra.
Epistola.XLV.
¶Leo episcopus Anatholio episcopo.

A SI FIRMO INCOMMVTABILIQVE PROPOSITO DILECTIO tua curam gratie communis habuisset,nichil profecto quod vllam anxietatem tibi ingeret extitisset.Non enim sinebat ratio,vt eius charitatem spernerē quā amore pacis & studio reparande catholice fidei inter ipsa episcopatus rudimenta iuuissem,obstans i ecclesiasticis curis talē habere consortem,vt michi de sanctis precursoribus tuis,nec iohannis specialem copiosamq; doctrinam,nec auctoritatem attici,nec industriam Procli,nec fidem beati Flauiani deesse sentirē,& ita studiis tuis vterer,vt nullus auderet vel fidei catholice resultare,vel nicenis venerabilium patrum regulis contraire.Sed cum i iniuriam canonū(vt agnoscis)illa tētata sunt que omnibus ecclesiis scandalum maximū generarent,quid aptius ac modestius facerē q̄ vt te primū vt ab hac intētione discederes,fraterno animo missis litteris admonerē? Ad quas cū non rescriberes ipse a colloquii mei cōsortio separasti.Deniq; inde iam tacui,sed clemētissimo principi custodi fidei frequenti litteraum petitione suggessi,vt pro pace ecclesiarum quā tibi maxime prodesse cognoscis,hec que nunc a dilectione facta sunt implerentur.Cui ineffabiles gratias ago q̄ secundum eruditionē spiritussancti cuius est virtute plenissimus sacerdotali dignatur studere concordie, sciēs sibi orationes supplicantiū copiosius profuturas,si famuli vnius domini in nullo sint a vera pacis vnitate diuisi.Quod ergo in constantinopolitana ecclesia quedam i officiis clericorum correcta significas ,vt & enim presbyterum in gratiam tuam affectationēq; reuocaueris,& Andream archidiaconi actione submoueris, nobis placuisse rescribo,quia estimationem tuam(vt optabā)plurimum erigit atq; cōmendat, & merito post correctionem in obliuionem deducitur quod reprehensioni obnoxium videbatur,cum hereticorum prouectione & sancte memorie Flauini iniuria grauaueris que nunc simul ab omni offensiōe cum tui,vt volui,laude cessarunt,quia in ordinē suum que fuerant turbata redierunt. Andreā sane qui rationabiliter archidiaconi est priuatus officio, & Eufratem qui sancte memorie Flauiani vt comperi improbus extitit accusator,si professionibus plenissime scriptis non minus euticianā heresim q̄ nestorianum execrabile dogma condēnant,quoniam venia est prestanda correctis, presbyteros consecrabis,vt sibi remedium catholice fidei sentiant profuisse,electo primitus & probato qui archidiaconi officium possit implere,id est quē nulla vnquā predictarum impietatum fama respersit. Ceteri vero quos par reatus inuoluerat,si veniam simili professione cum satisfactione deposcunt,suis ordinibus reformentur.His tantū ad officiorum primatum admissis quos ab omni errore liberos fuisse constiterit,Illam autem culpam quā de augenda potestate aliena(vt asseris)adhortatione contraxeras efficacius atq; syncerius tua charitas diluisset,si quod tētari sine tua voluntate non potuit,nō ad sola clericorum consilia transtulisses.Quia sicvt in mala suasione delinquitur, ita & in mala consensione peccatur.Sed gratum michi frater charissime est q̄ dilectio tua profitetur sibi displicere, quod tunc etiam placere non debuit.Sufficit in gratie communis regressum professio dilectionis tue, & attestatio principis christiani,ne cui detur tarda correctio,cui tam venerabilis assertor accessit. Abiiciatur penitus inconcessi iuris qui dissensionem fecerat appetitus.Sufficiant limites quos sanctorū patrum prouidentissima decreta posuerunt,vt quieta sit suis meritis & antiquis priuilegiis dignitas omnium sacerdotum renouetur,& maneat in te dominice charitatis affectio,ad quā dilectionē tuā sepius cohortatus sum cum fratre & coepiscopo nostro Iuliano,qui cōmunem gratiam semper optauit,cuius industria & sollicitudines tue releuabuntur,& fides catholica munietur.Super omnia autē fraterna charitate hortor & moneo,vt ea que ad gloriam vel ad munimē pertinent sacerdotalis officii Nicenorum canonūvniuersalis ecclesie pacem seruantia decreta custodias.Sic enim inter domini sacerdotes inuiolata charitas permanebit,si paribꝰ studiis que sunt a sanctis patribus constituta seruentur. Data quarto calendas Iunii Etio & Studio viris clarissimis consulibus.

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD IVVENALEM Hierosolymitanum & ceteros episcopos qui in sancta synodo Calcedonensi congregati fuerint directa.

¶Epistola.XLVI.
¶Leo episcopus,Sancte synodo apud Calcedonam habite.

¶Omnem

Universidad de Deusto

OMNEM QVIDEM FRATERNITATEM VESTRAM NOSSE A
non ambigo definitionem sancte synodi que ob confirmationem fidei in calcedo
nensi ciuitate celebrata est, toto corde me fuisse complexũ. Quia nulla sinebat ra-
tio, vt qui vnitatem catholice fidei dolebã ab hereticis fuisse turbatam non exultã
ter in integrum rediisse gauderem. Hoc autem nõ solum ab ipso beatissime con-
sensionis effectu, sed etiam ex epistolis meis quas post reditũ meorum ad constan-
tinopolitane vrbis antistitẽ dedi potuissetis agnosere, si vobis responsionẽ sedis apostolice manifesta
re voluisset. Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, vtrũ que in synodo Calcedonẽsi
per vnitatem vestram de fide statuta sunt approbẽ. Hoc ad omnes fratres & coepiscopos nostros qui
predicto concilio interfuerunt scripta direxi, que gloriosissimus & clemẽtissimus princeps (sicut po
posci) in notitiam vestram mittere pro catholice fidei amore dignabitur, vt & fraterna vniuersitas &
omniũ fidelium corda cognoscant me non solũ per fratres qui vicẽ meam executi sunt, sed etiã per
approbationem gestorum synodalium propriã vobiscum iniisse sentẽtiã in sola videlicet fidei causa
quod sepe dicendum est, propter quã generale concilium & ex precepto christianorũ principum,
& ex consensu apostolice sedis placuit congregari, dãnatis hereticis qui si cõgrui eẽ voluissent, nulla
penitus resideret de vera domini nostri Iesu christi incarnatione dubitatio. Vnde si quis vnq̃ au-
sus fuerit vel Nestoriani perfidiam tueri, vel euticetis ac Dioscori impium dogma defendere, & a ca
tholicorũ cõmunione resecetur, nec habeat eius corporis participationem cuius abnegat veritatẽ. De
custodiendis quoq; sanctorum patrum statutis que in synodo nicena inuiolabilibus sunt fixa decre
tis obseruãtiam vestre sanctitatis ammoneo, vt iura ecclesiarum sicut ab illis. CCC. XVIII. patrib⁹
diuinitus inspirata sunt ordinata permaneant. Nichil alienum improbus ambitus concupiscat, nec
per alterius imminutionem suum aliquis querat augmentum. Quãtũlibet enim exortis assensio-
nibus se instruat vanitatis elatio, & appetitus suos conciliorum estimet nomine roborãdos, infirmũ
atq; irritum erit quicquid a predictorum patrũ canonibus discreparit, quorũ regulis apostolica se-
des q̃ reuerenter vtatur scriptorum meorũ quibus constãtinopolitani antistitis cõatus repuli, pote-
rit sanctitas vestra lectione cognoscere, me auxiliãte domino nostro, & catholice fidei & paternarũ
traditionum esse custodem. Data duodecimo calendas aprilis Opilione viro clarissimo consule.

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD IVVENALEM Hierosolymitanum episcopum.

¶Epistola. XLVIII.

¶Leo episcopus, Iuuenali episcopo Hierosolymitano.

ACCEPTIS DILECTIONIS TVE LITTERIS QVAS AD B
me filii nostri Andreas presbyter, & Petrus diaconus detulerũt, gauisus quidem
sum q̃ ad episcopatus tui sedẽ redire licuisset, sed confluentibus in recordationem
omnibus que te per quosdã excessus laborare fecerunt, dolui aduersitatum tuarũ
temetipsum tibi fuisse materiã, & resistendi hereticis constantiam perdidisse, qui
estimãt non esse tibi liberũ vt eos audeas redarguere quos tibi professus sis in suo
errore placuisse. Beate enim memorie Flauiani cõdẽnatio & impiissimi euticetis receptio quid nisi
domini nostri Iesu christi secundũ carnem negatio fuit? quã ipse grãdi misericordia sua fecit resolui
cum detestãdum illud ephesine synodi iudicium ita sancta Calcedonẽsis synodi auctoritate destru
xit, vt nullum deprauatorum a remedio correctionis arceret. Vnde quia in tempore indulgentie re
sipiscentiam magis q̃ pertinaciã delegisti, ita gaudeo te celestem expetisse medicinã, vt fidei ab here
ticis impugnate tãdem possis esse defensor. Quãuis enim nulli sacerdotum liceat nescire quod p̃di-
cat. Quoniam qui ignorat ignorabitur, inexcusabilior tamen est omnibus imperitis quilibet hie-
rosolymis habitans christianus, qui ad cognoscendam virtutem euangelii non solum paginarum
eloquiis, sed ipsorum locorum testimoniis eruditur, & quod alibi non licet non credi, ibi non potest
non videri. Quid laborat intellectus. vbi est magister aspectus? Et cur lecta vel audita sunt dubia
vbi se vel visui & tactui tot humane salutis ingerunt sacramenta? Quasi ad singulos quosque cun-
ctantes dominus adhuc voce corporea vtatur & dicat. Quid turbati estis, & quare cogitationes ascẽ
dunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes meos, quia ipse ego sum. Palpate & videte, quia

Universidad de Deusto Biblioteca

ſpiritus oſſa & carnem non habet ſicut me videtis habere. Vtere ergo frater chariſſime inuictiſſimis catholice fidei documentis,& euangeliſtarum predicationem ſanctorum locorum in quibus degis teſtificatione defende. Apud te eſt Bethleem in qua ſalutifer Dauitice virginis partus illuxit,quem obuolutum pannis inter anguſtias diuerſorii preſepe ſuſcepit. Apud te eſt declarata ab angelis, adorata a magis,& per multorum infantium mortes ab Herode queſita ſaluatoris infantia. Apud te eſt vbi pueritia eius adoleuit, vbi adoleſcentia maturuit, & per omnia incrementa corporea in virum perfectum veri hominis natura profecit,non ſine cibo eruditionis,non ſine ſomno quietis, non ſine fletu miſerationis,nec ſine pauore formidinis. Vnus enim atq; idem eſt qui & in dei forma operatus eſt miracula magna virtutis,& in forma ſerui ſubiit ſeuitiam paſſionis. Hoc tibi ipſa crux indeſinenter loquitur,hoc lapis clamat ſepulchri,in quo dominus humana conditione iacuit,& de quo diuina potentia reſurrexit,& cum ad montem oliueti locum aſcenſionis veneraturus accedis,nōne illa vox angelica in tuo reſultat auditu. Qua eleuatione domini ſtupentibus dicitur. Viri galilei quid ſtatis aſpicientes in celum,hic Ieſus qui aſſumptus eſt a vobis ſic veniet quēadmodum vidiſtis eum euntem in celum. Veram igitur chriſti generationem crux vera confirmat, quoniam ipſe in noſtra carne naſcitur,qui in noſtra crucifigitur,que nullo interueniēte peccato niſi fuiſſet noſtri generis nō potuiſſet eſſe mortalis. Vt autem repararet omnium vitam,recepit omniū cauſam,& vim veteris chyrographi,quod ſolus inter omnes non debuit,pro omnibus ſoluēdo vacuauit, vt ſicut per vni⁹ reatū omnes facti fuerant peccatores,ita per vnius innocentiam omnes fierent innocentes. Inde in hominis manante iuſtitia vbi eſt humana ſuſcepta natura. Nulla enim ratione extra noſtri eſt corporis veritatem de quo euāgeliſta predicationem inchoans dicit. Liber generationis Ieſu chriſti filii Dauid filii Abraham. Et qui ſamaritane mulieri proteſtatur quoniam ſalus ex iudeis eſt,beati Pauli apoſtoli conſonante doctrina cum dicit. Quorum patres & ex quibus chriſtus ſecundum carnem qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula. Itemq; ad timotheum. Memento inquit Ieſum chriſtū reſurrexiſſe a mortuis ex ſemine Dauid ſecundum carnem. Hec autem charitas quātis & noui,& veteris teſtamenti auctoritatibus declaretur, pro antiquitate ſacerdotii tui euidenter agnoſcis, cum fides patrum & ſcripta mea ad ſancte memorie Flauianum data quorū mentionem ipſe feciſti,adiecta vniuerſalis ſynodi confirmatione ſufficiant. Vnde proſpicere oportet dilectionem tuam ne contra redemptionis ac ſpei noſtre ineffabile ſacramentū vllus obmurmuret. Sed ſi qui ſunt qui adhuc aut ignorantia caligant,aut peruerſitate diſcordant,eorum quorū in eccleſia dei apoſtolica fuit & eſt clara doctrina auctoritatibus inſtruantur,& de incarnatione verbi dei hec nos credere quod illi credidere cognoſcant,neq; ſe extra corpus Chriſti in quo commortui & conreſuſcitati ſumus ſua obduratione conſtituant, quia nec pietas fidei,nec ratio recipit ſacramenti,vt aut in ſua eſſentia paſſibilis fuerit deitas,aut in noſtre nature ſuſceptione mentita ſit veritas. Particulā dominice crucis cum euloglis dilectionis veſtre veneranter accepi. Data pridie nonas Septembris Etio & Studio viris clariſſimis conſulibus.

¶ Epiſtola rauennii alioūq; epiſcoporum gallorum ad leonem papam fidei eius quam ad orientem direxit laudes dicentium.

¶ Epiſtola. XLVIII.

¶ Domino vere ſancto merito in Chriſto beatiſſimo & apoſtolico honore venerando pape Leoni, Rauennius,Ruſticus,Venerius,Conſtantinus,Maximus,Armatarus,Florus,Gauinus,Valerian⁹, Conſtantius,Neſtorius ;maximus,Aſclepius. Item Maximus,Vrſus, Ingenulus,Iuſtus, Valerius, Superuentus,Criſaphius, fonteius,Petronius,Hydacius,Etherius,Glalius,Euticius,Fraternus,Vēturus, Eugenius,Hylarius. Verus,Amandus,Gerontius Proculeianus,Iulianus,Helladius,Amētarius,Honoratus,Hepartius,Amenius,Dinatius,Maximus,& Hernātius,Palladius.

A Erlata ad nos epiſtola beatitudinis veſtre quā ad orientē pro catholice fidei aſſertione miſiſtis, optaſſemus & ſtatim apoſtolatui veſtro pro tam immenſo munere gratiarum actionem referre,niſi nobis difficultatem qua in vnum celeriter nō potuimus conuenire, vel ſpatia quibus a nobis diſparati ſumus longa terrarum ve noſtrarum que in regionibus noſtris,preter conſuetudinem fuit intemperies attuliſſet. Det ergo apoſtolatus veſter noſtre veniam tarditati,que nō ocio aut diſſimulatione

Universidad de Deusto Biblioteca

mulatione, sed de certa necessitate descendit, quecq; a nobis etsi celeritatis gratiam abstulit, exultandi tamen materiā auferre non potuit. Exultamus itaq; Christiano populo lectis beatitudinis vestre litteris, & omniū instructione patefacta, omnes intra gallias constitutos exultare mox fecimus dolentes pariter pro his nobiscum qui catholice fidei lumine derelicto, errorum tenebras inciderūt. Que apostolatus vestri scripta, ita vt symbolū fidei quisquis redēptionis sacramenta non negligit tabulis cordis ascripsit, & tenaci quo ad confundendos hereticorū errores paratior sit memorie cōmendauit, Multi itaq; in ea pariter gaudentes exultantes recognouerunt fidei sue sensum, & ita se semper ex traditione paterna tenuisse, vt vester apostolatus exposuit iure letantur. Nonnulli sollicitiores facti, beatitudinis vestre admonitione percepta, modis omnibus se gratulātur iustructos, datā q; sibi occasionē gaudent, qua libere ac fiducialiter suffragante etiā apostolice sedis auctoritate eloquantur & asserit vnusquisq; quod credit. Quis autē apostolatui vestro pro hoc tanto munere quod non solum gallias, sed totū mundū velut quibusdam preciosissimis gemis ornauit, dignas estimet gratias posse persoluī? doctrine post deum vestre debet fidelis, vt constanter teneat quod credebat, debet etiā infidelis, vt a perfidia sua agnita veritate discedat, & apostolice institutionis luce perfusus erroris sui tenebras derelinquat, magisq; sequatur & credat quod per os vestrū dominus noster Iesus christus de sacramento incarnationis sue docet, q̄ id teneat quod diabolus humane salutis & veritatis inimicus stillat. Optassemus etiā ad filium vestrū gloriosissimū ac fidelissimū principem super eandem causam litteras dare quibus congratulantes fidei ipsius, humilitatis quoq; nostre sollicitudinē qua vos in christo sequimur proderemus, nisi ad nos de orientalibus nuntio perlato fieri hoc minime necessariū putaremus. Meritis autē apostolatus vestri pius dominus prestitit, vt heresim iādiu occulte nutritā vestris temporibus proderet. Ad laudē enim sollicitudinis vestre pertinet, quod malorū error latere non potuit ad gloriose fidei redundat, quod praua persuasio participes, aut nō inuenit, aut inuentos amisit. Respiciat itaq; conseruando apostolatū vestrum misericors dominus ecclesiā suam toto orbe diffusam. Vobis enim ita inuigilantibus, & hi qui curam anime sue gerunt sollicitiores in fide redduntur, & hi qui paulo desides sunt, tanto ad sollicitudinē accenduntur exēplo. Quod nos ante oculos semper habentes, non desinemus deo ac domino nostro gratias agere, & pariter supplicare gratulantes, q̄ tante sanctitatis, tante fidei, tanteq; doctrine, apostolice sedi, vnde religionis nostre propicio christo fons & origo manauit antistitem dederit, petentes etiā vt datum concessumq; munus pontificii vestri longissima ad edificationē ecclesiarum suarū etate custodiat. Nos autē et si impares meritis, pari tamen fidei, si quid (quod absit) contra ecclesiam catholicam prophana infestatione tentetur, parati sumus confortante domino cum beatitudine vestra pro veritate fidei animas nostras ponere, & vitam hanc auctori salutis nostre, & largitori eternitatis impendere. Et alia manu. Ora pro me domine beatissime merito & apostolico honore venerande p apa. Rusticus episcopus, apostolatum tuum in domino venerande saluto, & vt digneris pro me orare supplex rogo, Venerius. Te dominum in Christo meum reuerentissime saluto, & vt digneris pro me orare supplex rogo, Constantinus episcopus, beatitudinem vestram saluto. Similiter & omnes episcopi supra scripti salutauerunt.

¶ Item ad omnes episcopos Galliarum de damnatione hereticorum.

¶ Eistola. XLIX.

¶ Leo, Rauēnio, Rustico, Venerio, Constātino, Maximo, Armētario, Floro, Samio, Valeriano, Constantio, Nectario, Maximo, Asclipio maximo, Vrso, Ingenulo, Iusto, Valeriano, Superuento, Crisaphio, Fōteio, Petronio, Hydacio, Etherio, Eulalio, Euticeo, Fraterno, Vēturo, Eugenio, Hylario, Vero, Amando, Gerontio proculeiano, Iuliano, Helladio, Armentario, Honorato, Hepartio, Amenio, Dinantio, Maximinio, Hymātio, & palladio episcopis per Gallias constitutis.

OPTASSEMVS QVIDEM FRATERNITATIS VESTRE LITteras eo tempore quo promiseratis accipere, vt profecturis ad orientē fratribus nostris quos ad sanctā synodum vice nostra pro catholice fidei defensione direximus etiā vestre sententie professio iungeretur. Sed cum multa obstacula inopinatā nobis intulerint tarditatem, quālibet seras & diu expectatas epistolas per fratrem & coepiscopum nostrum Ingenulum gratanter accepimus, easque cum gaudio recensentes probauimus sicut confidebamus eruditione spiritussancti celestem in vobis vigere doctrinā, quā in orientalibus ecclesiis versutia hostis antiqui per eos quos sequaces suos reperit falsitas A

Universidad de Deusto Biblioteca

fatigare conata est,cum catholica fides que nulla sui est parte mutabilis,per ipsas aduersantium exer citationes & validior efficiatur semper & clarior, operante hec gratia dei, vt si qui forte ad hec subti lia inimici iacula declinanda minus erant instructi minusq; solliciti perceptis veritatis armis fierẽt contra impiorum mendacia fortiores. Q; ergo sicut causa poscebat fiduciam nostram quã de vo bis habemus in domino fideliter atq; obedienter auxistis multa exultatione gaudemus & merito nos cognoscimus fratribus & coepiscopis nostris orientalibus intimasse q; secundum euangelicam & apostolicam traditionem de incarnatione domini nostri Iesu Christi vna esset omnium nostrum & indiscreta confessio, neq; vllis eorum disputationibus detineri,vt aliter aliquid de summi & salu tiferi sacramenti veritate sapiamus,& ex predicatione sanctorum patrum,& ex auctoritate incom mutabilis symboli didicimus & docemus damnatis ab vniuersali ecclesia,& nunc eutice & antea Ne storio,quorum si quis non ferendis impietatibus inherere delegerit ipse se a corpore christiane vni tatis abscidit. Non enim vltra iam cuiquã excusationis refugium de ignorantia & inscientia,vel de intelligentie difficultate conceditur, cum hoc ipso sexcentorum fere fratrum coepiscoporumq; no strorum synodus congregata nullam artem ratiocinandi,nullum eloquium differendi contra fun damentum fidei inspirare permiserit,quoniam admittẽtibus per auxilium gratie dei fratribus vi cariis nostris,quorum pleniſſima extitit in omni actione deuotio,non solum sacerdotibus Christi, sed etiã principibus & potestatibus christianis cunctisq; clericis,plebibus,ordinibus plene atq; eui denter apparuit,hanc esse vere apostolicam fidem ex diuine pietatis fonte manantem, quã synceri & ab omni fece totius erroris alienam (sicut accepimus) predicamus,& vniuerso iam mundo con sentiente defendimus, extinctis toto orbe dogmatibus que vel precedens hereticus ausus est inferre vel subsequens,dissimili quidem cõmento, sed impietate compari. Nam sicut nestorius non est to leratus affirmans beatam Mariam hominis tãtũmodo fuisse genitricem qui postmodum sit a ve bo deitatis susceptus,duabus scilicet naturis ex personis distinctis, vt neq; ipse esset filius homini qui filius dei,neq; vnus Christꝰ in vtraq; natura,sed alter sempiternꝰ ex patre,alter tẽporalis, ex ma tre,cum euangelica auctoritas ita verbum predicet carnem factum,vt non duos Christos, nec duos filios,sed in vno domino Iesu Christo & dei & hominis nobis insinuet veritatem,vt vtriusq; substan tie,id est saluantis atq; saluate,nec proprietas possit confundi, nec persona geminari. Sicut ergo ne storius in suo dogmate execrabilis, sic & Eutices damnatũ olim sectatus errorẽ alia prophanitate blasphemans a catholice soliditatis compage resecatus est, quia indoctis quibusdam nimiũq; sim plicibus persuadere tentauit, quod verbum dei ita caro sit factum, vt veram carnem de ventre vir ginis non sumpserit,nec nostri illum generis corpus habuisse,sed diuinitatis eius & carnis vna esset natura, vt vnum dominum nostrum Iesum & falsum hominem & deum diceret esse passibilem. Quod nec pietas fidei,nec ratio recipit sacramenti, vt aut in sua natura passibilis fuerit deitas, aut in susceptione humana mentita sit veritas. Que diabolicorum sensuum prodigiosa commenta,san cta nunc synodus humilitatis nostre scriptis auctoritate domini mei beatissimi Petri apostoli, & merito roboratis religiosa vnanimitate consentiens abominãdo ab ecclesia dei amputauit. Diosco rum quoq; alexandrinum in sua impietate manentem,ne illa ecclesia que inter ipsa euangelii prin cipia beatum Marcum beatissimi Petri apostoli discipulum in omnibus vtiq; doctrinis sui docto ris magisterio consonantem habuit fundatorem, queq; postea recentioribus a nostra etate tempo ribus athanasium teophilum,& proxime cyrillũ probatissimos presules habuit indignam captiuita tem sub heretici dominatione pateretur. Vnde secundum magnam misericordiã dei vniuersos dia boli conatus quibus ecclesiã domini cõturbare molitus est,noueritis esse destructos. Reddite igitur deo gratias fratres charissimi dignã gratiarum actionem,& oret nobiscum vestra dilectio,vt fratres nostros quos expectatio nostra desiderat,incolumes q̃ primum rediisse letemur,& de omnibus que domino adiuuante sunt gesta plenius vos possemus instruere. Nam fratrẽ ingenulũ nolumus hac expectatione tardari,cũ ob hoc ipsum properatius remeare debuerit, nec diutius vobis esset inco gnita omniũ materia gaudiorum,que volumus per curam dilectionis vestre etiam ad fratres no stros Hispanie episcopos peruenire,vt quod deus operatus est nulli esse possit incognitum. Data Calendas Februarii Herculano viro clarissimo consule.

¶Epistola. L.

¶AD MARTIANVM AVGVSTVM DE PASCHA LEO.

¶Tam multis

Universidad de Deusto

TAM MVLTIS DOCVMENTIS PER OMNES CHRISTI ecclesias fides vestre pietatis innotuit, vt si quid sollicitudinum pro communi religione generatur, merito vestrum queratur auxilium. Et quia memor dispensationis michi credite necesse habeo curas meas etiam in ea que sunt futura premittere, non improbe cupio clementie vestre studiis adiuuari, vt in ea obseruantia que certa semper ratione variatur nichil possit erroris incurri. Paschale etenim festum quo sacramentum salutis humane maxime continetur quamuis in primo semper mense celebrandum sit, ita tamen est lunaris cursus conditione mutabile, vt plerumq; sacratissimi diei ambigua currat electio, & ex hoc fiat plerumq; quod non licet, vt non simul omnis ecclesia q̃ non nisi vnum esse oportet obseruet, Studereq; sancti patres occasionem huius erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino episcopo delegantes, quoniam apud egyptios huius supputationis antiquitus tradita esse videbatur peritia, per quã qui annis singulis dies predicte solẽnitatis eueniret, sedi apostolice indicaretur, huius scripti ad longinquiores ecclesias iudiciũ generaliter percurri, Sed sancte memorie Theophilus alexandrine ecclesie vrbis episcopus cum huius obseruationis annos centum numero collegisset, septuagesimo sexto paschale festum longe aliter q̃ alii decreuerant tenẽdum esse constituit, a primo Auguste memorie Theodosii senioris consulatu, succedentes sibi sacre obseruantie ordines ponẽs, vt longioris tẽporis ratio eius litteris teneretur ascripta, cuius cõplexionis septuagesimus & quartus est annus, In qua pridie idus Aprilis sanctũ pascha celebrauimus, sequenti vero anno pridie nonas Aprilis eadem propicio deo erit habenda festiuitas, sicut regulariter centenarie annorum rationis ordo declarat. Sed in anno qui erit septuagesim9 sextus paschе dies inuenietur ascriptus, quẽ a passione domini nullius exempli, nullius constitutionis admittit auctoritas. Nam diem octauum Calendarũ maiarum ab eo cognoscimus prefinitum, qui anni limitẽ antiquitus constitutum excedit, cum alii quintodecimo Calendarum maiarũ huic festiuitati deputauerint diem. Siquidem ab vndecimo Calendarũ apriliũ vsq; in decimo Calendarũ maiarũ legitimũ spacium sit prefinitum, Intra quod omniũ varietatum necessitas concludatur, vt pascha dominicum, nec prius possimus habere nec tardius. Q̃ enim in decimum & in nonum Calẽdarum maiarũ videtur nonnũquã peruenisse festiuitas, quadam ratione defenditur, Quia etsi dies resurrectionis vltra terminum videtur exisse, dies tamen passionis limitem positum non inuenietur egressus. Ad octauum autem Calẽdarum maiarum paschalẽ obseruantiam perducere nimis insolens & aperta transgressio est. Quia ergo in illa, vt dixi centenaria supputatione Theophili septuagesimus sextus annus diem paschе contra morem ecclesiasticum statuisse monstratur, & non leuiter delinquitur, si in principio sacramenti veritas & vnitas ab vniuersali ecclesia non tenetur. Obsecro clementiam vestram, vt studium vestrum prestare dignemini, quatinus egyptii vel si qui sunt alii qui certã huius supputationis videntur habere notitiam, sepulchrũ huius sollicitudinis absoluant, vt eum diẽ generalis obseruantia dirigat, qui nec paternarum cõstitutionũ normam relinquat, nec vltra prefixos terminos euagetur. Quicquid autem pietas vestra de hac consultatione cognouerit, ad meam iubeat mox notitiã peruenire, vt in diuinis mysteriis nulla dissonantie culpa nascatur. Data sexto decimo Calendas Iulii. Opilione viro clarissimo consule.

A

¶ Epistola. LI.

¶ Leo Eudochie auguste de Pascha.

SANCTE MEMORIE TEOPHILVS AD AVGVSTVM Teodosium seniorem scribens per centum annos a primo predicti principis consulatu digessit ordinem festi. Cuius instructionis septuagesimus quartus nunc annus euoluitur Opilione consule pridie Idus aprilis celebrata est sacra solẽnitas, vnde sequenti anno pridie nonas aprilis eadem festiuitas rationabiliter consequitur. Sed annus qui erat septuagesimus sextus memorati episcopi annotationem habere cognoscitur, que a totius antiquitatis exemplo, & ab omni auctoritate patrum discordat. Siquidem in octauum calẽdarum maiorum dominicũ pascha transtulerit, prefinitos antiquitatis limites nimis audenter excedens, cum die quintodecimo calẽdarum maiarũ paschalem solẽnitatem (sicut constituere alii) potuerit annotare. Vnde quia non mediocris michi sollicitudo generatur, ne apud egyptios hec persuasio probaretur, ad christianissi-

B

Universidad de Deusto Biblioteca

mum & clementissimũ principem scripta direximus, quibus causam scrũpuli diligenter exposui, & suppliciter postulaui. vt operam suam quẽadmodum consueuit religionis cultui dignanter impendat, vt eos qui huius supputationis perfectam videntur habere notitiam, in vnum iubeat cõuenire, & diligenter inquirere ne forte hec diffinitio teneatur, & hic excessus qui prioribus videtur repugnare temporibus nostre conniuẽtie vel negligẽtie deputetur, & fiat in nostris diebus quod nũq̃ ante presumptum est. Quia vero oportet fraternitatẽ tuam cure istius mecum esse participem, & ne quid tale accidat precauere, crebri? religiosissimo & fidelissimo principi dignare suggerere vt indissimulanter iubeat egyptios admonere, ne in summe festiuitatis die, aut dissensione aliqua aut transgressione peccetur. Quicquid autem de hac re diligẽtius inuestigare sollicitudo vestra potuerit cito ad notitiam meã gloriosissimus imperator iubeat peruenire, quia & ad ipsius, & ad omniũ salutẽ pertinet, vt dei cultus nullo errore ledatur. Data sexto decimo Calendas Iulii opilione clarissimo consule.

¶EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD LEONEM AVGVSTVM.

¶Epistola. LII.

¶Leo episcopus, Leoni augusto.

A MVLTO GAVDIO MENS MEA EXVLTAT IN DOMINO, & magna michi est ratio gloriandi, cum clemẽtie vestre excellentissimã fidem augeri per omnia donis gratie celestis agnosco, & per incremẽta diligentie deuotionẽ in vobis animi sacerdotalis experior. Nã in vestre pietatis alloquiis non dubie patet q̃ per vos in totius ecclesie salute spiritussanctus operetur, & quãtũ vniuersorũ fideliũ precibus sit optandũ, vt in omnẽ gloriam vestrum extendatur imperiũ, qui supra curã rerum temporaliũ religiose prouidentie famulatum diuinis & eternis dispositionibus perseueranter impenditis, vt scilicet catholica fides que humanũ genus sola viuificat, sola sanctificat, in vna confessione permaneat, & dissensiões que de terrenarũ opinionũ varietate nascuntur, a soliditate illius petre supra quã ciuitas dei edificatur abigantur. Hec autẽ dei munera ita diuinitus demũ nobis cõferentur, si de his que p̃stita sunt nõ inueniamur ingrati, & tãquã nulla sint que adepti sumus cõtraria potius expectem⁹. Nã que patefacta sunt querere, que perfecta sunt retractare, & que sunt diffinita cõuellere q̃d aliud est q̃ de adeptis gratiã non referre, & ad interdicte arboris cibũ improbos appetitus mortifere cupiditatis extẽdere? Vnde qa ad pacẽ vniuersalis ecclesie, & ad custodiã catholice fidei cura dignamini sollicitiore respicere, euidẽter agnoscitis q̃ magis hereticorũ audetur insidiis, vt inter euticis dioscoriq̃ discipulos & eũ quẽ apostolica sedes direxerit diligentior tãquã nihil fuerit ante definitum tractatus habeatur, & quod totius mundi catholici sacerdotes sancta calcedonẽsi synodo probant gaudẽtq̃ firmatũ, in iniuriam etiam sacratissimi concilii niceni efficiatur infirmũ. Quod enim nostris tẽporibus apud calcedonã de domini nostri Iesu christi incarnatione firmatũ est, hoc etiã apud Niceã mysticus ille patrũ numerus definiuit, ne catholicorũ confessio, aut vnigenitũ dei filiũ in aliquo crederet patri imparẽ, aut eundẽ cum factus est filius hominis non verã carnis nostre atq̃ anime habuisse naturã. Detestãdũ ergo nobis est perseuerãterq̃ vitandũ quod fraus heretica nititur obtinere, nec in aliquã disceptationem pie & plene definita reuocanda sunt, ne ad arbitriũ dãnatorũ ipsi de his videamur ambigere, que manifestũ est per omnia propheticis & euangelicis & apostolicis auctoritatibus consonare. Vñ si qui sunt qui ab his que celitus sunt constituta dissentiunt, suis opinionibus relinquantur, & ab vnitate ecclesie cum ea quã elegere peruersitate discedant. Nam nullomodo fieri potest, vt qui diuinis audent contradicere sacramentis, aliqua nobis cõmunione socientur, Iactent se in sui eloquii vanitate, & de argumentationũ suarum versutia que inimica est fidei glorientur, nobis placet apostolicis obedire preceptis dicentibus. Videte ne quis vos decipiat per philosophiã & inanẽ seductionem hominum. Nã secundũ eundẽ apostolũ si que destruxi hec edifico, preuaricatorẽ me constituo, & eis me vltionũ conditionibus subdo, quas non solum auctoritas beate memorie principis martiani, sed etiã ego mea consensione firmaui. Quia sicut sancte veraciterq̃ dixistis perfectio incremẽtum, & adiectionem plenitudo non recipit. Vnde cum sciã te venerabilis princeps synceriſſimo veritatis lumine imbutum in nulla fidei parte nutare, sed sancto perfecto iudicio a prauis recta discernere, & a refutandis amplectenda diuidere, obsecro ne humilitatem meam de diffidentia putes esse culpandam, cum

Universidad de Deusto

dam,cum hec mea cautio non solum vniuersali ecclesie consulat, sed etiam tue glorie famuletur, ne sub imperii tui tempore,& hereticorum aucta videatur improbitas,& catholicorum perturbata securitas,Quãuis ergo multum per omnia de pietatis vestre corde confidam,& per inhabitantem in vobis spiritum dei satis vos instructum esse perspiciam,ne fidei vestre vllus possit error illudere, preceptioni tamen vestre in eo adnitar obedire,vt aliquos de fratribus meis dirigam, qui apud vos presentie mee instar exhibeant,& que sit apostolice fidei regula licet(vt dixi) vobis bene sit nota demonstrent patefacientes in omnibus & probantes non esse omnino inter catholicos computandos qui definitionem venerabilis synodi nicene,vel sancti calcedonensis concilii regulas non sequuntur, cum vtrorumq; sancta decreta ex euangelico & apostolico sit manifestum fonte prodire,& quicquid non est de irrigatione Christi poculi esse viperei. Prenoscat igitur pietas vestra venerabilis imperator hos quos spondeo dirigendos non ad confligendum cum hostibus fidei,nec ad certandum contra illos a sede apostolica profecturos,quia de rebus & apud niceam & apud calcedonam (sicut deo placuit)definitis,nullum audemus inire tractatum, tanquã dubia vel infirma sint que tanta per spiritum sanctum fixit auctoritas. Instructioni autem paruulorum nostrorum qui post lactis alimoniam cibo desiderant solidiore satiari, ministerii nostri presidium non negamus. Et sicut simpliciores non spernimus,ita a rebellibus hereticis abstinemus,memores precepti domini ici dicentis. Nolite dare sanctum canibus, neq; miseritis margaritas vestras ante porcos. Nimis quippe indignum,nimisq; iniustum est eos ad libertatem disceptationis admitti,quos significat spiritussanctus per prophetam dicẽs. Filii alieni mentiti sunt michi. Qui etiam si euangelio non resisterent de illis tamen se esse monstrarent,de quibus scriptum est. Deum se profitentur scire,factis autem negant. Clamante adhuc iusti Abel sanguine aduersum impium Chain,qui increpatus a domino non requieuit ad penitendum sed exarsit ad cedem, cuius vindictam sic domini iudicio voluimus reseruari, vt improbus,& parricida crudelis in seipsum recidat,& nostra non teneat,neq; sancte ecclesie Alexandrine lamentabilem captiuitatem patiamini vlterius prolongari, cui oportet fidei vestre iustitieq; presidio suam restitui libertatem, & per omnes egypti vrbes dignitas patrum & ius sacerdotale reparetur. Data vndecimo Calendas Aprilis. Calippio Maioriano Augusto consulibus.

¶ITEM AD LEONEM AVGVSTVM.

¶Epistola.LIII.

¶INCIPIVNT CAPITVLA.

i ¶De blasphemiis Nestorii & Euticetis eorumq; digno Anathemate.
ii ¶Q; in vna domini Iesu persona gemina sit deitatis & humanitatis asserenda natura.
iii ¶De capitulis fidei ex sanctorum patrum libris collectis.

¶Explicita sunt Capitula.

¶Incipit Epistola.

¶Leo episcopus, Leoni Augusto.

Capitulum primum.

PROMISISSE ME MEMINI VENERABILIS IMPERATOR A in causa fidei de qua clementiam tuam noui pie esse sollicitam pleniorem humilitatis mee dirigendum esse sermonem, quẽ nunc auxiliante domino fidelli occasione persoluo,vt sancto pietatis tue studio vtilis(quãtum arbitror)deesse non possit instructio. Quãuis enim sciam clementiam tuam humanis institutionibus non egere, & syncerissimã de abundantia spiritussancti hausisse doctrinam,officii tamen mei est & patefacere quod intelligis, & predicare quod credis,vt ignis ille quẽ dominus veniens misit in terram motu crebre meditationis agitatus sic concalescat vt ferueat,& sic inflãmetur vt luceat. Magnas enim caligines Euticiana heresis orientis partibus inferre molita est,& ab illa luce que sicut euangeliũ loquitur lucet,in tenebris,& tenebre eam nõ comprehenderunt imperitorum oculos tentauit auertere. Cumque ipsa in suam reciderit ce-

Universidad de Deusto Biblioteca

citatem,nunc in discipulis recrudescit quod in actore defecit. Non longo nãq; temporis interuallo catholica fides que est singularis & vera,cui nichil addi nec minui potest,a duobus est hostibus appetita, quorum prior Nestorius, Eutices secundus emersit,qui ecclesie dei duas heresis sibimet cõtrarias inferre voluerunt,vt vterq; a predicatoribus veritatis merito damnaretur, quia insanum nimis & sacrilegium fuit quod varia falsitate ambo senserunt. Anathematizetur ergo Nestorius qui beatam virginem Mariam non dei sed hominis tãtũmodo credidit genitricẽ esse,vt aliam personã carnis,aliam faceret deitatis,nec vnum christũ in verbo dei & carne sentiret,sed separatim atq; seiunctim alterum filium dei, alterum hominis predicaret,cum manente illa incõmutabilis verbi essentia que ei cum patre & spiritusancto intemporalis atq; coeterna est ita intra virginea viscera verbũ caro sit factum,vt per id quod ineffabile est sacramentũ vno conceptu vnoq; partu secundũ veritatem vtriusq; nature ea virgo & ancilla domini esset & mater. Quod etiam Elisabet(sicut Lucas euãgelista declarat)intellexit & dixit. Vnde hoc mihi,vt veniat mater domini mei ad me? Eutices quoq; eodem percellatur Anathemate, qui per impios veterum hereticorum volutatus errores tertium apollinaris dogma delegit, vt negata humane carnis atq; anime veritate totum dominũ nostrum Iesum christum vnius asserat esse nature, tãq; verbi deitas ipsa se in carnem conuerterit,& concipi ac nasci nutriri & crescere,crucifigi ac mori sepeliri ac resurgere,& ascendere in celum,& in patris dextera,vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet considere,diuine tantum essentie fuerit,que nichil horum in se sine carnis recipit veritate,quoniam natura vnigeniti natura est patris, natura est spiritussancti. Simulq; impassibilis simul est incõmutabilis sempiterne trinitatis ĩdiuisa vnitas & cõsubstantialis equalitas. Vnde si apollinaris peruersitate euticianus quisq; desciscit ne cõuincatur deitatẽ passibilem sentire atq; mortalem,& tamen verbi incarnati,id est verbi & carnis vnam audet pronũciare naturam,manifeste in Valentini,& Manichei transit insaniam,& mediatorẽ dei & hominum hominem Iesum christũ simulatorie credit omnia egisse,nec humanũ in ipso corpus,sed fantasmaticam corporis speciem oculis apparuisse cernentiũ. Que impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur,& aliarum assertionũ sacrilegia concordibus per totum mundũ beatorum patrum dudum sunt dãnata sententiis,nõ dubium est eam vos fidem predicare atq; defendere quam sancta synodus nicena confirmauit dicens. Credimus in vnũ deum patrẽ omnipotentẽ visibilium & inuisibiliũ factorẽ,& in vnũ dominũ Iesum christum filiũ dei natum de patre vnigenitum hoc est in substantia patris. Deum de deo, lumen de lumine,deũ verum de deo vero, natũ non factum vnius substantie cum patre(quod Greci dicunt omousion)per quẽ omnia facta sunt siue que in celo siue que in terra. Qui ꝓpter nos & propter nostram salutẽ descendit de celo,incarnatus est,& homo factus,passus est,& resurrexit tertia die,ascendit ad celos venturus iudicare viuos & mortuos. Et in spiritum sanctũ. In qua professione hoc euidentissime continetur quod etiã nos de domini incarnatione confitemur,& credimus qui ad salutẽ humani generis reformandã verã carnẽ nostre fragilitatis non de celo secum detulit,sed in vtero virginis matris assumpsit.

Capitulum secundum.

A ¶ Quicunq; ergo sunt ita obcecati & a lumine veritatis alieni vt verbo dei a tempore incarnationis humane carnis denegent veritatem, ostendant in quo sibi christianum nomen vsurpent, Et cum euangelio veritatis qua ratione concordent,si beate virginis partu aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest euangelista dicente q̃ verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Ita negari non potest beato Paulo apostolo predicante q̃ deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Que autem reconciliatio esse posset qua humano generi propiciatetur deus nisi omnium causam mediator dei hominumq; susciperet? Qua vero ratione veritatem mediatoris impleret nisi qui in forma dei equalis est patri, in forma serui particeps esset & nostri, vt mortis vinculum vnius preuaricatione contractum,vnius morte(qui solus morti nichil debuit)solueretur? Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad pricium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nulla diaboli vincula retinerent, quoniam sicut apostolus ait, vbi abundauit peccatum superabundauit & gratia. Et cum sub peccati preiudicio nati potestatem acceperunt ad iustitiam renascendi,validius factum est donum libertatis q̃ debitum seruitutis. Quam itaq; sibi in huius sacramenti presidio spem relinquunt qui in saluatore nostro negant humani corporis veritatem. Dicant quo sacrificio reconciliati,dicant quo sanguine sint redempti? Quis est (vt apostolus ait)qui tradidit semetipsum ꝓ nobis oblationem

Universidad de Deusto

bis oblationem & hostiam deo in odorē suauitatis? Aut quod vnq̄ sacrificium sacratius fuit q̄ quod verus & eternus pontifex altari crucis per immolationem sue carnis imposuit? Quis enim multorum sanctorum in conspectu domini preciosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederūt coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientie, nō dona iustitie. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquā debitum suo fine persoluit, cum inter filios hominum vnus solus dñs noster Iesus christus, qui vere erat agnus immaculatus extiterit, In quo omnes crucifixi, oēs mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati, De quibus ipse dicebat, Cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum. Fides enim vestra iustificans impios & creans iustos ad humanitatis sue tracta pticipem in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam dei de potentia eius gloriari qui cōtra hostem humani generis in carnis nostre humilitate congressus his victoriā suam tribuit in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno domino Iesu christo vero dei atq; hominis filio verbi & carnis vna persona sit que inseparabiliter atq; indiuise cōmunes habeat actiones intelligeride tamen sunt ipsorū operum qualitates, & syncere fidei contemplatione cernendū est ad que pertinatur humilitas carnis, & ad que inclinetur altitudo diuinitatis. Quid sit quod caro sine verbo non agit, quid sit quod verbū sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia nec cōciperet virgo nec pareret, & sine verbi veritate carnis obuoluta pānis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent magi puerum stella indice declaratum, & sine veritate carnis non iuberetur in egyptū trāsferri puer & ab Herodis pseccutione abduci. Sine verbi potentia nō diceret vox patris missa de celo, hic est filius meus dilectus in quo michi bene cōplacui, ipsum audite. Et sine veritate carnis non ptestaretur Ioānes, Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potētia non fieret redintegratio debiliū, & viuificatio mortuorū, & sine veritate carnis nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremo sine verbi potentia non se dñs patri profiteretur equalem, & sine veritate carnis non idem diceret patrē esse maiorem, cum catholica fides vtrūq; suscipiat, vtrunq; defendat que secundū confessionem beati apostoli Petri vnum christū dei viui filium & hominem credit & verbum. Quānis itaq; ab illo initio quo in vtero virginis verbū caro factum est nichil vnquā inter vtrūq; formam diuisionis extiterit, & per omnia incrementa corporea vnius pſone fuerint totius temporis actiones, ea ipsa tamen que inseparabiliter facta sunt nulla cōmixtione confundimus, sed quid cuius forme sit ex operum qualitate sentimus. Dicant ergo isti hypocrite qui cecis mentibus lumen nolūt recipere veritatis, in qua forma crucis ligno dominus maiestatis christus affixus sit? quid iacuerit in sepulchro? & reuoluto monumenti lapide que tertio die caro resurrexit? & in qua post resurrectionem suā non credentes quosdam discipulos arguebat, & hesitationem cūctantium confutabat cum diceret. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet sicut me videtis habere. Et apostolo Thome, Infer manum tuam in latus meum, & vide manus meas & pedes, & noli esse incredulus sed fidelis. Quāta manifestatione corporis sui iam hereticorum mendacia destruebat, vt vniuersa ecclesia christi imbuenda doctrinis hoc non sibi dubitaret credendum quod apostoli susceperant predicandum. Ac si in tanta luce veritatis tenebras suas heretica obduratio non relinquit, ostendat vnde sibi spem vite polliceantur eterne, ad quem nisi per mediatorem dei & hominum hominem Iesum christum non potest peruenirī. Sicut enim ait beatus Petrus apostolus non est aliud nomen datum hominibus sub celo in quo oporteat nos saluos fieri, nec redemptio captiuitatis humane nisi in sanguine eius qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus, & qui sicut predicat beatus apostolus Paulus, cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, Humiliauit semetipsum factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis, Propter quod & deus exaltauit illum & donauit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur celestiū terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus christus in gloria est dei patris. Cū ergo vnus sit dominus Iesus christus & vere deitatis vereq; humanitatis in ipso vna proprius eademq; persona sit, exaltationem tamen qua illū sicut doctor gentiū dicit, exaltauit deus & donauit illi nomen quod est super omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formā que dilatanda erat tante glorificationis augmento.

¶ In forma quippe dei equalis erat filius patri, & inter genitorem atq; vnigenitum nulla in essentia discretio, nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysteriū aliquid decesserat verbo quod

Universidad de Deusto Biblioteca

ei patris munere redderetur. Forma autem serui per quam impassibilis deitas sacrāmētum magne pietatis impleuit, humana humilitas est que in gloriam diuine potestatis euecta est, in tantam vnitatem ab ipso cōceptu virginis deitate & humanitate conserta, vt nec sine homine diuina, nec sine deo agerentur humana. Propter quod sicut dominus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate equalis est deo, dicitur exaltatus, quia inseparabiliter manēte vnitate persone, vnus atq; idem est, & totus dei filius propter vnam cum patre deitatē, Quicquid enim in tempore accepit Christus secundum hominem accepit, cui que non habuit cōferrentur. Nam secundū potentiam deitatis indifferenter omnia que habet pater etiam filius habet, & que in forma serui a patre accepit, eadem in forma dei etiam ipse donauit.

¶Secundum formam enim dei ipse & pater vnum sunt, secundū formam autem serui non venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius qui misit eum.

¶Secūdum formam dei sicut pater habet vitā in semetipso, sic dedit & filio vitā habere in semetipso,

¶Scdm formā serui tristis est aia eius vsq; ad mortē, & idem ipse est sicut ait apls & diues & pauper,

¶Diues, quia euangelista dicente. In principio erat verbum & verbū erat apud deum, & deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deū, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factū est nichil.

¶Pauper vero, quia propter nos verbū caro factum est, & habitauit in nobis. Que autem est eius exinanitio, queve paupertas? nisi forme seruilis acceptio? per quam verbi maiestate velata dispensatio humane redemptionis impleta est. Nam quia captiuitatis nostre resolui originalia vincla non poterant nisi existeret homo nostri generis nostreq; nature, quem peccati preiudicia non tenerēt, & qui immaculato sanguine suo chyrographum letale dilueret, sicut ab initio erat diuinitus preordinatum ita est in plenitudine prefiniti temporis factum, vt multis modis significata promissio in diu expectatum veniat effectū. Nec posset esse ambiguum quod cōtinuis testificationibus semper fuerat nūtiatum. In magno autem sacrilegio se versari hereticorum manifestat impietas, cum sub specie deitatis honorande humane carnis in christo denegāt veritatem, & religiose estimant credi si dicatur in saluatore nostro. Verum non esse quod saluat cum ita secundū promissionem omnia secula precurrentem, mundus sit deo reconciliatus in christo, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla possit caro saluari. Omne enim sacramentum fidei christiane magno (vt heretici volunt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mēdacio putatur latuisse fantasmatis. Non ergo quisquā sibi erubescendum existimet christianus de nostri in christi corpore veritate, quia omnes apostoli apostolorumq; discipuli & preclari ecclesiarum quiq; doctores qui ad martyrii coronam, vel confessionis meruere gloriam peruenire, in huius fidei lumine splenduere consonis vbiq; sententiis intonantes, quod in domino Iesu christo deitatis & carnis vna sit confitenda persona. Qua autem rationis similitudine, qua diuinorum voluminum portione heretica impietas se existimat adiuuari, que veritatē negat corporis christi, cū hanc non lex testificari, non prophetia precinere, non euangelista docere, nō ipe destiterit christus ostendere? Querāt per omnem seriem scripturarum quo tenebras suas fugiant, in quo verum lumen obscurent. Et per omnia secula ita veritatem inuenient choruscantem, vt magnum hoc & mirabile sacramentum ab initio videant creditum quod est in fine completū. De quo cum sanctarum litterarum nulla pars sileat, sufficit quedam consona veritatis signa patuisse, quibus diligentia fidei splendidissima latitudine dirigatur, & syncera intelligentie luce perspiciat quod in filio dei qui se incessabiliter filium hominis & hominem profitetur non sit christianis erubescendum, sed constantissime gloriandum. Vt autē pietas tua cū venerabilium patrū p̄dicationibus nos concordari cognoscat, aliquantas eorum sentētias huic credidi subiiciendas esse sermoni. Quibus si digneris attēdere recensitis non aliud nos predicare reperies, quam quod sancti patres nostri toto orbe docuere, nec quē quam ab illis nisi solos impios hereticos discrepare. His igitur gloriosissime & venerabilis imperator quanta potui breuitate perstrictis, cū inspirata tibi diuinitus fide etiam nostrā predicationē vnitam esse cognosce, nec in aliquo nos ab euangelica apostolicaq; doctrina, vel a catholice professionis symbolo discrepare, quoniā sicut docet beatus apostolus Paul? magnū est pietatis sacramentum qd manifestatū est in carne, iustificatū est spiritu, apparuit angelis, predicatū est gentibus, creditū est in mundo, assumptū est in gloria. Quid igitur tue vtilius est saluti, quid tue cōgruentius potestati, q̄ vt paci ecclesiarum dñi tua constitutione p̄spicias, & in omnibus tibi subditis dei dona defendas, ne eq; vlla ratione patiaris per inuidiam diaboli ministros ipsius in cuiusq; seuire p̄niciem, vt qui in hoc sancto tēporali emines regno ineternū merearis regnare cum christo.

¶Epistola

Universidad de Deusto

EPISTOLA LIII. LEONIS PAPE.

SANCTI HYLARII PICTAVENSIS EPISCOPI ET CON A
fessoris in libro secundo inter cetera. Vnum igitur hoc est immobile fundamē
tum, vna hec felix fidei petra petri ore confessa. Tu es inquit christus filius dei
viui, tanta in se argumenta sustinens veritatis, quāte peruersitatum questiones
infidelitatis calūnia mouebuntur. Iam in ceteris dispensatio voluntatis pater/
ne sit, virgo, partus, & corpus, post que crux, mors, interi, salꝰ nostra est. Huma/
ni enim generis causa dei filius natꝰ ex virgine est, & spiritu sancto ipso sibi in
hac operatione famulante, & sua dei videlicet inumbrante virtute corporis sibi initia conseuit, & exor
dia carnis instituit, vt homo factus ex virgine naturā in se carnis exciperet, per que huius ammixtio
nis societas sanctificatum in eo vniuersi generis humani corpus exiliteret, vt quemadmodū omnes
in se per id quod corporeum se esse voluit conderentur, ita rursum in omnes ipse per id quod eiꝰ est
inuisibile referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordii non recusauit, & per cō
ceptionem partum vagitū & cunas omnes nature nostre contumelias transcucurrit. Quid tandem
dignationis affectui rependetur? Inenarrabilis a deo originis vnꝰ vnigenitus deus in corpusculi hu
mani formam sancte virginis vtero insertus accreseit. Qui omnia continet, & intra quem & per quē
cūcta sunt, humani partus lege profertur, & ad cuius vocem archangeli atq; angeli tremunt, celū &
terra & omnia huius mūdi resoluūtur elementa vagitu infantie auditur. Qui inuisibilis & incōpre/
hensibilis est non visu, sensu, tactuq; moderandus, cunis est obuolutus. Hec si quis indigna deo reco
sit, tanto se maioris beneficii obnoxium confitebitur, quanto minus hec dei conuenerint maiestati.
Nam ille eguit homo effici, per quem homo factus est, sed nos eguimus vt deus caro fieret & habita
ret in nobis, id est assumptione carnis vnius interna vniuerse carnis incoleret. Humilitas eiꝰ nostra
nobilitas est, contumelia eius noster honor est. Quod ille deus in carne consistens, hoc nos vicissim
in domini carne renouati. Item eiusdem in libro nono inter cetera. Nescit plane vitam suam nescit q
christum Iesum vt verum deum ita & verū hominem ignorat, & eiusdem periculi res est Christum
Iesum vel spiritum deum vel carnem nostri corporis denegare. Omnis ergo qui confitebitur me co
ram hominibus confitebor & ego coram patre meo qui est in celis. Qui autem negauerit me corā
hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui est in celis. Hoc verbum caro factum loque/
batur, & homo Iesus christus dominus maiestatis docebat, mediator ipse in se ad salutem ecclesie cō
stitutus, & ipso illo inter deum & homines mediatoris sacramento vtrūq; vnus existens, dum ipse ex
vnitis in idipsum nature vtriusq; res eadem est, ita tamen vt neutro careret in vtroq; ne forte deꝰ esse
homo nascendo desineret, & homo rursus deus manendo non esset. Hec vtiq; humane beatitudinis
fides vera est deum & hominē predicare, verbum & carnem confiteri, neq; deum nescire quod & ho
mo sit, neq; carmē ignorare quod verbū sit. Item eiusdem in eodē libro inter cetera. Natus igitur vni
genitus deus ex virgine homo & secundū plenitudinem temporū in semetipso profecturꝰ in deum
hominē, hunc per omnia euangelici sermonis modum tenuit, vt se filium dei credi doceret, & homi
nis filium predicari ammoneret, locutus & gerens homo vniuersa que dei sunt, loquēs deinde & ge/
rens deus vniuersa que hominis sunt. Ita tamen vt ipso illo vtriusq; generis sermone nunquam nisi
cū significatione & hominis locutus & dei sit. Item alio loco in eodē libro inter cetera. Hinc itaq; fal/
lēdi simplices atq; ignorātes hereticis occasio est vt que ab eo secundū hominem dicta sunt, dicta eē
secundum nature diuine infirmitatē mentiantur, & quia vnus atq; idē est loquēs omnia que loqui/
tur de semetipso omnia eum locutum esse contēdant. Ne sane negamus totum illum qui eius manet
nature sue esse sermonem. Sed si Iesus christus & homo & deus, & neq; cū homo tum primū deus,
neq; tū cum & homo tū non etiam & deus, neq; post hoiem in deo non totus homo totus deus, vnū
atq; idē necesse dictorum sacramētū eius esse quod generis, & cum in eo secundū tēpus discernis ho/
minem a deo, dei tum atq; hominis discerne sermonem. Et cum deū atq; hominem in tempore cō/
fiteberis, dei atq; hominis in tempore dicta diiudica. Cum vero ex homine & deo rursum totiꝰ ho
minis totius iam dei tempus intelligis. si quid illud ad demonstrationem eius temporis dictum est
tempori coaptato que dicta sunt, vt cū aliud sit ante hominem deus, aliud sit homo & deus, aliud sit
post hominē & deum totus homo & totus deus nō confundas temporibus & generibus dispensatio
nis sacramentum, cum pro qualitate generū ac naturarum, aliū ei in sacramento hominis necesse est

Universidad de Deusto Biblioteca

ſermonem fuiſſe non nato,alium adhuc morituro,alium iam eterno. Noſtri igitur cauſa hec omnia Ieſus chriſtus manens & corporis noſtri homo natus ſecundū cōſuetudinem nature noſtre locutus eſt,non tñ omittens nature ſue eſſe quod deus eſt.Nā tametipſi in partu,& paſſione,& morte,nature noſtre res peregerit,res tñ ipſas omnes virtute nature ſue geſſit. Et reliqua. Item alio loco in eodē libro inter cetera. Vides ne ita deū & hominē predicari vt mors homini,deo vero carnis exercitatio deputetur? Non tñ vt alius ſit q mortuus eſt, & alius ſit per quem mortuus reſurgit. Spoliata enim carne chriſtus eſt mortuus & rurſum chriſtum a mortuis excitans idē chriſtus eſt carne ſe expolians. Naturam dei in virtute reſurrectiōis intellige,diſpenſationē hominis in morte cognoſce. Et cū ſint vtraq; ſuis geſta naturis,vnū tamen chriſtū Ieſum eum memēto eſſe qui vtrūq; eſt. Item poſt pauca. Hec igitur demōſtranda a me paucis fuerūt,vt vtriuſq; nature perſonā tractari in domino Ieſu chriſto meminiſſemus,quia manēs in forma dei formā ſerui ſuſcepit. Item ſancti Athanaſii Alexandrine eccleſie epiſcopi & cōfeſſoris ad Epictetum corinthiorū epiſcopū. Quomodo autē vel dubitare auſi ſunt qui dicūtur chriſtiani,ſi dñs qui ex Maria virgine proceſſit filius quidē ſubſtantia & natura dei eſt quod ſecūdum carnē ex ſemine Dauid eſt & carne ſancte Marie? Itē ſancti Ambroſii epi & cōfeſſoris Mediolanenſis eccleſie,quod miſit ad imperatorē gratianum in libro ſecundo de fide inter cetera. Vnde illud quod lectū eſt dominū maieſtatis crucifixum eſſe,nō quaſi in maieſtate crucifixum putemus. Sed quia idem deus,idē homo,per diuinitatem de⁹, per ſuſceptionem carnis homo chriſtus Ieſus dominus maieſtatis dicitur crucifixus,quia cōſors,vtriuſq; nature id eſt humane atq; diuine in natura hominis ſubiit paſſionem,vt indiſcrete & dominus maieſtatis dicatur eſſe qui paſſus eſt,& filius hominis ſicuti ſcriptum eſt qui deſcendit de celo. Item alio loco in eodem libro inter cetera. Sileant igitur inanes de ſermonibus queſtiones quia regnum dei (ſicut ſcriptum eſt) nō in perſuaſione verbi eſt,ſed oſtenſione virtutis. Seruemus diſtinctionē diuinitatis & carnis,vnus in vtroq; loquitur dei filius,quia in eodem vtraq; natura eſt,& ſi idem loquitur, non vno ſemper loquitur modo. Intēde mecum nunc gloriā dei,nunc hominis paſſiones. Quaſi deus loquitur que ſunt diuina, quia verbum eſt,quaſi homo dicit que ſunt humana quia in ea ſubſtātia loquebatur. Item eiuſdē in libro de incarnatione domini cōtra apollinariſtas. Sed dum hos redarguimus emergunt alii qui carnem dñi dicant & diuinitatem vni⁹ nature. Que tantū ſacrilegiū inferna vomuere? Iam tollerabiliores ſunt Arriani,quorum per iſtos perfidie robur adoleſcit,vt maiore cōtentione aſſerant patrem & filium & ſpiritū ſanctum vnius non eſſe ſubſtantie,quia iſti diuinitatem domini & carnem ſubſtātie vnius dicere tentauere. Item infra. Et hi michi frequenter Niceni concilii tractatum ſe tenere cōmemorant,ſed in illo tractatu patres noſtri non carnem ſed dei verbū vnius ſubſtātie cum patre eſſe dixere. Et verbum quidem ex paterna proceſſiſſe ſubſtantia,carnem autem ex virgine eſſe confeſſi ſunt. Quomodo igitur Niceni concilii nomen obtenditur & noua inducūtur que nunquam noſtri ſenſere maiores? Et reliqua. Item eiuſdē ad Sabinum epiſcopum inter cetera. Vnde pulchre apoſtolus eiuſdē verbi repetitione vſus eſt dicens de dño Ieſu chriſto. Cū in forma dei eſſet non rapinā arbitratus eſt eſſe ſe equalē deo,ſed ſemetipſum exinaniuit formā ſerui accipiēs. Quid eſt in forma dei niſi in plenitudine deitatis in illa perfectionis diuine expreſſione? Ergo cum eſſet in plenitudine diuinitatis,exinaniuit ſe & accepit plenitudinem nature & pfectionis humane. Sicut deo nichil deerat, ita nec homini conſummationis vt eſſet perfectus in vtraq; forma. Vnde & Dauid dicit, Speciosus forma pre filiis hominum. Concluditur apollinariſta,nec quo ſe vertat habet,ſuis clauditur retibus. Ipſe enim dixit formam ſerui accepit nō ſeruus locutus eſt. Iterum ergo interrogo. Quid eſt in forma dei? Reſpondit in natura dei. Sunt enim (ait apoſtolus) qui nō ſunt natura dii. Quero quid ſit formam ſerui accipiēs ſine dubio perfectionem nature & conditionis vt dixi humane vt eſſet in hominum ſimilitudine. Et pulchre non carnis ſed hominum dixit ſimilitudinem, quia in carne eadē eſt. Sed quia ſine peccato erat ſolus,omnis autē homo in peccato,in ſpecie hominis videbatur. Vnde & propheta ait. Et homo eſt & quis cognoſcit eum? homo ſecundū carnem,ſed vltra hominem diuina operatio. Deniq; cum leproſum tangeret homo videbatur,ſed vltra hominem cum mundaret. Et cum lazarū mortuū fleret,mortuum quaſi homo flebat, ſed ſupra hominem erat cum mortuum vinctū iubebat pedibus exire. Hō videbatur cum pēderet in cruce,ſed ſupra hominē cū reſeratis tumulis mortuos ſuſcitaret. Sancti Auguſtini epi Iponenſis eccleſie ad dardanū inter cetera. Noli itaq; dubitare ibi nunc eſſe hominē chriſtum vnde vēturus eſt,memoriterq; recole,& fideliter tene chriſtiana cōfeſſionem quoniā reſurrexit a mortuis,aſcendit in celū ſedet ad dexteram patris,nec aliunde

quā inde

Universidad de Deusto

quam inde ad iudicandos venturus est viuos & mortuos. Et sic vēturus illa angelicā voce testante quemadmodū est ire visus in celum, id est in eadem forma carnis atq; substantia cui profecto immortalitate dedit, naturam non abstulit. Item eiusdem in Epistola ad Volusianum inter cetera. Nunc vero ita inter deum & homines mediator apparuit & in vnitate persone copulans vtrāq; naturam, vt solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret. Item eiusdē in expositione euangelii secundū Ioannem inter cetera. Quid igitur heretice cum christus sit deus & homo loquitur vt homo & calūniaris deo? Ille in se naturam cōmendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam. Et iterum infra. Agnoscamus geminam substātiam christi, diuinā scilicet qua equalis est patri, hnmanam qua minor est patre. Vtrūq; autem simul non duo sed vnus Christus, ne sit quaternitas non trinitas deus. Sicut enim vnus est homo anima rationalis & caro, sic vnus est deus, christus, & homo, ac per hoc christus est deus anima rationalis & caro. Christum in his omnibus, christum in singulis confitemur. Quis est ergo per quem factus est mundus? Christus Iesus, sed in forma dei. Quis est sub pontio Pylato crucifixus? Christus Iesus, sed in forma serui. Item eiusdem cuius supra. Quis non est derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus triduo iacuit in sepulchro? Christus Iesus, sed in carne sola. Dicitur ergo in his singulis Christus. Verum hec omnia non duo vel tres, sed vnus est Christus. Ideo ergo dicit, si diligeretis me gauderetis vtiq; quia vado ad patrem, quoniam nature humane gratulandū est, eo quod sic assumpta est a verbo vnigenito vt immortalis cōstitueretur in celo, atq; ita fieret terra sublimis, vt incorruptibilis puluis sederet ad dexteram patris. Sancti Ioannis constantinopolitani episcopi & confessoris in homelia de cruce & latrone, Sed cur cum cruce veniat videam⁹, scilicet vt hi qui eum crucifixere, sue sentiant dementie ce citatem, ideo impudentie eorum signū portatur. Ideo propheta ait, Tūc lamentabuntur omnes tribus terre videntes accusatorem agnoscentes peccatum. Et quid mirū si crucē portans adueniet, quo modo & vulnera corporis ipsa demōstrat. Tunc enim (inquit) videbunt quem cōfixere, Et sicut post resurrectionē Thome voluit diffidentiā confutare, & illi clauorū loca mōstrauit, & lateris vulnera declarauit, & dixit, mitte manū tuam & vide quoniam spūs carnem & ossa nō habet sicut me vides habere, Sic & tunc ostendens vulnera crucēq; demonstrabit, vt ostendat illū se esse qui fuerat crucifixus. Itē eiusdem in homelia de ascensione dni. Nam sicut duobus iurgio se paratis vnus in medio posit⁹ altercantium litem discordiamq; dissoluit, ita & christus nobis fecit. Deus nobis iuste irascebatur, & nos contēnebamus iratum, & clementem dominum declinabamus, & se medium christus ingessit, & sociauit vtrāq; naturam, & nobis quod imminebat supplicium ipse sustinuit. Itē eiusdem in eadē homelia inter cetera, Christus igitur nostre nature primitias obtulit patri, & oblatum donum mirat⁹ est pater. Quod tanta dignitas offerebat, & quod offerebatur nulla macula fedabatur. Nam & suis manibus suscepit oblatum, & sue sedis fecit esse participem, & quod plus est ad partē sue dextere collocauit. Cognoscamus quis ille est qui audiuit, Sede ad dexteram meam que natura est cui dixit, esto mee particeps sedis, illa natura que audiuit, terra es & in terram ibis. Item eiusdem in eadem homelia inter cetera. Quo sermone vtar, quo verbo dicam reperire non possum. Natura fragilis, natura contēpta, & omnibus monstrata deterior omnia vicit, omnia superauit, omnib⁹ hodierna die meruit excelsior reperiri. Hodie angeli diu vota desyderata ceperunt, hodie archangeli quod multo tēpore cupiebant inspicere valuerunt, naturam nrām in sede dominica immortali fulgentem gloria peruiderunt. Sancti theophili epi Alexandrini de epistola paschali quam per egyptum destinauit. Cui⁹ rei testis est ille qui loquitur. Omnes declinauere simul inutiles facti sunt. Et prophete christi auxilium deprecantes, domine inclina celos tuos & descende. Non vt mutaret loca in quo omnia sunt, sed vt propter salutem nostram carnem humane fragilitatis assumeret, Paulo apostolo eadem concinente, Cum esset diues pro nobis pauper factus est, vt nos illius paupertate ditaremur, venitq; in terras, & de virginali vtero, quem sanctificauit egressus homo, interpretationem nominis sui Emanuel id est nobiscum deus, dispensatione confirmans, mirum in modum cepit esse quod nos sumus, & non desiit esse quod erat. Sic assumens naturam nostram vt quod erat ipse non perderet. Qī quam enim Ioannes scribat verbum caro factum est id est aliis verbis deus homo factus est, verbum tamen nō est versum in carnem, quia nunquam deus esse cessauit. Ad quem & spiritussanctus loquitur. Tu autem idem ipse es. Et pater de celo contestatur, & dicit, tu es filius meus dilectus, in quo michi bene complacui. Vt & homo factus nostra confessione permanere dicatur, quod fuit priusquam homo fieret Paulo nobiscum eadem predicante, Iesus christus heri & hodie idem ipse & ineternum,

Universidad de Deusto Biblioteca

In eo enim quod ait ipse, ostendit eum pristinā non mutasse naturā, nec diuinitatis sue imminuisse diuitias, quia propter nos pauper effectus plenam similitudinem nostre conditionis assumpserat. Itē eiusdem in alia epistola paschali cōtra Origenem inter cetera. Vnus filius patris nostri mediator, nec qualitatem eius amisit, nec a nostro consortio separatus est, Inuisibilis deus & visibilis homo, forma serui absconditus & dominus glorie confessione credentium comprobatus. Neqꝫ enim priuauit eum pater nature sue nomine postquā pro nobis homo & pauper effectus est, nec in Iordane fluuio baptizatum altero appellauit vocabulo, sed filium vnigenitum, tu es filius meus dilectus in quo michi bene cōplacui. Nec similitudo nostra in diuinitatis est mutata naturā, nec diuinitas in nostre nature versa est similitudinem. Sancti Gregorii episcopi nazāzeni in homelia de epyphania inter cetera. Cum ergo processisset ex virgine deus in ea quam assumpserat humana natura, vnum e duobus sibi inuicem contrariis existens carne & spiritu aliud in deum assumitur, aliud deitatis gratiam prestat. Item infra. Missus est quidē sed vt homo, duplex enim erat in eo natura. Inde deniqꝫ & laborauit ex itinere, inde & esuriit, & sitiuit, & contristatus est, & fleuit humani corporis lege. Sancti basilii episcopi capadocis. Cū ergo quedam in christo ita videmus humana vt nichil a cōmuni mortalium fragilitate distare videantur, quedam ita diuina que nulli alii nisi illi ineffabili nature cōueniant deitatis, heret humani intellectus angustia, & tāte ammirationis stupore perculsa quo declinet, quid teneat, quo se vertat ignorat. Si hominē putet deuicto mortis regno cū spoliis redeuntē a mortuis cernit. Propter quod cū omni metu & reuerētia contemplādū est vt in vno eodemqꝫ ita vtriusqꝫ nature veritas demōstretur, vt neqꝫ aliquid indignū & indecens de diuina illa & ineffabili sustātia sentiatur, neqꝫ rursum que gesta sunt falsis illusa imaginibus estimentur. Sancti Cyrilli episcopi Alexādrini. Homo nominatus est cū sit natura deꝰ dei patris verbum, quoniam similiter vt nos sanguini cōmunicauit & carni. Si enim in terris apparuit non amittēs id quod erat, sed assumens humanitatis naturam in sua ratione perfectam. Item eiusdem in libro qui dicitur colia. Vnus igitur est & ante incarnationē deus verus, & qui in diuinitate mansit in qua erat, est, & erit. Nō discernendū igitur vnū dominū Iesum christum in hoiem seorsum, & seorsum in deum, sed vnū eūdemqꝫ Iesum christum esse dicimus, non ignorātes differentias naturarum, sed eas inconfusas inter se seruantes. Item cuius supra. Diciturqꝫ nam tanquā aliud in alio inhabitare id est diuina natura in humanitate nō perpessa commixtionem vt esset quod non erat, Quicquid enim in alio habitare dicitur non ipsum fit tale quale est id in quo habitat, sed aliud in alio magis intelligitur. At vero in verbi persona, & humanitatis nobis solam differentiam designat diuersitas naturarum. Vnus enim ex vtroqꝫ intelligitur christus. Ergo in confusione vt ante dixi seruata inhabitasse ait verbum in nobis. Scit enim vnum esse filium vnigenitum carnem factum & hominem. Item cuius supra ad Nestorium.

A ¶Ait igitur sancta & magna synodus ipsum qui est ex deo patre natus naturaliter filium vnigenitum deum verum de deo vero, lumen de lumine, Per quem & cum quo omnia fecerit pater hunc descendisse incarnatum esse, & hominem factum, passum esse, resurrexisse tertia die, & ascendisse rursus ad celos. Hec nos sequi verba debemus, his nos conuenit obtemperare dogmatibus, cōsyderantes quid sit incarnatum esse & hominem factum dei verbum. Non enim dicimus quod dei natura conuersa vel immutata facta sit caro, nec quod in totum hominem qui est ex anima & corpore transformata sit, sed illud magis quod carnem animatam anima rationali sibi copulauerit verbum, & substantialiter ineffabiliter & irreprehensibiliter factus sit homo, & nuncupatus sit etiam filius hominis, non nuda tantummodo voluntate, sed nec assumptione sola persone, sed quod diuerse quidem nature, in vnum conuenerint, vnus tamen ex ambabus christus & filius, non euacuata aut sublata diuersitate naturarum per coniunctionem, sed quia simul in nobis effecerunt vnum dominū & christum & filium, id est diuinitas & humanitas per archanam illam ineffabilemqꝫ copulationis adunationem. Itaqꝫ is qui ante secula omnia est natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter dicitur procreatus. Non quia diuina ipsius natura de sacra virgine sumpsit exordium, nec quod propter seipsam opus habuit, secundo nasci post illam natiuitatem quam habebat ex patre. Est enim ineptum & stultum hoc dicere, quod is qui ante omnia secula est consempiternus patri secunde generationis eguerit vt esse inciperet. Sed quia propter nos & nostram salutem naturam filii copulauit humanam & processit ex muliere, idcirco dicitur natus esse carnaliter. Neqꝫ enim prius natus est homo cōmunis de sancta virgine, & tūc demum habitauit in eo verbū, sed in ipsa vulua vteroqꝫ virginali secū carnē cōiūxit & sustinuit gnationem carnalem carnis sue natiuitatem suam faciens.

Sic illum

Universidad de Deusto

Sic illū dicimus & passum esse & resurrexisse,nō quia deus verbum in sua natura passus sit,aut clauorū trāsfixiones,aut alia vulnera,deus nāq; incorporalis extra passionē est,sed quia corp⁹ illud q̄ ipsius ppriū factū est, passum est, ideo hec omnia pro nobis ipse dicitur passus. Inerat enim in eo corpore quod patiebatur deus qui pati non poterat. Simili modo & mortē ipsius intelligimus. Immortale eni & incorruptibile est naturaliter & vita & viuificans dei verbū. Sed quia corpus ipsius proprium gratia dei iuxta Pauli vocē pro omnibus mortē gustauit,idcirco ipse dicitur mortē passus esse pro nobis,nō q̄ in se mortē esset expertus quantū ad ipsius naturam pertinet. Insania est eni hoc vel sentire vel dicere. Sed q̄ (vt supra diximus) caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carnis ipsius rursus resurrectione diximus,nō quia incorruptionē ceciderit quod absit,sed quia eius surrexit corpus. Ita christū & dominum vnū confitemur,non tanquā hoiem cū verbo coadorantes,ne diuisionis quedam species inducatur,sed vnū iam & eūdē adorantes,quia nō est alienū a verbo corpus suū,cū quo ipsi etiam assidet patri. Nec hoc ita dicimus quasi duobus filiis assidentibus,sed vno cū carne per vnitatem. Qui si talem copulationem factam per substantiā aut quasi passibilem aut quasi parum decorā noluerimus accipere in id incidimus vt duos filios esse dicam⁹. Necesse.n. discernere & dicere hoiem separatim fuisse sola filii persona honoratū,& rursum verbū quod est ex deo & noie & veritate filiū dei, sed discernere in duos filios nō debemus vnū dñm Iesum xp̄m, Neq;.n. id adiuuat rectā fidei rationem,licet nonnulli nescio quā phibeant diuisionem personatū. Non dixit eni scriptura verbū dei personā hominis sibi assumpsisse,sed carnem factum esse. Id autē est ostendere dei verbum similiter ad nos participationē habuisse carnis & sanguinis,& corpus nostrū proprie suum fecisse,& hominem ex muliere processisse,non abiecta nec deposita deitate aut generatione illa quā habebat ex patre,sed mānsisse etiam in assumptione carnis dominum quod erat. Hoc vbiq; recte fidei ratio protestatur,in tali sensu sanctos patres fuisse comperimus. Ideo illi non dubitauere sanctam virginem dicere theotocon,non q̄ verbi natura deitasq; in sancta virgine sumpsit exordiū,sed q̄ ex ea natū sit sacrū illud corpus animatū anima rationali,cui substantialiter adunatū dei verbum carnaliter natum esse dicitur.

¶EPISTOLA DECRETALIS LEONIS PAPE AD ANASTASIVM EPISCOPVM THESSALONICENSEM. Epistola.quinquagesima.iiii.

VANTA FRATERNITATI TVE A BEATISSIMO PA- A
tre apostolo sint cōmissa,& qualia etiā nostro tibi fauore sint credita,si vera ratione perspiceres,& iusto examine ponderares,multum possemus de iuncta tibi sollicitudinis deuotione gaudere. Quoniā sicut precessores mei precessoribus tuis,ita etiam ego dilectioni tue priorū secutus exemplū vices mei moderaminis delegaui,vt curam quam vniuersis ecclesiis pricipaliter ex diuina institutione debemus imitator nostre mansuetudinis adiuuares,& lōginquis ab apostolica sede prouinciis presentiam quodāmodo nostre visitationis impēderes,quia de cōtinenti opportunoq; profectu,prōptum tibi esset agnoscere quid vel in quibus reb⁹ vel studio cōponeres vel nostro iudicio reseruares. Nam cū maiora negocia & difficiliores causarum exitus liberū tibi esset sub nostre sententie expectatione suspendere,nec ratio nec necessitas fuit in id quod mensurā tuā excederet deuiādi. Abundant eni apud te monimentorū scripta nostrorū,quibus te de omniū actionū tēperātia frequenter instruximus,vt cōmendatas tibi ecclesias per exhortationē charitatis ad salubritatē obedientia prouocares. Quia etsi plerumq; existunt inter negligētes vel desides fratres que oporteat maiore austeritate curari,sic tn̄ est adhibenda correctio vt semp̄ sit salua dilectio. Vñ & beatus apostolus Paulus ad ecclesiasticū regimen Timotheū imbuens dicit. Seniorem ne increpaueris,sed obsecra vt patrē iuuenes vt fratres,anus vt matres,iuuenculas vt sorores in omni castitate, Que moderatio si quibuscūq; inferioribus mēbris ex apostolica institutione debetur,quāto magis fratribus & coep̄is sine offensione reddenda est? Vt licet nōnunquā accidant que in sacerdotalibus sint reprehendenda personis, plus tn̄ erga corrigenda se agat benuuolentia q̄ seueritas,plus cohortatio q̄ cōmotio,plus charitasq̄ potestas. Sed hi qui que sua sūt querūt,nō que Iesu Christi,facile ab hac lege discernūtur,& dū dominari magis q̄ cōsulere subditis querunt placet honor ,inflat superbia,& quod prouisum est ad concordiam tendit ad noxā. Quod vt necesse habeamus ita dicere nō de paruo animi dolore p̄cedit. Meipsum eni quodāmodo in culpa sentio,cū te a traditis tibi regulis in modico deuiasse cognosco. Qui si tue estimationis parū diligēs eras mee saltē fame parcere debuisti, ne que tuo,tantū facta sunt animo

Universidad de Deusto Biblioteca

nostro viderentur gesta iudicio. Relegat fraternitas tua paginas nostras, omniaq; ad tuos missa maiores apostolice sedis presulū scripta decurrat, & vel a me vel a precessorib⁹ meis inueniat ordinatum quod a te cognoui esse presumptū. Venit nāq; ad nos cum ep̄is prouincie sue frater noster Atticus veteris ephiri Metropolitanus antistes, & de indignissima astrictione quā pertulit lachrymabili actione conquestus est coram astantibus diaconibus tuis, qui querelis flebilibus nihil contra referendo, ea que nobis ingerebantur fide non carere monstrabant, Legebatur quoq; in litteris tuis quas idem diaconi detulere, q̄ frater Atticus Thessalonicā venisset, q̄q; cōsensum suū etiā scripture p̄fessione signasset, vt de illo non aliud a nobis intelligi posset, q̄ proprii arbitrii & spontane deuotionis fuisse q̄ venerat, q̄q; chartulam de obedientie sponsione conscripserat. In cuius tamen chartule mentione signū prodebatur iniurie. Non enī necessariū fuerat vt obligaretur scripto, qui obedientiam suam ipso iam voluntarii aduentus probabat officio. Vnde deplorationibus supradictis, hec verba epistole tue testimoniū pretulere. Et per hoc q̄ nō est tacitū nudatū est illud quod silentio fuerat adopertum, adhibitam scilicet illyrici prefecturā & sublimissimā inter mundanos apices potestatem in exhibitionem insontis antistitis incitatā, vt missa executione terribili que omnia sibi officia publica ad effectū preceptionis adiungeret a sacris ecclesie abditis nullo vel falso insimulatus crimine extraheretur sacerdos, cui non ob molestiam egritudinis obstantis hyemis darentur inducie, sed iter asperū & periculis plenū per inuias cautes agere cogeret. Quod tanti laboris tātiq; discriminis fuit vt ex his qui ep̄m comitati sunt quidā defecisse dicantur. Multū stupeo frater charissime, sed & plurimū doleo, q̄ in eum de quo nihil amplius indicaueras q̄ q̄ euocatus adesse differret, & excusationē infirmitatis obtendere tam attrociter & tam vehemēter potueris cōmoueri, presertim cū etsi tale aliquid mereretur, expectādū tibi fuerat quid ad tua cōsulta rescriberet. Sed vt vides bene de moribus meis estimasti, & quā ciuilia pro conseruanda sacerdotali cōcordia responsurus essem, verissime preuidisti, & ideo motus tuos exequi sine dilatione properasti, ne cū moderationis nostre aliud disponentis scripta sumpsisses, faciendi id quod factū est licentiam nō haberes. An forte aliquod tibi facinus fratris innotuerat, & metropolitanū ep̄m noui apud te criminis pondus vrgebat? Quod quidē alienū ab illo etiā tu nihil ei obiiciendo confirmas. Sed etiā si quid intolerandūq; gessisset, nostra erat expectanda censura, vt nihil prius ipse decerneres q̄ quid nobis placeret agnosceres. Vices enim nostras ita tue credidimus charitati vt in partē sis vocatus sollicitudinis, non plenitudinem potestatis Vnde sicut multum nos ea que a te pie sunt curata letificant, ita nimium ea que perperam sunt gesta contristant. Et necesse est post multarum experimenta causarum sollicitius prospici & diligentius precaueri, quatenus per spiritum charitatis & pacis omnis materia scandalorum de ecclesiis domini (quas tibi commendauimus) auferatur, preeminente quidem in illis prouinciis episcopatus tui fastigio, sed amputato totius vsurpationis excessu. Igitur secundum sanctorum patrum canones spiritu dei conditos & totius mundi reuerentia consecratos, metropolitanos singularum prouinciarum episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitatis cura pretenditur, ius tradite sibi antiquitus dignitatis intemeratū habere decernimus, ita vt a regulis prestitutis nulla aut negligentia, aut presumptione discedant.

A ¶ In ciuitatibus, quarum rectores obierint, desubstituendis episcopis hec forma seruetur, vt qui ordinandus est, etiam si bone vite habeat testimonium non laicus, non neophitus, nec secunde coniugis maritus, aut qui vnam quidem habeat vel habuerit, sed quam sibi viduam copularit. Sacerdotum enī tam excellens est electio vt hec que in aliis ecclesie membris non vocantur in culpam, in illis tamen habeantur illicita. Nam cum extra clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati & procreationi liberorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfecte continentie puritatem, nec subdiaconibus carnale connubium conceditur, vt qui habent sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine qui quartus capite est, dignum est custoditi, quanto magis in primo aut secundo vel tertio seruandum est. ne aut Leuitico ministerio, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisquam idoneus estimetur, qui se a voluptate vxoria necdum frenasse detegitur.

B ¶ Cum ergo de summi sacerdotis electione tractabitur, ille omnib⁹ preponatur, quem cleri plebisq; consensus concorditer postulauerit. Ita vt si in aliam forte personam partiū se vota diuiserint, metropolitani iudicio, is alteri preferatur, qui maiorib⁹ & studiis iuuatur, & meritis. Tantum vt nullus inuitis & nō petētib⁹ ordinetur, ne ciuitas ep̄m non optatū, aut cōtemnat, aut oderit, vt fiat minus religiosa q̄ cōuenit, cui non licuerit habere quē voluit. De persona autem consecrandi episcopi, & de cleri plebisq;

Universidad de Deusto

biscq; consensu metropolitanus eps ad fraternitatē tuā referat,quodq; in prouincia bene placuit,scire tentaciat,vt ordinationē rite celebradā tua quoq; firmet auctoritas. Que rectis dispositionibus nichil more aut difficultatis debet afferre,ne gregibus domini diu desit cura pastorum. A

¶ Metropolitano vero defuncto,cum in loco eius alius fuerit subrogandus,prouinciales episcopi ad ciuitatem metropolitanam conuenire debebunt,vt omnium clericorum arcq; omnium ciuium voluntate discussa,ex presbyteris eiusdem ecclesie,vel ex diaconibus optimus eligatur,de cuius nomine ad tuam notitiam prouinciales referant sacerdotes,impleturi vota poscentium,si quod ipsis placuit,tibi quoq; placuisse cognouerint. Sicut enim iustas electiones nullis dilationibus volumus fatigari,ita nichil permittimus te ignorante presumi. A

¶ De cōciliis autē episcopalibus nō aliud indicam⁹q; sancti patres salubriter ordinarūt,vt scilicet bini cōuentus per annos singulos habeantur,in quibus de oibus querelis que inter diuersos ecclesie ordines nasci assolent iudicetur. Et si forte inter ipsos qui presunt de maioribus (quod absit) peccatis, causa nascatur,que prouinciali nequeat examine diffiniri, fraternitatē tuam de totius negotii qualitate metropolitanus curabit instruere,& si corā positis partibus,nec tuo fuerit res sopita iudicio ad nostrā cognitionē quicquid illud est transferatur. B

¶ Si quis episcopus mediocritate ciuitatis sue despecta ad ministrationē loci celebrioris ambierit,& ad maiorē se plebem quacunq; occasione transtulerit,a cathedra quidem pellatur aliena,sed carebit & propria,vt nec illis presideat quos per auaritiā cōcupiuit,nec illis quos per superbiam spreuit,suis igitur terminis contētus sit quisq;,nec supra mensuram iuris sui affectet augeri. C

¶ Alienum clericum inuito episcopo ipsius nemo suscipiat,& nemo sollicitet,nisi forte ex placito charitatis id inter dantem accipientemq; conuenerit. Nā grauis iniurie reus est qui de fratris ecclesia id quod est vtilius aut pretiosius, audet vel allicere,vel tenere. Itaq; si intra prouinciā res agatur transfugam clericum ad suam ecclesiam metropolitanus redire compellat. Si autem longi⁹ processit,tui precepti auctoritate reuocabitur,vt nec cupiditati,nec ambitioni occasio relinquatur. D

¶ In euocandis autē ad te ep̄is,moderatissimū te esse volumus,ne per maioris diligentie speciē,fraternis videaris gloriari iniuriis. Vnde si causa aliqua maior extiterit,ob quā necessariū sit fraternū aduocare cōuentū,binos de singulis prouinciis ep̄os,quos metropolitani crediderint esse mittendos ad fraternitatē tuā venire sufficiat. Ita vt in prestituto tēpore nō vltra quindecim dies quo cōuenerint,retardentur. *Si autē in eo quod cū fratribus tractandū,definiendūq; crediderit diuersa eorum fuerit a tua voluntate sententia, ad nos oia sub gestorum testificatione referantur,vt remotis ambiguitatibus* quod deo placeat decernatur. *Ad hunc eni finē,omnē affectū nostrum curamq; dirigimus,vt quod* ad vnitatem concordie,& quod ad custodiā pertinet *disciplinę,nulla dissensione violetur,nulla desidia negligatur.* Et te igitur frater charissime,& eos fratres nostros qui de tuis offenduntur excessibus cum tamen non similis sit omniū materia querelarū,hortor & moneo,vt que pie sunt ordinata,salubriterq; disposita,nulla concertatione turbentur. Nemo quod suum est querat,sed quod alteri⁹,sicut apostolus ait. Vnusquisq; vestrum proximo suo placeat in bono ad ediūcationē, Nec enim poterit veritatis nostre firma esse compago,nisi nos ad inseparabilem soliditatē vinculū charitatis astrinxerit, quia sicut in vno corpore multa membra habemus,omnia autem mēbra nō eundem actū habent,ita multi vnum corpus sumus in christo,singuli autem alter alterius membra. Hec connexio totius quidem corporis vnanimitatem requirit,sed precipue exigit concordiam sacerdotum. Quibus cum dignitas sit cōmunis,non est tamen ordo generalis,quoniam & inter beatissimos apostoles in similitudine honoris fuit quedam discretio potestatis, & cum oim par esset electio,vni tamen datum est,vt ceteris preemineret,de qua forma episcoporū quoq; est orta distinctio,& magna dispositiōe prouisum est ne omnes sibi omnia vendicarent,sed essent in singulis prouinciis singuli,quorum inter fratres haberetur prima sententia,& rursus quidam in maioribus vrbibus constituti,sollicitudinem susciperēt ampliorē,per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis ecclesie cura confluere,& nihil vnq; a suo capite dissideret. Qui ergo quibusdā scit se esse prepositū,non molesse ferat aliquē sibi esse prelatū,sed obedientiā quā exigit.etiā ipse dependat, & sicut non vult grauis oneris sarcinam ferre.ita nō audeat alii importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis & mitis magistri dicentis,discite a me quia mitis sum & humilis corde,& inuenietis requiē animabus vestris. Iugum eni meū suaue est,& onus meū leue est. Quod quomodo experiemur,nisi & illud i obseruantiā veniat quod idē dominus ait. Qui maior est vestrū erit minister vester,qui autē se exltat hūiliabitur,& qui se humiliat exaltabitur. E

¶ *Leo Septimo episcopo Altino.* Epistola quinquagesima quinta.

Universidad de Deusto Biblioteca

A

ECTIS TVE FRATERNITATIS LITTERIS VIGOREM fidei tue quam olim noueramus agnouimus, congratulantes tibi quod ad cu/ stodiā gregum christi pastoralē curā vigilanter exequeris, ne lupi qui sub specie ouium subtrahunt bestiarum seuitia simplices quosq; dilacerent, non solum ip si nulla correctione proficiant sed etiam ea que sunt sana corrumpant questio/ ne que viperea possit obtinere fallacia. Ad metropolitanum ep̄m prouincie ve/ netie scripta dixerimus quibus ad status sui periculū cognoscerent pertinere, si quisq̄ de pelagianorum & scelestianorū consortio veniens in cōmunione catholica sine professione le gitime satisfactionis habeatur. Saluberrimum eni est & spiritualis medicine vtilitate pleniſſimum, vt siue presbyteri, siue diaconi, siue alii cuiuslibet ordinis clerici qui se correctos videri volunt, errorē suū & ipsos erroris auctores damnari a se sine ambiguitate fateantur, vt sensib⁹ prauis & dudum perem/ ptis nulla sperandi superſit occasio, ne vllū mēbrum ecclesie taliū possit societate violari, cū per oia illis professio propria ceperit obuiare, circa quos etiam illam canonū cōstitutionē precipimus custodiri, ne ab hiis ecclesiis ad quas proprie pertinēt sinantur abscedere, & pro suo arbitrio ad loca sibi non de putata transire. Quod recte non permittitur inculpatis, multo minus debeat licere suspectis. Proin/ de dilectio tua cuius deuotione gaudemus, iungat curam suam dispositionibus nostris, & cum su/ pradicto metropolitano det operā, vt circunspecte velociter ipleātur ea que ad totius ecclesie incolumi/ tatē & laudabiliter sunt gesta, & salubriter ordinata. Epistola quinquagesima sexta.

¶ITEM EIVSDEM AD EVNDEM.

B

ELATIONEM FRATRIS ET COEPISCOPI NOSTRI SEP/ timi, que i subditis habetur, agnouim⁹ quosdā presbyteros, diacones, ac diuersi ordi nis clericos, quos Pelagiana, vel Scelestiana heresis habuerit implicatos, ita in vīam prouinciā ad cōmunionem catholicam peruenisse, vt nulla ab eis dānatio propri exigeretur erroris, vt pastoralibus excubiis, nimium dormitantibus, lupus ouium p ellibus tectus in ouile dominicum non depositis bestialibus animis introiret. Et per auctoritatem canonū decretorūq; nostrorū, ne insontibus quidē cōceditur vsurparet, vt relictis ec/ clesiis in quibus clericatū aut acceperat, aut receperant, istabilitate sua per diuersa circūferant̄, amantes semp errare, & nunq̄ in fundamēto apostolico pmanere. Quoniā q̄ nullo discussi examine, nullo sit preiudicio sue pfessionis obstricti, hūc maxime fructū, vt sub velamento cōionis plures domos adeat & per falsi nois scietiā, multorū corda corrūpant, Quodq; vtiq; efficere nō posset, si ecclesiarū presules necessariā diligētiā in taliū receptione seruarēt nec cuiq̄ eorū euagari licuisset. Ne ergo vlterius audea/ tur, neve per quorūdā negligentiā introducta pernicies ad euersionē multarū tendat aiarū, hac nostri auctoritate precepti industrie tue fraternitatis indicim⁹. vt congregata apud vos synodo p̄uincialiū sa cerdotū, oēs siue p̄sbyteri, siue diaconi, siue cuiusq; ordinis clerici, qui de Pelagianorū, Scelestianorūq; cōsortio in communionē sui catholicam imprudētia sunt precepti vt non prius ad damnationem co arctarentur erroris, nūc saltē posteaq̄ hipocrisis eorū ex quadā parte detegit̄, adverā correctionē que et ipsis prodesse, & nullis possit nocere cogantur, damnēt apertis p̄fessionibus sui superbi erroris aucto/ res, & quicquid in doctrina eorum vniuersalis ecclesia exhorruit, detestentur, oiaq; decreta synoda/ lia que ad excisionem hereseos apostolice sedis confirmauit auctoritas amplecti se, & in omnib⁹ appro bare plenis & apertis, ac propria manu subscriptis p̄testationib⁹ eloquantur. Nihil in verbis eorū ob/ scurū, nihil inueniat̄ ambiguū. Quoniā nouimus hanc istorū esse versutiā, vt quacunq; particula do gmatis execrandi, qua se a damnatorū societate discreuerint, nihil sibi sensuum suorum estiment esse non saluum. Cumq; omnes diffinitiones suas ad tantam facilitatem improbare se simulent, atq; de/ ponere, hoc sibi tota arte fallendi, nisi intelligatur excipiunt, vt gratia dei secūdū merita dari accipien/ tium sentiatur. Que nisi gratis datur, non est gratia, sed merces, retributioq; meritorū, dicente beato apostolo. Gratia salui facti estis per fidē, hoc nō ex vobis, sed dei donū est. Nō ex operibus, ne forte qs extollatur, ipsius eni sumus figmētū creati in christo Iesu in operib⁹ que p̄parauit de⁹, vt in illis ambu lemus. Omnis itaq; bonorū operū deuotio diuina preparatio est, nec ppria quisquā iustificatur vir/ tute, quoniā gratia vnicuiq; principium iustitie & bonoruum fons, atq; origo meritorum est. Sed ab istis ideo per naturalem industriā dicitur peruenirī, vt que ad gratiam proprio clara sit studio, nul lo videatur petī originalis vulnere sauciata. Ideo etiā paruulos dicūt, si sine baptismo hinc de sclo exie rint nō posse damnari, neq; reos in peccato Ade teneri, sed ad regnū dei vel ad vitā eternam sine vlla cū ctatione venire, cum Apostolus dicat per vnum hoiem peccatum intrauit in mundū, & per peccatū

Universidad de Deusto

mors,& ita in oēs hoīes pertranſiit, ꝓpter quod & ipſi paruuli baptizātur. Quāuis i illo vno poſſint intelligi plura peccata,ſi vnū ipſum in ſua quaſi mēbra ſingula diuidatur. Nā & ſuperbia eſt illic, quia in ſua nōmo potius eſſe q̄ in dei poteſtate dilexit,& ſacrilegiū,quia deo non credidit,& homicidium, quia ſe precipitauit in mortem,& fornicatio ſpiritualis,quia integritas mētis humane ſerpētina ſuaſione corrupta eſt,& furtū,quia prohibitus vſurpatus eſt cibus,& auaritia,quia plus q̄ ſufficere illi debuit appetiuit,& ſi quid aliud in hoc vno admiſſo diligenti conſideratione poterit inueniri. Parentū quoq̄ peccatis paruulos obligari non ſolū primorū hoim,ſed etiā ſuorū de quibus ipſi nati ſunt,non improbabiliter dicitur. Illa quippe ſententia reddā peccata patrū in filios,tenet eos vtiq̄ anteq̄ per regenerationē ad teſtamentū nouum incipiāt pertinere,quod teſtamentū prophetabatur,cū diceretur per Ezechielem,nō accepturos filios peccata patrū ſuorū,nec vlterius futuram in Iſrael parabolā iſtam,patres manducauerūt vuā acerbam,& dentes filiorū obſtupeſcunt. Ideo eni quiſq̄ renaſcitur,vt ſoluatur in eo quicquid peccati eſt cū quo naſcitur. Nā peccata que male agendo poſtea cōmittuntur,poſſunt & penitendo ſanari,ſicut etiā poſt baptiſmū fieri videmus. Ac per hoc non eſt inſtituta regeneratio,niſi quia vitioſa eſt generatio, vſq̄ adeo,vt etiam de legitimo matrimonio procreatus dicat, In iniquitatibus conceptus ſum,& in peccatis mater me in vtero aluit. Neq̄ hic dixit iniquitate, vel in peccato, cū hoc recte dici poſſet,ſed iiquitates & peccata dicere maluit, quia & in illo vno quod in oēs hoīes pertranſiuit,atq̄ tam magnū eſt,vt eo mutaretur,& cōuerteretur in neceſſitatem mortis humana natura, ſicut ſupra diſſerui,reperiuntur plura peccata & alia parētum,que nō poſſunt mutare naturā,reatu tn obligant filios,niſi gratuita gratia,& mia diuina ſubueniat. A paruulo enim recens nato,vſq̄ ad decrepitū ſenem quamlibet corporis etatem gerant,ſicut nullus prohibendus eſt a baptiſmo,ita nullꝰ eſt qui non peccato moriatur in baptiſmo,Sed paruuli originali,maiores autē etiam his omnibꝰ moriūtur peccatis quecunq̄ maleviuendo addidere ad illud quod naſcendo traxere. Cauendū ergo dilectioni tue eſt magnaq̄ diligentia prouidendū,ne per hmōi homines extincta dudū ſcandala ſuſcitentur, & de exciſo olim dogmate aliquid in prouincia eiuſdē mali germen oriatur,quod non ſolū in radicibus ſuis creſcat,ſed etiā ſancte eccleſie ſoboles veneno ſui odoris inficiat,qui correctos ſe videri volunt ab omni ſuſpitione ſe purgent & obediendo nobis probent ſe eſſe noſtros. Quorum ſi quiſq̄ ſalubribus preceptis ſatiſfacere detrectarit,ſiue ille clericus ſiue ſit laicus,ab eccleſie ſocietate pellatur,ne perditor animē ſue ſaluti inſidietur aliene. Illā quoq̄ partē eccleſiaſtice diſcipline qua olim a ſanctis patribus & a nobis ſepe decretum eſt vt nec in preſbyteratus gradu,nec in diaconatus ordine,nec in ſubſequenti officio clericorū ab eccleſia cuiq̄ tranſire ſit liberū,vt i integrū reuoces āmonem. Et vnuſquiſq̄ nō ambitione illectus,non cupiditate ſeductus,nō perſuaſione hominū deprauatꝰ,ibi vbi ordinatꝰ eſt perſeueret, Ita vt ſi quis ſua querens non que Ieſu chriſti ad eccleſiam ſuā redire neglexerit,& ab honoris priuilegio,& a cōmunionis vinculo habeatur extraneus. Non autem dubitet dilectio tua nos ſi (vt non arbitramur) neglecta fuerint que pro cuſtodia canonū & pro fidei integritate decernimus,vehementius cōmouendos,quia inferiorū ordinū culpe ad nullos magis referende ſunt q̄ ad deſides negligenteſq̄ rectores,qui multā ſepe nutriunt peſtilentiā. dū auſteriorē diſſimulant adhibere medicinā.

¶ LEO VNIVERSIS EPISCOPIS PER CAMPANIAM SANNIVM PICENIVM

Epiſtola quinquageſima ſeptima.

MAGNA INDIGNATIONE COMMOVEOR ET MVLTO DOlore cōtriſtor,q̄ quoſdam ex vobis comperi eſſe apoſtolice traditionis oblitos,& ſtudio ſui erroris intentos,vt preter paſche teſtū cui ſola penthecoſtes ſolēnitas cōparatur,audeant ſibimet non aliqua humane infirmitatis neceſſitate cogēte,ſed ſola indiſciplinati arbitrii libertate,ius baptiſmatis vendicare,& in natalibus martyrū quorū finis aliter honorandus eſt q̄ dies dñice paſſionis,regenerationis celebrare myſteria,ac ſine vllis ſpiritualiū eruditionibꝰ preparationū,ita rudibus & iperitis tradere ſacramentū,vt circa renouandos nihil doctrina eccleſiaſtica nihil in exorciſmis impoſitio manuū,nihil ipſa ieiunia quibus vetꝰ homo deſtruit operent,neq̄ in tanto myſterio ſalutis humane nulla eiꝰ diei habeatur exceptio,quo ipſū donū eſt cōditū renaſcetibꝰ. Ammonemus igitur & nō ſine piculo fiatꝰ eorū quihec facīūt ꝓteſtamur,vt ab hac ꝑſumptiōe ceſſetur,& ſūmā hāc potētiſſimāq̄ dei gratiā nō niſi in paſchali & pēthecoſtes die deſiderātibꝰ & credētibꝰ cōferatis,manēte quolibet tpe grauiū neceſſitatū ac piculorū cōſideratiōe ſēdm quā oporteat ſubueniri,ne cōditiōe mortali coanctata ifirmitas neceſſaria liberatio

A

Universidad de Deusto Biblioteca

ne fraudetur,cũ ſeruata(ſicut prelocuti ſumus)duarũ tantũmodo feſtiuitatũ reuerentia,propter multa pericula ſit cauendum,ne cuiq̃ aut indeſperata egritudine,aut in hoſtilitatis incurſu,aut in timore naufragii per ſacerdotes domini regeneratio denegetur. Si quis vero poſt interdictum in eadem fuerit vſurpatione detectus,dignã pertinacie ſue incidet vltionẽ,quoniã oſtendit ſe turpe potius lucrum q̃ religionis cultũ eſſe ſectatum. Illam etiã contra apoſtolicã regulam preſumptionem,quam nuper agnoui a quibuſdam illicita vſurpatione cõmittti,modis omnibus conſtituo ſubmoueri. De penitentia videlicet que a fidelibus poſtulatur,ne de ſingulorum genere libellis ſcripta profeſſio publice recitetur,cũ reatus conſcientiarũ ſufficiat ſolis ſacerdotibus indicare confeſſione ſecreta. Q̃uis eni plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis que propter dei timorẽ apud homines erubeſcere non veretur,tamen quia non omniũ huiſmodi ſunt peccata vt ea penitentiam poſcunt non timeãt publicare,remoueatur improbabilis conſuetudo,ne multi a penitẽtie remediis arceantur,dum aut erubeſcunt aut metuũt inimicis ſuis ſua facta reſerare,quibus pñt legũ cõſtitutiones percelli, Sufficit eni illa cõfeſſio que primũ deo offert,tũc etiã ſacerdoti pro delictis penitẽtiũ p̃cator accedit. Tũc enim demũ plures ad penitẽtiam poterunt prouocari, ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis.

¶Epiſtola Beati Leonis pape epiſcopis per Campaniam & Picenum vel Tuſciam & per vniuerſas prouincias cõſtitutis. Epiſtola quinquageſima octaua.

¶Incipiunt capitula.

i ¶Vt nullus epiſcopus ſeruum alterius ad officium clericatus promoueat.
ii ¶Vt quicunq; ad ſacerdotium vel viduarum mariti,vel habẽtes numeroſa coniugia promoti fuerint ab eccleſiaſticis officiis arceantur.
iii ¶Quod vſuras non ſolum clerici exigere non debeant ſed neclaici.
iiii ¶Vt clericus nec ſuo nec alieno nomine fenus exerceat.
v ¶Vt ſi quis ſacerdotum contra interdicta fecerit a ſuo ſubmoueatur officio.

Explicita capitula.

¶Leo epiſcopus vrbis Rome vniuerſis epiſcopis per campaniam & Picenum vel tuſciam,& per vniuerſas prouincias coſtitutis in domino ſalutem.

A VT NOBIS GRATVLATIONEM FACIT ECCLESIARVM ſtatus ſalubri diſpoſitione cõpoſitus,Ita non leui nos merore contriſtat quotiens aliqua cõtra ſtatuta canonum eccleſiaſticã q; diſciplinã preſumpta vel cõmiſſa cognoſcimus,que ſi non qua debem⁹ vigilãtia reſecemus illi qui nos ſpeculatores eſſe voluit excuſare non poſſumus,permittentes ſyncerum corpus eccleſie quod ab omni purum macula cuſtodire debemus ambientium improba contagione fedari,cum ipſa ſibi membrorũ per diſſimilationem compago nõ cõgruat. Admittuntur paſſim ad ordinem ſacrum quibus nulla nataliũ nulla morũ dignitas ſuffragatur. & qui a dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt ad faſtigium ſacerdotii tanquam ſeruilitas honorem capiat prouehuntur, & probari deo ſe poſſe creditur, qui domino ſuo nec dum probare ſe potuit. Duplex itaq; in hac parte reatus eſt quod & ſacrum myſterium talis conſortii vilitate polluitur, & dominorum quantum ad illicite vſurpationis temeritatem pertinet iura ſoluuntur, Ab his itaq; fratres chariſſimi omnes veſtre prouincie abſtineant ſacerdotes,& non tantum ab his, ſed ab illis etiam qui ab originali aut alicui conditioni obligati ſunt volumus temperari,niſi forte eorum petitio aut voluntas acceſſerit,qui aliquid ſibi in eis vendicant poteſtatis. Debet enim eſſe immunis ab aliis qui diuine militie fuerit aggregãdus,vt a caſtris dñicis quibus nomẽ eius aſcribitur nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur. Capitulum ſecundum.

B ¶Qualis vero cum vnicuiq; conſtiterit natalium honeſtas & morum eſſe debeat ſacri altaris myſterio ſociandus & Apoſtolo nos docente & diuina preceptione didicim⁹ & canonum regulis,a quibus pleroſq; fratrum declinaſſe & penitus deuiaſſe reperimus. Nam conſtat ad ſacerdotiũ peruenisse viduarum maritos quoſdam etiam quibus fuerint numeroſa coniugia,& cum omni licentia vite liberioris,ad ſacrũ ordinem paſſim patefactis obicibus fuiſſe permiſſos,contra illam beati Apoſtoli vocẽ qua talibus exclamat dicens. Vnius vxoris virum,contra illud antique legis preceptum quo dicitur & cauetur. Sacerdos virginẽ vxorẽ accipiat non viduã nõ repudiatã. Hos ergo quicunq; tales admiſſi ſunt ab eccleſiaſticis officiis,& a ſacerdotali nomine,apoſtolice ſedis auctoritate iubemus arceri. Nec hoc enim ſibi poterunt pro arbitrio vendicare,cuius capaces per hoc quod illis obſtiterat,non fuerunt.

Huius

Universidad de Deusto

Huius discussionis curam nobis specialiter vendicantes,vt si qua forsitan de his commissa sunt,corrigantur,ne liceat vltra committi,& ne excusatio de ignoratione nascatur,q̃q̃ ignorare nunquam licuerit sacerdotem quod canonum fuerit regulis definitum. Hec ergo ad prouintias vestras per Innocentium Legitimum,& Segetium fratres & coepiscopos nostros scripta direximus,vt que male pullulasse noscuntur,radicitus euellantur,& messem dominicam zizania nulla corrumpant. Ita enim fructũ vberem que sunt syncera prestabunt,si ea que natam segetem enecare consueuerunt, diligẽtius amputentur.

Capitulum tertium.

¶Nec hoc quoq; pretereundum duximus quosdam lucri turpis cupiditate captos vsurariam exercere pecuniam,& tenore velle ditescere. Quod nos non dicam in eos qui sunt in clericali officio constituti,sed in laicos cadere,qui Christianos se dici cupiunt, condolemus, quod vindicari acrius in eos qui fuerint comprobati decernimus,vt omnis peccandi opportunitas adimatur. A

Capitulum quartum.

¶Illud etiam duximus premonendum,vt sicut non suo,ita nec alieno noie aliqs clericorum exercendum fenus attentet. Indecens enim est crimen suum commodis alienis impendere. Fenus autem hoc solum aspicere & exercere debemus,vt quod hic misericorditer tribuimus,a domino qui multipliciter & imperpetuum mensura retribuet,recipere valeamus. B

Capitulum quintum.

¶Hoc itaq; ammonitio nostra denuntiat,q̃ si quis fratrum contra hec constituta venerit, vel venire tentauerit,& prohibita fuerit ausus admittere,a suo se nouerit officio submouẽdum, nec communionis nostre futurum esse consortem qui socius esse noluit discipline. Ne quid vero sit quod pretermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia constituta tam beate recordationis Innocentii q̃ omniũ decessorum nostrorum que de ecclesiasticis ordinationibus canonum ordinata sunt disciplinis,ita vestram dilectionem custodire debere mandamus,vt si quis illa contempserit,veniam sibi deinceps nouerit denegari. Data sexto Idus Octobris. Maximo vero & Paterio viris clarissimis consulibus. C

¶LEO NICETE EPISCOPO AQVILEIENSI.

¶Epistola quinquagesimanona.

EGRESSVS AD NOS FILIVS MEVS A DEO datus diacon⁹ sedis nostre dilectionem tuam poposcisse memorauit, vt de his a nobis auctoritatem apostolice sedis acciperes,que quidem magnam difficultatem diiudicationis videntur afferre,sed pro inspectione temporalium necessitatum adhibenda curatio est,vt vulnera que hostilitatis aduersitate illata sunt religionis maxime ratione sanentur. Cum ergo per bellicam cladem & per grauissimos hostilitatis incursus, ita quedam dicatis diuisa esse coniugia vt abductis in captiuitatem viris femine eorum remanserint destitute, que viros ꝓpios aut interemptos putarint,aut nunq̃ a dominatione crediderint liberandos, & ad aliorum coniugium solitudine cogente transierint,cunq; nunc statu rerum auxiliante domino in meliora conuerso nonnulli eorum qui putabantur periisse remeauerint, merito charitas tua videtur ambigere quid de mulieribus que aliis iuncte sunt viris a nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus scriptum q̃ a deo iungitur mulier viro, & iterum preceptum agnouimus vt quod deus iunxit homo non separet,necesse est vt legitimarum federa nuptiarum reintegranda credamus,& remotis malis que hostilitas intulit vnicuiq; hoc quod legitime habuit reformetur. Omniq; studio procurandum est vt recipiat vnusquisq; quod propriũ est Nec tamen culpabilis iudicetur,& tanq̃ alieni iuris peruasor, qui personam eius mariti qui iam non esse estimabatur assumpsit. Sic enim multa que ad eos qui in captiuitatem ducti sunt pertinebant in ius alienum transire potuerunt,& tamen plenum iustitie est vt hisdem reuersis propria reformentur. Quod si in mancipiis vel in agris,aut etiam in domibus ac possessionibus rite seruatur, quãtomagis in coniugiorum reintegratione faciendum est, vt quod bellica necessitate turbatum est pacis remedio reformetur? Et ideo si qui post longam captiuitatem reuersi,ita in dilectione suarum coniugum perseuerant,vt eas cupiant in suum redire consortium,omittendum est & inculpabile iudicandum quod necessitas intulit,& restituendum quod fides poscit. Si autem alique mulieres ita posteriorum virorũ D

Universidad de Deusto Biblioteca

amore sunt capte vt malint his coherere q̃ in legitimum redire consortium merito sunt notande, ita vt etiam ecclesiastica communione priuentur, quia inexcusabiliter contaminationem criminis elegerũt, ostendentes sibimet pro sua incontinentia placuisse quod iusta remissio potuit expiare. Redeat ergo in suum statum voluntaria reintegratione coniugia, neq; vllo modo ad opprobrium male voluntatis trahatur quod conditio necessitatis extorsit, quia sicut he mulieres que reuerti ad viros suos nolũt impie habende sunt, ita ille que in affectũ initum ex deo redeunt merito sunt laudande iudicio. De his autem Christianis qui inter eos a quibus fuerant captiuati immolaticiis cibis asserũtur esse polluti, cõsultationi charitatis tue hoc etiam respõdendum esse credimus vt penitentie satisfactione purgentur. Que non tam temporis longitudine q̃ cordis compunctione pensanda est, & siue hoc terror extorserit, siue fames suaserit, non dubitetur abolendum, cum huiusmodi cibus pro metu, aut indigentia non pro religionis veneratione sit sumptus. His vero de quibus dilectio tua similiter nos credidit consulẽdos qui ad iterandum baptismum vel metu coacti sunt vel errore traducti, & nunc se contra catholice fidei sacramentum egisse cognoscunt, ea custodienda est ratio, qua in societatem nostram non nisi per penitentie remedium, & per impositionem episcopalis manus communionis recipiant vnitatem, tẽporis penitudinis habita moderatione tuo constituente iudicio prout conuersorum animos perspexeris esse deuotos, pariter etiam habens senilis etatis intuitum, & periculorum quorũq; aut egritudinis respiciens necessitates, in quibus si quis ita grauiter vrgeatur vt dum adhuc penitet de salute ipsius desperetur, oportet ei per sacerdotalem sollicitudinem communionis gratia subueniri. Nam hi qui baptismum ab hereticis acceperunt cum baptisati antea non fuissent, sola inuocatione spiritus sancti per impositionem manuum cõfirmandi sunt, quia formam tantum baptismi sine sanctificationis virtute sumpsere. Et hanc regulam vt sciatis seruandam omnibus ecclesiis predicamus, vt lauacrum semel initum nulla iteratione violetur. dicente apostolo, vnus dominus, vna fides vnum baptisma, cuius ablutio nulla iteratione tentanda est, sed (vt diximus) sola sanctificatio sancti spiritus inuocanda est, vt qd̃ ab hereticis nemo accipit a catholicis sacerdotibus consequatur. Hanc autem epistolam nostram quã ad consultationem tue fraternitatis emisimus, ad omnes fratres comprouinciales episcopos facies peruenire, vt omnium obseruantie data prosit auctoritas.

¶ EPISTOLA LEONIS PAPE AD IVLIANVM EPISCOPVM AQVILEIENSEM.

¶ *Epistola sexagesima.*

¶ Leo episcopus Iuliano episcopo Aquileiensi.

A ECTIS FRATERNITATIS TVE LITTERIS VIgorem fidei tue quem olim noueramus agnouimus, congratulantes q̃ ad custodiam gregum Christi pastoralem curam vigilanter exequeris, ne Lupi qui sub specie ouium subintrant bestiali seuitia simplices quosque dilacerent, & nõ solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea que sunt sana corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam. insinuantes ad anime periculum pertinere, si quisquam de his qui a nobis in hereticorum sectam delapsus, & se vtcunq; heretice communionis contagione macularit, resipiscens in communione catholica sine promotione legitime satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim & spirituali medicine vtilitate plenissimum est, vt siue presbyteri, siue diaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, quam iampridem amiserant, rursum reuerti ambiunt prius errores suos, & ipsos auctores errorum damnari a se sine ambiguitate fateantur, vt sensibus prauis etiam peremptis, nulla sperandi supersit occasio, ne vllum membrum talium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria ceperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem precipimus custodiri, vt in magno habeant beneficio, si adempta sibi omnino spe promotionis, in quo inueniuntur ordine stabilitate perpetua maneant, si tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non leuem apud deum noxam incurrit, qui de talibus ad sacros promouendos ordines iudicarit. Quod si cum grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere suspectis. Proinde dilectio tua cuius deuotione gaudemus iungat

ad totius

Universidad de Deusto Biblioteca

curam suam dispositionibus nestris, & det operam, vt circunspecte atque velocitet impleantur que ad totius ecclie incolumitatē, & laudabiliter suggesta sunt, & salubriter ordinata. Non aūt debiliter dilectio tua nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, que pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commouendos, quia interiorum ordinum culpe ad nullos magis referende sunt, q̄ ad desides, negligentesq̄ rectores, qui multam sepe nutriunt pestilentiā dum necessariam dissimulant adhibere medicinam. Data Pridie Calendas Iulii Alipio & Ardabure consulibus.

ITEM EPISTOLA EIVSDEM AD DORVM BENEVENTANVM EPISCOPVM.

Epistola sexagesimaprima.

Dilectissimofratri Doro. Leo Episcopus.

IVDICIVM QVOD DE TE SPERABAMVS DOlemus esse frustratum, quando ea te commisisse perspicimus que omnem ecclesiastice sanctionis regulam culpabili nouitate sedarent, cum plenissime noueris quāta sollicitudine per omnes domini ecclesias paternorum velimus canonum precepta seruare, & hanc maxime curam ad sacerdotes vniuersarum plebium pertinere, vt sanctarum constitutionum regule nullis corrūpātur excessibus. Vnde miramur te quem auctoritatum apostolice sedis obseruantissimum esse conuenerat, tam negligenter ac potius insolenter egisse, vt traditarum tibi legum non custos sed transgressor existeres. Libello etenim Pauli presbyteri tui qui in subditis habētur cognouimus apud te nouo ambitu sedocq̄ colluuio presbyterii ordinē fuisse turbatū, ita vt vnius festina, & imatura electio q̄dā eorū deiectio facta sit q̄d etas cōmēdabat, & nulla culpa minuebat. Quod si ābiētis intentio, aut imperita sauentium studia id quod nunq̄ habuit consuetudo poscebant, vt incipiens emeritis, & nouellus preferretur antiquis, tue fuerat industrie atq̄ doctrine vt iniuste petentium desideria rationabili auctoritate cohiberes, ne quem in sacerdotali propere prouehebas honore ad iniuriam eorum quibus sociebatur inciperet. Miror qui si fieret dum in illo non humilitatis virtus sed elationis vicium roboraretur. Neq̄ enim ignorabas dixisse dominum q̄ qui se humiliat exaltabit, qui vero se exaltat humiliabitur. Eundemq̄ dixisse vos autem queritis de pusillo crescere, & de honore maiores esse. Vtrumq̄ enim inordinatum, vtrunq̄ preposterum est, & omnis laborum fructus auferitur, omnis meritorū mensura vacuatur, si tantum quis has sequitur dignitates quantum adulationis obtinuit. vt cupiditas eminendi non solum superbiētem minuat sed etiam conniuentem. Si vero (vt asseritur) primi seeundiq̄ presbyteri circa epicarpiū sibimet preponendum, tam huic assentatio fuit vt illum cum sui dedecore poscerent honorari. Nec hoc quidem illis proprio se iudicio deiicientibus tribui debuit q̄d volebant. cui tam misere voluntati te dignius fuerat obuiare q̄ cedere. Deformis autem & ignaua subiectio bene sibi conscii & non irritam facientibus gratiam dei preiudicare non potuit, vt primat? suos quocunq̄ commercio in alterutrum transferentes subsequentium suorum minuerent dignitatem, & quia vltimum sibi antepoluerant ceteris preeminerent. Predicti igitur presbyteri qui indignos se honoris sui ordine sunt professi licet priuari etiam sacerdotio mererentur, tamen vt eis pro apostolice sedis pietate parcatur, vltimi inter omnes ecclesie presbyteros habeantur. Et vt iudicii sui sententiam ferant, inferiores etiam illo erunt quem propria sententia sibimet pretulere, ceteris omnibus presbyteris in eo ordine permanentibus quem vnicuiq̄ ordinationis sue tempus ascripsit? Nec quisquam preter predictos duos imminute dignitatis patiatur iniuriam, sed in eorum statum tātummodo hoc recurrat opprobrium qui nouello & immature ordinato inferiores fieri elegere, vt illam euangelicam sentētiam ad se sentiant pertinere qua dicitur quo iudicio iudicaueritis iudicabitur de vobis, & qua mensura mensi fueritis eadem remetietur vobis. Paulus vero presbyter ordinem suū de quo laudabili firmitate nō cessit obtineat. Nec vlterius aliquid in cuiusquā p̄sumatur iniuriā, ita vt dilectio tua quā nō immerito tota facti huius pulsat iuidia hoc saltem remedio curare se ꝓperet, vt sine dissimulatiōe hec que decernimus tradantur effectui, ne si iterato ad nos imploratio iusta confugerit, necesse sit seuerius cōmoueri cū his que male sunt facta correctis malim? reintegrare disciplinā q̄ augere vindictā. Executionem vero p̄ceptionū nostrarū fratri & coepiscopo nro Iulio cōmisisse nos noueris, vt eia illi quēadmodum cōstituimus roborentur. Data Idus Martii Postumiano viro clarissimo consule.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LEO VNIVERSIS EPISCOPIS PER SICILIAM CONSTITVTIS.

Epistola sexagesima secunda.

A DIVINIS PRECEPTIS ET APOSTOLICIS MO-nitis incitamur, vt pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu, aut si quid vsquam reprehensioni inueniatur obnoxium celeri sollicitudine, aut ab ignorantie imperitia, aut a presumptionis vsurpatione reuocemus. Memente enim dominice vocis imperio quo beatissimus apostolus Petrus trina repetitione mystice sanctionis imbuitur, vt Christi oues qui Christum diligit pascat, ipsius sedis cui per abundantiam diuine gratie presumus reuerentia cohortamur vt periculum desidie quantum possumus declinemus, ne professio summi apostoli qui se amatorem domini esse testatus est non inueniatur in nobis. Quia negligens totiens commendatum greggem conuincitur suum non amare pastorem. Cum ergo michi de charitatis vestre actibus fraterna actione sollicito certis indiciis innotuerit, vos in eo quod inter sacramenta ecclesie principale est, ab apostolice institutionis consuetudine discrepare, ita vt baptismi sacramentum numerosius in die epiphanie q̃ Pascali tempore celebratis, miror vos vel precessores vestros tam irrationabilem nouitatem vsurpare potuisse, vt confuso temporis vtriusq; mysterio nullam esse differentiam crederetis inter diem quo adoratus est Christus a magis, & diem quo resurrexit a mortuis. Quam culpam nullo modo potuissetis incidere si vnde consecrationem honoris accipitis, inde legem totius obseruantie sumeretis, & beati Petri apostoli sedes que vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset ecclesiastice magistra rationis. A cuius vos regulis recessisse minus posset equanimiter tolerari, si aliqua commonitionis nostre pagina precessisset. Nunc autem quia non desperatur correctio, mansuetudo seruanda est. Et licet vix ferenda sit sacerdotalis excusatio que pretendat inscientiam, maluimus tamen & censuram necessariam temperare, & ratione vos apertissime veritatis instruere. Semperquidem in eterno Consilio dei mansit humani generis incommutabiliter preordinata reparatio, sed ordo rerum per Iesum Christum dominum nostrum temporaliter gerendarum incarnatione verbi sumpsit exordium. Vnde aliud tempus est quo annuntiante angelo beata Maria fecundandam se per spiritum sanctum credidit & concepit, aliud quo salua integritate virginea puer editus, exultante gaudio celestium ministrorum pastoribus indicatur, aliud q̃ infans circunciditur, aliud quod hostia pro eo regularis offertur, aliud quo tres magi claritate noui syderis incitati in Bethleem ab oriente perueniunt, & adoratum paruulum mystica munerum oblatione venerantur. Nec idem sunt dies quibus impio Heredi ordinata diuinitus in Egyptum translatione subtractus est, vel quibus ab Egypto in Galileam persecutore mortuo reuocatus est. Inter has autem dispensationum varietates accedunt augmenta corporea, crescit dominus (sicut euangelista testatur) profectibus etatis & gratie. Per dies Pasche in templum cum parentibus venit, & cum abesset societate redeuntium sedens cum senioribus & inter admirantes magistros inuenitur, rationemq; remansionis sue reddens quid est inquit quod me querebatis? Nesciebatis q̃ in his que patris mei sunt oportet me esse? Significans eius se esse filium cuius esset & templum. Iam vero cum in annis maioribus apertius declarandus baptismum precursoris sui Iohannis expetiit quid deitatis eius remansit ambiguum quando spiritussanctus in columbe specie super eum descendit, & mansit audita de celis patris voce dicentis, Tu es filius meus dilectus in te bene complacui? Que omnia ideo quanta potuimus breuitate prestrinximus, vt notum sit dilectioni vestre vniuersos dies Christi innumeris consecratos fuisse virtutibus & in cunctis eius actionibus sacramentorum mysteria choruscasse, sed aliter signis denunciari, aliter rebus impleri, nec quecunq; numerãtur in operibus saluatoris, ad tempus pertinuere baptismatis. Nam si etiam illa que post beati Iohannis lauacrum ab eo gesta cognouimus, sub indiscreto honore colamus, omnia tempora continuatis erunt deputanda festis, quia omnia sunt plena miraculis. Verum quia spiritus sapientie & intellectus ita apostolos & totius ecclesie erudiuit magistros, vt in Christiana obseruantia nichil inordinatum, nichil pateretur esse confusum, discernende erant cause solemnitatum, & in omnibus constitutis patrum principiumq; nostrorum rationabilis seruanda discretio. Quia non aliter vnus grex, & vnus pastor sumus nisi quemadmodum apostolus docet idipsum dicamus omnes. Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia. Quamuis ergo & illa que ad humilitatem, & que ad gloriam

pertinent

Universidad de Deusto

pertinent Christi in vnam percurrant eandemq; personam,totumq; quicquid in illo, & virtutis diuine est,& infirmitatis humane ad nostre reparationis tendat effectum,proprie tamen in morte crucifixi,& in resurrectione mortui potentia baptismatis nouam creaturam condit ex veteri,vt in renascē tibus,& mors Christi operetur.& vita dicēte beato apostolo Paulo,an ignoratis quia quicūq; baptizati sumus in Christo Iesu,in morte ipsius baptizati sumus? Cōsepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem,vt quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam patris,ita & nos in nouitate vite ambulemus.Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius,simul & resurrectionis erimus . Et cetera que latius magister gentium ad commendandum sacramentum baptismatis deputauit,vt appareret ex huius doctrine spiritu regenerandis filiis hominum, & in dei filiis adoptādis illum diem esse,illud tempus electum,in quo per similitudinem mysterii ea queruntur membris que in ipso capite sunt gesta congruere,dum baptismatis regula mors interuenit interfectioni peccati,& sepulturam triduanam imitatur trina demersio, & ab aquis lauatio insurgētis ad instar est de sepulchro. Ipsa igitur operis qualitas docet celebrande generaliter gratie eum esse legitimum diem,in quo orta est,& virtus muneris,& species actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimū valet quod ipse dominus Iesus Christus postea q̄ resurrexit a mortuis discipulis suis in quibus omnes ecclesiarum presules docebantur,& formam & potestatem tradidit baptizandi dicens. Euntes ergo nūc docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filii & spiritussancti . De quo vtiq; eos etiam ante passionem potuisset instruere,nisi proprie voluisset intelligi regenerationis gratiam ex sua resurrectione cepisse. Additur sane huic obseruantie etiam Pentheccostes ex aduentu spiritussancti consecrata solennitas,que de paschalis festi pendet articulo,& cum ad alios dies alia festa pertineāt, hec semper ad eundem qui resurrectione domini est insignis occurrit , porrigens quodammodo auxiliantis gratie manum,vt hi quos a die Pasche aut molestia infirmitatis,aut longinquitas intineris,aut nauigationis difficultas interclusit inuitos, aut quibuslibet necessitatibus impeditos, desiderii sui effectum dono spiritussancti consequantur . Ipse enim vnigenitus dei in fide credentium , & in virtute operum nullam inter se & spiritumsanctum voluit esse distantiam, quia nulla est diuersitas in natura dicens,ego rogabo patrem & alium paracletum dabit vobis vt vobiscum sit ineternum,spiritum veritatis. Et iterum. Paracletus autem spiritus quem mittet pater in nomie meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vniuersa quecūq; dixi vobis.Et Iterum. Cum venerit ille spiritus veritatis,ille diriget vos in omnem veritatem . Cum itaque veritas Christus est,& spiritus veritatis spiritussanctus,nomenq; paracleti vtriq; proprium,non dissimile est festum vbi vnum est sacramentum. Hoc autem nos non ex nostra persuasione defendere, sed ex apostolica auctoritate seruare , satis idoneo probamus exemplo sequentes beatum apostolum Petrum qui in eo die quo omnem credentium numerum promissus spiritussancti repleuit aduentus trium millium populum sua predicatione conuersum , lauacro baptismatis consecrauit , quod sancta Scriptura que apostolorum actus continet fideli historia docet dicens . His auditis compuncti sunt corde , & dixere ad Petrum , & ad reliquos apostolos , quid faciemus viri fratres ? Petrus vero ait ad illos , penitentiam inquit agite , & baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi in remedium peccatorum , & accipietis donum spiritussancti , vobis enim repromissio est, & filiis vestris , & omnibus qui longe sunt quoscunque aduocauerit Dominus deus noster . Aliis etiam verbis testificatus exhortabatur eos dicens. Saluamini a generatione ista prauā . Qui ergo receperunt sermonem eius baptizati sunt, & apposite sunt in illa die anime circiter tria millia . Vnde quia manifestissime patet baptizandis in ecclesia electis hec duo tempora (de quibus locuti sumus) esse legitima,dilectionem vestram monemus, vt nullos alios dies huic obseruantie misceatis,Quia etsi sunt alia quoq; festa quibus multa in honorem dei reuerentia debeatur , principalis tamen & maximi sacramenti custodienda nobis est mystice rationis exceptio, non interdicta licentia qua in baptismo tribuendo quolibet tpe periclitantibus subuenitur. Ita enim ad has duas festiuitates connexas sibimet atq; cognatas incolumium,& in pacis securitate degentium libera vota differimus vt in mortis periculo,in obsidionis discrimine , in persecutionis angustiis, in timore naufragii , nullo tempore hoc vere salutis remedium cuiquam denegemus. Si quis autem epiphanie festiuitatem que in suo ordine debito honore veneranda est ob hoc estimat priuilegium habere baptismatis , quia hoc quidam dicunt quod in eadem die ad baptismum dominus sancti Iohannis accesserit,sciat illius baptismi aliam gratiam , aliam fuisse rationem,nec ad eandem pertinuisse virtutem,qua per spiritum sanctū renascunt,de quibus dicitur,q̄ non ex sanguine,neq; ex voluptate carnis,neq; ex voluptate vi-

Universidad de Deusto Biblioteca

ri,ſed ex deo nati ſunt. Dominus enim nullius indigens remiſſione peccati, nec querens remedium renaſcendi,ſic voluit baptizari,ſicut voluit circuncidi,hoſtiamq; pro ſe mundationis offerri, vt qui factus erat ex muliere (ſicut apoſtolus ait) fieret & ſub lege quam non venerat ſoluere,ſed adimplere,& implendo finire,ſicut beatus apoſtolus predicat dicens. Finis autem legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti . Baptiſmi autem ſui in ſe condidit ſacramentum, quia in omnibus primatum tenens ſe docuit eſſe principium. Et tunc regenerationis potentiam ſanxit quando de latere ipſius fluxerũt ſanguis redemptionis,& aqua baptiſmatis. Sicut ergo vetus teſtamentum teſtificatio fuit noui,& lex per Moyſem data eſt,gratia autem & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt,ſic diuerſa ſacrificia vnam hoſtiam preformare & multorum agnorum occiſio illius immolatione finita eſt , de quo dicitur . Ecce agnus dei,ecce qui tollit peccata mundi. Sic & Iohannes non Chriſtus ſed Chriſti preuius,non ſponſus ſed ſponſi amicus, fuit adeo fidelis & non ſua querens ſed que Ieſu Chriſti,vt ſe profiteretur ad ſoluenda calciamenta pedum eius indignũ,quoniam ipſe quidem baptizaret in aqua in penitentiam, ille baptizaturus eſſet in ſpiritu ſancto & igni,qui duplici poteſtate & vitam redderet,& peccata conſumeret. His itaq; fratres tot tantiſq; exiſtentibus documẽtis quibus omni ambiguitate ſubmota euidenter agnoſcitis,in baptizandis electis qui ſecundum apoſtolicam regulam & exorciſmis ſcrutandi & ieiuniis ſanctificandi,& frequentibus ſunt predicationibus imbuendi, duo tantum tempora id eſt Paſcha & Penthecoſtem eſſe ſeruanda. Hoc veſtre indicimus charitati , vt apoſtolicis inſtitutis nullo vlterius recedatis exceſſu. Quia multum poſt hec eſſe non poterit, ſi quiſquam apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas. Quare illud primitus pro cuſtodia concordiſſime vnitatis exigimus vt quia ſaluberrime a ſanctis patribus conſtitutum eſt binos in annis epiſcoporum debere eſſe conuiuatus,terni ſemper ex vobis ad diem tertium Calendarum Octobrium Romam fraterno concilio ſecundi occurrant,& indiſſimulanter a vobis hec conſuetudo ſeruetur. Quoniam adiuuante gratia dei facilius poterit prouideri vt in eccleſiis Chriſti nulla ſcandala,nulli naſcantur errores,cum coram beatiſſimo apoſtolo Petro ſemper in communione tractatum fuerit,vt omnia inſtituta canonumq; decreta apud omnes domini ſacerdotes inuiolata permaneant . Hec autem que vobis inſpirante domino inſinuanda credidimus,per fratres & coepiſcopos noſtros Bachillum atq; Paſchaſium ad veſtram volumus notitiam peruenire. Quibus referentibus agnoſcamus q̃ reuerenter a vobis apoſtolice ſedis inſtituta ſeruentur.

¶ ITEM EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD OMNES EPISCOPOS IN ITALIAM.

¶ Epiſtola ſexageſimatertia.

¶ Leo vniuerſis epiſcopis per Italie prouintias conſtitutis in domino ſalutem.

A N CONSORTIVM VOS NOSTRE SOLLICITVdinis dilectiſſimi fratres aduocamus,vt vigilantia paſtorali nequid diabolice licere poſſit aſtutie commiſſis vobis gregibus diligentius cõſulatis,ne is qui domini miſericordia reuelante per noſtram curam a noſtris ouibus morbus abſcitur,necdum vobis premonitis & adhuc quid agatur ignaris,per veſtras ſe diſpergat eccleſias,& ſuarum furtim cuniculos inueniat latebrarum, vt quod a nobis in vrbe extinguitur,tenebroſis apud vos radicibus ſeminetur. Plurimos impietatis manichee ſequaces doctores in vrbe inueſtigatio noſtra repperit,vigilantia diuulgauit,auctoritas & cenſura coercuit,quos potuimus emendare correximus & vt damnarent Manicheum cum predicationibus & diſcipulis ſuis,publica in eccleſia confeſſione & manus ſue ſubſcriptione compulimus,& ita de voragine impietatis ſue confeſſos penitentiam concedendo leuauimus. Aliquanti vero qui ita ſe demerſerant,vt nullum his auxiliantis poſſet auxilium ſubuenire ſubditi legibus ſecundum chriſtianorum principum conſtituta,ne ſanctum gregem ſua contagione polluerent per publicos iudices perpetuo ſunt exilio relegati. Et omnia que tam in ſcripturis q̃ in occultis traditionibus ſuis habent prophana vel turpia, vt noſſet populus qd refugeret aut vitaret,oculis chriſtiane plebis certa manifeſtatione probauimus,adeo vt ipſe qui eorũ dicebatur epiſcopus a nobis tentus proderet flagitioſa in ſuis my-

Universidad de Deusto

in suis mysteriis que teneret, sicut gestorum vos series potest edocere, ad institutionem enim vestrā etiam ista direximus, quibus lectis omnia que a nobis deprehensa sunt nosse poteritis. Et quia aliquantos de his quos ne absoluerentur arctior reatus inuoluerat, cognouimus aufugisse, hanc ad dilectionem vestram epistolam misimus per accolitum nostrum, vt effecta certior sanctitas vestra sollicitius agere dignetur & cautius, nec vbi manichee peruersitatis homines plebes vestras facultatem legendi & huius sacrilegii possint inuenire doctores. Aliter enim nobis cōmisses regere nō possumus, nisi hos qui sunt perditores & perditi zelo fidei dominice persequamur, & a sanis mentibus ne pestis latius diuulgetur seueritate qua possumus abscindamus. Vnde hortor dilectionem vestram, obtestor & moneo, vt qua debetis & potestis sollicitudine vigiletis ad inuestigandos eos, nec vbi occultandi se reperiant facultatem. Vt enim habebit adeo ingens remunerationis premium qui diligētius quod ad salutem cōmisse sibi plebis proficiat fuerit executus, ita ante tribunal domini de reatu negligentie se non poterit excusare, quicunq; plebem suam contra sacrilege persuasionis auctores noluerit custodire Data tertio Calendas Februarii. Theodosio. xviii. & Aluino viris clarissimis consulibus.

LEO NEONIE EPISCOPO RAVENNATI DE HIS QVI REDEVNTES DE CAPTIVITATE INCERTVM HABENT VTRVM ANTE CAPTIVITATEM BAPTISMA CONSECVTI SVNT.

Epistola. lxiiii.

FREQVENTER QVIDEM IN DIVERSARVM AMBIguo questionum titubantia fratrum corda spiritu dei instituente solidauimus, respōsionis formam vel ex sanctarū scripturarū disciplinis, vel ex patrum regulis colligētes. Sz nup i synodo nouū & inauditū ātea gen⁹ cōsultatiōis exortū ē. Nā quorūdā fratrū suggestiōe comperimus aliquos captiuorum ad sedes suas libertatemq; redeūtes, q̄ scilicet in captiuitatem illa etate peruenerint que nullī⁹ rei firmā potuerit habere notitiam, remediū q̄dē implorare baptismi. Sed vtrū eiusdē mysterii ante sacramenta peperint, infantie inscientia nō posse reminisci, & ideo sub hoc latētis recordatiōis incerto *animas suas in discrimen adduci dū sub specie cautiōis negatur his gra*, que ideo non impenditur, quia putatur impensa. Cum itaq; tribuere talibus dñici sacramenta mysterii nō immerito quorūdam fratrū formido dubitaret, in synodali (vt diximus) cetu formā huiuscemodi cōsultationis accepimus. Quā diligētius discuti, & p vniuscuiusq; sensu sollicita voluimus rōne tractari, q̄ ad veritatē adhibita cogitatione multorū certius peruenire possemus. Eadē ergo que in sensum nīm diuina inspiratione venere, frequens etiam fratrum firmauit assensio. Imprimis itaq; prouidere debemus ne dum speciem quandam cautionis tenemus, dānum regenerādarum incidamus animarum. Quis enim ita sit suspicationibus suis deditus vt verum esse definiat quod omni manifestatione cessante ex opinione ambigua suspicatur? Cum itaq; baptizatū se nec ille recordetur qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari de eo possit q̄d nesciat, cōsecratum nichil est in quo peccatum possit obrepere, cum in hac parte conscientie sue nec ille reus sit qui cōsecratur, nec ille qui cōsecrat. Scimus quidem inexpiabile esse facimus quotiēs iuxta hereticorū dānata a sanctis patribus instituta cogit̄ aliq̄s lauacrū q̄d regenerādis semel tributū est, bis subire aplica reclamāte doctrina, que nobis vnā predicat in trinitate deitatē, vnā in fide cōfessionē, vnū in baptismate sacramētū. Sed in hoc nichil sibi formidatur, quoniā nō pōt in iteratiōis crimen deuenire, q̄d factū esse oīno nescitur. Atq; ideo quotiēs psonatalis inciderit sollicita primū examinatiōe discutite, & lōgo tpe, nisi forte supmus finis imineat idagate vtrū nemo sit penitus q testimonio suo iurare possit ignorātiā nesciētis. Et cū cōstiterit hūc q baptismatis indiget sacramēto, sola inaniter suspitiōe ꝓhiberi, accedat intrepidus ad cōsequēdā grām, cui⁹ in se nullū scit eē vestigiū. Nec vereamur huic salutis ianuā apire quā nūq̄ doceāt ingressus. q̄ si ab hereticis baptizatū quēpia fuisse cōstiterit, erga hūc nullaten⁹ sacramētū regnationis itereāt, sed hoc tantū quod ibi defuit cōferāt, vt per ēpalem manus impositionē virtutē sancti spūs cōseqūtur. Quā rē frater charissime ideo gnaliter ad oīm vestrum volumus peruenire notitiā, ne dū plus iusto metuit misericordia dei saluari cupiētibus deneget. Data nono Calēdas Nouēbris, cōsulatu Martiani augusti,

A

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ EPISTOLA BEATI LEONIS PAPE AD APHRICANOS EPISCOPOS.

¶ Epistola sexagesima quinta.

¶ Leo vniuersis episcopis per Aphricam constitutis in domino salutem.

A QVM IN ORDINATIONIBVS SACERDOTVM QVEDAM apud vos illicite vsurpata crebrior fama narraret ratio pietatis exegit, vt pro sollicitudine quam vniuerse ecclesie ex diuina institutione dependimus, rerum fidem studeremus agnoscere, vicem cure nostre proficiscenti a nobis fratri & consacerdoti nostro Potentio iniungentes, qui secundum scripta que per ipsum ad vos direximus de episcopis quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet iquireret nobisq; omnia fideliter indicaret. Vnde quia idem plenissime notitie nostre cuncta reserauit, & sub quibus qualibusq; rectoribus quedam Christi plebes in partibus prouintie cesariensis habeatur, syncera nobis relatione patefecit, necessarium fuit vt dolorem cordis nostri quo pro dominicorum gregum periculis estuamus datis ad vos litteris promeremus. Mirantes tantum apud vos per occasionem temporis impacati aut ambientium presumptionem, aut tumultum valuisse popularem, vt indignis quibusq;, & longe extra sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium, & gubernatio ecclesie crederetur. Non est hoc consulere populis, sed nocere, nec prestare regimen, sed augere discrimen. Integritas enim presidentium salus est subditorum, & vbi est incolumitas obedientie ibi sana est forma doctrine Principatus autem quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus atq; actib⁹ nō offendit, ipsius tamen initii sui est pernitiosus exemplo, & difficile est, vt bono peragantur exitu q̄ malo sunt inchoata principio. Quod si in qbuslibet ecclesie gradibus prouidenter scienterq; curandum est vt in domini domo nichil sit inordinatū nichilq; preposterum, quātomagis elaborādum est, vt in electione eius qui super omnes gradus constituitur non erretur? Nam totius familie dñi status & ordo nutabit si quod sequitur in corpore non inueniatur in capite. Vbi est beati Pauli apostoli per spiritum dei emissa preceptio, qua in persona Thimotei omnium sacerdotum Christi numerus erudit, & peride vnicuiq; nostrum dicitur Manus cito nemini imposueris, neq; cōmunicaueris peccatis alienis? Quid est cito manus imponere nisi ante etatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritū laboris, ante experientiam discipline, sacerdotalem honorem tribuere non probatis? & quid est cōicare peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem qualis ille est qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum sectatur in eligendo sacerdote iudicium, ita graui semet ipsum afficit damno qui ad sue dignitatis collegium sublimat indignum. Non enim in cuiusquam persona pretetmittendum est quod institutis generalibus continetur, nec putandus est honor ille legitimus qui fuerit de preuaricatione collatus, dicente enim apostolo. Vt inter electionis regulas is episcopus ordinetur quem vnius vxoris virum fuisse, aut esse constiterit. Tam sacra semper habita est ista preceptio, vt etiam de muliere sacerdotis eligendi eadem intelligatur seruanda conditio, ne forte illa priusquā in matrimoniū eius veniret qui aliam non habuisset vxorem, alterius viri esset experta coniugium. Quis ergo dissimulare audeat quod in tanti sacramenti perpetratur iniuriam? Cum huic magno venerandoq; mysterio ne legis quidem statuta defuerint, quibus euidēter est definitū vt virgine sacerdos accipiat, & alterius thorum nesciat coniugis que vxor est futura pontificis? Iam tūc enim in sacerdotib⁹ figurabatur christi & ecclesie spūale cōiugiū, vt quoniā vir caput est mulieris. discat spōsa verbi nō aliū virū nosse xp̄m q̄ eā vnā q̄ legit, vnā diligit, & aliā p̄ter ip̄ā; suo cōsortio nō adiūgit. Si ergo etiā in veteri testamēto hec sacerdotaliū cōiugiorū forma seruata est, quāto magis subreuelata iam gratia constituti apostolicis debemus seruire p̄ceptis, vt quōlibet qs bōis morib⁹ preditus, & sanctis operibus inueniatur ornatus, nequaq̄ tamen vel ad diaconii gradum, vel ad presbyterii honorem vel ad episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius nō vnius viri fuisse claruerit. Monente vero apostolo atq; dicēte, & hi aut probentur primum, & sic ministrent, quid aliud intelligendum putemus nisi vt in his prouectionibus non solum matrimoniorum priuilegia, sed etiam laborum merita cogitemus, ne aut a baptismo rudibus, aut a seculari actu repente conuersis officium pastorale credatur, cum omnis gradus militie christiane de incrementis profectuū debeat estimari, an possint cuiq̄ maiora committi? Merito sanctorum patrum venerabiles sanctiōes cū de sacerdotum electione loquerentur eos demum idoneos sacris administrationibus censuere quorū omnis etas a puerilibus exordiis vsq; ad prouectiores annos per discipline ecclesiastice stipendia cucurrisset, vt vnicuiq; testimonium prior vita preberet, nec posset de eius prouectione dubitari cui pro

laboribus

Universidad de Deusto

laboribus multis,pro moribus castis,pro actibus strennuis, celsioris loci premium deberetur. Si enim ad honorem mūdi sine suffragio temporis,sine merito laboris indignum est peruenire, & notari ambitus solent quos probitatis documenta non adiuuant,q̄ diligens, & q̄ prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum,& celestium dignitatum,ne in aliquo apostolica, & canonica decreta violentur,& his ecclesia dñi regenda credatur qui legitimarum institutionum nescii,& totius humilitatis ignari non ab intimis sumere incrementum,sed a summis volunt habere principium? cū valde iniquū sit & absurdū vt imperiti magistris,noui antiquis,& rudes preferantur emeritis. In domo quidē magna necesse est (sicut apostolus ait) vasa diuersa sint,quedā aurea,argentea,quedam vero lignea,& fictilia, sed horum ministerium pro materie qualitate discernitur,nec qui est preciosorum,idem vsus est vilium. Nam inordinata sunt omnia si fictilia aureis,& lignea preferantur argenteis. Sicut autem in ligneis & fictilibus eorum omnium species figuratur qui nullis adhuc virtutibus nitent, ita in aureis & argenteis hi sine dubio declarātur qui per longum eruditionis ignem, & per fornacem diuturni laboris excocti,aurum probatum & argentum purum esse meruere. Q uibus si merces pro deuotione non redditur,omnis ecclesiastica disciplina resoluitur,omnis ordo turbatur,dum in ecclesia qui nullum subiere ministerium peruerso eligentium iudicio debitum obtinēt principatum . Cum ergo inter vos tantum valuerint,aut studia populariūm,aut ambitus superborum,vt non solum laicos, sed etiam secundarum vxorum viros,aut viduarum maritos ad officium cognoscamus pastorale proue ctos,nōne aptissime exigunt cause,vt ecclesie in quibus ista commissa sunt, iudicio seueriore purgentur,& non solum in tales presules,sed etiam in ordinatores eorum vltio competens proferatur? Sed circunstant nos hinc mansuetudo clementie,hinc censura iustitie? Et quia vniuerse vie domini misericordia,& veritas,cogimur secundum sedis apostolice pietatem ita nostram temperare sententiam,vt trutinato pondere delictorum,que constat non vnius esse mensure, quedam definiamus vtcumq; tolerāda,quedam vero penitus amputanda. Eos enim qui vel secundas nuptias inierunt, vel viduarum se coniugio sociarunt,nec apostolica,nec legalis auctoritas sacerdotum obtinere permittit,& multo magis illum si fuerit vestro iudicio cōfutatus, qui sicut ad nos relatum est duarum simul est maritus vxorum,vel illum qui a prima vxore dimissus alteram duxisse perhibetur. Ceteros vero quorum proue ctio hoc tantum reprehensionis incurrit,quod ex laicis ad officiū episcopale delecti sunt, neq; ex hoc quod vxores habeant possunt esse culpabiles,susceptum sacerdotium tenere permittimus,non preiudicantes apostolice sedis statutis,nec precessorum nostrorum nostrisq; decretis quibus salubriter statutum est,ne primum vel secundum,aut tertium in ecclesia gradum quisquam laicorum quibuslibet sufftagiis fultus ascendat, priusquam ad hoc meritum per legitima augmenta perueniat,quod enim vtrunq; patimur esse veniale multum postmodum esse non poterit,si quisquam omnino id quod interdicimus vsurpare presumpserit,quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi,nec quod potuit aliqua ratione concedi,fas erit amplius impune committi. Donatum autem salicinensem ex Nouatiano cum sua (vt comperimus) plebe conuersum,ita dominico volumus gregi presidere, vt libellum fidei sue ad nos meminerit dirigendum,quod & Nouatiani dogmatis damnet errorem, & plenissime confiteatur catholicam veritatem. Maximum quoq; ex laico licet reprehensibiliter ordinatū, tamen si donatista iam non est,& ab spiritu schismatice prauitatis alienus, ab episcopali quā quoquomodo adeptus ē nō repellimus dignitate, ita vt & ipse libello ad nos edito catholicum se esse manifestet. De Aggaro & Tyberiano quorū a ceteris q ex laicis ordiati sunt in hoc causa diuersa est q̄ eorū ordinationi atroces tumultus,& seue seditiones memorātur esse famulate, vestro iudicio cuncta commisimus,vt relata habiti apud vos examinis fide quid de supradictis statuendum sit , scire possimus. Ille autem famule dei que integritatem pudoris oppressione barbarica perdidere, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia si se incontaminatis non audeant comparare virginibus . Q uamuis enim omne peccatum ex voluntate nascatur,& potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui, minus tamen eisdem oberit si quod potuerint animo non amittere doleant se vel corpore perdidisse . Cum itaq; de omnibus fere que fratris nostri Potentii relatio continebat plenissime dilectionem vestrā per Dauid fratrem & coepiscopum nostrum,qui & sacerdotii merito nobis est probatus, & moribus videatis instructam. Superest fratres , vt concordi obedientia salubres suscipiatis hortatus ,& nichil per contentionem agentes,sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis,& apostolicis constitutionibus pareatis,& in nullo patiamini pia canonum decreta violari . Q ue enim nunc certarum remi

Universidad de Deusto Biblioteca

simus consideratione causarum antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate concessimus iusta post hec vltione plectamur.

LEO PAPA DE PRIVILEGIO EPISCOPORVM SIVE PRESBYTERORVM AD VNIVERSOS GERMANIE ATQVE GALLIE ECCLESIARVM EPISCOPOS.

Epistola sexagesimasexta.

Leo Romane ecclesie & apostolice Sedis episcopus, vniuersis Germaniarum atque Galliarum regionum episcopis salutem.

A CVM IN DEI NOMINE IN ROMANA ECCLESIA SYNOdum episcoporum siue ceterorum consacerdotum christiq; fidelium coadunatum habuissemus, & de ordinationibus illicitis super quibus crebrior ad nos illarum partium commeantium sermo peruenerat, atq; de aliis necessariis ecclesiasticis negociis tractantes sacrosq; Canones relegẽtes solerter egissemus, a multis lachrymabili vultu relatum est nobis q; quidam Germaniarum ac Galliarũ vrbium episcopi frequenter coepiscopos qui iuxta canones Neocesarienses, siue secũdum aliorum decreta patrum iidem sunt qui & presbyteri vel presbyteros destinarent, qui absente pontifice altaria erigerent, basilicasque consecrarent. Quod quidem non est mirum id precepisse viros ecclesiastice discipline ignaros quod est canonice regule cõtrarium, & statim a seculari militia in sacerdotale ministerium delegatos atq; promotos. Ergo ne vltra talis a vobis licentia vsurpetur communi sententia statuendum oportuit scientes quia sicut coepiscopo vel presbytero illicita consecratio est altaris ita & constitutio. In diuinis eni litteris precipiẽte domino solus Moyses in tabernaculo dei erexit altare, solus ipe vnxit, q vtiq; summus sacerdos dei erat sicut scriptũ est de eo. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius. Ideoq; id quod tantum facere principibus sacerdotum iussum est quorum typum Moyses & Aaron tenuerunt, omnino decretũ est vt coepiscopi vel presbyteri qui filiorũ Aaron gestant figuram arripere non presumãt. Nam quamuis cum episcopis plurima illis ministeriorum communis sit dispensatio, quadã tamen auctoritate veteris legis, quedam noue etiam ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint, sicut presbyterorum & diaconorum, aut virginũ consecratio, sicut cõstitutio altaris ac benedictio vel vnctio. Siquidem nec erigere eis altaria, nec ecclesias vel altaria consecrare licet, nec per impositiones manuum fidelibus baptizandis vel conuersis, vel ex heresi paracletum spiritum sanctum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publice quidem in missa quemquam penitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hec enim omnia illicita sunt coepiscopis, qui ad exemplum & formam septuaginta discipulorum esse noscuntur, vel presbyteris qui eandem gestant figuram. Quoniam quãquam consecrationem habeãt, pontificatus tamen apicem non habent. Que omnia solis debere summis põtificibus auctoritate canonum precipitur, vt per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi pontificis demonstretur. Sed neq; coram episcopo licet presbyteris in baptisterium introire, nec presente antistite infantem tingere, aut signare, nec penitentem sine preceptione episcopi sui reconciliare, nec eo presente nisi illo iubente sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populum docere vel benedicere aut salutare, nec plebem vtiq; exhortari, in eos specialius & propensius commouẽdi qui in episcopis ordinandis sanctorum patrum statuta neglexerint, & quos refutare debuerant consecrarint. Vnde si qui epi talẽ cõsecrauerit sacerdotem qualem non liceat, etiam si aliquo modo damnũ proprii honoris euaserint, ordinationis tamen ius vlterius non habebunt, nec ei sacramento interesse quod neglecto diuino iudicio immerito prestitere. Illud sane quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem inter omnia volumus canonum statuta seruari. Cum vbi minores sunt plebes minoresque conuentus, presbyterorum cura sufficiat. Episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat presidere, ne quod sanctorum patrum diuinitus inspirata decreta vetuere vinculis, & possessionibus vel obscuris & solitariis municipiis tribuatur sacerdotale fastigiũ, & honor cui debent excellentiora cõmitti, ipse sui numerositate vilescat. Quod nunc in sua diocesi restitutus eps factum esse causatus est, & rationabiliter postulauit, vt episcopi eorũ locorũ in quibus non

debuerant

Universidad de Deusto

debuerant ordinari humana conditione decesserint,loca ipsa ad ius eius antistitis redigantur. Cuius ante fuerant ante priora. Et inutile est vt sacerdotalis dignitas inconsiderata ordinantis facilitate & superflua multiplicatione minuatur. De his autem que in sacro virginitatis proposito constitute barbaricam pertulere violentiam,& integritatem pudoris non animo,sed corpore perdidere,ea nobis seruanda videtur moderatio,vt neq; in viduarum deiiciantur gradum,nec in sacratum & perseuerantium virginum numero censeantur. Quibus si in omnibus virginalibus perseuerant & castimonie soliditatem mente custodiunt sacramẽtorũ nõ est negando cõmunio,quia iniustum est eas in eo argui, vel notari,quod nõ voluntas admisit,sed vis hostilis eripuit. Causam quoq; Lupicini episcopi illic iubemus audiri. Cui multum & sepius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudicium prouocasset immerito eum pendente negocio a cõione videbamus fuisse suspẽsum. Adiectum etiam illud est quod huic temere superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari anteq; Lupicinus in presenti positus,aut confutatus, aut certe confessus iuste posset subiacere sententie,vt vacantem locum quẽadmodum disciplina ecclesiastica exigit is qui consecrabatur exciperet. Siue vero alie emerserint cause que ad statum ecclesiarum,& ad concordiam pertineant sacerdotũ illic sub timore domini volumus ventilentur, & de componendis atq; cõpositis oibus ad nos relatio plena mittatur, vt ea que iuxta ecclesiasticum morem iuste & rõnabiliter fuerint definita mea quoq; sententia roborentur. Data quarto Idus Augusti.

¶ITEM EIVSDEM EPISTOLA AD EPISCOPOS PER VIENNENSEM PROVINTIAM CONSTITVTOS.

¶Epistola.lxvii.

¶Dilectissimis fratribus vniuersis episcopis per Viennensem prouintiam constitutis,Leo.

DIVINE CVLTVM RELIGIONIS QVEM IN OMNES gentes oesq; nationes dei voluit gratia choruscare, ita dñs nr̃ Iesus xp̃s humani generis saluator instituit,vt veritas que antea legis & ꝓphetarũ p̃conio cõtineba tur,p aplicã tubã in salutẽ vniuersitatis exiret,sicut scriptũ est. In oẽm terrã exiuit sonus eorũ,& in fines orbis terre verba eorum. Sed huius muneris sacramẽtũ ita dñs ad oim apostolorum officium pertinere voluit vt in beatissimo Petro apostolorũ oim summo principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus oẽ diffunderet,vt exortem se mysterii intelligeret esse diuini,q ausus fuisset a Petri soliditate recedere. Hunc enim in consortium indiuidue vnitatis assumptum id quod ipse erat voluit dominari,dicendo tu es Petrus,& super hanc petram edificabo ecclesiam meam,vt eterni edificatio templi mirabili munere gratie dei in Petri soliditate cõsisteret. Hac ecclesiam suam firmitate corroborans vt illam,nec humana temeritas posset appetere,nec porte contra illam inferi preualerent. Verum hanc Petre istius sacratissimam firmitatem deo (vt diximus) edificante constructam nimis impia vult presumptione violare quisquis eius potestatem tentat infringere,fauendo cupiditatibus suis & id q accepit a veteribus non sequendo,cum nulli se subditũ legi,nullis institutionis dominice credit regulis contineri,a vestro nostroq; per noue vsurpationis ambitum more desciscens p̃sumendo illicita & que custodire debuit negligendo. Verum hec nos deo (vt credimus) aspirãte seruata circa vos nostre charitatis gratia quã sanctitati vestre apostolica semper sedes,vt meministis,impendit,nitimur consilio maturiore corrigere,& vestrarum ecclesiarum statum cõmunicato vobiscum labore cõponere nõ noua instituentes sed vetera renouantes, vt in status consuetudine que nobis a nostris patribus est tradita perduremus,& de nostro per boni operis ministerium remotis perturbationum scandalis pla ceamus. Nobiscũ itaq; vestra fraternitas recognoscat apostolicã sedem pro sui reuerentia a vrẽ etiã ꝓuitie sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam,& pro diuersarum (quemadmodũ vetus consuetudo poscebat) appellatiõe causarũ,aut retracta aut cõfirmata fuisse iudicia,adeo vt seruata vnitate spũs in vinculo pacis cõmeantibus hincinde lris qd̃ sancte agebat ꝓpetue ꝓficeret charitati. Quã sollicitudo nr̃a nõ sua querens sed q̃ sunt xp̃i dignitatẽ diuinitus datã nec ecclesiis, nec ecclesiarũ sacerdotib⁹ arrogabat. Sz hũc tramitẽ semp iter maiores nr̃os & bn̄ tẽtũ & salubriter cõstitutũ Hylarius ecclesiarũ statũ & cõcordiã sacerdotũ nouis p̃sũptiõib⁹ turbatur⁹ excessit,iterũ sue vos cupiẽs subdere po-

A

Universidad de Deusto Biblioteca

testati,vt se beato apostolo Petro non patiatur esse subiectum, ordinationes sibi omnium per Gallias ecclesiarum vendicans,& debitam metropolitanis sacerdotibus in suum ius transferēs dignitatē,ipsi⁹ quoq; beatissimi Petri reuerentiam verbis arrogantioribus minuendo,cui cū pre ceteris soluendi, & ligandi tradita sit potestas,pascēdarum tamen ouium cura specialius mādata est. Cui quisquis principatū estimat denegādū,illius quidem nullo modo potest minuere dignitatem, sed inflatus spiritu superbie sue semetipsum in inferna demergit. Q ue igitur apud nos in causa Celedonii episcopi gesta confecta sint & que Hylarius dixerit dum cum eodem presente supradicto episcopo auditetur,inditus chartis rerum ordo demōstrat. Vbi postquā Hylarius rationabile quod in sanctorum concilio sacerdotum posset respondere non habuit,ad ea se occulta cordis ipsius transtulerunt,que nullus laicorum dicere,nullus sacerdotum posset audire. Doluimus fateor fratres,& hunc eius meritis timorem medelis patientie nostre curare tentauimus. Nolebamus enim ea illi exacerbare vulnera que sue anime insolentibus subinde sermōibus infligebat,& quem susceperam⁹ vt fratrē,delinire magis ipm q̄uis ipe suis responsionibus iuitaret,quā cōtristare interlocutionib⁹ nitebamur. Absolutus est Celedonius episcopus quoniam se iniuste sacerdotio fuisse deiectum manifesta testium responsione ipso etiam p̄sente mōstrauerat,ita vt quod Hylarius nobiscum residens posset opponere non haberet. Remotum est ergo iudicium quod prolatum in hac sententia legebatur,q̄ tanq̄ vidue maritus sacerdotium tenere non posset. Q uod nos quidem seruantes legalia constituta sollicitius voluimus custodiri non solum circa sacerdotes,sed circa clericos quoq; minoris officii,ne ad sacram militiam hi permittantur accedere q̄bus sit tale coniugium,vel contra apostolicam disciplinam non vnius tantum vxoris viri fuisse monstrentur. Sed sicut eos quod factum suum non potest excusare aut non amittendos, aut si fuerint decernimus remouendos,ita quibus hoc falsum obiicitur, ab ea necesse est examinatione purgemus,& suum officiū p̄dere nō sinamus. Mansisset nāq; in illū ꝓlata snia si obiectorū veritas extitisset. Redditus itaq; est eccl̄ie sue,& huic quā amittere nō debuit dignitati coep̄s nr̄i Celedoni⁹, sicut gestorū series,& post decursam cognitionē snia q̄ a nobis est ꝓlata testat̄. Huic negocio sic finito fratris, & coep̄i nostri ꝓiecti q̄rela successit. Cuius ad nos lr̄e lachrymabiles & dolēde desup̄ ordinato sibi episcopo sunt directe. Epistola quoq; ingesta est ciuiū ipsius & numerosa subscriptione singulorū firmata, inuidiosissimis cōtra Hylariū plena querimoniis,q̄d ꝓiecto ep̄o suo egrotare liberū nō fuisset,eiusq; sacerdotiū in aliū p̄ter suā notitiā esse trāslatū,& tanq̄ in vacuā possessionē ab Hylario peruersore heredē viuētis inductū. Q uid hic fraternitas vestra sentiat cupemus audire, q̄q̄ de vr̄is animis nr̄a non debeat snia dubitare,cū fratrē in lectulo cōstitutū nō tā infirmitate corpis aggrauari,q̄ alio videatis dolore torq̄ri. que spes illi de vita relinqtur,cui de sacerdotio suo dū illi aliter substituit̄ irrogat̄ despatio? appet ergo q̄ mitis sit corde Hylari⁹q; obesse p̄sumptioni sue fraterne mortis credidit tarditatē. Q uā tū eni in se fuit illi subtraxit lucē,abstulit vitā,q; hunc dolorē in locū eius alterū subrogādo, ne ad salutē illi recursus esset,iniecit. Esto vt breuis fratri euenerit humane cōditionis cōsueta migratio,q̄d sibi Hylarius querit in aliena ꝓuintia,& id q̄d nullus decessorū ipsius aut Patrocl⁹ habuerit cur vsurpat, cū & ip̄m q̄d Patroclo a sede apl̄ica tp̄aliter videbat̄ esse cōcessum postmodū sit snia meliore sublatū? Expectarētur certe vota ciuiū,testimonia populorū,quererēt̄ honoratorū arbitriū,electio clericorum,que in sacerdotū solent ordinationibus ab his qui norunt patrum regulas custodiri, vt apostolice auctoritatis norma in omnibus seruaretur,qua precipitur vt sacerdos ecclesie prefuturus non solum attestatione fidelium,sed etiam eorum qui foris sunt testimonio muniatur,neq; vllius scandali relinquatur occasio,cum per pacem & deo placitam concordiam consonis omnium studiis, qui doctor pacis futurus est ordinatur. Sed insperatus nescientibus superuenit & improuisus abscessit cursu,vt didicimus celeri itinera multa conficiens,& per longinquas prouintias tanta immaturitate discurrens vt videat̄ gloriam de scurrili velocitate potius q̄ sacerdotali moderatione captasse. Hec enim directarum ad nos ciuiū verba sunt lr̄arū. Ante abscessit q̄ eū venisse nosse⁹. Non est hoc redire sed fugere, nec salubritatem impēdere diligētie pastoralis,sed vim inferre latronis & furis dicēte domino. Q ui non intrat per ianuam in curtem ouium,sed ascendit aliunde,hic fur & latro est. Non ergo Hylarius tā studuit episcopum consecrare q̄ eum potius qui egrotabat occidere,& ipsum quē superposuit male ordinādo decipere. Nos tn̄ q̄d vobis credimus deo iudice placiturū,in cōe cunctis fratribus cōsulētes,& male ordinatū submoueri & ep̄m & proiectum in suo sacerdotio permanere debere decreuimus. Id statuentes vt si quisq̄ fratrū nostrorū in quacūq; ꝓuincia decesserit,is sibi ordinationē vendicet sacerdotis,quē illius ꝓuincie Metropolitanū esse cōstiterit,qa (vt videmus) cause trāsacte sūt in q̄bus enim multa sunt

que preter

Universidad de Deusto

que preter rationē ecclesiasticam videātur esse commissa,& iusti iudicii debeant expectare censuram. Sed nos diutius hic non possumus immorari,cum ad alia que nobiscum vestra sanctitate conferenda sunt prouocemur. Militaris manus,vt didicimus,per prouincias sequitur sacerdotem,& armatis presumptione suffultum ad inuadendas famulatus ecclesias que proprios amiserint. Trahuntur ordinandi ante hoc officium his quibus preficiendi sunt ciuitatibus ignorati. Vt enim notus qui fuerit probatus per pacem petitur,ita per vim necesse est qui ignotus adducitur imponatur. Obtestor & obsecro,& sub dei vos inuocatione conuenio,prohibere fratres talia,& omnem dissensionis materiam de vestris prouinciis remouere. Certe nos ante deum absoluimus,qui vos ne permittatis vltra hec fieri conuenimus. Per pacem & quietem sacerdotes,qui futuri sunt postulētur. Teneatur subscriptio clericorum,honoratorum testimonium,ordinis consensus & plebis. Qui prefuturus est omnib⁹ ab omnibus eligatur. Ordinationem sibi(vt ante iam diximus)singuli metropolitani suarum prouinciarū cum hiis qui ceteros sacerdotii antiquitate preueniunt,restituto sibi iure defendant. Alienum ius alter sibi non audeat vendicare. Suis limitibus suis terminis, sit vnusquisq; contentus. Et priuilegium sibi deibtum in alium transferre se nosse nouerit non licere, Quod si quis negligens apostolicas sanctiones plus gratie tribuens personali sui honoris desertor esse voluerit priuilegium suum in alium transferre posse se credens,non is cui cesserit,sed is qui intra prouinciam antiquitate episcopali ceteros preuenit sacerdotes ordinandi sibi vēdicet potestatē,nō que passim,sed die legitimo celebretur. Nec sibi constare status sui nouerit firmitatem, qui non die sabbati vespere quod lucescit in primam sabbati vel ipso dominico die fuerit ordinatus. Solum eni maiores nostri resurrectionis dñice diem honore dignum iudicauere,vt sacerdotes qui sumūtur hoc die potissimum tribuantur. Suis vna queq; prouincia sit contenta consiliis,nec vltra Hylarius audeat conuentus indicere synodales,& sacerdotum domini iudicia se interserendo turbare,qui non tantum nouerit se ab alieno iure depulsum,sed etiam viennensis prouincie quam male vsurpauerat potestate priuatum. Dignum est enim fratres antiquitatis statuta reparari,cum is qui sibi ordinationem prouintie indebite vendicabat,talis in presenti etiā probatus fuerit vt cum ipse frequentius temerariis & insolentibus verbis sententiam damnationis expeteret,siue tantum ciuitatis illi sacerdotiū pro sedis apostolice pietate preceptio nostra seruauerit. Nō ergo sit illi ordinationi non ordini, qui meriti sui conscius cum quereretur ad accusandum turpi fuga se credidit subtrahendum ex oris apostolice communionis, cuius particeps esse non meruit, deo (vt credimus)hoc agente,qui illū opinātibus nobis & ad iudicia nra pertraxit,& inter examinationes habitas,ne communionis nostre consors fieret vt abscederet latenter effecit. nulli Christianorum facile cōmunio, denegēt,nec ad idignātis fiat hoc arbitriū sacerdotis quod in magni reatus vltionē inuitus & dolens quodammodo debet animus vindicantis. Cognouimus enim pro commissis & leuibus verbis quosdam a gratia communionis exclusos, & animam pro qua Christi sanguis effusus est,irrogatione tam seui supplicii sauciatam & inermem quodammodo exutamq; omni munimine diabolicis incursibus,vt facile caperetur obiectam. Certe si quādo causa talis emerserit, vt pro cōmissi criminis qualitate aliquem iuste faciat communione priuari,is tantum pene subdēdus est quem reatus inuoluit,nec particeps esse supplicii,qui consors non docetur cōmissi. Sed quid mirum eum i laicos talē existere qui soleat sacerdotū dānatione gaudere, Vñ quia nostra longe alia videtur intentio,nā omnium ecclesiarum statum & concordiam custodiri cupimus sacerdotum,ad vnitatem vos vinculo charitatis hortantes, obtestamur, & affectione congrua commonemus,vt ea que a nobis deo inspirante & beatissimo Petro aplo discussis probatisq; nūc omnibus causis decreta sunt,pro vestra pace, & dignitate seruetis,certi non tam nostro honori proficere q; talia statuisse cognoscimur. Non enim nobis ordinationes vestrarum prouinciarum defendimus quod potest forsitan ad deprauādos vestre sanctitatis animos Hylarius pro suo more mentiri,sed per vestram sollicitudinem vindicamus ne quid vlterius liceat nouitati,nec presumptori locus vltra iam pateat priuilegia nostra cassandi. Nostre enim gratulationi hoc solum crescere profitemur si apostolice sedis diligentia apud vos illibata seruetur,& per sacerdotalis discipline custodiam ori vestro perire quod suum est pro nouis vsurpationibus non sinamus. Et quoniam honoranda est semper antiquitas,fratrem & coepiscopum nostrum Leontium probabilem sacerdotē,hac(si vobis placet)dignitate volumus decorari, vt preter eius consensum alterius prouincie non indicatur a vestra sanctitate concilium,& a vobis omnibus,quemadmodum vetustas eius & probitas exigit,honoretur metropolitanis priulegii sui dignitate seruata. Aequum est enim nec vlli de fratribus fieri videtur iniuria si his qui vetustate precedunt,pro etatis sue merito

Universidad de Deusto Biblioteca

in suis prouinciis a sacerdotibus ceteris deferatur. Deus vos incolumes custodiat fratres mei.

¶ ITEM EPISTOLA EIVSDEM AD RAVENNIVM ARELATENSEM ARCHIEPICOPVN. Epstola.lxviii.

Domino fratri Rauennio, Leo.

PROVECTIONEM DILECTIONIS TVE QVE SVMMI sacerdotii adepta est dignitatē ita nobis placere cognosce, vt non solum tibi de honoris augmento, sed etiam arelatensi ecclesie cui te dominus preposuit gaudeamus. Ad omniū enim fidelium decus atq; vtilitatem redundat cūtalis habetur antistes, cuius plurimi & adiuuentur presidio, & incitentur exemplo. Vnde quia nō ignoras quid de synceritate animi tui secundum presentem notitiā senserimus iustissime nos agnoscitis exigere, vt quod presumimus hoc probemus frater charissime. Modestie igitur tue non auctoritas cōstantiā sed mansuetudo cōmendet, iustitiam lenitas temperet, patientia contineat libertatem, & declinata superbia cui proximū est, vt decidat ametur humilitas, cui semper debetur vt crescat, Ecclesiasticarum legum non ignara est delectio tua, vt intra earum regulas atq; mensuras omnia potestatis tue iura cōtineas, Iusto tamen dicitur lex nō esse posita, quia normam preceptionis implet iudicio voluntatis, cum verus recti amor in semetipso habet & apostolicas auctoritates & canonicas sanctiones. Quarum deuotus sectator & diligens executor in eorum proculdubio consortio gloriaberis qui de creditorū sibi profectibus talentorum audire meruerunt. Euge serue bone & fidelis quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Vt autem fiduciam dilectionis erga te nostre habere non dubites, sepius nos de processu actuum tuorum facias certiores, quoniā iudicii nostri memores cupimus semper de tuis profectibus in domino gloriari, deus te incolumen custodiat frater charissime.

¶ LEO THEODORO EPISCOPO FOROIVLIENSI.

Epistola sexagesima nona.

SOllicitudinis quidē tue is ordo esse debuerat, vt cū Metropolitano tuo primitus de eo quod querendū videbatur esse conferres, ac si id quod ignorabat *dilectio tua etiā ipse nesciret, istrui vos pariter posceretis, quia in causis que ad generalem obseruantiam pertinent* omnium domini sacerdotū sine *primatibus oportet inquiri. Sed vt* quoquomodo instruatur ambiguitas consulentis, quid de penitentium statu ecclesiastica habeat regula non tacebo. Multiplex misericordia dei ita lapsibus subuenit humanis vt non solum per baptismi gratiam sed etiam per penitentie medicinam spes vite reparetur eterne, & qui regenerationis donū violasset proprio se iudicio condemnantes ad remissionem criminum peruenirent, sic diuine bonitatis presidiis ordinatis vt indulgentia dei nisi supplicatione sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim dei & hominum homo christus Iesus hanc prepositis ecclesie tradidit potestatem, vt & confitentibus actionem penitentie darent, & salubri satisfactione purgatos communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui vtiq; operi ipse saluator interuenit nec vnq̄ ab his abest que ministris suis exequenda commisit dicens. Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi, vt siquid per seruitutem nostram bono ordine & gratulando impletur effectu, non ambigamus per spiritum sanctū fuisse donatum. Si autem aliquis eorū p̄ quibus domino supplicamus quocunq; interceptus obstaculo a munere indulgētie presentis exciderit & priusq̄ ad constituta remedia peruenirent, temporalem vitam humana cōditione finierit, quod manens in corpore non receperit cōsequi exutus carne nō poterit. Nec necesse est nobis eorū qui sic obierint merita actusq; discutere, cū dns deus noster cuius iudicia nequeunt comprehendi, quod sacerdotale ministerium implere non potuit sue iustitie reseruauerit. Ita potestatem suam timeri volens vt hic terror omnibus prosit, & quod quibusdā tepidis aut negligentibus accidit, nemo non metuat, multum enī vtile ac necessarium est vt peccatorum reatus ante vltimū diē sacerdotali supplicatione soluatur. His autē qui in tempore necessitatis & in periculi vrgentis instantia presidiū penitentie & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda, quia mie dei nec mensuras possumus ponere nec tēpora definire apud quem nullas patitur venire moras conuersio, dicente spiritu dei per prophetam. Cū conuersus inge-

Universidad de Deusto

mueris tunc saluus eris, Et alibi. Dic tu iiquitates tuas vt iustificeris, Et iterum. Quia apud dñm mia est, & copiosa apud eũ redemptio. In dispensandis itaq; dei donis nõ debemus esse difficiles, nec accusantiũ se lachrymas gemitusq; negligere, cũ ipsam penitẽtiã ex dei credam⁹ inspiratiõe conceptã, dicente Apostolo, Ne forte det illis deus penitentiã vt resipiscant a diaboli laqueis a quo capti tenentur, ad ipsius volũtatẽ. Vnde oportet vnũquemq; christianũ cõscientie sue habere iudiciũ, ne conuerti ad dñm de die in diem differat, nec satisfactionis sibi tẽpus in fine vite sue constituat quẽ periculose ignorantia humana cõcludit, vt ad paucarũ horarũ se reseruet incertũ & cum possit pleniore, satisfactiõe indulgentiam promereri, illius temporis angustias eligat quo vix inueniat spaciũ vel confessio penitentis vel reconciliatio sacerdotis. Verũ (vt dixi) etiam taliũ necessitati ita auxiliandũ est, vt nec actio illis penitentie nec cõmunionis gratia denegetur, si eam etiã amisso vocis officio per iudiciũ integri sensus querere cõprobẽtur, qd si aliqua in egritudine ita fuerint aggrauati, vt quod pauloante poscebant, sub presentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fideliũ circunstantiũ prodesse debebũt vt simul & penitentie & reconciliationis beneficiũ consequantur, seruata tamen regula canonũ paternorũ circa eorum personas qui in deum a fide discedẽdo peccarũt. Hec autẽ frater que ad interrogationẽ dilectionis tue ideo respõdi ne aliquid contrariũ sub ignorantie excusatione gereretur in metropolitani tui notitiã facies peruenire, vt si qui forte sunt fratrum qui de his antea putauerant ambigendum, per ipsum de omnibus que ad te scripta sunt instruantur.

¶ITEM EIVSDEM EPISTOLA AD RVSTICVM NARBONENSEM EPISCOPVM

Epistola septuagesima.

Leo episcopus, Rustico Narbonensi episcopo.

A

PISTOLAS FRATERNITATIS TVE QVAS HERMES archidiacon⁹ tuus detulit libenter accepi, diuersarũ quidẽ causarũ cõnexione multiplices, sed non ita patientie onerosas vt aliquid earũ per incurrentes vndiq; sollicitudines fuerit pretermissum, Vnde totius sermonis tui allegatione cõperta & gestis que in eporũ honoratorũq; examine confecta sunt recensitis, Sauiniano & Leoni presbyteris actiõis sue intelleximus fiduciã defuisse, nec eis iustã superesse querimoniã qui se ab ichoatis disceptationib⁹ sponte subduxerint. Circa quos quã formam quãue mensuram debeas tenere iusticie tuo relinquo moderamini. Suadẽs tamen charitatis hortatu vt sanandis egris spiritualem adhibere debeas medicinam & dicente scriptura, noli esse nimium iustus mitius agas cum eis qui impudicitie zelo videntur modum excessisse vindicte, ne diabolus qui decepit adulteros de adulterii exultet vltoribus. Miror autẽ dilectionẽ tuam in tantum scandalorum quacũq; occasione nascentiũ aduersitate turbari, vt vacationẽ ab episcopatus laboribus optare te dicas, & male in silẽtio atq; ocio vitã degere, q̃ in his que tibi cõmissa sunt ꝑmanere. Dicente vero dño, Beatus qui ꝑseuerauerit vsq; in finẽ, vnde beata erit ꝑseuerãtia nisi de virtute patientie? Nã secundũ apostolicã predicationẽ ois qui voluerit pie viuere in christo Iesu persecutionẽ patietur. Q ue non in eo tantũ cõputanda ꝙ contra christianã pietatẽ aut ferro, aut ignibus agitur, aut quibuscunq; suppliciis, cum persecutionum seuitiam suppleant & dissimilitudines morũ, & cõtumacie inobedientia, & malignarum tela linguarũ, quibus conflictationibus cũ oia semp ecclesie mẽbra pulsentur, & nulla piorum portio hic a tentatione sit libera, ita vt periculis nec ocia careant, nec labores, quis inter fluctus maris naues dirgit si gubernator abscedat? Q uis ab insidiis luporum oues custodiet, si pastoris cura non vigilet? Q uis denicq; latronibus obsistet & furibus si speculatorẽ in cõspectu explorationis locatũ, ab intentione sollicitudinis amor quietis abducat? Permanẽdũ ergo in opere est credito & in labore suscepto. Constanter tenenda est iustitia, & benigne prestanda clementia, Odio habeantur peccata non homines. Nunc corripiantur timidi, nunc tolerentur infirmi & quod in peccatis seuerius castigare necesse est, non seuientis plectatur animo sed medentis. At si vehementior tribulatio incubuerit, non ita expauescamus quasi illi aduersitati propriis sit viribus resistendũ, cum & cõsilium nostrũ & fortitudo sit christi⁹ vt sine quo nihil possumus per ipsum cuncta possimus. quia cõfirmãs ꝑdicatores euãgelii, & sacramẽtorũ ministros Ecce ego iquit vobiscũ sũ vsq; ad cõsũmationẽ seculi. Et iterũ. Hec iquit locut⁹ sũ vobis vt i me pacẽ habeatis, In mũdo aũt tribulationẽ habebitis. Sed bonaio estote, quia ego vici mũdũ. que pollicitatiões quia sine dubitatione manifeste sũt, nullis debem⁹ scãdalis infirmari ne electioni dei videamur ingrati, cui⁹ tam potentia sunt adiutoria q̃ vera ꝑmissa. De consultationibus autem dilectionis tue quas separatim conscriptas archidiaconus tuus detulit.

Universidad de Deusto Biblioteca

quid sentiendum sit inter presentes opportunius quereretur si nobis tui conspectus copia proueniret. Nam cum quedã interrogationes modũ diligentie videantur excedere, intelligo eas colloquiis aptiores esse q̃ scriptis. Quia sicut quedam sunt que nulla possunt traditione cõuelli, ita multa sunt que aut pro cõsideratiõe etatum, aut pro necessitudine rerum oporteat temperari, illa semper conditione seruata, vt in his que vel dubia fuerint aut obscura, id nouerimus sequendum, quod ne preceptis euangeliis contrarium, nec decretis sanctorum patrum inueniatur aduersum.

¶ Incipiunt ad inquisitionem eiusdem episcopi subiecta responsoria. I. Quod non habeãtur episcopi quos nec clerus elegit, nec populus exquisiuit, nec prouinciales episcopi consecrarunt.

A Vlla ratio sinit vt inter episcopos habeantur qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus expeiti, nec a prouincialibus episcopis cum metropolitani iudicio cõsecrati. Vnde cum sepe questio de male accepto honore nascatur quis ambigat nequaq̃ istis esse tribuendum quod non doceatur fuisse collatum? Si qui autem clerici ab istis pleudo episcopis in eis ecclesiis ordinati sunt que ad proprios episcopos pertinebant & ordinatio eorum consensu & iudicio presidentium facta est potest rata haberi, ita vt in ipsis ecclesiis perseuerent. Aliter autem vana est habenda ordinatio que nec loco fundata est, nec auctore munita.

¶ Quod presbyteri aut diaconi si in aliquo crimine dilapsi fuerint, non possunt per manus impositionem penitendi remedium consequi.

B Alienum est a consuetudine ecclesiastica vt qui presbyteralẽ honorem aut diaconi gradum fuerint consecuti hi qui pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant penitendi, quod sine apostolica traditione descendit secundum quod scriptum est, Sacerdos si peccauerit quis orabit pro eo. Vnde huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam dei priuata est expectanda secessio vbi illis satisfactio digna sit etiam fructuosa.

¶ Quod diaconus sicut episcopus & presbyter cessare debet ab opere coniugali non tamen repudiare coniugia.

C Ex continentie eadẽ est ministris altaris que episcopis atq̃ presbyteris. Qui cum essent laici siue lectores, licite & vxores ducere & filios procreare potuerunt. Sed cum ad predictos peruenerint gradus cepit eis non licere quod licuit, Vnde vt de carnali fiat spirituale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores & quasi non habeant sic habere, quod & *salua sit charitas coniugiorum, & cessent opera nuptiarum.*

¶ Quod aliud *sit vxor, aliud concubina, nec erret quisq̃* si filiam suam in matrimonium concubinam habenti tradiderit.

D Non omnis mulier iuncta viro vxor est viri, quia nec omnis filius heres est patris. Nuptiarũ autem federa inter ingenuos sunt legitima & inter equales, multo prius hoc ipsum domino constituente q̃ initium Romani iuris extiterit. Itaq̃ aliud vxor, aliud concubina, sicut aliud ancilla aliud libera. Propter quod etiam Apostolus ad manifestandarũ harũ personarum discretionẽ testimonium ponit ex genesi vbi dicitur Abrahe Eiice ancillam & filium eius. Nõ enim heres erit filius ancille cum filio libere, Vnde societas nuptiarum ita ab initio constituta sit vt preter seruum coniunctionem haberent in se christi & ecclesie sacramentum, dubium non est eam mulierem non pertinere ad matrimonium in qua non docetur nuptiale fuisse mysterium. Igitur cuiuslibet loci clericus si filiam suã viro habenti concubinam in matrimoniũ dederit, nõ ita accipiendũ est quasi de coniugato eã dederit, nisi forte illa mulier ingenua facta & dotata legitime & publicis nuptiis honestata videat. Paterno arbitrio viris iuncte carent culpa si mulieres que a viris habebantur in matrimonio non fuerunt, quia aliud est nupta aliud concubina.

¶ Quod non sit coniugii duplicatio quando ancilla reiecta assumitur vxor.

E Ancillam a thoro abiicere & vxorẽ certe ingenuitatis accipere, nõ duplicatio cõiugii, sed profectus est honestatis. Culpanda est taliũ negligentia, sed non penitus discutienda, vt crebris cohortationibus icitati quod necessarie expetierũt fideliter & exequantur. Nemo enĩ desperandus est dum in corpore constituitur, Quia nonnunq̃ quod diffidentia etatis differtur, consilio maturiore perficitur.

F ¶ De communione priuatis & vita defunctis.

Eorum causa dei iudicio reseruanda est in cuius manu fuit vt taliũ obitus vsq̃ ad cõmunionis remedium differretur. Nos autem quibus viuentibus non communicauimus, mortuis communicare non possumus.

Universidad de Deusto

De his qui penitentiam agere differunt.

DIssimulatio hec potest non de contemptu esse remedii, sed de modo grauius delinquendi, vt penitentia que dilata est cum studiosius petita fuerit non negetur, vt quoquomodo ad indulgentie medicinam anima vulnerata perueniat. A

¶ Quod oporteat eum qui pro illicitis veniam poscit etiam a multis licitis abstinere.

ALiud quidem est debita iuste reposcere, aliud propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam postulantem oportet multis etiam licitis abstinere dicente Apostolo. Omnia licent, sed non omnia expediunt. Vnde si penitens habet causam quam negligere non debeat, melius exigit ecclesiasticum q̃ forense iudicium. B

¶ Quod penitenti nulla lucra negociationis exercere conueniat.

VAlitas lucri negotiãtem aut excusat aut arguit, quia est honestus questus, & turpis. Verunta men penitenti melius est dispendia pati, quam periculis negociationis obstringi, quia diffi cile est inter ementis vendentisq; commercium non interuenire peccatum. C

¶ Quod ad militiam secularem post penitentiam redire non debeat.

COntrarium est omnino ecclesiasticis regulis post penitentie actionem redire ad militiam secularem, cum Apostolus dicat. Nemo militans deo implicat se negociis secularibus, vnde non est liber laqueis qui se militie mundane voluerit implicare. D

¶ Quod adolescens se vrgente quocunq; periculo penitentiam gessit, & non se contineat ab vxoris amplexu potest remedium sustinere.

IN adolescentia constitutus se vrgente aut metu, aut captiuitatis periculo penitentiam gessit, & postea timens lapsum incontinẽtie iuuenis copulam vxoris elegit ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur fecisse venialẽ si preter coniugem nullam omnino cognouerit. In quo tamen non regulam constituimus, sed quid sit tolerabilius estimamus. Nam secundum veram cognitionẽ nihil magis ei congruit qui penitentiã gessit quã castitas perseuerans & mẽtis & corporis. E

¶ Quod si quis propositum monachi deseruerit publica sit satisfactione purgandus.

PRopositum monachi proprio arbitrio aut voluntate susceptum deseri non nõ potest absq; peccato. Quod enim quis vouit deo debet & reddere, Vnde qui relicta singularitatis pro fessione ad militiam, vel ad nuptias deuolutus est, publice penitentie satisfactione purgandus est, quia etsi innocens militia, & honestum potest esse coniugium, electionem meliorum deseruisse transgressio est. F

¶ Quod puelle que non coacte, sed voluntate propria virginitatis propositum susceperunt delinquunt cum nupserint, & si nondum fuerint consecrate.

QVelle que non coacte parentum imperio, sed spontaneo iudicio virginitatis propositum atq; habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt preuaricantur, & si consecratio non accessit, cuius vtiq; non fraudarentur munere si in proposito permanerent. G

¶ De his quibus dubium est, vtrum baptisma receperint, necesse est vt renascantur.

SI nulla existãt iudicia inter ꝓpinquos aut familiares, nulla inter clericos atq; vicinos, quib⁹ hi de quibus queritur baptizati fuissent doceantur, agendum est vt renascantur, ne manifeste pereant. In quibus quod non ostenditur gestum, ratio non sinit vt videatur iteratum. Qui autẽ possunt reminisci q̃ ad ecclesiam veniebant cum parentibus suis possent recordari an quod eorũ parentibus dabatur acceperint. Sed si hoc etiam ab eorum memoria alienum est, conferendum eis videtur quod collatũ esse nescitur. Quia nõ temeritas interuenit presũptionis, vbi est diligẽtia pietatis. H

¶ Quod eos qui se baptisatos agnoscũt, sed i qua fide nesciũt p man⁹ impositionẽ suscipi cõueniat.

SI autẽ de quibus scripsisti nõ se baptizatos nesciunt, sed cui⁹ fidei fuerint qui eos baptizauere se nesciere ꝓfitentur, quolibet modo formã baptismatis acceperint baptizandi nõ sunt, sed per manus impositionẽ iuocata virtute spiritussancti quã ab hereticis accipere nõ potuerũt catholicis copulãdi sunt I

¶ De his qui conuiuiis gentilium & escis immolatitiis vsi sunt.

SI conuiuio solo gentiliũ & escis immolatitiis vsi sunt possunt ieiuniis & manus impositione purgari vt deinceps ab ydolaticis abstinentes, sacramentorum christi possint esse participes. Si autem idola adorauere aut homicidiis vel fornicationibus contaminati sunt, ad cõmunionem eos nisi per penitentiam publicam non oportet admitti. K

¶ Leo Tomulo episcopo Austorigensi. Epistola septuagesima prima.

Universidad de Deusto Biblioteca

A QVAM LAVDABILITER PRO CATHOLICE FIDEI VE
ritate mouearis, & q̃ sollicite diuico gregi deuotionē officii pastoralis impēdas
tradita nobis per diaconum tuum ſraternitatis tue scripta demonstrant, quibus
leticie nostre insinuare curasti, qualis in regionibus vestris de antiquis pestilen
tie reliquiis error ac morbus exarserit. Nā & epistole sermo & cōmonitorii se
ries & libelli tui textus demonstrat, priscillianistarum fetidissimam apud vos
recaluisse sentinam. Nichil est enim sordiū in quorūq̃ sensibus impiorū quod
in hoc dogma nō cōfluxerit, quoniā de omniū terrenarū opinionum luto multiplicem sibi secem cō
miscuerunt, vt soli totū biberent quicquid alii ex parte gustassent. Deniq̃ si vniuerse heresis que ante
Priscilliani tempus exorte sunt diligentius retractentur, nullus pene inuenietur error de quo non
traxerit impietas ista contagium, que non cōmenta eorum receperit falsitas qui ab euangelico xp̃i sub
christi nomine deuiauerunt tenebris etiam paganitatis immersi, vt per magicarum artium propha
na secreta & mathematicorum vana mendacia religionis fidem, morūq̃ rationem in potestate demo
num & effectu syderum collocarent. Quod si credi liceat & doceri, nec virtutibus premium, nec vi
ciis pena debetur, omniaq̃ nō solum humanarum legum sed etiam diuinarū constitutionum decre
ta soluentur, quia neq̃ de bonis neq̃ de malis actibus vllum poterit esse iudicium, si in vtramq̃ par
tem fatalis necessitas motū mentis impellit, & quicquid ab hominibus agitur non est hominum, sed
astrorum. Ad hāc insaniam pertinet prodigiosa illa totius humani corporis per duodecim celi signa
distinctio, vt diuersis partibus diuerse presideāt potestates, & creatura quam deus ad ymaginem suā
fecit in tanta sit obligatione syderum in quanta est connexione membrorum, merito patres nostri sub
quorū temporibus heresis hec nephanda prorupit per totum mundum instanter egere vt impius fu
ror ab vniuersa ecclesia pelleretur. Quando etiam pricipes mūdi ita hanc sacrilegam amentiā detes
ti sunt vt auctorem eius ac pleroſq̃ discipulos legum publicarum ense prosternerent, videbant enim
nem curam honestatis auferri, oēm coniugiorum copulam solui, simulq̃ diuinum ius humanumq̃
subuerti, si huiusmodi hominib⁹ vsq̃ viuere cum tali professione licuisset. Et profuit diu ista districtio
ecclesiastice lenitatis, que etsi sacerdotali cōtenta iudicio cruētas refugit vltiones, seueris tamen christia
norum principum constitutionibus adiuuatur, dum ad spiritale nōnunq̃ recurrunt remedium qui
timēt corporale suppliciū. Ex quo autem multas prouincias hostilis occupauit irruptio, & executio
nem legum tempestates interdixere bellorum ex quo inter sacerdotes dei difficiles commeatus, & ra
ri ceperunt esse conuentus, inuenit ad publicam perturbationem secreta perfidia libertatē, & ad mul
tarum mentium subuersionē his malis est incitata quibus debuit esse correcta. Que vero illic aut qui
ta pars plebium pestis huius aliena est vbi (sicut charitas tua indicat) letali morbo etiam quorundam
sacerdotum corda corrupta sunt, & per quos opprimenda falsitas, & defendenda veritas fuerat per ip
sos doctrine Prisciliani euangelium subditur christi, vt ad prophanos sensus pietate sanctorū volum
num deprauata, sub nominibus prophetarum & Apostolorum nō hoc predicetur quod spiritussan
ctus docuit, sed quod diaboli minister inseruit. Quia ergo dilectio tue fidei quantū potuit diligentia
damnatas olim opiniones decem & septem capitulis comprehendit, nos quoq̃ strictim omnia retra
ctemur, ne aliquid harum blasphemiarum aut tolerabile videatur aut dubium.

Capitulū primum.

B ¶ Primo itaq̃ capitulo demonstratur q̃ impie sentiāt de trinitate diuina, qui & patris & filii & spiri
tussancti vnam atq̃ eandē asserunt esse personā tanq̃ idē deus nūc pater nūc filius nūc spiritussanct⁹
nominetur, nec alius sit qui genuit, alius qui genitus est, alius qui de vtroq̃ processit, sed singularis vni
tas in trib⁹ quidā vocabulis sed nō trib⁹ sit accipienda personis. Quod blasphemie genus de Sabellii
opiniōe sūpserūt, cuius discipuli etiā pñi passioni merito nūcupantur, quia si ipse est filius qui & pater
crux filii patris est passio, & quicquid in forma serui filius patri obediendo sustinuit, totum in se pater
ipse suscepit. Quod catholice fidei sine ambiguitate contrarium est, que trinitatē vnitatis sic conceu
sion confitetur, vt patrem & filiū & spiritū sanctum sine confusione indiuises, sine tempore sempiter
nos, sine differentia credat equales, quia vnitatem in trinitate non ex eadem persona sed eadem im
plent essentia.

Capitulum secundum.

C ¶ In secundo capitulo ostenditur ineptum vanumq̃ commentum de processionibus quarundam
virtutū ex deo quas habere ceperit, & quas essentia sua ipse precesserit. In quo Arrianorū suffragantur
errori dicētes quōq̃ pater filio prior sit, quia fuerit aliquādo sine filio, & tūc pñ esse ceperit qñ filiū genuerit.

Sed sicut

Universidad de Deusto

Sed sicut illos catholica ecclesia detestatur, ita & istos qui putant vniquam deo id quod eiusdem est essentie defuisse. Quem sicut mutabilem ita proficientem dicere nefas est. Quam enim mutatur quod minuitur, tam mutatur etiam quod augetur.

Capitulum tertium.

A

Tertii vero capituli sermo designat quod iidem impii asserāt, ideo vnigenitū dici filium dei quia solus sit natus ex virgine. Quod vtiq; nō auderent dicere nisi Pauli samosateni & Fotini virus hausissent, qui dixere dominum nostrū Iesum christum antequā nasceretur ex virgine Maria nō fuisse, Si autem isti aliud de suo sensu intelligi volunt atq; principiū de matre dant christo, asserant necesse est nō vnum esse filium dei, sed alios quoq; ex summo patre progenitos, quorum hic vnus sit natꝰ ex femina, & hic ob hoc appellatur vnigenitus, quia hac nascendi cōditionem alius filiorum dei nemo susceperit. Quoquo versum igitur se contulerint, in magne tendunt impietatis abruptum si christū deum vel ex matre volunt habere principium, vel patris dei vnigenitum diffitentur, cum & de matre is natus sit qui erat deus verbū, & de patre nemo sit genitus preter verbum.

Capitulum quartum.

B

Quarto aūt capitulo continetur quod natalem christi quem secundū susceptionem veri hominis catholica ecclesia veneratur, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis, nō vere isti honorent, sed honorare se simulent, ieiunātes eodem die sicut & die dominico, qui est dies resurrectionis christi, quod vtiq; ideo faciunt quia christum dominum in vera hominis natura natū esse nō credūt, sed per quandam illusionem ostentata videri volunt que vera nō fuerint, sequentes dogma Cerdonis atq; Marcionis, & cognatis suis Manicheis per omnia cōcordantes. Qui sicut in nostro examine detecti atq; cōuicti sunt dominicum diem quem nobis saluatoris nostri resurrectio cōsecrauit, exigūt in merore ieiunii, soli (vt pditum est) reuerentie hanc continentiam deuouentes, vt per omnia sint a nostre fidei vnitate discordes, & dies qui a nobis cum letitia habetur, ab illis in afflictione ducatur. Vnde dignum est vt inimici crucis christi & resurrectionis talem accipiant sententiam qualem elegere doctrinam.

Capitulum quintum.

C

Quinto autem capitulo refertur quod animam hominis diuine asserant esse substantie, nec a natura creatoris sui cōditionis nostre diuitare naturam. Quā impietatem ex philosophorum quorundam & manicheorum opinione manantem catholica fides damnat, sciens nullam tam sublimem tāq; precipuam esse facturam cui deus ipse natura sit. Quod enim de seipso est, id est quod ipse. Nec id aliud est quam filius & spiritussanctus. Preter hanc autem summe trinitatis vnam consubstantialem & sempiternam atq; incōmutabilem deitatem, nichil omnium creaturarum est quod non in exordio sui ex nichilo creatum sit. Non autem quicquid inter creaturas eminet deus est, nec si quid magnum est atq; mirabile hoc est quod ille qui facit mirabilia magna solus. Nemo hominum veritas, nemo iustitia est. Sed multi participes sunt veritatis & sapientie atq; iustitie. Solus autem deus nullius participationis dignus est. De quo quicquid digne vtcūq; sentitur, nō qualitas est sed essentia. Incōmutabili enim nichil accedit, nichil deperit, quia esse illi quod est sempiternum semper est proprium. Vnde in se manens innouat omnia, & nichil accipit quod ipse non dedit. Nimium igitur superbi, nimiumq; sunt ceci, qui cū dicant humanam animam diuinam esse substantiam, non intelligunt nichil se aliud dicere quam deum esse mutabilem, & ipsum perpeti quicquid potest nature eiꝰ inferri.

Capitulum sextum.

D

Sexta annotatio indicat eos dicere quod diabolus nūquam fuerit bonus, nec natura eius opificiū dei sit, sed eum ex Chao & tenebris emersisse, quia scilicet nullum sui habeat auctorē, sed omnis mali ipse sit principiū atq; substantia, cum fides vera que est catholica omnium creaturarum, siue spiritualiū, siue corporalium, bonā confiteatur substantiam, & mali nullā esse naturā, quia deꝰ qui vniuersitatis est conditor nichil nō bonū fecit. Vnde & diabolus bonus esset si in eo qd factus est pmaneret. Sed quia naturali excellentia male vsus est, & in veritate non stetit, non in contrariam transiit substantiam, sed a summo bono cui debuit adherere desciuit, sicut ipsi qui talia asserūt a veris in falsa proruunt, & naturam in eo arguunt in quo sponte deliquūt, ac p sua volūtaria peruersitate damnātur. Qd vtiq; in ipsis malū erit & ipm malū non erit substantia sed pena substantie.

Capitulum septimum.

Septimo loco sequitur quod nuptias dānant & procreationem nascentium perhorrescunt, In quo si

Universidad de Deusto Biblioteca

cut pene in omnibus cum manicheorum prophanitate cōcordant, Ideo sicut ipsorum mores probant coniugalem copulā detestantes, quia nō est illic libertas turpitudinis vbi pudor matrimonii seruatur & sobolis.

Capitulum octauum.

A ¶Octauum eorū est plasmationem humanorum corporū diaboli dicere esse figmentum, & seminā cōceptionum opere demonū in mulieris vteris figurari. Propterea resurrectionem carnis nō esse credendā, quia concreatio corporis nō sit congruens anime dignitati. Que falsitas sine dubio opus diaboli est & talia ꝓdigia opinionū figmenta sunt demonū, qui nō in seminarum vētribus formāt homines, sed in hereticorū cordibus tales fabricantur errores. Quod immūdissimum virus de Manichee impietatis specialiter fonte ꝓcedens, olim fides catholica deprehendit atq; dānauit.

Capitulum nonum.

B ¶Nona aūt annotatio manifestat quod filios ꝓmissionis ex mulieribus quidē natos, sed ex spiritu sancto dicant esse cōceptos, ne illa soboles que de carnis semine nascitur ad dei cōditionem pertinere videatur. Quod catholice fidei repugnās atq; cōtrarium est, que omnem hominem & corporis animeq; substantiā a conditore vniuersitatis formari atq; animari intra materna viscera cōfitetur, manēte quidem illo peccati mortalitatisq; cōtagio quod in prolē a primo patente transcurrit, sed regenerationis sacramento subueniente quo ex spiritusancto ꝓmissionis filii renascuntur, nō in vtero carnis sed in virtute baptismatis. Vnde & Dauid ꝙ vtiq; erat ꝓmissionis filius dicit ad deum. Manꝰ tue fecerunt me & plasmauerunt me. Et ad Hieremiam dominꝰ ait Priusquā te formarem in vtero noui te, & in vulua matris tue sanctificaui te.

Capitulum decimum.

C ¶Decimo aūt capitulo referuntur asserere animas que humanis corporibus inserūtur fuisse in corpore, & in celesti habitatione peccasse, atq; a sublimibus ad inferiora dilapsas in diuerse qualitatis principes incidisse, & per aerias ac sydereas potestates, alias duriores, alias mitiores corporibus esse inclusas a sorte diuersa & conditione dissimili vt quicqd in hac vita varie & inequaliter prouenit ex precedentibus causis videatur accidere. Quā impietatis fabulam ex multorum sibi erroribus texuerunt, sed omnes eos catholica fides a corpore sue vnitatis abscidit constanter predicās atq; veraciter quod anime hominū priusquā suis inspirarentur corporibus nō fuere, nec ab vllo incorporantur nisi ab opifice deo, qui & ipsarum est creator & corporū. Et quia per primi hominis preuaricationem tota humani generis propago vitiata sit neminē posse a cōditione veteris hominis liberari, nisi per sacramētum baptismatis christi, in quo nulla est discretio renatorum. Dicente apostolo. Quicunq; enim in christo baptizati estis christum induistis. Non est Iudeus neq; grecus, nō est seruus neq; liber, non est masculus neq; femina, omnes enim vnū estis in christo iesu. Quid enim agunt cursus syderum, quid figmenta fatorum, quid mundanarum rerū mobilis status, inquieta diuersitas? Ecce tot impares gratia dei facit equales, qui inter quoslibet vite huius labores si fideles permanent miseri esse non possunt, apostolicum illud in tentatione dicētes. Quis nos separabit a charitate christi? tribulatio an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculū, an gladius? Sicut scriptum est, quia propter te morte afficimur tota die, estimati sumꝰ vt oues occisionis. Sed in his omnibus superamus in eo q̄ nos dilexit. Et ideo ecclesia que corpus est christi nichil de mundi inequalitatibus metuit que nichil de bonis corporalibus cōcupiscit. Nec timet inani strepitu fatorum grauari, que patientia tribulationum nouit augeri.

Capitulum vndecimum.

D ¶Vndecima ipsorū blasphemia est, qua fatalibus stellis & animas hominum & corpora opinantur astringi, ꝓ quam amentiā necesse est vt omnibus paganorum erroribus implicati & fauentia sibi (vt putāt) sydera colere, & aduersantia studeāt mitigare, Verū ista sectantibus nullus in ecclesia catholica locus est, quoniā qui se talibus persuasionibus dedit, a christi corpore totus abscessit.

Capitulum duodecimum.

E ¶Duodecimum inter hec illud est quod sub aliis potestatibus partes āime, sub aliis corporis mēbra describūt & qualitates interiorum presulum in patriarcharum nominibus statuunt, quibus diuerso signa syderea quorum virtuti corpora subiiciantur opponunt. Et in his omnibus inextricabili se errore prepediunt, nō audientes dicentem aplm. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundū elementa mundi & nō sēdm christū quia in ipso inhabitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis in illo repleti qui est caput omnis principatus & potestatis. Et iterum. Nemo vos seducat volens in humilitate & religione angelorum

que non

Universidad de Deusto

que non vidit ambulans,frustra inflatus sensu carnis sue,non tenens caput,ex quo totum corp⁹ per-
nexum & coniunctiones subministratum & coniũctum crescit in augmentum dei,Quid ergo op⁹
est in eor admittere quod lex nõ docuit,quod prophetia non cecinit, quod euangelii veritas nõ pre
dicauit,quod apostolica doctrina nõ tradidit? Sed hec operta sunt eorum mentibus de quibus apo
stolus dicit. Erit enim tempus cum sanã doctrinam nõ sustinebunt, sed ad sua desydetia coacerua-
bunt sibi magistros prurientes auribus,& a veritate quidem auditum auertent,ad fabulas autem cõ
uertentur.Nichil itaq; nobiscum cõmune habeant qui talia audent vel docere,vel credere,& quibussli
bet modis nituntur astruere quod substantia carnis ab spe resurrectionis aliena sit,atq; ita omne sa-
cramentum incarnationis christi resoluunt.Quia indignum fuit integrum hominem suscipi si in-
dignum erat integrum liberari.

Capitulum decimumtertium.

¶Tertiodecimo loco positum est eosdem dicere, quod omne corpus scripturarum canonicarum A
sub patriarcharum nominibus accipiendum sit,quia ille duodecim virtutes que reformationem ho
minis interioris operantur,in horum vocabulis indicentur, sine qua scientia nullam animam posse
assequi,vt in eam substantiam de qua ,pdiit reformetur.Sed hanc impiã vanitatem despectui habet
christiana sapientia que nouit vere deitatis inuiolabilem & inconuertibilem esse naturam, animam
autem siue in corpore viuentem siue a corpore separatam multis passionibus subiacere.Que vtiqsi
diuine esset essentie nichil aduersi posset incidere.Et ideo incorporaliter aliud creator est, aliud crea
tura.Ille enim semper idem est,& nulla varietate mutatur,hec autem mutabilis est etiam non muta-
ta,quia vt nõ mutetur datum poterit habere non proprium.

Capitulum decimumquartum.

¶Sub quartodecimo vero capitulo de statu corporis sentire dicuntur quod sub potestate syderũ at- B
q; signorum pro terrena qualitate teneatur,& ideo multa in sanctis libris que ad exteriorem homi-
nem pertineant reperiri,vt in ipsis scripturis inter diuinam terrenamq; naturam quedam sibi repu
gnet aduersitas,& aliud sit quod sibi vendicent anime presules, & aliud quod corporis conditores.
Que fabule ideo disseruntur,vt & aie diuine affirmẽtur esse substantie & caro credatur male eẽ na-
ture quoniã & ipsum mundum cũ elementis suis non opus dei boni sed conditionem mali profitẽ
tur auctoris,atq; vt hec mendaciorum suorum sacrilegia bonis titulis colorarent, omnia pene diuina
eloquia sensuum nefandorum immissione violarunt.

Capitulum decimumquintum.

¶De quarte quintidecimi capituli sermo cõqueritur & presumptionem diabolicam merito dete- C
statur,quia & nos istud vera cum testimoniorum relatione comperimus,& multos corruptissimos
eorum codices qui canonici titulantur inuenimus.Quomodo enim decipere simplices possent,nisi
venenata pocula quodã melle prelinirent,ne vsquequaq; sentirentur insuauia que essent futura mor
tifera.Curandum ergo est & sacerdotali diligentia maxime prouidendum vt falsati codices & a syn
cera veritate discordes in nullo vsu lectionis habeantur.Apocriphe autem scripture que sub nomini-
bus apostolorum multarum habent seminariũ falsitatum nõ solum intercidende, sed etiam penitus
auferende sunt atq; ignibus cõcremande.Quis enim sint in illis quedã que videantur speciẽ habe-
re pietatis,nunquam tamen vacua sunt venenis,& per fabulas illecebras hoc latenter operãtur vt mi
rabilium narratione seductos,laqueis cuiuscũq; erroris inuoluant.Vnde si quis episcoporum vel apo
cripha haberi per domos non ꝓhibuerit, vel sub canonicorum nomine eos codices permiserit lege-
re,qui Priscilliani adulterina sunt emendatione corrupti hereticum se nouerit iudicandum.Quoniã
qui aliũ ab errore nõ reuocat seipsum errare demonstrat.

Capitulum decimumsextum.

¶Postremo autem capitulo hoc prodidit iusta querimonia quod Dicticinii tractus quos secundũ D
Priscilliani dogma cõscripsit a multis cum veneratione legerentur,cum si aliquid memorie Dictici
nio tribuendum putant reparationem eius magis debeãt amare quã lapsum. Nõ ergo Dicticiniũ
sed priscillianũ legunt,& illud ꝓbant quod errans docuit,nõ quod correct⁹ elegit.Sed nemo hoc ipu
ne ꝑsumat, nec inter catholicos censeatur,quisq; vtitur scripturis,non ab ecclesia solummõ catholica,
sed a suo auctore dãnatis.Nõ sit peruersis liberũ simulare qd fingunt,nec sub velamine nominis chri
stiani,decretorꝫ imperalium statuta declinent,Ideo enim ad ecclesiam catholicã cum tanta cordis di
uersitate cõueniũt,vt & quos possunt suos faciãt,& legũ seueritatẽ dum se nõ mentiunt effugiant.

Universidad de Deusto Biblioteca

Faciunt hoc Priscillianiste, faciũt hoc Manichei, quorũ cum istis tam federata sunt corda, vt solis nominibus discreti, sacrilegiis autem suis inueniantur vniti. Quia &si vetus testamentum quod isti se susciperе simulant, Manichei refutant, ad vnum tamen finem vtrorumq; tendit intentio, cum isti recipiendo corrumpunt, illi abdicando impugnant. In execrabilibus autem mysteriis eorum, que quãto immundiora sunt, tanto diligentius occultantur, vnum prorsus nefas est, vna est obscenitas, & similis turpitudo. Quam si eloquii erubescimus sollicitissimis tamen inquisitionibus iudicata, & Manicheorum qui comprehensi sunt confessionibus detecta, ad publicam fecimus peruenire notitiam, ne vllo modo possit dubium videri, quod in iudicio nostro cui non solum frequentissima presentia sacerdotum, sed etiam illustrium virorũ dignitas, & pars quedam senatus ac plebis interfuit, ipsorum qui omne facinus perpetrarant, ore reseratum est, sicut ea que ad dilectionem tuam nunc direximꝰ gesta demonstrant. Quod autem de Manicheorum fedissimo scelere, hoc etiam de Priscillianistarum incestissima consuetudine olim cõpertum, multumq; vulgatũ est. Qui enim per omnia sunt impietate sensuum pares, non possunt in sacris suis esse dissimiles. Decursis itaq; omnibus que libelli series comprehendit, & a quibus commonitorii forma non discrepet, sufficienter (vt opinor) ostendimus, quid de his que ad nos fraternitas tua retulit, censeamus, & quam non sit ferendum si tam pphanis erroribus etiam quorundam sacerdotum corda consentiũt, vel vt mitius dixerim, nõ resistũt, qua conscientia honorem sibi debitum vendicant, qui pro animabus sibi creditis non laborant? Bestie irruunt, & ouium septa non claudũt, fures insidiantur, & excubias non pretendũt Morbi crebrescunt, & remedia nulla conficiunt. Cum autem etiam illud addunt, vt his qui sollicitus agunt, consentire detrectent, & impietates olim toto orbe damnatas subscriptionibus suis se anathematizare dissimulent, quid de se intelligi volunt, nisi quod de numero fratrum non sunt, sed de parte hostium?

Capitulum decimumseptimum.

A ¶ In eo vero quod extrema familiaris epistole tue parte posuisti, miror cuiusquam catholici intelligentiam laborare, tanquam incertum sit, an descendente ad inferna Christo, caro eius requieuerit in sepulchro. Que sicut vere & mortua est & sepulta, ita vere est die tertia resuscitata. Hoc enim ipse dominus denuntiauerat, dicẽs ad iudeos. Soluite templum hoc, & in triduo resuscitabo illud. Vbi euangelista subiungit, hoc aũt dicebat de templo corporis sui. Cuius rei veritatem etiam Dauid propheta predixerat loquens sub persona domini saluatoris dicens. Insuper & caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuũ videre corruptionẽ. Quibus vtiq; verbis manifestum est q; caro domini & vere sepulta requieuit, & corruptionem non subiit, quia celeriter viuificata reditu anime resurrexit. Quod non credere satis impiũ est, & ad Manichei Priscillaniq; doctrinam pertinere non dubium est, qui sacrilego sensu, ita se christum simulãt confiteri, vt incarnationis & mortis & resurrectionis auferant veritatẽ. Habeatur ergo inter vos ẽpale cõcilium, & ad eum locum qui omnibus opportunus sit, vicinarum prouinciarum conueniant sacerdotes, vt secundum ea que ad tua consulta respondimꝰ plenissimo exquiratur examine, an sint aliqui inter episcopos, qui huius hereseos contagio polluantur a cõmunione sine dubio separandi, si nefandissimam sectam per omnium sensuum prauitates damnare noluerint. Nulla enim ratione tolerandum est, vt qui predicande fidei suscepit officium, is contra euangelium Christi, contra apostolicam doctrinã, contra vniuersalis ecclesie symbolum audeat disputare. Quales illic erunt discipuli, vbi tales docebũt magistri? Que illic religio populi? que salus plebis? vbi contra humanã societatem pudoris scissi verecũdia tollitur, cõiugiorum federa auferuntur propagatio generationis inhibetur, carnis natura damnatur, contra verũ aũt dei cultum trinitas deitatis negatur, personarum ꝓprietas confunditur, anima hominis diuina essentia predicatur, & eadem ad diaboli arbitrium carne cõcluditur, dei filius per id quod ex virgine ortus, non per id quod ex patre natus est, vnigenitus predicatur, idemq; nec vera dei proles, nec verus filius virginis asseritur, vt per falsam passionẽ, mortemq; nõ verã mendax etiam resurrectio resumpte de sepulchro carnis habeatur. Frustra aũt vtuntur catholico nomine, qui istis impietatibus non resistunt, Possunt hec credere, qui possunt talia patienter audire. Dedimꝰ itaq; litteras ad fratres & coeꝑos nostros Terragonenses, Carthaginẽses, Lusitanos, atq; Gallicos, eisq; concilium synodi generalis indiximus, Ad tue dilectionis sollicitudinem pertinebit, vt nostre ordinationis auctoritas, ad predictarum prouinciarũ episcopos deferatur. Si autem aliquid (quod absit) obstiterit, quo minus possit celebrari gñale concilium gallicie saltem in vno conueniant sacerdotes, quibus congregatis fratres nostri Hydacius & Ceponius imminebunt coniuncta

cum eis

Universidad de Deusto

cum eis instantia tua quatenus de prouinciali conuentu remedium tantis vulneribus afferatur.

¶Epistola.lxxii. Aurelii Carthaginensis episcopi ad omnes episcopos per Bizanzenam & Arzignitanam prouinciam constitutos de dānatione pelagii atq; Celestii hereticorum. Dilectissimis ac desyderabilibus & consacerdotibus Primiano Gaiano,& alii Gaiano,Ianuario & Victorino,ceteris per tractum prouincie Bizanzene & Arzignitane constitutis Aurelius episcopus.

SVPER CELESTII ET PELAGII DAMNATIONE A eorūq; dogmatibus participem sanctam dilectionem vestram in plenario concilio fuisse cognoui dilectissimi & desyderabiles fratres,Sed quoniā pro honore dei in cuius manu cor regis est constitutum gloriosissimorum principum christianorum fidē rectam & catholicam custodiendum accessit auctoritas, quā per humilitatem meam vniuersis episcopis meis volui intimare. Idcirco honorabilem fraternitatem vestrā missis exemplaribus instruere curaui,ne in aliqua parte prouincie supradictorum serpentina persuasio ab vniuersali ecclesia totius orbis exclusa fortasse surrepat. Ob hoc ergo tam necessaria constitutio principum christianorum charitatē vestram latere non debuit,& ad me ab eis date littere quarum simul exemplaribus lectis(quemadmodum subscribere vnusquisq; vestrum debeat)dilectio vestra cognoscet,siue quorū synodalibus gestis subscriptio iam tenetur,siue qui non potuistis eidem plenario totius africe interesse concilio,quod cum in supradictorum hereticorum dānatione omnium vestrum fuerit integrata subscriptio,nichil omnino vnde illis dissimulationis vel negligentie,vel occultate forsitan prauitatis,aliqua videatur merito remansisse suspitio, Alia manu. Opto fratres bene viuatis mei memores. Data kalen. Augusti Carthagine Monaxio & Pluita consulibus.

¶Excerpta ex gestis habitis contra Pelagium hereticum,& alia de libellis eiusdem,que in Palestina sibi obiecta damnare compulsus est.

QVOD AD HIERVSALEM NOLENTEM COLLIGI FILIOS B suos dominus clamabat, hoc nos clamamus aduersus eos qui filios ecclesie colligi nolunt. Nec saltem post iudicium,quod de ipso Pelagio in Palestina factum est, corriguntur,de quo damnatus exisset,nisi obiecta sibi contra gratiā dei dicta,que obscurare non potuit,ipse dānasset. Preter illa que quomodo potuit,ausus est qualicunq; ratione defendere. Obiecta sunt quedam,que nisi remota omni tergiuersatione anathematizasset ipse anathema factus fuisset.

¶Dogma Pelagii heretici.

CVM DICERET ADAM MORTALEM FACTVM, QVI SI C ue peccasset,siue non peccasset,moriturus esset, & quod peccatum ipsius ipsum solum leserit, non genus humanum, & quod infantes nuper nati in illo statu sunt in quo Adam fuit ante preuaricationem,& quod neq; per mortē, vel preuaricationem Ade omne genus moriatur,neq; per resurrectionem Christi oē genus hominum resurgat. Infantes enim si non baptizentur habere vitam eternam,& diuites baptizatos,nisi omnibus abrenuntiet,si quid boni visi sunt facere,non reportare illos,nec eos habere posse regnum dei,& gratiam dei,atq; adiutorium,non ad singulos actus dari,sed in libero arbitrio esse,vel in lege atq; doctrina,& dei gratiam secundum merita nostra dari,& filios dei non posse vocari,nisi omnimodo absq; peccato fuerint effecti,& non esse liberum arbitrium,si dei eget auxilio,quoniam in propria voluntate habet vnusquisq; facere aliquid,aut non facere,& victoriam nostram non esse ex dei adiutorio,sed ex libero arbitrio,& quod penitentib⁹ venia nō detur secundum gratiam & misericordiam dei, sed secundum meritum & laborem eorū qui per penitentiam,digni fuerint misericordia. Hec omnia Pelagius sic anathematizauit. Quod satis gesta ipsa testantur,vt nichil ad ea quoquomodo defendenda disputationis attulerit,vnde fit cōsequens,vt quisquis secutor illius fuerit episcopalis auctoritate iudicii,& ipsi⁹ Pelagii confessione, hec tenere debeat,que semper tenuit catholica ecclesia.

¶Dogma catholicorum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A QVOD ADAM NISI PECCASSET, MORITVRVS NON FVISset. Secundo ꝙ peccatum eius non ipsum solum leserit, sed & genus humanum. Tertio ꝙ infantes nuper nati nō sunt in illo statu in quo Adam fuit ante preuaricationem. Quarto vt ad ipsos etiam pertineat, qd breuiter ait apostolus. Per vnū hominem mors, & per vnum hominem resurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam oēs moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabūtur. Vnde fit, vt infantes nō baptizati non solum regnū celorum, verū etiam vitam eternā habere non possunt. Quinto vt cōfiteatur diuites baptizatos etiam si diuitiis suis non careant, & sint tales quales ad Thimotheum describit apostolus dicens. Precipe diuitibus huius seculi nō superbe sapere, neqꝫ sperare in incerto diuitiarum suarū, sed in deum viuum, qui prestat nobis abundāter ad fruendum, diuites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thezaurisent sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehēdāt veram vitam, non eos regno dei posse priuari. Sexto, vt confiteatur gratiam dei, & adiutorium etiam ad singulos actus dari, eamqꝫ nō secundum merita nostra, vt vera sit gratia, id est gratis data ꝙ eius misericordiam qui dixit. Miserebor cui miseratus fuero, & misericordiam prestabo, cui misericors fuero. Septimo, vt filios dei fateatur illos posse vocari, qui quotidie dicunt, dimitte nobis debita nostra, quod vtiqꝫ veraciter non dicerent, si essent omnino absqꝫ peccato. Octauo, vt fateatur esse liberum arbitrium, etiam si diuino indiget adiutorio. Nono, vt fateatur quando contra tētationes cōcupiscentiasqꝫ illicitas dimicamꝰ, quāuis illic habeamus & propriam volūtatem, non tamen ex illa, sed ex dei misericordia nostram salutem, quia nō aliter verum erit, quod apostolus ait. Non volētis, neqꝫ currentis, sed vt saluemur miserentis est dei. Decimo, vt fateatur secundū gratiam & misericordiam dei veniam petentibus dari, non secundum meritum eorum, quandoquidem ipsam penitentiā donum dei dixit apostolus, vbi ait de quibusdā. Ne forte det illis deus penitentiam. Hec omnia simpliciter sine vllis fateatur ambagibus. Si quis in auctoritatē catholicā, & ipsius Pelagii expressa ecclesiasticis gestis verba cōsentit, neqꝫ enim illa que his sunt contraria, veraciter anathematizata esse credendum est, nisi hec quibus sunt contraria fide & corde teneantur, & aperta confessione promātur.

¶Epistola Leonis pape ad Rusticum rauennium Venerium & ceteros episcopos galliarū.

¶Epistola. LXXIII.

B AMPLETIS PER MISERICORDIAM DEI COMMVNIBVS votis, dignum est fraternitatem vestram sanctorum gaudiorum habere cōsortiū. Nam fratres mei qui vice mea orientali synodo presederūt, que vota retulere significo confirmata catholica fide, & glorificato apostolice predicationis triūpho. Qd etiam hi qui ad deuiādum vel seducti fuerant vel impulsi, recepta veritatis luce letantur. Siquidem omnes domini sacerdotes in vna sententia sancto spiritu docente consensere, & de sacramento dominice incarnationis in qua multorum intelligentia caligabat. Ita tenebre erroris ablate sunt vt in vno domino nro vero dei & hominis filio, nec de humanitatis ambigatur natura, nec de deitatis essentia. In impios autem nefandi erroris auctores qui indignos se dei gratia iudicantes correcticnis vti remediis noluere, qualis sit lata sententia exemplaria que misimus edocebunt, vt agnoscat vestra dilectio fratres charissimi in sancto examine diuinum non defuisse iudicium, quo & vindicta retributa est obduratis, & pax ipensa correctis. Dominus vos incolumes custodiat fratres charissimi.

¶Eiusdem ad Iulianum episcopum.

¶Epistola. LXXIIII.

C LITTERE DILECTIONIS TVE QVE MICHI NVPER sunt reddite quam spirituali catholice fidei vigeas amore demonstrant, & multum gaudere me faciunt quod in eadem sententia pia corda cōcurrunt vt secūdum doctrinam spiritussancti impleatur in nobis quod apostolus ait. Obsecro autem vos fratres per nomen domini nostri iesu christi vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem sentētia, cuius vnitatis nimium se Eutices fecit extraneum, si in sua peruersitate veterascit, nec adhuc quibus vinculis a domino sit obligatus intelligit. Et quanquam sacerdotem domini reperiendum putat qui eius

Universidad de Deusto

qui eius imperitie amentieq; consentiat,diu apud nos incertũ fuit quid in ipso catholicis displiceret, & cum fratris nostris Flauiani nullas litteras sumeremus,ipse autem scriptis suis Nestorianam heresim repullulare quereretur,nõ plene potuimus discere vnde procederet,vel quo tenderet tam dolosa causatio.Sed postea q̃ gestorũ ad nos episcopalium documenta perlata sunt,omnia illa que fallaciũ querelarũ velanime tegebantur q̃ essent detestanda patuerunt. Et quia clementissimus imperator pro beniuolentia ac pietate animi sui de statu huius qui ante honorabilis videbatur diligentius voluit iudicari,atq; ob hoc indicendũ credidit episcopale conciliũ,per fratres nostros Iulianũ episcopum & Renatũ presbyterũ,sed & filium meũ diaconũ Hylariũ,& quos ex latere meo vice mea misi ad fratrẽ nostrum Flauianũ sufficiẽtia pro qualitate cause scripta direxi, quibus & vestra dilectio & ecclesia vniuersa cognoscat de antiqua & singulari fide quã indoctus impugnator incessit quid diuinitus traditũ teneamus,& quid incõmutabiliter predicemus. Quia tamẽ nõ debemus partes miserationis omittere,congrua moderatione credidim⁹ sanciendũ, vt si condẽnatus presbyter plena satisfactione corrigitur,sententia qua obstrictus est relaxetur. Si vero in eodem insipientie sue luto iacere delegerit,statuta permaneant,& cum eis habeat sortem quorũ est secutus errorem. Data Idus Iunii Asturio & Protogene consulibus.

¶ Item ad Flauianum constantinopolitanum. Epistola.LXXV.

Litteras tue dilectionis accepi,cum gestis que apud vos fidei questione cõfecta sunt. Et quia clemẽtissimus imperator pro ecclesie pace sollicitius synodum voluit congregari quãuis euidenter appareat rem de qua agitur nequaq̃ synodali indigere tractatu, tamẽ frater charissime subsecutos esse significo quos in hac re placuit destinare.Nec necessariũ fuit nunc amplius scribi,cum propitio de his que cause credidimus cõuenire, per ea que ipsi portabunt scripta,sis plenius instruendus. Data quintodecimo Calẽdas Iulii Asturio & Protegene cõsu. A

¶ Item eiusdem ad Theodosium Augustum. Epistola.LXXVI.

Ceptis clementie vestre litteris,& multum vniuersali ecclesie gaudendum esse prospexi, q̃ christianã fidẽ qua diuinitas honoratur & colitur in nullo dissimilẽ,in nullo vult esse discordem. Quid enim rebus humanis ad exorãdam misericordiã dei efficaci⁹ suffragetur,q̃ si vna gratiarum actio,& vnius confessionis sacrificium maiestati eius ab omnibus offeratur? In quo & sacerdotum & cunctorum fidelium ita demũ erit plena deuotio,si in his que pervnicũ dei filium deum verbum pro nostra redemptione *sunt gesta, nichil aliud sentiatur,q̃ quod ipse predicari de se* iussit & credi. Vnde q̃uis ad diem concilii episcopalis quẽ pietas vestra cõstituit occurrere me ratio nulla permittat,cum nec aliqua ex hoc exempla precesserint,& tẽporalis necessitas me non patiatur deserere ciuitatẽ,p̃sertim cũ tam euidẽs fidei causa sit vt rationabilibus causis ab indicenda synodo fuisset abstinẽdum,tamẽ inquãtum dominus iuuare dignatur meũ studium cõmodaui, vt clemẽtie vestre statutis aliquatinus pareatur,ordinatis hinc fratribus meis qui amputandis scandalis pro cause equitate sufficiãt,quiq; presentie mee impleant vicem, quia non talis questio orta est vnde aut possit aut debeat dubitari. Data duodecimo Calẽdas Iulii Asturio & protogene consulibus. B

¶ Eiusdem ad Flauianum episcopum. Epistola.LXXVII.

Profectis iam nostris quos ad vos in fidei causa direximus per filiũ nostrũ Basilium diaconum scripta tue dilectionis accepimus,quibus merito parũ de negotio cõmunis sollicitudinis indidisses,quoniã & gesta ante delata de omnibus nos sufficienter instruxerant, & ad familiarẽ interrogationem idoneus erat sermo predicti,per quẽ nunc alloquia reddentes,dilectionẽ tuã per dei gratiã,in qua fidimus,cohortamur vtentes verbis apostolicis atq; dicẽtes. In nullo terreamini ab aduersariis,que est illis causa perditiõis,vobis autẽ salutis. Quid enim tam exitiabile q̃ negata veritate incarnationis Christi omnẽ spem salutis humane velle dissoluere, & apostolo contrarie dicenti manifeste. Magnum est pietatis sacramẽtũ quod manifestatum est in carne. Quid tam gloriosum q̃ contra inimicos natiuitatis & crucis Christi pro fide euãgelica dimicare? De cuius purissimo lumine inuictaq; virtute datis iam ad tuã dilectionem litteris,quid in nostro esset corde patefecimus,ne de illis que secundum doctrinã catholicã didicimus & docemus,aliquid inter nos videri possit ambiguum. Quia vero tã valida & tã clara sunt testimonia veritatis,vt nimis cecus nimisq; obduratus habendus sit qui ad choruscationem lucis atq; rationis non confestim se a tenebris falsitatis excusserit, ad curãdã imperitorum insaniã etiã patientie volumus adhibere medicinã,vt paternas increpationes hi qui in senectute carnis sue mente sunt parauli, discant C

Universidad de Deusto Biblioteca

obedire maioribus,ac si depolita imperitie sue vanitate resipiscunt,omniq; errore dānato fidem veram singularēq; suscipiūt,misericordia eisdē episcopalis beniuolētie non negetur, mansuro iudicio qd pcessit,si impietas merito condēnata in sua prauitate perstiterit. Data decimo Calendas Augusti Asturio & Protogene consulibus.

Iterum ad eundem Constantinopolitanum episcopum. Epistola.lxxviii.

A AVget sollicitudinem nostram taciturnitas tua, qui iamdiu nulla dilectionis tue scripta suscepimus,cum nos curarū tuarū participes pro fidei defensione solliciti frequenter per occasiones idoneas ad dilectionem tuā litteras miserimus, vt adhortationū nostrarum consolationibus te iuuaremus,vt aduersariorū stimulis pro fidei defensione non cederes, cū laboris tui participes nos probares. Olim ad fraternitatē tuam nostros credimus peruenisse,per quos plenius scriptis,mādatisq; nostris instructum te esse retines,& Basiliū ad te(vt volueras)ipsi remisimus. Nunc ne aliqua pretermissum occasione te crederes,per filiū nostrum honorabilem & amabilem nobis virum Elitium hanc paginam dedimus,vt tota celeritate ad scripta nostra respondeas,nosq; subinde de tuis actibus,nostrorūq;,& de totius cause absolutione facias certiores, vt sollicitudinem quā nunc pro fidei defensione gerimus,prosperioribus nuntiis molliamus. Data tertio Idus Augusti,Asturio & Protogene cosulibus.

Leo,& sancta synodus que in vrbe conuenit,clero, honoratis,& plebi constantinopolitane. Epistola.lxxix.

B IN notitiam nostrā que Ephesi contra opinionem omniū sunt acta perlatis, magno animum nostrū fatemnr merore confusum,nec tātum licuisse iniquitati facile potuissem? credere,nisi filius noster Hilarius diaconus,qui a nobis vice nostra cum aliis, vt interesset synodo,missus fuerat,fugiens reuertisset, declinās iniuste particeps esse sententie. Quippe quum vox illic a nostris cōtradictionis emissa sit quā Alexandrinus antistes qui totum solus potētie sue vendicauit audire contempsit,in consortium sue voluntatis inuitos protrahens sacerdotes,vt per vim coacti subscriberent qui nullam dānationis causam idonee reperissent. Sed hos ausus pio & christianissimo principi cōfidimus minime placituros, Nunc quia ecclesiam vestrā hac ratione cognouimus dissipatam,consolandos adhortādosq; vos esse credimus nostris epistolis,vt pro catholice fidei defensione perfidorum nequitie resistatis. Nolumus enim *dilectionem vestram hoc merore percelli,cum maior gloria vestra sit subsecutura constantiā si a ꝓbabili sacerdote vestro nulle minevos* nulla formido diuulserit. Quisquis enim incolumi atq; superstite Flauiano episcopovestro sacerdotium eius fuerit ausus inuadere,nunq̄ in communione nostra habebitur,nec inter episcopos poterit numerari. Nos enim sicut Nestoriū in sua peruersitate anathematizauimus. Ita eos qui veritatē carnis nostre in domino Iesu Christo denegant,pari execratione dānamus. State igitur in spiritu catholice veritatis & apostolicam cohortationem minnisterio vestri oris accipite,quia vobis donatum est pro Christo non solum,vt in eum credatis,sed etiam vt pro illo patiamini. Nolite arbitrari dilectissimi ꝙ sancte ecclesie sue desit aut defutura sit diuina protectio. Splendescit enim fidei puritas cum ab ea sordes separantur errorum. Vnde iterum iterūq; vos ante conspectum domini obtestamur pariter & monemus,vt a fide in qua fundati estis,& in qua christianissimū principem nouimꝰ permanere,non insidiis,non cuiusquā persuasionibus moueamini,sed in personā episcopi vestri illū in cordis oculis habeatis,pro quo idem omnia pati que fuerint illata non metuit,cuius per omnia imitatores vos esse cupimus,vt commune cum ipso premium fidei habere possitis. Data Idus octobris Asturio & Protogene consulibus.

Item Leo papa ad Anastatium episcopum Thessalonicensem, Epistola.lxxx.

C QVANTVM RELATIONE HYLARII DIACONI NOSTRI cognouimus magnum facinus Alexandrino episcopo auctore vel executore cōmissum est,vt dum in fratrem nostrū Flauianū veteres emulationes & odia priuata deseuiunt,nec innocētie probatissimi sacerdotis,nec christiane fidei parcerētur. Vnde multum dilectioni tue congratulamur ꝙ te ad illam synodū ire cupientē opportunis obstaculis manꝰ diuina obtinuit. Ne abstētur? pculdubio a tāto scelere indignis iniuriis subiaceres,& furori ipio militibꝰ q̄tū didicimꝰ armisq; suffulto cōtraire nō posses. Quia

Universidad de Deusto

posses. Quia ergo prupit i apertū perfidia que latebat, & i nefandissimā heresim vnī⁹ imperitissimi senis assecle trāsierunt, tēpus probationis nostre debemus agnoscere, & cōtra impetus aduersantiū munitionibus celestibus treti incōmutabilis animi constantiā preparare. Scimus frater charissime quia sacramēto magne pietatis sue aderit diuina protectio. Si quid igitur fraternitati tue de impiis cōstitutionibus fuerit ingestum, protestamur pariter ac monemus, ne vel in dānationē fratris insontis, vel in receptione nefarii dogmatis consensum tui cordis immisceas. Maior est enim qui in nobis est, q̄ qui aduersus nos. Annitere potius quātū te ipse nature nostre susceptor & glorificator adiuuerit, vt omniū fratrū nostrorū corda cōfirmes. Nobis enim ab euāgelio generationis & mortis ac resurrectionis domini nostri Iesu Christi nullatenus recedētibus, diffinitissimū est in nostre cōmunionis numero non futuros eos qui conātur antiqua catholice fidei fundamenta conuellere. Data tertio Idus Octobris Asturio & Protogene consulibus.

¶Item eiusdem ad Theodosium Augustum. Epistola.lxxxi.

A

PRO INTEGRITATE FIDEI CATHOLICE CHRISTIANISsimum principem conuenit esse sollicitum, & hoc indefessis precibus diuinā misericordiam posco, vt cordi vestro id quod est veritatis inspiret, neq; falli vos i aliquo humanarū calliditatū emulatiōe patiatur. A me aūt atq; ab oīb⁹ catholicis sacerdotibus que angelice fidei pietas defendat, satis plene ac lucide litteris meis quas clementiā vestram iādudum per famulum vestrum Epiphaniū tribunū qui pro hac causa missus est arbitror accepisse. Ratum est nec ambigi potest hoc nos purissime credere, hoc constanter asserere quod etiam venerandi patres quondā apud Niceā congregati secundū fidem symboli credēdum & confitendum sacratissima auctoritate sanxerunt. Nos enim venerabilis imperator sicut Nestorii dogma peruersum merito Anathematizauimus, ita iuste etiā horū impietatem qui veritatem carnis nostre negant a domino Iesu Christo susceptā esse dānamus. Vnde si pietas vestra suggestioni ac supplicationi nostre dignetur annuere, vt intra Italiam haberi iubeatis episcopale concilium, cito (auxiliante deo) poterunt omnia scandala que i perturbationē totius ecclesie sunt cōmota resecari, vt per vniuersum regnum vestrum catholice fidei integritate seruata, & pacem christianā manere, & vestram apud deū crescere gloriam gaudeamus. Data octauo Calendas Iunias Asturio & Protogene consulibus.

¶Eiusdem ad flauianum Cōstantinopolitanum episcopum.
¶Epistola.lxxxii.

B

QVe & quāta dilectio tua pro catholice fidei defensione patiatur, per diaconū qui ab Ephesso furtim est lapsus, cognouimus. Et licet magnificemus deum qui te gratie sue virtute cōfortat, necesse est tamen nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, & ipsa totius ecclesie fundamenta quatiuntur. Quia vero prouidentia dei semper suis necessariū prestat auxilium, scire debet fraternitas tua nos pro cōmuni causa nichil eorū que agēda sunt preterire, vt primitus ad ea que vniuersitati fideliū prosint, peruenire mereamur. Sin est vt fortiter interim dilectio tua toleret, que sibi ad eternā gloriam non dubitat profutura. Perlator sane breuis huī⁹ epistole fidei sermone poterit enarrare quicquid illud est, ad quod adiuuante domino, studio fidei & charitatis intendimus. Data tertio Calēdas octobris, Asturio & Protogene consulibus.

¶Cuius superior ad Iulianum episcopum. Epistola.lxxxiii.

C

COgnitis que apud Ephesum vnius hominis p̄sumptiōe sunt gesta, magno quidē dolore affecti sumus, de his que impie furioseq; cōmissa sunt, sed ad dominum nostrū animos dirigentes, multā fiduciam ab ipsa quā sequimur veritate concipimus, non omittentes omnia agere, que auxiliante dei gratia credimus profutura. Tenēdum ergo nobis est quod tenemus, & seuiente vnius turbinis procella serenissima fidei est amplectenda tranquillitas donec radios suos veritas per vniuersa diffundat, & caliginem infidelitatis consumat. Que autem disposita sunt per latoris sermonē agnoses, Data tertio Idus Octobris, Asturio & Protogene consulibus.

¶Leo ad faustum & ceteros Archimandritas Constantinopolis.
Epistola.lxxxiiii.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Leo & sancta synodus que in vrbe Roma conuenit, Fausto, Martino, Petro, & Magno, & Helie presbyteris, & Archimādritis Constantinopolitanis, Dilectissimis filiis, in domino, Salutem.

A QVAMVIS EAQVE AD CONSTANTINOPOLITANAM ECCLESIAM scripsimus, sollicitudinem deuotionis vestre latere non possunt, tamen etiam specialibus dilectionem vestrā litteris cohortādam esse credidimus, vt memores sancte professionis vestre que proprie in fide & charitate consistit, omnia scandala que contra pacē ecclesie orta sunt, a vestris cordibus repellatis, beati apostoli sententiā pia mente retinentes. Si quis vobis euāgelizauerit preter id quod accepistis, anathema sit, custodientes vnitatē cū fratre nostro Flauiano episcopo, quē ad tempus domin⁹ permisit impiorum factione tētari, vt probatum sibi sacerdotē suum persuerantie merito faceret clariorem. He autem perturbationes, necesse est auxiliante dei gratia celeriter destruātur, & omne quod reprobum est ab ecclesie puritate, que nec maculā nec rugam recipit, respuatur, maxime cū ab insana imperitia in hoc vsq; preruptum sit, vt contra sacramentū salutis humane incarnatiōis domini nostri Iesu Christi veritas denegetur, atq; antique fidei predicator atq; defensor, quia non acquieuit blasphemiis, quas olim sancti patres nostri in multis hereticis dānauere, subiiciatur iniuriis, In quo vtiq; omnium domini sacerdotum reuerentia ceditur, & vniuersa corporis Christi membra pulsantur. Sed quia gloriosum nobis est quicquid nos pati deus voluerit, pro veritate tolerare, in consortium vos patientie paternis exhortationibus aduocamus, vt per dilectionem vestrā, omnibus deo seruientibus, que scripsimus innotescāt, & inimicis euangelii resistentes, nec pastoris vestri dilectionem, nec vnitatem catholice fidei deseratis. Quoniam ea que in Ephesso nuper contra iustitiam vel canonum disciplinam per vnius hominis impudentiā gesta sunt, nulla catholice fidei ratio rata esse permittit, Data octauo Idus Octobris, Asturio & Protegene cōsuli.

¶Item leonis ad Martinum presbyterum.

Epistola. lxxxv.

B GRATIAS AGIMVS DEO, ET MVLTAM FIDVCIAM PIE exultationis accepimus, cum dilectionem tuam & catholicam fraternitatē, ita spiritu fidei vigere cognoscim⁹, vt cordibus vestris nichil infirmitatis heretica possit inferre tētatio, ad quā diuinitus destruendā, nec defuit (vt scitis) sollicitudo nostra, nec deerit, donec omnipotētis dextera omnia diaboli arma cōfringat. Cui ob hoc aliquid audere permittitur, vt a fidelibus Christi gloria maiore vincatur. Si quid autem difficultatum interuenit aut morarum, cū equanimitate tolerādum est, quoniā vbi veritas est magistra, nunq; desunt diuina solatia fratres charissimi. Quāuis ergo magna locorū interualla nos diuidant, vnitate tamē fidei vobiscum sumus, & toto corde Iesum Christū dominū nostrum verum deum & verum hominē confitentes, nulla in vobis detrimenta perpetimur, cū de vestre professiōis concordia gloriamur, tantū vt sit auxiliante domino constantia perseuerans, dicente apostolo. Vobis enim datum est pro Christo non solum vt in eum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Ad quā fortitudinem sanctarū mentiū roborandam, fratres nostros atq; legatos, quos pro apostolice fidei libertate direximus, & quos dudum apud vos esse cōfidimus, plurimū credimus profuturos, cum totius actionis nostre didiceritis affectum, & curam vestrā atq; consilium operi iunxeritis, de qua re non necesse est nunc latius scribere, cum iam per supradictos sufficientes epistolas miserimus, quib⁹ abundantissime omnis catholica fraternitas instruatur, diuine erit virtutis & gratie, vt dei filius qui naturam humani generis suam fecit, amplius q̄ videmus, aut sapimus, magnum pietatis sue asserat sacramentum, quod impia temeritas sibi quidem fraudauit, sed rectis cordib⁹ non potuit. Data Idus Septembris Valentiniano & auennio consulibus.

¶Eiusdem ad Martianum augustum. Epistola. lxxxvi.

D LItteras pietatis vestre accepisse me gaudeo, & ad significationē totius prosperitatis pertinere cognosco, cum sermones vestri vos faciant integritate securos. Quātas itaq; clementie vestre gratias referamus, non ex verbis nostris, sed ex beneficiis vestris, que ecclesie cōtulistis, agnoscite, non ambigentes qualem illum retributorem in omnibus habeatis, pro cuius estis tam pia religione sollicitus, & qui vos (vt res ipsa demonstrat) ad hoc vt fides catholica ab insidiis inimicorum suorum defenderetur, elegit, Hec a me nunc breuiter per fratris mei Anatholii clericos pietas vestra dignanter accipiat. Pleniora autem de omnibus que ad curam meam pro statu

ecclesiarum

Universidad de Deusto

ecclesiarum & concordia pertinent domini sacerdotum, per legatos nostros scripta direximus. Data idus Aprilis, Adelphio consule.

Cuius supra ad Iulianum episcopum. Epistola.lxxxvii.

LITTERAS FRATERNITATIS TVE PER FILIOS NOstros Constãtinopolitanos clericos nũtias tue salutis accepi, quibus te magnis tribulationibus grauatum fuisse significas, cum vtiq; nõ defuerit materia sollicitudini & laboribus, que inter procaces catholice fidei aduersarios inherẽtem veritati animũ fatigarent, idq;, vt scribis, fuerit animo vt per occasionem necessitatis & nobis te & patrie presentares. Quod vero futurũ sperauerã, vt apertius omniũ hereticorum ambages tuo ore cognoscerẽ. Sed gratias deo q; ita incolumitas tua & ecclesie causa profecit, vt liberum tibi fuerit apud eos interim degere quorum nobis probabilis cõsensus innotuit, sicut & fratris Anatholii scripta profitentur, & gesta que apud ipsum corã nostris sunt confecta demõstrant fratribus remeantibus. Ergo predictis salutationibus vicissitudinem reddo, & vt contra falsitatis astutias perseuerãtem diligentiã teneas fidenter exhortor, cum tibi ad hoc & tuus animus & nostra auctoritas suffragetur. Quoniam licet de multis meliora indicata sunt q; scilicet doleant se deceptos, & dãnata perfidia cum authoribus suis gratiam nostre cõmunionis exposcant, quod nos adeo libenter accepimus reddituri, his hanc quã desiderant cõmunionẽ cum promissa cõpleuerint, quosdã persistere in sua obduratione cognouimꝰ, quos oportet districtius comprimi, si nequeunt benignitate sanari. Ad quã rem nostros post diem venerabilem dirigemus, qui tecũ participato consilio ea que a nobis constituta fuerint exequãtur. Data idus Aprilis Adelfio viro clarissimo consule. A

Leo ad pulcherrimam Augustam. Epistola.lxxxviii.

RELIGIOSAM PIETATIS VESTRE SOLLICITVDINEM qua vniuerso mundo deo inspirante consulitis, crebrioribus alloquiis incitare pãsumo, vt operum vestrorum perfectum necessaria perfectio subsequatur, ac sicut de statu Constãtinopolitane ecclesie gratulamur, cuius & sacerdos & populus catholice puritatis fidem iam tenere cognoscitur, ita etiam aliorũ concors nobiscũ sit de verbi incarnatione confessio. Vnde quod facturum me aliis litteris indicaueram Lucensem episcopum, & Basiliũ presbyterũ fratres meos dirigere preparaui, qui dispositiones meas fratris mei Anatholii deuotione sociata secundum eas quas acceperunt regulas exequãtur. Sicut enim predicti episcopi scriptis, & clericorum eius suggestione patefactum est, multa sunt que indulgentius sunt curanda, multa que iustius cohercenda, vt in causa tante perturbationis, nec districtio nimis sit aspera, nec remissio parum cauta, quum aliud satisfacientibus, aliud pertinacibus debeatur. Offertur ergo pietati vestre digna materia, que placitam domino curã sancti cordis exerceat, & pcedentium meritorũ coronas etiam de presentis erroris abolitione multiplicet. Sicut enim Nestoriana impietas, ita & Euticiana blasphemia ab omnium est catholicorum eliminanda consortio. Quia tam impium est cõsubstantialem & cõsempiternum patri filii deitatẽ etiam ex vtero virginis matris partu editam negare corporeo, q̃ vnam in dei filio post incarnationis sacramẽtum affirmare naturã, vt scilicet aut humanitas eius refutetur, aut deitas, cum vnione vtriusq; essentie, nec altera sit in alter utram versa, nec assumpta in assumente finita. Sed & verbi incõmutabilitas, & carnis atq; animeveritas maneant inseparabiliter in vnitate persone, quod qui testificante lege, credentibus patriarchis, annuẽtibus ꝓphetis, pdicante euangelio, docentibus apostolis, & toto mundo confitente nõ credunt extra sacramentum corporis Christi, extra vnitatem sunt nominis Christiani. Quorum sicut ruinam dolemus, ita perfidiam detestamur. Vt autem circa taliũ personas syncerũ seruetur vbiq; iudicium, & aliud correctis, & aliud pertinacibus repẽdatur, vestra pietas nostros qui ab apostolica sede sunt missi fouere dignetur, eorũq; omnes quas iniunximus adiuuet actiones, quo citius ac facilius auxiliante domino que ad vestram gloriam, & ad totius ecclesie pacem ꝓficiant exequãtur. De Eutice autem totius scandali & prauitatis auctore, hoc clementia vestra pcipiat, vt ab eo loco qui Constantinopolitane vrbi nimis vicinus est, longius transferatur, ne frequentioribus solatiis eorum quos ad impietatẽ suam traxit, vtatur. Monasterio quoq; ipsius cui perniciose indigneq; presedit, catholicum abbatem iubete ꝓponi, qui illam seruorum dei congregationem, & a prauo dogmate liberare, B

Universidad de Deusto Biblioteca

& institutis veritatis possit imbuere. Data idus Iunii Adelphio viro clarissimo consule.

¶Iem eiusdem ad Anatholium episcopum.

Epistola.lxxxix.

A AD declinãdam erroris maculã, qua nõnullos aut Nestoriana impietas, aut Euticiana labefactauit insania, laudabilem curam filii nostri Basilius & Iohãnes presbyteri sue estimationis habuerunt, vt inter pugnãtia dogmata falsitatis, vera catholice fidei pace gauderent. Siquidem longinquo peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in apostolica sede patefecere, damnãtes vtrãq; heresim, quarum supra fecimus mentionẽ, & de incarnatione domini nostri Iesu christi non aliud recipientes q̃ quod instruente sancto spiritu & didicimus & docemus. Per hos ergo frater charissime cum testimonio nostro ad propria reuertẽtes, dilectioni tue nostra scripta direximus, fidenter orantes, vt qui gratia apostolice cõmunionis ornantur etiam tuo fauore per omnia se gaudeant adiuuari. Data decimotertio Calendas Iulii Adelphio viro clarissimo consule.

¶Cuius supra ad Martianum Augustum.

Epistola.xc.

B QRedebamus clemetiam vestram id desiderio nostro posse prestare, vt presenti necessitate respecta differri ad oppottunius tempus sacerdotalem synodum iuberetis, vt vocatis de cunctis prouinciis sacerdotibus vere posset esse vniuersale concilij. Sed quia vos amore catholice fidei congregationem nunc fieri voluistis, ne deuoto obuiare viderer arbitrio fratrem & coepiscopũ meũ Paschasium de eadem prouincia que videtur esse securior euocatum qui vicẽ presentie mee possit implere direxi, Bonifacio fatre nostro & compresbytero sociato, & his quos antea miseramus adiunctis, consortem illis fratrẽ quoq; meum Iulianũ addentes episcopum. Quos ea moderatiõe vniuersa domino auxiliante credimus esse gesturos, vt quecũq; in querelã perturbationẽq; veneruut ad vnitatem pacis & fidei compressa omni dissensione reuocentur, nec vllum in aliquorum cordibus sacerdotum, vel Nestoriane, vel Euticiane impietatis vestigium relinquatur, quoniã catholica fides quã instruente nos spiritu dei per sanctos patres a beatis apostolis didicimus & docemus neutrũ subrepere permittat errorem. Si quid ergo morborũ si quid est vulnerũ, quod syncera possit correctione curari, vt adveram sanitatem reuocetur, optamus. Que nunc vtiq; non erãt dubia, nec *cuiusquã simplicitati deinceps nocitura, si nullis se excusationibus voluerit obumbrare, cum absolutionem* peccati non obtineat, nisi vera confessio. *Quia vero quidam de fratribus* (quod sine dolore non dicimus) contra turbines falsitatis non valuere catholicam tenere constantiam, predictum fratrem & coepiscopum meum vice mea synodo conuenit presidere, certus q̃ absq; odio & gratia ibidem ab his quibus hoc cõmisimus laboretur, vt cũ solius heretice impietatis excidio in omnibus ecclesiis dei veritas regnet & charitas. Data sexto Calendas Iulii, Adelphio viro clarissimo consule.

¶Cuius supra ad Pulcherrimam Augustam.

Epistola.xci.

C QVamuis nullas nunc litteras tue pietatis acceperim, scribente tamen gloriosissimo principe, non aliter dignatione ipsius sum gauisus, q̃ si michi etiam tue serenitatis redderentur alloquia. Vnde cõsuetudinem me debitã mei officii oportuit custodire, per quã significarẽ dementie vestre absolute me gaudere, & incessabilibus a deo precibus postulare, vt vos & Romane reipublice & catholice ecclesie in omni prosperitate conseruet. De vigore autem fidei vestre quo indesinenter domino sacrificium laudis offertis quãtas deo gratias agam enarrare non valeo, quoniam principib9 temporis nostri non solum potentiam regiam, sed etiam sacerdotalem cognoscimus inesse doctrinam. Indicante enim frare meo Iuliano episcopo, peruenerunt ad nos in exemplaribus perceptionum vestrarum salubrime sanctiones quibus insanam imperitiam monachorum dignati estis parcendo plectere & docẽdo punire, vt si eos ad penitẽtiã miseratio diuina cõuerterit, multis lachrymis & a nefandis cedibus & ab hereticorum blasphemiis diluantur. Quod vero piissimus imperator ad omnes episcopos qui calchedonensi synodo interfuere, voluit me scripta dirigere, quibus que illic de fidei sunt regula definita firmarẽ, libenter impleui, ne fallax cuiusq̃ simulatio sententiam meam haberi vellet incertam, cum per Constantinopolitanum episcopum cui letitiam meam largiter indicaui, in omniũ potuerit notitiam peruenire quod scrisperam, nisi maluisset meum gaudium tacere q̃ repulsam sui

ambitus

Universidad de Deusto Biblioteca

ambitus publicare,fratri& coepiscopo meo Iuliano cui sollicitudinem meam in causam fidei dele/ gaui,rogo vt eam fiduciam prebere dignemini qua pietati vestre possit que vniuersali ecclesie sint ꝓ futura suggerere.Data duodecimo Calendas Aprilis Opilione viro clarissimo consule.

EEpistola Leonis pape ad maximum Antioche/ num episcopum.CII.

QVANTVM DILECTIONI TVE PLACEAT COMMVNIS A fidei sacratissima vnitas & pacis ecclesiastice tranquilla concordia, litterarū tua/ rum textus ostendit, quas ad nos filii nostri Marinianus presbyter, & Olim/ pius diaconus detulere,eo nobis gratiores quod per ipsas alloquia alterna mi/ scemus,& magis magisq; innotescere gratiam dei, qua fit vt per totum mun/ dum de manifesto catholice veritatis lumine gaudeatur.Quāuis(quod mul/ tum dolemus)quidam adhuc sicut sermo indicat nunciorū, tenebras suas dili gant,& cum vbiq; diei splendor exortus sit etiā nunc cecitatis sue delectētur obscuro,& perdita fide solo & vacuo remanserint nomine christiani,non habentes intelligentiam qua errorē ab errore discer nant,& blasphemiam Nestorii ab Euticis impietate distinguant. Nec enim ideo excusabilis videri aliqua eorum falsitas potest,quia ipsi sunt in sua peruersitate contrarii.Nam cum Nestorium Eutice tis discipuli detestentur, & Euticen anathematizent Nestorii sectatores, catholicorum iudicio pars vtraq; damnatur, & ambe simul heresis a corpore ecclesie resecantur, quia neutra falsitas nobiscum potest habere concordiam.Nec interest quo sacrilegio ab incarnationis dominice veritate discordēt, dum id quod prauissime sentiunt,nec auctoritas euangelii,nec ratio recipiat sacramēti. Et ideo fra/ ter charissime oportet dilectionem tuam toto corde perspicere cuius ecclesie gubernaculis te domi/ nus voluerit presidere,& eius meminisse doctrine,quā precipuus apostolorum omniū beatissimus Petrus per totum mundum quidem vniformi predicatione,sed speciali magisterio in antiochena & Romana vrbe fundauit,vt illum in sue glorificationis domicilio preeminētem, ea intelligas reposce re instituta que tradidit sicut ab ipsa quā confessus est veritate suscepit.Neq; vllo modo sinas in oriē talibus ecclesiis maximeq; in his quas antiochene sedi sacratissimorum patrum niceni canones de/ putare ab improbis hereticis euāgelio resultari,& vel Nestorii vel Euticetis a quoquā dogma defen di.Quoniam (sicut dixi) catholice fidei petra,cuius cognomen beatus apostolus Petrus sumpsit, a domino nullum recipit ab vtraq; impietate vestigium,sed euidenter atq; perspicue & Nestoriū ana thematizat,qui verbi carnisq; naturam in beate virginis coniunctione seiungens,vniūq; Christum in duos diuidēs,aliam deitatis,& aliam humanitatis voluit esse personam, cum omnino vnus idēq; sit,qui & secundum sempiternam deitatem de patre est natus sine tempore,& de matre natus in tē/ pore,Et euticen similiter execratur qui in domino Iesu Christo veritatem humane carnis euacuans ipsum verbum in carnem asserit transformatum, vt nasci,nutriri,proficere,pati,moti atq; sepeliri, & die tertio suscitari,solius fuerit deitatis,que seruilis forme non veritatem susceperit,sed figuram. Sū/ ma itaq; vigilantia cautum te esse conuenit ne quid sibi heretica prauitas audeat vendicare,cum te deceat his sacerdotali auctoritate resistere,nosq; sepius de profectu ecclesiarum tuis relationibus quid agatur instruere.Dignum est enim te apostolice sedis in hac sollicitudine consortem & ad au gendam fiduciam priuilegia tertie sedis agnoscere,in nullo cuiusquā ambitione minuantur, quia tā ta apud me est Nicenorum canonum reuerentia,vt ea que sunt a sanctis patribus constituta, nec permiserim,nec patiar aliqua nouitate violari. Et si enim diuersa nonnunquā sunt merita presulum tamen iura permanent sedium quibus possunt emuli perturbationem aliquā fortassis inferre non tamen possunt minuere dignitatē.Vnde cum aliquid pro Antiochene ecclesie priuilegiis dilectio tua agēdum esse crediderit propriis litteris studeat explicare,& vt nos consultationi tue absolute & congrue respondere possimus. Nunc autē ad omnia generaliter pronunciare sufficiat quod si quid a quoq; contra Nicenorum canonum statuta in quacūq; synodo vel tētatum est vel ad tempus vide tur exortum,nichil preiudicii potest inuiolabilibus inferre decretis, & facililius erit quarūlibet con/ sensionum pactum dissolui q̄ p̄dictorum canonū regulas ex vlla parte corrumpi. Subrepēdi enim occasiones nō p̄termittit ambitio,& quotiēs ob incurrētes causas generalis cōgregatio facta fuerit sa/ cerdotū,difficile est vt cupiditas improborū non aliquid supra mēsurā suam moliatur appetere.Si/ cut etiam de ephesina synodo que impium Nestorium cum dogmate suo pertulit, Iuuenalis epi/ scopus ad obtinendum palestine prouincie principatum credidit se posse sufficere,& insolentes au/

Universidad de Deusto Biblioteca

ſus per commentitia ſcripta firmare,quod ſancte memorie Cyrillus Alexandrinus epiſcopus me/ rito perhorreſcēs ſcriptis ſuis michi quid predicta cupiditas auſa ſit indicauit,& ſollicita prece mul/ tum popoſcit,vt nulla illicitis conatibus preberetur aſſenſio.Nam cuius epiſtole ad nos exemplaria direxiſti ſancte memorie Cyrilli eam in noſtro ſcrinio requiſitam nos autēticam noueris reperiſſe, hoc tamen proprium diffinitionis mee eſt,vt quantumlibet numerus ſacerdotum amplior aliquid per quorūdam ſurreptionem decernat quod illis trecentorum decem & octo conſtitutionibus inue niatur aduerſum,id iuſtitie conſideratione caſſetur,quoniam vniuerſe pacis tranquillitas non aliter poterit cuſtodiri,niſi ſua canonibus reuerentia intemerata ſeruetur.Si quid ſane ab his fratribus qd ad ſanctam ſynodum vice mea niſi preter id quod ad cauſam fidei pertinebat geſtum eſſe perhibe/ tur, nullius erit penitus firmitatis, quia ad hoc tantum ab apoſtolica ſede ſunt directi, vt excuſſis hereſibus catholice eſſent fidei defenſores.Quicquid enim preter ſpeciales cauſas ſynodalium conci liorum ad examē epiſcopale defertur,poteſt aliquā diiudicandi habere rationem,ſi nichil de eo eſt a ſanctis patribus apud Niceam diffinitum.Nam quod ab illorū regulis conſtitutioneq; diſcordat, apoſtolice ſedis nunquā obtinebit conſenſum.Quanta vero hoc diligentia cuſtodiatur,a nobis exē plaribus eius epiſtole quam ad Conſtantinopolitanum epiſcopum refrenantes ipſius cupiditatem direximus inſtrueris,quā in omnium fratrum & ſacerdotum noſtrorum facias notitiam perueni/ re, vt nouerint pacem eccleſiaſticam per concordiam deo placitam debere ſeruari. *Illud quoq;* dile/ ctionem tuam conuenit precauere,vt preter eos qui ſunt domini ſacerdotes,nullus ſibi *jus docendi,* &p̄dicandi audeat vendicare,ſiue ſit ille monachus,ſiue ſit laicus,qui alicuius ſcientie nomine glorie tur. Quia etſi optandum eſt, vt omnes eccleſie filii que recta & ſana ſunt ſapiant, non tamen per/ mittendum eſt, vt quiſquā extra ſacerdotalem ordinem conſtitutus gradum ſibi predicatoris aſſu/ mat,cū in eccleſia dei omnia ordinata eſſe conueniat,vt in vno Chriſti corpore & excellētiora mem/ bra ſuum officium impleant,& inferiora ſuperioribus non reſultent.Data tertio Idus Iunii,Opilio ne viro clariſſimo conſule.

¶Cuius ſupra ad Leonem Auguſtum.
Epiſtola.XCII.

AFFICIIS QVE AD GRATVLATIONEM IMPERII VE/ ſtri pertinent perſolutis, etiam hanc paginam neceſſarie ſupplicationis adieci, qua catholice fidei diuinitus preparatum *fauoris veſtri poſco preſidium.*Nam *talia in Alexandrina eccleſia perpetrata* fratris & coepiſcopi mei Anatholii re/ latione cognoui,vt omnis Chriſtiana religio ſentiat ſe impeti,atq; violari, niſi vniuerſali fidei veſtra deuotione proſpiciatur,& memorate eccleſie que antea ca tholicis fuit clara doctoribus reddatur Chriſtiana libertas,vt ceſſantibus here/ ticorum impugnationibus, euangelica doctrina que illic ante Dioſcorum viguit, vnita cum totius eccleſie pace reparetur. Quod opus virtutibus veſtris glorieq; cōueniens, celerem & deo placitum habebit effectum, ſi apud ſanctam calcedonenſem ſynodum de domini Chriſti incarnatione fir/ mata nulla permiſeritis retractatione pulſari. Quia in illo concilio per ſpiritum ſanctū congregato tam plenis atq; perfectis diffinitionibus cuncta firmata ſunt,vt nichil ei regule que ex *diuina inſpi/* ratione prolata eſt,aut addi poſſit,aut minui.Hoc autem etiam apud clementie veſtre ſcientiam nō ambigimus eſſe perſpicuū,ſiquidem vt multorum ante relatione comperimus,molitiones heretico rum que contra predicte ſynodi auctoritatem conabantur aſſurgere, nichil ex hoc permiſeritis au/ dere.Vnde quod negādum illis ſponte vidiſtis glorioſum vobis eſt vniuerſali eccleſie me ſuſpican/ te concedere,& incommutabiliter perpetueq; preſtare, vt que ſecundum euangeliū Chriſti & predi cationis euangelice veritatem omnibus retro ſeculis,vna fide vnaq; intelligentia roborata ſunt,nulla vlterius poſſint actione conuelli.Prout ergo miſericordia dei conſilio ſpiritus ſui mentem veſtre pie tatis inſtruxerit, ſancte primitus Alexandrine eccleſie pacis reparationi conſulite, & per catholicos ſacerdotes talem prouideri iubete pontificem in quo & in actuum probitate,& in fidei perfectione nichil poſſit reprehenſibile reperiri,vt omnibus rite compoſitis eadem vtiq; ſeruetur predicatio veri tatis.Data quinto idus Iunii,Conſtante & Rufo conſulibus.

¶Eiuſdem ad Leonem Auguſtum.
Epiſtola.XCIII.

¶Licet pxime

Universidad de Deusto

LICET PROXIME AD CLEMENTIAM VESTRAM GE- A
mina scripta direxerim,quorū vnum debitum salutatiōis impleret, aliud pro statu ecclesie supplicaret, tamē occasione que deo prouidente se prebuit iterari vtrumq; conuenit. Secundū ergo fiduciam illam quā ex dei inspiratione vniuersali ecclesie prestitistis ante cuiusquā preces constituēdo quod maxime ab omnibus fuerat expetēdum,non desinimus gratias agere,& prouidētiam dei in fidei vestre feruore benedicere,qui sancto & catholico spiritu, sicut fratris & coepiscopi mei anatholii sermone cognoui. Ita hereticorum impudentie restitistis,vt profiteremini totius mundi pacem calchedonensis synodi vos esse custodē. Quod cum ex vestre fidei sententia saluberrime diffinitum sit,quāto studiosius vniuersali ecclesie est conferēdum,vt trāquillitas fidei christiane etiam vestro prosit imperio,nec improbitas heretica in aliquo suo molimine glorietur. Cuius pertinax insidiosa contentio illico conquiescet si imperiali potestate frenetur. Data Calendas septēbris. Constantio & Rufo consulibus.

¶ Item eiusdem ad eundem.
Epistola.XCIIII.

LITTERAS CLEMENTIE TVE PLENAS VIRTVTE FIDEI ET B
lumine veritatis veneranter accepi,quibus cuperē etiam in eo quod presentiam meam pietas vestra necessarium existimat obedire,vt maiori fructu conspectum vestri splendoris assequerer,sed magis id vobis arbitror placiturum quod eligendum ratio demōstrauit. Nam cum sancto spiritualiq; studio vniuersam pacē ecclesie muniatis, nichilq; sit conuenientiꝰ fidei defendende,q̄ his que per omnia instruente spiritu sancto irreprehensibiliter diffinita sunt inherere,ipsi bene videbimur statuta cōuellere,& auctoritates quas ecclesia vniuersalis amplexa est ad arbitrium heretice petitionis infringere.atq; ita nullum colligendis ecclesiis modū ponere,sed data licentia debellandi dilatare magis q̄ sopire certamina. Vnde quia post illas ephesine synodi impietates quibus Dioscori scelere fides catholica refutata peruersitas Euticiana suscepta est,nichil ad confirmationē fidei christiane vtilius potuit ordinari,q̄ vt predicti facinus sancta synodus calchedonēsis aboleret,& tanta illic haberetur celestis cura doctrine, vt nichil cuiusquā opinione resideret quod a predicationibus vel propheticis vel apostolicis dissonaret, ea scilicet moderatiōe seruata,vt rebellibus tātum ac pertinacibus ab ecclesie vnitate reiectis,nulli correcto venia negaretur,quid probabiliꝰ, quid religiosius poterit pietas vestra decernere q̄ vt que nō tam humanis q̄ diuinis sunt statuta decretis,nullus vltra sinatur impetere,ne vere digni sint dei munus amittere qui de veritate ipsius ausi fuerint dubitare? Cum ergo vniuersalis ecclesia per illius principalis petre edificationem facta sit petra,& primus apostolorum beatissimus Petrus voce domini audierit, Tu es petrus & super hanc petram edificabo ecclesiā meā, Quis est nisi aut antichristus,aut diabolus qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem,qui in malicia sua inconuertibilis perseuerās per vasa ire & sue apta fallacie falso diligentie nomine dum veritatem se mentitur inquirere,mendacia desiderat seminare, atq; contemnenda,& vitanda merito sibi incontinēs furor & impietas ceca prescripsit,vt diabolico instructu quod in sanctam Alexandrinam seuit ecclesiam,quales essent qui calchedonensem synodum retractari cupiunt discceretur,in qua nullo modo accedere potuit,vt a vobis contra sanctam Nicenam synodum sentiretur,quod heretici mentiuntur,qui se fidem Niceni concilii tenere confingunt, in quo sancti & venerabiles patres nostri contra Arrium congregati,non carnem domini,sed deitatem filii Homousion patri esse firmauere? In calchedonensi autem concilio aduersum Euticianā impietatem definitum est,de substantia virginis matris dominum Iesum Christum sumpsisse nostri corporis veritatem. Apud christianissimum principem igitur & inter christi predicatores digno honore numerandum vtor catholice fidei libertate,& ad consortium te apostolorū ac prophetarum securus exhortor,vt constanter despicias ac repellas eos qui se Christiano nomine priuauere,nec patiaris impios parricidas sacrilega simulatione de fide agere,quos constat a fide deuiare. Cum enim clementiam tuā dominus tanta sacramenti sui illuminatione ditauerit,debes incūctāter aduertere regiam potestatē tibi nō solū ad mundi regimē,sed maxime ad ecclesie p̄sidiū esse collatā, vt ausus nefarios cōprimēdo,& que bene sunt statuta defendas,& veram pacem his que sunt turbata restituas, depellendo scilicet peruasores iuris alieni, & antique fidei sedem Alexandrine ecclesie reforman-

Universidad de Deusto Biblioteca

do,vt correctionibus tuis dei iracundia mitigata,regie antea ciuitati non retribuat que admissa sunt sed remittat.Constitue ante oculos cordis tui venerabilis imperator omnes qui per totum orbem sunt domini sacerdotes pro ea tibi fide in qua totius mundi est redemptio supplicare,in qua re specialius ambiunt qui apostolice fidei sectatores Alexandrine ecclesie presedere, agentes apud pietatē tuam ne hereticos homines & merito pro sua peruersitate damnatos, vti sua persuasione patiamini, cum siue impietatem errorum aspicias,siue opus perpetrati furoris attendas,nō solum ad sacerdotii honorem admitti nequeāt,sed ab ipso Christiano nomine merantur abscindi. Nam quod exorata pietatis vestre venia dixerim,quodam contagio splendorem vestre serenitatis obfuscant, cum sacrilegi patricide id audeant petere,quod nec innocentes liceat obtinere. Oblate sunt pietati vestre preces, quarum exempla vestris litteris subdidistis,sed in his que catholicorum sunt deplorantium subscriptio continetur,&quia causa probabilis est, fiducialiter nomina singulorū, vel dignitas sui honoris aperitur. In illis autem quas orthodoxo principi heretica porrigere non formidauit obreptio, sub incerto confuse vnitatis vocabulo,ideo certū nomen retrahitur,ne non solum paucitas personarū,sed etiam meritū detegatur. Latere enim sibi vtile estimat eorū quātitas,quorū est qualitas iudicata,nec incongrue cuius loci homines sunt,profiteri metuunt,qui meruere damnari. In vna ergo catholicorum supplicatione cōtinetur,in alia hereticorum cōmenta panduntur. Hic sacerdotum domini, & totius Christiani populi,ac monasteriorū defletur euersio,ibi immaniū scelerum cōtinuatio demōstratur,vt quod non licuit audiri,liceat dilatari. Nōne perspicuū est quibus pietas vestra succurrere, & quibus debeat obuiare,ne Alexandrina ecclesia que semper fuit domus orationis, spelunca nunc sit latronum. Manifestū quippe est per crudelissimā insanissimāq; seuitiam, omne illic celestiū sacramentorum lumen extinctū. Intercepta est sacrificii oblatio,defecit chrismatis sanctificatio,& parricidalibus manib⁹ impiorum omnia se subtraxere mysteria. Nec vllo modo ambigi potest, quid de his decernēdum sit,qui post nefanda sacrilegia,post sanguinē probatissimi sacerdotis effusum,& cōcremati corporis cinerem in contumeliā aeris celiq; dispersum audēt sibi ius peruase dignitatis expetere,& apostolice doctrine inuiolabilem fidē ad concilia prouocare. Magnū ergo vobis est, vt diademati vestro de manu domini etiam fidei addatur corona,& de hostibus ecclesie triūphetis, quia si laudabile vobis est aduersarum gentium arma cōterere,quanta erit gloria ab insanissimo tyranno alexandrinā ecclesiam,in cuius contritione omnium Christianorum est iniuria liberare? Vt autem *littere mee pietati tue colloquiū quasi presentis exhibeant,quicquid de cōmuni fide fueram suggesturus,scriptis prosequentibus insinuādum esse perspexi*,ac ne huiʼ epistole pagina in nimiam lōgitudinem tenderetur,aliis litteris que assertioni catholice fidei congruūt comprehendi,vt licet ea que a sede apostolica sunt predicata sufficerēt,insidias tamen hereticorum,etiam hec que sunt adiecta reserarent. Sacerdotalem nāq; & apostolicum tue pietatis animum etiam hoc malū ad iustitiam vltionis debet accedere,quod Constantinopolitane ecclesie puritatem pestilenter obscurat,in qua inueniuntur quidam hereticorū clerici sensui consonātes,& intra ipa catholicorū viscera,assertionib⁹ suis hereticorum adiuuantes. In quibus deturbādis frater meus Anatholius cū nimis benigne parcit, segnior inuenitur. Dignamini pro fide vestra etiam ecclesie istam prestare medicinā,vt tales non solū ab ordine clericatus,sed etiam ab vrbis habitatione pellantur, ne vlterius sanctus dei populus peruersorum hominum contagio polluatur. Cultores autem pietatis tue Iulianum episcopum, & Euticiū presbyterum mea petitione commendo,vt suggestiones eorum pro catholice defensione fidei placide digneris audire, quia vere sunt eiusmodi, vt fidei vestre possint per omnia vtiles inueniri. Data Calēdas nouembris,Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus.

Epistola.XCV.

¶Item Leo papa ad Pulcherrimam Augustam.

A VANTVM SIBI FIDVCIE DE FIDE VESTRE CLEMENtie ecclesia dei debeat polliceri,multis probauimʼ sepe documentis,dum sicut spiritusancto docente didicistis, illi per omnia potestatem vestram subiicitis, cuius munere & protectione regnatis. Vnde quia contra integritatem fidei Christiane dissensionem quādam in Constantinopolitana ecclesia Eutice auctore generatam fratris & coepiscopi mei relatione cognoui,vt totius cause speciem synodalium gestorum textus ostenderet,dignū glorie vestre est,vt error qui de imperitia magis q̄ de versutia natus est

Universidad de Deusto Biblioteca

tus est auferatur, priusquã vllas vires de consensu imprudentium pertinacia prauitatis acquirat. Nam quãtum Nestorius a veritate excidit, dum dominum Iesum Christum de matre virgine hominem solum asserit natum, tantum etiam hic a catholico tramite deuiauit, qui de eadem virgine editum non nostre credidit esse nature, vt q̃ formam serui gessit, q̃ nostri similis fuit atq̃ conformis, quedam nostre carnis fuerit ymago, non veritas. Nichil autem prodest dominum nostrum beate Marie virginis filium hominem dicere, si non illius generis atq̃ seminis homo creditur, cuius in ipo euangelii exordio predicatur. Vnde multum doleo, multũq̃ contristor, q̃ hic qui ante de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra vnicam spem nostram, patrũq̃ nostrorum, vana & nimis peruersa audet astruere, qui cum videret insipientie sue sensum catholicis auribus displicere, reuocare se a sua opinione debuerat, ne ita ecclesie presules commoueret, vt sententiam damnationis excipe ret. Quã vtiq̃ si in suo sensu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim apostolice moderatio hanc temperantiam seruat, vt & seuerius agat cum obduratis, & veniam cupiat prestare correctis. Quia ergo michi multa fiducia est de pietatis vestre synceriſſima fide obsecro clementiã vestram, vt sicut sancto studio tuo catholica predicatio semper adiuta est, ita nũc quoq̃ eiusdẽ libertati faueas. Non enim portiũcula aliqua fidei nostre que minꝰ lucide sit clara pulsatur. Sed hoc imperita resultatio audet incessere, quod dominus in ecclesia sua neminem voluit ignorare. Et ideo prouestre pietatis consuetudine elaborare dignemini, vt contra singulare sacramentum salutis humane, quod blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur, ac si ipse qui in hac tentatione incidit resipiscat, ita vt quod male senserat propria voce & subscriptione condemnet, communio illi sui ordinis reformetur. Quod etiam fratri & coepisopo meo Fauiano me dementia vestra cognoscat, & his quos misimus delegasse, vt venia cõcedatur, si error aboletur. Ne autem piissimi principis dispositioni que episcopale concilium voluit congregari nostra videretur presentia defuisse, fratres meos Iulianũ episcopum, Renatum presbyterum, & filium meum Hylarium diaconum misi, qui vicem presentie mee implere sufficerent. Sed ei qui in errore est melius consuletur, si ibi vbi desipuit ibidem resipiscat, & vbi damnationem meruit, illic indulgentiam cõsequatur. Data idus Iunii Asturio & protogene viris clarissimis consulibus.

¶Epistola beati Leonis pape ad episcopos Galliarum & Hispaniarum de pascha. XCVI.

¶Dilectissimis fratribus vniuersis episcopis catholicis per Galliam & Hyspaniam constitutis Leo.

CVM IN OMNIBVS DIVINORVM PRECEPTORVM REgulis exequendis, sacerdotalem obseruantiam oporteat esse concordem, maxime nobis & principaliter prouidendum est, ne in paschalis festi die vel ignorantia vel presumptio peccatum diuersitatis incurrat. Vnde quia tempus sacratissime solẽnitatis ita dispositos habet limites suos, vt salutare sacramentum nunc citius nunc tardius oporteat celebrari, non desinit apostolice sedis sollicitudo pspicere, ne deuotio ecclesiastica aliquo turbetur incerto. Cum igitur in quibusdam ascriptionibus patrum futurum proxime pascha domini ab aliis in diem quintumdecimũ Calendas Maii, ab aliis in diem octauum Calendarum earũdem inueniretur ascriptum, tãtum me diuersitas ista permouit, vt clementissimo principi Marciano curam de hac re animi mei panderem, vt precipiente ipso ab his qui habent huius supputationis peritiam. Diligentius illi discussa ratione quereretur quo die posset veneranda solẽnitas rectiꝰ celebrari. Quo rescribẽte octauo Calẽdas Maii definitus est dies. Quia ergo studio vnitatis & pacis malui orientalium definitioni acquiescere, q̃ in tante festiuitatis obseruantia diffidere, nouerit fraternitas vestra die octaua Calendarum Maiarũ ab omnibus resurrectionem dominicam celebrandam, & hoc ipsum per vos aliis esse fratribus intimandum, vt diuine pacis consortio sicut vna fide iungimur, ita vna solẽnitate feriemur.

A

¶Epistola beati Leonis pape ad episcopos & presbyteros intra Thraciam prouinciam costitutos. XCVII.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Dominis fratribus merito beatissimis in Christo venerabilibus, Samartioni, Carathoni, Desiderio, episcopis & presbyteris omnium ecclesiarum que sunt intra prouinciam Thraciam constitute, Leo, victorius, Eustatius episcopi.

A TAnta seculi potestates circa sacerdotalem ordinem reuentia preualuere, etiam hi quos sub imperiali nomine terris diuina potentia preesse precepit, vt ius distringendorum negociorum episcopis sanctis iuxta diualia constituta permiserint. Quod cum & iuris antiqui formulis & illatis frequentius sit & legibus confirmatum, preserti tempore a plerisq; inuenimus fuisse calcatum. Nam pretermisso sacerdotali iudicio passim ad examen seculare transiere, Quocirca nobis visum est vt hanc & sacre legis & nostri ordinis contumeliam & ad presens vlciscereturplena districtio, & obseruandam formulam constitueret in futurum. Censemus itaq; vt quicunq; pretermisso sacerdote ecclesie sue ad disceptationem venerit secularium, sacris liminibus expulsus a celesti arceatur altario. Neq; vllus post hanc diffinitionem qui communi sedit arbitrio quicquã sibi vltra prescriptum vendicare nitatur. Ita fieri, vt hi qui ante errauere congrua emendatione se corrigant, & qui sub obseruatione clericali celesti probatur seruire officio, ex clero abiiciendum, si pretermisso sacerdotum iudicio secularam adierit potestatem. Quod ideo singulos vniuersosq; volumus agnoscere, vt quod pleno iustitie & iuris ordine constitutum est, effectum totius firmitatis in omnibus clericorum negociis sortiatur. Sane si clericus laicum pulset, prius se audiri ab episcopis poscat, tum si petitioni sue laicum viderit obuiare ex permissu episcopi sui in seculi moderatores disceptatione confligat. Leo episcopus scribit. Victorius episcopus scribit. Eustatius episcopus scribit.

¶Finis epistolarum Leonis pape.

¶INCIPIVNT DECRETA HYLARII PAPE.

i ¶Vt canones niceni vel apostolice sedis decreta custodiantur.

ii ¶Vt bigami aut vidue, aut corrupte mariti ad ecclesiasticos gradus non accedant.

iii ¶Vt penitentes aut inscii litterarum siue defectu mẽbrorum, aut decisione aliquid minus habentes ad superiorem ordinem non veniant.

iiii ¶Vt ea que illicite episcopus vel decessor eius ordinauit ab eo qui super est emendentur.

v ¶Vt nullus episcopus sibi eligat successorẽ.

INCIPIVNT REGVLE HYLARII PAPE.

Capitulum primum.

B FLAVIO BASILICO, ET HERMINEICO VIRIS CLARISsimis consulibus sub die. xvi. Kalendarũ Decẽbrium. In basilica sancte Marie residente venerabili papa Hylario vna cum episcopis numero quinquaginta, Residentibus etiam vniuersis presbyteris, astantibus quoq; diaconibus. Hylarius episcopus ecclesie catholice vrbis Rome synodo presidens dixit. Quoniam religiosus sancto spiritu cõgregante conuentus hortatur, vt quedam que pro disciplina ecclesiastica necessaria sunt, cura diligẽtiore tractemus. Si placet fratres ea que ad ordinationis tenorem pertinent, iuxta diuine legis precepta, & nicenorũ canonũ constituta. Iuuante domino in omne euum mãsura solidemus, vt nulli fas sit sine status sui periculo vel diuinas constitutiones, vel apostolice sedis decreta temerare, quia nos qui potentissimi sacerdotis administramus officia talium transgressionũ culpa respiciet, si in causis dei desides fuerimus inuẽti, quia meminimus quod timere debemus qualiter comminetur negligentie sacerdotum. Siquidẽ reatu maiore delinquit qui potiori honore fruitur, & grauiora facit vitia peccatorum sublimitas dignitatum.

Capitulum secundum.

¶Cauendum

Universidad de Deusto

¶Cauendum ergo imprimis ne ad sacratos grãdus sicut gestis prioribus ante scriptum est quisq̃ qui vxorem virginem non duxit aspiret. Repellendi sunt etiam quicũq; in secunde vxoris nuptias contra apostolica precepta conuenerunt. A

Capitulum tertium.

¶Vt penitentes vel inscii litterarum, aut aliqua membrorum defectu damna perpessi, vel hi qui ex penitentibus sunt ad sacros ordines aspirare non audeant, Quisq; talium consecrator extiterit factũ suum ipse dissoluet, B

Capitulum quartum.

¶Sed & quodcũq; quis cõmisit illicite aut a decessoribus suis inuenit admissum sed proprium periculũ vult vitare dãnabit. Nos enim in nullo volum⁹ seueritatem vltionis exercere, sed qui in causis dei vel contumacia vel in aliquo decessu deliquerit, aut ipse quod proprius predecessor eius fecit, abolere noluerit in se quicquid in alio nõ resecauerit inueniet. Quod vt deinceps possit tenacius custodiri (si placet sententias omnes, & subscriptiones proprias commodate) vt synodali iudicio aditus claudatur illicitis, Ab vniuersis episcopis, & p̃sbyteris acclamatũ est. Exaudi christe Hilario vita. Dictũ est sexies. Hoc confirmamus & docemus, dictum est octies. Hec tenenda sunt, hec seruanda sunt, dictum est quinquies. Doctrine vestre gratias agimus, dictum est quindecies. Ista in perpetuum seruentur rogamus, dictum est quindecies. Ista per sanctum petrũ vt in perpetuum seruentur optam⁹, dictum est octies. Hec presumptio nunquam fiat, dictum est decies. Qui hec violauerit in se inueniet. Et facto silentio Hylarius ep̃s dixit. C

Capitulum quintum.

¶Preterea fratres noua & inaudita, sicut ad nos missis de Hyspaniis epistolis sub certa relatione peruenit in quibusdam locis peruersitatũ semina subinde nascuntur. Denicq; nõnulli episcopatum qui nõ nisi meritis precedentibus datur nõ diuinũ munus, sed hereditarium putant esse compendiũ. Et credunt sicut res caducas atq; mortales. Ita sacerdotum velut legatario aut testamentario iure posse dimitti. Nam plericq; sacerdotes, & in mortis cõfinio constituti in locum suũ feruntur alios designatis nominibus subrogare, vt .s. non legitima expectatur electio, sed defuncti gratificatio, ꝑ populi habeatur assensu. Quod quã graue sit existimate. Atq; ideo si placet etiam hãc licentiam generaliter de ecclesiis auferamus (ne quod turpe dictu est) homini quisquam putet deberi quod dei est. Vt autem quod ad nos perlatum est, ad vestram etiam possit peruenire notitiã. Hyspanorum fratrũ & coepiscoporum nostrorum scripta legantur. Paulus notarius recitauit. Et statutum est, ne quid vltra huiusmodi a sacerdotibus presumatur. D

¶Incipiunt capitula.

i ¶Vt nullus sine consensu episcopi metropolitani episcopus ordinetur.

ii ¶Vt nullus episcoporum relicta ꝓpria ecclesia ad aliam transeat.

iii ¶Vt Hireneus remotus ab Artimoniensi ad ꝓpria reuertatur.

iiii ¶De remouendis episcopis qui illicite ordinati sunt, & ne in vna ecclesia duo episcopi habeantur.

v ¶De damnatione Hirenei si ad suam ecclesiam non reuertitur.

¶Finiunt capitula.

¶EPISTOLA EIVSDEM HYLARII PAPE AD TARRACONENSES EPISCOPOS.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS ASCANIO ET VNIVERSIS E epis Tarraconensis prouincie Hylarius episcopus. Postquã litteras vestre dilectionis accepimus, quibus presumptiones Siluani ep̃i Calagurensium ecclesie retundi petistis, & rursum Barcinonensiũ queritis nimis illicita vota firmari Honoratorũ & possessorũ, Tyriasonensium, Castanensiũ, Calagurtanõrũ, Virigẽsium, Tricien siumciuitatis cũ scriptionibus diuersorũ litteras nobis cõstat ingestas, ꝑ quas id qd de Siluano querela vã deprompserat excusabant. Sed reprehẽsione iustissima eorũ pariter allegatio nõ carebat, quia preter conscientiã metropolitani fratris & coep̃i nostri Ascanii nõnullis ciuitatibus ordinatos claruit sacerdotes. Vnde quoniã quicqd ab alterutra ꝑte est indicatũ omni videmus puersitate cõfusum temporũ necessitate ꝑspecta. Hac ratione decernim⁹ adveniam pertinere quod gestum est, Vt nichil deinceps cõtra p̃cepta beati apl̃i, nichil cõtra nicenorum canonũ constituta tentetur.

Universidad de Deusto Biblioteca

Capitulum primum.

A HOc autem primum iuxta eorūdem patrum regulas volumus custodiri, vt nullus preter noti/tiam atq; consensum fratris Ascanii metropolitani aliquatenus consecretur antistes, quia hoc vetus ordo tenuit, Hoc trecentorū decem & octo sanctorum patrum definiuit auctoritas, cui quisqs obuias tetenderit manus, eorum se cōsortio fatetur indignū quorum preceptionibus resultat.

Capitulum secundum.

B ¶In quorum cōtumeliam superbo spiritu etiam pars illa contemnitur que veretur, ne quis relicta ecclesia sua ad alteram transire presumat. Quod nimis improbe conniuentibus, & vt doleatur gra/uius vobis asserentibus Hyreneus episcopus conatur admittere. Quod nostra auctoritate roborare cupitis, quos maxime de rebus illicitis magna indignatione ꝓbatis accendi, lectis ergo in conuentu fratrum, quos natalis mei festiuitas congregarat litteris vestris que de ordinandis episcopis secundū statuta canonum vel predecessorum meorum decreta fuerit probata sententia gestorum que pari/ter direximus tenore discetis.

Capitulum tertium.

C ¶Vnde remoto ab ecclesia Barcinonensi atq; ad suam remisso Hyreneo ep̄o sedatis per sacerdotalē modestiam voluntatibus que per ignorantiā ecclesiasticarum legū desyderant, Quod nō licet obti/nere talē protinus de clero proprio Barcinonensibus episcopus ordinetur, qualem te precipue frater Ascani oporteat eligere & deceat cōsecrare, nisi aliter forte factū fuerit, nō sine obiurgatiōe maxime tui nominis retundat nostra preceptio, quod in iniuriam dei a quo specialiter sacerdotalium est gra/tia dignitatum didicerim⁹ admissum. Nec ꝑ alis honor hereditarium ius putetur, qd nobis solade nri benignitate confertur.

Capitulum quartum.

D ¶Ordinatos nūc ergo episcopos, qui licet dum te ignorante prouecti sunt cum suis auctorib⁹ me/ruerint sub moueri hac ratione firmamus, si nec vidue maritus fuerit quisquā, nec in secunde coniu/gio nuptias, ac vota cōuenerit, sicut & legalia constituta ꝑcipiunt dicendo. Sacerdos vxorem virginē accipiat non viduam, nō repudiatam, secundū quod etiam beatus apostolus magister gentiū de his qui ūeri de yderant sacerdotes ꝓpria institutione non tacuit dicens, vnius vxoris virum, cuius tenore sane ita informati esse debetis fratres charissimi. Vt inter cetera que cauēda sunt hec studeatis ꝑcipue custodiri que cognoscitis ante vniuersa mandari, In quibus etiam perspiciendū est, ne duo simul sint vnius ecclesie sacerdotes, aut litterarum ignarus, aut carens aliqua parte membrorū, *aut etiam ex pe/nitentibus aliquis ad sacrū ministerium prorsus sinatur accedere. Nec tantum putetis* petitiones va/lere populorum, *vt cum his parere cupitis voluntatem dei* nostri que nos peccare prohibet deseratis, Cuius indignatio ex hoc grauius commouetur, quia benignitas eius dū fiūt illicita per eos qui sunt interpretes placationis offenditur.

Capitulum quintum.

E ¶Vt autem omnia secundum hec que scripsimus corrigantur presentes litteras Traiano subdiaco/no nostro veniente direximus. Quod si Hyrenus episcopo ad ecclesiam suam deposito improbita/tis ambitu redire neglexerit, quod ei nō iudicio, sed humanitate ꝑstabitur remouendum se ab episco/pali consortio esse cognoscat. Deus incolumes vos custodiat.

¶Item epistola Hylarii ad Ascanium de his que sunt scripta superius,

F ILECTISSIMO FRATRI ASCANIO HYLARIVS EPISCO/pus, Diuine circa nos gratie memores esse debem⁹ qui nos ꝑ dignationis sue mise/ricordiā ob hoc ad fastigium sacerdotale ꝓuexit, vt mandatis ipsi⁹ inherentes & in quadā sacerdotii eius specula cōstituti prohibeamus illicita & sequenda doceam⁹. Vnde directis per Traianū subdiaconum nostrū litteris admonem⁹, vt que male sunt facta corrigātur. Et miramur admodum dilectionem tuā Barcinonensiū pe/titiones nō solū nulla auctoritate retulisse, verūetiam directis ad nos lr̄is consummationem praui de/syderii postulasse adhibendo in epistolarum prohemio concilii mentionē, tanquā culpe minueren/tur excessus, per multitudinem imperitorum cum etiam sub significatione vnusquisqs sui nominis te/cū pariter retulisset & subscriptiones ꝓprias factas singuli cōmodassent dilectionē tn̄ tuam rei de qua displicet summa tāgebat, quia ꝑ loco & honore tibi debito ceteri sacerdotes docēdi fuerāt nō sequen/di. Vnde sicut in gn̄alibus lr̄is indicaui Hirene⁹ ad ꝓpriā reuertatur ecclesiē & Barcinonēsib⁹ de suo clero protinus consecretur antistes, cui tamen statuta canonum, & apostolica precepta concordent.

Et licet

Universidad de Deusto

Et licet hi qui propter notitiam atq; consensum tue dilectionis ordinati sunt sacerdotes,cum suis de buerint auctoribus submoueri,ne quid tamen in tanta necessitate decernam⁹ austerum eos qui epi scopi facti sunt,ita volumus permanere,si apostolicis preceptionibus & statutis sanctorum patrum nō reperiantur obnoxii,ac deinceps nichil quod contra disciplinam ecclesiasticā veniat,sicut hactenus factum est perpetretur,tue sollicitudinis est frater charissime,debitam tibi auctoritatem tueri & illici tis non modo non prebere assensum,sed etiam cuncta que contra regulā facta reppereris cohercere, atq; ante omnia que sola vnitate decernimus Hireneum ad ecclesiam suam redire cōpelle. Ad quā sponte potius redire debebit,si a sacerdotali consortio meruit separari,nec vnus ecclesie duo esse per mittantur antistites quod opportunius supradicti subdiaconi fieri delegamus, instantia quam etiā pro conseruanda ecclesie disciplina cōmeare ad Hyspanias dispositionis nostre fecit auctoritas,De⁹ autem incolumem te custodiat frater charissime.

¶Epistola Hylarii pape, ad Leontium Veranium,Victurum episcopos.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS VERANO, LEONTIO, VIcturio episcopis Hylarius papa,Mouemur ratione iustitie,que licet ab omnibus qui recta sapiunt, debeat custoditi,cum precipue domini sacerdotibus nō est temere negligenda,quorum ceteros informari cōuenit institutis.Frater igitur & coepiscopus noster ingenuus Ebredunensis Alpiū Maritimarū prouincie Metropolitani semper honore subnixus in preiudiciū suum , sicut adnexa declarauit quedā nos petēte fratre & coepiscopo nostro Auxanio statuisse cōmemorat,que vniuersis in hac eadem causa defensionibus contrairent.Si quidem relationibus in nostro iudicio recensitis,quas frater & coepiscopus noster Veranus ad sancte memorie decessorem meū cum ceteris prouincie sacerdotibus misit,& apostolice sedis, que tunc directa fuerat patefacta, respōsione manifestatum est,nichil postea debuisse tentari,nec ad iniuriā synodalium regularum quicquā per obreptionem,que proxime facta est,oportere cōstitui. Nam licet ex hoc etiam quod a nobis est elicitum censeatur infirmū,quia ex ipso insinuatum est,exequi voluisse qui meruit,tamē ne odio vel gratia moueamur,que in causarum disceptationibus esse nō debet,ita vestre charitati cognitionē adnexe querimonie delegamus,vt nichil aduersum venerandos canones,nichil contra sancte memorie decessoris mei iudicium valeat quicquid obreptū nobis esse constiterit. Nolumus namq; fratres charissimi ecclesiarum priuilegia,que semper sunt seruanda cōfundi,nec in alterius prouincia sacerdotis alterum ius habere permittimus,quia per hoc non minus in sanctarū traditionum delinquitur sanctiones,quā in iniuriamipsi⁹ domini prosilitur,cuius expectatio fructus nostri ministerii nō in latitudine regionū,sed in acquisitione ponitur animarum.Habeat itaq; pontificiū frater & coepiscopus noster ingenuus prouincie sue,de,cuius dudum ab apostolica sede est illicita cessione culpat⁹, & custoditis omnibus,que super ecclesiis Ceruelenēsis ciuitatis,vel castelli Nicensis,sicut diximus sancte memorie decessoris mei difiniuit auctoritas,nichil ecclesiarū iuri noceat,quod in alterū memoratorum a predicto fratre ad excludendam cupiditatem,quemadmodum ꝓhibuit ambitionis alienę proxime est episcopus cōsecratus,sed statute correctionis forma permaneat, vt ad vnius antistitis predicta loca regimen reuertantur,que in duos diuidi nō decuit sacerdotes. Domin⁹ vos incolumes custodiat dilectissimi fratres. A

¶Epistola Tarraconensium episcoporum ad Hylarium papam.

BEATISSIMO ET APOSTOLICA REVERENTIA A NOBIS in christo colendo pape Hylario,Ascanius & vniuersi episcopi Tarraconēsis ꝓuincie,Quoniā curam apostolatus vester ꝓuinciarum suarum sacerdotibus gerat filio nostro illustri Vincentio duce prouincie nre referente cognouimus.Cuius impulsu votū nostrum in ausu scribendi prona deuotione surrexit. Ergo ꝓuinciales frario sermone debita corone vre obsequia deferentes,his quesumus vt dignatione qua ceteros etiam humilitatem vestram in orationibus vris,in mente habere dignemini beatissime & apostolica reuerētia in xpo a nobis colēde pater,Illud specialius deprecantes,vt factum nrm quod B

Universidad de Deusto Biblioteca

tam voto pene oēs prouincie quā exemplo vetustatis in notitiam nostrā defertur perpensis assertio-
nibus nostris roborare dignemini, Et cum legerent ab vniuersis episcopis & presbyteris exclamatū
est. Exaudi christe, Hylario vita, dictum est decies, Hec presumptio nunquam fiat, dictum est sexies
Que dei sunt ab homine dari nō possunt, dictum est sexies, Per dominum Petrum rogamus vt in
perpetuum seruentur, dictum est sexies, Hec vt reseruentur rogamus.

A ¶Hylarius episcopus dixit, lege. Paulus notarius recitauit, Episcopus varohiensium ciuitatis, San-
ctus Nundinarius sortem expleuit cōditionis humane, Hic episcopo venerabili fratri nostro Hyre-
neo quē ipse antea in diocesi sua nobis volētibus cōstituerat, relinquens ei quod potuit habere pau-
pertas supreme volūtatis arbitrio in locum suū, vt substitueretur optauit, Sed defuncti iudicium in
eius meritū non vacillat, Et cum legeret Probus episcopus e consessu surgens dixit, Illud licuit, Hoc
nō licuit, Successores de⁹ dat auctoritate vestra resistite huic rei per apostolatum vestrum.

B ¶Hylarius eps dixit. Percurre quod ceperas, Paulus notari⁹ recitauit. Si quidem oīs clerus & plebs
eiusdē ciuitatis & optimi & plurimi ꝓuinciales, vt idē eius locū obseruaret a nobis sperauerunt dato
cōsensu. Nos cogitātes defuncti iudiciū & probātes eius vitā, & eorū nobilitatem atq; multitudinē
q petebant simul & vtilitatē ecclie memorate optimū duxim⁹, vt tāto sacerdoti q ad diuina migraue
rat, nō minoris meriti substitueretur antistes ꝑsertim cū eccla illius municipii in qua ante fuerat ordi
natus semp huius ciuitatis ecclie fuisse diocesis cōstet, Ergo suppliciter ꝑcamur aplatum vrm, vt hu-
militatis nostre qd iuste a nobis videtur factū vra auctoritate firmetis iādudū sane questi fueramus
Iris vestris de ꝑsumptione Saluini epi, & miramur qd nulla aplatus vestri respōsa suscepim⁹. Nūc hec
eadē suggerētes petim⁹, vt qd sup his rebus obseruādū sit aplicis sermonib⁹, nos dignemini informa
re. Et ne forsitan ꝑ negligentiā portitoris, aut ꝑ longinqui itineris difficultate humilitatis nre ad vos
scripta nō potuerint ex hoc negocio ꝓuenire, etiā suggestionem nostrā maluimus iterare. Et subscri
ptio. Ora ꝑ nobis. Sanctum apostolatum vestrū iugi euo diuina cōseruet eternitas nobis omnibus
& ecclesie sue domine vere noster apostolice papa.

¶Epistola episcoporum Tarraconensium ad Hylarium papam.

C DOMINO BEATISSIMO ET APOSTOLICA REVERENTIA A NO
bis in xpo colendo pape Hylario. Ascani⁹ & vniuersi epi tarraconēsis ꝓuincie, Etiā si nul
la dictaret necessitas ecclīastice discipline, expetendū reuera nobis fuerat *illud priuilegiū se*
dis vre, quo susceptis regni clauibus post resurrectionē saluatoris ꝑ totum orbē beatissimi
Petri singularis ꝑdicatio vniuersorū illuminatione ꝓspexit, Cui⁹ vicarii principatus sicut eminet, ita
metuēdus est ab oībus & amand⁹. Proinde nos deū in nobis primitus adorātes, cui sine querela ser-
uitis, ad ūdē recurrim⁹ apostolico ore laudatam, inde respōsa querētes vnū nichil errore, nichil ꝑsum-
ptione, sed pōtificali totū deliberatione ꝑcipitur. Cū hec ita se habeāt, est tñ inter nos falsus frater, cu-
ius ꝑsumptionē sicut diuti⁹ tacere nō licuit, ita & loqui futuri iudicii necessitas impauit, Siluan⁹ qui
dam eps calagurre in vltima ꝑte vre ꝓuincie cōstitut⁹ diuinationes sibi indebitas vsurpādo, humili-
tatem nostrā ad hoc vsq; ꝑduxit. Vt cōtra eius vanissimā supstitionem sedis vre vnicū remediū flagi
temus, Hic nāq; iam ante. vii. aut. viii, ampli⁹ annos postponēs patrū regulas, & vra instituta despi-
ciēs nullis petentibus populis epm ordinauit. Cuius ꝑproperū factum existimātes fraterna & pacifi
ca posse ammonitiōe sanari ꝑ fecit in peius. Denicq; cū cōtra vetustatem canonū contra synodi cōsti-
tuta alterius fratris nri pbri spiritu tantū ꝑsumptionis accēsus, in eodē loco q illi fuerat destinatus cui
inuito & repugnāti imposuerat man⁹, & qui nro iam cetui fuerat aggregat⁹ epm fecit. Hinc factum
est vt de ei⁹ miserrima temeritate ad nos cesaraugustane vrbis eps frater noster vniuersa referret, cui⁹
diligētia & sollicitudo admodū ꝓspexerat, si in aliquo ꝓfuisset. Siquidē cunctis i vicinia positis epis
ne se schismatico adiūgerēt frequētissime cōtradixit, Sed obstinatione dānabili totū qd erat illicitū, &
qd nobis pudor est dicere nō erubuit ille sol⁹ cōmittere, Proinde qa his ꝑsumptionib⁹ que vnitatem
diuidūt, que schisma faciūt velociter debet occurri, quesum⁹ sedē vestrā, vt qd super hac ꝑte obseruare
velitis aplicis affatib⁹ instruamur, quatin⁹ fraternitate collecta, ꝓlatis in mediū venerādis synodi cōs-
titutis, cōtra rebellionis spiritū vra auctoritate subnixi, qd oporteat & de ordinatione, & de ordina-
to fieri intelligere (deo iuuāte) possim⁹, Erit ꝓfecto vester triūphus aplatus vri tpibus, si quod sancti
Petri cathredra obtinet catholica audiat ecclia, si nouella zizaniorū semina fuerint extirpata. Et sub
scriptio. Orantem ꝑ nobis sanctū aplatum vestrū iugi euo diuina conseruet eternitas.

D ¶Vt hec emēdentur rogamus, dictū est. vi. Vt hec recidātur rogam⁹, dictū est. vii. Vt *disciplina ser-*
uetur rogamus,

Universidad de Deusto

uetur rogam⁹,dictũ,v.Vt canones custodiant rogam⁹,dictũ,vii.Vt in ꝑsumptionibus vindicetur rogamus,dictũ,vii.Ordinatio aplica illibata seruetur,dictũ.vii.Exaudi xpe,Hylario vita,dictũ,v, Dign⁹ papa,dignus doctor,dictũ est.viii.Vt antiquitas seruetur rogam⁹,dictũ vii. Vt disciplina seruetur rogamus. ¶Hylarius eps dixit.Acceptis que recitata sunt de oibus, Nunc fratres specia- A
les snias deo vobis inspirãte depromite,Maximius eps ecclie tauritanis dixit. In custodiẽdis oibus que ad sacras ordinationes ꝑtinent disciplinis,melius snie mee ꝓfessione denũtio,nichil a me vnquã eorũ que ꝓhibita sunt esse faciẽda,De reliquis cẽseo,vt qsquis talia fecerit,aut detecta in ecclĩis reseca re noluerit,nouerit se graues cãs aplice in sedis iudicio redditurũ.In quo illi necesse erit subire sniam Ingenuus eps ebredunẽsis,dixit,Michi quoq; eadẽ de oibus ꝑtibus sentẽtia est,qua me ipse cõstrin go,ne qd a me vnq; de his que sunt interdicta tentẽtur,quia noui statũ & ꝓfessionem meã. De cete ris etiã censeo,vt quisqs transgressor extiterit,sciat se ecclĩastice regule laqueis innodari & reatũ apo- stolice sedis incurrere,Paulus eps aque viue dixit,Ego quoq; me simili me lege constringo. Et de ce teris q transgressores fuerint ꝑiter censeo,nec eis sine ꝑiculo sui quicq; tale tentare liceat,qd merito de- beat vindicari,Primus eps ecclie atellane dixit,Hoc & ego cẽseo esse obseruãdũ,Palladius eps ecclesie salpine dixit.Nichil me cõtra disciplinã ecclesiasticã vel statuta sctõrũ canonũ factum esse polliceor. Tyberius eps ecclie sabinẽsis dixit,Proũteor me statuta sedis aplice in oibus custodire. Et si in eccle sia mea clericorũ aliquẽ contra ꝑcepta sctõrum canonũ deprehẽdero aut mulierem dixisse,aut duas habere vxores,ab ecclĩastico officio separe. Ab vniuersis dictũ est epis.Sentẽtias fratrũ oĩs sequimur oĩs cõfirmam⁹& obseruãdas esse decernim⁹.Exaudi xpe,Hylario vita,dictũ vi.Q ue male admissa sunt ꝑ te corrigãtur,dictũ.viii.Q d non licet nõ fiat,dictũ.viii.Hylarius eps ecclesie vrbis rome syno do ꝑsidens dixit.Q uoniã ꝑsentis definitionis,formã que sedm sanctorũ statuta est sniam,in omniũ ecclesiarũ notitiam ꝑuenire decreuimus,ne cuiquã ꝓ sui possit ignoratione licere,qd non licet edere, gesta notariorum solicitudo curabit.

¶INCIPIVNT DECRETA SIMPLICII PAPE AD ZENONEM SPA- lensem episcopum de commissa vice apostolice sedis.

DILECTISSIMO FRATRI ZENONIS IMPLICIVS,PLVRIMO B
rũ relatu cõperimus dilectionẽ tuã feruore & spũs sanctitate ecclesie gubernatorẽ existere,vt naufragii detrimẽta deo auctore nõ sentiat,Talib⁹ iccirco gloriãtes iu- diciis congruũ duximus,vicaria sedis nre te auctoritate fulciri,cui⁹ vigore munit⁹ aplice institutionis decreta vel sctõrum terminos patrũ nullomõ transcẽdi ꝑmittas quoniã digna honoris remuneratione cumuland⁹ est ꝑquem in his regionibus diuinus crescere innotuit cultus.Deus te incolumem custodiat frater charissime.

¶Epistola Simplicii pape ad Ioannem rauennatem episcopum.

SImplicius eps Ioãni epo rauennati. Si qs esset intuit⁹ ecclesiastice disciplĩne,vel si qd apud C
te sacerdotalis modestie teneretur nunq; plectibiles ꝑpetrarẽtur excessus,a qbus si nullo te pa ternarũ regularũ poteras cõtinere ꝑcepto,saltim sctẽ memorie ꝑdecessoris tui fueras reuocã dus exẽplo.Q ui cũ faciendo pbrm min⁹ deliquisset inuitũ,senserat tñ dignũ ꝓ tali vsurpatione iu- diciũ.Vbi ista didicisti,que in fratrẽ & coeꝑm nostrũ Gregor. nõ electiõe,sed inuidia ꝑpetrasti ,quẽ inexcusabili violẽtia ꝑtrahi ad te passus es atq; vexari,vt ei honorẽ tantũ nõ ꝑ animi tranquillitatẽ,sed ꝑ amentiã sicut dicẽdũ est irrogares? Neq; enim talia potuissent fieri sanitate cõsilii,nolum⁹ exagge rare qd gestũ est,ne cogamur iudicare qd dignũ est.Nã priuilegium meretur amittere ,qui ꝑmissa sibi abutitur ꝑtãte.Sed vna nos ratio facit eẽ snie mollioris,q; maluimus te fratre & coeꝑo nro ꝓiecto referẽte cognoscere,nõ nostris lris ꝓpter opprobriũ publicare.Nã scandalũ cuius auctor agnosceris, ita moderatio nra cõpescuit,vt frater & coeꝑs meus Grego.quẽ non ꝓuectũ cõstat esse sed pulsum, nullam cãm,sicut petiit tecũ habiturus mucirẽsem gubernet ecclesiã,& contuberuiũ spiritale qd sor- tiri nõ oportebat inuitũ nõ recuset amplecti.Cui si qd negocii forsitã emerserit nostrũ ex eo vel con tra eũ petatur examen.Necessitatibus etiã quas faciẽte te cõpellitur sustinere,hac definitione cõsule- mus,vt refuso ꝑdio qd ante annũ sibi datũ esse cõmemorat,atq; ad ecclesiã rauẽnatẽ reuerso possesso in Bononiẽsi.xxx.solidorũ,reddit⁹ liberorũ sine dubitatione tradatur in diẽ.f.vite eius,saluo ꝓprieta tis iure rauẽnatis ecclesie ad quã post predicti obitũ reuertetur. Q d si nõ fuerit nostris partiũ consti tutis,qd post transgressionẽ maneat cõtumacẽ ipse ꝑpendis.Denũtiamus aũt q· si post hac quicq; ta le ꝑsumpsis & aliquẽ,seu eꝑm,seu pbrm,seu diaconũ inuitum facere forte credideris ordinationes ti- bi rauẽnatis ecclesie vel emiliẽsis noueris auferẽdas.Data,iii,ka,Iu.Seueriano viro clarissimo con.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Epistola Simplicii pape,ad Florentium,Equitium,& Seuerum episcopos.

A SImplicius eps,Florētio,Equitio,& Seuero epis.Relatio nos vestre dilectionis instruxit,& gestorū serie intimauit,Gaudensiū aufuniensis ecclie sacerdotem cōtra statuta canonū,ac nra pcepta ordinationes illicitas ppetrasse,quarū illi totā penitus auferri pcipimus ptātem.Scripsimus eni ad Seuerum fratrē & coepm nostrū,vt si necesse fuerit ipse in supradicta ecclesia cōsideratis patrū regulis hoc fungatur officio quo ille abusus esse conuictus est,ita vt hi qui illicite ab eo sunt puecti ab ecclesiasticis ministeriis sint remoti,Simul etiam de redditibus ecclesie vel oblatione fideliū quid deceat nesciēti nichil licere pmittat,sed sola ei ex his quarta portio remittatur,Due ecclesiasticis fabricis,& erogationi pegrinorū & pauperum pstiture ab ouagio pbro sub piculo sui ordinis ministrentur, vltima inter se clericis p singulorū meritis diuidatur,At vero ministeria ecclesie que alienata cōperimus reparare psumptor pdicti fratris cōpellatur instātia,cui etiā in hoc specialiter pcipimus imminere, vt tres illas portiones quas p triennium dicitur sibi tantū modo vindicasse restituat,Data.xiii.kalen. decēbrium post cōsulatū Leonis augusti.

¶SIMPLICIVS ACATIO.

B DIlectissimo fratri Acatio,Simplicius. Cogitationū ferias nō habem⁹, nec enim qescere nos causa pmittit,quā si relinquam⁹ xpo dno nostro cuius interest inexcusabiles sumus, Et mirū est dilectione tuam tot emēsis tpibus & tot opportunitatib⁹ inde veniētibus nichil nos de Alexandrina ecclesia,que tā grauiter quatitur instruere voluisse,cū monere te,nec icrepatio nra destiterit vt participata sollicitudine lras meas apud christianissimū principem psentibus tue dilectionis psequereris aloquiis,& instituti veteris memor in orthodoxorū defensione nobiscū sicut semp incūberes,ne quisquā nostrū xpiana plebe pereūtereatū deditionis incurrat.Vnde hortamur dilectionē tuā vt opportune atqꝫ importūe piis auribus insinuare nō desinat,quatin⁹ Alexādrine ecclesie pax optata reddatur,& celeriter vigilantie tue puentus inducatur.Data.viii.idus no.Seuerino cō.directa p restitutū.

¶Rescriptum Acatii ad Simplicium vrbis Rome archiepiscopum.

C DOmino sctō patri archiepo Simplicio acatius,Sollicitudinem oīm ecclesiarum sdm apostolū circūferentes nos indesineter hortamini,quis spōte vigilātes ac pcurrentes,sed vos diuino zelo sollicitos demōstratis statū alexādrine ecclie certi⁹ requirētes,vt p paternis canonib⁹ suscipiatis laborē piissimo stillātes sudore p his sicut semper est approbatū,sed xps de⁹ noster q diligētibus se in bonum cooperatur,nris cogitationibus insidēs & vnā nobis in his mentē atqꝫ eandē gloriam esse cognoscēs oēm victoriam ipse pfecit,cōsortes nos cum tranquillissimo principe faciēs. Et Timotheum quidem decessorē spirantē pcellas & ecclesiasticā tranquillitatem sicut apparuit cōturbantē vite subtraxit humane dicēs ei, Tace & obmutesce,Petrū quoqꝫ qui ab alexādria more similis procelle surrexerat,dissipauit,atqꝫ in eternā fugā sancto spiritu flāte cōuertit,vnū ex his qui olim fuerant dānati, Sicut enim in nris archiuis vel conciliis inuētū est & de nostris scriniis si dignamini requirere poteritis agnoscere que de eodē subsecuta ab alexādrino epo ad Romā alterutrū sint relata, Qui Petrus noctis existēs fili⁹,& operū diei lucētium alienus apparēs oino tenebras ad latrociniū congruas pagēdum earū cooperator inueniēs,media nocte adhuc iacente cadauere illi⁹ q paternos canones subuertерat insepulto subripuit in sedē sicut ipse arbitratus est vno & solo psente & eo q consors illius insistebat insanie,q nusq̄ penit⁹ oino postea cōparuit. Timotheus aūt qui Dauidice māsuetudinis exēplo subditur,& vsqꝫ in finē patiens atqꝫ ptāti pprie restitutus a xpo pprie sedis honore letatur, & spiritualiū filiorū voces accipiēs gratiā curationis expectat,multiplicato in se honore a xpo principe sacerdotū ppter quē & tolerātie coronā sibimet religauit. Attēti⁹ igitur oret vra beatitudo p christianissimo impatore & p nobis ipsis. Vniuersam fraternitatē que vobiscū est in xpo,ego & qui mecū sunt salutamus,& alia manu,In domino ora p nobis iustissime pater.

INCIPIVNT DECRETA FELICIS PAPE AD SICVLOS EPISCOPOS.

¶INCIPIVNT CAPITVLA

i ¶De his q batizati doluerunt,& posteapenitere noluerunt.

ii ¶De presbyteris vel diaconib⁹ qui in lapsu hereticorū se baptismati dederunt.

iii ¶De his q se rebaptizādos impie dederūt.

iiii ¶De his q p ignorātiā etatis rebaptizati sūt

v ¶De his qui ab hereticis baptizati,aut rebaptizati sunt,vt ad ecclesiasticam militiam non perueniant.

vi ¶De penitē. vt ab aliis epis nō suscipiātur.

¶Flauio

Universidad de Deusto

FLAVIO BOETIO VIRIS CLARISSIMIS CONSVLIBVS A
sub die. iii. Iduum Martiarum, in Basilica constantiniani, residente venerabili viro papa Felice vna cum. xl. episcopis considentibus vniuersis presbyteris, astantibus etiam diaconibus Felix episcopus ecclesie catholice vrbis Rome synodo presidens dixit. Cōmunis dolor & generalis est gemitus quod intra Africā rebaptizatos etiam episcopos presbyteros diaconosq; cognouimus. Que res sine dubio ad nostre quoq; peruenit Normam sanctitatis, de quo quid obseruari debeat, ordinare nos conuenit. Proinde vt manifesta sit super hoc nostra sententia, que nobis sunt visa recitentur Anastasius diaconus recitauit.

DIlectissimis in xpo Iesu fratribus vniuersis episcopis per diuersas prouintias cōstitutis. Quali in Africanis regionibus astutia diaboli seuierit in Populum Christianum, atq; id multiplici deceptione proruperit, vt non modo vulgus incautum, sed ipsos in mortis profunda demerserit sacerdotes, nullus orbis nō gemuit, nulla terra nesciuit. Vnde in grandi merore positi dissimulare nō p[illegible] sumus, pereūtium atq; a nobis exigendarum discrimen animarum. Quapropter competens [illegible] benda talibus medicina vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera captis peste nichil p[illegible] Sed segnius tracta pernities reatu non legitime curationis inuoluat pariter sautios & medentes. B

Capitulum primum.

IN PRIMIS ITAQVE VENIENTIS AD VOS ET REMEdium postulantis sollicite discutienda est professio, & persona decepti, vt medela possit congruens exhiberi. Et qui satisfacturus deo per penitētiam se rebaptizatum legitime doluerit, vtrum adhoc facinus concurrerit an impulsus accesserit requiratur sciens quod se decipiat ipse qui fallit, nichilq; per nostram facilitatem tribunalis excelsi iudicio derogari, cui illa sunt rata, que pia, que vera que iusta sunt, & aliter necessitatis aliter trāctanda est ratio voluntatis. Deterior est autem causa illius qui forte precio sollicitatus est vt periret. Nichil enim intentatū reliquit inimicus, cui ne de sua liceat gaudere captura, succurrendum est irretitis, & conterendus est venantis laqueus, vt infucatū lamentantibus lapsum tam iustitie moderatione quam compunctione pietatis ad aulam quam reliquerant sit regressus, nec pudeat forsitam, aut pigeat indictis ieiuniorum gemituūq; temporibus obedire, aut aliis obseruātie salubrioris obtemperare preceptis, quia humilibus datur gratia non superbis Sit ergo ruine sue dolore prostratus quisquis in Christo fieri querit electus, & per dispositionis nostre mysterium quod vestram sequi conuenit caritatem, nec alicui fas est vel velle vel posse transcendere causas eius q cōtra apostolicam doctrinā ad iterationem se baptismatis nimis infaustam dedit, vel eius qui aliquibus argumentis excusandum callide proprium putauerit esse consensum. Sacerdotali vigore & humanitate in eis fides que nisi est vna iam nulla est adiutorio domini iudicis ad salutem, sine nostre operationis offensione reparetur, quia cum peccatoris a nobis satisfactio protrahatur non p̄ter laudem nostram atq; letitiā mens eius ad veniam purgatior inuenitur. Et ideo memineritis hanc super his nos habere sententiam, vt seruata discretione peccantium non eadem cuncti qui lapsi sunt lance pensentur, quoniam maioris castigationis exigēdus est vsura, cui domus domini commissa fuerit disciplina. C

Capitulum secundum.

¶Vt ergo ab ecclesie summitatibus inchoemus, eos quos episcopos presbyteros vel diaconos fuisse cōstiterit, & se optantes forsitan, seu coactos lauacri illius vnici salutarisq; claruerit fecisse iacturā, & christum quem non solum dono regenerationis, verum etiam gratia percepti honoris induerant exuisse cum cōstet neminem ad secundam tinctionem venire potuisse nisi se palam Christianum negauerit, & professus fuerit se esse paganum. Quod cum generaliter sit in omnibus execrandū multo magis in episcopis presbyteris diaconibus auditu saltē dictoq; probatur horrendū. Sed qa idē dns atq; saluator clementissimus est, & neminem vult perire vsq; ad exitus sui diē in penitētia si resipiscunt iacere cōueniet, nec oīno nō modo fideliū, sed nec cathecuminorū oīmodis interesse. Quib⁹ cōio laica in morte redibēda est. Quā rē diligentius explorare vel facere p̄batissimi sacerdotis cura debebit. D

Capitulum tertiū.

¶De clericis aūt & monachis, aut puellis dei, aut secularibus seruari p̄cipimus hūc tenorē quē Nicena synodus circa eos q lapsi sunt vel fuerint seruandum esse cōstituit, vt scilicet qui nulla necessitate nulli⁹, rei timore aut periculo, se vt rebaptizentur hereticis impie dederunt, si tamen eos ex corde peniteat tri E

Universidad de Deusto Biblioteca

busannis inter audiētes sint. Septem autem annis subiaceant inter penitentes manibus sacerdotum, duobus autem oblationes modis omnibus non sinantur offerre, sed tantummodo secularibus in oratione sotiētur. Nec confundatur deo colla submittere, qui non eum timuit abnegare. Quod si vtpote mortales intra metas prescripti temporis ceperit vite finis vrgere, subueniendum est imploranti, & seu ab episcopo qui penitentiam dederit, seu ab alio qui tamē datam esse probauerit, aut similiter pbio viaticum abeunti de seculo non negetur. Capitulum quartum.

A ¶ Pueris aūt quibus quod adhuc imberbes sunt a pubertate vocabulum est, seu clericis siue laicis etiam similibus puellis quibus ignorantia suffragatur etatis aliquandiu sub manus impositione detētis reddenda cōio est, nec eorum expectanda penitentia quos excipit a cohertione censura. Quod esta nobis prouide constitutum, ne hi quibus in terreni labe contagii plus minusue restat ad vitam, dum adhuc in penitentia sunt penitenda committant. Quod si ante prefinitum penitentie tempus despectus a medicis, aut euidentibus mortis pressus indiciis recepta quisquam communiōis gratia conualescat, seruemus in eo quod Niceni canones ordinauerunt, vt habeatur inter eos qui in oratiōe sola cōmunicant, donec impleatur spatium temporis eidem prestitutum, nec cathecuminos nostros, qui sub tali professione baptizati sunt pretermittimus, quia non est causa dissimilis sicut iidem sancti canōes ordinauerunt eius qui quolibet modo Christum quem semel confessus abiurarit. Tribus annis inter audientes sint, & postea cum cathecuminis permittātur orare per manus impositionem communionis catholice gratiam percepturi, exceptis sane tantūmodo episcopis, presbyteris & diaconibus quos solo mortis sue tēpore reconciliandos esse iam duximus. Ceteros id est seu dericos siue monachos, seu laicos vtriusq; sexus personas quos violentie periculis coactos iterationem baptismatis subisse constiterit, vel qui aliquo commento huius se facinoris piaculo dixerint non teneri, his penitentiam per triennium durare decreuimus, & per manus impositionem ad societatem recipi eos sacramenti.

Capitulum quintum.

B ¶ Illo per omnia custodito, ne ex eis vnquam qui in qualibet etate alibi q̄ in ecclesia catholica, aut baptizati, aut rebaptizati sunt ad ecclesiasticam militiam prorsus permittantur accedere. Quibus satis esse debet quod in catholicorum numero sunt recepti, quoniam de suo ordine & communione videbitur ferre iudicium, quisquis hoc violauerit antistitum vel qui nō remouerit eum quē ex eis ad ministerium clericale obrepsisse cognouerit. Capitulum sextum.

C ¶ Curandum vero maxime & omni cautela est prouidēdum, *ne quis fratrum coepiscoporumq; nostrorum, aut etiam presbyterorum in alterius ciuitate vel dioceſi* penitētem, vel sub manu positum sacerdotis, aut eum qui reconciliatum se esse dixerit, sine episcopi vel presbyteri testimonio, & litteris aut in parochia presbyter, aut episcopus in ciuitate suscipiat. Quod si aliqua dissimulatione negligitur, culpa tangit etiam clerum, qui in locis in quibus hoc minus curatum fuerit cōmoratur, his itaq; rite dispositis & ecclesiarum vestrarum ad notitiam nostra deliberatione perlatis parere vos conuenit quibus licet ad animarum reparationem nichil deesse videatur, tamen si cui noui aliquid & quod preterire nos potuit fuerit reuelatum sc̄dm beatū apostolū Paulū tacente priore fideliter insinuet, quia spiritus vbi vult spirat, maxime cum sua causa tractatur, nec nos pigebit audire. Et si que sunt omissa nō arroganter abnuere, sed rationabiliter ordinare Deus custodiat vos dilectissimi fratres. Data Idus Martii, Diuanio & Sinidio. iiii. cc. consulibus.

¶ Item epistola eiusdem ad acatium constantinopolitanum episcopum qua eum condemnat propter euticianorum communionem.

D

ELIX EPISCOPVS SANCTE ECCLESIE CATHOLICE vrbis Rome acatio. Multarū trāsgressionū repperiris obnoxi⁹, & in venerabilis cōcilii Niceni cōtumelia sepe versat⁹ alienarū tibi ꝓuintiarū iura temerarie vindicasti, hereticos & ꝓuasores atq; ab hereticis ordinatos, & quos ipse damnaueras, atq; ab apostolica sede petisti damnari nō modo communioni tue recipiendos putasti verū etiā aliis ecclīis qd̄ nec de catholicis fieri poterat ꝑsidere fecisti, atq; etiā honoribus qd̄nō merebant̄ auxisti. Testat̄ hoc Iohānes quē a catholicis apamie nō receptū pulsumq; de Antiochia tyriis ꝑfecisti, & hūeri⁹tūc de diacono eiect⁹ atq; xp̄iani nois appellatione priuatus, a te etiā in pbīii prouectus officium, & quasi hec minora tibi viderentur in ipsam doctrine apostolice veritatem ausus tuos & superbiam tetendisti, vt Petrū quē dānatū a sc̄tē mēorie decessore meo ipse retuleras sicut testātur ānexa, bti euāgelistē sedē te iubēte rursus inuaderet,

Universidad de Deusto

& fugatis orthodoxis episcopis,& clericis suis proculdubio similes ordinaret, pulsoq; eo qui illic fuerat regulariter constitutus captiuam teneret ecclesiam. Cuius tibi a deo grata persona est,& ministerium eius acceptum, vt episcopos & clericos plurimos orthodoxos tunc constantinopolim venientes detegaris affligere,& apocrisarios eius confouere, atq; anathematizantem eundem Petrum calcedonensis decreta concilii,& violantem sancte memorie Timothei sepulturam, sicut ad nos certiores nūc quoq; nuntii detulerunt,per messenum & vitalem crederes excusandum,nunc eum laudare desineres & multis efferre preconiis,ita vt damnationem ipsius quam ante retuleras,veram non fuisse iactares. Tantum autem perseueras in hominis defensione peruersi,vt quondam episcopos,nunc vero honore & communione priuatos, vitalem atq; messenum quos ad eius expulsionem specialiter miseramus sublatos custodie passus fueris mancipari, & ad processionem que tibi cum hereticis habetur exinde productos sicut eorum professionibus patefactum est ad hereticorum tuamq; communionē contempta que vel gentium iure seruari debuit legatione pertraheres,premiisq; corrumperes,& in lesionē bti Petri apli a cuius sede ꝓfecti fuerāt nō solū inefficaces redire faceres, sed etiā impugnatores oim que fuerāt mādata monstrares. In quorū deceptionē tuā neqtiam ꝓdidisti,& a libello fratris & coēpi mei Iohānis q te grauissimis obiectionibus impetiuit. In aplicā sedm canones respōdere diffidens,abiecta firmasti, felicē quoq; defensorē fidelissimū nobis necessitate faciēte seruis, subsequtū indignū tuis censuisti oculis. Eos quoq; tecum litteris cōicare testatus quos cōstat hereticos. Quid enim sunt aliud qui post obitum sancte memorie Timothei ad ecclesiā sub Petro redeūt,vel q̄ se ex catholice eidē tradiderunt,nisi quod Petrus q ab vniuersa eccl'ia atq; a te fuerat iudicatus? Habe ergo cū his quos libenter amplecteris portionē,& ꝓnia p̄senti quā per tue tibi direximus ecclesie defensorē,sacerdotali honore & cōione catholica,necnō etiā a fideliū numero segregatus,sublatum tibi nomē & munus ministerii sacerdotalis agnosce sancti spiritus iudicio, & apostolica per nos auctoritate damnatus, nec iam anathematis vinculis eruendus.

¶Felix papa Zenoni.

A

DILECTISSIMO FRATRI ZENONI FELIX EPISCOPVS Filius meus vir clarissimus Terentianus ad Italiam dudum veniens dilectiōis tue singularis extitit predicator talemq; te esse vulgauit,qui ita Christi gratia redundares, vt inter mundi turbines gubernator ecclesie precipuus appareres. Quapropter frater carissime cum ad prouintiam commearet,seduleq; deposceret nostras ad dilectionem tuam litteras destinare,gratanter annuimus,quia & *dignum deo sermone complecti cuperemus antistitem, & per eum maxime* vellemus id fieri cuius nobis fuerat laudibus *intimatus. Quāuis ergo sanctis* operibus ex omni parte preditam fraternitatem tuamvir prefatus astruxerit,multumq; fiducie de tua beniuolentia teneret, tamen equum est vt quod desiderabat magnopere cōsequatur,quatinus qui tuis olim gratus est animis,contemplatione nostri reddatur acceptior,simulq; materna, & sacerdotali consolatione foueatur, peregrinationisq; presidium pastorali pietate reperiat vt vestre dignitatis affectu appareat apud sinceritatem vestram,nostrum quoq; non minimum salutaris valuisse colloquium,deus te incolumem custodiat frater carissime. Celius felix episcopus sancte ecclesie catholice vrbis Rome subscripsi. Data. v. Calendas Augusti venantio. ii. consu. Simul. lxvii. episcopi absq; papa subscripserunt.

¶Item epistola Gelasii pape ad episcopos per Lucaniam, & Brutios & Siciliam constitutos.

i ¶De institutis ecclesiasticis moderate pro temporum qualitate dispositis.

ii ¶Vt vbi nulla perurget necessitas, constituta patrum inuiolata seruentur.

iii ¶Vt cum defuerint clerici,de monachis eligantur.

iiii ¶Vt si de laicis eligantur ad clerū,quantum temporis obseruatur.

v ¶De Bigamis aliisque personis que ad ministerium clericatus nullatenus applicantur.

vi ¶Vt sine preceptione pape noue basilice non dedicentur.

vii ¶Vt nulla precia de baptizandis consignandisq; fidelibus exigantur.

viii ¶De presbyteris, vt nichil de his que episcoporum sunt presumant.

ix ¶Vt diaconos mēsuram propriam iuxta patrum decreta custodiant.

Universidad de Deusto Biblioteca

x ¶Quod diaconi in presbyterio reside re non possint.

xi ¶Quod apostolica sedes paternos ca nones pio studio deuotoq; custodiat.

xii ¶Vt preter paschale tempus, & pentecosten nemo baptizare presumat nisi eos tãtũ quos egritudo extrẽa cõpulerit.

xiii ¶De presbyterorum & diaconorum ordinationibus certis celebrandis tpib⁹.

xiiii ¶De virginibus sacris quando velẽtur.

xv ¶Vt vidue non velentur.

xvi ¶Vt serui sub obtentu religionis nõ suscipiantur in clerum vel in monasterium

xvii ¶Vt clerici nullas negotiationes inhonestas,& turpia lucra sectentur.

xviii ¶Vt nemo illiterat⁹,vel aliqua parte corporis imminutus ad clerum ꝓmoueat.

xix ¶De his qui seipsos abscindunt.

xx ¶De criminosis vt ad clerum non promoueantur.

xxi ¶Quod demoniis aliisq; passionibus irretitis ministeria sctã tractare nõ liceat

xxii ¶Quod hi qui sacris virginibus se sociant,& federa incesta commiscent cõmunicare non possint,nisi publicam penitẽtiam gesserint.

xxiii ¶Quod vidue,vt supra dictum est nõ velentur,sed si professam continentiã ꝓposito mutato calcauerint,ipse pro se rationem reddant.

xxiiii ¶Quod secunda coniugia secularibus non negentur,quibus tamen ad clerum minime venire conceditur.

xxv ¶Vt si quis susceperit ecclesie ꝓprie desertorem,& in aliqua prouexerit dignitate,vtriq; subiaceant sententie,quam canones prefixerunt.

xxvi ¶De laicis vel monachis qui per premium ordinantur,vt dantem & accipiẽtem symonis magi crimen inuoluat.

xxvii ¶Vt nulla basilica sub defunctorum cõstituta nomine dedicetur.

xxviii ¶De feminis vt sacris altarib⁹ nõ ministrent,vel aliquid ex his que virorum sũt officiis deputata presumant.

xxix ¶De redditibus ecclesie vel oblationib⁹ fidelium quod in quattuor portiones fieri debeant.

xxx ¶Vt eps pbr & diaconus, qui cõtra hec statuta fecerit sui honoris periculum sit subiturus.

¶Expliciunt capitula.

Capitulum primum.

A DIlectissimis frib⁹ vniuersis epis p Lucaniã brutios & Siciliã cõstitutis. Gelasius. Necessaria rerũ dispositiõe pstrigimur, & aplice sedis moderamine cõuẽimur, *sic canonũ pĩnorũ decreta librare,& retro pslulũ decessorũq; nrorũ pcepta metiri, vt que pñtiũ necessitas tpm restaurãdis ecclesiis* relaxanda deposcit,*adhibita consideratione diligẽti* quãtũ põt fieri tẽperemus, quo nec in totam formã veterũ videamur excedere regularũ,& reparãdis militie clericalis officiis que p diuersas Italie partes,ita belli famisq; cõsumpsit incursio, vt in multis ecclesiis sicut fratris & coepi nri Iohãnis rauanẽsis ecclesie sacerdotis frequenti relatione cõperimus,vsquequaq; deficiẽte seruitio ministrorũ, nisi remittẽdo paulisper ecclĩasticis ꝓmotionibus antiquitus interuala pfixa remaneãt,sine quibus administrari nequeũt sacris ordinibus ecclesie funditus destitute,atq; in plurimis locis ꝑ inopiã cõpetẽtis auxilii salutare subsidiũ redimendarũ desit aiarũ,nosq; magno reatu si tanto coartante periculo nõ aliquaten⁹ consulamus innecti.

Capitulum secundum.

B ¶Priscis igit ꝓ sua reuerẽtia manẽtibus cõstitutis que vbi nulla vel rerũ vel tpm purget angustia,regulariter cõuenit custodiri,eatenus ecclesiis que vel cunctis sunt priuate ministris vel sufficiẽtibus vsq; adeo despoliate seruitiis,vt plebibus ad se ꝑtinẽtibus diuina munera supplere nõ valeãt,tã instituendi q̃ prouidendi clericalis obsequii sic spatia dispensanda concedimus.

Capitulum tertium.

C ¶Vt si qs etiã de religioso ꝓposito & disciplinis monasterialib⁹ eruditus,ad clericale mun⁹ accedit iprimis ei⁹ vita ꝑteritis acta tpib⁹ inqrat,si nullo graui facinore ꝓbat infectus,si secundã nõ habuit fortasse vxorẽ nec a marito reiectã sortitus oñdit, si penitẽtiã publicã nõ gessit,nec vlla ꝑte corporis vitiatus apparet,si seruilis aut originarie nõ est cõditiõis obnoxi⁹,si curie etiã ꝓbat nexibus absolutus,si assecutus est litteras,sine qbus vix fortassis ostiariũ possit iplere. Et si is i oib⁹ que sunt ꝑdicta fulcit, cõtinuo lector vel notari⁹,aut certe defensor effectus post tres mẽses existat accolit⁹. Maxie si huic etas et suffragat sexto mẽse subdiaconi nomẽ accipiat. Ac si modeste cõuersatiõis honesteq; volũtatis existit, nono mẽse diaconus,cõpletoq; anno sit pbr. Cui tñ quod annorũ interstitia fuerãt collatura sancti ꝓpositi spõte suscepta docet ꝑstitisse deuotio.

Capitulum quartum.

Universidad de Deusto

¶ Si vero laicus quispiam ecclesiasticis est aggregandus officiis, tanto sollicitꝰ in singulis que superiꝰ comprehensa sunt huiusmodi decet examinare personam, quantũ inter mundanam religiosamq; vitam constat esse discriminis, quia vtiq; conuenientia ecclesie ministeria reparanda sunt, non inconuenientibus meritis ingerenda, tantoq; magis quod sacris aptum possit esse seruitiis in eorum querendum est institutis quantum de tempore quo fuerant hec assequenda decerpitur, vt morum habere doceatur hoc probitas quod prolixior consuetudo non contulit, nec per occasionem supplende penurie clericalis vitia potius diuinis cultibus intulisse, non legitie familie cõputemur procurasse compendia, Quorum promotionibus super anni metas sex mẽses nichilominus subrogamus, quoniam sicut dictum est distare conuenit inter personam diuino cultui deditam, & de laicorum conuersatione veniẽtem. Que tamen eatenus indulgenda credidimus, vt illis ecclesiis quibus infestatione bellorũ vel nulla penitus vel exigua remanserunt ministeria renouentur, quatinus his deo propitio restitutis in ecclesiasticis gradibus subrogandis canonum paternorum vetus forma seruetur, nec contra eos vlla ratiõe preualeat, quod pro accidentis remedio defectus prouidetur, non aduersus scita maiorum noua lege proponitur, ceteris ecclesiis ab hac occasione cessantibus quas non simili clade vastatas pristinam faciẽdis ordinationibus conuenit tenere sententiam, quo magis hac oportunitate commoniti obseruantiã venerandorum canonum propensius delegamus, singulorum graduum conscientias admonentes, ne in illicitos prorumpere moliantur excessus. A

Capitulum quintum.

¶ Nec fas esse confidat quisquis pontificum bigamos, aut coniugia sortientes ab aliis derelicta, siue quoslibet post penitentiam vel sine litteris, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curie publicarũq; rerum nexibus implicatos, aut passim nulla temporis congruentis expectatione discussos diuinis seruituros applicare ministeriis, neq; ꝑ suo libitu iura studeãt aliena peruadere, absq; sedis apostolice iusta dispositione mandante. B

Capitulum sextum.

¶ Basilicas nouiter institutas non petitis ex more preceptionibus dedicare nemo audeat, nec ambiãt sibimet episcopi vindicare clericos potestatis alie. C

Capitulum septimum.

¶ Baptizandis consignandisq; fidelibus precia nulla prefiganẽ, nec illationibus quibuslibet impositis exagitare cupiant renascentes, quoniam que gratis accipimus, gratis dare mandamur, & ideo nichil a predictis prorsus exigere moliantur quo vel paupertate cogente deterriti, vel indignatione reuocati redemptionis caulas sue audire despiciãt, certum habentes quod qui prohibita deprehensi fuerint admisisse vel commissa non potius sua sponte correxerint, periculũ subituri proprii sint honoris. D

Capitulum octauum.

¶ Nec minus ẽt pbros vltra modũ suũ tẽdere ꝓhibemꝰ, nec ep̃ali fastigio indebita sibimet audacter assumere, nõ cõficiẽdi chrismatis, nõ cõsignatiõis põtificalis adhibẽde sibimet accipe facultatẽ, nõ pnte quoliber antistite nisi fortasse iubeat vel oronis, vel actiõis sacre suppetere sibi ꝑsumat esse licẽtiã, neq; sub eius aspectu, nisi iubeat, aut sedere ꝑsumat, aut venerãda tractare mysteria, nec sibi meminerit vlla rõne cõcedi, sine summo põtifice subdiaconũ, aut accolitũ ius hre faciẽdi, nec ꝓrsus id dubitet si qequã ad ep̃ale ministeriũ spãliter pertinens suo motu putauerit exequendum, continuo se presbyterii dignitate, & sacra cõione priuari. Quod fieri necesse est censeamus, si eius ꝑsule deferẽte hmõi fuerit preuaricatio comprobata, nec ipso eius ep̃o a culpa cõniuentie, & vltione vacaturo si immoderata faciente dissimulauerit vindicare. E

Capitulum nonum.

¶ Diaconos quoque propriam constitutionis seruare mensuram, nec vltra tenorem paternis canonibus deputatum quippiam tentare, nichil eorum suo ministerio permittimus applicare que primis ordinibus proprie decreuit antiquitas. Absq; ep̃o vel pbr̃o baptizare nõ ꝑsumant nisi predictis fortassis officiis longius constitutis necessitas extrema compellat. Quod & laicis christianis facere plerũq; conceditur. F

Capitulum decimum.

¶ Eos non in presbyterio insidere cum diuina celebrantur, vel ecclesiasticus habetur quicunq; tractatus. Sacri corporis prerogationem sub conspectu pontificis seu pbr̃i nisi his absentibus ius non habeãt exercendi. Cum enim decreta venerabilium sanctionum nos quoque magnopere custodire nitamur ac sine eorum dispendio etiam illa que pro alicuius vtilitatis fortasse compendio videantur laxanda cedamus. G

Capitulum vndecimum.

Universidad de Deusto Biblioteca

A ¶ Cunq; nobis contra ſalutariũ reuerentiam regularum cupiamus temere nichil licere,& cum ſedes apoſtolica ſuperior his omnibus fauente domino, que paternis canonibus ſunt prefixa pio deuotoq; animo ſtudeat tenere propoſito,ſatis indignum eſt quemquam vel pontificum,vel ordinũ ſubſequentium hanc obſeruãtiam refutare,quam beati Petri ſedẽ & ſequi videat,& docere, ſatiſq; cõueniẽs ſit vt totum corpus eccleſie in hac ſibimet obſeruatione concordet quam illic vigere conſpiciat, vbi dñs eccleſie totius poſuit principatum dicẽte ſcriptura. Ordinate in me charitatem. Et item,omnia certo ordine fiant. Atq; iterum Pſalmiſta predicante. Circundate ſyon & complectimini eam, narrate in turribus eius. Ponite corda veſtra in virtute eius,& diſtribuite domos eiꝰ,vt enarretis in progenies alteras quoniam hic eſt Deus noſter ineternum,& ipſe reget nos in ſecula, hic proculdubio qui in eccleſiaſticarum narratur altitudine dignitatum,& in cuius virtute bonis operibus corda ponenda ſunt gradibus vtiq; diſtributis cunctis deus noſter & rector populis predicãdus eſt xp̃ianis, vbi nemo ſibimet aliquo iam exiſtimet imminutum,cũ & vniuſcuiuſq; gradus prefectioni nil deperit,& conuenienter retinendo, quod celeſti diſpenſatione donatum eſt pariter nobis, & cognoſcibilem deum fieri tribuit eſſe,& rectorem. Nam & ſi quid indulgetur de temporum quãtitate moribus aggregata ſtrenuitate penſatur. Si vita etiam propoſito continetur quod pro relata fuerit etate curandum,dũmodo illa nullatenus diſſimulata ſubrepant quorum quodlibet ineſſe claruerit,merito clericalibus infulis reprobabilem conuincat eſſe perſonam. Et ſi illa nonnunq; ſinenda ſunt, que ſi ceterorum conſtet integritas ſola nocere non valeant. Illa tamen ſunt magnopere precauenda, que recipi niſi manifeſta decoloratione non poſſint. Ac ſi ipſo ea que nullo detrimento aliquotiens indulgenda creduntur,vel rerum temporumq; cogit intuitus,vel accelerate prouiſionis reſpectus excuſat,quanto magis illa nullatenus mutilanda ſunt,que nec vlla neceſſitas,nec eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas.

Capitulum duodecimum.

B ¶ Baptizandi ſibi quiſpiam paſſim quocunq; tempore nullam credat ineſſe fiduciam. Preter Paſcale feſtum, & Pentecoſtes venerabile ſacramentum excepto dumtaxat grauiſſimi languoris incurſu in quo verendum eſt ne morbi creſcente periculo,ſine remedio ſalutari fortaſſis egrotans,exitio preuẽtus abſcedat.

Capitulum decimumtertium.

C ¶ Ordinationes etiam pb̃rorum,& diaconorum niſi certis temporibus,& diebus exercere non debeant. Id eſt quarti menſis ieiunio ſeptimi,& decimi,ſed & etiam quadrageſimalis initii, ac mediana q̃drageſime die ſabbati ieiunio circa veſperas nouerint celebrandas. Nec cuiuſlibet vtilitatis,ſeu prelbyterum,ſeu diaconum his preferre qui ante ipſos fuerint ordinati.

Capitulum decimumquartum.

D ¶ Deuotis quoq; virginibus niſi aut in Epiphaniorum,aut in albis paſcalibus,aut apoſtolorum natalitiis ſacrum minime velamen imponant,niſi forſitan ſicut de baptiſmate dictum eſt, graui languore correptis ne ſine hoc numere de ſeculo exeant,implorantibus non negetur.

Capitulum decimumquintum.

E ¶ Viduas autem velare pontificum nullus attemptet,quod nec auctoritas diuina delegat, nec canonum forma preſtituit,non eſt ergo penitus vſurpandum eis,quia ſic eccleſiaſtica ſunt conferenda preſidia,vt nichil committatur illicitum.

Capitulum decimumſextum.

F ¶ Generalis etiam querele vitanda preſumptio eſt,qua propemodum cauſantur vniuerſi,paſſim ſeruos & originarios dominorum iura, poſſeſſionumque fugientes,ſub religioſe conuerſationis obtentu,vel ad monaſteria ſeſe conferre,vel ad eccleſiaſticum famulatum,cõniuẽtibus quoq; preſulibus indifferenter admitti,que modis omnibus eſt amouenda pernities ne per chriſtiani nominis inſtitutũ,aut aliena peruadi,aut publica videatur diſciplina ſubuerti, precipue cum nunc ipſam miniſterii clericalis hac obligatione fuſcari conueniat dignitatem,cogaturq; pro ſtatu militantium ſibi conditioneq; iurgare,aut videri quod abſit obnoxia. Quibus ſollicita competenter interdictione prohibitis quiſquis epiſcopus,preſbyter,aut diaconus vel eorum qui monaſteriis preeſſe noſcuntur, huiuſmodi perſonas apud ſe tenentes non reſtituendas patronis,aut deinceps vel eccleſiaſtice ſeruituti,vel religioſis cõgregationibus putauerint applicandas non voluntate forſitan dñorum ſub ſcripture teſtimonio primitꝰ abſolutas,vel legitima tranſactione conceſſas periculum ſe honoris proprii non ambigant communionisque ſubituros,ſi ſuper hac re cuiuſquam verax nos querela pulſauerit. Magnis quippe ſtudiis ſecundum beatum apoſtolum precauendum eſt, ne fides & diſciplina domini blaſphemetur.

Capitulum decimumſeptimum.

Universidad de Deusto

¶Consequens fuit vt illa quoq; que de piceni partib⁹ nuper ad nos missa relatio nuntiauit nec nūc pretereunda putaremus,id est plurimos dericorū negotiationibus inhonestis & lucris turpibus imminere,nullo pudore cementes euangelicam lectione qua ipse dominus negotiatores e templo verberatos flagellis asseritur expulisse nec Apostoli verba recolentes quibus ait.Nemo militans deo implicat se negociis secularibus,Psalmistā quoq; Dauid surda dissimulantes aure cantantem.Quoniā non cognoui negotiationes introibo in potentias domini. Proinde huiusmodi & ab indignis postea questibus nouerint abstinendū,& ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio vel cupiditate cessādum,aut in quocunq; gradu sint positi mox a clericalibus officiis abstinere cogantur,quoniaz dom⁹ dei que domus orationis & esse debet & dici,ne officina negotiationis & spelunca potius sit latronū. A

Capitulum decimum octauum.

¶Illitteratos quoq; & non nulla parte corporis imminutos sine vllo respectu ad ecclesiasticum venire seruitium.Quod simul antiqua traditio & apostolice sedis vetus forma non recipit,quia nec litteris carens sacris esse potest aptus officiis & vitiosum nihil prorsus deo offerri legalia precepta sanxerunt.Itaq; de cetero modis oibus hec vitentur,nec quisquā talis suscipiatur in clerum,Si qui vero vel temeritate propria vel incuria presidentiū tales ante susceptī sunt,in his in quibus constituti sunt locis eatenus perseuerent,vt nihil vnq̄ promotionis arripiant,satisq; habeant, hoc ipsum sibi pro nimia miseratione permissum. B

Capitulū decimum nonum.

¶De his autem qui se ipsos abscidunt,paterni canones euidenter sequenda posuerunt quorum tenorem sufficiat indidisse,dicunt enim talia perpetrantes mox vt agniti fuerint a munere clericali debere eos secludi.quod modis omnibus custodire nos conuenit,quia tas esse nulli suppeditat quicquā preter illa que memorabilis decreuit forma censere. C

Capitulum vigesimum.

¶Comperimus etiam horrēdis quibusdam criminibus implicatos tota discretione submota non solum de factis atrocibus necessariam penitudinem non habere,sed nec aliqua correctione penitus succedente ad diuinum ministerium honoremq; contendere.Nonnullos autē in ipsis ordinibus constitutos grauibus delinquentes facinoribus non repelli,cum mandet apostolus,nemini cito manus imponendas neq; cōmunicandum peccatis alienis,& maiorū veneranda constituta pronuntiant.Huiusmodi etiam si forte subrepserint tam qui ante peccauerunt detectos oportere repelli q̄ sacre professionis oblitos preuaricatoreq; sancti propositi proculdubio submouendos. D

Capitulum vigesimum primum.

¶Vsq; adeo sane comperimus illicita quoq; prorumpere,vt demoniis aliisq; passionib⁹ irretitis ministeria sacrosancta tractare tribuatur,Quibus si in hoc opere positis aliquid proprie necessitatis occurrat quis de sua ac fidelium salute confidat,Vbi ministros ipsos curationis humane tanta perspexerit calamitate vexari? Atq; ideo necessario remouendi sunt,ne quibuslibet quibus christus est mortuus scandalum generetur infirmis Postremo si corpore sauciatum fortassis aut debilem nequaq̄ sancta contingere lex diuina permittit,quantomagis doni dispensatores esse non conuenit,quod est deterius mente percussos. E

Capitulum vigesimum secundum.

¶Virginibus autem sacris temere se quosdam sotiare cognouimus,& post dedicatum deo propositum incesta federa sacrilegaq; miscere,Quos protinus equum est a sancta cōmunione detrudi,& nisi per publicam probatamq; penitentiam omnino non recepi,aut his certe viaticum de seculo transeuntibus,si tamen penituerint non negari. F

Capitulum vigesimum tertium.

¶Nam de viduis sub nulla benedictione velandis superius late sufficienterq; prediximus,que si propria voluntate professam pristini coniugii castitatē mutabili mente calcauerint,periculi eius intererit, quali deum debeant satisfactione placare, quia iuxta apostolum primam fidem irritam fecerunt,sicut enim si se forsitan continere non poterant,secundum apostolum nullatenus nubere vetabuntur,sic habita secū deliberatione ꝓmissam deo pudicitie fidē debent custodire. Nos autem talibus nullum laqueum debemus iniicere,sed solum adhortationes premii sempiterni penasq; proponere diuini iudicii,vt & nostra sit absoluta conscientia & illarum pro se rationem deo reddat intentio. Cauendum est quippe que de earum moribus actibusq; beatus Paulus apostolus testatur,quod plenius exponere preterimus,ne sexus instabilis non tam deterreri, quam admoneri videatur. G

Universidad de Deusto Biblioteca

Capitulum vigesimum quartum.

A ¶ Secundas nuptias sicut secularibus inire conceditur, ita post eas nullus ad clericale sinitur venire col
legium. Alia est enim humane fragilitati generaliter concessa licentia. Alia debet esse vita diuinarū
rerum seruitio dedicata. Cāpitulum vigesimum quintum.

B ¶ Quisquis proprie desertor ecclesie nullis extantibus causis ad aliam putauerit transeundum, te
mereq; susceptus fuerit, & promotus reuerendorum canonum vel ipse, vel receptor eius atq; prouector
constituta nō effugiet que de huiusmodi presumptoribus prefixere seruanda. Cap. xxvi.

C ¶ De monachis laicisq; i prima copiosius preceptionis huius parte digestum est, vel que quatinus
his pro rerum temporūq; necessitate concessa sint, vel quēadmodum vbi nullius necessitatis interesse
probatur, non nisi vetus institutio debeat custodiri. Quos vero constiterit indignos meritis sacram
mercatos esse precio dignitatem conuictos oportet arceri, non nisi periculo facinus tale perpetrantes,
quia dantem pariter & accipientem damnatio simonis quē sacra lectio testatur inuoluit. Ca. xxvii.

D ¶ De locorum consecratione sanctorum quāuis superius stricti fuerit cōprehēsum, nobis quoq; pa
tefactū est, quod absq; precepto sedis apostolice nōnulli factas ecclesias vel oratoria sacrare p̄sumāt, hoc
sumus tamē iudicio detestabiliore permoti quod in quocunq; nomine defunctorū & quātū dicitur,
non oino fideliū constructiones edificatas sacris professionib⁹ audacter instituere memorātur. Que
quoniā tā acerba tam dura sunt vt eadē vix noster ferre possit auditus si vere christianitatis affectus in
illis regionibus certus & fixus est, & districtius ista querātur & a quibus fuerint gesta prodātur, quo
niam sicut latētib⁹ in hac atrocitate noibus nō extat in quē snia debita ꝓferatur, Ita cū manifestis fue
rit documētis expositus, quē tanti sceleris poscit imanitas non vitabit vllatenus vltionē. Cap. xxviiii.

E ¶ Nichilominus impatiēter audiuimus tantū diuinarū rerum subisse despectū, vt femine sacris alta
ribus ministrare firmētur, cunctaq; non nisi virorū famulatui deputata sexum cui non cōpetit exhibe
re nisi quod oim delictorū que sigillatim perstrinxim⁹ noxa ois & crimen eos respicit sacerdotes qui
vel ista cōmittū vel cōmittentes minime publicando prauis excessibus se fauere significāt, si tn sacerdo
tum iā sint vocabulo nūcupandi qui delegatū sibi religionis officiū sic prosternere moliuntur, vt in p
uersa queq; ꝓfanaq; procliues sine vllo respectu regule christiane precipitia funesta sectantur, cūq; seri
ptū sit minima qui ꝓnernit paulatim decidit, quid est de talib⁹ existimandū qui imensis ac multipli
cibus prauitatū molib⁹ ingentē ruinā multimodis ipulsionib⁹ ediderint, Non ambigāt qui hec ausi
sunt exercere, sed etiā qui hacten⁹ cognita siluerint sub honoris ꝓprii se iacere dispendio, si non quāta
possint celeritate festinētvt letalia vulnera cōpetēti medicina sanentur. Quo eni more teneāt iura pon
tificū qui pontificalibus excubiis eatenus iuncta dissimulāt, vt contraria domui dei cui presidēt poti⁹
operātur q̄tūq; apud dn̄m possent si ei cōueniētia ꝓcurarēt, tn̄ quid mereant aspiciāt cū execrabili stu
dio sectētur aduersa. Et quia magis hec regula sit qua ecclesie debeāt gubernari si q̄quid ecclīasticis
inimicū regulis ꝓpetratur cū & si cognitos habeat canones vnusquisq; pontificū iteremerata debuerit te
nere custodia. Capitulum vigesimum nonnum.

F ¶ Quatuor autē tā de redditu q̄ de oblatiōe fideliū cōuenit fieri portiones, Quarū sit vna pōtificis.
Altera clericorū, pauperū, iii, iiii. fabricis applicanda. De quib⁹ sicut sacerdotis intererit integrā mini
stris ecclesie mēoratā depēdere quātitatē sic cleric⁹ vltra delegatā sibi sūmā nihil insolēter nouerit expe
tēdū. Ea vero que ecclīasticis edificiis attributa sūt huic opi veraciter p̄rogata locorū doceat istauratio
manifesta sanctorū, ipsā nihilomin⁹ ascriptā pauperib⁹ portionē q̄uis diuinis rationib⁹ se dispensasse
mōstratur⁹ esse videat, tn̄ iuxta qd̄ scriptū est vt videāt opera vra bona & glorificēt patrē vrm qui i ce
lis est oportet etiā in pn̄ti testificatiōe predicari & bone fame preconiis non taceri. Cap. xxx.

G ¶ Qua propter nec clericorū quispiā se hui⁹ offense futurū cōfidat imunē si in his que salubriter se
quēda deprōpsim⁹ siue pb̄rm siue ep̄m siue diaconū viderit excedētē nō ꝓtin⁹ ad aures nr̄as deferre
curauerit, Sin vero modis oib⁹ erit vnuqsq; pōtificū ordinis & honoris elisor, si cuiq̄ clericorū vel eccle
toti⁹ auditui hec putauerit supprimēda. Data. v. idus martii. Asterio & Presidio. iiii. consu.

¶ ITEM EPISTOLA GELASII AD SICVLOS.

i ¶ De bene regēdis rebus ecclīe ab ep̄is. ii ¶ De tricenali prescriptione. Cap. i.

H Gelasius romane ecclīe ep̄s, Dilectissimis & i xp̄o caritate vnanimis cū cōnexis fratrib⁹ ep̄is q
in sicilia sunt cōstituti. Presulū auctoritas nr̄orū emanauit, vt facultates ecclīe xp̄i ad regēdū
habeāt ptātē. Ita tn̄ vt viduarū, pupillorū, atq; pauperū, necnō & clericorū stipēdia distribue
re debeāt, hoc eis statuim⁹ dari qd̄ hacten⁹ decretū est. Reliquū sibi vindicēt, vt sicut ante diximus pe
regrinorū atq; captiuorū largitores esse possint. Capitulum secundum.

Universidad de Deusto

¶Illud annecti placuit vt quod absit facultatē ecclesie necnon & diocesis que ab aliquibus possidentur episcopis iure sibi vindicent,quod triennalis lex conclusit,quia & filiorum nostrorū principū. Ita emanauit auctoritas,vt vltra triginta annos nulli liceat appellare quos legum tempus exclusit, Data Idus maii asterio & presidio.iiii.consuli.

INCIPIT TOMVS DE ANATHEMATIS VINCVLO GELASII PAPE.

NE FORTE QVOD SOLENT DICANT QVOD SI SYNO- A
dus calcedonensis admittitur omnia constare debeant,que illic videntur esse de-
prompta, aut enim ex toto eam admitti oportere aut ex parte si repudiabilis est,
firmam ex toto constare non posse cognoscant.Igitur quoniā illud secundū scri-
pturas sanctas traditionemq; maiorū secundum canones regulasq; ecclesie profi
de cōmuni &veritate catholica & apostolica,pro qua hanc fieri sedes apostolica de
legauit,factamq; firmauit,a tota ecclesia indubitanter admitti. Alia autē que per
incompetentē presumptionē illic prolata sunt,vel potius ventilata,que sedes apostolica gerenda dele-
gauit,que mox a vicariis sedis apostolice contradicta manifestum est,que sedes apostolica esse peten-
te Marciano principe nullatenus approbauit,que presul ecclesie constantinopolitane tunc Anatholij,
nec se presumpsisse professus est, & in apostolice sedis antistitis non negauit, posita potestate.Quod
ideo sic vt dictum est,sedes apostolica no recepit,quia que priuilegiis vniuersalis ecclesie contraria pro
bantur nulla ratione sustinet . Quid enim? Quia in libris sanctis quos vtiq; veneramur & sequi-
mur,quoniā quorunda illic & profanitates esse feruntur,& scelera gesta narrantur. Ideo nobis pariter
aut veneranda sunt aut sequenda quia,in illis sanctis libris & venerabilibus continentur? Sanctus pe
trus primus apostolorū sic existimans noui testamenti gratiā predicandam,vt a legis veteris non re-
cederet institutis,quedam per simulationē legitur inter iudeos gentilesq; gessisse.Nunquid ideo aut
illa eius sequenda sunt,que merito & coapostolus eius redarguit,& postea consequenter vitauit,pari-
terq; assumenda sunt, cū his que vtpote primus apostolus salubria predicauit. Nūquid nā aut eij re
cta doctrina cum his que humanitus accesserant repudianda est,aut illa adhuc imbecillis iustitia,cū
perfecta eius suscipienda est doctrina? Nunquid nam in ipsorum hereticorū libris non multa que ad
veritatē pertineant posita releguntur? Nunquid nam ideo veritas refutanda est libri,vbi prauitatis in-
terest refutantur? Aut ideo praui libri suscipiendi sunt eorum quia veritas que illic incerta est non ne
gatur? Ait apostolus. Omnia probate,que bona sunt tenete. Scimus apostolum etiā de paganorum li
bris aliqua posuisse. Nunquid ideo & cuncta recipienda sunt,que cum his pariter sunt prolata? Ipse
apostolus ait. Multos predicatores aliter atq; aliter christum predicare,vbi tamen licet quocūq; mo-
do christum predicatū oportet admitti, Tamen non ideo illum motē quo nō recte predicatū est am-
monet euitare. Malos operarios ipse conqueritur, quorum alia refutanda alia docet esse sectanda,hec
& huiusmodi exempla nos docent & testimonia diuina confirmant,non omnia pessime a quocunq;
dicta vel vbicunq; scripta indifferenter accipere,sed retentis bonis,que noceant refutare. Peccatori ho
mini mors illata est, & tamen homini Iesu christo mors illata reum fecit esse diabolum, quia vbi cau
sa mortis nō erat,ibi peccati nō debebatur & pena,sententia prefigitur vel prefixa est semp errori. Que
sententia huic errori prefixa nunq̄ omnino resolueretur,sicut enim inquantū est ipse error,nunquam
error esse desistit,sic a sententia nunq̄ prefixa resoluetur. quia error qui agnoscitur esse damnatus,eadē
quādiu manet error probatur astrictus. Itaq; qui in eo errore sunt sententia erroris obstricti sunt,&
quādiu in eo manent,nullatenus absoluti sunt,sicut nec ipse in quo sunt error absoluitur, Error enim
ipse nunquāveniam promeretur,sed qui in eo veraciter caruerit,atq; ab eius participatione discedit.
Quādiu ergo in eis est error damnationē suam tenet,nunquā resoluitur,quia error semper penā me
retur,Participes vero eij sunt semper & eius pene participes,si in eodē perstare non desinant,aut si ab
eodem recesserit q̄ alieni facti sunt ab errore,& ab eius participatione discreti,tam & pene eij erunt cō
sequenter alieni. Cum erranti pena prefigitur q̄diu manet errans eadem pena constringitur,quia er-
rans esse non potest sine pena errantis,hec eadem pena perpetua est nunquāq; soluenda quandiu er-
rans esse perstiterit. Qui si errans esse destiterit,pena que erranti est prefixa perpetua,non erranti id
est alteri effecto,q̄ cui prefixa est,non solum non potest esse perpetua,sed nec etiam iam pena. Non est
enim ipse cui prefixa est. Erranti enim prefixa est necnon erranti. Que enim erranti p̄fixa est perpe-
tua est & ppetuo constringit errantē,non errantē non potest iam tenere. Sit erranti dicta fore ppetua
sit erranti dicta nunquā esse soluenda. Manet omnino & vere,certumq; est quod in ea prefixum est,

Universidad de Deusto Biblioteca

nec potest prorsus absolui,quãdiu manet prefixa, debetur erranti.Non erranti autem nec pena potest esse,que non erranti non debetur inferri,nec mutatur illa omnino nec soluitur que debetur erranti,in suo ergo tenore illa prefixa est,in suo iure non potest omnino resolui,in non suo tenore que esse non potest iam docetur esse vacuata,& ius illic penitus non habere,vbi causam non habet existẽdi,Plene sunt sancte scripture tali forma iustitie,dicitur pereãt peccatores a terra,Itavt nõ sint,vt nõ sint peccatores,vt desistant esse pctõres secũdũ ꝓphete sniam vsquequaq; deperirẽt,vt substãtialiter nõ subessent,qui saluari potuissent a redẽptore nostro qui venit nõ iustos vocare sed peccatores,vel de quibus dicit Apostolus,christus venit in hunc mundũ peccatores saluos facere,quorum primus ego sum,& cum peccatores essemus misit deus filium suũ & cetera huismodi.Hic reuera plurimi etiam substãtialiter perierunt peccatorrs in peccatis suis vtiq; permanentes,veraq; in eis sententia dicta permansit, nunquãq; resoluta est,& tamen eadem in talibus quibus prefixa est permanente ꝓpetua quodam genere factũ est,vt in talibus non vsqꝫquaq; manentibus & in peccatis suis,non vsqꝫquaq; durantibus sententia tamen prefixa talibus ꝑmaneret ,Nam ipsi pereunt,sed esse peccatores non dictũ est nõ penaliter,sed remediabiliter quodam & ipsi genere perierunt,Quodam genere & in ipsis mansit prefixa sententia,donec permanens eos efficeret non esse peccatores,vel peccatores non esse perficeret. Completa est in eis sentẽtia, nec quo tenore ꝑacte permanẽs illa sentẽtia. *Pereuntibus* peccatoribus ita vt non essent vtiq; peccatores ea iam in non peccatoribus manere nõ potuit,*quia i eis in quibus inflicta* non fuerat ius manendi penitus non habebat,ita nunc in suo iure vel tramite vllatenus *sententia resoluta est*,& eadẽ *in his in quibus inflicta* est permanẽte ab his qui ab eius iure discreti sunt. Alia prorsus *effecta* est, ne in his salua sui conditione fas haberet manendi quibus inflicta nõ erat, Dixit dominꝰ quod *in spiritum sanctum* peccantibus nec hic esset nec in futuro seculo remittendũ. Quantos autem cognoscimus in spiritũ sanctũ delinquentes sicut hereticos diuersos arrianos Macedonianos ad fidẽ catholicã reuertentes, & hic remissionẽ sue percepisse blasphemie &in futurum spẽ sumpsisse indulgẽtie consequende. Nec ideo non vera est domini sententia,aut putabitur esse vllatenus resoluta,cum circa tales si hoc esse permaneant nunq̃ omnino soluẽda persistat. Effectis autẽ non talibus nõ irrogata. Sicut etiã est consequẽter & illud beati Iohãnis apostoli. Est peccatũ ad mortem, non dico vt oretur pro eo. Est peccatum non ad mortẽ,dico vt oretur pro eo,& est peccatum ad mortẽ in eodẽ peccato manentibus. Nullum est quippe peccatum pro quo aut non oret ecclesia remittendũ,aut quod data sibi *diuinitus* potestate desistẽtibus ab eodẽ non possit absoluere,vel penitentibus relaxare,*cui dicitur,quecũq; dimiseritis super terram dimissa erunt & in celis,& quecunq; solueritis super terram,erunt soluta* & in celis. In *quibuscunq; omnia sunt quantacunq; sint & qualiacunq;* sint veraci nichilominus manente sententia que nunq̃ soluenda esse denũtiatur, *in* eorũ tenore consistens in acatii sententia rationabiliter intuendũ est,in qua non etiam ab eodẽ post recedens. Quod etiam si ei dictum est nunquãq; soluẽdus,non est adiectum tamen etiã si resipueris,etiam si ab errore discesseris,etiã si preuaricator esse destiteris . Quapropter in aperto est ita dictũ,nunq̃ *soluendus si talis scilicet,qualis est & ligatus*. non autẽ talis effectus,sicut ligandus non erat,sic *absolutus esse docebatur. Sicut* carebat obligatione cum obligationis causa caruisset,sic vtiq; *absolutus existeret quatinus & ipse* non necessitate dicte sententie videretur non posse quodãmodo iam *solui,nisi talis effectus* & obligatione carens fieret absolutus,& circa tales prefixa sententia nullomodo solubilis redderetur.Nunquid enim misit,quesiuit.expetiit & abiectus est,Itaq; ipse in se *insolubilem* fecit esse sententiã qui talis permanere delegit,qualis veraciter non possit absolui,& voluit talis effici circa qualem permanente sententia circa talem effectum non talem insolubilis sententia non permaneret , que circa effectum non talem non haberet licentiam permanẽdi. Quo magis vt dictum est exemplo atq; periculo moniti qui eodẽ tenore sunt constricti festinare debent,vt non tales esse permaneant,quibus sententia illa non soluenda prefixa est, & esse tales incipiant qualibus non insolubilis prefixa sententia possit esse solubilis. Quoniã autẽ effecto non tali quali non soluenda.prefixa sententia est effecto inquam non tali potest solubilis esse sententia quia iam acatio non volenti non talem esse sicut tali vsq; in finem permanenti permansit in absoluta sententia . ita iam non tali effici non volenti solubilis non potest esse sententia . Nõne tantos habebat acatius quorũ exemplũ sequi potuisset antistites qui in ephesino prolapsi latrocinio quolibet modo in consensione reciderent prauitatis. Vtiq; tamen & si dictũ non erat,& perpetuam dãnationẽ ferre potuissent,nisi resipiscentes non tales effici quales illic facti fuerant, dãpnationemq; perpetuam merebantur resolui circa se dãpnationem recedentes a perpetue dannationis causa meruerunt,quam

qui pstitere

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui perstitere circa se insolubilē reddiderunt,Nihil interest igitur nihil differt,vtrū dicatur quia eccle siastica sententia reos & preuaricatores obligat,Quia sicut ei non potest quod nō est suffragari,quod non est dictus nunquam soluendus sed si in errore pmanserit insolubilis modis omnibus pseuerat, nec potest inde nisi non talis effectus absolui,sic cuiq̄ preiudicare non potest. Tam etsi dictū est nunquā esse soluendum manifesta ratione monstrāte quia nunquā sit omnino soluendus,si talis qualis ligatus esse psistat,vel talis vtiq̄ nunquā soluendus qualis est obligatus.Non abiecto autē etiam si resipiscat & corrigat patere prorsus & liberum esse non dubiū sit,vt non talis effectus qualis nunquā dictus,nūquam esse soluendus,sed talis qualis non est dictus nunquā esse soluendus idest correctus & emendatus consequenter correctus & possit solui.Notandū quod quolibet genere blasphemantibus in spiritū sanctum si resipiscant & corrigant & hic eis & in futuro seculo remittatur,nec inde possit dominī mutari sententia que circa tales vtiq̄ permanentes permanere dicta est non circa non tales effectos.Quandiu autē in hoc manent tales sunt,qualib⁹ non remittendū esse prefixum est. Cum autem ab hoc recesserint,non tales efficiuntur,qualibus non remittendum esse predictum est. Et ideo non talibus effectis potest & hic & in futuro seculo iam dimitti. Alioquin quod absit frustra videtur ecclesia huiusmodi sua reconciliatione suscipere.Qui autē frustrari non potest hoc intellectum modis omnibus salua domini sententia predicandū est quantum ad nos pertinet omnino non posse. Talis igitur dictus est Acatius qualis ligatus est nunquā esse soluendus. Talis vsq̄ in finem pmansit talis esse non destitit. Ita talis est hodie qualis est dictus.Non talis esse iam non potest,nunquā igitur talis permanendo soluendus est,quia si talis esse desisteret non in nō tali permansisset,& nunquā esse soluendum,quia non talis qualis dictus est,nunquā esse possit absolui,& non tali nunquā solui recederet,& ideo vt solui posset accederet.Quod sedes apostolica nō consensit,nunc Imperator iposuit nec Anatholius vsurpauit. Totūq̄ vt dictum est in sedis apostolice potestate,Ita quod firmauit in synodo sedes apostolica hoc robur obtinuit,quod refutauit habere non potuit firmitatem & sola rescindit ,quod preter ordinem congregatio synodica putauerat vsurpandum . Non promulgatrix iterate sententie, sed cum apostolica sede veteris executrix, hoc tamen quod de vno eodemq̄ homine dictum est siue tali persistente qualis sententiam competenter accepit,siue non tali effecto & ab illa sententia que non tali non data est absolutio, & in vnaquaq̄ ciuitate legitur similiter esse prefixum,& in populo ac simul gente deprōptū potius que in toto orbe portio est. Idē enim mundus est qui & periturus est dictus,& sermo dei non potest excidere & in ipso mundo nihilominus a prauis intentionibus recedente non promitur , Sic tyrus & beriton gaza, & egyptus pronuntiate sunt periture quas postea per euangelium nouimus esse saluatas. Perierunt itaq̄ duplici modo aut permanētes in eo quod talem sententiam susceperunt,aut deficientes ab eo quod tales fuerant quibus est illa prefixa sententia vt consequenter ad non tales non pertineret illa sententia'que non talibus prefixa non fuerat. Sic etiam de gente iudeorum adeo etiam per Esaiam prophetam peremptorie veluti pronunciatum est. Claude oculos eorum & obtura aures eorum & videntes non videant,& audientes non audiant,ne quando intelligant & obdura cor populi huius ne vnquam conuertantur , & sanes illos,hic etiam correctio & emendatio interdicta monstratur,& resipiscendi quoq̄ spes prorsus abscinditur. De quo inde populo apostolos & ecclesiam primitiuam,nouim⁹ processisse,& tot milia hominū vna die de baptisma te fuisse saluata. Ecce & in persistentibus qualis est illa sententia promulgata permansit nunc ad correctionem prorsus venire sanitatis admissi sunt,sed adiudicati sunt in sua nequitia deperire & manēte diuina sententia non per ipsorum propriam emendationem suoq̄ intellectu vel motu suaq̄ virtute vel possibilitate conuersi sunt vt sanarentur,sed per gratiam sanati sunt, vt cōuerterentur,ne conuertantur inquit & sanem eos , ne sua sponte ne suis operibus vtiq̄ quib⁹ confidebāt ne suā iustitiā sectantes iustitie dei non debeant esse subiecti de suis viribus confidentes non diuine se misericordie illuminationiq̄ subdentes. Et ideo inhibetur eis superbe presumptiōis effectus ne conuertantur suis intentionibus suis visibus,vt putarant & sanem eos, ne eorum quasi ex meritis ex propria facultate venientibus saluatrix gratia daretur,atq̄ ita gratia iam non esset gratia si non gratis data esset immeritis,sed merces tanquam meritis restituta. Non ergo ipsi conuertantur & sanem eos,sed sanati per gratiam qualiter ad humilitatem christi conuertantur agnoscant. Ita in vtrisq̄ hoc est & in eo permanētibus in quo talem sententiam perceperunt,& in saluatis exinde sententia dominica fixa permāsit,& tamen cū permanente sic eis miro genere sanitas introducta est,vt illa sententia non mutata videretur, sed eadem perdurante sanitas non eorum confidentia sed diuino munere proueniret.

Universidad de Deusto Biblioteca

Quod si hec tentare formidant nec ad sue pertinere cognoscunt modulum potestatis,cui tantum de humanis rebus permissum est,non etiam eam preesse diuinis quomodo de his per quos diuina ministrantur iudicare presumunt? Fuerunt hec ante aduentum christi,vt quidem figuraliter adhuc tamen in carnalibus actibus constituti,pariter reges existerent & pariter sacerdotes. Quod sanctũ melchisedech fuisse sacra prodit historia. Quod in suis quoq; diabolus imitatus est,vtpote qui semp que diuino cultui conuenirent sibimet tyrannico spiritu vendicare contendit, vt pagani imperatores. Idem & maximi pontifices dicerentur.

A ¶ Sed cum ad verum ventum est,eundem regem atq; pōtificē vltra sibi nec imperator pontificis nomen imposuit. nec pontifex regale fastigium vendicauit. Quamuis enim membra ipsius id est veri regis atq; pontificis secundum participationem magnifice vtrumq; in sacra generositate sumpsisse dicantur,vt simul regale genus & sacerdotale subsistant,quoniam christus memor fragilitatis humane quod suorum saluti cōgrueret dispensatione magnifica temperauit,sic actionibus propriis dignitatibusq; distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit,suos volens medicinali humilitate saluari non humana superbia rursus intercipi,vt & christiani imperatores pro eterna vita pontificibus indigerēt, & pontifices pro temporaliū cursu rerum imperialibus dispositionibusvterentur,quatinus spiritalis actio a carnalibus distaret incursibus,& ideo militans deo minime se negotiis secularibus implicaret,ac vicissim non ille rebus diuinis presideredideretur qui esset negotiis secularibus implicatus,vt & modestia vtriusq; ordinis curaretur,ne extolleretur vtroq; suffultus,& competens qualitatib⁹ actionū specialiter professio aptaretur. Quibus oibus rite collectis satis euidenter ostenditur a seculari potestate nec ligari prorsus nec solui posse pontificem. Quo manifestius approbatur Alexandrinū petrū per imperialem tantūmodo sententiam nullomodo potuisse prorsus absolui,vbi si pontificum quoq; sententiatur assensusquerimus vtrum processerit an fuerit subsequutus. Si subsecutus est nihilominus ad id redditur,vt absolutio seculari potestate precepta & principaliter inchoata valere non possit,pontificumq; secutus assensus adulationis potius fuerit quā legitime sanctionis. Si processit doceatur a quibus & vbi ille sit gestus,si secundum ecclesie regulam celebratus,si paterna traditione profectus,si maiorum more prolatus,si competenti examinatione depromptus. Vbi proculdubio requirendum est, si synodali congregatione celebratus,quod in receptione damnari & depulsione catholici quia non est causa fieri certissimū est. Si ad primam sedem cuius intererat sentētie *qua Petrus tenebatur obstrictus & secundum regulas est relatum,si eadem que ligauit absoluit. Si illa que non ligauerat resoluere immo etiā nesciente potuisset dissolui,si hec gesta non sunt quo more quo ritu* Alexandrinus petrū pretenditur absolutus,cum nec a pontificibus legitime,& ecclesiasticis legibus fuerit expeditus,nec a seculari potestate potuerit preter ecclesie tramitem prorsus absolui? Tanto magis poscenti imperatori a pontificibus fuerat suggerandū,vt si eū legitime vellet absolui legitima ecclesiastici tenoris absolutio proueniret, & hec omnia que superius dicta sunt secundū ecclesie tramitem seruarentur, precipue cū de secunde sedis ageretur antistite nec ab inferiore qualibet,sed a prima sede iure possit absolui. Inferior quippe potiorem absoluere non potest sola ergo potior inferiorem conuenienter absoluit. Proinde inferioris loci pontifices qui nullatenus se nouerant potiorem sibi sine prima se posse resoluere precipue que eius sententia nouerant obligatum preuaricatoria absolutione potius non illum penitus exuerunt,sed preuaricatione potius nexuerunt. Ita petri absolutio ex vrroq; non constat quia nunc preuaricatoria absolutione rei reum absoluere potuerunt,& depulsis vndiq; pontificibus catholicis hereticisq; subpositis,vel his qui hereticorum tenebantur cōmunione polluti etiam sacre religionis insincere ritate polluti participem suum tam absoluere nequiuerunt quam ipsi non erant absoluti. Ac proinde tam ecclesiastice regule preuaricatores quā sacrosancte cōmunionis integritatem maculantes consortio perfidorū quod de reo simillimo potuerunt ferre iudiciū. De catholicis enim pōtificibus per totū orientē,aut quicūq; pstitit est eict⁹,aut ille restitit qui cōsensit errori & se ab errātiū contagione retraxit. Qd igitur eorū potuit de cuiusq; errore esse iudiciū,qui nunq; nō errasse mōstrātur,sed hereticorū simul catholicorūq; cōfessiōe permixta cūctas religionis vere & sincere sedes turbasse catholicā apostolicamq; cōfudisse puritatē, Ecce qui reū absoluere potuerunt qui rei pre oibus docebantur effecti. Ecce cū quibus de absoluēdo reo synodus fuerat ineunda. Si fides & cōmunio catholica retinebatur,cū catholici pellebantur antistites, quomodo tantmodo heretici seruabantur.

¶ ITEM EPISTOLA GELASII PAPE AD FAVSTVM MAGISTRVM FVNGENTEM LEGATIONIS OFFICIO CONSTANTINOPOLIS.

Universidad de Deusto

EGO QVOQVE MENTE PERCEPI GRECOS IN SVA OB A
stinatione manluros,ne cui velut insperatum videri potest,quod est in ante pre
cognitum. Quapropter non tā ꝓpter legationis causas student dispositionib⁹
publicis obuiare,sed poti⁹ per occasionem legationis regie catholicam fidē mo⁄
liuntur euertere & tali cōmento nituntur sperata ꝑstare. Quid sibi vult autem
quod dixerit imperator a nobis se in religione dānatum cum sup hac parte &
ꝑdecessor meus non solum minime nomen eius attigerit,sed insuper qn̄ princi
pia adeptus regie potestatis exercuit in ei⁹ se rescripsit imperii ꝓmotione gaudere? Et ego nulla ipsi
us vnquam scripta percipiens honorificis nostris eum litteris salutare curauerim. Predecessores mei
sacerdotes qui preuaricatoribus se cōmunicasse propria voce confessi sunt a cōione eos aplica submo
uerūt. Si ita placet se miscere dānatis,nobis nō pōt imputari si ab eis velit abscedere,tātomagis a no⁄
bis non pōt esse damnatus,sed potius ad gratiam sincere cōionis admissus. Ad senatum ꝑtinet Ro
manū,vt memor fidei quā a parētib⁹ se suscepisse meminit vt ob cōtagia vite & cōionis externe,neq;
ob hoc cōionis sedis apostolice(qd̄ absit)reddatur extern⁹,& veniā sibi dari debere ꝑponat. Legatur
ex quo est religio christiana,vel certe detur exemplum in ecclesia dei a quibuslibet pontificib⁹, aut ab
ipis aplis. Ab ipso denique saluatore veniā non corrigētibus fuisse concessam. Auditū aūt sub ipso ce⁄
lo nec legitur oino nec dicitur qd̄ eorum voce depromitur date nobis veniam, vt tantū nos in errore
duremus,id quoq; parū est. Ostendant q nobis canones nituntur opponere quibus hoc canonibus,
quibus regulis,qua lectione,quove documento,siue a maioribus nris,siue ab ipsis aplis quos potio⁄
res merito fuisse non dubiū est,seu ab ipo dño saluatore qui iudicaturus creditur viuos & mortuos,si
ue factū est vnq̄ vel faciēdum esse mādatur. Mortuos suscitasse legimus xp̄m. In errore mortuos ab
soluisse non legimus. Et qui hoc certam faciendi solus habuit potestatē beato Petro principaliter mā
dat aplo. Que ligaueris super terram,ligata erunt & in celo,& que solueris super terrā erunt soluta&
in celo. Super terram (inquit)nam in hac ligatione defunctum nusquā dicit absolui. Quod ergo nū
quā factū est vel mēte conspicere formidam⁹,sciētes in diuino iudicio non posse penitus excusari. Si
aūt qd̄ nunc ꝑtendunt a Romana eccl̄ia se diuisuri sunt qd̄ iamdudū fecisse monstrātur eo min⁹ ve
re miror si ignorātiā suam ipe non ꝓspicit qui dicit Acatiū ab vno non potuisse dānari,ita ne non ꝓ⁄
spicit sedm formā synodi calcedonēsis Acatiū fuisse dānatū,nec nouit aut se nosse dissimulat. quātos
vtiq; ꝑ numerosam sniam sacerdotes erroris hui⁹ auctores cōstat fuisse dānatos,sicut in vnaquaq; he
resi a principio christiane religiōis & factū fuisse,& fieri manifesta rerū rōne mōstratur,ꝑdecessorēq;
meum executorē fuisse veteris constituti non noue constitutionis auctorē. Qd̄ non solum ꝑsuli aplī
co facere licet,sed cuicūq; pontifici quoslibet quemlibet locum sedm regulam hereseos ipsius ante dā
nate a catholica cōione discernant. ¶ Acatius qppe non fuit noui vel ꝓprii inuēror erroris vt in eum B
noua scita ꝓcederent,sed aliorū facinori suam cōionem miscuit. Itaq; necesse est vt in illā recideret iu⁄
sta lance sniam quā cum suis successoribus ꝑ cōniuentiam synodalē susceperat auctor erroris. Nobis
opponunt canones dū nesciunt q̄d loquantur. Cōtra quos hoc ipsi venire se ꝓdunt quod prime sedi
sana rectaq; suadēti parere fugiunt,ipsi sunt canones q appellationes totius ecclesie ad hui⁹ sedis exa
men voluere deferri. Ab ipa vero nulq̄ ꝓrsus appellari debere sanxerūt,ac ꝑ hoc illam de tota ecclesia
iudicare,ipam ad nullius cōmeare iudiciū,nec de eius vnq̄ ꝑceperūt iudicio iudicare sniam,que in il
lā cōstituetur non oportere dissolui,cuius potius decreta sequēda mandarūt. In hac ipsa causa Timo
theus Alexādrinus,& Petrus antiochenus,Petrus,Paulus, Ioānes,& ceteri non solū vnus sed plures
nomen sacerdotii ꝑferentes sola sedis apostolice sunt auctoritate deiecti,cuius rei testis etiam docetur
ipse Acatius qui preceptionis huius extitit executor. Quod vtiq; sicut apostolicam sedē iuxta formā
synodicam fecisse manifestum est,sic neminem resultare potuisse certissimum. Hoc igitur modo reci
dens in consortiū damnatorū est dānatus Acatius, qui eorum dānationem antequam preuaricator
existeret fuerat execut⁹. Nobis ausi sunt facere canonū mentionē,contra que vos semp ambitionib⁹ il
licitis tenēdi esse monstrātur. Qua in synodo vel sedm cuius synodi formā Alexādrinū Ioannē de
eccl̄ia cui ordinat⁹ fuerat expulerūt? Qui nullis causis euidētibus nec ante cōuent⁹,nec postea ꝓuo⁄
catus,etiā in iudicio cōpetēti potuit accusari. Qd̄ si dicūt impator hoc fecit,hoc ipsum quibus canō⁄
nibus,qbus regulis est ꝑceptū? Cur huic tā prauo facto cōsensit Acatius cū auctoritas diuina dicat,
Non solum qui faciunt praua reos esse, sed etiam qui consentiunt facientibus. Quibus canonibus
quibusue regulis kalēdion exclusus est vel primi vrbiū diuersarū catholici sacerdotes qui traditione

Universidad de Deusto Biblioteca

maiorum aplicam sedem in iudicio vocāt? An secunde sedis antistites & tertie ceteriq; bene sibi cō
scii sacerdotes depelli debuerūt,& qui religionis existit inimicus depelli nō debuit? Viderint ergo si
alios habent canones,q̄bus suas ineptias exequātur,Ceterum isti qui sacri,qui ecclesiastici,qui legiti⸗
mi celebrantur nō solum sedē apostolicā ad iudicium vocare nō possunt,& Constantinopolitane ci⸗
uitatis ep̄s,que vtiq; per canones inter sedes nullum nomen accepit in cōmunionem recidens perfi⸗
dorum nō debuit submoueri? An qui homini mentitus dicitur imperatori & imperatorem lesisse
perhibentur depelli debuerunt,& in deum qui summus est imperator Acatium delinquentem sin⸗
ceramq; cōionem diuini sacramēti studentem miscere cum infidis,sc̄dm synodum qua est damna⸗
ta perfidia nō oportebat excludi? Sed velint nolint ipsius iudicio antiqua canonum cōstitutione fir⸗
mabuntur,Sed religiosi viri atq; pfecti sc̄dm canones concessam sedi apostolice potestatem nimirū
conantur eripere,& sibimet eā contra canones vsurpare contendūt? O canonum magistros atq; cu⸗
stodes nobis nullū fas est inire certamen cū hominibus cōionis aliene,diuina scriptura predicāte,ho
minem hereticum post primam & secūdam correptionē deuita,Sciens quod huiusmodi delinquat
ꝓprio iudicio condēnatus,Ecce cognoscant quia nō solū ab alio, sed a se ꝓprie quoq; dānetur hereti
cus,illud autem nimis est impudens,q̄d acatium veniam postulasse confingunt,& nos extitisse diffi
ciles,Testis est frater vester vir illustris filius me⁹ Andromachus,qui & a nobis abūdanter instruct⁹
est,vt cohortaretur acatiū deposita obstinatione resipiscere,& ad sedis apostolice remeare consortium,
quiq; se sub iureiurando magnis cū eodem molitionib⁹ egisse testatur, nec ad ea que recta sunt po⸗
tuisse deflecti,sicut rerum ꝓbatur effect⁹. Certe proferatur iudicium q̄n miserit,quādo veniam po⸗
stularit correptionēq; suam nobis ꝓmiserit exhibendā,nisi forte hunc annuū gessit quem successo⸗
res eius habere perspicimus, Vt tamen se veniam postularet impendi sic sibi velle,vt nichilominus
in errore ꝑsisteret,vbi vtiq; nō tam a nobis recipi videretur,quam nos potius in suā traducere praui⸗
tatem. Quem reatū se cōfessurum asseruit ante certamen? Si reatus est,vtiq; corripiēdus est,Si corri⸗
gendum nō putant,fallaciter se reatū perhibent ꝓfiteri,nisi quod est infelicius,cum & fatentur reatū
& nō estimant corrigendum,Illud quoq; me ridere libuit,q̄d ait,Si necesse fuerit veniam postulare,
existimās nimirū tūc se peccati veniā necessario postulare,si ei cōcedamus ne peccare desistat immo
etiā(q̄d absit)certe cū eodē consentiamus nos quoq; peccare,Nescio inter que mūdi ꝓdigia hec vox
possit admitti,Remitti culpa de p̄terito pōt correptione sine dubio subsequēte. Nā si deinceps sinitur
mansura puersitas,nō est benignitas remittentis sed cōsentientis assensio,Nō mirū si isti sedem beati
Petri apli blasphemare p̄sumunt qui talia portenta vel corde gerūt,vel ore diffundūt,& nos insuper
superbos esse ꝓnūtiant,cū eis prima sedes quicq̄d est pietatis nō desistat offerre, illi eam ipso ꝓteruo
spiritu subiugare posse cōfidant,Sed captos mente facere ista nō mirum est,Sic frenetici solent medi
cantes quoq; velut hostes putare vel cedere, Quero tn̄ iudiciū ab his quod p̄tendūt vbi nam possit
agitari.an apud ip̄os vt iidē sint inimici & testes & iudices? Sed tali iudicio nec humana debēt com
mitti negotia,ne dū diuine legis integritas,Si q̄tū ad religionē ꝑtinet,non nisi aplice sedi iuxta cano
nes debetur summa iudicii totius. Si q̄tum ad seculi ptātem ille a pōtificibus & p̄cipue beati Petri vi
cario debet cognoscere que diuina sunt,nō pōt ipse eadē iudicare,nec sibi hoc quisq̄ potētissim⁹ se⸗
culi,qui tn̄ xp̄ianus est vindicare presumat,nisi religionē forsitan ꝓ sequentes quid tn̄ dicerent, si non
chartis suis in oibus vincerentur,Ineptias vtiq; suas sibi seruēt nisi resipiscāt potius cogitantes xp̄i vo
cem nō esse superfluā que cōfessione beati Petri apli inferni portas nunq̄ preualituras asseruit. Qua
propter nō veremur ne aplica sententia resoluatur, quam & vox christi,& maiorū traditio,& canonū
fulsit auctoritas,vt totā potius ecclīam semp ipsa diiudicet,Sed cogitēt magis si quis in eis religionis
est sensus,ne prauitatē suam nullatenus deponētes apud deū hoiesq; sedis apostolice ꝑpetua constitu
tione dānentur,Sic autem dicitur fuisse definitū vt deinceps de negotio nichil dicatur quasi vel nunc
eos quemadmodum nostis meo duxerim nomine specialiter alloquēdos, Neq; plane cum istis nō
corrigētibus ineūda congressio q̄admodum cum aliarum quoq; heresium sectatorib⁹ dimicatione
nuēda,Vos autem saluos & sospites quātocitius huc reuerti cōtinuis diuinitatē votis expetimus.

¶EPISTOSA GELASII AD ANASTASIVM AVGVSTVM.

A FAMVLI VESTRE PIETATIS,FILII MEI FAVSTVS MAGISTER ET Hyreneus viri cōsulares atq; eorum comites publica legatione fungētes ad vrbē reuersi clemē
tiam vestram

Universidad de Deusto

tiã vrãm quesisse dicuntur,cur ad vos mee salutationis scripta nõ miserim,non meo fateor instituto; Sed cũ directi dudum de ptibus orientis velvidẽdi me licentiã sibi vris preceptionibus abnegatam tota vrbe dispersserint a lris credidi tẽperandũ ne onerosus potiusq̃ officiosus existerẽ. Videtis igitur non mea dissimulatione ꝓuenisse sed competentis fuisse cautele,ne respuẽtibus animis molestiam irrogarem. Sed vbi serenitatis tue beniuolentiam cõperi prefatis indicãtibus humilitatis mee clementer expetisse sermonẽ, Iam reuera perpendi imputãdum nõ immerito michi si tacerem,quia gloriose fili & sicut Rome natus romanum principem,amo,colo,suscipio,& sicut christianus cum eo q zelum dei habet, secundum scientiã veritatis habere desydero,& qualiscũq; aplice sedis vicarius quod cunq; plene fidei catholice deesse comperero,pro meo modulo suggestionibus opportunis supplere contendo, Dispensatio etenim michi diuini sermonis iniuncta. Ve michi est si nõ euangelizauero Quod cum vas electionis beatus Paulus apostolus formidet,clamet,multomagis michi exiguo metuendum est,si diuinitus inspiratum,& paterna deuotione transmissum subtraxero ministerium predicandi,Pietatem tuam precor ne arrogantiam iudicet diuine rationis officium. Absit queso a Romano principe,vt intimatam suis sedibus veritatẽ arbitretur iniuriam. ¶ Duo quippe sunt imperator Auguste quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum,& regalis potestas,In quibus tanto graui⁹ est pondus sacerdotũ quanto etiam pro ipsis regibus hominum in diuino reddituri sunt examine rationem. Nosti etenim fili clemẽtissime,quod licet presideas humano generi,dignitate rerum tamen presulibus diuinarum deuotus colla submittis, atq; ab eis causas tue salutis expectas inq; sumendis celestibus sacramentis eisq; vt competit disponendis,subdi te debere cognoscis religionis ordine potius quã preesse,Itaq; inter hec illorum te pendere iudicio, Non illos ad tuã velle redigi voluntatẽ. Si enim quantum ad ordinẽ ꝑtinet publice discipline cognoscẽtes imperiũ tibi supna dispositione collatũ legib⁹ tuis ipsi quoq; parẽt religionis antistites ne vel in rebus humanis exclusę videãtur obuiare snie,quo rogo te decet affectu eis obedire,q ꝓ progãdis venerabilibus sunt attributi mysteriis,Proinde sicut nõ leue discrimẽ incũbit põtificibus siluisse ꝑ diuinitatis cultu ꝙ congruit,Ita his(qd absit)nõ mediocre periculũ qui cũ parere debeãt despiciũt,Et si cũctis gñaliter sacerdotibus recte diuina tractãtib⁹ fideliũ cõuenit corda submitti,q̃to potius sedis illius ꝑsuli cõsensus est adhibẽdus,quẽ cũctis sacerdotibus & diuinitas summa voluit ꝑuenire, & subsequẽs ecclie gñalis iugiter pietas celebrauit? Vbi pietas tua euidẽter aduertit nũq̃ quolibet & penitus hũano cõsilio eleuare se quẽq̃ posse illius priuilegio vel cõfessioni quẽ xp̃i vox ꝑtulit vniuersis. Quẽ ecclia venerãda cõfessa semp est,& habet deuota primatũ. Impeti nõ ꝑnt humanis ꝑsumptionibus que diuino sunt iudicio cõstituta. Vinci aũt quorũlibet ꝑtãte nõ ꝑnt, Atq; vtinã sic cõtra nitẽtibus ꝑnitiosa nõ sit audacia q̃admodũ ꝙ ab ip̃o sacre religionis auctore ꝑfixũ est,nõ põt vlla virtute cõuelli, Firmamentũ enim dei stat. Nunq̃d nã cũ aliquibus infesta religio est q̃tacũq; potuit nouitate supari,& nõ magis hoc inuicta ꝑmãsit,quo estimata est posse succũbere. Desinãt ergo queso te ꝑtibus tuis quidã per occasionẽ ꝑturbationũ ecclĩastica ꝑcipitanter ambire que nõ licet,nec & illa que male appetũt nullaten⁹ apprehẽdant,& modũ suũ apud deũ & hoies nõ teneant, Quapropter sub cõspectu dei sincere pietatẽ tuã deprecor,obtestor,& exhortor,vt petitionẽ meã non indignanter accipias,rogo inq̃ vt me in hac vita poti⁹ audias deprecantẽ quã(qd absit)in diuino iudicio sentias accusantẽ. Nec me latet impator Auguste,qd pietatis tue studium fuerit in priuata vita,Optasti semp fieri particeps ꝑmissionis eterne. ¶ Quapropter noli irasci,si te tantũ diligo vt regnũ quod ꝑtaliter affecut⁹ es veli te habere ꝑpetuũ,& q imperas seculo possis regnare cũ xp̃o. Tuis certe legib⁹ impator pateris nichil perire Rõano nomini nulli admittis ingerere detrimẽtũ, ita ne verũ est princeps egregie, qd non solũ ꝑntia xp̃i bñficia sed desyderas & futura,vt religiõi vt veritati,vt sinceritati catholice cõionis & fidei ꝑtibus tuis nõ patiaris quẽq̃ inferre dispendiũ? Qua fiducia rogo te illic eius ꝑmia petiturus es,cuius hic dãna non ꝓhibes? Non sint grauia queso te que ꝑ tue salutis eternitate dicuntur. Scriptũ legisti,Meliora sunt vulnera amici q̃ oscula inimici,Queso pietatem tuã vt quo affectu dicũtur a me eo tuis sensibus intimentur,Nemo pietatẽ tuã fallat,verum est ꝙ singulariter per ꝓphetam scriptura testatur,Vna est columba mea,vna est perfecta mea,vna est christiana fides quam veneratur vniuersa ecclesia catholica, Catholica autem veraciter illa est que ab omnium perfidorum atque ab eorum successoribus atque consortibus,sincera pura immaculata communione diuisa est. Alioquin non erit diuinitus mandata discretio,sed miseranda confusio, Nec vlla causa iam superest si hoc in quolibet contagio voluerimus admittere ne cunctis heresibus aditum ianuamque pandamus.

A

B

Universidad de Deusto Biblioteca

Qui enim in vno offenderit oim reus est,& qui minima spnit,paulatim decidit,hoc est quod sedes apostolica magno ptaxauit,vt quia mūdo radix est apostoli gliosa cōfessio nulla rima prauitatis,nulla prsus cōtagione maculetur. Nam si quod deus auertat qd fieri nō posse confidimus tale aliquid pueniret,vel vnde cuiquam resistere auderemus errori,vel vnde correptionem errantibus poscere/mus? Proinde si pietas tua vnius ciuitatis populum negat posse pace componi,qd nos de totius orbis terrarum sum9 vniuersitate facturi,si(qd absit) nra fuerit puaricatione decept9? Si totus correct9 est mūdus pfana patrum suorum traditione despecta, quō non corrigatur vnius ciuitatis populus si pdicatio fidei succedat? Ergo gloriose impator nolo ego ecclesiarum pacem, quam eius si cui mei sanguinis impēsio prouenisse posset amplector,Sed pcor cuiusmodi debeat esse pax ipsa,non vtcūq; sed veraciter christiana mēte liberem9.Quomodo enim potest esse pax vera,cui charitas intemerata defuerit? Charitas autem qualiter esse debeat nobis euidenter apls predicat,qui ait,Charitas de corde puro & conscietia bona,& fide nō ficta,Quō queso te de corde erit puro,si contagio inficiatur externo? Quomō de conscietia bona si prauis fuerit malisq; cōmixta? Quēadmodum fide nō ficta si maneat sociata cum pfidis? Que cum a nobis sepe iam dicta sint,necesse est tn incessabiliter iterari,& tādiu non tacere qdiu nomen pacis obtēditur,vt nostrū non sit,vt inuidiose iactatur facere pacem.Sed talē velle doceamus qualis & sola pax esse,& pterq; pax nulla esse mōstratur. Euthicianū dogma contra quod aplice sedis cautela puigilat,si creditur salua fidei catholice posse veritate constare,pmatur,asseratur, & quantislibet virib9 altruatur,vt non solū p seipsum quam inimicum sit fidei christiane possit ostendi,sed quante & quā letales heresis in sua contineat colluuione mōstrari.Si aūt vt magis confidimus a catholicis iudicatis mentibus excludēdum,queso te cur non contagia simul eorū qui hac pbantur esse polluti decernitis refutanda cum dicat apls,qui nō solū non facienda faciunt reos videri,sed etiā qui consentiunt faciētibus,Proinde sicut nō pōt puersitatis cōicatore suscepto non piter puersitas approbari,sic non pōt refutari peruersitas,complice puersitatis admisso. Legibus certe fratres criminū conscii susceptoresq; latrocinantiū pari iudiciorū pena constringuntur,nec expers facinoris estimatur,q licet ipse non fecerit,faciētis tn familiaritatē feduscq; receperit.

A Proinde cū calcedonēse conciliū p fidei catholice atq; aplice veritate cōioneq; celebratū dānauerat eutice detestādi furoris auctorē non satis habuit nisi vt pariter ei9 quoq; consortē Dioscorū ceteroscq; ppelleret.Hoc igitur mō sicut in vnaquaq; heresi vel factum semp,vel fieri non habetur ambiguum,successores eorū Timo.Petrū,atq; alterū antiochenū petrū nō viritim ppter singulos quoscq; rursus facto concilio.Sed synodi semel iacta regula consequēter elisit,Quemadmodū ergo nō euidēter apparet etiā cunctos simili tenore constringi,& q eorū cōicatores & complices extiterūt, atq; oēs oino a catholica atq; aplica merito cōione discerni,Hinc acatiū quoq; iure dicim9 a nro cōsortio submouendū q maluit in sortē transire pfidie q in catholice atq; aplice cōionis sinceritate constare,cū fere trienniū ne id veniret aplice sedis eplis doceatur competēter instructus,Postq vero cōionis est factus aliene,non potuit nō catholice & aplice mox societate pcidi ne p eū si vel paululū cessarem9,nos quoq; videremur subiisse contagia pfidorū Sed reuera vel tali pcussus pena resipuit,correctionē promisit,emēdauit errorē,Aut ille tractat9 leni9 valeat coherceri,q etiā verbera dura non sensit? Quo in sua pfidia & dānatione manente,tā ei9 in ecclīastica recitatione non pt nomē ascribi,q externe contagiū cōionis admitti,Quapropter aut doceatur ab heretica pticipatione sincer9,quorū si ille cōioni p miscuit,aut cū iisdē non pt non repelli,Si aūt susurrāt orientis epi ad eos sedes aplica non ista conscripserit,quasi vel ipsi de recipiēdo legitime Petro sedē aplicā suis lris fecerint certiorē, vel hui9 receptionis incondite non iā piter complices extitissent,quē sicut vere non pnt docere ab heretica prauitate fuisse purgatū,ita se hereticorū nullaten9 poterūt excusare consortes. Qd si fortassis astruxerit qd ad aplicam sedē de susceptione Petri p acatiū cūcta consona voce retulerint p eundē sibimet oēs pari vice sentiūt fuisse rescriptū,aplice vero sedis auctoritas,qd cūctis secūdis xpianis & ecclie plata sit vniuerse & canonū series prnorū& multiplici traditione firmatur,Sed licet hinc vel vtrū sibi quisq; cōtra nicene synodi cōstituta quippiā valeat vsurpare,collegio pōt vnus cōionis ostendi non mētib9 externe societatis apiri,Apud illos siqs confidit egrediatur in medio & aplicam sedē de vtraq; pte reuicat, & instruat. Tollatur ergo nomē e medio qd ecclīarum discretione pcul a catholica cōione operatur, vt sincera pax fidei cōioniscq; reparetur & vnitas. Et tūc quisqs nrm contra venerādam vel insurrexerit,vel nitatur insurgere vetustatē ,competēter & legitime pquiratur,Et illic apparebit qs modesto p posito custodiat formā traditionēq; maiorū,quis supra hec irreuerenter insiliens,qs rapinā equalem

posse

Universidad de Deusto

posse fieri arbitretur. Q d̃ ꝗ michi populi constãtinopolitani ꝑsona ꝓponitur, per quã dicatur nomẽ scandali, i. Acatii non posse remoueri, taceo quia & heretico quodã Macedonio pulso, & Nestorio nu per eiecto plebs constantinopolitana catholica ꝑmanere delegerit, q̃ maiorꝫ presulũ damnatorũ affectione retineri, Taceo quos ab eisdẽ ipsis dãnatis ꝑsulibus quib9 baptizati fuerãt in fide catholica manentes, nulla sint exagitatione turbati, Taceo q̃ rebus iudicis populares tumult9, nunc etiã vĩe pietatis auctoritas refrenarit atq̃ ideo multomagis ꝑ salute aiarum suarũ necessario nobis constantinopolitane ciuitatis obtempare multitudo, si eã ad catholicã & aplicam cõionem vos principes reducatis, Eteni imperator auguste si contra leges publicas aliq̃d (quod absit) q̃ spiã fortasse tẽtaret nulla pati id rõne potuisses ad vnitatis puram lincerãq̃ deuotionẽ, Vt tibi plebs subdita redigatur conscientie tue non putas interesse? Postremo si vnus populi ciuitatis anim9 non putat̃ offendi ne diuina vt res postulat corrigantur, q̃ tomagis ne diuina offendãtur catholici nois vniuersi piã fidem nec ledere debem9 oino nec possum9? Et tñ idem nr̃a se poscũt voluntate sanari, Competentib9 ergo sinant curati se posse remediis, Alioquin (q̃d absit) in eorum transeundo ꝓnitiem cũ illis perire possum9, Ipos vero saluare non possum9, Iam hic q̃d sit magis sequendũ sub diuino iudicio vĩe conscietie derelinquo vtrũ sicut nos optamus simul oẽs certam redeam9 ad vitã, an sicut illi poscũt, manifestã tendam9 ad mortẽ, Sed adhuc ap̃l̃ cam fidẽ sibi medicinalia suggerentem, supbam vocare arrogantẽq̃ cõtendunt, Habet hoc qualitas sepe languentiũ, vt accusent medicos cõgruis obseruationib9 ad salubria reuocãtes, quã vt ipi suos noxios appetitus depromere vel reprobare consentiant, Si nos supbi sumus q̃ aiarum remedia conuenientia ministram9 quid vocandi sunt q̃ resultant? Si nos superbi sumus q̃ obediẽdũ paternis dicim9 institutis? qui refragantur quo appellãdi sunt noie? Si nos elati sumus q̃ diuinum cultũ puro atq̃ illibato cupimus tenore seruare q̃ contra diuinitatem quoq̃ sentiunt dicãt qualiter nuncupentur, sic & nos ceteriq̃ qui in errore sunt, estimant quod eorũ non consentiam9 insanie, vbi tñ spiritus superbie veraciter consistat & pugnet veritas ipsa dicat.

ITEM GELASIVS AD EPISCOPOS DARDANIE ACATIVM A SEDE APOSTOLICA COMPETENTER FVISSE DAMNATVM.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS VNIVERSIS EPISCOPIS PER Dardaniã constitutis Gelasi9. *Valde mirati sum9 q̃ vĩa dilectio quasi nouã & veluti difficilẽ questionem, & adhuc tanq̃ inauditũ* quippiã nosse desyderatis q̃ Euticiane pestilẽtie cõicatores non hñtes q̃d ꝑ sue perditionis obseruatione rñdeant frequenti iã ratione conuicti sola contentione submurmurãt, non q̃ a sit alicui9 momẽti q̃ garriunt, nec inueniãt penit9 q̃d loquantur, vbi magis eos qui catholicis sensibus instituti sunt adhuc herere miramur, q̃ illos q̃ a veritate exciderunt & ab antiqua ecclie traditiõe sunt deuii ꝓphanas vocum nouitates & ineptias caduce puersitatis obtendere quibus eos retulit vĩa dilectio iactare, Ideo acatiũ non putare iure dãnatum q̃ non speciali synodo videatur fuisse deiect9, & insuper demẽtiam sue vanitatis accumulant pueriliter dicentes, precipue pontificẽ regie ciuitatis. Quapropter stultitiã respuentes inaniũ querelarũ ꝓcurrere vos oportet ab ipsis beatis aplis & considerare prudenter, quoniã pres nostri catholici videlicet docti pontifices in vnaquaq̃ heresi quolibet tpe suscitata, quicquid ꝑ fide, pro veritate, pro cõione catholica atq̃ apostolica secundum scripturarũ tramitem ꝑdicationemq̃ maiorũ facta semel congregatione sanxerunt, inconuulsum voluerunt deinceps firmum constare, nec in eadem hac causa denuo que prefixa fuerant retractari qualibet recẽti presumptione permiserint, sapientissime prouidentes, quoniã si decreta salubriter cuiq̃ liceret iterare nullũ contra singulos quosq̃ ꝓrsus errores stabile ꝑsisteret ecclie cõstitutũ, ac semp iisdẽ furoribus recidiuis ois integra definitio turbaretur. Nã si limitibus etiã ꝑfixis positarũ semel synodaliũ regularũ nõ essent elise pestes resumptis certaminib9 cõtra fundamẽtũ sese veritatis attollere & simplicia quesq̃ corda peutere. Quid fieret si subinde fas esset ꝑfidis inire conciliũ? Cũ quelibet illi manifesta sit veritas nunq̃ desit q̃ pernitiosa deprimat falsitas tam & si ratione vel auctoritate deficiens, sola tamẽ intentione non cedens, Que maiores nostri diuina inspiratione cernẽtes, necessarie ꝑcauerunt, ne contra vnamquãq̃ heresim quod acta semel synodus pro fide, cõmunione, & veritate catholica atq̃ apostolica promulgasset, nõ sinerent nouis post hec recitationibus mutari, ne prauis occasio preberetur

Universidad de Deusto Biblioteca

que medicinaliter fuerāt ſtatuta pulſandi,ſed auctore cuiuſlibet inſanie ac pariter errore dānato ſuffi
cere iudicarunt,vt quiſquis aliquando huius erroris cōmunicator exiſteret principali ſententia dam
nationis eius eſſet obſtrictus,quoniam manifeſte quilibet,vel profeſſione ſua vel communione poſſit
cognoſci. Et vt breuitatis cauſa priora taceamus,que diligens inquiſitor facile poterit inueſtigare ſa/
bellium damnauit ſynodus,nunc fuit neceſſe vt eius ſectatores poſtea damnarentur.ſingulas viritim
ſynodos celebrari,ſed pro tenore conſtitutionis antique,cunctos qui vel prauitatis illius vel commu/
nionis extitere participes vniuerſalis eccleſia dixit eſſe refutandos,Sic ꝓpter blaſphemias Arrii for/
ma fidei cōmunioniſq; catholice Niceno prolata cōuentu Arrianos omnes, vel quiſquis in hanc pe/
ſtem ſiue cōſenſu,ſiue cōmunione deciderit ſine retractatione cōcluſit, Sic Eunomium,Macedoniū
Neſtorium ſynodus ſemel geſta condēnans vlterius ad noua concilia venirí non ſinat, ſed vniuerſos
quocūq; modo in has blaſphemias recidētes tradito ſibi limite ſynodali refutauit eccleſia nec vnquā
recte ceſſiſſe manifeſtum eſt,qualibet neceſſitate cogente nouis auſibus que fuerant ſalubriter conſti/
tuta temeraſſe,Non autem nos latet in tempeſtate perſecutionis Arriane plurimos pontifices de exi
liis pace reddita reſpirātes per certas ꝓuincias congregatis ſecum fratribus eccleſias compoſuiſſe tur
batas.Non tamen vtilius ſynodi Nicene quicquid de fide & cōmunione catholica definierāt immu
tarent,nec noua quēquem prolapſum dānatione ꝓcellerent, Sed illius terrore decreti niſi reſipuiſſent
iudicarēt damnatos eſſe,quibus conueniēter(vt dictum eſt)ex paterna traditione perpenſis,Confi/
dimus quod nullus iam veraciter chriſtianus ignoret vniuſcuiuſq; ſynodi cōſtitutum quid vniuerſa
lis eccleſie ꝓbauit aſſenſus,nullam magis aſſequi ſedē pre ceteris oportere quāprimam ,que & vnam
quāq; ſynodum ſua auctoritate cōfirmat,& cōtinuata moderatione cuſtodit,pro ſuo ſcilicet princi/
patu,quē beatus Petrus apoſtolus domini voce perceptum. Eccleſia nichilominus ſubſequēte & te/
nuit ſemper & retinet.Hec dum Acatium certis cōperiſſet indiicis a veritate apoſtolica deuiaſſe diu
tius iſta nō credens,quippe quē nouerat executorem ſepe neceſſarie diſpoſitionis ſe contra hereticos
extitiſſe,per triēnium fere litteris deſtinatis eūdem monere nō deſtitit,ſicut per diuerſos miſſa fami
liariter ſcripta teſtātur.Quibus ille dumprimū tanquā debito ſilētio, nichil reſpōdere proponeret,
tandē aliquando miſſis litteris profitetur,ſed alexandrino Petro quē expetita aplice ſedis auctoritate
executor ipſe quoq; dānauerat,abſq; ſedis apoſtolice notitia cōmunione permixtum beati aūt Petri
ſedes que alexandrinū Petrum ſe tantummō damnaſſe non etiam ſoluiſſe nouerat,nō recepit , atq;
ideo ne per Acatium in Petri conſortium duceretur,ipſum quoq; *a ſua cōione ſubmouit , & mul/*
tis modis tranſgreſſionem a ſua ſocietate fecit alienum,hic ſi examinatio queritur , iam iudicio non
erit opus,Poſtquā litteris ſuis *ipſe confeſſus eſt.ſi auctoritatis* pondus inquiritur calcedonēſis ſyno/
di tenore illius diffinitionis executio reperitur,quo dānati illic erroris cōmunicator effectus, prefixe
nichilomin⁹ ꝓticeps dānationis exiſteret,quoniam idē ipſe error qui ſemel eſt cū ſuo auctore dāna/
tus in participe quolibet praue cōmunionis effectum & execrationē ſui geſtat & penam, quo teno
re Timotheus etiā atq; ipſe alexādrinus Petr⁹,qui ſecūdam certe ſedē tenuiſſe videbātur nō repetit
a ſynodo ſed auctoritate tantūmō ſedis aplice ipſo quoq; Acatio poſtulāte vel exequēte ꝓbantur eē
damnati.Q d ſi vtrum errori vel ꝑuaricationi cōicarent Acati⁹ forſitā dicatur oportuiſſe cōſtare,bre
uiter ꝓbemus ad iſta reſpōſum, Aut enim ipſi doceant Petrū legitime veraciterq; purgatū, & ab oi
cōtagione hereticorū rite diſcretū,cum ei cōicauit Acatius ſi eius cōicatorem putāt Acatium aliqua
tenus excuſandū,aut ſi vt magis eſt verū cōuenienter atq; legitime Petrū non ꝓbauerint expiatū.
A ¶Reſtat vt eius inexpiatione fuerit,& qui ei cōicauit infectus.Nec plane tacemus qd cuncta ꝑ mun
dum nouit eccl'ia,quoniam nō quorūlibet ſententia ligata pontificū ſede beati Petri apoſtoli vis ha/
beat reſolui,vtpote que de oi eccleſia fas habeat iudicādi neq; cuiquā de eius liceat iudicare iudicio.
Siquidē ad illā de qualibet mundi parte canones appellare voluerunt, ab illa aūt nemo ſit appellare
ꝑmiſſus.Quapropter ſatis cōſtet Acatium nullū pontificiū habuiſſe ſnias ſedis aplice ſine vlla eius
notiōe ſoluēdi. Qua certe ſynodo hoc ille ꝑſumpſit,qd nec ſit ab apoſtolica ſede fas quidem haberet
efficere,cuius ſedis ep̄s,cuius metropolitane ciuitatis antiſtes,Nōne parochie erraclēſis eccleſie? Si illi
certe licuit ſine ſynodo ſniam apoſtolice ſedis abrūpere,nulla citius cōſultatione queſita, ita ne vero nō
licuit prime ſedi calcedonēſis ſynodi cōſtituta,ſicut decuit exequēdi hmōi ꝑuaricatorē ſe auctorita/
tē detrudere? Sed nec illa ꝑterim⁹,qd aplice ſedi frequēter datū eſt more maiorū etiā ſine vlla ſynodo
ꝑcedēte exſoluēdi qd ſynodus iniqua dānauerat & dānādi nulla exiſtēti ſynodo quos oportuit, ha/
buerit facultatē,ſctē mēorie ꝓppe athanaſiū ſynod⁹ orientalis addixerat, quē tn exceptū ſedes aplica

quia dānationi

Universidad de Deusto

quia damnationi grecorum non consensit absoluit,Sancte memorie nichilominus Iohānem Constantinopolitanum synodus etiam catholicorum presulum certe dānauerat,quē simili modo sedes apostolica etiā sola, quia nō consensit absoluit. Item sanctum flauianū pontificē grecorum cōgregatione dānatum pari tenore,quoniā sola sedes apostolica nō cōsensit absoluit potius qui illic recept⁹ fuerat. Dioscorū secūde sedis p̄sulem sua auctoritate dānauit & impiam synodū non consentiendo submouit sola & auctoritate vt synod⁹ calcedonēsis fieret sola decreuit,In qua ergo vt sola vis habuit absoluendi eos quos synodica decreta ptulerāt,sic etiā sine synodo in hac eadē causa plurimos etiam metropolitanos dānasse cognoscitur. Quod si quis hec ab apostolica sede,vt sancta synodo acta reprehendit p̄ter quod prisca rerū probatione cōuincitur,Iterū multomagis acatium nō licuisse fatebitur. Dicat ergo qua ipse synodo secunde sedis antistitē qualēcūq; certe catholicū & a catholicis ordinatū,nec de catholica fide & cōmunione aliquatenus impetitum duxerit excludēdum,& hereticū manifestum petrum sua quoq; executione dānatum pontifici catholico permisit subrogādū. Qua synodo tertie sedis apostolice episcopū sanctum calēdionem fecit expelli ac nichilominus eidē petrū tam hereticum manifestum,vt eidem palam nec se cōmunione p̄tenderet sua passis dispositiōe substitui. Qua denique per totum orientem synodo eiectis orthodoxis nullo crimine maculatis,prauos quosq; & criminibus inuolutos sua prouisone supposuit? Qua synodo tot aliena priuilegia nefandus populator inuaserit? Sed libri nō sufficerēt si tragedias eius quas per ecclesias totius oriētis exercuit sigillatim describere moliamur. An illud ipsius argumentū nobis estimauit opponēdum quo facinora sua in imperialē visus est iactare personam? Cur igitur quando voluit obstitit, Basilisco tyrāno certe & heretico vehemēter infesto? Cur ipsi imperatori zenoni,quia palam antiocheno Petro cōmunicare noluit suā nimirū subdidit voluntatem. Ecce potuit in aliis resultare sed noluit. An non apostolus dixit non solum qui faciunt,sed etiam qui consentiunt facientibus reatu pariter sunt irretiti. Sed vt ea que latius explicanda sunt omittamus, quicquid ipse zeno imperator suis litteris profitetur cuncta se ex acatii gessisse concilio, nec hoc enim litteris suis fallere ipse quoque testatur acatius. Qui & eum nichilominus vniuersa recta gesisse conscripsit & suo concilio hec eadem gesta non tacuit. Quasi vero tantum in alexandrin i petri cōmunione acatius p̄uaricator extiterit, & nō in omnib⁹ quos fecit vel depulsis catholicis pōtificibus vnq̄ tyrannos ecclesiis p̄poni vt taliter p̄positis peruersa cōmunione permixt⁹ est,qui hoc ipso sēdm canones fuerāt ab ecclesiastica cōmunione pellēdi quod se passi sunt successores viuis sacerdotib⁹ adhiberi. Quis autē non perspiciat christianis qd catholicis pōtificibus ꝓpria sede deiectis,nō nisi heretici potuerūt introduci. Quib⁹ tamē cunctis vel auctor fuit acatius subrogādis vel subrogatis cōmunicator accessit, His vtiq; qui a cōmunione hereticorꝫ nullatenus discrepabāt. Cur igitur vel cū hec fieri viderit,non sicut sub basilisco iam fecerat ad apostolicā sedē referre curauit,vt si solus ipse nō poterat cōiunctis cum eodē cōsiliis atq; tractatib⁹ apud imperatorē que regioni cōpeterent allegaret. Nā si basiliscus vt dictū est tyrānus hereticus scriptis apostolice sedis vehemēter infestus a plurib⁹ reuocatus est accessibus,q̄ tomagis legitim⁹ imperator qui se catholicū videri volebat potuit cū apostolica sede cunctorꝫ quoq; pontificū moderata suggestione mitigari,p̄cipue cū eiusdē acatii esset specialis fautor & amator & qui litteris suis tā ipsum acatiū q̄ sanctū papā simpliciū magnis laudib⁹ extulisset,quod hereticis cōstātissime restitissent. Cur tanto tēpore acatius inter ista conticuit nisi quia ꝓhibere nolebat vllatenus que desiderabat expleri. Ponamus tamē etiā,si nulla synodus p̄cessisset cui⁹ apostolica sedes recte fieret executrix cū quib⁹ erat de acatio synod⁹ ineunda,Nunqd cū his q̄ iā participes tenebātur acatio & per oriētem totū catholicos sacerdotes violēter exclusissent per exilia diuersa relegatis sotiis euidēter existebant cōmunionis eterne,nec prius se ad hec cōsortia trāsferētes,q̄ sedis apostolice scita cōsulerent. Cū quibus ergo erat synodus ineunda,Catholici pōtifices fuerātvndiq; iam depulsi soliq; remāserant socii perfidorū,cū quib⁹ nec licebat habere cōuentū dicēte psalmista. Nō sedi i concilio vanitatis,& cū iniqua getētibus nō introibo,nec ecclesiastici moris est cū his qui pollutā habēt cōmunionē permixtāq; cū perfidis miscere conciliū,Recte igitur per calcedonensis synodi formā huiusmodi p̄uaricatio repulsa est potius quā ad conciliū,quod nec opus erat post primā synodū,nec cū talibus habere licebat. Nā & quid ageretur de fide catholica intelligere,si vellent ignorare nō poterāt cū viderēt catholicos pōtifices nulla synodi discussione nullo cōcilio p̄cipue cū nouas causas esse perpēderent,toto oriente depelli, & ceteri quid cauerēt ex illorꝫ discere qualitate potuissent,restat igitur vt illi⁹ partis illos fuisse hereseos sit clarū,cui se post tot experimēta dederunt,meritoq; apostolica sede ceteriscq; catholi

Universidad de Deusto Biblioteca

eis nõ iam cõsulẽdi erunt sed potius notãdi, risimus autẽ quod p̃rogatiuã volunt acatio cõparari qd
ep̃us fuerit regie ciuitatis, nunquid apud mediolanũ, apud Rauennam, apud firmiũ, apud treueros
multis tẽporibus nõ constitit imperator. Nunquid harũ vrbiũ sacerdotes vltra mensurã sibimet an/
tiquitus deputatã quippiã suis dignitatibus vsurparũt. Nunquid acatius vt Iohãnẽ quãtũlibet ho/
minẽ catholicũ, tamẽ a catholicis ordinatũ de alexãdria excuteret, petrũq; i heresim iam deiectũ atq;
damnatũ absq; sedis apostolice cõsultatione reciperet aliqua synodo saltem illic habita hoc audacter
arripuit. Vt calẽdionẽ de antiochia depelleret hereticũq; petrũ quẽ ipe dãnauerat absq; noticia sedis
apostolice rursus admitteret aliqua synodo id fecisse monstratur. ¶ Si certe de dignitate agitur ciui
tatũ, secunde sedis & tertie maior est dignitas sacerdotũ quã eius ciuitatis que non solũ inter sedes
A minime numeratur, sed nec inter metropolitanorũ iura censetur. Nã quod dicitis regie ciuitatis alia
potestas est regni secularis alia ecclesiasticarũ distributio dignitatũ. Sicut enim quãuis parua ciuitas
p̃rogatiuã p̃sentis regni non minuit, sic imperialis p̃sentia mẽsuram dispẽsationis religiose nõ mu/
tat. Sic clara vrbs illa potestate p̃sentis imperii religiosa sub eodẽ tunc firma, tunc libera, tunc puecta
consistit, si potius hoc p̃sente propriam teneat sine vlla perturbatione mensuram. Sed dicatur forsitã
de Alexandrino & Antiocheno certis ex causis principẽ magis illa que gesta sunt non acatiũ prece
pisse. Sed principi xp̃ano decuerat suggerere sacerdotẽ maxime cui⁹ familiaritate & fauore frueba/
tur, saluã fore de eius iniuria contumeliaq; vindictã tantũ vt ecclesie sineret christianus princeps re/
gulas custodiri, quia & noua in vtroq; pontifice causa esset exorta, & nouã discussionem consequen/
ter inquireret, & sicut semper esset effectũ sacerdotali concilio de sacerdotibus iudicia puenirent non
a seculari viderẽtur qualescũq; pontifices, & si errore humanitatis accidente nõ tamen cõtra religio/
nem vllatenus excedentes potestate procelli. Aut & hec iuxta rationem principis suggerenda non
erant. Regie ciuitatis honore sublimis, si factus erat regia ciuitate sublimior, tantomagis in his sugge
rendis debuit esse constantior. Si autem in his que pro religione fuerant exerẽda extitit contẽptibi
lis, aut despect⁹, aut segnis, aut fiduciam non habens intimãdi in quo per regiam ciuitatem maior
effectus est. Nathã prophetam palã publiceq; in faciem regi Dauid & cõmissum p̃nunciauit erro/
rem, & ipsum cõmisisse non tacuit & confessione correctum consequenter absoluit. Hic autẽ vir bo/
nus & sacerdos egregius in tantũ se & suggerere potuisse monstrauit & noluisse deprompsit immo
fuisse patefecit, vt & imperator cuncta se ex eius concilio gessisse non taceret & ipse imperatorẽ ma/
gnis preconiis eleuaret ista facientẽ, sese q; proderet his agendis rebus fuisse participẽ. Sed esto calen/
dion nomen imperatoris abstulerit Iohãnes principi mentitus fuisse iactetur. Que tamẽ cum noue
essent cause noua debuerit ecclesiastica peruenire discussio, qui in hominẽ imperatorẽ peccasse dice/
bantur nullatenus venientes synodo deiici debuerunt, & in deum qui summus & verus est impera/
tor acatium delinquẽtem sincerãq; cõmunionem diuini sacramenti studẽtem miscere cum perfidis
sancta synodo qua hec est dãnata perfidia non oportebat excludi? Quid per totũ orientẽ de innu/
meris vrbibus pulsi catholici sacerdotes & heretici subrogati? Nõne certe erant cause, & his consequẽ
ter vna synodus debebatur. Cur tamen non venit in mentem, vt in talibus causis peteret a principe
saltem qualẽcũq; synodum celebrãdam, vt quocũq; colorato iudicio traditionis ecclesiastice passim
pontifices viderentur exclusi non solum quarũcũq; vrbium sacerdotes, sed metropolitani incunctã
ter antistites. His omnibus cum non restitit suggestione qua potuit consensit acatius cõmunicãdo
cunctis qui catholicorũ in locum heretici fuerunt subrogati. Apostolus autẽ dicit non solum qui fa
ciunt sed qui consentiunt faciẽtibus reos indubitãter ascribi. An hec licuit seculari potestati & actis
talibus acatio consentiẽte absq; vlla synodo, quã ipsa retũ nouitas exigebat absq; sedis apostolice cõ/
sultatione perficere, & sedi apostolice non licuit secundum tenorẽ synodi calcedonẽsis in veteri vtiq;
causa & veteri constituto iusta vtiq; diffinitione dãnatum inimicis synodi calcedonẽsis acatiũ cõmu
nicantẽ a sua cõmunione depellere. Sed inquiũt acatius principibus obuiare nõ potuit, cur basilisco,
quia voluit obuiauit. Cur ipsi zenoni ne palam petro antiocheno quãuis latenter hoc fecerit commu
nicare videretur, non communicauit assensum. Ecce resultanti non restitit imperator. Ecce vim no/
lenti non intulit. Ecce fugienti contagia manifesta concessit, postremo cur tanto tempore cum ista
gererentur, lex gerenda cognosceret & non ad sedem apostolicam a qua sibi curam illarum regio/
num nouerat delegatam referre curauerit. Sed prius laudator factus est ipse gestorum, quia lex
premoneret talia non esse tentanda vel ne tentarentur obsisteret, sicut sub basilisco iam fecerat.
Cur illis ceteris cõmunicare cõsensit qui depulsis catholicis sacerdotibus indubitãter heretici singu/

lis vrbibus

Universidad de Deusto

lis vrbibus fuerant substituti. Postremo si ille defuit suis partib⁹, & que sacerdoti catholico cōpeterēt agere nō curauit, ideo sedes apostolica quod ad eā pertinebat nō potuit, nec debuit pterire. Quoli⸗ bet modo hereticorū complicē refutauit & consortē cōmunionis externe a sua cōmunione dimouit.

¶ Nec opus fuit noua synodo cū veteris constituti sufficiēter hec forma pscriberet, nec opus fuit hec A
facienda epis orientis intimare, quos & expulsiōe catholicoꝝ que agebātur i causa fidei nō ignorasse manifestū sit, & cōmunicādo hereticis subrogatis facto tali cōsensisse nō dubiū est etiā externe cōmu nionis effectos atq; ideo cū eis nec iam potuisse, nec debuisse sedis apostolice scita tractari. Ecce agno uerunt i eorū pfessione qui cōstantissime perdurarūt, quid fidei cōmunioniq; catholice deberetur. Ecce agnouerunt quēadmodū a talibus recedendo immo talib⁹ contraria moliēdo a fide & cōmu⸗ nione catholica atq; apostolica deuiarit acatius, seq; cū eodē pariter errori subdiderunt. Ecce agnoue runt q̄ iustis ex caulis p fide & cōmunione catholica atq; apostolica cui & illi qui i ea perstiterāt con gruebāt, & illi qui perstātibus obuiabāt ab eadē docebātur alieni sedis apostolice auctoritate sit re⸗ motus acatius, eiusq; pariter quicūq; cōplices extiterunt, atq; ab illoꝝ merito cū his cōmunione di scretus a qua se ipe primū cū suis cōsortibus catholicis pōtificibus discrepādo cognoscitur separasse, iureq; sententiā ille dānationis excepit ceteris cōsortibus pmulgādā qui solus p omnib⁹ suis consor tibus in cōmunionē se recidisse perfidie ad apostolicā sedē missis est pfessus. Cui si cōmunicaue⸗ rant orientales epi anteq̄ referretur huc, pari vtiq; reatu sine dubio pbabātur inuolui iureq; p illum trāsgressionis sententiā suscperūt tanq̄ facti cū eodē cōmunionis externe. Qui vtiq; non cōsuli tāq̄ nostre cōmunionis hoies iam deberēt, Sed tāq̄ i contrario positi consortio refutari. Si vero nō cōmu nicauerāt anteq̄ acatius huc referretur, & cōmunicātē notare debuerāt, ipe de eodē potius huc referre atq; apostolice sedis vigore perculsum merito cōprobare. Cumq; sede apostolica tantisq; illis ponti ficib⁹ magis tenere concordiā, Sed quia ab eoꝝ societate disciuerāt, & eorū successoribus cōmunicare delegerāt, ideo cū sede apostolica minime congruebāt, quia in sectā reciderāt puaricatoris acatii illi⁹ sine dubio peruidebāt snia consequēter constringi, & ob hoc videri eū nolebant dānatū, quia se co⸗ gnoscebāt i eadē puaricatione dānatos, i qua hodie manere persistunt. Sed sicut hi simili conditione constricti complicē suum non possunt iudicare non iure dānatū neq; rei reū possunt competenter absoluere sic illo iure puaricatore dānato, isti quoq; pari iacent dānatione pstrati, neq; nisi resipiscētes inde poterūt prsus absolui, quia sicut per vnū scribentem eorū omniū vulgata transgressio est qui in eandē perfidie reciderāt actionē, sic i vnū eundēq; qui p omnibus scripserat vel scribēdo cōmuni, p⸗ diderat volūtates transgressiōe punita cunctorū que ad instructionē vestre dilectionis fas satis ha⸗ būdeq; sufficere iudicamus, q̄uis eadē latius, si dns concesserit facultatē studeamus exponere, quatin⁹ & fideliū quisq; cognoscat nichil apostolicā sedē quod absit ppere cēsuisse. Que tamen sententia in acatio destinata, & si nomine tantūmodo pfulis apostolici cuius erat vtroque potestatis legitime p⸗ batus esse deprōpta pcipue cū secretim dirigēda videretur, ne ostēsa vbique pfentis dispositio saluta⸗ ris quibuslibet difficultatib⁹ impedita necessariū habere nō posset effectū, tamē quia orthoxis vbiq; disiectis & heretics tātūmodo eorūque cōsortibus iam relictis i oriēte catholici pōtifices, aut residui omnino nō essent, aut nullā gererēt libertatē plurimorū i italia catholicorū congregatio sacerdotum rationabiliter cognouit i acatium fuisse platam. Que cōgregatio facta pontificū nō contra calcedo⸗ nēsem non tanq̄ noua synodus cōtra veterē primāque cōuenit, sed potius secundū tenorē veteris cō stituti particeps apostolice executionis effecta est, vt satis appareat ecclīam sedēque apostolicam, quia alibi iam omnino nō posset vbi potuit, & cū quibus potuit nichil penitus omisisse quod ad fraternū pertineret p intemerata fide & sincera cōmunione tractatū. Quid ergo isti prudētes viri & argutis mētibus totius regiōis interna rimantes i oriētis partibus cōstituti, si cognouerūt hmōi persona i an tiochena ecclesia cōstitutā. Cur cōmunicandū talibus pbuere cōsensum. Cur nō ilico reclamauerūt? Cur nō se tali cōtagio submouerūt cū euidēter aduerterent ideo calendionē depulsum, vt hereticis penderetur introitus. Quare hic nihil de synodo, nihil de re, nihil de fide xpiana, nihil de personarū examinatione tractarūt. Si vero illi se cōmunioni voluntarie subdiderūt ab apostolica sede certe sepa rati sunt cū talibus, & apud tales si esset necessarie fieri nulla posset omnino synodus puenire. Quod si ignorasse se dixerint qualis i antiochia post calendionē successit antistes quid mirū, si qui in oriente positi quei regione sua contigerint scire nequiuerūt ea que apud apostolicā sedem gesta fuerāt scire ignorarent. Cur tamē postq̄ ad eorū noticiam peruenit qualis esset sacerdos apud antiochiam con⸗ stitutus, non eius consortia respuerunt continuo. Cur excusationem de ignorantie colore pretendūt,

Universidad de Deusto Biblioteca

eum hodie & manifesta contagia perfidorū,& a nobis sepius exprobrata sectantur. Quo satis appa
ret,quia nec tunc quidē etiā si cognoscerēt refutarēt,quando nunc etiā publicata non renuunt,prot/
sus in quālibet se partē excusationēq; conuertant manifestę veritati si talia que eis suffocantur,vt suis
ipsi verbis possint actibusq; concludi,nec nisi solā pernitiē obstinate perfidie residiuum ventilare.
A ¶Hec autem que de calendione venerabili dicta sunt & in Iohannis alexandrini conueniunt certa
ratione persona immo si causa eadē latius inquiratur tante illic tragedie tanti reperiuntur errores, vt
si ipsi sunt iudices qui hec perpetrarūt,cū euidēter fuerint confutati a sua dānatione non tēperent.
Talē enim illic aperteq; monstratur nichil aliud q̄ quesitā causam q̄admodū catholico qualicūq;
deposito pontifice heretico petro reseraretur accessus. Tunc istud nemo discutiebat synodum nemo
poscebat,passim omnia licito fieri a quibuscūq; videbātur,nullū discrimē rerū,nulla examinatio po
stulabatur ecclesie,sed ꝓut vnicuiq; venisset i mentē de filiis vrbib⁹catholicis pellebatur ep̄us,nō solū
metropolitanus,sed etiā tertie & secunde sedis antistes. In his nulla rerum inuestigatio querebatur,
nulla faciēda cōsilia tractabātur,subrogabātur heretici,nemo resultabat,sedvelut muta pecora i captio
nem ducta subditis voluntatibus perfidiā sectabātur,non mirū quidē si nunc eos defendere moliā/
tur quorū indiscussam a sanctis mētibus secuti sunt vilitatē. Sed miramur cur eos nō pudeat i isto/
rum dānatione de synodo non facta causari,cū sciant tot tātosq; potifices nulla synodo fuisse depul/
sos,in istorum reiectionem si de non inito concilio cōquerūtur cognoscant se cur nō & hoc in aliorꝫ
reiectione quesiuerunt accusari. Si vero in ceterorū reiectione cōcilia necessaria non fuerunt, nec in
istis necessaria fuisse cognoscāt, An in catholicorū deiectione nō fuit opus,& fuit magnopere cōgre
gandi in p̄uaricatoris dānatiōe cōfessi. Quid igiur restat nisi vt dicāt hereticos nō fuisse. Nō ergo
de synodo cōquerantur,qui se palā cōmunionis externe perhibēt sectatores. Cur ergo eis synod⁹ ne/
cessaria fuisse videatur, qui se cōtra calcedonēse synodū venire cognoscūt. Quid euticianus error cū
suis auctoribus generalis ecclesie voce dānatus est. Nec dubium quod sicut invnaquaq; heresi quod
incessabiliter repetēdū est,quia firmū esse nullus ambigit xp̄ianus omnes cōplices sectatores cōmu/
nicatores dānate semel prauitatis pari sorte cēsentur, Ideoque sit cōsequēs, vt sicut timotheus atq; pe
trus taliū sectatores sēdm illi⁹ synodi tenorē nulla recenti facta pontificū cōgregatiōe dānati sunt, sic
& Petro quia cōmunicauit acatius, vt criminis particeps ita consors sit factus & pene. Quid igitur
ambagibus & nebulis ista p̄texunt,vt impudentiā suā mentēq; vesanā *inanibus potius fabulis cela
re letaliter q̄ ꝓdendo medicinaliter sanare cōtēdant? Nichil enim vobis cōmune cū hominibus cō/
munionis externe. Ideo vocatur ad iudiciū certū quecūq;* persona,vt aut fateatur obiecta,aut cōuin
catur obiectis. Post confessionē porro litterarū tenore deprōpto cur ad iudiciū vocaretur acati⁹ qui
se cōfessus est Petro quē petiit a sedis apostolice p̄ceptione dānari cōmunione sociasse,nec ei iam cre
di externe cōmunionis effectovel pro sua,vel ꝓ illorꝫ,vel pro Petri defensione iam posset cuius se su/
perius miscuerat nefando cōsortio. Feceratque se cū eius causa sine dubitatione cōmunē cui exami/
natione p̄missa & legitima esset,si ita purgatione suscepta regulariter misceretur. Sed cū eodē nō le/
gitime discusso atque purgato cōmuniōe sociatus,quā adhuc reo se miscuit tam pro eodē nō habuit
loquendi fiduciā. Nā acatius cum nullo priuilegio fulciretur, vt de secūda sede posset ferre iudicium
potuit iure dānari simili modo nisi prime sedis auctoritate percepta,nec examinandi Petri ius ha/
buit,nec recipiēdi penitus potestatē. Quia regulariter constitit,nec apud nos Petro vllatenus absolu
to quē dānasse nos nouimus examinasse vel absoluisse nescimus. ¶Restat vt illud demonstremus
B eundē petrū quē se purgatū cōmunione recepisse p̄tendit acatius nunq̄ ab heretice cōmunionis cō
tagione cessasse,nec non solū ipso tēpore quo cōmunicauit ei acatius semper alexādrinū petrū, & in
hereticorꝫ collegio perdurasse atque ita & per hunc acatiū perfide cōmunionis suscepisse cōtagiū,&
per eandē illis hereticis quib⁹ Petrus cōmunicabat eadē peste conuictū. Qui p̄sumpsit non seruato
ordine Petrū suscipere,nec examinatū eū,nec agnoscitūr recepisse purgatū,& ideo p̄ter sedis apostolice licētiā,non legitimā sibi eius receptionē vsurpare voluisse,vt examinationē eius & purgationem posset pro sua voluntate mētiri,atque eū nec examinatū,nec reciperet omnino purgatū. Quē si reuera vellet eaxminatū purgatūque recipere,ordinē in eius examinatione ac receptione potius custodisset,sed vt videretur magis q̄ veraciter eēt iure ꝓrogari. Sicut ergo ante nō prius dānauit q̄ & referret & posceret ab apostolica potestate dānādum,sic & recipiēdo modū seruare debuisset, vt priusquā se ei cōmunioni misceret per sedē apostolicā posceret examinari eū,& legitima ratione purgari, cum nec examinādi aut recipiēdi eū haberet ipse pontificiū,& non nisi per illius sedis auctoritatē con/

sensumque

Universidad de Deusto

sensumq; hoc posset implere sine cuius auctoritate eũ nõ poterat ipse dãnare, & cũ principali dilig
tia & discuti potuit, & purgari, & ad cõmunionẽ cõuenientẽ admitti. Cũ enim cõstet semper aucto
ritate sedis apostolice huiusmodi personas, aut discussas vel esse purgatas, aut sic ab aliis quib⁹ com⁄
petebat epis absolutas, vt tamẽ absolutio earũ ex sedis apostolice cõsensione pẽderet, vbi vtrũq; defuit
nec discussionẽ legitimã, nec purgationẽ firmam ac per hanc receptionẽ fuisse cõstat indebitã. Si tu
absq; mea cõmunione Petrũ iudicasti esse catholicum meq; despecto tuo eũ iure recepisti, quid cau
saris si illũ ego a cõmunione mea quã tu voluisti contẽptã tãq; absq; tua noticia vel consultatione re⁄
pellerẽ. Vis acq;escere meus es, nõ vis acquiescere meus nõ es. Qui enim mecũ non est cõtra me est,
& qui mecũ non colligit spargit. Quero abs te petrũ hereticũ fuisse putes, an catholicũ, an ab heresi
postea esse correctũ. Si hereticum nullatenus ei cõmunicare debuisti, & eidẽ cõmunicãdo heretici te
manifestũ est factũ fuisse participẽ, & eius cõsequẽter ex synodi tenore veniẽtẽ dãnatiõe cõstringi.
Si catholicũ palã totius dogmatis es defensor quod catholicũ ꝓnuntias ac nichilominus illius erro⁄
ris censeris, si hereticum fuisse definias ac postea correxisse ꝑtendas eiq; te purgato cõmunicasse ꝓ⁄
nuntias. Interim cui⁹ persona me negligendum esse credidisti? Causari non potes quod in hac eadẽ
neglexerim, deinde quod sine me ius nõ habueris vel absoluendi vel recipiẽdi huiusmodi rite perso⁄
nam, Hanc enim personã nec purgatã legaliter, nec regulariter cõstat esse receptã, quã regulariter nõ
receptã tam legaliter non constat esse purgatã. Et ideo non iure purgatã, quia legaliter non receptã.
Mea enim in illum mea manẽte sentẽtia, tu sine pontificio meo, vt meã sentẽtiã resolueres ius nõ ha⁄
bens qua potestate vel discussus est vel qua auctoritate receptus asseritur. ¶ Ecce interim in his cau A
sis vestra nutat & labitur auctoritas, & si hec sola sit prorsus tota subruetur. Sed adducite adhuc ali⁄
ud quod ad cumulum vestre cõmotionis accedat. Quid enim si doceatur nõ solum priusq; in eius
cõmunionẽ veniretis, neq; tãtũmodo cũ ad eius cõmunionẽ venistis, postea in hereticorũ nichilomi
nus cõmunione durasse, nõne aut per illũ apud vos cõmunio perueniebat heretica, aut i hereticorum
cõmunionẽ vos eius cõmertio trãsibatis. Docete igitur petrũ alexãdrinũ ab antiocheni petrivnq; cõ
munione desciſse, & non vsq; ad diẽ cũ antiochenus Petr⁹ in hac luce versatus est indiuiduũ vtriusq;
fuisse cõsortiũ. An dicturi estis, & antiochenũ petrum fuisse correctum. Cur isti vsq; in finẽ non cõ⁄
municasse gloriabatur acatius. Sed quid profuit quod per se ipsum cõmunicare non voluit cũ eidẽ
per alexandrinũ petrum sine vlla se cõmunicare putaret inuidia. Quid facimus de tot tantisq; ciui⁄
tatibus ex quibus catholici põtifices sunt expulsi. Si catholici subrogati sunt, cur catholici sunt reiecti?
Si euidenter apparet, quia cũ catolici sunt reiecti, non catholici fuerunt subrogati, restat vt catholici
non sunt, sed heretici quicũq; successerũt, Cur eis temere cõmunicastis? Cur non vt ista noua facies
rerũ, & tanta tragedia de pontificũ successione viuẽtiũ synodo discuteretur egistis? An de vno dolẽt
acatio quod speciali synodo non fuerit cõfutatus, cũ ꝓpriũ crimẽ litteris suis ipse detexerit, nec audiri
debuerit iam sponte confessus, & de tãtis pontificibus catholicis, non dolent sine vlla discussione seclu
sis. Si catholicos nossent eos quorũ cõmunionẽ vitauerãt, his potius cõmunicare maluissent q̃ nõ cõ
municãtes eis dura persecutione depelli. Ecce catholici tãti sacerdotes hoc ipso se iudicant quid apo⁄
stolica sedes cẽsuerit cognouisse constãterq; ꝓbasse retinẽdũ, qui cõmunionẽ catholicã resonantes, &
eos qui apostolice sedi cõmunicarẽt vsq; ad persecutionis incursus tenuere consortes. Certe que sedes
apostolica decreuerat otiẽtalibus epis non innotuisse iactatur, vnde ergo tot tãtiq; pontifices vnum
idẽq; cũ sede apostolica sentiẽtes eãq; ꝓbantes aperte religione sacrosancta veraq; sanxisse que non
solũ sequẽda sibi iudicauerũt, sed etiã vsq; ad persecutionẽ viriliter exercẽda. Ecce habuistis qui apo
stolice constitutionis & notitiã vobis ingererẽt & retinẽdi constãtiã ministrarent. Si apostolica sedes
misisse vix duos aut tres dirigere potuisset. Ecce tot pontifices apostolice sedis scita sectãtes, ingerũt
nobis noticiã & ꝑbent seruãde veritatis exẽpla qui contra tãtos clausistis oculos ibidem constitutos,
quomodo duos vel tres audire posletis. Hoc ipso sine dubio cognouistis illos apostolice sedi placere
quo vobis displicere videbatis. Aut illos ergo sectamini per quos intelligebatis sedis apostolice volũ
tatẽ, aut ad nihilũ q̃dẽ de ignorãtia velitis obtẽdere, cũ iudiciis tãtis & talib⁹ abutẽtes sedis apostolice
constituta testimoniis ꝑdicãtibus respuere potius q̃ recipere maluistis. Nũquid omnes isti quos me
morauimus epi imperatori mentiti sunt? Nunquid omnes imperatoris nomẽ ex dipticiis abstule⁄
runt. Cũq; pellerẽtur & viuis põtificib⁹ catholicis successores heretici, & nõ de inferioribus quibusq;
ciuitatibus, sed etiã metropolitani põtifices in catholica cõmunione iugiter durãtes, cur igitur com⁄
passi nõ estis tãtis fratribus vestris, cur non adiuistis imperatorẽ? Cur nõ ecclesie causam & sacerdotii

Universidad de Deusto Biblioteca

miserabilem decolorationē continuatis vocibus defleuistis allegantes nuñq̄ de pontificibus nisi eccle
siam iudicasse nō esse humanarū legū de talib⁹ferre sententiā absq̄ ecclesie principaliter constitutis,
obsequi solere principes xp̄ianos decretis ecclesie nō suā p̄ponere potestatē, episcopis caput subdere
principē solitū,non de eorum capitib⁹iudicare,quib⁹ ecclesie cōsiliis qua synodo pellerētur,quid de/
niq̄ cōmisissent,vt sine vlla discussiōe rerū tot ecclesiarū p̄sules p humano libitu & secularis potesta
tis arbitrio pellerētur, inauditos indiscussos incōuocatos non debere percelli,maxime cū noue cause
& noua rerū facies appareret,vt rectores isti plebiū repētinis incursionibus p mundane potentie vo
luntate sacris dignitatibus priuarētur ex nulla veteri causa,ex nullo collegio reatus,nec participatione
cuiuslibet erroris iam ante dānatos teneri eos cōuinciq̄ cōsortes,vt tāq̄ ex p̄terita definitione iudi/
carētur obstricti. Et ideo quia nullis ante p̄cedētibus causis recētes essent, cur eiicerētur incursus q illi
essent debent mōstrari,& ecclesiasticis legibusvt semper oportere constare saltē vel p vestro loco illoꝝ
duceretis miseriis consulēdū, formidantes i vobis qd in aliis cernitis p̄ter illū morē violenter admitti
si crimine respersi erant,aliquid de ecclesiastica debuit examinatione cognosci taceo, & ad sedē apo/
stolicā ex more referri,ne nostra priuilegia curare videamur satis sit ostendere quid secundū regulas
patrum & canones facere deberetis,p̄cipue cū etiā ipse leges publice ecclesiasticā regulā sequētes,ta/
les personas nō nisi ab ep̄is sanxerūt iudicari,Si vero de qualibet heresi fuerint impetiti, tātomagis
eos decuit ista cognoscere,qui & secundū religionis tenorē possent ista discutere,& haberēt pristinū
ex quo est xp̄iana religio pōtificiū iudicādi,aut catholici enim erāt, aut heretici de quib⁹ passim illa
ludibria gerebātur & latrocinia detestāda seuiebāt,si heretici prodi, discuti, & legitime conuinci mo
dis omnibus debuerāt,vel suis cōfessionibus,vel aliorū vocib⁹ cōfutari taceo,quia ad nos paterna fue
rat consuetudine referēdū,tātūq̄ cōmoneo quid fieri ecclesiastico iure cōuenerat,si vero catholici p̄bā
tur vos qui non solū in eorū depulsione cessitis,sed etiā subrogatis cōmunicare delegistis indubitā/
ter hereticis,quibus depulsis catholicis succedētib⁹ non ignorastis causam fidei cōmunionisq̄ catho
lice per tantos antistites toto orbe patefactos,sed plane scientes volētesq̄ sine vlla discussiōe rerū sine
vlla synodali examiatiōe,sinevlla sedis ap̄lice reuerētia & assensistis hereticis libēter habētes patiēterq̄
sinentes catholicos antistites inaudita prius & miserabili sorte detrudi, quos si a fide integra cōmu/
nioneq̄ caholica putaretis errare ad apostolicā sedē sc̄dm scita maiorū,& sicut semp est factū referre
debuistis sicut de petro alexādrinovl antiocheno Petro de Iohāne Pauloq̄ fecisse mōstratur acat⁹.
Sed qa noueratis eos cū ap̄lica sede sentire,& qd sedes ap̄lica sua diffinitiōe cēseret, p illos tātos ac ta
les ep̄os cōstat oriētales ātistites nullaten⁹ ignorasse,& p illos catholice atq̄ ap̄lice cōmunioni p̄dilisse
cōtrarios,& ab eadē defecisse cū nō illis estis passiōe cōiūcti sed poti⁹ persecutorib⁹ eoꝝ societate cōne
xi. Hic vobis synod⁹ nūq̄ venit i mētē & certe de persōis vt dictū est, nulla veteri lege cōstrictis, Hic
nullo cōcilio nō vni⁹ vrbis vel vnius ep̄i,sed toti⁹ oriētis ecclesiā subiit animū vestrū facto sacerdotali
cōcilio debere curari. Sed hoies q i cōtrariā partē toto p̄posito & toto recideratis affectu,cōcilia poti⁹
necessaria etiā studio declinastis,nie p eadē tale aliqd cēseretur quo vobis reb⁹ euidēter offensis & legi/
time cōfutatis i hereticoꝝ nō licere venire cōsortiū. Quid ergo de ignorātia p̄tēditis cū per totū ori
entē catholicā fidē cōmunionēq̄ sincerā sedi ap̄lice cōgruētē nō solū cognouisse tot pōtificesvideba/
tis etiāvsq̄ ad extremū cōstātissime defēdisse. Si vos nō audieratis qd de fide & cōmuniōe catholica
atq̄ ap̄lica cēserem⁹, illos aspicere debuistis,& aut seq si credebatis eē catholicos,aut apud ap̄licā sedē
poti⁹ accusare,si credebatis errasse q̄d illos aut suo p̄posito illā tenuisse sniam,aut cognoscēdo quid se
des ap̄lica diffiniret,& aut igitur collegas & fratres de p̄ximo in cōspectu vestro vel catholicos sequi
debuistis,vel impetere si credebatis errare,nec illos a quibus nullo discrimine vexabātur p̄bere cōsen
sū,donecveritas ex oib⁹ patefacta cōstaret & regulariter,de eis ecclesiastici iudicii forma p̄cederet, sin
vero sedis ap̄lice regulā subsequēdo p̄spiciebatis illos hāc tenere cōstātiā cōsequēter p illos,& qd nra
diffinitio cōtineret,nō habuistis incertū & illoꝝ p̄secutorib⁹ annuēdo a sedis ap̄lice nō ignorātes ei⁹
sniam cōsortio retraxistis,& adhuc dicitis ignorare vos quid sedes ap̄lica cēsuisset. Cū illis sacerdoti
bus catholica fide & cōmuniōe nolētibus nō verbis aut lris,sed personis p̄sentib⁹ didiceritisvniuersa
& ab eadēvos,p̄prio iudicio separassevideamini,& adhuc dicitis synodū i vni⁹ hois persona debuisse
tractari quā i dānādis totis pōtificib⁹ catholicis,nō quesistis. Quib⁹ aūtvultis vt de taliū causarū re/
latiōe credam⁹ catholicis an hereticis,ab oi cōtagiōe hereticoꝝ discretis,an hereticoꝝ cōmuniōe pol/
lutis? Quisaūt nōvideat illos eccl̄ie catholicos,& ab oi heretica peste p̄rsus alienos q p̄priisvrbib⁹ de/
trusi, & i exiliū sūt redacti,& eos q supstitib⁹ catholicis successores fieri ausi sūt catholicos oino nō esse

sed aut

Universidad de Deusto

ſed aut euthiciani manifeſti,aut eorũ ſectatorib⁹cõmunicãtes hec peſtis apud eos hodieq; perdurat. Siquidem & cum petro Alexandrino & cum antiocheno Petro indifferenter hi qui catholicis ſucceſſerant communione permixti ſunt, & ſucceſſoribus vtriuſque Petri hodieque miſcentur. His adde etiam illos qui catholicis licet non ſucceſſerunt, ſed cum catholici pontifices haberentur talium ſe communioni iunxerunt,hec illa mixtura. Hec eſt illa confuſio qua per Orientem totum inter catholicam hereticamque communionemque nulla diſcretio eſt. Immo qui diſcerni tentauerit potius hereticus habetur, perſecutiõe percellitur,exiliis & afflictione mulctatur.

¶Reſtat ergo vt in hac colluuione cunctorum ſicut quiſquis ab eadem ſeparatus comprebatur. Ita quiſquis ſincere eſt communionis, & ideo catholicus, ita quiſquis illius deteſtandi commercii particeps inuenietur, quantum a ſincera communione tantum a catholica atque apoſtolica ſit remotus. Nec pretendat quiſquam quod alicui forſitan euidentiori non communicaſſet vel non communicare videatur heretico. Quid enim iuuat ſi illi non communicet, & his tamen communione iungantur qui ab illius non ſunt communione diuerſi? Quod ſi eorum nulli communicauit vel omnino non communicat. Hic erit ille ſincere catholiceque apoſtoliceque communionis & fidei, alioquin nullomodo poterit indiſcrete illius mixtionis inſincerum vitare contagium. Hoc modo etiam ille Vir bonus Acatius Antiocheno Petro cui ſe palam non communicare iactabat per alios ſine ambiguo communicaſſe detegitur. Neque enim ab omnium qui Antiocheno Petro communicabant ſemet Acatius communione ſuſpendit,ac per hoc quid profuit quod videri volebat. Illi palam non communicare cui per ſuos complices ſub ſigno communionis nectebatur, Alexandrino Petro communicauit Acatius. Sed donec aduixit Antiochenus Petrus qui vtique poſt Acatianum cum Petro Alexandrino fedus initum defunctus oſtenditur nunquam Antiocheno Petro Alexandrinus Petrus communicare deſinit. Quod catholicorum continet relatio ſacerdotum ſanctorumque in catholica fide durantium. Nec conſcientiam latere poteſt totius Orientis. Et vt taceam quod per ipſum Zenonem Imperatorem,qui vtique Antiocheno Petro quem introduxerat, & cuius ſacerdotium comprobauerat,ſine dubio communione permixtus communicabat Acatius plurimos diuerſarum vrbium preſules poſſumus demonſtrare quibus cum Antiocheno Petro communicantibus nichilominus communicabat Acatius,& per illos Antiochenos communicabat conſequenter & Petro. Sed hec apud Grecos facilis, & inculpabilis putatur eſſe permixtio,apud quos nulla eſt veri falſique diſcretio. Et cum omnibus reprobis volunt eſſe communes in nulla monſtrantur probitate conſtare. Hic autem ille eſt Petrus Antiochenus quem nec per penitentiam, aut communionem catholicam recipi etiam a ſede apoſtolica popoſcit Acatius, ac per hoc quod queruntur a nobis Acatium fuiſſe damnatum cum hac profeſſione premiſſa,& per Anfractus antiocheni petitur recepta communione ſe doceatur ipſe damnaſſe. Vbi tamen non ſolum reus tenetur Acatius ſed omnes Pontifices Orientis qui pari modo in hec recidere contagia,meritoq; ſimili damnatione tenentur obſtricti. Nec inde poſſunt vllatenus expediri,niſi dum ſuperſunt a talibus abſtinẽdo. Nec nos oportet in talibus cauſis, niſi illis credere,qui aut omnino ſe ſciant ab huius perfidie nexibus diuino beneficio ſeruare diſcretos aut ab his qui a perfidorum conſortio receſſerunt. Nam in perfidorum contagio conſtitutis quam fidem pro ſincere communionis teſtificatione poſſumus adhibere qui in ſincera communione ſunt poſiti,nec eorum teſtimoniis inniti pro veritate poterimus qui impugnare nitũtur falſitatibus veritatem. Reſtat vt non niſi illis credere debeamus qui ab omni contagione ſunt liberi.

¶EPISTOLA GELASII PAPE AD EVNIFIMIVM.

DILECTISSIMO FRATRI EVNIFIMIO GELA- B
ſius,Quod plane cupimus atq; ſincera fidei communiõiſq; catholice reintegratione firmari, aſſerit tua dilectio quod alteri ſolus non ſufficiat auditus niſi per Litteras ſpectauerit ſignificant prouocantem, De his que circa nos diſpenſatio diuina perfecit,vt ſi in ſecundis vicem ſalutationis impenderem. Non arbitramur vel dilectionem tuam vel aliquam ſe hoc ſperare potuiſſe, vt putaret nos vel aliquempiam potiorem que ſunt geſta referentes debuiſſe reſponſa promereri,qua nimis iudicaretur arrogans ſi de prima ſede taliter exiſtimaſſet. Quod ſi magis opinamur quaſi ſociis quibus preeſſe Chriſti munere delegata eſt,apoſtolicam ſedem inſtitutum ſibi no-

Universidad de Deusto Biblioteca

uiter Sacerdotem preuntibus oportuisse dixisti litteris indicare, fuit quondam ecclesiastica vetus hee
regula apud patres nostros quibus vna catholica apostolicaq; communio ab omni preuaricatorum li
bera pollutione constabat. Nunc autem cum societatē preferre malitis extraneam quam ad beati Pe/
tri purum redire illibatumque consortium, quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena?
Quomodo dispositionis apostolice antiqua federa prebeamus hominibus communionis extranee?
Quemadmodum nobis ordinationem renuntiatura est, cui vestro etiam testimonio hereticos dam/
nationemque preponitis. Dicat forsitan tua dilectio hereticos damnatos dici Acatium, & Petrum.
Cur si fas non est presentibus saltim litteris colloquamur. Quia aliter appellamus dominice mense
participes, aliter qui in eius nobiscum societate dissentiunt, quia ipse dominus alio modo verba fa/
ciebat a sua predicatione discretis, alio discipulis regni celestis secreta pandebat. Consequenter quo/
que apostostoli non ita a suo Collegio separatis quemadmodum fidiei domesticis consortibusque lo/
quebatur. Sed ait dilectio tua tantum circa me sese charitatis habuisse, vt non solum ad scribendum
fueris contentus affectu audire, lege sententiam fides exauditu, Auditus autem per verbum dei il/
lud scilicet verbum quod confessioni Beati apostoli Petri portas inferni nunquam preualituras esse
promisit. Atque ideo rationabiliter existimasti, quia fidelis Deus in verbis suis non nisi aliquid tale
promisisset institueret, vnam sponsionis sue promissionem impleret. Ait denique nos diuine pro/
uidentie gratia tua dilectio quoq; ille monstrauerit Sanctarum Ecclesiarum se non deserere charita/
tem. quia me in pontificali Sede locauerit non indigentem sicut ait doceri. Sed intendentem om/
nia necessaria ad ecclesiastici corporis vnitatem. Ego quidem sum omnium hominum minimus sa/
tis immeritus tante sedis officium, nisi quod superna gratia semper operatur magna de paruis.
Quid enim de me sentiam cum hoc ipse id de se magistro Gentium ille testetur, qui se vltimum,
& non vocari dignum Apostolum profitetur. Veruntamen vt ad dilectionis tue verba redeamus, si
veraciter executus es hec diuinitus michi fuisse collata, que & profecto quecunque sunt bona dona
sunt dei, sequere ergo hortamenta non indigentis doceri, & secundum supernam dispositionem vni
uersa cuncta inspicientis que ad ecclesiarū pertinent vnitatem. Et aduersus diabolum conturbatorem
vere pacis atque compagis vt asseris fortiter resistentem. Si ergo de me ista pronuntias, aut sectanda
tibi sunt que a Christo vt perhibes constituta sunt, aut palam te quod Christi dispositionibus obuia
re depromis, aut ad veniam Luxurie de me cognosceris ista iactare. Sed consequenter adne/
ctis condescendibilem me, & optima dispositione reuocare posse concordiam. Proinde quoniam iste
verbo frequenter vtimini quid sibi velit explorem. Optima enim illa est ecclesie catholice atque apo/
stolice dispositio que ad meliora proficiendo conscendere non ad inferiora descendendo deficere, Cū
autem dicis conscendere nos debere vobiscum. Interim iam vos, aut descendere aut descendisse mon
stratis, Vnde queso vel quo ista descensio est? Vtique ex superiori quodam loco ad inferiora queque
deponitis a catholica apostolicaque communione ad hereticam damnatamque prolapsos videtis co/
gnoscitis, non negatis, & non solum vos in infimis iacere delectat, sed etiam in superiore manentes
sede vultis impelli. Condescendere nos vobiscum inuitatis, ad ima de summis nos coascendere vos
nobiscum rogamus ad summa de imis. Nunc igitur sub conspectu illius excelse iustitie iudicet genus
humanum, quis nostrum debeat alteri obedire. An dicis vt cetera nunc omittam, descendit domi/
nus ipse de celo? Descendit plane, sed vt hominem ab errore liberaret, non vt eius misceretur errori.
Nonne ipse premonuit, vt qui in tecto consisterent non descenderent, nec ad ea que in domo viden/
tur esse tollenda? Nonne pro omnibus apostolus clamat vnus. qui plus omnibus laborauit, cum de
custodia veritatis ageretur quibus nec ad horam cessimus subiectionis gratia vt veritas Euangelii per
maneret apud vos, Videtis celestem magistrum condescendere noxiis recusantem? Postremo fa/
ciamus aliquem corruisse ad quem benignissime subleuandum paululum quispiam velit inflecti.
Ergo vt erigatur iacens miserantem conuenit inclinari, non vt cum eodem precipitetur in foueam.
Igitur per litteras quas per Sinelitium diaconem destinastis de his quos baptizauit quos ordinauit
Acatius maiorum traditione confectam, & verā precipue religionum sollicitudini vestre congru/
am prebemus sine difficultate medicinam. Quo nos vultis vltra descendere? Quid tacetis? Quid
verecundamini verbis exprimere quod corde gestatis? Ipsa vos saltem verecundia quod nonnun/
quam fit debuit commonere. An forsitan vt Hereticorum damnatorumque, & his vel eorum suc/
cessoribus communicantium nomina consentiamus admitti? Hoc non est condescendere ad sub/
ueniendum, sed euidenter in inferna demergi. Parcite queso & nobis & vobis. Quod si curam

Universidad de Deusto Biblioteca

vestri adeo non habetis, date veniam nobis. Dolere & flere possumus & debemus, in hec abrupta deduci nec possumus, nec debemus qui prestante deo nostro sinceram puramque paterne traditiōis fidem communionemq; retinere,& ab omni preuaricatorum contagione discretam etiam intentato periculo mortis optamus eligentes (si velit deus) quelibet illa perpeti,quam causas incidere damnationis eterne. Date inquam veniam si cum vos propter amorem cuiuslibet hominis,vel timorem hec libēter incurritis. Nos propter amorem dei,& timorem gehenne talia refutamus. Nec vos credatis dissimulando causas atq; personas cuiuslibet amicitiis posse subripere, quia neq; vos ita subtiles estis qui non positis intelligi,& nos prestante deo nostro non reperitis incautos.

¶Nonne missis huc sepe litteris indicastis cum ceteris hereticis vos euticem quoq; respuere. Hoc si verum,aut eos qui communicauerunt euticetis successoribus pariter abdicate,aut aliorum quoq; hereticorum successoribus communicantes admittite. Sed acatius inquis nichil contra fidem sicut eutices & successor eius legitur vbicunq; dixisse,quasi non sit deterius, & non ignorasse veritatem, & tamen communicasse veritatis inimicis. Si enim cum aliquis recte sapiens de fide catholica communicet illis hereticis inter quos euticetem posuistis,vel successoribus eorum, non est fas eos inter catholicorum altaria nominare. Ita ne ergo illius euticetis successoribus communicando simili sorte tenetur obnoxius De talibus quippe conuenienter dicitur descendant in infernum viuentes,qui dum illa vita qua iust9 viuit vera atq; catholica putantur viuere,repente aut in prona prauitatis,aut in heretice communionis inferna vergunt. Ecce quales cristo dicitis esse preponendos. Cum ille nec animas nostras sibimet p̄cipit anteponi. Immo & adhuc queritis quando fuerit damnatus acatius quasi reuera etiam si eum nullus ante damnasset non habuerit orthodoxe, & apostolice communionis cuius preuaricator extitit & desertor participatione secludi. Sicut etiam quilibet qui fuerit ante catholicus cuicunq; heresi cōmunicans merito iudicatur a nostra societate remouendus, aut in tali sorte defunctus inter catholicorum nomina nullatenus computari. Miramur tamen quomodo ista profertis,hoc est vt & synodum Calcedonensem vos suscipere pro fide catholica profitemini, & eos quos damnauit sectantium communicatores non pariter generaliterq; putetis fuisse damnatos. Ostendite ergo que synodus in vnaquaq; heresi cum erroribus successores eorum his communicantes simulq; omnes non damnet,& cōplices. Itaq; ille vester acatius qui euticianis heresibus detestabili communione factus est particeps ab eadem synodo sine dubitatiōe damnatus est. Que euticem Dioscorumq; cum successoribus eorum hisque communicantes synodico tenore prostrauit. Sic vos sequaces quoq; eorum Tymotheum Petrumq; simili definitione deiecit. Proinde si ea que in synodo Calcedonensi pro fide & communione catholica lege apostolica definita sunt vere certeq; sectamini sicut vestra professione multiplici continetur,aut successores ab illa synodo damnatorum hisque communicantes abiicite. aut si istos admittitis ea que nulla synodo pro fide, & communione catholica, & apostolica sunt perplexa. Non solum falso vos retinere perpenditis,sed insuper labefactare conamini, & in Euticianam heresim sine retractatione reciditis meritoque a Catholicis probamini esse vitandi, quia vt talem pestilentiam perpetuo possemus euadere ea que contra ipsam ab illa congregatione sanctorum patrum salubriter decreta leguntur nullatenus mutilanda,non solum sedis apostolice presules,sed etiam Orientalium regionum catholice censuere pontifices. An Petrum dicitis fuisse purgatum cui communicauit Acatius,verum assertionibus edocete. Hoc ostendite. Hoc probate, Quibus ille modis. Quibus ille regulis ab Euticiana fuerit professione vel communione mundatus, vt cum id nichilominus euidenti rerum claruerit demonstratione conuictum. Palam aperteque possitis aduertere, aut vos debere cedere veritati, aut aduersus hanc manifesta dimicatione confligere, nec vobis blandiamini, quia fidem catholicam profitemini vos tenere qui Euticis nomen adiuuistis, quia ea veluti predicare videamini que orthodoxa predicauit antiquitas. Clamat enim vobis illa euangelica sententia, aut facite arborem bonam & fructus eius bonos,aut facite arborem malam, & fructus eius malos. A fructibus enim arbor cognoscitur. id est si voce si fide si professione catholica,& apostolica fideliter veraciterque gloriamini, huius & communionem recipite. Si vero hereticorum scilicet damnatorumque vel his aut successoribus eorum communicantium communio vobis placet. Quid statis? Quid circunspicitis simul & eorum aperte manifesteq; remotis obstaculis dogma defendite. Quid enim iuuat? Immo & satis grauat dictis polliceri, quod factis negatur vt non solum ipsa per se heresis Euticiana,q̄ sit funesta xp̄iano sacramēto possitis agnoscere,sed quāta & q̄ grauia heresis in sui diffinitione cōtineat.

A

Universidad de Deusto Biblioteca

Ecce ad que nos precipia condescendere prouocatis,atq; nos vite eterne pericula cupitis indinare,hoc descensu saluare est egrotantem, an cum languente consumi? Hec erit optima dispositio illa quam memoras reparande concordie. An illa potius, vt reiectis contagiis perfidorum integra fide sincera sui communione potiatur communio catholica atque apostolica hereticorum tabe depulsa interme/ratam sue fidei confessionem nitatur astruere,atque inuicem sibimet congruentis orthodoxe professio nis communionisque sit vnitas? Hanc sicut dilectionis tue littere cohortantur, meis quoq; temporibus custodiri qua valeo prece deposco que per tot annos ab illis patribus gloriosis illibata intactaque seruata est. Hec enim est sicut ipse dicis quam deus noster de omnibus benefuturam, & secundum suam veritatem,& regulam gubernandam,& prescius ante constituit, & singulis quibusque tempo/ribus sua dispositione conuenienter aptauit.Hec est voluntas dei,cuius tu ingeris mentionem quam ego quoq; pro meo modulo quem Dominus donare dignetur. cupio prorsus implere, vt non reus de huius talenti celestis diminutione reperiar, in hoc talento sicut ipse quoq; nos ammones incremē/tum Christi postulo consequi,& nullum prorsus incidere detrimentum.Hinc est quod prioribus di lectiōis tue litteris,sicut tua quoq; pagina designauit.Pro vestra sumpsi salute tristitiam,vbi compe/ri quod erat vobis noxium, & vere pacis contrarium repperi. Contristatur enim apostolus de errore deuiantium, & leticiam recipit de eisdem sua predicatione correctis, *si autem tua caritas,vt dixit ne/scio quorum necessitate constringitur,quod pace tua dixerim sacerdos pro veritate promenda,nec fa/cere deberet omnino non dicere ignoscite nobis hominibus timidissimis, si cohortante nos terribili,* & diuini iudicii grandi necessitate constringimur,sicut qualescunq; ministros Christi decet nos ani/mas nostras ponere pro veritate saluandas,q̄ eas lucrari velle veritatis diminutione perdendas, vt non dicam cuiuslibet contra fidem libitis abdicandas. Iste michi sunt quas dilectio tua commendat certe fidei perpetue cum eo quicūq; voluit in Christi visceribus amicitie. Hic non tam optamus preponi aliis sicut predicis,quam cum fidelibus cunctis sanctum & deo placitum habere consortium.

A ¶Hec michi quam mandat dilectio tua pax solida. Inconuulsa & perhennis hoc vnum vinculum sicut etiam ipse desideras salutare quo cuncta vniri possit ecclesia. Hoc quibus est creditum sicut & ipse deprecaris protectio diuina perficiat. Hec est que Deus est charitas quam poscis de corde pu/ro & conscientia bona,& fide non ficta.Quomodo ergo de corde puro,si hereticorum fuerit partici/patione polluta? Quomodo conscientia bona si malorum fuerit confusione permixta? Quomodo fide non ficta si fuerit mixta cum perfidis? Que si prudentia tua *sicut Deum predicamus diligen/tet aduertat perspicit apostolicam sedem non vitare pacem, sed hereticorum damnatorumque vitare* vestigia.Que etiam vos *rationabiliter intuentes creditis* componendum populum constantinopoli/tanum non permittere submoueri nomine perfidorum. Quisnam hoc in ecclesia dei queso te possit audire,cum vtiq; pastorem sequi grex debeat ad pascua salutaria reuocantem non per deuia gregem pastor errantem. Dic michi rogo te grex pro te.an te pro grege redditurus es rationem? Certe si vo/bis hoc placet multomagis causa nobis est iustior,qui populū Romanum a fide illa sua laudabili ma/iorum traditione percepta declinare nos penitus non sinentem libenter audiuimus si vos constan/tinopolitanam plebem ab heretica communione discedere recusantem non vultis offendere, sed nos dicitis debere dirigere qui eam valeant mitigare. Quomodo me auditura est quem videtur habere suspectum si presules suos despicit admonentes, nonne ipsis apostolis est preceptum in aliquibus re/gionibus verbi p̄dicatione non vti? His quippe inquis non fuerant audiendi veniemus frater Emu/timi,sine dubitatione veniemus ad illud pauendum tribunal Christi, vt taceam quia ex hoc sit metu/enda vindicta,& circunstantibus illis a quibus fides ip̄a defensa est.Non illicinficiationibus non dila tionibus non inclusionibus est agendum,sed manifestissime comprobandum, vtrum beati Petri glo riosa confessio cuiquam eorum quos regendos accepit quicquam substraxerit ad salutem An eam o/scultare nollet etiam cum suo periculo rebellis extiterit obstinata pernities.Ibi certe dilucidabitur vtrū ego sicut putatis acerbus asper,& nimis durus difficilisq; sim vobis qui cum ratione vestram salutem parturio,qui clamo etiam,si austerum videtur antidotum,accipite queso bibite viuite nolo moriami/ni. An vos qui a noxiis prohibiti medicos ducitis execrandos, immo qui vultis vobiscum medicos egrotare quam vos recipere sanitatem. Et alia manu Dominus te incolumem custodiat.

¶Finiunt epistole Gelasii pape.

Universidad de Deusto Biblioteca

ORDO VETERIS TESAMENTI QVEM SANCTA ET CATHOLICA ROMANA SVSCIPIT ET VENERATVR ECCLESIA DIGESTVS A GELASIO PAPA CVM SEPTVAGINTA EPICOPIS.

A GENESIS LIBER VNVS. EXODI LIBER VNVS. Leuitici liber vnus, Numeri liber vnus, Deuteronomii liber vnus. Iesu naue liber vnus. Iudicum liber vnus. Ruth liber vnus. Regnorum liber vnus. Paralipomenon libri duo. Psalmorum. cl. liber vnus, Salomōis libri. iii. prouerbiorum. Ecclesiastes & cantica canticorum. Item Sapientie liber vnus. Ecclesiasticus liber vnus. Item Ordo ꝓphetarū, Esaie liber vn⁹. Hieremie liber vnus, emoch, id est de lamētatiōib⁹ suis. Ezechielis liber vnus. Danielis liber vn⁹. Osee liber vnus. Amos liber vnus. Michee liber vnus. Iohel liber vnus. Abdie liber vnus. Ione liber vnus. Naum liber vnus. Abacuc liber vnus. Sophonie liber vnus. Aggei liber vnus. Zacharie liber vnus. Malachie liber vnus. Item ordo hystoriarum. Iob liber vnus Tobie liber vnus. Esdra liber vnus. Ester liber vnus. Iudith liber vnus. Machabeorum liber vnus. Item ordo scripturarū noui & eterni testamenti. Euangeliorum libri. iiii. Secundum Matheum liber vnus. Secundum Marcum liber vnus. Secundum Lucam liber vnus. Secundum Iohānem liber vnus. Actuum apostolorum liber vnus. Epistole Pauli apostoli numero. xiiii. Ad Romanos epistola vna. Ad Corinthios epistole due. Ad Ephesios epistola vna. Ad thessalonicenses epistole due. Ad galathas epistola vna. Ad philipenses epistola vna. Ad Timotheum epistole due. Ad Tytum epistola vna. Ad philemonem epistola vna. Ad Hebreos epistola vna. Item apocalipsis Iohannis liber vnus. Item canonice epistole numero. vii. Petri apostoli epistole due. Iacobi apostoli epistola vna. Iohannis apostoli epistole tres. Iude zelotis apostoli epistola vna.

INCIPIVNT DECRETA GELASII PAPE DECRETVM CVM. LXX. EPISCOPIS HABITVM DE APOCRIPHIS SCRIPTVRIS.

B POST PROPHETICAS, EVANGELICAS ATQVE APOstolicas scripturas q̄bus ecclia catholica p̄ grām dei fundata est. Illud etiā intimādū putamus q̄d q̄uis vniuerse p̄ orbē catholice ecclie vnus thalamus xp̄i sit, sancta tamē Romana catholica, & ap̄lica ecclesia nullis synodicis constitutis ceteris ecclesiis p̄lata est. Sed euangelica voce dñi & saluatoris nr̄i primatū obtinuit tu es Petr⁹ inq̄s, & sup̄ hāc Petrā edificabo ecclesiā meā, & porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eā, & tibi dabo claues regni celorū, & quecūq̄ ligaueris sup̄ terram erunt ligata & in celo. Et quecunq̄ solueris super terram erunt soluta & in celo. Cui data est etiā societas btissimi Pauli ap̄li vasis electionis q̄ nō diuerso sicut heretici garriūt sed vno tp̄e vno eodēq̄ die gl̄iosa morte cū Petro in vrbe Roma sub cesare Nerone agonizās coronat⁹ ē, & pariter supradictā sanctā Romanā ecclīam xp̄o dño cōsecrarūt, talesq̄ oibus vrbibus in vniuerso mūdo sua p̄sentia atq̄ venerādo triūpho p̄tulerūt. Est ergo prima Petri ap̄li sedes Romana ecclīa nō hns maculā neq̄ rugā, nec aliq̄d hmōi. Sēda aūt sedes apud alexādriā bti Petri noie a Marco eius discipulo, & euāgelista cōsecrata est. Ipseq̄ a Petro ap̄lo in egypto directus verbum veritatis p̄dicauit, & gl̄iosum cōsummauit martyriū. Tertia vero sedes apud antiochiā eiusdē btissimi Petri ap̄li hī honoribilis, eo q̄d illic priusq̄ Romā venisset habitauit. Et illic primū nomē xp̄ianorū nouelle gētis exortū ē. Et q̄uis aliud fundamentū nullus possit ponere p̄ter id q̄d positū est, q ē xp̄s Iesus, tn̄ ad edificationē nr̄am eadē sctā romana ecclīa post illas veteris vel noui testamēti q̄s regulariter suscepim⁹ etiā suscipi nō ꝓhibet scripturas, id est sanctam synodum Nicenam trecentorū decē & octo patrū mediāte maximo Cōstātino augusto. Sāctā synodū Ephesinā in q̄ Nestorius cōdēnat⁹ ē cōsensu btissimi celestini pape mediāte cyrillo alexādrie sedis ātistite, & archadio ab Italia destiato. Sāctā synodū calcedonēsem mediāte Martiano augusto, & anatholio cōstātinopolitāo ep̄o. In q̄ nestoriana & euthiciana fil'cū dioscoro eiusq̄ cōplicibus dānate sūt, & si q̄ sunt cōcilia a sanctis patribus instituta. Post horū auctoritatem, & custodienda,

Universidad de Deusto Biblioteca

& recipienda mandamus. Item opuſcula beati Cyrilli Cypriani martyris, & carthaginenſis epiſcopi. Item opuſcula beati Gregorii nazanzeni epiſcopi. Item opuſcula beati Baſilii Cappadocie epiſcopi Item opuſcula beati Athanaſii Alexandrini epiſcopi. Item opuſcula beati Cyrilli Alexandrini epiſcopi. Item opuſcula beati Iohannis conſtantinopolitani epiſcopi. Item opuſcula beati Theophili alexandrini epiſcopi. Item opuſcula beati Hilarii pictauenſis epiſcopi. Item opuſcula beati Ambroſii mediolanenſis epiſcopi. Item opuſcula beati Auguſtini hypponenſis epiſcopi. Item opuſcula beati Hieronymi preſbyteri. Item opuſcula proſperi viri religioſiſſimi. Item epiſtola Leonis pape ad Flauiannum conſtantinopolitanum epiſcopum deſtinata. Cuius textum quiſpiam, ſi vſq; ad vnum iota diſputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit anathema ſit. Item opuſcula atq; tractatus omnium orthodoxorum patrum qui in nullo a ſancte eccleſie Romane conſortio deuiarunt, nec ab eius fide vel predicatione ſeiuncti ſunt, ſed ipſius communionis per gratiam dei vſq; in vltimum diem vite ſue fuere participes legēdos decernimus. Item decretales epiſtolas quas beatiſſimi pape diuerſis temporibus ab vrbe Romana pro diuerſorum patrum conſolatione dederunt venerabiliter recipiendas. Item geſta ſanctorum martyrum qui multiplicibus tormētorum cruciatibus, & mirabilib⁹ confeſſionum triumphis irradiant. Quis iſta catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus ſed gratia dei, & adiutorio vniuerſa toleraſſe? Sed ideo ſecundum antiquā conſuetudinem ſingulari cautela in ſancta Romana eccleſia non leguntur, quia & eorum qui conſcripſere nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus idiotis ſuperflua, aut minus apta quam rei ordo fuerit eſſe putantur, ſicut cuiuſdem Cyrici, & Iulite, ſicut Georgii aliorumq; huiuſmodi paſſiones que ab hereticis perhibentur compoſite, propter quod vt dictum eſt, ne vel leuis ſubſannandi oriretur occaſio in ſancta Romana eccleſia non leguntur. Nos tamen cum predicta eccleſia omnes martyres, & eorum glorioſos agones qui eis magis quam hominibus noti ſunt omni deuotione veneramur. Item vitas patrum, Pauli, Anthonii, Hylarionis, & omnium Heremitarum eas tamen quas vir beatiſſimus deſcripſit Hieronymus cum omni honore ſuſcipimus. Item actus beati Siluestri apoſtolice ſedis preſulis. Licet eius qui conſcripſit nomen ignoretur, a multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognouimus, & pro antiquo vſu multa hec mutantur eccleſie. Item ſcripturam de inuentione crucis dominice, & aliam ſcripturam de inuentione capitis Iohannis baptiſte nouelle quedam relationes ſunt & nonnulli eas catholici legunt. Sed cum hec ad catholicorum manus aduenint beati Pauli apoſtoli precedat ſentētia. Omnia probate quod bonum eſt tenete. Item Rufinus vir religioſus plurimos eccliaſtici opis edidit libros non nullas etiā ſcripturas interp̄tatus eſt. Sed quoniā btūs Hieronymus eum in aliquibus de arbitrii libertate notauit. Illa ſentimus que predictum beatum Hieronymum ſentire cognoſcimus, & non ſolum de Rufino, ſed etiam de diuerſis quos vir ſepius memorat⁹ Zelo dei, & fidei religione reprehendit. Item origenis nonnulla opuſcula que vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat legenda ſuſcepimus, Reliqua autem omnia cū auctore ſuo dicimus eſſe Renuenda, Chronica Euſebii ceſarienſis, & eiuſdē eccleſiaſtice hyſtorie liber q̄uis in prio narrationis ſue libro tepuerit. Et poſtea in laudibus atq; excuſatione origenis ſchiſmatici vnum cōſcripſerit librum, p̄pter rerum tamen notitiam ſingularem que ad inſtructionem pertinent vſquequaq; non dicim⁹ renuendos. Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus, quia valde nobis neceſſariam aduerſus paganorum calumnias dignam ordinauit hyſtoriam, miraq; breuitate contexuit. Item veneramur ſedulii paſcale opus quod heroicis deſcripſit verſibus, & inſigni laude preferimus. Item Iuuenci nichilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur.

A ¶ Cetera que ab hereticis ſiue ſchiſmaticis cōſcripta vel predicata ſunt nullatenus recipit catholica, & apoſtolica Romana eccleſia, e quibus pauca que ad memoriam veniunt, & a catholicis vitanda ſunt credimus eſſe ſubdenda. Item notitia librorum apocriphorum qui non recipiuntur. Armunenſem ſynodum a Conſtantio Ceſare Conſtantini filio congregatam. mediante tauro prefecto, ex tunc & nunc, & vſque ineternum confitetur eſſe damnatam. Itinerarium nomine Petri apoſtoli quod appellatur ſancti Clementis libri numero decem apocriphi. Actus nomine Andree apoſtoli apocriphi Actus nomine Thome apoſtoli apocriphi. Actus nomine Philippi apocriphi. Euangelium nomine Mathie apocriph. Euangelium nomine Petri apoſtoli apocri. Euangeliū noie Iacobi apocriph. Euangeliū noie Barnabe apocri. Euangeliū nomine Thome quo vtuntur manichei apocri. Euangelium nomine Bartholomei apoſtoli apocri. Euāgelia que falſauit Lucianus apocripha, liber de infātia ſaluatoris apocriph⁹. Euāgelia q̄ falſauit Eſiti⁹ apocripha. Liber de natiuitate ſaluatoris, & de Maria

Universidad de Deusto
Biblioteca

& obstetrice apocriph⁹, liber qui appellatur pastoris apocriph⁹, libri oēs quos fecit Lucius discipulus diaboli apocriphi, liber qui appellatur fundamentū apocriph⁹. Liber qui appellatur thesaurus apocri, liber de filiabus ade geneseos apocrifus, liber qui appellatur actus tecle & Pauli apostoli apocrifus, liber qui appellatur nepotis apocrifus, liber Prouerbiorū qui ab hereticis conscriptus & sancti syrti nomine prenotatus est apocrifus, Reuelatioque appellatur Thome apostoli apocrifa. Reuelatio que apellatur Stephani apocrifa, Reuelatioque apellatur Pauli apocrifa, liber qui appellatur transitus, id est assumptio sancte marie apocrifus, Liber qui apellatur penitētia Ade apocrifus, liber Ogie nomine gigantis qui cum dracone post diluuium pugnasse perhibetur apocrifus. Liber qui appellatur testamentum Iob apocrifus, Liber qui appellatur penitentia sancti Cypriani apocrifus, Liber qui appellatur penitentia ianue & mambre apocrifus, Liber qui appelatur sortes Apostolorum apocrifus, Liber qui apellatur laus Apostolorum apocrifus, Liber Phisiologus qui ab hereticis conscriptus est & beati Ambrosii nomine signatus apocrifus, Historia Eusebii pamphili apocrifus. Opuscula tertuliani apocrifa. Opuscula Lactantii apocrifa. Opuscula africani apocrifa. Opuscula postumani & Galli apocrifa. Opuscula montani priscille & maximille apocrifa. Opuscula omnia fausti Manichei apocrifa Opuscula cōmodani apocrifa. Opuscula alterius Clementis alexandrini apocrifa. Opuscula Tascii Cypriani apocrifa. Opuscula arnobii apocrifa. Opuscula Tyconii apocrifa. Opuscula Cassiani presbyteri galliarum apocrifa. Opuscula Victorini pitabionensis apocrifa. Opuscula Fausti regensis galliarum apocrifa. Opuscula Frumenti ceci. Centon de christo Virgilianis cōpactum versibus apocrifus. Epistola Iesu ad abagarū regē apocrifa. Epistola Abagari ad Iesum apocrifa. Passio Cyrici & Iulite apocrifa. Passio Georgii apocrifa. Scriptura que appellatur contradictio Salomonis apocrifa. Filacteria omnia que nō angelorū vt illi confingūt, sed demonum magis arte cōscripta sunt apocrifa. Hec & omnia similia Symon magus, Nicolaus cherintus. Martion, Basilides. Ebion, Paulus etiā samosathenus, Fotinus & Bonosus & qui simili errore defecerunt, Montanus quoq; cum suis obscenissimis sequacibus, Apollinaris, Valentin⁹. Faustus, Africanus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatus Sabbatius, Celestius, Donatus, Eustathius, Iouinianus, Pelagius, Iulianus celanēsis, Celestius, Maximinus, Priscillianus ab hyspania, Nestorius constantinopolitanus, Maximus vnicus, Lampetius, Dioscorus, Euticius, Petrus & alius Petrus e quibus vnus alexandriam, alius anthiochiam maculauit. Acatius constantinopolitanus cum consortibus suis necnon & omnes heresei hereseorumq; discipuli siue schismatici docuerūt quorum nomina minime retinentur non solū repudiata sed ab omni romana catholica & apostolica ecclesia eliminata, atq; cum suis auctoribus auctorūq; sequacibus sub anathemate insolubili vinculo ineternū confitemur esse damnata.

¶INCIPIVNT DECRETA ANASTASII PAPE.

i ¶Quod p christo fungatur legatione dū pro pace precatur ecclesie.
ii ¶Quod non sit temere iudicandū de his qui ad dominum migrauerunt
iii ¶Vt specialiter in ecclesia nomen tacea tur acatii
iiii ¶Quod magnopere cōtētio sit cauēda
v ¶Vt alexādrinos imperator admoneat ad fidem sinceram & ad pacem redire catholicam
vi ¶Admonet imperatorem vt constitutis apostolice sedis obtemperet
vii ¶Quod eos quos post damnationem suā vel baptizauit vel ordinauit Acatius nulla portio lesionis attingat
viii ¶Quod mali bona ministrādo sibi tā tummodo noceant, nec ecclesie sacra mēta commaculent

¶Ad anastasium augustum.

GLORIOSISSIMO ET CLEMENTISSIMO FILIO ANAstasio Augusto Anastasius episcopus. Exordium pontificatus mei primitus oblata populis pace pronuntio, confidenter pro fide catholice humilis pietati vestre precator occurro, in quo primum mihi diuinum fauorem propiquasse cōfido, quod nunc consonātia in me Augustissimi nominis tui non dubium prestat auxilium, vt sicut precelsum vocabulum pietatis tue per vniuersas gentes toto orbe prefulget. Ita per ministerium humilitatis mee sicut semper est sedes beatissimi Petri in vniuersa ecclesia assignatum sibi a domino deo teneat principatum. Nec propter A

Universidad de Deusto Biblioteca

vnũ mortuũ diutius tunica illa ſaluatoris deſuper cõtexta per totũ male ſortis patiatur incertũ,que ſo
la in diſcuſſionẽ pro firmitate ſuiuenire nõ potuit,ſerenitate tua precipue rem publicam gubernante.
Cui etiã in priuata vita tantũ circa ſincere religionis ſtudiũ fuit,vt ſicut fama certiſſime celebrauit,ne⸗
mo magis vel inter precipuos ſacerdotes prefixas a ſanctis patrib⁹ regulas eccl'ie cuſtodiſſe dicat,Q d
ſanctũ ſtudiũ cũ maieſtate iperii creuiſſe cõfidim⁹. Capitulũ primum.

A ¶Legatione itaq; fungimur pro chriſto,nec eos propter offenſionẽ vel ſcãdalũ patiamini publice no
minari quorũ merita vel actus illũ iudicẽ latere non poſſunt in cuius iam ſunt iudicio cõſtituti. Nec
illic ſe poteſt interſerere in corpore mortali adhuc temeraria preſumptio,in quo nõ ſolũ cõfeſſio facit a
perta merita ſingulorũ,ſed etiã ſilentii ipſius non poteſt latere ſecretũ.Nãq; & predeceſſor noſter papa
Felix & etiam Acatius illic proculdubio ſunt vbi vnuſquiſq; ſub tanto iudice non poteſt perdere ſui
meriti qualitatem. Capitulum ſecundum.

B ¶Itaq; monẽte nos bũſſimo apoſtolo,neq; ſit in hoc offẽdiculũ in eccleſia dũ qd facere nõ poſſum⁹,
de his qui iam trãſierunt iudicare conemur,obſeruandum eſſe tranquillitas tua cognoſcat, Ait eni de
his qui de reb⁹ ad deum ſolũ ptinentibus iudicare preſumunt, Nemo eni noſtrũ ſibi viuit,& nemo no
ſtrum ſibi moritur.Siue eni viuim⁹ ſiue morimur,dñi ſum⁹, in hoc eni chriſt⁹ reſurrexit a mortuis vt
& viuorũ & mortuorũ dñetur. Tu autẽ quid iudicas fratrẽ tuũ,aut quare ſpernis fratrẽ tuũ? Omnes
ſtabimus ante tribunal chriſti.Scriptũ eſt eni,Viuo ego dicit dñs quoniã mihi flectetur omne genu
& omnis lingua cõfitebitur deo. Itaq; vnuſquiſq; pro ſe rationẽ reddet deo. Non ergo amplius inui⸗
cem iudicemus,ſed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculũ fratri vel ſcandalũ .Monet igitur bea⸗
tus Apoſtolus ne de his nobis preſumam⁹ iudiciũ de quibus nemo poteſt melius vel verius iudica
re quã deus,ſibi in hoc quiſpiã temerarios auſus vſurpet,& propter hoc pax atq; vnitas eccleſie diſſipe
tur.Nam & in regnorũ libro dicitur,Nõ quomodo videt homo videt & deus, quia homo videt ĩ facie
deus autem videt in corde. Item in paralipomenon libro primo. Et nunc o Salomon ſcito deum pa
trũ tuorũ,& ſerui illi in corde perfecto & in animo perfecto,& in animo volente quoniã omnia corda
ſcrutatur deus & omnẽ cogitationem nouit. Item in Ezechiele hec dicit domin⁹ deus.Si dixiſtis do⸗
mus Iſrael & cogitationes ſpiritus veſtri ego noui,vnde & de domino iudice dicitur in euangelio,
Sciens autem Ieſus cogitationes eorũ dixit.Quid cogitatis mala in cordibus veſtris. Cap.iii.

C ¶Precamur itaq; dilectionem veſtram,vt ſpecialiter nomen *taceatur Acatii,vt quod multis ex cau⸗*
ſis ſcandalũ vel offendiculũ eccleſie concitauit,ſpeciali appellatione taceatur,cum ſicut diximus in ge⸗
neralite ſacerdotũ vniuſcuiuſq; meritũ illũ latere nõ poſſit,qui nouitquid cuiq; tribuendũ ſit,pro eſti
mata diſpenſatione meritorũ,cui ſoli cogitationes quoq; manifeſte ſunt. Quantos vero exceſſus atq;
preſumptiones habuerit Acatius ne clementie tue ſuggerere per ſingula fortaſſe videatur oneroſum,
Creſconio vel etiam germano fratribus & coepiſcopis meis quos miſimus ad ſerenitatem tuam de
cauſis ſingulis acatii qualis fuerit inſtructionem pleniſſimam dedimus clementie veſtre,ſpecialius re
cenſendam, ſi hoc pietati tue placuerit curioſius indagare ne in aliquo ſuggeſtionis noſtre veritas,
deſuiſſe videatur,vt pro diuina ſapientia veſtra perſpicue videre poſſitis non ſuperbia vel elatione ſe⸗
dis apoſtolice in Acatium talem proceſſiſſe ſententiam,ſed facinoribus certis quantum nos illud iu⸗
dicium quod ſolum falli non poteſt eſtimamus,zelo magis diuinitatis extortam.

Capitulum quartum.

D ¶Nos vero humiliter ſupplicãtes cõtrouerſiã in eccl'ia remanere nolum⁹,cũ magis vitanda cõtẽtio ſit
ſicut dicitur in ꝓuerbiis,Odiũ ſuſcitat cõtentio, Oẽs autẽ qui non cõtendũt ꝓtegit aia mea amicitia,
Nã & apoſtol⁹ ad Corinthios. Cũ eni ſint inter vos emulationes & cõtentiones, Nonne carnales eſtis
& ſecũdũ hoĩem ambulatis, Item ad Philippenſes. Si qua ergo conſolatio in chriſto ſi qua allocutio
charitatis. Si qua ſocietas ſpiritus ſi qua viſcera & miſerationes implete gaudiũ meũ, vt id ipſum di
catis omnes eãdẽ charitatẽ habentes nihil per contentionem neq; per inanem gloriã.ſed in humilitate
mentis inuicem eſtimantes ſemetipſis ſuperiores non ſua ſinguli reſpicientes,ſed aliorũ. Cap.v.

E ¶Hoc tñ precipue inſinuo ſerenitati tue glorioſiſſime & clementiſſime filii auguſte,vt cum cauſe ale
xandrinorũ patuerint piiſſimis auribus veſtris, ad catholicã & ſincerã fidẽ eos auctoritate ſapientia,
diuiniſq; veſtris monitis redire faciatis . Nam quid tenendum ſit in religione catholica ſecũdũ diffi⸗
nita patrũ & ꝑdicationẽ oĩm ſacerdotũ qui in eccl'ia floruerũt,ſi hoc quoq; ꝑceperitis ſciẽtib⁹ ĩ memo
riam tranſmittẽdo renouabimus ignorantibus ad diſcendum pro officio noſtre inſtructionis offere⸗
mus,vt nulla extra hec ingeniorum iactantia vel prauitas audiatur.

¶Illud

Universidad de Deusto

Capitulum sextum.

¶Illud vero peculiarius pro amore imperii vestri & beatitudine que consequi potuerit regimen pro apostolico beneficio predicamus,vt sicut decet & spiritus sanctus dictat monitis nostris obedictia pre beatur,vt bona oia vestram rem publicam consequatur,sicut in exodo promittitur,Si audieris vocem domini dei tui,& que placent ei feceris coram iplo,& obedieris,preceptis eius & custodieris oem iusti tiam eius,oem infirmitatem quam importaui Egyptiis non importabo in te. Ego eni dominus sum qui saluum facio te. Et illic iterum tuba potentissima canitur,Nunc israel quid dominus deꝰ tuus po/ stulat a te aliud,q̃ vt timeas dnm tuũ,& ambules in omnibus viis eius,& diligas eum,& seruias dño deo tuo ex toto corde & ex tota anima tua custodire precepta domini dei tui & iusticias quas ego mã do tibi.Hec suggerentem frequentius non spernat pietas tua ante oculos tuos habens domini in euã gelio verbum . Qui audit vos, me audit . Et qui vos spernit, me spernit, Et qui me spernit, spernit eum qui me misit.Nã & apostolus cõcinens saluatori nostro ita loquitur,Quapropter qui hec sper/ nit,non hominẽ spernit,sed dnm qui dedit spiritum sanctũ suum in vobis.Pectus clemẽtie vestre sa/ crarium est publice felicitatis,vt prestantia vestra qua velut vicarium presidere iussit in terris euange/ liis apostolicisq̃ preceptis,non dura superbia resistat,sed per obedictiã que sunt salutifera cõpleantur. A

Capitulum septimum.

¶Iam secundum ecclesie catholice cõsuetudinem sacratissimũ serenitatis tue pectus agnoscat, quod nullum de his vel quos baptizauit Acatius,vel quos sacerdotes,seu leuitas secundum canones ordina uit vlla eos ex nomine Acatii portio lesionis attingat,quo forsitan per iniquum tradita sacramẽti gra tia minus firma videatur. Nam & baptismum quod procul fit ab ecclesia siue ab adultero vel a fure fuerit datum ad percipientem munus peruenit illibatum,quia vox illa que per columbam sonuit,oem maculam humane pollutionis exclusit qua declaratur ac dicitur,hic est qui baptizat in spiritu & igne. Nam si visibilis solis istius radii cum per loca fetidissima transeunt nulla contactus inquinatioe ma/ culantur,multomagis illius qui istum visibilem fecit virtus nulla ministri indignitate constringitur. Nam & iudas cũ fuerit sacrilegus atq̃ fur,quicquid egit inter Apostolos pro dignitate commissa be neficia per indignum data nulla ex hoc detrimenta senserunt,declarante hoc ipsum domino manife/ stissima voce.Scribe inquit & pharisei super cathedam moysi sedent,que dicunt facite, que autem fa/ ciunt nolite facere, dicunt enim & non faciunt.Quicquid ergo ad hominem perfectum quilibet in ecclesia minister officio suo videtur operari,hoc totum contineri implendo diuinitatis affectum. Ita ille per quem christus loquitur paulus affirmat. Ego plãtaui Apollo rigauit,sed deus incrementum dedit,itaq̃ neq̃ qui plantat est aliquid,neq̃ qui rigat,sed qui incrementum dat deus. A deo autẽ nõ queritur,quis vel qualia predicet , sed quem predicet & vt inuidos esse bene predicare christum con/ firmet quo malo diabolus ipse deiectus & hoc ipso predicare non desinit. B

Capitulum octauum.

¶Ideo ergo & hic cuius nomen dicimus retinendum male bona ministrando sibi quantum nocuit. Nam inuiolabile sacramentum quod per illum datum est aliis perfectionem sue virtutis obtinuit. Quod cum ita sit aliquorum in tantum se extendit curiosa suspitio,vt imaginetur prolato a papa Fe lice iudicio postea inefficaciter in sacramentis que acatius vsurpauit egisse,ac proide eos metuere qui vel in cosecrationibus vel in baptismate mysteria tradita susceperunt,ne irrita beneficia diuina videan tur, Meminerint in hac quoq̃ parte similiter tractatum preualere superiorem,quia non sine vsurpa/ tione nominis sacerdotii adiudicatus hoc egit,in quo virtutem suam obtinentibus mysteriis.In hoc quoq̃ rea sibi persona non nocuit.Nam ad illum pertinuit,quod tuba Dauitica canitur,veruntamen deus conquassabit capita inimicorum suorum,verticem capilli perambulantium in delictis suis. Nã superbia semper sibi non aliis facit ruinam, quod vniuersa scripturarum celestium testatur auctoritas, sicut etiam per spiritum sanctum dicitur in prophetico.Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam.Vnde cum sibi sacerdotis nomen vindicauerit damnatus in ipsius verticem superbie tu/ mor inflictus est, quia non populus qui in ministeriis domꝰ ipsius sitiebat exclusus est,sed anima so la illa que peccauerat iusto iudicio proprie culpe erat obnoxia. Quod vbiq̃ numerosa scripturarum testatur instructio, vnde remotis hominum studiis siue versutiis,in hac adhuc presenti fragilitate po/ sitorum secundum preces nostras annisu & auctoritate imperiali offerte deo nostro vnam catholicam ecclesiam & apostolicam quia hoc solum est in quo non solum in terris sed etiam in celo triumphare sine fine possitis,Subscriptio,Omnipotens deus regnum & salutem tuam perpetua protectione cu/ C

Universidad de Deusto Biblioteca

stodiat gloriosissime & clementissime semper auguste,

INCIPIVNT DECRETA SYMMACHI PAPE.

i ¶Vt res ecclesie non alienentur, sed clericis vel monachis aut peregrinis in vsũ tantummodo largiantur.

ii ¶Vt nullus honorem premiis accipiat.

iii ¶Vt raptores viduarum vel virginum ab ecclesie communione pellantur

iiii ¶Vt vidue vel virgines professe continẽtiam, vltra non nubant

v ¶Vt nullus per ambitum ad episcopatum accedat.

A DILECTISSIMO FRATRI CESARIO SYMMACHVS, hortatur nos eqtas postulationis desiderio tue fraternitatis gratãter annuere, quia de sigulis que ab apostolica sede concedere supplicas quod a patrum cautela & prouisione non discrepat. Et quamuis ecclesiastice pene regule omnia comprehendant, tamen superfluum esse non credimus, nunc que sunt sepius interdicta repetere.

Capitulum primum.

B ¶Possessiones igitur quas vnusquisq; ecclesie proprie dedit aut reliqt arbitrio, alienare quibuslibet titulis atq; distractionibus vel sub quocunq; argumento non patimur, nisi forsitan aut clericis honorũ meritis, aut monasteriis religionis intuitu, aut certe peregrinis si necessitas largiri suaserit, sic tamen vt hec ipsa non perpetuo sed temporaliter perfruantur.

Capitulum secundum.

C ¶Illud magnopere cõmonens vt hi qui non dei gratia, sed promissione rerum ecclesiasticarũ premissa ad sacerdotium conantur accedere desideriorum talium reprimãtur effectus. Qui autẽ ab huiusmodi se intentione non cohibent vindictis canonum sciant se sine dubitatione subiciendos, ne facile ad sacerdotium permittantur accedere, quibus & gradus & tempora constituta sunt, *per que ad hanc dignitatem debeant aspirare, quia quicunq; sine statuto promouetur non facile caret offensa, & sine experimento non potest quis electionis obtinere sententiam.*

Capitulum tertium.

D ¶Raptores igitur vel viduarum vel virginum ob immanitatem tanti facinoris detestamur, illos vehementius persequendo qui sacras virgines vel volentes vel inuitas matrimonio sociare tentauerunt. Quos pro ea nefandissimi criminis atrocitate a communione suspendi precipimus.

Capitulum quartum.

E ¶Neq; viduas ad nuptias transire patimur que in religioso proposito diurna obseruatione permanserunt. Similiter virgines nubere prohibemus quas annis plurimis in monasteriis etatem peregisse contigerit.

Capitulum quintum.

F ¶Nullus itaq; per ambitum ad episcopalem honorem permittatur accedere. Nam cum hic excessus in laica conuersatione culpetur. Quis dubitat quod religiosis & deo seruientibus incurrat obprobriũ? Si quis episcopatum desiderans data pecunia potentes personas minime suffragatrices adhibeat, nec ad decretum sibi faciendum clericos vel ciues subscribere adhibito cuiuslibet generis timore compellat, vel premiis aliquibus hortetur. Decretum sine visitatoris presentia nemo conficiat, cuius testimonio clericorum ac ciuiũ possit vnanimitas declarari. Hortamur itaq; vt pro catholice religiõis intuitu ecclesiarum pace hec vniuersa fideles deuota mente custodiant, quia non est dubium preuaricatores interdictorum talium iuxta venerandos canones ꝓprie communionis subire iacturam hoc tamen ad omnium episcoporum volumus efferi notitiam. Deus te in columem custodiat frater carissime. Data octauo Idus Ianuarii probo.c.consule.

¶INCIPIVNT CAPITVLA PRIME SYNODI ROMANE SVB SYMMACHO PAPA.

Universidad de Deusto Biblioteca

i Suggestio fulgentii archidiaconi ecclesie Romane de congregata synodo ex precepto pape symmachi.

ii ¶ Interlocutio symmachi vt episcopalis ambitus radicitus amputetur.

iii ¶ Sententia synodi vt si quis papa superstite pro romano pontificatu cuiq; quolibet modo fauorē prestare conuincitur, loci sui ordine vel cōmunione priuetur.

iiii ¶ Vt si papa preuētus morte nō potuerit antede sui successoris electione decernere is, ordinetur antistes quē cunctus clerus aut certe pars maior elegerit.

v ¶ Vt si quis ambientes, vel fautores ambientium coniuratoresq; prodiderit non solū purgatus videatur esse si fuerit particeps, verum etiam remuneratione dignissimus estimetur.

A

POST CONSVLATVM PAVLLINI VIRI CLARISSMI CALENDAS martii in basilica beati Petri apostoli synodo presidente beatissimo papa Symmacho fulgētius archidiaconus dixit. Capitulum primum.

¶ Beatitudo vestra directis ante hac per prouicias auctoritatibus frequenter Italie sacerdotum synodū cōuocauit, quorū presentia in vestris videtur oculis cōstituta. Nunc beatitudo vestra que ad ecclesiasticas indēnitates vel ad pacē toti⁹ ecclesie pertinēt, siue cōcordiā dignetur tractabiliter ordinare. Acclamatū est ab omnib⁹ ep̄is & pb̄ris. Exaudi xp̄e, symmacho vita. Dictū decies. Cuius sedē & annos, dictū est nonies, vt facias rogamus. dictum est decies. Capitulū secūdū.

B

¶ Symmachus ep̄s ecclesie catholice vrbis rome dixit. Concilium dilectionis vestre neglecta hyemis asperitate, sollicitudo vestra pro ecclesiastica indēnitate sp̄ealiter cōgregauit vt ep̄alē ambitū & cōfusionis incertū, vel populare tumultū quē p surreptionē diaboli vsurpatione aliquorū, tēpore ordinatiōis mee cōstat exortū, cōicato piter tractatu in futurū possimus robuste ac viuaciter amputare. Atq; ideo caueam⁹ i posterū ne subuersio discipline aut audacia p̄sumētiū gestiat tētare similia, & pari adiuuatione tacetemus expressis. s. sentētiis sanciētes quid circa romani ep̄i ordinationē debeat custodiri Vniuersi ep̄i vel pb̄ri dixerūt, vt fiat rogam⁹ dictū est decies, vt scandala amputenē rogam⁹, dictū est nonies, vt ambitus extingatur rogam⁹ dictū est decies, exaudi xp̄e, symmacho vita dictū est septies. Cuius sedē & annos, dictū est quinquies, vt de pn̄ti fiat, dictum est decies, Symmachus ep̄s dixit. Quoniā fraternitas vra curā pulsionis nostre suis exhortationib⁹ icitauit, & parilē circa ecclie tranqullitatē dei nostri cōtēplatio animū prestat, sicut prefati sum⁹ deliberatiōe in presenti habita quid placeat ex oibus vestris informate insentētiis que in hoc venerabili concilio per ecclīastica recitentur officia Cūq; surrexissent & paulo post iterū cōsedissent, Emilian⁹ notarius synodi decreta vulgauit Cap. iii.

C

¶ Propter frequētes ambit⁹ quorūdā & ecclesie nuditatē vel populi collisionē que moleste & incōpetenter ep̄atū desiderantiū gn̄auit auiditas, vt extingatur futuris presūpio tā pnitiosa tēporib⁹ constituit sancta synodus vt si quis pb̄r aut diaconus aut cleric⁹ papa icolumit & eo iconsulto aut subscriptionē p romano pōtificatu cōmodare aut p̄cia pmittere aut sacramētū prebere tētauerit aut aliquod certe suffragiū pollicereri, vel de hac causa priuatis cōuenticulis factis deliberare atq; decenere, loci sui dignitate atq; cōione priuetur, vniuersa synodus surgens acclamauit. Exaudi xp̄e, symmacho vita, dictum est decies hic pax cum symmacho dictū est quindecies. Cuius sedē & annos dictū est octies, Pari seueritate feriendo eo qui hoc viuo sicut dictū est pōtifice quolibet modo fuerit cōuict⁹ aut certe tentasse oibus pariter hui⁹ culpe reis anathematis pena plectēdis Symmachus ep̄s dixit. Ergo vniuersitati placet & ab omnib⁹ recognoscitur vel probatur, ista sententia. Vniuersa synodus dixit, placet, & quod omnibus placet fiat. Capitulum quartum.

D

¶ Si quod absit transit⁹ pape iopinat⁹ euenerit vt de sui electiōe successoris vt (supra placuit) nō possit ante decernere siquidē in vnū totius iclinauerit ecclīastici ordinis electio cōsecretur elect⁹ ep̄s. Si eni vt fieri solet studia ceperit esse diuersa eorū de quibus certamen emerserit, vincat sentētia plurimorum Synodus dixit placeat dictū est decies. Capitulum quintum.

E

¶ Propter occultas autē fraudes quas hui⁹ snia districtionis cōsequitur. Si quis ad ecclesiasticā ptulerit noticiā cōsililia eorū qui cōtra hāc synodū de pōtificati egerint ambitu & rōnabili pbatiōe cōuicerit particeps actionis hmōi nō solū purgat⁹ ab oi culpa sit, sed etiā remuneratione que nō indigna sit subleuetur, vniuersa synod⁹ dixit, Placet oia, Et adiecit. Exaudi xp̄e, symmacho vita, dictū est tredeciesvt ista seruētur rogam⁹ dictum est decies. ¶ Symmachus ep̄s catholice ecclesie vrbis Rome dixit acclamationes vras synodi q; iudiciū pn̄tia gesta suscipiēt Et adiecit Ea que ad sopiēdos veternose p̄sūptiōis errores vl'ifense rebus ecclīasticis egritudinis morbos qb⁹ vniuersalis ificiebat ecclīa deliberatio

E

Universidad de Deusto Biblioteca

religioni congrua paciq; restituit, firmitatem perpetem sortianturvt prestante deo quem custodem rerum constat esse bonarum synodalis ordinatio vigeat,atq; omnis qui sine persone alicui⁹ distinctio ne venire presumpserit,indicta superius districtione plectetur. Et subscripserunt Celius symmachus episcopus ecclesie catholice vrbis Rome his synodalibus constitutis a me probatis atq; firmatis cōsen⁄ tiens subscripsi,Celius rusticus episcopus ciuitatis minturnēsis subscripsi & cōsensi synodalibus, con stitutis atq; in hac profiteor me manere sententia,Celius bonefacius episcopus ecclesie beliternensis subscripsi&consensi synodalibus cōstitutis atq; in hac me profiteor manere sententia,Mesenus huma nus,Rufinus camisinus,Cresconius tudertinus,Clarus allifanis,Basilius tolletan⁹, Vitalis fundan⁹, Decius trincabernus,Innocentius nubanatis,Vitalianus rosellanus,Maximus bresanus,Constanti⁹ capuanus,Benignus aquieninensis,Fortunatus suesanus,Palladius sulmontin⁹,Vindemi⁹,Anteati nus,Constantius vtriculanus,Iohannes ariminensis , Germanus pisaurensis,Martinus terracinēsis Candidus tiburtinus,Laurentius tribensis,Vitalianus narmiensis, Paschasius vultinuensis,Fortuna tus episcopus ecclesie anagnine pro sanctulo episcopo ciuitatis signine quia subscribere nō potuit pro eodem subscripsi,Valerius calenotan⁹,Felicissimus forosumpromensis, Valentinus aminternas pro⁄ Romano episcopo ecclesie pytanitiū subscripsi , Colonius foroliuiensis, Epiphanius beneuentanus Iohannes spoletinus,Constantius benefranus,Maximianus perusinus, Salustius cameninus,Lucia⁄ nus tarquinensis,Molensis centumcellensis,Florentius plestanus, Maximianus subaugustanus,For tunatus fulgentanus,Iohannesvinonensis,Gaudentius tadinatis, Mercurius surtinus,Serenus mur nentanus,Iustus acerontinus, Adeodatus ceronsis,Stephanus mirsinensis,Dulcitius sabinensis,For tunatus anagninus,Felix nepesinus,Serenus nolanus,Ancilpius puteolanus,Timotheus abellinaris Rosarius surrentinus,Stephanus neapolitanus,Rosarius eps profratre meo Vrso episcopo subscripsi, Bellator ostiensis, Gaudentius vulcinensis,Marius tisernitius Item Gaudentius episcopus vulcinen sis,Lampadius pro Proiecto episcopo forononano,Adeodatus formensis,Quintus theanensis,Vr⁄ sus stabianus,Gaudentius salernitanus,Saturninus herdonitanus, Subscripserunt episcopi numero septuaginta tres,Celius, Laurentius archipresbyter tituli lixide, hic subscripsi & consensi synodalibus cōstitutis,atq; in hac me profiteor manere sententia,Ianuarius presbyter tituli vestine,Sebastian⁹ pre sbyter tytuli equitii,Martianus presbyter tytuli sancte cecilie,Valētinus presbyter tytuli Eusebii,Gor dianus pbr tituli pammachi,Anastasius presbyter tituli anastasie,Petrus presbyter tituli sancti Cle⁄ mentis,Genasius presbyter,tituli nichomedis,Vrbicus presbyter. tituli Sancti clemētis, *Dionisi⁹* pri titu Emiliane,Paulirius presbyter titu. sancti Iulii,Epiphanius *presbyter tituli apostolorum* , Valens presbyter *tituli sancte sabine, Acertius presbyter tituli faciole*, *Agapitus* presbyter tituli apostolrum, Adeodatus presbyter titu. equitii,*Petrus presbyter ti.* grisogoni,Benedictus presbyter titu. gaii,Sopa nus pbr titu. vestine,Dominicus pbr. titu. prisce,Isterius presbyter titu. pudentis, Redemptus presby ter titu. trigide,Felix presbyter titu,equitii,Seuerus presbyter titu. gaii,Redemptus presbyter tiu. gri⁄ sogoni,Stephanus presbyter titu. marcelli,Prorecticius presbyter titu. damasci,Crescenti⁹ presbyter ti tu. apostolorum, Iouinus presbyter titu. emiliane,Iulianus presbyter titu. anastasie , Bonus presbyter titu. crescentiane,Septimus presbyter titu. iulii,Paschasius presbyter titu. eusebeii, Cyprianus presby⁄ ter tituli marci,Iohannes presbyter tituli pammachii,Epiphanius presbyter tituli faciole,Sebastianus presbyter tituli nichomedis,Bonefacius presbyter tituli cecilie, Martin⁹ presbyter titu. ciriaci,Petrus presbyter tituli praxedis,Andreas presbyter tituli sancti timothei,Timothe⁹ presbyter tituli marcelli Epyphanius presbyter tituli ciriaci,Hylarius presbyter tituli lucine,Seruus dei presbyter tituli sancti clemētis,Victorius presbyter tituli sabine,Opilio pbr titu. vestine,Laurentius pbr tituli sancti lauren tii,Petrus pbr tituli grisogoni,Eutices pbr tituli emiliane,Romanus pbr tituli trigildie, Iulianus pbr tituli anastasie,Marcellinus pbr tituli iulii,Marcus pbr tituli lucine,Dominicus pbr tituli trescentiane Vicemalus pbr tituli crescentii, Abūdātius pbr tituli sabine.Abundius pbr tituli marci,Marcellus pbr tituli romalii,Venantius pbr tituli marcelli,Asellus pbr tituli vitantii , Stephanus presbyter tituli eu⁄ sebii,Agatho presbyter tituli vizantis,Paulinus presbyter tituli sancti Laurentii. Subscripserunt epi⁄ scopi numero sexaginta tres.

A ¶ Cyprianus dyaconus sancte ecclesie Romane regionis septime his subscripsi,& consensi synoda⁄ libus constitutis,atq; in hac me profiteor manere sententia, Anastasius diaconus regionis prime sub⁄ scripsi,Citonatus diaconus quinte regionis subscripsi,Iohannes diacon⁹ regionis secunde subscripsi, Tarensis diaconus regionis prime subscripsi,Tertullus,diaconus regionis quarte subscripsi.

Explicit.

Universidad de Deusto

¶ Exemplar constituti facti a domino Symmacho papa de rebus ecclesie conseruandis.

FLAVIO VIRO CLARISSIMO IVNIORE CONSVLE SVB A
die octauo Iduum nouembrium in Basilica beati Petri apostoli residente venerabili viro papa Symmacho, vna cū venerabilibus viris Laurentio, Maximo residentibus episcopis, etiam Petro, Laurentio, Emiliano, Trigidio, Felice, Bassiano, Cresconio, Pacatiano, Benigno, Rusentio, Innocētio, Iohāne, Maximo, Stephano, Iohāne, Sereno, Eulalio, Proculeio, Fortunato, Laurētio, Eustachio, Martiāo, Iocūdo, Cādido, Fortunato, Felice, Euticio, Helpidio, Aprile, Innocentio, Mercurio, hylario, Fortunato, Concordio, Asello, Innocentio, Stephano, Gerontio, Pascasio, Vitale, Memore, Seuerino, Hilario, Venerioso, Innocentio, Casto, Colonico Siluino, Maximiliano, Arestone, Seuerio, Propinquo, Martino, Valentino, Sebastiano, Romano, Vindemio, dulcitio, Victore, Vrso, Mercurio, Asello, Seruo dei, Adeodato, Asterio, Martiniāo, Felice, Eusebio, Augusto, Proiecticio, Crisogono, Venantio, Rustico, salustio, Probo, Amando, Basilio, & florentio episcopis, Residentibus etiam, Proiecto, Martino, Epiphanio, Sebastiano, seruo dei, Octauiano, Epiphanio, Anastasio, Abundantio, Vicomalo, Paulino, Iuliano, Marcello, Agathone, Benedicto, Crescētiano, Pascasio, Iuliano, Seuero, Paulino, Adeodato, Iohanne, Timotheo, Laurentio, Hylario, Marco, Stephano, Binantio, Petro, Petro Crisogono, Littorio & crisogono, Timulo vel Maximino, Fortunato presbyteris, Astātibus quoqꝫ diaconibus, Anastasio, Hormisda, Iohanne & agapito, Symmachus episcopus ecclesie vrbis Rome dixit.

¶ Bene quidem fraternitas vestra ecclesiasticis legib⁹ obsecuta. Sub diuini timore iudicii, que erāt B
instituēda diffiniuit, & ad iusticie cumulū perduxit sufficiēter dum vniuersa cōplectitur, nec adiectione indiget plenitudo, maxime de clericis quos amor dominationis inuasit, & iugum disciplīne ecclesiastice fecit respuere, quos ꝓpterea schisma fecisse apud vos constitit, quibus misericordiā tamē quā deus mandat vniuersis impēdi, vt oportuit nō negastis, si duritia cordis eorum nō sibi acquirat penam dum cōtēnit oblata remedia. Quorum excessus ad enarrādum difficile est, vnū tamē quod occurrit venerando ordini vestro intimare nō differo. Dixerunt inter alia scripturam quandā illustris memorie basilium quasi ꝓ ecclesiastice amore substātie cōscripsisse, in qua nullus Romane ecclesie nec interfuit, nec subscripsit antistes, per quē potuisset sortiri legitimā firmitatem. Ne ego inde disputē, vnde potest vestrū iudicare cōcilium requiratur & deferatur in mediū vt lectione agnoscatis *cuiusmodi possit habere constantiam. Sancta synodus respondit. Deferatur in mediū, vt cuiusmodi sit possit agnosci. Et dum diceret hormisda diaconus recitauit.*

¶ Cum in vnū apud beatū Petrum apostolum *resedisset, sublimis &* eminētissimus vir prefectus C
pretorio atqꝫ patricius agens etiā vices ꝑcellentissimi regis odoacis Basilius dixit. Quāq̄ studii nostri & religionis intersit, vt in episcopat⁹ electione cōcordia principaliter seruetur ecclesie, ne per occasionem seditionis status ciuilitatis vocetur in dubium tamen admonitione beatissimi viri pape nostri simplicii quē ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatū, vt ꝑter vllum strepitum & venerabilis ecclesie detrimētum, si eum de hac luce transire cōtigerit, non sine nostra cōsultatione cuiuslibet celebretur electio. Et cū legeret Cresconius episcop⁹ ciuitatis Tudertine ecclesie surgēs e cōsessu dixit. Hic perpendat sancta synod⁹, vt ꝑtermissis religiosis personis quibus maxime cura est de tāto pōtifice in suā redigeret potestatem qd cōtra canones esse manifestū est. Item hormisda diaconus legit, ne quid cōfusiōis atqꝫ dispendii venerabilis ecclesia sustineret, miramur ꝑtermissis nobis quicq̄ fuisse tētatū cū sacerdote nostro superstite nichil debuisset assumere. Quare si amplitudini vestre vel sanctitati placet incolumia omnia que ad futuri antistitis electionem respiciunt. Religiosa honoratione seruemus. Hāc legem specialiter preferentes quā nobis heredib⁹ ꝑ nostris Christiane mētis deuotiōe sancimus. ne vnq̄ prediū seu rusticū siue vrbanū, vel ornamēta, aut ministeria ecclesiarū que nūc sunt vel ex quibuslibet titulis, ad ecclesiarū iura peruenerūt, ab eo qui nūc antistes sub electiōe cōmuni fuerit ordinādus & illis qui futuris seculis sequētur, quocūqꝫ titulo atqꝫ cōmento alienare voluerit. Inefficax atqꝫ irritū iudicetur, sitqꝫ facienti, consentienti, accipientiqꝫ anathema. Maxim⁹ ep̄us pledane ecclesie dixit. Modo sancta synodus digne tur edicere, licuit laico homini anathema in ordine ecclesiastico dictare, aut si potuit laicus sacerdoti anathema dicere, & cōtra canones qd ei non cōpetebat cōstituere. Dicite nobis quid videtur, de me licuit laico legē dare. Sācta synod⁹ dixit nō licuit. Et adiecit lege sequētia. Hormisda diaconus legit.

Universidad de Deusto Biblioteca

git. Et his qui predium rusticũ vel vrbanũ iuris ecclesiastici fuerit consequutus, nouerit se nulla lege vel pscriptione munitũ, sed siue is qui alienauerit siue eum qui frequẽter, & voluntate cõtraria pdiũ huiusmodi alienatum reuocare tẽtauerit, id cũ fructibus restituat, qui illud fuerit cõsequutus. Et cũ legeret Stephan⁹ episcopus venusin⁹ ecclesie surgens e consessu dixit perlegatur. Hormisda diacon⁹ legit. Q uã etiã penã placuit accipientis heredes ꝓheredesq; respicere, in qua re cuilibet clericorum cõtradicẽdi libera sit facultas, iniquũ est enim & sacrilegii instar, vt que vel ꝓ salute, vel ꝓ requie animarũ suarũ vnusquisq; venerabili ecclesie pauperũ causa cõtulerit, aut certe reliquerit ab his quos maxime seruare cõuenerat in alienitatẽ trãsferãtur. Plane quecũq; in gemmis auro vel argẽto, necnõ & vestibus minus apta vsibus vel ornatui ecclesie videbuntur, que seruari ac diu manere nõ possunt, sub iusta estimatione vẽdantur, & erogationi religiose pficiãt. Cũq; lecta fuisset Laurẽtius mediolanẽsis ecclesie eps dixit. Ista scriptura nullũ Romane ciuitatis potuit obligare põtificẽ, quia nõ licuit laico statuẽti in ecclesia ꝓter papã Romanũ habere aliquã potestatẽ cui obsequẽdi manet necessitas non auctoritas imperandi. Maxime cum nec papa Romanus subscripserit, nec alicuius secundũ canones metropolitani assensus legatur. Petrus eps Rauẽnatis ecclesie dixit. Scripturã que ĩ nostra cõgregatione vulgata est, nullis etiã viribꝰ sustineri manifestũ est, quia nec canonibꝰ cõuenit & a laicali cõcepta psona videtur, maxime qa ĩ ea nullꝰ psul sedis aplice interfuisset vel ppria subscriptiõe firmasse mõstratur. Eulaliꝰ eps siracusane ecclesie dixit. Scriptura que ĩ sacerdotali concilio recitata est euidẽtissimis documẽtis cõstat inualida. Primũ quod cõtra patrũ regulas a laicis q̃uis religiosis quibꝰ nulla de ecclesiasticis facultatibꝰ aliqd disponẽdi legitur vnq̃ attributa facultas facta videtur. Deinde quod nulliꝰ psulis aplice sedis subscriptiõe firmata docetur. Q d̃ si cuiuslibet ꝓuintie sacerdos intra suos terminos cõcilio habito, quicqd sine metropolitãi suiue antistitis authoritate testatꝰ fuerit irritũ esse debere patres sancti sanxerũt, quãtomagis qd̃ ĩ aplica sede nõ existẽte presule qui per progatiuã meriti beati Peti aplĩ per vniuersum orbẽ primatũ obtinẽs sacerdotii statutis synodalibꝰ cõsueuit tribuere firmitatẽ a laicis licet cõsentientibꝰ aliquãtis epis, qui tamẽ põtificio quo cõsecrari ꝓbantur piu diciũ inferre nõ potuerũt psumptũ fuisse cognoscitur viribꝰ carere nõ dubiũ est, nec posse inter ecclesiastica vllo modo statuta cẽseri. ¶ Sancta synodꝰ dixit, licet secundũ ꝓsecutionẽ venerabiliũ fratrũ nostrorũ Laurẽtii, Petri, Eulalii, Cresconii, Maximi, vel Stephani, nec apud nos incertũ habetur hanc ipsam scripturã nulliꝰ esse momẽti quã etiã si aliqua possit subsistere ratione modis oĩbꝰ in synodali cõuẽtu ꝓuida beatitudinis vestre snia eneruari cõueniebat, & ĩ irritũ deduci, ne in exẽplũ remaneret psumẽdi quibuslibet laicis q̃uis religiosis vel potẽtibꝰ ĩ quacũq; ciuitate quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibꝰ quarũ solis sacerdotibꝰ disponẽdi indiscusse a deo cura cõmissa docetur. Symmachꝰ eps dixit. Mõ qa deus psentiã vestrã votiuã michi sub qualibet occasione cõcessit volo si placet rẽ fieri firmã quã credo ecclesiasticis facultatibꝰ cõuenire, vt noscãt oẽs quos in me vanꝰ furor excitauit nichil me magis studere quã vt saluũ esse possit qd̃ michi est a deo sub dispẽsatiõe cõmissum, sed etiã quibuslibet dñm timẽtibꝰ gratũ esse debeat, & ad ecclesiastici custodiã patrimonii ꝓtinere. Sctã synodꝰ dixit. Scimꝰ ꝓuisionẽ tuã necessariis studere, & ideo iura est ptãte sequẽda disponere. Symmachꝰ eps ecclie catholice vrbis rome dixit. Magna quidẽ venerãda & sacerdotali debetur cura ꝓposito cui ĩminet de studio que recta sũt nõ de necessitate disponere. Sed quoniã ĩ aliquibꝰ in aliena postulãtibꝰ vicioꝝ mater auaritia repudiatis honestatis repagulis, totũ putat expedire q̃d libet, & ita dũ pde ihiat patiẽtia supne pietatis abutitur expectãtibꝰ correctionẽ celo moderãte iudiciis se existimãt nõ teneri, cũ clarũ sit qd̃ apud certos ĩ occasionẽ rapiẽdi ꝓcedat diuine mora snie. Sed nobis quos pastoralis cura & ecclĩastice astringit ꝓ dispẽsatiõe credita ratio reddẽda substãtie opꝰ est, vt sollicitudinẽ nostrã nõ solũ ad psentia, sed etiã ad secutura secula porrigamꝰ, ne ad aie nostre detrimẽta cõtingat, sed hi q possunt statutis debere innocẽtiã psumẽtes de libertate deliquerant cũ religiosa possint & nra & successoris nri ptãte fulciri legibꝰ ecclesiasticis seruiẽtes. ¶ His ergo perpẽsis mãsuro cũ dei nri diuina cõsideratiõe decreto sanximꝰ, vt nulli aplice sedis psuli a pnti die donec disponẽte dño catholice fidei mãserit doctrina saluatoris liceat pdiũ rusticũ quãtecũq; fuerit vel magnitudinis vel exiguitatis sub alienatõe ꝓpetua vel cõmutatiõe ad cuiuslibet iura trãsferre. Nec cuiusq̃ excusetur necessitatis obtentu, quippe cũ nõ sit psonale qd̃ loquimur. Nec aliquis clericorũ vel laicoꝝ sub hac occasiõe accepta tueatur. sed nec ĩ vsu fructuario aliquibꝰ dare liceat, nec data retinere ꝓter clericos, & captiuos & peregrinos, ne male tractatiõis mistretur occasio cũ liberalitate illi alia itinera reseruẽtur. ¶ Sane tantũ domꝰ cuiuslibet & vrbibꝰ cõstitute quaꝝ statũ necesse est expẽsa nõ modica sustẽtari acceptis si offerri cõtigerit sub iusta estimatiõe redditibꝰ & diuini timore iudicii cõmutentur.

Universidad de Deusto

¶Pari etiam ecclesiarum per omnes Romane ciuitatis titulos qui sunt presbyteri vel quicunq; fuerint astringi volumus lege custodes, quia nefas dictum est obligationē qua se per charitatē Christi connectit summus pontifex, ea hominem secundi in ecclesia ordinis non teneri. Quicunq; tamen oblitus dei & decreti huius immemor cuius Romane ciuitatis sacerdotes volumus religionis nexibus deuinciri in constitutum presens cōmittens quicquā de iure titulorum vel ecclesias superiꝰ pfatas quolibet modo preter aurum argentum vel gemmas, vestes quoq; si sunt vel si accesserint aliqua mobilia ad ornamenta diuina minime pertinētia perpetuo iure exceptis dūtaxat sub prefata conditione domibus alienare tētauerit donator, alienator, ac vēditor honoris sui amissione mulctetur. A

¶Preterea qui petierit aut acceperit, aut qui presbyterorum, aut diaconorū seu deffensorū dāti subscripserit quo iratus deus animas percutit anathemate feriatur, sitq; accipiēti vel subscribēti de personis superius comprehensis, id est quas anathemate feriri censuimꝰ, instituta pena contubernaliū seruata quam premisimus in alienatore vindicta, nisi forte & alienator sibi dum repetit, & qui acceperit celeri restitutione perspexerit. B

¶Quod si minore anime sue cura quisquā remedium oblatū forte neglexerit, supra ea penarū genera que superius tenentur ascripta contra fas, si quod conceptum fuerit documentum vniuersis viribus quāuis ab initio nullas habuerint efferetur, sed etiam liceat quibuscūq; ecclesiasticis personis vocem cōtradictionis offerre & ecclesiastica auctoritate fulciri, ita vt cum fructibus possit alienata reposcere, ne aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, quia religiosis animabus vel substantiā pauperum derelicta contra fas sine aliqua pietatis cōsideratione dispergit. Huius autem constituti legem in apostolica tantum sede volumus seruari vniuersis ecclesiis per prouintias secundum animarum considerationem quē proposito religionis conuenire rectores earum viderint more seruato. Et subscripserunt. Celius Symmachus episcopus ecclesie Romane huic constituto a nobis facto conscripsi. Celius laurentius episcopus sancte Mediolanensis ecclesie huic constituto a venerabili papa symmacho sancto subscripsi. Petrus episcopus ecclesie catholice Rauēnatis huic constituo a venerabili papa Symmacho sancto subscripsi. Eulalius episcopus ecclesie syracusane huic constituto a venerabili papa Symmacho sancto subscripsi. Felix terracinensis. Crisogonus tudertinus. Emilianus vercellensis. Iocundꝰ augustanꝰ. Tigridus taurinatis. Vitalis fundanꝰ. Bassus mutinensis. Pacatianus colaminensis. Maximꝰ bleranꝰ. Martyrius traconensis. Rufentius signinus. Vindemiꝰ anteatinus. Candidꝰ tiburtinus. Fortunatus fuligenatis. Proculeianus sepinatis. Fortunatus anagninꝰ Pascasius vulternēsis. Martianꝰ ecamensis. Maximianus perusinus. Crisogonꝰ albanensis. Euticius tranensis. Laurentiꝰ vobianēsis. Marcus samninus. Aprilis micernisꝰ. Memor canusinus. Innocētiꝰ forosimpromensis. Florentinꝰ plestinensis. Felix nepesinus. Concordius mesenatis. Amandus potētinus. Ansellus plōmēsis. Basilius tullentinus. Martinianus ostensis. Benignus aquiminēsis. Fortunatus vessaniensis. Seuerinus lundarniēsis. Encarpius messanensis. Iohannes spoletinus. Stephanꝰ venusinus. Valentinꝰ amiterninus. Romulus prenestinus. Probus carmeniensis. Colonius foroclodiensis. Helpidus voliterninus. Proiectus formoui. Veneriosus pellensis. Bonefacius foroflaminensis. Sebastianus siranus. Rusticus buxantinus. Venantius sinogalliensis. Victor dunensis. Innocētiꝰ tifernantius. Tibernorū. Siluanus veliterninus. Iustus simensis. Arestonostensis. Augustus liparitanus. Felix nepessinus pro vrso. Asterius quinatis. Propinquus trebiatis. Eusebius faueſtris. Romanus numentanus.

¶Explicit tertia synodus Romana sub Symmacho papa.

¶Incipit synodus quarta Romana sub Theodorico rege ex diuersis regionibus congregata.

RVFO MAGNO, FAVSTO, AMENO, VIRIS CLARISSIMIS consulibus sub die calendarum Nouembrium sancta Synodus apud vrbem Romam ex precepto gloriosissimi regis Theodorici ex diuersis regionibus congregata in Christi nomine dixit. Cum ex diuersis prouintiis ad Vrbem Romam conuenire sacerdotes regia precepisset auctoritas, vt de his que venerabili pape Symmacho apostolice sedis presuli ab aduersariis ipsius dicebantur impingi sanctum concilium iudicaret, ligurie, emilie vel Venetiarū episcopos quos ad presentiam principis spe itineris ductos attraxit consulimus regē incubuit necessitas consulendi, qua nos voluisset etate fractos debilitate, & impotentia corporis D

Universidad de Deusto Biblioteca

inualidos cōgregari,respondit prefatus rex piissimus bone cōuersationis affectu plura ad se de pape
Symmachi actibus hortēda fuisse perlata & in synodi oportet, si vera esset inimicorū eius obiectio
indicatione cōstare. Memorati pōtifices quibus allegādi imminebat occasio suggesserūt ipsum qui
iudicabatur impetitus debuisse synodū conuocare,sciētes quia eius sedes primu Petri apostoli me/
ritum vel principatus. Deinde secuta iussione domini cōciliorū venerandorū auctoritas singularē
in ecclesiis tradidit potestatē,nec antedicte sedis antistitē inimicorū subiacuisse iudicio in ꝓpositōe
facile simili forma aliqua testaretur,sed potissimus princeps ipsum quoq; papā in colligēda synodo
voluntate sua litteris demōstrasse significauit. Vnde a māsuetudine eius pagine postulate sunt,quas
ab eo directas cōstabat,Has dari sacerdotibus sine tarditate constituit,vel quicquid in eodē negocio
actum scriptis romā ex diuersis terrarū vel regionum partibus dei prosecutione peruentum est. Et
dum venerabili collectione de incipiēdo haberetur negotio,prout poscebat causa tractatus. Sanctus
papa Symmachus Basilicā Iulii in qua pōtificū erat cōgregatio prout habuit cura celestis ingressus
est,& de euocatione synodali clemētissimo regi gratias tulit,& rem desiderii sui euenisse testatus est.
Causa ergo de sacerdotū animis que de cōcilio nondū firmato tristiciā ministrabat abscissa est. Au/
ctoritatem ordini colligēdo sicut poscebant ecclesiastica statuta in omniū qui ibidē cōuenerant epi/
scopi presentia se dare professus est sperans,vt visitator qui cōtra religionē contra statuta veterum,vel
contra regulas maiorū a parte cleri vel ab aliquibus laicis fuerat postulatus ex ordinatione antistitū
sicut dicebat sanctū ꝓpositum firma fronte cederet,& omnia que per suggestiones inimicorū suorū
amiserat potestati eius ab honorabili concilio redderētur,& tanti loci preful legaliter prius statui pri/
stino redderetur,& tunc nō ante veniret ad causam,& si ita recte videretur accusantiū propositioni/
bus responderet,digna res visa est maximo sacerdotū numero,atq; mereretur effectum decernere ta
men aliquid synodus sine regia noticia nō presumpsit,sed suggestio iusta per legatorū negligētiā nō
meruit,secundū vota responsum iussus est regis preceptionibus papa Symmachus ante patrimonii
vel ecclesiarum quas amiserat receptionē cum impugnatoribus suis in disceptatione cōfligere. Qui
potestatis sue priuilegia & que pro cōscientie quātum iuste estimamus enundatione submiserat,nec
A hac voluit vice resumere. ¶Sed dum esset synodus in Hierusalē Basilica sessoriam palatii constituta
aliquibus sacerdotibus visum est,vt libellus quē accusatores parauerāt qui quotide seditionibus ap/
pellabant,susciperetur a synodo in quo suscepto,duo erāt quevelveritati inimica essent, vel ipsi quātū
ostenditur ecclesiastico proposito repugnarēt, Vnū quia dicebant crimina memorati superius sym/
machi pape apud regiam constitisse noticiā quod falsum eē declarauit. Non enim quasi nouā cau/
sam audientie cōmisisset,si eius cōscientia conuicta de errore solam se sciret expectare sententiā,aliud
quod per seruos de his que obiiciebant se eum loquebantur posse cōuincere,addentes quod ipe mā
cipia traderet quibus quātum illi asserebant, possit in indicatione superari. Que res canonibus &
ipsis publicis erat legibus inimica cum patrum statuta sanxissent,vt quos ad accusationem leges se/
culi non admittunt. his dicendi in cognitione vel assequendi aliquid denegandam esse licentiam.
Et dum inter ista que essent facienda tractabatur prefatus papa,vt causam diceret occurrebat. Qui
veniens ab irruentibus turbis emulorū suorum ita tractatus est, vt multis presbyteris qui cum ipso
erant per cedem ipsam mortis fuisset occasio,& recentium adhuc vestigia vulnerum illustris vir co/
mes aligenius,& sublimes viri gudila,& vedeulfus maiores domus regie perspexissent, quos secum
vnde egressus fuerat ad beati Petri apostoli septa conuexerit. His ita actis & rebus varia confusione
turbatis iterum nos ad iusticiam contulimus principalem,sciētes diuinitate ꝓpria regere dominum
quē ad italie gubernacula prouideret ipse. Cuius māsuetudini omnia per relationis seriē sicut res po
scebat ingessimus intimātes etiam sepe nominatū papam post sedē cui subiacuerat cum suis,si volū
tatē rursus haberet exeundi ad iudicium fuisse cōmonitum sed allegasse eum per directos episcopos
mandatis canonibus sibi concessisse affectu purgationis sue culmē humiliat quātis periculis pene
fuisset oppressus dominū regem habere quod vellet faciendi se interim iusticie renitentē statutis ca/
nonicis non posse compelli. Ad hec serenissimus rex taliter deo aspirante, respondit in synodali esse
arbitrio in tanto negotio sequenda perscribere, ne aliquid ad se preter reuerentiam de ecclesiasticis
negotiis pertinere committēs: etiam potestati pontificum,vt siue propositum vellent audire nego/
tium siue nollent,quod magis putarent vtile deliberarent. Dum modo venerandi prouisione conci
lii pax in ciuitate Romana Christianis omnibus redderetur. Que cum iuste offertur mandata dei
complentur italie sue dare rectorem. Agnoscentes nullum nobis laborem remansisse nisi vt dissidē/

tes cum

Universidad de Deusto

tes cū humilitate propositi nostri ad concordiam hortaremur, quia vnum tante rei restabat, vnde deo parerem⁹, vt sancte principis voluntati inuitemus senatum amplissimum quali oportuit legatione destinata monentes & instruentes causas dei ipsius iudicio esse cōmittendas, qui valet corpus occidere & animam mittere in gehēnam, qui dixit michi vindictam & ego retribuam, apud quē cōscientia nuda est, cui nō absconduntur occulta. Cogitare prudentes viros oportere, q̄ta incōueniente & preiudicialiter in hui⁹ negotiis principis contigissent, & nos viā per hanc quā ipsi vocabāt remissionem peccatis non aperire sed claudere, qui quod dicebatur maioris iudicii seruamus instruentes eos, quia per nos illis Christus innotuit, nō esse ouium lupi insidias preuidere sed pastoris. Maxime quia in causa p̄fata multos qui sede dignabātur cognoscere, & deo satisfacere error inuoluerat, & quia non poterāt plura sub hac occasie ecclesie membra dispergi, sed magis per māsuetudinē sustineri. Sicut boni nos operis Paulus magister instruxerat dicēs. Sanādos esse plurimos per patiētiam & doctrinā, & quicūq; putātur rei & grauibus peccatis inuoluti, quāuis nullus sit qui delicto careat sicut Iohānes testatur apostolus. Si dicā quoniā peccatū non habeo, mēdax sum. Eos tamē magis p̄sturis hominū sustētari & perterreri, hasq; passiōes iudicio diuino suspendi. Maxime cū illa que p̄misim⁹ inter alia de auctoritate sedis obstarēt, quia quod possessor eius quondā beatus Petrus meruit in nobilitate possessionis accessit, & claritatē veterē vobis dat, det Christi rectoribus deuote clamantib⁹ scriptum esse per prophetam ex persona dei. Nunquid non valet manus mea ad consumēdum eos qui errauerunt. Hec eadē sepiissime vt oportuit cōmonentes vt habita intentione discederēt & factū nostrum quod deus inspirauerat iuxta mandatū pricipis nō discuterēt, sed sequerētur sicut decebat filios ecclesie, nec sub hac intermissione contēderēt, & crescerēt ecclesie detrimēta que res poscebat cū festinatione succurri & nobis hui⁹ celeritatis, & illis obediētie necessitas imminebat, Maxime cum omnem pene plebē cernimus eius cōmunioni indissotiabiliter adhesisse cuius nos non modica quidē cura stimulabat, ne in aliquo laberetur errore. Quibus allegatis dei nostri obtestatione decernimus harum necessitatum vel religionum consideratione astricti, & celesti perpēsis omnibus que in causa erant inspiratione secretis Symmachus papa sedis apostolice p̄sul ab huiusmodi propositionib⁹ impetitus quātum ad homines respicit, quia totum causis obsistētibus superius designatis, constat arbitrio diuino fuisse dimissum, sit immunis, & liber, & Christiane plebi sine aliqua de obiectis oblatiōe in omnibus ecclesiis suis ad ius sedis sue pertinētib⁹ tradat diuina mysteria, quia eum ab impugnatorum suorū petitione, & ppter superius designatas causas obligari nō potuisse cognouim⁹, vnde secūdum principalia p̄cepta que nostre huic tribuūt potestati ei quicquid ecclesiastici intra sacrā vrbē romam vel foris est iuris reformam⁹ totam causam dei iudicio reseruantes vniuersos hortamur, vt sacram cōmunionem sicut res postulat ab eo percipiant, & dei animarū suarum meminerint, quia ꝯ ipse amator pacis est, & ipse pax est qui monet, pacem meam do vobis pacem relinquo vobis, Et in quacūq; ciuitate pacem esse confirmandam affirmāt beatos esse pacificos. Hec quicūq; ex instructione nostra quod non estimam⁹ vel non admitti vel detrectari posse crediderit videat, quia in diuino iudicio contempt⁹ sui rationem est (sicut de deo confidimus) redditurus. De clericis memorati pape qui ab episcopo suo ante tempus alicui⁹ contra regulas discesserunt & schisma fecerunt, hoc fieri decernimus vt eos satisfaciētes episcopo sua misericordia subsequatur, & officiis ecclesiasticis se gaudeant restitui, quia dominus & redemptor noster oues perditas ab errore letatur inuentas, & superfugum filium paternam liberalitatem celestis mediator accōmodat. Quisquis vero clericorum post hanc formā a nobis probatā quocūq; sacrato deo loco in ecclesiā Romanam missam celebrare presumpserit preter conscientiam pape Symmachi dum viuit statutis canonicis velut schismaticus percellatur. Ista sufficiant nunc cum dei noticia sincere protulisse. Laurentius episcopus ecclesie mediolanensis huic statuto nostro in quo totam causam dei iudicio commisimus subscripsi. Petrus episcopus Rauennanus huic statuto nostro in quo totam dei iudicio commisimus subscripsi. Felix terracinensis. Bonefacius aquemuensis. Maximus bleramus. Emilianus furanus. Maximus ticinensis. Cassianus mutinensis. Gerontius fidudensis. Stephanus venusinus. Laurentius boensis. Fortunatus fulginensis. Mercurius sutrinus. Stephanus neapolitanus. Hylarius tensanus. Maximilianus perusinus. Innocentius fortunatus. Concordius mesinatis. Vitalis fundanus. Castus portuensis. Aristus ostensis. Martyrius terracinensis. Victor lunensis. Asterius aquinatis. Crisogonus albanensis. Amandus potentinus. Romanus numentanus. Vrsus reatinus. Pascasius vulternensis. Innocētius forosimpromēsis. Felix nepesinus. Hylarius tempranēsis. Innocētius

Universidad de Deusto Biblioteca

tarentinus. Tyberniorum. Seuerinus tundaritanus Siluanus veliternus. Sebastianus suranus. Mercurius gauinati. Felix atellanus, Rusticus bruxantin⁹. Propisiqu⁹ tribensis. Adeodat⁹ fornitanus. Bonefacius cameritanus. Iustus signatinus. Vindemius anteatinus. Augustus liparitanus Valētinus amiternīnus. Fortunat⁹ suestan⁹. Iocundus augustan⁹. Tigridi⁹ taurigan⁹, Vitican⁹ celunensis, Iohannes ariminensis, Porculeianus sepniatis, Candidus triportinus, Crelconius tuderinus. Innocentius binatis. Iohannes spoletinus. Eustasius cremonensis. Laurētius verginatis. Eucarpius meresape. Rufentius agnatinus. Serenus nolanus. Martianus acanus. Euticius tranensis Fortunatus anagninus. Aprilis laterianensis. Asellus populoniensis. Memor canusinus. Adrudat⁹ silue candide. Venerius pallensis. Rogatus taurominitanus. Seruus dei ferēsis. Probus carmeianēsis. Dulcitius sancti antimi.

¶Explicit quarta synodus Romana sub Symmacho papa.

¶INCIPIT PREFATIO ENNODII IN LIBRO SEQVENTI.

A SOLET DICENDI AFFECTVM MVLTORVM RERVM ardor exigere. Si autē auarus laudis animus est, & fauorē desiderat sudore mercari, aut per blādimenta glorie crucem narrantis ignorat, aut lucri astrictus cōpedibus lingue vendit obsequiū, vt dum animus habendi cupidine subiugatus presumptum estimat iam tenere compendium, sic ingruentia per stili exercitium nescit timere discrimina, aut necessitate conclusus profert eloquium sine quacunq; lima captiuum, & nesciam pudoris frontem monstrat in medium, vt dum intentioni famulatur diligentiam decoris aburat, quia dicendi ornamenta non sunt intentionis negotii, sed quietis, nec militie sunt picta verba, sed otii. Campus fortem postulat pax profunda redimit ornatum, qui profutura asserit, loquelā que periculo artis est colorata cōtēnit. His ergo ita se habentibus causam narrationis insinuo, & coactam vocem prauorum latratu religiosis mentibus commendo. Scriptum esse reminiscens tempus tacendi, & tempus loquendi vel post fidem prophetici oraculi cuisdam oratoris exemplum qui refert nisi cum necessariā dicendi nimis ineptā esse conditionem. Oris ergo ministerium pro valitudine ingenii sacerdotibus dedi aduersus quos sibilantium effusa sunt venena linguarum, licet scuto munita fidei spiculorum imbrem patientia religiosa non timeat, & ad auctorem redeant tela, que sine bellandi arte diriguntur. *Quibus enim pro lorica Christus est, vim non metuunt & inimicos longa expectatione prosternunt. Quisquā ne tamen in hac acie prelium putet esse formidini, in qua deo & pontificibus infertur* sine virium estimatione certamen. Quisquam ne *fluxum & lacessentem hostem videat* & preliorum causis aduersarium debilem expauescat? Inuidet ipse sibi victoriam qui conscientia vulneratum aggredi cessat inimicum. Ad lucrum hostis sui procedit, qui in conflictibus nō prius causas q̄ aliud expedit. Dat vires iaculis innocentia, & mucronē acuunt ex equo venētia vota bellandi. Percutiendi impetū plus iustum dolorem scimus dedisse q̄ brachia, inde paucorū telis multitudo non subsistit. Dicente ergo mecum propheta plures nobiscum sunt q̄ cum illis, placiturum bonis quātum estimo opus incipiā.

¶Explicit prefatio.

¶Incipit liber Ennodii sancte Romane ecclesie diaconi contra obtretactiones quarte synodi habite Rome palmari a Symmacho papa sub theodorico rege.

SVFFICERET QVIDEM SCHISMATICAM IMPERITIAM PROpositione cecidisse, maxime cum secum habeant obiecta responsum, & mereatur tytul⁹ sine lectionis discussione cum auctoritate damnari, cum in prenotatione ipsa significantia operis innotescat immundi dicentium aduersus synodum absolutionis incongrue. Ego tamen nunc sic agam quasi opus sit alieno ense perire mala proponētem. Istud proloquiū potest clementissimo homini tātū inscitie ascribi. Et ne aliquis p̄ter vos sicut inter oues vlcerosas deputandus & erraticas qui magnū gregem potuisset lacessere pastorum dicente propheta. Filios nutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me, Et domino de apostolis. Qui vos spernit me spernit. Quos episcopos fuisse propheta testatur de iuda dicendo. & episcopatum eius accipiat alter, & Apostolo eque Paulo proclamante obedite prepositis vestris quoniam ipsi exorabunt pro vobis. Nec hic immoremur.

Sed redeamus

Universidad de Deusto Biblioteca

Sed redeamus ad grauem & venerabilem non solum ex alia productam,sed mysticam propositio⸗
nem.Nō omnes(inquiunt)sacerdotes regis ad concilium alciuit auctoritas,nec omnes in iudicatio
ne senserūt,Mācipia tartari,& liquido sathane ministri,quoscūq; non euocauit scriptum principis
nouis nexibus & actuū vestrorū in nolutionib⁹ serpentibus spiris cauda ꝓtraxit.Volo dicere in quo
fuerint voto,in qua deliberatione discedētes,quibus tedium illa peperit expectatio. Cū viderent ve⸗
nerabilem papam longas in vita cōtra fas suum inducias accepisse.Videbāt ethera tātum directis a
se iaculis verberari,His ne liceret infelicibus in malorū actibus cōsolatione secreto delitescere? Libris
vris nudantur absconditi,&per vos in turpi facto habere solitudinem non sinuntur,dicente domino
in euangelio,Omnis malus odit lucē.Post hec absentis aduersarios pape Romani dici non debuisse
qui predictis prolatis petitionibus accusabant dolose,videlicet hoc agentes eo quod aduersarios su⸗
spectosq; canonica synodalibus clamāte in decretis auctoritate, in suā recipi accusationem ēpos mi⸗
nime oportuisse vos non latuisset,ad assertiones fidem iungētes quod eos isto nomine ꝑcepta regia
non vocassent. O homines omni artis lima compositos,& caminis fabrilib⁹ excoctos,qui ad stipula
tionem doctorum desudata inuenere testimonia,amam⁹ reuerendi viri sentētiam veram,&(vt aiūt)
in ipsam pedibus imus,Cognoscimus errata que dicitis inimicum vocet aliquis accusantem, & tra
gico nomine repellit,appellat contumeliā non merentem.Dehinc subiunctam questionem rethori
ca argumentatione fibula momordistis,addendo,allegādo,Testis est Romana ciuitas,Si omnes epi
scopi senes & debiles conuenerūt,ecce orationem veri neruis nitentem, & ipsi cepario preferendum
nitore sermonem. Ergo qui se etate valentes,& corpore imbecilles esse dixerunt ipsi se ineptos iudi⸗
cio esse testantur.Quoniam membrorum se dixerunt iam sustinere dispēdia,maxime si hoc ingere
re clementissimi dñi auribus ꝑsumpserunt.Vos putatis ab vniuersis dei conspectibus pulsi illorū ve
strorum more congressuū vbiq; narranda confundi, & apud principem de collectione pontificum
alios protulisse sermonem,nisi quos etatis maturitas erudiēde loquele fecit auctores,quibus anni ve⸗
teres reuerētiam contulerunt,qui putabantur bonorum meritorum suffragio in longū seruati. Ipos
ergo de grauide etatis fatigationibus queri decuit, quos etas iusserat allegare,Viri optimi subditis
ex preceptis regis euocationis causam fuisse iam cognitam,& Italie summa moderantem non fuisse,
quasi de nouo negotio consulendum,plus charte & scriptioni religionis debitum q̄ presentie princi
pali.Nullus ergo in predicto negocio titulus remāserat,ad cuius inquisitionem pergentes illud iure
preloquerentur exordium. Exhinc digressi bonarū rerum in rege laudatis affectum & colitis ver⸗
bis innocentiam quam actibus ignoratis.Si tn cultus est in loquela vestra quam scabroso vomere ve
lut agentes per deuium errata perscinditis macētis zizania & lolia comēdātes,recepturi pro tali im⸗
pendio paleas quibus gehenne in pernitiem vestram animetur ignis.Sed nūc vt quidam fertur di⸗
xisse,que quibus ante teram contra apostolum dicitis impugnatores summi pontificis non auditos
qui celestis mādati memores partem suā a consortio adulteri subduxerunt.Hinc non incesso igno⸗
rantiam rimosam memoriā non accuso,volo dicere quod ꝓphete verba apostolo contulistis quia no
ui & ipos apostolos recte vocari,quos missos esse nō nescio. Dauid enim dicit,Furem videbas & cur
rebas cum eo,& cum adulteris portionē tuam ponebas. Deinde quis se de illa vestra enodem faciat
questionē qua dicitis in criminibus obiectis quod non excluditur approbatur,Et vocem Romane
ecclie militibus congruentem,In qua nescitis vtrum prius nitorē predices an saporem,Putas ne audi
stis legi,quod iustum est iuste exequeris? Audistis de malefactis hominum,si tamen aliquando cō⸗
uersatio humana vos tenuit,quicquid non suis ordinib⁹ approbatur excludi? Vbi est illud ꝓphetie?
Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui,& de vobis peccatum suū quasi Sodoma pre
dicauerūt ve animabus eorū? Sed qd facto opus est,quoties desperatis nulla medela succurrit nisi im
plorandus est dñs qui ꝓmisit per prophetam futurum se sup omnem superbum & excelsum, & su⸗
per arrogantē,vt humilietur, sed fetidum opus vestigiis insequar & ferrata si possum calce contun⸗
dam,Vt vere dicam res cum re,causa cū causa,ratio cum ea quā putant ratione pugnabit,Oblocutos
sacerdotes ꝑceptionibus regiis allegatis,& quoddam sacrilegium creditis,mali aliquid cum celestem
nesciatis de terreni dñi iussione sentiri opponēdo quis regi debuit dicere papā synodū oportuisse cō
uocare? Certe qd in hac ꝑte constat exemplum illum precipue qui criminosis multorū ꝓpositionib⁹
iam iacebat quē hoc fuerat dānare quod argui cui ꝑrogatiuā celitus ascriptam hostium suorū iā ob
locutio tulisset. Ad hanc vos clementiam malorū actuum per gradus suos incrementa traxerunt ,vt
hoc credatis esse lacessere qd conuincere,nec apud vos habeant a veritate differentiam,odia que ple⸗

Universidad de Deusto Biblioteca

tũq; cõtra meritum impediti ſtudiis,non ratione obſequentia vota cõcinnãt,Vbi eſt illud,Priuſquã
agnoſcas ne ad iudices quemq;? Olim vos accepit grex poſitus in ſiniſtra collegas apud quos ex pre
iudicio excepiſſe ſententiam creditur,qui meruit ad examen adduci,& hoc eſt reum exiſtere quod li
bram diſceptationis intrare prelocutioni tamen optime diuinum ſubdidiſtis exemplum , quod ita
quadratis cõſtat eloquiis,vt ipſum in eo chryſippũ tenere lineam putes,Peccatori dicit deus. Quare
tu enarras iuſtitias meas? Huic dicto conferentes quaſi ad ſacerdotis apoſtrophem qui beati Petri
apoſtoli vicarius eſtimatur,prohibetis archiatrum ei⁹ corpori afferre medicinã. Quomodo vos ani
me eius curationem exhibere renuitis? Magnum per diuina ridiculum an maxima lamenta ſint ne
ſcio. Vos aliene febri curam queritis,vos fatiſcenti anime medelam adhibere cupitis,& in lecti proxi
mitate propoſiti veſtri immemores , de alterius ſalute tractatis,quid ſi illud vere vobis a propheta di
ctum ſit,nunquid parum vobis eſt quod moleſti eſtis hominibus,quia moleſti eſtis & deo meo? Et
iterum. Medice cura teipſum. Sed hinc alias nouimus quia ſanari non põt cõclamatus & improbus
in ꝓfundũ deueniens mira temeritate contẽnit. Sed credo viuit in iſtis,& in male cõuerſationis ſue
morte conciliũ,& poteſt optare quid alteri,quod ipſe iam perdidit,Nunc recte vobis cum prophe⸗
ta dicimus. Omnia que loquitur populus iſte iuratio eſt,& timorem eius ne timeatis neq; formide
tis,Procul ſit a nobis,faceſſat a nobis qui in nobis eſt pruritus iſte linguarum,quos vere idem ꝓphe⸗
ta arguit. Scribentes iniuſtitiam ſcripſerunt. Non nos beatum ſicut dicitis a domino cum ſedis pri
uilegiis vel ſucceſſores eius peccãdi iudicamus licentiã ſuſcepiſſe,ille perhennem meritorum dotem
cum hereditate innocẽtie miſit ad poſteros,Quod illi cõceſſum eſt ꝓactuum luce, ad illos pertinet
quos par conuerſationis ſplendor illuminat, Quis enim ſanctum eſſe dubitet, quem apex tante
dignitatis attollit,In quo ſi deſunt bona acquiſita per meritum ſufficiũt que a loci deceſſore preſtan⸗
tur. Aut enim claros ad hec faſtigia erigũt,aut qui eriguntur illuſtrat,Prenoſcit enim quid eccleſiarũ
fundamẽto ſit habile ſuper quod ipſa moles innititur,Sed hinc actib⁹ noſtris celeſtem potentiam pu
tatis eſſe ſuffragio,quod ad preſidiũ beati Petri apoſtoli adiutricẽ vt dicitis dexteram commodatis,
Neſcitis ſolem facibus nõ adiuuari,nec ad preſidium diurne lucis lychnos accẽdi, Scriptũ eſt enim,
Scrutatur renes & corda deus,Sed in illa parte quis argumentis audeat veſtris reſpondere, niſi quia
ſine arte dicitur verum, & fides mendacio ſermonum technis aſſuitur. Cur (inquiũt) ad principẽ con
ueniſtis,ſi audiri non licebat impetitũ,Sic vos in ſluporẽ pecualem peccati nebula aut diuin⁹ horror
obliniat vt verecundã excuſationẽ,aut fraude menſuram trãſeat,aut beluarum preſſa ebetudine non
agnoſcat,An forte aliud putatis fuiſſe qd dictum eſt ipſum debuiſſe ſynodum cõuocare,cuius opus
erat officio vt vos videlicet per pontificale examen diuina ſententia ꝓcelleret,& quos a capitis ſui cõ⸗
page in ſalutis detrimento inſanis furor abſciderat poſtes. Argumentationẽ operi veſtro neſcio ver⸗
bis an latratib⁹ indidiſtis,comparantes ei antiſtitem veſtrũ qui ſenioris nature beneficium vni⁹ cibi
cõmutatione ꝓdiderit & primogeniti canam dignitatem amiſerit faucibus obſequendo. At iſta qd
referã,qui ex omni obiectorum ꝓte cõcludor? Quis rogo veſtro ſymmacho benedictionem,dũ pa⸗
tri plus deſeruit eripuit? Cui tãtorum munerũ Iacob vice eſt, collata nobilitas? Quis ex vobis ceci pa
rentis deſyderiis pariturus occurrit? Quis veſtrũ deuotione ſua genitorẽ venerabilem captum ocu⸗
lis nulla fecit lucis dãna ſentire? Nõne collatione tenebrarũ veſtrarum nõ putatur per ſudum rutilãs
iubar oſtẽdere? Et omnis obſcuritas actibus veſtris collata decorem ſolis aſſumit. Preterea tũc Iacob
quamuis congruentem moribus filii benedictionem tamen cõtulit iam promiſſam. Nam quid his
longius immoramur,cum docendi non ſint,qui calces ſtimulis intulerunt? Credite michi pacis ini⸗
mica ſunt,impugnationi non ſunt idonea que profertis. Sed ſequitur vinculum cum enigmate quo
neſcio,qua replicationis arte ſoluamus. Tulliane enim profunditatis pelagus ingreſſi bullam noſtre
ſterilitatis queſtionem flatibus per littorum incerta tranſmittũt,In qua tamen chriſto clauũ tenente
portũ ingrediar,& ſigillatim de turbinibus vriis vniuerſa diſcutiã habitur⁹ & induct⁹ illorũ facultatẽ
non meã. Aiũt enim,Si vera eꝑorum aſſertio eſt ſedis aplice ꝑſulẽ minorum nunq; ſubiacuiſſe ſnie,
cur ad iudiciũ diſtricti cõuẽtione perduct⁹ eſt. Multũ quidẽ annoſa hinc in vobis laborat infantia.
Cui ille aduocãd⁹ eſt,q ineluctate nobiſcũ ſemp pondus ꝓpoſitionis exupat cũ manifeſte ꝓ ſacerdo
tib⁹ cũ ꝓpheta clamitẽ,Nunqd gliabitur ſecuris cõtra eũ qui ſecat in ea,aut exaltabitur ſerra cõtra eũ
q̃ trahit eã,vt ſit michi illud ſuffragio diuinũ oraculum. Quõ ſi ceſſauit exactor,tributum quieſcit.
Ita contriuit domin⁹ baculum impiorũ,Tribue dñe quod ꝑdixiſti in illis, vt ſicut errat ebrius & vo
mens,ita pereat incredulus , qui infideliter agit , Propter hoc propheta vobis inſultans vociferatur.

Audite

Universidad de Deusto Biblioteca

Audite verbum domini viri illusores,quisquam ne causarum ex precognitione sancit euentum, & rabidis terminum posituta conflictibus sic metitur,vt pernix decisio dum in inquisitione esse senio ri innotescit anticipet,fauorem censentis accuset.Nunc paulum per ore actibus annis indignos pōti ficali vos arguam.Nos qui statuta nostra non vna apud vos volumus lance constare,quibus de im pugnatorum qualitate lati sunt canones, apud quos nefas est cana patrum definita transcendere, quibus scriptum est in Carthaginensi concilio.Quod apostolice sedis per Faustinum episcopum qui tunc ab ea missus interfuit probauit auctoritas accusatoribus de inimici domo prodeūtibus nō credendum,in quibus odio succensa vicinitas,per nutrimenta arida flammam persecutionum exu scitat,& vniuersam doli fabricam sumptu, & machinis coherentibus secreta dispositione componit, Istos que domus euomeret qui scire potuisset nostra collectio,nisi presentes, & impugnationis qua litatem,vnum nisi ex scripta propositione didicisset,in quib⁹ sentinam criminum dum simulato fue runt persecutionem se debere criminibus agnouisset.

¶Post illa que de accusatoribus prolata sunt, addidistis cur persone iusse sunt presentari quas sepe imperialis flagitasset auctoritas.Ad defraudationem ingenii pertinere eius qui nunc in sede apo stolica quasi in quadam arce consistit,vere vobis dicit sapientia.Homo infirmus & exigui temporis ad intellectum non perueniet,sed laboret vt sciat quod acceptum sit ad dominum. Et iterum dicūt prouerbia,Odit sequi,negligit studia,Imperitis enim obuiat mors,Quid enim illam que in per uia scientia descendit ignorantiam fingitis? quid adhibetis mira latrocinandi arte falsitatem vel dolo sitatum prestigia simplicitatem fronte monstrando? De vobis nunc dictum est, Qui loquitur men dacium ex propriis loquitur istam letitie faciem ex iudiciorum censura venientem callida ꝓuisione sacerdoti vestri oculis abstulistis,vt eum talibus aduersus acies vestras instructum munitionibus & innocentie in testimonio orbis tela deferentem ab ipsis indiciorum aditis pelleretis,ꝓuidentes vt nec sine impugnatione insons viueret, nec haberet solatium de incorrupta iudicum inquisitione pulsa tus,vos prefato & dedistis & inuidistis examen,cum vno eodemq; itinere a vobis disceptationū du bia subire,& prohibetur & cogitur & per singularem callem,ad causam arcendus euocatur,non ma nifestam salutem aut non lacessitus obtineret,aut subriperet absolutus. Adolescētie mee memini me legisse temporibus de quodam dictum. Exuli exilium imperas,nec das,vos prophete impetit sentē tia,isti sunt viri qui conturbauerūt terram,& qui concusserunt regna. Et iterum. Excidētur ramuscu li eorum falcibus,& que derelicta fuerint abscindētur,Et rursus. Dum non speratis veniet contritio vestra & comminuetur sicut lagena figuli multitudo vestra,Nec non propheta ad hanc causam spe cialiter locutus intonuit. Dominus inclinauit manum suam & corruet qui fert malis auxilium,& ca det cui prestat auxilium, simulq; omnes consumentur. Redeo tamen post multa exēplorum suffra gia ad nouellas canonum definitiones.Clamat in alio loco Carthaginense concilium, quascunq; ad accusationem personas leges publice non admittunt his impugnandi alterum,& nos licentiam sub mouemus,& nulle accusationes a iudicibus audiantur ecclesiasticis que legibus seculi prohibentur. Quero a vobis viri quibus indita est ad vngem polita perfectio cuius conditionis fuerint ista man cipia que postulata scriptis principalibus intimastis,si ea seruilis adhuc in potestate alterius cathena retinebat,& nulla obscene obligationis compedibus vestigia in libertatē missa laxabant vel vobis di sceptantibus fidem aliquam predictorum verba portassent? Sed credo replicabitis veritatē que spō te prolata in illis vox habere nō poterat,hanc diuersis crucibus e latebris suis religiosus tortor exege rit,vt dum penis corpora soluerentur que gesta fuisse nouerat anima non celaret,Sed queso primum ad leges publicas,deinde ad iudices ora conuertite,qui possunt in defensione sua sic eloqui, nos quos dei seruitium pro istarum rerum abiectione fecit ingenuos,qui seruulorum insultantium contume lias aut despicimus,aut ridemus,quibus scriptum est de famulis per apostolum,Mementote quia ve ster & illorum dominus in celis est.Adhec seculi mala reuocabimur faciendum a nobis est quōd fa cientem alterum prophanum esse contendimus,quod per ministerium iussionis & manus aliene in cessaret aspectum vestrum nostro peragetur imperio.Nolite hanc ad vniuersas ecclesias mentem ra pacium luporum more & natura separare,quia postquam nos maculasset forte ꝓ desideriis vestris conuenta discussio effectum in his quo tenditis non haberet.Sed dicente vobis propheta.Ponamus circulum in naribus vestris,& frenum in labiis,& reducamus vos in viā qua venistis.Qui eodem ꝓ pheta asserente impugnamini qui dicit. Erunt quasi non sint,& peribunt qui contradicunt vobis.

¶Hoc etiam nouo aduersum nos subdidistis inuento ipsum dominum,& redemptorem nostrum

Universidad de Deusto Biblioteca

seruorum subisse iudicia,& celi operatorem particule cuidam sponte subiacuisse terrene, dum testa/
tur & loquitur. O Iuda & qui habitatis Hierusalem iudicate inter me, & inter vineam meam,hoc
etiam beatum Petrum hoc Paulum apostolum non horruisse narratis,& illam vestram elegantiam
ad ius pertrahitis exemplorum,nexibus precedentem quasi vobis in hac parte remanserit,cum reni
tente contentio,& validis facundie vestre digitis exigantur oblata. Samuelem etiam prophetam
mirificum de conscientie sue serenitate,vulgi dicitis imploraſſe testimonium. Quid enim Samuel
dixit? Scire dominum,quod nullius vnquam substantiam,nulli9 pec9 abegisset,aduersatum se mu
neribus & quod est supra hominem sponte veniētia dona vitasse,prouidens scilicet ne pro suspitionū
preiudicio homirius damna pateretur,Postremum sub diuina attestatione patefecit innocētiam, ne
humanum subiret examen. Redemptoris nostri iudicium quod inter se & vineam suam optat eue/
nire dum vestra in presenti negotio mala respicit,magis implorat Sanctus Athanasius alexandrine
vrbis episcopus,dum participum vestrorum argueretur inuidia agnoscens sibi per contumeliā mul
titudinem exercituum cōtingere non timore,vere ad corone precium iunxit,quod de dignitate sub
misit,& ante celestem de absolutione sententiā personam rei innocentie bon9 estimator impleuit,sic
enim milites christi sudore suo honorem sibi incremēta parturiūt,dum cōcessa fastigia celsiore humi
litate castigant,inde laudū cumulos mercaturi,vnde indepta culmina sublimi parcitate moderantur.
Sed quāuis beatum Athanasium Romano antistiti quātum nosse datur imparem locus ostendat,
Facto tamen in negotiis comparātur ille presto fuit iudicib9, iste quantum & vos dicitis aduocauit
ille intentatam discussionem vt dei famulus nō refugit,iste triumphū suum indiscussorem collectio/
ne constituit. Sed quid his longius collationibus immoramur iudicia & iste voluit, amauit,attraxit,
ingressus est,& quod posset fidelium corda doloris iusti aculeis excitare venerando concilio auctori/
tatem etiam contra se si mereretur indulsit. Quis in hac allegationis ipsius fronte nesciret sultum ad
coepiscopos puritatis testimoniis cōueniſſe? Qui hoc qd̄ districtionē eorū minus licebat exhorruit
estimans illud magis quolibet modo labefactandum quod statuisset censor inualid9. Quid p̄fatum
incessitis canina loquacitate? Quid leditis nō merentem votum ei9 est,quod vestrū putatis esse ter/
rorem,Sed astutior in vobis,quam in Athanasii aduersariis nouelli virus serpentis insibilat,illi nescie
runt quod optime calletis qualiter triumph9 tolleretur impetito,illi ꝓuocato,ne audiend9 occurreret
formidabant. Vos morem quem habebant examinari nō ferentes,venientes iaculis repulsis, & tedii
vobis de sententia preparatum,vltricum armorum assumptione cōmutastis. O malorum cōmemo/
ratio que vocem & prestat,& subruit dum illos quos in clamorem coegerit eorum etiam grauitate
facti verba confundit. Quis patiatur vos equo animo garrientes? Ergo nos secundum assertionem
vestram nouelle vtilitatis cōmoda non amamus,dum definitis seniorib9 prestare obsequium, Sic to
ta ingenii vela suspenditis,hic resupine ceruicis ex secessu pectoris quicquid habuit spirit9 flāmis ru
ctus euomuit. Aiunt enim Moysi a vobis ieiunia,& Helisei miracula que egit dum mortuū susci/
tauit,si annosa tñ sectamini cōfundantur,Quid hic rationis inuenit scrutator idoneus? Non si auri
pallidus inquisitor occurrat in sensibus viis latentiū venarum motus inueniet,& insuetis lucem late
bris sermonum fossor admittet,Iccirco ergo cana miracula non probamus si iuuenilibus consensum
non ꝓbemus excessibus,Si seruum dño discipulum magistro euangelii memores subiugamus quic
quid potuit ꝓdesse negligimus,Alia sunt improbissimis hominū que ad vsum recētem sine iniuria
vetustatis adhibemus. Nouā deinde culpam & quam inuestigatio nostra transierat reclusistis,qua/
re papa sine exempli instituto precedentis synodum cōuocauit, vt de criminū eius obiectiōe cogno
sceret. Posthec nos falsitatis arguitis coram principe,que in prefato negotio scripta sunt dicim9 postu
lata Presta dñe vt laberinthi hui9 sine errore sinuosos superemus anfractus,dirige semitam quā flexi
bilis coluber iuxta fabricam ꝓprii corporis aut mentis operatur,vt vere dicamus. Dñs virtutum no
biscum adiutor noster deus Iacob, Et cum Salomone exultemus dicēte, Equus paratur ad diem bel
li,apud dominum aūt est omne p̄sidium. Superuacuum quidem est absurdis respondere proposi/
tionibus,dicente propheta,Ne respondeas imprudenti ad imprudentiam eius. Sed si quid contem/
ptus transierit,vereor ne quasi validus putetur.nō tetigisse formido. Meli9 nobis est cum beato Pau
lo insultationis causas incidere,& plena voce testari, Factus sum insipiens vos me coegistis. Hoccine
ergo nullo constabat exemplo,vt sacerdotum papa cōcilium cōuocaret, cuius arbitrium est collectio
synodalis,aut parua erant que de vestris cum hac multitudine facinoribus damnarentur. Nonne di/
recta sunt verba canonum quicūq; clericorum ab episcopo suo ante sententie tempus pro dubia su/
spitione

Universidad de Deusto

ſpitione diſceſſerit,manifeſtam eum manere cenſuram? Huius rei ad miniſterium deuotum deo oportuit agmen occurrere,vt perditi & profligati gregis vlceribus medicorum exercitus ſubueniret, quia quoties morborum violentia celeri greſſu ad anime ſecreta feſtinat obuias manus afferre non poteſt ſalutare conſilium,niſi ex collatione multorum. Nam & hoc a rege veſtra popoſcit allegatio, vt abſciſſis clericorum preiudiciis de accuſatorum papa merito per manum os ſupernum iudicaret imperium.

¶ Videamus tamen ſi placet & illas diſputatoris didaſcalici libelli veſtri relegamus argutias. Habentibus etiam nobis ante oculos patrum ſanctiones,quibus exceſſuum veſtrorum ſentina ponderetur, Lex eccleſiaſtica pontificem ab aliis accuſatum priuſquam ſub luce obiecta conſtiterint, exigit non relinqui. Vos diuini vero vt puta iuris memores,quia leuia errata deſpicitis,q̃ peccati nobilitate gaudetis,ne vna vos ex deſertione ſacerdotis culpa reſpiceret,accuſatis enim incremẽtis delictorum. Ad hanc vos valetudinem ille qui eſt preuius veſter adduxit vt poſt deſolatum,poſt impetitum pontificem,ſine vllius rigore ſententie totius pene Italie improbandam antiſtitum crederetis eſſe cenſuram Quomodo quidam dixit de cohorte veſtra,feſtinantem animam morti credidit veſtri. Poteſt ne mens indocilis criminum iam ditata ſucceſſibus & deteſtabili propoſito velut effeta feriari? Ille vos his locupletes malis effecit cui elationum copie opes angelicas ſuſtulerunt,& diuinum cenſum nocendi quod exuberat theſaurus inuidit. Sed promiſſionis memores vniuerſa que operi ipſorum recolimus inſerta tangamus. Arguitur ſtilo ſplendidiſſimo papa Symmachus,quare conuentionem p̃ueniens,cum populorum cetibus examen intrauit,& poſt iudicia cum euocatus quater fuiſſet ſpreuerit. Sic a vobis veri diſceſſit affectio,vt mendaciorum nebulis verbis teſtimonium putetis inuolui,& fallacie periculo depicta verba,plus virium credatis habere quam veritatem Roma,quam retinet. Ergo ne ille diſceptationem vel importunus adiit,vel expectatus aufugit? Ergo ne illam multitudinem deuote plebis non pro fidei diligẽtia chriſtiana magis expectatio,quam furor euocauit? Quiſquam ne ad inferendam violentiam currens lachrymas comites habet,& qui ſtudet eſſe formidini vultum timentis oſtendit? Multitudo illa vincta ſacerdotis officiis attulit ad nos lamenta non iacula nec venit telorum minax,ſed fletibus miſerabilis vna tantum intentionem veſtram oſtentatione grauatura,quia vberibus oculorum fluminibus demonſtrabat quam eſſet per acerbitatem veſtram conditione dolenda pulſanda pulſatus & in ſobrietate venerãdi examinis,afflictione propria commendabat,quem voce non poterat. Sed habetis manifeſtum ex hac re qui bilem furor accendat, qui pene abſolutus ad iudicia venit,pro quo orbis illachrymat,& dum rebus extraneam in predictũ inuidiam ſermone colligitis,pauliſper reuerẽtie veſtre diu ceruix ſuperba ſubmittitur. Sacram enim congregationem tunc vocatis,quando extinctorem noſtrum Symmachum vultis aſſerere,& crudeli pietate honori noſtro putatis accreſcere,quod reſidens in eccleſiarum arce perdiderit. Nos ita non ſolum non ſenſimus,ſed diuerſa ſentimus. Ad alios magis tutele veſtre venena conuertit. Non habet teſtimonium defenſoris,qui repugnanti impendit oris obſequium. Perdit quam eſſe putat beneficii gratiam,qui aliquid preſtat inuito,quia non eſt munus niſi quod velis accipere. Nunc longa non opus eſt admonitione iam perditis,odium debemus operi de cuius iam non ſupereſt quod dãnetur auctorib⁹. Mulierum turbas aſſeritis vrbanis coloribus cum prefato ad iudicia conueniſſe & illa veſtra ſubtilitate oſtenditur ſexus qui maiorem antiſtiti debuiſſet affectum profaniſſimi hominum,ſcriptum retineo. Aliud eſt dicere male,aliud accuſare, Et prophetam dixiſſe. Reprobãtes verbum ſperaſtis in calumnia,& in tumultu,& eſtis in eo. Propterea erit vobis iniquitas hec ſicut interruptio,quia pro nobis dicit deus. Eos qui iudicant vos iudicabo. Et iterum ad ſeruos ſuos dicit. Nolite timere opprobrium hominum,& blaſphemiam eorũ ne metuatis. Rurſum etiam vobis clamat Accedite huc ſemen adulterii,& fornicarii, Super quem luſiſtis ſuper quem dilataſtis os,& eieciſtis linguã? Nunquid non vos filii ſceleſti ſemen mendax? Que quib⁹ copulatis aduertite. Dicatis in dicta cauſa defenſoribus papa diſceſſit fori,vobis in preſenci negotio & platearum,quarum eſtis hypocrite exempla proponentes. Nobis ſcriptum eſt,per Paulum apoſtolum. Quibus crucifixus eſt mũdus. Quid illis cum foro? Sed iſta neſcitis,aut quod eſt grauius nota contemnitis. Peregrinum credo aliquid, & a ratione ſeparatum poſtulans papa diſceſſit. Nonne hoc ſperauerit pro ſtatu labentis eccleſie paſtorali cura conſtrictus,quod & religioſa prouidentia,& cauſa ipſius ordo flagitabat, Que enim iudiciorum forma preceſſerat vt vobis hoſtiliter diſruptis etiam per ſuggeſtionem veſtram ſublatis eccleſie opibus, qui diu fuerat cibus eſurientium, Famis mancipium videretur.

A

Universidad de Deusto Biblioteca

affectus,dum alimentis distributor egebat,vt fieret in dominatu seruitus,& in seruitute dominatus; vsq; hoc qualitas precedētis eui per memoriam in medium transacta redibat,qualiter habuit efficiex cēsura conuictus indicatio in quo cām adiudicatur pcedebat.Nō fuit priuilegiū, quo spoliari potuit iam nudatus, vnum vobis putastis residere in sacra collectione subsidium,vt ad tuendorum immanitatem criminum sacerdotes vobis comites iungeretis,& fieret impunitum facinus pollutione multorum,nusquam conuenienti tempore censor aciscitur,quia ad decisum pene negotium conuocantur criminosi. Et si est meritum tollit accusator qui in eo plus furori suo vult licere quam iudici,dicit enim vobis impetens propheta,Hec est pars eorum qui vastauerunt nos ,& sors diripientiū vos, ite angeli veloces ad gregem conuulsum & dilaceratum ad populum terribilem. Ad vos angelus missus est scilicet per sacerdotes quorum voce ac merito proferenda christo dona suscipiunt,& placato dominante impetrata a mortalibus vota concedūt per quos vobis oblata sunt munera repudiata concordie,qui penam merentibus delectationis premia detulerunt,qui dum se consyderant in nullo quod merebamini respexerunt,Q uis enim(inquiunt)vidit cum accusatoribus suis aperta(vt aiunt) pugna confligere? Imprudentissimi omnium qui cum quibus vultis decertare respicite,& vtriusq; partis si quid salutis in vobis resedit,loca tēpora & personas attendite,& si vos nefarie congesta cordis ad huc praui non subegit opulentia,oculos ad dominum paulisper attollite,& vel breui tempore sinistri monitoris iussa cotenite,Agnoscite summi regis pceptionibus vos *in his que merito plectenda sunt* non muniri,quia q̄uis responsi qualitatem,dicent dogmata postulata, & *petitio dum existit preuia* que sunt secutura describat.Nunquā tamen cassibus vestris libera regnantis verba *cepistis nunquā* desyderiis per aucupia callidítatis imperialia vobis scripta militarunt. Q uoties vanis hiatibus nocēdi inefficax morsus increpuit,toties de accusato quicquid spe tenuistis effugit,& vacuos imago presumptione occupata deseruit,Deo gratias qui hanc prouinciam indidit ei cui rerū humanarū summam cōmisit,Spes certa quietis est,& salutis,perfecta in gubernatore sapientia, Puppis cuius magister ad claui regimen intellectus dote preparatur,vbiq; stationem,vbiq; portum habet in fluctibus, Certa generalitatis securitas quando rempublicam nobilibus regit artibus institutus.Sit imperatoris nostri celo infusa dispensatio obuiam manum famosis in fallēdo ingeniis exhibere, Labore apud eum non opus est quem sortita est olim nuda veritas defensorem,Cessent impia cōmentitia apud illum simplicitatem fraude mentiri,quicquid sit dum iustitiam nouerit mox tenetur,Nichil apud predictum tutius innocentia est lectione valida vtitur,quia equitati res congruenter *insinuat,Q ue gra*uis est plerunq; principibus impugnatio minus fidelium *blanditiis non ligatur,Sed hec deo narrā*tur *melius a quo frugis huius planta descendit.*

A ¶Ad vos me reducit propositi *operis non amica conditio* quoniam melioribus hactenus operum volui peruagari sermonibus ,dum captiuam orationem exigit imperiosa necessitas , dixistis enim. Q uomodo de causa vel qualitate eius primitus tractabitis,etiam nunc dum haberet synodus firmitatem? O frontem dictionis immunde ,& faciem libelli quam non sola maculauit imperitia, Tractatus nostri prouinciam & narratis & queritis . Huic eramus nempe dubii quia quemadmodum loquimini non habebat synodus firmitatem. Transibat negotii qualitas audituros & plus ad huc remanserat in reuerentia pulsati,quam esset in integritate collegii. Deinde post questionum torrentes venerabilem Laurentium & Petrum episcopos a communione pape se suspendisse replicatis, &quicquid prouidit cautio conuocatorum ducitis ad crimē impetiti,Vllo ne ergo tempore dum celebrarentur ab his sacra missarum a nominis eius commemoratione cessatum est? Vnquam pro desyderiis vestris sine ritu catholico & cano more semiplenas nominati antistites hostias obtulerunt. Aliquando quod capiti vestro ascribatur facta est apud dominum offensa per gratiam,& extitit nutrix peccati venie mater oblatio,fuerunt quidam corporis tantum conuentione separati,quos loqueris,animarum tamen presentiā non vitarunt.Si eo putas a consortio motu dissociatos quos fibula religionis pia mordente coniungit procul te ab estimatione catholica culparum duxit affectus.Mandati celestis obauditio,nos autem miscet,aut separat.Non interest que intervalla nos congregent , si vno in superna mansione conclaui retinemur,Vere hinc conuincimus esse seruos vos ventris & corporis & per hanc sententie vestre vilitatem declaratis mancipia vos esse terrena .Scriptum est enim. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus,Post hec versis in fugam ordinib9 lymphatici more sermones addidistis. Ergo cōcilia sacerdotū ecclesiasticis legib9 quot annis decreta per puincias quia presentiam pape non habent valitudinem perdiderunt. Legite insanissimi aliquando in illis

preter

Universidad de Deusto

preter apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum,& non de maioribus negotiis ad collationē si quid occurrerit prefate sedis arbitrio fuisse seruatum. Sic enim habes. Si quis episcoporum iudicio ꝓ uinciali depositus fuerit Romanum papam si placet rursus appellet, & ipse si videtur reparet iudicia in opitulatione damnati. Ecce enode est quod ad laqueum preparastis nisi forte arctissimis in illa parte nexibus astringamur,& replicationum nobis itinera non patescāt,dum callis ante peruius idem & his nouella interclusione vestitur,his enim nos eloquii vepribus dum gradimur,per plana retinetis cū dicitis lesum principem quare attributū visitatorem cōtra ecclesiasticas regulas prima voluimus frente discedere, & nichil amplius liceret hunc vitiis ne durescceret lolium,ne prophana messis nulla disciplina ante maturitatem succisa falce decumberet,& putaretur non licere ꝓ iudices non vetabāt, Vnde ex aperto constat nulla vos extra prestantiam piissimi regis quam frustra desideratis noxe copulari exemplorum auctoritate fulciri.

¶ Superest vt & ipsum doceam in his excessibus quod bono vniuersitatis contigit non teneri, quia directum non occasionem litis nec fomitem iurgii,sed causam voluit esse concordie preuidens scilicet quod nisi simplicem iussionum suarum tutelā vallaret cito in escam dissidii toxica vestra surtiperent scriptum est enim. Vir simplex credit omni verbo idcirco mandati limitem fixit quē nulla liceret trāsgressione violari,prefatum ad beati Petri Basilicam mox Romam fuisset perductus mandauit occurrere faciens de sacerdotis voto regis imperium. Quis enim non putaret pontificem sponte pariturū in ea parte quam licere sibi princeps non credidit etiam si vetaret,ibiq; papam ab eo salutatum ore iussit affari vt traderet coepiscopus mancipia nullis subdenda tormentis seruanda profecto ad discepta- A
tionem synodalis examinis? O castitatem precepti que dum faciem presentibus preferet temporibus in vmbram cogit antiquam que rapit lumen veteribus in auspicato splendore nouitatis. Quis hoc lingua diues quamq; merito pauper vel opinionis fabricator adiunxit, quis taliter commendaticiis laudibus locupletauit fama dominum Actuum suorum veritate mendicum? Non derogo vobis deseriptoribus quorum beneficio contigit ornata ad nos maiorum gesta perduci,sed dei beneficia non tacebo,quia princeps noster rebus superat decora sermonum obnoxiam linguis gloriam munerabilis causarum trutinator inspexerit,vt cum petitioni vestre effectus artifex prestaretur. In omnibus tamen iura ecclesiastica custodiret. Que ad hanc estimationem quāuis acutiora ceteris corda sufficiunt vno tēpore vna scriptione sine equitatis detrimento desideria vestra supplentur, & eadem carta ad ministerium religionis,& vestrum destinatur ad gaudium,boni enim preuidit principis inquisitio seruilem assertionem innocenti examine non probandam In electione enim venerādorum iudicum ipse accusantes extra ordinem reppulit, ipse ad spem rettulit accusatum. Videamus tamen ista si facta sunt si dei inimici etiam terreni domini non fuistis dum Christū & regē parili temeritate despicitis, & vnꝰ vobis ad vtramq; contumeliam ductus est criminum destinatus antistes ab ipso complende iussionis confinio oris vestri spūs abripitur,& ad incentiuam cōfusionis aptatur. Qui paci militaturus aduenerat inuisis beati apostoli liminibus ad vsum furoris vestri iam nescius sui aduocatur, & illud qd ex omnibus orbis cardinibus deuotos attrahit positum in vicinitate transitur,ecclesiarum fundamentum adire non permittitur,structuram mediocris tunc spem bonorum fructuum perdidit a radice separatus. Dicatis forsitan apostoli genio decerpi,si putatur celi ciuis terrarum locis includi. Tamen quāuis benedictio poscentibus vbiq; prestetur, & exigat presentiam martyris fides, & deuotio supplicantis negari non potest diligentie natali solo suo plus tribui, & maiorem affectum loca impetrare de quibus ad superna transitur. Quam fidem allegationi curationum multitudo iam prestitit, & vtitur post obsidionem diabolicam testibus iam sanatis. Hec licet per redemptorē nostrum in toto orbe celebrētur. Est tamen non modica monumenti illius per frequētiam comparata nobilitas,quia per eum qui hominem mutauit in angelum,illustrari potuit natura telluris. Hanc visitatori vestro inuidistis gratiā estimātes,quia errorū vestrorū sectator esse desisteret. si reuerēde passiōis penetralia cōtigisset. Ecce non habetis in regia auctoritate subsidium. Ecce post celestem commotionem iuste vos & principalis quā sperni fecistis censura percellit.

¶ Videamus si superest aliqua de regulari ꝓpositione defensio. Visitatores inquiūt & aliis episcopis B
dedit ipse,& iustum est,vt facti sui lege teneatur,non vos in hoc titulo falsitatis incesso, diu mendaciis adherentia verba non arguo. Dico tamen latorem iuris diffinitionis sue nisi velit terminis non includi, & nisi princeps fastigii summa moderetur, frustra ad illud de clericis quod deterius vocatur, Lex probitatis & mentis est que hoiem viuētē sine lege castigat,proprie moribus impēdit,qa necessitati nō

Universidad de Deusto Biblioteca

debet disciplinam. Aliorum forte hominũ causas deus voluerit per homines terminare, sed istius pre
sulis suo sine questione reseruauit arbitrio, voluit beati Petri apostoli successores celo tantum debere in
nocentiam, & subtilissimam discussoris indagini inuiolatam exhibere conscientiam. Nolite estimare
eas animas de inquisitoribus non habere formidinem quas deus pre ceteris suo reseruauit examini.
Non habet apud illum reus de allegationis nitore subsidium, quando ipso factorum vtitur te
ste quo iudice, dicas forsitan omnium animarum talis erat in illa disceptatione conditio. Replicabo
vni dictum. Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo ecclesiam meam, & quecunq; solueris sup
terram erunt soluta & in celo. Et rursus sanctorum voce pontificum dignitatem sedis eius factam to
to orbe venerabilem, dum illi quicquid fidelium est, vbiq; submittitur, dum totius corporis caput esse
designatur de qua michi videtur dictum per prophetam. Si hic humiliatur, ad cuius confugietis au
xilium, & vbi relinquetis gloriam vestram? Quid si immunda michi labia habenti, & nullis succensa
carbonibus vt Esaie concessum est, vt his ablutis ipsum ad possessionis sue tuenda priuilegia petrum
apostolum liceret euocare quod ait precibus humana voce loqueretur? Quem si audiretis. Hec dice
ret, filii hominum vsquequo graues corde, vt qui diligitis vanitatem & queritis mendacium. Scitote
quoniam mirificauit dominus sanctuũ suũ. Quid stabilita Christi manibus cupitis fundamẽta sub
ruere? Dehonestat venerandi reuerentiam nominis, qui adiutorem se in his que deum iactat cõmis
sa pollicetur. Cõtumelie genus est quasi in solatio adesse sublimi iuxta apostolum. Tu quis es qui iu
dices alienũ seruũ. Quid auribus ipitis illuditis, & grauiorem vindicte speciem facitis esse q̃ culpe? Si
odium debetis excessibus vos mundate. Cur liberius condemnatis scelera q̃ vitetis? Sui impugnator
est, qui fornicationis officiis vrget adulteria, & per animarum stupra carnis accusat. Scriptum nempe
retinetis. Maledicti omnes qui fornicãtur abs te, feda ergo a nitore domini sui obligatione dissoluitur
qui statutis celestibus minus mera fidei dependit officia possessionis vestre, vobis vt video claritas mo
uit inuidiam quam simulata in mali possessoris indignatione transfertis dum desudatis impendiis
Arcem qua fuistis conspicui crebris labefactatam ictibus nisi obsisterem proposuistis subruere & celo
stabilitam machinam quanta sit ostendere per ruinam. Nolite prestolari de clade vestra victoriam no
lite triumphum superando perdere meis laboribus meo sudore quesitum, quicquid ad triumphum
ducit obtinuit quicquid vos illustres faceret in sede congressi. Vobis tribuit claritatem fax ista quam
nupertimo liquore putatis extingui. In pernitiem propriam accenditur qui sic seuit in gratie sue ge
mina vt plantas abscidit liberior iusto iracundia plusquam alios sessit auctorem. Symmachi quos vo
catis excessus si sunt illa qua & vos expectatione sustineo nefas est peccantem patientiam iudicis non
amare. Quid nisi vltionem flagitat qui dum reus & ipse sit. vindicte in alterum moras accusat, Hec
filis a me vox debetur studiis, quoniam deum dixisse teneo pronum hominem esse in malitiã, & om
nem carnem amicam esse peccatis. Nolo occasione persone innumeris datura dignitatem. fiat in abie
ctione possessio, ne dum homo incessitur lex diuina frangatur, michi credite si sunt ista que dicitis.
Respicio quia & in illis quibus nil tale dicebatur quid fuisset inspexi. Errat qui falli deo proximũ cre
dit Michi vindictam ego retribuam dicit dominus, vos potius olim filii de quibus spiritalis ventrem
partus onerabat ad adiuratam concordiam redite. Pio vos sinu sicut habuerit hactenus ecclesia mater
accipiat, nunquam est sera correctio. Scit diu expectare immodico labore quesitos, nescit pro vitibus
despicere magno pretio comparatos, multis gradibus recursus est ad salutem. Preter desperantem nul
lus excluditur, fructus venie proximus est corone. Nolite symmachum papam pressuris vestris iuua
re. Si reus est michi credite cum cessauerit humane impugnationis ministerium, diuinum mox suc
cedet arbitrium. Nonne splendidissimi cognitoris lance predicto aut pena debetur, aut p̃mium, sillo
gismos a me sermonũ, & scemata non queratis. Antiquo adhuc horret post hominẽ & irrisam a sapiẽ
tibus seculi cymbulã nõ relinqui. Illa me p mundi freta sustẽtat ditat ꝓbatũ in captionẽ hoim recte
qd̃ cernitis, redite ergo qa fuga vos nec dũ ceteris agrestes eripuit, currite ad ouile nec luporũ vos ex
ponatis isidiis, ne p morã amittatis gr̃am spõte veniẽtiũ, qa cõtẽptã iuitationẽ gehẽna subseqũt, ergo si
quid dulcedinis vt patet debui. siquid districtiõis vt attributus adeo magister impleui prouidete ne
diutius q̃lẽcunq; crucis mee angelum rara leuitarũ corona circũdet ne dolenda etiã extraneis in lon
gum solitudo dominetur, ne labor vteri mei sterilitatis in te hostilem peperisset familiã, & numerosa
proles per sinistros actus in fecunditatem parentis ostendat.

A ¶Pauca sũt q̃ asserui sz q̃ta ex eis pẽdeãt estiate, venite filii audite me, tiorẽ dñi docui vos, romã respi
cite quã ab idolorũ seruitute sine auri, sine argẽti p̃cio liberã sanguis xp̃i fecit effusio, q ẽt meã seruuli

sui mortem

Universidad de Deusto

sui mortem iussit impendi que per multa tempora famosis cultum delubris exhibuit, que diu vene/
rata est in imaginibus demonum,que in laborante censu indiderat manus magistra terrorem que su
spexit potestatem minium episcopum tam precioso metallorum cui sublimiores deos peperit exer/
citatior manus artificis, & diuinitatem quam homo per fabricam contulit apud homines dei habue/
rit forma maiorem. Ecce iam Christo propitio ad nouas fornaces simulachra redierunt. Ecce iam de
obsoleta superstitione vsus vester accepit quod letetur. Dum de veteri tonante noua merito vascula p/
parātur. Q uid hanc annitimi interrumpere quietem? Q uid ludere vanis intentionibus felicitatem?
Excusationem non habet furor iste si creditis. Non interest quibus itineribus ad mundi principē ten
dat qui a sancta vnitate discordat. Pingues hostias litat diabolo qui contristat ecclesiam . Vanas ergo
repudiate tēdiculas. simplicem habet defensionem pacis affectus. Nimis armatus est qui illa que ad/
uersarius concordie ministrat tela contemnit. Sufficit contra omnia iacula iurgiorum fidei nuda op/
positio. Q uid eulalii & bonefacii tempora,dum malorum solatia queritis reuocatis in mediū. Q uid
incrementis excessuum presentatis vetusta contagia,& per iniquam voluntatem senectuti in operien/
dis delictis facitis nil licere. Alia tunc fuit causa discordie , & vbi narrando cogeret sustinere transacta
ostenderem vobis nullum euenire solatium de comparatione factorum,quia illos quos ad pontifica/
le fastigium intentioni obsequens feruor euexerat. V trosq; repulit. Hunc elegi,quia ex illis teste exitu
nemo michi placuit de istis contra regulas nitentem profugum feci prouectum legitime mundo im
pugnante seruaui. Scitis ista nec noua sunt,quia dum ille truditur iste firmatur,vel ter michi minis tra
uit assensus. Deinde cur in pernitiem vestram leditis sacerdotale concilium. Cur laceratis sententiam
in qua inspirante Christo oracula superna patuerunt, & inter deum atque homines interpres extitit
lingua pontificum. Q uid generalis ecclesie dolorem facitis. Q uāuis in principali tamen in vna com
missum,illa enim celi curia variarum dotibus aucta curalium,& multo redēptoris nostri auro,ostro/
q; decorata,nichil in illa discessione auctore se protulit,sed per humane lingue ministeriū diuino mi/
litauit imperio, intellexit non esse suum quicquid impulsa constituit , nichil habet in illa sententia nisi
vnde solata deuotione gratuletur, peregrinum stilus sensit eloquium inde sumens gloriam solam qd
infusa sibi & seruauit,& coluit. Q uid his de exemplis euangelicis preparastis calumniam sicut de vo
bis scriptū est errauerūt in ebrietate,nescierunt videntem,ignorauerunt iudicium. Nā prophanis me
moratos verbis ceditis,& inscitiam proditis & liuorem. Isti ergo resurrectionem corporis quam pre/
dicant non credentes, Hereticis miscuere contagiis isti quicquid abiurant linguis corde sectantur. Er
go quia dixerunt eum timendum esse qui potest occidere, & animam mittere in gehennam,ideo a fi
de aliena texuerunt. Ecce profundam imperitiam. En beatum Lucam cuius potestis assertione con/
uinci,quid clamatur timete eum qui postq; occiderit corpus habet potestatem animam mittere in ge
hennam. Q uis locus hic erroris nisi congruentia pari dictu exēpli,& hystorie verba concurrunt, nec
diuersum est ab intellectu catholico,& lectionibus quod profertur . Nunquam bene nodus in scirpo
queritur,non inuoluit nebula predicate lucis auctores. Resurrectionem ergo carnis non credunt,quia
posse confitentur corpus occidi,quia peccatricem animam gehenna mancipari,densis cor vestrum ve
pribus suffocatur interna vicia aliis certet ascribere Iohannis etiam apostoli iactatis scripta violari,
quia eius verbis dictum est. Si dicamus quia peccatū non habuerim? nos ipsos seducimus,& veritas
in nobis non est. De qua dicti diuersitate nichil queror,ideo ergo corrupta sunt apostoli monita,quia
non iunxerunt mendaces sumus,& quia non iunxerunt nos ipsos decipimus non solum diuine , sed
etiam humane rationis ignari. Q ui veritatem non habet timendus recte censetur,nec alia re nisi fal/
sitate plenus est,qui integritate vacuus innotescit. Sed hec in vobis non curanda sunt lingue oratione,
sed gemituum,nec magis sunt vobis exibenda verba q̄ lachrime, quia liquido nocens est qui insonti/
bus,aut meritum culpabilis,aut nomen opponit.

¶Reliqua obiectionum vestrarum capita non reuoluam prestat silentio damnanda sepeliri, nobili/ A
tatē dat facinoribus qui ventilationem ipsorum multiplici ad aures posteras relatione transmittit,bea
ti pauli est sequenda sententia qui monet per discipulum cunctos , & clamat,inanes questiones euita
multa enim sunt in vestris propositionibus que ita feculentis vlnis peccandi amor amplectitur,vt fiāt
indigna memoratu. Plura leuitas dehonestat dum subductis euiscerantur verba vestra ponderibus,
& de religionis causis elocutio ventosa componitur. Auris congruenter sortita grauitatem que in pa
learum habundatia nichil est horreis illatura de tritico, dum infecundam frugibus culmorum partu/
rit vbertatem,& spem de herbe luxuria mentitur agricolis. De quibus nichil lucri ventilabra repperi/

Universidad de Deusto Biblioteca

unt igni debita incendioq; peritura. De his scriptum est, dormierunt somnium suum, & nichil inue/
nerunt. Nichil est carissimi pace dulcius, si tamen saporem eius non plenum amaritudine pectus ex/
cludat, breuiorem quidem admonitionem debueram q̃ prolixam non paruam vestri consideratio, &
diuini vobis iurgiis excitata fons protulit vsus est multa peccantium stricta allocutione non corrigi, &
effusionem plurimi quam in delictis habuerunt in monitoriis sermonibus hanc requirunt. Me latus
est, & diligentie vestre, & iussis celestibus obsecutum in his q̃ secuta sunt locũ sermonibus nõ relinquã,
quia hec resero mundi caput Romam per vestras intentiones esse prostratam, & nutricem põtificis ca
thedram quasi vltimum videre sedile despectam. Cuius vocem beatus Paulus excepit, & illa quasem
per vsus est eloquii intonuit libertate. Apostolorum principem leuitatis incessitis quod fluxis & pro
fligatis mentibus paratis adhuc seruaret affectum ne in profundum ductis vlceribus ferro medican/
te succurreret rescindenda docens lachrymis secreta morborum, & manifeste desperationi salutiferum
esse vulnus adhibendum ne dum manus medici per impietatem a sectione corrupte carnis suspendi/
tur, de abstinentia teli inuitetur exitium, quia dum parcit egris dextera curandos interficit. Nec gran
dis est differentia vtrum letum inferas an admittas, mortem languentibus qui cum possit non exclu/
dit inflixit. His ergo aduersus eos oris ianuam patefecit aliquis. Omnis qui iudicas in quo alium iu
dicas teipsum condemnas. Eadem enim que iudicas agis. Scimus quia iudicium dei est secundum
veritatem in his qui talia agunt. Et iterum, beatus qui non iudicat in quo probat seipsum. Que nam
est ratio, vt predicet non furandum qui furatur, & prodigam verecundie frontem nube vestiat impu
gnatiõis aliene. Nemo recte monitoris personã accipit, nisi qui actibus suis errata cõdẽnat. Et amo/
rem innocentie conuersatione demonstrat. Nam adiacet etiam publicanis amica moribus vicia dam
nare sermone, & sceleratoribus lingue officiis punire quod diligunt, quasi nõ quoddam genus sit ma/
iorum excessuum dare rei affectum labiis quam mente despicias & ingenii virus colloquii melle ve/
stire. Hec si ago quasi vobis pudor puditicia venustus aspectu liceret accusare doctorem, & aduersus
electum oris liuidi morsus aptare. cum ante futura prescius per epistolam ad vos datam plena voce
monuissem. Quis accusabit aduersus electos dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnetur.
Et iterum. O homo qui iudicas eos qui talia agũt, & facis illa, putas quoniam effugies iudicium dei?
An diuitias bonitatis eius, & patientie & longanimitatis contemnis? Accusatis maliciam repleti ini/
quitate, fornicatione, immundicia, auaritia, nequitia, inuidia, homicidiis contentione, dolo malignita/
te, superbi elati inuentores malorum parentibus non obedientes, insipientes incompositi sine affectio
ne sine misericordia, docetis fornicatoribus neminem esse miscendum adulterii Laurentii, aut sequa/
ces, aut preuii per quos ille aut exercuit que habebat toxica, aut effundens monstrauit que accepit.
Post illam illecebrose communionis maculam, & pestem toto orbe execrabilem sacerdotes dei quasi
absoleta comparatos communione culpatis, reos putatis esse qui subiere cõsortium nullo teste conui/
cti, & sectamini hominem toto ecclesiastice inscriptionis non dicam stilo sed ense perfossum. Quod
licet non licet, & quod non licet licet. Quẽadmodũ iamnes & mambres restiterunt veritati sic & vos
mente reprobi circa fidem proditores proterui. inflati amantes voluptatem magisquam deum habẽ/
tes speciem quidem pietatis virtutem autem ipsius abnegantes. O vim doloris interni qui nequit ex
pedire qd concepit, qui profundis ingestum visceribus loquendi affectum quem imperat vi irrũpit.
A ¶Nichil vobis vltra plus eloquar qd de oratione remanet lamenta supplebunt. Post hec si inter ma/
nus medicorum curatione egrescitis, nunc aliqua cepto salutis cõsideratio vos reducit saltem orbis pa
rentem vrbem vestram respicite. Ipsa vos post defensores suos apostolos merens aggreditur. Ipsa com
pellat, & si quid est pietatis in reliquum orditur impetratura sermonem. Me quam dei summi tem/
pla repudiatis fauorum cultibus & noue lucis nitore gaudente fecerunt esse conspicuam, quam post
sacella sordentia, & multo pecudum tabo polluta ab hostiarum cruore dominici, & apostolici sangui/
nis effusione purgauit quam reducta post longum sanitas febrium delubra contemnere q̃ a victimis
liberauit oblatio, que pacem Christi post idolorum inimicitias acquisiui, cui non fuerunt pene nume/
rosa dona q̃ numina quam religio sua reddebat varia deuotione mendicã quã egestas oppresserat fre/
quentia a diis suis beneficia postulãtem que curios, torquatos camillos quos ecclesia irregenerauit, & re
liquos misi plurime prolis infecunda mater ad tartarum dum exhaustis emarcui male feta visceribus
quia fabios seruata patria non redemit decus multo sudore gloria parta nichil restitit, profugata est
operum sine fide innocentia criminosis iunctus est equi obseruantissimus quia Christum ignorauit
scipio. Per totam vellem stilum ducere non orbate pectus sustinere pateretur infantiam, Sed quisquis

Universidad de Deusto

lamentatiōis transacta relegit. Lachrimarum tempora videtur optare,nemo creditur non odisse quo rum relatione non leditur, quia siccam faciem de filiorum funeribus referens seruat certo teste crude litatis arguitur,illa posteritas plus meroris attulit perdita, quam iocunditatis acquisita, relegamus ta men quibus mutata sunt ista successibus. Ecce iam in illo sacrario libertatis nichil seruile de idolorum cultibus iuenit. Ecce bonorū corona orbis genus,flos Romanus q̄ diu venerat? est plen? sanctitate cal cat altaria. Ecce iam curia mea ad celum vocatur, laudatur,accipitur. Nec possum dicere perdidisse me sobolem post gratiam baptismi quam vel repentina mors abstulit. Multos trabearum, & curuliū possessores supremus regnator sine dispendio cultus, aut dignitatis amplectitur. Pene iam terre ni munificentia triumphi diuinum mereamur affectum,& ad Christi gloriam proficit quod mun do studetis esse venerabiles,mētior nisi egena agmina consulatus nostri in subsidio miseriarum presto lantur aduentum, & enim purpura vestra quo anni vocabulum nobilitatis subripientem miseris ve stimentorum largitate pellit algorem,prope iam iterum necessitatibus fuerunt auxilium decora fasto rum,& in veteri infidelitate deposita in tali preparatione census dispendia efficiuntur lucra animarū. Ecce nunc ad gestatoriam sellam apostolice confessionis vel amittunt lumina candidatos,& vberibus gaudio exactore fletibus collata dei beneficio dona geminantur. Quis tempore quo preciosis verba partibus quo prolem nostram eterna genitrix rursus paritura nunc suscipit cuius post primam nati uitatem grandeuis fletibus aluus impletur, que michi prolem regenerando dulcem fecit esse quam peperi,que ad se venientes senium facit exuere & ad vite principia redire confractos? Quis hanc feli citatem rogo interpellatione committat? Quis per discordiam viperina mēte compositam autei mi chi seculi iubet perire beneficia? Quis in renouatione mea occasum clandestinus inspirat,& per blan de frontis speciem inimicitiis vires acquirit,generosam in tali negotio prosapiam nō agnosco. Si qui sunt tamen summorum quos vilibus tempestatis huius procella sociauit aliis auctoribus facinorum participatione maculantur. Splendor sanguinis,& si communionem criminum incurrit nescit tamen ducem se prebere peccantibus. Habet forsitan reatum de neglecta cautione non habet dignum suppli cium de scelerum principatu. Sub quadam verecundia iungitur deliquentibus qui ad adulta iurgia conuocatur. Non meretur desperationem perditi,in quo facilis tantum crudelitas improbatur. Vos potius video triuiorum germina. Vos agnosco in quibus nature vilitas conuenientes sibi mores pe perit,quos degenerasse claritas fuerat, qui p̄ mentite titulum religiōis gaudetis impunitate viciorū, quorum labia nunquam aut honorum sapor tetigit,aut quietis, qui fas omne origini parendo viola tis quos de latebris & speciebus productos presens causa monstrauit. Quis ante concinnationem ma li huius qui ceteris agnouit diu fauistis secreta quibus vos nox generationis abdiderat. Redite po tius ad amicam cecitatem,nobis serenam & diurnam lucem relinquite. Concordiam ecclesie,aut ab sentia,aut correctione prestate. Si tamen vultis vos numerari inter splendidas prosapias actum emen datione cognoscant.

INCIPIT ACTIO QVINTE SYNODI.CC.XVIII.EPISCO PORVM SVB SYMMACHO PAPA TEMPORE THEODORICI REGIS.

POST CONSVLATVM AMENI CVM IN VNVM AN nuente domino ante confessionem beati Petri apostolorum principis resedisse mus sancta synodus dixit,libellus qui synodali auctoritate contra eos qui aduer sus quartam nostram synodum que habita est Rome palmari mutire presum pserunt ab Ennodio conscriptus est coram omnibus deferatur, & in presentia omnium ligatur atque roboretur. Quo recitato, & ab omnibus consona voce roborato sancta synodus dixit,hec futuris tēporibus conseruentur atque ab om nibus teneantur,& in omnibus seruentur. Hic libellus integerrime synodaliter ab omnibus teneatur atque inter quarte, & quinte synodorum nostrarum actiones interponatur, & ita sicut harum syno dorum decreta habeatur,quia synodali auctoritate conscriptus est,& roboratus. Ad que beatissimus papa respondit iuxta vestram omnium fiat voluntatem,& vt iudicatis apostolica habeatur auctoritas & inter apostolica quod dicitis interponatur decreta, & sicut cetera apostolica ab omnibus teneatur A

Universidad de Deusto Biblioteca

decreta. Ad que omnes ter vna voce responderunt dicentes, vt fiat rogamus. Post que acclamatũ est ab omnibus episcopis & presbyteris. Illi qui papam symmachũ accusauerunt, & damnationem ei inferre tentauerunt, & illi qui eum iudicauerunt, aut contra nostram synodũ garrire, aut scribere presumpserũt, vt damnentur rogamus. Et paulopost omnes episcopi, & presbyteri voce magna clamantes dixerunt. Exaudi Christe, symmacho pape vita, dictum est octies. Cuius sedem & annos dictum est decies, vt fiat rogamus dictum est duodecies. Quibus cessatis Symmachus episcopus ecclesie catholice vrbis Rome dixit. Quoniam fraternitas vestra singulari charitatis studio, pio ac vigilanti affectu, indefessis laboribus ac spiritu viuaci studuistis venerandi patres, tutelam rerum ecclesiasticarum fouere, sedem apostolicam (que solida Petri confessione stabilita est) tueri viriliter cui licet indigni domino sic disponente presumus, ac paruitatem nostram iamdudum multis afflictionibus impulsam virili protectione defendistis oblocutoribus & susurantibus resistendo, qui nouis semper insidiis semper aliquid aduersum nos, & famam nostram moliuntur, quos spiritus ille diuisionis continuis exagitat aculeis, quibus est pax inimica, & discordia placens. Et quia vestra bonitas curam prouisionis nostre suis exhortationibus incitauit, & parilem circa ecclesie tranquilitatem domini nostri contemplationem animi prestet flagitamus, vt circa insidiatores, & persecutores nostros mitius agatis, & licet iuste damnentur propter misericordiam tamen conseruentur, vt in nobis illa domini declaretur sentẽtia, qua precipitur, ita fratribus dimitti sicut sibi a domino cupiũt dimitti, De cetero vero ne vnquam talia non solum modo in apostolice sedis presule a quoquam presumantur, sed nec in vllo Christianorum episcopo vsurpentur, Non ergo necesse est super his noua cudere, sed vetera recitare atque firmare. Est enim a multis antecessoribus nostris synodaliter decretum atque firmatum vt oues que pastori suo commisse fuerunt eum nec reprehendere nisi a recta fide exhorbitauerit presumant, nec vllatenus pro quacunqꝫ re alia nisi pro sua iniustitia accusare audeant, quoniam pastoris actus gladio oris non sunt feriendi, q̃quam rite rep̃hẽdendi estimẽtur, nec vllos ep̃os suis reb⁹ expoliatos vel a sedibus vi aut dolo, aut quocũqꝫ ingenio pulsos sicut & vos de nobis iudicastis, aut ad synodũ tã puitialẽ q̃ gñalẽ posse cõuocare, aut in aliquo iudicare anteq̃ cuncta q̃ eis ablata sũt legib⁹ ptãti eorũ pacifice per oia reintegrent decernimus, Prius ergo op̃z oia illis legibus reintegrari, & ecclias q̃ sublate sibi sunt cũ oi priuilegio suo restitui, & postmodũ non sub angusto tp̃is spacio, sed tantũ tp̃is spaciũ eis indulgeat, q̃tũ expoliati vel expulsi esse videntẽ anteq̃ ad synodũ cõuocentẽ, & ab oibus q̃sqꝫ puintie sue ep̃is audiatẽ. Nã nec cõuocari ad causam nec diiudicari p̃t expoliat⁹ vel expulsus, qa nõ est priuilegiũ quo expoliari possit iam nudatus. Vñ & antiqtus decretũ est oẽs possessiones & oia sibi sublata atqꝫ fructus cunctos ante cõtestatã litẽ p̃ceptor, aut prias possessori restituat. Et alibi scriptũ habetur, ille q vio lentiam pertulit vniuersa in statu quo fuerant recipiat, & que possedit securus teneat. Et alibi in synodalibus patrum decretis, & regum edictis legitur Statutum, reintegranda sunt oia expoliatis vel eiectis episcopis presentialiter ordinatione pontificum, & in eorum vnde abscesserunt potestate funditus reuocanda quecunqꝫ cõditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quascunqꝫ iniustas causas res ecclesie vel proprias, aut substantias perdidisse suas noscuntur, ante accusationem, aut regularem ad synodum vocationem eorum & reliqua. Est etiam in antiquis ecclesie statutis decretum, vt qui aliena inuadit, non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Vnde & in euangelio scriptum est. Quod si aliquid defraudaui, reddo quadruplũ. Et in legibus seculi cautum habetur. Qui rem subripit alienam, Illi cuius res direpta est in vndecuplum que sublata sunt restituat. Et in lege diuina legitur, Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui. & dicit omnis populus amen. Talia ergo non presumantur absqꝫ vlla vltione, nec exerceantur absqꝫ sua damnatione. Accusatoribus vero inimicis vel de inimici domo prodeuntibus vel qui cum inimicis immorantur, aut suspecti sunt ne credatur, ne irati nocere cupiant, ne lesi vlcisci se velint.

A ¶Quid ad hec vobis carissimi fratres videtur prudentia vestra p̃ ecclesiastica quiete vel indẽnitate vniuersi edicite, vniuersa synodus dixit. Episcopalem persecutionem & ecclesiarum abscisionem vel vastationem atque seruorum dei insectationem fulti predicta auctoritate & omnium sanctorum patrũ prohibitione vestraque consolatione communi tractatu pariter in futurum robuste ac veraciter amputantes sanctorumque patrum statuta firmantes expressis sententiis sancimus ne vnquã talia a quoquam nostris, aut futuris temporibus presumantur. Et silentio facto symmachus episcopus ecclesie vrbis Rome dixit. Quod si aliq hec trãsgressi fuerint, & talia presumpserit. quid super his vobis videt pari adunatione manifestate, Cũqꝫ surrexissent, & paulopost iterũ cõsedissent vna voce dixerunt, si qs

hec que

Universidad de Deusto

hec que hodie in hac sancta synodo phibita sunt infringere psumpserit,aut volutarie trasgredi tetaue/
rit si clericus est gradu proprio penitus careat,si vero monachus aut laicus fuerit communione priue/
tur,& si no emedauerit vicino anathemate feriatur. Secretas vero isidias vel manifestas potificib9 a qui
buscunq; illatas, vel ea que huius sancte synodi sentetia coplectitur, si quis ad ecclesie pertulerit noti/
ciam potiatur honore,& hi qui aduersa eis moliuntur,sicut a sanctis patribus dudum statutum est,
& hodie synodali & apostolica auctoritate firmatur,penit9 abiiciatur,&exilio suis oibus sublatis perpe
tuo tradatur,hec vero que in hac sta synodo statuta sunt,& ea que in libello que Ennodius nostra au
ctoritate conscripsit,sicut in presentia nostra relecta sunt,vt propriis manibus roboretur,rogamus atq;
in perpetuum coseruentur sicut predictum est vestra apostolica auctoritate firmentur. Sed symmach9
ecclesie vrbis Rome catholice episcopus dixit. Acclamationes vestras synodicq; iudicium presentia su
scipient gesta. Adiecitq; & dixit. Ea que ad suscipiendos veternose presumptionis errores vel insense
pontificibus presumptionis morbos quibus status affligi solet ecclesie seruorumq; eius deliberatio re
ligioni congrua paciq; constituit,perpetua sotientur firmitate,vt annuente domino quem custodem
rerum constat esse bonarum synodalis ordinatio vigeat,atq; omnis qui sine psone alicuius distinctio
ne venire presumpserit,impolita superius districtione plectetur, vniuersa synodus dixit,vt fiat roga/
mus, dictum est decies,vt scandala amputentur & insidie atq; detractiones erga episcopos vitentur ro
gamus,dictum est duodecies. Et facto silentio vniuersi in sancta synodo congregati clamates dixerut
Exaudi christe,symmacho vita,Dictum est octies,hic est pax cum symmacho. Dictu est nonies. Cu/
ius sede & annos,dictum est decies,vt de presenti fiat dictum est duodecies. Et paulopost cu resediffet
facto silentio vniuersa synodus dixit. Quisquis clericorum aut monachorum aut laicorum tam ma/
ioris ordinis q etiam inferioris post hanc formam nobis prolatam his decretis contraire presumpserit
statutis canonicis velut scismaticus percellatur,Et subscripserunt, Celius symmachis episcopus sancte
ecclesie catholice vrbis rome huic statuto a nobis inspirante domino peracto subscripsi. Laurenti9 eps
ecclesie mediolanensis huic statuto a nobis inspirate domino peracto subscripsi Petrus ecclesie rauena
tis huic statuto a nobis inspirate domino peracto subscripsi. Eulalius episcopus ecclesie siracusane huic
statuto a nobis inspirante domino peracto subscripsi, Felix episcopus terracinensis subscripsi, Ste/
phan9 episcopus ecclesie cordubensis subscripsi. Fortunatus episcopus ecclesie valensis subscripsi, Be/
nignus equiuensis,Iohannes spolitanus,Romulus prenestinus,Stephauus venusinus,Candidus tu/
dertinus,Valentinus amiternnus,Fortunatus fulgenatus, Grisogonus albanensis, Euticius tranen/
sis,Amandus poturanus,Laurentius bobianelis,Clorensis calestinensis,Eusebius sanestis,Romanus
numentan9,Propinquus trebiatis,Asterius equinatis,Siluanus voliternnus,Epafroditus cameasen9
Cintus gerohensis,Helyas benedicanus,Paulus tripolitanus,Policarpus gabalensis, Patrici9 crassen
sis,Menecratis carosensis,Floretius sardonens,Iulianus ipepotanus, Paulinus perperetinus, Noenius
insenius,Petronius martineus,Hesperos epitanensis,Esaias cleas,Olimpius euacitonacius, Rufinus
brionolitanus,Philippus neasletanus,Basilicus peleasicanus, Didimus lapidensis. Iustus firmiensis,
Arenton hostiesis,August9 liparitan9, Rusticus bersentin9, Venatius sinagoliensis,Victor dunensis,
Innoceti9 tifernatius,Bonefaci9 foroflamiensis,Sebastian9 siraninus,Asellus populolitan9, Empilius
voliternin9,Proiectus forinoui,Veneri9 pellensis,Coloni9 foroclodiesis,Probus carmamelensis, Vin/
demius auentinus, Proculeianus sepniatios, Eortunatus abenignus. Vascasius vulternensis, Martia
nus ecamensis,Bassus mutinensis,Pacatianus coraliensis,Meras corlonensis,Macedon maidonensis,
Marcellinus illidonensis. Paulus proglorienſis,Diodorus listiniensis, Necinus musii, Theodorus
adria, Epiphanius pergesis,Leuansa amphorensis,Alcimedeseides contraconicensis, Dionisius ana/
nensis,Andreas satalenus,Amaxius salconensis,Croton parsidonensis,Philippus barbarensis. Theo
dorus antipolleus, Leontius araxenus,Antipatros canimenos,Gratinus panormitanus,Andreas tho
lantanus,Nicholo sacrafuranus,Romanus bobonensis,Oniforus iconiensis,Neoptolenus chronensis,
Paulus dernensis,Patharchos listron,Eugenius careusossides,Tyranus imadianensis, Ascolias lalan
denus,Steros profiadensis,Predialis gizonus,Quintin9 focensis irentinus magnisias, Manias ami/
tii,Quiriacus eleae,Valerianus bossionens,Fominus zitrenus,Fericius archodonensis,Didimus la/
pitensis,Steros prodofianensis,Fnodorus ametimos, Epafroditus camesenus, Olimpius canensis,
Didim9 lapicensis,Barachos laxs. Efrontius bui,Florentius motilensis, Iohannes rodeni. Gennadi9
mosonensis, Euandros diupoleos, Iohannes trapotutanus, Philippus agerestanus, Thomas

Universidad de Deusto Biblioteca

tilensis, Gennadius amonensis, Caris diopolitanus. Paulus aristensis, Mathias themessianensis, Eulalius fibriensis, Amphilotius fidecensis, Gaius suetronensis, Eudoxius eletensis, Martianus corallensis, Eusebius coctinensis, Obremus coracesiensis, Romanus mirrensis, Aristoditos olimponensis, Eudoxius cotuatensis, Palladius capalenensis, Cirinus patarensis, Stephanus limirensis, Zenodotius telmisu, Maximus zetilonensis, Musenius lunensis, Florentinus adrianopolitanus, Bassones neaspilitanius, mesalimus laudicensis, Fotianus salagessunensis, Olimpius sozopolites, Alexander seleucensis, Valerianus afrus, Epafrodius camesensis, Barrachos nazensis, Charis dionisiopolitanus, Eusebius clazomenus. Et bauentia mipolitanus, Thomas arliocomenus, Eliodorus ametimos, Pergamius atticenus, Eutropius adadomensis. Paulus philodemensis, Longinus apapermenus, Theocustus tyreu, Forticius metropolitanus, Ciros simondensis, Libanus palatonensis, Dolestos sebastensis, Danielus cadolensis, Muniche? lardicias, Trunitanus, Sstrategius pilobatensis, Aquila antodenus, Basilius nacoriensis, Eustochius docunius, Quiriacus eu carpensis, Abircitius Iheropolitanus, Epiphanius mardagensis, Philippus liciados, Mocinius ephesi, Mauros baladensis, Eusebius dorileu, Martianus sinalidensis, Calandion alacarnensis, Iohannes enidiensis, Theodoretus alabaudensis, Tigamus apollonensis, Iohannes amizonensis, Eupititius staconensis, Menandros eradeos Dinisius latomenus, Panias eristodensis, Placalus lassu, Iohannes alisdonensis, Dioffisius anthiochenus, Cretomanus afrondisius, Etherius sinimensis, Stephanus ephesinus, Patricius aidonopolites, Daniel lampsacenus, Frimas abidensis, Theusebius ilui, Stephanus pinameni, Pionius trodensis, Eulalius pianensis, Dauid adrimensis, Talasius panus, Petrus dardanensis, Diogenis geticonos. Olimpius prudisiadensis, Theophilus adeo adriopolites. Apramonus titanos, Theodorus eradensis, Calegonus cladipotus. Theodorus serunensis, Polichonus dipodinēsis, Renos luliolpoltus, Etherius papiu, Petrus gagrotanus, Anthiochus sinoponus, Atticus lanensis, Vranius iborensis, Paralius adriponensis, Lucadius minzitanius, Eustasius galatinensis, Misterus amorrui, Aquilas eudoxiados, Quiriacus troanadensis, Pios prothenissensis.

¶EXPLICIT QVINTA SYNODVS ROMANA SVB SYMMACHO PAPA INDICTIONE NONA

¶ Incipit sexta synodus Romana sub symmacho *papa habita tempore theodorici regis die Calendas octobris.*

A CVM IN VNVM APVD BEATVM PETRVM APOSTOlum sancta sexta synodus canonice a beato Symmacho Rome congregata resedisset symmachus predictus episcopus ecclesie catholice vrbis rome eidem synodo presidens dixit. Quoniam religiosus sancto spiritu congregāte conuentus hortatur, vt quecunq; pro disciplina ecclesiastica necessaria sunt cura diligentiore tractemus? Nos enim & apostolice sedis moderamine compellimur, & ecclesiasticarum dispositione constringimur, sic canonum paternorum decreta librare & retro presulum antecessorumq; nostrorum decreta metiri, vt que presentiū necessitas temporum restauranda sunt ecclesie relaxanda exposcit, adhibita diligenti consideratione quantum fieri potest auxiliante domino temperemus, quia nos qui potissimi sacerdotis administram⁹ officia trangressionū culpa respiciet, si in causis dei desides fuerimus inuenti, quia meminimus quod timere debemus, & qualiter comminetur dominus negligentie sacerdotum, Sane reatu maiore delinquit qui potiore honore perfruitur & grauiora facit vicia peccaminum sublimitas dignitatum, Ideo tacere non debemus sed ea que necessaria fore agnouerimus, viriliter corrigere & emendare satagamus, & ea que nociua sunt extirpare prout dominus dederit nō negligam⁹. Ab vniuersis episcopis & presbyteris acclamatum est. Exaudi christe, symmacho pape vita. Dictum est septies. Hec confirmamus, & hec docemus. Dictum est octies, Doctrine vestre gratias agimus ingentes, Dictum est decies. Ista teneantur & ista obseruentur rogamus. Dictum est duodecies. Dignus papa dignus doctor. Et facto silentio symmachus episcopus dixit, Communis dolor & generalis est gemitus, quod intra ecclesiam nostris & retroactis tēporibus de iuasione rerū ecclesiasticarū & vexatione sacerdotū cognouim⁹ que res non

nos solos

Universidad de Deusto Biblioteca

sed omnes domini tangit sacerdotes. Et licet hec a p̃decessoribus nr̃is iã prohibita sunt, & tales presumptores damnati, & a sanctis canonibus anathematizati, ne iñ denuo presumantur, est etiã sup his promeda sententia vt qui eorum casum non timent, timeant saltem eorum perpetuam damnationem, & quod sepe presumitur, sepius vt inhibeatur necesse est. Sancta synodus dixit, hec ne fiant denuo synodali cõuentu prouida beatitudini vre snia eneruari cõuenit & ne in exẽplũ remaneat plurimẽ di fundit⁹ extirpari Symmachus eps dixit. Modo quia de⁹ presentiã vestrã votiuã mihi cõcessit, necesse est rem fieri firmã quã credo ecclesiasticis facultatibus conuenire vt agnoscant omnes quos vanus furor & auaritia excitauit, talia absq; vltione nõ posse presumi, Sãcta synodus dixit. Scim⁹ prouisionẽ vestram necessariis studere. Et ideo in vestra est potestate sequenda disponere, Symmachus episcop⁹ catholice ecclesie vrbis Rome dixit. Magna quidẽ venerando & sacerdotali debetur cultura propositio cum iminet de studio que recta sunt non de necessitate disponere. Sed quoniam in aliquibus aliena postulantibus vitiorum mater auaritia repudiatis honestatis repagulis totũ putat expedire quodlibet, & ita dum prede inhiat, patientia superne ciuitatis abutitur expectãtibus correctionem celo moderante iudiciis se existimant non teneri, cum clarum sit quod apud certos in occasione rapiendi procedat diuine mora sentẽtie. Sed nobis quos pastoralis cura & ecclesiastica astringit pro dispẽsatione certa ratio reddenda substantie opus est vt sollicitudinem nostram non solum ad presentia, sed etiam ad futura secula porrigamus, ne ad anime nostre detrimenta contingat si hi qui possunt statutis debere innocentiã presumentes de libertate deliquerunt, cum religiosa possunt & nostra successores nostri potestate fulciri legibus ecclesiasticis seruientes. Sancta synodus dixit. Scimus spiritu dei cor vestrum esse succensum & instinctu dei vos ita loqui. Quapropter omnibus summopere conuenit obseruare vt oblationes fidelũ a nemine presumantur, & absq; consensu & voluntate episcopi in cuius dinoscuntur esse parochia & potestate possidere vel dominari tententur queniam nonnulli memores sui pro remissione peccaminum suorum & paterne vite in creatione de facultatibus suis tam rerum immobilium quedã vero per scripturas ecclesiis tradiderunt & deo creatori suo perpetualiter habenda dederunt quo contra aduersis deum minus timentibus, eatenus mortifera callidita te tenentur, vt aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam. Nec intueri corde possunt diem iudicii, dum nimie cupiditatis delectantur ardore. Vnde precamur vt antiquorum patrum regulas que modo propter iniuriam quorundam quasi oblite habentur renouetis, vt tale iudicium super eis fiat, vt aut manifeste heretici qui ecclesiam dei scindunt, & anathematizati atq; ab ecclesia dei extorres habeantur aut per satisfactionem ecclesie ad penitentiam & demum iuxta regulas ecclesiasticas ad reconciliationem recipiantur.

¶ Symmachus episcopus ecclesie catholice vrbis rome dixit, his ergo rite perpensis ne illi in ruinã incidant & perpetuo damnentur exitio & sancta ecclesia precioso Christi sanguine redempta restauretur, eique pie famulantes non opprimãtur. Sed releuẽtur mensura cum dei nostri consideratione vna cum nostro iudicio sancimus, vt quicunq; immemor aut memor interitus sui res ecclesie delegatas & domino oblatas, absq; proprii episcopi iussu possidens presumpserit deinceps tenere quocũq; in loco & veritate comperta res dei seruis suis dissimulauerit, aut renuerit reformare liminibus ecclesie ab episcopo eiusdem loci prius arceatur, indigne enim ad altare dei properare permittitur, qui res ecclesiasticas audet inuadere, aut iniuste id est sine licentia episcopi possidere, aut iniqua vel iniusta defensione in eis perduret. Necatores enim pauperum iudicandi sunt prefixo tenore, & si non emendauerint vitium extirpandi. Debet tamen esse prouisio vt vindictam admonitio manifeste precedat & res vsurpatas iniuste qui abstulit aut iniuste ablatas retinet equitate patrocinante legibus restituat. Quod si neglexerit & necessitas compulerit demum predonem sacerdotalis districtio maturata percellat, neque quisquam per internas res deum defensare nitatur quia dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit. Quod si presumpserit & ipsius offensam & predicte damnationis periculum sustinebit. Competitoribus etiam huiuscemodi frena districtionis imponimus qui facultates ecclesie sub specie largitatis regie vel cuiuscunq; potestatis improba, subreptione preuaserint. Sera nãq; de his rebus penitudine commouemur, cum iam transactis temporibus contra huiusmodi personas canonum suffulti presidio se sacerdotes domini erigere debuissent. vt non mansuetudo indulgentie ad similia perpetranda improborum audacia adhuc quotidie prouocaret. Nunc tarde iniuriarũ mole depressi damnis quoq; cõpellẽtibus excitamur. Quod si is qui res domini competit in aliis q̃ nisi res agitur maxime solet territoriis commorari sacerdotem loci ipsius

A

Universidad de Deusto Biblioteca

vbi habebat episcopus huiusmodi prauitate contentus,neglectu persone litteris instructum reddat. Tunc antistes ipsius fratris anxietate comperta,aut peruasorem rerum dominicarum admonitio ne corrigat,aut pretaxata canonica districtione cōdēnetur,Vnde & in canonibus in gangrensi ecclesia apostolica auctoritate cōditis de fructuum oblationibus que ministris ecclesie debentur & de his que in vsus pauperum conferuntur scriptum habetur.

Si quis oblatiōes ecclesie accipere vel dare voluerit preter episcopi consciētiam vel eius cui huiusmodi sunt officia commissa nec cum eius voluerit agere consilio. Anathema sit,Et iterum in eodem consilio.Si quis oblata deo dederit,vel acceperit preter episcopum,vel eum qui constitutus est ab eo dispensandam misericordiam pauperibns & qui dat & qui accipit anathema sit,Valde iniquum ergo & ingens sacrilegium vt quecunq; vel pro remedio peccatorum,vel salute,vel requie animarum suarum vnusquisq; venerabili ecclesie contulerit,aut certe reliquerit ab his quibus hec maxime seruari conuenit,id est christianis & deum timentibus hominibus & super omnia a principibus & primis regionum in aliud transferri vel conuerti. Propterea qui hec non preuiderit & aliter quam scriptū est predia ecclesiis tradita petierit vel acceperit aut possederit,vel iniuste defenderit aut retinuerit nisi citose correxerit,quo iratus deus aias percutit,anathemate feriatur,sitq; accipiēti & danti & possidenti anathema,& institute pene contubernium assiduum. Nec aliquo se ante tribunal christi obstaculo muniat qui a religiosis animabus ad substantiam pauperum derelicta contra fas sine aliqua pietatis consideratione dispergit. Ab vniuersis episcopis & presbyteris acclamatum est,vt hec penitus abscindātur rogamus. Dictum est quinquies,vt hec amputentur precamur, Dictum est septies,vt res ecclesie quibus tradite sunt intemerato iure seruentur rogamus,dictum est septies,vt se dum hoc quod persecutus est synodali conuentu per omnia fiant vnanimiter deprecātes rogam⁹. Dictū est octies,vt in presumptoribus vindicetur rogamus dictum est decies,vt disciplina seruetur rogamus. Dictū est vndecies. Que male admissa sunt per vos corrigantur. Dictum est duodecies vt illicita facta amputentur. Ita vt deinceps non fiant rogamus. Dictum est tredecies,vt apostolica ordinatio illibata seruetur, dictū est quatuordecies. Dignus.papa quod non licet non fiat. Dictū est quindecies,Exaudi christe, symmacho vita. Dictum est sexdecies,vt canones custodiatur rogamus, dictum quindecies,vt ordinatio apostolica seruet,dign⁹ papa,dign⁹ doctor dictū.xix,Hec omnes vnanimiter cōfirmam⁹,& vt vnanimiter seruentur,rogamus dictum.xx.Per dominum Petrum vt perpetuo seruentur,rogamus dictū vigesies,Qui hec violarit in se iuxta in pretaxatum modum inueniat. *Dictum est vigesies.*

¶ *Et facto silentio symmachus episcopus ecclesie catholice vrbis Rome dixit. Presentis* diffinitionis formam que iuxta sanctorum *patrum est statuta sententias in omnium* ecclesiarum noticiam peruenire decernim⁹, ne cuiquam possit pro sua ignoratione licere quod non licet,& qui talia presumpserint sciant se pretaxato condemnatos esse modo. Similiter & hoc ad ecclesiarum noticiam vestra cunctorum exhortatione,& iudicio censemus peruenire,& ab omnibus firmiter teneri,quia episcoporum res ecclesie non dubitantur esse, si in eorum facultatibus simili fuerit crudelitate peruasores rerum memoratarum predicte canonum districtionis feriantur vindicta, vt qui maioribus propriis ac nulla conscientie castigatione corriguntur saltem ecclesiastice & canonice vindicte perfodiantur aculeis,generaliter vero quicunq; res ecclesie confiscare aut impetere, aut peruadere periculosa aut sua infestatione presumpserit,nisi se citissime per ecclesie de qua agitur satisfactionē correxerit ꝑpetuo anathemate feriatur. Similiter & hi qui res ecclesie iussu vel largitione principum,vel quorundam potentum,aut quadam inuasione aut tirannica potestate retinuerint & filiis vel heredibus suis vt a quibusdā iam factum audiuimus,quasi hereditarias reliquerint,nisi cito res dei admoniti a pontifice agnita veritate reddiderint perpetuo anathemate feriantur. Iniquum enim esse censemus,vt potius custodes cartarum quam defensores rerū creditarum,vt preceptum est iudicemur. Sanandum est ergo celerius,ne longius execrādus animi morbus inserpat,vt si medicus cum viderit huius terreni corporis aliquem esse langorem,magnum sue artis estimat documentum si cito quis illius interuentu desperatus euadat,vel cum posse vulnus aspexeris adhibet fomenta vel cetera quibus illud posset quod natum fuerat vulnus obduci,ac si id manens sanari non poterit ne corpus reliquum sua tabe corrumpat,ferro amputet quod nocebat,quo reliquum integrum & seruet intactū. Precidendū id ergo est quod velut puto sanoque nimium corporis vulnus obrepsit ne cum tardius abstergitur, in ipsis pene visceribꝰ huiꝰ mali nō hauriēda sentina considat,Ferro enim abscidenda sunt vulnera que fomenta non sentiunt. Similiter & illi extorres debēt fieri ab ecclesia qui sacerdotali admonitiōe nō corrigūtur dicente dño.

Auferte

Universidad de Deusto

Auferte malum a vobis,vniuersa synodus acclamauit,vt ista fiant rogam⁹.Dictum est octies.Ista seruentur precamur,Dictum est decies,vt imperpetuum maneant & vestra auctoritate firmentur,Dictum est duodecies,Exaudi xpe,symmacho pape vita.Dictum est duodecies.Et facto silentio symmachus episcopus ecclesie catholice vrbis rome synodo presidens dixit,In hoc cognoscimus oes quia deū diligam⁹ si mādata eius faciam⁹,Hec eni charitas deivt mandata eius custodiamus & mandata eius grauia non sunt,Iustus est enim dominus & oia iudicia eius iusta sunt,atq; omnes vie eius misericordia & veritas & iudicium,in manu dei potestas terre,cui execrabilis est omnis iniquitas,in manu dei potestas hominis & super faciem terre imponet honorem suū.Perdit deus memoriam superborum & iniqua gerentium,& relinquit memoriam humilium & bonorum hominū,hec autē procerto habet omnis qui recte colit deū quiavita eius si i probatione fuerit coronabitur,& si in tribulatione liberabitur.Si vero in correctione fuerit ad misericordiā peruenient.Omne quod irreprehensibile est catholica defendit ecclesia.Non licet ego imperatorivel cuiq; pietatē custodienti aliquid cōtra mandata diuina presumere,nec quicquā quod euangelicis propheticisq; & apostolicis regulis obuiat agere, iniustū eni iudicium & definitio iniusta regio metu vel iussu a iudicibus ordinata non valeat, nec quicquā quod cōtra euāgelice vel prophetice aut aplice doctrine constitutionem eorum siue sanctorum patrum actum fuerit stabit,&quod ab infidelibus aut hereticis factum fuerit omnino cassabitur. ¶Nociua ergo sancti predecessores mei damnare confidenter studuerunt ,quorū & pusillitas mea, licet impar & minima pro suscepto tamē diuina dignatione ministerio pedissequa cupit existere, ve enim erit nobis qui huius ministerii onus susceptū habemus veritatem saluatoris nostri Iesu xpi quā Apostoli predicauerunt predicare neglexerimus,ve enim erit nobis si silentioveritatem oppresserim⁹ qui erogare nummulariis iubemur,id est christianos populos ibuere & docere, Quid in ipsius christi futuro dicturi sumus examine si sermonū eius veritatem confundimur,predicare. Quid erit de nobis cum commissis nobis animabus & de officio suscepto rationem iustus iudex deus noster districtim exegerit.Ideo nos oportet semper nociua resecare & auxiliante domino profutura erigere,Vnde obiurgando,hortando suadēdo blandiendo,consulendo prodesse,quibus possumus festinemus, lingua nostra bonis fomētū sit,prauis acule⁹,timidos retūdat,iratos mitiget, pigros exacuat,desides hortando succendat, refugientibus suadeat,asperis blandiatur , desperatos consoletur , vt quia doctores dicimur viam salutis gradientibus ostendamus,Simus in custodia vigilantes,aditus contra hostis insidias sollicitiʒ muniamus,&si quando ouem perditam de commissis gregibus error abduxerit, toto illā annisu ad caulas reuocare dominicas cōtēdam⁹,vt de pastoris nomine,quod habemus non supplicium sed premium consequamur. Quia ergo in his omnib⁹ diuine gratie adiutorio opus est omnipotentis dei assiduis precibus clementiam exoremus,quatinus ad hec nobis operanda,& velle tribuat.& posse concedat , atq; in ea nos via cum fructu boni operis quam se pastor pastorum esse testatus est dirigat vt sine quo nichil possumus per ipsum omnia implere valeamus,vniuersa synodus surgens acclamauit,Placēt omnia,vt perpetua stabilitate firmentur rogamus.Dictum est octies.Et adiecit. Exaudi christe,symmacho vita,dictum est octies,vt hec intemerata seruentur. Dictum est decies.vt ista intemerato iure custodiantur precamur, dictū est duodecies,Qui hec sponte violauerit,perpetuo anathemate feriatur rogamus,dictum est quindecies,vt decreta nostra confirmes precamur. Dictum est decies & octies,Et facto silētio Symmachus episcopus ecclesie catholice vrbis Rome dixit. Acclamationes vestras synodicq; iudicium presentia gesta suscipiunt.Et adiecit.Ea que ad sopiēdos veternose presumptionis errores vel infense rebus ecclesiasticis egritudinis morbos quibus vniuersalis afficiebatur ecclesia deliberatio religioni congrua paciq; cōstituit firmitate perpete socientur, vt prestante deo quem custodem rerum constat esse bonarum synodalis ordinatio vigeat ,atq; omnis qui sine psone alicuius districtione venire presumpserit,indita superius districtione plectatur.Et subscripserunt,Celius symmachus episcopus ecclesie catholice vrbis Rome his constitutis synodalib⁹ a me probatis atq; firmatis annuens subscripsi,Petrus episcopus rauennatis ecclesie his constitutis synodalibus a nobis probatis atq; firmatis annuens subscripsi,Innocentius direntium tiberinorum. Felix traruensis,Seuerinus tundaritanus, Bonefacius aquileianensis, Silianus veliternius , Maximus bleranus,Sebastianus furanus,Emilianus furanus,Mercurius ganinati,Maximus ticinensis,Felix atellanus,Cassianus mutinensis,Rusticus fuxentinus,Cerentius siculensis, Propinquus tabensis,Stephan⁹ venusinus,Adeodat⁹ formianus Laurētius benensis ,bonifacius cameritanus, Fortunatus fulginensis,Iustus signatinus,Mercurius siuiternus , Vindemius anteatinus,

A

Universidad de Deusto Biblioteca

Stephanus neapolitanus, Augustus liparitanus, Hylarius teusanus, Valentinus amiternus, Maximi lianus perusinus, Fortunatus suestanus, Innocentius ferentinatis, Iocundus augustanus, Concordius mesitanus, Trigidius tauriganus, Vitalis fundanus, viticanus celemensis, Castus portuensis, Iohannes ariminensis, Aristus ostiēsis, Proculeianus sepinatis, Martirius traconēsis, Candidus tiburtinus, Victor lunensis, Aprilis laterianensis, Asterius aquinatis, Asellus populoniensis, Grisogonus albanensis, Memor cassinuus, Amandus potentinus, Colonius forododiensis, Romanus numentanus, Helpidius voliternus, Vrsus reatinus, Iohannes turritanus, Cresconius tudertin⁹, Adeodatus silue candide, Innocentius nauenatis. Venerius pallensis, Iohannes spolitanus, Rogatus tauromenitanus, Eustasius cremonensis, Seruus dei foreuensis, Laurus vergomatis, Probus carcimeianensis, Eucarpius meresarpe, Dulcius sancti autimi, Rufertius agnatinus, Leucadius iniuricanus, Seren⁹ nolanus, Eufradius galatinensis, Martianus acanus, Theotistos pessimitos, Futicius tranensis, Helpidius mencenenterius. Fortunatus anagninus, Mysterius amorrius, Paschasius vulternensis, Aquilas eudoxiades Innocentius forosimpronienſis, Quiriacus troodanensis, Felix nepesinns, Pios petenissensis, Hylarius tempranensis, Longinus ortissu, Iohannes neapolitanus, Talasius cesariensis, Constantinus militinensis, Musonius hissenus, Acatius arimatheus, Firminus termus, Adonius grauissu, Patricius tianensis, Iohannes artis, Theodotius naciazensis, Dorocheus neocesariensis, Aristomachus colenensis, Ciros cibistrinensis Iohannes sebastensis, Ceccupius sebastranopolis, Iohannes polemnacus, Grādus cerassitenus. Atarbius talebuntis. Selenco amassenus, Anhonius amissenus

¶Explicit sexta synodus romana sub symmacho papa. Epistola eiusdem ad Laurentium mediolanensem archiepiscopum.

A DILECTISSIMO ATQVE CARISSIMO FRATRI LAVrētio mediolanensis ecclesie archiepiscopo symmachus episcopus in domino salutem. Prodit religiose votum conscientie mēs laudibus deuota pontificū assertio ingenii est deo obsequentib⁹ mancipare quod loquimur, in quorum preconiis forte angustus sermo prefulget imperitiā manifestat, tamē si abstineatur infantia quis mendicam narrationē estimet quā vota locupletant? Sepe in facundie dotibus pauper inuenitur vena predicantis, & ediuerso thesaurus cordis irradiat in egestate verborum. Qui vice dei iudicat non desiderat *picta alloquia, sed que infucatus cōmendat nitor ingenii, quia in his etiam sine amore blāditur eloquentia, in illis splendorem suum veritas nuda cōmendat. Siue falleris est omne quod dictat affectio* advnguem fabricatur illa que volumus nō tam speciē recti habere q̄ similitudinē. Ad te venerabilis mihi antistes maxime sermo est cui immeritorum testimonio virt⁹ cepit vocabulo in quo actus eloquitur vel qd̄ qui nomē appellat, Prouida parentrū diligētia tuorū, prius te eligi voluit q̄ probari. Te olim secularibus inherētē titulis castrēsis sudor excoluit. Et ad ecclesie gubernacula pars aduersa solidauit, sicut dn̄s loquitur per prophetam. Qui in minimo fidelis, & in magno fidelis est, Te sacrum iudex & consilii comitem meruit & laboris. Bene initiandus altaribus & in laica cōuersatiōe qd̄ sacrū esset elegisti. Tu pudicitie in illa etate custos inuentus es. In qua & lex obsequitur desideriis. Satis enim est pueritie ambitum, quam licentia fulcit horreri, Christus milites suos quos in personā dulcis attollat inter acies, querit hostiles. Ascit⁹ ecclesie spontificem actibus implesti ante tēpora dignitatis Nō aduena benignitas fuit que nature innixa radicibus de cano flore germen ostēdit. Temporale enim est omne quod fingitur, perpetuū quod cum etate maturescit. Nō tibi sacerdotiū rem doni credimus euenisse sed premii. Alii vulgari gratia lenocinante cōmēdātur, tibi rigida circa culpabiles districtio dedit affectum. Manet te singularis sapientia que licet generaliter optanda est, tamen existit in magistro necessaria, frustra monitoris personā suscipit qui impacti nō preualet estimare pondus officii, vilissimus cōparādus est nisi precellat sciētia, qui est honore prestantior. Dedit tibi apicem res iudicii non fauoris, dignus pontifice est amor, quem censura conciliat, Deuenustat institutoris geniū, qui per solam gratiam vult placere. Tu his eruditus & formatus celi beneficiis plus agendo populum instituis q̄ docendo, Illa monita discipulorū conscientiam erudiunt que probantur exemplo. Sine pudore inuitat ad innocentiam, qui illam fuerit ipse sectatus. Te inter secreta penetralium quasi testem metuunt qui peccare disponunt. Nascentibus culpis metus, & reuerentia tua negat effectum. Qui inter exordia occurrit vitiis, & occasionem lapsuum adimit, & concupiscētie purgat auctorem, hec beatitudini tue quasi strictim pro lingue mee

cōmendatione

Universidad de Deusto Biblioteca

cōmendatione dedicaui. Si precibus vite successus artiserit gestorum tuorum plena me relatione consecrabo, vt que vniuersis nota sunt mānsuris in posterū litteris quatinꝰ gaudeat acta secutura seruētur.

¶Item epistola eiusdem ad liberium patricium.

YMMACHVS EPISCOPVS ECCLESIE CATHOLICE VRbis rome liberio patricio salutem. Cum pro veneranda religione conscientie verba dirigitis in aquileiensis electione pontificis & diuinis initiata lingua cultibus militat consecrando in ignoti nos diligentia sermonū vincla tenuerūt, quia nihil superat diuitiis quotiens aliquid probatus extulerit. Quid eni sententie sequaciū derelinquat quando iusticie obsequitur, cuius in examen definitio nō vocatur. Agitis bono conscientie quod vestro vix negatur imperio, Exiuit inter arbitros Marcellini venerabilis collega maximus hominū humilitate sublimior, & ne potestati fauor per aliquos ascriberetur interpretes, quod de proprio decerpsit ingenio, laudati iunxit ad precium, Egistis mediocrē, ne precelsi esset suscepta predicatio, clarissimorum testimonia vt vites accipiant culmina castigantur, felix sacerdotium cui faciem pretulit plena mens luminis. Beata conuersatio, que id circo in discussionem deducta est, vt tantoviro affabulāte superaret. Que nō didicisset saporē victorie, nisi subiacuisset incertis. Semper innocentibus gloriam aduersa peperunt, prouidet defensores fortissimos mediocris impugnatio. Sed quid epistole terminos loquacitate produxi, coactas lege paginas in humana concinnatione transgressus. Iungo & ego amplissimis partibus pro modulo exiguitatis proprie vobis celo obsequente consensum, & quod mirabile inter homines habetur cōsideratione vñi attrahor ad amorē, inspirata mihi per alterū placere affectio, dum manet charitas imis inserta visceribus, pegrinante persona comitem se tamen celestis gratia desideriis iūgat, & dum cupitis datur affectus, aut veniat bonum pontificatus, aut faciat. Data. xviii. Calendas die. indictione. viii. A

INCIPIVNT DECRETA HORMISDE PAPE.

i ¶Aduersus nestorii & Euticetis blasphemias.
ii ¶De misterio trinitatis quid persone quid designent substantie.
iii ¶De diuinitate & humanitate domini Iesu christi.

LORIOSISSIMO ATQVE CLEMENTISSIMO FILIO IVstino augusto hormisda episcopus. Inter ea que ad vnitatem ecclesie pertinent, propter quā deus clemētie vestre elegit imperiū, in litteris cōtulistis, hoc quoq; venerabilis imperator cura fidei cui multipliciter vos studere declarastis, adiecit vt aliquorū preces perferēde ad humilitates mee noticiam iungerentur, quibꝰ vel quid questionis oriretur agnoscerem vel ad submouendū proposite consultationis ambiguū responsum a me religiose sententie cōueniens redderetur, legi omnia sollicitudine qua decebat, & licet ad responsi plenitudinē sufficere potuisset, si illa tantū que ab auctoribꝰ sunt definita reseriberem, tñ vt religiosi propositi vestri remunerarē affectū non subtrahēdū credidi michi quoq; sermonis obsequiū. Capitulum primum. B

¶Quid enim est quod emergētibus Nestorii & Euticetis venenis paterna omisit instructio? Pene omnes impietates cum inuentoribus tam nefandorum dogmatū cōuenientia in vnū synodica decreta presserunt, nec vlterius remansit locus vllus tam diris pfidie seminibus amputatis aut xp̄m dñm credere sine carnis fuisse veritate, aut eundem non & deū & hoiem de materni vteri intemerata fecūditate pdiisse, cum alter eorū dispensationē qua saluati sumus negādo quantū in ipso est irritam faceret, alter opinione cōtraria, sed impietate consimili in eodē dño nostro Iesu christo potestatē diuinā a vera humanitate secluderet, neq; ille recordatus quia palpandā carnē suā christus ostenderit, neq; ille euangelii memor verbū carnē factū esse dicentis, cui vox dñi indeficienter insonare debuerat quia dixit & docuit. Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit, filius hois qui est in celo. Sepe hee & multis precedētiū sunt cōprehensa sententiis. Sed nec clementia vestra licet iam dicta sint, fastidiose poterit repetita cognoscere nec nobis pudor ea que sunt a predecessoribus nostris predicata reuol- C

Universidad de Deusto Biblioteca

uere. Neq; enim possibile est vt sit diuersitas predicationis, vbi est vna forma veritatis. Nec ab re iudicabitur alienum, si cum his cum quibus conuenimus fide congruamus & dogmate. Reuoluantur piis mansuetudinis vestre auribus decreta synodica. Et beati pape Leonis conuenientia sacre fidei constituta. Eadem inuenietis in illis que recensueritis in nostris. Quid ergo est post illum fontē fidelium statuendū? Quid amplius si tamen fidei terminos seruat, quilibet curiosus scrutator inquirat. Nō opus aut adiectione plebis, aut instructione perfectis, nisi forte mauult quisq; dubitare q̄ credere, certare quā nosse, sequi dubia quā seruare decreta. Capiuulum secundum.

A ¶Nam si trinitas deus hoc est pater & filius & spiritussanctꝰ. Deus autē vnus specialiter legislatore dicente, Audi israel, dominus deus tuus vnus est, qui aliter habet, necesse est aut diuinitatem in multa diuidat, aut specialiter passionem ipsi essentie trinitatis impingat, & quod absit a fidelium mentibus hoc est aut plures deos more prophane gentilitatis inducere, aut sensibilem penā ad eam naturā que aliena est ab omni passione transferre. Vnū est sancta trinitas non multiplicatur numero, nec crescit augmento, nec potest aut intelligētia cōprehendi, aut hoc quod deus est discretione seiungi. Quis ergo illi secreto eterne ipenetrabilisq; substantie, quod neq; vlla visibilium vel inuisibilium creaturarum potuit inuestigare natura prophanam diuisionem tentet ingerere, & diuini archani mysterium reuocare ad calculum moris humani? Adoremus patrē & filium & spiritū sanctum indisiictam distincte, incōprehensibilem & inenarrabilē substantiā trinitatis, vbi & si admittit numerū ratio personarū, vnitas tamen non admittit essentie separationem. Ita tamen vt seruemus diuine propria nature, seruemꝰ propria vnicuiq; persone, vt nec personis diuinitatis singularitas denegetur, nec ad essentiā hoc quod est proprium nominū transferatur. Magnum est sancte & incomprehensibile mysterium trinitatis. Deus pater, deus filius, deus spiritus sanctus, trinitas indiuisa. Et tamen notum est quia propriū est patris vt generaret filium, proprium filii dei vt ex patre patri nasceretur equalis, proprium spiritus sancti vt de patre & filio procederet sub vna substantia deitatis.

Capitulum tertium.

B ¶Propriū quoq; filii deivt iuxta id quod scriptum est in nouissimis temporibus verbū caro fieret, & habitaret in nobis ita intra viscera sancte marie virginis genitricis dei vnitis vtrisq; sine aliqua confusione naturis, vt qui ante tempora erat filius dei fieret filius hominis, & nasceretur in tempore, hominis matris vuluans non aperiens & virginitatem matris deitatis virtute nō soluens. Dignum plane Deo nascente mysterium, vt seruaret partū sine corruptione, qui conceptum fecit esse sine femine, seruans quod ex patre erat & representans quod ex matre suscepit. Nam iacens in presepio videbatur in celo, inuolutis pannis adoratur a Magis, inter aialia editus ab angelis nuntiatur, vix ingressus infantiam annuntians mysticam sine instituente doctrinā, inter rudimenta annorum pueriliū edens celestium signa virtutum. Idem enim deus & homo non vt ab infidelibꝰ dicitur sub quarta introductiōe persone, sed ipse dei filius deus & homo idem virtus & infirmitas, humilitas & maiestas, redimens & venditus, in cruce positus & celi regna largitus. Ita nostre infirmitatis particeps vt possit interimi. Ita ingenite potentie dns ne possit morte contumi. Sepultus est iuxta id qd homo voluit nasci & iuxta id quod patri erat similis resurrexit patiēs vulnerū & saluator egrorū vnus defūctorū, & viuificator obeūtium, ad inferna descendēs & a patris gremio nō recedēs, Vnde & animā quā pro cōmuni conditione posuit, pro singulari virtute & ammirabili potentia mox resumpsit, Hec ita esse nec vllam dubitationē oportere recipere, id est ne dominus noster Iesus christus aut inter corporis passiones deus non esse crederetur, aut ne deus tantum non etiam homo inter opera mirabilium stupenda virtutū proposito nos duorum apostolorum informauit exemplo deum esse se christum dominum nostrum petri fide, hominem Thome dubitatione declarans. Quid intererat, vt quem se homines dicerent discipulos vellet inquirere, nisi vt respondente Petro tu es christus filius dei viui, fateretur non hoc de carne & sanguine proditum, sed patre deo inspirante reuelatum, vt per testimonium laudate respōsionis fides pateficeret veritatis? Quid etiam intererat, vt apparente post resurrectionem domino, Thomas tantum abesset ceteris, vt solus ambigeret, vt dum vnius manibus se pateretur tangi, ab vniuersitate fidelium quis esset possit agnosci? Non ergo ad explorandum discipulum interposita est dubitatio, sed quesita prosperitatis instructio. Anne aliud expectat quod se idē dominus Cleophe cū alio discipulo cum ad emaus tendentes de se loquerentur inseruit. Et quamq; de resurrectiōe dni per mulieres que prime ad monumētū conuenerāt agnouissent, tn vt per eorū dubitationem daret futuris seculis credendi firmitatē incipiēs a moyse & oibus pphetis oportuisse xpm pati & ita intrare in gliam suā iterpretatur.

Ostēdit

Universidad de Deusto Biblioteca

Oſtēdit per paſſionē humanā naturam & diuinā in eo eſſe per gloriā multiplicibus hec ſanctarū ſcri-
pturarum inſinuantur exemplis. Nec apud religioſam conſcientiam tuam venerabilis imperator tā-
quam ignota dicuntur, fides eni ipſa que a te conſtanter afferitur tibi reddit hoc muneris, vt ſenſibus
tuis & affectum ſui inſerat, & ſcientiā per quā diligentius aſſeratur infundat. Et tñ intereſt diſpenſa-
tionis michi credite, vt ego quoq; vel apud ſcientes nota non taceā, vt ſuccedente ſibi per vices tēporū
catholicorū predicatione ſenſuum, quod indeficienter aſſeritur, ſine fine credatur, latius hec que ad dei
tatē humanitatemq; dñi noſtri Ieſu chriſti pertinent, & in eo vnitas ſine confuſione naturas potui ſe-
cundum veterū definita differere, ſi eſſet aduerſus eos qui his diſcentiunt diſputādū. Sed cū in ma-
nibus omnia ſint & ſynodica cōſtituta & beati pape Leonis dogmata, pſtrinxiſſe potius pauca q̄ euol
uere credidi cōuenientius vniuerſa. Nunc vero agnoſcere ſatis eſt & cauere. Ita proprietatē & eſſen-
tiam cogitandā vt ſciatur quid pſone, quid nos oporteat deferre ſubſtantie. Que qui indecēter igno
rant, aut callida impietate id diſſimulant, dum omittunt quid ſit propriū filii in trinitate tendunt inſi-
dias vnitati. Sed ſi que predicata ſunt validis teneantur fixa radicibus, nec a paterna traditione recedi
tur & cōſtanter queſtionibus obuiatur. ¶ Sacra iuſtini imperatoris ad hormiſdam papam.

ACRATISSIMO AC BEATISSIMO ARCHIEPISCOPO A
alme vrbis rome & patriarche hormiſde, Iuſtinus imperator. Scias nobis pa-
ter religioſiſſime, quod diu ſummis ſtudiis querebatur patefactum, & antequā
aduenerint qui a nobis deſtinati ſunt, quod Iohannes vir beatiſſimus anti-
ſtes noue Rome noſter, vna cū clero vobis conſentiunt, nullis variantes ambi-
guitatibus. nullis diuiſi diſcordiis. Scias libellū ab eo ſubſcriptū quem offeren-
dum indicaueras ſanctiſſimorū patrū concilio congruentē, quo oēs concurrunt
alacri opere ſuſcipieda vota, tam noſtre q̄ cōſtanſtinopolitane ſedis quos veritatis coruſchus fulgor il-
luminat. Oēs accelerant libentiſſime quos oblectat via dilucida, vt ſequātur ſcita patrū ſanctiſſimas le
gs probatiſſimas, & conſiliis quorundā firmatis qui rectū tenebāt tramitem aliorū correctis qui va-
gabantur, incerti in eos res colligitur, vt vnitatē indiuidue trinitatis ipſi quoq; in vnitate colant mētiū,
negatū eſt inter diuina miſteria memoriā in poſterū fieri libelli quem diximꝰ Acatii preuaricatoris
quondā regie huius vrbis ep̄i, necnon & aliorū ſacerdotiū qui vel primi contra cōſtituta venerūt apo-
ſtolica, vel ſucceſſores erroris facti ſunt, & nulla vſq; ad vltimū diem ſunt penitētia corecti. Et quoniā
oēs noſtre religionis admonendi ſunt vt exemplū imitentur ciuitatis regie, deſtinanda vbiq; princi-
palia precepta ediximus. Tanto firagramus religionis officio, tanto affectamns ſtudio pacē catholi-
ce fidei p̄ remunerāda celeriter pace, noſtre rei publice, p̄ cōciliando ſubiectis meis ſuperno preſidio.
Quid eni gratiꝰ reperiri poteſt. Quid iuſtius, qd illuſtrius. q̄ quos idē regnū continet idemq; fidei
cultus irradiat, eos non diuerſa contendere, ſed collectis in eiſdē ſenſibus inſtituta venerari non huma
na mente illata, ſed in diuine prouidētie ſpiritu. Oret igitur veſtre religionis ſanctitas vt quod p̄uigi
li ſtudio pro concordia eccleſiarum catholice fidei procuratur, diuini muneris opitulatio iugi perpe-
tuitate ſeruari annuat. Data. decimo Calendas maii conſtantinopili.

¶ Libellus fidei Iohannis conſtantinopolitani epiſcopi directus ad ſanctū hormiſdam papam
in quo anachematizat Neſtorii & Euticetis & reliquorum hereticorum blaſphemias.

Edditis mihi litteris veſtre ſanctitatis in chriſto frater cariſſime per Gratū chariſſimū comi B
tem, & nūc per Germanū & Iohannē reuerentiſſimos ep̄os & Felicem & Dioſcorū ſanctiſſi
mos diaconos, & Blandū pbīm letatus ſum de ſpeciali charitatis veſtre ſanctitate, quod vni-
tatem ſanctiſſimarū dei eccleſiarum ſecundū veterū patrū requiris traditionem, & dilaceratores ra-
tionabilis gregis xp̄i amore pulſare feſtinas. Certus igitur ſcito per oia ſanctiſſime quia ſecūdū quod
vobis ſcripſi tecū cum veritate ſentiens oēs a te repudiatos hereticos renuo, & ego pacem diligens ſan
ctiſſimas dei eccleſias id eſt ſuperioris veſtre & nouelle iſtius rome vnā eſſe accipio illam ſedem apo-
ſtoli Petri & iſtius auguſte ciuitatis vnā eſſe definio. Oib⁹ actis a ſctiſſimis quattuor ſynodis id eſt ni
cena conſtantinopoli, & epheſi & calcedone, de confirmatione fidei inſtituta eſſe eccleſie aſſentio, & ni
chil titubare de bene iudicatis patior. Sed & conantes aut niſos vſq; ad vnū apicē placitorū perturbare
lapſos eſſe a ſancta dei generali & apoſtolica eccleſia ſcio, & tuis verbis recte dictis euidenter vtens per
preſentia ſcripta hec dico quia prima ſalus eſt recte fidei regulā cuſtodire, & a patrū traditione nullate
nus deuiare, quia nō poteſt dñi noſtri Ieſu pretermitti ſententia dicentis. Tu es petrs & ſuper hanc

Universidad de Deusto Biblioteca

petram edificabo ecclesiam meam,hec que dicta sunt rerum probantur effectibus,quia in sede apo-
stolica inuiolabilis semper catholica custoditur religio,hec igitur fides,Nec cadere cupientes,sed patrū
sequentes in omnibus constituta anathematisantes omnes hereses & precipue nestorium hereticum
qui quondam constantinopolitane vrbis fuit episcopus,damnatū in concilio ephesino a beato Celesti
no papa vrbis Rome,& a venerabili viro Cyrillo episcopo Alexandrine ciuitatis & vna cum illo ana
thematizam⁹,& Euticem & Dioscorum alexandrine ciuitatis episcopum damnatum in sancta syno
do calcedonensi quam venerātes sequimur,& amplectimur,que sequens sanctam synodum nicenam
apostolicam fidem predicauit,his coniungentes Tymotheum parricidam hellurum cognominatū
anathematizamus,& huius discipulum & sequacem in omnibus Petrū alexandrinum similiter cō-
demnantes,Anathematizamus similiter Acatium quondam constantinopolitane vrbis episcopum
complicem eorum & sequacem factum,necnon & perseuerantem eorum communioni & participa-
tioni.Quorū enī quis cōmunionē amplectit eorū similem adiudicationem in condemnatione cō-
sequitur. Simili modo & Petrum antiochenum condemnantes anathematizamus cum sequacibus
suis,& omnibus suprascriptis,vnde probamus & amplectimur epistolas omnes beati Leonis pape vr
bis Rome quas conscripsit de recta fide.Quapropter sicut prediximus sequentes in omnibus sedem
apostolicam.& predicamus omnia que ab ipsa decreta sunt,& propterea spero in vna communicatio
ne vobiscum quam apostolica sedes predicat me futurū in qua est integra deuotio christiane religio
nis & perfecta soliditas promittens in sequenti tempore sequestratos a communione ecclesie catho-
lice idest in omnibus nō consentientes sedi apostolice eorum nomen inter sacra non recitandum esse
mysteria. Quod si in aliqua professiōe mea deuiare tentauero,his quos condemnaui & per cōdem-
nationem propriam consortem me esse profiteor.Huic vero professioni subscripsi manu mea & dire
xi per scripta tibi hormisde sancto & beatissimo fratri & pape magne rome per supradictos Germa-
num & Iohannē venerabiles epos Felicē & dioscorum diaconos & blandum presbyterū.Et alia ma-
nu,Iohānes mia dei eps constantinopolitane nouelle rome huic me professioni consentiēs omnib⁹ su
pradictis subscripsi sanus in dño.Ora p nobis sanctissime & beatissime frater.Data mēse martio.
Die.xxviii.indictione.xi.Consulibus dño Iustino imperatore augusto.& heradio.iiii.cc.era.dc.

¶Epistola hormisde pape ad Iohannem epm militane ecclesie de communione constantinopolitane ecclesie.

A OTA NOSTRA CHARITATEM TVAM LATERE NO-
lum⁹,ne qui pticeps fuit sollicitudinis gaudiorū fructu reddatur extoris,& ideo
cōstantinopolitanā ecclesiam ad cōmunionē nostrā rediisse dño propiciante tra
dentibus significam⁹ alloquiis,& mandatorum que legatis nostris dedimus in
oibus seriem fuisse cōpletam,de qua parte vt ad dilectionē tuā plenius pfecte gau
diū peruenīret,libelli Iohānis fratris & cōsacerdotis nostri epī constantinopoli-
tani & Iustini clemētissimi principis orientis sacrarum litterarū exēplaria pari-
ter credidimus destinanda,iudicantes nichilomin⁹ p orientis partes plurimos epos sic fecisse,Superest
vt a nobis cōpetentibus precibus diuinitas exorata concedat,quatinus de aliarum quoqꝫ ecclesiarū
redintegratione gratulemur. Ea vero que significare curauimus,in eorū sacerdotum qui fraternitati
tue vicini sunt curabis perferre noticiam,vt & ipsi de effectu tante rei gratias nobiscum celestis miseri
cordie beneficiis referre non cessent. Deus te incolumem custodiat frater carissime.

¶Item ad Iohannem episcopum de directis institutis & vice commissa.

B ILECTISSIMO FRATRI IOHANNI HORMISDA FE-
cit dilectio tua rē chartati & fidei cōgruentē vt aduentū suum ad Italiā nobis di
rectis litteris idicaret,& que in te sit summa religiose voluntatis ostēderet,Atqꝫ
vtinam ad plenioris affectus satietatem presentie tue nobis gaudia contigisset,
vt gratularemur nos & colloquio & presentia frui quā sumus ante per scripta
complexi,veruutamen probasti dilectissime frater quo christianā fidem venera-
ris affectu,Dū ea que ad regulas patrum pertinent,et ad mādata catholica si-
ne aliqua cupis trangressione seruare sperans vt progatis gnalibus ad hispaniēses ecclesias cōstitutis
sup que aut negligēti⁹ aut irreligios⁹ fiūt ecclīasticis disciplinis cōgruētia sanciam⁹,qd amplexi sum⁹
Quid enī aut nobis dulcius q̄ cum fidelib⁹ loqui, aut deo aptius q̄ deuiantes ab errore reuocare? Sa-
lutantes

Universidad de Deusto Biblioteca

lutantes igitur charitatē qua iungimur per Cassianū diaconū tuū significamus nos direxisse generalia cōstituta quibus vel ea que iuxta canones seruari debeant cōpetenter ediximus,vel circa eos qui ex clero grecorū veniunt,quam habere oporteat cautionē sufficiēter instruximus.Sed cause ipsius ordinem instructionēq; abunde decretis ecclesiasticis vos docebunt,vt agnoscentes & impiorū trāsgressionē & apostolice sedis curā pro patrū regulis excubantem ostendatis vos posos damnatorū consortia,& amare fideliū. Et quia per insinuationem dilectionis tue huius nobis est vie patefacta prudentia,remuneramus sollicitudinē tuam,& seruatis priuilegiis metropolitanorum vices vobis apostolice sedis eatenus delegam⁹, vt inspectis istis siue ea que ad canones pertinent siue ea que a nobis sunt, nuper mandata seruentur, siue que de ecclesiasticis causis tue reuelationi contigerunt sub tua nobis insinuatione pandātur,Erit hic studii ac sollicitudinis tue,vt talē te in his que iniūgūtur exhibeas vt fidem integritatemq; eius cuiusq; curam suscipis inuiteris. Data quarto nonas Aprilis agapito,ii.cōsule. Era.dc,xlviii, ¶Item epistola hormisde ad episcopos hyspanie.

i ¶De sacerdotibus iuxta instituta canonum ordinandis.

ii ¶Vt pro episcopatu premium non accipiatur.

iii ¶De concilio per annos singulos celebrando.

DILECTISSIMIS FRATRIBVS EPISCOPIS PER HYSPA- A
niam constitutis hormisda. Benedicta trinitas deus noster qui per miam suam Romane rei publice per vniuersas partes sue pacis tranquilitate diffusa,nobis quoq; viam demonstrāde circa nos inuicem charitatis indulsit,vt qui cohere- mus firmitate fidei iūgamur quoq; votiua iocūditate colloquii,quo facilius dū per litterarū ministeria ad vos vsq; pertendimus,etiā corda vestra ad religiosum cultū apostolicis admonitionibus incitem⁹,& dum dilectionis pignus nostre reddimus,velut quoddā debitum plenum circa dominū monstremus affectū , iungamus igitur dilectissimi fratres cōtinuas & humiles preces,& dominū nostrum oris & cordis lachrimis supplicantes iugi deprecatione poscamus, vt & institutione & opere illi cuius esse membra cupimus habeam⁹, nec vnq; ab illa via que xp̄s est deuio tramite declinem⁹, ne ab eo iuste quem nos impie reliquim⁹ deseramur. Quod cū superni fauoris auxilio ea nobis potest ratione contingere si apostolica dogmata si patrū mandata seruem⁹. Dixit enī dn̄s noster. Qui diligit me sermonem meū seruabit & pater me⁹ diliget eum & ad eū veniemus& mansionē apud eum faciemus. Et licet hec possint generaliter dicta sufficere,vt vel declinemus errata vel custodiamus catholica cōstituta, tn̄ quia Iohannis fratris & coepiscopi nostri nobis insinuatione vulgatum est contra canonū reuerentiam nōnulla presumi,periculū qd̄ doctorib⁹ iminet de taciturnitate declinans & ꝓphetica voce cōpūctus que dicit, loquere ne taceas generalibus edicendū credidi cōstitutis. Capitulum primum.

¶Vt in sacerdotibus ordinandis que sunt a patrib⁹ p̄scripta & definita cogitetis , quia sicut est caput B
ecclesie christus,Christi autē vicarii sacerdotes,sic & in eligendis his curam oportet esse p̄spicuam irreprehensibiles enim esse conuenit quos preesse necesse est corrigendis,nec quicq̄ illi desse persone penes quā est religionis summa & substantia discipline. Estimet quis preciū dn̄ici gregis, vt sciat quod meritum cōstituendi deceat esse pastoris,hoc fiet ita, si non sacerdotii gradus saltu quodam passim laicis transferantur,longa debet vitam suam probatione mōstrare cui gubernacula committūtur ecclesie. Non negamus esse in laicis deo placitos mores,sed milites suos probatos sibi querunt instituta fidelia. Discere quis debet anteq̄ doceat & exemplū religiose conuersationis de se potius aliis prestare q̄ p̄sumere. Emēdatorē esse cōuenit populo quē necesse est orare pro populo, lōga obseruatione religiosus cultus tradatur vt liceat, & clericalibus obsequiis erudiēdus inseruiat vt ad venerandi gradus summa perduct⁹ qui sit fructus humilitatis ostendat,Nec leue nec vacuū fuit ꝓ ne apud veteres qdē nisi leuitici generis viri ad sancta admittebantur altaria,ne pessime meritis aut precio aut presumptione cōtentis ad sacros cultus impar accederet,tūc migrabāt p̄rogatiua familiarū ad instituta cultorū. Nūc est doctrina pro genere. Quod illis fuit nasci,hoc nobis imbui,tabernaculo dabat natura,nos altaribus parturit disciplina,nec tantū de laicis cōsecrari ihibem⁹,sed ne de penitētib⁹ quisq̄ quidē ad hmōr gradū ꝓphanus temerator aspiret. Satis illi postulanti sit venia,Qua cōsciētia absoluat reū qui se pctā sua populo sit teste cōfessum. Quis enī quē pauloante vidit iacētē veretur antistitē ;preferens miserādi criminis labē nō habet lucidā sacerdotii dignitatē. Capitulum secundum.

Universidad de Deusto Biblioteca

Hoc quoq; ad premissa cōiūgim⁹ ne benedictionē per impositionē manus que diuina esse credi tur, quis precio cōparet, quoniā ante oculos esse cōuenit, quod Symon spiritū sanctū volens redēptio ne mercari, apostoli fuerit detestatione pcussus. Tunc deinde quis nō vile putat esse quod venditur? Istam sacerdotibus ordinandis reuerentiā seruet electio, vt i graui murmure populorū diuinū creda tur esse iudiciū, Ibi enim deus vbi simplex sine prauitate consensus, verū ne hanc quidē partem sollici tudinis, & admonitionis omittim⁹ ne vel ille se a culpa estimet alienū qui & si ipse quidē a redēptio ne liber iniciauerit benedictione mystica sacerdotem & tñ ad alterius redēpti volūtatem vel sponte in hoc vel necessitate consenserit. Quid prodest illi suo errore nō pollui qui consensum prestat errantis? Proculdubio cōtra mādata cōmittit & qui habet peccatū ꝓpriū & qui peccatū sequitur alienū, icassum anim⁹ resistit cupiditati si non resistit & timori. Aduersus hec facilius deo adiuuante prouidebitur, si circa metropolitanos priuilegia a sanctis patribus constituta permaneant, si metropolitani circa paro chias suas ordinem suum ea qua decet veneratione custodiant, vt nec electio presulis empta detur preciis, & nec obsequentis quesita operibus, sed ita fixa habeantur in cordibns quēadmodū relegūtur in scripturis, si nulla sint in templis emptionum femina, nulla erunt fomenta discordie, sed repugnan te charitate sub illa quam nobis promisit deus & retribuit pace viuatur.

Capitulum tertium.

Ob hoc patres ꝓuidētia qua spiritus sanctus cultores suos cōpungere dignatus est incitati bis i an no per parochias singulas concilia haberi docuerūt vt in vnū iuxta salubris institutionis dogmata cō gregati, pro ecclesiasticis causis tractandis libere cōuenirent, vt si iuxta votū vniuersa consistūt, deū iun ctis vocibus qui prestat desiderata collaudent. Dificille est enim vt cuiusq; prauis sic cogitationibus in duretur vt a se patiatur culpanda fieri cum nouerit se iudicium subiturum esse concilii. Precinctos ad hanc viā semper lumbos habeant, scientes rationē actuū suorū esse reddendā, Suspendantur ab illicitis per formidinē, & qui nequiuerint per pudores, de conueniēdo notū est canones sanctos bis in anno cō stituisse & prefinitū quidē si possibile est iuiolabiliter cōuenit custodiri, Sed si aut temporū necessitas aut emergentes cause hoc non patiuntur impleri. Semel saltē q̄uis non licuerit sine vlla excusatione precipim⁹ cōuenire, hec fratres Charissimi & alia que patrū regulis cōtinentur in labiis & in cordibus nostris indiuisa retractatione meditemur, & sicut scriptū est, narremus ea filiis nostris, vt ea mediten tur in cordibus suis sedentes in domo ambulantes in itinere, dormiētes atq; surgētes, quia beatus in dño qui in lege ei⁹ meditabitur die ac nocte, Hoc & magister gentiū discipulū suum secut⁹ instituit admonēs hec meditare in his esto. subiiciās plenitudinē attende tibi & doctrine, quia si fidelibus sine intermissione incumbim⁹ institutis, separabimur a viciis dum impēsa cura diuino operi humano lo cum nō reliquit errori. Data quarto nonas aprilis, Agapeto. ii. consule.

Item epistola hormisde pape ad episcopos hyspanie, In qua eis Iohannis constantinopolita ni episcopi professionem dirigit propter orientales clericos qui eorū cōmunionē poposcerant.

A DILECTISSIMIS FRATRIBVS EPISCOPIS PER HYSPA niam cōstitutis hormisda, Interea que noticie nostre Iohannes frater & coep̄s no ster studio ecclesiastice vtilitatis ingessit, hoc quoq; pro affectu catholice fidei & apostolice sedis veneratione consuluit quo ordine ex clero grecorum venientib⁹ tribui deberet sancta cōmunio propter causam scilicet Acatii a predecessoribus nostris pro hereticorū cōmunione dānati in qua qui se ab eius cōtagione nō di uidunt, a nostra cōmunione habeātur excepti Laudo propositū viri hoc zelo cir ca fidē & apostolica instituta feruentis vt neq; per ignorantiam quidem q̄q̄ ceno erroris alieni patere rur immergit, Digna hec cura fidelibus vt sollicito studio semper inuigilent & inculpatos se ab om ni peruersitate cōseruent. Ipsa est enī fidei innocentia vt preuideat ne vel casu possit errare. Satisfacien tes igitur & laudabilibus desideriis memorati viri & memores nostri sicut oportet officii documen ta queq; de ecclesie scriniis assumētes ad cōciliū vestrū ꝑ generalitatis instructiōe direxim⁹, vt ex illis plenius que sūt acta discentes, ab oi vos errantiū cōmuniōe separetis, neq; enī est ꝑsonalis odii causa in impios rrāgressores dicta deo inspirāte sententia, i qua quidē causa nequaq̄ a ꝑdicatione cessauim⁹, & principes supplicando & sacerdotes & populos admonēdo vt transgressores absoluti ad rectam fi dē affectu dei & iudicii timore cōuerterēt. Sed obstinatio miserāda eo ꝑduxerat illos, vt nullis modis mortifera venena vīcantur, sed mala semina fixis in deterius pullulent radicibus, Ergo dilectissimi fratres ad omnia competentes instructi seruate & ecclesiam dei apostoli exhortatione compuncti.

Nos aūt

Universidad de Deusto

Nos autem libellum misimus, sub quo si quis communionem vestram de orientalibus clericis po/ poscerit ad eam possit admitti, secundum quam & de Thracie & Scithie illiricique partibus vel ephiri veteris. Sed & secundum quam de syrie multos iam constat esse susceptos, gaudentes ad recta confluere, & deuia declinasse. Vnde pro subreptione mãdamus vt omnis cura, & sollicitudo omnis in/ uigilet, iam nullus est ignorantie locus, nullus vtatur simplicitatis excusatione preterita. Scienti pecca/ re necessaria confessio est. Necesse est vt errorem sibi scribat qui monstratur institisse prauo itineri. Bo nefacius notarius sancte ecclesie Romane ex scrinio editi exemplaria libelli exequitur.

¶Prima salus est recte fidei regulam custodire & a constitutis patrum nullatenꝰ deuiare, & quia nõ potest domini nostri Iesu christi pretermitti sententia dicens tu es Petrus & super hanc Petram edifi cabo ecclesiam meam. Et hec que dicta sunt rerum probantur effectibus, quia in sede apostolica extra maculam semper est catholica seruata religio. De qua spe, & fide minime separari cupientes & patrũ sequentes constituta anathematizamus omnes heresis, precipue nestorium hereticũ qui quodam con stantinopolitane fuit vrbis episcopus, damnatum in cõcilio Ephesino a beato celestino papa, vrbis Ro me & a venerabili viro Cyrillo alexandrine ciuitatis antistite. Similiter & anathematizamus, Euti/ cem, & Dioscorum Alexandrinum in sancta synodo quam sequimur & amplectimur, calcedonensi damnatum, que secuta sanctum concilium Nicenum fidem apostolicam predicauit. Detestamur, & Timotheum parricidam hellurum cognomento discipulum quoqꝫ ipsius, & sequacem in omnibus Petrum Alexandrinum condemnamus. Etiam anathematizamus Acatium constantinopolitanum quondam episcopum ab apostolica sede damnatum, eorum complicem & sequacem, vel qui in eorũ communione permiscuit ipsorum similem habere meruit in damnatione sentẽtiam. Petrum nichilo minus antiochenum damnamus cum sequacibus suis, & omnibus suprascriptis. Suscipimus autem & probamus epistolas beati Leonis pape vniuersas quas de religione Christiana conscripsit sicut p̃di/ ximus sequentes in omnibus apostolicam sedem, & predicantes eius omnia constituta, & per om/ nia spero vt in vna communione vobiscum quam sedes apostolica predicat esse merear. In qua est in/ tegra, & vera christiane religionis, & perfecta soliditas promittens sequestratos a communione ecclesie catholice, id est non consentientes sedi apostolice eorum nomina inter sacra non recitanda esse myste/ ria. Quod si in aliquo a mea professione deuiare tentauero, his quos damnaui complicem me, mea sententia esse profiteor. Hãc autem professionem meam ego manu mea subscripsi, & Hormisde san/ cto ac venerabili pape vrbis Rome direxi.

A

¶DE RECONCILIATIONE ROMANE ET CON/ STANTINOPOLITANE ECCLESIE.

B

DILECTISSIMO FRATRI EPIPHANIO HORMISDA. Multo gaudio sum repletus quod circa ecclesie pacem, & sanctissimi imperato ris, & dilectiõis tue, tale studium litteris indicasti, quod legatorum quoqꝫ meo rum assertione cognoui manifestũ. Hinc enim superne misericordie documen tum perdocetur, quando & mundani principes causas fidei cum rei publice or dinatione coniungunt, & ecclesiarum presules quod ad dispensationem sui per tinet officii memores exequuntur. Talibus enim indigebat post discordie pro cellas religio christiana rectoribus qui compressis prouida dispensatione turbinibus, diu peregrinatã pacem depulsa tempestate reducerent, vt in futura post secula ad propositi sui exempla tendentes sibi ad scribendum indubitanter ostenderent quicquid deo placitum posteris pro sua imitatiõe fecissent. Benedicamus dominum fratres carissimi hoc diebus nostris fuisse concessum, & totis orationum', & curatum viribus adnitamur, vt que dei opere bene cepta sunt, ipso adiuuante per omnia complean tur. Sperandum enim est, vt ad compagem corporis sui reliqua que adhuc desunt membra festinent, & a potioribus minora non discrepant. Ad quod me cum dilectio tua christiane studio caritatis hor/ tatur, debet quod inuitat sequi, & quod amandum suadet amplecti. Similem enim iam fidei curam gerentes per religiosam patiẽtiam par etiam premium de boni operis speramus affectu. Neqꝫ enim difficultatibus est cedendum. Non enim fatigatur asperis fides, nec ad celorum ardua per prodiue cõ tenditur. Nec remunerationem citra laboris exercitium quis meretur. Vnde ne facientes bona defi/ ciamus specialiter admonemur, etiam teste Psalmista. Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iusti/

Universidad de Deusto Biblioteca

tiam in omni tempore,quia nō initium laboris remunerationem premii cōsueuit inuenire,sed termi
nus. Ergo studium sollicitudinis assumite, quibus est vna in cōmuniōe societas & credulitas quem
admodum de vnitate sedis apostolice, & constātinopolitane ecclesie pariter exultamus in domino ita
de reliquorum quoqꝫ sicut affectione admones reintegratione letemur,& curemus primum vt fidem
integritatemqꝫ nostram immaculatam ab omni contagione seruemus, nosti enim frater carissime ac
sanctissime, quia ecclesiastica seruant vincula concordiam que nos ab hereticorum tueantur insidiis,
per que etiam canonum custoditur integritas. His in robore suo omni circunspectione seruatis, re
media sperantibus conferuntur. Habet enim ecclesiasticarum ordo regularum, & ipsius forma iusti
tie vt medicina rationabilis benigne & fideliter sperantibus nō negetur, nec quisquā ita est ab huma
nitate discretus,quē nō a rigore discretiōis inclinet cauta simplicitas. Sed vt caute hoc ceterasqꝫ quere
las,aut errores alicuius eo valeas expedire dilectissime frater,personam meam te in hoc oportet indue
re scientem in huiusmodi causis sicut predictum est, quid cauendum sit ita omnia preuidendum, vt
non ambigas te rationem dispensationis huius deo esse reddendam, ita tamen vt eos qui vobis
fuerint communione sociati,vel per vos sedi apostolice vestra nobis scripta declarent,quibus etiam &
qui continentiam libellorum obtulerint inseratur. Sic enim & seueri vel sulpitii vel complicum,aut si
milium absoluemus errores. Nec eorum qui sanari potuerint dispendia patiamur. Quod ideo vobis
specialiter credidimus imponendum ad diligentiam vestram a nostro onere transferentes, quia non
parua iam documenta resistentes hereticis reddidistis, nec debet de eo ambigi quem bene contige
rit explorari. Simul assume medelam medicine,simul accingere auctoritate iustitie. Et sic circa simpli
ces humanitate mollire,vt in hereticorum contagione,perdurantes,aut eos qui innocentiam simulāt
& cum nostris sola voce consentiunt,ab his quibus pro ecclesie reintegratione consulitur, & prouide
tur excludantur. Nec enim expedit circa eos ecclesiasticam temperare censuram. Non enim erunt iam
miseratiōes bone pro eorum quibus cōsuli oportet necessitate collate,& si indiscrete fuerint bonis ma
lisqꝫ communes. Et quia Hierosolymitanorum faciēdam credidit in litteris tua dilectio mentionem
quorum etiam ad nos quedā delata professio est necessarium duximus respondere que congrua sunt
His qui sanctorum patrum constituta custodiunt. Si illa fidei fundamenta venerantur, ab his quo
qꝫ q̄ per eos spiritu sancto componente definita sunt non remoueantur. Aut enim perfecta sunt & ad
iectione non indigent,aut bene valida,& ideo non mutanda quando per ea omnia hereticorum vene
na compressa sunt,nec quicquam Calcedonensis synodus quod vtile qualibet diligentia potuisset e
ercitare preteriit,que precedētium quoqꝫ dogmata vel darius manifestauit vel repetita auctoritate in
mauit speciale quoddam aduersus nestorium,& Euticem aggressa certamē,& alterum deitatem do
mini nostri Iesu Christi a carne separatam, & ideo sanctam Mariam dei genitricem pronunciare vi
tantem,alterum veritatem carnis in domino Renuentem. Quando dominus noster Iesus Christus
idem filius dei. Idem filius hominis. vna in duabus naturis persona diuinitatis, & carnis nec naturis
ad vnitatem cōfusis ne velut quarta persona addita trinitati, sed ipse filius dei exinaniuit semetipsum
formam serui accipiens,propter quod & vnam nec diuisibilem profitemur essentiam trinitatis & pro
prietatem tamen suam scimus inesse personis,vnam enim patris profitemur esse personam vnam filii
dei cum assumpta carne,vnam spiritus sancti & personas proprietatibus designantes & per vnitatem
essentie inseparabile trinitatis mysterium confitentes,neque enim ambigi potest verbum dei inter vir
ginis viscera per carnem humanam assumpsisse naturam,nec ab obstetrice factum intra vuluam na
turarum munitione diuisum. Nam sicut non est in eo humanitas sine deo edita, sic in cruce non est
impassibilis diuinitas a carnis passiōe diuisa. ꝓ virginis partus & intemerata fecunditas & singularis
a mortuis resurrctio & ad celos declarat ascensio. Hec si quemadmodum a patribus constituta sunt,
seruata credant,nec definita transcendant a quo tramite qui declinant ipsi sibi nebulam dubitationis
obtendunt. Nos autem illud aplicum contemplantes contentiosis respondere non necesse est, & nos
hanc consuetudinem non habemus,& nec ecclesia dei,hec ideo breuiter definiui, quia nec ambigi con
uenit de rebus ita per fidem definitis sepius,& pene superuacua est allegatio que adhibetur instructis
cum super hec ad clementissimum principem non paruaiam perstrinxerimus. Et quia de Hie
rosolymitanorum professione respondimus. Hoc quoque estimauimus salutis eorum causa compe
tenter addendum,vt si communionis apostolice se dederint vnitati,& professionem suam scripto in
dicent,quam legetis vestris apud constantinopolim positis offerant,aut per suos ad nos dirigant, aut
fraternitati vestre tradant,eodem tamen sicut diximus,tenore conscriptam,que ad nos modis omni
bus seu

Universidad de Deusto Biblioteca

bus sub nostra ordinatione deferatur, De Thessalonicensibus quorum ad nos legati per clementissimi,& fidelissimi principis filii nostri ordinationem venerunt,ne quid omisisse credamur nosse vos volumus secundum hoc quod domino nostro Iesu Christo inspirante placuerit omnem causam nostra dispositione tractandam,& sicut oportet impleri ordinandam,hec p fratre & coepiscopū nostrum venerabilem virum Iohannem,sed & filios nostros heraclium,probum,& constantinum diacones ecclesiastico honore dignissimos ad causam pertinentia rescripsisse contenti,gratulati sumus in viro ordinis nostri, & meritum & religiosum nos inuenisse propositum,& cum legationis mandato sapientia & moribus congruens votiua eorum res & plena gaudii est vt sunt iuxta estimationem probabiles,& quos sancti communionis officii contigerit esse consortes.

¶ITEM HORMISDE PAPE AD SALVSTIVM HYSPALENSEM EPISCOPVM DE COMMISSA VICE PER BETICAM ET LVSITANAM PROVINTIAS.

CARISSIMO FRATRI SALVSTIO HORMISDA, SVSCIpientes plena fraternitatis tue votiua gratulatione colloquia que nos gemine salutis tue letificauerunt iudicio, siquidem retulerunt te corporali cum spiritualib⁹ officiis incolumitate subnixum,congruum esse perspeximus hanc ipsam quam mente gerimus verbis expedire leticiam. Edidisti enim boni documenta pontificis dum & predicanda facis & eis suadere non differs. Prerogatiuam de nostri sumpsimus electione iudicii,quando id te sponte amplecti didicimus quod ceteris imperamus. Oramus siquidē diuinā clemētiā cunctos agnoscere,& hec ad studia ecclesiastice pacis instrumenta transmisimus. Tu vota nostra,& fidei intelligentia percepisti,& officii protinus devotione complesti cunctis fratribus innotescens, que per celestem gratiam cunctis profutura cognoueras. Suffragantibus igitur tibi tot meritis pie sollicitudinis & laboris,certe iam delectat iniungere q̄ ad nostri curam constat officii pertinere,vt prouintiis tanta longiquitate disiunctis,& nostram possis exhibere personam,& patrum regulis adhibere custodiam. Vices itaq; nostras per beticam lusitanāq; prouintias saluis priuilegiis que metropolitanis episcopis decreuit antiqtas presenti auctoritate committimus augentes tuam huius participatione ministerii dignitatem,releuantes nostras eiusdem remedio dispensatiōis excubias. Et licet de singulis non indigeas edoceri quem iam probauimus cautius vniuersa seruare,gratius tamen esse solet,si iterum trames ostendatur,& laboris iniunctio superi⁹ formata monstratur. Paternas igitur regulas & decreta a sanctis definita cōciliis ab oibus seruāda mādamus. In his vigilātiā tuā,in his curā fraterne monitu exhortatiōis extēdimus. His ea qua dignū ē reuerētia custoditis nullū relinquit culpe locū,nec sancte obseruationis obstaculū. Ibi fas nefasq; pscriptū est,ibi ꝓhibitū ad quod nullus audeat aspirare. Ibi cōcessum, qd debeat mens deo placitura ꝑsumere. Quotiēs vniuersalis poscit religiōis cā ad cōciliū te cūcti fratres euocāte cōueniāt,& si quos eorū spālis negotii pulsat intētio,iurgia inter eos oborta cōpesce,discussa sacris legib⁹ determinādo certamina. Quicqd aūt illis ꝓ fide veterib⁹ cōstitutis vel ꝓuida dispositiōe ꝑcipies, vel psōe auctoritate nostre formabis,totū ad scietiā nr̄am instructe relatiōis attestatiōe pueniat. Eo fit vt noster animus officii caritate dati,& tuus securitate perfruatur accepti. Deus te incolumem custodiat frater carissime.

A

¶Rescriptū Hormisde pape ad ep̄os Betice prouintie de congratulatione pacis.

FRATRIBVS DILECTISSIMIS VNIVERSIS EPISCOPIS per Beticam ꝓuintiā cōstitutis Hormisda ep̄s. Quid tā dulce sollicito,quāqd michi de vobis innotescūt illa q̄ cupio? Quid tā religiosis cōueniēs institutis q̄ vt inter se sacerdotes pacē quā eos necesse ē aliis ꝓ officio ānūtiare cōseruēt? Plena fateor gratulatiōe suscepi qd votiua michi de caritate q̄ inter vos ē, & ecclīarū pace lris indicastis,spōte michi qcqd hortari poterā,qcqd monere delatū ē. Cōfirmet hoc de⁹ qd est opat⁹ in vobis,& q̄ ꝑcepit ꝓ aiarū salute faciēda, hec ipe q̄ ꝑcepit ꝓ ea qua nos redemit pietate faciat,& in istam boni nuntii nos quoq; religiosorum vicē reddimus nūtiorū. Quicqd cū oriētalib⁹ qd ad eccl̄ie corpus vnitatēq; reuocatos dudū dei nostri ope litteris significauimus destinatis, denuo cum aptum fuerit repetitis vobiscum participabimus indiciis.

B

Universidad de Deusto Biblioteca

Mox post nostrorum reditum ab orientalibus missa legatio est, certa sperauit, certa consuluit, sed faci-
mus de his que fuerant dicenda compendium, ipsa potius ad instruendam notitiam vestram que a
nobis sunt responsa dirigentes, ne quid sibi sub spacio prolixiore terrarum, aut opinio vindicet, aut er
ror assumat, cum ad rerum fidem ipsam teneri sufficiat veritatem. Quod autem ad continentiam ve
strarum pertinet litterarum oportuit quidem desideria plenius expedire, vt estimatis omnibus respō
sum rationi congruum redderetur. Sed quia priuilegiorum veterum, & statutorū paternorum ididi-
stis hisdem litteris mentionem ad salustium fratrem, & coepiscopum nostrum sub hac parte rescripsi-
mus, vobis quoq; strictim que dicta sunt illis latius indicantes ne priuilegia nos indulta conuellerēt,
& nichil tam conueniens fidei iudicare quam vt in honore suo a patribus decreta seruentur. Deus au-
tem vos incolumes custodiat fratres carissimi.

¶IVSTINVS IMPERATOR HORMISDE PAPE.

A QVO FVIMVS NVPER ET QVO SVMVS STVDIO pro conciliandis sententiis catholicam fidem colentium vt eodem animo cūcti venerētur lumen indiuiduum trinitatis palam fecisse dinoscitur, nunc legatum ad vestram beatitudinem vltro ob hoc ipsum dirigentes gratum vestrum ma-
gistrum scrinii, quo remedium tandem reperiatur discordiis varia certantium, nunc prono libentiq; suscipientes affectu viros religiosissimos quos interuento
res vnitatis vestra sedes apostolica credidit destinandos. Profecto etenim tanq̄ ipsam pacem, & iocundis eos oculis aspeximus, & extensis manibus duximus amplectendos, quin etiam omni intentione ordinauimus vt venerabilis ecclesia constantinopolitana, nec non complures alie vota suscipiant nostra, non solum in ceteris, sed in auferendis etiam nominibus ex sacris dipticis que remouenda maxime postulastis, verum nōnulle fuerunt vrbes & ecclesie tam Ponti q̄ Asie, ac p̄-
cipue Orientales quarum clerici vel populi omnibus pertentati minis atq; persuasionibus, tamen ne-
quaquam flexi sunt vt tollant antistitum, & repellant nomina quorum apud eos opinio floruit, sed
morte vitam duriorem estimant, si mortuos condemnauerint, quorum gloriabantur iura superfti-
tum. Quid igitur faciamus huiusmodi pertinacie que nec deum audiens existit, & tormenta in tan
tum despicit, vt amplum sibi ac festiuum iudicet si corpore priusquā religioso desistat consilio. Nobis
quidem videtur opus esse mollius agendi, & clemētius. Que si non *in tua sanctitudine iā nec in alio*
poterūt inueniri. Nam neq; sanguinis, & suppliciorum cupidi, quod dictu etiam graue est libellum
suscepimus, neq; vt paruo *discrimine remaneant imperfecta* concordie desideria, sed ad prorogandā
quo possumus ordine coniunctionem membrorum ecclesie. Vtrum itaq; prestantius erit minorum
gratia in totum esse nobis acceptas tantas multitudines, an concessis exiguis & remissis maiora, & ci
ratione querenda corrigi, vt que non licuit per omnia saltim ex necessariis partibus allegētur, veniam
itaq; nominum postulamus non Acatii, non vtriusq; Petri, non Dioscori vel Timothei quorum vo-
cabula ad nos date sanctitatis tue epistole continebant, sed quos in aliis celebrauit ciuitatibus episco-
porum reuentia, & hoc exceptis vrbibus vbi vestre beatitudinis libellus iam in plenum admissus est,
nisi hanc quoq; partem beniuolentia statuerit vestra mitius corrigēdam. Verum nec iudicio caret res
sedis apostolice vt non magis venia dicenda sit q̄ deliberata iam ac perfecta definitio Anastasius siq-
dem religiosissime memorie vestre culmen ecclesie palam aperteq; constituit. Cum hoc idem scribe-
ret, negotium decessori nostro satis esse pacem affectantibus. Si nomen tantum reticeatur Acatii. Er-
go priora vestre sedis constituta sequitur qui non omnes memorias mortuorum iudicat contemnen
das, & vt indignum habeatur, & incongruum si non placidior omnibus non solum defunctis sed eti-
am superstitibus vestra diuulgetur in omni fine terrarum lenitas. Et hoc quidem non dubitauerim⁹
ita gratiosum vobis futurum vt pacifico statim responso letior mundus reddatur, retineat autem ve-
stra sanctitas quod dudum scripsimus ex Oriente supplicationes nobis esse destinatas, voluntatem ip
sorum continentes & arbitrium in quo se duraturos ostendunt firmiter, & quo nulla ratione desisten-
dū estimant, hanc itaq; cartulā secundum nostra promissa per Iohannem virum reuerētissimum epi
scopum dirigendam vobis in presenti merito credidimus, vt a vestra sede etiam tenor eius admissus
ad colligendas proficiat & adunādas vbiq; venerabiles ecclesias & hierosolymitanam precipue cui tā-
tum omnes fauorem impendunt quasi matri Christiani nominis, vt nemo audeat ab ea sese discerne-
re. Cōsensum

Universidad de Deusto

re. Consensum itaq; proprium tuam sanctitudinē epistolari quoq; pagina conuenit declarare vt cō-
gnito omnibus atq; patefacto tenore eiusdem cartule a vobis etiam laudari, & tenaciter custodiri, letior
mundus existat. Data. v. Idus Septembris calched. rustico consule. accepta Prid. kalen. deceb. cōss.

¶EXEMPLAR PRECVM.

DEO AMABILI AC PIISSIMO IMPERATORI EX A
deo augusto, & pricipi Iustino christianissimo. Deēcatio, & supplicatio ab hie-
rosolymitanis, & Antiochenis & secunde Syrie clericis & abbatibus & possesso-
ribus prouintie Syrie. Haurite aquam cum letitia ex fontibus salutis vociferat-
tor Eläias propheta exclamat, fontes salutis euangelice veritatis predicationes
manifeste ostēdens, ex quibus beati apostoli, & eorum qui per ordinem fuerūt
discipuli, & sapientes ecclesie doctores salutarem aquam fidei haurientes omnē
sanctam dei ecclesiam irrigauerunt que in Petra summi apostolorum subnixa rectam, & inflexibilē
confessionem custodiens fiducialiter cum eo ad vnigenitum filium dei omni tempore exclamat dicēs
Tu es christus filius dei viui. Hanc salutarem confessionem a sanctis quattuor synodis que euange-
licis preceptis sunt honorate suscipiētes, nunquam per christi gratiam a traditis nobis rectis dogmati
bus deuiamus sicut rerum testatur probatio, & tempore necessitatis fidei constantia demonstrat. Si
igitur vt christiani rationis fidei sumus participes domine piissime, & ad communem pacem, & ad
vnitatem festinamus vestram fidem quam ab initio suscepimus, per hāc satisfactionem nostram ma-
nifestam vestre facimus pietati, vt notum sit, quia & paci concurrimus, & a recta cum dei iuuamine
non diuertimus fide, sed omnem ex equo heresim execramur, non solum & Euticianistas, & acepha-
los, sed & nestorianos, & hominem colentes toto animo odientes anathematizamus, nos autem chri-
stianissime imperator sicut superius dictum est in patrem & filium & spiritum sanctum ab initio ba
ptizati quoq; & credentes vnam essentiam dei in tribus subsistentiis adoramus, & secundum sancto
rum patrum Mathema, & Symbolum credentes in vnum dominum patrem omnipotentem, & in
vnum dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum dominum verbum similiter, & vnum spi-
ritum sanctum, & secundum hoc diuinum Mathema definitionem a sancta calcedonensi synodo p
mulgatam. Intelligimus quoq; & suscipimus confidentes, & confitentes quia vna substantia vel per-
sona quod idem ipsa sancta synodus in duabus naturis, id est deitate, & humanitate indiuise,
& inconfuse predicauit deum verbum & dominus noster Iesus Christus vnus ex sancta, & vnus es-
sentia trinitatis. Sic enim dominum in tribus substantiis sicut dictū est accepimus, pater autem non
est incarnatus, filius vero incarnatus, & homo factus est vnus ex sancta & vnus essentia trinitatis secū-
dum filiationis proprietatem. Sic itaq; secundum predictas sanctas quatuor synodos credentes, & se-
cundam dei verbi natiuitatem secundum carnem confiteri non renuimus. Vnde proprie dei genitrix
sancta virgo esse creditur, tanq̄ que natura, & veritate vnius essentie patris filium dominum verbum
per naturam immutabilem ex ipsa factum hominem enixa est, & duas naturas in Christo per essen-
tiam vel substantiam vnitas confitentes, sicut in vnius persona vel substantia. Neq; harum diuersitatē
vel proprietatem post vnitionem auferimus, & nec eas diuidere in duabus personis & substantiis per
vnitionem sumus edocti, eūdemq; scimus vnigenitum filium dei, & ante incarnationem eius & post
deum similiter & hominem passibilē carne, impassibilem deitate, circunscriptum corpore, non conscri-
ptum spiritu, id est terrenum & celestem, quem mundus vt hominem cepit, & dominum continere
non potuit, & mortalem, & immortalem nusquam naturarum diuersitate sublata, neq; diuidentes p
essentiam vnitionem, hoc enim vere magnum pietatis mysterium, quia vnus ex sancta, & vnus essen
tia trinitatis incarnatus, & homo factus deus verbum in vtraq; natura deitatis & humanitatis, & indi
uise & inconfuse cognoscitur & adoratur, non conuersionem vel mutationem sustinens, sed proprietatē
vtriusq; nature in vna persona in semetipso conseruans. Ob hanc igitur fidem predictas sanctas sy-
nodos suscipientes, & custodientes anathematizamus omnes qui aduersus eas, quocunque tempore
vel modo aliqd cōscripserūt p̄cipue Iohānē egotā q aduersus memoratā sanctā calcedonēsem synodū
multas vt Nestorian⁹ blasphemias euomuit similr condēnātes Timotheū hellurū cognominatū, sicut
Euticianistā aduersus eā cū suis latrantē seq̄cibus. Ita ergo cū dei iuuanime semp sensimus, & iam nūc
sentimus exponere, qa qdā heretici dū suā malā fidē occultare festināt, nrām in xp̄o libertatē, & rectā

Universidad de Deusto Biblioteca

fidem detrectare conantur. Supplicamus igitur vestram clementiam sollicitudinemq; de perfecta ecclesiarum vnitione sanctarum habere debere, vt vnitas que cum dei facta fuerit iuuanime nec vllo de inceps rationabili, aut irratiõabili occasiõis fomite inquietari pax possit, deus autem omnium vestrũ pium adimpleat desiderium in gloriam sui & reipublice disciplinam.

INCIPIVNT DECRETA IOHANNIS PAPE.

A IOHANNES VRBIS ROME EPISCOPVS ZACHARIE archiepiscopo salutem. Exigit dilectio tua frater carissime preceptum apostolice sedis in quo patrum decreta consentiunt, quod nec tibi nec vlli recte viuentium, & credentium sacerdotum negare fas esse credimus. Et licet tibi pro merito & honore sacerdotii quo plurimum polles viuendi, & docendi ecclesiastice regule nota sint omnia, tamen quia Romane ecclesie normam atque auctoritatẽ magnopere postulasti scriptis tuis breuiter respõdere curauimus. De occultis enim cordis alieni temere iudicare iniquum est, & enim cuius non videtur opera nisi bona peccatum est ex suspitione reprehẽdere. Oues ergo que pastori suo commisse fuerunt, eum nec reprehendere nisi a recta fide exorbitauerit debent & nullatenus accusare possunt, quia facta pastorũ oris gladio feriẽda nõ sunt, quãquam recte reprehendenda videãtur. Ideo ista dicimus, quia in scriptis vestris repimus quosdam episcopos vestris in partibus a ꝓpriis ouibus accusatos, aliquos videlicet ex suspitione, & aliquos ex certa ratione, & idcirco quosdam suis esse rebus expoliatos, quosdã vero a ꝓpria sede pulsos. Quos scias nec ad synodum comprouintialem nec ad generalem posse conuocare, nec aliquid iudicare anteq; cuncta que eis ablata sunt legibus potestati eorum reintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis legibus reintegrari, & ecclesias que sibi sublate sunt, cum omni priuilegio suo restitui & post modum non sub Angusti temporis spatio. sed tantum temporis spacium eis indulgeatur, quantum expoliati vel expulsi esse videntur, anteq; ad synodum cõuocentur, & ab omnibus quilcq; sue prouintie episcopis audiatur. Nam nec conuocari ad causam nec diiudicari potest expoliatus vel expulsus, quia non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus, vnde & antiquitus decretũ ẽ omnes possiones & omnia sibi sublata atq; fructus cunctos ante litem contestatam, preceptor vel primas possessori restituat, Et alibi scriptum habetur. Ille qui violentiam pertulit vniuersa in statu quo fuerant recipiat, & que possidit securus teneat. Et alibi in synodalibus patrum decretis & regum edictis legitur statutum, Reintegranda sunt omnia expoliatis vel eiectis episcopis, presentaliter ordinatione pontificum, & in eorum vnde abscesserunt potestatem funditus reuocanda, quacunque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quascunque iniustas causas res ecclesie vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem, aut regularem ad synodum vocationem eorum, & reliqua. Est etiam in ãtiquis ecclesie statutis decretum, vt qui aliena inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat, vnde & in euangelio scriptum est. Quod si aliquid defraudaui reddo quadruplum. Et in legibus seculi cautum habetur. Qui rem subripit alienam illi cuius res direpta est in vndecuplum que sublata sunt restituat. Et in lege diuina legitur, maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus amen. Talia ergo non presumantur absque vltione, nec exerceantur absq; sua damnatione. Tu vero frater carissime hec vide ne transgrediaris, & reliquos episcopos tam tue cure commissos, & alios firmiter tenere doceto, quia transgredi apostolica statuta absq; transgressoris gradus periculo nullatenus possunt. Inimicis vero accusatoribus, vel de inimici domo prodeuntibus, seu qui cum inimicis morantur non credatur, ne irati nocere cupiant ne lesi se velint vlsciscl, hi quoque reiiciendi sunt non approbandi. Hec carissime tene & prohibita semper caue. Illud adimplere stude, quod bene ad Iesum filium Sirach dictum est. Vsq; ad mortem certa pro veritate & semp dominus deus tuus pugnabit pro te. huius ergo rei gratia vobis & nobis sancta commissa est ecclesia. Vt ꝓ oibus laboribus & cũctis opẽ ferre nõ negligam⁹, quoniã dũ fortis armat⁹ custodit atriũ suũ in pace sũt oia que possidet. Ideoq; tãta vrgẽte necessitate summope vra aplicaq; auctoritate & reliquos epos oportet reprimere infestos, releuare oppssos, vt absq; graui dño auxiliãte difficultate ipsi gratãter oi tpe sacrificare mereamur illesi. Ad vos quoq; me reuerti cogit ꝓpositi operis amica cõditio, q meliorib⁹ hactenus opa volui nouare sermonibus, dum talem rõnem exigit toxicata necessitas, mandati celestis habitatio nos aut miscet, aut separat, nec interest que interualla nos

segregent

Universidad de Deusto

segregent, si vna in superne mansionis claue retinentur, nec vobis tales nocere maluerint, si inuicem adiutorium facere non distuleritis, inauditum enim genus sacrilegii est quod mentite religionis honorem prefixi emuli colorant. Dehonestat enim venerandi reuerentiam nominis qui adiuterem se in his que in deum iactat commissa pollicetur. Contumelie genus est quasi in solatio adesse sublimi iuxta apostolum, Tu qui es qui iudicas alienum seruum? Quid auribus imperitis illudunt & grauiorem vindicte speciem faciunt esse quam culpe? Si odium habent excessibus emendent. Cur ergo liberius condemnant scelera quam vitent? Sui profecto impugnator est omnis qui patres insequitur aut detrahere nō formidat. Nichil est enim inimicorum in quo tela domino opem ferente nō superare valeatis, si iuxta veritatis vocem talem qualem domin⁹ precepit habueritis dilectionem adinuicem. Data. xv. kalend. Nouembris, Maximo & Olibrio. iiij. consulibus.

¶AD EPISCOPOS ITALIE DE THEODORICO REGE.

OHANNES EPISCOPVS OMNIBVS PER PROVINCIAS Italie constitutis episcopis in domino salutem. Sepissime multo iam experimēto didici sanctum pietatis vestre studium circa religionem christianā gloriosis crescere & dilatari augmentis, & fides recta que non solum me sed omnes domini sacerdotes consolatur & roborat vestris in mentibus & operibus per sacerdotale agnoscitur opus & dilatatur. Quapropter fratres hortor vos & moneo contra Arrianam perfidiam que olim non semel sed sepe damnata est, & modo in quibusdam reuiuiscit armari gladio spiritus sancti vt eam adminiculāte diuina gratia opprimere & extirpare valeamus, vt nec radix eius in posterum inueniatur. Ecclesias vero Arrianorum vbicūq; inueneritis catholicas eas diuinis precibus & operibus absq; vlla mora cōsecrate, quia & nos quando fuimus constantinopoli tam religione catholica quā & regis Theodorici causa suadente atq; hortante Arrianosq; extirpāte piissimo atq; christianissimo iustissimo Iustino orthodoxo impatore, quascūq; in ptibus eorū ecclesias repperire potuimus catholicas eas dño opē ferente consecrauim⁹. Et q̄q̄ p̄dictus Theodoric⁹ rex eorū peste tactus intrinsecus & obuolut⁹ extrinsecus nos & oēm regionem nostrā pdere & gladio & igne cōsumere minetur. Nolite tn̄ ꝓpterea deficere, sed viriliter in agro dñico elaborare studete, & iuxta veritatis vocē nolite timere eos qui occidūt corpus, aiam aūt nō possunt occidere, sed potius eū timete qui pōt animam & corp⁹ mittere in gehennā, & egregius gentiū apostolus inquit. Nō enim nosmetipsos p̄dicam⁹, sed Iesum christū dñm nostrū nos aūt seruos vestros ꝑ Iesum, quoniā de⁹ qui dixit de tenebris lumē splendescere. Illuxit in cordib⁹ nostris ad illuminationē scientie claritatis dei in faciem xp̄i Iesu. Habemus aūt thesaurum istum, in vasis fictibilib⁹ vt sublimitas sit virtutis dei & nō ex nobis. In oibus tribulantionē patimur, sed nō angustiamur, aduri mur & nō destituimur. Persecutionē patimur & nō derelinquimur, Deiicimur & non pimus. Semp mortificationē iesu in corpe nro circūferētes vt & vita Iesu in corpibus nostris manifestetur. Semp enī nos q̄ viuim⁹ in mortē tradimur ꝓpter iesum, vt & vita iesu manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis opatur, vita aūt in vobis, habentes aūt eundē spiritū fidei sicut scriptū est. Credidi ꝓpter qd locut⁹ sum, & nos credim⁹ ꝓpter qd & loqmur sciētes quoniā qui suscitauit iesum & nos cū iesu suscitabit & cōstituet vobiscū. Oia enim ꝓpter vos vt gratia abundās ꝑ multas gratiarū actiones abundet in gl̄iam dei. Propter qd nō deficim⁹, sed licet is q̄ foris est noster hō corrūpitur, tamē is q̄ intus est renouatur de die in die, id enin quōd in p̄senti est momētaneum & leue tribulationis nre supra modū in sublimitate etērnū gl̄ie pondus opatur in nobis nō cōtēplantibus que vidētur sed que nō vidētur. Que vidētur enim tēporalia sunt, que aūt nō vidētur eterna sunt. Scim⁹ enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ex deo edificationem habemus domum non manu factam eternā in celis. Nā & in hoc ingemiscim⁹ habitationē nostram que de celo est sup indui cupiētes, si tn̄ vestiti & nō nudi inueniamur. Nā & q̄ sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus, grauati eo qd nolum⁹ spoliari sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale a vita. Qui autē efficit nos in hoc ipsum deus, qui dedit nobis pignus spūs. Audiētes igitur semp & sciētes quoniā dū sumus in hoc corpore pegrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus, & non per speciem. Audemus autem & bonam voluntatē habemus magis peregrinari a corpore, & presentes esse ad deum, & ideo contendimus siue absentes siue p̄sentes placere ei. Omnes enim nos manifestari opor-

Universidad de Deusto Biblioteca

tet ante tribunal christi,vt referat vnusquisq; propria corporis prout gessit,siue bonum siue malum. Scientes ergo timorem domini hominibus suademus,deo autem manifesti sumus . Spero autem & in conscientiis vestris manifestos nos esse,non iterum nos cōmendamus vobis,sed occasionem da mus vobis gloriandi p nobis,vt habeatis ad eos qui in facie gloriantur,& non in corde . Siue enim mente excedimus deo,siue sobrii sumus vobis.Charitas enim christi vrget nos, estimantes hoc,quo niam si vnus pro omnibus mortuus est,ergo omnes mortui sunt,vt & qui viuunt iam non sibi viuāt, sed ei qui pro ipsis mortuus est,& resurrexit,Itaq; nos ex hoc neminem iam nouimus secundū car nem,& si agnouimus secundum carnem christum,sed nunc iam non nouimus.Si qua ergo in chri sto noua creatura vetera transierūt ecce facta sunt omnia vera.Omnia autem ex deo qui recōciliauit nos sibi per christum,& debet nobis ministerium reconciliationis, quoniam quidē deus erat in chri sto mundum reconcilians sibi,non reputans illis delicta ipsorum & posuit in nobis verbum recon ciliationis,Pro christo ergo legatione fungimur,tāquam deo exhortante per nos , Obsecramus pro christo reconciliamini deo,Eum qui non nouerat peccatum,pro nobis peccatum fecit,vt nos effice remur iustitia dei in ipso.Adiuuantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis.Ait enim. Tempore accepto exaudiui te.& in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile. Ecce nunc dies salutis nemini dantes vllā offensionem,vt nō vituperetur ministerium nostrū,sed in omni bus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia,in tribulationibus,in necessitati bus,in angustiis,in plagis,in carceribus,in seditionibus,in laboribus,in vigiliis,in ieiuniis,in castita te,in scientia,in longanimitate,in suauitate,in spiritu sancto,in charitate nō ficta,in verbo veritatis,in virtute dei per arma iustitie a dextris & a sinistris,per gratiam & ignobilitatem,per infamiam & bo nam famam,vt seductores & veraces,sicut ignoti & cogniti quasi morientes,& ecce viuimus vt casti gati,& non mortificati quasi tristes,semper autem gaudentes,sicut egentes multos autem locupletā tes,tanquam nichil habentes,& omnia possidentes. De cetero fratres gaudete,perfecti estote,exhor tamini,pacem habete,vt deus pacis & dilectionis sit semper vobiscum. Amen. Data.iii.idus Iunii, Maximo & Olibrio viris clarissimis consulibus.

INCIPIVNT DECRETA

FELICIS PAPE.

Capitulum primum.

Quod missarum celebratio *alibi quam in deo dicatis locis* non debeat fieri , nisi magna compule rit necessitas.

Capitulum secundum.

De ecclesiarum sacrationum dubitatione,quid sit agendum.

A DILECTISSIMIS FRATRIBVS OMNIBVS EPISCOPIS PER diuersas puincias cōstitutis Felix eps in dño salutē. Magno munere misericordie dei totius ecclesie catholice multiplicata sunt gaudia,cū ecclīarum status eo viget or dine,quo aplorum successores illū statuerunt. Et cum antiqui hostis astutia eū tur bari agnoscim⁹ non modico cōtristamur merore. Quam ob causam fratres horta mur vos,monemus & flagitamus,vt a tramite aplice institutionis nequaq̄ receda tis,nec a capite diffidatis,sed fidem & ordinem quē apostoli,& aplici viri statuerunt absq; vlla hesita tione teneatur.Nā si colūne alicuius magne domus ruerint,ipsa postea domus minime stabit.Sic & vos colūne ecclie estis,si labefactari ceperitis,sancta ecclesia que p vos regitur tabescit & labitur, Hec fratres que dico valde timēda sunt & summo moderamine pensanda,atq; ne fiant cauenda, Ipsa eni p se veritas ait. Vos estis sal terre,qd̄ si sal euanuerit,in quo salietur? Ecce terra, ideo charissimi vos mo neo quia debitor sum vobis,& valde vos diligo,& quādo bona audio de vobis nimis sum gauisus,& econtra qn̄ mala nimis cōturbatus. Ego vero q̄uis a vobis per longa terrarum atq; maris interualla disiunctus sim , sum tn̄ omnino vobis corde coniunctus, idq; de beatitudine vestra erga me modis oibus confido,quia cū me vicissim diligitis,a me nō estis longe,vnde gratias referimus illi grano sina pis,qui ex modici despicabilisq; seminis specie ita ramis ex eadē radice surgentibus atq; se distendē tibus vsquequaq; diffusis,vt in volatilia celi cūcta nidificent,gratiaq; sit fermento illi qd̄ tribus farine satis totius humani gn̄is massam in vnitate consperſit,atq; paruo lapidi qui abscissus est de monte si

ne manibus

Universidad de Deusto

ne manib⁹,& occupauit vniuersam faciē orbis terre,q adhec se vsquequaq; distēdit,vt omni humano gne in vnitate redacto toti⁹ corpus ꝓficeretur ecclesie,atq; ita ad toti⁹ compagis ꝑtineret commodū mēbrorum ꝑticipalis ista distinctio. Vnde nos quoq; a vobis nō longe sum⁹, quia in illo qui vbiq; est vnū sum⁹. Agamus ergo ei grās qui solutis inimicitiis in carne sua fecit,vt in oi orbe terrarum vnus esset grex,& vnū ouile sub se vno pastore,semp memores qd egregius ꝑdicator admoneat dicens. Solliciti seruate vnitatem spūs in vinculo pacis, sanctitatis vestre scripta que ad sedem apostolicam misistis super quibusdā consultis quasi ad caputvt inde acciperetis rei pōsa,vnde ois ecclesia toti⁹ religionis sumpsit exordium,gratanter suscepi,& breuiter vobis respondere curaui.

Capitulum primum.

¶De ecclesiarū enim cōsecratione,& de missarum celebrationib⁹ nō alicubi q̄ in sacratis domino locis absq; magna necessitate fieri debere liquet omnibus quibus sunt nota noui ac veteris testamenti ꝑcepta. Tabernaculum vero Moysen dño ꝑcipiente fecisse & sacrasse cū mensa & altari eius & ceteris vasis vtensilibus ad diuinum cultū explēdum legimus,& non solum diuinis ꝑcibus ea sacrasse,sed etiam sancti olei vnctione dño iubente perlinisse nouim⁹. Q ualiter aūt hec facta sint & nō alii ipa sacra q̄ sacerdotes sacra vnctiōe delibuti dñoq; cū vestib⁹ sanctis sacrati & leuite tractabāt ferebāt,erigebant & deponebāt,in ipsis institutiōibus que dño iubēte ꝑ Moysen cōscripte sunt reperitur. Q ualiter ergo Dauid regū piissimus amplificauerit cultū dei & tēplum dñi edificare voluit, sed propter multū sanguinem quē effuderat ꝓhibitus est,& ipse collegerat expēsas Salomōq; filius eius idipm qd ipse facere optauerat iubēte & auxiliāte deo ꝓfecit,& templū cum altari,& reliqua ad diuinū cultum pagendum cōsecrauit in libro regū inter cetera legitur ita. Edificās(inquit)Salomon dño edificaui habitaculū tuum fortissimū,solium tuū sempiternū,cōuertitq; rex faciē suam& bndixit oi ecclesie Israel. Ois enim ecclesia Israel stabat, Et ait,Benedictus dns deus Israel q locut⁹ est ore suo ad Dauid prem meū,& in manibus meis ꝓfecit dicens. A die qua eduxi populū meū Israel de egypto nō elegi ciuitatē de vniuersis tribubus Israel vt edificaretur domus,& esset nomē meū ibi,sed elegi Dauid vt esset super populū meum Israel, voluitq; Dauid pater meus edificare domū nomini dñi dei Israel,& ait dns ad Dauid patrē meum. Q d cogitasti in corde tuo edificare domū nomini meo benefecisti hoc ipsum mēte tractās, Verūtamē tu nō edificabis domū,sed filius tuus q egredietur de renibus tuis ipse edificabit domū nomini meo. Cōfirmauit dns sermonē suum quē locutus est, stetiq; ꝓ Dauid pre meo,& sedi super thronum Israel sicut locutus est dns. Et edificaui domū nomini dñi dei Israel,& cōstituī sibi locū arce in qua fedus dñi est quod pcussit cum pribus nostris,quādo egressi sunt de terra egypti. Stetit aūt Salomon ante altare domini in cōspectu ecclesie Israel& expandit manus suas in celū,& ait. Dñe de⁹ Israel non est filis tui in celo desup& sup terram deorsum q custodis pactū & miam seruis tuis q ambulant corā te in toto corde suo q custodisti Dauid patri meo que locutus es ei. Ore locutus es,& manibus ꝓfecisti,vt hec dies ꝓbat. Nūc igitur dñe deus Israel,& cōserua Dauid famulo tuo pri meo que locutus es ei dicēs. Nō auferetur de te vir corā me q̄ sedeat super thronū Israel,ita tn si custodierit filii tui viā suā,vt ambulēt corā me sicut ambulasti in cōspectu meo, Et nunc dñe deus Israel firmētur verba tua que locutus est Dauid seruo tuo pri meo, Ergo ne putādum est qd vere deus habitet super terrā? Si enim celū & celi celorū te capere non possunt, quātomagis domus hec quā edificaui? Sed respice ad oronem serui tui,& ad ꝑces ei⁹ domine deus meus. Audi domine hymnum & oronem quā seruus tuus orat corā te hodie,vt sicut oculi tui apti sunt sup domū hanc nocte & die sup domū de qua dixisti. Erit nomē meū ibi vt exaudias deprecationem serui tui,& ppli tui Israel,qd cūq; orauerit in loco isto,& exaudias in loco habitaculi tui in celo & cū exaudieris ꝓpitius eris. Si peccauerit hō in ꝓximū suū, & habuerit aliquod iuramētū quo teneatur astrictus & venerit ꝓpter iuramentū coram altari tuo in domū tuā tu exaudies in celo & facies,& iudicabis seruos tuos cōdemnans impium,& reddēs viam suā super caput eius, iustificansq; iustum & retribuens ei secundum iustitiam suam, Si fugerit populus tuus super inimicos suos quia peccaturus est tibi & agentes penitentiā & confitentes nomini tuo venerint & orauerint & deprecati te fuerint ī domo hac,exaudi in celo & dimitte peccatum populi tui Israel,& reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum, Si clausum fuerit celum & non pluerit propter peccatum eorum,& orantes in loco isto penitentiam egerint nomini tuo,& a peccatis suis conuersi fuerint propter afflictionem suam, exaudies eos in celo, & dimitte peccata seruorum tuorum & populi tui Israel,& ostende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluuiam super terram quam dedisti populo tuo in

A

Universidad de Deusto Biblioteca

possessionem. Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilentia, aut corruptus aer, aut erugo. Locusta rubigo, & afflixerit eum & inimicus eius portas obsidens omnis plaga vniuersa infirmitas cuncta q̃ deuoratio & imprecatio que acciderit omni homini de populo tuo Israel, si quis agnouerit plagã cordis sui & expanderit manus suas in domo hac, tu exaudies in celo, in loco habitationis tue & re/ propiciaberis & facies, vt des vnicuiq̃ secundum vias suas, sicut videris cor ei⁹, quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum vt timeant te cunctis diebus quibus viuunt super faciem terre, quam dedisti patribus nostris, Insuper & alienigena qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum, Audietur enim nomẽ tuum magnum, & manus tua fortis, & bra chium tuum extẽtum vbiq̃, Cum venerit ergo & orauerit in loco hoc, tu exaudies in celo, in firma/ mento habitaculi tui, & facies omnia pro quibus inuocauerit te alienigena, vt discant vniuersi populi terrarum nomen tuum timere sicut populus tuus Israel, & probent quia nomẽ tuum inuocatum est super domum hanc quã edificaui. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum, contra inimicos suos p viam quocunq̃ miseris eos, orabunt te contra viam ciuitatis quam elegisti, & contra domum quam edificaui nomini tuo, & exaudies in celo orationem eorum & preces eorum, & facies iudicium eo/ rum. Q d si peccauerit tibi, Nõ est enim homo qui nõ peccet, & iratus tradideris eos inimicis suis & captiui ducti fuerint in terram inimicorum longe vel ꝓpe, & egerint penitentiam in corde suo, in lo co captiuitatis & conuersi deprecati fuerint te in captiuitate sua dicentes, Peccauimus, inique egim⁹, impie gessimus, & reuersi fuerint ad te in vniuerso corde suo, & tota anima sua, in terra inimicorum suorum ad quam captiui ducti fuerant & orauerint te contra viam terre sue, quam dedisti patribus eorum & ciuitatis quam elegisti & templi quod edificaui nomini tuo, exaudies in celo in firmamen to solii tui orationem & preces eorum, & facies iudicium eorum & propiciaberis populo tuo qui pec cauit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum quibus preuaricati sunt in te, & dabis misericordiam co ram eis qui eos captiuos habuerint, vt misereantur eis. Populus enim tuus est & hereditas tua, quos eduxisti de terra Egypti, de medio fornacis ferree, vt sint oculi tui aperti ad deprecationẽ serui tui & populi tui Israel, & exaudies eos in vniuersis pro quibus inuocabunt te, tu enim separasti eos tibi in hereditatem de vniuersis populis terre, sicut locutus est per Moysem seruum tuũ, quãdo eduxisti pa tres nostros de terra egypti domine deus. Factũ est autem cum cõplesset Salomon orãs dominum orationem & deprecationẽ hanc, surrexit de conspectu altaris domini, Vtrũq̃ enim genu in terra fi/ xerat, & manus expanderat ad celum. Stetit ergo & benedixit omni ecclesie Israel voce magna dicẽs. Benedictus dñs qui dedit requiem populo suo Israel, iuxta omnia que locutus est, Non cecidit ne vnus quidem sermo in omnibus que locutus est per Moysem seruum suum. Sit dominus deus no/ biscum sicut fuit cũ patribus nostris nõ derelinquens nos neq̃ proiiciẽs, sed inclinet corda nostra ad se, vt ambulemus in vniuersis viis eius, & custodiamus mandata eius & cerimonias & iudicia que/ cũq̃ mandauit patribus nostris, & sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram dño appro/ pinquantes dño deo nostro die ac nocte, vt faciat iudicium seruo suo & populo suo Israel per singu/ los dies, & sciãt omnes populi terre, quia domin⁹ ipse est deus & non vltra est absq̃ eo. Sit quoq̃ cor nostrum perfectum cum domino deo nostro, vt ambulemus in decretis eius, & custodiamus mãda/ ta eius sicut & hodie, Igitur rex & omnis Israel cum eo immolabãt victimas coram domino, macta uitq̃ hostias pacificas quas immolauit domino, Boum viginti duo milia. Ouiũ. cxx. milia & dedi/ cauerunt templum domini rex & filii Israel. In die illa sanctificauit rex medium atrii quod erat an te domum domini, Fecit autem ibi holocaustum & sacrificium & adipem pacificorum quia altare eneũ quod erat coram dño minus erat, & capere non poterat holocaustum & sacrificium & adipem pacificorum. Fecit autem Salomon in tempore illo festiuitatem celebrem, & omnis Israel cũ eo mul/ titudo magna ab introitu Emath vsq̃ ad riuum egypti coram domino deo nostro septem dieb⁹ & septem diebus. i. quatuordecim diebus, & in die octaua dimisit populos. Iudei ergo loca in quibus domino sacrificabant diuinis habebant supplicationibus consecrata, nec in aliis q̃ in deo dicatis locis munera dño offerebant. Si enim Iudei qui vmbre legis deseruiebãt, hec faciebãt multomagis qui bus veritas patefacta est, & gratia & veritas ꝑ Iesum christum data est templa dño edificare, & ꝓut melius possumus ornare eaq̃ diuinis precibus, & sanctis vnctionibus suis cũ altaribus, & vasis, vesti bus quoq̃ & reliquis ad diuinum cultum explendum vtensilibus deuote & solemniter sacrare, & non in aliis quam in domino sacratis ab episcopis et nõ a corepiscopis qui sepe prohibiti sunt, nisi (vt predictum est) summa exigente necessitate missas celebrare nec sacrificia domino offerre debemus.

Et hoc

Universidad de Deusto Biblioteca

Et hoc si summa necessitas agere compulerit,nō in domib⁹,quia in sacris canonibus sacrificia in domibus offerri ꝓhibita sunt sed in tabernaculis diuinis precibus a pontificibus dicatis & in mēsis domino sacratis,& sacra vnctione a pōtificibus delibutis pro summa(vt ꝓfixum est)necessitate & nō ꝓ libito cuiusq; & pigritia agatur.Satius ergo est missam nō cantare,aut non audire quam in illis locis vbi fieri nō oportet,nisi(vt sepe dictum est)pro summa cōtingat necessitate,quoniam necessitas non habet legem,Vnde scriptum est.Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris,sed in loco quem elegerit dominus deus tuus. Et in exodo legitur,Vos vidistis, quia de celo locutus sum vobis.Non facietis deos argenteos,nec deos aureos facietis vobis,Altare de terra facietis michi & offeretis super illud holocausta & pacifica vestra,Oues vestras & boues in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei.Et sicut nō alii quā sacrati dño sacerdotes debent missas cātare nec sacrificia offerre, sic nec in aliis q̄ in prefatis dño sacratis locis missas cantare aut sacrificia offerre licebit. Si autem vt legitur in cōcilio Laodicēsi capitu.xxvi.Quod hi qui non sunt ab episcopis ordinati, tam in ecclesiis, quā in domibus exorcizare nō possunt,multomagis maioris gradus ministeria nisi ab episcopis q̄ ad eos gradus sunt sacrati quibus fungi debēt officia agi vel sacrificia offerri licet.Q̄ aūt vt paulo superius plibatum est oblationes in domibus offerri non debēt in eodem concilio capitulo.lix.ꝓhibitum habet ita.Nō oportet in domibus oblationes celebrari ab episcopis & pbris,Solēnitates vero dedicationum ecclesiarū & sacerdotum,per singulos annos sunt celebrande,Ipso dño exempla dante,q̄ ad festū dedicationis templi oibus id faciendum dās formam cū reliquis populis eandē festiuitatem celebraturus venit sicut scriptum est,facta sunt encenia in hierosolymis & hyems erat,Et ambulabat Iesus in templo,in porticu Salomonis.Quod aūt octo dierum sint encenia celebranda in libro regū peracta dedicatione templi reperies.

Capitulum secundum.

¶De ecclesiarum consecratione quotiens dubitatur,& nec certa scriptura, nec certi testes existunt a quibus consecratio sciatur,absq; vlla dubitatione scitote eas esse consecrandas,nec talis trepidatio faciat deteriorationem,quoniam non monstratur esse iteratum,quod nescitur factum,his fratres testimoniis scripturarum apostolica auctoritate cōsultis vestris breuiter respōdisse sufficiat, Vobis tm̄ preuidendum est,& omnibus predicandum,vt illicita nō agantur,& domini ꝑcepta conseruentur, & fideliter peragantur,Rogamus autē vos fratres,vt dicta apostoli replicemus,corripite inquietos, consolamini pusillanimes,suscipite infirmos,patiētes estote ad omnes,Videte ne quis malum ꝓ malo alicui reddat,sed semp quod bonum est sectamini in inuicem & in oēs semp gaudete sine intermissione orate in omnibus gratias agite.Hec est enim volūtas dei in christo Iesu in omnib⁹ vobis, Spiritū nolite extiguere, ꝓphetias nolite spernere.Omnia aūt ꝓbate,quod bonum est tenete,ab omni specie mala abstinete vos,Ipse autem de⁹ pacis sanctificet vos per omnia,vt integer spiritus vester,& anima & corpus sine querela in aduentu dñi nostri Iesu christi seruetur.Data kalend.Martii Lampadio,& Oreste.iiii.consulibus

A

¶Epistola eiusdem exhortatoria ad Sabinam.

B

SINGVLARE MEMBRVM ECCLESIE TVE RELIGIONIS amplitudinem existere,& a nobis reuerentissime coli satis est omnibus manifestum,in ipso enim apice nobilitatis multo nobiliorem ecclesie deuotionē impēdis,& magis leta xp̄i agnitione ꝑceptis eius obtempas & in fide poti⁹ exultas q̄ tanti gn̄is flore iactaris.Sūma virtus est vicisse gl̄iam carnis,& magna est xp̄i grā nobilitatem morib⁹ supasse dña filia merito illustris. Certa igitur existens dilectissima vite hui⁹ quecūq; sunt spacia eternis diuinisq; officiis illustrare cōtende,vt qui insignem te ꝑstitit reddat sibi per secula clariorem,Quapropter tuā hortamur dilectionem,vt bonum qd cepisti semper impleri nō differas,quia non laudatur initiū,sed finis. Sapiētiam enim te hortamur diligere & scrutari,vt rationabiliter & sapiēter disponas & iudices ea que tibi commissa sunt dicente dño per prophetam,Erudimini qui iudicatis terram, Time ergo dominum,& mādata eius serua,& dilige eū totis visceribus & ꝓximum tuū sicut teipsum. Deus altissimus creauit sapientiam in spiritu sancto, & vidit & dinumerauit eam terram & mensus est, & effudit illam super omnia opera sua,& super omnem carnem secūdum datum suū prebuit illam diligentibus se. Timor domini gloria & gloriatio & letitia & corona exultationis. Timor dñi delectabit cor, & dabit letitiā & gaudium in longitudinem dierū. Timēti dñm bene erit in extremis,& in die defun-

Universidad de Deusto Biblioteca

ctionis sue benedicetur. Dilectio dei honorabilis sapientia,quibus autem apparuerit in visu diligū eam in visione & in agnitione magnaliū suorum. Initium sapientie timor domini,& cum fidelibus in vulua concreatus est,& cū electis seminis graditur,& iustis & fidelibus agnoscitur. Timor domini scientie religiositas custodiet & iustificabit cor,iocunditatem atqꝫ gaudium dabit, Timenti dominum bene erit ,& in diebus consummationis illius benedicetur, Plenitudo sapientie est timere dominum,& plenitudo a fructibus illius,Omnem domū illius implebit a generationib⁹ & receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini,Replens pacem & salutis fructum,& vidit,& dinumerauit eam,vtraqꝫ autem sunt dona dei sciētia & intellectus prudentie. Sapientia compartietur,& gloriā tenentium se exaltat. Radix sapientie est timere dominum,Rami enim illius longeui in thesauris sapientie,intellectus & scientie religiositas,execratio autem peccatoribus sapientia, Timor domini expellit peccatū.Nam qui sine timore est,non poterit iustificari. Iracundia enim animositatis illius subuersio est. Vsqꝫ in tempus sustinebit patiens,& postea redditio iocūditatis. Bonus sensus vsqꝫ ad tempus abscondet verba illius,& labia multorum enarrabunt sensum illius, in thesauris sapiētie significatio discipline,execratio aūt peccatori cultura dei,fili cōcupiscens sapientiam serua iustiuiā & deus prebebit illā tibi,Sapientia enim & disciplina timor domini,& hoc quod beneplacitum est illi fides & mansuentudo,& adimplebit thesauros illius. Contumax non sis & incredibilis timoris domini,& ne accesseris ad illum duplici corde,ne fueris hypocrita in conspectu hominum,& nō scandalizeris labiis tuis . Attende in illis ne forte cadas & ponas scādalū anime tue,& adducas in honorationem tibi,& reuelet deus absconsa tua. Pro fide & iustitia ac pro salute anime certa semper & pro adiutorio fratrū viriliter age,vt a domino recipias remunerationem. Scriptum est enim,Fili conserua tempus & deuita a malo. Pro anima tua nō confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum,& est cōfusio adducēs gratiam & gloriam,ne accipias faciem aduersus faciem tuam nec aduersus animā tuam mendacium. Non reuerearis proximum tuū in casu tuo,nec retineas verbum in tempore salutis,nō abscondas sapientiam tuam in decore eius,In lingua enim agnoscitur sapientia,& sensus,& scientia,& doctrina,in verbis veritatis,& firmamentum in operibus iustitie, non contradicas veritati vllo modo & de mendacio in eruditionis tue,Nō confundaris confiteri peccata tua, & ne subiicias te homini ꝑ peccato,noli resistere contra faciem potentis,nec coneris cōtra ictum fluminis,pro iustitia agonizare ꝑ anima tua,& vsqꝫ ad mortem certa ꝑ iustitia,& deus expugnabit pro te inimicos tuos,noli tacitus esse in lingua tua & inutilis,& remissus in operibus tuis.noli esse sicut leo in domo tua,euertens domesticos tuos & opprimens subiectos tibi. Non sit manus tua porrecta ad accipiendum & ad dandū collecta. His fulta scripturarum auctoritatibus semper sta recta,& a via veritatis ne auertaris,vt gratiam dei acquiras,& bonorum hominū amicitia fruaris,tantoqꝫ tua volūtas facili⁹ ab amore huius seculi exeat,quanto & impellitur dum vocatur. Nam nos & presentes vos videre cupimus & absentibus per epistolam saltem colloqui desyderamus. Vnde & optamus vt vos beatus Petrus apostolorum princeps ad sua limina feliciter ꝑducat quatinus in oipotentis gratia perfrui vestra presentia mereamur. Data.xii,kal.Nouem. Lampadio,& Oreste,iiii.consulibus.

INCIPIVNT DECRETA

BONEFACII PAPE.

¶Epistola eiusdem ad Eulalium Alexandrinum episcopūm, de reconciliatione Carthaginensis ecclesie directa.

A BONEFACIVS EPISCOPVS EVLALIO COEPISCOPO SALUTEM. Olim & ab initio tantam percepimus a beato Petro apostolorū principe fiduciam,vt habeamus auctoritatē vniuersali ecclesie auxiliante domino subuenire,& quicquid nociuū est auctoritate apostolica corrigere & emēdare,Ad hoc enim diuine dispositionis prouisio gradus & diuersos constituit esse distinctos,vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberēt,& potiores minoribus dilectionem impenderent,vna cōcordie fieret ex diuersitate contextio, & recte officiorū generaretur administratio singulorū,neqꝫ vniuersitas alia poterit ratiōe subsistere,nisi

huiusmodi

Universidad de Deusto

huiusmodi magnus eam differentie ordo seruaret. Quia vero creatura in vna eadēq; equalitate gu bernari vel viuere nō potest celestium militiarum exempla nos instruūt, quia dum sint angeli sint ar changeli, liquet quia non equales sunt, sed in potestate & ordine sicut nostis differt alter ab altero. Si ergo inter hos qui sine peccato sunt cōstat ista esse distinctio, quis hominū abnuat se libenter dispo/ sitioni submittere? Hinc enim pax & charitas mutua se vice cōplectuntur, & manet firma cōcordia in alterna, & deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur vnūquodq; salubriter tunc cōpletur offi/ cium cum fuerit vnus ad quē possit recurri prepositus, vota nostra charitatem tuam latere nolumus ne q particeps fuit sollicitudinis, gaudiorū fructus reddatur extoris. Et ideo carthaginēsem eccle/ siam ad cōmunionē nostram rediisse domino propiciante tradentib⁹ significamus alloquiis, & mā datorū que legatis nostris dedimus seriem i oib⁹ fuisse cōpletā. De qua parte, vt ad dilectionem tuā plenius perfecte gaudium peruenirет libellum Eulalii fratris & cōsacerdotis nostri carthaginēsis epi scopi, & Iustini clementissimi principis orientis sacrarum litterarū exemplaria pariter credidimus destinanda, Iudicantes nichilominus per orientis partes plurimos episcopos sic fecisse. Super est vt a nobis cōpetentibus precibus diuinitas exorata concedat quatinus de aliarū quoq; ecclesiarū redin tegratione gratulemur. Ea vero que significare curauimus in eorum sacerdotum qui fraternitati tue vicini sunt curabis perferre noticiam, vt & ipsi de effectu tante rei gratias nobiscum celestis misericor die beneficiis referre non cessent. Aurelius enim perfecte carthaginēsis ecclesie olim episcop⁹, cū col/ legis suis instigāte diabolo superbire temporibus predecessorum nostrorum bonefacii atq; celestini contra Romanā ecclesiam cepit, sed videns se modo peccatis Aurelii Eulalius a Romane ecclesie cō munione segregatum. Humiliās recognouit se pacem & cōmunionē romane ecclesie petens sub/ scribendo vna cū collegis suis dānauit apostolica auctoritate omnes scripturas que aduersus romane ecclesie priuilegia facte quoquo ingenio fuerint. Exemplar precum eius & iustini p̄dicti principis.

PRima salus est, recte fidei regulam custodire & a cōstitutis patrū nullatenus deuiare, & quia nō potest dñi nostri Iesu Christi pretermitti sententia dicentis. Tu es petrus & super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Et hec que dicta sunt, rerum ꝓbantur effectibus, quia in sede apostolica extra maculā semper est catholica seruata religio. De qua spe & fide minime separari cupientes, & patrum sequentes cōstituta anathematizamus omnes qui cōtra sanctam romanā & apostolicā eccle siam superbiendo suas erigunt ceruices, sequentes in omnibus apostolicā sedem & predicantes eius omnia constituta, & per omnia spero vt in vna cōmunione vobiscum quā sedes apostolica predicat esse merear, *in qua est integra* & vera Christiane religionis, & perfecta soliditas promittens seque/ stratos a cōmunione ecclesie *catholice, id est* nō consentientes sedi apostolice eorum nomina inter sa/ cra nō recitanda esse mysteria. Quod si *in aliquo a ꝓfessione mea deuiare tentauero*, his quos dā/ naui cōplicem mea sententia me esse profiteor, hanc autem professionem meā manu mea subscripsi, & bonefacio sancto & venerabili pape vrbis Rome direxi, dānās & antecessores, & successores meos, & omnes qui sancte Romane & apostolice ecclesie priuilegia cassare nituntur. Hinc enim superne misericordie documētum perdocetur, quando & mundani principes causas fidei cum reipublice or dinatione cōiungunt, & ecclesiarum p̄sules quod ad dispēsationē suam pertinet officii memores exe/ quuntur. Talibus enim indigebat post discordie procellas religio christiana rectoribus, qui cōpres/ sis prouida dispensatione turbinibus, diu peregrinatam pacem depulsa tēpestate reducerent, vt i fu tura post secula ad ꝓpositi sui exēpla tendentes sibi ascribēdum indubitanter ostenderēt quicquid domino placitum posteris pro sua imitatione fecissent. Benedicam⁹ dominū fratres charissimi no/ stris hoc diebus fuisse cōcessum & totis orationū, & curarū viribus annitamur, vt que dei opere bene cepta sunt, ipso adiuuante per omnia cōpleātur. Sperādum enim est, vt ad compagē corporis sui re/ liqua que adhuc diuisa sunt membra festinent, & a potioribus minora non discrepēt. Ad quod cū me dilectio tua christiane studio charitatis hortatur debet quod inuitat sequi, & quod a mandū sua/ det amplecti. Similem enim iam fidei curam gerentes per religiosam patiētiam par etiam premiū de boni operis speramus affectu. Neq; enim difficultatibus est cedēdum. Non enim fatigatur aspe/ ris fides, nec ad celorum ardua per procliue tenditur, nec remunerationem citra laboris exercitium quis meretur, vnde ne facientes bona deficiamus specialiter admonemur etiā testāte ꝓfalmista. Bea ti qui custodiunt iudicium, & faciunt iustiliam in omni tempore, quia non initium laboris remune rationem premii consueuit inuenire, sed terminus. Ergo studium sollicitudinis assumentes quibus est vna in cōmunione societas, & credulitas quēadmodum de vnitate sedis apostolice & Constanti/

A

Universidad de Deusto Biblioteca

nopolitane ecclesie pariter exultamus in domino, ita de reliquorũ quoq; sicut affectione admonei redintegratione letemur,& curemus premiũ,vt fidem integritatẽq; nostram immaculatã ab omni cõtagione seruemus.Nosti enim frater charissime ac sanctissime,quia ecclesiastica seruantvincula cõ cordiam que nos ab hereticorũ tueatur insidiis per quã etiam canonũ custoditur integritas, His in robore suo omni circũspectione seruatis remedia sperantibus conseruãtur.Habet enim ecclesiastica tum ordo regularũ, & ipsius forma iustitie,vt medicina rationabilis benigne & fideliter sperantib9 non negetur,nec quisq; est ita ab humanitate discretus quẽ non a rigore districtionis inclinet cauta simplicitas,Sed vt caute hoc ceterasq; querelas,aut errores alicuius eui valeas expedire dilectissime frater personam meã te in hoc oportet induere scientẽ in huiusmodi causis sicut predictũ est,quid cauendum sit,& ita omnia preuidẽdum,vt te non ambigas rationẽ dispẽsationis huius deo esse reddendam,Ita tamen vt eos qui vobis fuerunt cõmunione sociati vel pervos sedi apostolice vestranobis scripta declarent quibus etiam,& quã continentiã libellorũ obtulerint inseratur.Sic quoq; humilitatem debemus tenere in mente,vt inde ordinis nostri dignitatem seruemus in honore,quatin9 in nobis nec humilitas timẽda,nec ratio sit superba.Omnipotẽs deus charissime sua te protectione custodiat atq; ad celestis remunerationem patrie multiplici animarum fructu perducat. Deus te incolumẽ custodiat reuerẽtissime frater.Amen.Data octauo kalendas Octobris Valentiniano.ii,& oreste.iiii.cc.consulibus.

INCIPIVNT DECRETA IOHANNIS PAPE.

A REVERENTISSIMO FRATRI VALERIO EPISCOPO IOhannes.Scripta tue sanctitatis suscipiẽs plena ea fidei regula qua primũ polles inueni,& deo gratias retuli quod anima& corpore te bene vigere didici. Sane ea que significasti quosdam dicere,quod non sit filius equalis patri,& qd in euangelio scriptum sit,pater maior me est,scias non recte intelligere tales fidei regulas,nec rectam fidẽ penes se habere.Paulus apostolus non secundum deitatis naturã christũ creatum insinuat,sed secundũ humane nature substantiam eundem creatũ affirmat,ipso ephesiis cõscribẽte.Renouamini *inquit spiritu mẽtisvestre,& induite nouũ hominem qui secundum deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.* Et ad hebreos. In eo enim i quo *passus est ille & tẽtatus,etiam potest his* qui tentãtur auxiliari,Vnde sancte vocationis participes semper celestis considerate apostolum& pontificẽ confessionis nostre Iesum fidelẽ existẽtẽq; qui creauit eum.Et ad colosenses.Nũc autem deponite & vos vniuersa,iram,indignationem,malitiam,blasphemiam,turpiaq; ex ore vestro non procedant. Nolite mẽtiri inuicẽ expoliãtes vos veterẽ hominem cum actibus suis,& induentes nouũ cum eo qui renouatur in agnitione secundum imaginẽ eius qui creauit eum,nunquid is qui vniuersam creaturam visibilia & inuisibilia a ꝓpria potestatis virtute ꝓcreauit ac fecit,se ipsum antea vel postmodum quod dicere nefas est,creauit vel facere potuit.Filius minor est patre in assumpti hominis forma,equalis vero patri est in deitatis nature substantia,eodẽ protestante. Ego& pater vnum sumus,& iterum.Qui me videt videt,& patrẽ,& iterum.Qui odit me odit& patrem,Et iterum,vt omnes honorificẽt filium sicut honorificauit patrem. Et iterum,vt sint in nobis vnũ, sicut& nos sumus vnũ. Et iterũ. Tu in me& ego in eis. Et iterum,Omnia tua mea sunt. Et iterũ,ego in patre& pater in me. Et iterum.Pater in me manens facit opera hec,& Iohannes euãgelista ait.In principio erat verbum,& verbum erat apud deũ, & deus erat verbum. Et iterum ipse ad parthes. Tres sunt inquit qui testimonium perhibẽt i terra aqua,sanguis,& spiritus tres in nobis sunt,& tres qui testimonium perhibent in celo, pater verbum & spirit9. Et hi tres vnum sunt. Nos itaq; in natura deitatis,quia vnum sunt pater& filius,nec patrẽ credimus aliquo tempore precessisse,ne maior sit filio,nec filium postea natum esse, vt deitate patris minoretur.Si equalis patri filius nõ est. cur ita de illo Iohannes euangelista testatus est. Propterea inquit persequebantur iudei Iesum & querebant eum occidere,quia non solum soluebat sabbatum, sed& patrem suum dicebat deum, equalẽ se faciens deo.& Paulus apostolus.Hoc sententie in vobis inquit,quod& in Christo Ihesu.Qui cum in forma dei esset constitutus non rapinã arbitratus

est esse

Universidad de Deusto Biblioteca

est esse se equalem deo,sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Et in salomone, qui genuit me requieuit in tabernaculo meo,& Esaias sicut est ab initio itavsq; in seculum,neq; adiect⁹ est ei,neq; minuetur illi,ipse est enim domin⁹ creature sue qui nichil eguit ab aliquo,& in psalmo.lxxii. Quid enim michi est in celo,& ad te quid volui super terram. Hec omnia filiū non inferiorem natura demonstrant,sed equalitatem deitatis annūtiant,quoniam qui vtraq; locutus est verum dixit, quia veritas mentiri non potuit. Taliter frater charissime semper age ceterosq; omnes agere mone, vt abolito hoc qui natus videbatur errore in laudem & gloriam dei per totū mundum vna fides sit & vna eadēq; confessio, vt in nomine Iesu omne genu flectatur,celestium terrestrium & infernorū, & omnis lingua confiteatur,quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Data enim nonas Augusti iustiniano & athalarico.iiii.cc.consulibus.

INCIPIT EPISTOLA AGAPITI PAPE AD ANTEMIVM Constantinopolitanum episcopum de duabus naturis in vno Christo.

AGAPITVS ANTEMIO EPISCOPO SALVTEM, MVLTO gaudio essem repletus,si te talem circa ecclesie pacem & gloriosissimi imperatoris atq; populi doctrinā reperissem,qualem te in primordio esse audiui. Sed nunc quia didicimus a reuerētissimis fratribus te contra statuta patrū imperatorem,& reliquos populos docere,ita vt negata humane carnis atq; anime veritate tātum dominū nostrum Iesum Christū vnius asseras esse nature tāquā verbi deitas ipsa se in carnē animāq; verterit,& tāquā concipi ac nasci,nutriri & crescere,crucifigi,ac mori,sepeliri ac resurgere,& ascendere in celum,sedere ad dexteram patris,venire ad iudicandos viuos & mortuos,diuine tantū volūtatis fuerit que nichil horū in se sine carnis recepit veritate,que natura vnita nature patris natura est spiritus sancti,simulq; impassibilis simulq; incōmutabilis sempiterne trinitatis indiuisa vnitas,& vnius voluntatis equalitas,vnde si aliquis malevoluntatis homo,aut infidelis quisq; desciscit ne conuincatur deitatem passibilē sentire atq; mortalem & tamen verbi incarnati,id est verbi & carnis vnam ausus fuerit pronuntiare naturam,manifeste in apertā,& ideo odibilē transit insaniā,qui mediatorē dei,& hominem Iesum Christū simulatorie credit omnia egisse,nec verū in Christo corpus sed fantasma eius corporis speciē oculis apparuisse certentium. Que impietatis mēdacia quoniā olim fides catholica detestatur,& talia assertionū sacrilegia concordibus per totum mundū beatorum patrum dudum sunt dānata sententiis,non dubium est eā nos fidē predicare atq; defendere quā sancti apostoli docuerunt, & hactenus eorum suorūq; successorū sequens sancta hec Romana & apostolica ecclesia doctrinam tenuit,ac tenet,docuit,& docet. Siquidem enim ita sunt obcecati,& a lumine veritatis alieni vt verbi dei a tempore incarnatiōis denegēt veritatē,ostēdant in quo sibi Christianū nomen vsurpent, & cum euangelio veritatis qua ratione concordent,si per virginis partum, aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest euāgelista dicente quod verbū caro factum est,& habitauit in nobis ita negari nō potest beato apostolo Paulo predicante quod deus erat in Christo mundū recōcilians sibi. Que autē recōciliatio esse posset qua humano generi repropiciaretur deus,si hominis causam mediator dei & hominū non susciperet? Qua vero ratione veritatem mediatoris implet nisi qui in forma dei equalis est patri,in forma serui particeps esset & nostri,vt mortis vinculum vnius preuaricatione contractum vnius morte qui solus morti nichil debuit solueretur? Effusio enim iusti sanguinis Christi tam fuit diues ad preciū,vt si vniuersitas captiuorū in redemptorē suum crederet,nullū diaboli vinculum retineret,quoniā sicut apostolus ait. Vbi abundauit peccatum superabundauit & gratia. Et cum sub peccati preiudicio nati potestatē acceperint ad iusticiam renascendi,validius factum est donū libertatis q̄ debitum seruitutis. Quā itaq; sibi in hui⁹ sacramenti presidio spem relinquūt, qui in saluatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant quo sacrificio reconciliati, quo sanguine sunt redempti? Quis est vt apostolus ait qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam deo in odorem suauitatis,aut quod vnq̄ sacrificium fuit sacratius q̄ verus & eternus pontifex altari crucis per immolationem sue carnis imposuit? In conspectu domini preciosa mors iustorum fuit,nullius tamen insontis occisio redēptio fuit mundi. Acceperunt iusti,non dederunt coronas,de fortitudine fidelium exempla nata sunt patiētie,nō dona iustitie. Singulares quippe singulis

Universidad de Deusto Biblioteca

mortes fuerunt, nec alterius quisquã debitum suo fine persoluit, cum filius hominis, vnus solus dominus noster Iesus Christus, qui vere agnus erat immaculat⁹ extiterit, In quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati de quibus ipse dicebat. Cum exaltatus fuero a terra omnia trahã ad me ipsũ, fides etenim iustificãs impios & creans iustos ad humilitatis retracta participium, in illo acquirit salutem in quo solo homo se inuenit innocẽtem, liberũ habens per gratiam dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem humani generis in carnis nostre humilitate cõgressus. His victoriam suam tribuit, in quorũ corpore triũphauit. Licet ergo in vno domino nostro Iesu Christo, vero dei atq; hominis filio verbi, & carnis vna persona sit, que inseparabiliter atq; indiuise habeat actiones cõmunes, intelligende tamen sunt ipsorũ operum qualitates, & sicvere fidei cõtemplatione cernẽdum est, ad que prouehatur humilitas carnis. Et ad que inclinetur altitudo deitatis quid sit quod caro sine verbo non agit, & quid sit quod verbum sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret, & sine veritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent magi puerum stella indice declaratum, sine veritate carnis non iuberetur transferri in egyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia nõ diceret vox patris missa de celo, hic est fili⁹ meus dilect⁹ in quo michi bene cõplacui, ipsum audite, & sine veritate carnis nõ protestaretur Iohannes ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potentia redintegratio non fieret debilium, & viuificatio mortuorum, & sine veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremo sine verbi potentia non se dominus patri profiteretur equalem, & sineveritate carnis, non idem diceret patre se esse minorem cum catholica fides vtrũq; suscipiat, vtrũq; defendat que secũdum confessionem beati Petri apostoli vnũ Christum dei viui filium & hominem credit & verum, Christus deus noster verum ita inter deum & hominem mediator apparuit, vt in vnitate persone copulans vtrãq; naturam, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret, Quid igitur? Cum christ⁹ sit deus & homo, loquitur homo & calumniaris deo? Ille in se naturam commendat humanam, in illo audes deformare diuinam? Gemina ergo est substantia Christi diuina scilicet quia equalis est patri, humana vero quia minor est patre, vtrũq; autem simul non duo, sed vnus Christus, ne sit quaternitas deus. Sicut enim vnus est homo in anima rationali & carne, sic vnus est Christus deus & homo, & per hoc Christus deus anima rationalis & caro. Christum in his omnibus, Christum in singulis confitemur. Deus te conuertat in bonum frater & recte fidei normã te in omnibus tenere & docere concedat. Amen. Data kalẽdas Maii. Iustiniano quarto & theodato. iiii. cc. consulibus.

¶INCIPIVNT DECRETA SILVERII PAPE.

¶Epistola amatoris episcopi ad eundem.

A EATISSIMO SILVERIO AMATOR EPISCOPVS, A QVIbusdam pater dilectissime illis a patribus aduẽtantibus audiuimus vos a sede sancti Petri iniuste pulsum exilio destinatũ. Quod nimis graue ferentes misimus parua munuscula, id est argẽti libras. xxx. ad vestrã vestrorũq; sustentationẽ que petimus, vt ita grato animo suscipiatis, sicut grata mittuntunr intẽtione. Precamur quoq; vt per vestrã epistolam nobis remẽdare nõ dedignemini qualiter circa vos sit actum vel modo agitur, vt certã rationem de vobis scire & fratribus valeã nuntiare. Quid enim putas de nobis fieri pater summe, cũ de summo pastore, & vicario sancti Petri talia fiunt. Vos tamẽ nolite multum tristari, sed cõfortamini semper in domino quoniam potens est diuinitas immense tẽpestatis incerta bono serenitatis amouere. Ora pro nobis beatissime papa.

¶Rescriptum eiusdem ad amatorem episcopum.

B ILECTISSIMO ATQVE AMANTISSIMO AMATORI EPIscopo Siluerius, O quã bona est charitas, que absentia per imaginem presentia sibimet ipsi exhibet per amorẽ. Diuisa tangit, cõfusa ordinat, inequalia sociat, imperfecta perficit. Q̃ recte pedicator egregius vinculum perfectionis vocat, quia virtutes quidẽ cetere perfectionẽ generant, sed tamen eas charitas ligat, vt ab amãtis mẽte dissolui iam nequeãt, hac itaq; virtute fater charissime plenũ te reperio dũ nõ solum de me suscitando, & visitando curã habes, sed etiã bonis tuis me fulcire & sustẽtare nõ desinis.

Quãta autem

Universidad de Deusto

Quāta autem mala in me peracta sunt,nec enarrare,nec scribere tibi per omnia possum. Ante omnia vero patricia infesta michi erat eo quod non restituebā antemium dudum patriarcham Constantinopolitanū,quē sancte memorie agapitus p̄decessor me⁹ suis meritis dānauit,Vrgēte quoq; eius iussione exierunt quidam falsi testes dicentes aduersum me crimina quorū particeps non fui. Sed dum multi in eadem accusatiōe persisterent,timuit iulisarius patricius noster,& mandauit me ad se venire pacifice pro quibusdā ecclesiasticis dispositionibus in palatium principis & ad primum & secundū velum retinuit omnē clerum & populū qui mecum veniebat,& nullum permisit introire,nisi me solum & vigiliū diaconē meum. Me verovi retēto,& ante predictā patriciā deducto miserunt in exilium,in quo modo sustētor pane tribulationis,& aqua angustie,Ego tamen propterea nō dimisi,nec dimitto officium meum,sed cum episcopis quos cōgregare potui eos qui talia erga me egerunt anathematizaui,& vna cum illis apostolica synodali auctoritate statui nullum vnq̄ taliter decipiēdum sicut deceptus sum,& si aliquis deinceps vllum vnq̄ episcoporū ita deciperet anathema maranatha fieret in cōspectu dei & sanctorū angelorum. Similiter sanctorum patrū roborātes decreta statuim⁹, licet sepissime iam statutum fuerit,nec falsos,nec inimicos suspectos accusatores vel testes vnq̄ super episcopos suscipi eisq; nocere nullatenus posse, quia falsam,aut odiosam vocem aut funestam potius interdici q̄ audiri sanctis patribus placuit. Summopere charissime tales cauēdi sunt,& auertendi atq; reiiciendi,si nocentes apparuerint,quia non solum ecclesiastice, sed etiam seculi leges tales non suscipiunt sed repellunt,vnde scriptum est. Os impiorum deuorat iniquitatem,& dominus per prophetā loquitur dicens. Cum sancto sanctus eris Et cum viro innocente innocenter agis. Cum electo electus eris. Et cum peruerso peruerteris. Et apostolus inquit peruertunt mores bonos colloquia mala,idcirco vt iam prelibatū est mali semper cauendi,& bonis atq; beniuolis est inherendum,vt periculum desidie quātum possumus deuitemus,& ne pestis hec latius diuulgetur seueritate qua possum⁹ abscindamus,quoniam nō temeritas interuenit presumptionis vbi est diligentia pietatis. Agat semper vnusquisq; vestrum hac informatione apostolica fultus iuxta vires suas,& fraterna dilectione a sancta religione mores proprios cōseruare, & in cōmunione alterutrū adiuuare,& in charitate permanere,& dei voluntati indesinenter studeant inherere,vt simul laudantes dominum indefessas illi gratias semper agamus,vale in Christo semper,& predicta prout melius poteris domino opem ferente adimplere,& reliquos fratres apostolica auctoritate informare studeto. Data.ix. Kalends Decēbris. Iustiniano.v.& iulisano.iiii.cc.consulibus.

¶Epistola *Siluerii pape ad vigilium papam.*

SILVERIVS EPISCOPVS VIGILIO, MVLTIS TE TRANSGRESSIonibus irretitum sacerdotalis iamdudū nouit generalitas. Et quia cruciatis humano sanguine manibus decessoribus nostris peruicacia tua subripiens leuiticis presumpseris excubare mysteriis,pleriq; nouerint fidelium. Nam quia contra iura canonica temporibus sancte memorie Bonefacii pape, ipso viuente successor eius designari conabaris , nisi tibi amplissimi senatus obuiasset iustitia,tunc prouidentia pastorali auspicia tua pontificali auctoritate execranda iam debuerāt detruncari. Sed dum paruū vulnus in te neglectum est, insanabile adcreuit apostema q̄d nisi ferro altius abscindatur fomētorum sentire non potest medicinam,quippe qui nequissimi spiritus audacia,ambitionis frenesim concipiens in illius apostolici medici cui animas ligandi soluēdiq; collata & concessa potestas est versaris contumeliam,nouūq; scelus in apostolica sede rursus nitaris inducere & in more symonis cuius discipulum te ostendis operibus data pecunia,neq; repulso qui fauente domino tribus iam iugiter emensis temporibus ei presideo tempora mea nitaris inuadere. Habe ergo cum his qui tibi consentiunt pene dānationisq; sententiam,sublatumq; tibi nomen & munus ministerii sacerdotalis agnosce sancti spiritus iudicio,& apostolica a nobis auctoritate dānatus. Sic enim decet fidem sanctorum patrum in ecclesia seruari catholica,vt quod habuit amittat,qui improbabili temeritate quod non accepit assumpserit. Data octauo Kalendas Iulii principi Basilii,Celius Siluerius papa vrbis eterne huic decreto anathematis in vigilio peruasore facto,ad omnia statuta consensum prebens subscripsi pariter,& quattuor episcopi subscripserunt, id est terrocinēsis, fundanus,firmensis,& meterrensis. Data ista cartula per anastasium subdiaconum.

A

Universidad de Deusto Biblioteca

¶INCIPIVNT DECRETA VIGILII PAPE.

¶Incipiunt Capitula.

i ¶De priscillianistis qui ab esu carnium se subtrahunt.

ii ¶De trina mersione.

iii ¶De his qui ab Arrianis iterum baptizantur.

iiii ¶De ecclesiarum restauratione in fabricis vel dedicatione quid sit obseruandum.

v ¶De pasche festiuitate & precum ordine ac missarum solenniis.

vi ¶Quod in nomine trinitatis debeat baptizari.

vii ¶Quod beati apostoli Petri Romane scilicet ecclesie sedes sacerdotalis mater sit dignitatis, atq; ecclesiastice magistra ratiōis.

Capitulum primum.

A DILECTISSIMO FRATRI EVTERO VIGILIVS, DIRECTAS ad nos tue charitatis epistolas plenas catholice inquisitionis sollicitudine gratāter accipimus, benedicentes dei nostri clemētiam, quia tales extremis mundi partib⁹ dignatur suis ouibus prouidere pastores, p̄ quos & pascuis valeant salutaribus habundare, & ab antiqui hostis rapacitate seruari, vt insidias nequeāt eius subreptionis incurrere, vnde certum est, quia promisse vos beatitudinis gratia subsequatur, quando a vobis celestium perfectio doctrinarū tam votiua scisitatione perquiritur. Scriptum est enim. Beati qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum. Hoc igitur frater charissime propositum tue consultationis tota mente tractantes, de te quoq; prouenire contēdimus, qui regulā catholice fidei iisdem studes tenere vestigiis. Quibus eam apostolica fide cognoscis esse fundatam. Et quāuis sonus eorum toto orbe diffusus & vsq; ad fines orbis terre verba eorū distensa dilectionis tue corda Christo probauerint esse fidelia. Tamen si quid ex his in ecclesia que tue gubernationi deo auxiliante cōmissa est, nec dum plena luce claruerit, ad eundem fontem, de quo illa salutaris manarat limpha recurritis, id est quod debita charitate sumus amplexi, quia fiducialiter de his vnde apud eos obseruantiam esse dixistis ambiguā nostra voluistis responsione firmari. Quapropter dilectionem tuam in domino salutantes de singulis quid iuxta catholicam disciplinam teneat apostolice sedis auctoritas subiectis aliquibus etiam sanctarum capitulis regularum te credim⁹ instruendum. Ac primū his quos priscilliane heresis indicasti vitiis inquinari sancta & cōuenienti religioni catholice eos detestatione iudicas arguendos, qui ita se sub abstinentie simulate pretextu ab escis videntur carnium submouere, vt hoc execrationis potius animo quā deuotionis p̄bentur efficere, in qua re quia nefandissimis manicheis esse consimiles approbantur, iuste patrum venerabilium constitutis, ab hac superstitione sub anathematis sunt interminatione prohibiti, quando aliquid ciborum contagione carnium creditur esse pollutum, quia de his omnibus que ad humanū victum mia dei contulit nichil catholicis esse videatur immundum. Sic enim titum doctor gentium Paulus monet apostolus dicens. Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nichil est mundum, sed polluta sunt eorum mens, & conscientia, deum confitentur se nosse factis autem negant, abhominabiles & increduli, & ad omne opus bonum reprobi. Similiter & alio in loco ad timotheum de huiusmodi cauendis erroribus predicauit dicens. In nouissimis temporibus discedēt, quidam a fide attendentes spiritibus erroris & doctrinis demoniorum, in yprochrisi loquētium mēdacium & cauteriatā habentium suam conscientiam prohibentes inubere, & abstinētes a cibis quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibbus, & his qui cognoueruntveritatē, quia omnis creatura dei bona est, & nichil reiiciendum quod cum gratiarū actione percipitur. Hec igitur sequentia patrum venerabiliū constituta, specialiter eos censuerunt esse dānandos, qui cū carnibus abstinerent ea quoq; credebant esse vitanda que carnibus fuisse videbantur admixta. Nam & ipse dominus noster Iesus Christus ita premonuit dicens. Non quod intrat in os conquinat homines, sed que procedunt de ore hec sunt que coinquinant hominem. Quapropter nec abstinentiam deo placitam reprobamus, nec eos qui execrantur domini creaturam recipimus in nostra societate.

¶De renascentium trina mersione.

Capitulum

Universidad de Deusto

Capitulum ſecundum.

¶De baptiſmo quoq; ſolēniter adimplēdo ſimiliter quid apoſtolica,vel ſanxerit vel cōſeruet aucto A
ritas,in ſubiectis tua charitas euidēter agnoſcet,illud autē nouelli eſſe iudicamus erroris, quod cum in fine pſalmorū ab omnibus catholicis ex more dicatur gloria patri & filio,& ſpiritui ſancto,aliqui ſicut indicas ſubducta ſillaba cōiunctiua perfectū conātur minuerevocabulum trinitatis, gloria patri & filio & ſpiritui ſancto, Quāuis ergo ipſa nos ratio euidēter edoceat, quia ſubducta vna ſillaba perſonā filii & ſpiritꝰ ſancti vnā quodāmodo eſſe deſignant, tamē ad errorem taliū conuincendum ſufficit,quod dominus Ieſus Chriſtus deſignans in inuocatione trinitatis credentium debere baptiſma celebrari dixit. Ite docete omnes gētes baptizātes eos,In nomine patris & filii,& ſpirituſſancti. Ergo cum nō direxit,in nomine patris & filii & ſpiritus ſancti,ſed equalibꝰ diſtinctiōibus patrē & filiū & ſpiritum ſanctū iuſſerit nominari, cōſtat illos omnino adeo doctrina inimica deuitare qui aliquid huic voluerint confeſſioni derogare. Qui ſi in errore permāſerint,ſocii nobis eſſe nō poſſunt.

Capitulum tertium.

¶Da his etiā qui baptiſmatis gratia ſalutaris accepta apud arianos iterū baptizari profunde vora B
ginis ſunt morte demerſi,quid per ſingulos ordines vel etates anteceſſorū noſtrorum decreta cēſuerunt que multiplici ſunt digeſta ratione,& noſtro ſcrinio releuata capitula his ſubiecta direximus, in quibus tamē illud ſpeciali charitate etiā cōuenit obſeruari,vt quia pro peccatis plurimis ingentibus iniquitas ipſa ſurrexit in eſtimatione fraternitatis tue aliorūq; pontificum per ſuas dioceſes relinquatur,vt ſi qualitas & penitentis deuotio fuerit approbata,indulgētie quoq; remedio ſit vicina. Quorum tamen reconciliatio non per illā impoſitionē manus que per inuocationē ſancti ſpiritus operatur,ſed per illā qua penitentie fructus acquiritur,& ſancte cōmunionis reſtitutio perficitur.

Capitulum quartum C

¶De fabrica vero cuiuſlibet eccleſie, ſi diruta fuerit inſtaurāda,& ſi in eo loco conſecrationis ſolēnitas debeat iterari,In quo ſanctuaria non fuerint,nichil iudicamus efficere,ſed per eam minime aqua benedicta iactetur,quia conſecrationem cuiuſlibet eccleſie i qua ſpiritus ſancti ara non ponitur, celebritatē tātum ſcimus eſſe miſſarum,& ideo ſi qua ſanctorū Baſilica a fundamentis etiā fuerit innouata,ſine aliqua dubitatione cum ī ea miſſarum fuerit celebrata ſolēnitas,totius ſanctificatio conſecrationis implebitur. Si vero ſanctuaria que habebat ablata ſunt,rurſus earū depoſitione & miſſarū ſolennitate reuerentiam ſanctificationis accipiet.

¶De paſche ſolennitate & precum ordine.

¶Capitulum quintum.

Paſcha veto futurum nos,ſi deus voluerit. *xi. kalēdarum maiarum die* celebraturos eſſe cognoſcite. D
Ordinem quoq; precum ī celebritate miſſarum nullo nos tempore nulla feſtiuitate ſignificamus habere diuiſum,ſed ſemper eodē tenore oblata deo munera cōſecrare. Quotiēs vero paſchalis,aut aſcēſionis domini,vel Penthecoſtes,& Epiphanie ſanctorūq; dei fuerit agenda feſtiuitas, ſingula capitula diebus apta ſubiungimus,quibus cōmemorationē ſancte ſolēnitatis,aut eorum faciamus quorū natalicia celebramus,cetera vero ordine conſueto perſequimur. Quapropter & ipſius canonice pēs textum direximus ſubter adiectū,quē deo ꝓpitio ex apoſtolica traditione ſuſcepimus,& vt charitas tua cognoſcat,quibus locis aliqua feſtiuitatibus apta cōnectas,paſchalis diei preces ſimul adiecimus. His igitur fraternitatis tue inquiſitioni reſpōſis dominū noſtrum quātum poſſumus exoramus,vt omnibus catholice religionis eccleſiis circa vniuerſos quos fideles ſibi efficit,gratie ſue dona multiplicet,& ab omnibus inſidiis ſpiritualis hoſtis atq; carnalis cunctos populos ſuos redigere dignetur immunes. Significatur etiā beatorum apoſtolorū vel martyrū ſicut ſperamus ſancto nos affectui tuo direxiſſe reliquias,preſumentes fidem veſtram eorum deinceps plenius eſſe meritis adiuuandam.

Capitulum ſextum.

¶Si quis epiſcopus, aut preſbyter iuxta preſcriptum domini non baptizauerit In nomine patris E
& filii,& ſpiritus ſancti,ſed in vna perſona trinitatis,aut duabus,aut in tribus patribus, aut in tribus filiis,aut tribꝰ paradetis,proiiciatur de eccleſia dei.

Capitulum ſeptimum.

¶Nulli vel tenuiter ſentienti,vel pleniter ſapienti dubium eſt,quod eccleſia Romana fundamentū, F
& forma ſit eccleſiarum,a qua omnes eccleſias principium ſumpſiſſe nemo recte credentium ignorat quoniā licet omniū apoſtolorū par eſſet electio,beato tamē Petro conceſſum eſt vt ceteris premine-

Universidad de Deusto Biblioteca

ret,vnde & cephas vocatur, quia caput est & primus omniū apostolorū. Et quod in capite precessit in membris sequi necesse est. Quāobrem sancta Romana ecclesia eius merito domini voce consecrata, & sanctorū patrum auctoritate roborata primatū tenet omniū ecclesiarū, ad quā tam summa episcoporū negotia, & iudicia atq; querele, q̄ & maiores ecclesiarū questiōes quasi ad caput semper referenda sunt. Nam & qui se scit aliis esse prepositū, non moleste ferat aliquē esse sibi prelatum, ipsa nāq; ecclesia que prima est, ita reliquis ecclesiis vices suas credidit largiendas, vt in parte sint vocate sollicitudinis non in plenitudine potestatis, vnde omniū appellantiū apostolicam sedem episcoporū iudicia & cunctarum maiorum negotia causarum eidem sancte sedi reseruata esse liquet, presertim cum in his omnibus eius semper sit expectandum consultum cuius tramiti si quis obuiare tētauerit sacerdotum causas se nō sine honoris sui periculo apud eandem sanctam sedem nouerit redditurum. Data Kalendas Martii vuisiliano, & Iohanne. iiii. cc. consulibus.

¶INCIPIVNT DECRETA PELAGII PAPE.

¶Epistola Pelagii pape ad vigilium.

A PELAGIVS EPISCOPVS VIGILIO COEPISCOPO SALVtem. Gaudeo fidei deuotiōe tue quod religiosum studium & diuinū officium dignanter impendis, & maxime quod fidei inimicos emularis apostolice sedis querēs exēpla didici sane tam per latorem tuarū q̄ & per litteras tuas quod sint quidā penes vos qui dicentes garriunt. Qualiter pater & filiꝰ vnus potest esse deus, cum preter patrem alius non sit deus qui dicatur ingenitus atq; inuisibilis? hi sane si scirent donū dei, & vere fidei regulas intelligerent, nequaq̄ talia musitarent, sed quia non habentes munda corda que videre secreta dei & intelligere mysteria valeant diuina, & mundāda sunt prius corda eorum per pentitētiam vt intelligere postmodū, & capere lumen veritatis possint. Quibus tamen ad eorū ac multorum illuminationē corrigendo talium errorem apostolica auctoritate respōdēdum est ita. Quomodo vos patrē & filiū vnum profiteri nō vultis? Eos etiam nos vnū & verū deum a ꝓphetis & apostolis ostendimus p̄dicatū, a quibus etiam spiritū credimus sanctū nō esse discretū Esaia ꝓpheta dicente. Ego sum deus, & non est alius preter me. Et per memet ipsum iuro, quia exiuit ex ore meo veritas, & sermo meus nō auertitur, *quia mihi inclinabitur omne genu, & omnis lingua iurabit per dominū dicēs, iustitia & gloria ad eum veniet. Et vt hoc in testimonio patrē simul & filiū cognoscas fuisse paulū audi dicētem*, vt i nomine inquit Iesu omne genu flectatur *celestiū, terrestriū, & infernorū*. Et omnis lingua confiteatur, quia dominꝰ Iesus Christus in gloria est dei patris omnipotētis. Quod si iste filius minor est patre suo, ergo minorata est gloria patris i filio. Et vbi est quod i salomone scriptura loquitur dicens, sicut etiā in cōspectu eorum inquit, magnificatus es in nobis, ita in cōspectu nostro magnificaberis in illis, vt cognoscant te sicut & nos cognouimus, quoniā nō est deus preter te domine. Diligenter attende & agnosce filium esse, qui magnificabitur in iudicio dum venerit viuos & mortuos iudicare. Item Esaias. Audite domus Iacob & residuū domus israel qui egredimini ex vtero meo, & erudimini a puero vsq; ad senectutem. Ab initio ego sum, & quo vsq; senescatis ego sum. Ego vos feci, & ego sustineo. Ego remittā, & ego suscipiā dicit dominꝰ. & iterū. Ego sum dominus deus, & p̄ter me non est aliꝰ deus annuntians nouissima priusquā fiāt, & statim cōsummata sunt, Item alibi. Audi me Iacob & Israel quē ego feci. Ego sum dominus deus tuus, & non est alius p̄ter me. Item alibi. Ego sum dominus deus tuus primꝰ & ego nouissimus, & in ea que superuētura sunt in nouissimo ego sum. Item alibi. Ego sum deus qui te creaui, qui te adiuui, & cōmuniui dextera mea, & vnitatem patris, & filii affignans loquitur dicens. Ego testis vester dicit dominus deus, & puer meus tu quem ego elegi, vt sciatis & credatis, quia ego sum, ante me non fuit alius deus, & post me non erit, Vnum heretice elige e duobus, aut fatere patrem & filium vnum deum, aut si solum patrem deum esse contendis. Ergo tibi dominus deus Iesus Christus dei filius non erit deus, quia scriptum est. Ante me non fuit alius deus, & post me non erit. Si secundum te ita est, cur apostolus talia predicat & eundem filium deum super omnia benedictum insinuat? Quorum patres inquit ex quibus Christus secundū carnem qui est super omnia deus benedictꝰ in secula. Item esaias dicit, Dominus deus israel, qui liberabit eum de egypto. Ego sum primus & ego post hec, & preter me

non est

Universidad de Deusto Biblioteca

non est deus,sicut ego sum qui siet,& vocet,& preparet michi ex quo hominē feci in seculum.Item ibi,iste est deus & nesciebamus,deus & nō est alius deus preter te. Tu enim es deus& nesciebamus, deus israel saluator vn⁹ de⁹,Non sunt pater & filius dii,quia est deus in quo esse dicitur deus preter quē alium deū nō esse ꝓpheta sepe numero protestatur.& Hieremias.Hic deus noster ait,& non applicabitur alter ad eū,qui inuenit omnē scientie viā,& dedit eā Iacob puero suo,& Israel dilecto suo.Post hec in terris visus est,& inter homines cōuersatus est.Et in salomone. Miserere nobis deus omniū.Et ostēde nobis lumen miserationis,& immitte timorē tuum super gentes que nō exquisierunt te,& cognoscant,quia nō est alius deus nisi tu.Item ibi.Domine deus israel nō est tibi similis in celo sursum,necꝫ i terra deorsum,& in psalmo. xvii. Quoniā quis deus preter dominū, aut quis deus preter deum nostrum?& in geneseos. Et pluit dominus a domino ignem & sulphur super Sodomā & Gomorrā,& euertit ciuitates illas. Si solus pater deus est, quis pluit ignem & sulphur a domino,vel supradictas ciuitates euertit?Queso responde.& deuteronomiū. Dominus solus deducebat eos, & non fuit cum illis deus alienus,Et paulus apostolusvnus deus qui iustificat circūcisionē ex fide & preputiū per fidē,& ad Corinthios. Deus erat in Christo mundū reconciliās sibi, & iterū. Non est deus nisi vnus,& ad Galathas.Mediator autē vnius non est.Deus autē vnus est.Et vnitatem patris & filii & spiritussancti demonstrans ephesiis scribens ita cōfirmat. Sufferētes inuicem in charitate solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, vnū corpus & vnus spiritus sicut vocati estis in vna spe vocatiōisvre,vnus dominus,vna fides,vnum baptisma,vnus deus.Si enim ꝑdicti heretici vnitatem fidei voluerint simplici corde recipere,ex hoc iam testimonio in vno spiritu possunt simul patris & filii vnitatem cōdiscere,patrē igitur vt ipsi se dicunt inuenisse in diuinis litteris ingenitum propr ie positū nec legere possunt penitus,nec ꝓbare. Sed quia id ipsum fides exigit Christiana absq; vlla dubitatione ingenitus creditur,qui tamē secundū seriē scripturarum in filio a se genito visus esse mōstratur.Apostolus vero Paulus missionē filii dei in spiritu sancto lōge ante cōspiciens.Romane ecclesie scribens hec testatus est dicens.Quod enim impossibile erat legi,in quo infirmabatur per carnē deus filiū suū misit in similitudinē carnis peccati,& de peccato dānauit peccatum in carne,vt iustitia legis impleretur.Cernis ne quoniā filius nō secundū deitatē a patre missus est,sed secundū carnē quā clementer & pie pro nobis assumere non dedignatus est. Nā quod semet ipsum exinanita maiestatis sue potētia,idē se filius miserit apostolus contestatur dicēs.Semetipsum exinaniuit formā serui accipiens, humiliauit semetipsum factus obediens vsq; ad mortē,mortē autē crucis. Et esaias.Nō legatus, neq; angelus, sed ipse dns veniet,& saluabit eos. Item ibi. Palā apparui nō querētibus me,& in hieremia. Dereliqui domū meā,dimisi hereditatē meā,& veni, & fact⁹sum illis in oppropriū,& in Michea. Ecce dns veniet & cōmouebuntur montes sub eo,& in Zacharia. Gaude & exulta filia sion,quia ecce ego venio,& cōmorabor in medio tui dicit domin⁹. Et apostolus ad Timotheū,fidelis sermo & omni acceptione dignus,quia Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere,& Malachias. Ecce subito veniet in tēplo suo domin⁹quēvos queritis, & angelus testamēti quē vos vultis,& in euāngelio.Nō veni vocare iustos sed pctōres in penitētia, iterū ibi.Quid nobis & quid tibi Iesus fili dei,venisti ante tēpus ꝑdere nos? Itē ibi venit filius hois querere & saluū facere qd perierat. Itē ibi. Ego veni vt vitā habeāt,& vt habūdātius habeāt. Itē ibi. Nemo ascēdit ī celū nisi qui descēdit de celo fili⁹hois q ēi celo.Nūquid in his tātis ac talibus testimoniis,quibus se filius dei a semetipso venisse testat⁹est poteris dicere ab alio & nō a semetipso venisse. Dū manifestū est eum q carnē nostrā dignāter assumpsit volūtarie & nō ab alio missus aduenerit. Nā q in patre manens vbiq; potētia sua cōsistit vbi a patre mitteretur omnino non habuit. Scimus enim quoniā nulla pars celoꝝ ac terre a cōspectu patris excipitur,vbi scdm eos a patre fili⁹ mittere tur. Interimvero det operā quātū fieri pōt tua dilectio,vt oibus ecclie filiis inotescat,qd cōtra impiū sensū secūdū euāgelicā doctrinā & apostolicā ꝑdicem⁹,qa licet plene que semper fuisset atq; esset catholicoꝝ snia scripserim⁹,tamē nūc quoq; ad cōfirmādas omniū mētes nō parū exhortatiōis addimus.Memor enim sum me sub illi⁹nomine ecclie ꝑsidere,cuius a dno Iesu xpo est glorificata cōfessio,& cuius fides oēs qdē hereses destruit,sed maxime impietatē ꝑsentis erroris expugnat,& intelligo aliter michi nō licere,q̄ vt oēs conatus meos ei cause ī qua vniuersalis ecclesie salus infestatur impēdā.Ne autē aliqua negligentie occasione scripta nostra ad vos nō potuerint peruenire,& exemplaria eorum nunc mittēda credimus,vt nullomodo fidei quā defendimus,ꝑdicatio vestre doctrine notitie subtrahatur.Data.v.nonas Maii Iohāne & narsete.iiii.cc.consulibus.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIVNT DECRETA IOHANNIS PAPE.

A IOHANNES EPISCOPVS VNIVERSIS EPISCOPIS PER Germanie & Gallie prouintias constitutis in domino salutem. Optaueram siquidē charissimi pro nostri charitate collegii omnes domini sacerdotes i vna deuotione persistere,nec quēquā prohibita gratia,aut fauore sacerdotum secta ri,aut a via recta discedere,& quāquā credamus dilectionem vestram ad om/ ne opus bonum esse paratam,vt tamen efficacior fiat,congruū nobis visum est litteris sedis apostolice,vt antecessorum quoqꝫ nostrorum vestigia imitemur, vos monere precepta diuina & apostolice sedis instituta viriliter peragere,& prohibita non tangere sed cauere,nec cuiquā liceat vnquā doctrinam patrū deserere, & sacerdotali honore gaudere. Perlatū est ad sedē apostolicā emersisse,& denuo reuiuiscere ꝓhibitū,& fundit⁹ extirpandū,tam a sancto da maso q̄ a sancto leone viris aplicis,atqꝫ ab vniuersis synodali auctoritate ep̄is rep̄hēsibilē atqꝫ oppido inolitum vsum eo quod quidā corepiscopi,qui & a predictorum antecessorū sanctorū apostolicorū patrib⁹& viris apostolicis,& ab ipsis siue a nobis sunt prohibiti sicut eorū hactenus testantur decreta vltra modū suū progredientes,donum sancti spiritus per impositionem manuū tradant,& alia que solum pontificibus debentur contra fas peragant,presertim cum ex.lxx.discipulis quorum speciem in ecclesia gerūt legatur nullus donum spiritus sancti per manus impositionem tradidisse. Q uod autem solis apostolis eorūqꝫ successoribus proprii sit officii tradere spiritū sanctum, liber actuū apo stolorum docet. In concilio vero cesariensi ita de corepiscopis habetur scriptum. Corepiscopi quoqꝫ ad exemplum & formā.lxx.videntur esse,vt cōministri autem propter studium quod erga paupe/ res exhibent honorentur. Si enim meliores sanctioresqꝫ sanctis apostolis esse putatis, facite que illi non fecerunt, & super extollite vos illis. Si enim eiusdem ordinis estis & equiparare vos vultis illis, nolite agere que illi non egerunt, sed imitamini prout melius potestis exempla,& vestigia eorum, illi autem precipiente domino illisqꝫ denuntiante, vt illi & successores eorum tantūmodo per ma/ nus impositionem traderent spiritum sanctum,& nullum vnq̄ ex.lxx.scientes eis illicitum fore,quo rum typum(vt predictum est) corepiscopi anteq̄ prohibiti essent in ecclesia gerebāt tradere per ma nus impositionem spiritum sanctum permiserunt,dantes successoribus eorum exemplum, ne vnq̄ talia presumerent, vnde in actibus apostolorum scriptum est. Cum audissent apostoli qui erant hierosolymis quia recepit samaria verbum dei,miserunt ad eos Petrum & Iohannem, Q ui cum ve nissent orauerunt pro ipsis,vt acciperent spiritum sanctum. Nec dum enim in quēq̄ illorum vene/ rat,sed baptizati tantū in nomine domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos,& accipiebāt spiritum sanctū. Non ergo vt iam dictū est aliquē ex.lxx.licet pauci essent apostoli ad hoc op⁹ per/ ficiendum direxerunt,sed Petrum & Iohannē apostolos per manus impositionem tradere spiritum sanctū miserunt,quorum vicem episcopi in ecclesia gerunt, & non corepiscopi, qui.lxx.discipulorū formā ante prohibitionem eorum gerebant. Q uod illi non fecerunt vos facere nolite,ne dissimiles eis,& indigni eorum successione & ministerio esse videamini,quia vt ait dominus in euāgelio,qui non est mecum aduersum me est, & qui non colligit mecum,dispergit. Sic autem Petrus princeps apostolorum adiutores sibi asciuit linum & cletum, non tamen potestate pontificii, aut ligandi vel soluendi eis normā tradidit,sed successori suo sancto clemēti qui sedem apostolicam post eum & po testatem pōtificalē tradente sibi beato Petro tenere promeruit. Linus vero & cletus ministrabant ex/ teriora,princeps autē apostolorū Petrus verbo & orationi insistebat,& que non incongrue ad tradi/ tionem spiritus sancti per manus impositionem pertinēt,vnde & in actibus apostolorum scriptum habetur. Non est equū nos relinquere verbum dei & ministrare mēsis. Q uapropter.lxx.electi sunt discipuli qui exteriora peragerent,ipsi vero apostoli verbo & orationi insisterent, inde & euangelio secundū lucam scriptum est ita, Posthec autem designauit dominus & alios.lxx.duos,& misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatē & locum quo erat ipse venturus. Et dicebat illis. Messis quidem multa,operarii autē pauci. Rogate ergo dominū messis,vt mittat operarios in messem suā. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum,neqꝫ peram, neqꝫ calciamēta & neminem per viam salutaueritis,in quacūqꝫ domū intraueritis. Primū dicite pax huic domui. Et

si ibi fuerit

Universidad de Deusto

si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illū pax vestra. Sin autem ad vos reuertetur, in eadem autē domo manete edentes & bibentes que apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domū. Et in quācūq; ciuitatem intraueritis & susceperint vos, manducate que apponuntur vobis, & curate infirmos qui in illa sunt, & dicite illis. Appropinquabit in vos regnum dei. In quācūq; ciuitatem intraueritis, & non receperint vos exeuntes in plateis eius dicite. Etiā puluerē qui adhesit nobis de ciuitate vestra extergimus in vos, tamē hec scitote, quia appropinquabit regnum dei. Dico vobis quia sodomis in illa die remissius erit quā illi ciuitati. Et in mattheo euangelista scriptū est. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporū. Estote ergo prudētes sicut serpentes, & simplices sicut columbe. Cauete autē ab hominib⁹, tradent enim vos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos, & ante reges, & presides ducemini ꝓpter me in testimoniū illis & gentibus. Cū autē tradēt vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini. Dabitur enim in illa hora quid loquamini, nō enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autē frater fratrem in mortē, & pater filiū, & exurgent filii in parentes & morte eos afficient, & eritis odio omnibus ꝓpter nomē meum. Qui autē perseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. Linum nāq; & cletum nichil legitur vnq̄ ex pōtificali ministerio egisse potestatiue, sed quātū eis a beato Petro precipiebatur, tantū solūmodo agebant. Nam & in canone legitur niceno. Episcopum nāq; conuenit maxime quidē ab omnibus qui sunt in prouintia episcopis ordinari. Si autē hoc difficile fuerit, aut ꝓpter instantem necessitatē, aut ꝓpter itineris longitudinem, a trib⁹ tamen omnimodis in idipsum conuenientibus, & absentibus quoq; pari modo decernentibus, & per scripta cōsentientibus tunc ordinatio celebretur, firmitas autē eorū que gerūtur per vnāquāq; prouintiam metropolitano tribuatur episcopo. Omnia quoq; maxima cōcilia a firmāt eum nō esse episcopū, qui minus q̄ a patrib⁹ ep̄is auctoritate etiā metropolitani fuerit fact⁹ ep̄s, ideoq; illos quos corepiscopos vocatis, quia abvno vt audiuim⁹ fiunt ep̄o episcopos nō esse, nec aliquid de pōtificali priuilegio agere debere perspicuū est, quoniā si nomen nō habēt, quomodo officiū possunt habere? Si ergo ep̄i nō sunt, & p̄sbyteri quorum vicē gerunt, quia ad exēplū & formā. lxx. olim fiebāt esse despicuūt, q̄d erūt? Profecto qd ratiōe caret, aut nichil, aut parū, puectum est. Si quis de his ampli⁹, & quod fieri non debet voluerit scire, legat p̄dictorū apostolicorū decreta, & ibi reperiet. De quib⁹ aliqua & hic inserere dignū duximus. Si dni desideramus esse discipuli ipsi⁹ imitemur vestigia, vt de nobis dicatur. Ego sum pastor bon⁹ & agnosco oues meas, & voco eas nominatim, & cognoscūt me mee, & reliqua. Et iterū monēte dominice vocis imperio quo beatissim⁹ apostolus Petr⁹ trina repetitione mystice sanctionis imbuitur, vt Christi oues qui Christū amat, diligēter & cū magna cura pascat, quoniā ipsi⁹ sancte sedis cui per abundantiā diuine gratie p̄sumus, ipsius amore & reuerētia colloquamur, vt tāte superstitionis que nulli⁹ (vt sepe dictū est) subiacet auctoritate periculū q̄tū possum⁹ dedinem⁹, ne beati magistri nostri Petri summi apostoli dilectio, qua se amatorē dei esse testatus est vana inueniatur ī nobis, quoniā ois negligēter pascens totiens cōmendatū sibi dominicū gregē conuincitur summū non amare pastorē, nec eius velle se discipulū fieri cuius exēpla negligit imitari. Nam gratia prorsus maior acquiritur, si de cōmissis ouibus lucrū offerat deo sollicitudo pastoris. Nā & beatū Iacob qui pro vxorib⁹ diu seruierat dixisse meminimus, viginti annis fui tecū, oues tue & capre steriles nō fuerūt, arietes gregis tui nō comedi, nec captū a bestia ostēditur, ego dānū omne reddebā, & quicquid furto perierat a me exigebas. Die noctuq; estuvrebar & gelu, fugiebat somn⁹ ab oculis meis. Si igitur laborat & vigilat q̄ pascit oues labā, q̄tolabore quātisq; vigiliis debet intēdere q pascit oues dei? Sed i his oib⁹ ip̄e nos instruat q p suis dedit ouib⁹ aiam, & adiuuet nos, vt de his q nobis cōmissi sūt fructū multiplicē, & mē surā sup effluētē ad eterna gaudia reportare cōcedat, tātusq; nos bti petri aplōr pricipis amor accēdat vt i ouili ipsi⁹ cui oēs creature sunt tradite oēs taliter errātes, & illicita atq; phibita p̄sumētes sanctis vestris studiis sūmo redintegrare cū desiderio festinetis, qualiter aie p̄cioso xp̄i sanguie redēpte eorū nō depeāt deceptiōe. Restat etiā qd p hostiū hi nequaq̄ subintrarūt, qa nō hēbāt hostiū p qd ingrederētur, d̄a vt dictū est, si nec ep̄i sūt & plusq̄ p̄sbyteri eē ambiūt, p qd hostiū intrabūt, cū hi tātū ordines i ecclia legātur, nec ampli⁹ ad pastorale officiū aliqd patet hostiū per qd pastor intret. Audite fratres non me, sed ip̄am dicētē veritatē. Qui nō intrat per hostiū i ouile ouiū, sed ascēdit aliūde, ille fur est & latro, & reliqua. Cum etiā egregius predicator dicat, fundamētū aliud nemo potest ponere preter quod positū est. Cū predicta duo fundamēta in ecclesia tātūmodo inueniūtur posita, quicquid amplius positū in his inueniatur, stare nullaten⁹ poterit. Et ideo cū oib⁹ suis fundamētis et actiōib⁹ atq; radicibus, vt euellatur necesse est. Ita vt amplius pullulare, nec germinare valeat. Non ergo generet

Universidad de Deusto Biblioteca

& non faciat vobis fratres totiens repetita locutio fastidium,& quia summa necessitas est sepius phiberi,quod toties illicite vsurpatur,& quoniam veritas sepius exagitata magis splendescit in lucem, & quod totiens repetendo admonetur minus vsurpatur. Super his enim multa iam ab antecessoribus nostris dicta sunt,a quibus ipsi sicut nunc a nobis,ita olim ab ipsis dānati & prohibiti sunt. Ideo sepius repetentes omnes monemus,vt vitentur huiusmodi & a talibus se abstineāt,qui noluerint vna cum eis a sacerdotali ministerio vt rebelles fieri alieni. Quod ita demū probare poterimus, si tales extirpare,& nō eis fauere decertaueritis,& ita post modū de tali re querela cessabit, quia contumelie studio fit quicquid interdictū totiēs vsurpatur. Omnia hec decretalia & cūctorū decessorū nostrorū constituta que de ecclesiasticis ordinibus & canonū promulgata sunt disciplinis ita vobis,& omnibus episcopis ac cunctis generaliter sacerdotibus custodiri debere mandamus, vt si quis in illa cōmiserit veniam sibi deinceps nouerit denegari,quoniam occurreret veritas, si falsitas displiceret. Et merito nos qui summa ecclesie tenere debemus gubernacula causa respicit,si silentio faueamus errori. Data xiiii,Kalendas Augusti Iustiniano.vi.& narsete.iiii.cc.consulibus.

INCIPIVNT DECRETA BENEDICTI PAPE.

A REVERENTISSIMO FRATRI EPISCOPO DAVID, BENEdictus salutē in domino. Respōdere litteris vestris plenius cogitaui, sed cum hoc meditarer tantus me dolor tetigit,vt magis flere q̄ aliquid dicere delectatus sim. Sed ne funditus remaneret pauca vobis rescribere curaui,ad potiora vos tempora congrue inuitans. Quod autem littere tue testes sunt quosdam intra prouintiam beticam esse qui dicerent neminem veraciter posse probare trinitatem vnitatem fieri,cum neq; tres vnū, neq; vnū in tribus posse quēq̄ proprie approbari,quas ob causas dilectissime fili cōsulta ibi apostolice sedis misimus,vt aut eos ad rectam fidem cōuerti facias,aut ab ecclesia anteq̄ pestis hec latius diuulgetur repellas,His frater scripturarum testimoniis vnitatem trinitatis agnosce,& desine arrianorum prauitatem sequi, vt ab eadem possis peccatorum indulgentiam promereri Esaia propheta dicēte. *Vidi dominū sabaoth sedentem super tronum excelsum,& seraphim stabant in circuitu eius,sex ale vni,& sex ale alteri,duabus velabant faciem. Duabus autem velabant pedes.& duabus volabant,* & clamabant ad alterutrū dicentes. Sanctus,sanctus,sanctus dominus deus sabaoth. Si trinitas non est,quare tertio sanctus dixerunt? Et si vnitas non est,quare sub trina repetitione vnum deum ac dominum intimarunt? Si trinitas non est,cur in geneseos dicitur,dixit deus,fecit deus, & benedixit deus. Si vero vnitas non est quare tertio dixit,deus & non tertio deos plurali numero cōmendauit? Et si trinitas nō est,quare in exodo dictum est tertio,domine,domine,domine miserator & misericors. Si vnitas non est quare dum tertio diceret domine postea miserator singulariter dicit,& non miseratores,vt plures ostenderet intimauit? Si trinitas non est,cur Abraham ad Ilicem membre sedens,tribusq; occurrens vni domine dixit,& non vt viderat tribus salutationis obsequium reddit. Si vnitas nō est,quare cū Moysi deus Habraham, & deus ysaac,& deus Iacob tertio diceret vnitatem ostendens, hoc michi nomen est dixit. Non hec sunt nostra nomina desinauit? Si trinitas non est,quare Dauid tertio dixit. *Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus?* Si vnitas nō est,quare cum deus tertio nominasset. Benedicat & non benedicant adiunxit. Si trinitas non est,cur Esaias denuo dixit, *domine deus sabaoth,deus israel qui sedes super cherubin.* Si vnitas non est,quare qui sedes dixit, & non qui sedetis adiunxit? Si trinitas non est, quare in regnorū libro dicitur domine deus omnipotens,deus israel sermones tui fideles sunt. Si vnitas non est,quare tui dicitur,& non vestri potius intimatur? Si trinitas non est,cur in psalmo quinquagesimo octauo cantatur,domine virtutum deus israel intende ad visitandas omnes gentes. Si vnitas nō est,quare intende posuit & non intēdite vt predicatus est intimauit? Si trinitas nō est,quare in apocalipsi tertio dixit. Sāctus,sanctus,sanctus dns deus cipotens qui ē & qui erat. Si vnitas nō est,quare nō qui sunt pluraliter,sed q̄ erat designauit? Si trinitas nō est, quare i deuteronomio dictū est dns deus tuus,deus misericors est,& audiet vocē tuā. Si vnitas nō ē quare

audiat

Universidad de Deusto

audiat posuit,& nō audiāt intimauit? Si trinitas nō est,quare in Iesunaue dicitur libro,dns deus deorū est? Si vnitas nō est,quare est dixit & nō sunt more locutionis induxit? Si trinitas nō est,quare Helias hortando,Domine,domine,domine deus Israel ostende quia tu es deus meus dixit? Si vnitas non est,quare ostende & non ostendite posuit? Si trinitas non est, cur Mardoche9 orando,Domine deus omnipotens omnia in potestate tua sunt dixit? Si vnitas non est,quare in tua posuit,& non in vestra signauit? Si trinitas non est,cur etiam Iudich orando dixit,Domine domine deus omnium, virtutum respice in orationem meam? Si vnitas non est,quare respice posuit & non respicite designauit? Si trinitas non est,quare in hieremia dicitur,dominus deusvester deus verax est. Si vnitas nō est, quare in apocalipsi scriptum est,Dns deus & spūs prophetarum misit angelum suum ostendere seruis suis que oportet fieri cito? Si vnitas non est,quare cum patrem & filium & spiritum nominasset misit dominus dixit & non miserunt,sub pretextu trium personarum & nomen introduxit? Si trinitas non est,quare in deuteronomio dicitur,Dominus deus vester hic est deus? Si vnitas non est, quare hic est dixit,& non hi sunt plurali numero designauit? Si trinitas non est,quare in eodem dicitur libro. Dominus deus tuus deus magnus & potens est? Si vnitas non est, quare magnus & potens nō pluraliter nominatur? Si trinitas non est,cur Thobias filium suū cum inRages ciuitatem cū Raphaele angelo mitteret,benedicens eos ita dixisse docetur, deus Abraham & deus Isaac & deus Iacob ipse impleat benedictionem suam in vobis? Si vnitas non est,quare ipse impleat dixit, & non ipsi impleant intimauit? Postremo si trinitas non est,quare dominus discipulos suos in nomine patris & filii & spiritus sancti vniuersas gentes posuit baptizare? Si vnitas non est,quare in nomine dixit & non in nominibus precipiendo perdocuit? Si trinitas non est,quare apostolus Paul9 ait,ex ipo & per ipsum & in ipso sunt omnia? Si vnitas non est,quare ex ipso posuit,& non ex ipsis astruxit? Si enim certo certius volueris vnitatem trinitatis agnoscere a sepedicto doctore gentium apostolo poteris vniuersa condiscere,& sequi catholicam fidē & Arrianorum prauitatem respuere, gratia domini nostri Iesu christi inquit & charitas dei & cōmunicatio sancti spiritus,Ipa est patris & filii & spiritus sancti. Quomodo in trinitate vnum sunt? quia natura atq; abinuicem separari non possunt.

¶Ceterum frater charissime que tua cōtinebant scripta ex subiectis sentētiis maxime omnia poteris colligere. Necesse est frater charissime adesse diuinum,vbi humanū cessat auxilium. Et vt iuxta apostolum dicamus. Licet verba replicemus que ipse Thimotheo scribit dicens. Ecclesia dei viui columna & firmamentū est veritatis. Et manifeste magnū est pietatis sacramentū, qd manifestatum est in carne,iustificatum est in spū,apparuit angelis,pdicatū est in gentibus,creditum est in mundo,assumptū est in gloria. Spūs aūt manifeste dicit,quia in nouissimis temporibus discedent quidā a fide attēdentes spiritib9 erroris & doctrinis demoniorū in hypocrisi loquentiū mendacium, & cauteriatam habentium suam cōsciētiam,prohibētium nubere,abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiēdū cū gratiarū actione fidelibus ,& his qui cognouerunt veritatē, quia ois creatura dei bona,& nichil reiiciendū qd cum grarum actione pcipitur,sanctificatur enim p verbum dei & orationem,hec ppo nens fratribus bonus eris minister christi Iesu enutrit9 verbo fidei & bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem & inanes fabulas deuita,& exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est. Pietas autem ad omnia vtilis est,promissionem habens vite que nunc est & future,fidelis sermo & oi acceptione dignus,In hoc enim laboramus & maledicimur. quia speramus in deum viuum,qui est saluator omnium hominum maximeq; fidelium . Precipe hec & doce,nemo adolescentiam tuam contēnat,sed exemplum esto fidelium,in verbo,in cōuersatione,in charitate,in fide,in castitate,Dum venio attende lectioni,exhortationi,doctrine,noli ngligere gratiā que data est tibi per propheticam cum impositione manuum presbyterii,Hec meditare,in his esto vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Attēde tibi & doctrine,insta in illis, hoc enim faciēs & teipsum saluum facies,& eos qui te audiunt,fame enim nimis affligitur qua clade atq; aliis anxietatibus vexatus lōgam epistolam minime scribere valui. Tempore congruo denuo si necesse fuerit mitte,& ea que desyderaueris sume. Deus te incolumem custodiat frater charissime. Amen. Data.iiii. Nonas Aprilis,Iustiniano & Libio.iiii.consulibus.

¶FINIS.

Universidad de Deusto Biblioteca

INCIPIVNT DECRETA SECVNDI PELAGII PAPE.

A DILECTISSIMIS FRATRIBVS VNIVERSIS EPISCOPIS QVI illicita vocatione Iohannis cōſtantinopolitani,epiſcopi ad ſynodum conſtātinopolim conuenerunt Pelagius. Manifeſto ſicut optauimus per gratiā dei lumine euāgelice veritatis ab vniuerſali eccleſia pernitioſiſſimi erroris nocte depulſa ineffabiliter gaudemus in domino,ſed nō modico contriſtamur merore,quia ea que olim calcata fuerant & funditus dānata,nec vnq̄ fieri debuerant,rediuiuis radicibus germināt atq̄ pullulant. Et quoniā multa que penitudinem poſſunt generare ꝓueniunt,neceſſe eſt accuſare que contra ordinē & omnem auctoritatē facta eſſe noſcuntur, Vnde fratres relicta penitus audacia que cōtra apoſtolicam ſedē cōtra ipſam dñi ſaluatoris vocē,qua dictū eſt. Tu es Petrus & ſup hanc petrā edificabo eccl'iam meā,ſumpta eſt diſputādi cōtra dñi p̄cepta vana errantium corda conquieſcant,nec liceat defendi,quod non liceat agere,Relatū eſt ergo ad apl'icam ſedem Iohannem conſtantinopolitanū ep̄m vniuerſalem ſe ſubſcribere,voſq̄ ex hac ſua p̄ſumptione ad ſynodū cōuuocare gn̄alem,cū gn̄aliū ſynodorū cōuocādi auctoritas apl'ice ſedi beati Petri ſingulari priuilegio ſit traditā,& nulla vnq̄ ſynod⁹ rata legatur que apl'ica auctoritate nō fuerit fulta. Quapropter q̄cquid in p̄dicto veſtro conuenticulo,quia ſynod⁹ taliter p̄ſumpta eſſe nō potuit, ſtatuiſtis ex auctoritate ſancti Petri apl'orum principis,& dñi ſaluatoris voce, qua beato Petro poteſtatem lingandi atq̄ abſoluēdi ipſe ſaluator dedit,que etiā poteſtas in ſucceſſoribus eius indubitanter trāſiuit,p̄cipio oia que ibi ſtatuiſtis & vana & caſſata eſſe,ita vt deinceps nūq̄ appareant nec ventilētur. Ait enim ipſe ſaluator beato Petro ſicut ipſa per ſe veritas loquitur dicēs. Quecūq̄ ligaueris ſup terrā, erunt ligata & in celo,& quecūq̄ ſolueris ſup terram erūt ſoluta & in celo. Multis denuo apoſtolicis & canonicis atq̄ eccleſiaſticis inſtruimur regulis nō debere abſq̄ ſnia Romani pontificibus cōcilia celebrari,quapropter,vt iā dictū eſt recte nō conciliū ſed veſtrū conuenticulum vel cōciliaburū caſſatur,& quicqd in eo actū eſt irritum habetur & vacuū. Vos quoq̄ deinceps videte vt nulli⁹ hortatu talia p̄ſumatis ſi apoſtolice ſedis cōione carere non vultis, Modo vero ideo ſuſpēditur vltio,vt locū poſſit habere correctio. Predeceſſores vero Iohānis,& ipſe Iohānes nō ſemel,ſed ſepiſſime epl'as atq̄ libellos ꝓpria manu ſubſcriptos ſanctis ātecesſorib⁹ nr̄is miſerūt quibus coram dño ꝓteſtati ſunt nichil vnq̄ ꝓterue contra apoſtolicam ſedē agere,nec de illius aut aliorū priuilegiis quicq̄ vſurpare,qui hactenus in archiuo ſancte Romane eccl'ie ſub ſigillis chirographis eorū roborati habētur integri, In ipſis enim epl'is vel libellis anathematis vinculo ſe & ſucceſſores eorū cōſtrinxerūt,ſi vnq̄ aliqd cōtra eos p̄ſumpſiſſent,aut cōtra apoſtolicā vel vlli⁹ alteri⁹ ep̄i ſedem quicq̄ aduerſi quoquomō eſſent moliti. Iccirco eos nō eſt neceſſe excōicare aut anathematizare,quia ipſi anathematis vinculo ꝓpriis manibus ꝓfeſſiones ſuas ſuaq̄ ſcripta roborāda conſtrinxerūt,Sciat ſe tn̄ & ipſe Iohannes niſi errorē ſuum cito correxerit a nobis excōicandū fore,& apl'ice ſedis atq̄ oim ſanctorum ep̄orum cōione carere, vniuerſitatis quoq̄ nomen qd ſibi illicite vſurpauit,nolite attēdere, nec vocatione eius ad ſynōdū abſq̄ auctoritate ſedis apoſtolice vnq̄ venire,ſi apl'ice ſedis & ceterorū ep̄orū cōione vultis frui, Null⁹ enī patriarcharū hoc tā ꝓphano vocabulo vnq̄ vtatur,qa ſi vn⁹ patriarcha vniuerſalis dicitur patriarcharū nomē ceteris derogatur. Sed abſit hoc a fidelis cuiuſq̄ mēte hoc ſibi vel velle quēpiam arripere vn̄ honorē fratrū ſuorū immiuere ex quātulacūq̄ ꝓte videatur. ¶ Quapropter charitas vr̄a neminē vnq̄ ſuis epl'is vniuerſalē nominet,ne ſibi debitū ſubtrahat cū alteri honorē offert indebitū. Aduerſari⁹ nāq̄ diabolus qui contra humiles ſeuiēs ſicut leo rugiens circuit querens quē deuoret,nō iā vt cernimus caulas circuit,ſed ita valide in quibuſdā eccleſie neceſſariis mēbris dentē figit,vt nulli ſit dubiū, quia niſi vnanimiter fauente dño cūctorū ꝓuida paſtorū turba cōcurrat,oē (qd abſit) cit⁹ ouile dilaniet. Perpēditis fratres chariſſimi quide vicinio ſubſequitur cū & in ſacerdotibus erūpūt tā ꝓuerſa primordia, quia enim iuxta eſt ille de quo ſcriptū eſt, Ipſe eſt rex ſuper vniuerſos filios ſuperbie quod nō ſine graui dolore dicere cōpellor,dum frater & coepiſcopus noſter Iohannes mandata dominica & apoſtolica p̄cepta,regulaſq̄ patrum deſpiciens,cum per elationem percurrere conatur in nomine. Veſtre autem beatitudini indicet omnipotens deus quam graui conſyderationis huius gemitu torqueor,qd ille quondam michi notiſſim⁹, ille oibus dilectus oōnib⁹ atq̄ ieiuniis videbat occupatus,& ex eo quo fetebat cinere ex ea

quam

Universidad de Deusto

quam pretendebat humilitate iactantiam sumpsit,ita vniuersa sibi tentet ascribere, & omnia que soli vni capiti coherent videlicet christo, per electionem pompatici sermonis eiusdem christi sibi studeat membra subiugare. Nec mirum quod ille tentator qui initium omnis peccati scit esse superbiam,& tunc ea in primo homine ante omnia vsus est,& nunc eam in quibusdam hominibus ponit in fine virtutum. Et qui aliquatenus bonis vite studiis videbatur crudelissimas manus eius effugere,eis in ipsis mētis boni operis,& in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusione tendiculum,Vnde magnopere orandum est & omnipotens deus assiduis precibus implorandus, vt hunc a mente illius auertat errorem,hoc ab vnitate atq; humilitate ecclesie malum superbie & cōfusionis amoueat & fauente deo omnibus viribus concurrendum atq; prouidendum,ne in vnius veneno sermonis viuentia in christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur,honor patriarcharum omnium negatur,& fortasse is in errore perit qui vniuersalis dicitur,& nullus iam episcopus remansisse in statu veritatis inuenitur. Oportet ergo vt constanter ac sine preiudicio seruetis sicut accepistis ecclesias, & nichil sibi in vobis hec tentatio diabolice vsurpationis ascribat. State fortes, state securi,scriptaq; vniuersalis nominis falsa nec dare vnquam,nec accipere presumatis. Omnes episcopos cure vestre subiectos ab huius adulationis inquinatione prohibete, vt vniuersa vos ecclesia patriarchas non solum in bonis operibus,sed etiam in veritatis auctoritate cognoscat. Si qua autē fortasitan aduersa subsequantur,vnanimiter persistentes etiam moriendo debemus ostendere, quia in dāno generalitatis nomen specialiter aliquod non amamus,dicamus cum Paulo, Michi viuere christ⁹ est,& mori lucrum gloriari, Audiamus quod primus omnium apostolorum dicit. Si quid patimini propter iustitiam,beati eritis. Michi enim credite,quia honorem quem pro predicanda suscepimus veritate,si necessitatis causa exigat securius pro eadem veritate relinquimus quam tenemus. Orate fratres vt honor ecclesiasticus nostris diebus nō euacuetur,nec vnquam Romana sedes que instituente dño caput est oim ecclesiarū priuilegiis suis vsquā careat aut expolietur, Cōfidim⁹ aūt de vobis charissimi meliora atq; viciniora salutis,quia neq; mors,neq; vita,neq; angeli,neq; principat⁹,neq; instantia, neq; futura, neq; fortitudo,neq; altitudo,neq; profundum,neq; creatura alia (magistro gentiū docēte) poterit nos separare a charitate dñi nostri Iesu christi,& qui in ipso est recta fide. Nolite itaq; amittere confidentiā vestrā que magnā habet remunerationē. Patientia enim nobis necessaria est ad colluctationes aduersariorū quatin⁹ fidem itemeratam vsq; in finē conseruātes repromissionem ꝓcipiamus,quā repromisit his qui legitime certare deproperāt. Adhuc enim modicum quātulum qui vēturus est veniet,& nō tardabit. Ecce enim iudex ante ianuam assistit coronas hylariter ꝓmittens his qui ꝑ eo passionibus submituntur,qd si quis se subtraxerit nō placebit anime mee,sed cadet de promissione propter negationem. Nos autē non sumus subtractionis filii in perditionem,sed fidei in acquisitionē anime. Propter quod assumite arma dei,vt possitis resistere in die malo aduersus omnes inimicos sancte dei ecclesie & vestros,& induite loricā iustitie, calciati pedes in preparatione euangelii pacis, in omnibus assumentes scutum fidei,in quo possitis oia iacula nequissimi ignea extinguere,& galeam salutis accipite,& gladium spiritus sancti,quod est verbum dei per omnē orationem & obsecrationem radicati & fundati in solatio fratrū pro christo Iesu domino nostro.

¶Sed & nimis fratres cōmendamus vos omnes in domino & verbo gratie eius qui potest perficere & dare hereditatem vobis cum omnibus sanctis, Ipse autē deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alteruttū,vt vobis inuicem succurratis & nō sitis diuisi,vt vnanimes,vno ore, & vno corde honorificemus eum in concordiam & consolationē fratrū,qui potens est confirmare vos secundum euangelium eius,& iuxta reuelationem mysterii eternis tēporibus scilicet perpetuis quibus vobis futurorum gaudiorū largienda sunt munera. Summopere etiam cōsyderare debetis quod hi q fratribus inuident,eosq; dānare aut perdere cupiūt per se & sua dogmata destruuntur. Dicit enim dominus. Omne regnum in se diuisum non stabit,& omnis scientia & lex aduersum se diuisa non stabit. Ideoq; necesse est vt concorditer salubres suscipiatis hortatus,& nichil per contentionem agentes,sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis & apostolicis constitutionibus pareatis,& in nullo patiamini prouidentissima canonū decreta violari,quatinūs & nicenorū canonum constituta que a nobis vel a ꝑdecessoribus nostris sunt ꝓuide & salubriter decreta,intemerata permaneant in futuro. Et in apocalipsi dominus per Iohannem loquitur dicens. Nolite timere,ego sum prim⁹ & nouissimus & viuus,& fui mortu⁹,& ecce sum viuēs in secula seculorum,& habeo claues mortis & inferni. Et paulopost,vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei. Item idem. Esto fi

A

Universidad de Deusto Biblioteca

delis vsq; ad mortem. Et dabo tibi coronam vite. Et iterum. Qui vicerit & custodierit vsq; in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, & reget illos in virga ferrea, & tanquam vas figuli cõfringentur. Item idem. Ecce sto ad hostium & pulso. Si quis audierit vocem meam & apperuerit ianuam introibo ad illum, & cenabo cum illo & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecũ in throno meo sicut & ego vici, & sedeo cum patre meo in throno eius, Vos fratres si nõ vultis cum eo damnari, quia non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus rei sunt. Hortamini eum & monete recedere a prefatis illicitis, & memor sit vnde exciderit, & agat penitentiam, & prima opera faciat. Si minus non mea loquar verba, sed ipsa domini saluatoris que per predictum Iohannem in iamdicto libro locutus est replicans aio, veniam & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi penitentiã egeris. Ipse enim magis tenet doctrinã Balaam, qui docebat Balach mittere scandalum coram filiis Israel, sicut iste docet vos scandalizare sanctam matrẽ ecclesiam, & vniuersum cetum sacerdotũ, vnde & in supradicto libro cõtinetur ita, Semp enim potius vos verbis domini saluatoris ferire & instrui cupio quam meis, licet & ipsa apostolica auctoritate sint ponderib9 plena, noui opera tua nouissima peiora priorib9, sed habeo aduersus te quia permittis mulierem Iezabel que se dicit prophetam docere & seducere seruos meos, fornicari & manducare de idolotitis, & dedi illi tempus vt penitentiam ageret, & non vult penitere a fornicatione sua. Ecce ego mitto eam in lectum, & qui mechantur cũ ea in tribulationẽ maximam nisi penitentiam egerint ab operibus suis, & filios eius interficiam in mortem. Et scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans corda & renes, & dabo vnicuiq; vestrum secundũ opera vestra. Hec fratres valde cauenda sunt & precepta domini atq; sancte sedis apostolice que vice domini saluatoris legatione fungitur, fideliter amplectenda & peragenda. De cetero fratres super p uincie causa vnde sedem apostolicam dudum consulere voluistis videtur nobis sufficienter tractatũ a sanctis predecessoribus nostris. Sed quia denuo nostram mediocritatem de eadẽ re interrogare dignum duxistis scitote certam prouinciam esseque habet decem vel vndecim ciuitates & vnum regẽ & totidem minores potestates sub se, & vnum episcopum aliosq; suffragatores decem vel vndecim episcopos iudices, ad quorum iudicium omnes cause episcoporum & reliquorum sacerdotum ac ciuitatum cause referuntur, vt ab his omnibus iuste consona voce discernant, nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab his qui iudicandi sunt appellatum, vnde nõ oportet vt degradetur, vel dehonoretur vnaquecq; prouincia, sed apud semetipsam habeat iudices, sacerdotes & episcopos singulos, videlicet iuxta ordines suos, & quicũq; causam habuerit a suis iudicibus iudicetur & nõ ab alienis id est a suis iustis iudicibus puincie & nõ ab externis, nisi vt iam prelibatum est a iudicatis fuerit appellatum. Si vero in qualibet puincia orte fuerint questiones & inter ipsius puincie episcopos discrepare ceperit ratio, atq; inter ipsos dissidentes nõ conueniat, ad maiorẽ tunc sedẽ referantur. Et si illic facile & iuste nõ discernũtur, vbi fuerit synod9 regulariter cõgregata canonice & iuste iudicẽtur, Maiores vero & difficiles questiones vt sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit ad sedem apostolicam semp referantur. Ceterorum sanctorum patrum statuta sequẽtes synodali auctoritate oẽs qui aduersus pẽs armantur, vt patrum inuasores & mactatores infames esse cẽsemus, quoniam ea vulnera que fomẽtis nõ sanantur ferro abscidi vel curari necesse est vnde fratres cessent iniuste emulationes, cessent insidie, cessent false criminationes, ne infirmus quisquã propter quem christus mortuus est talibus lacerentur insidiis, ne ouis p̃cio christi redẽpta lupinis a fratre sautietur morsibus. Merito ergo causa nos respicit si talibus fauere ceperimus, Corripiantur semp talia nec illis qui hec exercere conantur aut patribus vel fratribus insidiantur libere loqui concedatur, aut pro voluntate sermo proferri pmittatur, Liquet omnino quod cõniueant illis qui talia eos loqui permittunt, quoniam occurreret veritas si falsitas & calumnia displiceret vel odium, desinat igitur falsitas incessere veritatem desinat suspitio que iuste repellitur insidiari, desinat odium & inimicitia persequi patres vel fratres, desinat conspiratio que ab omnibus est repudiãda infestare magistros, horũ igitur vitiorum auctores vel patratores nõ sunt in accusatione pontificũ recipiẽdi sed penit9 repellẽdi, & quoniam iubẽt canonica decreta patrũ vt accusatio vel testimonium eorum qui odio quoslibet insequũtur, vel qui inimici aut suspecti habentur nullomodo recipiantur, Quorum statuta & nos firmantes eadem omnibus inuiolabiliter futuris temporibus tenere cẽsemus, Quicquid autem super hac causa patres nostri decernendum duxere dignum vt concedet necesse est cum labefactari vel infirmari ceperit apostolica denuo auctoritate firmari ac renouari fratribusq; dari. Data kal. Martii indictione. xv.

FINIS.

Item

Universidad de Deusto

¶ITEM EPISTOLA SECVNDI PELAGII PAPE BENIGNO ARCHIEPISCOPO DE MVTATIONE EPISCOPORVM.

A

DILECTISSIMO FRATRI BENIGNO ARCHIEPISCOPO PELAGIUS EPS. Lectis fraternitatis tue litteris vigorē fidei tue, quem dudū noueram⁹ agnouim⁹, congratulantes dilectioni tue qd ad custodiēdum gregem christi pastoralē curam vigilanter impendis, & ꝓ tibi subditis sollicitus existis. Ad nostram enim letitiā & benefacta ꝓueniunt, & si aliqua secus quā oportet ꝓuenerint nō modico nos merore conturbant. Magnā enim gratulationem diuina cōcedit gratia, qn̄ tribuit inter nos salutaris disciplinę normā litteris cōferre, & ꝓuenire ad pacificorum studia facit ꝓoptata. Exigit ergo dilectio tua cōsulta sedis aplice si licitū foret ep̄m transire aut mutari de ciuitate ad ciuitatē, dū quidā canones vt tibi videtur hoc fieri ꝓhibeant. Significasti etiā lr̄is tuis quendā fratrū noie & actu dei seruū cā vtilitatis te velle mutare in locū & ciuitatē defuncti licet quidā dicāt hoc fieri nō licere nisi cōsensum aplice sedis habuisses, quapropter scias frater dilectissime, aliud esse cām necessitatis & vtilitatis, & aliud cām p̄sumptionis & ꝓprie volūtatis. Nō ergo mutat sedē qui nō mutat mētē, i. q̄ non cā auaritie aut dn̄ationis, aut ꝓprie volūtatis vel sue electionis migrat de ciuitate ad ciuitatē, sed causa necessitatis aut vtilitatis mutatur. Nā plurimorū vtilitas vnius vtilitati, aut voluntati preferēda est. Aliud est enim mutare aliud mutari, sicut aliud est ministrare & aliud ministrari, vn̄ dn̄s in euangelio loquitur dicēs. Nō veni ministrari sed ministrare. Q d̄ enim in canonibus legitur non debere ep̄m de ciuitate ad ciuitatem transire vel transferri, non de his dicitur qui aut vi expulsi aut necessitate coacti, aut auctoritate maiorum hoc agunt, sed de his q̄ auaritie ardore inflāmati spōte sua ꝓsiliunt, & potius ambitioni q̄ vtilitati ecclesie seruire, & vt dn̄ationem agant insistere cupiunt, vnde & in subiectis canonib⁹ cōtinetur. Si aliquis extiterit temerarius q forsitan excusationem afferat qd populi litteras acceperit, & ideo migrauerit dū manifestum sit p̄mio & mercede paucos q sincera fidē non habēt potuisse corrūpi, vt clamarēt in eccl'ia & ipsum petere viderentur oino has fraudes remouēdas esse censem⁹, his verbis & aliis multis exēplis liquet nō de his dicere, vt paulo superi⁹ p̄libatū est qui pulsi aut nō recepti a ciuib⁹, vel a quibuscūq̄, aut necessitate cogēte, vel auctoritate maiorū transeūt de ciuitate ad ciuitatē, sed de his qui spōte ꝓsiliunt, aut temeritatis aut ambitionis causa hoc faciūt. Nam & aliud est coacte aut necessitate venire, vn̄ nō isti mutāt ciuitates, sed mutātur, quia nō sponte sed coacte hoc agūt. Q uis eni vnq̄ audet dicere sanctū Petrū apostolorū principē non bene egisse, qn̄ mutauit sedē de antiochia in Romā? Aut qs eum negat ob id sanctū nō esse, aut dignitatē aut meritū vnq̄ aplatus tā in celis q̄ in terris ꝓdidisse? Aut q̄s negat sanctos nō esse multos alios ep̄os qui de ciuitatib⁹ ad ciuitates trāslati sunt, aut meritū pōtificat⁹ ꝓdidisse? Q uorū noia si cepeti enumerare ante dies ꝓtransiet quā hec oia cōscribere possem, & ꝓlixior erit epl'a q̄ necesse sit. Aut qs vnq̄ pōt approbare sctm̄ nō esse Alexā. q Hierosolymā de altera ciuitate trāslat⁹ est, aut sanctū Gregorio, nazanzenū q in nazāzeno cōstitut⁹ est, aut sanctū Proclū q de Cizico trāslatus & cōstantinopo. intronizat⁹ est, Nō ergo bn̄ intelligunt eccl'iasticas regulas q hoc negant cā vtilitatis aut necessitatis fieri posse, quotiēs cōis vtilitas aut necessitas ꝓsuaserit. Nullū enim ex his, aut ex aliis q̄ meliori consilio mutauerūt ciuitates necessitate quadā vel vtilitate eccl'iastica aut laica cōione carere reperimus, nec vllatenus vnq̄ fieri debet. Sētentia vero que in antiocheno cōcilio habetur, vt ep̄s ab alia parochia nequaq̄ migret ad aliā, tota atq̄ oēs sentētie de ea re vim supius cōprehensam retinent & nichil p̄taxato mō trāslationib⁹ ep̄orum actis aut agēdis nocent, sed magis robur eis ac donū saluatoris que oēs canonicos supexaltat libros auctoritatē p̄stant. Tales aūt questiones magis ex inuidia quā ex charitate aut vtilitate nasci videntur, cū ipsa ꝓ se veritas dicat. Si vos ꝓsecuti fuerint in vnā ciuitatē, fugite in aliā & reliqua. Huic ergo snie nullus catholicorū vsq̄ contradicere pōt que nō alteri⁹ sed ipsius ꝓprio dn̄i ore ꝓlata, & firmata eē dinoscitur. Cui si aliqs contradixerit non solū extorris, sed etiā anathematizatus ab ecclesia pellatur. Et dn̄s in euāgelio alias dicit. Beati qui ꝓsecutionē patiūtur ꝓpter iustitiā. Si eos dn̄s beatos dicit qui ꝓsecutionē patiūtur ꝓpter iustitiā, quis eos dānare p̄t? Et si ipse de ciuitate ad ciuitatem ꝓpter persecutionē fugere p̄cepit, quis eos detrahere aut dānare propterea audet vel potest qd verbis dn̄icis obtemperāt? Profecto is q contradicit aut resistit seip̄m dānat, quia ori domini cōtumax & inobediēs existit, vnde & ipsa ꝓ se veritas dicit. Q uis ex vobis arguet me de pcto? Si veritatem dico, quare vos nō creditis michi? Q ui ex deo est verba dei audit. Propterea vos nō auditis, quia ex deo nō estis. Omnino oportet deo obedire plusquā hominib⁹, & iccirco quod deo obe

Universidad de Deusto Biblioteca

dimus de ciuitate ad ciuitatem ipso precipiente persecutionis causa id est necessitatis aut vtilitatis trā
simus damnandi sumus? Non omnino, sed potius venerandi atq; portādi, quoniam nec ipsis episco
pis hoc imputari potest. Qui his resistit, profecto dei ordinationi resistit, & est infideli deterior, quia
melius est non cognoscere viam veritatis, q̄ post agnitionem retrorsum abire. Nam & ipse dominꝰ
de loco ad locum recessit, id est transiuit, iudeis illum querentibus fugiens ille querentes & ꝑsequen⸗
tes se, & de ciuitate ad ciuitatem trāsire dicēs. Si vos ꝑsecuti fuerint in ciuitatem istā, fugite in aliam, &
cetera talia & his similia, Nam si fugere malum est, ꝑsequi multo deterius, hic quidem ne moriatur ab
scondit, hic tātum persequitur vt occidat, & vt fugiatur precipitur, & quia qui querit occidere ꝑua⸗
ricatur legem, & magis fugiendi prebet occasionem. Si fugam improperant persequētes, erubescant
potius semetipsos & quiescant insidiari, & quiescent cōtinuo fugientes. Nemo enim mitem fugit ali
quando, sed magis ferocem simul & callidum. Omnis enim qui gemebat & vexabatur a Saul fugie
bat & veniebat ad Dauid. Si ergo piissimus atq; iustissimus Dauid sciret peccatum esse ꝑsecutionē
fugiētes & transeuntes de loco ad locum, & de ciuitate ad ciuitatē, tales nequaquam reciperet, nec se⸗
cum teneret, nec in aliis ciuitatibus eos collocaret, Qui enim persequūtur domini episcopos, eosq; de
ciuitatibus ad ciuitates transire compellūt, non eos tātum persequuntur, quantum dominū nostrum
Iesum christum cuius legatione fungūtur, nec ipsi in hoc peccant episcopi, quoniam non sponte sed
coacte hoc agūt, sed illi a quibus persequūtur, nec ipsis episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos
hoc agere cogunt. Sanctus enim prothomartyr Stephanꝰ lapidabatur sed Iesus suscipiebat plagas,
ideoq; vnicuiq; ꝑuidendum est ne aliquem iniuste persequatur, iudicet vel puniat, ne Iesum ꝑsequa
tur iudicet & puniat. Qui autem negant misericordiam faciendā fugientibus, ac necessitatem patiē
tibus ipsum christū negant, qui est misericordia & veritas, & omnibus necessitatem patientibus sub⸗
uenire iubet, Pauca sunt frater que asserui, sed quāta ex his pendeāt tua prouidentia poteris estima⸗
re. Quare hāc annittuntur maliuoli interrumpere misericordiam? Cur ludere vanis intētionibus se
licitatem? Excusationem iam non habet furor iste credentibus, nec interest quibus itineribus ad mun
di principem currat qui a beniuolentia fratrum desciscit, aut necessitatem patientibus misericordiam
negat, Negat misericordiam patiētibus qui populis indigentibus diuinis mysteriis, & non habenti
bus ꝓprium episcopū qui eos instruat causa vtilitatis atq; necessitatis aut ex alia ciuitate, licet minor,
sit in eam que non habet episcopum, doctiorem vel vtiliorem meliori consilio non spōte transeūtem
sed maiorum exhortatione mutare, aut episcopū eiectum & persecutionem patiētem causa vtilitatis
aut necessitatis intronizare nō permittit. Apud veteres enim sine vlla differētia de vna ciuitate ad al⸗
teram migrabat episcopus, dum vtilitas aut necessitas euocaret. Quapropter ipsam etiam regulam
huic epistole placuit inseri, vt monstretur eos mētitos esse qui episcopum non posse intronizare dixe
runt, vnde & in canonibus legitur ita. Si quis episcopus ordinatus ad parochiam in qua ordinatꝰ est
minime ꝓficiscitur nō sua culpa, sed aut populo respuente, aut propter aliam quamlibet causam non
necessitate factam hunc honore ministerioq; participare tantū, nec enim misceri rebus ecclesie in qua
collectas celebrat ecclesie, sed sustinere quod ꝓuincie synodꝰ suo iudicio terminauerit, Huic regule cō
tradicere nullus potest, que etiam causa vtilitatis aut necessitatis intrōnizare episcopum iubet, & mu
tare ac transire eum de ciuitate ad aliā ciuitatem non proprium habentem episcopum sinit. Pingues
hostias litat diabolo qui his resistere nititur, aut misericordiam & vtilitatem ecclesie iam dictis negat
id est & episcopis & populis, In vanum ergo contra simplices qui hec olim dicētes agere prohibue⸗
runt tēdicula deinceps parabunt, cū his & aliis armati adminiculis nouerint qd sup his sit agendū &
quid vitādum, Nimis enim armatus est qui illa que aduersarius misericordie vtilitatis atq; cōcordie
ministrat, tela cōtemnit, Sufficit ergo contra oia iacula iurgiorum fidei nuda oppositio. Scito te non
ignorare frater memoratas canonum sentētias apud euangelicas sanctiones nouas nō esse, sed nostro
assensui mancipari. Cur his cōtradicentes emigrationes episcoporū vtilitatis & necessitatis causa fie⸗
ri ꝓhibētes, vt sepe dictum est & nō auaritie aut temeritatis in pernitiem sacerdotum ac populorū le
dunt sacerdotale cōcilium? Cur lacerant sentētiam in qua inspirāte christo oracula superna patuerūt
& inter deū & hoies interpres extitit lingua pontificum? Illa enim celi curia variarum dotibus aucta
curulium, & multo redemptoris nostri auro ostroq; decorata nichil in illa discissione auctore se protu
lit, sed per humane lingue ministerium diuino militauit imperio. Intellexit non esse suum quicquid
impulsa constituit, nichil quoq; habet in illa sententia, nisi vnde de sola deuotione gratuletur. Nam
dum prophanis memoratorum verbis ceditur, & sue vesanie inscitiam produnt & liuorem.

Quis his

Universidad de Deusto Biblioteca

Quis hic locus erroris,vbi congruentia pari ductu exempli, & hystorie verba concurrunt? Nec diuersum est ab intellectu catholico,& lectionibus quod profertur.Nam non bene nodus in scirpo queritur,dum inuoluit nebula predicate lucis auctores,feda namq; a nitore domini sui obligatiōe dissoluitur,qui statutis celestibus minus mera fide dependit officia. Talium ergo dictiones vel prohibitiones indigne etiam fiunt memoratu. Profunda est ergo nimis imperitia eorum,& sepulchrum patēs guttur eorum,quia linguis suis dolose agebant. Non est enim in ore eorum rectum,interiora eorum insidie,densis cor eorum vepribus suffocatur,& interna vitia aliis certant ascribere,Nobilitatē ergo dat facinoribus qui in talibus ventilationem ipsorum in exemplum sumit, aut ad autes posteras digna relatione transmittit. Tibi autem non sit cure talium questionum, sed sequere sententiam beati Pauli apostoli qui monet per discipulum cunctos,& clamat dicens,inanes questiones deuita, inanes namque iuxta apostolum questiones semper deuita,& age quod meliori consilio non auaritie,vel temeritatis,vel vtilitatis,& necessitatis,vt sepe dictum est causa faciendum vtiliter perspexeris.

¶Quapropter carissime his apostolicis fultus auctoritatib⁹ muta episcopum causa necessitatis, aut vtilitatis super quo consulere nos voluisti,& alios fratres nostros quibus hoc faciendum necessitas, aut vtilitas compulerit agere doce,quia hoc quod tibi soli scribimus generaliter omnibus tenere mandamus, quia sicut potestatē hēm⁹ episcopos,& sacerdotes regulariter titulare,& ordinare, ita vt predictū est causa necessitatis,aut vtilitatis habes,& mutare ac de titulo ad titulum translatare,licet de minori ad maiorem vrbem mutandus sit.hoc tamen summopere preuidendum est, ne causa arrogātie,aut auaritie vnquam fiat, quia hi a predictis canonibus damnantur,non illi qui necessitate,aut vtilitate maiorum consilio,& sana ac pura,& deo placita intentione hoc faciunt. Tu frater semper sectare iustitiam pietatem,fidem,caritatem,patientiam,& mansuetudinem.Certa etiam bonum certamen fidei,& apprehende vitam eternam in qua vocatus es,quoniam spiritus timentium dominū queritur ab illo,& in respectu illius benedicitur.Spes enim illorum in saluantem illos, & oculi domini in diligentes se. Qui timet dominum nichil trepidabit,& non pauebit,quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima. Ad quem respicit,& quis est fortitudo eius? Oculi domini super timentes eum protector potentie,firmamentum virtutis,tegmen ardoris,& vmbraculum meridianum,& predicatio offensionis,& adiutorium casus exaltans animam,& illuminans oculos, dans sanitatem,& vitam, & benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata,& non sunt beneplacite subsannatiōes iniustorum,dominus solus sustinentibus se in via veritatis,& iustitie. Dona iniqui non probat altissimus,nec respicit in oblationibus iniustorū,nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum,quasi qui victimat filium in cōspectu patris sui, Panis egentium vita pauperis est, qui defraudat illum homo sanguinis est, qui aufert in sudore panem,& sudantis cibos quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem,& qui facit fraudem mercennario fratres sunt,vnus edificans,& vnus destruens quid prodest illis nisi labor? Qui baptizatur a mortuo,& iterum tangit eum,quid proficit lauatio ipsius. Sic homo qui ieiunat in peccatis suis,& iterum eadem faciens,quid proficit humiliando se? Orationem illius quis exaudiet? Qui conseruat legem multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mādatis, & discedere ab oi iniquitate,& propitiatio litare sacrificium super iniustitiam,& deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Retribuit gratiam qui offert similaginē,& qui fecit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est deo recedere ab iniquitate,& deprecatio recedere ab iniustitia, Non apparebis ante conspectum dei vacuus,hec enim oia ꝓpter mandatū dñi fiunt. Oblatio iusti impinguat altare,& odor suauitatis est in conspectu altissimi. Sacrificium iusti acceptum est,& memoriā eius non obliuiscetur dñs Bono aio gloriam redde deo, & nō minuas primitias frugum tuarum. In oi dato fac hylarem vultū tuum,& in exultatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundum datum eius,& in oculo bono adiuuentionem fac manuum tuarum,quoniam dominus retribuens est, & septies tātum reddet tibi, Noli offerre munera praua, nō enim suscipiet illa,& noli inspicere sacrificium iniustum,quoniam dominus iudex est,& non est apud illum gloria persone. Non accipiet dominus personam in paupere, & precationem lesi exaudiet.Non despiciet preces pupilli,nec viduam si effundat loquelam gemitus, Nonne lachryme vidue ad maxillam descendunt.& exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsq; ad celum,& dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat dominum in oblatione suscipietur,& precatio illius vsq; ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, & donec propinquet non consolabitur, & non discedet donec aspiciat altissimus,& A

Universidad de Deusto Biblioteca

dominus non elongabit,sed iudicabit iniustos,& faciet iudicium,& fortissimus non habebit in illis patientiam,vt contribulet dorsum ipsorum,& gentibus reddet vindictam donec tollat plenitudinem superborum, & sceptra iniquorum contribulet,donec reddat omnibus secundum actus suos, & secundum opera ade, & secundum presumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis sue, & oblectabit iustos in misericordia sua. Deus autem frater carissime impleat desiderium, & ministerium tibi diuinitus collatum secundum diuitias suas in gloria in Christo Iesu domino nostro, deo aūt patri nostro gloria in secula seculorum amen. Data,xiii.die Augusti indictione quartadecima.

¶ITEM EPISTOLA PELAGII PAPE AD VNIVERSOS EPISCOPOS ITALIE.

A DILECTISSIMIS ATQVE CARISSIMIS FRATRIBVS vniuersis episcopis,& cunctis specialiter per Campaniā,& Italie prouintias militantibus domino Pelagius salutem. Sollicitudinem omnium ecclesiarū iuxta apostolum circunferētes diuine circa nos gratie memores esse debemus q̄d nos per dignationis sue dn̄s miam ad hoc fastigiū sacerdotale prouexit, vt mādatis ipsius inherētes in quodā sacerdotū eius speculo cōstituti ꝓhibeamus illicita, & sequenda doceamus. Oēs carissimi q̄ volunt in xp̄o pie viuere necesse est vt ab impiis,& dissimilibus patiantur opprobria,& despiciantur tanq̄ stulti, & insani qui ideo presentia bona perdunt,vt inuisibilia,ac sibi profutura acquirant. Sed hec despectio,& irrisio in ipsos retorquēbitur, dum & habundantia eorum in egestatem, & superbia eorum transierint in confusionem. Iusto enim iuditio datur plerumq̄ potestas peccatoribus qua sanctos eius persequantur, vt qui spiritu dei iuuantur,& aguntur,fiant per laborum exercitia clariores. Et q̄q̄ fratres ita hec se habeant,non tamen sunt consentiendi,sed reprobandi qui prelatos suos vel reprehendunt,vel accusant,vnde canonica sanctorum patrum statuta ne columne sancte ecclesie vacillent, sequentes, ac roborantes omnes infames cunctosq̄ suspectos vel inimicos, & eos qui non sunt eorum gentis,vel quorum fides,vita, & libertas nescitur,& qui non sunt bone conuersationis,vel quorum vita est accusabilis ab omni accusatione episcoporum funditus submouemus. Similiter & oēs quos diuine leges mortuos appellāt,submouēdos esse ab eadē accusatiōe,& publice penitētie submittēdos iudicamus,neq̄ dū ecclie alicui⁹ ep̄i,aut possessiones vel res ab emulis eius,vel a quibuscunq̄ aliis nō sua spōte detinētur,aliquid illi debet, aut potest a quoq̄ aī reitegrationē oim rerū suarū obiicere,sed prius illi legib⁹ reintegrāda sunt oia,& postea tpe a patrib⁹ p̄finito sunt negotia vētilanda,refutādi sunt etiā raptores,fures,sacrilegi,adulteri, & horū fiīes,manifestū est eni q̄d semp tales magis discordiā q̄ pacē sectāt̄. Nullus quoq̄ mōachus talia vnq̄ arripiat,nec secularia,aut ecclīastica negotia pturbare p̄sumat, qa mortua in talibus vox est eorū,immobiles eni dn̄s suos summos semp vult manere p̄dicatores,& nō a qbusdā temerari,sed sibi libere,& qete famulari,vnde & ipse ait. Qui vos tāgit,tāgit pupillā oculi mei. Et q vos cōtristat,me cōtristat. Et q fecerit iniuriā recipiet q̄d iniq̄ gessit. Et alibi. Qui vos recipit me recipit,& q vos spernit me sperit. Ita quoq̄ & a plebibus vel ceteris generaliter oibus sunt timendi,& ferēdi atq̄ venerādi pastores,& p̄dicatores ecclesie,vt sub exercitatione bone voluntatis sustineantur temporalia,sperentur eterna. Auget enim merita virtutis qui propositum non violat, sed auget religionis. Charitas vero semper hominē inuocat. Et sicut malignitas veteres,ita dilectio nouos facit,fides eorum qui deum visuri sūt quod non videt credit. Nam si videt non est fides. Credenti colligitur meritum,videntī redditur premium Tunc pretiosum pastoris diadema est quando suasioni,eius grex ecclesiasticus dū ad probitatem graditur nō repugnat,ille sine fuco monitorē, & feriato ore diligit,qui eius instituta sectatur. Prebent hominibus nature institutionē, & muta responsum,redit ad mortales vicissitudo clamose sollicitudinis, quia vnusquisq̄ prout gesserit recipiet. Nam perit quod lingue acceperunt,frustra beneficium nisi legitime ceptum fuerit negotium, & canonice peractum. De fiducia enim partium nostratum mittitur quod apostolica mandat auctoritas, vos tantūmodo presules Christi benigni vestra salua eurium animorūq̄ eqtate,& bōa volūtate semp p̄stare. Nā aduersus impetus iuuare,pegrinātē,reducere,post interualla est iustitia,libat eni dn̄o ꝓspa q ab afflictis pellit aduersa. Statuta venerandi p̄sules sudoris fructus est iudicio reddēda purissimi,vt in vtroq̄ cōgruus nitor nec suscipiētē deuenustet si idigna auctoritate puenerit,nec si cōferat̄ imerito maculet largiētem. Sit semp aduersus prauos,& impios atq̄

seruorū

Universidad de Deusto Biblioteca

seruorum dei persecutores libera vox, & oris gladio feriantur,& redarguantur,persequantur enim,& repellantur, confundantur & auertantur, nec ledendi pie viuentes vllam habeant facultatem. Plerumque periculis plena sunt que videntur esse tutissima,videte quantis laborent tales insidiis,ideo absconditum esse non licet quod addimus,iam latebat nostra persecutio,manifesta misericordia est circa persecutores & facinorosos seruata distinctio. Ergo sopori quietem tribuite, celestium mandatorum hostem quoque depellite,ne candida conuersatio vobiscum habitantium fusca superuenientis contagione violetur. Ante enim prouidenda sunt remedia quam morbus increscat,sanctorum quoq; apostolorum,& reliquorum sacerdotum petamus exercitum, & predictorum persecutorum ora claudamus. *Seculi* conuersatio legum metu retinetur, ecclesiastica quoq; custodia regularum feriis seruatur & regitur, deus carissimi semper procul auertat inuidiam, vos ergo armamini iuxta apostolum gladio spiritus q; est verbum dei, & apostolice auctoritatis Clipeo, vt ecclesiastice fecunditatis iura nulla seuientis procelle possint impulsione subuerti, nolite vllo vnquam preiudicio grauare quemquam, sed inspicite semper que regularum testimonio declarantur,super est salute prelata, vt ad gaudia semper frater deuote properetis,quia diuina beneficia gradibus sepe accedunt, & quibus bona conferunt meliora pollicentur,semper enim incrementis ad culmen ascenditur, vbi supernus fauor prestat exordium,deus omnipotens indulta semper custodiat augeatq; successibus profutura. Omnia vobis semper in charitate fiant, & detrahentes nolite detrahere,quoniam detrahentibus detrahere non est bonum,ne ad ea que scripta sunt commoti minime certamen faciant. Non debemus timere opprobrium hominum,neque eorum exprobratiōibus vinci, quoniam hoc nobis dominus iubet per Esaiam prophetam. Audite me qui scitis iudicium,populus meus in quorum cordibus lex mea est nolite timere opprobrium hominum,& blasphemias eorum ne timeatis,Considerantes quod in Psalmo scriptum est. Nonne deus requiret ista. Ipse enim nouit occulta cordis,& cogitationes talium hominum quoniam vane sunt,vana autem loquut⁹ est vnusquisque ad proximum suum,labia dolosa in corde,& corde locuti sunt mala. Sed disperdat domin⁹ vniuersa labia dolosa,& linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus,labia nostra a nobis sunt,quis noster dominus est? Nam si hec in memoria retinerent minime ad tantam prosilirent iniquitatem. non enim per probabilem & paternam doctrinam hoc faciunt. Sed vt suam exerceant in seruos dei vindictam. Scriptum est enim. Via stulti recta in oculis eius. Et sunt vie que videntur homini iuste,nouissima autem earum deducunt ad mortem,nos enim qui hec patimur iudicio dei hec reseruare debemus, qui reddet vnicuiq; iuxta opera sua. Qui etiam per ministros suos intonuit dicens. Michi vindictam ego retribuam, vos enim in recta fide ac pura & bona voluntate succurrite vicissim, nec aliquis a supplemento fratris subtrahat manum,quoniam in hoc ait dominus cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Data Calend. nouemb. indictione. xv.

¶INCIPIVNT DECRETA GREGORII PAPE DE TRINA MERSIONE BAPTISMATIS.

REVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRI LEandro coepiscopo Gregorius seruus seruorum dei. Respondere epistolis vestris tota intentione voluissem nisi pastoralis cure ita me labor attereret,vt michi magis flere libeat quam aliquid dicere. Quod vestraquoq; reuerentia in ipso litterarum mearum textu vigilanter intelliget, quando ei negligenter loquor quem vehementer diligo. Tantis quippe in hoc loco huius mundi fluctibus quatior vt vetustam, ac fatiscentem nauem quam regendam occulta dei dispensatione suscepi ad portum dirigere nullatenus possim. Nunc ex diuerso fluctus irruunt. Nūc ex latere cumuli spumosi Maris intumescunt. Nunc a tergo tempestas insequitur,interq; omnia turbatus cogor modo inter ipsas vndarum moles nauem dirigere, modo curuato nauis latere minas fluctuum ex obliquo declinare. Sed ingemisco,quia sentio quod negligente me crescit sentina vitiorum,& tēpestate fortiter obuiante iam pre putredine naufragium tabule sonant,flens reminiscor quod perdidi mee placidum litus quietis, & suspirando terram conspicio quam tamen rerum euentis aduersantibus tenere nō possum. Si ergo me frater carissime diligis tue michi oratiōis in his fructibus manuum tendas, quo laborantem me adiuues,quia ex ipsa vice mercedis in tuis quoq; laboribus valentior existis. Ex- A

Universidad de Deusto Biblioteca

plere autem loquendo nullatenus valeo gaudium meum quod communem filium gloriosum Recca redum regem ad catholicam fidem integerrima agnoui deuotione conuersum. Cuius dum michi per scripta vestra mores exprimitis amare me etiam quē nescio fecistis. Sed quia antiqui hostis insidi as scitis quoniam bellum durius contra victores proponit, nunc erga eundem filium nīm vra soler ter sanctitas vigilet, vt bene cepta perficiat, nec se de perfectis bonis operibus extollat, vt fidem cognitā vite quoqꝫ meritis teneat, & quod eterni regni cuius sit operibus ostendat, quatenus post multa anno rum curricula de regno ad regnum transeat. De trina vero mersione baptismatis nichil responderi verius pōt quā quod ipsi sensistis, quia in vna fide nichil officit sancte ecclesie consuetudo diuersa. Nos autem quod tertio mergimus triduane sepulture sacramenta signamus, vt dum tertio ab aquis infans educitur. Resurrectio Triduani temporis exprimatur.

¶ITEM AD LEANDRVM SPALENSEM EPISCOPVM.

A SANCTITATIS VESTRE SVSCEPI EPISTOLAM solius charitatis calamo scriptam, ex corde enim lingua tinxerat quod in charte pagina refundebat. Boni autem sapientesque viri cum legeretur affuerunt, quorum statim in compunctione viscera commota sunt. Cepit quisque amoris manu in suo corde te rapere, quia in illa epistola tue mentis dulcedinem nō erat audire, sed cernere. Accendebantur, & mirabantur singuli, atque ipse ignis audientium demonstrabat qui fuerit ardor dicentis, nisi enim prius in se faces ardeant aliū non succendūt. Ibi igitur vidimus quanta charitate tua mens arserit que sic & alios accendit. Vitam vero vestram cuius ego semper cum magna veneratione reminiscor minime norant, sed eis altitudo vestri cordis patuit ex humilitate sermonis. Vitam autem meam cunctis esse imitabilem illa vestra epistola loquitur. Sed quod non est ita vt dicitur, sit ita quia dicitur, ne qui non solet mentiatur. Adhec autem breuiter cuiusdam veteris mulieris verba loquor. Nolite me vocare noemi, id est pulchram, sed vocate me mara, quia amaritudine plena sum, neque bonevir hodie ego sum ille quem nosti. Omnino fateor exterius proficiēdo interius cecidi, meque de eorum numero esse pertimesco, de quibus scriptū ē, deiecisti eos dum alleuarentur. Cum alleuatur enim deiicitur qui honoribus proficit, & moribus cadit. Ego enim vias mei capitis sequens summopere esse decreueram opprobrium hominum, & abiectio plebis, atque in eius sortem currere de quo rursum per Psalmistā dicitur. Ascēsus in corde eius disposuisti in conualle lachrimarum, vt videlicet tāto *vehementius intus ascenderem, quantum per vallem lachrimarum foris humilius iacerem. At nunc multum deprimit* honor onerosus, cure *innumere perstrepunt, & cum sese ad deum animus collīgit*, hunc suis impulsibus quasi quibusdam gladiis scindunt, *nulla cordis quies est*, prostratum in infimis, & sue cogitationis pondere depressum, aut rara valde, aut nulla hunc in sublimibus penna comtemplationis leuat. Torpet ignauia mens, & circunlatrantibus curis temporalibus iam pene ad stuporem deducta cogitur modo terrena agere, modo etiam carnalia dispensare, aliquando vero fastidio exigente cōpellitur quedam etiam cum culpa disponere. Quid multa loquar? Victa suo pondere sanguinem sudat, nisi eni sanguinis nomine culpa censeretur Psalmista non diceret, Libera me de sanguinibus. Cum vero culpas culpis iungimus, hoc quoqꝫ quod per alium prophetam dictum est implemus, sanguis sanguinem tetigit. Sanguis enim sanguinem tāgere dicitur. Cum culpa culpe adiungitur vt iniquitatis cumulus multiplicetur. Sed inter hec per omnipotentem deum deprecor in perturbationis fluctibus elapsus tue orationis manum sentiam. Etenim quasi prospero flatu nauigabam cum trāquillam vitā in monasterio agerē, sꝫ pcellosis subito motibus tēpestas in sua pturbatiōe me rapuit, & psperitatē itineris amisi, qa qete pdita mētis naufragiū ptuli. At nūc in vndis versor, & tue itercessiōis tabulā q̄ro, vt qa naui integra diues puenire nō merui, saltē post dāna ad littꝰ p tabulā reducar, de podagre vero molestia sanctitas vestra vt scribit affligitur, cuius dolore assiduo & ipse vehemēter attritus sum, sed facilis erit cōsolatio, si inter flagella q̄ patimur queqꝫ fecimꝰ ad mēoriā delicta reuocamꝰ, atqꝫ & nō iā flagella sed dona eē cōspicimꝰ, si q̄ carnis delectatiōe peccauimꝰ carnis dolore purganē. Preterea ex bn̄dictiōe bti Petri aplorū pricipis palliū vobis trāsmisimus ad sola missarū solēnia vtēdū. Quo trāsmisso valde debui q̄lr vobis viuēdū eēt āmonere, sed locutionē supprio, qa verba moribꝰ anteitis. Oipotēs deꝰ sua vos ptectiōe custodiat, atqꝫ ad celestis remunerationē prie cū multiplici aiarū fructu pducat. Ego aūt quanta occupatione deprimor, & debilitate breuis testatur epistola in qua & ei quē multū diligo parum loquor. Deus te incolumem custodiat reuerentissime frater.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶AD RECARREDVM REGEM VVISIGOTHORVM.

i ¶De laude eiusdem principis quod per eum ad catholicam fidem gens gothorũ cõuersa est.
ii ¶De muneribus beato Petro apostolo a memorato principe missis.
iii ¶De constitutione eius aduersus iudeos quod auri dono non sit corrupta.
iiii ¶Vt principes humilitatem habeant cordis.
v ¶Vt principes castitati corporis studeant.
vi ¶Vt principes moderati,& mites erga subiectos existant.
vii ¶De claue hostioli beati Petri,& de cruce dñi missa siue de pallio beato Leãdro ep̃o directo.

Capitulum primum.

GLORIOSISSIMO ATQVE EXCELLENTISSIMO A
filio Reccaredo regi Gothorũ atq; sueuorũ Gregorius seruus seruorũ dei. Explere verbis excellentissime fili non valeo, quantum tuo opere, tua vita delector, Audita quippe noui diebus nostris virtute miraculi quod per excellentiã tuã cuncta gothorum gens ab errrore Arriane hereseos in fidei recte soliditatẽ trãslata est exclamare cum propheta libet. Hec est mutatio dextere excelsi. Cuius enim vel saxeum pectus hoc tanto opere cognito non statim in omnipotentis dei laudibus atq; in tue excellentie amore mollescat? Hec me fateor que p̃ vos acta sunt sepe cõueniẽtibus filiis meis dicere sepe cum eis pariter admirari delectat, hec me plerumq; etiam contra me excitare, quod piget ego & inutilis tunc inerti otio torpeo quando in animarum congregationibus p̃ lucro celestis patrie reges elaborant. Quid itaq; ego in illo tremendo examine iudici venienti dicturus sum, si tũc illuc vacuus venero vbi tua excellentia greges post se fidelium ducet, quos modo ad vere fidei gratiam per studiosam, & continuam predicationem traxit? Sed est michi bone vir hoc in dei munere magna consolatio, quia opus sanctum quod in me nõ habeo, diligo in te. Cumq; de bonis actibus tuis magna exultatione gaudeo, ea que per laborem tua sunt, mea per caritatem fiunt. De conuersatione igitur gothorum in vestro opere, & nostra exultatione libet cum angelis exclamare gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bone voluntatis. Per vos enim vt estimo nos gratiarum amplius omnipotẽti domino debitores existimus, quia & si vobiscum nichil egimus, vestro tamen operi cõgaudentes participes sumus.

Capitulum secundum.

¶Beatus vero Petrus apostolorum princeps q̃ libenter munera excellentie vestre susceperit, ita cunctis liquet, vt debita vestra testantur. Scriptũ quippe est vota iustorũ placabilia, neq; eni in omnipotẽtis dei iudicio quid datur sed a quo datur aspicitur, hinc est enim quod scriptum est. Respexit deus ad Abel, & ad munera eius, ad Cain autem & ad munera eius non respexit, dicturus quippe quia dominus respexit ad munera premisit sollicite, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens a munereribus, sed munera ab offerẽte placuerunt, Vestra itaq; oblatio quã sit grata ostenditis, quia daturi vestra prius ex conuersione gentis subdite aiam cũ munere dedistis. Quod vero transmissos abbates qui oblationem vestram beato Petro apostolo deferebant in mari dicitis fatigatos ex ipso itinere ad Hispanias remeasse non munera vestra repulsa sunt que postmodum venerunt, sed eorum qui transmissi fuerãt constantia est probata, vt scirent sancto desiderio obiecta pericula vincere, & in fatigatione corporis mente minime lassari. Aduersitas enim que bonis votis obiicitur probatio virtutis est, non iudicium reprobationis. Quis enim nesciat q̃ prosperum fuit quod beatus Paulus apostolus predicaturus ad Italiam veniebat? Et tamen naufragium pertulit, sed nauis cordis in fluctibus integra stetit. B

Capitulum tertium.

¶Preterea indico quia de vestro opere creuit in laudibus dei hoc quod dilectissimo filio meo probino cognoui, quia cum vestre excellentie constitutionem quandam contra iudeorum perfidiam dedisset. Hi de quibus probata fuerat rectitudinem mentis vestre inflectere pecuniarum summam offerendo moliti sunt. Quam excellentia vestra contempsit, & omnipotenti deo placere querẽs auro innocentiam pretulit. Qua in re michi Dauid regis factum ad memoriam venit, cui dum concupita aqua de cisterna bethelemitica que inter hostiles cuneos habebatur ab obsequentibus militibus fuisset oblata protinus dixit. Absit a me vt sanguinem istorum hominum bibam. Quam quia fudit, & bibere noluit scriptum est. Et libauit eam domino. Si igitur ab armato Rege in sacrificium dei versa est aqua contempta, pensemus quale sacrificium omnipotenti deo rex obtulit, qui pro amore illius non C

Universidad de Deusto Biblioteca

aquam ſed aurum accipere contempſit. Itaq; fili excellentiſſime fidēter dicam, quia libaſti aurum domino quod contra eum habere noluiſti.

Capitulum quartum.

A ¶ Magna ſunt hec & omnipotentis de laudibus referenda. Sed inter hec vigilanti ſunt ſtudio antiqui hoſtis inſidie cauende. qui quanto maiora in hominibus dona conſpicit, tanto hec auferre ſubtilioribus inſidiis exquirit, neque enim latrunculi in via capere viatores vacuos expetunt, ſed eos qui auri vaſcula vel argenti ferunt, via quippe vita preſens, & tanto quiſque neceſſe eſt vt inſidiantes ſpiritus caueat, quanto maiora ſunt dona que portat. Oportet ergo excellentiam veſtram in tanto hoc de conuerſione gentis ſubdite munere quod accepit ſummopere cuſtodire primum humilitatem cordis, ac deinde mundiciam corporis. Cum enim ſcriptum ſit omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur, profecto liquet, quia ille veraciter alta amat qui mentem ſuam ab humilitatis radice non deſecat, ſepe nāq; malignus ſpiritus vt bona deſtruat quibus prius aduerſari non valuit ad operantis mentem poſt peractam operationem venit, eamque tacitis cogitationibus in quibuſdam ſuis laudibus excutit, ita vt decepta mens admiretur ipſa quam ſint magna que fecit, que dum per occultum tumorem apud ſemetipſam extollitur, eius qui donum tribuit gratia priuatur, hinc eni eſt quod per prophete vocem contra ſuperbientem animum dicitur. Habēs fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo, fiduciam quippe anime in pulchritudie ſua habere eſt in ſemetipſa de iuſta operatione preſumere. Que in ſuo nomine fornicatur, quando in hoc quod recte egit non conditoris laudem dilatare appetit, ſed ſue opinionis gloriam requirit. Hinc rurſum per prophetam ſcriptum eſt. Quo pulchrior es deſcende. Anima & enim vnde eſt pulchrior inde deſcendit, quoniam ex virtutis decore quo exaltari apud dominum debuit, ab eius gratia per ſuam elationē cadit. Quid ergo in his agendum niſi vt malignus ſpiritus cum nobis ad eleuandam mentem reducit bona que egimus ſemper nos ad memoriam noſtra mala reuocemus, quāuis & noſtra cognoſcamus eſſe que peccando fecimus, ſolius omnipotentis dei munera cum peccata declinamus.

Capitulum quintum.

B ¶ Cuſtodienda quoque eſt munditia corporis in ſtudiis bone actionis, quia iuxta vocem predicantis apoſtoli Templum dei ſanctum eſt quod eſtis vos, qui rurſus ait. Hec eſt enim voluntas dei ſanctificatio veſtra, quam ſanctificationem dixerit oſtendens protinus adimpleuit, vt abſtineatis vos a fornicatione, & ſciat vnuſquiſque veſtrum ſuum vas poſſidere in ſanctificatione, & honore, & non in paſſionibus deſiderii.

Capitulum ſextum.

C ¶ Ipſa quoque gubernacula erga ſubiectos magno ſunt moderamine temperanda, ne poteſtas menti ſubrepat. Tunc enim regnum bene regitur, cum regnandi gloria animo non dominatur. Curandum quoque eſt ne ira ſubrepat, faciatque citius omne quod licet. Ira quippe etiam cum deliquētium culpas exquirit non debet menti quaſi domina preire, ſed poſt rationis tergum velut ancilla famulari, vt ad faciem iuſſa veniat. Nam ſi ſemel poſſidens mētem ceperit, iuſtum eſſe reputat etiam quod crudeliter facit. Hinc enim ſcriptum eſt. Ira enim viri iuſtitiam dei non operatur, hinc rurſum dicitur. Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Hec autem vos auctore deo omnia ſeruare non ambigo, ſed occaſione admonitionis exorta bonis veſtris actibus me furtiue ſubiungo, vt quod non admoniti facitis quando vobis ammonens additur, iam non ſoli faciatis. Omnipotens autem deus in cunctis actibus veſtris celeſtis brachii extenſione vos protegat, vobiſque & preſentis vite proſpera, & poſt multa annorum curricula eterna concedat.

Capitulum ſeptimum.

D ¶ Clauem vero paruulam a ſacratiſſimo beati Petri apoſtoli corpore pro eius benedictione tranſmiſimus, in qua ineſt ferrum de catenis incluſum, vt quod collum illius ad martyrium ligauerat vos ab omnibus abſoluat. Crucem quoque latori preſenti dedimus vobis ferendam, in qua lignum dominice crucis ineſt, & capilli beati Iohannis Baptiſte ex qua ſemper ſolatium noſtri Saluatoris per interceſſorem precurſoris eius habeatis. Reuerentiſſimo autem viro patri, & coepiſcopo noſtro Leandro pallium a beati Petri apoſtoli ſede tranſmiſimus, quod ex antiqua conſuetudine, & veſtris moribus, & eius bonitati atque dignitati debebamus.

¶ Item

Universidad de Deusto

¶ITEM EPISTOLA EIVSDEM AD SECVNDINVM INCLVSVM.

DILECTISSIMO FRATRI SECVNDINO SERVO DEI INclusO Gregorius seruus seruorū dei. Dilectionis tue litteras suscepi que in meo sensu amoris melle condite sapuerūt. O quanta aspiratione vite plena sunt que per gratiam spiritus proferuntur. Non in eis cultus eloquētie, nō verborum typus apparebant, sed sola veritatis atq; charitatis radicem tenentia per oē quod loquuta sunt celestis patrie amore flammabant. In eis vero tua me dilectio petere studuit, vt ad hanc libellum exhortatorium scribere studerem. Sed scire te necesse est fili charissime quia tantis podagre doloribus, tantisq; curarum tumultibus premor, vt quāuis vnq; me aliquid fuisse reminiscar, valde tamen me videā non esse quod fuerim. Quod autē se tua charitas vltra etatem quinquagenariam adhuc iuuenilibus desideriis asserit subiacere, in hoc quoq; diuini oraculi implet preceptum quo scriptum est, iustus in principio accusator est sui. Nec tamen dubito maiores te hostis callidi insidias perpeti, qui maiora contra eum bella preparasti. Tanto quippe ille deceptionis molimina ardentius exquirit quanto te celesti patrie feruentius inhiare cognoscit. Et enim nos quidem qui vitam cum pluribus ducimus, & si formidolosi ac timidi tamen quia contra antiquum hostem bella proposuimus, quasi in acie stamus. vos autē qui solitariā vitā ducitis & quid aliud q̄ quia monachos dixerim, qui etiam feruore virtutis ante aciem exire festinatis? Cur ergo cū singulariter hostis non impetat a quo se impeti singulariter expectat? Et nos quidem qui inter hoies viuimus sepe per hominē a callido hoste tentamur, vos autem qui iam vitam presentē extra hominū frequentiam ducitis, & tanto maiora certamina pati necesse est quanto ipse ad vos magister tentationū accedit. Neq; e enim vacare orationibus ac laudibus dei sine aliqua interruptione temporis potestis, quia & si intentio continue prōpta est, Ipsa tamen humanitatis infirmitas insemetipsam relabitur, vt aliquando fessa iaceat, atq; ab studii sui exercitatione torpescat. Antiquus vero hostis mox vt otiosam mentē inuenerit, & ad eam sub quibusdā occasionibus locuturus venit & quedā ei de gestis preteritis ad memoriam reducit. Audita quōdā verba indecenter cogitatione resonat, & si qua dudū turpiter acta sunt eorum species oculis cordis opponit, vt quā de pnitibus nō valet inquinare de malis transactis violet & decepta mens sepe in delectationē reparat, vnde diu se iam per penitētiam afflixit ita vt vere cum Psalmista dicat. Computruerunt & corrupte sunt cicatrices a facie insipientie mee. Cicatrix quippe figura est vulneris sed sanati. Cicatrix ergo ad putredinē redit quādo peccati vulnere quod iam per penitentiā sanatū est in delectationem sui animus concutitur. Sepe namq; quod fecimus per hostis callidi insidias oculis cordis videmus. Cumq; insensibiliter i hoc delectatio subrepit q̄uis iam plangat quod fecerit, tedet tū infelicem animū quedā fecisse que plangat he sunt cordis nostre tenebre quas in hac vita volentes nolentes sustinemus. Quis contra hec querendus est nisi adiutor in opportunitatibus in tribulatione?

¶Valde autem libenter accepi quod tua me charitas de sua dubitatione requisiuit an orientis ecclesie fidem atq; doctrinam sancte memorie Leonis sequantur, an forte earum sensus inter semeipsas pro tribus capitulorū defensione diuisus sit, vnde certam dilectionē tuam esse desidero quia predicte sanctissime orientales ecclesie vno sensu, vna doctrina fidem eiusdem sancte memorie Leonis tenent, & sanctā calcedonensem synodū ita nobiscum custodiunt atq; venerantur, vt nullus episcopus esse reputetur, qui eiusdem synodi defensor sectatorq; non fuerit, hinc est enim vt quotiens in quatuor precipuis sedibus antistites ordinantur, synodales epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam calcedonensem synodū cum aliis generalibus synodis custodire fateantur, sicut & nos aduersamur atque anathematē plectēdos ducimus si quis de fide eiusdem synodi aliquid imminuere, vel aliud in ea addere presumit. Nam synodus que postea generaliter facta est ideirco a nobis custoditur, quia eiusdem synodi sequax in omnibus illius honorē auctoritatemq; custodit, vnde necesse est vt dulcissima mihi dilectio tua in id quod precipue in sanctis moribus viuit, quod se per abstinentiam affligit, quod doctrine dei vehementius insistit, hoc studiosius cogitet ne errorem scismaticorum sequens a sancta vniuersalis ecclesie communione diuisa possit inueniri. Et quid tot labores proderunt si in vnitate fidei inuenti nō fuerint que ante oiporentis die oculos in bonis actibus animā precipue custodit? Hinc eni dicit vna est columba mea, hinc iterum dominus ad moysem ait. Est locus penes me & stabis supra petrā. Quis est locus qui non sit domini dum cuncta in ipso per quem creata sunt continentur? Sed tamē

Universidad de Deusto Biblioteca

est locus apud eum videlicet sancte ecclesie vnitas in qua velut supra petram statur, dum confessionis soliditas humiliter tenetur, de quo loco subiungitur. Tunc videbis posteriora mea, in petra enī id est in sancta ecclesia stātes dei posteriora videbim⁹ quādo ea que in fine promissa sunt celestis patrie gaudia contemplabimur, peruersi autē homines qui trium capitulorum occasione reperta ecclesiastica disciplinam fugiunt, de suis carnalibus actibus reprehendi pertimescūt, & subesse sedi apostolice nolunt & nos quasi de fide reprehendunt quam ipsi nesciunt. Et dum neqꝫ in fide recti sunt neqꝫ in bonis operibus intēti studēt, vt certare ꝓ fide videātur. Sicqꝫ quotidie deteriores fiunt dū in eis culpa grosse scit. Qui quasi de zelo feruoris fieri etiam laudabiles appetunt, sed iuxta quod scriptum est ex operibus eorum cognoscetis eos, vitam eorū tua charitas attēdat, & meritū intentionis aspiciat, vt enim dilectioni tue de eadem re breuiter loquar tota calcedonensis synodus vsqꝫ ad definitionē fidei & prolationem canonum de generalibus causis loquuta est. Nam post probationem canonum specialia episcoporū certamina sopire curauit.

A ¶ Epistola vero quam in ea Reuerentissimus Ibas denegat suam quā in extrema parte synodi iaceat cognoscis que videlicet epistola Nestorium inauditum & inquisitione non facta damnatum asserit, Cyrillum vero in apolienaris dogma cecidisse suspicatur. Et si totus superior textus predicte synodi legitur q̄tum hec epistola eidem synodo aduersatur inuenitur, quia scilicet sancta synodus & Nestorium sicut est hereticum denuntiat, & beatum Cyrillum patrem catholicum veneratur. Epistola ergo que illum defendit qui a synodo damnatus est, & eum accusat qui a synodo veneratus est, procul dubio definitioni sancte synodi probatur aduersari. Qui enim tantorum patrum definitam nō seruant sententiam procul dubio aduersantur ecclesie. Nam tua sanctitas inde a nobis requisiuit, vt tibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi scriberemus dū dicit de hoc canonum diuersorum legisse diuersas sententias, alias resurgendi, alias nequaq̄ posse, Ideo nos generales synodos a Nicena incipientes cum reliquis quatuor veneramur quia ipsam sequentes in cunctis sententiis vnanimes concordant quia & nos precedentes nos patres sequimur, quia auctore deo a sacra doctrina illorū non discordamus. A capite itaqꝫ incipientes vsqꝫ in quartum altaris ministrum, hanc formam sequendam cognoscimus, vt qui minor est maior ei precedat, sed sicut honore ita & in crimine, & quem maior sequitur culpa maiore implicetur vindict, a& post penitentiam credatur esse fructuosa. Quid enim prodest triticum seminare & fructū illius non tollere? aut domū construere & non illic habitare? Post dignā satisfactionem credimus redire posse ad honorem propheta dicente. Nunquid qui cadit non adiiciet vt resurgat? Et qui aduersus est non reuertetur? Idem quoqꝫ ait. Peccator in quacunqꝫ die cōuersus ingemuerit saluus erit, vnde psalmista ait. Cor mundum crea in me deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Ne proiicias me a facie tua, & spiritū sanctū tuum ne auferas a me. Cum enim petiit ne ab eo proiiceretur, prolapsi culpa quod alienam rex & propheta simul rapuisset vxorem tremefactus expauit, Propheta indicante flagitium suum, vnde penitētiam agens adidit, Redde mihi letitiam salutaris tui, & spiritu principali cōfirma me. Si enim dignā deo penitētiā non fecisset, nequaq̄ aliis predicaret. Ait enim, doceam iniquos vias tuas, & impii ad te conuertentur. Cum enim peccata sua prospexit prppheta mundata per penitentiam, non dubitauit predicando curare aliena, Et sacrificium de semetipso offerre deo studuit cum dicebat. Sacrificium deo spiritus cōtribulatus. Ad hec ista sufficerant, sed omnis sententia quo plus sacre scripture testimoniis confirmatur, facilius creditur, de hoc enī prophetadicit, Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, & hoc peccātibus dicitur. Peccator in quacunqꝫ die conuersus ingemuerit, omnes iniquitates eius in obliuione traduntur, St enī redemptor qui peccatores minime perdere, sed iustificare venit in obliuione peccātes nō derelinquit, quis hominum condemnandos reseruat, cum Apostolus dicat, si deus iustificat, quis est qui condemnet, Ad fontē misericordie recurrentes euagelicā referam⁹ sentētiā, Gaudebo inquit magis super vno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta nouem iustis qui non indigent penitentia. Et ouem perditam nonaginta nouem non errantibus relictis humero reportatam dicit. Si ouis errans post inuentionem ad ouile humero reportatur, cur post penitentie penam ad ecclesie ministeriū peccator non reuocetur? Quid enim est grauius carnale delictum addmittere sine quo in multis pauci inueniuntur, an dei filium timendo negare? in quo vno ipsum beatum Petrum appstolorum principem ad cuius nunc corpus indigni sedemus, lapsum esse cognoscimus, sed post negationem penitentia secuta, & post penitentiam misericordia data, quia illum ab apostolatu non dipulit quem ante se ipsum negare pedixit. Tibi hec fili charissime dicta sufficiant, vt illum quem conspicis fletu delicta

delere

Universidad de Deusto

delere in conspectu diuinitatis non dubites misericordiam consequi,quia nullum peccantem conuer
sum despicit qui peccatores redimere venit.

¶Quod imaginem illius quem colis tibi dirigendam per dulceriū diaconē tuum rogasti valde no
bis tua postulatio placuit,quia illum in corde tota intentione queris cuius imaginem pre oculis ha
bere desideras,vt visio corporalis cotidiana reddat exoptatum,& dum picturam vides ad illum ani
mo inardescas cuius imaginem videre desideras,ab re non facimus si per visibilia inuisibilia demon
stramus. Sic homo qui alium ardenter videre deliderat atq; ex amore sponsam amādo desiderat, atq;
videre conatur, si cōtingit illā ad balneū ire,aut ad ecclīam ꝓcedere festin⁹ in via se ꝑprat,vt de eius vi
sione hylaris recedat. Scimus quia tu imaginem saluatoris nostri ideo non petis vt quasi deum colas
sed ob recordationem filii dei vt in eius amore recalescas cuius imaginē videre desideras. Et nos qui
dem non quasi ante diuinitatem ante ipsam prosternimur,sed illum adoramus quem per imaginē
aut natum aut passum,vel in trono sedentē recordamur. Et dum nos ipsa pictura quasi sciptura ad
memoriam filiū dei reducim⁹,animū nostrū de resurrectione letificat aut de passione mulcet,Ideoq;
direximus tibi surtirias duas imaginem saluatoris,& sancte dei genitricis marie,& beatorum apesto
lorum Petri & Pauli continentes per supradictū filium nostrū diaconem & vnam crucem & dauem
pro benedictione a sanctissimo corpore Petri apostolorum principis,vt per eum sis ab hoste maligno
defensus cuius per sanctū lignum te esse munitum credis,& ex eo te protegat qui iuueniles affectio
nes tibi suggerit. Recordare vt in bonis tuis actibus perseuerās alios in eius accendas amore propter
quem solitarium te fecisti habitare, vt vite huius mala queq; in corde inimicus suggerit retreacta,mē
tis prouectibus quasi facibus inardescas pro cuius amore vitam etiam velis finire,ipse quoq; te ꝓtegat
vsq; in finem qui cunctū mundum est dignatus redimere Iesus christus dñs noster qui est in secula.

¶Item gregorius theotiste patricie de discordia sedanda.

MAGNAS OMNIPOTENTI DEO GRATIAS AGERE DE A
bemus quod pissimi & benignissimi imperatores nostri tales de suo genere iu
xta se propinquos habent,de quorū conuersatione nobis omnibus grande sit
gaudium,vnde & pro eisdem dñis continue nobis orandū est vt eorū vita cum
suis omnibus protegēte celesti gratia per longa tempora tranquilla seruetur,in
dico autē quod leuitate populi tumultū contra vos detractionis exortum qui
busdam nuntiantibus cognoui. Qua ex re excellentiam vestram audiosuisse
non modice contristatam. Quod sita est,valde miror qui cor fixistis in celo verba hominū agitauit
in terra,Beatus etenim Iob cum amici eius qui ad consolandum eum venerant in increpatione pro
siluissent ait. Ecce enim in celo testis meus & conscius meus in excelsis. Qui enim vite sue in celo te
stem habet,iudicia hominū pertimescere in terra non debet,Dux quoq; beatū Paulus dicit. Opus
autē suum probet vnusquisq; & sic in semet ipso tantum gloriam habebit,& non in altero. Si enī aut
laudibus letamur aut vituperatione frangimur,nostrā gloriam non in nobis,sed i aliorum crepsui
mus. Et fatue virgines oleum in vasis suis non sumpserunt sapientes autem sumpserunt oleum in va
sis suis cum lampadibus,lampades quippe nostre bona sunt opera, de quibus scriptū est, luceat lux
vestra coram hominibus,vt videant opera vestra bona & glorificent patrē vestrū qui est in celis. Tunc
autē oleū in vasis cum lampadibus sumimus,qñ de bonis actibus nitorē glorie non a laudātibus pro
ximis querimus,sed hec intra testimoniū conscientie seruamus,in omne autē quod de nobis extra di
citur recurrere ad archana mentis debemus. Et si omnes vituperent liber est quam conscientia non
accusat, quia & si oēs laudāt liber esse non pōt,si hūc cōscientia accusat,De Iohāneveritas dicit.Quid
existis in desertū videre? arundinē vento agitatā? Quodvidelicet ꝑ negationē dicitur nō per cōfirma
tionē cū subditur. Sed quid existis videre? hoiem mollibus vestistū? Ecce qui mollib⁹ vestiunturin do
mibus regū sunt, q̄ is enī iuxta veritatē euangelii Iohānes vestimēto aspero fuerit indut⁹ ꝑ significa
tionē tñ mollib⁹ vestiti sunt qui adulationib⁹ ac laudib⁹ delectantur. Negat autē quia Iohānes arun
do vēto agitata fuerit, quoniā mentis eius fortitudinē nulla humani oris aura flectebat, Nos enim si
laudibus erigimur ,vituperationibus hūiliamur, harundo vento agitata sumus. Sed absit hoc absit a
corde vestre excellentie. Scio quia magistrum gentium studiose legitis qui ait,Si adhuc hominibus
placerē christi seruus nō essem. Si qua tñ vel parua tristicia ex hac re mētivestre exorta est,credo qd hoc
oīpotens deus fieri benigne permisit. Neq; enī electis suis in hac vita ꝑmisit gaudia delectatiōis,sed
amaritudines & tribulationes,vt medicine more ꝑ amarū poculū ad dulcedinē eterne redeāt salutis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Quid namq; dicit? Mundus gaudebit vos lugebitis. Qua ſpe qua promiſſione paulopoſt ſubdi tur, Iterum videbo vos & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo auferet a vobis, hinc iterum diſcipulis dicit, in patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Penſate queſo vbi erit patientia ſi deeſt q; toleretur, Non ſuſpicor enim Abel eſſe quē Caim malicia non exercuerit, Boni enim ſine malis ſi fuerint perfecte eſſe boni non poſſunt, quia minime purgantur, Ipſa autem malorū ſocietas purgatio bonorum eſt, Tres in archa filii noe fuerunt, vnus irriſor patris exſtitit. Qui & ſi in ſe benedictus fuerit, maledictionis tamen ſentētiam in filio ſuſcepit, Duos abraham priuſq; cethuramvxorē acciperet filios habuit, ſed tamen carnalis eius repromiſſionis eſt filium perſecutus. Quod magnus doctor exponit dicens. Sicut is qui ſecundum carnem eſt perſequebatur eum qui ſecundū ſpiritū, ita & nunc duos yſaac filios habuit, ſed vnus qui ſpiritalis extitit ante minas fratris carnalis fugit. Duodecim Iacob filios habuit, ſed vnū qui rectius viuebat decē in egypto vendiderunt, In Dauid propheta quia fuit quod purgari debuiſſet actū eſt vt perſecutorē filium pateretur. Beatus Iob de ſocietate reproborum dicit, frater fui drachonum, & ſocius ſtrutionū, Ad ezechielem dominus ait, fili hominis increduli & ſubuerſores ſunt tecū & cum ſcorpionib⁹ habitas, Inter duodecim apoſtolos vnus reprob⁹ mixtus eſt, vt eſſet cuius perſecutione vndecim tentarentur, Apoſtolorū princeps diſcipulis loquitur dicens, iuſtum Loth oppreſſum a nefandorū iniuria eripuit. aſpectu enim & auditu iuſtus erat habitās cum eis qui de die in diem animā iuſti iniquis operibus cruciabant, Paulus quoq; apoſtolus diſcipulis loquitur dicens, in medio nationis praue & peruerſe inter quos lucetis ſicut *luminaria in mundo* verbum vite cōtinentes. Quia ergo ſcriptura teſte cognſcimus in hac vita bonos ſine malis eſſe nō poſſe de ſtultorum vocibus excellentia veſtra turbari nullatenus debet & maxime in omnipotenti deō tūc certa fidutia eſt quando pro bono opere aduerſitatis aliquid in hoc mundo. recipitur vt plena merces in eterna retributione ſeruetur, vnde in ſancto euangelio veritas dicit. Beati eritis cū aduerſus vos omne malū dixerint homines mentientes propter nomen meū, Qui in conſolatione noſtra ſua in exemplum adducere opprobria dignatus eſt dicens, Si patrē familias beelzebuht vocauerūt, quanto magis domeſticos eius.

A ¶Sunt autē plerique qui vitam bonorū fortaſſe amplius q̄ debent laudāt, Et ne qua elatio de laude ſubrepat pmittit omnipotēs deus malos in obtrectationē & obiurgationem prorūpere, vt ſi qua culpa ab ore laudātium in corde naſcitur, ab ore vituperantiū ſuffocetur, Hinc eſt quod doctor gentium ſe in predicatione currere teſtatur, inter infamiā & bonam famam. Qui etiam *dicit, vt ſeductores & veraces. Si igitur fuerunt qui malam famā paulo imponerent, qui hunc ſeductorem vocarent. quis ergo chriſtianus debet indignū ducere pro chriſto iniurias audire? Quāte* autem virtutis precurſor noſtri redemptoris fuerit nouimus, qui per ſacrum eloquiū non ſolum pluſq; propheta, ſed etiam angelus vocatur, & tamen ſicut eccleſiaſtica hiſtoria teſtatur poſt mortem a perſecutoribus corpus eius incenſum eſt. Sed qui iſta de ſanctis omnibus dñs de ipſo ſancto ſanctorum, id eſt de deo qui pro nobis homo factus eſt loquamur, qui ante iniuriā quia *demonia haberet audiuit*, poſt mortē vero a ſuis perſecutoribus ſeductor appellatus eſt cum dicerēt *ſcimus quia ſeductor ille* dixit, poſt tres dies reſurgam. Quanta autem nos peccatores a *lingua vel manibus* iniquorū hominū portare neceſſe eſt, qui in aduentu eterni iudicis iudicandi ſumus ſi & ipſe tanta etiam poſt mortem pertulit qui iudex venit. Hec dulciſſima & excellentiſſima filia breuiter dixi ne quotiens ſtultos homines tibi derogare cognoſcis, qualibet vel paruula mentis triſticia tangaris. Sed quia ſedari hoc ipſum ſtultorum hominū murmur tranquilla ratione poteſt peccatū credo ſi bonum quod valet fieri negligitur vt fiat. Nā cum placare inſanas mentes atq; ad ſalutē reducere poſſumus ſcandalizare eos minime debemus.

B ¶Sunt enim quedā ſcandala que omnino deſpicienda ſunt, quedam vero cum vitari ſine culpa non poſſunt deſpiciēda non ſunt, ne cum culpa ſeruentur. Quod ſacro euangelio predicante cognouimus quia cum veritas diceret, non quod intrat in os coinquinat hominem, ſed quod procedit de ore coinquinat hominem, & diſcipuli reſponderent dicentes, ſcis quia phariſei audito hoc verbo ſcandalizati ſunt. protinus reſpondit. Omnis plantatio quam nō plantauit pater meus celeſtis eradicabitur, ſinite illos, ceci ſunt duces cecorum, Et tamē cū tributū peteretur prius rationem reddidit per quam tributū ſoluere non deberent atq; illico ſubiunxit, vt autē nō ſcādalizemus eos vade ad mare & mitte hamū & eū piſcē qui prius aſcenderit tolle, & aperto ore eius iuenies ſtatera & ſumens da illum pro me & te. Quid eſt autem quod de ſcandalizatis aliis dicitur, ſinite illos, ceci ſunt duces cecorum & aliis ne ſcandalizētur a domino tributū ſoluitur etiam quod nō debetur, quid eſt quod aliud ſcandalū eſſe permiſerit

Universidad de Deusto Biblioteca

ferit,aliud vero venire ꝓhibuit,nisi vt nos doceret & illa scandala que nos implicant in peccato contē nere,& illa que placare sine peccato possumus modis omnibus mitigare? Vestra itaq; excellentia po test protegente domino prauorum hominum scandala cum magna tranquillitate declinare. Prius enim a vobis secreto vocandi sunt ac ipsis ratio reddenda,& peruersa quedam capitula que nos tene re existimant corā ipsis anathematizanda. Q ued si etiā sicut dicitur dari anathema ficte suspicantur & iureiurando firmandum est vos eadē capitula nunq̄ tenere nunq̄ tenuisse. Nec vobis videatur in dignum tali eis modo satisfacere,nec de imperiali genere sit contra eos aliquod in vestra mente fasti gium,Oēs etnim fratres sumus vnius imperatoris potestate conditi,& eius sanguine redempti & id circo fratres nostros quātūlibet pauperes & abiectos in nullo despicere debemus. Certe etenim Petrus potestatē regni celestis acceperat,vt qued in terra ligaret vel solueret,esset in celo ligatum,vel solutum, super mare ambulabat,egrotantes vmbra curabat,peccantes vero occidebat,mertuos oratione suscita bat,& quia ex admonitione spiritus ad cornelīū gentilem fuerat ingressus,contra eum a fidelib⁹ que stio facta est. Cur ad gentiles fuerat ingressus & comedisset cum eis. Cur eos in baptismate recepisset, & tm̄ idem apostolorū primus tanta donorū gratia repletus,tanta miraculorum potestate suffultus, querele fideliū non ex potestate,sed ex ratione respondit, causam per ordinē exposuit quomodo vas quoddam velut linteum in quo quadrupedia terre & bestie reptilia atq; volatilia inerant de celo sub mitti viderit,vocemq; audierit,surge Petre occide & manduca,qualiter tres viri venerint,eū ad corne lium vocantes,qualiter spiritus sanctus hūc cum eis ire preceperat,qualiter idē spiritus sanctus qui ve nire in baptizatis in iudea post baptismū cōsueuerat in gentibus ante baptismū venit,Si eni cum a fi delibus culparetur auctoritatē quā in sancta ecclesia acceperat attendisset respondere poterat,vt pasto rem suū oues que commisse fuerint reprehendere non auderent,sed si in querela fidelium aliquid de sua potestate diceret ꝓfecto doctor mansuetudinis non fuisset,humili ergo eos ratione placauit atq; in causa reprehensionis sue,etiam testes adhibuit dicens venerūt autē mecū & sex fratres isti.

¶Si igitur & pastor ecclesie & apostolorum princeps signa & miracula singulariter faciens non dedi gnatus est in causa reprehensionis sue rationē humiliter reddere quāto magis nos peccatores cum in re aliqua reprehenditur,reprehensores nostros ratione humili placare debemus? ad me eteni sicut nostis cum apud vestigia dñorum in regia vrbe demorarer multi ex eis venire consueuerant qui de predictis capitulis accusabātur. Sed teste cōscientia fateor nunq̄ in eis aliquid prauitatis aliquid erro ris de his que cōtra eos dicebātur iueni, vnde & eos opinione cōtempta familiariter suscipere & ma gis ab insequentibus defendere curabā, dicebatur namq; contra eos quod sub obtentu religionis con iugia soluerent,& quia dicerent quod baptisma peccata penitus nō aufferret & si de iniquitatib⁹ suis quis penitētiā in triennium ageret,postmodū peruerse viuere liceret,& quia si cōpulsi aliquid de qui bus reprehendebātur anathematizare se dicerēt anathematis vinculo nullomodo teneri. Et si qui sunt qui certissime talia sentiunt,vel tenent,quia christiani nō sunt dubiū non est,eosq; & ego & oēs catho lici episcopi atq; vniuersa ecclesia anathematizamus,quia veritati contraria sentiunt & contraria lo quuntur. Si enim dicunt religionis causa coniugia debere dissolui,sciendū est,quia & si hoc lex huma na concessit lex diuina prohibuit,Per se eni veritas dicit,Q uod deus cōiunxit homo nō separet,Q ui etiam ait.Non licet dimittere vxorē excepta causa fornicationis.Q uis ergo huic celesti legislatori con tradicat? Scim⁹ quia scriptū est Erūt duo in carne vna.Si igitur vir & vxor vna caro sūt& religiōis cā vir dimittit vxorē,vel mulier virū in hoc mundo remanentē,vel forte ad illicita migrantē que est ista conuersio,in qua vna eadēq; caro & ex parte transit ad coutinentiā & ex parte remanet in pollutione. Si vero vtrisq; cōueniat continētē vitā ducere hoc quis audeat accusare, qñ certum est quia oipotens deus qui minora concessit maiora non prohibuit? Et multos sanctorū nouimus cū suis cōiugibus & prius continētem vitam duxisse,& postmodum ad sancte ecclesie regimina migrasse.

DVobus etnim modis sancti viri etiā a licitis abstinere solent aliquando vt meritū sibi apud om nipotētē deū augeant aliquādo vero vt aī vite acte culpas detergāt. Tres eteni pueri in regis babilonici obsequio deducti legumina ad vescendum petentes cibis regiis vti voluerunt,non quia cul pa esset si ea que deus creauit ederent,Noluerunt ergo sumere ea que licebat vt per continētiam virtus excresceret, Dauid vero qui alienam coniugē tulerat & valde pro sua culpa fuerat flagellatus aquam biberelonge post de bethleemitica cisterna noluit.

Q uam cum ei fortissimi milites detulissent bibere recusauit,eamq; fundendo dño libauit,licebat eni

Universidad de Deusto Biblioteca

bibere si voluisset, sed qui illicita se cecisse meminerat laudabiliter & a licitis abstinebat, & qui prius pro culpa sua morientiũ militum sanguinem fundi non metuit, postmodũ si aquam biberet etiã pro culpa sua morientium militũ sanguinẽ se fudisse iudicauit dicens. Non sanguinẽ hominum istorũ qui profecti sunt, & animarum periculũ bibam, Proinde cum boni cõiuges aut meritũ augere desiderant, aut ante acte vite culpas delere, vt se ad continentiam constringant, & meliorem vitam appetant licet. Si vero continentiã quã vxor appetit. vir recusat diuidi coniugiũ nõ licet quia scriptũ est. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Si qui vero sunt qui dicunt in baptismate peccata superficie tenus dimitti, quid est hac predicatiõe infidelius in qua ipsum fidei sacramẽtũ festinant soluere, in quo principaliter ad celestis mundicie mysteriũ anima ligatur, vt absoluta radicitus a peccatis omnibus soli illi inhereat de quo scriptũ est. Michi autem adherere deo bonum est. Certe rubri maris transitus figura sacri baptismatis fuit in quo hostes a tergo mortui sunt, sed alii contra faciem in heremo inuenti. Sic quippe omnibus qui in sancto baptismate tinguntur eorum peccata preterita omnia laxantur, quia eis velut egyptii hostes a tergo moriũtur, sed in heremo alios hostes inuenim⁹ priusq̃ ad promissionis patriã pertingamus. Multe nos tentationes fatigant, & ad terram viuentium tendentibus iter intercludere festinant. Qui ergo dicit peccata in baptismate funditus nõ dimitti, dicat in mari rubro egyptios veraciter nõ mortuos, fateatur necesse est peccata in baptismate funditus mori, quia nimirum plus valet in absolutione nostra veritas, quã vmbra veritatis, In euangelio domin⁹ dicit. Qui lotus est non indiget, nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Si igitur peccata in baptismate funditus non dimittuntur neq; is qui lotus est, mundus est totus. Totus enim mundus dici non potest. cui de peccato aliquid remansit. Sed nemo resistit voci veritatis que ait, Qui lotus est, mundus est totus. Nichil ergo ei de peccati sui contagione remanet quem totum fatetur mundum ipse qui redemit. Si qui autem dicunt de peccato quolibet & triennio penitentia agenda est, & post triennũ in voluptatibus viuendum, isti adhuc nec predicamenta vere fidei, nec sacre scripture precepta cognouerunt. Contra hos predicator egregius Paulus dicit. Qui seminat in carne sua, de carne sua & metet corruptionem. Contra hos iterũ dicit. Qui in carne sunt, deo placere non possunt, vbi discipulis subiungit, vos autem non estis in carne, sed in spiritu, hi quippe in carne sunt qui in carnalibus voluptatibus viuunt. Contra hos dicitur. Neq; corruptio incorruptelam possidebit. Si autem dicunt pauci temporis penitentiam contra peccatũ debere sufficere, vt iterum liceat ad peccatum redire, recte hos pastoris primi sententia percutit qui ait. Contigit illis illud veri prouerbii. *Canis reuersus ad vomitum*, & sus lota in volutabro luti. Magnũ est enim contra peccatũ *virtus penitentie*, sed si quis in eadẽ penitentia perseueret. *Nam scriptũ est, qui perseuerauerit vsq; in finẽ hic saluus erit*, hinc scriptũ. Qui baptizatur a mortuo & iterum tangit eum, *quid proficit lauatio eius?* Mortuum quippe est omne opus peruersum quod pertrahit ad mortem, quod vitam iusticie non viuit. Baptizatur ergo a mortuo & iterum tangit eum, qui praua opera *que* se egisse meminit deplorat, sed se eisdem iterum post lachrimas implicat, Anima ita quelibet eiusdem mortui lauatione non proficit quia hoc iterum faciendo quod planxit, nec per lamenta penitentie ad *rectitudinem iusticie exurgit*. Penitentiam enim vere agere est commissa plangere, & iterum plangenda declinare. *Si qui vero sunt qui dicunt quia cõpulius quispiam necessitate si anathematizauerit*, anathematis vinculo nõ tenetur, *ipsi sibi testes sunt* quia christiani non sunt, quia *ligamenta sancte ecclesie* vanis se estimant conatibus soluere, ac per hoc nec absolutione sancte ecclesie quam prestat fidelibus veram putant, si legationem eius valere non estimant. Cõtra quos diutius disputandum non est, quia per omnia despiciendi & anathematizãdi sunt, vt vnde se fallere veritatem credunt, inde in peccatis suis veraciter ligentur. Si qui sunt igitur qui sub nomine christiano hec que prediximus errorum capitula aut predicare audẽt aut tacite apud semet ipsos tenere, hos procul dubio anathematizamus. Ex omnib⁹ tamen capitulis in eis sicut predixi qui ad me in regia vrbe venire cõsueuerãt, nullũ omnino errorem cuiuslibet predicti capituli agnoui, sed neq; fuisse existimo, nam si fuisset agnouissem. Quia vero sunt multi fidelium qui imperitie zelo accẽduntur, & sepe dum quosdam quasi hereticos insequuntur, heresis faciunt, eorum infirmati consulendum est, & sicut predixi ratione ac mansuetudine sunt placandi, Illis quippe sunt similes de quib⁹ scriptum est. Testimonium perhibeo de illis quod emulationem dei habent, sed non secundum scientiam, Vestra itaq; excellentia que in electione in lachrimis atq; in elemosinis incessabiliter viuit, eorum sicut petii imperitiam placare, mansuetis exhortationibus ac respõsionibus debet, vt non solum de semet ipsa, sed etiam de illis gloriam eterne retributionis iueniat, Hec me dicere vobis nimius amor

suasit

Universidad de Deusto

suasit,quia in vestra letitia me crescere,& in vestra tristicia me existimo minorari. Omnipotens deus gratias vos celesti custodiat,& salua domini pietate & piissima domini traquillitate pro parvulorū dominorum nutrimento vitam vestram longius extendat.

¶EPISTOLA GREGORII PAPE AD AVGVSTINVM.

REVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRI AVGVSTI no gregorius seru⁹ seruorū dei. Desiderabilē mihi a te missus denual religiosus pbī attulit nuntiū,cum te sospitē narrauit,& ex ministerio pro quo missus es tauēte deo proficere nūtiauit,detulit etiāa te missas litteras, vbi indicasti quod ager domini⸗ cus qui incultus iacebat,& spinarū aculeis ex infidelitate riguerat,vomere tue do⸗ ctrine exarante semen verbi suscepit,& fertilem messem protulit fidelitatis,In eisdē litteris quedā subnexuisti capitula sciscitando qualiter teneat,vel doceat hec sancta apostolica Roma na ecclesia. Bene satis quia beatus apostolus Petrus & apostolatus & ep̄atus principiū extitit, & cōsu lenti tibi de statu ecclesie non ex nobis quasi ex nobis,sed ex gratia que aperit os mutū , & linguas in fantium facit disertas qualiter tenere debeas apostolici vigoris doctrina edicimus. Igitur in primis legebatur quota progenies propinquorū matrimonio copuletur,dicimus quod oportuerat quidem q̄diu se cognoscūt affinitate ꝓpinquos ad huius copule non accedere societatē,sed quia tēperātia ma⸗ gis,& presertim in tam barbara gente placet plusq̄ districtio censure,concedendū est,vt post quartā ge nerationē iungantur . Nā qd posuisti quod si mulier infirmitate correpta non valuerit viri debitum reddere,quid eius faciat iugalis,bonū esset,si sic permaneret,vt abstinentie vacaret. Sed quia hoc ma⸗ gnorū est , ille q se nō poterit cōtinere,nubat magis, nō tn subsidii opē subtrahat ab illa cui infirmitas ꝓpedit,& non detestabilis culpa excludit, Presbyter vero vel qlibet sacerdos si a populo fuerit accusat⁹ & certi nō fuerint testes qui criminis illati approbent veritatem,iusiurandū erit in medio. & illū testē ꝓferat de innocentie sue puritate,cui nuda & aperta sunt oia,sicq; maneat in ꝓprio gradu. Nā de ho⸗ mine qui a pōtifice cōfirmat⁹ fuerit,denuo illa talis reiteratio ꝓhibēda est. In missarū autē solemniis, illud obseruādū est, quod dns noster iesus xp̄s sanctis suis tribuit discipulis,accepit nanq; calicē & dat eis dicens. Hic calix noui testamenti est in meo sanguine. Hoc facite quotienscunq; sumitis,vnde con gruū non est,duos vel tres calices in altario ponere,cū missarū solemnia celebrant, De imolatiuis autē escis consuluisti si a fidelib⁹ cum supdictū fuerit,viuifice crucis signum edi liceret,an non,illud sufficit respōdere quod beatus apostol⁹ dicit. Si quis dixerit,hoc imolatū est,nolite edere ꝓpter eū qui indica uit,& ꝓpter conscientiā. Addidisti adhuc quod si pater vel mater filiū vel filiā intra septa monasterii in infantie annis sub regulari tradiderint disciplina,vtrū liceat eis postq̄ pubertatis ipleuerint,annos egredi & matrimonio copulari. Hoc oino euitam⁹,quia nefas est,vt oblatis a parentibus deo filiis vo luptatis frena laxent. Eni vero quosdā absq; interrogatiōe symboli ab adulteris & indignis pb̄ris sas⸗ sus es baptizatos,In his tua dilectio teneat antiquū morē ecclesie,quia quisquis in noie patris & filii & spiritus sancti baptizatus est , Rebatizari eū minime liceat. Non eni in noie baptizātis,sed in noie tri⸗ nitatis huius gratie donū ꝓcepit,& teneat quod apls dicit vnus de⁹,vna fides,vnū baptisma,doctrinā vero spiritalem talibus studiosius,vt impertias demandamus.

¶INCIPIVNT QVESTIONES SANCTI AVGVSTINI CANTVARIENSIS ARCHIEPISCOPI ET RESPONSIONES BEATI GREGORII PAPE.

¶Interrogatio beati augustini ep̄i cantuariensis ecclesie de ep̄is qualiter cum suis clericis conuersen⸗ tur,vel de his qui fideliū orationib⁹ accedunt ad altariū,quante debeant fieri portiones & qualiter ep̄s in ecclesia agere debeat. ¶Responsio gregorii.

¶Sacra scriptura testatur,quā bene te nosse non dubito & specialiter beati Pauli ad timotheū episto⸗ le in quibus erudire studuit,qualiter eum in domo dei conuersari oportuisset,Mos autē sedis est apo stolice ordinatis ep̄is ꝓcepta tradere,vt ex omni stipēdio quod accedit,quatuor fieri debeāt portiones vna videlicet episcopo & familie ꝓpter hospitalitatē atq; susceptionē,alia clero,tertia pauperibus,quarta ecclesiis reparandis. Sed quia tua fraternitas monasteriorū regulis erudita seorsum viuere non debet, a clericis suis in ecclesia anglorū,que auctore deo nuper ad fidem perducta est,hanc debet cōuersatio⸗ nem instituere,que initio nascentis ecclesie fuit patribus nostris,in quib⁹ nullus eorū ex his que possi⸗ debat aliqd suū esse dicebat,sed fecit eis oia cōmunia. Si qui vero clerici sunt extra sacros ordines cōst tuti qui se continere non possunt:sortiri vxores debent:& stipendia sua exterius accipere,quia & de his de quibus prefati sumus nouimus scriptū,qd diuidebatur,singulis prout cuiq; opus erat, de eorum

Universidad de Deusto Biblioteca

quoq; ſtipendio cogitādū atq; puidendū eſt, & ſub eccleſiaſtica regula tenēdū, vt bonis moribꝰ viuāt, & canendis pſalmis inuigilent, & ab oibus illicitis cor, & linguā & corpus deo auctore conſeruent. Cōmuni vita viuentibus iā de faciendis portionibus vel exhibenda hoſpitalitate, & adiplenda mia nobis quid erit loquēdū, cū omne quod ſupereſt in cauſis piis ac religioſis erogādū eſt dño & magiſtro oim docente, quod ſupereſt date elemoſinā, & ecce oia mūda ſunt vobis. ¶Interrogatio auguſtini.

A ¶Cum vna ſit fides, cur ſunt eccleſiarū diuerſe conſuetudines, & aliter conſuetudo miſſarū in ſancta romana eccl'ia, atq; aliter in galliarū eccl'iis tenetur. ¶Reſponſio Gregorii.

B ¶Nouit fraternitas tua romane eccleſie conſuetudinem in qua ſe meminit nutritā, q̄ valde amabilem te habeat. Sed mihi placet, vt ſiue in romana, ſiue in galliarū, ſiue in qualibet eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotenti deo poſſit placere, ſollicite eligas, & i anglorū eccleſia que adhuc ad fidem noua eſt inſtitutione precipua quā de multis eccleſiis colligere potuiſti infundas, non eni pro locis res, ſed pro bonis rebus loca amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſq; eccleſiis que pia, que religioſa, que recta ſunt elige, & hec quaſi in faſciculo collecta apud anglorum mentes in cōſuetudinem depone.

¶Interrogatio auguſtini.

C ¶Obeſecro q̄d pati debeat ſi quis aliqd de eccl'ia furto abſtulerit. ¶Reſponſio gregorii.

D ¶Hoc tua fraternitas ex perſona furis penſare poteſt qualiter valeat corrigi. Sunt enim qui habentes ſubſidia furtū ꝓpetrāt, & ſunt alii qui in hac re exinopia delinquūt, vnde neceſſe eſt, vt quidam damnis, quidam vero verberibus, & quidam diſtrictius, quidam leuius corrigantur. *Et cum paululum diſtrictius agitur*, ex charitate agendum eſt non ex furore, quia ipſi hoc preſtatur *qui corrigitur*, ne gehenne ignibus tradatur. Sic enim nos fidelibus tenere diſciplinam debemus ſicut boni patres carnalibus filiis ſolent. Quos & pro culpis verberibus feriunt, & tamen ipſos quos doloribus affligunt, habere heredes querunt, & que poſſidēt ipſis ſeruāt, quos irati inſequi videntur. Hec igitur charitas mēte tenēda eſt, & ipſa modū correctionis dictet, ita vt mēs extra rōnis regulam oino nichil faciat. Addis etiā quomodo ea que furto de eccl'iis abſtulerāt reddere debeāt. Sed abſit vt eccl'ia cū augmēto recipiat, quod de terrenis rebus videt amittere, & lucra de vanis querat. ¶Interrogatio auguſtini.

E ¶Si debent duo germani fratres ſingulas ſorores accipere, que ſunt ab illis longe progenie generate.

¶Reſponſio gregorii.

F ¶Modis omnibus hoc fieri licet, Nequaq̄ eni in ſacris eloquiis inuenitur, quod huic capitulo contradicere videatur ¶Interrogatio auguſtini.

G ¶Vſq; ad quotā generationē fidelis debeat cū propinquis ſibi *copulari & nouercis & cognatis ſi liceat copulari coniugio.* ¶*Reſponſio gregorii.*

H ¶Et quidē terrena *lex in Romana re publica pmittit*, vt ſibi fratris ſororis ſeu duorū fratrū germanorū, vel duarū filiuſ & filia miſceant, ſed experimēto didicimꝰ ex tali coniugio ſobolē nō poſſe ſuccreſcere, & ſacra lex ꝓhibet cognationis turpitudinē reuelare, vnde neceſſe eſt vt iam tertia vel quarta generatio fideliū licenter ſibi iungi debeat. Nā ſecūda quā ꝑdiximꝰ a ſe oīno debet abſtinere. Cū nouerca autē miſcere graue eſt facinꝰ, quia & i lege ſcriptū eſt, turpitudinē pr̄is tui nō reuelabis. Neq; enī patris turpitudinē filiꝰ reuelare pōt, ſed qa ſcriptū eſt, erūt duo i carne vna, qui turpitudinē nouerce que vna caro cū pr̄e fuit reuelare ꝑſumpſerit, ꝓfecto pr̄is turpitudinē reuelabit. Cū cognata quoq; miſcere ꝓhibitū eſt, quia ꝑ cōiūctionē priorū caro fratris fuerit facta, ꝑ qua re etiā Iohānes baptiſta capite trūcatꝰ & ſctō martyrio cōſūmatꝰ eſt. Cui nō eſt dictū vt xp̄m negaret & ꝓ xp̄i cōfeſſione occiſꝰ eſt. Sed quia eiſdē dn̄s noſter Ieſus chriſtꝰ dixerat, ego ſū veritas quia pro veritate Iohānes occiſus eſt, videlicet pro xp̄o ſanguinē fudit. Quia vero ſūt in anglorū gēte qui dū adhuc in ifidelitate eſſent, huic nefādo cōiugio dicunt admixti, ad fidē veniētes admonēdi ſūt vt ſe abſtineāt, & graue hoc eſſe peccatū agnoſcāt, tremēdū dei iudiciū timeāt, ne pro carnali delectatiōe tormēta eterni cruciatꝰ incurrāt. Nō tn pro hac re ſacri corporis ac ſanguinis dn̄i cōmunione priuādi ſunt, ne in eis illa vlſciſci videant, in quibus ſe per ignorātiā āte lauachrū baptiſmatis aſtrinxerūt, in hoc eni tēpore ſancta eccleſia quedā ꝑ feruorē corrigit, quedā per manſuetudinē tolerat, quedā per cōſiderationē diſſimulat, atq; portat, vt ſepe malū quod auerſat portando & diſſimulando cōpeſcat. Oēs hi qui ad fidē veniūt admonendi ſunt, ne tale aliquid audeant ꝓpetrare. Si ꝓpetrauerunt, corporis & ſanguinis dn̄i cōione priuādi ſunt, quia ſicut i his que ꝑ ignorantiā fecerūt, culpa aliquatenꝰ toleranda eſt, ita in his fortiter inſequenda qui nō metuunt ſciendo peccare. ¶Interrogatio auguſtini.

I ¶Si longinquitas itineris magna iter iacet vt ep̄i nō facile valeāt cōuenire, an debeant ſine aliorū ep̄orum preſentia epiſcopi ordinari. ¶Reſponſio gregorii.

Universidad de Deusto

¶Et quidem in anglorum ecclesia in qua solus tu episcopus inueniris ordinare episcopū non aliter A
nisi sine episcopis potes. Nam quando de galliis episcopi veniunt qui in ordinatione ipsi testes assi-
stant? Si fraternitatem tuam ita volumus episcopos ordinare, vt ipsi sibi episcopi longo interuallo mi
nime disiungantur, quatinus nulla sit necessitas vt in ordinatione episcopi conuenire nō possint. Pa
storum quoq; aliquorum presentia quia valde est vtilis facillime debeant conuenire. Cum igitur au-
ctore deo ita fuerint episcopi in propinquis sibi locis ordinati, per omnia episcoporum ordinatio si-
ne aggregatis tribus vel quattuor episcopis fieri non debet. Nam quod in ipsis rebus spiritalibus vt
sapienter & mature disponantur, exemplum a rebus etiam carnalibus sumere possumus. Certe eni
dum coniugia in mundo celebrantur, coniugati quoq; vocantur, vt qui in via iam coniugii precesse-
runt, in subsequentis quoq; copule gaudio misceatur. Cur non ergo nobiscum in hac speciali ordina
tione qua per sacrum ministerium homo deo coniungitur tales conueniāt, qui i profectu ordinati epi
scopi gaudeant, vel pro eius custodia oim ipi domino preces pariter fundantur?

¶Interrogatio augustini.

¶Qualiter debemus cum galliarum atq; britannorum episcopis agere. B

¶Responsio Gregorii.

¶In galliarum episcopis nullam tibi auctoritatem tribuimus, quia ab antiquis predecessorum meo C
rum temporibus pallium arelatensis episcopus accepit, quem nos priuare auctoritate percepta mi-
nime debemus. Si igitur contingat, vt tua fraternitas ad galliarum prouintiam transeat cum eodem
arelatensi episcopo debet agere, qualiter si qua sunt in episcopis vitia corrigantur. Qui si forte in di-
sciplina vigore tepidus existat, tue fraternitatis zelo accendendus est. Cui etiam epistolas fecimus, vt
cum tue sanctitatis presentiā in Galliis & ipse tota mente subueniat, & que sunt creatoris nostri iussio
ni contraria ab episcoporum moribus compescat, ipse autem ex auctoritate propria episcopos gallia-
rum iudicare non poteris, sed suadēdo, blandiendo, bonaq; tua opera eorum imitationi monstrando
prauorum mentes ad studium sanctitatis reforma, quia scriptū est in lege. Per alienam messem tran
siens falcem mittere non debet, sed manu spicas conterere & manducare, falcem enim iudicii mittere
non potes in ea segete que videtur alteri commissa, sed per effectum boni operis frumenta dominica
vitiorum suorum paleis expolia, & in ecclesie corpore moriendo & persuadendo quasi mandendo
conuerte. Quicquid vero ex auctoritate agendum est, cum predicto arelatensi episcopo agatur, nec
pretermitti possit hoc quod antiqua patrum constitutio inuenit. Britannorum vero omnes episco-
pos tue fraternitati committimus, vt indocti doceantur, infirmi persuasione roborentur, peruersi au-
ctoritate corrigātur.,

¶Obsecratio augustini.

¶Obsecro vt reliquie sancti Sixti martyris transmittantur. D

¶Concessio gregorii.

¶Fecimus quod petisti, quatinus populus qui in loco quondā sancti Sixti martyris corpus dixerūt E
venerari quod tue fraternitati nec verum nec veraciter sanctū videtur, certa sanctissimi & probatissimi
martyris beneficia suscipiēs colere incerte non debeat. Mihi tamen videtur quia si corpus quod a popu
lo cuiusdā martyris esse creditur nullis illic miraculis choruscat, & neq; aliqui de antiquiorib' existūt,
qui se a parentibus passionem eius audisse fateantur ita reliquie quas petistis seorsum condende sunt,
vt locus quo prefatum iacet modis omnibus obstruatur, nec permittatur populus certum deserere, &
incertum venerari.

¶Interrogatio augustini.

¶Si pregnans mulier debeat baptizari, aut postq̄ genuerit post quantū possit tempus ecclesiam in- F
trare, aut etiam baptizari, ne morte preoccupetur, quod si genuerit post quot dies hanc liceat sacri ba-
ptismatis sacramenta percipere, aut post quantū temporis huic vir suus in carnis copulatiōe cōiūgi, &
si menstrua, cōsuetudine tenetur, an in ecclesia intrare ei liceat, aut sacre cōmunionis sacramenta perci-
pere, aut viro suo coniungi permittitur, priusq̄ lauetur aqua, si ecclesiam possit intrare, vel etiā ad my
sterium sancte communionis accedere. Que omnia rudi anglorum genti oportet habere comperta.

¶Responsio gregorii.

¶Hoc non ambigo fraternitatē tuā esse requisitā cui iam & responsum reddidisse me arbitror. Sed G
hoc quod ipse dicere & sentire potuisti, Credo quia mea apud te volueris responsione firmari. Mu-
lier enim pregnās cur non debet baptizari, cum non sit ante omnipotentis dei oculos culpa aliqua fe-
cunditas carnis? Nam cum primi parentes nostri in paradiso deliquissent, immortalitatem quam ac-

Universidad de Deusto Biblioteca

ceperantrecto dei iudicio ꝑdiderunt, quia idem oipotens deus humanũ genus culpa ſua fundit⁹ ex-
tinguere noluit,& imortalitatẽ homini pro pcto ſuo abſtulit,& tñ per benignitatẽ ſue pietatis fecun-
ditatẽ ei ſobolis reſeruauit. Quod ergo nature humane ex oipotẽtis dei dono ſeruatũ eſt,qua ratione
poterit a ſacri baptiſmatis grã ꝓhiberi? in illo quippe myſterio in quo ois culpa fundit⁹ extinguit,val
de ſtultũ ſi donũ gratie cõtradicere poſſe videatur. Cũ vero enixa fuerit mulier poſt quot debeat dies
eccleſia intrare,teſtamẽti veteris preceptione didiciſti,vt pro maſculo dieb⁹ triginta tribus,pro femina
autẽ ſexagita ſex debeat abſtineri. Quod tñ ſciendũ eſt quia in myſterio accipitur. Nã ſi hora eadem
qua genuerit actura grãs itret eccleſiã , nullo pcti põdere grauatur,voluptas eni carnis nõ dolor i culpa
eſt,i carnis eni cõmixtione voluptas eſt. Nã in ꝓlis ꝓlatione gemit⁹,vn & ipſe dñs primũ matri eim
dixit,in dolorib⁹ paries. Si eni enixã mulierẽ ꝓhibem⁹ eccleſiã itrarei,ꝑam ei pniam ſuã in culpã de-
putam⁹. Baptizare autẽ vel enixã mulierẽ,vel hoc quod genuerit ſi mortis piculo vrget,vel ipſã hora
eadẽ qua gignit, vel hoc qd gignit eadẽ hora qua natũ eſt nullomodo ꝓhibet,quia ſicut ſancti myſte-
rii grã viuentib⁹ atq; diſcernẽtibus cũ magna diſcretione ꝓuidẽda eſt,ita his quib⁹ mors iminet ſine vl
la dilatione offerẽda,ne dũ adhuc tẽp⁹ ad ꝑbendũ redẽptionis myſteriũ querit,interueniẽte paululũ
mora inueniri nõ valeat qui redimat. Ad ei⁹ vero cõcubitũ vir ſuus accedere nõ debet,quoaduſq; pro
les que gignitur ablactetur. Praua autẽ in cõiugatorũ moribus conſuetudo ſurrexit,vt mulieres filios
quos gignũt nutrire cõtemnãt,eoſq; aliis mulierib⁹ ad nutriendũ tradãt. Quod videlicet ex ſola cau
ſa incõtinẽtie videt inuentũ,quia dũ ſe continere nolũt. deſpiciunt lactare quos gignũt. He itaq; que
filios ſuos ex praua cõſuetudine aliis ad nutriẽdũ tradũt,niſi purgationis tẽpus tralierint,viris ſuis nõ
debãt admiſceri, quippe quia & ſine partus cauſa cũ incõſuetis menſtruis detinent, viris ſuis miſceri
ꝓhibentur. Ita vt morte lex ſacra feriat,ſi quis vir ad mulierẽ menſtruã accedat, quetñ mulier dum cõ
ſuetudinẽ menſtualẽ patitur,ꝓhiberi ab eccleſia nõ debet, quia natura ei ſuperfluẽs in culpa non valet
reputari,& ꝑ hoc quod inuita patitur,iuſtũ nõ eſt vt ab ingreſſu tẽpli priuetur. Nouimus nãq; ,quod
mulier que fluxũ patiebat ſanguinis poſt tergũ dñi humiliterveniẽs veſtimẽti ei⁹ fimbriã tetigit, atq;
ab ea ſtati ſua ifirmitas receſſit, Si ergo in fluxu ſanguinis poſita laudabiliter potuit veſtimẽtũ dñi ta
gere,cur que mẽſtrua ſanguinis patit ei nõ liceat dñi eccleſiã itrare? Sed dicis illã ifirmitas compulit,
has vero de quib⁹ loquimur cõſuetudo cõſtrigit. Perpẽde eni frater cariſſime quia oẽ quod in hac car
ne mortali patimur,ex ifirmitate nature eſt digno dei iudicio poſt culpã ordinatũ. Eſurire nãq; ſitire
eſtuare,algere, laſſeſſere ex ifirmitate nature eſt. Et quid eſt aliud cõtra famẽ alimẽta,contra ſitim potũ,
cõtra eſtũ auras,& cõtra frigus veſtẽ,cõtra laſſitudinẽ requiẽ querere,niſi medicamẽta quedam contra
egritudines explorare? feminenãq; & menſtruus ſui ſanguinis flux⁹ egritudo eſt Si igit bene ꝑſum
pſit,quod veſtimẽtũ dñi i lãguore poſita tetigit,quod vni pſone ifirmate cõcedit cur nõ cõcedat cun-
ctis mulierib⁹ que nature ſue vitio ifirmant? Sãcte eteni cõionis myſteriũ in eiſdẽ dieb⁹ pcipere non
debet ꝓhiberi. Si eni ex magna veneratione pcipere nõ ꝑſumit,laudãda eſt,ſed ſi pceperit,nõ iudican
da. Bonarũ quippe mẽtiũ eſt & ibi aliquo modo culpas ſuas cognoſcere vbi culpa nõ eſt,quia ſepe ſi
ne culpa agit quod venit ex culpa,vñ etiã eſt eſurim⁹ ſine culpa,cũ comedim⁹,quibus ex culpa primi
hois factũ eſt,vt eſuriamus. Mẽſtrua eni cõſuetudo mulierib⁹ nõ aliqua culpa eſt, videlicet quia natu-
raliter accidit,ſed quod natura tñ ipſa vitiata eſt,vt etiã ſine volũtatis ſtudio videatur eſſe polluta. Ex
culpa venit vitiũ in quo ſe ipſã qualis ꝑiudicium facta ſit,humana natura cognoſcat,& homo qui cul
pã ſponte ꝓpetrauit,reatũ culpe portet inuitus. Atq; ideo femine cũ ſemet ipſas cõſiderãt,& que mẽ
ſtrua cõſuetudine ad ſacramẽtũ dñici corporis & ſanguinis accedere nõ ꝑſumũt, de ſua recta conſue
tudine laudãde ſũt. Cũ vero ꝓcipiendo ex religioſe vite cõſuetudine eiuſdẽ myſterii amore rapiunt,
reprimẽde ſicut ꝑdixim⁹ nõ ſunt. Sicut eni in teſtamẽto veteri exteriora obſeruant opera,ita in teſta-
mẽto nouo nõ tam qd exterius agit,q̃ id quod interi⁹ cogitatur ſollicita itentione attẽditur,vt ſubtili
ſentẽtia puniat. Nã cũ multa lex velut imunda mãducare ꝓhibeat,in euangelio tñ dñs dicit,nõ quod
intrat in os coinquinat hoiem. ſed que exeũt de ore illa ſunt que coinquinãt hoiem,atq; paulo poſt ſu-
biicit exponens. Ex corde exeũt cogitationes male,vbi vbertim iudicandũ eſt,quia illud ab omnipotẽ
te deo pollutũ eſſe in opere oſtenditur,quod ex polluta cogitationis radice gñatur. Vnde Paul⁹ quoq;
apoſtol⁹ dicit, Oia munda mundis, coiquinatis autẽ & infidelib⁹ nihil eſt mũdum. Atq; mox eiuſ-
dem cauſas coinquinationis annuntians ſubiungit. Coinquinata ſunt enim eorũ & mens conſcientia
Si ergo ei cibus imundus nõ eſt,nõ cui mens mũda,cur quod mente munda mulier ex natura pati
tur ei in imunditiã reputetur? Vir eni cũ ꝓpria cõiuge dormiẽs niſi lotus aqua eccleſiã intrare non de
bet,

Universidad de Deusto

bet,sed neq; lot⁹ intrare stati debet,lex aūt veteri ppl'o ꝑcepit dicēs,vt nupt⁹ vir mulieri & lauari aqua debeat,& ante solis occasū ecclesiā nō itrare,qd tñ itelligi spiritaliter pōt quia mulieri vir miscet,qñ illicite cōcupiscētie anim⁹ i cogitatiōe ꝑ delectationē cōiūgit qa nisi pri⁹ ignis concupiscētie amēte deferueat dignū se cōgregatiōi fratrū estimare non debet q̄ se grauari ꝑ neqtiā praue voluptatis videt.

¶Quāuis de hac re diuerse hoim nationes diuersa sentiūt,atq; alia custodire videātur,romanorū tñ semp ab antiquiorib⁹ vsus fuit ,post admixtionē ꝓprie coniugis & lauachri purificationē querere, & ab ingressu ecclesie paululū reuerēter abstinere.Nec hec dicētes culpam deputam⁹ esse cōiugium,sed quia ipsa licita admixtio cōiugis sine voluptate carnis fieri nō potest,a sacri loci ingressu abstinendū est,quia voluptas esse sine culpa non potest.Nō eni de fornicatiōe vel de adulterio natus fuerat,qui dicebat. Ecce eni in iniquitatib⁹ cōceptus sum,& in peccatis peperit me mater mea.Qui eni in inquitatibus conceptū se nouerat,a delicto se natū gemebat,quia portat arbor in ramo humorē vitii,quem traxit ex radice,in quibus tñ verbis nō admixtionē cōiugū iniquitatē nominat,sed ipsam videlicet voluptatem . Cōmixtiones eni sunt multe & licite ac legitime,& tñ in earum actu aliquatenus fedamur, sicut sepe irascendo culpas insequimur,& tranquillitatē in nobis animi ꝑturbam⁹. Et cum rectum sit quod agitur,nō est tñ approbabile quod in eis animus ꝑturbatur. Contra vitia quippe delinquentiū iratus fuerat qui dicebat. Turbatus est pre ira oculus meus. Quia eni nisi tranquilla mens nō valeat in contēplatione se ad lucē suspendere,& in ira ipsum oculum turbatū dolebat. Quia dum mala acta deorsum insequitur,cōfundi atq; turbari a summorū contēplatione cogebatur. Et laudabilis est ergo ira cōtra vitiū et tñ molesta,quia turbatū se aliquēq; reatū incurrisse estimabat, Legitima ergo carnalis copula oportet vt causa prolis sit nō voluptatis,& carnis cōmixtio creandorū liberorū sit gratia,nō satisfactio vitiorū. Si quis sua cōiuge nō cupidine voluptatis raptus,sed solūmodo creādorū liberorū gratia vtitur,ipse profecto siue de ingressu ecclesie,seu de sumendo corporis dñici & sanguinis mysterio suo est iudicio relinquēdus,quia a nobis ꝓhiberi nō debet accipere qui in igne positus nescit vri. Cū vero nō amor ꝓcreāde sobolis sed voluptas dñatur i opere cōmixtiōis,hñt cōiuges etiā de sua cōmixtiōe qd deflean t,hoc eni eis cōcedit sancta predicatio,& tñ de ipsa cōcessione metus animū cōcutit.Nam cū Paulus apostolus diceret qui se cōtinere non potest habeat suā vxorē,statim subiungere curauit,hoc autem dico secundū indulgentiā,nō secundū imperiū.Non eni indulgetur quod licet & iustum est. Quod igitur indulgeri dixit culpā esse demonstrauit,Vigilāti vero mente pensandū est,quod in syna monte dñs populū abstinere a mulieribus precepit,Et si illic vbi dñs per creaturā subditam hoibus loquebatur tanta prouisione est munditia corporis requisita,vt qui verba dei reciperēt mulieribus mixti nō esset,q̄tomagis mulieres que corpus dñi oipotentis accipiūt custodire se in carnis mundicia debēt ne ipsa iestimabilis magnitudine mysterii grauētur.Hinc etiam ad Dauid de pueris suis per sacerdotē diciturvt si a mulierib⁹ mundi essent panē propositionis acciperent,quos oino nō ꝑciperent nisi prius mundos eos Dauid a mulieribus fateretur. Tūc autē vir qui post admixtionē cōiugis lotus aqua fuerat,etiam sacre cōmunionis mysteriū valet accipere,cum ei iuxta prefinitam sententiam etiam ecclesiā licuerit intrare. ¶Interrogatio augustini.

¶Si post illusionem que per somniū solet accidere,vel corpus dñi quilibet accipere valeat,vel si sacerdos sacra mysteria celebrare, ¶Responsio gregorii.

¶Et quidē hunc testamentū veteris legis sicut in superiori capitulo iā dixim⁹ pollutū dicit,& nisi lotum aqua ei vsq; ad vesperū intrare ecclesiā nō cōcedit.Quod tamē specialiter ad illū populū spiritaliter autē intelligens sub eodē itellectu accipiet quo prefati sum⁹,quia quasi per somniū illuditur,qui tētatus in īmūditiā vanis imaginibus in cogitationib⁹ inquinat,Sed lauandus est aqua vt culpas cogitationis lachrimis abluat,Et nisi prius ignis tētationis recesserit,reū se quasi vsq; advesperā cognoscat, Sed ē i eadē illusione necessaria valde discretio,que subtiliter pēsare debeat,ex qua re accidat mēti dormiētis Aliqñ eni ex crapula,aliqñ xe nature supfluitate,aliqñ ex cogitatiōe cōtigit. Aliqñ per infirmitatē,Et quidē cum ex nature supefluitate vel infirmitate euenit,oino hec illusio non est timenda,quia hāc animo nesciēte ptulisse magis dolēdū est q̄ fecisse. Cū vero vltra modū appetitus gule in sumēdis alimentis rapit,atq; idcirco humorū receptacula grauant,habet ex inde anim⁹ aliquē reatū,nō tñ vsq; ad prohibitionē percipiendi sancti mysterii,vel missarum solemnia celebrandi,cum fortasse aut dies festus exigit,aut exhibere mysterium pro eo quod sacerdos alius in loco deest ipsa necessitas compellit. Nam si assunt alii qui implere ministerium valeāt,illusio pro crapula facta a perceptiōe sacri mysterii prohibere non debet,sed ab immolatiōe sacri mysterii abstinere(vt arbitror)hūiliter debet,si ta-

Universidad de Deusto Biblioteca

men animum dormientis turpes imaginationes concusserunt. Nam sunt quibus ita plerumq; illusio nascitur, vt eorum animus etiam in somno corporis positus turpibus imaginationibus non tedetur, qua in re vnum ibi ostenditur, ipsa mens non rea, nec tamen suo iudicio libera cum se & si dormiente corpore nihil meminit vidisse, tamen in vigiliis corporis meminit in inglauiē cecidisse. Sin vero ex turpi cogitatione dormientis oritur illusio dormientis, patet animo reatus suus, videt etenim a quara dice inquinatio illa pcesserit, quia qd cogitauit sciens, hoc pertulit nesciens. Sed pensandum est, ipsa cogitatio vtrū in suggestiōe, an in delectatione, an qd maius est in peccati consensu ceciderit, trib⁹ enim modis impletur omne peccatum videlicet suggestione, delectatione, consensu. Suggestio est qd fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per spiritum, quia cum primum culpam serpens suggessit, Eua velut caro delectata est, Adam vero velut spiritus consensit. Et necessariū est magna discretione inter suggestionem & delectationem atq; consensum iudicem sui prodere animum. Cum enim malign⁹ spiritus peccatum suggerit in mente, si nulla peccati delectatio sequitur, peccatum omnino perpetratum non est. Cum vero delectari caro ceperit, tunc peccatum incipit nasci. Si autem etiam ad consensionem ex deliberatione descendit. tunc peccatum cognoscitur perfici, In suggestione igitur peccati initium est, in delectatione nutrimentum, in consensu perfectio. Et sepe contingit, vt hoc quod malign⁹ spiritus seminat in cogitatione, caro in delectatione trahat, nec tamen anima eidem delectationi consentiat. Et cum caro sine anima delectari nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus, vt ei ex ratione contradicat, nec consentiat, & tamen delectatione ligatus sit, sed ligatum se vehementer ingemiscat, vnde & ille celestis exercitatus precipu⁹ miles gemebat dicens, video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. & captiuum me ducentem in lege peccati, que est in membris meis. Si autem captiuus erat minime pugnabat, sed & pugnabat. Quapropter & captiuus erat, & captiuus non erat, & pugnabat, Igitur legi mentis lex que in membris est, repugnabat. Si autem pugnabat captiuus nō erat. Ecce ita est homo vt ita dixerim & captiuus & liber, liber ex iustitia quam diligit, captiuus ex delectatione quam portat inuitus.

¶ INCIPIT SYNODVS ROMANA HABITA A GREGORIO PAPA PRIMO.

A EGNANTE IN PERPETVVM DOMINO NOSTRO IESV *christo temporibus piissimi ac serenissimi domini Mauricii* & Theodosii tyberii augustorum *eiusdem domini Mauricii* imperii anno. xiii. indictione. xiii. quinta die mensis iulii, Gregorius papa corā sacratissimo beati Petri apostoli corpore. cum episcopis omnibus romane ecclesie & presbyteris residens astantibus diaconibus, & cūcto clero dixit, In sancta hac Romana ecclesia cui diuina dispensatio preesse me voluit dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, vt quidam ad sacri altaris mysterium cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inseruiant quos ad predicationis officium & elemosinarū studium vacare cōgruebat, vnde fit plerūq; vt ad sacrum ministeriū dū blanda vox queritur, queri congrua vita negligatur, & cantor minister dñi moribus stimulet, cum populum vocibus delectet. Qua de re presenti decreto constituo, vt in sede hac sacri altaris ministri cātare non debeant, solumq; euangelice lectionis officium inter missarum solennia exoluant. Psalmos vero ac reliquas lectiones cēseo per subdiaconos, vel si necessitas exigit per minores ordines exhiberi. Si quis autē cōtra hoc decretū meū venire tētauerit anathema sit. Et respōderūt oēs anathma sit.

B ¶ Verecūdus mos torpore indiscretionis inoleuit, vt huius sedis pontificibus ad secreta cubilis seruitia laici pueri ac seculares obsequantur. Et cum pastoris vita esse discipulis semp debeat in exēplo, plerumq; clerici qualis in secreto sit vita sui pontificis nesciunt quā tñ vt dictū est seculares pueri sciunt, De qua re presenti decreto constituo, vt quidam ex clericis vel etiā ex monachis electi ministerio cubiculi pontificalis obsequantur, vt is qui in loco est regiminis habeat testes tales qui veram eius in secreto conuersationem videant, qui ex visione sedula exemplum profectus sumant.

C ¶ Consuetudo noua in ecclesia hac & valde reprehensibilis erupit vt cum rectores eius patrimonii vrbana vel rustica predia iure illis competere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atque hoc quod competere pauperibus estimant non iudicio, sed manibus defendant.

Et cū

Universidad de Deusto

Et cum per predicatores suos veritas dicat,nichil per contentionem,etiam ipsum litigiose contentiōis malum transcenditur,& res quelibet cum estimatur ecclesie posse competere,vi tenetur. Proinde presenti decreto constituo,vt si quis ecclesiasticorum vnquam titulos ponere siue in rustico,siue in vrbano predio sua sponte presumpserit, anathema sit. Et responderunt oēs anathema sit.

¶Is autem qui preest ecclesie si hoc vel ipse fieri precipit, vel sine sua preceptione factum digna puni re animaduersione neglexerit,anathema sit. Et responderunt omnes anathema sit. A

¶Sicut indignos nos per beati Petri apostoli reuerentiam mens fidelium veneratur. Ita nostram in B firmitatem decet semetipsam semper agnoscere,& impense sibi veneratiōis onera declinare. Ex amore quippe fidelium huius sedis rectoribus mos vltra meritum erupit, vt cū eorum corpora humanda deferuntur,hec dalmaticis contegant, easdemq; dalmaticas pro sanctitatis reuerentia sibimet partiendas populus scindat,& cum affint multa sacris corporibus apostolorum martyrumq; velamina, & a peccatorum corpore sumitur,quod pro magna reuerētia reseruetur. De qua re presenti decreto cōstituo,vt feretrum quo Romani pontificis corpus ad sepeliendū ducitur nullo tegmine veletur. Quā decreti mei curam gerere sedis huius presbyteros ac diaconos censemus. Si quis vero ex eorum ordine hoc curare neglexerit. Anathema sit. Et responderunt omnes Anathema sit.

¶Antiquam patrum regulam sequens nichil vnquam de ordinationibus accipiendum esse consti- C tuo,neque ex datione pallii,neque ex traditione cartarum,neq; ex ea quam noua per ambitionem simulatio inuenit appellatione pastelli. Quia enim ordinando episcopo pontifex manū imponit,euāgelicam vero lectionem minister legit,confirmationis vero huius epistolam notarius scribit,sicut pontificem manum non decet quam imponit vendere,ita minister vel notarius non debet in ordinatione eius vocem suam vel calamum venundare. Pro ordinatione ergo, vel pallio,seu cartis,atq; pastello eūdem qui ordinandus est,vel ordinatus omnino aliquid dare prohibeo. Ex predictis rebus siquis aliquid commodi appellatione exigere, vel petere forte presumpserit in districto omnipotentis dei examine reatui subiaceat. Is autem qui ordinatus fuerat si non ex placito neq; exactus,aut petitus post acceptas cartas,& pallium offerre aliquid cuilibet ex clero gratie tantummodo causa voluerit, hoc accipi nullomodo prohibemus, quia eius oblatio nullam culpe maculam ingerit,que ex accipientis ambitu non processit.

¶Multos ex ecclesiastica familia nouimus ad omnipotentis dei seruitium festinare,vt ab humana ser- D uitute liberi in diuino mysterio valeant in monasteriis conuersari. Quod si passim dimittimus omnibus fugiendi ecclesiastici iuris dominium occasionem prebemus. Si vero festinantes ad omnipotentis dei seruitium incaute retinemus,illi inuenimur negare quedam qui dedit omnia,vnde necesse est,vt si quis ex iuris ecclesiastici seruitute ad dei seruitium conuerti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus,& si mores illius atq; conuersatio bono desiderio illius testimonium ferunt,absq; vlla retractione seruire in monasterio omnipotenti domino permittatur,& ab hūano seruitio liber recedat qui pro diuino obsequio districtiorem subire appetit seruitutem.

¶Incipit epistola Felicis Sicilie episcopi sancto Gregorio Pape Romanorum directa.

DOMINO BEATISSIMO ET HONORABILI SANCTO E Patri Gregorio pape Felixvestre salutis amator,Beatissime vestre salutis,ac sanctitatis iura penes deū sunt manifesta dū p̄dicatiōibus.s.aplicis,& doctrinevere fidei cultura vniuersa repleta sit terra,p diuinorū tn̄ eruditionē eloquiorū vestra instruente ātmonitione exhortatoria supedificatur orthodoxa xp̄i eccl̄ia aplica institutione fundata,& a fidelib⁹ patribus firmissime roborata. Ad quā omnes beatissimi apl̄i pari honoris, & ptātis consortio prediti populorū agmina conuertētes,pie sancte q; de tenebris ad lumē,de lapsu infidelitatis ad verā fidē,de morte ad vitā hoies diuine p̄destinatiōis gr̄a p̄scitos salutaribus p̄ceptis, ac monitis p̄duxerūt,quorū sc̄torū apl̄orū vr̄a fraternitas honorāda sequēs merita,& pfecti⁹ implēs exēpla eccl̄iā dei morū p̄bitate, & actuū sanctitatē condecorat,& fide sacra xp̄ianisq; moribus vigēs,q̄ fieri deo placita p̄cipit studiis pontificalibus indefinenter operatur,& perficit,seruans diuine legis precepta,quia non auditores legis iusti sunt apud deū sicut narrat apl̄is,sed factores legis iustificabūt. Hec q̄dē meditātes platū ē sicut a q̄busdā Romaveniētib⁹ vos Augustino cōsodali nr̄o p̄ venerabilē sc̄titatē vestrā postmodū ep̄o anglorū gēti ordiato

Universidad de Deusto Biblioteca

& illuc directo,atq; anglis scripsisse quos olim ad fidem conuersos per nos cognouimus,vt quarta p⁹ genie coniuncti non separentur. Q ue consuetudo dudum in illis,aut in istis partibus quãdo vna vobiscum ab infantia nutritus atque edoctus fui non erat, nec in vllis predecessorum vestrorum decretis aut reliquorum generaliter,vel specialiter patrum institutis legi,aut hactenus ab vllis sapientibus esse concessum didici,sed semper vsq; septimum originis sue gradum hoc a sanctis antecessoribus vestris & ceteris sanctis patribus tam in Nicena synodo,q̃ & in aliis sanctis Conciliis congregatis seruari debere repperi,& a recte viuentibus, ac deum timentibus hominibus studiose preuideri cognoui. Dũ hec nobiscum versabantur superuenere & alia de quibus necessarium nobis videtur vestram consulere auctoritatẽ, deuenerũt quippe ad nos tam benedictus syracusane ecclesie episcopus,quã & alii fratres nostri equidem lachrymantes,ac dicentes per seculares,& laicos nimis se esse turbatos,atq; animo afflictos super imoderatis actibus eorum,pro quibus & aliqua merita eis impingebantur. Sunt etiã quedã ecclesie in nostra prouintia super quarum consecrationibus dubitatur, & tam propter aerũ antiquitatem q̃ & propter earum custodum incuriam nescitur vtrum dedicate ab episcopis fuerint necne, super quibus omnibus nos a vestra sanctitate, ac vestre sedis auctoritate instrui precamur. Et vtrum ea que sicut prediximus vos prefato consodali nostro Augustino episcopo, & anglorum genti scripsisse audiuimus specialiter ei, an generaliter omnibus scripta sunt scriptis vestris imbui querimus,& de hac siue de aliis prescriptis rebus pleniter informari cupimus. Nos *enim ea que legimus,& obseruari* a fidelibus cognouimus non increpando quod absit vobis significamus,sed *quid rationabiliter,& fideliter* super his obseruare debeamus requirimus. Et quoniam non modicum murmur *super hac re* nobiscum versatur,quid respondere fratribus, & coepiscopis nostris debeamus, a vobis quasi a *capite* responsum querimus,ne super his ancipites remaneamus,aut murmur vllum tam nostris temporib⁹ q̃ post inter vos,& alios remaneat,rumorq; vester qui semper bon⁹, & optimus fuit detractionibus laceretur,vel subrodatur,aut nomen vestrum quod absit superuenientibus temporibus blasphemetur. Nos autem que recta sunt auctore deo humili corde seruantes, vno vinculo charitatis vobis constricti vestram religionem in omnibus vt fideles alumni defendentes a vobis que recta sunt querimus, scimus enim vt semper sancte sedis presules Primo apostoli,deinde successores eorũ fecerunt vos vniuersalis ecclesie,& maxime episcoporum qui oculi propter contemplationem,& speculationem vocantur domini curam gerere,ac de religione,& lege vestra assidue cogitare sicut scriptum est. Beatus vir qui meditabitur in lege domini die ac nocte. Q ue meditatio nõ lectione p figurã litterarũ tantũ conspecta,sed exuberante in vobis christi gratia in vestra cognoscit cõscietia *immobilr insita. Nullatenus de vestro corde recedente lege xpi,& iustitia domini sacro sancta, sicut in Psalmis* dicit propheta. Os iusti meditabitur sapientiam, *& lingua eius loquetur iudicium*. Lex dei eius in corde ipsius non atramento,sed spiritu dei viui vestris in archans conscripta. Non igitur in tabulis lapideis,sed in tabulis cordis. Extinguatur oramus vestris sapientissimis responsis,& auxiliis omnis tenebrarum caligo, vt Lucifer nobis resplẽdeat per vos sanctissime pater,& dogmatica definitio omnes vbiq; letificãs,quas gloriosi sancte ecclesie patres propria & piissima dogmata,in eterne vite firmam hereditatem predicare noscuntur. Et subscriptio incolumem vos & deo placitum sancte pater patrum orantem pro nobis dominus custodiat in euum. Amen.

¶ Rescriptum sancti Gregorii pape Felici Sicilie episcopo.

A FRATRI REVERENTISSIMO FELICI COEPISCOPO. Gregorius seruus seruorum dei. Caput nostrum quod est Christ⁹ ad hoc sua membra eẽ nos voluit,vt per eius largam charitatem, & fidem vnum nos in se corpus efficeret. Cui ita nos adherere conuenit,vt quia sine ipso nichil esse possumus,per ipsum esse possimus quod dicimur. Ab arce capitis nulla res nos diuidat,ne ab eo(si eius membrum esse refugimus)relinquamur,& velut deiecti de vite palmites arescamus,Vt ergo redẽptoris nostri habitaculum esse mereamur. in dilectione ipsius toto mentis studio maneamus,ipse namq; ait. Q ui diligit me,sermonem meum seruabit,& pater meus diliget eum, & ad eum veniemus,& mansionem apud eum faciemus. Exegit ergo dilectio tua frater carissime,vt ex auctoritate sedis apostolice tuis deberemus consultis respõdere, Q uod licet nõ plixe, sed succincte agere festinarem⁹ ꝓpter quasdã importunitates que nostris impedientibus

Universidad de Deusto Biblioteca

pedientibus peccatis in nos superuenere, tuis tamen hec per reliqua sanctorum patrum instituta studiis perquirere latius,& inuestigare committimus.Non enim potest mens attrita oneribus atq; importunitatibus pregrauata tantum boni peragere,quantum delecta,& oppressionibus soluta.Nō ergo ista ob id pertulimus,vt hec & alia que necessaria fore cognouerim⁹ tue sanctitati velimus denegare,sed vt quod hic minus inuenitur , latius inquiratur. Ex tribus enim apostolicam sedem in qua alius es,& edoctus capitulis consulendam predecessorum tuorum sequens exempla credidisti, id est de consanguinitatis coniunctione,& de vexatione episcoporum a subditis,& de ecclesiarum dubitatione consecrationum. Quod igitur scripsi augustino anglorum genti episcopo alumno videlicet vt recordatus tuo. De consanguinitatis coniunctione ipsi , & anglorum genti que nuper ad fidem venerat, ne a bono quod ceperat metuendo austeriora recederet,specialiter & non generaliter certissime scripsisse cognoscas. Vnde & michi omnis Romana ciuitas testis existit.Nec illa intētione illis scripta mādaui,vt post firma radice in fide summe solidati , si infra propriam consanguinitatem inuenti fuerint non separentur,aut infra affinitatis lineam,id est vsq; ad septimam generationem coniungantur, sed adhuc illos neophitos existentes sepissime prius eos illicita edocere,& verbis,ac exemplis instruere, & que post de talibus egerint rationabiliter,& fideliter excludere oportet.Nam iuxta apostolum qui ait lac vobis potum dedi non escam,ista illis modo non posteris, vt supra dictum est temporibus tenēda indulsimus,ne bonum quod infirma adhuc radice plantatum erat eueretur , sed ceptum firmaretur, & vsq; ad perfectionem custodiretur . Sane si in his secus q̄ debuimus aliquid egimus,non propter ipsam in futurum seruandam,sed commiserando actum esse cognoscas,vnde & testem inuoco deum qui cogitationes omnium nouit hominum,cuius etiam oculis omnia nuda sunt,& aperta.Nam si ea destruerem que antecessores nostri statuerunt non constructor, sed euersor esse iuste comprobarer testante veritatis voce que ait.Omne regnum in se diuisum non stabit. Et omnis scientia, & lex aduersum se diuisa destruetur,ideoq; necesse est,vt concorditer omnia statuta sanctorum patrum nostrorū teneamus nichil per contentionem agentes,sed ad omne studium bone deuotiōis vnanimes diuinis, & apostolicis constitutionibus auxiliante domino pareamus . O q̄ bona est charitas que absentia per imaginem presentia sibimet exhibet per amorem,diuisa vnit,confusa ordinat,inequalia sociat, imperfecta consummat. Quam recte predicator egregius vinculum perfectionis vocat,quia virtutes quidem cetere perfectionem generant, sed tamen eas charitas ligat , vt ab amantis amore dissolui iam nequeant. *His rite perpensis charitatiue iam dictis indulsi,nec preceptum dedi, sed consilium, neq; regulā, in his posteris vllis tenendam tradidi,sed de duobus periculis quod facilius sit vitandum offendi . Si igitur in rebus secularibus suum cuiq; ius.& proprius ordo seruandus est, quanto magis in ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci cōfusio , ne ibi discordia locum inueniat,vnde pacis debent bona procedere.* Quod hac ratione seruabitur,si nichil potestati,sed totum equitati tribuitur. Quapropter multum cor nostrum magnitudini vestre congaudet,quod sic vos in vestris actibus studiosos inuenimus,vt vos & nostri curam habeatis,& talia suscitādo inquirere studeatis,quatinus & talia vobis non solum apud homines gloriam,sed & apud omnipotentem deum premia mercedis acquirant.

¶ Ceterum super vexatione episcoporum de qua nos consulere voluistis,scimus quia nullis vita presulum perturbari debeat excessibus , quia valde indignum est vt hi qui troni dei vocantur aliqua motione a reliquis vel subditis turbentur,quoniam si Dauid regum iustissimus in Saul quem constabat iam a domino reprobatum,& abiectum esse manum mittere non presumpsit,quanto magis cauendum est,ne manum detractionis,aut vituperationis,siue indiscretionis , aut de honorationis quidam mittant in vnctum domini,vel in predicatores sancte ecclesie : quia eorum vexatio , siue detractio ad Christum pertinet , cuius vice in ecclesia legatione funguntur,Vnde summopere cauendum est omnibus fidelibus,ne clanculo,aut publice episcopum suum,id est vnctum domini detractiōibus,aut vituperationibus dilanient perpendentes illud exemplum Marie, quia pro eo quod pro Moysi famulo domini propter Ethiopissam detraxit immundissima lepra mulctata sit. Et aliud Psalmiste. Nolite tangere christos meos,& in prophetis meis nolite malignari. Et in lege diuina legitur,diis nō detrahes,& principi populi tui non maledices. Vnde valde preuidēdum est subditis tam clericis q̄ laicis ne episcoporum,aut prepositorum suorum vitam reprehendere audeāt,ne vnde mala redarguūt inde per elationis impulsum in profundiora mergantur. Ammonendi sunt etiam,ne cum culpas p̄positorum suorum considerant,cōtra eos audaciores fiant,sed sic eorū praua apud semetipsos diiudicent, vt diuino timore constricti ferre sub eis iugum reuerentie non recusent, quoniam facta episcoporum,vel

A

Universidad de Deusto Biblioteca

prepositorum oris gladio ferienda non sunt, etiam cum recte reprehendenda videantur, quoniam a predecessoribus nostris,& a reliquis multis sanctis statutum fore cognoscimus, vt oues pastores sucs leuiter non reprehendant,nec eos criminari,vel accusare presumant, quia cum in prepositis nostris de linquimus eius ordinationi qui eos nobis pretulit obuiamus,vnde Moyses cum contra se, & Aaron populum conqueri cogneuisset ait.Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum,sed contra dominum. Quapropter ammonendi sunt subditi vtriusq; ordinis viri,vt cum magistrorum facta conspiciunt,ad cor suum redeant,& de eorum increpationibus non presumant,quia non est discipulus super magistrum,nec seruus super dominū suum. De dedicationum vero ecclesiarum dubitatione super qua nos inter cetera consulere voluistis,hoc vos rite tenere debetis quod ab antecessoribus nostris traditum accepimus,id est vt quotiens tam de baptismo aliquorum,vel cōfirmatione quā & de ecclesiarum consecratione dedicationum in dubium habetur,& nec scriptis,nec testibus certa ratio habetur,vtrum baptisati,vel confirmati,siue ecclesie consecrate sint,vt baptizentur tales, ac confirmētur,atq; ecclesie canonice dedicentur,ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam non monstratur iteratum quod non certis indiciis ostenditur rite peractum, hec nos adminiculante diuina gratia ita tenere cupimus,vobisque vt postulastis tenere,& docere mandamus,& ea que a sanctis patribus ante nos sunt statuta non proterue interrūpere,sed fideliter seruare mādamus. Vnde redēptoris nostri misericordiam exoramus,vt sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu vos iplere tribuat quod velle concessit. Progeniem vero suam vnumquēq; de his qui fideliter edocti,& iam firma radice plantati stant,inconuulse vsq; ad septimam obseruare decernimus generationem, & quandiu se agnoscunt affinitate propinquos ad huius copule non accedere societatem,nec eam quam aliquis ex propria consanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculauit in coniugium ducere vlli profecto christianorum licet vel licebit,quia incestus est talis coitus,& abominabilis deo, & cunctis bonis hominibus. Incestuosos vero nullo coniugii nomine deputandos,& a sanctis patribus dudum statutum esse legimus adeo nolumus nos in hac re a vobis siue a ceteris fidelib⁹ reprehēdi,quia quod in his illi anglorum genti indulsimus non formam dando,sed cōsiderationem,ne christianitatis bonum qd ceperant imperfectum dimitterent egimus.

A ¶Quia ergo hac in re tanto commoda retributionis accrescunt, quanto & studium laboris augetur paterna vos dulcedine salutantes hortamur, vt prepositā opportunitatis occasiōe in vestra efficacia enixius elaborare studeatis,atq; id modis omnibus vt possibile fuerit omniū studio agere cōtēdatis, quatinus predicabile desiderium vestrum auxilio omnium adiuuante domino compleatis,Nec hoc quoque in hac sollicitudinis parte relinquimus, quod omnes incestuosi a liminibus sancte ecclesie sint separandi,vsq; dum per satisfactionem precibus sacerdotum eidem sancte ecclesie canonice reconcilientur.Sunt enim mali segregandi a bonis, & iniqui a iustis,vt saltem rubore suo conscientias suas recognoscant,& conuertantur a prauitatibus suis. At si incorrigibiles apparuerint segregentur a fidelibus vsq; ad satisfactionem iuxta domini saluatoris sententiam,qui inter cetera de peccante in se fratre ait. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te,& ipsum solum. Si te audierit lucratus eris fratrem tuum.Si te non audierit,adhibe tecum vnum vel duos,vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos,dic ecclesie. Si autem ecclesiam non audierit,sit tibi sicut ethnicus,& publicanus. His ergo & multis aliis sanctorum patrum auctoritatibus sunt mali a bonis separandi,ne pereant iusti pro iniustis sicut scriptū est,periit iustus pro iniusto. Debet enim semper discretio fieri inter bonos & malos, sicut est inter hedos & oues, manifesta quoq; peccata non sunt occulta correptione purganda,sed palam sunt arguendi qui palam nocent,vt dum aperta purgatione sanantur,hi qui eos imitando deliquerant corrigantur,Dum enim vnus corripitur,plurimi emendantur. Et melius est vt pro multorum saluatione vnus condānetur,quā per vnius licētiā multi periclitētur,nec mirum si inter homines hec ratio custoditur, cum inter iumenta hec fieri persepe cognoscimus. Etenim que scabiē,aut impetiginem habere videntur,separantur a sanis, ne illorum morbo cetera dānentur,vel pereant. Satius ergo vt mali aperte corrigantur,q̄ pro illis boni pereant, vnde volumus vos omnes in vnum conuenire episcopos,vt de incidentibus causis fiat disceptatio,& salubris de ecclesiastica obseruatione collatio,q̄tinus dū p hoc & p̄terita corrigātur,& regulā futura suscipiūt, oipotēs vbiq; dñs fratrū cōcordia collaudet. Cuius vobis adesse pñtiam si hec obseruabitis scitote, qa scriptum est,vbi fuerint duo vel tres cōgregati in noie meo,ibi ero in medio eorū. Si ergo adesse dignatur vbi duo vel tres sunt,q̄tomagis nō deerit vbi plures cōueniūt sacerdotes? Et qdē quia adhibēdū bis in

anno *concilium*

Universidad de Deusto

anno conciliū patrū sit regulis institutū nō latet,sed ne forte aliq̄ excusatio sit,semel decernimus cōgregari,vt expectatiōe cōcilii nihil prauū,nichil p̄sumat illicitū.Nā plerūq̄,& si nō amore iustitie,metu tamē examinatiōis abstinet ab hoc qd̄ cim notū est posse displicere iudicio. Hanc frater carissime obseruantiam nris relinquēdā posteris teneamus,Certū qppe est,qa si toto corde p̄ceptis nos salutari b9 occupam9,oēm vitiorū labē effugiem9.Quapropter op3,vt enixi9 in cūctis studiosos vos circa fratres atq̄ subiectos ostēdatis, vt omnes te,qa nobiscū alitus es atq̄ didicisti sancte Romane ecclesie p̄ceptionibus parere aplice sedis p̄cepta multiplicare aptissimeq̄ nota facere cognoscant,qa quod specialiter tibi,& fratrū tuorū charitati vt tue lie innotuerūt cōsulta scribimus generalr oibus tenere mādamus.Circa subiectorū aūt actus fraternitas vra sit vigilās vestrū illis exemplū instructio,& vita magistra sit,lingue vre exhortatione discant qued metuant,& doceantur qued diligant,vt dum talenti crediti lucra multiplicantur,in die retributionis annuente diuina gratia audire mereamini. Euge serue bone,& fidelis intra in gaudium domini tui. Curam preterea de omnibus que vobis aliisq̄ fratrib9 nostris,& generaliter cunctis pro illicitarum rerum prohibitione scripsimus habere vos per omnia cognoscamus que omni studio omniq̄ annisu necesse est,vt fraternitatis vestre vigilantia compleantur, atq̄ oia illic que p aiarū salute scripsimus fidelr recēseāt q̄tin9 p hoc,& vos zelū vrm,& q̄liter vobis illicita displiceāt ondatis,& nos vtilr p̄uidisse q vram adhoc pre ceteris p̄sonā elegim9 videamur.Oipotēs aūt deus suavos p̄tectiōe custodiat,honoremq̄ perceptū vos moribus seruare cōcedat. Amen.

¶QVANTVM CONIICIENDVM EST EX PREFATIONE quā huic operi preposuit Isidorus,collectio decretorū cōciliorū,ac sanctionum pontificū que in vnum comportauit pariter et collegit idem auctor, hic clauditur.

¶Relique vero constitutiones que sequuntur.Videlicet Gregorii minoris,Vitaliani,Martini,Gregorii tertii.ac Zacharie Romanorum pontificum,ob id prefate collectioni apposite sunt, quia veteres codices ita habent. Auctores item illarum q̄ plurima egregia atque preclara ecclesie contulerunt, vt indignum duxerim tam insignium presulum acta obliterari,atq̄ preteriri intacta.

INCIPIVNT DECRETA GREGORII MINORIS.

i ¶Vt nullus audeat presbyteram in coniugium ducere.
ii ¶Item de diacona.
iii ¶Itē de mōacha quā dei ācillā appellāt.
iiii ¶Item de commatre spirituali.
v ¶Item de fratris vxore.
vi ¶Item de nepte.
vii ¶Item de nouerca,aut nuru.
viii ¶Item de consobrina.
ix ¶Item de ppria cognatione, vel quam cognatus habuit.
x ¶Vt viduam nemo furetur in vxorem.
xi ¶Item vt virginē nemo furet in vxorē.
xii ¶De aruspicibusvel incantatoribus,seu philacteriis.
xiii ¶De preceptis ecclesie obseruandis.
xiiii ¶De Adriano filio exhilarati.
xv ¶De epiphania diacona.
xvi ¶Vt nullus audeat assensum tribuere.
xvii ¶De coma clerici non relaxanda.

IN NOMINE DOMINI SALVATORIS DEI NOSTRI Iesu xp̄i impante dño piissimo Augusto leone a deo coronato magno,& pacifico impatore āno.vi.post cōsulatū veto eius anno.xvii. sed & Cōstātino impatore eius filio āno.ii. mēse Aprili.indictiōe.iiii.p̄sidēte sctissimo Gregorio aplico papa in basilica beati Petri apostolorū principis ante confessionem, considentibus etiam sanctissimis episcopis Agnello ferentinati. Agnello sutrino Iohanne bellitemensi,triburatio filatis,Vitale alatrino,Anastasio tiburtino.Opportuno maurianensi, Iohanne blerano,Mauritiano sabis,Vuiliarit narmensi, Georgio portuensi, Sergio prenestio, Tyberio silue cādide, Petro camerio,Greg.anagnias,sinderedo archiepo spame,Georgio

A

Universidad de Deusto Biblioteca

nepe, Sedulo ep̃o Britãnie, Iohãne signias, Fergusto ep̃o scotie. Andrea albanẽsi, & maurino palmari, seu venerabilibus presbyteris. Sisinnio Iohãne. Itẽ Iohãne. Eustratio, Georgio, Talasio. Marino, Cõstãtino. Gregorio, Iohãne. Epiphanio. Marino, Iohãne, & Iohãne, astãtibus quoq; diaconib⁹. Petro archidiacono, Georgio. Orascho, seu bn̄dicto, vel cuncto clero, Gregorius sanctissimus, ac beatissimus papa ante corpus beatissimi Petri in synodo residens dixit.

A VM SIMVS DOMINICE PLEBIS SVPERNA MISERA tione rectores studiosius nos cõuenit dei p̃sidiũ ꝓ eorũ sepe rogitare salute, ne de creditis frustratisq; (qd̄ absit) aiabus insidiis antiq hostis añ pastorẽ oim, nisi succedat p̃ueniẽdo de offensis correctio districtã cogamur soluere rõnẽ, dũq; pendo vel ad animũ reduco q̃ta circũspectiõe nos oporteat inuigilãdo cõtra sui cuiusq; sceleris neqtiã obuiare, & si qn̄ insilierit ad ꝑturbãdas fideliũ mẽtes adiutorio supno ictui eius resistere valde concutior, atq; nimis tabesco, ne serpentina calliditate (qd̄ absit) leuiores quosq; decipiat, deo vero fauẽte sollicitudine nimia freti aiam eqore mẽte diuino iuuamine ꝓ salute oim studere debemus, vt incõfuso vultu nõ de fraude cuiusquã ꝑculsi assistere eterno iudici mereamur, & vocem audire inquientem. Euge serue bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te cõstituã, intra in gaudiũ domini tui. Hinc nãq; est qd̄ ingemiscẽs dico qa ppli xp̃iani alquos ꝑ ꝓuitiã Italiã cõmorãtes, audio temere cõtra catholicã fidem, & patrũ statuta patrare. Ita vt deo sacratas feminas ducere p̃sumãt mulieres, & ꝓpinquas cõiugio socient. Q d̄ opportunũ est spiritali ãputari mucrone, atq; si vr̃e placet sctitati radicit⁹ euelli, ne seges bõi agricole zizaniorũ mixta horrẽtib⁹ frutectis sordescat. Sãctissimi ep̃i, seu venerabiles respõderũt, vere cognoscim⁹ gra sancti spũs cor apostolat⁹ vri succensum, & vt radicitus tãte miserie squallores a fideliũ mentib⁹ detergãtur, & qa vulnus corpi infixũ aditu talis miserie obserato salutari ãtidoto cureť, sicut bn̄ p̃uisũ est interdictiõe anathematis, ne denuo hoc qspiã Rõan⁹ lõgabardus, vel cuiuscũq; sit gentis, sacriq; baptismatis vnda lot⁹ attentet. vt nõ tãti piaculi mole opp̃ssus p̃cipitationem icidat, aut voragie mergať iniqtatis, vitari debeat, atq; radicit⁹ euellat. Post hãc oim cõsonã rn̄sionẽ Gregori⁹ aplic⁹ papa ãte corpus memoratũ venerabilis xp̃i aplorũ principis inferendo sententiam dixit.

Capitulum primum.

B ¶ Si quis presbyteram duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes anathema sit.

Capitulum secundum.

C ¶ Si quis diaconam in coniugium duxerit, anathema sit, & respõderunt omnes tertio. Anathema sit.

Capitulum tertium.

D ¶ Si quis monacham quam dei ancillam appellamus in coniugiũ duxerit, anathema sit. Et rn̄derũt omnes tertio, anathema sit.

Capitulum quartum.

E ¶ Si quis commatrem spiritalem duxerit in coniugium, anathema sit. Et respõderunt omnes tertio, anathema sit.

Capitulum quintum.

F ¶ Si quis fratris vxorem duxerit in coniugium anathema sit. Et responderunt omnes anathema sit.

Capitulum sextum.

G ¶ Si quis neptem duxerit in coniugium anathema sit. Et responderunt omnes tertio anathema sit.

Capitulum septimum.

H ¶ Si quis nouercam, aut nurum duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio Anathema sit.

Capitulum octauum.

I ¶ Si quis consobrinam duxerit in coniugium Anathema sit. Et responderunt omnes tertio anathema sit.

Capitulum nonum.

K ¶ Si quis de propria cognatiõe, vel quã cognatus habuit duxerit vxorẽ Anathema sit. Cap. x.

L ¶ Si quis viduã furatus fuerit in vxorem, vel consentiẽs ei anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit.

Capitulum vndecimum.

M ¶ Si quis virginem nisi desponsauerit rapuerit, vel furatus fuerit in vxorem vel consentiens ei Anathema sit. Et rn̄derũt oẽs tertio ana. sit.

Capitulum duodecimum.

N ¶ Si quis ariolos, aruspices, icãtatores obseruauerit, aut philacteriis vsus fuerit, anathẽa sit. Et respõderunt omnes tertio anathema sit.

Capitulum decimumtertium.

O ¶ Si qs in quãq; ptẽ nr̄a p̃cepta ãte emissa aplice ecclie de oliuetis, & locis diuersis temerauerit, & nõ i oibus obseruauerit anathema sit. Et responderũt omnes tertio, anathema sit. Cap. xiiii.

Universidad de Deusto

¶ Adrianus filius exhilarati qui post pstitum sacramentũ in aplica cõfessione epiphaniã diaconã illicito ausu in vxorẽ habet, anathema sit. Et responderũt oẽs tertio, anathema sit. Capitulum.xv.

¶ Epiphania diacona que post pdictum sacramentum cum Adriano exhilarati filio fuga lapsa est in vxorem, anathema sit, Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Capi. decimumsextum.

¶ Si quis ei in tam crudeli actu consensum pbuit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Capitulum decimumseptimum.

¶ Si quis ex clericis relaxauerit comam, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Et subscriptio.

¶ Gregorius eps catholice, atqꝫ aplice Romane ecclesie huic cõstituto a nobis ꝓmulgato subscripsi. Agnellꝰ eps sancte ecclie ferẽtiniensis huic cõstituto a nobis ꝓmulgato subscripsi. Iohãnes humilis eps sancte ecclesie beliternensis huic cõstituto a nobis ꝓmulgato subscripsi. Et ceteri epi numero.xiiii & diaconi numero.iiii. die nonas aprilis, indictione.iiii.

¶ INCIPIVNT EPISTOLE VITALIANI PAPE.

VITALIANVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI A Paulo archiepo cretẽsi, xix. die mensis decẽb. psentis vndecime inductionis Iohãnes eps lãpeon vrbis intra basilicã venerabilẽ beati pricipis aplorũ Petri nobis obtulit petitionẽ, ꝑ quã nos obnixe postulauit, atqꝫ cõiurauit ꝑ terribilẽ inquiens aduẽtũ magni dei, atqꝫ saluatoris nri Iesu xpi, vt sẽdm sacratissimos canones, institutaqꝫ sctorũ patrũ eiꝰ cause meritũ reqreremus & sniam ꝓmulgaremus, Obtulit ilico & sniam apud tuã fraternitatẽ confectã, subscriptãqꝫ eiꝰ eorũqꝫ eporum manibꝰ, Igitur post aliquos dies ad eiꝰ pces faciẽtes coaceruari cetũ in hac vrbe romana antistitũ fecimꝰ, vt nobiscũ cõsidẽtes & petitio eiusdẽ epi, & acta sacerdotaliter cognoscerẽtur. Dũ ergo esset i hac Ro. vrbe cõgregata eadẽ synodꝰ eporũ ꝑ hmõi negotio audiẽdo vel faciendo, stati nobis nũtiata sunt eiusdẽ exẽplaria actiõis a tua fmitate directa, que suscipiẽtes atqꝫ cõferẽtes inuicem ita iuenimꝰ cõtineri in verbis & sensibꝰ, sicut ea que nobis pfatꝰ eps obtulerat subscripta manu eporũ & tue dilectionis Q̃ obrẽ ãmirati sumꝰ, qa ꝑ suũ clericũ hanc vobis minime direxerit. Si eni forsitã tps hoc ꝓhibuit incõgruũ, cur absqꝫ suo scripto hãc vsqꝫ nos minime direxerit? Cũqꝫ recẽsita eẽt snia corã nris fratribꝰ epis visum nobis, eisqꝫ est q̃ non sẽdm timorẽ dei, neqꝫ sẽdm instituta patrũ sacrosqꝫ canones eiusdẽ Iohis antistitis lãpeon est cã cognita, & terminata, vel penalibꝰ submissa eiꝰ psona, Propterea nõ leuiter cõtristati sumꝰ, maxime qa & sub custodia missꝰ idẽ iohãnes antistes lãpeon diebꝰ & exinde adducebatur in secretariũ tue fraternitatis, vt q̃ velles (inqt) loqueretur, ac rursus sub custodia ducebatur ad clausurã, sicuti habet cõfessio defensoris tue dilectionis in snia ab eo facta, insup & hortabatur cõtra canonũ iussa cõtraqꝫ legũ instituta existẽs, vt daret fideiussorẽ, Deide oportebat tuã fraternitatem secundum canonum vigorem tempore quo se petiit ad nos venire eum absoluere tuis litteris, quem non solum noluisti canonice absoluere ad principis apostolorum limina, sed magis respondisti ei indecenter inquiens quia non competenter queris. Que ergo sancti sanxerunt patres indecẽtia sunt? An placẽtia tibi decentia sunt? Quẽ igitur pfatũ iohẽm antistitem atqꝫ inculpabilem repiẽtes, iuxta textũ snie a te nobis directe fecimꝰ nobiscũ cũ epis ad missarũ solẽnia in ecclesias dei pcedere, Itaqꝫ statuimꝰ atqꝫ firmamꝰ ꝑ huiꝰ nre pceptiõis auctoritatẽ oia que a te tuaqꝫ synodo cõtra canonũ instituta, cõtraqꝫ legũ decreta gesta cõfectave sunt, vel snia ꝓmulgata aduersus eũ inania & vacua esse, sed q̃cquid claruerit eũ dãnificatũ eiusdẽqꝫ ecclĩam a quoquã, ei tua dilectio faciat reddi, ꝑ oia cõseruans eũ absqꝫ dãno, denoiatũ enim Iohẽm vtpote innocentẽ existentẽ cũ pnti nra pceptione absoluimus hinc, vt sicut ceteri tue dilectionis epi & is sue ecclie vtilitatibus cũ dei pagere timore sacrarũqꝫ regularũ institutione debeat morẽ. Oportebat deniq̃ dilectissime frater, oportebat nos similia similibus retribuere. Sed hec magis ꝑ ignorantiã opinamur gesta esse, quã per calliditatem, Propterea que pcipimus tibi sẽdm deũ, & ꝓpter dnm tueqꝫ pagere synodo, stude illico pagere, ne cogamur non misericorditer, sed sẽdm virtutẽ sacratissimorũ canonũ conseruari. Scriptũ nãqꝫ est, dns (inquit) Petre rogaui ꝑ te, vt nõ deficeret fides tua, & tu aliqñ cõuersus confirma fratres tuos. Et rursum, Q̃ dcũqꝫ ligaueris Petre in terra, erit ligatũ in celo, & quodcũqꝫ solueris in terra, erit solutũ & in celo. Postquam vero nram pceptionem tua dilectio relegerit, hãc psenti portitori Iohannis epi nimirũ reddat ꝑ sui eiusdẽqꝫ ecclesie minutione. Data die, vi. kalend. Septẽb. indictione vndecima.

¶ Item epistola eiusdem.

Universidad de Deusto Biblioteca

A VITALIANVS VAANI CVBICVLARIO ET IMPERIALI cartulario. Semper celsitudo vestra piis hoibus p̃buit concursum, semperq; irreprehensibiliter viuentibus tribuit libenter opem, Ideoq; congruũ p̃uidimus p̃ presentia nostra scripta Iohannem antistitem ecclesie lampẽsis site in insula creta, ei in omnibus commendare, Quatinus diuina ope preuia, eiusq; suffultus suffragio valeat ad sanctam celeriter remeare ecclesiam. Per Septembrẽ enim mensem p̃sentem vndecime indictionis in hac Romana vrbe ad ap̃lorum nr̃ī culminis ꝓtectorum limina, veniens obtulit nobis petitionẽ per quam suppliciter precatus est nos, vt eius cause meritum cognoscẽtes canonice terminarem⁹. Obtulit deniq; nobis & sententiam quã promulgauit eius metropolitanus cum suis episcopis aduersus eundem Iohãnem, volens eum ostẽdere reprehensibilẽ per quam eum contra canonũ decreta penalibus submisit. Cuius exẽplar & idẽ eius metropolitan⁹ nobis direxit. Propterea facientes congregari episcopos in hac vrbe eius causa est cognita, relecta videlicet petitione eius, & p̃fata sententia ab eodem metropolitano eius nobis directa visum nobis est non secundum sacros canones eandem esse sentẽtiam promulgatam. Ideoq; eam inanem atque vacuam statuimus fore, decernentes eundem Iohannẽ innocentem existere & absq; aliqua culpa eum ab eius metropolita querimus subiuisse, quem merito absoluimus ad suam ecclesiã regredi, scribentes eius sepius nominato metropolite, vt que per simplicitatem egerit in eius personã contra canonum decreta esse vacua & inania. Eundem itaq; Iohannem (vt dictum est) antistitẽ vestre eximie charitati per has nostras litteras cõmendantes. Hinc absoluimus ad vestra nimirũ ambulatorum vestigia, vt ex inde rursus cũ suis scriptis eum absoluere festinet, quesumus ad suam ecclesiã commendantes eũ quibus p̃uiderit, vt illesus debeat esse. Profecto enim vna mecum cunctis diebus vite sue, & ipse, p vestre excellentissime charitatis ꝓsperitate ac longeuitate deprecabitur dominum. Data die. vi. kalend. Februarias, indictione vndecima.

¶Item eiusdem ad Paulum cretensem.

B ITALIANVS PAVLO EPISCOPO CRETENSI AD COGNitionem tue dilectionis congruũ preuidimus p̃ducere, eo quod Iohannes ep̃s lampensis ecclesie nobis suggesserit, asserens quod ei⁹ parochie pertinentia monasteria vnũ quod appellabatur palea, & alterũ quod vocatur arsilli a tua ecclesia esse inuasa. Ideoq; si ita est hortamur tuã charissimã fraternitatem, vt ei secundũ terminos sanctorum canonum reddere faciat, quia vnicuiq; quod iustum est volumus conseruari, maxime a nostris fratribus. Cognouimus deniq; quod quidam diaconus nomine Iohannes postquam consecratus est minister accepisset vxorem, & non solũ hoc, sed in duabus ecclesiis militet. Ideoque si ita est, hoc tua dilectissima fraternitas ꝓ dei amore corrigat, ne denuo huiusmodi nefas ꝓueniat ad instar male viuentium. Deinde cognouimus quod quendam curialem nomine eulampium habeat quasi consiliariũ. Non enim (vt nobis suggestũ est) eum constat esse bone vite. Ille enim quotidie (vt fertur) inter fratres zizania seminat, vt de eorũ discordia marsupiũ impleat. Quãobrem si ita est, hortamur tuam fraternitatẽ eum a se ꝓiicere, vt eius opinio coram deo, & hominib⁹ floreat. Data vt supra.

¶Item epistola eiusdem.

C VITALIANVS GEORGIO EPISCOPO SIRACVSANO. GESTA siue sententiam a tua fraternitate directam dilectissimo filio nostro Gaudẽtio primicerio scribens ei. Sibi ab antistite cretensis insule trãsmissam pro causa episcopi lampensis ecclesie suscepimus. Quamobrem admirati sumus, cur ipse cretensis antistes nobis aut per suum clericum hanc minime direxerit, aut p̃ sua scripta non indicauerit que erant necessaria. Prefatus enim Iohannes lampensis ecclesie huiusmodi sententiam manu eius metropolite, eꝑorum que subscriptam, cũ sua nobis obtulit petitione postulans sue cause meritum canonice requiri. Cuius precibus moti pro tali re in hac vrbe fecimus congregari synodum, vt cognosceretur huiusmodi negotium. Cumq; esset congregata, relicta est nimirum petitio Iohannis presulis, ac sententia a tua directa fraternitate. Quibus nobis eisque visum est, non secundum sacratissimos canones, neque secundum instituta patrum esse eadem gesta promulgata aduersus prenominatum lampeon ecclesie episcopum.

Iccirco

Universidad de Deusto

Iccirco decreuimus eam per nostre preceptionis auctoritatē esse inanem & vacuam, absoluētes eam ad suā ecclīam remeare cū nostra p̄ceptione ad eundem eiꝰ metropolitam facta, Ideoq; eo illic ad tuam fraternitatē coniungente ei ita concurrat, vt cum litteris cōmendaticiis dñi excellentissimi Vaani filii nostri imperialis cubicularii & cartularii ad suā ecclesiam prospere reuertatur. Viua enim voce ꝑ sua causa subtiliter tue fraternitati dum ab ea requisitus fuerit profecto indicabit ostendens ei exemplar precepti nostri ad Cretensem metropolitam directi. Propterea siluinus tibi intimandū omnia p̄dicātes ne modum transgredi litterarum cerneremur. Data vt supra.

¶Exemplar epistole Martini pape.

DILECTISSIMO FRATRI AMANDO MARTINVS, FRATERnitatis tue studio pietatis congestā epl'am suscipientes, animos nostros releuare cognoscitur. Quippe quoniā huius seculi fluctiuagas atq; transitorias despiciēs obA
lectationes, illa que ꝑpetua & sublimia dona ꝑ dno deo nostro obsequiis tribuuntur appetere certum est. Ex relatione igitur iuxta tenorē tue fraternitatis epistole latoris p̄sentium laborū tuorum certamen cognouimus, ex qbus celestis patrie ascensum humilitatis mentibus atq; cōtritis corporibus vobis futurorū gaudiorum largienda sunt munera. Nam cū sit nulli cōparationi oino coequandū quod a creatore nro ꝑ bonis seruitiis recōpensatur, dū breui atq; puo tpis spatio finiuntur labores, quos ꝑ dilectione ipsius sustinemus, cōsyderatiōe refrigerii nos oportet libenti animo tolerare p̄sentis vite angustias. Sed quātum nobis laborum nostrorum operatio magnā gaudii vbertatē inducit tantū ꝑ duritia sacerdotum gētis illius cōterimur qd̄ postpositis salutis sue suffragiis, atq; redēptoris nostri seruitia cōtemnendo, vitiorum federibꝰ ingrauantur, quibus ad p̄parandam salutē quādoquidem tantū nos necesse est importunis p̄dicationibus imminere quātum nos pfecte negotiationis creditorū nobis talentorum duplicat assignatio, atq; dñicis vocibus ad suscipiendā eiꝰ requiem pſuadet assertio. Suggestum est nāq; nobis, eo quod pbri, seu diaconi, aliiq; sacerdotalis officii post suas ordinationes in lapsum inquinantur & propterea nimio merore fraternitatē tuā astringi, velleq; pastorale obsequiū ꝑ eorum inobedientia deponere, & vacationē ab ēpatus laboribus eligere, & siletio atq; otio vitā degere, quam in his que tibi cōmissa sunt pmanere, dicente dño. Beatus qui perseuerauerit vsque in finem, vnde nāque beata perseuerantia nisi de virtute patientie, quia secūdum apostolicam p̄dicationem omnes qui voluerint in christo pie viuere ꝓsecutiones patiuntur? Ideoque frater charissime nō vos afflictionū amaritudo a pie mentis vestre ꝓposito coartet incedere, cōsiderans quāta ꝑ absolutione nostri & liberatione creator dñisque noster ptulerit, quibusue cōtumeliis se afficiendū tradiderit, vt nos a vinculis potestatis diabolice liberaret. Propterea nullatenꝰ in huiusmodi pctō delinquētibus ad destructionē canonum exhibeat cōpassionē. Nam qui semel post suam ordinationē in lapsu ceciderit, deinceps iā depositus erit, nullāq; gradum sacerdotii poterit adipisci, sed sufficiat ei lamētationibus fletibusque assiduis, quousque aduixerit in eadē penitentia ꝑdurare, vt cōmissum delictum diuina gratia extinguere valeat. Si enim tales querimus ad sacros ordines ꝑmouendos, quibꝰ nulla ruga, nullūq; vite cōtagium p̄ppediat, quātomagis si post ordinationē suam quispiā in lapsu ceciderit, & p̄uaricationis pctō deprehēdatur obnoxius, oino ꝑhibendū est cū manibus lutulētis atq; pollutis mysteriū nre salutis tractare, sitq; hmōi semp iuxta sacrorū canonū decreta in hac vita depositꝰ, vt ab illo q̄ mētis interiora scrutatur nullūq; de ouibus errare cōgaudet, dū aspexerit sinceram pniam eius in terribili iudicio habeat recōciliatum Ideoq; iterū hortamur charitatē tuam exemplo eius, qui ꝑ nobis pati & mori voluit, prōptos vos in cunctis eius seruitiis pmanere. Neq; nos pigeat tpales cruciatus ꝑ christi noie sustinere, sed emolumēta future remuneratiōis huiꝰ seculi vexationes tolerare pſuadeant. Scriptū nāque est. Quid retribuā dño ꝑ omnibus quę retribuit michi. Calicē salutaris accipiam, & nomē domini inuocabo. Tantum enim a nobis exigitur, quantū possumus famulatus nri obsequia cōmodare. Cūq; cuncta que a nobis ad cōfortandos fraternitatis vestre animos poterant ministrari largiēte superne maiestatis clemētia vobis fuit ꝑ culdubio manifesta. Restat vt de aliis que nos ꝑ sua scripta cōsuluit fraternitati vestre significemus. Credimus enim ad vos peuenisse quomodo in cōturbatione recte fidei & catholice ecclesie cōculcatione ante hos plus minus quindecim annos a Sergio falso ēpo cōstātinopolitano in auxilio habente tūc impantem eraclium execranda & abhominānda heresis pullulauit, & appollinaristarum, & seuerianorū, & euthicianistarū, atque manicheorū errores renouāte, quā successor eiꝰ pyrrus

Universidad de Deusto Biblioteca

idemq; episcopus qui ambitionis fastu constantinopolitanam sedē arripuit, in deterius auxit. Pro qua re sepius apostolica sedes persuasionibus, contestationibus, atq; increpationibus plurimis admonuit eos, quatinus ab huiuscemodi errore recederēt, & ad lumen pietatis ex quo lapsi sunt remearēt, Et non solum quia hoc facere nullaten⁹ voluerunt, sed & nunc successor eius Paulus temerator fidei episcopus constātinopolitanus aliud nequius excogitauit in p̄iudicio catholice fidei conamen, quia que a p̄decessoribus suis heretice exposita fuerāt destruens & impialem typum sacrilego ausu totius plenū p̄fidie a clementissimo principe nr̄o fieri persuasit, in quo p̄mulgatū est, vt omnes populi christiani credere debuissent, ideoq; necesse habuimus ne p̄ quadam negligētia & animarū detrimento que nobis commisse sunt culpe reatu astringamur, cetum generalem fratrum & episcoporum nostrorum in hac Romana ciuitate cōgregare. Quorū p̄sentia memoratorū hereticorum scelerosa conscripta examinata atq; denudata sunt, & aplico mucrone patrūq; definitionib⁹ vno ore, vnoq; spiritu condēnauimus, vt agnoscētes vniuersi errorem, qui in eis continetur eorū pollutione nullatenus maculentur, vnde p̄uidim⁹ volumina gestorum synodalium in p̄senti vobis dirigere vna cū encidia nostra ex quorum serie oia subtiliter potestis addiscere, & tenebras illorum nobiscum vt filii lucis extinguere. Iccirco studeat fraternitas tua oib⁹ eadem innotescere, vt tā abhominandā heresim nobiscum execrētur, quāq; sue salutis sacramēta addiscere valeāt atq; synodali contentione oim fratrum & coepiscoporū nostrorum partiū illarum effecta sc̄dm tenorem enciclie a nobis directe vna cum scriptoribus vestris scripta nobismet destināda concelebrent, cōfirmantes atq; cōsentiētes eis que p̄ orthodoxa fide & destructione hereticorū vesanie nuper exorte a nobis statuta sunt, & sigebertū p̄cellētissimum filiū nostrum regem francorum p̄ sue christianitatis remedio cōsultissime admonere atq; precari dirigere nobis ex corpore fratrū nostrorū dilectissimos ep̄os qui sedis apostolice legatione diuina concedēte p̄pitiatione fungi debeant, & que nr̄o consilio pacta sunt cum his synodalibus apicibus nostris ad clementissimū principem nostrū sine dubio asportare valeāt, vt nostrorum laborum particeps effectus mercedis cumulum adispici valeat, & sui regni p̄tectorem inuenire cum cuius causa flagitari dinoscitur, hoc nāq; & in eius ep̄la exhortari eū cognouimus, Reliquias vero sanctorū de quibus p̄sentium lator nos admonuit dari p̄cepimus. Nam codices iam exinaniti sunt a nostra bibliotheca, & vnde dare ei nullatenus habuimus. Transcribere aūt non potuit, quoniam festināter de hac ciuitate egredi p̄perauit. His igitur ita prelibatis que a nobis per epistolam vobis scripta sunt effectui mancipare fraternitatem vestram hortamur. Deus te incolumem custodiat dilectissime frater.

A

N NOMINE DOMINI DEI ET SALVATORIS NOstri Iesu christi imperāte dño Leone a deo coronato magno impatore, anno. vi. post consulatū eius, sed & constātino magno impatore eius filio anno quarto indictionis sexte. Promitto ego Bonefacius gr̄a dei episcopus vobis beato Petro apostolorum principi vicarioq; tuo beato pape Gregorio, successoribusq; eius p patrem, & filium, & spiritum sanctū trinitatem inseparabilem, & hoc sacratissimum corpus tuum me omnem fidē & puritatē sancte fidei catholice exhibere, & in vnitate eiusdem fidei deo operante persistere, in qua omnis xp̄ianorum salus esse sine dubio cōprobatur, nullomodo me contra vnitatem cōmunis & vniuersalis ecclesie suadente quopiam consentire, sed vt dixi fidem & puritatē meam atq; cōcursum tibi & vtilitatib⁹ tue ecclesie, cui a domio deo potestas ligandi soluēdiq; data est, & predicto vicario tuo atq; successoribus eius p omnia exhibere, sed & si agnouero antistites contra instituta antiqua sanctorum patrum conuersari, cum eis nullam habere communionem aut coniunctionem, sed magis si valuero prohibere p̄hibeam, si minus fideliter domino meo apostolico renuntiabo. Quod si (quod absit) contra huius p̄missionis mee seriē aliquid facere quolibet modo vel occasione tētauero reus inueniar in eterno iudicio vltionē ananie, & saphire incurram, qui vobis etiā de rebus p̄priis fraudem facere vel falsum dicere presumpserint, Hoc autem indiculum sacramenti ego Bonefacius exigùus episcopus manu propria subscripsi, atq; positum supra sacratissimum corpus tuum, vt superius legitur deo teste & iudice prestiti sacramentum, quod & conseruare promitto.

¶EPISTOLA GREGORII PAPE AD BONEFACIVM PRESBYTERVM.

¶Gregorius

Universidad de Deusto

GREGORIVS SERVVS SERVORVM DEI BONEFACIO RE A
ligioso pbro. Exigit manifestata nobis religiosi ꝓpositi tui pie in christo flagrā
tis intētio & approbata sincerissima fidei tue plata relatio, vt ad dispēsationē ver
bi diuini cuius per gratiā dei curam gerimus, te cōministro vtamur. Experien
tes ꝓuide te ab infantia sacras litteras didicisse profectusq; indolem ad augmē
tum crediti celit⁹ talenti ꝓspectu diuini amoris extendere, videlicet gratiam co
gnationis celestis oraculi in laborem salutifere ꝑdicationis ad innotescēdum gē
tibus incredulis ministerium fidei instanti conatu expēdere, cōletamur fidei tue, & adiutores esse cu⸗
pimus gratie ꝑrogate, Iccirco qui ꝑmissi conatus piū affectum vsq; ad aplice sedis modesta ꝑuisio⸗
ne ꝓduxisti consultum, vt membrum ex mēbro proprii corporis caput requirens motum mentis ꝓ
bares, capitisq; arbitrio humiliter se submittēs eius directioni iusto tramite ꝓperans, soliditati cōpa⸗
ginis plenitudo existas. Ideo in nomine indiuisibilis trinitatis ꝑ incōcussam auctoritatem beati Pe
tri apostolorum pricipis, cui⁹ doctrine magisteriis dispēsatiōe fungimur, & locum sacre sedis admi
nistramus, modestiā tunc religionis instituim⁹, atq; ꝑcipimus, vt in verbo gratie dei quo igne saluti
fero, quem mittere dñs venit in terrā, enitere iudeis ad gentes quascūq; infidelitatis errore detētas ꝓ
perare deo annitente potueris mysteriū regni dei ꝑ insinuationē nominis christi domini nri veritatis
suasione designes. Et ꝑ spiritū veritatis, & dilectionis, & sobrietatis ꝑdicationē vtriusq; testamēti mē
tibus indoctis cōsona rōne trāffundas. Disciplinā deniq; sacramēti quā ad mittēdos deo ꝑuio credi
turos tenere studeas ex formula officiorū sancte nostre aplice sedis instructiōis tue grā ꝑlibata volu
mus vt intendas. Quod vero actionis suscepte tibi deesse ꝓspexeris, nobis vt valueris intimare cura
bis. Bene vale, Data idus Maii, imperāte dño piissimo Augusto Leone a deo coronato magno im⸗
peratore. Anno. iii. imperii eius, indictione secunda.

¶Epistola eiusdem ad episcopos, presbyteros, seu diaconos, & ad cunctos christianos.

GREGORIVS SERVVS SERVORVM DEI VNIVERSIS RE B
uerentissimis & sanctissimis fratrib⁹ coepiscopis, religiosis, presbyteris, seu diaconi⸗
bus, gloriosis ducibus, magnificis castaldis, comitibus, etiam vel cunctis christianis
deum timentibus. Sollicitudinem nimiam gerentes pro speculatione credita, quia
in vmbra mortis aliquas gentes in germanie partibus, vel plaga orientali reni flu⸗
minis antiquo hoste suadēte errare, & quasi sub religione christiana idolorum cul
ture eos seruire cognouimus, aliquos vero qui nec dum cognitionem dei habentes, nec baptismatis
sacri vnda sunt loti, sed comparatione brutorum animalium pagani factorem non recognoscunt, ne
cessario pro vtrorumq; illuminatione ad predicandum recte fidei verbum harum pontitorem Bone
facium reuerentissimum fratrem nostrum episcopum apud easdem partes dirigere studuimus, vt &
illis predicando verbum salutis vitam prouideat sempiternam, & si quos forte vel vbicūq; a recte fi⸗
dei tramite destitisse cognouerit, aut astutia diabolica persuasos erroneos repererit corrigat, atq; sui
educatione ad portum reportet salutis, eosq; ex apostolice sedis huius doctrina informet, & in eadē
catholica fide permanere instituat. Cui hortamur ob amorē domini nostri Iesu christi, & apostolo⸗
rum eius reuerentiam, vt in omnibus solatiari nisibus totis debeatis, eumq; in nomine Iesu christi re
cipiatis, vt scriptum est de suis discipulis. Qui vos recipit, me recipit. Prouidentes insuper necessaria
itineris eius, comites tribuentes cibum etiam ac potum, vel si quo eguerit largientes, vt vno labore, &
socia volūtate opus sibi creditum pietatis, & negotium salutis annitēte deo perficiatur, atq; ꝑmia la⸗
boris percipere mereamini, deq; cōuersione errantium merces vobis ascribatur in celis. Si quis itaq;
huic dei famulo ad illuminationem gentium ab hac aplica atq; catholica dei ecclesia destinato assen⸗
sum vel concursum prebuerit exorantibus apostolorum principibus cōsortia mereatur sanctorū &
martyrū Iesu christi, Si quis vero (quod nō optamus) aduersando eius prepedire conatus fuerit labo
rem, aut contrarius extiterit ministerio sibi credito, successorumq; eius eundem laborem intrantium
ex sententia diuina anathematis vinculo percellatur, & perpetue damnationi subiaceat. Bene valete.
Data kalend. Decembris imperante domino piissimo Augusto leone a deo coronato magno impe
ratore, anno septimo, sed & constantino magno imperatore eius filio, anno quarto, indictione sexta.

¶Item epistola Gregorii pape ad vniuersum clerum & plebem Thuringie.

Universidad de Deusto Biblioteca

A GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI CLE-
ro ordini & plebi consistenti Thuringi dilectissimis filiis in domino salutem. Pro
babilibus desyderiis nichil attulimus tarditatis,fratrē.am & coepiscopum nostrū
Bonefacium vobis ordinauimus sacerdotem,cui dedimus in mandatis ne vnquā
ordinationes p̄sumat illicitas,ne bigamum aut qui virginē non est sortitus vxorē,
neqꝫ illiteratum vel in qualibet corporis pte vitiatum, aut ex penitēte,vel curie,aut
cuilibet cōditioni obnoxium notatumqꝫ ad sacros ordines pmittat accedere, sed si quos huiusmodi
forte reppererit,nō audeat pmouere Afros passim ad ecclesiasticos ordines p̄tendentes nulla ratione
suscipiat,quia aliqui eorum manichei,aliqui rebaptizati sepius sunt probati. Ministeria atqꝫ ornatū
ecclesie vel quicquid illud est in patrimonio eiusdē nō minuere studeat sed augere,de redditu vero ec
clesie vel oblatione fidelium quatuor faciat portiones, quarum vnam sibi ipse retineat,alteram cleri-
cis p officiorū suorum sedulitate distribuat. Tertiam pauperibus & peregrinis,quartā ecclesiasticis
fabricis nouerit reseruandā,de quibus diuino erit redditur⁹ iudicio ratione. Ordinationes vero pbīo
rum seu diaconorum nō nisi quarti,septimi,& decimi mēsium ieiuniis, sed & in gressu quadrages-
mali,atqꝫ mediāte vespere sabbati nouerit celebrādas. Sacrosancti aūt baptismi sacramentū non nisi
in paschali festiuitate & penthecoste nouerit esse p̄bendum exceptis his qui mortis vrgente periculo
(ne ineternū pereant) talibus oportet remediis subuenire. Huic ergo sedis nostre p̄cepta seruāti de-
uotis animis obsequi nos oportet,vt irreprehēsibile placidūqꝫ fiat corpus ecclie p dn̄m nostrū qui vi-
uit & regnat cum deo patre omnipotēte & spiritu sancto per omnia secula seculorū. Amen. De⁹ vos
incolumes custodiat dilectissimi filii. Data kalen.decembris,imperante dn̄o piissimo Augusto leo-
ne a deo coronato magno impatore. Anno.vii.sed & Constantino magno impatore eius filio,anno
quarto,indictione sexta.

¶ Item alia epistola Gregorii pape ad clerum & plebem Thuringie.

B VIRIS MAGNIFICIS FILIIS ASVLEO, GVODELANO,
Mulereo,Gūthareo,Alualdo,& oībus deo dilectis Thuringis fidelib⁹ christia
nis Grego.papa. Insinuatā nobis magnifice in christo fidei vestre constantiam
agnoscentes qd paganis cōpellentibus vos ad idola colēda fide plena respōde-
ritis magis velle feliciter mori,q̄ fidē semel in xp̄o acceptam aliquatenus viola-
re,nimia exultatione repleti grates debitas p̄soluim⁹ deo nr̄o & redemptori bo
norū oīm largitori. Cuius gra comitāte vos ad *meliora & potiora optamus* p̄si
cere,& ad confirmādū fidei vestre ppositum sancte sedi aplice religiosis mētibus adherere, & prout
opus poposcerit sacre *religionis a memorata sancta sede* aplica spiritali oīm fidelium matre solatium
querere sicut decet filios coheredes regni a regali parēte,Ministerio quoqꝫ p̄ntis fratris charissimi Bo
nefacii quē ad vos cōsecratum ep̄m in sorte p̄dicationis destinauimus apostolicis institutionibus in-
formatū,ad instruendā fidem vestram in omnibus volumus & hortamur obediētes ei consentire,ad
complementum in domino vestre saluationis.

¶ Item epistola Gregorii pape ad Thuring.

C GREGORIVS SERVVS SERVORVM DEI VNIVERSO POPVLO
Thuringorū, Dominus Iesus xp̄s filius dei de⁹ verus de celo descēdit,hō factus est pro no
bis,pati & crucifigi dignatus est,& sepultus tertia die resurrexit a mortuis,& ascēdit in celos,
discipulis etiā suis sanctis aplis ait. Eūtes docete oēs gentes baptizātes eos In noie patris & filii & spi
rituſsancti. Ipse eni credentib⁹ in se vitā eternam pmisit. Cupiētes ergo vos in ppetuū nobiscū gau-
dere vbi finis null⁹ est,nec tribulatio,nec aliqua amaritudo,sed gloria sempiterna, Ideo fratrē nostrum
sanctissimum Bonefaciū ep̄m apud vos direximus,vt vos debeat baptizare,& fidem xp̄i docere, &
ab errore ad viam salutis reducere,vt salutem habeatis,& vitā eternam. Sed vos ei in omnibus obedi
te,& sicut patrem vestrum illum honorate,& ad eius doctrinam corda vestra inclinate,quia illum nō
pro lucro aliquo temporali conquirendo direximus,sed pro lucro animarum vestrarum apud vos
eum misimus,diligite ergo dominum,& in nomine eius baptismum suscipite, quia dominus de⁹
noster quod oculus hominis nunquam vidit,nec in cor hominis ascendit,preparauit diligentibus se.

Iam

Universidad de Deusto

iam recedite a malis operibus,& agite bene,non adoretis idola,nec immoletis carnes, quia dominus non recipit ista,sed in omnibus secundum quod vos frater noster Bonefacius docuerit obseruate,& agite,& salui eritis,& vos,& filii vestri in sempiternum. Facite ergo & domũ vbi & ipse pater vester debeat habitare,& ecclesias vbi debeatis orare,vt deus vobis indulgeat peccata vestra,& donet vobis vitam perpetuam.

¶Item epistola Gregorii pape ad saxones.

REGORIVS PAPA VNIVERSO POPVLO PROVINTIE A
Saxonũ. Sapiẽtibus & insipientibus debitor sum fateor Charissimi,volens vos scire qualẽ sollicitudinem habeã pro vobis,& pro his qui verbum exhortatiõis fidei Iesu Christi susceperunt,& qui adhuc suscepturi sunt,vt consolẽtur corda vestra instructa in charitate, & in omnes diuitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii dei patris Iesu Christi,vt ait egregius Apostolus,in quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie abscõditi,hoc autem dico quoniã ꝓpe est regnũ dei,vt nemo vos decipiat amplius in subtilitate sermonũ,aut in quocũq; metallo vestrã salutem queratis adorantes idola manu facta,aurea,argentea,aerea, lapidea,vel de quacũq; materia facta,qui falsidico nomine a paganis antiquitus quasi dii vocati sunt,i quibus demones habitare nosscuntur. Quoniã omnes dii gentiũ demonia sunt,vt ait ꝓpheta,Dominus autem celos fecit. Quicunq; autem in vobis susceperũt Christũ dominũ nostrũ, in ipso ambulent radicati, & superedificati,& confirmati fide,habundantes in gratiarũ actione,videte ne quis vos decipiat amplio per philosophiam & inaniã fallaciam. Astutiores sunt enim filii tenebrarũ q̃ filii lucis. Discedite filii ab idolorum cultura,& accedite,& adorate dominũ deum nostrũ qui fecit celum & terrã, mare & omnia que in eis sunt,& vultus vestri nõ erubescent,vnus enim domino hominũ,volucrum,quadrupedũ,& piscium qui est benedictus in secula seculorum. Expoliate ergo veterẽ hominẽ & induite Christum nouum, deponentes omnia,irã, indignationem,maliciam,blasphemiã,turpẽ sermonẽ nolite de ore vestro producere, Ab idolorum cultu recedite,iam enim aduesperascit dies. Nolite esse otiosi, sed potius operamini opus bonũ,vt Christus habitet in vobis. Et quodcũq; facitis i verbo,aut in opere in nomine domini nostri Iesu Christi facite gratias agentes deo & patri per ipsum. Respuentes gentilitatis sectam,scientes vos deum habere in celis. Orationi instãtes ad Christũ cor erigite,quoniam magnus est dominꝰ noster & laudabilis nimis,& terribilis super omnes deos,qui vult omnes saluos fieri,& ad agnitionem veritatis peruenire,hoc autẽ cõmoneo fratres, vt quicũq; voluerit ex vobis ad Christũ cõuerti,nullomodo eum prohibeatis,neq; vim ei faciatis sculptilia adorare,quia Christꝰ ipse dominus viuit cum deo patre omnipotẽte in vnitate spiritus sancti per omnia secula seculoꝝ. Amẽ. Charissimi fidelem ministrũ,& conseruũ misi ad vos bonefaciũ fratrem, & coepiscopum meum ad hoc ipsum,vt cognoscat que circa vos sunt,& cõsoletur corda vestra certe exhortationis verbo in Christo Iesu domino nostro,vt a diabolica fraude liberati mereamini adoptionis filiis aggregari, & vt ab eterna damnatione liberati vitam habeatis eternam.

¶Item epistola eiusdem ab Bonefacium episcopum.

EVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRI BO B
nefacio coepiscopo Gregorius seruus seruorũ dei. Credite speculationis sollicitudine permoti euãgelica quoq; institutione qua ait. Obsecrate dñm messis, vt eiiciat operarios in messem suã,tuã proinde reuerẽdam fraternitatẽ ad imitationem apostolorũ, vt domino iubẽte precepti sunt,euntes ꝑdicate euãgeliũ regni,gratis accepistis,gratis date in partibus esperiarũ ad illuminationem germanie gentis in vmbra mortis sedentis dirigere preuidimus, lucrum inde vt apportare deberes,quia seruus ille de negotio talenti sicut scriptum est,fidus in futuro auctori assentis deo fecisse. Quod quia ex obedientie munere ministeriũ verbi cernimur adolere, & predicationis preconio populũ infidelẽ(vt innotuisti) audiuimus cõuerti domini potẽtie gratias referentes, vt ipse a quo bonum procedit & ad agnitionem vult omnes venire veritatis tibi optamus vt cooperetur,& a tenebris ad lucẽ populũ illum sue potentie inspiratione reducat. Hinc enim vobis merces copiosa credimus quod ab omnipotenti domino ascribatur in celis. Bonum enim certamẽ si perseue-

Universidad de Deusto Biblioteca

raueris possis cum apostolo dicere certatui, cursum cōsummaui, fidem seruaui. Sed vt coronā percipi as laboris insiste. Pollicetur enim deus perseuerātibus in fine salutē, nec te mine terreant, nec deiciāt terrores, sed fixam i deo tenēs fiduciā veritatis verbum denūtia. Erit enim ex adiutorio diuino perfectio tantum sit bonū in voluntate opus. Igitur quātos ab errore conuerteris sillabarum tuarum recē sito textu cognouimus leti vberes deo gratias agētes de lucro animarū exultamus. Porro pro episcopo illo qui nunc vsq; desidia quadē in eadem gēte predicationis verbum disseminare neglexerat, & nūc sibi partē, quasi in parrochiam defendat karolo excellētissimo filio nostro, vt eum cōpescat suadētes paternis litteris scripsim⁹, & credim⁹ qd hoc vetari ꝑcipiat. Ipse vero opportune iportune ꝑdicare que sunt salutis nō desinas. Igitur turingis & germanie populo ea que ad anime respiciunt vtilitatē & salutem scribere nō omisimus, inter alia vt cōstruant episcopia & ecclesias cōdant iniūgentes. Ipse enim qui non vult mortē peccatoris, sed magis vt cōuertatur & viuat, erit in omnibus daturus incremētum, deus te incolumē custodiat. Data pridie nonas Decēbris imperante domino piissimo Augusto leone a deo coronato magno imperatore, anno octauo, sed & Constantino magno imperatore eius filio, anno quinto indictione octaua.

Epistola Gregorii pape ad Bonefacium episcopum.

A REVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRI BONEfacio coeꝑo ad illuminationē gentis germanie vel circūqu aq; in vmbra mortis morantibus gentibus in errore constitutis ab hac apostolica dei ecclesia directo Gregorius seruus seruorū dei. Magna nos habuit gratulatio lectis sanctissime fraternitatis tue litteris, cum in eis relecta serie fuisset repertum domi ninostri Iesu christi gratia plurimos te a gētilitate & errore ad vere fidei agnitionem cōuertisse. Quod quia diuina institutione docemur in parabolis cui quinq; talenta credita fuerant, alia quinq; fuisse lucratum in talibus cōmercii lucro cum tota plaudimus ecclesia, hinc iure tibi sacri pallii direximus munus, quod beati Petri apostoli auctoritate suscipiens induaris, atq; inter archiepos vnus deo auctore precipimus vt censearis. Qualiter enim eo vtaris ex mandato apostolico informatus cognosces, itavt dum missarum solēnia geris, vel episcopū te cōtigerit consecrare illo tātūmodo tempore eo vtaris. Quia vero turbas domini gratia in eisdem partibus ad rectam fidē asseruisti cōuersas nequire te occurrere omnibus ea que salutis sunt impēdere, aut intimare cū iam lōge lateq; gratia Christi eius fides in illis partibus ꝓpagetur, precipim⁹ vt iuxta sacrorum canonū statuta vbi multitudo execreuit fidelium exvigore apostolice sedis debeas ordinare episcopos pia tamē cōtemplatione, vt nō vilescat dignitas episcopatus. Presbyterū nāq; quem ꝑterito asseruisti anno ad nos aduenisse, nostroq; iudicio fuisse a suis nefariis absolutum actionibus credas, neq; nobis cōfessiones aliquas fecit, nec a nobis vt suos expleat libitus absolutus est, sed si eum errori deditū reperetis, hunc apostolice sedis vigore, vt iuxta sanctorū canonum censuram corrigas ꝑcipim⁹ & emendes, vel si quos fortasse tales inueneris. Ille enim veniēs presbyter sum ait. Commēdaticias apud filiū nostrum carolū litteras expetiit. Nullam illi aliam cōcessimus licentiam quāvitari si praue cōuersatur cum reliquis volumus, eosdēq; quos a paganis baptizatos esse asseruisti, si ita habetur vt denuo baptizes in nomine trinitatis mandam⁹. Interea agrestē caballum aliquātos adiunxisti comedere, pleroſq; & domesticū. Hoc nequaq̄ fieri deiceps sanctissime sinas frater, sed quib⁹ poteris deo iuuāte modis per omnia compesce, & dignā eis indicito penitētiam. Immundū est enim atq; execrabile. Pro obeuntibus quippe cōsuluisse dignosceris, si liceat oblationes offerre. Sancta sic tenet ecclesia, vt quisq; pro suis mortuis vere Christianis offerat oblationes, atq; ꝑsbyter eorum memoriā faciat. Et quāuis omnes peccatis subiaceamus, cōgruit vt sacerdos ꝓ mortuis catholicis memoriam faciat & intercedat, nō tamen ꝓ impiis, quāuis christiani fuerint tale quid agere licebit. Nam & eos qui se dubitant fuisse baptizatos an nō, vel qui presbytero ioui mactanti, & immolaticias carnes vescenti, vt baptizentur precipimus. Progeniē vero suam quēq; vsq; ad septimā obseruare decernimus generationē. Et si valueris deuita, ne amplius cui mulieres obierint duabus debeat copulari. De hisvero dicimus qui patrē, matrem, fratrē, aut sororem occiderint, vt totovite sue tēpore corp⁹ nō suscipiāt dominicū nisi tēpore exitus, ꝓ viatico. Abstineat enim se, & a carnis comestione, & potuvini donec aduixerit, ieiunet sedam quartā & sextā ferias, vt sic possit deflēs dissuere cōmissum scel⁹. Nā & hoc inter alia diserimē agi in partibus illis dixisti quod quidā ex fidelibus ad immolandum paganis sua venundant mancipia, hoc vt magnopere corrigere debeas frater ammonemus, nec sinas fieri

vltra, Scelus

Universidad de Deusto

vltra, Scelus enim est, & impietas. Eis ergo qui hoc perpetrauerũt simile homicide indices penitentiam. Vt quotiens episcopum consecraueris, duo vel tres cõueniant tecum episcopi, vt deo sit gratum quod geritur, vt eis cõuenientibus ipsisq; presentibus consecres. Hec te frater charissime diligenter seruare volumus, & studio pietatis ceptũ negotium salutis exequere, vt de lucro apportato valeas a domino deo nostro mercedem percipere in eterna beatitudine. Priuilegiũ vero iuxta quod petisti faciẽtes his iunctum direximus, optantes te domini dei nostri presidio de conuersione errantium Christo deo nostro plenissimum atq; integrum apportare lucrum, deus te incolumẽ custodiat Reuerentissime frater.

¶Huc vsq; Gregorius a primo secundus. Hinc Gregorius a secundo iunior.

REGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI DI A
lectissimis nobis omnibus episcopis venerabilibus presbyteris religiosis abbatibus omniũ prouintiarum. Domino cooperãte & sermonẽ confirmante presens sanctissimus vir Bonefacius frater ac coepiscop⁹ noster verbũ veritatis sicut a predecessore nostro sancte recordationis Gregorio p̃sule in illis partibus missus fuerat predicare verbum dei post multũ temporis domino cooperante anhelanti desiderio, orationis causa liminibus sacris beatorum principum apostolorum Petri & Pauli presentãdus aduenit. Qui perfecta oratione ad acceptum laborẽ angelo domini p̃uiante a nobis est absolutus. Cui vestra omnium dilectio seu reuerentia & religiositas ꝓpter Christi amorem iuuamina impendere dignemini, dũ & agnoscitis que domin⁹ noster Iesus christus inquit dicens. Qui susceperit prophetã in nomine prophete mercedẽ ꝓphete accipiet. Et qui susceperit iustum in nomine iusti, mercedẽ iusti accipiet. Et si forsitã quis ex vestris ministris sese ipo sanctissimo viro in ministerio exhortationis sancte catholice fidei adiungere voluerit, nullomodo ꝓhibeatis charissimi. Magis autem cõcursum prebete, & ex vestro ouili adiutores ei tribuite qui possint per dei gratiam sufficienter gẽtibus ministrare verbũ p̃dicationis, vt omnipotẽti deo nostro animas lucri faciãt, vt & vestra cõmunitas boni operis portionẽ sortiatur, atq; illi mereantur dominicã vocem audire, vos qui dereliquistis omnia & secuti estis me centuplum accipietis, & vitam eternam possidebitis. Bene valete.

¶Epistola Gregorii pape.

REGORIVS PAPA VNIVERSIS OPTIMATIBVS ET PO B
pulo prouintiarum germanie Thuringis, & Thesis, & Bortharis, & Nistresis, vnedredis, & Lognais, Sudnodis, & grafteitis vel in omnibus in orientali plaga constitutis. Quoniã predecessor noster sancte recordationis Gregori⁹ presul nutu diuino motus ad faciendã deo plebẽ perfectam presentiũ portitorẽ litterarũ bonefacium reuerentissimũ fratrem nostrũ ac coepiscopum ordinãs ad vos vsq; destinauit, eũq; regulam & normam apostolice, & catholice fidei romane (cui deo auctore deseruim⁹) ecclesie edocens direxit, & post tẽporum spatia orationis causa ad limina beatorũ principum apostolorũ sese presentauit, & que ad salutem animarũ pertineant a nobis exposcit imbui, nos deo fauente vt sacra docet scriptura eũ edocẽtes ad vos charissimi remeandũ absoluimus hortantes vos in domino, vt digne suscipiatis ab eo verbum exhortationis, & episcopos vel presbyteros quos ipse ordinauerit per apostolicã sibi datam auctoritatẽ in ecclesie ministerio recipiatis. & quos forsam deuiantes inuenerit a recte fidei tramite, seu canonica doctrina eosq; ꝓhibuerit, a vobis nullomodo impediatur, & quod eis impositum fuerit obediendo propter deum suscipiant. Nam qui temerator extiterit ad obediẽdum sibi ipsi dãnationẽ acquirit, vos autem charissimi qui in nomine Christi baptizati estis Christum induistis. Abstinete & prohibete vosmetipsos ab omni cultu paganorũ nõ tãtum vosmetipsos corrigẽtes charissimi, sed & subditos vestros. Diuinos autem vel sortilegos. Sacrificia mortuorũ vel lucorũ, vel fontiũ auguria, vel philacteria, vel incantatores & veneficos, id est maleficos, & obseruationes sacrilegas que in vestris finibus fieri solebãt omnino respuẽtes, tota mentis intẽtione ad dominũ conuertimini, ipsum timete, adorate, & honorificate, sanctorũ memoriis cõmunicãtes, vt ait apostolus. Si enim fides vestra domino dicẽte fuerit in granum sinapis dicetis monti huic & transieretur Ipse enim dominus & saluator noster Iesus Christus in suo sacro eloquio inquit dicens. Diliges dominum deum tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, & iterum. Qui me

Universidad de Deusto Biblioteca

confessus fuerit coram hominibus,& ego cõfitebor eum coram pare meo qui est in celis. Vnde & in alio loco promisit dicens. Quodcũq; petieritis patrem in nomine meo dabit vobis,& iterum. Petite & accipietis,querite & inuenietis,pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit,& qui querit inuenit,& pulsanti aperietur. Et vos charissimi facite fructus dignos, vt in die aduentus domini nostri Iesu Christi sydereas mereamini adipisci mansiones. Bene valete.

¶Item Epistola beati Gregorii pape.

A DILECTISSIMIS NOBIS FILIIS IN PROVINTIA BAIOariorum Alamãnia constitutis,Iuggo,Luidoni,Ridolto,& Phiphilo,leuadas Gregorius papa. Catholica & sanctorum patrum iubet auctoritas, vt bis in anno pro salute populi Christiani seu exhortationes adoptionis filiorum syno dalia debeant celebrari,& causarum canonicarũ examinatio prouenire,vt vnicuiq; prout necessitas poposcerit pia educatione subueniatur,vnde secundum apostoli doctrinã admoneo,& hortor vos charissimi per misericordiã dei,vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis,vt ministerium vestrum perfectum sit corã deo. Oportunum nãq; est vos nosse fratrem ac coepiscopũ presentẽ bonefaciũ nostram & agentem vicẽ cum digno & debito honore pro Christi nomine suscipere,& ministerium ecclesiasticum cum fide catholica secundũ normẽ & more sanctã catholice & apostolice dei ecclesie,cui misericordie dei preueniente preesse videmur,sicut apostolica auctoritate a nobis destinatus est ab eo suscipientes dignanter tenetis,& gentilitatis ritũ & doctrinamvel venientium britonũ, vel falsorum sacerdotum hereticorum siue adulteros,aut vndecũq; sint renuentes ac prohibentes abiiciatis, & vt populũ vobis a deo commissum piis admonitionibus edoceatis,& a sacrificiis mortuorum omnino deuitetis,& iuxta quod fueritis a predicto nostro cõsacerdote edocti,ita catholicã & apostolicã doctrinam tenentes domino deo & saluatori nostro placere festinetis. Et in quo vobis loco ad celebranda cõcilia cõuenire mandauerit,siue iuxta danubium,siue in ciuitate Augusta,vel vbicũq; iudicauerit pro nomine Christi parati esse inueniamini, quatinus cognoscamus per eius mandatum de vestro conuentu,vt in diem aduentus Christi Iesu cum fructu boni operis ante eius tribunal assistere mereamur dicentes. Ecce nos & pueri quos dedisti nobis domine non perdidimus ex eis quẽq;,vt & vos dominicam vocem audire mereamini dicentem. Venite benedicti patris mei, percipite *regnum quod vobis* paratum *est ab origine mundi*, Bene valete.

¶Epistola eiusdem ad Bonefacium.

B REVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRI BONEfacio coepiscopo Gregorius seruus seruorũ dei. Desiderabilẽ michi a te missus denual religiosus prelbyter attulit nuntiũ cum te sospitẽ narrauit,& in ministerio pro quo missus es fauente deo proficere nuntiauit. Detulit etiam a te missas litteras,vbi indicasti quod ager dominicꝰ qui incultus iacebat,& spinarum aculeis ex infidelitate riguerat,vomere tue doctrine exarante semẽ verbi suscepit,& fertilem messem protulit fidelitatis. In eisdem litteris quibusdam subnexuistis capitulis,sciscitãdo qualiter teneat vel doceat hec sancta apostolica Romana ecclesia. Bene nosti satis,quia beatus apostolus Petrꝰ& episcopatus principiũ extitit. Et consulenti tibi de statu ecclesie non ex nobis quasi ex nobis,sed eius gratia qui aperit os mutum, & linguas infantium facit disertas,qualiter tenere debeas apostolicivigoris doctrina dicimꝰ. Igitur in primis legebatur,vt quota progenies propinquorũ matrimonio copuletur. Dicimus quod oportuerat quidẽ quãdiu se agnoscunt affinitate propinquos ad huius copule nõ accedere societatem. Sed quia temperantia magis, & presertim in tam barbaram gentem plus placet q̃ districtio censure,concedendũ est vt post quartam generationem iungantur. Nam quod posuisti,quod si mulier infirmitate correpta non valuerit debitum viro reddere,quid eius faciat iugalis,bonum esset si sic permaneret,vt abstinentie vacaret. Sed quia hoc magnorum est,ille qui se non poterit continere nubat magis, non tamen subsidii opem subtrahat ab illa cui infirmitas prepedit,& non detestabilis culpa excludit. De presbytero vero,vel quilibet sacerdos a populo accusatus,si certi non fuerint testes qui crimini illato approbent ve

ritatem

Universidad de Deusto

ritatem iusiurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentie sue puritate cui nuda, & aperta sunt omnia, sicq; maneat in proprio gradu. Nam de homine qui a pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohibenda est. In missarum solēniis obseruādum est quod dominus noster Iesus Christus sanctis suis tribuit discipulis. Accepit nāq; calicem, & dedit eis dicens. Hic est calix noui testamenti in meo sanguine, hoc facite quotiensçunq; sumitis. Vnde congruum non est duos vel tres calices in altario ponere cum missarum solēnia celebrantur. De immolatitiis autem escis consuluisti si a fidelibus superductum fuerit viuifice crucis signum edi liceret, an nō illud sufficit respondere quod beatus Apostolus dicit. Si quis dixerit quia hoc immolantium est, nolite edere propter eum qui indicauit, & propter conscientiam. Addidisti adhuc, quod si pater vel mater filiū filiamq; intra septa monasterii in infantie annis sub regulari tradiderint disciplina, vtrum liceat eis postquā pubertatis impleuerint annos egredi, & matrimonio copulare, hoc omnino deuitam⁹, quia nefas est, vt oblatis a parentibus deo filiis voluptatis frena laxentur. Enim vero quosdam baptizatos absq; interrogatione symboli ab adulteris presbyteris & indignis fassus es. In his tua dilectio teneat antiquum morem ecclesie, quia quisquis In nomine patris, & filii, & spiritus sancti baptizatus est, rebaptizati minime liceat. Non enim in nomine baptizantis, sed in nomine trinitatis huius gratie donum percepit. Et teneatur quod apostolus ait, vnus deus, vna fides, vnum baptisma. Doctrinam vero spiritalem talibus studiosiusvt impertias demandamus, Pro paruulis vero qui a parentibus subtracti sunt, & an baptizati sunt, an nō ignorant, hosvt baptizare debeas secundum patrum traditionem, si non fuerit qui testificetur, ratio poscit. Leprosis autem si fideles Christiani fuerint dominici corporis, & sanguinis participatio tribuatur, cum sanis autem cōmunia celebrare negentur. Adiecisti etiam quod si pestifer morbus, aut mortalitas in ecclesia, vel monasteriis irrepserit, quos nec dum tetigit a loco fugiunt euitantes periculum, vnde fatuū hoc videur. Non enim valet quisquā dei effugere manus. In finem epistola continebat, quod sunt quidam presbyteri seu episcopi in multis vitiis irretiti quorum vita in se ipsis sacerdotium maculat. Et si tibi liceret cum eis edere, aut loqui nsi coherciti fuerint, dicimus vt hos ex apostolica auctoritate redarguendo admoneas, & ad mundiciam ecclesiastice discipline reducas. Et siquidem obedierint saluabunt animas suas, & ipse mercedē lucrat⁹es, verūtamen collocutionem, & mensam communē cum eis agere non recuses. Plerumq; contingit vt quos correctio discipline tardos facit ad percipiendam veritatis normam conuiuiorum sedulitas, & admonitio blanda ad viam perducat iustitie. Id ipsum autem, & in illis proceribus qui tibi adiutorium prestant obseruare debebis. Hec frater charissime ex apostolice sedis vigore scripsisse sufficiant, de reliquo implorantes misericordiam dei, vt qui te illis in regionib⁹ vice nostra ex apostolica auctoritate peragere fecit, & in opacam siluam lumina veritatis per os tuū micare predestinauit, opitulationis sue misericordissimum tribuat incremētum, quatinus de fructu operis, & ipse valeas premia percipere, & veniam peccatorum inuenire. Deus te incolumē custodiat Reuerentissime frater. Data decimo kalendas Decembres. Imperāte domino piissimo Augusto leone a deo coronato magno imperatore anno decimo. Imperii eius, sed & Constantino Magno imperatore regni eius anno septimo, indictione decima.

¶Item epistola eiusdem ad Bonefacium.

EVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRI BONefacio Gregorius seruus seruorum dei. Doctoris omnium gentium egregii apostoli Pauli vox est dicentis, diligentibus dominū omnia cooperantur in bonum. Agnoscentes itaq; in syllabis fraternitatis tue innotuisti tam de germanie gentibus quas sua pietate deus noster de potestate paganorum liberauit, & ad centum milia animas in sinu sancte matris ecclesie tuo conamine & karoli principis Francorum aggregare dignatus est, sed & in baioariorū prouintia que a te acta sunt agnoscentes datori omnium bonorum domino deo nostro extensis ad celum palmis gratias retulimus, qui ianuam misericordie, & pietatis in illis partibus esperiis ad cognoscēdam viam salutis hostium misericordie aperuit, & misit angelum suum qui preparauit viam tuā ante te, ipsi est gloria in secula seculorum. Amen.

Universidad de Deusto Biblioteca

A DGitur quia indicasti perrexisse te ad gentem baioariorum, inuenisse eos extra ordinem ecclesiasticum viuentes, dum episcopos non habebant in prouintia nisi vnum nomine viuilo, quē nos ante tempus ordinauimus, & quia cum assensu viilo eorumdē baioariorum seu optimatum prouintie illius tres alios ordinasse episcopos, & in quattuor partes prouintiam illam diuisisti, id est in quatuor parochias, vt vnusquisq; suam habeat parochiam bene & satis prudenter peregisti frater, & quoniam apostolicam preceptionem ex nostra vice implesti, & sicut tibi precepimus ita peregisti. Itaq; non desinas frater reuerentissime docendo eos sanctam catholicam, & apostolicam Romane sedis traditionem, vt illuminentur rudes, & viam salutis teneant, per quā possint ad eterna premia peruenire. Presbyteros vero quos ibidem reperisti, si incogniti fuerint illi a quibus fuerint ordinati, & dubium est eos ep̄os fuisse an nō qui eos ordinauerint, si bone actionis, & catholiciviri sunt ipsi presbyteri, & in ministerio Christi omniq; lege sancta edocti apti ab episcopo suo benedictionē presbyteratus suscipiant, & consecrentur, & sic ministerio sacro fungantur, illi vero qui baptizati sunt per diuersitatem & declinationem linguarum gentilitatis, tamen quia in nomine trinitatis baptizati sunt, oportet eos per manꝰ impositionem & sacri chrismatis vnctionem confirmari. Nam viuilo episcopus a nobis est ordinatus. Et si aliquid excedit extra canonicam regulam doce, & corrige eum iuxta Romane ecclesie traditionem quā a nobis accepisti. De concilio vero vt iuxta ripam danubii debeas celebrare nostra vice precipimus fraternitati tue apostolica auctoritate ibidem presentari, & in quātum dominus tibi vires dederit, predicare verbum salutis ne cesses, vt religio Christiana in nomine domini crescat, & multiplicetur. Nec enim habebis licentiam frater pro iure cepti laboris in vno morari loco, sed confirmatis cordibus fratrum & omniū fidelium qui rudes sunt in illis esperiis partibus, vbi tibi dominus aperuerit viam salutis predicare non desistas, & vbi locum inueneris necessariū secundum canonicam regulam episcopos ordina ex nostra vice, & apostolicam atq; catholicam traditionem eostenere edocebis. Ex hoc enim magnum mercedis premium tibi preparabis, quoniam omnipotenti deo nostro facies plebem perfectam. Non pigeat dilectissime frater itinera capere aspera & diuersa, vt Christiana fides longe lateq; tuo conamine extendatur. Scriptum namq; est. Arta & angusta via est que ducit ad vitam. Operare itaq; frater bonum opus quod cepisti, vt in die Christi dei nostri merearis dicere inter cetum sanctorum probabilium patrum assistens. Ecce ego & pueri quos dedisti michi non perdidi ex eis quēquam. Et iterum. Domine quinq; talenta tradidisti michi, ecce alia quinq; super lucratus sum, vt subsequenter merearis vocem domini audire dicentis. Euge serue bone & fidelis, quia supra pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Deus te incolumē custodiat reuerentissime frater. Data quarta kalendas Nouembris imperante domino piissimo Augusto leone imperij eius anno vicesimo tertio, sed & Cōstātino magno imperatore eius filio anno vicesimo indictione octaua.

¶Epistola Bonefacii ad Zachariam papam.

B DOMINO CHARISSIMO SVMMI PONTIFICATVS INsula predito viro apostolico Zacharie Bonefacius seruus seruorum dei. Confitemur domine pater, quia postquā per nuntios referentes audiuimus quod venerande memorie apostolatus vestri precessor Gregorius pontifex apostolice sedis ergastulo corporis absolutus ad dominū migrauit, quod maiorem leticiam, & maius gaudium nobis non audiuimus, & suspensis ad ethera palmis deo gratias egimus q̄ quod clementē paternitatem vestram altissimus arbiter canonica iura regere, & apostolice sedis gubernacula gubernare concessit. Ego non aliter quāvt ante vestigia vestra geniculantes intimis subnixe flagitamus precibus, vt sicut predecessorum vestrorum pro auctoritate sancti Petri pietatis serui deuoti, & subditi discipuli fuimꝰ, sic & vestre pietatis serui obedientes subditi sub iure canonico fieri mereamur optantes catholicam fidem, & vnitatem Romane ecclesie seruando dilatare, & quātoscūq; audientes vel discipulos in ista legatione michi deus donauerit ad obedientiam apostolice sedis inuitare, & inclinare non cesso. Necesse quoq; habemꝰ indicare paternitati vestre, quia per dei gratiam germanie populis aliquātulum percussis vel correctis tres ordinauimus episcopos, & prouintiam in tres parochias discreuimus, & illa tria oppida siue vrbes in quibus constituti, & ordinati sunt scriptis auctoritatis vestre confirmari, & stabiliri precantes desideramus

Universidad de Deusto Biblioteca

desideramus vnam esse sedem episcopatus decreuimus in castello quod dicitur viuozaburg,& alterā in oppido quod nominatur Buraburg. Tertiā in loco qui dicitur Erpesfryod qui fuit iam olim vrbis paganorum rusticorū. Hec tria loca propria carta auctoritate apostolatus vestri roborari,& cōfirmari diligenter postulamus, vt si dominus voluerit per auctoritatem, & preceptum sancti Petri iussionibus apostolicis fundate, & stabilite sint tres in germania episcopales sedes,& vt presentes,vel future generationes non presumant vel parochias corrumpere,vel violare preceptum apostolice sedes. Notum similiter sit paternitati vestre,quod Carlomānus dux francorum me accersitum ad se rogauit in parte regni Frācorum que in sua est potestate synodum incipere congregare,& promisit se de ecclesiastica religione que iam longo tempore,id est non minus q̄ per sexaginta vel septuaginta annos calcata & dissipata fuit aliquid corrigere & emendare velle. Quapropter si hoc deo inspirante veratiter implere voluerit cōsilium,& preceptum sancte vestre auctoritatis,id est apostolice sedishabere,& sapere debeo,Franci enim vt seniores dicunt plusquā per tempus octoginta annorum synodum non fecerunt,nec archiepiscopum habuerunt,nec ecclesie canonica iura alicubi fundabant vel renouabant. Modo autem maxima ex parte per ciuitates episcopales sedes tradite sunt laicis cupidis ad possidendum,vel adulteratis clericis scortatoribus & publicanis secularitet ad perfruēdum. Nam si per verbumvestrum hoc negotium duce rogante supradicto monere & p̄cipere debeo preceptum,& iudicium apostolice sedis cum canonibus ecclesiasticis presto habere cupio. Si inuenero inter illos diacones quos nominat qui a pueritia sua semper ī stupris,semper in adulteriis,& in omnibus semper spurcitiis vitam ducentes sub tali testimonio venerunt ad diaconatū,& modo in diaconatu concubinas quatuor vel quinq;,vel plures noctu in lecto habentes euangeliū tamen legere, & diaconos se nominare non erubescunt,nec metuunt,& sic in talibus incestis ad ordinem presbyteratus officio fungentes dicunt se pro populo intercedere,& sacras oblationes offerre,nouissime quod peius est sub talibus testimoniis per gradus singulos ascendentes ordinantur,& nominantur episcopi,vt habeam preceptum,& conscriptum auctoritatisvestre quid de talibus diffiniatis,& per responsum apostolicum cōuincantur,& arguantur peccatores, Et inueniuntur quidam inter eos episcopi qui licet dicant se fornicarios vel adulteros non esse, sed sunt ebriosi & incuriosi vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu sanguinem hominum siue paganorum, siue christianorum. Et quia seruus & legatus apostolice sedis esse dinoscor, & vnum sit verbum, meum hic,& vestrum ibi,si contingat ad iudicium auctoritatis vestre,vt pariter missos dirigamus. Preterea de vna re & consilium querere & licētiam petere necesse habeo,eo quod venerande memorie precessor vester, sicut audistis in p̄sentia vestra michi precepit,vt presbyterū post obitum meum deovolente in ecclesiastico ministerio heredem,& successorem cōstituere deberem,& hec michi si dei voluntas est placet,sed modo dubito & nescio,si fieri possit,quia postea frater illius auūculum ducis francorum occidit, & adhuc ignoramus qualiter ista discordia pacificari & finiri valeat. Et obsecro vt auctoritatis vestre licentie sitvt cum consilio seruorum dei de ista electione faciā quod nobis in cōmune pro deo,& pro ecclesie vtilitate,vel fructu spiritali & defensione religionis optimum esse videatur,vt consensum vestrum habeā de hoc facere quod optimum esse videatur michi inspirare dignetur deus,quia hoc non videtur posse fieri si contrarius princeps fuerit, Interea querere,& interrogare paternitatis vestre consilium debeo de quadam confusione,& scandalo predicationis que nuper ad vos veniens mentem vestram conturbauit,et sacerdotibus ecclesiarum verecūdiā incutiebat,quia laicus quidam magne persone ad nosveniens dicebat sibi ab apostolice sedis pontifice sancte memorie Gregorio datam fuisse licentiam,vt in matrimonium acciperet viduam auunculi sui, que et ipsa fuit vxor consobrini,et illam illo viuente discessit ab eo,et isti viro qui nunc eam accipere desiderans affirmat sibi licētiam datam,in tertio genuculo propinqua illius esse dinoscitur,et votum vouit deo castitatis,et velata fuit, et iterum abiecto velamine maritata, tale enim matrimonium supradictus homo ab apostolica sede sibi affirmat esse concessum,quod non estimamus verum, quia synodus et ecclesia in qua natus, et nutritus fui, id est in transmarina Saxonia Lundunēsis synodus in primis a discipulis sancti Gregorii,id est Augustino, Laurentio, Iusto, Milleto archiepiscopis constituta, et ordinata fuit,talē copulam et matrimonium maximum scelus,et incestum,et horribile flagitium, et damnabile piaculum fieri ex auctoritate sancte scripture iudicabant. Quapropter paternitas vestra huis rei veritatem nobis indicare non dedignetur.vt ecclesie sacerdotibus, vel populo Christia-

Universidad de Deusto Biblioteca

no inde ſcandala vel ſchiſmata,vel noui errores non oriãtur, & concreſcant,& quia carnales homines idiote alamanni,vel bauguarui,vel franci,ſi iuxta Romanã vrbem aliquid facere viderint ex his peccatis que nos prohibemus,licitum & conceſſum a ſacerdotibus eſſe putant,& dum nobis improperium deputant ſibi ſcandalum vite accipiunt,ſicut affirmant ſe vidiſſe annis ſingulis in Romana vrbe & iuxta eccleſiam ſancti Petri in die,vel nocte,quando kalend. Ianuarii intrant,paganorum conſuetudine choros ducere per plateas,& acclamationes ritu gentilium,& cantationes ſacrilegas celebrare, & menſas illa die vel nocte dapibus onerare,& nullum de domo ſua ignem,vel ferramentum vel aliquid commodi vicino ſuo preſtare velle. Dicũt quoq; ſe vidiſſe ibi mulieres pagano ritu philacteria & ligaturas & in brachiis,& in cruribus ligatas habere,et publice ad vendendum venales ad comparandum aliis offerre. Que omnia eo quod ibi a carnalibus,et inſipientibus videtur,nobis hic improperium,et impedimẽtum predicationis,et doctrine perficiunt,De talibus ait apoſtolus increpans, dies obſeruatis,et tempora, timeo ne ſine cauſa laborauerim in vobis. Et ſanctus auguſtinus dixit. Nam qui p̃dictis malis id eſt carais et diuinis,et arupicibus,vel philacteriis,et aliis quibuſlibet auguriis crediderit,et ſi ieiunet,et ſi oret,et ſi iugiter ad eccleſias currat,et ſi largas elemoſynas faciat, et ſi corpuſculum ſuum in omni afflictione cruciauerit,nichil ei proderit,quandiu ſacrilega illa nõ reliquerit. Nam ſi iſtas paganias paternitas veſtra ibi in romana vrbe prohibuerit,et ſibi mercedem, et nobis maximum profectum in doctrina eccleſiaſtica pficiet. Epiſcopi quoq; et preſbyteri generis francorum,qui fuerunt adulteri,et fornicatores acerrimi,quos in gradu epiſcopatus,vel preſbyterii formicationum filii nati arguunt reuenientes ab apoſtolica ſede dicũt ſibi romanum pontificem licentiam dediſſe miniſterium epiſcopale in eccleſia miniſtrare,Quos contra contendimus, quia apoſtolicam ſedem nequaquam contra decreta canonum audiuimus iudicaſſe. Hec omnia domine chariſſime propterea vobis nota facim⁹, vt veſtre auctoritatis reſpõſum talibus dare poſſim⁹, vt per cautelam veſtre doctrine oues eccleſie non ſeducantur,ſed lupi rapaces commoti,et ſuperati pereant,Interea munuſcula parua vobis direximus,non quia digna ſunt paternitati veſtre, ſed pro indicio charitatis, et obedientie deuotionis,id eſt vuilloſam vnam,& argenti,& auri tantillum. Dextera domini protegẽte incolumem valere,& in chriſto proficere beatitudinem veſtram in lõgitudinem dierum optamus,

Te deus altitonus ſancta conſeruet in ede.
Sedis apoſtolice rectorem in tempora longa,
Melliflua gratum populis doctrina per orbem,
Perficiatq; deo dignum pia gratia chriſti.
Splendida perficiat florens ſua gaudia mater.
Atq; domus domini letetur plebe ſecunda.

¶EPISTOLA ZACHARIE AD VVITTAM.

DILECTISSIMO NOBIS VVITTE SANCTE ECCLEſie Barbarane Zacharias papa. Domino cooperãte,& ſermonem confirmante ad dilatandam chriſtianitatis legem,& othodoxe fidei tramitem ad docendum, iuxta quod predicat ſancta hec Romana (cui deo auctore preſidemus) eccleſia innotuit nobis ſanctiſſimus,ac reuerentiſſimus frater & coepiſcopus noſter Bonefacius nuper decreuiſſe & ordinaſſe in germanie partibus epiſcopales ſedes,vbi preeſt veſtra dilectio,& prouinciam in tres diuiſiſſe parochias,quo cognito cum magna exultatione extenſis ad ſydera palmis illuminatori, & datori omnium bonorũ domino deo & ſaluatori noſtro Ieſu chriſto gratias egim⁹,qui facit vtraq; vnum,Flagitauit autem a nobis pro ſuis ſyllabis iam dictus ſanctiſſimus vir per apoſtolicam auctoritatem veſtras confirmari ſedes. Pro quo & nos ardenti animo,& diuino iuuamine auctoritate beati Petri apoſtolorum principis cui data eſt a deo,& ſaluatore noſtro Ieſu chriſto ligandi ſoluẽdiq; poteſtas, peccata hominum in celo,& in terra,confirmamus,atq; ſolidas permanere veſtras epiſcopales ſedes ſancimus, interdicẽtes ipſus principis apoſtolorum auctoritate a preſenti omnibus & in futuras generationes, vt nullus audeat contra eandem veſtram venire ordinationẽ,que dignante deo ex nr̃a p̃ceptione in vobis facta eſt,& hoc interdicẽtes,vt nullus audeat iuxta ſctõrũ canonũ traditionẽ ex alio ep̃atu ibidẽ trãſlatari,

aut ordinare

Universidad de Deusto

aut ordinare episcopū, post vestram de hoc seculo euocationem nisi is qui apostolice nostre sedis iri illis partibus p̄sentauerit vicē. Sed necvnus alterius parochias inuadere, aut ecclesias subtrahere presumatis. Nam (quod non credimus) si quis ille fuerit qui contra hanc vestram preceptionem temerario ausu venire tētauerit, sciat se eterno dei iudicio anathematis vinculo esse innodatum. Si quis vero apostolica seruauerit precepta, & normā recte & orthodoxe fidei fuerit assequutus, benedictionis gratiam consequatur. De cetero petimus diuinam clementiam, vt confirmet, & corroboret hoc qd operatus est dominus in vobis. Et charitas dei gratia, & pax vera sit cum spiritu vestro. Sanctissimi & dilectissimi nobis toto conamine elaborate pro fide Christi, & ministerium eius perficiendū decertate, vt & cum egregio apostolo mereamini dicere. Bonum certamē certaui, cursum cōsummaui, fidem seruaui. De reliquo reposita est michi corona iustitie quā reddet michi dns in illū diē iustus iudex. Salutantes vos in domino valere optamus. Bene valete. Data kalēdas Aprilis imperante domino Constantino magno Imperatore, anno, xxiiii. Imperii eius, anno secundo indictione sexta.

Epistola Zacharie ad Bonefacium episcopum.

REVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRI BO- A
nefacio coepiscopo Zacharias seruus seruorum dei, Virgilius, & Sodomus viri religiosi apud Baioariorum prouintiā degentes suis apud nos litteris vsi sunt, per quas intimauerūt quod tua reuerenda fraternitas eis iniungeret Christianos denuo baptizare, quod audientes nimis fuimus conturbati, & in admirationem quādam incidimus, si habetur vt dictum est, Retulerunt quippe quod fuerit in eadem prouintia sacerdos qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret nesciens latini eloquii infringens linguam diceret. Baptizo te in nomine patria & filia, & spiritu sancta, ac per hoc tua fraternitas cōsiderauit rebaptizare. Sed sāctissime frater, si ille qui baptizauit, non errorem introducens, aut heresim, sed pro sola ignorātia Romane locutionis infringendo linguam, vt supra fati sumus baptizans dixisset, non possumus consentire, vt denuo baptizētur, quia quod tua bene compertum habet sancta fraternitas, quicūq; baptizatus fuerit ab hereticis In nomine patris, & filii, & spiritus sancti, nullomodo rebaptizari debeat, sed per solam manus impositionem purgari debeat. Nam sanctissime frater, si ita est vt nobis relatū est non amplius a te illis predicentur *huiusmodi, sed vt patres sancti* docent & predicant tua sanctitas studeat conseruare. Deus te incolumē custodiat *reuerentissime frater*. Data *kalendas Iulii. Imperante domino* piissimo Augusto Cōstantino a deo coronato Magno imperatore. Anno, xxvi, imperii eius Anno quarto, indictione quarta decima.

Item epistola eiusdem ad episcopos diuersos.

DILECTISSIMIS NOBIS REGNIFRIDO ROTHOMA- B
gensi episcopo. Rimberto ambianēsi episcopo, Deodato bellouacēsi episcopo. Heleseo nouionēsi ep̄o. Fulcirico tungiensi ep̄o. Dauid spitonēsi ep̄o, Ethereo chardomenensi ep̄o. Trenurardo cameracensi episcopo. Burgardo vuizarburnensi episcopo. Genebando laudunendi episcopo. Romano meldensi episcopo. Agilolfo coloniēsi episcopo. Heddo straburgēsi episcopo, & ceteris amātissimis episcopis presbyteris, & etiam diaconibus cunctisq; orthodoxis ecclesiarum dei clericis apostolicam doctrinam tenentibus. Zacharias diuina gratia preditus apostolice sedis pontifex. Seruus autem seruorum dei in domino salutem dicit. Gratias ago deo patri omnipotenti, & domino Iesu Christo vnico filio eius, & spiritui sancto qui vestra omnium corda inflammare dignatus est per diffusam a se gratiam, vt in vnitate fidei, & in vinculo pacis ambuletis, & sit splendor domini dei nostri super nos dilectissimi michi, & abundās gratia pacis & charitatis, vt sitis vnum corpus spiritalis matris vestre sancte catholice, & apostolice dei ecclesie, in qua deo auctore & dispositore, quamuis tanto fastigio viribus longe impares presumus, implentes *illud* prophe-

Universidad de Deusto Biblioteca

ticum dictum. Ecce quã bonum & q̃ iocundum habitare fratres in vnum. Etenim & si pro itineris longitudine quãq̃ corpore sumus absentes, in spiritu tamen dilectionis semper sumus vobis presentes, habentes vos in viscerib⁹ nostris, & assidue orãtes, vt de⁹ & domin⁹ nr̃ Iesus Christus multo amplius confirmet corda vestra, & corroboret in exhortationem euãgelii in ministerio quo fungimini, vt credita vobis plebs vestris piis admonitiõibus adiutore deo a diabolica fraude liberata salua persistat, vosq̃ mereamini de eorum animab⁹ in diem Christi apportare lucrum. Scriptum quippe est Filii sapientie ecclesia iustorum, & natio eorum obedientia & charitas. Obsecro ergo vos Charissimi mei, vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis, vt decet sanctos cum multa sapientia, supportantes inuicem in charitate, solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, & charitatis, quia finis precepti charitas est de corde puro & cõscientia bona, & fide non ficta, Gaudeo in vobis charissimi quoniam fides vestra, & vnitas erga nos preciosa est, & manifesta non solum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus, dum ad fautorem & magistrum vestrum a deo constitutũ beatũ apostolorũ principẽ Petrũ benignissima voluntate cõuersi estis. Laudabilis fides vestra & bona fama, quoniam id ipsum sapitis quod oportet sapere. Et nũc deo cooperante est aggregata sanctitas vestra nostre societati in vno pastorali ouili. Et est nobis vnus pastor qui a pastore pastorum domino d̃eo, & saluatore nostro Iesu Christo princeps apostolorum, & noster doctor est institutus. Habetis itaq̃ nostra vice ad confirmandam dilectionem vestram, & collaborandum vobis in euangelio Christi sanctissimum ac reuerentissimum Bonefacium fratrem nostrũ archiepiscopum apostolice sedis legatum, & vicẽ nostrã presentantẽ. Sit ergo constantia vestra aduersus cõtentiones eorum qui aduersa sapiunt, & non que dei sunt, & erit fortior petra constantia vestra sicut scriptum est, Ne timueritis ab eis, neq̃ terreamini a facie eorum qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere. Quod autem in aure auditis, predicate in lumine, illum timentes qui potest corpus & animam occidere, & mittere in gehennam. Fratres mei in carne ambulantes non secundum carnem militamus. Arma enim militie nostre non carnalia, sed potentia deo ad destructionem munitionum consilia destruentes, & omnem exaltationem extollẽtem se aduersus scientiam dei, in captiuitatem redigentes omnem intellectum, & omnem cogitationem in obsequium Christi preducentes. De cetero fratres confortamini in domino, & in potentia fortitudinis eius. Pax vobis multa & gratia a deo, & domino nostro Iesu Christo ministretur. Amplectimur & osculamur ac si presentes charitatem vestram in vnitatem spiritus, in vinculo pacis & charitatis Christi. Deus vos incolumes custodiat dilectissimi nobis.

¶ *Eiusdem ad Bonefacium.*

A

EVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRI BONefacio coepiscopo zacharias seruus seruorum dei. Cum nobis sanctissime fraternitatis tue syllabe delate fuissent, atq̃ per singula relegi fecissemus & reperissemus in earũdem litterarum tuarum serie quod peccatis nostris facientibus dum dominici tritici semina quereres elaborare ad augendam segetem spiritalem, subito inimici superseminant zizania, vt sanctitatem tuam in bono opere impediant. Sed tua sancta fraternitas incessanter orationi instet pariter cum fratribus qui secum laborant, & spiritales sarculos construens, zizania eradicans deportet ad cõburendum, vt beatus Gregorius papa. Bonum enim inquit opus nobis sit in voluntate, nam ex diuino adiutorio erit in perfectiõe, His ita se habentibus charissime frater cõfortare in domino, & ipe erit adiutor tuus. De incursione autem gẽtium que in tuis plebibus facta est merendum nobis est. sed hec aduersitas nullatenus tuam fraternitatem conturbet, quia & Romana ciuitas ex accidentibus facinoribus sepius est depopulata & tamen omnipotentia sua dominus ex supernis eam dignatus est consolari. Sed populis tibi cõmissis reuerentissime frater predica ieiuniũ, supplicationes apud dominũ letaniarum, & supereminens eius clementia adiuuabit te. Te autem vt prediximus nullatenus aduersa perturbent. Sed in bono opere quod cepisti nullomodo deficias, Nos vero licet immeriti, & peccatores existamus, nostris precibus vel consacerdotum nostrorum inquãtũ possumus adiuuamus. De synodo autem cõgregata, apud Francorum prouintiam mediantibus Pipino & Carlomãno excellentissimis filiis nostris, iuxta syllabarum nostrarum commonitionem peragẽte nostra

vice tua

Universidad de Deusto Biblioteca

vice tua sanctitate qualiter egisses cognouimus,& omnipotēti deo nostro gratias egimus qui eorum corda confirmauit vt in hoc pio opere adiutores existerēt,& omnia optime,& canonice peregisti,tam de falsis episcopis,& fornicariis,& schismaticis,quāq; etiā & in reliquis nomine sacerdotibus contra canonum instituta agentibus,vel contra catholicam dei,& apostolicam ecclesiam,de quibus secundum tuam relationem per singula respondemus. De eo namque quod suggessisti quod elegerunt Ciuitatem vnam omnes Francorum Principes coniungentem vique ad paganorum fines. Et in Partes Germanicarum gentium vbi ante predicasti, quatinus ibi sedem metropolitanam perpetuo tempore habere debeas. Et inde ceteros episcopos ad viam instrueres rectitudinis, & post tui successores perpetuo iure possideant. Hoc quod decreuerunt leto nos suscipimus animo, eo quod ex Dei nutu factum est, vel si quidem falsi sacerdotes, & schismatici hoc impedire conati sunt,quorum vanum agonem dominus dissipabit, & illa faciet stabilita que sanctorum patrum statutis conueniunt concordare,& quia tibi ipsi principes Francorum in hoc etiam adiutores extiterunt, retribuat illis omnipotens deus vicissitudinis premium,& innumera largiatur bona.Nam similiter de illo falso episcopo, quem dixisti adulterati clerici,& homicide filium in adulterio natum,& absq; disciplina nutritum, & cetera mala,& horribilia que per singula enarrasti,ac per hoc,& sui similes sacerdotes consecrauit,de hoc meminit tua reuerenda fraternitas quod tribus iam vicibus scripsimus, vt nullus homicida nullus adulter,nullus fornicator sacrum ministerium debeat obtrectare,sed neq; penitens,aut talis qualem sacri canones prohibēt esse sacerdotem. De baptizatis ab illo,seu ecclesiis consecratis requirat tua fraternitas, si aut ecclesias in nomine trinitatis consecrauit,aut paruulos similiter baptizauit,dum sacerdotio fungebatur,& sic & consecratio ecclesiarum,& paruulorum baptisma sit confirmatum. Et hoc pariter suggessisti quod illi qui a te projecti sunt sacerdotes a nobis absolutos se apud Francorum prouintiarum diuulgent,quod tua sancta fraternitas nullomodo credat, quia qd impossibile est si hoc fecissemus tue charitati per nostras indicassemus litteras. Sed hoc quod impossibile est nullo modo credas, quia non aliud predicamus,& aliud agimus,aut dirigimus vt illi garriunt, sed auxiliante deo illud quod predicamus finetenus obseruandum censemus, hoc autem sanctitatem tuam firmissime, vt teneas hortamur vt sanctorum patrum institutis, & consultis sacrorum canonū omnimodo obsqui debeas, quia nos nullatenus aliud predicamus & aliud agimus.Nam de eo quod obsecrasti vt Francorum principibus scriberemus,vel ceteris Francis,vt petisti eis per singula scripsimus vt tibi & amici sint,& adiutores in dominico opere existant,De censu vero expetendo eo quod impetrare a Francis ad reddendum ecclesiis vel monasteriis non potuisti q̄ vt vertente anno ab vno quoq; coniugio seruorum. xii. Denarii reddantur,& hoc gratias deo,quia potuisti impetrare, & dominus donauerit quietem. Augentur & luminaria sanctorum pro eo quod nunc tribulatio accidit sarracenorum,Saxonū vel Fresonum sicut tu ipse nobis innotuisti. De eo namq; quod interrogasti quod illi qui depositi sunt pro capitalibus peccatis de gradu sacerdotali, dum eos reperisses adulteros homicidas, vt nec sacerdotes, nec clerici esse possint, nec sub penitentia monachi esse volunt,sed pergentes apud palatium regis Francorum rogant,vt eis loca tribuat ecclesiarum,vel monasteriorum vt laicam vitam viuant, & dispergentes sanctorum loca, sed & de hoc pariter qualiter fieri debeat Francorum principibus commonentes direximus, in alia quippe tua epistola reperimus contineri omnia que contra te egerant falsi, & schismatici episcopi Aldebertus & Clemens per que omnia acta ipsorum, & impiissimum errorem sigillatim indicasti, nos vero congregatis fratribus, & consacerdotibus nostris eorundem prauorum sceleratissima acta in eorum presentia relegi fecimus,& dum nobis coram concilio relecta fuissent,pio studio omnes eadem schismatica dogmata ipsorum, atque iniquissimas traditiones, seu sceleratissimam vitam quam sibi Adebertus conscribere fecit vna voce exclamauerunt, vt igni cremarentur, sed nos hoc non rectum iudicauimus, pro eo quod ad reseruandum, siue ineternum eos condemnandum in scrinio Sancte Ecclesie reseruanda mandauimus, suscipientes ipsi dignam sententiam cuius instar actionis ad tuam direximus frater sanctitatem, vt relecta in prouintia Francorum omnis schismaticus audiens taliter a sancta dei catholica, & apostolica ecclesia iudicatum a sensus sui prauitate resipiscat. In tertia namque tua epistola intimasti nobis de alio seductore nomine Geolebo qui antea tali episcopi honore fungebatur, & quia sine cuiuscunque consultu apud nos properat, & dum aduenerit, vt domino placuerit fiet. Tua autem reuerentia vt auxiliante domino cepit vice nostra volumus vt omni anno apto tempore in Francorum prouintia concilium debeat celebrari,vt fre-

Universidad de Deusto Biblioteca

quentia sacerdotum siue institutis sacrorum canonum mediantibus illic quid aduersum nullomodo audeat pullulare, sed magis ecclesie dei vnitas, & disciplina ecclesiastica, atque apostolica vbique in illis partibus dilatata cuncte populorum turbe etiam in ceciduis partibus veri catholici esse possint, & non amplius per falsos sacerdotes erroribus inuoluti demergantur in interitum. Dum vero concilium aggregaueris sic tua fraternitas conflictum habeat cum Metropolitanis quos confirmauimus, de eo quod dixisti, vt nullus sine commendaticiis epistolis suscipiatur. Tamen & pro hoc ipso, & pro omnibus Francorum principibus commonitionis direximus litteras, vt iam superius fati sumus, de ciuitate namque illa que nuper agripina vocabatur, nunc vero colonia iuxta petitionem Francorum nostre auctoritatis preceptum nomini tuo metropolim confirmauimus, & tue sanctitati direximus pro futuris tpibus eiusdē Metropolitane ecclesie stabilitatē, Deus te incolumem custodiat reuerentissime, & sanctissime frater. Data, pridie Kalendas, Nouembris, Imperante domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno Imperatore. Anno vigesimoseptimo Imperii eius. quinto anno, indictione decimaquarta.

ITEM EPISTOLA ZACHARIE AD BONEFACIVM.

A

ANCTISSIMO ET REVERENTISSIMO FRATRI Bonefacio coepiscopo Zacharias episcopus seruus seruorum dei, Benedictus deus pater domini nostri Iesu Christi qui dispersa congregat, & congregata cō seruat, augetque fidem, & fiduciam seruis suis ad predicandum verbum euangelii Iesu Christi domini nostri cum eodem Patre & Spiritu sancto in vnitate viuēti in secula seculorum, ipsi gloria, & laus qui adiutor, & protector est in se credentibus, ipse enim dixit. Qui credit in me vita viuet, & non morietur, quoniam ego sum via veritas & vita. Laudamus & superaltamus sanctum nomen eius leti gaudentes per harum gerulos, & sancte fraternitatis tue litteris allatis superstitem in hac vita, & in domino te valere cognoscentes, petentes immensam Dei nostri diuinitatem, vt ad predicandum multo amplius euangelii atque sancte fidei eius sacramentum longeuum te seruet, suaque protectione *te muniat*, & ab aduersantium insidiis pie miserando custodiat. Suggessit *itaque sancta fraternitas* tua in suis apicibus qd precessor noster *beate memorie Gregorius huius* sctē sedis apostolice presul, dum ad predicandum verbum euangelii tuam misisset fraternitatem in Germanie partibus, & gentibus illis paganis verbo pollicitationis a te esse munitum, itavt orthodoxos episcopos presbyteros, vel quoscunque reperire potuisses, in verbo exhortationis perfectos amplius confirmares, & eis communicares quod & factum est. Si quos vero seductores episcopos, aut pseudo presbyteros, vel quoscunque a recto fidei tramite deuiantes reperisses, nulla tibi cum eis esset communio. Quod te deo solatiante vsque ad presens spiritaliter seruasse confessus es, vel si omnino propter principalem, & humanum fauorem gentis Francorum dum ad eos accessisses corporaliter abstinere non valuisti, cogente necessitate ecclesiarum dei, & tamen in eorum concilio, & consensu communionis anima tua non est coinquinata. Itaq; propter hoc quod cum eis conuersatus es non consentiens iniquitati eorum, nullum tibi est detrimetum coram deo. Te enim predicante si obedirent salui essent. Sim autem in iniquitate sua permanent ipsi peribunt. Tu autem iuxta prophete dictū saluasti animam tuam. De episcopis autem & palliis Francorum scripsisti quod iuxta promissionem suam nondum impleuerunt, qui si impleuerint iuxta verbum suum, habebunt ex eo laudem. Sin vero aliter egerint, ipsi videbūt, nos enim diuina gratia largiēte quod gratis accepimus, gratis damus. Tua quidem propter hoc benigna voluntas a nobis suscepta est, Igit & hoc petisti mōasteriū in vastissima solitudie, & in medio gētiū qb⁹ pdicas cōstitutū, & a te fundatū eē, atq; i honore saluatoris dei nri dedicatū, vbi ēt & mōachos sub rla bti bndicti degere ordinasti, hoc venerabile monasteriū noi tuo priuilegio sedis apostolice muniri. Qd votis tuis aqescentes ordinauimus iuxta petitionem & desiderium tuum. Congruit enim diuini ministerii predicatorem optimumq; ministrum ad desiderata pertingere, & ceptum bonum opus vsq; in finem perficere sicut scriptum in dominico precepto. Qui perseuerauerit vsq; in finē, hic salu⁹ erit. Et beatus seruus

ille quem

Universidad de Deusto Biblioteca

ille quē cum venerit dñs,inuenerit sic facientē, etenim super omnia bona sua constituet eum, Interea predictus filius Gerulus Lul cum ceteris suis cōcomitibus que iniuncta fuerunt a tua fraterna sancti⸗ tate tam in verbo, quamq; prescripto omnia liquidius suggerentes innotuerunt,de quibus tam inver bo responsum dantes & prescriptio tue remisim⁹ fraternitati. Continebant enim capitula impitatio ab eis porrecto que inferius annexa sunt de quib⁹ flagitasti a nobis que recipiēda,que respuēda sunt.

¶ Imprimis de volatilibus,idest graculis,& corniculis,atq; ciconiis que omnino cauende sunt ab esu christianorum,etiam & fibri,atq; lepores,& equi siluatici multo amplius cauendi,attamen sanctissime frater de omnibus scripturis sacris bene,cōpert⁹ es. De igne autē paschali quod inquisisti a sanctis pri⸗ scis patribus ex quo per dei & domini nostri Iesu christi gratiam,& precioso sanguine eius ecclesia de dicata est quinta feria pasche dum sacrum chrisma cōsecratur,tres lampades magne capacitatis ex di uersis candelis ecclesie oleo collecto in secretiori ecclesie loco ad figurā interioris tabernaculi insistente indeficienter cum multa diligentia inspecte ardebunt,Ita vt oleum ipsum sufficere possit vsq; ad ter⸗ tium diem. De quibus candelis sabbato sancto pro fontis sacri baptismate sumptus ignis per sacerdo tem renouabitur. De christallis autem vt asseruisti,nullā habemus traditionem. De his qui regio mor bo vexantur inquisisti,siue homines siue equi sint,quid faciendū sit de illis. Si homines ex natiuitate, aut ex genere huius morbi sunt,hi extra ciuitatem comitari debebunt,elemosinā vero ad accipiendū a populo non deuitari. Si autem contigerit magnum vel paruum non natiuitate,sed superueniente egritudine vexari,non est proiiciendus,sed si possibile est curand⁹. Attamen in ecclesia dum ad cōmu nionem venerit, post omnium suppletionem erit ingressurus ad participandum munus,Equi vero qui prefato morbo fuerint coinquinati,si curari non valuerint, in puteis & foueis proiiciendi sunt,ne eiusdem morbi contagione ceteri coinquinētur,De animalibus autem que a furentib⁹ id est rabidis lupis & canibus fuerint lacerata oportet ea a ceteris separari,ne furentes & mordentes cetera coinqui⸗ nentur. Quod si pauca sunt vt supra diximus,in fouea proiicienda sunt. Nam & hoc inquisiuit frater nitas tua si liceat sanctimoniales feminas quemadmodum viris sibi inuicem pedes abluere, tam in cena domini,quamq; in aliis diebus,hoc dominicum preceptum est,quod qui per fidem impleuerit habebit ex eo laudem. Etenim viri & mulieres vnum deum habemus qui incelis est. Pro benedictio⸗ nibus autem quas faciunt galli(vt nosti frater)multis vitiis variātur. Nam nō ex apostolica traditione hoc faciunt, sed per vanam gloriam hoc operantur sibi ipsis damnationem adhibentes, dum seri⸗ ptum est. *Si quis vobis euangelizauerit preter id quod euangelizatum est. Anathema sit.* Regulam catholice traditionis *suscepisti frater amantissime*,Sic omnibus predica ,eēsq; doce,sicut a sancta Ro⸗ mana cui deo auctore deseruimus,accepesti *ecclesia. Inquisisti etiam & hoc si ante tricesimum* annum liceat sacerdotem ordinari. Bonum & congruum carissime frater si fieri & inueniri potest ,vt proue⸗ cte etatis & boni viri testimonii iuxta sacrorum canonum instituta,ordinantur sacerdotes. Si autem minime reperiuntur,& necessitas exposcit,a viginti quinq; annorum & supra leuite & sacerdotes or⸗ dinentur,quemadmodum in lege domini continetur. De milone autem & eiusmodi similibus qui ecclesiis dei plurimū nocent,vt a tali nefario opere recedant,iuxta Apostoli vocē oportune importune predica. Si aquieuerint admonitionibus tuis,saluabunt animas suas. Sin vero ipsi peribunt obuoluti in peccatis suis. Tu autem qui recte predicas,non perdes mercedem tuā. Nam & hoc inquisisti post quantum temporis debet lardus comedi,nobis a patribus constitutum pro hoc non est. Tibi autem pe tenti consilium prebemus,quod nō oporteat eum mandi priusq; super fumo siccetur,aut igne coqua⸗ tur. Si vero libet vt incoctum manducetur,post paschalem festiuitatem erit manducandum.

¶ Episcopus autem condemnatus de quo inquisisti qui impugnator & fornicator existit,atq; res ec⸗ clesie post degradationem sibi vendicare nititur,hic omnino ac detestabiliter respuendus est. Que enim portio infidelis cum fideli? Aut que cōmunio christi ad bellial? has sanctorum patrum traditio nes & sanctorum canonum instituta condemnauerunt,De ordinatione etiam presbyterorum & dia conorum,qui cogente necessitate & paupertate,togantiū non legitimis temporibus & diebus a te pro uenerunt,si aliquam haberes ex hoc offensionem insinuasti,dicimus autē tibi frater bene nosti quod sacri canones docent aptis temporibus sacerdotes ordinanados. Attamen in eo quod a te propter ze⸗ lum fidei actum est,a domino deo nostro indulgentiam postulemus,De censu autem ecclesiarum,id est solidum decassata suscipe,& nullam habeas hesitationem dum ex eo poteris elemosinam tribuere, ac in christi pauperes partire & opus perficere sacrarum ecclesiarum iuxta canonum instituta.

Si quos vero presbyteros qui de laicis promoti fuerint, & antea criminalibus causis obuoluti celan⸗

Universidad de Deusto Biblioteca

tes peccatum suum ordinati sunt,postmodũ vero & manifestata est eorum iniqua actio, hos sacerdo tali habitu priuatos penitentie submitte.Non enim odit deus peccantem & confitentem,sed peccan tem & negantem . Nam hoc flagitasti a nobis si licet persecutionem paganorum fugere an non . Et pro hoc frater salutare cõsilium damus. Si fieri potest & locum inueneris,insta ad predicandum illis. Si autẽ supportare nõ valueris eorum persecutionem,habes preceptũ dominicũ,vt in aliam ingredia ris ciuitatem.Nam & hoc inquisisti quid fiẽdum sit,de excõmunicato episcopo,& apostolicam aucto ritatem negligẽte,hic detestabilis est coram deo & hominibus cui condẽnationi incondemnat⁹ non cõmunicabit,ipsi enim cõdẽnabũtur & in die ire & reuelationis dñi & saluatoris nostri Iesu christi cũ sederit adiudicandum genus humanum sicut scriptũ est. Superbis ego resistam dicit domin⁹. Ereni de sclauis christianorũ terram inhabitantibus si oporteat censum accipere,interrogasti frater.Hoc qui dem consilio non indiget, dum rei causa est manifesta. Si eni sine tributo sederint, ipsam quandoq; propriam sibi vindicabunt terram.Si vero tributum dederint,norunt dominatorem ipsam terrã ha bere.Nam & hoc flagitasti a nobis sanctissime frater in sacri canonis predicatione quot in locis cru ces fieri debeant,tue significem⁹ sanctitati,votis autem tuis clementer inclinati in rotulo dato Lul relí gioso presbytero tuo per loca signa sancte crucis quanta fieri debeant infiximus, his autẽ se habẽtib⁹, dñi deprecamur clemẽtiam licet peccatores, vt suo te muniat & cõfortet auxilio,nosq; annuat prospe ritatis tue semper leta suscipere nuntia. Deus te incolumem custodiat reuerentissime frater. Data secũ do nonas nouembris imperante domino piissimo augusto constantino a deo coronato magno im peratore. Anno.xxx. Lo,pater eius. Anno vndecimo indictione quarta.

EPISTOLA ZACHARIE PAPE AD BONEFACIVM EPISCOPVM.

A REVERENTISSIMO ET SANCTISSIMO FRATRE BONE facio episcopo Zacharias seruus seruorum dei,Susceptis sanctissime fraternitatis tue litteris per Deneardũ religiosum pbrm tuum quia sospitem te vt semper cupi mus esse cognouimus omnipotenti ac misericordissimo deo nostro magnas retu limus gratias,qui tibi in oibus bonis prosperari dignatur,magnam eni in cordib⁹ nostris infundis leticiam quotiens nobis sanctitatis tue scripta mittuntur,quando reperimus que ad salutem respiciunt animarũ,dum cotidie in gremio sancte matris ecclesie per tuã predicationẽ noui populi addũtur,vbi & tres episcopos per loca singula secundũ seriẽ syllabarũ tuarũ te ordinasse cognouimus,qui eidẽ populo quẽ tibi dñs deus noster per tuam sanctitatem aggregare dignatus est preesse debeãt,& petisti, vt per auctoritatẽ nostre sedis episcopales ibidem sedes firmen tur. Sed tua sancta fraternitas pertractet mature & subtili cõsideratione discernat si expedit,aut si loca vel populorũ turbe talia esse probantur,vt epos habere mereantur . Memineris eni quid in sacris ca nonibus pcipimur obseruare,vt minime in villulas vel in modicas ciuitates epos ordinem⁹,ne vilescat nomẽ episcopi.Sed nos tuis sincerissimis atq; a nobis dilectis syllabis vocati que proposuisti absq; mora concedi patimur,& statuimus per apostolicam auctoritatem episcopales illic esse sedes que per successionẽ epos mereantur , & populis presint,atq; verbum predicationis subiectis insinuetur,id est in castello qd dicitur mursaburg,& alterum in oppido qd nominatur buraburg. Tertium in loco qui dicitur erphesturt. Ita vt nulli post hec liceat cuiquam hec que a nobis sancita sunt quoquomodo vio lare,que auctoritate beati Petri apostoli firma esse decreuim⁹,De eo autẽ quod intimasti,nobis quod te Carlomãnus filius noster ad se rogauit accedere,vt in vrbe regni francorum in sua ditione siue po testate constituta synodum celebrare debeas,eo quod omnis ecclesiastica regula siue disciplina ab eadẽ prouintia funditus abolita est,quod nimis merandum est ,quod per spatia temporũ ibidẽ synodus sa cerdotũ minime celebraretur,vnde neq; quid sit quod sacerdotiũ ab eis qui se sacerdotes existimãt, co gnoscitur.Sed dum iuuãte deo que a prefato filio nostro promissa sunt, ad effectum perducta fuerit tuaq; fraternitas memorato concilio consederit,cum eodem excellentissimo viro si quos repererit epi scopos,presbyteros,aut diaconos contra canones vel statuta patrum excessisse idest in adulterio,vel si plures vxores habuerũt , aut si sanguinem christianorum siue paganorum effuderunt,vel etiam aliis capitulis quibus canonibus obuiasse repererit tua sanctitas nulla ratione apostolica auctoritate per mittat sacerdotio fungi,quia tales a suo proprio ore falsi nominantur sacerdotes,& peiores ac deterio res secularibus esse noscuntur , qui se neque a fornicationibus neque a nefariis matrimoniis abstinẽt,

neq; ab

Universidad de Deusto

neq; ab hominum ſanguinis effuſione manus ſeruant innoxias,quales ſe eſſe ſacerdotes exiſtimant, aut quid inde ſentiunt, dicente deo. Sacerdotes mei ſemel nubant,& apoſtolus vnius vxoris virum, & cetera,& hoc ante ſuſceptum ſacerdotium vti licitum eſt. Nam a die ſuſcepti ſacerdotii etiã ab ipſo proprio coniugio prohibendi ſunt. Quomodo ſacerdotio fungi conſyderant,qui talibus ſceleribus inuoluti eſſe monſtrantur? vt neq; ſeculares fideles his facinoribus obuolutos optemus? Quomodo non pertimeſcunt diuina myſteria contingere,aut quomodo ad orandum pro peccatis populi accedere preſumunt,dum ſacri canones,neq; purum clericum,cui ſacerdotium non eſt,ſecundis copulari nuptiis precipiunt? Iſti enim econtrario,non ſolum quia poſt ſuſceptum ſacerdotium ſe abſtinere ab vna vxore nolunt,immo luxurie obuoluti peiora ſecularium ſcelera cõmittunt,vt plures vxores habere preſumant,quibus neq; vnã conceſſum eſt poſt ſuſceptum miniſterium attrectare. Sed iſta parui pendentes,atq; ad iracundiam prouocantes maiora cõmittunt facinora,dum ꝓpriis manibus chriſtianos atq; paganos homines necant. Et fit vt quibus in remiſſionem peccatorum debuerunt laua chrum regenerationis impendere,atq; chriſti ſacramentum donare,ne ineternum peritent eorundem ſacrilegis manibus ipſi extinguantur. Quis enim ſapiens habens cor eos eſtimet ſacerdotes,q neque a fornicationibus abſtinent,neq; ab effuſione ſanguinum manus ſeruant innoxias? Quisve eorum ſacrificiis deum credit eſſe placatum,dicente propheta. Virum ſanguinum & doloſum abomin abitur dominus. Iſti namq; vt premiſi, ne ſacerdotio fungi patiantur,neq; diuina contingere myſteria cõmonemus. Quicquid vero aliud(vt dictum eſt)eos contra eccleſiaſticam regulam exceſſiſſe reppereris canones ſiue inſtituta patrum pre manibus habeto.iuxta quod in eis edoctus fueris diſcerne. De eo autem quod tibi ſucceſſorem conſtitueres dixiſtis,& te iubente in tuo loco eligatur epiſcopus,hoc nulla ratione concedi patimur,quia contra omnem eccleſiaſticam regulam,vel inſtituta patrum eſſe mõſtratur. Sed volumꝰ vt tibi miniſtret,& ſit in euangelium chriſti adiutor,dicẽte apoſtolo. Si quis bene miniſtrauerit gradum ſibi bonum acquiret. Nimis enim reprehenſibile manifeſtũ eſt,vt te viuente tibi alium ſubſtituamus. Sed hoc cõmonemꝰ,vt quamdiu te diuina iuſſerit clemẽtia ſupeſſe,ſine intermiſſione orare non ceſſes,vt tibi deus illũ ſucceſſorem concedat,qui ei poſſit eſſe placabilis,& populum quem ad ſuam,gratiam per eterne ſanctitatis induſtriam vocare voluit irreprehenſibiliter regere valeat,atq; ad viam vite elaboret perducere. Nam quomodo hec que popociſti,ſi & voluerimus concedere poſſumus,dũ nos fragiles homines exiſtentes,& ſub cõditione mortis conſtituti ignorantes quid ſuperuentura dies pariat,nõ valẽtes inueſtigare qui de nobis prior de preſenti ſeculo migret. Sin autem & eundem diuina voluerit clementia poſt tui diem tranſitꝰ ſupereſſe,ſi eum aptũ cognoueris,& in tua voluntate fuerit definitũ,ea hora qua te de pñti ſeculo migraturum cognoueris,preſentibus cunctis tibi ſucceſſorem deſigna, vt hic veniat ordinandus,quod nulli alii concedi patimur,quod tibi charitate cogẽte largiri cenſuimus. De illo namq; qui viduam auũculi ſui,que & ipſa fuit vxor conſobrini ſui,& ſacrum velamen habere monſtrata eſt & a beate memorie predeceſſore noſtro ſibi licentiam conceſſam eſſe diuulgauit,vt eam in pnitioſo matrimonio aſſumere debuiſſet,abſit hoc vt ꝑdeceſſor noſter ita preciperet. Nec enim ab apoſtolica ſede illa dirigunturque contraria eſſe patrũ,ſiue canonum inſtitutis phibentur. Admonere,adhortari, increpare eos frater ne ceſſes,quatinus a tali ſceleſto recedant mrimonio,vt non ineternũ peant, Reminiſcãtur enim ſe chriſti ſanguine eſſe redemptos,& nõ ſponte ſe contradant,niſi ab ipo receſſerint inceſto matrimonio diaboli poteſtati,ſed magis illi deo & chriſto filio eius, ſpiritui ſancto quoq; in cuius nomine ab illius antiqui hoſtis erepti ſunt poteſtate. Elabora namq; ſanctiſſime frater in eis,quia ſcriptum cognoſcis. Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie ſue,ſaluabit animam eius a morte, & ſuorum operit multitudinem peccatorum. Nam & nos ei pro hoc cõmonitoria ſcripta direximus.

¶De kalendis vero ianuariis vel ceteris auguriis philacteriis,& incãtationibus,vel aliis diuerſis obſeruationibus,que gentili more obſeruari dixiſti apud beatũ Petrum apoſtolũ, vel in vrbe roma hoc a nobis,& omnibus chriſtianis deteſtabile,& pernitioſum eſſe iudicamus,dicente deo. Non augurabimini,vel certe non obſeruabitis. Et iterum. Non eſt auguriũ in Iſrael,nec obſeruatio in domo Iacob,ita & a nobis cauendum eſſe cenſemus,vt nullis auguriis vel obſeruationibus attendamus,quia omnia hec abſciſſa eſſe a patribus ſumus edocti. Et quia per inſtigationem diaboli iterum pullulabãt a die qua nos iuſſit diuina clementia quãquam immeriti exiſtamus apoſtoli vicem gerere,ilico omnia hec amputauimus. Pari etenim modo volumus tuam ſanctitatem populis ſibi ſubditis predicare,atq; ad viam eterne perducere vite. Nam & ſancte recordationis predeceſſoris atq; nutritoris no

A

Universidad de Deusto Biblioteca

ſtri domini Gregorii pape cõſtitutione omnia hec pie ac fideliter amputata ſunt,& alia diuerſa quã plura que diabolo ſuggerente pullulabant in chriſti ouili,cuius inſtar pro illius populi ſalute dirige re maturauimus.Nam de ſacerdotibus illis qui falſa opinantur,qui etiã adulteri & fornicatores pro bãtur,& ſibi ab aplica ſede indultũ eſſe,& econtrario ſibi licẽtiam p̃dicationis largitã eẽ hoc nulla ra tione credat tua ſancta fraternitas,ſed ſimiliter in eis canonicam exerce vindictam,quemadmodũ de his quibus ſupius a nobis edoct⁹ monſtraris.Nõ enim aliud te agere volumus preterq̃ que ſacri p̃ci piunt canones,vel etiã ab hac apoſtolica ſede inſtruct⁹ eſſe dinoſceris.Secũdũ tue namq; ſanctitatis petitionẽ & trib⁹ ep̃is tuis ſingulas cõfirmationis eplas miſimus,quas p̃ tue ſanctitatis manus eis lar giri volum⁹,Et Carlomãno filio nro alia ſcripta direximus,vt que tibi p̃miſit adimplere feſtinet,atq; adminicula preſtet.Sed hec frater chariſſime de omnibus ſuperius comprehenſis capitulis,vt domi nus donauit reſpondemus ad omnia amputanda diabolice fraudis ſcandala. Tua vero ſancta frater nitas,ſi quid de cetero euenerit,vt ſacri docent canones ſtudeat emendare in plebibus ſibi a deo com miſſis,Non enim aliud nobis cõuenit predicare preter quod a ſanctis patribus ſumus edocti. Si ve ro & noui aliquid inimici aſtutia agente acciderit,quod tua ſancta fraternitas minime per canonum inſtituta diſcernere poſſit,hoc nobis non pigeat inſinuare, quatinus deo iuuante,queq; ad emenda tionem noue plebis eſſe poſſunt,tibi abſq; tarditate reſpondere maturemus. Cognoſcat enim fra ter chariſſime tua ſancta fraternitas ita dilectionem tuam nos habere in noſtris precordiis,vt te pre ſentialiter quotidie videre deſyderemus,& ita te in noſtro cõſortio habeamus,vt certe miniſtrum dei & diſpenſatorem eccleſiarum chriſti. De cetero namq; cõfortare in domino frater chariſſime,& eſto robuſtus,& elabora in opus ad quod te diuina voluit euocare clementia.Magna enim te ſpes remu nerationis expectat,quam promiſit deus diligentibus ſe.Et nos licet peccatores exiſtamus,tamẽ dei noſtri non ceſſamus abſq; intermiſſione immenſam exorare clementiam,vt qui cepit in vobis perfi ciat opus bonum vſq; adhuc . Et beatus apoſtolorum princeps Petrus cooperetur tibi in omnibus bonis que ei parere deſyderas . Deus te incolumem cuſtodiat reuerentiſſime & ſanctiſſime frater. Data kalend. Aprilis,imperante domino piiſſimo Auguſto cõſtantino a deo coronato magno im peratore.Anno.xxiiii.imperii eius anno ſecũdo,indictione vndecima.

CONGAVDE STVDIO SE LECTOR, QVOD NVNC AD MANVM HA beas quecunque acta tam conciliorum,quam pontificum,que ex Greco rum & Latinorum promptuariis in vnum recollegit volumẽ Yſy dorus Hyſpalenſis,Adiunctis ſanctionibus pontificum ſum morum,Gregorii ſecundi,Vitaliani,Martini,Gregorii tertii,atq; Zacharie,Quibus finẽ impoſuit ſolers calcographus Ioannes Cornicularius. Ex penſis inſignis viri Galioti a prato Parrhi. bibliopole.Anno M.D.xxiiii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Ad ratem Galioteam distichon.

¶ Vel sufflent zephiri, Rapidus vel seuiat auster,
Omnigenas fluctus dissecat ista ratis.

¶ Ad lectorem dodecastichon.

Puluero latuere diu squallore sepulta
Dogmata pontifices que statuere pii,
Tandem prosiliunt rediuiuo culta labore
Et postliminii libera iure patent.
Orthodoxa fides hic lumine splendet amено,
Effrenusque furor tunditur hereseos.
Ecclesie rutilant leges, stabilitur honestas,
Pro grege presulibus norma oculata datur.
Ad gremium matris sermone vocantur amico
Qui prius acceptam deseruere fidem.
Sancta trias faxit quam machina trina veretur
Quod superest fausto fine prematur opus.

¶ Cum gratia et priuilegio.